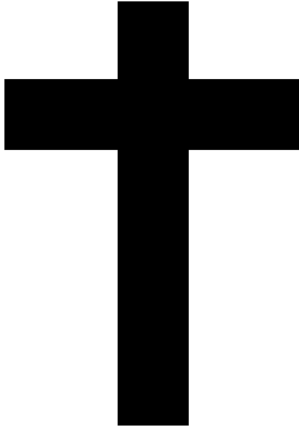

Bibiri Kuyie
Nnààntì Pátírì

The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

Bibiri Kuyie Nnàà̀ǹtì Pátírì

The Holy Bible in the Ditammari language of Benin

copyright © 2001 SIM International

Language: Ditammari

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-05-31

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
5e2d0f12-f1d8-567b-bf98-cf1de4599d16

Contents

Tenketé	1
Mudennimù	63
Ikuś Niübè	116
Mukétimù	157
Ikuś Kóntimù	212
Sosuwee	263
Bebaatfè	292
Oduti	324
1 Sammuyεeri	329
2 Sammuyεeri	370
1 Bekpààtibè	407
2 Bekpààtibè	451
1 Bekpààtibè Tõmmú	494
2 Bekpààtibè Tõmmú	538
Esitadasi	588
Nεemii	603
Esitεε	626
Isɔbu	635
Yεsāā	690
Yekotinò	831
Mεborimε Wéiti	860
Fεcanyènɸè	877
Esaii	888
Sedemii	996
Isáútli	1096
Esekiεri	1108
Danniyεeri	1175
Osee	1196
Sowεεri	1214
Amɔɔsi	1221
Abudiasi	1235
Sonaasi	1237
Misee	1240
Naummu	1250
Abakuku	1255
Sofonii	1261
Asee	1267
Sakarii	1271
Madasii	1286
Matie	1290
Mariki	1341
Duku	1373

Isāā	1425
Yesu Tōrē	1460
Odommu	1503
1 Kōdēnti	1524
2 Kōdēnti	1543
Kadasii	1555
Efēēsi	1562
Fidipu	1569
Kōdōōsi	1574
1 Tesadoniki	1579
2 Tesadoniki	1583
1 Timōntee	1586
2 Timōntee	1592
Titi	1597
Fidemō	1600
Ebedeebe	1602
Isaku	1619
1 Pīeri	1625
2 Pīeri	1631
1 Isāā	1635
2 Isāā	1640
3 Isāā	1641
Sudi	1642
Mudāammu	1644

Tenketé

Di mpátíri tó tìi náàhiti

Bè yu di mpátíri Tenketé ke yé dii náammè Kuyie ndòò mèè botí kutenkù. Kàa dó kébanité kutenkù ti fòu kùu miéke kù dòmmè nè oniti kó mafiè ntúmè dii pátíri miéke nke de kó tináahiti bomè.

Dií pátíri múnke ti náá nKuyie ndómè kédeeté oniti ke tãáté benitìbè mabè ke bè dònè metaummè, beè mabè kó yeyètè tu: Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu, kè dè mboní ke kùu dònè metaummè Isidayeeribe.

Dií ti náá nKuyie mbenkemè kumáá benitìbè nè ku yóó bè bekénèmè nè kù nimè bèè kù tũ nke bè teénnè.

De kó difònkúò ke né ti náá nti bo yiemè kù yé mmù ke nyé ke dò nkù nàké tí yóó dàò, ke nyíé nku tannò nè ku kuó. Dií múnke ti náá ndimònni kòbe bèè do tũ nKuyie mbè do kù tũ mmèè botí.

Di mpátíri náàhiti duó ke dòmmè

1. Kuyie ndòò mè kutenkù nè oniti 1:1-2:25
2. Oniti yetemè Kuyie nkè kù wète koò dáunnè dinùu kù yóó ò deetémmè 3
3. Kayéè nè Abeedi be kó tináahiti 4
4. Adammu kó kufuku kétuàkenè Nòwee 5
5. Menie nkúòmè benitìbè kè Nòwee yenté nè o kòbe 6-9
6. Nòwee kó kufuku 10
7. Benitìbè maámè didènni Babèedi kè Kuyie ncánnè cánnè be náahiti 11
8. Abarahammu kó tináahiti 12:1-25:18
9. Sakòbu kó tináahiti 25:19-37:1
10. Sosefu kó tináahiti 37:2-50:26

KUTENKÙ KETÈ MÈE BOTÍ

Kutenkù kó mudòòrimù

- 1 Kuyie nyóó dàò kutenkù kédàò tiwetii nti nè ketenkè.
- 2 Kè ketenkè í mmòke kè dòmmè, dèmarè í mbo, kè do dò nkubinku nku ke dò mbì. Kè Kuyie nYáá nnónké ku ìnkè ke nampù.
- 3 Kè Kuyie mbéi nke dò: Kuwennikuu yènní! Kè kùu yènní.
- 4 Kè kùu pénsiri kuwenniku kè kù cánnè nè dibìimni,
- 5 kényú kuwenniku ke dò kuyie, nkényú dibìimni ke dò keyènkè. Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweñni buoté. Diyè ketiri ndi.
- 6 Kè Kuyie ndò: Tiwetii buoté kétoté menie kè mie nni rúbo ke ìnkè kè metèmmè bo ketenkè.
- 7 Kù béi mmemme kè tiwetii buoté kétoté menie, mie nke ìnkè metèmmè ketenkè.
- 8 Kè kùu yú ke ìnkè ke dò tiwetii. Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweñni buoté. Diyè déri ndi.
- 9 Kè Kuyie mbéi nke dò: Menie mmèè kpaá mèè tíi ndèmarè máá, kè ketenkèe feité. Kè dèe dàò kù yèmmè.
- 10 Kè kùu yú dèè waánni ke dò ketenkè, kényú menie nke dò dàméèri.
- 11 Kè Kuyie ndò: Titietii nè timúti dèe yènní debotí debotí kémpéi yebe. Kè dèe dàò kù yèmmè.
- 12 Timúti nè titietii kè dèe yènní kémpéi de be, de be. Kè kùu dè pénsiri.
- 13 Kè kuyuokuu buoté kè dikúnweñni buoté. Diyè táánni ndi.

14 Kè Kuyie nyíé kébéi nke dò: Kuwenniku ríbo keǵnkè kэмбаа̀tì keyènkè nè kuyie nnè yemòrè nè yewe nè yebie,

15 kэм̀m̀m̀i keǵnkè nè ketenkè. Kè dèe dòò kù yèmmè.

16 Kè Kuyie ndòò dèmarè dèdèrè dèè bo mmí, kè dèdierè ntú diyìè d̀̀i bo mmí kuyie, kè desám̀pòrè ntú otánkù wèè bo mmí keyènkè, ke yíénè siwàà.

17 Kè Kuyie ndè ànnè keǵnkè kè dè mmí ketenkè.

18 Kè dè mmí kuyie nnè keyènkè, ke baàtì kuwenniku nè dibìnnì. Kè kùu dè pénsìrì.

19 Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweń̀ǹi buoté. Diyìè naannì ndi.

20 Kè Kuyie ndò: Desíntékpere deməuu buoté menie mmieke, kè sinəo buoté kénheinte keǵnkè, kè dèe dòò kù béimmè.

21 Kè kùu dòò siyĩ̀ diesì nè dèè kó dimàà fòu menie mmieke, dèbotí dèbotí nè sinəo siboťi siboťi. Kè kùu dè pénsìrì,

22 kè dè pā mesàà nke dò dèe pié késũ̀, nkè siyĩ̀ sũ̀ mmènie mmieke, kè sinəo sũ̀ nketenkè ǵnkè.

23 Kè kuyuokuu buoté kè dikũnweń̀ǹi buoté. Diyìè nummuri ndi.

24 Kè Kuyie ndò: Ketenkèe peité iwũ̀ iməu botí. Icəwũ̀ diəyi nè isám̀pòl nè ikpawũ̀ ibotí ibotí nè debambaànnè dèbotí dèbotí. Kè dèe dòò kù yèmmè.

25 Kè Kuyie ndòò iwũ̀ ibotí ibotí nè icəwũ̀ nè debambaànnè deməu. Kè kùu dè pénsìrì.

26 Kè Kuyie ndò: Tí dònè onìtì kòo nti dònè, kэм̀baké siyĩ̀ nè sinəo s̀̀i p̀̀tì keǵnkè, nè iwũ̀ ìì bo ketenkè nè debambaànnè deməu.

27 Kè Kuyie ndòò onìtì kòo nkù dònè.

Kù do dòò onitidòu nè onitipòkù nwe.

Kù bè dòò kè bè nkù dònèmu.

28 Kè kùu bè pā mesàà nké bè nàké ke dò: Piénnè késũ̀ nképié nketenkè keməu, kè nkè baké, kэм̀baké siyĩ̀ nè sinəo s̀̀i p̀̀tì keǵnkè, nè iwũ̀ iməu ìì bo ketenkè ǵnkè.

29 Kè Kuyie ndò: N di duóm̀mu tím̀tì tím̀u t̀̀i peí nè detie ndeməu dèè peí, kè dè bo ntú di kó mudìi.

30 N duóm̀mu tím̀tì nè titietì kè t̀̀i bo ntú iwũ̀ iməu nè tinòtì tím̀u, nè debambaànnè deməu de kó mudìi. Kè dèe dòò kù yèmmè.

31 Kè kùu yà kù dòò dè deməu kè dè pénsìrì. Kè kuyuokuu buoté, kè dikũnweń̀ǹi buoté. Diyìè kuónnì ndi.

2

1 Mèmmè keǵnkè nè ketenkè dè dòòmè nè dèè kó dimàà bo.

2 Kuyie mpí nku tòm̀m̀u muməu yewe yèkuò ndi, kèòm̀pè diyìè yìénnì yìè.

3 Kù di pāmu mesàà nke di cǵń̀né kè di tu ku kpèri, ke yé kù dèèmmè ku tòm̀m̀u muməu ke òmpè d̀̀i yìè.

4 Mìe m̀botí nku Kuyie ndòòmè keǵnkè nè ketenkè, nè dèè kó dimàà bo.

Kuyie nkànnemè onìtì kupúú sààkù Edenni

Ti Yìè nKuyie ndòò d̀̀i m̀nnì ketenkè nè keǵnkè,

5 titietì nè tím̀tì dè do í bo, ti Yìè nKuyie mmu ndo í duónnì fetaafe, onìtì mu ndo í bo ke bo nkuuti.

6 Mupāā mmamù muù do yìéni ke yórí ketenkè.

7 Kè ti Yìè nKuyie ndòò onìtì nè mutáá, nkéfuute o ònnì muyaá nkòo m̀ote mufòmmu.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbuotí detie nkupúú saàkú Edenni, diyie yìenì kèè bíékè, kékannè kù dòò wèè nìti de mièke.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè detesààrè debotí debotí yènnì, kèmpéi yèbe kè yè wenni ke naati. Kè kùu soó nkupúú cuokè mutie mùù duó mmufòmmu nè mùù yíékùnkò mesàà ònè meyei.

¹⁰ Kè kukò ndiekù nyienì Edenni ke yóòrì de kó kupúú kètoté kuce mènàà.

¹¹ Kuketikù yètìrì tu Pisòò kè kù fité dihei bè tu di Afidaa. Kè mesòo mbo de kó dihei mièke,

¹² mesòo nkperimè nè tihúúntì fòòti nè yetàsààye yèè donku de.

¹³ Kè kudérìkù yètìrì tu Kiyòò kuù fité dihei bè tu di Kuusi.

¹⁴ Kè kutàánkù kperi tú Tikidi, kuù pũ̀̀̀ ndiyie yìenì kèè bíékè ke firi dihei bè tu di Asidii, kè kunaanukù kperi tú Efadati.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nkanne onìti de kó kupúú mièke kòò bo nkù kuuti ke kù bàà.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké yetannò ke dò: A bo na kényo ndetie ndemou dèè bo kupúú de kó yèbe.

¹⁷ A né báá di mùù yíékùnkò mesàà nnè meyei mmu be, kàa yè di dii yie a kumu.

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dè í wenni onìti bo mbomè omáà, m bo ò dòò wèè yó nhò dònnè koò teénnè.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ntúóté mutáá nkédòònè iwũ̀̀ imou, nè tinòti timou kéduó nkè dè nkòrìni onìti borè, kè kù bo yà ò yóó dè yu yèè yetè. Bá dè, dè do dò nkèmmòkemu diyètìrì.

²⁰ Kè Adammu duó nyicewũ̀̀ i yetè kéduó nyikpakpeyi i yetè, kéduó nsinòò si yetè. Ò me nyí mpètè wèè bo nhò dònnè koò teénnè.

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkòò yè nkéduó, kè kùu deite kucintóo kùmáà kèwète kèpònnè tikònti,

²² kètúóté de kó kucintóo kédòònè onitipòkù kòò duó nhonitidòu.

²³ Kòò ò yà ke dò:

èhèè! Nte wèè tu n kũ̀̀ kó dikóũ,

n kònti kó tikònti.

Bè bo nhò yu ke tú onitipòkù

ke yé Kuyie nhò dòònèmè onitidòu kó dikóũ ndi.

²⁴ Dèè te kòò nitidòu bo yóu o cice nè o yò, kétaunnè o pokù kè bèè naá nhonitì omáà.

²⁵ Onitidòu nè o pokù bè do bo yefòkperè nye, ifei me nyí mbè bo.

3

Onitì yeténèmè Kuyie

¹ Fèwààfè fèè do ciènè tiwanwantì timou ti Yiè nKuyie ndòò ti. Kè fèè beke onitipòkù ke dò: Mómmuò nwe Kuyie nyèmmè di bá nyo nkupúú kó yetebe yemòuà?

² Kòò nitipòkùu fè ténè ke dò: Ti yommu kupúú kó yetebe.

³ Mutie mùù né bo kupúú cuokè, Kuyie ntú ti báá di mu kó yetebe, ti keté ke báá yè kàáké. Kè ti yè di ti bo kù.

⁴ Kè fèwààfè dò: Di í yóó kù bitì.

5 Kuyie nyému ke tú kè di yè di di di yìè, di nuò míbo wénté, kè di kù naánnè kéyíété mesàà nnè meyei.

6 Kòo nitipòkùu wénté kényà yetebe bo nnaatimè, ke wenni fenònfè, ke bo na kòò duò mmeciì, kètòte, kèdi kèduò nho dàù wèè ò bonè, kòo di.

7 Kè be nuò nwénté, kè bèè banté bè bomè yefòkperè, kéwaá ntifaàti kényi.

8 Kuyuoku mánni kè ti Yiè nKuyie nni nceñti kupúú mièke ke náá nkè bè yo, késari titieti mièke.

9 Kè ti Yiè nKuyie nyú onitidòù ke dò: A bore?

10 Kòo kù tènínè ke dò: N kèè a tammè mme kupúú mièke kè kufòwaá nni mpí nkè n sòri, ke yé m bomè difòkperi.

11 Kè ti Yiè nKuyie ndò: We nda nàké ke tú a bo difòkperi, yáà a di ditebii n yè nha báá di di ndi?

12 Kòo nitidòù dò: Onitipòkù a me nni nduò nwè kè ti bo, weè ò duò nde kó ditebii kè ò di.

13 Kè ti Yiè nKuyie mbèke onitipòkù ke dò: Dè yíme kàa dòò memme? Kòò dò: Fèwààfè fèè ò souté kè ò di ditebii.

14 Kè ti Yiè nKuyie nnáké fèwààfè ke dò:

Fòò me ntemè kè dè dòò miè
n da còòmu tiwanwanti tímou mièke,
a bo nfùri a pòuti,
ke yo mmutáá nsáá.

15 Nè a bo mbomè,
fó nnè onitipòkù di báá narike,
o fuku nè a kòku dè báá narike.
O fuku bo pònte a yuu,
kàa kòkuu dánté o nacènkénni.

16 Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitipòkù ke dò:

A pèitímù bo yonke mediè.
A ní bo fèúté mediè nke né na képeité,
a bo mbúó a dàù kòò da baké.

17 Kè ti Yiè nKuyie nnáké onitidòù ke dò:

A mè nyiemme a pokù kpèti
ke di ditebii n yè nha báá di di.
M bo còò ketenkè,
a ní bo kúúti kéfèúté mediè
nke né na képété kèdi.

18 Ketenkè bo mpei ipo nè tisāmpoti,
kàa nyo ndepaa nkperè.

19 A ní yóó káté meyòò mme
kéna képété kèdi,

ke yàa wètenè mutáá mmieke n da dònè mù.
N da dònè mutáá mmu
kàa yóó wète kénaá mmutáá.

20 Kè Adammuu yú o pokù ke dò Efu, dèè tu mufòmmu, ke yé weè tumè benitibè bémou yò.

21 Kè ti Yiè nKuyie ínukú tikònti ké bè dàtínnè,

22 kèbéi nke dò: Oniti naánnè tí mbe ke yé mesàà nnè meyei, ti báá yie nkòò tòte ditebii dii duò mmufòmmu kèdi kénfòù sáá.

²³ Kè kùu beti onitì kupúú Edenni miéke, kòo kòte kénkúúfí ketenké, kù ò dònè kè.

²⁴ Mènmè ti Yiè nKuyie mbetimè onitì kupúú Edenni miéke, kécónné beɪnkèmbàribè diyìè yìèní kèè bíékè kè bè mbaa mutie mùu duò mmufòmmu, ke einko yese kè yè còú nke dò mmuháá.

4

Kayɛɛ nè Abɛɛdi

¹ Kè Adammu duónè o pokù Efu, kòo púo nképeité denitidabire ké dè yu ke dð Kayɛɛ, ke dð: Tí Yiè nKuyie nkuù te kè m peité onitì.

² Kòo yíé képeité o nantè Abɛɛdi.

Kè Abɛɛdi ntú owũɔcɛnti kè Kayɛɛ tu otenkúti.

³ Kè tidiitii bi, kè Kayɛɛ waá nképā ti Yiè nKuyie.

⁴ Kè Abɛɛdi yie tóni o pedakè yeketiye kó ðimari, dii ā mekùò nképā ti Yiè nKuyie. Kè kùu ò pénsiri kécòuté o pānni,

⁵ kéyete Kayɛɛ nè o pānni, kòo miéke peike mediè n kòo ìikèe soute.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dð: Kayɛɛ dè ðomme kàa miéke peike kàa ìikè sòùte?

⁷ Kàa dðò mesàà nha yèmmè yóó narikemu, kàa me ndòò dèè í wenni, meyei mbo a bòri ke da díí, yetoo ké mè na.

⁸ Mènmè kè Kayɛɛ náké o nantè Abɛɛdi ke dð: Tí kòté.

Bè kòté dii mōnni kè Kayɛɛ pī nho nantè Abɛɛdi kékúo.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbekè Kayɛɛ ke dð: Yé a nantè Abɛɛdi borè? Kè Kayɛɛ dð: N yí yé tè borè, n túmu n nantè kóo bàràà?

¹⁰ Kè Kuyie ndò: A dðò ba? A nantè yīi nkuù nketenké ke tú m peite.

¹¹ Di mmōnni n da cōōmu kàa bo íté kédéténè ketenké kèè yà a nantè kó meyīi nha kùò tè.

¹² A níú bo kúúfí, a báá deite, a bo nfiri tipūti timou ke tú ociènti.

¹³ Kè Kayɛɛ náké ti Yiè nKuyie nke dð: A n tou ndii tou cèèmu, m báá na ké di to.

¹⁴ A me nni mbètimè yíe nketensààkè, kè n yóo da déténe kénfiri tipūti timou ke tú ociènti, kòò mōu ñ yà ò yó n kuōmu.

¹⁵ De mōnni kè ti Yiè nKuyie ndò: Kòò mōu kùò Kayɛɛ m bo peite kuce mèyiekè.

Kè ti Yiè nKuyie ncanne Kayɛɛ mecannimè mamè mèè yó nte kè wèè ò yà ò báá ò kùò.

¹⁶ Kè Kayɛɛ íté ti Yiè nKuyie mborè, kékòte kémbo bè tu dè Nòdi, kupúú Edenni, diyìè yìèní kèè bíékè.

Kayɛɛ kó kufuku

¹⁷ Kè Kayɛɛ duónè o pokù, kòo púo nképeité Enòki. Kòo maá dihei ké di yu o bire yètiri ke dð Enòki.

¹⁸ Kè Enòkii peité Idadi, kè Idadi peité Meuyeedi. Kè Meuyeedii peité Metusayeedi, kè Metusayeedii peité Demeki.

¹⁹ Kè Demekii puoke benitipòbè bèdébè, kòo ketiwè yètiri ntú Ada, kòo déri kperi ntú Sida.

²⁰ Ada weè do peité Yabaadi bèè ā titouti, ke cēm̀m̀m̀ inààke be yààri.

²¹ Yabaadi nantè do tú Yabaadi bèè bie ntikùtidùùti, ke eu itāri be yààri.

22 Kè Sida yie múnkεε peité denitidabire, Tubaadi-Kayēē, kòo mmáátí tinentì tibotí tibotí, menatimè kpeti nè mehierime nè timátí. Kòo tāū yètiri ntú Naama.

23 Kè Demekii náké o pobè ke dò:

Ada nè Sida,

kénténè n kpeti!

Díndi Demeki pobè keènè n tú mù!

Onìti n kòùte kè nh ò kùò,
odapàà nni mpoté kè dè màtinnε kè nh ò kùò.

24 Kè bè bo kuò benitibè bèyiekè

képeite Kayēē bànni,

bè bo kuò sipísiyiekè nè bèyiekè,

képeite m bànni.

25 Kè Adammu duónè o pokù kòo púó nképeité denitidabire, kòo dè yu ke dò Seti, dèè tu Kuyie nhò duò ndebire kè dè còmú Abēedi f̄stiri Kayēē do kùò wè.

26 Kè Seti múnkεε peité denitidabire, ké dè yu ke dò Enosi. De m̀nni ndi benitibè ketémè bè bo mbáammè Kuyie nke kù yu ke tú ti Yiè.

5

Adammu kó kufuku kētuakenè Nōwee

1 Nte Adammu kó kufuku. Kuyie ndòò dii m̀nni oniti kóò d̀nnenè kumáà ndi.

2 Kù d̀ò onitid̀ò nè onitipòkù nwe ké bè pã mesàà, ke p̀nkεε bè yu ke d̀ò oniti.

3 Adammu m̀ke dii m̀nni yebie ntekòùtè nè sipísitāāti (130) képeité denitidabire kè dè nhò d̀nnè sósó. Kòo dè yu ke d̀ò: Seti.

4 Adammu peité dii m̀nni Seti kédeè, kénfòù kētuake yebie nsikousini (800), képié initidabí nè initipobí.

5 Ò do m̀ke yebie nsikousiwei nè sipísitāāti (930) ndi kékú.

6 Seti m̀ke dii m̀nni yebie ntekòùtè nè ỳnùmmù (105) képeité denitidabire Enosi.

7 Ò peité dii m̀nni Enosi kédeè kém̀m̀ke yebie nsikousini nè ỳyiekè (807), képié initidabí nè initipobí péu.

8 Seti do m̀ke yebie nsikousiwei nè tepítè nè yèdéè (912) ndi kékú.

9 Enosi m̀ke dii m̀nni yebie nsipísyiwei, képeité denitidabire Kenanni.

10 De kó dif̀nkúò kém̀m̀ke yebie nsikousini nè tepítè nè ỳnùmmù (815) képié initidabí nè initipobí.

11 Ò do m̀ke yebie nsikousiwei nè ỳnùmmù (905) ndi kékú.

12 Kè Kenanni m̀m̀ke yebie nsipísyiwei, képeité denitidabire Madadeyēdi.

13 De kó dif̀nkúò kém̀m̀ke yebie nsikousini nè sipísinàà (840), képié initidabí nè initipobí.

14 Ò do m̀ke yebie nsikousiwei nè tepítè (910) nte kékú.

15 Madadeyēdi do m̀ke yebie nsipísikuò nè ỳnùmmù ndi, képeité denitidabire Yederi.

16 Ò peité Yederi kédeè, kém̀m̀ke yebie nsikousini nè sipísitāāti (830), k̀wēte képié initidabí nè initipobí péu.

17 Ò do m̀ke yebie nsikousini nè sipísyiwei nè ỳnùmmù (895) ndi kékú.

18 Kè Yederi m̀m̀ke yebie ntekòùtè nè sipísikuò nè yèdéè (162), képeité denitidabire Enoki.

¹⁹ Ò peité Enòki kédeè kéyíé kémòote yebie nsikòusini (800), ye mièke nke ò piémè inítidabí nè inítipobí péu.

²⁰ Ò do màke yebie nsikòusiwei nè sipísikuà nè yèdéè (962) ndi kékú.

²¹ Kè Enòki mmòke yebie nsipísikuà nè yènúmmù képeité denítidabire Matusademmu.

²² Ò peité Matusademmu kédeè, kémòoke yebie nsikòusitāāti (300), kéntaunè Kuyie, képié inítidabí nè inítipobí péu.

²³ Ò do màke yebie nsikòusitāāti nè sipísikuà nè yènúmmù (365) ndi.

²⁴ Ò do taunè Kuyie nku, kè kùu ò tùóté kékònnè ku cie kè bèè ò mǎhítóo.

²⁵ Matusademmu do màke yebie ntekòutè nè sipísini nè yèyiekè (187) ndi képeité denítidabire Demeki.

²⁶ Ò peité Demeki kédeè kémòoke yebie nsikòusiyiekè nè sipísini nè yèdéè (782), képié inítidabí nè inítipobí péu.

²⁷ Ò do màke yebie nsikòusiwei nè sipísikuà nè yèwei (969) ndi kékú.

²⁸ Kè Demeki mmòke yebie ntekòutè nè sipísini nè yèdéè (182), képeité denítidabire,

²⁹ ké dè yu ke dà Nòwee, kénnāā nke tú: Yie nwee yóó ti bántè nè mutōmmù ti pí mmù yewe yemau, ke yé ti Yiè nKuyie ncōmè ketenkè.

³⁰ Ò peité Nòwee kédeè, kéwéte kémòote yebie nsikòusinūmmù nè sipísiwei nè yènúmmù (595), képié inítidabí nè inítipobí péu.

³¹ Ò do màke yebie nsikòusiyiekè nè sipísiyiekè nè yèyiekè (777) ndi kékú.

³² Nòwee do yóó mòote inítidabí itāāti ìi yètè tu Semmu nè Kammu nè Safeti ke màke yebie nsikòusinūmmù (500) ndi.

6

Kuyie ndèmmumè kù dǎmè onìti

¹ Benítibè sūū ndii mǎnni ketenkè ìnkè képié besapàmbè.

² Kè kéìnkè kó bekperibèe yà de kó besapàmbè wennimè mesàà, kétānkè bè dǎ bè, képuoke.

³ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M báa yóu kè benítibè bie nní nfòu kémònte, bè tu benítibè mbe, bè bo mmòke yebie ntekòutè nè sipísidè (120) kékú.

⁴ Tidadieti tii do bo de mǎnni kénsòké ke bo. Kéìnkè kó bekperibè do kǎteni kéduónè besapàmbè kè bèe pié tinti, tii do nǎ ndemau kè ti yètè feí.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyà benítibè borime í wennimè kè bè baa dǎ kéndǎori meyi nsāā.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyèmmèe caàrè kè kùu demmu kù dǎmè onìti.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: M bo kua benítibè n dǎdò bè, kékua iwūō dieyi nè isǎmpǎi nè sínǎo, n dèmmumu n dè dǎmè.

⁸ Kè Nòwee yie me mpétè mesàà nti Yiè nKuyie mborè.

Nòwee dǎmè tedaberecētè

⁹ Nòwee do tú onítisàu nwe ke dǎori Kuyie ndómè ke kù tii,

¹⁰ képeité inítidabí itāāti: Semmu nè Kammu, nè Safeti.

¹¹ De kó dimǎnni benítibè do dǎrimu, ke mènke dǎri mediè mbá dè í nnaati Kuyie.

¹² Kè kùu wénté kutenkù kénsǎ nkù caàrè, kè benítibè bémou dǎri bá be borime í wenni.

¹³ Kè Kuyie nnákè Nòwee ke dǎ: M bo kua di mmǎnni benítibè bémou bè dǎnnemu, kè be yonku deuke, m bo bè kùu.

14 Á dɔɔ tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ nɛ̀ idɛ̀i ì kpèn̄n̄i, kɛ̀ɕĩkɛ̀ tidieti kɛ̀ tì nsũ, kɛ̀waà mmumɔ̀mmu kɛ̀fietì mɛ̀fiɛ̀ nte mieke nɛ̀ tɛ̀ ìnkɛ̀.

15 Nte a yóó tɛ̀ dɔɔ mɛ̀ɛ̀ botì: Tɛ̀ okùmɛ̀ r̄n̄bo mɛ̀t̄ir̄i tekòutɛ̀ nɛ̀ sip̄is̄in̄um̄m̄u (150), mɛ̀p̄ɛ̀k̄um̄ɛ̀ mɛ̀t̄ir̄i sip̄is̄idɛ̀ nɛ̀ bɛ̀n̄um̄m̄u, mɛ̀cóm̄m̄ɛ̀ mɛ̀t̄ir̄i tɛ̀p̄iítɛ̀ nɛ̀ bɛ̀n̄um̄m̄u.

16 Á tɛ̀ dɔɔ kɛ̀p̄iĩ ntip̄imp̄inti nɛ̀ kumarì dɛ̀ cuokɛ̀, kɛ̀ mɛ̀fiɛ̀ nn̄i nfei ke m̀annɛ̀ mɛ̀t̄ir̄i kó dikɛ̀ɛ̀. Kaa keutɛ̀ dibòri tɛ̀ p̄ik̄u, kɛ̀ãnnɛ̀ tim̄um̄m̄untì t̄it̄ããti.

17 Dɛ̀ m̀ann̄i m bo duó nkɛ̀ fetaafeɛ̀ ni kɛ̀ menie mp̄ie nkɛ̀kuo dɛ̀ɛ̀ kó dimaà fòu ketenkè ìnkɛ̀.

18 Dɛ̀ m̀ann̄i m bo da dɔ̀nɛ̀ metaummɛ̀ kaa ta tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ mieke nɛ̀ a poku nɛ̀ a bí nɛ̀ i pobɛ̀.

19 Á tannɛ̀ dɛ̀ɛ̀ kó dimaà fòu ketenkè ìnkɛ̀ tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ mieke, dedaarɛ̀ nɛ̀ deniire kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ yentɛ̀.

20 Tiwanwantì tim̄ou botì nɛ̀ iwũɔ̀ dedaarɛ̀ nɛ̀ deniire, sin̄oo diēsi nɛ̀ sis̄amp̄osi, nɛ̀ debambaannɛ̀ debotì debotì, dɛ̀ yóó k̄oten̄imu a borɛ̀ ke bo yentɛ̀.

21 Á waà mmudiì mubotì mubotì, a k̄omu nɛ̀ tiwanwantì k̄omu kɛ̀ dí nyo.

22 Kɛ̀ N̄wee yie nkɛ̀dɔ̀ ti Yìɛ̀ nKuyie nhò nàkɛ̀ tì tim̄ou.

7

N̄wee tamɛ̀ tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀

1 Kɛ̀ tì Yìɛ̀ nKuyie nn̄ákɛ̀ N̄wee ke dò: Ta tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ f̄s̄ nnɛ̀ a c̄ĩtɛ̀tɛ̀ kɔbe. N s̄o nf̄s̄ò maà yie n kpeti a kɔbe cuokɛ̀.

2 Á túótɛ̀ iwũɔ̀ ibotì ibotì bɛ̀ n feu ì idɛ̀i idɛ̀i, fedaafè nɛ̀ fenife kuce m̀yiekɛ̀ kɛ̀t̄yótɛ̀ bɛ̀ í n feu ì idɛ̀i maà fedaafè nɛ̀ fenife,

3 kɛ̀t̄yótɛ̀ sin̄oo sibotì sibotì sidɛ̀si dɛ̀si, tɛdaatɛ̀ nɛ̀ teniite kuce m̀yiekɛ̀, kɛ̀ sii sootɛ̀ kubotì ketenkè ìnkɛ̀.

4 Yɛwe ỳyiekɛ̀ kó dif̄n̄kúò n yóó c̄ũũnko fetaafè nfe kɛ̀ fɛ̀ nni ke dò yɛwe sip̄is̄in̄aà nɛ̀ deyennɛ̀ sip̄is̄in̄aà, kɛ̀kuo n dɔ̀ɔ dɛ̀ɛ̀ kó dimaà ketenkè ìnkɛ̀.

5 Kɛ̀ N̄wee yie nkɛ̀dɔ̀ ti Yìɛ̀ nKuyie nhò nàkɛ̀ tì tim̄ou.

Menie mp̄iem̄m̄ɛ̀ ketenkè ke k̄uò den̄ennɛ̀ dem̄ou

6 Menie ndo yóó píe nketenkè ke s̄s̄ nN̄wee m̄ake yɛbie nsik̄ousikuò (600) ndi.

7 Wenwe nɛ̀ o poku kɛ̀ bɛ̀ ta tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ nɛ̀ o bí nɛ̀ i pobɛ̀ ke bo yentɛ̀nɛ̀ menɛ̀diem̄ɛ̀,

8 nɛ̀ iwũɔ̀ bɛ̀ feu ì Kuyie nnɛ̀ bɛ̀ í k̄u feu ì, nɛ̀ sin̄oo nɛ̀ dɛ̀ɛ̀ kó dimaà fòu ketenkè ìnkɛ̀.

9 Kɛ̀ dɛ̀ nk̄or̄in̄i dedaarɛ̀ nɛ̀ deniire, ke taà tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ N̄wee borɛ̀ Kuyie mbéi mmɛ̀ɛ̀ botì.

10 Yɛwe ỳyiekɛ̀ kó dif̄n̄kúò kɛ̀ fetaafè tuokeni, kɛ̀nn̄iu kɛ̀p̄ie nketenkè.

11 N̄wee do m̄ake yɛbie nsik̄ousikuò (600) ndi, dibenni kóo t̄ank̄u d̄er̄iwɛ̀ diyie tɛp̄iítɛ̀ nɛ̀ diyien̄ni, kɛ̀ yɛbire nt̄onn̄i menie nkɛ̀ iwɛtiborii kpetɛ̀.

12 Kɛ̀ fetaafè nni ke dò iyie nsip̄is̄in̄aà deyennɛ̀ sip̄is̄in̄aà.

13 Dɛ̀ m̀ann̄i N̄wee nɛ̀ o poku nɛ̀ o bí Semmu nɛ̀ Kammu nɛ̀ Safeti nɛ̀ bɛ̀ pobɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ ta tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀

14 nɛ̀ tiwanwantì tibotì tibotì, nɛ̀ iwũɔ̀ ibotì ibotì nɛ̀ tin̄òti nɛ̀ debambaannɛ̀ nɛ̀ tipump̄utì.

15 Dɛ̀ɛ̀ kó dimaà wɛi kɛ̀ dɛ̀ nk̄or̄i N̄wee borɛ̀ debotì debotì, dedaarɛ̀ nɛ̀ deniire.

16 Kɛ̀ dɛ̀ k̄otoo bá dɛ̀ kɛ̀ dɛ̀ nneinɛ̀ dɛ̀ poku kɛ̀ta tɛdabɛɛɕĩtɛ̀tɛ̀ tì Yìɛ̀ nKuyie ndo nàkɛ̀ N̄wee ke dò dɛ̀ yóó ndommɛ̀. Kɛ̀ Kuyie nkpetinnɛ̀ dibòri.

17 Kè fetaafè nniu ke dò yewe sipísìnàà, kè menie nsũũnko kè tedabeesc̄fètè nòńkè me ìnkè.

18 Kè menie mpíe mmediè nkè tedabeesc̄fètè nnónké me ìnkè.

19 Kè menie ndòke píe nkédátinné yetārè dieyè,

20 kédátinné yetārè yèè dòke deu mediè, késénté kè dèe pēēté métiri bèyiekè.

21 Kè dèè kó dimáà fòu ketenkè ìnkè, iwũò, nè tiwanwanti nè des̄fintékperè demou, dèè bo ketenkè ìnkè kè dèe kú demou.

22 Demou dèè bo ketenkè ìnkè ke weí kè dèe kú.

23 Memme dèè kó dimáà weí: Benitibè nè iwũò nè tiwanwanti, dè kumè. Kè Nòwee weè máá nkpaá nè o c̄fètè kòbe bèè do ò bonè tedabeesc̄fètè mieke.

24 Kè menie nní mpíéké ketenkè ke dò yewe tekòutè nè sipísìnùmmù (150).

8

Nòwee yèmè tedabeesc̄fètè

1 Kuyie nyí nyè nNòwee kpéi nnè iwũò nè tiwanwanti dèè do ò bonè tedabeesc̄fètè mieke, kédúò nkè kuyaa kú nfuu ketenkè kè menie nní nkékú.

2 Kè yebiree yóu yè bo ntómmè menie, kè iwetiborii ítinné kè fetaafèe cómmú.

3 Yewe tekòutè nè sipísìnùmmù (150) kó difónkúò kè menie nní nkékú sám̄pó sám̄pó.

4 Otánkú yiénwè diyìè tepíitè nè diyíènni kè tedabeesc̄fètèe cómmú ditari bè yu di ke tú Adadati ò ìnkè.

5 Kè menie nní nkpaá yaari kétuòke otánkú píínwè diyìè ketiri yiè, kè yetārè yómmèe feité.

6 Diyìè sipísìnàà yiè kè Nòwee kpeté tebòtè ò do ànnè tè,

7 kédenne dikákàà kè dii kòte kèwētení. Kòo nkpaá kémú menie mbo deèmè.

8 De kó difónkúò kòo denne tenónkpete ke bo yà kè menie ncòòte.

9 Tè me nyí mpètè tè bo cómmú dè, ke yé menie ndo kpaá píékémè ketenkè kemou, kè tēe wētení o borè, kòo youte o nòutè kè tè pī nkétanné kudieku,

10 kényóu kè dè mmòke yewe yèyiekè kòo wēte kè tè dènnè.

11 Kè tè nwētini kuyuoou ke tóni kufāāsũũkú makú, kè Nòwee banté menie ncòòtemè,

12 kényóu kè dè mmòke yewe yèyiekè kòo wēte kè tè dènnè, bá tè í nwēténí.

13 Dibenni pànni kó diyìè ketiri yiè, ke s̄s̄ nNòwee mòke yebie nsikousikuò nè dimáà (601) kè menie nkũũ, kòo dáté tipĩmpĩnti kényà mè kũũmè.

14 Dibenni pànni kóo tánkú déríwè, diyìè sipísídè nè diyíènni kè ketenkèe kpéi paíí.

15 Kè Kuyie nnáké Nòwee ke dò:

16 Yè nè a pokú nè a bí nè i pobè.

17 Denne iwũò ibotí ibotí tiwanwanti nè tinòti nè debambaànnè, kè dèe pēté késũũ nketenkè ìnkè.

18 Kè Nòwee yè nè o pokú nè o bí nè i pobè,

19 kédenne tiwanwanti nè iwũò debotí debotí nè sinòò nè debambaànnè.

20 Kè Nòwee maá diwũòtònni ti Yiè nKuyie nkpeí, kétuóté iwũò nè sinòò bè feu dè ti Yiè nKuyie ndèmarè marè, kè dè fié ti Yiè nKuyie ndiwũòtònni ìnkè kétuò.

21 Kè ti Yiè nKuyie nkeè de kó kufōòku kè dèe kú narike kè kú dò: N ténke í yóo c̄s̄ ketenkè, ke yé oniti yèmmè í wennimè nè ò bomè. N ténke báá kuò dèè kó dimáà weí m me ndòò mèè botí.

22 Nè ketenké bo mbomè,
mubotimù nè mudidèi,
muséé nnè kuyiinkù,
dipaà nè diyòò,
kuyie nnè keyènkè,
dè yó mbomu sáà.

9

Kutammeyāri kó mēbenkùmè

1 Kè Kuyie mpā Nōwee mesàà wenwe nè o bí ke dō: Piénè kēsūū nképié nketenkè.

2 Tiwanwanti timou: Iwūō nè sinōo nè siyīī, debambaànnè demou dè bo ndi dé, kè dí ndè baké.

3 Dèè kó dimàà nampú ke weí n dè ndi duómmu kè dè bo ntú di kó mudii, n di duó mmèè botí titebiiti.

4 Di né báá cááké feǒfè yīī, mmufòmmu bo mēè mieke.

5 Nyénè ke tú n yóó peitemu bèè kòu benitibè képeite iwūō nè tiwanwanti tii kòu benitibè.

6 Wèè kùò onitì,
onitì weè múнке yóó ò kùò.

Ke yé n dàòmè onitì
ke dònnenè m máà ndi.

7 Di pié mesàà nkēsūū ketenkè ìnkè, kè nkè baké.

8 Kè Kuyie nyíé kénáké Nōwee nè o bí ke dō:

9 N di dàunnè dinùù ndi fǒ nnè a yaàbíó,

10 nè iwūō ì do di bonè tedabεεcǐètè mieke sinōo nè iwūō nè tiwanwanti dèè yóó buoté.

11 N di dàunnè dinùù ndi ke tú, n ténke báá duó nkè menie mpíe nketenkè kékuo dèè kó dimàà bo.

12 Nte n yóó dàò mēè benkùmè kè mē mbo sáà, ke benkú mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ti kó metaummè.

13 Nh ànné kutammeyāri nku tiweti kè kù bo mbenkú mí nnè díndi ti kó metaummè,

14 kè fetadé níi kpèri kùu yènní,

15 kè n dentení metaummè mēè bo mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ketenkè ìnkè ti cuokè, menie nténke báá pié nketenkè kè di kuò.

16 Kutammeyāri níi bo yènní yewetè ìnkè, kè n kù yà, kédentení metaummè mēè bo mí nnè díndi nè dèè kó dimàà weí ketenkè ìnkè ti cuokè.

17 Kè Kuyie nnáké Nōwee ke dō: Kutammeyāri kuù yó mbenkú n taunè mē ketenkè kòbe.

Nōwee muómmè menaà

18 Nōwee bí ì do yènnímè tedabεεcǐètè ìnyí: Semmu nè Kammu nè Safeti. Kammu weè naà nKannahā kòbe kóo cice.

19 Nè Nōwee bí itāti mieke nke ibotí sūūmmè ketenkè ìnkè.

20 Nōwee weè tu otenkúti ketiwè weè fiúkú detie mbè tu dè fínyī,

21 kényà de kó menaà nkémuó nkédáté o yààti kénduó o dieku difǎkperi.

22 Kè Kammu Kannahā kòbe kóo cice yà o cice Nōwee fūǒ feímè, kényè kénáké o tebií sidé ditowà.

²³ Kè Semmu nè Safeti kè bèe buuté kuyààkù kénkéri be fōnkúò kétuòke kóò dàtinné, bá bè í nyà be cice fūḽ.

²⁴ Nōwee naà nyè dii mōnni kòo keè o bíyāātè dōò dè,

²⁵ kēbéi nke dà:

A bo yà fḽ nKannahā!

A bo ntú a tebíi miéke kudaakù sōnsōnku,

²⁶ Kòo yí kēbéi nke dà:

Ti Yiè nKuyie ndoò mesàà nSemmu

kè Kannahā ntú o kó kudaakù.

²⁷ Kuyie ndoò mesàà nSafeti nè Semmu kè bè

ñwē nke bo,

kè Kannahā ntú be kó kudaakù.

²⁸ Menie nkúò dii mōnni benitibè kédeè, kè Nōwee mmòke yebie nsikousitāāti nè sipísìnùmmù (350) ndi,

²⁹ kè nyóó kú ke mòke yebie nsikousiwei nè sipísìnùmmù (950).

10

Nōwee kó kufuku

¹ Nte Nōwee bí, Semmu nè Kammu nè Safeti kó kufuku menie ndo kùò benitibè kédeè, kè bèe piému ibí.

² Safeti kó ibí tú: Kōmēe nè Makòku nè Madaii nè Yafāā nè Tubaadi nè Mēseki nè Tidaasi.

³ Kōmēe kó ibí tú: Asekēnaasi nè Difati nè Tokadima.

⁴ Yafāā kó ibí tú: Edisaa nè Tadisisi nè Kitimmu nè Dōdanimmu.

⁵ Bèè do sūū nkécíété kémaá dāmēēri také kécānné cānné ibotí be náānti dò ndōmmè.

⁶ Kammu kó ibí tú: Kuusi nè Misidaimmu nè Puti nè Kannahā.

⁷ Kuusi kó ibí tú: Sebaa nè Afidaa nè Sabitaa nè Dayemaa nè Sabitekaa. Dayemaa kó ibí tú: Sebaa nè Dedanni.

⁸ Kuusi weè do wēte képeité Nēmmudoti wèè do naá nhokpàri ketiwè ketenkè ñnkè.

⁹ Nēmmudoti do tú opaawaà ndiēwè nwe kè ti Yiè nKuyie nwúò. Deè te kè bè ḽ yí ti Yiè nKuyie nda teennè kaa ntú opaawaà ndiēwè Nēmmudoti do dōmmè.

¹⁰ Nte yehékè ketiyè ò do baké yè: Babēedi nè Edesi nè Akadi nè Kadineē. De kó yehékè do bo Sindeaa miéke nke.

¹¹ Kè Nēmmudotii ité de kó dihei kékote Asidii kémaá Ninifu nè Debotidii nè Kadaa.

¹² Kè Desāā ei dii mbo Ninifu nè Kadaa diheidiè de cuokè.

¹³ Misidaimmu yaábí tú Dudimmu nè Anamimmu nè Deabimmu nè Nafutuyimmu

¹⁴ nè Patidoosi nè Kasiduimmu nè Kafutō, bèè pié Fidisitēēbe.

¹⁵ Kè Kannahā peité Sidonni o kóò Po nè Eti.

¹⁶ Kè Kannahā yaábí ntú: Yebusiibe nè Amōriibe nè Kidikasiibe

¹⁷ nè Efiibe nè Adikiibe nè Siniibe

¹⁸ nè Adifadiibe nè Semadiibe nè Amatiibe. De kó difōnkúò kè Kannahā kōbe cíté,

¹⁹ kékari Sidonni be tenké de nketé kécuó nKedaadi nè Kasaa, Sodōmmu nè Komōó bíékè, Adimaa nè Seboimmu kēntō kétuòke Desa.

²⁰ Kammu kó ibí nyi ìi do yàte tinaàmùnti, kékari yehékè be náānti cāá ncāámmè nè be botí.

- 21 Kè Safeti kóo kóti Semmu múnkεε mαote ibí, weè tu Eβεε kóo yààri.
 22 Kè Semmu kó ibí ntú Edammu nè Asuu nè Adipakisadi nè Dudi nè Aramu.
 23 Kè Aramu kó ibí ntú: Uusi nè Udi nè Ketεε nè Maasi.
 24 Kè Adipakisadi ntú Sedaa cice, kè Sedaa ntú Eβεε cice.
 25 Kè Eβεε mmαke ibí idéi, kè deketirè yètiri ntú Pedeki (dèè tu meyatimè).
 De kó dimànni ndi ibotí do yàtemè, kòo nantè yètiri ntú Yokitāā.
 26 Kè Yokitāā peité Adimαdadi nè Sedefu nè Asadimafeti nè Yedaki,
 27 nè Adodammu nè Usadi nè Dikida,
 28 nè Obαadi nè Abimmayεedi nè Sebαα,
 29 nè Ofiidi nè Afidαα nè Yobabu. Bεmαu memme bè tu Yokitāā bí nyi.
 30 Bè do bo Mesa ει ndi kénto kétuαkenè Sefaadi tāri, diyie yìèni kèè bíékè.
 31 Kè Semmu kαβε múnkεε yè kécánné yehékè, yehékè be náαhti dò mmèè botí.
 32 Nωwee bí kó iwuα nyi memme, bè ì cànnémè ibotí ibotí. Menie ndo kùo benitibè kédeè kè beè pié ibotí imou ì bo kutenkù mieke.

11

Didènni bè tu di Babεedi di kó mumarimù

- 1 Benitibè bεmαu do náá ntināαhti timāā ndi, oniti náαhti do í cáā.
 2 Kè bεε kote diyie yìèni kèè bíékè kégα kubiriku makù, dihei bè tu di Sindeαα ke bo maá,
 3 kénáké betòbè ke dò: Íténè kè ti píúkú yedombie, kè yè pūínnè kè yèe kpenke kéndò nyetárè, kè tí waá nkùtìnòð kénsīékù.
 4 Kè tí maá dihei, kémaá didènni kè dui kááké tiweti, kè ti yètiri feité, kè ti báá cíté ketenkè kemαu.
 5 Kè ti Yiè nKuyie ncúténi ke bo yà benitibè maá dui ει nè didènni.
 6 Ke dò: Bè mè ntúmè kubotí kumáα kαβε ke náá ntināαhti timāā, dεmarè í yóó bè ditinnè bè yóo namu kédòð bè dómè.
 7 Ti cúténè kékókè be náαhti, kè bè nnáá nke í yo betòbè tu mù.
 8 Kè ti Yiè nKuyie mbè cíe nketenkè kemαu, bá bè í mmaá de kó dihei.
 9 Deè te kè bè yu de kó didènni ke tú Babεedi. Ti Yiè nKuyie nde nkóké benitibè náαhti, ké bè cíe nketenkè kemαu mieke.

Semmu kó kufuku kénto kétuαkenè Abarammu kaku

- 10 Semmu kó kufuku tú kuu: Ò do mαke yebie ntekòutè (100) nte képeité Adipakisadi ke śs ndè mαke yebie nyédèè nè menie nkùomè benitibè.
 11 De kó difñnkúò, kémμmαke yebie nsikαusínùmmù (500) képié bedapàmbè nè besapàmbè.
 12 Kè Adipakisadi mmαke yebie nsipísitāāti nè yènúmmù képeité Sedaasi.
 13 De kó difñnkúò kémμmαke yebie nsikαusínāā nè yètāāti (403), képié bedapàmbè nè besapàmbè.
 14 Kè Sedaa mmαke yebie nsipísitāāti képeité Eβεε.
 15 De kó difñnkúò kè Eβεε mmαke yebie nsikαusínāā nè yètāāti (403) képié bedapàmbè nè besapàmbè.
 16 Kè Eβεε peité Pedeki kédeè kémμmαke yebie nsipísitāāti nè yènāā képeité Pedeki.
 17 De kó difñnkúò kè Eβεε mmαke yebie nsikαusínāā, nè sipísitāāti (430) képié bedapàmbè nè besapàmbè.
 18 Kè Pedeki mmαke yebie nsipísitāāti képeité Deyuu.
 19 De kó difñnkúò kémμmαke yebie nsikαusidé nè yèwεi (209), képié bedapàmbè nè besapàmbè.

20 Kè Deyuu mmàke yebie nsipísitàati nè yèdédé képeité Seduki.

21 De kó difōnkúò kèmmàke yebie nsikousidè nè yèyiekè (207) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

22 Kè Seduki mmàke yebie nsipísitàati képeité Naao.

23 De kó difōnkúò kèmmàke yebie nsikousidè (200) képié bedapàmbè nè besapàmbè.

24 Kè Naao mmàke yebie nsipísidè nè yèwei képeité Tedaa.

25 De kó difōnkúò kèmmàke yebie ntekòutè nè tepíitè nè yèwei (119), képié bedapàmbè nè besapàmbè.

26 Kè Tedaa mmàke yebie nsipísiyiekè, képeité Abarammu nè Naao nè Atāā.

27 Tedaa kó kufuku nku, weè peité Abarammu nè Naao nè Atāā. Kè Atāā peité denitidabirè Dōti,

28 kékú, bè ò peité dīi èi Uudi Babidōnni kó ketenkè mièke, kòo cice Tedaa kpaa fòu.

29 Kè Abarammu puoke Saraii kè Naao puoke Midikaa Atāā kóo sapàà. Atāā weè múnke do peité Isikaa.

30 Saraii do tú tehāunte nte kénkpa debire.

31 Kè Tedaa túóté o kóo dapàà nhAbarammu nè o yaàbire Dōti Atāā birè nè o còkù Saraii o kóo dapàà nhAbarammu pokù. Kè bèe ité Uudi èi Babidōnni tenkè kékote Kannahāā tenkè, kétuoke Anaa èi ké nke mbo.

32 Kè Tedaa nyóò kú ke màke yebie nsikousidè nè yènùmmù (205).

ABARHAMMU KÓ TINÁÁNTÍ

12

Kuyie nyēm̀m̀ Abarammu ité o tenkè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Abarammu ke dò: Íté a tenkè, a kàbe borè, a cice cīètè, kékote n yóò da benke kèè tenkè.

2 M bo da dāò mesàà nkàa botíi sūū, kàa yèriri feité mediè. Fṣṣ̀ yó nte kè ibotí iməu pété mesàà.

3 M bo dāò mesàà mbèè yóò da dāò mesàà, kédāò meyei mbèè bo nda dónè meyei. Fṣṣ̀ yó nte kè n dāò ibotí iməu mesàà.

4 De m̀ǹǹni ke ś nhAbarammu m̀ke yebie nsipísiyiekè nè yènùmmù. Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Íté Anaa èi.

5 Kòo yie nkéité kénneínè o pokù Saraii nè o nantè birè Dōti kènto o kperè deməu nè o daati ò do dontè ti Anaa èi, kékété kécuo nKannahāā bíékè, kétuoke Kannahāā.

Abarammu bomè Kannahāā kékote Esibiti

6 Mem̀me kè Abarammu pḗētè Sisemmu èi kétuoke dibòri mari bè tu di M̀dee mutie mamù borè. De kó dim̀ǹǹni Kannahāā kàbe beè do dè bo.

7 Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumàà Abarammu kóò nàké ke dò: N yóò duó nke ntenkè nke a yaàbí. Kè Abarammu maá ti Yiè nKuyiendiwṣ̀t̀ǹni de kó dibòri.

8 Ó de nyité kékote yetàrè kó dihei Beteedi diyie yìenì kèè bíékè, kékari Beteedi nè Aii de cuokè ke to maá ti Yiè nKuyie ndiwṣ̀t̀ǹni teri kébántè ti Yiè nKuyie nké kú yu ke dò o Yiè.

9 Kè Abarammu nkàti ke sṣṣ̀ti ke wetí Nèkebu tempè mbíékè.

10 Kè dik̀ǹǹni dieri tanní dihei kè Abarammu ité, kékote Esibiti tenkè kəmbo ke dò yem̀rè mayè.

11 Bè tũòke dii mǎnni Esibiti kǎntati dihei, kǎ Abarammuu náké o pokũ Saraii ke dǎ: N yǎmu a túmǎ oposáati,

12 Esibiti kǎbe yóo yǎ a wennimǎ ke dǎ a tú m pokũ nwe, ké n kuǎ ké da yóu.

13 Á bè náké ke dǎ n tú a tǎũ nwe kǎ bè nni ndǎori mesàà nha kpéi, kǎ nni nfòu.

14 Bè tũòkoo dii mǎnni Esibiti miǎke kǎ Esibiti kǎbee yǎ o pokũ wennimǎ mediǎ.

15 Kǎ Esibiti kóo kpààti kó betǎmbǎe kǎte ké nhò sǎnti okpààti iikǎ, kóo tũóté kǎkǎtenǎ okpààti cǎtǎtǎ.

16 Nǎ o kpéi nkòo kpààti dǎdǎ mesàà nhAbarammu kóo pǎmmũ ipe nǎ sibǎó nǎ inǎàke nǎ tidaati benitipòbǎ nǎ benitidaabǎ nǎ sǎmmarímúbǎ nǎ yòyóbǎ.

17 Kǎ ti Yiǎ nKuyie mpotǎ okpààti nǎ o cǎtǎtǎ kǎbe mediǎ nhAbarammu pokũ Saraii kpéi.

18 Kǎ Esibiti kóo kpààti yú Abarammu kóo beke ke dǎ: Dǎ yǎme kǎa n dǎdǎ miǎ? Dǎ dǎmmǎ kǎa í n náké ke tú a pokũ nwe?

19 Dǎ dǎmmǎ kǎa n náké ke yǎ nha tǎũ nwe kǎ nh ò tũóté ke bo puoke? Nto a pokũ kǎpǎtǎtǎ.

20 Kòo kpààti duǎ nkòo tǎmbǎe beti Abarammu nǎ o kperǎ demǎu dihei.

13

1 Memǎme kǎ Abarammuu tũóté o pokũ nǎ o kperǎ ò mǎke dǎ, kǎ Dǎti nwe neinǎ kǎ bǎe wǎte Nekebu tempǎ mbíékǎ.

Abarammu nǎ Dǎti bè yǎtemǎ

2 Abarammu do mǎke tikpàti nti mesàà, nǎ timáti péiti nǎ mesǎo.

3 Kǎ Abarammuu itǎ Nekebu tempǎ kǎtuǎke Betǎedi nǎ Aii de cuokǎ ò do ketǎ kǎbǎtǎ dǎ.

4 Ó do maá dǎ diwũòtǎnni kǎbǎntǎ ti Yiǎ nKuyie nkǎ kù yu ke dǎ o Yiǎ.

5 Dǎti wǎe do neinǎ Abarammu ò múnke do mǎkemũ ipe nǎ sibǎó nǎ inǎàke. Ke mǎke tiyǎàti bè dǎdǎrinǎ ti titouti.

6 Bá ketenǎ í mbǎ sǎnnǎ ke yǎ bè do mǎkemǎ iwũò mediǎ.

7 Kǎ Abarammu kó benaaccǎmbǎ nǎ Dǎti kǎbe kǎ bǎe kpa. Kannahǎa kǎbe nǎ Pedisiibe do de mbo.

8 Kǎ Abarammuu náké Dǎti ke dǎ: Mí nǎ fǎ ti í dǎ nkǎkpa, ti naaccǎmbǎ me nyí dǎ nkǎkpa, ke yǎ ti wǎrimǎ tǎcǎtǎtǎ.

9 Á wǎntǎ kǎdeite a dǎ kũu píkũ kǎ tí yate. Kǎa kǎte kubakũ yóu n kǎte kucǎnku. Kǎa me nkǎte kucǎnku n kǎte kuyóu.

10 Kǎ Dǎtii wǎntǎ kǎyǎ Suditǎtǎ kó ketenǎ kǎ kǎ boo bǎmmũ kǎtuǎkenǎ Soaa ei. Ti Yiǎ nKuyie mu ndo í cúu ndii mǎnni Sodǎmmu ei nǎ Komǎo ei kǎ de kó ketenǎ nǎ Soaa ei kǎ dǎ boomu, ke wenni ke dǎ nti Yiǎ nKuyie ndo dǎdǎ kũu púu, ke naati ke dǎnnǎ Esibiti kó ketenǎ.

11 Kǎ Dǎtii tǎátǎ Suditǎtǎ kó kubiriku bíékǎ, ké ke nkǎte. Memǎme bè yǎtemǎ.

12 Kǎ Abarammu mbo Kannahǎa kó dihei, kǎ Dǎti mbo kubiriku kó yehekǎ, ke cónnǎ tiyǎàti kó titouti kǎtuǎkenǎ Sodǎmmu.

13 Sodǎmmu kǎbe do tú benitiyonkubǎ mbǎ, ke dǎori meyei ndiemǎ kǎ dǎ yóu Kuyie.

14 Dǎti nǎ Abarammu bè yǎte dii mǎnni, kǎ ti Yiǎ nKuyie nnákǎ Abarammu ke dǎ: Wǎntǎ a cómmũ dǎ, kǎwǎntǎ diyie yǎnǎ kǎ bíékǎ, kǎwǎntǎ a bakũ yóu nǎ kucǎnku.

15 A mǎ nwúo nkǎe tenkǎ n yóo kǎ nda duǎmmu fǎ nǎ a yaábio sǎa.

¹⁶ M bo duò nkàa yaabíi sũũ mmesàà mmubirimú kōme. Wèè bo na kékàa mmubirimú, wèè bo na kékàa nha yaabí.

¹⁷ Ítè kéce, nde kó ketenkè kemou kè duómè n kè nda duómumu.

¹⁸ Kè Abarammuu ítè deborè kēsós nkékari dibòri mari bè tu di Mammudee kó mutie borè Eburnò také, kémaá diwũstònni kébántè ti Yìè nkuyie.

14

Abarammu kparamè ke fiets Dòti

¹ De kó dimònni kè Amudafeedi Sindeaa ei kóo kpààti nè Adiyòki Edasaa ei kóo kpààti nè Kedòdaomee Edammuu ei kóo kpààti nè Tideadi Koyimmuu ei kóo kpààti.

² Kè bèè ítè kéndokùnè Bedaa Sodømmuu kóo kpààti nè Bidisaa Komòò kóo kpààti, nè Sineabu Adima kóo kpààti, nè Simmebee Seboimmuu kóo kpààti nè Bedaa bè tu dii ei Soaa kóo kpààti.

³ Kè bèè tíí Sidimmu kó kubiriku, dèè naá nyie ndàmèèrì wèè kó menie ndò mmukókúó.

⁴ Yebie ntepiítè nè yèdèè mieke kè Kedòdaomee mbè baké. Yebie ntepiítè nè ditáánni mieke kè bèè ò yete.

⁵ Yebie ntepiítè nè dinaannì mieke kè Kedòdaomee nè bekpààtibè bèè ò wèrínè kè bèè ítè kèpònte Defaiibe bèè bo Asitadoti-Kannaimmu ei, nè Susiibe bèè bo Ammu ei nè Emiibe bèè bo Kidiyataimmu ei

⁶ nè Oriibe bèè bo Seii kó yetārè mieke, kè bè bèti kètuòkenè Edi-Padanni kó dihei dii tókénè tedòntè,

⁷ kénkũntinì kèpònte Ammisipati bè tu dii ei Kadeesi, kèpònte Amadesiibe kó ketenkè kemou, nè Amòriibe bèè bo Asasònni-Tamaa.

⁸ Menime kè Sodømmuu kóo kpààti nè Komòò kou nè Adima kou nè Seboimmuu kóo kpààti nè Bedaa, nè Soaa kó bekpààtibè, kè bèè wènné kékòte Sidimmu kó kubiriku,

⁹ kédokénè Kedòdaomee Edammuu kóo kpààti, nè Tedeadi Koyimmuu ei kóo kpààti Amudafeedi Sinneaa ei kóo kpààti nè Adiyòki Edasaa ei kóo kpààti. Kè bekpààtibè bènnùmmu ndokùnè bekpààtibè bènnà.

¹⁰ Sidimmu kó kubiriku do màke yefítè nye kè kùtinòó piéké ye mieke. Kè Sodømmuu kóo kpààti nè Komòò kou kè bèè coké kèduó ye mieke, kè besòmbèe coké kédeke ditàri ìnkè.

¹¹ Kè bèè na Sodømmuu nè Komòò kòbe kètuóté be kpàti, nè be diiti kékònnè.

¹² Ke múnkèe túóténè Dòti Abarammuu nantè bire nè o kpàti timou kékònnè.

¹³ Kòò mǎou coké kékòte kénáké Abarammuu, Ebedeebe botí kou, ò borè Amòriibe botí kou Mammudee kó detie mborè. Mammudee tebií do tú Esikòódi nè Anee. Betáati mème bè do wèrínè Abarammuu nwe didootitínni.

¹⁴ Abarammuu kèè dii mǎnni bè kònnèmè Dòti koò kpetí, kèduó nkòò tǎmbè bè pié bè o cìtè kè bèè báátí, sikòusitáati nè tepíítè nè bèni (318), kè bèè tũnne kètuòke Danni tenké.

¹⁵ Kè Abarammuu bè totí yetíre yetíre péu, kè bèè cètinne be dootitabè kè bè na, kè bè bèti kètuòkenè Obaa, dihei dii bo Damaasi bakú you bíékè,

¹⁶ kéfiets bè do túótè dèè kó dimàà nè Dòti nè o kperè demou nè benitipòbè nè benitidaabè.

¹⁷ Abarammuu na dii mǎnni okpààti Kedòdaomee nè bekpààtibè bèè ò wèrínè kénkũnti, kè Sodømmuu kóo kpààti yènni kóò co Safee kó kubiriku mieke, bè tu kù kpààti biriku.

18 Kè Mesisedeki Sademmu kóo kpààti wèè tu Kuyie nkùù baké keŋkè nè ketenkè ku kuó niùti, kòo kotenní pèè nè menaà nkóò cò,

19 kéməə Kuyie nkó mesàà nhAbarammu kpéi nke dò: Kuyie nkùù baké keŋkè nè ketenkè kù da dòò mesàà.

20 Kuyie nkùù baké keŋkè nè ketenkè ke te kàa na a dootitòbè ku yètiri ndeu! Kè Abarammu deite ò tóní dè bá tèè píitè mieke, demáà demáà kóò duó.

21 Kè Sodəmmu kóo kpààtii náke Abarammu ke dò: N duó mbenitibè kènte tinenti a éi tí.

22 Kè Abarammu ò tēñné ke dò: N youte n nùtè nte, ti Yiè nKuyie nkùù baké keŋkè nè ketenkè ku iikè,

23 ke pàrikè ke tú n yí yóó túóté a kperε maré bá fεpàakonyiēfē yoo kunεùkù kó kuhōū, a yàà bo yí fšò te mí nhAbarammu kè n naá nhokpààti.

24 N yí yóó túóté dεmaré, kè dè í tú n kó benitibè di dè. Bèè n cíe mbèè tu: Anε nε Esikəadi nè Mammudee, bεè bo túóté bε kperε.

15

Kuyie ntaunnèmè kumáà Abarammu

1 Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáà Abarammu kóò náke ke dò: Bá nyiēkù! Míi tu a kó kudəpikù, m bo da cú dè bo ndeu mediè.

2-3 Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie nha bo n duó mba? N yí məke debire, kè n kóo tánti Ediesε Damaasi éi kou, wèè bo n cīètè, weè yóó túóté n kperε.

4 Kè ti Yiè nKuyie nhò tēñné ke dò: Weè í yóó túóté a kperε. A yóó peitè dèè bire deè yóó dè túòté.

5 Kè Kuyie ndenne Abarammu ditowaà kóò náke ke dò: Bóúté tiwetí kégá siwāā, a bo na ké si kàanaà? Kè kù yí ke dò: Siwāā dōmmè, a yaabí yóó sūū mméè botí.

6 Kè Abarammu yie nti Yiè nKuyie mbéi nti, kè deè nte kè kù dà, ò dòòri kù dómè.

7 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Míi da íinní Uudi éi, Babidənni kó ketenkè, ke bo da duó ke ntenkè a mē mbo kèè mieke.

8 Kè Abarammu dò: Ti Yiè nKuyie, m bo yíme kébaté n yóó tiekemè de kó ketenkè?

9 Kè ti Yiè nKuyie nhò náke ke dò: Waanní dinaaseri nè dibəseri nè dipedaà, dèè məke yebie nyētāati nè tenónkpete nè dikpətinónkperi.

10 Kè Abarammu waanní iwūš inyi, kékéké i cuokè, ké í dōú nkécuó nyitəbè, ò me nyí nkéké sinónkpeé.

11 Kè timancònti kəteni, ke bo cə de kó imaa, nkòo ti bèti.

12 Diiyè tati dii mōnni kè inuə mpí nhAbarammu kòo duó mediè, kè dibiiñni dieri marii ò sōnté, kè kufšwaá nhò pī mmediè.

13 Kè ti Yiè nKuyie nhò náke ke dò: A nyé ke tú a yaabí bo kote dihei mari dii í tú í kperi, ké nké bo ke dà yebie nsikəusinàà (400), ke tú tidaati kè bè í fšūnko.

14 Kè n fšū nde kó kubotí kùù í fšūnko, kàa yaabí nyeti ke tə tikpāti mediè.

15 Fš nha yó mbonè diwèi ndi ke yàa kóté kékú, kè bè da kūnné a yembè borè.

16 A yaabí kó iyaabí, ii wētini ke ntenkè. Ke yé Aməriibe yei mu nyí sūūmmè ke tūòke m bo bè bèti dè.

17 Diiyè ta dii mōnni kè dèe biite saū, kè Kuyie nkəteni kéndò mmuháá nnè kuyukú nè fehāādēñfē, ke pənkù iwūš bè kéké í saku.

18 De yiè ndi ti Yiè nKuyie ntàunnèmè kumáá Abarammu ke dò: N yóó duó nde kó ketenkè a yaábí nyi kè ì nkè te, kékúóté kukó kùù bo Esibiti mànkú, kékáá kukó ndiekù Efadati.

19 Keniibe nè Kenisiibe nè Kadimoniibe,

20 nè Itiibe nè Pedisiibe nè Defaiibe,

21 nè Amõriibe nè Kannahã kòbe nè Kidikasiibe nè Yebusiibe, beè te de kó ketenkè.

16

Bè peitémè Isimayeri

1 Abarammu pokù Saraii do í peité debire. Ke né mmàke kunitipodaakù makù, Esibiti kòku, kè ku yètirì tu Akaa.

2 Kè Saraii náké o dòu ke dò: A wúómmu ti Yiè nKuyie nyí m pãmè ibí. Duónè n kó kudaakù, kè de yèmmè ò bo m peité debire.

Kè Abarammu yie nde kó tinããtì.

3 Kè Saraii túóté o kó kudaakù Esibiti tenkè kòku Akaa kèpuó nho dòu Abarammu. Dè do ś nhò màke yebie ntepiítè nte Kannahã mièke.

4 Kè Abarammu duónè Akaa kòo púó. Ò banté diì m̀nni ò pùómmè késenkèrì Saraii ò tu wèè kó kudaakù.

5 Kè Saraii náké Abarammu ke dò: Fṣṣ te kè bè n sãá. Míi túóté n kó kudaakù ke da puó, nè kù bantémè ke dò nkù pùó nkù ténke í n wúó. Ti Yiè nKuyie kuù bo ti púte f́ nnè mí.

6 Kè Abarammu náké Saraii ke dò: A kó kudaakù nku, kè fṣṣ kù te, dṣṣ ku a dómè.

Menme kè Saraii f́ũ nhAkaa mmediè, kòo coké kéta dikpáa cuokè.

7 Kè ti Yiè nKuyie ntõnni ò yà dikpáa cuokè tebinte matè také, Suudi kó kuce borè.

8 Kòò beke ke dò: Akaa a bonní de, a kòri ke? Kòò dò: N cokù Saraii nwe n tú wèè kó kudaakù.

9 Kè ti Yiè nKuyie ntõnni ò náké ke dò: Wète o borè kényíè nhò yè mmù.

10 Kè dii yíè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbo duó nkàa yaábí sũ mmediè, bá òmòu báá na kè ì kàa.

11 A púó nke yóó peité denitidabire nde, á dè yu ke dò Isimayeri, ke yé ti Yiè nKuyie nkèèmmè a sáútì.

12 De kó debire yó ndò ndikpáa kóo sãmmarímú nwe, kénkpannè benitibè bemòu, kè bè nde kpànnè, kè dè ncáá nke ã demáá, ke détirinè de kòbe.

13 Kè Akaa yú Kuyie nkùù o béinnè ke dò Ata-Edii-Doyii (dèè tu: Ti Yiè nKuyie nkùù n wúó). Ke dò: M mènke yàmú Kuyie nke kpaá fòùà?

14 Dèè te kè bè yu tebinte tèè bo Kadeesi, nè Bededi de cuokè ke tú: Daayii-Doyii (dèè tu: Kuyie kùù ñ wúó nku kó tebinte).

15 Kè Akaa peité denitidabire, kè de cice Abarammu dè yu ke dò Isimayeri.

16 Akaa do yóó peité Abarammu debire ke ś nhò màke yebie nsipísìni nè yekuò ndi.

17

Kuyie ntàunnèmè Abarammu koò cèète diyètiri

1 Abarammu màke diì m̀nni yebie nsipísíwei nè yèwei, kè ti Yiè nKuyie nhò benke kumáá, kòò náké ke dò: Míi tu Kuyie mmuwèrímú mumòu yiè. A ndõri n dómè sãá.

2 M bo da taunnè m mǎà, kéduó nkàa yaábíi sũũ mmèdiè.

3 Kè Abarammuu nínkú késínné ketenkè, kè Kuyie nhò nàké ke dò:

4 Nte n yóó da taunnè mèè botí m mǎà, fǒǒ yóó naá nyibotí péu cice.

5 A yetìri ténke í yó ntú Abarammu, bè yó nda yu ke tú Abarahammu nwe, ke yé fǒǒ yóó naámmè ibotí péu cice.

6 M bo duó nkàa yaábíi sũũ mmèdiè mmómommè, kè bekpààtibè è ànné i mièke.

7 N yó nda taummu, a kó difǒnkúò kéntaunè a yaábí, itǎnti itǎnti, ké nda te fǒ nnè a yaábí sǎà.

8 Fǒ nnè a yaábí m bo di duó nketenkè a mè mbo kè kupòòkù, di bo tieke Kannahā omǎu sǎà, mí nKuyie nkè nní ndi te.

Kuyie ndáummè mucāmmù kó ikuó

9 Kè Kuyie nyíé kénáké Abarahammu ke dò: Fǒ nnè a yaábí nè di bo mbomè, di mpí n kó metaummè.

10 Nte di dò nkéndǎarimè ti kó metaummè mièke: Di fuku mièke bèè kó dimàà tu benitidaabè bè ncāmmù.

11 Di kó mucāmmù muú yó mbenkú mí nnè dínidi ti taumè,

12-13 kénāmmù nè tidaati bè pié ti di cǐí nè di do ntí, nè beppòbè bèè di bonè. Kè di níí peité denitidabire, dè mmǎke yewe yèni ke dí dè cǎnté. Di yó mme nhǒ nkè dè ntú ti kó metaummè kó mecannimè mí nnè dínidi sǎà.

14 Kè wèè í cǎnté dí ò dènnè di cuokè, ò í tũnnè mèè kpéi n taummè kó ikuó.

15 Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dò: A ténke bá nyu a pokù ke tú Saraii, o yetìri yó ntú Saraa nwe.

16 M bo ò dǒò mesàà nkòò da peité denitidabire, ò bo naá nyibotí péu yǒ. O yaábí mièke bekpààtibè bo buoté péu.

17 Kè Abarahammu nínkú késínné ketenkè, kédaá, kébéi nnè o yèmmè mièke ke dò: M bo yíme képeité debire mí nwèè mǎke yebie ntekòùtè (100), kè Saraa mǎke yebie n sipísíwei, ò bo yíme képeité?

18 Kè Abarahammu náké Kuyie nke dò: Kè Isimayèeri cénke fòù, kàa ò dǒò mesàà, m háá beke òmǎù ténke!

19 Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dò: A pokù Saraa bo da peité denitidabire, kàa dè yu ke dò Isaki. M bo nhò taunè nè o yaábíio sǎà.

20 A m beke ti Isimayèeri kpéi, n yiemmu ke yóó ò dǒò mesàà. Ò bo peité mesàà, nkòò botíi sũũ, bekpààtibè tepítè nè bèdébè bo yènni o botí mièke, kòò ntú kubotí diekù yàari.

21 N né yó n taunè Isaki nwe, dè yàa yó nkááké miè nkè Saraa peité wè.

22 Kuyie nnáké dii mǎnni Abarahammu kédeè, kéité kédeke kéfinkè.

23 Kè Abarahammu túóté o bire Isimayèeri nè tidaati tii pié o cǐtè nè ò do ntí kó dimàà ké ti cāmmù de kó diyie Kuyie nhò nàké ke yé ndè ndómme.

24-25 Abarahammu do mǎke yebie nsipísíwei nè yèwèi ndi, kòo bire Isimayèeri mǎke tepítè nè yètàati, kè bèè ò cǎnté.

26 Abarahammu nè o bire Isimayèeri bè ènne kécǎnté diyie dimáá ndi,

27 nè tidaati bè pié ti o cǐtè nè ò do ntí.

1 De m̀onni k̀e ti Yiè nKuyie m̀benke kumàà Abarahammu dib̀ori b̀e tu di Mammudee k̀o detie mborè, ke s̀ ndiyiè c̀òm̀m̀u yeyo k̀e kuyiink̀u bo, k̀o k̀ari kutouku b̀orinù,

2 k̀éyà benitib̀e b̀etãiti k̀e b̀e c̀òm̀m̀u o také. K̀o itoo k̀e b̀e co k̀énink̀u k̀ésinnòo b̀e ìk̀e,

3 k̀énáké be k̀oo m̀ou ke d̀o: Di báa p̀eèté mí nha k̀oo t̀nti n c̀f̀èté.

4 Ỳounè k̀e b̀e waanni menie nké dí úu di naacèi, k̀eom̀pè mutie muu ntaké.

5 M bo waá mmudii k̀e di duó nké dí di, k̀epéte muwèrim̀u, k̀ena k̀esooté di ce, di báa p̀eèté n c̀f̀èté memme. K̀e b̀e d̀o: D̀o a b̀ei ntì.

6 K̀e Abarahammuu coké mecãã nkétaroo kutouku Saraa borè, k̀oo naké ke d̀o: Waá mmuyuo mm̀u ỳo nsannemè k̀eante kédoo tipèmpènti titãiti mecãã.

7 De k̀o difonk̀uò k̀e Abarahammuu coké k̀epínni dinaadabii dii wenni, ke ã mek̀uò nkéduó nho k̀oo n t̀nti m̀ou k̀oo di k̀uò k̀ébenné mecãã.

8 Imaa mbi dii m̀onni k̀oo i tuóté k̀ewaá mmenaaamiè mmèè kãnté nè m̀è ùmm̀u bãmbà nké b̀e Ìnné, k̀e b̀e nyo nkò c̀òm̀m̀u be také, ke díri mutie.

9 K̀e b̀e beke Abarahammu ke d̀o: A pok̀u Saraa borè? K̀o d̀o: Ò bo kutouku mièke.

10 K̀e Kuyie ntòrè k̀o dimari d̀o: D̀e ỳa bo nkááké miè, k̀e nni nwètiní a c̀f̀èté ke s̀ nha pok̀u Saraa peitè denitidabire nde.

K̀e Saraa c̀òm̀m̀u kutouku b̀orinù Abarahammu f̀onk̀uò ke yo.

11 Abarahammu nè Saraa b̀e do k̀oté mediè mme, bá Saraa ténke í nyuo.

12 K̀e Saraa daá omáa borè ke d̀o: N k̀otému n ténke í yuo, k̀e n dou múnke k̀oté.

13 K̀e ti Yiè nKuyie mbeke Abarahammu ke d̀o: D̀e ỳime k̀e Saraa daá, ke tú ò k̀oté ke p̀eèté ò bo peitè m̀e debire?

14 D̀emarè bo ti Yiè nKuyie nyèk̀u d̀eà? D̀e ỳa bo nkááké miè nké nni nwètiní a c̀f̀èté ke s̀ nSaraa peitèmu denitidabire.

15 K̀e Saraa k̀òmbùd̀iti do, k̀oo nenni ke d̀o: N ỳi daá. K̀e ti Yiè nKuyie ndò: A daámu.

16 K̀e de k̀o benitib̀e ìtè k̀eúo nSodammuu bík̀e, k̀e Abarahammuu b̀e cíe.

17 K̀e ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀o: M báa s̀onne Abarahammu n ỳoo d̀o tì.

18 O k̀o kubotí ỳoo deuke mediè mme k̀enkpeñni. Weè ỳo nte k̀e ibotí imouu péte mesàa.

19 N we ntãatè ke bo duó nkòo bí nè o yaabí k̀e b̀e nyíe n kuó, k̀e i borime ñwenni k̀e i d̀òri n d̀omè, k̀e deè yie nké nh ò d̀ò mesàa n ỳe n ỳoo ò d̀ò mè.

20 K̀e ti Yiè nKuyie nnáké Abarahammu ke d̀o: Benitib̀e kuònnè Sodammuu nè Komoo de kabè mediè mme, be caàrimè deumu.

21 M bo kote k̀esíéké, k̀e b̀e mènke caarimu n ỳa.

22 K̀e b̀edébèe kété k̀enkòri Sodammuu bík̀e k̀e ti Yiè nKuyie nni nkpaánè Abarahammu.

Abarahammu bàammè Kuyie nSodammuu kpéi

23 Memme k̀e Abarahammu t̀onko ti Yiè nKuyie mborè k̀e k̀u beke ke d̀o: A bo yie nkéwènnè onitisàù nè oyeiwe k̀ekuà?

24 K̀e benitisààbè bo Sodammuu sipísìnùmm̀u, a bo b̀e wènnèné k̀ekuà? A báa b̀e c̀f̀é nkéyóu dihei be kpéináa?

25 Biti! A báa yie nké mè d̀ò. A báa yie nkétúóté onitisàù k̀éwènnèné oyeiwe k̀ekuò, k̀ò saùu c̀outé oyeiwe k̀o tiyèiti. F́ nwèè bekùnè kutenk̀u kumou, a báa ỳoo a bo d̀omè d̀è wenni.

26 Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè n yà benitisààbè sipísìnùmmù Sodømmu mièke m bo cǐé ndihèi diməu be kpéí.

27 Kè Abarahammu dò: Yóu kè n yíe da béinnè n Yiè nKuyie mí nwèè tu mutáá nke tú mutapéí.

28 Kè bè í tùòke sipísìnùmmù, ke bo sipísìnàà nè bènùmmù á pənte de kó dihéiàà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè n yà bèè wenni kè bè bo sipísìnàà nè bènùmmù, m báá pənte dihéi.

29 Kè Abarahammuu yíe kébéi nke dò: Kè bèè wenni kè bè né bo sipísìnàà tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo sipísìnàà m báá pənte dihéi.

30 Kè Abarahammu dò: A mièke báá peike n da báámmu, kè bè bo sipísitáati tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo sipísitáati m báá di pənte.

31 Kè Abarahammu dò: N da báámmu yóu kè n yíe kébéi, kè bè bo sipísidé tá? Kè ti Yiè nKuyie n dò: Kè bè bo sipísidé m báá pənte dihéi.

32 Kè Abarahammuu yíe kébéi nke dò: N Yiè nKuyie nha báá nh əunè, n yóó béi mməsmme mme. Bèè wenni kè bè bo tepíté tá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kè bè bo tepíté m báá pənte dihéi.

33 Bè nàké memme kédeè, kè ti Yiè nKuyie nyíté, kè Abarahammuu kò nho cǐtè.

19

Ti Yiè nKuyie nkùomè Sodømmu nè Koməo de ekè kabé

1 Kè Kuyie ntərə yèdéé tuəkoo Sodømmu kuyuoku ke sǐ nDəti kàri dihéi kó dibòri, ké yè yàní kéíté ké yè co, kénínkóo ketenkè.

2 Ke dò: N di báámmu ke tú dí kəte n cǐtè kéúú di naəcèi, kéyíe nkè dèe wenté kè dí pǐtè. Kè yè dò: Áà, ti bo yiénko tikātītouti.

3 Kè Dətii yetoo kè bèe kò nho cǐtè, kòo daə mudii nè pǐè wèè í kəərenè mutie mùu muuti kè bèe di.

4 Bè keté ke mu nyí nduó, kè Sodømmu kó benitidaabè beməu, ibí nè bekótibè, kè bèe kətení kécǐtè tecǐtè,

5 kébeke Dəti ke dò: Yé benitibè bèè bàtè a cǐtè kuyuoku? Denneni be kè tí bè duónè.

6 Kè Dətii yènní kécómmú ditowàà kékpetínnè dicàù,

7 ké bè nàké ke dò: N nəpobè, báá daənnè meyei.

8 M məke besapəmbè bedébéè bèè mu nyí yé onitidòu, m bo bè dènneni kè dí bè dànnè di dómè, kè bie, n kó bepədbè mbe, di báá bè dàò meyei mbè ta n cǐtè nte.

9 Kè bèe nàké Dəti ke dò: Ítè dende! A tú opəò nwe die. Fǐò báá ti nàké ti dò nkédədmè. Kàa í yé tí da daə meyei nkè mèe pǐtè ti na mbè dàò mè.

Bè yí memme kóò təntoo kéndó kəpənte dicàù.

10 Kè de kó benitibè bedébéè dete Dəti kətənnə be borè, kékpetínnè dicàù,

11 ké bè bənté tiyūənti beməu, ibí nè bekótibè, kè bè nhəri ditowàà bá bè í nyà dibòri bo kèè bíékè.

12 Kè Kuyie ntərə yèdéé nàké Dəti ke dò: Kàa məke a kabé dihéi dii mmieke, a cədbè nè initidabí nè initipobí, a bè dènnè.

13 Ti Yiè nKuyie nkèè benitibè kuənnèmmè mme dihéi dii nkəbe, ke ti tənní kè ti yóó di pənte.

14 Kè Dətii yè kénáké o cədbè bèè do pə o sapəmbè, ke dò: Yènnè dihéi dii mmecəà, ti Yiè nKuyie nyóó di pəntemu.

Kè be yèmmè ndò nhò nu nwántí.

15 Kukūnwentóo mǎnni kè Kuyie ntǎrèe náké Dǎti ke dǎ: Mǎnné mecāā nkétúóté a pokù, nè a sapùmbí idé kè di yè dihei, kè dè í dǎ mmemme di bo kú meyei mbo tuǎkení dii mǎnni dihei.

16 Kè Dǎti nhǎtí kè ti Yiè nKuyie ntǎrèe bè dète, wenwe nè o pokù nè o sapùmbí idé, kèyènnè dihei mǎnku, ke yé ti Yiè nKuyie ndómè kóò dèeté.

17 Kuyie ntǎrèe bè dènnè dii mǎnni dihei mǎnku, kè dimari máà ò náké ke dǎ: Coké kédèeté a fǒmmu, a báá wǎète a fǎnkúò, a báá cómmú demarè kutempè nkuu mmieke. Á coké késǎri ditari dii mborè kédonté a ònni.

18 Kè Dǎti dǎ: Áà, m báá na!

19 A n dǎmmu mesàà, ke n kuú mmesémmè ke n dèeté. N yí yóò na kécoké kètuǎke di ntári kè meyei nkpaaní, n yó nkpaá cokú kè mè n nǎntemu kè n kuú.

20 Nte teheitè sǎmpǎtè tèè tǎkéní, n yóò na kécoké kètuǎke tè. Tè mà sǎmpǎrè nde, yóu kè n coké kè de nsori kédonté nh ònni.

21 Kè Kuyie ntǎnni dǎ: Èè, n yiemmu ke bo wǎte kè da dǎò mesàà nkéyóu de kó teheitè a yé ntè.

22 Kǎte mecāā nkésǎri, kǎa í tuǎke n yí yóò dǎò timati. Kè bèe yú de kó dihei ke dǎ Soaa (dèè tu teheitè).

23 Kè Dǎti nyóò tuǎke Soaa ke sǎ ndiyiè yènní.

24 Memme kè ti Yiè nKuyie ncúūnní muhǎpǎpǎo nSodǎmmu èi nè Komǎo èi Ìnkè, kè mù ncǎú.

25 Kè de kó yehekè yedé cóúté, nè ketenkè nè benitibè nè detie.

26 Kè Dǎti pokúu wǎète o fǎnkúò kénáá ndikókétári.

27 Kè dèe wenté kè Abarahamuu yè dikūnweñni sèi, kékǎte ti Yiè nKuyie nwee ò náànnè dè,

28 kèwénté Sodǎmmu nè Komǎo nè yehekè yèè dè tǎké kèyà kuyukú kè kú yiè ke dǎ nfehǎǎtofe kǎku.

29 Kuyie ndǎ kécǎu ndi mǎnni yehekè Dǎti do bo kèè tenkè kpèye, kécǎo mmu Dǎti kú yé mèè kpéi nhAbarahamuu kpéi.

Dǎti nè o sapàmbè

30 De mǎnni kè Dǎtii yǎte ò bo mbomè Soaa èi, kékíté nè o sapàmbè bedé kékǎte kénhǎ kutǎdènkú makú mieke.

31 Kè Nkǎo náké o nantè ke dǎ: Ti cice kǎtému, òmǎu me nyí bo wèè bo ti puoke kèndǎnnè ibotí imǎu dǎòrimè.

32 Yóu kè tí ò dúú mmenaà nkòo yǎ kémuú, kè tí kǎtoo keyènkè, kòo ti duónè kè tí peité ibí kè ìi sǎoté o cǎètè.

33 De kó kuyuoku kè bèe dúú mbe cice menaà nkòo muú, kè Nkǎo kǎte bá o cice í yé ò taroo dii mǎnni yoo ò yè dii mǎnni.

34 Kè dèe wenté kòo náké o nantè ke dǎ: Nè n cice ti dúúmu keyènkè. Tí wète kóò dúú mmenaà nkòo muú, nkǎa me ntó kǎte ke nyènkè kóò duónè, ti yóò me nyí kèpeité ibí kè ìi sǎoté o cǎètè.

35 Kè bè tó ò dúú mmenaà nkòo muú, kòo sǎmpǎù me ntó kǎte kóò duónè, be cice í nyé ò kǎtoo dii mǎnni nè ò ité dii mǎnni.

36 Memme Dǎti pǎnnémè o sapàmbè bedé.

37 Kè Nkǎo peité denitidabire kè dè yu ke dǎ: Mǎabu. Weè yaábí tú Mǎabiibe yíe nkó diyie.

38 Kòo sǎmpǎùu peité denitidabire kè dè yu ke dǎ: Beni-Ami. Bè yu weè kó iyaábí ke tú Amǎniibe.

20

Abarahammu nè Abimedeki

¹ Kè Abarahamuu íté Nεkebu tempε kékari Kadεesi nè Suudi εi δε cuokε, kε dε íté kékari Kedaari εi,

² Kénnáá nke tú o pokù Saraa tu o tāū. Kè Abimedeki Kedaari kóo kpààtì títóé Saraa kékònnè.

³ Kè Kuyie nnáké Abimedeki nè tidouhnti keyènkè ke dò: A me ntúóté wèè nitipòkù a yóó kúmu, ò yemmu.

⁴ Ke ś nhAbimedeki mu nyí ò duónè, kénáké Kuyie nke dò: N Yìè, n yí cààrè, a bo śnté kέ n kuàà?

⁵ Abarahammu n náké ke tú o tāū nwe, kòo nitipòkù múnke yε nho tāū nwe. N yí ò tòu ke yìèkù, n yí cààrè.

⁶ Kè Kuyie nyíé kóò béinnè tidouhnti ke dò: N yému ke tú a ò tòu kè í yìèkù. N yí dó a n yeténèmu, dεε te kè n yí yóu kàa ò duónè.

⁷ T́énné δε kóo nitipòkù o dàu. Ò dàu tu m pāānāāhnti náāhntò nwe. Ò bo m bánté a kpéi kàa nfòu. Kàa me nyí ò t́énné, á nyé ke tú a yóó kúmu nè a kòbe bemou.

⁸ Kè Abimedekii ente dikünweñni sèi, kényú o kó betümbè, kè bè náké dèè dòò, kè kufōwáá mbè pī.

⁹ Kè Abimedekii yú Abarahammu kóò beke ke dò: Dè yīme kàa ti dòò miε? N da cààrè ba, kàa dó meyei ndiemεε do mí nnè n kòbe ti ñnké? A n dòò onitì í dāorimè mme otòu,

¹⁰ ba nte kàa dòò memme?

¹¹ Kè Abarahammu dò: N yèmmè do dò ndi nhèi kòbe í dému Kuyie nke yó n kuò m pokù kpéi.

¹² Ò tu n tāū nwe bake yie, kè ti wε nti cice omáá kè ti yōbè né cáá. Kè nh ò puoke.

¹³ Kuyie nduú ndiì mōnni kè n yitè n cice cīètè, n náké diì mōnni m pokù ke dò: Kè ti kòte kèè bíékè a dò a tú n tāū.

¹⁴ Kè Abimedekii títóé ipe nè sibóó nè inààke nè tidaati, benitidaabè nè benitipòbè, kédúú nhAbarahammu, kóò t́énné o pokù Saraa.

¹⁵ Kóò náké ke dò: Nte dihei dimou, wénté a dó kèè bíékè kémaá.

¹⁶ Kòo náké Saraa ke dò: N duómmu a tāū medítibii ntekoupiítè (1000), kè dè bo benke a kòbe bemou a í dōòmè mme timati tināāhnti tii mmieke.

¹⁷ Kè Abarahamuu bánté Kuyie, kè Abimedeki nè o pokù nè o bí kè bèè miété, kèpié ibí.

¹⁸ Ke yé ti Yìè nKuyie ndo duómmè kè Abimedeki cīètè kòbe bemou ténke í mpei, Abarahammu pokù Saraa kpéi.

21

Isaki kó mupeitímù

¹ Ti Yìè nKuyie nyí nyé nkù do yε nkù yóó dāò ti Saraa, kè ti dòò.

² Kè Saraa púó nképeité denitidabire Kuyie ndo yε nhò yóó dε peité diì mōnni. Ke ś nhAbarahammu kòté.

³ Kè Abarahamuu yú o pokù Saraa ò peité dèè bire ke dò Isaki.

⁴ Kè Abarahammu dε cānté diyie niñni yie Kuyie nti nhò nàkémè.

⁵ Bè do yóó peité Isaki ke ś nhAbarahammu mōke yebie ntekòutè (100) nte.

6 Kè Saraa béi nke dò: Kuyie nni n dòò diwèlì ndi. Bèè kó dimàà bo keè Isaki kpéi diwèlì bo bè pĩ n kpéi.

7 Kòò yíe kébéi nke dò: We ndo yé ke dò nSaraa bo pié Abarahammu ibí diyie mari! Nte mí nkoò peité denitidabire o kóti cuokè.

Abarahammu bètimè Akaa nè o bire Isimayeri

8 Kè debiree kóté, dè càtè dīi yiè kè Abarahammuu ànnè dibanni.

9 Kè Esibiti kóo nitipòkù peité dèè bire Abarahammu, Isimayeri ndaú Isaki kè Saraa dè yà,

10 kénáké Abarahammu ke dò: Bèti kudaakù kuù nnè ku bire. Dèdaabire báá wènnèè n kperè Isaki kètieke a kperè a kũũ nkó difònkùò.

11 Kè de kó tináànti yonke Abarahammu mediè, ke yé Isimayeri múnke do tùmè o bire nde.

12 Kè Kuyie nnáké Abarahammu ke dò: Kudaakù nè ku bire kó tináànti báá da yonke, yie nSaraa da náá nti. Isaki kó kufuku mieke nke a yóó pétemè iyaábí, kè dèè dòò n da nàké tì.

13 N yóó duó nkè dèdaabire kó kuwuò mmúnkeè pèkèmu, ke yé dè tumè a bire nde.

14 Dikũnweñni sèl kè Abarahammuu túóté pèè kécũs menie nkudaukù mieke, kéduó nhAkaa, kóò duó nho bire, kóò bèti, kóò kote kénhari dikpáà cuokè bè tu di Beerisebaa.

15 Menie ndèè dīi mōnni kudaukù mieke kòo dāú ndebire tetiete matè také,

16 kékote kénkari medétimè kè dè mànnè a bo tāumè kupie, ke kuò nke tū: N yí dō n yà m bire kō ndè!

17 Kè Kuyie nkeè debire kuòmmè, kè ku tōnni mboni keñkè kényú Akaa ke dò: Dè dōmme? Bá nyīèkù Kuyie nkèèmu debire kuòmmè.

18 Ité kéfi nha bire ké dè dète, deè yóó naá nkuwuò ndiekù cice.

19 Kè Kuyie nkpeté Akaa nuò nkòo yà tebinte matè, kékote kèpíe mmènie nho daukù mieke kéduó nho bire kè dèè yà.

20 Kè Kuyie nní ntò debire, kè dèè kóté dikpáà cuokè ké naá nhohoditāūti diwè.

21 Bè do bo dikpáà bè tu di ndi Edi-Padanni, kòo yō ò puó nhEsibiti kóo nitipòkù.

Abarahammu taunnèmè Abimedeki

22 De kó dimōnni, kè Abimedekii kōtení Abarahammu borè ke neínè behāāpōmbè kóo kóti Pikodi, kénáké Abarahammu ke dò: Kuyie nda bonèmu a tōmmú mumōu mieke,

23 béi nkényú Kuyie nyètiri ke dò, a í yó n souté mí nnè m bí nè n yaábí, ke yó nni n dōri mesàà nnè nh èl a bo dīi mieke, kéndōnnè n da dōòmè mesàà.

24 Kè Abarahammu dò: N yiemmu.

25 Ke né béinnè Abimedeki tebinte matè kpéi, Abimedeki kó betōmbè do fiètè tè.

26 Kè Abimedeki dò: N yí yé de kó tináànti, a í tì nni n nàké, yíe nwe n tì kèèmè.

27 Kè Abarahammuu duó nyipe nè inààke Abimedeki, kè bèè taunnè betōbè.

28 Kè Abarahammuu deite yepeserè yèyiekè kécánné.

29 Kè Abimedeki dò: Ba nkpeí nte kaa cànné yepeserè yèyiekè?

30 Kè Abarahammu dò: Coué ye, kè dè mbenkú míl keúmè tebinte tie nke tè te.

31 Kè bèè yú deborè ke dò: Beerisebaa, ke yé bè de nwènnèmè dinuù.

³² Bè de ntaunnè betobè, kè Abimede kii íté kékewè Fidisitèèbe kó dihei, ke neínè Pikodi o āpōmbè kóo kóti.

³³ Kè Abarahammu fííkú Bèerisebaa ei detie mbè tu dè tamadii, kébántè ti Yiè nKuyie, kè kù yu ke dò o Yiè.

³⁴ Kè Abarahammu mbo Fidisitèèbe ei kémante.

22

Abarahammu yiemmè ke bo féuté Isaki Kuyie nkpéi

¹ Kè Kuyie nní nyóó yááké Abarahammu ke dò: Abarahammu! Kòò dò: Nte mí.

² Kè kù dò: Túóté a biré Isaki dèè bo demáà, kàa dè dó, kékatenè Mōdiyaa kó dihei, ditāri n yóo da benke di ìnkè kè dè nni féuté kétu.

³ Kè dèe wenté, dikūnweñni sèi, kè Abarahammu íté kéyarí ideí, kéānné sāmmarímú tinenti, kétúóté o tōmbè bédébè nè o biré Isaki, kè bèe kété kénkari Kuyie nhò benke dè.

⁴ Diyìè tǎānni yiè, kòo wénté medétimè kèyà ditāri bè kòri di,

⁵ kénáké o tōmbè ke dò: Nkpaānè die nnè sāmmarímú, mí nnè odapàà nkè tí deke ditāri kébántè Kuyie nkékewèni di borè.

⁶ Kòo tóu nho biré Isaki ideí kénto muháā nnè disiè, kè bè nkéri bedé.

⁷ Kè Isakii yú o cice ke dò: N cice! Kòò dò: Nte mí. Kè Isaki dò: Ti tō muháā nnè ideí, yé fepièfè ti yóo kuò fè?

⁸ Kè Abarahammu dò: M biré Kuyie nkuù yóo ti duò nfepièfè.

Mēmme kè be nnei, ke kéri bedé.

⁹ Bè tùòke dii mōnni Kuyie nhò benke dè, kè Abarahammu maá diwūōtōnni, kédàò ideí kédàà nkéboú o biré Isaki kénóó,

¹⁰ kétúóté disiè ke bo dè féuté.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni yúni Abarahammu ke ìnkè ke dò: Abarahammu! Abarahammu! Kòò dò: Nte mí.

¹² Kè di dò: Kuyie ntu, a báá dòò debire meyi mmamè, kù bantému di mmōnni a kù démè ke í kù yetenè a biré dèè bo demáà.

¹³ Kè Abarahammu wénté kèyà dipedaà, kè di cōrímú kè di yiè nsàke difapèù, kòo di dète kékúo o biré Isaki kó difōtūri,

¹⁴ kèyú de kó dibòri ke dò Kuyie nduó. Dèè te kè bè yu de kó ditāri nè yíenni ke tú: Ti Yiè nKuyie nduó.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni yúni Abarahammu ke ìnkè kuce medérímè

¹⁶ ke dò: Kuyie ntu kuù béi nke tú a í mè nkù yetenè mè a biré dèè bo demáà.

¹⁷ Kù bo da dòò mesàà nkàa yaábíi sūū nsiwāā kōme, kéndōnnè dāmèèri nuù kó mubirímú, kètieke i dootitòbè ekè,

¹⁸ nè ìi borè nde kù yóo dōòmè ibotí ìmou mesàà, nha yie mmèè kpéi nku kpèti.

¹⁹ Kè Abarahammu wētēni o tōmbè borè, kè bèe kò mBèerisebaa Abarahammu cie kémbo.

²⁰ De kó difōnkúò, kè Abarahammu keè o nantè Naō pokù Midikaa ò piémè ibí,

²¹⁻²² Uusi, weè do tú Mpo kénante Buusi, nè Kemmuyeedi Aramu cice nè Kesedi, nè Asoo nè Pididaasi nè Idudafu nè Betuyeedi.

²³ Kè Betuyeedi peité Debekaa, Midikaa bí nyi ò peiténè ì Naō Abarahammu nantè.

²⁴ Kòo pocēnni Deyumaa múnkēe ò pié ibí. Tebaa nè Kaammu nè Taasi nè Maaka.

23

Saraa kumè kè bèè ò kǔnné

- ¹ Saraa do màke yebie ntekòtè nè sipísidé nè yèyiekè (127) ndi kékú.
² Ò ku Kidiyati-Adiba kó dihei ndi, bè tu di Efunᵋᵋ Kannahā kó kutempᵋᵋ mmieke, kè Abarahamuu dᵋᵋ ikuᵋᵋ kékᵋmmú o pokù kǔñ,
³ kèdeè kéíté kékᵋte kényà Eti kó ibi Itiibe ke dᵋᵋ:
⁴ M bo die nke tú opᵋᵋ nwe, m pānè ketenkè kè n kǔnné ocí kòᵋᵋ díe.
⁵ Kè Eti kó ibi Itiibe ò téné ke dᵋᵋ:
⁶ Okóti a tú okpᵋᵋti nwe ti cuokè, kè Kuyie nkó mesàà nda bonè. Kǔnné a cǔ a dᵋᵋ kùᵋᵋ fᵋti, òmᵋᵋ í yóᵋᵋ da yetenè.
⁷ Kè Abarahamuu nínkú dihei yembè Eti kᵋbe ìkè,
⁸ ke dᵋᵋ: Kè di yie nkè m bo kǔnné ocí die, dí m bántè Efunᵋᵋ Soaa bire,
⁹ kòᵋᵋ n duᵋᵋ nᵋᵋ fᵋti kùᵋᵋ bo Makpedaa o paku nùᵋᵋ, kè n yietí kudonku di ìkè kè kùᵋᵋ ntú n kᵋku kè nní nkūri becírbè.
¹⁰ Kè Efunᵋᵋ kàri o kᵋbe Itiibe borè, kéténné Abarahamuu ditᵋnni dᵋᵋ tí ndihei kó dibòri borè ke dᵋᵋ:
¹¹ Aa, n Yiè! N da pāmu kupaku nè kufᵋti n kᵋbe ìkè. Kǔnné ocí.
¹² Kè Abarahamuu nínkú dihei yembè ìkè,
¹³ kénáké Efunᵋᵋ ke dᵋᵋ: N da báammu benitibè ìkè ke tú á n fiténè ku kè n kǔnné ocí.
¹⁴ Kè Efunᵋᵋ téné Abarahamuu
¹⁵ ke dᵋᵋ: Yie n yóᵋᵋ da náké tí, medítibii nsikᵋusinàà (400) kpeti tú ba fᵋᵋ nnè mí nti cuokè? Kǔnné o cǔ.
¹⁶ Kè Abarahamuu bantè Efunᵋᵋ yemmè, kékᵋaa nyidííti Itiibe ìkè, medítibii nsikᵋusinàà (400), de mᵋnni kó idííti, kòᵋᵋ duᵋᵋ.
¹⁷ Memme, Efunᵋᵋ paku kùᵋᵋ bo Makpedaa, kùᵋᵋ wetí Mammudee nè kufᵋti kùᵋᵋ bo de mieke nè detie ndemᵋᵋ dèè dè bo,
¹⁸ kè dèe naá nAbarahamuu kᵋere, Itiibe bèè tí ndihei kó dibòri be ìkè.
¹⁹ Kè Abarahamuu kǔnné o pokù Saraa kufᵋti kùᵋᵋ bo kupaku Makpedaa, ke wetí Mammudee bè yu dè Efunᵋᵋ, Kannahā kó ketenkè mieke.
²⁰ De mᵋnni, kè Abarahamuu tieke kupaku nè kufᵋti dèè do tú Itiibe kᵋere, kénkūri o círbè.

24

Isaki puokemè Debekaa

- ¹ Abarahamuu do kòté mediè mme, kè ti Yiè nKuyie nhò dᵋᵋ mesàà ndemᵋᵋ mieke.
² Diyie mari kòᵋᵋ náké o kóᵋᵋ tᵋnti kóti wèè bàà o cᵋtè, ke baa o kpᵋti ke dᵋᵋ: Seu nha nᵋtè n kpèri*. Be kó dimᵋnni bè do ᵋ nkāa bo parikè a ᵋᵋ me ndᵋᵋ kè dèe benke ke dᵋᵋ nha yóᵋᵋ dᵋᵋ a béi nti.
³ Béi nkéyú ti Yiè nKuyie Mpakēdaa yètirí ke dᵋᵋ a í yóᵋᵋ waá m bire onitipòkù Kannahā kᵋbe m bo bèè cuokè, be mieke.
⁴ Kāa kòri n cie nke, n naàmunkú mieke ke yóᵋᵋ ke nwaá nhonitipòkù, képuᵋᵋ m bire Isaki.
⁵ Kòᵋᵋ tᵋnti dᵋᵋ: Kè dè yemmè onitipòkù báa yie nkè n neinèní die di nhei, a bire yóᵋᵋ nni nneinèmu de biékàà?
⁶ Kè Abarahamuu dᵋᵋ: A báa dítinné a máa kéneinè m bire.

* 24:2 Seu nha nᵋtè n kpèri:

⁷ Ti Yiè nKuyie Mπακεδαα wèè n dènneni n cice cḡtḡtḡ nè nh εi ke n nàké ke tú: M bo da duós di nheì kàa yaábí di tieke. Kù bo duónní ku tōnni kè di nda ní kàa waanni onitipòkù kèpuò m bire.

⁸ Kòo nitipòkù yete ò bo nda neínnímè, a béi ndiù nùù í yóò da pí. A cénke bá nneínè m bire de bíékè.

⁹ Kòo tōntii seu nho nàùtè Abarahammu kpèrì kébéi nke dò: M bo dòò a béi nti.

¹⁰ Kòo tōntii túóté Abarahammu yòyóbè teḡítè nè yeḡāre sààye, kékote Mesopotamii, Naoo cie.

¹¹ Ò tùòke diù mōnni teḡbinte diheì màнку kédúò nkè yòyóbèe nínkú. Dè do tú kuyuoku nku dikónnétari mōnni.

¹² Kòo bántè ti Yiè nKuyie nke dò: N Yiè nKuyie nhAbarahammu tū nkù n da báammu yóu kè n yà n wanti dè yie. Dòò n yiè nhAbarahammu mesàa.

¹³ M bo teḡbinte také nke kè diheì kó besapàmbè yó ntaàní mudúò.

¹⁴ M bo mào wèè sapàa nke dò: Bíi nha dùú kè ò yà, kòo n ténné ke yí: Yà kè n duós nha yòyóbè kè bèe yà. M bo banté ke dò weñwe a tãátémè a kóo tōnti Isaki kḡéi, ke dòò mesàa n yiè nhAbarahammu.

¹⁵ Ò kḡāá me nnáá nkè Abarahammu nantè Naoo pokù Midikaa bire Betuyeedi kóo sapàa Debekaa yeñni ke tò didúù.

¹⁶ De kóo sapàa ndo wenni mediè mme, ke mu nyí yé onitidòù, kòo dó menie nkéyie nho dùú kèto nkénkūnti.

¹⁷ Kè Abarahammu kóo tōntii coké kóò co kóò nàké ke dò: Yóu kè n yà a dùú kó menie nsàmpó.

¹⁸ Kòo sapàa dò: Yà.

Ke bíi mmeçāa nho dùú kóò duós nkòo yà.

¹⁹ Ò dèè diù mōnni kòò dò: M bo duós nha yòyóbè, kè bèe yà kénsànnè.

²⁰ Kòo uté menie mmeçāa nyiwūò yò ndè, kécoké kédónni kédúò nyòyóbè beḡmòu.

²¹ Kè dèe di Abarahammu kóo tōntii kòo nhò wùò nke dò nyúóó, ke bo yà kè ti Yiè nKuyie nkuù dòòri ò kù beke ti.

²² Kè yòyóbèe yà kédeè kòo túóté mumámáá mmesoo nkòmù bè tūòmù dihōnni nè sineí sidési mesoo nkḡesi,

²³ kóò beke ke dò: We nkóo sapàa nda tú? N da báammu mefiè mbo mbo a cice cḡtḡtḡ nè n kòbe kè tí yienáà?

²⁴ Kòò dò: N tú Midikaa nè Naoo be kóo dapàa Betuyeedi kóo sapàa nwe.

²⁵ Kòo yie kébéi nke dò: Timúkḡeti bomu nè tisūiti péu, kè di bo duós dè bo.

²⁶ Kòo tōntii nínkú kébántè ti Yiè nKuyie,

²⁷ kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie, n yiè nhAbarahammu tū nkù yètiri ndeu, kuù ò kuú mmesémme koò dòò mesàa, ke n niité kè ò tùòkení ò kòbe borè.

²⁸ Kòo sapàa ncokóo teçḡtḡtḡ kénáké o yò de kó tinaànti.

²⁹⁻³⁰ Debekaa do mæke o tāù mōù nwe kòo yètiri tu Damaa kòo yà mumámáá nnè sineí kékeè ò nàà nti kéité meçāa nkékote teḡbinte borè ké yà de kóo niti nè ò yòyóbè.

³¹ Ke dò: Fó nti Yiè nKuyie nkó mesàa mbonè wè, kōtení kè tí kò. Dè yíme kàa bo dikḡáá? N tūntemu teçḡtḡtḡ ke waá nyòyóbè yó mborè.

³² Kòò tuòkoo tɛɕɛ̀tɛ̀ kɛ̀ Damaa duó nkɛ̀ bèe bouté yòyòbè tinɛ̀nti, kòò bè duó ntimúkpeti nè tisùũti, kɛ̀duó mmenie nhAbarahammu kóo tɔ̀nti nè o neínè bè, kɛ̀ bèe òú be naàcèi.

³³ Kɛ̀ bèe ò duó mmudii kòo yete ke dà: Kɛ̀ n yí nàké n tɔ̀ ti m báa di. Kɛ̀ Damaa dà: Bèí!

³⁴ Kòò dà: N tú Abarahammu kóo tɔ̀nti nwe.

³⁵ Ti Yiè nKuyie nkuu dɔ̀ ò yie nhAbarahammu mesàà, kòò kpenke ke mɔ̀ke tikpàti mediè. Ke mɔ̀ke iwũs nè idííti nè mesɔ̀ nnè betòmbè benitidaabè nè benitipòbè nè yòyòbè nè sãmmarímúbè.

³⁶ Kɛ̀ Saraa o pokù ò peité denitidabire o kóti cuokè, kòò dè duó nhò mɔ̀ke dèè kó dimàà.

³⁷ Kɛ̀ n yie nhAbarahammu duó nkɛ̀ m béi nke yu ti Yiè nKuyie nyètiri ke yí n yí yóó túóté onitipòkù Kannahã kɔ̀be ò bo bèe cuokè képuó nho bire.

³⁸ Kɛ̀ n yóó kɔ̀te o naàmùnkù kɔ̀be borè nde, o cice cɛ̀tɛ̀ kéwaá nhonitipòkù képuó nho bire.

³⁹ Kɛ̀ nh ò nàké ke yí kɛ̀ dè yèmmè onitipòkù báa yie nkɛ̀ n neínè.

⁴⁰ Kòò n tɛ̀nné ke tú o Yiè nKuyie nhò tũ nkù yó n niitému kɛ̀ m péte onitipòkù o kɔ̀be cuokè, o cice cɛ̀tɛ̀ miɛke, kékònnènkò képuó nhò kóò dapàà.

⁴¹ Kɛ̀ ò kòte o cɛ̀tɛ̀ kɔ̀be borè, kɛ̀ bè í yie, ò béi ndii nuu bá m pí.

⁴² N tuòkení tebinte borè yie nke bántému Kuyie nke yí: Ti Yiè nKuyie nhAbarahammu tũ nkù yóu kɛ̀ n yà n wanti dè,

⁴³ n yó mbo tebinte také nke, osapàà nwèè bo tanní muduò kɛ̀ nh ò mɔ̀ mmenie nke yí: Yóu kɛ̀ ò yà a dúú kó menie nsámpó.

⁴⁴ Kòò n tɛ̀nné ke dà: Yà kɛ̀ n dó kàa yòyòbèe yà, n yóó bantému a we ntãátémè kòò yóó yenke n yie mbire.

⁴⁵ N kpaá me nnáá nkɛ̀ Debekaa tuòkení ke tɔ̀ didúú ke dó tebinte, kɛ̀ ò yí: N da báámmu m pã mmenie nkɛ̀ n yà.

⁴⁶ Kòò touté o dúú mecãã nke béi nke yí: Yà, kàa yà ke dèè, n dó kéduó nha yòyòbè. Kɛ̀ n yà kédeè kòò duó n yòyòbè.

⁴⁷ Kɛ̀ nh ò beke ke yí: We nkóo sapàà nda tú? Kòò yɛ̀ nNaɔ̀ nè Midikaa be bire Betuyɛdi kóo sapàà nhò tu, kɛ̀ n tɔ̀nné o ònni mumámáá kóò ùnné sineí.

⁴⁸ De mɔ̀nni ndi n niínkúmè ke dɔ̀unnè mutòmmú ti Yiè nKuyie nhAbarahammu tũ nkù, kù n niitémè weti kɛ̀ m bo túóté o tebite kóo sapàà nképuó nho bire.

⁴⁹ Kɛ̀ di yie nke bo dɔ̀ ò yie mmesàà nweti weti dí n nàké, kɛ̀ di me nyete di n nàké kɛ̀ n sɔ̀.

⁵⁰ Damaa nè Betuyɛdi kɛ̀ bè dà: Ti Yiè nKuyie nkuu yɛ̀ ndè mmè ndò! Ti báa na kébéi ntímatí.

⁵¹ Nte Debekaa, túóté we kékònnè képuó nha yie nkóo dapàà, kéndònnè ti Yiè nKuyie nti nda nàkémè.

⁵² Abarahammu kóo tɔ̀nti kèè dii mɔ̀nni de kó tináànti, kénínkú késãnti ti Yiè nKuyie nnè mutòmmú,

⁵³ kédeite timáti péiti nè mesɔ̀ nkó tinɛ̀nti nè tiyàati kéduó Debekaa, kápã yepãrè sàáyè o tãũ nè o yɔ̀.

⁵⁴ Kɛ̀ bèe di káyà, wenwe nè bèe ò cíe, kédeè kényié.

Kɛ̀ dèe wenté dikũnweñni kòò dà: Yóunè kɛ̀ n kò n yie mborè.

⁵⁵ Kòò sapàà ntãũ nè o yɔ̀ kɛ̀ bè dà: Yóu kòò nti kpaánè ke dà yewe tepítè kɛ̀ di né kò.

56 Kòò tǒnti dǎ: Ti Yiè nKuyie nni nteennèmu kè ò yà n wanti dè, bá nni nhǎǎtínè, yóunè kè n kò n yiè mborè.

57 Kè bè dǎ: Ti yúnè osapàà nkóò beke.

58 Kè bèe yú Debekaa kóò beke ke dǎ: A dǎ kénéinè onitì yie nkè dí kònàà? Kòò dǎ: Èè, m bo ò neinè!

59 Kè bèe yóu Debekaa nè kudaakù kùù ò yǎ, kè bè bo neinè Abarahammu kóo tǒnti nè bèè ò ciénni kè bèe kò.

60 Kè bèe mǎǎ Kuyie nkó mesàà nDebekaa kpéí nke dǎ:

A bo pié kè dè nsù mesàà,

kàa yaàbí tieke a nǐmbè ekè.

61 Kè Debekaa ité nè ò tǎmbè kédeke yòyóbè, kétǔnne de kóo nitì kè bèe kò.

62 De mǎnni kè Isaki ité Daayii-Doyii ke konní ke bo Nekebu.

63 Kuyuoku makù kè Isakii yè kéncenti dikpàà, kéwénté kéyà yòyóbè kè bè kèríní.

64 Kè Debekaa wénté kéyà Isaki kécúténi yòyó ìnkè,

65 kébeké Abarahammu kóo tǒnti ke dǎ: Wenninwe wèè kèríní ti bíékè? Kòò dǎ: N yiè nwe.

Kè Debekaa kǎá nkuyàakù ò ìikè.

66 Kòò tǒnti náké Isaki ò dǎò dèè kó dimàà.

67 De kó difǎnkúò kè Isakii tanné Debekaa ò yǎ Saraa kó kudieku képuoke, ké nhò dǎ kòò yèmmèe cǎté ke yé ò yǎ kumè kòò yèmmèe cǎrè.

25

Abarahammu bí tɛi

1 Kè Abarahammuu puoke onitipòkù tǎu kè bè ò tu Ketudaa.

2 Kòò ò peité Simmudanni Yokisǎǎ nè Medanni nè Mandiyǎǎ nè Isibaki nè Suaa.

3 Kè Yokisǎǎ peité Sebaa nè Dedanni. Kè Dedannii pié Asudiibe, Detusiibe nè Deumiibe.

4 Kè Mandiyǎǎ peité Efaa nè Efeè nè Enǎki nè Abidaa nè Edidaa. Bemǎu memme bè tu Ketudaa yaàbí nyi.

5 Kè Abarahammuu duó nyIsaki ò kperɛ demǎu,

6 kénkpáà fòù kèpǎmmú ò pocǎmbí yepǎrè, kéduó nkè ìi kǎte diyìè yìenì kèè bíékè.

7 Abarahammu do yóó kú ke mǎke yebie ntekǎutè nè sipíslyiekè nè yènúmmù (175) ndi.

8 Ò do kóté mediè mme kémbò diwèi mieke kékúnè.

9 Kòò bí Isaki nè Isimayɛeri kè bèe ò kǔnné Makpedaa kó kufǎti, Efunǎǎ, Soaa bire, Itiibe èi kou paku mieke, kùù wetí Mammudee,

10 Abarahammu do donté kúnku nè Itiibe. Dende bè múnke do kǔnnémè Abarahammu nè ò pokù Saraa.

11 Abarahammu ku dii mǎnni kè Kuyie nkó mesàà nsǎoté ò bire Isaki ìnkè kòò mbo Daayii-Doyii kó tebinte také.

Isimayɛeri kó ibi

12 Nte Abarahammu pokù Saraa kó kudaakù, Esibiti èi kou Akaa kó debire Isimayɛeri kó kufuku, bè bè peí kè bè tǔmmè betǎbè:

13 Nebayǎti nè Kedaa nè Adiberi nè Mibisammu

14 nè Misemaa nè Dumaa nè Masa

15 nè Adadi nè Temaa nè Yetuu, nè Nafisi nè Kedimaa.

¹⁶ Isimayεeri kó ibí nyi tepíítè nè ìdèì. Bá wè kòo mbaké o botí kédúú nho yètìrì o kari, o eitè.

¹⁷ Isimayεeri do m̀ake yebie ntekòùtè nè sipísitáãti nè yèyiekè (137) ndi, kékú kè bèè ò kũnné o yembè borè.

¹⁸ Kòo bí nkari Afidaa kétuakèné Suudi kéntókénè Esibiti, ke wetí Asidii, ke cáá mbemáá ke kari.

SAKɔBU KÓ TINÁǺNTÌ

Esayuu nè Sakɔbu be kó tináǺnti

¹⁹ Nte Abarahammu bire Isaki kó tináǺnti, Abarahammu weè do peité Isaki.

²⁰ Isaki do m̀ake yebie nsipísínàá ndi képuoke Debekaa, Betuyeedi Aramu botí kou kóo sapàá, Damaa tãũ. Bè do ã Mesopotamii nwe.

²¹ Isaki pokú Debekaa do tú tehãũntè nte, kòo bántè ti Yiè nKuyie nkè kùu yie nkòo pùò nyitáátébi.

²² Kè ibí mbokù itòbè i yõ pòutì mieke, kòò d̀: Kè dè d̀o mmie mme, ba nte kè m pùó?

Kòo kote kébeke ti Yiè nKuyie.

²³ Kè kù d̀:

A púò nyibotí ìdèì nyi,

kè ì bo yènni kèncáá,

kè kùmakù nkpeññinè kutekù.

Osám̀pòú bo mbaké okòtì.

²⁴ Kòo peité yièe tuakèní, kòo peité itáátébi.

²⁵ Kòo ketiwèe yènni ke wũ ò nè o yùtòo, ke dáátí ticìtì o kòntì timòu, kè bèè ò yu ke d̀ò Esayuu.

²⁶ Kòo nantè nyetini ke pí nho nacènkènni, kè bèè ò yu ke d̀ò Sakɔbu. Bè yóó bè peité ke ś nyIsaki m̀ake yebie nsipísikuá ndi.

Esayuu fitémè wenwe Mpo ò na nte dè

²⁷ Kè bèè kótè kè Esayuu náa nhopaawaá ndièwè wèè nò nkupaawaá, nke níí ntũũ ndikpáá, kè Sakɔbu ntú onitiyòònwè ke kari tecfètè.

²⁸ Kè Isaki ndó Esayuu o tãũ mèè kpéi nsiwei kòò cáá, kè Debekaa ndó Sakɔbu.

²⁹ Diyiè mari kè Esayuu m̀boni kupaawaá nke òu mediè nkénsó nSakɔbu bèrì itũ.

³⁰ Kè Esayuu d̀: N da báámmu nh òu mediè mme, yóu kè ñ cááké itũ iwũòì ii. Dèè te kè bèè ò yu ke d̀ò Edómmu.

³¹ Kè Sakɔbu d̀: N fiténè Mpo ò nte dè yie.

³² Kè Esayuu d̀: Dikònni yó n kuò kè Mpo ò nte dè ñ doò ba?

³³ Kè Sakɔbu d̀: Béi nkéyú Kuyie nyètiri.

Kè Esayuu yú Kuyie nyètiri kóò fiténè Mpo ò nte dè.

³⁴ Dè m̀nni ndi Sakɔbu duóm̀mè Esayuu pèè nè itũ kòo cááké, kèyà menie. Mèmmè ò sènkèrimè Mpo ò nte dè.

26

Isaki nè Abimèdeki be kó tináǺnti

¹ Kè dikònni dièrri tanni kéndònnè d̀i do tanni Abarahammu kó dimònni, kè Isakii kote Fidisitèèbe kóo kpààtì Abimèdeki borè Kedaari èi.

² Kè ti Yiè nKuyie mbenke kumáá Isaki, kóò nàké ke d̀: A báá kote Esibiti, m̀bo n yóó da benke dii èi,

³ Á ndi mbo, n yó nda bonèmu ke da dɔ̀dɔ̀ mesàà, n yóo duó n fí nwe nè a yaabí de kó yehékè, kédɔ̀dɔ̀ n do yē n yóo dɔ̀dɔ̀ tì a cice Abarahammu.

⁴ M bo duó nkàa yaabíi sũũ nsiwãã kɔ̀me, kè n yi duó nde kó yehékè yemau. Nè a yaabí borè nde n yóo dɔ̀dɔ̀mè ibotí imau mesàà.

⁵ Ke yé Abarahammu yíemmè n kuó imau nè n tannò yemau, nè n tié nnè nh ò náké tì.

⁶ Kè Isaki mbo Kedaari èi.

⁷ Kè benitibè nhò bèkú o pokú kpéi, kòò dɔ̀: N tãũ nwe. Ke yé ò do yĩ̀kùmè de kó dihèi kòbe bo ò kũamè Debekaa wenniku kpéi.

⁸ Kè bè mbo deborè kémante, kè Abimedeki nsíéké diyìè mari fenéti, káyà Isaki kòò kpéitinè o pokú Debekaa.

⁹ Kòò ò yu kóò náké ke dɔ̀: A pokú nwe! Dè yĩme kàa yē nha tãũ? Kòò dɔ̀: N yĩ̀kù bè bo n kuómè mme o kpéi ke yē n tãũ.

¹⁰ Kè Abimedeki dɔ̀: A ti dɔ̀dɔ̀ ba? Dè kraá sámpròrè nde òmòu na nduónèmè a pokú, kàa ti tannè meyei mmieke.

¹¹ Kè Abimedekii náké benitibè bemau ke dɔ̀: Wèè kááké onitì yie nyoo o pokú ti yóo ò kũamu.

¹² De benni kè Isakii buotí tidiiti, kékɔ̀ũ kè dè mmànnè ò do buotí dè kuce tekòutè (100). Ke yé ti Yiè Kuyie nhò dɔ̀dɔ̀mè mesàà.

¹³ Kòò kpàtìi deuke kòò mɔ̀ote o kperè mesàà,

¹⁴ kémɔ̀ote iwũ ò nè tidaati. Kè Fidisitēēbe mieke nhò péi.

Isaki taunnèmè Abimedeki

¹⁵ Kè bèè Itinné mutáá sibií o cice Abarahammu tɔ̀mbè do keú si.

¹⁶ Kè Abimedekii náké Isaki ke dɔ̀: Íté ti èi, a kpenke ke ti pēētému.

¹⁷ Kè Isakii íté deborè kékote kékari Kedaari kó kubiriku,

¹⁸ kēwēte kēfítè o cice Abarahammu do keú si bií, kè Fidisitēēbe si Itinné. Kòò wēte ké si duó nsi yètè.

¹⁹ Kè Isaki tɔ̀mbèe keú tebinte kubiriku kēpété menésààmè.

²⁰ Kè benaacēmbè bèè bo Kedaari kè bèe kpannè Isaki kòbe ke dɔ̀: Tì te tebinte. Kè Isakii yú de kó tebinte ke dɔ̀ Eseki (dèè tu dikpànni).

²¹ Kòò tɔ̀mbèe keú tebinte tetè kè bèe yíe kékpa nte kpéi nkè Isakii tē yu ke dɔ̀ Sitinaa (dèè tu mèbootimè).

²² Kòò sɔ̀ nkékeú tebinte tetè bá bè í nkpa, kòò tē yu ke dɔ̀ Deoboti (dèè tu meompùmè), kébéi nke dɔ̀: Ti Yiè nKuyie nti om̀p̀unne kè ti bo pétè mesàà.

²³ Kòò íté deborè kékote Bēerisebaa.

²⁴ Kè Kuyie nhò benke kumáà keyènkè kóò béinnè ke dɔ̀: Míi tu Kuyie, a cice Abarahammu do tũ nkũ, bá nyĩ̀kù n da bonèmu nè n kóo tãnti Abarahammu kpéi m bo da dɔ̀dɔ̀ mesàà, kàa botíi sũũ.

²⁵ Kòò maá diwũ̀t̀ònni, kébántè ti Yiè nKuyie, kécónnè o touku, kòò tɔ̀mbèe keú tebinte.

²⁶ Kè Abimedekii íténi Kedaari èi ke bo yà Isaki ke neínè o népo Ausati nè Píkadi wèè baké o ààp̀òmbè.

²⁷ Kè Isaki dɔ̀: Di k̀ateni ke yē mba? Díndi bèè í n dɔ̀ ke m bèti di cie?

²⁸ Kè bè dɔ̀: Ti yà a Yiè nKuyie nda bonèmè mme ke dɔ̀ ti tau ntinti nè fí.

²⁹ Béi nke yú a Yiè nKuyie nyètiri ke dɔ̀ a í yóo ti dɔ̀dɔ̀ meyei mmamè. Ti m̀ám̀m̀òmbè ti í da dɔ̀dɔ̀ meyei, ti da yóumu, kàa íté nè diwèi, kè Kuyie nda dɔ̀dɔ̀ mesàà.

³⁰ Kè Isakii bè ànnè kupòòkù kè bèe di káyà,

³¹ Kéíté dikūnwefinì sèi ke kannenè betòbè yènò ke dò, bè báá dàò betòbè meyei, kè bèe cau nyIsaki kékònnè diwèi.

³² Dii yìè dimáá mieke nke Isaki tǎmbè ò nàkémè ke dò: Ti nìnte meniè nti keù tèè binte.

³³ Kè Isakii yú de kó tebinte ke dò Sibaa (dèè tu menucannimè). Kè de kó dihei kpaá tò de kó diyètiri nè yìenni, kè bè di tu Bèrisebaa.

Esayuu puokemè Itiibe botí kó benitipòbè

³⁴ Esayuu do màke yebie nsipísìnàà ndi képuoke Itiibe, Suditi Bedii kóo sapàà nnè Basimati Edonni kóo sapàà.

³⁵ Kè dèe yonke Isaki nè Debekaa.

27

Sakòbu cǎutémè o kóo kóti kó mesàà

¹ Kè Isakii kóté ke ténke í nwúó, kényú o kóo Po Esayuu, kòò dò: Nte mí.

² Kè Isaki dò: N kòtému, n yí yé n kǔú nyiè.

³ Túóté a tǎmmù nè a pie nkéta dikpáà kè n kuǎni tēhontè,

⁴ kébénne n dó mùù dii kékòtenèni kè ò di, kè da pǎ mesàà nke né na kékú.

⁵ Kè Debekaa keè Isaki nàké ti Esayuu ke tú wèe ta dikpáà kóò kùǎni tēhontè,

⁶ kékánáké Sakòbu ke dò: N kèè a cice nàkémè a kóo kóti Esayuu ke tú

⁷ wèe ta dikpáà kóò kùǎni tēhontè kébénne mudii ò dó mù, kòò di, kóò pǎ ti Yìè nKuyie nkó mesàà nkéna kékú.

⁸ M bire kénté kékeè n yóó da náké ti kè ti dòò.

⁹ Kòte kèpínni yebòpàà nyèdèé kè m bénne a cice dó mùù dii.

¹⁰ Kàà ò duó nkòò di, kè da pǎ mesàà nkéna kékú.

¹¹ Kè Sakòbuu nàké o yò ke dò: N kóo kóti Esayuu màke ticitì nti, mí m me nyí ti mòke.

¹² Kè dè yèmmè n cice n kááké kényà n yí màkemè ticitì kè n naá siyáábisi yìè, kòò n dàò meyei nkè m mǎnté mesàà.

¹³ Kòo yò dò: Kòò da dàò meyei mmèe do n yǐnkè. Cénkèe yie n da nàké ti kèpínni yebòpàà.

¹⁴ Kè Sakòbuu kòte kèpínni yebòpàà nkéduó nho yò, kòò bénne o cice dó mùù dii.

¹⁵ Kè be yò Debekaa túóté o kóò Po Esayuu yaàsàati tii bo tefètè kédátinnè Sakòbu o bíyāātè,

¹⁶ kétúóté kubòkònkù kédátinnè o nou nè o fǎnii,

¹⁷ kóò duó mmudii ò bèriné mù nè pèè.

¹⁸ Kè Sakòbuu kòte o cice borè ke dò: N cice! Kòò dò: Nte mí! Fó nwenninwe?

¹⁹ Kè Sakòbu dò: N cice mínwe a kóo Po Esayuu. N dàò a yé n dàò dè nde. N da báammù, ité kékari kécááké iorimaa n kùǎni ì, kè m pǎ mesàà.

²⁰ Kè Isaki dò: A pǎnke pètému dende bàmbà ntehontàà? Kòò dò: A Yìè nKuyie nkuu tè kòtenèni n yìikè.

²¹ Kè Isaki dò: Tóónni kè n da kááké kényà kè nsà kè fǎ nwe m bire Esayuu.

²² Kè Sakòbuu tǎónko, kòò cice Isakii ò kááké ke dò: Metammè dònne Sakòbu kǎme kè debaà ndònne Esayuu kperè.

²³ Bá ò í nhò banté, ke yé o baà ndo àmè ticitì ke dònne o kóo kóti Esayuu kperè, kòò ò dàò mesàà.

²⁴ Kóò beke ke dò: Fǎ nwe m bire Esayuaà? Kòò dò: Èè mínwe.

25 Kè Isaki dà: Nh ànné, kè n cááké iorimaa nké da pā mesàà. Kè Sakòbuu ànné o cice, kòo cááké, kòo ò duó mmenaà nkòo yà.

26 Kè dà: Tóónní m biré ké nh àrí.

27 Kòo tóónko kóò àrí kòo keè o yààti nòú, kóò pā mesàà nke dà: M biré kó kunú dònne dikpáà ti Yiè nKuyie mpā dì mesàà nkó kunú nku.

28 Kuyie nda pā kéñkè kó kubooku,

kàa paa nní mpeí mesàà,

kàa mmàke tidiiti nè menaà.

29 Kàa mbaké ibotí imòu,

kè titenti timòu kòbe nninku a ìikè,

kàa mbaké a tebií ke sì ninku a ìikè.

Kè wèè da dòò meyei nwèe péte meyei,

kè wèè da dòò mesàà nwèe péte mesàà.

30 Isaki pā dìi mònni Sakòbu mesàà nke dèè kòo nyiti, kòo kóo kóti Esayuu konní kupaawaá,

31 Kébènné mudii kètòo kédúo nho cice ke dà: N cice íté kécááké iorimaa n kùòní ì ké m pā mesàà.

32 Kè Isakii beke ke dà: Fí nwenninwe? Kòò dà: Mínwe Esayuu a kóo Po.

33 Kè dèè di Isaki mediè nkòo kòntii aá, kòò dà: Wenninwe wèè kùòní tehontè ke n duó nké n cááké ke dèè kàa kpaaní, kè nh ò pā mesàà nkòo yóò mē péte?

34 Kè Esayuu keè o cice béi nti kòo yèmmèe caàrè, kòo kuónko mediè nke dà: N cice múnke m pā mesàà!

35 Kè Isaki dà: A nantè teè kòtení ke souté ke còuté a kó mesàà.

36 Kè Esayuu dà: Bè ò yu ke tú Sakòbu osoùnti, dèè te kòò n souté kuce mēdémè ke còuté Mpo ò nte dè ke wèè ke còuté n kó mesàà. Kè dà: Mesàà mmamè í kpaá n kpéínáà?

37 Kè Isaki dà: M béimmu ke tú ò bo n da baké, kàa tebií simòu ntú o kó betòmbè. M béimmu ke tú ò bo mmàke tidiiti nè menaà, n ténke bo na ké da dòò ba m biré!

38 Kè Esayuu dà: N cice a mòke mēè sàà mmáà? Múnke n dàò mesàà.

Dè mònni kékuó.

39 Kè Isaki dà:

A bo mbo kèè tenké bá nnaati, kéñkè kó kubooku báá cúténí a tenké.

40 A níí yóó dokému kápéte kédi,

kéntú a nantè kóo tónti,

kénháante tipíiti timòu,

diyie mari ké né fietè amáà a nantè nòu mieke.

Sakòbu cokémè kékote o maànnikù

41 Kè Esayuu mieke peike mediè nSakòbu o cice o pā mēè kpéi mmesàà, kòò nnáà nke tú: Dè í kpaá détiri n cice bo kúmè, kè ò kuò n nantè Sakòbu.

42 Kè bèe náke Debekaa Esayuu nàà nti, kòo náke Sakòbu ke dà: A kóo kóti Esayuu mieke da peikemu kòò dó ké da kuò.

43 M biré kéntè n yóó da náke tí, kécoké kékote n tāū Damaa cie Anaà eì,

44 ké nke mbo kòo mieke yàa donè.

45 Kòo yè nha ò dòò dè, kè n da náke kàa wètení. N yí dó ndi paà didé diyie dimáà.

46 Kè Debekaa náke Isaki ke dà: N demmu mufòmmu nè n còòbè Itiibe kó medòòrimè kpéi, kè Sakòbu puoke di nheí kóo nitipòkù kè n ku dè ntòù.

28

¹ Kè Isakii yú Sakɔbu kóò pã mesàà nke dò: A báá puoke Kannahāā kɔbe kóo sapàà.

² Ítè kékɔte Mesopotamii Betuyeedi a yō tãũ cîètè, kèpuoke o kóo sapàà.

³ Kuyie mmuwerímú muməu yiè mbo da dɔò mesàà nkàa pié késũũ, kénàá nyibotí péu cice.

⁴ Kuyie nda dɔò mesàà nfó nnè a yaàbí kù dɔòmè Abarahammu, kàa tieke diheì a mè mbo di kupòòkù, kù duó ndi Abarahammu.

⁵ Kè Isakii duó nkè Sakɔbuu kɔte Mesopotamii, Betuyeedi bire Damaa cie ò do tú Aramu botí kou nwe Debekaa tãũ, Sakɔbu nè Esayuu be yō.

⁶ Kè Esayuu keè Isaki pãmè mesàà nSakɔbu, ke duó nkòò kòte Mesopotamii ke bo túóté onitipòkù, kékèè ò nàkémè Sakɔbu ke tú: A báá túóté Kannahāā kɔbe kóo nitipòkù.

⁷ Kè Sakɔbu yie nho cice nè o yō be kpeti, ke kòte Mesopotamii.

⁸ Kè Esayuu banté o cice í dómè Kannahāā kó benitipòbè,

⁹ kékɔte kétúóté onitipòkù Maadati, Abarahammu bire Isimayeerì kó debire Nebayoti tãũ.

Sakɔbu yàmè tidəuñti

¹⁰ Kè Sakɔbuu íté Beerisebaa kénkɔri Anaa eì,

¹¹ kémberínè dibòri mari kè diyiè ta, kòo waá nditári kécéé nho yuu kénduú deborè,

¹² kényà tidəuñti mati kè kudìeti cómmú ketenkè ke káá ntiwetì, kè Kuyie ntòrè dèkù ke cuuti.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie ncómúú o také koò nàa nke tú: N tú a Yiè nKuyie nku a yàari Abarahammu nè Isaki bè do tũ nkù. A duó kèè tenkè, n kè nda duómmu fí nnè a yaàbí.

¹⁴ A yaàbí bo sũũ mmubirimú kōme kèpitè tipítì timəu: Diiyiè yièni kè nè di taà kè, kubakù cànkù nè kuyóú. Fí nnè a yaàbí díi yó nte kè ñ dɔò ibotí iməu mesàà.

¹⁵ N yó nda bonèmu ke da kánkè bá kèè bíékè, ké da wètenèni di nheì. N yí yó da yóu, n yó da dɔòmú n da nàké ti.

¹⁶ Kè Sakɔbuu entení ke dò: Ti Yiè nKuyie nkuù bo die mbá n do í yé.

¹⁷ Kè kufōwaá nhò pĩ nkòò dò: Dibòri dii ndò nkéndému, Kuyie ncîètè nte, keĩnkè kó dibòri dii kpeté die.

¹⁸ Kè Sakɔbuu íté dikũnweñni sèi kétúóté ditári ò do ceké di o yuu kífíi, nkécóú mmekùò ndi ìnkè ke bo ndennini,

¹⁹ kényú de kó dibòri ke dò Beteedi (dèè tu Kuyie ncîètè). Nè dimònni bè do de yu ke tú Duusi nwe.

²⁰ Kè Sakɔbuu kannenè dinùú Kuyie nke dò: Kè Kuyie nni m bonè n cèmmu mièke, ke n kánkè ke n duó mmudiì nè tiyàati,

²¹ kè n wète ke kò n cice cîètè nè kukòñnaati, ti Yiè nKuyie bo ntú n Yiè.

²² M me ncónné dii tári bo ntú Kuyie ncîètè, kè kù n duó ndè n deite demáá tepíitè mièke ké kù duó.

29

Sakɔbu tũ̀kémè Damaa

¹ Kè Sakɔbuu sɔoté mucèmmu kénkɔri diyie yièni kèè bíékè,

2 kétuàke dibòrì mari kényà tɛbinte matè. Kè ditári dièrì pòke, kè tipecɛnti títàati duò òborɛ, bè do de nti niinko.

3 Tipecɛnti do ɔɔ de ntíí, nkè bèe pootɛ ditári kè ti nì nkédeè kékéwɛtɛ kékoo.

4 Kè Sakɔbuu beke bèpecɛmbe ke dò: Di cie borɛ? Kè bè dò: Ti cie bo Anaà eì ndi.

5 Kòò dò: Di yé Naàò birɛ Damaa? Kè bè dò: Ti ò yému.

6 Kòò dò: Ò bo kè dè naataa? Kè bè dò: Èɛ, dè naatimu! Nte o kóo sapàà nDaseedi ke kéréni nè o pecɛnku.

7 Kè Sakɔbu dò: Diyiè kpaá ðumu nè di bo tímmè ipe, niinnè i kè i kòtenè kè li di.

8 Kè bè dò: Kè ipe í tíí nyimou ti báá na, ò ɔɔ tíí nyimou ndi kè tí pootɛ ditári kè ò nni.

9 Kè bè nkpaá ke me nnáá nkè Daseedii tuòkení nè o cice pecɛnku. Ò do tú opecɛnti nwe.

10 Kè Sakɔbuu ò yà nè o yò tãũ Damaa pecɛnku, kèpootɛ tɛbinte kénii nyipe. Daseedi do tú Sakɔbu yò tãũ Damaa birɛ nde.

11 Kè Sakɔbuu ò ɔrí ke dò ò bo pí nhomáá kényièke, kékúò.

12 Kè Sakɔbuu náké Daseedi ke dò: N tú a cice tãũ Debekaa birɛ nde. Kè Daseedii coké kékò nké ti náké o cice.

13 Kè Damaa keè o tãũ birɛ Sakɔbu kprí, kécoké kóò ɔrí, kè bèe kò nteciètè, kè Sakɔbuu ò náké dè dòmmè.

14 Kè Damaa dò: Ti cfiètè tɛmáà ndi.

Kè Sakɔbu nhò bonè ke dò otánkù.

Sakɔbu puokemè Dea nè Daseedi

15 Kè Damaa dò: A bo nni mpí mmutómú fààrè a tú mèè kprí n cfiètè kouà? Náké a dó n da yietí mù.

16 De mòmni ke sò nDamaa màke besapàmbè bèdébè. Kòò kòti tu Dea, kòò sãmpòù tu Daseedi.

17 Kè Dea nuò nyí nnaati mesàà nkè Daseedi tu oposááti ke sànnè onitipòkù.

18 Kè Sakɔbu ndó Daseedi ke dò: N dó Daseedi nwe, a býiãtè, ke bo da pí mmutómú yebie nyèyiekè, kòò puoke.

19 Kè Damaa yie nke dò: Kè n we nda duò ndè wenninè m bo ò duómme okpákpari. Á mbo n cfiètè.

20 Kè Sakɔbu mbo kòò pí mmutómú ke dò yebie nyèyiekè, kè de kó yebie nni ndò nyè í m̀ntɛ ò dó mèè kprí nDaseedi.

21 Kè Sakɔbuu náké Damaa ke dò: De mòmni tùòkemu, n duò m pokù kè nh ò puoke.

22 Kè Damaa dòò dibanni kényú dihei kobe bemou.

23 Kuyuoku mòmni kétúóté Dea kédúò nSakɔbu kòò ò duónè keyènkè.

24 Kè Damaa túóté Sidipaa o kóo nitipotɔnti kédúò nDea.

25 Kè dèe wenté kè Sakɔbu nsó nDea nwe, kòò beke Damaa ke dò: A n dòò bal N da pí mmutómú yebie nyèyiekè Daseedi kprí nke. Dè yíme kàa n souté?

26 Kè Damaa dò: Ti cie osãmpòù ɔɔ í nyenke kòò kòti kpaá.

27 Yóu kè dibanni kó yewe yèyiekè dèè kè ti da duò nhosãmpòù, kàa sòtè mmutómú yebie nyèyiekè.

28 Kè Sakɔbuu yie, kè dè mmòke yewe yèyiekè, kè Damaa ò duò nDaseedi,

29 kétúóté o kóo nitipotɔnti Bidaa kédúò nDaseedi.

30 Kè Sakɔbuu duónè Daseedi, kè nhò dó kè dè pèètè Dea. Kòò yíe pí Damaa mmutómú yebie nyèyiekè o kprí.

Sakɔbu piémè ibi

³¹ Kè ti Yiè nKuyie nyà Sakɔbu í dómè Dea kédúò nkòo mpéi, kè Daseedi yie ntú tēhāunte.

³² Kè Dea púó nképeité denitidabire, kè dè yu ke dò Dubenni, dèè tu: Ti Yiè nKuyie nyà n sémmè. Ke dò: N dàu bo n dake di mmònni.

³³ Kòo wēte kérépúó nképeité denitidabire ke dò: Ti Yiè nKuyie mbanté bè í n dómè, ke n yíè debire terè.

Kòo yu de kó debire kè dò Simmeḗḗ.

³⁴ Kòo wēte kérépúó nképeité denitidabire ke dò: Di mmònni n dàu yèmmè bo mbo m biékè.

Kè Sakɔbuu dè yu kè dò Defii.

³⁵ Kè Dea yíè kérépúó nképeité denitidabire, ke dò: Di mmònni m bo sante ti Yiè nKuyie, kè dè yú ke dò Sudaá.

De mònni kécómmú kupeitóo.

30

¹ Daseedi yà dii mònni wè í peimè kè dèe ò yonke, kòo náké Sakɔbu ke dò: Duó nkè m peité, kè meè dake n kú.

² Kè Sakɔbu miéke peike Daseedi, kòo ò náké ke dò: N tú Kuyie nkuàà? Kuyie nkuù da mante kupeitóo.

³ Kè Daseedi dò: Duónè n kóo tōnti kòo m pié ibi.

⁴ Kòo duó mBidaa Sakɔbu kòo ò duónè.

⁵ Kè Bidaa púó nképeité denitidabire.

⁶ Kè Daseedi dò: Kuyie nni ò kòónè, ke kèè n sáútii, ke m pā denitidabire.

Ke yu de kó debire ke dò Danni.

⁷ Kè Bidaa yíè púó nképeité denitidabire.

⁸ Kè Daseedi dò: M manè n kóo kótí ke na, kè dè yu ke dò Nefutadii.

⁹ Kè Dea yà ò ténke í peimè, kétútóté o kóo tōnti Sidipaa kédúò nSakɔbu kòo puoke.

¹⁰ Kè Sidipaa peité denitidabire.

¹¹ Kè Dea dò: N yuu dii naati!

Kòo dè yu ke dò Kadi.

¹² Kè Sidipaa yíè képeité denitidabire.

¹³ Kè Dea dò: Dè ò narike, di mmònni benitipòbè bo nni ntú diwèi yíè.

Kòo dè yu ke dò Asee.

¹⁴ Mudidèi mònni kè Dubennii kōtè kupaku, kètōūni yetebe bè tu yè mantidakòò, kètōni kédúò nho yō Dea, kè Daseedii ò mao ke dò: M pā a bire tōni yèè tebe.

¹⁵ Kè Dea dò: A fiète n dàu kè dè í da sannè kàa wēte ke dó kécouté m bire tōni yèè tebeà? Kè Daseedi dò: Kàa m pā yetebe ò bo ta a borè ke nyènkè.

¹⁶ Kè Sakɔbu nkūntiní kupaku kuyuoku, kè Dea ò co ke dò: A tati m borè nde yíè, n da donténè m bire tōni yèè tebe nye.

Kè Sakɔbuu ta o borè de kó keyènkè.

¹⁷ Kè Kuyie nteennè Dea kòo púó nképeité denitidabire nummurè,

¹⁸ kèbéi nke dò: Kuyie nni nyietí n duó mmèè kpéi nke n kóo tōnti n dàu.

Kòo dè yu ke dò Isakaá.

¹⁹ Kòo wēte kérépúó nképeité denitidabire kuónnè.

20 Kè Dea dò: Kuyie nni mpā dipānni sààri, di mmònni n dòu bo m pènsiri ke yé nh ò peitémè inítidabí ikuà.

Kòo dè yu ke dò Sabunò.

21 Kòo yíe képeité denitipobire ké dè yu ke dò Dina.

22 Kuyie nyí nyè nDaseedi kpeí, kóo teennè kòo bo pié.

23 Kòo peité denitidabire, kébéi nke dò: Kuyie nni ndènnè ifei.

24 Kòo dè yu ke dò Sosefu, ke dò: Ti Yiè nKuyie nha n yíe denitidabire.

Sakabu kparikèmè

25 Daseedi peité dii mōnni Sosefu kédeè, kè Sakabu náké Damaa ke dò: M pā kuce ké ñ kò n cie.

26 N duò m pobè nè m bí n da pī mutōmmú bèè kpeí. A yému m pī mmùù tōmmú a cīèè.

27 Kè Damaa dò: Kénté n dó ké da náké ti, m bantému fṣṣ temè kè ti Yiè nKuyie nni n dṣṣ mesàà.

28 Kè Damaa dò: Náké n yóo da yietí mù kè n da yietí.

29 Kè Sakabu dò: A yému n da pī mmèè botí mutōmmú kàa wūṣ sūū.

30 N do yóo tuàkení kàa wūṣ í sū, kè ñ tuàkení kè ñ sūū. Mí te kè ti Yiè nKuyie nda dṣṣ mesàà. Yóu di mmònni kè m pī n kó mutōmmú.

31 Kè Damaa beke Sakabu ke dò: N yóo da yietí ba? Kòo dò: A í yó n yietí mùmamù. Kàa yie n yóo da náké ti, n soatè kéncēm̀m̀m̀ a wūṣ.

32 Ò béi mēm̀me ke dò: M bo bate yie nha pe nè sibṣṣ kécánnè, dèè ā sisuṣ, nè dèè dò nyàùyàù deè yó ntú n kó tiyeti.

33 A bo katení dii mōnni kèyà m pecēnku, a bo banté n náammè timóm̀m̀m̀nti. Kàa sṣ nyipe nè sibṣṣ dèè í m̀ake sisuṣ nè dèè í dò nyàùyàù kè dè bo n kpeyi mieke, n dè yùúkúmu.

34 Kè Damaa dò: N yiemmu a béi nti.

35 De kó diyie mómm̀m̀m̀nni, kè Damaa bate ipe nè sibṣṣ dèè ā sisuṣ nè dèè dò nyàùyàù, kéduṣ nho bí.

36 Kè bèe íté kém̀m̀ake mucēm̀mu yewe yètààti kédéténè Sakabu.

Kè Sakabu nkpaá cēm̀m̀m̀ Damaa kpeyi ìì kpaá,

37 kéwaá ndetie mmarè detāàti kó ibake, ké ñ cìku yepíè,

38 kébúú nde kó ideí iwūṣ yṣ ndè, kè ñ nkəriní muyāà ke ñ yàu ke dekù itòbè,

39 ke pef sisuṣ kpeyi nè ìì dò nyàùyàù.

40 Kè Sakabu mbaàti ìì ā sisuṣ nè ìì dò nyàùyàù, ke cánninko.

Kè Sakabuu m̀oote o kó kupecēnku kè kù ncáánnè Damaa kòku.

41 Iwūṣ ìì kpeñni kè ñ dó kédeke dii mōnni wèe méú nde kó ideí ñ yṣ ndè kè ñ ndekù ke ñ wúó.

42 Kè ic̄riyí dó kédeke ò báá méú nde kó ideí. Meǹm̀me kè ic̄riyí ntú Damaa kpeyi kè ikpéyíyí tu Sakabu kpeyi.

43 Kè Sakabuu kparikè mēdiè, kém̀oote ipe nè sibṣṣ péu, benitidatōmbè nè benitipotōmbè, yòyòbè nè sām̀marím̀bè.

31

Sakabu itémè Damaa cie kécoké

1 Kè Sakabuu keè Damaa bí náammè ke tú: Sakabu fiète ti cice kpàti nti, deè te kòò kpenke mie.

2 Kòo yà Damaa yèmmè ténke í ò naatinèmmè mè do ṣ ndòmmè nè dimònni.

³ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sakɔbu ke dɔ̀: Kò nha cice ciè bè da peitè dè. N yó nda bonèmu.

⁴ Kè Sakɔbuu yú Dasɛedi nè Dea dikpàá ò cēm̀m̀m̀ dè o wũṣ,

⁵ ké bè nàké ke dɔ̀: N yà di cice yèmmè ténke í n naatinèmmè nè do ɔ̀ ndòmmè, Kuyie n cice tũ nkù me nni m bonèmu.

⁶ Di yému m pĩr̀m̀m̀ di cice mutòmm̀m̀ nè n wēr̀ím̀m̀ muməu.

⁷ Kòò n ciitè, ke cèète n yeti kuce tɛpítè, Kuyie mmɛ nyí yóu kòò n dḍò meyei mmamè.

⁸ Ò yí dii m̀ǹǹni ì ã sisuə ì bo ntú n kpeyi kè ì pié ì ã sisuə, kòò dḍò ì dò nyà̀ỳỳà̀ ì bo ntú n kpeyi, kè ì pié ì dò nyà̀ỳỳà̀.

⁹ Kuyie nkuu cɔ̀utè di cice wũṣ ke n duṣ.

¹⁰ Ipe nè sibḱḱ dè dèkù dii m̀ǹǹni, kè n yà nè tiduuntì dèè ã sisuə nè dèè dò nyà̀ỳỳà̀ deè dèkùmè.

¹¹ Kè Kuyie ntḱḱǹni n yú ke dɔ̀: Sakɔbu! Kè n dḍò: Nte mí.

¹² Kè di dḍò: Wénté kéyá yebɔ̀dakè nè ipe dèè dò nyà̀ỳỳà̀ deè dèkùmè. N yamu Damaa da dḱ̀rimè.

¹³ Mũ̀ tu di Yiè nKuyie nha do yà kù Betɛedi, kéfíí nditári, kécóú mmekùḱ̀ nké n náké a dḱ̀ tì. Di mm̀ǹni, íté kékò nha èì bè da peitè di.

¹⁴ Kè Dasɛedi nè Dea kè bè dḍò: Ti cice í yóó kú kè ti tḱ́óté dèmarè o cĩ̀tè.

¹⁵ Ò ti wènté bɛpḱḱbè mbe, ke ti fitè ke di ti díítí, bá wè í ti duṣ nwe do dḍò nké ti duṣ nyì.

¹⁶ Kuyie ncɔ̀utè tìi kpàtì ti cice borè ke da duṣ ntú tu ti kpeti nti, t́nti nè ti bí, dḱḱ Kuyie nda nàké tì.

¹⁷ Kè Sakɔbuu báátí, kédee nho bí nè o pobè yòyòbè,

¹⁸ kétúóté o wũṣ nè o kpàtì timəu ò pètè tì Mesopotamii, kékéte kénkũnti o cice Isaki borè Kannahā.

¹⁹ Ke s̄́ nDamaa k̀te ke kḗi o pe c̀t̀i, kè Dasɛedi yúúkú o b̀kè.

²⁰ Kè Sakɔbuu soutè Damaa Aramu botí kou, kéitè bá ò ì o cau,

²¹ kétúóté o kpere deməu kécoké, késénté kukó ndiekù Efadati, kékéte, kénwetí Kadaadi t̄̀ri.

²² Diyie t̄̀ánni yie kè bèe náké Damaa Sakɔbu cokémè.

²³ Kòò tḱ́óté o k̀be, kētũnne Sakɔbu kém̀m̀ke yewe yèyiekè, kòò n̄ntè Kadaadi t̄̀ri.

²⁴ Kè Kuyie nnáké Damaa, Aramu botí kou nè tiduuntì ke dḍò: A báá dḱḱ Sakɔbu timatì.

²⁵ Wè ò n̄ntè m̀m̀m̀ ke s̄́ nSakɔbu c̀r̀nè o touku Kadaadi t̄̀ri ìnkè, kè Damaa m̀ǹkèe c̀r̀nè o k̀ku,

²⁶ kébeke Sakɔbu ke dḍò: A n dḱḱ ba, ke n soutè? Ke tḱ́óté n kó besapàmbè ke dḍò nha kpà nke bè èì.

²⁷ Dè d̀m̀m̀e k̀a n soutè, ke s̄̀ri ke coké, bá a í n nàké? Ti na n da cíemmu kéndiè, ke bie nyebàrè nè tikùtiduuntì kè dè naatì.

²⁸ A í yóu kè nh̄ ɔ̀r̀i n kó besapàmbè nè n yaábì. A dḱḱ deyèinkpɛrɛ nde.

²⁹ M məkemu muwēr̀ím̀m̀ ke na nda dḱḱ meyei, kè Kuyie nha cice tũ nkù né n náké keyènkè kèè p̄̀tè ke tú m báá da dḱḱ timatì.

³⁰ A dḱ́ mecā́ mmɛ ke bo kò nha cice cĩ̀tè, dè né ȳ́ime k̀a yúúkú m b̀kè?

³¹ Kè Sakɔbu dḍò: N ȳ́èk̀u a bo fietè m̀m̀m̀e a kó besapàmbè.

³² Wénté n kó b̄̀n̄itibè, k̀a yà wèè borè a b̀kè bèè ò k̀u.

Sakɔbu do í yé ke dḍò nDasɛedi wèè yè tḱ́óté.

33 Kè Damaa ta Sakɔbu kó kutouku, kéta Dea kɔku, kéta o kó benitipotɔmbè bedé kpeti, ò í nyà mùmamù, kényè kéta Daseedi kɔku.

34 Ke yé ba! Kè Daseedi weè yè tùóté ke sònne yesánkǎnkè mieke ke kari ye ìnkè. Kè Damaa wammú titouti timɔu mieke kémónté.

35 Kè Daseedi dɔ: N cice a mieke báá peike n yí mè nyítémè n kàrì, m bo n tǎnkù yeire nde.

Kè Damaa wammú kémónté.

36 Kè dèe yonke Sakɔbu kɔo nkpannè Damaa, ke tú: N càke ba? N dɔò òmme yei nkàa n tũ nnè kemieke?

37 A fiému n nenti, a yà ba dèè tu a kperè? Benke de n kɔbe nè a kɔbe, kè bèe yà ké ti púté.

38 M bo a cǐtè ke mǎke yebie nsipísidé ndi, m me nyí càáké a pedaa mari.

39 Musǐmmú í pí nha òfè mafè, kè n fè tǎní ke da benke, nh ɔɔ fè yietímu. Kàa m békú bè yúúku ì kuyie nnè keyènkè, kè ò da yietí.

40 Kè fèwentaafè m poté, kè muséé nni m poté keyènkè, kè n ní nyíé nke wúó.

41 Yebie nsipísidé ndi m bomè a cǐtè, ke pí mmutǔmmú yebie ntepiítè nè yènàa a kó besapàmbè kpéi, nke cǐmmú a wúɔ yebie nyèkuò. Kàa cèète n yeti kuce tepiítè.

42 Kè Kuyie, n yààrì Abarahammu do tũ nkù, n cice Isaki dé kù do í n teennè, a na nni m bèti n ɔu sinǔmmú ndi. Kù me nyàmu n fèùtémè a cǐtè, ke n teennè wene keyènkè.

Sakɔbu nè Damaa bè taummè

43 De mǎnni kè Damaa ò tǐnné ke dɔ: N kó besapàmbè tu bie, be bí tú n kpeyi nyi, kè iwúɔ ii ntú n kpeyi, demɔu a mè nwúò ndè tu n kperè nde. M me nyí yóó na kédàònnè mùmamù n kó besapàmbè nè be bí.

44 Yóu kè ti tau mmí nnè fǔ nkédàò mebenkùmè mamè.

45 Kè Sakɔbuu tùóté ditári kéfí,

46 kénáké o kɔbe ke dɔ: Waánnènni yetárè! Kè bèe yè waanni kécóú nditácóu, kè bèe kari bemɔu di ìnkè kédì.

47 Kòo di yu ke dɔ: Metaummè kó mebenkùmè kó ditácóu. Nè Damaa kó tináaǎti Yekaa-Saadutaa nè Sakɔbu kpeti Kadedi.

48 Kè Damaa dɔ: Di ntácóu dii yó mbenkú mí nnè fǔ nti taummè.

Nè de kpéi nke bèe di yu ke dɔ Kadedi,

49 kényíé ké di yu ke dɔ Misipaa. Kè Damaa dɔ: Ti Yiè nKuyie nni nti wúó nti dèténè dii mǎnni titòbè.

50 Kàa fèũnko n kó besapàmbè, ke tùóké betòbè, a nyé ke dɔ nhoniti weè í ti wúó, Kuyie nkuu ti wúó.

51 Kè Damaa dɔ: Nte ditácóu n cóu ndi nè ditári n fií ndi mí nnè fǔ nti cuokè.

52 Di ntácóu nè di ntári dè ntú ti taummè kó dibenkèri. M báá dè pǐtè kékote a bíkè kédàò meyei, a me mbáá dè pǐtè kékatení m bíkè kédàò meyei.

53 Kuyie nhAbarahammu nè Naɔɔ bè tũ nkù ni nti wúó!

Kè Sakɔbuu parikè kényú Kuyie nho cice Isaki dé kù yetìri,

54 kéfèúté fèǔfè Kuyie, kényú o kɔbe kè bèe càáké kényié nditári ìnkè.

32

1 Kè dèe wenté dikǔnwèrni, kè Damaa ɔrí o kó besapàmbè nè be bí, ké ì pǎ mesàa nkékò.

Sakɔbu bàrnmùmè Esayuu nè yepārè

² Kè Sakɔbuu sɔɔtɛ o cɛmmu, kɛ Kuyie ntɔrɛɛ ò co.

³ Kòo yɛ yà kɛ dɔ: Kuyie nkò dikàrì ndi diɛ. Mɛmmɛ ò dɛ yumɛ kɛ dɔ Maanaimmu (dɛɛ tu yɛkàrɛ yɛdɛɛ).

⁴ Kòo tɔ mbenitibɛ Seii Edɔmmu kó kutempɛ mmieke o kóo kótì Esayuu borɛ,

⁵ kɛ bè nàkɛ kɛ dɔ: Di nàkɛ n yìɛ nhEsayuu kɛ dɔ: A kóo tɔntì Sakɔbu kòtɛ Damaa ciɛ nke, kɛ kɛ mbo kɛ tùðkenɛnì yìɛ.

⁶ Kɛ mɔkɛ inààkɛ nè sàmmarímúbɛ nè ipɛ nè sibɔɔ nè benitidatɔmbɛ nè benitipotɔmbɛ, kɛ tú fɔ nho yìɛ nha ò cɔutɛ.

⁷ Kè Sakɔbu do tɔ mbɛɛ wɛtɛnì kòò nàkɛ kɛ dɔ: Ti kàtɛmu kɛ yà a kóo kótì Esayuu, kòò kèrínì nè behàãpɔmbɛ sikɔusinàà (400).

⁸ Kè kufɔwáá nhatɛ Sakɔbu mediɛ nkòo totɛ bèɛ ò nɛinɛ yɛtɔrɛ yɛdɛɛ nè iwũɔ ò do tɔ ì, ipɛ nè sibɔɔ, inààkɛ nè yòyòbɛ.

⁹ Kɛ náá nke tú: Kè Esayuu kùò diũnnì mari, diteri coké.

¹⁰ Kè Sakɔbuu bántɛ Kuyie nke dɔ: Kuyie n yààrì Abarahammu nè n ciɛ Isaki do tũ nkù, fɔɔ n nàkɛ kɛ tú: Wɛtɛ a ciɛ, a kɔbɛ borɛ kɛ ñ da dɔɔ mɛsàà.

¹¹ N yì mánɛ mɛsàà nha do yɛ nha yó n dɔɔ mè kɛ mè dɔɔ, mí nha kóo tɔntì. N do senti kukò nSuditɛɛ kɛ pikù m pààti máà ndi, di mmònnì kɛ náá nyɛtɔrɛ yɛdɛɛ.

¹² N dɛɛtɛnɛ n kóo kótì Esayuu, n yìɛkù ò bo kàtɛnì mɛ kɛ n kuɔ nè m pobɛ nè m bí.

¹³ A do béimmu kɛ dɔ a yó n dɔɔ mɛsàà, nkɛ n yaábí sũũ nkéndò ndàmɛɛrì nùù kó mubirimú, bá bè báá na kɛ ì kàa.

¹⁴ Kè Sakɔbuu bátɛ dɛborɛ kɛyíɛ, kɛdɛitɛ ò do mɔkɛ dɛ miɛkɛ ò yóó pã dɛ ò kóo kótì Esayuu.

¹⁵ Sibɔniisi sikɔusidɛ (200) nè yɛbɔdakɛ sipísidɛ nè ipɛni sikɔusidɛ (200) nè yɛpedakɛ sipísidɛ

¹⁶ nè yòyòbɛ beniibe bèɛ tɔ ibí sipísitããti nè bè bío nè inaani sipísinàà nè yɛnaadakɛ tɛpítɛ nè sàmmarímúbɛ niibe sipísidɛ nè isàmmarímíbí tɛpítɛ.

¹⁷ Kòo dɛ totɛ dɛ tɔntì dɛ tɔntì, kɛduɔ nho tɔmbɛ kɛ bè nàkɛ kɛ dɔ: Niitɛnɛ kɛ mɛfiɛ nní nsokɛ di cuokɛ.

¹⁸ Kòo nàkɛ oketiwe kɛ dɔ: Kè n kóo kótì Esayuu da conɛ kɛ beke kɛ tú: We nda tɛ? A kɔrì kɛ? We nte iwũɔ ì ni a ìkɛ?

¹⁹ A dɔ: A kóo tɔntì Sakɔbu weɛ dɛ tɛ, kɛ dɛ nda pã kɛ tũnnì.

²⁰ Kè Sakɔbu mɛ nnákɛ odɛrì nè otãánwɛ nè besɔmbɛ bèɛ tũ nke dɔ: Kè di yà n yìɛ nhEsayuu di mɛ nhò nàkɛ kɛ dɔ:

²¹ A kóo tɔntì Sakɔbu tũnnímú.

Sakɔbu do náánnɛ ò yɛmmɛ mɛ kɛ tú, yɛpãrɛ yìɛ mbo bónkũnnɛ ò miɛkɛ, kɛ tí máá kòo n cɔutɛ nè diwèl.

²² Kè bèɛ kɛtɛnɛ yɛpãrɛ kè wenwe nkpaá dɛ kó keyɛnkɛ bè bàtɛ dɛ.

Sakɔbu manɛmɛ Kuyie

²³ Mɛmmɛ kòo ítɛ dɛ kó keyɛnkɛ kɛtúótɛ ò pobɛ bedɛ nè ò nitipotɔmbɛ bedɛ nè ò bí tɛpítɛ nè demáá kɛ bo sɛntɛ tipɛti-yɛrì, bè tu kùù kó nSabɔki.

²⁴ Kòo bè sɛɛ nkukò nkésɛennɛ ò mɔkɛ dɛɛ kó dimàà,

²⁵ kɛ ndɛ kpaá omáá kɛnyíɛ nke maunɛ oniti mɔ̀u nè kukũwentóo.

²⁶ Kè dɛ kóo niti nsó nwè í yóó na Sakɔbu, kɛpotɛ ò kpeyyuu kòo náá ndikpɛnnì.

²⁷ Kè dɛ kóo niti dɔ: N yóo kè m pɛɛtɛ! Kè Sakɔbu dɔ: Kàa í m pã mɛsàà m báá da yóu.

²⁸ Kè de kóo nìtì beke Sakòbu ke dò: A yètìrì tu ba? Kòò dò: Sakòbu.

²⁹ Kòò dò: Bè ténke í yó nda yu ke tú Sakòbu, bè yó nda tú Isidayeeri nwe, ke yé a manèmè ti Yiè nKuyie nnè benitibè ke na.

³⁰ Kè Sakòbu dò: N da báámmu n náké a yètìrì, kòò dò: Ba nte kàa m bèkú n yètìrì?

Ò me nyī kóò dòò mesàà.

³¹ Kè Sakòbu dò: N yà Kuyie nke kpaá fòu. Memme kòo yú de kó dibòrì ke dò Penniyedi (dèè tu ti Yiè nKuyie nyiikè).

³² Kè dèe wenté kè Sakòbu nsemi Penniyedi kó kukó nkè diyie yènní kòò cènti dikpènni.

³³ Dèè te nè yíenní kè Isidayeeri be í yo nfeòfè kpeyuu kó kumaa nke yé ti Yiè nKuyie ndo de mpotémè Sakòbu.

33

Sakòbu conèmè Esayuu

¹ Sakòbu yà dii mònni Esayuu duunnímè, ke neínè behāpòmbè sikousinàà (400), kètòtì ibí Dea nè Daseedi nè benitipotòmbè bedé,

² kénii nhonitipotòmbè nè be bí, Dea nè o kpeyi kè bè mpokoo, Daseedi nè Sosefu kè bè ntù.

³ Kòo niité o mómumu mbe iikè, kèyà o kóo kòtì Esayuu, kéninkóo o iikè kuce mèyiekè ke yàa tónnènkò ò borè.

⁴ Kè Esayuu cokéni kóò orí, kè diwèlì bè auté, kè bèe kuú mbedé.

⁵ Kè Esayuu yà benitipòbè nè ibí, kébeke ke dò: Ìmbe mbe bie mbèè da neínè? Kè Sakòbu dò: Ti Yiè nKuyie m pā bèmbe mí nha kóo tónti.

⁶ Kòo nitipotòmbèe tónni nè be bí kéninkóo o iikè.

⁷ Kè Dea tónni kéninkóo o iikè nè o bí. Kè Daseedi nè Sosefu kè bè múnkèe me nyī.

⁸ Kè Esayuu o beke ke dò: A dó kédòò nè ba m mèn n conè ìi wūò? Kòò dò: N dó fò n yiè nhá n còuté mesàà mme.

⁹ Kè Esayuu dò: M mæke kè dè sūmu n nantè, íte a kperε.

¹⁰ Kè Sakòbu dò: N da báámmu, kàa n còutému, còuté m pāré, n da yà kè dè dò n yà Kuyie nku, ke yé a n còutémmè nè diwèlì.

¹¹ N da báámmu còuté n da pā dè, ti Yiè nKuyie nni n dòòmu mesàà, kè m mæke demou.

Kè Sakòbu yetoo kè Esayuu còuté.

¹² Kè Esayuu dò: Íténè kè tí nei kékò.

¹³ Kè Sakòbu dò: N yiè nha yému ke dò nyibí kpaá yòò, kè ipe bo nè inààke nè tinaabiiti, kè ti i kèténè mecāā ndiyiè mari máá i bo kú.

¹⁴ Fò n yiè nhá niité, mí nha kóo tónti kè nní ntù mmeyòòmmè nè iwūò nè ibí kétuakoo a cie Seii.

¹⁵ Kè Esayuu dò: M bo da yóunè n kó benitibè mabè. Kè Sakòbu dò: Kè bèe dòò ba? Fò ncénke n còuténnè diwèlì.

¹⁶ De kó diyie dimáa mieke kè Esayuu kété kénwèti Seii.

¹⁷ Kè Sakòbu kote Sukoti kémaá teçtètè, kédòò o wūò titouti. Dèè te kè bèe yu de kó dibòrì ke tú Sukoti (dèè tu titouti).

Sakòbu bàtémè Sisemmu

¹⁸ Sakɔbu de nyitɛ Mesopotamii, kɛtuakɛnɛ kukɔ̀nnaatɛ Sisemmu Kannahāā kó ketenkɛ, kékari dihei mánku,

¹⁹ kédontɛ ketenkɛ mɛditɛbii ntekòutɛ (100) Amɔɔ bí borɛ, ì te ketenkɛ Sisemmu, kécónnɛ o touku,

²⁰ kɛnaá diwúatònni, kɛ di yu kɛ dà Edi-Edowɛɛ-Isidayɛɛri (dɛɛ tu ti Yiè nKuyie nyIsidayɛɛribe tũ nkù).

34

Bɛ pĩrĩmɛ Dina kɛ duónɛ

¹ Diyiè mari kɛ Dina, Dea kóo sapàà nyɛ kɛ bo dɔu ndihɛi kó besapàmbɛ.

² Kɛ Efiibe kóo kpààti Amɔɔ kóo dapàà Sisemmu o yà, kóo pĩ nkɛduónɛ,

³ kóo pɛnsiri mɛdiɛ, kéndó kɛyũs nhosapàà nyɛmmɛ.

⁴ Mɛnɛmɛ Sisemmu nàkɛmɛ o cice Amɔɔ kɛ dà: Kɔtɛ kɛyà osapàà nyie nyɛmbɛ, n dá kóo puokemu.

⁵ Kɛ Sakɔbuu kɛɛ Sisemmu duónɛmɛ Dina, kɛ sɔ̀ nho kóo bɛdapàmbɛ bo kupaku kɛ cɛmmú iwũs. Kòo ndò nyúóó kɛ kɛmmú bɛ bo konnimɛ.

⁶ Kɛ Sisemmu cice Amɔɔ kɔtɛ Sakɔbu borɛ kɛ bo ò nàkɛ.

⁷ Kòo kó bɛdapàmbɛ nkũntini kupaku kɛkɛɛ dɛɛ dɔ̀, kɛ dɛɛ bɛ yonkɛ, kɛ bɛ miɛkɛɛ peikɛ, kɛ yɛ Sisemmu dɔ̀dɔ̀mɛ dɛɛ tu isɔkɛ Isidayɛɛribe miɛkɛ, kɛ duónɛ Sakɔbu kóo sapàà, dɛɛ do ci Isidayɛɛribe cuokɛ.

⁸ Kɛ Amɔɔ dà: N kóo dapàà nSisemmu yɛmmɛ mɛɛ ta di kóo sapàà, di we nhò duó nkòo puokɛ.

⁹ Ti wɛnnɛnɛ kɛ ti mpuokú di kó besapàmbɛ kɛ di puokú ti kɔbɛ.

¹⁰ Kɛ tí nwɛ nke bo, kɛ dihei ntú di kperi, kɛ di ndɔ̀ari kupotáá nke mɔkɛ sibaa.

¹¹ Kɛ Sisemmu nàkɛ osapàà ncice nɛ o tãbɛ kɛ dà: Kɛ di n dɔ̀ mesàà nke beke dɛɛ kóo dimàà n di duó.

¹² Kɛ di n yiennɛ di kóo sapàà nke beke tipocònti kɛ ti dɛu kɛ mamɛ nɛ yɛpãrɛ n di duó.

¹³ Kɛ Sakɔbu kóo bɛdapàmbɛɛ nàkɛ Sisemmu nɛ o cice nɛ mɛciũ nke yɛ ò pĩrĩmɛ bɛ tãũ Dina nɛ muwɛrimú kɛ duónɛ.

¹⁴ Kɛ bɛ dà: Ti báá na kɛduó nti tãũ wɛɛ í cãntɛ, dɛ tu mɛyɛi mɛɛ ti borɛ.

¹⁵ Ti í yóo yie ndi yɛ mmù, kɛ di í cãmmú benitidaabɛ bɛmɔu.

¹⁶ Dɛ mɔ̀nni ndi ti bo di duómmɛ ti kó besapàmbɛ, kɛtúókɛ di kɔbɛ, kɛ ti ñwɛ nke bo, kɛnaá nkubotɛ kumáá.

¹⁷ Kɛ di mɛ nyete ti yɛ mmù tí túótɛ ti tãũ kɛpɛɛtɛ.

¹⁸ Amɔɔ nɛ o bire Sisemmu kɛ bɛɛ pɛnsiri dɛ kóo tináahti.

¹⁹ Bá odapàà nyi nhɔ̀tɛ ò bo dɔ̀dɔ̀mɛ bɛ bɛi nti, kɛ yɛ ò dɔ̀mɛ osapàà mɛdiɛ. Bɛ do we ntá okpààti ciɛtɛ miɛkɛ kɛ dɛ pɛɛtɛ bɛtɔbɛ.

²⁰ Amɔɔ nɛ o bire Sisemmu, kɛ bɛɛ kɔtɛ dihei kóo dibòri, kɛnákɛ bɛ kɔbɛ kɛ dà:

²¹ Benitibɛ bie ntu diwɛi kɔbɛ mbe, yóunɛ kɛ bɛ mbo ti ɛi, kɛ dɔ̀ari kupotáá, dihei í kɛrĩni, kɛ ti mpuokú bɛ kó besapàmbɛ, kɛ bɛ puokú ti kɔbɛ.

²² Bɛ tu, kɛ ti yie mbɛ yɛ mmù, kɛ cãmmú benitidaabɛ bɛmɔu, bɛ bo ti wɛnnɛnɛ kɛ ti naá nkubotɛ kumáá.

²³ Kɛ ti yie mbɛ yɛ mmù, kɛ bɛ ti bonɛ, tũ yóo tiekɛ bɛ wũs nɛ bɛ kperɛ demɔu bɛ mɔkɛ dɛ.

²⁴ Bɛɛ kóo dimàà bo dɛborɛ kɛ bɛɛ yie nhAmɔɔ nɛ o bire Sisemmu bɛ nàkɛ ti, kɛ dihei dimɔu kó benitidaabɛɛ cãmmú.

²⁵ Diyiè tããnni yiè, dɛ dɔkɛ yóu dii yiè kɛ bɛ kãri kɛ í yɛ timati, Simmɛsɔ̀ nɛ Defii Dina tãbɛ kɛ bɛɛ túótɛ bɛ kpãrise kɛta dihei kɛkuo benitidaabɛ bɛmɔu,

²⁶ Kékua Amoo nè o bire Sisemmu, kédeite be tāū Dina Sisemmu cīètè kékònnè.

²⁷ Kè Sakòbu bí tei íté kétúótè tikúnenti nè dihei kperε, ke yé bè pīrmè be tāū nè muwērímú ke duónè,

²⁸ Kékpraake be pe nè be náake nè sāmmarímúbè nè dèè kó dimàà bo dihei nè depa,

²⁹ kéhei be kpàti timou, be bí nè be pobè nè dèè kó dimàà bo be cēi mieke.

³⁰ Kè Sakòbuu náké Simmeḏḏ nè Defi ke dò: Di n càkemu, kè ñ naá nhoyiwe Kannahā kòbe nè Pedisiibe be iikè. N kòbe í sū, bè yóó tímmu kè n dokénè, kè n na, kè n kuò nè n cīètè temou.

³¹ Kè bè dò: Ti na nyóú kè bèè wénté ti tāū onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabàà?

35

Sakòbu itémè Sisemmu kékote Beteedi

¹ Diyie mari kè Kuyie nnáké Sakòbu ke dò: Íté kékote Beteedi kè m maá diwūḡtònni, n do de nda benke m maá a do cokùnè dii mònni a kóo kóti Esayuu.

² Kè Sakòbuu náké o cīètè kòbe nè bèè do ò bonè bemou ke dò: Bònténko yebòkè kékéwúnkúnne dimàà, kéceete di yààti.

³ Báátinè kè tí kote Beteedi kémaá diwūḡtònni Kuyie nkpéi, ke yé kuù do n teennèmè n do áári dii mònni, kè nni mbonè n cèmmu mumou mieke.

⁴ Kè bèè duó mbe bókè yemou Sakòbu nè be mámánnè bè do tūḡ dè be to, kòo dè kūnné mutie diemù také Sisemmu,

⁵ kèpēētè. Kè Kuyie mbònté kufōwáá nyehékè yèè dè tòké, bá bè í ndàáti kè bè tūnne.

⁶ Sakòbu nè o kòbe bemou kè bèè tuòke Duusi bè tu dè Beteedi, Kannahā kó dihei,

⁷ kémaá diwūḡtònni kè di yu ke dò Kuyie-mbo-Beteedi, ke yé kù do de nhò benkemè kumáà ò cokùnè dii mònni o kóo kóti.

⁸ Kè Deboraa, Debekaa kóo yuàrì kú kè bèè ò kūnné Beteedi také, mutie diemù mamù yuu, bè tu mù yedabùò nkòmu.

⁹ Sakòbu kùntiní dii mònni Mesopotamii kè Kuyie nyíé kóò benke kumáà, kóò pā mesàà.

¹⁰ Kóò náké ke dò: A yètiri tu Sakòbu nwe, di mmònni ke yó ntú Isidayeri.

Memme Kuyie nhò yúmè ke dò Isidayeri.

¹¹ Kè kùu ò náké ke dò: Mii tu Kuyie nke kperñi. A bo pié kàa botíi sūū nkàa naá nyibotí péu cice, kè bekpààtibèè yènni i mieke.

¹² N duó ndii ei Abarahamu nè Isaki, m bo di nda duó nké di duó nha yaábí.

¹³ Kuyie nhò náké memme kédeè kéíté.

¹⁴ Kè Sakòbuu fíi nditári, kécóú mmekùḡ nnè menàà nke bo ndenniní,

¹⁵ kényú Kuyie ndo ò náánnè dii bòri ke dò Beteedi (dèè tu Kuyie ncīètè).

Daseedi peimè Bensamee kékú

¹⁶ Sakòbu nè o kòbe kè bèè íté Beteedi, kénkpaá díetirinè sám̀pò Efadata, kè Daseedi ndó képeíté kè dèe yonke mediè.

¹⁷ Kè debire nyetiní wèè ò peinko kòo náké Daseedi ke dò: Bá nyièkù a wète ke peitidabirè nde.

¹⁸ Kè Daseedi rmaunè mukūū nkéyú debire ke dò: Beni-Oni (dèè tu: Meyei mbire). Kè Sakòbuu dè yu ke dò Bensamee (dèè tu kubakù you).

¹⁹ Kè Daseedii kú kè bèè ò kūnné Efadata kó kuce, bè yu dè yíe nke tú Betideemmu.

²⁰ Kè Sakòbuu cónnè ditári Daseedi fōti ìnkè ké di yu ke dō Daseedi fōtítári, kè di kpaá bo nè yíenní.

²¹ Kè Sakòbuu ité deborè kékari Mikidaa-Edée,

²² kémbo de kó dihei kè Dubenni duónè Bidaa onitipotōnti o cice po wè. Kè Sakòbuu keè, kè dèè ò yonke.

Sakòbu do mọke ibí tepíítè nè idéi nyi.

²³ Kè Dea kó ibí tú: Dubenni, Sakòbu kóo Po nè Simmeōō nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sabunōō.

²⁴ Kè Daseedi kpeyi tú Sosefu nè Bensamée.

²⁵ Kè Bidaa Daseedi nitipotōnti kpeyi tú Danni nè Nefutadii.

²⁶ Kè Sidipaa Dea kóo nitipotōnti kpeyi tú Kadi nè Asee. Sakòbu nitidabí nyi ò pié ì Mesopotamii.

Isaki kumè

²⁷ Kè Sakòbuu tuọke o cice Isaki borè Mammudee, dèè tókénè Kidiya-Adiba. Bè tu dè yíe nheBunōō. Abarammu nè Isaki bè do borè.

²⁸ Isaki do mọke yebie ntekòutè nè sipísini (180) ndi,

²⁹ ò do yóó kú ke kòté mediè mme. Kóo bí Esayuu nè Sakòbu kè bèè ò kūnné.

36

Esayuu kàrimè Edømmu

¹ Nte Esayuu bè tu wè Edømmu o kó kufuku:

² Ò do puoke Kannahāā kó benitipòbè mbe, Ada Edonni bire, Itiibe kó kubotí kou, nè Odibamaa Ana bire, wèè yààri tu Sibeōō Efiibe kó kubotí kou

³ nè Basimati Isimayeerì bire Nebayoti tāū.

⁴ Kè Ada peitè Edifasi, kè Basimati peitè Deuyeedi.

⁵ Kè Odibamaa peitè Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa Esayuu nitidabí nyi ò pié ì Kannahāā.

⁶ Kè Esayuu túóté o pobè nè o nitidabí, nè o nitipobí nè bèè kó dimàà bo o cīètè nè o wūō nè ò pètè dèè kó dimàà Kannahāā, kékote dihei teri kédétènè o nantè Sakòbu.

⁷ Bè do mọke tikpàti nti mediè, mbè báá na kénwē nke kari, bè bo kèè tenkè ì sànnè be wūō.

⁸ Kè Esayuu bè tu wè Edømmu kòo kote kémbo Seii tãri.

Esayuu kó kufuku

⁹ Nte Esayuu wèè tu Edømmiibe yààri wèè do bo Seii tãri o fuku:

¹⁰ Edifasi Ada bire nè Deuyeedi Basimati bire.

¹¹ Edifasi bí tú: Temaa nè Omaadi nè Sefoo nè Katammu nè Kenasi.

¹² Timuna do tú Edifasi pocènni ndi, kóo peitè Amadeki. Ada Esayuu pokù yaábí nyi.

¹³ Deuyeedi bí tú: Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa. Basimati Esayuu pokù yaábí nyi.

¹⁴ Nte Odibamaa Ana bire, Sibeōō yaábire Esayuu pokù bí: Yeusi Yaedammu nè Kodaa.

¹⁵⁻¹⁶ Nte Esayuu yaábí ì di tikpàti: Temaa nè Omaa nè Sefoo nè Kenasi nè Kodaa nè Katammu nè Amadeki. Bèè do tú bekpààtibè Edømmu, Esayuu nè o pokù Adaa be kóo Po Edifasi bí nyi.

¹⁷ Naati nè Sedaa nè Samaa nè Misaa bè do tú bekpààtibè mbe Edømmu. Esayuu nè o pokù Basimati be bire Deuyeedi bí nyi.

18 Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa bè do tú bèè baké bè mbe. Esayuu nè o pokù Odibamaa Ana bire be bí nyi.

19 Esayuu yaàbí nyi ìì do tú Edãmiibe kó bekpààtibè.

20-21 Seii botí kou bè tu wè Oditi o yaàbí, ìì do keté kámbo Edãmmu. Oriibe kpààtibè do tú: Dotãã nè Sobadi nè Sibeõõ nè Ana nè Disõõ nè Esee nè Disãã.

22 Kè Dotãã bí ntú: Ɔri nè Emammu kòo tãũ ntú Timuna.

23 Kè Sobadi bí ntú: Adifanni Manaati nè Ebaadi nè Sefoo nè Onammu.

24 Kè Sibeõõ kpèyi tú Aya nè Ana. Ana weè do pètè tɛbinte tonnìtè dikpáà cuokè, ke cẽmmù o cice Sibeõõ sãmmarímúbè.

25 Ana bí tú Disõõ nè denitipobire Odibamaa.

26 Kè Disõõ kó ibí ntú: Emmutãã nè Esibanni nè Itidanni nè Kedanni.

27 Kè Esee kpèyi ntú: Bideanni nè Safãã nè Akanni.

28 Kè Disãã kpèyi ntú Uusi nè Adanni.

29-30 Oriibe bèè do di tikpàti Seii beè tu: Dotãã nè Sobadi nè Sibeõõ nè Ana nè Disõõ nè Esee nè Disãã.

31 Isidayeeriibe mu ndo í mæke dii mànni okpààti kè bèè ntou tikpàti Edãmmu tenkè ke feimmu betòbè, nte be yètè:

32 Beõõ bire Bedaa Dinabaa ei kou, weè do keté kètò tikpàti Edãmmu,

33 kékú kè Bosedaa ei kou Sedaa bire Yobabuu còuté tikpàti.

34-39 O kó difõnkúò kè Temaa ei kou Usammuu còuté tikpàti, kékú kè Afiti ei kou Bedadi bire Adadii còuté tikpàti, kékú, weè do dokénè Mandiyããbe Mõabu tenkè mièke kè bè na. O kó difõnkúò kè Masedekaa ei kou Sãmudaa còuté tikpàti, kékú kè kukó ndièkú kó dihei Deobati ei kou Saudii còuté tikpàti kékú, kè Akibãõ bire Baadi-Ananni còuté tikpàti kékú. Kè Pauu ei kou Adadii còuté tikpàti, weè do puoke Matideti kóo sapàà Metabeyeedi. O pokù yã kóti yètiri do tú Mẽsaabu.

40-43 Esayuu weè tu Edãmiibe yààri. Nte de kó bekpààtibè yètè: Timuna nè Adifaa nè Yeteti nè Odibamaa nè Edaa nè Pinãõ nè Kenasi nè Temaa nè Mibisaa nè Makidiyeedi nè Idammu. Edãmiibe kpààtibè mbe bá wè nè o ei.

SOSEFU KÓ TINÁǺNTÌ

37

Sosefu yàmè tidòuntì

1 Kè Sakõbu ímbo Kannahãã o cice do borè.

2 Nte Sakõbu bí kó tináǺnti. Sosefu do mæke yebie ntepiítè nè yèyiekè ndi, kénneitinè o kó bekótíbè Bidaa nè Sidipaa Sakõbu pobè bí, kè bè cẽmmù iwũã, kè Sosefu kũũnni ke náá nho cice o kó bekótíbè náante tìì náányeiti.

3 Sakõbu do dó Sosefu nwe kè dè pẽètè o bí tɛi ke yé ò do ò pèitémè o kóti cuokè nke, kóò yá ndiyaàbòri sààri iníèke kpèri.

4 Kòo kó bekótíbèe yà o cice ò dómè mediè, kè be mièke nhò péi, bá bè í nhò dónè tináǺnti.

5 Diyiè mari kè Sosefuu dú tidòuntì kénáké o kó bekótíbè. Kè be mièke dõke ò peike.

6 Nte de kó tidòuntì do tú mù:

7 Kòò dà: N dúò kè ti bo kupaku nku ke bou yeyobuo, kè n kpèri cómmù de cuokè, kè di kpèye di cèètè ke nínkú di ìikè, kè be mièke dõke ò peike.

8 Kòo kó bekótíbè dà: A yèmmè dò nfõõ yóò ti baaté, kénáa nti kóo kpààtàà?

Kè be mièke dõke ò peike nè ò yàu tìì dòuntì ke bè náá nti kpéi.

9 Kòò yíe duṣ tidouhnti teti, ké bè nàké ke dṣ: N yà tidouhnti teti nti. Diyiè nè otànkù nè siwāā tepíítè nè temáá kè dè níńkú n yíikè.

10 Kòò tí nàké o cice, kòò ò kpānnè ke dṣ: Ba nkó tidouhnti nti? A yèmmè dò mmí nnè a yṣ nè a kó bekótíibè ti bo níńkú a íikàà?

11 Kòò kó bekótíibè mièke nhò péi, kòò cice yie me ntoti o yèmmè de kó tidouhnti ínkè.

Sosefu kó bekótíibè ò fitémè

12 Diyiè mari kè Sosefu kó bekótíibèe kote Sisemmu kéncēmúmú be cice wūṣ.

13 Kòò cicee ò yu, ke dṣ: M bo da tṣ nkàa kote Sisemmu kényà a kó bekótíibè cēmúmú dè iwūṣ. Kòò dṣ: Èè.

14 Kòò cice dṣ: Kote Sisemmu kényà be kōnnaatí, kényànè iwūṣ, kēwētení kè n nàké dè dòmmè.

Kè Sosefu ité Ebuṇṇṇ kékote Sisemmu.

15 Kè òmṇṇu ò yà kòò àrì dikpáà mièke. Kè de yiè nhò beke ke dṣ: A wanti ba?

16 Kè Sosefu dṣ: N wanti n kó bekótíibè mbe, n nàké be cēmúmú dè be wūṣ.

17 Kè de kóo níti ò nàké ke dṣ: Bè í kpáà die. N kèè kè bè tu bè kàri Dotāā.

Kè Sosefu kote Dotāā kè bè yà.

18 Kè bèè ò yàní medétimè kédake ke bo ò kùṣ,

19 kénnaá mbetabè ke tú: Ntenè tidouhnti yiè nke kéréni.

20 Yóunè kè tí ò kùṣ kédootóo tebinte mièke, ke dṣ musímmù muu ò pí, nkéyà o douhnti yóo yíimè.

21 Kè Dubennii kèè kényete ke dṣ: Ti báá ò kùṣ.

22 Ànnénè we tebinte tie mmièke! Di báá ò kùṣ.

Ò do dṣ kóò deetému kóò kpēnnè o cice borè.

23 Sosefu tṣòkoo dii mṇṇni ò kó bekótíibè borè, kè bèè ò pí nkédáté o yaàbòri sààri iníeke kperi.

24 Kóò dootóo tebinte mièke, de kó tebinte do í ā menie mbá sánpṣ.

25 Be dèè memme kénkari ke yo nkéyàní Isimayēribe kè bè boní Kadaadi ke deke yòyóbè ke to tihúúnti nè mekùṣ nnè detie nke kōri Esibiti.

26 Kè Sudaā dṣ: Ti yóo sari kékua ti nantè kényà ba?

27 Tí ò fiténè Isimayēribe ti báá ò kùṣ, ò tu ti cīèè kou nwe, ti nantè, kè ti wē mmeýí mmeṇā.

28 Kè bèè yie nkòò dēnneni tebinte kēfiténè Isimayēribe medítibii nsipísidé kè bèè ò kōnnè Esibiti.

29 Kè Dubenni wētení késíéké tebinte kénsṣ nSosefu í dè kpáà.

30 Kòò yèmmèe caàrè kòò kēté o yaàbòri, kēwēte o kōbe borè ke dṣ: Debire í dè kpáà, n yóo yíimè?

31 Kè bèè kua dibòdaà kétúóté Sosefu yaàbòri kétéi meýí,

32 kè di duónko be cice ke dṣ: Nte ti yà dii yaàbòri, wénté kényà a bire kperi bá nní ndi.

33 Kòò di banté, ke dṣ: M bire yaàbòri ndi. Musímmù mamù muu ò pí nke caáké.

34 Kòò kēté o yaàbòri kédáatí tifòtònti, kékari o bire kúú nkè dèe mōnte.

35 Kòò kó beadapàmbè nè o kó besapàmbè kè bèè ò bàrímú kòò yete ke dṣ: N yó n kuòmmu m bire ke yàa dè sṣnténko kudònkù, kénkuṣ.

36 Kè Isimayēribe kote kēfiténè Sosefu Potifaa, behāāpòmbè bèè baà Esibiti kóo kpàati be kóo kóti.

38

Sudaa nè o còkù Tamaa be kó tináañti

- 1 De m̀nni k̀e Sudaa it̀e o tebiì bor̀e k̀ekote Adudammu Idaa bor̀e,
 2 k̀eyá osapàa mm̀òu, Kannahãa kou bè tu wè Suaa bir̀e kòò t̀utóte k̀epuoke.
 3 Kòò p̀úó nk̀epéit̀e denitidabir̀e kòò d̀e yu ke d̀a Ee,
 4 k̀eyíe k̀epúó nk̀epéit̀e denitidabir̀e k̀e d̀e yú ke d̀a Onaa,
 5 k̀eyíe k̀epúó nk̀epéit̀e denitidabir̀e k̀e d̀e yu ke d̀a Sedaa. Ò do bo Kesibu nwe kòò peit̀e.
 6 K̀e Sudaa t̀utóte onitipòkù bè tu wè Tamaa kòò puo nho kòò Po Ee.
 7 K̀e Ee nd̀òari d̀èè í wenni ti Yiè nKuyie nk̀e kùu ò kùu.
 8 K̀e Sudaa náke Onaa ke d̀a: T̀utóte a kòo kòtì pokù, kòo pié ibí k̀e ìi sòot̀e a kòo kòtì c̀it̀e.
 9 K̀e Onaa nyé ke d̀o nweè í yó nte ibí, ke ní ò duónè k̀edeite k̀eyenke ketenkè, kòo báa peit̀e ibí o kòo kòtì.
 10 K̀e d̀e kò med̀òrim̀e yonke ti Yiè nKuyie nk̀e kù m̀nke ò kùu.
 11 K̀e Sudaa náke o còkù Tamaa ke d̀a: Kò nha cice bor̀e k̀embaa Sedaa bo kòtém̀e. Ò do yíèkù Sedaa bo kùm̀e m̀me o kò bekòtibè k̀õme. K̀e Tamaa kò nho cice c̀it̀e.
 12 K̀e d̀e m̀ante k̀e Sudaa pokù Suaa bir̀e kù, kòo kari mukũ nk̀edeè. Nè o népo Idaa Adudammu k̀e bèe kote Timuna ke bo ya bè k̀e ì d̀e o pe citi.
 13 K̀e Tamaa keè o còkù k̀òrim̀e Timuna o pe citi k̀e,
 14 k̀edeite tikúpoyàati k̀edátinnè o ìikè kuyàakù, k̀ekote k̀enkari Enaimmu eì m̀anku, Timuna kò kuce ke yé ò do yàm̀e Sedaa kòtém̀e bá bè í wè nhò duó nkòò bo ò yenke.
 15 K̀e Sudaa ò ya k̀enyé ke tú onitipòkù wèè d̀outi d̀outinè wènwè benitidaabè, ke yé ò dàátim̀e o ìikè kuyàakù.
 16 Sudaa í nyé ke d̀o nho còkù nwe, k̀ekétóo o bor̀e ke d̀a: Yóu k̀e n da duónè. Kòò d̀a: Kàa ò duónè a bo n duó m̀ba?
 17 Kòò d̀a: M bo da duó ndibòbii. Kòò nitipòkù d̀a: Ee, á né d̀ou nha k̀ere marè, kàa duónni d̀i m̀nni dibòbii á d̀e t̀utóte.
 18 Kòò d̀a: N yóo da duó m̀ba? Kòò d̀a: A cannimè nè a òũ nè a pàati.
 Kòò d̀e nhò duó, kòò duónè, kòò p̀úó,
 19 k̀éit̀e k̀ékò nk̀edátè kuyàakù k̀edáati tikúpoyàati.
 20 K̀e Sudaa t̀õnnènni tebuotè o népo Idaa Adudammu kou kòò bo còutòo o nenti, bá wè í nhò ya,
 21 k̀ebeke deborè kòbe ke d̀a: Yé onitipòkù wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè, ke ò nkari die? K̀e bè d̀a: Onitipòkù m̀òu í buoté die ndiyiè mari ke d̀outi d̀outinè benitidaabè.
 22 Kòò wète k̀enákè Sudaa ke d̀a: N yí ò ya, k̀e bèè d̀e bo k̀e bè tu onitipòkù m̀òu keté ke í d̀e buoté diyiè mari ke d̀outi d̀outinè benitidaabè.
 23 K̀e Sudaa d̀a: Wèe kòtenè tinenti, ti báa yóu k̀e bè ti daá, n da duómmu tebuotè kàa kòte kòò m̀òntè.
 24 K̀e d̀e mm̀ake betàabè bètãati, k̀e bèe náke Sudaa ke d̀a: A còkù d̀outi d̀outinè benitidaabè m̀be ke p̀úó. Kòò d̀a: Dennenni we kòò còu.
 25 K̀e bèè ò dennenni, kòò t̄ nk̀e bèe náke o còkù Sudaa ke d̀a: N da báámmu, banté wèè te mecannimè mie nnè kuhõ nè ku mpàati, wèè m̀ pòrinè.
 26 K̀e Sudaa banté tinenti, k̀ebéi nk̀e d̀a: Ò t̄nnemu ikué ke m̀ p̀èèt̀e, n do d̀o nkòò duómmu n kòo dapàa nSedaa kòò yenke, m̀ m̀ nyí wè nhò duó.

Sudaa ténke í nhò duónè.

²⁷ Kòò nyóó peité, kèpeité itáátébí.

²⁸ Kè deketirèe dennení de bakú, wèè peinko kòo dè ùnné mupààkonwũs nke dð: Diè ndèè tu deketirè.

²⁹ Kè dèe wète kéténnòò de bakú, kè deterèe yènní.

Kè Sudaa dè yu ke dð Pedesi (dèè tu Okpetíwè).

³⁰ Dè kó difonkúò kè bè do ùnné dè mupààkonwũs nke dèe yènní, kè bèe dè yu ke dð Sedaa.

39

Sosefu bomè Esibiti Potifaa cìtè

¹ Kè Isimayeeribee katenè Sosefu Esibiti, kóò fiténè Potifaa, Esibiti èi kou. Potifaa do tu tekpàaticìtè kóo kóti nwe ke baké tihāapònti tii Esibiti kóo kpàati.

² Kè ti Yiè nKuyie nni mbonè Sosefu, kòò dð dè, dèe yie, kòò mbo o yiè ncìtè.

³ Kòo yiè Potifaa yà ti Yiè nKuyie nhò bonèmè kòò dðdri dè demou yíe,

⁴ kóò pénsiri kóò duó mmutómmú o cìtè kóò bannè o kperè demou.

⁵ Nè Sosefu kpíi nkè ti Yiè nKuyie ndòò Potifaa mesàà, kòò kperè demou nè o paa nkè dè yíe.

⁶ Kè Potifaa túóté o kperè demou ké dè bannè Sosefu, ò ténke í ndòari mùmamù kè dè í tú ò bo dimè.

Potifaa pokù dāmè Sosefuu ò duónè

⁷ Sosefu do tú fedaduonfe nfe ke tú odasáati, kè Potifaa pokùu ò pénsiri kóò nàké diyie mari ke dð: N duónè.

⁸ Kè Sosefuu yete, kénáké onitipòkù ke dð: N yiè nni nyárimu, ke n níi mmutómmú mumou tecìtè mieke.

⁹ Ó í deu ke m pèètè tecìtè tie mieke. Ò í n yetenè demarè kè dè í tú fā, ke yé a tímè o pokù. Dè bo yíme kè n dàò meyei ndiemè mie nkéyeténè Kuyie?

¹⁰ Kòo nnáánnè Sosefu yewe yemou ke tú wèe ò duónè, kè Sosefu yetíri.

¹¹ Diyie mari kè Sosefuu ta tecìtè, ke bo pí mmutómmú ke sò nhotònti mòi í bo tecìtè mieke.

¹² Kè Potifaa pokùu pí nho yaàbòri, ke dð: N duónè.

Kè Sosefuu yóu o yaàbòri kécoké kèyè.

¹³ Kòo nitipòkùu yà ò yómè o yaàbòri, ke coké ke yè,

¹⁴ kèyú betòmbè ke dð: Wénténè n dàu tóni Ebedeebe boti kou wè kòò ti dàú, ò kàteni ke bo n duónèmu, kè m me nkuónko,

¹⁵ kòò coké ke yè ke yóu o yaàbòri.

¹⁶ Kòo nitipòkùu dàu ndè kó diyaàbòri kémbaà o dàu bo konnime.

¹⁷ Kòo konni kòò me nhò nàké ke dð: Ebedeebe boti kó kudaakù a tóni kù, kùu kàteni m borè ke bo m pí nkéduónè.

¹⁸ Kè n kuónko kè kù yóu ku yaàbòri ke coké ke yè.

Bè kpetínnémè Sosefu

¹⁹ Kòo dàuu keè de kó tináahti, kè dèe ò yonke mediè.

²⁰ Kòò duó nkè bèe pí nSosefu kèkpetinnè bè kpeti dè bekpàatibè kó tikpetinti.

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbonè Sosefu kóò dð mesàà, kè kuhāapònkù kùu bè bàà kè kùu ò pénsiri,

²² kéduó nkòo mbaké tikpetinti timou dikpetintou mieke. Dèmarè do s̄s̄ í ndòò kè Sosefu í yé.

²³ Kuhāāpònkù kùù baa tikpetínti kè kùù ò yóu kòò ndòori ò dòmè, ke yé ti Yiè nKuyie ndo bonèmè Sosefu kòo tómmú kéri.

40

Tikpetínti tidéti yàmè tidouñti

¹ Wèè baké Esibiti kóo kpààti naakòtibè nè wèè baké bèè dòòri pèèbè, kè bèè caàrè okpààti.

² Kòo kpààti mieke peike tekpààticìtè kó bekótibè bembè bedé,

³ kòo bè kpetínné, wèè ni bèè bàa tikpetínti o kó dikpetíntou, Sosefu kpetí dè.

⁴ Kè bèè bàa tikpetínti be kóo kótii bè duò nSosefu, kè bè mbo dikpetíntou yemòrè mayè mieke.

⁵ Keyènkè makè, kè wèè baké okpààti naakòtibè nè wèè baké pèè dòòribè, kè bèè yà tidouñti, bá wè kòo kpeti ncáá nti dòmmè.

⁶ Kè dèe wenté kè Sosefuu bè yà ke só mbe ìikè sòù.

⁷ Kòo bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di ìikè sòù yíe mmie mbotí?

⁸ Kè bè dò: Ti yà tidouñti nti, òmòu me nyí bo die nwèè bo ti náké tì tu mù. Kè Sosefu dò: Kuyie mbo na ké di náké tì tu mù. Di né tì nni nnáké.

⁹ Wèè baké benaakòtibè kòò dò: N duò ke yà fínyí kó mutie mmu kè mù cómmú n yìikè.

¹⁰ Ke mæke ibake itáati, ke pòrí, ke peité yebe kè yè bi.

¹¹ Kè ò to okpààti hòòfè ke tōū yebe ke niu fe mieke koò duò.

¹² Kè Sosefu dò: Nte a kó tidouñti tu mù: Ibake itáati tú yewe yètàati ndi.

¹³ Yewe yètàati kó difònkúò okpààti bo da kpeté kéwète ké da cónné a fṣ̀tìrì, kàa nhò duò mmenaà nha sòò dòòrimè.

¹⁴ A né nyè n kpéi nha bo di dii mōnni diwèi, n da báámmu á n dòò mesàà nkénáké okpààti n kpéi, kè n denne dikpetíntou.

¹⁵ Bè ò dèitení nè muwèrimú mmu Ebedeebe tenkè ke n tóni die. Bá bè me nni nkpetímè n yí cààrè mùmamù.

¹⁶ Wèè baké pèè dòòribè kòo yà Sosefu nàkémè otòù kó tidouñti kè dè wenni, ke dò: N duò nè tidouñti ke to titòtòòti tìtàati ndi, kè pèèbè ã de mieke.

¹⁷ Kutòtòkù kùù sàké dèfinkè kè kù piéké pèèbè bebóti bebóti okpààti nōnnè bè, kè tinòti kòriní ke bè sēi n yuu ìnkè.

¹⁸ Kè Sosefu dò: Nte a kó tidouñti tu mù: Titòtòòti tìtàati tú yewe yètàati ndi.

¹⁹ Yewe yètàati kó difònkúò okpààti bo da féúté, ké da saa mmutie kè tinòti da ca.

²⁰ Diyie tǎánni yie kòo kpààti ãnné o peitéyie kó dibanni kényú o kó betũmbè, kékpeté wèè baké benaakòtibè nè wèè baké pèè dòòribè,

²¹ kéwète kécónné wèè baké benaakòtibè o fṣ̀tìrì, kòo nhò duò mmenaà,

²² kéféúté wèè baké pèè dòòribè késaa mmutie, kè dèe dòò Sosefu nàkémè de kó tidouñti.

²³ Wèè baké benaakòtibè kòo yè nSosefu kpéi.

41

Okpààti yàmè tidouñti

¹ Kè dè mmæke yebie nyèdèé, kòo kpààti duò kényà tidouñti ke bo kukó ndiekù Niidi také,

² kè yà inààke iyiekè kè ì wenni ke ã mekùò, ke yènní kukó nke diiti timùti.

³ Kè itei iyiekè ìì í wenni fenònfè ke kũõ mmediè nkè ìì yènní kèsóntóo itei kukò mbènni.

⁴ Kè ìì í wenni ke kũõ nkè ìì cááké ìì wenni ke ā mekùò. Kòo ente.

⁵ Kòo kpààti wēte kédúò kégà kuyòùkù kùmáà kè kù òte tiyòùti tiyiekè.

⁶ Kè kuyòùkù tekù òte tiyòùti tiyiekè tii pòò, kè diyie yìèni kèè bíékè kó kuyaakù ti poté kè tí môté.

⁷ Kè tii maánko títeti tiyiekè tii wenni ke ā mepii. Kòo entení kè nsó ntidòùnti nti.

⁸ Kè dèe ò di, kè dèe wenté kòo yú Esibiti eì kó benitinòmbè nè mecii nyembè, kè bè nàké o dòùnti. Òmòu me nyí nna kòò nàké de kó tidòùnti tu mù.

⁹ Kè benaakòtibè kóo kòtíi béi nke dò: Okpàati n dèntení ti do da cààrèmè,

¹⁰ kàa mièke ti peike mí nnè pèè dòrìbè kóo kòtíi, kàa ti kpetínné wèè baké tikpetínti o kó dikpetíntu.

¹¹ Kè tí yà tidòùnti keyènkè kèmáà bá wè kòo kpeti ncáá nti benkú mù.

¹² Ke ś nhodaràà mmòu dè bo, ke tú Ebedeebe botí kou, wèè baké behāāpòmbè o kó kudaakù. Kè tí ò nàké de kó tidòùnti, kòo nàké bá tí tu mù.

¹³ Kè dèe dòò kéndò nhò ti nàkémè kè bèe wēte kè n cónné n f́tírì, kékua otòu.

Sosefu nàkémè okpàati dòùnti tu mù

¹⁴ Mèmmè, kè Esibiti kóo kpààti dúò nkè bèe kòte mecāā nkédennení Sosefu dikpetíntu, kóò kuò, kóò cèete tiyààti, kóò kàtenè okpàati borè.

¹⁵ Kòo kpààti dò: N yà tidòùnti mati nti, òmòu me nyí na ke n nàké tí tu mù. Kè n kèè kè bè tu, kè bè da nàké tidòùnti a ś nàkèmu tí tu mù.

¹⁶ Kè Sosefu dò: Míi í yóò da nàké, Kuyie nkuù yóò da nàké a dòùnti tu mù.

¹⁷ Kòo kpààti dò: N yà tidòùnti nti ke bo kukó ndiekù Niidi také,

¹⁸ ke yà inààke iyiekè kè ì wenni ke ā tikònti kè ì yènní ke diiti tímúti.

¹⁹ Kè itei iyiekè ìì í wenni fenònfè ke kũõnni kè ì yènní, m mu nyí yà de kó inààke botí Esibiti mièke.

²⁰ Kè ìì í wenni fenònfè ke kũõ nkè ì cááké iketiyl ìì wenni ke ā mekùò.

²¹ Ke baa ndò nyí do dòmme ke kũõnni, memme kè ìh entení.

²² Kè n wēte kégà tidòùnti teti kè kuyòùkù kùmáà òte tiyòùti tiyiekè, kè tí ā mepii nke wenni.

²³ Kè kutekúu yènní kéote tiyòùti tiyiekè tii pòò kè diyie yìèni kèè bíékè kó kuyaakù ti poté kè tí môté.

²⁴ Tii me mpòò kè tii maanko títeti tiyiekè tii wenni ke ā mepii. Kè n tí nàké benitinòmbè, òmòu me nyí na ke n nàké tí tu mù.

²⁵ Kè Sosefu nàké okpàati ke dò: De kó tidòùnti wē nti tu mù mmu. Kuyie nkuù da benke kù yóò dòòmè.

²⁶ Inààke iyiekè ìì wenni nè tiyòùti tiyiekè tii wenni dè tu yebie nyèyiekè ndi, tidòùnti tímáà ndi.

²⁷ Kè inààke iyiekè ìì í wenni fenònfè ke kũõnni, nè tiyòùti tiyiekè tii pòò, kè diyie yìèni kèè bíékè kó kuyaakù ti poté kè tí môté, dè tu yebie nyèyiekè nye, dikònni kpeye.

²⁸ M me nda nàké tí, Kuyie nkuù da benke kù yóò dòò tí.

²⁹ Yebie nyèyiekè yó ntú tidiiti kpeye nye Esibiti kó ketenkè kemòu.

³⁰ De kó difònkúò kè yebie nyèyiekè, dikònni kpeye tūnnení kéfèù mbenitibè, kè bèe yè nyèè do màke tidiiti ye kpéí.

³¹ De kó dikònni bo ndeu mediè, bè ténke bá nyé ke dò ntidiiti do bo.

32 A yà de kó tidòuntì kuce mèdémè kè dè bo benke ke dò nKuyie nkuu dó ké dè dòò, kù me nyí yóó ɔte kù bo dè dòòmè.

33 Okpààti bàmbà mmie nhá yà oniti wèè cii, kòò níí nhEsibiti tenké,

34 kéwaá mbenitibè de kó yebie nyèyiekè tidiiti kpeye mieke, kè bè níí kōũ tidiiti kè tìyòtì bo tìnùmmù bèe deite kùmáá kécánné.

35 Duó nkè bèe waá ntidiiti tibotí tibotí de kó yebie nsààyè mieke kéánné yebu, kàa ndake de kpéí nkè bè nti bàa.

36 Kè de kó tidiiti mbo, kè yebie nyèyiekè dikònni kpeye tuòkení dì báá kuo benitibè.

Sosefu naámmè okpààti kóo tūnti Esibiti

37 De mǎnni okpààti nè o tǔmbè kè bèe pénsiri de kó tináahti.

38 Kòo kpààti dò: Tì báá pété oniti mòu wèè dǎnnè yie, kè Kuyie nYáá nhò piéké.

39 Memme ò nàkémè Sosefu ke dò: Kuyie mmè nda benkemè demou, òmòu í bo wèè mòke meyèmmè ke cii ke da dǎnnè.

40 Fǎò yó mbaké nh èi dimou, kè benitibè bemou nyíe nha kpeti, n kpààti yètiri dii máá yó nte kè nni nda deunè.

41 N da duómmu muwērímú, kàa bo mbaké Esibiti omou.

42 Kòo kpààti ùtè mukpààtimámáá nho nòutè kéũnné Sosefu, kóò dǎtinné tìyàakpeti, kóò dùú mmesòfimme,

43 kóò dèe ntekpárisantè kè tē ntú nho kpete, kè benitibè píèkú ke tú: Ñninkunè. Memme okpààti duómmè Sosefu muwērímú kóo baatè dihei.

44 Kòo kpààti náké Sosefu ke dò: Míi tu Esibiti kóo kpààti, òmòu báá dǎò tìmatì Esibiti mieke kàa í duó ndinù.

45-46 Kòo kpààti yú Sosefu Esibiti kó diyètiri ke dǎ Safidati-Pennea, kóò puó Asenati dihei kóo kóti Potifedaa, Onni èi kó ikuú nùti kóo sapàa.

Sosefu do yóó tǔnne okpààti ke mòke yebie nsipísitáati ndi, kéité kéce nhEsibiti kó dihei dimou.

47 Yebie nyèyiekè tidiiti kpeye mieke kè tidiiti pié mediè.

48 Kè Sosefu cuó tidiiti depaa nkécúú yebu yehékè diyè mieke.

49 Kè Sosefu kóú kékou tidiiti kè dè nsū kéndò ndáméèrì nùú kó mubirímú kè bèe yīèke bè bo nkaámmè.

50 Kè dikònni kó yebie nni nkpaani kè Sosefu poku Asenati, Potifeda biree ò peitè initidabí idèl.

51 Kè Sosefu yú deketirè ke dǎ: Manasee ke yé Kuyie nhò teemmè kòò yè mmefféütímè nè ò yàtenèmè o kòbe,

52 kéyú dedèrè ke dǎ Efadaimmu ke yé Kuyie nhò teemmè kòò pié ibí ò di dii èi mesémmè.

53 Kè yebie nyèyiekè tidiiti kpeye pèèté.

54 Kè yebie nyèyiekè dikònni kpeye tuòkení kéndònnè Sosefu tì nàkémè. Kè tidiiti baa mbo Esibiti mieke.

55 Kè dikònni pí nhEsibiti èi kòbe bemou kè bèe kote kéyà okpààti, kòò dǎ: Kòtenè kéyà Sosefu, kòò di nàkè tì, di tì ndǎò.

56 Kè dikònni ta dihei kè Sosefu denneni tidiiti, kénfiitinè Esibiti kòbe, kè dikònni dǎke déúku.

57 Kè yehékè yemou kòbe nkòrini Esibiti Sosefu borè ke do ntidiiti, ke yé dikònni do tamè titenti timou ndi.

42

Sakabu tōmmè o bí Esibiti kè ì bo donté tidiiti

1 Memme kè Sakabuu keè tidiiti bomè Esibiti kénáké o bí ke dà: Dè dòmmè kè di kari ke wúó nditòbè?

2 N yo kè bè tu tidiiti bo Esibiti. Kòtenè kédonténí, kè tí nyo nkénfòu, ke báá kú.

3 Kè Sosefu kó bekótíbè tepítèe kòte Esibiti ke bo donténí tidiiti.

4 Sakabu me nyí nyie nkè Bensamεε, Sosefu nantè nneí. Ò do yǐkù meyei mmamè yàà bo ò tùòkenímè mme.

5 Kè Sakabu bí íté, kéneinè bèè múnke kòri mudidommu Esibiti, ke yé dikònni do bomè Kannahāa.

Sosefu mǎánèmè o kó bekótíbè

6 Sosefu weè do baké dihei, kè weè fiitinè bepòòbè tidiiti, kòo kó bekótíbèe tuokoo kénínkòo o ìkè.

7 Kè Sosefu yà o kó bekótíbè kè bè banté, kédòò kéndò nwè í bè banté, kè bè béinnè mekperímè ke dà: Di yènní de? Kè bè dà: Ti yènní Kannahāa nwe, ke dá kédonté tidiiti.

8 Sosefu yie do bè bantému, bεmbe me nyí nhò banté.

9 Kè Sosefu dentení ò do yà tii douni, kè bè náké ke dà: Di tú benitiyeibe mbe, ke kòtení ke bo yà dihei cǐnni kùù píkù.

10 Kè bè dà: Àà, ti yiè, ti kòtení ke bo donté tidiiti nti.

11 Ti tú oniti omáá kó ibí nyi, ke tú benitisààbè, ti í tú benitiyeibe.

12 Kè Sosefu dà: Biti! Di kòtení ke bo yà dihei cǐnni kùù píkù nku.

13 Kè bè dà: Mεè dake. Ti do bo benitibè tepítè nè bèdébè ndi, ti cice ti peitémè Kannahāa. Kòo sǎmpòu kpaá tecǐtè ti cice borè, kòo tǔu feti.

14 Kè Sosefu dà: M baà di náámmu ke tú di tú benitiyeibe mbe.

15 Di nantè sǎmpòtè bo tuakéní dii mǎnni m bo de m banté di náámmè timómmon̄ti. Mú béi nnè okpààti kó diyètiri.

16 Di yó nkpetímu die nkòo mǎu máá kò nkéyúní di nantè. Memme ti bo bantémè di náámmè timómmon̄ti ke mεè dake m béimmu nè okpààti kó diyètiri ke tú di kòtení ke bo paaté dihei ndi.

17 Memme kòo bè kpetínné yewe yètǎati.

18 Diyie tǎnni yiè kè Sosefu dà: Dòònè n yóó di náké ti kénfòu ke yé n démè Kuyie nku.

19 Kè di mènke tú benitisààbè mbe di kòò mǎu nkpaá kpetí, kè besombεε to tidiiti kékò nkéduó ndi cǐi kòbe kè bèe di.

20 Kè dí tǎni di nantè, kè m banté di náámmè timómmon̄ti, ke dí cooté.

Kè bèe yie nhò yǐ mù,

21 kénnaá mbemáá ke tú: Ti dàò mèè yei nti nantè mεè te kè bè ti kpetí, ò do kuòm̄mu ke ti békú macǐmmè kè tí yete, deè ti tùòkení di mmǎnni.

22 Kè Dubenni dà: N do di nákému kè ñ dà, ti báá dàò meyei ndεbire, kè dí yete. Mεè yei nkó tiyeti tii tùòkení.

23 Bè do í yé ke do nSosefu yo bè tu mù. Ke yé ò do ɔ mbè nǎánnèmè kè bè tùònkomu.

24 Kè Sosefu kenté kékuó, kéwēténí kǐp̄i nSimmeɔɔ be ìkè kékpetínné.

Sakabu bí kònnèmè tidiiti Kannahāa

25 Kè Sosefu dà: Bèe píe ntidiiti be yòti, kéwēte kè bè tǐnnè be dííti be yòti miεke, kè bè duó mmudii kuce kpéi. Kè bèe mè ndòò.

26 Kè bèe bou bé diiti sãmmarímúbè ìnkè kékété.

27 Bè yóó yíé ndè kuce kòò mǎu bé miéke bouté kuyòrikù ke bo duó nsãmmarímú mudii káyà idíítí kuyòrikù nùu,

28 kénáké o tebíi ke dǎ: Bè ñ tǝ́nné idíítí! Nte i kuyòrikù miéke.

Kè kufōwǎá mbè pī nkè bé kǎnti nhau. Kè bè dǎ: Kuyie nti dǎò ba!

29 Kè bèe tuǎke bé cice Sakǎbu borè Kannahǎǎ, kóò náké dǎé kó dimǎà dǎò.

30 Kè dǎ: Oniti wèè baké de kó dihei, wè ti kpannǝmu ke yǝ nti tú benitiyeibe, ke dǎ kǎpaatè dihei kè di pǎnte.

31 Kè ti yī: Ti í kǎtení ke bo paatè dihei, ti tú benitisǎàbè mbe.

32 Ti do bo benitibè tǎpíítè nè bèdébè ndi ti cice ti peitémè, kòò sǎmpǎu kpaani tǎcǝtǝtè ti cice borè Kannahǎǎ, kòò tǎu feti.

33 Kòò dǎ: Di bo yīme kè m banté di túmè benitisǎàbè. Yóunè di kóò mǎu kòò nkpaá m borè, kè dí wǎá ntidiiti kékò nkéduó ndi cǝ́i kǎbe kǎtaní di nantè.

34 De mǎnni ndi, m bo bantémè ke dǎ ndi í tú benitiyeibe ke tú benitisǎàbè, ke di tǝ́nné di tebite kè di ce ndihei dimǎu di dǎ mèè botí.

35 Mǝmmǝ kè bèe yóóté tidiiti, bá wè kòo yà o díítí o yòrikù miéke, kè kufōwǎá mbè pī mbembe nè bé cice Sakǎbu.

36 Kè Sakǎbu dǎ: Di yóó deè m bí nyi. Sosefu í kpaá, kè bè pī nSimmeǎǎ kè di wǝtè ke dǎ kǎtúóté Bensamee. De kó meyei mmǝmǝ duó mǝi yuu ìnkè.

37 Kè Dubenni dǎ: Kè n yí wǝtǝnǝní Bensamee, a kuǎ m bí idé. N duó nwe kè n yóó ò wǝtǝnǝnímu.

38 Kè Sakǎbu dǎ: M bire báá di neinè. Kè meyei mmǝmǝ dǎ tǎòkení kuce dí dǎò ba? Di bá ntanné kudǎnkù mí nhodakóti nè tiyùpǝtí.

43

Bè kǎtenémè Bensamee Esibiti

1 Kè dikǎnni baá nsóké ke déúkú Kannahǎǎ.

2 Sakǎbu nè o bí kè bèe deè tidiiti bè sòò donténí tì Esibiti, kè Sakǎbu dǎ: Wǝtǝnǝ kǎdǎnténí tidiiti.

3 Kè Sudaá dǎ: De kóo niti ti nákému weti weti ke tú kè ti í neinko ti nantè ò báá ti cǎuté.

4 Kǎa yie nkè ti nantè bo ti neinè tí kǎte kè da donténí tidiiti.

5 Kǎa mǝ nyí wè nti duó nti báá kǎte, ke yǝ wè ti nákéme ke tú kè ti í tǎo ti nantè ò í yóó ti cǎuté.

6 Kè Sakǎbu dǎ: Ba nte kè di náké de kóo niti ke yǝ ndi nantè bo? Di cǎàrǝmu.

7 Kè bè dǎ: Wèè ti biéké tinǎantí pǝu ti cǝ́tǝtǝtè kpǝti ke tú: Di cice kpaá boà? Di yǝfǝdǎ kou mǎu boà? Kè ti tǝ́nné ò ti beke ti. Ti do yǝmu ke dǎ nhò bo yí ti tǎni ti nantǎà?

8 Kè Sudaá náké bé cice ke dǎ: N duó ndebire, kè tí kǎte, ke báá kúnè dikǎnni, fǎ nnè tǎnti nè ti bí.

9 Mí m bo ndake de kpéi nkè n yí dǎ wǝtǝnǝní ke da duó, nni ntú ocaàrǝwè a ìikè sǎǎ.

10 Kè ti do í cǎtí nè mie nti do kǎtemu ke yí kuce mèdémè.

11 Kè bé cice dǎ: Kè dǎ dǎ mmǝmmǝ wǎánnè mekǎpǝmpǝmmè nè mecekùò nnè tǝ́húúnti nè mutie nè yetebe bè cǎá nyè, ke bíi pǎ de kóo niti.

12 Dí wǎá nyidíítí tǝi ke yíénè di yà ì di yòti miéke kǎntǎ, kè dǎ yèmmè bè yetému.

13 Túóténè di nantè kǎwǝtè de kóo niti borè.

14 Kuyie mmuwērímú muməu yiè nyóó di teennèmu kè de kóo nìti dí kuó mmesémmè, ké di duó ndi tebite tètè kpaaní nè Bensaməe kè dí konní. Kè m me ndò nké paà m bí nyi, n yì paà.

Sosefu cəutémè o kó bekótìbè

15 Məmmə kè bèe túótè yepārè nè idíítí kuce mèdémè, nè Bensaməe kékétè kékəte Esibiti Sosefu borè.

16 Kòo yà bè neínèmè Bensaməe kénáké o təmbè kóo kóti ke dà: Kpənné be nniitibè n cītètè kékuə fəfə kébənné, bè yóó di n cītètè nte kuyie mənni.

17 Kè de kóo nìti bè tə ke bo kpənné Sosefu cītètè.

18 Kè bè ntati Sosefu cītètè, kè bè nàa mbemàa ke tú: Bè sòò wètə kécūs ìi díítí tiyòti miəke ìi te kè bè ti tatinè die, ke bo ti fēū nkéfeke ti sāmmarímúbè, kè ti dòò tidaati.

19 Bè tati dii mənni təcītètè kè bèe náké Sosefu təmbè kóo kóti ke dà:

20 Ti yiè nti sòò kətnímu die nkédonté tidiiti,

21 kənkūnti kə nyóó yíe nkuce, kébouté ti yəti, bá wè kòo yà o díítí, kè ti ì toni iməu.

22 Ti í yé wèè sòò ì ànnè ti yəti miəke. Ti tonímu itei ke bo wətə kédonté tidiiti.

23 Kòò dà: Diwèi ndi bo, di bá nyíèkù. Kuyie ndi cice tū nkù kuù ànné idíítí di yəti miəke. N sòò cəutému di yietí ì.

De mənni kè Sosefu təmbè kóo kóti kpeténí Simməōō,

24 kéduó nkè bèe ta Sosefu cītètè kudieku, kè bèe bè duó mmenie nkè bèe óu be naàcèi, kè bèe duó mmudiì sāmmarímúbè.

25 Kè bè ntūnni be pārè ke kəmmú Sosefu bo konnímə kuyie mmənni, ke yé bè bè nákémè ke tú bè yóó we nwənnénè kədi.

26 Sosefu tūəkení dii mənni təcītètè, kè bèe ò duó nyepārè, kédó, kénínkú o ìikè.

27 Kè Sosefuu bè dounnè diwèi ke dà: Di kənti naataà? Di cice odakóti di sòò nàa nwèè kpéi, ò kpaá fòu kòo kənti naataà?

28 Kè bè dà: A kóo tənti ti cice fòumu kòo kənti naati.

Kè bèe wətə kédó kénínkú o ìikè.

29 Kè Sosefuu wénté kəyà Bensaməe o nantè nè wè bè wə mbə yə ke dà: Di sòò nàa ndi nantè tie nkpeí nkaà? Kóó béinnè ke dà: Kuyie nda də məsàa m birə.

30 Kòo kənti də yúrùrù, kòo ta kudieku mecāā nkékuó,

31 kédeè kéyuuatè o ìikè, kéyènni kəmmi nke bè kərinè, ke dà: Ànnénè mudii.

32 Kè bèe ànné Sosefu kécánné, kəánné o tēbií kécánné, kəánné Esibiti kəbe kécánné. Esibiti kó ikuó do í yíe mbè bo wənnénəmè Ebedeebe kədi.

33 Kè bèe bè kànnè bè dò ndòmme, kékéte Mpo kédente teyāātè, kè bè nkari koò weti ke wéi betəbè kè dè bè di.

34 Kè Sosefuu bè duó mmudiì, kè Bensaməe kəmu nsū kuce mènùmmù kəpēēté betəbè kəmu, kè bèe yà menàa nkè bè yèmmèe cáté.

44

Sosefu yàákémè o kó bekótìbè

1 De mənni kè Sosefuu náké o təmbè kóo kóti ke dà: Píe mbə yəti tidiiti bè yóó na kətə mèè boti, kəánné bá wè o kó idíítí o yòrikù nùu,

2 kətúótè n səəbòfə kəánné teyāātè kó kuyòrikù, kénós nho díítí kuyòrikù nùu.

Kòo tənti me ndòò.

3 Kè dèe wenté dikūnweñni sèi kè bèe duó nkè bèe kété nè be sāmmarímúbè. Kè bè nkūnti,

4 ke mu nyi ndéténè dihei kè Sosefuu náké o kóo tǎnti ke dǎ: Tūnne be. Kàa bè nĩntè a dǎ: Dè yĩme kè bè di dǎò mesàà nkè di dǎò meyei?

5 Dè dǎmmè kè di tùóté n yie mbòòfè o yǎnnè fè ke fè pāūnè, di cààrèmu.

6 Kóo tǎnti bè nĩntè kè ti mbè náké.

7 Kè bèe ò tǎnné ke dǎ: Ti yie ndè yĩme kàa nàa mmemme? Ti báa yie nkédǎò memme kóò boti.

8 Ti tǎnĩmu ti sòò kò nKannahā kèyà ìi díítí ke da duó, ti bo yĩme kèyúúku idíítí yoo mesǎo nha yie ncǎtè.

9 Kàa yà wèè borè de kó fèbòòfè á o kùò, tínti besǎmbe kè tí naá ndi kó tidaati.

10 Kè Sosefu tǎnti dǎ: N yiemmu di yĩmù n né bo yà wèè borè de kó fèbòòfè weè yóo naá n kó kudaaku, díndi besǎmbe kè di kpeti bá mbo.

11 Kè bèe cūūnni be yàti kèbouté mecāa.

12 Kòo keté kǎfíe be kóo Po kǎku kédentè teyāātè Bensamèe kǎku, kè fè yà de mièke.

13 Kè be yèmmèe cààrè kè bèe kǎrĩ be yaàbòrè, kèbou be nenti be sāmmarímúbè kèwète dihei.

Sudaa bàammè Sosefu kòò bo fĩ mBensamèe

14 Sudaa nè o kǎbe kè bèe tuokoo késǎnté Sosefu, kédó kénĩnkóo o ìikè.

15 Kè Sosefu dǎ: Di dǎò ba? Di í yé ke do nhoniti wèè dǎ m mè ndǎmmè ò bo na kényé demouá?

16 Kè Sudaa dǎ: Okóti, ti bo da náké ñnti kàa banté ti í cààrèmè? Kuyie mbenkemu ti yei, kè ti bo ntú a kó tidaati, tínti nè bè yà wèè kó tinenti mièke fèbòòfè.

17 Kè Sosefu dǎ: Kuyie mbáa yie nkè n dǎò dende. Bè yà wèè nenti mièke fèbòòfè weè yóo ntú n kó kudaaku, díndi besǎmbe di kpeti í bo, kǎnnè di cice borè.

18 Kè Sudaa tǎónko Sosefu borè ke dǎ: Okóti, n da báámmu, yóo kè m béi, a mièke báa peike, ke yé a í cáánnèmè okpàati.

19 Okóti a sòò ti bekemu ke dǎ: Ti cice kpaá boà? Kè ti tebite matè kpaánáa?

20 Kè tí da tǎnné ke dǎ: Ti cice bomu ke kóté mediè nkè ti nantè bo, ti cice peité tè o kóti mièke, kè te kóo kóti nè wè bè wè mbe yǎ kóò ku, kòò kpaá omáa, kè ti cice ò tá mediè.

21 Kàa dǎ: Ti ò kǎtenèni kàa ò yà.

22 Okóti, kè ti da tǎnné ke dǎ: Ò báa na kǎíté o cice borè, kòò ìté o cice yóo kúmu.

23 Kàa dǎ: Kè ti í neinèni ti nantè a báa ti cǎuté.

24 Kè tí wète a kóo tǎnti ti cice borè kóò náké a yé mmù.

25 De kó difǎnkúò kè ti cice dǎ: Kǎtenè kédonté tidiiti.

26 Kè tí ò náké ke dǎ: Kè ti í neiné ti nantè ti báa na kékote. Kè ti kòte wèè baké ò báa ti cǎuté.

27 Kàa kóo tǎnti ti cice ti tǎnné ke dǎ: Di yému ke tú m poku m peiténè ibí idéi nyi.

28 Kè dèmarè máa yè kè dè yé nyúóó, kè n yèmmè dǎ mmusĩmmù muù bo ndè càáké.

29 Kè di tùóté yie nkè meyei mmamè ò tùàkeni di bo duó nkè dè n yonke mí rhodakóti kè n ta kudǎnkù nè tiyùpéfi.

30 Okóti kè ti wète ti cice borè ke í neiné debire die nhò dǎ dè mediè.

³¹ Kè ti wètoo ke í neínè debire dè yóò ò yonkemu wenwe odakòtì, kòo ta kudònkù nè tiyùpéítì, dende bàmbà nkè dè ntú tí kó meyi.

³² N sòò ò nàkému ke dò: Kè n yí wètenko debire m bo ntú ocaàriwè sáà o ìikè.

³³ N da báámmu yóu kè mûi còuté debire fòtìri kè n tú a kó kudaakù kè dèe neínè betòbè kékò.

³⁴ M báá na kéwète n cice borè ke í tò debire, n yí dó n yà o yeñcaàrimè.

45

Sosefu benkemè omáa o kó bekótìbè

¹ De mǎnni Sosefu í nna ke bo pí nhomáà, kéduó nkè benitibèe yè bemou.

Kòò nkpaá nè o tebíí, ké bè nàké ò tumè be kou nwe,

² kékuó mmedìe nkè Esibiti kòbe kèè, kè tináànti tuak okpààti cǐtè.

³ Kè Sosefuu nàké o tebíí ke dò: Mûi tu Sosefu, n cice kpaá fòùà?

Kè dèe bè di ké bè kpei bá bè í nna kóò tǐnè timati.

⁴ Kòò dò: Tóónnènní.

Kè bèe tóónní, kòò dò: Mûi tu Sosefu di nantè di fitè tè kè bè tè kòtenèní Esibiti.

⁵ Di yèmmè nè báa caàrè, kè dè di yonke di n fitè mèè kpeí, Kuyie nkuu n niinní die nkè m bo di deeté.

⁶ Yebie nyèdèè ndi dikònni bomè, dè kpaá yènúmmù, onití í yóò buotí ò me nyí yóò kǎ.

⁷ Kuyie nkuu ñ niinní kè m bo di deeté, kè di kó kubotí báa kú.

⁸ Dîí í n duónní die, Kuyie nkuu ñ duónní, kè n tû nhokpààti ke ni o cǐtè nè Esibiti omáa.

⁹ Ítè nè mecāā nkékò nkénáké n cice ke dò: Kuyie nkánne a bire Sosefu Esibiti, kè dè baké, ke tú a íté mecāā nkékotoo o borè.

¹⁰ Ke tú a kotoo nè á bí nè a yaabí nè a pe nè a nàake nè a kperè demou, kékari Kosenni tempè ké nhò tǎkéné.

¹¹ Kòò n da duó mmudii fǐ nnè a cǐtè kòbe kàa nfòù, ke yé yebie nkpaámè yènúmmù dikònni kpeye.

¹² Di bantému weti weti ke dò mmí nSosefu mûi di náánnè, fǐ mBensamee n nantè kàa múnke banté.

¹³ Kònnè kénáké n cice n yo ntú kpaàti Esibiti, kóò nàké di yà dèè kó dimàà, kóò kòtenèní die mmecāā.

¹⁴ Kè Sosefuu ǎrí Bensamee o nantè kè diwèi ò auté kòo kuó, nkòò múnke kuó.

¹⁵ Kè Sosefu ñhòri o kó bekótìbè tòbè ke kuó, nde mǎnni ndi bè dàátimè kóò béinnè.

Okpààti duómmè kè Sakòbu bo kòoko

¹⁶ Kòo kpaàti keè Sosefu tebíí kòtenímè, kè dèe ò narike wenwe nè o kó betùmbè.

¹⁷ Kòo kpaàti nàké Sosefu ke dò: Nàké a tebíí ke tú, n yé mbèe bou be nenti sǎmmarímúbè kékò nkannahā,

¹⁸ kétúóténí be cice nè be cǐ kòbe, kéwètení kè m bè benke dikari sàari Esibiti kè bè nkari ke yo ndesààrè.

¹⁹ Á bè nàké kè bèe túóté sinaasǐ kòtenèní be pobè nè be bí nè be cice.

²⁰ Bè bá mbòti bè yóò yóu dè kpeti, desààrè dèè bo Esibiti dè tu be kperè nde.

²¹ Kè Sakòbu bíi dǎò bè yèmmè kè Sosefuu bè duó nsinaasǐ okpààti yèmmè, ké bè duónnè mudii bè bo nyo mmù kuce,

²² kɛpā bá wè diyaàbòrì pànnì, kɛpā Bensamee yie yènùmmù nè mɛdítibii nsikòusitāāti (300),

²³ kédúú nho cice sāmmarímúbè tepíítè, kè bè ntò Esibiti kperɛ dɛsààrè, bɛtòbè tepíítè kè bè ntò tidiiti nè pɛ́ɛ́ nè mudii tɛ̀mù bè bo nkéri ke diiti mù kuce.

²⁴ Kè Sosefuu náké o tebíi ke dà: Kònnè, di né báá kpa nkuce.

²⁵ Kè bèɛ íté Esibiti kékò nKannahā bɛ cice Sakòbu borè,

²⁶ kè ò nàké ke dà: Sosefu kpaá fòumu, kè weè ní Esibiti omòu.

Dè mɛ nyí nnappe bɛ cice, ò í nyie ndɛ kó tináaàti.

²⁷ Kè bèɛ ò nàké Sosefu do bè nàké tì tímòu, kóò benke sinaasɛ́ ò duònni sì kè sì bo ò tso, dɛ mònni ndi o yɛ̀mmè t̀ò̀nnímè.

²⁸ Kòò dà: M bantému m bire Sosefu fòumè, m bo kɛtɛ kòò yà ke né na kékú.

46

Sakòbu kòrimè Sosefu borè

¹ Mɛ̀mmɛ kè Sakòbuu túóté o kperɛ demòu kékété kɛ̀mberínè Bɛ̀risebaa, kɛ́féúté fɛ̀ɛ̀fɛ́ Kuyie nho cice Isaki do tũ nkù.

² Kè Kuyie nhò yu keyènkè ke dà: Sakòbu! Sakòbu! Kòò dà: Ntɛ mí.

³ Kè kù dà: Míi tu Kuyie nha cice do tũ nkù. Bá nyĩ̀kù a bo kɛ̀tɛmè Esibiti. N yóó dúú nkàa botíi nsũ̀mmu mɛ̀diè.

⁴ N yó nda nɛ́inèmu ke, kɛ̀wɛ́tɛ kɛ́ da tɛ̀nnéní. Sosefu weè yó mbo a kò ndè.

⁵ Kè Sakòbuu íté Bɛ̀risebaa kòò bíi ò dèè nsinaasɛ́ wenwe nè bɛ̀nitipòbè nè íbì.

⁶ Kè bè ntò bɛ wũ̀ɔ nè bɛ kperɛ demòu bè do màke dè Kannahā kékɛ̀tɛnè Esibiti.

⁷ Mɛ̀mmɛ Sakòbu kòmmè Esibiti nè o bí. Initidabí nè initipobí nè o yaábì initidabí nè initipobí.

Sakòbu kó kufuku

⁸ Ntɛ Sakòbu bí ìi íté Kannahā ke kò nhEsibiti i yètè: Dubenni bɛ kóò Po.

⁹ Dubenni kó íbì initidaaì tu: Enòki nè Paduu nè Ètisidonni nè Kadimii.

¹⁰ Simmɛ̀ɔ̀ kó íbì initidaaì tu: Yemmuyɛ̀ɛ̀di nè Yaminni nè Oadi nè Yakinni nè Soaa nè Sauri Kannahā kóò nitipòkù kó debire.

¹¹ Defii kó íbì initidaaì tu: Kerisonni nè Keati nè Mɛ̀dadi.

¹² Sudaa kó íbì initidaaì tu: Kɛ̀daa nè Pɛ̀ɛ̀si nè Sedaa. Sudaa kó íbì tɛ̀i: Èɛ̀ nè Onaa bè do kumu Kannahā. Kè Pɛ̀ɛ̀si kó íbì ntú Ètisidonni nè Amudi.

¹³ Isakaa kó íbì initidaaì tu: Todaa nè Puwaa nè Yobu nè Simudonni.

¹⁴ Sabunɔ̀ kó íbì initidaaì tu: Sedeti nè Edonni nè Yadeyɛ̀ɛ̀di.

¹⁵ Sakòbu pokù Dea ò pié bèè dapàmbè mbɛ nè bɛ tãũ Dina Mesopotamii tenkè. Bɛmbɛ nè bɛ bí bè wɛ̀nnè sipísitāāti nè bɛ̀tāāti ndi.

¹⁶ Kadi kó íbì initidaaì tu Sefonni nè Akii nè Suni nè Esibonni nè Edi nè Adodi nè Adedii.

¹⁷ Aɛɛ̀ kó íbì initidaaì tu Immuna nè Isifaa nè Isifi nè Bediya nè bɛ tãũ Sedaa. Kè Bediya kó íbì ntú: Ebeɛ̀ nè Madikiyɛ̀ɛ̀di.

¹⁸ Sidipaa, Damaa do dúú nwèè nitipotānti nwe o kóò sapàà nDea kó íbì nyi tepíítè nè ìkuò.

¹⁹ Sakòbu pokù Daseɛ̀di kó íbì tú: Sosefu nè Bensamee.

²⁰ Kè Sosefu pokù Potifeda, diheì Onni kóò kótì kóò sapàà nhAsenatii o pɛ̀iténè initidabí ìdèl Esibiti: Manansee nè Efadaimmu.

²¹ Kè Bensamee pɛ̀itè initidabí tepíítè: Bedaa nè Bekɛɛ̀ nè Aseɛ̀ɛ̀di nè Keda nè Naamaa nè Eii nè Odoki nè Upimmu nè Mupimmu nè Adidi.

22 Sakɔbu pokù Daseedi yaabí nyi tepítè nè inàà.

23 Kè Danni kó debire ntú: Usimmu.

24 Nefutadii kó ibí tú: Yasiyeeedi nè Kunni nè Yesee nè Sidemmu.

25 Bidaa, Damaa do duó nwèè nitipotónti Daseedi kó iyaabí nyi iyiekè.

26 Sakɔbu bí nè o yaabí ìi do kòte Esibiti ìi do bo sipísikudè nè ìkuò ndi. Bè í kàanne ibí nè benitipòbè,

27 kèwènnè nSosefu nè o peité ìi bí ìdèi Esibiti, kè bè mbo bemou benitibè sipísiyiekè.

Sakɔbu kòmmè Esibiti

28 Kè Sakɔbuu tɔ nSudaa kòo náké Sosefu ke tú bè tuàkení Kosenni, kòo katoò.

29 Kè Sosefuu túóté o naasantè kékòte kóò co, kóò yà kécokóo kóò arí kè diwèii ò auté kòo ñkuò nkè dèe mante.

30 Kè Sakɔbu dà: Di mmànni n yí yete m bo kúmè ke yé n da yàmè kàa kpaá fòu.

31 Kè Sosefuu náké o tebií nè o cice nè o kòbe ke dà: M bo kòte kénáké okpààti ke dà di ité Kannahāa ke kòtení m borè.

32 M bo ò náké ke dà: Di tú benaacēmbè mbe, ke tɔ di pe nè di nàake nè di kperè demou.

33 Kòo kpaàti di yu ke di beke ke tú: Di tómmú tú òmmu?

34 Di dà, di tú benaacēmbè mbe nè di bomè. Di yembè bèè do ì cēmmù kè di múnke ì cēmmù. Mèmmè, di bo namè kémbo Kosenni ke yé Esibiti kòbe wúómmè munaacēmmu meyei mme.

47

1 Mèmmè kè Sosefuu kòte kénáké okpààti ke dà: N tebií nè n cice bè iténi Kannahāa ke tuàkení ke tɔ be pe nè be nàake nè be kperè demou, ke báté Kosenni.

2 Kè Sosefuu túóté o kó bekótibè bènùmmù kèbenke okpààti.

3 Kòo bè beke ke dà: Di pī nhòmmu tómmú botí? Kè bè dà: Okpààti, ti cēmmù inàake nyi ti yembè do ì cēmmùmè.

4 Kè bèè náké okpààti ke dà: Dikònni dii bo ti cie kè timúti deè Kannahāa kè ti kòtení ke yé nha tí pā Kosenni kó kutempè, kè tí mbo.

5 Kòo kpaàti náké Sosefu ke dà: A cice nè a tebií bè kòtení a borè nde.

6 Fṣṣ te Esibiti, kanne be dibòri sàari Kosenni, kè bèmabè ho be mièke ke bo na, á bè duó n kó iwūṣ kè bè ncēmmù.

7 Kè Sosefuu kòtenè o cice Sakɔbu, kóò benke okpààti kè Sakɔbuu ò dou nke dà: Kuyie nda pā mesàà.

8 Kòo kpaàti o beke ke dà: A bie mbo yède?

9 Kè Sakɔbu dà: M bie mbo tekòtè nè sipísitāati (130) ndi, kè n kàti ke sòoti tipíti timou, ke fṣṣri, m bie nyí tuàke n yembè kpeye.

10 Kè Sakɔbuu cau nhokpàati kédeè kéíté.

11 Kè Sosefuu kanne o cice nè o tebií dibòri sàari Dammusesi, kè bè pā ketenkè, kéndònnè okpàati do béimmè.

12 Kè Sosefuu pā tidiiti o cice nè o tebií nè be kòbe, bè sū ke màmè.

Sosefu dontémè Esibiti èi kòbe ke wènnénè be tenké

13 Kè dikònni deuke mediè nhEsibiti nè Kannahāa kè benitibè nkònnè dikònni.

14 Kè Sosefuu tí nyidiítí Esibiti kòbe nè Kannahāa kòbe donnè ì tidiiti, kékòtenè okpàati cīètè.

15 Kè idíítí deè Esibiti nè Kannahāā, kè Esibiti kòbe kòte kényà Sosefu ke dò: Ti duò ntidiiti, báá yóu kè tí kú dikònnì, idíítí í kpaá.

16 Kè Sosefu dò: Kè idíítí í kpaá n duònnè di wūō kè n di duò ntidiiti.

17 Kè bè ñtauní be wūō, sisēfì nè ipe nè inààke nè sāmmarímúbè, kè Sosefu bè duò ntidiiti de kó dibenni.

18 Kè de kó dibennii deè kè bèe kòtení Sosefu borè ke dò: Okóti, ti báá da sònnè, tidiiti í kpaá kè ti da duò nti wūō imòu, tì kpaá ti mómmòmbè nè ti tenkè.

19 Báá yóu kè tí kú dikònnì kè ti tenkèe yei, tí donté tinti nè ti tenkè kè tí ntú okpààti tǎmbè kè ti duò ntidiiti nè tidibotí kè ti báá kú, kè ti tenkèe yei.

20 Kè Sosefuu do nhEsibiti kó ketenkè kemou, kéduò nhokpààti. Dikònni dii do bo, bá wè kòo fité o tenkè. Mèmmè kè ketenkè kemou náá nhokpààti kòke.

21 Kè Sosefuu do nhEsibiti kòbe bemou kè bèe náá ntidaati.

22 Bè í ndo nyikuó nùbè kó ketenkè ke yé okpààti do ànnémè ikuó maì kè bè mbè duò nkè bè yo, de í ndò mbèe fité be tenkè.

23 Kè Sosefuu náké benitibè ke dò: N di dontému dindi nè di tenkè kè okpààti di tieke. Ntonè tidibotí di yóó buatí tì.

24 Kè di kōū tidiiti, kè tiyòti bo tìnùmmù di deite kùmmáá kéduò nhokpààti, kè tinàà ntú di kpeti, di yó nti nyonnè di bí nè di cēī kòbe.

25 Kè bè dò: Okóti, a ti deetému kè ti cénke pèté mesàà, ti yiemmu ke bo ntú okpààti kó tidaati.

26 Kè Sosefuu dóu nde kó dinùù kè di kpaá bo nè yienni kè wèè deite tidiiti tiyòti tìnùmmù wèe duò nkuyòrikù kùmmáá okpààti. Ikuó nùbè beè máá kó ketenkè do í tú okpààti kòke.

Sakòbu dómè bèe ò kùnné Kannahāā

27 Kè Isidayeēribè mbo Kosenni, Esibiti kó ketenkè, kémòote be kperè képié kēsūū mmēdiè.

28 Kè Sakòbu mbo Esibiti ke dò yebie ntepiitè nè yèyiekè. Sakòbu do yóó kú ke mòke yebie ntekòutè nè sipísìnàà nè yèyiekè (147) ndi.

29 Kè Sakòbu tósónnè mukūū nkéyú o biré Sosefu ke dò: N da báámmu kàa n dō seu nha nòutè n kperè, kébéi nke dò: A í yó n kùnné die nhEsibiti mieke.

30 Kè ñ kú a n tó kényennè Esibiti ké n kùnné n yembè kó kufōti. Kè Sosefuu yie.

31 Kòo yíe ke dò: Béi nkéyú Kuyie nyètiri.

Kè Sosefuu yú Kuyie nyètiri kòo sīnnòo o dóu ñnkè.

48

Sakòbu pāmè mesàà nSosefu

1 Kè bèe náké Sosefu ke dò: A cice kònti í naati. Kòo túóté o bí idé Manansee nè Efadaimmu.

2 Kè Sakòbuu keè o biré Sosefu kòroomè o borè kèyetoo kéité kékari o dóu ñnkè,

3 kénáké Sosefu ke dò: Kuyie nkpeñnimu ke m benke kumáá Duusi, Kannahāā kó ketenkè ke m pā mesàà,

4 ke héi nke yī kú bo duò nkè m pié kēsūū, kénaá nyibotí péu yààri, kè n yaàbí tieke de kó ketenkè sàà.

5 Ibí a peitè ì die nhEsibiti Efadaimmu nè Manansee ke m mu nyí tūàkení ì tu n kpeyi nyi ke dònnè Dubenni nè Simmēōō.

⁶ Kè òn tũ̀kèní kàa pié ì tu a kpèyi. Bè kó bekótibè kó kètenkè mièke nke bè yóó pètémè bè kòke.

⁷ N dòò mèmme, n do dó mèè kpéí nke a yò Daseedi. N yiténí Mesopotamii nwe kémberínè Efadata, Kannahā kó dihei kòo kú n nùtè mièke, kè nh ò kũnnè Efadata kuce nùò bè tu dè yíe mBetideemmu.

⁸ Kè Sakòbuu yà Sosefu bí idé kébeke Sosefu ke dò: Ɔmbe mbe bie?

⁹ Kè Sosefu dò: Kuyie nni m pā ìì bí nyi diè nhEsibiti. Kè Sakòbu dò: Duó nkè bèè tóónní kè m bè pā mesàà.

¹⁰ Sakòbu do kòtému mesàà mbá o nuò nténke í nnaati, kè Sosefuu duó nkòò bí tóónko Sakòbu borè, kòò ì ɔrí,

¹¹ kénáké Sosefu ke dò: N do í yé ke dò m bo wète ké da yà, kè Kuyie nduó nkè n da yà nè a bí.

¹² Kè Sosefuu ínní o bí o cice kpèrè ìnkè, kénínkú o ìlkè,

¹³ kètúóté ibí idé kètóónko o cice borè. Kè Efadaimmu ríbo Sosefu bakù yóú, Sakòbu kó kucànkú, kè Manansee ríbo Sosefu bakù cànku, Sakòbu kó kuyóú.

¹⁴ Kè Sakòbu petinne o baà nkénóó nho nùtè youte Efadaimmu osámpròú, kénóó ntecànkutè Manansee okóti.

¹⁵ Kòo pā Sosefu Kuyie nkó mesàà nke dò:

Kuyie n yembè Abarahammu nè Isaki bè do tũ̀ nkù, kùú m bonè ke n to nè yíenní.

¹⁶ Kuyie nkùù ò deérí nè meyei mmemou,

kùú dɔò ì mbí mesàà,

nè de kpéí nkè n yètìrì òsáké,

kédònnè n yààrì Abarahammu nè n cice Isaki bè kpèye.

¹⁷ Kè Sosefuu yà o cice nòómmè o nùtè youte Efadaimmu ìnkè bá dè í nhò narike, kòò tè nòtè ke bo nòó mManansee ìnkè.

¹⁸ Kè dò: N cice a yetému, yie nweè tu Mpo, nòó nha nùtè youte o ìnkè.

¹⁹ Kòo cicee yete ke dò: M birè n yému. Manansee kó kubotí múnke yó ndeumu kòo sámpròú né ò pèētè mediè, kénáá nyibotí péu yààrì.

²⁰ Kè Sakòbuu bè pā Kuyie nkó mesàà nke dò: Kuyie ndi dɔò mesàà ny-Isidayeeribe cuokè, kè bè níí yí Kuyie nda dɔò mesàà nkù dòòmè Efadaimmu nè Manansee.

Mèmme ò níímmè Efadaimmu kètũ̀nnè Manansee.

²¹ Kè Sakòbuu náké Sosefu ke dò: N yóó kúmu kè Kuyie nni ndi bonè, kéduó nkè di wète di yembè tenkè.

²² N da duómmu Sisemmu n dokènè Amòriibe ke coutè kèè tenkè kè kè pèētè a tebií kòke.

49

Sakòbu pāmè mesàà nho bí tepítè nè idéi

¹ Mèmme, kè Sakòbuu yú o bí ke dò:

Tíínnènní kè ò di náké tũ̀ yóó di tuòkení diyìè mari.

² Tíínnènní kékeè,

mí ndi cice Sakòbu n tú mù,

mí nyIsidayeerì n yóó di náké tì.

³ Dubènni, fòò tu n kóo Po,

m pèitè wè nè n dacèntì mièke,

kàa pènkù besòmbè muwèrímú kè bè da dé.

⁴ A dònnè fènéwuonfe nfe.

A ténke né í yó ntú Mpo.
 Ke yé a duónèmè m pokù,
 ke sɪnkùnnè n dóù.

⁵ Simmèḍḍ nè o nantè Defii,
 di tú bekpàribè mbe ke kpànnè muwērímú.

⁶ N yí kəké di kpeti mieke,
 n yí di wēñné,
 di kùò benitibè mbe nè kemieke,
 ke kèké yenaadakè duoti detetirè.

⁷ Di báá pété mesàà,
 di kùò benitibè mbe nè kemieke,
 di ténke í yó nwēñné Isidayeeriibe.
 N yóó di cíemmu Isidayeeriibe ei dimou mieke.

⁸ Sudaa, a tebíí yó nsántí fḥ nwe,
 a bo nnò nha dootitòbè,
 kàa tebíí nninku a ìikè.

⁹ M bire Sudaa, a ònnè diciriciri ndi,
 dii kòte kupaawaá nke kùò ke dúò de také.
 We mbo dáátí ke di íi.

¹⁰ Dikpààtikàri nè fekpààtipàtìfè
 de yó mbo Sudaa kó kufuku mieke nke,
 ke tikpàti yiè mmómmu nyàa tuəkenni,
 ibotí yó nyíé nwèè kpeti.

¹¹ Sudaa, a bo mpiiti a sãmmarímú nè de bii
 finyí kó mutie.

A bo mmòke menaà mpéu,
 ke níí yà kényĩeke kéhóúnè a yààti.

¹² A nuò mbo wũòténè menaà,
 nkàa nìi mpèikenè menaamiè.

¹³ Sabunòò, a bo mbo dàméèrì také
 bàtóòbè commu de,
 kàa tenkè nkááké Sidonni.

¹⁴ Isakaa, a tú sãmmarímú nwe, wèè kpeñni,
 ke né dó medéè.

¹⁵ Bè bo nda tounko yetuò dieyè
 kàa yàa naánnè kudaakù.

¹⁶ Danni, a yó ntú obeénti nwe
 Isidayeeriibe tóbè dòmmè,

¹⁷ kéndò nfewàáfè fèè dúò kuce
 ke dò ndidautiri, ke òmmù sisēī kpèètè,
 kè si deèbè duò.

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nfḍḍ yó n deeté.

¹⁹ Kadi, a dootitòbè yóó da pimu,

kàa kónté ké bè pi ké bè bèti.

²⁰ Asee, a paa mbo mpéi tidiiti sààti,
tù dò mbekpààtibè kpeti.

²¹ Nefutadii, a yó ndò nteyústè nte
ke te a máà kàa náànti né nnaati.

²² Sosefu a dònnè mutie mmu
mùù còmmú menié ntaké,
kè mu baka yè ke pèētè iduotí.

²³ Kàa dootitòbè da cèētè ke da tãù ipie.

²⁴ Kàa còmmú tei tei, ke to a tãmmú,
Kuyie mmí nSakòbu n tũ nkù kpeñnìmu ke da ni
ke da kánké ke tú a kó muwèrimú.

²⁵ Kuyie nha cice do tũ nkù da teennè,
Kuyie mmuwèrimú muməu yiè nda dɔ̀ɔ̀ mesàà,
ké da duó nftaafè ké menié nní mbo,
kàa pobè mpéi ke məkə memiè,
kàa wũɔ̀ mpéi.

²⁶ A paa mbo pié nè yetārè ìnkòo,
kè yetārè dieyè da dɔ̀ɔ̀ mesàà.
De kó mesàà mmeməu tu
fɔ̀ nSosefu wèè baké a tebii a kɔ̀me mme.

²⁷ Bensamee a tú kumuntũnkù nku,
ke kəù dikũnweñni nè kuyuoku ke cáá.

²⁸ Isidayeri bí nyi tepítè nè idéi. Be cice bè nàké tinti ké bè pã Kuyie nkó
mesàà mbá wè ò dò nképétè mè.

Sakòbu kúmè

²⁹ Kè Sakòbuu náké o bí ke dò: Kè ñ ku dí n kũnné n yembè fɔ̀ti Makpedaa,
Efunɔ̀, Itiibe botí kou paku borè,

³⁰ kèntókénè Mammudee Kannahā kó ketenkè. Abarahammu weè do donté
de kó kupaku nè de kó kufɔ̀ti Efunɔ̀, Itiibe tenkè.

³¹ Bè de nkũnné Abarahammu nè o pokù Saraa, ké de nkũnné Isaki nè o pokù
Debekaa, ke de nkũnné Dea.

³² De kó kupaku bè kù donténè Itiibe mbe.

³³ Kè Sakòbuu duó nho bí itii, nkédeè kéduó o dóù kékú, kékò nho yembè kũũ
nkè.

50

Sakòbu kumè kè bèè ò kəuté

¹ De mɔ̀nni kè Sosefuu ò ɔ̀ri kékúú,

² kéduó nkè beddòtòribè bèè pí nho tómmú, kè bèè ànné o cice Isidayeri mutie
kòò báá pàake.

³ Kè bè nhò àà mutie ke dò yewe sipísìnàà, kè Esibiti kəbèe kari o kũũ nke dò
yewe sipísiyekè.

⁴ Kè de kó yewee pèētè kè Sosefuu náké okpààti tɔ̀mbè ke dò: N di báámmu kè
di bo yie ndi náké okpààti ke dò:

⁵ N cice yóó kú ke béimmu ke tú, kòò ku nh ò kũnné kufōti o donté kù Kannahāā tenké, kè n yie nke yu Kuyie nyètìrì. N dō kékote ke we nkũnné kéwētēnì.

⁶ Kòo kpààti dō: Kote kékũnné a cice, kéndònnè ò béimmmè, kàa yie.

⁷ Kè Sosefu nkōri ke bo kũnné o cice, kè Esibiti kó beheikènkótìbè nè okpààti tōmbè dièbè kè bèè ò cíe.

⁸ Sosefu cīētē temou nè o tebiì nè si kōbe, nè o cice kōbe kè bèè ité bemou késúú nyibí mǎá ndi nè iwūō Kosenni.

⁹ Kè ditīnni ndeu mediè nkè sinaasēī nè besāndèèbè kè dè rúbo.

¹⁰ Kè bèè sēnté kukó nSuditēē kētuake Ataadi kó kuwenniku, kékuó nyekúdabùò, kè Sosefu ndōori ikúkuó o cice ke dō yewe yèyiekè.

¹¹ Kannahāā kōbe bèè bo deborè kè bèè yà ikúkuó bè dōò ì Ataadi kó kuyíe ke dō: Ntēnè Esibiti kōbe kó ikúkuó díeyi.

Deè te kè bèè yu deborè ke tú Abedi-Misidaimmu. Kukó nSuditēē kó diyáà do ndi.

¹² Memme Sakōbu bí dōòmè ò do ò náké tì,

¹³ kóò tō kékōnnè Kannahāā, kóò kũnné Makpedaa kupaku, kufōti Abarahammu do donté kù nè Efunōō Itiibe botí kou, Mammudee také.

¹⁴ Kè Sosefuu kũnné o cice kédeè. O tebiì nè bèè ò cíe nkè bèè wētē Esibiti.

Kufōwáá mpīrmmè Sosefu kó bekótìbè

¹⁵ Sakōbu ku memme, kè Sosefu tebiì yà be cice kumè ke dō: Kè dè yèmmè Sosefu bo ti fóké meyei nti ò dōò mè.

¹⁶ Kè bèè dúú nkè bèè náké Sosefu ke dō: A cice yóó kú kébéimmu ke dō:

¹⁷ Tí da náké kàa ti cīē mmeysi nti da dōò mè. A ti cīē nti yei, ti tú Kuyie nha cice do tū nkú kó betōmbè mbe.

Kè Sosefuu keè de kó tináantì kékuó.

¹⁸ Kòo kó bekótìbèe kōtoō bemóm̄m̄m̄be ke nínkú o ìikè ke dō: Tì tú a kó tidaati nti.

¹⁹ Kè Sosefu dō: Di bá nyī̀kù, m̄i í tú Kuyie.

²⁰ Di do dō kè n dōò meysi mme kè Kuyie mme mmè pènte mesàà, ke bo deetè kubotí péu, kéndònnè di wúóm̄m̄ yei.

²¹ Bá nyī̀kùnè n yó ndi tōmu dīndi nè di bí.

Memme, ò bèè bāntēmè, kénáríkunnè be yèmmè.

Sosefu kumè

²² Sosefu nè o kōbe kè bèè mbo Esibiti, kè Sosefu dō yebie ntekòutè nè tepíitè (110),

²³ kényà o bire Efadaimmu yaábì kényo o bire Manansee bire Makii bí.

²⁴ Kè Sosefuu náké o kōbe ke dō: N yóó kúmu. Kuyie nyó nyému di kpéi, ke dí wētēnè kù do yē nkú yóó dúú ndiì eì Abarahammu nè Isakì nè Sakōbu.

²⁵ Kè de yiè tū̀ðke, kè Kuyie ndi dēnne, kè di yeti dí ntō n kũ̀. Kè bèè yie nkéyú Kuyie nyètìrì.

²⁶ Sosefu yóó kú ke mōke yebie ntekòutè nè tepíitè (110) nte kékú kè bèè ò ānné mutie mùò bo nte kòò báá pāake, kóò ānné ditōu Esibiti tenké mieke.

Mudennimù Di mpátiri tɔ̀ tii náànti

Dikònni dii do tanní kè Sakabuu túóté o bí sonyi kètũnne Sosefu ò bo dii m̀n̄ni Esibiti ke tú okpààti kóo tũnti. Kè b̀e pié késũũ kénáá nkuwuò ndiekũ. Kè Esibiti kóo kpààti t̀ouu buoté wèè í yé Sosefu kénf̄ũũnko Isidayeeribe kè b̀e d̀d̀ tidaati. Kè Kuyie nyà b̀e f̄ũũrìmè kèt̄ō m̀M̀oyiisi kòo bo b̀e niité kè b̀e yè Esibiti. Okpààti me nyí nyie nké b̀e f̄ĩ. Kuyie nnè ku kó tikpeti kè k̀uu d̀d̀ tidieti péu kè d̀e nsàn̄n̄, kè Esibiti k̀obe b̀e yóu kè b̀e yè.

M̀oyiisi wèè do b̀e ni kè b̀e k̀ari Kuyie mbè nàkè ke yē nkù yóó b̀e duò nkèè tenkè. Nè be kó itookperí kpéi nkè besũkùbè í nna ke ta ketenkè Kuyie mbè duò nkè, kékú dikpáa mieke. Kè Kuyie nni mbè k̀ankè ke b̀e ni b̀e k̀erí dii m̀n̄ni Sinaii kó dikpáa mieke. Kè Kuyie mbè d̀d̀n̄n̄ metaummè kè b̀e nàkè ku kuó. De kó dipátiri d̀ent̄en̄ Kuyie n̄f̄èt̄é kó mumarimù kó tináànti nti, t̄ec̄f̄èt̄é Kuyie nyó mbenkú t̀èè mieke ku w̄erímù.

Di mpátiri náànti duò ke d̀ommè

1. Isidayeeribe f̄ũũtémè Esibiti nè dimàù dii ànné Esibiti kóo kpààti nè M̀oyiisi be cuokè 1:1-15:21
2. Isidayeeribe yè m̀è Esibiti k̀ent̄ō k̀etuak̄enè Sinaii t̄ari 15:22-18:27
3. Kuyie mbè d̀d̀n̄n̄m̄ metaummè ke b̀e duò nyikuó 19:1-24:18
4. Kuyie nyè mbèè d̀d̀ m̀èè botí metaummè tou 25-31
5. Bè t̄t̄em̄ metaummè Kuyie mbè d̀d̀n̄n̄ m̄ 32-34
6. Bè d̀d̀m̄ Kuyie ntaummè tou 35-40

KUYIE NDÈNNÈMÈ ISIDAYEERIBE ESIBITI

Esibiti k̀obe f̄ũũm̄ Isidayeeribe

- 1 Nte Sakabu bí ì do ò neínè kékò nhEsibiti i yètè, bá wè nè o c̄f̄èt̄é k̀obe:
- 2 Dubenni nè Simmeḏḏ nè Defii nè Sudaá,
- 3 nè Isakaa nè Sabunḏḏ nè Bensamee,
- 4 nè Danni nè Nefutadii nè Kadi nè Asee.
- 5 Sakabu bí nè o yaábí b̄em̄ou b̀e do bo sipísiyiekè ndi. Sosefu do die nk̀embomu Esibiti.
- 6 Kè Sosefu kú kè d̀e m̀boní kòo tebíi kú, be kó kutònkù kumou.
- 7 Kè Isidayeeribe pié, késũũ nképíe ndiheí, k̀enk̀p̀enkú.
- 8 Kòo kpààti p̄anwè m̀ouu buoté wèè í ȳf̄èt̄é Sosefu,
- 9 k̀enákè o k̀obe ke d̀: Wént̄en̄ Isidayeeribe sũũnkomè ke kp̀enkú ke ti p̀enkú.
- 10 Tí yànnè d̀e yóó ȳim̄ kè b̀e bá nsũũnko. Dikp̄ann̄i mari yàá bo ànné kè b̀e w̄ennè nè ti dootitòbè kè ti dókénè k̀eyè diheí.
- 11 Mem̄me kè b̀e waá mbèè yó m̀baa bet̄ombè kè b̀e mbè bàá, ke b̀e f̄ũũnko. Mem̄me kè b̀e maá Pitommu nè Dammusesi kó yehakè, kòo kpààti bo nh̄àà tidiiti.
- 12 Kè b̀e mbè f̄ũũnko kè b̀e né d̄ake sũũnko ke kp̀enkú, kè b̀e b̀e dé.
- 13 Kè Esibiti k̀obe n̄f̄ũũnko Isidayeeribe nè muw̄erímù kè b̀e p̄i mmutònkperímù.
- 14 Bè do b̀e f̄ũũnko mediè mme, kè b̀e nàù titátí ke piiku yedombie nke p̄i ndepaa nkó mut̄ommù. Bè do b̀e d̀d̀ri mem̄me nè kuyonku nku.

Bè peinko bè yetemè okpààti kpɛti

15 Kòo kpààtìi náké Sifaa nè Puaa bèè peinko Ebedeebe ke dò:

16 Kè di ní peinko Ebedeebe ke yà kè denitidabire nde, dí dè kùò, kè denitipobire me nni nde, di yóu kè dè nfòu.

17 Benitipòbè bèè peinko kè bèe depe Kuyie nkéyete okpààti bèe náké tì, ke ní yóu initidabí kè ì nfòu.

18 Kòo kpààtìi bèe yu ké bè beke ke dò: Dè dòmme kè di dɔ̀ri memme ke you initidabí kè ì fòu?

19 Kè bèe dò: Ebedeebe kó benitipòbè í dònne Esibiti kɔ̀be, bè kpeɛ̀nimu ke ò nyóó peité kè wèè peinko kòo mu nyí tùòkoo.

20 Memme kè Isidayeeribee sũũ nkékpene kè Kuyie ndòò bèè peinko mesàà.

21 Kè bèe pié ibí be cɛ́i ke yé bè déme Kuyie.

22 Kòo kpààtìi duó ndinùù o kɔ̀be ke dò bè mbuò̀nko Ebedeebe peí ì nitidabí kukó nNiidi mieke, ke you initipobí.

2

Bè peitémè Mɔ̀yiisi

1 Kè Defii naàmùnkù kou mɔ̀u puoke be naàmùnkù kóo sapàà mmòu.

2 Kòo púó nképeité denitidabire, kɛ̀yà dè wennimè, ké dè sònne betà̀àbè bètá̀ati,

3 Ò tɛ̀nke í nna ke bo ndè sà̀ri, kéteí dikùmànni kùtìnòò, ké dè ànné di mieke, kéta kédóú nkukó nNiidi tipènti mieke.

4 Kè debire tãũ ñsɔ̀ri mekentimè ke bo yà dèè yóó tuòkeni debire.

5 Kòo kpààtìi kóo sapàà ñta kukó mmuhà̀rimù ke neínè o dúòbè. Kòo dúòbè ñcenti kukó ntaké, kòo yà dikùmànni, kɛ̀tɔ̀ nho kóo tɔ̀nti kóo di tùòténí.

6 Kòo pootɛ kɛ̀yà denitidabire kè dè kuò, kè mesémmèe ò pí nkòò dò: Ebedeebe kó debire nde.

7 Kè debire tãũ ò beke ke dò: A dó kè ñ kɔ̀te ké da waanni Ebedee kóo nitipòkù mɔ̀u kòò ndè nda yã̀nkoàà?

8 Kòò dò: Ɛ̀ɛ̀, kɔ̀te!

Kòo kɔ̀te kɛ̀yúni debire yã.

9 Kòo kpààtìi kóo sapàà ndò: Túóté debire die nké ndè nni nyã̀nko kè n da yietí.

Kòo nitipòkù dè tùóté kényã̀nko.

10 Kè dɛ̀e kóté kòo dè duó nhokpààti sapàà, kè dɛ̀e naá nho bire, kòo dè yu ke dò: Mɔ̀yiisi, dèè tu ò dè dèite menie mmieke.

Mɔ̀yiisi cokémè ke kòte Mandiyã̀ tenké

11 Kè Mɔ̀yiisii kóté kékote o kɔ̀be borè, kɛ̀yà bè bè fɛ̀ũnkonemè mutòmú, kɛ̀yà Esibiti kou mɔ̀u puotimè o kou Ebedee.

12 Kòo wénté wénté, ò í nyà òmòu, képoté Esibiti kou kékuo, kékũnné mu-birímú mieke.

13 Kè dɛ̀e wénté kòò tó yè diyie tɛ̀ri kɛ̀yà Ebedeebe máà kè bè kpà nkòo beke wèè í naati ke dò: Dè dòmme kàa puoti a tebite?

14 Kòo ò tɛ̀nné ke dò: We nda pí ntikpàti kàa bo nti bekùne? A dó ké n kuò a wee kùòmè mme Esibiti kouà?

Kè Mɔ̀yiisi kòm̀bùtùti do, kòò dò: Benitibè kèemu ti nnáàntàà?

15 Kòo kpààtìi keè dèè dòò, kéndó kékúo Mɔ̀yiisi. Kòo coké kékote Mandiyã̀ kó ketenkè kénkari tebite bè keú tɛ̀ borè.

16 Mandiyāā tenkè kɔbe do mɔke ikuú niùti mɔu nwe kòò mɔke besapàmbè bèyiekè, kè bèe tanní tɛbinte ke bo dó kénii mbè cice wūš.

17 Kè bènaacɛmbɛɛ bè bèti, kè Mɔyiisii yete kénii mbè wūš.

18 Kè bèe wēte kékò mbè cice borè Deuyɛɛdi, kòò bè beke ke dɔ: Dè dòmme kè di konní mecāā nyíe?

19 Kè bè dɔ: Esibiti kou mɔu weè ti deeténè benaacɛmbe, ke nìi nti wūš.

20 Kè bè cice dɔ: Ò bore? Dè dòmme kè di kè nhò yóu? Kɔtenè kóò yuní kòò di.

21 Memme kè Mɔyiisi nbo de kóò niùti borè, kòò ò duú nho kóò sapàà nSefodaa kòò puoke.

22 Kòò púò nképeité denitidabire, kòò dè yu ke dɔ Mbo-Kupòòkù.

Kuyie ntāatémè Mɔyiisi kòò bo deeté Isidayɛeribe

23 Kè dèe mɔnte kè Esibiti kóò kpààtì kú, kè Isidayɛeribe baa nfɛūrìnè mutšmmú ke kuò, kè be dabùò ntuɔke Kuyie.

24 Kè kúu keè be dabùò nkédenténì metaummè kù do dòdnèmè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu,

25 kèwénté kényà Isidayɛeribe kébanté bè fɛūrìmè.

3

1 Memme kè Mɔyiisi ñcɛmmú o còkù Mandiyāābe kuó niùti Setidoo wūš, kékɔtenè dikpàà, kétuɔke Odebu, Kuyie ntàri.

2 Kè ti Yìè nKuyie nhò benke kumáà, kòò yà difapèù mari kè di còú nfehāādènfè, bá ti fààtì í còú.

3 Kè Mɔyiisii yà difapèù còúmmè kédauté ke bo yà mùù dòòri, mùù te kè difapèù còú mbá fifààtì í còú.

4 Kè ti Yìè nKuyie nyà ò dautémmè ke bo yà, kóò yu ke dɔ: Mɔyiisi, Mɔyiisi! Kòò dɔ: Nte mí.

5 Kè Kuyie ndò: Báá tóónní die. Deite a neùti, a cómmú dii bòri cāāmmu,

6 ke yíé ke dɔ: N tú Kuyie nku, a yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu, bè do tú nkù.

Kè Mɔyiisii sɔnne o ìkè, ò í ndáátì ke bo nwúò nKuyie.

7 Kè ti Yìè nKuyie ndò: N yàmu n kó benitibè yo mmeé sémmè Esibiti, n kèèmu bè bè fɛūrìkomè kè bè kuò, n yàmu bè fɛūrìmè.

8 Dèè te kè n cùténì ke bo bè deeténè Esibiti kɔbe, kè bè kòtenè ketenkè sààkè kèè de, menaamiè nnè mecekùò ndè pūš nkè. Kannahāā kɔbe nè Itiibe nè Amòriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe bè bo kèè tenkè.

9 Isidayɛeribe kušmmu kè n kèè bè dabùò, ke yà Esibiti kɔbe bè fɛūrìnkò mèè botí.

10 N da tšmmu Esibiti kóò kpààtì borè. Kòte kédenne n kó ibí Isidayɛeribe Esibiti mieke.

Kuyie nnàkémè ku yètìrì Mɔyiisi

11 Kè Mɔyiisii náké Kuyie nke dɔ: N tú we, kè mûi bo kòte Esibiti kóò kpààtì borè kédenne Isidayɛeribe?

12 Kè Kuyie ndò: N yó nda bonèmu, nte dèè yóò benke mûi da tšmmè: Kàa bè dèenne dii mōnni di mpí n tšmmú di ntàri Ìnkè.

13 Kè Mɔyiisi dɔ: M bo kòte kè bè náké ke dɔ Kuyie ndi yembè do tú nkù, kuò n tšnní di borè. Kè bè né yí: Ku yètìrì tu ba? N dɔ ba?

14 Kè Kuyie nhò náké ke dɔ: N tú wèè bo wè nwe. Kè bè da beke a dɔ: Wèè yètìrì tu Mbo, weè n tšnní di borè.

15 Kè Kuyie nwēte kénáké Mɔyiisi ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu bè do tū nkù, mī da tɔ mbe borè, n yètiri me ntú, di yó mme nni n yu sáá.

16 Kote kətíí nylsidayeeri be kó bekótíbe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie ndi yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu bè do tū nkù mī tu n yámu bè di fěũnkómè Esibiti ke dó ké di deete.

17 N dós ké di dennemu Esibiti bè di fěũnko dè, n yóó di kotenè menaamiè nnè mecekùò ndè pūò ndè nde, Kannahā kɔbe nè Itiibe nè Aməriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe bè bo kèè tenké.

18 Kaa bè nàké bè í yóó yete. Á nneínè Isidayeeri be kó bekótíbe kè di kote káyá Esibiti kóo kpààti, kóò nàké ke dò mí ndi Yiè nKuyie dínidi Ebedeebe di tū nkù, mī di benke m máá ke tú ò di yóu kè di ce nyewe yētāati kékote dikpáa cuokè kè n fié jwūš.

19 N yēmu ke tú okpààti í yóó yie nkè dí yè kè n sàà í ò dònè muwērímú mmu.

20 Deè te kè n yóó benke n wērímú, kédòò tidieti péu, kòo kpààti di yóu kè di yè.

21 M bo duó nkè Esibiti kɔbe di dòò mesàà, di í yóó yè di nou sitetiri.

22 Bá wèè nitipòkù bo mào o pɛetitòu yoo wèè bo o cītè idiítí nè mesòo nnè tiyààti, kè di tou ndi kó bedapàmbè nè besapàmbè. Di yó nyeti ke tōmu Esibiti kɔbe kperɛ.

4

Kuyie mbenkemè ku wērímú Mɔyiisi

1 Kè Mɔyiisi ténne ke dò: Bè í yóó yie, bè í yó n kénté. Bè yóó yīmu ti Yiè nKuyie mmakú í m benke kumáá.

2 Kè ti Yiè nKuyie ndò: A tɔ ba? Kòò dò: Kupààti.

3 Kè kù dò: Dòú nku ketenkè.

Kòo kù dòú nkè kùu naá nfe wààfè, kòo coké.

4 Kè ti Yiè nKuyie ndò: Pí nfe yóu.

Kòo pí nfe yóu kè fèe wète kènaá nkupààti.

5 Kè kù dò: A yóó me nyí kè bèe banté mí ndi Yiè nKuyie, nha yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu bè do tū nkù mī da benkemè m máá.

6 Ke yíe kébéi nke dò: Baá a nòùtè a pētēmpīēkù.

Kè Mɔyiisi baá, kè nyóó deitení o nòùtè ke sś ntikònti tē pí nkè tē peike ke do ntipààkònti.

7 Kè ti Yiè nKuyie ndò: Wète kèbaá a pētēmpīēkù.

Kòo baá kè nyóó deitení o nòùtè ke sś ntè naá ntè do dòmmè.

8 Kè kù dò: Kaa dòò tidieti ketiti kè bè yete, a yóó dòò dedérè kè bèe yiemmu.

9 Kaa dòò dedé memme, kè bè yete á yēnté kukó nNiidi kó menie nkécóú nketenké mè yóó naá mme yī mme.

Kuyie ntāātēmè Anòò kòò bo mpékèné Mɔyiisi

10 Kè Mɔyiisi dò: N da báámmu n Yiè nKuyie, n yí tú onáaanti. Dè í tú yíe nyoo wenke yoo sòke, nè m bomè mme.

11 Kè ti Yiè nKuyie ndò: We nhānné oniti dinùù? We nhō nte kòo niti nòndanfèe dari yoo wèe ò? Yoo wèe nwóó? Yoo wèe yēi? Dè í tú mí nKuyie nnaà?

12 Kote! Mī yó nda náá nha yó nnáá ntì, ke da benkú a yó nnáá ntì.

13 Kè Mɔyiisi dò: Kuyie, n da báámmu, tɔ nhotòu mōu.

14 Kè ti Yiè nKuyie mmiεκεε peike Mɔyiisi mεdiè. Kè kù dɔ: Defii kó kuwuo nkou a kóo kóti Anɔɔ nɔmmu ke náá. Ò kèrínímu ke bo da co, ke da yà kòo yèmmè narike.

15 Á ò nàké n da nàké ti, kóò t̀̀o n náànti, m̀̀i yó ndi bonè, ke di náá ndi yó nnáá nti, ke di benkú di yó nnáá nti nè di yó ndɔri dè.

16 Anɔɔ weè yó ncómmú a f̀̀t̀̀iri ke náánnè benitibè, kè nní nda duò ntináànti kàa ò náá.

17 A yó ntɔ ku mpààti nku ke dɔarinè tidieti.

Mɔyiisi wètemè Esibiti o kabε borè

18 Kè Mɔyiisii kò nho c̀̀k̀̀ Setidoo borè, kóò nàké ke dɔ: N dó kékote n kabε borè ndε Esibiti kέyà bè bo nkpaà f̀̀òu. Kè Setidoo dɔ: Kote kè dè f̀̀naati.

19 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi Mandiyāá kó ketenkè mieke ke dɔ: Wète Esibiti, bèè do dó ke da kuò bè kumu bεmɔu.

20 Kè Mɔyiisii túóté o pokù nè o bí kέdee nsámmarímúbè, kétúóté Kuyie nkó kupààti kέpikú kè bè nwèti Esibiti.

21 Kè ti Yiè nKuyie ndò: N da dúmmu muwèrímú kàa bo dɔò tidieti tibotí tibotí okpààti ìikè, n né yóò kpénk̀̀nnemu o to kòo yete di bo yèmè.

22 Á nàké okpààti ke dɔ: Ti Yiè nKuyie ntú: Isidayεεribe kó kuwuo ntú m bire ndε, n kóo po,

23 m̀̀i tu á yóu m bire kè dèe yè, kέ n fié iwūō, kàa yete m bo kuò a kóo po.

24 Kè Mɔyiisi nkéri kéndó kέyíε nkuce dibòri mari, kè ti Yiè nKuyie nkòtení kéndó kóò kù.

25 Kòo pokù Sefodaa túóté ditári dìi ā menatimè kécānté o bire, kékááké kutak̀̀nk̀̀ Mɔyiisi také ke dɔ: A tú n kpéi mmeγ̄i nkóo d̀̀u nwe.

26 Kè ti Yiè nKuyie nyóu Mɔyiisi kέité. Mεmme Sefodaa yumè Mɔyiisi ke dɔ: Mεγ̄i nkóo d̀̀u, mucāmmú kpéi.

27 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anɔɔ ke dɔ: Kote kέco Mɔyiisi dikpáa.

Kè Anɔɔ kote, kóò yà Kuyie ntāri kóò ɔri.

28 Kòo ò nàké ti Yiè nKuyie nhò nàké t̀̀i kó dimàà kóò nàké kù yè nwèe d̀̀u t̀̀i dieti.

29 Mεmme kè bèe nei kékote kέtíi nyIsidayεεribe kó bekótibè.

30 Kè Anɔɔ bè nàké ti Yiè nKuyie nnáké t̀̀i kó dimàà Mɔyiisi, kédɔò tidieti kè bèe yà,

31 kέyíε. Kòo bè nàké ti Yiè nKuyie nyàmè bè f̀̀éūrímè ke dó kέ bè dεeté, kè bèe do kénínkú Kuyie n ỳ̀ikè kέ kù bàntè.

5

Mɔyiisi nè Anɔɔ bè kòtemè okpààti borè

1 Mɔyiisi nè Anɔɔ kè bèe kote kénáké okpààti ke dɔ: Ti Yiè nKuyie, tinti Isidayεεribe ti t̀̀u nkù tu á ti yóu kè tí kote dikpáa kédɔò dibanni, kédéúk̀̀nne ku yètirì.

2 Kè Esibiti kóo kpààti dɔ: We ntú di Yiè nKuyie nkè m bo yie nho kpεti kέ di yóu kέ dí yè? N yí ò yè, m me nyí yóò di yóu kέ dí yè.

3 Mɔyiisi nè Anɔɔ kè bè dɔ: Ti Yiè nKuyie ntinti Ebedeebe ti t̀̀u nkù ti benkemu kumáá. Á ti pā kuce kè tí ce nyewe yètāati kékote dikpáa kέ kù fié iwūō, kè meè d̀̀ake kù bo duənní muməmmú kè ti kú, yoo ti dootit̀̀bèe tí ku.

4 Kòo kpààti dɔ: Dè d̀̀omme kè di sukíi Isidayεεribe kè bè bo yóu mutəmmú? Kòtenè di təmmú.

5 Di mmònni ndi bè sũũmmè kè di wète ke dó kédúò nkè bèe yóu mutõmmú.

Esibiti kóo kpààti yìémè Isidayeeribe mutõmmú

6 De kó diyie mómmanni kòo kpààtii náké bèè ni mutõmmú nè bèè bè baà ke dò:

7 Di ténke bá nduò nyIsidayeeribe tímúkpèti kè bè piikunè yedombie. Bè ñkari be mómmòmbe ke ti waà.

8 Bè me mbaa yó mpiiku yedombie nkè yè tùòkú yè sòò ò mmàmè, di báa yaate. Betõnnékótibè mbe, deè te kè bè tu, tí bè yóu kè bèe kote kífíe Kuyie nyiwũò.

9 Kè bè pĩ mmutõmmú mediè mbè í yóó pété bemàà kéndakènè tiyáàbisínáàntì.

10 Bèè baké mutõmmú nè bèè mù paké, kè bèe kote ké bè náké ke dò: Okpààti tu be ténke bá ndi duò ntimúkpèti.

11 Kòtenè kéwammú tímúkpèti! Dfi yé di yóó tí pèté dè, ke baa né mpiiku yedombie nkè yè mmànne yè sòò ò mmàmè, ti í yóó yaate.

12 Kè Isidayeeribe cífé Esibiti omou mieke kénwaà ntimúkpèti.

13 Bèè bè bàa kè bè mbè kpànnè ke tú: Píikúnè yedombie nkè yèe tuòke bè sòò di duò ntimúti kè yè mmàmè.

14 Kòo kpààti kabè bèè baké, kè bè ñpuoti Isidayeeribe bèè bàa betõmbè ke tú: Dè yìme wenke nè yíe nkè di í piikú yedombie nkè yè tùòke di sòò piiku kè yè mmàmè?

15 Kè Isidayeeribe bèè bàa betõmbè, kè bèe kote káyà okpààti ke dò: Dè dòmme kàa ti fèũnko memme, tínti a kó betõmbè?

16 Bè ténke í ti duò ntimúti ke tú tí mpiiku yedombie nkè yè tùòkú yè sòò mmàmè, ke ti puoti ke dò nti cààré?

17 Kòo kpààti dò: Di tú betõnnédíébé mbe, betõnnékótibè. Deè te kè di tú di bo kote kífíe di Yiè nKuyie nyiwũò.

18 Kòtenè kèpĩ ndi tõmmú, bè í yó ndi duò ntimúti, di me mbaa né yó mpiiku yedombie nkè yè tùòkú yè sòò ò mmàmè mme.

19 Kè Isidayeeribe bèè bàa betõmbè, kè bèe banté bè baa bè fèũnkòmèmu ke dó bè mpiiku yedombie nkè yè tùòkú yè sòò ò mmàmè, bè í yóó yaate.

20 Kè bè nyetini okpààti borè káyà Mòyiisi nè Anòò, kè bè bè bàa. Kè bèe bè náké ke dò:

21 Ti Yiè nKuyie ndi wúõmmu ke yóó di bekénè, dù te kòo kpààti ténke í dó ti kpèti, dù ò duò ndisiè, kòò yóó ti kuà.

22 Kè Mòyiisii béinnè ti Yiè nKuyie nke dò: Dè yìme kàa fèũnko ku mbotí? Dè dòmme kàa n tõnni die?

23 Nè n kòtemè ke yà okpààti kòò béinnè a kó diyètiri, ò fèũnkomu ti kó kubotí, a me nyí kù deeté.

6

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kénáké Mòyiisi ke dò: A bo yà di mmònni n yóó dàò dè okpààti.

M bo ò dònè muwèrimú kòò di yóu kè dí yè. M bo ò èüté kòò di beti.

Kuyie nyáúkunnemè Mòyiisi kònti

2 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kóò náké ke dò: Mfi tu di Yiè nKuyie.

3 M benkemu m máá Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu n tùmè di Yiè nKuyie nkè kpeñni. Bè né do í yé ke dò mmú tu be Yiè nKuyie.

4 N do bè taunnèmu m mää, ke dò n yóo bè duó nKannahã, ketenke bè do bo kè kupòòkù.

5 N kèèmu Esibiti tenkè kòbe di fèũnkomè kè di kuò nkè n dèntení ti kó metaummè kpéi.

6 Dèè te kè n tu a kòte kénáké Isidayeeribe ke dò n tú: Mí ndi Yiè nKuyie n yóo di dèetènèmu mudaatõmmú Esibiti kòbe di duó mmù, kè di om̀p̀unne. N yóo bènkemu Esibiti kòbe n wèrimú kè bè potè, kè di dèetè.

7 Kè di ntú n kòbe kè n di te. Kè di n yé m̀i di dènnemè Esibiti kó mudaatõmmú.

8 Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i béi nke tú m bo di kòtenè n do yè n yóo duó nkèè tenkè Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu kè di kè tieke.

9 Kè M̀oyiisi ti nàkè Isidayeeribe. Kè bè í nyie, ke yé bè fèũrinèmè mutõmmú mediè.

10 Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi ke dò:

11 Kòte kénáké okpààti ke dò, wèe yóu Isidayeeribe kè bèe yè o tenkè.

12 Kè M̀oyiisi dò: Isidayeeribe í yie n kpèti, kè m bo na kénákèné okpààti nwe, mí nwèè í no nke náannáá?

13 Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi nè Anòò bè yóo náké tí Isidayeeribe nè Esibiti kóo kpààti, kè dèe yie nkè bèe denne Isidayeeribe Esibiti tenkè.

M̀oyiisi nè Anòò yààribè yètè

14 Nte Isidayeeribe bèè baké Isidayeeribe naàm̀untì be yètè:

Sakòbu kóo po Dubenni bí: Enàki nè Paduu nè Etisidonni nè Kadimii beè do tú Dubenni naàm̀unkù kó beyààribè.

15 Simmeõõ bí tú: Yemmuyeedi nè Yaminni nè Oadi nè Yakinni nè Soa nè Saudi Kannahã kóo nitipòkù bire beè do tú Simmeõõ naàm̀unkù kó beyààribè.

16 Kè Defii peité initidabí itààti: Kerisonni nè Keati nè Medadi kè bè múnke pié ibí. Defii do yóo kù ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitãàti nè yèyiekè (137) ndi.

17 Kerisonni bí tú: Dibinii nè Simeii. Beè do tú be kó beyààribè.

18 Kè Keati bí ntú: Amudamu nè Isaadi nè Ebunòò nè Usiyeedi. Keati yóo kù ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitãàti nè yètãàti (133) ndi.

19 Kè Medadi bí ntú: Madi nè Musi. Beè do tú Defii naàm̀unkù kó beyààribè.

20 Kè Amudamuu puoke o cice tãũ Yokebeti kòo ò peité initidabí idéi, Anòò nè M̀oyiisi. Amudamu do yóo kù ke m̀ake yebie ntekòutè nè sipísitãàti nè yèyiekè (137) ndi.

21 Kè Isaadi bí ntú: Kodee nè Nefeki nè Sikidii.

22 Kè Usiyeedi kpèyi ntú: Mikayeedi nè Edisafãã nè Sitidi.

23 Kè Anòò puoke Edisebaa Amminadabu kóo sapàà, Nasõõ tãũ kòo ò peité initidabí inàà: Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa.

24 Kè Kodee bí ntú: Asii nè Edikanaa nè Abiyasafu, Kodee naàm̀unkù kòbe kó beyààribè mbe.

25 Kè Edeasaa, Anòò biree puoke Pusiyeedi kóo sapàà nkòo ò peité denitidabire kè dè yu ke dò Pinasi.

Defiibe yààribè kó yeyètè nye memme.

26 Anòò nè M̀oyiisi nwe ti Yiè nKuyie nnákémè ke tú: Dennenè Isidayeeribe Esibiti be naú dò ndõmmè.

27 Beè do nàkè Esibiti kóo kpààti ke dò wèe yóu kè Isidayeeribe yè Esibiti.

Kuyie ndèntemè M̀oyiisi kù ò d̀ounnè d̀ii nuù

28 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀oyiisi Esibiti tenkè ke dò:

29 M̀i tu di Yiè nKuyie, á náké Esibiti kóo kpààti n da nàkè tí timou.

30 Kè Mɔ̀yìisi dò: N yí nò nke náá nhokpààti bo yie n kpetaà?

7

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔ̀yìisi ke dò: N yóó da duómumu n kó muwērímú kàa kòte okpààti borè, nè n kó diyètìrì, kàa kóo kóti Anɔ̀ nnáá nha ò náá ntì.

2 Fṣṣ yó nnáá nha kóo kóti n da náá ntì, kòò ti cēfínko okpààti, kòò di yóu kè di yè o tenkè.

3 N yóó kpénkùnnemu okpààti to, kédòò tidietì nè mebènkùmè péu Esibiti mièke.

4 Okpààti yóó yetemu di kpèti, kè m bènke n wērímú Esibiti mièke kè bè poté, kédenne díndi n nìtìbè Isidayeeribe.

5 M bo bènke di m̀nni n wērímú Esibiti tenkè kòbe kè di denne Esibiti tenkè. De m̀nni bè bo banté n tùmè di Yiè nKuyie.

6 Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ kè b̀e dòò ti Yiè nKuyie mbè nàkè ti weti weti.

7 Bè do yó nnáánnè okpààti kè Mɔ̀yìisi m̀ake yebie nsipìsini ndi kè Anɔ̀ m̀ake yebie nsipìsini nè yètããti.

Anɔ̀ pààti náámmè fèwàáfè

8 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ ke dò:

9 Kòò kpààti di beke ke tú dí d̀òò tidietì mati, fṣ m̀Mɔ̀yìisi á nàkè Anɔ̀ kòò túóté o pààti kédòúnko okpààti ìikè, kè kùu náá nfewàáfè.

10 Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ kè b̀e kòte okpààti borè kédòò ti Yiè nKuyie mbè nàkè ti. Kè Anɔ̀ d̀òúnko o pààti okpààti nè o t̀mbè be ìikè, kè kùu náá nfewàáfè.

11 Kòò kpààti yúnì behèikènkótìbè nè benitinòmbè nè betetiebe Esibiti kòbe. Kè bè m̀únkee d̀òò mebotì,

12 kédòú ndòú m̀be kó ipààti ke ìi náá nyiwààke. Kè Anɔ̀ kó kupààtii maá m̀maáanko be kpeyi.

13 Kòò kpààti kpénkùnnè o to, ò í nyie m̀Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ be kpèti kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti mbè nàkémè.

Menie nnaámmè meyiĩ

14 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔ̀yìisi ke dò: Okpààti to kpenkemu, kòò yete Isidayeeribe bo yèmè.

15 Túóté kupààti kùu do náá nfewàáfè kékòte dik̀unweñni sèi okpààti taà dii m̀nni kukó nNiidi, kè dí f̀m̀m̀.

16 Kàa ò nàkè ke dò: Ti Yiè nKuyie ntínti Ebedeebe ti t̀u nkù kuu n t̀nni, ke t̀u n da nàkè kàa ti yóu kè tí kòte dikpàà kè kù fié iwùò, a me nyi yie.

17 Deè te kè kù b̀ei nke tú, nè me ndòòrímè mièke nke a yóó bantémè kù tumè ti Yiè nKuyie. M bo poté kupààti m me ntò kù menie nkè mèe náá mmeyĩ.

18 Kè siyĩ kú, kè menie nhänné kunóú, kè Esibiti kòbe yĩ̀ke me muyàà.

19 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mɔ̀yìisi ke dò: Náké Anɔ̀ kòò youte o pààti Esibiti kó ikò ndieyi nè isámpáì nè yebire nè sikondakesí de bíkè Esibiti omou mièke. Kè de kó menie nnaá mmeyĩ nkédátínnè ketenkè kemou kétaunnè yedò nè yedíe nde mièkoo.

20 Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ kè b̀e dòò ti Yiè nKuyie mbè nàkè ti, kè Anɔ̀ youte kupààti kèpoté menie nhokpààti nè o t̀mbè be ìikè, kè kukó nkumouu náá mmeyĩ.

21 Kè siyĩ kú, kè menie nhänné kunóú, kè Esibiti kòbe yĩ̀ke muyàà.

22 Kè Esibiti kó benitinòmbè m̀únkee d̀òò mebotì. Kòò kpààti to baa ñkpeñni kòò yete Mɔ̀yìisi nè Anɔ̀ be kpèti, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo bè nàkémè.

23 Kòò kpààti íté kékò nho c̀fètè, kékètè ke í ndake be terè kpèti.

24 Kè Esibiti tenkè kòbe dammú sibií kukó ntaké ke bo pété menésààmè, ke yé kukó nkɔme do í dòmme kényà.

25 Menie ndo naá mmeɣĩ nkè dè mmàke ye we yèyiekè ndi.

Yecedakè píemmè Esibiti tenkè

26 Kè ti Yiè Kuyie nnáké Mɔyiisi ke dò: Kòte kénáké okpààti ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu, á yóu kè ku kó benitibèe kòte kè kù fié iwũ.

27 Kàa yete kù bo duó nkè yecedakèe píe nha tenkè kemou mieke.

28 Yecedakè bo píe nkukó nkéyènni kéta a kpààtĩc̄ètè, a dieku a dɔu dè nè a dɔú ñnkè nè a tɔmbè kó sicéĩ nè a kòbe kpesi, nè bè pũú dè pèè nè bè ò piiku dè.

29 Yecedakè bo ndekù a ñnkè nè a tɔmbè ñnkè nè a kòbe ñnkè.

8

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi ke dò: Náké Anɔ kòo youte o pàati ikó nnè sikondakesi nè yebire de bíékè, kè yecedakèe píe nhEsibiti kó ketenkè.

2 Kè Anɔ youte o nòutè Esibiti kó ikó mbíékè, kè yecedakèe píe nhEsibiti tenkè.

3 Kè benitinòmbè múnkèe dɔɔ mebotí, kédenneni yecedakè Esibiti.

4 Kòo kpààti yú Mɔyiisi nè Anɔ ke dò: Bántènè di Yiè nKuyie nkè kù ti denne yecedakè mí nnè n kòbe, kè n di yóu kè di kòte kè kù fié iwũ.

5 Kè Mɔyiisii náké okpààti ke dò: N náké a dó m bántè dii m̀nni Kuyie n̄s̄ nnè a tɔmbè nè a kòbe di kpéi, kè yecedakèe yè dihei, kénkraá kukó mmáa.

6 Kòo kpààti dò: Nanke. Kè Mɔyiisi dò: N yiemmu ke bo kù bántè, kàa banté ke dò nhòmɔú í dònne ti Yiè nKuyie.

7 Yecedakè yóó yèmu f̄s̄ nnè a tɔmbè nè a kòbe di c̄éi, kénkraá kukó mmáa.

8 Mɔyiisi nè Anɔ kè bèe íté okpààti borè kè Mɔyiisi bántè ti Yiè nKuyie nke dò kùu deite yecedakè kù do tanné yè dihei.

9 Kè ti Yiè nKuyie ndɔɔ Mɔyiisi kù beke ti kè yecedakèe kú sicéĩ mieke nè yetowaarè nè depaa.

10 Kè bèe yè tikú kécóú nyecúó yecúó, kè dihei dátinné kunóú.

11 Kòo kpààti yà yecedakè deèmè kòo toó kpenke, kòo yete Mɔyiisi nè Anɔ be kpèti, kéndònne ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkémè.

Inaméi píemmè Esibiti tenkè

12 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi ke dò: Náké Anɔ kòo youte o pàati kèpoté mutáá nkè mùu naá nyinaméi Esibiti tenkè kemou.

13 Kè bèe yie nKuyie mbè nàké ti, kè Anɔ youte o pàati kèpoté mutáá nkè mùu naá nyinaméi kèp̄nnè benitibè nè iwũ, kè mutáá mmumou naá nyinaméi Esibiti tenkè kemou mieke.

14 Kè benitinòmbè múnkèe ndó kédenneni be kó inaméi kényĩke, kè inaméi mpũs̄ benitibè nè iwũ.

15 Kè benitinòmbèe náké okpààti ke dò: Kuyie nkó tenòutè nte.

Kòo kpààti baa kpénkumne o to kéyete Mɔyiisi nè Anɔ be kpèti.

Tidòndònti píemmè Esibiti tenkè

16 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi ke dò: A naa yè dikũnweñni sèi késónté okpààti ò yèti dii m̀nni ke tati kukó, kàa ò náké ke dò: Kuyie ntú a yóu ku kòbe kè bèe kòte kè kù fié iwũ.

17 Kàa me nyete, kù bo denneni tidòndònti yeiti, kè ti nda dɔmmù nè a tɔmbè nè a nitibè, ti bo píe nhEsibiti kòbe kó sicéĩ, kédátinné ketenkè.

18 Kè de kó tidòndònti yènní, kù í yóó yie nkè tì mbo Kosenni, ku kòbe èi, kàa banté kù bè bonèmè.

19 Kù bo nkánkè ku kòbe kényóu a kòbe. Dè naa yóó dàumu.

20 Kè ti Yiè nKuyie ndòò kù béi nti, kè tidòndònti yeitii tanní kénsū kérie nhokpààti cǐtè nè o tǎmbè kpesi nè Esibiti tenkè kemou mieke.

21 Kè diheii cake kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anò ke dà: Kòtenè kǐfíe nyiwūō Kuyie ndi tenkè mieke.

22 Kè Mòyiisii yete ke dà: Dè báa yie! Ti yóó fié ù wūō ti Yiè nKuyie nyi dò nhEsibiti kòbe borè isòke nyi, kè ti ì feu kè bè ti yà bè yóó ti búótí yetàrè nye kékua.

23 Ti yó mmòke kuce yewe yetāāti ndi dikpàà mieke, kǐfíe ti Yiè nKuyie nyiwūō kù yè dè ndòmme.

24 Kòo kpààti dà: N yiemmu ke bo di yóu kè di kòte dikpàà kǐfíe iwūō di Yiè nKuyie, di né báa déte, dí kù bàntè n kpéi.

25 Kè Mòyiisi dà: N yóó íte a borè kébántèmu ti Yiè nKuyie nkè kù naa denne tidòndònti a cǐtè nè a tǎmbè kpesi nè a nìtibè kpesi. A né báa ti souté kéyete Isidayeeribe bo kòtemè kǐfíe iwūō ti Yiè Kuyie.

26 Kè Mòyiisii íte okpààti borè kébántè ti Yiè nKuyie.

27 Kè ti Yiè nKuyie ndòò wè kù beke tì, kédenne tidòndònti okpààti nè o tǎmbè nè o nìtibè be cǐí, kudòndònkù makù í nkpaá bá kumáà.

28 Kòo kpààti baa wète kékpenkúnne o to kéyete Isidayeeribe bo yèmè.

9

Iwūō kumè

1 Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà: Kòte okpààti cǐtè kóò nàké ke dà: Ti Yiè nKuyie, tínti Ebedeebe ti tũ nkù tu á yóu tínti kù kó benitibè kè tí yè kè kù fié iwūō.

2 Kàa yete bè bo yèmè, kàa baa kpaá yetírí,

3 kù bo duó nkè muwūōkũ ntnánni mediè nkékuo a wūō: Sisǐi nè sámmarímúbè nè yòyòbè nè inààke nè ipe nè sibó.

4 Ti Yiè nKuyie nyó nyému tínti Isidayeeribe ti kó iwūō kpéi mbá fèmafè báa kú.

5 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà: Nanke nwe n yóó dàòmè de kó tidietí Esibiti tenkè mieke.

6 Kè dèe wenté kè ti Yiè nKuyie mme ndòò kè Esibiti kòbe kó iwūō kú, bá Isidayeeribe kòfe mafè í nku bá fèmáà.

7 Kòo kpààti tō nkè bèe síké kénsó nyIsidayeeribe kó iwūō í ku bá fèmáà, kòò to baa ñkpeñni, kòo yete Isidayeeribe bo yèmè.

Mekpàà mpǐrímè benitibè nè iwūō

8 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi nè Anò ke dà: Kouténè mutápeí, nkè Mòyiisii mù útóo keǐnkè okpààti ìikè.

9 Kè mùu naá nkutāyukú kédátinné Esibiti tenkè kemou, kédari benitibè nè iwūō kènaá nyenuútè.

10 Mòyiisi nè Anò kè bèe kouté mutápeí nkékte okpààti borè kè Mòyiisii mù útóo keǐnkè okpààti ìikè kè mùu dátinné benitibè kènaá nyenuútè nè yemu.

11 Esibiti kó benitinòmbè í nna ke kòte Mòyiisi borè ke yé yenuútè múnke do bè pǐrímè, yè pǐ mmèè botí betòbè.

12 Kè ti Yiè nKuyie nkprénkunnè okpààti to, kòo yete Mòyiisi nè Anṓ be kpeti kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi.

Yemátárè kùòmè benìtibè

13 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Á yè dikünweñni sèl kénáké okpààti ke dò: Ti Yiè nKuyie tínti Ebedeebe ti tú nkù tu, á ti yóu, kè ti yè ké kù fié iwūṣ.

14 Kè dè í dò mmemme kù bo da poté, fṣ nnè a tṣmbè nè a nìtibè, kàa banté òmṓú í bomè ketenkè ke kù mǎnnè.

15 Kè kù do tú kù bo duṓnni mumṓmmú kè mù da kuṓ fṣ nnè a kṓbe nè mie ndi do í kpaá bo ketenkè ìnkè.

16 Kù né da yóu kàa kpaá fòu, ke bo yà ku wērimú mmu kè bèe déúkunnè ku yètirì ketenkè ìnkè.

17 Kàa me mbaa dó kémpí nku nìtibè ke yetírì bè bo yèmè.

18 Dè naa bo nkááké mie nkè kùu duṓnni fetaafe nè yemátárè dieyè, di mu nyí dè yà nè Esibiti bomè.

19 Á tanné a kó iwūṣ tefṣètè nè dèè kó dimàà tu a kperè, iwūṣ ìl bo mbo dikpáà nè benìtibè ke í nta tefṣètè, yemátárè yeè yóó dè bùsítì kè dèe kú.

20 Kòo kpààti tṣmbè mabèe depe Kuyie nnáké ti, kétanné be wūṣ nè be tṣmbè de yeè.

21 Bèè sènkèrì de kó tináànti kè bembèe yóu be wūṣ nè bè kó betṣmbè dikpáà.

22 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Youte a nòùtè keìnkè, kè yemátárèe duoní Esibiti tenkè kemṓu mieke, benìtibè nè iwūṣ nè deṓa ntidiitì ìnkè.

23 Kè Mòyiisii youte o pààti tiwetì bíékè, kè ti Yiè nKuyie nduṓ nkè fetaafe mmí nke péú kè yemátárè duoní Esibiti tenkè kemṓu mieke.

24 Esibiti kṓbe mu ndo í yà de kó fetaafe botí nè bè bomè, fèè mií nke péú kè yemátárè duoní.

25 Kè yemátárèe búótì benìtibè nè iwūṣ kékuo, kécake tidiitì nè detie.

26 Kè Kosenni Isidayeribe kó dikarì dii mǎá nsokè.

27 Kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anṓ ke dò: Di mmònni mí nnè n kṓbe ti cààrèmu, di Yiè nKuyie nkuu wenni.

28 Bántènnè ku, kè yemátárè nè itapíe kè dèe cómmú kè n di yóu kè dí yè.

29 Kè Mòyiisi dò: N yóó yeroomu diheì kéyoute n nou kébántè ti Yiè nKuyie, kè itapíe nè yemátárè kè dèe cómmú, kàa banté kuu temè ketenkè.

30 N né yému ke tú fṣ nnè a tṣmbè di mu nyí depe ti Yiè nKuyie.

31 Dè do sṣ ntidiitì òtemu, kè titòntì pòrì, kè fetaafe mátárè dè poté.

32 Tidiniitì tii mǎá do yenté ke yé ti mu ndo í òtemè.

33 Kè Mòyiisii ité okpààti borè, kéta dikpáà, kébántè ti Yiè nKuyie nkè itapíe nè yemátárè kè dèe cómmú, bá fetaafe ténke í nniu.

34 Kòo kpààti yà fetaafe nè yemátárè nè itapíe dè deèmmè, kòo too wète kékpenke wenwe nè o tṣmbè.

35 Kòo baa n kpaá yetírì Isidayeribe bo yèmè kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi.

10

Fecofe tannimè Esibiti

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Kṓte okpààti borè, mií kpénkunnè o to nè o tṣmbè kpeye ke bo doṓ tidietì be cuokè.

² Kàa tì nàké a bí nè a yaabí n dòò dè Esibiti kàbe nè n dòò tì dieti be cuokè. Kè di nyé n túmè di Yiè nKuyie.

³ Mòyiisi nè Anoo kè bèe kote okpààti borè kóo nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntínti Ebedeebe ti tũ nkũ tu, a yóó kékũnne ðmmònni amáa ku ìikè, kè ti yóu kè tí yè ke kù fié iwũõ?

⁴ Kàa yete ti bo yèmè, kù bo duònni fecofe nanke a tenkè.

⁵ Kè fèe dátínné ketenkè bá kè ténke bá nfeí, fè bo cááké yemátárè sùs ndè, kécááké detie ndemou kó tifaàti dikpáa.

⁶ Fè bo píe nha cîètè nè a tũmbè kpesi nè a nìtibè kpesi. A cicebè nè a yààribè bè mu nyí yà de kó kubotí nè bè bomè.

Mòyiisi béi mmemme kéítè okpààti cîètè kéyè.

⁷ Kòo kpààti tũmbèe ò nàké ke dò: Oniti yiè nyóó yóu ðmmònni ò bo nti buòmmè meyei? Yóu be kè bèe yè kékífi be Yiè nKuyie nyiwũõ. A í wúó nhEsibiti kàbe deumàa!

⁸ Kè bèe yúní Mòyiisi nè Anoo okpààti borè kóo bè nàké ke dò: Kòtenè kékífi iwũõ di Yiè nKuyie. Ìmbè kòri?

⁹ Kè Mòyiisi dò: Ti kòri timou ndi. Ibí nè bekótíbè benitidaabè nè benitipòbè nè ti nàake nè ti pe nè ti bòò. Ti Yiè nKuyie mbanni ndi.

¹⁰ Kòo kpààti dò: Di yèmmè dò m bo di yóumu kè di kote dimou, di pobè nè di bíàà? M báa dè dòò! N yému ke dò ndi dó tí í wenni.

¹¹ Biti! M báa di yóu. Kòtenè díndi benitidaabè máa kékífi iwũõ di Yiè nKuyie di do me nyé.

Kè bèe bè bèti okpààti cîètè.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Youte a nòutè Esibiti ìnkè, kè fecofee kòtení kécááké yemátárè sùs ndè.

¹³ Kè Mòyiisii youte kupàati Esibiti tenkè ìnkè, kè diyìè yìèní kèè bíékè kó kuyaakù ntũũ nke fuuti, kényiè nke fuuti kè dè nyóó wenté kè kù toní fecofe dihei.

¹⁴ Kè fèe tanní Esibiti tenkè kénsũ, kédátínné Esibiti tentáa mmumou mieke. Bè mu nyí yà fe kóo botí Esibiti, fe kóo botí me nyí kpaá bo buoté.

¹⁵ Kè fecofee dátínné ketenkè kemou, kè dèe bitoo, kè fèe cááké tidiiti nè yetebe yemátárè do sùs ndè. Timúti nè tifaàti dè ténke í nkpaá Esibiti tenkè kemou mieke.

¹⁶ Kòo kpààti yú Mòyiisi nè Anoo ke dò: N yeténè di Yiè nKuyie nku, ke di yeténè di mómmombe.

¹⁷ Di wète kè n cîé n yei nkébántè di Yiè nKuyie nkè kùu fũũ mmeyei nsímmè mie.

¹⁸ Kè Mòyiisii íté okpààti borè, kébántè ti Yiè nKuyie.

¹⁹ Kè kùu duò nkè diyìè yìèní kèè bíékè kó kuyaakùu fuute kétúóté fecofe kètannè tipènti kóo dàmméèri, bá fèmafè í nkpaá Esibiti tempè nkumou mieke.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie nkprénkũnne okpààti to, kòo yete Isidayeeribe bo yèmè.

Dibiinnì tannímè Esibiti

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Youte a nòutè kè dibiinnì tanní Esibiti tenkè kemou mieke kécééé ke dò nhoniti bo na kè di kàáké.

²² Kè Mòyiisii youte o nòutè kè dibiinnì dièri tanní Esibiti tenkè kemou mieke kèmmake yewe yetàati.

23 Òmòù ténke í nwúó nhotòù, òmòù í nyité o kàrì, kè kuwenniku né mbo Isidayeeribe kó dikarì.

24 Kòo kpààti yú Mòyiisi kòò náké ke dò: Di bo na kékæte dimòu, di pobè nè di bí kéfíe iwūš di Yiè nKuyie. Di wūš ìì màá yó nkpaá diè.

25 Kè Mòyiisi dò: Fḡḡ yóó ti duó nti yóó fié ìì wūš ti Yiè nKuyie nnè ti yóó kù pā ì kétuò.

26 Ti yó nṭomu ti wūš imòu, fēmafē í yó nkpaá, ìì mièke nke, ti yóó tāātémè kéfíe ti Yiè nKuyie. Ti me nyí yé ti yóó tāāté ì, ti yóó ke ntuòke kè ì yà.

27 Kè ti Yiè nKuyie nkprénkunnè okpààti to, kòo yete bè bo yèmè,

28 kēbēí nke dò: Ítè m borè, kàa wētēnì dīì yiè a kumu.

29 Kè Mòyiisi dò: A bēi nti tìnti, n ténke í wētīnì a borè.

11

Kuyie nnákémè bèè tu Mpo bè yóó kúmè

1 De mǎnnì kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: M bo yí kèpoté mesomme okpààti nè o kǎbe kè bè di yóu kè dí yè, bè yóó di betimu kè dí yè.

2 Náké bá wèè nitidòù, bá wèè nitipòkù kòo mǎo o cēpētītòù yēsǎbò nè timátì pēítì kpēye.

3 Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Esibiti kǎbēe dǎò Isidayeeribe mesàà. Okpààti tūmbè nè benitibè bēmòu Esibiti tenkè mièke kè bè ndé Mòyiisi.

4 Kè Mòyiisii náké okpààti ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu kù bo tannì Esibiti keyènkè cuokè,

5 kékua bèè tu Mpo bēmòu Esibiti tenkè mièke, kékuaṅè a kóo Po, wèè yóó da cǎutè tikpàti, kēntò kétuòkēnè kunitipodaakù kùu te munammù ku kóó po nè iwūš idaai imòu ìì tu iketiyl.

6 Yekúdabùò mbo dátinnè Esibiti tenkè kēmòu mièke, ye kóo botí mu nyí ànné, yè me nyí kpaá bo ànné.

7 Isidayeeribe kó dikarì náké bè báá keè temòtè oomè onitì yoo fēḡfē. Kè di banté ti Yiè nKuyie ncánnìnkómè Esibiti kǎbe nè Isidayeeribe.

8 De mǎnnì a tūmbè bo kǎtení kénínkù n yìikè ke dò: Yè, fḡ nnè a kǎbe. Kè n yè.

Mòyiisi bēi memme káyènnè kemieke diekè okpààti cīētè.

9 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Kè n yí dǎò tidietì Esibiti tenkè, okpààti í yóó di yóu kè dí yè.

10 Mòyiisi nè Anǎo bè do dǎòmu tidietì péu okpààti ìikè, kè ti Yiè nKuyie nnè kpénkunnè okpààti to kòo yete bè bo yèmè.

12

Bè baámmè diyentébanni

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi nè Anǎo Esibiti tenkè mièke ke dò:

2 We ntànkù wèè yó ntú di borè dibenni kóo tǎnkù ketiwè.

3 Á náké Isidayeeribe, we ntànkù kó diyie pínnì bá tēè cīētè tēè tāāté fepièfē.

4 Kè tēcīētè matè kēnnì ke í yóó na kécááké te kó fepièfē kédeè, tēè yà tēcēpētītòbè kè bèè wēnné káyà bè màmmè ke bo na kè fē cǎáké kédeè.

5 De kó fepièfē yó ntú fēè kpa fēnfē kuyènkù kéntú fedaafē, kēmmòke dibenni òmáà. Dè ntú fepièfē yoo tebuòtè.

6 Dí nfè wèi ke dò yewe tepítè nè yènàà. De yiè ndi bá tèè cǝtè yóo kuàmè te kǝfe dihúrikèpànni mǝnni.

7 Kè bèe níétè meyi ndibòri tipítì tidé nè dibòri Ìnkè.

8 Kè bèe pǝnné de kó imaa nké í càáké keyènkè nè pǝèbè bèè í kǝorenè mutie mùu muuti nè tikúnfáàti tiiti.

9 Í bá nkpaá ke be nké dí í càáké, di me mbáá í bènné, dí í pǝnné imau, diyuu nè itààke nè tinauti.

10 Dí báá càáké késúo ndèmarè. Kè dèè kpaá kè de wenté dí de cǝu.

11 Dí nfè càá nke yi di naàkũò nke níé di neùti ke tǝ di pàati, ké nfè càá nke dá mecǝa. Diyentèbanni ndi.

12 De kó keyènkè m bo fité ketenkè kemau kékuo bèè tu Mpo Esibiti mieke nè iwũò idaayi iketi yi. Mfi tu di Yiè nKuyie.

13 Di níéké mèè yfi ndi bòrè, meè yó nte kè m pǝtè di cǝi kékuo Esibiti bèè tu Mpo ké di yóo.

14 Di yó mbaammu de kó diyie ke denniní n kpéi nsáà, ikuó nyi n di duó nyi kè í yó mbo.

Isidayeri yó mbaammu pǝè wèè í kǝorenè mutie mùu muuti pǝè de kó dibanni

15 Yewe yèyiekè mieke di bá nyo mpǝè wèè kǝorenè mutie mùu muuti pǝè, diyie ketiri yiè di mù dènnè di cǝi, yewe yèyiekè yenyè mieke. Kè wèè càáké pǝè wèè kǝorenè mutie mùu muuti pǝè bèè ò dènnè Isidayeribe cuokè.

16 De kóo tǝnkù yiè ketiri nè diyienni di níí tí nkébaa ndibanni, di báá pfi mmutǝmmú mamú de kó yewe kè de í tú di bo bènnémè mudii.

17 Di yó mbaa nde kó dibanni ke denniní n di dènnè dii yiè ndi Esibiti tenkè. De kó ikuó yó mbomu sáà kè di nyi dǝòri.

18 De kóo tǝnkù diyie tepítè nè dinaanni yiè kuyuoku kétuakenè sipísidé nè dimáa yiè kuyuoku, di bo ncáa mpǝèbè bèè í kǝorenè mutie mùu muuti bèmbè.

19 De kó yewe yèyiekè mieke mutie mùu ò nte kè pǝè múúti mù bá mbo di cǝi. De kó yewe mieke wèè bo càáké pǝè wèè kǝorenè mutie mùu muuti bèè ò dènnè Isidayeribe cuokè, bá kòò tu opǝò yoo Isidayeri.

20 Bá kè di bo kèè bíéké di bá ncáa mpǝèbè bèè kǝorenè mutie mùu muuti de kó yewe.

21 Kè Mǝyisii yú Isidayeribe kó bekótibè ké bè nàké ke dǝ: Kǝnnè kǝpimmú ipe yoo sibǝó bá tèè cǝtè, kéfié diyentèbanni.

22 Dí waá ísǝpù kó tifaati képǝtè meyi ndinaabuu mieke kéníétè dibòri tipítì tidé nè dibòri Ìnkè. Òmǝu báa yè ditowaà kè de yàa wenténè.

23 Di Yiè nKuyie ntatinímu keyènkè ke bo kuo Esibiti kǝbe, kè kù yà meyi ndibòri kù báa yóo kòò kǝùtì ta di cǝi.

24 Di yó ndǝorimu de kó ikuó sáà nè di yaábìo.

25 Kè di ta ketenkè di Yiè nKuyie nyè nkú yóo di duó nké, dí ndǝori de kó ikuó.

26 Kè di bí di beke ke tú, ònyi kuó nyi di dǝorimè?

27 Di dǝ: Ti dǝori diyentèbanni kó ikuó nyi ke déúkũnko ti Yiè nKuyie nyètiri, kù do pǝtémè ti cǝi kékuo Esibiti kǝbe ké ti yóo.

De mǝnni kè Isidayeribe sǝnnóo kénínkú,

28 kéíté kékũú mbe cǝi kédǝò Kuyie ndo nàké ti Mǝyisii nè Anǝ.

Kuyie nkúamè Esibiti bèè tu Mpo

29 Keyènkè cuokè kè ti Yiè nKuyie nkòtení kékúò bèè tu Mpo Esibiti tenkè mièke, kékúò okpààti kóo po, wèè do yóó ò còutè tikpàti kéntò kétuòkenè kudaakù kùù bo dikpetintou ku kóo po nè iwūš idaaì iketi yi.

30 Okpààti nè o tūmbè nè o nìtibè kè bèè ente keyènkè kénkuò nhEsibiti yekúdabùò, ke yé tecfètè matè do í sokémè tèè kou í ku.

31 Kóo kpààtii yú Mòyiisi nè Anò de kó keyènkè kè bè nàké ke dò: Díndi nè di kòbe yènnè n kabè cuokè, kòtenè kéfíé iwūš di Yiè nKuyie kéndòmè di béimmè.

32 Túóténè di wūš imòu keyé kéndòmè di béimmè. Di bántè Kuyie nkè kù n dàò mesàà.

33 Kè Esibiti kabè nkuò nke tú, ti yóó kú timòu ndi, kèmpéinko Isidayeeribe ke tú: Yènnè mecāā.

34 Kè bèè túótè tipéècooti tìì í mùútí nè yebò kéditinnè kèto.

35 Kè bèè dàò Mòyiisi bè nàké ti kémúóké Esibiti kabè yesòbò nè timàti péfíti kpeye nè tiyààti.

36 Kè ti Yiè nKuyie ndòò Isidayeeribe mesàà, kè Esibitii kabè mbè pāā mbè mòú dè. Mèmmè kè Isidayeeribe tò Esibiti kabè kperè keyènnè.

Isidayeeribe yèmè Esibiti

37 Kè Isidayeeribe ité Dammusesi kékòte Sukòti, bè do bo ntùòke benitibè sikòupíkòusikuà (600000). Bè í nkàa mbenitipòbè nè ibí.

38 Kè sòntíke kabè mabè mbè neínè nè iwūš péu nè ipe nè inààke.

39 Kè bèè pūnnè pèèbè bèè í kòòrenè mutie mùù muuti, kè yé bè do bè bètimè Esibiti, kè bè nyeti mecāā, mbè í ntò tidiiti matì.

40 Isidayeeribe do bo Esibiti ke dò yebie sikòusinàà nè sipísitāāti (430) ndi,

41 keyè be naàmuntì tū ntū mmèè botí titòbè. Bè do yè yebie nsikòusinàà nè sipísitāāti kperi kó diyie sònni ndi.

42 De kó diyie kó keyènkè bè yó nkè baàmmu sáà ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri, kù bè deeté kèè yènkè nke Esibiti tenkè.

Diyentébanni kó ikuš

43 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi nè Anò ke dò: Nte diyentébanni kó ikuš: Opòò mòu báá di de kó mudii.

44 Kè kudaakù bo bè donté kù, dí kù cānté kè kùu di de kó mudii.

45 Opòò nè otònti bè báá mù dí.

46 De kó imaa ndi yóó ì cààké kudieku mièke nke, di báá ì yènnè ditowaa, di me mbáá kéété dikšū mari.

47 Isidayeeribe bemòu bèè yó mbàà nde kó dibanni.

48 Kóo pòò mòu dó kèbaá nde kó dibanni kédéúkunne mí ndi Yiè nKuyie nyètiri, wèè cāmmú o cífètè benitidaabè bemòu. Mèmmè o bo namè kè ndi kòkénè, kòò ì cānté ò báá di de kó mudii.

49 De kó ikuš yó mbo díndi Isidayeeribe di kpéi nke nè bepòòbè bèè bo di cuokè.

50 Kè Isidayeeribe dàò Mòyiisi nè Anò bè nàké ti weti weti.

51 De kó diyie ndi ti Yiè nKuyie mbè dènnemè, kè bè tūnne be naú be naú, bè dò nkéndòmè.

13

Kuyie nyèmmè bèè cānnè bèè tu Mpo ku kpéi

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò:

2 Dí nni nduò mbèè tu Mpo nè iwūš ketiyi, dè tu n kperè nde.

³ Kè Mɔ̀ȳiisii náké beǹitibè ke dà: Dí ndenniní diyìè dii nkpréi, di yè di Esibiti. Di do kè tu tidaati nti, kè ti Yiè nKuyie ndi dènneni nè ku kó muwèrimú. Kè di baà nde kó dibanni di bá nyo mpè̀è̀bè bèè kòorenè mutie mùu muuti.

⁴ Di yèmu nyíe nhEsibiti mudidèi kóo t̀̀nkù.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nti tannè kù do yè nkù yóo duó nkèè tenkè ti yembè, mēnaamiè nnè mēcekùò ndè pũ̀ò ndè, Kannahāa botí kòbe borè, Itiibe nè Am̄ariibe nè Efiibe nè Sebusiibe. Dí mbaà nde kó dibanni bá dii benni de kóo t̀̀nkù Kuyie nkpréi.

⁶ Yewe yèyiekè mieke di ncáá mpè̀è̀bè bèè í kòorenè mutie mùu muuti diyienni yiè kébaá ndiyentébanni.

⁷ De kó yewe yèyiekè mieke di bá ncáá pè̀è̀bè bèè kòorenè mutie mùu muuti, de kóo pè̀è̀ me mbá mbo di céi mieke, de kó mutie me mbá mbo diheì dimou.

⁸ De kó diyìè di nnáá ndi bí ke tú: Ti baà nde kó dibanni ti Yiè nKuyie nti dòò de kpréi nke ti yeti dii m̀̀nni Esibiti.

⁹ De kó dibanni yó ñdò ndibenkèrì ndi di kpréi, kè dí di dòò mēcannimè ké mmè ù di nou ke mè ìrì di t̄̀i, kè mè di denniní di Yiè nKuyie nkó ikuó kùu di dènnè Esibiti nè ku wèrimú.

¹⁰ Bá dii benni di níi dòò de kó ikuó de kó dim̀̀nni.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nti tannè Kannahāa tenkè kù dò yè nkù yóo duó nkè ti yembè nè tinti.

¹² Tí nkù duó mbèè tu Mpo nè iwũ̀ò daaì ketiyi, kuù de te.

¹³ Disāmmarimbii didaari ketiri di níi di cèète nè dipebii. Kaa me nyí yóo di cèète, a pitè di f̄̀n̄i kékua, ke níi kù donténè bèè tu Mpo.

¹⁴ Kè ti bí ti beke ke tú de kó mēdòrimè tu ba? Ti dò: Kuyie nti dènnè dii yiè ndi Esibiti nè ku wèrimú ti do tú de tidaati.

¹⁵ Okpàati weè do kpénk̀̀nne o to kéyete ti bo yèmè kè ti Yiè nKuyie nkuo Esibiti kòbe bèè tu Mpo nè iwũ̀ò ketiyi. Deè kpréi nte kè ti kù duó nyiwũ̀ò ketiyi ke s̄̀ò kù donténè bèè tu Mpo.

¹⁶ De kó ikuó yó ntú dibenkèrì ndi di kpréi, kè di ì dòò mēcannimè kéú di nou ke ìrì di t̄̀i nkè ì ndi denniní ti Yiè nKuyie ndi dènnemè Esibiti nè ku kó muwèrimú.

Kuyie nduómmè kè ku kòbe kónté tipènti kóo dà mèèrì

¹⁷ Okpàati yóu dii m̀̀nni Isidayeriibe kè bèe yè, kè Kuyie nyí nyóu kè bèe yè Fidisitèbe tenkè kó kuca kùu t̀̀kè, bè yàà bo yate mudoò kéwète Esibiti.

¹⁸ Kè kùu duó nkè bèe kónté dikpáa kéwetinnè tipènti kóo dà mèèrì. Isidayeriibe do yeti Esibiti tenkè ke tũ mbe naú be naú nyí, bè dò nkèndòmmè.

¹⁹ Kè Mɔ̀ȳiisii túóté Sosefu kũ̀ò ke yé ò do duómmè kè Isidayeri bíi yú Kuyie nyètirì, kòò dà: Kuyie nyóo di dennemu die, kè di yeti dí ntò n kũ̀ò.

²⁰ Kè bèe íte Sukoti kékari Etammu dikpáa nùu.

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbè ni, ke níi ndò ndiwetirì kuyie mm̀̀nni, kèndò ndihāāf̄̀nni keyènkè. Kè bèe na kénkèrì keyènkè nè kuyie.

²² De kó diwetiri do s̄̀ò í nyitè be ìkè kuyie mm̀̀nni, keyènkè dihāāf̄̀nni me mbáá íte.

14

Esibiti kóo kpàati t̄̀nnemè Isidayeriibe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔ̀ȳiisii ke dà:

² Náké Isidayeeribe kè dí kónté kébáté Pi-Aidoti, Mikidodi nè dàméèrì de cuokè. Di yóó de mbáté, kénco Baari-Sefṣṣ, kéntákéné dàméèrì.

³ Okpààti yèmmè yó ndò ndi fetimu dikpáa cuokè.

⁴ Kè n kpénkúnne o to, kòo di túnne kè nh ò kùo nè o āāpòmbè kédéúkúnne n yètirì, kè Esibiti kòbe banté mû tumè di Yiè nKuyie.

Menìme kè Isidayeeribe dò Kuyie mbéi nti.

⁵ Kè benitibèe náké okpààti ke dò: Isidayeeribe cokému, kòo yèmmèe ceete, wenwe nè o tũmbè, kè bè dò: Ti dòò ba ke yóu kè bè yè, ke yóu mutómmú.

⁶ Kòo kpààti túnne o kparísanté kébáátí nè o āāpòmbè,

⁷ kétúóté Esibiti kó sikpàrisēi simòu sù kpeñni kè si mbo sikou sikuò (600), bá tē kparísanté nè te deèbè.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nkpenkúnne o to, kòo bè túnne. Isidayeeribe do í yè disàri.

⁹ Okpààti nè o āāpòmbè nè sikpàrisēi nè si deèbè kè bèe bè túnne kè bè nìnte Pi-Aidoti také kè bè co Baadi-Sefṣṣ, kéntákéné dàméèrì.

¹⁰ Kè Isidayeeribe wénté kè bè yà, ke sò nhokpàati autóo, kè kufṣwaá mbè auté kè bè nkuò nke yu ti Yiè nKuyie,

¹¹ kénáké Mòyiisi ke dò: Ifòti í bo Esibitaa? Dè dòmmè kàa ti dènneni Esibiti kè ti bo kú dikpáa mièke.

¹² Ti sòò da nákému ti kpáa bo dii mōnni Esibiti ke dò: A ti yóu ti bo mpĩmmè Esibiti kó mutómmú, dè tōñè ti bo kúmè dikpáa dii mmièke.

¹³ Kè Mòyiisi dò: Di bá nyīkù, yīnè só keyà Kuyie nyóó di deeténèmè Esibiti kòbe di me nwúo mbè, di ténke í yóó bè yà diyìè mari bitì!

¹⁴ Ndōnnè béu! Ti Yiè nKuyie nkuu yóó kpa ndi kpéi.

Kuyie nkeutémè kuce dàméèrì mièke

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Dè yīme kàa n yu? Náké Isidayeeribe kè bèe kété.

¹⁶ Youte a pàati dàméèri ñnkè kè menie nkééte, kè bèe na dekperè késénté.

¹⁷ N yóó kpénkúnne mu Esibiti kòbe to, kè bè di túnne, kè n kuò okpàati nè o āāpòmbè nè o naasēi nè si deèbè kédéúkúnne n yètirì.

¹⁸ M bo kuò mèè botí okpàati nè o āāpòmbè nè o kparísēi nè si deèbè bo nte kè Esibiti kòbe banté mû tumè di Yiè nKuyie.

¹⁹ Kuyie ntōnni dii ni Isidayeeribe kè dii íte be ñkè ketúnne be fōnkúò. Kè diwetiri dii ni be ñkè kè dii íte kètúnne bè fōnkúò,

²⁰ késooté Esibiti kòbe nè Isidayeeribe be cuokè, kéntú dibìnni Esibiti kòbe bíkè, ke tú kuwenniku Isidayeeribe bíkè. Bè í ntōnnè betòbè keyènkè kemou.

²¹ Kè Mòyiisi youte o nòutè dàméèri ñnkè, kè ti Yiè nKuyie nduōnni diyìè yìenì kèè bíkè kó kuyakù, kè kù nyíe nke fuuti, kékééte menie.

²² Kè mèe kpénné tipíiti tidé kéndò nyiduotí, kè Isidayeeribe na dekperè késénté bá be naacēi í mbùtè.

²³ Kè Esibiti kòbe bè túnne nè okpàati nè o kparísēi nè si deèbè, keta dàméèri cuokè.

²⁴ Kukūwentóo mōnni kè ti Yiè nKuyie nwéntení dihāātinni nè diwetiri mièke keyà Esibiti kòbe kó fehāpònnafe, kè bè bonté dikōnkōnni.

²⁵ Kè be kparísēi caka kè bèe yīke mucēmmu, ke dò: Tí cokéné, be Yiè nKuyie nkuu bè kōrímú ke ti kpànnè.

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Youte a nòutè dàméèri ñnkè kè menie nwēte kédátinné Esibiti kòbe nè be kparísēi nè si deèbè.

²⁷ Kè Mòyiisii youte o nòùtè dàméèrì ìnkè kukūnwentóo mǎnnì kè menie nwētení mè do dǒmmè, kè Esibiti kǎbèè mè yà kécokù kè ti Yiè nKuyie nduó nkè mèè bè pǒnténè.

²⁸ Kè menie dátinné sikpàriséí nè si dèèbè nè okpààti āāpǒmbè bèè tū ny-Isidayeeribe, bá òmǎu í nyenté bá omáà.

²⁹ Menie ndo kpèñné kéndò nyiduotí nyi, kubakù youú nè kucànkù, kè Isidayeeribe na dekperè késénté.

³⁰ De yiè ndi ti Yiè nKuyie ndeeténèmè Isidayeeribe Esibiti kǎbè kè Isidayeeribe yà Esibiti kǎbè kumè dàméèrì nùù,

³¹ kéyà ti Yiè nKuyie nkpeñnimè ke kùò Esibiti kǎbè ké kù yòte, kéyie nku kpeti nè ku kóo tǎntì Mòyiisi kpeti.

15

Mòyiisi kó fèyènfè

¹ Mòyiisi nè Isidayeeribe kè bèè dentè fèyènfè fie nkésǎntenè ti Yiè nKuyie nke dǒ:

M bo ndiè nke sǎntí ti Yiè nKuyie,
kù benkemè ku wērimú ðeumè,
ke diu ntesǎntè nè te dèèti
kè dè pǒnté dàméèrì mieke.

² Ti Yiè nKuyie nkuù tu n wērimú
n yó ndiè nke ku nsǎntí,
kuù n ðeeté, kuù n te,
n yó nku ndonti, n cíe do ku ntū,
n yó ndéúkùnkò kuù yètiri.

³ Ti Yiè nKuyie ntú okpàri nwe,
ke sǎnnè o yètiri.

⁴ Kuù diu nhokpààti kpàriséí nè o āāpǒmbè dàméèrì mieke
kuù duó nkè iwēí yembè pǒnté tipèntì kóo dàméèrì mieke.

⁵ Kè dàméèrì fùò kó menie mbè dátinné,
kè bè diu ke cùtóo ditári kǒme.

⁶ Ti Yiè nKuyie nha kpeñnimu,
Ti Yiè nKuyie nfǒò kèkí a dootitǎbè.

⁷ A kó tikpeti tii te kàa na a dootitǎbè,
kàa mieke kó muháá mbè cǒuté timúkpeti kǒme.

⁸ Kuyie fǒò wei kè menie nkpeñné
kè yenéfinfirè naá nyiduotí,
ke còmú ke ténke í pūò.

⁹ Ti dootitǎbè do náámmu ke tú:
Ti bo bè tūnne ké bè ninte,
kéfeke be kperè, kédi kénsǎnnè.
Ti bo kpatè ti se ké bè kùò bemǎu.

¹⁰ Kuyie nkàa wei kè dàméèrì bè dátinné,
kè bè diu ke cùtóo dibieriminni kǒme
menékerimè cuokè.

11 We mbo ke da dònne f̄s̄ nti Yiè nKuyie?
Ke dò mpáí, ke kpa meyei nke kpeñni,
ke d̄ori tidieti k̄e b̄e ò dé.
F̄s̄ n̄o nke d̄ori tidieti.

12 Kuyie nf̄s̄ yòute a nòut̄e m̄emáa
k̄e ketenk̄e b̄e maánko.

13 N̄e a kó mesàa nke niité a n̄itib̄e
a donté b̄e n̄e a w̄erímú,
ke b̄e k̄orin̄e a tenk̄e s̄aák̄e.

14 K̄e benitib̄e ti k̄e k̄e b̄e k̄ònti au,
k̄e Fidisit̄ēbe k̄òmbùòti duò.

15 K̄e Ed̄ammu kó bekp̄àatib̄e ȳèkù,
k̄e kuf̄waa mp̄i M̄abu kó bekp̄àatib̄e,
k̄e Kannahāa k̄obe k̄ònti ȳarike.

16 Kuf̄waa ndiekù n̄e kuk̄òmb̄òdori k̄e d̄e b̄e aut̄e.
A nòut̄e kpeñnimu tēe te k̄e d̄e b̄e kpeí,
ke b̄e dò nkár̄e,
ke k̄emmún̄e a n̄itib̄e bo p̄è̄t̄em̄e,
a n̄itib̄e a donté b̄e.

17 K̄aa b̄e k̄orin̄e a t̄ari ìnk̄e,
ke bo b̄e k̄anne a ã d̄e.

Ti Yiè nKuyie nf̄s̄ t̄unte dikari a yó mbor̄e,
n̄e a nòut̄e nte a maám̄e a c̄f̄et̄e.

18 Ti Yiè nKuyie nf̄s̄ yó ntú okp̄àati s̄áa.

19 Okp̄àati s̄ē n̄e o k̄p̄aris̄ē n̄e si d̄ēb̄e d̄e diu dii m̄ònni menie, k̄e ti Yiè nKuyie
nduò nk̄e d̄e p̄ont̄e, k̄e Isidaȳeribe bie sént̄e bá be naac̄eí í bùut̄e.

20 K̄e Midiyammu, An̄o t̄aū Kuyie mp̄ān̄aant̄i náant̄o túót̄e dib̄ari k̄e
Isidaȳeribe kó benitip̄òb̄e bem̄oū ò t̄unne, k̄o mbie nk̄e b̄e au.

21 Kòò diè nke tú:

Ns̄ánt̄in̄e ti Yiè nKuyie
kù benkem̄e ku w̄erímú deum̄e,
ke duò nk̄e tes̄ant̄e diu n̄e t̄e d̄ēti
k̄e d̄e p̄ont̄e d̄am̄ēri mieke.

ISIDAȲERIBE DO KÉRÍME DIKP̄ÁÀ T̄ED̄ONT̄E MIEKE

Isidaȳeribe yàm̄e men̄etiime

22 K̄e M̄oyiisii b̄e íi ntip̄ent̄i k̄o d̄am̄ēri k̄e b̄e k̄eté k̄enwet̄i dikp̄àa dieri
Suudi, k̄emm̄oke yewe ȳet̄aati bá b̄e í p̄et̄e menie,

23 k̄etuoke Maara k̄yàa menie mb̄e í nna ke m̄e ȳa, ke ȳé m̄e tiim̄e. Me tiiku kp̄eí
nte k̄e b̄e m̄e tu Maara.

24 K̄e benitib̄e ñkpan̄n̄e M̄oyiisi ke tú: Ti yó ȳa ba?

25 K̄e M̄oyiisii kuónn̄e ti Yiè nKuyie, k̄e k̄uū ò benke kud̄ó makù, k̄o kù mèù
nk̄e m̄e narike.

K̄e ti Yiè nKuyie mb̄e duò nyikuó k̄ebenke b̄e yó nd̄ōrim̄e. Dēnde Kuyie mb̄e
ȳáák̄em̄e,

26 k̄e b̄e n̄ák̄e ke d̄ò: K̄e di k̄emmú mí ndi Yiè nKuyie n k̄peti, ke d̄ori n d̄óm̄e,
ke k̄emmú n di náá nti, ke d̄ori n kuó ȳemm̄e, m̄ báa di b̄ont̄e mum̄ammú m̄
b̄ont̄e mù Esibiti k̄obe. M̄í tu di Yiè nKuyie nk̄uū di miek̄unko.

²⁷ Kè bèe tuòke dibòri mari bè tu di Edimmu kè sibií dè bo tepíítè nè sidsési nè depuonne sipísiyiekè kè bèe dè bàtè kéntókéne menie.

16

Kuyie mbè duómmè mánni nè yepèpèrè

¹ Kè Isidayeeribe íté bemou Edimmu kètuòke Sinni kó dikpáá, Edimmu nè Sinaii de cuokè, otánkù dériwè diyìè tepíítè nè dinummuri nè bè yèmè Esibiti.

² Kè Isidayeeribe ñkprannè Mòyiisi nè Anò ke tú:

³ Dè yíme kè ti Yiè nKuyie nyí ti kùò Esibiti tenkè, ti do ò nkari dè kè simankũboó ñkú kè ti yo nke sannè? Kè di ti tóni die ndikpáá dii mmieke kè ti bo kù tímòu nè dikòmni?

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: M bo cũũnko keĩnkè kó mudii, bá wè ò ní yè kékou ò yóo na kédimè de kó diyìè. Mèñme n yóo di yáákémè káyà kè di yie n náañti.

⁵ Diyìè kuónni yìè, di ní yóo bénné kè dè mmánnè di òó bénné mèmme kuce mèdémè.

⁶ Mòyiisi nè Anò kè bèe náké Isidayeeribe ke dò: Kuyuo kuù ndi bo banté ti Yiè nKuyie nkuù di dènnenímè Esibiti tenkè.

⁷ Nanke dikũnweñni káyà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti, kù kèemu di kù kpránnèmè. Ti tú òmbe kè di ti kpránnè?

⁸ Kè Mòyiisi dò: Kuyuo kuù nti Yiè nKuyie nyóo di duómmu imaa nkè di cááké, nanke dikũnweñni kè kù di duó mmudii kè di di kénsánnè. Kù kèemu di kù kpránnèmè. Ti tú òmbe kè di ti kpránnè? Di kpránnè Kuyie nku.

⁹ Kè Mòyiisi náké Anò ke dò: Náké Isidayeeribe bemou kè bèe tóónni Kuyie mborè, kù kèemu bè kù kpránnèmè.

¹⁰ Kè Anò nkpaá náánnè Isidayeeribe, kè bèe wèète dikpáá bíékè káyà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti diwetiri mieke.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò:

¹² Náké Isidayeeribe ke tú: Di ní bo cááké imaa nkuyuo, dikũnweñni kèdi mudii kénsánnè, kébanté mú tumè di Yiè nKuyie.

¹³ Kuyuo kuù mòmni kè yepèpèrèe yènni képiè mbe kari. Dikũnweñni kè bèe yà dè màntèmè ke bè fité.

¹⁴ Timaánti yòte dii mòmni kè dèmarè nkpaá nónké ketenkè ke dò mmedibii nke dò mmupáá.

¹⁵ Kè Isidayeeribe dè yà kénwúo nke békú betòbè ke tú: Bá nni mmu? Kè Mòyiisi bè náké ke dò: Kuyie ndi duó mmùu dii mmu.

¹⁶ Nte ti Yiè nKuyie nyè ndè ndòmme: Bá wè ò ní kóu benitibè màme o cètè. Demómbire dè máá oniti.

¹⁷ Kè Isidayeeribe kóu, kè bèmabè kperè ñsũ kè betòbè kperè kéñni.

¹⁸ Kè bèe berínè demómbire, kè wèè do kóu péu o kperè í mpèètè demómbire, wèè do kóu sámpó o kperè í ndóntè demómbire. Bá wè kè dè nhò sánnè ò bo dimè.

Ti Yiè nKuyie nyè mbè ñwàá mmánni mèté botí nè yèè we

¹⁹ Kè Mòyiisi bè náké ke dò: Òmòu báá súo mmudii nanke dikũnweñni kpéi.

²⁰ Kè bèmabèe yete ké súo nkè yebiè dè ta, kè dèe ánné kunú. Kè Mòyiisi miekeke bè peike.

²¹ Kè bè ní pike kóu bè dò nkédi kè dè mmamè, kè diyìè tónkè dèe yenté.

²² Diyie kuónni yie kè bèe kóu demómbire mède mède dème oniti. Kè bekótibèe kote kénáké Mòyiisi.

²³ Kè Mòyiisi dò: Kuyie nyè ndí ndòori mèmme. Nanke tú teomputè nte, diyie sàari Kuyie ntāātè di. Ciennè di dó kécie ndè, kébennè di dó kébennè dè. Kè di di kè dèè sùò ndí dè Ìnné kémbaà nanke dikūnweñni.

²⁴ Kè bèe sùò nnanke kpéí, kéndònnè Mòyiisi bè nàkémè. Kè dèe wenté dè í nhānné kunóú, yebiè me nyí ndè ta.

²⁵ Kè Mòyiisi dò: Dinè teomputè nte yie, Kuyie nkó diyie. Kè di yè di í yóó péte.

²⁶ Di ní yóó kóu yewe yekuò ndi. Diyieni yie mù í yó mbo. Teomputè nte.

²⁷ Kè bèmabè ncíéké kèyè diyie yienni yie ke bo kóu kémónté.

²⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbeké Mòyiisi ke dò: Di yóó yie nhòmònni, n di nàké ti nè n kuó?

²⁹ N di duómme teomputè, deè te kè nh 55 di duó mmudii diyie kuónni yie kuce mède mède. Teomputè yie bá wè ò ní nkari o cīētè ò báá yè.

³⁰ Mèmme kè Isidayeeribe nhompu diyie yienni.

³¹ Kè Isidayeeribe yú de kó mudii ke dò: Mānni. Mù do dōnnè medibii mme, ke wēeti ke dōnnè mucekōyuo.

³² Kè Mòyiisi dò: Nte ti Yiè nKuyie ntu mù: Bennénè mánni demómbire mēmáà kòo mbo kè di yaàbí ní ò yà kébanté mí nKuyie n di dēnne Esibiti kè ndi duó mmù di dikpáà miēke.

³³ Kè Mòyiisii náké Anoo ke dò: Benné mánni demómbire mēmáà kéuté diconkuri kéñné ti Yiè nKuyie ntaummè tōu miēke kè di bí nhò yàu.

³⁴ Kè Anoo yie nti Yiè nKuyie nnáké ti Mòyiisi kéānnè mánni diconkuri kéñné metaummè tōu miēke ikuó nenti ìlkè.

³⁵ Isidayeeribe do yo mmānni nwe ke dò yebie nsipísínàà. Bè do yo mmānni nwe ke yáa tuōkenè Kannahāā.

³⁶ (Bè do bennénè dèè mómbire mánni ke Ìnné dè do mānnè dītìrì mēnàà ndi.)

17

Isidayeeribe mōntēmè menie

(Wénté Mukétmù 20:2-13)

¹ Kè Isidayeeribe yie nti Yiè nKuyie mbè nàké ti, kéité Sinni kó dikpáà, kénkéri kébáté Defidimmu, bè í mpété menie nke yà.

² Kè benitibèe í ndikpānni nè Mòyiisi, kéntú: Tí duōnnè menie nkè tí yà. Kè Mòyiisi dò: Dè dōmme kè di n kpānnè? Dè dōmme kè di yáú ti Yiè nKuyie?

³ Kè sinéyēī auté benitibè kè bè ò kpānnè ke tú: A ti dēnneí Esibiti kè sinéyēī sīi bo ti kuó tīnti nè ti bí nè ti wūōā?

⁴ Kè Mòyiisi kuónnè ti Yiè nKuyie nke dò: N yóó dāò ba benitibè bie? Dè kpāà sām̀p̀ nwe kè bè m búótí yetārè kékúo.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Deite Isidayeeribe kó bekótibè mabè, kētúóté a pààti a do poténè kù kukó nkēniitè de ìlkè.

⁶ N yó mbomu dītārì Odebu kó dipèrì borè, kàa di poté, kè menie nyènni kè benitibèe yà.

Kè Mòyiisii dāò Kuyie nhò nàké ti Isidayeeribe kó bekótibè ìlkè.

7 Kè bèe yú de kó dibòri ke dò: Masa nè Mediba, dèè tu Dikpànni nè meyáàmè. Bè do de nyíinnè dikpànni Mòyiisi, kényááké ti Yiè nKuyie, kémbékú bemáá ke tú: Kuyie nti bonàa kè kù í ti bonè?

Isidayeeribe namè Amadesiibe

8 Kè Amadesiibeεε dinté Isidayeeribe mudoò Defidimmu.

9 Kè Mòyiisi náké Sosuwee ke dò: Tāāté benitibè kékote kékpannè Amadesiibe. N naa yó mbo ditāri ìnké nke, ke tō Kuyie mpàati.

10 Kè Sosuwee dōd Mòyiisi ò nàké ti, kékote kénkpannè Amadesiibe, Mòyiisi nè Anoo nè Uuri kè bè bo ditāri ìnké.

11 Kè Mòyiisi yùo o bakù Isidayeeribe ñno, kè kù cōnnè Amadesiibe ñno.

12 Kè Mòyiisi baà nhou, Anoo nè Uuri kè bèe waá nditāri, kòo kari, kè yiè nni mpī nho bakù yóu, kòo tōu pī nkucānku. Kòo baà nni nyuo kè diyie yàa tannè.

13 Kè Sosuwee na Amadesiibe, kè bè kùo.

14 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Wāri de kó tináahti dipátiri mieke kè dí ntí yé. N yóo kuamu Amadesiibe pái pái, bá òmou ténke bá ndennini be kpéi ketenke ìnké.

15 Kè Mòyiisi maá diwūōtōnni ké di yu ke dò: Ti Yiè nKuyie ntú n kó mecannimè.

16 Kè béi nke dò: Amadesiibe mè ndaátimè ke kpannè ti Yiè nKuyie, kuú yó mbè kpannè sáá.

18

Mòyiisi còkù Setidoo ò siékémè

1 Kè Setidoo Mandiyāabe kuó nùuti, Mòyiisi còkùu keè ti Yiè nKuyie ndòd dè Mòyiisi nè Isidayeeribe, kékeè kù bè dènnemè Esibiti,

2 kētútóte Mòyiisi pokù Sefodaa ò do duó nké wèe kòoko, wenwe nè o bí idé.

3 Deketirè yētiri ò tú Kedisōmmu (dèè tu Mbo-Kupòòkù).

4 Kòo sámpóu kperi tú Kù-Nteennè (Nè bè kó tináahti Ediesεε). Kòo dò: Kuyie n cice do tū nkù, kuú n teennè, kè n yenténè okpàati siè.

5 Kè Setidoo Mòyiisi còkùu túóté Mòyiisi pokù nè o bí idé, kékote Mòyiisi borè, ke ś mbè bàté Kuyie ntāri také.

6 Kòo náké Mòyiisi ke dò: Mí nSetidoo a còkù, mî tōní a pokù nè a bí idé, ke kōtenèni a borè.

7 Kè Mòyiisi ò co, kóò arí, kè bèe beke betòbè kōnnaatí, kéta Mòyiisi tou.

8 Kòo náké ò còkù ti Yiè nKuyie ndòòmè Esibiti kóo kpàati nè o kòbe, Isidayeeribe kpéi nnè bè màánè mèè áarimè, kè ti Yiè nKuyie mbè deetè.

9 Kè dèe narike Setidoo ti Yiè nKuyie ndòòmè mesàa nyIsidayeeribe, ke bè deeténè Esibiti kòbe. Kòo dò:

10 Ti Yiè nKuyie nyētiri ñdeu, kunku kùu di deeténè okpàati nè Esibiti kòbe be nou mieke.

11 M bantému di mmōnni ti Yiè nKuyie pēētémè yebòkè, kù benkemè ku wērímú Esibiti kòbe fēũnko dii mōnni Isidayeeribe.

12 Kè Setidoo Mòyiisi còkùu kuó Kuyie nfeòfè kētuo nké kù kùo fetefè kébénné. Anoo nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèe ò wēnnénè, kè bèe di Kuyie nyiikè.

Mòyiisi tãnkémè bèmabè kè bè mbekù

13 Kè dèè wenté kè Mòyiisi kari kèmbekùnè benitibè dikūnweñni nè kuyuokoo, kè bè cōmmú o ìikè.

14 Kòo còkùu yà dèè dòòri kóò beke ke dò: A dòòri ba? Dè yĩme kàa kàri amáà kè benitibè da murí, dikũnweñni nè kuyuooko.

15 Kè Mòyiisi dò: Bè kàteni m borè ke dó kékeè Kuyie mbo bè nàké ti nti.

16 Kè bè mòke timati bè 55 kàteni m borè nde, kè n ti mbè tũnte, ké bè nàké Kuyie nkuó nè ku tié.

17 Kòo còkù dò: A dòòri dè í wenni.

18 A bo ou, kè benitibè múnkèe ou kényĩèke. De kó mutòmú da deunemu, a báá na ké mù pĩ nhamáá.

19 Yie n yóó da dúó nyii tié nkè Kuyie nda teennè. Fòó yó ntou benitibè kpeti tii yóú ke kàrinè Kuyie mborè.

20 Nàké be Kuyie nkuó nè ku tié, ké bè benke kuce bè dò nkéntũ nkù.

21 Tãátè benitibè mómmòmbe, bèè dé Kuyie nke náá ntimómwanti, bèè í dó ticuuti kó mudii, kè bè mbaké yefĩrè. Yie mbenitibè tekoupiítè (1000), otòu tekòutè (100), otòu sipísínùmmù, otòu tepíítè.

22 Bèè yó mbekùnè benitibè. Kè tii deu bèè ti nda nàké, kè tii kèñni bèè ti beké bemáá. Yaate a tou kè bèè di nda toténè.

23 Kàa dòò memme ke tũ nKuyie nda nàké ti a báá ou. Benitibè níi bo nkũnti kè diwèl bè bo.

24 Kè Mòyiisii yie nho còkù ò nàké ti, ké ti dòò timou.

25 Memme ò tãnkémè Isidayeeribe mieke benitibè mómmòmbe, kè bè mbaké benitibè. Yie ntekoupiítè (1000), otòu tekòutè (100), otòu sipísínùmmù, otòu tepíítè.

26 Kè be mbekùnè benitibè sáá ke kàrinèni Mòyiisi borè tii deu, ke bekù tii kèñni bemáá.

27 Kòo còkùu ò cau nkékò nho cie.

KUYIE NDÒÓMMÈ METAUMME NE ISIDAYEERIBE

19

Kuyie nyemmè kù bo taunnè Isidayeeribe

1-2 Kè Isidayeeribe íté Defidimmu, kètuoke Sinaii tãri kpáá, otànkù tãánwè kó diyie diketiri do ndi nè bè yèmè Esibiti, kè bèe bátè ditãri také.

3 Kè Mòyiisii deke ditãri ìnkè, ke bo yà ti Yie nKuyie.

Kè kùu ò yu ditãri ìnkè ke dò: Á nàké Sakòbu kòbe, Isidayeeribe ke dò:

4 Di yàmù n dòò dè Esibiti kòbe, ke di to fetuúfè tou mèè botí fe bí, ke kòtenèni die.

5 Kè di yie n kpeti, ke pĩ n kó metaummè, di bo ntú n kòbe ibotí imou mieke. Mii te ketenkè kemou.

6 Di botí bo ntú mí nKuyie n kuó niùbè, kubotí n càñné kù, kè kù pĩ n tòmú.

7 Kè Mòyiisii cútèni kényú Isidayeeribe kó bekótibè ké bè nàké ti Yie nKuyie nhò nàké ti timou.

8 Kè benitibèe yie mbemou ke dò: Ti yóó dòòmù ti Yie nKuyie mbéi nti. Kè Mòyiisii kpénté ké ti nàké ti Yie nKuyie.

9 Kè ti Yie nKuyie ndò: M bo kàteni kémbo diwetiri mieke ke da náánnè, kè bè yo n tammè, kényíé nha kpeti sáá.

Kè Mòyiisi yíé ké kù nàké benitibè ò nàké ti.

Kuyie nkòtenimè Sinaii tãri

10 Kè ti Yie nKuyie nnàké Mòyiisi ke dò: Nàké benitibè kè bèe dòò bemáá mewénkumè kó ikuó yie nnanke kèhúu be yaàti.

11 Kè dí nni mbaa diyie tãánni yiè, n cutoomu Sinaii tãri ìnkè, kè benìtibè bemou bo n yà.

12 Á níté kumànkú, kéfii nditãri kè bè nàké ke dò: Òmòu báá deke ditãri yoo wèè di kàáké, kè wèè di kàáké bèè ò kùò.

13 Kè feǎfè nfe yoo onitì, di báá dè kàáké, di dè bùstí yetárè yoo di dè tãá ipie. Di báá yóu kè dè nfòu. Di bo keè dii mǎnni ditãteheù, bèè dò nkédekení ditãri de mǎnni ndi bè dèètinímè.

14 Kè Mòyiisii cúténí kénáké benìtibè kè bèè dǎò bemáà mewénkùmè kó ikuó, kèhóú be yààti.

15 Kòo bè nàké ke dò: Dí mbaati yewe yetããti mieke, òmòu báá duónè onitipòkù.

16 Diyie tãánni yiè dikünweñni sèi, kè fetaafe mpéú, ke míi nkè kuyukú fí nditãri ìnkè kè ditãteheù kuò mmediè nkè Isidayeeribe bemou kǎnti au sicéí.

17 Kè Mòyiisii bè dènne kè bè bo kote káyà Kuyie nkè bèè tuòko kéncómmú ditãri pèri.

18 Kè Sinaii tãri fí nkuyukú, ti Yiè nKuyie nkuu do cúténí muháá mmieke, kè de kó kuyukú ñyiè ke dò nfeǎǎpǎnnétofe kòku, kè ditãri dimou sànti.

19 Kè ditãteheù tammè dǎke kpénkú, kè Mòyiisii nnáánnè Kuyie nkè kù ò ténniko ke péú metammmè.

20 Kè ti Yiè nKuyie ncúténí Sinaii tãri káyú Mòyiisii kòo dekoò.

21 Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Cúté kénáké benìtibè kè bè báá cokéní ke bo n yà, kusùkú yàà bo kú.

22 Bá ikuó niùbè bèè dò nkè n tóónnè bèè dǎò bemáà mewénkùmè kó ikuó.

23 Kè Mòyiisii dǎ: Benìtibè í deètiní. A sòò ti nàkému ke tú ti níté kumànkú kè benìtibè mbo ditãri pèri.

24 Kè ti Yiè nKuyie ndǎ: Cúté kénáké ikuó niùbè nè benìtibè kè bè báá dekení bè yàà bo kú, nè Anǎ kè dí dekení.

25 Kè Mòyiisii cúténí kénáké benìtibè.

20

Kuyie ntannò tepítè

(Wénté Ikuó kòritímù 5:6-21)

1 Memme kè Kuyie nnáké Isidayeeribe ke dò:

2 Míi tu di Yiè nKuyie, kè míi di dènnení Esibiti di do tú kè tidaati. Onitì fǎ:

3 A bá ntú ndeterè marè kè dè í tú mí nKuyie.

4 A báá dǎò tetenkaanitè kédonnenè dèè bo keñkè, yoo ketenkè kperè, yoo menie mmieke kperè.

5 A báá nínkú de ìikè kè dè bàntè, míi máà tu a Yiè nKuyie! Ke yóó kpetínnè wèè yete n kpeti nè o bí nè o yaábí nè í kó ibí.

6 N yóó dǎòmu mesàà nwèè yie n kpeti nè o bí nè o yaábí, kuce tekoupiítè (1000).

7 A báá yú mí nha Yiè nKuyie nyètiri sántike, ke yé n yí yóó yóu wèè bo yú n yètiri detetirè.

8 A nyé teompùtè yiè kpéi, kè di ncáá nkéntú n kperi.

9 A níi pí nha tǎmmú mumou yewe yèkuò.

10 Diyiénni yìè tu mí nha Yiè nKuyie n kperi ndi. A báa pī mmutōmmú mamù de yìè. Bá a bire, bá a kóo tōnti onitidòu yoo onitipòkù, bá a òfè, bá opòò wèè bo a cīfètè.

11 Ke ye n dàòmè keīnkè nè ketenkè nè dèè kó dimàà bo yewe yèkuò ndi ke onipè diyiénni, deè kpéi nte kè n di pā mesàà, ke tú di ncáá nke tú n kperi.

12 A ndé a cice nè a yō, kè dèe yie nkàa fōmmu okè, mí nha Yiè nKuyie n yóo da duó nkèè tenkè mieke.

13 A báa kuò oniti.

14 A báa duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dòu.

15 A báa yúúkú.

16 A báa soute kécaàrè a kou tòu yètiri.

17 A báa yaa nhotòu kperè marè, o cīfètè, yoo o pokù, yoo o kóo tōnti, yoo o nàáfè, yoo o sāmmarímú.

18 Kè benitibèe keè fetaafe pèùmè kè ditàteheù kuò, kèyá fetaafe múimmè kè ditári fi nkuyukù, kè kufōwaá mbè pí nkè bè ncómmú mekentimè,

19 kénáké Mòyiisi ke dò: Nti náánnè a mómmuò nti yóo yiemmu, Kuyie mbá nti náánnè ti yàa bo kú.

20 Kè Mòyiisi dò: Di bá nyèkù, Kuyie ndi tóónnè ke bo di benkemu kè di banté kù kperinimè kè kù depe, kè bá ndòri meyei.

21 Kè benitibè ncié, kè Mòyiisii tóónnè diwetiri Kuyie mborè.

Bè yó mmaà mèè botí yewūstòrè

22 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Náké Isidayeeriibe ke dò n tú: Di yamu n di béinnènnimè keīnkè.

23 Dí n tú mmú máà, di báa dòò timátí péítí nè mesòo nkó sitenkaani.

24 Di níí m maá diwūstònni n tãatè dii bòri, kè nni nfeu ipe nè inààke, kénkòu itèi ke tuò, kè n kòriní ke di pã mmesàà.

25 Kè di yóo maá diwūstònni nè yetárè di báa yè ciéké, kè di yè ciéké di yè sīnkūnne mu.

26 Di níí báa maá diwūstònni kéánnè yedetisàkè, bè yàa bo yà wèè dèèti o fèi.

21

Ikuò ùi tukúnè tidaati

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: N te ikuò a yóo duó nyi Isidayeeriibe:

2 Kè wèè donténè Ebedeebe kudaakù, kù mpī mmutōmmú yebie nyèkuò, kèyè diyiénni bá kù báa yietí mùmamù.

3 Kè wèè yóo donté kudaakù kè kù kòké, kùu yè kutetiri, kè kù mè ndo po kùu yènnè ku pokù.

4 Kè ku yè nweè me nkù duó nhonitipòkù kòò peitè ibí, ku yè nweè yó nyi te kè kùu yè kutetiri.

5 Kè kudaakù me nyi: N dómu n yè nke dó m pokù nè m bí, n yí dó kèyè.

6 Ku yè nkù còiné dibòrinùu kèyú Kuyie nyètiri kékeuté ku toò, kè kù ntú o kóo tōnti sáà.

7 Kòò mōu me nfitè o kóo sapàà nkòò tu kudaakù, ò báa na kèyè tidaati yè mèè botí.

8 Kòò me nkù donté ke yóo puokemu, ke ténke í kù dó, wèè wète kè kù fiténè ku cice. Ò báa kù fiténè kubotí tekù. Kòò dòò memme wè kù yeténemu.

9 Kòò me nkù donté ke bo duó nho bire nde, wè nkù dòòri ò dòòrimè o kó besapàmbè.

10 Kè dè boní kè de kó debire wáá nhonitipòkù tòu, dè báá yaate dè do pãá mmùù dìi okóti nè tiyààti nè mudammú.

11 Kòò í ò dòòri denennè dètããti dende, ò bo na káyè bá ò báá yietí idíítí.

Meyei mmèè mànnè mukũũ

12 Kè wèè poté oniti ke kùò bèè ò kùò.

13 Kòò me nyí ó kùò ke dó, kòò nùùtè tètè ò yeténè, wèè sòri n yóó di benke dìi èì.

14 Kòò me nhò kùò ke dómù, yoo wè ò kùònè meciì, bá kòò coké ke sòri n wũstãnni borè, dí ò dèite kékùò.

15 Wèè poté o cice yoo o yò, bèè ò kùò.

16 Wèè yùùkú oniti koò fité yoo ò bo o cìtètè, bèè ò kùò.

17 Wèè sãá nho cice yoo o yò bèè ò kùò.

A bo potémè oniti yoo a bo ò kùutémè

18 Kè benitibè kpá nkòò m̀òu poté otòu kòò do ke í ku.

19 Kòò na ke ité ke centinè kupààti, bè báá kuò wèè ò kùùtè, wèè ò kùùtè wèè ò d̀òu ò ò kùùtémè, ké nhò taà nkòo miété.

20 Kòò m̀òu puotí o kó kudaakù, kunitidaakù yoo kunitipòrikù, kè kù ku bèè peite.

21 Kè kù me mmòke diyie yoo yewe yèdèè ke ku bè báá peite kè yé wèè kù dontémè.

22 Kè benitibè kpá nke bòòte onitipòkù wèè pùò nkòo p̀òuti donní kòò í kùùtè, o d̀òu bè yu bebeémbè borè, kè bèè ò yietí ò kéété ìi díítí.

23 Kè meyei mmamè me ntùòkení onitipòkù kòò ku, bèè kuò wèè ò kùò.

24 Kè wèè kpéété otòu nònfè, bèè kpéété o kofe, kè wèè feuté otòu nìnni, bèè feuté o kperi, kè wèè kéété otòu nùùtè, bèè kéété o kpete, kè wèè kéété otòu naàcètè bèè kéété o kpete.

25 Kè wèè cùu nhotòu, bèè ò cùu, kè wèè kùùtè otòu, bèè ò kùùtè, kè wèè ànné otòu kuyènkù, bèè kù nhò ànné.

26 Kòò niti poté o daakù, kunitidaakù yoo kunitipòrikù, ke kpéété ku nònfè, wèè kù fíi nkù ténke bá ntú kudaakù ò kpéété mèè kpéí nku nònfè.

27 Kòò feuté ku nìnni wèè kù fíi nhò feuté mèè kpéí nku nìnni.

28 Kè fenààfè kùò onitidòu yoo onitipòkù, dè í tú fe yiè nkò meyetimè, bèè fè bùstí yetárè kékùò, bè me mbáá fè càáké.

29 Kè de kó fenààfè me nkũmmumu, kè bè nàkè fe yiè nkòò í fè pĩ nkè fè kùò oniti, bèè fè bùstí yetárè kékùò, kékùònè fe yiè.

30 Kè bè yè nfe yiè nyietí kécooté, wèè yietí bè ò beke dèè kó dimàà.

31 Kè fè kùò denitidabire yoo denitipobire, bèè dàò mèè máá.

32 Kè fè me nkùò kudaakù kunitidaakù yoo kunitipòrikù, bèè yietí ku yiè mméditibii nspisitàãti, ké fè bùstí yetárè kékùò.

33 Kòò m̀òu kpeté tebinte yoo wè tè keú, ke í pòò nkè fenààfè yoo sãmmarímú do de mieke ke ku,

34 wèè yietí de yiè nké dè tùóté.

35 Kòò m̀òu nààfè kùùtè otòu kofe, kè fè ku bèè fè fité kétoté idíítí, kétoté fèè ku.

36 Kè de kó fenààfè me ndo kũmmù itei nyi, kè bè nàkè fe yiè nkòò í fè pĩ nwèè yietí fè kùò wèè kofe fenààfè, kétúóté fèè ku.

Ikuù ìi tukúnè iwũò kó muyóò

³⁷ Kòò mǎu yùúkú otǎu nǎàfè ke kùǎ yoo ò fité, wèe yietí fenǎàfè yiè nyinǎàke inùmmù. Kè fepièfè me nni nfè wèe yietí ipe inǎà.

22

¹ Kòo yúókú yùúkú keyènkè, kè bè ò sǎnké koò kùǎ, dè í tú munitikù.

² Kè diyìè me nyènní kè bè ò kùǎ, munitikù mmu. Kòo yúókú mǎu me nyí mǎke dèmarè ke bo yietí ò yùúkú dè bèe ò fité kèyietí.

³ Kòo yùúkú fenǎàfè nfè yoo sǎmmarímú yoo fepièfè, kè dè kpǎá o cǐètè wèe dè tǎnné kénós ndeterè.

Kuyie nyèmmè Isidayeribe ndake be kǎbe kperè kpéí

⁴ Kòo mǎu yóu kòo wǔǎ cǎàké otǎu diiti yoo o tebe, wèe te fèǎfè wèe deite o kó kupaku tidiiti sǎàti yoo o tebe sǎàye kèyietí o òfè di wèe diiti.

⁵ Kòò mǎu cǎu ndikpǎá, kè dè cǎuté òmǎu diiti, tì cǎu dè yoo tì kpǎá cómmù dè, wèe yietí tidiiti yiè.

⁶ Kòò mǎu sǎnne o diiti yoo o kperè otǎu borè, kòò mǎu dè yùúkú kè bè ò yà, wèe yietí kuce mèdémè.

⁷ Kè bè í yà wèe yùúkú, dè do duǎ wèe cǐètèe yú mí nKuyie nyètiri kèbéí nke dà: N yí tùóté n kou kperè.

⁸ Kè bèmabè nènni fenǎàfè kpéí nyoo sǎmmarímú, yoo fepièfè, yoo kuyààkù, yoo dèmarè kpéí, bèe kǎte m borè, kè n yí wèe í naati, wèe yietí kuce mèdémè.

⁹ Kòo mǎu tannénè otǎu fenǎàfè, yoo sǎmmarímú, yoo fepièfè, yoo fèǎfè tefè mafè, kè fè ku yoo fè kèéte, yoo bè fè yùúkú, bá bè í fè yà.

¹⁰ Fèǎfè taà wèe borèe yú n yetìri ke dà, ò í fè tùóté. Kòò ì mèmme wèe te fèǎfè wèe yie nhò béi nti bá ò báá yietí.

¹¹ Kòò me nyóu kè bè fè yùúkú o cǐètè, wèe yietí fèǎfè yiè.

¹² Kè musǐmmù muù me nfè pí nwèe tǎní mù cǎàké ke sùò ndè, kèbenke fe yiè nhò báá yietí dèmarè.

¹³ Kòò mǎu yǎūtè otǎu fèǎfè, kè fè kèéte, yoo fè ku, bá fe yiè nyí dè bo, wèe fè yǎūtè wèe yietí fe yiè.

¹⁴ Kè fèǎfè yiè ndè bo, ò báá yietí mùmamù, kòò me nfè yǎūtè ke yietímu, de kó tiyeti nǎsǎnnè.

Kuyie ndúmmè ikuǎ ibotí ibotí Isidayeribe

¹⁵ Kòò mǎu ciite osapàà nwèe í yé onitidù, ò me nyí mǎke didacènní, koò duǎnè, wèe yietí tipocònti kòò tùóté képuoke.

¹⁶ Kòò sapàà ncice me nhò yetenè o kóo sapàà nwèe yietí idiítí kè ì mmànnè osapàà nkó tipocònti kpeyi bake.

¹⁷ Dí kuǎ benítipòbè bèè tu benitinòmbè di cuokè.

¹⁸ Kòò mǎu duǎnè fèǎfè bèe ò kùǎ.

¹⁹ Kòò mǎu fèútè fèǎfè dibòò, ke yóu mí nKuyie, mbèe ò kùǎ.

²⁰ Dí bá nfèũnko bepòòbè yoo dí mbè cií. Ke yé di do túmè bepòòbè mbe Esibiti tenkè.

²¹ Dí bá nfèũnko bekúpobè nè iciribí.

²² Kè di bè fèũnko, kè bè saute ke n yu n yóo keèmu.

²³ Kè m mièkeè di peike, kè n duǎ nkè di dootitòbè di kuǎ, kè di pobèe naá mbekúpobè, kè di bíi naá nyiciribí.

²⁴ Kè wèe pènte ocǐri idiítí o kó kubotí mièke o bá ndó wèe ò yietí kénós mbetòbè òmmè.

25 Kè wèè kou yóò ò yāūtè dèmarè kòò tùóté o yààkù wèè kù nhò tḗnè kè diyèè mu nyí ta.

26 Kè yé ò ku mməkemè kumáà ke daati, kè kù í bo ò bo duónè ba, ò yóò sautemu kè n keè, ke yé m məkemè mesémmè.

27 Di báá sáá mmí nKuyie, di me mbáá sáá ndi kóo kpààti.

28 Di níí n duó ndi diiti ketiti nè di tebe ketiyè nè bèè tú Mpo.

29 Kè wèè nààfè yoo o pièfè peité fe bire rmməke yewe yeyiekè, diniínni yiè kòò dè nni nféúte.

30 Di tú n kò benitibè mbe, rídonnè pááí! Di bá ncáá mmusimmù pí nfèè òfè, di níí fè duó n simó.

23

Ti bo ndakemè beçfiribè kpéí

1 Òmòu báá keè siyáábisi ké ntí sokénè. Òmòu báá kónné oyeyiwe.

2 Òmòu báá túnnè kusükù kédòò meyei. Òmòu báá yie nkusükù kpeti kédòò dèè í wenni.

3 Òmòu báá kónné òmòu kòò í naati, bá kòò tu ocíri.

4 Kè wèè yà o dùòntòu nààfè, yoo o sámmarímù kè dè feti, wèè dè nhò tóni.

5 Kè wèè dùòntòu sámmarímù òunè ditòu ke do, wèè ò teennè kè bèè dè bouté tintinti.

6 Kóo círi naati di báá yóu di bo ò kónnéme.

7 Di bá nyíe nsiyáábisi, di báá kuò wèè í dòò meyei. N yí kómmù wèè cààrè.

8 Di bá ncóu ticuuti, tí yéikunkomu bèè nuò nwúò, ke sínkúnko wèè naati.

9 Di bá nféũnko bepòòbè, di yému kupòòkù dòmmè, Di do tú bepòòbè mbe Esibiti tenkè.

Ketenkè kó meòm̀p̀ùmè nè yedidèibaa

10 Di yó nkuuti yebie nyèkuò yèkuò ndi ke deì di diiti.

11 Dibenni diyénni kényóu ketenkè kè kèe ompè, kè dihei kó beçfiribèe péte kédi, kè tikpasĩntii di desonne.

12 Di níí yóò pí ndi tòmmù yewe yèkuò ndi, kéòm̀p̀è ndiyiénni, kè di nààke nè di sámmarímùbè kè dèe ompè. Kóo pòò nè kudaakù nè ku bire kè dèe wei.

13 Di rmpĩ n di nàké tí timòu, di bá nyu yebəkè yète, di bá nnáá nye kpeti.

Kuyie nyè nyIsidayeribe m̀baa nyèè baa

(Wénté 3:18-26, Ikuó kòntímù 16:1-17)

14 Bá dii benni dí ànnè yebaa nyètáati kédéúkúnne n yètiri.

15 Dibanni ketiri yó ntú péèbè bèè í kòorenè mutie be kpèri ndi. Kè di ndi baà nke dò yewe yeyiekè ke cáá mpéèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti, kéndònnè n di nàkémè di yeti dii m̀nni Esibiti. Di n di baà ndididèi kóo t̀nkù. Kè di níí k̀rini m borè di báá kotení di nòu sitetisi.

16 Di m̀baa ntidipánti kó dibanni, ke baà ndididèi banni dibenni kũũ mmieke, di dèite dii m̀nni tidiiti.

17 Kuce mètáati dibenni mieke benitibè níí kotení mí ndi Yiè nKuyie m borè.

18 Òmòu bá n féúte fèðfè kéwennénè fe yĩ mpéè wèè kòorenè mutie mùu muuti, fe kùò mme mbá nyĩkù keyènkè kè dèe wenténè.

19 Di ntouní tidipánti mí ndi Yiè nKuyie ncíètè nè yetebe ketiyè. Di níí báá bénnénè dibòbii di yò miè.

Kuyie ntənni do nimè Isidayeribe

²⁰ N duónkomu n tōnni kè di bo ndi ni ke di kánkè kè dí tuòkenè ketenkè n tūnte kè di kpéi.

²¹ Di nídake ke báá yete n tōnni kpeti, kè di ti yete di í yóó di cīē ndi yetimè ke yé mīi di tōnkomè.

²² Kè di yíé ndi kpeti ke tū n di nàà ntì, m bo nní mbèè di níí, kè di dùòntòbè ntú n dùòntòbè.

²³ N tōnni yóó di niitému, Amòriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Kannahāā kòbe nè Efiibe nè Sebusiibe borè kè m bè kùā.

²⁴ Di báá nínkú be bókè ìikè, di báá yè fié iwūš, di me mbáá teeté be borime. Dí bè kùā képuā mbe bókè.

²⁵ Dí ntū mmí ndi Yiè nKuyie mmáá, kè n di dōò mesàà nké ndi duò ntidiiti nè menie, ké ndi péiri muməmmú.

²⁶ Di kó ketenkè mieke onitipòkù pouti báá donní, tehāūnte bá mbo, kè n yíé di fōmmu kè dí nfòu kémante.

²⁷ M bo nni di ìikè ke āā benitibè kufōwāá, kè di tūòke kùū botí cie kùu coké, di dootitabè bo ndi cokú.

²⁸ M bo níí nyecānkèndèèsùš di ìikè, kè yè mbeti Efiibe nè Kannahāā kòbe nè Itiibe.

²⁹ N yí yóó be bèti dibenni òmáá mieke dihei yàà bo naá ndikpáá, kè depīmpīnnè sū.

³⁰ N yó mbè bèti sámpó sámpó nwe, kè di yàa sūūnnè kétieke ketenkè.

³¹ Di tenké yóó keté òmáà wūšwè nwe kèntò kētuòkenè Fidisitēēbe kóò òmáà wūšwè, kèntò kētuòkenè kúkò ndiekú Efadatāa bèè dè bo, n yóó dūš nké di bè bètimu.

³² Di bá mbè mōkenè metaummè mamè di me mbáá fié iwūš be bókè.

³³ Bè bá nkpaá di tenké mieke, bè yàà bo di tente kè di dōò meyei nké n yeténè, kéfié iwūš be bókè, kè dè di bo.

24

Kuyie nyumè Mòyiisi nè o kòbe ditāri ìnkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnákè Mòyiisi ke dō: Fō nnè Anō nè Nadabu nè Abiu nè Isidayeeribe kó bekótibè sipisiyiekè dí dekení ditāri. Kè di kpaá díétirini di nínkú.

² Kè betòbè nde nkpaá, kàa tóónni m borè amáà, kubotí me mbáá dekení.

³ Kè Mòyiisi kote ké ti náké benitibè, kè bèe wēnnè bemou ke dō: Ti yiemmu ke bo dōò ti Yiè nKuyie nyē mmù.

⁴ Kè Mòyiisii wāri ti Yiè nKuyie nhò náké ti timōu, kéité dikūnweñni sèl kémaá diwūštōnni ditāri pēri kéfií nyetārè tepítè nè yèdèé, Isidayeeribe wuo ntepitè nè idéi kpeye,

⁵ kétāātè Isidayeeribe mieke bedapàmbè, kè bèe fié ti Yiè nKuyie nyiwūš kētuò nkéfié yenaadake metaummè kpeye.

⁶ Kè Mòyiisii ceé mmeýī ndibuu mieke, kētuóótè mesomme kémiété diwūštōnni,

⁷ kētuóótè metaummè kó dipátiri, kékaa mbenitibè bemou ìikè. Kè bèe wēnnè bemou ke dō: Ti yiemmu ke bo dōò ti Yiè nKuyie mbéi ntì.

⁸ Kè Mòyiisii túótè meýī nkémiété benitibè ke dō: Me nyīl mmeè benkú ti Yiè nKuyie ndi taunnè m kumáà nè ku náañti mieke.

9 De kó difónkúò Mòyiisi nè Anṓ nè Nadabu nè Abiu nè Isidayeeribe kó bekótíbè sipísìyiekè, kè bèe deke ditàri,

10 kèyà Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù, kè ku naàcèi na dè dò nditāsààrì ke mièti, ke dò ntiwèti ke wenni páfí.

11 Kuyie mme nyí ndòò meyei mmamè Isidayeeribe kó bekótíbè, kè bèe kù yà, kédeè kédi kèyà.

Kuyie nyumè Mòyiisi ditàri Ìnkè

12 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Dekení m borè ditàri kè n da duó ntitápièti n wàri tìl Ìnkè ikuó, kàa ì tié nyIsidayeeribe.

13 Kè Mòyiisii nèinè Sosuwee o kóo tǎnti, kè bèe deke Kuyie ntàri.

14 Kè Mòyiisi náké Isidayeeribe kó bekótíbè ke dò: Nkpáánè diè nkè ti wètaní. Kòò mǎu mǎke timati wèe yà Anṓ nè Uuri.

15 Kè Mòyiisi ndeèti ditàri kè diwetirì di kǎánko.

16 Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti mbo Sinaii tǎri Ìnkè, kè diwetirì ndi dàátí ké dò yewe yèkuò, diyiénni yiè, kè ti Yiè nKuyie nyú Mòyiisi diwetirì mieke.

17 Kè Isidayeeribe nwúó nti Yiè nKuyie nkó tikpeti kè tì dò mmuhaá mmùù còú.

18 Kè Mòyiisii ta diwetirì mieke, kédekoo ditàri Ìnkè ke dò iyie nsipísìnàà, deyènnè sipísìnàà.

BE DÒ NKEDDỌ MEE BOTÍ METAUMME TỌU

25

Bè dò nképammú yèè pǎrè metaummè tou dǎòrìmù kpéi

1 Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò:

2 Náké Isidayeeribe kè bè n cuó yepǎrè, bèè dó ké m pǎ be kperè nè bè yèmmè mèmǎu dí cuó beè kó yepǎrè.

3 Nte di yóo cuó yèè pǎrè: Mesṓ nnè timátí péítí nè disṓwùò,

4 nè mupààkómú mùù dò mmebèrimè nè mùù dò nfetónfè nè mùù dò mmeyíi nè mupààkonkperìmù nè tibòciti,

5 nè tipekònti wùòti nè detekperè kó ideí,

6 nè mefitíkùò nnè mekòutékùò mmèè kǎkénè tùdààrì nè tihúúnti bè tùò nti,

7 nè yetǎrè yèè sòu ke do ndimantónni nè yetásàayè teyè nè dikòutéyaàbòri sǎmpòri nè dicínçínkònni ikuó niùti kpéi.

8 Kè dí n dǎò metaummè tou n yó mbo di di cuokè.

9 Di yóo di dǎò nè di nenti kè di ndonnè n yóo da benke mè mme.

Metaummè tǎu

10 Dí dǎònè ditǎu nè detekperè kó ideí, kè di okùmè mbo métiri omáà nè sǎntimétiri sipísidè nè mènùmmù, kè di pèkùmè mbo sǎntimétiri sipísìyiekè nè mènùmmù, di cómme sǎntimétiri sipísìyiekè nè mènùmmù.

11 Kè dí di dǎri mesṓ mmómme di mieke, nè di Ìnkè ké mè kpè ndi nùù,

12 kédǎò desṓmámánnè dènáà bá kùù mǎnku mùmáà,

13 kédǎò detekperè kó ideí kó ipààti idéi, kè ì dǎri mesṓ.

14 Kè dí ì tǎnnè demámánnè dèè càátí ditǎu, kè bè ndi tòúnè.

15 De kó ipààti yó nde ntùò sǎà, di báá ì dèite.

16 Di yóo de nhǎnnè n tannò kó titápièti n yóo da duó nti.

17 Kè dí dɔɔ kupòkù nè mesɔɔ mmóm̄mm̄omme, kè ku okùmè r̄mbo métiri òmáá nè s̄antimétiri sipísidè nè mènùmmù, ku pèkùmè s̄antimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù.

18 Kè dí má beɪnkèmbàribè bèdébè kó tifènti nè mesɔɔ mmáà, kécónnè ditou pòkù ìnkè,

19 kécónnè kuu ku m̄píkù, kutèkù kupíkù tekù, kè ti ntaunè ditou pòkù,

20 kénco titobè ke weti ditou pòkù, ke yuo ti fièti ke dáátí ditou.

21 Kè dí ànnè n tannò kó titápièti n yóo da duó nti ditou mieke, kèpoò nkupòkù.

22 N ní yóo kotoo ditou ìnkè nke beɪnkèmbàribè bèdébè fènti saku, tii cómmù n taummè t̄ou ìnkè, kè da náké n dó á náké ti Isidayeribe.

Tábùri bè bo ndakù dè p̄éèbè bè p̄ā mbè Kuyie

23 Dí baaké tábùri, nè detekperè kó ideí kòo okùmè r̄mbo métiri òmáá, mepèkùmè métiri kó dikèè, meccóm̄mè s̄antimétiri sipísiyiekè nè mènùmmù,

24 kè dí ò dàri mesɔɔ mmóm̄mm̄omme, kè mè kp̄è n̄ho nùù.

25 Kè dí ò ànnè kuperi kèfi ntipièti tinàà kè mepèkùmè r̄mbo s̄antimétiri m̄eni, kè dí kù kp̄è mmesɔɔ.

26 Dí dɔɔ desɔɔmámánnè kécátinnè tábùri m̄anke inàà, o tààke berí ndè.

27 De kó demámánnè yó ncaátí ke tókèné kuperi nku, kè bè ní tōnnè ipàati kétúóté tábùri,

28 kédɔɔ detekperè kó ideí kó ipàati ìdèi kè ì dàri mesɔɔ, nyii yó ntóunè tábùri.

29 Dí dɔɔ tisɔɔnenti móm̄m̄anti: Yesékébo nè ibòòke nè yebò di yó ndɔɔri ndè ikuó.

30 Weè tábùri ìnkè nke di yó ndakùmè p̄éèbè di m p̄ā mbè, kè bè mbo s̄āà n yìikè.

Kuyie nyēm̄mè bèè dɔɔ tefitíkèkètè ibake iyiekè kp̄ete

31 Dí dɔɔ tesɔɔfitíkèkètè kè tè mánè mesɔɔ mmáà, te t̄ari nè tè bake nè te tòkè nè dèè dò mmutepóò nnè te kèkèe dè yó ntaumu.

32 Kè te bakee yate ikuó, ku mp̄íkù itāāti, kutèkù itāāti nè de cuokè kòku.

33 Kè de kó ibake ikuó mmòke bá kù yetòkè yetāāti, kè yè ñdōnnè yetebe bè tu yè amandì nè dèè dò mmutepóò.

34 Kè de cuokè kòku mmòke yetòkè yēnàà, nè dèè dò mmutepóò nke dōnnè yetebe, bè tu yè amandì.

35 Te bake itāāti tuuté ndè de cuokè kó kudóu kè dè mmòke yetòkè yetāāti.

36 Yetòkè nè te bake kè dè ntú mesɔɔ mmóm̄mm̄omme ke tau.

37 Kè dí dɔɔ sikkèkèe siyiekè kètoú ntoú nkè si ncóú nkè dè wenni de ìikè.

38 Dí dɔɔ ihaakè nè dèè yó nkounè mutápei nkè dè ntú mesɔɔ mmóm̄mm̄omme.

39 Tefitíkèkètè nè te nenti dè yóo dɔɔnè mesɔɔ mmóm̄mm̄omme mme, cidóòbè sipísitāāti.

40 F̄ó m̄Moyiisi, á tūnne n da benkemè die nditāri ìnkè kè dí tè dɔɔ.

26

Kuyie ncēsààtè

1 Dí dɔɔ n taummè tou nè tiyaáyōnti t̄epiítè tii dùòkenè mupààkonkperimù nè t̄ipeçiti tii dò mmebèrimè, nè tii dò mmeɣii nnè tii dò n̄fetōnfè, dí kp̄è mbeɪnkèmbàribè kó tifènti.

2 Kè ti okùmè r̄mbo métiri t̄epiítè nè mènàà, ti pèkùmè métiri mèdémè. Timou ti yó mme mmà.

3 Kè dí ti tau ntinùmmù, tinùmmù,

⁴ kécátinné tiketiti mànkù tipeciti kó iwēī ìi dò mmebèrìmè, ké me ndòò tìsònti.

⁵ De kó iwēī yó mbo sipìsìnùmmù ndi, ku mpíkù nè kutekù ke dò nyitòbè.

⁶ Dí dòò desòòmámánnè sipìsìnùmmù dèè seùnè, kè dèe tau nde kó tiyààti tidé, kè tii naá nkùmáá.

⁷ Kè dí duòkenè tibòciti tiyaàyònti tepíítè nè kùmáá. De kó tiyààti tii yó nkānké n taummè tou.

⁸ De kó tiyaàyònti okùmè yó r̀mbo métírì tepíítè nè mènùmmù ndi, kè ti pèkùmè mbo métírì m̀dè m̀dè.

⁹ Kè dí tau ntìnùmmù, k̀tau ntiteti tikuò, kukuònkù kunkù kuù yó nkānké metaummè tou ìikè.

¹⁰ Kè dí cátinné kuyààkù ketikù mànkù kù tuuténè dè kudérìkù iwēī sipìsìnùmmù, kécátinné kudérìkù mànkù iwēī sipìsìnùmmù.

¹¹ Kè dí dòò dibierìmínni kó demámánnè sipìsìnùmmù, k̀seunnè de kó iwēī, kè dèe naá nkuyààkù kùmáá,

¹² kè dí tì dàtinné kè ti okùmè nsúò nke beke metaummè tou f̀nkùò bíékè.

¹³ Kè ti pèkùmè nsúò nke beke tipíiti tidé, k̀enkānké n taummè tou mesàà.

¹⁴ Kè dí waá ntipedakònti wũòti k̀tau, k̀ewaá nkukònkù kperìkù kénòò.

¹⁵ Kè dí waá n taummè tou kó tidabèeti kó ideí, kè ì ntú detekperè kó ideí.

¹⁶ Bá kù, kè ku okùmè r̀mbo métírìbè bènùmmù kè kù pèkùmè r̀mbo sántimétírì sipìsiyiekè nè mènùmmù.

¹⁷ Dí tì waá nkè tì mmòke meyàà mmèdémè démè m̀èè yóò seunnè timáti péiti kó yecaube. Di tì d̀òò timòu kè tì mme ndò.

¹⁸ Dí tì waá nkè tì r̀mbo sipìsidé, k̀encómmù ke weti kubakù c̀ankù.

¹⁹ Kè dí d̀òò timáti péiti kó yecaube sipìsìnàà, k̀seu mbá d̀ii sàà f̀l̀ò yèdèè yèdèè.

²⁰ Kè tidabèeti teti múnke r̀mbo sipìsidé kubakù you bíékè.

²¹ Kè dí d̀òò timáti péiti kó yecaube sipìsìnàà k̀seu mbá d̀ii sàà f̀l̀ò yèdèè yèdèè.

²² Kè dí waá ntidabèeti tikuò k̀cònnè de ìikè bíékè,

²³ k̀ewaá ntiteti tidéti metaummè tou kentímè de ìikè bíékè kpeti.

²⁴ Kè tì ntau tidéti déti tì f̀l̀ò, k̀tau meyómmè nè mumámáá, ke mme ndò tipíiti tidé.

²⁵ Kè dèe wènnè tidabèeti tini, timáti péiti kó yecaube tepíítè nè yekùò, bá kùù dabekù yèdèè yèdèè.

²⁶ Dí cíékè detekperè kó ideí kó ipānni ìnùmmù k̀pánnè metaummè tou mieke kupìkù ketikù.

²⁷ Kè kupìkù dérìkù kpeyi r̀mbo ìnùmmù, de ìikè kpeyi ìnùmmù.

²⁸ Kè de cuokè kó kupānni tōnnè yesā̀nkè cuokè ku mmànkù nè kutekù.

²⁹ Kè dí dari yesā̀nkè nè ipānni mesòò nkèdòò desòòmámánnè a yóò tōnnè dèè mieke ipānni.

³⁰ Á tūnne n da benkemè die nditāri ìnkè kè dí t̀è d̀òò.

³¹ Dí d̀òò kuyàakpenkpetìnkù nè mupàak̀onkperìmù nè tipeciti tii dò mmebèrìmè nè tii dò mmeyī̀ nnè tii dò nfetònfè, k̀ekpè nkè dè ndò mbeìnkèmbàribè.

³² Kè dí kù nùnnè detekperè kó ideí kó yesā̀nkè yènàà kó ibaakè ìi d̀ari mesòò, k̀seunè timáti péiti kó yecaube yènàà,

³³ k̀énúnnè kuyààkù ibaakè, k̀tannè n taummè tou de mieke.

De kó kuyààkù kuù yó nyaati ikuò dieku nè ikuò nenti kó kufáá.

³⁴ Kè dí poo nkupòkù n taummè tou k̀éinnè ikuò nenti kó kufáá mieke.

³⁵ Kàa Ìnné tábùrì kudièku tekù, kubakù yóu bíékè, kéínné tefitíkèkètè kubakù cànkù bíékè, kéwetínné tábùrì.

³⁶ Dí dǎò dibòrì kó kuyààkù nè mupààkonkperimù mùù kǎkénè tipeciti, tii dò mmèbèrimè nè tii dò nfetònfè nè tii do mmeyĩ.

³⁷ Dí dǎò kuyàakpenkpetínkù kó ideí detekperè kpeyi ìnùmmù, ké ì dǎri mesǎo, kéǎnné yesǎobàkè yènùmmù nè dibierimínni kó yεcaube yènùmmù.

27

Diwūstǎnni bē tūò ndii Ìnkè iwūō

¹ Dí dǎò diwūstǎnni nè detekperè kó ideí, kè di okùmè ríbo métiri mǎdé nè dikéè. Di yó mmà di pĩti timǎu ndi, kè di cómmè ríbo métiri mǎmáà nè dikéè.

² Kè dí ǎnné yεbakè di kentímè menàà de Ìnkè, kè yè ntaunè diwūstǎnni, kàa yè dǎri disǎowūō.

³ Dí dǎò diwūstǎnni kó tinenti nè disǎowūō: Dèè kounè mutápei nnè yekā nè yεbǎ bē yó mméinè yè meyiĩ nnè sikũmbóó,

⁴ ké dǎò disǎowūō kó tedite nè de kó demámánnè dǎnàà kécátínné di kentímè menàà.

⁵ Kè dí tē sàa nkè tē ríberinè diwūstǎnni cuokè,

⁶ ké dǎò detekperè kó ideí kó ipààti idéi, kè ì dǎri disǎowūō,

⁷ ké ì tǎnné diwūstǎnni kó demámánnè tipĩti tidé kè dí ndi tǎunè.

⁸ Di yóó di dǎò kè di nhorímu kéndò n da benkemè die nditāri Ìnkè.

Metaummè tou kó kuperí

⁹ Nte di yóó dǎòmè kuperí nè mupààkonkperimù kécéēte n taummè tou: Kubakù cànkù bíékè kó meokùmè ríbo métiri sipísìnùmmù.

¹⁰ Kè yesǎnhkè ríbo sipísidé nè disǎowūō kó yεcaube sipísidé nè timáti péiti kó ibaa ké nè ti kó ipààti tiyààti yóó núnné ì.

¹¹ Kubakù yóu bíékè kó meokùmè rímà, kéndò mmetēmè dòmmè.

¹² Kè de ìikè bíékè kó mepèkùmè ríbo métiri sipísidé nè mènùmmù nè yesǎnhkè tepíitè nè ye kó yεcaube.

¹³ Kè didonfūō bíékè kó mepèkùmè ríbo métiri sipísidé nè mènùmmù.

¹⁴⁻¹⁵ Dibòrì pĩti tidé bá kù, kù mmǎke métiri mèyiekè nè dikéè, nè yesǎnhkè yētāati nè ye kó yεcaube yētāati.

¹⁶ Kuperí kó dibòrì kó kuyààkù yó ríbo métiri tepíitè nte, kéndò mmèbèrimè, ke dò nfetònfè, ke dò mmeyĩ, ke dùàkenè mupààkonkperimù, ke kpè. Kè yesǎnhkè ríbo yènàà nè ye kó yεcaube.

¹⁷ Yesǎnhkè yemǎu yó ntaunè yetǎbè timáti péiti kó iwēi nyi. Kè ibaa ké ntú timáti péiti kè yεcaube ntú disǎowūō.

¹⁸ Kuperí okùmè yó mbo métiri sipísìnùmmù ndi, kè mepèkùmè ríbo métiri sipísidé nè mènùmmù, kè mecómmè ríbo métiri mǎdémè nè dikéè. Kuperí yóó dǎònè mupààkonkperimù mmu, kè yesǎnhkè kó yεcaube ntú disǎowūō.

¹⁹ Bè yó mpĩnnè tii nenti n cǐtè tǎmmù nè yesǎnhkè tecǐtè kpeye nè kuperí kpeye yó ntú disǎowūō ndi.

Tefitíkèkètè kó mekùò

²⁰ Fǎ mMǎyiisi á duó nkè Isidayεeribe da díi mekǎsǎàmè odifè kó yetebe kǎme, kè dēe yie nkè fitirè ñcǎú nsǎá.

21 Anoo nè o bí beè ní yóo dè tũò nkéínnè kuyààkù kùù kánké mí ndi Yiè nKuyie ntou kupíkù tekù bíékè, kè dè ncóú nkuyuoku nè dikũnweínòó mí nKuyie nyiikè. Dè yó ntú Isidayeeribe kuó nyi sáà.

28

Bè dððmè ikuó niùbè kó tiyààti

1 Kè Kuyie mbéi nke dð: Fí mMøyiisi á yú a kóo kóti Anoo nè o bí Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa kè bè càínnè nè Isidayeeribe tøbè, kè bè ntú ikuó niùbè kè pí n tómmú.

2 Á dðò a kóo kóti Anoo tiyaakpeti ikuó kpeti, tii yó mbenkú ò càánnèmè betøbè.

3 Á náké beyaadùðbè n duó mbè mecii nkè bèe dðò Anoo tiyààti kòò nti daati kè pínnè n tómmú kè ti mbenkú ò càámmè.

4 De kó tiyààti yó ntú dicĩncĩnkònni, nè tekoutéyaabòtè, nè dikoutéyaabòkùpuri nè dikoutéyaabòhokuri dii kpè, nè feítòòdáfé nè fenaakònfè. A kóo kóti Anoo nè o bí bè ní yó nti ndááti kè pínnè ikuó tómmú.

5 Bè yóo ti kpè nnè tipeciti nti tii dò mmebèrimè nè tii dò nfetònfè nè tii dò mmeyií nnè musòòpaàkómmú.

Tekoutéyaabòtè

6 Á duó nkè bèe dðò tekoutéyaabòtè nè mupààkonkperímù nè tipeciti tii dò mmebèrimè, nè tii dò nfetònfè nè tii dò mmeyií nnè musòòpaàkómmú.

7 De kó tekoutéyaabòtè yó mmøke ibaati nyi tipíiti tidé.

8 Kuyaabomboúinkù múnke yóo dðò nè muù paàkómmú botí, kéntaunè tekoutéyaabòtè.

9 Á waá nyetárè yèdéè yèè dò ndimantònni kékerí Isidayeeribe bí yètè ye ìnkè.

10 Yeyètè yèkuò ditáketiri ìnkè, yeteyè yèkuò didéri ìnkè, kè yè ntú nyetøbè bè bè píé mèè botí.

11 Otácièti weè yóo kéri yeyètè yetárè yedé ìnkè kè yè ðanne nè mesòò.

12 Wèe yè càtínè tekoutéyaabòtè baati idé, kè yè mbenkú Isidayeeribe botí tepíiti nè idéi, kè Anoo ní ntati n taummè tou kè di ã, mí ndi Yiè nKuyie nkè m báa di yè.

13 A yóo ðanne dèè ìnkè yetárè yó ntú mesòò mme.

14 Á dðò mesòòfimme mónmømme mèdémè kè mè ndò nyiwéi, kàa mè càtínè yetárè ðari dèè ìnkè.

Dicĩncĩnkònni

15 Á duó nkè bèe dðò dicĩncĩnkònni nè mupààkonkperímù muù kòkénè tipeciti, tii dò mmebèrimè nè tii dò nfetònfè nè tii dò mmeyií nkékpènnè musòòpaàkómmú tekoutéyaabòtè kømè.

16 Dí yóo poo mmèdémè mme, di okùmè nè di pèkùmè kè dè mbo sántimétiri sipísidé nè mènùmmù.

17 Kè dí di ðari itácuó inàà. Kucuó kuketikù kpeye, diketiri ndò ntisèũmíéti, kè didéri ndò ntiyàpemiéti, kè ditáánni ndò mmenòònnúò.

18 Kè kucuó dérikù kpeye, dii dò mmecūmmè, nè dii dò ntiwetì nè dii dò nsàncirè.

19 Kucuo ntáánkù kpere, dii dò ncòdòò, nè dii dò mpùtìpùtì, nè dii dò mmetekãã.

20 Kucuo nnaankù kpere, dii dò ntinóbéntì nè dii dò ndimantōnnì nè dii dò nditáwũð. Bá dii tãri yóò danne meso nyínkè nke.

21 Otácíetii kerí Isidayeri bí tepítè nè idéi bá de de yètiri ditári ìnkè.

22 Kè dí ànnè dicíncínkōnnì meso òfimme mómmōmme mèdémè kè mè ndò nyiwēi,

23 nè desoómámánnè dèdérè kè de càtínnè dicíncínkōnnì yómmè.

24 Kè dí de càtínnè meso òfimme kó iwēi idé nè dicíncínkōnnì kó demámánnè.

25 Kè dí tuuté iwēi yómmè tēmè yebakóyo borè, de ìkè bíékè.

26 Dí dōò desoómámánnè terè dèdérè kécátínnè kè defũð bíékè nkáá ntekoutéyaabòtè.

27 Kè dí dōò desoómámánnè terè dèdérè kécátínnè tekoutéyaabòtè fũð, fenaakōnfè yá nde kó diyuu.

28 Kè dí dōò kuhũ késeu ndicíncínkōnnì kó demámánnè nè tekoutéyaabòtè kpere kè de nwē nke tau, kè dicíncínkōnnì báá tote.

29 Kè Anoo ní ntati n taummè tou ke dáátí dicíncínkōnnì, kè Isidayeri bí yètè ñdari o cínçinnì, mí ndi Yiè nKuyie nkè m báá di yè.

30 Fò mMoyiisi á ànnè udimmu nè tumimmu Anoo cínçínkōnnì mièke, kè Anoo ní nkəri m borè kè di dáátí, kè dèe yie nkòo bantè n dónè ti Isidayeribe.

Tikoutéyàati teti

31 Dikoutéyaabòkùpuri Anoo yó nhãã di yóò duàkenè tipeciti nti tii dò mmebèrimè.

32 Kè diyuu yó nyiè de borèe duàke yéké yéké ke báá kētè.

33 Kè dí kpè ndiyaabòri fũð kéfítè nè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò nftònñè nè tii dò mmeýi nkè de ndò nyetebe bè tu yè kedenáti kécátínnè isoòdede.

34 Kè ì nsoké kedenátibè cuokè. Diè nkenenáti, diè nfesoo dedefè.

35 Anoo yó ndáátí dii yaabòri ke pínne n kuó tōmmú. Ò tati dii mōnni nè ò yèti dii mōnni bè nyo idedeké kuōmmè kè dèe yie kòò báá kú.

36 Dí dōò meso mmómmōmme kó temátipètè kékèri te ìnkè ke dō: Wèè cãã nti Yiè nKuyie nképì.

37 Kè dí tē pínne nè kuhũ kùù dò mmebèrimè kuyaabombouñkù ìnkè o tñni níi yó mberínè dè.

38 De kó tesoómátipètè níi yó mberínè o tñni ndi ò kəri dii mōnni m borè, teè yó mbenkú ke dō nhAnoo to Isidayeribe kó meyei mbè dōòri mè nè be pãrè mièke teè yó nte kè ñ coutè be pãrè.

39 Dí dōò Anoo dikoutéyaabòhokuri dii dùàkenè mupàakōnkperimù, nè kuyaabombouñkù nè fenaakōnfè fèè kpè.

40 Dí dōò Anoo bí yeyaabòrè nè inaakũñ nne tiyaabombouñti kè dèe bè cãñné nè betòbè.

41 Á dátínnè Anoo nè o bí tiyàati kécóú mme kùò mbè yó ìnkè, kè bè wénkūnne, kè bè ntú ikuó niùbè.

42 Dí bè dōò yeyaataàkéké kè bèe kãá mbe fò. Yè yó mberínè be ka nye ke kãá mbe kpèrè.

⁴³ Anoo nè o bí kè bè níí ànné kètannè n taummè tou, yoo kèpínnè diwūstònni kó mutòmmú, kè bè báá yà be fei kè bèe kú. Dè yó ntú Anoo nè o bí nè o yaábíio be kó ikuú nyi sáá.

29

Bè càñnéme Anoo nè o bí ikuú tómmú kpéí

¹ Nte a yóó yímè kécánné Anoo nè o bí n tómmú kpéí:

Tāātè dinaadaa nè yepedakè yèdéè yèè kpa kuyènkù.

² Á dǎò pèèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti, kéwaá mmuyuo nké mù àntenè mekùò nképèmmú, kè tì waare mekùò, á dè dǎònnè demou muyuo mmùò í kòorenè mutie mùu muuti pèè,

³ Ké dè ànné dimámmùyáá kèwènnénè dinaadaa nè yepedakè yèdéè kètanné n taummè tou.

⁴ Kàa dèè a kòatenè Anoo nè o bí n taummè tou borè kè bè wùò,

⁵ Kédátínné Anoo tikòutèyààti: Diyaábòri okùri, nè dikùpuri nè disàmpòri nè dicìncìnkònni, kébou teyaabòtè kó fenaakònfè,

⁶ kébou o yuu kuyaabombouñkù, kóò Ìnné metāātímè kó feyitòdǎfè.

⁷ Kàa dèè á túóté ikuú kó mekùò nkécóú nho yuu kóò càñné n tómmú kpéí.

⁸ Dè kó difònkúò kàa duó nkè Anoo bíi tóónni kàa ì dátínné yekòutèyaabòhokùyè,

⁹ kè bè bou inaakùò, nkébou be yo tiyaabombouñti kè bèe naá n tǎmbè sáá.

Nte a yóó dǎòmmè Anoo nè o bí kè bè né na kékete be tómmú.

¹⁰ Á túóté dinaadaa kékòatenè n taummè tou bòri, Anoo nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu Ìnkè.

¹¹ Kàa di feúté n yìikè n taummè tou bòri,

¹² képòòtè a nómbii meyíí nkéwaare diwūstònni bàkè, kécóú mmesòmme diwūstònni fùò,

¹³ kétúóté tinauti kó mekùò nnè yeò, yeceumbè nè yè kó mekùò nké dè nni ntuo ndiwūstònni Ìnkè,

¹⁴ kétúóté desonne, imaa nnè kukònkù nè tinauti kè dè tǎò nditowaà ikuú niùbè yei ncémmè kpéí.

¹⁵ Dè kó difònkúò kétúóté dipedaà ketiri, Anoo nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu Ìnkè.

¹⁶ Kàa di feúté kétúóté meyíí nkémíété diwūstònni Ìnkè di pítì timòu,

¹⁷ kékéke imaa, kèhóú tinauti nè itààke nè diyuu kèwènnénè imaa nkédaa ndiwūstònni Ìnkè,

¹⁸ kétuo nfeòfè femou, dè yó ntú dipānni ndi, mí ndi Yiè nKuyie n dó dìi kó kufòòku.

¹⁹ Kàa dèè a túóté dipedaà teri. Anoo nè o bí kè bèe nóó mbe nou di yuu Ìnkè.

²⁰ Kàa di feúté képòòtè meyíí nkékááké Anoo toòyouri kó meyóommè nè o bí kòme, be nómbíidakè be nou nè be naàcèi kpeye, kémíété mmesòmme diwūstònni pítì timòu.

²¹ Kàa dèè á waá mmeyíí nsámpó diwūstònni Ìnkè, kéwaá nyikuú kó mekùò nsámpó kémíété Anoo nè o yààti nè o bí nè i kpèti, kè bèe wenke bembè nè bè yààti.

²² A yóó kuò fepièfè dérífè nfe kè bè tanné ikuú tómmú. Kàa fè kuò á túóté kuyóú nè tinauti kó mekùò nnè yeò nè yeceumbè nè ye kó mekùò nnè dikpèri youri,

23 Kédeite pɛ̀ɛ̀ òmáà nè dikàtindàà nè kupɛ́mpɛ̀nkù,

24 Ké dɛ̀ duò nhAnɔ̀ nɛ̀ o bí, ké bè nàké ké bèe dɛ̀ nni mpā ikuó kó dipānni ké dɛ̀ nni mbenke.

25 Dɛ̀ kó difɔ̀nkùò kàa dɛ̀ cɔ̀uté be nɔ̀u miɛke kɛ̀wɛ̀nnɛ̀nɛ̀ dipānni bè m pā di kɛ̀tuò ndiwũ̀ɔ̀tɔ̀nni Ìnkè. Dipānni ndi dìi kó kufɔ̀ɔ̀ku n naati,

26 Kétúóté mecánnimè kó fɛ̀piɛ̀fɛ̀ a cánnɛ̀nɛ̀ fɛ̀ Anɔ̀ nɛ̀ o bí fɛ̀ cɪ̀ncɪ̀nni, ké m benke ikuó yɛ̀mmè, kɛ̀ di dɛ̀è á di tùóté a kó kumaa nku.

27 A túóté dipedaà bè cánnɛ̀nɛ̀ di Anɔ̀ di kó imaa mmiɛke dicɪ̀ncɪ̀nni nè dikpɛ̀ri, bè dɛ̀ nni mpāmu, ké dɛ̀ nni mbenke, á dɛ̀ cánnɛ̀.

28 Isidayɛ̀eribe yó ndɛ̀imu dɛ̀ kó kumaa mbè feu ìi wũ̀ɔ̀ metaummè kpéi nke kù duò nhAnɔ̀ nɛ̀ o yaàbíó sáà.

29 Kè Anɔ̀ ku bèe duò nyikuó yaàti o bí, kè ìi tì daátì bè ì cánnɛ̀nko dìi yìè, kè ì bo ta ikuó tɔ̀mmú.

30 Anɔ̀ bí miɛke bè tāāté wè kòò bo ntú ikuó niùti ke taà mí nKuyie n kuó nenti bo kùù fǎá, ke pī nyikuó tɔ̀mmú, ò ndáátì ikuó yaàti ke dɔ̀ yɛ̀we yèyiekè.

31 Kàa túóté fɛ̀piɛ̀fɛ̀ fɛ̀è bè tannɛ̀nko ikuó tɔ̀mmú fɛ̀ maa, ké ì bènné dibòri bè tāāté di dɛ̀ kpéi.

32 Anɔ̀ nɛ̀ o bí ké bèe ì cááké n taummè tou kó dibòri nè pɛ̀ɛ̀bè bèè á demómbire miɛke.

33 Bèè mǎá yóó cááké bè dɔ̀dɔ̀nɛ̀ ìi maa nyikuó be yei ncɛ̀mmè kpéi, ké bè cánnɛ̀n kè bèe ta ikuó tɔ̀mmú. Otòu mǎu bǎá ì cááké, bè ì cánnɛ̀mu ke ì nni mpā.

34 Kè dɛ̀ wenté ké imaa nyoo pɛ̀ɛ̀, kè dɛ̀ sùò ndí dɛ̀ tùò, di bǎá dɛ̀ cááké. Bè dɛ̀ cánnɛ̀mu ke dɛ̀ nni mpā.

35 A dǎò Anɔ̀ nɛ̀ o bí kɛ̀ntũ̀ nweti weti n da nàké tì, ké bè tanné ikuó tɔ̀mmú, a yóó bè dǎò ìi kuó yó mmàke yɛ̀we yèyiekè ndi.

36 Bǎ dìi yìè a níi kuó dinaadaà meyei ncɛ̀mmè kpéi, kɛ̀wɛ̀nkúnne diwũ̀ɔ̀tɔ̀nni, ké di còu mmekùò nkè di cánnɛ̀, kè di ntú n kpɛ̀ri.

37 Á yó mme ndǎori ke dɔ̀ yɛ̀we yèyiekè, kè diwũ̀ɔ̀tɔ̀nni wenke mediè, kòò niti yoo dɛ̀marè di kǎáké dɛ̀e kú.

Bè yó nfeu ìi wũ̀ɔ̀ Kuyie nyɛ̀we yemɔ̀u ke tuò

38 Bǎ dìi yìè a níi n féúté yɛ̀pedakè yèdɛ̀é, yèè mǎke dibenni òmǎá òmǎá a yó mme nhɔ̀ nsǎà.

39 Ke níi féúté òmarì dikũ̀nweñni dìteri kuyuoku.

40-41 Dipedaà a yóó féúté di dikũ̀nweñni nè kuyuoku kpɛ̀ri, a níi wǎa mmuyoo ncidóò bètǎati, kéantɛ̀nɛ̀ mekòsǎàmè dìtiri òmǎá nè menaà mbè tu mè dífɛ̀é, dìtiri òmǎá. Dipānni ndi dìi kó kufɔ̀ɔ̀ku n naati.

42 Di yó nni nfeumu dɛ̀ kó iwũ̀ɔ̀ sǎà n taummè tou kó dibòri borè kè n kòriní ke da náannɛ̀.

43 N níi yóó dɛ̀ nkɔ̀tɛ̀ní kɛ̀mǎánnɛ̀ Isidayɛ̀eribe kè n kó kuwennikuu wɛ̀nkúnne dɛ̀ kó dibòri.

44 Míi mǎmmuò nyóó wɛ̀nkúnne dɛ̀ kó dibòri kɛ̀wɛ̀nkúnne Anɔ̀ nɛ̀ o bí kè bè mpí nyikuó tɔ̀mmú.

45 Mí nKuyie kè nní mbo Isidayɛ̀eribe cuokè.

46 Kè bèe banté míi tumè be Yìè nKuyie nkè míi bè dɛ̀nnɛ̀ní Esibiti, ke bo mbè bonè.

Míi tu be Yìè nKuyie.

30

Dihúúntònni

¹ A doònè detekperè kó ideí dihúúntònni di yó ntuò ndii ìnkè tihúúnti.

² Kè di mma di pùiti timòu, di pèkùmè ìmbo métiri kó dikéè, meokùmè métiri kó dikéè, mecómmè métiri omáà, kè di ànné yebàkè tipùiti tinàà kè yè ntaunè diwūṣtònni.

³ Kàa di dàri mesòo ndi pùiti timòu nè di ìnkè kèkpè mmesòo nkéfité nè di bàkè,

⁴ Kè di ànné desòomámánnè dèdèrè bá kùù píkù, mesòo nkpè nde kó difùò. Di yóò de ntònnè ipààti kè ndi tounè.

⁵ A cíké detekperè kó ideí kó ipààti idéi kè ì dàri mesòo.

⁶ Á di Ìnné kudieku kùù bakéní kuyààkù kpetí kùù fáá metaummè tou ìkù kù. N ní yóò katoò ikuó dieku nku kè ti máá.

⁷ Anò ní yóò còú ndii wūṣtònni ìnkè tihúúnti bá dii künweñni, ò dó kéüté dii mònni n taummè tou kó ifitì.

⁸ Kuyuoiku kòò yóò còú nfiti wèe tuò nti húúnti. Di yó ntuòmmu tihúúnti n kpéi nsáà.

⁹ Di bá ntuò bá tìl úúnti de kó diwūṣtònni ìnkè, yoo iwūṣ di n feu ì ke tuò, yoo yepàrè tidiiti kpeye di m pāa nyè. Di bá m pā menaà nke còú nde kó diwūṣtònni ìnkè.

¹⁰ Bá dii benni Anò ní túóté feṣfè bè fèuté fè kè m bo bè cíe mbe yei, fe kó meyi, nkémíété diwūṣtònni bàkè kè di wénkúnne kè di ncáá nke tú n kperi ke wenni páíí. De kó ikuó yó mbomu sáà bá dii benni kuce memáá.

Bè do cuómè idíití Isidayeeribe wūṣ nkpéi

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mòyiisi ke dò:

¹² Kè mukàmmù ní bo dii mònni bá wèè nìti yietí o ònni kpéi, mumòmmù mamù yàà bo di tuòkení mukàmmù mieke.

¹³ Bá wè wèè tùòke bè bo ò kàa ndè wèè yietí fedífè, bè kèété kè fè mààmè n taummè tou kpéi. Di yóò cuó de kó idíití n kpéi nke.

¹⁴ Bè kàa mbèè kó dimàà kétúóté yebie nsipísidè yembè kèndeètinko, bá wè wèè yietí de kó fedífè.

¹⁵ Okpààti nè fedawanfè bá wè wèè yietí fedífè bè kèété kè fè mààmè. Okpààti kòfe báá pèèté, fedawanfè kòfe me mbáá dónté, bá wè wèè yietí o ònni kpéi.

¹⁶ Kàa còuté de kó idíití imòu Isidayeeribe borè, á nyi tünñinè n taummè tou. Menñme n yó nyémè Isidayeeribe kpéi kénkánkè be fòmmu.

Bè dòòmè disòowūṣ kó kunankú

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mòyiisi ke dò:

¹⁸ Dòò disòowūṣ kó kunankú, kè ku tàri ntú disòowūṣ, kàa kù Ìnné diwūṣtònni nè n tou de saku kéánnè menie.

¹⁹ Anò nè o bí kè bè ñniiti ke òu be naàcèi.

²⁰ Kè dèe yie nkè bè báá kù bè tati dii mònni n taummè tou ke bo tuò nyepàrè diwūṣtònni ìnkè.

²¹ Bè ñniiti ke òu be naàcèi. Dè yó ntú be kó ikuó nyi sáà.

Ikuó kó mekùò

²² Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mòyiisi ke dò:

²³ Waá nti húúnti tìl kó kufṣzku naati, tibotí tibotí mírí kpeti cidòòbè bènùmmù nè sinamònni kpeti cidòòbè bèdébè nè dikéè nè kanédi kpeti cidòòbè bèdébè nè dikéè

²⁴ nè kaási kpeti cidóòbè bènùmmù. Ké dè benné n yē ndí dè benné mēè botí, nè odifíè kó mekùò ndítiribè bèkuò.

²⁵ Wèè pí nde kó mutōmmú kòò mè kōare kè mè ntú mecānīmè kó ikuó kōme.

²⁶ A yóó me mmieté n tou nè n tou,

²⁷ nè tábùri nè o kó tinenti, tefitíkèkètè nè te kó tinenti diwūōtōnni bè yó ntuò ndè tihúúnti,

²⁸ nè diwūōtōnni bè yó ntuò ndè iwūō, nè di kó tinenti, nè disōwūō kó dibuu nè di tàri.

²⁹ Á dè cānínè dīi mōnni dè ntú dèè wenni páíí. Dèè kó dimàà bo dè tōōnnè dè ntú dèè wenni páíí.

³⁰ A yóó me mmieté Anōō nè o bí ké bè cānínè kè bè ntú ikuó niùbè kēmpí n tōmmú.

³¹ Á náké Isidayeeriibe ke tú de kó mekùò ntú ikuó kōme mme, bè yó mmè pínnè ikuó tōmmú máà ndi sáà nè bè bo mbomè.

³² Di bá mmè pe, òmōu me mbáá kōare o kōme me kóo botí. Mè tu n kōme mme.

³³ Kòò mōu kōare o kōme me kóo botí, kòò mōu mè pe mbè í cānínè wè n kuó tōmmú kpéí, bèè ò dènnè o kōbe tīnni mieke.

Bè bo ndōarinè dè ikuó kóo tūdāari

³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mōyiisi ke dā: Wáá ntihiúúnti tīi kó kufōōku naati tibotí tibotí, sitodási kpeti, onikísi kpeti nè kadibanúmmù kpeti kéwáá nhānsási kpeti kè ti mmà.

³⁵ Wèè pí nde kó mutōmmú kòò ti kōare nē mukóókúú kè ti ntú n kpeti ke wenni páíí.

³⁶ Kāa ti nāa mmuyuo mbè yó nyóōrīmù n tou, n tou fīkú dè, n kōrīni dè kè ti mau. De kó tihúúnti yó ntú n kpeti nti, kè di yé ti kpéí.

³⁷ Òmōu báá kōare o kó tihúúnti me botí. Tī yó ntú n kuó tōmmú máá kpeti nti.

³⁸ Kòò mōu dāà ti botí ke bo nyo kufōōku, bèè ò dènnè o kōbe tīnni.

31

Bè yóó dāōmè metaummè tou nè di nenti

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mōyiisi ke dā:

² Míi tāāté Besadedi Uuri yaábire, Urii kó debire, Sudaa naāmùnkù kou.

³ Kòò dúú mmeçii kòò bo nyé demou ke nō nke dè dōōri.

⁴ Kòò níí bo na kékeuté dèè mu nyí bo, ké dè dōōnè mebiirimè, nè mesōō nnè disōowūō.

⁵ Kòò bo nnō ke céú yetárè ke yè dāri, ke nō nke sōū ideí ke nō ndemou.

⁶ Kòò yiénè Odiyabu Ayisamaki bire Danni naāmùnkù kou nè betōbè n dúú mbè meçii. Bèè yó ndōōri mutōmmú mumōu n da dúú mmù.

⁷ Mùu tu metaummè tou kōmu, n taummè tou, nè di yāākù nè di nenti

⁸ nè n tábùri nè o nenti, nè tesōofitíkèkètè nè te nenti nè diwūōtōnni be yó ntuò ndi tihúúnti,

⁹ nè bè yó tuò ndi iwūō nè di nenti nè disōowūō kó dibuu nè di tàri.

¹⁰ Ikuó kó tiyāàti Anōō nè o bí bè yó ndaati ti ke pí n kuó tōmmú.

¹¹ Mecānīmè kó mekùò nnè metenie n taummè tou kpéí. Dende kó dimàà bè yó ntú n da benke mè mme ké dè dōō.

Bè bo nyémè teompùtè kó diyìè kpéí

12 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi kè dò:

13 Náké Isidayeeribe kè bè nhompu teompùtè yiè. De kó diyìè yó ndò ndibenkèri ndi, mí nnè dín-di ti cuokè, dii yó mbenkú mí di tãátémè kè di bo ntú n kɔbe.

14 Di nyè de kó diyìè kpéí nkè di ncáá, di ní báá pī mmutōmmú de kó diyìè. Kè wèè pī mmutōmmú bèè ò dènnè o kɔbe cuokè kóò kùò.

15 Mutōmmú kó yewe bo yèkuò ndi seménni miéke. Diyíènni tu n kperi ndi. Wèè pī mmutōmmú de kó diyìè bèè ò kùò.

16 Isidayeeribe nyé teompùtè kó diyìè kpéí, kè di ntú ti kó metaummè sáá.

17 De kó diyìè yó ndò dibenkèri ndi mí nnè Isidayeeribe ti cuokè ke benkú n dàòmè kèínkè nè ketenkè yewe yèkuò ndi ke om̀pè diyíènni.

18 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi Sinaii tãri ìnkè kédeè kóò duò ntitápièti tidéti kumómmonku kù wàri tii ìnkè kù kuó.

ISIDAYEERIBE TÓTÈMÈ METAUUMÈ KUYIE MBE DÒNÈMÈ

32

Bè do maámè fesòmátinààfè

1 Mem̀me kè Isidayeeribe nsó mMɔyiisi í cãrike ke bo cúténi ditãri, kè bèè tíi nhAnɔ borè kóò nàkè ke dò: Ti í yé tii tũòkení Mɔyiisi wèè ti dènneni Esibiti. Tí dàò kuyie nkùù yó nti ní.

2 Kè Anɔ dò: Tóténè di pobè tootòre nè di bí initidabí nè initipobí kpeye kè n duó.

3 Kè Isidayeeribe bemouu tótè be tootòre kéduó nhAnɔ.

4 Kòò yè yiè nkéuté kè dèe naá nfesòmátinààfè. Kè Isidayeeribe pīèkè ke dò: Ntenè ti kó kuyie nkùù ti dènneni Esibiti!

5 Kè Anɔ maá diwũòtònni fe ìkè kédeè ke dò: Nanke, ti ànnè dibanni ti Yiè nKuyie nkpéí.

6 Kè dèe wenté dikũnwehni sèl kè bèè kuò iwũò kétuo ndiwũòtònni ìnkè, kékuo itei metaummè kpéí, kè bèè kari kèdi kèyà menaà nkéítè kénhau.

7 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi ditãri ìnkè ke dò: Cútè mecãã, benitibè a dènneni bè Esibiti bè dàò meyei ndiemè mme.

8 Bè pãnke bútinému kuce m bè benke kù. Bè dàò fesòmátinààfè nfe ke ninku fe ìkè, ke fié iwũò, ke náá nke tú: Isidayeeribe, ntenè ti kó kuyie nkùù ti dènneni Esibiti.

9 De kó benitibè to yeè kpeñni.

10 Yóu kè m miéke bè yé kè m bè kùò, ké da dàò kubotí diekù.

11 Kè Mɔyiisii bántè ti Yiè nKuyie nke dò: N Yiè ba nkpéí mbo nte kàa miéke yè a nitibè a benke bè a wèrimú nè a kpeti ke bè dènnè Esibiti?

12 Kàa bè kùò Esibiti kɔbe yóó yí a bè dènnè nè kemiéke nke ke bo bè kùò yetàre miéke ké bè dèè, n Yiè mbonkũnne a miéke kèyóu a bo bè cààrèmè.

13 Denteni a tãmbè Abarahammu nè Isaki nè Sakobu be kpéí nha do nàkè bè ke dò: Míi béi nke tú: M bo duò nkè di botí sũũ, kè n di duò nketenkè n yè n yóó di duò nkè, kè di nkè te sáá.

14 Mem̀me kè ti Yiè nKuyie nyóu kù bo dàòmè ku nitibè meyei nkù na mbè dàò mè.

15 Kè Mòyiisi ncutinì ditàri ke tò titápíèti tìdétì kè tì wàri tipíiti tìdè Kuyie ntannò.

16 Kuyie nkuù do dòò de kó titápíèti kè tì wàri nè ku nòùtè.

17 Kè Sosuwee keè kutoweku kénáké Mòyiisi ke dò: N yo dikpànni kó kutoweku Isidayeeribe kari.

18 Kè Mòyiisi dò: Dè í tú bè namè be dootitabè kó kutoweku, yoo bè dootitabè bè namè kòku, dibanni kó iyie nyi.

19 Bè tóónnì dii mònni Isidayeeribe kari, kè Mòyiisii yà fesomátinààfè kè benitibè au, kòo mièke peike mediè nkòo dootóo titápíèti ditàri pèri kè tì pònte pònte.

20 Kòo túóté fesomátinààfè kécóu kè dè nsúo nkòo dè nàa kéánné menie mmièke kè bè duó nkè bèe yá.

21 Kòo beke Anò ke dò: Benitibè da dòò ba kàa bè tanné meyei ndiemè mie mmièke?

22 Kè Anò dò: N da báámmu a mièke báa peike, a yému a mómmuò mbe nritibè nonnèmè meyei.

23 Bè kàtení m borè nde ke yí: Ti í yé tì tùòkení Mòyiisi wèè ti dènnení Esibiti. A ti dòò dèè yó ntú ti kó kuyie nke tì ni.

24 Kè m bè beke ke yí: Dí we mmàke mesò? Tótènnèni di tootòre kè n duó. Kè bè n duó ke n yè ànnè muháá mmièke kè dè naá fesomátinààfè.

Kuyie mpotémè Isidayeeribe

25 Kè Mòyiisii bantè Isidayeeribe dómè meyei, kè Anò bè yóu kè bè dòòri bè dómè, ke yáukúnne bemáá be dootitabè ìikè.

26 Kè Mòyiisii kote kécómmú Isidayeeribe kari ìikè kébéi nke dò: Bèè dó ti Yiè nKuyie mbèe koteni m borè.

Kè Defii naàmunkù kòbeè kòtoo.

27 Kòo bè nàké ke dò: Nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù tu mù: Bá wè wèè túóté o siè kè dí ce ndi kari tipíiti timòu, bá wè kòo kuò o tebite, o népo, o cífèè kou.

28 Kè Defiibeè yie mMòyiisi bè nàké tì, kékua Isidayeeribe sikòupísitāāti (3000).

29 Kè Mòyiisii náké Defiibe ke dò: Di duó ndimáa ndi yíe Kuyie ntómmú kpéi, di í yete di bo kuòmè bá di bí mómmanyi yoo di tebií. Ti Yiè nKuyie ndí dòò mesáa.

Mòyiisi bántèmè Kuyie nyIsidayeeribe kpéi

30 Kè dèe wenté kè Mòyiisii náké Isidayeeribe ke dò: Di cààrè kè dè deumu, n yóó wète kédekemu ditàri ìnkè tì Yiè nKuyie mborè, kè kù bántè kè kù bo yie nkù di cífè.

31 Memme kè Mòyiisii wète ti Yiè nKuyie mborè kè kù nàké ke dò: Áú! N Yiè, de kó benitibè cààrèmu mediè, bè dòò fesomátinààfè nfe.

32 N da báámmu cífè mbe, kè meè dake, á ütè n yètirì a pátiri mièke.

33 Kè tì Yiè nKuyie ndò: Áà! N yóó ütè bèè cààrè be kó yeyètè nye m pátiri mièke.

34 Kote kèniitè n nitibè n yè nhá bè kàtenè kè, n tònne yó nda bonèmu kè m mònni tùòke dii yiè m bè potè be cààrèmè kpéi.

35 Kè tì Yiè nKuyie rípotè Isidayeeribe bè duó nkè Anò bè dòò fèè sòmátinààfè kpéi.

33

Isidayeeribe wantimè Kuyie mbo bè cĕmmè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò: Íténè daborè f̄s̄ nnè Isidayeeribe a dènneni bè Esibiti, kè dí kote ketenkè n do yē n yóo duó nkè Abarahammu nè Isaki nè Sakabu nè be yaábíó.

² M bo duó n tōnni kè di ndi ni ke beti Kannahā kabe, nè Amoriibe, nè Itiibe, nè Efilibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe.

³ Kè dí ta ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè p̄ñò nkè, n né í yó ndi neínè m mómumu, di to yeè kpeñni, n yàà bo di kuò kuce kèdeè.

⁴ Kè bèe keè de kó tináaanti kè bè yèmmèe caàrè, òmòu ténke í ndáatí ke bo nsāri.

⁵ Ti Yiè nKuyie ndo nákému Məyiisi ke dò: Náké be ke dò, be to yeè kpeñni, kè m bè neínè n yàà bo bè kùò kuce beṃou dimōnni dīmáá. Bèe deite be sātí ke n yà ndò nké bè dōdòmè.

⁶ Kè bè nyiti Odebu bá Isidayeeribe ténke í ā be sātí.

Kuyie ntou

⁷ Kè bè bátè dè Məyiisii cónnè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè di nciénnè bè bátè dè mesàà, kè bè ndi yu ke tú: Kuyie ntaummè tou. Wèè dó kébéinnè Kuyie nwèe yènni bè bátè dè kékote Kuyie ntou borè.

⁸ Kè Məyiisi ité ke bo ta Kuyie ntaummè tou, bá wè wèe ité kécómmú o tou bòri kè bè nwúó mMəyiisi kòò yàa tannè Kuyie ntaummè tou.

⁹ Kòò ta, diwetirii kotení kékāá nti Yiè nKuyie ntaummè tou kó dibòri kè Məyiisi nnáánnè Kuyie.

¹⁰ Kè Isidayeeribe yà dii mōnni diwetiri, bá wè wèe nínkú kēsīnnóo ketenkè o tou bòri.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáánnè Məyiisi oniti 5 nnáánnèmè o népo. Kù dèè dii mōnni kè Məyiisii wēte bè bátè dè, kòo kóo tōnti Sosuwee Nunní biré nkpaá Kuyie ntou miéke.

Kuyie nnè Məyiisi bè nàammè

¹² Kè Məyiisi náké ti Yiè nKuyie nke dò: N Yiè, f̄s̄ yē n niité be nnitibè, a me nyí m benke wèè bo n teennè. F̄s̄ me mbéi nke tú: A yému kàa kó mesàà nni mbonè.

¹³ Kàa kó mesàà mènke m bonèmu, m benke amàà kè n da yītè weti weti, kémmàke a kó mesàà. A nyé be nnitibè tumè a kabe mbe.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N kəroomu m mómumu nha bá nyīkù.

¹⁵ Kè Məyiisi dò: Kàa í koriní a mómumu nha báa yóu kè ti ité die.

¹⁶ Kàa í ti neínè bè bo yīme kébanté a sàà nti bonèmmè mí nnè a kó benitibè. A borime ti cuokè meè yó nti yaatí tinti nè ibotí tēi ketenkè ìnkè.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yóo dàòmu a béi nti, n sàà nda bonèmu ke yé mī da táatémè.

¹⁸ Kè Məyiisi dò: M benke a kpeti.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yóo p̄ētémú a borè nè n sàà, n yóo da nákému n yètiri. Nh 55 kuó mmesémmè n dó ké mè kuó nwènwè, kécĕé n dó kécĕé nwè.

²⁰ Á né í yóo yà n yiikè, ke yé oniti í yó n yàmè kénfòu.

²¹ Dipèri marí bomu die n také, á ncómmú di ìnkè.

²² Kè m pēnké dii mōnni nè n kpeti n yóo da sōnne dipèri fiè mmè kè n da kánkè n nòutè ke yàa p̄ēténè.

²³ Kè m pɛɛtè n deite n nòutè kàa yà n yĩnkè ke yé onìtì í yóó namè kèyà n yìikè kénfòù.

34

Mɔyisii wàrimè Kuyie nkuú titápièti panti ìnkè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyisii ke dò: Cíéké titápièti tidétì kè ti ndònnè tiketiti a pànte ti kè n wàri tináàntì n do wàri ti tiketiti Ìnkè.

² Báátí nanke dikūnweñni kédekení Sinaii tãri ké nni mbaa.

³ Omòu báá da neinèni, òmòu me mbáá deke ditãri kupikù makù. Inààke nè ipe me mbáá dekení.

⁴ Kè Mɔyisii cíéké titápièti tidétì kè ti ndònnè tiketiti. Kòo pike cute dikūnweñni sèl kédeke ditãri Sinaii, ke tɔ titápièti tidé.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie ncúténí diwetiri mieke kécómú Mɔyisii také. Kè Mɔyisii yú ku yetiri.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mpɛɛtè Mɔyisii borè ke béi nke dò: Mí tu di Yiè nKuyie nke kuò mmesémmè ke cɛ̀nko, ke m mieke boo, kè n sàà ndeu, kè n dàòri m béi nti.

⁷ Míi ɔ̀s dàs mesàà nhonitì nè o yaabíó, tidapùntònti titònti tekupíítè (1000). Nh ɔ̀s cɛ̀mmu onitì o yei nnè o caàrimè nè o yetimè, m me nhɔ̀s í nwúónko oyeiwe ke dò nhò í cààrè dèmarè nh ɔ̀s potému oyeiwe nè o yaabíó tidapùntònti titàtì yoo tinàà.

⁸ De m̀onnì kè Mɔyisii nínkóo kébántè Kuyie,

⁹ ke íténi kébéi nke dò: N Yiè nkàa sàà m mènke m bònèmu n da báammu á nti neinè. N yému ke dò mbe nniitibè to kpeñni, a né ti cɛ̀ nké nti wúó nha kòbe.

Kuyie nwète ke taunnèmè ku nitibè

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyisii ke dò: N yóó di dàònè metaummè mme. M bo dàò dè a nitibè cuokè, dè mu n yí buoté ketenke Ìnkè yoo kubotí makù mieke. Isidayeeriibe yóó yàmu mutòmú n yóó da pĩnné mù mù deumu.

¹¹ Ntūnne weti weti n di náá nti yíe, kè m beti Kannahã kòbe nè Aməriibe nè Itiibe nè Pedisiiibe nè Efiibe nè Sebusiiibe.

¹² Dí ndake ke báá taunnè dimáà de kó benitibè bè yàà bo naá ndidĩntãri di kpéi.

¹³ Dí può mbe wũtòrè kéu yetárè bè fiíkú yè kékéké be tewuó.

¹⁴ Dí báá fié be bókè, mí ndi Yiè nKuyie n dó di ntū mmí nwe m máà.

¹⁵ Dí báá bè m̀òtènè metaummè mamè, kè di bè taunnè bè yóó fiému yebókè ké di yú kè dí wènné kèdi,

¹⁶ Kè dí túóké be kó besapàmbè képuó ndi kó bedapàmbè kè bèe bè tannè mubɔ̀féu mieke.

¹⁷ Dí bá mmáátí yemátibókè.

¹⁸ Dí níí báá mpɛ̀è wèè í kòorenè mutie mùu muuti de kó dibanni ke dò yeve yèyiekè n di bennè yèè we dididèi kóo tãnkù mieke di ncáá mpɛ̀è wèè í kòorenè mutie mùu muuti, kéndò n di nàkémè wèè tãnkù mieke nke di yèmè Esibiti.

¹⁹ Dí bí ìi tu Mpo í yóó ntú n kòbe mbe nè di wũs ketiyi ìi tu idaai, inààke nè ipe nè sibóó, dí ndè nni duò.

²⁰ Disãmmarímbii didaari ketiri di níí di cèètenè dipebii didaari, kàa mè nyí yóó di cèète a pité di f̀nii kékuò, ke nni ndonnè di bí ìi tu Mpo.

Di níí bá nkòriní m borè di nou sitetisi.

21 Di ní pī mmutōmmú yewe yēkuò, diyiénni yìè kéom̄pè bá mudōrimù mōnni, bá mudidèl mōnni.

22 Di ní ànné tidipànti kó dibanni kéānné dididèl banni dipaà.

23 Di nitàbè ní kōtení m borè dibenni miēke kuce mētāāti, mí ndi Yìè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù.

24 N yóò betimu ibotí kēpēkūnne di tenkè, di kōtení dii mōnni m borè dibenni miēke kuce mētāāti, de kó mēfiè mmiēke òmòu báá cōuté di tenkè.

25 Di báá féúté fēðfē kēwēnnénè fe yīī mpēè wèè í kōōrenè mutie. Diyentēbanni òfē kó imaa mbá nkpaá kētūakēnè dikūnwehni.

26 Di ní tōní tidipànti mí ndi Yìè nKuyie nciētè nè yetebe ketiyè. Di ní báá bénnénè dibōbii di yō miè.

27 Kè ti Yìè nKuyie náké Mōyiisi ke dō: Wāri de kó tináānti tii tu mí nnè f̄́ nnè Isidayeeribe ti kó metaummè kūnni.

28 Kè Mōyiisi mbonè ti Yìè nKuyie nditāri ĩnkè ke dō yewe sipísìnàà nè deyènnè sipísìnàà, ò í di, ò me nyí yā mēniē. Kè ti Yìè nKuyie nwāri titápiētí tidéti ĩnkè ku tannò tēpítè.

Mōyiisi cùténimè Sinaii tārì kuce medérímmè

29 Kè Mōyiisi ncutiní Sinaii tārì ke tō Kuyie ntannò kó titápiētí tidéti. Bá ò í yé ke dō nho ìkè miēti ò do náānnè mēè kpeí nKuyie.

30 Anōō nè Isidayeeribe kè bèe yà o ìkè miētīmè kēyote bè bo ò tōōnnēmè.

31 Kè Mōyiisii yú Anōō nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèe kōtení kōo mbè náānnè.

32 De kó difōnkúò kè Isidayeeribe bēmōuu kōtení kōo mbè nàà nti Yìè nKuyie nhò duò nti Sinaii tārì.

33 Mōyiisi bè náké dii mōnni ke dèè kékāá nkuyààkù o ìkè.

34 Kòò tati dii mōnni ti Yìè nKuyie nciētè wèe deite kuyààkù. Kòò ta ke yènni wè mbè nàà nKuyie nhò duò nti.

35 Kè Isidayeeribe nwúò nho ìkè miētīmè. Kòò bè náké ke dèè wèe káá nkuyààkù kēmbaanè ò bo wēte kētāmè ti Yìè nKuyie mborè.

KUYIE NTAUMME TOU KÓ MUDŌRÌMÙ

35

Diyiè yìénni tumè tēom̄pùtè

1 Kè Mōyiisi tíi nyIsidayeeribe bēmōu kè bè náké ke dō: Ntenè ti Yìè nKuyie nni nduò nti ke yē ntí nti tū:

2 Yewe bo yēkuò ndi seménni miēke mutōmmú kpeye. Diyiénni tu tēom̄pùtè nte, ke tú ti Yìè nKuyie nkperi. Wèè pī mmutōmmú de kó diyiè bèe ò kù.

3 Bá kè di borè di báá tōtīnne muháá nteom̄pùtè yìè.

Isidayeeribe pāmmú yèè pā̀rè Kuyie ntaummè tou kpeí

4 Kè Mōyiisii sōoté kēnnáá nyIsidayeeribe ti Yìè nKuyie nhò duò nti ke tú:

5 Wèè yèmmè dós wèe pā nyepārè ti Yìè nKuyie nyēbotí yēbotí, mēsō nyoo ntimátí péiti yoo disōwū̀,

6 nè mupààkómmú mùù dō mmebèrimè nè mùù dō nfetònfè nè mùù dō mme yīī nnè mupààkonkperimù nè tibōciti.

7 Tipedakōnti wū̀sti nè tikōnkpeti nè detekperè kó ideí.

⁸ Fitirè kó mekùd nne tihúúnti kè bèe kòorene ikuó kó mekùd nne tihúúnti bè tùd nti.

⁹ Yetàrè yèè dò ndimantónni nè yetásààyè teyè nè dikoutéyaàbòri sámpòri nè dicĩncĩnkónni ikuó nùti kpéi.

¹⁰ Kè mecii nyembèe kotení bemou kédòd mutómmú ti Yiè nKuyie nyè ntí dòd mù.

¹¹ Mùu tu Kuyie ntou nè di yààkù nè di mamánnè nè di bòrè kó ideí nè ticádòoti nè yesàñkè nè yecaube.

¹² Kuyie ntou nè di pàati nè di pòkù nè kuyaàkpenkpetĩnkù.

¹³ Tabùri nè o pàati nè o nenti nè pèèbè bè pā bè Kuyie.

¹⁴ Tefitíkèkèè nè te nenti nè te bake nè mekùd mbè yó ntè tùdnnè mè.

¹⁵ Diwūstónni bè yó ntuò ndi tihúúnti nè di pàati nè ikuó kó mekùd nne tihúúnti bè yó ntuò nti, nè kuyaàkpenkpetĩnkù.

¹⁶ Diwūstónni bè yó ntuò ndi iwūš nè disòwūš kó teditè nè di kó ipàati nè di nenti nè di buu nè di tārì.

¹⁷ Kudànkù kó kuperí nè ku kó yesàñkè nè yecaube nè kudànkù kó dibòri kó kuyaàkpenkpetĩnkù.

¹⁸ Kuyie ntaummè tou nè kuperí de kó yesàñkè nè ye wēi,

¹⁹ nè ikuó yàati bè bo mpĩnnè ti Kuyie ncĩtè mutómmú nè ikuó yàati Anò nè o bí bè yó ndaati ti ke pĩnnè Kuyie ncĩtè mutómmú.

²⁰ Kè Isidayeeriibe bemou íté Mòyiisi borè.

²¹ De kó difónkúò bèè kó dimàà yèmmè dš bè bo pāmè kè bè ntouní be pāre bè pā yè ti Yiè nKuyie, nke bo dònè ku taummè tou, nè tinenti bè yó mpĩnnè ti ku tómmú nè tikoutéyàati.

²² Benitidaabè nè benitipòbè bèè yèmmè dš kè bè ntouní mesò nkò tisàti tibotí tibotí: Yetootòre nè demámánnè nè siparáheú nè mefĩmme ke de nkù pāa.

²³ Bèè màke tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò nfetónfè nè tii dò mmeyiĩ nè mupààkonkperimù nè tibòciti nè tikònkpeti kè bè ndè touní.

²⁴ Kè betòbè touní timátí péití nè disòwūš ke pāa nti Yiè nKuyie. Bèè màke detekperè kó tidabèti kè bè nti touni ke bo dònè Kuyie ntou.

²⁵ Benitipòbè bèè nò nke duòkù kè bè ntouní mupààkonkperimù bè dùòkù mù nè mùu dùòkenè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò mmeyiĩ nne tii dò nfetónfè.

²⁶ Kè benitipòbè tòbè bèè nò nke duòkù tibòciti kè bè nti dùòkù.

²⁷ Kè Isidayeeriibe kó bekótibè ntouní yétásààyè yebotí yebotí yèè yóó dari tekoutéyaàbòtè nè dicĩncĩnkónni.

²⁸ Ke touní mekùd mmèè cónkonè fitirè nè ikuó kó mekùd nne tihúúnti tii tùd.

²⁹ Isidayeeriibe bemou benitidaabè nè benitipòbè bèè yèmmè dš, kè bè ntouní be pāre ke pāa nti Yiè nKuyie, kè bè bo dònè ku tómmú kù ti nàkémè Mòyiisi.

Betisadiedi nè Odiyabu bè pĩnmè mutómmú

³⁰ De kó difónkúò kè Mòyiisi náké Isidayeeriibe bemou ke dš: Ti Yiè nKuyie nkuù tātè Sudaa naàmùnkù mieke Uuri kó dehire Besadedi.

³¹ Koò píe nku Yaá nkoò duò mmecii nkòò yé mutómmú mumou.

³² Ke šš na kékeuté mecii, ke nò nke máátí mesò nne timátí péití nè disòwūš.

³³ Ke nò nke céú yetásààyè ke ye dàri ò yè dònè dè, ke nò nke céú ideí. Ò do tú oyánti nwe.

34 Kè múnke me ndòò Danni naàmùnkù kou Ayisamaki birè Odiyabu kè bè nnò nke benkù benitibè mutòmú.

35 Kuyie mbè duómumu mecii nkè bè nò nke céú yetásààyè, ke nò nke dōari tifènti, ke kpènti mupààkómú mùù dò mmebèrimè, nè mùù dò mmeýĩ nnè mùù dò nfetònfè nè mupààkonkperimù, ke nò nke duòkù tiyàati. Bè do nòmumu ke yánti demòu boti.

36

1 Memme kè Betisadiedi nè Odiyabu nè beyántibè tǎbè ti Yiè nKuyie nduó mbè mecii nkè bè nò nke yánti, ke bo na kédòò tikòuténenti bè yó mpínnè ti ti Yiè nKuyie n tou mieke mutòmú kèntù nKuyie ntì nàkémè Mòyiisi.

2 Kè Mòyiisii yú Betisadiedi nè Odiyabu nè benitibè tǎbè ti Yiè nKuyie nduó mbè mecii nkè bè nò nke yánti, ke duó mbemáá ke bo pí nde kó mutòmú.

3 Kòò bè duó nylsidayeeribe pāa nyèè pǎrè, kè bè bo dǎnnè Kuyie ntaummè tou. Bá dùì kúnweñni kè benitibè baa ntòuni be pǎrè bè pā yè Kuyie.

4 De mǎnni betǔmbè bémou bèè duó mbemáá ke dōari Kuyie ntaummè tou kè bèè kǔnnè be tǔmmú, kékate Mòyiisi borè kòò nàké ke dǎ:

5 Benitibè pāmmú yèè pǎrè sǎnnèmu ke pèxéte ketike ti bo dǎnnèmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kù yèmmè.

6 Kè Mòyiisi pǎnkee duó nkè bèè pǐkè Isidayeeribe kari ke dǎ: Onitidòu yoo onitipòkù, òmòu ténke báá pā demarè Kuyie ntuou kpéi. De mǎnni kè bèè yóu bè bo mpāammè.

7 Bè do pāmu kè dè nsǎnnè bè bo dǎnnèmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou késús.

Bè dǎnmè Kuyie ntaummè tou

8 Memme kè beyántibè mómmbembèe dǎò Kuyie ntuou, kèduòkenè mupààkonkperimù tiyaáyónti tepíite tii dò mmebèrimè nè tii dò mmeýĩ nnè tii dò nfetònfè, ké ti kpè nkè dè ndò mbeĩnkembàribè.

9 Kè ti okùmè mbo métiri tepíite nè mènàà kè ti pèkùmè mbo métiri mèdémè, kè ti mmà timòu tepíite tente.

10 Kè bèè ti tau ntinùmmù tinùmmù,

11 kécátiné tiketiti tinùmmù mǎnku iwēi ìì dò mmebèrimè ké me nyĩ titeti tinùmmù.

12 Kè de kó iwēi mbo sipísìnùmmù ku mpíkù nè kutèkù ke dò nyitǎbè.

13 Kè bèè dǎò mesò nkó iyári kè ì ndò nyifòdinyári ìì yó mpèùnè sipísìnùmmù kè bèè taunnè de kó tiyàati kè tii naá nkùmáà.

14 De kó difònkúò kèduòkenè tibòciti tiyaáyónti tepíite nè kùmáà, de kó kuyààdèrikù kuù yó nkǎnké Kuyie ntuou.

15 Kè de kó tiyaáyónti okùmè mbo métiri tepíite nè mènùmmù kè ti pèkùmè mbo métiri mèdè mèdè.

16 Kè bèè keté kètau ntinùmmù ké me nyĩ tisònti tikuò,

17 kécátinnè kuyààkù ketikù makù kù tuuténè dè kutèkù iwēi sipísìnùmmù, ké me nyĩ kutèkù,

18 kédòò disòowũ kó iyári sipísìnùmmù késeunnè de kó iwēi kè dèè naá kuyààkù kùmáà.

19 Kè bèè nukù tipekònti ké ti cèké kè tii wũóté kè bèè dátinnè Kuyie ntaummè tou ké nòò kukònkperikù.

20 Kè bèè deè kédòò nKuyie ntuou nè detekperè kó tidabèti.

21 Bá kùù dabekù kè ku okùmè ríbo métìrì mènùmmù, mepèkùmè sàntimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù.

22 Bá kùù dabekù kè kù mmòke meyàà mmédémè démè mèè yóó seunè timátì péítì kó yecaube. Kuyie ntaummè tou kó tidabeeti timòu do me ndò.

23 Kè bèè dǎò tidabeeti sipísìdè tìi yó mbo diyìè yìèni kè kubakù cànkù bíékè.

24 Kè bèè dǎò yemátìcaube sipísìnàà tidabeeti yó ncómmù yèè ìnkè, bá kùù dabekù yecaube yèdèè yetòre dǎo mmèè botì.

25 Kè bèè dǎò tidabeeti teti sipísìdè tìi yó mbo kubakù yóú bíékè.

26 Yemátìcaube péiyè sipísìnàà bá kùù dabekù yecaube yèdèè,

27 kédǎò tidabeeti tikuù tìi yó mbo de kó ditou fitimè dè ìikè bíékè.

28 Kè titeti ncáá nke bo tidéti tìi bo ditou kentimè mefitimè de ìikè bíékè.

29 Kè de kó tidabeeti ndétìrìnè tìtòbè kè dè sànnè kédekoo kémáá de ìnkè kè bèè tì pìnnénè mumámáá. Tì do me ndò ntidé ditou kentimè.

30 Kè ditou fñkúò bíékè mmòke tidabeeti tìni timátì péítì kó yecaube tepítè nè yèkuù bá kùù dabekù yecaube yèdèè.

31 Kè bèè cíékè detekperè kó tidabeeti ipààti kè ì mbo ìnùmmù bá kùù píkù, kè ì bo mpí nKuyie ntaummè tou,

32 iteyì ìnùmmù kupíkù tekù. Itel ìnùmmù de ìikè bíékè.

33 Kè de cuokè kó kupánní tǎnnè yesànkè cuokè ku mmànkù nè kutekù.

34 Kè bèè tì dàri timòu mesòò ntidabeeti nè ipánní kédǎò desòòmámánnè ipánní yó ntúò dèè mièke.

35 Kè beyántibèè dǎò kuyaàkpenkpetínkù nè mupààkonkperímù nè tipeciti tìi dǎo mmebèrimè nè tìi dǎo mmeýíí nnè tìi dǎo nfetònfè. Kè bèè kù kpè ntifènti kè dè ndò mbeìnkèmbàribè.

36 Kè bèè cíékè detekperè kó ideí yesànkè yènáà, ké yè dàri mesòò, nkéánnè yebàkè bè níi yóó saa nyè kuyaàkù, kédǎò yemátìcaube nè timátì péítì yesànkè yó ncómmù yèè ìnkè.

37 Kè bèè dǎò kuyaàkpenkpetínkù kùù yó nkpeti ikuù dieku ké kù kpè mmupààkonkperímù nè tipeciti tìi dǎo mmebèrimè, nè tìi dǎo mmeýíí nnè tìi dǎo nfetònfè.

38 De kó difñkúò kédǎò bá dii sǎà dibàù nè meyàà nè ideí pámpánníyì, ké dè dàri demòu mesòò, nkédòòndè disòowùò kó yecaube yènùmmù, bá dii sǎà di kó dicaubii.

37

Bè dǎòmè Kuyie ntaummè tou

1 De kó difñkúò kè Betisadièdii dǎò Kuyie ntaummè tou ké di dǎòndè detekperè kó tidabeeti, kè di okùmè ríbo métìrì òmáà nè sàntimétìrì sipísìdè nè mènùmmù, mepèkùmè sàntimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù, di cómmè sàntimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù.

2 Kè bèè di dàri mesòò ndi ìnkè nè di mièke ké di kpè mmesòò ndi ìnkè kéfitè,

3 kédǎò desòòmámánnè dènáà, bá kùù mànkù mùmáà.

4 Kòo cíékè detekperè kó tidabeeti ipààti ké ì dàri mesòò,

5 ké ì tǎnnè di pítì ke bo ndi tǎunè.

6 Ò dèè memme kédǎò te pòkù nè mesòò mmáà kè ku okùmè ríbo métìrì òmáà nè sàntimétìrì sipísìdè nè mènùmmù, kè ku pèkùmè ríbo sàntimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù,

7 ké kù dǎòndè mesòò mmáà kédǎò tifènti tidéti ku ìnkè kè tì ndò mbeìnkèmbàribè ke cómmù metaummè tou pítì tidé.

8 Kè ku nfènkù míbo ku mpíkù kutèkù kupíkù tekù, kè tì nwē nke di taunè,

9 ke cómmù ke wetí títòbè, kè tì ìlè co ditòu, kè tì fiètì di diéké.

Bè dðòmè tábùrì bè yó ndakù dè pèéè bè pāa mbè Kuyie

10 Dè kó difōnkúò kédòò tábùrì nè detekperè kó tidabèetì, kòo okùmè míbo méfìrì òmáá, mepèkùmè méfìrì kó dikéè, mecómmè sántimétìrì sipísìyiekè nè mènùmmù.

11 Kòo ò dàrì mesòò nsààmè, kòo mmàke kukākù kéfítè, kè bèe kù kpè mmesòò,

12 kédòò kudabekù kè kù pèkùmè mmànnè tenòùtè kòme kéfii nyi mànke inàà kè kù kpè mmesòò nkéfítè.

13 Kòo dòò desòòmámánnè dènáà kètōnnè i mànke inàà tábùrì tuuté ndè o tààke.

14 Kè dè ntókèné kudòú bè fií nkù kè bèe tōnnè ipààti bè yó nhò tounè ì.

15 Kòo cíéké detekperè kó tidabèetì ipààti, kè ì dàrì mesòò mbè yó ntounè ì tábùrì,

16 kédòò yebò kèínnè tábùrì ìnkè nè ibòòke nè icuutì nè sibúkúsí bè ní yóó míféténè dè. Kè bèe dè dðònè demòu mesòò nsààmè.

Bè dðòmè tesòofitìkèkètè

17 Dè kó difōnkúò kè bèe dòò tesòofitìkèkètè nè mesòò nsààmè, kè tè uté kè tè nwē ntimáti tímáá, tè tàrì nè tè bàkè nè tè tòkè nè tè kèkèe nè dèè dò mmutepóó.

18 Kè tè cuokè kó kudòú míbo kè ibake bo ku mpíkù itāāti, kutèkù itāāti.

19 Bá kùù bàku kè kù màke yetòkè yètāāti kè yè dōnnè mutie bè tu mù amandíe kó mupóó.

20 Kè dè cuokè kó kudòú màke yetòkè yènàà kù tuutéénè dè ibake, kè yè dōnnè mutie bè tu mù amandíe mu kó mupóó.

21 Dè kó ibake ku mpíkù itāāti kutèkù itāāti tuutéénè dè, dè cuokè kó kudòú kè dè màke yetòkè.

22 Yetòkè nè ibake kè dè wē nke tú mesòò nsààmè máá bè yìemmè ke uté.

23 Kè bèe dòò sikkèe kè sì míbo siyiekè nè tinentì teti: Ihaakè nè dèè yó nkounè mutápeí. Demòu kè dè ntú mesòò nsààmè.

24 Bè do dðònè mèè sòò ntefitìkèkètè nè tè nenti, me cèékù do bo cidóòbè sipísitāāti ndi, mesòò nsààmè máá.

Bè dðòmè diwūstōnni bè yó ntuò ndii ìnkè tihúúnti

25 Dè kó difōnkúò kòo dòò diwūstōnni bè yó ntuò ndè tihúúnti kè di dðònè detekperè kó tidabèetì, kè di okùmè míbo méfìrì kó dikéè, mepèkùmè méfìrì kó dikéè. Di do màmù tipíiti tinàà, mecómmè méfìrì òmáá. Kè bèe di ànnè yebàkè kè yè ndi taunè.

26 Kè bèe di dàrì mesòò nkéfítè di píiti tímòu, di ìnkè nè di mièke nè di biè nkè di kpè mmesòò nkéfítè nè di bàkè.

27 Kè bèe dòò desòòmámánnè dèdérè ke di tōnnè di píiti, kukākù bè kpè nkù kó difūò kè dè tōnnè idéi ke bo ndi tounè,

28 kécíéké detekperè kó tidabèetì ipààti idéi kè ì dàrì mesòò.

29 Bèè dðòri tihúúnti kè bèe dòò ikúó kó mekùò nnè tihúúnti tì fōòku naati bè yó ntuò nti diwūstōnni ìnkè.

38

Bè dðòmè diwūstōnni bè yó nfeu dii ìnkè iwūò nè dè kó kunankù

1 Dè kó difōnkúò kè Betisadièdii dòò diwūstōnni bè yó ntuò ndii ìnkè iwūò bè feu ì Kuyie, kè di dðònè detekperè kó tidabèetì, kè di okùmè míbo méfìrì mèdémè

nè dikée, kè di pèkùmè mme mbo, di do mamu di pîiti tinàà. Kè di cómmè ríbo métiri òmáà nè dikée.

² Kè bèe dǎǎ bá kùu mànku de ìnkè kǎku bá kù dibàù kè yè ntaunè diwūstǎnni ke wē ntimátì timáà kè bèe yè dàri disǎwūǎ.

³ Kòo deè kédǎǎ de kó titǎnnenti tibotí tibotí: Yebǎ nè tikǎpenti nè yebǎ diyè nè simátikǔmpeé yenii nkpesi nè tikàdàabuuti. Demǎu kè bèe dè dǎǎnè disǎwūǎ.

⁴ Kè bèe dǎǎ disǎwūǎ kó tedìtè kè tè pǎnnè diwūstǎnni cuokè, fekǎntifè fūǎ,

⁵ kédǎǎ demámánnè dèndà kécátínnè tedìtè mànke ìndà bè yó ntúǎ dè ipààti.

⁶ Kè bèe cíékè ideí nè detekperè kó tidabeti kè ì dàri disǎwūǎ,

⁷ bè ní yóǎ tǎnnè ì diwūstǎnni pîiti kèna kè di tuóté. Bè do di dǎǎnè tidabeti nti kè mǎfiè nni mbo di mieke.

⁸ Kè bèe dǎǎ disǎwūǎ kó dibuu nè di kó ditàri kè di ntú benitipòbè bèè do ǎ mbo Kuyie ntu bǎri be kó tǎwéitè.

Bè cǎǎtemè metaummè tou tiyààti

⁹ De kó difǎnkúǎ kòo dǎǎ kuyààkù nè mupààkonkperímù kǎfii nKuyie ntaummè tou difǎnkúǎ kubakù cǎnku bíékè. Kè ku okùmè ríbo métiri sipísínúmmù,

¹⁰ kè kù pítínnè ipààti sipísidé de kó ipààti nè yecaube yèè ì tǎ, kè dè tu disǎwūǎ. De kó ipààti kó yebàkè nè ipààti ì pǎrmù kè dè tu timátì péítì.

¹¹ Kè kubakù cǎnku bíékè kperè me ndò. Kè dè okùmè me mma, ke baa cáátì meè botí.

¹² Kè diyè taà kèè bíékè kperè me ndò, kè de kó meokùmè ríbo métiri sipísidé nè mènúmmù, kè baa píítì meè botí, kè de kó ideí bo tepíítè nè yecaube tepíítè.

¹³ Diyè yièni kèè bíékè dibòri bo kùu píkù kè ku pèkùmè múнке ríbo métiri sipísidé nè mènúmmù.

¹⁴⁻¹⁵ Dibòri pîiti tidé bá kùu píkù kè kuyààkù okùmè ríbo métiri mèyiekè nè dikée. Bá kùu píkù ipààti itáàti nè yecaube yètáàti.

¹⁶ De kó kuyààkù kumǎbè bè fii nkù Kuyie ntaummè tou, kù do tú kùu dùǎkenè kùnku mupààkonkperímù.

¹⁷ De kó ideí kó yecaube do tú disǎwūǎ ndi, yebàkè nè ideí ì pǎrmù kè dè tu timátì péítì ke tuuténè ì pǎrmù.

¹⁸ Kè beyántibèe kǎpè nkuyààkpenkpetínkù mupààkonkperímù mùu dǎ mmeberimè nè mùu dǎ meyí nnè mùu dǎ nfetǎnfè. Kè ku okùmè ríbo métiri tepíítè, mecómmè métiri mèdémè nè dikée. Kè ku pèkùmè mǎnnè kuyààkù kùu fité Kuyie ntaummè tou.

¹⁹ Kè kù mpíítì yesañkè yèndà kè yè córmù yecaube yèndà ìnkè, demǎu kè dè tu disǎwūǎ, kè yebàkè tu timátì péítì, ye yatimè, nè ideí ì pǎrmù ke ì dàri timátì péítì.

²⁰ Ideí bè fii nyi Kuyie ntu nè de kó kudànkù kè dè tu disǎwūǎ.

Bè bàtemè tinenti bè dǎǎnè ti Kuyie ntaummè tou

²¹ Nte bè do dǎǎnè tii nenti Kuyie ntaummè tou ti màmè: Ikuǎ nenti do bo dii mieke. Mǎyiisi weè do duǎ nkè Kuyie nkuǎ nùiti Anǎ bire Itamaa nè Defiibe kè bèe kaa nde kó tinenti.

²² Sudaa naàmùnkù kou Uu yaàbire Uuri kó debire Betisadiedi, weè do pǎ mmutǎmmù mumǎu kéndǎnnè ti Yiè nKuyie ndo mù duǎmmè Mǎyiisi.

²³ Kè Danni naàmùnkù kou Ayisamaki birε Odiyabu nhò teénnè, ò do tú oyánti nwe ke nò nke céú ideí, ke d̄ori tifènti, ke kp̄ntinè tipeciti tii dò mmèbèrimè nè tii dò mmeyĩ nnè tii dò nfetònfè.

²⁴ Isidayεeribe do p̄a mèè s̄o nkó dimàà kè bè bo d̄ònnè Kuyie ntaummè tou mè do bo cidóòbè sikou sini nè sipisiyiekè nè bèyiekè (877) nè kadámmù sikou sitāati (300) ndi. Bè do beúnè tèè biètè tinènti tii yóó d̄ònnè Kuyie ntaummè tou tè do cáámmu.

²⁵ Isidayεeribe bè do k̄aa mbè kè bèe p̄a timáti péiti kè ti mbo cidóòbè sikoupsitāati nè tepítè nè bèyiekè (3017) nè kadámmù sikou siyiekè nè sipisínùmmù (750) de kó tēbiètè Ìnkè.

²⁶ Benitibè bè do k̄aa mbè do bo sikoupinkou sikou, nè sikoupsitāati nè sikou sínùmmù nè sipisínùmmù (603550) bèè do m̄oke yεbie nsipisidé kéndèètinko beè do p̄a s̄ampó s̄ampó kè d̄ε w̄enné m̄emme.

²⁷ Kè bèe túóté cidóòbè sikoupsitāati (3000) timáti péiti kéd̄o yεcaube tekòutè (100) Kuyie ntaummè tou kó yēsānkè kp̄éi, nnè kuyaakpenkpetínkù, de miεke k̄oku, bá d̄ii caubii kè di m̄m̄ake cidóòbè sipisitāati.

²⁸ Cidóòbè tepítè nè bèyiekè nè dikéè beè do kpaá, kè bèe ti túóté kéd̄o nnè yēsānkè kó yebàkè kédari yε yatimè timáti, kè ti nd̄ònnè ip̄àati ìi yóó p̄ánné.

²⁹ Dis̄awū̄d̄ bè do p̄a di kè dindi m̄bo cidóòbè sikoupsidé nè tekòutè nè sipisidé nè bèn̄àà (2124).

³⁰ Kè bèe di túóté kéd̄o nnè Kuyie ntaummè tou b̄ori kó yεcaube, kè di ntúóté kéd̄o nnè diwū̄st̄ònni, nè teditè nè diwū̄st̄ònni nenti s̄anti.

³¹ Kè bèe di nd̄ònnè yēsānkè yèè fité Kuyie ntaummè tou kó yεcaube nè dib̄ori kpeye dem̄ou nè Kuyie ntaummè tou kó yēsānkè nè yèè di fité.

39

Bè d̄òmmè ikuó niùbè kó tiyàati: Dikoutéyaab̄ori

¹ Kè bèe túóté tipeciti tii dò mmèbèrimè nè tii dò mmeyĩ nnè tii dò nfetònfè, kéd̄o nnè ikuó niùti An̄o tiyàati ò yó mp̄innè t̄i ti Yiè nKuyie ntaummè tou miεke mutōmmù, kè bèe t̄i d̄ò kénd̄o nnè Kuyie ndo t̄i nàkémè M̄oyiisi.

² Kè bèe d̄ònnè dikoutéyaab̄ori nè mup̄àaknkperimù mùù k̄akénè tipeciti tii dò mmèbèrimè nè tii dò mmeyĩ nnè tii dò nfetònfè, kè di kp̄è m̄mes̄o,

³ kè di deti mes̄o nkó iw̄ēi, kénk̄ònnè mup̄àaknkperimù mùù dò mmèbèrimè nè mùù dò mmeyĩ nnè mùù dò nfetònfè.

⁴ Kè bèe d̄ò iyaab̄obaati idéi kétuuté diyaab̄ori m̄ankè bè níi bo di bàátínè ì.

⁵ Kè bèe d̄ò kuyaabombouñkù ke kù nw̄enné diyaab̄ori ke tau ke dò nde t̄abè. Bè do di d̄ò kè di nd̄ònnè t̄i Yiè nKuyie ndo t̄i nàkémè m̄me M̄oyiisi,

⁶ kéd̄o yētásàayè bè tu yè k̄adinád̄inni k̄ew̄enné kè yè d̄anne nè mes̄o yεbaayo, kékeri yε Ìnkè Sak̄obu bí yètè.

⁷ Kè bèe yè c̄atínè diyaab̄ori kó iw̄ēi yεbaayo Ìnkè kòò bo nyé Isidayεeribe boti tepítè nè idéi k̄ōme. Bè t̄unne t̄i Yiè nKuyie ndo t̄i nàkémè m̄me M̄oyiisi kè d̄è d̄ò.

Bè d̄òmmè dic̄inc̄ink̄ònni

⁸ Kè beyántibèe d̄ò dic̄inc̄ink̄ònni nè mup̄àaknkperimù mùù k̄akénè tipeciti tii dò mmèbèrimè nè tii dò mmeyĩ nnè tii dò nfetònfè.

⁹ Kè bèe t̄i p̄òo mmédémè kè di okùmè nè di p̄ékùmè kè d̄è mm̄annè s̄antimétiri sipisidé nè mènùmmù.

10 Kè bèe di dàri itácuó inàà. Kucuó ketikù kpeye, kè diketiri ndò ntisēūmíétì, kè didèrì ndò ntiyāpemiétì. Kè ditāānni ndò mmenósōnnù.

11 Kucuó dérìkù kpeye kè dii nni ndò mmecūmmè kè diteri dò ñnùúsi kè diteri dò nsàncirè.

12 Kucuó tāānkù kpeye kè dii nni ndò ntiwetì kè diteri dò mpūtìpūtì kè diteri dò mmetekāā.

13 Kucuó naankù kpeye kè dii nni ndò tinóbènti kè diteri dò ntimantōnti kè diteri do nditáwūò kè bèe danne bá dii tári meso nyīnkè.

14 Kè bèe kerì Isidayeri bí tepíitè nè idéi yètè de kó yetárè ñnkè. Bá dii tári diyètiri dimáá, bè do yè kerì bè 55 kerì mēè botí nku onitì cannimè tàmpóò ñnkè.

15 Kè bèe ànnè dicīncīnkōnni mesoōfimmè mèdémè kè mè ndò nyiwēi,

16 kédòò isoowēi idéi nè desoāmámánnè dèdérè kè de cātinnè diyaàbòri mánke dēñkè kpeyi idé.

17 Kè bèe cātinnè mesoōfimmè kó iwēi idé dicīncīnkōnni kó demámánnè.

18 Kè bèe tuuté iwēi yómmè tēmè yebakóyo borè, dè bo yiemme kè tekoutéyaàbòtè níi mbo o cīncīnni.

19 Kè bèe dōò desoāmámánnè terè dèdérè kécātinnè de fūò tekoutéyaàbòtè de mieke bíkè.

20 Kè bèe dōò desoāmámánnè terè dèdérè kécātinnè tekoutéyaàbòtè baati fūò kuyaàbomboúnkù yá ndè yuu.

21 Kè bèe dōò kuhōù kùù dò mmebèrimè késeu ndicīncīnkōnni kó demámánnè nè tekoutéyaàbòtè kpeye kè de ñwē nke tau kè dicīncīnkōnni báá tote. Bè do dè dōò kè de ndōnnè ti Yìè nKuyie nti nàkémè mme Mōyiisi.

Tikoutéyààti teti

22 Kè bèe duòkenè tipeciti tii do mmebèrimè dikoutéyaàbòri tekoutéyaàbòtè yó nnónké dii ñnkè,

23 kèduòke diyuu yó nyiè dè, kè de ndò nyékéyékè ke báá kētè,

24 kèkpè ndiyaàbòri fūò kèfitè nè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii dò mmeyiī nnè tii dò nfetōnfè nè mupààkonkperimù kè de ndò nyetebe bè tu yè kèdènáti.

25 Kè bèe dōò nè meso nsààmè isoòdede kécātinnè diyaàbòri fūò kèfitè, kénsokù diè nkèdènáti, diè nfededefè.

26 Bè do cātinnè kèdènáti bè nè idedeké kesoó nsoó nde tabè cuokè nke, kéndōnnè ti Yìè nKuyie ndo ti nàkémè Mōyiisi.

27 Kè bèe yíe kèduòke yeyaàbòrè nè mupààkonkperimù Anòò nè o bí kpéi,

28 kédòò feyitoodáfè nè mupààkonkperimù nè tiyaàbomboúnti nè ifietì.

29 Kè bèe dōò kuyaàbomboúnkù kè kù kpè nnè mmupààkonkperimù mùù kòkénè tipeciti tii dò mmebèrimè nè tii do mmeyiī nnè tii do nfetōnfè. Kè bèe dè dōò kè de ndōnnè ti Yìè nKuyie ndo ti nàkémè Mōyiisi.

30 De kó difōnkúò kè bèe dōò meso nsààmè kó temátipètè, kèkerì ikuó kó mecannimè ke dō: Wèè cáá nti Yìè nKuyie nkpeí.

31 Kè bèe tè pīñnéne kuhōù kùù dò mmebèrimè o tīnni kuyaàbomboúnkù ñnkè kéndōnnè ti Yìè nKuyie ndo ti nàkémè Mōyiisi.

Bè dèèmmè mutōmmù ke mù benke Mōyiisi

32 Isidayeri bè do tūnnemu nweti weti ti Yìè nKuyie nnákè ti Mōyiisi, kédòò Kuyie ntaummè tou.

33 Bè dèè dii mōnni kè de tōní demou kèduó mMōyiisi Kuyie ntaummè tou nè di kó tinenti timòu:

Yesànhkè nè yebàkè nè idei ipámpánníyì nè tidabæeti nè yemáticaube.

³⁴ Kupekànkù kó kuyaawũskù nè kukàkperíkù, nè kuyààkù kùù kpetí de miêke.

³⁵ Kuyie ntaummè tou nè di nenti tì bo di miêke nè di pààti nè di pòkù

³⁶ nè tábùrì nè o nenti nè pèè bè yó mpāā mbè Kuyie nnè de kóo pèè.

³⁷ Tesoofitíkèkètè nè te kó sibúkúsi nè te nenti nè mekùò mbè yó ntè tũðnnè mè.

³⁸ Diwũstònni nè ikuó kó mekùò nnè tihúuntì bè yó tuò ntì nè kuyaakpenkpetínkù kùù yó nkpetí Kuyie ntaummè tou.

³⁹ Disoawũò kó diwũstònni nè di ditè, demou disoawũò nè de kó ipààti nè di nenti,

nè dinaabuu bè yó nniiti di nè di kó ditàri.

⁴⁰ Nè tiyààti bè fii ntì Kuyie ntaummè tou kó kudànkù nè de kó yesànhkè, nè de kó yeaube, nè kuyaakpenkpetínkù kùù yó nkpetí dibòri kudànkù kperi, nè ku kó iwèi nè yesànhkè,

nè tinenti tímou tì yó mpīnnè Kuyie ntaummè tou miêke mutōmmú.

⁴¹ Tikoutéyààti ikuó niùbè níí yó ndáátì tì ke pīnnè Kuyie ncīètè miêke mutōmmú.

Nè ikuó niùti diwè Anoo nè o bí bè yó ndaati tì ke pīnnè be tōmmú.

⁴² Isidayeeribe do tũnne ti Yiè nKuyie nnáké mè mme Mōyiisi kédòò de kó mutōmmú mumou.

⁴³ Kè Mōyiisi yà bè dòòmè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke yè ndè ndòmmè, ké bè pā Kuyie nkó mesàà.

40

Bè bo cónné mèè botí Kuyie ntaummè tou

¹ De mōnni kè ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi ke dò:

² Dibenni kóo tãnkù ketiwè kó diyie ketiri yiè á cónné metaummè tou,

³ kéinnè metaummè tou, ikuó nenti bo dii miêke, a di ĩnné kufáá mbè í yó ndi wùò ndè.

⁴ A yóò de nyīnné tábùrì, kedaá mpèèbè di m pā bè, kétóni tefitíkèkètè kécóu nte fitíyì.

⁵ Kàa dè tannè disoahúuntònni di yó ntuò ndii ĩnkè tihúuntì, ké di ĩnné kè di nwetì metaummè tou. Kàa núnné kuyààkù kùù yó nkpetí ikuó tou kó dibòri,

⁶ kécónnè diwũstònni di yó ntuò ndii ĩnkè iwũs di n feu i, kè di mbò n taummè tou bòri ìlkè.

⁷ Kàa ĩnné dinaabuu di níí yó nniiti dii miêke ditou nè diwũstònni de saku, ké di píe mmenie.

⁸ A fii metaummè tou tiyààti kéánné dibòri ké di kpetínné kuyààkù.

⁹ Kàa dèè memme á túóté mekùò nkéyore metaummè tou ĩnkè nè tinenti tì kó dimàà bo di miêke ké tì cànné, kè tì wenke, kénwenni.

¹⁰ A múнке yore mekùò ndiwũstònni ĩnkè, ké di cànné ké di wénkũnne, kè di ntú dii wenni páíí.

¹¹ Nè meè kùò mmáà ndi a yóò wénkũnne mè dinaabuu nè di kó ditàri.

¹² Kàa dèè memme á yú Anoo nè o bí ké bè kòtenè metaummè tou bòri ké bè wùò,

¹³ kédátínné Anoo ikuó yààti, kóò cànné kòo ntú ikuó niùti ke pí n tōmmú.

¹⁴ Kàa duò nkè Anoo bíí tóónní kàa bè dàtínné sikoutéyaabòo,

15 Ké bè còu mmeKùò nké bè cànné a dòòmè be cice, kè bè ntú ikuò niùbè kémpí n tómmú. A yóò bè còu mmèè kùò, mmèè yó nte bembè nè be yaábíò kè bè ncáá ke tú ikuò niùbè sáá.

Moyiisi cònnémè Kuyie ntaummè tou

16 Kè Moyiisi dàò ti Yiè nKuyie nhò nàkè ti weti weti.

17 Kè bèè cónné Kuyie ntaummè tou dibenni déri kóò tánkù ketiwè diyie ketiri nè bè yémè Esibiti.

18 Kè Moyiisi fíi nyecaube nè tidabæti nè ideí pámpánniyi nè de kó yesānkè,

19 kè bèè di dátinné kuyààkù kénós nkutekù kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkémè.

20 Kè Moyiisi túóté Kuyie ntannò epíitè wàri tii tápieti Ìnkè kéānnè ku taummè tou mieke kè bèè tōnnè ipàati, ké di pòò ndi pòkù,

21 ké di tanné ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke, kékpetinné kuyààkù kè benitibè bá ndi yàù, Kuyie ndo ti nhò nàkémè.

22 Kòò tanné tábùri de mieke, kóò Ìnné kubakù yóò bíékè képéennè kuyààkù kùù kpeti dibòri,

23 kédaá nde Ìnkè péèbè bè pā bè ti Yiè nKuyie, kù do ti nhò nàkémè.

24 Kòò tanné tefitíkèkètè Kuyie ntuò mieke, kéñné kubakù cànkù bíékè kéwetinné tábùri,

25 kétuò nte fitiyi ti Yiè nKuyie nyìkè, kéndònnè kù ti nhò nàkémè.

26 Kòò Ìnné disaðhúúntònni de mieke kéwetinné kuyààkù kùù kpeti dibòri,

27 kécsú ntihúúnti de Ìnkè, Kuyie ti nhò nàkémè.

28 Kòò núnné kuyààkù dibòri kaku,

29 kécónné diwūòtònni bè yó ntuò ndii Ìnkè ti Yiè nKuyie nyiwūò kè di ntókénè dibòri, kè bèè féuté Kuyie nfeðfè kétuò nké kù pānè yepāre teyè. Kù do ti nhò nàkémè.

30 Kòò Ìnné dinaabuu diwūòtònni nè Kuyie ntaummè tou de saku, ké di píe mmenie nké bè bo nhounè bemáà.

31 Moyiisi nè Anòò nè o bí bè do me nniitinè ke me nhounè be naàcèi.

32 Bè do 55 me nhóúnè bemáà bè tati dii mōnni ti Yiè nKuyie ntaummè tou, yoo bè dó kétóónnè dii mōnni diwūòtònni. Kuyie ndo me ntii nàkè Moyiisi.

33 Kè Moyiisi fíi nyidei Kuyie ntaummè tou nè dihúúntònni kékpetinné kudánkù kó dibòri kuyààkù. Ó do me ndèè o tómmú.

Kuyie nkó tidieti do píemmè ku taummè tou

34 De mōnni kè diwetiri kotení kédátinné ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè ku dieti di píe.

35 Moyiisi í nna ke bo ta ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke.

36 Kè diwetiri ité, bèè ité, bè do me nhō mbe cèmmu mumòu mieke.

37 Kè diwetiri í nampe bè báá ité bè mbaà di bo ité dii yiè.

38 Kè di ní ndáátí ti Yiè nKuyie ntaummè tou kuyie mōnni, keyènkè kéndò ndihāātīni, be cèmmu mumòu mieke. Bè do 5 nkè bè bátè dè, dè mme ndò.

Ikuó nìùbè tǒmmú pátírí Di mpátírí tǒ tii náànti

Dínáànkéè ketirí ikuó nìùbè pátírí mieke ti náá nKuyie ndo ǎǎ yúmè mme Mǎyiisi metaummè tou mieke ké nhò náànnè. De kó dipátírí dimǎu mieke ti yóó yámu Kuyie nnàkémè Mǎyiisi ku kuó nè ku tannò péu Isidayeeribe kprí. Nè kù bè dǎúnnèmè dinùù ke tú kè wèè tǔ nku tannò ke dǎori yè yémme deé yó nte kè wè nfòù (18:5, de kó tináànti bomu Odommu mukámmù 10:5). Kuyie nné náké mu Isidayeeribe ke bè wénkúnne bè bo deite mèè botí yedǎntàré yèè yó mbè diití bembè nè ku be kó metaummè nè bè dò nkéndòmmè, kè metaummè tou menke ntú metaummè tou. Bèè feu iwǔs Kuyie nkè bè ntú nyikuó duó ke dòmme kè ikuó nìùbè ndake de kó mutǎmmú kprí, ké ntú benitibè. Bá wèè nití Isidayeeribe mieke kè wèè yenténè omáá medǎǎrimè yeimè kù yetemè ke bá ncaári ikuó nè be kó medǎǎrimè mieke. Kuyie nyí tú meyei nkòku, kù sàmu, ke dǎ benitibè. Kuù tu mufòmmu, deé te kè kù dǎ ku nitibè nsá kù dòmme, kè deé yie nkè be mǎmmǎmbe kè bèe mǎote mufòmmu, kémǎote medǎkùmè kù duó nyèè tannò Isidayeeribe.

Mémme Yesu yè nti dèntemè ke ikú ye ìnkè ke béi nke tú: Dí ndó di kǎbe tǎbè di dí mèè botí di mǎmmǎmbe (Matie 22:39).

Di mpátírí náànti duó ke dòmme

1. Iwǔs féù kó ikuó 1-7

2. Mǎyiisi cǎnnémè ikuó nìùbè ketibè Kuyie ntǎmmú kprí 8-10

3. Dèè ci nè deé í ci 11-16

4. Isidayeeribe cǎámmè ke tú Kuyie nkǎbe:

Mùù te kè bè í dò nkényo mmeýí 17

Kuyie ndonté bè bo ndó mèè botí betǎbè 18-20

Ikuó tǎmmú nè yebaa nyèyiekè Sifube dò nke níí baá nyè bá dii benni 21-23

Kuyie ntannò nè ku kuó nè kù bè dǎúnnè dii nùù 24-27

IWŪS FÈÙ KÓ IKUÓ

Bè yó nfeu ì wǔs ke tuò

¹ Ti Yiè nKuyie ndo yúo Mǎyiisi ku taummè tou borè nde kóò náké ke dò:

² Á náké Isidayeeribe ke dò mí ndi Yiè nKuyie n tú:

Kè di kóò mǎu dǎ ké n féuté feǎfe, fè bo na kéntú fediefè yoo fesámpǎfè.

³ Kè wèè dǎ ké n féuté feǎfe kétuo, fè ntú fedaafè kénkpa kuyènkù, kòo fè kùo metaummè tou bǎrinnùù kè n cǎuté o pǎnni.

⁴ Wèe daá nho nùtè fe yuu ké fè nni nféuté kétuo kè n cǎuté o pǎnni kóò cíè nho yei.

⁵ De kó difǎnkúò kòo n féuté o ǎfè metaummè tou ìkè kè ikuó nìùbè Anǎo bíi mífeté meýí ndiwǔǎtǎnni dii bo metaummè tou bǎrinnùù kékíté,

⁶ ké fè fèté kékéké fe tùòti.

⁷ Kè ikuó nìùbè Anǎo bíi tǎtinnè muháá ndiwǔǎtǎnni kítii nyideí,

⁸ kétúóté itùòti nè diyuu nè mekùò nkperè kédaá ndiwǔǎtǎnni muháá ñyínkè,

⁹ kékóúté tinauti nè yekpáá nkè ikuó niùtíi de tuò ndemǎu diwǔǎtǎnni ìnkè. De kó feǎfe yóo tuǎmmu kéntú dipǎnni dii kó kufǎǎku n naati mí ndi Yiè nKuyie.

10 Kòò mǎu mē ndó kẹ́fẹ́útẹ̀ fẹ̀pièfẹ̀ yoo tebuɔ̀tẹ̀ kẹ̀ m pǎ kẹ̀tuɔ̀ ndẹ̀ ntú dẹ̀daarẹ̀ kẹ̀nkpa kuyẹ̀nkù.

11 Kòò dẹ̀ nni n fẹ́útẹ̀ diwūṣ̀tǎnni bakù cǎnku bíkẹ̀ metaummẹ̀ tou bǎrinùù, kẹ̀ iku5 niùbẹ̀ Anǎo bíi mífẹ̀tẹ̀ meyĩ ndiwūṣ̀tǎnni kẹ́fitẹ̀.

12 Kòo kẹ́kẹ̀ fẹ̀ tùòti kẹ̀ iku5 niùti i daá ndiwūṣ̀tǎnni muháá òyínkẹ̀ nè diyuu nè mekùò nkperẹ̀,

13 kẹ́sútẹ̀ tinauti nè yekpáà nkẹ̀ iku5 niùti dẹ̀ nni mbenke kẹ̀ dí dẹ̀ tùò ndemǎu diwūṣ̀tǎnni ìnkẹ̀. Dẹ̀ kó fẹ̀ṣfẹ̀ yóo tuǎmmu kéntú dipǎnni òdii kó kufṣ̀ku n naati mí ndi Yiè nkuyie.

14 Kòò mǎu mē ndó kẹ́kuɔ̀ tenòtẹ̀ kẹ̀ m pǎ kẹ̀tuɔ̀, wẹ̀e tǎní tenónkpete yoo dikpetinónkperi.

15 Kẹ̀ iku5 niùti tẹ̀ kǎtenẹ̀ diwūṣ̀tǎnni borẹ̀ kẹ́yíútẹ̀ tẹ̀ fǎnii kẹ́tǎtẹ̀ tẹ̀ yuu kẹ̀ dí tùò ndiwūṣ̀tǎnni ìnkẹ̀, kẹ̀dẹ̀ite tẹ̀ yĩ nkémíétẹ̀ diwūṣ̀tǎnni píku,

16 kẹ̀dẹ̀ite tẹ̀ bòtiri nè tẹ̀ citi, kẹ̀ dẹ̀ útóo diwūṣ̀tǎnni píku diyie yièni kẹ̀è bíkẹ̀ bè uutoo dẹ̀ mutápeí mmekùò nkǎmu,

17 kẹ́yatẹ̀ tenòtẹ̀ tẹ̀ fièti saku, kẹ́yóu kẹ̀ dẹ̀ nkpaá cáátí kòo tẹ̀ tùò ndiwūṣ̀tǎnni ìnkẹ̀, tẹ̀ yóo tuǎmmu kéntú dipǎnni òdii fṣ̀ku n naati mí ndi Yiè nkuyie.

2

Tidiiti kó yepǎrẹ̀

1 Kẹ̀ ti Yiè nkuyie nnákẹ̀ Mǎyiisi ke dǎ: Kòò mǎu dó kẹ̀ m pǎ tidiiti tì ntú tisaàti, kòò tì nǎa nkẹ́yǎore mekùò nkẹ́cǎnnẹ̀ tihúúnti,

2 kẹ́tǎní dẹ̀ kó muyuo nkẹ́du5 nyiku5 niùbẹ̀ Anǎo bí, kẹ̀ bèe yẹ̀tẹ̀ dẹ̀ kó muyuo mmùù mē nkǎkénẹ̀ mekùò nkẹ́yóótẹ̀ tihúúnti timou dẹ̀ ìnkẹ̀ kẹ̀tuɔ̀ nkẹ̀ dẹ̀e benke ke dò ndipǎnni òdii tǎn tǎn n kperi. Dẹ̀ kó dipǎnni yóo tuǎmmu kéntú dipǎnni òdii fṣ̀ku n naati mí ndi Yiè nkuyie.

3 Dẹ̀ kó muyuo mmùù sùs, mmùù yó ntú Anǎo nè o bí bè kǎmu mmu ke yé bè mù nni mpǎmẹ̀ mu kẹ̀ mù cáá.

4 Kẹ̀ wẹ̀e dó kẹ̀ m pǎ tidiiti kó dipǎnni, kòò dó kẹ́pǎnnẹ̀mu dẹ̀ kó tidiiti wẹ̀e ǎntenẹ̀ dẹ̀ kó muyuo nsààmù nè mekùò nke báá ǎnnẹ̀ mutie mùù muuti pẹ̀è, kẹ́pǎnnẹ̀ dẹ̀ kó mudii kẹ́waare mekùò.

5 Kẹ̀ kupémpẹ̀nkù mē nni nku, wẹ̀e ǎntenẹ̀ muyuo nsààmù nè mekùò mmáà, ke báá ǎnnẹ̀ mutie mùù muuti pẹ̀è,

6 kẹ̀ kù wẹ̀rí kẹ́yǎore mekùò nku ìnkẹ̀. Tidiiti kó dipǎnni ndi.

7 Kẹ̀ wẹ̀e dó kẹ̀ m pǎ tidiiti kó dipǎnni, kòò dó kẹ̀ tì ciemmu wẹ̀e ǎntenẹ̀ mekùò ndẹ̀ kó muyuo.

8 Wẹ̀e mē ndó kẹ̀ m pǎ dẹ̀ kó dipǎnni, kòò di tǎntẹ̀ ke dẹ̀e wẹ̀e tǎní kẹ́du5 nyiku5 niùti kòò di kǎtenẹ̀ diwūṣ̀tǎnni borẹ̀.

9 Dẹ̀ kó dipǎnni mieke nke, iku5 niùti yóo yẹ̀tẹ̀mẹ̀ kẹ̀tuɔ̀, nkẹ̀ dẹ̀e benke ke dò ndipǎnni òdii tǎn tǎn n kperi. Dẹ̀ kó dipǎnni yó ntú òdii tǎn òdii kó kufṣ̀ku n naati mí ndi Yiè nkuyie.

10 Dẹ̀ kó muyuo mmùù sùs mmùù yó ntú Anǎo nè o bí bemáà kǎmu mmu, ke yé bè mù nni mpǎmẹ̀mu.

11 Di yóo m pǎ tii diiti kó dimáà tì ní bá nkǎkénẹ̀ mutie mùù muuti pẹ̀è, di báá tì kǎrenẹ̀ mutie mùù muuti yoo mecekùò nkẹ̀tuɔ̀.

12 Di bo na ké m pā di paa nkó tidiketiti, tì né bá ntú tìl yóo tuo ntìl kó kufɔ̄ɔku n naati.

13 Di níí ànné mukókúú nyepārè yeməu di yóo nní mpāā nyè, di níí báá yóu di bo ànnémè mukókúú nyepārè yeməu yèè tu tidiiti. Mukókúú mbenkú metaummè n di dɔ̀nè mè yó mbomè mmè sáà. Yepārè yeməu di m pāā nyè níí nhā mukókúú.

14 Kè di yóo m pā di paa nkó tidiketiti dí tì pūñné kéúnté képuo mbá di báá fūūti,

15 kɛyɔ̄ɔrɛ mekùò nkécɔ̀nné tihúúnti. Tidiiti kó dipānni ndi.

16 Kè ikuó niùti yèté de kó muyuo mmùù me nkəkéné mekùò nkéyóóté tihúúnti timou de ìnkè kétuo, nkè dèe benke ke dō ndipānni diməu tú n kperi.

3

Kuyie nnàkémè bè níí bo kù féúté mèè botí fèðfè metaummè kɔfè

1 Kè tì Yìè nKuyie nni nsəké ku náànti kébéi nke dō: Kòò məu yó n féúté fèðfè metaummè kɔfè, kè dinaadaa ndi yoo fenife fè ntú fèè kpa kuyènkù.

2 Wèe tóni o ðfè metaummè tou bòrinùù kénós nho nɔu fe yuu ké fè féúté, kè ikuó niùti Anoo bíi míété meyīī ndiwūstònni kéfité,

3 kédeite metaummè kó fèðfè kó imaa mmieke bè yó n tuo nyi: Tinauti kó mekùò nnè mèè tì dàátí.

4 Nè yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kutúúúú nè mekùò mmèè càátínè yeō nè yeceumbè.

5 Kè Anoo bíi dè tùóté kéwənnénè bè yóo tuo nfè kedaá ndiwūstònni ideí ìnkè kétuo. Dè tu dipānni ndi dii kó kufɔ̄ɔku n naati.

6 Kè fèðfè sámpófè me nni nfe ò dó ké n féútémè metaummè kprí, kè fedaafè nfè yoo fenife fè ntú fèè kpa kuyènkù.

7 Kè fepièfè me nni nfe ò dó ké n féútémè, wèe fè tóni metaummè tou ìikè,

8 kénós nho nòutè fe yuu ké fè féúté metaummè tou bòrinùù, kè Anoo bíi míété meyīī ndiwūstònni kéfité.

9 De kó fèðfè metaummè kɔfè, bèe deite mekùò nkperɛ kè dè ntú n kperɛ, kè bèe dè tūò nkékééte kuyóú kuməu kù tuuténè dè kudiiku, nè mekùò mmèè càátínè tinauti nè mèè tì dàátí.

10 Yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kudiiku nè mekùò mmèè càátí yeō nè yeceumbè.

11 Kè ikuó niùti dè nni ntuo ndiwūstònni ìnkè, n kperɛ nde.

12 Kè tebuotè me nni nte, wèe tè tóni metaummè tou ìikè,

13 kénós nho nòutè te yuu ké tè féúté metaummè tou bòrinùù. Kè Anoo bíi míété meyīī ndiwūstònni kéfité.

14 De kó difònkúò, nte ò yóo tuo ndè n kprí, mekùò mmèè càátínè tinauti nè mèè tì dàátí.

15 Yeceumbè yedé nè ye kó mekùò nnè kudiiku nè mekùò mmèè dàátí yeō nè yeceumbè.

16 Kè ikuó niùti tuo nde kó imaa ndiwūstònni ìnkè. N kperɛ nde dipānni dii kó kufɔ̄ɔku n naati.

Mekùò nkperɛ kó dimàà, mí ndi Yìè nKuyie mmí dè te.

17 Òmòù bá nyo mmeKùò nnè meYĩ mbá kè di bo kèè bíékè, dè tu iku5 nyi di kpéí nnè di yaábíó sáá.

4

Iku5 niùbè bo nfeu ù wĩó meyei ncíémme kpéí

DÈENNÌ: Iku5 niùti diewè kó meyei ncíémme kpéí

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè Mòyiisi ke dò:

2 Náké Isidayeeribe ke dò:

Kè dè kpeténè òmòù kòò dòò iku5 yete dè, kòò dòò n yè di báá dòò de kó dèmarè.

3 Kè dè dò nyiku5 niùti bè cǎíné wè n tǎmmú kpéí weè yeté ke dòò meyei nke tanné n niùbè meyei mmièke. Wè n féúté dinaadaà dii kpa kuyènkù, meyei nhò dòòmè kó meciémme kó feǎfè nfe.

4 Wèè fè tǎní metaummè tou iikè, kèdaá nho nòùtè di yuu Ìnkè ké di nni nféúté,

5 káyènté meYĩ nkétannè metaummè tou,

6 kèpòtè o nǎmbii kémíété kuce mèyiekè kuyààkù kùù kpetí metaummè tou bòri de mièke kperi,

7 kécǎnné de kó meYĩ nhò yèntémè dihúúntǎnni dii bo metaummè tou mièke di kó yebàkè Ìnkè. Kòò dèè wèè cóú mmeYĩ nsǎmme diwũstǎnni dii bo metaummè tou bòrinùù di fũǎ.

8 Nte bè yóó dǎòmè de kó dinaadaà bè n féúté di meyei ncíémme kpéí, meKùò mmèè cǎátínè tinauti nè mèè tì dàátí,

9 nè yeceumbè yedé nè ye kó meKùò nnè kudiiku nè meKùò mmèè dàátí yeǎ nè yeceumbè yedé,

10 kéndǎnnè bè baa ǎǎ deite dè feǎfè bè n féúté fè metaummè kpéí nkè iku5 niùti dè tǎò mbè tǎò ndè bè n feu ù wĩó.

11 De kó dinaadaà kǎnkù nè di maa nnè di yuu nè di kpáá nnè di nauti nè di piti,

12 di maa nyimòu cénke, bèè ì tǎ kédenne bè kari, kékǎtenè dibòri dii cǎá, bè uutoo dè iwũ kó meKùò nkó mutápeí, kétǎtinnè muháá ndibòri bè tǎátè di ke uutoo iwũ kó mutápeí mbè yóó de ndi tǎò.

DÈENNÌ: Isidayeeribe bemòu kó meyei ncíémme kpéí

13 Kè dè dò ndè kpeténè Isidayeeribe bemòu ndi, kè bè dòò n yè mbè báá dòò de kó dèmarè bá bè í yé.

14 Kè bè banté dii mǎnni de kó meyei mbèè waá ndinaadaà dii kpa kuyènkù ké di kǎtenèni metaummè tou iikè.

15 Dehdè Isidayeeribe kó bekótìbè yóó nǎómme be nòu dinaadaà yuu Ìnkè metaummè tou iikè ké di nni nféúté kè n di cǎé ndi yei.

16 Kè iku5 niùti diewè waá mmeYĩ nkétannè metaummè tou mièke,

17 kèpòtè o nǎmbii meYĩ nkémíété kuce mèyiekè kuyààkù kùù kpetí metaummè tou bòri de mièke kperi.

18 Kòò dèè wèè cǎnné de kó meYĩ nhò miétémè dihúúntǎnni dii bo metaummè tou mièke di kó yebàkè, kòò dèè wèè cóú mmeYĩ nsǎmme diwũstǎnni dii bo metaummè tou bòri di fũǎ.

19 Kòò deite de kó dinaadaà kó meKùò mmemòu ké mè tǎò ndiwũstǎnni Ìnkè.

20 Ò baa dǎò dǎòmè o kó dinaadaà meyei ncíémme kperi ò yóó me ndǎò be kperi, ké bè dòò meyei ncíémme kó iku5, kè m bè cǎé.

21 Wèe denne de kó dinaadaà Isidayεεribe kari ké di tùo nhò do tùo mmèè botí o kperi. Isidayεεribe bemou yei ncfémmè kperi ndi.

TÁÁTI: Wèè baké o kó meyei ncfémmè kpéí

22 Kè dè dò ndè kpeténè wèè baké, kòò dǎò mí ndi Yiè nKuyie nyí dǎ de kó dèmarè.

23 Kè bè ò nàké o yei nhò dǎò mè, wèe tóni dibòdaà dii kpa kuyènkù,

24 kénós nho nùtè di yuu ìnkè ké di nni nféuté bè feu dè iwūš bè tùò nyi. O yei ncfémmè kó feǎfe nfe.

25 Kè ikuó niùti diewèe pǎtè meyi nho nómbii kémiété diwūštǎnni bàkè, kécóú mmeyi nsómme de kó diwūštǎnni fūš,

26 kétuǎ nfe kùò mmeǎu de kó diwūštǎnni ìnkè mè tu dipǎnni ndi dii fǎòku n naati, kǎme, kòò dǎò meyei ncfémmè kó ikuó kòò deeténè o yei nkè nh ò cǎé.

NÁÁ: Benitibè sǎmbè, bá wè o kó meyei ncfémmè kpéí

27 Kè dè dò ndè kpeténè benitibè mieke nke òmǎu, kòò dǎò n yè mbè báá dǎò de kó dèmarè.

28 Kè bè ò nàké ò dǎò mèè yei nwèe waá tebóniite tèè kpa kuyènkù,

29 kénós nho nùtè te yuu ké tè nni nféuté bè feu dè iwūš bè tùò nyi.

30 Kè ikuó niùti diewèe pǎtè meyi nho nómbii kémiété diwūštǎnni bàkè, kécóú nko meyi nsómme de kó diwūštǎnni fūš,

31 kédei dèè kó dimàà tu mekùò mbè šš dei mèè botí feǎfe bè kùò fè metaummè kpéí nfe kǎme, ké mè tùò ndiwūštǎnni ìnkè mè tu dipǎnni ndi dii fǎòku n naati, kòò dǎò meyei ncfémmè kó ikuó kè nh ò cǎé.

32 Kè de yiè mme ndó kéféuté fepièfè nfe ké m pǎ, wèe tóni fenife fèè kpa kuyènkù,

33 kénós nho nùtè fe yuu ké fè nni nféuté bè feu dè iwūš bè tùò nyi.

34 Kè ikuó niùti pǎtè o nómbii fe yi ò nkémiété diwūštǎnni, bè tùò ndii ìnkè iwūš di bàkè, kécóú nko mesómme di fūš,

35 kédei mekùò mmeǎu bè šš deime metaummè kó feǎfe kǎme ké mè wènnénè dèè šš tuǎ nkétuǎ ndiwūštǎnni ìnkè n kpéí, kédǎò de yiè mmeyei ncfémmè kó ikuó kè nh ò cǎé.

5

NÚMMŪ: Medonnimè mamè meyei ncfémmè kó ikuó ìnkè

1 Kè dè dò ndèmarè dǎò kè bè waá mbèè yà, ke náá nke tú de yiè mbo yà, kàa yé ke cǎéké ke yete a bo béimmè, fǎò te meyei.

2 Kòò mǎu wèe me nkááké dèmarè ikuó yè ndèè sī, ké kuwanwankù makù nku yoo feǎfe yoo debambaànnè, kòò dè kááké bá ò í yé, ke sīnkúnne omáá ke tǎ de kó meyei.

3 Kòò me nkááké oniti mǎu nwe ikuó yè nwèè sī mbá ò í dake, kè dè boní kòò banté ò tǎmè de kó meyei.

4 Kòò mǎu wèe nùu me nhò fiténè kòò pàrikènè mí nKuyie n yètiri, bá ò í toti o yèmmè, kè dè boní kòò banté ò tǎmè de kó meyei.

5 Kòò tǎ de kó meyei nkó mèmamè ò dò nké mè dáammu.

6 Wèe tóni fepenife yoo tebóniite kéüté de kó meyei, ké ikuó niùti o dǎò meyei ncfémmè kó ikuó, kòò deeténè de kó meyei.

KUO: Becrìbè bo nfeu ù wūš meyei ncfémmè kpéí

7 Kè dè dò nhòmòu í mọke fepièfè yoo tɛbuɔtè ke bo n féúté ò dḡḡ mèè yei nkprí kè nh ò cǐé, wèe tóní sínónkperípíe sídési yoo yekpɛtinónkperɛ yèdèé, kè n féúté tɛmáá kétuɔ nkénféúté tetetè ò dḡḡ mèè yei nkprí kè nh ò cǐé.

8 Wèe dè tóní kédúo nyiku5 niùti kòo keté kéféúté meyei nǐémǐmè kɛtɛ. Wèe fǔtɛ tɛ fǎnǐ ò mɛ mbáá tǔtɛ tɛ yuu,

9 kédɛitɛ tɛ yǐ nkémíété diwǔḡtǎnni píkú kécóúnko mesǎmmɛ diwǔḡtǎnni fǔḡ, meyei nǐémǐmè kɛtɛ nte,

10 kékúo tɛdété kétuɔ nyiku5 yémǐmè. Kè iku5 niùti ò dḡḡ meyei nǐémǐmè kó iku5, kè nhò cǐé nho yei.

11 Kè dè mɛ ndò nhòmòu í mọke sínónkpeé yoo yekpɛtinónkperɛ, wèe tóní muyoo ncidóòbè bènàà, ò báá mù yǎɛ mɛkúò nhò mɛ mbáá cǎnnè tihúúnti mu ñkè, ke yé meyei nǐémǐmè kǎmu mmumè.

12 Wèe mù tóní kédúo nyiku5 niùti, kòo mù yété dinacekutiri, kèwènnénè dèè yóó tuɔ nkétuɔ, kè dèe bɛnke mumòu mù tumè n kǎmu mmu, mù yóó ntu meyei nǐémǐmè kǎmu mmu.

13 Kè iku5 niùti ò dḡḡ meyei nǐémǐmè kó iku5 kè nhò cǐé nho yei.

Kè iku5 niùti nte musǎmmu ò ɔ nte mèè botí tidiiti kó yɛpārè kǎmu.

Bè bo nfeumè iwǔḡ meyei nhūtímù kpéi

14 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dḡ:

15 Kè dè dò ndé kɛtɛnè òmòu kòò kááké yɛpārè bè m pāá nyè, wèe tóní dipedaà dii kpa kuyènkù dii donku mànnè bè kèété ìi díítí n taummè tou kpéi, mmeyei nhūtímù kó fèḡfè nfe.

16 Wèe yietí ò yùúkú dè n taummè tou kénós nkè dè mmànnè ò bo totémè ò yùúkú dè yewétiyè yènùmmù kó òmáá kòo dè du5 nyiku5 niùti. Kè iku5 niùti féúté dii pedaa kóò dḡḡ meyei nhūtímù kó iku5 kè nh ò cǐé nho yei. Dɛ kó iku5 nyi memmɛ.

17 Kòò mòu yeté ke dḡḡ n yè n yí dḡ dè, ke í yé, dɛ kó meyei mbaa bo o yuu ñkè nke.

18 Kè dè boní kòò banté wèe dɛitɛ o wǔḡ mieke dipedaà dii kpa kuyènkù kè di donku mànnè bè kèété ìi díítí meyei nhūtímù kpéi nkè iku5 niùti ò dḡḡ meyei nhò dḡḡ mè ke í yé mɛ kó iku5 kè nh ò cǐé.

19 Dɛ kó dipedaà tu meyei nhūtímù kɛpɛri ndi. Ke yé dɛ yiè nni nyeténèmu.

20 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéi nke dḡ:

21 Kè dè mɛ ndò nhòmòu wèe ciitè o kou ke n yeténè, kòo kou ò dǎúnnè dèmarè yoo ò dè nhò bànnè, kòò ò ciitè ke di o kɛpɛ,

22 kòò mɛ mpɛtè dèmarè ndɛ ke nènni, ke parikè ke bo sǎnnɛ, nè dɛ kó mɛdǎḡrímè yime botí.

23 Kòò dḡḡ dɛ kó meyei mbotí ò dḡ nké dè fǎḡmmu, ò yùúkú dè yoo ò fietɛ dè yoo bè ò dǎúnnè dè, yoo ò pèté dè,

24 yoo ò sóú nke pariku. Nè dɛ kpéi nwèe yietí kénós nkè dè mmànnè kòò do dè toté kuce mènùmmù dèmáá na mmàmè. Bè ò yà dii yiè òmǎmmànni ndi ò dǎmmè kèyietí wèe tɛ dɛnennè.

25 Kòò dèè memmɛ ò né dɛitɛnǐ dipedaà ò wǔḡ mieke dii kpa kuyènkù, dii mànnè iku5 niùti kèété ìi díítí meyei nhūtímù kpéi.

26 Kè iku5 niùti ò dḡḡ meyei nhūtímù kó iku5 kè nhò cǐé mbá kòò do dḡḡ mèè yei mbotí.

6

Ikuó ì tukúnè muwūsféu nè tidiiti kó yepārè

DEÈNNÍ: *Iwūō ì feú ke tuò*

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

2 Náké Anoo nè o bí ke tú:

N yē nkè bè n feúté fēḏfē ke tuò ndiwūṣtònni ìnkè bè báá yie nkè de kó muháá nkú. Mù nyié nke cóú nkè dèe wenténè.

3 Kè ikuó niùtli dáátí dikòutéyaàbòri, dii dùòkenè mupaàkonkperímù, kéyi defetire dèè dùòkenè mupaàkonkperímù, kédeè ke né kouté mutápeí mmekùò nkòmu bè n tuò nfeè òfē kòmu ké mù Ìhné diwūṣtònni píkù,

4 kédeite o yààti kéánnè titeti ké mù tò kédenne bè kari, kékòtenè dibòri bè tãáté di de kpéí.

5 Diwūṣtònni kó muháá mbáá kú. Bá dii kúnweñni ikuó niùti níí mù tii nkénóó nfeḏfē fēè ṣṣ tuò nke né na kétuò mmekùò mmetaummè kó ikuó kòme.

6 Diwūṣtònni kó muháá nyó ncóummu nsáá mù báá kú.

DEÈNNÍ: *Tidiiti kó yepārè*

7 Nte tidiiti kó yepārè kó ikuó yo ndòmmè:

Anoo bí ì níí yóó yè tóní dihúúntònni borè.

8 Bè níí yēté muyuo nnè mekùò nnè tihúúnti timòu bè ṣṣ cōnné tì mu ìnkè, kétuò ndihúúntònni ìnkè, dèè benkú mumòu mù tumè n kòmu, dipānni ndi dii kó kufṣòku n naati.

9 Anoo nè o bí kè bè di de sònnè, bè me mbáá kòorenè mutie mù muuti péè, bè báá kari sòntíkoo kó dibòri ké mù di. Bèe kari metaummè tou kó kudànkù nku ké mù di.

10 De kó mudii bè báá mù kòorenè mutie mù muuti kèpūnné ke yé bè m pā tii diiti ke tuò ntii sùómmè, tì tu n kpèti nti ke dònne bè ṣṣ m pā fēḏfē meyei ncémmè kpéí nyoo meyei nhútímù kpéí nkè dèe sús.

11 Anoo kó kuwuò nkòbe bèe yóó nyo nde kó mudii bè m pā ke yēté ke sùó mmù, dè yó ntú di kó ikuó nyi sáá.

12 Kè ti Yiè nKuyie nyié kébéinnè Mòyiisi ke dò:

13 Nte Anoo nè o bí be yó m pā dii pānni bè yóó bè cānné dii yié ikuó tómmù kpéí. Bèe waá mmuyuo nsáàmù cidóòbè bètáati, kètoté mu cuokè, muu ndikúnweñni mutēmù kuyuoku.

14 Bèe mù àntenè mekùò nképèmmù kèwéí ké m pā. Dipānni ndi dii kó kufṣòku n naati.

15 Anoo wuò mmièke kè bè yóó cānné òmòu kòò ntú ikuó niùtli, wèe me ndòò. De kó ikuó yó mbo sáá ndi, de kó dipānni níí yó ntú dii tuò ndindi páíí.

16 Kè ikuó niùti m pā tidiiti kó dipānni bèe di tuò, mbè báá di di.

TÁÁTI: *Meyi ncémmè kó iwūō*

17 Kè ti Yiè nKuyie nni nsáké ku náànti kénáké Mòyiisi ke dò:

18 Náké Anoo nè o bí ke tú: N yē nkè bè yó n feúté fēḏfē meyei ncémmè kpéí mbèe fè nni nféúte metaummè tou ìikè bè n feú dè bè tùò nyi. Bè fè nni mpāmu.

19 Ikuó niùti wèè kùò de kó fēḏfē, wèè dò nké fè di ò me mbáá kari sòntíkoo kó dibòri ké fè cāáké, wèe kari metaummè tou kó kudànkù.

20 Kòo tòu mòu kááké de kó kumaa nhò kúmu, kè meyi mmeè me ndari o yààti, wèe tì óú dibòri bè tãáté di de kpéí.

21 Kè bè ì bèhnnèné tiyaati kó tekũmbotè ke dèè bèè tè pànte. Kè disoowũ ò kpete me nni nte bèè tè òú mesàà.

22 Iku5 niùbè cẽĩ kòbe beè bo na ké ì di, de kó imaa ntu bè m pã ì nyi.

23 Kè bè n feúté fèè ðfè meyei ncẽmmè kpéí nke tannè fe yĩ mmetaummè tou mieke ke dòò meyei ncẽmmè kó iku5 bèè fè còu.

7

NÀÀ: Meyei nhũtìmù kó iwũ

1 Nte meyei nhũtìmù kó iku5 yó ndòmmè: De kó feðfè ní yó ntú bè m pã fè nfe.

2 Bèè fè nni nféuté bè feu dè bè tùò nyi, kè iku5 niùti miété meyĩ ndiwũòtanni kèfité.

3 Kè bè n du5 ndèè tu mekùò nkperε, kuyóú nè mekùò mmèè dàátí tinauti

4 nè yeceumbè nè mekùò mmèè yè dàátí nè kutúúúú nè yeò kó mekùò nnè yeceumbè.

5 Kè dí dè nni ntuò ndiwũòtanni ìnkè. Meyei nhũtìmù kó feðfè nfe.

6 Iku5 niùbè cẽĩ kòbe beè maa bo na kédi de kó imaa. Bè me mbá nkari sòntíkoo kó dibòri ké ì di, bè fè nni mpãmu.

7 Meyei nhũtìmù nè meyei ncẽmmè kó iku5 demaa ndi, iku5 niùti wèè dòò de kó iku5 weè ní yó nte fe kó imaa.

NŪMMŪ: Dèè dò nkéntú iku5 niùbè kperε

8 Kè bè n feúté feðfè ke tũò, nyiku5 niùti wèè dòò de kó iku5 weè yó nte fe kònkù.

9 Kè bè me nni mpã tidiiti nti, ke ti pũíné yoo ke ti fiu nyoo ke ti pẽmmú, iku5 niùti wèè dòò iku5 weè yó nti te.

10 Kè bè me nni mpã tidiiti tì kòorenè mekùò nnè tì í mè kòorenè tì kó dimàà í pũíné Anoo bí tì totí kè dè mmà.

KUC: Metaummè kó iwũ

11 Nte iku5 di yó nni n feu mèè botí iwũ metaummè kpéí:

12 Kòò m̀òú dó ké n feúté feðfè disãnni kpéí nwèe yíénè yekàtindà yèè í kòorenè mutie mùu muuti, bè àntenè yèè cootì mekùò nnè tipẽmpẽntì tì waare mekùò nnè muyuo nsààmù ké mù kòorenè mekùò nképiíté kèpũnné,

13 kéwaánnè pèè wèè kòorenè mutie mùu muuti kèyíénè feðfè bè yó n feúté fè metaummè kpéí nyoo disãnni kó feðfè

14 Kè bèè ðeite de kó mudìi mieke dèè yó ntú n kperε, iku5 niùti wèè miété metaummè ðfè kó meyĩ ndiwũòtanni wèè dè te.

15 Bè n feúté dìi yìè de kó feðfè diñdi bè yóò fè càákémè, bè báá súò ndèmarè kè dè nyĩkú kéwenté.

16 Kòo niti wèè me nni ncànnèné dinùù ke dó ké fè nni nféuté yoo ò baa dó ké fè nni nkuo nè o yèmmè mme, bèè fè càáké de yìè nè nankoo.

17 Kè fe ma nkpáá ke tũòke diyìè táánni yìè bèè í còu.

18 Kè bè ì càáké diyìè táánni yìè de kó dipãnni naá ndetètìrè nde, n ténke báá dì còuté, de kó imaa ntú ì s̀ntè ì nyi, kè wèè ì di wèè tò de kó meyei.

19 Kè imaa mmaì kàáké dèmarè iku5 yè ndèè s̀ mbè báá ì di, bèè í còu.

Wèè wenni iku5 yèmmè wèè bo na kèdi metaummè kó feðfè kó imaa.

20 Kè wèè s̀ nyiku5 yèmmè ke ì càáké bèè ò dènnè Isidayeribe t̀nni mieke.

21 Kòò mǎu kááké dèmarè ikuó yē ndèè sī kòò nìtì nwe yoo kuwanwankù yoo dèterè marè ikuó yete dè, ke càáké feḍfè bè n feùté fè metaummè kpéí nfe kó imaa, de yiè mbèè ò dènne Isidayeeribe tīnni mieke.

Isidayeeribe dò nkéncimè iwūḥ kó mekùḍ nè meyiī

22 Kè ti Yiè nKuyie nni nsóké ku náaṅtì kénáké Mǎyiisi ke dò:

23 Náké Isidayeeribe ke tú:

Di bá nyo mmenaakùḍ nnè ipe nè sibóó de kǎme.

24 Kè feḍfè mafè ku yoo musimmù fè pī, di báá cááké fe kùḍ, di né bo na ké mmè pīrínè mutómmú.

25 Kòò mǎu càáké mekùḍ mbè ǎḥ n kuó feḍfè kédeite mè kétuo. Bèè ò dènne Isidayeeribe tīnni mieke.

26 Bá kè di bo kèè bíékè di bá nyo meyiī, bá tenòtè kǎme yoo itààke inàà kperè kǎme.

27 Kè wèè di meyiī mbá kòò tu wè bèè ò dènne Isidayeeribe tīnni mieke.

Ikuó nìùbè dò nké te dè

28 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mǎyiisi ke dò: Náké Isidayeeribe ke dò:

29 Kòò mǎu n feùté feḍfè wèè deite kumaa nkùḍ tu n kòku.

30 Wèè deite o mómumu nyii tu n kpeyi, mekùḍ nkperè nè dicīncīnni kè dè nni mbenke.

31 Kè ikuó nìtìtì tuó mmekùḍ ndiwūḥtōnni ĩnkè Anǎo nè o bí kè bèè túóté dicīncīnni.

32 Metaummè kó iwūḥ di n feu ì mieke, di níí deite dikpèrì youri kéduó nyikuó nìtì.

33 Anǎo bí ì yóó míéte metaummè kó feḍfè kó meyiī nkétuo mmekùḍ. Bèè yó nte de kó dikpèrì.

34 Mí ndi Yiè nKuyie mmù tu: Di níí deite di n feu ì wūḥ metaummè kpeyi mieke dicīncīnni kè m benke kédeite dikpèrì Anǎo nè o bí be kperè nde. Dè yó ntú di kó ikuó nyi sǎà.

35 Nè bè cànné dii yiè ndi Anǎo nè o bí n tǎmmú kpéí n dèitemè de kó imaa nyiwūḥ bè n feu ì ke tuó nyi mieke ke dǎ, ì bo ntú be kpeyi.

36 Dii yiè ndi m béimmè ke dò bè níí dè mbè duó, ke dò: De kó ikuó yó mbomu sǎà.

37 Nte bè yó nni nfeu ì wūḥ ke tuó nnè bè yó nni mpǎā ntii diiti ke tuó nnè bè yó nni nfeu ì wūḥ meyei ncíemmè kpéí nnè meyei nhūtímú kpéí, nè bè níí bo nyóó cànnémè ikuó nìtìtì, nè metaummè kpeyi de kó ikuó duó ke me ndò.

38 Ti Yiè nKuyie ndo náké tì nti Mǎyiisi Sinaii tǎri ĩnkè kù bè nàà ndii yiè ke tù bè nkù feu iwūḥ Sinaii kó dikpǎà.

MǎYIISI CǎNNEME IKUÓ NÌÙBÈ KETIBE KUYIE NTǎMMÚ KPÉÍ

8

Bè níí bo cànné mèè botí bèè yó ntú ikuó nìùbè

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǎyiisi ke dò:

2 Yú Anǎo nè o bí kétúóté ikuó yààtì nè ikuó kó mekùḍ nkéwaa ndinaadaa meyei ncíemmè kperì nè yepedaké yèdéé, kéánné pèḗbè bèè í kǎorè nè mutie mùù muuti kuhonku mieke,

³ kényú Isidayεεribe tñnni diməu kè dii tí mmetaummè tou bòri borè.

⁴ Kè Məyiisii tñnne ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kətíí nyIsidayεεribe beməu metaummè tou bòri borè,

⁵ ké bè nàké ti Yiè nKuyie nyε nwèe dəəmə,

⁶ kédeè kéduó nhAnəə nè o bí kè bèε tśónni kòo bè wùə iku5 yεmmè,

⁷ kédátinné Anəə dikəutəyaəbòri kébuú fenaəkənfè, kénós ndikəutəyaəbòkūpuri, kénós ntekəutəyaəbòtè kébuú fenaəkənfè,

⁸ kédeè kénós ndicīncīnkənni, kéənné di mieke iku5 nenti bè tu ti udimmu nè tumimmu

⁹ kébuú o yuu kuyaəbombouñkù, kòo ínné fεəyítòdàfè, deè yóo benke ke dò mbè ò càñné n kó mutəmmú kpéí. Ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémmè Məyiisi.

¹⁰ Kè Məyiisii túóté iku5 kó mekùò nkémíété metaummè tou ké di càñné dindi nè deè kó dimàà bo di mieke,

¹¹ kémíété diwūōtənni kuε mēyiekè, dindi nè di nenti, kunankú nè ku təri,

¹² kécóú nyiku5 kó mekùò nhAnəə yuu ìnkè, kòo càñné.

¹³ Kè Məyiisii duó nkè Anəə bí kətení kòo ì dàtinné yekəutəyaəbòrè kébuú inaakūš nké bè buú tyaəbombouñti be yə, kéndənnè ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkémmè.

¹⁴ De kó difənkúò kétúóténí dinaadaa mēyεi ncíεmmè kpəri, Anəə nè o bí kè bèε nós mbe nəu di yuu ìnkè.

¹⁵ Kè Məyiisi di fεúté képəòtè mēyīi nho nómbii kémíété diwūōtənni bàkè kéfité, ké di wənkūnnε ké di càñné kè di ntú mēyεi ncíεmmè kpəri kécóúnko mesəmmε diwūōtənni fūš,

¹⁶ kédeè kétúóté mekùò mmèè dàátí tinauti, nè mèè càátí yεš nè yεceumbè yεdé nè mekùò mmèè yé càátínè ké de tūə ndiwūōtənni ìnkè,

¹⁷ kétúóté di kənkù nè di maə nnè di piti kédenne Isidayεεribe karí kétuə nti Yiè nKuyie ndo ti nàkémmè Məyiisi.

¹⁸ Kè Məyiisii duó nkè bèε túóténí dipedaə bè yóo kuə di kétuə. Anəə nè o bí kè bèε nós mbe nəu di yuu ìnkè.

¹⁹ Kè Məyiisii di fεúté kémíété mēyīi ndiwūōtənni kéfité,

²⁰ ké di kéké kéwənnénè di yuu nè di kùò nkétuə,

²¹ kéúúté di nauti nè di kpáà nké de wənné deməu kétuə. Di tu fεšfè fèè tūə nfenfε dipənni ndi dii kó kufšəku naati ti Yiè nKuyie, kéndənnè kù do ti nàkémmè Məyiisi.

²² Kè Məyiisii túóté dipedaə təri iku5 niùbè kó mucánnímù kpəri, Anəə nè o bí kè bèε nós mbe nəu di yuu ìnkè.

²³ Kòo di fεúté kéfeté mēyīi nhAnəə tofékəri youri nè o nòutè youte kó dinómbídaa nè o naəcètè youte kpəri,

²⁴ kédeè kényú Anəə bí kéfeté mēyīi mbe tofékérè youyε nè be nəu yousi kó yεnómbídaakè nè be naəcèi yousi kpεyε kémíété mēyīi ndiwūōtənni kéfité,

²⁵ kétúóté mekùò nnè kuyóú nè mekùò mmèè dàátí tinauti nè mèè càátí yεš nè yεceumbè nè yε kó mekùò nnè dikpəri youri,

²⁶ kédeite péšbè bèè í kəərené mutie mùu muuti, bè pā bè ti Yiè nKuyie mbe mieke omáà nè dikátindàà nè kupəmpəñkù ké de wənnénè dikpəri youri,

²⁷ ké de duó nhAnəə nè o bí kè bèε de nni mbenke,

²⁸ kédeè kè Məyiisii de cəuté kéwənnénè fεšfè fèè yóo tuə nkétuə ndiwūōtənni ìnkè. Iku5 niùbè càñnímù kó fεšfè nfe, dipənni ndi dii kó kufšəku naati ti Yiè nKuyie.

²⁹ Kè Mòyiisii túóté dicĩncĩnni kèbenke mí ndi Yiè nKuyie. Ikuú nìùbè kó mucánnímù kó fepièfè nfe, kè de kó kumaa ntu Mòyiisi kòku. Ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi.

³⁰ Kè Mòyiisii túóté ikuú kó mekùd nnè meyiĩ mmèè do bo diwũstònni kémíété Anòo nè o yààti nè o bí nè i yààti kè bè cǎǎné.

³¹ Ò deè memme kénáké Anòo nè o bí ke dò: Bènnénè imaa mmetaummè tou bòrinùu kè de nyi cǎáké, kèwènnénè ikuú kóo péè, bè òò cǎnnénè wè ikuú nìùbè, kù n nàké ke yè ndi ní dè di mèè botí.

³² Imaa nyii bo súo nnè péè wèè bo súo ndi dè tùò.

³³ Dí mbo metaummè tou bòrinùu ke dò yewe yèyiekè, di báá íté òborè kénkémùnè di cǎnnímù kó yewe bo deèmè. Di cǎnnímù kó yewe yó mbo yewe yèyiekè ndi.

³⁴ Ti Yiè nKuyie nkuu yè ntí dǎò, ti mè ndòòmè yíe. Di yei ncíémme kó ikuú nyi.

³⁵ Dí mbo metaummè tou bòrinùu ke dò yewe yèyiekè nè deyènnè dèyiekè ke dǎori ti Yiè nKuyie ndi nàké ti, kè deè yie nkè di báá kú. Kù n nàké dii nùu ndi.

³⁶ Anòo nè o bí kè bèe dǎò ti Yiè nKuyie nnàké Mòyiisi ke yè mbèe dǎòmè.

9

Anòo nè o bí bè ketémè ikuú tǎmmú

¹ Diiyè nínni yiè kè Mòyiisii yú Anòo nè o bí nè Isidayeeriβε kó bekótíβè,

² kénáké Anòo ke dò: Waanní dinaadabii meyei ncíémme kperi nè dipedaà a yóó féúté di ti Yiè nKuyie nkétuo. Dede kè dè ntú deè kpa kuyènkù, kàa dè tóni metaummè tou ìikè.

³ Kàa deè a náké Isidayeeriβε ke dò: Waánnè dibòdaà meyei ncíémme kperi nè dinaadabii nè dipedabii deè mòke dibenni òmáà òmáà, ke kpa kuyènkù kè dè féúté ti Yiè nKuyie nkétuo.

⁴ Kè di deè di tóni dinaadaà nè dipedaà metaummè kpere kè yè nkù féúté metaummè tou ìikè kéwaá nnè muyuo mmùu àntenè mekùd. Yíe nkù yóó di benkemu ku máà.

⁵ Kè bèe waanní Mòyiisi yè mbèe waanní dè kédeè kótínní bemo metaummè tou ìikè kéncoómmú.

⁶ Kè Mòyiisi dò: Nte ti Yiè nKuyie nyè ndí dǎòmè kèyá ku kpeti.

⁷ Kè Mòyiisii náké Anòo ke dò: Tóónni diwũstònni borè kèféúté a òfè meyei ncíémme kofe kèféúté fetefè kétuo, kédò meyei ncíémme kó ikuú a mómmuo nkpeí nnè a cǐtè kòbe kpéi. Kàa deè a féúté benitíβè yei ncíémme kofe, kè bè dǎò meyei ncíémme kó ikuú, kéndònnè ti Yiè nKuyie mbéímmè.

⁸ Kè Anòo tóónni diwũstònni borè kèféúté ti Yiè nKuyie ndinaadabii o mómmuo nho yei ncíémme kpéi.

⁹ Kòo bíi ò duú mmeyii nkòo pòtè o nómbife kèfeté diwũstònni bàkè, kédeè kécóúnko mesomme di fũd,

¹⁰ kédeite mekùd nkperè nè yeceumbè nè ye kùd nnè yeò kòme, kè dè tùò ndiwũstònni ìnkè, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi.

¹¹ Kè bèe denne imaa nnè kukònkù Isidayeeriβε kari kétuo.

¹² Kè Anòo féúté dipedaà bè yóó tuò ndi, kòo bíi ò duú ndi yiĩ nkòo míété diwũstònni kèfité.

13 Kè bèe ò duó nde kó feḏfè kó imaa nnè diyuu, kòo dè wēnnè kétuo ndiwūṣtònni Ìnkè,

14 kḗóú tinauti nè yekpáá nkéwēnnénè feḏfè fèè yóó tuo nkétuo.

15 Ò benke dii mǎnni ti Yiè nKuyie mbenitibè kù pā yèè pāre kédeè kétúóté dibòdaà meyei ncḗmmè kpèri ké di feúté ò do feúté mēè boti diketiri,

16 kḗtuo nde kó iwūṣ idé iku5 yēmmè,

17 kḗtúóténi bè pā mùu yuo nti Yiè nKuyie nkéyēté kécóú ndiwūṣtònni Ìnkè nè iwūṣ bè ʒʒ fié ì bá dii kúnweñni kḗtuo.

18 Mēmme ò feútémè benitibè tóni dii naadaà nè dipedaà metaummè kpéi kòo bíí ò duó mmeyi nkòo miété diwūṣtònni kḗfité.

19 De kó dinaadaà kó mekùò nnè dipedaà kōme nè kuyóú nè ku kó mekùò nnè yeceumbè nè mekùò mmèè cáátinè yeṣ.

20 Kòo dè daá nyiwūṣ idé inyi kó yecñcñrè Ìnkè, kédeè ké dè tuo ndiwūṣtònni Ìnkè,

21 kḗtúóté de kó yecñcñrè nè dikpèri youri ké dè benke ti Yiè nKuyie nkù do ti nàkémè Mòyiisi.

22 Kè Anoo fié ti Yiè nKuyie nyiwūṣ meyei ncḗmmè kpéi, nnè ìi yóó tuo mmetaummè kpéi, kéyoute o n̄u benitibè bíékè ké bè pā ti Yiè nKuyie nkó mesàà nkécúténi diwūṣtònni Ìnkè.

23 Mòyiisi nè Anoo kè bèe nei kḗta metaummè tou, kénéi kéyènni kḗpā ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbenitibè. Kè Isidayeeribe ye ti Yiè nKuyie nkó tikpeti.

24 Kè keñkè kó muhāá ncúténi kḗtuo mmekùò nnè iwūṣ bè fié ì ke bo tuo nde kó diyie. Kè Isidayeeribe dè ya kéii bemou kénínkú kḗsinnòò ketenkè.

10

Nabaadi nè Abiyu bè kumè

1 Anoo bí Nadabu nè Abiyu kè bèe túóté bá wè tesòsékébuute kéwaá mmuhāá nsòntike kōmu, iku5 yete mù kḗtuo ntihúunti ti Yiè nKuyie.

2 Kè muhāá nyènni iku5 nenti kó kufāá nkó dibòri ké bè còuté kè bèe kú ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìlkè.

3 Kè Mòyiisii náké Anoo ke dò:

Ti Yiè nKuyie ndo ti nnáá

kù tu dii mǎnni bèè kù tákénè

kù bo bè benke kù dòmmè pái pái,

kè Isidayeeribe bemou nkù dèúkunko.

Kè Anoo ndò nkáré.

4 Mēmme kè Mòyiisii yú Anoo cice nantè Usiyeedi bí Mikayeedi nè Edisafāá ké bè náké ke dò: Kōtenè kḗtúóté di cice nantè bí ìi ku ke duó metaummè tou bōrinù, kédenne Isidayeeribe karì.

5 Kè bèe daò Mòyiisii bè náké ti ké bè tūóté nè be ku5 yaabòrè kédenne Isidayeeribe karì.

Iku5 niùbè níi bo nkari mēè boti betòbè kùlì

6 Kè Mòyiisii náké Anoo bí ìi kpaá, Edeasaa nè Itamaa ke dò: Di báá yóu kè di yùtìi yḗké. Di me mbáá kḗri di yaabòrè ke bo benke di karimè mukū di yàà bo kù kè ti Yiè nKuyie mmieke peike Isidayeeribe bemou. Isidayeeribe sɔmbe beè yóó kōmmú ti Yiè nKuyie nkùonè bè muhāá mbe kpéi.

7 Díndi báá íté metaummè tou bòrìnúù di yàà bo kú! Bè di còù nyikuṣ kó mekùò mme ke di cànné ti Yiè nKuyie ntõmmú kpéí.

Kè bèe yie nkédàò Mòyiisi bè nàké tì.

Ti Yiè nKuyie ndo bàamè ikuṣ niùbè menaà mmèè muò

8 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anṵ ke dò:

9 Fṵ nnè a bí kè di ní kàri metaummè tou di báá yà dífṛè yoo menaà ntēmè mamè mèè muò nkè dèe yie nkè di báá kú. Dè yó ntú ikuṣ nyi di kpéí nnè di yaábíó sáà.

10 Kè dèe yie nkè di na kэмбаàtì dèè tu n kperè, nè dèè í tú n kperè. Dèè ci nè dèè í ci,

11 kéna kébenke Isidayeeribe bémou n duó nyii tié mMòyiisi kòò ì ndi nàké.

Ikuṣ niùbè ní yó nte dè bè pāā nyèè pāre Kuyie nyè mieke

12 Dè mōnni kè Mòyiisii náké Anṵ nè o bí ì kpaá Edeasaa nè Itamaa ke dò: Kè bè pā ti Yiè nKuyie ntidiiti, ke tùò ntii kpaá di kpeti nti. Dí cááké pṛṛèbè bèè í kṵorenè mutie mùù muuti diwūṣtōnni borè, bè bè nkù pámu, kè dè cáá.

13 Di bá nkari sṵntíkoo kó dibòrì kóò cááké, ke yé bè kù pā tii diiti mieke nke kù dèitemè ke di duó. Kù ti nni nnáké.

14 Di ní cááké dicṛncṛnni bè benke di Kuyie nnè dikpèrì bè dèite di, di báá kari sṵntíkoo kó dibòrì kè dè cááké. Bè kù fié ì wūṣ metaummè kpéí nyi mieke nke bè dèitemè ke di duó. A bí initipoi bo na ke di wṛnnénè kè ì cááké.

15 Dicṛncṛnni bè kù benke di nè dikpèrì bè dèite di bè níí dè wṛnnénè mekùò mmèè yóò tuò nkè dè benke Kuyie nkédeè, kè dí dè tùótè fṵ nnè a bí, di kperè yó nni nde sáà, kù ti nni nnáké.

16 Kè Mòyiisii bè beke bè yīmè dibòdaà bè do kùò di meyei ncíémme kpéí. Kè bèe ò nàké ke dò bè di tùõmmu, kòò mieke peike Anṵ bí ì kpaá, Edeasaa nè Itamaa.

17 Kòò be beke ke dò: Dè dōmmè kè di í kari bè tāātè dii bòrì de kpéí nke di cááké. Ke yé bè di pāmè ti Yiè nKuyie nku kè di cáá, kè di di dōnè meyei ncíémme kó ikuṣ, ke dèite Isidayeeribe kó meyei.

18 Di í me ntannémè meyiṛ mmetaummè tou di na nkàri dibòrì bè tāātè dindi de kpéí nke di cááké.

19 Kè Anṵ náké Mòyiisi ke dò: Bè di feúté ti Yiè nKuyie nku meyei ncíémme kpéí nke tùò. A mōmmuò nha yému tii n tùòkeni kè n cááké yie nfeṛfè bè kùò fè meyei ncíémme kpéí, dè bo narike ti Yiè nKuyie nnaà?

20 Kè Mòyiisi nsó nde kó tináaṅti wenni.

DEE CI NE DEE Í CI

11

Isidayeeribe bo nyo nyii wūṣ nè bè bo nci ì

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi nè Anṵ ke dò:

2 Nákénè Isidayeeribe ke dò n tú:

Ntenè iwūṣ nè tiwanwanti di yó nyo ndè:

3 Fṛṛṛè yoo kuwanwankù dèè kó yekpèètè yàte yèdéè kè dè dukii, di bo na ké ndè yo,

4 iwūṣ yoo tiwanwanti dèè mōke yekpèètè ke dukii. Nte di yó nci dè:

Di bá nyo nyòyó bá nè ò me ndukiimè o kpèètè í yàtè.

⁵ Di bá nyo ndisetiri bá nè di me ndukiimè di í mọke yekpèètè.

⁶ Di bá nyo ntehòntè bá nè tè me ndukiimè te í mọke yekpèètè.

⁷ Di bá nyo ndifònkèrì bá di me mmọkemè yekpèètè kè yè yàtè, di í dukii, ikuó dè yetemu.

⁸ Di bá ndè yo nkè dè me nku di báá dè kàáké, ikuó dè yetemu.

⁹ Nte tiwanwanti menie mmieke kpeti di bo nyo nti: Siyĩ sù kó dimàà mọke icietì nè yeyíékè kè si bo menie mmieke, dàméèrì yoo ikó mmieke di bo na ké nsì yo.

¹⁰ Sù me nyí mọke icietì nè yeyíékè ke bo daméèrì mieke yoo ikó mmieke, nè desíntèkperè menie mmieke kperè, di bá ndè yo ikuó dè yetemu.

¹¹ Di bá ndè yo nkè dè me nku di báá dè kàáké, ikuó dè yetemu.

¹² Tiwanwanti tì kó dimàà bo menie mmieke ke í mọke icietì nè yeyíékè ikuó dè yetemu.

¹³ Sinò mieke, nte di yó nci sù, di bá nsì yo ikuó dè yetemu: Kumancònkù nè ditúsù nè dàméèrì kó fetúúfè.

¹⁴ Kuwànkù nè kutúbotí kumòu.

¹⁵ Nè kukākābotí kumòu.

¹⁶ Fecònfè díefè nè dihonduò nè tekónnénòtè nè fecírife nè kucĩntibotí kumòu,

¹⁷ nè fekónkpànfè,

¹⁸ kucáduonku nè dikonnéyou nè kuyómmúpéikù.

¹⁹ Kutenkatíkádáákù nè kuyínwuokù kó kubotí kumòu, nè dikũntibári nè kudéikù.

²⁰ Yecandúú nyèè mọke tibààtì tinàà ke í nò nke puù, ikuó dè yetemu.

²¹ Yecandúú mmieke di bo nyo nyè tu: Yèè mọke tibààtì tinàà ke nò nke puù.

²² Di nyo nkucádómbotí kumòu nè fecofè nè sibeí.

²³ Desònnè dèè mọke tibààtì tinàà ikuó dè yetemu.

Iwūs nè tiwanwanti bè í dò nké ní kàáké dè, dè ku dìi m̀nni

²⁴ Iwūs bomu nè tiwanwanti kè dè ku kàa dè kàáké a s̀ntemu de kó diyìè kèntò kétuàkenè kuyuoku.

²⁵ Kè wèè dè tò wèè sù o yààtì, ò s̀ntemu de kó diyìè kèntò kétuàkenè kuyuoku.

²⁶ Iwūs yoo tiwanwanti dèè mọke yekpèètè bá yè í yaati dè me nyi dukii ikuó dè yetemu. Kè wèè dè kàáké ò s̀ntemu.

²⁷ Iwūs yoo tiwanwanti dèè mọke itààke ìnàà ke centi de naàcèi yómmè ikuó dè yetemu. Kè wèè dè kàáké ò s̀ntemu de yiè kèntò kétuàkenè kuyuoku.

²⁸ Ikuó dè yetemu, kè wèè dè kàáké wèè sù o yààtì, o s̀ntemu de yiè kèntò kétuàkenè kuyuoku.

²⁹ Nte tiwanwanti tì bàànte di yó nci tì: Tekòcààtè nè diyíú nè kuhurímbotí kumòu.

³⁰ Didukpènni nè dikpeunni nè dikūri nè kudaàtikonkonkù nè kuwààtòntónkù.

³¹ Tiwanwanti mieke di bá nyo ndè kó tiwanwanti, kè kùmakù ku kè wèè kù kàáké ò s̀ntemu de kó diyìè kèntò kétuàkenè kuyuoku.

³² Kè de kó kuwanwankù makù ku ke kàáké kunenkù makù, de kó kunenkù s̀ntemu, tinenti ideí kpeti nè tiyààtì nè kukònkù nè tidòuti tinempĩpĩnti

timou bá kè kùù nenkù botí nku. Dí kù òúté kè kù nsí nde kó diyìè kénto kétuakenè kuyuoku. De kó difónkúò kèwenke.

33 Kè de kó kuwanwankù makù ta kunenkù titáti kòku miéke dí kù pònte. Dèè bo ku miéke di báá dè di, dè sīntemu.

34 Kè bè me nyènténè de kó kunenkù makù menie nke ànné tidiiti bè yo ntì, tì sīntemu bá kè menésààmè mme bè yò mmè mè sīntemu, bá kè mè à kùù nenkù botí miéke.

35 Kè de kó tiwanwanti kó kùmakù do kunenkù makù miéke kù sīntemu, ke tefiuntè miéke nke yoo kedekè makè dí dè pònte, dè sīntemu ke yó ntú dèè sī ndi kpéí.

36 Kè dè me ndò nkuwanwankù makù do kufítikù yoo tebinte yoo kubinku makù, menie mmie yó nwennimu, wèè kù wuoté wèè sīntè.

37 Kè kù me ndo tidiboti miéke nke, tì yó nkpaá ke wennimu.

38 Kè dè me nsó mbè tì búú nke bo dimu, tì sīntemu.

39 Bá kè kuwanwankù di yo nkunku, kè kù ku kè wèè kù kàáké ò sīntemu de kó diyìè kénto kétuakenè kuyuoku.

40 Kè wèè kù càáké wèè sú o yààti, ò sīntemu de yiè kénto kétuakenè kuyuoku, wèè kù tuóté wèè sú o yààti, ò sīntemu de yiè kénto kétuakenè kuyuoku.

41 Debambaànnè kó dimàà di bá ndè yo nyikuó dè yetemu.

42 Dèè kó dimàà fūri de pouti finkè nè dèè bàante, debambaànnè kó dimàà cénke, di bá nde yo, ikuó dè yetemu.

43 Di báá ànné dimáà isòke nè de kó debambaànnè yoo di yóu kè dè di sīnkùnne di báá yóu kè dè di cake.

44 Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te kè di dò nkéncáá nke tú n kòbe ke dò mpáíí n dòmmè páíí, di báá yóu kè de kó debambaànnè kó demarè di sīnkùnne.

45 Mí ndi Yiè nKuyie mū di dènnení Esibiti, ke bo ndi te, òdònnè páíí ke yé n dòmmè páíí.

46 Kuyie mbè duó nyìi kuó nyi, iwūō nè tiwanwanti nè sinōō nè dèè kó dimàà bo menie mmieke nè debambaànnè de kpéí.

47 Ìi kuó yó nte kè bè mbaàti dèè ci nè dèè í ci, bè bo nyo ndè nè bè bo nci dè.

12

Ikuó ìi tukúnè onitipòkù wèè peité

1 Kè ti Yiè nKuyie nní nsóké ku náànti kèbéinnè Mòyiisi ke dò:

2 Náké Isidayeeriibe ke tú:

Kòo nitipòkù peité denitidabire ò sīntemu kénto kétuakenè yewe yèyiekè, kéndònnè ò ò nyúó nke dòmmè.

3 Diyìè níínni yiè bèè cānté debire.

4 De kó difónkúò kòo mbaà yewe sipísitāāti nè yètāāti kòo né na kèwenke. De kó yewe miéke ò báá kááké dèè cáá nke tú n kperè, ò me mbáá kòte n taummè tou, kèmbaanè de kó yewe bo deémè.

5 Kòò me mpeité denitipobire nde ò sīntemu kénto kétuakenè seménni bèdébè kéndònnè ò ò nyúó nke dòmmè. De kó difónkúò kèmbaa yewe sipísikuó nè yeikuó kòo né na kèwenke.

6 Kè de kó yewe p̄ēté, kè denitidabire nde yoo denitipobire, wè toni dipedabii dii màke dibenni dimàà, ò yó n kùò di kétuò, kédúò nyikuś niùti metaummè tou bòrinùù, kèwaánnè dikpetinónkperi yoo tenónkpete t̄è yó ntú mewénkùmè kpete.

7 Kè ikuś niùtii dè nni mbenke, kédòò mewénkùmè kó ikuś kòo wenke.

Ikuś ìi tukúnè ìnyi onitipòkù wèè peitè denitidabire yoo denitipobire.

8 Kòò í na ke bo p̄eté dipedabii wèè waá nyekpetinónkperè yèdèè yoo sinónkpeè, kè t̄emàà ntú b̄è yó n feútè t̄è kétuò, nkè tetetè ntú mewénkùmè kpete. Kè ikuś niùtii ò d̄òò mewénkùmè kó ikuś kòo naá nwèè n̄òtè feitè.

13

Bè bo mbeí dè tikònti p̄i nwe

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè M̄oyiisi nè An̄ò ke d̄ò:

2 Kè dimutiri mari yènni onitì k̄ònti ke d̄ò nteçètè yoo tinaandoti, kè di s̄s̄ ndè d̄ò ntikònti, dí ò k̄òtenè ikuś niùti An̄ò borè, yoo o bí ikuś niùbè kóò m̄òu borè.

3 Kè ikuś niùtii wénté de kó mum̄ømmú mùù bo o k̄ònti ìnkè kè deborè kó ticiti c̄ètè ke peike, kè deborè s̄àke naá ntef̄òtè, tikònti nti ò m̄ømmè, ikuś niùtii ò nàkè ke tú o m̄ømmú tú mus̄ìmmù mmu.

4 Kè dè me ndò nde kó diciitiri p̄èi màà ndi, bá deborè í do ntef̄òtè, bá ticiti í peike, ikuś niùtii ò c̄ànnè omáà kè dè d̄ò yewe ȳeyiekè.

5 Diyiè yiènni yiè kòo w̄ète kóò w̄énté, kòò s̄s̄ nde kó mum̄ømmú baa d̄ò mmu d̄ònti ke í p̄èkè, wèè w̄ète kóò k̄ànnè kè dè d̄ò yewe ȳeyiekè.

6 Kòo w̄ète kóò w̄énté diyiè yiènni yiè, kòò s̄s̄ ndè t̄òuke ke í p̄èkè, wèè ò nàkè ke tú o m̄ømmú í tú mus̄ìmmù. Dè tu t̄ecètè nte c̄énkoo, wèè óútè o yààti màà ndi k̄éwenke.

7 Kè ikuś niùtii ò nàkè ke tú o m̄ømmú í tú mus̄ìmmù, kòò ítóo kè de kó t̄ew̄òtè p̄èkè, wèè w̄ète k̄ébenke omáà ikuś niùti.

8 Kòo ò w̄énté kòò s̄s̄ nde kó t̄ew̄òtè p̄èkè, wèè ò nàkè ke d̄ò: A m̄ømmú tú tikònti nti, a s̄intemu.

9 Kè tikònti feitè òm̄òu, b̄èè ò k̄òtenè ikuś niùti borè.

10 Kòo ò w̄énté, kòò s̄s̄ ndinútiri mari ànnè o k̄ònti, kè ticiti w̄òtè deborè kè d̄è t̄òtè.

11 De kó mum̄ømmú ò bimú. Ikuś niùtii ò nàkè ke d̄ò ò s̄ìmmu, ò báá bennè kóò c̄ànnè omáà borè ke bo ò w̄èh̄ní ò s̄ìmmu.

12 Kè de kó inútibi me mpitè o k̄ònti tim̄òu ìnkè, o yuu nè o naàc̄èio, ikuś niùti bo na k̄éw̄énté d̄èè kó dimàà.

13 Kòò w̄énté ke s̄s̄ nde kó mum̄ømmú bo o k̄ònti tim̄òu ndi wèè ò nàkè ke d̄ò ò í s̄i. Ke ȳè o k̄ònti tim̄òu tiì peikemè, ò í s̄i.

14 Kè dè me mboní kè demarè t̄òtè ke naá ndem̄ønnè ò s̄intemu.

15 Kè ikuś niùtii w̄énté de kó dit̄ótiri wèè ò nàkè ke d̄ò ò s̄ìmmu, tikònti nti.

16 Kè de kó dit̄ótiri w̄ète ke peike wèè yà ikuś niùti.

17 Kòo ò w̄énté kòò s̄s̄ nde kó dit̄ótiri peike wèè ò nàkè ke d̄ò o m̄ømmú í tú mus̄ìmmù, ò í s̄i.

18 Kè dè me ndò ndinútiri dii yè òm̄òu ke miétè.

19 Kè dimutiri dii me nh̄ànnè dinútiri do borè, ke d̄ò k̄émp̄èi ke w̄ète ke w̄ùò, de yiè mbenke omáà ikuś niùti.

20 Kòò ò wènté, kòò ś ntikònti d́ kénáá ntefṣ̀tè òborè kè ticìti peike, wèè ò nàké ke t́: Muməmmú s̄immú muù d́ kéfeité dinútírì do yè dè.

21 Kòò me nhò wènté ke ś nticìti í peike, tikònti me nyí naá ntefṣ̀tè òborè kè dè d́ kéceete, weè ò kànnè kè dè d́ yewe yèyiekè.

22 Kè mù pèkè o kònti wèè ò nàké ke t́ de kó muməmmú t́ mus̄immú mmu, tikònti nti.

23 Kè dè me ndò ndè í pèkè o kònti Ìnkè, dinútírì kó kuffèkù nku, wèè ò nàké ke dò ò í s̄í.

24 Kè dè me ndò nhòmòu weè còuté kè dinútírì yè de kó kuhāātòntònkù Ìnkè, ke wète ke d́ kénwūṣ, ke d́ kémpéi yoo dè péi,

25 ikuṣ niùtìi ò wènté, kòò ś nticìti d́ képeike yoo tikònti d́ kénáá ntefṣ̀tè òborè, tikònti t̄i ò p̄í. Ikuṣ niùtìi ò nàké ke dò o məmmú t́ mus̄immú mmu, ò s̄immu.

26 Kè dè me ndò nyikuṣ niùtì ò wènté ke ś nticìti í peike òborè, tikònti me nyí naá ntefṣ̀tè òborè ke cèete ke peike, wèè ò kànnè kè dè d́ yewe yèyiekè.

27 Diyè yíènni yìè wèè wète kóò wènté, kè de kó tēwūṣtè pèkè, wèè ò nàké ke dò o məmmú t́ mus̄immú mmu, ò s̄immu, tikònti nti.

28 Kè de kó tēwūṣtè me nyí deuke, ke dò ntedònti ke pètinke d́ kéceete, muháá mmuù ò còuté kè dè d́ képeike, ikuṣ niùtìi ò nàké ke dò o məmmú í t́ mus̄immú, kuhāātòntònkù kó kuffèkù nku.

Yeyukòrè kó muməmmú

29 Kè yemuə nhānnè onitidòu yoo onitipòkù yuu yoo o kúònni:

30 Ikuṣ niùtìi wènté de kó demənnè, kòò ś ndè d́ kénáá ntefṣ̀tè òborè, kè ticìti wūṣtè ke yè ntima tima, wèè ò nàké ke dò o məmmú t́ mus̄immú mmu, yeyukòrè kó muməmmú mmu yoo dikúònni kōmu.

31 Kè dè dò nyikuṣ niùtì ò wènté ke ś nyeyukòrè í ànné tefṣ̀tè òborè yoo tiyùtì í s̄aute, wèè ò kànnè kòò d́ yewe yèyiekè.

32 Diyè yíènni yìè kòò ò wènté kòò ś nde kó muməmmú í pèkè tiyùtì me nyí wūṣtè, dè me nyí naá ntefṣ̀tè òborè,

33 omuəntii kuó késoó nde kó dibòri kè ikuṣ niùtìi yíè kóò kànnè kòò d́ yewe yèyiekè.

34 Diyè yíènni yìè kòò ò wènté ke ś mmù í pèkè, dè me nyí naá ntefṣ̀tè òborè, wèè ò nàké ke dò ò wenkemu, kòò s̄ú o yàtì kéwenke.

35 Kòò me nhóu o yàtì ke dèè kè de kó muməmmú pèkè.

36 Ikuṣ niùtìi wète kóò wènté kòò ś nde kó muməmmú pèkè kè tiyùtì wūṣtè ò s̄immu. Ikuṣ niùtì b́áá benné kénwéí tiyùtì bo wūṣtémè.

37 Kè mù í tôte, ke baa dò mmudònti. Kè tiyusùtì yè, ò miétému, ò í s̄í. Ikuṣ niùtìi ò nàké ke dò: A í s̄í.

38 Kòò nitidòu nwe yoo onitipòkù, kòò ś nho kònti ànné tepéítè.

39 Ikuṣ niùtìi ò wènté. Kè de kó tepéítè dò ntedònti ke í cèete, mùmamù í ò dò ntepéítè tē cénke ànné o kònti, ò í s̄í.

Meyukánkámme

40 Kòò niti yuu f̄s̄ū ò m̀àke meyukánkámme mme, ò í s̄í.

41 Kòò t̄inni kó tiyùtì t̄i me nf̄s̄ū meyukánkámme mme ò í s̄í.

42 Kè diciitirì marì me nhānné meè yukánkámme mieke, kòò b̄ari ndi yoo o t̄inni ke d́ kémpéi ke wète ke d́ kénwūṣ, tikònti nti.

43 Iku5 niùtì ò wènté, kòò ś ndiciitiri ànné o b̄ari yoo o t̄nni, ke w̄ete ke d̄ kénwū5, kòò ś ndé d̄ò ntik̄ònti,

44 dik̄ònni ndi, iku5 niùtì ò naké ke tú ò s̄immu, tik̄ònti t̄i p̄i n̄ho yuu.

45 Kè tik̄ònti p̄i nwè ndáátì tiyààtì t̄i k̄eri ke yoo kòò yùt̄i ȳké kòò nk̄anké o nuciitì, ke p̄iékù ke tú: N s̄immu! N s̄immu!

46 Kè de kó mum̄ommú kraá kòò bo yèè we mieke ò yó s̄immu, ò bá mbo Isidaȳeribe kari, ò mbo mek̄entimè.

Tiyààtì bo p̄iùtimè

47 Kè tiyààtì bè dùòkenè t̄i tipecitì yoo mupaàkonkperimù kè t̄i p̄iùti.

48 Kè de tu kuyààkù yoo kuyaadándátinkù nku bè dùòkenè kù tipecitì yoo mupaàkonkperimù, kè de me ntu kuk̄ònkù nku yoo kunenkù makù bè d̄ònnè kù kuk̄ònkù,

49 deè p̄iùti kuyààkù ìnkè yoo kuk̄ònkù yoo kuyaadándátinkù yoo kunenkù kuk̄ònkù k̄oku ìnkè, kè de d̄ò mmen̄ónnúà nyoo de d̄ò ké nwū5, bèe de benke iku5 niùtì.

50 Kòò wénté de kó kunenkù p̄iùti de, ké kù d̄óu nkumáà kè de d̄ò yewe yèyiekè.

51 Diyè yiènni yiè kòò ś ndè p̄èkè de kó kuyààkù ìnkè yoo kuyaadándátinkù yoo kuk̄ònkù yoo kunenkù makù bè d̄ònnè kù kuk̄ònkù, bá kè de kó kunenkù tu kùù botì de ì yóó deè, de kó kunenkù s̄intemu.

52 Iku5 niùt̄i tuò nde kó kuyààkù, yoo kuyaadándátinkù kùù dùòkenè tipecitì, yoo mupaàkonkperimù, kè de me ntu kuk̄ònkù kó kunenkù makù nku, bá kè kù tu kùù botì ke né p̄iùti de ì yóó deè bèe kù tuò.

53 Kè iku5 niùtì me ns̄ò ndèè p̄iùti de ì p̄èkè kuyààkù yoo kuyaadándátinkù yoo kunenkù bè d̄ònnè kù kuk̄ònkù ku ìnkè. Bá kè kù tu kùù botì,

54 wèe duò nkè bèe kù òuté kòò kù d̄óu nku máà borè, kè de d̄ò yewe yèyiekè.

55 De kó dif̄nkúò deè p̄iùti kè de baa d̄ò nde d̄ònti ke ì p̄èkè, de kó kunenkù s̄immu, wèe kù tuò. Bá kè kù p̄iùti ku ìnkè yoo ku mieke.

56 Kòò me ns̄ò mbè kù òú kè de d̄ò kédeè ke kánté, wèe k̄eté de kó dibòri.

57 Kè de me ndò nkù s̄oo nke p̄iùti kupíkù tekù de kó kuyààkù ìnkè yoo kuyaadándátinkù ìnkè yoo kunenkù bè d̄ònnè kù kuk̄ònkù ku ìnkè, de t̄ùòtimu, wèe kù tuò.

58 Kè bè me nkù òuté ke deè kè de ténke ì w̄etení bèe yíe kè kù òuté. De kó dif̄nkúò kù ì s̄i.

59 De kó iku5 tukúnè tiyààtì t̄i p̄iùti tinti, t̄i dùòkenè tipecitì yoo mupaàkonkperimù yoo kuyaadándátinkù yoo kunenkù tekù makù bè d̄ònnè kù kuk̄ònkù. Bá kè kù tu kùù botì. Deè yó nte kè bè ní na kébate kùù s̄i nnè kùù wenni.

14

Bè bo wénk̄unne mèè botì tik̄ònti p̄i nwè

1 Kè t̄i Yiè nKuyie mbéinnè M̄oyiisi ke d̄ò:

2 Nte iku5 di ní yóó t̄imne ì kéwénk̄unne tik̄ònti p̄i nwè. Di ní ò k̄òtenè iku5 niùt̄i borè,

3 kè iku5 niùt̄i yènni Isidaȳeribe kari kóò wènté. Kòò ò wènté ke s̄ò nhò miété,

4 wèe duṣ nkè bèe waannì sinṳò sùdésì bè n feu sù, bè yóó wénkùnne wè kpéí, nnè sètìrì kó kudṳú nè tìpecìtì tì tò mmewũḽ nnè ìsòpù kó tìfààtì.

5 Kè ikuṣ niùtì duṣ nkè bèe waá ndibuu tiyaati kperi kéánnè menésààmè di mièke kè n féúté tenṳtè temáá me ìnkè.

6 Kòò dèè wèe túóté tenṳtè tèè kpaá fòu nè sètìrì kó kudṳú nè tìpecìtì tì tò mmewũḽ nnè ìsòpù kó tìfààtì kè dè wènnè demṳu nè tenṳtè tèè kpaá fòu képṳtè bè féúté tè menésààmè mièke te kó meyiḽ,

7 kémíété bè do kéwénkùnne wè kuce mèyiekè, kòo wenke ke ténke bá nsì kòo fíinko tenṳtè tèè kpaá fòu kè tèè puu keta dikpáá.

8 Kè bè wénkùnko wèe sù o yààtì kékuó o citì timṳu kéwuṳ, ò ténke í sì. Kòò dèè memme ò bo na keta Isidayeribe kari ò me mbáá ta o tou ke dṳ yewe yèyiekè.

9 Diyiè yínnì yie kòo kuó o citì: O yùtì nè o deñfè nè o nṳncitì, o citì timṳu cénke, késú o yààtì, kéwuṳ. Ò ténke í sì.

10 Diyiè nínnì yìè wèe waá nyepedabe yèdèé nè dipeseri dii mṳke dibenni òmáá, kè dè nkpa kuyènkù, nè muyuo nsáàmù bè yó m pā mù, cidóòbè bèwei, kè mù àntenè mekùḽ ndítìrì kó dikéè.

11 Kè ikuṣ niùtì wèe dṳrì mēwénkùmè kó ikuṣ kòo cónnè onitì ò dṳ kéwénkùnne wè nè o pāre metaummè tou ìlkè.

12 Kè ikuṣ niùtì túóté yepedabe kó òmarì kéféúté meyiè nhūtìmù kpéí. Kòò dèè wèe túóté mekùḽ ndítìrì dikéè kè dè nni mbenke.

13 Ikuṣ niùtì weè yó n féúté de kó dipedabii metaummè tou ìlkè, bè n feu dè meyiè ncíémè kpèyi nè bè tṳḽ nyi. De kó feḽfè ikuṣ niùtì weè yó nfè te, bè ò ntemè meyiè ncíémè kofe. Bè fè nni mpāmu.

14 Kè ikuṣ niùtì waá mmeyiḽ nkéfeté bè wénkùnko wè tofékèrì youri, nè o nṳtè youte kó dinómbídaà nè o naacètè youte kperi.

15 Kòò dèè wèe báúté o nṳtè cànkutè mekùḽ,

16 képṳtè o nṳtè youte kó dinómbii mari kémíété metaummè tou kuce mèyiekè.

17 Kòò dèè wèe pṳtè mekùḽ mmèè kpaá o nṳtè mièke, kéfeté ò wénkùnko wè tofékèrì youri nè o nṳtè youte kó dinómbídaà nè o naacètè youte kperi, ò do feté dè meyiè nhūtìmù kó feḽfè kó meyiḽ.

18 Kòò dèè, mekùḽ mmèè kpaá wèe mè waare ò wénkùnko wè yuu, kòò dṳ mēwénkùmè kó ikuṣ, metaummè tou ìlkè.

19 Kè ikuṣ niùtì féúté meyiè ncíémè kó feḽfè kóò ùtè meyṳḽ, kòò dèè ò né n féúté fèè yóó tuṳ.

20 Kè bèe fè wènnénè muyuo mbè m pā mù kètuo, kòò dṳ meyiè ncíémè kó ikuṣ. Ò ténke í sì.

Tekṳntè tèè cīnnì tè bo waá ndè kè bèe tè wénkùnne

21 Kòò me ntu ocìrì nwe, wèe waá ndipedabii òmáá meyiè nhūtìmù kpéí, kè bèe di féúté kè m benke kóò dṳ mēwénkùmè kó ikuṣ, kéwaánnè muyuo nsáàmù cidóòbè bètāāti kè mù àntenè mekùḽ mbè yó m pā mù yuo mmu kényénè mekùḽ ndítìrì dikéè.

22 Kòò waánnè sínónkpeé sùdésì yoo yekpetinónkpedípàà nyèdèè. Kòò na ke sù pètè, tèmáá ntú bè yó n féúté tè meyiè ncíémè kpéí nkè n féúté tetetè kètuo.

23 Diyiè nínnì yìè ndi, ò yóò dè tṳnìmè kéduṳ nyikuṣ niùtì metaummè tou ìlkè mēwénkùmè kpéí.

24 Ké ikuú niùtì títóké dipedabii meyei nǎǎmmè kperi nè mekùò ndítiri dikéé ké dè nni mbenke metaummè tou ìikè,

25 kéféúté de kó dipedabii meyei nhütímú kperi, kéréòtè meyi nkéfeté bè wénkùnkò wè tofékèri youri nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi,

26 kéciú nho nùtè cànkutè kébáúté mekùò,

27 ké mè pòòtè kémíété metaummè tou kuce mèyiekè,

28 ké mè feté ò wénkùnkò wè tofékèri youri nè o nùtè youte kó dinómbídaà nè o naàcètè youte kperi, ò do feté dè meyei nhütímú kó fèǎfè kó meyi,

29 kédeè, mekùò mmèè kpaá o nùtè miéke wèe mè waare ò wénkùnkò wè yuu kóò dǎò mèwénkùmè kó ikuú mí ndi Yiè nKuyie n taummè tou ìikè.

30 Sinónkpeé sǎdesi sinsi kó tǎmatè yoo yekpetinónkperé yèdè kó òimari ò na ké pètè dè.

31 Ké ikuú niùtì n féúté tǎmáá meyei nǎǎmmè kpéí, ké n féúté teteté kétuo nkéwǎnnénè muyuo mbè m pǎ mù nè ò na ké pètè dè, kóò dǎò mèwénkùmè kó ikuú, mí ndi Yiè nKuyie n taummè tou ìikè.

32 De kó ikuú tukúnè tikònti bo pí nwè nwe kòò í mpètè ò dò nké na nwaá ndè kéǎǎnè mèwénkùmè kó ikuú.

Tecǎtè bo pūütimè

33 Ké ti Yiè nKuyie nni nsáké ku náǎnti kénáké Mǎyisi nè Anǎo ké dò:

34 Ké di tùòké dii mǎnni Kannahǎ ei n yóò di duó ndi kè dí di tieke, ké n duó nkè sicǎí di yóò tieke si kó tǎmatè pūüti.

35 Ké tecǎtè yiè nkòte ké náké ikuú niùtì ké yí: N yà n cǎtè miéke nke dǎmaré femarife pūütimè.

36 Ikuú niùtì duó nkè bèe denne tinènti de kó tecǎtè miéke, kòò né na kéta ké tè wǎnté. Ké dǎe yie nkè dǎe kó dimàà bo tecǎtè kè dè báá sǎnte, ké ikuú niùtì mu nyí kòte ké tè wǎnté.

37 Kòò tè wǎnté ké sǎ nsifǎǎ ãnné imarí ìnkè ké dò mmenónnùò nke wǎte ké dǎ kǎnwǎ.

38 Ó nyetini dibòri kéduó nkè bèe tè kpetinné ké tè dǎ yewe yèyiekè ké kpetí.

39 Kòò wǎte diyè yiénni yiè ké tè wǎnté kòò sǎ ntefǎtè pèkè imarí ìnkè,

40 wèe duó nkè bèe dei yetǎrè yèè pūüti ké yè útòò dihei mǎnku bè uutoo dè desǎnnè,

41 kéduó nkè bèe kǎri tecǎtè miéke imarí kékou bè kǎri dè kédenne dihei mǎnku kéútóò bè uutoo dè desǎnnè.

42 Ké bèe wáá nyetǎrè tǎyè kéǎnnè bè dèi yè kó yefǎtè kǎbí tibiti teti.

43 Ké bè dǎite yetǎrè ké kǎri dèè pūüti ké bi tibiti teti, ké dè wǎte ké féitè tecǎtè miéke.

44 Ikuú niùtì wǎte ké tè wǎnté, kòò sǎ ndè pèkè dè í yóò deè, de kó tecǎtè sǎmmu.

45 Bèe tè pùò nkè kou te tǎá nnè te dǎi nè te bíti kédenne dihei kéútóò bè uutoo dè desǎnnè.

46 Ké wèe ta de kó tecǎtè tè kpaá kpetí dii mǎnni ò sǎntemu de kó diyè kǎntò kétuokenè kuyuoku,

47 ké wèe duó te miéke yoo ò di te miéke wèe sú o yàti.

48 Ké ikuú niùtì me nkòte ké wǎnté ké sǎ ndè í pèkè nè bè tè bimè ké dèè, wèe béi nke dò: Tè í sǎ, ndèè do pūüti dè dèemu.

49 Kè te yiè nwaá nsinòò sìdési nè sètìrì kó kudóú nè tipecitì tì to mmewũ ò nnè ìsòpù kó tifaàtì kè tè wénkùnne.

50 Kè ikuó niùtì ãnné menésààmè tiyaati kó dibuu mieke, kéféúté tenòtè temáá de mieke,

51 kédeè kétúóté sètìrì kó kudóú nè ìsòpù kó tifaàtì nè tipecitì tì to mmewũ ò nnè tenòtè tèè kpaá ke fòù, kèpòtè tenòtè bè féúté tè menésààmè mieke te yíí, nkémíété teciétè kuce mèyiekè.

52 Ò dòò dii mǎnni teciétè mewénkùmè kó ikuó nè tenòtè ò féúté tè menésààmè mieke te kó meyíí nnè sètìrì kó kudóú nè ìsòpù kó tifaàtì nè tipecitì tì to mmewũ ò.

53 Kòò dèè wèe fíinko tenòtè tèè kpaá ke fòù dihei mǎnku kè tèe ta dikpáá. Bè dòò dii mǎnni mewénkùmè kó ikuó ke dèè teciétè ténke í sí.

54 De kó ikuó tukúnè tikǎntì nè yeyukǎrè ìnkè kó mumǎmmú mmu,

55 nè tiyáàtì nè sicéí dè bo pūūtimè.

56 Nè yenúúté bo da yèmè nè teciétè bo da pǐmmè nè diciitiri bo ãnnémè a kǎntì ìnkè.

57 De kó ikuó ìi yó mbaàtì dèè sí nnè dèè í sí. Tikǎntì nè dèmarè bo pūūtimè kó ikuó nyí.

15

Dèè bo sǐnkùnne onitidòù

1 Kè ti Yiè nKuyie mbaa nsáké ke náánnè Mǎyiisi nè Anòò kébéí nke dò:

2 Nákénè Isidayeribe ke tú:

Kòò nitidòù mǎù tùòtì yefòtè kè meniè nyiè, de kó meniè nhò sǐnkùnne mu.

3 Nte dè yó nhò dòmmè ò mǎ nyèè we mieke: Kè meniè nyiè yoo me í yiè ò sǐmmu.

4 Kòò duó dii dóú ìnkè di sǐntemu, kòò kàri dii kàri ìnkè di sǐntemu.

5 Kè wèè kááké de yiè ndóú wèè sù o yààtì kèwuó, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

6 Kè wèè kàri dikàri ò kàri dii ìnkè wèè sù o yààtì kèwuó, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

7 Wèè kááké de yiè nwèe sù o yààtì kèwuó, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

8 Kè de yiè ntǐútè òmòù, ò me ntǐúté wèè sù o yààtì kèwuó, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

9 Kòò kàri mucèmmu ke kari dii sǎnkàri di sǐntemu.

10 Kè wèè kááké kunenkù makù ò yàke kùù ìnkè, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku. Kè wèè tùóté de kó kunenkù wèè sù o yààtì kèwuó, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

11 Kè de kóo nìtì kááké òmòù ke í nìte, ò kááké wèè sù o yààtì, ò sǐntemu de yiè kènto kètuókenè kuyuoku.

12 Kè de kóo nìtì kááké kunenkù tiyaati kòku bèe kù pònte, kè kudóú kòku me nní nku bèe kù eité.

13 Kè dè yiè mmieté ò mbaà yewe yèyiekè ke né na kèwenke. Wèè sù o yààtì nè meniè mmèè pū ò nke né wenke.

14 Diyiè niínnì yiè kéwáá nsinónkpeé sìdési yoo yekpetinónkperípàà nyèdèé, kè dè tóní kèduó nyikuó niùtì metaummè tou bòrinùù.

15 Kòò tóúté tèmáà kékúwà meyei nhūtímù kpéí, kétúóté tetetè kékúwà kétuò nkóò dḗò mewénkùmè kó iku5 kòò wenke.

16 Kòò nitidḗù du5 ke yēnke omáà wèè sù o yààti kékúwà ò sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

17 Kè tiyààti nti yoo kè kukònkù nku o taniè ndàrimè wèè dè sù, dè sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

18 Kòò nitidḗù du5nè onitipòkù bèe wuà. Bè sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

Dèè bo sīnkùnne onitipòkù

19 Kòò nitipòkù yùs nhò sīntemu ke dḗ yewe yèyiekè, kè wèè ò kàáké ò sīntemu de yiè, kéntò kétuòkenè kuyuoku.

20 Kòò du5 dii dḗù di sīntemu, kòò kàri dii kàri di sīntemu.

21 Kè wèè kàáké o dḗù wèè sù o yààti kékúwà. Ò sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

22 Kè wèè kàáké kunenku makù ò kàri kùù ìnkè wèè sù o yààti kékúwà, ò sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

23 Kè kunenku makù bo o dḗù ìnkè yoo ò kàri dèè ìnkè, kòò mḗù dè kàáké ò sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

24 Kòò nitidḗù du5nè onitipòkù ò yùs ndiì mḗnni ò sīntemu ke dḗ yewe yèyiekè kòò du5 dii dḗù ìnkè di sīntemu.

25 Kòò nitipòkù yùs nkè dè pēēté de we kè ti mu nyí dèè, yewe yèè sḗoté ye mieke ò baa yó nsí nhò ò nyús nkè dè dòmmè mme.

26 De kó yewe yèè sḗoté ye mieke kòò du5 dii dḗù yoo ò kàri dii kàri ìnkè, di sīntemu kéndònnè o yónti kó yewe ò ndòmmè.

27 Kè wèè kàáké o dḗù yoo o kàri, wèè sù o yààti kékúwà, ò sīntemu de yiè kéntò kétuòkenè kuyuoku.

28 Kòò yónti còimámù ò mmàke yewe yèyiekè ke né na kékwenke.

29 Diyiè niínni yiè kòò waá nsinónkpeé sidési yoo yekpetinónkperipàà nkè dè tḗni kédúò nyiku5 niùti metaummè tou bḗrinùù.

30 Kòò kuò tèmáà meyei nhūtímù kpéí nkékúwà tetetè kétuò mmetaummè tou ìkè, kòò dḗò mewénkùmè kó iku5 kòò wenke.

31 Dí náké Isidayeeribe kè bè ní ncié mbè sī nyèè we, bè báá ta n taummè tou bè yàà bo di sīnkùnne kékú.

32 De kó iku5 tukúnè onitidḗù wèè bo tuḗti wènwè yefḗtè kè menie nní nyiè nè wèè bo du5 kékéyēnke omáà,

33 nè onitipòkù wèè yùs, nè onitidḗù yoo onitipòkù wèè bo tuḗti yefḗtè kè menie nní nyiè, nè onitidḗù wèè bo du5nè onitipòkù ò yùs ndiì mḗnni.

16

Meyei ncēmme kó diyiè dieri

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéinè Mḗyiisi. Dè do sḗ nhAnḗó bí idé kumu, ìi do tḗò ntihúúnti ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke nè muháá nsóntíkoo kḗmu.

2 De mḗnni kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mḗyiisi ke dḗ: Náké a kóo kóti Anḗó ke dḗ n yē nhò bá ntaà metaummè tou yewe yemḗu ke fiiti kuyààkù fḗnkúò metaummè tou ìkú dè, ò yàà bo kú, ke yē n ní yóò dè kḗtoomè diwētiri mieke kè bè benke m máà.

³ Kòò níí tati metaummè tou wèe waá ndinaadaà meyei nhūtímù kpréí, kéwaá ndipedaà ò yó n féúté di kétuo,

⁴ kédáátí dikautéyaabòri dìi dùòkenè mupaàkonkperímù kèínè de kó defetire kéboú mu kó fenaàkònfè, kéboú o yuu mu kó kuyaàbomboúnkù. Ikuṣ nenti nti, ò níí wuo ke né na ké tí ànnè.

⁵ Kè Isidayeeribe ò duá nyebodakè yèdèè meyei nhūtímù kpréí nnè dipedaà dimáà ò yó n féúté di kétuo.

⁶ Kè Anṵ keté ké n féúté dinaadaà o mómmuṵ nhò kó meyei nhūtímù kpréí nnè o cīètè kòbe kōme,

⁷ kédeè kétúóté yebodakè yèdèè ké yè còíné metaummè tou bōrínùù,

⁸ kètāū tété kényà dìi yó ntú n kperi nè bè yóó fīnko dìi kè dìi ta dikpáá.

⁹ Kè Anṵ n féúté n kperi meyei nhūtímù kpréí,

¹⁰ kétúóté bè yóó tanné dìi dikpáá kécónné metaummè tou ìikè, kédàṵ meyei ncīémme kó ikuṣ kédeè kè bèè dìi tanné dikpáá tedòntè.

¹¹ De kó difōnkúò kétúóténí dinaadaà o mómmuṵ nho yei nhūtímù kpréí nnè o cīètè kòbe kōme kpréí nké dìi nni mbenke kédàṵ meyei nhūtímù kó ikuṣ ké dìi nni nféúté.

¹² Kòò dèè wèe túóté tesṵṵsékébuute, kékouté yehāākūṵ ndiwūṣtònni dìi bo metaummè tou ìikè kéánné de mieke, kényété tihúúnti dinacekutiri mèdémè, ké dè tanné demṵ metaummè tou kó kufáá nkuyààkù kpeti kù,

¹³ kétuo ntihúúnti metaummè tou ikuṣ nenti ā dè ìikè, kè kuyukúu dátínné di ìnkè nè di pòkù, kè dèè yie nkòò báá kú.

¹⁴ De kó difōnkúò kèpòtè dinaadaà kó meyi nkémieté metaummè tou kó kupòkù diyìe yìèní kèè bíékè mēmáá, di ìikè mèyiekè.

¹⁵ De kó difōnkúò ké n féúté kubotí kó meyei nhūtímù kó dibòdaà, kètanné di yi nkuyààkù kpeti kù fáá nkédòdèè di yi nhò do dṵdṵmè dinaadaà kōme kémíété metaummè tou pòkù fōnkúò nè di ìikè,

¹⁶ kédàṵ meyei nhūtímù kó ikuṣ kufáá mmièke. Isidayeeribe caàrímè kpréí nnè be yetírímè n kpeti nè be caàrímè, ke múnkèe me ndòṵ metaummè tou dimṵ ke yé di bomè benitibè bèè sī mbe cuokè.

¹⁷ Òmṵ bá mbo metaummè tou mieke ò tati dìi mṵnni ke bo dṵṵ meyei nhūtímù kó ikuṣ, nè ò bo tamè kényènnènni, kòò dṵṵ o mómmuṵ nho kó meyei nhūtímù kó ikuṣ nè o cīètè kòbe kōme nè kubotí kōme kpréí nke dèè.

¹⁸ Wèe yènni kékote diwūṣtònni dìi bo metaummè tou ìikè ké di dṵṵ meyei nhūtímù kó ikuṣ, kéwaá ndinaadaà nè dibòdaà kó meyi nkémíété diwūṣtònni bàkè kéfíté,

¹⁹ kèpòtè o nóm̄bi de kó meyi nkémíété diwūṣtònni kuce mèyiekè ké di wénkùnnè Isidayeeribe kó meyei mmèè do di sīnkùnnè.

²⁰ Kòò wènkùnnè dìi mṵnni metaummè tou kufáá nnè ditou dimṵ nè diwūṣtònni ke dèè, bèè túóténí dibòdaà dìi kpaá ke fòù.

²¹ Kè Anṵ nṵ nho nṵ di yuu ìnkè nè Isidayeeribe bémṵ kó diyètiri, kényie mbe caàrímè nè bè yetírímè n kpeti, ké di tou nde kó meyei nkédeè ké di duṵ nhonitì bè tātè wè kòò di tanné dikpáá.

²² Kè dibòdaà tṵ be yei mēmṵ kètanné dikpáá tedòntè ke dèè.

²³ Kè Anṵ kote metaummè tou kédeite mupaàkonkperímù kó tiyààti, ò do ànnè tí kètanné metaummè tou kó kufáá, ké tí dṵṵ ndèborè,

24 Kécómmú dibòrì bẹ̀ tǎáté dì kẹ̀wuo kẹ̀wẹ̀tẹ̀ kédáátí o yààti teti kẹ̀yènni kékote ké n féúté fẹ̀ǎfẹ̀ kẹ̀tuw nké n féúté kubotí kofe kẹ̀tuw, kédòw meyei nhūtímù kó ikuó, o mómmuwo nho kpéi nnè kubotí kpéi,

25 kẹ̀tuw nyiwūš bẹ̀ n kùw ì meyei nhūtímù kpéi nyi kó mekùò ndiwūšònni ìnkè.

26 Wèè do tannè dibòdaà dikpráà tẹ̀dòntè kòò sù o yààti kẹ̀wuo ke né na kẹ̀ta Isidayeeribe kari.

27 Dinaadaà nè dibòdaà bẹ̀ do n féúté dè meyei nhūtímù kpéi, nkétannè meyĩ mmetaummè tou kédòw meyei nhūtímù kó ikuó, bẹ̀e dè dènne Isidayeeribe kari kẹ̀tuw nde kǎnti nè de maan nne de piti.

28 Wèè dè tũw nwèe sù o yààti kẹ̀wuo, ke né na kẹ̀ta Isidayeeribe kari.

29 De yó ntú ikuó nyi di kpéi nsáà, dibenni tǎnkù oyiénnwè kó diyìe pínni, di níí boú dinùù di báa pí mmutòmmú mamù, dihèi yembè nè bẹ̀pòòbè dimòu.

30 De yiè ndi bẹ̀ yóò di dòòmè meyei nhūtímù kó ikuó ké di wénkùnnè di yei memòu.

31 De yiè yó ndònnè teomprùtè kperi ndi di kpéi, kè di níí boú dinùù. De kó ikuó yó mbomu sáà.

32 Ikuó niùti bẹ̀ cǎnné wè kòò còù mmekùò nkòò còutè o cice kó difòtìrì, wèè níí yóò dáátí ikuó yààti mupaàkonkperímù kpeti kédòw meyei nhūtímù kó ikuó.

33 Wèè níí yóò dòw ikuó kẹ̀wénkùnnè metaummè tou kó kufáà nnè di mómmuwo nè diwūšònni wèè níí yóò dòw ikuó kẹ̀wénkùnnè ikuó niùbè nè kubotí kumòu.

34 Dè yó ntú ikuó nyi di kpéi nsáà kè di níí ì dòò kuce memòà dibenni mièke. Isidayeeribe bẹ̀mòu kó meyei nhūtímù kpéi.

Kè Anòw dòw Mòyiisi ò nàké tì timòu.

ISIDAYEERIBE CǎMMÈ KE TÚ KUYIE NKÒBÈ

17

Miù te kè Isidayeeribe í dò nké nyo mmeyĩ

1 Kè ti Yiè nKuyie nni nsàké ku náànti kénáké Mòyiisi ke dò:

2 Náké Anòw nè o bí nè Isidayeeribe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú:

3 Di mièke kòò mòu féúté fẹ̀nàǎfẹ̀ yoo fẹ̀piǎfẹ̀ yoo tẹ̀buatè di kari, yoo ò dè yènnè di kari ke dè féúté,

4 kòò í dè kǎtenèní metaummè tou ìkè ke dè nni mbenke, dè doti o yuu ìnkè nke, di ò dènne Isidayeeribe mièke.

5 Kè di níí dó ké n féúté dè, dí dè tǎní kẹ̀duw nyikuó niùti metaummè tou bòrìnnù, kòò dè nni fié metaummè kpéi,

6 kécóú mmeyĩ ndiwūšònni ìnkè dìi bo metaummè tou ìkè kẹ̀tuw mmekùò ndipǎnni ndi dìi kó kufòòku n naati.

7 Di bá m búttinné kénfeu iwūš sibòatenkaanì sù dè nyebòdakè. De kó ikuó yó mbomu sáà di kpéi nnè di yaábíó.

8 Á tì mbè nàké kè bẹ̀ kòò mòu yoo bẹ̀pòòbè bẹ̀è bẹ̀ bonè, kòò mòu n féúté fẹ̀ǎfẹ̀ ke tũw nyoo ò baa fẹ̀ nni nfèútému,

9 ke í fẹ̀ kǎtenèní metaummè tou bòrìnnù, ke fẹ̀ nni nfèúté bẹ̀e ò dènne Isidayeeribe mièke.

10 Di miεke kè di kòò mǎu di meyiĩ nyoo bepaðbè bèè di bonè kè beè kòò mǎu mè di, bá mùù botí kó meyiĩ, m miεke bo ò yè, kè nh ò dènnε Isidayεεribe miεke.

11 Ke yé mufòmму bomè meyiĩ mmieke nke. Deè te kè n yè ndi mme ndaorinè iku5 diwũstǎnni ìnkè di yei nhũtimù kpéi, kénfòu, meyiĩ mmeè ò nte kòo nitii wenke.

12 Deè te kè n tu díndi Isidayεεribe nè bepaðbè bèè di bonè, di bá nyo meyiĩ.

13 Kè Isidayεεri yoo opàð wèè di bonè, kòò kàte kupaawaá nke kùò tehontè yoo tenàtè di yo ndè, wèè yóu kè de yiĩ nyè kòò mè dàtinnè mutáá.

14 Ke yé bá dè de fòmму bomè de yiĩ mmieke nke. Deè te kè n tu díndi Isidayεεribe di báá di feðfè mafè kó meyiĩ, bá dè de fòmму bo de yiĩ mmieke nke, kè wèè di meyiĩ mbèè ò deite Isidayεεribe miεke.

15 Bá wè dihei yiè nyoo opàð kòò di dèè ku, yoo musimmù pĩ ndè wèè óú o yààti kéwu, ò sǐntemu de yiè kénǎ kétuakèné kuyuoku. De kó difǎnkúò ò ténke í sǐ.

16 Kòò me nyí óú o yààti ò me nyí wùò de kó meyei mbo o yuu ìnkè nke.

18

Kuyie nyetemè ti bo ndaunèmè bèè í tú ti pobè nè bèè í tú ti daabè

1 Kè ti Yiè Kuyie nní nsaké ku náaǎti kébéinnè Məyiisi ke dò:

2 Náké Isidayεεribe ke tú n yè mmí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

3 Di báá tũnne Esibiti kàbe di do bo bèè cuokè be kó meborime nè Kannahāā n di korinè kèè tenkè kàbe kōme nè be kuó.

4 N di náké tí dí nti mpĩ nke tú n kuó. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

5 Dí ntũ n kuó nè n tannò, wèè dǎǎri n kuó nè n tannò dè yemmè, weè yó nfòu. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

6 Di kòò mǎu báá duónè nè wè bè tu meyiĩ mmemáá kàbe! Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

7 Di miεke òmǎu báá duónè o yǎ, kéfèikũnne o cice, ò báá duónè o yǎ káyà o fei.

8 Di kòò mǎu báá duónè o cice pokù kòò fèikũnne, o cice pokù nwe.

9 Òmǎu di miεke báá duónè o tāũ, kè bè wè mbe yǎ yoo bá kòo yǎ yanto kou nwe. Kè bè ò peité tefètè yoo bè ò peité kupíkù makù, ò báá ò duónè.

10 Di miεke òmǎu báá duónè o bire kóo sapàà nyoo o kóo dapàà nkou, o mǎmmuā nho kóo sapàà nwe.

11 Òmǎu báá duónè o tāũ nè wè bè wè mbe cice, o cice bire nde, kòò tu o tāũ, ò báá ò duónè.

12 Di kòò mǎu báá duónè o cice tāũ, ke yé o cice nè o tāũ bè tumè meyiĩ mmemáá kàbe mbe.

13 Di miεke òmǎu báá duónè o yǎ nantè yoo o yǎ kóo kóti nè o yǎ bè tu meyiĩ mmemáá kàbe mbe.

14 Òmǎu báá duónè o cice nantè pokù, ke yé o cice nantè pokù nwemè.

15 Di miεke òmǎu báá duónè o bire pokù, o kóo dapàà mpokù nwe, ò báá ò duónè.

16 Di miεke òmǎu báá duónè o nantè pokù. O nantè pokù nwe, ò báá ò duónè.

17 Di kòò mǎu báá duónè onitipòkù mǎu kéwète kéduónè o kóo sapàà nyoo o kóo dapàà mbire, bè tu meyiĩ mmemáá kàbe mbe, dè tu isòke nyi.

18 Di miεke òmǎu báá túóté o pokù nantè yoo o kóo kóti, kòo pokù kpaá ke fòu kè bèè yante.

19 Di miεke òmǎu báá duónè onitipòkù ò yùò ndii mǎnni, ò sǐmmu.

20 Òmǎu báá duónè otǎu pokù, kòò ò duónè ò sǐntemu.

15 Òmòu báá beké tibeénti meyei. Mebatimè bá mbo, òmòu báá kónné ocīri, òmòu me mbáá yote okperi. Bá wè ò ní beké tibeénti tì dò nwèe tì beké mèè botí.

16 Di miéke òmòu báá wátí o kou, òmòu báá tou nho kou tináaànti kènte kè bèe ò kùò. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

17 Òmòu bá nní nho kou tòu, kè dè né dò nha ò kpannè, a báá yóu a bo ò kpannèmè kè dèè yie nkàa báa tó meyei mmamè.

18 Di miéke òmòu báá peite yoo ò nhu o kou medòmme, bá wè, wè ndó o kou tòu ò dó mèè botí omáà. Mí tu di Yiè nKuyie.

19 Di ntú n kuó, òmòu di miéke báá yóu kòo wūó ìi cǎǎ nkubotí kè ìi deke itòbè, òmòu báá buótí kupaku kùmáà idibotí idéi ìi cǎǎ. Òmòu di miéke ní báá dáátí tiyààti tìi dùòkenè mupaàkómú mùù cǎǎ nyibotí.

20 Kòò mòu duónè kudaakù, kè dè sǎ nhòmòu kù cè, ò me mmu nyí wète ke kù donté ku yiè mborè ku yiè mme mmu nyí kù fíi, nwèe yietí kǎfóó, mbè me mbáá bè kùò, ke yé ò do kpaá túmè kudaakù nku.

21 Wèe waá ndipedaà meyei nhūtímù kpéi, kè di kàtenení metaummè tou bòrinùu. Meyei nhūtímù kó fèðfè nfe.

22 Kè ikuó niùtíi dàò de yiè mmeyei nhūtímù kó ikuó kè nh ò cǎǎ mmeyei nhò dǎò mè.

23 Kè di ta dii mònni Kannahā kó dihei ke fiúkú detie nde botí de botí dèè péi, dè péi yèè be yó ntú yesinye nye di kpéi yebie nyètaàti di bá nyè yo.

24 Dibenni naanni kè dí ànnè dibanni kè n dounnè mutómú kè yè nni mpā yemou.

25 Dibenni nummuri ndi di yóò dimè de be, kè yè dèite kè yè ntú di kpeye. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

26 Òmòu báá cááké fèðfè bè í fèuté fè kè fe yíi ncòú. Òmòu bá mpāu yoo wè ndòri denitinònkperè.

27 Di ní báá kuó kǎcǎúte, di me nní báá kuó di nucití késóó nfeðènfè.

28 Di ní bá ndòri ikúsié ke yóú dimáà, di bá ndóú dimáà. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

29 Òmòu báá duó nho bire teboocǎtè kènte kè dèe túnne yebòkè, kènte kè dihei dimòuu nde dounè ke dòri isòke kperè.

30 Dí ntú ndi náké tì teom̄pùtè ìnkè, kèmmòke metaummè tou kó kufōwaá.

31 Di bá nkòri bèè bouri tinùbooti nè bepāābè borè, dè di sǎnkùnkomu. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

32 Kòò kótí ní tùòkení á íté kòò feí ndikàri kéndé odakóti nè deè miéke nke di bo benkemè ke dò ndi n dé, mí ndi Yiè nKuyie.

33 Kòò pòò kàtení ke di bonè di bá nhò cíi.

34 Opòò wèè di bonè dí nhò wùò nke dò ndi kou, kè nhò dǎ di dǎ mèè botí dimáà, ke yé di múnke do túmè bepòòbè mbe Esibiti. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

35 Di dòrimè ntú mèè wenni demou miéke. Kè di dó dii mònni kèbenné demarè de pèkùmè yoo de cǎékù di benné kè dè nwenni.

36 Di biepeé nè di cidòbè dè ní ntú dèè wenni, kè dí benné kè dè nwenni. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te, ke di dènnení Esibiti.

37 Dí mpí n di náké tì timou nè n tié nyimou, kéndòri dè yèmmè. Mí tu di Yiè nKuyie.

20

Kuyie nyí dómè tí nfeu yebàkè

1 Kè tí Yiè nKuyie nyí kénáké Mòyiisi ke d̀̀:

2 Náké Isidayeeribe ke tú, kè di kóò m̀̀u yoo op̀̀ò wèè di bonè kòò fèúté o bire dib̀̀ò M̀̀d̀̀aki bèè ò k̀̀u. Dihèi yembèè ò bùstí yētárè k̀̀ku.

3 Kòò m̀̀u mè d̀̀ò mí m̀̀ m̀̀mmuà m̀̀ mièke yóò ò yèmu, kè nh ò d̀̀enne o k̀̀be mièke. Ke yé ò fèútémè o bire dib̀̀ò M̀̀d̀̀aki ke s̀̀nk̀̀nne metaummè tou, ke c̀̀ke n yetisàari.

4 Ke dihèi yembè bùútóo de kpeti, ke í d̀̀ kóò k̀̀u.

5 Mí m̀̀ m̀̀mmuà mm̀̀ mièke yóò ò yè, wenwe nè o fuku kum̀̀u, kè m̀̀ bè d̀̀enne be k̀̀be mièke, nè bèè kó dim̀̀à ò t̀̀nne ke fié de kó dib̀̀ò.

6 Kè wèè bùtinnè mí ndi Yiè nKuyie nke k̀̀ri bèè bouri tinubooti nè bep̀̀abè borè, m̀̀ mièke yóò ò yèmu kè nhò d̀̀enne o k̀̀be mièke.

7 Ncáánnè ke d̀̀ mpáí páí mí ndi Yiè nKuyie mm̀̀ di te.

Kuyie nku5 yete d̀̀

8 Dí nt̀̀ n tié nke nd̀̀ari n yèmmè mí ndi Yiè nKuyie mm̀̀ di tāātè kè di c̀̀áá.

9 Wèè s̀̀áá nho cice yoo o ỳ̀ bèè ò k̀̀u. Ò k̀̀u om̀̀áá ndi ke yé o s̀̀áámmè o cice nwe yoo o ỳ̀.

10 Kè wèè duónè ot̀̀u pok̀̀u bèè bè k̀̀u bedé, wenwe nè de kóo nitipòk̀̀.

11 Kòò m̀̀u duónè o cice pok̀̀u bèè bè k̀̀u bedé wenwe nè de kóo nitipòk̀̀. Bè k̀̀u bemaá ndi.

12 Kè wèè duónè o bire pok̀̀u ò d̀̀ò isàke nyi bèè bè k̀̀u. Bè k̀̀u bemaá ndi.

13 Kòò m̀̀u duónè onitidù bè d̀̀ounèmè onitipòk̀̀, bè d̀̀ò isàke nyi, bèè bè k̀̀u bedé. Bè k̀̀u bemaá ndi.

14 Kòò m̀̀u po onitipòk̀̀ ke wète ke t̀̀oté de kóo nitipòk̀̀ ỳ̀, isàke nyi bèè bè c̀̀u nwenwe nè de kóo nitipòk̀̀ kédèite isàke di cuokè. Bè k̀̀u bemaá ndi.

15 Kòò m̀̀u duónè fè̀fè bèè ò k̀̀u k̀̀ku de kó fè̀fè.

16 Kóo nitipòk̀̀ m̀̀u yóu kè fè̀fè ò duónè bèè ò k̀̀u k̀̀ku nè de kó fè̀fè. Dè k̀̀u demáá ndi dedé.

17 Kòò m̀̀u puoke o t̀̀u kè bè c̀̀áá m̀̀be ỳ̀ yoo be c̀̀áá m̀̀be cice, kòò ò duónè ifei kperè nde. Bèè bè dèite be botí k̀̀be mièke bá wè kòò nwúó, de kó meyei mbo be ỳ̀ ìnkè nke.

18 Kè wèè me nduónè onitipòk̀̀ ò ỳ̀ù ndii m̀̀nni, ke yà o ỳ̀nti bèè bè d̀̀enne Isidayeeribe mièke. Ke yé bè yèmmè bedé ò ỳ̀simmè ke duó.

19 Òm̀̀u báá duónè o ỳ̀ nantè yoo o ỳ̀ kóo kóti yoo o cice t̀̀u. Di tú meỳ̀i mm̀̀m̀á k̀̀be m̀̀be, kòò mè d̀̀ò bèè yóò t̀̀ de kó meyei. Wèè mè d̀̀ò wenwe nè ò duónè wè bè t̀̀ bedé ndi de kó meyei.

20 Kè wèè puoke o cice nantè pok̀̀u yoo o cice kóo kóti kou bedé bèè t̀̀ de kó meyei. Bè bo kú bá bè í m̀̀òte debire.

21 Wèè puoke o nantè pok̀̀u yoo o kóo kóti pok̀̀u ò s̀̀nk̀̀nne om̀̀áá ndi, bè báá pétè debire.

22 Dí mpí n di nàké tí tim̀̀u nè n tié nkénd̀̀ari dè yè mm̀̀ kè d̀̀e yie nkè dihèi n di k̀̀rinè di báá di t̀̀.

23 Di báá t̀̀nne ibotí n yóò beti ì de kó dihèi mièke ì borime, bè me nd̀̀ò kè m̀̀ bè p̀̀è.

24 N di nàkému ke tú:

Mí m̀̀mmuà nyóó di duó nde kó ketenkè,

menaamiè nnè mecekùò ndè pũò nkè.

Mí ndi Yiè nKuyie mmũ di te ke di cãñné nè ibotí tel.

²⁵ Mbaàtinè tũnké iwũò, n yē ndí nyo nyì nè n yē ndí nci ì. Di báá di n yē ndí nci kùù wanwankù yoo tēè nātè yoo dēè bambaànnè kēsĩnkũnne dimáá.

²⁶ Ndõnnè páíí, kénccáá nke tú n kòbe, ke yē mí ndi Yiè nKuyie ndõmmè páíí nwe, kè mí di cãñné nè ibotí tel, kè di bo ntú n kòbe.

²⁷ Di mièke kòo nitidòù màù yoo onitipòkù tu opãù yoo ò boorí tinubooti, bèè ò bùstí yetárè kékua. Ò kùò omáá ndi.

21

Ikuş ìi tukúnè ikuş nìübè

DÈÈNNÍ: Ikuş nìübè bo nci dè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní nsókè ku náànti kénáké Mòyiisi ke dò: Náké ikuş nìübè Anoo bí ke dò:

Ikuş niùti màù báá tósonnè o cĕtè kóo cĕ màù kēsĩnkũnne omáá.

² Kè dè sàà í tú o cĕtè kou mómmuò nwe. O cice yoo o yò yoo o bire yoo o nantè yoo o kóo kóti.

³ Nè o tãù wèè kpaá teĕtè ke mu nyí yĕtè onitidòù ke yē ò mu nyí yenkemè, ò bo na kóò kàáké.

⁴ Wenwe wèè ni benitibè, ò báá dòò dèè ci o cĕtè mièke kēsĩnkũnne omáá.

⁵ Ikuş nìübè níí báá fenté fenté tiyùti be yò ìnkè, yoo bèè kuò be nuciti kesoó mbe debii, bè me mbáá dúóké bemáá.

⁶ Bè cãámmu ke bo n kó mutõmmú kpéí. Bè báá cake n yetiri, bèè n feu iwũò bè m pãá nyi. Nè de kpéí mbè dò nkéndò mpáíí nwe.

⁷ Dè cimú ikuş niùti bo puokemè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè yoo osapàà mbè càke wè, yoo onitipòkù wèè yenke ke yenté, ikuş niùti cãámmu ke tú n kóo kóti.

⁸ Di dò nkénwúó nyikuş nìübè benitibè n tãatè bèmbè n tõmmú kpéí bè cãámmu, ke yē bèè n feumè iwũò di m pãá nyi. Dí mbè wúò mbenitibè bèè càá nke dò mpáíí. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ bè cãñné.

⁹ Kè ikuş niùti màù kóo sapàà ncàke omáá ke dauti dautinè benitidaabè ò ànné o cice nwe ifei, bèè cóu nde kóo sapàà.

¹⁰ Ikuş niùti dièwè wèè baké besõmbe, bè cóu nwèè yuu mekùò nkoò cãñné kòò daati ikuş yààti, ò báá yóu kòo yùti yĕké ò me mbáá yóu kòo yààti kĕrĩ.

¹¹ Ò báá tósonnè ocĕi kēsĩnkũnne omáá, bá kòo cice nwe yoo o yò.

¹² Ò báá yè metaummè tou, ò yàà bo di sĕnkũnne mèè kpéí. Bè ò cóu mmekùò mme kòò cãñné mí nKuyie n kpéí. Mí tu di Yiè nKuyie.

¹³ Wèè puoke osapàà nwèè mu nyí yē onitidòù.

¹⁴ Ò báá puoke okúpokù yoo wèè yenke ke yenté yoo wèè dauti dautinè benitidaabè ke càke omáá. Ikuş nìübè botí mièke nke ò dò nkétãátémè osapàà nwèè mu nyí yē onitidòù, képuoke.

¹⁵ Ò yàà bo sĕnkũnne o fuku. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ò cãñné.

DÈÈNNÍ: Bèè báá na kĕntú ikuş nìübè

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyí kénáké Mòyiisi ke dò:

¹⁷ Náké Anoo ke tú n yē nnè bè bo mbomè nè be yaabío ikuş niùti wèè mòke kuyenkù ó bá n féúté feǒfè yoo ò m pã tidiiti.

18 Kòò màke kuyènkù bá kùù botí ò báá na kèpí nde kó mutōmmú, kòò tu kuyūḍnkù yoo dikpènni yoo dèmarè yeté ò ìikè.

19 Kòò tààku kuù me nkèétè yoo o bakù.

20 Kòò tu tēhùtè yiè, yoo ò dò ndeçīrè yoo ò ā dinōmpènni yoo mekpāā, yoo tēwūḥtè matè ā o kōnti yoo o takuò mpōnte.

21 Anō kó kufuku mieke ikuú nìùti mōù bá n feúté feḥfè yoo ò m pā tidiiti kénsà kòò màke kuyènkù, ò báá na kèpí nyikuú nìùti kó mutōmmú.

22 De yiè mbo na kèdi bè m pā tii diiti yoo bè m pā dè ke yētè ke tuō nke sùs.

23 Ò me mbáá ta metaummè tou kuyāakù kpeti dè yoo wèe tóonnè diwūḥtōnni, ò tu kuyènkù yiè nwe, ò yàà bo sīnkūnne metaummè tou nè di nenti. N tú di Yiè nKuyie nku ke mfi dè cāñné.

24 Mēmme, kè Mōyiisi tì nàké Anō nè o bí nè Isidayeribe sōmbe.

22

TĀĀTI: Bèè báá di bè pā dè Kuyie

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi ke dō:

2 Náké Anō nè o bí, n yē nkòo niti níí dōmmè ò báá di Isidayeribe m pā dè kēsīnkūnne n yetisàari. Mí ndi Yiè nKuyie mmfi di te.

3 Náké be ke tú, n yē mbe kó kufuku nè be yaḍbio kè wèe sī nke kááké bè m pā dè, bèè ò dènnè n kabe mieke mfi tu di Yiè nKuyie.

4 Anō kó kufuku mieke kè tikōnti pī nhòmōù yoo ò tūti yefōtè kè mu nyí wenke ò báá di bè m pā dè. Dè me ndò nè wèe kááké ocíi ke sīnte nè wèe bo nduú kēyēnke nè omáá,

5 nè wèe bo kááké debambaànnè marè kēsīnte, yoo òmōù wèe kááké dèè sī nkēsīnkūnne omáá.

6 Kòò sīnkūnne omáá mebotí ò sīmmu kēntō kētuoekenè kuyuoqu. Ò báá na kèdi bè m pā dè kēmbaanè ò bo wuāmè.

7 Kuyuoqu mōnni ò wenkemu ò bo na kèdi bè m pā dè ke yé ò kó mudii mmumè.

8 Omōù di mieke báá di feḥfè fèè ku yoo musīmmu pí nfè. Kòò fè di ò sīntemu. Mfi tu di Yiè nKuyie.

9 Bè ntū m bè nàké tì kè dèe yie nkè bè báá di ikuú yete dè kèto de kó meyei, kè bè dè di, bè yàà bo kú. Mfi tu di Yiè nKuyie mmfi di cāñné.

10 Kè bè m pā dèmarè wèe í tú ikuú nìùti ò báá dè di. Bá kè ikuú nìùti kóo pòò nwe yoo o kóo tōnti ò báá dè di.

11 Kè ikuú nìùti me ndonté kudaakù, kù bo na kè dè di kéndōnnè bè peité kù teçīfètè.

12 Kè ikuú nìùti màke osapàà nkòò yenke wèe í tú ikuú nìùti ò báá na kèdi bè m pā dè.

13 Kòò dōù me nku yoo bè ò bèti kòò konní bá ò í màke debire, ke wèteni ke bo o cīfètè ò do bè bonè ke dōmmè. Ò bo na kèdi o cice yo ntii diiti. Ikuú nìùti cīfètè kou í tú wèe báá na kè tí di.

14 Kòò mōù di bè m pā dè bá ò í yé, kè dè boní kòò yīfètè wèe dè yietí ikuú nìùti kénso nkè dè mmānnè ò yietí de kó yewétiyè yèñūmmú kó dìmáá.

15 Ikuú nìùbè báá yóu kè bèè í dò nkèdi bè m pā dè, kè bèe dè di.

16 Kè bè dè di, ikuú nìùbè bè tóu mmeyei mme bèe yietí kéfóó. Mí ndi Yiè nKuyie mmfi dè cāñné.

Kuyie nyè mbè bá nkù feu ì wū

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nní nsóké ku náànti kénáké Mòyiisi ke dò:

¹⁸ Náké Anoo nè o bí nè Isidayeeribe βεμου ke tú n yē ndi mieke yoo opòò wèè di bonè, kè wèè dó ké m pā dipānni yoo ò dó ké n féúté feḏfè kétuo nhò n dounnè dii nùù kpéi nyoo kòò me mbaa dó ké fè nni nféútému.

¹⁹ Kòò dò n còuté de kó dipānni dè ntú dinaadaa yoo dipedaà yoo dibodaà dèè kra kuyènkù.

²⁰ Kè di n féúté feḏfè fèè mòke kuyènkù m báá còuté de kó dipānni.

²¹ Kè feḏfè metaummè kofe nfe òmòu dómè ke n féúté yoo ò dó kédeite ò n dounnè dii nùù yoo ò baa dó ké m pā dipānni ndi, de kó feḏfè dò nkéntú di n feu fè nfe, kénkra kuyènkù kè n né fè còuté.

²² Mí ndi Yiè nKuyie ndi bá n féúté feḏfè fèè yēi yoo fè ā dikpēnni yoo bè fè fēte yoo fè ā mekpāà nyoo fè ā tifiētì yoo fè ā yemu. Di báá daá nde kó feḏfè boti kó kumaa ndiwūōtōnni kéntú di kù nni mpā.

²³ Di bo na ké n féúté diwèlì kó dipānni: Fenàáfè yoo fepièfè dèè mòke kuyènkù yoo dè pusi yoo de tààke okù ke tonté. Di me mbáá dè nni nféúté di n dounnè dii nùù kpéi, nkè di dè nni nféúté m báá dè còuté.

²⁴ Di bá n féúté feḏfè fèè kó yetakuò nta yoo bè fè fōnte yoo bè yè kèété. Di kó diheì mieke òmòu báá dè dòò.

²⁵ Kòò pòò mòu me ntóni de kó feḏfè boti dí báá fè còuté ké fè nni nféúté, mí nKuyie mmú di te, kè bè fè fōnte dè naá nkuyènkù nku, m báá fè còuté.

²⁶ Kè ti Yiè nKuyie nní nsóké ku náànti kénáké Mòyiisi ke dò:

²⁷ Kè fenàáfè yoo fepièfè yoo tebuwè kè dè peitè debire dedaarè, dè mbo de yō borè ke dò yewe yeyiekè, diyiè nínni yiè kè di dè nni nféúté, m bo còuté de kó dipānni.

²⁸ Di báá ku denaabire yoo depebire yoo debobire nè de yō diyiè òmáá.

²⁹ Kè di dó ké n féúté feḏfè kè n sante dí fè nni nféúté dè bo yiennèmè kè n fè còuté.

³⁰ Kè di fè nni nféúté dí fè càáké de yiè, di báá súo nkè dèe wenté. Mú tu di Yiè nKuyie.

³¹ Dí mpī n tannò nkéndòori yè yē mmù mú tu di Yiè nKuyie.

³² Di báá cake n yētisàari díndi Isidayeeribe n dó dí nyému n dòmmè páíí mí ndi Yiè nKuyie mmú di cànné.

³³ Mú di dènneni Esibiti kè di bo ntú n kòbe. Mú tu di Yiè nKuyie.

23*Isidayeeribe kó yebaa*

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò:

² Náké Isidayeeribe bè yo mbaà nyèè baa n kpéi.

De kó yebaa mmieke di níí tíí nké n sante. N yóó di benkemu de kó yemòrè di níí yoo tíí nyè.

³ Di níí pí ndi tōmmú yewe yèkuò mieke, diyiènni tu teompùtè nte. Di níí tíí nde yiè kè n sante, de yiè di báá pí mmutōmmú bá kè di bo kèè bíéké de kó diyiè tu n kperi ndi.

⁴ Nte yebaa nkó yemòrè teyè di níí yóó tíí nyèè mieke kè n sante.

Diyentébanni

⁵ Dibenni tǎnkù ketiwè kó diyìè tēpítè nè dinaanni kó dihuri mǎnni yó ntú diyentébanni ndi.

⁶ De kóo tǎnkù omáà kó diyìè tēpítè nè dinummuri yó ntú pǎéèbè bèè í kǎorenè mutie mùù muuti bε kó dibanni ndi. Dí nyo mpǎéèbè bèè í kǎorenè mutie mùù muuti ke dǎ yewe yèyiekè.

⁷ Diyìè ketiri yìè di tíí nké n sǎnte, de yìè di báá pī mmutǒmmú.

⁸ Yewe yèyiekè miεke ké nni mpáà nyepǎrè ke tuǒ. Diyìè yìenni kǎtíí nké n sǎnte, di báá pī mmutǒmmú.

Tidiketiti kó dibanni

⁹ Kè ti Yìè nKuyie nyíé kǎbéinnè Mǎyiisi ke dǎ:

¹⁰ Náké Isidayεεribe ke tú n yē nké di ta dii mǎnni dihei n di duǒ ndi ke kùúti, ke dǎi tidiketiti, di bou dibou kédúú nyiku5 niùti.

¹¹ Kòò dè nni mbenke, kè dèe yie nké n di cǎuté. Teomǎpùtè yìè kó diwentéteri ndi iku5 niùti yóò dè nni mbenkemè,

¹² Kè n féúté dipedabii dii mǎke dibenni dimáá ke kpa kuyènkù kétuo,

¹³ kǎwáá mmuyuo ncidóòbè bèkuǒ kè mù àntenè mekuǒ, nkéwáá mmenaà mbè tumè diféè dítiri dikéè kécóú ndeǎnkè kétuo. N dǎke dǎ dii pǎnni ndi.

¹⁴ Di báá di di paa nkó tidiiti, di báá ti dǎǎnè pǎéè, di me mbáá ti pǎrínè kǎcááké, yoo dí nti cǎa ntibénti ke í keté ke dè bou dibou ke m pǎ. De kó iku5 yó mbomu sǎà nè di yaábíó bá kè di bo kùù píku.

Dididèibanni

¹⁵ Kè di níí m pǎ tidipǎnti dii yìè, di báá kaa nde kó diyìè kè dèe wenté kè di keté kǎkaa nke dǎ seménnibè bèyiekè,

¹⁶ Seménni oyiénwè wenwe kó teomǎpùtè yìè, dè yóò mbo yewe sipísínùmmú ndi, kè di m pǎ tidiiti.

¹⁷ De yìè bá wè wèè waá ntidipǎnti kó muyuo nsààmù cidóòbè bètǎati kédǎǎnè pǎéèbè bèdǎbè kǎkǎorenè mutie mùù muuti kè di tǎni de kó dipǎnni kè m benke.

¹⁸ Pǎéè kó difǎnkúò kè dí n féúté yepedabe yèyiekè yèè mǎke dibenni dimáá dimáá, ke kpa kuyènkù nè dinaadapǎnni dimáá nè yepedakè yèdèé kè yè wǎnnénè tidiiti di m pǎ tí, kè dè còu mmenaà mbè tu mè diféè kétuo, dipǎnni ndi dii kó kufǎǎku n naati.

¹⁹ Kè di dèè dí waá ndibòdaà meyei nhütímù kpéí nnè yepedabe yèdèé yèè mǎke dibenni dimáá dimáá kè n féúté metaummè kpéí.

²⁰ Kè iku5 niùtiti dè nni mbenke kè dè nni nféúté metaummè tou borè, kǎwǎnnénè tidipǎnti kóo pǎéè nè yepedabe yedé. Dè tu n kperε nde bè m pǎ dè iku5 niùbè yóò nte dè.

²¹ De kó diyìè kǎtíí nké n sǎnte, dí báá pī mmutǒmmú de yìè. Dè yó ntú iku5 nyi di kpéí nsǎà nè di yaábíó bá kè di bo kèè bíékè.

²² Kè di dei tidiiti di báá deite kǎtaunnè tíi bo di paa mmǎnku, di me mbáá kónté kédǎrí, dí ti yóu beǎrìbè nè beǎpòòbè kpéí. Mí ndi Yìè nKuyie mmú di te.

Siheú kó dibanni

²³ Kè ti Yìè nKuyie nnáké Mǎyiisi ke dǎ:

²⁴ Náké Isidayεεribe ke tú:

Dibenni tǎnkù yiénwè kó diyìè ketiri níí yó ntú teomǎpùtè nte, di níí tíí nké n sǎnte nè tipíétí nè siheú.

25 De yiè di báá pĩ mmutõmmú, dí n feúté feðfè kétuo.

Meyei nhütímù kó diyìè dièri

26 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mõyiisi ke dò:

27 Otànkù yiénnwè yiè pínni yó ntú meyei nhütímù yiè ndi, di níí tíí nké n sãnte, kébouú dinùù ké n feúté feðfè kétuo.

28 Di báá pĩ mmutõmmú mamù de yiè meyei ncémmè kó diyìè ndi, bè yóó di dòò di meyei ncémmè kó ikuó kè n di cífè mmí ndi Yiè nKuyie.

29 Kè wèè í bouú dinùù de yiè bèè ò dènnè o kabe mieke.

30 Kè wèè pĩ mmutõmmú de yiè m bo ò dèite o kabe mieke.

31 Di báá pĩ mmutõmmú de yiè dè yóó ntú ikuó nyi di kpéi nsáà bá kè di bo kèè bíékè.

32 De kó diyìè yó ntú n kperi ndi, otànkù yiè wéinni kó kuyuoku nku di yóó boumè dinùù kèntò kétuakenè diyìè teri kuyuoku.

Dibanni bè tu di titouti kperi

33 Kè ti Yiè nKuyie nní nsáké ku náantì kénáké Mõyiisi ke dò:

34 Náké Isidayeeriibe ke tú n yè nhotànkù yiénnwè yiè tepítè nè dinummuri di níí ànné titouti kó dibanni kè n sãnte, kè di mbo ke dò yewe yèyiekè.

35 Diyìè ketiri yiè di tíí nké n sãnte, de yiè òmòú báá pĩ mmutõncéémù.

36 Yewe yèyiekè yenyè mieke, bá di di níí n feúté feðfè kétuo. Diyìè nínni yiè kítíí nké n sãnte kè n feúté feðfè kétuo. Di báá pĩ mmutõncéémù dibanni denni dii yiè.

37 Kè ti Yiè nKuyie ndò: M me ntàátè yèè we di níí yóó ye ntíí kè n sãnte, kè n fié iwũ kétuo kè m pā tidiiti kó yepārè, kè n fiénè iwũ metaummè kpeyi, kécóú mmenaà nkétuo kèntú mbá dii yiè di kuó dõmmè.

38 Ke né yíénè iwũ di n feu ì sionpùsi kó yewe nè yepārè di m pā nyè nè iwũ di n feu ì, di n òunkonè yèè nò kpéi nnè yepārè diwèi kpeye.

39 De kó difānkùò otànkù yiénnwè kó diyìè tepítè nè dinummuri ke só ndi dèite di diiti ke dèè, dí ànné titouti kó dibanni kè nni nsánti ke dò yewe yèyiekè. Dibanni yiè ketiri nè diniinni yó ntú teompùtè nte.

40 Diyìè ketiri, dí waá nyetebe sààyè nè tipuonti nè kukó nkó titieti, kényānku metaummè tou di Yiè nKuyie nyikè ke dò yewe yèyiekè.

41 Dibenni mieke di níí ànné dibanni kè nni nsánti ke dò yewe yèyiekè. Dè yó ntú ikuó nyi di kpéi nsáà nè di yaábíó. Dibenni tãnkù yiénnwè mieke nke di níí yóó ànnémè de kó dibanni.

42 Isidayeeriibe di níí yó mbo titouti mieke nke ke dò yewe yèyiekè.

43 Kè dèè yie kè di yaábíí banté ke do ndi dò ã titouti mieke nke, n di dènneni dii mōnni Esibiti. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.

44 Kè Mõyiisii náké Isidayeeriibe yemàrè bè yó mbaà nyè ti Yiè nKuyie nkó yebaa.

24

Bè bo mpĩ mmèè botí metaummè tou kó tefitíkèkètè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi ke dò:

² Náké Isidayεεribe kè bè da duó nhodifè kó mekòsààmè di bo ntuònnèmè tefitíkèkètè deyuo ndemou.

³ Kè Anoo tè Ìnné metaummè tou miεke kuyààkù kùù pì metaummè tou Ìkù dè ku ìkè, kè tè ní nyié nke cóu mí ndi Yiè nKuyie n yìkè kέwenténè. Dè yóó ntú iku5 nyi di kpéi nnè di yaábíó sáá.

⁴ Anoo yóó de nyínné tefitíkèkètè mesoo nsààmè kpete kécōnné te búkúsi kè dè ní ncóú nkeyènkè kemou n yìkè.

Péèbè bè yó mpāa mbè Kuyie

⁵ A waá mmuyuo nsààmù kédòònnè péèbè tεpítè nè bèdébè bá wèè péè kòo yuo ncéékù mbo cidóòbè bèkuò.

⁶ Kàa bè daá mmesoo nsààmè kóo tábùri ìnkè icu5 idèi bèkuò bèkuò mí ndi Yiè nKuyie n yìkè,

⁷ kécóú mbá kùù cuó ìnkè tihúúnti sààti bè yóó tuò nti, kè dεe benke péè omou tùmè mí ndi Yiè nKuyie n kou.

⁸ Bá tèè om̀pùtè nte bè ní yóó daám̀mè de kóo péè mesoo nsààmè kóo tábùri ìnkè mí ndi Yiè nKuyie n yìkè. Díndi Isidayεεribe di dò nké mme ndoari sáá.

⁹ Anoo nè o bí bèè yó nte de kóo péè, bè ní nkari metaummè tou kó kudànkù ké bè càáké ke yé bè bè nni mpám̀m̀mu kè bèè càá nké bèè dò nké bè di. De kó iku5 yó mbomu sáá.

Bè dò nkédòòmè wèè sáá nKuyie nè wèè bo poté otòù kέkuo

¹⁰⁻¹¹ Danni kóo nitipòkù m̀ou wèè do bo Isidayεεribe cuokè kòo yètiri tu Dibidi, kòo peité osapàà nkòo yètiri ntu Sedomii, kòo peiténnè Esibiti kou m̀ou odapàà. Diyiè mari kè dè kóo dapàà nnè Isidayεεri kou, kè bè nkpa nké de kóo dapàà nsáá nKuyie, kè bèè ò k̀tεnè M̀oyiisi borè.

¹² Kè bèè ò k̀anne ké nhò bàa ke kέmm̀únè ti Yiè nKuyie mbo bè nàkémè bè dò nkóò d̀òòmè.

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀oyiisi ke d̀:

¹⁴ De kóo dapàà wèè n sáá mmí nKuyie, á ò dεnne Isidayεεribe kari, bèè kó dimàà kèè ò n sáámmè mí nKuyie nké bèè nóo mbe n̄ou o yuu ìnkè kè Isidayεεribe bεm̄ouu ò bùstí yetárè kέkuo.

¹⁵ Kàa náké Isidayεεribe ke t́u n yε nké wèè n sáá mmí nKuyie nkùù ò te wèè t̀o de kó meyei.

¹⁶ Kè wèè n sáá mbè dò nkóò bùstí yetárè nye kέkuo, kòò tu opàò yoo dihei yìè nke né n sáá mbèè ò k̀u.

¹⁷ Kè wèè poté otòù ke k̀u, bèè ò k̀u.

¹⁸ Kè wèè k̀u otòù kó fεðfè wèè ò yietí fεfòufè.

¹⁹ Wèè k̀ute otòù bè múnkeε ò k̀ute.

²⁰ Wèè kέété otòù k̀u bèè kέété o kperi. Kè wèè kpéété otòù n̄onfè bèè kpéété o kafe. Kè wèè feuté otòù n̄im̄i bèè feuté o kperi. Kè wèè ànnè otòù kuyènkù bèè k̀u nhò ànnè múnke.

²¹ Kè wèè poté fεðfè ke k̀u wèè yietí kέfóó, kè wèè poté oniti ke k̀u bèè ò k̀u.

²² Di bekùnè mèè botí dihei yembè di yó mme mbekùnè bεpòòbè. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te.

23 Mɔyiisi tì nàké dìi m̀ǹnni Isidayeeribe kè bèe denne de kóo dapàà nwèè sàá nKuyie mbe kari kòò bùsítì yētárè kékua. Mèmme bè d̀d̀òmè tì Yiè nKuyie nnàké tì Mɔyiisi.

25

Dibenni ketenkè bo om̀pè dì

1 Kè tì Yiè nKuyie mbéinnè Mɔyiisi Sinaii tārì ìnkè ke d̀ò:

2 Nàké Isidayeeribe ke tú n yē nkè di ta dìi m̀ǹnni dihei n di duó ndi, dí soó nmukútímù, kè ketenkèe om̀pè kè dè ntú n kó disānni.

3 Dí nkuuti ke d̀ò yebie nyèkuà, kèmbuàtì di diiti, kèpienko ffinyì kó detie nke t̄ũ de be.

4 Dibenni yiènni mièke ketenkè kó dioǹp̀ubenni ndi, di báá buatì, di me mbáá píe nfinyì kó detie. Dè yó ntú n kó disānni ndi.

5 Kè tididenti yè di báá tì dèite, bá nè di í me mpiemmè di tie nkè dè peité, di báá t̄ũ de be, ketenkè om̀p̀ubenni ndi.

6 Dí nyo ntididenti díndi nè di kó tidaati nè di kó betōmbè nè bep̀ò̀bè bèè di bonè.

7 Nè de kó tidiiti mièke nke di wũ yóó pètémè kèdi nè dihei kó tiwanwanti timou.

Tidaati f̄immù kó dibenni

8 Di níí kaà nyebie nyèyiekè yèyiekè kuce m̀yèyiekè. De kó yebie nyó mbo yebie nsipísinnà nè yèwei ndi.

9 Dibenni sipísinnà nè diwéinnì kóo t̀nk̀k̀ù yiénwè kó diyìè pínni, diyìè dièri ndi, meyei nhútímù kpéi. Dí duó nkè bèe eé ditáteheù dihei dímoù mièke,

10 kèpièké, dibenni sipísinnùmmù kperi yó ntúmè tidaati f̄immù kperi ndi, dibanni dièri kó dibenni ndi, òmoù ténke bá ntú kudaakù n kó ketenkè kemou mièke. De kó dibenni bá wè ò bo na kèwète kètieke o tenkè, bá wè kòo kò nho c̄t̄èè.

11 Dibenni sipísinnùmmù kperi yó ntú tidaati f̄immù kperi ndi, dibanni dièri kó dibenni ndi. De benni di báá buatì di me mbáá deite tididenti yoo dí t̄ũ detie mbè tu dè ffinyì de be, di í píe nde kó yèbe.

12 De kó dibenni tú tidaati f̄immù kperi ndi, de kó dibenni mièke di yó nyo ntididenti nti. Diwèi kó dibenni ndi, dí ndi wùò ndi c̄á.

13 De kó dibenni mièke bá wè ò bo na kèwète kètieke o tenkè.

14 Kòò m̀ò̀ù fitinè o kou ketenkè yoo ò kè nhò donnè, ò báá ò ciitè.

15 Wèe wénté dè kpaá yebie nyèdè kè n kó dibennii tuakení, de mièke nke ò yóó namè kóò kètéé idíítì.

16 Kè yebie nsù idíítì nsù kè yè me nkènni idíítì nkènni, di yó nwéi yebie mmamè mme ke kékíí idíítì.

17 Di mièke òmoù báá ciitè otòu. Di nni ndé, mí ndi Yiè nKuyie mmù di te.

18 Dí mp̄i n tié nnè n kuó kéndòori dè yèmmè, mèmme di bo mbomè di tenkè ke bá nyèk̀k̀ù dèmarè.

19 Kè di paa nní mpeí, kè di yo nke sànnè kèmbò ke í yèk̀k̀ù.

20 Kè dè yèmmè di bo beke dimáà ke d̀ò: Ti né yó nyo mba kè ti í kùútì dibenni yiènni ke dèite tidiiti?

21 N yóó duó nkè n kó mesàà mmeè níí mbo di ìnkè, dibenni kuónni mièke kè di paa nníí peité, kè dè nsànnè di bo nyommè ke d̀ò yebie nyèt̄āt̄i.

22 Kè di buotí dibenni nínni miéke di bo na kényo ntidikóti kétuakene dibenni weínni di bo deitemè tipànti.

A bo wēte kédontémè a tenkè

23 Omòu báá fité ketenkè sáá kè dèe deè ke yé mī temè ketenkè kè di tú bεpòðbè ke bo ke miéke.

24 Dihèi n yóo di duó ndi miéke, dí dóu nyikuó kòò mǎu fité o tenkè wèe na kέwεte kέ kέ donté.

25 Kòò mǎu tebite ta ticíti ke fité ketenkè, o cīètè kou wèè ò tàkénè weè dò nkέwεte kέ kέ donté.

26 Kòò mǎu me nyí mǎke wèè ò tàkénè ke bo na kέ kέ donté, kòò wéte ke pèté dii yiè idíítí ò bo na kέwεte kédonté o tenkè.

27 Bèe kaà nyebie nyèè pēēté kέbate yèè kpaá, kè tidaati fīimmù benni né na kétuakeni kòò ò tēíné, kέwεte kétieke o tenkè.

28 Kòò me nyí pèté ò bo yietí mù wèè kέ donté wè nkpaá ke kè te, ke baané tidaati fīimmù benni kòò né na kέwεte kécouté o tenkè.

29 Kòò me nfité tεcīètè kè tè bo dihei iduotí fité di, dibenni òimáá kó mukūū mmieke nke ò bo namè kέwεte kέ tè donté. Kòò dó kέwεte kέ tè donté dè báá pēēté dibenni nè ò tè fitémè.

30 Kè dè pēēté dibenni kòò í wéte ke tè donté, wèè tè donté weè yó ntè te sáá nè o yaábíó. Te yiè mbáá wéte kέ tè couté tidaati fīimmù bo tuakemè.

31 Kè sicíí sii bo yehekè iduotí í fité yè si yó ndònnè depaa ndòmmè mme, te yiè nníi bo na kέwεte kέ tè donté yoo wèe wéte kέ tè couté tidaati fīimmù bo tuakemè.

32 Defiibe bie yó mmakemu kuce ke níi na kέwεte kédonté be tenkè yoo be cīí sáá.

33 Bá kè Defii botí kou weè donténè o tebite tεcīètè, kè tidaati fīimmù benni tùàke wèe wéte kέ tè duó nte yiè, ke yé be cīí sii tumè be kperε bè mǎke dè Isidayεeribe tenkè miéke.

34 Bè báá fité be pénnè be kó ketenkè yó nni nke sáá.

Bè bo mpenni mèè botí bεcīribè be kperε

35 Kòò mǎu kou ta ticíti miéke ke ténke í mǎke mùmamù, wè nhò tǎ, kòò me ntú opòð nwe ò nhò tǎ, kè dèe yie nkòò mbo o borè.

36 Ó bá nwanti mucóntimu o ìnkè, ò bá nwanti ke bo ò di. Ó ndé mí ndi Yiè nKuyie nkè o kou nhò bonè.

37 Kòò me nhò pènte idíítí nyi ò bá nwanti kécǎnte, kè tidiiti me nni nti ò bá nwanti wèè ò tēíné kénóó.

38 Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te kè di dènnení Esibiti ke bo di duó nKannahā tenkè, kè di ntú n kǎbe.

Oniti bo wéte kédontémè otǎu

39 Kòò mǎu kou ta mesémme miéke ke ténke í mǎke mùmamù, ke fiténè omáà otǎu ke bo mpí nho tómmù, wèè ò donté ò báá ò pínné mudaatómmù.

40 Wè nhò bonè ke dònnè o kóo tǎnti yoo wèè kǎténí ke ò taànè. Wè nhò pínné mutómmù kè tidaati fīimmù benni yàa tuakenni.

41 Kè tidaati fīimmù benni tùàkení, wèè kò nwenwe nè o bí o kǎbe borè, kékari o yembè tenkè.

42 Dí tú n kó betómbè mbe, kè n di dènnení Esibiti, òmòu báá fité omáà bè ðð fitémè kudaakù.

43 Dí miéke òmòu báá doònè otǎu muwērímú. Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te, di nni ndé!

44 Di kó tidaatì tinitidaatì nè tinitipòtì tì yóó yènní yehékè yèè di fité yènyè. Di yó mbe ndonnè tidaatì.

45 Βερòòbè bèè kàtení ke di bonè, di bo na ke níí donté be bí, yoo bèè do di bonè nè dimànnì be yaàbí. Bè bè peité di tenkè nke dí bè te.

46 Di bo kú kényóu dè di bí ì dò nké dè tùóté, kè bembè ntú di kó tidaatì sáá. Kè di tebíí Isidayeeribe tóbè, òmòu báá dàòné otòu muwērímú.

47 Kè dè me ndò mbepròòbè yoo bèè kàtenè ke di bonè be kòò mòu mòke idíítí, kè di tebite matè ò mòkenè dibànnì, koò fiténè temáá yoo bá kè βερòòbè kó deyaàbire marè nde tè fiténèmè temáá.

48 Di məkemu kuce ke bo na kəwēte kédonté di tebite, di kou mòu bo na kəwēte kédonté di tebite.

49 O cice kou yoo o cice kou kó debire bo na kəwēte ké tè donté, yoo otòu mòu nè wè bè tu meyll mmemáá kòbe. Kè dè í dò mmemme tè wēte ke pètè te kperè tè bo na kəwēte kédonté temáá.

50 Kè tè yóó donté temáá bèe náké nè wèè do nké tè donté, kè bèe kaa nyebie nwèè do tè donté ò tè donté kè yèè bie sooté de cuokè, kè n kó dibenni né na kətuəkéní. Bè yóó wénté yebie nyèè soké yènyè de cuokè ke né na kékééte idíítí bá díi yie kè idíítí mmànnè bè òò yietí ì otònti diyie dimáá mieke.

51 Kè dè kó yebie nkpaá ke sū ò yóó yietí kè ì nsūmu kè di tebite na kəwēte kédonté temáá.

52 Kè yebie mme nyí kpaá sū kè tidaatì fīimmù benni tùòkení tè tó yietí kè dè mmànnè yebie mmámè, kè tēe wēte kédonté temáá.

53 Kè bè donté òmòu ò níí yó mbo wèè ò donté o cīètè ke dò nho tōnti nwe, di báá yie nké bè nhò dàòrinè muwērímú.

54 Kòò me nyí na ke bo wēte kédonté omáá de kó meborime medé mieke wè mbaa tidaatì fīimmù benni kényè wenwe nè o bí.

Kuyie nyèmmè ku kòbe dò nké nku ntū nkumáá

55 Dindi Isidayeeribe di tú n kó betòmbè mbe kè n di dènnení Esibiti kó ketenkè. Mí ndi Yiè nkuyie mú di dènnení Esibiti tenkè. Mí ndi Yiè nkuyie mmú di te.

26

1 Di báá dàò sitenkaanì kè sì fíúkú yoo di fíúkú yesĩmpókè, di báá cíéké yetárè ké yè kèrì tifènti kéfíúkú kènninku ye ìikè. Mí ndi Yiè nkuyie mmú di te.

2 Dí mpí n di náké tì sionmpùsi ìnkè, kéndé n taummè tou. Mú tu di Yiè nkuyie.

Kuyie nyèmmè nkú yóó bè dàò mesàá

3 Kè ti Yiè nkuyie mbéinnè Isidayeeribe ke dō: Kè di yie nke pí n tié nnè n tannò ke dàòri dè yèmmè,

4 m bo ndi duò nfetaafè fe mōnnì, kè di paa nní mpeí mesàá nkè di tebiiti mpeí mesàá.

5 Kè di níí mpuotì tidiiti kè di tebiitii binè, kè di ntōũ di tebiiti kətuəkənè di bo buotímè tidiiti, kè di nyo ke sànnè kəmbo bá dēmarè í di kōónnè.

6 Kè n di duò ndiwèi dihei mieke, kè di níí nduò ke í yīèkù. Kè n kei ndesĩnnè, mudòò ténke báá ànnè di kó ketenkè mieke.

7 Kè di mbeti di dootitòbè ke bè kòu.

8 Di mieke benitibè bènnumù níí bo mbeti tekòùtè (100), kè tekòùtè mbeti tekòupííftè (10000) kè di bè kòu.

9 Kè nní mbo difònkó kédúò nkè di pié kè nní mpí n di dàòné mèè taummè.

10 Kè di níí nyo ndi diiti kè tipàntii bí, kè di cūmni tikótí kēánnè tipànti.

11 Kè n c̄t̄èt̄ mbo di cuokè s̄áà, m báá di p̄è.

12 M bo mbo di cuokè, ke di te kè di tú n k̄obe.

13 Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i di te, ke di d̄ennení Esibiti. Kè d̄e bo yie nk̄è di t̄énke bá ntú tidaati, ke toutè di tuò Esibiti k̄obe do di tou nyè, ke dí na ke ñ nk̄erí ke yíéo.

Kuyie nyè kù yóó b̄e potè t̄i ȳèti

14 Kè ti Yiè nKuyie nní nsaké ku náañti k̄ébéi nke d̄ò: Kè di me nyete n kpeti ke í t̄unne n tannò yemou,

15 kè di bùtinné n kuó ke p̄è n tié, kè di t̄òte n di d̄ònnè mèè taummè, ke you ke t̄énke í d̄oari n tannò yemou ȳemmè.

16 Nte n yóó di d̄òmmè:

M bo duó nk̄è meyei ndiemè di do ké di k̄ũ nk̄è kuk̄õntonnoo diekù di p̄i nk̄è di nuò nta, kè k̄uu ta k̄éncáá ndi k̄õnti. Kè di ní buotí tidiiti kè ti bi kè di dootit̄òbè k̄otení kè ti d̄èite bá di báá c̄õnte.

17 Kè n di bùtinné kè di dootit̄òbè di na, di n̄imbè bo di baatè kè di ncooti bá b̄è í di beti.

18 Bá nè memme kè di í k̄énté n kpeti, nní ndi saké tiȳèti di yei nk̄p̄éi,

19 k̄éronte di w̄erímú mùò te kè di m̄ake tefentè, m bo duó nk̄è tiwetii kpenke timáti t̄emè bá fetaafe bá nniu, kè ketenk̄è kpenke k̄édonenè dis̄owũ.

20 Kè di s̄ónté k̄endeu di w̄erímú detetirè bá di paa mbá mp̄éi. Di paa nk̄ò titebiiti me mbá mp̄éi.

21 Nè memme kè di yete, ke í d̄ó kè n k̄énté, nní ndi saké tiȳèti di yei mmamè,

22 k̄éduó nk̄è des̄innè yeñní k̄emp̄i ndi bí, k̄édeè di wũ, des̄innè bo di yaate kè di ce di do kerí li kp̄ánnè.

23 Kè n ȳi memme kè d̄è í s̄ánnè ke bo di tié, kè d̄è d̄ò ndi kp̄aa saké ke yetírí n kpeti.

24 De m̄õnni mí mmóm̄muo mm̄i né yóó cómmú kè di potè di yei nk̄p̄éi,

25 k̄éduó nk̄è di dootit̄òbè ndi kou, ke peiri di t̄òte mèè kp̄éi n di d̄ònnè mèè taummè. Kè di coké ke t̄i ndi ekè miéke, n duónko mutenkũ nnè de kp̄éi nk̄è di ta di dootit̄òbè nau miéke.

26 Kè n di m̄õnte mudii, kè benitipòbè t̄epítè ní w̄ennè k̄épuñné p̄èè dip̄èèfiunni dimáa miéke, kè wè ndi duó nk̄è dí ò berí k̄éw̄erí k̄écaáké bá di bá ns̄ánnè.

27 Kè n ȳi memme kè di baayete ke í d̄ó ke n k̄énté,

28 m miéke bo di yè, kè n di ãnné tiȳèti di yei nk̄p̄éi,

29 kè di nk̄ò di bí ke cáá, initidaai nè initipòì,

30 ke può ndi b̄owũst̄òrè nè di wũst̄òrè di tuò nyèè ñnk̄è tihúúnti kè di kuò k̄éw̄ennè di b̄okè m può nyè.

31 M miéke bo di yè kè n duó nk̄è di ek̄è naá ntidobontì, kè m può ndi wũst̄òrè, n t̄énke bá nk̄émmú tihúúnti di tuò ntì kó kuf̄õku.

32 Mí móm̄muo nyóó ponte di kó dihei k̄édeítè, kè d̄èe di di dootit̄òbè b̄èè k̄òriní ke bo mbo de kó dihei miéke.

33 Kè n duó nk̄è mudoò tanní kè dí ciété, kè di c̄éi naá ntidobontì, kè di tenk̄è d̄õnko.

34 Di bo mbo dii m̄õnni di dootit̄òbè tenk̄è miéke, de m̄õnni di tenk̄è bo pétè teomp̄utè di do kè m̄õnte t̄è,

35 kè bo omp̄è, de m̄õnni k̄éf̄ó ndi do kè yetenè t̄èè omp̄utè di bo dii m̄õnni ke miéke.

36 Di kɔbe bèè bo yenté di dootitabè ekè miéke m bo bè ànné kufōwaaá, mbá kè kufōkpèrikù nampe bèe coké kéndò nhòmòu bè bèti nè disiè, kè bè ncokù ke duò bá òmòu í bè bèti.

37 Bè bo ncokù ke bétírí betabè ke dò mbe dootitabè bè bèti, òmòu me nyí bè bèti. Di báá na kébaao di dootitabè.

38 Kè di yei ndi dootitabè tenké miéke, kè kè di di.

39 Di miéke bèè bo yenté kémbo be dootitabè ekè miéke bè bo ncítiri, be mómmombe be yei nkpeí nnè be yembè kóme kpéí.

Kuyie nyóó daatenímè kù dǎ̀̀nè Isidayeeribe mèè taummè kpéí

40 De mǎ̀nni ndi Isidayeeribe bèè yó nkpaá bè yóó bantémè bembe nè be yembè bè dǎ̀̀mè meyei nké mè dáa nke dà: Ti caàremu ti yetemè a kpéti.

41 De mǎ̀nni kébanté ke dò mmú còmú ke bè dènne be tenké, ke bè kòtenè be dootitabè cie. De mǎ̀nni bembe bèè to do kpeñi kè bèe kékúnne bemáá kényie mbe caàrimè.

42 De mǎ̀nni kè n daatení n dǎ̀̀nè mèè taummè Sakɔbu nè Isaki nè Abarahammu nè n do nàké ti be kó diheí kpéí.

43 Bè í bo yèè mǎ̀rè miéke be ei, di bo ompe. Ke sǎ̀ mbè ité kè di dǎ̀̀nko, de mǎ̀nni kè bèe yà meyei nkó mucóntimu bè yete mèè kpéí n tié nke pè n kuó.

44 Bá nè bè yó mme mbomè be dootitabè cie n yí yóó bè dootóo, yoo m miéke be yè kè mbè kùo páíí, kètote metaummè n do bè dǎ̀̀nè mè. Mí mbe Yiè nKuyie mmú bè te.

45 N yóó daatemu be kpéí nkédaatení n do dǎ̀̀nè mèè taummè be yembè kè bè dènne Esibiti ibotí tei nuò mmieke ke bo ntú be Yiè nKuyie. Mú tu di Yiè nKuyie.

46 Yeè tannò nye ti Yiè nKuyie ndo nàkéme Mǎ̀yiisi nè ku tié nnè ku kuó Sinaii tǎ̀ri ìnkè Isidayeeribe kpéí.

27

Bè bo ndèi mèè botí bè dǎ̀̀nnè yèè nò Kuyie

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǎ̀yiisi ke dà:

2 Náké Isidayeeribe ke tú n yè nkòò mòu dǎ̀ kédèite dinùù ò n dǎ̀̀nnè di, kòò n dǎ̀̀nnè dinùù ke benné nè oniti nwe.

3 Oniti wèè mǎ̀ke yebie nsipísidé kènto kètuokenè yebie nsipísikuò o díítí bo medítibii nsipísínùmmù ndi, bè kèéte í metaummè tou kpéí.

4 Kòo nitipòkù nwe o díítí bo medítibii nsipísitǎ̀ti ndi.

5 Kè debire nde dèè mǎ̀ke yebie nyè̀nùmmù kènto kètuokenè sipísidé, kè dè tu denitidaare nde de díítí mbo medítibii nsipísidé, kè denitipòrè me nni nde í mbo medítibii ntepiítè.

6 Dèè mǎ̀ke otǎ̀nkù òmáá kènto kètuoke yebie nyè̀nùmmù, kè denitidaare nde de díítí mbo medítibii mmè̀nùmmù, kè denitipòrè nde mè mbo mè̀tǎ̀ti.

7 Yebie nsipísikuò kó difònkùò kɔbe, kòo nitidùù nwe medítibii ntepiítè nè mènùmmù, onitipòkù medítibii ntepiítè.

8 Kòo mòu me ncíte ke í dò nhò bo na kèyietí de kó idíítí, bèe ò tǎ̀ní ikuó niùti borè, kè ikuó niùti kèéte o díítí.

9 Kè dè me ndò mbè m pǎ̀ dè tu feǎ̀fè nfe bè n feu fè, fè tu n kofe nfe.

10 Bè báá na ké fè cèetenè fetefè fesà̀afè yoo fesĩnfè. Kè bè tùóté feǎ̀fè bè m pǎ̀ fè ke cèetenè fetefè idé í naá n kpeyi nyi.

11 Kè de kó fèḍfè me ntu ikuó yete fēnfē, bèe fē benke ikuó niùti bá kè fē tu fèè botí,

12 kòo fē wènté kèyà fē wenni yoo fē sī nkékééte fē díítí.

13 Kè fē yiè nweè me ndó kèwēte kè fē donté wèe yietí bè fē kèéte ìi díítí kénós nke ì mmànnè ò bo totémè ò me nyietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà.

14 Kòò mǎu m pā o cīfētè, ikuó niùtiti tē wènté, kè tē wenni yoo te sī, kòò yī mù, mummù.

15 Kè tē yiè nweè me ndó kèwēte kè tē donté wèe yietí bè tē kèéte ìi díítí kénós nke ì mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà kè ntè te.

16 Kòò mǎu m pā ketenkè, dí wénté bè bo kè buotí tidibotí kè tì mmàmè, kékééte kè díítí. Kè kè dò nke bo na kécouté tidibotí cidóòbè sikousitáati (300) kè díítí mbo medítibíi nsipisínùmmù.

17 Kòò yó m pā de kó ketenkè, kè sǒ tidaati fīimmù benni bo kè díítí baa mme mmá.

18 Kè tidaati fīimmù benni me mpǎtè, kòò kè nni mpā, ikuó niùtiti kaà nyebie nyèè kpaá kè tidaati fīimmù benni teri tuakení kékééte kè díítí.

19 Kè kè yiè nwēte kè dó kè kè donté wèe yietí ikuó niùti kèéte ìi díítí kénós nke ì mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà kè kè tieke.

20 Kòo me nyí kè donté o mómmuò nkòò kè fiténè otòu mǎu dè dèemu. Ò ténke báá na kè kè donté.

21 Kè tidaati fīimmù benni me ntùòke, wèè me nkè donté wèe kè yóu, kè naá n kòke nke. Ikuó niùbè bèe kè tieke. Bè kè nni mpámu.

22 Kòò mǎu m pā ketenkè ò donté kè, kè dè í tú o yembè kòke,

23 ikuó niùtiti wénté yebie nyèè kpaá kè tidaati fīimmù bennii tuakení kékééte kè díítí wèe kè nni mpāà nkòo yietí kè díítí de yiè, ì tu n kpeyi nyi.

24 Kè tidaati fīimmù benni tùòke wèè do kè te nè dimànni wèe wēte kè kè couté, o yembè kòke nke.

25 Bè níi yóò tūnne idíítí ìi kèéte metaummè tou kpéi ì kó kukperikù nku, kékééte de kó idíítí. De kó idíítí kó fesámpófè cǐékù bo kádammù tepíítè nte.

Yepārè yebotí yebotí

26 Òmǎu bá m pā o òfè peitè fē meketimè kè fē tu fedaafè, fē die nke tú n kòfe nfe. Kòo náàfè nfe yoo o pièfè yoo o buotè.

27 Kòò mǎu m pā fèḍfè bè í n feu fē, bè bo na kèwēte kè fē donté kèyietí fē díítí kénós nke dè mmànnè bè bo totémè o yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà. Kè fē yiè me nyí dó kèwēte kè fē donté bèe fē fité fē díítí.

28 Kòò mǎu m pā dèmarè ke tú, ò dè nni mpámu sáà, bè báá na kèwēte kè dè donté yoo bèe dè fité. Kòo niti nwe yoo fèḍfè yoo o yembè o yóunè kèè tenkè, bè m pāà ndèè kó dimáà mebotí dè tu n kpeye nde.

29 Kòo niti nwe bè m pámè bè báá na kèwēte kòò donté, bèe ò kùò.

Ti bo n duòmmè Kuyie nti mǎke de kó dimáà kó depííndè

30 Kè di dèite di paa nkó tidiiti nè di tebiiti dí dè berí kèdeite dèè tu depííndè, dè tu n kpeye nde.

31 Kòò mǎu dó kèwēte kédonté o kó depííndè kó dèmarè wèe yietí kénós nke dè mmànnè bè bo totémè ò yietí ì yecúò yènùmmù kó dimáà.

³²Dèè kó dimàà tu iwũḽ, inààke nè ìpe nè sibḽḽ, fèè òfè ní tú fepíínfè fè tu nkḽfe nfe.

³³Dí ní b́áá fè cèètenè fèsààfè yoo fesiñfè. Kòò m̀̀ù̀ fè cèète, fefefè nè ò cèètenè fè idé ì naá n kpeyi nyi, bè me mb́áá na kéwēte ké ì donté.

³⁴Ti Yiè nKuyie ndo duó nỳ̀i kuó nyi M̀̀oyiisi Sinaii t̀̀ari ìnkè Isidayeeriibe kpéí.

Mukétímù Di mpátíri tɔ̀ t̀i nàànti

Mukétímù kó dipátíri ti náá mMɔ̀yiisi do bè duó nKuyie nkuó Sinaii t̄ari kédeè kè bèè báátimè mme kékété ke bo ta Kuyie mbè duó ndii èi. Bè de nkété kétuoke Kadeesi Badinnea tenkè kè de nkpaá bè bo tamè dihei máá, kè bè né depe bè bo tamè de kó dihei. Kè Kuyie nyúš mbe to, kè bèè fité ke dò yebie nsipísínàà dikpáá miéke, kè de mboní kè bè baa tuoke Mɔ̀abu tenkè mukókúú nkóò dàméèri bakù yóú. Isidayeeribe do dò nké de nyité keta Kuyie mbè duó nkèè tenkè Kannaháá.

De kó dipátíri sɔ̀oté Mudennimù kó dipátíri nè ikuó niùbè pátíri ye kó tinaànti nti, ke benkú Kuyie nkó benitibè do c̄innimè, kè be tákumè níí bonke di nyiè kéwète kétonkè diteri. Nè memme kè Kuyie nkuu me mpí nku nùu kù bè d̄unnè di ke dó kè di d̄òò. Kè M̄yiisi ncómmu benitibè cuokè ke náá mbenitibè Kuyie nhò nàké tì, ke kù báá mbenitibè kpéi.

Di mpátíri náànti duó ke dòmmè

1. Bè do kérímè dit̄ari Sinaii kó dikpáá miéke 1:1-10:10
2. Bè itémè Sinaii ke ta Mɔ̀abu biriku 10:11-21:35
3. Bè bomè Mɔ̀abu tenkè:

Badaki do yèmmè Badammuu bonté Isidayeeribe kus̄nkù 22-24

Bè yeténèmè Kuyie, mucèmmu sɔ̀otémè nè ikuó mai de kó tinaànti 25-36

ISIDAYEERIBE DO KÉRÍME DIT̄ARÌ SINNAI KÓ DIKPÁÁ

Bè kàammè Isidayeeribe meketimè

¹ Isidayeeribe ye Esibiti kè de mmoke dibenni ndi. Dibenni déri koo t̄ankù odéri kó diyie ketiri, kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̄yiisi Sinaii kó dikpáá ku taummè tou miéke ke d̄ò:

² Kaannè Isidayeeribe k̄entù mbe naàmùnti t̄ummè titòbè nè be c̄éi t̄u nt̄ummè sitòbè, di kaa mbèè kó dimàà tu benitidaabè kéw̄ari bá wè o yètiri.

³ M̄yiisi f̄š nnè Anoo di kaa nyIsidayeeribe bèè m̄ke yebie nsipísidé k̄entò ke deētinko bèè bo na kékote mudoò be t̄rè dòmmè.

⁴ Bá kùu naàmùnkù be c̄éi miéke dí deite okóti òmáà òmáà kè bè ndi neínè.

⁵ Nte bèè yóó di neinè be yètè:

Dubenni kó kunaàmùnkù miéke, Sedeuu bire Edisuu.

⁶ Simmešš k̄oku miéke, Sudisadaii bire Sedumièri.

⁷ Sudaa k̄oku, Amminadabu bire Nasšš.

⁸ Isakaa k̄oku, Suaa bire Netanneyeedi.

⁹ Sabunoo k̄oku, Edonni bire Ediabu.

¹⁰ Sosefu kó ibi Efadaimmu nè Manansee be kó tinaàmùnti k̄obe:

Efadaimmu k̄oku, Ammiudi bire Edisama.

Manansee k̄oku, Pedasuu bire Kammidiyeedi.

¹¹ Bensamèè k̄oku, Kideonii bire Abidanni.

¹² Danni k̄oku, Amisadaii bire Ayiesèè.

¹³ Asèè k̄oku, Okadanni bire Pakiyeedi.

¹⁴ Kadi k̄oku, Deuyeedi bire Ediasafu.

¹⁵ Nefutadii k̄oku, Enanni bire Aida.

16 De kó benitibè do tú bè tãátè bèmbè. Bè do tú bèè kòtí bèmbè be botí mièke ke ni benitibè sikoupi.

17 Merùme Mɔyiisi nè Anɔ kè bèe túóté de kó benitibè bè tãátè bè,

18 kətí nylisidayeribe beməu otànkú dərì kó diyie ketirì, kè Isidayeribe bate be naàmuntì nè be c̄í, kè bèe dei bèè m̀ake yebie nsipísidè sidé kèndeètinko.

19 Merùme Mɔyiisi bè kàammè Sinaii kó dikpáa mièke ti Yiè nKuyie ndo tì nhò nàké ke yē ndè ndòmmè.

Bè ketémè mukàmmù

20 Bè b̀ate dii m̀onnì Dubenni wèè tu Isidayeribe kóo po kó kunaàmunkù kédeè kè bèe kaa mbèè kó dimàà tùðke yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò mbè bo na kékote mudoo.

21 Bè do kàa mbè Dubenni kó kunaàmunkù bè do bo sikoupísinàà nè sikoupiikuà nè sikousinùmmù ndi (46500).

22 Kè bèe bate Simmeōō kó kunaàmunkù kékaa mbèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko benitidaabè m̀aa kəwāri be yètè.

23 Kè bè m̀bo sikoupísinùmmù nè sikoupišwei nè sikousitāāti (59300).

24 Kè bèe bate Kadi naàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè, bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudoo.

25 Kè bè m̀bo sikoupísinàà nè sikoupišwei nè sikousikuà nè sipísinùmmù (45650).

26 Kè bèe bate Sudaa naàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè, bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudoo.

27 Kè bè m̀bo sikoupíšiyiekè nè sikoupišinàà nè sikousikuà (74600).

28 Kè bèe bate Isakaa naàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

29 kè bè m̀bo sikoupísinùmmù nè sikoupišinàà nè sikousinàà (54400).

30 Kè bèe bate Sabunəə naàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudoo,

31 kè bè m̀bo sikoupísinùmmù nè sikoupišiyiekè nè sikousinàà (57400).

32 Kè bèe bate Sosefu biré Efadaimmu kó kunaàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

33 kè bè m̀bo sikoupísinàà nè sikousinùmmù (40500).

34 Kè bèe bate Manansee, Sosefu biré teré kó kunaàmunkù kəbe, benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

35 kè bè m̀bo sikoupíšitāāti nè sikoupišidè nè sikousidè (32200).

36 Kè bèe bate Bensamee kó kunaàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

37 kè bè m̀bo sikoupíšitāāti nè sikoupišinùmmù nè sikousinàà (35400).

38 Kè bèe bate Danni kó kunaàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè, benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

39 kè bè m̀bo sikoupišikuà nè sikoupišidè nè sikousiyiekè (62700).

40 Kè bèe bate Asee kó kunaàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè, benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo,

41 kè bè m̀bo sikoupišinàà nè tekoupišitè nè sikousinùmmù (41500).

42 Kè bèe bate Nefutadii kó kunaàmunkù kəbe be c̄í dò ndòmmè, benitidaabè bèè m̀ake yebie nsipísidè kèndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoo.

43 Kè bè m̀bo sikoupišinùmmù nè sikoupišitāāti nè sikousinàà (53400).

44 Mεμμε Mɔyisi nè Anɔɔ nè Isidayeeribe kó tinaàmuntì tɛpíítè nè tìdétì kó bèkótìbè kàammè Isidayeeribe be cɛ́í dò ndòmmè.

45 Kè bèe bate bèè màke yebie nsipísidé kèndeètinko bèè dò nkéna kékote mudoò,

46 kè bèe wɛnné bεmɔu kέmbo sikɔupíkòusikùò nè sikɔupísitāāti nè sikɔusinùmmù nè sipísinùmmù (603550).

47 Bè nè í nwènnénè Defii kó kuwuò nkε kàa.

Defiibe kó mutómmú

48 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyisi ke dò:

49 A báá kaα nDefii kó kuwuò, a báá bè kàannè Isidayeeribe.

50 Á bè duó mmetaummè tou kó mutómmú, kè bè ndake n nenti kpéi nnè dèè kó dimàà cénke tú metaummè tou kperε. Bèè yó ntɔu n taummè tou nè di nenti, bèè yó nte de kó mutómmú, kè di báté dè bèè yóó fité metaummè tou.

51 Kè metaummè tou do nkésóò ndikari bèè yóó di kpèéte, kè di tùòke di bo cómmú dè, bèè di cònné. Wèè í tú Defii botí kou kòò di tóónnè bèè ò kùò.

52 Isidayeeribe bá dìi tñnnì di níí báté di kó mεfiè, di kó mecannimè borè.

53 Kè Defiibe bèè báté kéfíté metaummè tou, kè dèe yie mmí nKuyie nkε m miεke báá do Isidayeeribe. Defiibe bèè yó mpí metaummè tou miεke mutómmú.

54 Mεμμε kè Isidayeeribeε tñnne weti weti ti Yiè nKuyie nnáké tì Mɔyisi be kpéi nkòò tì mbè nàké.

2

Bè kàanne mèè botí Isidayeeribe

1 Dε kó difñnkùò kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyisi ke dò:

2 Isidayeeribe bá dìi tñnnì di níí báté di wuò nkó mecannimè borè kéfíté metaummè tou, kè ndi ciènnè.

3-8 Sudaa kó difñnnì kàbe nè Isakaa kperi kàbe nè Sabunɔɔ kperi bèè yóó wènné kébáté metaummè tou diyie yìèni kèè bíékè, Sudaa kó mecannimè borè.

Kè Amminadabu bire Nasóò nni Sudaa kàbe kó dihāāpòntñnnì kè di ríbo behāāpòmbè sikɔupísiyieké nè sikɔupísinnàà nè sikɔusikùò (74600).

Kè Suaa bire Netanne yeedi nni Isakaa kàbe kó dihāāpòntñnnì behāāpòmbè sikɔupísinùmmù nè sikɔupísinnàà nè sikɔusinàà (54400).

Kè Edonni bire Ediabu ni Sabunɔɔ kàbe kó dihāāpòntñnnì behāāpòmbè sikɔupísinùmmù nè sikɔupísiyieké nè sikɔusinàà (57400).

9 Kè bèe wènné bεmɔu kέmbo behāāpòmbè tekɔupíkòutè nè sikɔupísinì nè sikɔupísikùò nè sikɔusinàà (186400).

Bèè kó dihāāpòntñnnì níí yóó niité kéité.

10-16 Dubenni kó ditñnnì kàbe nè Simmεóó kó ditñnnì kàbe nè Kadi kó ditñnnì kàbe bèè yóó wènné kébáté metaummè tou bakù cānku bíékè, Dubenni kó mecannimè borè.

Kè Sedeuu bire, Edisuu nni Dubenni kó dihāāpòntñnnì behāāpòmbè sikɔupísinàà nè sikɔupísikùò nè sikɔusinùmmù (46500).

Kè Sudisadaai bire Sedumieri nni Simmεóó kó ditñnnì kàbe behāāpòmbè sikɔupísinùmmù nè sipísiwei nè sikousitāāti (59300).

Kè Deuyεedi bire Ediasafu nni Kadi kó ditñnnì kàbe behāāpòmbè sikɔupísinàà nè sikɔupísinùmmù nè sikɔusikùò nè sipísinùmmù (45650).

Kè bèe wènné bεmɔu kέmbo behāāpòmbè tekɔupíkòupíítè nè sikɔupísinùmmù nè tekɔupíítè nè sikɔusinàà nè sipísinùmmù (151450).

Beè yó mpokoo Sudaa nè o kabe be kó yetfirè.

¹⁷ Be kó difonkúò kè Defiibe tünne nè metaummè tou, Defiibe kó dikari dii ní yó mbo de cuokè. Bè yó ntü mbè bâte mæè boti nku ke iiti, bá wè ò ní yó mbo o kó mecannimè borè nde.

¹⁸⁻²⁴ Efadaimmu kó ditfñni kabe nè Manansee kperi beè yóò wënné kébáté metaummè tou diyie taà kèè bíékè Efadaimmu kó mecannimè borè.

Kè Ammiudi bire Edisama nni Efadaimmu kabe kó dihāāpòntfñni behāāpòmbè sikoupirísìnàà nè sikousinùmmù (40500).

Kè Padasuu bire Kammidiyèri nni Manansee kabe kó dihāāpòntfñni sikoupirísitāāti nè sikoupirísidè nè sikousidè (32200).

Kè Kideonii bire Abidanni nni Bensamee kabe kó dihāāpòntfñni behāāpòmbè sikoupirísitāāti nè sikoupirísinùmmù nè sikousinàà (35400).

Kè bèe wënné bemou behāāpòmbè tekoupirikòùpítè nè sikoupirísini nè tekòùtè (108100).

Beè ní yó ntü ditfñni täänni kéité.

²⁵⁻³¹ Danni kó ditfñni kabe nè Asee kó ditfñni kabe nè Nefutadii kó ditfñni kabe beè yóò wënné kébáté metaummè tou bakù you bíékè, Danni kó mecannimè borè.

Kè Amisadaii bire Ayiesee nni Danni kó dihāāpòntfñni kabe behāāpòmbè sikoupirísikuà nè sikoupirísidè nè sikousiyiekè (62700).

Kè Okadanni bire Pakiyèedi nni Asee kó dihāāpòntfñni kabe behāāpòmbè sikoupirísinàà nè tekoupirítè nè sikousinùmmù (41500).

Kè Enanni bire Aida nni Nefutadii kó dihāāpòntfñni sikoupirísinùmmù nè sikoupirísitāāti nè sikousinàà (53400).

Kè bèe wënné bemou behāāpòmbè tekoupirikòùtè nè sikoupirísinùmmù nè sikoupirísiyiekè nè sikousikuà (157600).

Beè ní yó ntü besombe kéité.

Bá dii āāpòntfñni ní yó mbo di kó mecannimè borè nde.

³² Isidayèeribe mbe bè do kaa mbè ké bè bâte be cfi dōmmè, be kó yehāāpòntfirè yemou kè yèe wënné këmbo behāāpòmbè sikoupirísikuà nè sikoupirísitāāti nè sikousinùmmù nè sipísinùmmù (603550).

³³ Bè me nyi nkāannè Defiibe Isidayèeribe tōbè cuokè ti Yiè nKuyie ndo ti naké Mōyiisi ke yē ndè ndōmmè.

³⁴ Kè Isidayèeribe tünne weti weti ti Yiè nKuyie ndo naké ti Mōyiisi. Memme kè bèe cōmmù bema bema be cañnimè dō ndōmmè. Memme bè itémè be kari bá wè o naāmùnkù dōmmè nè o cfiètè.

3

Defiibe kó mutāmmù dò nkéndōmmè

¹ Nte Mōyiisi nè Anō be kó iwuo. Ti Yiè nKuyie ndo yóò béinnè Mōyiisi Sinaii tārì ìnkè kè Anō mōke ibi ìnàà ndi ìi yètè tu:

² Nadabu weè do tú Mpo, kénante Abiu, kòo nante Edeasaa nè Itamaa.

³ Anō kó ibi nyi memme, bè do còu mbèè yò mekùò nke bè cāñné kè bè bo mpí nyikuó tōmmù.

⁴ Nadabu nè Abiu kè bèe kú Sinaii kó dikpáà metaummè tou bòrìnùù, ke yé bè do tùñnèmè ti Yiè nKuyie ntihúuntì muhāā nsóntíke kōmu. Bè do yóò kú ke í mōke ibi. Edeasaa nè Itamaa kè bèe sōtè kémpñnè be cice Anō ikuó tōmmù.

⁵ Memme kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mōyiisi ke dò:

6 Duó nkè Defii kó kuwuò nkàbèe tínní, kàa bè duó nhAnòò kè bè nwē nkè pī mmutōmmú.

7 Kè bèe nhò teénnè kè bè mpī mmutōmmú metaummè tou, Isidayeeriibe bemaou kpeí.

8 Bèe yó ndake metaummè tou kó tinenti kpeí kémpī nyIsidayeeriibe kó mutōmmú metaummè tou.

9 Á duó nDefiibe Anòò nè o bí, mū bè òkè Isidayeeriibe miéke ke yē nhá bè mbè duó.

10 Anòò nè o bí bèe máá yó ntú ikuó nùbè, kémpī nyikuó tōmmú, kè wèè í tú Defii boti kou kòò kàáké òkè kó mutōmmú bèe ò kùò.

11 Kè ti Yiè nKuyie nní nsòké ku náànti kèbéi nkè òkè:

12 Mū tāāté Defiibe Isidayeeriibe sòmbè cuokè, kè bè bo còutè bèè tu Mpo be kó difōtìrì kémpī n tōmmú, mū bè te.

13 Ke yē bèè tu Mpo be kó dimàà tumè n kàbe mbe. M poté dù yìè Esibiti tenké miéke bèè tu Mpo, òkè yìè ndi n cànnémè Isidayeeriibe miéke bèè tu Mpo nè be wūš píé ì bí ketiyi kè ì tu ìdaaì, kè òkè bo ntú mí ndi Yiè nKuyie n kperè.

Bè kàammè Defiibe kó kubotí

14 Memme kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi Sinaii kó dikpàà miéke ke òkè:

15 Á kaa nDefii kó ibí inuitaadi be naàmùnti nè be cēī, kékēténè ì mòke otànkù òmáà òmáà kèndeètinko.

16 Kè Mòyiisii tūnne ti Yiè nKuyie nhò nàké tì kè bè kàa.

17 Nte Defii bí kó yeyètè: Kerisonni nè Keati nè Medadi.

18 Kè Kerisonni kó ibí ntú: Dibini nè Simeii. Be kó tinaàmùnti nti memme.

19 Kè Keati kó ibí ntú: Amudamu nè Isaadi nè Ebunòò nè Usiyeedi. Be kó tinaàmùnti nti memme.

20 Kè Medadi kpeyi ntú: Madi nè Musi. Defii kó ibí nyi memme be naàmùnti nè be cēī.

21 Kerisonni kó tinaàmùnti do tú: Dibunii kòku nè Semmeii kòku kè bè ntú Kerisonniibe.

22 Kè bèe bè kàa nkétuóté inítidabí ì mòke otànkù kèntò ke deètinko kè bè mbo sikòupísíyiekè nè sikòusinùmmù (7500).

23 Kerisonniibe kó tinaàmùnti kàbe beè do kari metaummè tou fònkúò diyie taà kèè bíékè.

24 Dayeedi birè Ediasafu weè do tú be kó tēcētè kóo kóti.

25 Kerisonniibe kó mutōmmú do tú bè bo ndakemè metaummè tou kpeí nnè kuyààkù kùù òkè dàátí nè kùù kpetí dibòri.

26 Kè tì fité kudànkù nè kùù kpetí ditowaà kó dibòri nè òkè kó iwēi bè òš pítinné ì òkè kó tiyààti.

27 Keati kó tinaàmùnti do tú: Amudaabe nè Isaabe nè Ebunòòbe nè Usiyeedibe be kó tinaàmùnti nti memme.

28 Kè bèe bè kàa nkétuóté inítidabí ì mòke otànkù òmáà kèndeètinko kè bè mbo sikòupísini nè sikòusikuò (8600) beè do pī mmetaummè tou kó mutōmmú.

29 Keatiibe kó tinaàmùnti kàbe beè do kari metaummè tou bakù cànkù bíékè.

30 Usiyeedi birè Ediasafà weè do tú be cētè kóo kóti.

31 Beè do te bè bo ndakemè metaummè tou kpeí nnè tábùri nè tēfitíkèkètè nè yewūštārè nè tinenti teti bè pīnnè tì ikuó tōmmú nè kuyààkù òkè miéke kòku nè iwēi ì kù pítinnè.

³² Bèè do pfi mmetaummè tou mièke mutōmmú kè be kóo kóti tu ikuò niùti Anoo bire Edeasaa, kè weè mbè baké.

³³ Medadi kó tinaàmùnti kabe do tú: Madiibe nè Musiibe. Medadi kó tinaàmùnti nti memme.

³⁴ Kè bèè kaa nyinitidabí ìi màke otànkù kènto ke deètinko kè bè mbo sikoupsikuò nè sikousidè (6200).

³⁵ Kè Abiyai bire Sudiyeedi weè ntú be kó tēfētè kóo kóti, beè do kari metaummè tou bakú you.

³⁶ Medadi kó tinaàmùnti kabe kó mutōmmú do tú bè bo ndakemè metaummè tou kó tidabēeti kpéi nnè ticáaoti nè yesānkè nè ye kó yeteitiyè nè di kó tinenti teti timou.

³⁷ Bèè do dakenè metaummè tou kó kudànkù kó yesānkè kpéi nnè ye kó yeteitiyè nè de kó ibaaké nè de kó iwēi.

³⁸ Mōyiisi nè Anoo nè be bí kè bèè kari metaummè tou diyè yìni kèè bíékè dibòri bo kèè bíékè, kēmpfi nyikuò tōmmú Isidayeeribe kpéi. Kè wèè í tú Defii boti kou ke dè tónko, bèè ò kùo.

³⁹ Kè bèè kaa nDefiibe kētúótè inítidabí ìi màke otànkù kēndeètinko, bēmou kè bè mbo sikoupsidè nè sikoupsidè (22000). Mōyiisi nè Anoo beè do bè kaa kēntū mbe naàmùnti dò ndōmmè, ti Yiè nKuyie ndo bè nàkémè.

Bè cèètènmè Defiibe bèè tu Mpo

⁴⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnákè Mōyiisi ke dò: Kaa nyIsidayeeribe bèè kó dimàa tu Mpo bēmou, kēketénè ibí ìi màke otànkù òmàa kēndeètinko, á bè kaa nkéwāri be yètè.

⁴¹ Kaa dèè, á túótè Defiibe kè bè nni nduò, Isidayeeribe bèè tu Mpo be kó difōtiri kè bè ntú n kabe, kētúótè be wūō kēceetenè Isidayeeribe kó iwūō pié ìi bí ketiyi kè ì tu idaai.

⁴² Kè Mōyiisi kaa nyIsidayeeribe bèè tu Mpo ti Yiè nKuyie nhò nàkè ke yē ndè ndōmmè.

⁴³ Kè bèè kaa nkéwāri be yètè kētúótè ibí ìi màke otànkù kēndeètinko kè bè mbo sikoupsidè nè sikoupsidè nè sikousidè nè sipisiyiekè nè bètāati (22273).

⁴⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnákè Mōyiisi ke dò:

⁴⁵ Túótè Defiibe kécónné Isidayeeribe bèè tu Mpo be kó difōtiri kè nni mbè te kētúótè Defiibe kó iwūō pié ìi bí ketiyi kè ì tu idaai kēceetenè Isidayeeribe kpēyi Defiibe, mú yó mbè te, mí mbe Yiè nKuyie.

⁴⁶ Isidayeeribe bèè tu Mpo bèè nōnkè Defiibe ìnkè sikousidè nè sipisiyiekè nè bètāati (273).

⁴⁷ A cōuté bá wè yuu ìnkè medítibii mmènùmmú ìi kèétè metaummè tou kpéi.

⁴⁸ Kaa duò nde kó idífti Anoo nè o bí, kè bèè do mbèè tu Mpo bèè nōnkè.

⁴⁹ Kè Mōyiisi cuò de kó idífti kè bè bo donnè Isidayeeribe bèè tu Mpo bèè nōnkè.

⁵⁰ Kè bèè ì cuò kè ì mbo medítibii ntekoupiète nè sikousitāati nè sipisikuò nè mēnùmmú (1365) bè do kèétè ìi dífti nyi metaummè tou kpéi.

⁵¹ Kòo ì duò nhAnoo nè o bí ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkè wenwe Mōyiisi ke nyè bèè dōmè.

4

Defiibe naàmùnti kabe kó mutōmmú

DÈÈNNÌ: Keati naàmùnkù kabe kó mutōmmú

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mōyiisi nè Anoo ke dò:

² Kaannè Defiibe naàmùnti mieke Keati kó ibí be naàmùnti dòmmè nè be cǐí,
³ kéketénè benitidaabè bèè màke yebie nsipísitáati kénto kétuakenè bèè màke yebie nsipísínùmmù ke dò nkéna kǐpǐ metaummè tou kó mutǝmmù.

⁴ Keati naàmùnti kǝbe kó mutǝmmù yó ntú bè bo ndakemè ikuó nenti kǐpǐ.

⁵ Kè dè níi tùðke di bo ítéme di bàtè dè késóó, Anǝ nè o bí bèè kǝteni kénúnté kuyààkù kùu pi ikuó nenti kó kufáá.

⁶ Bèè kù pǝũ mmetaummè tou. Kè bè dèè bèè di dátinné kukǝnkperikù kénóó nkuyààkù kùu wũs tibedencǝǝti ké di tǝnné ipàati.

⁷ Kè bè dèè bèè dátinné kuyààkù kùu do wũs tibedencǝǝti táburi bè dakú dè pǝǝbè bè m pǝá mbè mí ndi Yiè nKuyie, kécǝnné yebǝ nè ibòðke nè yebǝ yèè yǐennè meniè nnè yediè nyikuó kó menaà nhǝ nhǝ yèè mieke, bè yó nde ndakú pǝǝbè bè yó nni mpǝá mbè sǝá.

⁸ Bèè dátinné de ìnkè kuyààkù kùu wũs tibedencǝǝti kénóó nkukǝnkperikù kǝtǝnné táburi kó ipàati.

⁹ Kè bè dèè bèè dátinné tefitíkèkètè kuyààkù kùu wũs tibedencǝǝti nè yefitibo nè de kó siseú nè dèè kounè mutǝpǝi nnè mekùò ncũð sii bukúsi mieke.

¹⁰ Kè bèè dè wǝnné kǝpǝũ nkukǝnkperikù, kédáá nkudabekù ìnkè,

¹¹ kédátinné disǝwũstǝnni kuyààkù kùu wũs tibedencǝǝti ke nóó nkukǝnkperikù kǝtǝnné ipàati.

¹² Kè bè dèè bèè túótè bè pǐnnè tii nenti ikuó tǝmmù kǝpǝũ nkuyààkù kùu wũs tibedencǝǝti nkénóó nkukǝnkperikù ké dè wǝnné kédáá nkudabekù ìnkè.

¹³ Kè bè kouté diwũstǝnni kó mutǝpǝi nke dèè bèè di dátinné kuyàawũkù,

¹⁴ bè yóó de ndáa nyikuó nenti timǝu bè tùðnnè ti tihúúnti nè simátikũmpǝé yenii nkǝsi nè tikǝpenti nè ibòðke bè mèìné i meyií, diwũstǝnni kó tinenti timǝu cǝnke, ké dè dátinné kukǝnkperikù kǝtǝnné ipàati ke bo ndi tǝúnè.

¹⁵ Anǝ nè o bí kè bè pǝũ ndii mǝnni ikuó nenti ke dèè. Kè dè tùðke di bo íté dè késóó, Keati kó ibí kǝteni ké dè tǝ, bè né báá yie nkè be nòutèe kááké ikuó nenti, ké bè ti kááké bè yóó kũmu. Be kó mutǝmmù tú bè bo ntǝumè ikuó nenti.

¹⁶ Kè ikuó niùti Anǝ bire Edeasaa yie kó mutǝmmù yó ntú ò bo ndakemè mme tefitíkèkètè kó mekùò nkǝpǝi nè tihúúnti kufǝðku kpeti. Nè tidiiti bè m pǝá nti yewe yemǝu nè mekùò mbè ðð cóú mmè oniti yoo dǝmaré ké dè cǝnné n tǝmmù kǝpǝi. Weè yó ndake metaummè tou dimǝu kǝpǝi nnè dèè kó dimàà bo di mieke nè ikuó nenti timǝu.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mǝyiisi nè Anǝ ke dò:

¹⁸ Dí ndake kè Keati naàmùnkù kǝbe báá kù.

¹⁹ Ntenè di bo yǐmè kè dèè yie nkè bè báá kááké ikuó nenti tii bo kufáá mmièke kékù. Anǝ nè o bí bèè yóó bè benke bá wè o tǝmmù nè ò yó ntǝu tii nenti.

²⁰ Di báá yie nkè bèè yà ikuó nenti tii bo kufáá, ké bè ti yà bá sǝmpǝ bè kumu.

DEENNÍ: Kedisonni naàmùnti kǝbe kó mutǝmmù yó ntú mù

²¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kǝbéinné Mǝyiisi ke dò:

²² Kaa nKerisonni kǝbe be naàmùnti dò ndòmmè nè be cǐí.

²³ Á kaa mbenitidaabè bèè kó dimàà màke yebie nsipísitáati kénto kétuakenè sipísínùmmù ke dò nkéna kǐpǐ mmetaummè tou kó mutǝmmù.

²⁴ Nte Kerisonni naàmùnti kǝbe kó mutǝmmù yó ntú mù nè bè yó ntǝu dè.

²⁵ Bè yó ntǝu metaummè tou kó tiyàati nti, kuyààkù kùu ðð di dátinné nè de kó kukǝnkù nè kuyààkù kùu ðð kǝtinné metaummè tou kó dibòri.

26 Nê kuyààkù kùù fité metaummè tou nè diwūṣtōnni nè kùù kpetí de kó kudànkù kó dibòri nè iwēi bè ṣṣ núnne í kuyààkù nè ikuṣ nenti timəu tii pīinnè ikuṣ tōmmú. Bèè yó nte de kó mutōmmú.

27-28 Anṓ nè o bí bèè yó mbenkú Kerisonni naàmùnti kəbe be kó mutōmmú nè bè yó ntəu tii nenti, kè Itamaa ikuṣ niùti Anṓ bire mbè ni.

TǺǺTI: Bè kaammè Medadi naàmùnkù kəbe

29 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéinnè Məyiisi ke dò: Kaa Medadi kəbe be naàmùnti nè be cēi dō ndōmmè.

30 Á kaà mbēnitidaabè bèè mǎke yebie nsipísitāati kénto kətuəkenè yebie nsipísinùmmú ke dō nkéna kəpī metaummè tou kó mutōmmú.

31 Nte be kó mutōmmú yó ntú mù: Bèè yó nte bè bo ntəumè metaummè tou kó tidabəeti nè di kó ipàati nè di kó yesānkè nè ye kó yeteitiyè,

32 yesānkè yèè fité metaummè tou kó kudànkù nè ye kó yeteitiyè nè de kó ibaakè nè de kó iwēi nè de kó tinenti timəu. Dí benke bá wè ò dō nkéntəu tii nenti.

33 Medadi naàmùnti kəbe kó mutōmmú mmu bè yó mpī mmù metaummè tou miəke. Itamaa ikuṣ niùti Anṓ bire, weè yó mbè ni de kó mutōmmú miəke.

Bè kàammè Defiibe bèè pī mmetaummè tou kó mutōmmú

34-49 Məyiisi nè Anṓ nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèè kaa nDefiibe be naàmùnti nè be cēi dō ndōmmè. Keati naàmùnti kəbe nè Kerisonni naàmùnti kəbe nè Medadi naàmùnti kəbe, kəkəténè bèè mǎke yebie nsipísitāati kénto kətuəkenè yebie nsipísinùmmú ke dō nképi mmetaummè tou kó mutōmmú. Kuyie ndo náké Məyiisi nwe koo duṣ nkè bèè bè kaa nkè bè mbo:

Keati naàmùnti kəbe sikəupísidé nè sikəusiyiekè nè sipísinùmmú (2750).

Kerisonni naàmùnti kəbe sikəupísidé nè sikəusikuṣ nè sipísitāati (2630).

Medadi naàmùnti kəbe sikəupísitāati nè sikəusidé (3200).

Beməu kè bèè wənné kəmbo sikəupísini nè sikəusinùmmú nè sipísini (8580).

Kè bèè bè nàké bè dō nképi mmù tōmmú nè tinenti bè dō nkéntəu ti, ti Yiè nKuyie ndo ti nàké Məyiisi ke ye ndè ndōmmè.

5

Dèè bo nte kè bèè denne oniti Isidayeeribe cuokè

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Məyiisi ke dò:

2 Náké Isidayeeribe ke tú kè tikənti pī nhòməu yoo ò tūəti yefətè yoo ò kàáké ocíi.

3 Koo nitidòu nwe yoo onitipòkù dí ò bèti kòò dènnè di kó dikari. Kè dèe yie ndíndi Isidayeeribe kè di báá sīnkunnè di kó dikari, m borè di cuokè.

4 Kè Isidayeeribe dṓdṓ ti Yiè nKuyie nnáké ti Məyiisi be kpéi kòò ti mbè nàké, kəmbeti be kó dikari bèè kó dimàà sīnte.

A bo tūntemè a caàrimè

5 Məmmè kè ti Yiè nKuyie nnáké Məyiisi ke dò:

6 Náké Isidayeeribe ke tú: Kòò məu caàrè o kou təu kperə yoo ò dṓdṓ meyei mmamè, ò caàrè mí ndi Yiè nKuyie mmí nwe.

7 Wèe dáa nde kó meyei nhò dṓdṓ mè kəténne ò caàrè dè de yiè, kénó nke dè mmanè ò caàrè de kó metotimè yewétiyè yènùmmú kó dimàà.

8 Kè bè caàrè wè me nkumu ke í məke o cəḏétè kou, bè na nhò yietí dè, bèè dè duṣ mmí ndi Yiè nKuyie nkè ikuṣ niùti dè tūóté, ke né mbúúti dipedaà meyei nhūtímù kperi, ò yóò dṓdṓ dè di mēwénkumè kó ikuṣ.

⁹ Kè Isidayeeribe ní dèite dèmarè dèè tu n kperè de mièke ke duó nyikuú niùti o kperè nde, n yē ndi mbè duò ndènde.

¹⁰ Kè bè cāñné dè n kpéi bēe dè duó nyikuú niùti, kè bè duó ndè ikuú niùti o kperè nde.

Ikuú ù tukúnè bè bo wátimè onitipòkù ke dò ò dauti dautinè benitidaabè

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie m béinnè Mòyiisi ke dò:

¹² Náké Isidayeeribe ke dò: Kòo mǎu kóo pokù dauti dautinè benitidaabè,

¹³ Ke duónè onitidùu mǎu kòo dàu í bè sǎñké, kòò sǎu nhomáá bá òmǎu í ò yà, bè me nyí ò sǎñké bè duó dè,

¹⁴ yoo kòo dàu yèmmè mèè me yete kòò ò wátiri detetirè, yoo ò mènke dè dǎmmu.

¹⁵ Kè dè tǔkèni ke dò mme boti de yiè nkǎtenè o pokù ikuú niùti borè, kǎntǎnè muyuo ncidòóbè bètǎāti, ò báá mù yǎare mekùò nyoo tihúúnti, ke yé dè tumè mepútímè kó medǎòrímè mme, mèè yóò benke bè wátiri wè dǎòmè meyei nyoo ò í mè dǎò.

¹⁶ Ikuú niùti kǎtenè de kóo nitipòkù mí ndi Yiè nKuyie ncǐètè kóò cònnè n yìkè.

¹⁷ Kè ikuú niùti yauté ikuú kó menie ndibuo mièke káyētè n cǐètè kó mutáá nkéǎnnè de mièke,

¹⁸ kécónnè onitipòkù n yìkè kédátè o yuu kuyààkù, kéduó nkòo céé nho nau, kòo ãnnè mepútímè kó muyuo nhò dàu waanní mù ke bo ò yáákénè, kè ikuú niùti mómmuò nní nta menétiime mèè touni meyei.

¹⁹ De mǎnni kè ikuú niùti béi nhonitipòkù ìkè ke dò: Kè nsà kàa í duónè onitidùu tǎu, kòò mǎu í da yùúku ke duónè ke da sǎu, menétiime miè mmèè to kusǐnkù mè báá da tǎni meyei mmamè.

²⁰ Kàa me nduónèmu onitidùu tǎu, ke sòu nkè dè tu mómmuò nwe onitidùu tǎu da duónèmè,

²¹ ti Yiè nKuyie nda cǎs kàa nitipòtiti kǔú kàa náa nteháunte, késuo nkénaá ndibenkèri, kàa boti kǎbe ní nnáá nha kpéi mbè dó dii mǎnni kǎparikè.

²² Kè menie mmie nta a pǎuti a nitipòtiti kǔú kàa suò. Kòo nitipòkùu cǎuté ke dò: Dè mme ndò.

²³ Kè ikuú niùti wǎri yetannò yeiye ò béi nyè kè yè òúténè menétiime,

²⁴ ke bo nii nhonitipòkù de kó menétiime memme mèè touni meyei nkòo yà de kó menétiime.

²⁵ Kè ikuú niùti cǎuté muyuo mepútímè kǎmu kè mù benke ti Yiè nKuyie kè mù kǎtenè diwǔstǎnni borè,

²⁶ kǎfóótè de kó muyuo nkè mù ndò ndibenkèri kòo mù tǎu ndiwǔstǎnni ìnkè ke né na kénii nde kó menie nhonitipòkù.

²⁷ Kòò mè yà ke sǎ nhò mènke duónèmu onitidùu tǎu ke sòu, kè de kó menétiime mèè to kusǐnkù ta o pǎuti mè bo nte kòo nitipòtiti kǔú, kòo náa nteháunte, késuo nkénaá ndibenkèri kòo boti kǎbe ní béi nho kpéi bè dó dii mǎnni kǎparikè.

²⁸ Kè dè me nsó nhò í duónè onitidùu tǎu ke dò mpáí páí kè dè sǎ nhò í sǎu omáá meyei mmamè báá ò tǔkèni kòò nsáké ke peí íbí.

²⁹ De kó ikuú tǎu mepútímè kpéyi nyi, ke tukúnè onitipòkù wèè bo nye nkòo nitidùu tǎu ò duónè kóò sǐnkùnnè.

³⁰ Kè dè me ndò nhonitipòkù í dǎò dèmarè kòo dàu yóu mèè kpéi nho ìnkè kè deè te, kòò ò kǎtenè ikuú niùti borè kè ikuú niùti ò dǎò de kó ikuú.

31 Bè í yóó sei nhonitidù ò wàtí mèè kpéi nho pokù, kòo nitipòkù me mmènke me dðòmu weè yóó tò de kó mucóntimu.

6

Bèè cànnenè Kuyie ndinùù be kó iku

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dð:

² Nákè Isidayeεribe ke tú n yε nkòo nitidùù yoo onitipòkù n cànnenè dinùù ke bo soó ntiyùti kè dèe benke ò n cànnemè dinùù.

³ Ò bá nyò mmenaà mbè tumè diféè nè metēmè mèè muò, ò bá nyò mmenacéduo, kè bè niù fínyí kó yebe ò báá yà de kó dinaabénni, ò me mbáá cááké fínyí kó yebe sũũyè yoo yekperè.

⁴ De kó yewe wè n cànnenè yè dinùù ye miεke, ò báá di fínyí kperε marè, yetebe kó tiwééti yoo ye kó mebi.

⁵ De kó yewe ò n cànnenè yè dinùù ye miεke kuponkù báá kááké o yuu yoo o deñfè kè de kó yewe ò n cànnenè yè dinùù yàa deenè.

⁶ De kó yewe ò n cànnenè yè dinùù ye miεke ò báá tóónnè ocíi.

⁷ Kòo cice nwe yoo o yò yoo o kóo kóti yoo o nantè yoo o tãù ò báá ò tóónnè, késĩnkũnne omáà. Ò cáámmu n kó mutómmú kpéi ke soké tiyùti.

⁸ Ò soké yèè we tiyùti ye miεke ò cáámmu n kó mutómmú kpéi.

⁹ Kè dè me ndò nhòmòu ku o také metòntòmme ke sĩnkũnne o yùti diyìè yìènni yìè wèe kuó o yùti kéwènkũnne omáà.

¹⁰ Diyìè niĩnni yìè kéwáá nsinónkperε sidési yoo yekpetinónkperε kó yepàà nyèdèè ké dè duó nyikúú niùti metaummè tou bòri nùù.

¹¹ Kè ikuú niùti fèuté tèmáá meyei n cǐémme kpéi, kéféuté tetetè kétuò nkédeè kóò dðò ikuú mewènkũmè kpeyi, kóò wènkũnne ò tóónnèmè ocíi ke sĩnte. De kó diyìè kòo wète kénáa nwèè cáá.

¹² Kòo wète kécánnè omáá mepámmè kesoó ntiyùti kéwáá ndipedabii dii màke dibenni òmáá ke di nni nféuté meyei nhũtĩmù kpéi, yewe yèè pèéte yè ténke í kaà nke yé ò sòò sĩnkũnne o yùti.

¹³ Nte wèè n cànnenè dinùù de kó ikuú yó ndòmme, kè de kó yewe dèè dii mànni wèe kote metaummè tou,

¹⁴ kèntònè o wũò ò yó n fèuté ì dipedabii dii màke dibenni òmáá ke kpa kuyènkù ké di nni nféuté kétuò, nnè dipeseri dii màke dibenni òmáá ke kpa kuyènkù ke di nni nféuté meyei ncǐémme kpéi nnè dipedaà dii kpa kuyènkù metaummè kpéi.

¹⁵ Muyuo nsààmù bè àntenè mù mekùò nkó yekàtĩndà demómbire nè muyuo mmùù í kòorenè mutie mùù muuti pèè mu kó tipèmpènti ké ti waare mekùò nnè muyuo, ò yó m pã mù nè menaà mbè òò yòore mè.

¹⁶ Kòo dè tso demòu metaummè tou borè, kè ikuú niùti dè nni mbenke kéféuté, meyei ncǐémme kó feðfè nè fèè yóó tuò nhò n cànnenè dii nùù kpéi.

¹⁷ Kòò dèè ò n fèuté dipedaà metaummè kpéi nké n duó mmuyuo mmùù í kòorenè mutie mùù muuti mu kó yekàtĩndà demómbire, kè ikuú niùti n duó ndé kó dipãnni ké di yòore menaà.

¹⁸ Kòò dèè, wèè n cànnenè dinùù wèe kuó o yùti metaummè tou bòrinùù, kètúóté o yùti ò kuó ti kéwènnénè metaummè kó feðfè kécóu.

¹⁹ Kè ikuú niùti túóté dipedaà kó kubakù kùù bènné kédeite muyuo mmùù í kòorenè mutie mùù muuti mu kó dikàtĩndà òmáá demómbire miεke nè mu kó

kupémpwéńkù kùmáá, ké dè duó nwèè n cànnenè dinùù ò kuó dii mǎnni o yùti ké dèè.

²⁰ Ikuó niùti mómumu nwèè yóó dè benke mí ndi Yiè nKuyie nkédòò de kó ikuó, o kperè nde ke né mbúúti dičńčńni kó kumaa ndi yòute kù ke m benke nè dikpèri bè cànné di. De mǎnni wèè n cànnenè dinùù ò bo na kéwéte kéyà mēnaá.

²¹ Wèè cànnenè mí ndi Yiè nKuyie ndinùù o kó ikuó nyi memme nè ò dò nkékuó ìi wūš ò dó kékuó dii yie, kòò màke yepārè ke bo yíé, dè í yete, ò né dò nkédòòmù o korimù yie ò n cànnenè dii nùù kó ikuó beké dè.

Ikuó niùti ní bo pā mēè botí Kuyie nkó mesàà mbenitibè

²² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǎyiisi ké dǎ:

²³ Náké Anǎo nè o bí ke tú n yē mbè níi pā mesàà n kó benitibè Isidayeribe ké dǎ:

²⁴ Ti Yiè nKuyie ndi dǎò mesàà nké ndi kǎnké!

²⁵ Ti Yiè nKuyie ndi wénté fēnǎnsǎáfē ké di pǎ diwèl!

²⁶ Ti Yiè nKuyie nwénténi di bíéké ke dí duó ndiwèl!

²⁷ Bè níi yóó me nyú n yètirì Isidayeribe ìnkè kè m bè dǎò mesàà.

7

Bè do pā sù naasēi metaummè tou kó mutǎmmú kpéi

¹ Mǎyiisi dèè dii mǎnni metaummè tou kó mudǎrimù ké di còu mmekùò nké di cànné nè di nenti timǎu nè diwūštǎnni nè di kó tinenti timǎu. Ò dè còu ndii mǎnni mekùò nké dè cànné ke dèè,

² de yiè kè Isidayeribe cēi kó bekótibè bèè baké be naàmùnti bèè do ni mukǎmmù kó mutǎmmú kè bèè pǎmmú yepārè.

³ Kè bèè tǎni be pǎrè metaummè tou ti Yiè nKuyie nyìkè, sinaasēi sikuò ke sù dǎáti tiyǎati nè inǎake tepítè nè idéi, bekótibè bèdébè, tenaasǎntè tēmáá, bá wè fēnǎáfē fēmáá. Kè bèè dè tǎni demǎu metaummè tou borè.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ké dǎ:

⁵ Cǎutè de be borè, ké dè duó mmetaummè tou mí ndi Yiè nKuyie n tǎmmú kpéi. Á dè duó nDefiibe bá wè o tǎmmú dǎmmè.

⁶ Kè Mǎyiisii túóté sinaasēi nè inǎake ké dè duó nDefiibe

⁷ kéduó nKerisonni naàmùnti kǎbe sinaasēi sidési nè inǎake inǎa kéntù mbe tǎmmú dǎmmè,

⁸ kéduó mMedadi naàmùnti kǎbe sinaasēi sinǎa nè inǎake ìni kéntù mbe tǎmmú dǎmmè. Ikuó niùti Anǎo bire Itamaa do bè ni kè bè pǎmmù.

⁹ Bè í n duó nKeati kǎbe bie mùmamù ke yé bēmbē do bukùmēmu ikuó nenti bè do dò nkéntǎu ti.

Bè pǎmmú yèè pǎrè diwūštǎnni kpéi

¹⁰ Bè do cànninko dii yiè diwūštǎnni Kuyie nkpréi kè Isidayeribe pǎmmú yepārè diwūštǎnni kó mucǎnnimù kpéi, ké yè tǎni diwūštǎnni borè.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mǎyiisi ké dǎ: Bá dii yiè Isidayeribe kó bekótibè miēke òmáá níi tǎni yepārè kè bèè cànnenè diwūštǎnni Kuyie nkpréi.

¹²⁻⁸³ Menime kè bè nkorìnni bēma bēma be pǎrè.

Diyiè ketirì yiè Sudaa naàmùnkù kou, Nasǎš bire Amminadabu.

Didéri yiè Isakaa naàmùnkù kou Suaa bire nNetanneyedi.

Ditǎánni yiè Sabunǎo naàmùnkù kou Edonni bire Ediabu.

Dinaanni yiè Dubenni naàmùnkù kou Sedeuu bire Edisuu.

Dinummurì yìè Simmèṣṣ naàmùnkù kou Sudisadaii birè Sedumieri.
 Dikuṣnnì yìè Kadi naàmùnkù kou Deuyedi birè Ediasafu.
 Diyiénnì yìè Efadaimmu naàmùnkù kou Ammiudi birè Edisama.
 Diniínnì yìè Manansee naàmùnkù kou Pedasuu birè Kammidiyeri.
 Diyiè wéínnì yìè Bensamèè naàmùnkù kou Kideoni birè Abidanni.
 Diyiè píínnì yìè Danni naàmùnkù kou Amisadaii birè Ayiesee.
 Diyiè tepíítè nè dimáá yìè Asee naàmùnkù kou Okadanni birè Pakiyedi.
 Diyiè tepíítè nè didéri yìè Nefutadii naàmùnkù kou Enanni birè Aida.

Nte bá wè ò do tóni yèè pā̀rè:

Timáti péítì kó kubuuku céékù do bo cidóò òmáá nè sámpòrè nè timáti péítì kó dibuu dii yó mméínnè meyi kè di céékù mbo cidóò kó dikéè nè sámpòrè bè do kèéte wèè cidóò nwe ti Yiè nKuyie ncfètè kpéí. Kè Muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò nkè mù piéké de kó yebò. Tidiiti kó dipā̀nni ndi.

Fesòòbòòfè fèè dimáá fèè céékù bo kádáammù tekùtè kè tihúúnti piéké de mièke bè ṣṣ tuo nti.

Dinaadaà dimáá nè dipedabii dii mòke dibenni dimáá bè ṣṣ kuo di kétuo nnè dibòdaà meyi ncfèmmè kperè.

Inààke idéí, yepedakè yè̀nùmmù, yebòdakè yè̀nùmmù nè yepedabe yè̀nùmmù yèè mòke dibenni dimáá dimáá, bè ṣṣ féútè yè ti Yiè nKuyie mmetaummè kpéí.

⁸⁴ Isidayeriibe kó bekótìbè do pā̀mmù yèè pā̀rè ke bo cànnénè diwū̀òtònni Kuyie nkpéí, nte yè do wènnè yemou kémbomè: Timáti péítì kó tibuuti tepíítè nè tidé nè yebò tepíítè nè yè̀dèè yèè yó mméínnè meyi nnè isòòbòòke tepíítè nè idéí.

⁸⁵ Bá kùù buuku kó kucéékù do bo cidóò òmáá ndi nè sámpòrè, bá dii buu kè di kòku mbo cidóò òmáá kó dikéè nè sámpòrè, timáti péítì kó yebò yenyè kè ye céékù wènnè cidóòbè sipísidè nè bè̀nàà. Bè kèéte wèè cidóò nwe ti Yiè nKuyie ncfètè kpéí.

⁸⁶ Bá fèè sòòbòòfè kó kucéékù do bo kádáammù tekùtè, kè i mbo tepíítè nè idéí, kè de céékù wènnè cidóò òmáá nè sámpòrè, kè tihúúnti bè tū̀ò nti piéké i mièke.

⁸⁷ Kè nè mbúúti yenaadakè tepíítè nè yè̀dèè nè yepedakè tepíítè nè yè̀dèè nè yepedabe tepíítè nè yè̀dèè yèè mòke dibenni dimáá dimáá. Bè do yó kuo yè kétuo kéwènnénè tidiiti kó yepā̀rè nè yebòdakè tepíítè nè yè̀dèè bè yó kuo yè meyi ncfèmmè kpéí.

⁸⁸ Kè dèè wènnè yenaadakè sipísidè nè yè̀nàà, yepedakè sipísikuò, yebòdakè sipísikuò yepedabe sipísikuò yèè mòke dibenni dimáá dimáá. Bè yó kuo yè metaummè kpéí. Bè do pā̀ yèè pā̀rè nyè kè bè bo cànné diwū̀òtònni Kuyie nkpéí.

⁸⁹ Mòyiisi ta dii mṑnni metaummè tou ke bo béinnè ti Yiè nKuyie kékeè ti Yiè nKuyie ntaammè metaummè tou ìnkè beìnkèmbà̀rìbè kó sitenkaanii sidési cuokè sù̀i cṑmmù metaummè tou ikuò nenti ã de kó kupòkù ìnkè. Mè̀mmè kòò nkù náànnè.

8

Kuyie ncfètè kó defitìrè yó ntuo mmèè boti

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

² Náké Anò ke tú, kòò yóò cṑnnè tefitìkèkètè, wèè doò kè tè nwetí de ìlèkè, kè ifitì ìyiekè mmí de ìlèkè bíékè.

³ Kè Anoo daò ti Yiè nKuyie nti nàkémè Mòyiisi, kécónné tefitíkèkètè kè te fiti nwetí deyìkè bíékè.

⁴ De kó tefitíkèkètè bè do yie mmesoo mme kè tè uté, te tàrì nè te bàke nè dèè dò mmutepóó. Bè do tè dàò kè tè ndónnè ti Yiè nKuyie ndo benke tènè Mòyiisi.

Kuyie nnàkémè bè yóó cánnémè Defiibe

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò:

⁶ Tãátè Isidayeeribe botí miéke Defiibe kè bè dàò mewénkùmè kó ikuó.

⁷ Nte a yóó bè wénkùnne mèè botí: Á bè miété ikuó kó menie kè bèe kuó be citi timou késú be yààti kéwenke.

⁸ Kàa dèè bèe tóni dinaadapànni nè muyuo nsààmù bè àntenè mù mekùò. Kàa túóté dinaadapànni teri a yóó kuó di meyei ncíémme kprí.

⁹ Á duó nkè Defiibe kateni metaummè tou borè, kàa tí nyIsidayeeribe bemou.

¹⁰ Kè Defiibe tóónní dii mònni metaummè tou bòri n yìkè, á duó nkè Isidayeeribe bè nòó nsinou.

¹¹ Kè Anoo bè túóté Isidayeeribe borè, kè bè nni m benke bè ãò daòmè bè m pã dii pãnni, kédeè kè bè né na kéta n kó mutómmú.

¹² De kó difónkúò kè Defiibe nòó mbe nou yenaadaké yo Ìnkè, kàa féúté òimáá meyei ncíémme kprí, kéféúté diteri kétuo, kédaò Defiibe mewénkùmè kó ikuó.

¹³ Kàa còriné dii mònni Defiibe Anoo nè o bí be ìkè, f́ m Mòyiisi á bè nni mbenke di ãò m benke mèè botí dipãnni.

¹⁴ Memme a yóó daòmè kécánné Defiibe Isidayeeribe cuokè kè bè ntú n kobe.

¹⁵ De mònni ndi Defiibe bo namè kéketé n tómmú metaummè tou miéke.

Memme a yóó bè wénkùnnemè nè mewénkùmè kó ikuó kè bè nni mbenke kè bè nni nduó.

¹⁶ Ke yé bè cáammèmu ke tú n kobe ke coute Isidayeeribe bèè tu Mpo kó difòtìri.

¹⁷ Isidayeeribe bèè tu Mpo mî bè te, kétúóté n kùò dii yie bèè tu Mpo Esibiti miéke nè yienni, mî te bèè tu Mpo nè iwũ ã pèi ì bí iketi yi kè ì tu idaa, de yie ndi m bè tãátémè.

¹⁸ Isidayeeribe bèè tu Mpo be kó difòtìri ndi n túótémè Defiibe,

¹⁹ ke bè duó nhAnoo nè o bí, m bè nhò duómmu kè bè bo mpí mmetaummè tou miéke mutómmú Isidayeeribe kprí. Bèè yó ndòari mewénkùmè kó ikuó Isidayeeribe kè dèe yie nkè bè tóónné metaummè tou m báá bè poté.

²⁰ Mòyiisi nè Anoo nè Isidayeeribe sòmbe kè bèe túnne ti Yiè nKuyie ndo nàké Mòyiisi ke dò bèe daòmè Defiibe, kè bèe me mbè dàò.

²¹ Kè Defiibe wénkùnne bemáá késú be yààti kè Anoo bè duó nti Yiè nKuyie nkè bè dàò de kó ikuó, kédeè kè bè dàò mewénkùmè kpeyi, kè bè wénkùnne.

²² Memme kè Defiibe né na kéketé be tómmú metaummè tou miéke. Anoo nè o bí kè bè mbè ni ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi Defiibe kprí, kè bèe me ndòò.

²³ Kè ti Yiè nKuyie nyíé náké Mòyiisi ke dò:

²⁴ Defiibe ní yó mmòke yebie nsipísidé nè yènúmmù ndi kàa bè duó mmutómmú metaummè tou miéke.

²⁵ Kè wèè tũðke yebie nsipísìnùmmù wèe yóu mutómmú ke ténke bá mpí.

²⁶ Ò né bo na kènteénnè o kobe mutómmú metaummè tou miéke, ò né ténke bá mmòke o kómu ò wetí mù. Defiibe tómmú kó ikuó yó mme ndò.

9

Kuyie nnákémè Isidayeeribe bè bo mbaàmme diyentébanni

¹ Isidayeeribe do bo be benni didéri mieke nke nè bè yèmè Esibiti otànkù ketiwè kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi Sinaii kó dikpàá mieke ke dò:

² Isidayeeribe dò nkémbaàmmu diyentébanni n yē mbè ndi baà ndii m̀ǹǹni.

³ Otànkù yie nkó diyìè tepíítè nè dinaanni yie ndi dihuri, di yóó ketémè de kó dibanni. Dí ntù nde kó ikuú nè de kó itié n di nàké ke yē ndè ndòmmè.

⁴ Kè Mòyiisii náké benitibè ke dò: Baánnè diyentébanni.

⁵ Kè bèè di baá nSinaii kó dikpàá mieke, otànkù ketiwè kó diyìè tepíítè nè dinaanni yie kó dihuri. Kè Isidayeeribe d̀d̀d̀d̀ ti Yiè nKuyie nnákè ti Mòyiisi timou.

⁶ Kè benitibè mabè íbo ke í nna ke baá ndiyentébanni bè kàáké m̀èè k̀p̀éí nhocí ke s̀ínte k̀éíté de yie k̀éíote k̀éyà Mòyiisi nè Anò.

⁷ Ke d̀d̀: Ti kàáké m̀èè k̀p̀éí nhocí, ke s̀ínte deè bo nte kè ti báá pà ti Yiè nKuyie nyepārè Isidayeeribe tobè k̀m̀e diyentébanni yieà?

⁸ Kè Mòyiisii bè t̀éínné ke d̀d̀: Ncóm̀m̀unè dende kè n yà ti Yiè nKuyie mbo n náké ti di k̀p̀éí.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke d̀d̀:

¹⁰ Náké Isidayeeribe ke tú n yē ndíndi nè di yaábíio kòò m̀ou kàáké ocí ke s̀ínte yoo ò bo kup̀d̀k̀ù dedétirè ò dò nkébaámmu diyentébanni.

¹¹ Otànkù déri kó diyìè tepíítè nè dinaanni kó dihuri ndi diyentébanni, de yie di ní cááké dipedabii kó imaa nnè p̀éè wèè í k̀òrenè mutie mùù muuti, kè ì cááké nè tikũnfáàti tiiti.

¹² Di ní báá di cááké k̀esús nkè d̀èè wenté, di me mbáá k̀ééte dikóũ mari. Dí ntù ndiyentébanni kó ikuú duó ke d̀òmmè.

¹³ Kòò m̀ou í s̀aũ nhomáá, ò me nyí k̀ote kup̀d̀k̀ù ke né yóu ò bo baámmè diyentébanni k̀épà mí ndi Yiè nKuyie ndip̀annì, de yie mbèè ò d̀èite o k̀obe cuokè, kòò s̀énte diyentébanni kó diyìè n d̀ou ndi, o yei mbo o yuu ìnkè nke.

¹⁴ Kòò p̀d̀d̀ m̀ou bo di cuokè ke d̀ó k̀ébaá ndiyentébanni, wèè t̀unne diyentébanni kó itié nnè de kó ikuú duó ke d̀òmmè. Diyentébanni kó ikuú imáá ndi, wèè tu Isidayeerii o k̀p̀éí, nnè wèè tu op̀d̀.

Diwetiri dátinnémè metaummè tou

¹⁵ Bè cònné dii yie Kuyie ntou metaummè tou bo dii mieke k̀édeè kè diwetirii k̀otení kè di dátinné kuyuoku k̀éndò mmuháá nkè dè yàa wenté.

¹⁶ Kè dii s̀oáté kè mme ndò, ke ní ntù kuyie mm̀ǹni diwetiri k̀éntú muháá nkeyènkè.

¹⁷ Kè diwetiri ité dii m̀ǹni Kuyie ntaummè tou ìnkè Isidayeeribe ité. Kè di k̀ote ke còmmú dè, bèè de mbáté.

¹⁸ Kè Isidayeeribe mme ndòori, kè diwetiri ité bèè ité, kè di còmmú bèè báté, kè diwetiri me nyí ité bè báá ité ti Yiè nKuyie ndo ti mbè náké.

¹⁹ Kè diwetiri còmmú Kuyie ntou ìnkè ke yí yewe péu, Isidayeeribe múnke báá ité bè nde mbo ke p̀í ti Yiè nKuyie mbè náké ti.

²⁰ Kè dè me ndò ndiwetiri í m̀ǹte bè íbo, kè ti Yiè nKuyie mme nyí bèè ité, bèè ité.

²¹ Di m̀ǹni mari diwetiri ní ncóm̀m̀ú Kuyie ntou ìnkè kuyuoku nè de bo wentémè, dikũnweñni kè di ité bèè ité, yoo di ncóm̀m̀ú ke d̀ó k̀eyènkè k̀emáá, kuyie nkumáá, kè diwetiri ité dii m̀ǹni bèè ité.

²² Yoo di dà yewe yèdéé, yoo otànkù yoo dibenni, kè diwetiri còmú Kuyie ntu ìnkè ke í ité Isidayeeribe nkari bè bàtè dè, bè báá íté. Kè di me nyité dii m̀nni bèé íté.

²³ Isidayeeribe do ð nkè bè bàtè bè nkarimu, kè ti Yiè nKuyie nyí yí: Íténè. Bè báá íté. Kè kù me nyí: Íténè! Bèé íté. Bè do tũ nti Yiè nKuyie mbè náà tì nti nè M̀oyiisi nuù mieke.

10

Kuyie nyemmè bèé d̀̀ yemátitáthe

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè M̀oyiisi ke dà:

² Duó nkè bèé yie ntimáti péti kéd̀̀ yemátitáthe yèdéé, bè ní yóó ye nheé kè dí tí, yoo bèé eé kè dí íté di bàtè dè.

³ Bè ní yóó ye nheé kè Isidayeeribe bemouu tí nha borè metaummè tou borinù.

⁴ Kè bè ní eé ditátheù dimáa Isidayeeribe kó bekótibè nè sikpààtibì beè d̀̀ nkétíi nha borè.

⁵ Kè bè me nheé ke iinè bèè kàri metaummè tou diyie yìni kèè bíékè bèé íté kékété.

⁶ Kè bè yí ke eé ke iinè, kubakù c̀̀nku kabee íté kékété.

⁷ Kè di me ndó kítíi nyIsidayeeribe bemou ndi, dí eé di báa iinè.

⁸ Aǹ̀ bí ikuó niùbè beè yó nheu yetáthe, de yó ntú di kó ikuó nyi nè di yaabíó sáa.

⁹ Kè di me mbáati ke bo do di dootitabè bèè di f̀̀ũnko bembè mudò, di eé ditátheù kèiinè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí nwèè di te n yóó dentenímu di k̀́péi nkè di deeténè di dootitabè.

¹⁰ Kè di me nhánnè tikpeiti nti yoo dibanni n k̀́péi nyoo otànkù p̀̀nwè kó dibanni, kè di yó n fíé dii m̀nni iwũs kétuó nyoo metaummè kpeyi, dí eé ditátheù kè n dentení di k̀́péi. Mí ndi Yiè nKuyie mmú di te.

BE ÌTEMÈ DITĀRÌ SINAI KE T̀̀̀KENÈ M̀̀ABU TENKE M̀̀ANKU

Bè d̀̀ nkényiiti mèè botí be t̀̀rè

¹¹ Isidayeeribe do yè Esibiti k̀́mbo be benni déri otànkù déri kó diyie sipísidè kó diyie ndi, diwetiri ítemè Kuyie ntaummè tou metaummè t̀̀u bo dii mieke di ìnkè.

¹² Kè Isidayeeribe íté Sinaii kó dikpáa kéd̀̀ótè bè d̀̀ nkékété mèè botí. Kè diwetiri kote kécómú Padanni kpáa mieke.

¹³ Mèè do tú kuce meketimè bè ítemè k̀́ntũ ti Yiè nKuyie ndo ti nákéme M̀oyiisi k̀̀o tì mbè náké.

¹⁴⁻¹⁶ Sudaa kó dit̀̀nni kabè nè Isakaa kperi kabè nè Sabuǹ̀o kperi kabè beè yó ntú beketibè k̀́iténè be kó mecannimè kè Amminadabu bire Nas̀̀o nni Sudaa kabè kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni. Kè Saa Netanneyedi nni Isakaa kabè kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni kè Edonni bire Ediabu nni Sabuǹ̀o kabè kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni.

¹⁷ Kè bèe uutè metaummè tou k̀́kpéú. Kerisonni bí nè Medadi kpeyi beè do te bè bo ndi t̀̀umè kè bèe t̀̀ kékété.

¹⁸⁻²⁰ Be kó dif̀̀nkúò kè Dubenni kó dit̀̀nni kabè nè Simmè̀o kó dit̀̀nni nè Kadi kó dit̀̀nni kabè kè bèe ntú bedéribè k̀́iténè be kó mecannimè kè Sedeu bire Edisuu nni Dubenni kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni. Kè Sudisadai bire Sedumieri nni Simmè̀o kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni. Kè Deuyedi bire Ediasifu nni Kadi kó dihā̀̀p̀̀nt̀̀nni.

²¹ Bε kó difōnkúò kè Keati naàmùnkù kàbe bèè tóu Kuyie ntaummè tóu kè bèè kété, Defiibe tóbè do niitému kécónné metaummè tou kè bè bo ntuòkò.

²²⁻²⁴ Bε kó difōnkúò kè Efadaimmu kó difñni kàbe nè Manansee kó difñni kàbe nè Bensamee kó difñni kàbe kè bèè ntú betàambè kékété nè be kó mecannimè kè Ammiudi bire Edisama nni Efadaimmu kó dihāpòntñni kè Pedasuu bire Kammiyeyeri nni Manansee kàbe kó dihāpòntñni kè Kideonii bire Abidanni nni Bensamee kàbe kó dihāpòntñni

²⁵⁻²⁷ Bε kó difōnkúò kè Danni kàbe kó difñni nè Asee kàbe kó difñni nè Nefutadii kàbe kó difñni kè bèè yāā nfenafe fūš nè be kó mecannimè. Kè Amisadaii bire Ayesee nni Danni kó dihāpòntñni kè Okadanni bire nni Asee kó dihāpòntñni kè Enanni bire Aida nni Nefutadii kó dihāpòntñni.

²⁸ Isidayeeribe kó yetīrè do iiti miè mbotí nku be āpònkare ke kerí.

Moyiisi do waammè wèè bo bè niité kuce

²⁹ Memme kè Moyiisi náké o còkù Deuyeedi, Mandiyāā ei kou kó debire Obabu ke dò: Ti kəri ti Yiè nKuyie nyē nkù yóó ti duś ndii ei ndi, yóu kè tí nneí, a yóó pétému mesàà ti Yiè nKuyie nyē nkù yóó ti duś mmè.

³⁰ Kè Obabuu ò tēñné ke dò: N báá ñei n kñnti n cie nke n kàbe borè.

³¹ Kè Moyiisi dò: Báá ti bəntóo fšš yē dikpáà mieke deè dò nkébaté, fšš dò nké ti niité.

³² Kàa ti ñeinè kè ti Yiè nKuyie nti dòò dii mōnni kù do yē nkù yóó ti doò mèè sàà a í yóó mōnté a kōme.

³³ Memme kè bèè íté ti Yiè nKuyie ntari kēmmoke yewe yētāāti mucèmmu kè Kuyie ntaummè tóu ni be ìikè, de kó yewe yētāāti mieke ke bo yà bè bo báté dè.

³⁴ Bè do itè kuyie nku, kè Kuyie nkó diwetiri mbè dáátí.

³⁵ Kuyie ntaummè tóu keté dii mōnni kè Moyiisi kuónko ke dò: Kuyie, nyité kécómmú! Kàa dootitabèe cíté, kàa níimbè ncokù a ìikè.

³⁶ Kè bè Ìñné dii mōnni metaummè tóu wèe pīkéké ke dò: Ti Yiè nKuyie nwētení kēmba a kàbe kuwuo ndiekù Isidayeeribe cuokè.

11

Isidayeeribe do tūutenèmè ti Yiè nKuyie

¹ Diiyè mari kè Isidayeeribe tuute kékpannè ti Yiè nKuyie nkè kùu dè kèè kè ku mieke bè peike kè kùu cūñni muhāá nkè mùu cóuté be kari kupíkù kumáá.

² Kè bèè kuónnè Moyiisi kòo bánté ti Yiè nKuyie nkè muhāá nkú.

³ Kè bèè yú deborè ke dò Tabedaa (dèè tu kuhāātòntònkù), ke yē ti Yiè nKuyie ndo de ncóummè be kari.

Isidayeeribe do bekemè Kuyie nyimaa

⁴ Kè kuní pī mbesíntenitibè bèè do ñeinè Isidayeeribe bè yèti dii mōnni Esibiti, Isidayeeribe mómmambe kè bèè tuute kénkpannè ti Yiè nKuyie nke tú: We mbo ti duś nyimaa nkè ti cááké?

⁵ Ti kpaá wúónnimu siyī ti do cáá nsi Esibiti fààrè nè yepéré nè yeyaà nwētiyè nè tikūnfāàti nè yedimasirè debotí debotí.

⁶ Ti de mpàà die nke kōnnè dikōnni. Mánni máá máá baa né nwe yewe yeməu.

⁷ Mánni do š ndōnnè medibii mme ke péi.

⁸⁻⁹ Timaànti tii šš nwēnnè de kó tidiiti kēyēnni keyènkè mōnni. Kè dè wenté bèe cítóo kékouí, kēnaa nyoo bèe ti kébénné, kè bè me ndó bèe doò yepšmpūš. De kó tidiiti naatí do š ndōnnè yekàtindá kó kunaatí nku.

Moyiisi kuónnèmè Kuyie

¹⁰ Kè Moyiisi keè Isidayeeribe tùùtemè ke kpànnè ti Yiè nKuyie mbá tèè c̄fètè te touku b̄orinù. Kè ti Yiè nKuyie mmièke peike mediè nkè Moyiisi yèmmèè caàrè,

¹¹ kòo kuónnè ti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie mba nkpr̄í nte kàa yóu kè tii nni ntùòkení? Dè yíme kàa n yetenè a kó mesàà, ke n tou nditòu dii nke tú nni nni be n̄n̄itibè?

¹² M̄í í p̄ùò nde kó kubotí, m̄í me nyí kù peité. Dè né yíme kàa tu nni mbè ùúkú kubiyòkù ò nhúúkúmè ku bire, kè bè tannè dihei a do yè nha yóó duò ndi be yembè?

¹³ M bo p̄eté de imaa nkéduò nkubotí kuu? Bè n kuónnèmu ke tú m bè duò nyimaa nkè bèe cááké!

¹⁴ M báá na m màà k̄etò benitibè bie, de kó ditòu n c̄éénèmu.

¹⁵ Kè dè yó nni ndò mmiè, a p̄ànke n kuò. Kuyie mbáá yóu kè n ténkeè ya meyei mmie, n da báámmu.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Moyiisi ke dò: Tíí nyIsidayeeribe mièke bekotibaabè kè bè m̄bo sipisiyiekè. A yé kè bèè tu Isidayeeribe mièke bekotibè nè bèè baké, kè di k̄atení metaummè tou f̄á nnè be k̄é c̄ómmú.

¹⁷ N cutoomu ke bo da béinnè, n yóó bè duò mmuyaá nha m̄òke mù botí nku, de m̄onni kè bè da teennè be n̄n̄itibè kó ditòu, kàa ténke bá ndi t̄o amáà.

¹⁸ Á bè nàkè kè bèe wénkunnè bemáà: Nanke di yóó cáákému imaa nke yé d̄i n kuónnèmè mí ndi Yiè nKuyie nke tú: We mbo ti duò nyimaa nkè ti cááké? Ti do bo Esibiti ke yo nkunaatí nku! Nè de kp̄rí mí ndi Yiè nKuyie n yóó di duómmu imaa nkè di cááké.

¹⁹ Dè í tú diyìè dimáà mièke, yoo yèdèè yoo yènùmmù yoo tepítè yoo sipisidè di yó nyi cáámmè.

²⁰ Di yó nyi cáà nkédeè otànkù nwe, di bo ciè nkékeè i nóú kè ì p̄è ke yé mí ndi Yiè nKuyie ndi bonèmmèmu kè di m b̄utinné ke kuò nke tú: Ba nte kè ti yènní Esibiti.

²¹ Kè Moyiisi dò: Benitibè bèè m bonè ke dò nkéna kékote mudoò bè bo sikaupíkousikuò ndi (600000) kàa tu a bo mbè duò nyimaa nke dò otànkàà!

²² Bá kè ti fié iwūō im̄ou bèe cááké kénsannàà? Bá kè ti ūrī dāmēeri kó siyī sim̄ou bè bo cááké kénsannàà?

²³ Kè ti Yiè nKuyie nténné Moyiisi ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n n̄òtè k̄up̄r̄imaa? A yóó ȳamu kénsà kè n da nàkè t̄i bo d̄òò yoo t̄i báá d̄òò!

Kuyie nc̄ũnnimè ku yaá bekotibaabè ìnkè

²⁴ Kè Moyiisi yènní kénáké benitibè ti Yiè nKuyie nhò nàkè t̄i, kédeè k̄etí nyIsidayeeribe mièke bekotibaabè sipisiyiekè k̄éduò nkè bèe c̄ómmú k̄éfitè metaummè tou.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nc̄úténí diwetirì mièke k̄ébéinnè Moyiisi k̄éduò mmuyaá nhò m̄òke mù botí bekotibaabè sipisiyiekè bembe. Kuyie nYaá mbe ta dii m̄onni kè bè nnáà nKuyie mp̄ānāaht̄i de kó dim̄onni dimáà mièke, bè me nyí s̄aké.

²⁶ Dè do s̄ó mbekotibaabè sipisiyiekè bembe mièke bèdèbè beè kpaaní bè bàtè dè, kòò m̄ou yètirì tu Edidadi kòò t̄òu kperi tú Medadi, kè Kuyie nYaá nc̄úténí be ìnkè, bá bè í me nk̄ōtenimè metaummè tou, kè bèe keté k̄énnáà nKuyie mp̄ānāaht̄i.

²⁷ Kòò dap̄àà mm̄òu coké kénáké Moyiisi ke dò: Edidadi nè Medadi bè nàà nKuyie mp̄ānāaht̄i.

28 De m̀ǹǹni Nunni bire Sosuwee wèè do ñeitinè M̀ỳiisi nè o b́kém̀b̀énti, k̀ò b́i nke d̀: Okóti paa m̀be k̀è bè bá nnáá nKuyie mp̄ānāānti.

29 K̀è M̀ỳiisii ò t̀énné k̀è d̀: A ýèk̀umu n kp̄éinnáá? Ḿi n d̀ó Kuyie nduómmu ku Yáá m̀benitibè b̄em̄u k̀è bè nnáá nku p̄ānāānti.

30 Mem̄me M̀ỳiisi nè Isidayeeri b̄e k̀ó bekótibè k̀è bèè k̀ò mbè b̄até d̀.

Kuyie mbè duómmè yepèpèrè

31 K̀è ti Yiè nKuyie nduónni kuyaa kperikù makù d̄am̄èèri bíkè, k̀è k̀u toni yepèpèrè k̀écóú m̀be kari k̀è ỳe fité tip̄iti tim̄u k̀édóú nteb̄atè mesàá, k̀émm̄annè a bo cemmè diyè dimáá mièke, k̀écóú k̀è iténè ketenkè k̀e mm̄annè m̀éti òm̄á.

32 K̀è benitibè ntũũ nke kou, k̀e yàa nyiè nke kou k̀è d̀è yàa wenténko. Wèè tu ò í kou k̀è d̀è sũ d̀è í ndónté cidóó sik̄u sik̄u k̀è bèè ỳe yenné k̀éfité b̄e kari.

33 K̀è ỳe nkpaá k̀è ā b̄e nò mièke bá b̄e mu nyí c̄ááké ỳe k̀ó imaa nkè ti Yiè nKuyie m̀mièke b̄e peike k̀è k̀u b̄e poté kuyēīku diek̀u.

34 K̀è bèè ỳu deborè k̀e d̀ó Kibodoti-Ataafa, d̀èè tu kuní k̀ó kufōti, k̀e ỳé b̄e do d̀e nkũnném̄e kuní do pí mbè k̀è b̄e ndó k̀écááké imaa.

35 Bè d̀e nyité k̀ék̄ote k̀ébáté Asedoti k̀ékari.

12

Midiyammu nè Anoo b̀è t̀ùtè m̀è

1 K̀e Midiyammu nnáánnè Anoo k̀e kpa M̀ỳiisi t̀ùóté m̀èè kp̄éi Kuusi botí k̀ó nitipòk̀u.

2 K̀è bè nnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie nnáánnè M̀ỳiisi máá ndi k̀e í ti náánnáá? K̀è ti Yiè nKuyie nkeè.

3 M̀ỳiisi do tú oniti wèè í m̄ake w̄enwe tefenté bá sám̀p̄, bá òm̄u í bo kutenk̀u mièke wèè ò d̄onnè.

4 Dendé b̄ambá k̀è ti Yiè nKuyie nnáké M̀ỳiisi nè Anoo nè Midiyammu k̀e d̀: Dí k̄oténí dim̄u, di t̄āti mem̄me metaummè tou borè.

K̀è bèè k̄ote.

5 K̀è ti Yiè nKuyie ncúténí diwetiri mièke k̀écómmú metaummè tou b̀òr̄n̄u k̀e ỳu Anoo nè Midiyammu k̀è bèè k̄otoo bedé.

6 K̀è ti Yiè nKuyie mbè béinnè k̀e d̀: K̀énténè n ỳó di náké t̀i, k̀ò m̄u tu di mièke mp̄ānāānti náāntò mí nKuyie n ỳó ò benke m̀ máá nè m̀benk̀umè mièke nke, k̀é nh̄ò náánnè tid̄uñti mièke.

7 N k̀ó t̄nti M̀ỳiisi kperè í m̀e ndò, ò pí n nitibè mesàá m̀me.

8 Nè wenwe ti ñ nnáá nke cúú ntitabè m̀be k̀è d̀è feío, n ỳí ò náánnè yenaāñh̄antíyè, nh̄ ñ̄ ò benkem̄u m̀ máá k̀ò ỳa n f̄enk̀u. D̀è d̄omme k̀è di í ò dé, wenwe n k̀ó t̄nti M̀ỳiisi?

9 Mem̄me ti Yiè nKuyie m̀mièke b̄e ỳemè k̀è k̀u íté.

10 Diwetiri k̄āāté d̀i m̀ǹni metaummè tou ñnkè, k̀è bè ns̄ ntik̄anti pí m̀Midiyammu k̀ò k̄nti peike k̀e naá ntik̄ónti k̀è Anoo ò ỳa k̀éns̄ ntik̄anti t̀i ò pí.

11 K̀ò náké M̀ỳiisi k̀e d̀: Áú n yiè! N da báámmu báá ỳu k̀è meyi nti d̀ò m̀è do ti yo ñnkè, ti d̀ò tiyèinti nti, ti c̄ār̄emu.

12 N da báámmu a báá ỳu k̀ò k̄nti d̄onté d̄onté b̄e peité wè diciri kpeti k̄m̄e.

13 K̀è M̀ỳiisii kuónnè Kuyie nke d̀: N da báámmu w̄éero k̀ò mièk̀um̄e.

14 Kè Kuyie nténné Mòyiisi ke dà: Kòo cice weè do ntífúté o ìkè tinóntòùti, ifei naa bá nhò bo ke dà yewe yèyiekàà? Mèè botí nku di dòmmè kóò dènnè di kó dikarì, kè yewe yèyiekèe pèèté kòo wètení.

15 Mèmmè kè bèè dènnè Midiyammu be karì kénkémú yewe yèyiekè bo pèètémmè kòo wètení kè bè né na kèpèèté.

16 De kó difónkúò kè bèè ité Asedoti kékote kébáté Padanni kó dikpáà.

13

Mòyiisi tómmè benitibè kè bè bo paaté Kannahāā kó dihei

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà:

2 Á deite Isidayeeribe botí mieke bekotibaabè, bá kùù botí mieke oniti òmáà òmáà kè bè tō nké bèè paaté Kannahāā kó dihei n yē n yóó di duś ndi.

3 Kè Mòyiisii tūnne ti Yiè nKuyie nhò nàké tì dende Padanni kó dikpáà mieke, kèdei Isidayeeribe mieke bekotibaabè kètš.

4 Ntè ò do tš mbè kó yeyètè: Dubenni kó kubotí kou do tú Sakuu bire Sammu.

5 Kè Simmešš kó kubotí kou ntú Ōari bire Safati.

6 Kè Sudaa kó kubotí kou ntú Yefundee bire Kadebu.

7 Kè Isakaa kó kubotí kou ntú Sosefu bire Ikadi.

8 Kè Efadaimmu kó kubotí kou ntú Nunki bire Osea.

9 Kè Bensamee kó kubotí kou ntú Dafuu bire Paditi.

10 Kè Sabunoo kó kubotí kou ntú Sodi bire Kadiyeeđi.

11 Kè Sosefu kó kubotí nē Mananee kaku kè be kou ntú Susi bire Kadi.

12 Kè Danni kó kubotí kou ntú Kemadi bire Amiyeeđi.

13 Kè Asee kó kubotí kou ntú Mikayeeeri bire Sefudi.

14 Kè Nefutadii kó kubotí kou ntú Fofisi bire Nabi.

15 Kè Kadi kó kubotí kou ntú Makii bire Ketuyeeđi.

16 Benitibè Mòyiisi do tš mbè kè bè bo paaté dihei be yètè nye memme. Kè Mòyiisii yú Nunki bire Osea ke dà Sosuwee.

17 Kè Mòyiisii bè tš nké bè nàké ke dà: Di kété kéta Kannahāā tenkè kubakù cānku bíékè, kèpèèté kédeke yetārè ìnkè kó yehékè,

18 kèpaaté dihei mesàà nkéyà di dòmmè nē benitibè bèè bo di mieke bè dòmmè, kè bè kpeñni yoo bè cīñni kè bè sū yoo bè í sū.

19 Dí paaté be tenkè dòmmè, kè kè wenni yoo kè sī, nē bè bo yèè ekè dòmmè, kè iduotí yè fité yoo yè feio,

20 kèyà kè ketenke naati yoo kè see, kè titieti bo yoo ti kpa, yáúkunnèè di kǎnti. Dí ntóni be tenkè kó yetebe.

Dè do sś ndetie mbè tu dè fīnyī de be ketiyè biì diì mǎnni ndi.

21 Kè bèè kote kèpaaté Kannahāā tenkè, kétúóté Sinni kpáà kénto kētuakenè Deabu Amati tenkè mǎnku,

22 kékote kéta dihei kubakù cānku bíékè Ebuñoo kó diberimberi, Anakii yaabí tidadieti, Aimanni nē Sesaii nē Tadimaii be kó dikarì. Ebuñoo kó dihei maá kè dè mmòke yebie nyèyiekè ndi kè bè né na kémaá Esibiti kperi bè tu di Taniisi.

23 Kè bèè tuòke Esikoođi biriku kékšš fīnyī kó yebe teyùtè késeu nkudóú kèbuutè benitibè bedébé, nē yetebe teyè bè tu yè kédénáti nē fikíè kó yebe.

24 Kè bèè yú deborè ke dà Esikoođi biriku, dèè tu siyuu biriku, bè dè kšš mèè kpéi yetebe kó siyuu.

Mòyiisi do tš mbè kè bè bo paaté dihei bè konní kóò nàké ti

²⁵ Yewe sipísìnàà kó difōnkúò bèè do kòte diheì paatímù kè bèè konní,

²⁶ kékòte káyà Mòyiisi nè Anṓ nè Isidayeeribe sɔmbe Padanni kó dikpáá Kadeesi kó kutempē mmieke kè bè nàkè bè yàni tii kó dimàà, kè bè benkenè yetebe bè tóni yè de kó ketenkè.

²⁷ Kè bèè bè nàkè ke dò: Ti kàtemu diheì a ti tō ndi tenkè mieke. Mómumu nwe menaamiè nnè mecekùò ndè pūšumu. Nte ti tóni yèè tebe.

²⁸ Benitibè bèè bo de kó diheì mieke beè nè kpeñní kè iduotí fité be ekè, kè ti yà ye mieke Anakii yaabí tidadieti.

²⁹ Amadesiibe beè bo kubakù cànkù bíékè kó kutempē, kè Itiibe nè Sebusiibe nè Amariibe kè bè bo yetārè ìnkè, kè Kannahā kòbe bo dàmmèri nè Suditēè de pèmmè.

³⁰ De mōnni kè Kadebu duó nkè benitibè bèè kpànnè Mòyiisi kè bè dō yúó. Kòò dò: Ti katenè ti yóó bè namu kéfiete be tenkè.

³¹ Benitibè ò do ñeinè bè kè bembè dò: Ti báá na kédokènè de kó benitibè, bè kpeñnìmu ke ti pēšé.

³² Kè bèè keté bè bo nsìnkùnkómè de kó ketenkè, kénnaá nyIsidayeeribe ke tú: De kó ketenkè yo mbenitibè mbe! Ti yà bèè nitibè ke mieke bè tu tidadieti nti.

³³ Anakiibe beè kè bo, ti do bo be ìkè ke do nyeçádúú nye, kè bè múnke mme nti wúó.

14

Isidayeeribe yetemè Kuyie nkpeti

¹ Kè Isidayeeribe kó ditinnì tiitè yedabùò nké nyié nke kuò nkeyènkè kemou,

² kénkpànnè Mòyiisi nè Anṓ ke náá nke tú: Kè ti do nku Esibiti nwe yoo dikpáá mieke de ntōù.

³ Ba nte kè ti Yiè nKuyie nti tóni dikpáá dii mmieke kè ti dootitabè bo ti kuò kélhéi ti pobè nè ti bí? Kè ti wète Esibiti de bá ntōùà?

⁴ Kè bè nnáà mbetabè ke tú: Tí tãáténè wèè bo ntú ti kóo kpààti kèwète Esibiti.

⁵ Mòyiisi nè Anṓ kè bèè do késfnnṓ Isidayeeribe bemou ìkè.

⁶ Kè Nunnì birè Sosuwee nè Yefundee birè Kadebu bèè do kòte képaatè ketenkè kè bèè kēri be yààti,

⁷ kénákè Isidayeeribe bemou ònni ke dò: Ketenkè ti kòte ke yà kè, kè tu ketensààkè nke, diheì sàari mómmanni.

⁸ Ti Yiè nKuyie nti kómumu ke yóó ti tannè de kó ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè pūš nkè, kè kè nti duó.

⁹ Ti báá tuutenè Kuyie, ti báá yote de kó ketenkè kòbe. Ti yóó bè autèmu dimōnni dimáá mieke. Be bokè cokému! Ti Yiè nKuyie nti bonèmu, di bá mbè de.

Kuyie mmieke peikemè Isidayeeribe kè Mòyiisii kù bántè

¹⁰ Menime kè Isidayeeribe bemou ònni nnáá nkétú, bè bo bústí Mòyiisi nè Anṓ yetārè kékuò. Bè kpaá me nnáá nkè ti Yiè nKuyie nkó tikpetii cúténi metaummè tou ìnkè Isidayeeribe bemou nuò mmieke.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinè Mòyiisi ke dò: Dè yó nkáákè de kè be nnitibè yóu bè bo nni nsenkumè? Dè yó nkáákè de kè bèè yie n kpèti? M me ndòòmu tidieti be cuokè.

¹² N yóó bè bontè mutenkū mme kè bèè kú kédeè pái pái kè n duó nkàa botii sūù nkè bè pēšé, kékpenke kè bè pēšé.

13 Kè Mɔyisii náké ti Yiè nKuyie nke dò: Esibiti kòbe kèèmu fṣṣṣ dènnemè a nitibè be ei mièke nè a kó muwērímú.

14 Dihèi dii nkòbe kèèmu fṣ ti Yiè nKuyie nha bè bonèmè ke bè benkú amáà, kàa wetiri ṣ mbè diéké kuyie nké mbè mí keyènkè.

15 Kàa bè kùs dimònni dimáà mièke, bèè do kèè bè náámmè a kpéi mbè bo yí,

16 fṣ nti Yiè nKuyie nha yīkè a bo bè tannèmè mme ketenkè a do yè nha yóó bè duó nkè, deè te kàa bè kùs dikpáà mièke.

17 N Yiè nKuyie n da báámmu, benke a wērímú a béi nke yè ndè ndòmme.

18 A béimmu ke tú fṣ nti Yiè nKuyie nha mièke boo, kàa sàà ndeu, kè benitibè ṣ nda caàri ke yetírí a kpeti, kàa mmi a me nhṣ í nwúónko oyeiwe ke ṣṣ kpetínne ibí i yembè yei nkpréi nnè be yaábí kó iyaábí.

19 Ti Yiè nKuyie nha sémmè deumu, cīé mbe kéndònnè a bè cīénkomè nè bè yèmè Esibiti ke tùàkenni yíe.

20 Kè ti Yiè nKuyie ndò: A mè nni mbántèmè m bè cīémmu.

21 Mí ndi Yiè nKuyie m bomu! Kè n kpeti piéké kutenkú kumou dè báá pā.

22 Bèè kó dimáà yà n kpeti nè n dṣò tii dieti Esibiti nè dikpáà mièke, nè memme ke cīéké ke n yáú ke tùàke kuce tepítè bá bè í yie n kpeti.

23 M parikèmu be kóò mṣú báá yà dihei n do yè n yóó duó ndi be yembè, bèè n sènkèri, be kóò mṣú báá di yà.

24 N kóo tṣnti Kadebu yie kó meyèmmè me ncáámmè, kòò yíe n kpeti timou, n yóó ò tannèmu de kó dihei ò kàte ke yà di, kòo yaábí di tieke.

25 Amadesiibe nè Kannahā kòbe mè mbomè kubiriku bíékè kó yehekè, di naa kṣnté kényè dikpáà kètünne kuce kùu yìènè tipènti kóo dàmmèri.

Kuyie nyūšmmè ku kòbe to

26 Kè ti Yiè nKuyie mbéinè Mɔyisii nè Anṣ ke dò:

27 Dè yó nkááké de kè kubotí yeiku kuù nyóu kù bo nni nkpránnèmè ke yetírí n kpeti? N kèèmu bè tùùte ke náá ntì.

28 Náké be ke dṣ n tú: Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mû béi, n yóó di dṣò di náké tìnti.

29 Di yóó kú dikpáà mièke nke díndi bè kàa mbè kó dimáà kètúóté bèè m̀̀ke yebie nsipísidè kèndeètinko. Díndi bèè kó dimáà tùùte,

30 di í tati ketenkè n do béi nképarikè ke dṣ n yóó di duó nkè, kè dè í tú Yefundee birè Kadebu nè Nunki birè Sosuwee.

31 Di yaábí di do yè mbè yóó di kuṣ kèhéi ì, n yóó i ntanné ketenkè di sènkèri kè, kè ì kè tieke.

32 Kè díndi bie di yóó kú dikpáà mièke nke.

33 Di n yete mèè kpéi nte kè di bí yó nháá ndikpáà mièke ke dṣ yebie nsipísínàà ke fṣūrì ke baanè di bo kúmè dimou kédeè.

34 Yewe sipísínàà di do dṣò yè di kṣte dii m̀̀nni ke bo paatè ketenkè, yè bo naá nyebie nsipísínàà. Dibenni dimáà diyie dimáà kpéi, di bo yà di yei nkó tiyeti kèbanté di bo yetemè n kpeti dè m̀̀ke mùu c̀̀ntimu.

35 Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi nke yóó tì dṣò, kubotí yeiku kuù nkòbe bèè wènnè ke yete n kpeti, bè yóó kú dikpáà dii mmieke nke, bá òmou báá súó.

36 De kó benitibè Mɔyisii do tṣ mbè kè bèè kṣte kṣpaatè dihei kèwètení késukú betòbè kè bèè tuute kèns̀̀nk̀̀unko de kó ketenkè bè kṣte ke yà kè.

37 Bèè do tùùte ke nnáá ntii í wenni de kó ketenkè kpéi ti Yiè nKuyie ndo bè potému kè bèè do ku ìikè kékú.

38 Nunni birɛ Sosuwee nè Yefundee birɛ Kadɛbu beɛ do kpɔá ke í nku bèè do kòte képaaté ketenkè be miɛke.

Isidayɛɛribe dèmmumè ke né sɔ̀ ndè ɔ̀ote

39 Kè Mɔ̀yiisii kòte kénáké Isidayɛɛribe bɛmɔ̀u ti Yiè nKuyie nhò nàké ti kè bèè tiitè yɛdabùò.

40 Kè dɛɛ wenté kè bèɛ pike cute kédeke ditàri ìnkè kénnáante ke tú: Ti bantému ti cààrɛmè, ti né baátímu ke kòri ti Yiè nKuyie nti duó ndii èi.

41 Kè Mɔ̀yiisii bè nàké ke dò: Dè dòmme kè di dó kéyete ti Yiè nKuyie nkpeti. Di í yóo na.

42 Báá kɔtenè ti Yiè nKuyie nyí di bonè, di báá benné kékɔte kè di dootitòbè di kuò.

43 Amadesiibe nè Kannahā kòbe bèè bo di ìikè, bè yóo di fíému, di bùtínnému ti Yiè nKuyie, kù ténke í di bonè.

44 Kè Isidayɛɛribeɛ yete kékpénkúnne be to ke dò: Ti deètímu ditàri ìnkè kó kutempè. Kè Mɔ̀yiisi yie me nni nkpaá be kari nè Kuyie ntaummè tɔ̀u.

45 Mèmmè Amadesiibe nè Kannahā kòbe cùténímè képoté Isidayɛɛribe ké mbè bèti ke kòu kétuòkenè Ɔdimaa.

15

Kuyie nnákémè bè yó nkù pāa mmè boti tidiiti kó yepārè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔ̀yiisi ke dò:

2 Náké Isidayɛɛribe ke dò n tú: Kè di ta dii m̀nni ketenkè n yɛ n yóo di duó nkè kè dí mbo,

3 kè di yó n féuté feǝfè kétuò nyoo metaummè kpéi, kòò m̀u me nyó n féuté feǝfè ò n cànnenè dii nùù kpéi, yoo ò baa dó ké m pā dipānni ndi, yoo dibanni marì kpéi, kòò yó n féuté feǝfè diefè nfe, yoo fesám̀pǝfè, dipānni ndi dii kó kufǝǝku n naati,

4 wèè te feǝfè wèè waá mmuyuo nsààmù cidóò bètāati ké mù àntenè mekòsààmè dítiri nè dikéè.

5 Kè dipebii me nni ndi de yiè ndó ké n féutéme kétuò nyoo metaummè kpéi, wèè waá mmenaà ndítiri òmáà nè dikéè.

6 Kè dipedaà me nni ndi wèè waá mmuyuo nsààmù cidóò bèkuò ké mù àntenè mekòsààmè dítiri bèdébè,

7 kɛyɔ̀renè menaà ndítiri bèdébè. Dipānni ndi dii kó kufǝǝku n naati.

8 Kè fenààfè me nni nfe ò yó n féutéme kétuò nyoo metaummè kpéi, yoo ò dó ké n féuté feǝfè ò n cànnenè dii nùù kpéi.

9 Dinaadaà dimáà wèè waá mmuyuo ncidóò bèwei, kéāntenè mekùò ndítiri bètāati,

10 kɛyɔ̀renè difèè dítiri bètāati. Dipānni ndi dii kó kufǝǝku n naati.

11-12 Bá kè ì sū ke mamè di yó mme ndɔ̀ari bá fèè ǝfè ìnkè kéntù nfe kuò duó ke dòmme, kè fenààfè nfe yoo dipedaà yoo dipedabii yoo tebuòtè.

13 Isidayɛɛribe ní yóo me ndòò bè m pāa nyèè pārè ke tuò. Yepārè nye yèè kó kufǝǝku n naati.

14 Bepòòbè bèè bo di cuokè yoo bèè kó beyàaribè do kòtení ké ndi bonè, be miɛke kòò m̀u dó ké m pā mí ndi Yiè nKuyie ndipānni kétuò ò yóo me ndòò. Dipānni ndi dii kó kufǝǝku n naati.

15 De kó ikuò yó mbomu ditínni dimɔ̀u kpéi nsáà nè di yaàbíò opòò kpéi nnè teheikèmbite kpéi. Teheikèmbite dɔ̀arimè opòò yóo mme ndɔ̀ari.

16 Ikuú imáà yó nni nyi mēdāðrīmē mēmáà, dīndi nē bēpāðbē bèè di bonē.

Bè bo mpāammē Kuyie ntidipānti kó pēè

17 Kē ti Yiè nKuyie mbéinnē Mōyiisi kē dō:

18 Náké Isidayēeribe kē dō n tú: Kē di ta dīi mōnni ketenkē n di kōrinē kēè miēke.

19 Kē di dāð pēèbē ke bo cááké, dí deite mí ndi Yiè nKuyie n kperē.

20-21 Kē di níi nàa mmuyuo kē dāð tipēmpēnti dí deite n kaku, di ðð deite mēè boti tidiketiti miēke n kpeti, di ti puoti dīi mōnni kuyiē. Di yó mme ndāari sáà nē di yaábíó.

Kē dē da kpeténē kàa cààrē a dō nkéfúuté fēè ðfē

22-23 Kē ti Yiè nKuyie mbéi nke dō: Kē dē dō ndē di kpeténē kē di yetenē n duó nyii kuó Mōyiisi kōð i ndi tūo i kó imai, kētúóté yíe nnē di bo mbomē nē di yaábíó,

24 Kē dē dō ndē kpeténē òmòu kē ditīnni dimòu í yé kē yetenē ikuó mai, di wēnnē kéwáá ndinaadaà, kē di nni nféuté kéwēnnēnē muyuo mmùù àntenē mekùò nnē menàà kētuo nyikuó yēmmē. Dipānni ndi dīi kó kufōku n naati, dí waánnē dibōdaà meyei ncīēmme kperi.

25 Kē ikuú niütüi dāð ditīnni dimòu meyei ncīēmme kó ikuó, kē n di cīé nke yé dē di kpeténēmēmu. Kē dí tōní di diiti kó yepārē di yó m pā yē kētuo, kéfíénē meyei ncīēmme kó iwūš kē yé dē di kpeténēmēmu.

26 Dē mōnni n yóó di cīēmme di yei ndīndi Isidayēeribe nē bēpāðbē bèè di bonē kē yé dē di kpeténēmu dimòu.

27 Kē dē mē ndò ndē kpeténē oniti òmáà ndi kōð dāð meyei nwēe waá ndibōseri dīi mōke dibenni dimáà kē di nni nféuté o yei ncīēmme kpréi.

28 Kē ikuú niütüi ò dāð meyei nhütímù kó ikuó metaummē tou ìkē kē nhò cīé,

29 dīndi Isidayēeribe kē di kōð mòu nwe yoo opāð wēè di bonē ikuú imáà yóó nni nyi ìi tukúnē dē bo kpeténē wē, kōo yeténē ikuó.

30 Kē wēè yie bo ncaari kē yé, kōð tu Isidayēeri nwe yoo ò tu opāð ò cààrē mí ndi Yiè nKuyie mmí nwe. Dí ò dēnne di cuokē.

31 Dē kōo niti boti ò sēnkēri mí ndi Yiè nKuyie n náahti nti kē caari n kuó, dí ò dēite di cuokē, o yei mbo o yuu ìnkē nke.

Wēè do yeténē teompütē kó ikuú

32 Isidayēeribe do bo dīi mōnni dikpāà miēke, diyiē mari kē bēmabēe yà òmòu kōð kau idēi teompütē yiē

33 Kē bèe ò kàtenē Mōyiisi nē Anāò nē Isidayēeribe sōmbe borē,

34 kéduó nkē bè nhò bàa kē yé ikuó mu ndo í nàkémē bè dō nkóó dāðmē.

35 Kē ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi kē dō: Dē kōo niti dō nkékuðmu, Isidayēeribe dimòu dí ò dēnne di kó dikari kōð búóti yetárē kékua.

36 Mēmme kē ditīnni dimòu o dēnne bē kari kē nhò buoti yetárē kōð yàa kúnē, ti Yiè nKuyie ndo nàkémē Mōyiisi kē nyē ndē ndōmmē.

Kuyie nyēmmē ku nitiè nhāà iyaáyúó mbe yàati

37 Kē ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi kē dō:

³⁸ Á náké Isidayeeribe ke dò n tú: Díndi nè di yaabíò di nhãã iyaadyuò ndi yààti, kè di níi ya ntiyààti di ànné mupaàkómmú mùù wũò tiìti tii dònne tibedencèèti mu kó iyúú nti mànke.

³⁹ Di yààti níi nhã iyúú nkè di nyi yàù ke denniní n kuò mí ndi Yiè Kuyie nke tũ nyi yèmmè, ke bá ndòòri di yèmmè dó dè nè di nuò ndó dè, dè yàà bo nte kè di m bútiinne mí ndi Yiè nKuyie.

⁴⁰ Mènnè di bo ndennime n tannò yemou. Ke dòòri yè yèmmè kè dèe benke ke dò ndi cáá nke tú n kòbe.

⁴¹ Mí ndi Yiè nKuyie m mfi di te ke di dènnení Esibiti kè di bo ntú n kòbe.

16

Kodee yetemè Kuyie nkpeti

¹ Defii mòù Keati naàmunkù kou weè do peité Isaadi kè Isaadi peité Kodee. Kòò sukú Dubenni naàmunkù kòbe bètããti, Ediabu bí Datanni nè Abidammu nè Pedeti bire Onni.

² Nè Isidayeeribe sikousidé nè sipísìnùmmú (250), bèè do tú be botí mieke bekótibè ke ni be tírè kè be yètè fei.

³ Kè bèe cèète Mòyiisi nè Anòó ké mbè kpannè ke tú: Di terè tontému Isidayeeribe botí kumou tu Kuyie nkòbe mbe, kè kù bè bonè. Dè yĩme kè di dó kè nti baké.

⁴ Mòyiisi kèè dii mōnni de kó tináaanti kèdo kèsinnóó ketenkè,

⁵ kénáké Kodee nè o kó ditfnni kòbe ke dò: Nanke dikũnweñni ti Yiè nKuyie mbo benke weè tu ku kou, kù tããtè wè koò cáñné, kòò bo nkù tøkunè, de yiè nweè yó nkù tøkunè.

⁶ Né nte di dò nkédòòmè: Fí nKodee nè a kó ditfnni kòbe bemou túóténè sisòsékébúkúsi,

⁷ di naa si ànné muhãã nkéyòòre tihúúnti mu ñnkè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè, kè tí yà ti Yiè nKuyie nyóó tããtè wè, weè tu ku kou kù cáñné wè. Díndi Defiibe di kperè deè tonté.

⁸ Kè Mòyiisii wète kénáké Kodee ke dò: Kénténè díndi Defiibe,

⁹ dè í di sànnè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù di tããtémè Isidayeeribe botí mieke, ke di yu ke di dòò ku tōmbè kè di pí nku taummè tou mieke ku tōmmú nè Isidayeeribe bemou kó diyètìràà?

¹⁰ Kuyie nda yu fí nKodee nè a kòbe Defiibe bemou kè di kù tòkénè kè di né tonté ke wanti kènaá nyikuò niùbàà?

¹¹ Fí nnè a kó ditfnni kòbe di kpannè ti Yiè nKuyie nku. Anòó tu we kè di bo nhò seí?

¹² Kè Mòyiisii tō nkè bè bo yúni Ediabu kó ibí Datanni nè Abidammu kè bèe ò tēñné ke dò: Ti í kòroo?

¹³ A ti dènnení menaamiè nnè mecekùò* dè pũò ndè, ke ti kàtènní dikpáà tedòntè tiè mmieke kè dè í da sànnè kàa wète ke dó ké nti kpaatìràà?

¹⁴ Ti yetemu! Biti biti a í ti niitè menaamiè nnè mecekùò ndè pũò ndè, a me nyi ti duò nketenkè nè depaa nnè fínyí kó detie. A ti wúó ntiyũnti ntaà? Ti í kòroo!

* **16:13 menaamiè nnè mecekùò:** Kuyie ndo dènnení Isidayeeribe ké bè náké ke dò kù yóó bè duò mmenaamiè nnè mecekùò ndè pũò ndii ei ndi. Bè beriné dii mōnni dikpáà mieke kè tidiiti bè dōntè kè bè ñkpannè Mòyiisi ke wète ke náá nde kó ditanfōtiri ke né buò Esibiti ei, bè yènni kè. Wénté Mudennimú 3:8.

15 Kè Mɔ̀yìisi mièkèe cútè mèdiè nkòo náké ti Yiè nKuyie nke dò: A báá cútè be pàrè, n yí cútè be m̀òu kóo sãmmarímú, m me nyí yeténè òm̀òu.

Kuyie mp̀ùtémè Kodee nè Aǹò

16 Mèmmè kè Mɔ̀yìisi náké Kodee ke dò: Nankè f̀ò nnè a kó dit̀nni k̀òbe nè Aǹò, dí k̀òtèní k̀éçómmú metaummè tou ìkè.

17 A k̀òbe sik̀ousidè nè sipísìnùmmù (250), bá wè wèe túótè o s̀òsèkébuute k̀éãnnè tihúúnti k̀étóni ti Yiè nKuyie tou ìkè, f̀ò nKodee nè Aǹò kè di m̀únke me nd̀ò.

18 Kè Kodee tí nyIsidayeeribe nè o k̀òbe kè bèe yie mbá wè k̀òo túótè o s̀òsèkébuute k̀éãnnè muhãá, nkéyòore tihúúnti muhãá nỳnkè k̀ékòte k̀éçómmú metaummè tou bòrìnù, Mɔ̀yìisi nè Aǹò kè bè m̀únke me nd̀ò.

19 Kè Kodee tí nyIsidayeeribe bèm̀òu Mɔ̀yìisi nè Aǹò be ìkè metaummè tou bòrìnù.

Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpetii cútèní be ìnkè.

20 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mɔ̀yìisi nè Aǹò ke dò:

21 Kenténè dimáà de kó benitibè, n yóó bè k̀ùmmu dim̀nni dimáà.

22 Mɔ̀yìisi nè Aǹò kè bèe do k̀ésinnóo ketenkè k̀ékuónko ke dò: Áú Kuyie! F̀ò nwèè duò mmufòmmu dèè kó dimáà f̀òu, a mièke bo do kubotí kum̀òu onití omáà kó mecaarimè k̀péínáà?

23 Kè ti Yiè nKuyie nyí k̀ébéinnè Mɔ̀yìisi ke dò:

24 Á náké Isidayeeribe botí kum̀òu ke dò: Bèe kenténè Kodee c̀ètè nè Datanni nè Abidammu be k̀pèsi.

25 Mèmmè kè Mɔ̀yìisi íté k̀énnkòri Datanni nè Abidammu be borè kè Isidayeeribe kó bekótibè ò t̀ù.

26 Kòo náké dit̀nni ke dò: Kenténè benitidənnibè biè ncéí borè, di báá kááké ðemàrè dèè tu be k̀père di yàà bo kú be kó mecaarimè k̀péí.

27 Kè bèe íté ke dèténè Kodee c̀ètè.

Datanni nè Abidammu bè do yènni k̀éncómmú be touti bòrè nyè nè be pobè nè be bí nè be yaàbí.

28 Kè Mɔ̀yìisi bí nke dò: Di yóó banté die nde ke dò ti Yiè nKuyie nkuè n t̀nni kè m p̀í nde kó mutómmú mum̀òu kè dè í tú m m̀ù p̀ínnè m máá kó muwērímú.

29 Kè de kó benitibè ku mukũ mbetòbè k̀ò mmù ke í ku kè dè càãnnè betòbè k̀òmmè ti Yiè nKuyie nkuè í n t̀nni.

30 Kè dè ò nti Yiè nKuyie mbo d̀òò tidietí k̀père marè, kè ketenkèe aate k̀émaánko de kó benitibè nè dèè kó dimáà tu be k̀père kè bèe ta kudənkù befòùbè, di bo banté ke dò nde kó benitibè cààrè ti Yiè nKuyie nku.

31 Mɔ̀yìisi k̀páà ke me nnáà nkè ketenkèe yatè bè còrímú dè,

32 k̀éaate kè bè maánko bèm̀be nè be c̀éí k̀òbe nè Kodee nè o kó dit̀nni k̀òbe nè be k̀père ðem̀òu.

33 Kè bèe ta kudənkù befòùbè nè be k̀père bè m̀òke dè, kè ketenkèe mutinne. Mèmmè bè k̀paakemè be k̀òbe Isidayeeribe cuokè.

34 Bèè kó dimáà dè bo kè bèe keè be dabùò k̀éncooti ke tú: Tí cokénè ketenkè yàà bo ti maánko!

35 Mèmmè kè ti Yiè nKuyie ncũ̀nni muhãá nkè mùu cútóto benitibè sik̀ousidè nè sipísìnùmmù (250) bèm̀be bèè do tuò ntilhúúnti.

17

Muhāá ncóútémè Kodee kó ditfnni kòbe

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

2 Náké Anoo hire Edeasaa ikuó nùtì ke tì n yē nwèe pūtè sisòsékékébúkúsi kéfūū mmuhāá. Ke yé bè sì nni nduómmèmu kè sì tu n kpesi.

3 Bèè sì tóni kè bè ku ke yietí be yei. Dí sì ma timátipenti kédari n wūštònni kè dè ndò mmebenkùmè Isidayeeribe bemou kpéí.

4 Kè ikuó nùtì Edeasaa túóté disòwūš kó sisòsékékébúkúsi de kó benitibè do toni sì kè muhāá nsi còuté, kè bèe sì ma timátipenti kédari diwūštònni.

5 Bè do ma tii mátipenti kédari diwūštònni tii do dennini Isidayeeribe omou í dómme kentuó nti húnti ti Yiè nKuyie nyiikè kè dè í tú Anoo nè o yaabí, kè wèè mè dđò tii tũkeni Kodee nè o kòbe tii yóó ò tũkeni ti Yiè nKuyie ndo me nti náké Mòyiisi kòò tì mbè náké.

Isidayeeribe tũtèmè

6 Kè dèè wenté kè Isidayeeribe ité be boti kumou kénkpannè Mòyiisi nè Anoo ke tú: Dfi kúò ti Yiè nKuyie nkòbe.

7 Bè cèète dii mōnni Mòyiisi nè Anoo kēwēēte metaummè tou bíékè kénsó diwetiri dátinnè metaummè tou, kè bèe yà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti.

8 Mòyiisi nè Anoo kè bèe kote metaummè tou ìkè

9 kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

10 Yènnè de kó ditfnni cuokè, n yóó bè kùomu dimōnni dimáà kè Mòyiisi nè Anoo kè bèe do kēsinnōo ketenkè.

11 Kè Mòyiisi náké Anoo ke dò: Túóté tesòsékébuute kédeite diwūštònni ìnkè kó muhāá nkéānnè te mieke kētuó nti húnti kécokóo ditfnni borè, kédáò meyei ncíemmè kó ikuó ke yé ti Yiè nKuyie mmieke còútémè kè benitibè keté mukūū.

12 Kè Anoo túóté tesòsékébuute nè muhāá Mòyiisi tì nhò náké ke yē ndè ndómme, kécokóo ditfnni cuokè, kénsó benitibè keté mukūū, kòo tuó nti húnti kédáò meyei ncíemmè kó ikuó Isidayeeribe kpéí,

13 kéncommú beciribè nè befòubè be cuokè kè ti Yiè nKuyie mbè poté kùu yēinkuu cómmú.

14 Benitibè bèè do ku bè do bo tekauripíité nè sikauripinàà nè sikousiyiekè ndi (14700) kè né mbúúti bèè do ku Kodee kó mecaàrimè kpéí.

15 Kè Anoo wētení Mòyiisi borè metaummè tou bōrinùu, kè ti Yiè nKuyie mbè poté kùu yēinkuu cómmú.

Anoo kó kupàati yèmè tifaati

16 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

17 Á náké Isidayeeribe wuó ntepiité nè idéi, bá kùu wuó nkè ku kóo kpàati da toni kupàati. A yóó ì cuó kè ì mbo tepíité nè idéi nyi, kàa wāri bá kùu wuó nkóo kpàati tóni kùu pàati ìnkè de kó kuwuó nyètiri,

18 kēwāri Defii kó kupàati ìnkè Anoo kó diyètiri. Menìme bá kùu wuó nkóo kpàati yó mmakemè kupàati.

19 A yóó ì dōu mmetaummè tou mieke nke Kuyie ntaummè tōu ìkè, mí nnè fš nti šš máá dè.

20 Oniti wèè kó kupàati bo ye tifaati weñwe n tāātēmè. De mōnni kè m paa nyesáambè Isidayeeribe di sáá nyè.

²¹ Kè Mɔ̀yisii tì nàké Isidayeeribe wuɔ ntepiítè nè idéí miéke bá kùù wuɔ nkè ku kóo kpààti tóni kupàati be wuɔ ndò ndòmmè imou kè ìl wènné tepíítè nè idéí, kè Anɔ̀ kòku nsoké i cuokè.

²² Kè Mɔ̀yisii i tannè metaummè tou miéke kè i dóù ti Yiè nKuyie nyiikè metaummè tou borè.

²³ Kè dèe wenté kè Mɔ̀yisii mbo tuɔkoo ke sò nhAnɔ̀ Defii kó kuwuɔ nkou kó kupàati yè tifaàti ke pòri ke peité yebe kè yè bi.

²⁴ Kè Mɔ̀yisii i kouté imou ti Yiè nKuyie nyiikè kékòtenè kèbenke Isidayeeribe kè bèe i yà bemou, bá wè kòo túóté o kòku.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyiè kénáké Mɔ̀yisii ke dò: Dòù nhAnɔ̀ kó kupàati ikuú tou iikè, kè kù ndò ndibenkèri de kó itookperi yembè kpéi. De m̀nni kè m paa nyèsáámbe bè di sáá nyè, kè yè tùòkení m borè kè bè ténke báá kú.

²⁶ Kè Mɔ̀yisii dɔ̀ò ti Yiè nKuyie nhò nàké tì.

Ikuú niùbè nè Defiibe dò nkémpí mmùù tómmù

²⁷ De m̀nni kè Isidayeeribe nàké Mɔ̀yisii ke dò: Ti yóó kúmu, ti kumu ke dèè.

²⁸ Kòò m̀ù tóónnè metaummè tou ò òó kúmu, ti yóó me nhò nke yàa deèà?

18

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anɔ̀ ke dò: Kòò m̀ù yeténè metaummè tou f́ó nnè a bí díi te meyetimè. Kòò m̀ù cààrè ikuú tómmù díi te de kó mecaàrimè.

² A yú a cice naàm̀nkù kòbe Defiibe kè bè da wènnénè kè nda teénnè mutómmù. F́ó nnè a bí díi níi yóó ta metaummè tou kèpí nyikuú tómmù metaummè tou iikè.

³ Bèè yó nda teénnè metaummè tou dimou kó mutómmù bè né báá tóónnè ikuú nenti matì yoo diwũòt̀nni, kè dèe yie nkè di báá kú kè bè wènnénè.

⁴ Bèè yó nda wènné ke da teénnè metaummè tou kó mutómmù mumou, wèè í tú Defii botí kou ò báá di wènnénè mutómmù.

⁵ F́ó nnè a bí díi te metaummè tou nè diwũòt̀nni de kó mutómmù kè dèe yie nkè m miéke báá do Isidayeeribe.

⁶ Míi tãátè a kòbe Defiibe Isidayeeribe cuokè, bè tu n kòbe mbe kè m bè nda duó nkè bè bo mpí mmetaummè tou kó mutómmù.

⁷ F́ó nhAnɔ̀ nè a bí n duó ndí mbe ikuú kó mutómmù diwũòt̀nni ìnkè nè ikuú nenti kó kufáá nkuyàákù pi kù, n duó ndí mbe de kó mutómmù, wèè í tú Defii botí kou ke dè tóónnè ò kumu.

Ikuú niùbè dò nkénte dè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Anɔ̀ ke dò: Míi da duó nkàa bo ndake Isidayeeribe m pã nyèè pãrè kpéi, a níi yóó de ndeite dèè tu a kperè, n da còù mmekùò mmèè kpéi nke da càhné f́ó nnè a bí n tómmù kpéi, de kó ikuú yó mbomu sáá nè a yaábíó.

⁹ Nte dèè yó ntú a kperè, bè m pã nyèè pãrè miéke, kémbúúti yèè yóó tuɔ. Muyuo nkó yepãrè nè bè n fié ìl wũò meyei ncíémmè kpéi nnè meyei nhütímù kpéi. Bè m pã nyèè pãrè kó dimàà tu a kpeye nyè f́ó nnè a yaábíó.

¹⁰ Díi níi dè di dè tu n kperè nde, benitidaabè bèè bo di cèí bè bo na ké dè di.

¹¹ Nte dèterè dèè níi yó ntú a kperè Isidayeeribe dèite dèè kó dimàà ke m pã ke dè nni nyòute, n dè nda duómmu f́ó nnè a yaábíó inítidaai nè inítipòì. Bèè kó dimàà bo a c̀fèè ke wenni bè bo na ké dè di.

¹² N di duómmu tidiketiti kó yepãrè sààyè Isidayeeribe m pã nyè: Mekùò nnè menàà nnè tidiiti bè tu ti bèdèé.

13 Bè èi kó tidiketiti bè m pāā ntii kó dimàà, n ti n di duómmu bèè kó dimàà bo di cǐi ke wenni bè bo na ké dè di.

14 Kè Isidayeeribe níi m pā dè ke tú bè dè nni m pāmu sáà, dī yó ndè te.

15 Isidayeeribe bèè tu Mpo nè be wūō ketiyi bè m pāā ndè tu di kperε ndε. Bèè tu Mpo bè níi bè ndi donténè, kè fεǒfε ketifε mafε tu bè í n feu fε bèε fε ndi donténè.

16 Denitidabire dèè mǎke otǎnkù omáà de donku dò nkémbo medítibii mmènùmmù ndi bè kèétémè metaummè tou kpéi, mèè cǐkù bo kàdàammù tepíítè.

17 Kè fεnààfε nfe yoo fepièfε yoo tebuǒtè dè peité ì bí idaai meketimè, bè ì nni nfeumu, bè báá wεte ké ì ndi donténè, dí ì nni nféuté kécóú mmeγīī ndiwūōtǎnni, kétuǒ ndèè tu mekùò nkperε, dipǎnni ndi dīi kó kufǒku n naati.

18 Imaα ntu di kpeyi nyi, kényiénè di n yòute ì, dicǐncǐnni nè dikpèri youri.

19 Isidayeeribe òō deite yèè pǎrè ké m pā, n yè ndi duómmu díndi nè di yaábíio, initidaai nè initipòì, de kó metaummè yó mbomu, n di dǒúnnè dīi nùù ndi sáà.

Ikuó niùbè Defiibe dò nkénte dè

20 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Anǒ ke dǒ: N duó nkèè tenkè Isidayeeribe, ke mieke a í yó mmǎke a kǎke, mūi yó ntú a kperε Isidayeeribe cuokè.

21 Díndi Defiibe, kè Isidayeeribe níi dèite bè mǎke dè mieke depííndè ke m pā, n dè ndi duómmu di pī mmùù tǒmmù kpéi metaummè tou.

22 Isidayeeribe sǎmbe bá ntǎkunè metaummè tou bè yàà bo cé mbemáà meyei nkékú.

23 Díndi Defiibe dīi máá yó mpī mmetaummè tou kó mutǒmmú, kòò mòù yeténè metaummè tou dīi te de kó meyetimè, de kó ikuó yó mbomu sáà. Di í yó mmǎke di kó ketenkè Isidayeeribe tǒbè cuokè.

24 Isidayeeribe òō deite dè bè mǎke de mieke dèè tu depííndè ké m pā, n dè ndi duómmu. Dèè te kè n tu dí í yó mmǎke di kó ketenkè Isidayeeribe cuokè.

25 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké Mǒyiisi ke dǒ:

26 Á náké Defiibe ke tú n yè nkè Isidayeeribe níi dèite bè mǎke dè mieke dèè tu depííndè n yè mbè ndi duó ndè ke be duó, bèε deite de mieke dèè tu depííndè ké n duó.

27 Dèè múnke yó ntú be kperε bè mǎke de kó depííndè. Be kǎbe dèite mèè boti tidiiti kó depííndè nè menáà nke dè mbè duó.

28 Bè níi dèite Isidayeeribe dèite dè bè mǎke dè mieke, dèè tu depííndè ké bè duó, bèε dèite depííndè de mieke n kperε ndε, dí dè duó nyikuó niùti Anǒ.

29 Bè yó ndi duó nyèè pǎrè yemǒu ìnkè di níi dèite bá dīi pǎnni ìnkè dèè tu desààrè kécánnè n kpéi, n kperε ndε.

30 Náké be kè bè dèite dīi mǎnni dèè tu desààrè n kperε tú dè, ke cǎnné dèè kraá dè tu be kperε ndε. Kéndónnè Isidayeeribe òō súómmè be diiti nè be naà.

31 Di bo na ké dè di bá kèè bíékè nè di cǐi kǎbe bemǒu. Dè tu di kó tiyeti nti mutǒmmú di pī mmù metaummè tou mu kpéi.

32 Di dèite dīi mǎnni dèè tu desààrè n kperε tú dè, ke n duó, dí di desǎnne. De mǎnni dè í tǒ meyei, di yó mme ndǎri ke báá sǐnkúnne Isidayeeribe m pāā nyèè pǎrè kékú.

19

Fεnàawūōfε kó mutǎpéi nkó ikuó yó ndòmmè

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mǒyiisi nè Anǒ ke dǒ:

² Mí ndi Yiè nKuyie mí di dóunnè ikuó. Dí náké Isidayeeribe ke tú n yē mbèè waá nfenaàwũðfè fèè í mǎke kuyènkù bá sámpó, bè mu nyí buú nfè kudáú kè fè ðù.

³ Kè di fè dúó nyikuó niùti Edeasaa kòo fè ðenne dihei mànkù kè dí fè fèúté o ìkè.

⁴ Kè ikuó niùti Edeasaa pòtè o nómbii fè yī nkémíété metaummè tou bòrinùù kuce mèyiekè.

⁵ Kè dí fè tùò nkenke ikuó niùti ìkè kétuo nfe yī nnè fe maá nnè fe kònkù nè fe piti.

⁶ Kè ikuó niùtii waá mmutie bè tu mù sètiri mu kó kudáú nè bè tu mù isópù mu kòku nè tipèciti tii to mmewũð nké ðe wènné kéánnè muháá mbè tùò mmùù mièke fenaáfè.

⁷ Kòò ðèè wèè sú o yààti kéwuò ke né na kékò mbè bàtè ðè. Ò yó nsĩmmu kétuàkenè kuyuoku.

⁸ Wèè tùò nfenaáfè kòò sú o yààti, kéwuò. Ò yó nsĩmmu kétuàkenè kuyuoku.

⁹ Oniti wèè í sǎũ nhomáá kè wèè kouté mutápeí mbè tùò nfèè nááfè kòmu, ké mù fùtenè be kari kécóú ndibòri bè tǎátè di ðe kpéí, kè mù mbo Isidayeeribe kpéí kè bè mmù ðòòrinè mewénkùmè kó menie. ðe kó ikuó yó ndònnè meyei ncémmè kpeyi nyi.

¹⁰ Wèè kouté ðe kó fenaáfè kó mutápeí nwèè sú o yààti ò yó nsĩmmu kétuàkenè kuyuoku. ðe kó ikuó yó mbomu Isidayeeribe kpéí nnè bepòòbè bèè bè bonè.

Wèè sĩnte ò bo wénkùnne mèè botí omáá

¹¹ Kè wèè kááké ocíi, bá wèè cii botí cénke ò sĩntemu, kénsĩ nke ðò yewe yèyiekè.

¹² Wèè wuonè mmewénkùmè kó menie diyie tǎánni nè diyiénni ke né na kéwenke. Kòò í wùò diyie tǎánni nè diyiénni ò báá wenke.

¹³ Wèè bo kááké ocíi ke í nwuonè mewénkùmè kó menie nhò sĩnkùnko mí ndi Yiè nKuyie n cǐètè nte, ðe yiè mbèè ò ðènnè Isidayeeribe cuokè, ò sĩmmu ke yé ò í wùòmè ikuó kó menie.

¹⁴ Ntenè ikuó tei: Kòò mǎu ku ditou marí mièke kè wèè ta di mièke ò sĩntemu wenwe nè bèè bo di mièke kénsĩ nke ðò yewe yèyiekè.

¹⁵ Tinenti tii kó ðimáá bo mbo ðe kó ditou mièke ke í poke ke bou teitei ti sĩntemu.

¹⁶ Kòò mǎu kèri dikpáá mièke ke kááké ocíi bè kùò wèè yoo ò na òmǎu kó yekũð yoo kufǐti ò sĩntemu ke yó nsĩ nke ðò yewe yèyiekè.

¹⁷ Kòò niti sĩnte kè di yóò ò wénkùnne, dí waá nfenaàwũðfè fenfe bè kùò fè kó mutápeí nkéánnè dibuu mièke kéánnè menie.

¹⁸ Kè di ðèè oniti wèè í sǎũ nhomáá wèè waá isópù kó kudáú képòtè ðe kó menie nkémíété míété ðe kó ditou nè tinenti nè benitibè bèè kó ðimáá bo ðe kó ditou mièke nè wèè kááké bè kùò wèè yoo ò na òmǎu kó yekũð yoo ò ná kufǐti.

¹⁹ Oniti wèè í sǎũ nhomáá wèè yóò míété menie nhoniti wèè sǎũ nhomáá diyie tǎánni nè diyiénni. Diyiénni yiè wèè sú o yààti, kéwuò kéwenke kuyuoku mǎnni.

²⁰ Wèè bo sǎũ nhomáá ke í ndó kéwénkùnne omáá bèè ò ðènnè Isidayeeribe cuokè, ke yé ò sĩnkùnne mè mí ndi Yiè nKuyie n cǐètè nte. Ò me nyí wuonè ikuó kó menie, nnè ðe kpéí nhò sĩmmu.

²¹ ðe yó ntú ikuó nyi sǎá, wèè bo míété ikuó kó menie nwèè sú o yààti, kè wèè kááké ðe kó menie nhò sĩntemu kèntò kétuàkenè kuyuoku.

22 Wèè sãũ nhomáà kòò kàáké dè, dè s̄ntemu, kè wèè kàáké dèè s̄ĩ nhò s̄ntemu kéntò kétuakènè kuyuoku.

20

Isidayeeribe do m̀d̀utémè menie nSinni kó dikpáà mieke

1 Dibenni tãnkù ketiwè kè Isidayeeribe t̄nni tuòke Sinni kó dikpáà kébátè Kadèesi kékari. Midiammu de nku kè bèè ò k̄nné.

2 Bè í mpètè menie nke bo yà kətíí nkénkpannè M̀ȳiisi nè Anoo ke tú:

3 Kè ti Yiè nKuyie ndo nti w̄ennénè ti kòbe bèè ku kèpoté, kè ti kú dè í nt̄w̄à?

4 Dè ȳime kè di t̄n̄i t̄nti ti Yiè nKuyie nkòbe ke kòtenní dikpáà dii mmieke kè ti bo kú t̄nti nè ti w̄ũ?

5 Ba nte kè di ti dènnení Esibiti ke ti t̄n̄i dibòri yeiri dii? Dè í dò mbuati dèmarè, detie mbè tu dè fiké dè í bo kè ti né báá buónè f̄nyĩ nè kèdènáti kperè, menie nketé ke í bo ke dò nyà.

6 M̄mm̄e M̀ȳiisi nè Anoo bè itémè Isidayeeribe borè kékote metaummè tou borinù kèdo kés̄nnòò ketenkè kè ti Yiè nKuyie mbè benke ku kpeti,

7 kébéinnè M̀ȳiisi ke d̀:

8 Túóté a pàati f̄s̄ nnè a kóo kóti Anoo kè di tí nyIsidayeeribe, kè bè mbo ke wúo nkàa béinnè dipèri kè menie nyènní, kàa duò nkè bèè yà bembè nè be w̄ũ.

9 Kè M̀ȳiisii túóté o pàati metaummè tou mieke kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo ti nhò nàkémè.

10 Wenwe nè Anoo kè bèè tí nyIsidayeeribe dipèri borè, kòo bè nàké ke d̀: Kénténè d̄ind̄i itookperí yembè! Ti bo dennení menie ndipèri dii mmieke nke kè di yà?

11 M̄mm̄e ò yòutemè o pàati kèpoté dipèri mèdémè, kè menie nyènní mèdiè. Isidayeeribe nè be w̄ũ kè dèè yà.

Kuyie nkpannèmè M̀ȳiisi nè Anoo bè yetè m̀è k̀péi

12 Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀ȳiisi nè Anoo ke d̀: Di yèmmè í me nyiemmmè ke dò ndè bo d̀d̀, di í me ndéúkunnemè n yètir̄i Isidayeeribe ìkè, di ténke í yóo tannè n nitibè ketenkè m̀ bè duò nkè.

13 Dèè do te kè bèè yú de kó menie nke d̀ Mèdiba, dèè tu dikpànni, ke yé Isidayeeribe do dè nw̄èntémè ti Yiè nKuyie nkè kùu bè benke kù d̀ommè pái pái.

Edõmmu kóo kpàati yetemè Isidayeeribe bo p̄ētémè o tenkè

14 Kè bè mbo Kadèesi kè M̀ȳiisii deite benitibè kè bè t̄s̄ nke d̀ bèè kòte kénáké Edõmmu kóo kpàati ke d̀: T̄nti a tebiĩ t̄t̄i tu a ȳemu ti tamè mehàárìmmè mieke.

15 Ti yembè bèè do kòte Esibiti kè ti nke bo kèmm̄te kè Esibiti kòbe ti f̄f̄ũ t̄nti nè ti yembè.

16 Kè ti kuõnnè ti Yiè nKuyie nkè kùu keè ti dabònni kèduõnni ku t̄õnni kè di ti dènnení Esibiti. Kè ti t̄ũkèni die nKadèesi dihei dii bo a tenkè mànkũ,

17 kàa bo yie, nyóu kè ti p̄ēté a èi mieke, ti í yeti depaa mmieke yoo f̄nyĩ kó detie mmieke, ti í yóo yà a kó sibiĩ kó menie, ti yóo kété kuce diekù nku kèp̄ēténè a èi, ti í yóo dauté kupikù makù.

18 Kè Edõmmu kóo kpàati bè t̄ñné ke d̀: Di í yóo p̄ēté die nh èi. Kè di me nyete n yóo báátóomu kè di co kè tí doké.

¹⁹ Kè Isidayeeribee ò tèǹné ke dò: Ti yóó kété kuce diékù máá ndi ke ti yà a ei kó menie tinti nè ti wūš ti bo da yietí. Dè í tú tìmatì, ti yóó na a tenkè máá ndi kèpèēté.

²⁰ Kè Edommu kóo kpààtì bè tèǹné ke dò: Di í pēnké.

Kè Edomiibe báátí nè behāāpònkperibè péu kè bè co.

²¹ Menime Edommu kóo kpààtì yetemè Isidayeeribe bo pèētémè o ei, kè Isidayeeribe péé nkupíkù tekù.

Anoo yóó kúmè

²² Kè Isidayeeribee íté Kadeesi kékote ditāri bè tu di Ōdi.

²³ Ti Yiè nKuyie nde mbéinnè Mōyiisi nè Anoo Ōdi tāri Edommu temmānku ke dò:

²⁴ Anoo kūnti o yembè borè nde, ò í tati dihei n yē n yóó duó ndi Isidayeeribe ke yé di do yetemè n kpēti Mediba kó menie mborè.

²⁵ Túóté Anoo nè o biré Edeasaa kè di deke Ōdi tāri.

²⁶ Kaa dáté Anoo yààtì kédátinnè o biré Edeasaa. Anoo yóó de nkú.

²⁷ Kè Mōyiisii dōò ti Yiè nKuyie nhò nàké ti Isidayeeribe bēmou iikè, kè bēe deke Ōdi tāri.

²⁸ Kè Mōyiisii dáté Anoo yààtì kédátinnè o biré Edeasaa. Anoo de nku Ōdi tāri ñnkè. Mōyiisi nè Edeasaa kè bēe cúténí.

²⁹ Isidayeeribe tinnì dimou kè bēe yà Anoo kumè kékōmmù o kūū nke dà yewe sipísitāāti.

21

Isidayeeribe namè Kannahāā tenkè kōbe

¹ Menime Kannahāā kóo kpààtì Adadi wèè do bo Nekebu ò kèemè Isidayeeribe kèróomè Atadimmu kó kuce, kèiténí kè bè do kèpīmmù be mieke bēmabè kédōò tidaati.

² Kè Isidayeeribee dōūnnè ti Yiè nKuyie ndinùù ke dò: Ti Yiè nKuyie nkāa ti duó mbe nñitibè ti bo bè kùò páíí kèpōnte be ei kédéíté ti báá súó ndèmarè.

³ Kè ti Yiè nKuyie nkeè be báammii kēānnè Kannahāā kōbe be nou mieke, kè bēe bè kùò páíí kèpōnte be ekè kédéíté kè dè yu ke dō Ōdimaa, dèè tu tidobontì.

Mōyiisi dōòmè disōowūš kó fēwààfè kécónné

⁴ Kè Isidayeeribee íté Ōdi tāri kētūnne kuce kùù yìènnè dāmèèri tipèntì kou ke bo kōnté ke báá yènnè Edommu tenké.

⁵ Bè kètè memime kénkááké kuce kè meminnímèe bè dōnté. Kè bēe keté bè bo nkpānnèmmè ti Yiè nKuyie nnè Mōyiisi ke tú: Ba nte kè di ti dènnenì Esibiti kè ti bo kú dikpáà dii mmieke? Tidiiiti sààti matì í bo, menie mme nyi bo, kè ti baa né yó nyo tisènnindiiti tii nti yewe yemou.

⁶ Menime kè ti Yiè nKuyie nduōnni iwaayeyi kè ì mbè dōmmù kè bēe kú kusūkù.

⁷ Bèè kpaá kè bēe nàké Mōyiisi ke dò: Ti cààrèmu, ti tūūtenèmmè ti Yiè nKuyie nke da kpānnè. Nè de kpéí, nhá bántè ti Yiè nKuyie nkè kùu déttinne de kó iwààke.

Kè Mōyiisii kuōnnè ti Yiè nKuyie mbe kpéí.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mōyiisi ke dò: Túóté disōowūš kédōōnnè fēwààfè kè fè dānne kudōú kécónné, kè fēwààfè níi dānté wè kòò fè bōúté ò báá kú.

⁹ Menime kè Mōyiisii dōò disōowūš kó fēwààfè kécónné, kè fēwààfè níi dānté wè kòò fè bōúté o báá kú.

Isidayeeribe do katimè ke sōati ke yàa tuōkenè Pisikaa tāri.

10 Kè Isidayeeribe é ité deborè kékote kébáté Oboti,

11 kéíté dende kébáté Iyee-Abadimmu kpáà kénwetí Mɔabu diyìè yìèní kèè bíkè kó dikpáà.

12 Kè bèè ité dende kébáté kukó nSedeti kó mpeém̄m̄.

13 Bè ité dende késénté kukó nhAdinɔ, kùù pũ̀ ñke p̄ñkù dikpáà ke k̄ari Am̄riibe tenkè. De kó kukó kùù tu Mɔabu k̄obe nè Am̄riibe be tenkè m̄anku.

14 Dèè kpéí nte kè tí w̄ari ti Yiè nKuyie nkó mudoò pátíri* mieke ke tú...Waeɓu, Sufa temp̄e m̄mieke nè Adinɔ nè de kó ikó,

15 nè ikó nteì ìì pũ̀ ñke taà Adinɔ diheì Adi píkù ìì tu Mɔabu tenkè m̄anku.

16 Bè de nyité kébáté bè tu dè tebinte, ti Yiè nKuyie ndo náké dè M̄yiisi ke dò: Tíí nyIsidayeeribe kè m̄ bè duò m̄menie.

17 De m̄nn̄ni ndi Isidayeeribe dènt̄em̄ feȳen̄fè ke dò:

Tí dentè kè menie nyènn̄i tebinte.

18 Tebinte sikp̄àt̄ib̄i keú tè,

dihèi kó bekót̄ibè tũ̀ tè

nè be p̄àti nè be dò.

Bè de nyité kékote kébáté Matana,

19 kéíté dende kébáté Naadiedi, kéíté deborè kékote Bam̄oti.

20 Bè ité Bam̄oti nwe kékote Mɔabu kpáà kénwetí Pisikaa t̄ari, ò̀i s̄i nte d̄ontè kó dikpáà.

Isidayeeribe domè Am̄riibe kóo kp̄àti Sionni

21 Mem̄me kè Isidayeeribe deite yet̄rè k̄et̄ ñkè bèè náké Am̄riibe kóo kp̄àti Sionni ke dò:

22 Tí d̄ó k̄ep̄èté a eì mieke nke, ti í yóó ta depaa m̄mieke yoo f̄inȳi kó detie m̄mieke, ti í yóó yà menie nti yó mb̄oké kuce diekù nku, ti í yóó dauté ke yàa p̄èt̄enè.

23 Okp̄àti Sionni me nyí nyie nkè Isidayeeribe bo p̄èté o temp̄e, kòo iténè kemieke k̄et̄i n̄ho n̄it̄ibè b̄em̄ou kè bèè k̄et̄en̄i k̄éco Isidayeeribe dikpáà kè bè do mudoò Yaasi eì mieke.

24 Kè Isidayeeribe bè cò yese k̄ekuó k̄éfiete be tenkè, k̄et̄úóté kukó nhAdinɔ k̄ent̄o k̄et̄uok̄enè Sab̄oki k̄oku k̄és̄oté k̄et̄uok̄enè Am̄niibe tenkè m̄anku kùù do k̄pet̄i mes̄àa.

25 Kè bèè fiète de kó yehekè yeɓou, k̄et̄ieke Am̄riibe tenkè kem̄ou k̄ékari, k̄étaunnè Esibonni nè sihek̄es̄i s̄i dè t̄òké.

26 Esibonni do tú Am̄riibe kp̄àti Sionni bo ò̀i ndi. Sionni weè do p̄ante M̄abiibe kp̄àti ketiwè k̄éfiete o tenkè kem̄ou k̄ékote k̄édit̄enè kukó nhAdinɔ.

27 Deè te kè beyend̄embè diè nke tú:

Tí k̄ot̄enè Esibonni eì,

tí k̄ote k̄éw̄ete ke di maá,

tí w̄ete k̄é di c̄ònnè.

28 Muh̄áa m̄muu yènn̄i Esibonni,

Sionni eì mieke nke mù t̄t̄ét̄em̄

ke c̄úté Adi eì Mɔabu temp̄e m̄mieke,

ke c̄út̄enè Baadi kó yet̄rè yèè bo kukó nhAdinɔ p̄eém̄m̄.

29 Díndi Mɔabu tenkè k̄obe di bo yà

di fetimu díndi ò̀i b̄oó Kem̄osi k̄obe

di dap̄ambè cokému

* **21:14 mudoò pátíri:** De kó dipátíri bè náà nd̄i kpéí ndie ndi fetimu. Kè dè í tú die mbè í b̄éi nkupikù tekù makù di kpéí.

kè bè p̄ĩm̀m̀ di sap̀umb̀i ke k̀onnè
ke duò nhAm̀oriibe kp̀ààti Sionni.

³⁰ D̀ĩndi Esibonni k̀obe bè di t̀áá ipie nyi,
ke di bèti ke t̀ùòkenè Dibonni
kè di ekè d̀aúnko
kétúóténè Dofaa k̀énto k̀étuòkenè Medeba.

³¹ Kè Isidayeeribe ta Am̀oriibe tenkè.

³² Kè M̀oyiisii t̀ò nkè bèe paatè Yasee ei k̀edeè kè bèe di do, k̀ebeti Am̀oriibe bèè dè
bo nè sihekési s̀ii dè t̀ókè si k̀obe k̀éfietè be ekè k̀ékari.

³³ Bè k̀ari mem̀me k̀ékétè k̀éwetinnè Basãa ei bíkè. Kè Basãa k̀oo kp̀ààti Okuu
iténì nè o nitibè ke bo do Isidayeeribe mudoò Etedei ei.

³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nnákè M̀oyiisi ke d̀: A bá nhò ỳèk̀u, n wè ndi duóm̀mu kè di
bo ò na wenwe nè o nitibè. K̀aa ò d̀d̀ a d̀d̀m̀è Am̀oriibe kp̀ààti Sionni Esibonni
ei kou.

³⁵ Mem̀m̀è Isidayeeribe namè Oku k̀oo k̀uò wenwe nè o bí nè o nitibè bá òm̀òu
í nyenté bá òm̀áa kè bèe tieke be tenkè.

ISIDAYEERIBE BOME M̀ABU TENKE

22

Badaki yumè Badammu kòò bo b̀ontè kusĩnk̀u Isidayeeribe

¹ Kè Isidayeeribe itè d̀eborè k̀ébátè M̀abu kó kubiriku kukó nSuditèè ỳáa
k̀enwetí Sedikoo.

² Kè M̀abu k̀oo kp̀ààti Sip̀oo bire Badakii ỳa Isidayeeribe d̀d̀ dè Am̀oriibe.

³ Kè kuf̀wáa mbè autè mediè wenwe nè o k̀obe kè bèe ỳote Isidayeeribe ke ỳè
bè tumè kuwuo ndiek̀u nku.

⁴ K̀oo t̀ò nkè bèe nákè Mandiyãa ei kó bek̀ótibè ke d̀: D̀if̀nni dii nyóò
d̀éutóomu dèè kó dim̀aa bo ti tenkè, fenààfè ò d̀éutóomè mem̀úpammè. Sip̀oo
bire Badaki weè do tú okp̀ààti M̀abu tenkè de m̀onni.

⁵ Mem̀me kè Badaki deite yet̀òrè k̀étò nho ei k̀ótiri Petoo dii bo kukó nhEfadati
borè, kè ỳè bo nákè Beoo bire Badammu ke d̀: Kuboti makù k̀uò ỳenni Esibiti
ke m̀onke pitírí ketenkè ke bátè die nh ei m̀anku ke n wetí.

⁶ De kó kubotí kpeñ̀nìmu ke m p̀èètè, n da báámmu k̀otení kè bè b̀ontè kusĩnk̀u
kè dè naati m bè na. N ỳemu ke d̀ò nkàa ỳi wèè ỳa meyei nhò ò m̀è ỳamu. K̀aa
ỳi wèè ỳa mesàa nwèe m̀è ỳa.

⁷ M̀abu ei kó bek̀ótibè nè Mandiyãa ei k̀obe kè bèe k̀ote k̀éyà Badammu ke t̀onè
ticuuti ke bo ò cu, k̀étuòkoo kòò nákè bè t̀ò ti tim̀ou.

⁸ Kè Badammuu bè nákè ke d̀: Duónè, kè dè wenté n di nákè m beé nti Yiè
nKuyie nkè kù n nákè ti. Mem̀me kè M̀abu ei kó bek̀ótibèe ỳié nho c̀fètè.

⁹ Kè Kuyie nk̀atení k̀ebeke Badammu ke d̀: Benitibè òm̀be bo a c̀fètè?

¹⁰ Kè Badammuu kù t̀ènnè ke d̀: Sip̀oo bire Badaki M̀abu ei k̀oo kp̀ààti weè
bè t̀onni ke tú:

¹¹ Kubotí makù k̀uò ỳenni Esibiti ke m̀onke pitírí ketenkè, kòò tu kè m bo yie
n k̀otoo kè bè b̀ontè kusĩnk̀u kè dè bo yie nwèe bè na kè bè bèti.

¹² Kè Kuyie nhò nákè ke d̀: A báa k̀ote, a báa bè b̀ontè kusĩnk̀u, m̀i bè d̀d̀
mesàa.

¹³ Kè dèe wenté kè Badammuu bè nákè ke d̀: K̀onnè di cie, ti Yiè nKuyie
nyetemu ke tú m báa di neinè.

14 Kè Mɔabu ɛi kó bekrátíbè ɛ íté kékò kénáké Badaki ke dò: Badammu yetemu ke tú ò báá ti neíní.

15 Kè Badakii yíé kětɔ nkutɔnkù dérinkù kè kù nsūnè kuketikù ke tú benitidièbè ke pēētè beketibè.

16 Kè bēe tuokoo Badammu borè kóò náké ke dò: Sipɔɔ birɛ Badaki weè ti tōnni ke tú ò da báámmu a báá yete a bo kotoomè o borè.

17 Ò tu ò yóò da déúkunnemu mediè nkédòò a ò náké tii kó dimàà, ò tu ò da báámmu a báá yete, á kotoo ké bè nhò bonté kusínkù.

18 Kè Badammuu bè tēíné ke dò: Bá kè Badaki n duò nho cīētè kè timátí péítí tē piéké nè mesɔɔ nyí yóò na kédòò timati kè tì ndeu yoo tì nkéínni kēpetenè tì Yiè nKuyie n tū nkù bo n náké tì.

19 Di né yíé ndie nkeyènkè kè n yà ti Yiè nKuyie nyóò yíé kè n náké tì.

20 Kè Kuyie nkoteni keyènkè Badammu borè kóò náké ke dò: De kó benitibè me nkòtenimè ke bo da yú, íté ké bè neínè. A né yó ndòari n da náá nti máá ndi.

21 Kè dēe wenté kè Badammuu bou o sāmmarímú de kàri kéneinè Mɔabu ɛi kó bekrátíbè.

Sāmmarímú béinnèmè de yiè

22 Kè Badammuu keté kénneínè o kó betōmbè bèdébè, kè Kuyie mmièke ò yè mediè. Kè ti Yiè nKuyie nkó ditōnni ò dinté kécómmú kuce.

23 Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni còrímúmè kuce ke pikú mesebii kè sāmmarímú dauté kéta depaa mmièke kè Badammuu dè poté kè dēe bóò nkuce.

24 Kè ti Yiè nKuyie ntōnni sò nkékote kécómmú fínyí kó detie nkó kupaku makú kuce pēù dè kè bè maá ke pèrínè ku n̄píkù nè kutekù.

25 Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni kédauté kédínnè kumarí kēhēūtè Badammu naàcētè kumarí kòo wēte ké dè poté.

26 Kè ti Yiè nKuyie ntōnni sò nkékote kécómmú kuce pēù dè mēfiè nyí borè ke dò nkónté kubaku yóú bíékè yoo kucànkù bíékè.

27 Kè sāmmarímú yà ti Yiè nKuyie ntōnni kéokoo, kè Badammu mièke yènni kòò dè poté kupàati.

28 Kè ti Yiè nKuyie nduò nkè sāmmarímú na kébéi, nkébeke Badammu ke dò: N da càke ba kàa m puoti kuce metáámmè?

29 Kè Badammu dò: A yete n yē mmù mmu dēè te, kè n do ntò disie nè yíe n do da kùòmu nè dimònni.

30 Kè sāmmarímú ò tēíné ke dò: N tú a sāmmarímú mmu kàa n dèkù sáà, n da dòò miè mbotí diyie maràà? Kòò dò: Ǿ.

31 De mōnni ndi ti Yiè nKuyie nkpetémè Badammu nuò nkòo yà ku tōnni kè di còrímú kuce ke pikú mesebii nkòo do kénínkù késínnòo ketenkè.

32 Kè ti Yiè nKuyie ntōnni ò beke ke dò: Ba nte kàa poté sāmmarímú ke tūòke kuce metáati? Mii da dinté ke bo da péíté, ke yé a kérímè kuce yeiku nku.

33 Sāmmarímú n yàmu ke kónté kuce metáati kè mēè dōke nè yíe n do da kùòmu kè sāmmarímú nfòu.

34 Kè Badammuu náké ti Yiè nKuyie ntōnni ke dò: N cààrèmu n do í yé ke do nfóò n dinté kuce. Kè dè í da naati m bo kotemè de kó kuce m bo wēte.

35 Kè ti Yiè nKuyie ntōnni dò: Neínè be kè dí kote, a né yó nnáà nh ànnè tì nti a nuù mièke.

Memme kè Badammuu neiné Badaki tōnni bèè kpààtibè kè bèè kote.

Badaki comè Badammu

³⁶ Kè Badakii keè Badammu kèróomè kékéténí kóò co dihei bè tu dì Adi-Moabu dii tòkénè kukó nhAdinò kùù tu be tenké mànkù.

³⁷ Kòò beke Badammu ke dò: N tōnko benitibè ke tú bè da yúní, dè yīme kàa í kōtení? Yàa a yèmmè do dō n yí yóó da déúkunnemu?

³⁸ Kè Badammuu ò tēñné ke dò: Bá nè mme nkōtenímè m bo náké ònti nè mmáà? Kuyie nhānné ti n nuù n yóó ti nda náké.

³⁹ Mèmmè Badammu neinèmè Badaki kè bèè kò nKidiya-Usoo.

⁴⁰ Kè Badakii fié inààke nè ipe kēpāmmù imaa Badammu nè bekótibè bèè do ò cíe.

Badammu pāmè Kuyie nkó mesàà nyIsidayeribe

⁴¹ Kè dèè wenté kè Badakii túóté Badammu kè bèè deke Bamōti-Baadi kó ditenni yetārè borè, kòo na kēyà Isidayeribe kó dikéè.

23

¹ Kè Badammuu duò nkè Badaki maá yewūstòrè yèyiekè deborè, kéwaá nyenaadakè yèyiekè nè yepedakè yèyiekè.

² Kè Badakii dòò Badammu ò náké ti, kè bèè féúté bá dii wūstōnni Ìnkè dinaadaa nè dipedaà.

³ Kòò deè kè Badammuu náké Badaki ke dò: Ncómúú die nha wūò a fié ì ke tūò nyi borè. Kè n kenté kēyà ti Yiè nKuyie bo m béinné ti, kè n wēteni ke da náké kù yē mmù. Ò me nyí kēdeke ditari yómme.

⁴ Kè Kuyie nkōtení o borè kòò kù náké ke dò: M maá yewūstòrè yèyiekè ndi ke féúté bá dii Ìnkè dinaadaa nè dipedaà ke tūò.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nhò náké tináahti ò bíí yóó náké ti Badaki, kédeè kóò náké ke dò: Wēte kénáké Badaki ke dò muu.

⁶ Kè Badammuu wētoo Badaki borè o cómmú dè o wūò ò fié ì ke tūò nyi borè, wenwe nè Moabu kó bekótibè bemou.

⁷ Mèmmè Badammu dēntēmè ò onnifè ke dò:

Badakí duò nkè bè n yuní Aramu tenké
wenwe Moabu kpààti ò duò nkè bè n yuní
diyè yìèní kèè bíékè kó yetārè Ìnkè,

Ò tu n kōtení kóò bōnté kusīnkù nku Sakabu yaabí,

ke tú nhò cààrè Isidayeribe.

⁸ N né bo yīme kēbōnté kusīnkù Kuyie nyí bōnté bè kusīnkù?

M bo yīme kè m miekee peike ti Yiè nKuyie mmieke í peike bè?

⁹ N wúómí Isidayeribe yetārè Ìnkè

m bè paaténí ditenni Ìnkè nke

bè tu kubotí kùù càá nkù nku

bè í wēnné ibotí tēi.

¹⁰ We mbo na kè bè kàa?

Be yaabí dōnnè mubirímú mmu.

We mbo na kēkaa nyIsidayeribe kó dikéè

kénáké bè màmmè?

N dó kēwēnnénè de kó benitisààbè mbe kékú.

N dó n fōmmu mànkù ndōnnè be kōmu kōku nku.

¹¹ Kè Badakii náké Badammu ke dò: A n dōò ba? N da yúní kàa bo kōtení kēbōnté kusīnkù n dootitòbè, kàa né bè duò mesàànàà?

¹² Kè Badammuu ò tēñné ke dò: Ti Yiè nKuyie nhānné ti n nuù n dò nké ti mbéi.

Badammu yìè ke pāmè Isidayeribe Kuyie nkó mesàà

24

1 Kè Badammuu banté ti Yiè nKuyie ndómè kèpā Isidayeeribe mesàà nkéyóu ke ténke í nkòte ke bo wammú ò dò nkénáké tí kèwèxete dikpàá bíkè,

2 kèwénté kèyà Isidayeeribe bàtémè ke kari be botí dò ndòmmè. Mèntme Kuyie nYaá ncùténímè o ìnkè.

3 Kòo dehtë feyènfè ke dò:

Mí mBeo bire Badammu m béimmu,
oniti wèè wùó ndisòri kpeti mí bí.

4 Mí nwèè yo Kuyie ntammè

mí nwèè ɔ́ nínkú kébántè Kuyie nkè kùu kpeté n nuo,
mí nwèè yàu muwèrímú muməu yiè nkó mebenkùmè
nte n tú mù:

5 Díndi bèè tu Isidayeeribe di karè wennimu,

Díndi Sakəbu yaábí di á tìi touti wennimu,

6 dè pité ikó nkòme mme,

ke do nkupúú dòmmè kukó ntake,

ke dònnè detekperè ti Yiè nKuyie nfií ndè.

Ke sákénè sètiri kó detie ndèè bo kukó ntake.

7 Ke dò mmènie nhòó píemmè kukó

kéyaaténí ketenkè kényòòri tidiiti.

Be kóo kpààti í wéi okpààti Akaki

be kó dikpààtiyuu kpénkúmu.

8 Kuyie mbè dènnení Esibiti ke bè duó mmupaanààwèrímú mmu

kè bè kòuti be dootitòbè

ke bè tãu ipie.

9 Bè ɔ́ nhoke yeciricirè kòme mme

ke duó musimmù kòme.

We mbo dáátí kè bè íí?

Mesàà nni mbonè bèè bè dónè mesàà.

Bèè bè dónè meyei mmèe do be ìnkè.

10 Kè dèe yonke Badaki kòo poté o nòutè ketenkè kénáké Badammu ke dò: N do da yùní kàa bo bè bonté kusínkù nku, kàa né bè pã mesàà nkuce metããtaà?

11 Dí mmònni kò nha cie! N do tú m bo da déúkunnemu, a Yiè nKuyie mme ndè nda pàammu.

Badammu nàkémè Isidayeeribe yóo namè be dootitòbè

12 Kè Badammuu ò ténne ke dò: A do tónni benitibè kè n yí mbè nàkàá?

13 N do dè nàkémú kè n dò: Bá kè Badaki n duó ntimáti péfti nè mesoò ndèè píékè o cìtèè n yí yóo na kédòò timati nè m màá, tisínti yoo tisààti. Kuyie nni nnáké tì nti n yóo dòòmè.

14 N kùntimu yíe n kəbe borè n né yóo da nàkémú Isidayeeribe yóo dòòmè a nitibè yewe yèè kpaaní ye mièke.

15 Mèmmè ò dehtëmè feyènfè ke dò:

Mí mBeo bire Badammu m béimmu,

mí nhoniti wèè wùó ndisòri kpeti mí bí.

16 Mí nwèè yo Kuyie ntammè,

mí nwèè yé Kuyie nkùu baké kefnkè nè ketenkè kù dó kédòò tì,

mí nwèè ɔ́ nínkú kébántè Kuyie nkè kùu kpeté n nuo,

mí nwèè yàu muwèrímú muməu yiè nkó mebenkùmè nte n tú mù:

17 N yàmù dèè kèríní dè né í yóó tuòkení bàmbà
n dè wùónnímu dè né mu nyí tùòkè.

Okpààti weè yètiní Isidayeeribe mièkè,
tewàtè matè tèè yètiní Sakabu yaàbí mièkè,
kè yó mpuoti Mòabu kòbè tempáàti nè tè pààti
kè kòmmù Seti yaàbí yò.

18 Weè yóó tiekè Edømmu èi,
weè yóó fiètè bè dootitòbè Seii èi kòbè èkè.
Isidayeeribe wērímú dèumu.

19 Sakabu yaàbirè dèè yóó baatè bè dootitòbè,
kékùò bèsòmbè bèè bo yènté kénkpáà dihei.

Badammu náké mè bè yóó pòntè mè Isidayeeribe dootitòbè

20 Dè kó difònkúò kè Badammuu yà Amadesiibe kédentè o onnifè kè dò:
Amadesiibe bèè tu beketibè ibotí mièkè
kè né yóó dentènè bè bo bè pòntè mè páíí.

21 Kòo yà Keniibe kè dò:

Díndi Keniibe di bomu kè í yīèkù
di dònne tinòriyīènti tii sīèké ntinti tipèti mièkè.

22 Nè memme muhāá mmuù né yóó còútè di kó dihei Kainni
kè Asidii kòbèè di pímmú kè kònnè.

23 Kòo sòoté o onnifè kè dò:
Kuyie mbo íté kè cómmú dīi mònni we mbo nkpaá bo?

24 Ketimmu itimu nè bàtòòbè
kè bo fēū Asuu èi kòbè nè Ebeè èi kòbè
bè mómòmòmbè bè mè mmúnke í yóó còoté.

25 Dè kó difònkúò kè Badammuu íté kékò, kè Badakii múnkèe keté o kó kuce.

25

Isidayeeribe yetè mè Kuyie nke fié iwūò yebòkè

1 Memme kè Isidayeeribe ríbo Sitimmu kédúò mbe máà mufòmmu yeimu
kéndouti dautinè Mòabu èi kó benitipòbè.

2 Kè bèè nitipòbèè bè yūó nkétanné mubòòféú mièkè kè bèè wēnné kédì
tibòòdiiti kénininku kè yè bàà.

3 Kè Isidayeeribeè fié iwūò dibòò Baadi-Peòò, kè ti Yiè nKuyie mmièkèè bè
còúté.

4 Kè kùu náké Mòyiisi kè dò: Tóní die nyIsidayeeribe kó bekótibè kè bè nùnné
die n yīkè, kèwetinné diyìè, kè dèè yie mmí ndi Yiè nKuyie nkè m mièkèè do.

5 Kè Mòyiisii náké Isidayeeribe kó bekótibè kè dò: Di mièkè bá wè wèe kuò o
kó benitibè bèè fié iwūò dibòò Baadi-Peòò.

6 Memme Mòyiisi nè Isidayeeribe sòmbè kè bè ríbo metaummè tou bòrìnùù kè
kuò. Bè nuò mmièkè nke Isidayeeribe kóò mòù tónimè Mandiyāābe kóò nitipòkù
mòù.

7 Kè ikuó nùiti Pinasi Edeasaa birè, Anòò kó deyaàbirèè íté Isidayeeribe cuokè
kétúóté dè kpānni,

8 kóò tūnnòò o touku mièkè kè bè tā dikpānni bè pòuti bedé kékùò. Dè mònni
Kuyie ndo poté kùù yēiku Isidayeeribe kè kùu cómmú.

9 Kè mè nsò mbenitibè kú sikòupísisidè nè sikòupísinàà (24000).

10 Mεμμε κέ τι Yiè nKuyie mbéinnè Mɔyiisi κε δò:

11 Ikuó niùti Pinasi Edeasaa bire Anɔɔ yaábire bónkunnemu m miεke κε yé Isidayεεribe n dɔ̀̀ dè ò yonkemè. Deè te κέ n yí kuó Isidayεεribe κε bè dèè bá nè dè do με nni nyonkemè.

12 Nè de kpéi nnáké we κε tú m bo ò taunnè κέ kunaatí mbo ti cuokè.

13 Wenwe nè o yaábí nè i kó iyaábíο bè bo ntú ikuó niùbè sáà κε yé bè n dɔ̀̀ dè ò yonkemè, kòò tũnte tii do bo mí nnè Isidayεεribe ti cuokè.

14 Isidayεεribe do wēnnénè be kou wè nè Mandiyāā kóο nitipòkù kékua o yètiri do tú Simudi Saduu kó debire, ò do tú Simmeɔɔ kó kunaamũnkù kóο kóti mɔ̀̀ nwe.

15 Kè Mandiyāābe kóο nitipòkù wenwe yètiri ntú Kosibi, kòο cice tú Mandiyāābe kó kubotí kóο kóti kòο yètiri tu Tisuu.

16 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi κε δò:

17 Donè Mandiyāā εi kabε mudoò κέ bè kua.

18 Ke yé bè do di soutémè κέ di fié iwũ̀̀ dibɔ̀̀ Baadi Peɔ̀̀ tãri Inké, κέ ti Yiè nKuyie ndi poté, nè tii do dɔ̀̀ dè κέ bèε kuó Mandiyāā εi kabε kóο kóti kòò sapàà nKosibi.

26

Bè kàammè Isidayεεribe kuce mēdérímè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mɔyiisi nè ikuó niùti Edeasaa Anɔɔ bire κε δò:

2 Kaannè Isidayεεribe boti kumɔ̀̀ be cēi dò ndòmme kékēténè bèè mðke yebie nsípísidé kēndeètinko, bèè dò nkéna kékote mudoò.

3-4 Mɔyiisi nè Edeasaa ikuó niùti κέ bèε dɔ̀̀ ti Yiè nKuyie mbè nàkè tì kékaa mbèè mðke yebie nsípísidé kēnto κε deètinko. Bè do bè kaa mMɔabu biriku miεke nke kukó nSuditē také, Sedikoo εi iiké.

Nte Isidayεεribe bèè do yè Esibiti kó dihei:

5-6 Sakɔbu bè do yu wè κε δò Isidayεeri, o kóο po Dubenni weè peité Enaki nè Paduu nè Etisidonnì nè Kadimii. Kè Anakii pié Anakiibe. Kè Paduu pié Paduyiibe. Kè Etisidonnì pié Etisidonniiibe. Kè Kadimii pié Kadimiibe.

7 Dubenni kó tinaamũnti nti memme κέ bèε bè kaa nkè bè mbo sikɔupísisinàà nè sikɔusítãati nè sikɔusiyiekè nè sipísitãati (43730).

8 Paduu bire marè do tú Ediabu.

9 Kè Ediabu kó ibí ntú Nemmuýeedi nè Datanni nè Abidammu. Datanni nè Abidammu beè do niité Kodee kó kutɔnkù kabε bèè do yete be Yiè nKuyie nè Mɔyiisi nè Anɔɔ be kpɛti.

10 Kè ketenkèε aate κέ bè maánko, bεmbe nè Kodee, κέ muháá ncóuté benitibè sikɔusidé nè sipísinũmmù (250), κέ dè bo ndò ndibenkèri.

11 Kè Kodee kó ibí iì nkpaá, inyí do í ku de yiè.

12-13 Nte Simmeɔɔ naamũnkù, weè do peité Yemmuýeedi nè Yaminni nè Yakinni nè Sedaa nè Saudi. Kòο bire Yemmuýeedii pié Yemmuýeediibe, κέ Yaminnii pié Yaminniibe, κέ Yakinnii pié Yakinniibe, κέ Sedaa pié Sedaabe, κέ Sadii pié Sadiibe.

14 Simmeɔɔ kó tinaamũnti nti memme κέ bèε bè kaa nkè bè mbo sikɔupísisidé nè sikɔusidé (22200).

15-17 Nte Kadi kó kunaàmùnkù, weè do peité Sefonni nè Akii nè Suni nè Osini nè Edi nè Adodi nè Adedii. Kòo bire Sefonni pié Sefonniibe, kè Akii pié Akiibe, kè Sunni pié Suniibe kè Osini pié Osiniibe, kè Edii pié Eidiibe, kè Adodii pié Adodiibe. Kè Adedii pié Adediibe.

18 Kadi kó tinaàmùnti nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisinàà nè sikòusinùmmù (40500).

19 Sudaa weè do peité Ee nè Onanni kè bèe kú Kannahāa kó dihei.

20 Kòo yíe képeité Sedaa nè Pedesi nè Seeda. Kè Sedaa pié Sedaabe, kè Pedesii pié Pedesiibe, kè Seeda pié Seedaabe.

21 Pedesi weè do yíe képeité Etisidonni nè Amudi. Kè Etisidonni pié Etisidonniibe, kè Amudii pié Amudiibe.

22 Sudaa kó tinaàmùnti nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisiyiekè nè sikòupísikuà nè sikòusinùmmù (76500).

23-24 Isakaa weè do peité Toda nè Puwa nè Yasubu nè Simmudonni. Kè Toda pié Todaabe kè Puwa pié Puwaabe, kè Yasubuu pié Yasubuube, kè Simmudonni pié Simmudonniibe.

25 Isakaa kó tinaàmùnti nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisikuà nè sikòusitāati (64300).

26 Sabunoo weè do peité Sededi nè Edonni nè Yadeedi. Kè Sededi pié Sedediibe, kè Edonni pié Edonniibe, kè Yadeedi pié Yadeediibe.

27 Sabunoo kó tinaàmùnti nti memme, kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisikuà nè sikòusinùmmù (60500).

28 Sosefu weè do peité Manansee nè Efadaimmu.

29 Kè Manansee peité Makiidi, kè Makidii pié Makidiibe kè yíe képeité Kadaadi kòo pié Kadaadiibe,

30 kéyíe képeité Yesee nè Edeki. Kè Yesee pié Yeseeibe, kè Edeki pié Edekiibe.

31 Asidiyeeedi weè pié Asidiyeeediibe, kè Sisemmu pié Sisemmube,

32 Kè Semidaa pié Semidaabe, kè Efee pié Efeeibe.

33 Efee bire Sedofadi í mpeité initidabí képié initipobí máa. Nte i yètè: Mada nè Naa nè Okuda nè Midika nè Tidisaa.

34 Manansee kó tinaàmùnti nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisinùmmù nè sikòupísidè nè sikòusiyiekè (52700).

35 Kè Efadaimmu peité Sutedaa nè Bekee nè Taanni. Kè Sutedaa pié Sutedaabe, kè Bekee pié Bekeeibe, kè Taannii pié Taanniibe,

36 Kè Sutedaa yíe képeité Edanni kòo pié Edanniibe.

37 Efadaimmu kó tinaàmùnti nti memme kè bèe bè kàa nkè bè mbo sikòupísisitāati nè sikòupísidè nè sikòusinùmmù (32500). Sosefu bí kó tinaàmùnti nti memme.

38-39 Kè Bensamee peité Bedaa nè Asebeedi nè Ayidammu nè Sufammu nè Ufammu. Kè Bedaa pié Bedaabe, kè Asebeedi pié Asebeediibe, kè Ayidammu pié Ayidammuube, kè Sufammu pié Sufammuube, kè Ufammu pié Ufammuube.

40 Kè Bedaa yíe képeité Adidi nè Namanni. Kè Adidi pié Adidiibe, kè Namanni pié Namanniibe.

41 Bɛnsamɛɛ kó tinaàmùnti nti mɛmmɛ, kɛ bèɛ bè kàa nkɛ bè mbo sikɔupísínàà nè sikɔupísínùmmù nè sikɔusikuò (45600).

42-43 Danni kó kunaàmùnkù do bo kùmáà ndi, kuù do tú Suamiibe Suammuu kó ibí, kɛ bèɛ bè kàa nkɛ bè mbo sikɔupísísikuò nè sikɔupísínàà nè sikɔusinàà (64400).

44 Kɛ Aɛɛɛ peité Imuna nè Isefiì nè Bediya. Kɛ Imuna pié Imunaabe, kɛ Isifiì pié Isifiibe, kɛ Bediyaa pié Bediyaabe.

45 Kɛ Bediyaa yí kɛpeité Ebeɛ nè Madikiyɛɛdi. Kɛ Ebeɛ pié Ebeɛbe, kɛ Madikiyɛɛdi pié Madikiyɛɛdibe.

46 Kɛ Aɛɛɛ peité ðenitipobire kɛ ðɛ yu kɛ ðà: Sedaki.

47 Aɛɛɛ kó tinaàmùnti nti mɛmmɛ kɛ bèɛ bè kàa nkɛ bè mbo sikɔupísínùmmù nè sikɔupísitàāti nè sikɔusinàà (53400).

48-49 Kɛ Nɛfutadii peité Yaseyɛɛdi nè Kunni nè Yesɛɛ nè Sidɛmmu. Kɛ Yaseyɛɛdi pié Yaseyɛɛdiibe, kɛ Kunni pié Kunniibe, kɛ Yesɛɛ pié Yesɛɛbe, kɛ Sidɛmmu pié Sidɛmmuube.

50 Nɛfutadii kó tinaàmùnti nti mɛmmɛ kɛ bèɛ bè kàa nkɛ bè mbo sikɔupísínàà nè sikɔupísínùmmù nè sikɔusinàà (45400).

51 Isidayɛɛribe bɛmɔu kɛ bèɛ bè kàa nkɛ bè mbo sikɔupíkɔusikuò nè tɛkɔupítɛ nè sikɔusiyiekɛ nè sipísitàāti (601730).

Kuyie mbɛ nàkémɛ bè bo totímɛ ketenkɛ

52 Kɛ ti Yiɛ nKuyie nɔɔtɛ kɛbéinnɛ Mɔyiisi kɛ ðà:

53 Tiì naàmùnti nti di yóo totímɛ ketenkɛ kɛntũ mbɛ sũ kɛ ðò ndòmɛ.

54 Kɛ bèɛ kó kunaàmùnkù ðɛu bɛ kó ketenkɛ ndɛu, kɛ bèɛ kɔku kɛnni bɛ kɔkɛ nkɛnni, di bè toti bá wɛ o naàmùnkù màmɛ.

55 Di yóo tǎá tɛtɛ nwe kɛtoti ðɛ kó ketenkɛ, di níi yóo ðuò mbá wɛ o kó ketenkɛ dí kàa nɔo naàmùnkù miɛkɛ bɛnitibɛ kɛ bè màmɛ mɛ.

56 Tɛtɛ weɛ níi yóo bɛnkɛ di yóo ðuò nkùu naàmùnkù ðɛu ketenkɛ kɛ kɛ mmamɛ, kɛduò nkùu kɛnni kɛ kɛ mmamɛ.

Bɛ kàammɛ Defii kó kuwuò nkɔbɛ mɛðérímɛ

57 Kɛ bèɛ kaa nDefii kó kuwuò, nte bè do kù kàa nkɛ kù ndò ndòmɛ. Kɛ Kerisonni kó kunaàmùnkù ntũ Kerisonniibe, kɛ Keati kɔku ntũ Keatiibe, kɛ Mɛdadi kɔku ntũ Mɛdadiibe.

58 Defii kó tinaàmùnti tɛti do tú: Dibiniibe nè Ebedoniibe nè Madiibe nè Musiibe nè Kodeyiibe. Keati weɛ do peité Amudamu.

59 Kɛ Amudamuu puokɛ Defii boti kóo sapàa mmòu, kòo yètiri tu Yokebeti bè do peité wɛ Esibiti kòo ò peiténɛ Anɔɔ nè Mɔyiisi nè bɛ tǎũ Midiyammu.

60 Kɛ Anɔɔ peité Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Idamaa.

61 Nadabu nè Abiu kɛ bèɛ tũo nti Yiɛ nKuyie ntihúúnti nè muháá nsónítikɛ kɔmu kékú.

62 Kɛ bèɛ kaa mbɛnitidaabɛ kɛtúótɛ ibí ìi mǎkɛ otǎnkù òmáá kɛntɔ kɛ ðɛtinko kɛ bè mbo sikɔupísíðɛ nè sikɔupísitàāti (23000). Bɛ do í bè wɛnnɛnɛ Isidayɛɛribe sɔmbɛ kɛkaa, nke yɛ bè do í mǎkɛmɛ ketenkɛ Isidayɛɛribe miɛkɛ.

63 Mɔyiisi nè ikuò niùti Edeasaa kɛ bèɛ bè kàa Mɔabu biriku Suditɛɛ kó ntakɛ Sedikoo ɛi ìikɛ.

64 Mɔyiisi nè ikuò niùti Anɔɔ bè do kàa mbɛ Sinaii kó dikpáa miɛkɛ bɛ kóo mɔu tɛnkɛ do í kpaá.

65 Ti Yiè nKuyie nkuù do béi nke dò: Bəmou bè bo kú dikpáá miéke, kè bè mènke kú bá òmòù í nsùs mbá òmáá, kè dè í tú Yefundee biré Kadebu nè Nunki biré Sosuwee.

27

Benitipòbè dò nkénte dè

1 Sosefu biré Mananseé kó kunaàmùnkù kou mòù bè tu wè Makiidi, wèè do peité Kadaadi kòo me ntó peité Efee kè Efee peité Sedofadi kòo pié besapàmbè màà bèè yètè tu: Mada nè Nòà nè Okuda nè Midika nè Tidisaa.

2 Kè bèè kote kèyà Mòyiisi nè ikuó niùti Edeasaa nè Isidayeeriibe kó bekótìbè nè Isidayeeriibe bəmou metaummè tou borè, kè bè nàké ke dò:

3 Ti cice ku dikpáá miéke nke, ò me ndo í kòké Kodee kó kutònkù miéke bèè do yete ti Yiè nKuyie nkpeti. Ò ku omáá kó meyei nkó mukũũ mmu ò me nyí màke denitidabire.

4 Ti cice yètìrì bo kpánne o tebíi naàmùnkù miéke ò í màke mèè kpéi nhonitidòùà? Dí ti duó nti kó ketenkè ti cice tebíi kòke borè.

5 Kè Mòyiisii beé nKuyie,

6 Kè kùu ò tēñné ke dò:

7 Sedofadi kó besapàmbè naatimu duó mbe be kó ketenkè, be cice tebíi kòke borè, beé yó nte be cice kó ketenkè.

8 Kàa nàké Isidayeeriibe ke tú: Kòo niùti níi ku ke í màke denitidabire, kòò màke denitipobire deé yóó tieke o kperè.

9 Kòò me nyí màke denitipobire o tebíi tieke o kperè.

10 Kòò í màke o tebíi o cice kó sitebíi tieke o kperè.

11 Kòò cice me nyí màke o tebíi o naàmùnkù kou wèè ò tókèné wèè dè tieke. Isidayeeriibe kperè bè màke de kó ikuó yó nni nyi, ti Yiè nKuyie ndo me nnàké Mòyiisi.

Sosuwee còutémè Mòyiisi mutòmú

12 Kè ti Yiè nKuyie nsòté kénáké Mòyiisi ke dò: Deke ditàri Abadimmu ìnkè, ke wénté kèyà dihéi n duó ndi Isidayeeriibe.

13 Kàa di yà ke dèè a kũnti a yembè borè nde, a kóo kóti Anoo kòme.

14 Ke yé di do í yiemme ke tũnne n nuù Sinni kó dikpáá miéke. Isidayeeriibe do tùute dii m̀nni ké nni nkpannè, kè di ndò nke bè duó mmenie nkè bèè yà n cáámmè ke kpeñni, di me nyí mè d̀̀̀.

Kù do buò dikpànni kó menie mme bè do bo dii m̀nni Kadeesi Sinni kó dikpáá miéke.

15 Kè Mòyiisii nàké ti Yiè nKuyie nke dò:

16 Ti Yiè nKuyie nfó nwèè duó ndenennè demou mufòmму, tãátè oniti wèè yó mbaké a nìtìbè.

17 Oniti wèè yó mbè ni demou miéke, wèè níi yóò bè dènnè ké bè tanné, kè dèè yie nkè Isidayeeriibe bá ndò ntipièti tii kpa ocènti.

18 Kè ti Yiè Kuyie nnàké Mòyiisi ke dò: Túóté Nunki biré Sosuwee, n kó Muyaá mbonè wè, kóò nòò nsinuu.

19 Kòò benke ikuó niùti Edeasaa nè Isidayeeriibe bəmou kòo da còuté mutòmú.

20 Kàa ò yàtè a kó muwèrímu kè dèè yie nkè Isidayeeriibe bəmou nyíé nho kpeti.

²¹ Wenwe o mómmuo ò ní yó kate ikuú nùtì Edeasaa borè nde kòo m beé nnè ikuú nenti bè tu ti udimmu. Sosuwee o mómmuo nnè Isidayeeribe sòmbe bè ní yó ntù nweè kó dinùu. Kòò yí: Yènnè! Bèe yè. Kòò yí: Tannè! Bèe ta.

²² Kè Mòyiisii dàò ti Yiè nKuyie nhò nàkè ti kékatenè Sosuwee ikuú nùtì Edeasaa borè Isidayeeribe bəmou borè.

²³ Kóò nòò nsinòu, kóò duó mmutòmmú ti Yiè nKuyie ndo ò nàkè ke yè ndè ndómme.

28

Kuyie mbè nàkémè bè bo nkù feumè iwūš

DĒĒNNĪ: Bè bo nkù feu i yewe yemou

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Mòyiisi ke dò:

² Náké Isidayeeribe ke tú n yè nkè dè ní tùðke bè bo n fié dè iwūš kétuo bè ndake ke i nni nfié kétuo dipānni ndi dii kó kufōku n naati.

³ Bá dii yiè bè ní n féuté dipedabii dii mðke dibenni dimáa ke kpa kuyènkù. Bá dii yiè yèdéé.

⁴ Di ní n féuté dipedapānni dimáa dikūnweñni, didéri kuyuoku dihuri.

⁵ Kè dí di wènnénè muyuo nsààmù cidóò bètāati ké mu kōrenè mekōsààmè dítiri omáa nè dikéè kéante.

⁶ Di yó nyi nni nfeumu di do i nni nfeumè Sinaii tārì nè dimōnni ke tuò, dipānni ndi dii kó kufōku n naati.

⁷ Dikūnweñni kó dipedapānni ní yó nneínè menaà mme dítiri nè dikéè. Metaummè tou miéke nke di ní yó me nni ncóúmmè.

⁸ Di ní féuté dipedapānni teri kuyuoku dihuri, ke yíénè yepārè di baa do m pāa nyè dikūnweñni kó dipedapānni ñnkè, ke di nni ntuo, dipānni ndi dii kó kufōku n naati.

DĒENNĪ: Bè bo nfeu i teompùtè yiè

⁹ Teompùtè yiè di ní n féuté yepedabe yèdéé, yèè mðke dibenni dimáa dimáa ke kpa kuyènkù, kéyíénè muyuo nsààmù cidóò bèkuò, ke mù àntenè mekōsààmè, ke yíénè menaà.

¹⁰ Bá tètè ompùtè yiè di ní yó yíemu de kó iwūš di do n feu i yewe yemou i ñnkè nè de kó menaà.

TĀĀTI: Bè bo nfeu i otānkù yiè ketiri

¹¹ Otānkù yiè ketiri di ní n féuté yenaadakè yèdéé kétuo, nnè dipedaà dimáa nè yepedapàà yèyiekè yèè mðke dibenni dimáa dimáa ke kpa kuyènkù.

¹² Ke ní pānè bá fèè ãfè ñnkè muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò, ncidóò bèwèi bá dii naadaà ñnkè, cidóò bèkuò bá dii pedaa ñnkè.

¹³ Cidóò bètāati bètāati bá dii pedapānni ñnkè, kè dí dè tūo, yepārè nyè yèè kó kufōku n naati.

¹⁴ Menaà ndítiri bètāati bètāati bá dii naadaà ñnkè, dítiri bèdé bá dii pedaa ñnkè, dítiri omáa omáa nè dikéè bá dii pedapānni ñnkè. Bá wèè tānkù kó diyie ketiri di ní yó n fié ì wūš nyi nè de kó yepārè.

¹⁵ Di ní n féuté dibodaà dimáa meyei ncémmè kpéi, kémbúútí di n feu ì wūš ke tuò nyewe yemou nè de kó menaà di m pāa mmè.

NĀĀ: Bè bo nfeu i diyentébanni yiè

16 Dibenni tǎnkù ketiwè diyìè τεπίτè nè dinaanni di ní báá ndiyentébbanni kédéúkunnè mí ndi Yìè nKuyie n yètiri.

17 Diyìè τεπίτè nè dinummuri yìè ndi, dibanni yóó ketémè kè di ncáá mpéè wèè í κωρενή mutie mùù muuti κε δò yewe yèyiekè.

18 Dibanni ketírí dìi yìè di tíí nkésǎnte mí ndi Yìè nKuyie di báá pǐ mmutǔmmú mamù de yìè.

19 De yìè di níí n féúté i nwūš kétuo: Υενααδακè yèdéè, dipedaà òimáá yepedaà ònyèyiekè yèè mòke dibenni òimáá òimáá κε kpa kuyènkù.

20 Di níí pǎnè bá fèè òfè yuu ìnkè muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidóò bèwei bá dìi naadaà ìnkè, cidóò bèkuò bá dìi pedaa ìnkè,

21 cidóò bètǎati bètǎati bá dìi pedapànni ìnkè.

22 Kè di n féúté dibòdaà meyei ncǐémme kpéi, kè bè di dòò meyei ncǐémme kó ikuú.

23 Di níí yó n fié ìi wūš nyi kémbúúti di n feu i yewe yemou κε tuò.

24 Di yó mme nhò nke δò yewe yèyiekè, mudii mmu di níí yó m pǎ mù kétuo, mùù kó kufòku n naati. De kó dipànni cáànnè mu di n feu i yewe yemou κε tuò nnè de kó menaà.

25 Diyìè yiénni yìè di tíí nkésǎnte mí ndi Yìè nKuyie, di báá pǐ mmutǔmmú mamù de yìè.

NŪMMŪ: Bè bo nfeu i dididèibanni yìè

26 Dididèibanni yìè, di yó m pǎ dìi yìè tidipànti, de yìè di tíí nké n sǎnte, di báá pǐ mmutǔmmú mamù.

27 De yìè di n féúté yεnaadake yèdéè nè dipedaà nè yepedaà ònyèyiekè yèè mòke dibenni òimáá òimáá ké δè tuò, dipànni ndi dìi kó kufòku n naati.

28 Kè di waá mbá fèè òfè yuu ìnkè muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidóò bèwei bá dìi naadaà ìnkè, cidóò bèkuò bá dìi pedaa ìnkè.

29 Cidóò bètǎati bètǎati bá dìi pedapànni ìnkè.

30 Kè di kuòné dibòdaà kè bè di dòò meyei ncǐémme kó ikuú.

31 Di yó n fié ìi wūš nyi κε né mbúúti di ò n fié i nè tidiiti kó yepàrè. De kó iwūš yó ntú ìi kpa ònyi kuyènkù kéyíénè de kó menaà.

29

KUO: Bè bo nfeu i disànni kó dibanni yìè

1 Dibenni tǎnkù yiénwè kó diyìè ketiri di níí tíí nké n sǎnte de yìè, di báá pǐ mmutǔmmú mamù. Disànni kó dibanni ndi.

2 De yìè di n féúté dinaadaa nè dipedaà nè yepedaà ònyèyiekè yèè mòke dibenni òimáá òimáá κε kpa kuyènkù, ké δè tuò.

3 Di waá mbá fèè òfè kpéi muyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidóò bèwei dinaadaa ìnkè, cidóò bèkuò dipedaà ìnkè.

4 Cidóò bètǎati bètǎati bá dìi pedapànni ìnkè.

5 Kè di kuòné dibòdaà òimáá meyei ncǐémme kpéi, kè bè di dòò meyei ncǐémme kó ikuú.

6 De kó iwūš cáànnèmu di n feu i yewe yemou κε tuò nnè di m pǎà mmùù dìi nè de kó menaà. De kó dipànni níí yó ntú di tuò ndi ndi dìi kó kufòku n naati.

YIEKE: Bè bo nfeu i meyei nhütümú kó diyìè dieri

7 Dibenni tǎnkù yiénwè kó diyìè pínni yìè di níí tíí nkéboú dinùù ké n sǎnte. Di báá pǐ mmutǔmmú mamù.

⁸ De yiè di n féuté dinaadaà nè dipedaà nè yepedapàà nyèyiekè yèè mòke dibenni dimáà dimáà, ke kpa kuyènkù ké yè nni ntuo. Dipānni ndi dii kó kufšōku n naati.

⁹ Dí waá mmuyuo nsààmù mùù àntenè mekùò ncidóò bèwèi dinaadaà ìnkè, cidóò bèkuò dipedaà ìnkè,

¹⁰ cidóò bètāāti bètāāti bá dii pedapānni ìnkè,

¹¹ kékuonè dibōdaà dimáà meyei nhūtímù kpéi ké bè di daò de kó ikuò, ke nè mbúúti di n féuté di meyei nhūtímù kó diyie dièri nè di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó mudii nè de kó menaà.

NNI: Bè bo nfeu i titouti kó dibanni yiè

¹² Otānkù yienwè kó diyie tepítè nè dinummuri, di ní tí nké n sānte, di báá pī mmutšmmú mamù. Di yó mbaà mmí ndi Yiè nKuyie n kó dibanni ndi ke dō yewe yèyiekè.

¹³ Diyie ketiri ké n féuté yenaadakè tepítè nè yētāāti kétuo nnè yepedakè yèdèé nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù. Dipānni ndi dii kó kufšōku n naati.

¹⁴ Kè di waá mmuyuo mmùù àntenè mekùò ncidóò bèwèi, bá dii naadapānni ìnkè. Cidóò bèkuò bá dii pedàà ìnkè.

¹⁵ Cidóò bètāāti bètāāti bá dii pedapānni ìnkè.

¹⁶ Kè di kuonè dibōdaà dimáà meyei ncfémmè kpéi, kémbúúti di n feu i yewe yemou ke tuò nè de kó menaà.

¹⁷ Diyie dèri yiè di n féuté yenaadapàà ntepiítè nè yèdèé nè yepedakè nyèdèé nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù.

¹⁸ Dí nōōnnè tidiiti di 55 nōó nkè ti mmamè bá fèè òfè ìnkè, kéndōnnè di mōkemè de kó memantímè.

¹⁹ Dí kuonè dibōdaà meyei ncfémmè kpéi, kémbúúti di n feu i yewe yemou kétuo nnè de kó tidiiti nè menaà.

²⁰ Diyie tāānni yiè ké dí n féuté yenaadakè tepítè nè dimáà nè yepedakè yèdèé nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù.

²¹ Dí yiénè tidiiti nè de kó menaà, ké dè mmānnè yenaadakè nè yepedapàà ndè māmè, kéndōnnè di mōkemè de kó memantímè.

²² Dí di kuonè dibōdaà meyei ncfémmè kpéi kémbúúti di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²³ Diyie naanni yiè di n féuté yenaadakè tepítè nè yepedakè yèdèé, nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù.

²⁴ Kè dí waānnè tidiiti nè menaà ké dè mmānnè iwūō mamè, kéndōnnè di mōkemè de kó memantímè.

²⁵ Kè dí kuō dibōdaà meyei ncfémmè kpéi, kémbúúti di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²⁶ Diyie nummuri yiè dí n féuté yenaadakè yèwèi, yepedakè yèdèé nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù.

²⁷ Kè dí yiénè tidiiti nè menaà ké dè mmanè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè māmè, kéndōnnè di mōkemè de kó memantímè.

²⁸ Kè di kuonè dibōdaà meyei ncfémmè kpéi, kémbúúti di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

²⁹ Diyie kuōnni yiè ké dí n féuté yenaadakè yèni, yepedakè yèdèé nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè mòke dibenni dimáà dimáà ke kpa kuyènkù,

³⁰ ké yiénè tidiiti nè menaà ké dè mmānnè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè māmè, kéndōnnè di mōkemè de kó memantímè.

31 Kè dí kuò dibòdaà meyei ncíémme kpréi, kémbúúfí di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

32 Diyie yiénni yiè kè dí n feuté yenaadakè yèyiekè, yepedakè yèdéè nè yepedapàà ntepiítè nè yènàà yèè màke dibenni dimáà dimáà ke kra kuyènkù.

33 Kè dí yiénè tidiiti nè menaà kè de mmannè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà ndè màmé, kéndònnè di màkemè de kó memantímè.

34 Kè dí kuò dibòdaà dimáà meyei ncíémme kpréi, kémbúúfí di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

35 Diyie nínni yó ntú dibanni denni dii yiè ndi di bá mpí mmutómmú mamù de kó diyie.

36 De yiè dí n féuté dinaadaà dimáà, yepedapàà nyèyiekè yèè màke dibenni dimáà dimáà kétuo, dipänni ndi dii kó kufòku n naati.

37 Kè dí yiénè tidiiti nè menaà kè de mmanè dinaadaà nè yepedakè nè yepedapàà ndè màmé, kéndònnè di màkemè de kó memantímè.

38 Dí kuò dibòdaà dimáà meyei ncíémme kpréi, kémbúúfí di n feu i yewe yemou ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà.

39 Kè de kó dimònni ní tùòke di yóó i nni nfíé kémbúúfí di n feu i di n cànnenè yèè nò kpréi nè di n feu i nè diwèi nè di n feu i ke tuò nnè de kó tidiiti nè de kó menaà nnè di n feu i metaummè kpréi.

30

1 Kè Mòyisii náké Isidayeeri be ti Yiè nKuyie nhò nàké tì timou.

Ikuó ìi tukúnè a bo cannemè Kuyie ndinùù

2 Memme kè Mòyisii béinnè Isidayeeri be botí kó bekótìbè ké bè nàké ke dò: Ntenè ti Yiè nKuyie mbéi ntì.

3 Kù tu kòo mòu kù cànnenè dinùù ke pàrikè ke yu ku yètiri ke yè nhò yóó kù dòò mè, ò báá yóu ò bo mè dòò mè. Ò dò nké mè dòòmu memou.

4 Kè dè dò nhosapàà mmòu kraá ã nè o cice ke cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùù ke yè nhò yóó kù dòò mè,

5 kòo cice kèè ò cànnenèmè ti Yiè nKuyie ndinùù ke pàrikè. Kòo cice í ò nàké timati ò dò nké mè dòòmu memou ò yè nhò yóó dòò mè.

6 Kè dè me ndò nho cice ti kèè dii yiè kòò ti yete, ò ténke báá dòò ò kù cànnenè dinùù ke pàrikè ke yè nhò yóó dòò mè, ti Yiè nKuyie nyóó ò cíémmu ke yé o cice weè yetemè.

7 Kè dè me ndò nhosapàà mmòu yenke, kòo nùù ò fiténè kòò cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùù ke pàrikè ke yunè ku yètiri,

8 kòo dàu ti kèè dii yiè ke í béi ntimati, de kó dinùù kraá cammumu, kòò dò nkédòò ò pàrikè ke yè nhò yóó dòò mè.

9 Kè dè me ndò nho dàu ti kèè dii yiè kòò ti yete, o nùù do ò fiténè kòò kù cànnenè dinùù képarikè ke yè nhò yóó dòò mè, de kó dinùù ténke í yóó nhò pí, ti Yiè nKuyie nhò cíémmu.

10 Kè dè me ntu okúpokù nwe yoo weè yenke kòo dàu ò yete, kòò cànnenè ti Yiè nKuyie ndinùù ò dò nké di dòòmu.

11 Kè dè me ntú o dàu cíètè nte ò cànnenèmè dinùù ti Yiè nKuyie nke pàrikè,

12 kòo dàu ti kèè ke í ò béinnè timati ò me nyí yete ò dò nkédòòmu ò kù cànnenè dii nùù nè ò pàrikè ke yè nhò yóó dòò tì, bá kè ti tu tì.

13 Kè dè mɛ ndò nɔ dɔ̀u tì kèè d̀i yìè kòò tì yete ke pàa nde kó dinùù nè ò pàrikè ke yē nhò yóò dɔ̀ò mè, mè pàamu kè ti Yiè nKuyie nhò c̀fè.

14 Onitipòkù cànnenè yèè nò Kuyie nyemau nè ò pàrikè ke béi nke yē nhò yóò f̀éù mmèè botì omáà, o dɔ̀u bo na ke tì pàa.

15 Kè dè mɛ ndò nɔ dɔ̀u tì kèè ke c̀fèké ke í ò béinnè t̀imatì, kè dè wenté ò yiemmu ò cànnenè tì ti Yiè nKuyie nyèè nò yemau, nè ò pàrikè ke béi nti timau, ke ỳé ò tì kèè d̀i yìè ò í ò nàkémè t̀imatì.

16 Kòo dɔ̀u mɛ nyóu kè dè wenté kòò né ti pàa, weè yóò tɔ o pokù kó mɛcaàrimè kó tiyeti.

17 Ikuú ti Yiè nKuyie nduò nỳinyi M̀oyiisi dèè tukúnè onitipòkù wèè yenke nè osapàà nwèè kpaá à o cice c̀fètè.

31

Bè dokénèmè Mandiyāabe

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi ke dò:

2 Dokénè Mandiyāabe képeite bè d̀òò mèè yei nyIsidayeeribe. Kàa dèè a k̀unti a yembè borè nde.

3 M̀emɛmɛ kè M̀oyiisii náké Isidayeeribe ke dò: Bè mabèè báátì di mièke kékote kèdo Mandiyāabe mudòò képeite ti Yiè nKuyie nkó dipèi.

4 Di t̀aátè Isidayeeribe wuò mmièke bá kù benitibè tekoupiítè píítè (1000) kè bèè kote mudòò.

5-6 Kè bèè deite Isidayeeribe wuò mmièke bá kù tekoupiítè píítè kè bèè wènnè bemau behāāpòmbè tekoupiítè nè sikoupsidé (12000) kè M̀oyiisi duò nkè bèè kote mudòò kòo bè neinnè Edeasaa bire Pinasi ikuú niùtì, kòo ntɔ ikuú nenti nè sikpàriheú.

7 Kè bèè do Mandiyāabe mudòò ti Yiè nKuyie ndo tì náké M̀oyiisi ke yē ndè ndòmmè, kékua benitidaabè bemau,

8 kékuanè Mandiyāabe kó bekpaàtibè benùmmù, Efii nè Dekemmu nè Tisuu nè Uuri nè Debaa ke féúténè Beo bire Badammu,

9 kèp̀immù be pobè nè be bí kékònnè, kèp̀immù be wūš imau kéheí be kperè demau,

10 kécóu mbe ekè nè be āāp̀onkarè,

11 kèéinè be kperè bè yà dè demau nè benitibè nè iwūš,

12 kè dè toni demau be āāp̀onkari M̀oyiisi nè Edeasaa ikuú niùtì nè Isidayeeribe sɔmbe borè M̀aabu biriku, kukó nSuditèè borè Sedikoo èi ùkè.

13 M̀oyiisi nè ikuú niùtì Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekotibaabè kè bèè íté kéyeroo be āāp̀onkari ke bo bè co.

14 Kè M̀oyiisi mièke pèike behāāpòmbè iwēi yembè bèè ni behāāpòmbè tekoupiítè píítè nè tekòutè kòutè bèè k̀untinì mudòò.

15 Kòo bè beke ke dò: Dè d̀omme kè di yóu benitipòbè ke í bè kùò?

16 Di yému ke dò mbeè nitipòbè do t̀unne Badammu kó itié nkénte kè Isidayeeribe caarè ti Yiè nKuyie mmedie mPèo t̀ari kénte kè kuu bè poté.

17 Kuonè di mmònni initidabí imau nè benitipòbè bemau bèè yenke.

18 Di yóu isap̀umbí ù mu nyi ỳé onitidòu kèpuoke.

19 D̀indi bèè kó dimàà kùò onitì yoo di kàákè ocù, di nciènnè dihāāp̀onkari ke d̀ò yewe yèyiekè, kè bè di d̀ò m̀ewénkumè kó ikuú diyìè ditāānni nè diyìènni, d̀indi nè di p̀ir̀m̀ú bè.

²⁰ Kè di múnkεε wénkúnne di yààti nè di nenti tikònti kpeti nè tibòciti kpeti nè ideí kpeti.

²¹ Menème kè ikuò niùti Edeasaa náké behāāpòmbè iwēī yembè bèè do kòte mudoò ke dà: Ntenè ti Yiè nKuyie ndo náké ìi kuò Mòyiisi:

²² Mesoo nnè timáti péfíti nè disoo wūò nè timáti nè meberime nè dibierimínni,

²³ dèè kó dimàà í yóó cóúté di dè pūīné muháá nkè dèe wenke. Dèè yóó cóúté di de mpòtè mēwénkùmè kó menie mmáa.

²⁴ Diyìè yiènni yiè kè di óú di yààti kéwenke, de mōnni di bo na kékò ndi báté dè.

Bè ní bo toti mēè botí bè éí dè

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà:

²⁶ F5 nnè Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekótibè dí kaa mbè pīīmúnní bèè nitibè nè ìi wūò,

²⁷ kaa dè toté mèdémè, bèè kòte mudoò kè bè nte dikéè dimáa, kè betòbè bèè do kpaá kè bè nte díteri.

²⁸ Kaa deite bèè kòte mudoò be kperi mieke oniti òmáa benitibè sikousinùmmù (500) mieke kóò cànné n kpéí, ke me nyí inààke nè sāmmarímú nè ipe nè sibóó.

²⁹ Kè di dè duò nyíkuò niùti Edeasaa, dè tu mí ndi Yiè nKuyie n kperε nde.

³⁰ Isidayeeribe sòmbè bèè do kpaá be kó dikéè mieke, á deite benitibè sipísinùmmù mieke òmáa, ke me nyí inààke nè sāmmarímú nè ipe nè sibóó, kaa dè duò nDefiibe bèè pí n cētè mutōmmú.

³¹ Mòyiisi nè Edeasaa ikuò niùti kè bèe dàò ti Yiè nKuyie nnáké ti Mòyiisi.

³² Bèè kòte mudoò bè éí dèè kó dimàa mieke dèè kpaá kè dè mbo sikòupíkousikuò nè sikòupísisyiekè nè sikòupísinùmmù (675000) ipe nè sibóó.

³³ Inààke sikòupísisyiekè nè sikòupísidé (72000).

³⁴ Sāmmarímú sikòupísisikuò nè tekòupíítè (61000).

³⁵ Isapùmbi ìi mu nyí duónè onitidòu kè ìi mbo sikòupísisitāāti nè sikòupísidé (32000).

³⁶ Bè duò ndii kée bèè kòte mudoò ipe nè sibóó kè dè mbo sikòupíkousitāāti nè sikòupísisitāāti nè sikòupísisyiekè nè sikòu sinùmmù (337500).

³⁷ Kè bèe deite de mieke sikòusikuò nè sipísisyiekè nè dènùmmù (675) be Yiè nKuyie nkpéí.

³⁸ Inààke sikòupísisitāāti nè sikòupísisikuò (36000) kè bèe deite sipísisyiekè nè ìdèi be Yiè nKuyie nkpéí.

³⁹ Sāmmarímú sikòupísisitāāti nè sikòusinùmmù (30500) kè bèe deite sipísisikuò nè dèmáa be Yiè nKuyie nkpéí.

⁴⁰ Benitibè tekòupííítè nè sikòupísisikuò (16000) kè bèe deite sipísisitāāti nè bèdébè be Yiè nKuyie nkpéí.

⁴¹ Kè Mòyiisii duò nyíkuò niùti Edeasaa dèè tu ti Yiè nKuyie nkpere o Yiè nKuyie nhò náké ke yē ndè ndòmmè.

⁴²⁻⁴³ Dikéè tēri dii kpaá Isidayeeribe kpéí kè di mmānnè bèè do kòte mudoò be kperi mamè, ipe nè sibóó sikòupíkousitāāti nè sikòupísisitāāti nè sikòupísisyiekè nè sikòu sinùmmù (337500).

⁴⁴ Inààke sikòupísisitāāti nè sikòupísisikuò (36000).

⁴⁵ Sāmmarímú sikòupísisitāāti nè sikòusinùmmù (30500).

⁴⁶ Benitibè tekòupííítè nè sikòupísisikuò (16000).

47 Kè Mòyiisii deite benitibè sipísìnùmmù miéke òmáá òmáá, iwūš memme, kéduš nDefiibe bèè pī Kuyie ncfētè tōmmù ti Yiè nKuyie ndo ti nàké ke yē ndè ndōmmè.

Bè pā yèè pāè Kuyie

48 Bèè do ni mudoò ke baké behāāpòmbè tekoupiítè píítè, tekòutè kòutè kè bèè kote kényà Mòyiisi kóò nàké ke dò:

49 Ti kàa mbèhāāpòmbè ti baké bè ke sò nhòmàù í kpa bá òmáá.

50 Deè te kè ti tóní ti Yiè nKuyie nyepārè ke bo mōō ti yei ncfémmè, mesōō nkó tisāti ti eí ti ti ti ntóní, yetootòre nè sineí nè mefimme, nè demámánnè nè deè ò ncáátí mefimme.

51 Mòyiisi nè ikuš nùtì Edeasaa kè bèè cuš mesōō nkó tisāti bè tóní ti.

52 Behāāpòmbè bèè baké yetfirè bè do duš ntii nenti kó kucéékù do bo cidóò tekòutè nè sipisiyiekè (170).

53 Kè behāāpòmbè sámpòbè bie tieke bá wè ò eí dè.

54 Mòyiisi nè Edeasaa kè bèè tanné mesōō nkó tinenti behāāpòmbè bèè baké yetfirè tekoupiítè píítè nè tekòutè kòutè bè duš nti metaummè tou, kè dè bo yie nkè ti Yiè nKuyie mbáá yē nyIsidayeeribe kféi.

32

Bè dušmmè Dubenni nè Kadi naàmùnti kòbe ketenkè

1 Dubenni nè Kadi be naàmùnkù kòbe do mōke iwūš nyi kè ì sū mediè nkè bèè yà Yasèe eì nè Kadaadi kperi ye tenké bo yiénnè iwūš kó mucēmmu.

2 Menñme bèè kòtemè kényà Mòyiisi nè Edeasaa nè Isidayeeribe kó bekótibè ke bè nàké ke dò:

3-4 Ti Yiè nKuyie nduš ntínti Isidayeeribe kè ti fiètè yèè ekè yè yiénnè iwūš kó mucēmmu mmu, tínti a kó betōmbè ti me ntu iwūš kó becēmbè mbe, de kó yehèké tu: Atadoti, Dibonni, Yasèe nè Nímuda, Esibonni nè Edeyade nè Sebammu nè Nebo nè Beonni.

5 Kè bèè deè ke dò: Mòyiisi, kàa bo yie nha ti duš nde kó ketenkè, di báá ti sée kukó nSuditēē yáá.

6 Kè Mòyiisi bèè tēñné ke dò: Di tú ba? Di tebiì bo nkòri mudoò kè di né nkpaá diennaá?

7 Dè yīme kè di dó kényárikùnne Isidayeeribe kònti bè bo tamè dihei ti Yiè nKuyie mbè duš ndi.

8 Ti bo diì mōnni Kadeesi-Bannea, kè n tō ndi cicebè kè bè bo paaté Kannahāā eì kè bèè me ndoò.

9 M bèè tō mmemme kè bèè kote Esikōodi biriku kényà dihei kēwēteni kényárikùnne Isidayeeribe kònti bè bo tamè dihei ti Yiè nKuyie mbè duš ndi.

10 Memme kè ti Yiè nKuyie mmiekee peike kè kuu parikè ke dò:

11 Benitibè bèè kó dimáá yènní Esibiti, kētúóté bèè mōke yebie nsipísidé kēndeètinko òmòù naacētè báá ta dihei n do yē n yóó duš ndi be yembè Abrahámmu nè Isaki nè Sakòbu, ke yé bè í yiemme ke n tūnne sei.

12 Kè dè í tú Yefundee Kadebu Kenasi naàmùnkù kou nè Nunni birè Sosuwee, bèè máá di tati, ke yé beè yiemme ke n tūnne sei.

13 Memme ti Yiè nKuyie mmiekee peikemè Isidayeeribe kè kuu duš nkè bèè nháá ndikpáá miéke ke kēmmúnè de kó kutōnkù kòbe bèè do dòò kù í dó dè bè bo kúmè kédeè.

14 Βεσααριβὲ κό kubotí díndi, dè yíme kè di dó késəoté di yeμβὲ tōmmú ke tikii ti Yiè nKuyie mmieke kó muháá nyIsidayeεribe Inkè?

15 Kè di bùtinné di Yiè nKuyie nkù bo yóu kè di nkpaá dikpàá dii mmieke kémmənte, kè díi né nte kè Isidayeεribe beməuu feti.

16 Kè de kó benitibè tóonkoo Məyiisi borè kóò nàké ke dò: Ti dó kédəò ti wūš kó dibaakèri ndi kémaá yehekè kè ti bí nhā.

17 Ti mómməmbə kè ti túóté ti kparinenti kéniié fenafe iikè, kékəte kétanné ti tebií de kó yehekè, ti bí sámpói ii yó mbo die nyehékè ti yóó maá yè kéfii nyiduotí kénəorinè de kó ketenkè kəbe.

18 Kè Isidayeεribe beməu í kəri bá wè o tenké ti í wētini.

19 Kè di ti duó ndie nti kó ketenkè ti ténke í yó nwanti dí ti duó nketekè Suditē kó nyáa teri, ke yé ti kəke bomè die ndiyáa diyie yieni kèé bíékè kperi.

20 Kè Məyiisi dò: Kè di pí ndi béi ndii nùu, kè di túóté di kparinenti ke doké ti Yiè nKuyie nyē ndè ndəmmè.

21 Kè di báatí ke sénté Suditē di Yiè nKuyie nyē ndè ndəmmè ke baanè kù bo duómmè kè bēe na be dootitəbè kè bē bēti.

22 Kè ti Yiè nKuyie mbè duó ndii mənni be tenké, de mənni di bo na kéwētení di tenké, Isidayeεribe báa di sei ndi Yiè nKuyie mme nténke báa di sei.

23 Kè di me nyí dòò memme di yeténè ti Yiè nKuyie nku, de mənni di nyé ke dò ndi yei mbo di pí.

24 Maánè tūnké yehekè kétanné di bí sámpói, kédəò di wūš kó yebaakuyè, di né báa yè ndi béi ndii nùu.

25 Kadi naàmunkù nè Dubenni naàmunkù kəbe kè bēe náké Məyiisi ke dò: A kó betəmbè tinti ti yóó dəəmu fš nti yiè nha ti nàké ti.

26 Ti bí nè ti pobè nè ti pe nè ti wūš dè yó mbo die nde Kadaadi ekè mieke.

27 A kó betəmbè tinti bēé báatí tikparinenti ti kərimu kè ti Yiè nKuyie nyóó ti niité kè tí bē dokénè a yè ndè ndəmmè.

28 Memme kè Məyiisii náké ikuó niuti Edeasaa nè Nunki bire Sosuwee nè Isidayeεribe kó bekótibè de kó benitibè kpéi nke dò:

29 Kè Kadi naàmunkù kəbe nè Dubenni kəku kəbe bēé baati tikparinenti kè bē di neinè késénté kukó nkè di Yiè nKuyie ndi niité kè di doké, kè di tieke dii mənni di ekè, dí bē duó nKadaadi tenké kè bēe tieke.

30 Kè bē me nyí báatí ke di neinè Kannahā kó ketenkè mieke nke di yóó bē duómmè ketenkè di kəke mieke.

31 Kadi naàmunkù kəbe nè Dubenni naàmunkù kəbe kè bē dò: Ti Yiè nKuyie nnáké tí tinti a kó betəmbè ti yóó tí dəəmu.

32 Ti yóó báatímu ti Yiè nKuyie nyē ndè ndəmmè kékəte Kannahā, ti né dó tí tu, a tí duó nti kó ketenkè Suditē kó nyáa dii ndi.

33 Memme kè Məyiisi duó nKadaadi naàmunkù kəbe nè Dubenni naàmunkù kəbe nè Sosəfu bire Mananse botí kəbe dikéè, Aməriibe kpàati Sionni kó dikpàatiyuu nè Basāa kəbe kóo kpàati Ōku kperi nè yehekè yèè bo be tenké mánku nè yehekè yèè dè tókè.

34 Memme kè Kadi naàmunkù kəbe maá Dibonni nè Atadoti nè Adowee,

35 nè Atadoti-Sofanni Yasəe nè Yoboa

36 nè Beti-Nimuda nè Beti-Adannii ke yè fii nyiduotí, kémaánè be wūš kó yetuo.

37 Kè Dubenni naàmùnkù kòbèe wēte kémaá Esibonni Edeyade nè Kidiyataimmu

38 nè Nebo nè Baadi-Neoo nè Sibema ké yè cètèe yeyètè.

39 Mèmmè kè Manasee bire Makiidi naàmùnkù kòbèe do Kadaadi èi kèbeti Amòniibe bèè do dè bo.

40 Kè Mòyiisi bè duó nde kó dihèi kè bèe kari.

41 Kè Manasee bire terè bè tu dè Yaii kó kunaàmùnkù kòbèe túóté Amòriibe ekè depaà nkpeye ké yè yu ke dà: Yaii ekési.

42 Kè Nòbaa kòbèe do Kenati nè yehekè yèè ò tòkèné ké yè yu o mómmuò nho kó diyètiri ke dà Nòba.

33

Isidayeeribe yè Esibiti kénkatimè ke sòti kètuòkenè kukó nSuditèè

1 Nte Isidayeeribe do yeti Esibiti kédóótémè be ãpòntĩrè dò ndòmmè, Mòyiisi nè Anao kè bè mbè ni kè bèe kété kényè yèè bòrè.

2 Kè Ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi kòo nwaū bè kàti dè ke sòti, nte ò do dè wāū mèè botí:

3 Dibenni tánkù ketiwè do nwe diyèe tepítè nè dinummuri bè baámmè diyentebanni, kè dèe wenté kè Isidayeeribe ité Dammusesi èi kénkéri ke yeti kè Esibiti tenké kòbe bè wùó nkè bè kéri.

4 De mònni kè Esibiti kòbe kūrì becíribè, bèè tu Mpo ti Yiè nKuyie ndo potè bè ke bo benke Esibiti kòbe kù kpeñnìnèmè be kó yebòkè.

5 Kè Isidayeeribe ité Dammusesi kékòte kébáté Sukòti,

6 kéíté Sukòti kékòte kébáté Etammu èi tedòntè kó dikpàà mànkù.

7 Bè ité Etammu èi ndi tedòntè kó dikpàà mànkù kékònté kèwētèni Pi-Aidoti, Baadi-Sefṣṣ ìikè, kébáté kénwetí Mikidòdi.

8 Bè ité Mikidòdi nwe kèsénté dàméèri tipènti kou, kéta dikpàà tedòntè kperi, kèmmòke mucèmmu yewe yètàati Etammu kó dikpàà tedòntè kperi mièke, kékòte kébáté bè tu dè Mada.

9 Bè ité Maara nwe kètuòke Edimmu sibií do borè tepítè nè sidési nè depuonne sipísiyiekè, kébáté deborè.

10 Bè ité deñde kébáté tipènti kóo dàméèri pèémmè,

11 kéíté tipènti kóo dàméèri pèémmè kébáté Sinni kpàà mièke,

12 kéíté Sinni kpàà tedòntè kperi kébáté Dofikaa,

13 kéíté Dofikaa kébáté Aduusi,

14 kéíté Aduusi kébáté Defidimmu ke í mpètè deborè menie nke yà.

15 Bè ité Defidimmu nwe kébáté Sinaii kó dikpàà tedòntè kperi mièke.

16 Bè ité deñde kébáté Kibodoti-Ataafa

17 kéíté Kibodoti-Ataafa kébáté Asedoti,

18 kéíté Asedoti kébáté Ditima,

19 kéíté Ditima kébáté Dimoo Pedesi,

20 kéíté Dimoo Pedesi kébáté Dibuna,

21 kéíté Dibuna kébáté Disaa,

22 kéíté Disaa kébáté Keedata.

23 Bè ité Keedata nwe kébáté Sefeedi tãri.

24 Sefeedi tãri ndi bè itémè kébáté Adada,

25 kéíté Adada kébáté Makidoti,

26 kéíté Makidoti kékòte kébáté Taati,

27 kéíté Taati kébáté Tedaq,

28 kéíté Tedaq kébáté Mitika,

29 kéíté Mitika kékòte kébáté Asimona,

- 30 kéíté dende kékote kébáté Masedoti,
 31 kéíté Masedoti kébáté Bendee-Yakanni,
 32 kéíté Bendee-Yakanni kébáté Jdi-Kidikaadi,
 33 kéíté Jdi-Kidikaadi kébáté Yotibata,
 34 kéíté Yotibata kébáté Abudonna,
 35 Bè ité deñde kébáté Esiyonni-Kebeε,
 36 kéíté Esiyonni-Kebeε kébáté Sinni kpáà tedonté kperi bè tu dè Kadεesi.
 37 Bè ité Kadεesi nwe kékote kébáté Jdi tãri Edõmmu tenkè mànku.
 38 Deñde ti Yiè nKuyie nduõmmè kè ikuó nùtì Anõ deke Jdi tãri ìnkè, ò de nku, ke sò ndè màke yebie nsipísìnàà nè bè yèmè Esibiti, dibenni tànkù nummuwè do nwe diyìè ketiri.
 39 Dende Jdi tãri ìnkè ò kumè, ke nyóó kú ke màke yebie ntekòutè nè sipísidè nè yètããti.
 40 De kó difõnkúò ndi Kannahãã kòbe kóo kpààti Adadi Nεkefu εi kou kèèmè Isidayεεribe kérõomè.
 41 Kè Isidayεεribe ité Jdi tãri ìnkè kékote kébáté Sadimõna,
 42 kéíté Sadimõna kékote kébáté Punõ,
 43 kéíté Punõ kékote kébáté Obodi,
 44 kéíté Obodi kébáté Iyee-Abadimmu, Mõabu tenkè mànku,
 45 kéíté Iye-Abadimmu kébáté Dibonni-Kadi,
 46 kéíté Dibonni-Kadi kébáté Adimõnni-Dibadataimmu,
 47 kéíté Adimõnni-Dibadataimmu kébáté Abadimmu tãri ìnkè kénwetí Nebo εì.
 48 Bè ité Abadimmu tãrè nye kébáté Mõabu tenkè kó kubiriku, kukó nSuditεε také, kénwetí Sedikoo.
 49 Bè do bàtè kénhérinè kukó nSuditεε nwe kétúóté Beti-Yesimoti kénto kétuakènè Abεedi-Sitimmu εi Mõabu biriku.

Isidayεεribe dò nkétotí mèè botí ketenkè

- 50 Dende Mõabu biriku Suditεε kó ntaké Sedikoo ìkè ti Yiè nKuyie mbéinnèmè Mõyiisi ke dò:
 51 Náké Isidayεεribe ke tú n yē nké di sènté Suditεε ke ta Kannahãã tenkè,
 52 dí beti de kó ketenkè kòbe bεmõu, kεmpuò mbe tenkaanii yetãrè kpesi kébókè timátì kpesi, kεpuò mbe wũõtãrè kεcãke be tãrè,
 53 kétéie dihei kεmbo. N di ndi duõmmu kè di dò nké ndi te.
 54 Di yóó tãũ tété nwe kétotí di tenkè di naàmùntì dò ndõmmè, kè kùù naàmùnkù sũ ku kó ketenkè ndeu, kè kùù kεñni ku kòke nkεñni, kè di tãũ tété kè kùù naàmùnkù do dè, ku kó ketenkè ke ntú. Di yó ntú ndi wuò ndõmmè mme kétotí di tenkè.
 55 Kè di me nyí bèti Kannahãã kòbe bεmõu, kè di yóu bεmabè beε yó ndo ntipoti kénkũ di nuu, kéndò nyinaacεmpãàti ìi cùókè sikãũ ke kũù di píti ke di éutè dihei di bo dii mieke.
 56 De m̀nni n do na mbè d̀d̀mè kè n né mè d̀d̀ dí mbe.

34

Kannahãã tenkè mànke

- 1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mõyiisi ke dò:
 2 Náké Isidayεεribe ke tú n yē nké di tũðke dii m̀nni Kannahãã tenkè n di duó nkè kè di bo tieke, nte di tenkè mànke yóó díte dè.

3 Kubakù cànku bíékè di tenkè kó kumàнку yóó díté tedòntè kó dikpáà Sinni nwe kèmpékénè Edòmmu kó kutempè. Kè diyìè yìèní kèè bíékè kó kumàнкуú díté mukókúú nkóo dààméèrì.

4 Kù yóó fité kubakù cànku bíékè nke kékónté kèdeke inaá nkó ditennì kèyènnè Sinni, Kadèesi-Bannèa kubakù cànku kètuòke Asaa-Adaa nè Asimoo,

5 kékóte kédíté Esibiti kó kukó kèntò kètuòkenè dààméèrì Meditedandee.

6 Kè diyìè taà kèè bíékè kó kumàнку ntú Meditedandee kóo dààméèrì.

7 Kè kubakù yóú bíékè kó kumàнкуú díté Meditedandee kóo dààméèrì kèntò kètuòkenè Ɔdi kó ditàri,

8 kèíté Ɔdi kó ditàri kèyè Debo-Amati kèntò kètuòkenè Sedati,

9 kèpèèté kètuòkenè Sifunoo, kèpèèté kékóte Asaa-Ananni di kó kutemmàнку kubakù yóú kòku yó nde kááké.

10 Diyìè yìèní kèè bíékè kó kumàнку kunku di kù yènnè Asaa-Enanni kèntò kètuòkenè Sefammu.

11 Kè kùu íté Sefammu kèyènnè Dibuda Ainni diyìè yìèní kèè bíékè kèntò kètuòkenè ditennì yúnnímè Sennesadeti kóo dààméèrì diyìè yìèní kèè bíékè.

12 De kó kumàнку yó mme ndò kètuòkenè Suditèè, kécáátínè mukókúú nkóo dààméèrì. Di kó ketenkè kó kumàнку yó nde nkááké.

13 Mèmmè kè Mòyiisi náké Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nhò nàké ti ke dà: Nte ti Yiè nKuyie ndi duò nkèè tenkè díndi iwuò nyiwei nè dikéè kè di taà tété ké kè totí.

14-15 Kè Dubenni kó kuwuò nkòbe nè be cèí nè Kadi kó kuwuò nkòbe nè be cèí kèyíénè Manansee kó kuwuò ndikéè, bembe còutému be kó ketenkè kukó nSuditèè yáá diyìè yìèní kèè bíékè Sedikoo ìkè.

Bèè totí ketenkè be yètè

16 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dà:

17 Nte benitibè bèè yóó di totí di tenkè be yètè: Edeasaa ikuó niùti kèyíénè Nunni bire Sosuwee.

18 Dí dèite bá kùu wuò mmieke wèè tu okóti kòo di teennè ketenkè kó mutotímù.

19 Nte de kó benitibè yètè:

Sudaa kó kuwuò Yefundee bire Kadebu,

20 Simmèòò kó kuwuò, Ammiudi bire Semmuyeedi.

21 Bensamee kó kuwuò, Kisinoo bire Edidadi.

22 Danni bí kó kuwuò, Yokidi bire Bukii.

23 Sosèfu bire Manansee kó kuwuò, Efodi bire Anniyeedi.

24 Sosèfu bire terè Efadaimmu kó kuwuò, Sifutáá bire Kemmuyeedi.

25 Sabunoo kó kuwuò, Padunaki bire Edisafáa.

26 Isakaa kó kuwuò Asáá bire Pedayeedi,

27 Asee kó kuwuò Sodomii bire Aiudi.

28 Nefutadii kó kuwuò, Ammiudi bire Pedayeedi.

29 Bèmmè ti Yiè nKuyie ntáátémè kè bè bo totí Kannaháá kó ketenkè.

35

Defii bí kó yehékè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Mòyiisi Mòabu kó kubiriki mieke Suditèè také, Sedikoo ìkè ke dà:

2 Náké Isidayeeribe kè bèè duò nDefiibe ketenkè be kòke mieke nè bè yóó ncèmmù dè be wūš.

³ Kè bè mbo de kó yehèkè mièke ke cēm̀m̀m̀u be wũõ ye tenkè.

⁴ Ketenkè kèè fitè de kó yehèkè bè yó ncēm̀m̀m̀u kenke be wũõ, kétúóté dihei kó kuduotí borè, di kè bennè kè kè m̀bo métiri sikousinùmm̀u (500).

⁵ Kè dí túóté kuduotí borè dikpáà diyè yìèní kèè bíékè kè kè m̀bo métiri tekoupiítè (1000), kébennè kubakù you bíékè kè kè m̀bo métiri tekoupiítè (1000), kébennè diyè taà kèè bíékè kè kè m̀bo métiri tekoupiítè (1000), kébennè kubakù you bíékè kè kè m̀bo métiri tekoupiítè (1000). Kè dihei nsoké de cuokè. Bè yó mm̀ake kèè tenkè nke be èi fitímè.

⁶ Dí duó nDefiibe yehèkè yèkuà dis̀ri kpeye, kè dè kpeténè òm̀ou kòò kùò onitì wèè coké kèsari de kó yehèkè mièke, kèyíénè yehèkè teyè sipísìnàà nè yèdèè.

⁷ Yem̀ou kè yèe wènnè kəm̀bo yehèkè sipísìnàà nè yèni ke né yíénè ketenkè bè yó ncēm̀m̀m̀u dè be wũõ.

⁸ Isidayeeribe wuò mm̀ieke bá kù kùu yaate ku ekè bè kù duó nyè mièke kèduó nDefiibe, kè kùu m̀ake kè yè sũ ku kpeye nsũ, kè kùu m̀ake kè yè kèñni ku kpeye nkèñni. Bá kùu wuò nkùu yaate ku tenkè kèduó nDefiibe bè kù duó nkè kè mamè.

Dis̀ri kó yehèkè yó ntú yè

⁹ Kè Ti Yiè nKuyie nnáké M̀oyiisi ke d̀ò:

¹⁰ Náké Isidayeeribe ke tú n yè nkè di sèíté dìi m̀onni kukó nSuditèè ke bo ta Kannahāā tenkè,

¹¹ di taátè yehèkè yèè yó ntú di kó dis̀ri, kè dè kpeténè òm̀ou kòò kùò onitì wèè coké kè di ta kèsari.

¹² De kó yehèkè yó ntú di kó dis̀ri ndi kè dèe yie nkè dè kpeténè òm̀ou kòò kùò onitì, wèè coké kéta kèyenténè wèè d̀ó kèpeite. Kè dè kpeténè òm̀ou kòò kùò onitì bè báá ò kùò ke mu nyí ò t̀oni dit̀nni iikè kè di ò bekénè.

¹³ Di yóó bè duó nyèè ekè mièke dis̀ri kpeye yó m̀bo yèkuà ndi.

¹⁴ Di taátè yètaati Suditèè kó nyáá, yètaati Kannahāā kó dihei.

¹⁵ De kó yehèkè yèkuà yenyè yó ntú Isidayeeribe kó dis̀ri ndi, nè bepòòbè bèè bo di cuokè. Kè dè kpeténè òm̀ou kòò kùò onitì, de yìè m̀bo na kècoké kèsari ye mièke dimari.

¹⁶ Kòò m̀ou poté otuò nè kunenkù makù timátì k̀oku, kòò kù, de yìè nhonitikòuti nwe, bèè ò kùò.

¹⁷ Kòò me nhò b̀tè dit̀ari ndi kòò kù dè yìè nhonitikòuti nwe, bèè ò kùò.

¹⁸ Kè dè me ndò nhò ò poténè kudáú nku kòò kù, de yìè nhonitikòuti nwe, bèè ò kùò.

¹⁹ Wèè d̀ò nkèpeite kòò ò maánè dè wèè ò kùò.

²⁰ Kòò m̀ou níí nhotuò kòò t̀ente kòò do yoo ò díi nkóò b̀tè demarè kòò ku,

²¹ yoo kòò mièke kèè me nhò péi kòò ò poté dinacekutiri kòò ku, onitikòuti nwe, wèè d̀ò nkèpeite kòò ò maánè dè wèè ò kùò.

²² Kè dè me ndò ndè kpeténè òm̀ou kòò t̀ente òm̀ou kòò do ke ku, kè menfimmè í bo be cuokè, ò me nyí ò díi nkóò b̀tè demarè,

²³ kòò me ndooté dit̀ari ndi kè di ò maánè kòò ku, ke do í tú o dootitù, kòò do í ò d̀ónè meyei,

²⁴ kè dè d̀ò mm̀emme dit̀nni t̀unne ikuó ìi tukúnè wèè kùò nè wèè d̀ó kèpeite kè bèè bekénè de yìè.

²⁵ Kè dit̀nni deetè wèè kùò wèè d̀ò nkèpeite kòò báá ò kùò. Dit̀nni ò t̀èínné dihei ò do sari di, kòò nkè bo ke baanè ikuó niùti diewè bè còu nwe mekuà nhò bo kúmè.

²⁶ Kè dè me ndò nwèè kùò ò yènni dihei ò do sari di kó mutantáá.

²⁷ Kè wèè dò nképeite kòò ò yà kòò í bo dihei ò do sari di kó mutentáá nkòò ò kùò ò í cààrè.

²⁸ Kè dè me nkpeténè òmòu kòò kùò oniti ò dò nkémbo disòri kó dihei ndi ke baanè ikuó niùti diewè bè cou nwè mekùò nhò bo kúmè kòò né wète o ei.

²⁹ Di yó ntù nyii kuó nè di yaábíó bá kè di borè.

³⁰ Kè dè tùàkení ke dò mmemme wèè kùò oniti bè dò nké nyóó ò kùò kè benitibè péu beè yé mùù te, bè báá kuò òmòu kòò niti òmáà weè tu ò yé mùù te.

³¹ Òmòu báá kuò oniti kéndò ndi ò kùò kè dí coute ticuuti kóò yóu, ò dò nkékuomu.

³² Di báá yie nkòò mòu dí yietí ticuuti kényènní disòri kó dihei kékonní o ei, kè ikuó niùti diewè mu nyí ku.

³³ Di yóò kari dii ei di báá cóu mmenitiyíi, menitiyíi nsínkúnko dihei ndi, dèmarè í bo di bo doò dè kè dèe wénkúnne dihei menitiyíi nsínkúnne di, kè dè í tó di bo kuómè wèè kùò.

³⁴ Di báá sínkúnne dihei di yóò kari di, n yó mbo di, mí ndi Yiè nKuyie n yó mbomu díndi Isidayeeribe di cuokè.

36

Benitipòbè bèè tieke be yembè tenkè bè dò nkényenkú mètè botí

¹ Kè Sosefu bire Manansee bire Makiidi kó debire Kadaadi naàmùnkù kàbe nè Isidayeeribe kó bekotibaabè nè be cèí kó bekótibèe kote kényà Mòyiisi kóò nàkè ke dò:

² Ti Yiè nKuyie nda nàkému ke tú di táá tété kétotí ketenkè Isidayeeribe kó iwuò ke da nàkè ke tú: Á duó nti tebite Sedofadi kó ketenkè o sapàmbè.

³ Kè bè me nyenke Isidayeeribe wuò mmieke kutekù makù, ti kééte de kó ketenkè ke yíe bè yenke kùù wuò nkàke, de mònni ti kó ketenkè yóò yaatemu.

⁴ Kè meténnimè kó dibenni tùàke Kuyie nkó dibanni dièri, be kó ketenkèe naà mbè yenke kùù wuò nkàke ke ténke bá ntù be yembè kàke.

⁵ Menàme kè Mòyiisii nàké Isidayeeribe ti Yiè nKuyie nhò nàkè ti ke dò: Sosefu yaábí béi nke naatimu.

⁶ Nte Ti Yiè nKuyie nnàké ti tii tukúnè Sedofadi kó besapàmbè bèè yenke bè dó wè, kè de yiè ncénke tú be kó kuwuò nkou.

⁷ Kè dèe yie nkè Isidayeeribe kó ketenkè bá ntaà iwuò nteì kàke mieke, Isidayeeribe bá kùù wuò kè kù nkari ku yembè tenkè.

⁸ Isidayeeribe wuò mmieke benitipòbè bèè yóò tieke be yembè tenkè bè nyenkú be kó tinaàmùnti mieke nke, kè dèe yie mbá wèè Isidayeeri kòò nte o yembè tenkè.

⁹ Mètè botí nku bá kùù naàmùnkù bo ntemè ku yembè tenkè.

¹⁰⁻¹¹ Memme kè Tisododi kó besapàmbè Mada nè Tidisaa nè Okuda nè Midika nè Nòà kè bèè tünne ti Yiè nKuyie ndo nàkè ti Mòyiisi kényenke be cice tebii kó bedapàmbè.

¹² Sosefu bire Manansee kó ibí nyi bè do yenkemè kè be cicebè tenkè nkpaà ke tú be naàmùnkù kàke.

¹³ Isidayeeribe bo dii mònni Mòabu biriku mieke kukò nSuditèè péémme ke wetí Sedikoo, dènde ti Yiè nKuyie nduómme Mòyiisi i nkuó nè ye ntannè kòò dè mbè tùò.

Ikuó kóntímù Di mpátírì tò tii náàntì

Mukéfímù kó dipátírì ti náá nylsidaγeεribe tùòkεmε mμε Kuyie mbε duó ndii εi. Kε Ikuó kóntímù kperi sωtε ke ti náá mMoyiisi nákε tì Isidaγeεribe. Moyiisi do denni Isidaγeεribe Kuyie mbε dómε mμε nε kù pī mmùù tōmmú be kpéi.

Kù do bè dōdnēmε metaummε kε mbε ni dikpáa mieke bè dò kéri dε, kε mbε kánkε be dootitòbε, kε mbε náa nku tannò, nε kù do bè dōunnēmε dinùù.

Dε né í tú kù cénke do bè dènni máa ndi tii dōò, nε Kuyie nkuó ti die nke yà dε yepáte tεyε miekení. Moyiisi do náánnε dinitidaa ndi, nε keisòukε, ke tú bèε kōtení ti Yiε nKuyie mborε kεwammú kε kù taunnε kunku Kuyie. Moyiisi do ikú tii Ìnkε tii tu ò do bè náámmε ke tú: Díndi Isidaγeεri n nìtibε kénténε Kuyie nkùù tu ti Yiε nKuyie nkù tu mù. Di dò nkéndómu ti Yiε nKuyie nkuù di te, dí nkù dó nε di yemmε memou nε di wērímú mumou (6:4-5, ti nákému Matie 22:37).

Ikuó kóntímù kó dipátírì náàntì kó dikūnni tu ikuó nyi. Bε do di yà Sedisademmu nwe Kuyie ncĕtē mieke Sosiasi tu dii mōnni okpāati. (Wénté 2 Bekpāatibε 22). Dε kó dipátírì náàntì bomu metaummε kōtīmε kó yepáte tεyε mieke nε metaummε pāmmε kpeye mayε mieke.

Bèè do kaà nde kó dipátírì dimōnni nε tinti bèè di kàa nyie, ndi ti denni ti tu: Onitì a bo mbomε kε dε da naati tú: A bo nyiémme Kuyie nhOdeεtíwε opatiwε da náa ntì a borime memou mieke.

Di mpátírì náàntì duó ke dòmmε

1. Moyiisi do náké tì meketimε kukó nSuditēē yáa ke bè dēntení Kuyie ndòò dε be kpéi 1:1-4:43
2. Moyiisi náké tì medérímε:
Ò bè dēntemε Kuyie ntannò tepítε 4:44-5:22
Itié nyitié Moyiisi bè dēnte í 5:23-11:32
Ti Yiε nKuyie nkó ikuó 12-26
3. Isidaγeεribe do dòmmε kētāātε mesàa nyoo meyei, bè bo yiemme Kuyie nkpeti yoo bèε ti yete 27:1-28:68
4. Moyiisi náké tì mesómme 28:69-30:20
5. Moyiisi bè caummε ke dèè ke ku 31-34

MŌYIISI DO NÀKÉ TÌ MEKETIMÉ KUKÓ NSUDITĒĒ YÁÀ

¹ Di mpátírì tò tináàntì Moyiisi do náké tì nti Isidaγeεribe bεmou ke ś mbε bo kukó nSuditēē kó diyáa teri dikpáa tedontε Adaba ke weti Sufu, kε Padanni kpáa bo ku n̄pikù. Tofeedi nε Dabanni nε Asedoti nε Disaabu kε yε bo kupikù tekù.

² A bo ítemε Odebu kékété Seii tārε Ìnkε kó kuce kénkōri Kadeesi-Bannea, dε m̄ke mucemmu yeve tepítε nε dimáa ndi.

³ Dε do ś ndε m̄ke yebie nsipísínàa ndi nε Isidaγeεribe yēmε Esibiti, dibenni t̄nkù tepítε nε òmáa kó diyie ketiri. Dε yiε ndi Moyiisi nákémmε Isidaγeεribe ti Yiε nKuyie nhò náké tì timou ke tú wèε tì mbε náké.

⁴ Dè do ś mMoyiisi namu Amōriibe kpāati Sionni Esibonni εi kou, ke na Basāā koo kpāati Ōku Etedei εi kou wèè do bō Asitadoti.

5 Bè do bo kukó nSuditèè yáà ndi Mɔabu tenkè, deñde Mɔyiisi bè dèntemè Kuyie nkuó.

Kuyie nyēm̄mè Isidayeeribe íté késòoté

6 Kè Mɔyiisii bè nàké ke dò: Ti do bo dii m̀nni ditàri Odebu ìnkè kè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kè kùu béim̄mu ke tú: Di bo die nkè dè m̀ntemu,

7 íté nè kékote Kannaháa kɔbe Am̄riibe t̄arè nè yehékè yèè dè t̀kè, yèè bo kukó nSuditèè p̄ém̄mè nè t̄d̀ntè Adaba yet̄arè ìnkè nè Nefeku nè d̄am̄èèri p̄ém̄mè kó yehékè, késòoté k̄etuake Dimaa t̄arè k̄ep̄èèté k̄etuake kukó ndiekù Efadati.

8 Ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè. K̄otenè kè kè tieke! Kè yé k̄u do béim̄mè k̄eparikè ke dò kù yóó ke duó ndi yembè Abarahamu nè Isaki nè Sakɔbu bembè nè be yaábíó.

Mɔyiisi ànném̄è benùùbè

9 De m̀nni ndi, n di nàkém̄è kè n d̀: M báa na kè ndi ni m máa.

10 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di d̀d̀m̄u mesàà nkè di sũ, nte d̄indi yie nke sũ nsiwáà d̀mmè.

11 N d̀m̄u ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkùu yóu kè di sũ nk̄ep̄èèté di mè mm̄am̄è kuce tek̄up̄íítè (1000), kè kù di d̀d̀ mesàà nk̄énd̀onnè kù béim̄è.

12 M bo ȳime m máa k̄éntũnni di k̄peti nè di kó iũ̀rii nè di kó mutuutim̄u.

13 T̄aāt̄enè benitibè di kó iwuá mm̄ieke bèè m̀ke meȳém̄mè ke cii kè m bè duó ntikóti.

14 Kè di yie nke d̀ m béi nt̄i wenni.

15 Mem̄me ñ t̄aāt̄em̄è di wuá mm̄ieke bèè m̀ke meȳém̄mè ke cii kè bè baá nyet̄irè nyet̄irè. Bie ntek̄up̄íítè (1000) bet̄obè tek̄ùtè (100), bet̄obè sip̄is̄in̄um̄m̄u, bet̄obè tep̄íítè, ke n̄e ȳiénè bet̄obè bèè ni di wuá.

16 De m̀nni ndi n nàkém̄è bèè tu benùùbè di cuokè kè n d̀, kè be kɔbe ní t̄on̄i tin̄aant̄i bèè bè k̄ent̄é, kè bè d̀s̄ kè bè beè nt̄imat̄i bèè t̄i tũnte. K̄oò n̄iti nwe nè o kou, yoo on̄iti nè o kóo p̄òò bèè me nt̄i tũnte.

17 Bè bá mbekù ke baati, bè k̄ent̄é mèè bot̄i os̄amp̄óu bèè me nk̄ent̄é odiewè, bè bá ndé òm̄ou be mieke ke yé bè bekum̄è nè Kuyie nkó diyèt̄iri ndi, kè t̄imat̄i me mp̄èèté be w̄erim̄u bèè t̄i t̄on̄i m borè kè n t̄i k̄èè.

18 De m̀nni kè n di nàkém̄u di d̀ò nk̄énd̀ōrim̄è.

Isidayeeribe do yetem̄è Kuyie nk̄peti ke s̀ó mbè duúmm̄è ketenkè Kuyie mbè duó nkè

19 Mem̄me kè ti íté Odebu t̄ari k̄eta fek̄p̄áfè t̄d̀ntè k̄ofè di mè nk̄et̄én̄i f̄è, k̄éȳenn̄enn̄i Am̄riibe t̄arè ìnkè kó kuce k̄énd̀onnè ti Yiè nKuyie nkùù ti te kù do t̄i nt̄i nn̄akém̄è, kè ti tuak̄eni Kad̄eesi-Banna.

20 Kè n di nàké kè n d̀: Ti t̄ùòke Am̄riibe t̄ari ndi ti Yiè nKuyie nkùù ti te, kù ti duó ndi,

21 ntenè ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè, ke bo di ìikè. K̄otenè kè kè c̄outé k̄etieke ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù me nyè. Di bá nȳèkù kè di k̄m̄bùòti nduò.

22 Kè dí k̄otení m borè ke dò: Tí t̄o mb̄enitibè kè bèè k̄ote k̄ep̄aaté ketenkè k̄ew̄et̄eni kè ti nàké ice ti d̀ò nk̄ek̄et̄é ì nè yehékè ti d̀ò nk̄eta yè.

23 Kè m p̄ens̄iri è kó tin̄aant̄i k̄edeite di wuá mm̄ieke on̄iti òm̄áà òm̄áà kè bèè w̄ennè benitibè tep̄íítè nè bèd̄ébè kè m be t̄o.

24 Kè bèè k̄eté k̄edeke dit̄ari, k̄etuake Esik̄oodi biriku kè kù paaté,

25 k̄ék̄sũ de kó ketenkè kó yetebe k̄ent̄on̄i kè ti benke, kè ti nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó ndii ei tu dis̄àari ndi.

²⁶ Kè di me nyí nyie nke bo kote, kéyete ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di nàké tí.

²⁷ Kè dí tuute kénnaá ndi touti miéke ke tú ti Yiè nKuyie nyí di dómu deé te kè kù di dènneni Esibiti, ke bo di duó nhAməriibe kè bè di ku.

²⁸ Di kònti de nyarike kè di dò: Ti kàbe ti nàké tí tii yárikunne ti kònti, ti yóó tanné timáá ònti miéke? Bè tu de kó benitibè kpeñimu ke de, ke ti p̄ḡḡé. Kè tidadieti kè bo, kè be ekè de iduotí ìi yé fité kè ì deke kékáá ntiwetí. Kè tidadieti Anakiibe kè bo.

²⁹ De m̀nni kè n di nàké kè n dò: Di kònti bá nhau di bá mbè ȳḡkù.

³⁰ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di bonemu ke yóó bè kpannè di kpéí, kù kpannè mèè botí Esibiti kàbe kè di dè yà nè di nu.

³¹ Di yàmu di mómm̄mbe kuù di t̄m̄m̄ dikpáà t̄d̄ontè miéke di ce kumou oniti ò n̄m̄m̄ o bire, kè di mè nt̄òkenní di.

³² Nè m̄m̄m̄ di me nyí yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti.

³³ Kunku kùù do di ni dikpáà miéke ke di benkú di dò nkémbátírí dè, ke níí ndi mí keyènkè kè di wúó nkuce kuyie mm̄nni ke níí ndò ndiwetírí ke di ni.

³⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkeè di t̄uute ke náá nti kè ku miéke yènní kè kùu béi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu,

³⁵ kut̄nkù yeiku kuu nkòbe kó dimáà, òm̄m̄ báá yà ketensààkè n do béi nke dò n yóó duó nkè be yembè.

³⁶ Yefundee bire Kadebu weè máá yóó kè yà, wenwe nè o yaàbí, b̄m̄be n yóó duóm̄m̄ ketenkè ò ce nke paaté kè. Ke yé ò yiem̄m̄ ke t̄unne n yē mm̄ weti weti.

³⁷ D̄i do te kè ti Yiè nKuyie mm̄iéke n yènní kè kù dò bá mí m mómmu n yí tati de kó ketenkè,

³⁸ kè n kóo t̄nti Sosuwee Nunki bire weè yóó kè ta, ke d̄, nh ò yíé dik̄m̄b̄ù, kè weè yóó di tanné díndi Isidayeriibe di tenkè, kè dí kè tieke.

³⁹ Di bí s̄m̄p̄oí di do yē mbè yóó túókè ì, ìi í yé meyei nnè m̄sàà, ìi yóó ta de kó ketenkè. Ìnyi n yóó kè duóm̄m̄, kè ìi kè tieke.

⁴⁰ Díndi bie, w̄tenè kéwetinné dikpáà t̄d̄ontè tip̄enti kóo d̄am̄èrì.

⁴¹ De m̀nni ndi di nàkém̄ ke d̄, di càke ti Yiè nKuyie nku, di yóó báátimu, bá wè o kp̄ar̄inenti kékote kè bè dokénè, di Yiè nKuyie nkùù di te kù tí ndi nàké ke yē mm̄. Kè dí báátí di kp̄ar̄inenti ke bo deke dit̄ari, kè di yèmm̄ dò ndè í yóó di bo túótém̄ ketenkè.

⁴² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Náké be kè bè báá kote kedo be dootit̄òbè, ke yé n yí bè bonèmm̄. Bè báá benné kékote kè be dootit̄òbè bè kù.

⁴³ Kè n tí ndi nàké bá dí í nyie nke n k̄énté, kéyete ti Yiè nKuyie nkó dinùù, kékété nè di mómm̄mbe kó dik̄m̄b̄ù k̄endeèti dit̄ari ke bo bè dokénè.

⁴⁴ Kè Aməriibe bèè maá de kó dit̄ari kè bè me nyènní kè di munné ice k̄m̄e, kè ndi beti Seii t̄ari ke k̄outi k̄etuokenè Òdimaa ei.

⁴⁵ Di ke nkonní k̄ekuonnè tí Yiè nKuyie, kè kù í nkèè di dabùò bá kù í ndake de kpeti.

⁴⁶ Mem̄m̄e kè dí m̄bo Kadeesi k̄em̄onte mediè.

2

¹ De kó dif̄nkùò ndi ti it̄ém̄ kékónté k̄et̄unne dikpáà kó kuce kùù ȳiènnè d̄am̄èrì tip̄enti kou, ti Yiè nKuyie nti nàké ke yē ndè ñd̄omm̄. Mem̄m̄e kè ti nf̄rì Seii t̄ari ke d̄o yewe péu.

Isidayeriibe it̄ém̄ Kadeesi k̄ént̄o k̄etuokenè Adinwo

² Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

3 Di firì di ntàrì kè dè m̀ntemù, kéténe kubakù yóu bíékè.

4 Náké Isidayeeribe ke tú. Bè itimu ke bo p̄ēté Seii tenkè be kabe Esayuu yaàbí tenkè m̀nku, bè yó mbè d̀mù bè n̄ d̀ò mèyòmmè.

5 Bè báá bè dokénè, n yí yóó bè duó nd̀marè be tenkè mieke bá kè dè n̄ mm̀nnè tenaàcètè kò m̀p̀kùmè, ke yé n duómme Esayuu nwe Seii t̄rì kò ketenkè kè weè yó nke te.

6 Bè yóó dontému Esayuu kabe borè tidiiti bè yóó di ti n̄ menie mbè yóó yà mè.

7 Ke yé mí mbe Yiè nKuyie m bè d̀òmmè mesàà mbe t̄mmù mumou mieke, yebie nsipisínàà ndi yie mí mbe Yiè nKuyie m bè bonèmè fekrafé fie mmieke, d̀marè í bè d̀rítè.

8 Memme ti itémè ti kabe Esayuu yaàbí bèè bo Seii t̄rì be borè k̄p̄ēté k̄p̄énnè kuce kùu yí Edati n̄ Esiyonni-Kebee tenkè, k̄t̄unne dikp̄áà t̄d̀ontè Adaba kó kuce kùu yìènè M̄abu.

9 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke d̀ò: Di báá do M̄abu kabe mudoò di báá bè w̄h̄nté, n yí yóó di duó nd̀marè be tenkè mieke. D̀oti yaàbí nyi n duómme Adi tenkè kè bè kè te.

10 Nè dim̀nni Emiibe beè do dè bo, bè do tú kuwuò ndiekù kabe mbe, benitidiebè ke d̀onnè Anakiibe.

11 Bè do bè k̄ònnè Emiibe mbe n̄ Defaiibe. Kè benitibè yèmmè ndò nhAnakiibe tu Defaiibe mbe, kè M̄abu kabe mbè yu ke tú Emiibe.

12 Ɔriibe beè do bo Seii n̄ dim̀nni, kè Esayuu yaàbí bè bèti kè bè kùò b̄m̄ou páí k̄kari be tenkè. Isidayeeribe do me nd̀ò ketenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè.

13 De m̀nni ndi ti Yiè nKuyie nti nàkémè ke d̀ò: Ítènè k̄sénté kukó nSedeki, kè tí kù s̄rítè.

14 Ti de nyitè Kadeesi-Bannea kè nyóó tuòke kukó nSededi ke bo s̄nté, kè dè ti túótè yebie nsipisítãti n̄ yèni. Kè ti do iti Kadeesi-Bannea kè bèè d̀ò nkéna k̄kote mudoò kè bèè kù b̄m̄ou kè ti mu nyí tuòke Sedikoo. Ti Yiè nKuyie ndo yé ndè yó nd̀ommè.

15 Ti Yiè nKuyie nkuu do bè poté ku m̀mm̄nku kè bè dèè páí bá bè kóò m̄u t̄nke í nkpaá be kó dikari.

16 Bèè d̀ò nkéna k̄kote mudoò bè ku dii m̀nni b̄m̄ou k̄deè,

17 kè ti Yiè nni mbéinnè ke d̀ò:

18 Di mm̀nni di yóó s̄ntému M̄abu tenkè k̄ta Adi k̄ke,

19 Am̄niibe tenkè di báá bè do mudoò di báá bè w̄h̄nté n yí yóó di duó nd̀marè be tenkè mieke, n kè duó nD̀oti yaàbí nyi, beè kè te.

20 Defaiibe cie do nke n̄ dim̀nni beè do dè bo, kè Am̄niibe bè yu ke tú S̄nsuimbe,

21 bè do tú kuwuò ndiekù nku ke kpeñni ke deu ke d̀onnè Anakiibe, kè Am̄niibe tuòkení kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bèè bè bèti kè bè kùò páí k̄kari be tenkè.

22 Kù do d̀òmmè Esayuu yaàbí bèè do bo Seii, ke duó nkè bèè beti Ɔriibe k̄kari be tenkè, ke kpaá kè dè bo n̄ yíenni.

23 Afibe beè do bo Kasaa èi n̄ de kó sihekési, kè Kafutw̄ èi kabe bè do tú bè Kafutodiibe kè bèè k̄tení kè bè kùò páí k̄kari be tenkè.

24 De kó dif̄nkúò kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke d̀ò: Ítènè k̄sénté kukó nhAdino, n di duómme Am̄niibe kp̄àti Sionni Esibonni èi kou n̄ o tenkè. Donè we mudoò,

²⁵ kétúóté yíe nnè yewe yèè kpaańi ibotí ímòu ìì bo ketenkè ìnkè kùmakù í yóó dí dáátí. Bèè kó dimàà bo keè dí kpéí kufōwáá nkuù yóó bè auté kè bè nkpeutí.

Isidayeribe fiètemè okpààti Sionni kó dikpààtiyuu

²⁶ Mèmmè kè tí mbo Kedemoti kó dikpáá tedòntè kédèite benitibè kété nhEsibonni eì kóo kpààti Sionni borè, kè bè bo ò nàkè ke dò: Nè diwèì ndi tí kéroómè.

²⁷ Tí dó kèna a tenkè nke kèpèèté, tí yó mbókè kuce máà ndi tí í yóó dauté kubakù yóu yoo kucàńku.

²⁸ Tí yóó da donténèmu tidiiti tí yóó dí tí nti kè da donténè menie nkéyà. Tí yóó na a tenkè máà ndi kèpèèté.

²⁹ Esayuu yaábí ìì bo Seii tenkè nè Mɔabiibe bèè bo Adi eì bè tí dòòmè, tí dó késénté Suditèè nwe kékote ketenkè tí Yiè nKuyie nkùù tí te kù tí duó nkè.

³⁰ Esibonni kóo kpààti Sionni me nyí nyie nke bo tí pà kuce kè tí pèèté o tenkè, tí Yiè nKuyie nkuù do kpénkùnnè o to nè o yèmmè, kè dè bo yie nkè kùu bè ànné tí nòu mièke dè mè ndòmmè yíe.

³¹ Mèmmè tí Yiè nKuyie nni nnákémè ke dò: N da duómmu okpààti Sionni nè o tenkè. Do we mudoò kèfiete o tenkè.

³² Kóo kpààti Sionni íténnè o nìtibè kè tí do Yaasi eì.

³³ Kè tí Yiè nKuyie nhò ànné tí nòu mièke, kè tí bè poté wenwe nè o nìtibè,

³⁴ kèfiete be ekè yemòu kékua benitidaabè nè benitipòbè nè ibí, bá òmòu í nyenté bá òmàà.

³⁵ Iwūš máà ndi nè tinèntí tí do éimè de kó dihei mièke,

³⁶ kétúóté Adowee, dihei dīì bo kukó nhAdino kó mepéèmmè nè dihei teri dīì bo Adino biriku mièke, kèntò kétuòkenè Kadaadi tenkè, dihei mari í mbo tí yīèke dī. Tí Yiè nKuyie nkuù do yè nti duó nyemòu.

³⁷ Amòriibe tenkè máà ndi tí do í kàákémè nè kukó nSabòki kó mepéèmmè nè yetàrè ìnkè kó yehèkè nè yebòrè teyè tí Yiè nKuyie ndo tí nàkè ke dò tí báá káákè yè.

3

Bè fiètemè okpààti Oku kó yehèkè

¹ Kè tí íté de borè kèpí nkuce kènkòri Basāā. Mèmmè Oku Basāā kóo kpààti ítéńimè nè o āāpòmbè bəmòu kè tí do mudoò Etedèi eì.

² Kè tí Yiè nKuyie nni nnákè ke dò: A báá ò yòte, n we nda duómmu wenwe nè o nìtibè nè o eì. A yóó ò dòò a dòòmè mme Amòriibe kpààti Sionni Esibonni eì kou.

³ Mèmmè tí Yiè nKuyie nkùù tí te kù tí duómmè Oku Basāā kóo kpààti nè o nìtibè ke tí bè poté kékua bá òmòu í nyenté bá òmàà.

⁴ Kè tí tieke o ekè yemòu, òmari í nkpaá kétú o kperi, de kó yehèkè do bo yemòu sipísikuò ndi. Adikòbu kó kutempè Basāā tenkè kemòu okpààti Oku kpààtiyuu dimòu.

⁵ De kó yehèkè do tú yehèkè dieyè nye kè iduotí yè fité kè yebòrè kpetí ke páké imátideí. Ke né mbúúti yehèkè péu iduotí í fité yè.

⁶ Kè tí yè pànte páíí kédéíté tí do yīmè Sionni Amòriibe kpààti kékua benitidaabè nè benitipòbè nè ibí,

⁷ kèpímmú iwūš nè dèè kó dimàà bo yehèkè mièke.

Bè totímè Kadaadi tenkè

8 Mémme ti fiètemè Amòriibe kpààtibè bedè kó yehèkè kukò nSuditèè kó diyáà, kétúóté kutèkù bè yu kù ke tú Adino kénto kétuokenè Edimáò tãri.

9 Sidonni èi kàbe do yu Edimáò tãri ke tú Sidiyonni nwe, kè Amòriibe di yu ke tú Seniì.

10 Kè tí fiète ditenni kó yehèkè yemou nè Kadaadi tempè nkumou kpeye. Basãa omou kénto kétuokenè Sadikaa èi nè Etedèii èi, okpàati Oku kó yehèkè nye.

11 Oku Basãa kóo kpààti wèè do yenté òmáà ke kpáá fòu Defaiibe botí mièke, kòo dòu ntú timátì kperi, kè di okùmè pènkù métìri mènàà, kè di pèkùmè bo mbo métìri mèdémè, kè di mbo Adaba Amòniibe eidìè.

12 Mémme kè ti fiète de kó ketenkè kemou, kétúóté Adowee kukò nhAdino pèemmè, kénto kétuokenè Kadaadi tãri nè de kó yehèkè dikéè, kè tí yè dúo nDubenniibe nè Kadiibe,

13 kétúóté Kadaadi tenkè kèè kpáá nè Basãa kóo kpààti Oku kó dikpàatiyuu dimou. Adikòbu kó kutempè nkumou kè dè dúo mManansee kó kuwuò ndikéè kàbe, bè múnke de nyu ke tú Defaiibe tenkè.

14 Manansee birè Yaii wèè do fiète Adikòbu tempè kumou, kékote kédíté Kesuriibe nè Makatiibe bè tenkè mànkù, kényú de kó yehèkè Basãa kpeye, o mómmuò nho kó diyètìri ke dò Yaii ekè, kè bè kpáá ke me nyè yu nè yìnnì.

15 Kè n yè dúo nKadaadi tenkè Makiidi yaabí, Manansee birè,

16 kétúóté Kadaadi èi kénto kétuokenè kukò nhAdino kè n dè dúo Dubenniibe nè Kadiibe. Kè de kó kukò nni ntú bè tenkè mànkù kubakù cànkù bíékè kénto kétuokenè kukò nSabòki Amòniibe tenkè mànkù.

17 Kè kuù ntú Adaba nè Suditèè dè mànke dè kénto kétuokenè Kinnedeti ke mme ndò nkétuokenè Adaba kóò dàmmèèri kénto kétuokenè mukókúú nkóo dàmmèèri pèemmè nè Pisikaa tãri diyìè yìnnì kèè bíékè.

18 De mònni ndi m bè nàkémè kè n dò: Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duómmu de kó ketenkè. Díndi bèè kó dimáà tu behāāpòmbè di dò nkétúóté tikpàrinenti nti kènnitè di kàbe Isidayeeribe tòbè, kè di sénté kukò nSuditèè.

19 Di pobè nè di bí nè di wūō deè yó nkpaá yehèkè n di dúo nyè mièke, n yémù di wūō sūmè.

20 Kè díndii kote kèteennè di kàbe, kémbaanè ti Yiè nKuyie nkùù di te bo bè duómmè bè kó yehèkè kukò nSuditèè yáà, diyìè taà kè, kè bè kànnè kè bè onpùnne, kù di yīmè. De mònni kè di né wètení bá wè o èi nh ò dúo ndi.

21 De mònni ndi n nàkémè Sosuwee kè n dò: A yàmù nè a nuò nti Yiè nKuyie nkùù di te kù dòmè Amòriibe kpààtibè bìe mbédé, kù yóó me ndòò yekpààtiyo yemou a yóó sénté kukò nkéta yèè mièke.

22 Di báá bè yòte ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù yóó kpa ndi kpéí.

Moyiisi kuónnèmè Kuyie

23 Dende n kuónnèmè ti Yiè nKuyie nké kù sautenè kè dò:

24 Áú! N Yiè nKuyie nfòò keté a bo benkemè mí nha kóo tónti a wérímú nè a kpeti. Kéfnkè nè ketenkè duómè òmou í bo ke da dònnè wèè na ke dòò a dōori dè.

25 N Yiè nKuyie, yóu kè n sénté kukò nSuditèè kényà ketensàakè nè yetàre sàayè, yèè kè bo, nè Dimaa kó ditàsàari.

26 Dii kpéí nke ti Yiè nKuyie mmièke do m peikemè bá kù í nkèè n kù kuónnè dii dabònni, kè n nàké ke dò: Dè sànnèmu memme, ténke bá m béinnè de kó tináahti.

27 Deke Pisikaa tãri yóommè kèwénté diyìè taà kè, nè di yìnnì kè, nè kubakù you nè kucànkù diyìè yìnnì kèè bíékè, kèwénté kè dè yà nè a nuò, a né í senti kukò nSuditèè a mè nwúò nkù.

²⁸ Duó nyitié nSosuwee, yáukùnnè o kòntì, yíé we dikòmbùd, weé yóó bè niitè ké bè tannè ketenkè a mè nwùò nkè.

²⁹ Mèmmè kè tí mbo Beti-Peóó biriku ìikè.

4

Mòyiisi yèmmè Isidayeeribe ntù nKuyie nkuó

¹ Kè Mòyiisii yíé kèbéi nke dò: Díndi Isidayeeribe kénténè ti Yiè nKuyie nkuó nè kù di tiè nti, kéndòori dè yèmmè, kè dèe yie nkè dí nfòù kéta ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nkù di duó nkè kè di bo tieke.

² M mè ndi duó nyii tié ndi báá yaate ìmai i mieke, di me mbáá yíé ìmai. Di mpí nti Yiè nKuyie ntannò yemáú kényíé nyè yè mmù, n yè ndi duó nkè yè dòmme.

³ Di yàmu nè di nuó nti Yiè nKuyie ndòò dè Baadi-Peóó. Bèè kó dimàà do tũnne dibòò Baadi, di Yiè nKuyie nkùù di te, kù do bè kùómu bémou páíí.

⁴ Díndi bèè do dòori ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dó dè, dí mè nkpaá fòù yíé.

⁵ N Yiè nKuyie nni nnàkému ku kuó nè ku tannò kè ñ dè ndi tũo, kè dè bo yie nkè di ta dii mòmni ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, di ndòori dè yèmmè.

⁶ Mpínnè Kuyie nkuó nè ku tannò ke dòori dè yèmmè. Mèmmè di bo ntúmè bèè mòke meyèmmè ke ciì ibotí tei ìikè. Kè bèe keè di náámmè Kuyie nkuó nè ku tannò kényí: Kuwuó ndiekù kòbe biè ntu bèè mòke bèmbè meyèmmè ke ciì.

⁷ Kuwuó ndiekù ònku bo kè Kuyie mbè tókénè, ti Yiè nKuyie nti tókénè mèè boti? Bá kè ti kù kuónnè dii mòmni kù òò keèmu.

⁸ Yáá kuwuó ndiekù ònku bo ke mòke ikuó nè yetannò dèè tu timómmoni ke dònne m mè ndi duó nyii kuó nè yèè tannò yíé?

Mòyiisi nàkémè Isidayeeribe Kuyie mbè benkemè kumàà Odebu tãri ìnkè

⁹ De mòmni ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè ke dò: Di né dò nkédoò meyoðmmè mme kényé dimàà kpéí, di báá yè n di nuó nyà dè kpéí, di báá yóu kè dèe yè di yèmmè mieke nè di bo mbomè. Dí dè nàké di bí nè di yaàbio.

¹⁰ Dentenni di do cómmú dii mòmni ditãri Odebu di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìikè, kù do n nàkému ke dò: Tíí n nìtìbè n dó ké bè bèinnèmu kè dèe yie nkè bè nni ndé sáà nè bè bo mbomè, kétuo n kuó be bí.

¹¹ Kè n di nàké kè di tínni kéncoómmú ditãri pèri kè di còú mmuháá nkè mù dèkù keìnkè. Kè dibìnni nè yewetisùò ke dè dàátí.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nni ndi náánnè kè ku tammè yìèni muhãá mmieke kè di nyo ku tammè máá bá di í yà ku ìikè.

¹³ Kè kù di benke ku taummè kèwãri ku tannò tepítè titápíèti tidé ìnkè, ke yè ndí nyè tũ nke dòori yè yè mmù.

¹⁴ De mòmni ndi ti Yiè nKuyie nni nnàkémè ke dò: N dí tié nku kuó nè ku tannò kè di ndè tũ nke dòori dè yèmmè ketenkè kù di duó nkè mieke.

Kuyie ncaummè Isidayeeribe mubòféú kpéí

¹⁵ Di báá yè nti Yiè nKuyie ndo di náánnè dii yìè ditãri Odebu kè di yo ku tammè muhãá mmieke, di do í yà ku ìikè.

¹⁶ Ndaakenè mesàà! Di báá yie nkédoò sitenkaanii ké sì dònne nè benitidaabè yoo benitipòbè kè dò: Kuyie me ndò.

¹⁷ Yoo dí sì dònne nè fèfè mafè, yoo kuwanwankù makù, yoo tenòtè,

¹⁸ yoo debambaánnè marè, yoo siyíí.

19 Di báá bóuté keǻnkè kéyà diyie nè otànkù yoo siwàá, dèè kó dimàà bo keǻnkè, kè dèe yú5 ndi yèmmè, kè dí nínkú kè dè bàh̄tè. Ti Yiè nKuyie ndè yóunè ibotí tòi nyi.

20 Díndi biè ti Yiè nKuyie ndi dènnení Esibiti muhāá mmieke kè di bo ntú ku kòbe mbe di mè ndòmmè yie.

21 Dí ti te kè ti Yiè nKuyie mmieke m peike kè kù béi nke tú nyí senti kukó nSuditèè, m me n yí tati ketensààkè kù di duó nkè kè di bo kè tieke.

22 N yóó kú di nheì mieke nke n yí senti kukó nSuditèè, kè díndi yóó kù sènté kètieke ketensààkè.

23 Dòònè meyoàmmè ke báá yè nti Yiè nKuyie ndi dòònè mèè taummè. Di báá doò tetenkaanitè yoo dèmarè, ti Yiè nKuyie ndè yetému.

24 Ti Yiè nKuyie ntú muhāá mmu ke tuá, kù dó kuù máà ndi te.

25 Kè di kàri dii mǻnni ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè ke mǻnte ke pié ibí, nè di yaábí kè di do meyei mmieke, ke dòò sitenkaanì ke sì donnènè dèmarè, kè dè dò ndi yete ke dòò di Yiè nKuyie nyí dó dè kè dè kù yonke.

26 Keǻnkè nè ketenkè dè wùómmu ntì ndi nàkémè yie, kè di mè dòò, di yóó kúmu mecāā. Di bá nfòù kémm̄nte ketenkè di senti Suditèè ke bo ta kè. Ti Yiè nKuyie mbo di kuò páíí!

27 Di bo nkpaá sǻmpó kè ti Yiè nKuyie ndi cíe nkè dí taá ibotí tòi mieke.

28 De mǻnni kè dí nínkú kébántè sitenkaanì benitibè ciéké sì ideí nè yetárè bá sì í wúó sì í mǻke yeto ke 55 keè, sì me nh55 í ndi, sì 55 í nkèè kunóú.

29 Di yó nke mbo kéwammú ti Yiè nKuyie, kè kù yà kè nsà kè di kù wammú nè di yèmmè memou nè di wèrímú memou.

30 N di náké tii kó dimàà bo di tuakení dii mǻnni, kè dí ta meyeñcaàrimè mieke de mǻnni di bo wète kètũnne di Yiè nKuyie nkéyie nkù yè mmù.

31 Ke yé ti Yiè nKuyie ndi kuàmmè mesémmè ke di dó, kù í yóó di bǻntóo, kù í yóó di kuò ke di deè, kù í yóó yè mmetaummè kù dòònè mè di yembè ke íkú me ìnkè.

Kuyie ntāātémè Isidayeribe ke bè dòò mesàà

32 Bekenè kè bè di náké! Nè ti Yiè nKuyie ndòòmè onitì ketenkè ìnkè, keǻnkè nè ketenkè dè mè nduómè dèmarè dòò diyie mari ke mǻnnè diennàà? Òmòu mu nkèè tii mbotí diyie maràà?

33 Kuwuò mmakù kòbe bo nkeè Kuyie ntammè muhāá mmieke di mè mmè kèè mèè botí ke kpaá ke fòùà?

34 Di mu nyà dibòò mari dòòmè tidietì nè mebenkùmè ke ànné kukōmbòdoróo ke dènnè kubotí makù kutekù mieke, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù mè ndòòmè Esibiti ke mà mediè nke di dènnená?

35 Dímbè kù benkemè dende kó dimàà, kè dè bo yie nkè di banté ke dò nti Yiè nKuyie nkuù máà tu Kuyie nkè kutekù makù í bo.

36 Keǻnkè nke kù di béinnènnimè ke bo di tié. Nke di benke muhāá ndiemù ketenkè kè di keè ku tammè mu mieke.

37 Kù do dó mèè kpéí ndi yembè deè do te kè kù di tǻáté díndi be yaábí, ke di dènnení Esibiti nè ku kó muwèrímú,

38 ke bēti iwuo ndieyi di ìkè ìl deu ke di pēēté, ke kpeñni ke di pēēté ke bo di kanne be ei kè dí di tieke, dè mè ndòmmè yie.

39 Yíēténè ti yie, ànnénè ti di yèmmè mieke, ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie nkeǻnkè nè ketenkè duómè, ku kó difñkúò kutekù makù í bo.

40 Mpínnè ku kuş nè ku tannò n di duş ndè yíe nkè dèe yie nkè di mbo kè dè di naati dínđi nè di bí, kè di fòmmuu m̀ante ketenke ti Yiè nKuyie ndi duş nkè kè di bo nkè te sáà ke mieke.

Dis̀r̀i kó yehekè

41 Mem̀me kè M̀oyiisii t̀at̀e yehekè ỳet̀at̀i kukò nSudit̀e kó diyàà diyie ỳeǹi k̀eè bík̀e.

42 Kè de kó yehekè bo ntú dis̀r̀i kpeye. Kè dè dò ndè kpeténè òm̀ou kòò k̀u ot̀ou, b̀e me ndo í m̀ake t̀imat̀i, de yie ncokè k̀eta de kó yehekè kó òmarì mieke k̀e d̀e d̀e o fòmmu.

43 Kè Dubenniibe nte Bes̀e eì òm̀i bo dikp̀aa ditennì ìnk̀e, kè Kadiibe nte Dam̀ti Kadaadi temp̀e nkè Manansee te Kodanni Bas̀a temp̀e.

M̀OYIISI ǸAKE T̀I MEDERÍME KUKÓ NSUDITEE ỲAÀ

44 Nte M̀oyiisi do duş nỳi kuş Isidayeeribe.

45 Ò do b̀e ǹak̀emu ti Yiè nKuyie nkuş nè ku tannò nè ku tié, ò do t̀i mb̀e ǹak̀e b̀e ỳenǹi òm̀i m̀onni ndi Esibiti.

46 Dè do s̀ mb̀e bo kukò nSudit̀e kó diyàà ndi Beti-Peò biriku òk̀e Am̀riibe kp̀at̀i Sionni tenk̀e. Sionni do bo Esibonni nwe M̀oyiisi nè Isidayeeribe kè b̀e ò p̀onte b̀e ỳenǹi òm̀i m̀onni Esibiti,

47 k̀etiè ǹe tenk̀e ke m̀unk̀e fietenè Òku Bas̀a kóo kp̀at̀i k̀eke, Am̀riibe kp̀at̀ib̀e bed̀e b̀e do bo kukò nSudit̀e diyàà diyie ỳeǹi k̀eè bík̀e.

48 Kè be tenk̀e t̀ut̀ot̀e Adowe eì kukò nhAdinò p̀e m̀m̀e k̀ent̀o k̀etuakenè Siyonni t̀ari b̀e tu di Edimò,

49 Kè k̀u k̀ote k̀edít̀e ted̀ont̀e Adaba kó dikp̀aa k̀ent̀o k̀esént̀e kukò nSudit̀e, diyie ỳeǹi k̀eè bík̀e, k̀ent̀o k̀etuakenè dam̀èr̀i mukòk̀uş nkou nè Pisikaa t̀ari p̀eri.

5

Kuyie ntannò t̀epít̀e

(Ẁent̀e Mudennim̀u 20:1-17)

1 Kè M̀oyiisii t̀i nỳIsidayeeribe b̀em̀ou kè b̀e ǹak̀e ke d̀: Dínđi Isidayeeribe k̀ent̀eǹe Kuyie kuş nè ku tié n di náa ndè yie nkè dè ànǹe di ỳemm̀e mieke k̀end̀ari d̀e ỳe m̀m̀e.

2 Ti Yiè nKuyie nti d̀ònd̀emu metaumm̀e Odebu t̀ari.

3 Dè í tú nè ti yemb̀e m̀be ti Yiè nKuyie nd̀ònd̀em̀e de kó metaumm̀e, nè t̀imbe b̀e bo òm̀i nyie nke kp̀aa f̀ou.

4 Ti Yiè nKuyie ndo di wet̀inǹemu dit̀ari Odebu ìnk̀e kè di b̀inǹenǹi muh̀aà m̀mieke,

5 De m̀onni kè n còmm̀ú dínđi nè ti Yiè nKuyie ndi cuokè kè k̀u n náanǹe kè n di náa nke ỳe di do í dàat̀im̀e muh̀aà nk̀edekoo dit̀ari ìnk̀e. Kè ti Yiè nKuyie m̀b̀e nke d̀:

6 F̀ş nhoniti mí nha Yiè nKuyie mm̀u da te kè m̀i da d̀enǹeni Esibiti dihei a do tú òm̀i k̀udaak̀u,

7 Kuyie ntek̀u mak̀u í bo a d̀ò nk̀ent̀u nk̀u kè d̀e í tú mí.

8 A báa d̀ò tetenkaanit̀e k̀edonǹeǹe d̀e bo k̀e ìnk̀e mieke yoo ketenke ìnk̀e, yoo menie m̀mieke kpeye.

9 A báa nínk̀u de òk̀e kè dè b̀ant̀e, m̀i tu Kuyie nkè m̀i m̀aà da te, ke yóo kpetinǹe ẁeè yete n kpeti nè o yaab̀i nè í kó ib̀i nè í kó iyaab̀i,

10 k̀end̀ari mes̀aà nẁeè n d̀ó ke yie n kpeti, nè o yaab̀iyúó.

11 A báá yú mí nha Yiè nKuyie n yètìrì sǒntúke, ke yé n yí yóó yóumè wèè yu n yètìrì detetìrè.

12 A nyé teom̄pùtè kó diyìè kpéi nkè di ncáá nke tú n kperi, mí nha Yiè nKuyie n da nàkè ke yé ndè ndòm̄mè.

13 A níí pí nha tǒmmú mum̄ou yewe yèkuò mièke.

14 Diyíènni tu mí nha Yiè nKuyie nkperi ndi. A níí báá pí mmutǒmmú mamù de yiè, bá a bire denitidaarè yoo denitipòbire bá a kóo tǒnti onitipòkù yoo onitidòu bá a nàáfè yoo a sǎmmarímú yoo a wūō tei, yoo opòò wèè bo a cǐtè, b̄em̄ou b̄e om̄pè de yiè a ompumè.

15 A nyé ke dò nha mómmuō nha do bo Esibiti nwe ke tú kudaakù, mí nha Yiè nKuyie nkè m benke n w̄erímú ke da dènneni nè n kó muw̄erímú. Deè te kè n tu a nhom̄pu teom̄pùtè yiè.

16 A ndé a cice nè a yō. Mí nha Yiè nKuyie n ti n da nàkémè kè dèe yie nkàa fòm̄mu okè ketenkè n da duó nkè mièke, kàa mbo kè dè da naati.

17 A báá kuò oniti.

18 A báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a d̄u.

19 A báá yúúkú.

20 A báá souté kécaàrè ot̄ou yètìrì.

21 A báá yaa nhot̄ou pokù, yoo o cǐtè, yoo o paa, nyoo o kóo tǒnti onitipòkù yoo onitidòu yoo o nàáfè yoo o sǎmmarímú, dèè kó dimàà cénke tú o kperi.

22 Ti nnáànti, ti Yiè nKuyie nkuù do ti ndi nàkè di do tǐkú dii m̄onni ditāri Odebu ìnkè. Kù do náánnè metankperímè mme ditāri ìnkè, muháá ncuokè, kè kuyukú fī nnè yewetisùò, kù í yiè t̄imatì. Kù ti nwàri titāp̄ièti ìnkè kè n duó nkè ntì ndi nàkè.

M̄oyiisi do náammè Kuyie nkpeti Isidayeeribe

23 Di kèè dii m̄onni de kó metammè kè mè yìèni ditāri ìnkè dibiiñni mièke, kè ditāri còu mmuhāá, b̄èè baké di naàm̄unti nè beheikèn̄kótíbè kè dí k̄otení m borè.

24 Ke d̄ò: Ti Yiè nKuyie nti benkem̄u ku kpeti nè kù deumè, ke ti béinnènni muháá mmieke, kè ti kèè ku tammè yíe nti yàm̄u ke dò nti Yiè nKuyie mbo na k̄ébéinnè oniti kè wè nkpaá fòu.

25 Ba nkperí nte kè ti bo yóu kè muháá ndiem̄u ti cóútè kè ti kú? Kè ti s̄aké ke yo de kó metammè muháá ndiem̄u yóo ti cóútèmu kè ti kú.

26 Oniti m̄ou mu nyí kèè ti kèèmè Kuyie ntammè kù ò béinnèmè muháá mmieke ke kpaá fòu.

27 F̄ó m̄oyiisi, f̄òò màá níí yóó k̄ote kè ti Yiè nKuyie nda nàkè kàa w̄etení kè tí nàkè kù yé mmù, ti yóo yiem̄mu kè tí d̄ò.

28 Mem̄me kè ti Yiè nKuyie nkeè di náá nti kè n nàkè ke d̄ò: N kèèmu benitibè b̄embe da náá nti, ti wennimu.

29 Kè bè do n yie nkém̄m̄ake de kó meyèmmè boti s̄áà, kè nni ndé ke d̄ori n tannò yé mmù dè na nwennimu, kè bè d̄òri mem̄me bè bo mbo kè dè bè naati b̄embe nè be yaab̄io s̄áà.

30 K̄ote kè bè nàkè ke d̄ò: K̄onnè di c̄éí.

31 Kè f̄ó nni nkpaá diè m borè kè n da nàkè n tannò yem̄ou nè n kuò nè n tié kàa dè mbè nàkè dem̄ou kè bè nd̄ori dè yé mmù ketenkè m bè duó nkè kè bè bo kè tieke ke mièke.

³² Nyénè tũnké kéndɔɔri ti Yiè nKuyie ndi tũ nkù yē ndi ndɔɔri dè deməu, di báá dauté kucànku yoo kuyóú.

³³ Dí ntũ nkuce ti Yiè nKuyie ndi tũ nkù di benke kù mesàà, kè dèe yie nkè dí nfòú kəmbo dihei kù di duó ndi kè dè naati, kè di fòmму mɔnte.

6

Ikuú iməu kó dikũnni

¹ Ntənè ti Yiè nKuyie nni nduó nyèè tannò nè ì tié nke yē n dè ndi tié, kè dèe yie nkè di ta dii mǎnni dihei kù yē nkù yóó di duó ndi kè di tieke, dí ndɔɔri dè yē mmù.

² Mémme di bo ndémè ti Yiè nKuyie ndi fòmму muməu miéke, kéntũ nku tannò yeməu nè ku kuó n di tié ndé dínđi nè di bí nè di yaábíó kè dèe yie nkè di fòmму okè.

³ Dínđi Isidayeribe kénténè, kéndake kéndɔɔri ku kuó yē mmù, kè di dɔɔri memme di bo mbo kè dè di naati kè dí sũ nketenke ti Yiè nKuyie ndi duó nkè, menaamiè nnè mecekùò ndè pũ nkè. Ti Yiè nKuyie ndi yembè do tũ nku kù tu dii mǎnni:

⁴ Kénténè dínđi Isidayeribe ti Yiè nKuyie nkùú tu kutenkù kuməu yiè:

⁵ Onitì f̄, a ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè meməu nè a wēnni diməu nè a wērímu muməu.

⁶ Kuyie ntannò n di tié nyè yie ndí yè ànné di yèmmè miéke.

⁷ Dí ntũ tié ndi bí di borè tečf̄tè nè di borè kupòkù di yóó duó dii mǎnni nè di ènte dii mǎnni.

⁸ Dí ntũ ù di nɔu teneite kəmme, ké ntũ irí bè ò nyírímè kuitùòkù,

⁹ ké tì wàri di c̄í kó yesànkè nè yebòrè.

Isidayeribe í dò nkéyè mbé Yiè nKuyie

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkùú di te kù bo di tanné dii mǎnni kù do nàké di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu kéikú ke dò kù yóó bè duó nkèè tenkè nè yèè ekè sààyè dí í maá yè,

¹¹ sic̄í borè ke píéké desààrè deməu botí, dí me nyí dè ànné, sibií borè dí me nyí s̄i kéú, detie mbè tu dè f̄inyí nè bè tu dè odif̄é dè borè dí me nyí dè fiúkú,

¹² ke yóó s̄ónté kényo ndi dómè. Dí ndake ke báá yē nti Yiè nKuyie nkùú di dènnení Esibiti miéke di do tú kè tidaati ku kpéí.

¹³ Di yóó nku ndé ké nku mbáá nkumáá, dí níí yóó parikè nè kuú kó diyètiri.

¹⁴ Di báá tũnne ibotí tei ì di fité í tũ nyèè bəkè.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbomu di cuokè kù dó kuú máá ndi te, dí ndake ke báá kù wēnté kè ku miéke dí yè kè kù di kuó páíf̄i ketenke di bo kèè ìnkè.

¹⁶ Di báá yááké ti Yiè nKuyie ndi do kù yáákémè di do bo dii mǎnni Masa

* Bè bo dii mǎnni ndi dikpáá miéke kè menie nde mbè dònté kè Kuyie nduó nkè Məyisii poté dipèrì kè menie nyenní, kè ifei bè pí, mbè do yīkù mèè kpéí. (Mudennimù 17:7, Ikuú kóntímù 6:16, 9:22, Yesāā 95:8-9).

¹⁷ Dí ndake kéntũ nti Yiè nKuyie nkùú di te ku kó yetannò nè ku tié nnè ku kuú di duó ndè.

¹⁸ Dí ndɔɔri dèè síé ti Yiè nKuyie ndó dè, kè dèe yie nkè dí mbo kè dè di naati, ketensààkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú ke dò kù yóó duó nkè di yembè,

* **6:16 Masa:** Dè kó diyètiri tú meyáámè mme nè mebennimè.

¹⁹ Kébéí nke dṣ kuù yóó beti di dootitṣbè.

²⁰ Kè di bí naa di beke ke yí: Ba nte kè ti Yiè nKuyie ndi duṣ ku tannò nè ku kuṣ nè ku tié?

²¹ Dí ì nàkè ke dṣ: Ti do bo Esibiti nwe ke tú Esibiti kóo kpààti kó tidaatì kè ti Yiè nKuyie nti dènnenì nè ku kó muwērímú.

²² Ti Yiè nKuyie ndo dṣò tidietì kperε ndε nè mebenkùmè diemè kécaārè Esibiti kṣbe nè be kóo kpààti nè o cīētè kṣbe,

²³ Kè ti dennε ke ti tṣnì die nketenkè kù do b́i nkéíkú ke dṣ kù yóó duṣ nkè ti yembè.

²⁴ Mεmmε ti Yiè nKuyie nti nàkémè ke dṣ, tí ndṣari ku kuṣ yεmmè, ké nkù dé kè dεε yie nkè tí mbo kè dè ti naati, ke dṣ nti mè nfòu kè dè ti dòmmè yie.

²⁵ Kè ti duṣ nti yεmmè ke tū nti Yiè nKuyie ntannò nè ku kuṣ dè yεmmè, memmε ku yεmmè bo nti naatinémè.

7

Isidayεεribe cáámmè ke tú Kuyie nkṣbe

¹ Kè Mṣyiisi b́i nke dṣ: Kè ti Yiè nKuyie nkùu di te di tannè dii mṣnni ketenkè di yóó tieke kè ke b́eti ibotì ù di sūnè, ù tu Itiibe nè Kidikasiibe nè Amṣriibe nè Kannahāā kṣbe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe. Ibotì inyi iyiekè ù di sūnè ke di kpeñninè.

² Kè ti Yiè nKuyie mbè ndi duṣ dii mṣnni kè di bè na, dí bè kùṣ bεmṣu páíí ke báá súṣ nhòmṣu, di báá bè dṣṣnè metaummè, di báá bè kuṣ mmesémmè.

³ Nè dε kó ibotì kṣbe di bá mpuokú, di báá duṣ ndi kóo sapàà mmṣu be kóo dapàà nkè wèε puoke, di me mbáá túóté be kóo sapàà mmṣu ndi kóo dapàà nkè wèε puoke.

⁴ Kè di dṣò memmε bè yóó détinne di bí nyi Kuyie nkó kuce, kente kè bèε fií iwūṣ yebṣkè, kè ti Yiè nKuyie mmiεkeε di yé, kè kù di kuṣ bá dè báá ṣte.

⁵ Nte di dṣ nké bè dṣṣmè. Dí puṣ mbe wūṣtārè, kébṣkè be bṣṣtārè, kéu be bṣṣ Asedaa kó itedéí, kécṣu mbe bṣkè.

⁶ Di cáámmu ke tú ti Yiè nKuyie nkṣbe, ti Yiè nKuyie ntāāté dímbε ibotì tεi miεke, kè di bo ntú ku kṣbe kù dṣ bè, ketenkè kemṣu duṣmè.

Kuyie mpímme kù do dṣunnè dii nùu

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndi taunnè kumáá ke di tāāté, dè í tú di sū mēè kpéí. Dii pētinkε tú kubotì sámṣpókú ibotì tεi imṣu miεke.

⁸ Kù né di dṣmu dεε kpéí nte, nè kù dṣmè kémpí ndinùu kù do dṣunnè di di yembè kébéí nkéíkú, dεε te kè kù benke ku wērímú ke di dεnne tidaatì miεke, ke di dεeté Esibiti kóo kpààti nṣu miεke.

⁹ Di tū mbanté ke dṣ ndi Yiè nKuyie nkùu di te kuù tu Kuyie ke dṣari kù b́i nti kémpí mmetaummè kù di dṣṣnè mè ke dṣari mesàà mbèè kù dṣ, ke pí nku tannò nè be yaábíyúóó.

¹⁰ Ke ṣṣ yūṣ nwèè yetε ku kṣeti o to, bá dè báá ṣte, wèè í kù dṣ dè ṣṣ í ntúṣke tepēnkṣētè kè wèè yà o yetímè kó tiyeti.

¹¹ Mpímme tūnké Kuyie ntannò nè ku kuṣ nè ku tié, n di duṣ ndé yie nkéndṣari dè yé mmú.

¹² Kè di kemmu ku tié nke ì pí nke dṣari ì yεmmè. Memmε di Yiè nKuyie nkùu di te kù bo mpímme kù di dṣṣnè mèε taummè ké ndi dṣari mesàà kù do béinnè di yembè ke íkú ke dṣ kù yóó mbè dṣṣri mè.

13 Kù bo ndi dó ke di dɔɔri mesàà nkè dí sũũ, kè kù di duó nkupreitóo, kéduó nkè di paa nni mpeí, kè tidiiti mbo, kè finyí kó detie nnè odifíè kó detie kè dè mpeí, kè di wũs mpeí inààke nè ipe nè sibóó di tenkè Kuyie ndo béi nkéikú ke dò kù yóó duó nkèè tenkè di yembè ke mieke.

14 Kù bo dɔò di kó kubotí mesàà nkè dèe pèēté ibotí tɛi. Di mieke onitidòu màù bá mbo wèè bo yīēke ò bo pónnèmè, tehāunte me mbá mbo. Di wũs mieke fɛmafɛ báá aũ.

15 Ti Yiè nKuyie mbo kei mmuməmmú muməu di borè kù báá di bənté mmuməmmú yeimu kù do bənté mù Esibiti kəbe di yé mùu kpéi, kù bo mù bənté bèè kó dimàà di níí mbe ìnkè.

16 Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu kè dí na ibotí tɛi kəbe, dí bè kùo dí báá kuó nhòməu mesémme, di me mbáá fié iwũs be bəkè. Kè di dòò memme yè bo naá ndi kpéi ndidíntári ke di bə.

Kuyie nkānkémè bèè tu ku kəbe

17 Kè dè yèmmè di bo yī nè di yèmmè mieke de kó ibotí me nti sūnèmè ti bo yīme kéfiete be tenkè?

18 Di báá bè yəte, dí denteni ti Yiè nKuyie nkùu di te kù do dòòmè Esibiti kóo kpààti nè o kəbe bəməu.

19 Di yàmu ti Yiè nKuyie nkùu di te kù do bè yàákémè nè kù dòò tii dieti nè mèè bɛnkùmè kó dimàà, ke di dènne nè muwērimú Esibiti, kù yóó me nyí iwuo ndi mè ndé ì.

20 Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó nii nyeçánkèdèèsùò nye di ìikè kè yè mbeti bèè yenté yenté ke wanti kəsəri.

21 Di bá mbè dé ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di bonèmu, kù kpeññimu ke dùò tikəmbùòti.

22 De kó iwuo ndi yóó nyi kàù sàmpó sàmpó nwe ké ì dèè. Di báá na ké ì kùo dimənni dimàà, kè meè dəke depīmpīnnè bo sũũ ndi tenkè ké di cááké.

23 Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó di duómmu de kó iwuo kè di ì bəti kè kufɔwáá ndiekúu ì auté kè dí ì kùo iməu.

24 Kù yóó ànnèmu ì kó bɛkpààtibè di nəu mieke kè dí bè kùo kè be yètèe kpánné kutenkú mieke. Be kóò məu ì yóó dáátí kécómmú di ìikè di yóó bè kùəmu páíi kè bè dèè.

25 Dí cəu mbe bəətenkaanì, di báá túóté bè si dàri tii máti péiti nè mèè səə, di báá dè túóté kətieke, dè ì yóó di dɔò mesàà, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù dè wúò nyisəke nyi.

26 Di báá tanné de kó sibəətenkaanì di cɛí mieke, di mómməmbə di yàà bo si naannè kè bè di kuó, bè yóó si pùò mmèè botí. Dí nsi wúò nyisəke kperɛ dèè dò nképuo.

8

Kuyie ntiémme Isidayeribe dikpáà tɛdɔntè mieke

1 Dí mpí nyetannò m me ndi duó nyè yíe nkéndəəri yè yèmmè kè dèe yie nkè dí nfòu kəsũũ nkétieke ketenkè, ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú ke dò kù yóó duó nkè di yembè.

2 Di báá yè nti Yiè nKuyie nkùu di te kù duó nkè di ce mmùu cəmmu yebie nsipísinnàà dikpáà mieke, kè kù di tanné meháárimè mieke, ke di kékùnne ke di yàáké ke bo yà di yèmmè dòmmè, kè nsà di bo mpí nku tannò yoo di bo yè yete.

³ Kuù yóu kè di ta meháárìmè miéke kè dikònni di pĩ nkè kù di duó mmudii bè tu mù mánni, di do í yé mù dínidi nè di yembè, kè dè bo yie nkè dí banté ke dò nhoniti í fòunè mudii máá dàke, kòò fòunè tii yiení tinti ti Yiè nKuyie nnùù miéke.

⁴ Yèè bie nsipísìnàà miéke di yààti í kèrì di naàcèi me nyí mùúti.

⁵ Banténè ke dò nti Yiè nKuyie nkùù di te kù di tié nhoniti 55 tiémme mme o bire.

⁶ Dí nyíè ti Yiè nKuyie nkùù di te ku kuó kéntũ nku kó kuce ké nkù dé.

Bè bo ndakemè kè mesòummè báá bè na

⁷ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di tannému ketensààkè ikó mborè nè sibií nè yenébòrè, kè menie nyiení itáfuò nnè yetárè Ìnkè.

⁸ De kó ketenkè tidiiti bè tu ti bédéè nè titeti bè tu ti ódìsi nè detie mbè tu dè fínýi nè detèrè bè tu dè fikie nè detèrè bè tu dè kèdénádiè, kè odifíè kó detie mbo kè mecekùò mbo.

⁹ De kó ketenkè miéke di yóó nyo ndi dómè mme demarè í yóó di dónté, bè í yó ndi beu tidiiti. De kó ketenkè kó yetárè mòke timáti nti, kè yetárè mòke disòowũð.

¹⁰ Kè di di ke sànnè dí ndóú nti Yiè nKuyie nkùù di te nè mutómmú dihei sààri kù di duó ndi kpéi.

¹¹ Dí ndake ke báá yè nti Yiè nKuyie nkùù di te, kényóu di bo ntümmè ku tannò nè ku kuó nè ku tié n di duó ndè yie,

¹² kè di di ke sànnè ke maá sicēsààsi ke ã,

¹³ ke mòòte iwũð péu idieyi nè isámposí, ke mòòte timáti péiti nè mesòò, ke kparìkè, demou kè dè bo.

¹⁴ Dí dòò meyoómmè ke báá mòòte tefenté kényè nti Yiè nKuyie nkùù di te kùù di dènnení Esibiti di do tú dè tidaati,

¹⁵ ke duó nkè di cè nfekpáfè fie mmiéke, iwaayeyi bo dè nè inaá, kè sinéyēi di pĩ nkè menie nyí mbo, kè kùu dennení menie nkupèrikù miéke.

¹⁶ Ke di duó mmudii di yembè do í yé mù bè tu mù mánni kè di di. Kù yóu kè di ta meháárìmè kè kù bo di yáákému ke di kékũnne kédeè ke né di dòò mesàà.

¹⁷ Dí ndake ke báá yie nkè di yèmmè ndò di kó muwèrímú mmu nè di kó mutómmú mmu di pètémè de kó tikpàti.

¹⁸ Di báá yè nti Yiè nKuyie nkupéi, kù di pámè muwèrímú kè di pèténè de kó tikpàti, kù mè dòò kè di bo banté kù pĩrímè mme metaummè kù do béi nkéikú ke dò kù bo dàònmè di yembè, dè mè ndòmmè yie.

¹⁹ Kè di yè nti Yiè nKuyie nkùù di te ke tũnne yebòkè ke yè fié iwũð, ke kònkù yè ìkè ke yè báá ndi yóó kúmu. N di caummu yie.

²⁰ Timómmònti nti kè di í yie nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kpeti di yóó kúmu kédeè ibotí tei kù kùuti í di ìkè i kòme.

9

Isidayeeribe í tũnè ibotí tei

¹ Isidayeeribe, kènténè kékéè! Di yóó séntému yie nkukó nSuditēē kékòte kébeti ibotí ì deu ke kpeñni ke di pēēté kětieke yehèkè dieyè yèè kó iduotí okù ke káá ntiweti.

² Di yóó namu Anakiibe bèè kpeñni ke tú tidadieti kè bè ò nnáá mbe kpéi nke di yo kè bè tu Anakiibaa? We mbo dáátí kécómmú be ìkè?

³ Dí nyé yie nke dò nti Yiè nKuyie nkùù di te kuù ni di ìkè ke dò mmuháá nke cósú ndemou. Kù yóó kuamu de kó iwuo nyimou, kuù yóó duós nkè bè di bósútè kè di mbè bèti, kè bè kùò kèdeè bá dè báá òte, ti Yiè nKuyie nti ndi nàkèmu.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te bè bèti di ìkè di bá mpòti ke tú di wenni mè kpéi nte kè ti Yiè nKuyie ndi tanné de kó ketenkè, de kó ìbotí òrimè kpéi nte kè kù ì bèti.

⁵ Dè í tú di wetí mèè kpéi nyoo di yèmmè wenni mèè kpéi nte kè di yóó tieke de kó ketenkè, de kó ìbotí kó tidònniti tii kpéi nte kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù yóó bè bèti, kù dós mèè kpéi nkédoò kù do dòunnè dii nuù di yembè Abarahamu nè Isakí nè Sakòbu.

⁶ Nyénè tũnké ke dò nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù di duós nde kó ketenkè dè í tú di wetí mèè kpéi nte kù di duómmè de kó ketensààkè, dii pètinke tú ku botí kùù to kpeñni.

Isidayeribe do dòòmè fesòmátìnààfè kénkònkù ke fè bàá

⁷ Díndi Isidayeribe di báá yè ndi do íinkomè ti Yiè nKuyie nkuù di te ku mièke dikpáá tedòntè cuokè, kètúóté di yè dii yiè Esibiti kèntò kètuòkenèni yie nti me mborè, di í yie nKuyie nkpeti.

⁸ Odebu tãri di do íimmu ti Yiè nKuyie mmièke mediè nkè kù ndós kè di kuò dimou páíí.

⁹ N do dèke dii mònni ditãri kè ti Yiè nKuyie mbo n duós ntítápíèti ku taummè kuó wãri tii ìnkè, kè nní mbo ditãri ìnkè ke dò yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà kè í yo m me nyí yò.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nwãri titápíèti tidéti ìnkè ku tannò kù do di nàké yè di tíkú dii mònni ditãri pèri ke kù di náánnènní kè di yo ku tammè muháá mmièke.

¹¹ Yewe sipísìnàà nè deyènnè sipísìnàà kó difònkúò kè kù n duós nku taummè kuó kó titápíèti tidé,

¹² kè n nàké ke dò: Íté kécútè mecāā nha nìtìbè a dènnèni bè Esibiti bè n cākemu, bè yóumu dende bàmbà n kó kuce n do bè benke kù ke dòò fesòmátìnààfè.

¹³ Ti Yiè nKuyie de nni nnáké ke dò: N yàmu de kó benìtìbè ke sós mbe to yeè kpeñni.

¹⁴ Yóu kè m bè kùò bemou páíí kè be yètìrìi kpánné kutenkù mièke kè n da doò kuwuo nkperikù kùù yó nsú kèpèèté kuu.

¹⁵ Memme kè n cútèni ditãri dii còù mmuháá ndi ìnkè, ke tò Kuyie ntaummè kuó wãri tii tápíèti ìnkè, n nou sidé.

¹⁶ Kè nní nyóó tuòkení ke sós ndi bùtinné dende bàmbà nti Yiè nKuyie nkùù di te ke ma fesòmátìnààfè ke yóu kuce ti Yiè nKuyie ndi benke kù.

¹⁷ De mònni kè m pí ntítápíèti n nou sidé kè ti bótè ketenkè di ìkè, kè tii pònte pònte.

Moyiisi kuónnèmè Kuyie nyIsidayeribe dòò fèè sòmátìnààfè kpéi

¹⁸ Kè n doroo ketenkè ti Yiè nKuyie nyìkè, kèwète ke dò yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà n yí yo, m me nyí yò, meyei ndi dòò mè kpéi. Di cààrèmu deè te kè ti Yiè nKuyie mmièke di yè mediè.

¹⁹ N do yìkèkù ti Yiè nKuyie mmièke nke, ku mièke keè do còútè kè kù ndós kè di kuò páíí, kè n kù bàntè kè kùu yie nkèwète kécòuté m báammu de mònni.

²⁰ Kè ku mièke pèike Anò mediè nkè kù ndós kóò kùò, kè n kù kuónnè o kpéi,

²¹ Kétúóté fesomátinàáfè di bùtínné Kuyie nke dòò fè, ké fè còú nkè fèe cóúté, kè n fè pùò nkè fè nàa nkè fèe naá mmuyuo nkè m mù ùtòo kukò nkùù bonní ditāri Ìnkè ku mièke.

²² Kè ti mbo Tabedaa * nè Masa† nè Kibodoti-Ataafa‡ kè di to í ti Yiè nKuyie mmièke.

²³ Kè ti mbo Kadeesi-Banna kè ti Yiè nKuyie ndi tō nke dò: Kòtenè kéfietè dihéi kù di dúò ndi, kè di í nyie nke dò nti Yiè nKuyie nkùù di te kù béi nti bo dòò, bá di í nyie nkù di nàké ti.

²⁴ Nè m baa di yémè mme, di í yie ndiyiè mari ti Yiè nKuyie nkpèti.

²⁵ Ti Yiè nKuyie ndo tãáté ke bo di kuamu páíí, memme kè n do ke nínkú ku ìkè kénínkú kè dò yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà,

²⁶ ke báá nti Yiè nKuyie nke tú: Ti Yiè nKuyie báá kuò kubotí kuù nkù tu a kòku nku a te kù. Nè a kó tikpeti mièke nke a bè deetémè nè a kó muwèrimú mmu a bè dènnenímè Esibiti.

²⁷ Dentení a kó betōmbè Abarahammu nè Isaki nè Sakōbu be kpéi, a bá ndake kubotí kuù nkó itookperí kpéi nnè be kó tidōnniti nè bè dōōri mēè yei.

²⁸ Kàa dòò memme, a ti dènnení diì eì kōbe bo yī f́ nti Yiè nKuyie nha í na ke bo ti tanné dihéi a do yē nha yóó ti dúò ndi. Bè bo yī a ti níímmu deé kpéi nte kàa ti dènnení ke bo ti kuò dikpáà tedōntè mièke.

²⁹ N Yiè nKuyie mbè tu a kōbe mbe, f́òò bè te, a be deeté nè a kó tikpeti nti nè a kó muwèrimú.

10

Kuyie mbè c'émme fesomátinàáfè kó meyi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Cíéké titápièti tidéti kè ti ndò tiketiti, kàa dekení ditāri Ìnkè, á nwaà nyideí kédòò ditou.

² N yóó wāri tináahti tìi sòò bo tinti tiketiti a pònte ti Ìnkè, kàa ti dóú nditōu mièke.

³ Kè n dòò ditōu nè detekperè kó ideí kécíéké titápièti tidéti kè ti ndōnnè tiketiti ke nti tō tidé kédekenè ditāri Ìnkè.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nwāri de kó titápièti Ìnkè kù do wāri tìi náahti tiketiti Ìnkè kè ti nni nduó. Ku tannò tepítè kù do di náá nyè ditāri Ìnkè kè muháá ncóú nkè di tíkú ditāri pēri.

⁵ Kè n wēte kécúténí ditāri ke dóú nde kó titápièti ditōu n dòò di mièke kè ti de mbo. Ti Yiè nKuyie ndo n nàké ke yē ndè ndōmmè.

⁶ Kè Isidayeeriβeé íté Bendee Yakanni kó sibií borè kékote Musedaa. Anoo de nku kè bèe ò kunné, kòo bire Edeasaa sòoté kèntú ikuó niùti.

⁷ Kè bèe íté deborè kékote Kudikodaa, kéíté dende kékote Yotibata ikó mborè péu.

⁸ Deñde ti Yiè nKuyie ncáñnémè Defii kó kuwuo nkōbe kè bè bo ntou ku taummè tou kémbo ku c'ètè ke pī nku tōmmú ke níí yú ti Yiè nKuyie nyètiiri kēpā benitibè mesàà. Bè me ndōōri nè yíenni.

⁹ Deé te kè Defii kó kuwuo nkōbe í mōke ketenkè be kōbe dōmmè be kperè tú bè bo mpímmè Kuyie ntōmmú, ti Yiè nKuyie ndo ti mbè nàkémè.

* 9:22 Tabedaa: Wénté Mukétímù 11:3.

† 9:22 Masa: Wénté Mudennimù 17:1-7.

‡ 9:22

Kibodoti-Ataafa: Wénté Mukétímù 11:34.

¹⁰ Kè m baà mbo ditāri ĩnkè n do ke bo mēè botí mēketimè mōnni ke dō yewe sipísìnàà, deyènnè sipísìnàà kè ti Yiè nKuyie nyíé kécouté m báammu kényóu, ke í ndi kùò.

¹¹ Kè kù n náké ke dō: Íté kécúté kēniitè n nìtìbè ké bè tanné ketenkè m béi nke ĩkù ke yē n yóó duó nkè be yembè.

Kuyie nduśmmè ku kabè ikuş ù tu bè bo nkù dāmè

¹² Díndi Isidayēeribe ti Yiè nKuyie nkù di te kù dō dí dōò ba? Ti Yiè nKuyie ndó ti tu: Onìti f̄ nha bo nkù dēmè, ke tū nku kó kuce, ké nkù dō ke p̄i nku tōmmù nè a yēmme memou nè a wēnni dimou,

¹³ kēmp̄i nku kuş nè ku tannò n di duó ndè yíe, kēmmo kè dè da naati.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuò baké kēĭnkè nè tiwetì, ke te ketenkè nè dèè kó dimàà bo ketenkè ĩnkè.

¹⁵ Kuù dōke di yembè ke bè taunnè kumàà ke tãāté díndi be yaábí ibotí imou mieke dè mè ndōmmè yíe.

¹⁶ Ceetenè di yēmme kēduş ndimàà ti Yiè nKuyie nke tēnke báá kpénkunnè di to.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkuò tu Kuyie nke baké demou ke tú bekrààtibè kóo kpààti kù demu ke kpeñni ke duó tikōmbùàti kù í baàti òmou kù í cōú ticuuti.

¹⁸ Kuù kommu iciribí nè bekúpobè ke dō beṛòðbè, ke bè duó ntidiiti nè tiyàati.

¹⁹ Dí ndó beṛòðbè ke yē di do túmè beṛòðbè mbe Esibiti tenkè mieke.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nku di yóó ndémè ke p̄i nku tōmmù ke kù taunè, di ní yóó parikèñè kunku.

²¹ Dí nkù sánti kuù di te, kuù dōò di cuokè tidietì tì duó tikōmbùàti kè di ti yà nè di nuò.

²² Di yembè do tati Esibiti ke bo sipísyiekè ndi, kè ti Yiè nKuyie nkù di te kè kù duó nkè di sūū nsiwāā dōmmè tiwetì.

11

Bè dēntemè Isidayēeribe Kuyie ndòò dè be kpéi

¹ Dí ndó ti Yiè nKuyie nkù di te ke nkù tū nke dōori ku kuş nè ku tié nnè ku tannò dè yē mmù yewe yemou.

² Di mómmōmbe di yāmu nè di nuò ti Yiè nKuyie nkù di te kù demè ke kpeñni nè kù p̄i mmù tōmmù Esibiti tenkè, dè í tú di bí.

³ Di yāmu yebenkùye kù dōò yè Esibiti kó ketenkè mieke nè ku dōò dè Esibiti kóo kpààti nè o kabè.

⁴ Ke yà kù dōò dè Esibiti kó dihāāpòntūnni dii do di beti nè be sēi nè be kparinaasēi, ke yà kù duśmmè kè dāmēeri tipènti kou kó menie mbè datūnné, ke bè pōnténè, ke bè kùò kè dè dèè.

⁵ Di yēmu kù dōò dè di kpéi ndikpáá tedōntè mieke kè di na ke tūðkenèní die.

⁶ Di í biinnè kù dōò dè Dubenni botí kou Ediabu kó ibí idé Datanni nè Abidammu, ketenkè àatemè ke bè maanko Isidayēeribe bemou nuò mmieke, bembe nè be cēi kabè nè be touti nè benitibè bèè kó dimàà do tū mbe fōnkùò.

⁷ Di yāmu nè di nuò nti Yiè nKuyie mp̄i mmù tōmmù diemù.

⁸ Dí mp̄i nku tannò m me ndi duó nyè yíe nyemou, meñme di bo mmōkemè dikōmbùò kékote kécouté ketenkè di kori ke bo ta kè.

⁹ Kè di dōò memme di bo mbo kēmante ketenkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkēĭkù ke yē nkù bo duó nkè di yembè nè be yaábí, mecekùò nnè menaamiè ndè pūò nkè.

Kuyie ndàke kèè tenkè kpéí kè ò ndòmme

10 Di tati kèè tenkè kè í dònne Esibiti dòmme, kè di níí bo buotí kupaku, kédammú kukó nkéyũðnni menie nkényóðri, bè ò nyóðri mèè botí kukũmpaku.

11 Di kòri ke bo ta kèè tenkè tu yetàrè nè tibiti kó ketenkè nke kè fetaafe ñu,

12 ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dàkemu de kó ketenkè kpéí, ku nònfe í iiti de kó ketenkè ñnkè, dibenni bo ketémè nè di bo deèmè.

13 Bá wè kòò yie nke tũ n di duó nyè tannò yie ke dó Kuyie nke pĩ nku tómmú nè o yèmmè memòu nè o wènni dimòu.

14 Kù bo ndi duó nfetaafe fe mònni feñnkembóntaafe kènto ke tuòkenè fetadentife, kè di paa nni mpei detie mbè tu de finyi nè bè tu de fikìe kè de mpei, ke menaa mpammèe buoté nè mekùò.

15 Kù bo ndènnimuni tímùti di paa nkè di wũs nyo nkè di nyo nke sànnè.

16 De mònni di né ndake ke báá búttinne ku kó kuce, ke báá tũnne yebàkè kénkònkù ye ñnkè.

17 Kè di dòò memme ti Yiè nKuyie mmieke bo di ye kè kùu kpetinnè iwetibori bá fetaafe ténke bá nniu, tidiiiti ténke bá mpei, bá di báá òote di bo kúmè ketensààkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè mieke.

18 Dí ànnè Kuyie nnàànti di yèmmè mieke kè tii ta di wèrè, di ntí ù di ñou teneite kòme kè ntí ñri bè ò nyírímè kuítuòkù.

19 Dí nti tiè ndi bí di borè tecfètè, nè di borè kupòòkù di yóó duó dii mònni nè di ènte dii mònni.

20 Dí tí wàri di cèí kó yesànkè nè yebòrè, nè dihei kó dibòri.

21 Kè di dòò memme díndi nè di bí di bo nfòu kémònte ketenkè ti Yiè nKuyie ndo béi nkéikú kénye nkù yóó duó nkè di yembè kè dí nkè te sáà.

22 Kè di pĩ nweti weti yetannò kù di duó nyè ke ðàri ye yè mmú ke dó ti Yiè nKuyie nkùù di te ke tũ nku kó kuce ke kù taunnè dimáa.

23 De mònni kù bo nni ke beti iwuo ndieyi imòu ñi kpeñni ke di pèèté, kè di tieke í ekè kékari,

24 di naàcètè bo na kèè tenkè kó dimáa yo ntú di kòke nke, kétúótè dikpáa tedòntè kperi kubakù cànkù bíékè kékòte kédítè Dimaa tãri kubakù you bíékè kènto kétuòke kukó ndiekù Efadati diyie yiení kèè bíékè, kènto kétuòke dàméèri Meditedandee diyie taà kèè bíékè.

25 Di naàcètè bo na kèè tenkè kó dimáa òmòu báá dáátí kè di baao. Kuyie mbo duó nkè bè ndi dé kè be kòmbùòti ndi duó Kuyie nti ndi nàké ke ye ndè yó ndòmme.

26 N di pãmu yie nkuce, tãáténè mesàa nyoo meyei,

27 Kè di yie ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tannò kù di duó nyè yie, kù bo di pã mesàa.

28 Kè di me nyè yete ke búttinnè ku kó kuce ke tũnne yebàkè di do í yé yè, di bo ya meyei.

29 Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di tannè dii mònni ketenkè di yóó tieke kè, dí deke ditãri Karisimmu kèpĩékè ku kó mesàa, kèdeke ditãri Ebaadi kèpĩékè meyei.

30 De kó yetàrè bo kukó nSuditèè yáa ndi diyie taà kèè bíékè. De kó kuce kuù yienè Kannahãa kòbe kó ketenkè, tedòntè kó dikpáa Adaba bo kukó nSuditèè kó kubirikù nku, ke tókèné kutieku sààkù Mòdee* ke weti Kidikaadi.

* **11:30 Mòdee:** Araba do de mberinè. De kó mutie bo Kuyie ndo benke de nde kumáa Abarahammu kè wèè máa diwústanni Kuyie deborè.

³¹ Di yóó séntému kukó nSuditēē kékate kéta ketenkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè ké kè fiète kékari.

³² Dí ndake kéndòari Kuyie nkuó imòu nè ku tannò yemòu n di duó ndè yíe ndè yē mmù.

TI YIE NKUYIE NKÓ IKUÓ

12

¹ Ntenè ti Yiè nKuyie nkuó nè itié ndi yó ndake dèè kpéí, kéndòari de yē mmù di fòmmu mumòu mieke, ketenkè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tū nkù di duó nkè ké di bo kari.

Isidayeribe dòmmè kémbáá Kuyie dibòri dimáà

² Dí può nyewūstàrè nè yetàrè di yóó beti ì wuò nkòbe do feu yè yetàrè nè sitáà de ìnkè nè detie nyo.

³ Di può mbe wūstàrè kébókè be bəstàrè kécóu mbe bəð Asedaa kó kutedóu, kəpuò nsitenkaanì kè bè ténke bá nnáá nsi kpéí de kó dibòri.

⁴ Dí báá teké de kó ibotí báá mmèè botí í kó yebókè ké mme mbáá nti Yiè nKuyie nkùù di te.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù tātátè dii kari di botí mieke ke bo nde bo, kè di bo nde yu ku yètìri dí nkòri deborè ke kù bàà.

⁶ Di ní de nkù fié iwūš kétuo ké kù fiénè metaummè kpeyi, ke de nkù duó ndi məkə de kó depíndè nè di pàrè diwèi kpeye, yoo di kù cànnenè dii nùù kpéí nnè di wūš dieyi nè isámpól kó iketiyl.

⁷ Di ní yóó dè nkari ti Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè dínidi nè di cēí kəbe kè di wēnné kédì de kó mudii kényānkunè diwèi, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó ndè. Di Yiè nKuyie nkùù di te kù di dòò mèè sàà mme.

⁸ De mōnni di ténke í yóó ndòari ti mè ndòòrimè yíe, bá wè kòò dòòri o yèmmè dò ndèè wenni.

⁹ Di mu nyí tūðke ketenkè di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè kè di bo kè tieke kékari kéom̀pè.

¹⁰ Di yóó séntému kukó nSuditēē kékari ketenkè di Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nkè ké kè tieke. Di yóó kè kàrimu kè kù di om̀p̀unne ké di deeténè di dootitòbè bèè di fité, kè dí mbo kè dè di naati.

¹¹ De mōnni di Yiè nKuyie nkùù di te kù bo tātátè dii kari kù yó mborè, ku yètìri yó nyu dè, di yó nde nkù duó n di nàké dèè kó dimáà dèè tu: Iwūš di yóó nkù feu ì ke tūò nnè metaummè kpeyi nè di kpeye di məkə de kó depíndè nè di yèmmè kó yepàrè, nè di kù cànnenè yèè nò kpeye.

¹² Kè dí nyānku di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìkè dínidi nè di bí initidaaì nè initipòì, betōmbè benitidaabè nè benitipòbè kēwēnnénè Defiibe bèè di bonè ke yé bè í məkemè ketenkè di cuokè.

¹³ Dí ndake ke báá s̀nté ké nkù feu iwūš ke tuò mbá kè di ninte dii b̀ri.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie ndi benke dii kari di kó iwuò mmieke, deñde di yóó nkù feumè iwūš ke tuò n di nàké ke yē ndè ndòmmè.

¹⁵ Kè wèè ní d́ dii mōnni ò bo na kékua iwūš kécááké ti Yiè nKuyie nkùù di te kù ò pā kè dè māmè. Bá kè di bo kùù píkù, yebòrè yemòu, wèè s̀i nnè wèè í s̀i, mbè ní bo na kécááké de kó imaa ndi òò ỳimè iorimaa, dè í məkə mebatimè.

¹⁶ Di né ní báá cááké meyi, di ní mè útóo ketenkè di òò ỳimè menie.

17 Di me nníí bá mbo di cǐí miéke ke yo ndi diiti kó depíndè, di yààte dè, di naà mpàmmè nè mekùò nnè di wūš pié ì bí idaaí kó iketiylì nè di wūš di kù feu ì di kù cànnenè yē nò kpéí nnè di pàrè diwèì kpeye nè di do nképā yē.

18 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté diì karì di níí yóó de nkari ké dè di dínidi nè di bí initidaaí nè initipòì nè di kó betōmbè benitidaabè nè benitipòbè, kéwǎnnénè Defiibe bèè di bonè. Men̄me di yó ndaorimè kényānku Kuyie nkùù di te kù di duš ndè kpéí.

19 Dí dǎò meyoðmmè nè di bo mbomè di báá dootóo Defiibe.

20 Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te duš ndiì mǎnni kè di tenkè ðeuke kù di nàké ke yē ndè yó ndōmmè. Kè kuníí di pī nkè di dǎo kécááké imaa ndi bo na kécááké di dǎo mèè botí.

21 Kè dè me ndò ndi détenè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tāāté diì karì kè di bo nyu ku yetirì, di bo na kédeite di wūš kù di duš nyi miéke kékuo kécááké di dǎomè, n di nàké ke yē ndè ndōmmè. Di bo na kémbò di cǐí ké ì càáké di dǎo mèè botí.

22 Di bo na ke níí ì càáké bè càámmè iorimaa, mebatimè bá mbo wèè sī nnè wèè í sī, ndi bo na kéwǎnné ké ì càáké.

23 Di né ndake ke báá cááké meylí, nke yé mufōmmu bomè meylí mmieke nke.

24 Di báá cááké imaa nkéwǎnnénè meylí, ndi níí mè còúnko ketenkè menie nkǎme.

25 Di bá ncáá mmeylí nkè dèe yie nkè di mbo kè dè di naati, dínidi nè di bí nè di yaábíò ke yé di ðaorimè ti Yiè nKuyie ndó dènde.

26 Di càánè ìl wūš ti Yiè nKuyie nkpéí nke yóó kù nyi fié nè di kù cànnenè diì nuù kpéí, di níí dè tǎní dikarì kù tāāté di.

27 Kè di níí fèuté fèðfè ti Yiè nKuyie nke bo tuò ndí tuò nfe maa nnè fe ylí, kè di me nkù fèuté fèðfè metaummè kǎfe nfe dí tuò mmeylí ndiwūšònni, kédeè kécááké imaa.

28 Kénténè itié n di náá nyi nkétúnne ì yēmme, men̄me di bo mbomè kè dè di naati, dínidi nè di bí nè di yaábíò sáá, ke yé di ðaorimè Kuyie ndi tū nkù dǎo dènde.

M̄yisi caummè Isidayeeribe ibotí tel kó yebàkè kpéí

29 Ti Yiè nKuyie ndi tū nkù bo kuò diì mǎnni ibotí tel kè dí ta be tenkè. Kè di fiète diì mǎnni be tenkè ke karì,

30 di báá dítinne dimáá ké bè teetenè, dí ndake kè be bǎkè báá di pī, di báá yè fié iwūš, di bá nwanti kényíété bè do feu mèè botí iwūš be bǎkè ké yè túnne.

31 Di báá túnne de kó ibotí báá mmèè botí ì bǎkè ké mmè bàá ti Yiè nKuyie nkùù di te, ke yé ti Yiè nKuyie ndè wūómmè isǎke nyi. Bè tūònnèmu be bí initidaaí nè initipòì be bǎkè.

13

1 Dí ndake kǎntū n di nàké tí, di báá yíé tìmati, di me mbáá yaate tìmati.

Kuyie nyóó potémè Isidayeeribe bèè bo fié iwūš yebàkè

2 Kè dè ðò nhòmǎu buoté di cuokè ke náá Kuyie mpānāahti, yoo ò yàu mebenkùmè, kòò di nàké ke yē ndèmarè càñne bo ðò.

3 Kòò tu di fié iwūš yebàkè di do í yé yè, bá kòò do di nàké ke yē ndèè bo ðò, kè dè ðò,

4 di báá yie nkékénté de kóo niti wèè tu ò náá Kuyie mpānāahti ke tú ò yàu Kuyie nkó mebenkùmè. Ti Yiè nKuyie nkùù di te kuù di yáú ke bo yà ke nsà kè di kù dǎo nè di yèmmè memǎu.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuu di te, di yó nkù ntù ké í kù dé, kémpí nku tannò kényíé nku kpèti, ké nkù bàá nké nkù taunè,

⁶ de kóo niti wèè tu ò nàá Kuyie pāā nāaṅti yoo wèè tu ò yàu Kuyie nkó mēbenkùmè ke di sukíí kè di bo yete Kuyie nkpeti, Kuyie nkùu di dēnnení Esibiti ke di deēténè mudaatōmmú. Kè wèè dó ké di dētinne kuce ti Yiè nKuyie ndi benke kù, dí ò kù kédeite meyei ndi cuokè.

⁷ Kè de me ndò nha yǝfũḽ kou mǝu yoo a bire denitidaarè yoo denitipòrè yoo a pokù yoo a népo saù mǝu, kòò kǝtēni a borè disǝri ke da sukíí,

⁸ ke tú, dí fié iwūḽ yebǝkè di do í yé yé fǝ nnè a yembè, iwuo nyii di fitè medétimè yoo metómmè í kó yebǝkè, di tenké kemou mieke.

⁹ A báá yie nho kpèti, a báá ò kēnté, a báá ò kuş mmesémmè, a báá ò kǝkè a báá sǝnne o yei.

¹⁰ A dò nkòò kùǝmu, fǝḽ mǝmmu ndò nkéketé kòò bǝté ditǝri, kè betǝbè né na kòò bùḽtí yetǝrè.

¹¹ Ò mǝnnè kēbùḽtí yetǝrè nye kékuo, ke yé ò da sukíímè kǝa bo yóu ti Yiè nKuyie nkùu di te ké kù dēténè, kunku kùu da dēnnení Esibiti tenké di do tú dè tidaati.

¹² De mǝnni Isidayeeribe bēmu yóó tì kèèmu kémǝte kufǝwaá nke ténke báá dǝḽ meyei.

¹³ Kè de me ndò ndiyiè mari bo kè di kèè ketenkè ti Yiè nKuyie ndi duó nkè mieke,

¹⁴ besǝnténitibè sukíí dè dihei mari mieke bēmaḽè kè bè bo fié iwūḽ yekǝbè di do í yé yè.

¹⁵ Dí wammú kēbíéké mesàà, ke nsà kè de mēnke dǝḽ mēbotí, kè di sǝ nde kó meyei mbotí mēnke dǝḽmu di cuokè,

¹⁶ dí kuş de kó dihei kǝbe nè be wūḽ demou di báá súş ndēmarè.

¹⁷ Dí tí ntinenti tii kó dimàà bo de kó dihei mieke kécóu ndihei mieke benitibè kari dè kēwēnnénè dihei kécóu mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, kè de kó dihei náá ntidobonti, bá òmǝu ténke báá di maá.

¹⁸ Di báá túóté demarè bá demáá de kó dihei mieke de dò nkécóummu, kè dēe yie nkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kè ku mieke de, kè kù di kuş mmesémmè, kéduó nkè di sūu nkù do nàké di yembè ke dò de yó ndōmmè.

¹⁹ Kè nsà kè di yie nti Yiè nKuyie ndi tū nkù kó dinùu, ke tū nku tannò n di duó nyè yie, ke dǝri ti Yiè nKuyie ndó dè kunku di tū nkù.

14

Kuyie nyí dǝmè ku kǝbe ndǝri ikúkuş

¹ Ti Yiè nKuyie nkùu di te kè di tú ku bí. Di bá nduoku yoo dí nkùò di tǝi di kari dii mǝnni mukũũ.

² Di tú ti Yiè nKuyie nkǝbe mbe ti Yiè nKuyie nkuu di te, ke di tǝātè iwuo nyimou ii bo ketenkè ñnkè í mieke kè di bo ntú kù te bè.

Isidayeeribe dò nkényo nyii wūḽ nè tii wanwanti nè bè dò nkénci dè

³ Kè ti Yiè nKuyie nyí di ci dè di báá dè di.

⁴ Ntenè iwūḽ di bo nyo nyi: Inààke nè ipe nè sibó.

⁵ Tehontè yeysiè mpéu kpète nè tehontè péité nè tehontè tēè dōnnè fepèrifè ke né mǝke yeysiè nyèè yàati nè fesèfè nè tetabuḽè nè tebuḽè nè fewaurifè.

⁶ Tiwanwanti nè iwūḽ dēè mǝke yekpèètè yèè yàati ke dukii di bo na ké ndè yo.

7 Di báá di yòyò nè tēhòntè nè disetiri dè dùklimu dè me nyí m̀əke yekp̀èètè di dè cimu,

8 def̀ǹkùrè, dè m̀əkemu yekp̀èètè dè me nyí dukii, di bá ndè yo ndemou di dè cimu. Kè dè me nku di báá dè k̀àáké.

9 Ntenè menie mmieke kp̀ere di bo nyo ndè, siyĩ s̀i kó dimàà m̀əke icieti nè yeyíékè.

10 Di bá nyo ns̀i í m̀əke icieti nè yeyíékè di s̀i cimu.

11 Di kó ikuú í ci sinə s̀i kó dimàà di ns̀i yo.

12 Di báá di kumanc̀onkù nè kutāmanc̀onkù nè dāmèèrì kó fetúúfè.

13 Ditúsòù nè kutúbotí kumou di bá ndè yo.

14 Fetúúfè nè kukākābotí kumou.

15 Fec̀onfè diefè nè yeondo kó kubotí kumou.

16 Fec̀onfè diefè nè dionduo nè tiyà̀akompéiti kó kubotí kumou nè kucĩrĩmbotí kumou.

17 Dikonéyou nè yeondo kó kubotí kumou nè fekonkp̀anfè.

18 Kutenkatíkádáakù nè kukunaakù nè dikũntibári nè kudéikù.

19 Tipump̀uti di bá nti yo ndi dè cimu.

20 Dí kó ikuú í ci s̀i nə kó dimàà di ns̀i yo.

21 Kè fè̀fè kú di báá fè di, dí fè duó nhopòò wèè di bonè kè wèè di, yoo dí fè nhò fiténè. Di tú kubotí kùù c̀áà nkù nku, kè ti Yiè nKuyie ndi te. Di ní báá bénnè dibòbii nè di yò miè.

Ti bo nduəmmè Kuyie depíndè

22-23 Bá dii benni di ní dèite di paə nkp̀ere demou dèè tu depíndè, tidiiti nè menàà mp̀ammè nè mekùò, di ní dè t̀oni nè iwũò ketiyi inà̀ake nè ipe nè sibóó, kè dè kòtenè dibòrì kù t̀aātè di, kè dè di ku iikè, kè dèe yie nkè dí ndé ti Yiè nKuyie nkùù di te s̀áà.

24 Kè de yèmmè a c̀fètè bo ndétirinè ti Yiè nKuyie nkùù da te kù t̀aātè dii bòrì, kè ku yètirì bo ndè yu kè ti Yiè nKuyie nkùù da te kè kù da d̀òò mesàà nkè dè s̀i,

25 á t̀úóté dèè tu depíndè kè dè fité kéntə idíítí de kó dibòrì ti Yiè nKuyie nkùù da te kù t̀aātè dii bòrì de kp̀éi.

26 Deborè kédonté a dó dèè kó dimàà inà̀ake, ipe nè sibóó nè menàà nnè kunadaakù kè dè di, ti Yiè nKuyie nkùù da te ku iikè, kè diwèi nda bo f̀s̀ nnè a c̀fètè k̀əbe.

27 Di báá yé nDefiibe bèè di bonè be kp̀éi, ke yé bè í m̀əkemè ketenkè.

28 Kè yebie nyètàati ní p̀èètè, dí denneni depíndè di dèite dèè kó dimàà kè dè c̀òù ndihel.

29 Defiibe bèè di bonè ke í m̀əke be kó ketenkè nè bepòòbè nè iciribí nè bekúpòbè kè bèe péte kédí kénsannè. Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di d̀òò mesàà ndi p̀i mùù t̀əmmú mumou mieke.

15

Kuyie nduú nyii kuú Isidayeeribe be bàà nyĩnkè

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Isidayeeribe ke d̀ò: Yebie nyèyiekè yèyiekè kó dif̀ǹkúò di ní yóu di k̀əbe be bàà mbè di m̀əkenè yè.

2 Ntenè di yóó t̀unne mèè botí de kó ikuú: Kòò m̀əu p̀ente o kou t̀òu idíítí wèè ì nhò yóunè de kó dibànni. Òm̀əu báá p̀innè muwèrímú o kou t̀òu ke d̀ò wèè ò yietí o bànni, ke yé Kuyie nkùù d̀óummè de kó dinùù.

3 Di bo na ke ní duó nkè opòò di yietí kè dè me ntu di kou nwe dí ò yóu.

4-5 Kè nsà kè di kèmmú weti weti ti Yiè nKuyie nyè mmù, ke tū nkù di duó nyii kuó kè n yì ndi náá nyíe, ocírì keté kè bá mbo di kó ketenké, ti Yiè nKuyie nkù di te kù yóó di dòòmu mesàà nkù di duó kèè tenké kè di yóó kè kàri kè kè tieke ke mieke.

6 Ti Yiè nKuyie nkù di te kù yóó di dòòmu mesàà, kù ti ndi nàké ke yè nkù yóó di dòòmè. Di í yó mpenni idííí ibotí tɛi, ibotí tɛi péu ì yó ndi penni. Di bo mbaké yeboté kusùkù yè me mbá ndi baké.

7 Kè di kou mòu bo ketenké ti Yiè nKuyie nkù di te kù di duó nkè kó dihei mari ke tú ocírì di báá ò yetenè di diiti, di nòu me mbá nhò tɛ̀nè.

8 Dí ò cànnè di nòu kóò pènte dèè ò dónni.

9 Ke né nyé kè meyèmmè yeime báá di ta kè di dò dibenni yíenni dii yètiní kè di dò nkè bè yóunè yebàà mbè di mækènè yè. Dí báá yóu kè meyèmmè yeime di ta kè di yóu di bo cànnemè tenòutè di kou tòu ke í nhò duó ndèmarè. Kè di dòò memme kòò di kuónnè ti Yiè nKuyie ndú yóó tò de kó meyei.

10 Dí ò pà de kó idííí nè meyèmmè memáà nè diwèl, memme di Yiè nKuyie nkù di te kù yóó di dòòmè mesàà ndi tómmú mumòu mieke, ke di dòòri dèè kó dimàà nyíe.

11 Bècírìbè yó mbomu di kó ketenké mieke, deè kpéi nte kè n di duó nde kó dinùù kè n tu di báá yie nkè di nòu mpikú, di kòbe bèè tu bècírìbè nè besénnìbè ke bo di tenké mieke be kpéi.

Isidayeeribe bo nfiinko m̀̀̀̀ botí tidaati

12 Kè wèè donté kudaakù di kòbe Ebedeebe mieke kù mpí nho tómmú, kèmmòke yebie nyèkuò, diyíènni kòò kù fíinko kè kùu kò.

13 Kè kù kúnti dii m̀̀nni ò báá yóu kè kùu kò nku nòu sitetiri,

14 kù nkúnti kè wèè deite ti Yiè nKuyie nkù ò te kù ò duó ndèè kó dimàà de mieke kè dè nkù pà, ipe nè sibòs nè tidiiti nè menaà.

15 Dí dentení di do bomè Esibiti ke tú tidaati kè ti Yiè nKuyie nkù di te kè kùu di deeté, deè kpéi nte kè n di duó nyíe nde kó ikuó.

16 Kè dè me ndò nkudaakù bo fí nwèè c̀̀tè kè dè t̀̀òkè kù bo kòmmè kè kù yete kù da dó m̀̀è kpéi nè a c̀̀tè, ke bo kè dè kù naati.

17 De m̀̀nni á túóté tekáùtè kédanne ku toò t̀̀c̀tè b̀̀rì kó kuduú kèduute, kè kù ntú a kó kudaakù sàà. Kè dè me ntu onitipòkù nwe a me nyí.

18 Dè bá nda yóunè a bo kù fíimmè, ke yé kù da p̀̀r̀mmè mutómmú yebie nyèkuò mieke, kù da p̀̀r̀mmù tómmú p̀̀̀tèmu a na nyietimè otánti kuce mèdémè. Ti Yiè nKuyie nkù di te kù yóó da dòòmu mesàà a tómmú mumòu mieke.

Isidayeeribe dòmmè kèncánninko iwūō ketiyi Kuyie nkpeí

19 Di nààke nè di pe nè di bóó kè dè níí peité meketimè ì bí idaaí dí ì cànné ti Yiè nKuyie nkù di te ku kpéi, yenaadapàà nketiyè di báá yè p̀̀r̀nnè mutómmú, di me mbáá kèí di pedaké * ketiyè kó ticiti.

20 Bá dii benni di níí dè kùò ti Yiè nKuyie nkù di te ku c̀̀tè kékari kù tãáté dii b̀̀rì de kpéi d́́ndi nè di c̀̀tí kòbe kè dè di.

21 Kè de kó fèfè me nhà kuyènkù makù, kè fè tu dikpènni yoo fè yèi di báá fè fèuté ti Yiè nKuyie nkù di te.

* **15:19 Yèpedaké:** Yèpedaké bè náá nyèè kpéi ndie nyé í dónnè ti die kpeye yè mòke ticiti nti kè ti òkù mediè, kè bè s̀̀s kèí de kó ticiti kèdukenè tiyáàti.

²² Di ní fè di di cɛ́ɪ, kòdò mǎu dǎd di kó iku5 ci dè ke sɪ nhò bo na ke ní di wɛ́nnɛ́nɛ́ kɛ́ fɛ́ di, di ɔ́ɔ́ dimè fɛ́waurifè nè tɛ́hontè yeyiè mpéu kpɛte.

²³ Di né báá di fe yɪ́ ndi mè còúngo ketenkè mɛniè nkɔ́mɛ.

16

Isidayɛribe dò nkɛmbaàmmè diyentébanni

¹ Dí nyé dididèi kóo tǎnkù kpéi kɛmbaà ndiyentébanni ke sǎntí ti Yiè nKuyie nkùu di te ke yé dididèi kóo tǎnkù miɛke do nkɛmè keyènkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di dɛnnɛnímè Esibiti.

² Diyentébanni kó diyie di ní fié iwũ5 ti Yiè nKuyie nkùu di te, inààke nè ipɛ nè sibóó, ti Yiè nKuyie ntǎáté dii bòri kè ku yètiri dè yu.

³ Dɛ kó dibanni miɛke di ní nyo mpɛ́ɛ wèè í kǎɔrɛnɛ mutie mùu muuti, di ní nhò càá nke dǎ yɛwe yɛyiekè, dɛ kóó pɛ́ɛ wèè yó ndi denniní di do di mèè sémmè Esibiti. Ke yé di do yetinímè Esibiti kè dè dò mmɛcǎá mme, di ní yó mme nhǎ ke denniní di do yè dii yie Esibiti kó ketenkè.

⁴ Mutie mùu muuti mù bá mbo òmǎu cɛ́tè dɛ kó yɛwe yɛyiekè miɛke di tenkè kɛmǎu duómè. Di fié ì wũ5 diyie ketiri kó kuyuoku ì bá nkpaá kè dɛɛ wenté.

⁵ Di mɛ mbáá fié dɛ kó iwũ5 dihei mari cɛ́nkoo kpɛri, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nyèè ekè miɛke kè di bo.

⁶ Di ní ì fié diyentébanni ti Yiè nKuyie kùu di te kù tǎáté dii bòri ndi kè ku yètiri dè yu, kuyuoku diyie tattoo dii mǎnni, di do yetiní Esibiti kè dè dòmmè.

⁷ Di bénné di wũ5 kè ì càáké ti Yiè nKuyie nkùu di te kù tǎáté dii bòri dɛ kpéi, kè dè wenté di wɛ́tɛ kè kò ndi touti borè.

⁸ Dí ncáá mpɛ́ɛ wèè í kǎɔrɛnɛ mutie mùu muuti ke dǎ yɛwe yèkuá, diyie yiénni dibanni denni dii yie kè di tí nkésǎntɛ ti Yiè nKuyie kùu di te. Di báá pɪ́ mmutómú mamù dɛ yiè.

Isidayɛribe dò nkɛmbaàmmè dididèi banni

⁹ Di ní kaá nyɛwe yɛyiekè mɛfitimè kuce mèyiekè, kétúóté di ketiri dii mǎnni mudidèi.

¹⁰ Dí mbaà ndididèi banni ke sǎntí ti Yiè nKuyie kùu di te kè kù pǎmmú diwèi kó yɛpǎrè kè dè mmǎnnè kù di dǎd mɛsǎá nkè mè mǎmè.

¹¹ Kè dí dè tǎni kù tǎáté dii bòri dɛ kpéi kè bè dè yu ku yètiri. Diwèi ndi bo mediè dínidi nè di bí initidaai nè initipòl nè di kó betǎmbè benitidaabè nè benitipòbè, nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpòbè.

¹² Dí ndenniní di do túmè Esibiti kó ketenkè tidaati. Mpɪ́nnè dɛ kó iku5.

Titouti kó dibanni

¹³ Kè di puotí dii mǎnni di diiti ke deè, ke kùòti fínyi kó yɛbe menaà, dí baá ntitouti kó dibanni ke dǎ yɛwe yɛyiekè.

¹⁴ Kè diwèi ndi bo dínidi nè di bí initidaai nè initipòl nè di kó betǎmbè benitidaabè nè benitipòbè nè Defiibe nè bepòòbè bèè di bonè nè iciribí nè bekúpòbè.

¹⁵ Di ní yóó kɔtɛ di Yiè nKuyie kùu di te kù tǎáté dii bòri ndi kɛbaá nde kó dibanni ke dǎ yɛwe yɛyiekè kɛnsǎntí ti Yiè nKuyie nkùu di te ke yé kù di dǎd mɛsǎá nkè di diiti peitè kè di kpɛrɛ demǎu yie nkè diwèi ndi bo mediè.

¹⁶ Dibenni benitidaabè ní kote ti Yiè nKuyie nkùù di te kù tãátè diì bòri kuce mètàāti kébaa mpéèbè bèè í kòorenè mutie mùu muuti be kó dibanni nè dididèi banni nè titouti kperi, òmòu báá kote ti Yiè nKuyie mborè o nòu sitetiri.

¹⁷ Bá wè o níí pà kè dè mmànnè ti Yiè nKuyie nkùù ò te kù ò dḡò mesàà nkè mè mààmè.

Tibeéni kó ikuó

¹⁸ Di tãátè benìùbè diebè nè besámpróbè yehèkè ti Yiè nKuyie nkùù di te di duó nyè yemòu mièke, di botí tūmmè itòbè, kè be mbekùnè benitibè ke tū ntimómmḡnti.

¹⁹ Bè báá yeténè tibeéni tì dḡò nkéndòmmè, di bá mbaàti benitibè, di me mbá nḡóu tikuuti ke yé tikuuti tii ḡḡ yéikunnemè mecii nyembè kè bè báá yà timómmḡnti.

²⁰ Dí mbekù ke tū ntimómmḡnti, kè dèe yie nkè dí nfòù kémḡnte kéta ketenkè ti Yiè nKuyie kùù di te kù di duó nkè kékari.

Kuyie nyí dḡ be nkù feu ù wḡḡ

²¹ Di báá cónné kutedáú diwḡḡtḡnni di maá di tì Yiè nKuyie nkùù di te ku kprí di také.

²² Di me mbáá fíí nditáři mari ti Yiè nKuyie nyí dḡ dè.

17

¹ Di báá féútè fenààfè yoo fepièfè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè dè nhā kuyènkù makù, ke yé kù dè wùómmè isòke nyi ti Yiè nKuyie nkùù di te.

² Kòò mòu bo yehèkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyè mièke, onitidòu yoo onitipòkù ke dḡori dèè í wenni ti Yiè nKuyie nkùù di te, ke caari kù di dḡònnè mèè taummè,

³ ke kḡnkù ke báá nyebòkè nè diyie nè otànkù nè siwāa ti Yiè nKuyie nyete dè.

⁴ Kè bè tì ndi nàké, yoo di cénke tì kèemu, dí tūnne de kó tináahti kó ice kéfíe kégá ti fḡtiri kó dikūnni. Kè di yà kè tì mènke dḡòmu Isidayeeribe cuokè,

⁵ kòo nitidòu nwe yoo onitipòkù, dí ò dèenne dihei kó dibòri kóò bùstí yetárè kékua.

⁶ Oniti òmáa weè báá béi nhò yamè òmòu kè dí ò kùò, bèdébè yoo bètàāti kè beè béi ndí ò kùò.

⁷ Bèè ò yà beè dḡò nkéniitè kóò bḡtè yetárè, kè benitibè sḡmbe né na kóò bùstí yetárè kékua, kè dèe yie nkè dí deite meyei ndi cuokè.

Isidayeeribe dḡ nke níi beké diì màà tináahti tii yóu

⁸ Kè dè dḡò mbè kùò òmòu nwe, yoo bè puoti òmòu nwe koò kòute yoo yekparè kpeti mati tii tuòkeni kè dè di yóunnè di bo tì bekémè dihei kó dibòri, dí tì toni ti Yiè nKuyie kùù di te ku cḡtè kù tãátè diì bòri de kprí.

⁹ Dí kote késḡnké ikuó niùbè Defiibe nè obeéni, bèè pī nde kó yeve mutómmú, kè bè beé nkè bèe di náké di dḡò nkédòmmè.

¹⁰ Kè dí tūnne bè di duó ndii nùu, dende di Yiè nKuyie nkùù di te kù tãátè diì bòri de kprí nkédòò bè yē ndí dḡòmmè.

¹¹ Bè yóó di duó ndii nùu nè bè yóó di náké tii náahti dí ndè tū nweti weti ke báá súú ndemare, dí tūnne bè yē ndí dḡò tii kó dimàà.

¹² Kè wèè mḡḡte tefentè ke bùtinné ti Yiè nKuyie nkuó niùti wèè pī nku tómmú nè obeéni bè ò nàké tì. Dí ò kùò nkédèite meyei nyIsidayeeribe cuokè.

13 Kè Isidayeeribe botí kumou tí kèè kédepe ti Yiè nKuyie ke ténke báá moute de kó tefentè.

Isidayeeribe bo ntú nyii ku5 ke kanninko mbekpààtibè

14 Kè di ta dii mōnni ketenkè ti Yiè nKuyie ndi du5 nkè ke kàri ke deè ke d5 di bo tātātémè okpààti kè wè ndi baké ibotí tēi ìi di fitè ì dōorimè.

15 Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di benke wè, di we mpī ntipkàti di báá pī nhōmou wèè í tú di kó kubotí kou.

16 De kóo kpààti né bá ntú wèè m̀ake sikpàrisēī mediè nhò me mbáá t5 mbenitibè Esibiti kè bè bo waá nsisēī ke yé ti Yiè nKuyie yetemè ke tú di báá na Esibiti kó mutentáá.

17 O me mbá ntú wèè m̀ake benitipòbè péu bè yàà bo ò détinne Kuyie, ò me mbá mm̀ake timátí péfíti nē meso mpéu.

18 Kè de kóo kpààti tūtótè dii mōnni tikpàti iku5 niùbè nè Defiibe du5 nkè bèè wari iku5 pátíri teri kóo du5.

19 Kè de kó dipátíri ndu5 o borè kè wè ndi kàà nyewe yemou o fōmmu mumou mieke. Kè deè yie nkè wè ndé ti Yiè nKuyie kùu ò te, kéntū nde kó iku5 ò náà nke yē ndè dōmmè, nè de kó itíy nyimou.

20 Kòò dōòri memme tefentè báá ò ta kóo yèmmè ndò nhò pēētè o kabe kè wèè bútinne iku5 mai, memme okpààti yó nsokémè Isidayeeribe cuokè wenwe nè o yaábíó.

18

Iku5 niùbè bo nte dè

1 Iku5 niùbè Defiibe nè Defii kó kuwu5 nkumou, bè í yó mm̀ake ketenkè Isidayeeribe kōme, Isidayeeribe pāā ndé ti Yiè nKuyie ndeè yó ntú be kó mudii.

2 Bè í yó mm̀ake ketenkè Isidayeeribe cuokè, bè yó mpī nti Yiè nKuyie ntōmmú mmu ke de nyo, ke yé kù do ti mbè nākémè.

3 Nte iku5 niùbè dò nke níí nte dè Isidayeeribe feu ìi wū5 Kuyie nyi mieke. Kè fenááfè nfe yoo fepièfè bèè du5 nyiku5 niùbè kubakù nè muyèi nè tinauti.

4 Dí mbè du5 ntidipànti kó yepāre nè menaà mpàmmè nè mekù5 nnè di peciti di kēī ti meketimè.

5 Ke yé ti Yiè nKuyie nkùu di te kuū tātātémè Defii nè o bí ibotí imou mieke kè bè bo pī nku tōmmú.

6 Defiibe bèè bo di tenkè yehèkè yemou be mieke, kòò m̀ou d5 kékotení ti Yiè nKuyie nkùu di te kù tātátè dii bōri,

7 ò baa nkè pī nti Yiè nKuyie nkùu di te ku tōmmú o kabe Defiibe tobè bèè bo Kuyie ncīētè mieke bè pírmè.

8 Be dii níí yó mm̀amu ke né yíénè ò yóo fitè o kperε kápétè dè.

Bèè sou nke tú bè náà nKuyie mpāānāānti nè bèè m̀enke ti náà

9 Kè di ta dii mōnni ti Yiè nKuyie nkùu di te, kù yóo di du5 nkèè tenkè di báá teké de kó ketenkè yembè kētūnne be kó isake bè dōòri ì.

10 Di mieke òmou báá ku5 o birε denitidaarè yoo denitipòrè kétuo, òmou me mbáá kote tipāāti. Beyuwúombè me mbá mbo, yoo bèè sòutinè yebokè, yoo benitínombè.

11 Omou báá bonté kusinkù otòu, òmou me mbá mbekú yetenkòrè, òmou me mbá mboori tinùbooti.

12 Kè wèè dōò de kó isake kó kubotí ò náà nyisake nyiè nwe, ìi te kè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóo beti ibotí tēi di iikè.

13 Duónnè dimáà ti Yiè nKuyie nkùù di te páíí.

14 Ke yé ibotí di yóó bēti ì kòrimè tipāāti nti ke boorí tinùbootì, ti Yiè nKuyie nkùù di te kù me nyí yie ndi bo ndè dòòrimè.

15 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duómmu wèè yó nnáá ku pāānāānti kòo nni ndònnè mí mMoyiisi, de yiè nyóó yènni di botí miēke nke, kè dí nyíé nhò di náá nti.

16 Dì do ti mbeke ti Yiè nKuyie nkùù di te di do tíkú dīl yiè ditārì Odebu ke dō dí í dō ké nyo ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tammè di mómməmbə, di me nyí dō kénwúó nfēhāādeēnfē dí yàà bo kú.

17 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dō: Bè béi nti wennimu,

18 m bo bè duónko wèè yó nnáá m pāānāānti, kè wè nda dònnè, ò yètiní bè botí miēke nke kè m bo ò duó n náānti kè wè nti mbè náá n yē ndè ndómmè.

19 Kòò m̀̀u í yie n yē wèè yó nnáá m pāānāānti ò náké tí, mí mómmuə nyóó yūú nho to.

20 Kòò m̀̀u tu ò náá m pāānāānti, ke náá n yí yē nwèè náké tí, yoo ò náá ntibəənáānti de yiè dí ò kùə.

21 Kè dè yèmmè di bo ntoti di yèmmè ke tú: Yé ti níí bo yīmè kébanté ti Yiè nKuyie nyí béinnè wè?

22 Wèè náá m pāānāānti nè n kó diyètiri kòò náké ke yē mmí nKuyie n tú tímáti yóó dāò, kòò béi nti í dāò, mí ndi Yiè nKuyie mí í tí béi, de yiè nnáké tefenté kpēti nti. Dì báá ò depe.

19

Disàri kó yehékè

1 Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo kuə yeboté yé ké di duó mbe ekè kè di kari kénhā be cēí.

2-3 Dì toté ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di duó nkèè tenké itempē nyitāāti, kētāāté bá kùù tempē diheí dimáá kédəò ice kékətenè, kòò m̀̀u kùò onitì wèe kóké kéta di miēke kəsəri.

4 Kè dè fiténè wè kòò m̀̀anè ò kou t̀̀u kè bè do í m̀̀ake tímáti de yiè mbo na kécoké kéta de kó yehéké kó dimari.

5 Kè dè dò nhòm̀̀u ta dikpáá ke dó kékəū ídeí ke néíne ò népo ke kōū mutie, kè tepīētè feuté ke m̀̀anè ò népo kòò ku, de yiè mbo na kécoké kékəte kəsəri de kó yehéké kó dimari kédəeté omáà.

6 Bè kùə wèè kou kòò miēke yonke kòò ò bēti ke dó képeite. Kè de kó diheí dētiri ò yàà bo ò ninte kuce kékəu, ò me ndo í dō nkékəu, ke yé ò do í ò m̀̀akənèmə tímáti.

7 Deé kpéí nte kè n di duó ndinùù kè di bo tāāté disàri kó yehéké yētāāti.

8-9 Kè dí yie nke tū nti Yiè nKuyie nkùù di te ku kó yetannò n di duó nyé yie, ke kù dó, ke yie nku kpēti kù yóó yíé kēpēkūnnemu di tenké, kù do béi nkéíku kényē nkù yóó duó nkè di yembè. Di yíé kētāāté disàri kó yehéké yētāāti.

10 Mèmmè di yó ndəorimè kè bè báá kuə òm̀̀u wèè í cā̀̀rè m̀̀mam̀̀u.

11 Kè dè me ndò nhòm̀̀u níí nho kou kòò díí nke dinté kòò poté. Kòò ku kè de yiè ncoké ke s̀̀ori de kó yehéké kó dimari,

12 o eí kò bekótibèe tš nkè bèè ò pí nkéduó nwèè dó képeite kòò ò kùə.

13 Dì báá ò kuú mməsəmmè, di yó mme nhš nkéyenténè be bo nkə̀̀umè bèè í cà̀ri m̀̀mam̀̀u Isidayeeribe cuoké, kè di də̀̀ri m̀̀mmè di bo mbo kè dè di naati.

Isidayeeribe tenké m̀̀anke

14 Kè di kàri dìi mǎnni di Yiè nKuyie nkùu di te kù di duś nkèè tenkè kè di bo kè tieke di báá tuo ndi pénnè kó yetárè di yembè dǎu nyè, yèè benkù be tenkè mǎnku.

Ikuś ìi tukúnè wèè tu ò yà dèmarè

15 Kòo niti òmáa wèè tu ò yè dèè dǎò, deè bá nsǎnnè kè dí kuò òmǎu. Benitibè bédébè yoo bétǎati beè dò nkényé de kó tináaanti kè ti béi.

16 Kòò mǎu tǎu nho kou tǎu tǐmatì kòò í tì yé,

17 beédè bèè tì tǎ ti Yiè nKuyie ncǐtè ikuś niùbè nè bebeémbè bèè pǐ mmutǒmmù de kó yewe kè bèè ti beké.

18 Bebeémbèè tì wènní mesàa, kè bè yà wèè tu ò yé kòò soúmmu ke toummu o kou tináaanti,

19 dí ò dǎò ò do dǎ kédǎòmè o kou tǎu. Di yó mme nhǒ nkédeite meyei ndi cuokè.

20 Kè betǎbèè tì kèè kémmǎte kufǒwáa nke bá ndǎari meyei ndi cuokè.

21 Kè wèè mè dǎò di báá ò kuś mmesémmè kè wèè kùo onitì bèè ò kùo, kè wèè kpéétè o kou nǎnfè bèè kpéétè o kǎfe, kè wèè feuté o kou nǐnni bèè feuté o kperi, kè wèè kéétè o kou nǎutè bèè kéétè o kpete, kòò mǎu kéétè o kou naacǐtè bèè kéétè o kpete.

20

Bèè í dǎ nkéna kékte mudoò

1 Di báátì dìi mǎnni ke kari ke bo dokénè di dootitǎbè, ke yà be kparisǐf nè be kparinaasǐf nè kunitì kè kù sù ke di pǐtè di bá ndé. Ti Yiè nKuyie nkùu di te, kùu di dènnení Esibiti kù di bonèmu.

2 Kè di duúnè dìi mǎnni di dootitǎbè ke tǔnni dimáa ke bo bè do mudoò, ikuś niùbèè niitè kécómmù ditǐnni ìikè,

3 kébéi nke dǎ: Kémmúnè Isidayeeribe āāpǎmbè, yíe ndè tǎòke di bo dokénè dènde di dootitǎbè di báá yie nkè di kǎmbùàti nduò, di bá ndé, di bá mbè yǐkù di báa bè yà kékpente.

4 Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di néínèmu ke bo dokénè di dootitǎbè kè di deeté.

5 Kè behāāpǎmbè iwǐf yembèè beke behāāpǎmbè ke dǎ: Di miéke òmǎu bomu wèè máa teǐtè ke í tè taà? De yiè nkò nho cǐtè ò yàa bo kù mudoò miéke kòò tǎu mǎu tè ta.

6 Òmǎu bomu di miéke wèè bǎtǐnné mutie bè tumu fǐnyí ke mu nyí tǎu mu beà? De yiè nwète ò yàa bo kù kòò mǎu mu tǎu.

7 Òmǎu bomu di miéke wèè mǎke dipocǐnni ke mu nyí di tǎótǎa? De yiè nwète ò yà bo kù kòò mǎu di tǎóté.

8 Kè behāāpǎnkótíbè béi nke dǎ: Kòò mǎu bo di miéke ke í ā dikǎmbùò wèè kò nho cǐtè ò yàa bo tonne betǎbè kufǒwáa.

9 Behāāpǎnkótíbè náké dìi mǎnni benitibè ke dèè, kè bèè tǎóté bèè ni yetǐrè kénif nde ìikè.

10 Kè di tǎòke dihei marì ke bo bè do mudoò, di pǎnke bá mbè dǎnè dikpǎnni, dí mbè wantinè kunaatì.

11 Kè bè yie nke di kpete yecákè, benitibè bèè kó dimáa bo de miéke, dí bè tǎóté kè bè dǎò tidaati kè bè pǐnnè muheikèntǒmmù.

12 Kè bè yete kunaatì ke dǎ kè di dokénè, de mǎnni di né pi be èi.

13 Ti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóo di duómmu de kó dihei kè dí kuò benitidaabè bemǎu nè disie,

¹⁴ Kétúóté benitipòbè nè ibí nè inààke nè ipè nè sibóó, kéheí be kperè bè màke dè. Di dootitabè kperè nde dí dè tieke, ti Yiè nKuyie nkùù di te kuú dè ndi dúó.

¹⁵ Di yó mme ndòari yehékè yèè di dètirinè yèè í tú di yóó kari dii eí kpeye.

¹⁶ Di Yiè nKuyie ndi dúó nyèè ekè de kó ibotí kpeye di báá yóu dèmarè ye mièke kè dè nfòù.

¹⁷ Dí bè kùò páíi Itiibe nè Amariibe nè Kannahā kabe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe, ti Yiè nKuyie ndi nàké ke yè ndi me ndòò.

¹⁸ Kè di í dòò memme kè di bè teetè ke tūnne be kó isake kperè di bo yeténè di Yiè nKuyie.

¹⁹ Kè di do diheí mari ke di pi kè dè mǎnte di báá kǎú detie, dí nyo nde be ke báá dè kǎú, detie nyí tú benitibè kè di bo ndè dokùnè.

²⁰ Di bo na kékǎú detie ndi yé kè dèè í peí yebe bè yo nyè, kéónné diheí dii di dokùnè di kó iduotí kèmbaanè di bo domè.

21

Òmòù bo kúmè kè bè í nyé wèè ò kùò de kó ikuú

¹ Kè di ta dii mǎnni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù yóó di dúó nkèè tenké ke kè kàri, kè dè dò ndi yà kè bè kùò òmòù, kòò dúó dikpáà, di me nyí yé wèè ò kùò,

² Ketenké kó bekótibè nè bebeémbè bèe kote kéberí mǎfiè mmèè soké ocú nè de kó yehékè de cuokè.

³ Kè bè yà diheí dii ò tǎkénè, de kó diheí kó bekótibèe waá ndinaasèri bè í pǎínè di mutǎmmú dii í buute kunaàdǎdǎridǎú,

⁴ Ké di kòtenè kukó nkùù í kǎú ku také, bè í kùútí dè, bè me nyí buotí mǎmamù, kè dè pité di fǎnǎí kékùò.

⁵ De mǎnni kè Defii yaábí ikuú niùbèe kote deborè, ti Yiè nKuyie nkùù di te kuú bè tāāté, kè bè ní bo yú ku yètiri kǎpā benitibè mesàà. Bèe kote kǎyà bè ò kòute kè dè mǎmè kénáké obeénti mǎnnè tii yeti.

⁶ Diheí kó bekótibè bèè tǎkénè ocú dúó dè, kè bèe niiti fenààfè bè kùò fè ìnkè kukó,

⁷ Kébéi nke dǎ: Dè í tú tii ò kùò, ti me nyí yà wèè ò kùò.

⁸ Ke béi nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nti cǎé ntínti a kó benitibè Isidayeeribe, a báá yie nkòò niti wèè í cààrè mǎmamù kòò ti bǎnté meyei ntínti Isidayeeribe a deetè bè.

⁹ Ti Yiè nKuyie mme ndó. Di yóó mme dǎari ke báá tǎ bè kùò wè kòò í càke mǎmamù o kó ice.

Isidayeeribe bo mpuokúmè bè pǎi mbè mudòò mièke

¹⁰ Kè di do di dootitabè kè ti Yiè nKuyie mbè ānné di nou mièke kè di bè pǎírmú.

¹¹ Di mièke kòò mòù yà di pǎírmú tii daati mièke, onitipòkù mòù kòò yèmmè ò ta, ò bo na kóò tùóté,

¹² kóò tannè o cǎètè mièke, kòò nitipòkùu kuó o yùti kékéké o nónkúótí,

¹³ kédeite tidaayààti ò do ā tì, kéceete titeti, kénkuò nho cice nè o yǎ be kǎú nke dǎ otǎnkù, kòò né na kóò duǎnè.

¹⁴ Kè dè boní kòò ténke í ò dǎ, wèè ò yóu, kè wèe kote ò dǎ kè, ò báá ò fité kécouté idíití ò me mbáá ò dǎò kudaakù ke yé wè ò puokemè kè bè wènné didǎú.

Mpo dò nkénte dè

¹⁵ Kòò niti mòù po benitipòbè bèdébè ke dǎ òmòù kè dè pǎētè otòù kè bè ò mǎkenè ibí, ò dǎ wè mesàà nkè wèè kó debire í tú Mpo,

16 ò bo mbè toti dìi mànni bè dò nkénte dè, ò báá du5 nhò d5 wèè nitipòkù kó debire dèè í tú Mpo, wèè tu Mpo ò na nte dè, kényóò ò bo dè duómme ò í d5 wè kó debire dèè tu Mpo.

17 Ò dò nkényému kédu5 nhonitipòkù ò í d5 wè kó debire dèè tu Mpo, Mpo kperè, ké dè du5 nkè dè mmànnè ò du5 ndè ò d5 wè, ò du5 ndè ò kó debire kuce mèdémè. Ke yé ò í d5 wèè nitipòkù kó debire dèè tumè ò kó debiketirè ke dò nkétieke Mpo kperè.

Debire dèè yete ditoò

18 Kòò mǎu mǎke debire kè de to kpeñni kè dè í yíé nde cice nè de yǎ be kpeti, kè bè dè tiè nkè dè í d5 kékeè bè yè mmù,

19 de cice nè de yǎ bèe dè pǐ nkékotèné dihei kó dibòri, dihei kó bekótibè kàri dè ke bekù,

20 kè bè nǎké ke dò: Ntenè ti bire, de to yèè kpeñni dè í yie nti kpeti, dè í ti d5 ke yetíri ti kpeti, ke tú kudikétontíku ke tú kunaàyàkèmu5nkù.

21 Kòò eì kǎbe bémǎu ò bùstí yetárè kékua kédèite meyei ndi cuokè, kè Isidayeribe bémǎu ti kèè kémǎte kufǒwǎá.

Bè nùnné wè kòò ku

22 Kè dè dò nhòmǎu dàò meyei mmèè dò mbèè ò kùò, kè bè ò nùnné,

23 di báá yie nkè wè nyíé mmutie Inké de yiè, dí ò kǔnné de yiè ke yé bè nùnné wè 5 nte kè Kuyie ndǎò meyei mme dihei bè ò nùnné dìi mieke. Dí nyé ke báá sǐnkúnne ketenkè ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di du5 nkè kè di bo kè kàri.

22

A kou kperè bo fetimè kàa dè pèté

1 Kàa yà a kou ǒfè, fèndǎfè yoo fepièfè kè dè cènti a báá dè yóu kè dèe feti, a dè tǎni kédu5 nde yiè.

2 Kè de yiè mme ndiétiri, yoo a í ò yé, á dè tǎni a cǐètè kè dè mbo ke kémunnè wè dè te ò bo mbéketenímè ké dè tǔóté.

3 Di yóo me nyí bá kè di yà musǎmmarímú mmu, yoo diyaàbòri, yoo dèmarè cénke dèè feti, kàa dè yà a bá mbúútóo de kpeí.

4 Kè di yà di kou mǎu kó musǎmmarímú, yoo ò nǎàfè, kè dè du5 kuce, di báá yóu kè de yiè nni nhàri omáá, dí ò teennè ké dè íi.

Deterè deterè pèu Kuyie nyete dè

5 Onitipòkù mǎu báá ànné onitidòu kó tiyààti, onitidòu mǎu me mbáá ànné onitipòkù kó tiyààti. Kè wèè dè dàò ti Yiè nKuyie nkùu di te kù ò wùó, nyisake nyiè nwe.

6 Kàa kèri kuce ke yà tinǎriyǐènti mutie, yoo ketenkè kè tenòtè òke te bí a báá tè tǔóté nè te bí.

7 Á yóu tenòtè kè tèe íté, kàa deite te bí, kè dèe yie nkè dè nda naati kàa nfòu kémante.

8 Kàa máá tecèpàntè á okúnne iduotí, kè dèe yie nkòò mǎu báá donní kékú, kàa tuotí ice.

9 Di bá mbuotí idibotí idèi fínyí kó depaa mmieke, kè di mè dàò dè bo ntú dèè cǎnné Kuyie nkpeí.

10 Di bá mbuummu kunaàdòdòridóu fèndǎfè nè musǎmmarímú,

11 di bá nhǎà tiyààti tìi kókénè mupaàkonkperímù nè tipeciti ke dùòke.

12 Dí nhǎà di yaàbòrè mànke iyaàyu5 nyinàà.

Ikuó ìi tukúnè benitipòbè

¹³ Kòò màù tùóté onitipòkù kè bè duós, kè dè boní kòò ténke í ò dós,

¹⁴ ke sínkúnne o yètìrì ke yí: N tùóté de kóo nitipòkù kè ti wènné didósù, kè n sós nhò dié nke yíētému onitidòù.

¹⁵ Osapàà ncice nè o yós, bèe tùóté dèè benkú ke dò mbè kóo sapàà nyí yé onitidòù, kékòtenè behèikènkótìbè kàrì dè, ke bekú kè bè benke,

¹⁶ kòo cicee náké bekótìbè ke dós: N duómmu we nnitidòù n kóo sapàà, kòò puoke ke ténke í ò dós,

¹⁷ ke tú n kóo sapàà nfòmму í wenni, ke tú o yà n kóo sapàà nduónèmè onitidòù. Ntenè dèè benkú n kóo sapàà nyí yíētémè onitidòù. Bè yóó me nyí kèpínte kuyàkù bè duós kùù ìnkè meketimè kè kù teí meyií bekótìbè ìikè.

¹⁸ Kè bekótìbèe pí nde kóo nitidòù kòò puotí,

¹⁹ kédúó nkòo yietí osapàà ncice medítìbii ntekòutè (100), ke fós nhò sínkúnemè Isidayeeri ke kóo sapàà nwèè í yé onitidòù o yètìrì, kèdeè ké nhò po ke ténke báá ò yete nè bè bo mbomè.

²⁰ Kè dè me ndò mbè náá ntì tu timómmanti, kè bè í yà mùù benkú de kóo sapàà ndo í yémè onitidòù,

²¹ bèe ò dènnè o cice cìtè bòrì, kè de kó dihei kabee ò bùótí yetárè kékua. Ke yé ò dàòmè Isidayeeri be ci dè, ke duónè onitidòù ke kpaá bo o cice cìtè. Di yó mme nhò nkédeite meyi nyIsidayeeri be cuokè.

²² Kè dè me ndò ndi yà onitidòù màù kòo duónè onitipòkù wèè ye, bédé dí bè kùò. Kè meyi ndeite Isidayeeri be cuokè.

²³ Kè dihei marì mieke me nni nke di yàmè onitidòù màù màánè dè osapàà nwèè màke didacènni kòò ò duónè,

²⁴ di bè dènnè dihei bòrinùù, ke bè bùótí yetárè kékua. Kè de kóo sapàà nkú ke yé bè ò pírmè bá ò í kuós nkè bè bo ò teennè, kè onitidòù kú ke yé ò pírmè o kou tòu pokù kédúónè. Di yó mme nhò nkédeite meyi nyIsidayeeri be cuokè.

²⁵ Kè dikpàà mieke me nni nke onitidòù màù màánèmè osapàà mmòù kòò màke didacènni, kòò ò pí nke duónè, bèe kuò onitidòù omáà.

²⁶ Di báá kuò desapùmbire, dè í dòò meyi mmèè dò ndí dè kùò. Dè dònne onitì bo dinté mèmme o kou tòu kòò poté kékua.

²⁷ Ke yé bè màámè dikpàà ndi òmòù do í kè bo, kòo sapàà mbo kuós nkè wèè ò deetè.

²⁸ Kè dè me ntu onitidòù màù weè màánè osapàà nwèè í yé onitidòù, ke í màke o dacènni kòò pí ke duónè, kòò màù bè yà,

²⁹ de yiè nyietí osapàà ncice medítìbii sipìsìnùmmù kòò tùóté képuoke, ke yé ò wè pírmè ke duónè, ò báá ò yóu nè ò bo mbomè.

23

¹ Òmòù báá duónè o cice pokù màù. A báá fietè dèè tu a cice kperè.

Benitìbè bèè í kòké Kuyie nkòbe mieke

² Kè bè fònte onitidòù màù, yoo bè kèéte o takoncìè, ò bá nkòké ti Yiè nKuyie nkòbe mieke.

³ Kè Isidayeeri màù tùóté onitipòkù wèè í tú be kó kubotí kou, kè bè peitè debire. De kó debire bá nkòké ti Yiè nKuyie nkòbe cuokè nè be yaábíó kétuakèné kutènkù tepítè kòku.

⁴ Amòniibe nè Mòabiibe bè í yóó kòare diyie mari ti Yiè nKuyie nkòbe mieke bá nè be yaábíó, titònti tepítè bè báá kòare ti Yiè nKuyie nkòbe mieke.

⁵ Ke yé bè do í di conèmè menie nnè mudii di do yè dii mòmni Esibiti kénhā kuce. Bè do pètinke yúni Bèwò biré Badammu nwe Peow ei kou Mesopotamii tenké kòó cu kòò bo di bonté kusínkù.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù me nyi kènté Badammu kpeti, kòò bo di bonté kusínkù. Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù do pètinke ceete de kó meyei nkè mèe naá mmesàà mme, kù di yárí mèè kpéí.

⁷ Nè di bo mbomè di bá nwanti de kó ibotí idé bo mòotemè mesàà nyoo bè bo mbomè kè dè bè naati.

⁸ Di báá wénté fenònsínfè Edòmiibe, bè tu di kòbe mbe. Di me mmúnke báá wénté fenònsínfè Esibiti kòbe ke yé di do bonímè beè kó dihei.

⁹ Be yaábí kó kutònkù tǎánkù bo na kékòare ti Yiè nKuyie nkòbe mieke.

Desinnè í dòmmè kénkòké dihāpònkari

¹⁰ Kè di yeti dii mòmni ke kòri ke bo dokénè di dootitabè, dí ndake dèè bo sǎnkùnne dihāpònkari de kpéí.

¹¹ Kè dè dò ndi mieke, kòò āpònti mǎu duó keyènkè ke yà tidòuntì, kòò taniè nyè, ò sǎntemu. Wèe yè dihāpònkari ke báá konní kè diyie kpaá.

¹² Kè kuyuoku yuoté wèe wu. Kè diyie ntatoo kè wèe konní dihāpònkari.

¹³ Di mmòke dibòrì dii cié, ke nke ntaà ke yò.

¹⁴ Bá wèe āpònti mmòke tekābùtè, kòò ta ke ni ke deè, wèe dátinné.

¹⁵ Kè yé ti Yiè nKuyie mbomè dihāpònkari ke yóó ndi kǎnké, kéānné di dootitabè di nǎu mieke. Dihāpònkari yó ntú dii cǎá ndìndi ke wenni. Kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù báá yà dèmarè kè dèe ku pǐ nyisíe kè kù di búttinné.

Kudaakù bo cokémè

¹⁶ Kè kudaakù makù cokénè ku yiè nke sòri di kó dihei, di báá kù dènnè ké kù tǎinné ku yiè.

¹⁷ De yiè nni nkari di cuokè dihei mari ò dó dii bòrì, di bá nhò diimmu mesémmè.

Isidayeeribe í dòmmè kénsāūrì bemāà

¹⁸ Isidayeeribe mieke onitipòkù mǎu báá naá nwèè dauti dautinè benitidaabè, onitidòu mǎu me mmúnke báá ndauti dautinè benitipòbè.

¹⁹ Di báá yie nkè de kó benitibè kóò mǎu tǎni Kuyie ncfètè mieke de kó idífti ke bo deitenè dinùù ò dǎunnè di Kuyie, ke yé ti Yiè nKuyie nkùù di te kù dè wùómmè isòke nyi.

A bo pentemè a kou dèmarè kéndó kécònte

²⁰ Kǎa pènte a kou tǎu idífti yoo tidiiti a bá nwanti ticònti.

²¹ Di bo na kéncoú ticònti bepòbè borè kémbúúfti di kòbe. Di yóó ta dii mòmni ketenké kékari dí ntú nde kó ikuá kè dèe yie nkè di Yiè ndi dǎò mesàà ndi tómmú mumǎu mieke.

Isidayeeribe bo ndòummunèmè Kuyie ndinùù

²² Kòò mǎu dǎunnè Kuyie ndinùù ke yè nhò bo dǎò tǎmatì, ò báá sote, kòò sote ò cǎkemu kè Kuyie nyóó ti nhò beké.

²³ Kè di í dǎummu nè yenò Kuyie dè í tú meyei.

24 Di né nyé kè wèè daúnnè Kuyie ndinùù, wèè di dòò kètũnne weti weti ò di daúnnè ti Yiè nKuyie ke yé nhò yóò daòmè. Ke yé nè a yèmmè mme a kù daúnnèmè dinùù.

Ikuó ìi tukúnè Isidayeeriḅe bo ntõùmè yeteḅe

25 Kàa ta a kou tòu kó kupaku miéke a bo na kètũ ñnyĩ kó yeḅe kécááké kénsànnè a dó mèè botí, a né báá súó nkétò kékònnè.

26 Mèmmè kàa pènké a kou tòu kó kupaku miéke a bo na kèũnté nè a nòutè tidiiti kécááké, a né báá túóté disiè kékéĩ.

24

Oniti bo betimè o pokù

1 Kòò mòu túóté onitipòkù, kè dè boní kòò ténke í ò dó, ò yà mèè kpéi ndèmarè de kòò nitipòkù ñnkè, ke í dè pènsiri, wèè wàri dipátiri meyatimè kperi kòò duó nkòò bèti o ciètè.

2 Kòò kò nhò bo na kèwaá nhonitidòu tòu kéyenke.

3 Kè de kóo nitidòu me ntó í ò dó, wèè wàri meyatimè kó dipátiri* kòò duó nkòò bèti. Kè dè me ndò nhò kumu,

4 onitidòu wèè do ò túóté meketimè ò í mọke kuce ke bo wète kòò túóté kèpuoke ke yé wèè ò bètimè, kòò yenke onitidòu tòu ke sĩnte. Dènde dò nyisoke nyi ti Yiè nKuyie nyìkè. Dí í dò nkétũnne de kó meborime botí, ti Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkè tenkè miéke kè di yóò kè kàri.

Wèè bo túóté o pokù bàmbà nkó ikuó

5 Kòò mòu túóté o pokù bàmbà di báá ò kàtenè tihāpònti nè muwèrimú yoo di nhò duó mmuotòmú mamù, di ò yóu kè wè mbonè o pokù kè bè yo ndiwèi kè dè dibenni dimáá.

A bo pentemè otòu a kperè

6 Kàa kou mòu pènte a kperè marè ke bo da yietí, a báá túóté ò nàà yoo o nantèmbiku ke yé deè temè kòò fòu.

Omòu báá pĩ nhotòu kèfíté

7 Omòu báá yúúkú o kou tòu kòò dòò kudaakù yoo wèè ò fité, kòò mòu mè dòò de yiè mbèè ò kùò, di yó mme nhò kédeite meyei ndi cuokè.

Ikuó ìi tukúnè muməmmú mùù dònne tikənti mù bo pĩ nwè

8 Dí mpĩ nyitié n náké i, ikuó niùbè Defiḅe kè bè i ndi náké, ìi tukúnè muməmmú mùù dònne tikənti.

9 Dí denteni ti Yiè nKuyie nkùu di te kù do dòò dè Midiyammu † di do yè dii mànni Esibiti.

Ikuó ìi tukúnè a bo pentemè a kou tòu dèmarè

10 Kàa pènte a kou tòu, a báá kote kéta o ciètè kètúóté dèmarè o kperè a ò pènte dè kpéi,

11 Kàa kətooo á mbo ditowaà, kè wèè túóté ò dò nké da duó ndè, ké da duó.

12 Kè de yiè mme ntu ocĩri a báá yie nkòò da duó ndèe yíe nha ciètè.

13 A dè nhò ténne kè diyie mu nyi ta, kòo yaabòri ndi ò daati di, a di nhò duó nkè wèè dáátí, kəmoo ti Yiè nKuyie nkó mesàà nha kpéi, kè ti Yiè nKuyie nkùu di te banté a dòmè dèè wenni.

* 24:3 *Me yatimè kó dipátiri*: Wénté Matie 5:31 nè 19:7 nè Mariki 10:4. † 24:9 *Midiyammu*: Wénté Mukétímù 12:10.

Di bá nsou mbecĩribè ke bə̀yo

14 Di báá di wèè tu osénniwè, ke tú ocĩri o tōmmú kó idíítí kè nsà kè di kou nwe yoo opòò ke né bo di kó dihei mieke.

15 Di ò yietí o kperε kè diyìè mu nyí ta, ke yé ò tumè ocĩri nwe di bá nhəotí di bo ò duómme o kperε, kè mēè ðake ò bo kuónnè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kùù dí toú nde kó meyei.

Bá wè ò dò nkényé tí

16 Di í dò nkékuə debire cice yoo de yə debire yei nkpéí. Di í dò nkékuə debire de cice yei nkpéí, nyoo de yə kōme. Bá wè ò dò nkékú o mómmuə nho yei nkpéí nke.

Isidayeeribe bo mbekùmè tibeénti kè dè mà

17 Di bá mbekùnè siyáàbisi ke sou mbepòòbè bèè di bonè nè iciribí, di báá fieta okúpokù kó tiyààti ò tùóté di kperε dè kpéí.

18 Di dentení di do túmè tidaati Esibiti kè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di deeté, deè kpéí nte kè n tu dí ntù nku tié.

19 Kè di dei dii mōnni di diiti ke ínté ntimatì kupaku mieke, di báá wēte ké tí tùóté, dí ti yóu bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí nkè dēe yie nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te, kè kù di dōò mesàa di kperε di dōari dè demou mieke.

20 Kè di níí tōù dii mōnni odifíè kó yebe, di báá dérí yèè kpaá, dí yè yóu bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí.

21 Kè di tōù finyí kó yebe, di báá dérí yèè kpaá, di yè yóu bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè kpéí.

22 Di báá yè ndi do túmè tidaati Esibiti, deè kpéí nte kè n di duú nde kó ikuú, kè di bo nyí tū.

25*Tibeénti kó ikuú duú ke dōmmè*

1 Kè bèmabè kpa nke kōtení, di bè bekénè kédeite wèè í naati, kényúú nho to.

2 Kè dè me ntu wèè í naati dè dò mbèε ò puotímu, obeéntli duú nkè bèε ò táù nkētenkè kóò puotí, bè ò bekénè ke yà kóò càke kè dè māmè.

3 Di báá puotí òmou kè dēe pēēté tiyēiti sipísinaà, ke yé kè di soké koò puoti di yàa bo ò díi nyifei di ìikè.

Fenààfè kó medonnimè

4 Di báá táú nfenààfè nùù fē puoti dii mōnni tidiiti.

Okúpokù wèè í mōke debire

5 Kè dè dò nteçtētè matè kó bedapambè bo kè be kóò mōu ku ke í mōkenè o pokù debire, de kóo nitipòkù báá yè kéyenke dikpáa, o danàa nhò tùóté képuoke.

6 Kòò peitè dēè biketireε sōoté de cice yètiri kè dēe yie nkòo cice yètiri nkpaá bo Isidayeeribe cuokè.

7 Kè de kóo nitidùu yete ò bo túótémè ò ponàa nképuoke, de kóo nitipòkùu kote Isidayeeribe kó bekótfibè borè dihei kó dibòri, ké bè nàké ke dō: N danàa nyetemu ò bo n túótémè kóo kou yètiri nkpaá Isidayeeribe cuokè.

8 Kè dihei kó bekótfibè ò yu kóò beke, kóò baá yete ke tú, ò í dō kētúóté ò ponàa nképuoke.

9 De kóo nitipòkùu ò tōónnè kéúté o neutì kēsute o ìikè tinóntōùti kébéi nke dō: Bè 53 yí mie mme wèè yete ò bo maámè o kou çtētè.

10 Kè bèè yú de kó tɛfɛtè kɛ dò: Tɛnɛhũtɛfɛtè.

Dèè í dò nkédòò díkpànni miɛke

11 Kè benitidaabè bedé kpa, mbe miɛke kòò mǎu kóo pokù cokéni kɛ bo pate kɛ dó kédɛtè o dǎu bè na wè, kɛ pĩ nho dǎu kpantídèntǎu takuò,

12 di báá kuó nde kóo nitipòkù mesémmè, dí kéétè o nǎutè.

Kàa dǎò kupotáá á ntũ ntimómmǎnti

13 Di bá ncǎti di yǎrè timáti tìi dakù cidóò Ìnkè kè timati n cɛè kè titeti yau.

14 Di bá mbeúnè di potanti yebǎ sǎmpǎyè nè yɛdiɛyè kè yɛ dííti mà.

15 Di cǎmmùnè tìi mǎti cidóò tì ntú tìi cɛèkù mà, kè di beúnè yèè bǎ ntú yèè mà, kè dèe yie nkè di nfòu kémmǎntɛ tì Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkèè tenkè Ìnkè.

16 Kè di dǎori mɛmmɛ kɛ sóu nditǎbè dè tu isǎke nyi di Yiè nKuyie nkùu di te kù ìkè.

Amadesiibe nè Isidayeribe bè dokùmu sǎá

17 Dentenni Amadesiibe do di dǎò dè kuce di yènní dǎi mǎnni Esibiti.

18 Bè do okɛ kuce nkù kɛ dimmù di kǎbe bèè òu kɛ tũtĩ di fǎnkúò, kɛ bè kǎu, bá bè í dé Kuyie.

19 Bàmbà mmiɛ nti Yiè nKuyie nkùu di te kù yóó di dɛtɛnɛmu di dootitǎbè kè di kannɛ bàmmùu ketenkè kù yè nkù yóó di duó nkè miɛke. Dí kuǎ Amadesiibe boti kumǎu páíi, kutenkù duómè. Di báá ti yè.

26

Ti dò nkènduǎmmu Kuyie ntidiketiti nè dèè tu depíndè

1 Kè di ta dǎi mǎnni tì Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó nkèè tenkè kè di kè cǎutè kɛ kǎri.

2 Kè di kùutí, di dɛite di diketiti kéánnè tɛmǎmbòòtè miɛke kétǎni dibòri tì Yiè nKuyie nkùu di te kù tǎátè di kè bè dè yu kù yètiri.

3 Dí kǎtɛ kéyá ikuú niùti wèè pĩ mmutǎmmù de mǎnni kébéi nke dǎ: M béimmu yie nha Yiè nKuyie nkùu da te kù ìkè kɛ tú, n tǎòkɛmu kù do béi nkéikù kɛ dǎ kù yóó duó nkèè tenkè tì yembè.

4 Kè ikuú niùtiti cǎutè a tǎni dè, kɛ dè Ìríné tì Yiè nKuyie nwũstǎnni ìkè.

5 Kàa béi nti Yiè nKuyie nkùu di te kù ìkè kɛ dǎ: N cice do tú Aramu boti kou nwe, kɛ tú ociènti, kétuǎke Esibiti, kè benitibè sǎmpǎ ò néinè. Kòo kari, kè tì boti sũtũ nképenke.

6 Kè Esibiti kǎbe tì díi mmesémmè kè tì fɛũ kè tì dǎò tidaati.

7 Dè mɛ nyí kè tì kuǎnnè tì Yiè nKuyie nti yembè do tũ nkù, kè kùu kèè tì dabùò, nkéyà tì bo mèè sémmè miɛke, nè bè tì fɛũnkòmè.

8 Kè tì Yiè nKuyie nti dènneni Esibiti kɛ benkù ku wèrímù, kɛ dǎò tidietì nè mɛbenkùmè mèè duó tikǎmbùditi.

9 Tì Yiè nKuyie nkùu te kè tì tǎòke kù tì duó ndii èi mɛnaamiè nnè mɛcekùò ndè pũò ndè.

10 Dɛè kpéi nte kè m pǎni tì Yiè nKuyie nkùu n te tidipanti, kù tì duó nkèè tenkè kpéti.

Kàa dèè mɛmmɛ á dè Ìríné a Yiè nKuyie nkùu da te kù ìkè, kékǎnke kè kù bántè.

11 Dɛ mǎnni kè diwèi nda bo tì Yiè nKuyie nkùu da te kù da dǎò mèè sǎà nképéi fǎ nnè a cɛtè kǎbe nè Defiibe nè bepǎòbè bèè bo di kó ketenkè miɛke.

Isidayeeribe dò nke ní dúò ndè dibenni táánni Kuyie

12 Dibenni táánni kè di dèite di diiti ke dèè, dí tí berí kédèite depíndè ke dúò nDefiibe, nè bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè bèè di bonè, kè bèè péte kédí kènsànnè.

13 Mèmmè bá wè bo nákéme tí Yìè nKuyie nkùù di te ke dò: N dúómmu dèè dò nkédúò nDefiibe nè bepòòbè nè iciribí nè bekúpobè, ke túnne a dúú ndinùù ke yè ndè ní ndòmmè, n yí yè ndèmarè, n yí yóu dèmarè.

14 N do kari dìi m̀ǹǹni mukũũ, n yí di de kó dèmarè, m me ndo í dèite dèmarè n s̄i ndii m̀ǹǹni, yoo m p̄a de kó dèmarè oc̄i. N Yìè nKuyie nkùù n te, n túnne mu a kp̄eti tim̄ou, nè a tannò a n dúò ndè.

15 A cēsàatè bo kèf̄nkè nke, wéntení kédòò a n̄itibè Isidayeeribe mesàà nnè ketenkè a tí dúò nkè, a do béimmu kékú ke dò, a yóó dúò nti yembè ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè p̄ũ̀ nkè.

Kuyie ntāātēmè Isidayeeribe

16 Tí Yìè nKuyie nkùù di te kù dúómmu yíe nyIsidayeeribe dinùù ke tú: Bá wè ò ntù ku kuó nè ku tié nkéndòori dè yè mmù nè o yèmmè mem̄ou nè o w̄enni òim̄ou.

17 Di dúò nkè di Yìè nKuyie béimmu yíe nke íkú ke yè nkù yóó ntú di Yìè nKuyie nkùù di te, ke nsà kè di tū nku kó kuce nè ku kuó, nè ku tannò nè ku tié nke d̄ori dè yè mmù.

18 Tí Yìè nKuyie ndúò nkè di béimmu yíe ke íkú ke yè ndi yó ntú ku kòbe ke kù di te, kè di tū nku tannò yem̄ou kù di nàké ke yè ndè ndòmmè.

19 Di Yìè nKuyie nkùù di te kù dó dí mbaké yebotè yem̄ou kù d̀ò̀ò̀ yè, kè nyè kp̄eñ̄inè, kè di yè̀t̄iri nyè fēinè, kè di s̄anni nyè d̄eunè. Kè dí ntú kubotí kùù c̄áá, nti Yìè nKuyie nkùù di te, kù ti ndi nàké.

ISIDAYEERIBE BAÀMMÈ METAUMMÈ KÓ DIBANNI**27***Kuyie nyèmmè Isidayeeribe fí nyetárè ditāri Ebaadi*

1 Kè M̄oyiisi dúò ndinùù Isidayeeribe ke dò: Dí ntù n di dúò nyii kuó yíe nyim̄ou.

2 Kè di s̄enté dìi m̀ǹǹni kukó nSudit̄ē ke bo ta ketenkè tí Yìè nKuyie nkùù di te kù di dúò nkè, dí túóté yetárè dieyè kè yè f̄ií, nké yè m̄o mmum̄ómmu péim̄u,

3 k̄ewāri yè ìnkè ikuó ndi tié nyi im̄ou, kè di p̄ēt̄ē kukó nSudit̄ē ke bo ta ketenkè tí Yìè nKuyie nkùù di te kù do b̄ei nkéíku ke d̀ò̀ kù yóó dúò nkè di yembè menaamiè nnè mecekùò ndè p̄ũ̀ nkè,

4 kè di s̄enté kukó nSudit̄ē dí f̄ií nyetárè n di náá nyèè kp̄éi nyie Ebaadi t̄ari ìnkè, kè yè m̄o mmum̄ómmu péim̄u.

5 Dí dè maá diwũ̀st̄n̄ni tí Yìè nKuyie nkùù di te nè yetárè di í ciéké yè nè timátí kó kuñ̄nkù makù.

6 Yetárè dí bo maánè yè diwũ̀st̄n̄ni tí Yìè nKuyie nkùù di te, di báá yè ciéké. De kó diwũ̀st̄n̄ni ìnkè nke di yóó fiémè tí Yìè nKuyie nkùù di te iwũ̀s̄ ketus.

7 Dí kù fié iwũ̀s̄ metaummè kp̄eyi di yóó dè nyi di, tí Yìè nKuyie nkùù di te ku ìkè nè diwèj.

8 Dí w̄ari yetárè yenyè ìnkè Kuyie nkuó nááñti tim̄ou, kè dè nfeí mesàà.

9 Mèmmè M̄oyiisi nè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèè náké Isidayeeribe bem̄ou ke d̀ò̀: C̄iékénè, k̄emmúnè! Yíe ndi náá nti Yìè nKuyie nkòbe mbe.

10 Yiennè tũnké kù di náá ntí yíe nkétũnne ku tannò nè ku kuş kù di náá ndè yíe.

11 De kó diyíe ndi Mɔyíisi duşmmè Isidayeeribe dinùù ke dò:

12 Kè di sènté diì m̀nni kukó nSuditēē: Ntenè bèè yóo deke ditári Karisimmu kèpá mmesàà nyIsidayeeribe: Simmeşş nè Defii nè Sudaa nè Isakaa nè Sosefu nè Bensamee naàm̀nti kòbe.

13 De m̀nni kè Dubenni nè Kadi nè Asee nè Sabunoo nè Danni nè Nefutadii beè naàm̀nti kòbe yóo deke ditári Ebaadi Ìnkè kèmbuð nkusÌnkù.

Meysi ntepiùtè

14 Dende Defiibe yóo p̄̀ékémè Isidayeeribe bem̀ou ìikè ke dò:

15 Wèè bo waá dibòð mari yoo wèè bo yie ntímáti kéuté kè dèe naá ntetenkaanitè, kòo tē s̀onne, dè d̀o nyisòke nyi di Yiè nKuyie nkùù di te ku ìikè. Kè wèè dè d̀ò de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò.

16 Kè wèè í dake o cice nè o ȳ be kpéi de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò.

17 Kè wèè fũũ nho c̄̀p̄̀eetitùù kó mupérím̀ù mànkù kó ditári de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò.

18 Kè wèè fétinne kuyũ̀nkù, de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò.

19 Kè wèè beké siyáábisi kó tibeénti okúpokù Ìnkè, yoo deciribire, yoo op̀òð, de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò!

20 Kè wèè duónè o cice pokù, de yiè mbo yà! Ke yé ò fietemè o cice kperere nde. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndo!

21 Kè wèè duónè feð̀fè mafè, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò.

22 Kè wèè duónè o tãũ yoo o ȳ yanti kou nwe yoo kè bè wē mbe ȳ ke cáá mbe cice, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò!

23 Kè wèè duónè o pokù ȳ de yiè mbo yà. Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò!

24 Kè wèè potè o kou t̀ù kòò k̀ute, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò!

25 Wèè c̀utè ticuuti ke kùò wèè í cààrè mùmam̀ù, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndò!

26 Kè wèè í tũnne ikuş ì nyēmmè, de yiè mbo yà! Kè Isidayeeribe bem̀ou cùuté ke dò: Dè mme ndo!

28

Kuyie ntumè kù yóo d̀ò Isidayeeribe mesàà

1 Kè di kènté ti Yiè nKuyie nkùù di te ku tannò n di tiè nyè yíe nke yè yie nke d̀ori yè yē mm̀ù. De m̀nni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù bo duş nkè di botii kpenke kèp̄̀eētè ibotí im̀ou ìì bo ketenkè Ìnkè.

2 Kè nsà kè di yie nke kènté kù tu mù, nte kù yóo di d̀ò mèè sàà:

3 Kù yóo d̀òmu mesàà mbèè bo dihei mieke nè bèè bo depaa.

4 Kè di pié késũũ nkè di diiti mp̄̀i mesàà, di nààke nè di pièti kè dèe sũũ.

5 Kè di ní k̄̀ũ di diiti kèpié ndi m̀emméi, bá muyuo mbáá kuotè di conkuye mieke.

6 Di ní yó nyeti kè ku sàà ndi bonèmu kè di nkũntini kè mè di bonè.

7 Kè di dootit̀bè me ndi do diì m̀nni ti Yiè nKuyie nkùù di te kù duş nkè dí bè na. Kè bè do k̀orini ke k̀erini kuce kùmáá bèe cokè kètũnne ice iyiekè.

8 Kù bo di dɔ̀d mesàà ketenkè kù di duò nkè mièke. Kè di buò mpíéké tidiiti, kè di dɔ̀ri de kó dimàà nyíé.

9 Ti Yiè nKuyie nkù di te kù yóo di dɔ̀d kubotí kù cǎá nkùnkù ku kpéi kè nsà kè di yie nku tannò ke tũ nkù yē ndi ntũ nyil ce, kù ti mbéi nkè ikú.

10 Mɛmmɛ ibotí ì kó dimàà bo ketenkè ìnkè imɔu ì yóo yámè ti Yiè nKuyie ndi cǎánmè ku kpéi nkè ndi dé.

11 Di Yiè nKuyie nyóo di dɔ̀dɔmu mesàà kù do béi nkéikú ke dò kù yóo duò nkèè tenké di yembè ke mièke, kè dí pié késũũ kè di wũs sũũ nkè di diiti mpeí.

12 Ti Yiè nKuyie nyóo kpetému yewetibòrè kédúò nkè fetaafe ñniù fe mǎnni kè kù di dɔ̀d mesàà, di dɔ̀ri dè demɔu kè dè nyíé, dí yó mmòke ke penni ibotí teì. Di báá mǎnté kè ì di pente.

13 Ti Yiè nKuyie nkuù yóo di ní nyibotí imɔu ìkè di báá tũnne de fǎnkùò, dí yó nni ibotí imɔu bá di mǎnni, kè nsà kè di yie n di tiè nku tannò yè yíé.

14 Di báá yóu di bo mpǐmmè n di tiè ntí yíé, kè ti bùtinné kǎfié iwũs yebòkè.

Kuyie ntumè kè Isidayeribe yete ku kpeti kùu bè poté

15 Kè di yie nke kènté de kó itié, di yóo yà mǎè sàà mme ti Yiè nKuyie nkù di te ku kó dinù, m me ndi tiè ndi yíé. Kè di me nyete ke í tũnne ku tannò nè ku kúò

16 kù bo cǎs bèè bo dihei nè bèè bo depaa.

17 Tidiiti báá ta di mǎmméi mièke, muyuo mme mbáá buoté di conkuye mièke.

18 Kù bo di mǎnte kuperitoo di diiti me mbá mpeí di naàke nè di pièti nè di bɔ̀d dè báá sũũ.

19 Di ní yóo yènè kusĩnkù nku kǎwētenni kusĩnkù.

20 Ti Yiè nKuyie nyóo di potému kè dǎe di di, kù yóo cǎsɔmu di dɔ̀rimè memɔu, kè di kú kédèe bá dè báá ɔte di dɔ̀ri mǎè kpéi nkè kù bùtinné.

21 Kù bo di bǎnté mutenkũũ ndi yóo ta kékari kèè tenké mièke, kè mù di deè.

22 Kù bo di bǎnté tikũšnti nè timiéti, nè mumǎmmú yeimu, kè fetaafe yietí kè fetũdrifèe pĩ ntidiiti depaa nkè ti kpéi. Dè yó mme ndi ɔ nkè di yàa deèè.

23 Tiweti bo kpenke disɔ̀wũs kǎme kè ketenkèe kpenke timáti tǎmè.

24 Fetaafe na nniùmè kutǎayukú kuù né ndáátí, dè yó mme ndi dò nkè di yàa kú kédèè.

25 Ti Yiè nKuyie nyóo duómmu kè di dootitabè ndi nɔ, kè di kǎri mudoò ke kéri kuce kúmáà bè di na kè dí coké kǎtũnne ice iyiekè, kute nkú kó yekpǎatiyo yemɔu bo yà tii di tuàkení kè ye kǎmbùšti do.

26 Di bo nkɔ tinšti nè tikpasinti kè dè di yo mbá òmòu í dè bǎnnè.

27 Ti Yiè nKuyie nyóo di bǎnté yenúútè nye kù do bǎnté yè Esibiti kǎbe, di fò bo nyièni, mekpǎà bo di pĩ nnè yemɔu nsĩnyè kè dè bá ndò nkétaa nkémieté.

28 Kù bo di bǎnté kuwáátóo nè tinɔnyũšnti nè tifentiti.

29 Kè di nhǎante kuyie ncuokè tiyũšnti kǎme. Di kperɛ marè bá nyíé bè yó ndi fǎũnkomu ke fekú di kperɛ, ke di sóu nke yo ndi kperɛ bá òmòu í di teennè.

30 Di ní bo tǎáté besapàmbè ke ndó képuoke kè betòbè beè bè duónè. Di ní bo maá sicéi ke báá si ta, kǎbuotí di paa ndetie mbè tu dè fĩnyĩ ke báá tšũ de be.

31 Bè bo nkòu di naàke di ìkè kè di í yo, bè ní bo deite di sǎmmarimú di ìkè kè dǎe deè. Di dootitabè bo kpaake di pe nè di bɔ̀d bá òmòu báa di teennè.

32 Ibotí teì bo dei di nitidabí nè di nitipobí kékònnè, kè di ní ntũũ nké búò kuce, kè di nuò nhòu kékpeí, bá di báa na kédòò timati.

33 Di níí bo kúútí kè ibotí tɛi ii feke de kó tidiiti nè di paa nkó yetebe, ké dè di. Bè bo ndi fěũnko ke di naù sáà.

34 Di bo ya bè di diimmu mɛ̀è sèrímè, kè mè nte kè di wááté.

35 Ti Yiè nKuyie mbo di bɔnté yemou nsínyè, kè yèe pĩ ndi núù nnè di kpèrè nè di yo nè di taakoo bá yè bá ndò nkémieté.

36 Ti Yiè nKuyie mbo duó nkè bè di pĩmmú dínidi nè di yembè nè di koo kpàati kékònnè dihei di í yé di, kè di mbáá sibɔotenkaanli bè dònè sè idéi nè yetárè.

37 Ti Yiè nKuyie mbo di duó nyii botí miéke, dè bo ì di nè tii yóó di tuakení, ì bo ndi sáà nke di daú.

38 Di níí bo buatí péu kédeite sám̀pó, ke yé fecofe yóó dè càákoómè.

39 Di níí bo buatí fínyí kó detie di me mbáá tôte de kó dibii kè n né báá buónè di bo yàmè de naà, ke yé yebiè yóó dè càákoómè.

40 Di yó mmokemu detie mbè tu dè odifè di me mbáá pe nde kó mekùò, ke yé de be de yuommè.

41 Di bo pié ibí initidaaì nè initipòì ì me mbá ntú di kpɛyi, ke yé di dootitabè yóó ì pĩnmúmè kékònnè.

42 Yecádúú mbo càákoo di tie nnè di tebiiti.

43 Bepòòbè bèè di bonè bè bo ndeeti, kè di cuti.

44 Di bo kpaake di kpere kè bè ndi penni di me mbáá pété dèmarè ké bè pènte. Bè bo ntú diyuu kè di tú kuyóú.

45 De kó meyei mmemou yóó di tuakenímu, mè dotimu di ìnkè ke bo ndi kòu ke yàa di deènè, ke yé di í yiemme ke tũnne ti Yiè nKuyie ntannò nè ku kuó, kù di duó ndè.

46 Di yóó de nya kèbanté Kuyie nyèiti ntimè dínidi nè di yaábíó.

47 Kè di í yie nke pĩ nti Yiè nKuyie nkùù di te ku tómmú nè diwèì nè kuyeñnaatí di tuó ndii mònni,

48 ti Yiè nKuyie mbo di ànné di dootitabè nou miéke kè di mpĩ mbe tómmú nè dikònni nè sínéyèí bá di ténke báá pété dèmarè, kè kù di dii mmesémmè kè dí mme yo ke yàa kú kédeènè.

49 Kù bo íinní kutemmànku kó ibotí, di í yo ì kó tináaànti kè ì di do fecĩrife ɔ̄ pĩ mmèè botí fè dó dè.

50 Bè yó ntú benitiyonkubè mbe bè í yó ndé bekótibè, bè me n yí yóó kuó nyibi mesémmè.

51 Bèè yó nyo ndi wũs nè di diiti bè í yóó di súó ndèmarè, tidiiti yoo menapámmè mekùò nyoo di naabiiti, yoo di pebí, yoo di bɔbí beè yó ndè yo nkè di kɔnnè dikònni ke yàa deènè.

52 Bè bo pi di ekè yemou ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyè di tenkè kemou miéke kè di maá iduotí kperiyi ke yé fii nkè di yèmmè yè naatinè, bè bo ndi pi kè de kó iduotí yàa duónè.

53 Di dootitabè bo di tanné mesémmè nè meyeñcaàrimè diemè miéke, kè di kuó di bí ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di duó nyi initidaaì nè initipòì kécááké.

54 De mǎnni oniti wèè tu onitisàù ke yáò nhò bo nwúó o yǎfũð kabe nè o pokù ò dounè wè nè o bí fenɔnsĩnfè.

55 Ke yé ò yóó kuómè o bí kéndó kécááké, ke í ndó kétóténè de kó imaa nho pokù nè o bí sonyi ì kpaá, ke yé di dootitabè yóó di diimmè mesémmè, ké di tanné meyeñcaàrimè miéke kè dèmarè ténke í kpaá di tenkè kemou miéke.

56 Onitì wèè do ð ntú onitipoyōñwè ke mæke diwèl, wèè do í daati ke naù ketenkè mekperimè, ò bo nwúó nde mǎnni o dǎu nè o bí fenǎnsinfè.

57 De mǎnni de kóo nitipòkù bo peiténí debire kékónté ké dè kùò kécááké disòri nè de neititòu, ke yé di dootitòbè yóó di diimmè mesémmè ké di tanné meyeñcaarimè mieke bá dèmarè ténke bá nkpaá, di tenké kemou mieke.

58 Kè di í dàate ke tǔnne ti Yiè nKuyie nkuó nè ku tannò dèè wàri dipátiri dii mmieke ke mǎðte ti Yiè nKuyie nkùu di te ku kó kufōwaá kunku kùu yètiri feí ke duò tikōmbùòti.

59 Kè meè dǎke kù bo di potè tiyēñti tibotí tibotí, ké di bǎnté mumǎnsimù mùu í deu nè yemuò nsñyè yèè í mièrí.

60 Kù bo di bǎnté tiyēñti kù bo bǎnté ti Esibiti kǎbe ke dí ti yà kénkreutí.

61 Tiyēñti nè mumǎmmú mubotí mubotí mùu í wàri di mpátiri mieke, ti Yiè nKuyie mbo mù ndi bǎnté kè di nkǎ nke yàa deenè.

62 Benitibè sǎmpǎrè di mieke beè yó nkpaá, dǎndi bèè né do sū siwǎà dòmmè tiwetí, ke yé di í yiemmmè ti Yiè nKuyie nkùu di te ku kpèti.

63 Dè do kù naatimè kè kù di dǎð mesàà, dè me nkù naati kè kù yóó di deè ke di deite ketenkè kù di duò nkè kè di yóó kari ke mieke.

64 Kù bo di cíe nkè di taá ibotí tēi kó mutentáá mmieke kéfíe í kó yebǎkè iwūò, sitenkaanii ideí kpesi nè yetárè kpesi dǎndi nè di yembè di do í yé dè.

65 Bá di bá mmǎke de kó ibotí mieke teom̄pùtè, di me mbá mmǎke difōtòu, ti Yiè nKuyie nyóó di ãnné iyīèke nyi kè di yemmèe caarè, kè dè di di.

66 Mukūù mbo ndi kétiri kè di nyīèkù di bo kúmè kè di kōmbùòti duò keyènkè nè kuyie.

67 Di nuò mbo yà dè, dè bo nte kè di kōmbùòti ñduò kè dè wenté di ntú: Dèe mónné kéyuoaté, kè dèe yuoaté kè di ntú dèe mónné kéwenté.

68 De mǎnni ti Yiè nKuyie mbo di tanné tesántè tèè cènti menie nyīnkè kè tē di sée ké di ténne Esibiti ketenkè di do bo kè kè kù di nàké ke dǎ: Di ténke báá yà de kó ketenkè, di yó nke nfiitinè dimáá di dootitòbè kè bè di dǎori tidaati kè di pí mbe tōmmú, bá òmòu bá mbo wèè bo di donté.

MǎYIISI NÀKÈ TÌ MESOMME

69 Nte metaummè kó tináañti ti Yiè nKuyie ndo nàké ti Mǎyiisi, kòò bo mè dǎðnè Isidayeeribe Mǎabu kó dihei mieke, kémbúúti kù bo bè dǎðnè Odebu tǎri ñnkè.

29

Kuyie ndòò ti Isidayeeribe kpéi

1 Tinti kó difōnkùò ké Mǎyiisi tí nyIsidayeeribe bémou ké bè nàké ke dǎ: Di yǎmu di mómmbe ti Yiè nKuyie ndòò dè Esibiti kó ketenkè kemou kǎbe nè be kóo kpàati nè o kó betūmbè bémou.

2 Dí yǎmu kù bè yáákémè nè yebenkùyè nè kù dǎð tii dieti.

3 Nè yíenní ti Yiè nKuyie mme nyí di pǎ meyèmmè di bo banténè mè, kù me nyí di duò nyinuò ndi bo yànè ì, kù me nyí di duò nyeto di bo keènè yè.

4 Menime ò béimmè ke dǎ: Kù do di dènnenímu Esibiti kè di í dikpáà tedǎntè mieke yebie nsipísínàà, di yàati mè nyí kèrí, di neùti me nyí ndèè.

⁵ Dè do í békú di bo pũnnémè pèè kécááké, yoo di bo kuətimè menaà mbè tumè diféé kényà, yoo metēmè mèè muà. Ti Yiè nKuyie nkuù do dè ndi duà nkè di bo banté kù tumè ti Yiè nKuyie nkù di te.

⁶ Ti tũàkení dìi mǎnni di mbòri, kè Esibonni kóo kpààti Sionni nè Basāā kóo kpààti Ōku, kè bèe yènni ke ti do mudòò kè tí bè na.

⁷ Ti de nfiète be ei kédúó Dubenniibe be kó ketenkè nè Kadiibe nè Manansee kó kuwuə nkəbe dikée.

⁸ Dèé kpéí nte kè di dò nkéndake kempí tináaànti ti Yiè nKuyie ndi taunnè ke di nàkè ti kè di bo ndəori ti yēmme. Mēmme di dəori dèé kó dimàà deməu dè bo nyíemmè.

Isidayeeribe dōmmè kéndake Kuyie mbè dǎnè mèè taummè kpéí

⁹ Dindi Isidayeeribe diməu yie nkó diyie di cómmú di Yiè nKuyie nyiikè nke nè di wuə nkó bekótibè nè di naàmuntì kó bekótibè nè di kó behāāpǎmbè iwēí yembè,

¹⁰ nè di bí nè di pobè nè bepǎǎbè bèè bo di kó dikarì ke di kǎū idéi ke di do mmèniè.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nkù di te kù di dǎnèmu metaummè bàmbà, kè di yie nku taummè kó ikuú.

¹² Kù di taunnè ke dó dí ntú ku kəbe mbe. Kù ti ndi nàké ke yē mmù, kù dóunnè di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu dinùù ke íkú ke yē mmù.

¹³ Díi máá dake kù dǎnèmmè de kó metaummè ke béi nke íkú,

¹⁴ nè bèè cómmú die ti Yiè nKuyie nyiikè, kè kù bè wúó nè bèè í dè bo yíe, kù bè dǎnèmu metaummè.

¹⁵ Di mǎmambe di yēmu ti do bo Esibiti kó dihei ke dōmmè, nè di kētè mèè botí ibotí tēi kəbe ke tũàkení die.

¹⁶ Di yamu be kó isəke bè dǎri i nè be bəotenkaanii, idéi kpesi nè yetáré kpesi nè timáti péiti kpesi nè mesəə nkpesi.

¹⁷ Tũnké di miəke òmòu bá mbo onitidùu yoo onitipòkù yoo kuwuə makù, yoo kunaàmunkù makù kou wèè bo yete ti Yiè nKuyie nyie nkétũnne de kó ibotí kəbe, òmòu di miəke báá na nfe kēnfē tiife.

¹⁸ Di miəke òmòu báá keè ti Yiè nKuyie nkù di te kù béi ntí kékú kénsánti omáà nè o yēmme miəke ke tú: Bá kè n dəori n dó dè m bo pété diwēi, bá kè n taunè òmòu mubəféú miəke, de kpéti í bo.

¹⁹ De yiè, ti Yiè nKuyie mbáá yie nkóò cǎé. Dè kù yóumu kè kù miəke ò cóú, meyeyi nkù nàké mèè kpéí meè ò doti, kè kù bo deite o yetiri ketenkè Ìnkè.

²⁰ Kù bo ò cǎnnénè Isidayeeribe kó iwuə ntei kù bè dǎnè metaummè ke nàké mèè yei nkpeí nkè mè wǎri di mpátiri miəke kè mèè ò do.

Ti Yiè nKuyie mptémè Isidayeeribe

²¹ De mǎnni kubotí kùù bo səoté di bí nè bepǎǎbè bèè bo iténí yehekè détiyè kətanni di kó dihei bè bo yà di Yiè ndi bənté mùù mǎmmú nè kù di puotí tii yēiti kébéi nke dǎ:

²² Be kó dihei muhāpǎpòu nne mukókúú nne muhāá ndeè di cǎutóo, demarè í dò mbətinnè, demarè í péi, bá timúti í yiè. De kó dihei naánnè Sodəmmu nwe nè Koməə nè Adima nè Seboimmu. Ti Yiè nKuyie mmiəke do yè yè, kè kùu yè cóú.

²³ Ibotí tēi bo mbékú ke tú: Yé dè dōmmè kè Kuyie ndǎǎ miə mbotí de kó ketenkè? Dè dōmmè kè ku miəke di cóuté miə?

²⁴ Kè bèe bè tēinnè ke dǎ, bè tǎte mèè kpéi nke Kuyie mbè dǎnè mèè taummè kunku be yembè do tũ nkù. Kù bè dēnnéni dìi mǎnni Esibiti.

25 Kè bè tũnne yebakè bè do í yé yè ke kōnkù ke yè bàà. Bè Yiè nKuyie mme ndo í yie mbè bo yè tũnnemè.

26 Dèè te kè ku mièke còuté de kó diheì, kè kù duò nkè meyei nkù nàké mèè kpéí, kè mè wàri di mpátiri mièke kè mè bè do.

27 Nè kemieke nke ti Yiè nKuyie mbè dèimè be tenkè mièke, ke bè yóu ke bè yèètoo ketenkè tekè, bè mè mbo kè yíe.

28 Ti Yiè nKuyie nkù di te kuù yé dèè sòri ke ti benke ikuś ti bo nyé ì tinti nè ti yaábíó sáá, kéntũ nyì yé mmù.

30

Isidayeeribe yóó wēte kētũnnemè Kuyie

1 Kè Mɔyisii sɔtè kébèi nke dà: N tì ndi nàkému kè n tu kè di yie ti Yiè nKuyie nkpeti dí yà mesàà, kè di tì yete dí yà meyei. Kè di baà cǐkè ke yete ti Yiè nKuyie nkù di te ku kpèti, kù yóó di yeètoomu ibotí teì mièke kè dí nkè bo kètótí di yèmmè tii di tũòkení ti ìnkè.

2 De mǎnni kè di wètení ti Yiè nKuyie nkù di te ku borè díndi nè di bí nè di yaábí kékénté ku kpèti nè di yèmmè meməu, bá wè nè o yèmmè meməu m mè ndi tié ntí yíe.

3 De mǎnni kù bo di kuś mmesémmè kéwēte kətíi mbèè do cìété ke bè kpènnéni.

4 Bá kè bè di tɔ ke kòtenè ketenkè mǎnku. Ti Yiè nKuyie nkù di te kù bo kè ndi tí nkè di túóté,

5 kékpènnéni di yembè tentáá nkè di kari ké mù tieke kè kù di dàò mesàà kè di sũũ nképètè di yembè do mǎmè.

6 Kè ti Yiè nKuyie nku mómmankuu wénkũnne di yèmmè díndi nè di yaábí kè dèe yie nkè dí kù dake nè di yèmmè meməu bá wè nè o wènni diməu kè dèe yie nkè di nfòu.

7 Meyei n di nàké mèè kpéí nkè ti Yiè nKuyie nkù di te kè kùu mè bonté di dootitòbè bèè di níi nke di fèũnko.

8 De mǎnni kè díndi né wēte ke yie nti Yiè nKuyie nkù di te ku kpèti ke tũnne ku tannò n di tiè nyè yíe.

9 Kè ti Yiè nKuyie nkù di te kè kù di dàò diwèi di tǔmmú muməu mièke, kè mù nkéri séi, kè di pié péu kè di wũō pié madiè nkè di kùútí, di deite mesàà. Dè do kù naatimè kè kù ndəəri di yembè diwèi, dè bo wēte ké me nkù narike kè kù di dàò mesàà.

10 Di bo yà de kó mesàà ke nsà kè di wètení ti Yiè nKuyie nkù di te ku borè nè di yèmmè meməu, ke tũnne ku tannò nè ku kuś dèè wàri di mpátiri mièke, ke kù dó nè di yèmmè meməu bá wè nè o wènni.

Kuyie nnáànti í dò nkéyĩke a bo ti bantémè

11 M me ndi tiè nyèè tannò yíe nyè í yóu, di báa yĩke di bo yè tũnnemè.

12 De kó yetannò í bo tiweti kè di né bo yí: We mbo deke keĩnkè kè yè waanni kè ti náké ke tí yè tũnne.

13 Yè me nyì bo dàmèèri diyàà teri kè di bo n tú: We mbo sénté dàmèèri kékòte kè yè waanni kè ti náké, kè ti yè kèè kè yè tũnne.

14 Dè í dò mmemme. Kuyie ntannò di bonèmu, ke bo di nò mièke nè di yèmmè mièke. Ndəərinè yè yèmmè.

Isidayeeribe dòmmè kətāātè mufōmmu kó kuce

¹⁵ Díndi Isidayeeribe n dǎú mmufòmму mmu nè mesàà, mukũũ nnè meyei ndi ììkè.

¹⁶ Dèè te kè n di náá nyíe nke tú dí ndó ti Yiè nKuyie nkùù di te kénťũ nku kó kuce nè ku tannò nè ku kuś nè ku tié, memme di bo nfòmè késũũ, nkè ti Yiè nKuyie nkùù di te kè kù di dǎò mesàà di yóó ta kèè tenkè mieke kékari.

¹⁷ Kè di me mbùtínné ti Yiè nKuyie nke yete ku kpèti ke tũnne yebàkè ke kǎnkù ke ye bàà,

¹⁸ n di náámmu yíe nke n tu, di kóò mǎù í yó nkpráa ke bo bá omáà, di we báá yí yèdèè di yóó sénté kukó nSuditèè kékari kèè tenkè mieke.

¹⁹ Keĩnkè nè ketenkè dè kèèmu n ti ndi nàkémè, ke wúó n dǎúmmè mufòmму nè mesàà, mukũũ nnè meyei ndi ììkè. Tǎāténè mufòmму kè dèe yie nkè dí nfòù kémante díndi nè di yaábíó.

²⁰ Bá wè kòò ndó ti Yiè nKuyie nkùù o te kényíe nku kpèti kè kù taunè omáà. Kù bo nte kòò nfòù kémante wenwe nè o yaábí ketenkè ti Yiè nKuyie ndo dǎúnnè dinùù di yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakobu kéíkú ke dǎ kù yóó bè dúò nkè mieke.

MǎYIISI CAUMME ISIDAYEERIBE NE Ò KUME

31

Kuyie ntǎātémè Sosuwee kòò bo cǎuté Mǎyisii

¹ Kè Mǎyisii kǎtení kébéinnè Isidayeeribe bemǎu kè bè nàkè ke dǎ:

² Yíe n tǎòke yebie ntekòùtè nè sipísidé (120) ndi, n ténke báá na kémbo n kó dífǎtiri kè ndi ni. Ti Yiè nKuyie nni nnàkémú ke tú, n yí yóó sénté kukó nSuditèè.

³ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni di ììkè ke pǎnti yehèkè kè di katì, kè Sosuwee ndi ni. Ti Yiè nKuyie nkuù ti nàkè.

⁴ Kù dǎò mèè botí Amǎriibe kpààtibè Sionni nè Őku, ke pǎnte be ekè ke bè kùò. Kù yóó me nyí de kó ibotí,

⁵ ti Yiè nKuyie nyóó bè ànnémú di nǎu mieke kè dí bè dǎò n di nàkè ke ye ndi yímè.

⁶ Tǎĩnnè kémǎote dikǎmbùù di bá nkpeuti be ììkè, di kǎmbùùti bá mbè dúò, ti Yiè nKuyie ndi bonèmu, kù í yóó di yóu bitì, kù í yóó di bǎntóó.

⁷ Memme kè Mǎyisii yú Sosuwee Isidayeeribe bemǎu ììkè kóò nàkè ke dǎ tǎĩ nkémǎote dikǎmbùù! Fǎǎ yóó tannè Isidayeeribe dihei ti Yiè nKuyie ndo dǎúnnè be yembè dinùù kéíkú ke dǎ kù yóó bè dúò ndi kè bèe kari. Fǎǎ yóó di mbè toti.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù yó nni a ììkè kù í yóó da yóu, kù í yóó da bǎntóó, a bá n yèkù kǎa kǎmbùùtiii nduò.

Kuyie nkuś pátiri Isidayeeribe dò nke ní kaa ndi yebie nyèyiekè yèyiekè

⁹ Memme kè Mǎyisii wǎri Kuyie nkuś pátiri dii, nkè di dúò nDefii bí ikuś niùbè ìì do tǎu Kuyie ntaummè tǎu nè Isidayeeribe kó bekótibè.

¹⁰ Kòò bè dúò ndinùù kè bè nàkè ke dǎ: Yebie nyèyiekè yèyiekè di dǎú nyè ke ní bo yóu bèè di bannè be bàà. Di mbaà ntítouti kò dibanni.

¹¹ Kè Isidayeeribe bemǎu kǎtení dii mǎnni ti Yiè nKuyie nyììkè kù tǎātè dii bòri, dí kaa nde kó ikuś Isidayeeribe bemǎu ììkè kè bèe í kèè.

¹² Dí tíi mbenitìbè bemǎu benitidaabè nè benitipòbè nè ibí nè bepòòbè bèè bo di ekè. Kè bèe ti kèè kényíté bè bo ndémè ti Yiè nKuyie, kètũnne de kó ikuś imǎu kéndǎori í ye mmù.

13 Kè bè bí ìí í yé dèmarè, kè ìí tí kèè kényǎtè ì bo ndémè tí Yìè nKuyie yewe yemàù dí yó nfòù yè, dí yóó sénté kukó nSuditèè kéta dìì èì kékari.

Isidayeeribe yetemè Kuyie

14 Mémme kè tí yìè nKuyie nnáké Mòyiisi ke dò: Nte yewe a yóó kú yè kè duunní, yúní Sosuwee kè dí kote metaummè tou borè kè nh ò duó ndinùù.

Mémme Mòyiisi nè Sosuwee bè kòtemè kéta metaummè tou mieke.

15 Kè tí Yìè nKuyie ncútènní diwetiri ke cómmú metaummè tou bòrínùù,

16 kénáké Mòyiisi ke dò: A kùnti a yembè kùù nkè nke, a yóó kú kè Isidayeeribe n yóumu kètùnne ibotí tèi bè tati kèè tenkè kàbe kó yebòkè, bè yó m butínémú, kètòte m bè dònè mèè taummè.

17 De yìè ndi m mieke yóó bè yémè kè m bè bùtinné kè bè yóu, kè meyei ndiemè nè meyeñcaarimè diemè kè dèe bè do. Kè bèe kuó nde yìè ke dò: Tí Yìè nKuyie nti yóu mèè kpéí nte kè meyei nti do.

18 De yìè mí nKuyie nkè n nè dake bè bùtinné bè dòò mèè yei nkpréí nke tùnne yebòkè.

19 Wàri fè nyènfè kè fè benke Isidayeeribe kè bè nfè diè, fèè yó ntú n kóo pútiwè mí nnè Isidayeeribe.

20 N yóó bè tannému ketenkè n do béi nkéikú ke dò n yóó duó nkè be yembè menaamiè nnè mecekùò ndè pùš nkè. Kè bèe dí kénsànnè kéànnè tikòdòdòti. De kó difònkúò kè n yóu kètùnne yebòkè kénkònkú ke yè bàá, kè m butinné kètòte metaummè m bè dònè mèè.

21 Meyei ndiemè nè meyeñcaarimè dè bo bè do dìì mònni de kó feyènfè fèè yo ntú n kóo pútiwè, ke yé be yaabi yó nfè dièmmèmu sáá. M pàñke yému be yèmmè kè bè mu nyí ta ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè.

22 Mémme kè Mòyiisii wàri de kó feyènfè de kó diyìè kè fè benke Isidayeeribe.

23 Kè tí Yìè nKuyie nduó ndinùù Nunki birè Sosuwee ke dò: Tèí nkémòote dikòm̀bùò! Fòò yóó tanné Isidayeeribe ketenkè n do béi nkéikú ke dò, n yóó bè duó nkè. M mómumu n yó nda bonému.

24 Kè Mòyiisii wàri de kó ikuú imàù dipátiri mieke.

25 Ò wàri dìì mònni ikuú kèdeè kénáké Defiibe bèè tou tí Yìè nKuyie ntaummè tou ke dò:

26 Ntonè de kó dipátiri kè dí dáu nti Yìè nKuyie ntaummè tou borè, dìì yó ntú dí kó bepútíbè.

27 Mí m Mòyiisi n yému dí to kpeñnimè kè dí yetíri tí Yìè nKuyie nkpeti, n kpaá ke fòumu ke bo dí cuokè, kè dè dò mmiè nkè n né bo kú kè dè ndòmme?

28 Tínnènní dimòu m borè dí botí kó bekótìbè nè behààpònkótìbè kè m béi nti nnàànti kè tí ta dí to, kèinkè nè ketenkè kè dè nwúó.

29 N yému n yóó kúmè kè dí dake meyei mmudòòrìmù kébútinné n dí benke kùù ce. Kè meyei ndi do yewe yèè kpaaní ye mieke, ke yé dí dòòmè dèè í wenni tí Yìè nKuyie nyìkè, ke íi nkú mieke nè mèdòòrìmè yeime.

Mòyiisi kó feyènfè

30 Mémme kè Mòyiisii dentè fè nyènfè femàù Isidayeeribe bémàù ììkè.

32

1 Kèinkè kènté n yóó béimmu, ketenkè keè n yóó béi nyèè tannò.

² N tié mpité fetaafè òò cóúnnímè mme,
n náànti dàtínnému timaànti kōme,
fetaáfèfè ò nniúmè memúpàmmè,
yenesìmbàkè ò nduòmè timúti ìnkè.

³ N yóó pīéké ti Yiè nKuyie nyètiri ndi,
nsāntínè Kuyie nti tū nkù.

⁴ Kuù tu dipèrì ke ti kānké,
ku kó ice tú isàayi nyi,
kù tu Kuyie nku timómmonti yiè,
kù òò í nyeté, kù dò nsei nwe ke wetí.

⁵ Díndi kubotí yeiku, benitiyonkubè,
di í mànnè kéntú Kuyie mbí.
Di cààrèmu, ke sīnte.

⁶ Kubotí kuù yei nke í màke mēyèmmè,
di dò nké me nyí ti Yiè nKuyie nnaà?
Di cice nwe wèè di dòò ke di te,
di tú ku kòbè mbe.

⁷ Dentenni yewe yèè pēēté ye kpéí,
Totínè di yèmmè yebie nyèè pēēté nè dimànni ye kpéí.
Bekénè di cicebè kè bè dí náké,
bekénè bekótibè bè yó tì ndi tuommu.

⁸ Kuyie nkùù baké kēīnkè nè ketenkè kuù totí ibotí,
kuù cíe mbenitibè ketenkè ìnkè,
kuù bè kèké itemmànke ke tū nyIsidayeeriibe kó iwuo mamè,

⁹ ke yé Kuyie nkperè tùmè ku nìtibè,
Sakòbu yaábí ii tu kù te dè.

¹⁰ Kù do bè yà tedòntè kó dikpáà ndi,
kè tikpasīnti bè fité ke kuù,
kè kù mbè kānké ke dake bē kpéí,
kù dake mēè botí ku nōnnitè kpéí.

¹¹ Fecīrife ò nheintemè fe bí yīēnti ìnkè,
ke ì bebíínè mupùrìmù,
ke pīnte fe fèti,
kè fe bire marè doti fēe de còuténè fe fièti.

¹² Ti Yiè nKuyie kuù do bè ni kumáà,
dibòò mari do í kù neínè.

¹³ Kuù do bè tanné yetārè kó dihei,
kuù do bè piúnè depaa nkó tidiiti,
kuù do bè duò nyitāfuò nkó ticièti
nè detie mbè tu dè odifè kè dè yìè yetārè kó ketenkè ìnkè,
dèè pēí kè bè dii mmekùò.

¹⁴ Kè bè nyò nyipe nè inààke de kó memiè,
ke cáá yepèbe nè yepedakè nè yebòdakè dèè ā mekùò,
ke yonnè tidisààti, ke yōnnè finyi kó menaà.

¹⁵ Yesudummu de ndi kède nképoké,

ò de ncēēke kēānné tikàdòtòti,
 kéyete Kuyie nkùù ò dòò,
 kòo kù sènkèri kunku kùù tu o kó dipèrì,
 koò kānké, koò deeri.
¹⁶ Isidayeeriibe do fié iwūō nyi ibotí tēi kó yebakè,
 kè dēe yonke Kuyie.
 Bè do dòò isàke kperere nde kényi nku mieke,
¹⁷ kénfeu iwūō yebakè
 be yembè do í yé yè ke yóu Kuyie,
 kéntū nyebakè yèè tanní bàmbà,
 be yembè do í dake yèè kpeti.

¹⁸ Isidayeeriibe senkèrimu dipèrì dii bè te, ke bè kānké,
 Isidayeeriibe yèmmu Kuyie nkùù bè ānné.

¹⁹ Ti Yiè Kuyie de nyà, ke dè sènkèri,
 kè ku mieke yènní be bí initidaaì nè initipòì
 bè kù cààrè mèè kprí.

²⁰ Kè kùu béi nke dā: M bo bè bùtinné,
 kè bēe yà tii yóó bè tūàkení.

Bè tu feyanfè yeife nfe,
 bè í dò nkéntá.

²¹ Bè n yóumu ke tūnne yebakè,
 kè dè n yóu.

Bè tūnne sitenkaani nsi detetirè kpesi,
 ke íi m mieke.

M múnke yóó bè yóumu,
 mbo túóté ibotí ìì í tú imai
 kè dè mbè yóu.

M bo íi mbe mieke nè ibotí ìì í cii.

²² M mieke kó muhāā mmuū bè còuté,
 kè mu kó fehāādeēnfē tūàke kudonkù,
 ke còuté ketenkè nè ke kperere demou,
 ke còuté ke tūàke yetārè kó yepūke.

²³ M bo bè ùté meyei,
 m bo kúóté n doò be ìnkè,

²⁴ bè bo cītenè dikōnni,
 timiétì nè mumōnsimmù dè bo mbè kòù,
 m bo dúò nkè tikpasīnti mbè càá,
 kè iwāàke bè dāmmù.

²⁵ Mudoò bo tanní be ei kénkòu be bí,
 kè kufōwāá nhauté bèè bo sicēī,
 bedapàmbè nè besapàmbè kè bè nkō,
 yebíkēmpīētè nè bedakótibè bè báá yenté.

²⁶ N do dó ké bè deèmu,
 bá òmòu bá ndennini be kprí.

²⁷ Kè n do í yīèkù be dootitabè bo n fuommè ke tú:
 Tū bè kùò, dè í tú be Yiè nKuyie nkùù bè kùò.

²⁸ Ke yé bè tumè kubotí nku kùù í yé kù dòòri ti,

βεμου, òμου í cii.

²⁹ Kè bè do ntú βenitibè bèè cii,
bè na n totí tii nti βe yèmmè,
bè na ntotí βe yèmmè ke tú:
Yé ti yóó dentenè ti?

³⁰ Bè na mbékú βemáà ke tú:
Onití omáà bo yíme kéβeti βenitibè tekoupiítè (1000),
dè dòmmè kè βenitibè bèdébè
bèti βenitibè tekoupiítè (10000).
Kuyie nkùù tu ti kó dipèrì kuú í ti fitáà?
Ti Yiè nKuyie nkuú í ti ànné ti dootitòbè nou mièkaà?

³¹ Be kó yebòkè í dònnè ti kó dipèrì dii ti kánkè,
βe mómmòmbe bè ti yému.

³² Bè tiimu ke dònnè Sodammu kòbe
βembe nè Kòmoo kòbe βe pókù nku,
bè dònnè finyí wèè peité wènwè yeβe kè yè tii ke dò mmedòmme.

³³ Kè βe naà ntii ke dò mmewaàdòmme,
ke kòù ke dò mmedautidòmme.

³⁴ N dè yému ke dè pí,
n dè cū́mu n yàri mièke.

³⁵ N yóó bè fàkému,
ké bè yietí meyei mbè dòò mè,
βe dorimù tùòkenímu,
meyei mbo bè do dii yiè auténímu ke dèè,
βe mànkù í kpaá diétiri,

³⁶ Ti Yiè nKuyie nyóó bekénèmu ku nitibè,
mesémmè me nyóó kù pinnèmu ku tómbè.
Kù bo yà dii mōnni kè βe baà mbèitè,
βekperibè nè βecfiribè βemou kè bè duò.

³⁷ De mōnni kù bo béi nke dò:
Yé di bókè borè?

Yé di kó dipèrì dii di kánkè?

³⁸ Yebòkè yèè do yo ndi wūā di feu ì kó mekùò nyè bo de?

Yé yebòkè yèè do yò ndi naà nyè kòte ke?

Yèe íté ké di deeté,

yèe di káá nkè di pété disòri.

³⁹ Di yàmu mí m máà mí tumè Kuyie,
n kó difōnkúò Kuyie mmakù ténke í bo,
mí te kòo niti fòù, kè mí ǝ ò kùò,
mí ǝ koute kè mí taà,
òmòù í bo m bo pí nkè wèe fietè.

⁴⁰ M bomu nsáà,
nh ǝ nkè n yòute n nòutè ke béi nti, m béimmu.

⁴¹ Nh ǝ nkè n sū́té n kpàriseú,
kè n nòutè pí ntimómmōnti,
nh ǝ í nyóu m bo peitemè n dootitòbè,

n yóo yietímu bèè n nìi mbè mànnè tìi yeti.

⁴² N yóo nii m pie mmenitiyĩ mme,
n kpàriseú bo cááké inítimàa,
m pie mbo muoti tidaati kó meyiĩ,
kè n kpàriseú kéké n dootitòbè kó bekpààtìbè yo.

⁴³ Yebotè, pietenè Kuyie nkòbe,
ke yé kuù pèitemè ku dootitòbè ku nìtìbè kó dipèi,
kuù poté ku dootitòbè ke pèite,
ke dèite meyei nku kòbe èi ke bè cǐé.

⁴⁴ Memme Mòyiisi nè Sosuwee Nunki bire bè kòtemè kénáké de kó feyènfè kó
yetaannò Isidayeeribe kè yèe ta be to.

⁴⁵ Mòyiisi nàké dii m̀nni Isidayeeribe de kó tináahti kèdeè,

⁴⁶ kèyíe ke d̀: Iku5 kó tináahti n di nàké tì yíe dí nti pĩ kè tì nàké di bí, kè ì nti
tũ nke d̀ari tì yè mm̀.

⁴⁷ Ke yé de kó tináahti í túmè c̀nkoo kpeti, tì tu di fòmmu mmu, tìi yó nte kè
di fòmmu kó yewee oke dihei di yóo sénté kukó nSuditèè kéta dii mieke kékari.

Kuyie nnàkémè Mòyiisi ò yóo kúmè

⁴⁸ De kó diyìe ndi tì Yiè nKuyie nni nnàkémè mí Mòyiisi ke d̀:

⁴⁹ Dekeni ditari Abadimmu yómmè bè tu di Nèbo kè di bo Mòabu èi ke weti
Sedikoo, kèwénté dihei Kannahā n duó ndi Isidayeeribe.

⁵⁰ A deèini dii tãri ìnkè a yóo de nkú kékò nha yembè borè, a kóo kóti Anoo
kumè Ɔdi tãri ìnkè ke kò nho yembè borè.

⁵¹ Ke yé Anoo nè Ɔs ndi do í yiemme ke tũnne n nuù Isidayeeribe cuokè Mediba
kó dinébòri Kadeesi borè, Sinni kó dikpáa tedontè mieke, ke yé di do í banke
Isidayeeribe n cáammè ke kpeñni.

⁵² A yóo yàmú dihei n yóo duó ndi Isidayeeribe a me nyi di tati.

33

Mòyiisi m̀omè Kuyie mmesàa Isidayeeribe wuò ntepitè nè idéi kpéi

¹ Nte Kuyie nkóo tãnti Mòyiisi do yóo kú kè kù m̀o m̀è sàa nyIsidayeeribe
kpéi:

² Kòo béi nke d̀:

Ti Yiè nKuyie nyitèni Sinaii tãri ndi.
De ìnkè nke kù itènimè Seii tãri diyìe kòme,
ke miitèni ditari Padanni ìnkè,
kù itèni Mediba Kadeesi nwe,
kè ku nòutè youte t̀ ku ku5 kó muhāá.

³ Kuyie nha d̀omu a nìtìbè Isidayeeribe,
ke kãnké bèè kó dimàa tu a kòbe,
bèè k̀nkù a ìikè ke kèmmú a tié.

⁴ Mí mMòyiisi m̀ bè duómmu iku5.

De kó iku5 tú Sakòbu yaàbí kó ditfinni kpèyi nyi.

⁵ Kuù do tú Yesudummu kòbe kóo kpààti.
Isidayeeribe wuò nkó bekótìbè do Ɔs tíimmè,

nè Isidayeeribe kó iwuò nyimòu.

⁶ Kè Mòyiisii yíe kébéi nke dò:

Dubenni kó kuwuò nni mbo sáà ke báa kú.
A kó feyanfèe sũũ.

⁷ Nte ò do náké ti Sudaa kó kuwuò nkòbe:

Ti Yiè nKuyie nkénté Sudaa kòbe kó didabònni
ké bè tènnéni be kòbe borè.
Kè bèe fiete bemaà.
Á bè deeténè be dootitòbè.

⁸ Kòo náké Defii kó kuwuò nkòbe ke dò:

Ti Yiè nKuyie nha bè duò nyikuò nenti
bè tu ti tumimmu nè udimmu,
bè yie mmèè kpéi nha yè mmù.
A do bè yáákému Masa,
ké bè kpànnè Mediba kó menie mborè.
⁹ Bembe Defiibe bè benkemu bè da dómè
ké dè pèsté be cicebè nè be yòbè,
nè be yòfũò kòbe nè be bí.
Bè yiemmu a nùù ke pĩ mmetaummè a bè dònnè mè.

¹⁰ Kè tiè nha tannò Sakòbu yaabí,
ke benkú a tié nylsidayeribe,
ke bè tũò ntihúúnti kàa yo ti fòsku.
Kè bè da feu iwũò ke tuò nha wũòtònni ìnkè.

¹¹ Áú ti Yiè! Yíe be muwèrimú.
Dòò mesàà mbe tómmú bè pĩ mmù
fète be dootitòbè ka.
Á báa yie nkè beníimbèe wète kéité.

¹² Kòo béi mBensamee kó kuwuò nkpeí nke dò:

Be kó kuwuò ntú ti Yiè nKuyie ndó kù nku mediè,
bè bo Kuyie mborè ndè béu.
Kuù dáke be kpéi mbá dii mònni,
ke bè bukú.

¹³ Kòo náké Sosefu kó kuwuò nkpeí nke dò:

Ti Yiè nKuyie mpā mesàà ndi tenké,
kùu cũũnni ke ìnkè kó menie ndi tenké,
ké sibií nhā menie.

¹⁴ Diyiè ní nááté kè tidiiti kóté,

bá wèè tǎnkù tidibiti ní bo mbo.

¹⁵ Tidisààti ànné yetārè ìnkè,
o tenké mboo sáà.

¹⁶ Desààrèe buoté dihei mieke,
Kuyie nkùù do náánnè mí mMòyiisi difāpèù mieke
ku kó mesàà n cùténí Sosefu kó kuwuò nyínkè,
wenwe wèè do baké o kòbe.

¹⁷ Sosefu yètiri ndeu,
ò kpeññimu ke dònne dinaadaà,
kòo yiè ndònne fepaanààfè kpeye,

nè de kó yeyiè nye ò yóó nkūmmùmè ibotí imòu
 kéntò kētuakenè itemmànke imòu.
 Diyènni dimáá tu Efadaimmu kó kunìiti,
 kè dìtèrì tu Manansee kó kunìiti.

18 Kè Mòyisii béi Sabunòò nè Isakaa be kó iwuò nkpréi nke dò:
 Sabunòò kó kuwuò nkòbe diwèi ndi bonè,
 kupotaá ndi pī nkù.

Díndi Isakaa kó kuwuò nkòbe dè ndi naati di touti mièke.

19 Dí yú di pèetitòbè ditàsààrì ìnkè,
 kè di fié Kuyie nyiwūṣ, ku kuó yèmmè.
 Di bo mpieti di kó tikpàti dàméèrì mièke,
 ke yau mesàà mmèè bo mubirímú mièke.

20 Kòò nàké Kadi kó kuwuò nkòbe kpréi nke dò:

Kuyie nyètìrì ndeu
 kunku kùù duṣ nKadi wuò nkutempè ndiekù,
 kòò òke kucìrìcìrìyòkù kòme,
 ke wāké ke bo nété kubakù nè diyuuo.

21 Weè tãáté ketenkè mièke dikàrì sààrì
 dii do dò nkéntù okpààtì kperi,
 weè baaté Isidayeeribe
 ke tūnne ku nuù kù nàké di Isidayeeribe kpréi.

22 Kòò nàké Danni kó kuwuò nkòbe kpréi ke dò:
 Danni kó kuwuò nkòbe ònnè dicìrìcìrì pànni ndi,
 ke putínì Basāā kpàà mièke.

23 Kòò nàké Nefutadii kó kuwuò nkòbe kpréi nke dò:

Nefutadii kó kuwuò nkòbe cie diwèi ndi,
 ti Yiè nKuyie nkuù bè dòò mesàà,
 kè be tenké deuke,
 kétúóté dàméèrì Kadidee diyìè taà kèè bíékè,
 kéntò kētuakenè kubakù cànkù bíékè.

24 Kòò nàké Asee kó kuwuò nkòbe kpréi nke dò:
 Mesàà nni mbonè Asee kó kuwuò nkòbe,
 kè dèe pèèté be kòbe,
 kè bè ntú diwèi yembè be kòbe cuokè,
 mekùò mbo mpíéké be èì,
 kè bè ncentì me mièke.

25 Kè be èì kpreti yemátìcàkè nè disòwūṣ kpeye,
 ke bè mmòke muwèrimú nè be kũũnko.

26 Yesudummu kòbe òmòù í bo wèè ònnè Kuyie ndi tũ nkù,
 nè ku kó tikpeti nti kù dèkenímè ku sàntè kèìnkè,
 ke pènké yewetè nè tiwetì ke kòrinì ke bo di teennè.

27 Kuyie mbomu sáà ke tú di kó disòrì,
 ku nuùtè yòomu di ìnkè nè dimònnì,
 kuù ṣṣ beti di dootitòbè
 kuù ṣṣ béi nke dò: Kuònè be páíí.

28 Kuù te díndi Isidayeeribe kè di kari bá tìmatì í di kəonnè,
kuù cànné díndi Sakəbu yaàbí nè íbotí teì,
kuù te kè fetaafe di pāā nkubooku tidiiti bè tu ti bèdée kè ti bo.
Kè menaa mpammè bo.

29 Díndi Isidayeeribe mbonè kè dè di naati,
kubotí makù í bo kù di dònne
dí tú Kuyie ndeeté bèmbe,
kuù tu dí kó kudəpikù ke di kánké,
ku kó kukpàriseú kuù ɔ nte kè di na di dootitəbè.
Di dootitəbè kərinímu ke yó ndi cií,
dí mbè nàù.

34

Məyiisi kó mukūi

1 Kè Məyiisii deke Nebo tārì Pisikaa tārì yómmè diì wetí Sedikoo. Kè ti Yiè nKuyie nhò benke ketenkè keməu, Kadaadi tenkè kəntə kətuəkenè Danni kəke.

2 Nefutadii kó ketenkè keməu nè Efadaimmu kəke nè Manansee kəke nè Sudaa tenkè keməu kəntə kətuəkenè dāméèrì Meditedandee.

3 Nè Nekebu tenkè kətannè kukó nSuditēē kó kubiriku tipuonti kó dihei, kəntə kətuəkenè Tisoadi.

4 Ti Yiè nKuyie nde nhò nàké ke dò: Ke ntenkè nke n do dəúnnèmə dinùù Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu ke dò n yóó duó nkè be yaàbí, n kè nda benkemu kàa kè yànè a nuə. A me nyí yóó ke ta.

5 Ti Yiè nKuyie nkóo tənti Məyiisi de nku Məabu kó ketenkè miəke ti Yiè nKuyie yē nde ndəmmè.

6 Kè ti Yiè nKuyie nhò kūnnè Məabu kó kubiriku, Beti Peəə iikè. Òmòu í yé Məyiisi kó kufəti borè nè yíenni.

7 Məyiisi do yóó kú ke məke yebie ntekəùtè nè sipísidé ndi (120), ké nyóó kú kòo nuə nkpaá wúo nkòò kpeñi.

8 Kè Isidayeeribe nkuò mMəyiisi kūi mMəabu biriku miəke ke dò yewe sipísitāāti. De kó yewe miəke nke bè kəmmúmè o kūi.

9 Məyiisi do ndəmmu o nou Sosuwee Nunki bire ñkè kè ti Yiè nKuyie nhò pā meyèmmè. Menime kè Isidayeeribe nyíe nho kpeti ke tū nti Yiè nKuyie ndo nàké ti Məyiisi.

10 Kuyie mpāānāānti náāntò mòu ténke í buoté Isidayeeribe cuokè, ke dònne Məyiisii. Weè do ɔ nwúo Kuyie nyiikè ke kù náānnè.

11 Weñwe Kuyie ndo təmmè Esibiti kòo dəò tidiəti okpààti iikè nè o tūmbè nè o kəbe.

12 Məyiisi do dèmmu tidiəti tì àà kukəmbəddoróo Isidayeeribe iikè.

Sosuwee Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

De kó dipátíri tɔ̀ tìi náànti tu: Mɔ̀yiisi do ku kè Sosuwee weè sɔ̀oté kéniiṭé Isidayeeribe, kè bèè doké kéfiete Kannahā́ kó ketenkè Kuyie mbè duó nkè. Kuyie nkuu do dɔ̀ɔ̀ tidiṭi bè dokunè dii mɔ̀nni Kannahā́ kɔ̀be kè bèè bè na.

Yɛtanyɔ̀ yedieyè yèè bo de kó dipátíri mieke yèè tú: Bè sɛntémè Suditèè. Bè dokénèmè Aii èi kɔ̀be. Bè tãāmè tété kɛtoti ketenkè Kuyie mbè duó nkè. Kuyie nwèṭe ke èntenè metaummè kù dɔ̀nɛmè ku nìtibè. Sosuwee bè tiiimmè ke dɔ̀: Bèè tãátè bè dɔ̀ kètũnne wè, bɛmɔ̀u kè bè dɔ̀ bè dɔ̀ kètũnne Kuyie nku.

Di mpátíri náànti duó ke dõmmè

1. Bè bãátimè ke bo ta dihei Kuyie mbè duó ndi 1-5
2. Bè dokémè ke fiète dihei 6-12
3. Isidayeeribe kó iwuɔ̀ ntotémè ketenkè 13-22
4. Sosuwee náànti sɔ̀nti nè o kũũ 23-24

Sosuwee nimè Isidayeeribe

¹ Mɔ̀yiisi ti Yiè nKuyie nkóo tãnti do ku, kè ti Yiè nKuyie nnáké o kóo tãnti Nnni birɛ Sosuwee ke dɔ̀:

² Mɔ̀yiisi n kóo tãnti kumu, íté nè n nìtibè kè di sɛnté kukó nSuditèè kéta dihei n duó ndi Isidayeeribe.

³ Di naacètè bo na kèè tenkè n kè ndi duómmu, kéndõnnè n ti nàkémè Mɔ̀yiisi.

⁴ Di kó ketenkè yóo keté dikpáá mánku nku kétuóténè ditári Dimaa, kédíté kukó ndiekù Efadati Itiibe kó ketenkè kemɔ̀u, kétuokènè dàméèrì diwèwè Meditedandee diyie taà kèè bíkèkè.

⁵ Omòu í yóo da dáátí a fõmmu mumɔ̀u, n yó nda bonèmu n do bonè mèè boti Mɔ̀yiisi. N yí yóo da bútinné, n yí yóo da dootóo.

⁶ Cómму kétéi nkéyáúkũnne a kãnti, fɔ̀ɔ̀ yóo tanné be nnitibè dihei n do yè n yóo duó ndi be yembè, kè bèè di tieke.

⁷ Fɔ̀ ncénkeɛ cómmu kétéi, nkéntũ n kóo tãnti Mɔ̀yiisi da duó nyii kuó, a báa wèèṭe a bakù cãnkũ yoo kuyouú. Mɛ̀mmɛ a tõmmú mumɔ̀u bo nkérímè de ìikè.

⁸ Iku pátirí dii mbáá déṭénè a nuù, á ndi kàa kuyie nnè keyènkè ke tũ nti wãri ke yèmmè. Mɛ̀mmɛ a tõmmú mumɔ̀u bo nkérímè de ìikè kàa dɔ̀rri dè nyiè.

⁹ N da nàkémũ ke tú cómmu kétéi nkéyáúkũnne a kãnti, a bá nyièkù kàa kãm̀bũãti duò. Mí nha Yiè nKuyie n yó nda bonèmu a tõmmú mumɔ̀u mieke.

Sosuwee duómmè kè bè bo sɛnté Suditèè

¹⁰ Kè Sosuwee náké Isidayeeribe kó bekótibè ke dɔ̀:

¹¹ Cennè kénáké benitibè kè bèè báátí, kéwaá ntidiiti. Yewe yèṭãati mieke di yóo sɛntému Suditèè kéta dihei di Yiè nKuyie nkùu di te kù di duó ndi.

¹² Kè Sosuwee náké Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kɔ̀be dikéè ke dɔ̀:

¹³ Dentenéní ti Yiè nKuyie nkóo tãnti Mɔ̀yiisi do di náké ti ke dɔ̀: Di Yiè nKuyie ndi duómmu di kó ketenkè Suditèè yáa diyie yìenì kèè bíkèkè, ke di ompũnne.

¹⁴ Di pobè nè di bí de yó nkpaá diɛ nde Mɔ̀yiisi di duó nkèè tenkè, kè dí báátí kénèinè di tebií kè dí sɛnté kukó nkè dí bè teennè dikpãnni,

¹⁵ kèmbaànè ti Yiè nKuyie mbo bè duómmè be kó ketenkè kù di duó mmèè boti di kɔ̀ke, kédeè kè dí wèṭenì kékari di kɔ̀ke ti Yiè nKuyie nkóo tãnti Mɔ̀yiisi do di duó nkè kukó nSuditèè kó diyáa diyie yìenì kèè bíkèkè.

16 Kè bè dò: Ti yiémmu a ti nàké tì timòu, kàa yī tí kòte kèè bíékè tí kòte.

17 Ti yó nyiemmu a kpeti ti do yíè mmèè botí Mòyiisi kpeti ti Yiè nKuyie nni nda bonè kù do bonèmè Mòyiisi.

18 Kòò mòu yete a kpeti bèè ò kùò. Cómúú kétéí nkéyáúkúnne a kònti.

2

Sosuwee tǎmmè benitibè bèdébè kè bè bo paatè Sedikoo

1 Kè Nunni bire Sosuwee tǎ mbenitibè bèdébè kè bè bo kòte kébánnè képaatè dihei. Kè bèè íté Sitimmu kékòte Sedikoo kébátè onitipòkù mòu wèè dauti dautinè benitidaabè o cǐtè kè bè ò tu Dahabu, ke bo yíè.

2 Kè bèè nàké Sedikoo kóò kpààti ke dò: Isidayeeribe mabè tanní die nkeyènkè ke bo paatè dihei.

3 Kóò kpààtii tǎ mbenitibè Dahabu borè ke dò: Benitibè bèè kòtení a cǐtè, bè kòtení ke bo paatè dihei ndi. Denneni be!

4 Kè Dahabuu sǎnne de kó benitibè bedé ke dò: Bè kòtenímu yie n cǐtè m me nyí yé bè yènni kè.

5 Bè yé dè urike dii mònni ndi kè bè kpetí yecàkè, n yí yé bè kòte kèè bíékè. Tǔnnènè be di yóò bè nintemu.

6 Ke yé kòò bè dèe ntimúmmùnti nti, ke bè sǎnne titònti mati mieke ò dòò ti.

7 Kóò kpààti tǎnni bèè yè, kè bèè kpetínnè dihei kó dibòri, kè bèè bè tǔnne kényè Suditèè tipèti borè diyèri.

8 Kè de kó benitibè nsòri timúmmùnti ìnkè, bè mu nyí nduó kè Dahabuu dekoo be borè,

9 kè bè nàké ke dò: N yému ke tú ti Yiè nKuyie ndi duó ndi nhei. Benitibè bemòu kèè di kpéi nkè kufòwáá nkuu bè auté kè bè kònti au.

10 Ti kèèmu di yènni Esibiti kè di Yiè nKuyie ndòò dè, ke kèéte tipènti kóò dà mèèrì kè dè kpéi kè di sènté, ke kèè di kùòmè Amòriibe kó bekpààtibè bedé Sionni nè Òku kúkò Suditèè kó diyáà ke bè pònte.

11 Ti dè kèèmu kè ti kǎmbùòti duò, òmòu ténke í mǎke dikǎmbùò ke bo di baao. Di Yiè nKuyie ndi tǔ nkù kuù baké kèfínkè nè ketenkè.

12 N di báammu ke tú di yú Kuyie nyètiri ke dò di yó n dàò mesàà n di dàò mè, kè m benke de kó mecannimè.

13 Dí béi nweti weti ke dò di yóò yóu n cice nè n yǎ nè n yǎfùò kǎbe nè be cǐí kǎbe benitidaabè nè benitipòbè.

14 Kè de kó benitibè dò: Ti bo kúmè bo ntǎu kè fǒò sàà í ti dáa. Kè ti Yiè nKuyie nti duó ndihei ti yóò da dàòmu mesàà.

Dahabu sǎnne mè Sosuwee tǎ mbè

15 Kè Dahabuu bè cǔñnè kuhǎu tēbòtè. O cǐtè do cómúú dihei kó kuduotí ìnkè nke.

16 Kóò bè nàké ke dò: Kòtenè ditàri bíékè kénsòri ke dò yewe yètáati. Kè bèè wètení kè di né na kékété, kè di kèté di yàà bo bè conè.

17 Kè de kó benitibè dò: Nte a yóò dàòmè, kè tí na ké da dàò ti yu Kuyie nyètiri ke béi nti.

18 Kè ti tatiní dii mònni dihei á núnne mupààkonwúò ntebòtè a ti cǔñ nte. Kàa dèè á tí nha kǎbe bemòu a cǐtè mieke. A cice nè a yǎ, a yǎfùò kǎbe nè a cǐtè kǎbe benitidaabè nè benitipòbè.

19 Kàa cīètè kou mǎu yè, kè ti ò kùò dè tu o kó meyei mme, kè ti me nkùò òmǎu a cīètè mieke dè tu tū kó meyei.

20 Kàa me nti dáa, ti ténke báá da dǎò ti yu Kuyie nyètiri ke bēi nti.

21 Kòò dǎ: N yiemmu di bēi nti.

Kè bēe ò cau nkéité, kòò pànke núnne mupàakonwǎs ntebòtè.

22 Kè de kó benitibèe kote kénsari ditari ìnkè ke dà ye we yetāati, bēe do bè tūnne kè bēe bè wammú kémónté kēwētēni.

23 Kè de kó benitibèe bedéé cútēni ditari, késénté kukó nSuditēē, kēwēte Nunni bire Sosuwee borè kòò nàké dèè dǎò.

24 Ke dǎ: Ti Yiè nKuyie mmènke ti duómumu de kó ketenkè, bè ti yà ke be kònti aumu bémou.

3

Isidayeeribe sèntémè kukó Suditēē

1 Mēnme Sosuwee nè Isidayeeribe kè bēe íté Sitimmu dikūnweñni sèi kébáté Suditēē kényiè nke baànè bè bo séntémè.

2 Yewe yetāati kó difōnkùò kè Isidayeeribe kó bekótibèe ce mbe kari dimǎu,

3 kénáké benitibèe ke dǎ: Kè di yà kè ikuó niùbè Defiibe tǔóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke kètè, dí tūnne.

4 Dii yó nni kè di tū nke yé dí í yémè kuce. Di bá ndi tǎkénè, dí di bo mmeffè nkè mè mbo cidómétiri òmáá.

5 Kè Sosuwee náké benitibèe ke dǎ: Dí wénkúnne dimáá, ti Yiè nKuyie nnaa yóò dǎò tidietì kperè nde di cuokè.

6 Díndi ikuó niùbè, tǔóténè Kuyie ntaummè tou kēniitè, kè bēe di tǔóté kēniitè.

7 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dǎ: M bo da déukúnne yíe nyIsidayeeribe bémou ìlkè kè bēe banté n da bonèmè n do bonè mèè botí Mǎyiisi.

8 Kè kùu yíe ke dǎ: Náké ikuó niùbè bēè tǎ Kuyie ntaummè tou, kè bè ta dii mǎnni Suditēē bè ncómmú menie mmieke.

9 Kè Sosuwee yú benitibèe ke dǎ: Tóónnènni kékèe ti Yiè nKuyie nyē mmù,

10 kénáké benitibèe ke dǎ: Nè die mmieke nke di yóò bantémè ti Yiè nKuyie ndi bonèmè, ke yóò beti Kannahāa kǎbe nè Itiibe nè Efiibe nè Pedisiibe nè Kidikasiibe, Amoriibe nè Sebusiibe.

11 Kuyie nkuu te ikuó niùbè ketenkè kemǎu, bēè tǎ ku taummè tou bēe yóò niitè kéta Suditēē mieke.

12 Tǎáténè Isidayeeribe boti tepíitè nè idéi mieke oniti òmáá òmáá.

13 Ikuó niùbè bēè tǎ ti Yiè nKuyie nkùu baké ketenkè nè kēnkè ku taummè tou, bè bo nyóó na dii mǎnni kukó nSuditēē kó menie nkè mè pànke kèétēmu, mèè do pǔǎ nde fǔǎ kè mè mpēnkù, kè mèè do pǔǎnni kè mèè cómmú só kēpénne.

14 Kè benitibèe íté ke bo sénté Suditēē, ikuó niùbè bēè tǎ Kuyie ntaummè tou kè bēe niitè de ìlkè.

15 Dè do tǔ mudidèi mǎnni ndi, ke sǎ nSuditēē ta menie nke píe, ikuó niùbè bēè tǎ Kuyie ntaummè tou kè bēe na menie.

16 Kè mèe cómmú kukó nyuu dedétirè Atāa Sadiitāa bíkè kè metēmèe pǎnté kényunnè dāmēeri mukókúú nkou bíkè tedontè Adabu kó dikpáá, kè Isidayeeribe na dekperè késénté kénwetí Sedikoo.

17 Kè ikuó niùbè ncómmú kukó ncuokè ke tǎ Kuyie ntaummè tou, kè Isidayeeribe bémou yà sénténè diyáá teri.

4

Bè fí nyèè tárè Suditèè mièke ke bo ndenní

¹ Isidayeeribe sènté diì mǎnni Suditèè kédeè, kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dǎ:

² Tǎāténè Isidayeeribe botí tepíítè nè idéi mièke onìti òmáá òmáá.

³ Kè bèè ta kukó ncuokè ikuó niùbè còmúmú dè, kéwáa nyetárè tepíítè nè yèdéè kéntǎ kédǎú ndi yóó yíè ndè.

⁴ Kè Sosuwee yú benitibè tepíítè nè bèdébè bè tǎātè bè Isidayeeribe botí mièke kè bè náké ke dǎ:

⁵ Tannè kukó nSuditèè cuokè bè còmúmúnè dè ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu, bá wè kǎo buuté ditári, Isidayeeribe botí mǎmè.

⁶ Kè yè rǎbo, kè di bí di beke diyíè marí ke tú: Yetárè yíè ñtu ba? Di dǎ:

⁷ Ti do senti Suditèè nwe nè ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu kè meníè ncómúmú, de kó yetárè yó mbomu sǎá ke denníní Isidayeeribe Kuyie ndòò tì dieti.

⁸ Kè Isidayeeribe dǎò Sosuwee bè náké ti, kéwáa nyetárè tepíítè nè yèdéè be botí mǎmè kéntǎ nti Yiè nKuyie nnákémè Sosuwee kè bè nyè tǎ kédǎú mbè yóó yíè ndè.

⁹ Kè Sosuwee fíi nyetárè teyè tepíítè nè yèdéè, ikuó niùbè do tǎ ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu ke còmúmúnè dè, kè yè kpaá dè bo nè yíenní.

¹⁰ Ikuó niùbè bèè tǎ Kuyie ntaummè tǎu kè bè ncómúmú kukó ncuokè, kè ti Yiè nKuyie ndo dúú nkè Sosuwee bè náké tì timǎu dǎò. Sosuwee do tǔnnè Mǎyiisi ò náké tì nti timǎu. Memme kè benitibè bémǎu sénté kukó mmecǎá.

¹¹ Bè sènté diì mǎnni bémǎu ke deè kè ikuó niùbèè niitè be ìikè nè ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu.

¹² Kè Dubenniibe nè Kadiiibe nè Mannasee kǎbe dikéè kè bèè niitè fekparinafe ìikè kéntǎ Mǎyiisi do bè nákémè.

¹³ Kè behǎāpǎmbè sikǎupírísínàà (40000) bèè do baati tikpàrinenti mudoò kpeti. Kè bèè sénté kukó nSuditèè kénwetí kubiriku kè ti Yiè nKuyie mbè bonè.

¹⁴ De kó diyíè kè ti Yiè nKuyie ndéúkunnè Sosuwee Isidayeeribe bémǎu ìikè, kè bèè ò yǎte ké nhò dé o fòmumu mǎmǎu mièke bè do dé mèè botí Mǎyiisi.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dǎ:

¹⁶ Duó ndinùù ikuó niùbè bèè tǎ Kuyie ntaummè tǎu kè bèè yè Suditèè.

¹⁷ Kǎo bè dúú ndinùù.

¹⁸ Ikuó niùbè bèè tǎ ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu bè yènní diì mǎnni kèna dikonnébènni, kè meníè nwète kèpǎnté mè do dòmmè kè kukó nSuditèè píe.

¹⁹ Bè do sénté kukó nSuditèè otǎnkù ketiwè yíè pínni ndi, kébáté Kidikaadi Sedikoo fǎnkúò.

²⁰ Kè Sosuwee fíi nKidikaadi yetárè tepíítè nè yèdéè bè do tǔoté yè kukó nSuditèè mièke.

²¹ Ó deè memme kénáké Isidayeeribe ke dǎ: Kè di bí di beke diyíè marí ke tú ba nkó yetárè nyè?

²² Dí ì náké ke dǎ: Ti do senti kukó nSuditèè nwe kè meníè ncómúmú kè tí na dekperè késénté.

²³ Ti Yiè nKuyie nkuù do cǎnné kukó nSuditèè kó meníè nkè dèè kpeí kè tì sénté, kù do dǎò mèè botí tipènti kóo dàméèrì kè tì sénté.

²⁴ Kù dǎò memme kè benitibè bémǎu bo banté kù kpeñnimè mme, kè tí nkù dé sǎá.

5

Amoribi kèèmè Isidayeeri kpeí nké kufōwáa mbè pī

¹ Kè Amoribi kpààtibè bèè bo Suditēē diyìè taà kèè bíékè nè Kannahāā kòbe bèè bo dāmēēri také, kè bèè keè ti Yìè nKuyie ncònnémè kukó nSuditēē kó menie, kè Isidayeeri sènté, kè kufōwáa mbè auté, bè í ndàátì ke bo baao Isidayeeri.

Bè cāmúmè Isidayeeri bè pié bè kuce mieke

² Kè ti Yìè nKuyie nnáké Sosuwee ke dā: Dò metántènsiè nkécāmú Isidayeeri bè pié bè kuce mieke.

³ Kòo dō metántènsiè nké bè cāmú dicāntētāri ìnkè.

⁴ Nte dēè do te kè Sosuwee cāmú benitidaabè bè do yetinì Esibiti kè bèè kó dimàà ndò nkéna kékote mudoò, bè do ku dikpáa cuokè nke.

⁵ Bè do yetinì Esibiti kè bèè bo bè do cāmúmu, bè do pié bè kuce beè do í cāmú.

⁶ Isidayeeri do yènnì Esibiti kèmmake yebie nisipisnàà ndi dikpáa, bè do yetinì kè bèè dò mbè bo na kékote dikpānni kè bèè kú, bè yete mēè kpeí ti Yìè nKuyie nkpeti, kè kù dā bè í tati kù do yē nkù yóó duó ndi èi be yembè, menaamiè nnè mecekùò ndè pūð ndè.

⁷ Be bí ìi do cōutè be fōtè, kè Sosuwee bè cāmú ke yé bè mu ndo í cāmúmè.

⁸ Ò bè cāmú kédeè kè bè mbo be karè nye ke yàa mieténè.

⁹ Kè ti Yìè nKuyie nhò nàké ke dā: N dèite yíè ndi fei nyi, di yènnènnì ì Esibiti. Dèè te kè bè yu de kó dibòri ke tú Kidikaadi nè yíennì.

Bè baammè diyentébanni Kannahāā

¹⁰ De mōnni kè Isidayeeri nkari Kidikaadi kébaa ndiyentébanni otānkù yìè tepítè nè dinaanni yìè kuyuoku, Sedikoo èi kó kubiriku.

¹¹ Kè bèè di de yìè dihei kó tidiiti, kécááké péè wèè í kōrenè mutie mùu muuti nè tidiiti tìi cie.

¹² Kè dēè wenté kè mánni ténke í mbo, kè bè nyo nKannahāā kó mudii.

Sosuwee yàmè wèè baké Kuyie nhāpōnnafe

¹³ Diyìè marì kè Sosuwee ríbo Sedikoo také káyà onitì mōu kòò tō mesebii nke cōmmú, kè Sosuwee ò beke ke dā: A tú ti kouaà kè ti dootitòu?

¹⁴ Kòò dā: N tú wèè baké wènwè ti Yìè nKuyie nhāpōnnafe, m bo ke tuàkùnimu. Kè Sosuwee nínkóo ò ìkè ke dā: N yìè, a dō ké n náké ònti?

¹⁵ Wèè baké ti Yìè nKuyie nhāpōnnafe kòò dā: Dèite a neùti, a cōmmú dibòri sààri ndi.

Kè Sosuwee ti dèite.

6

Isidayeeri pōntemè Sedikoo

¹ Sedikoo èi do kpeti táu nwe ke páké Isidayeeri kpeí, òmòu í taà òmòu me nyí yìè.

² Kè ti Yìè nKuyie nnáké Sosuwee ke dā: N da duómmu Sedikoo èi nè di kóo kpààti nè ò āāpōmbè kperibè.

³ Fō nnè a āāpōmbè di níi fité Sedikoo èi kuce mēmáà diyìè mieke ke dā yewe yèkuò.

⁴ Kè ikuò niùbè bèyiekè nto yetátehe yèyiekè ke ni ti Yìè nKuyie ntaummè tōu ìkè, diyìè yíennì yìè kénheu kè di fité dihei kuce mèyiekè.

⁵ Kè ditâteheù kuó ndii mànni dí uu diməu Sedikoo εi duotí yóo domu bá wè kòo wetínné o ìikè.

⁶ Kè Nunnì birε Sosuwee yú ikuó niùbè bèyiekè kε dà: Túóténè ti Yiè nKuyie ntaummè təu, kè ikuó niùbè təbè bèyiekè ntə yetátəhe yèyiekè kε ni.

⁷ Kè behāāpəmbè nni ti Yiè nKuyie ntaummè təu ìikè kè dí fité dihei.

⁸ Kè ikuó niùbè bèyiekεε túóté yetátəhe yèyiekè, kéniié ti Yiè nKuyie ntaummè təu ìikè kénheu.

⁹ Kè behāāpəmbè mabè nni ikuó niùbè bèè eu yetátəhe, kè ti Yiè nKuyie ntaummè təu bè tū nkè behāāpəmbè tūnni kè yetátəhe kuò.

¹⁰ Sosuwee do bè nàkémú kε tú bè báá wekii bè ndò nyóo kε kémú ò bo yíme: Uunè! Kè bè né uu.

¹¹ Kè bèε fité dihei kuce mēmáá diyiè mari máá mieke nè ti Yiè nKuyie ntaummè təu, kékò mbè báté dè kédúú.

¹² Kè dεε wenté dikūnweñni sèi, kè Sosuwee duó nkè ikuó niùbèε tə ti Yiè nKuyie ntaummè təu.

¹³ Kè behāāpəmbè mabè nni ikuó niùbè bèè eu yetátəhe be ìikè, kè ti Yiè nKuyie ntaummè təu bè tū, kè behāāpəmbè təbè tūnni, kè yetátəhe kuò.

¹⁴ Diyie didéri yié, kè bè tó fité dihei kuce mēmáá, kε mme nhō nke dò yewe yèkuò.

¹⁵ Diyienni yié kényé dikūnweñni sèi kéfité dihei kε dò kuce mèyiekè. Dε kó diyie dimáá ndi bè fitémè kuce mèyiekè.

¹⁶ Kè bè nfiti kuce meyiémme, kè ikuó niùbè eu yetátəhe, kè Sosuwee náké benitibè kε dà: Uunè! Ti Yiè nKuyie ndi duómму dihei,

¹⁷ dí di kùu páii kè dí εi dè ntú ti Yiè nKuyie nkperε. Dí yóu Dahabu onitipòkú wèè dauti dautinè benitidaabè omáá nè bèè bo o cĕtè, ò sòò sōnne mèè kpréi nti tōnni bè kè bè bo paatè dihei.

¹⁸ Də̀ə̀nè meyoəmmè di báá yúúúú dēmarè, kè di tūóté dēmarè di yóo ānné meyoə̀̀ mme Isidayεeribe kè bèε bè kùu.

¹⁹ Mesə̀̀ nnè timátí péiti, disə̀̀wū̀̀ nè timátí dè yó ntú ti Yiè nKuyie nkperε ndε, kè dí dè ānné ku cĕtè mieke.

²⁰ Kè bèε eé yetátəhe, kè bèε uu kè kuduotí do, kè Isidayεeribeε ta dihei bá wè kòo wetínné o ìikè.

²¹ Kè bèε kuə benitibè bεmou benitidaabè nè benitipòbè, ibí nè bεkótibè, inàake nè ipε nè sāmmarímúbè.

Sosuwee yómè Dahabu

²² Kè Sosuwee náké benitibè bedébé bè dọ tō mbè kε dà: Tanné Dahabu onitipòkú wèè dauti dautinè benitidaabè cĕtè kóo dēnneni nè o cĕtè kəbe bεmou kéntū ndi sòò ò nàké ti.

²³ Kè bèε ta kédennení Dahabu nè o yembè nè o yōfū̀̀ d kəbe bεmou, nè o kəbe bεmou. Kè bèε bè kənnε bè báté dè kétóónnè bεmáá, kéndake be kpréi.

²⁴ Bè me nyí kécóu ndihei nè dèè kó dimáá bo di mieke, kétúóté mesə̀̀ nnè timátí péiti, disə̀̀wū̀̀ nè timátí kétanne ti Yiè nKuyie ncĕtè.

²⁵ Kè Sosuwee yóu Dahabu onitipòkú wèè dauti dautinè benitidaabè nè o kəbe kè bè nfòu, ò sōnne mèè kpréi nho tō mbè kè bè paatè dihei. Dahabu kó kufuku kpaá bomu Isidayεeribe cuokè nè yíenní.

²⁶ Dε mànni ndi Sosuwee béimmè kényú ti Yiè nKuyie nyètiri kε dà: Wèè bo ndó kémaá dihei dii, nhò bo yà!

Ò bo ndi pū̀̀ku kòo biketirè kú,

kòo ndi kpeti yecàkè kòo bíyāātèe kú.

²⁷ Kuyie ndo bonèmu Sosuwee kòo yètirii feité be tenkè kemou mieke.

7

Akãã dòmè meyi nkè bèe ò kùo

¹ Kè Isidayeeribe dòò meyi ndiemè, kétúóté ti Yiè nKuyie nyē mbè báá túóté dè, kè ku miekèe bè peike. Sudaà naàmùnkù kou Sedaa birè Sabudi weè do peité Kadimii, kòo peité Akãã. Akãã weè do yùúkú.

² Kè Sosuwee tō mbenitibè kè bè bo paaté Aii èi, dihei dui bo Beteedi diyie yienì kèè bíkè, ke tókénè Beti-Afenni, kè bèe kote ké di paaté.

³ Bè wētení memme kòò nàké ke dò: De kó dihei í deu a báá fēū mbenitibè bemou. Sikoupsidé (2000) yoo sikoupsitāati (3000) yó nsānñemu.

⁴ Bèè do kote, bè bo ntùake sikoupsitāati (3000). Kè Aii kòbee bè na kébeti.

⁵ Bè kùo bèè nitibè bo ntùake sipisitāati nè bèkuò, kè bèe bè bèti kédenne dihei kó dibòri Sebadimmu ké bè cūũnko, kè kufōwaa mbè auté kè dèe bè kpei.

⁶ Sosuwee nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèe kēri be yàati, kēpū mmutāā mbe yò kēnninkú ti Yiè nKuyie ntaummè tōu iikè nè kuyookoo.

⁷ Kè Sosuwee bíi nke dò: Áú, n Yiè nKuyie! Dè yīme kàa ti séenni kukó nkè Amōriibe yóó ti kuò? Ti na nkpaani kukó nSuditēē kó diyāá.

⁸ Kuyie nha báá yī n da cààrè, m bo yī ba? Tínti Isidayeeribe ti dootitòbè ti namu.

⁹ Kannahāā kòbe nè yehèké teyè kòbe yóó ti kèemu ké ti dinté kékua, kàa né yīme kébenke a yetidieri?

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: Íté! Dè yīme kàa niúkú ke sīi?

¹¹ Díndi Isidayeeribe di dòò meyi mme ke yete n di nàké ti, ke yùúkú n do yē ndi báá yùúkú dè, ke dè sōnne di nenti mieke.

¹² Di ténke í yóó na di dootitòbè, di dootitòbè yó ndi betimou ke di kòu. N ténke í yó ndi bonè, kè di í dènnè n yē ndi báá túóté dè di kuokè.

¹³ Íté kēwénkūnne benitibè! Náké be kè bèe wénkūnne bemāá kè ti naa máá. Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeribe di tū nkú mī tu n yē ndi báá túóté dè, dēe bo di kuokè, kè di í dè dènnè di báá na kēbaao di dootitòbè.

¹⁴ Nanke dikūnweñni, á tíi nyiwuò nyiwuò kētāū tété kè m benke kùu wuo nkūu bate tinaàmuntì, kè m benke kùu naàmùnkù kùu bate sicēi, kè m benke tēè cīētè tēe bate benitibè.

¹⁵ Kè m benke wèè nitì bèe ò cōu nnè ò kpeere demou, ò yete mēè kpéi n nàké ti ke dòò meyi ndiemè Isidayeeribe mieke.

¹⁶ Dikūnweñni sēi kè Sosuwee tíi nyIsidayeeribe kó iwuo nyimou. Kè Kuyie mbenke Sudaà kó kuwuo.

¹⁷ Kòo bè bâte be naàmuntì, kè Kuyie mbenke Sedaa kòku, kòo bè bâte be cēi, kè Kuyie mbenke Sabudi kpete.

¹⁸ Kòo bè bâte onitì onitì, kè Kuyie mbenke Akãã. Akãã cice do tú Kadimii, kè Kadimii cice tú Sabudi, kè Sabudi cice tú Sedaa. Sudaà kó kuwuo kòbe mbe.

¹⁹ Kè Sosuwee ò nàké ke dò: Banté ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkú deumè ké n nàké demou, a báá n sōnne dēmarè.

²⁰ Kè Akãã dò: Èē, mī dòò meyi ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkú iikè. Nte n dòò dè:

²¹ N yà ti dootitòbè nenti mieke nke Mesopotamii kòbe kó diyāabòri sààri mari nè meditibii nsikousidé (200) nè disōwènni cidòò kó dikèè, ke dè yaa nke tūóté, di bo dè yà n tou mieke, kè dè kūrì kè idíití ni.

22 Kè Sosuwee tō mbenitibè kè bèe kote o dieku kensó ndè me ndò nkè idíífi ní.

23 Kè bèe dè küté o dieku kétóni Sosuwee nè Isidayeribe bemou borè, kè bèe dè còu ti Yiè nKuyie nyiikè.

24 Sosuwee nè Isidayeribe bemou kè bèe túóté Akāā nè idíífi nè diyaàbòri nè disòwènni nè o bí, initidaai nè initipòlì nè o nààke nè o sāmmarímúbè nè o pe nè o bóó nè o touku nè ò màke dèè kó dimàà, kékatenè kubiriku bè tu kù Dikankònni biriku.

25 Kè Sosuwee náké Akāā ke dò: Fóó te kè meyei nti tùòkení, ti Yiè nKuyie mbo da dò meyei nyie.

Memme kè Isidayeribe buótí Akāā yetárè kékua, ké me ndòò o kòbe bemou nè o kperè demou,

26 kétíí ndeborè ditánténkou dieri kè di kpaá bo nè yíenni, deè te kè bè yu deborè ke tú dikankònni biriku.

Memme ti Yiè nKuyie mmieke domè.

8

Bè pòntemè Aii

1 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: A bá nyièkù, a kòm̀bùòti bá nduò, túóté a āāpòmbè bemou kè dí kote képi Aii, n we nda duómmu nè o kóo kpààti nè o nitibè nè o ei nè o tenkè.

2 Á pònte Aii nè o kóo kpààti a pònte mèè botí Sedikoo nè o kou, kè dí ei be kperè nè be wūó. A duó nkè behāāpòmbèe bè dèkè diyie yiení kèè bíékè.

3 Kè Sosuwee báátí nè o āāpòmbè ke bo pi Aii, kétāāté bekpàrinuombe sikoùp̀ip̀isitāati (30000) kenií nkeyènkè,

4 kè bè náké ke dò: Kòtenè kénhoke dihei f̀nkuò, di báá dèténè dihei. Dí nwáké, kè dè fuute dí yènni.

5 Mí nnè n kòbe kè ti taroo dihei, kè bè yènni ke bo ti dokénè tí coké ti sòò yimè.

6 Bè yóó ti betimu kè tí bè dèténè dihei kè be yèmmè ndò nti coké ti sòò yimè.

7 De m̀nni kè dí yènni kèpònte dihei. Ti Yiè nKuyie ndi ndi duómmu.

8 Kè di ta dihei dí di còu nkédòò ti Yiè Kuyie nyèmmè kèntù n di nàkè tí.

9 Kè bekpàrinuombe kote Sosuwee bè benke dè, kénhoke Aii nè Betèedi de cuokè diyie yiení kèè bíékè, kè Sosuwee nkpaánè besombe keyènkè.

10 Kè dèe wenté kè Sosuwee wénni o nitibè kètānké Isidayeribe kó bekótibè kè bèe niité fenafe.

11 Kè bekpàrinuombe ò neinè kè bèe kote Aii kètóonko kébáté Aii bakù c̀nku bíékè kè kubiriku makù nsoké nè Aii be cuokè.

12 Kè Sosuwee túóté benitibè bè bo ntùòke sikoùp̀isìnùmmù (5000) kè bè òò ndiyie yiení kèè bíékè Betèedi nè Aii de cuokè.

13 Kè dit̀nni dieri m̀bo dihei bakù c̀nku bíékè, kè diteri bo diyie yiení kèè bíékè, kè Sosuwee yie m̀bo kubiriku de kó keyènkè.

14 Kè Aii kóo kpààti yā Isidayeribe, kébáátí macāā nnè o āāpòmbè ke bo bè dokénè ò sòò bè doké ndè Suditèè biriku, ke weti tedòntè Adaba kó dikpáà. Bá bè í yé ke dò mbemabè òke diyie yiení kèè bíékè.

15 Sosuwee nè o kòbe kè bèe dòò kèndò mbè coké kèwetinnè dikpáà dieri bíékè.

16 Kè bèe péi nkè benitibèe íté dihei dimou, kè bè túnne kédéténè dihei.

17 Kè bèe yè bemou kèt̀unne Isidayeribe, bá òm̀ou í nkpaá Aii ke baa dihei.

18 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: Youte a kpānni Aii bíékè, n da duómmu de kó dihei.

Kè Sosuwee yie.

¹⁹ Ò yòùte dìl m̀ǹǹǹi o ǹùtè kè Isidayeeribe bèè do s̀r̀i kè bèè yenní mecãã nkéta dihei ké di do, ké di c̀u ndende b̀mb̀b̀.

²⁰⁻²¹ Kè Aii k̀b̀e ẁēte k̀ỳa kuyukú dátinnémè be ei, k̀ém̀nté bè bo coké kécuó nkèè bíékè. Sosuwee nè o k̀b̀e bèè do cokú kè bèè yà bèè do s̀r̀i diyè yìèni kèè bíékè bè yènnímè ke c̀u ndihei, k̀ēẁēte kédokénè bèè bè bèti.

²² Bèè c̀u ndihei kè bèè yènní kè bèè c̀tinnè Aii k̀b̀e de cuokè, òm̀u í nyenté. Kè bèè bè k̀u b̀m̀u,

²³ k̀é̄p̄i nhAii k̀o k̀p̀àtì k̀é̄k̀otèné Sosuwee borè.

²⁴ Isidayeeribe k̀u dìl m̀ǹǹǹi bèè bè t̀nnè dikp̀áa mièke k̀ēdeè k̀ēẁetní dihei k̀é̄k̀u b̀ēs̀mb̀e b̀m̀u.

²⁵ Aii k̀b̀e, benitipòbè nè benitipòbè bè k̀u bè do bo tekoupirípítè nè sikoupirísidè ndi (12000).

²⁶ Kè Sosuwee ñyuo o k̀p̀ànni Aii bíékè kè bè yà kuonè benitibè b̀m̀u k̀ēdeè.

²⁷ Sosuwee nè o k̀b̀e kè bèè eí be k̀p̀ere nè be wũ k̀éndonnè ti Yiè nKuyie nti nhò nákéme.

²⁸ Kè Sosuwee c̀u nhAii k̀o c̀úté fũku fũku k̀enaá ntidobonti bá d̀marè í dè bo nè yìenni,

²⁹ k̀éǹunnè Aii k̀o k̀p̀àtì mutie k̀o nsake nè kuyuokoo. Diyè tati dìl m̀ǹǹǹi kè Sosuwee duó nkè bèè ò c̀ũnni k̀ēd̀u ndihei m̀nku dibòri, k̀é̄tí nditántènkou o ìnkè kè di k̀p̀áa bo nè yìenni.

Sosuwee k̀aammè Kuyie nkuó im̀u Isidayeeribe

³⁰ Kè Sosuwee maá ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkú diwũst̀ǹǹi ditãri bè tu di Ebaadi di ìnkè.

³¹ Ò di maánè yetãrè yèè í ciéké yènye. Timátì mati í k̀ááké yè k̀éndonnè M̀ỳiisi ti Yiè nKuyie t̀nti do ti nákéme Isidayeeribe, kè ti ẁari o kuó pátiri mièke, kòo k̀u fié iwũ k̀é̄tuó k̀é̄fié metaummè k̀p̀eyi.

³² Kòo ẁari M̀ỳiisi k̀o ikuó yetãrè ìnkè Isidayeeribe b̀m̀u ìkè.

³³ Isidayeeribe nè be k̀o bekótibè nè bepátíwãbè nè bebaatibè kè bèè cómmú k̀é̄fítè metaummè t̀u k̀enwetí ikuó niùbè Defiibe bèè di t̀. Isidayeeribe s̀mb̀e nè bepòbè, kè bè cómmú bie nKarisimmu tãri ìnkè betòbè Ebaadi k̀p̀eri ìnkè, k̀éndonnè ti Yiè nKuyie nkóo t̀nti M̀ỳiisi do yè mbè ní d̀òmè k̀é̄p̄a Kuyie nkó mesàa nyIsidayeeribe.

³⁴ Kè Sosuwee kaa nyikuó im̀u, k̀é̄kaannè Kuyie nyè nkè bè d̀ò dè k̀u bè d̀ò mesàa nnè k̀u yè nkè bè d̀ò dè k̀u bè d̀ò meyèi, t̀i k̀o dimàa ẁari ikuó pátiri mièke,

³⁵ k̀é̄kaa nKuyie ntannè yem̀u k̀u do duó nyè M̀ỳiisi, benitibè b̀m̀u ìkè nè benitipòbè nè ibí nè bepòbè. Bá ò í nsùs ndimari.

9

Sosuwee do taunnèmè Kabaã k̀b̀e

¹ Kè bekpátibè bèè bo kukó nSuditèè diyè yìèni kèè bíékè: Yetãrè ìnkè k̀b̀e nè kubirikou k̀b̀e nè bèè bo dàméèri p̀é̄mmè k̀é̄tuókenè Dimaa. Itiibe nè Amoriibe nè Kannahã k̀b̀e nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe kè bèè keè bè p̀ntemè Aii,

² k̀é̄ẁennè b̀m̀u ke bo k̀p̀annè Sosuwee nè o k̀b̀e Isidayeeribe.

³ Kè Kabaã k̀b̀e keè Sosuwee p̀ntemè Sedikoo nè Aii,

⁴ k̀ésouté k̀éndò mbè bonní dedétirè ke to mudii, ke bou tiyòti t̀i k̀eri be sãmmarímúbè, ke to menaá nkó tidouti kòti, t̀i k̀eri kè bè yà.

⁵ Ke dáátí tiyaácítí ke ãnné tineùtì tì kērí kè bè yá, ke tɔ pɛ̀ɛ̀bè bèè kpeí ke wèrí.
⁶ Kè bèe tuókoo Kidikaadi kégà Sosuwee nè o kòbe ke dò: Ti boní dedétirè nde ke dó nè dindi tí tau.

⁷ Kè Isidayeeribe bè tɛ̀nné ke dò: We nyé kè di í ã die nde detóónnè. Ti bo yíme ké di taunnè.

⁸ Kè bèe náké Sosuwee ke dò: Ti tú a kó betómbè mbe. Kè Sosuwee dò: Di tú ómbè? Di bonní de?

⁹ Kè bè dò: A kó betómbè tínti ti bonní diheí détirì ndi, ke kèè a Yiè nKuyie nha tú nkù kpéí nnè kù dòò tì dieti Esibiti.

¹⁰ Nè kù dòò dè Amòriibe kó bekpààtibè bedé kukó nSuditɛ̀ kó diyáà. Sionni, Esibonni kóo kpààti nè Ɔku Basáa kou, wèè do bo Asitadoti.

¹¹ Ti èi kó bekótibè ti nàkému ke tú: Túótɛ̀nè mudii kékote ké bè co, kɛ̀mpí mbe tómmú kè dí dɔ̀ò metaummè.

¹² Ntenè pɛ̀ɛ̀, ti sòò yóò kéténi kòò kpáá tonnimu, bàmbà mmie nke kpeí ke pũ̀ti ke wèrí.

¹³ Ti sòò yóò túóté menaà nkó tidouti kè ti pàannimu, di mmònni ke kērí, tineùtì nè tiyààti kè dè kērí kuce okù mèè kpéí.

¹⁴ Kè Isidayeeribe kó bekótibèe còuté be dii bá bè í beé ti Yiè nKuyie.

¹⁵ Kè Sosuwee bè dòònè metaummè, kè bèe narike, kòò dò bè í yóò bè kùo. Kè Isidayeeribe kó bekótibèe yie nke yú ti Yiè nKuyie nyètiri.

¹⁶ Yewe yètààti kó difònkúò bè taummè ke dèè, kè Isidayeeribe keè bè bomè dende nde detóónnè.

¹⁷ Kè bè mmòke yewe yètààti mucèmmu kétuoke de kó benitibè cie: Kabaõ nè Kefidaa nè Bedoti nè Kidiya-Yeadimmu.

¹⁸ Bè í mbè kùo, ke yé Isidayeeribe kó bekótibè do bè taunnèmè kégú ti Yiè nKuyie nyètiri, kè be kòbe Isidayeeribe mbè kpànnè.

¹⁹ Kè bekótibè bəmou dò: Tíi bè taunnè ke yu ti Yiè nKuyie nyètiri, ti báá na ké bè kùo,

²⁰ ti yóò bè yóumu kè bè nfòu ke yé ti béimmè ke yu ti Yiè nKuyie nyètiri, ti yàa bo í nti Yiè nKuyie mmieke. Ntenè ti yóò bè dòòmè.

²¹ Ti yóò bè yóumu kè bè nfòu ke ti do mmènie nke ti kau ideí.

Bekótibè ti mbéi.

²² Kè Sosuwee yú Kabaõ nìtibè ké bè beke ke dò: Dè yíme kè di ti souté ke yè ndi cie diétiri ke né bo ti tqké?

²³ Di yóò ntú tidaatì nti sáa, ke kɔ̀w Kuyie ncɛ̀tɛ̀ kó ideí ké ndo mmènie.

²⁴ Kè Kabaõ nìtibèe tɛ̀nné Sosuwee ke dò: Ti kèè di Yiè nKuyie nduómmè mmè ku kóo tɔ̀nti Mɔ̀yiisi ke ntenkè ke tú di nkòu bèè kó dimàà dè bo, kè kufɔ̀wáá nti pí nkè ti yièkù di bo ti kuòmè, deé te kè ti dòò mèmme.

²⁵ Ti bo a nou mieke nke a pɛ̀nsirimè, mèè da wenni dɔ̀ò mɛ̀.

²⁶ Nte Sosuwee do yete bè bo bè kùòmè kédòò tí.

²⁷ De yiè kè Sosuwee duó nkè bè nkau ideí ke do mmènie nyIsidayeeribe nè ti Yiè nKuyie nwũ̀stònni kpéí nkù dó bèè di maá dè. De kó benitibè kpáá pímmu de kó mutómmú nè yienní.

10

Isidayeeribe namè Amòriibe

¹ Kè Adoni-Sedeki Sedisademmu kóo kpààti keè Sosuwee pòntemè Aii nè o kóo kpààti ke bè kùo páíí ò do dòòmè Sedikoo nè o kóo kpààti, kékèè Kabaõ kòbe taunnèmè Isidayeeribe ke bo be cuokè.

² Kè kufōwáá mbè auté, ke yé yekpààtihekè miéke Kabaḥḥ do túmè dihéi diéri ndi ke pēēté Aii, kè bekōmbòtiebe máá di bo.

³ Kè Adoni-Sedeke Sedisademmu kóo kpààti tō nkè bèe náké Oammu Ebunḥḥ kpààti, nè Pidammu Yadimuti kpààti, nè Yafia Dakiisi kpààti nè Debi Ekunḥḥ kpààti ke dò:

⁴ Kōtenni kè n teennè kè ti kpānnè Kabaḥḥ kōbe ke yé bè taunnèmè Sosuwee nè o kōbe Isidayeeribe.

⁵ Mēmme kè Amōriibe kó bekpààtibè bènùmmù wēnnènè Sedisademmu kou nè Ebunḥḥ kou nè Yadimuti kou nè Dakiisi kou nè Ekunḥḥ kou, kētúóté be āpāntīrè képi Kabaḥḥ kōbe mudò.

⁶ Kè Kabaḥḥ kōbee tō nSosuwee borè Kidikaadi kè bèe ò náké ke dò: Kōteni kédēēté a kó betōmbè, báá yete Amōriibe kó bekpààtibè bèè bo yetārè Ìnkè beè wēnnè ke bo ti dokénè.

⁷ Kè Sosuwee pānkēe íté Kidikaadi nè behāāpōmbè nè bekpārīnuōmbe.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò: A bá nyīkù m bè nda duómmu a yóó bè namu bēmou páíi, òmòu báá da na.

⁹ Sosuwee nè o kōbe kè bèe íté Kidikaadi kényié nke kéri keyènkè kemou képi Amōriibe bá bè í yé.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Amōriibe bútinnè kécoké kè Isidayeeribe na Amōriibe, kè bè auté Kabaḥḥ, kè bè bèti Beti-Onḥḥ tārī, kè mbè kòuti kétuōkenè Asekāa nè Makedāa.

¹¹ Kè Amōriibe coké kēncuti Beti Onḥḥ kè ti Yiè nKuyie ncūūnni yemátārè diyè kè yèe bè kùo kè bè nsū képēēté Isidayeeribe kùo bè nè yese.

¹² Ti Yiè nKuyie nduó ndii yiè Amōriibe Isidayeeribe kè bè nkpa nkè Sosuwee béi nyIsidayeeribe bēmou ìkè ke dò: Fō ndiyiè, cómmù Kabaḥḥ Ìnkè, fō nhotānkù káa cómmù Ayanḥḥ biriku!

¹³ Kè diyiè cómmù, kòo tānkù cómmù, kè Isidayeeribe yāa nanè be dootitòbè. Ti wārīmu Owenniwe pátiri* miéke ke tú: Kè diyiè ncómmù tiwetì cuokè ke dò diyiè difòuri ke í ta.

¹⁴ Kè de kó diyiè í dōke ti Yiè nKuyie nyí yie ndiyiè marì onitì kpēti mēmme kó kubotí. Ti Yiè nKuyie nku mómmōnku kuù do kpa nyIsidayeeribe kpéí.

¹⁵ Sosuwee nè o kōbe Isidayeeribe bēmou kè bèe wēte be kārī dè Kidikaadi.

Bekpààtibè bènùmmù do sōrimè Makedāa tādènkù

¹⁶ Kè Amōriibe kpààtibè bènùmmù coké kēsōri Makedāa tādènkù.

¹⁷ Kè bèe náké Sosuwee ke dò: Ti yāmu bekpààtibè bènùmmù kè bè coké ke sōri Makedāa tādènkù.

¹⁸ Kè Sosuwee náké benitibè ke dò: Biennè yetádiyè kékpetinnè dibòri kēmbāa.

¹⁹ Nkpāá betinè di dootitòbè, kè bè dinté, di báá yie nkè bèe kò nti Yiè nKuyie mbè ndi duómmu.

²⁰ Sosuwee nè o kōbe Isidayeeribe kè bèe kuō Amōriibe kéndó kè bè dèè, kè bēmabèe na kényenté kētaá be ekè iduotí fité yè.

²¹ Kè Isidayeeribe wēte Makedāa bè bātè dè, òmòu tēnke í ndāáti ke bè béinnè tīmāti.

²² Kè Sosuwee dò: Kpēténè kutādènkù kédenneni bekpààtibè bènùmmù bēmbe.

* **10:13 Owenniwe pátiri:** Iyie nkó dipátiri dikótírī marì ndi ke feti bāmbà. Bè múnke béimmu di kpéí 2 Samuuyeri 1:18.

²³ Kè bèe kpeté ké bè dènnèní, Sedisadèmmu kóo kpààti nè Eburnoo kou nè Yadi muti kou nè Dakiiisi kou, nè Ekunoo kou, ké bè duó nSosuwee.

²⁴ Kòo yú Isidayeeribe bémou kénáké bèè do ò neínè ké ni mudoò ké dò: Kòtènni kéna be fóní. Kè bèè í na, kè Sosuwee dò:

²⁵ Di bá nyíèkù ké di kòmbùàti duò, tɛ́ínnè kényáúkùnnè di kònti, ti Yiè nKuyie nyóò dòò miè mme di dootitòbè bémou.

²⁶ De kó difònkúò ké bè kùò, késaa ndetie ndènùmmù. Kè bè nsake nè kuyuokoo.

²⁷ Diyiè tati dii mònni kè Sosuwee duó nkè bèè bè cùünni kètannè kutādènkù bè do sori kùù mièké, kéíínnè yetárè dieyè kè yè kpaá bo nè yíènni.

Sosuwee namè kubakù cànku kó yehékè

²⁸ De kó diyiè dimáà mièké kè Sosuwee pi Makedaa kó dihei kékuo okpààti nè benitibè bémou ò í nsúò nhòmòù, kédòò okpààti ò do dòòmè Sedikoo kou.

²⁹ Sosuwee nè o kòbe Isidayeeribe kè bèè íté Makedaa kékòte képi Dibunaa èi kòbe.

³⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbè duó nde kó dihei kè bèè kuò okpààti nè benitibè bémou, bè í nsúò nhòmòù, kédòò okpààti bè do dòòmè Sedikoo kou.

³¹ Sosuwee nè o kòbe Isidayeeribe kè bèè íté Dibunaa kékòte kébátè Dakiiisi èi také ké di pi.

³² Kè ti Yiè nKuyie mbè duó nde kó dihei kòbe kè bèè bè na diyiè déri kékuo benitibè bémou bè dòòmè Dibunaa. Bè í nsúò nhòmòù.

³³ Kè Odammu Kesee kpààti báátí kétéennè Dakiiisi, kè Sosuwee ò kùò nè o kòbe bémou, ò í nsúò nhòmòù.

³⁴ Sosuwee nè o kòbe kè bèè íté Dakiiisi kébátè Ekunoo èi také ké bè pi ké bè dokénè,

³⁵ ké bè na kékuo benitibè bémou de yiè bè dòò mèè botí Dakiiisi èi kòbe.

³⁶ Sosuwee nè o kòbe kè bèè íté Ekunoo kékòte Eburnoo èi ké bè pi ké bè dokénè,

³⁷ ké bè na kékuo okpààti nè o nitibè, képi yehékè yèè dè tòké kékuo benitibè bémou, ò í nsúò nhòmòù, ò dòò mèè botí Ekunoo èi kòbe.

³⁸ Sosuwee nè o kòbe kè bèè kóntè kèwètínnè Debii èi kòbe, ké bè pi, ké bè dokénè,

³⁹ ké bè na kékuo okpààti képuo nyehékè yèè dè tòké ò í nsúò nhòmòù, kédòò Dibii kpààti ò dòò mèè botí Eburnoo kou nè Dibunaa kou.

⁴⁰ Kè Sosuwee na yehékè yemou: Yetárè ínkè kó bekpààtibè nè kubakù cànku kòbe nè kubiriku kòbe nè diyiè yièni kèè bíékè kòbe. Ó í nsúò nhòmòù. Kéndònnè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù do bè nákémmè.

⁴¹ Kè Sosuwee na Kadèesi-Banna kèntò kètuòkenè Kasaa diyiè yièni kèè bíékè kubakù cànku, kéna Kòsenni kó kutempè kèntò nkètuòkenè Kabaòò diyiè yièni kèè bíékè kubakù yóú.

⁴² Kè Sosuwee na bekpààtibè bémou nè be ekè kuce mèmáà. Ti Yiè nKuyie nkúú do kpa nku kó benitibè Isidayeeribe kpànni.

⁴³ De kó difònkúò Sosuwee nè o kòbe bémou kè bèè wète be karì Kidikaadi.

11

Bè dokémè Mèdommu bií také

¹ Kè Yabinni Asoo kpààti keè Sosuwee namè yehékè kètò nkè bèè náké Yobabu Matòò kpààti nè Simmudonni kou nè Akisafi kou,

² kětō nkè bèe náké tédontè Adaba tārè fiè nkó bekpààtibè kubakù yóu kòbe nè Suditèè biriku kòbe nè bèè tókénè Kinnadoti* kóo dàméèrì, nè yehèkè yèè sokè ditàri nè dàméèrì de cuokè kétuòkenè Doo kó kutempè diyìè yìèní kèè bíékè.

³ Kòo taunnè Kannahā kòbe diyìè yìèní kèè bíékè kòbe nè bèè bo yetārè ìnkè, nè Amòriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe bèè bo yetārè ìnkè nè Efiibe bèè bo Edimāo tārì pèemmè Misipaa kó kutempè mmieke.

⁴ Kè bèe báátì nè behāāpòmbè kénsū mesàà nke mǎnnè dàméèrì nùù kó mubirímú nè sisēī péu nè sinaasēī.

⁵ Kè bèe wēnnè bəmou kébátè Medommu sibií borè ke bo dokénè Isidayeeriibe.

⁶ Kè ti Yìè nKuyie nnákè Sosuwee ke dò: A baa bè yàte, dè naa yó nkáákè mie nkè n duó nkè bèe kúmu bəmou Isidayeeriibe ìlkè. Kaa kékè be sēī duoti kécóu mbe naasēī.

⁷ Sosuwee nè o āpòmbè kè bèe bè do kè bè dèétè dende bām̀bà mMedommu sibií borè.

⁸ Kè ti Yìè nKuyie nduó nkè Isidayeeriibe bè na kè bè bèti kubakù yóu bíékè kétuòkenè dihei bè tu di Sidonni diewè, kétuòkenè Misidefati Misifoo Mayimmu diyìè yìèní kèè bíékè, kétuòkenè Misipee biriku diyìè yìèní kèè bíékè, kè bè kùo bəmou bè í nsùò nhòmou.

⁹ Kè Sosuwee dòd ti Yìè nKuyie nhò náké ti kékékè be sēī duoti kécóu mbe naasēī.

Sosuwee namè Asoo

¹⁰ Kè Sosuwee nwētini kèpi Asoo ei kékua di kóo kpàati. Asoo do tú kubakù yóu kó bekpààtibè kó dihei dièri ndi.

¹¹ Kòo kuò benitibè bəmou nè dèè kó dimàà wei, ò í nsùò nhòmou, kécóu ndihei.

¹² Kè bèe na bekpààtibè bèè wēnnè, kè bè kùo bəmou nè benitibè kéndonnè Mòyiisi ti Yìè nKuyie tǎnti do ti nákémmè.

¹³ Isidayeeriibe do í còu nyetārè ìnkè kó dihei mari, Asoo máá ndi Sosuwe do cóummè.

¹⁴ Kè Isidayeeriibe kuò benitibè bəmou bè í nsùò nhòmou, kèhei be kperè demou nè be wūò.

¹⁵ Ti Yìè nKuyie ndo náké ti ku kóo tǎnti Mòyiisi ò do ti nnákè Sosuwee kè Sosuwee ti dò timou ò í nsùò ntimatì.

Sosuwee namè yehèkè yemou

¹⁶ Memme Sosuwee namè yehèkè yemou: Yetārè ìnkè kpeye Nefu kpeye nè Kosenni kpeye dikpáà tédontè Adabaa biriku kpeye nè Sefedaa, nè kubakù yóu kó yetārè nè de kó kubiriku kpeye.

¹⁷ Kè bèe na bekpààtibè bèè bo ditàri dii í ā timúti, ke tókénè Seii, kétuòke Badikaadi kubiriku, Dimaa nè Edimāo tārì, kè bè kùo bəmou páíí.

¹⁸ Sosuwee do dokénè bekpààtibè kè dèe mǎntemu.

¹⁹ Bèmbè do í ò taunnè kè dè í tú Efiibe Kabaōō ei kòbe. Kè Isidayeeriibe kuò yehèkè sonye kòbe bəmou, kètieke be ekè.

²⁰ Ti Yìè nKuyie nkuù do kpénkúnne be to, kè bè ndónè Isidayeeriibe dikpànni. Kè Isidayeeriibe mbè kòù. Ti Yìè nKuyie nkuù do ti náké ku kóo tǎnti Mòyiisi.

²¹ De kó dimònni dimàà kè Sosuwee dokénè Anakiibe bèè do bo yetārè kó yehèkè nè Ebuñoo nè Debii nè Anabu nè Sudaa nè Isidayeeriibe kó yetārè yemou kòbe kékua de kó benitibè, kèpua mbe ekè páí páí.

* **11:2 Kinnadoti:** De kó tédontè bo Sennesadeti kó menie mborè.

²² Anakiibe ténke í nkpaá Isidayeeribe eì, bè do kpaá bo Kasaa nwe nè Kati nè Asidoti.

²³ Kè Sosuwee tieke ketenkè kemou kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mòyiisi, kè Sosuwee kè totí be botí dòmmè, kè dikpànni deè kè dèe bonke.

12

Isidayeeribe na bèè kpaàtibè kó yeyètè

¹ Nte Isidayeeribe do na yèè ekè kó bekpààtibè kètieke be ekè Suditèè diyie yìèni kèè bíékè, kètúóté kukó nhAdinò nkétuòkenè Edimòò tārì nè Adaba biriku.

² Oketiwè tu Sionni Amòriibe kóo kpaàti wèè do bo Esibonni ke te Adowee kétuòkenè Adinò biriku kó dikéè nè Kadaadi kó dikéè kétuòkenè kukó nSabaki nè Amòniibe be mánku.

³ Wèè do te nè Suditèè biriku diyie yìèni kèè bíékè Sennesadeti kóo dàméèrì kétuòke dàméèrì mukókúú nkou, Bèti-Yesimòti také, nè kubakù cànku Pisikaa tārì kó yehékè.

⁴ Odèrì do tú: Oku Defaiibe botí kóò sònwè, wèè do bàtè Basāā, ke ā Asetadoti nè Etedèii.

⁵ Wèè do baké Edimòò tārì, ke baké Sadikaa nè Basāā omou, kétuòke Kesuriibe nè Makatiibe be mánku, nè Kadaadi kó dikéè kétuòke Sionni Esibonni kpaàti mánku.

⁶ Mòyiisi ti Yiè nKuyie nkóo tònti nè Isidayeeribe bè do namu de kó bekpààtibè kè Mòyiisii duò nde kó ketenkè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansèe botí kòbe kó dikéè.

⁷ Sosuwee nè Isidayeeribe kè bèè na bekpààtibè bèè bo Suditèè diyie yìèni kèè bíékè. Bèè do te Badikaadi nè Dimaa kó kubiriku kéntò kétuòkenè ditārì dii í ā tímùti kubakù cànku bíékè, ke tókénè Seii diyie yìèni kèè bíékè. Kè Sosuwee totí de kó ketenkè Isidayeeribe be botí dòmmè.

⁸ De kó yehékè yèè do tú yetārè kó kutempè nnè kubiriku nè Suditèè kó kubiriku nè ditārì pèri nè dikpàá bíékè kperi nè Nekefu kperi. Itiibe, nè Amòriibe, Kannahāā kòbe Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe, beè do te de kó yehékè.

⁹ Nte Sosuwee na yèè ekè kó bekpààtibè kó yehékè yètè: Sedikoo kou nè Aii kou dii tókénè Betèedi,

¹⁰ nè Sedisadèmmu kou nè Ebunòò kou

¹¹ nè Yadimuti kou nè Dakiisi kou

¹² nè Ekunòò kou nè Kesèè kou

¹³ nè Debii kou nè Kedèè kou

¹⁴ nè Ddimaa kou nè Adadi kou

¹⁵ nè Dibunaa kou nè Adudammu kou

¹⁶ nè Makedaa kou nè Betèedi kou

¹⁷ nè Tapua kou nè Efèè kou

¹⁸ nè Afeki kou nè Sanòò kou

¹⁹ nè Manòò nè Asòò

²⁰ nè Simminòò Mènòò kou nè Akisafi kou

²¹ nè Tanaki kou nè Mekidoo kou

²² nè Kedèsi kou nè Yokindeammu kou nè Kadimèedi kou

²³ nè Dòò dàméèrì také kou nè Koimmu dii bo Kidikaadi kó kutempè mmieke.

²⁴ Nè Tidisaa kou. Bèmou bè bo bekpààtibè sipisitàāti nè òmáá ndi.

13

Isidayeeribe totí mèè botí ketenkè

1 Kè Sosuwee kóté kè ti Yiè nKuyie nhò nàkè ke dò: A kòtému mediè nkè yehékè kpaá sū a dò nkétieke yè.

2 Fidisitēēbe nè Kesuriibe kó itempē.

3 Kannahāā kɔbe kó ketenkè kèè keté kukó nSiɔɔri nè Esibiti kɔbe dè m̀anku, kétuɔke Ekunɔɔ kubakú yóu. Fidisitēēbe kó bekpaàtìbè benùmmù borè, kè be ekè dièyè tu: Kasaa nè Asidɔti nè Asikanɔɔ nè Kati nè Ekunɔɔ nè Afiibe kó ketenkè,

4 kétúóté kubakú c̀anku bíékè Kannahāā kɔbe kó ketenkè kem̀au, kétúóté Adaa Sidonniibe kó ketenkè kétuɔke Afeki, nè Am̀oriibe de m̀anku.

5 Kebaadi kó ketenkè nè Dimaa diyìè yìèni kèè bíékè, kétúóté Badikaadi Edimɔɔ t̀ari p̀eri, kétuɔke Debo Amati.

6 Nè dit̀ari kó yehékè yèè bo Dimaa nè Misifɔɔ-Mayimmu de cuokè, Sidonniibe bema ō yè. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N yó nni ke bè bètìmu kè di t̀u. Kaa totí Isidayeribe de kó yehékè kéndònnè n ti ndi nàkémè.

7 Totí de kó ketenkè Isidayeribe ibotí iwèi nè Manansee botí kɔbe kó dikèè.

Bè totímè Suditēē diyìè yìèni kèè bíékè kó yehékè

8 Manansee botí kɔbe kó dikèè nè Dubenniibe nè Kadiiibe bè do be duómumu be kó ketenkè Suditēē yáa diyìè yìèni kèè bíékè. M̀oyiisi ti Yiè nKuyie nkóo t̀anti weè do kè mbè totí.

9 Be tenkè m̀anku do tú Adowee, kubakú c̀anku bíékè, kèyènnè kukó nhAdino nè dihèi dii soké de kó kubiriku de cuokè, beè do te nè Medebaa Dibonni t̀adankù.

10 Nè Am̀oriibe kpaàti dièwè Sionni kó yehékè. Weè do baké Esibonni kétuɔkenè Am̀oniibe de m̀anku.

11 Beè do te nè Kadaadi kó dihèi nè Kesuriibe kó kutempē nnè Maakaa nè Edimɔɔ t̀ari nè Basāā om̀au, kétuɔke Sadikaa.

12 Ke tenè okpaàti Ōku Defaiibe botí kou sɔnwe kó ketenkè weè do baké Asetadoti nè Etedèii Basāā tempē mmieke. M̀oyiisi weè do bè na kécɔuté be tenkè.

13 Isidayeribe me nyí mbèti Kesuriibe nè Makatiibe, kè bè kpaá bo be cuokè nè yìèni.

14 Defiibe beè m̀aa do í m̀ake ketenkè bè do p̀āa nyèè p̀ārè ti Yiè nKuyie nyèè do tú be kperè kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti mbè nàkémè.

Bè totímè Dubenniibe be tenkè

15 Ntenè M̀oyiisi duómumè Dubenniibe be kó ketenkè be botí dòmmè.

16 Be tenkè m̀anku do tú Adowee kubakú c̀anku bíékè kèyènnè kukó nhAdino nè dihèi dii soké de kó kubiriku de cuokè beè do te nè Medebaa t̀adankù kó ketenkè.

17 Nè Esibonni nè yehékè yem̀au yèè bo kut̀adankù: Dibonni nè Bam̀oti-Baadi nè Betibadimeṣṣ

18 nè Yaasi nè Ketim̀oti nè Mefaa

19 nè Kidiyataimmu nè Simbema nè Sedesaa dii baké kubiriku

20 nè Bèti-Peṣṣ nè Disikaa t̀ari p̀eri nè Bèti-Yesim̀oti

21 nè kut̀adankù kó yehékè yem̀au. Am̀oriibe kpaàti Sionni weè do baké Esibonni o kó yehékè bomu de mièke. M̀oyiisi weè do na Sionni nè Mandiyāā kpaàti, kè bè ndò nho kó tidaatí ke bo o tenkè: Efi nè Dekemmu nè Tisuu nè Uri nè Debaa.

22 Opāū Badammu Beṣṣ bire do kəkémú Isidayeribe k̀uò bè mièke.

23 Suditēē weè do tú Dubenniibe tenkè m̀anku de iikè bíékè. Bè do bè totí yèè ekè be botí dòmmè yèè kó yeyètè tu ti yání yè.

Bè totímè Kadiibe be tenkè

²⁴ Ntenè Mɔ̀yisi duóm̄mè Kadiibe be kó ketenkè be botí dóm̄mè.

²⁵ Υεασεε nè Kadaadi kó ketenkè kem̄ou nè Am̄oniibe kó ketenkè dikéè kétuak̄enè Adowee eì diì tók̄enè Dabaá,

²⁶ kétúóté Esibonni k̄énto kétuak̄enè Damati-Misipee nè Betonimmu k̄énto kétuak̄enè Maanaimmu k̄énto kétuak̄enè Debii tenké m̄anku.

²⁷ Nè Suditēē kó kubiriku nè Beti-Adammu nè Beti N̄imuda nè Sukoti nè Safōō nè Sionni nè Esibonni kp̄ààti do baké yèè ekè. De kó yehékè do bo Suditēē diyìe yìèni kèè bíékè nke, ke tú be m̄anku kétuak̄enè Kinn̄edeti kóo d̄am̄èèri kubakù yóu.

²⁸ Bè do totí yèè ekè nye Kadiibe be botí dóm̄mè.

Bè totímè Manansee kobe kó dikéè be tenkè

²⁹ Ntenè Mɔ̀yisi duóm̄mè yehékè Manansee botí kobe kó dikéè be botí dóm̄mè.

³⁰ Be m̄anku do tú Maanaimmu kubakù c̄anku, k̄étúóté Basāā Ōku kp̄ààti tenké kem̄ou, nè yehékè sipisikuò yèè bo Yaii temp̄e m̄mieke,

³¹ k̄étúóté Kadaadi eì kó dikéè nè Asetadoti nè Etedeii nè Ōku Basāā kp̄ààti ekè dieyè do tú yè, k̄éduò nde kó ketenkè kem̄ou Manansee yaàbire Makii bí dikéè.

³² Mɔ̀yisi do bo M̄abu biriku nku Sedikoo diyìe yìèni kèè bíékè ké bè totí de kó ketenkè.

³³ Mɔ̀yisi do í duó nDefiibe ketenkè, ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuù do tú be kó ticōnti k̄éndōnnè kù do ti mbè n̄akémè.

14*Bè totímè Kannahāā kó ketenkè*

¹ Nte bè do duó nkèè tenké Isidayeeribe Kannahāā kó ketenkè mieke kè ikuó n̄ùti Edeasaa nè Nunni bire Sosuwee nè Isidayeeribe botí kó bekótíbè, kè bèè kè mbè totí.

² Kè bèè tāū tété ibotí iwei nè dikéè kó ketenkè, k̄éntū nti Yiè nKuyie ndo ti n̄akémè Mɔ̀yisi kòo bè n̄aké.

³ Mɔ̀yisi do duóm̄mu ibotí idéi nè dikéè i kó ketenkè Suditēē diyìe yìèni kèè bíékè ò me nyí nduó nDefiibe.

⁴ Bè do bè duó nyehékè máá ndi bè bo mborè nè be w̄ūš bo ncenti dè nè be kperε bo mborè. Sosefu bí do toté tinaám̄untí tidéti nti. Manansee k̄oku nè Efadaimmu k̄oku.

⁵ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuù do ti n̄aké Mɔ̀yisi kòo bè totí ketenkè.

Bè duóm̄mè Kadebu o kó ketenkè

⁶ Diyìe mari kè Sudaá botí kobe k̄atení Sosuwee borè Kidikaadi kè Kadebu Yefundee bire Kenaasi naám̄unkù kouu béinnè Sosuwee ke d̄o: A kp̄áá yé ti do bo Kadeesi-Bannea kè ti Yiè nKuyie nnákè tì Mɔ̀yisi ku kóo n̄iti a kp̄éi nnè n kp̄éin̄áà?

⁷ N do m̄ake yebie nsipisínàà ndi kè ti mbo Kadeesi-Bannea kè Mɔ̀yisi ti Yiè nKuyie nt̄ont̄i n t̄ō nkè n kote k̄epaaté dihei k̄éw̄etení kóo n̄aké weti weti.

⁸ N kobe bèè do n n̄einè kè bèè yárík̄unne ben̄it̄ibè k̄ōnt̄i, kè mí n yie ti Yiè nKuyie nkpeti.

⁹ Kè Mɔ̀yisii béi nkéyú Kuyie nyèt̄iri ke d̄o: M bo tieke n naàc̄ètè na diì eì nè n yaàbíó s̄áá, n yíè mm̄èè kp̄éi nti Yiè nKuyie nkpeti.

10 Dè màkε yíε nyεbie nspísínàà nè yènúmmù ndi nè ti Yiè nKuyie mbéinnè mε de kó tináañti Møyiisi Isidayεεribε bo dìi mǎnni dikpráa cuokè. Kè ti Yiè nKuyie nni ntǎ kè n kpráa fòù nè yienni, kε tùòkε yεbie sipísini nè yènúmmù.

11 N kpráa màkεmu muwērímù kε dònnè Møyiisi do yó n tǎ nkè n dòmmè, kε bo na kédoké, kéna kεpí mmutǔmmù mumǎu.

12 N duó nyetǎrè kó kutempè, Anakiibe borè yehékè diεyè, iduotí fité yè. Ti Yiè nKuyie yó nni mbonòmum kè m bè bèti kéndònnè kù béimmè.

13 Kè Sosuwee pǎ Kuyie nkó mεsàà Yefundee birε Kadεbu kóò duó nhEburnǎo.

14 Kè Yefundee birε Kadεbu Kenaasi naàmùnkù kouu tiekε Eburnǎo, kε kpráa koò te nè yienni ò yíε mmèè kpréi nti Yiè nKuyie nyè mmù weti weti.

15 Bè do yu Eburnǎo nè dimǎnni kε tú Kidiya-Adiba nwe, Adiba do tú oniti diεwè nwe Anakiibe miεkε.

Memme kè dikpǎnnii deè kè dèε bonkε.

15

Bè duómme Sudaa o kó ketenkè

1 Bè do tǎá tété kédúú nkèè tenkè Sudaa kǎbe do keté diyiè yièni kèè bíékè nke kubakù cǎnku kétuokε Edómmu mǎnku, Tisínni kó dikpráa kénwetí Kadεesi.

2 Kè kubakù cǎnku kó kumǎnkuu keté ketenkè kèè cùò dàmméeri mukókúú nkou borè kénwetí Nεkεfu.

3 Kèè yè Akadabimmu tenni kε yè Tisínni, kε yè Kadεesi-Bannea bakù cǎnku, kε kǎnté kε yè Etisidonni kε tùòkε Adaa, kε kǎnté kε nwetí Kadikaa,

4 kε pèēté kε tùòkε Asimǎo, kε ta Esibiti kó kukó, nke pèēté kε ta Meditedandee, nte Sudaa tenkè mǎnku kubakù cǎnku bíékè.

5 Diiyiè yièni kèè bíékè kó kumǎnku do keté dàmméeri mukókúú nkou nwe kènto kétuokεnè Sùditèè ò ta dè.

Dende kubakù cǎnku bíékè kó kumǎnku ketémè,

6 kétuokε Beti Okadaa nè Beti Adabaa bakù you, kèpèēté kétuokε Dubenni birε Bohǎa tǎri.

7 Kuù yè kubiriku bè tu kù Dikǎnkǎnni biriku kε tùòkε Debii, kε kǎnté kubakù you bíékè kε yè Kidikaadi, kε wetínnè Adumimmu ditenni, dìi bo kukó mbakù cǎnku, kε pèēté kε yè Ā-Semesi bíi, kε tùòkε Ā-Dokedi,

8 kε yè Inómmu biriku, kε yè Sebusiibe tǎri pèri nkubakù cǎnku Sedisadεmmu borè. Kuù pèēté kε yè ditǎri ínkè Inómmu biriku diyiè yièni kèè bíékè, kε tùòkε Defaimmu biriku mǎnku kubakù you,

9 kε pèēté kε yè Nefutoa bíi, kε tùòkε yehékè yèè bo Efunǎo tǎrè, kε cuó mBadaa bè tu wè Kidiya-Yeadiimmu.

10 Bε mǎnku do yè Badaa diyiè yièni kèè bíékè nke kénwetí Seii tǎri, kèpèēté kèyè ditǎri detie nkperri bè tu dìi Kesanoó kubakù you kécuté Beti-Semesi kèpèēté Tímuna,

11 kèpèēté kèyè Ekunǎo kubakù you, kékǎnté kèyè Sikaanoó, kèpèēté Badaa tǎri, kèyè Yabunneyeeri kékǎá mMeditedandee kóo dàmméeri.

12 Dε ìikè bíékè kó kumǎnku do tú dàmméeri Meditedandee kou nwe.

Sudaa botí kǎbe tenkè mǎnku nku.

13 Kè bèε wété Sudaa botí kǎbe tenkè kédúú nKadεbu kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nákwémè Sosuwee. Bè do ò duó nKidiya-Adiba nwe, Adiba do tú Anakiibe yǎri nwe. Kè bè yu de kó dihei di mmǎnni kε tú Eburnǎo.

14 Kè Kadεbuu beti Anakiibe botí itǎati Sesaii kǎku nè Aimanni kǎku nè Tadimaii kǎku,

15 kɛ́íté Ebuṅṅò kɛ́pi Debii. Bè do yu Debii nè dimònni ke tú Kidiya-Sefee nwe.

16 Kè Kadebu dò: Wèè bo na Kidiya-Sefee m bo ò duò n kóo sapàà nhAkisaa kòo puoke.

17 Kè Otinniyedi Kadebu yǒfùḍ kou Kenasi birée di pònte, kè Kadebuu ò duò nho kóo sapàà.

18 Ò tǔ̀koo dii mònni Otinniyedi cǐ̀tè kòò nàkè ke dò: Wèè mǎo o cice Kadebu kɛtenkè. Kòo cúténi o sámmarímú ìnkè kòo cice Kadebuu ò beke ke dò: A yè mba?

19 Kòò dò: N da báammu, n yè nha m pǎ sibií nsi a n duò nkèè tenkè kubakù cǎnku kè i mǎke meniè.

Kè Kadebuu ò duò nde ìnkè kó sibií nè de fùḍ kpesi.

20 Bè duò nkèè tenkè Sudaq botí kǎbe.

21 Yehékè yèè bo kubakù cǎnku Edómmu bè duò nyè Sudaq Nefeku mièke tú: Kabuseyedi nè Edee nè Yakuu

22 nè Kina nè Dimona nè Adadaa

23 nè Kedesi nè Asoo nè Itina

24 nè Sifi nè Tedemmu nè Beadoti

25 nè Asoo-Adata nè Kediyoti-Esinoo dii tú Asoo

26 nè Amammu nè Semaa nè Mòdada

27 nè Asaa-Kadaa nè Esibonni nè Bèti-Padeti

28 nè Asaa-Suadi nè Bèerisebaa nè yehékè tɛyè yèè dè tǎkè

29 nè Badaa nè Iyimmu nè Atisemmu

30 nè Editodadi nè Kesiidi nè Ɔdimaa

31 nè Sikidaki nè Madimanaa nè Sanna

32 nè Debaoti nè Sidimmu nè Ainni nè Dimoo, kè dèe wènné yehékè sipísidé nè yèwei nè sihekési sii dè tǎkè.

33 Kubiriku kó yeyètè tu: Esitaodi nè Sodaa nè Asena

34 nè Sanāaa nè Ā-Kanimmu nè Tapua nè Enammu

35 nè Yadimuti nè Adudammu nè Sokoo nè Asekkaa

36 nè Sadaimmu nè Aditaimmu nè Kededaa nè Kedeotaimmu, kè dèe wènné yehékè tɛpítè nè yènaà nè sihekési sii dè tǎkè.

37 Senaa nè Adasaa nè Mikidadi-Kadi

38 nè Dideanni Misipee nè Yokiteyedi

39 nè Dakiisi nè Bosikati nè Ekunoo

40 nè Kabonni nè Damasuu nè Kitidiisi

41 nè Kededoti nè Bèti-Dakḍḍ nè Damaasi nè Makedaa. Kè dèe wènné yehékè tɛpítè nè yekuò nè sihekési sii dè tǎkè.

42 Dibunaa nè Etee nè Asāā

43 nè Ifita nè Asena nè Nesibu

44 nè Keidaa nè Akisibu nè Madesaa. Kè dèe wènné yehékè yèwei nè sihekési sii dè tǎkè.

45 Nè Ekunoo, nè o cǎkarè nè sihekési sii dè tǎkè,

46 kétúóté Asidoti nè yehékè yèè ò tǎkénè ke soké Ekunoo nè Meditedandee kóo dàméèri de cuokè.

47 Asidoti nè Kasaa de kó yecǎkarè nè sihekési sii dè tǎkè kètuoke Esibiti kó kukó nnè dàméèri Meditedandee kou.

48 Yetārè kó yehékè tu Samii nè Yatiidi nè Sokoo

49 nè Danna nè Kidiya-Sanna, bè do di nyu ke tú Debii.

50 Nè Anabu nè Esitemmoo nè Animmu

51 nè Kosenni nè Onoo nè Kido. Kè dèe wènné yehékè tɛpítè nè dimáà nè sihekési sii dè tǎkè.

⁵² Adabu nè Dumaa nè Esehāā

⁵³ nè Yanummu nè Beti-Tapuaa nè Afeki

⁵⁴ nè Ummuta nè Kidiya-Adiba bè do yu di ke tú Ebunoo nè Siyoo, kè dèe wēnné yehékè yèwei nè sihekési sù dè tóké.

⁵⁵ Maāō nè Kadimeedi nè Sifi nè Yuta

⁵⁶ nè Sisedeeri Yokindeammu nè Saṅaa

⁵⁷ nè Kayēē nè Kíbea nè Timuna, kè dèe wēnné yehékè tepítè nè sihekési sù dè tóké.

⁵⁸ Adudi nè Beti-Sudi nè Kedoori

⁵⁹ nè Madati nè Beti-Anoti nè Editekonna. Kè dèe wēnné yehékè yèkuò nè sihekési sù dè tóké.

⁶⁰ Kidiya-Baadi, bè do yu di Kidiya-Yeaimmu nè Dabaa, kè dèe wēnné yehékè yèdèé nè sihekési sù dè tóké.

⁶¹ Dikpáa kó yehékè: Beti-Adaba nè Midinni nè Sekaka,

⁶² Nibesāa mukókúo nkó dihei nè Ā-Kedii. Kè dèe wēnné yehékè yèkuò nè sihekési sù dè tóké.

⁶³ Sudaa boti kòbe do í na kébeti Sebusiibe bèè do bo Sedisadammu, kè bè kpaá bo be cuokè nè yínní.

16

Bè duómmè Efadayimmu kòbe be kó ketenkè

¹ Bè do tāā tété kéduo nkèè tenké Sosefu yaábí ke mánku do tú: Suditéē kubakù cànku diyìè yìèní kèè bíékè Sedikoo také meniè nyièní dè ke taà dihei kè kumànkoo pēēté Sedikoo kéta dikpáa Beteedi tāri tempē,

² kēpēēté kénwetí Duusi, kényènné Atadoti, Adikiibe cie,

³ kēpēēté kécúté de ìikè Yafedetiibe cie, kēsīnné Beti-Onoo nè Kesee, kékáá mMēditedandee.

⁴ Sosefu yaábí Manansee nè Efadaimmu be kó ketenkè nke.

⁵ Efadaimmu boti kòbe tenké mánku tú: Atadoti-Adaa kubakù cànku diyìè yìèní kèè bíékè, kétuòke Beti-Onoo yuu.

⁶ Kuú pēēté ke tùòke Mēditedandee kubakù yóu bíékè, ke yè Mikimbetaa také diyìè yìèní kèè bíékè, ke wetínné Taanati-Sidoo ke pēēté ke kòte Yanandoa,

⁷ Ke pēēté ke kòte Atadoti nè Naada, ke yè Sedikoo ke tùòke Suditéē.

⁸ Kuú ité Mikimbetaa ìikè Tapua, ke tùòke Kana kó kukó nke ta Mēditedandee. Efadaimmu boti kòbe tenké nke.

⁹ Kè bèè bè yìè yehékè nè sihekési sù bo Manansee boti kòbe tenké mièke. Ye mánku do dité kukó nku kè kumánku tekú ntú dāmèèrì Mēditedandee kou.

¹⁰ Bè í mbèti Kannahāa kòbe bèè bo Kesee, Efadaimmu boti kòbe cuokè kè bè kpaá bo nè yínní, ke pí muheikèntómmú.

17

Bè duómmè Manansee kòbe tòbè be kó ketenkè

¹ Bè do duómmu Manansee Sosefu kóo po kòbe be kó ketenkè. Bè do niitè kéduómmu Makii okpàriteu, Manansee kóo po Kadaadi cice. Bè do bè duó nkadaadi nwe nè Basāa, Suditéē diyìè yìèní kèè bíékè.

² Bè do duómmu Manansee boti kòbe tòbè be kó ketenkè. Bèè do tú Abiesee nè Edeki nè Dasiidiyēedi nè Sisemmu nè Efee nè Semidaa nè Manansee Sosefu bire boti kòbe.

³ Manansee bire do tú Makiidi, kè Makiidi kperε ntú Kadaadi, kè Kadaadi kperε ntú Efee, kè Efee kperε ntú Sodofadi. Sodofadi do pié initipobí máá ndi. Nte i yetè: Mada nè Noa nè Okuda nè Midikaa nè Tidisaa.

⁴ Kè bèε kote késónté Edeasaa, ikuó niùti nè Nunni bire Sosuwee, nè Isidayeeribe kó bekótibè ke dà: Ti Yiè nKuyie ndo nákému Məyiisi ke dà wè ti duó nti kó ketenkè ò duómmè ti botí kəbe benitidaabè.

Kè bèε bè duó mbe kó ketenkè kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nákéme Məyiisi.

⁵ Kè bèε duó Manansee botí kəbe yehekè tepííté kényínè Kadaadi nè Basāa yèè bo Suditεε diyie yiení kèè bíékè.

⁶ Bè do í duó mManansee botí kəbe benitidaabè máá ndi ketenkè, bè do duónnèmu benitipòbè. Kadaadi do tú Manansee yaabí tenkè nke.

⁷ Manansee kó kumàнку do keté Asee nwe kétuəke Mikimbetaa Sisemmu diyie yiení kèè bíékè, kétúóté Mikimbetaa kétuəke Tapua kubakú cāнку bíékè,

⁸ De kó kutempē ndo tú Manansee botí kəbe kəku nku, kè bè né duó nTapua dihei dii bo be tenkè mánku Efadaimiibe.

⁹ Kè be tenkè mánkuu pēēté kétuəke Kana kó kukó. Yehekè yèè do bo kukó mbakú cāнку bíékè do tú Efadaimiibe kpeye nyε, kè yè mbo Manansee kəbe kó ketenkè miεke, kè ye mánku ndírínè kukó nkékote keta dāméeri.

¹⁰ Kè Efadaimiibe nte kubakú cāнку kè Manansee kəbe te kuyou, kè dāméeri Meditedandee tú be mánku diyie yiení kèè bíékè kaku. Kè Asee botí kəbe te kuyou diyie taà kèè bíékè. Kè Isakaa te kucāнку diyie yiení kèè bíékè.

¹¹ Kè bèε duó nyIsakaa nè Asee kó yehekè mayè Manansee yèè tú: Beti-Seanni, Ibedeammu nè Doo nè Ā-Ndoo nè Tanaki nè Mekidoo nè sihekesí sii dè tóké. Doo kó kutempē nku.

¹² Manansee kəbe me nyí nna kébeti Kannahāa kəbe bèè do bo de kó yehekè kè bè nkpaá dè bo.

¹³ Kè Isidayeeribeε kpenke, bè me nyí nna kébeti Kannahāa kəbe ke né bè pīíné muheikéntómmú.

¹⁴ Kè Sosefu botí kəbeε kote Sosuwee borè kóò beke ke dà: Ti Yiè nKuyie nti dòò mesàá nkè ti sū mediè, dè yīme kaa ti duó nkutempē nkumáá?

¹⁵ Kè Sosuwee bè tēíné ke dà: Kè di sūū nke Efadaimmu tāri í di sànnè, kətenè Pedisiibe nè Defaiibe kó dikpáá kékúúti.

¹⁶ Kè Sosefu botí kəbeε ò tēíné ke dà: Ditāri í ti sànnè, Kannahāa kəbe bèè bo kubiriku bè məkemu sikpārisēi timáti kpesi nè Beti-Seanni kəbe nè sihekesí kəbe nè Sisedeεdi biriku kəbe.

¹⁷ Kè Sosuwee náké Sosefu yaabí Efadaimmu nè Manansee botí kəbe dikéé bèè bo diyie taà kèè bíékè ke dà: Di sūmu ke kpeñni di í dò nkémməke kutempē nkumáá.

¹⁸ Di yóó tiekemu yetārè ñnkè kó titúúti ké ti kúúti, bá Kannahāa kəbe me nkpeñnimè ke məke sikpārisēi timáti kpesi, di yóó bè namu ké bè bèti.

18

Bè tāámè tété kéduó nyibotí ùi kpaá i kó ketenkè

¹ Kè Isidayeeribeε na ibotí kédeé kétéi nSidoo kécónné ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

² Kè ibotí ñyiekè nkpaá Isidayeeribe miεke ùi mu nyí pètè i tenkè.

³ Kè Sosuwee dà: Dè yó nkááké de kè dí tieke ti Yiè nKuyie ndi yèmbè tū nkú di duó nkèè tenkè?

⁴ Tāātēnē di botí mieke benitibè bètāāti, bètāāti, kè m bè tō nkè bèè paatè yehekè kényà be karè kēwētēni kè n náké.

⁵ Bè yóo yè toté kuce mēyiekè ndi. Kè Sudaa kòbe nkpaá be tenkè kubakù cǎnku, kè Sosefu kòbe mbo kuyou.

⁶ Kè dí yè wàri yè dòmmè yeiyiekè ke dèè dí kōtení kè n náké, kè n yè tāū tété ti Yiè nKuyie nyiikè.

⁷ Defii wuò nkòbe í yó mmòke ketenkè, bè yó mpī ti Yiè nKuyie ntōmmú mmu. Kadīibe nè Dubenniibe nè Manansee botí kòbe dikéé, Mōyiisi Kuyie nkóo tǎnti bè duómmu be tenkè Suditēē diyiè yìèni kèè bíékè.

⁸ Kè bè tāāté bèè nìtibè nkōri kè Sосуwee bè náké ke dō: Kōtenè képaaté dihei weti weti kēwētēni kè n náké di dòmmè. Kè n tāū tété ti Yiè nKuyie nyiikè die nSidoo kè di totí ketenkè.

⁹ Kè bèè kōte kéce nyehékè yemou kényè wàri yeiyiekè kēwētēni Sidoo Sосуwee borè.

¹⁰ Kè Sосуwee tāū tété ti Yiè nKuyie nyiikè kótoti Isidayeεribe yehekè.

Bè duómmè Bensameε kòbe be tenkè

¹¹ Kè bèè tāū tété kékete kédúo mBensameε botí kòbe be tenkè kè bè nsoké Sudaa botí kòbe nè Sosefu botí kòbe be cuokè.

¹² Kè kumànkúu íté Suditēē bakù you bíékè kétuòke Sedikoo bakù you, kényènnè yetàré diyiè taà kèè bíékè, kèpēēté kétuòke Beti-Afenni kpáá.

¹³ Kè bèè pēēté de borè kétuòke Duusi kubakù cǎnku bíékè bè yu dè ke tú Betεedi, kénsoké kétuòke Atadōoi-Adaa ditāri ínkè Beti-Onoo fūǎ kubakù cǎnku.

¹⁴ Kè kumànkúu kónté ditāri iikè kēwetinné kubakù cǎnku, kétuòke Kidiya-Baadi bè tu dè Kidiya-Yeadimmu, Sudaa botí kòbe tenkè. De iikè kó kumànkú do de nkááké.

¹⁵ Kè kubakù cǎnku bíékè kó kumànkú kuu íté Kidiya-Yeadimmu kēwetinné Kasēē kétuòke Nefutoa sibií borè,

¹⁶ kèpēēté kécúté Inōmmu biriku tāri pēri. Defaimmu biriku kubakù you bíékè, kèpēēté Sebusiibe tārè kécúté kétuòke Ā-Dokedi,

¹⁷ kékónté kēwetinné kubakù you Ā-Semesi, kétuòke Kedidoti Adumimmu tenni iikè, kèpēēté kécúté kétuòke Dubenni bire Bohāā tāri.

¹⁸ Kè kùu pēēté kédeke ditāri kécúté Suditēē biriku,

¹⁹ kèpēēté kékōte Beti-Okadaa tāri bakù you, kèpēēté kétuòke dāmèèri mukókúú nkou bakù you Suditēē ò ta dè. Kubakù cǎnku bíékè kó kumànkú nku.

²⁰ Kukò nSuditēē kuú do tú kumànkú diyiè yìèni kèè bíékè.

Bensameε kòbe tenkè mǎnku do de ntú.

²¹ Bensameε kòbe ekè do tú: Sedikoo, Beti-Okadaa, Emeki nè Kesisi.

²² Beti-Adaba nè Semadaimmu nè Betεedi.

²³ Afimmu nè Padaa nè Odidaa

²⁴ nè Kefaa-Amōnai nè Ofinii nè Kebaa kè dèe wēnné yehekè tepíité nè yèdèè nè sihekési sii dè tóké.

²⁵ Kabaāō nè Damaa nè Bedoti

²⁶ nè Misipee nè Kefidaa nè Mōsaa

²⁷ nè Dekemmu nè Idipeyεedi nè Tadadaa

²⁸ nè Sedaa nè Edefu nè Sebusiibeε kó dihei, bè yu di ke tú Sedisadεmmu nè Kíbea nè Kidiya. Kè dèe wēnné yehekè tepíité nè yènàà nè sihekési sii dè tóké.

Bensameε kòbe kó ketenkè nke memme.

19

Bè duómme Simmeḵḵ kḵbe be tenkè

¹ Kè bèe tāū tété medérímè kéduḵ nSimmeḵḵ kḵbe ketenkè kè kè mbo Sudaa kḵbe kḵke cuokè.

² Yee ekè tu Beerisebaa kpeye nè Sebaa nè Mḵdadaa

³ nè Asaa-Suadi nè Bada nè Esemmu

⁴ nè Editodadi nè Betudi nè Ḷdimaa

⁵ nè Sikidaki nè Beti-Madikaboti nè Asa-Susa

⁶ nè Beti nè Debaoti nè Saduwā. Kè dèe wēnné yehékè tepíítè nè yètāāti nè sihekésí sīi dè tḵkè,

⁷ nè Ainni nè Ā-Dimḵnni nè Etee nè Asāā. Kè dèe wēnné yehékè yènàà nè sihekésí sīi dè tḵkè,

⁸ kḵtuakè nè Badati-Beedi nè Damati-Nekefu. Simmeḵḵ kḵbe tenkè nke.

⁹ Simmeḵḵ kḵbe tenkè do soké Sudaa kḵbe kḵke cuokè nke, ke yé Sudaa kḵbe tenkè do bè dḵummu mediè.

Bè duómme Sabunḵḵ kḵbe ketenkè

¹⁰ Kè bèe tāū tété metāammè kéduḵ nSabunḵḵ kḵbe ketenkè, kè kèè keté diyìè yìèni kèè bíékè kḵtuake Sadidi.

¹¹ Kè kùu pḵēté kécuḵ ndiyìè taà kèè bíékè kḵtuake Madeyada, kḵpḵēté kḵtuake Dabibeseti, kḵpḵēté kḵta kukḵ nYokindeammu iikè,

¹² kḵíté Sadidi kécuḵ ndiyìè yìèni kèè bíékè, kḵtuake Kisidḵti-Tabḵḵ temmānku kḵyènnè Dabedati kédeke Yafia,

¹³ kḵíté deborè ke baa nco diyìè yìèni kèè bíékè, kḵtuake Kati-Efee nè Eti-Kasḵḵ, kḵtuake Dimḵḵ kḵ de nkḵnté kḵwetinné Neaa.

¹⁴ Kè kumānkuu íté deborè kḵtuake kukḵ nhAnatḵḵ bakḵ cānku, kḵta Ifita-Edi kondaa.

¹⁵ Kè de kḵ yehékèe yìèni Kataa nè Naadadi nè Simmudonni nè Ideadaa nè Betideammu. Kè yèe wēnné yehékè tepíítè nè yèdḵé, nè sihekésí sīi dè tḵkè.

¹⁶ Bè do duḵ nkèè tenkè nke Sabunḵḵ kḵbe nè be ekè nè sihekésí.

Bè duómme Isakaa kḵbe ketenkè

¹⁷ Kè bèe tāū tété menaammè kéduḵ nyIsakaa kḵbe ketenkè.

¹⁸ Bè tenkè do tú: Sisedeedi, nè Kesudḵti nè Sunemmu

¹⁹ nè Afadayimmu nè Siyonni nè Annaadati

²⁰ nè Dabiti nè Kisiyḵḵ nè Ebesi

²¹ nè Demḵti nè Ā-Kanimmu nè Ā-Adaa nè Beti-Pasesi.

²² Kè be mānkuu tuḵke Tabḵḵ nè Kasaimmu nè Beti-Semesi kḵta Suditḵḵ. Kè dèe wēnné yehékè tepíítè nè yḵkuḵ nè sihekésí sīi dè tḵkè.

²³ Isakaa kḵbe tenkè nke nè be ekè.

Bè duómme Asee kḵbe ketenkè

²⁴ Kè bèe tāū tété menummumè kéduḵ nhAsee kḵbe ketenkè.

²⁵ Kè be tenkè ntú Edikati nè Adii nè Betenni nè Akisafi

²⁶ nè Adamedeki nè Amadi nè Mísadi. Kè de mānku de iikè kḵku ntú Kadimeedi tāri kḵntú nSibḵ-Dibunaa kḵ kukḵ.

²⁷ Kè diyìè yìèni kèè bíékè kḵ kumānkuu kḵnté Beti-Dakḵḵ, kḵtuake Sabunḵḵ tenkè nè Ifita-Edi biriku, kḵpḵēté kubakḵ yḵ bíékè kḵtuake Beti-Emeki, nè Neyeedi kḵsḵoté kḵyḵ Kabuudi.

²⁸ Ebudonni nè Deobu nè Ammḵḵ nè Kana kḵtuake Sidonni diheidie.

²⁹ Kè kùu kḵnté kḵyḵ Damaa kḵtuake Tiiti dihei iduotí fité di, kḵwetinné Osa kḵyḵ Maadabu nè Akisibu kḵta dāmḵèri Meditedandee.

³⁰ Kè yèe yíénè Uma nè Afeki nè Deɔbu. Kè dèe wènné yehékè tepíítè nè yèdéè nè sihekési sù dè tòké.

³¹ Bè do duó nkèè tenkè nke Asee kòbe nè be ekè.

Bè duómmè Nefutadii kòbe ketenkè

³² Kè bèe tāū tété mekuómmè kédúó nNefutadii kòbe ketenkè.

³³ Kè kubakú cānku kó kumānkuu íté Edefu nè Sanamimmu tāri kényè Adami-Nekebu nè Yabunneyeeri, kétuake Dakummu kéta Suditē.

³⁴ Kè de ìkè bíékè kó kumānku ntú Asinoti-Tabò, kétuake Okoku, kèmpékénè Sabunò tempè nkubakú cānku kè Asee kòku mbo de ìkè, kè diyìè yìèni kèè bíékè kó kumānku ntú Suditē.

³⁵ Yehékè dieyè iduotí fité yè tu Sidimmu nè See nè Ammati nè Dakati nè Kinnedeti

³⁶ nè Adama nè Damaa nè Asò

³⁷ nè Kedesi nè Ideii nè Á-Asò

³⁸ nè Inò nè Mikidadi-Edi nè Odemmu nè Beti-Anati nè Beti-Semesi. Kè dèe wènné yehékè dieyè tepíítè nè yèwèi nè sihekési sù dè tòké.

³⁹ Bè do duó nkèè tenkè nke Nefutadii kòbe nè ke ekè.

Bè do duómmè Danni kòbe ketenkè

⁴⁰ Kè bèe tāū tété meyiémmè kédúó nDanni kòbe ketenkè.

⁴¹ Be tenkè tu Sodaa nè Esetaadi nè Idi-Semesi

⁴² nè Sadabinni nè Ayanò nè Itida

⁴³ nè Edonni nè Timuna nè Ekinò

⁴⁴ nè Editekee nè Kibetòó nè Badati

⁴⁵ nè Yeudi nè Bendee-Bedaki nè Kati-Dimò

⁴⁶ nè Yadikòó kó kukó nnè Dakòó nè Yafa kó kutempè.

⁴⁷ Kè Danni kòbe paà be tenkè kékote kédokénè Desemmu kòbe ké bè kùò páíí, kékari. Kè bèe yú Desemmu ke dà: Danni be yàari yètiri.

⁴⁸ Bè do duó nyèè ekè dieyè nè sù ekési Danni kòbe.

Bè do duómmè Sosuwee ketenkè

⁴⁹ Isidayeeri be totí dii mōnni ketenkè kédeè kédúó Nunki bire nSosuwee o kòke be cuokè.

⁵⁰ Bè do dōò ti Yiè nKuyie ndo béi nti nti, kòò duó nhò dó dii èi: Timinati-Sedaa Efadaimmu tāri ìnkè kòo wète ké dè maá dihei kémbo.

⁵¹ Ikuó niùti Edeasaa nè Nunki bire nSosuwee nè Isidayeeri be kó bekótìbè bè do tāū tété nwe Sidoo ti Yiè nKuyie nyiikè ku tou borè, kètótí benitìbè ketenkè kédeè.

20

Bè tāātémè yesòrè kó yehékè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sosuwee ke dò:

² Náké Isidayeeri be kè bèe tāātè yesòrè kó yehékè n do nàké Mōyiisi yèè kpéi nkòo di náké.

³ Kòò mōu nòutè ò yeténè kòò kùò oniti, wèe coké kéta de kó yehékè kó dimari, kèyenténè wèè dó képèite.

⁴ Wèè nòutè ò yeténè kòò tūàkoo de kó dihei wèe cómmú dibòri kénáké beheikènkótìbè dèè dōò, kè bèe ò còuté kòò benke ò yó mborè be cuokè.

⁵ Kòò kùò wèè kou ò bèti ke bo peite bè báá wè nhò duó, ke yé o nòutè tēè ò yetémme, bè do í mōke timati.

⁶ Wè mbo de kó dihei kè ditfinni yàa ò bekénè, kòo mbo kè ikuú niùti diewè wèè pī mmutōmmú de kó dimōnni kòò ku. De mōnni ndi ò bo namè kèwēte o ei ò do coké ndi, kēmbō o c̄fētè.

⁷ Kè bèe tāāté Kedesi Kadidee miēke nē Nefutadii tāri nē Sisemmu Efadaimmu tāri, nē Kidiya-Adiba bè tu di Ebunōo Sudaa tāri.

⁸ Kè bèe tāāté Suditēē yàa Sedikoo diyie yièni kèè bíékè: Besēe Dubenni kòbe tādānkū dikpáá, Damōo Kadaadi miēke Kadi kòbe tenkè nē Kodanni Basāa miēke Manansee kòbe tenkè.

⁹ Yehékè yie nye bè do tǎnkémè Isidayeeribe kpéi nnè bepòòbè bèè bo be cuokè be kpéi. Kòò mǎu niùtè ò kpeténè kòò kùo oniti wèe coké kèta kéyenténè wèè dó képeite. Bè báá ò kùo kè ditfinni í ò bekénè.

21

Bè duómmè yehékè Defiibe

¹ Kè Defiibe kote kèyà ikuú niùti diewè Edeasaa nē Nunni bire Sosuwee nē Isidayeeribe kó bekótibè,

² kòò nàké Sidoo Kannahāa ei ke dǎ: Ti Yiè nKuyie ndo nàké Mǎyiisi ke dǎ: Dí ti duó nyehékè ti yó mborè nē ti yó ncēm̄mú dè ti wūō.

³ Kè Isidayeeribe tāāté be tenkè miēke yehékè mayè nē bè yó ncēm̄mú dè be wūō kè bè duó nkéndōnnè ti Yiè nKuyie nti béimmè.

⁴ Kè bèe tāū tété Keatiibe Defiibe miēke, kè Anōo kòbee pété yehékè tepíitè nē yètāāti yèè bo Sudaa nē Simmeōō nē Bensamee be tenkè miēke.

⁵ Kè bèe tāū tété kè Keatiibe pété be tenkè Efadaimmu nē Danni nē Manansee kòbe dikéè be tenkè miēke, diyie taà kèè bíékè.

⁶ Kè bèe tāū tété kè Kerisonni kòbee pété yehékè tepíitè nē yètāāti yèè bo Basāa Isakaa nē Asee nē Nefutadii nē Manansee kòbe dikéè be tenkè miēke.

⁷ Kè Medadi kòbee pété yehékè tepíitè nē yédéé yèè bo: Dubenni, nē Kadi nē Sabunōo be tenkè miēke.

⁸ Isidayeeribe do tāū tété kéduó nyèè ekè nye Defiibe nē be wūō yó ncenti dè, kéndōnnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Mǎyiisi kòo bè nàké.

⁹ Nte bè duó nyèè ekè Sudaa kòbe nē Simmeōō kòbe ye kó yeyètè:

¹⁰ Bè do tāū tété Anōo boti kè Keatiibe Defii yaábí ii pété ketenkè meketimè.

¹¹ Kè bèe bè duó Kidiya-Adiba bè tu di Ebunōo Sudaa tāri nē be wūō yó ncenti dè. Adiba tu Anakiibe yààri nwe.

¹² Kè Yefundee bire Kadebu nte dihei dieri kó depaa nnè de kó yehékè.

¹³ Kè bèe duó nyikuú niùti Anōo kòbe Ebunōo ei kè di ntú di sǎrè kó dihei Dibunaa,

¹⁴ Nè Yatiidi nē Esitemōo

¹⁵ nē Onōo nē Debii

¹⁶ nē Ainni nē Yuta nē Beti-Semesi, kè dèe wēnné yehékè dieyè yèwwei nē be wūō yó ncenti dè, kè yè bo Sudaa nē Simmeōō tenkè miēke.

¹⁷ Bensamee kó ketenkè miēke, kè bèe bè duó nKabaō nē Kebaa

¹⁸ nē Anatōti nē Adimōnni, kè dèe wēnné yehékè dieyè yènàà nē be wūō yó ncenti dè.

¹⁹ Kè Anōo kòbe ikuú niùbè ekè dieyèe wēnné yemǎu tepíitè nē yètāāti nē be wūō yó ncenti dè.

²⁰ Kè bèe tāū tété kè Keatiibe tǎbèe pété yehékè Efadaimmu tenkè miēke.

²¹ Kè bèe bè duó nSisemmu nē Kesee ditāri ínkè kó yehékè, kè yè ntú yesǎrè kpeye.

²² Kibusaimmu nè Bèti-Onṓṓ, kè dèe wēnné yehékè dieyè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè.

²³ Danni kó ketenkè miéke, kè bèe bè duó nyehékè dieyè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè: Editekee nè Kibetṣṣ,

²⁴ Ayanṓṓ nè Kati-Dimṓṓ.

²⁵ Manansee kṓbe dikéè kó ketenkè miéke kè bèe péte yehékè dieyè yèdéè: Tanaki nè Ibedeammu nè be wūṣ yó ncenti dè.

²⁶ Kè dèe wēnné demou yehékè dieyè tepíítè nè be wūṣ yó ncenti dè.

²⁷ Kè bèe duó nKerisonniibe yehékè dieyè yèdéè nè be wūṣ yó ncenti dè, Manansee kṓbe dikéè kṓbe tenkè miéke nke bè do yè mbè duómmè yèè tu: Kodanni wèè bo Basāā miéke kṓo ntú disòri kó dihei nè Besetedaa.

²⁸ Isakaa kó ketenkè miéke, kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè, yèè tu: Kisiyṣṣ nè Dabedati

²⁹ nè Yadimuti nè Ā-Kanimmu.

³⁰ Asee kó ketenkè miéke kè bèe be duó nyehékè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè yèè tu: Misadi nè Abudonni

³¹ nè Edikaki nè Deṓbu.

³² Nefutadii kó ketenkè miéke kè bèe péte yehékè dieyè yètāāti yèè tu Kedesi dii bo Kadidee kó kutempè mmieke nè Amṓti-Dṓṓ nè Katanni kè yè ntú yesòrè kpeye nè be wūṣ yó ncenti dè.

³³ Kè Kerisonniibe kó yehékè dieyè yemṓuu wēnné tepíítè nè yètāāti nè be wūṣ yó ncenti dè.

³⁴ Kè Defii kṓbe sṓmbe, Medadii kṓbe kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè Sabunṓṓ tenkè miéke yèè tu: Yokindeammu nè Kaditaa

³⁵ nè Dimuna nè Naadadi.

³⁶ Dubenni kó ketenkè miéke kèè bo Suditēē diyè yìenì kèè bíékè ke weti Sedikoo, kè bèe bè duó nyehékè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè yèè tu: Besee ei dii bo tēdṓntè ke tú disòri kó dihei nè Yaasi ei,

³⁷ nè Kedemoti nè Mefaa.

³⁸ Kati kó ketenkè miéke kè bèe bè duó yehékè dieyè yènàà nè be wūṣ yó ncenti dè yèè tu: Damoti dii bo Kadaadi tempè nke tú disòri kó dihei nè Maanaimmu

³⁹ nè Esibonni nè Yasee.

⁴⁰ Bè tāū tété kéduó Medadi kṓbe yèè ekè wēnné yemou tepíítè nè yèdéè ndi.

⁴¹ Bè duó nyèè ekè Defiibe be kṓbe cuokè do bo yemou sipìsìnàà nè yèni ndi, nè be wūṣ yó ncenti dè.

⁴² Bá dii ei do mṓkemu iwūṣ yó ncenti dè.

⁴³ Kè ti Yiè nKuyie nduó nylsidayeribe kù do yè nkù yóó duó nkèè tenkè be yembè. Kè bèe kari kèmbò.

⁴⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbè òmpùnne kéndònnè kù do nàkémè be yembè kè bèe na be dootibè bémou kénkari bè dómè, bá òmṓú í mbè daati

⁴⁵ Ti Yiè nKuyie ndo nàké tinti Isidayeeribe kè tì dṓṓ timṓu bá timati í nsùṣ.

22

Kukó nSuditēē kó diyáà kṓbe wētenímè be tenkè

¹ Kè Sosuwee yú Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kṓbe dikéè,

² kè bè nàké ke dṓ: Di yiemmu Mṓyiisi ti Yiè nKuyie ntṓnti di nàké ti, ke yie n kpeṣi timṓu ke dṓṓ n yè mmù.

³ Di í yóu di kṓbe diyèè mari nè yìenni ke tūnne di Yiè nKuyie ndi nàké ti.

⁴ Di mmònni ti Yiè nKuyie nhòmpùmmu di kṓbe kéndònnè kù do bè nàkémè, kònnè di ekè ti Yiè nKuyie ndo nàké ku tṓnti Mṓyiisi kṓo di duó nyè Suditēē yáà.

5 Mpínnè ti Yiè Kuyie ntannò mesàà nnè ku kuó, ku tǎnti Mǎyiisi do di nàké ti. Ndónè ti Yiè nKuyie nkéntü nku kó kuce, ke yíe nku kpeti, ke kù taunè, ke pí nku tǎmmú nè di yèmmè memou nè di wèrimú mumou.

6 Kè Sosuwee bè pǎ Kuyie nkó mesàà nkéduó nkè bèe kũũ mbe cǐí.

7 Mǎyiisi do duómmu Manansee kǎbe dikéè be kó ketenkè Basáa miéke. Kè Sosuwee duó mManansee kǎbe dikéè sǎnni be tenké be tebíi cuokè, Suditéè de ìkè bíékè. Kè Sosuwee bè pǎ Kuyie nkó mesàà nkéduó nkè bè bo kò. Kòo bè nàké ke dò:

8 Di éimu di dootitǎbè kè dè sũ: Iwũ péu, nè mesoo nè timáti péfti nè mebierime nè timáti nè tiyáati. Túóténè de kékónnè nè di tebíi kè di toti.

Bè maámè diwũstǎnni Suditéè také

9 Kè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikéè íté kǎyóu Isidayeeriibe tǎbè Sidoo Kannaháa kǎwéte Kadaadi. Ti Yiè nKuyie ndo nàké ku tǎnti Mǎyiisi kòo bè duó nkèè tenké.

10 Bè tũke dii mǎnni Suditéè ke kpaá bo Kannaháa tempè nkémaá diwũstǎnni dieri mari Suditéè také.

11 Kè Isidayeeriibe tǎbèe keè bè tumè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikéè maá diwũstǎnni kukó nSuditéè be kó diyáa Kannaháa tempè mmieke.

12 Isidayeeriibe tǎbè ti kèè memme kǎtíi nSidoo ke bo bè dokénè.

13 Kè bèe tǎ mPinaasi ikuó niütü Edeasaa biré, Kadaadi Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikéè borè.

14 Kè Isidayeeriibe kó bekótibè tepíítèe ò cie, oniti òmáa òmáa bá kùu wuo mmieke. Bá wè ò do tú wèè baké wènwè o wuo.

15 Kè bèe kǎte Kadaadi Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikéè borè kè bè nàké ke dò:

16 Isidayeeriibe tǎnni dimou tu: Dè yíme kè di cààrè ti Yiè nKuyie ny-Isidayeeriibe tũ nkù ke yete ku kpeti yíe nke kù bütínnè ke maá dimáa diwũstǎnni.

17 Ti do cààrèmè ti Yiè nKuyie mPeeo kè Kuyie mpoté kù nìtibè, kè de kó mucóntimu kpaá bo nè yíenní, dè í sǎnnàa?

18 Dè dòmmè kè di bütínnè Kuyie nyíe nke yete ku kpeti? Ku miéke naa yóo peike Isidayeeriibe bémou ndi.

19 Kè di yèmmè dò ti Yiè nKuyie nyí pǎnsiri di kó ketenkè, kǎtǎnni ti kǎke miéke, ti Yiè nKuyie ntou borè kǎwáa nketenké. Di báa bütínnè ti Yiè nKuyie nké ti yaténè, kémaá diwũstǎnni teri kè nti èènnè.

20 Akáa Sedaa yaábire dǎò dii mǎnni meyei nke túóté ti Yiè nKuyie ndo yè mbe báa túóté dè. Di yému ke dò nku miéke do peike Isidayeeriibe bémou ndi, wèè do í ku omáa ò cààrèmè kpéí.

21 Kè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikéè tǎnnè Isidayeeriibe tǎnni bè ke dò:

22 Ti Yiè nKuyie nkùu baké demou, kù yému mùu te kè ti dǎò mié nkè Isidayeeriibe yóo ti yǎtété, kè ti kù bütínnèmu ke kù cààrè kù ti kuó yíe.

23 Kè ti yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti ke maá timáa diwũstǎnni ke bo nkòu iwũó ke tuó nke pǎa ntidiiti, ke kòu iwũó metaummè kpeyi, ti Yiè nKuyie nti poté.

24 Ti mè dǎò ke yé ti yǎékùmè di bí naa bo náké mǎmmè ti kpeyi diyie mari ke dò: Ómmè wǎnnímè bo díndi nè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tũ nkù di cuokè?

25 Ti Yiè nKuyie nhǎnnèmu Suditéè kòo tu kumǎnku, di í kǎké ti Yiè nKuyie nkó mutǎmmú mamú miéke. Dè bo na kǎnte kè ti bíi yóu ti Yiè nKuyie.

²⁶ Deè te kè ti maá diwūštònni, ti í di maá ke bo nfeu iwūš ti Yiè nKuyie nyoo ti nkù pāā ntidiiiti.

²⁷ Ti di maá kè di bo benke ti taumè mme nè díndi, ke dò ntínti nè dínni nè ti yaábíó ti mǎke kuce ke bo mbáá nti Yiè nKuyie, nke nkù feu iwūš ke tuò nku wūštònni ínkè, ke kù feu metaummè kpeyi. De mǎnni di bí báá na kénáké ti kpeyi ke dǎ í í mǎke kuce ke bo nkǎké ti Yiè nKuyie nkǎbe mieke.

²⁸ Ti yèmmè dò nkè bè naa ti béi nti borè yoo ti yaábí bo dè, ti dǎ: Nte ti cicèbè maá dii wūštònni ti Yiè nKuyie. Bè í di maá ke bo nkǎú iwūš Kuyie nke tuò nyoo bè nkù pāā ntidiiiti, bè di maá kè di bo benke ti taumè mme nè díndi.

²⁹ Ti í di maá ke bo yete ti Yiè nKuyie nke kù bùtínné yíe, ti í di maá ke bo nkǎú iwūš ke tuò nke kù pāā ntidiiiti, yoo ke kù feu iwūš. Ti í dǎ kénfeu iwūš kupikù tekù makù ke yóu ku wūštònni dii bo ku cǎtè.

³⁰ Kè ikuš niùti Pinasi nè Isidayeeribe kó bekótíbè nè bèè baké iwuo nkè bèè keè Dubenniibe nè Kadiibe nè Manansee kǎbe dikèè béi nti kè dèè bè narike.

³¹ Kè Edeasaa biré Pinasi ikuš niùti béi nke dǎ: Ti banté di mmǎnni ke dò nti Yiè nKuyie mbo ti cuokè ke yé di í kù cǎarèmmè ke kù mieke bo peike Isidayeeribe.

³² Kè Edeasaa biré Pinasi ikuš niùti nè Isidayeeribe kó bekótíbè kè bèè cau nDubenniibe nè Kadiibe kǎité Kadaadi kékó nKannahā Isidayeeribe borè kè bè nǎké.

³³ Kè Isidayeeribe keè bè nǎké ti késǎnte ti Yiè nKuyie nke ténke í mbáátí ke bo dokénè Dubenniibe nè Kadiibe.

³⁴ Kè Dubenniibe nè Kadiibe dǎ: Diwūštònni dii ndii benkú kedò nti Yiè nKuyie ntu Kuyie nké di yu ke dǎ Dibenkèri.

23

Sosuwee yaúkunnemè benitibè kǎnti mesomme

¹ Kè ti Yiè nKuyie nteennè Isidayeeribe kè bè deetènè be dootitǎbè kè dèè mǎnte mediè nkè Sosuwee kótè mediè,

² kǎyú Isidayeeribe kó bekótíbè nè bekpǎatibè nè bebeémbè nè bebaatibè, kè bè nǎké ke dǎ: N kótèmu mediè.

³ Di yǎmu ti Yiè nKuyie ndǎò dè ibotí imǎu, kù kra ndii kó dikpǎnni.

⁴ Di yǎmu n tǎumè tété n na bè kó ketenke nè m mu nyí na be kǎke, kèè tu Suditǎ diyiè yìèni kèè bíékè nè Meditedandee de ìkè bíékè, ke kè ndi totí di botí dǎmmè.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù yóó bè bèti kumǎmmǎnku, kè bèè coké kédété, kè dí tieke be tenkè, kéndǎnnè kù béimmè.

⁶ Ntǎinè kéndǎori Mǎyiisi di duó nyii kuš yèmmè imǎu, di bǎá ì dèténè.

⁷ Di bǎá kǎarènnè ibotí ì kraá di mieke, di bá nfeu be bǎkè, di bá nyè pǎrikunè, di bá nninku ye ìkè ke ye bǎá.

⁸ Dí ntaunè ti Yiè nKuyie, di kù taunèmmè nè yíenni.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù bèti ibotí dieyi ì kpeñni, bá òmǎu í na ke di bàao nè yíenni.

¹⁰ Di mieke oniti òmǎá do ǎ mbeti benitibè tekupíité nte (1000), ti Yiè nKuyie nkuù kra ndi kpéi, kéndǎnnè kù béimmè.

¹¹ Ndakènnè dímǎá kpéi nke ndó ti Yiè nKuyie.

¹² Kè di me nkù bùtínné ke taunè ibotí ì kraá di cuokè ke puoke be kó besapǎmbè, kè bè puoke di kǎbe, kè di taunè ditǎbè.

¹³ Di nyé ke dò nti Yiè nKuyie nyí yó nsǎké ke beti di dootitǎbè. Bè yó ndò ndi kpéi mmuditiimù mmu nè ntimáti dindiiinti, kéndò nyedá ke di puoti, ke dò nyipo ke kũu di nuǎ, kè dí kù képaà dihei sǎari ti Yiè nKuyie ndi duó ndi.

14 M m̀ǹǹǹi dii t̀ùd̀k̀e k̀e m̀ p̀e`ǹk̀e, d̀e`ǹe`ǹǹe d̀e`m̀o`u p̀e`ǹk̀u`m̀e. Di nyé ǹe di ỳe`m̀m̀e m̀e`m̀o`u k̀e d̀o ǹti Yiè ǹKuyie ndo ǹak̀e t̀i, t̀i`m̀a`ti í s̀ùs, t̀i`m̀o`u t̀i d̀ò`d̀m̀u.

15 K̀ù d̀ò`d̀ m̀e`è botí k̀u ǹa`a`ǹs`a`a`ti k̀u b̀e`i ǹti k̀u ỳo`o m̀e ǹd̀ò`d̀ k̀u di cau ǹti k̀p̀e`i k̀e dí beti k̀e dí kuò dihei s̀a`a`ri k̀u di duò ndi mieke.

16 K̀e ǹs`a` k̀e di yete ku k̀p̀e`ti, k̀e ǹi`ǹk̀u ỳe`b̀ò`k̀e i`i`k̀e k̀e ỳe fié iwũs, ti Yiè ǹKuyie m̀m̀ie`k̀e ỳo`o p̀e`i`k̀e`m̀u k̀e k̀u di kuò b̀a`m̀b̀a ǹd̀i`h̀e`i s̀a`a`ri k̀u di duò ndi mieke.

24

Isidayeeribe t̀a`a`t̀e`m̀e k̀e bo ntũ nti Yiè ǹKuyie

1 K̀e Sosuwee ỳu Isidayeeribe k̀o iwuò nyimou ǹe b̀e`k̀o`t̀i`b̀e ǹe b̀e`k̀p̀a`a`t̀i`b̀e ǹe b̀e`b̀e`e`m̀b̀e ǹe b̀e`b̀a`a`t̀i`b̀e, k̀e b̀e`e k̀o`te Sisemmu ti Yiè ǹKuyie ǹc̀f̀e`t̀e.

2 K̀o`o b̀e ǹak̀e k̀e d̀ò: Ti Yiè ǹKuyie nyIsidayeeribe tũ nku tu: Di yembè do bo kukò ndiekù Efadati yáa ndi k̀e feu ỳe`b̀ò`k̀e, k̀e k̀a`á ǹTeda`a Abarahammu ǹe N`a`a`o b̀e c̀i`c̀e k̀ó d̀i`m̀ò`ǹǹi.

3 K̀e k̀u`u d̀e`n`n`e`ǹi Abarahammu kukò nyáa k̀o dihei, k̀e`d̀u`o ǹk̀o`o c̀e ǹKannahã omou, k̀e k̀u`u ò duò nyIsaki k̀e d̀ò: O botí bo sũ.

4 K̀e k̀u`u duò nyIsaki Sakòbu ǹe Esayuu, k̀e`k̀a`n`n`e Esayuu Seii t̀a`ri, Sakòbu ǹe o bí k̀e b̀e`e k̀o`te Esibiti.

5 K̀e d̀e m̀b`o`ǹi k̀e k̀u`u t̀o`n`ǹi M̀o`y`i`i`si ǹe An`o`o, k̀e`d̀o`d̀ Esibiti k̀o`b̀e m̀e`y`e`i ǹk̀e`d̀e`n`n`e di k̀o`b̀e.

6 K̀e k̀u`u d̀e`n`n`e`ǹi di yembè Esibiti, k̀e b̀e`e t̀u`ò`k̀e d̀a`m̀e`è`ri, k̀e Esibiti k̀o`b̀e`e b̀e t̀u`n`n`e ǹe s̀i`n`a`a`s`e`f̀ ǹe si d̀e`è`b̀e, k̀e b̀e ǹi`n`t`e t̀i`p̀e`ǹti k̀o`o d̀a`m̀e`è`ri.

7 K̀e b̀e`e kuò nkéyú ti Yiè ǹKuyie nk̀e k̀u`u a`n`ǹe d̀i`b̀i`i`n`ǹi b̀e`m̀b̀e ǹe Esibiti k̀o`b̀e b̀e cuokè, k̀e`d̀u`o nk̀e Esibiti k̀o`b̀e`e p̀o`n`t̀e d̀a`m̀e`è`ri. Di yamu k̀u b̀e d̀ò`d̀m̀e. D̀e k̀ó d̀i`f̀a`n`k̀u`ò k̀e di yembè mbo dikpáa mieke k̀e`m̀o`n`t`e.

8 K̀e k̀u di k̀o`t`e`ǹe Am̀o`ri`i`b̀e tenkè k̀e b̀e di dokénè, k̀e k̀u`u duò nk̀e dí b̀e na, k̀e k̀u`u b̀e k̀u`o di nuò m̀m̀ie`k̀e, k̀e di tieke b̀e tenkè.

9 K̀e M̀o`a`b̀u k̀p̀a`a`ti Badaki Sipòo birèe í`t̀e k̀e bo di dokénè k̀e`ỳu Badammu Bèo birèe kòo bo di b̀o`n`t̀e kusinku.

10 K̀e ti Yiè ǹKuyie nyete k̀e`d̀u`o nk̀o`o di d̀ò`d̀ m̀e`s`a`à, k̀e k̀u di d̀e`e`t̀e`ǹe Badaki.

11 K̀e di s̀e`n`t̀e`ǹi Suditèè k̀e`t̀u`ò`k̀e Sedikoo. K̀e Sedikoo k̀o`b̀e ǹe Am̀o`ri`i`b̀e ǹe Pedisiibe ǹe Kannahã k̀o`b̀e ǹe Itiibe ǹe Kidikasiibe ǹe Efiibe ǹe Sebusiibe, k̀e b̀e`e í`t̀e k̀e bo di dokénè, k̀e k̀u`u duò nk̀e dí b̀e na.

12 K̀u do ǹi`i` ǹy`e`c`a`n`k̀e`n`d̀e`è`s̀u`d̀ ǹy`e di i`i`k̀e, k̀e ỳe`e beti Am̀o`ri`i`b̀e k̀p̀a`a`t̀i`b̀e b̀e`d̀e. Di í b̀e k̀u`o ǹe di pie nyoo di se.

13 K̀e k̀u di duò ǹk`e`t`e`ǹk̀e di í k̀u`ú`ti k̀e k̀e f̀e`ù`t̀e, ỳe`h̀e`k̀e di í maá ỳe, d̀e`t`i`e ǹf̀i`n`ỳi ǹe odifíe di í fiúkú d̀e, k̀e di cáa nde b̀e.

14 Di m̀m̀ò`n`ǹi ndénè ti Yiè ǹKuyie k̀e`m̀p̀i nku t̀o`m̀m̀ú ǹe di ỳe`m̀m̀e m̀e`m̀o`u k̀e d̀e wenni, k̀e`ỳo`u di yembè do feu ỳe`è b̀ò`k̀e kukò nhEfadati yáa ǹe Esibiti mieke, k̀e`m̀p̀i ti Yiè ǹKuyie ntãmmú.

15 K̀e di m̀e nyí d̀ó k̀e`p̀i ti Yiè ǹKuyie ntãmmú, t̀a`a`t̀e`ǹe ỳi`e ndi d̀ó d̀e. K̀e di d̀ó di yembè do feu ỳe`è b̀ò`k̀e nyè kukò nhEfadati yáa yoo Am̀o`ri`i`b̀e di m̀e mbo b̀e`è cuokè b̀e k̀p̀e`y`e. M̀i ǹǹe ǹ c̀f̀e`t̀e ti bo ntũ ti Yiè ǹKuyie.

16 K̀e b̀e`ǹi`t̀i`b̀e d̀ò: T̀i`n`ti b́a`a` ỳo`u ti Yiè ǹKuyie nk̀e`f̀i`e`ỳe`b̀ò`k̀e.

17 K̀e ỳé ti Yiè ǹKuyie nkuu ti d̀e`n`n`e`ǹi`m̀e nk̀e`f̀i`e`ỳe`b̀ò`k̀e t̀i`n`ti ǹe ti yembè ti do p̀i nk̀e m̀u`d̀a`a`t̀m̀m̀ú, k̀e ti t̀o` kuce k̀e ti k̀a`n`k̀e k̀e d̀ò`d̀ t̀i`d̀i`e`ti k̀e ti p̀e`è`t̀e`ǹi íbotí.

18 Kuò b̀e`ti íbotí imou ti nuò m̀m̀ie`k̀e, k̀e b̀e`ti Am̀o`ri`i`b̀e ti m̀e mbo b̀e`è mieke. Ti yó ntũ nti Yiè ǹKuyie nku.

19 Kè Sosuwee dò: Di báá na kápí nti Yiè nKuyie ntõmmú, kù í m̀ake meyei, kù d́o kuú màá ndi te. Kè di kù b̀tinné ke d̀d̀ meyei nkù í yóó di yóu.

20 Kè di kù yóu ke fié yebakè kù yóó di d̀d̀ meyei mme ke di kuò, bá kù me ndi d̀d̀mè mesàà.

21 Kè b̀e náké Sosuwee ke d̀: Biti! Ti yó ntũ nti Yiè nKuyie nku.

22 Kè Sosuwee d̀: D̀í b́i nnè di mómmombè ke tú di yó ntũ nti Yiè nKuyie. Kè b̀e d̀: Èè, t̀i b́i!

23 Kè Sosuwee d̀: Dennènè yebakè di cuokè, kédúó ndi yèmmè ti Yiè nKuyie.

24 Kè b̀e d̀: Ti yó ntũ nti Yiè nKuyie nku ke yíé nkuú kpèti.

25 Kè Sosuwee taunnè benitibè ti Yiè nKuyie nde yiè Sisemmu, ké b̀e dúó nyikuó ké b̀e náké b̀e yó ndòrimè,

26 ké t̀i ẁari Kuyie nkuó pátiri mièke, ḱfíí nditári mutie diemù také, mùú còmmú dibòri sààri ti Yiè nKuyie nkperi.

27 Kòo b̀e náké ke d̀: Ditári dii, dii tu dibenkèri, ke yé di kèèmè ti Yiè nKuyie nti náké t̀i. Di yó ndi nyau ke dennini ke báá yeténè ti Yiè nKuyie.

28 De m̀nni kè Sosuwee dúó nkè b̀e kũ mbe ći.

Sosuwee k̀mè

29 De kó dif̀nkúò kè Nunni birè Sosuwee ti Yiè nKuyie ntõnti nyóó kù ke m̀ake yebie ntek̀tè nè t̀pítè (110).

30 Kè b̀e ò kũnné b̀e do ò dúó nkèè tenkè Efadaimmu t̀rè, Kaasi t̀ari bíkè.

31 Kè Isidayeribe ntũ nti Yiè nKuyie nSosuwee kpaá fòu dii m̀nni, kòo kù ké bekótibè t̀bè b̀è yà ti Yiè nKuyie nd̀d̀ m̀è sàà nyIsidayeribe ké b̀e nkpaá fòu ké b̀e kù t̀i.

32 Isidayeribe do t̀mu Sosefu kũó ké yè kũnné Sisemmu, Sakòbu do donté kèè tenkè nè Am̀ó bí medítibii ntek̀tè (100), ké b̀e dúó nde kó ketenkè Sosefu bí. Am̀ó weè keté Sisemmu.

33 Kè Edeasaa Am̀ó birèe kù ké b̀e ò kũnné o birè Pinasi t̀tè ìnkè. Bè do ò dúó nde kó ketenkè Efadaimmu t̀ari ìnkè nke.

Bebaatíbè Di mpátírì tò tii náàntì

De kó dipátírì ti náá mbebaatíbè tepítè nè bédébé nè onitipòkù omàà Kuyie ndo tánkí bè kè bè bo ndeeri Isidayeeribe nè be dootitabè. Bemou memme be kòò m̀ou í nna ké bè niité Sosuwee do bè nimè. De kó bebaatíbè kó mefiè mmieke kè Isidayeeribe nyetírì Kuyie nkpeti ke tũũ Kannahã tenkè kòbe kó yebokè, kè Kuyie nní bè poté, kè bèe ceete kéwētení Kuyie mborè, kè kùu bè cífè nkéwēte ké bè cònné be f̀t̀iri.

De kó dipátírì náàntì náá nke kónnì m̀èè botí, bá wèè baatíwè nè o kó meborime do d̀ommè.

Dipátírì náàntì dúò ke d̀ommè

1. Isidayeeribe tamè Kannahã kénto kētuokenè Sosuwee kó mukũ 1:1-2:10
2. Kuyie ndo ànnémè bebaatíbè kè bèe deetè Isidayeeribe 2:11-16:31
3. Dikankònni dii do tanni Isidayeeribe cuokè 17-21

Isidayeeribe kàrimè Kuyie ndo yè nkù yóó bè dúò ndii èi

¹ Sosuwee ku dii m̀onni kè Isidayeeribe beke ti Yiè nKuyie nke bo yà be mieke bèè yóó keté kékote kédokénè Kannahã kòbe.

² Kè ti Yiè nKuyie mbè tēnnè ke d̀ò: Sudaa botí kòbe bèè d̀ò nkéketé kékote. M̀ beè dúommù dihei.

³ Kè Sudaa botí kòbe náké Simmeṣṣ Sudaa kóo kóti yaabí ke d̀ò: Kòtenní kè tí wēnnè kédokénè Kannahã kòbe, kéfiète dihei bè ti dúò ndi. Kè ti deè ti m̀unke di neinè kè tí fiète di kperi.

Kè Simmeṣṣ botí kòbe ité kéwēnnénè Sudaa botí kòbe.

⁴ Kè bèe kòte ké bè do, kè ti Yiè nKuyie mbè teennè kè bèe na Kannahã kòbe nè Pedisiibe, kékuo benitibè tekoupiitè (1000) Beseki borè,

⁵ kè bèe yà de kó dihei kóo kpààti Adoni-Beseki kóò dokénè kéná Kannahã kòbe nè Pedisiibe.

⁶ Kòo coké kè bèe ò bèti, kóò nintè kèpí nkékéké o nómbidakè o nou kpeye nè o naàcèi kpeye.

⁷ Kè Adoni-Besekii béi nke d̀ò: Bekpàatibè sipisiyiekè ti do kéké bèè kó yenómbidakè be nou kpeye nè be naàcèi kpeye, kè bè níi nkou icabiri n yo nkè ìi duò. Kuyie nde nni nyietí yíe.

Kè bèe ò kònnè Sedisadammu, ò de nku.

⁸ Kè Sudaa botí kòbe do Sedisadammu mudòó kécò benitibè yese kékuo, kécóu ndihei.

⁹ De kó difonkúò kékote kédó Kannahã kòbe bèè bo Nekefu nè bèè bo yetarè ìnkè nè bèè bo kubiriku kó yehékè.

¹⁰ Bè be ndèè kédó Ebunoo kòbe bè do yu dii èi nè dimònni ke tú Kidiya-Adiba, kékuo Sesaii nè Aimanni nè Tadimaii be naàmuntì kòbe.

¹¹ Kè bèe deè bembè, kécóó nkédo Debii kòbe, bè do yu dè nè dimònni ke tú Kidiya-Sefee.

¹² Kè Kadebuu béi nke d̀ò: Kè wèè dokénè Kidiya-Sefee kòbe ke bè na ke fiète be èi m̀ bo ò dúò n kóo sapàà nhAkisaa, kòo puoke.

¹³ Kè Kadebuu nantè Kenasi bire Otinniyeedi bè dokénè ké bè na, kéfiète dihei, kè Kadebuu ò dúò nho kóo sapàà nkòo puoke.

14 De kóo nitipòkù tùàkoo diì m̀ǹnni Otinniyēdi borè, kòò nàkè ke d̀ò wèè m̀oo o cice Kadēbu kupaku. Kè bèe tuòke Kadēbu borè kòo cúténí o sāmmarímú kénínkóo o ìikè kòo ò beke ke d̀ò: A d̀ó ba?

15 Kòò d̀ò: N kuó m̀mesémmè kè m̀ p̄a ketenkè menie mbo kè, ke yé menie nyí bomè Nēkefu kó ketenkè a n duó nkè.

Kè Kadēbuu ò duó nketenkè kèè mòke inéce idaatíyí nè icũmpuyi.

16 De m̀ǹnni kè M̀ȳiisi c̀k̀k̀ù kó iyaábí Keniibe iténí Sedikoo eì, bè tu di depuonne eì, ke neínè Sudaa botí k̀be kè bèe k̀te Sudaa tenkè, kubiriku k̀be Adadi bakù c̀nku diyìè yìèní kèè bíékè, kénwēnè Amadesiibe ke bo.

17 Sudaa nè o k̀be kè bèe ité k̀wēnnèné o kóo kóti Simmēōō, nè o k̀be kè bèe kp̄annè Kannahāā k̀be bèè bo Sefaa, kè bè na k̀kuo, k̀p̄ante be eì kédéíté, kè di yu ke d̀ò Didobonni.

18 De kó dif̀nkúò kè Sudaa naám̀nkù k̀be yí k̀fiete Kasaa eì, Asikanoo kp̄eri nè Ekuonoo kp̄eri, nè ye tenkè.

19 Kè ti Yìè nKuyie nní mbè bonè kè bèe bè na, k̀fiete yetārè ìnkè kó yehékè, bè me nyí nna k̀fiete kubiriku kp̄eye, bembè do m̀ake sinaasēí timátí kp̄esi nsi.

20 Bè do tũnnè ti Yìè nKuyie ndo nàkè ti nti M̀ȳiisi, k̀éduó nKadēbu Ebuonoo temp̄è nkòo beti Anakiibe kó iwuó nyitáati ìi do d̀è bo, k̀kari.

21 Bensamee k̀be í nna k̀beti Sebusiibe bèè do bo Sedisadēmmu kè bè wē nke bo nè yìènní.

22 Kè Sosefu bí Efadaimmu nè Manansee yaábí nk̄ori ke bo do Betēdi, kè ti Yìè nKuyie nní mbè bonè.

23 Kè bèe t̄o m̀benitibè kè bè bo paatè dihèi. De m̀ǹnni bè do di yu ke tú Duusi nwe.

24 Kè bèe tuòkoo k̀ns̄́ n̄honitì m̀ou yènní kè bèe ò nàkè ke d̀ò: Tí benke ti bo ȳimè k̀eta dihèi, kè tí da yóu.

25 Kè de kóo nitìi bè benke. M̀m̀me Efadaimmu nè Manansee be yaábí k̀omè de kó dihèi k̀be, k̀yóu de kóo nitìi nè o k̀be.

26 Kòo k̀te Etiibe tenkè k̀emaá dihèi, kè di yu ke d̀ò Duusi, kè di kp̄á t̄o de kó diyètiri nè yìènní.

27 Manansee k̀be í nna k̀beti Beti-Seanni k̀be, nè Tanaki k̀be, nè Doo k̀be, nè Ibedeammu k̀be, nè Mekidoo k̀be, nè de kó yehékè. Kè Kannahāā k̀be nk̄p̄á bo de kó kutemp̄è mmieke.

28 Bá nè Isidayēeribe kp̄enke diì m̀ǹnni bè í nna kè bè bèti, ke né bè p̄ínè muheik̀nt̄ómmú.

29 Efadaimmu botí k̀be í nna k̀beti Kannahāā k̀be bèè do bo Kesee. Kè bè nwē nke bo.

30 Sabunoo k̀be í nna k̀beti Kannahāā k̀be, bèè do bo Ketinoo nè Naaodi kè bè nwē nke bo, kè bèe bè p̄ínè muheik̀nt̄ómmú.

31 Asee botí k̀be í nna k̀beti Akoo nè Sidonni, nè Adabu, nè Akisibu nè Ediba nè Afeki, nè Deobu de k̀be.

32 M̀m̀me kè Asee k̀be wēnnèné Kannahāā k̀be bèè do d̀è bo kè bè nwēnko. Bè í na m̀èè kp̄éi nke bè bèti.

33 Nefutadii k̀be í nna k̀beti Kannahāā k̀be bèè do bo Beti-Semesi nè Beti-Anati kè bè nwē nke bo kè bèe bè p̄ínè muheik̀nt̄ómmú.

34 Kè Am̄riibe beti Danni botí k̀be, kè bè d̀èe nyetārè kó itemp̄è, mbè í nyie nkè bè bo cúténí kubiriku.

35 M̀m̀me kè Am̄riibe nk̄p̄á bo Adi-Edesi nè Ayanoo nè Sadibimmu. Kè d̀è m̀boní kè Efadaimmu nè Manansee k̀be be tieke kè bè p̄ínè muheik̀nt̄ómmú.

³⁶ Amariibe tenkè m̀̀nkè do t̀̀oté Akadabimmu k̀̀nto k̀̀yènnè Seda k̀̀p̀̀èḃḃḃé k̀̀ndèèti ditenni bè tu di inaá nk̀̀o ditenni.

2

Kuyie nkpannèmè ku nitiḃè

¹ Kè ti Yiè nKuyie ntõnni ítení Kidikaadi k̀̀tuokeni Bokimmu k̀̀enáké Isidayeriibe ke d̀̀: Kuyie ntu, kuú di d̀̀nnení Esibiti, ke di t̀̀ni ke tannè dihei k̀̀ do béi nk̀̀parikè ke d̀̀ k̀̀ yóo duó ndi di yembè, k̀̀béi nke d̀̀ k̀̀ í yóo t̀̀te metaummè mèè bo díndi nè ku di cuokè.

² Di me mmúnke í d̀̀ nk̀̀m̀̀otènè de kó dihei k̀̀be metaummè, dí puo mbe boowũstòrè. Di me nyi nyie nku kpeti! Dè d̀̀omme kè di me ndòò?

³ Kù né di náammu di mm̀̀nni ke tú, k̀̀ ténke í yóo beti Kannahā k̀̀be, bè yóo naá ndidíntári ndi di k̀̀p̀̀i nkè be b̀̀kè naá ntimáti dindínti ke di bo, kè di fié be b̀̀kè.

⁴ Ti Yiè nKuyie ntõnni bè ǹ̀kè dii m̀̀nni de kó tináahti k̀̀deè, kè bèe tiite yedabùò mbemou k̀̀nkuò.

⁵ Kè bèe yú deborè ke d̀̀ Bokimmu (dèè tu didabònkanni), kè dè fié ti Yiè nKuyie nyiwũ.

Sosuwee kumè

⁶ Kè Sosuwee cau mbenitiḃè kè bèe cíté k̀̀kũũ mbá wè ketenkè bè ò duó nkè kè nkè te.

⁷ Sosuwee kpáá f̀̀ou dii m̀̀nni kè bè ntũ nti Yiè nKuyie. Kòo kú kè bè nkpaá ke k̀̀ tũ mbekótiḃè kpáá f̀̀ou dii m̀̀nni, bèè do yà tidieti ti Yiè nKuyie ndòò ti Isidayeriibe cuokè.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nkóo t̀̀nti Sosuwee Nunki bire nyóo kú ke m̀̀ke yebie ntekùtè nè tepítè (110),

⁹ k̀̀kú kè bèe ò k̀̀nné Timunati-Edesi, bè do totí kóo duó nkè tenkè Efadaimmu tempè nyetārè ìnkè, Kaasi tãri kubakú cãnkú bíkè.

¹⁰ Kè bekótiḃè bembè kó kutõnkú kú, kè kutõnkú pãnkú yènni, bè ténke í nyé ti Yiè nKuyie k̀̀yè ntidieti k̀̀ do d̀̀ò ti Isidayeriibe cuokè.

Isidayeriibe do yetèmè Kuyie

¹¹ De m̀̀nni kè Isidayeriibe doò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, k̀̀keté k̀̀nfèu yebokè bè tu yè Baadibe,

¹² k̀̀yete ti Yiè nKuyie mbe yembè do tũ nkù, k̀̀u bè d̀̀nnení Esibiti, k̀̀fié yebokè, benitiḃè bè bo kèè tenkè k̀̀be do feu yè, k̀̀nninku ye ìkè ke ìnko ti Yiè nKuyie mmieke.

¹³ Bè do k̀̀ yóumu k̀̀nfèu Baadibe nè Asitaditeebe.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mmieke bè peike kè k̀̀u deite ku nòutè be ìnkè, kè befèèbè nkòrini ke fekú be k̀̀p̀̀e kè be dootitòbèè bè na. Bá bè ní í nna ke bè baao.

¹⁵ Mudoò bè k̀̀rì mùu kó dimàà, kè ti Yiè nKuyie ndeite ku nòutè be ìnkè k̀̀ndõnnè k̀̀ ti mbè nàkèmè ke p̀̀rikè. Kè bèe ta meyeñcaarimè diemè mieke.

¹⁶ Memme kè ti Yiè nKuyie mbè duó mbebaatiḃè, kè bèe bè deetènè be dootitòbè, bèè f̀̀kú be k̀̀p̀̀e.

¹⁷ Isidayeriibe me nyi nyie mbebaatiḃè kpeti, k̀̀nsokè ke feu yebokè ke ninku ye ìkè, k̀̀bútinnè dende b̀̀mbà mbe yembè do tũ nkùu ce, bè ténke í nyie ti Yiè nKuyie nkuò be yembè do í yiemme.

18 Kè ti Yiè nKuyie mbè duónní diì mǎnni obaatíwè kù nhò bonè o fòmму mumǎu miéke, ke deerínè Isidayeeribe be dootitabè. Mesémmè do 55 í nyóu mè bo pímmè ti Yiè nKuyie mbe dootitabè bè fěũnko diì mǎnni kè bè kuò.

19 Kè de kóo baatíwè ku diì mǎnni bèe wēte kéta meyei mmudǎðrímù, kè dēe pēēté be yembè kperere do dòmmè, kénfeu yebòkè ke ninku ye ìkè ke ye báa. Bè í nyóu bè bo ndǎorimè meyei mbe yembè do dǎori mè.

Kuyie ndo yáákémè Isidayeeribe

20 De mǎnni kè ti Yiè nKuyie mmieke peike Isidayeeribe, kè kùu béi nke dǎ: Kubotí kuu ñkobe mè ncákemè metaummè n do yé mbe yembè n yé mēè kpréí, ke yete n kpeti.

21 Di mmǎnni n ténke í yóo yóu kè bèe beti kubotí bá kùmáa ibotí tei Sosuwee do kpaá ke í bèti ì kékú.

22 Nè de kó benitibè borime be cuokè ti Yiè nKuyie ndo dó kè bè yáákému kéya kè bè bo yete ku kpeti yoo bè bo ti yie mbe yembè do ti yiemme.

23 Deè do te kè ti Yiè nKuyie nyóu kè ibotí Sosuwee mu ndo í bèti ì kékú kè ì ríbo be cuokè. Kù í mbè bèti mecāā.

3

1 Nte ti Yiè nKuyie ndo yóu kè ì botí ríbo Isidayeeribe cuokè, kè kù bo bè yááké, bembè kutǎnkù pǎnkù kǎbe bèè do í kǎké mudoò bè ta diì mǎnni Kannahāá kédokè mù.

2 Kù do dó kutǎnkù pǎnkù kǎbe bèè mu nyí kǎte dikpǎnni bèe di bebíímu.

3 Fidisitēēbe kó yekpǎatíyǎ yenǔmmù kǎbe mbe kù do yóumè beè tu Kannahāā kǎbe bemǎu nè Sidoniibe nè Efiibe bèè bo Dimaa kó yetārè ñnkè kétúóté Baadi-Edimǎo tǎri kétuǎkenè Deboo-Amati.

4 Kù do dó kè bè yáákému, kéya ke nsá kè bè bo yie nkù do duó nkè Mǎyisii duó nyii kuó be yembè.

5 Mǎmme kè Isidayeeribe mbonè Kannahāā kǎbe nè Etiibe nè Amoriibe nè Pedisiibe nè Ifiibe nè Sebusiibe.

6 Kè Isidayeeribe túókè be kó besapǎmbè képuoke, kè bè duó mbe kó besapǎmbè kè bèe puoke, kè bèe fié iwūš be bókè.

KUYIE MBE DUÓNÍME BEBAATÍBE

Otinnyeedi

7 Kè Isidayeeribe dǎo ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè kù yóu, kénfeu iwūš yebókè ke báa nsibǎotenkaanii bè tu si Baadi nè Asedaa.

8 Kè ti Yiè nKuyie mmieke bè peike kè kùu bè yóu, kè Mesopotamii kóo kpǎati Kusāā-Disataimmu bè na kè mbè baké yebie nyèni.

9 Kè bèe kuónnè ti Yiè nKuyie kè kùu bè duónní Kadebu nantè Kenasi bire Otinnyeedi kòo bo bè deēté.

10 Kè Kuyie nYáá nní nhò bonè, kòo mbaké Isidayeeribe, kékote kédokénè Kusāā-Disataimmu, kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo ò na.

11 Kè be ei ríbo meomǎpmè miéke ke dǎ nyebie nsipísínàà. Kè Kenasi bire Otinnyeedii kú.

Eudi

12 Kè Isidayeeribe wēte kédǎo ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè kùu duó nkè Mǎabu kóo kpǎati Ekunǎo bo bè dokénè.

13 Kóo wǎnnénè Amóniibe kou nè Amadesii kou kè bèe do Isidayeeribe mudoò kè bè na, kéfiète Sedikoo.

14 Kòo mbè baké ke dò yebie ntepiítè nè yèni.

15 De kó difōnkúò kè bèe kuónnè ti Yiè nKuyie nkè kùu bè duónnì Keda bire Eudi kòò bo bè deeté. Bensamee botí kou do nwe kòò tu dicānkuri.

Kè Isidayeeriβe ò duò ndāmpóò díítí kòò bo kote ke ì duò mMoabu kóo kpààti Ekuṇṇṇ.

16 Kè Eudii duò nkè bèe ò má disie menatimè mèdémè kp̄eri, kè di okùmè mmānnè métiri kó dikéè, kòò di yi o kp̄enténkp̄enkù youku, ke dáátí o yààti.

17 Memme ò k̄otemè k̄eduò nyidiítí okpààti Ekuṇṇṇ. Ekuṇṇṇ do tú oniticééwè nwe.

18 Wè ò duò ndii mōnni dāmpóò díítí k̄edeè, k̄ew̄ete k̄écie mbèè do tōni de kó idiítí.

19 Bè tūòke dii mōnni Kidikaadi, sitenkaan̄i yetārè kp̄esi borè, kòò bè yóu deborè k̄ew̄eten̄i okpààti borè kóò naké ke dō: Okpààti m m̄ake t̄imat̄i n̄ti tidé kp̄eti ke bo da naké.

Kòo kpààti duò nkòo tōmbèe yè kè bè nkpaá beḍé

20 ke kari m̄uyáá nkó kudieku kùu do tú omāá k̄oku. Kè Eudi béinnè okpààti ke dō: N tōn̄i t̄i náaṇ̄ti ti Yiè nKuyie nkuu ti nni nduōnn̄i a kp̄éí.

Kòo kpààti ìt̄ení o k̄ari.

21 Kè Eudii p̄i ndisiè nè tecānkutè k̄ekpate k̄ékũũ o p̄ounie.

22 Kè dii taroo dim̄ou nè di boo kè mekùò ndi dàt̄innè, kè Euu yóu kè di nkpaá okpààti p̄outi mieke.

23 Ò yī memme k̄edeè k̄eyè difōnkúò k̄ekp̄etinnè k̄epáá nk̄edeite tekp̄etintè k̄éíté.

24 Kòo kpààti tōmbèe tuaken̄i k̄eyà dibòr̄i kp̄etímè ke páké, kè be yèmmè ndo nhokpààti bo nyénkúmu de mieke.

25 Kè bè ncómmú k̄ébaa okpààti bo kp̄etémè bá ò í kp̄etír̄i, kè d̄eè bè di, kè bèe túóté tekp̄etintè k̄ekp̄eté k̄énsó nhò ku ke duò ke cāānko.

26 Bè do cómmú dii mōnni ke baa okpààti bo kp̄etémè, kè Eudi cokùmu ke p̄ēēté yetārè kó sitenkaan̄i ke ta Seidaa temp̄e.

27-28 Ò tūòkoo dii mōnni deborè k̄eheè ditāt̄eheu Efadaimmu temp̄e nyetārè ìnkè kè Isidayeeriβe tíí nkòo bè naké ke dō: Ti Yiè nKuyie ndi duómmu di dootit̄obè M̄oabiibe, n t̄ūnn̄enè!

Ò yī memme k̄eniitè kè bèe ò t̄ūnne kè bèe do M̄oabiibe kukó nSudit̄ēē tepure, kè be p̄i mbem̄ou bá òm̄ou í s̄ent̄e.

29 De yiè kè bèe kuò M̄oabiibe yedakp̄erè nè yekōmbò yembè tekoupiriítè (10000) be kóò m̄ou í kpaá bá òmāá wèè f̄òu.

30 De mōnni kè M̄oabiibe b̄óúté Isidayeeriβe kè dihei r̄ibo meom̄p̄umè mieke ke dō nyebie nsip̄is̄ini.

Sānkaa

31 De kó difōnkúò kè Anati bire Sānkaa c̄outé Eudi, k̄ekuò Fidisit̄ēēbe sik̄ousikuò (600) nè tek̄aūtè bè 55 k̄ũũ t̄e ināàke ìl̄ duò ke m̄únke deeté Isidayeeriβe.

4

Deboraa nè Baaraki be kó tināaṇ̄ti

1 Eudi ku dii mōnni kè Isidayeeriβe w̄ete k̄ed̄oò ti Yiè nKuyie nyí d̄ó d̄e.

2 Kè kùu bè duò nKannahā kóo kpààti Yamee Asoo ei kou. Wèè baké Yabinni āp̄r̄ombè kóo yet̄iri tu Sisēdaa kòò bo Adoseti-Koimmu.

3 Okpààti Yabinni do mọke sinaasēi timátí kpesi sikousiwei (900) ndi, kénfēunko Isidayeeriibe ke dā yebie nsipísidé kè bēe kuonnè ti Yiè nKuyie.

4 De mōnni dè do s̄s̄ nDeboraa Dapidoti pokù wèè nàá nKuyie mpānāaanti kè weè baké Isidayeeriibe.

5 Ò do bo mupuommu mamù yuu ndi Damaa nè Beteedi de saku, Efadaimmu t̄ari ìnkè. Isidayeeriibe do de nkòròo kòò bekù bē kpeti. Kè dē mboni kè bēe yú dē kó mupuommu ke dā Debora puommu.

6 Kè Debora yú diyè mari Kedesi ei kou Abinnommu bire Baaraki, Nefutadii boti kou, kòò nàkè ke dā: Ti yiè nKuyie nylsidayeeriibe tū nkù da nàá kè tū a p̄immù behāp̄ombè Nefutadii nè Sabunoo boti mieke kè bē r̄mbo tekoupiitè (1000) kaa bē kōtenè Taboo t̄ari.

7 Kù tu kuù yóó duó nkè Sisedaa wèè baké Yamee āp̄ombè kòo íténi nè o naasēi nè o āp̄ombè kè bē di do mudoo kè kùu duó nkè dí bē na.

8 Kè Baarakii tēnné Debora ke dā: Kaa bo n neinè ñ kote, kaa me mbá n neinè n yí kori.

9 Kè Debora dā: M bo da neinè, a me nténke í yóó péte disanni mari de kó mudoo mieke, ke yé nè onitipòkù borè nde ti Yiè nKuyie nyóó duómme kè di na Sisedaa.

Memme kè Debora neinè Baaraki kè bēe kote Kedesi.

10 Kòo tíí nNefutadii nè Sabunoo boti kobe kè benitibè tekoupiitè (1000) ò neinè kè Debora múnke ò neinè.

11 Ke s̄s̄ nnoniti m̄u bo Kedesi borè Keniibe boti kou kòo yètiri tu Ebee. Ò do yātenemu Keniibe tobè Obabu M̄oyiisi còkù yaabi, kékote kécónné o touku kéntókénè Sadanimmu t̄ari.

12 Memme kè Sisedaa keè Abinnommu bire Baaraki bomè Taboo t̄ari,

13 k̄etíí nho naasēi sikousiwei (900) nè o nitibè Adoseti-Koimmu borè, kè bēe nei kékote Kisōō kó mborè.

14 De mōnni kè Debora nàkè Baaraki ke dā: Báátí kékote! Ti Yiè nKuyie nyóó da duómmu yíe nSisedaa, ti Yiè nKuyie nkuu da ni ku mómmanku.

Kè Baarakii neinè o nitibè tekoupiitè (10000) kè bēe cútè Taboo t̄ari,

15 k̄édo be dootitobè kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bēe na Sisedaa nè o kobe nè be naasēi, kè bēe bútinne kécoké, kè Sisedaa cúténi o naasāntè kécoké o naac̄i.

16 Kè Baaraki mbeti o dootitobè nè be naasēi k̄etuakenè Adoseti Koimmu, kè bēe kuō Sisedaa kobe bem̄u, bá òm̄u í nsú.

17 Kè Sisedaa ñcooti ke kori Keniibe kou m̄u, bē tu wè Ebee, o pokù Yaeri c̄itè, ke yé Ebeedi c̄itè nè okpààti Yamee Asoo ei kou bē do naatim̄mu.

18 Kè Yaerii yenni kóò co k̄ebéi nke dā: Ohāp̄onkoti tanni die! Tanni ke bá nyīkù.

Kòò taroo o tou mieke kòo ò dátinné kuyààkù.

19 Kòò nàkè onitipòkù ke dā: M p̄a menie nkè n yā.

Kòo pootē menaamiè nkó kud̄ukù kòò duó nkòo yā, kòo w̄ete kòò dátinné kuyààkù.

20 Kòò nàkè onitipòkù ke dā: Nkari dibòri, kòò m̄u kōtení ke da beke ke tū: Òm̄u kōtení dienaà? A dā: Ǿ.

21 Sisedaa me ncēm̄me ke òu kòo yè nkéduó kòo nuō ncēēke. Kòo nitipòkùu túótè dim̄atòòri nè ditou kò febaafe, k̄ebánné k̄étóonko o borè kè f̄e baaké o yuu kédannenko ketenkè kòo ku.

22 Kè Baaraki ntūnni Sisedaa k̄etuakení, kè Yaerii yenni kóò nàkè ke dā: Kōtení kè n dá benke oniti a wanti wè.

Kòo taroo ditou mieke ke sís nhò baaké Sisedaa yuu febaafe ke dannenè ketenke kòò duó ke ku.

²³ De yiè ndi Kuyie nduómme kè Isidayeeribe auté Yamee Kannahā kóo kpààti.

²⁴ Kè Isidayeeribe beti weti weti Kannahā kóo kpààti Yamee kóò fènné kóò ninte kéku.

5

Deboraa nè Baaraki bè dèntèmè feyènfè

¹ De yiè Deboraà nè Abinnammu bire Baaraki kè bèe dentè fe nyènfè:

² Isidayeeribe bá wè wákému mudoò kpéí,

bè duómme bemáá páíí mudoò kpéí!

Sāntenè ti Yiè nKuyie!

³ Díndi bekpààtibè, díndi bèè baké,

kénténè mesàà!

N yóó dentèmu késāntè ti Yiè nKuyie.

N yóó déúkùnne ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù nku.

⁴ Ti Yiè nKuyie nha yèní dìi mōnni Edōmmu,

ke cúténí Seii tāri,

de mōnni ndi ketenke aámè,

kè yewetèe cóúnni menie,

kè fetaafè diefèe cúténí tiwetì.

⁵ Kè yetārèe sāntè,

Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù

kuù do bè benke kumáà Sinaii, kù tūòkenímè.

⁶ Anati bire Sānkaa do bo dìi mōnni,

nè Yayèri kó dimōnni,

kè becièmbè ténke í nkeri diheì kó ice,

bè do kónnìmu.

⁷ Okpààti ténke do í bo diheì,

wèè baké Isidayeeribe ò ténke do í bo,

kénkémmùnè mí nDeboraa m bo buotémè,

kénaá nyIsidayeeribe yō.

⁸ Isidayeeribe do ò nkè bè fié iwūō yebokè,

mudoò muù pànkee íté.

De mōnni kè Isidayeeribe bo sikoupišínàà (4000)

a báá yà dikpānni yoo disiè be cuokè.

⁹ N yèmmè naatinè bèè baké bè mbe Isidayeeribe tīrè,

nè bèè duó mbemáá mudoò kpéí.

Sāntenè ti Yiè nKuyie!

¹⁰ Díndi bèè dèke sāmmarímúbè péibè,

díndi bèè kàri tiyàti ìnkè,

nè díndi bèè kéri ice mieke pietèné ku!

¹¹ Bèè do mmènie nke niinko be wūō,

bè sántímu ti Yiè nKuyie,

kù do dōò mèè sàà nyIsidayeeribe kè bè tieke diheì.

¹² Deboraà, ente, ente!

Íté, íté! Dentè fekparìyènfè.

Abinnɔammu birɛ Baaraki íté kété a daati kékònnè.

¹³ Bèè kraá kè bèè túnne bekperibè

kè ti Yiè nKuyie nkɔbɛɛ tí m borè nè dikòmbùò ke bo kɔte mudoò.

¹⁴ Kè Efadaimmu kó bekperibè bo kubiriku,

a kó difɔnkúò Bensamɛɛ weè da tũnko ke wènnè o kɔbɛ.

Makiidi botí kɔbɛ beè tu bekpààtibè

kè Sabunɔɔ kɔbɛ tɔ fekpààtipàtifè.

¹⁵ Kè Isakaa kpààtibè neinè Deborah,

kè besɔmbɛɛ neinè Baaraki,

ke bè túnne kè bè kɔte kubiriku.

Dubenni botí kɔbɛ biɛ í nyà bè bo tãáté ti.

¹⁶ Dè dòmmɛ kè di kraá di naacɛnhòò ke kémúú iwũò kuòmmè?

Dubenni botí kɔbɛ do í yà be bo tãáté ti.

¹⁷ Kadaadi tempɛ nkɔbɛ bèè bo kukó nSuditɛɛ diyie yìèní kèè bíékè bembɛ í nampɛ.

Danni kɔbɛ í cùténí be bàtòòbè Ìnkè.

Aseɛ kɔbɛ í íté bàtòò commu dè,

bè de mbo.

¹⁸ Sabunɔɔ kɔbɛ nè Nefutadii kɔbɛ beè yie nke cĩnne be bo ke kɔte mudoò.

¹⁹ Kannahã kó bekpààtibè domu Tannaki èi kɔbɛ mudoò, bè me nyí na kéheí dɛmarè yoo bèè pété idíítí.

²⁰ Kè siwãã be wènnénè kɛmbo tiwɛtí miɛke ke kpannènní Sisedaa.

²¹ Kukó nkísòò kó menékperímè meè pònténè ti dootitòbè ke bè kàúté.

Tí kéténnè ke bá nyíèkù.

²² Menìme sisɛí potémè yetàrè ketenkè,

kè si kpèètè kè dammú.

²³ Ti Yiè nKuyie ntònni béimmu ke tú:

Mɛdosi èi bo yà!

Bèè bo be kó diheí miɛke bè bo yà!

Ke yé bè í wènnémmè yekòmbò yembè dikpànni.

Bè í tee nti Yiè nKuyie.

²⁴ Benitipòbè miɛke mesàà nní mbonè Keniibe botí kou Ebeeri pokù Yaɛɛri.

Benitipòbè bèè bo titouti miɛke,

be miɛke mesàà nní mbonè de kóo nitipòkù.

²⁵ Sisedaa we mmɔɔ meníe,

nkòò ò pã menaamiè nfekpààtibòòfè miɛke,

kòò ànné menaamiè mboomɛ koò duó.

²⁶ De kó difɔnkúò te nnòùtè febaafe,

tɛtɛtɛ dimàatòòri,

kébaaké Sisedaa tempáákù ke dùùtè o yuu.

²⁷ Kòò doroo ke duó ke cãanko ketenkè,

ò de ndo kékú.

²⁸ Kòo yò nsíékéní tebòtè,

kuyàákù fiè nke nkuò nke tú:

Ba nkpréí nte kòo sãntè ɔotíní?

Dè dòmmè kè bɛ sǎí í konní mecǎā?

²⁹ Kòo pobè bèè cii kè bɛ nnáá nho yǎ ke tú:

³⁰ Bè bo mbè pǎntemu ke eí ke totí tinenti,
bè bo ntotí besapàmbè òmòu mòu yoo bèdébè débè.

Bè bo nduó nSisedaa tiyààti tii tò nke kpè,
diyaàbòri dii kpè nke kònté mèdémè
bè yóó di nduó nwèè na.

³¹ Sisedaa ku mèè botí,

Ti Yiè nKuyie nha yóu kàa dootitǎbèe me nkú,
nè bè di naati kè bɛ mmieti
kè dònnè diyie ò nyetini ke dòmmè.

Merime kè dihei mbó meompùmè mieke ke dò yebie nsipisina.

6

Mandiyāabe fēūmmè Isidayeeribe

¹ Kè Isidayeeribe yié kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, kè kùu duó nkè Mandiyāabe mbè fēūnko ke dò yebie nyèyiekè.

² Kè bè mbè fēūnko mediè nkè bè cokù ke dekù yetàrè ke taà titādènti nè itafuo mmièke.

³ Kè bè kùutí ke dèè Mandiyāabe nè Amadesiibe nè diyie yèni kèè bíékè kòbe bèe kotení kè bè do.

⁴ Bè do ǎǎ báté be tenké kécake be paa nde kétuakèné Kasaa kèpimmú be wūš:
Inàake nè ipe nè sǎmmarímúbè bá bè báá bè sùò mmùmamù.

⁵ Bè do ǎǎ íténi nè be wūš nyi kèntònè be touti kó tiyààti kénsū ke dò nfecefe ò ndòmmè bá bè bá ndò nkéna kékáa nkédeè, kè bè báté dii eí bèe di pònte.

⁶ Kè Mandiyāabe dii nyIsidayeeribe mesémmè mediè nkè bèe kuónnè ti Yiè nKuyie.

⁷ Isidayeeribe kuónnè dii mǎnni ti Yiè nKuyie nke tú kùu bè deeténè Mandiyāabe.

⁸ Kè kùu tǎnni ku pǎnnaànti náaàntò mòu kòo bè béinnè ke dò: Ti Yiè nKuyie ndi tū nkú tu kuù di dènneni Esibiti di do tú dè tidaati.

⁹ Kè kuù di deeténè Esibiti kòbe nè bèè kó dimàà do di fēūnko, ke bè bèti ke di duó ndihei.

¹⁰ Ke di naké ke tú: Dí nyé ke báá fié Amodiibe di bo bèè cuokè be kó yebòkè.
Di me nyí yie nku kpeti.

Kuyie nyēmmè Sedešš deeté Isidayeeribe

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni kotení Ofadaa eí kénkari Abiesee botí kou mòu bè tu wè Soasi paku mutie mamù yuu, kè de yié nkóo dapàà nSedešš puoti o diiti kupèrikù makù fié, bè do ǎǎ ùti dè yetebe, késorinè Mandiyāabe.

¹² Kòò nyóó daatení kégà ti Yiè nKuyie ntǎnni kè dii ò béinnè ke dò: Ti Yiè nKuyie nda bommu fš nhokpàriteu!

¹³ Kè Sedešš di tēnnè ke dò: N yié! N da báammu, kè ti Yiè nKuyie nti bonè, ba nkpeí nte kè meháárimè mie nti tuòkùni, tidietí ti yembè do ti náá ntii kpéí nti kòte ke? Bè do ti náámmu ti Yiè nKuyie mbè dènnemè Esibiti. Ti Yiè nKuyie nti dootóomu, deè te kè Mandiyāabe ti na.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nwēete o bíékè kóò naké ke dò: Kòte nè muwērimú a mòke mù kédeeté Isidayeeribe Mandiyāabe nou mieke. Míi da tūš.

15 Kè Sedeṣṣ di tǎǎnè ke dò: N Yiè n da báammu, n kó kunaàmùnkù kuù tu ku sámpókù Manansee naàmùnti mièke, kè mǎ wǎte ke tú teyāātè, m bo yǐme kédèetè Isidayeribe.

16 Kè ti Yiè nKuyie nhò tǎǎnè ke dò: N yó nda bonèmu kàa poté Mandiyāābe kè dè ndo nha poté oniti òmàà.

17 Kè Sedeṣṣ dò: N Yiè nKuyie nkàa m bonèmu m benke kè m banté ke dò nfṣṣ n nàǎnnè.

18 Nkpáá die nkè n wǎtenèni dipǎnni n dó ke da pǎ di.

Kè ti Yiè nKuyie ndò: N yó nkpáámu kàa wǎtenèni.

19 Kè Sedeṣṣ kote ke pǐ ndibṣeri, kékua kébénne, kéwaá mmuyuo ncidóóbè sipisitáati, kédòò pǎè ò í nkṳrenè mutie mùu muuti, kétúótè imaa nkéǎnnè temómùyáátè mièke, kéǎnnè mekúmmè dibuu, kétéo kékotenè mutie yuu kédúú nKuyie ntǎnni.

20 Kè dii ò nàké ke dò: Kote kédáá nyimaa ndipèri dii nyǐnkè, kényṳre mekúmmè i ñnkè.

Kè Sedeṣṣ me ndòò.

21 Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni youte kupàati di do tṳ kù kékáákè imaa nnè pǎè, kè muháá nyenni dipèri kè dè cǳuté. Kè Sedeṣṣ móntóo ti Yiè nKuyie ntǎnni.

22 De mǎnni ndi Sedeṣṣ bantémè ke dò nti Yiè nKuyie ntǎnni ndi, kékúonko ke dò: Áú! Ti Yiè Kuyie mmeyei mbá n tuṳkení m mè nyàmè a tǎnni dò?

23 Kè ti Yiè nKuyie ndò: A bá nyǐkù! A kǳmbùṳti bá nduò, a í yóó kù.

24 Kè Sedeṣṣ maá diwṳstǎnni deborè ti Yiè nKuyie nké di yu ke dò: Ti Yiè nKuyie ndei iyǐkè. De kó diwṳstǎnni kpáá bomu Ofidaa Abiesee ei mièke.

Sedeṣṣ pǎntemè dibò Baadi wṳstǎnni

25 De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nnákè Sedeṣṣ ke dò: Túótè a cice kó dinaadaa dii mǎke yebie nyeyiekè, kǎpante a cice bò Baadi wṳstǎnni kékṳ kutewuó nkù cǳmú di také.

26 Kàa dèè á m maá n kperi de kó ditenni ñnkè, kétúótè kutewuó nha kṳ kù kó ideí kǳtinne, kè n kuṳ fenàǎfè kǳtuṳ.

27 Kè Sedeṣṣ waá mbetǳmbè tepítè bèè yóó ò teennè mutǳmmú ti Yiè nKuyie nyǐ nwèe pǐ mmù. Kè bèè mù pǐ nkeyènkè ke yé ò do démè o cǳtè kṳbe nè dihei kṳbe.

28 Kè dèè wenté kè dihei kṳbe yà Baadi wṳstǎnni pǎntemè kè kutewuó nkṳ, kè bèè maá diwṳstǎnni tǳri de ñnkè, ke kùo fenàǎfè ke tṳo ndi ñnkè.

29 Kè bèè mbékú békú betṳbè wèè dòò me kó kuboti.

Kè bèè bè nàké ke dò: Sedeṣṣ nwe.

30 Kè bèè nákè Soasi Sedeṣṣ cice ke dò: Ti duṳ nha kóo dapàà nkè tí ò kùo, ò pṳ mmèè kpéi mBaadi wṳstǎnni ke kṳ ò tewuó.

31 Kè Soasii bè tǎǎnè ke dò: Dii bo kpa mBaadi kpǎnnà? Dii bo peite o pèlà? Kè wèè kpa mBaadi kpǎnni dè báá ò wenté. Kè Baadi cǳnke tú Baadi nwe wèè yóó kpa nho kpǎnni, bè pǎntè wèè kó diwṳstǎnni.

32 De yiè ndi bè yumè Sedeṣṣ ke dò Yedubaadi (dèè tu Baadii peite). Bè do ò yu de kó diyètiri o cice do béi ntii náǎnti kpéi nke ke dò: Baadii kpa nho kpǎnni bè pǎntè wèè wṳstǎnni.

Sedeṣṣ bekemè Kuyie mmebenkùmè

33 Kè Mandiyāābe nè Amadesiibe nè diyie yèni kèè bíkè kṳbe kè bèè tí nkésenté Suditǎ kǳátè Sisedeedi biriku.

34 Kè ti Yiè nKuyie nYáá mpíe nSedeṣṣ kòo kǎnnè ditǎtèheú kényú Abiesee naàmùnkù kǎbe ké bè bo ò neinè,

35 kètṣ nkè bèe náké Manansee kǎbe ké bèe kotení, kòo tṣ mbetǎbè Asee nè Sabunṣo nè Nefutadii naàmùnti mièke, ké benitibèe yenni ké bè wènnèné.

36 Kè Sedeṣṣ náké ti Yiè nKuyie nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nkè fṣṣ béi nke tú a yóó deeté Isidayeeribe nè n nùtè,

37 n yóó yennè m peçiti nti kuyié, ké dè wenniní ké tii máá bùúté, ké kuyié waánni m banté ke dò nha mènke dǎ ké bè deeté nè mii kó tenṣùtè, kéndònnè a ti béimmè.

38 Kè dèe wenté ké Sedeṣṣ kǎte kénsṣ ndè me ndòò, kòo kouté tipeçiti kényúté menie mmèè màntè ké mèe yè képié ndibuu.

39 Kòo náké ti Yiè nKuyie nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nha mièke bá m peike, kuce mesṣmmè mme n yóó yíé ké da bekemè, n yóó wète ke yíé yennèmu tipeçiti, di mmònni n dǎ ketenkè kee bùúté ké ti nwaánni.

40 Kè ti Yiè nKuyie ndǎṣ Sedeṣṣ kù beke ti, ké dè nwenniní ké ketenkè bùúté ke fité ké tipeçiti máá waánni.

7

Sedeṣṣ kǎtemè mudoò nè benitibè sikṣusitǎāti

1 Kè dè nkpaá uu ké Sedeṣṣ, bè tu wè Yedubaadi, kòo báátiné o āpǎmbè beṣmou kébáté Adodi binte borè, ké Mandiyāābe me ntó báté kubakú cǎnku bíékè Mṣdee tǎri bíékè kubiriku mièke.

2 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeṣṣ ke dǎ: A nitibè sūnè m bo duṣmmè ké dí na Mandiyāābe, ké n duṣ nkè di bè na, Isidayeeribe bo na késǎnte beṣmáá ke dǎ beè bè na nè be kó muwērímú, kéçouté disǎnni dii na ntú n kperi.

3 Á náké a nitibè ke tú n yè nkè kufṣwaá mbo wè, kòo kṣmbùṣti duò, wèe kò nho çtèè.

Kè Sedeṣṣ ti béi nkè benitibè sikṣupíçidè nè sikṣusidé (22000) wète, ké bè nkpaá tekṣupíçitè (10000).

4 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeṣṣ ke dǎ a nitibè kpaá sūmu, tannè be kukó nkè m bè nda bate, ké da náké bèe yóó da neinè nè bèe yó nkpaá.

5 Kè Sedeṣṣ bè tannè kukó nkè ti Yiè nKuyie nhò náké ke dǎ: Bèè bo nkei menie nnè be nṣu ke yṣ nhá bè bate, kébate bèè bo nínkú késínnè kényṣnnè be nò.

6 Kè benitibè sikṣusitǎāti (300) beè nkeinè be nṣu ke yṣ, ké besṣmbee nínkú kényṣnnè be nò.

7 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sedeṣṣ ke dǎ: Bèè nínkú ke yṣnnè be nò bèe kũũ mbe çtí, sikṣu sitǎāti (300) bèè kèinè be nṣu ke yṣ, fṣ nnè be dii yóó kǎte mudoò ké n dí deeté kéduṣ nkè dí na Mandiyāābe.

8 Kè Sedeṣṣ duṣ nkè bèe çuṣ be diiti nè be tǎtèhe, kòo duṣ nkè bèe kũũ mbe çtí, kòo nkpaánè benitibè sikṣusitǎāti (300).

Kè Mandiyāābe me mbáté de fũṣ kubiriku ke kari.

Kuyie mbenke mè Sedeṣṣ ò yóó namè o dootitǎbè

9 De kó keyènkè ké ti Yiè nKuyie nnáké Sedeṣṣ ke dǎ: Íté kékǎte kédo Mandiyāābe m bè nda duṣmmu.

10 Kǎa me nyí dàátí ke bo kǎte ké bè do, á neinè a kóo tṣnti Pudaá ké di kǎte.

11 Kǎa keè bè náá nti de bíékè, de mṣnni kémṣote dikṣmbùṣ, ke né kǎte ké bè do.

Kè Sedeṣṣ neinè o kóo tṣnti ké bèe kǎte Mandiyāābe kari dii tǎkéní.

12 Kè Mandiyāābe nè Amadesiibe nè diyie yìenì kèè bíkè kòbe kè bè pitè kubiriku ke sū ke mǎnnè fəcofe bá yòyóbè í dò nkéna kékəa nkédeè, ke mənke sū ke dōnnè dāméeri nùù kó mubirimú.

13 Bè tūðkoo dii mōnni kénsǎ nhòmou nàa nho népo tidəuñti ke tú: N duó tidəuñti nti kè dè dò mpéè mōu birimúni ditəri ìnkè, ke bəte kutouku makú kè kú do ke kōrité kōnté.

14 Kòo népoò ò náké ke dò: Isidayeeribe kou Soasi bire Sedeǎ kó disie ndi, Kuyie nti ãnné o nou mieke nke tinti nè ti kó ditinni dimou.

15 Kè Sedeǎ kee tidəuñti nè ti bənkú mū, kéninkú késinnó ketenké, kéðəunnè ti Yiè nKuyie mmuṭómmú, kédeè kéwētení Isidayeeribe bəte dè, képiéké ke dò: Báátinè ti Yiè nKuyie ndi duómmu Mandiyāābe.

Kuyie nkparammè Sedeǎ kpéi

16 Dè kó dimōnni kòo toté benitibè sikəusitāāti (300) sinisi yetīrè yetāāti, képii mbá wè ditāteheù nè defitīrè nè de dúù,

17 kédeè ké bè náké ke dò: Dí nni nwúó nkè n tūðke be kari ke dōòmè, dí me ndə.

18 Mí nnè n kó ditinni kè ti eé dii mōnni yetātehe di múnke eé kéfité be kari, kémpīékú ke tú: Ti Yiè nKuyie nnè Sedeǎ beè na.

19 Sedeǎ nè o nitibè kè bè ntuðkoo Mandiyāābe kari kè keyènké dó kətóté ke cuokè, kè bè bo ke ceeri bèè baa be kari. Kè bəe eé yetātehe képonte be fitidó.

20 Kè yetīrè teyè yèdèè me ndə kəntə be fitiyi nè sinou cānkusi, ke tə yetātehe siyóu, ke piékú ke tú: Ti Yiè nKuyie nnè Sedeǎ beè na!

21 Bá wè kòo cómmú o kó meffé, kè bəe cētinne be kari, kè bè nkuò nde mieke ke cokú.

22 Kè benitibè sikəusitāāti (300) ncómmú ke eu yetātehe kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Mandiyāābe nkou betobè be kari dimou mieke. Kè dè nyóó dentənè bèè kpaá kè bəe coké kətuəke Beti-Ita kénwetí Sededəa ke yàa tuəkənè Abedi-Meodaa ei dii tókénè Tabaa.

23 Kè bəe yú Isidayeeribe səmbə Nefutadii naámunkú kòbe nè Asee kəku nè Mananse kəku kè bəe kətení kébeti Mandiyāābe.

24 Kè Sedeǎ tǎ nkè bəe náké Efadaimmu təri kòbe ke dò: Cúténèni mecāā nkéniitè kəbaa menie ntepure kətúóté Suditēē kətuəkənè Beti-Badaa.

Menime kè Efadaimmu kòbe bəmou kəte kəbaa kukó nSuditēē kətuəkənè Beti-Badaa,

25 képi mMandiyāābe kpàatibè bèdè Odebu nè Sebu kékuə Odebu təri také kékuə Sebu dinàà bè tú di Sebu nàa di také, kəsəoté kémbeti Mandiyāābe, kətonni Odebu nè Sebu be yo kəsénténèni Suditēē, ké yè duó nSedeǎ.

8

Efadaimmu kòbe yèmmè cààrèmmè

1 Dè mōnni kè Efadaimmu kòbe beke Sedeǎ ke dò: Dè yime kàa í ti yu kè ti bo da teennè mudoò, ke kəte amáà ke dokénè Mandiyāābe?

Kè bè nhò kpànnè mediè.

2 Kè Sedeǎ bè tēinné ke dò: N dōò dè báa na kətuəke di kperε. Díndi Efadaimmu kòbe di dōò dè pēētému ti dōò dè tinti Abiesεe naámunkú kòbe.

3 Kuyie nhānné díi nou mieke Mandiyāābe kpàatibè Odebu nè Sebu kè di bè pí, n né dōò ba ke dè pēēté memme.

Sedeǎ ti mbéi nkè Efadaimmu kòbe miekeε do.

Sedeǎ domé Suditēē diyie yìenì kèè bíkè kòbe

⁴ Sedeṣṣ nè o nìtibè sikousitàāti (300) kè bèe tuòke Suditēē, kòò sènté ke ś mbè òu, ke me mbaa nsáké ke beti be dootitòbè,

⁵ kétuòke Sukoti èi kè Sedeṣṣ náké de kó dihei kòbe ke dà: Pānè n nìtibè mudii bè òumu, m beti Mandiyāābe kpààtibè mbe, Seba nè Sadimuna.

⁶ Kè dihei kó bekótibèè ò tèñné ke dà: Ti di pā mudii ba nkpéí? A namu Seba nè Sadimuna ke dèèà?

⁷ Kè Sedeṣṣ bè tèñné ke dà: Ti Yiè nKuyie mbo n duò ndii mǎnni Seba nè Sadimuna m bo di puotínè dikpáà kó tipoti, kè dí yórí ipo.

⁸ Kè Sedeṣṣ íté deborè kékote Penniyēdi, kè bè mǎò ò baa do mǎò mèè botí Sukoti èi kòbe, kè bèè ò tèñné betòbè baa do ò tèñné ti.

⁹ Kè Sedeṣṣ bè náké ke dà: Kè n na n dootitòbè ke kǔntiní n yóò pǎntemu dihei kó ditou kperi dii.

¹⁰ Seba nè Sadimuna bè do bo Kaadikǎodi nwe, nè behāāpǎmbè tekoupirípítè nè sikoupirísinnǔmmù (15000), ke yé bè do kǔmè diyie yìèni kèè bíékè kó behāāpǎmbè tekoupiríkòutè nè sikoupirísidè (120000) kè bèè nsúó.

¹¹ Kè Sedeṣṣ túnne benaacǎmbe kerí fèè cièfè fèè yìèné Nǎba nè Yokoa diyie yìèni kèè bíékè, kèdo o dootitòbè ke ś mbe yèmmè dò mbè sǎri kòò mǎu í yóò bè yà.

¹² Mandiyāā kpààtibè bedé Seba nè Sadimuna kè bèè coké. Kè Sedeṣṣ be bèti kǎpí nkè bèè na behāāpǎmbè bǎmou kè bè auté.

¹³ Kè Sedeṣṣ nkǔntiní mudoò kényènní Edesi tenni,

¹⁴ kǎpí nSukoti kóo dapàà mmǎu kóò beke kòo ò wǎri bekpààtibè nè beheikènkótibè yètè kè bè mbo sipísiyiekè nè bèyiekè.

¹⁵ De kó difǎnkúò kè Sedeṣṣ kate kényà Sukoti èi kòbe kè bè beke ke dà: Di kpáà yé di sòò n sǎámmè ke tú n namu Seba nè Sadimuna ke dèè, ke tú n nìtibè òu kè di bè pā mudii? M me ndi tǎnima Seba nè Sadimuna.

¹⁶ Mǎmme ò tuòtémmè dikpáà kó tipoti nè ipo képuotínè Sukoti èi kó bekótibè,

¹⁷ kèdeè kǎpǎnte Penniyēdi èi kó ditou kperi, kékua de kó dihei kòbe.

¹⁸ De kó difǎnkúò kè Sedeṣṣ heké Seba nè Sadimuna ke dà: Di do kǔò bèè nìtibè Tabǎò bè do dòmmè? Kè bèè ò tèñné ke dà: Bè do da dònnèmu ke dò nyikpààtibí.

¹⁹ Kè Sedeṣṣ bè tèñné ke dà: N tebíí nsi ti yǎ òmáá, kèdeè kǎbèi nke dà: Ti Yiè nKuyie mbomu kè m pǎrikè nè ku yètiri ke tú kè di do mbè yóu kè bè nfòu n na bá ndi kǔò.

²⁰ Ò béi mǎmme kèdeè kǎpéi nho kóo po Yetēē ke dà: A pí mba? Kua bè!

Odapàà mme nyí ndááti ò do kpáà bǎmmu. Kè deè nte kòo yǎte.

²¹ Seba nè Sadimuna kè bèè náké Sedeṣṣ ke dà: Ti kua a mǎmmuǎ, bá wè nè o kó dikǎmbùò ndi.

Kè Sedeṣṣ íté kè bè kǔò kétúóté be yòyóbè do dúúkú tii sǎti.

Sedeṣṣ yetemè tikpàti

²² Kè Isidayēribe náké Sedeṣṣ ke dà: Fǎò yó nti baké, a kó difǎnkúò kàa biree sǎoté kè nti baké, kàa yaàbiree sǎoté kè nti baké. Fǎò ti deeténè Mandiyāābe.

²³ Kè Sedeṣṣ bè tèñné ke dà: N yí yó ndi baké, m bire me nyí yó ndi baké ti Yiè nKuyie nkuu yó ndi baké.

²⁴ De kó difǎnkúò kè bè náké ke dà: N yóò di mǎò dǎmarè nde, bá wè di mieke ò m pā mumámáá ntinenti di éini ti mieke.

Isimayēribe do mǎke desǎmámánnè nde. Be kó mǎborime do mme.

²⁵ Kè bèè yienko ke dà: Ti bo dè nda pā. Kè bèè pité kuyààkù ketenkè kéndèi bè èi ntii nenti mieke mumámáá mǔmáá mǔmáá, ke dǎunko ku ìnkè.

²⁶ Desəəmámánnè bè ò pāmmú dè, de kó kucéékù do bo cidóòbè sipísidè ndi, kè bèe yíe kóò pāmmú yetootòre nè tiyaàsààti tiwūōti, Mandiyāābe kpààtibè do daati ti nè tisāti yòyóbè do duuku ti.

²⁷ Kè Sedeṣṣ túóté de kó mesəə nkédəəndè tetenkaanìtè kè tè cònné Ofidaa o èi mièke, kè Isidayeeribe mbáá nde kó tetenkaanìtè kè tēe naá ndidīntāri Sedeṣṣ nè o cīētè kəbe kpéí.

²⁸ Mēmè Isidayeeribe namè Mandiyāābe, kè bè bo mbá bè ténke í nna ke ité, kè Isidayeeribe èi mbo meompùmè mièke ke dā yebie nsipísínàà, Sedeṣṣ fōmmu muməu mièke.

²⁹ De kó difōnkúò kè Soasi bire Yedubaadi kò nkémbo o cīētè.

³⁰ Sedeṣṣ do məke initidabí sipísiyiekè ndi ò peitémè, o pobè do í sénní.

³¹ Kòo pocēnni dii bo Sisemmu kè dii ò peitè denitidabire kòo dè yu ke dā: Abimedeki.

³² Soasi bire Sedeṣṣ do kótému mediè nkè meborime nhò naati kòò yàa kúnè, kè bèe ò kúnnè o cice Soasi fōti, Ofidaa Abiesee tempè mmièke.

Isidayeeribe wēte ke domè

³³ Sedeṣṣ ku dii mōnni kè Isidayeeribe wēte kéfíe yebəkè Baadibe kétúóté dibəò Baadi Bediti kédəò be kó kuyie.

³⁴ Isidayeeribe ténke í ndenniní ti Yiè nKuyie nkpeí kùù do bè deeténè be dootitəbè bèè bè fité.

³⁵ Bè ténke í ndake Yedubaadi Sedeṣṣ cīētè kpéí, ò do bè dāò mèè sàà ndo dō mbè ndakemu te kpéí.

9

Bè pīrmè Abimedeki tikpàti Sisemmu

¹ Kè Yedubaadi bire Abimedekii kote Sisemmu o mannikù kénáké o yō tābè kó kunaàmùnkù kuməu ke dā:

² Bekénè Sisemmu èi kó bekótìbè ke dā: Bè dō Yedubaadi bí sipísiyiekè bo mbè bakémàà, kè bè dō onitì òmàà bo mbè bakémè? Bè né báá yè n tumè be cīētè kou nwe!

³ Kè bèe kote kè ti nàké Sisemmu èi kó bekótìbè kè bèe tāātè Abimedeki ò tu mèè kpéí mbe kou.

⁴ Kè bèe deite Baadi-Bediti kó idiítí mièke medítìbii nsipísiyiekè kóò duó, nkòò túóté de kó idiítí kéyietí benititèbè nè becièmbè kè bèe ò neinè.

⁵ Kè bèe kote Ofidaa o cice Yedubaadi cīētè, kékúo o bí sipísiyiekè dimōnni dimàà mièke, kòo sàmpóu Yotammu weè maa na késəri kéyenté.

⁶ Sisemmu èi kó bekótìbè nè diheì kəbe nè Beti-Mídoò kəbe kè bèe tíi nkékote Sisemmu kó mutie borè ditāri còrmú dè, bè de mpī nhAbimedeki tikpàti.

Yotammu kó dináahhāntiri

⁷ Yotammu ti kèè dii mōnni kédeke Karisimmu tāri, kēpīéké nè o wērímú muməu ke dā: Sisemmu èi kəbe, n kénténè kè Kuyie ndí kénté!

⁸ Detie ndeè do yē ndè dō okpààti, kénáké odifè ke dā: Á nti baké.

⁹ Kè odifè dè tēíné ke dā: M bo yóu m bo mpéimè yebe kè bè diinè mekùò yebəkè nè benitèbè dè dómè, kékote kéntú m baké detiennaà?

¹⁰ Kè detie nnáké fikìè ke dā: Fṣ nní nti baké!

¹¹ Kè fikìè dè tēíné ke dā: M bo yóu m bo mpéimè yebe yèè wèèti kékote kéntú m baké detiennaà?

¹² Kè dèe səté kénáké fīnyī ke dā: Fṣ ntū nní nti baké.

13 Kè fínyǎ dè tǎǎnè ke dò: M bo yóu m bo mpeímè yebe menaà kpeye yebókè nè benitibè dè dómè, kékòte kéntú m baké detiennaà?

14 Kè detie nyóu kǎwǎnné kénáké tipoti ke dò: Fǎ nni nti baké!

15 Kè tipoti dè tǎǎnè ke dò: Kè di mènke dómu m bo ntúmè di kóo kpààti kotenèní kéndíéké n kó medéè. Kè di me nyete muháà mbo yènní m mieke ké di cǎu nkétaunnè detie ndierè ditǎri Dimaa kperè.

16 Kè Yotammu nsáké o náànti kǎbèí nke dò: Díndi tá? Di yèmmè í di bekùnè di pǎǎmmè Abimedeki tikpàtàà? Di dǎò dè Yedubaadi cǎtèè dè wennimaà? Ò di dǎò mèè sǎà ndi me nhò yietáà?

17 N cice do cǎnne o buu ndi kékpa ndi kpéí nke di deetè nè Mandiyāābe.

18 Kè di né ité yíe nke dokùnè o cǎtèè ke kúo o bí sipísiyiekè dimònni dimáà ke pǎi nho pocǎmbire Abimedeki tikpàti ò tu mèè kpéí ndi kou.

19 Kè di yèmmè í di bekùnè di dǎò dè Yedubaadi nè o cǎtèè de kpéí ndí yà Abimedeki kó mesàà nkòo yà di kǎme.

20 Kè mèè dǎke Abimedekii tuò nSisemmu eì kǎbe nè Beti-Mídoò kǎbe muháà nkè bè múnkèè ò tuò mmuháà.

21 De kó difǎnkúò kè Yotammuu coké kékòte kǎnsǎri Bedaa, ò do dé o tebite Abimedeki nwe.

Sisemmu kǎbe yetemè Abimedeki kpeti

22 Memme kè Abimedeki mbaké Isidayeeribe ke dò yebie nyètáàti.

23 De kó difǎnkúò kè Kuyie nduànni meyèmmè mèè bo nte kè Sisemmu eì kó bekótibè nè Abimedeki kè bèè sǎnte, memme kè bèè yete Abimedeki kpeti.

24 Yedubaadi bí sipísiyiekè Abimedeki do kúo ò kó kusǎnkú kuù ò tǎàkení wenwe nè Sisemmu eì kǎbe. Ke yé beè do ò teennèmè kòo bè kúo.

25 Memme kè Sisemmu eì kǎbeè sǎri kǎhoo mbenitibè ditǎri ònkè kè bè ndimmù bèè pǎnkú deborè ke fekú be kperè kè Abimedekii ti kèè.

26 Diyèè mari kè Ebeedi bire Kaadi tuàkení Sisemmu ke neínè o tebíí. Kè Sisemmu eì kǎbe bemou ò duó mbe yèmmè,

27 kénkúàti be paa, kǎtǎu fínyǎ kó yebe, bè dǎòrinè yè menaà, ke yè niú kédòò dibanni, kékòte be kó dibòò tou kényo nke yò nke sǎà nhAbimedeki.

28 De mǎnni kè Ebeedi bire Kaadi bè beke ke dò: Abimedeki tu we kè weè bo mbaké Sisemmu kè ti ò búò? Yedubaadi bire nè o āpǎnkóti Sebuudi beè dǎ nkémbús, Amoo eì kǎbe beè te Sisemmu, ti bo nhò búò ba nkpeí?

29 Kè Ebeeri bire Kaarii sǎoté ke dò: Kè Sisemmu eì kǎbe do bo yie nké n tǎnne n na mbò nhAbimedeki, n na nhò náké ke dò: Fǎ nnè a āpǎmbè báátínè kè ti kpa!

30 Sebuudi weè do tú de kó dihei kóo kùmandáà, kékèè Ebeedi bire Kaadi náà nti kè dèè ò yonke.

31 Kòò tǎ mbenitibè disòri kè bèè náké Abimedeki Ebeedi bire Kaadi tuàkenímè ke sukii benitibè kè bè bo ò bǎ.

32 Kòo yíe kòo nuù dǎ nè de kpéí nwèè ité keyènkè nè o kó benitibè kékòte dikpáà kǎnhoke.

33 Kè bèè pike yè dikúnweñni sèi kédó dihei, kè bè yènní ke bo ò dokénè wèè bè dǎò ò dómè.

34 Memme Abimedeki nè o kǎbe kè bèè ité keyènkè kǎtoté yetǎrè yènáà, kékòte kǎnhoke ke tǎkénè Sisemmu.

35 Ebeedi bire Kaadi yènní dii mǎnni nè o kǎbe, ke cómmóo dihei kó dibòri, Abimedeki nè o kǎbe kè bèè ootení.

³⁶ Kaadi yà diì m̀ǹnni dit̄̀nni kénáké Sebuudi ke d̀: Dihā̀p̀ònt̄̀nni mari diì cutinì dit̄̀rì k̀ Sebuudii ò t̄̀nné ke d̀: Dit̄̀rì f̀enk̀ù nku a wúóm̄m̀ ke tú benitibè.

³⁷ K̀ Kaadi nyetír̀oo ke tú, benitibè m̀be k̀ b̀ cutinì dit̄̀rì k̀ bet̀ob̀ k̀r̀nì Mub̀otie mbíék̀.

³⁸ K̀ Sebuudii ò t̄̀nné ke d̀: F̀óó baa do náá nke tú Abimedeki tu we k̀ wee bo nti bakáá? A do s̀enk̀r̀i ẁe wee t̀ùàk̀enì ǹ ò nìtibè. K̀ote k̀óò dokénè.

³⁹ M̀em̄m̀e k̀ Kaadi báátì k̀nìit̀é Sisemmu eì k̀obe k̀ b̀ bo dokénè Abimedeki.

⁴⁰ K̀ Abimedeki m̀be b̀t̄̀i k̀ b̀e coké k̀òò m̀b̀ k̀ò̀t̄̀i ke bíí k̀áá ndihèi k̀ó dibòrì.

⁴¹ M̀em̄m̀e k̀òò m̀bo Aduma k̀ Sebuudi b̀t̄̀i Kaadi ǹ ò k̀obe bá b̀ í nna k̀embo Sisemmu.

⁴² K̀ d̀e wenté k̀ Sisemmu eì k̀obe ỳ ke bo dokénè Abimedeki.

⁴³ K̀òò t̄̀i k̀è k̀ét̄̀oté ò nìtibè k̀ b̀ toté yet̄̀r̀e ỳt̄̀āāti k̀ b̀e k̀ote k̀énhoke, k̀ b̀ nyet̄̀inì dihèi k̀ b̀e b̀ poté.

⁴⁴ Abimedeki ǹ ò k̀obe k̀ b̀e cārike k̀ébaa dihèi k̀ó dibòrì k̀ yet̄̀r̀e t̄̀eỳ ỳd̀éè ỳè k̀paá, k̀ yenyè m̀e nt̀o puoti dikpáá k̀obe ke k̀ò.

⁴⁵ K̀ Abimedeki nt̄̀ũ k̀énkuuri dihèi k̀ di p̀ante páí k̀ékuo di nìtibè, k̀edè k̀ di yáá mukókúó.

⁴⁶ Mikidadi Sisemmu eì k̀obe t̄̀i k̀è diì m̀ǹnni k̀ékote k̀éta dibòò Edi-Bediti t̀ād̀enk̀ù.

⁴⁷ K̀ b̀e náke Abimedeki Mikidadi-Sisemmu eì k̀obe t̄̀im̄m̀e deborè.

⁴⁸ K̀òò t̀út̄̀oté ò p̄̀t̄̀t̄̀e k̀édeke Sadim̀o t̄̀r̀i, k̀ék̄ũ kudòú k̀ébuut̀é, k̀énáké ò nìtibè ke d̀: D̀òñè ǹ d̀òòm̀.

⁴⁹ Bá ẁe k̀òò k̄ũ kudòú k̀ébuut̀é k̀óò t̄̀im̄m̀e k̀ b̀e k̀ote k̀ í còú m̀b̀ bo k̀ù t̀ād̀enk̀ù k̀écòú ǹk̀ d̀e còút̄̀e b̀è bo d̀e mièke. B̀ bo nt̀ùd̀e tek̀up̄̀it̀é (1000), benitidaabè ǹ benitipòbè.

Abimedeki kumè

⁵⁰ D̀e k̀ó dif̀nk̀úò k̀ Abimedekii k̀ote k̀édo Tebesi eì k̀obe k̀ b̀ na k̀é di fièt̄̀e.

⁵¹ Ditou kperì mari diì do bo d̀e k̀ó dihèi cuoké, ke mummu k̀ b̀e di k̀pet̄̀inné k̀édeke kudànk̀ù, benitibè b̀em̄ou, b̀eh̀eik̀enk̀ót̄̀ibè ǹ benitidaabè ǹ benitipòbè.

⁵² K̀ Abimedekii k̀otoo ke bo b̀ pi, k̀ét̄̀ónko ditou k̀ó dibòrì borè ke bo di còu.

⁵³ Dende onitipòk̀ù m̀ò b̀ont̄̀nìm̀e dinàà k̀ébót̄̀e o yuu k̀ép̄̀onte.

⁵⁴ M̀em̄m̀e Abimedeki p̄̀im̄m̀e odapàà nwèè t̀o ò k̀p̀ar̄̀nenti ke d̀: K̀pate a siè k̀ n kuò b̀e yáà bo nnáá nke tú onitipòk̀ù weè n kuò.

K̀òò k̀óò t̄̀nt̄̀i ò k̄ũ disìe k̀òò k̀ù.

⁵⁵ Isidayeribe yà diì m̀ǹnni Abimedeki kumè bá ẁe k̀òò k̀ò nho c̄̀t̄̀è.

⁵⁶ M̀em̄m̀e Kuyie nyiet̄̀im̀e Abimedeki m̀eỳi nhò d̀òòm̀e ò cice ke k̀òò ò tebìí sip̄̀islyiek̀.

⁵⁷ Sisemmu eì k̀obe k̀ó kuyonku k̀p̄̀éi ndo te k̀ b̀e yà m̀eỳi nYedubaadi bire Yotammu do ỳ m̀m̀è ỳóò b̀e t̀ùàk̀enì, dem̄ou k̀ d̀e b̀e t̀ùàk̀enì.

10

Todaa

¹ Abimedeki ku diì m̀ǹnni k̀ Pua bire Todaa, Dodo yaàbire weè ò còut̀é k̀édeet̀é Isidayeribe. Todaa do tú Isakaa naàm̀nk̀ù kou nwe ke bo Samii Efadaimmu t̄̀r̀i Ìnk̀.

² K̀òò nni Isidayeribe ke d̀ yebie nsip̄̀isidè ǹ ỳt̄̀āāti k̀ékú k̀ b̀e ò k̀unnè Samii.

Yaii

³ De kó difǎnkúò kè Yaii Kadaadi eì kouu ò cǎuté kǎmbaké Isidayeeribe ke dà yebie nsipísídé nè yèdéé,

⁴ kǎmmǎke initidabí sipísitǎāti kè ì dèkù sǎmmarímúbè sipísitǎāti ke mǎke yehéké sipísitǎāti Kadaadi tenké miéke. Bè kpaá yu de kó yehéké nè yínní ke tú Yaii ekési nsi.

⁵ Kòo kú kè bèè ò kǎnné Kamǎnni.

Amǎniibe domè Isidayeeribe mudoò

⁶ Kè Isidayeeribe wǎte kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, kǎfíe yebǎkè Baadibe nè Asitaditeebe nè Sidii kǎbe kpeye nè Sidoniibe kpeye nè Mǎabiibe kpeye nè Amǎniibe kpeye nè Fidisitǎēbe kpeye, kǎyóu ti Yiè nKuyie mbá bè ténke í nkù tǎ.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mmieke bè peike, kè kùu bè ānné Fidisitǎēbe nè Amǎniibe nou miéke,

⁸ kǎtúóté de kó dimǎnni kǎtuǎkenè yebie ntepiíté nè yèni kè bè nfǎũnko Isidayeeribe, bèè kó dimǎà bo kukó nSuditǎē yáà, Amǎniibe tenké Kadaadi tempǎ nke bè diinko mesémmè.

⁹ Kè Amǎniibe sénténí Suditǎē ke bo dokénè Sudaa nè Bensamēe nè Efadaimmu be naǎmǎnti kǎbe. Kè Isidayeeribe yémǎmè cǎàrè mediè.

¹⁰ Kè bèè kuǎnnè ti Yiè nKuyie nke dà: Ti cǎàrǎmu mediè nti da yóumè fǎ nwèè ti te, ke feu yebǎkè Baadibe.

¹¹⁻¹² Kè ti Yiè nKuyie mbè tǎnné ke dà: Esibiti kǎbe nè Amǎdiibe nè Amǎniibe nè Fidisitǎēbe nè Sidoniibe nè Amadesiibe nè Maǎǎniibe bè do di fǎũnko kè di n kuǎnnè kè n yí di deetǎà?

¹³ Nè memme kè di n yóu ke feu yebǎkè, deè te kè n ténke í yóó di deeté.

¹⁴ Yebǎkè nye di tǎǎtémè, yúnè ye tǎnké kè yè di deeténè mesémmè.

¹⁵ Kè Isidayeeribe tǎnné ti Yiè nKuyie nke dà: Ti cǎàrǎmu, ti í dàò a dǎmè! A né ti deeté kuu.

¹⁶ Bè me nyí kǎpíe nyebǎkè, ti Yiè nKuyie nténke í nna ke bo yóu kè bè nsǎké ke bè fǎũnko.

¹⁷ Kè Amǎniibe tí nkébaté Kadaadi, kè Isidayeeribe tí nkébaté Misipaa.

¹⁸ De mǎnni Kadaadi eì kǎbe nè behéikènkótibè kè bè mbékú betǎbè ke tú: We nsàà bo kǎte kédokénè Amǎniibe? Kè wèè bè dokénè wèè yóó naá nKaadaadi kóo kpààti.

11**Sefutee naámmè Isidayeeribe kóo kpààti**

¹ Oniti mǎu wèè do bo Kadaadi kè bè ò yu ké tú Kadaadi, kóo duǎnnè onitipòkù mǎu wèè dauti dautinè benitidabè kè wèè ò peiténè denitidabire, kóo dè yu ke dà Sefutee, kóo ntú okpǎriteu mediè.

² Kè Kadaadi pokù múnke ò peiténè ibí kè ì kóténí kǎbeti Sefutee, kóo naké ke dà: A báá ti wǎnnénè kǎtieke ti cice kperè ti í wǎ nti yǎ.

³ Memme kè Sefutee íté kédéténè o tebií kǎkǎte kǎmbo Tobu tempǎ. Kè itookperí yembèè ò sǎnkóo kè bèè wǎnné kǎnkǎri dikpǎnni.

⁴ Kè dǎe yíe kǎmǎntoo sǎnpǎ kè Amǎniibe do Isidayeeribe mudoò.

⁵ Mudoò ité dii mǎnni kè Kadaadi eì kó bekótibè kǎte Tobu tempǎ nSefutee wammù,

6 kóò yà, kóò nàké ke dò: Kòtení kéniiṣé ti kó behāāpòmbè kè tí na kédokénè Amòniibe.

7 Kè Sefutee bè tēñné ke dò: Dè í tú dí do n yete ké m beti n cice cīṣṣàà? Dè yīme kè di ta mesémṣṣe miéke ke cokéní m bíékè?

8 Kè bèè ò tēñné ke dò: Ti kòtení a borè ke dó a kotoo kè tí wēnné kédokénè Amòniibe mbe kàa ntú ti kóo kpààti kémbaké Kadaadi omòu.

9 Kè Sefutee dò: Kè n di neinè mudoò kè ti Yiè nKuyie nyie nkè m bè na, mī yó ntú di kòo kpààti.

10 Kè Kadaadi kó bekótíbèè ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nti wúómmu, tī bēi nke tú ti bo dāò a bēi nti timòu.

11 Kè Sefutee neinè Kadaadi eì kó bekótíbè, kè bèè ò tūóté kòo mbaké behāāpòmbè, kè bèè kòte Mispaa kè Sefutee wēte kēbēi ti Yiè nKuyie nyiikè ò do nàké ti bekótíbè.

Sefutee nàké ti Amòniibe kpààti

12 Kè Sefutee tō nkè bèè nàké Amòniibe kpààti ke dò: Sefutee tu, ònti bo di cuokè fṣ nnè we kàa bàátí ke bo ò do mudoò?

13 Kè Amòniibe kpààti bè tēñné ke dò: Isidayeeribe yènní dii mōnni Esibiti, de mōnni ndi bè fiètemè n tenké, kétúóté Adinò biriku kétuòkenè kukó nSabòki kétuòkenè Suditēṣ biriku. Wè tí duṣ nti tenké meyoðmmè.

14 Kè Sefutee wēte kētṣ mbetòbè Amòniibe kpààti borè.

15 Kè bèè bo ò nàké ke tú: Isidayeeribe do í fiète Moabiibe nè Amòniibe tenké makè.

16 Bè yènní dii mōnni Esibiti kéta dikpàà ndi dibiri miéke, kétuòke dàmmèrì tipènti kou, kèpēṣṣé kékòte Kadeesi.

17 Bè do de mbo kētṣ nkè bèè nàké Edòmmu kóo kpààti kòò bo bè pā kuce kè bèè pēṣṣé ò eì miéke, kòo yete kè bèè pēṣṣé kémòò Mòabu kou kuce kóo múnkee yete, kè bèè yóu kémbo Kadeesi.

18 Bè de nyiṣe kékété dikpàà, kémpekénè Edòmmu nè Mòabu ekè, kétuòke Mòabu eì diyie yièni kèè bíékè, kēbáté kukó nhAdinò yáà bè í nta diheì. Adinò wèè do tú Mòabiibe tenké mànkú.

19 Bè de mbo kētṣ nkè bèè nàké Sionni Amòniibe kpààti Esibonni eì kou ke dò: Isidayeeribe tu a bè pā kuce kè bèè pēṣṣé a eì miéke, kékòte bè kòri kè.

20 Bá Sionni í nhò tá, kèyete kētíí nho āāpòmbè Yaasi eì kēbáátí kèdo Isidayeeribe mudoò.

21 Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkùu duṣ nkè bèè na Sionni nè ò nitibè, kēfiète ò tenké kemòu,

22 kétúóté Amòniibe tenké kemòu kékété Adinò kubiriku kétuòkenè kukó nYaabòku, kétúóté dibiri kó dikpàà kétuòkenè Suditēṣ.

23 Ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeribe tū nkù, kuù duṣ nkè ti fiète Amòniibe tenké kè fṣ nnè dó kè kè còutáà?

24 A kó dibòò Kemòosi da duómmu ketenké kàa kè te. Ti Yiè nKuyie nti duṣ nkè, ti kòke nke, kè ti dò nkè nkè te.

25 A yèmmè dò nha kpeñnìnèmu Sipòò bire Badaki Mòabu eì kóo kpààtáà? Ò í wammú nè Isidayeeribe dikpànni, ò í bè dokénè.

26 Nè Isidayeeribe bomè Esibonni eì nè di pèémmè nè Adowee eì nè di pèémmè nè Adimòò pèémmè kpeye de màke yebie nsikòusitáàti ndi (300), de yīme kè di í còuté de kó ketenké nè yiènní?

27 N yí da cààrè mùmamù, fṣṣ ò n wēñté ke n dóné dikpànni. Ti Yiè nKuyie nkùu bo ti púté yie ntínti Isidayeeribe nè díndi Amòniibe.

28 Kè Amõniibe kpààtì yete Sefutee nàké tì.

Sefutee dõunnèmè Kuyie ndinùù

29 Dè m̀nni kè ti Yiè nKuyie nYáá ncuténi Sefutee ìnkè, kòo ítè ḱe nKadaadi tempè nyimou, nè Manansee kpèyi kèpètè kékote Misipée késòoténè Amõniibe tenkè,

30 kédõunnè ti Yiè nKuyie ndinùù ke d̀: Ti Yiè nKuyie nkàa duó nkè n na Amõniibe,

31 m bo nkũntiní kè wèè niitè ḱeyènni oketiwè n c̀tètè ḱe n co, m bo wè nda pã, ke wè nda kuò ḱetuò.

32 Mèmmè Sefutee tamè Amõniibe tenkè ḱe b̀ do, kè ti Yiè nKuyie nduó nkòo b̀ na.

33 Kè kùu ò teennè kòo b̀ potè ḱefietè yehèkè sipísidè ḱetúótè Adowee, dihei dii t̀kénè Miditi ḱéntò ḱetuòkenè Abèdi-Kedamimmu ḱe b̀ autè mediè, kè Amõniibe b́útè Isidayeeribe.

34 Mudoò dèè dii m̀nni kè Sefutee nkũntiní o c̀tètè Misipaa, kòo kóo sapàà nweè yènni kóo co ke bie ndibàri ke auti. Ò do we mmàke omáà.

35 Sefutee ò yàni dii m̀nni kékètè o yàti ḱekuónko ke d̀: M bire a cààrè n yèmmè mmè ke n koute, n dõunnè ti Yiè nKuyie nku dinùù, n t́enke í yóó na ḱe di kpàte.

36 Kòo kóo sapàà nhò t́ènnè ke d̀: Kàa dõunnè ti Yiè nKuyie ndinùù n d̀ònnè a di nkù dõunnè ke yè mmù ke yé kuù da teennèmè kàa na a dootitòbè Amõniibe,

37 ḱeyíe kébèi nke d̀: A né m pã m̀fiè mbetããbè b̀dèbè kè n deke ditãri ìnkè nè n dúòbè kékòmmú n yóó kúmè ke í yíètè onitidòù.

38 Kè Sefutee ò pã kuce kòo deke ditãri nè o dúòbè, ke d̀ betããbè b̀dèbè, ke kuò nhò yóó kúmè ke í yíètè onitidòù.

39 Betããbè b̀dèbè dèè dii m̀nni kòo wètení o cice borè kòo ò d̀ònnè ò dõunnè dii nùù ti Yiè nKuyie. Mèmmè ò kumè ke mu nyí yíètè onitidòù. Kè dè naa nyIsidayeeribe kó ikuò.

40 Bá dii benni kè benitipòbè òò kote kékòmmú Kadaadi kou, Sefutee bire kpéi nke d̀ yewe yènaà.

12

Efadaimmu kòbe kpannèmè Sefutee

1 Diyiè mari kè Efadaimmu kòbee tí nkéni, késéntè kukó nkékote Safòò, kénáké Sefutee ke d̀: Dè dõmmè kàa kòte ke dokénè Amõniibe bá a í ti yu kè ti bo da teennè? Ti yóó cóummu a c̀tètè ḱe da wènnènnè.

2 Kè Sefutee b̀ t́ènnè ke d̀: Mí nnè n nitìbè ti do mòòtenè Amõniibe tináànti kè n di yúmu, di m̀ nyí nkòtení ke bo n deetè.

3 M bantè dii m̀nni di í kòrinimè ke bo n teennè, de m̀nni ndi nçinnèmè m buu ke kòte ke b̀ do, kè ti Yiè nKuyie mmè mbè ànnè n nou mièke. Dè yímè kè di báatí yíe nke bo n kpannè?

4 Mèmmè Sefutee tímmè Kadaadi kòbe bèmou kè b̀e do Efadaimmu kòbe mudoò ḱe b̀ na. Efadaimmu kòbe b̀è do nàkè b̀embè Kadaadi kòbe ke d̀: Di tú Efadaimmu kòbe mbè ke coké ke kòte ke bo Manansee kòbe cuokè.

5 Dè kó difònkúò kè Kadaadi kòbee dintè Efadaimmu kòbe ḱembaa kukó nSuditè tepure kè wèè cootini ke d̀ késéntè b̀e ò beke ke d̀: A tú Efadaimmu kou nweà?

Kòò yí: Àà.

⁶ Bè dɔ̀ wèe béi nke dɔ̀: Sibodεε. Kòdò yí: Cibodεε. Ke í na ke béi nde kó ditannùu weti weti bèε ò pī nkéféúuté kukó nSuditεε borè. Kè bèε kuo Efadaimmu kòbe sikoupiṣinàà nè sikoupiṣidé (42000) de m̀ǹnni.

⁷ Kè Sefutee Kadaadi botí kou mbaké Isidayεeribe ke dɔ̀ yεbie nyèkùd, kékú kè bèε ò kũnné o εi Kadaadi bè ò peité d̀i.

Bè nakémè Ibusāā nè Enoo nè Abunoo be kpéi

⁸ Sefutee kó difɔ̀nkúò kè Ibusāā Betideεmmu kou weè ò cɔuté, kémbaké Isidayεeribe,

⁹ képeité initidabí sipísitāāti, initipobí sipísitāāti, kédúo nho sapàmbè ibotí tɛi kè ò puoke, kòo túóté ibotí tɛi kó besapàmbè képuó nho bí, kémbaké Isidayεeribe ke dɔ̀ yεbie nyèyieké,

¹⁰ kékú kè bèε ò kũnné Betideεmmu.

¹¹ Ibusāā kó difɔ̀nkúò kè Edonni Sabunoo botí kou baaté Isidayεeribe kè mbè baké ke dɔ̀ yεbie ntepiítè,

¹² kékú kè bèε ò kũnné Ayanoo Sabunoo tempè mmieke.

¹³ O kó difɔ̀nkúò kè Idεedi bire Abudonni Pidatɔ̀ εi kou ò cɔuté kémbaké Isidayεeribe,

¹⁴ képeité initidabí sipísinàà o yaabí sipísitāāti kè bè ndekú sāmmarímúbè sipisiyieké kòo mbaké Isidayεeribe ke dɔ̀ yεbie nyèni,

¹⁵ kékú kè bèε ò kũnné Pidatɔ̀ Efadaimmu tempè mmieke Amadesiibe t̄ari.

13

Bè peitémè Sānsōō

¹ De m̀ǹnni kè Isidayεeribe tó dɔ̀dɔ̀ ti Yiè nKuyie nyí dɔ̀ dè, nè de kpéi nkè kùu bè ānné Fidisitεεbe nou mieke yεbie nsipísinàà.

² Ke ś n̄honit̄i m̄əu bo Sodaa εi mieke, Danni naàm̀nk̀u, kòo yèt̄iri tu Mandoa. Bá o pokú í m̄əke debire.

³ Diyie marì kè ti Yiè nKuyie nt̄ōnni koteni de kóo nitipòk̀u borè kòdò naké ke dɔ̀: N ȳəmu ke d̀o nha tú t̄eh̄ũnt̄e ke í m̄əke debire. Nè memme a yóo púómmu képeité denitidabire,

⁴ k̄ét̄úóté yie nnè yewe yèè kpaaní a bá nȳō ndif̄é̄è nè menàà ns̄əmm̄e m̄èè muò, a bá nyo ntidiit̄i ikuó yete t̄i.

⁵ A yóo púómmu képeité denitidabire, kuponk̀u báa kááké de yuu, a yó ndè peini kè dè p̄anke tú ti Yiè nKuyie nk̄p̄ere nde, weè yóo keté ò bo deetémè Isidayεeribe Fidisitεεbe nou mieke.

⁶ Kòo nitipòk̀u ta kénáké o d̄əu ke dɔ̀: Ti Yiè nKuyie nkóo nit̄i m̄əu weè k̄ōtení m borè ke donné ti Yiè nKuyie nt̄ōnni kè nh ò yà kè n k̄ōmb̀ùt̄i d̀ò n yí na koò beké ò yènni dè ò m̄e nyí n naké o yèt̄iri.

⁷ Ò n naké ke tú m bo púo nképeité denitidabire, ke tú k̄ét̄úóté yie nnè yewe yèè kpaaní mbá nȳō ndif̄é̄è nè menàà mm̄èè muò, m m̄e mbá nyo nyikuó yete t̄i diit̄i. Ke tú n yóo peité dèè bire n yó ndè peini kè dè p̄anke tú ti Yiè nKuyie nk̄p̄ere nde, kè k̀u ndè te de f̄ōmmu mum̄əu.

⁸ De m̀ǹnni kè Mandoa bántè ti Yiè nKuyie nke dɔ̀: N Yiè nKuyie nyóo kòo nit̄i a t̄ōnni wèe w̄ētení ke ti naké ti d̀ò nkéd̄ə̀m̄è debire ti yóo peité dè kpéi.

⁹ Mem̄e kè ti Yiè nKuyie nd̄ə̀ Mandoa k̀u m̄əu t̄i, kè k̀u kó dit̄ōnni w̄ētení onitipòk̀u borè kéns̄́ nhò bo kupaku bá o d̄əu í dè bo.

¹⁰ Kòo coké mecāā nkénáké o d̄əu ke dɔ̀: Onit̄i wèè sòdò k̄ōtení m borè ò w̄ētenímu.

11 Kè Mandoa pǎnkεε neinè o pòkù kè bèε kote de kóo niti borè kòo ò beke ke dǎ: Fǎǎ sòò béinnè we nnitipòkàà? Kòò dǎ: Εε, mí nwe.

12 Kè Mandoa dǎ: A béi nti bo dǎò dii mǎnni ti dò nkédǎò òmmε de kó debire kpréí? Ti bo tǔnne ònyi kuó?

13 Kè ti Yiè nKuyie nkó ditǎnni dǎ: N yē nhonitipòkùu yóu dèè kó dimàà wèe dè yóu.

14 Ò bá nyo ndēmarè bè dǎònnè dè mutie bè tu mù fínyǐ mu be, ò me mbá nyò mmu kó menaà mbè tu mè difǎǎ yoo menaà mmèè kó dimàà muò. Ò bá nyo ntidiiti ikuó yete ti, ò ntù n kuó mesàà.

15 Kè Mandoa náké ti Yiè nKuyie nkó ditǎnni ke dǎ: Nkpaá kè n da dǎò kupòòkù ke da kuó dibòbii.

16 Kè ti Yiè nKuyie nkó ditǎnni ò náké ke dǎ: Bá kè n kpaá kàa n dǎò kupòòkù n yí yóó di, kàa dǎ a bo na ké dè pǎ ti Yiè nKuyie nkétuò.

Mandoa í mbanté ke dǎ ti Yiè nKuyie ntǎnni ndi,

17 kóò beke ke dǎ: A yetìri tu ba? Kè dēε yie nkè ti na ke da sǎnte a béi nti bo dǎò dii mǎnni.

18 Kòò dǎ: Dè dòmmε kàa bèkù n yetìri? Di tu diyetidièri ndi.

19 Kè Mandoa ò kùò dibòbii nè dipǎnni teri, ké dè tǎni kédǎá nkupèrikù ìnkè, ké dè pǎ ti Yiè nKuyie nkùù dǎòri tidietì, ké dè tùò, wenwe nè o pòkù kè bè ncómmú ke wúó,

20 nkè fehāādeēnfē dèkù kefìnkè, kè bèε yà ti Yiè nKuyie ntǎnni itémè ke deèti kefìnkè fehāādeēnfē mieke, kénínkù késìnnòò ketenkè.

21 Kè Mandoa banté ti Yiè nKuyie ntǎnni ndimè, di me nténke í nwēteni be borè.

22 Kè Mandoa náké o pokù ke dǎ: Ti me nyàmè ti Yiè nKuyie nti yóó kúmu, dè í mǎke kprèè.

23 Kòò pokùu ò tǎnnè ke dǎ: Kè ti Yiè nKuyie ndo ndó ke ti kuó kù na bá ncouté ti pǎnni, kù me nna bá nti benke ti me nyà dè, kù me nna bá nti nàké kù me nti náké ti.

24 Memmε kè Mandoa pokùu peité debire ké dè yu ke dǎ: Sǎnsǎ. Kòò kóté kè ti Yiè nKuyie nkó mesàà nní nhò bonè.

25 Kòò mbo Danni kǎbe kó dikari Sodaa nè Esitǎodi de cuokè. Ti Yiè nKuyie nYaá de ncúténí o ìnkè, kòò keté o tǎmmú.

14

Sǎnsǎ dómè kétúóté Fidisitǎεbe kóo sapàà

1 Diiyè mari kè Sǎnsǎ kote Timuna kéyà Fidisitǎεbe kóo sapàà mmòu,

2 kékonni kénáké o cice nè o yǎ ke dǎ: N yà Fidisitǎεbe cie nke osapàà mmòu koò dǎ. Kǎtenè kóò yà, n dǎ kóò puokemu.

3 Kòò yembèe ò tǎnnè ke dǎ: A í pèté osapàà nti naàmùnkù yoo ti botí mieke ke bo kote Fidisitǎεbe itayéi yembè cie nke kéwaá nhonitipòkàà?

Kè Sǎnsǎ dǎ: N we mpénsiri, kǎtenè kóò yà kè ìh ò túóté.

4 O yembè do í yé ke dǎ ti Yiè nKuyie nkuù ò ànnè de kó meyèmmè ke bo na kénintennè Fidisitǎεbe. De mǎnni Fidisitǎεbe beè do baké Isidayεeribe.

5 Kè Sǎnsǎ nkari Timuna ke neinè o cice nè o yǎ kémbèrinè fínyǐ kó depaa mmarè, kè diciriciri iténí kénhùnti koò weti.

6 Kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténí o ìnkè kòò di nèté nèté debòbire tǎmè, ò me nyí nnáké o cice nè o yǎ,

⁷ kékote kémaáanè Fidisitēēbe kóo sapàà nkòò pènsiri mediè.

⁸ Kè dèe yíe sám̄pó kòo nwētini Timuna ke bo túóté o pòkù, kénkéri kédauté ke bo yà ò sòò kùò dii ciriciri, kéns̄s̄ nyice taà de kó kuciriciriciríkù kè ticièti à mèkùò.

⁹ Kòo dei ticièti kénkéri kécáante ke bíí pā o cice nè o yō kè bèe cááké, ò me nyí mbè náké ò òmimè de kó ticièti kuciriciriciríkù mieke nke.

Sānsōō dḽò wèè pètèmpè Fidisitēēbe

¹⁰ Mèmmè kè Sānsōō cicee tuàke Sānsōō pocènni cīētè, kè Sānsōō ānné dibanni ke bo túóté o pocènni, kéndòm̄nè bedapàmbè bemòu do màkemè de kó memantimè.

¹¹ Kè Fidisitēēbe tāātè bedapàmbè sipisitāāti kè bè bo ò cíe ndibanni.

¹² Kè Sānsōō bè náké ke dḽò: N yóó di dḽò pètèmpè nwe, dibanni kó yewe yèyiekè yie mmieke, kè di n náké ò tu mù, n di duó nsiyaàbòo sipisitāāti nè dibanni kó yeyaàbòrè sipisitāāti.

¹³ Kè di me nyīēke dii yó n duó nsiyaàbòo sipisitāāti nè dibanni kó yeyabòrè sipisitāāti. Kè bè dḽò: Pètirè! Ti da kèmmúmu.

¹⁴ Kè Sānsōō dḽò: Wèè cáà nho mieke nke bè cáà ndè yènnimè. Kè denatirè yènni dekperè mieke.

Kè yewe yàa tuàkenè yètāāti bá bè mu nyí pètè de kóo pètèmpè tu mù.

¹⁵ Diyèè naanni yiè kè bèe náké Sānsōō pokù ke dḽò: Yetoo kàa dḽò ti náké pètèmpè tu mù. Kàa me nyete ti da còu nf̄s̄ nnè a cīētè. Di ti yu ke bo feke ti kperè ndeà?

¹⁶ Kè Sānsōō pokù nkḽnti kòò s̄ñkè kòò náké ke dḽò: A í n dḽò bá sám̄pórè, a n nímmu, dè dòm̄me kàa dḽò pètèmpè m boti kàbe bá a í n náké ò tu mù! Kè Sānsōō dḽò: N ketè ke í ò náké n cice nè n yō ke bo ò náké f̄s̄ nweà?

¹⁷ Kè Sānsōō pokù baa nkuò ndibanni kó yewe yèyiekè mieke, diyèè s̄nni yiè kè Sānsōō ò náké pètèmpè tu mù, kè yē ò do ò òunè. Kòo nitipòkù pànkèe kote kénáké o kàbe pètèmpè tu mù.

¹⁸ Diyèè yiènni yiè kè diyèè nkpaá ke mu nyí ta kè bè tūàkeni, kénáké Sānsōō ke dḽò: Ba nténke naati ke pēētè mecekùò? Ba nténke kpeñni ke pēētè diciriciri? Kè Sānsōō dḽò: Kè di do í dùònè n naaseri, di na bá mbanté de kóo pètèmpè tu mù.

¹⁹ De mḽnni kè ti Yiè nKuyie nYáá ncúténi Sānsōō ñnkè, kòo kote Asikanḽo kékua benitibè sipisitāāti, kétúóté be yaàbòrè kédúo mbèè banté pètèmpè tu mù, kè bèe dḽò tibanyāāti. De kó difōnkúò kè Sānsōō íté nè kemieke kékò nho cice borè.

²⁰ Kè bèe túóté o pokù kédúo nhodapàà nwèè do ni dibanni kó ikuá.

15

Sānsōō kpānnè Fidisitēēbe

¹ Kè dèe yíeo sám̄pó mudidèlè mḽnni kè Sānsōō kote ke bo yà o pokù, ke tḽnè dibḽseri ke bo bè pā, ke dḽò ò bo ta o pokù dieku nkòo còkù yete.

² Ke dḽò: N yèmmè do dḽò nha ténke í ò dḽomu, koò túóté ke duó nhodapàà nwèè sòò ni dibanni kó ikuá. O nantè me nhò wenninèmu, te ntúóté.

³ Kè Sānsōō dḽò: Di mḽnni kè n dḽò Fidisitēēbe meyei nhòm̄m̄ ténke bá nsei.

⁴ Mèmmè ò òtémè kékote kēpī nyiánkè sikḽusitāāti (300), ke ní wēnné òdèi kó iyéi kécinnè kēwēnnè kēbounnè timúti.

⁵ Ke me nyí imòu kédeè kéécúu mmuháá nkéffínko kè ìì ta depaa nkè tidiiti cóúté, tii kéí ke cóú nè tii kpaá cómmú, kétaunnè detie mbè tu dè fínyí nè odifíè kécóúté.

⁶ Kè Fidisitèèbe beke wèè dò memme, kè bè dò: Sànsṣṣ nwe. O còkù Timuna èì kou wèè ò yetenè ò pokù, koò duó nhodapáa nwèè sòò nì dibanni kó ikuú.

De m̀nni kè Fidisitèèbe kote kéécúu nde kóo nitipòkù nè ò cice.

⁷ Kè Sànsṣṣ bè nàké ke dò: Di mè ndòò dè, kè n yí pèite de kó dipèi, m b́aá om̀pè!

⁸ Memme ò bè potémè ké be na, kè bè autè mediè. De kó dif̀nkúò kékote kémbò Etammu tādènkù.

Sànsṣṣ kùomè benitibè nè sàmmarímú kó muyèi

⁹ De m̀nni kè Fidisitèèbe katení kébátè Sudaa tenkè képitè kétuòkenè Deii.

¹⁰ Kè Sudaa kòbe bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di katení ke bo ti kpannè? Kè Fidisitèèbe dò: Ti katení ke bo pí nSànsṣṣ nwe koò dòò ò ti d̀òmè.

¹¹ Kè Sudaa kòbe sikoupiṣitáati (3000) kote Etammu tādènkù Sànsṣṣ borè, kóò nàké ke dò: A í yé ke dò nFidisitèèbe bèè ti bakáa? A ti d̀òò ba memme náke? Kòò bè nàké ke dò: Bè n d̀òmè, m me mbè d̀òò.

¹² Kè bèè ò nàké ke dò: Ti katení ke bo da boumu kékote ké bè duó. Kè Sànsṣṣ d̀ò: Parikèkè ke d̀ò dí í yó n kuò di mómmambe.

¹³ Kè bè d̀ò: Àa ti í yóò da kuò, ti dó ke dá boumu kékote ké bè duó.

Memme bè ò boumè iwèi panyi idèi kóò dènneni kutādènkù mieke.

¹⁴ Bè t̀òkení dii m̀nni Deii kè Fidisitèèbe katení kóò co ke íútí. Kè ti Yiè nKuyie nYaá cúténí ò ìnkè kè iwèi bè do ò bou ìì naa mmutapéi nkéyote.

¹⁵ Kòò yà sàmmarímú bè kùò wè b̀ambà nho kó muyèi kètúóté kékuòne benitibè tekoupiṣitè (1000).

¹⁶ Ò me ndèè kébéi nke d̀ò:

Nè sàmmarímú kó muyèi mmu n kùònemè benitibè tekoupiṣitè (1000).

Nè sàmmarímú kó muyèi mmu m bè m̀ennè m̀ennè.

¹⁷ De kó dif̀nkúò kédootoo musàmmarínyèi mmedétimè. Kè bèè yú dèborè ke d̀ò Damati-Deii (dèè tu Muyèi kó ditāri).

¹⁸ Ke s̀ó nsinéyèi ò potè mediè nkòò kuònnè ti Yiè nKuyie nke d̀ò: Áú! Ti Yiè nKuyie nf̀s̀ò duó nkè n na n dootitòbè, ke bè autè kè sinéyèi né bo wète ké m bo nkè itayéi yembè n naa?

¹⁹ De m̀nni kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Deii tārli yatè kè menie nyenni kè Sànsṣṣ pété kéyà, képétè muwèrimú. Memme kè bèè yú de kó t̀ebinte ke d̀ò: Āā-Koodee, kè t̀è kpaá bo nè yíenni.

²⁰ Kè Sànsṣṣ mbakè Isidayeribe dokùnè dii m̀nni Fidisitèèbe ke d̀ò yebie nsipísidè.

16

Sànsṣṣ kpetémè Kasaa kó dicàù

¹ Diyie mari kè Sànsṣṣ kote Kasaa kéyà onitipòkù m̀òu wèè d̀outi d̀outinè benitidaabè kéta ò borè.

² Kè dihei yembèe keè Sànsṣṣ dè bomè kécéète dihei kényié nke baa dibòri, ke náa nke tú: Dè bo wenté kóo nyetiní kè ti ò kùò.

³ Sànsṣṣ me nyí nde wenté, keyènkè toté dii m̀nni ke cuokè, kòò íté képi ndihei bòri kó dicàù kéwènnèné dí deí kéuutè, kébuutè, kédekenè ditāri dii bo Ebunòò èi ìkè kécónné.

Dadidaa fitémè Sànsṣṣ

⁴ Kè Sānsṣṣ dṣke onitipòkù mṣu kṣo yètirì tu Dadidaa kṣò bo Sodaeki biriku.

⁵ Kè Fidisitṣṣbe kpààtibè bènùmmùu kṣte kṣyà Dadidaa kṣó nàké ke dṣ: Yetoo kṣe Sānsṣṣ da nàké ò pṣtè dṣ muwṣrímú diémù ò me mmṣke mù, nè ti bo yímè kṣò na, kṣò bou, kṣo yṣkè, ti bo da duṣ mbá wè medítibi tekoupiríítè nè tekùtè (10100).

⁶ Kè Dadidaa beke Sānsṣṣ ke dṣ: N nàké a wṣrímú bonní dṣ ke cáá. Bè bo da bouñè ba kṣe mùu yṣ?

⁷ Kè Sānsṣṣ dṣ: Kè bè m bouñè itānwṣi sūyì ì mu nyí kpeí, n wṣrímú yṣmu memme, kṣe n naánnè benitibè tṣbè.

⁸ Kè Fidisitṣṣbe kpààtibèe waanní itānwṣi sūi ì mu nyí kpeí, kṣeduṣ nDadidaa kṣò ì nhò bouñè.

⁹ Ó yó me nyí kṣṣonne benitibè mbe o cṣtè mieke, kṣedeè kṣekuónko ke dṣ: Sānsṣṣ a dootitṣbè Fidisitṣṣbe tṣòkení!

Kṣo tṣte itānwṣi kṣe dṣ ndò mmuhāā nhṣṣ cṣútémè kuhā. Bè í nna kṣyṣtṣe o wṣrímú bonní dṣ.

¹⁰ Kè Dadidaa yé kṣò nàké ke dṣ: A n daúmu ke n sou, n nàké di mmṣnni bè bo da bouñè mù.

¹¹ Kṣo ò nàké ke dṣ: Kè bè m bouñè iwṣi pànyì, bè mu nyí pṣhè ì mutṣmmù mamù, de mṣnni n wṣrímú yó yṣmu kṣe n naánnè benitibè tṣbè.

¹² Kè Dadidaa waá nyiwṣi pànyì, kṣò bouñè, kṣedeè kṣekuónko ke dṣ: Sānsṣṣ a dootitṣbè Fidisitṣṣbe tṣòkení.

Ke sṣ mbenitibè tṣ sṣri o cṣtè mieke, kṣe Sānsṣṣ tṣte iwṣi ì do ò bou o baà nkè dṣ ndò mmupààkommú.

¹³ Kè Dadidaa dṣ: A sṣké ke n daúmu ke n souñnàá? Di mmṣnni n nàké weti weti bè bo da bouñèmu.

Kè Sānsṣṣ dṣ: Kāa bou n yṣti iyùpāātí iyiekè ke taunnè kuyaàdùdṣdṣ ke baaké. De mṣnni n wṣrímú yó yṣmu kṣe n naánnè benitibè tṣbè.

¹⁴ Kè Dadidaa dṣ kṣe Sānsṣṣ yṣ nkṣduṣ, kṣo bou o yṣti iyùpāātí iyiekè kṣetaunnè kuyaàdùdṣdṣ ke dṣ: Sānsṣṣ a dootitṣbè tṣòkení!

Kè Sānsṣṣ ente kṣhuuténè iyùpāātí kuyaàdùdṣdṣ.

¹⁵ Kè Dadidaa dṣ: A bo yímè kṣntú a n dṣ ke tṣnke né í n tá. Kuce metáámmè mme mie nkāa n daú ke n sou, mbá a í yie nke n nàké a wṣrímú bonní dṣ.

¹⁶ Ke baà ntì kṣrini yewe yemṣu Sānsṣṣ borè koṣ kṣnnè, kṣo ò òunè, kṣe dṣe ò bi.

¹⁷ Kṣo ò nàké ke dṣ: N tú ti Yiè nKuyie nkuo nwe nè bè m pṣtémè kuponkù í kṣáákè n yuu, kṣe bè nkuó n wṣrímú yó yṣmu kṣe n naánnè benitibè tṣbè.

¹⁸ De mṣnni kṣe Dadidaa banté wè ò nàkémè o yṣmmè kpeti nti, kṣtṣ nkè bèe nàké Fidisitṣṣbe kpààtibè ke dṣ: Dadidaa tu di kṣtoo kṣe Sānsṣṣ ò nàkémè o yṣmmè kpeti.

Kè bèe kṣte ké bè nàké kṣe bè nkṣroo ke tṣnè idiítí bè do yṣ mbè yó ò duṣ nyì.

¹⁹ Memme Dadidaa dṣmè kṣe Sānsṣṣ yṣ nkṣduṣ o kpṣrṣ ìnkè, kṣo duṣ nkṣò ntì mṣu kṣi o yùpāātí iyiekè. De mṣnni kṣo keté ò bo cṣtemè, kṣo wṣrímú yṣ.

²⁰ Kè Dadidaa kuónko ke dṣ: Sānsṣṣ a dootitṣbè Fidisitṣṣbe tṣòkení!

Kṣo enteni kṣo yṣmmè ndò nhò bo na kṣpiurè ò sṣ yímè. Bá ò í nyé ke dṣ ti Yiè nKuyie ndṣite ku wṣrímú o ìnkè.

²¹ Memme kṣe Fidisitṣṣbe ò pṣ nkṣkpṣké o nuṣ nkṣò kṣnnè Kasaa. Kṣò bouñè diṣṣwṣṣ kṣ mefṣmme mèdémè, kṣo mbo dikpetintou mieke, ke fiinko dinà.

²² Kè dṣe mṣntoo kṣo yṣti wṣte kṣketé ti bo yṣnnímè.

Sānsṣṣ pṣtemè o dootitṣbè mesṣmme ke ku

²³ Diyìè mari kè Fidisitēēbe kpààtìbèe tíí nke bo fié be bɔ̀ɔ̀ Dakɔ̀ɔ̀ kè dè rí̀dò ndibanni dieri, kè bè ndiè nke tú: Tí kó dibɔ̀ɔ̀ Dakɔ̀ɔ̀ weè ti deeténè ti dootitòu Sànsɔ̀ɔ̀, ke duó nke ti ò pī.

²⁴ Ke nwúó mbe bɔ̀ɔ̀ ke di sántí ke tú: Tí kó dibɔ̀ɔ̀ ti deeténè ti dootitòu, wèè do ti puo nke ti kòu.

²⁵ Bè me mbomè dibanni mièke nke kè dè bè naati, nè de kpéí nkè bè dà bèe tóni Sànsɔ̀ɔ̀, kòò yàa ndɔ̀ari mudaá nkperε. Kè bèe kote dikpetintou, kétóni Sànsɔ̀ɔ̀, kétuakéni kè bèe ò tannè bè bo dii tou mièke, yesà̀nkè borè. Kòò ndɔ̀ari mudaá nkperε be ìikè.

²⁶ Kè Sànsɔ̀ɔ̀ náke dedapumbire dèè ò dèri ke dà: N kotenè ditou kó yesà̀nkè borè kè n yè kááké, n dó kédírímu.

²⁷ Benitìbè beè do píéké de kó ditou mièke, benitidaabè nè benitipòbè, kè Fidisitēēbe kpààtìbè bəmou de bo. Benitìbè beè kòtení muwéimù, kè bè bo kudànkù. Bè bo ntù̀ake sikòupìsitàati (3000), benitidaabè nè benitipòbè.

²⁸ Dènde Sànsɔ̀ɔ̀ kuónnè̀mè Tí Yìè nKuyie nke dà: Tí Yìè nKuyie n da báammu a bá m banko, wète kè n duó mmuwèrímu dimònni dimáá, kè m peite n dootitòbè Fidisitēēbe bè kpèké mèè kpéí n nuo.

²⁹ Sànsɔ̀ɔ̀ me nyí kédeè kébautè yesà̀nkè yèdé de cuokè kperε yèè tò ditou, ké yè didóo kékotínne dii nho bakù you, diteri kucà̀nku,

³⁰ kébéi nke dà: Kè n kunè Fidisitēēbe dè n sànnè.

Ò me nyí káfukii nè o wèrímu mumou yesà̀nkè kè ditou do kégàke Fidisitēēbe kpààtìbè nè benitìbè bèè kó dimàà dè bo. Ò wènnè nè bèè nitìbè ke ku, kè bè nsù képèētè ò do kùo bè ò kpaá fòu dii m̀nni.

³¹ O tebií nè o naám̀nkù kòbe bəmou kè bèe kòtení kòò tùóté kékò nkékũnnè o cice Mandoa f̀ti, Sodaa nè Esetaodi de cuokè.

Sànsɔ̀ɔ̀ do baké Isidayeribe ke dà yebie nsipisidè ndi.

17

Mikaa d̀òmmè sitenkaanì ke nsì báá

¹ Onitì m̀ou weè do bo Efadaimmu tempè nditari ìnkè, kòo yètiri tu Mikaa.

² Diyìè mari kòo náké o yò ke dà: N yò a kpaá yé bè sòò da yùúkumè medítìbii tekòupííftè nè tepííftè (1010) kàa ntù de yìè mbo yà, yáa ba? Míi do ò tùóté n kpaá ò t̀mu.

De m̀nni kòo yò dà: M bire ti Yìè nKuyie ndá dàò mesàà.

³ Kòo ò tḗnnè o díítí kòo yò dà: N do pà de kó idíítí ti Yìè nKuyie nku ke ò d̀ú nha kpéí nke bo da dàò tetenkaanitè. Bè yóó ò yìèmmu kéuté kè ò naà ntetenkaanitè, n yì nda duómmu, nto ò.

⁴ Memme ò wètemè ké ò tḗnnè o yò kòo deite medítìbii nsikòusidè (200) kéduó nhomáátí, kòo ò d̀ònnè tetenkaanitè ké tè dàri timátí, ké tè cònnè Mikaa c̀tè̀tè.

⁵ Ke s̀ nweè Mikaa màke ò kàri dè ke báá nti Yìè nKuyie nnè sitenkaanii kèyíé kédàò tetenkaanitè tetè nè sitenkaanii sàm̀p̀sì, kètùóté o bire kédàò ikuó niùti.

⁶ De kó dimònni Isidayeribe do ò m̀ke okpààti, bá wè kòo ndɔ̀ari ò d̀ómè.

⁷ De m̀nni dè do s̀ nDefiibe botí kóo dapàà mmou weè bo Betideemmu Sudaa kòbe cie ke tú opòò be cuokè.

⁸ Kòo ítè deborè kénwanti dikari kupikù tekù, kénkèrí kétuake Mikaa c̀tè̀tè Efadaimmu tempè nyetà̀rè ìnkè.

⁹ Kè Mikaa ò beke ke dà: A yènní de? Kòò dà: N tú Defii wuò nkou nwe, ke iténí Betideemmu Sudaá tempè. N wanti m bo mborè nde.

¹⁰ Kè Mikaa ò nàkè ke dà: Mbo m borè kénaá n cīètè kó ikuú niùti kè n níí da duó ndibenni kúú mmedítibii ntepiítè, ké nda duònnè tiyààti nè tidiiti dè da bèkú mēè botí.

Kè Defiibe botí kou taroo,

¹¹ kényie nkémbo Mikaa cīètè, kòò ò dòò o bire.

¹² Kóò dòò ikuú niùti, kòò mbo o cīètè.

¹³ Kè Mikaa dà: Di mmònni n yému ke dò nti Yiè nKuyie mbo n doò mesàà nDefii wuò nkou mē nnaámme n cīètè ikuú niùti.

18

Danniibe wantimè be kó ketenkè

¹ De mònni Isidayeeriibe do í mæke okpààti. Mèmmè kè Danni botí kòbe nwanti be kó ketenkè, bè bo mborè. Bè mu ndo í mæke ketenkè Isidayeeriibe cuokè.

² Kè bèe tãátè be botí mièke yekámbo yembè bènùmmù, kètò nSodaá nè Esitaadi ke dà, bèe kòte képaatè dihei kè di yīétè. Kè bèe kété kétuoke Efadaimmu tempè nditāri ĩnkè, kébátè Mikaa cīètè borè ke bo yíé.

³ Bè me ntókénèmè Mikaa cīètè, kè bèe keè Defii wuò nkou tammè kè mē banté, kētóónko kóò beke ke dà: We nda tóni diè? A pí mba diè? A kó mucóntimu tu òmmu deborè?

⁴ Kòò bè tēñné ke dà: Mikaa weè yè nní mbo o borè ke tú ikuú niùti, kòò n yièti.

⁵ Kè bè dà: Tū mbeé nti Yiè nKuyie nkéyà kè kuce ti kéri kù bo ntú kusààkù.

⁶ Kòò dà: Kòtenè ke bá nyīèkù ti Yiè nKuyie nyó ndi bonèmu.

⁷ Kè de kó benitibè bènùmmù pēētè kétuoke Daiisi kénsó bèè dè bo bè tuómmu Sidoniibe tēmè, ke kari bá timati í bè kóónnè. Bè í yīèkù dèmarè, òmòu í bè fēũnko, bè me nyí tókénè Sidoniibe. Òmòu do í bè baké.

⁸ Kè de kó benitibèe wētení Sodaá nè Esitaadi kòbe borè kè bèe bè beke ke dà: Dè dónnime?

⁹ Kè bè dà: Tí kòtenè kè bè do, ti kòte ke yàmu dihei ke só ndi wenni mēdiè. Bá nkarinè detetirè, bá nhòotínè! Tí kòtenè kè bè do kéfiete dihei.

¹⁰ Kè ti tũòkoo di bo yà di niitibè tuómmè, bá be ei í sēnní dè bèkú dèè kó dimàà onití dèmarè í kpa de kó dihei.

¹¹ Mèmmè kè Danniibe báatí Sodaá nè Esetaadi kémbo benitibè sikóusikuò (600),

¹² kékòte kébátè Kidiya-Yeadiimmu Sudaá tenkè, deè te kè bè yu de kó dibòri ke tú: Danni kòbe kari, ke me ndè yu nè yíenní, kè dè bo Kidiya-Yeadiimmu ei ìkè.

¹³ Bè de nyitè kékòte Efadaimmu tempè nditāri ĩnkè kétuoke Mikaa cīètè.

¹⁴ Benitibè bènùmmù bèè do kòte képaatè Daiisi ei, kè bèe náké be tebií ke dà: Tetenkaanitè nè sisámposi nè tetetè tēè dàri timatí deè bo diè ntecīètè matè mièke. Dfi né yé di dò nkédòòmè.

¹⁵ Bè me nyí kédeè, kéta Mikaa cīètè kédou nDefii wuò nkou.

¹⁶ De mònni kè Danni botí kòbe sikóusikuò (600) bèè do báatí kè bè còmmú dibòri.

17 Kè bèè ò dǎu nkédeè képǎǎtè kédeke kudànkù kéta kudieku kǎtúótè tetenkaanitè nè sisámpósi nè tetetè tèè dàri timátì. De mǎnni kè benitǎbè sikǎusikuò (600) bo dibòri kè ikuò niùti bo be borè.

18 Kè ikuò niùti yà bè tamè ò cǎtè ke tǎtè tetenkaanitè nè sisámpósi nè tetetè tèè dàri timátì, kòo bè beke ke dǎ: Di dǎari ba dende?

19 Kè bè dǎ: Cǎkè kǎyǎ a nùù cǎù, kè tí tǎnne kǎnaà nti botí kuò niùti. A bo ntúmè Isidayeeribe botí makù kuò niùti, dè í tǎùnè a bo ntúmè tecǎtè tǎmá kouà?

20 Kè diwèli pí nyikuò niùti, kòo tǎtè tetenkaanitè nè sisámpósi nè tetetè tèè dàri timátì, kǎkǎorenko difǎnni.

21 Memǎme kè bèè pǎǎtè kǎsǎotè be ce kǎnií nyibí nè iwǎs nè tinenti.

22 Mikaa nè ò cǎpǎetitǎbè kè bè nyóò bè yà kè bè dǎtè kè bè mbè bǎti.

23 Kè Danni botí kǎbe keè bè pǎikomè kǎwǎǎtǎni kǎyà Mikaa kóò beke ke dǎ: Dè dǎmmè? Ba nkó yeùdihure nye?

24 Kòo bè tǎǎnè ke dǎ: Di tǎtè n tenkaanitè nè sisámpósi nè tèè dàri timátì ke kǎrinè ke wǎtè ke m békú dè dǎmmàà?

25 Kè Danni botí kǎbe dǎ: Yí kǎyǎ fǎù, kàa bo yà ti yóò da dǎò dè! Kàa í yǎ a kú fǎ nnè a cǎtè kǎbe.

26 Memǎme kè Danni botí kǎbe nsǎkè be ce kè Mikaa banté bè ò kǎpǎnnimǎmmu kǎyóu kékò.

Danniibe pǎntemè Daiisi ke máa be èi nè Kuyie ntaummè tou

27 Memǎme Danni botí kǎbe tǎmè Mikaa nenti nè wèè do tú o kó ikuò niùti képǎǎtǎnè, kǎkǎtè kǎdo Daiisi èi kǎkuò di nǎibè bèè do kari ke tuò nke í yǎkù, kǎdeè kǎcǎu ndihèi.

28 Bá òmǎù í mbè dǎtè ke yǎ bè do í tǎkǎnèmè Sidonni, òmǎù me ndo í bè baké. Bè do bo Bèti-Deǎbu biriku nku. Kè Danni botí kǎbe bè pǎntè kǎmáa be èi,

29 kè di yu ke dǎ: Danni. Be yàari wèè do te de kó diyètǎri, Sakǎbu bire marè kó diyètǎri do ndi.

30 Kè Danniibe fǎi ntetenkaanitè kè Mǎyiisi bire Kedisǎmmu bire Yonnatǎà ntú ikuò niùti kǎsǎotǎnè be kó íbío kǎtuǎkenè be dootitǎbè bè pǎǎmmú dii mǎnni ke kǎnnè.

31 Bè do fǎimmu Mikaa do dǎò tèè tenkaanitè kè ntè mǎke Kuyie ntaummè tou do bo yèè mǎrè Sidoo.

19

Bensamee botí kǎbe do dǎò ìi sǎke

1 De mǎnni Isidayeeribe do í mǎke okpǎàti, kòo niti mǎu mbo Efadaimmu tempǎ nditǎri ìnkè kó dihèi, dii dǎtirinè yeteyè. Ò do tú Defiibe botí kou nwe ke dè bo, kǎtúótè ò pocǎnni mari Bètideǎmmu Sudaa botí mieke.

2 Nè di kè bèè kpa, kè dii ò yóu kékò ndi cǎce cǎtè kǎmbo ke dǎ betǎàbè bèndà.

3 Kòo dǎùu íté kǎtǎnne ke bo ò bǎmmú kè bèè kò, kǎtúótè sǎmmarímúbè bèdébè kòo kóo tǎnti ò neinè kè bèè tuǎkoo, kòo pocǎnni ò tanné di cǎce cǎtè, kòo ò cǎutè nè diwèli,

4 kǎduò nkòo mbo o cǎtè mieke, ke dǎ yewe yǎtǎati. Nè o kóo tǎnti kè bè nyo nke yè nke dǎu.

5 Diyie naanni yiè kè bèè íté dikǎnweǎni ke dǎ, bè bo kò nkòo cǎkùu yete ke dǎ: Karinè kǎdi kǎpǎtè muwǎrimú ke né na kǎkǎtè.

6 Kè bèe karoo kè bèe wēnné kédì kényà, kédeè, kòo dapàà ncòkùu ò nàké ke d̀: Túóté mefiè kényíe kényie ndie nkàa yèmmèe cáté.

7 Kòo ndó kékò nkòo còkù yetoo kòo yóu ke yíe kényíe.

8 Diyiè nummuri yiè kè dè nkpaá uu dikünweñni sèl kòo báátí ke bo kò nkòo còkùu yete ke d̀: Kari kédì, kuyuoku ke né kété.

Meñme kòo kari kè bèe wēnné kédì.

9 Bè di dii m̀nni ke deè kòo ndó kétúóté o pokù nè o t̀nti kè bèe kò, kòo còkù ò nàké ke d̀: Diyiè die nke deè kè dè biiri, túóté mefiè nkéduó die nkàa yèmmèe cáté, kè dè nkpaá uu kàa kò.

10 De m̀nni odapàà mme nténke í nyie nke bo nkpaá, kétúóté o pokù nè o sãmmarímúbè bedé, kébou tinenti de ìnkè, kénkéri kétuòke Sebusii, dihei bè tu di di m̀nni Sedisademma.

11 Bè t̀òkoo dii m̀nni dihei ke ś ndiyiè deè, kòo kóo t̀nti ò nàké ke d̀: Tí kote Sebusiibe cie kényíe.

12 Kòo yete ke d̀: Tí báa kote dihei mari Isidayeeriibe í bo di. Tí p̀éé kékote Kibeá.

13 Tí yetoo kétuòke Kibeá yoo Damaa, yeè ekè kó dimari ndi ti dò nkéyiémmè.

14 Kè bèe sòoté be ce, kè diyiè nyóó ta kè bè t̀òkoo Kibeá, Bensamee botí kòbe cie.

15 Bè t̀òkoo dii m̀nni dihei keta ke bo yíe nKibeá kébáté, kénkari yaárè, òmòu me nyí mbè yu kè bè bo ta o c̀tè.

16 Kè bè nsó nhodakóti m̀òu k̀ntini kupaku, o cie do bo Efadaimmu tempè nditari ìnkè nke, kòo kòteni ke bo Kibeá Bensamee kòbe cie.

17 Kòo ya opòò kòò kari yaárè, kòo ò beke ke d̀: A yènni de? A kari ke?

18 Kòo ò t̀nné ke d̀: Tí bonni Betideemma nwe Sudaa botí kòbe cie, ke k̀nti Efadaimmu ditari ìnkè, dihei dii í tókénè yeteyè. N do kote Betideemma nwe, ke k̀ntini òmòu me nyí n yu kè m bo yíe nho c̀tè.

19 M me ntòmu timúti n sãmmarímúbè kpéi nke mòke p̀éè nè menaà mmí nnè m pokù nè n kóo t̀nti ti kpéi, dèmarè í ti dónni.

20 Kòo dakóti d̀: Diwèi nda bonè, m̀i yóó da duó ndè da békú dè, a báa yíe nyaáre.

21 Ò yí memme, kóo tanné o c̀tè kédúó ntimúti sãmmarímúbè kédeè kè bèe óu be naacèi, kédì kényà.

22 Bè kpaá me nyo nnè diwèi, kè dihei kó itookperi yembèe kòteni, kécèéte tec̀tè, kébente dicàù, kénáké odakóti tec̀tè yiè nke d̀: Denneni oniti wèè ta a c̀tè, ti d́ kóò duónèmu.

23 Kòo dakóti yenni kè bè nàké ke d̀: N kòbe báa d̀ònè meyei memme kó kubotí. Báa d̀ònè isòke inyi, nkóo p̀ò nwe.

24 M mòke osapàà mbá ò mu nyí yé onitidòu, m bo wè ndi duó nkè dí d̀ònè di dómè. Di báa d̀ònè oniti yiè nyisòke kperè.

25 De kó benitibè í ndó kékeè. Memme kè Defii wuo nkouu denneni o pokù, kè bèe ò p̀innè muwèrimú, kényíe nkòo duónè keyènkè kemòu, kóò f̀inkoo kukünwentòo.

26 Dikünweñni kòo nitipòkùu kote odakóti c̀tè ò d̀òu bo tèè mieke kédoroo kéndúú kè diyiè yàa yènnènni.

27 Dè wenté dii m̀nni kòo d̀òu yènni ke bo sòoté o ce, kénsó nho pokù duó dibòri ke cãanko, kòo nòu daké dibòri.

28 Kòò d̀: Íté kè tí p̀éé!

Kòo nduḅ kécfééké kòo ò tùóté dicírí kédáá nho sámmarímú ìnkè, kéréḗté kékò nho cìe.

²⁹ Ó tùàke ò dī mǎnni o cìe, kétúóté disìè kékéété ocíi yekékè tepíítè nè yèdèè, kédúḅ nyIsidayeeriḅe botí bá kù dikèè òmáá.

³⁰ Bèè kó òmáá dè yà kè bè nnaá nke tú: Tí mu nyí yà diè mbotí tì me nyí dè kèè nè Isidayeeriḅe yènnímè Esibiti. Dè kó tináànti ò nti tì wèntému kèyà tì bo yíḡè.

20

Isidayeeriḅe dokénèḡè Bensamee botí kòbe ke bo peite

¹ Kè Isidayeeriḅe wènnè beḡou kétéi mMisipaa tì Yìè nKuyie nyìkè kétúóté Danni tenké kétuàkenè Beeriḡeḡaa, kétuàkenè Kádaadi kòkoo.

² Kè tì Yìè nKuyie nkó benitibè Isidayeeriḅe botí imou nè be kó bekótibè kè bèè tí nditǎnni, kèḡbo sikòupíkòùsináá (400000) bèè nò mmudoḅ.

³ Kè Bensamee botí kòbe ke Isidayeeriḅe túmmè Misipaa.

Kè Isidayeeriḅe beke ke dà: Tì náké dè kó meyei mpeité mèè botí?

⁴ Defiibe wuò kou bè kù wèè pokù, kòo bè tēñné ke dà: N sòò tùàkeni Bensamee tempē nku Kibeaa, mí nnè m pokù kè tì ndó kèyíé.

⁵ Kè Kibeaa èi kòbe katení kécèḗte m bo tèè cfèté keyènkè kéndó ké n kuò, kédúsnè m pokù muwērímú ke tonté kòò kùò.

⁶ Kè m me nhò tùóté ke kéké, ke totí Isidayeeriḅe tenké duḅ ke mamè. Ke yé bè òòmè meyei ndiemè mme isòke Isidayeeriḅe cuokè.

⁷ Dindi Isidayeeriḅe di túmmu òmè ndimou. Nákenè kèyà di bo yíḡè.

⁸ Kè bèè wènnè beḡou ke dà: Tì kòo mǎu í kúnti ke bo ta o fii yoo o cfèté.

⁹ Tì yóò do Kibeaa kòbe mudoo mmu. Tí tǎñnnè tété.

¹⁰ Isidayeeriḅe botí imou mieke kè benitibè bo tekòtè (100) tí òmè tepíítè, kè bè me mbo tekòpíítè (1000) tí òmè tekòtè, kè bè bo tekòpíítè (10000) tí òmè tekòpíítè (1000), bèè yó nwaànni tidiiti ke duḅ mbèè kàri ke bo do Kibeaa képeite Bensamee botí kòbe òò ò sòke Isidayeeriḅe cuokè.

¹¹ Kè Isidayeeriḅe wènnè òmè òmè òmè kè bo kòte kèdo Kibeaa.

¹² Kè Isidayeeriḅe botí imou kòbe tō nkè bèè náké Bensamee botí kòbe ke dà: Yé dè yíḡè kè di òò isòke ò mbotí di cuokè?

¹³ Tí duónnè Kibeaa èi kó itokperi yembè, kè tì bè kùò, kè òmè meyei ny-Isidayeeriḅe cuokè.

Bensamee botí kòbe me nyí nyie nke kèntè be tebii Isidayeeriḅe náá nti,

¹⁴ kèwènnè be èké yemou kétéi nKibeaa, ke bo dokénè Isidayeeriḅe.

¹⁵ Dè yìè kèwáa mbehāpòmbè sikòupíísíde nè sikòupíísíkuò (26000) be èké tēyè kòbe kèmbúúti Kibeaa èi kòbe, bèè nò mmudoḅ mesáá nkè beḡbe mbo sikòusiyeikè (700).

¹⁶ Dè kó behāpòmbè beḡou kè yecànkuyè mbo sikòusiyeikè (700) ke nò mmudoḅ mesáá. Bá kè kuyùrikù bo kumáá kòò dooté ditári ò báá kù nòò.

¹⁷ Isidayeeriḅe kó ditǎnni kè beḡbe me mbo behāpòmbè sikòupíkòùsináá (400000) bèè na mudoo ke deè.

¹⁸ Kè Isidayeeriḅe kòte Betēdi ke bo beé nti Yìè nKuyie nkèyà bè botí mieke kùù òò nkèniitè kè bèè kòte kédokénè Bensamee botí kòbe. Kè tì Yìè nKuyie ndò: Sudaa botí kòbe bèè òò nkèniitè.

¹⁹ Kè Isidayeeriḅe bááti dikūnwēñni sèi kékòte kèbátè Kibeaa také.

²⁰ Menime bè pèñnèḡè Bensamee botí kòbe kudoòkoti Kibeaa borè.

21 Kè Bensamee botí kàbee yenní kèpoté Isidayeeribe, kékuo sikoupirísidè nè sikou sidè de yiè (2200).

22-23 Kè Isidayeeribee kote ti Yiè nKuyie nyiikè, kénkuo nnè kuyuokoo ke kù bekù ke bo yà kè bè bo wète kényiè dokènè be tebií Bensamee botí kàbe. Kè ti Yiè nKuyie ndò: Eè bèe kote. Kè bèe wète kètuóté tikònyauti kèpénné kudoókoti bè baa wee kù pènné dè,

24-25 kéwète kèdo Bensamee botí kàbe mudoò, kè Bensamee botí kàbee yenní kèpoté Isidayeeribe kékuo behāāpòmbè tekoupirípitè nè sikoupirísini (18000).

26 De mōnni kè Isidayeeribe bemouu kote Beteedi kénkari ti Yiè nKuyie nyiikè ke kuò nke bou dinùù nè kuyuokoo, ke kòu ti Yiè nKuyie nyiwūò ke tuò, ke ku kòu itei metaummè kpeyi.

27-28 De kó dimōnni dè do sá ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu de mbo kè Anoo bire Edeasaa kó debire Pinasi weè di baa kè Isidayeeribe beé ti Yiè nKuyie nke bo yà bè bo wète kédokènè be tebií Bensamee botí kàbe yoo be bo yóu. Kè ti Yiè nKuyie mbè náké ke dò: Kōtenè nanke n yóó duò nkè di bè namu.

29 Memme kè Isidayeeribee oo mbehāāpòmbè Kibea kèfité.

30 Diyiè tāānni kè Isidayeeribee do Bensamee botí kàbe mudoò, bè baa sō máá dè Kibea ei iikè.

31 Kè Bensamee botí kàbee yenní kéndokùnè Isidayeeribe, kédéténè dihei, ke tó keté bè bo mbè kòumè bè baa sō yīmè yewe teyè, kékuo benitibè sipísitāāti Beteedi nè Kibea de kó ice ìnkè.

32 Kè be yèmmè ndò mbè to namu Isidayeeribe, bè sō bè na mèè botí. Ke yé ba? Kè bè dó kè bè yūōmmu kédéténè, kè bè tanné Kibea kpàà mieke.

33 Memme kè Isidayeeribe tirèe wēnné kémáá Baadi-Tamaa bèè do oke dihei také kè bèe ootení Kibea biriku bíké.

34 De mōnni kè Isidayeeribe kó behāāpòmbè bèè nò mmudoò mesàà nkè bèe tuòkení Kibea borè, ke bo tekoupirípitè (10000), kè mudoò binté, Bensamee botí kàbe me nyí ndake ke dò ndé yóó bè di.

35 Kè ti Yiè nKuyie mbè ānné Isidayeeribe nou mieke, kè bèe kuò de yiè behāāpòmbè sikoupirísidè nè sikoupirísinnūmmù nè tekòutè (250100).

36 De mōnni kè Bensamee botí kàbee banté bè bè namèmu.

Kè Isidayeeribee bè yóu, ke yé bè tāmè be kàbe bè do òo mbè Kibea také.

37 Bèè do oke kè bèe ootení mecāā nkédo dihei kékuo benitibè bemou.

38 Bè me ndo nàkému nè Isidayeeribe tǎbè ke tú bè bo yà kuyukú nku dihei kèbanté bè di domè.

39 Bensamee botí kàbe yà dii mōnni Isidayeeribe bótirimè, kékuo benitibè sipísitāāti kè be yèmmè ndò mbè tó bè namu yewe teyè kōme.

40 De mōnni ndi kuyukú finnémè dihei, kè Bensamee botí kàbee wēēte kénsó mbe ei Kibea dii pī mmuhāā nkè kuyukú fi.

41 Memme kè Isidayeeribee wēēte kécuo mBensamee botí kàbe, kè kufōwaa mbè auté, ke yé bè yàmè meyei mmèè bè do.

42 Kè bèe coké Isidayeeribe kéwetinné dikpàà, kè bè mbè bèti, bèè iténí dihei bíké kè bè nkérini, kè bèe bè soó nde cuoké kè mbè puoti ke kòu.

43 Kè Isidayeeribee cēēte Bensamee botí kàbe kè bè fènné kè mbè kòuti, ke yà tuòkenè Kibea diyiè yièni kèè bíké bá bè í mbè yóu kè bè bo wei.

44 Memme kè bèe kuò Bensamee botí kó behāāpòmbè yekōmbò yembè máá tekoupirípitè nè sikoupirísini (18000).

45 Kè besəmbɛɛ coké kénwetí ditāri Diməə, kè bèe ninte sikəupísínùmmù (5000) kékuə, késəoté kémbeti besəmbɛ kétuəkənè Kidommu kéyíé kékuə sikəupísidé (2000).

46 Bensamɛɛ botí kəbɛ kó behāāpəmbè bè kùə bè de yìè, bəmou bè do ho sikəupísidé nè sikəupísínùmmù ndi (25000) yekəmbà yembè máá.

47 Bèè do coké kénwetí ditāri Diməə be miɛke kè sikousikuə (600) na kéyenté, kétuəke di borè ké ndè bo ke dà betāābè bènāá.

48 Kè Isidayɛɛribɛɛ wɛ́ɛtɛ Bensamɛɛ botí kəbɛ bèè kpaa de bíéké ké mbè tū mbè bo yèè eké miɛke ke kəù, ke kəùnè be wūš, ke cóunko yehéké be tempɛ nkuməu miɛke.

21

Bensamɛɛ botí wɛ́ɛtɛ ke ketémè

1 Isidayɛɛribɛ do tí ndì mōnni Misipaa képarikəmu ke dà, be miɛke òmou báá duš nho koo sapàà mBensamɛɛ botí kou koo puoke.

2 De mōnni kè Isidayɛɛribɛɛ kətɛ Betɛedi, kéntūū nke kari ti Yìè nKuyie nyìikè nè kuyuokoo, ke kuə ntinənniɛti.

3 Kè náá nke tú: Ti Yìè nKuyie mba nkprí nte Isidayɛɛribɛ botí miɛke kè kumakù kpánné?

4 Kè dè nkpráa uu kè Isidayɛɛribɛɛ íté kémaá diwūštənni ti Yìè nKuyie nkprí, ké kù fié iwūš kétuə, ké nkù feu itei metaummè kpɛyi,

5 kébɛke betəbè ke dà: Ti botí miɛke kumakù bo kùù sòò í bo ti tíkú dè Misipaa?

Ke yé bè sòò nàkémèmu ke dà: Kè wèè í kətəni de kó metíímmè bèè ò kùə.

6 Kè mesémɛɛ bè pī mbɛ tebií Bensamɛɛ botí kəbɛ kpɛí nkè bè nnáá nke tú: Isidayɛɛribɛ botí makù dèemu memmaà?

7 Ti bo yīme náke bèè na ke yenté mudoò miɛke kè bèe péte be pobè? Ti sòò parikəmu ti Yìè nKuyie nyìikè ke dà: Ti koo mōu báá duš nho koo sapàà mbɛ koo mōu koo puoke.

8 Kè bèe bíéké betəbè ke bo yà be botí miɛke kè kumakù bo mbo kùù sòò í kəké bè tí ndè Misipaa ti Yìè nKuyie nyìikè, kénsó nKadaadi tempɛ mmieke Yabesi eì kəbɛ sòò í bo de kó metíímmè.

9 Kè bèe bate bèè sòò kətəni, ke í nya Kadaadi tempɛ nYabesi eì kou mōu.

10 Bèè sòò bo de kó metíímmè kè bèe deite yekəmbà yembè, kè bè mbo tekəupíitè nè sikousidé (12000), kè bèe bè tš nde kó dihei ké bè nàké ke dà: Kətəni Kadaadi tenké nYabesi eì kékuə di nitibè nè benitipòbè nè ibi.

11 Dí kuə benitidaabè nè benitipòbè bèè yīté benitidaabè kəsúú mbesapəmbè bèè mu nyí yīté benitidaabè.

12 Kè bèe péte Kadaadi tenké Yabesi eì miɛke besapəmbè sikousinàà (400) bèè mu nyí yīté benitidaabè. Ke bè kətənni Sidoo Kannahā, bè borè.

13 De kó difənkúò bèè sòò bo bè tí ndè, kè bèe tš mbenitibè Bensamɛɛ botí kəbɛ bèè sòò coké kəsəri ditāri Diməə bè borè, ke bo bè wammúnè metaummè.

14 Kè Bensamɛɛ botí kəbɛɛ wɛ́ɛtɛ kékonní mecāā nkè bèe bè duš mbesapəmbè, bè kùə Yabesi eì kəbɛ ke sùš mbè. Bè me nyí mbè cətine.

15 Kè mesémɛɛ pī nyIsidayɛɛribɛ Bensamɛɛ botí kəbɛ kpɛí nke yé ti Yìè nKuyie ndo dušmmè kè de kó kubotí fštəri feité Isidayɛɛribɛ botí miɛke.

16 Kè Isidayɛɛribɛ tšnni kó bekótibè dà: Benitipòbè ténke í bo Bensamɛɛ botí miɛke. Ti bo péte de benitipòbè kéduš mbèè yenté mudoò miɛke?

¹⁷ Bensamee botí mieke bèè yenté be fuku dò nkésɔ́otému. Kè dèe yié nkè de kó kubotí báá kú Isidayeeribe botí mieke.

¹⁸ Ti me nyí yóó na ké bè duó nti kó besapàmbè kè bèe puoke. Ti sòò pàrikè mèè kpéí nke dà: Ti mieke kè wèè bè duó nho kóo sapàà nti Yiè nKuyie nhò cɔ́.

¹⁹ Kè bè dà: Ti Yiè nKuyie mbanni ð mme mbomè bá dii benni Sidoo Beteedi bakù you kuce kùù kòrinè Beteedi nè Sisemmu ku kó diyèè yìèní kèè bíékè Debona bakù cànku.

²⁰ Memme kè bèe tié mBensamee botí kòbe ke dà: Katenè kénsari fínyí kó depaa mmieke,

²¹ kénwéí, kè Sidoo èi kó besapàmbè yènni dii m̀nni ke kòri tihauti di íténi, bá wè kòo pí nhosapàà nhòmáà kè di kònnè képuoke.

²² Be cicebè yoo be tábè kè bè ti sò́nkénni dikpànni, ti bo bè nàké ke dà: Bè di kuó mmesémmè ke yé ti í namè ke pèténi besapàmbè Yabesi èi kè bè di cètine. Bèè me nyí yóó di duó mbe kó besapàmbè ke bo nyìèkù bè bo yíme bè yeténè dinùù bè do dɔ́unnè di ti Yiè nKuyie.

²³ Memme kè Bensamee botí kòbee tũnne bè bè duó nyì tié Sidoo kó besapàmbè yènni dii m̀nni ke bo kòte tihauti, kè bèe pímmú besapàmbè dè bè bèkú mèè botí kékònnè kémaá be èi kénkari.

²⁴ Kè Isidayeeribe sɔ́mbee cíété, bá wè kòo kòte o botí kòbe borè, nè o naàm̀nkù kòbe. Bá wè kòo mbo o tenké.

²⁵ Dè kó dim̀nni Isidayeeribe do í m̀ke okpààti, bá wè kòo ndɔ́ari ò dómè.

ODUTI

Di mpátírí tǎ tǔi náàntì

Oduṭi kó dipátírí tǎ náá ntǔi do dǎdǎ tǎ nti Bebaatǐbè do baké dii mǎnni Isidayeeribe.

Dikǎnni mari dii do tannǐ Isidayeeribe tenké kǎo nǐtǐ mǎu bo Betideemmu èi, Sudaa tenké mièke, kǎo yètǐrǐ tu Edimedeeki kǎo mǎke initidabǐ idé, kǎo íté wenwe nè o pokù Naomii nè be bí idé kékǎte Mǎabu èi, ketenké naati dè kékari. Kǎo nitidabǐ idé puoke Mǎabu èi kó benitipòbè Jripa nè Oduṭi.

Oduṭi kó dipátírí dǎ kè tǎ náké de kǎo nitipopǎdǎ Oduṭi wèè í tǔ Isidayeeribe botǐ kou ò tamè mmè Kuyie kǎbe mièke. De kpéi nkè de kó dipátírí tǎ náá nhOduṭi do tǔnni mmè botǐ o dǎu cǐtè nè ò do tǔ mmè Kuyie nyIsidayeeribe tǔ nkù, wenwe wèè í tǔ Isidayeeribe botǐ kou.

Di náámmu Kuyie nhǎy yietǐ mèè botǐ onitǐ wèè dǎòrǐmè wenni ò pǐ mmùu tǎmmú kpéi. Di tǎ náámmu Oduṭi nè o cǎkù Naomii bè ta mèè sémmè mièke. Kè Kuyie nné bè dǎdǎ mesàà ndiemè. Dèè benkù ò do taunnèmè benitibè ke dǎori Kuyie ndó dè.

Okpǎati Dafiti yàari tu wèè kó de bire, wenwe Mǎabu èi kǎo nitipòkù wèè te Dafiti yàaribè, Odeetǐwè Yesu yènnǐ bèè kó kufuku mièke. (Matie 1:5).

Di mpátírí náàntì duó ke dǎmmè

1. Dè wǔǎkémè kè Oduṭi yàa neinè o cǎkù kékonnǐ Betideemmu tǐ 1
2. Oduṭi kǎtémè kupaku ke bo déri tidiiti 2
3. Dè wǔǎkémè kè Boasi yàa puokenè Oduṭi 3-4

Edimedeeki nè o pokù bè kǎtemè Mǎabu

¹ Bebaatǐbè baké dii mǎnni Isidayeeribe tenké kè dikǎnni dieri marii tannǐ dihei, kǎo nǐtǐ mǎu ité Betideemmu èi Sudaa tenké nè o pokù nè o nitidabǐ idéi kékǎte kémbo Mǎabu kǎbe tenké.

² De kǎo nǐtǐ yètǐrǐ do tǔ Edimedeeki (dèè tu Kuyie mbaké), kǎo pokù kperi tǔ Naomii (dèè tu Diwèi yiè), kǎo bire marè kó diyètǐrǐ tǔ Madonni (dèè tu Ocǐri) kè deterè kperi tǔ Kidionni (dèè tu Mumǎmmú). Bè do tǔ Efadata naàmùnkù kǎbe mbe. Bè do iténǐ Betideemmu èi ndi Sudaa tenké kékǎte kémbo Mǎabu tenké depaa.

³ Kè Edimedeekii kú kè Naomii nkpaá nè o nitidabǐ idé.

⁴ Kǎo bí puoke Mǎabu èi kó besapambè. Kǎo mǎu yètǐrǐ ntǔ Jdipaa, kǎo tǎu kperi tǔ Oduṭi. Kè bè ndé mǎke yebie ntepiítè.

⁵ Madonni nè Kidionni kè bèè kú kè be yǎ nkpaá omáa ke pàa o dǎu nè o bí.

Oduṭi neinèmè Naomii kè bèè kò mBetideemmu

⁶ Memme kè Naomii keè tǐ Yiè nKuyie ndǎdǎmè o kǎbe mesàà nkè tidiiti buoté kéitè Mǎabu kébáatǐ kénkǔntǐ ke neinè o cǎdǎbè bedé.

⁷ Kè bèè kété kemberínè kuce.

⁸ Kè Naomii náké o cǎdǎbè bedé ke dǎ: Bá wè wèè kò nho cǐtè o yǎ borè, kè tǐ Yiè nKuyie ndi dǎdǎ mesàà nkéndǎnnè di mè dǎdǎmè bèè ku, nè mí m mǎmmu.

⁹ Tǐ Yiè nKuyie ndi teennè kè di péte di daabè kéompe. Kǎo bè kǎunnè kè bèè kuó.

¹⁰ Kè bèè dǎ: Biti, tǐ yó nda neinèmu a cie.

11 Kẹ̀ Naomii dọ̀: M bí, kònnè. Ba nte kẹ̀ di dọ̀ ké nni nneínè? N yí kpaá ke dọ̀ m bo peíté ibí kẹ̀ ì di puoke.

12 M bí, Wẹ̀tenè, N kòtému mediè, n yí kpaá ke dọ̀ nkéyenke onitidù, Bá kẹ̀ n tu m bo yenke yíe nképié ibí,

13 di bo na kémbaa kẹ̀ ìi kótáà? Di báá yenke otòu mọ̀uàà? N sémmè di pẹ̀tému. Ti Yiè nKuyie nkpannè mí nwe.

14 Kòo còòbèe kuó mbedé kẹ̀ Ọ̀dipaa kòúnnè o còkù kòò cau nkéwẹ̀te, kẹ̀ Oduṭi nhò kpaánè.

15 Kẹ̀ Naomii dọ̀: Nte a dúdọ̀ ke wẹ̀te o kọ̀be nè o bọ̀kè de borè, múnkèe wẹ̀te.

16 Kẹ̀ Oduṭi dọ̀: Bá ntú n da yóu kéwẹ̀te, a tati dè n de ntati, a kọ̀be yó ntú n kọ̀be mbe, Kuyie nha tũ nkù n yó nku ntú.

17 A yóo kú dè, n yóo de nkù kẹ̀ bè n kũnnè. Kẹ̀ n yí dè dọ̀ ti Yiè nKuyie nni mpoté. Mukũ mmuù máá bo ti yate mí nnè f̄.

18 Kẹ̀ Naomii yà ò yetoomè ke bo nhò neínè ke dọ̀ yúóó.

19 Kẹ̀ bè ñneí bedé kétuoke Betideemmu, kéntatoo dihei, kẹ̀ dèe di benitibè. Kẹ̀ benitipòbè ntú: Naomii nweà?

20 Kòo dọ̀: Di bá nni nyu ke tú: Naomii, di nni nyu ke tú: Meyeñcaàrìmè. Ke yé muwèrímú mumau yíe nni ndiímmè mesémmè.

21 N do iti ke tọ̀mu, ke konní n nou sinùmmù. Bá nni nyunè ke tú Naomii, ti Yiè nKuyie mmuwèrímú mumau yíe nni mbùtínnèmu ke n tanné mesémmè mièke.

22 Mèmmè Naomii nè o còkù Oduṭi Mọ̀abu èi kou bè itémè Mọ̀abu kétuoke Betideemmu, dididèi ketírí dii mọ̀nni.

2

Oduṭi dèémmè tidiiti Boasi paku

1 Naomii dọ̀u Edimeḍeki naámunkù kou mọ̀u weè do bo ke mọ̀ke o kpepe kòo yètirì feí, kẹ̀ bè ò tu Boasi.

2 Diyie mari kẹ̀ Oduṭii náké Naomii ke dọ̀: N dọ̀ kékótè òmọ̀u paku nku, kòo yie n déri tidiiti. Kẹ̀ Naomii dọ̀: Kóté m bire.

3 Kòo kótè kupaku makù kẹ̀ betòmbè nni kòò tũ nke déénte. O yuu yó nnaati dè ke s̄ nku paku tú Boasi kọ̀ku nku.

4 Kẹ̀ Boasii ité Betideemmu kékótóo kédọ̀u mbetòmbè ke dọ̀: Ti Yiè nKuyie nni ndi bonè. Kẹ̀ bèe ò tẹ̀nnè ke dọ̀: Kù da dọ̀ mesàà.

5 Kẹ̀ Boasii beke weè bàa betòmbè ke dọ̀: We ntu onitipòkù yie?

6 Kòò dọ̀: Naomii neínèni wènwe Mọ̀abu,

7 ò mọ̀omu dinùù ke bo déri, nè dikũnweñni ndi ò dèémmè, ò yí cókè sámpò nwe.

8 Kẹ̀ Boasii náké Oduṭi ke dọ̀: N kóo sapàà nha báá kote òmọ̀u paku, ríbo die nnè n nitipotòmbè ke déé.

9 N nákému betòmbè ke tú bè báá da béinnè, kẹ̀ sinéyèí da pī nhá kote kẹ̀yà bè dóní mèè nie.

10 Kẹ̀ Oduṭii nínkù Boasi ìikè kòò náké ke dọ̀: Dè yíme kàa n dọ̀ mesàà nke m pènsiri, mí nwèè tu opòò?

11 Kẹ̀ Boasi dọ̀: Bè ñ nákému a dọ̀mè a còkù nè a dọ̀u kumè nè a yóumè a cice nè a yò nè a èi ke kàtení ke bonè kubotí tekù, a do í yé kù.

12 Ti Yiè nKuyie nda yietí mesàà nha dọ̀ mè. Ti Yiè nKuyie tínti ny-Isidayeeribe tũ nkù da dọ̀ mesàà nkè mè ndeu, ké n da kánké.

¹³ Kè Oduṭi dā: N yiè a nni ndòari mesàà nha n dòòmè ke náríkùnne n yèmmè, ke n náánè diwèl ke dò nha kó betòmbè m me nyí bè tùðke.

¹⁴ Bè yóó di dìi m̀nni kè Boasii náké Oduṭi ke dā: Katení kédì, pòtè a pèè tikũnti. Kòo ò duó ntidiiti bè pũnné ti, kòò càáké kénsànnè késús.

¹⁵ Ò wèṭe dìi m̀nni ke bo dèrì kè Boasii náké betòmbè ke dā: Yóunè we kòo ndé, di báá ò kòkénè.

¹⁶ Di yóu kè tidiiti nduò kòò dèè, di báá ò kpannè.

¹⁷ Kè Oduṭi ntũũ nke déé nkétuàkenè kuyuoku, képuoti kèpíe nteyààtè,

¹⁸ kètò kékònnè kèbenke o còkù, kóò duónnè tidiiti ò do di késús ntì.

¹⁹ Kòò còkùu ò beke ke dā: A dèrì we mpaku yíe? A pĩ nde mutòmmú? Ti Yiè nKuyie ndàà mesàà nwèè da còutè.

Kè Oduṭii ò náké dèè dā, ke dā ò dèrì wèè paku o yètìrì tu Boasi.

²⁰ Kè Naomii dā: M banté ke dò nti Yiè nKuyie nkuu ti dāà mesàà nkù do me dāà mè bèè ku, kùu dāà mesàà nde kóo niti. Ke yíe béi nke dā: Boasi tu tinaàm̀nkù kòbe kóò màù nwe wèè dò nkéndake ti kpéí.

²¹ Kè Oduṭi dā: Ò béimmu ke tú nni mbonè o tómbè ke déé nke bè yàa deènè mudidèl.

²² Kè Naomii dā: Mbonè Boasi tómbè, a báá kote kupaku tekù makù, bè yàa bo da kpannè.

²³ Kè Oduṭi nkũstìnè Boasi nitipotómbè ke déé nke yàa deènè tidiiti ketiti nè tidèrìti, ke baa bonè o còkù.

3

Naomii tiémmè Oduṭi

¹ Diyiè mari kè Naomii náké Oduṭi ke dā: M bire, n waà ndè bo yĩmè mme kàa m̀bo kè dè da naati.

² Di m̀nni a bantému ke dò mBoasi a nièè wèè kó benitipotómbè ke déé nho paku ò tu ti naàm̀nkù kou nwe, ò puoti yíe nkó keyènkè nke o yíe.

³ Wuò kèyòare amàà tũdààrì kédáátí a yaàsààti kékote o yíe, a né báá yie nkòò da yà ke mu nyí di ke yà.

⁴ Kòò yóó duó a nhò paké, kòò duó kàa kòtoo kédáa nho yààkù kédúo o naàcèi také kòo banté a dómè wèè daate a kpéí. Ò bo da náké a dò nkédàà dè.

⁵ Kè Oduṭi dā: N yóó dā̀mu a n náké ti timòu.

⁶ Kè Oduṭii íté kékote kuyíe kédàà o còkù ò nàké ti weti weti.

⁷ Kè Boasii di kèyà kòo yèmmèe cáté kòo kote kéndúo o diiti còú dè. Kè Oduṭii bánnè kékòtoo kédáa nkuyààkù o naàcèi také kéndúo.

⁸ Keyènkè cuokè kè Boasii entení kèyà onitipòkù duómè o naàcèi také kè dèe ò di.

⁹ Kòò dā: Wenninwe?

Kè Oduṭi dā: Mí nhOduṭi nwe a kóo t̀nti, daate n kpéí, f̀s̀ò tu ti naàm̀nkù kou wèè t̀kè, ke dò nké n tieke.

¹⁰ Kè Boasi dā: N kóo sapàà ti Yiè nKuyie nda dāà mesàà, a dāà dè bàmbà ndè pèètému a dāà ndè a còkù, demou deè benkù a dómè ti naàm̀nkù, a í wammú bedapàmbè bèè màke be kperè yoo idawaá.

¹¹ N kóo sapàà mbá nyíèkù, n yóó dā̀mu a d́s̀ ti. Benitibè demou yému a túmè onitiposà̀wè.

¹² Mómumu nwe n dòmmè ke da túóté, òmòu né bomu wèè da t̀kénè ke m pèèté.

¹³ Nduó diẹ nkè dèe wenté kè tí tì yà. Kòò dọ́ kẹ́ da túóté, wè da túóté, kòò me nýí dọ́, m béimmu ke yu ti Yiè nKuyie nyètiri ke tú, m bo da túóté.

¹⁴ Kè Oduṭi nduó kè dèe wenté kòò yè kè dè kpaá uu. Boasi do í dọ́ bè nyé ò kòténimè kuyié.

¹⁵ Kòò dọ́: N duónni a yààkù.

Kè Oduṭii ò duó, kòò cū́s tidiiti cidóòbè tepítè nè bènùmmù kòò tóú.

¹⁶ Kòò kò ndiheì o còkù Naomii borè, kòò ò beke ke dọ́: M bire ònti dọ́?

Kè Oduṭii ò nàké de kóo niti ò dọ́ dèè kó dimàà.

¹⁷ Kè dọ́: Ò m pà tidiiti cidóòbè tepítè nè bènùmmù ke tú m báá wētení n nṣunùmmù a borè.

¹⁸ Kè Naomii dọ́: M bire nkari béu kẹ́yà de kó tináànti yóó kú dè. Boasi yóó tūntemu de kó tináànti yíe.

4

Boasi sòtémè Edimedeki fuku

¹ Mémme kè Boasii kote kénkari diheì bòri bè kàri dè ke tūnni tihèikènnáànti. Wèè do dọ́ nkéndake Oduṭi nè o còkù Naomii be kpéí kòò mpēnké, kè Boasi dọ́: N kou kòténí kékari die!

Kòò kari.

² Kè Boasii yú beheikènkótíbè tepítè ke dọ́: Karinè die, kè bèe kari.

³ Kè Boasii nàké wèè dọ́ nkéndake be kpéí ke dọ́: Naomii wèè konní Mòabu weè fiiti ti tebite Edimedeki bàtè.

⁴ Kè n né yē m bo da nàké kàa tè donté bèè kàri die nnè beheikènkótíbè be iikè. Kàa me nýí yóó tè donté a n nàké kè nni nyé, ke yé a kó difònkúò mfi baatémme.

Kòò dọ́: Kè n na m bo tè donté.

⁵ Kè Boasi dọ́: Kàa donté tebàtè, á túóté Oduṭi Mòabu kou okúpokù, késòtè wèè ku o cīètè.

⁶ Kòò dọ́: M báá na kè dè donté n yàà bo paà wèè bo túóté n kperè. Donté n na ndonté dè, n yí yóó na.

⁷ Nè dimònni Isidayeri be do 5 nkè bè donté demarè yoo bè cèètè, òmòu weè 55 òtè o neùkù kédúò nhotòu, dèè benkù tináànti tūntemè.

⁸ Wèè do dọ́ nké donté tebàtè kòò nàké Boasi ke dọ́: Donté, kédèite o neùkù kòò duó.

⁹ Kè Boasii nàké beheikènkótíbè nè bèè kó dimàà dè bo ke dọ́: Di yàmu yíe n dontémme Naomii, Edimedeki, Madonni nè Kidionni be kperè demòu,

¹⁰ Kétúóténè Oduṭi Mòabu kou Madonni wèè ku o pokù késòtè ocí cīètè, kòò yètiri báá feti o kòbe cuokè nè o ei.

¹¹ Bèè dè bo nè beheikènkótíbè kè bè dọ́: Ti yàmu! Ti Yiè nKuyie ndòò mesàà a yóó túóté wèè nitipòkù kòò ndònnè Dasèedi nè Dea bè do dòmmè bèè maá Isidayeri cīètè. Á kpenke Efadata tenké mieke kàa yètiri feitè Betideemmu.

¹² Ti Yiè nKuyie nyóu kè de kóo nitipòkù da pié ibí péu, kàa cīètè naánnè Sudaa nè Tamaa be bire di yààri Pèdesi kpete do dòmmè.

Boasi tùótémè Oduṭi ke puoke

¹³ De mònni ndi Boasii tùótémè Oduṭi, kè ti Yiè nKuyie nhò dọ́ mesàà nkòò púó nképeitè denitidabire.

¹⁴ Kè benitipòbè nnáá Naomii ke tú: Ti sánti ti Yiè nKuyie nku yóumè kàa pètè deyaàbire dèè bo da pií. De yètiri deuke Isidayeri be mieke.

¹⁵ Dεε̄ yó nte a ðnnì, ké nda tɔ a kótì miεke. A còkù wèè dè nda peité ò da dómu. Ò pēētému inītidabí òyiekè.

¹⁶ Kè Naomii cɔuté debire kéntɔu ké dè yò.

¹⁷ Kòo cēpeetitòbè dò: Bè peité Naomii denītidabire, ké dè yú ke dò Obedi. Kè Obēdii peité Seseε kè Seseε peité Dafiti.

Dafiti kó kufuku

¹⁸ Pēdesi wèè peité Etisidonnī.

¹⁹ Kè Etisidonnīi peité Adamu, kè Adamuu peité Amminadabu.

²⁰ Kè Amminadabuu peité Nasōō, kè Nasōō peité Sadima.

²¹ Kè Sadimaa peité Boasi, kè Boasii peité Obedi.

²² Kè Obēdii peité Seseε, kè Seseε peité Dafiti.

Sammuyeri pátiri ketiri Di mpátiri tɔ̀ tii náànti

De kó dipátiri ti náá nSammuyeri kpéi nke, wèè do tú Kuyie ndo tāātē bēè baatibè Isidayeribe miēke be kóo sɔnwē. Wèè do tūnni dihèi kó tináànti, ke tú Kuyie mpānāànti náàntò kè wèè tu ikuó niùti Kuyie ncīētē. Kè dè mboní kè Isidayeribe ténke í ndó bebaatibè beè mbè baké, kéndó kēwáá nhokpààti wèè yó mbè baké ibotí tēi kōmē.

Kè Kuyie mbè duó nhokpààti ketiwè wèè tu Sauri. Sauri mē nyí nhòate ò bo dòòmē Kuyie nyí ndó dè kè kùu ò dootóo kētāātē Dafiti. Mēmme kè Sauri nkékú kè Dafiti dèúkú.

De kó dipátiri ti náá ntì tu: Kuyie nkuù máà tu ku kòbe kóo kpààti. Nè de kpéi nkù báá na kēpīnnē mutōmmú wèè í kù duó nhomáà.

Di mpátiri náànti duó ke dōmmē

1. Sammuyeri kó tináànti ò bíkémběnti nè ò tōmmú ò do ni mēè botí Isidayeribe 1-8
2. Sauri náá mmèè botí okpààti nè Kuyie nho dootóomē 9-15
3. Dafiti kó tináànti nè ò do 55 yenténēmē Sauri nè Sauri kó mukūũ 16-31

Anni mōomē Kuyie ndebire

1 Onitì mōu wèè do bo Damaa èi, Efadaimmu tempē nyetārē Ìnkè kòku, kòo yètiri tu Edikanaa. Ò do tú Efadaimmu kó kuwuò nku nwe. Sufu wèè do peitè Tou, kè Touu peitè Ediu, kè Ediuu peitè Yedokammu kòo né peitè Edikanaa.

2 Kòo n̄po benitipòbè bèdébè, kòo mōu yètiri ntú Anni, kòo tōu kperi tú Peninna. Kè Peninna mmàke ibí bá Anni yie í màke.

3 Bá dii benni kè Edikanaa níí íté Damaa, kékote Sídoo ti Yiè nKuyie ncīētē ke bo nínkú kè kù bànté kunku Mpakēdaa kè kù fié iwūš. Dè do s̄o nhEdii bí idé Ɔfinii nè Findee beè tu ti Yiè nKuyie nkuó niùbè.

4 Kè Edikanaa níí fēútē ò ʒfē ti Yiè nKuyie nképā kumaa nkumáà Peninna nè ò bí,

5 kēpā Anni yie ò pā Peninna kè dè māmē kuce mēdémē. Ò do we ndó mediè mbá ti Yiè nKuyie nyí mē nhò pāmè ibí.

6 Kè Peninna Anni yanti nhò cēi ke caàri ò yèmmē, koò āà ifei ò í màke mēè kpéi nyibí.

7 Bá dii benni kè bè kòte ti Yiè nKuyie ncīētē ke bo fié iwūš ti Yiè nKuyie, Peninna nwanti ke bo caàrē Anni yèmmē, kè dēe nyóu Anni kòo nkuò nkéyete mudii.

8 Kòo doù Edikana ò bànté ke dò: Anni dè dōmmē kàa kuò nke yete mudii, kàa yèmmē caàrè? A mē nni nte kè dè í pēētē initedabí tepítàà?

9 Kè Annii íté bè di dii mōnni ke dèè kēta ti Yiè nKuyie ncīētē, ke s̄o ti Yiè nKuyie nkuó niùti Edii kàri ti Yiè nKuyie ncīētē bòri.

10 Kè Anni yèmmē caàrè, kòo kuò nkè ntinōnnieti yiè kòo báá nti Yiè nKuyie nke tú:

11 N Yiè nKuyie nfó Mpakédaa, n kuó mmesémme, n wénté fenònsààfè mí nha kóo tǎnti sámpǔù ké m pǎ denitidabire, kàa dè nni mpǎ, m bo dè n da duó nkè dè mpǎ nha tǔmmú sáá bá kuponkù báa kááké de yuu.

12 Kè Anni mbáá ti Yiè nKuyie nkè dèe mǎnte kè Edii ò wùò nke wúó nho biè mmáa yeè nampúmè.

13 Ò me nyí yo ò náa nke tú mù, ò baa do báa nti Yiè nKuyie nnè o yèmmè mme, kè Edii yèmmè ndò nhò muó mmenaà mme,

14 kòò nàké ke dǎ: Dè yó nkááké de kàa naà mmǎnté? Diè ndàke a yóó dennemè a naà.

15 Kè Annii ò tǔnné ke dǎ: Okóti, n yí muó mmenaà, meyeñcaàrimè meè ò deuté, kè ò kuònnè ti Yiè nKuyie.

16 Bá n wénté mufòmmu yeímu yiè, iyentotí nè meyeñcaàrimè deè ò deuté, deè te kè m báa nti Yiè nKuyie nkè dè mǎnte.

17 Kè Edii ò tǔnné ke dǎ: Kòte ke bá nyǐkù, kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù da pǎ a kù mǎo dè.

18 Kè Annii ò tǔnné ke dǎ: N wénté fenònsààfè mí nha kóo tǎnti. De mǎnni kè Anni yèmmèe cǎté, kòo kò nkédi.

19 Kè dèe wenté Edikanaa nè o cǐtè kòbe kè bèe piké cute kénínkú kébántè ti Yiè nKuyie nkédeè kékò nDamaa.

Bè peitèmmè Sammuyeri kòò duó ti Yiè nKuyie

Edikanaa nè o pokù Anni kè bèe duó, kè ti Yiè nKuyie nduó nhAnni ò kù mǎo dè.

20 Kòo púó nképeitè denitidabire, ké dè yu ke dǎ Sammuyeri (dèè tu Kuyie nkèè).

21 Memme kè dibenni teri mbóni, kè Edikanaa nwèti Sidoo nè o cǐtè kòbe ke bo féuté feǒfè ti Yiè nKuyie, kéféutéénè ò kù cànnenè dii nùù kofe.

22 Anni í nneínè o dǎù, kòò nàké ke dǎ: N dó debire deè cǎté kè nni nkòri ké ndè neínè ké dè duó ti Yiè nKuyie nSidoo kè dè nke mbo sáá.

23 Kè Edikanaa ò tǔnné ke dǎ: Kàa me ndó dè wenni, nkpaá diè nkè debire yàa cǎténè. Ti Yiè nKuyie ndǎò kù béi nti.

Memme kè Anni nkpaá kè debire yàa cǎténè.

24 Debire cǎté dii mǎnni kénkpaá kēñni, kòo dè kàtenè ti Yiè nKuyie nciètè Sidoo, wenwe nè o dǎù, kè bèe ñta dinaadaa* yebie nyètāāti kperi nè muyuo nnè nè menaà nkudǎukù.

25 Kòo féuté fenààfè ti Yiè nKuyie, kédeè kékòtenè debire Edii borè.

26 Kè Anni béinnè Edii ke dǎ: N yiè nha bomu, dentení onitipòkù wèè yàa cǎmmú diè nha ìiké ke báa nho Yiè nKuyie, mii yàa nwe.

27 Nte debire n yàa sèñní dè ké ndè móú n Yiè nKuyie kù dè nni mpámu.

28 N yóó dè nkù duómmu kè kù ndè te de fòmmu mumǎo.

Kè bèe nínkú ti Yiè nKuyie nyìiké ke sǐnnó.

2

Anni sǎntemè ti Yiè nKuyie

1 Kè Annii sǎnte ti Yiè nKuyie nke dǎ: Ti Yiè nKuyie nkuù te kè m pètè diwèi,

* **1:24 dinaadaa:** Yepáte mayè mieke bèe wǎri yenaadake yètāāti, yeteyè ke wǎri dinaadaa dimá dii moke yebie nyètāāti.

kuù m̄ pā dikōmbùò kè m bo ndaú n dootitòbè,
kuù ò teennè deè te kè n yèmmè naati.

² Ti Yiè Kuyie nkuù màá kpa meyei,
kuù màá tu dipèri dī n kánké,
òmòu tòu í kù dònne ke kpa meyei.

³ Di bá nsũũnko sipòò kó tináahti,
tisĩnténáahti ténke bá nyièní di nò mieke,
Ti Yiè nKuyie nyému demou,
kù yóò bekénè benitibè be dōòrimè dōmmè mme.

⁴ Kuù keku bekpàritiebe tännè,
bèè do cīĩnni kè bè kpenke.

⁵ Bèè do yo nke diè nkè bè wanti bè bo di mù ke mònté.
Bèè do fēũrìnè dikònni kè bè òmpu.
Kè tēhāũnte peité kuce mèyiekè,
wèè do péi kòò naá ntehāũnte.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù ɔ̄ɔ kuò kè kuù fòukùnnè,
kuù ɔ̄ɔ tannè oniti kudonkù kè kuù ò dènneni kudonkù.

⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù ɔ̄ɔ dōò oniti fedawanfè kè kuù ò kparikùnnè,
kuù ɔ̄ɔ kékùnnè oniti kè kuù ò déúkùnnè.

⁸ Kuù ɔ̄ɔ íi nhocĩri mutáá mmieke,
kédenne osénniwè mesémmè mieke,
ké bè wènnénè benitidièbè kè bè nkari,
ké bè duó ndikpàatikàri.

Ti Yiè nKuyie nkuù te ketenkè,
kuù ànnè yesànkè yèè kè tò.

⁹ Kuù dake bèè kù dé be fōmmu kpéi,
kè benitiyieibe kō ndibiĩnni mieke
ke yé oniti ɔ̄ɔ í nnamè nè omáá kó muwērimú.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nyóó pōntemu ku dootitòbè,
fetaafè bo bè pee,
Ti Yiè nKuyie nkuù yóò bekénè kutenkù kumou,
kéduó nku kóo kpààti kù tãátè wè muwērimú,
kédéúkùnnè kù tãátè wè.

¹¹ Mèmmè Edikanaa nè ò kōbe kè bèè kò nho cie Damaa, kè debire nkpaánè
Kuyie nkuó niùti Edii ke pí nti Yiè nKuyie ntōmmú.

Edii bí kó meborime

¹² Edii bí borime í nwenni, ì do í dake ti Yiè nKuyie nkpeti,

¹³ bá n̄è bèè do me ntúmè ikuó niùbè. Nte bèè do dōari mèè botí: Bèè do ɔ̄ nkòò m̄òu
fèútè fèɔ̄fè ti Yiè nKuyie nke kpaá béri, be kóo tōnti tuakeni ke tò temátikūmpete
yeñi nyètãati kpete,

¹⁴ kémbaunte sinakesi nè sikũmboó nè sidóu nè tikàdàabuuti mieke. Kòò
n̄nte dèè kó dimàà be kperè nde. Bèè do me ndōari Isidayeeriebe bemou bèè kōroo
Sidoo.

¹⁵ Bá kè bèè mu nyí tūò mmekùò nyikuó niùti tōnti koteni, kénákè wèè fèútè
fèɔ̄fè ke dō: Ikuó niùti tu a ò pā imaa nhò yóò pūnné ì, ò í yóò cōuté ibiri, ò dō
ibénni nyi.

¹⁶ Kòò yí: N dō nkétuò mmekùò mme kédeè kàa túótè a dō ì. Otōnti dō: Bamba
nwe a dō nké n duó mmè, kàa yete n yi fiète.

17 Kè Edii bí ndòari ti Yiè nKuyie nyí dós dè, bá bè í nwúó mbè kù pāa nyèè pāre kè dò nyè tu ku kpeye.

Sammuyeri bomè Sidoo

18 Kè Sammuyeri mbo Sidoo ke daati dikoutéyaàbòri ke pfi ti Yiè nKuyie ntōmmú.

19 Bá dii benni o yō nè o cice kè bè kòri Sidoo ke bo fié iwūš ti Yiè nKuyie, nho yō ò dùàke diyaàbòri kénta.

20 Kè Edii níi pā Edikanaa nè o pokù ti Yiè nKuyie nkó mesàà nke dò: Ti Yiè nKuyie nyóo kóo nitipòkù yie nyíé kèpié ibí, kè ìi ftinné ò me nkù pā dè kó difštiri. Kóo deè kè bèe kò.

21 Kè ti Yiè nKuyie ndòò mesàà nhAnni kòo yíé kèpeité inítidabí itāati nè inítipobí idéi.

Kè ti Yiè nKuyie nní mbonè Sammuyeri kòò kòtíri.

Edii do kpannèmè o bí

22 De mōnni Kuyie nkuó nùti Edii do kótému mediè nkékeè o bí dōari dè Isidayeribe cuokè nè bè dautinèmè benitipòbè bèè do š ntíkú ti Yiè nKuyie ncìètè bōri nùu.

23 Kòo bè beke ke dò: Di dōari ba mbotí nku? Benitibè bēmou nàámmu di borime í wennimè.

24 M bí yóunè dende! Benitibè nàa nti di kpéi nti í wenni.

25 Kòo niti yeténè oniti ti Yiè nKuyie nkuú šš bè pùté. Kòò né yeténè ti Yiè nKuyie nwe mbo ò pùté?

Bè me nketé ke í ndake be cice bè nàa nti. Ti Yiè nKuyie nkuú do dós kè bè kùo.

26 Kè Sammuyeri baa kótíri, ti Yiè nKuyie nnè benitibè kè bè ò dò.

Kuyie nnàkémè Edii kù yóó ò dōò dè wenwe nè o bí

27 Diyie mari kè Kuyie mpānāaanti nāantò mōu kōtení Edii borè kóò nàkè ke dò: A yému a yembè do bo dii mōnni Esibiti ke tú tidaati, kè ti Yiè nKuyie mbè benkemè kumáa,

28 kētāāté Isidayeribe bēmou mieke a yàari Anō kòo ntú ikuó nùti, ke daati dikoutéyaàbòri, ke tóu iwūš bè kù feu ì ke tuò ndiwūštōnni Ìnkè ke tuōnnè tihúúnti, ke kù nāánnè ke kù dò, kè bè níi kù feúté feòfè bè bo mmòke be kó kumaa.

29 Ba nképí nné te kè di caári kù yē mbè nkù feu ìi wūš nè yepāre kù yē mbè nkù pāa nyè ku cìètè mieke? Dè yīme kè di tānkíi imaa nsàayi, Isidayeribe kù feu ìi wūš mieke nè bè kù pāa nyèè pāre, ke cūš di kōnti? Dè dōmme kaa yāri a bí nyi ke kù pēšté?

30 Nè de kpéi, ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tū nkù tu kuú do dōunnè dinùu a naámunkù kōbe ke dō bè bo ntú ikuó niùbè sáa. Di mōnni meé ténke dōke kù yetemu ke tú wèè kù déúkunnè kù šš we ndéúkunnè, kè wèè kù sènkèri kù múnkèe o sènkèri.

31 Dè tuòke ke dèèmu kù bo duómme kaa kōbe nkō mmunanatékūū, okóti ténke í yó mbo a cìètè. Kè kùu dōò mesàà nyIsidayeribe.

32 Otòu mōu bo cōute ku cìètè. A cìètè mieke okóti me mbá ndè kpáa.

33 Kù né yóó súš nhōmōu nwe a yaábí mieke kòo ntókénè ku wūštōnni, ke wúó nhò na mborè kè dè ò yóu ke caári o yèmmè, kè besōmbe nkō mmunanatékūū.

³⁴ A bí idé Ofinii nè Findee bè yóó kú diyè òmàà ndi kàa banté kù béi nti yóó òmàà.

³⁵ De kó difōnkúò kè kùu tāāté ikuó niùti kòo mpī nku tōmmú kè dè wenni ke òòri kù òmàà. Kè kùu duó nkòo yaabí ntú ikuó niùbè sàà, kèmbò okpààti kù yóó tāāté wè borè.

³⁶ A kòbè bèè bo yenté, kè bèè kàtení kènninku o borè ke bo pété dárè yoo mudii sámpò, kè nhò báá nke tú: Ti duó mbá mùu tōmmú ti Yiè nKuyie ncfètè mièke kè ti pété kédinè.

3

¹ Kè Sammuyeri mbò Edii borè ke pí nti Yiè nKuyie ntōmmú.

Kuyie nyumè Sammuyeri

De mōnni ti Yiè nKuyie ndo í náánnè benitìbè mecāā mmecāā nyoo nè mebenkùmè mièke.

² Keyènkè makè kòo kóti Edii nduó o dòu. Ò do kòtèmu kòo nuò nténke í nnaatí.

³ Kè Sammuyeri nduó ti Yiè nKuyie ncfètè ku taummè tau také, ke sò nku cfètè fitirè mu nyí ku.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò yu ke dò: Sammuyeri! Sammuyeri! Kòò dò: Nte mí.

⁵ Kòo cokóo Edii borè ke dò: N kàtenímu. Kè Edii dò: N yí da yu, kàte kèduó. Kòo wēte kèduó.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kényú Sammuyeri kuce medérímè, kòo kòtoo Edii borè ke dò: N kàtenímu, n kèè a n yumè mme ke kàtení. Kè Edii dò: M birè n yí da yu, kàte kèduó.

⁷ Sammuyeri mu ndo í yé ke dò nti Yiè nKuyie nkuù ò yu, kù mu ndo í ò béinnè diyè mari.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kényú Sammuyeri metāāmmè, kòo íté kékòtoo Edii borè ke dò: N kèè a n yumè mme ke kàtení.

Kè Edii banté ti Yiè nKuyie nkuù ò yumè,

⁹ kòò nàké ke dò: Wēte kèduó, kè bè wēte ke da yu a dò: N yiè, béi nkàa kóo tōnti kèmmúmu.

Kè Sammuyeri wēte kèduó.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nwētení kécómmú o borè kényíé kóò yu ke dò: Sammuyeri! Sammuyeri! Kòò dò: Béi nkàa kóo tōnti kèmmúmu.

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: N yóó poté Edii cfètè nte kuyēiku makú, kè Isidayeribee ti kèè kè dèe kpéété be to.

¹² De kó dimōnni ndi n yóó òmàà Edii cfètè, n nàké ke yē n yóó tē òmàà bá m báá ínté tūmatí.

¹³ M béimmu ke tú: M bo poté Edii cfètè sáà nè o bí òòri mèè yei nkprí nke caari n yètirì kòò yé ke cféké.

¹⁴ Mí nKuyie m béimmu ke tú dèmarè í bo dèè bo ūté Edii cfètè yei mbá kè bè nfié iwūō ke m pāmmú yepārè.

¹⁵ Kè Sammuyeri nduó, kè dèe wenté kòo kpeté ti Yiè nKuyie ncfètè kó yebòrè. Ò í ndàatí ke bo nàké Edii ti Yiè nKuyie nhò nàké tí.

¹⁶ Kè Edii yú Sammuyeri kòò nàké ke dò: Sammuyeri n kóo dapàà! Kòò dò: Nte mí.

17 Kè Edii dò: Ti Yiè nKuyie nda nàké ònti? Bá n sɔnne tìmatì bá tìmáà, kàa n sɔnne tìmatì ti Yiè nKuyie nda poté.

18 Kè Sammuyeerii ò nàké ti Yiè nKuyie nhò nàké ti timəu bá ò í nsùó ntìmatì, kè Edii dò: Kuu tu ti Yiè nKuyie, nkúu dɔd kù dómé.

19 Kè Sammuyeerii kóté kè ti Yiè nKuyie nní nhò bonè. Kù ò nàá ntii náahti kó dimáà kòò nàá mbenitìbè tìmatì í nduò ketenkè.

20 Memme Isidayeeribe kó ketenkè keməu, kétúóté Danni kó kutempé nkétuəkenè Bεεrisebaa, kè bεε banté ke dò nSammuyeerii mēnkε tú ti Yiè nKuyie mpāānāahti náahtò.

21 Kè ti Yiè nKuyie nsəoté kémbenkú kumáà Sammuyeerii Sidoo, kòo nnáá nku náahti.

4

1 Memme kè Sammuyeerii ntuonko Isidayeeribe bεməu ti Yiè nKuyie nnáá nti.

Isidayeeribe dootitəbè tìtótémè ti Yiè nKuyie ntaummè təu

Diyiə mari kè Isidayeeribeε dinté Fidisitēēbe mudoò kébáté Eβenni-Esεε, kè Fidisitēēbe báté Afeki.

2 Kè mudoò hinté mediə nkè Fidisitēēbeε auté Isidayeeribe, kékuə benitìbè sikəupísìnàà (4000) de kó mudoò miεke.

3 Bèé yenté kè bεε coké kékonní bε do báté dè, kè Isidayeeribe kó bekótìbè dò: Ba nkpeí nte kè Fidisitēēbe ti auté miε mbotí? Tí kətené Sidoo kétúóténi ti Yiè nKuyie ntaummè təu, kè di mbo ti boré kè ti deεténè ti dootitəbè.

4 Kè bεε tō nkè bεε túóténi ti Yiè nKuyie ntaummè təu, ti Yiè nKuyie Mpakεdaa kari dè bεínkεmbàribè bédébè sàku. Kè Edii bí idé Ōfinii nè Findee kè bè dè bo.

5 Bè tūəkenè dii mōnni ti Yiè nKuyie ntaummè təu Isidayeeribe kari, kè Isidayeeribeε iite kè ketenkéε sánté.

6 Kè Fidisitēēbeε keε bè iitemè Isidayeeribe kari ke dò: Ba nte kè bè iiti Ebedeebe kari?

Bè kèè dii mōnni ke dò ti Yiè nKuyie ntaummè təu tūəkení be boré,

7 kè kufəwáá mpí nFidisitēēbe kè bè nnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie nkuu tūəkení be kari, ti pákémú! Kù do í bè bonè, bəmbà nke tūəkení.

8 Dè ti dimu, we nyóó ti deεténè Kuyie nkperikú kùu do poté Esibiti kəbe tiyēiti tibotí tibotí dikpáà cuoké.

9 Fidisitēēbe yetenkó kè ti bè bəao nè dikəmbùd, kè meε dəke ti yóó náá mbe kó tidaatì nti kéndonnè bè do túmè ti kó tidaatì. Íténè kè ti bè bəao nè muwērímú.

10 Memme Fidisitēēbe nè Isidayeeribe bè tamé bεtəbè mudoò kè bεε na Isidayeeribe, kè bεε coké kékūū mbe céí, kè bεε bè auté mediə nkékuə benitìbè sikəupísitāāti (30000),

11 kétúóté ti Yiè nKuyie ntaummè təu. Edii bí idé Ōfinii nè Findee kè bèε kú.

Edii kumé

12 Kè Bensameε naāmunkú kou məu kēri o yàati, képū nho yuu mutáá nkékoké kétuəke Sidoo de kó diyie dimáà miεke.

13 Kε ś nkè Edii kàri o kàri ínkkε kuce nùu ke paké ke yé o kəmbùdì duòmè ti Yiè nKuyie ntaummè təu kpéí. Kè de kóo nitii nàké tii bè tūəkení kè benitìbè bεməu kuónko.

14 Kè Edii keε yεdabùd nkébeke mùu dđđri, kè weε nitii cokóo meεāā nkóo nàké dè dđđmè.

15 Dè do sɔ̄ nhEdii màke yebie nsipísìwei nè yèni ndi, bá ò ténke í wúó mbá sám̄pó.

16 Kè de kóo nìtì ò nàké ke dò: M boní mudoo borè nde yíe nke cokéní. Kè Edii dò: N kóo dapàà ndè dòn̄nime?

17 Kòò d̄: Ti dootitòbè ti bètimu ke ti auté, dèè né òake yóu deè tu a bí idé Ɔfinii nè Findee bè kumè, kè bè tùóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

18 De kóo nìtì yu dii m̄nni ti Yiè nKuyie ntaummè tou kó diyètìrì, ke s̄ nhEdii kàri o kàri ìnkè, kédonní diyànyànni ti Yiè nKuyie ntou borè ke kèété o f̄n̄íí kékú. Ò do kòtému mesàà nkéncéè. Ò do baké Isidayeeribe ke d̄ yebie nsipísìnàà ndi.

19 Edii c̄kù, o birè Findee pokù do púómmu ke duúnnè ò bo p̄itémè. Ò kèè dii m̄nni Fidisitèèbe tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou, kóo c̄kù nè o d̄u kè bè kú kè kuyonkuu ò auté koo kũ kèp̄itè,

20 k̄mmaunè mukũ, bèè ò teénnè kè bè d̄: Bá nȳèkù! A p̄itè denitidabire nde. Ò í mbè t̄n̄nè t̄matì. Ò keté ke í ndake be terè kp̄éí.

21 Kòo b̄éí nke d̄: Ti Yiè nKuyie nténke í bonè Isidayeeribe, kè yú o birè ke d̄ Ikabòdi.

De kó diyètìrì do tukúnè bè tùóté m̄mmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè o c̄kù Edii kó mukũ nnè o d̄u k̄m̄u.

22 Kòo b̄éí nke d̄: Isidayeeribe p̄àm̄u muw̄erímú ke ȳé be dootitòbè tùótémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

5

Fidisitèèbe k̄nnèmè ti Yiè nKuyie ntaummè tou

1 Kè Fidisitèèbe tùóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou Eberi-Esee kék̄onnè Asidodi.

2 Ke bii di tannè be b̄òò Dak̄s̄ tou k̄f̄innè di také.

3 Kè d̄e wenté kè Asidodi k̄bbe ente k̄ns̄s̄ nDak̄s̄ do ke duó ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè kè bèè í mbe b̄òò k̄c̄onnè di do borè.

4 Di wentìrì kè bè ns̄s̄ nDak̄s̄ tó do ke duó ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè, di yuu nè di n̄u kè dè b̄k̄é ke cóú de kó kudieku b̄òrì.

5 Dèè te nè ȳienní kè de kó beb̄oyembè nè Asidodi eì k̄bbe bèè taà de kó kudieku kè bè í naù ku b̄òrì.

6 Kè ti Yiè nKuyie mbenke ku w̄erímú Asidodi k̄bbe, kè bè poté f̄kúùkúùrè kè be k̄m̄bùt̄ti do, bembè nè yehèkè yèè bè t̄k̄enè ye k̄bbe.

7 Bè yà dii m̄nni t̄i bè t̄ùkení, kékúo nke d̄: Ti í d̄o ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe t̄i nkù taummè tou mbo ti cie, kù ti potému, t̄inti nè ti b̄òò Dak̄s̄.

8 Kè bèè yú Fidisitèèbe kp̄àt̄ibè b̄em̄u kè bè beke ke d̄: Ti yóo ȳime Kuyie nyIsidayeeribe t̄i nkù taummè tou? Kè bè d̄: T̄onè di kék̄otenè Kati kó dihei.

Kè bèè di t̄o kék̄otenè Kati eì.

9 Bè di t̄ùkenko dii m̄nni Kati, kè ti Yiè nKuyie m̄poté de kó dihei k̄bbe b̄em̄u, ibí nè bek̄ot̄ibè kè f̄kúùkúùrè bè p̄i nkè be k̄m̄bùt̄ti do.

10 Kè bèè di t̄o k̄es̄onnè Ekin̄o. Ekin̄o k̄bbe di yà dii m̄nni kékúonko ke d̄: Bè t̄oní Kuyie nyIsidayeeribe t̄i nkù taummè tou ke bo ti kuo tim̄u.

11 Ke múnke yú Fidisitèèbe kp̄àt̄ibè kè bè nàké ke d̄: Kp̄ennè Kuyie nyIsidayeeribe t̄i nkù taummè tou, kè meè òake ti yóo kú tim̄u ndi.

Kuf̄w̄aá nkuu do auté benit̄ibè dihei mièke, ke ȳé ti Yiè nKuyie ndo bè potémè.

12 Bèè kpaá ke í ku kè bèe muòke fòkúúkúùrè, kénkuònnè kuyonku, kè yedabùò ndèkù kèfinkè.

6

Fidisitèèbe kpènnémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Isidayeeribe cie

1 Kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou mbo Fidisitèèbe cie, ke dò betààbè bèyiekè.

2 Kè Fidisitèèbe yú be kó bebòoyembè nè be pāābè kè bè beke ke dò: Ti yóó yīme be Yiè nKuyie ntaummè tou? Ti náké nè ti bo yīmè kè di kpènné di yènni dè.

3 Kè bèe bè nàké ke dò: Kè di dó kèkpènné Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù taummè tou, di báá di kpènné detetirè, di pā dèmarè Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù di yei nhútímù kpéí, de mōnni ndi di yóó miētémè kébanté mùù do te kè Kuyie nni ndi puoti.

4 Kè Fidisitèèbe beke ke dò: Ba mbotí nku ti dò nképāmè Kuyie nkéfóó?

Bebòoyembè nè bepāābè kè bè dò: Dí kù pā yesòwèrè kè yè mmānnè Fidisitèèbe kpààtibè māmè kè dí má mesò nkè dè ndò nyiti kémbo dèñumù ke yé meyei mmemáá meè di tūòkení dīndi nè di kó bekpààtibè.

5 Dònnè yenúútè yèè do di yiè ye kó mēbenkùmè nè iti ì do caari di paa nyi kó mēbenkùmè kébanté Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù deumè. Kè dè naati kùu yóu kù bo ndi dōorimè meyei nne di bokè nè di ei.

6 Di báá kpènkūnne di to Esibiti kóo kpààti nè o kòbe bè do dōòmè, di yému kù do bè dōòmè kè bè yāa yóunè Isidayeeribe kè bèe ye.

7 Dònnè tenaasāntè pāntè, kényà inaani idéi ì to tibiiti, ì mu nyí buuté kudóú, kè ì dete tenaasāntè, kè dí pítinné i biiti tecfētè.

8 Kè dí túótè be Yiè nKuyie ntaummè tou kéānné tenaasāntè miēke kéwáá nditau mari kéfīnné kèpéēnnè be Yiè nKuyie ntaummè tou, di yóó ānné dii miēke di pā mēè sò be Yiè nKuyie nke fóó. Kè di dèè memme dí yóu kè tenaasāntè kété.

9 Kè di yà kè ì kété Isidayeeribe cie kó kuce ke wetí Beti-Semesi dí banté ke dō nKuyie nkuú do di dōori de kó meyei. Kè ì me nkètè kupíkù makù dí banté ke do nkuú ì mē ndi dōò kè dè baa di tūòkenímu.

10 Kè bèe dōò bè bè nàké ti timou, kéwáá nyinaani idéi ì to tibiiti kè ì buú nkudóú kè ì dete tenaasāntè, kè bèe pítinné i biiti tecfētè,

11 kētānné ditau mesò nkó iti ā di ì nè yesòwèrè, yèè benkú fòkúúkúùrè dèè do bè pī.

12 Kè inàake pānkee kété Beti-Semesi kó kuce kémmunti bá ì í wēkii i fōnkúò híékè yoo kubakù yóu yoo kucānku kè Fidisitèèbe kpààtibè ntè tū nkétuòkenè Beti-Semesi temmānku.

13 Kè de kó dihei kòbe bo kubiriku ke kōú be diiti, kényà ti Yiè nKuyie ntaummè tou kè diwèi bè pī mmediè.

14 Tenaasāntè tūòkoo dii mōnni Sosuwee paku kecómōw kupèrikù diekù makù také bèè dè bo kè bèe kéké tenaasāntè kó idéi ke fíé ti Yiè nKuyie nyinàake ì do tè dèri kétuò.

15 Kè Defiibe cūú ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè ditau mesò nntenti do ā di kédóú ndemou kupèrikù fīnkè. De kó diyie kè Beti-Semesi kòbe fíé iwūš nKuyie nkétuò nkékuo itei, metaummè kpéí.

16 Fidisitèèbe kpààtibè dè yà dii mōnni demou kékò nde kó diyie.

17 Nte bè do totí mɛ̀è botí Fidisitɛ̀ɛ̀be do pā yèè sɔ̀wɛ̀rè ti Yiè nKuyie nke bo fɔ̀s. Kè bèe duò nhAsidɔ̀ri òmáá, Asikanɔ̀ òmáá, Kati òmáá, Ekinɔ̀ òmáá.

18 Kè bè má dè mesɔ̀ òkè dè dò nyiti kè dè nsù ke mánne Fidisitɛ̀ɛ̀be kpààtibè ekè màmə, yediyè iduotí fité yè nè yesámpóyè, Fidisitɛ̀ɛ̀be kpààtibè benùmmù baké yè. De kó kupèrikù bè do Ínné kùù Ìnkè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Sosuwee Bèti-Semesi kou paku, kù kpáá ke bomu nè yíenní.

19 Kè ti Yiè nKuyie mpoté Bèti-Semesi kòbe, kè benitìbèe kú sipisiyiekè, bè wènté mɛ̀è kpéi nku taummè tou, kè besòmbè yèmmèe caàrè Kuyie mbè poté mɛ̀è kpéi nkuyèlku diekù.

20 Kè bè dò: Òmòù í yó nkpaá fòù, ti bo cuò nke kédétènè ti Yiè nKuyie nkùù nkpa meyèi nku taummè tou?

21 Kè bèe tɔ̀ nkè bèe náké Kidiya-Yeadiammu eì kòbe ke dò: Fidisitɛ̀ɛ̀be kpènnénimu ti Yiè nKuyie ntaummè tou, kòtènní ké di tùóté kékònnè di cie.

7

Isidayɛeribe do wɛ̀tɛ̀nimè Kuyie mborè kè kùu bè deetè

1 Kè Kidiya-Yeadiammu kòbe ke kòtè kétúóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou kékònnè kètanné Abinnadabu cìtè ditàri Ìnkè kètāātè o birè Edeasaa kòo ntè bàa.

2 Bè kpènnè ti Yiè nKuyie ntaummè tou Kidiya-Yeadiammu kè dèe mɔ̀ntè mesàà nkémòke yebie nsipísidè. Kè Isidayɛeribe wɛ̀tè kékúònnè ti Yiè nKuyie nkè kù wammù.

3 Kè Sammuyɛerii bè náké ke dò: Kè di mènke dó nè di yèmmè memòu ndi kèwɛ̀tèni ti Yiè nKuyie mborè, dooténko dibòd Asitaditee nè yeyeyè yemòu kó kubotí, kétaunnè òmáá ti Yiè nKuyie nkémpí nkùù máá tòmú kè kù di deetènè Fidisitɛ̀ɛ̀be.

4 Kè Isidayɛeribe útòo yebòkè yemòu Baadibe nè Asitaditeebe kèntù ti Yiè nKuyie mmáa.

5 De mánni kè Sammuyɛeri dò, Isidayɛeribe bemòu tí mMisipaa, kòo bántè ti Yiè nKuyie mbe kpéi.

6 Kè Isidayɛeribe tí Misipaa kèyènté menie nkécóúnko ti Yiè nKuyie nyiikè, kébou dinùù kédáa mbe yèi nke dò: Ti yetènèmu ti Yiè nKuyie. Deñde Misipaa Sammuyɛeri bekénè mɛ̀ Isidayɛeribe.

7 Kè Fidisitɛ̀ɛ̀be keè Isidayɛeribe tímmè Misipaa, kèbáátí yekpààtiyo yènnùmmù ke bo dokènè Isidayɛeribe, kè bèe ti kèè kè kufòwáá mbè pì.

8 Kè bèe náké Sammuyɛeri ke dò: Báa ti bontóo bántè ti Yiè nKuyie nkè kù ti deetènè Fidisitɛ̀ɛ̀be.

9 Kè Sammuyɛeri túóté dipedabii òmáá kpáá yáá nkè di feútè ti Yiè nKuyie nkétuo, ké kù bántè Isidayɛeribe kpéi nkè kùu còutè o báammu.

10 Sammuyɛeri kpáá tuò nfeè pièfè kè Fidisitɛ̀ɛ̀be kèriní ke bo bè dokènè. Kè ti Yiè nKuyie nduò nkè fetafè mpéú mediè nkè kufòwáá mpí Fidisitɛ̀ɛ̀be kè bèe còkè, kè Isidayɛeribe bè na.

11 Kè bèe íté Misipaa ké bè bèti kétuòkenè Bèti-Kaa ké bè kùu.

12 Kè Sammuyɛerii túóté ditàri kèfíí mMisipaa nè Senni de cuokè ké di yu ke dò: Mètèmmè-tàri, kèbéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nti teennènní ke káá ndie nde.

13 Kè Fidisitɛ̀ɛ̀be yote Isidayɛeribe, bè ténke í ndáátí kètanní be tenkè mieke, kè ti Yiè nKuyie nni mbenkù ku wèrímú Fidisitɛ̀ɛ̀be Sammuyɛeri fòmму mumòu mieke.

14 Kɛ Fidisitɛɛbɛɛ tɛnnɛ Isidayɛeribɛ bɛ ɛkɛ bɛ do fɛkɛ yɛ, yɛɛ sokɛ Ekinɔɔ nɛ Kati dɛ cuokɛ, kɛ Isidayɛeribɛɛ wɛtɛ kɛtieke bɛ tenkɛ. Amɔriibɛ nɛ Isidayɛeribɛ kɛ bɛɛ narikɛ.

15 Kɛ Sammuyɛeri ntɔ Isidayɛeribɛ koo beɛnti o fɔmmu mumɔu miɛkɛ.

16 Bɔ dii benni ke nɛ fitɛ Betɛɛdi nɛ Kidikaadi nɛ Misipaa kɔ yɛkɛkɛ kɛbekɛnɛ Isidayɛeribɛ.

17 Koo dɛɛ wɛɛ kɔ nɔo cɛtɛ Damaa kɛmbekunɛ Isidayɛeribɛ. O do dɛ mmaɔ ti Yiɛ nKuyie ndiwɔtɔnni.

8

Isidayɛeribɛ bekɛmɛ okpɔati

1-2 Sammuyɛeri kɔtɛ dii mɔnni kɛtɔtɔtɛ o bi idɛ, o koo po Sowɛeri nɛ Abiya, kɛ bɛ kɔnnɛ Bɛerisebaa kɛ bɛ bo mbekunɛ Isidayɛeribɛ.

3 Bɛ mɛ nyi ntɔnnɛ wenwe bɛ ciccɛ o kɔ mɛborimɛ kɛndɔ idiiɛ ke caɔ ticuuti ke caari tibeɛnti.

4 Kɛ Isidayɛeribɛ kɔ bekɔtibɛɛ tii nkɛkɔtɛ kɛyɔ Sammuyɛeri Damaa,

5 koo nakɛ ke dɔ: A kɔtɛmu, a bi mɛ nyi tɔ nha borimɛ, a ti pi nhokpɔati koo nti bekunɛ iboti tɛi kperɛ dɔmmɛ.

6 Dɛ i nnariki Sammuyɛeri bɛ o bekɛmɛ okpɔati, koo ti beɛ ti Yiɛ nKuyie.

7 Kɛ kuu o tɛnnɛ ke dɔ: Yie mbɛ da beke ti. Dɛ i tɔ fɔ nwe bɛ yetɛmɛ, bɛ yetɛ mi nwe, ke tɛnkɛ i dɔ nni mbɛ bakɛ.

8 Nɛ m bɛ dɛnnɛmɛ Esibiti nɛ yienni bɛ n yetirimu ke feu yɛbɔkɛ, bɛ n dɔɔmɛ bɛ mɛ nda dɔɔri.

9 Nɛ dɛ kpɛi nyie bɛ da beke ti, ke nɛ bɛ cau nweti weti kɛ bɛ nakɛ okpɔati wɛɛ yɔ mbɛ bakɛ o yɔ mbɛ dɔɔrimɛ.

Bekpɔatibɛ yɔ ndɔrimɛ

10 Kɛ Sammuyɛerii nakɛ bɛɛ o beke okpɔati ti Yiɛ nKuyie nhɔ nakɛ ti ke dɔ:

11 Ntɛ okpɔati wɛɛ yɔ ndi bakɛ o yɔ ndi dɔɔrimɛ: O bo tɔnkɛ di miɛkɛ bɛdapɔmbɛ kɛ bɛ nniɔ o kpɔrinaasɛi, kɛtɔnkɛ besɔndɛɛbɛ bɛɛ nɛ yɔ nni o kpɔrinaasɛntɛ iikɛ.

12 Koo baɔ mbɛtɔbɛ benitibɛ tekɔupiitɛ (1000), kɛbaɔ mbɛtɔbɛ benitibɛ sipisinummu, kɛ bɛ nhɔ kuuti ke kɔɔ o diiti, koo maati tikpɔrinɛnti nɛ sinaasɛi kɔ tinenti.

13 O bo tɔokɛ di kɔ besapɔmbɛ kɛ bɛ nhɔ dɔɔri tɔdaari, koo beri, koo pɔu pɛɛ.

14 Wɛɛ nɛ yɔ nte di paa nsɔarɛ nɛ finyi kɔ detie nsɔarɛ nɛ odifɛ kperɛ sɔarɛ kɛnduɔ ndɛ bɛ mbɛhɔɔpɔmbɛ.

15 Kɛ di kɔɔ tidiiti yoo di tɔɔ finyi kɔ yɛbɛ, wɛɛ bennɛ kɛdɛitɛ dɛpiinnɛ kɛduɔ nɔo kpɔatɛcɛtɛ kɔ bekɔtibɛ nɛ o ɔɔpɔmbɛ.

16 O nɛ bo tɔnkɛ di tɔmbɛ miɛkɛ benitidaabɛ nɛ benitipɔbɛ nɛ di miɛkɛ yɛdakperɛ nɛ yɛsapunkperɛ kɛtaunnɛ di sɔmmarimubɛ kɛ bɛ mpi nɔo tɔmmu.

17 Kaa wɔɔ bo tɛpiitɛ wɛɛ dɛitɛ fɛmaɔ, ipɛ nɛ sibɔɔ demɔu. Nɛ dindi di mɔmmɔmbɛ kɛ di ntɔ o kɔ tidaati.

18 Dɛ mɔnni kɛ di kuɔnnɛ ti Yiɛ nKuyie ndi taatɛ wɛɛ kpɔati kpɛi, nkɔ mɛ mbɔɔ di tɛnnɛ.

19 Kɛ Isidayɛeribɛɛ yetɛ Sammuyɛeri bɛ nakɛ ti ke dɔ: Ti baa dɔmu okpɔati.

20 Ti dɔ kɛndɔnnɛ iboti tɛi nyi, kɛmmɔkɛ okpɔati koo nti bekunɛ kɛnni ti kɔ fɛkpɔrinafɛ.

21 Kè Sammuyɛerii keè Isidayɛeribe nàké ti timou ké ti beé nti Yiè nKuyie.

22 Kè kùu ò tɛ́nné ke dà: Duó mbè bè da békú dè, pī mbè okpààti.

De kó difɔ̀nkúò kè Sammuyɛerii náké Isidayɛeribe ke dà: Bá wè wèè kò nho cī̀tè.

9

Sauri wantimè o cice sāmmarímúbè

1-2 Onìti mǎu weè do bo Bensamee kó dihei ke tú Bensamee kó kuwu kou, kòo yè̀tiri tu Afiya kòo peité Bekoda, kòo peité Sedo, kòo peité Abiyeedi, kòo peité Kiisi, kòo mmàke o kperè kè bè ò dè, kòo peité o birè ké dè yu ke dà: Sauri, kè dè ntú odasááti, òmǎu do í wenni Isidayɛeribe mieke ke tù̀ðke Sauri, kòo mpɛ̀nkú benitibè bɛ̀mǎu mɛ̀okùmè.

3 Diyiè mari kè Kiisi sāmmarímúbè feti kòo náké o birè Sauri ke dà: Túóté otǔ̀nti òmáá kè dí kote kéwammú sāmmarímúbè.

4 Sauri nè o tǔ̀nti kè bèe kote kéketénè Efadaimmu tǎ̀rè, kédeè kéta Sadisaa tempè mbè me nyí nyà mùmamù, képè̀tè kéta Sadimmu kòku kémǎnté kéta Bensamee kòku bè me mbaa í nyà mùmamù.

5 Bè tù̀ðke dii mǎnni Sufu tempè nkè Saurii náké o tǔ̀nti ke dà: Ti kò nteçtè n cice yàà bo ti mǎnté kéyè nsāmmarímúbè kpéi kényièkù tii kpéi.

6 Kòo tǔ̀ntii ò tɛ́nné ke dà: Dihei dii mè mbo ti ìikè Kuyie nkóo niti mǎu weè kè bo, kòo yè̀tiri feí, kòò béi nti tii dàò, yóu kè tí kote kóò yà, kè dè yè̀mmè ò ti náké ti bo kote kèè bíékè muwammù.

7 Kè Sauri dà: Kè ti né kǎri ti bo ntǎ ba kóò pǎ? Nte pèè í kpaá ti yǎ̀rè mieke. Ti me nyí mǎke dèterè marè ke bo ò pǎ.

8 Kòo tǔ̀ntii ò tɛ́nné ke dà: M mǎkemu fedifè die nti bo fè nhò duó nkòò ti benke ti bo cuó nkè.

9-11 Kè Saurii ò tɛ́nné ke dà: Dè wenni, tí kote. Kè bèe kété kénkǎri dihei Kuyie nkóo niti bo di, kéconè besapàmbè kè bè tati kukò mmuduò kè bèe bè beke ke dà: Oyuwúònti bo dienaà? (De mǎnni Isidayɛeribe do ò nkè bè dó kébeé ntìmatì ti Yiè nKuyie mbè do ò yí: Ti katenè oyuwúònti borè. Ti yu wè yíe nKuyie mpǎá náànti náàntò, be do we ntú oyuwúònti.)

12 Kè besapàmbè bè náké ke dà: Ò bo ke tuòkùnìmu, ò kòtení ti cie nke yíe nke yé yíe ntumè diyiè ndi benitibè ò fíé di iwúò ditǎnni ìnkè. Cǎrikenè meçáá.

13 Di yóò ò yǎmu, di bo ntati dihei kòò mu nyí tù̀ðke ditǎnni bè yóò di dè. Òmǎu í yóò di kòò mu nyí tù̀ðkoo. Weè ò mǎu ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbè kù fíé ì wúò ìnkè kè benitibè né na kédì. Katenè mie mbàmbà ndi yóò ò yǎmu.

Sauri mǎánè mè Sammuyɛeri

14 Kè bèe sǎoté be ce, bè tatoo dii mǎnni dihei ke sǎ nSammuyɛeri yè̀nni ke kǎri ditǎnni borè ké bè conè.

15 Ke me nsó ti Yiè nKuyie nwee náké Sammuyɛeri ke dà:

16 Dè naa bo nkáákè mie nkè n duó nkàa mǎánè onìti mǎu Bensamee kó kuwu kou, a ò pī ntikpàti kòo mbaké n kó benitibè Isidayɛeribe, ké bè deeténè Fidisitè̀̀be, bè n kuònnèmu kè n yà be sémmè.

17 Sammuyɛeri yà dii mǎnni Sauri kè ti Yiè nKuyie nhò náké ke dà: Nte onìti n wee da náá nwèè kpéi, weè yó mbaké n nitibè Isidayɛeribe.

18 Kè Saurii tóónko Sammuyeri borè dihei kó dibòri borè kóò beke ke dò: N da báámmu n náké oyuwúònti borè?

19 Kè Sammuyerii ò tēñné ke dò: Míi tú a wanti wè ti kote ditònni borè, yíe nti yóó wēnné kédimu, nanke dikúnweñni kè n da náké tii da to, kàa kò.

20 Sāmmarímúbè bèè feti kè dè m̀̀ke yíe nyewè yètāāti, a bá nyièkù, bè bè yàmu. Dèmarè né bomu dèè pēētè mēmme, Isidayeriibe bùò f̄́ nwe nè a cīētè.

21 Kè Sauri dò: Mí nwèè tu Bensamē kó kuwuo kunaàm̀̀nkù sámp̀̀kù kou, kè n cīētè tu tesámp̀̀tè. Dè yīme kàa n náánnè de kó tináañti?

22 Mēmme kè Sammuyerii túóté Sauri nè o kóo tōnti kè bèè ta kucadiitidieku, kòo bè kàanne yekotikàrè nè betòbè ò yu bè sipisitàāti.

23 Kòo deè kénáké ocabénniwè ke dò: Túóténi kumaa n do da duò nkù kàa cánnè.

24 Kòo kote kétúóténi dikpèri nè kudiiku kéñné Sauri iikè, kè Sammuyerii náké Sauri ke dò: Nte kumaa nti da súò nkù yíe nkó diyìè kpéi, túóté ku kè dí cááké f̄́ nnè n yu bè.

Mēmme kè Saurii wēnnénè Sammuyeri kè bèè di de yiè.

25 Kè bèè deè kéíté ditònni borè kékonní dihei. Bè kàri dii m̀̀nni kudànkù, Sammuyeri nè Sauri kè bè nnáá.

Sammuyeri p̄́r̄́mè Sauri tikp̄́ti

26 Mēmme kè dèè wenté Sauri nè o kóo tōnti kè bèè piké ente. Diyìè yènni dii m̀̀nni kè Sammuyerii yú Sauri kudànkù ìnkè ke dò: Kété! N dó ké da cíemmu.

Mēmme kè bèè n̄́i kékéte.

27 Bè tũ̀̀ke dii m̀̀nni dihei mànkù kè Sammuyerii náké Sauri ke dò: Duó nkàa kóo tōnti niitè.

Kòo tōnti niitè kè Sammuyeri dò: F̄́ nni nkpaá diè nkè n da tuo ti Yiè nKuyie nni n náké ti.

10

1 Mēmme kè Sammuyerii túóté mekùò nnè tedéntè kécóú nSauri yuu kóò arí kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkuu da tãáté yíe nkàa bo nkpaátiri ku niitibè ké bè deeténè be dootitòbè bèè bè fité. Nte dèè yóó benke ti Yiè nKuyie nda tãátémè kàa bo nkpaátiri ku kòbe.

2 A yóó itoo yíe m borè, a bo mberinè Sedisaa kèconè benitibè bèdébè Daseedi f̄́ti borè, Bensamē eì mànkù, kè bè da náké ke dò: Bè yàmu a cice sām̄marímúbè a do waà mbè. A cice ténke í buò be kp̄́ti ò né yièkù f̄́ nwe ke m̀̀nté ò bo yīmè ké da yà.

3 Kàa pēētè dende kētuake bè tu dè Taboo-tie borè, benitibè bètāāti bo dè nda conè ke k̄́ri ti Yiè nKuyie n̄́f̄́tè Beteedi. Kòo m̄́u to yebobe yètāāti, kòo déri to pēèbè bètāāti, kòo tãánwè to menaà nnè kudòukù.

4 Kè bè da d̄́u nke da p̄́a pēèbè bèdébè a còuté.

5 Kàa dèè a pēētè Kibea Kuyie ntātè Fidisitēbe āp̄̀p̄̀mbè k̄́ri. Kàa tóónnèko dii m̀̀nni dihei a bo conè Kuyie mp̄́ānāānti náam̄̀bè mabè diñni kè bè cutini ditònni bíkè, bèè ni kè bè bie ntikùtiduùti nè yebàrè ke eu sihéu nè itārí, kè mep̄́āyèmmè bè bo kè bè diè nke au.

6 De m̀̀nni ti Yiè nKuyie nYáá mbo da ta kàa yèmmèe dontenè be kōme kàa ceete ké bè náánnè.

7 Kè dende kó dimàà d̀̀ò dii m̀̀nni á d̀̀ò a wúó nti, ti Yiè nKuyie nda bommu.

⁸ A niitɛ kékɛte Kidikaadi, n yóó tũnnɔɔmu kɛfíé iwũs ti Yiè nKuyie nyii bo tuɔ nnɛ metaummɛ kpɛyi, a nni mbaa yɛwe yèyiekɛ miɛke, n yóó kɔtoomu ke da náké a dò nkédòò dɛ.

⁹ Sauri itɛ dii mɔnni Sammuyɛeri borɛ kɛ ti Yiè nKuyie nceete o yɛmmɛ. Sammuyɛeri do náké tii kó dimàà kɛ tii dɔò de yiè.

¹⁰ Ò tùkɛ dii mɔnni Kibea, kɛ Kuyie mpããnáànti náãnbɛ mabɛ pɛuu kɔtení kóò co, kɛ Kuyie nYaá nhò ta, kòo bè náánnɛ kɛta Kuyie mpããnáànti náãnmũ.

¹¹ Bèè do ò yɛ nè dimɔnni kɛ bèe yà ò náámmɛ Kuyie mpããnáànti nè Kuyie mpããnáànti náãnbɛ, kɛmbékú betɔbɛ ke tú: Ɔnti tùkɛní Kiisi birɛ, Sauri múnkɛ náámmu Kuyie mpããnáànti náãntòà?

¹² Kɛ de kó dihei kou mɔuu béi nke dɔ? Bɛ kóo nùti né tú we? Dɛndɛ dináãhãntiri dii nyɛnnimɛ dii tú: Sauri múnkɛ náámmu Kuyie mpããnáànti náãntòà?

¹³ Sauri yɛmmɛ tɛ́nnɛní dii mɔnni kòo kɛte ditɔnni bo kɛ.

¹⁴ Kòo cice sám̄pòuu ò beke ke dɔ: Di kɔte ke f̄s nnɛ a kóo tãnti? Kɛ Sauri dɔ: Ti kɔte sãmmarímúbɛ wammũ mmu, ke mɔntɛ ke yóu ke kɔte Sammuyɛeri borɛ tipããti.

¹⁵ Kòo cice dɔ: N náké Sammuyɛeri di náké ti.

¹⁶ Kɛ Sauri dɔ: Ò ti náké ke tú bè yãmu sãmmarímúbɛ.

Ò me nyí nhò náké timati tii tukúnɛ tikpãti.

Sauri náámmɛ okpããti

¹⁷ Kɛ Sammuyɛerii tí nyIsidayɛeribe bɛmɔu Misipaa ti Yiè nKuyie mborɛ,

¹⁸ kɛ bè náké ke dɔ: Ntenɛ ti Yiè nKuyie ntinti Isidayɛeribe ti tũ nkú béi ntì: Ti Yiè nKuyie ntú kuù di dɛnne Esibiti ke di dɛɛtɛnɛ Esibiti kɔbɛ nè di dootitɔbɛ bèè do di f̄ũnko.

¹⁹ Yie nkó diyie kɛ di kù yetɛ kunku kùù di dɛɛtɛnɛ mɛf̄éütímɛ nè meyeñcaarimɛ, ke yɛ n di p̄i nhokpããti! Kɔtenni tũnkɛ kɛtíi ti Yiè nKuyie nyiikɛ di wuɔ ndòmmɛ nè di naámũnti dòmmɛ.

²⁰ Mɛmmɛ kɛ Sammuyɛerii tí nyIsidayɛeribe bɛ wuɔ ndòmmɛ kɛtãũ tɛtɛ. Kɛ ti Yiè nKuyie ntããtɛ Bensamɛ kó kuwuɔ.

²¹ Kòo mbɛ yu bɛ naámũnti dòmmɛ kɛ ti Yiè nKuyie ntããtɛ Matidi kɔku, kɛ bè mbɛ bàati oniti omáá omáá kɛ Kuyie n tããtɛ Sauri Kiisi birɛ. Kɛ bèè ò wammú kɛmɔntɛ.

²² Kɛ bèe yóu kɛwɛtɛ kɛbeke ti Yiè nKuyie nke dɔ: De kóo niti baa kɔtenímu dienaá? Kɛ ti Yiè nKuyie ndò: Ntɛ we ke sari tinenti miɛke.

²³ Kɛ bèe kɔte kóò tùótɛní, kɛcónnɛ benitibɛ cuokɛ, kòo mbɛ òkùnɛ bɛmɔu.

²⁴ Kɛ Sammuyɛerii náké benitibɛ ke dɔ: Ntenɛ ti Yiè nKuyie ntããtɛ wè, ò í mánɛ òmòu Isidayɛeribe miɛke.

Bɛmɔu kɛ bèe p̄iékɛ ke dɔ: Okpããti mbo s̄ãã.

²⁵ Kɛ Sammuyɛeri né bè náké bè dò nkɛndɔarimɛ okpããti, kɛ ti wãri dipátiri miɛke, kédòu nti Yiè nKuyie nc̄f̄ɛtɛ miɛke, kɛdeɛ kɛc̄iɛ nyIsidayɛeribe bɛmɔu kɛ bèe kũũ mbe c̄éí.

²⁶ Kɛ Sauri múnkɛ kò nho c̄iɛtɛ Kibea ke nɛínɛ benitibɛ mómmɔmbɛ ti Yiè nKuyie nkáákɛ bèè yɛmmɛ.

²⁷ Nɛ mɛmmɛ kɛ itookperí yɛmbɛ mbo bèè tu: Oniti yiè mbo ȳimɛ kɛ ti dɛɛtɛ? Bè do ò sɛnkèrimu bá bɛmbɛ í nhò pã yepãrɛ. Sauri me nyí mbéi ntimati.

11

Sauri namè Aməriibe

¹ Kè Naasi Amədiibe kpààtìi kətení kəpi Yabesi eì kəbe ke bo bè dokénè Kadaadi tempè mmieke, kè Yabesi eì kəbe ọ̀ nàké ke dọ̀: Tí dọ̀nè metaummè, ti yó nyièmmu a kpəti.

² Kè Naasi Aməriibe kpààtìi bè nàké ke dọ̀: N yiemmu ke bo di dọ̀nè metaummè, n né dọ̀ nkékpéke di nuo nyoyui nyi kéánné ifei Isidayeriibe bəmou.

³ Kè Yabesi eì kó bekótìbè dọ̀: Tí pà yewe yeyieké kè ti tō mbenitìbè kè bèe ce nyIsidayeriibe tenkè kemou kè bè nàké. Kòò mọ̀ í bo wèè bo ti teennè ti né da dúò ntimáà.

⁴ Kè bèe tō nkè bèe kote Kibea Sauri eì kénáké benitìbè tìi tùàkení, kè bèe tiité bəmou yedabùò.

⁵ Ke s̄ nde mōnni Sauri kūntinni o nàake kupaku kébeké mùù te kè benitìbè bəmou kuò, kè bèe ọ̀ nàké Yabesi kəbe bè nàké tì.

⁶ Sauri ti kèè dii mōnni kè Kuyie nYaa nhò pié nkè dèe ọ̀ yonke mediè,

⁷ kòò pī nyinàake idèi kékuo, kékéké, kéduo mbenitìbè kè bèe cennè Isidayeriibe tenkè kemou, ke náá nkétú wèè bo yete ke í nneinè Sammuyeri nè Sauri mudoò, bè yóó dọ̀ miè mbotí nku o nàake.

Kè ti Yiè nKuyie ndonnè be kōmbùàti kè bèe tí nkéndò nhonitì òmáà.

⁸ Kè Saurii bè kàa mBeseki kè bè mbo sikoupiakòusitāāti (30000), Sudaà kəbe sikoupiakòusitāāti (30000).

⁹ Kè bèe nàké bè tōnni bè ke dọ̀: Kōtenè kénáké Yabesi kəbe ke dọ̀: Nanke diyie bo nyóó cónné yeyo kè di pété medeetímè. Kè yetāre kote kénáké Yabesi kəbe kè diwèi bè pī.

¹⁰ Kè bèe nàké Aməriibe ke dọ̀: Nanke ti yóó di dúmmu timáà kè dí ti dọ̀nè di dómè.

¹¹ Kè dèe wenté kè Saurii toté Isidayeriibe yetīrè yetāāti, kè bèe pike cute keta Aməriibe kari kè bè poté, kè diyie nyóó cónné yeyo kè bè bè auté, bèe yenté kè bèe ciété bəmáà bəmáà.

¹² Kè Isidayeriibe nàké Sammuyeri ke dọ̀: Ōmbe do tú: Sauri bá ntú ti kóo kpààti? Ti benkenè be kè tí bè kùò.

¹³ Kè Saurii yete ke dọ̀: Yie nwe ti Yiè nKuyie ndeetímè Isidayeriibe, ti í yóó kuò òmòu.

¹⁴ De kó difōnkúò kè Sammuyerii nàké Isidayeriibe ke dọ̀: Tí kōtenè Kidikaadi kédàò kéfíi nSauri kpàti.

¹⁵ Kè Isidayeriibe bəmou kote Kidikaadi ti Yiè nKuyie taummè tou borè kédàò kékanne Sauri tikpàti kéfíe iwūš ti Yiè nKuyie mmetaummè kpeyi. Sauri nè Isidayeriibe bəmou kè bè nyānku.

12

Sammuyeri caummè Isidayeriibe

¹ Kè Sammuyerii nàké Isidayeriibe bəmou ke dọ̀: N dòòmu di m beke ti ke di pī nhokpààti.

² Di mmōnni weè yó ndi ni. Mí nkòtému kè n yùti peike, kè n kó bedapàmbè di bonè. N di niité nè m bíkémbénti nti ke tùòkenní yie.

³ N cōmmú yie ti Yiè nKuyie nyiikè nke nè okpààti kù tāāté wè iikè, kè di m mōkenè tì, dí tì nàké. Kè ñ cōuté òmòu nààfè yoo o sāmmarímú, kè n ciité òmòu ke di o kperè, yoo n fēū nhòmòu, kè m me ncōuté òmòu kó idííti nyi kòò kòíné, kè ñ dè dọ̀ m bo dè ndi yietì.

⁴ Kê Isidayeeribee ò tḗnné ke dò: Ǿ, a í ciitè òmòu ke di o kperè, a me nyí fě́ũ nhòmòu, a í còuté òmòu kó ticuuti.

⁵ Kê Sammuyeerii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nnè okpààti bè yàmù di í yàmè n kó meyei mmamè. Kê bè dò: Eē, kù yàmù.

⁶ Kê Sammuyeerii yíe kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nyàmù kunku kùù do tãáté Mòyiisi nè Anòò kè bēe denne di yembè Esibiti.

⁷ Di mmànni tínnènni ti Yiè nKuyie mborè kè n di benke kù di dòò mèè sàà ndíndi nè di yembè.

⁸ Sakòbu do kòte Esibiti kè bè nfě́ũnko di yembè kè bēe kuònnè ti Yiè nKuyie, kè kùu bè duónnì Mòyiisi nè Anòò, kè bēe bè ònnè kè kòtèné di mè mbo dii èi.

⁹ Kê dè mboní kè di yembèe yè nti Yiè nKuyie, nè ðe kprí nkè ti Yiè nKuyie nduús nkè Sisedaa Asòò Fidisitēēbe kóo àpà̀nkóti nè Mòabu kóo kprà̀ti kè bēe bè kprà̀ne kè bè na.

¹⁰ Kè di yembè tó kuònnè ti Yiè nKuyie nkébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie, ti cààrèmu, ti da yóu mèè kprí nke tũ nyebòkè Baadibe nè Asitaditeebe, ti ðeeténè ti dootitòbè kè tí mpí nha tòmú.

¹¹ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nduònni Sedeòò nè Edanni nè Sefutee nè mí nSammuyeerii, kè tí di ðeeténè di dootitòbè bèè do di fité, kè di na ke bonè diwèi di nheì miēke.

¹² Di yà dii m̀nni Naasi, Amòriibe kprà̀ti kòò kèrini ke bo di dòkèné ke dò di dó okpà̀ti ke yè nti Yiè nKuyie ntumè di kóo kprà̀ti.

¹³ Di mmànni ntenè okpà̀ti di tãáté wè, dii yē ndi ò dó kè ti Yiè nKuyie mme nwè ndi duó.

¹⁴ Kè di dé ti Yiè nKuyie nke pī nku tòmú, ke yie nku kpeti, ke í yete tìmatì, memme díndi nè di kóo kprà̀ti di bo ntaunèmé ti Yiè nKuyie.

¹⁵ Kè di me nyí yie nku kpeti kè di yete ku kuó, kù bo di benke ku wèrímú kù do mù benke mèè botí di yembè.

¹⁶ Nkprà̀nè diè nkéyà tidietì ti Yiè nKuyie nyóó dòò tí.

¹⁷ Dè í dò ndididèi ndi ti bomàà? N yó mbáámmu ti Yiè nKuyie nkè fetaafeè kperi kèni, kè dí bantè di càkemè mediè, di yèmmè di dó okpà̀ti.

¹⁸ Kê Sammuyeerii mbáá nti Yiè nKuyie nkè fetaafeè kperi kèni ðe kó diyie, kè Isidayeeribee yote ti Yiè nKuyie nnè Sammuyeerii.

¹⁹ Kè bēe náke Sammuyeerii ke dò: Bántè a Yiè nKuyie nha tũ nkù ti kprí nkè ti báá kù, ke yé ti yei nyí sénnimè, kè ti wète ke yie ke cààrè ke yè nti dó okpà̀ti.

²⁰ Kè Sammuyeerii bè náke ke dò: Di cààrèmu yie mediè, di ténke né báá yie nkébútinnè ti Yiè nKuyie, mpínnè ku tòmú nè di yèmmè memou.

²¹ Di yóó kù bùtinnè kèntũ nyebòkè nye yèè í yóó na ke di teennè yoo yè di ðeeté, yè tu ðetetirè nde.

²² Ti Yiè nKuyie ntu Kuyie nku, kù í yóó di yóu ke yé kuù dómè ke di dòò ku kòbe.

²³ Mí mmómumu nyí yóó yie nkéyeténè ti Yiè nKuyie nkéyóu m bo nsakémè ke di benkú kuce sààkù.

²⁴ Dí ndé ti Yiè nKuyie kèmpí nku tòmú mesàà nnè di yèmmè memou, di yàmèmu kù dòò tii dieti di cuokè.

²⁵ Kè di me ndòòri meyei ndi bo kù díndi nè di kóo kprà̀ti.

13

Bè dómè kédokèné Fidisitēēbe kè Sauri yeténè Kuyie

1 Sauri do yóó di tikpàti ke mọke yebie... * kédì tikpàti kẹmbaké Isidayeriibe ke dọ yebie nyèdèè,

2 kẹtááté Isidayeriibe cuokè behāpòmbè sikoupiisitaati (3000), kè sikoupiisidè (2000) nhò bonè Mikimasi Beteedi tārì Ìnkè, kè tekoupiítè (1000) tetè mbonè o birè Sonnatā Kibeá Bensamee kó kutempè mmieke. Kè Saurii kpènné Isidayeriibe tóbè bá wè o cīètè.

3-4 Diyìè marì kè Sonnatā do mudoò Fidisitēbe kóò kùmàndáà wèè bo Kibeá kóò kù. Kè Fidisitēbe ti kèè kè be mieke ncóú nyIsidayeriibe kè Saurii kōnné ditātèheù ke dọ Isidayeriibe bəmouu ti kèè. Kè bèe keè Sauri kùmè Fidisitēbe kóò kùmàndáà. Kè behāpòmbè bəmouu tíí nSauri borè Kidikaadi.

5 Kè Fidisitēbe múnke báátí ke bo dokénè Isidayeriibe, kémmeke sikpārinasēī sikoupiisitaati (3000) nè sisēī sikoupiisikuò (6000) nè si dèèbè, kè behāpòmbè nsù ke mànnè dāmèèrì kó mubirimù, kébáté Mikimasi Beti-Afenni diyìè yìè kèè bíékè.

6 Isidayeriibe yà dìi mànnì dè bè pàkémèmu kèncokù ke taà titādèntì nè yefòtè mieke nè yepèrè fié nnè yebèmbié nkó ifòti ke yé bè do bè èütémè.

7 Kè bəmabè sei Suditē ke bo sori Kadi nè Kadaadi be kó kutempè mmieke.

Kè Sauri baá bo Kidikaadi kóò āpòmbè bəmouu kpeutí nè kufòwáa.

8 Kè bè mbaa Sammuyeri ke dọ yewe yeyiekè, kóò bè benné dìi mànnì ndó kèpèzèè, kòo mu nyí tùðkení Kidikaadi, kè tihāpòntii keté kèncíèrì ke yóu Sauri.

9 Kè Sauri dà: Tōnnèi iwūò kè n fié Kuyie nkétu nkéfiénè metaumme kpèyi. Menime ò ì fiémè Kuyie.

10 Ò tūò ndii mànnì de kó iwūò kèdeè kè Sammuyeri tuòkení kè Saurii yènnì kóò co ke bo ò dọu.

11 Kè Sammuyeri ò beke ke dà: A dàà ba? Kè Sauri dà: N yà Isidayeriibe n yóumè mme ke cīèrì, a mómmuò nha me nyí tùðkení a m benné dìi mànnì, kè Fidisitēbe tikú Mikimasi.

12 Kè n yīèkù Fidisitēbe yàà bo katenímè kè ti do Kidikaadi bá ti mu nyí beé ti Yìè nKuyie, deè te kè n yóu ke fié m mómmuò nKuyie nyiwūò ke tūo.

13 Kè Sammuyeri ò nàké ke dà: A dàò deyèinkpere nde bá a í pí nti Yìè nKuyie nda nàké dìi nùù, kàa do tūnne ti Yìè nKuyie nda nàké dìi nùù, a cīètè teè na ntú tekpàaticīètè sáà Isidayeriibe cuokè.

14 Di mmònnì a kpàti ténke í yóó mōnte, ti Yìè nKuyie ntāātému ku yèmmè kóo niti kóò bo ntú ku nìtibè kóo kpàati a í tūnne mèè kpéi nti Yìè nKuyie nda nàké tí.

15 Kè Sammuyeri ité Kidikaadi kékote Kibeá Bensamee kó kutempè. Kè Saurii kaá mbenitibè ò kpaánè bè kè bè mbo sikousikuò (600) ke bo kote kémáúténè be dootitobè Kibeá Bensamee tempè mmieke.

16 Sauri nè o birè Sonnatā nè benitibè bèè do ò kpaánè kè bè mbo Kibeá Bensamee tempè nkè Fidisitēbe bátè ke bo Mikimasi.

17 Kè Fidisitēbe kó behāpòmbèe toté yefīrè yētāati kè diketirìi kété kénwetì Jfidaa Suadi ei bíékè.

18 Kè didèrìi wetinnè Beti-Onso kè ditāānnì mbo ditārì Ìnkè ke wetì be tenké mànkù bè tu dè Yekoute kó kubiriku dikpáá bíékè.

* **13:1 yebie...** Bè wàri Sammuyeri kó dipátirì kè wèè di cīí, kòò nyóó di cīí nke sá nSauri bie nkó fèwarifè ütému, ò yí nna ke bantè mesàà nke nè yóu késoo nde kó mēfè.

19 Bemáábè do í bo Isidayeeribe èi dimou miεke ke yé Fidisitēēbe do yetemè ke dò: Di báá yie nkè Isidayeeribe mmáátí yese nè yekpāā.

20 Kè Isidayeeribe nkòrì Fidisitēēbe borè nde ke netírì be naakā nè be tūkusi nè be pēé.

21 Kè bè ní ndò nkéyietí idíítí mai ke né na kéneté be tōnntenti: Yenaakā nè sipēé nè sitūkusi nè sikāū.

22 Mudoò kó diyìè kè bèe mánté tikpàrinentì, Sauri nè Sonnatāā kè beè nkpaá mōke yese nè yekpāā.

23 Kè Fidisitēēbe kó dihāāpòntñni marii kote kébáté Mikimasi tāri.

14

Sonnatāā namè Fidisitēēbe

1 Diyìè marii kè Sonnatāā náké o kóo tōnti wèè to o kpàrinenti ke dò: Kōtení kè tí kote Fidisitēēbe kó behāāpòmbè kari dìl mè mbo cìe ndi borè.

Ò me nyí nnáké o cice Sauri.

2 Dè do sś nSauri bo Kíbea nwe ke kari mutie bè tú mù kèdèndadiè mùù bo Mikinoo mu yuu nè behāāpòmbè sikousikuò (600).

3 Kè Aiya Aitubu bire, Ikaòdi tebite, Edii Kuyie nkuó niùti wèè do bo Sidoo o bire Findee kó debire deè do bo ke to ikuó nenti. Isidayeeribe do í yé Sonnatāā kōte kè.

4 Kè Sonnatāā ndó képi Fidisitēēbe, kékété yetarè mayè cuokè, kè òimari yètirì tu Bosee, kè diteri kperi tú Sendee.

5 Kè òimari bo kubakù cànkù ke wetí Mikimasi kè diteri bo kuyóu ke wetí Kebaa.

6 Kè Sonnatāā náké o kóo tōnti ke dò: Tí kote Fidisitēēbe itayéi yembè borè kényà ti Yiè nKuyie mbo bè nti duò, kù í yīékú dèmarè, kè kù dó tí bè na, ti yóó bè namu bá ti í mè nsūmè.

7 Kòo kóo tōntii ò tēhné ke dò: Dòò a yèmmè da pā tì, m bo a fōnkúò ndi, n da tūmmu.

8 Kè Sonnatāā ò náké ke dò: Ti yóó kotemu ké bè benke timáà.

9 Kè bè ti náké ke tú: Ncómunnè, kè ti di sōnkóo! Ti ncómmú.

10 Kè bè me nyí: Dekenèní! Tí dekoò, deè yóó benke ti Yiè nKuyie mbè nti duómmè.

11 Kè bèe kote kébenke bemáá Fidisitēēbe kè bè dò: Ntenè Ebedeebe ke yièni yefòtè miεke bè do sori dè.

12 Kè bèe yú Sonnatāā nè o kóo tōnti ké bè náké ke dò: Dekenni kè tí di benke.

Kè Sonnatāā náké o kóo tōnti ke dò: A ntù n fōnkúò kè tí deke, ti Yiè nKuyie mbè duómmu Isidayeeribe.

13 Kè Sonnatāā ndeètò ke ìkú nè o naacèi nè o òu, kòo kóo tōnti ò tū, kè Sonnatāā mbè puoti kè bè duò, kòo kóo tōnti bè dèu.

14 Sonnatāā nè o kóo tōnti kè bèe kuò benitibè sipisidè tepēkpèntè sámipótè miεke.

15 Kè kufōwaa mpí nFidisitēēbe bemou nè behāāpòmbè bèè kpaá dikari nè bèè kōte dikpànni, kè ketenkè nhau kè dèe kpei benitibè mediè nkè be kōnti nhau.

16 Sauri kó behāāpòmbè bèè paké kè bè mbo Kíbea kéwénté kényà Fidisitēēbe ciétémè tipíiti timòu.

17 Kè Saurii náké behāāpòmbè ke dò: Kaannè benitibè kényà bèè kpa ti cuokè.

Kè bèe kaa nkémónté Sonnatāā nè o kóo tōnti.

18 Kè Saurii náké ikuó niùti Aiya ke dò: Tōní ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

Dè do s' ti Yiè nKuyie ntaummè tou bo Isidayeeribe kari ndi.

¹⁹ Kè Saurii nkpaá ke náánnè ikuó niùti, kè kutoweku dake déúku Fidisitēēbe kari, kè Sauri náké Aiyaa ke dò: Báá benné kébeé ntimatì ti Yiè nKuyie.

²⁰ Kòò tí nho āpāmbè kè bèe kote mudoò kénsó mbè dootitòbè kpà mbemáá ke ānti kè kunāroo dáátì mediè.

²¹ Isidayeeribe bèè do wēnnénè Fidisitēēbe kénkōri dikpānni, kè bèe kónté kéwēnnénè Sauri nè Sonnatāa be fīnni.

²² Isidayeeribe sōmbe bèè do sōri Efadaimmu tāri fīnkè kè bèe keè Fidisitēēbe cokémè kéiténì kè bè bèti kékuo.

²³ Kè ti Yiè nKuyie nduoó nkè Isidayeeribe bè na de kó diyie kè mbè bèti késénténè Beti-Afenni.

Isidayeeribe deetémè Sonnatāa

²⁴ De kó diyie kè Isidayeeribe fēútè mediè nke yé Sauri do béimmè ke dò: Wèè bo déuté dèmarè kè diyie mu nyi ta, kòò mu nyi na o dootitòbè ke pèite, de yiè mbo ya! Nè de kpéi nhòmòu í ndi dèmarè de yiè.

²⁵ Kè bèe tuoke dikpáa mari kè mecekùò mpiéké ke counè ketenke.

²⁶ Kè behāpāmbè ta de kó dikpáa kèya mecekùò nhòmòu me nyi ndaati kékááké ke yé bè démè Sauri béi ndii nùu.

²⁷ Sonnatāa me nyi nyé ke dò nho cice béi ndinùu mari kèya ticièti, kékūù kupàati yómmè kédéuté kòo ìkèe wenke.

²⁸ Kè kuhāpānkù makúu ò náké ke dò: A cice béi nke tú kè wèè di dèmarè yie nhò bo ya. Deè te kè muwērimú dònté benitibè.

²⁹ Kè Sonnatāa dā: N cice kóonnè benitibè mbe, wénté ndéútémè mecekùò nkè n yìkè wenke,

³⁰ kéndò nkè benitibè né do ndi bè eí dè bè na nnamu be dootitòbè kè dè pēēté dè mè ndómmè.

³¹ De kó diyie kè Isidayeeribe mbeti Fidisitēēbe ke kòu, kè bè bèti Mikimasi kètuokèné Ayanoo kéou mediè nkécirime.

³² Kè bèe pīmmú bè na bè kó ipe nè be nàake, kè nyi feu ke cáá ndende meyií ncóú dè.

³³ Kè bèe náké Sauri ke dò: Isidayeeribe dōò meyei mme ke feu iwūō ke cáá mbè ì fié dè, meyií ncóú dè, kè Saurii kuónkoo ke dò: Di cààremu! Biennèni ditāri mari diè.

³⁴ Kè bèe kote kénáké benitibè ke dò: Bá wè wèe tóni o nàafè yoo o pièfè deborè kékuo kékááké, kè di bá nyi cáá nyi yīí ncóú dè kéyeténè ti Yiè nKuyie.

De kó kuyuoku kè bá wèe tóni o ʒfè ké fè feúté deborè.

³⁵ Menime Sauri maámè ti Yiè nKuyie ndiwūōtānni ketiri kébéi nke dò:

³⁶ Ti sōoté ke nyènkè kēmpuò Fidisitēēbe kè bè kùo páíi kéheí be kperè, bá ti báa súó nhòmòu. Kè tihāpānti dā: Dòò a dāmè.

Kè ikuó niùti dā: Ti keténè kébeé ti Yiè nKuyie.

³⁷ Kè Saurii beé nti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie nti kote kédokénè Fidisitēēbaa? A bo duó nkè ti bè naà?

Ti Yiè nKuyie me nyi nhò tēíné timati de yiè.

³⁸ Kè Saurii tí nyIsidayeeribe kó bekótibè ke dò: Wénténè kèya meyei mmèè dōò yie.

³⁹ Ti Yiè nKuyie mbomu ke deeri Isidayeeribe, m béi nti yóó doòmu. Wèè te de kó meyei nhò yóó kúmu bá kè m bire Sonnatāa nwe.

Ditīnni mieke òmòu í nhò tēíné timati.

⁴⁰ Kè Saurii náké Isidayeeribe ke dò: Di cómmú kupíkú kùmáà, mí nnè m bire Sonnatāà kè ti cómmú kutekù. Kè ditñnnii náké Sauri ke dò: Dòò a dómè.

⁴¹ Kè Sauri dò: N Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù dè dómme kaa í n tēñné yie ntímatí? Kè mecaarímè bo mí n nè m bire Sonnatāà tū ñnkè yoo a nítibè Isidayeeribe ñnkè, kè ti bo nyipāādítí ñi benke.

Memme kè bèè bo nyipāādítí kè ñi benke Sauri nè Sonnatāà. Kè behāāpòmbèè yè.

⁴² Kè Sauri dò: Tāūnè tété mí nnè m bire Sonnatāà ti ñnkè, kè bèè tāū kòo do Sonnatāà ñnkè.

⁴³ De mōnni kè Sauri dò: N náké a dōò mù.

Kè Sonnatāà dò: N kááké m pàati yómme mme mecekùò nke dèuté. N yiemmu ke bo kú.

⁴⁴ Kè Saurii béi nke dò: Kuyie nni mpoté kè nsà kè Sonnatāà í ku.

⁴⁵ Kè tihāāpònti dò: Sonnatāà báá kú, weè te kè Isidayeeribe auté be dootitabè. Ti Yiè nKuyie mbomu! Dende báá dōò, ti báá yie nkòo yùrikù bá kùmáà do ketenkè. Nè Kuyie nkó meteemme mme ò pīnmè mutōmmú yie.

Memme kè tihāāpònti deetè Sonnatāà bá ò í nku de kó mukūū.

⁴⁶ Memme kè Saurii yóo Fidisitēēbe mubetìmu kè bèè kūū mbe cēí.

Bè náké ti Sauri kpàti ñnkè

⁴⁷ Sauri naá ndii mōnni Isidayeeribe kóo kpàati ké pānkee dokénè o dootitabè bèè ò fité: Mōabiibe nè Amōdiibe nè Edomiibe nè Tisoba kó dikpàatiyuu nè Fidisitēēbe. Kòò cuó nkèè bíékè wèe na.

⁴⁸ Weè do dokénè dikāmbùò Amadesiibe bembè bèè do fekù Isidayeeribe kperè koo bè na, kédeetè Isidayeeribe.

⁴⁹ Sauri kó ibi do tú Sonnatāà nè Isefii nè Madikisina nè initipobí idéí, kè deketirè ntú Medabu kè dedéré tu Mikaadi.

⁵⁰ Kòo pokù yètiri tu Ainōammu, Aimasi bire. Wèè baké behāāpòmbè kòo yètiri ntú Abunee, kòo cice kperi tú Nee, Sauri tebite kó debire.

⁵¹ Kiisi Sauri cice nè Nee nè Abunee cice, be cice do tú Abiyēdi.

⁵² Sauri kpàti timou miēke ò do dokùnè Fidisitēēbe mbe kè dè tōnni, kòo yà oniti wèè mōke dikāmbùò yoo ò kpeñni wèe ò pī ntihāāpònti.

15

Sauri yetemè Kuyie nkpeti

¹ Kè Sammuyeerii náké Sauri ke dò: Ti Yiè nKuyie ndo tōnni mí nwe kè n da pī ntikpàti kaa bo mbaké Isidayeeribe, kénté kù yē n da náké ti:

² Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa tu kù yóo potému Amadesiibe kēfōó mbè do dintēmè Isidayeeribe bè yēnni dii mōnni Esibiti ké bè poté.

³ Kote ké bè dokénè ké bè kùò bemou pááí! A báá kuó nhòmou mesémmè, á kuó dèè kó dimàà wéí, benitidaabè nè benitipòbè, ibi nè ibibénni, inàake nè ipe nè yòyóbè nè sāmmarímúbè.

⁴ Kè Saurii tíi mbehāāpòmbè Tedaimmu, ké bè kaa nkè bè mbo sikōupíkòupísidè (20000). Sudaa kōbe tekōupípiitè (10000).

⁵ Kè bèe tuōke Amadesiibe ei ke déké kénhoke kudúokú

⁶ Kè Saurii náké Keniibe ke dò: Yēnnè Amadesiibe cuoké kédété. N yí dó ké di wēnnè kunasāá ke yé di do dōòmè Isidayeeribe mesàà mbè yēnni dii mōnni Esibiti. Memme kè Keniibe ye Amadesiibe cuoké.

7 Kè Saurii potè Amadesiibe, kétúóté Afidaa kétuokèné Suudi Esibiti tenkè diyè yìèní kèè bíékè,

8 kékua benitibè bemou késús mbe koo kpààti Akaki kóo pí nhofòwè.

9 Sauri nè o āāpōmbè kè bēe yóo Akaki nè iwūš ìì kó dimàà tu isàayi: Inààke nè ipe. Iwūš ìì kó dimàà cénke tu isàayi, kékua dèè tu desintékpere, dèè í dò nkédoñè mùmamù.

10 Menime kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sammuyeri ke dò:

11 N dèmmumu dè yīmè kè n tātè Sauri koo bo ntú Isidayeribe koo kpààti. Nte we ke m bütinné, ò í yie nke tūnne nh ò nàké tí.

Kè Sammuyeri yèmmè caàrè koo nyie nke kuðnnè ti Yiè nKuyie.

12 Kè dèe wenté dikūnweñni sèi koo kote ke bo ya Sauri, kè bēe ò nàké ke dò: Sauri kote Kadimeedi ke bo maá dicōncōnni kéndenniní ò namè Amadesiibe, ke dèè ke pēēté ke kote Kidikaadi.

13 Kè Sammuyeri ntùkoo Sauri borè, koo ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nda dòò mesàà, n dòòmu kù n nàké tí timòu.

14 Kè Sammuyeri ò beke ke dò: M me n yo yèè pedabùò nnè inààke kpere, yè bonní de?

15 Kè Saurii ò tēñné ke dò: Tihāāpònti tii soó nhAmadesiibe wūš sàayi ke ì toní, ke ti bo fié ti Yiè nKuyie nha tū nkù. Desōnnè kó dimàà ti dè kōumu páíí.

16 Kè Sammuyeri dò: Dè sànnèmu memme. N yóo da náké ti Yiè nKuyie nni nnàké tinti keyènkè. Kè Sauri dò: Béi.

17 Kè Sammuyeri dò: A do cīè ndii mōnni amàà kè ti Yiè nKuyie nkuu da tāté, di mmōnni kaa baké Isidayeribe.

18 Kuu da tō nke tú: A kote kédokénè Amadesiibe de kó benitiyibe, kè bè kuo páíí ke báá súš ndèmarè.

19 Dè yīme kaa í yie nkù da nàké tí, ke eí be kpere ke dòò kù í dó dè?

20 Kè Sauri dò: N yiemèmu kù n nàké tí ke koo Amadesiibe bemou, ke súš mbe koo kpààti Akaki máà ndi koò toní die.

21 Kè n kó bēhāāpōmbè soó nyiwūš sàayi ke ì toní die nKidikaadi kè ti bo ì fié ti Yiè nKuyie nha tū nkù.

22 Kè Sammuyeri ò tēñné ke dò: Ti Yiè nKuyie ndó di bo nkù feumè mme iwūš ke pēēté di bo nyíemmè ku náañtāà? Kaa yie nti Yiè nKuyie mbéi nti deè kù naati ke pēēté a bo kù fiémè iwūš mekùò nkpeyi.

23 A bo yetemè ti Yiè nKuyie nkpeti dè í cáánnè a bo páámè, itookperí me nyí cáánnè a bo fiémè yebokè. A mè nyetemè ti Yiè nKuyie nkpeti, kù múnke da yetemu yíe. A ténke í yó ntú ku nitibè koo kpààti.

24 Kè Saurii kuónko ke dò: N caàrèmu! N yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti ke yete a kó itié. N yôte tihāāpònti nti ke dòò ti yē mmù.

25 Di mmōnni n da báammu! N caàrèmu, ncīè n yei, nkéwētení kè ti kote kè m bánté ti Yiè nKuyie.

26 Kè Sammuyeri dò: Mí nnè fš nti báá neí, a yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti kè kù me nda yete, a ténke í yó ntú Isidayeribe koo kpààti.

27 Kè Sammuyeri bütinné ke bo íté, kè Saurii pí nho yaàbòri kè dii kēté.

28 Kè Sammuyeri ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie mmúnke kētému a kpàti yíe nyIsidayeribe cuokè, ke ti duš nhotòu mòu wèè wenni ke da pēēté.

29 Isidayeribe kó muwērímú tú ti Yiè nKuyie nku, kù í sou nkù í tú oniti ke bo béi nkéwēte kéceets.

³⁰ Kè Saurii yíé kébéi nke dò: N cààrèmu, a n cífé nké n déúkùnne beheikènkótìbè nè Isidayeribe bemou ìkè kèwèteni kè m bántè ti Yiè nKuyie.

³¹ Kè Sammuyerii wèteni kóò túnne kè bèè kote kè Saurii bántè ti Yiè nKuyie.

³² Kè Sammuyeri dò: Tóní die nhAkaki Amadesiibe kpààti n yìikè. Kè Akaki nkèríní kòo yèmmè naati, nè o yèmmè mièke kòò tu mukúú nkó kunóú dètémú di mmònnì.

³³ Kè Sammuyeri né ò nàké ke dò:

A siè dii te kè tibiyòti pàà ti bí,

a kóo yò múnke yóò pàamu o bire.

Deñde Sammuyeri ò kùòmè Kidikaadi ti Yiè nKuyie ntaummè tou ìkè.

³⁴ De kó difònkúò kè Sammuyerii kò nDamaa, kè Saurii kò nKibeaa.

³⁵ Kè Sammuyeri yèmmèe càarè mediè nSauri kpéí nkòò yàa kúnè ò ténke í ò yà. Kè ti Yiè nKuyie nyèmmè múnke càarè kù tãátè mèè kpéí Sauri kòò bo ntú Isidayeribe kpààti.

16

Bè p̄r̄mè Dafiti tikpàti

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnáké Sammuyeri ke dò: Dè yó nkááké de kàa yóu a bo nkuòmmè Sauri kpéí? Nh ò dootóomu, ò ténke í yó ntú Isidayeribe kpààti, íté kétútóte a naayènnì, ké di cū́s mekùò nkékote Seseè cie Betideemmu. O bí mièke nke n tãátémè okpààti n yèmmè kou.

² Kè Sammuyeri dò: Yé mbo yímè? Kè n kòte Sauri yóò keèmu ké n kuò. Kè ti Yiè nKuyie ndò: Íté kèntò fenààfè, kàa tùòkoo a dò: N kòteni ke bo féúté feòfè nfe ti Yiè nKuyie.

³ A yú Seseè kòò nda neínè, m̄i yóò da benke a dò nkédòòmè, kàa p̄i n da benke wè tikpàti.

⁴ Kè Sammuyerii dòò ti Yiè nKuyie nhò nàké ti kékote Betideemmu, kètuoòko kè dihei kó bekótìbèe ò yà, kè dèe bè di kè be kònti nhau, kè bèe kòteni kóò co ke dò: Kusààkù bakaà?

⁵ Kòò bè tēñné ke dò: N kòteni ke bo féúté feòfè nfe ti Yiè nKuyie. Wénkùnne dimàà kè ti nei kéféúté feòfè.

Kè Sammuyerii duò nké Seseè nè o bí kè bèe wénkùnne bemàà, kòò neínè kè bè bo fié iwùò.

⁶ Bè tùòkoo dii mònni kè Sammuyerii yà Ediabu, nè o yèmmè mièke ke dò: Nte ti Yiè nKuyie ntãáté wè mènke.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò: Bá nwúó nho dòmmè nè o okùmè, nyí we ntãáté, n yí wúó mbenitìbè wùò ndè, benitìbè wèi tikònti nti kè mí nwéi meyèmmè.

⁸ Kè Seseè yúní Abinnadabu, kòo tuòkení, kè Sammuyeri dò: Ti Yiè nKuyie nyí tãáté yie.

⁹ Kè Seseè yúní Samaa, kè Sammuyeri dò: Ti Yiè nKuyie nyí tãáté yie.

¹⁰ Kè Seseè nyuní o bí kètuoòkenè òyiekè, ti Yiè nKuyie nyí ntãáté be kóò m̄ou.

¹¹ Kè Sammuyerii beke Seseè ke dò: Bèdapàmbè bemou ndaà? Kòò dò: Osàm̄pòú wèe kpaaní ke c̄em̄mú ipe. Kè Sammuyeri dò: T̄s nké bèe ò yuní, kòò í tùòkení ti í yóò di ikuò dii.

¹² Kê Seseë tō nkê bēe ò yuní. Ò do tú onitiwūšwè nwe kòo ìlkè wenni, kòo yèmmè duš cátiŕe. Kê ti Yiè nKuyie nnáké Sammuyeerii ke dō: Weñwe, pī nwe tikpāti.

¹³ Kê Sammuyeerii ité kētúóté o naàyènni kécóu mme kùd nDafiti yuu Ìnkè, o tebiì ìlkè, kè ti Yiè nKuyie nYaá ncúténí de kó diyíè Dafiti Ìnkè kè nhò bonè.

De kó difōnkúò kè Sammuyeerii kò nho ciè Damaa.

¹⁴ Kê ti Yiè nKuyie nkó muyaá nyíté Sauri Ìnkè, kè kùu ò duònní meyèmmè yeime kè mè nhò kòónnè.

¹⁵ Kòo tōmbēe ò náké ke dō: Ti Yiè nKuyie nkuù da duònní meyèmmè yeime kè mè da kòónnè.

¹⁶ Ti yiè nkàa ti pā dinùù tínti a kó betōmbè ti yóó waámmu onitì wèè nò nke bie nkukùtidùkù, kè meyèmmè yeime Kuyie nduònní mè níí da ité dii mōnni wèe bente kukùtidùkù kè dè da tōùke.

¹⁷ Kê Sauri dō: Yānè onitì wèè nò nke bje nkukùtidùkù mesàà nkòò kōtení.

¹⁸ Kòo kóo tōntì mōu bēi nke dō: N yēmu onitì mōu, Seseë Betideemmu eì kou kó debire kòò nò nke bie nkukùtidùkù mesàà, onitì mómumu nwe kòò tu onitidōu kè náánnè mecii, ke tú odasáátì kè ti Yiè nKuyie nhò bonè.

¹⁹ Kê Saurii tō nkê bēe náké Seseë ke dō: Sauri tu a ò duònkò a bire Dafiti wèè cēm̀m̀m̀ ipe.

²⁰ Kê Seseë wáá mpéè̀ nè menàà nkécūš kudòukù mieke, kēpī ntebuatè kè dè tou nsām̀marím̀m̀, kè Dafiti bii bo dè duš nSauri.

²¹ Kê Dafitii tuòke Sauri cīètè kēmpī nho tōmm̀m̀, kè Saurii ò pēnsirì, kòò tāātè kòò ntau o kpārìntè.

²² Kê Saurii tō nkê bēe náké Seseë ke dō: Sauri tu ò dō Dafiti mbo o cīètè nte ke pī nho tōmm̀m̀ ke yē wè ò pēnsirì mè mediè.

²³ Kê dēe yie nkè meyèmmè yeime Kuyie nduònním̀ mè níí ò ité, Dafitii túótè kukùtidùkù kébente kè dēe tōùke Sauri, kòo yèmmèe bonke kè meyèmmè yeimee ité.

17

Dafiti kpānnè mè Kodiyati

¹ Kê Fidisitēēbe tii mbe kó behāpòmbè mudoò kpéi nSokoo Sudaá tempē mmieke, kékari Efeesi-Damimmu, Sokoo nè Asekaa de cuokè.

² Sauri nè Isidayeeribe kè bembè múnke bátè kubiriku bè tu kù Tedementi biriku kēmbaati ke bo dokénè Fidisitēēbe.

³ Fidisitēēbe nè Isidayeeribe kè bē ndeke yetārè ke weti betòbè, kè kubiriku sokè be cuokè.

⁴ Kòo niti mōu yièni Fidisitēēbe kó behāpòmbè mieke Kati naàm̀m̀nkù kou, kòo yetiri tu Kodiyati, o okùmè bo ntùòke mètiri mètàātì nè sántimètiri sipisidè nè mēǹm̀m̀m̀.

⁵ Kòò òké disòwūš kó dipii kè disòwūš kó kupenku pi o cīncīnni kè ku cēéku bo cidòò sipisiku.

⁶ Kòò kánkè o tààke disòwūš kó kupenku, ke báátì disòwūš kó dikpàrisiè.

⁷ Kòo kpānni kó kudóu mǎnnè kucuudóu kè mekpāmbii nkó kucééku bo cidòò bèyiekè. Wèè to o dōpiku kòò ni o ìlkè.

⁸ Kòo cómm̀m̀ kēpīēkè ke dō: Di bennè ke yènním̀m̀ ke bo ti dokénè, n tú Fidisitēē nwe kè dīndi tú Sauri kó tidaati. Tāāténè di mieke onitì òm̀áá kòo kōtení kè tí kpa!

⁹ Kòò n na tí naá ndi kó tidaati, kè m me nhò na dí naá nti kó tidaati kēmpī nti tōmm̀m̀.

10 N yí di wúo nfenònfè kè di yete, dí deitení di miεε onìtì òmáá kè tí kpa.

11 Kè Sauri nè Isidayεεribe kè bèε keè de kóo nìtì nàámmè, kè kufōwáá mbè auté.

12 Dafiti cice do tú Seseε Efadataa kó dihei kou nwe ke ho Betideεmmu Sudaá tempε mmiεke ke mōke ibí iyiekè. Sauri kó dimònnì do sò nhò kòtému mediè.

13-14 Kòo bí ikótí itāāti nièné Sauri dikpànnì, be kóo po Ediabu nè Abinnadabu nè Samaa. Dafiti weè do tú teyāātè.

15 Kè Dafiti níí mbo Sauri cīētè ke kūūnnì o cice cīētè Betideεmmu ke cēmmù o pe.

16 Kè weè Fidisitēē nyiitini dikūnweñni nè kuyuoku ke dò yewe sipísìnàà.

17 De kó yewe miεke nke Seseε nākémè o birε Dafiti ke dō: Túóté tidiiti tii nnè kuyòrikù ti cie nti nè pēēbè bie ntepíítè, kékote kédúú nha kó bekótibè bè bàtè dè.

18 Á ntonè yenaakāā ntepíítè tie kēntò ke bíí dúú nwèè bè baké. Kāa dōu nha kó bekótibè ke wētini bè da duōnnì dēmarè dèè benkú be kōnti naatimè.

19 Bembe nè Sauri nè Isidayεεribe tōbè, bè ho kubiriku bè tu kù Tedimentì biriku nku ke dokùnè Fidisitēēbe.

20 Dikūnweñni sèi kè Dafitii pike cute kébanne ipe onìtì mōu kētúóté ò dō nkēntò dè, kékété, kéndōnnè o cice do ò nākè dii nùu. Ò tūòkoo dii mōnnì bè bàtè dè, ke sò mbè dó kébootε be dootitōbè kéuu dikpànnì kó fēhúūfè.

21 Fidisitēēbe nè Isidayεεribe kè bèε wetinnè betōbè.

22 Kè Dafitii dāúnko o nenti o nembàri borè kékote mudoò borè kéndōu nho kó bekótibè.

23 Bè kpaá ke me nnáá nkè Kodiyati Fidisitēē, Kati naàmùnkù kouu íténì o āāpòmbè ìlkè kēwēte kēbéi ò baa ò nnáá nti, kè Dafitii keè.

24 Kè Isidayεεribeε ò yàni kè kufōwáá mbè auté kè bè ncokù,

25 ke nnáá nke tú: De kòo nìtì dó ke ti wéntému, deε te kòò iitini miè mbotí, kòò mōu na kòò kùò okpààti bo ò pā tikpàti péu kóò dúú nho kóo sapàà nkòo puoke, kédòò de yiè ncīētè mesàà nylsidayεεribe cuokè.

26 Kè Dafitii beke behāāpòmbè bèè ò tōkénè ke dō: Kòò mōu kùò Fidisitēē yie nke dēnne Isidayεεribe ifeí bè bo ò yietí ba? O yèmmè dō nhò tu we de kóo Fidisitēē, kutayóú yiè, kòo bo nsáá Kuyie nkòbe.

27 Kè bèε ò tēñné kóò nākè bè baa do yē mbè yóò yietí dè wèè bo na de kóo nìtì.

28 Kòo kóo kótí Ediabuu keè bè nàámmè, kòo miεke peike kòò dō: We nyē nha kōtení die! A yóunè we ipe dikpáá miεke? N da yému a í yo ditoò, N yému a yèmmè dòmmè. A kōtení ke bo yá dikpànnì ndi.

29 Kè Dafitii ò tēñné ke dō: N dāò ba dèè tu deyeiré? N na bá mbekāá?

30 Kè Dafitii íté onìtì wenwe borè kékote kébeké otòu mōu kòò baa ò tēñné betōbè do ò nākè ti nti.

31 Kè benitibè bemōuu keè de kó tináānti, dende bāmbà nkè tii tuoke Sauri kòò dúú nkè bèε yúni Dafiti.

32 Kè Dafitii ò nākè ke dō: Okpààti, a yèmmè báá caārèné de kóo Fidisitēē. A kóo tōntì, mí, m bo kote kóò kpānnè.

33 Kè Sauri dō: A báá na kékpānnè de kóo nìtì, a kpaá bemmu, wenwe me ntu okpàri nwe nè o bíkémbénti.

34 Kè Dafiti dō: Mí nha kóo tōntì n tú opecēnti nwe n cice cīētè, ke ò ncēmmù ipe, kè diciriciri kōtení yoo mupīmpīmmù mamù ke bo pí m pièfè mafè,

³⁵ N fè pàtè ké dè bèti, kéfietè m pièfè, kè dè wèēténì m bíékè, m pī dè fònní ké dè poté kékua.

³⁶ N kòu mèè botí yeçirìçirè nè deṗĩṗĩṗĩnè, n yóó me ndò Fidisitèè yie nwenwe kutayóu yìè nke yé ò sàámme Kuyie nkòbe.

³⁷ Tì Yìè nKuyie nkùù n deeténè dicìrìçirì nè muṗĩṗĩṗĩmmù kù yó n deeténèmmù Fidisitèè yie. Kè Sauri dò: Kòtè kè tì Yìè nKuyie nda teennè.

³⁸ Memème Saurii duómme Dafiti o kpàrinenti kóò òò ndisòowùḍ kó dipiì kóò dàtinnè dicìncìnkònni.

³⁹ Kè Dafiti túóté Sauri siè kébáátì dicìncìnkònni ìnkè, ò í nna ke bo cente ke yé ò do í dè manténèmè, kénáké Sauri ke dò: N yīekemu! Kè bèè dè datè.

⁴⁰ Kòo túóté mutántènditìmmù kéta kukó mpeémme kètāātè yetārè yènnùmmù kécūḍ o yòrì mièke kèpikù o tántènditìmmù kékété kénwetì Kodyati.

⁴¹ Kè Kodyati múнке mmó nke tóóntenè Dafiti, wèè to o dapikù kòò ni o ìikè.

⁴² Kòo wénté Dafiti kóò sènkèrì. Dafiti do tú deḍapùmbire nde ke wūḍ kòo ìikè wenni.

⁴³ Kè Kodyatii náké Dafiti ke dò: A n wúó ntemòtè nte ke to kupààti ke kérinì m boràà? Kè Kodoyatii parikè kényú Fidisitèèbe kó yebòké yemòu yètè kè dò: A bo yà!

⁴⁴ Kòténì kè n duó nha maa nde ìnkè kó tinòtì nè tikpasìntì.

⁴⁵ Kè Dafiti dò: Fó nkérinì m borè nè disie ndi nè kukpānseú nè dikpānni, mí mme nkéróo a borè nè tì Yìè nKuyie nyètiri ndi, Mpaakedaa Isidayeeribe tū nwè, a sáá nwè.

⁴⁶ Tì Yìè nKuyie nda ànnè n nòutè nte yíe, kè m bo da kuò kékéétè a yuu. Yíe ntinòtì nè tikpasìntì deè yóó pété Fidisitèèbe kó behāāpòmbè kécò. Kè kutenkù kumòu kòbeè banté Isidayeeribe túmmè Kuyie.

⁴⁷ Kè Isidayeeribeè banté ke dò tì Yìè nKuyie nyí deerinè disie yoo dikpānni, tì Yìè nKuyie nkuù baké dikpānni ke di ànnè tì nou mièke yíe.

⁴⁸ Kodyati kètè diì mōnni kèwetinnè Dafiti, kè Dafitii cokóo mēcāā nho ìikè ke bo ò dokénè,

⁴⁹ kédeite ditári dimáá o yòrì mièke kéānnè o tántènditìmmù kédooté kébóté Kodyati tinnì kè ditárii taroo, kòò do o nùù ìnkè.

⁵⁰ Memème Dafiti namè Fidisitèè nè ditántèndititári kóò kuò bá ò í to disie.

⁵¹ Kè Dafitii cokóo Kodyati duó dè kékpatè Kodyati siè kóò feúténè. Kè Fidisitèèbeè yà be kóo kperì kumè kécoké.

⁵² Isidayeeribe nè Sudaà kòbe kè bèè yà Fidisitèèbe cokémè, kéuu fekpàrihúufè, kè bè bèti kétuòkenè Kati eì nè Ekinòò de ekè. Kè Fidisitèèbe kó becìribè nnenkóo Sadaimmu kó kuce kétuòkenè Kati nè Ekinòò.

⁵³ Isidayeeribe do be bèti kè dè fuutímu, kè bèè yóu kèwēténì kéheí tinenti Fidisitèèbe kó dikari.

⁵⁴ Kè Dafitii túóté Kodyati yuu kékōnnè Sedisademmu kétúóté kudadièkù kpàrinenti kètanne o touku mièke.

Bè benkemè Dafiti Sauri

⁵⁵ Dafiti do kòrì diì mōnni ke bo kpānnè Kodyati kè Saurii ò yàmu kébeke Abunee wèè baké behāāpòmbè ke dò: We nte odapàà nyie? Kè Abunee ò tēñnè ke dò: Okpààti, n yí yé wèè ò te.

⁵⁶ Kòo kpààti dò: Beké kényà wèè te de kóo dapàà.

⁵⁷ Dafiti kuò diì mōnni Kodyati kédeè, kénwētini, kè Abunee ò kàtenè Sauri borè, kè Dafiti kpaà to Kodyati yuu.

⁵⁸ Kè Saurii ò beke ke dò: N kóo dapàà nha tú we nkó debire? Kè Dafiti dò: N tú a kóo tōnti Sese weè bo Betideemmu o bire nde.

18

Dafiti nè Sonnatāā bē dapemē

¹ Dafiti nàkénè Sauri dii mōnni kédeē kè Sonnatāā wēnnii pīnnè Dafiti kperi, kòo yēmmē ò ta, kòo ò dake kéndōnnè ò dómè omáà.

² Nè de kó diyie Sauri ténke í nyie nkè Dafitii wēte o cīètè o cice borè.

³ De mōnni kè Sonnatāā taunnè Dafiti ke yé wè ò dómè ke dōnnè ò dómè omáà.

⁴ Kè Sonnatāā dáté o yaàbòri kéduó nDafiti, kóo duónnè o āpōnyààti nè o siè nè o tammù nè o naakōnni.

⁵ Tipūti timou kè Sauri bē tō nkèè bíékè mudò Dafitii na kè Saurii ò baá nkòo mbaké behāpōmbè kè benitibè bemou ò dó nè behāpōmbè iwēi yembè.

Sauri mieke do yonkemē Dafiti bē ò sante mēè kpéi

⁶ Dafiti do kùo dii mōnni Kodiyati kékonni kè benitipòbè yehekè yemou kabee yēnni kéco Sauri, kéndiè nke au ke bie nyebàrè nè debémbénnè terè.

⁷ Kè benitipòbè diè nke cóú mbetòbè ke tú:

Sauri kùo sikoupi,
kè Dafiti kùo sikoupirí.

⁸ Kè Sauri mieke peike mediè, ò í mpénsiri de kó tináanti ke dò: Bè me nhò duó nsikoupirí ke n duó sikoupi, dè kpaá sámpó nwe kè bèe ò duó ntikpàti.

⁹ Nè de kó diyie ndi Saurii wēntémè Dafiti fenōnsīnfè.

¹⁰ Kè dèe wenté kè meyēmmè yeime Kuyie ntōnni mēe pī nSauri, kòo íté kénhari o cīètè mieke ke pikú o kpānni, kè Dafiti tó nhò bie nkukùtidukù ò ò mbie mmè boti,

¹¹ kòo youte o kpānni, nè o yēmmè mieke ke dò: M bo tā Dafiti kédannè ò femarife, kè Dafitii yenténè dikpānni kuce mēdémè.

¹² Kè Saurii ò yòte ke yé ti Yiè nKuyie ndo ò yóumè kémbonè Dafiti.

¹³ Kòo túóté Dafiti kénii mbēhāpōmbè tekoupirítè ke bo ò déttinnenè omáà. Mēmmè kè Dafiti nni behāpōmbè kè bē nkòri mudò.

¹⁴ Mudò ò kòri mùu kó dimàà kè weè nò nke yé ti Yiè nKuyie nho bonèmmè.

¹⁵ Sauri yà dii mōnni Dafiti nōmmè o dootitòbè kóo depe mediè.

¹⁶ Isidayeeribe bie bemou nè Sudaa kabee kè bē ndó Dafiti ke yé weè bē nimè mudò mieke.

Dafiti puokemē Mikaadi Sauri kóo sapàà

¹⁷ De kó difōnkúò kè Saurii náké Dafiti ke dò: Nte n kóo sapàà mMedabu, n wè nda duómmu kaa bo puoke, mpī n tōmmú nè dikōmbùò kénkpa nti Yiè nKuyie nkó dikpānni. Ò do í dó kóo kùo o mómmu nke né ndó Fidisitēēbe beè ò kùo.

¹⁸ Kè Dafiti dò: N yí tú òmòu, ti naāmùnkù í tú kùmakù, ti wuò nyí tú kùmakù Isidayeeribe mieke, kè mī bo puoke okpààti kóo sapààndà?

¹⁹ Dè tùòke dii mōnni Medabu bo yenkemē Dafiti kè Saurii ò duó nhAdidiedi Abeti Medaa eì kou.

²⁰ Kè Sauri kóo sapàà ntòu Mikaadii dake Dafiti kè bèe ti náké Sauri, kè dèe o narike.

²¹ Nè o yēmmè mieke kòo dò: M bo wè nhò duó kóo dii nkè Fidisitēēbe ò ninte. Kuce mēdérímmè mme Sauri nákémmè Dafiti ke dò wèe puoke o kóo sapàà.

22 Kè Saurii náké o kó betũmbè ke dò: Nákénè Dafiti didé borè ke dò: Okpààti tu ò da dómú, tínti o kó betũmbè kè ti múнке da dó, yie nképuoke o kóo sapàà.

23 Kòo kpààti tũmbèe ti náké Dafiti, kòò dò: Di yèmmè dò ndè tu diwántiri ndi a bo puokemè okpààti kóo sapàànaà? Nte mí nke í mæke mùmamù m me nyí tú omòu.

24 Kòo kpààti tũmbèe wètoo kénáké okpààti Sauri Dafiti yè mmù.

25 Kòò dò: Kòtenè kóò náké ke tú: N yí wanti ò n yietí tipocònti, n dó wèe kuw Fidisitèèbe mbe képeite kètóni be tayéi tekòutè (100).

Sauri do dó Fidisitèèbe bèè ninte Dafiti.

26 Kòo kpààti tũmbèe kòte kè ti náké Dafiti, kòò ti yie. Bá de kó diyie mu nyí tũke,

27 Kè Dafiti nè o kòbe kè bèe kòte kékúw Fidisitèèbe sikòusidè (200), kètóni be tayéi kédúw nhokpàati, kòò ì kàa. De m̀nni kòò ò dúw nho kóo sapàà nkòo puoke.

28 Kè Saurii banté ke dò ti Yiè nKuyie nkuù bonè Dafiti kè Mikaadi o kóo sapàà nhò dó.

29 Kè Sauri dakee yote Dafiti, kè nhò ní mmediè.

30 Fidisitèèbe kpààtibè doké mùù doò kó dimàà nè Isidayeribe kè weè nno mmudoò kèpèèté Sauri kó behāpòmbè iwēi yembè. Kòo yètiri feité mediè.

19

Sonnatā kòrínèmè Dafiti

1 Diyie mari kè Saurii náké o kóo dapàà nSonnatā nè o kó betũmbè ò dómè kékúw Dafiti. Sonnatā né do me ndómè Dafiti mediè nkòo ò náké ke dò:

2 N cice Sauri dó ke da kuomu, á ndake nanke dikũnweñi, a báá yie nkòo da yà, á nsòri.

3 Kè nh ò neinè ke tí kòte a sòri kèè bíékè, kè nh ò béinnè a kprí, kèyà ò yóó yimè, kè n da náké.

4 Kè dèe wenté kè Sonnatā nsánti Dafiti o cice Sauri borè, koò náá nke tú: Fó nhokpàati a báá d̀ò meyei mmamè Dafiti, ò ì da d̀ò meyei mmamè, ò pèinke d̀òri dè tu a kó mesàà mme.

5 Weè kàátè mukũ nke kùw Fidisitèè kè ti Yiè nKuyie ndúw nkè Isidayeribe bè na, kàa dè yà kè dè da narike. Ba nkprí nte kàa bo d̀ò meyei nkékúw onitisàù? Ba nte kàa s̀nté ke dó kékúw Dafiti detetirè?

6 Kè Saurii yie nSonnatā kpeti kébéi nkéyú ti Yiè nKuyie nyètiri ke dò: M báá kuw Dafiti.

7 Kè Sonnatā kòte kèyà Dafiti kóò náké bè náké tii kó dimàà, kóò to kékprènnéi teciètè, kòò wète késòoté o tómmú ò ò mmù pí mmèè boti.

Mikaadi dèetémè Dafiti

8 Kè bèe wète késòoté mudoò kè Dafitii auté o dootitabè kè bèe coké.

9 Diyie mari kè meyèmmè yeime Kuyie ntónni mæe pí nSauri o cìètè mièke ke só nhò to o kpānni kè Dafiti ò bie nkukütidükü.

10 Kè Saurii tãu dikpānni ke bo wènnèné Dafiti kumarí kédannò, kè Dafitii yenté kè dikpānni tã kumarí kénfũúkú kè Dafitii yè kécoké de kó keyènkè kèsòri.

11 Kè Saurii t̄ mbenitibè de kó keyènkè kè bè mbaa Dafiti cìètè ke bo ò kùw dikũnweñi, kè Dafiti pokú Mikaadii ò náké ke dò: Kàa í coké ke s̀ri keyènkè kie mbè naa yóó pike da kuomu.

12 Ò yí memme kóò cũu nfenéti, kòò coké kédèetè o fõmmu.

¹³ Kè Mikaadi túóté tetenkaanìtè kédòú nDafiti dóú ìnkè kédátínné kubək̀k̀nkù te yuu ké tè dátínné kuyààkù.

¹⁴ Sauri t̄s mbè kè bè bo p̄i nDafiti bè tù̀koo dìi m̀n̄n̄ni kòo pokùu bè nàkè ke d̀: O k̀nti í naati.

¹⁵ Kè Saurii yíé kè bè t̄s nke d̀: K̄atenko kóò tù̀óténí o dóú ìnkè kè nh ò kù.

¹⁶ Kè bè ntù̀koo ke s̄s ntetenkaanìtè t̄e duó o dóú ìnkè kè kubək̀k̀nkù dàátí te yuu.

¹⁷ Kè Saurii beke Mikaadi ke d̀: Dè ȳime k̄a n souté memme botí ke yóu kè n dootit̄u coké. Kè Mikaadi d̀: Weè ȳi nh ò yóu, kè n yí ò yóu ò bo n ku.

Sauri t̄nnemè Dafiti Nayoti

¹⁸ Memme Dafiti namè kékòkè kékòte Damaa Sammuyeri borè, kóò nàkè Sauri ò d̀d̀ dèé kó dimàà. Kè bèe k̄ote k̄embo Nayoti Damaa temp̄e mmieke.

¹⁹ Kè bèe nàkè Sauri ke d̀: Dafiti bo Nayoti Damaa temp̄e mmieke.

²⁰ Kè Saurii t̄s nkè bè bo ò p̄iñí. Bè tù̀koo dìi m̀n̄n̄ni k̄yà Kuyie mp̄ānāaanti náam̄bè nè be kóo kóti Sammuyeri kè bè nnáá nKuyie mp̄ānāaanti kè Kuyie nYáa mbè p̄i nkè bèe ta Kuyie mp̄ānāaanti náam̄mù.

²¹ Kè Saurii ti kèè k̄yíé k̄éts̄ mbet̄bè kè Kuyie nYáa mbè p̄i nkè bèe ta nKuyie mp̄ānāaanti náam̄mù, kòò yíé k̄éts̄ mbet̄bè meè máa.

²² Kòo yóu k̄épi nkuce o móm̄mu nkékòte Damaa k̄étuəkoo tebinte dietè t̄e bo Seku k̄ebekè ke d̀: Sammuyeri nè Dafiti bè bore? Kè bè d̀: Bè bo Nayoti nwe Damaa eì také.

²³ Kòo k̄éte k̄emberínè kuce cuokè kè Kuyie nYáa nhò p̄i nkòo s̄oté k̄énnāantoo Kuyie mp̄ānāaanti k̄étuək̄enè Nayoti Damaa také.

²⁴ Kè múnkeé dáté o yààti k̄énnáá nKuyie mp̄ānāaanti Sammuyeri ìikè, k̄édo k̄éndú k̄etenkè o tetiri kuyie nkum̄u nè keȳenkè kem̄u. Deè te kè bè nàa nde kó dikotinùu ke tú: Sauri múnke k̄ék̄emu Kuyie mp̄ānāaanti náam̄bè miēkaà?

20

Sonnatāa teemè Dafiti

¹ Diyie mari kè Dafitii íté Nayoti Damaa také kékòte Sauri bire Sonnatāa borè kóò beke ke d̀: N cààrè ba? N d̀d̀ òmm̄e yei nha cice kòo d́ kè n ku?

² Kè Sonnatāa d̀: Dende báá d̀d̀, a í yóo kú, n cice s̄s í nd̀d̀ d̄emarè ke í n nàkè, ba nte kòò bo n s̄onne tii? Dè í bo!

³ Kè Dafitii béi nke d̀: Nè ti Yie nKuyie nkó diyètiri m béim̄mu ke tú a cice ȳemmè ti bomu, ò né ȳemu ke dò nti dápú, deè te kòò í d́ k̄yóu k̄a ti keè, a ȳemmè yàa bo cààrè. N da náa ntimóm̄m̄nti nti nè mukũ nti tókè ke dò fen̄nf̄è nè diōnni ndi.

⁴ Kè Sonnatāa nàkè Dafiti ke d̀: K̄a d́ n d̀d̀ d̄ n yóo d̄e d̀d̀mu.

⁵ Kè Dafiti d̀: Nanke tú ot̄ankù p̄anwè nwe n d̀ nk̄embomu okp̄aati c̄t̄è kè tí w̄enné k̄édi. A né m p̄a dinùu kè n ta dikp̄aà k̄éns̄ari, nanke nè diyie teri kuyuku.

⁶ A cice yó m m̄nt̄emu, kòò beke, a ò nàkè ke tú n ȳūt̄é f̄s̄ nwe kuce ke kòte Betideim̄mu n cie, ke bo w̄ennénè n c̄t̄è k̄obe kè ti fié iw̄ũ dibenni kó mukũ nkpeyi.

⁷ Kòò ȳi d̄e wenni, timati í bo. Kòò mieke me mpeike, a banté ke dò nhò n dónè mukũ mmu.

⁸ Benke a n dóm̄e mí nha kóo t̄nti, ke ȳé a n d̀d̀n̄em̄e metaummè ke yu ti Yie nKuyie nyètiri. Kè m me nc̄àr̄emu a n ku a móm̄mu nha bá n duó nha cice.

⁹ Kè Sonnatāā kuónko ke dò: Kuyie mbáá dè tóní! Kè n kèè kè n cice dó ké da dòò meyei m báá da sònne, mí béei.

¹⁰ Kè Dafitii beke Sonnatāā ke dò: Kàa béei nkàa cice bàaní we mbo n náké?

¹¹ Kè Sonnatāā náké Dafiti ke dò: Kòtení kè tí kòte dikpáá.

Kè bèe nei bedé kékote.

¹² Kè Sonnatāā náké Dafiti ke dò: Nè Kuyie nyIsidayeeri bē tū nkù yètìrì, nanke yoo diyie tèrì dè bo nkááké mie nkè n yááké n cice káyà o yèmmè dòmmè. Kè tìmatì í bo fí nnè we di cuokè a báá keè tìmatì.

¹³ Kè n cice me ndó ké da dòò meyei, kè n yí da náké ti Yiè nKuyie nni mpoté mediè. N yóó da pāmu kuce kàa íté, a bá nyīkù, ti Yiè nKuyie nni nda bonè kù do bonèmè n cice.

¹⁴ Kè n kpáá fòu a nyé ti Yiè nKuyie nda dòò mèè sàà nkpréi nké n dòò mesàà nkè m báá kú.

¹⁵ De kó difōnkúò á nsóké ke dōori n yaabí mesàà nkè ti Yiè nKuyie nduó nkàa nkòu a dootitòbè omáà omáà ketenkè ìnkè.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nduó nkàa na a dootitòbè bēmou, a báá tōte metaummè mèè bo ti cuokè mí nnè fí, kàa mè tōte ti Yiè nKuyie nda poté.

¹⁷ Kè Sonnatāā duó nkè Dafitii béei nkéyú Kuyie nyètìrì kébenke wè ò dómè ke yé wenwe Sonnatāā ò dómè Dafiti nè o yèmmè mēmou ndi.

¹⁸ Kè Sonnatāā ò náké ke dò: Nanke tú otānkù pānwè kó dibanni ndi. A fiè nnaa yóó nfeímu kè bè da mónté.

¹⁹ Nanke diyie tèrì bē yóó da móntému, a kòtení a sòò sòri dè diyie tèrì kéncómmú ditāri Esedí také.

²⁰ N naa yóó tāumu ipie nyitāāti ii nde bíkè kéfietí n dó dè,

²¹ kētō n kóo tōnti odapàà nkòò nyóó ì tuóténí, kè nh ò náké ke yí: Ipie nyí da dētìrinè, wēténí die nké ì tuóté! Á banté ke dò ntìmatì í bo kēwēténí. Ti Yiè nKuyie mbomu mí béei.

²² Kè mme nnákè n kóo tōnti ke yí: Ipie nyí tóké dende, ì bo de ìikè nke, á dété, ti Yiè nKuyie ndó á ítému.

²³ Metaummè ti dōòmè mí nnè fí, ti Yiè nKuyie nti wúómmu ke yó nyé me kpéi nsáà.

²⁴ Kè Dafiti nsòri dikpáá.

Kòo tānkù pānwèe yènní kè bèe ànné dibanni kòo kpààti kari ke bo di dibanni,

²⁵ kénkari o kàrì ke díri kumarí, kè behāāpòmbè kóo kótì Abunee kàrì o také, kè Sonnatāā kàrì o ìikè, kè Dafiti kó mefiè nfeí.

²⁶ Sauri í mbéi ntìmatì de yiè kòo yèmmè ndò nkè dè yèmmè ò bo nsāu omáà ndi, kè deè te kòò í kòtení.

²⁷ Otānkù yiè déri kòo kpààti wēte káyà Dafiti kàrì feímè kébeke Sonnatāā ke dò: Dè yíme kè Dafiti wee í kòtení ke wēte ke í kòtení yíe?

²⁸ Kè Sonnatāā dò: Dafiti n yāūtému ke tú nh ò pā kuce kòò dó kékote Betideemmu nwe, ke yetoo,

²⁹ ò m mōmu ke tú nh ò yóo kòo kote kè bè mōke ikuó nyi be cīètè, kòo kóo kótì yē nwèe kōtoo. Nte dèè te kè Dafiti í na ke kòtení okpààti banni.

³⁰ Kòo kpààti Sauri miekee peike Sonnatāā kòo ò sáà nke dò: Temòtè kó debire fí! N yému ke dò nha tuóté Sese kó debire nde ke dòò a népo! A fei ìnkè nke nè a yó kpéyi.

³¹ A nyé ke dò nké de kóo niti kpaá fòu a í yóo na kédì tikpàti, t̄s nké bèe we nni mpíní, ò dò nkékuomu.

³² Kè Sonnatāā ténne o cice Sauri ke dō: Ba nkpeí nte kòò dò nkékú? Ò cààrè ba?

³³ Kè Sauri youte o kpānni ke bo ò tā, kè Sonnatāā banté o cice baa dómèmu kékúo Dafiti.

³⁴ Kòo miēke peike kòo íté, bá ò ténke í ndi tibandiiti, diyiè déri kpēti. Kòo yèmmèe cààrè mediè nho cice sāmúmumè Dafiti.

³⁵ Kè dēe wenté kè Sonnatāā yè kékote bè wee benné dè betobè wenwe nè Dafiti ke neínè dedapumbire,

³⁶ ké dē nàké ke dō: Coké kētúóténí ipie n yóo tāū ì.

Kòo dapàà ncoké kè Sonnatāā tāū kupie nké kùu ò sènté.

³⁷ Odapàà tũke dii mōnni kupie mborè kè Sonnatāā pīkéké ke dō: Kupie nyí pēēté dendaà?

³⁸ Coké mecāā mbá cómmú!

Kòo dapàà ntúóté kupie nkéwētení.

³⁹ Odapàà nyí nyé tìmatì, Sonnatāā nè Dafiti kè bembē me nyē.

⁴⁰ Kè Sonnatāā duó nho duokè nè o tām̀m̀m̀ odapàà nke dō: Kpēnné de tecīētè.

⁴¹ Kòo dapàà nkò nké Dafitii yènní ò do sori dè ditāri pikù, kubakù cànkù bíkè, kéninkú kēsinnóo Sonnatāā ìkè kuce mētāati, kè bèe kōunnè betobè kékúo mmēdiè.

⁴² Kè Sonnatāā nàké Dafiti ke dō: Kote kè dè nnaati, a báá yè nti dōò mēè taummè ke yu ti Yiè nKuyie nyētiri, kù yēmu de kó metaummè kpéi nké mè yó mbo sáà nè ti yaábíó.

21

¹ Mḕm̀m̀e kè Dafitii íté kè Sonnatāā kò.

Dafiti kōtemè Nōbu èi

² Kè Dafitii kote Nōbu ikuó niùti Aimmēdeki borè. Kè Aimmēdekii ò yà kécokóo o borè nè iyēke kóò beke ke dō: Dè dōmmē kàa bo amáà bá òm̀òu ì da neínè?

³ Kè Dafiti dō: Okpàati weè n duó mmutōmmú ke yē m báá yie nkòò m̀òu nyé ò yē n dōò dē. Dēe te kè n yī n kó betōmbè nni mbaa dibòri marì.

⁴ A m̀òke mudii mamàà? M pā pḕèbè bèǹum̀m̀u yoo deterè marè a m̀òke dē.

⁵ Kè ikuó niùti dō: N yí m̀òke pḕèbè s̀ntíke k̀òbe, bèè bo, bè bè pā Kuyie nku, m bo na ké bè n da duó nké nsà kàa yé ke dō nha k̀òbe í duónè benitipòbè.

⁶ Kè Dafitii ténne ikuó niùti ke dō: Ti ò nké ti k̀ori muđoò bè ti baamu benitipòbè, yie nkò kuce tu c̀nkoò k̀òku nku yie, kè né cáá nke yé bè to tì kp̀arinenti bè tì wénk̀unm̀m̀e ikuó yèmmè. Bá kè de kó kuce do í tú kusààkù kù yóo wenkemu bè to tì kp̀arinenti kpéi.

⁷ De m̀nni kè ikuó niùti ò duó mpḕèbè bè do pā bè Kuyie, kè bè ndaké táburi ti Yiè nKuyie ncfètè miēke, kè bèe bè daaténí kécèete bepambè.

⁸ Ke s̀ nSauri kóo niti m̀òu dè bo ti Yiè nKuyie ntaummè tou miēke ke d̀ori Kuyie nkuó, kòo yètiri tu Doweki, kòo tu Edomiibe botí kou, weè do baké Sauri kó bepecēmbē.

⁹ Kè Dafitii yí k̀ebeke Aimmēdeki ke dō: A í m̀òke dikpānni marì yoo disièà? Okpàati m̀ péi mmecāā mmecāā mme n yí na ke t̀óté n siè yoo kukp̀arinenkù tekù makù.

¹⁰ Kè ikuús niùtì dò: Kodiaci a kùò wè kubiriku bè tu kù Tedimenti biriku o kó disie dii bo, ke duús ikuús nenti fñnkùò, ke pū́s kuyààkù, kàa dó a bo di ntúóté, diteri mari í bo. Kè Dafiti dò: Duwónni di, n yí yóó pété dimari dii pèètè dii.

Dafiti kòtemè Fidisitèèbe ei

¹¹ De kó diyie kè Dafitii sòoté kénco kù Sauri kétuòkenè Kati kóo kpààti Akiisi ciè.

¹² Kè Akiisi tǎmbèè ò beke ke dò: Dè í dò nDafiti nwe Isidayeeribe kpààti benitipòbè sòò diè nke sántí wè ke tú:

Sauri kùò sikoupi,

kè Dafiti kùò sikoupiá?

¹³ Kè de kó tináaanti pí nDafiti kè kufōwaá nhò auté Akiisi Kati kóo kpààti ìikè.

¹⁴ Kòò dòò omáà wèè yèmmè í naati kénnaante náante ke kóú kóú dicàù kó idèi ñnkè kè tinóntóùti yìè ke orì o deñfè.

¹⁵ Kè Akiisii náké o kó betǔmbè ke dò: Di yàmu onitì yie nyèmmè í naatimè, dè yíme kè di ò kòtènni m borè?

¹⁶ M mǎnté tiwáátiti nti kè di n toní yie mbotí kòò bo ndòari dewáátékperè n yìikàà? Yie mbotí báá ta n cìètè!

22

Dafiti ketémè muceé

¹ Kè Dafitii íté Kati kékòte kénsoari Adudammu kó kutādènkù. O kó bekótibè nè o kòbe bemou bè ti kèè dii mǎnni kékòtoo kóò sǎnké.

² Bèè kó dimáà bo mesémmè mieke nè yebáa nyembè nè dè í naati bè, kè bèè wènné bemou kémbo sikousinàà (400) kè wèè bè baké.

³ Kè Dafitii íté deborè kékòte Misipaa Mòabu tenké mieke kénáké Mòabu kpààti ke dò: Yóu n ciè nè n yò kè bèè kòtení kémbo a borè ke baanè m bo bantémè Kuyie nni ndónè ti.

⁴ Kòò bè niitè Mòabu kóo kpààti cìètè, kè bè ndè bo kòò soari.

⁵ Diyie mari kè Kuyie mpáànáaanti náaantò Kadii náké Dafiti ke dò: Bá nsari dende, kò nha cìètè Suda tenké.

Kè Dafiti íté kékòte Edeti kó dikpáà.

Sauri kùòmè Kuyie nkuús niùbè Nòbu kó dihei

⁶ Kè Saurii mbo Kibea ke kari tetátè ñnkè mutie mamù déé nke pikú o kpānni kòò kó betǔmbè bemou ò murí kòò keè bè yàmè Dafiti nè o kòbe.

⁷ Kè Saurii béi nke dò: Kénténè díndi Bensamèe wuò nkòbe! Seseè kó debire bo di duús ndepaa nnè finyi kó depaanaa? Di yèmmè bá ndò nhò yóó duús ndímbe kè di mbaké o tenkarè, kòò di baati iwēī? Mpútii!

⁸ Dè dòmme kè di dó ké m bo ndimou? Bá di mǎu í n náá nkóò dapàà nnè Dafiti bè taummè. Dè dòmme kè di mǎu í dààte n kpéi nke bo n náké m bire wènnénèmmè de kóò niti kè bè bo m bo, yáa dè í me ndò nyíe?

⁹ De mǎnni kè Doweki Edomiibe boti kou de bo, ke béi nke dò: N sòò yàmu diyie mari Seseè bire kè dè kòtoo Nòbu Aimmèdeki Aitubu bire borè.

¹⁰ Kòò beé nKuyie nho kpéi nkóò pā tidiiti, kóò duús nKodiaci, Fidisitèè kou kó disie.

¹¹ Kè Saurii tǎ nkè bèè pīnni ikuús niùtì, Aimmèdeki Nòbu kou nè o naàmùnkù kòbe bèè tu ikuús niùbè, ke bè kòtènni bemou okpààti borè.

¹² Kè Saurii náké Aimmèdeki ke dò: Fí nhAitubu bire, kénté kékeè. Kòò dò: Okpààti, nte mí.

13 Kè Sauri dò: Ba nkpeí nte kè di dó ké m bo nḡ nnè Sese biré, kàa ò duó ntiidiiti, koò duó ndikpānni, ke beé nKuyie nho kpéí nkòò bo m bo? Mee dakaà?

14 Kè Aimmēdekij ò tēnné ke dò: Òmòu bomu a tōmbè miēke wèè tu onitisàù ke ònnè Dafitaa? Ò tu a còkù nwe ke weè baké bèè da baa bəmou kè bè ò sánti a cīètè.

15 Dē yiè dōke ñ ketémè m bo beémme Kuyie nho kpéí. N yí dó ke da bo. Okpàati bá n tou ntimati, mí nyoo n cīètè kou mōu, n do í yé ke dō ntimati bo di cuokè, bá sām̀pó.

16 Kòo kpàati dò: Fó nhAimmēdeki a yóó kúmu, fí nnè a cīètè temou.

17 Kòo náké behāp̀òmbè bèè ò bàa ke dò: Kuonè Kuyie nkuó niùbè bəmou, bè me nwēnnémè Dafiti nwe koò teennè. Bè do yému Dafiti cootimèmu, bè me nyí n náké.

Behāp̀òmbè miēke òmòu í ndàátí ke bo kááké ikuó niùbè kè bè kùò.

18 Kòo kpàati náké Doweki Edomiibe boti kou ke dò: Kuò be! A báa bè yóu.

Kè Dowekii be wetinné kékuò ikuó niùbè sipisini nè bènùmmù kè bè ā ikuó yàati.

19 Kè Saurii kuò ikuó niùbè Nòbu ei miēke, benitidaabè nè benitipòbè nè ibí nè ibibénni, inàake nè sām̀marímúbè, ipe nè sibòó kè dè fèuté demou páíí.

20 Kè Aimmēdeki Aitubu biré kó debire Abiataa weè máa yenté kécoké késónkóo Dafiti,

21 kòò náké Sauri kùòmè ikuó niùbè bəmou.

22 Kè Dafitii náké Abiataa ke dò: N sòò yému Edomiibe boti kou Doweki dè bomè ke yóò náké Sauri. Mí te kè bè kùò a kòbe bəmou.

23 Mbo die m borè a bá nyièkù, ti dootitòu omáà ndi Sauri weè dó ké ti kuò mí nnè fí. M borè dèmarè í yóó da dòò.

23

Dafiti deetémè Keidaa ei kòbe

1 Diyie mari kòò mōu náké Dafiti ke dò: Fidisitēēbe do Keidaa ke eí be diiti.

2 Kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie, n dò nkékote kè bè dokénáá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Kote kédokénè be kéfiete Keidaa.

3 Bèè neínè Dafiti kè bèè ò náké ke dò: Ti bo die nSudaa ei kè kufōwaá nti bo, ti bo dáátí Fidisitēēbe mbaà?

4 Kòò yí kébeé nti Yiè nKuyie nke kù dò: Kote kè n yóò bè nda duómmu kàa bè na.

5 Dafiti nè o kòbe kè bèè kote Keidaa keta Fidisitēēbe mudoò kéfiete be wūḡ, kè bè aute mediè nkédeeté Keidaa ei kòbe.

6 Aimmēdeki biré Abiataa do yóó coké dii mōnni ke bo kote Dafiti borè kéntōmu ikuó nenti bè ḡḡ beénnè ti Kuyie.

7 Kè Saurii keè Dafiti tamè Keidaa kébéi nke dò: Kuyie nwe nni nduómmu, ò pī nhomáà ndi, ò mè nyiémme ke ta dihei dii kó yebòrè kpeti ke páké.

8 Kè Saurii báátí nè behāp̀òmbè ke bo kote képi Dafiti nè o kòbe Keidaa ei miēke.

9 Kè Dafitii keè Sauri báátimè ke bo ò pī kénáké ikuó niùti Abiataa ke dò: Tóni ikuó nenti kè m beénnè Kuyie.

10 Kòo beé nKuyie nke dò: N Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù, n kèè kè bè tú Sauri báátí ke bo pi Keidaa ei ke di pònte nè n kpéí.

11 Kòò kòtení, dihei yembè bo m pĩ nkòò duónnaà? Ò bo kòtení kéndònnè n yo kè bè nàámmàà? N Yìè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkũ n da báammu á n náké. Kè ti Yìè nKuyie ndò: Ẹ̀Ẹ̀ ò kòrinímu.

12 Kè Dafiti dò: Kòò kòtení, dihei yembè bo m pĩ nkòò duónnaà? Kè ti Yìè nKuyie ndò: Ẹ̀Ẹ̀, bè yóó da pĩmmu kóò duó.

13 De m̀nni kè Dafitii íté nè o kòbe, bè bo ntùòke sikòusikuò (600) kè bèe íté keta dikpáà kè Saurii keè Dafiti itémè kényóu ò ténke í mpi dihei.

14 Kè Dafiti mbo Sifi kpáà yetàrè Ìnkè, kè Sauri nhò wanti yewe yemou duómè, Kuyie mme nyí nwè nhò duó.

15 Kè Dafiti nyé Sauri ò waàmmè ke bo ò kùò kэмbo Odisaa Sifi kpáà miéke.

16 Diyiè marì kè Sonnatāā, Sauri kóo dapàà nkòoto Dafiti borè Odisaa kényáukunne o k̀nti ke dà, ò ntēi Kuyie mbíékè.

17 Kóò nàké ke dà: Bá nyíèkũ n cice Sauri í yóó da ninte, f̀s̀ò yóó naá nyIsidayeeribe kpáàti, kè nni ntú wèè da tũ, n cice ti yému o mómmuo.

18 Kè bèe yú ti Yìè nKuyie nyètiri ketau, kè Sonnatāā kò nho c̀ètè kè Dafiti nkpaá Odisaa.

Sauri bètimè Dafiti

19 Memme kè Sifi eì kòbee kote Sauri borè Kíbea kóò nàké ke d̀ò: Dafiti s̀ori ti cie nke yetàrè Ìnkè Odisaa borè Akidaa tārè, kubiriku kubakũ c̀anku bíékè.

20 Okpáàti, k̀aa d́o ke bo ò pĩ nha kòtení, tũ yóó ò pĩ nke da duó.

21 Kè Sauri d̀ò: Ti Yìè nKuyie ndi d̀òò mesàà ndíndi bèè n kuó mmesémmè.

22 Kòtenè kényí ḱewénni mesàà, kényà ò borè weti weti nè wèè ò yà, bè n náá nkétú ò c̀imu mediè.

23 Di yà o s̀rè yemou ò bo na késori yè, ḱewétení kè n nàké weti weti kè tí nnei kékote, kóò bo dihei ndi tí fié Sudaa boti kumou miéke kóò yà.

24 De kó dif̀nkũò kè Sifi eì kòbee íté Sauri borè kényiité kékò mbe cie. De m̀nni Dafiti nè o kòbe kè bè bo Maššó kó dikpáà kubiriku kubakũ c̀anku diyiè yièni kèè bíékè.

25 Sauri nè o ā̀p̀òmbè kè bèe kè kòte o wammũ kè bèe nàké Dafiti kòo deke Maššó kpáà t̀ari kénsori. Kè Saurii keè kè kè tũnne o wammũ.

26 Sauri nè o kòbe kè bè mbo dit̀ari píku kuu, Dafiti nè o kòbe kè bè bo kutekũ, kè Dafiti ndó mecāā nke bo yenténè Sauri. Sauri nè o kòbe kè bè ò duúnnè ke dèè ke d́o kóò c̀ètè kepĩ.

27 Kòò m̀ou tuakeni kénáké Sauri ke dà: Kote mecāā nFidisitḕbe beè do dihei.

28 Kè Saurii kũnnó Dafiti kó mubètimũ ḱecuó nFidisitḕbe. Deè te kè bè yu de kó dibòri ke tú Dipatet̀ari.

24

Dafiti yetemè ò bo kuomè Sauri

1 Kè Dafitii íté deborè kékote kэмbo Ā̀nkedii yetàrè Ìnkè.

2 Kè Saurii beti Fidisitḕbe kédèè kékonní kè bèe ò nàké ke dà: Dafiti bo Ā̀nkedii kó dikpáà.

3 Kóo tāāté Isidayeeribe miéke benitidaabè mómmòmbè kè bè mbo sikòupisítāati (3000) kè bèe kote Dafiti nè o kòbe be wammũ ke s̀ó mbè bo dit̀ari bè tu dì Sitā̀óó kó dit̀ari ìikè.

4 Kè bèe tuòke dibòri mari bè tu di Dipebaakèri kuɛe nùù kè kutādènkù makù dè bo, kè Saurii ta ku miɛke ke bo yēnke ke ś nDafiti nè o kòbe kè bè bo kutādènkù fū̀.

5 Kè Dafiti kòbe ɔ̀ nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nda nàké dii yiè kpéi dii tuòke, kù do yē nkù yóo da duó ndi a dootitòu kàa ɔ̀ dàònè a dómè.

Kè Dafiti íté meyoðmmè kékééte Sauri yaàbòri fū̀,

6 ɔ̀ di kèéte memme kédeè kòo kòmbùòtìi do mediè nhò kèéte mèè kpéi nSauri yaàbòri.

7 Kòo nàké o kòbe ke dò: Ti Yiè nKuyie mbáá yie kè n daá n nòùtè n yiè nyínkè! Ti Yiè nKuyie nkuù ɔ̀ tãátè kòò tu okpààti.

8 Dafiti béi memme kèpéité o kòbe bá bè í ndòò meyei mmamè Sauri.

Kè Saurii yè kutādènkù késòoté o ce.

9 De kó difònkúò kè Dafitii yènni kutādènkù miɛke kèpíéké ke dò: N yiè nhokpààti!

Kè Saurii wēētení kè Dafitii nínkú késínnò,

10 kénáké Sauri ke dò: Dè yíme kàa yie mbèè tu n wanti a kó meyei mbe kpèti?

11 A yàmu yie nnè a nuò ti Yiè nKuyie nda pī́mmè ke n duó, bè do n tiémmu kutādènkù miɛke ke tú n da kuò kè n da coo nkè tú m báá daá n nòùtè a ìnkè ke yé ti Yiè nKuyie nkuù da tãátémè kàa tu okpààti.

12 Okpààti wénté n kèétemè a yaàbòri ke pikú, m me nkéétemè a yaàbòri máá ke í da kùò, a yàmu n yí dómè kè da kuò yoo n da dàò meyei, n yí da cààrè dèmarè, f́òò n wanti ke bo n kuò.

13 Ti Yiè nKuyie nkuù bo ti púté mí nnè f́òò nkuù bo kpa n kpànni, m báá daá n nòùtè a ìnkè.

14 Dikotinùù mari tu: Kuyonku bonni benitiyonkubè borè nde. Mí mme báá daá n nòùtè a ìnkè.

15 Isidayɛeribe kpààti wanti we? Weninwe a betimè mí ndemocrè, mí nfenacékòfàà?

16 Ti Yiè nKuyie nkuù bo ti púté, kuò bo ti wénté, kù n kónné ké m pate nè f́ò!

17 Dafiti béi ndii m̀nni kédeè kè Sauri dò: M bire Dafiti f́òò n nàánáà? Kékuò mmediè,

18 kénáké Dafiti ke dò: A tú onitisàù nwe ke m pēēté, a n wantinè mesàà mme kè n da wantinè meyei.

19 A m benkemu yie nha n dónèmè mesàà, ti Yiè nKuyie nni nhànnému a nòùtè miɛke yie, a me nyí n kùò.

20 Ọ̀mòù ɔ̀ í nya ɔ̀ dootitòu kòò yóo kòo íté. Ti yiè nKuyie nda yietí mesàà nha n dòò mè yie.

21 N yému ke dò nf́òò yóo di Isidayɛeribe kpàti, f́òò yóo ti tieke.

22 Di mm̀nni béi nkéyú nti Yiè nKuyie nyètiri ke dò, a í yóo kuò n c̀ètè kòbe nè n yaábí n kũũ nkó difònkúò kè n yètiri kpánné.

23 Kè Dafitii parikè nè ti Yiè nKuyie nyètiri, kédeè kè Saurii kò. Dafiti nè o kòbe kè bèe wēte bè do sòri dè ditári ìnkè.

25

Nabaadi yetemè o bo teennèmè Dafiti

1 Kè Sammuyɛerii kú kè Isidayɛeribe bəm̀ou tíi nkòò kòmmú kédeè kòò kũnné o cie Damaa. Kè bèe deè kè Dafitii ta Panaa kó dikpáá.

² Kè Maṣṣ èi miéke kóo nìtì mǎu dè bo ke mǎke o kperε mediè: Ipe sikoupsitāāti (3000) nè sibṓṓ tekoupiítè (1000) ke sṣ nhò bo Kadimεedi o pecitì kēī kó dibanni.

³ De kóo nìtì yètìrì do tú Nabaadi, kòo pokù kperi tú Abikayεedi kòò cii ke tú oposáātì, kòo dǎu yie yóu bá ò í yo ditoo ke tú Kadεbu naàmunkù kou.

⁴ Kè Dafitii kèè ò bomè Kadimεedi o peciti kēī,

⁵ kētṓ mbεdapambè tepíitè ké bè nàké ke dǎ: Kǎtenè Kadimεedi kè di yà Nabaadi dí wè nni ndǎu.

⁶ Di ò dǎu nke dǎ: Dibenni ntú disǎarì o kpéí. O kperε demǎu kè dεε yie nnè o cīètè temǎu dèè kó dimǎà tu o kperε.

⁷ Di ò nàké ke dǎ: Dafiti tu ò kèè o pecitì kēibè bomè o cīètè. O pecεmbε do ti bonè dii mǎnni Kadimεedi, ti do í bè dǎd mεyεi mmamè, be kperε marè do í feti.

⁸ Beke be kè bè bo da nàké, ti da báammu ke tú a ti cǎutè tǎnti a kó betṓmbè ké ti pǎ a mǎke dè ti kpéi nnè o kpéí. Ti kǎtení dibanni ndi a cīètè.

⁹ Kè Dafiti tǔmbèε kote kénáké Nabaadi Dafiti yē mmu, kédeé ké nhò kèrímú.

¹⁰ Kè Nabaadii bè tǎríné ke dǎ: Dafiti Sεsee biraà? We mmε ntú? Tidaati í sénni yie ntii iiti ti yembè borè.

¹¹ Kè n né bo túóté n kóo pǎéè nè n kó menie nnè n kó imaa n waá ndè n tǔmbè kpéi nkéduó mbεmabè n yí yé bèè yènni dàà?

¹² Kè Dafiti tǔmbèε wēténì o borè kóo nàké Nabaadi bè nàké ti timǎu.

¹³ Kè Dafitii nàké o tǔmbè ke dǎ: Bá wè wèe báátì o siè.

Kè bèε báátì, kòò múnke túóté o kperi, kè benitibè sikousinàà (400) báátì kóo neinè kè sikousidé (200) nkpaá ke baa tinenti.

Abikayεedi teemmè Dafiti

¹⁴ Kè Nabaadi kó betṓmbè kóo mǎu kote kénáké Abikayεedi Nabaadi pokù ke dǎ: Dafiti bo dikpǎà ndi ke tǔnni benitibè kè bè dǎu nti cice kòò bè bàao.

¹⁵ De kó benitibè mε ndo ti dǎd mεsǎà mmε ti do bè bonè dii mǎnni dikpǎà, bè í ti dǎd mεyεi mmamè. Ti kperε marè mε nyi feti.

¹⁶ Keyènkè nè kuyie mbè do ò ndò nti kó kuduotì nku ké nti kǎnké sǎà, ti do bè bonè yèè mǎrè ke cǎmmú ti pe.

¹⁷ Dǎd a yóo namè, ti yému ke dǎ mmeyεi nyóó tuǎkení ti cice nè o cīètè temǎu. Ò mε nyóumu bá ò í yo ditoo, ti í yóo dáátì kóo nàké timati.

¹⁸ Kè Abikayεedii coké mecǎā nkétúóténì pǎéè sikousidé (200), mεnǎà nkó tidǎuti tidéti, ipe inummù ìi bèñné, tidiiti tii cie nku yǎrikù, finyi kó yebe yekperè, siyuu tekǎutè (100), fikíé kó yebe kó yekǎtinda sikousidé (200), ké dè tou nsǎmmarímú.

¹⁹ Kóo nàké o tǔmbè ke dǎ: Niiténè kè n yó ndi tǔmmu.

Bá ò í n nàké timati o dǎu Nabaadi.

²⁰ Kóo deke o sǎmmarímú kénkéri ditārì fūà, Dafiti nè o kǎbe kè bè kéri kóo wetínì, kòò bè conè.

²¹ Ke sṣ nDafiti nǎà nhomǎà ke tú: Detetirè ndε n sòò bàamè onitì yie nkó iwūš dikpǎà miéke bá fεmafè í nfetaà? Nh ò dǎd mèè sǎà nhò mε nni nyietí mεyεi.

²² Kè dè naa yóo wenté kòo nìtì kpaá bá omǎà Nabaadi cīètè miéke ke fòu Kuyie nni mpoté mediè.

²³ Abikayεedi yànì dii mǎnni Dafiti kécúténì mecǎā nho sǎmmarímú ìnkè kédo Dafiti ìlké kénínkú késinnṓo o ìlké,

²⁴ ke béi nke dǎ: N yiè mmú te mεyεi! N yiè, yóu mí nha kóo tǎnti kè n da béinnè, kénté n náahti.

25 A bá ndake Nabaadi kpɛti, kuyèìnkù nku, kéndònnè o yètìrì tumè Nabaadi, o yuu í bo. N yìè mí nha kóo tǎntì n do í yé a tǒnnímè benitìbè ti borè.

26 Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, ti Yiè nKuyie nyí yóu kàa kùo onitì ke pèite a dootitòbè nè bèè kó dimàà dǎ a kó meyei nnè Nabaadi bè nwè nkunasáá kùmáá.

27 N yìè cǔuté yepàrè n da tǎnì yè kè dí totí fǐ nnè a tǔmbè.

28 N da báammu a n cǐè n yei, n yému ke dò nti Yiè nKuyie nyóó da dúo ntikpàtì fǐ nnè a cǐè tǔ ke yé a kparammè kuù kpànnì nè mawetímme. Òmòù í yóó yà a kó meyei nha fòmму mumòu mieke.

29 Kòò mǔù ité ke da betì ke bo da kuò, a Yiè nKuyie nyó nkānkému a fòmму sǎá ké mmù sǎri ku borè, kédootóo medétimè a dootitòbè fòmму bè ãã dootóo mèè botí ditári nè mutántènditímù.

30 Kè ti Yiè nKuyie nda dǒò diì mǎnnì mesàà nkù yē nkù yóó da dǒò mè, kàa di Isidayeeribe kpàtì.

31 Kuyie mbáá yóu kè tímati nda kǒnnè a yèmmè mieke, yoo dè nsǒ nha kùo òmòù ke bo peite. N yìè, kè ti Yiè nKuyie nda dǒò diì yìè mesàà nha yé n kpéi.

32 Kè Dafitii ténne Abikayeedi ke dǎ: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tǔ nkù yètìrì ndeu, kuù da íinnì kàa n conè.

33 M múnke da dǔummu nè mutǔmmú fǐ nwèè pètè meyèmmè sààmè ke m pèité n na nkùòmè benitìbè ke pèité!

34 Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tǔ nkù bomu, kuù m bàa, kè n yí da dǒò meyei. Kàa do í kǔtèní mecāá nké n co, diyìè na nyóó yènnì kòo mǔù í kpaá bá òmáá Nabaadi cǐè tǔ ke fòù.

35 Kòo cǔuté Abikayeedi do pǎnì yèè pǎrè kóò nàké ke dǎ: Kò nke dè nnaati n kèèmu a báammii ke ì cǔuté nè diwèì.

Nabaadi kumè kè Dafiti puoke Abikayeedi

36 Abikayeedi tǔòke diì mǎnnì o cǐè tǔ kénsǒ nNabaadi dǒòri dibanni dièri mómmǎnni dikpààtibanni. Kè diwèì ò bo mediè nkòò yà menaà nke muó nhò í nhò nàké tímati.

37 Kòò mbaa kòo naà mmǎnté dikūnwèrñi kòò né ò nàké. Nabaadi kèè diì mǎnni dè kó tináañtì kè dèè ò kpéi mediè mbá ò í nna ke nampe.

38 Kè dè mmòke yewe tǔpítè kè ti Yiè nKuyie nhò poté kòo kú.

39 Dafiti kèè diì mǎnnì Nabaadi kumè késante Kuyie nke dǎ: ti Yiè nKuyie n da sánti fǐ nwèè ti pàte mí nnè Nabaadi wèè do n sǎá. Fǐ nwèè m pèité kè n yí ò dǒò meyei, fǐ dǔò nkòò yei ndo o yuu Ìnkè.

Kè Dafitii deè kètǔ mbenitìbè kè bè bo nàké Abikayeedi ke dǎ ò dǎ kóò puoke.

40 Kè bèè tǔòke o cǐe Kadimèedi kóò nàké ke dǎ: Dafiti wèè ti tǒnnì ke tǔ á kǔotoo kòò da puoke.

41 Kè Abikayeedii nínkú késinnǒo be ìkè ké bè nàké ke dǎ: Mí nho kóo tǎntì n yiemmu ke bo naá nho daakù kénhòu o tǔmbè naàcèi.

42 Kòo ité mecāá nkédeke o sǎmmarímú kòo kó benitipotǔmbè bènùmmù ò cǐe. Mèmmè kè Dafitii ò puoke.

43 Kè sǐ nDafiti po Aínǎammu Sisedèedi kou, bedé kè bèè naá nho pobè.

44 Dafiti pokù ketiwè Mikaadi Sauri kóo sapàà, Saudi do ò dúo mPaditi nwe Dakaisi birè Kadimmu kou.

1 Meme kè Sifi eì kòbeε kote káyà Sauri Kibea kòò nàkè ke dò: Dafiti bo Akidaa tãri Ìnkè kubiriku také.

2 Kè Saurii báátí kénéinè behããpòmbè kperibè sikòupisitàati (3000), kè bèε kote Sifi kpàà Dafiti wammù.

3 Ke bii báté Adidaa tãri Ìnkè kuce také. Kè Dafiti mbo dikpàà kékeè Sauri kèróomè ke bo ò bèti,

4 kè Dafitii tã mbenitibè kè bèε paaté kébanté Sauri kèróomè weti weti.

5 Kòo kote bè báté dè képaaté Sauri nè Abunεε Nεε bire behããpòmbè kóo kóti bè dõu dè, kè Sauri dõu de cuokè kè benitibè ò cèète.

6 Aimmèdeki Itiibe botí kou nè Abikaii Dafiti tãu Seduya bire Soabu nanté kè bè neiné Dafiti kòo bè beke ke dò: Di miεke we mbo n neiné kè tí kote Sauri kari? Kè Abikaii dò: M bo da neiné kè tí kote.

7 Kè bèε nei kékote Sauri kari keyènkè kè Sauri duó de cuokè, kòo kpãnni cùóké o yuu také Abunεε nè ditínni kè bè duó koò fité.

8 Kè Abikaii náké Dafiti ke dò: Kuyie nkuu da duó nyie nha dootitòu yóu kè n kote kétútóte o kpãnni kòò tã kédannè ketenkè kuce memáà sànnèmu m báa yí medérímè.

9 Kè Dafiti dò: Yóu we, báa ò kùo, ti Yiè nKuyie nyí yóo yóu wèè kùo okpààti kù tãáté wè.

10 N da náámmu ti Yiè nKuyie mbomu, kuù yè o m̀nni ò yóo kúmu, o k̄mu yoo wèè kú dikpãnni mari miεke.

11 Ti Yiè nKuyie mbáa yóu kè n kuò okpààti kù tãáté wè, yóu kè tí túóté o kpãnni dii cùóké o yuu také nè menie nkó didènni dii duó o také demáà kéité.

12 Kè Dafitii túóté Sauri kpãnni o yuu také nè menie òdènni kéíténè, òmòu í nhènte, òmòu í mbè yà, òmòu í ndake dèè d̀dri. Ti Yiè nKuyie nkuù do bè banté munòndòmmú cèémù.

13 Kè Dafitii ité késénté kubiriku kédeke kécómmú ditãri Ìnkè medétimè,

14 képiéké Sauri t̄nni biéké kényú Abunεε Nεε bire. Kè Abunεε ò t̄nné ke dò: Weninwe wèè wèkí memme ke kòónnè okpààti?

15 Kè Dafitii o t̄nné ke dò: Dè í do nf̀òò tu onitid̀òà? Isidayεεribe miεke we nda d̀onnè? Dè ȳime kàa í baa a yiè nhokpààti mesàà? Òmòu wèè kòtení ke bo ò kùo.

16 A d̀òò dè í wenni, ti Yiè nKuyie mbomu di dò nkékúmu dimòu di í baa mèè kpéí mmesàà ndi yiè nhokpààti ti Yiè nKuyie ntãáté wè. Wénté okpààti yuu také o kpãnni nè o dènni dè bore?

17 Kè Saurii banté Dafiti tammè ke dò: F̀òò n náánáà? Kè Dafiti dò: M̄nwe okpààti.

18 Kòo béi nke dò: Okpààti, dè ȳime kàa m bèti? N da cààrè ba?

19 Okpààti n da báámmu kénté n dó ké da náké ti. Kè ti Yiè nKuyie nkuù yè nha nni m beti kuù còuté m pãnni kébónkùnne ku miεke, kè benitibè me nni mbe ti Yiè nKuyie mbè c̄òò. Bè m bètimu yíe ndiheí ti Yiè nKuyie nduó ndi ku kòbe, ke bo duó nkè n fíe yebókè.

20 N yí dó kékú dikpàà kéndétirinè n Yiè nKuyie. Okpààti dè dòmmè kàa m bèti opaawàà nhõ mbetimè tenahéítè yetãrè Ìnkè mí nfenacékòfè.

21 Kè Sauri dò: W̄tení m bire n t̄nke í yóo da d̀òò meyeyi, a mè nni ncoommè ke nyènkè. N d̀òò ke dò nwèè yèmmè í naati wènwè. N yetému mediè.

22 Kè Dafiti dò: Okpààti nte a kpãnni die, a t̄mbè kóo mòu bo na kékòtení ké di túóté.

²³ Ti Yiè nKuyie nyietí bá wè o dǎǎrímè nè o sàà. Ti Yiè nKuyie nda ānnému n nòùtè miéke yíe kè n yete m bo da daámmè tenòùtè ke yé ti Yiè nKuyie nkuu da tǎátémè.

²⁴ N wènté mǎè botí a fòmму dèmarè dierè, ti Yiè nKuyie mme nwénté n kǎmu kè nni ndeerí nè meyei memǎu.

²⁵ Kè Saurii béi nke dǎ: Kuyie nda dǎǎ mesàà m bire Dafiti kǎa dǎǎ dè dèe yie. Ò béi memme kédeè kè Dafiti sǎǎté o ce, kè Sauri kò nho cǎtè.

27

Dafiti cokémè ke kòte Fidisitǎǎbe cie

¹ Kè Dafiti ntótí o yèmmè ke tú bá nè dìi yìe Sauri yó n nintemu, n yí mǎke m bo yímè kè n yí cokému ke kǎte Fidisitǎǎbe cie koǎ yenténè, kòo n yóu mubètímú Isidayeribe tenké.

² Memme kè Dafitii íté nè o kǎbe sikǎusikuǎ (600) kékǎte Mǎǎki bire Akiisi Kati kpǎàti borè.

³ Ke bií báté kémbo Kati Akiisi borè bá wè nè o cǎtè kǎbe, Dafiti nè o pobè bedé Ainnǎammu Sisedeedi eí kou nè Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi kou wèè ku o pokú.

⁴ Kè Saurii keè Dafiti bo mè Kati káyóu, ò ténke í nhò bèti.

⁵ Diyìè mari kè Dafitii náké Akiisi ke dǎ: Okpǎàti kǎa yiemmu ke n cǎuté m pǎ ketenkè teheitè matè kè nni mbo, ba nte kè ti bo nwè nke bo dikpǎàtihei miéke.

⁶ De kó diyìè kè Akiisii ò duǎ nSikídaa eí. Deè te kè de kó dihei náá nSudaa kpǎàtibè kperi nè yienni.

⁷ Kè Dafiti mbo Fidisitǎǎbe tenké ke dǎ dibenni òmǎá nè betǎǎbè bèndǎ.

⁸ Ke bo Sikídaa ke dokùnè bèè do bo de kó ketenkè, kǎpǎnte Kesuriibe nè Kidisiibe yoo Amadesiibe bèè do dè bo nè òmǎnni Suudi bíékè ke bií tuǎkenè Esibiti eí.

⁹ Kè Dafiti nkǎu benitibè bémǎu, benitidaabè nè benitipòbè bá ò í nsúǎ nhòmǎu kǎhei iwúǎ sǎmpǎi nè idieyi, sǎmmarímúbè nè yóyóbè nè tiyǎàti. Kòo konní wèe kǎte Akiisi borè.

¹⁰ Kè Akiisi ò beke ke yí a pǎnte òmbè yíe? Ò dǎ: Sudaa eí kubakú yóu, kòo me ndǎ ò dǎ: Yedamediiibe yoo ò dǎ: Keniibe eí kubakú yóu.

¹¹ Dafiti do sǎ í nkonnènni Kati òmǎu ofòuwè, onitidòu yoo onitipòkú bè yàà bo náké Akiisi timati ke dǎ: Nte Dafiti dǎǎmè. Dafiti borime do me ndò nhò bo dìi mǎnni Fidisitǎǎbe tenké.

¹² Kè Akiisi nhò tá mediè nkéntú nè o yèmmè miéke Dafiti kǎbe Isidayeribe ténke bá nhò dǎ, ò bo ntú o kóo tǎnti sǎǎ.

28

¹ Diyìè mari kè Fidisitǎǎbe wènnè dihǎǎpǎntǎnni òmǎá ke bo dokénè Isidayeribe, kè Akiisii náké Dafiti ke dǎ: Fǎ nnè a kǎbe di bo n neinè mudò.

² Kè Dafiti dǎ: Okpǎàti n yiemmu, a mǎmmuǎ nha bo yà m bo dǎǎ dè. Kè Akiisi dǎ: Dè wenni fǎǎ yó ntú n kóo bàri sǎǎ.

Sauri yumè onitipòkú wèè bourí kunùbokú

³ Dè do sǎ nSammuyeri kumu, kè Isidayeribe bémǎu kǎri o kúú nke dèè koǎ kúnnè Damaa. Kè Saurii kuǎ bèè bourí tinùbooti Isidayeribe miéke.

⁴ Diyìè mari kè Fidisitǎǎbe tí mbehǎǎpǎntǎnni kǎbáté Sunemmu, kè Saurii tíi nho kǎbe kè bèè kari Kidibo.

5 Kè Saurii yà Fidisitēēbe āāpàntīnni kè kufōwaaà nhò auté kòo kōmbùòti nduò.

6 Kòo beé nti Yiè nKuyie, kù me nyí nhò tēñné bá nè tidòuñti miēke yoo bá nè idítí kó mubòmmù yoo kùu duó nkè ku pāānāañti náañtò mòu ò béinnè.

7 Kè Saurii náké o āāpòmbè ke dà: Waānnènni onitipòkù wèè bouri kunùbokù kè n kote kòò m pāā. Kè bèè ò nàké ke dà: Òmòu bo Ā-Ndòo.

8 Kè Saurii ceete tiyàati kéneinè o tōmbè bèdébè, kè bèè kote Ā-Ndòo, kētuokoo keyènkè kòo náké onitipòkù ke dà: N dó a n yú ocí mòu nwe kè nh ò beke tìmatì, kè n da nàké ke yí a yú wè, a we nyú.

9 Kòo nitipòkù ò tēñné ke dà: A yému a mómmu nSauri kùamè benitibè bèè yu becirìbè Isidayeriibe tenké miēke, yáa a dó ké n dímmu ké n kuò?

10 Kè Saurii ò tēñné ke dó: Ti Yiè nKuyie mbomu, mī béi nke tú a bá nyīkù tìmatì.

11 Kòo nitipòkù dà: N dò nkè da yú we? Kòò dà: Á n yú Sammuyeri.

12 Onitipòkù yàní dii mōnni Sammuyeri kékuónko ke dà: Dè yīme kàa n souté? Fí nSauri.

13 Kè Sauri dà: Bá nyīkù, fí ncénke n náké a yà mù. Kòò dà: N yà kukukéyántíkù makù nku kè kù yènni ketenkè miēke.

14 Kè Sauri dà: Ò dōmme? Kòo nitipòkù dà: N yà odakóti nwe kòò dàati kuyaàbòrikù.

Kè Saurii banté Sammuyeri nwe mè, kénínkù késinnòo o iikè.

15 Kè Sammuyeri náké Sauri ke dà: A n kōōnnè ba nkprí, ke duó nkè bè n yuní? Kè Sauri dà: Dè n dimu mediè, Fidisitēēbe bèè ñ do mudòò, kè Kuyie nni ndètténè, kù í duó nkè ku pāānāañti náam̀bè kóo mòu bo m béinnè yoo kù m béinnè tidòuñti, kè n né da yuní kàa bo n náké n dò nkédòòmè.

16 Kè Sammuyeri dà: A nè m bekù ke yē mba, kè nsà kè ti Yiè nKuyie nda bùtinnè ke naá nha dootitòu.

17 Ti Yiè nKuyie ndòò kù sòò n náké ti nti, kè n da náké ke tú kù còutè tikpàti a borè ke duó nDafiti.

18 A í yie nkù yē mmù ke bo kuò Amadesiibe bəmòu, deè te kè ti Yiè nKuyie nda dàò memme yíe.

19 Fí nnè a nitibè di bo Fidisitēēbe nou miēke nke, nanke fí nnè a bí di bo konni m borè kudònkù, kè Fidisitēēbe na Isidayeriibe kó dihāāpòntīnni.

20 Sauri kèè tìi náañti kè kufōwaaà nhò auté kòò do. Ò ténke do í m̀ke muwērímù ke yē ò do tūūmmè ke yàà yíènnè ò í di m̀mamù.

21 Kòo nitipòkùu katení o borè kéyà kufōwaaà nhò autémè kòò nàké ke dà: Mí nha kóo tōnti n yiemmu ke cīnne m buu ke dàò a m beke ti.

22 M̀nkè kénté mí nha kóo tōnti n dó ke da náké ti, yóu kè n da waanni muđii sámpó kàa di kèpété muwērímù kèna kékéte kuce.

23 Kè Saurii yete ke dò ò báa di, o tōmbè nè onitipòkù kè bèè yetoo, kòo mbo kéyie nkéité ketenkè kékari dikari ñnkè.

24 Kòo nitipòkùu coké mecāā nkékuò dinaadabii ò do dùnne di kéwaa mmuyuo nkéāntè kékake yekàtindà,

25 kéduó nSauri nè o tōmbè kè bèè cááké kédeè, kékò nde kó keyènkè.

29

Fidisitēēbe bètimè Dafiti

1 Kè Fidisitēēbe tí mbehāāpòmbè bəmòu kénkari Afeki kè Sauri kàri Sisedeedi ke tókèné tebinte.

² Kê Fidisitēēbe kpààtibè mabè ni yetīrè sikoupi kpeye kè betòbè ni sikou kpeye. Dafiti nè o kòbe bèè cīenko okpààti Akiisi kè bè tūnni.

³ Kê Fidisitēēbe āāpòmbèè beke ke dò: Ebedeebe biè nkpeti dòmme? Kê Akiisii bè tēñné ke dò: Dafiti nwe Isidayeribe kpààti Sauri kóo tǎnti, nè ti bomè yebie mbo ntùàke yèdéè, m me nyí yà meyei mmamè ò dòò mè.

⁴ Kê Fidisitēēbe āāpòmbè iwēi yembè miekee peike Akiisi kè bè dò: Beti de kóo niti kòò kote kəmbo a ò duò ndii èi mieke, ò báá ti neinè dikpànni, ò yàà bo kónté kénáá nti dootitòu. Ò yóó yīme nè o yìè nkè bèè wēte kénarike? Dè í tú ò kùò dīi mōnni ndi tī kó benitibàà?

⁵ Di báá yē nweè Dafiti nwemè benitipòbè sòò cēētēmè kéndiè nke au ke tú: Sauri kùò sikoupi, kè Dafiti kùò sikoupi.

⁶ Kê Akiisii yú Dafiti ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu, a doòrīmè mèè síé kè n da pénsiri ke dó a na nni nneínè dikpànni ke yé nè a tuàkeni dīi yìè m borè m mu nyí yà a kó meyei mmamè. Fidisitēēbe kpààtitūmbè me nyí da dó.

⁷ Nè de kpéi nkò nkè dè nnaati, kàa báá íi mbe mieke.

⁸ Kê Dafitii ò beke ke dò: N càke ba okpààti? Nè n kōtenímè a borè nda dòò ba? Dèè te kàa tu m báá da neinè kè tí kote kékpannè a dootitòbè.

⁹ Kê Akiisi dò: N yému ke dò nha í càke dēmarè, mí nkpríi nha dò nKuyie ntōnni ndi kè n da dó. Fidisitēēbe kpààtitūmbè beè yete ke tú a báá bè neinè dikpànni.

¹⁰ Nanke dikūnweñni sèi dí báátí fǎ nnè a kòbe bèè da cīenni, kè diyie yènní dí kété.

¹¹ Kê Dafitii báátí dikūnweñni sèi nè o kòbe kékété kénkūnti Fidisitēēbe èi, kè Fidisitēēbe biè kori Sisedeedi.

30

Dafiti dokénèmè Amadesiibe

¹ Diyiè táánni yìè Dafiti nè o kòbe kè bèè tuòkoo Sikidaa Sudaa tempē ndiyiè yìèni kèè bíékè, kénsó nhAmadesiibe bè do ke pònte dihei ke dèité ke còu,

² ke pīrímú benitipòbè nè ibi nè bèè tú bèè mòke be kpeye nè bèè tu becīribè bè do í kúò nhòmòu mesémmè bè do bè pīrímú máá ndi kèpǎténè.

³ Dafiti nè o kòbe kè bè ntùàkoo ke sǎ mbè pònte dihei ke pīrímú be pobè nè be bí inítidaai nè inítipòì.

⁴ Dafiti nè o kòbe kè bèè tiitè didabònni kénkuò nkécīrime.

⁵ Bè múnke do pīrínèmu Dafiti pobè bedé Ainòammu Sisedeedi kou nè Abikayedi Nabaadi Kadimeedi kou kóo kúpokù.

⁶ Kê Dafiti kòbe bè pīrímú bèè kó ibi inítidaai nè inítipòì kè be miekee ò peike, kè bè ndó kòò bùáti yetárè kékua, kóo kām̀bùàti nduò mediè nkè ti Yiè nKuyie nhò duò ndikōmbùò.

⁷ Kóo náké ikuó niùti Abiataa Aimmēdeki birē ke dò: Tǎní ikuó nenti bè òò beénnè ti Kuyie.

Kè Abiataa ti nhò duó.

⁸ Kê Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dò: Kuyie nkè n tūnne de kó benitibè bèè me nti pònte m bè nintàà? Kè ti Yiè nKuyie ndò: Tūnne be kàa yóó bè nintemu kédēetè a kòbe.

⁹ Kê Dafitii pī nkuce nè o kòbe sikousikuò (600) kétuòke kukó mBesòò.

¹⁰ Kè benitibè sikousidé (200) òu ke í na ke bo sénté kukó kékpaá kè Dafitii sooté nè besombè sikousinàà (400).

¹¹ Kè behāāpāmbèe yā Esibiti kóo dapāā mmòu dikpāā miēke, kòò tōnī Dafiti borè, kè bèè ò duó mpēē nè fīnyī kó yēbe nè mēnie

¹² nè fīnyī kó yēbe kperè siyōō sidési, kòo cááké kēyā kēpété muwērímú. Ò do í di dēmarè iyie nyitāāti, deyēnnè dētāāti.

¹³ Kè Dafitii ò beke ke dō: A tú ònkubotí kou? A bonní de? Kòò dō: N tú Esibiti kou nwe, Amadesiibe botí kou mōu kó kudaakú, ke muōke kòò n dootóo, dè māké yie nyewè yētāāti.

¹⁴ Tīi sòò pōnte Sudaa tempē ndiyiè yīèni kèè bíkè Kedetiibe nè Kadebu botí kōbe kécóu nSikidaa kó dihēi.

¹⁵ Kè Dafiti dō: A bo yie nké n niité de kó benitibè borāā?

Kè de kóo nitii ò tēnné ke dō: Kāa bēi nke yu Kuyie nyētiri ke yī a í yó n kuō, a me mbá n duó n yiè, n da niité be borè.

Dafiti kùomè Amadesiibe

¹⁶ Mēmme kè weè nitii niité Dafiti Amadesiibe borè kè bè ntuōkoo ke sós mbè pité de kó kutempē nkumōu miēke ke ānnè dibanni nè bè eíní dè Fidisitēēbe cie nè Sudaa cie ke yo nke yō.

¹⁷ Kè Dafitii bè poté weti weti kékè bè auté de kó diyiè kēntō kētūakenè diwentiri teri kó kuyuoku, òmōu í nna ke cooté kè dē í tú bedapāmbè bèè do dèke yōyóbè kékóké.

¹⁸ Kè Dafitii fietē Amadesiibe do eí dè kó dimāā kēfietenè ò pobè bedé.

¹⁹ Bè í mmōnté be kòò mōu, ibí nè bekótibè, inítidabí nè inítipobí, bè mu ndo í nampē bè eí dè kó dēmarè. Kè Dafitii dè tōnī demōu.

²⁰ Kè Dafiti tōmbèe kpaakenè Amadesiibe kó iwūō iyōnyī nè idieyi kéké nyi cēmūū ke tú: Nte Dafiti eí dè.

²¹ Kè Dafitii wētē ò kōbe sikousidé (400) bèè do òu ke kpaá kukó mBesō borè, kè bèe kōtení kóò co nè ò kōbe bèè do ò neínè, kè Dafitii tóónko kékè bè dōu.

²² Kè behāāpāmbè bèè do ò neínè be miēke kè benitiyonkubē nè itookperi yembè kè bè dō: Bè do í mè nti neínèmè ti báá bè pā ti eíní dè kó dēmarè, tí bè duó mbe pobè nè be bí máá kè bèe íté.

²³ Kè Dafiti dō: N kōbe báá dōñè mēmme ti Yiè nKuyie nti duó ndè, kuū ti kānké ke ti deēténè ti dootitòbè bèè pōnte Sikidaa.

²⁴ Òmōu í yóo yie ndi kpeti.

Wèè kōte dikpānni nè wèè bàa tinenti

bè yóo bè totí kékè dè mmāmu,

bè yóo wēnnè kētótímu.

²⁵ Nè de yiè ndi Dafiti duómmè de kó ikuó Isidayeeriibe kékè kpaá bo nè yíenní.

²⁶ Kè bèe konní Sikidaa kè Dafitii deite bè eí dè be dootitòbè cie kēpā ò népobè Sudaa botí kó bekótibè ke dō: Ntonè ti dēite ti eí dèè miēke nke ke dí pā.

²⁷ Kòo pānè Beteedi eí kó bekótibè nè Damōti eí kōbe bèè bo Nekefu tempē nnè Yatiidi eí kōbe.

²⁸ Nè Adoae eí kōbe nè Sifemōti eí kōbe nè Esitimōo eí kōbe,

²⁹ nè Dakadii eí kōbe nè Yedamediiibe nè Keniibe,

³⁰ nè Odimaa eí kōbe nè Bōo-Asāā eí kōbe nè Ataki eí kōbe,

³¹ kēpā Ebunōo eí kōbe kēpāmmúnè yehéké yemōu kōbe bè do kètè yèè miēke.

31

Bè kùòmè Sauri

¹ Kè Fidisitēēbēe do Isidayeeribe mudoò Kidiboa tāri kè bēe coké, kè bēe kuò besũkùbè.

² Kè Fidisitēēbe fēnné Sauri kénà, kékũo o bí Sonnatāā nè Abinnadabu nè Madikisua.

³ Mēmme kè betāntāũbēe yà Sauri kè mudoò fuute kè bēe ò kòute.

⁴ Kòo náké wèè tò o kpàrinenti ke dò: Túóté a kpānni ké n kuò, n yí dó Fidisitēēbe itayéi yembè n kuò ké nni ndaú.

Wèè tò o kpàrinenti kòo yote kéyete, kè Saurii túóté o kpānni káfíí nkédo di ìnkè.

⁵ Wèè tò o kpàrinenti ò yà dii mōnni o yiè nkúmè, ke fíí nho kó dikpānni kédò di ìnkè ke múnkēe kú.

⁶ Mēmme kè Sauri nè o bí itāāti nè wèè tōu o kpàrinenti nè o āāpōmbè bè kumè bemou diyìè dimáà.

⁷ Isidayeeribe bēè kó dimáà bo kubiriku kè bēe yà Isidayeeribe āāpōmbè cokémè kè mudoò kōnnè Sauri nè o bí, kékíté kécoké kényóu be ekè, kè Fidisitēēbēe kōtení kékari.

⁸ Kè dēe wenté kè Fidisitēēbēe kōtení ke bo fie bēcírìbè kényà Sauri nè o bí itāāti kè bē ku ke duó Kidiboa tāri ìnkè.

⁹ Kè bēe kékété Sauri yuu kétúóté o kpàrinenti kéfíténè be ekè yemou nè be bókè kó yetuo miēke ke náante bè bè namè.

¹⁰ De kò difōnkúò kédóú nho kpàrinenti be boò bè tu di Asitaditee kó ditou miēke, kétúóté Sauri kédanne Beti-Seā kó kuduotí kēbaaké.

¹¹ Kè Yabesi nè Kadaadi ei kōbēe keè Fidisitēēbe dōò dè Sauri.

¹² Kè benitidaabè yekōmbò yembēe íté kēpí nkuce kényiē nke kéri keyènkè kemou kétuakè Beti-Seā kēbaatè Sauri nè o bí kékōnnè Yabesi ké bè cōu,

¹³ kékouté be kũò kékũnné mutie mamù yuu bè tu mù Esedi Yabesi ei miēke, kēboú dinùù yewe yèyiekè.

Sammuyɛeri pátiri didéri Di mpátiri tɔ̀ tìi náànti

Bè yu de kó dipátiri ke tú Sammuyɛeri pátiri dèrì ndi, ke yé ye náànti tǔmmè titòbè mbe nè diketiri kpeti, ke náá nDafiti do tòmè tikpàti. Ó do tǔmè Sudaa kòbe kóo kpàati. De kó difɔ̀nkúò kèbaaté Isidayɛeribe bɛmɔu be wuɔ ntepiítè nè idéi.

Sammuyɛeri pátiri dèrì dii ti náá nDafiti dokénèmè o dootitòbè o cǔtè kòbe nè ditowaà kòbe, kè dè bo yie nkòo fíi nho kpàti kédéúkùnnè o kpààtiyuu. De kó dipátiri dii ti náá nDafiti do tǔmè onitì wèè tá Kuyie, wèè do na kényúó mbenitibè yèmmè o Ìnkè kè bè nhò dó. Dii pátiri ti náá nDafiti do tǔmè okpàati diewè ke kpeñni. Di me mmúnke í yóo di bo nákéme meyei nhò dòòmè.

Kuyie ndo pènsiri Dafiti dèè Ìnkè deè tu ò do bantémè o caàrimè kémɔo Kuyie mmeçémme. Kè Isidayɛeribe bɛmɔu pènsiri Dafiti dòò dè nè ò bè deeténèmè be dootitòbè do bè fèũnko dii mɔnni.

Kuyie nné do ò dǔnnèmu dinùù ke dò o kó kunaàmùnkù mièke okpàati í yóo pàà o kó difɔ̀nkúò.

Kuyie ntǔnni Odetiwè Yesu o kó kunaàmùnkù mièke nke, deè te metaummè pamme kó dipátiri mièke kupikù makù kè bè yu Yesu ke tú: Dafiti kó debire (Matie mukàmmù 20:29-34, 21:9).

Di mpátiri náànti duó ke dòmmè

1. Kétúóté Saudi kǔũ nkétuakèné Dafiti kpàti kó diketiri 1-4
2. Bè pímmè Dafiti tikpàti kóo bo mbaké Isidayɛeri bɛmɔu, kèntò kétuakèné Abusadɔmmu yetemè o kpeti 5-14
3. Abusadɔmmu yetemè Dafiti kpeti kèntò kétuake bè kaàmmè Isidayɛeribe 15-24

Dafiti kèème Sauri kǔũ

¹ Dafiti do pònte Amadesiibe kékonní Sikidaa ke sǔ nSauri kumu, kòo báté kèmmòke yewe yèdèè.

² Ditáánni yiè kòo dapàà mmòu tuakèni ke bonní Sauri āpònkari kòo yàati kèrì kòò pũ nho yuu mutáá, kétuakèni Dafiti borè kénínkú késínnò o ìikè.

³ Kè Dafitii ò beke ke dò: A bonní de? Kòò dò: N cokéní Isidayɛeribe āpònkari ndi.

⁴ Kè Dafiti dò: N náké dè dònnímè de bíékè. Kòò dò: Isidayɛeribe kó behāpòmbè cokému kè bè kùò besùkùbè, ke kùònè Sauri nè o bire Sonnatāā.

⁵ Kè Dafiti dò: A yīme ke yé Sauri nè o bire Sonnatāā bè kumè?

⁶ Kè de kóo dapàà ndò: Dè do sǔ m bo Kídiboa tārì ndi, kè Saurii ìkú o kpānni Ìnkè kòo dootitòbè ò cèète ke deke sikpàrisèi nè sisèi.

⁷ Kòo wèète kè n yà, kè n yú kè n dò: Okpàati, nte mí!

⁸ Kòo m beke n tú wè, kè nh ò nàké ke dò: N tú Amadesii nwe.

⁹ Kòò dò n kòtoo kóò kùò ke yé kuyonku do ò autémè kòo wemmu né kpaá.

¹⁰ Kè nní nwúó nhò yīèkemè ke í yóo foute kékòtoo kóò kùò kétúóté dikpàatipii nè o neite ke dè nda tóni fǔ n yiè.

¹¹ Kè Dafitii kèté o yàati kòo kòbe múnke kèrì be kpeti.

12 Kè bè nkuò mmukũũ ndikũnweh̄n̄n̄ nè kuyuokoo ke bou dinuù Sauri nè o birɛ Sonnatāā kp̄éi nnè Isidayɛeribe bɛm̄ou, ti Yiè nKuyie nkó benit̄ibè bèè ku dikp̄ànni mièke bɛ kp̄éi.

13 Kè Dafitii beke de koo dapàà nke dò: A tú we? Kòò dò: N cice tú Amadesii nwe ke konni die ndi nhei mièke ke m peit̄é.

14 Kè Dafiti dò: Bá a né í yòte a bo kuòmè okp̄àti Kuyie ntāātè wèà?

15 Kè Dafitii yú o t̄ambè kòò m̄ou ke dò: A báá ò yóu, ku we!

Kòo t̄ant̄i poté Amadesiibe botí kou wenwe kékuo.

16 Kè Dafitii b̄éi nke dò: A kùò amáà ndi ke yé f̄s̄ò b̄éimmè nè a nuù ke tú f̄s̄ò kùò okp̄àti ti Yiè nKuyie ntāātè wè.

Dafiti kuòm̄mè Saudi kũũ

17 Kè Dafitii dentè Sauri nè o birɛ Sonnatāā bɛ kũũ nkó feyɛnf̄è,

18 k̄éduó nkè b̄èe f̄e benke Sudaa ei k̄obe. Bè f̄e ntú Mutámmù kó feyɛnf̄è kè f̄e w̄ari Owenniwe* p̄átiri mièke. Fèe tu:

19 Isidayɛeribe yé dè d̄ommè kè di kó sinitidabíi ku dit̄ari ìnkè?

Ba nte kè b̄ekp̄arit̄ie bɛ yeyètè dieyè yembè duó sitāā ìnkè?

20 Di báá yie nkè Kati ei k̄obe keè ti!

Di báá yie nkè t̄i yèè Asikanoo kó ice mièke

Fidisit̄ēb̄e kó besap̄ambè yàà bo t̄i banté kè diw̄èi b̄è aut̄é.

Itayéi yembè kó besap̄ambè yàà bo nt̄i nyānkunè.

21 Fetaaf̄è t̄énke báá dúóté Kidiboa t̄ari,

d̄i t̄énke báá mantè

d̄epaa nd̄è bo di p̄eri d̄è t̄énke báá peit̄é.

Bè de nsāũ b̄ekp̄ar̄inuomb̄e diebè d̄ap̄iti.

22 Sauri kó tid̄ap̄iti nè o siè d̄è do ̄s̄ í ndò nkéwaare mekùò.

Dè do ̄ mp̄ũ̄ n̄ho dootit̄abè ȳi m̄m̄e nè bɛ kùò nh̄òri òri.

Sonnatāā t̄ámmù múnke do í m̄oke botire bit̄i bit̄i.

Sauri kó dis̄iè do ̄s̄ í nkonni dekperè bit̄i bit̄i!

23 Sauri nè Sonnatāā bè do naatimu ke dó bet̄òb̄è,

k̄éntau bɛ f̄õmmu mièke nè bɛ kũũ mmiekoo,

ke toh̄ni ke d̄ò nyic̄iri,

kè bɛ k̄õmbò d̄eu yec̄iric̄irè k̄peye d̄ommè.

24 Isidayɛeribe kó benitipòbè k̄ámmùnè Sauri kp̄éi,

Wèè do di daati tiyaawũst̄i mup̄àak̄onkperim̄u k̄peti

ke caati mes̄oo nkó tis̄ati tim̄ou botí di yàti ìnkè.

25 Dè ȳime kè b̄ekp̄arit̄ie bɛ ku mudoò mièke?

Ba nte kè Sonnatāā ku dit̄ari ìnkè?

26 N tebite Sonnatāā n kèè a kũũ nkè n yèmmè cààrè m̄m̄ediè m̄m̄e,

m m̄enke do da d̄õmu.

N do da d̄ó kè d̄è p̄ēēt̄imu m bo ndómè onitipòk̄u.

* 1:18 Owenniwe p̄átiri: Wénté Sosuwe 10:13 nè bè wénk̄unne ti deborè.

27 Ba nte kè bε kpàritiebe ku?

Ba nte kè bekpàritiebe nenti me nyεinko dikpáá?

2

Sudaa kòbe p̄r̄m̄m̄ Dafiti tikpàti Eburno

1 Mer̄m̄me kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dò: N dò nkékote Sudaa kòbe ekè kó dimaràá? Kè ti Yiè nKuyie ndò: **Ɛ̄̄**. Kòò dò: Ɔndi? Kè kù dò: Eburno.

2 Kè Dafitii neinè o pobè bedé Ainooammu Sisedeedi eì kou nè Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi eì kou do po wè ke kù, kòò ò tùóté.

3 Dafiti kòbe nè be c̄̄i kòbe kè bè múnke ò neinè kè bèe kote kémbò Eburno eì nè yèè di tókéné.

4 Kè Sudaa kòbeε kotoo Eburno kèp̄i nDafiti tikpàti kóò cou mmekùò nkòò bo mbè baké.

Kè bèe náke Yabesi Kadasi tenkè kòbe sòò kũnnémè Sauri.

5 Kòò t̄s nkè bèe bè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ndi dòò mesàà ndí kũnné mèè kpéi nhokpàti Sauri ke benke di ò dómè.

6 Ti Yiè nKuyie ndí yietí mesàà ndi dòò mè, m mómumu m múnke yóó mè ndi dòòmu, di mè dòò mèè botí.

7 Di mmònni yáukunne di kònti, ntúnè yekòmbò yembè, okpàti Sauri kumu, mí nwe Sudaa naàmunkù kòbe coummè mekùò ke m pí ntikpàti kè m bo mbè baké.

Bè p̄r̄m̄m̄ Isiboseti tikpàti

8 Diyè mari kè Nee bire Abunee Sauri āp̄r̄ombè kóo kótii to Sauri bire Isiboseti kékoteñè Maanaimmu,

9 kóò pí ntikpàti kòò bo mbaké Kadaadi nè Asee nè Sisedeedi nè Efadaimmu nè Bensamee Isidayeeribe tenkè kemou.

10 Isiboseti do m̄oke yebie nsip̄is̄inàà ndi ke di tikpàti, kémbaké Isidayeeribe ke dò yebie nyèdèè. Sudaa kó kunaàmunkù kòbe beé m̄áà do tū nDafiti.

11 Dafiti do baké Sudaa kòbe m̄áà ndi ke bo Eburno ke dò yebie nyèyiekè nè bet̄ààbè bèkuò.

Sudaa kòbe nè Isidayeeribe bè kparammè Kabaōō

12 Nee bire Abunee nè Sauri bire Isiboseti āp̄r̄ombè bèè ò bàà kè bèe íté Maanaimmu kénwetí Kabaōō.

13 Kè Seduya bire Soabu nè Dafiti āp̄r̄ombè bèè ò bàà kè bè múnkeε pí nkuce kè de kó yet̄r̄èe m̄áà Kabaōō binku kébáté bie ku mpíkù betòbè kutekù.

14 Kè Abunee náke Soabu ke dò: Yóu kè behāp̄r̄ombèe yááké betòbè bèdébè débè ti ìkè. Kè Soabu dò: Dè wenni, bèe kpa.

15 Kè behāp̄r̄ombèe íté kécómmú kè bèe kaa mBensamee naàmunkù kou Isiboseti kòbe kè bè mbo tep̄íítè nè bèdébè, kè Dafiti kòbe mbo tep̄íítè nè bèdébè.

16 Kè behāp̄r̄ombèe pí mbetòbè, bá wè kóo kũú o népo píku disie, kè bèe duó bēm̄ou dimònni dimáà mieke kè bèe yú deborè ke dò Kabaōō (dèè tu Yese kó dikpáá).

17 Kè mudoò binté de yiè kè Dafiti kó behāp̄r̄ombèe na Abunee kòbe.

18 Kè Seduya bí itāati de kóké Soabu nè Abikaii nè Asayeedi. Asayeedi do cāā muceé mmu ke dò ntehotè.

19 Kóo beti Abunee kóò f̄enné f̄enf̄e.

20 Kè Abunee w̄ē̄te kóò beke ke dò: Asayeedi f̄s̄ nweà? Kòò dò: **Ɛ̄̄**, mí nwe.

21 Kè Abunee ò náké ke dò: W̄ē̄te a bakù yóu yoo kucánkù kèbeti behāp̄r̄ombè kóò m̄ou kéfiete o nenti.

Asayeedi me nyí nyie nke yóu ò bo nhò bètimè.

²² Kè Abunee yíe ke dò: Asayeedi bá nni mbeti, báá duó nkè n da kuó bá nè a kóo kóti Soabu ti nuó mbáá máá.

²³ Asayeedi me nyí nyie nke bo ò yóu mubètimù. Mèmmè kè Abunee ò tā dikpänni o pouti kè dii yèroo o fōnkúò kòo do kékú. Bèè kó dimàà keriní kè bè ncommu ò duó dè.

²⁴ Soabu nè Abikaii kè bè me ntó fēnné Abunee fēnfē. Kè diyìè nyóó ta kè bè berínè Kibeá Amma Kiyaa donfūò kuce kùù yìèné Kabáàṣṣ kpáá bíékè ku borè.

²⁵ Kè Abunee Bensamee botí kou āāpòmbè nhò kèrì ditāri Ìnkè.

²⁶ Kè Abunee yú Soabu ke dò: Ti yó nsókè ke kòumu titabè nè yeseà? A í yé ke dò ndè bo ti dentenè meyeinaà? A baá ba? Nákè a nitibè kè bèe yóu bè bo nkòumè bè tebií.

²⁷ Kè Soabu dò: Kuyie mbomu, kàa do í béi n kòbe na nsókè ke di beṣimu bá wè o tebitè nè nankoo dikūnwēñi.

²⁸ Kè Soabuu eé ditātheu kòo āāpòmbèe kūnné bè bo mbetimè Isidayeeriibe kè dikpänni deé.

²⁹ Abunee nè o kòbe kè bè nyíe nke kéri keyènkè kemou Suditēē kó kubiriku, kēsénté kukó nképēētè Bitinoo kētuake Maanaimmu.

³⁰ Soabu yóu dii mōnni ò bo mbetimè Abunee kētíi nho āāpòmbè kémónté Dafiti kó behāāpòmbè mièke tepítè nè bèwèi kényíèné Asayeedi.

³¹ Kè Dafiti kó behāāpòmbè me nkúò Bensamee botí kó behāāpòmbè nè Abunee kòbe sikòusitāāti nè sipísikuò (360).

³² Kè bèe túóté Asayeedi kénṭa ke bíi kūnné o cice fōti Betideemmu. Soabu nè o kòbe kè bèe sòtè kényíe nke kéri kētuakoo Ebuñoo kukūnwētóo kè diyìè yètiní.

3

¹ Mèmmè kè dikpänni ríbo Sauri kòbe nè Dafiti kòbe cuokè kémante, kè Dafiti nsókè ke kpénkú kè Sauri kòbe cītiri.

Dafiti peitè ì bí Ebuñoo ì yèè
(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 3:1-4)

² Dafiti do pié ibí péu nwe Ebuñoo. O kóo po do tú Amuñoo o pokú Ainooammu Sisedeedi eì kou peitè wè.

³ Kòo dèrì ntú Kidiabu Abikayeedi Nabaadi Kadimeedi kou ò peitè wè. Kòo tāānwè ntú Abusadōmmu Tamai Kesuu kpààti kóo sapàà mMaaka ò peitè wè.

⁴ Kòo naanwè ntú Adonniya Akiti bire. Kòo nummuwè ntú Sefatia Abitadi bire.

⁵ Kòo kuónwè ntú Itedeammu Ekidaa bire. Dafiti pié ì bí nyi Ebuñoo.

Abunee nè Iboseti bè pètemè

⁶ Sauri kòbe nè Dafiti kòbe be kpänni mièke kè Abunee yètiri mmónké feiri Sauri ònni mièke.

⁷ Sauri do mōke o pocēnni mari ndi kè di yètiri ntú Disipaa Aya kóo sapàà. Diyìè mari kè Isiboseti beké Abunee ke dò: Dè yíme kàa duónè n cice pocēnni?

⁸ Kè Abunee keè de kó tináañti kè dèe ò yonke mediè, kòo béi nke dò: N tú Sudaa kòbe kó temòtè ntaà? M benkemu n dómé Sauri cētè nè o tebií nè o népobè kpesi ke bè taunè nè yíenni ke da kánkè bá a í do Dafiti n̄u mièke, kàa nè dó kè n kpānnè yie, we nnitipókù kpéinàà?

⁹ Kuyie nní ndòò kù dómè kè nsà kè n yí dòò Dafiti Kuyie nyè nkù yóó ò dòò dè.

10 Kù béimmu ke tú kù bo fiete tikpàti Sauri borè ké tí duós nDafiti, kòo mbaké Isidayeeribe bemou nè Sudaa kabè be tenkè duós ke mamè. Danni tenkè kèntò kétuòke Beerisebaa.

11 Isiboseti í ndàátí ke tǽnné Abunee timati ò wè dé mèè kpéí.

Abunee taunnèmè Dafiti

12 Memme kè Abunee tǝ nkè bèe náké Dafiti ke dò: Ti yému fǝǝ temè dihei, yóu mí nnè fǝ nkè ti tau nkè n da teennè kényōnni Isidayeeribe bemou a borè.

13 Kè Dafiti dò: Nyiemmu kè ti bo tau, n né da békú timati máa ndi, kaa kòriní a nneínní m pokù Míkadi Sauri kóo sapàà. Kaa í neínní wenwe a báá kòtení.

14 De kó difōnkúò kè Dafiti tǝ nkè bèe náké Isiboseti ke dò: Dafiti tu a tǽnnóò o pokù Míkadi ò do yietí Fidisitǽbe kó itayéí tekòutè (100) képuoke wè.

15 Kè Isiboseti tǝ nkè bèe túóténní Míkadi o dò Paditiyedi Daisi bire borè.

16 Kè Paditiyedi nhò tǝ nke kònti kétuòkenè Baudimmu. Dende Abunee ò nàkémè ke dò wèe wǽte. Kòo wǽte.

17 Kè Abunee tí nyIsidayeeribe kó bekótibè ké bè beke ke dò: Dè mǝntè di dómè Dafiti bo naámmè di kóo kpàati yáa ba?

18 De mǝnni dii túòke ti Yiè nKuyie ndo béimmu ke tú nè Dafiti borè nde kù yóò deetémè ku nitibè Isidayeeribe Fidisitǽbe nou mieke, nè be bedootitòbè bemou.

19 Ke múnkèe nákénnè Bensamee botí kabè kédeè kénkòri Ebuuò ke bo náké Dafiti ò túntemè tináañti Bensamee botí kabè nè Isidayeeribe sǝmbe borè.

20 Kòo tuòkoo Dafiti borè ke neiné benitibè sipísidè kè Dafiti be dòò kupòòkù.

21 Kè Abunee náké Dafiti ke dò: Okpàati n yóò kòmmu kǽtí nyIsidayeeribe bemou a borè, kè dí taunnè ditòbè. De mǝnni kaa mbè baké a dó mèè botí.

Memme Dafiti caummè Abunee kòo kò nnè diwèi.

Soabu kùòmè Abunee

22 O kò memme Dafiti āpǝmbè nè Soabu kè bè nkūntiní mudòò ke éi tinenti péu kénsó nhAbunee ité, ke yé Dafiti do ò yóumu kòo ité nè diwèi.

23 Soabu túòkení dii mǝnni nè dihāpǝntǝnni kè bèe ò nàké ke dò: Nee bire Abunee kòtení die nhokpàati borè, kòo kpàati ò yóu kòò kònnè diwèi.

24 Kè Soabuu ta okpàati borè kóò beke ke dò: A dòò ba mbotí nku! Abunee weè kòtení a borè kaa ò yóu kòò kònnà?

25 A yému Nee bire Abunee mesàà, ò kòtení ke bo da soutému, ò dó ké da paatému.

26 Soabu yènní dii mǝnni okpàati borè kéduós nkè bèe túnne Abunee, bá okpàati í yé. Kè bèe ò ninte Siida kó tebinte borè, kóò wǽtení.

27 Abunee túòkení dii mǝnni Ebuuò kè Soabuu ò yu kǽtannè dihei kó dibòri bedé borè kéndò nhò dó kóò nàké timati disòri, ò de nhò kũũ disie ò pòuti kékuò, képeite ò do kùòmè o nantè Asayeedi.

28 Dafiti kèè dii mǝnni Abunee kũũ nkékuónko ke dò: Ti Yiè nKuyie nyému ke dò mmi nnè n nitibè tí í te kè bèe kùò Nee bire Abunee.

29 Wèe kánkiri Soabu nè o cǽtè, o cǽtè mieke bè bo mmuòkú yefòtè nè tikònti, kè beǽribè mbo kè betòbè nkò ndikpànni mieke, kè dikònni mbo o cǽtè.

30 Memme Soabu nè o nantè Abikaii bè kùòmè Abunee ò do kùò mèè kpéí mbe nantè Asayeedi dikpànni dii do ānné Kabaō di mieke.

³¹ Kòo kpààti Dafitii náké Soabu nè bèè ò neínè ke dò: Kèrínè di yààti kédááti tifòòtònti kè tí kouté Abunee.

Dafiti o mómmuo nkòo ntũ nho deenkũ fõnkũò.

³² Kè bèe kũnné Abunee Ebunoo, kòo kpààti Dafitii kuó nho fõti ñnkè kè ditñni dimou múnkee kuó.

³³ De kó difõnkũò kòo kpààti kuó ndikúdabõnni dii nhAbunee kpéi nke dò:

Abunee a do í dò nkékú onitisĩntiwè kãmè.

³⁴ Bè do í bou a nou,

a naàcèi do í táu mefimmè.

Kè be né da kùò bè kòu mètè boti benitiyeibe.

Bèè kó dimàà dè bo kè bèe yíe kékúò.

³⁵ Kè bèe tóónni okpààti Dafiti borè ke bo o duó mmudii kòo parikè ke dò: Kè n di bá sámpó kè diyie kpaá feí Kuyie nni ndoo kù dómè.

³⁶ Kè benitibè bemou ti kèè kè ti pènsiri. Bè do òò pènsirĩmu ò dòòri tii kó dimàà.

³⁷ Kè Sudaà kòbe bemou nè Isidayeeriibe bemou kè bèe banté de yie Dafiti wee ì duómmè dinùù kè bèe kùò Nee bire Abunee.

³⁸ Kè Dafitii náké o tũmbè ke dò: Yie ndi nyè ke dò nhoniti diewè iwèi yie nwèè ku yie nyIsidayeeriibe cuokè.

³⁹ Bá mí nnè n kó tikpàti m mu nyi pètè de kó muwèrimú mùu bo doònè benitibè bie mmè ndòò dè Seduya kó ibí, ti Yie nKuyie nkuù bo ì yietí meyei nyi dòò mè.

4

Bè kùòmè Isiboseti

¹ Kè Isiboseti Sauri biree keè Abunee kumè kè dèe ò kpéi kè Isidayeeriibe bemou kòm̀bùòtiti do.

² Kè ś nwee Isiboseti màke benitibè bèdébè bèè baké yehāāpòntĩrè. Kòò m̀ou yètiri tu Baana kòo t̀ou kperi tú Dekabu Dimoo Bedoti ei kou, Bensamèe boti kou bí dò nyi.

³ Be yembè do de ncoké kékò nKitaimmu, kè be yaábí kpaá ke dè bo nè yíenní.

⁴ Kè ś nSonnatā Sauri biree terè ku ke yóu debire marè kè de yètiri tu Mefiboseti kè dè tu kuhòkù. Dè do màke yebie nyènnm̀m̀u ndi bèe bèe náké dii m̀nni Sauri nè Sonnatā kũũ nSisededi kè de yuori ncooti ke dó mecāà nkè dèe fité kèdo kènaá nkuhòkù.

⁵ Dimoo Bedoti ei kou kó ìbí Dekabu nè Baana kè bèe kote Isiboseti c̀fètè kèntuòkoo kuyie ncuokè ke ś nhò duó ke om̀pu.

⁶⁻⁷ Kè bèe ta o c̀fètè kèndò mbè ò tao tidiiti ke ś Isiboseti duó kè bèe ò potè o p̀outi kòò kùò kèdeè kèfèuté o yuu kècoké kèyènnè kènyié nke kèrí Suditèè biriku kó kuce,

⁸ kètuòke Ebunoo kèduó nhokpààti Dafiti Isiboseti yuu ke dò: Okpààti nte a dootitòu Sauri wèè do dó a kũũ nho bire Isiboseti yuu. Ti Yie nKuyie mpèitemu yie nha pèi Sauri ñnkè nè o yaábí.

⁹ Kè Dafitii bè t̀ènnè ke dò: Ti Yie nKuyie nkùu n deetè nè meháárimè memou, kù bomu.

¹⁰ Wèè do n nàkè Sauri kũũ nho yèmmè do dò nhò n nàá ntínáaansààti nti, kè n duó nkè bèè ò pĩ nkékuo Sikidaa. O kũũ mmuù do tú tináaansààti ò yē nhò tóni tì kó ticuuti.

¹¹ Bèè né kũũ onitisàù wèè í bè dòò dèmarè o dóú ìnkè tá? M bo di kuò kéfóó mmeyei ndi dòò mè, di ténke bá nkpaá ketenke ìnkè.

¹² Ó bái memme kéréi nho āpàmbè kè bèè bè pĩ nkékuo ke kéké be nou nè be naàcèi kénúnné Ebuñoo kó kubinku také, kétúóté Isiboseti yuu kékũnné Abunee fōti Ebuñoo.

5

Bè do pĩmmè Dafiti tikpàti kòo mbaké Isidayeeribe bemou

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 11:1-3)

¹ Kè Isidayeeri wuò nyimou kabee tíi nDafiti borè Ebuñoo kóò nàkè ke dò: Ti tú a botí kabè mbe, meyĩ mmemáá.

² Sauri do tó dii mōnni tikpàti kè fšš niù Isidayeeribe mudoo, ti Yiè nKuyie nda nàkèmu nè dimōnni ke tu fšš yó mbaké ku nìtibè Isidayeeribe ke tú be kóo kpààti.

³ Kè Isidayeeribe kó bekótibè bemouu kote Dafiti borè Ebuñoo. Kè Dafitii bè dòòné metaummè ti Yiè nKuyie nyiikè, kè bèè ò cóú mmekùò kóò pĩ ntikpàti.

⁴ Dè do sš nhò m̀ke yebie nsipísitāāti ndi, kè di tikpàti ke dò yebie nsipísínàà.

⁵ Ó do m̀ke yebie nyèyiekè ndi nè betāābè bèkuò ke bo Ebuñoo ke kpàatiri Sudaa kabè. De kó difnkuò ke dò Sedisademmu yebie nsipísitāāti nè yētāāti ke kpàatiri Isidayeeribe bemou nè Sudaa kabè.

Dafiti tiekemè Sedisademmu

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 11:4-9. 14:1-2)

⁶ Sebusiibe bèè do ā Sedisademmu kè Dafiti nè o kabè kè bèè báátí ke bo bè pònte kè bèè ò nàkè ke dò: Tiyũònti nè yekpĩè ndeè yóò da baao.

⁷ Nè de kó tináaanti mieke bè do dó ke dò Dafiti í tatimu be ei.

⁷ Nè memme kè Dafiti ncíéké kékíete dihei kperi Siyōō kè dè mboní kè bèè di yú ke dò Dafiti ei.

⁸ De yiè ndi Dafiti béimmè ke dò: Kè wèè dó kékpannè Sebusiibe wèè tōō ndikondaa kè bè tũ̀ke. De kó yekpĩè nnè tiyũònti n yí dè dó fenònfè. Deè te kè bèè do ò nnáá nke tú yekpĩè nè tiyũònti bè í taà Kuyie ncíētè.

⁹ Kè Dafitii kari dihei kperi kè di yu ke dò: Dafiti ei kperi. Ke yí kémaá iduotí kékéte bè do Itinné kùù tādèikù borè kètannenko de mieke.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie Mpaakedaa mbonè Dafiti kòo yètìri feiri.

¹¹ Kè Idammu Tiiri kóo kpààti tōnnè benitibè tidabækpeti Dafiti borè kóò duōnnè bedabeesũ̀bè nè betácíèbè kè bèè bo ò maá tekpààtíçētè.

¹² Kè Dafitii banté ke dò nti Yiè nKuyie kuù ò duó ntikpàti, kè kuù tì déúkũnne ku nìtibè Isidayeeribe kpéi.

Dafiti peité ù bí Sedisademmu i yètè

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 3:5-9. 14:3-7)

5:8 Dè benku ke dò nde kó benitibè do tú Dafiti dootitòbè mbe, deè te kè Dafiti bè dònnenè ikuú niùbè pátiri náá mbèè kōme. (Ikuú niùbè pátiri 21:17-23).

13 Kè Dafitii íté Ebunṳó kékò nSedisademma kétúóké benitipòbè tṳbè nè yepocíè nkè bèè ò pié initidabí nè initipobí.

14 Nte ibí ò pié ì Sedisademma i yètè: Sammua nè Sobabu nè Natāā nè Sadomṳṳ,

15 nè Ibadì nè Edisua nè Nefeki nè Yafiya,

16 nè Edisamaa nè Ediada nè Edifedee.

Dafiti namè Fidisitēēbe

(Wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 14:8-16)

17 Kè Fidisitēēbe keè Isidayeeribe còummè mekùṳ nDafiti koṳ pī ntikpàtì kòo bo mbè baké kè Fidisitēēbe bemṳ íté ke bo o pì, kè Dafitii tì kèè kéta kutādènkù késori.

18 Kè Fidisitēēbe Ẹ tṳkoo kèpitè Defaiibe biriku mièke.

19 Kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nke dṳ: Kuyie n dṳ nkékote kékpannè Fidisitēēbaa? A bo bè ànnè n nṳ mièkaṳ? Kè ti Yiè nKuyie ndṳ: Kote n yóṳ bè ànnèmu a nṳ mièke.

20 Kè Dafitii kote Baadi-Pedasimmu kèna Fidisitēēbe kèbí nke dṳ: Ti Yiè nKuyie nkpètè n dootitṳbè meniè nhṳṳ kpètè mèè botí kukpéroo.

Dèè te kè bè yu de kó dibòri ke tú Bekpētìbè yiè.

21 Kè Fidisitēēbe cókè kényóu be bákè, Dafiti nè o kṳbe kè bèè yè tṳóté.

22 Kè Fidisitēēbe Ẹ wète kèbáátì kuce medérímè ke bo dokénè Isidayeeribe, ke tó báté Defaiibe biriku kèpitè.

23 Kè Dafiti tó beé nti Yiè nKuyie nkè kù dṳ: A báá bè wetínnè, tūnne be fṳnkúṳ a bo bè ninte detedierè tṳúkù borè.

24 Kàa kèè dìi mṳnni kunampoo detie nyómmè á tonkúnne amáa mī tṳṳkoo ke bo potè Fidisitēēbe āāpṳmbè.

25 Kè Dafitii dṳṳ ti Yiè nKuyie nhò nàké ti kèpotè Fidisitēēbe kè bè bèti Kebaa kètṳkenè Kesee borè.

6

Dafiti dómè kékpènnè Kuyie ntaummè tṳu Sedisademma

(Wénté 1 Bekpààtìbè tōmmú 13:4-14)

1 Kè Dafiti tó tí nyIsidayeeribe kó behāāpṳnkpèribè bemṳ kè bè mbo sikṳupísitāātì (30000).

2 Kè bèè neinè Dafiti kè bèè kote Baada-Sudaa tempè mmieke kòṳ bo tṳóténì Kuyie ntaummè tṳu. Dii borè nde bè do ṳṳ yúmè ti Yiè nKuyie Mpakedaa yètiri, Kuyie ntàrè yédèè bè tu yè beṳnkèmbàribè ye fènti ìnkè.

3-4 De kó ditṳu do bo Abinnadabu cṳètè nte ditàri ìnkè. Kè bèè dì daá ntenaasāntè pàntè ìnkè, kè Abinnadabu bí Usaa nè Aiyó kè bè ntè neinè kè Usaa bo te píkù kè Aiyó tè dèri kè bè kèrí.

5 Dafiti nè Isidayeeribe bemṳ kè bè yānku ti Yiè nKuyie ntaummè tṳu ìkè, ke bie ntikùtidùùtì tibotí tibotí, nè ye bārè ke sáari yecírè.

6 Bè tṳṳke dìi mṳnni Nakṳṳ yíè borè, kè inààke ndṳ kèbo nKuyie ntaummè tṳu, kè Usaa youte o nṳtè ke bo dì còútè,

7 kè ti Yiè nKuyie mmiekeè ò peike kè kùu ò potè dende bàmbà o yetímè kpéí, kòo kú Kuyie ntaummè tṳu borè.

8 Kè dèè yonke Dafiti ti Yiè nKuyie mpotè mèè kpéí nhUsaa. Kòo yú deborè ke dṳ. Pedesi-Usaa, kè de kó diyètiri kpaá bo nè yienní.

9 Kè Dafitii yote ti Yiè nKuyie nde yiè ke dò: M báá dáátí kè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ta n c̄fètè.

10 Memme kòo yete bè bo di tannémè o c̄fètè kédúó nkè bèe di tanné Obedi-Edømmu Kati kó dihei kou c̄fètè.

11 Kè di mbo o c̄fètè ke dò betāābè bètāāti, kè ti Yiè nKuyie nhò dòò mesàà nwenwe nè o c̄fètè temou.

Kuyie ntaummè tɔu tūòkemè Sedisadømmu

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 15:25-16:3)

12 Kè bèe náké Dafiti ke dò ti Yiè nKuyie ndòò Obedi-Edømmu mesàà nkòo kperε demou kèrì séi, Kuyie ntaummè tɔu bo mēè kpéi nho c̄fètè, kè Dafitii kote Obedi-Edømmu cie kè bè bo di tūóté kékonnènní o cie kè bè ndi tɔ kè dè dò ndibanni mediè.

13 Bèè tɔ ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu kè bè dò yenacèná yèkuò kè Dafitii féuté dinaadapànni nè dipedaà dèè ā mekùò,

14 kédeè kénhau nè o wērí mú mumou ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri ke dáátí ikúú yaàbòri.

15 Kè bè ntóni ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ke íúti nè diwèi ke eu sihéú ke kūntiní Sedisadømmu.

16 Ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu tūòkení dii mōnni Dafiti c̄fètè, kè Sauri kóo sapàà mMikaadi síékèní tebòtè káyà Dafiti aumè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ìikè, kóò sènkèri.

17 Kè bèe tanné ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ditou Dafiti do di máá di, kēínné de cuokè di do dò nkényíkkú dè, kēffé iwūš ti Yiè nKuyie nkétuo kēffé itei metaummè kpeyi.

18 Ò fié dii mōnni iwūš kédeè nkéyú ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeribe bàà nkù yètiri kè bè pā mesàà,

19 kédeè kètóti Isidayeribe bemou tidiiti benitidaabè nè benitipòbè, kédúó mbá wè pēè nè dikātindàà bè dōònè di ditebii bè tu di dátí nè diteri bè dōònè di fínýí kó yebe kperè. De kó difōnkúò bá wè kòo kò nho c̄fètè.

20 Memme Dafiti tamè o c̄fètè ke bo dou nho kòbe, kè Mikaadii yènní kóò co ke dò: Isidayeribe kpààti waá nhomáá disānni yie nke fei nho kōnti tidaati benitidaabè nè benitipòbè ìikè, denitisíntékpere tēmè.

21 Kè Dafiti dò: N dōò memme ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri ndi, kunku kùú yóu a cice nè a c̄fètè temou ke n tāāté kè n tú Isidayeribe kpààti, n yóó ðake benkemu n wèi ku ìikè.

22 N yóó yíé ke ðake kékūnnemu m máá ku ìikè, kécè m máá, memme betōmbè a náá mbèe kpéi né yó n déúkūnemè.

23 Sauri kóo sapàà mMikaadi í mpeité ke yàa kúnè.

7

Kuyie mpāānāahti náahtò Natāā nàké ti Dafiti

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 17:1-15)

1 Kè Dafiti mbo o c̄fètè kè ti Yiè nKuyie nkei nho dootitòbè bèè ò fité kóò òmpūnne.

2 Diiyé mari kòo náké Kuyie mpāānāahti náahtò Natāā ke dò: Mí nh ā tec̄fètè ideí kperí kpete kè Kuyie ntaummè tɔu né bo ditou dii dōònè tiyààti di miεke. A yèmmè dòmmè?

³ Kè Natāā ò nàké ke dò: Okpààti kàa yèmmè dòmme, dòd me, ti Yiè nKuyie nda bonèmu.

⁴ Dè kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nnáké Natāā ke dò:

⁵ Kòte kénáké n kóo tǎnti Dafiti ke dò weè í yó m maá teçfètè n yó mbo tèè mièke.

⁶ M mu nyi buoté teçfètè matè mièke nè n dènmè dii yiè Isidayeeribe Esibiti mièke nè yíenní, n do bè neínè ke bo kutouku mièke nke.

⁷ Nè m bonè dii daa Isidayeeribe be cèmmu mièke m bá mbeke onìti mǎu ke tú wè m maá teçfètè nè idéi kperí.

⁸ Á náké n kóo tǎnti Dafiti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa mú tu ò do cèmmu ipe nyi kè nh ò tǎáté kòò naá nyIsidayeeribe kóo kpààti.

⁹ Kè nni nhò bonè ò kàri yèè borè, kékua ò dootitòbè be mǎu, ke déúkúnne ò yètirí kè di màatenè kutenkú kó benitidièbè kpeye.

¹⁰ N yóo duómmu n nitibè Isidayeeribe dikari bè yó mborè ke í yièkú timati. Kubotí yeiku tekú makú kòbe ténke báa na ké mbè fèũnko bè do bè fèũnko mèè botí,

¹¹ nh ànnè dii mǎnni bebaatibè kè bè nni n nitibè Isidayeeribe. Di mǎnni n fũmmu a dootitòbè ke da om̄púnne, n né da náámmu ke tú mí ndi Yiè nKuyie m bo da duó nteçfètè.

¹² Kàa yiè tũòke dii mǎnni kàa kò nha yembè kũũ nkè m bo tǎáté a bí a peité í mièke òmǎu kéfíi nho kpàti.

¹³ Weè yó m maá teçfètè, mí mmómumu nkè n fíi nho kpàti teii, kè ti mbo yemǎrè yemǎu.

¹⁴ M bo ntú ò cice kòò tu m bire, kòò dǎò dèè í wenni nh ò potè onìti ò potè mèè botí ò bire.

¹⁵ N né í yóo deite n kó mesàa nho ìnkè kéndonnè m mè dèitemè Sauri ìnkè, nh ò yóu dii mǎnni ke da tũóté.

¹⁶ Tikpàti yó mbomu a çfètè sǎà kàa yaabí nti sáké.

¹⁷ Kè Natāā kòte kénáké Dafiti Kuyie nhò nàké ti nè kù ò benke ti timǎu.

Dafiti bàámmè Kuyie

(Wénté 1 Bekpàatibè tǎmmú 17:16-27)

¹⁸ Kè Dafitii kòte ti Yiè nKuyie ntaummè tou ké kù bántè ke dò: N Yiè nKuyie, n tú we! N çfètè tu ònte kàa n dǎò mesàa nha mè nni dǎò mè.

¹⁹ Bá dè né mu nyi da sǎnnè kàa sáké ke náa ndè yó mboní kàa dǎò dè mí nha kóo tǎnti n çfètè ke ti nni nnáa mmí nhoniti.

²⁰ Ti Yiè nKuyie, m bo yíe ke dǎ ba ténke, a n yémèmu mí nha kóo tǎnti.

²¹ A n dómu deè te kàa n nàké dè yó mboní kàa n dǎò ti ke ti nni mbenke mí nha kóo tǎnti.

²² Ti Yiè nKuyie nha deumu òmǎu í da mǎnnè, ti kèèmu nè ti to bè náámmè ke tú, kè dè í tú fǎ nhòmǎu í da dǎnnè.

²³ Kubotí makú me nyi bo kùù dǎnnè Isidayeeribe, a kòtení ke deetè bè Esibiti kòbe nǎu mièke nè be kó yebòkè, ke bè dǎò a bí, ke fei mbe yètirí, ke pí mmutǎmmú diemú a bè duó ndii èi mièke, ke mù duò tikǎmbùòti.

²⁴ Kàa tǎáté Isidayeeribe kè bè bo ntú a kòbe sǎà kàa bè te.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nha béi nti kó dimàa mí nha kóo tǎnti n kpéi nnè n çfètè kpéi, m pí nti kédǎò kéndonnè a béimmè.

²⁶ A sãnni ñdeu sãà kè benitibè ntú ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe bàà nkù kuù tu Kuyie. Mí nha kóo tãnti kè n cĕtè mbo sãà.

²⁷ Fṣ nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe bàà nkù, fṣṣ b́ei nnè a nùu ke tú a bo n duṣ nyibí kè li sṣoté n kpàti, deè te kè n dàátí ke da béinnè miè mbotí mí nha kóo tãnti.

²⁸ Á tú Kuyie nku, kàa b́ei ntí tii dṣṣ, fṣṣ b́ei nke tú a bo n dṣṣ mesàà.

²⁹ A dṣṣ n cĕtè mesàà, kè n yaábí ii ntú bekpààtibè sãà, ti Yiè nKuyie nkéndonnè a béimmè a kó mesàà nni mbonè n cĕtè sãà.

8

Dafiti namè ibotí t̄i

(Wénté 1 Bekpààtibè t̄ommú 18:1-13)

¹ Kè Dafitii na Fidisit̄ēēbe kè b̄e è b̄ùtè, ke t̄enke í mm̄ake muw̄erímú mamù de kó kutemp̄e mmieke.

² Ke múnke na Moabiibe, kè mbè t̄aũnko ketenkè, ke ní benné kuhōū mèdémè kékua kébennè mēmáá k̄efii, nkè Moabiibe naá nDafiti kó bet̄ombè kè nhò yieti d̄ampòd.

³ Kòo yíe k̄ena Adadesē Deṣbu bire Tisoba kpààti ke s̄s nhò d̄s k̄ec̄outé Efadati kó kutemp̄e.

⁴ Kè Dafitii p̄i mbes̄andèèbè tek̄up̄it̄è nè sik̄ousiyiekè (1700) k̄ep̄i m̄b̄h̄āp̄ombè sik̄up̄isid̄é (20000) k̄ékéké sik̄p̄aris̄ēī s̄i d̄er̄i sinaas̄ēī si duṣi, k̄ésús nhòmáá sik̄p̄aris̄ēī nè de kó sinaas̄ēī tek̄òutè (100).

⁵ Kè Sidii k̄obe b̄èè bo Damaasi kè b̄e it̄ení k̄etee nhAdadesē Tisoba kó kpààti k̄obe, kè Dafitii k̄uo Sidii k̄obe sik̄up̄isid̄é nè sik̄up̄isid̄é (22000),

⁶ k̄étieke Sidii kó ketenkè k̄ekanne k̄um̄andáábè Damaasi eī kè Sidii k̄obe nhò yieti d̄ampòd. Kè ti Yiè nKuyie nhò duṣ mm̄uwerímú kóo nno n̄ho dootit̄òbè ò k̄ori k̄èè b̄íékè mudòd.

⁷ Kè Dafitii fiet̄e Adadesē āp̄ombè s̄ṣṣṣp̄it̄i k̄ékonnè Sedisad̄emmu,

⁸ k̄étúóté dis̄ṣw̄ūṣ m̄ediè ndii do bo Betaa nè Bedotai Adadesē kó yeh̄ekè mieke.

⁹ Kè Amati eī kóo kpààti Touu keè Dafiti namè Adadesē āp̄ombè

¹⁰ k̄ét̄onn̄i ò bire Yodammu kòò bo d̄ou nDafiti kóò s̄ant̄e ò k̄et̄emè mudòd ke na Adadesē. Tou dootit̄ò múnke do tú weè Adadesē. Kè Yodammu nk̄er̄i ke to dis̄ṣw̄ūṣ nè mes̄ṣo nnè timátí p̄éit̄i b̄è d̄òdrinè ti id̄it̄í de kó tin̄enti k̄éduṣ nDafiti.

¹¹⁻¹² Kòò dè duṣ nti Yiè nKuyie nhò do duṣ mm̄è botí deketir̄è ò do na Sidii k̄obe nè Moabiibe nè Am̄oniibe nè Fidisit̄ēēbe k̄éheí d̄è, ke né yínè ò do na Adadesē k̄eí d̄è.

¹³ Mem̄me Dafiti ȳet̄iri d̄eukemè.

Ò na dii m̄onn̄i Sidii k̄obe k̄ekonn̄i k̄enam̄u Edomiibe kubiriku b̄è tu k̄u Kukók̄ebiriku ku mieke k̄obe k̄ékua benitibè tek̄up̄it̄è nè sik̄up̄isini (18000),

¹⁴ k̄étieke Ed̄ammu k̄ekanne k̄um̄andáábè kè ti Yiè nKuyie nhò duṣ mm̄uwerímú, kòò k̄at̄e k̄uù pik̄u weè na.

Dafiti kó bet̄ombè

(Wénté 1 Bekpààtibè t̄ommú 18:14-17)

¹⁵ Kè Dafiti mbaké Isidayeeribe b̄em̄ou, k̄embek̄unè benitibè b̄em̄ou kè d̄è wenni.

¹⁶ Kè Soabu Seduya bire mbaké beh̄āp̄ombè kè Aidudi bire Yosafati ntú w̄èè to diheí kó yep̄át̄e.

17 Kɛ Aitubu bire Ɛadaki nɛ Abiataa bire Aimmɛɛki kɛ bɛ ntɔ ikuɔ niɔ̀bɛ. Kɛ Seduyaa tu opátiwáati.

18 Kɛ Yoyada bire Bennaya mbaké Kedetiibe nɛ Pedesiibe bɛ̀ɛ̀ bàa tɛkpàatiɛ̀tɛ̀. Kɛ Dafiti bí nhò tũnko.

9

Dafiti cɔutɛ̀mɛ̀ Mɛfiboseti o cɛ̀tɛ̀ mɛ̀kɛ̀

1 Diyiɛ̀ mari kɛ Dafitii beke ke dɔ̀: Òmòu í kpaá fòu Sauri naàm̀nkú mɛ̀kɛ̀ kɛ̀ nh ò dɔ̀̀ mɛ̀sàà nnɛ̀ Sonnatã kɛ̀ínáá?

2 Ke ś nSauri m̀kɛ̀ otɔ̀nti m̀u kòo yètiri tu Sibaa kòo kɛ̀nɛ̀ Dafiti borɛ̀ kòo ò beke ke dɔ̀: F́ nwe Sibaa? Kòò dɔ̀: Ɛ̀ɛ̀, m̀nwe a kóo tɔ̀nti.

3 Kòo kpàati Dafiti dɔ̀: Sauri naàm̀nkú mɛ̀kɛ̀ òmòu í kpaá fòu kɛ̀ nh ò dɔ̀̀ mɛ̀sàà nKuyie nkɛ̀ínáá? Kòo tɔ̀nti dɔ̀: Sonnatã bire kpaámu ke tu kuhùkù.

4 Kòo kpàati dɔ̀: Ò bore? Kòo tɔ̀nti dɔ̀: Ò bo Doo-Dabaa nwe Makiiri Amiyɛ̀ɛ̀di bire cɛ̀tɛ̀.

5 Kɛ Dafitii t̄ nhòmòu kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ kɛ̀tɛ̀ Makiiri cɛ̀tɛ̀ kɛ̀tɛ̀nɛ̀ Mɛfiboseti.

6 Sauri kóo dapàà Sonnatã bire, ò tũ̀kɛ̀nɛ̀ dii m̀nnni okpàati Dafiti borɛ̀ kɛ̀nɛ̀nkú kɛ̀sɛ̀nnɔ̀ ò ò̀kɛ̀ kòo ò beke ke dɔ̀: F́̀̀ tu Mɛfibosetaa? Kòò dɔ̀: Ɛ̀ɛ̀, m̀nwe a kóo tɔ̀nti.

7 Kòo kpàati Dafiti dɔ̀: A bá nyí̀kù n yóo da dɔ̀̀mu mɛ̀sàà nha cice Sonnatã kpéi, n yóo da tɛ̀nnɛ̀mu a yà̀kù Sauri tenkɛ̀ kem̀u kàa nyo m borɛ̀ yewe yem̀u.

8 Kɛ Mɛfibosetii nínkú kɛ̀sɛ̀nnɔ̀ ke dɔ̀: Okpàati, dɛ̀ dòmme kàa d̀kɛ̀ n kpéi mmí ndem̀ɔ̀íɛ̀?

9 Kòo kpàati dùs nkɛ̀ bɛ̀ɛ̀ yúní Sibaa Sauri kóo tɔ̀nti kòo ò nàkɛ̀ ke dɔ̀: Sauri kpɛ̀ɛ̀ dem̀u nɛ̀ o cɛ̀tɛ̀ kɔ̀bɛ̀ kpɛ̀ɛ̀, n dɛ̀ dùs nho yàbire Mɛfiboseti nwe.

10 F́̀ nnɛ̀ a bí dii yó nhò kuuti, ke t̄uní ò bo nyo mm̀u. Mɛfiboseti yó nyo m borɛ̀ nde s̄áá.

Sibaa do m̀kɛ̀ inítidabí tɛ̀pítɛ̀ nɛ̀ ò̀nũ̀m̀u ndi, betɔ̀mbɛ̀ sipísidɛ̀.

11 Kòo nàkɛ̀ okpàati Dafiti ke dɔ̀: N yóo dɔ̀̀mu a n nàkɛ̀ t̄i kó dimàá. Mɛ̀nme kɛ̀ Mɛfiboseti nyo nhokpàati Dafiti borɛ̀ ke d̀nnɛ̀ o bí.

12 Mɛfiboseti do m̀kɛ̀ dedapũmbire dɛ̀màá ndi kɛ̀ dɛ̀ yètiri tu Mikaa, kɛ̀ Sibaa cɛ̀tɛ̀ kɔ̀bɛ̀ bɛ̀m̀u tu Mɛfiboseti kó betɔ̀mbɛ̀.

13 Kɛ Mɛfiboseti mbo Sedisadɛ̀mmu kɛ̀nkɔ̀rì ke yo nhokpàati Dafiti borɛ̀. Ò do tú kuhùkù nku.

10

Am̀niibe feik̀nnɛ̀mɛ̀ Dafiti tũ̀mbɛ̀

(Wɛ̀ntɛ̀ 1 Bekpàatiɛ̀ t̄mmú 19:1-5)

1 Kɛ̀ dɛ̀ mm̀kɛ̀ yewe mayɛ̀ kɛ̀ Am̀niibe kóo kpàati kú, kòo bire Anunnii cɔ̀utɛ̀ tikpàti.

2 Kɛ̀ Dafiti dɔ̀: M bo dɔ̀̀ Naasi bire Anunni mɛ̀sàà nho cice do mɛ̀ nni ndò̀̀ mɛ̀. Mɛ̀mme kɛ̀ Dafitii t̄ nho tũ̀mbɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ bo d̄u nhAnunni nɛ̀ o cice kó mukũ̀. Ò tũ̀mbɛ̀ tũ̀koo dii m̀nnni Am̀niibe cɛ̀,

3 kɛ̀ Am̀niibe kpàati tũ̀mbɛ̀ ò nàkɛ̀ ke dɔ̀: A yɛ̀mmɛ̀ dò nDafiti t̄nnni ò tũ̀mbɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ bo da d̄u nha cice kũ̀ máá ndi yáa ba? Ò bɛ̀ t̄nnni kɛ̀ bɛ̀ bo paatɛ̀ dihei ndi kɛ̀wɛ̀tɛ̀nɛ̀ kɛ̀ di p̄ante.

⁴ De m̀n̄n̄ni k̀e Anunnii dùs nk̀e b̀e b̀e p̄i, k̀ekùo b̀e deẽmb̀li dik̀e, k̀ek̀ek̀e be yaab̀or̀e k̀ebenǹe b̀e f̄s, k̀edeẽ k̀oo b̀e b̀eti.

⁵ K̀e b̀e ǹak̀e okpàati Dafiti, k̀oo t̄s mbeǹit̄ib̀e k̀e b̀e b̀e co ke ỳe ifei do b̀e k̀um̀e. K̀e Dafitii b̀e ǹak̀e ke d̀a, b̀e nkpàa Sedikoo k̀e be deẽmb̀li ỳenni k̀e b̀e ǹe na k̀ekonn̄i.

*Isidayeeribe kp̄anǹem̀e Am̀oniibe ǹe Sidii k̀obe
(Ẁent̀e 1 Bekpàat̄ib̀e t̄omm̀u 19:6-19)*

⁶ K̀e Am̀oniibe bant̀e b̀e ẁent̀em̀e Dafiti k̀eyiet̄i Sidii k̀o beh̄aap̀omb̀e Beti-Deabu ǹe Tisoba k̀obe sikoupìisid̀e (20000), okpàati Maaka k̀obe tekoupìt̀e (1000), Tobu k̀obe tekoupìt̀e ǹe sikoupìsid̀e (12000).

⁷ Dafiti ti k̀e dii m̀n̄n̄ni k̀et̀o nSoabu ǹe beh̄aap̀omb̀e b̀e ỳe dikpànn̄i weti weti.

⁸ K̀e Am̀oniibe ỳi k̀epenǹe be k̀o kudook̄ati dihei k̀o dibor̄i bor̀e, k̀e Sidii k̀obe ǹe Tisoba k̀obe ǹe Beti-Deabu k̀obe ǹe Tobu k̀obe ǹe Maaka k̀obe k̀e bemb̀e m̀bo kupik̀u tek̀u dikpàa mieke.

⁹ K̀e Soabuu yà o d̀omm̀e k̀eboot̄e o dootit̄ob̀e tip̄iti tid̀eti nti, biẽ nho f̄onkùo bet̄ob̀e o ik̀e. K̀oo taat̀e beh̄aap̀omb̀e saab̀e Isidayeeribe cuok̀e k̀e b̀e wetinǹe Sidii k̀obe.

¹⁰ K̀oo tuot̀e beh̄aap̀omb̀e s̄omb̀e k̀edùs nho nant̀e Abikaii, k̀e b̀e wetinǹe Am̀oniibe.

¹¹ K̀oo o ǹak̀e ke d̀o: K̀aa s̀s nk̀e Sidii k̀obe d̀o k̀e n na a k̄aten̄i k̀e n teenǹe, k̀e Am̀oniibe b̀e m̀e nd̀o ke da na n k̄ot̄oo k̀e da teenǹe.

¹² Yàuk̄unǹe a k̄nt̄i, k̀e ti kp̄anǹe dik̄omb̀uò k̀edeet̀e ti nit̄ib̀e ǹe Kuyie nti baá nku eì. Kuyie nd̄oò k̀u d̀om̀e.

¹³ Soabu ǹe o aap̀omb̀e k̀e b̀e k̀et̀e ke bo dok̀eǹe Sidii k̀obe k̀e b̀e cok̀e.

¹⁴ Am̀oniibe yà dii m̀n̄n̄ni Sidii k̀obe cok̀em̀e ke m̀unk̄ee cok̀e Abikaii k̀ek̀o mbe eì. K̀e Soabuu ỳou Am̀oniibe mub̀et̄im̀u k̀ek̀o nSedisad̄emmu.

¹⁵ K̀e Sidii k̀obe yà Isidayeeribe b̀e nam̀e ke t̄i mbeh̄aap̀omb̀e b̄em̄u.

¹⁶ K̀e Adades̄e t̄o nk̀e b̀e ǹak̀e Sidii k̀obe b̀e bo kuk̀o nh̄Efatati yàa, k̀e b̀e tuak̄en̄i Edammu, k̀e Sobaki ẁe bak̀e Adades̄e aap̀omb̀e k̀oò b̀e ni.

¹⁷ K̀e Dafitii ti k̀e k̀et̄i nyIsidayeeribe aap̀omb̀e k̀esent̀e Sudit̄e k̀etuok̄e Edammu, k̀e Sidii k̀obe o p̄enǹe kudook̄ati k̀e b̀e ta mudoò.

¹⁸ Dafiti ǹe o k̀obe k̀e b̀e b̀e na k̀ekùo sinaas̄ẽ sikous̄iyiek̀e (700), sis̄ẽ sikoupìisinàa (40000) ǹe si deẽb̀e k̀ek̄oute be k̀oo k̀ot̄i Sobaki k̀oo k̀u debor̀e.

¹⁹ Adades̄e k̀o beh̄aap̀omb̀e b̄em̄u s̀s nd̄ii m̀n̄n̄ni Isidayeeribe b̀e na k̀eyou k̀e b̀e narikeǹe, k̀emp̄i mbe t̄omm̀u. Sidii k̀obe t̄enke í nd̄aat̄i ke bo teenǹe Am̀oniibe mudoò.

11

Dafiti dùsǹem̀e Batisebaa

¹ Dibenni pànn̄i b̀e s̄s ket̀e dii m̀n̄n̄ni mudoò, k̀oo kp̄aati Dafitii t̄o nSoabu ẁe bak̀e Isidayeeribe aap̀omb̀e, ǹe beh̄aap̀omb̀e k̀e b̀e bo dok̀eǹe Am̀oniibe k̀e b̀e p̄ont̀e k̀epi be eidiẽ Dabaa. Wenwe Dafiti k̀e wenwe nkpàa Sedisad̄emmu.

² Kuyuoku mak̀u ke s̀s nh̄o òmp̄e k̀et̄en̄i k̀edeke kudank̀u k̀encenti tekpàat̄ic̄et̀e ìnk̀e k̀eya onitipòk̀u m̄u k̀oò ẁuò ke wenni m̄ediẽ.

³ K̀e Dafitii bìek̀e ke bo yà ẁe nitipòk̀u nwe, k̀e b̀e o ǹak̀e ke d̀o: Batisebaa Udii Itiibe bot̄i kou pok̀u nwe Ediammu k̀oo sap̄a.

4 Kòò t̄s nkè bèe ò yuní, kòò katení o c̄fètè ke s̄s nho yónti dèe kòò wènkúnne òmáà bámbà, kòò ò duónè kédeè kòò kò.

5 Kè de kóo nitipòkù púo nkèt̄s nkè bèe náké Dafiti ò pùóm̄mè.

6 Kè Dafiti p̄ank̄ee duó ntináaanti behāāp̄òmbè kóo kóti Soabu ke d̄ò: Duó nkè Itiibe botí kou Udii konní.

Kè Soabu duó nkòo konní.

7 Kè Udii tuòkení okp̄àati Dafiti borè, kòò ò beke Soabu k̄onnaatí dòm̄mè nè behāāp̄òmbè k̄oku nè mudoò cènti mèè botí.

8 Ò ò beke mem̄me kédeè kóò náké ke d̄ò: Kò nha c̄fètè kéom̄pè sám̄p̄ó.

Kè Udii íté okp̄àati c̄fètè, kòò ò p̄a dip̄anni kéduónko.

9 Udii me nyí nkò nho c̄fètè, kék̄ote kéduó mbehāāp̄òmbè bèè bàa okp̄àati c̄fètè be borè ditow̄a.

10 Dafiti ti kèè dii m̄nni, kébeke Udii ke d̄ò: A bonní kup̄òkù d̄étikù nku dè dòm̄me k̄aa í kò nha c̄fètè?

11 Kè Udii ò t̄énné ke d̄ò: Okp̄àati, Kuyie ntaummè t̄ou nè Isidayeeriibe nè Sudaa k̄obe kó behāāp̄òmbè bá mbo titouti miéke, ti kóo kóti Soabu nè iw̄éi yembè bá mbo dikp̄àa miéke kè mí nné bo n c̄fètè ke yo nke ȳs nke d̄ounè m pokù, okp̄àati nè a yètirí k̄p̄éi n yetemu m báá d̄ò de kó kubotí, m̄i héi!

12 Kòo kp̄àati Dafiti d̄ò: Dè wenni nk̄p̄áa die nyíe nkè dè wenté n né duó nk̄aa w̄éte.

Kè Udii nk̄p̄áa Sedisad̄emmu kè dè yàa wenténè.

13 Kè Dafitii ò yu kè bèe w̄enné kédí k̄éyà menaà nkòo ò duó m̄menaà nkòo yà k̄émuó, nè mem̄me kuyuoku m̄nni kè Udii k̄ote k̄éw̄ennénè behāāp̄òmbè bèè bàa okp̄àati c̄fètè kéduó ò í nkò nho c̄fètè.

14 Kè d̄ee wenté kè Dafitii w̄ari dip̄atiri Soabu ké di duó nhUdii.

15 Kè di tú: Niínnè Udii fek̄p̄arin̄afe ìkè mudoò c̄f̄è dè k̄éw̄ete dif̄ankúò kóò yóu de ìkè òmáà kè d̄ee yie nkè di dootit̄abèe ò kòute kòo kù.

Udii Batisebaa dàu kumè

16 Soabu w̄èe paké dihei ke ȳé be dootit̄abè kperibè bo dii b̄òri, kòo túoté Udii k̄enií nde ìkè.

17 Kè dihei k̄obe yènni k̄édo Soabu, k̄ékuo Isidayeeriibe miéke benitibè k̄ékuonè Dafiti kó behāāp̄òmbè k̄ékuo Udii Itiibe botí kou.

18 Kè Soabuu t̄s nkè bè bo náké Dafiti dè w̄ūókéme mudoò miéke,

19 kénáké ò t̄s nwè ke d̄ò: K̄aa náké okp̄àati dè w̄ūókéme mudoò miéke ke d̄èe,

20 ke s̄s nkòo miéke p̄eike kòò tu dè ȳime kè di t̄ónnè dihei, di í ȳé ke d̄ò mbè bo na k̄embo kuduotí ìnkè k̄ét̄aūn̄áa?

21 We ndo k̄u Abimedeki Yedubaadi bire Tebesi eì kou? Onitipòkù w̄èe do b̄onténí kup̄erikú kuduotí ìnkè kè k̄uu donní kóò ȳáke k̄ékuo, dè dòm̄me kè di t̄ónnè kuduotí mediè? Kè ns̄a kòo kp̄àati da béinnè me kóo botí á ò náké ke d̄ò: A kóo t̄ónti Udii Itiibe botí kou kumu múnke mudoò miéke.

22 Kè dit̄ónni k̄eté k̄éko nkénáké Dafiti Soabu ò náké ti tim̄ou.

23 Ke d̄ò bèè bàa dihei bè k̄p̄eñ̄imu ke ti p̄èéte. Bèè yènni ke ti dinté dikp̄àa kè ti yetoo ke bè b̄eti ke tuòkenè dihei kó dib̄òri borè.

24 Dende det̄annè yembè còm̄m̄umè kuduotí ìnkè ke ti t̄aūní ke k̄u behāāp̄òmbè mabè kè a kóo t̄ónti Udii Itiibe botí kou k̄aké be miéke.

25 Kòo kp̄àati t̄énné dit̄ónni ke d̄ò: W̄éte k̄éyáukúnne Soabu k̄ónti ke d̄ò, o yèmmè báa caarè nè d̄èe d̄ò de k̄p̄éi. Mudoò miéke benitibè í yóò paà mukūū, w̄èe yetoo k̄ép̄ante de kó dihei.

²⁶ Batisēbaa kèè dìi mǎnnì o dǎu kumè kékǎmmú o kǔũ.

²⁷ Mukũũ nkó yewe pǎétè dìi mǎnnì kè Dafitii tǎ nkè bèè ò yuní kòo ò puoke kòo peitè denitidabire. Dè í nnarike ti Yiè nKuyie nnè Dafiti dǎò dè kpéi.

12

Dafiti duónèmè Batisēbaa kè Kuyie nhò kpannè

¹ Kè ti Yiè nKuyie ntǎ nku pǎánáaǎnti náaǎntò Natǎa Dafiti borè, kè Natǎa tuǎkoo kòò náké ke dǎ: Benitibè bèè do bo bèdébè dihei mari, kòo mǎu mǎke o kperè kòò tǎu tu ocĩri.

² Kè tikpàti yiè mmǎke iwũǎ péu.

³ Kòo cĩri mǎke fepièfè fēmáá ò dontémè ke fè piú kè fè wēĩnè o bí ke bo, ke kótĩri ke yo nhò yo mmùu dii, ke yǎ nhò yǎ mmèè nie, ke dǎu o borè ke dò nho bire.

⁴ Diyie mari kè opǎò né tuǎkení okpǎàti wenwe cĩtè kòo yóu ò bo pĩmmè o wũ mieke fēmafè ke né kǎte kétúótè òcĩri wenwe kó fepièfè fēmáá kékua kébénne opǎò.

⁵ Kè dēe yonke Dafiti mediè okpǎàti wenwe dǎò dè kpéi nkòo náké Natǎa ke dǎ: Nè Kuyie, wèè dǎò memme de yiè ndò nkékúmu.

⁶ Nè ò í kuǎ mmèè kpéi nhocĩri wenwe mesémmè, ò bo yietí ocĩri fepièfè ò túótè fè ipe inǎa.

⁷ Kè Natǎa né ò náké ke dǎ: Fǎ nwe de kóo niti. Né nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeriibe tũ nkú tu mù: Kú tu kuú da pí ntikpàti kǎa baké Isidayeriibe kè kú da deeténè Sauri.

⁸ Kè duǎ nkǎa na Sauri nè o cĩtè kè kú túótè o pobè ke da duǎ, ke duǎ nkǎa baké Isidayeriibe nè Sudaa kǎbe, kè dè í da sǎnnè kú na nda yíemu.

⁹ Ba nkpeí nnè te kǎa sènkèri ku nùu, ke dǎò kú í dǎò dè, ke dǎò dè bo yiennèmè kè Amǎniibe ke Udií, kè bè ò kúo kǎa túótè o pokú ke puoke?

¹⁰ Di mmǎnni mudò ò yóo fūtenè a cĩtè, a me nkú sènkèrimè ke túótè Udii Itiibe hoti kou pokú ke puoke.

¹¹ Kéntè kékèè ti Yiè nKuyie ntu mù. Kú tu kú bo duǎ nkè meyei nda tuǎkení, mè yóo yènní a cĩtè mómmǎnte nte. Kú bo túótè a pobè a nuǎ mmieke kédúo nha tebií kè sii bè duónè kuyie ncuokè.

¹² A dǎò dè disòri, kunku bo dè dǎò kuyie ncuokè kupiiti mieke Isidayeriibe bemaui ikè.

¹³ Kè Dafiti dǎ: N càarèmu. Kè Natǎa dǎ: Ti Yiè nKuyie mmúnke da cĩmmu a í yóo kú.

¹⁴ De mieke náke a càarèmu ti Yiè nKuyie, nè de kpéi nha bire bè peiténè dè bàmbà ndè yóo kúmu.

¹⁵ Natǎa ò náké memme kédeè kékòo nhò cĩtè.

Batisēbaa bire kumè

Kè ti Yiè nKuyie mpotè Udii pokú Batisēbaa peitè dèè bire Dafiti kè dēe muǎke kè dè ncèè mediè.

¹⁶ Kè Dafitii bǎntè ti Yiè nKuyie nde kó debire kpéi nkéboú dinùu, ke ntũũnko kékonní kuyuoku kényiè nke duǎ ketenkè.

¹⁷ Kòo kó betǎmbè kótibèè ò bǎntè ke dǎ wèè íté. Kòo yete, ò keté ke í nyie nke bo bè wènnénè kédí.

¹⁸ Kè debire mmǎke yewe yèyiekè nè de muǎkemè kékú. Kè Dafiti tǎmbè ñyĩkú bè bo ti nhò nákémmè kénnáa mbe máa ke wéú ke tú: Debire sòò kraá

ke fòumu kè tí nhò nàànnè ò í nti kèmmú, tí bo yíme ke dáátí kòò nàké debire kumè ò yàà bo dàò omáá meyei.

¹⁹ Kè Dafitii yà bè náá nnáámmè bemaá ke wéú kébanté tii tùòkení kè bè beke ke dò: M bire kumáá? Kè bè dò: Eè, dè kumu.

²⁰ De mònni kè Dafitii íté ketenkè kèwuò, kéánnè tùdààrí, kéceete tiyààti, keta ti Yiè nKuyie ncíètè kébántè Kuyie. Ó konní dii mònni ò cíètè keduò nkè bèè ò waá mmudiì kòò di.

²¹ Kòò kó betòmbèè ò beke ke dò: Okpààti a dàari ba mbotí nku? A bire sòò kpaá fòu kàa boú dinùù kénkuò, kè dè né ku kàa íté ke yonnaà?

²² Kòò dò: M bire sòò kpaá fòu kè m boú dinùù kénkuònnè Kuyie nku ke tú kè dè naati kù n kuò mmesémmè kè dè báá kú.

²³ Dè né me nkumèmu ke dèè n né bo mboú dinùù ba nkpréí? N yí kpaá bo na kè dè fòukùnnè, mii sàà bo dè sònkóò dè í wētiní m borè.

Bè peitèmmè Sadomò

²⁴ Kè Dafitii kote kébámmú ò pokù Batisebaa ò bore kũú nkpréí, kòò duónè kòò peitè denitidabire kòò dè yu ke dò Sadomò, kè ti Yiè nKuyie nní ndè dó,

²⁵ kètò nku pàánáànti náàntò Natáa kòò náké Dafiti Kuyie ndómè de kó debire, kè dè yú ke dò Yediaia, dèè benkú ke tú Kuyie ndò wè.

Dafiti pòntemè Adaba

(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 20:1-3)

²⁶ De mònni kè behààpòmbè kóò kòtí Soabu do Adaba Amòniibe èi dieri kéfiète okpààti kó dicèkarì,

²⁷ kètò nkè bèè náké Dafiti ke dò: Soabu tu ò pòntemu Adabaa ke fiète menie mbo dii eikari.

²⁸ Kàa túótè behààpòmbè kè di kòtoo kèpònte dihei kàa di fiète ò í ndò wèè di túótè ò mómmuò nkè di ntò wèè kó diyètiri.

²⁹ Kè Dafitii túótè behààpòmbè sòmbè kè bèè kote kèdi dihei kè di pònte kòò di tieke,

³⁰ Kè bèè túótè be kóò kpààti òké dii sòpìi, kè di cèékù tùòke cidóòbè bèkuò, kè di dàri ditàsààri dii donku kpeñni kè di òò nDafiti kééinè tinenti teti péu.

³¹ Kè Dafitii pìmmú benitibè kékònnè kè bè pìñné muheikèntōmmú, kè bè nsòú tidabèeti, ke céú yetàré. Ke kòú ideí, ke piiku yedombie ke múnke mè dòò Amòniibe ekè teyè. De kó difònkúò Dafiti nè ò ààpòmbè kè bèè kò nSedisadèmmu.

13

Amunò duónèmmè Tamaa

¹ Dafiti kóò dapàà nhAbusadèmmu do mæke ò tãũ mòu nwe, oposáátí mesàà, kòò yètiri tu Tamaa. Dafiti kóò dapàà ntòu mòu bè tu wè Amunò. Kòò òké de kóò sapàà mmèdiè.

² Ke mènke ò òké kè dèè tonté kóò dòò mumōmmú. Ó í nyà ò bo yíme kóò ninte ke yé ò mu ndo í yéitèmmè onitidù.

³ Kè Amunò né mæke ò népo mòu Dafiti kóò kòtí Simeá bire, kòò yètiri tu Yonnadabu kòò cii mèdiè,

⁴ kébeke Amunò ke dò: Ba nkpréí nte fò nhokpààti bire kàa ìkè 5 nsòú yekünwerè yemou? A bá n náké mùù teà? Kè Amunò dò: N tebite Abusadèmmu tãũ Tamaa nwe n dómè.

5 Kè Yonnadabuu ò nàké ke dò: Dò kéndò nha mọ nkénduá a dọ̀ ìnkè kàa cice kọtení ke bo da síké á ò nàké ke dò: Duó nkè n tǎũ Tamaa kọtení kẹ́ n yēnté. Wèe kọtení kẹ́mbérí díe m borè, kòò dèe wèe toní o mómumu nké n duó nkè n di.

6 Kè Amunoo dọ̀ kéndò nhò mọ, kòo cicee kọtení ke bo ò síké, kòo ò nàké ke dò: Duó nkè n tǎũ Tamaa kọtení kẹ́ n kake yekàtìndà yèdèé kẹ́ n duó nkè n cááké.

7 Kè Dafitii tǎ nkè bẹe náké Tamaa ke dò: Kote kẹ́bénne a tǎũ Amunoo kòo di.

8 Kè Tamaa kote kẹ́nsǎ nhò duó o dọ̀ ìnkè, kòo ànte ticooti kénkaati kẹ́ Amunoo wùó.

9 Kòo yè tùóté kẹ́nné Amunoo ìkè, kòo yete ke dà bẹe denne benitibè bẹmou, kè bẹe yie nkéyè.

10 De mǎnni kòo náké Tamaa ke dò: Tǎni de kó yekàtìndà n dọ̀ borè, fǎ́ yóó yè nni nduó nha mómumu nkè n cááké. Kè Tamaa yè tùóté kẹ́kọtenko ò duó dè.

11 Ò yè nhò yòutoo dii mǎnni kòò bo cááké, kòo ò pǐ nke dà: Kọtení n tǎũ kẹ́ ti duó.

12 Kè Tamaa yete kẹ́kuónko ke dò: Bá m pǐnnè muwērímú Isidayeribe í dǎri memme, bá n dǎnè isǎke inyi boti.

13 M bo cuónnè ke de kó ifei, fǎ́ nha mómumu mbè yóó da wénté onitiyiwe nwe Isidayeribe cuokè. Béinnè okpààti ò í yóó yete a bo m puokemè.

14 Amunoo í nyie nke bo kẹ́nté, kóò pǐnnè muwērímú kẹ́duónnè.

15 De kó difǎnkúò ò ténke í ndó kóò yà fenànfè kóò sènkèri kè dèe pèèté ò do ò dọ́ mèè boti kòò ò bẹti ke dò: Yè!

16 Kòo yete ke dò: Kàa m bẹti de kó meyei mbo ndeu kẹ́pèèté meketimè a n dọ̀ mè.

Amunoo me nyí nkèríté,

17 kẹ́péi nho kóo tǎnti ke dò: Denne we nsapàà nkẹ́kpetínné dicàù kẹ́páá.

18 Kòo tǎnti ò dènnè kẹ́kpetínné kẹ́páá.

Tamaa do dáátí disapunyaàbòri sààri ndi, de mǎnni kó bekpààtisapàmbè mu ndo ǎ́ í nyé onitidùù kéndáátí yè.

19 Kòo pũ nhomáá mutápeí nkẹ́kẹ́rí o yaàbòri kẹ́mpi o ìkè ke kẹ́rí ke kǎnti.

20 Kòo tǎũ Abusadǎmmu ò beke ke dò: Amunoo da duónnemaà? Cíéké a tǎũ nwe a bá ndake de kpeti.

Ke tùóté de kó diyìè kè Tamaa míbo o tǎũ Abusadǎmmu cǐtè, bá òmòú í ndake o kpeti.

21 Kòo kpààti Dafitii keè dèè dọ̀ kè dèe ò yonke mediè nhò me nyí mbéi ntimatí, ke yé Amunoo do túmè Mpo nwe kòo ò dọ́ mediè.

22 Kè Abusadǎmmu mièke mǐpéi Amunoo ò cǎke mèè kpéi nho tǎũ, bá ò ténke í nhò náánnè.

Abusadǎmmu duómme kè bẹe ku Amunoo

23 Kè de mmòke yebie nyèdèé kè bẹ nkẹ́ Abusadǎmmu pe citi Ba-a-Aso Efadaimmu tenkè mǎnku, kòo yú okpààti dapàmbè bẹmou mudii,

24 kẹ́kote okpààti cǐtè kóò nàké ke dò: N cice n da báámmu, n yikú m peciti kẹ́i mmu, ke dọ́ fǎ́ nnè a tǔmbè di kọtení de kó dibanni.

25 Kòo kpààti dà: M birè kè ti kòte timou ditou yàà bo da cèèke, ti báá na kẹ́kote timou.

Kè Abusadǎmmu nyetíróo, kòo kpààti yete kẹ́beke Kuyie nkó mesàà mmáà o ìnkè bá wenwe í nkòte o mómumu.

26 Kè Abusadõmmu dð: Kàa í kàri a mómumu nyóu kè ñ tebite Amunõ n neinè, kòo kpààti dð: Ò da neinè ba nkpeí?

27 Kè Abusadõmmu ba nyetíróo kòo kpààti ríbo kényóu kòo kó bedapàmbèè ò neinè kékòte.

28 Kè Abusadõmmu náké o kò betõmbè ke dð: Dí ñwéí kè Amunõ muó ndi mòmni menàà nkòo ìikè kòore, kè m péi nke yí poténè we, di ò kùò ke bá nyíèkù, mî me nyè. Di kòm̀bùd̀ti bá nduò, dðd̀nè dinitidaà.

29 Kòo tõmbèè dð ò bè nàkè ti kékùo Amunõ, kòo kpààti dapàmbè sòmbeè cìtè bá wè kòo deke o sàntè kékòké.

30 Kè bè nkpaá ke mu nyí tũòkoo kè Dafiti ti kèè kè bè tu: Abusadõmmu kùò okpààti dapàmbè bèmou bá òmòu í kpaá bá omáà.

31 Kòo kpààti yèmmèè caàrè kòo kèté o yaàbòrì, kédoroo ketenkè, kòo kó betũmbè múnke kèrì be kpeye ké nhò murì.

32 Kè Dafiti kóo kóti birè Yonnadabuu béi nke dð: Okpààti a yèmmè bá ndò nha kó bedapàmbè ku bèmou, Amunõ máà ndi bè kùòmè, nè ò càke dii yiè ndi Tamaa de kó meyèmmè tamè Abusadõmmu.

33 Tũ mbá ntoti a yèmmè ke tú a kó bedapàmbè bèmou ndi bè kùòmè, Amunõ máà ndi bè kùòmè.

34 Kè Abusadõmmu coké.

Odapàà nwèè paké dihei kòo yà ditĩnni marì cootinimè Odonnaimmu tãri pèri, kékòte kénáké okpààti ke dð: N yà benitibè mabè mbe kè bè cootini Odonnaimmu tãri pèri.

35 Kè Yonnadabuu náké okpààti ke dð: A bí ìi kèrìní. N da nàké tinti.

36 Yonnadabu kpaá me nnáà nkòo kpààti dapàmbèè tuòkení, kètiitè yedabùò, okpààti nè o tũmbè kè bè múnkeè tiitè yedabùò.

37-38 Kè Abusadõmmu yie coké kékòte Tamai Ammiudi Kesuu kpààti cie ké nke mbo ke dð yebie nyètãàti, de kó yemòrè kè Dafiti kuò nho birè Amunõ kũũ.

39 Kè bèè ò bàntè Amunõ kũũ nkpeí mbá o mièke ténke í mpéí Abusadõmmu.

14

Abusadõmmu wètenimè Sedisademmu

1 Kè Seduyaa birè Soabuu banté Dafiti yèmmè bomè Abusadõmmu bíékè,

2 kètõ nke bèè yúnì onitipòkù mòu Tekoa ei, kòo cii mediè, kòo ò nàkè ke dð: Dðd̀ kè dè ñdò nha tò tiyóòtì, a báá yòore amáà tũdààrì, dðd̀ kéndò nha tò tiyóòtì kè dè mòmte,

3 kékòte kényà okpààti kòò nàké n yóo me nda nàké ti.

Memme kè Soabuu ò nàkè ò dð nke bií nàké ti.

4 Kòo nitipòkùu kote kényà okpààti kénínkú késinné o ìikè, kòò nàké ke dð: N dð a n teennèmu.

5 Kòo kpààti ò beke ke dð: A dð ba? Kòò dð: Okpààti n tú okúpokù nwe, n dàu weè ku,

6 ke sò m mòke ibí ìdèí, kè ì né kpa nkupaku bá òmòu í dè bo ke bo ì pàte, kè dèmáà kùò dèterè.

7 Kè n dàu naàm̀nk̀ù kòbe né itè ke bo ò kùò, ke tú m bè duó nhonitikòuti, kè bèè ò kùò képeite ò kùòmè ò nantè. Bè dð kékùumu osònwe n kpaá wúo nwe kè n dàu kó kufukuu kpánné.

8 Kòo kpààti dð: Kò nha cìtèè, n yóo yàm̀u a kpèti.

⁹ Kòo nitipòkù d̀̀: Okpààti, k̀̀ t̀̀matì t̀̀ùàk̀̀enì, de k̀̀ó tináàntì ìnk̀̀è, mí nǹ̀è n c̀̀t̀̀èt̀̀è k̀̀àbe ti bo ti t̀̀, ti í yó nt̀̀ú a k̀̀peti yoo a k̀̀pààtiyuu k̀̀peti.

¹⁰ Kòo k̀̀pààti d̀̀: Kòò m̀̀òu da k̀̀pànǹ̀è, a ẁ̀è nni nt̀̀nì ò t̀̀énk̀̀e báá d̀̀è yìè ǹ̀è ò bo mbom̀̀è.

¹¹ Kòo nitipòkùu yìé k̀̀ébéi nke d̀̀: Okpààti, béi nk̀̀éyú Kuyie nha báá nk̀̀ú ỳ̀t̀̀irì, ẁ̀èè d̀̀ó k̀̀épeite kòò báá kuẁ̀ m̀̀ bir̀̀e s̀̀nǹ̀e. Kòo k̀̀pààti d̀̀: Kuyie mbomu k̀̀è n yú ku ỳ̀t̀̀irì k̀̀è béi nke tú a bir̀̀e kó kuyùrikù makù í doti ketenk̀̀è bá k̀̀ùmáá.

¹² Kòo nitipòkù d̀̀: Okpààti yóu k̀̀è n yìé ke da béinǹ̀è t̀̀matì. Kòo d̀̀: Béi.

¹³ Kòo nitipòkù d̀̀: A d̀̀ò d̀̀è í yóó d̀̀ò Kuyie nk̀̀òbe mesàà, k̀̀éndònǹ̀è a bo ke náamm̀̀è, ǹ̀è a náàntì miéke a benke ke d̀̀ò nha cààr̀̀em̀̀u, a í yóum̀̀è k̀̀è bè bèti ẁ̀è bo ẁ̀ètnì.

¹⁴ T̀̀im̀̀ou ti yóó k̀̀úmu. Ti d̀̀ònǹ̀è mek̀̀ùò m̀̀me, k̀̀è mek̀̀ùò ncòú nkout̀̀é í bo, meè botì nku Kuyie nyí yóó f̀̀òuk̀̀unǹ̀e ẁ̀èè ku. Okpààti, Kuyie nǹ̀è í d̀̀ó bè bèti ẁ̀è bo yeinkoom̀̀è.

¹⁵ Benitib̀̀è beè donǹ̀è n k̀̀òmb̀̀ùòti deè te k̀̀è n k̀̀òtenì ke da yà, ke tú k̀̀è d̀̀è bo yie n yìè nhokpààti á d̀̀ò mí nha kóo t̀̀nt̀̀i s̀̀ámp̀̀ú n da beke tí.

¹⁶ Okpààti n ỳ̀ému ke d̀̀ò nha yó n deet̀̀énè ẁ̀èè d̀̀ó ke ti kuẁ̀ mí nǹ̀è m̀̀ bir̀̀e k̀̀è ti k̀̀p̀̀er̀̀e deè dihéi Kuyie nduó ndi ku kó benitib̀̀è di miéke.

¹⁷ Ǹ̀è n ỳ̀emm̀̀è miéke n do ỳ̀ému ke d̀̀ò ǹ̀f̀̀ò nhokpààti a bo nárìk̀̀unǹ̀e n ỳ̀emm̀̀è, ke ỳ̀é a í cáánǹ̀em̀̀è Kuyie nt̀̀onni! A ỳ̀ému mesàà nǹ̀è meyei. Ti Yiè nKuyie nha t̀̀ú nk̀̀ú ñda bonè.

¹⁸ Kòo k̀̀pààti náké onitipòkù ke d̀̀: N yóó da beke t̀̀matì nti, k̀̀è m̀̀ me nt̀̀i nda beke a bá n s̀̀nǹ̀e. Kòo nitipòkù d̀̀: Okpààti béi.

¹⁹ Kòo k̀̀pààti ò beke ke d̀̀: Soabu ǹ̀ùt̀̀è í k̀̀ak̀̀è de miékaà? Kòo nitipòkù d̀̀: Okpààti a bomu! Weti weti nwe a béimm̀̀è, a kóo t̀̀nt̀̀i Soabu ẁ̀èè n náké n d̀̀ò nk̀̀énák̀̀è tí t̀̀im̀̀ou.

²⁰ Ó me d̀̀ò ke bo pente tináàntì nti mèt̀̀em̀̀è, k̀̀è n yìè m̀̀me ncii ke d̀̀ònǹ̀è ti Yiè nKuyie nt̀̀onni ke ỳ̀é dem̀̀ou deè d̀̀òri ketenk̀̀è ìnk̀̀è.

²¹ Kòo k̀̀pààti k̀̀òte k̀̀énák̀̀è Soabu ke d̀̀: N yiemmu ke bo d̀̀ò a m̀̀ beke tí, k̀̀òte k̀̀éyúni odapàà nhAbusad̀̀ammu k̀̀è di konni.

²² K̀̀è Soabuu nínkù okpààti ìk̀̀è k̀̀ésìnǹ̀ó ketenk̀̀è kóò d̀̀aunǹ̀è mut̀̀ómmù ke d̀̀: Okpààti n ỳ̀ému ke d̀̀ò m̀̀ p̀̀èt̀̀é a kó mesàà, a mè nyiem̀̀m̀è ke d̀̀ò mí nha kóo t̀̀nt̀̀i n da beke tí.

²³ K̀̀è Soabuu íté k̀̀épi nkuce k̀̀ékòte Kesuu k̀̀ét̀̀onì Abusad̀̀ammu, k̀̀è bèe konni Sedisad̀̀ammu.

²⁴ Kòo k̀̀pààti béi nke d̀̀: Ẁ̀èe kò nho c̀̀t̀̀èt̀̀è n yí d̀̀ó kóò yà.

Mem̀̀me k̀̀è Abusad̀̀ammuu kò mbá ò í yà okpààti.

Dafti nè Abusad̀̀ammu bè ẁ̀ète ke taumm̀̀è

²⁵ Isidayeeri be miéke òm̀̀òu do í bo ẁ̀èè wenni ke d̀̀ònǹ̀è Abusad̀̀ammu, k̀̀ét̀̀úót̀̀é ò naàc̀̀èi k̀̀édekenè ò yuu dem̀̀arè do í bo a bo yí d̀̀èè yeté. Deè do te k̀̀è bè nhò s̀̀ántì.

²⁶ Bá dii benni kó mukũ nkòò ní k̀̀éi ò yùti, ke ỳ̀é tí s̀̀s̀ c̀̀èèkem̀̀è mediè nkòò ní tí k̀̀éi k̀̀écònǹ̀è okpààti kó t̀̀ebièt̀̀è k̀̀è tí mbo cidóò bèd̀̀éb̀̀è.

²⁷ Abusad̀̀ammu do m̀̀àke initidabí itàati ndi denitipobire dem̀̀áá, k̀̀è de ỳ̀et̀̀irì tú Tamaa k̀̀è d̀̀è wenni mediè.

²⁸ K̀̀è Abusad̀̀ammu mbo Sedisad̀̀ammu ke d̀̀ò yebie nyèd̀̀éé bá ò í k̀̀òte okpààti c̀̀t̀̀èt̀̀è.

²⁹ Diyie mari kòo yú Soabu ke bo ò t̄s nhokpààti borè kè Soabuu yete ke í nkòtení. Kòò yíe kèt̄nko ot̄òu kè Soabu baa yete, ò í nkòtení.

³⁰ De m̀n̄n̄ni kè Abusad̄mmuu náké o kó bet̄mbè kè d̄ò: Kupaku kùu me mbo n koku borè dí kù c̄óu. Kòo kó bet̄mbèe d̄ò ò b̄è náké tí.

³¹ Kè Soabuu k̄ote d̄ende b̄amb̄a nhAbusad̄mmu borè kóò beke ke d̄ò: Dè ȳime k̄aa kó bet̄mbè c̄óu m paku?

³² Kè Abusad̄mmu d̄ò: N da yumu k̄aa yete, n do d̄ò ke da t̄s nhokpààti borè nde k̄aa ò beke ke tú, n ȳe mba nte kè n ȳit̄ení Kesuu? Kè n do nkpaaní dè na nt̄s̄ú. Di mm̄n̄ni n d̄ò kék̄ot̄emu okpààti borè, kè n c̄ààr̄emu kòò bo n kuw wè n kuò.

³³ Kè Soabuu k̄ote kénáké okpààti Abusad̄mmu ò náké tí tim̄ou. Kòo kpààti d̄uò nkè b̄èe ò ỳn̄i kòo cokéní kénínkóo ò ìikè kòo ò k̄aún̄nè.

15

Abusad̄mmu d̄òmè kéc̄out̄e tikp̄ati

¹ Kè Abusad̄mmuu waá ntekp̄arinaas̄ant̄e nè benitibè sip̄is̄in̄um̄m̄u kè b̄è nni ò ìikè ke cokù.

² Ke ní pike cute dik̄un̄weñní s̄èi kénkari kuce nùu kùu kòrinè dihei kó dibòri, kòò m̄òu m̄òke tim̄ati ke k̄ori ke bo beé nhokpààti, Abusad̄mmuu ò yu kèbeké ò ỳn̄ni dè, kòò í: Okpààti dap̄àa m bonn̄i Isidaȳeribe botí mièke nke.

³ Abusad̄mmu d̄ò: Dè wenni, f̄s̄ò naati òm̄òu me nyí yóó da keènè a teti okpààti borè.

⁴ Kòò dèe mem̄me ò d̄ò: Kè m̄i né do nt̄ú obeénti di nhei, b̄èe kòriní tibeénti n na mbè bekunè weti nwe.

⁵ Kè de ȳie nkòtení ke bo nínkú ò ìikè wèe ò ìinní kóò k̄aún̄nè.

⁶ Mer̄me Abusad̄mmu do d̄arimè b̄èe kó dim̄àa kòriní tibeénti okpààti borè, ke ȳīs̄ nyIsidaȳeribe b̄em̄ou ȳemmè ò bíékè.

⁷ Yebie nyènàà kó dif̄n̄kúò kè Abusad̄mmuu náké okpààti ke d̄ò okpààti m p̄a kuce kè n k̄ote Ebun̄ò kéd̄òò tí Ȳie nKuyie nkó ikuò, n do kù d̄óunnè dinùu ndi

⁸ n do bo dii m̀n̄n̄ni Kesuu Sidii temp̄e mmieke kéd̄óunnè Kuyie nku dinùu ke d̄ò kè kù yie nke n kp̄enn̄ní Sedisad̄emmu m bo kù fié iw̄īs̄ Ebun̄ò.

⁹ Kòo kpààti d̄ò: K̄ote kè dè nnaati.

Mer̄me kè Abusad̄mmuu k̄ote Ebun̄ò.

¹⁰ Ò ke mbo k̄et̄s̄ n̄ho kó benitibè dis̄òri Isidaȳeribe b̄em̄ou borè kè b̄èe b̄èe náké ke d̄ò: Kè di kèe dii m̀n̄n̄ni dit̄at̄heù kuóm̄mè, dim̄ou di p̄iékè ke d̄ò: Abusad̄mmu naá nhokpààti Ebun̄ò.

¹¹ Benitibè sik̄oup̄is̄idé (2000) b̄èe do ò neínè Sedisad̄emmu kék̄ote Ebun̄ò b̄è me ndo í ȳé ke d̄ò nhò d̄ò kéd̄òò tim̄ati.

¹² Bè feu dii m̀n̄n̄ni Kuyie nyiw̄īs̄, kè Abusad̄mmuu t̄s̄ nkè b̄èe ỳn̄i Aitof̄eedi wèe do ò nduò nyit̄ie nDafiti, kòò bo Kido o eì mièke. Kè Abusad̄mmu kó benitibè mm̄ó nke s̄ũn̄ko, kòo bo b̄ommè okpààti kó meȳemmè mm̄ó nke déúkú o mièke.

Dafiti ȳemè Sedisad̄emmu

¹³ De m̀n̄n̄ni kè b̄èe náké Dafiti ke d̄ò: Isidaȳeribe b̄em̄ou t̄ũn̄ne Abusad̄mmu nwe.

14 Kè Dafiti pànkεε náké o kó betũmbè bèè ò bonè Sedisadεmmu ke dò: Tí cokènè, Abusadεmmu yàà bo ti kuò, tí cārike kòò yàà bo ti sǒnké kè meyei mpeité dihei kòo kuò kubotí kumòu.

15 Kòo tũmbèè ò tēíné ke dò: Kàa tāāté tì ti bo a fǒnkúò ndi.

16 De mǎnni okpààti nè o kǎbe kè bèè íté tekpààticfētè nè sinaàcèi, kòo yóu o pocìè ntepííté mǎá kè yè mbaa o cīētè.

17 Okpààti nè o kǎbe bè yènni dii mǎnni dihei kécómmú teçfētè sǎnte také,

18 kòo kó betũmbè mǎpēnkú. Kedeitiibe nè Pedesiibe kè bè mǎpēnkú nè Itaii nè Kati kó behāāpǎmbè sikǎusikuò (600) bèè do tũnne Dafiti kè bèè dǎóté kēmpēnkú o ìiké.

19 Kòo náké Itaii Kati eì kó behāāpǎmbè kóo kóti ke dò: Dè yīme kàa dǎ kè nti neínè? Wēte dihei kēmbonè okpààti pǎnwè, a tú opǎò nwe ke kǎtení ke ompu dié.

20 A tǔòkení ti cie dè í mǎnte pǎnke báá ti neínè, m me nkèté ke í yé n kǎri kè. Neínè a kǎbe kè dí wēte dihei kè Kuyie nni ndi bonè kè di dǎò mesàà.

21 Kè Itaii ò tēíné ke dò: Okpààti, ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, a yó mborè n yó nde mbo, kè mukũũ mmu tí kú, kè mufòmmu mmu tí nfòù.

22 Kè Dafiti dǎ: Dè wenni niité, kòo niité nè behāāpǎmbè nè be cēi kǎbe nè be bí.

23 Kè benitibè bεmòuu tiité yedabùò nkēmpēnkú Dafiti ìiké. O mǎmmuò nkòo sénté kukò nSetinǎò, kòo kǎbe nhò tũ nkè bè kèri kuce kùù dirínè dikpáá.

24 Kè ikuò niùti Sadǎki dè bo nè Defiibe bèè tǎ Kuyie ntaummè tǎu, kè bèè di dǎú nyikuò niùti Abiataa borè kēmbaanè benitibè bo yèmè dihei bεmòu.

25 Kè bèè pēēté kēdeè, kòo kpààti náké Sadǎki ke dò: Kpēnné Kuyie ntaummè tǎu dihei, kè Kuyie nni ndǎnè mesàà nkú yóò duǎmmu kè n wētení kégá ku cīētè nè ku taummè tǎu.

26 Kè kú me ndǎ kè m mǎnte ku kó mesàà nkúu dǎò kú dǎmè.

27 Kòo yíé náké ikuò niùti Sadǎki ke dò: Wēte dihei nè a bire Ayimasi nè Abiataa nè o bire Yonnatāā kè dè nnaati.

28 Mí n yó mbo kukò nSuditēē pēémmè mme ke yàa keèné di kpeti dǎmmè.

29 Mεnne Sadǎki nè Abiataa kè bèè kpēnné Kuyie ntaummè tǎu Sedisadεmmu kè nke mbo.

Dafiti tǎmmè Usaii kòò bo paatè Abusadεmmu

30 Kè Dafiti ndeèti Odifíè tǎri ke kǎnti, ke dáátí o yuu kuyààkú, ke kéri menacèbii, bèè ò neínè kè bè múnke dáátí be yǎ tiyààti ke kǎnti.

31 Kè bèè náké Dafiti Aitofeedi kǎkémè bèè dǎ kòò bǎ mbe mieke, ke wēnné Abusadεmmu. Kè Dafiti kuǎnko ke dò: Tí Yiè nKuyie, n da báámmu! Yóu kè Aitofeedi kó itii nnaá nyisíntékpɛyi.

32 Dafiti tǔòke dii mǎnni ditǎri yómmè, bè báà ndè Kuyie, kégáni Usaii Adikēē eì kou wèè do ò nhò duǎ nyitié nkòò kèriní o ìiké, kòo yaabòri kèri kè mutǎá ndáátí o yuu.

33 Kè Dafiti ò náké ke dò: A bá n tũnne a yó ntú ditǎu ndi n kpéi.

34 Wēte dihei kénáké Abusadεmmu ke dò: Okpààti n dǎ kēmpī nha tǎmmú mmu, n do ò mpī nha cice kǎmmu mmu. De mǎnni a bo na kè n teennè kédítinné Aitofeedi tié.

35 Kàa ntǎkénè ikuò niùbè Sadǎki nè Abiataa, bè ke mbo, kàa kèè tii kó dimàà okpààti cīētè a bè náké.

³⁶ Sadàki birè Ayimasi nè Abiataa birè Yonataā bè ke mbo, a yó mbè ntùònni kè bè n nàá nha yo tii kó dimàà.

³⁷ Usaii wèè do ÿ nduò nDafiti itié nkòo ntùòkoo Sedisadèmmu ke mànnè Abusadèmmu tùòkoomè.

16

Dafiti dòòmè mesàà nSibaa

¹ Dafiti pèèté dii mònni ditāri yómmè sámṓ kè Mefiboseti kóo tōnti Sibaa tuòkoo ke kraake sāmmarímúbè bèdébè kè bè to péèbè sikousidé (200), finyī kó yèbe kperè siyūu ntekòutè (100) yesūūyè tekòutè (100) nè menaà nkudòukù kumáà.

² Kòo kpààti Dafitii ò beke ke dò: A dó ké dè dòònè ba? Kè Sibaa ò tēñné ke dò: Okpààti a cīètè kòbe bo ndekù sāmmarímúbè, kàa āṓròmbèe cááké péèbè nè yetebe, bèè ce ndikpàà mièke ke òu kè bèe yā menaà.

³ Kòo kpààti dò: Mefiboseti a yiè nSauri yaàbire bore? Kè Sibaa dò: Ò kraá Sedisadèmmu nwe kòo yèmmè dò ndi mmònni Isidayeeribe bo ò duó nho yààkù kpàti.

⁴ Kòo kpààti dò: M bo da duó mMefiboseti kperè demou kè Sibaa nínkóo okpààti ìikè ke dò: Okpààti fṣ nnè mutòmmú a nsòké ké nni nkuò mmesémmè.

Simeii nòòsìrìmè Dafiti

⁵ Dafiti tùòke dii mònni Baudimmu eì kè Sauri naàmùnkù kou mòu Keda birè, kòo yètiri tu Simeii, kòo yènni kémbuò nDafiti kusìnkù.

⁶ Koò bòmmu yetāre koò uuti mutáá, bá nè Dafiti kò betùmbè nè behāṓròmbè do me nhò muṣímè.

⁷ Kòo nhò sáà nke pīèkù ke tú: Fūte, fūte desìnnè fṣ nhonitikòutì!

⁸ Ti Yiè nKuyie nda kpetinné a kùò mēè kpéi nke Sauri cīètè a yùúkúmu Sauri kpàti deè te kè ti Yiè nKuyie nti duó nha birè Abusadèmmu, kàa ta mehāárimè mièke a tú onitikòutì nwe.

⁹ Kè Seduyaa birè Abikaii náké okpààti ke dò: Demòcírè die mbá ntūū nke da sáá, yóu kè n kòte ké dè fèuté.

¹⁰ Kòo kpààti Dafiti dò: Di báá ti ta fṣ nnè a kóo kóti Soabu kòò n sáá ti Yiè nKuyie nkuu yē nhò nni nsáá nhòmòu báá na kòò bàa.

¹¹ Kè Dafitii náké o tumbè nè Abikaii ke dò: Mí m birè mómmònnè m peité dè dó ké n kuò, kè Bensamèe botí kou wèè né bo n yóuà? Yóunè we kòo nni nsáá, ti Yiè nKuyie nkuu yē nhò nni nsáá.

¹² Kè dè yèmmè ti Yiè nKuyie mbo wénté n sémmè kéduó nkè meyei nhò n dónè mèe naá mmesáà.

¹³ Dafiti nè o kòbe kè bè nsòké be ce kè Simeii bè dirínè ditāri pēri ke bè bòmmù kusìnkù ke tú bè bo yà, ke bè bòmmù yetāre ke bè uuti mutáá.

¹⁴ Dafiti nè o kòbe kè bèe ntuòkoo kukó nSuditēē pèémmè, ke òu mmucèmmu kékaroò kénhompu deborè.

Usaii kòtemè Abusadèmmu borè

¹⁵ De mònni Abusadèmmu nè Isidayeeribe kè bèe kò nSedisadèmmu kè Aitofèedi mbè neínè.

¹⁶ Usaii Adikiti eì kou wèè do ÿ nduò nDafiti itié nhò tùòkoo dii mònni Abusadèmmu borè ke dò: Okpààti ríbo sáá!

17 Kè Abusadømmuu ò beke ke dò: Nè a népo Dafiti di népoti dèèmu dendaà? Dè dòmme kàa í neínè a népo.

18 Kè Usaii ò ténne ke dò: Ti Yiè nKuyie nnè Isidayeeribe bemou tãátè wè n we ndó n yó nwe mbonè.

19 Kàa wète ke tú n népo bire, n yí sònté ke tũ mbá wè, n do pí mmèè botí a cice tómmú n yó mme mpí nha kómu.

Abusadømmu duónèmè Dafiti pocĩ

20 Kè Abusadømmuu náké Aitofeedi ke dò: Nákéne kégà ti dò nkédòòmè.

21 Kè Aitofeedi pánkè ò ténne ke dò: Kòte kédúonè a cice pocĩ nhò yóu yè kè yè bàa tekpààtĩcĩtè. Isidayeeribe yóo ti kèèmu kébanté a cice da yĩkèmè kàa kòbe kòntii yauke.

22 Kè bèe cónnè kutouku tiyààti kòku Abusadømmu kpààtĩcĩtè kudànkù, kòo ta kéndounè o cice pocĩ nyIsidayeeribe bemou ìikè.

23 De kó dimònni Aitofeedi do ò nkòò béi nti bèe ti yienkomu kéndò nKuyie nkuu ti béi, Dafiti nè Abusadømmu bè do ti yíèmmu bemou.

17

Abusadømmu yiemè itié nyeyi

1 Kè Aitofeedii náké Abusadømmu ke dò: M pã kuce kè n tãátè benitibè tekòupííitè nè sikòupísidè (12000), kè tí kòte Dafiti wammù ke nyènkè.

2 Ti yóo ò nintemu ò bo ou dii mònni kòo wèrímuu deè, kè tí bè cùte bèè kó dimàà ò neínè kè bèe cokè kè tí ò kùò omàà.

3 N yóo me nyí kéténnèní Isidayeeribe bemou a borè. Kàa nintè a do waà nwè ke deè, benitibè bemou yóo wètení a borè nde kèpéte meorípùmè.

4 Abusadømmu nè Isidayeeribe kó bekótibè bemou kè bèe pénsiri de kó tinàànti.

5 Nè memme kè Abusadømmuu duó nkè bèe yúni Usaii Adikiti ei kou kòò múnkèe ò beke ke bo yà wenwe kó meyèmmè dòmme.

6 Kòo tuòkoo kè Abusadømmuu ò náké Aitofeedi ò náké ti timou kédeè kóò beke ke dò: Ti dò nkédòò ò béi ntàa kè tí yóu? Ti náké fò nkó meyèmmè dòmme.

7 Kè Usaii náké Abusadømmu ke dò: Aitofeedi me nduo nyii tié nyie nyi í tú isàayi.

8 A yému a cice nè o nitibè bè dòmme, bè tu bekpàrinuambe mbe be kpeti yóumu, ke dò ndiciriciri dii bire feti dikpàà. Ketike a cice wèè yè dikpànni dòmme, ò í yóo yie nkéwènnèné benitibè keyènkè kèdu.

9 Kè de yèmmè nè mie nhò sòri kutàdènkù makù nku yoo kupikù tekù, kè bè keté ti kòbe mukòu benitibè yóo ti kèèmu ke dò: Abusadømmu kòbe yĩkè.

10 De mònni bá bèè màke yekòmbò yeciricirè kòme be kònti yóo yàrikemu, ke yé Isidayeeribe bemou yémèmu ke dò nha cice tú okparinuanti kòo kó behāpòmbè tu yekòmbò yembè.

11 Nte n yóo da náké ti: Túóté Isidayeeribe tenkè kemou mieke behāpòmbè kè bè nsù ke mannè dāmèèri nùù kó mubirímú, kàa bè neínè a mómmuò nkè dí kòte ke bè kpannè.

12 Ti yóo nintemu Dafiti bá kòò dó wèè sari kè tí ò do timaànti òò domè ketenké, wenwe nè o kòbe bá òmòu báa cooté.

13 Kòò sàri dihei marì mieke behāāpòmbè bo waá nyiwēī kè ti di dète kètanné kukó mmieke bá ti báá súš nditári marì.

14 Abusadømmu nè Isidayɛeribe kè bèe pènsiri Usaai kó itii nke béi nke dà: Usaai kó itii nwenninè Aitofɛedi kpeyi.

Aitofɛedi kó itii nyii do tú isààyi kè ti Yiè nKuyie nkuu ndó ì báá di, kè dè bo yie nkè kùu tanné Abusadømmu meyei mmieke.

Dafiti sèntémè Suditɛɛ

15 Kè Usaai yī memme kénáké ikuš niùti Sadaki nè Abiataa Aitofɛedi duš nyii tié Abusadømmu nè Isidayɛeribe kó bekótibè, kè wenwe né yè mmù.

16 Ò dèè memme ké bè nàké ke dà: Kòtenè mecāā nkénáké Dafiti kòò báá duš Suditɛɛ kó kubiriku borè, wèe yetoo ké kù sènté bè yàa bo bè kùu wenwe nè o kòbe.

17 Abiataa bire Yonataā nè Sadaki bire Ayimasi kè bè bo Ā-Dokedi kè bèe tōnko onitipòkù mōu kòò bo bè nàké, kè bèe kòte ke ti nàké Dafiti. Bè do í dò nkéta dihei bè yàa bo bè ya.

18 Nè memme koo dapàa mmōu bè yà kékote kénáké Abusadømmu, kè bèe coké mecāā nkéta oniti mōu c̄fètè Baudimmu eì, kè tebinte matè bo de yiè nc̄fètè kè bèe ta te mieke késori.

19 Kè tɛc̄fètè kóo nitipòkùu tóuté diyaakōnni kèpitè dèf̄nkè kèyennè tidiiti bá bè í mbanté ke dò mbenitibè bo de mieke.

20 Kè Abusadømmu t̄rèe tuakoo de kóo nitipòkù c̄fètè kóò beke ke dà: Yé Ayimasi nè Yonataā bè borè? Kóo nitipòkù dà: Bè p̄ɛtè ke ta menie.

Kè bèe bè wammú kémónté kékò nSedisadømmu.

21 Bè ité dii mōnni, Ayimasi nè Yonataā kè bèe yènni tebinte mieke, kékote kénáké okpàati Dafiti Aitofɛedi nàké ti benitibè, kédeè kóò nàké ke dà, bèe coké mecāā nkésenté Suditɛɛ.

22 Dafiti nè o kòbe bemōu kè bèe ité páii késenté kukó nSuditɛɛ, kè dè nyóò wenté bá òmōu í kpaá wèè í sènté.

23 Kè Aitofɛedii banté bè í dōòmè ò bè nàké ti, kébóu o nentù o sāmmarímú kékò nho eì kénáké o kòbe o kpeti, kédeè kénúnné omáa, kè bèe ò kúnné o cice kó kuf̄sti.

Dafiti kòtemè Maanaimmu

24 Abusadømmu nè o kòbe Isidayɛeribe kè bè mp̄enké Suditɛɛ ke só nDafiti tūòke Maanaimmu.

25 Abusadømmu do tāāté Amasa nwe kòò mbaké o āāpòmbè, wèe do cōuté Soabu f̄t̄iri. Amasa cice do tú Itira nwe, kè bè ò tu Isidayɛeri, kòo puoke Abikayɛedi. Abikayɛedi cice tu Naasi, kòo kóo kóti tu Seduya tāū Soabu yā.

26 Abusadømmu nè Isidayɛeribe kè bèe báté Kadaadi eì.

27-29 Dafiti tūòke dii mōnni Maanaimmu kè bèe ò tao yedúù nè tipeçiti kó tiyáati nè yebo nè tidiiti nè muyuo nnè tidiiti tii cie nnè itú nè itú bè tu ì Soyaa nè mecekùò nnè yenaakāā. Nè be yèmmè mieke ke tú de kó benitibè bo nhōunè dikōnni nè sinéyēi. Bèè do dè mbè tao bèè yètè tú: Sobii Naasi bire Adaba Amōniibe eì dierì kou, nè Makiiri Amiyɛedi bire Dodabaa eì kou nè Badisidaii Dokedimu eì kou kòò bonni Kadaadi temp̄e mmieke.

1 Kè Dafitii kaà mbenitibè bèè ò bonè, kètāātè bèè yó mbè baké, yie nsikòupí otàù sikou,

2 kètótè behāāpòmbè yetīrè yètāāti kéduò ndimāà Soabu kéduò nditeri Seduya biré Abikaii Soabu nantè kéduò nditeri Itaii Kadi kou, kédeè ké bè nàké ke dò: N dō ké ndi neinèmu m mōmmu.

3 Kè behāāpòmbè dō: A í dō nké nti neinè, bá ké tínti coké ti dootitabè í yó mboti ti kpeti, bá ké bè ti kùò dikéè, be kpeti í ti bonè. Fí mme mmānnè behāāpòmbè tekoupiúitè (10000) nte amāà. A dō nkénkraá dihei ndi, ké dè dōmmè a ti teennè.

4 Kòo kpààti dō: Dè wenni m bo dāò di dómè.

Mēmme kòò nkraá dihei kó dibòri borè ké behāāpòmbè daku inaú be tōnti be tōnti dōmmè, bie nsikoupi betabè sikou.

5 Kòo kpààti nàké Soabu nè Abikaii nè Itaii ke dō: N di báámmu, di báá koute m biré Abusadōmmu dō! Kè behāāpòmbè bemouu keè ò ti náámmè bèè baké.

6 Kè Dafiti kó behāāpòmbèe báátí ke bo kote kédokénè Abusadōmmu kobe, kérénnè kudookoti Efadaimmu kó kutúúku.

7 Kè Dafiti kó behāāpòmbèe na Abusadōmmu kobe ké bè autè mediè mmómmōmme de yiè, ké benitibèe duó ketenkè sikoupiúisidé (20000).

8 Kè mudòò pité de kó kutempè mmieke, bèè ku kutúúku mieke ké bè ísūnè bè kùò bè mudòò mieke.

Soabu kùòmè Abusadōmmu

9 Kè Abusadōmmu nyóò daate ké Dafiti kó behāāpòmbè ò dùti kòo sántèe daute kutúúku tidabiti mieke, kòò yuu sake tidabiti ké tesántèe pèétè kòo nsake dende ke núú.

10 Kè Dafiti kó behāāpòmbè kòò mōu ò yà kékote kénáké Soabu ke dō: N yà Abusadōmmu kòò sīkè mutie mamù.

11 Kè Soabu dō: A me nhò yà ké dè yīme, a pānke na nhò potémè ke kùò! N na nda cu medítibii ntepiúte nte nè fenaakōnfè.

12 Kè kuhāāpònkùò ò tēnné ke dō: Bá kàa n duó medítibii ntekoúpiúitè (1000) m báá yie nkékaute okpàati kóo dapàà. Ti do yomu timou ò di náámmè fí nnè Abikaii nè Itaii ke tú: N di báámmu di báá kááké m biré Abusadōmmu.

13 Kè n do nhò kùò bá ke souté ke tú n yí kèè, okpàati yó m bantému, bá fí nha mómmu nha ténke bá n kónné.

14 Kè Soabu dō: N díiti ba mmāà a borè!

Kè Soabu túótè ikpāmbaké itāāti kékote ké ì kũò o píku o dinni berí ndè, ke sò nhò kraá fòu ke sīkè titieti mieke.

15 Kè Soabu āāpòmbè tepíitè bèè tou o kpārinenti ké bèè munnéni kóò dèè.

16 Kè Soabuu eé ditātetheu, kéduò nké bèè yóu mudòò ke yóu bè bo mbetimè Abusadōmmu kó behāāpòmbè.

17 Kè bèè túótè Abusadōmmu kédootóo difōtūri mari mieke kutúúku cuokè, kóò yāà nyetārè ké dèe naá nditántenkou. De mōnni ké Abusadōmmu āāpòmbè cokù bemāà bemāà ke kũū mbe cēí.

18 Abusadōmmu do kraá fòu ke cónné ditāri mari ndi dibòri mari bè tu di okpàati kó kubiriku, ké ndi commu ke náá nke tú ò í mōke debire dèè bo soatè o yètiri, ke yú de kó ditāri ò yètiri. Dèè te kòò cōnné de kó ditāri dii bo nte ké bè ndennini o kpéi nké di yu o yètiri, ké bè kraá me ndi yu nè yienni, ke tú Abusadōmmu tāri.

Bè nàkémè Dafiti o birɛ kũũ

19 Kè Sadɔki birɛ Ayimasi náké Soabu ke dɔ: Yóu kè n coké kénáké okpààti Kuyie nhò kònnémè kòò pàtènɔ o dootitòbè.

20 Kè Soabuu yete ke dɔ: A yóó ò nàkè tì yíe nti í yóó ò narike. Yóu a bo ò nàkè titetì matì diyìe mari, o birɛ kũũ mmu yíe.

21 Kè Soabuu náké o kó kudaakù Etiopii eì kou ke dɔ: Kote kénáké okpààti a yà dè!

Kè kudaakùu nínkóo o ìikè kédeè kékété.

22 Kè Ayimasi baa nyetíróo ke tú: M baa dɔ kékotemu, yóu kè n tũnne Etiopii kou, bá kè dè bo ndòmmè, dè mme ndò. Kè Soabu dɔ: Ba nte kàa dɔ kékote? M birɛ ò í yóó da dúò nticuuti matì de kpéí.

23 Kè Ayimasi dɔ: Kè dè bo ndòmmè n dɔ kékotemu. Kè Soabu dɔ: Kote!

Kè Ayimasi coké kényè Suditéɛ biriku kédíénnè Etiopii kou.

24 Ke sɔ nDafiti bo diheì kó dibòri nè ditowaà kperi de cuokè kòo bàri kàri kuduotí ìnkè ke paké medétimè. Ke nyóó daate kényà oniti m̀òu omáà kòò cootini.

25 Kòo pīkéké kénáké okpààti, kòò dɔ: Kòò bo omáà ò tɔ tináaṣààti nti.

Kè de yiè mmə nke tónteni.

26 Kòo bàrii yà otòu m̀òu kòò kèrini kòò béi nke dɔ: Nte otòu m̀òu ke cootini ke bo omáà. Kòo kpààti dɔ: Ò múnke tɔ tináaṣààti nti.

27 Kòo bàrii yíe ke dɔ: M bantému oketiwe kó mucéé, Sadɔki birɛ Ayimasi nwe. Kòo kpààti dɔ: Onitisaàwe nwe, ò bo ntóni tináaṣààti nti.

28 Kè Ayimasi tuàkení kénáké okpààti ke dɔ: Dem̀òu dè wennimu kédò kénínkú késínnɔ okpààti ìikè, ke dɔ: Ti Yiè nKuyie nha tũ nkù yètiri ndeu! Kuu dúò nkàa na bèè do dɔ a kòu.

29 Kòo kpààti dɔ: Odaṗàà nhAbusadəmmu k̀nti naataa?

Kè Ayimasi dɔ: Soabu do yóó ti tɔ ndii m̀onni mí nnè a kóo t̀nti t̀òu kè n yomu kunə̀roo, m me nné í yé mùu d̀òri.

30 Kòo kpààti dɔ: Íté, a né báa déte.

Kè Ayimasi f̀ute kénkémmú.

31 Kè Etiopii kouu tuàkení ke dɔ: Okpààti n da tóni tináaṣààti nti. Ti Yiè nKuyie n da kònnému yíe nke da deeténè a dootitòbè.

32 Kòo kpààti dɔ: Kè n kóo daṗàà nhAbusadəmmu k̀nti naataa? Kè Etiopii kou dɔ: Bèè kó dimáà d̀nè n yiè nhokpààti meyei ndéè bè d̀ò bè d̀òmmè de kóo daṗàà.

19*Dafiti kuəmmè o birɛ Abusadəmmu kpéí*

1 De m̀onni kòo kpààti yèmmèe caàrè mediè nkòò ta kudieku kùu bo diheì kó kuduotí dibòri ìnkè kénkéri ke k̀nti ke tú: Áú yoo! Áú yoo! M birɛ Abusadəmmu. M birɛ Abusadəmmu! Kè m̀i do nku dè ntɔũ. Áú yoo! M birɛ Abusadəmmu. M birɛ!

2 Kè bèè náké Soabu ke dɔ: Dafiti kuəmmu Abusadəmmu kpéí nke í dɔ kékéké.

3 Diweì d̀ii do bè bo bè namè be dootitòbè, kè di né naá ndidabònni Isidayeɛribe bəm̀òu kpéí nde yiè, ke yé benitibè bəm̀òu do kèèmé okpààti yèmmè caàrèmmè o birɛ Abusadəmmu kpéí.

4 Kè Isidayeɛribe konni de yiè dis̀ri kéndònnè be dootitòbè bè na, kè bè kũntinni nè ifei,

5 kòo kpààti kánkè o ìkè kuyààkù, ke ti didabònni ke tú: Áú yoo! M bire Abusadõmmu. M bire!

6 Kè Soabuu kòte káyà okpààti o dieku mieke kòò nàké ke dò: A ãà a ããpòmbè mbe ifei, bembè bèè deetè a ònni, nè a bí nè a kó besapàmbè nè a pobè nè a poclè nde kpeye.

7 A dó bèè da ní mbembe ke ní mbèè da dó, a benkemu yíe nke dò nha kpeti í bonè bèè baké a ããpòmbè nè a kó betòmbè. M bantému yíe nke dò mbá kè ti do nku timòu kè Abusadõmmu nkpaá deè na nda naati.

8 N da náámmu, cífèké kékòte káyáukúnne behããpòmbè kònti, kàa í kòte òmòu ténke í yóò nda bonè, bemòu bè bo cífè ke nyènkè. Kè dè né dake da yonkenè kèpèètè dè mè ndòmme kèpèètè a yà mèè yei nnè bè da peitèmè.

9 Kòo kpààti íté kékòte dihei kó dibòri kénkari kè bèe nàké benitibè ke dò: Okpààti kàri dihei kó dibòri. Kè bè ñkaròo o borè.

Bè duómmè kè Dafitii wètení

Dè m̀nni kè ś Abusadõmmu ããpòmbèe coké kékũũ mbe ćí.

10 Isidayeeribe kó ibotí imòu mieke kè benitibèe keté kénséi mbetòbè ke tú: Okpààti Dafiti wèè do ti deeténè ti dootitòbè ke ti fiète Fidisitèèbe ñou mieke, weè coké Abusadõmmu ke yè dihei.

11 Nte weè Abusadõmmu ti do ṕi nwè tikpàti ke ku mudoò mieke. Ti ténke baa ba? Ti duónnè kòo kpààti Dafitii konní.

12 Kè Dafitii keè Isidayeeribe nàá nti, kètò nkè bèe nàké ikuò niùbè Sadaki nè Abiataa kè bè bo beké Sudaà naàm̀nkù kó bekótibè ke dò: Dè yíme, kè d́i yó ntú besòmbè bèè tu bèe yuní okpààti?

13 Di tú n tebií nsi kè ti wè nti yò miè. Dè yíme kè d́i yó ntú bedentibè bèè d́o n wètimù?

14 Kòo yíe ke dò: Kè di dèè di kòte kénáké Amasa ke dò n yè nhò tu n tebite nte, kè ti wè nti yò miè, kòò í coutè Soabu f̀t̀t̀iri ke baké behããpòmbè, Kuyie nní mpoté.

15 Kè Sudaà kòbee yie nDafiti bè nàké tì kèwènné bemòu dinùù òm̀aà ke dò: Okpààti wètení die nnè a tòmbè bemòu.

Dafiti coommè Simeii

16 Mènimè kòo kpààti íté kénk̀nti, kè nyóó tuòkoo Suditèè, ke ś nSudaà kòbe kòtení Kidikaadi ke bo ò co kòò teennè kòo sénté.

17 Kè Simeii Keda bire Bensamee botí kou, wèè bonní Baudimmu, kòò íté mecãã nkè bè neinè kénkòri kè bo co okpààti.

18 Ke neinè Bensamee kòbe tekoupiítè (1000) nè Sibaa wèè do ṕi nSauri c̀t̀ètè mutòmmù nè o bí tepíítè nè ìnùmmù nè o tòmbè sipísidè kè bè bo kòte mecãã nSuditèè kèco okpààti.

19 Bè sée ndii m̀nni o c̀t̀ètè kòbe nè kudabekù kédòò ò dómè.

Okpààti senti dii m̀nni kè Sebaa bire Simeii nínkóo o ìkè,

20 kòò nàké ke dò: N yiè nhokpààti, a bá n ténne n yei. Báá dentení a kóo t̀nti do da d̀ò mèè yei nha iti dii m̀nni Sedisadõmmu, okpààti bá nti ã a mieke.

21 Okpààti n yému ke dò n do da cààrè, ke me n niitènní yíe nyIsidayeeribe sòmbè ke bo da co.

22 Kè Abikaii Seduya bire nàké okpààti ke dò: Dèè bá nte kè ti yóu ti bo kuómè Simeii wèè do buò nkusínkù okpààti ti Yiè nKuyie ntáátè wè.

23 Kè Dafitii náké Abikaii nè o tebite Soabu ke dà: Di kpeti tú ba de mieke Seduya bí díndí? Dè dòmmè kè di dós tí nenni, n yí dós n cóú dii yìè tikpàti bèè kuò Isidayeeribe kóo mǎu, we nyí yé yíe nke dò mmí tu Isidayeeribe kóo kpààti?

24 Kòo kpààtii náké Simeii ke dà: Bè í yóó da kuò, mí béi.

Mefiboseti wète ke taunnèmè okpàati

25 De kó dimònni kè Sauri yaàbire Mefiboseti múнке kote ke bo co okpàati, kétúóté okpàati ité dii yìè Sedisademmu kétuòkenè de yìè, ò do í kuò o deénfè, ò me ndo í òúté o naàcèi yoo o yaàti kòo kpààti yàa koñnènni kukòhnaatí.

26 Ò tùòkoo dii mònni okpàati borè kòo ò beke ke dà: Mefiboseti de sòò yíme kàa í nni neinè?

27 Kòò dà: Okpàati n kóo tǎnti weè sòò n souté, n sòò nàámmu ke tú: N yí mè nnòmmè mucèmmu yóu kè m bou sámmarímú kédeke kénéinè okpàati.

28 Kòo kotoo kécake n yètiri a borè, n yìè nhokpàati a í cáánnè Kuyie ntǎnni, dàò a dómè.

29 N yaàri Sauri cǐtè kòbe bemou do dò nha bè kùòmu nè memme kàa n dàò mesàà nke n wènnénè bèè dò nkényo nha borè. N ténke bo da beke ba?

30 Kòo kpààti dà: Dè wenni a náké kè de sànnèmu, n tǎátému ke tú fǐ nnè Sibaa dii yóó toté Sauri tenké.

31 Kè Mefiboseti dà: Sibaa bo na kétúóté demou. N yìè nha cénke mè nkonnímè nè kukòhnaatí.

Dafiti cumè Badisidaii

32 Kàdaadi tempè Edokedimmu èi kou Badisidaii múнке do ciemmu okpàati késée nSuditèè ke né na kékpénté.

33 Odakóti do nwe mesàà nke mǎke yebie nsipísini, ke mǎke o kperè mediè. Okpàati do bo dii mònni Maanaimmu kòo nhò pí nkè de wennimu.

34 Kòo kpààtii ò náké ke dà: Á n neinè kè ti kò nSedisademmu kè nní ndake a kpéi.

35 Kè Badisidaii náké okpàati ke dà: M bie nkpaá yède kè m bo benné ke da neinè Sedisademmu?

36 Yebie nsipísini kóo niti ténke kpaá yé dèè naati nè dèè seèà? M bo na kénsánti tidiiti n yo nti nè menaà n yòmàà? N ténke í yo bedèmbè benitidaabè nè benitipòbè kó metammè. Okpàati m báá benné kényóu kàa nni ntó.

37 A kóo tǎnti mí, n dós ke da cie nkésée nkukó nku, n yí mànnè tikuuti tii nketíke.

38 Yóu mí nha kóo tǎnti kè n wète kékú n kòbe borè, kè bè n kúnné kéréénè n cice nè n yò. Né nte a kóo tǎnti Kimmammu, yóu kè weè da neinè, kàa we ndàò a pénsirìmè.

39 Kòo kpààti dà: Kimmammu tū n kǎténí kè ti kò nkè nh ò dàò a dómè. Kàa dós tii kó dimàà m bo ti nda dàò.

40 Kè ditǐnni dimouu sénté kukó nkédeè, kòo kpààtii sénté kékòúnnè Badisidaii kóò pǎ Kuyie nkó mesàà, kòò wète kékò nho cie.

Sudaa kòbe nè Isidayeeribe bè pètemè

41 Kòo kpààtii kote Kidikaadi ke neinè Kimmammu, kè Sudaa kòbe bemou nè Isidayeeribe dikéè ò neinè.

42 Kè bèè ò beke ke dà: Dè yíme kè Sudaa kòbe bèè máà da sée nkukó, timou kè ti né do da cienko?

⁴³ Kè Sudaa kɔbeɛ bè tɛ́nné ke dò: Ti tú mèmme kubotí kùmáà kɔbe, dè di yonke ba nkpeí? Okpààti weè ti piúà? Yàà ò ti cumu dèmarè?

⁴⁴ Kè Isidayeeriɛe píḗké ke dò: Ti temu okpààti ke di pḗḗtè kuce tepítè. Bá kòò tu di botí kou tǐ ò te. Di í dò nke ti senkèrì mèmme. Kè dè tu mùmamù tǐ sòò niitè kènnáá nke tú: Tɛ́nnéní okpààti.

Kè Sudaa kɔbe kó metammè baa yete kénkpeñinè Isidayeeriɛe kɔme.

20

Sebaa yetemè Dafiti kpeti

¹ Ke sǎ nhonitidɔnniwè mòu bo Kidikaadi, Bensamee botí kou Bikidi bire kòò yetìrì tu Sebaa, kòò eé ditàteheù kèpḗké ke dò:

Ti kpeti í bonè Dafiti,

ti í kókè Seseɛ bire kpeti!

Isidayeeriɛe bá wè wèe kò nho cǐḗtè.

² Kè Isidayeeriɛe bəmouu yóu Dafiti kètũnne Bikidi bire Sebaa, kè Sudaa kɔbe beè máà nkpaá nè be kóo kpààti kóò neinè Suditɛɛ borè kè bɛe kò nSedisademmu.

³ Okpààti Dafiti tũðke dii mǎnni ò cǐḗtè kédúò nkè bɛe yúní ò pocǐḗ ntepiítè ò do yóu yè kéítè. Kòò yè tannè tecǐḗtè bè bàa tè, ké nyè duò ntidiiti, ò me nyí nyè duónè, kè yè mbo bekúpobè kɔme kè bè nyè kpetí kè yè yàa kùnè.

Soabu kuwè Amasa

⁴ Kòò kpààti Dafiti náké Amasa ke dò: Tíí nSudaa kó behāpònbè ye we yetāāti miēke kè n di yà die.

⁵ Kè Amasa kɔte kédò okpààti ò náké tì, ò me nyí nkonní, kòò kpààti Dafiti ò dǎu nyèè we yàa pḗḗtè.

⁶ Kòò kpààti Dafiti náké Abikaii ke dò: Bikidi bire Sebaa bo ti dǎò mèè yei mbo pḗḗtè Abusademmu kɔme. Túótè nkó tihāpònti kè di ò tũnne kòò mu nyí dètè, kòò yàa bo ta diheì kperi marì késari kè tí ò mǎntè.

⁷ Soabu kɔbe nè Kedetiibe nè Pediisibe yekǎmbò yembè kè bɛe yènni kètũnne Abikaii kè bɛe ítè Sedisademmu kèmbeti Bikidi bire Sebaa.

⁸ Kè bɛe kété kemberínè Kabaḍ kó kupèrikù borè, kè Amasa kɔtení be borè ke sǎ nSoabu dǎátì tihāpònyààti ke yinè ò naakǎnfè ò siè, kékètení kè dii kpatè kédò.

⁹ Kòò dǎu nhAmasa ke dò: A kpeñna n népo? Képi nho deñnfè nè ò nǎtè youte kéndò nhò yóó ò kóunnè.

¹⁰ Bá Amasa í ndake Soabu tũótè mè ò siè nè ò nǎtè cǎnkutè ké di nhò kũũ ò pounie mmieke kè tinautii cóunní kòò doroo kékù bá bè í nhò yìe kuyèkũ.

Bè namè Sebaa

Soabu nè ò nantè Abikaii kè bɛe sɔotè kèmbeti Sebaa.

¹¹ Kè Soabu kó kuhāpònkù makù nkpaá ocǐ borè ke náá nke tú bèè kó dimàà tu Soabu kɔbe nè Dafiti kɔbe bè ntũ nSoabu.

¹² Ke sǎ nhocǐ kpaá dúò kuce cuokè ke mùðti meyi. Kè benitibè bèè keriní kè bè ncommu ke wéí, kè kuhāpònkùu dè yà, kóò fútè kètannè dikpaá kupaku makù miēke kóò dǎtinnè diyaàbòrì.

¹³ De mǎnni kè tihāpònti nkeriní ke pènkù ke tũũ nSoabu kè bè bèti Bikidi bire Sebaa.

¹⁴ Kè Soabuu pḗḗtè Isidayeeriɛe kó yehekè yemouu kétuake Abedi-Beti-Maaka kè yehekè yèè dè tókè ye kɔbe bəmouu íténí kóò tũnne.

¹⁵ Soabu nè o kɔbe kè bèe cɛtinne Sebaa ta dii èi, kédammú mutáá nkéonné dihei kó kuduotí ketikú kéta kéndammú kudéríkú ke bo bɔ.

¹⁶ Kè de kó dihei kóo nitipòkú mɔ̀u dè bo ke ciì mɛdiè nke péinní ke dò: Kémùnè! Nákénè Soabu kòo kɔtení, kè m mòke tìmatì nti ke dó kòò béinnè.

¹⁷ Kè Soabuu tóónnì kòo nitipòkú dò: Fó Soabu nweá? Kòò dò: Eè, mínwe. Kòo nitipòkú dò: Okpààti n dó ke da náké tìmatì nti, kénté! Kè Soabu dò: Béi!

¹⁸ Kòo nitipòkú dò: Nè ti bomè kè dè dòmmè ti òò yí ti bo beé nhAbɛedi nwe kè tináañti deè.

¹⁹ Ti kó dihei í wantinè òmòu tináañti Isidayɛeribe bèè dè bo bè í dó desíntékpere káa né dó kèponte de kó dihei dimòuá? Di tú Isidayɛeribe ekè dieyè kó dimarí ndi. Ba nkɛí nte káa dó kèponte ti Yiè nKuyie nkɔbe ei?

²⁰ Kè Soabu dò: Nè Kuyie, n yí dó kèponte dihei yoo n di cààrè.

²¹ N wanti onitì òmáá ndi wèè yènní yetàrè ìnkè kó kutempè mmieke, Efadaimmu botí kou Bikidi bire Sebaa wèè dó kèbɔ nhokpààti. N duónnè we omáá kè n yóu dihei. Kòo nitipòkú dò: Dè wenni ti bo dooténí o yuu kuduotí.

²² Kòo nitipòkúu wèto kénáké o kɔbe itié nsàayi, kè bèe féúté Sebaa kédooténí Soabu o yuu kuduotí. Kòo eé ditàteheù kè behāpòmbèe yóu dihei kèité kékūù mbe cɛí. Soabu mómumuò nkòo wète okpààti borè Sedisadammu.

Dafiti kó betũmbè yèè

²³ Soabu wèè do baké Isidayɛeribe kó behāpòmbè bɛmòu, kè Yoyadaa bire Bennaya baké Kedetiibe nè Pedesiibe.

²⁴ Kè Adodammu baké bɛnuntòmbè bè pĩrínè bè mutómmú. Kè Aidudi bire Yosafati ntú wèè tɔ dihei kó yepátè.

²⁵ Kè Sewaa tu opátíwáàti, Sadoki nè Abiataa kè bè tu ikuú niùbè.

²⁶ Kè Yaii yaàbire Idaa múnke tú ikuú niùti ke bonè Dafiti.

21

Kabaoniibe nè Sauri yaàbí be kó tináañti

¹ Dafiti kó tikpàti mièke kè dikònnì marì tanní ke dò yebie nyetàati. Kè Dafitii beé nti Yiè nKuyie nkè kùu ò tɛ́nnè ke dò: Dè di tũ̀kɛní, Sauri nè o cɛ̀tè bè tu mèè kpéi nke benitikòubè ke kùu Kabaoniibe.

² Kè okpààti Dafitii yú Kabaoniibe ke bo bè nàké. Bè do í tú Isidayɛeribe, Amòriibe bèè do sú bɛmbe, kè Isidayɛeribe dò bè í yóó bè kùu. Nè memme kè Sauri ndó kè bè kùu ò dó mèè kpéi nkénkánkè Isidayɛeribe nè Sudaa kɔbe meyei.

³ Kè Dafitii beke Kabaoniibe ke dò: N do nkédaò ba di kpéi? M bo yíme meyei mmèè di do kè mèè nóté di ìnkè, kè di pā ti Yiè nKuyie nkɔbe mesáá?

⁴ Kè Kabaoniibe ò tɛ́nnè ke dò: Ti kó dipèi tinti nè Sauri cɛ̀tè í yóó yietí nè idíítí yoo nè mesò nyoo ti kuo Isidayɛeribe mièke òmòu. Kè Dafiti dò: N nákéni di dó ti, kè n yóó ti dòòmu.

⁵ Kè bè dò: Sauri do dó ke tí deèmu bá ti kou mòu bá nkpaá Isidayɛeribe tenké mièke.

⁶ Ti duónnè bɛnitìbè beyiekè Sauri yaàbí mièke kè ti bè nùnnè okpààti ti Yiè nKuyie ntááté wè èi, Kíbea, kè Kuyie nyà. Kòo kpààti dò n yóó bè ndi duómumu.

⁷ Kè Dafitii coo nSauri bire Sonnatā bire Mɛfiboseti ò do dóunnè mèè kpéi nho népo Sonnatā dinùu ke yú ti Yiè nKuyie nyètirì.

⁸ Ke dúò nkè bèe yúni Adimònni nè Mɛfiboseti Disipaa Aya kóo sapàà mbí idé ò do peiténè ì Sauri, nè Sauri kóo sapàà mmòu kó inítidabí ìnùmmú ò do peiténè ì Badisidaii bire Adidiedi Abedi-Meodaa ei kou.

⁹ Kòò bè duò nKabaoniibe kè bèe bè nùnné kè bèe kú bɛmɔu beyiekè ti Yiè nKuyie nyìkè. Bè do yóó bè kùò ke sò mbè ketírí mudidèi mmu.

¹⁰ Kè Disipaa Aya kóo sarpàà ntúóté kufòòtònkù képitè dipèri Ìnkè ke nde mbo, kétéúté mudidèi ketírí dìi m̀nni kétuakèné fetaafe bo domè ke bè ni. Kòò ní ntúú nke bè baa tinòti kényiè nke bè baa tikpasinti.

¹¹ Mem̀me kè bèe náké Dafiti Disipaa Sauri pocènni Aya bire d̀ò dè.

¹² Kòò kote Kadaadi tempè Yabesi èi kabe borè kécuté Sauri nè Sonnatāa be kũò. Ke yé Fidisitèèbe do na dìi m̀nni Sauri Kidiboa èi kè bè kùomu wenwe nè Sonnatāa Beti-Seā tentèmbii késaa nkè Yabesi èi kabee sari kè bè t̀úóté.

¹³ Kè Dafitii t̀úóté Yabesi èi Sauri nè Sonnatāa be kũò, kétii mbetòbè bè m̀nke kùò bè ke sàà mbè kpeye,

¹⁴ kòò bè wènné kékũnné Sauri cice Kiisi fōti Sedaa èi Bensamee tempè mièke. Bè d̀ò dìi m̀nni okpàati yè mmù kédeè kè ti Yiè nKuyie mmiekee do.

Isidayeeri be wète kédokénèmè Fidisitèèbe

(1 Bekpàatibè tōmmú 20:4-8)

¹⁵ Kè mudoò wète kéánné Isidayeeri be nè Fidisitèèbe be cuokè. Dafiti nè o kabe kè bè ndokùnè Fidisitèèbe kòò ou.

¹⁶ Kè Benòdi Adafaa yaàbire nnáá nke tú ò bo kuò Dafiti, ke báátí disìè pànni kòò kpāmbii ntú disòwũò kè me céékù bo cidódò bètāāti.

¹⁷ Kè Abikaii Seduya biree teenné Dafiti képoté Fidisitèè kékua. De m̀nni kè behāpòmbèe yete ke d̀ò: Dafiti bá mbè nièné mudoò, weè tu Isidayeeri be kó fem̀nfè bè me nyí dó fe kó muháá nkù.

¹⁸ Kè dèe yí kè mudoò tēm̀mu wète kéánné Isidayeeri be nè Fidisitèèbe be cuokè Kòbu tempè. Muu mièke nke Sibekaii Usaa èi kou kùòmè Safu Adaa yaàbire terè.

¹⁹ Kè mudoò tēm̀mu wète ke yé ànné Kòbu tempè mmieke bake kè Yadi Betideemmu tempè kou bire Edananni kuò Kodiyati t̀òu m̀u Kati èi kou, kòò kpānni kó kudòú céékù m̀nnè kuyaàdùòdòú.

²⁰ Kè mudoò tēm̀mu wète kéánné Kati, Isidayeeri be dootitòbè mièke kè kuhāpònkù makù mbo ke nò ndikpānni mediè. Ke m̀ke inómbi ikuò o ǹu nè o naàcèi, im̀u kè ìi wènné sipísidè nè inàà. Adafaa kó deyaàbire marè tó nde.

²¹ Kòò nsáá nyIsidayeeri be, kè Dafiti t̀āu Samma bire Yonnatāa ò kùò.

²² Dafiti nè o āpòmbè kè bèe kuò Fidisitèèbe kó behāpòmbè bènàà, bɛmɔu Adafaa naàm̀nkù kabe do mbe.

22

Dafiti dèntèmè ke sante Kuyie

(Wénté Yesāā 18)

¹ Dafiti do dèntè fe nyènfè ti Yiè nKuyie nhò deeténè dìi m̀nni ndi o dootitòbè, d̀àke Sauri.

² Kòò d̀ò: Ti Yiè nKuyie nkuù tu n kó dipèri dìi n kānké, n kó tecèkpetè n sari t̀èè mièke, n deetiwè.

³ Kuù n te, n sari kuù borè, kuù tu n kó kupèrikù kuù n kānké, kuù tu n kó kudòpikù, kuù tu okperì wèè n deeri, kuù tu n kó tecèkpetè n sari t̀èè mièke, kuù tu n deetiwè wèè n deeténè beyeibe,

⁴ Nh 33 yí ti Yiè nKuyie nyètiri ñdeu nwe,

kè kù n deeténè n dootitòbè.

⁵ Mukũũ ndo n cèètemu menie nkõme,
kédonné n kõmbùòti menéyeyime kõme.

⁶ Kudõnkù kó iwẽĩ ìì do n cèèete,
kè mukũũ nkó ticùòti nduó n yìikè.

⁷ Dè do n di kè n yú ti Yìè nKuyie nku ké ku nkuónnè,
kè kùu kèè n tammè ku cìfètè mièke kè m báamì tuòkoo ku borè.

⁸ De mònni kè ku mièke peike,
kè ketenkèe alá, kèsāntè,
kè keĩnkè kó dipũũ alá kèsāntè.

⁹ Kè kuyukú nyièní Kuyie nwũò,
kè fehāadeēnfè yìèní ku nù n è ihāāpém̀pé́rí.

¹⁰ Kè kùu kpéú ntiwetì kécúténí,
kécutiní ke na yewetisùò.

¹¹ Ke deke oĩnkèmbàri, ke puù,
kémputi kuyaakù mièke.

¹² Kè dibìnni kù fité,
kè yewetè dieyè kù cèèete
kè dè sòù ke dò ndibinni cūmpuri.

¹³ Kè kuwenniku diekù yìèní ku ìikè
Kè ihāāpém̀pé́rí yìè.

¹⁴ Kè ti Yìè nKuyie mpèú metammè,
Kuyie nkùu baké keĩnkè nè ketenkè kè kù pèú metammè

¹⁵ Kè fetaafe nwéí tipùti timòu kè bè sòri
kè Kuyie ntāũ ku píe ntipùti timòu ké bè cíe.

¹⁶ Kè kùu pee kè dāmèeri fũò feité,
kè kùu wei kè ketenkè mièke feité.

¹⁷ Kè kùu youtení ku nòutè keĩnkè,
ké n yũó mmenie mmieke kédennení.

¹⁸ Kuù n deerinè n dootitòbè,
nè n sĩmbè bèè wèrimú pèētè n kõmu.

¹⁹ N do bo mesémmè mièke nke kè bè n cèèete.
Kè ti Yìè nKuyie mme nni nni mbonè.

²⁰ Ke n dènnení difòtiri mièke,
ke nh òmpũnne kù n dós mèè kpéí.

²¹ Ti Yìè nKuyie nni nyietí n dõari mèmme dèè sié
N wennimu kè kù n yietí mesàà.

²² N tũmmu ti Yìè nKuyie nkó kuce,
n yí yete ku kpeti matì.

²³ N yí yete ku kuó maì,
m me n yí yete ku tannùu mari.

²⁴ N dõarimu kù dómè.
N dakemu n yàà bo yeté mèè kpéí.

²⁵ Ti Yìè nKuyie nni nyietí n wetì kè dè mamè mme,
n wennimu kè kù n yietí mesàà.

²⁶ Ti Yìè nKuyie nwèè da dõari dèè wenni, a we ndõari dèè wenni.

Wèè tu onìti mómumu a we ndoari timómumanti.

27 Kè wèè dò mpáíí, á ɔ̃ ɔ̃ ò benkemu amáá paíí.

Kòò tu onìti ciĩnti a nyé a bo ò yĩmè.

28 Fɔ̃ɔ̃ dɛɛrí bɛsɛnmbè

fɔ̃ɔ̃ ɔ̃ wénté sifei yembè ke bèe kēke

29 N Yiè nfɔ̃ɔ̃ tu n fitírè,

fɔ̃ɔ̃ m mí dibiiñni mieke.

30 Fɔ̃ɔ̃ te kè n do n dootitòbè.

Fɔ̃ɔ̃ te kè n sènté kuduotí.

31 Kuyie nkó kuce dò mpáíí nwe,

kè ku náahtì tu timómumanti,

kè kù dò nkudɔpikù ke kánkù bèè sòri ku borè.

32 We ntu Kuyie nkè dè í tú fɔ̃ nti Yiè.

We ntu ti kó dipèrì dii ti kánké kè dè í tú fɔ̃ nKuyie.

33 Kuyie nkuu tu n kó tɛɛkpetè,

kuu wèrikunko n ce.

34 Kuu kpénkunko n tààke tɛhonté kpɛyi kōme.

Kuu te kè n còmú ditennì Ìnkè.

35 Kuu m benkú dikpànnì,

ke n teénnè kè n nò nke yũɔ̃ ndisɔ̃wũɔ̃ kó mutámmù.

36 N Yiè nha nùtè youte tɛè n tɔ,

ke n kánké kudɔpikù kōme, ke n dɛɛrí,

nh ɔ̃ da yú kàa yiemmu ke n kpénkunnè.

37 Fɔ̃ɔ̃ te kè n kèrì mɛcãã,

bá n tààke í seítí.

38 M bèti n dootitòbè mbe ke bè nìntɛ,

kè n yí bè kùò bɛmɔu m báá wète.

39 M bè kéété kéétému kè bè còú,

kè m bè nàù bè báá na kéíté, m bè namu.

40 Kuu n duò mmukpàriwèríímú,

ke tɛ kè n dootitòbè m bòúté.

41 Fɔ̃ɔ̃ te kè n dootitòbè bùtínné ke coké,

kè nh auté n sĩmbè ke bè kòù.

42 Kè bè kuò mbá òmòù í bè teénnè,

kè bè kuònnè tí Yiè nKuyie mbá kù í bè còú.

43 M bè nàntemu kè bè naá nkutãayukú,

kè m bè nàù kuce kó tisããàtì kōme.

44 Kuu n dɛɛténè m botí kɔbe bèè yete n kpɛti,

ke n níí nyíbotí iikè,

kè kubotí n yí yé kù naá n kó tidaatì.

45 Kè bɛpòòbè n sãntí,

kè m bɛí mmémáá bèe yie n kpɛti,

46 Bè cĩtemu ke kpɛutí,

ke yièní bɛ sòrè mieke.

47 N Yiè nKuyie mbomu, kuu tu n kó dipèrì,

ndéúkunkonè ku yètìrì, kuu tu n dɛɛtíwè.

48 Kuyie nkuu m pèiri,

ke te kè ibotí m bòúté.

⁴⁹ Kuù n deerinè n dootitabè,

ke te kè n nò n dootitabè,

ke n deerinè benitiyonkubè.

⁵⁰ Deè kpéi nte kè n yó nkù sántí ibotí cuokè,

kéndiè nke déúkunko ku yètiri.

⁵¹ Kuù deeri ku kóo kpààti kù tãáté wè,

koò dòòri mesàà,

kuù dòòri mesàà nDafiti nè o yaabíó sáà.

23

Dafiti kó tináànti sɔnti

¹ Kénténè Isaii bire Dafiti kó tináànti sɔnti,

keènè de kóo nitidièwè náànti,

wèè tu okpààti Kuyie nSakòbu do tũ nkù tãáté wè,

Isidayeribe kóò dènti bè dó wè.

² Ti Yiè nKuyie nYaá muù nàà m mieke,

Kuyie nkuù àà ku náànti n nùù mieke.

³ Kuyie nyIsidayeribe tũ nkù béimmu,

Kuyie nkùù kánkè Isidayeribe kuù béi nke tũ

wèè baké benitibè nè Kuyie nkó kufɔwáa.

Wèè kó tikpàti wenni.

⁴ Ò dò ndiwennécànni kó kuwenniku nku,

dikúnweñni òò caánni di kó kuwenniku.

Fetaafè ɔ̄ ni kédeè kè kùù wennikuu mííté,

kè tifaàtũ yènní.

⁵ Mí nDafiti n cīètè kperè me ndò,

kè kù n dòònè metaummè mèè yó mbo sáà

ke doú nyikuó ù yó mme nkánkè,

kuù te kè n nò ndemou,

kuù yó n deetè kéndòori n yèmmè dó dè.

⁶ Bèè borime í wenni bè dònne tipoti nti,

kè bè bè píenko,

bè me nyí bè píinnè sinou kperí.

⁷ Wèè dó ké tì pí nhò ɔ̄ nto temátidùòtè nte,

yoo kukpāndóú.

Kòò dèè wèè ti cóú mpànke.

Dafiti kó behāpòmbè yekòmbò yembè

(Wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 11:10-47)

⁸ Nte Dafiti āpòmbè yekòmbò yembè kó yeyètè: Oketiwè kperí tú Isebaadi

Akimōniibe kou, wèè do baké behāpòmbè kó ditñni. Wèè do kùò benitibè

sikousini (800) dimònni òimáa.

⁹ O kó difònkùò kè Aoa bire Dodo kó debire Edeasaa nhò pòkoo. Yekòmbò

yembè bètāati kóò mōu nwe wèè do neínè Dafiti Fidisitēēbe bè dintémè kè

Isidayeribeé bótí.

10 Kε Edasaa ncómmú kέbaao Fidisitεεβε ke pikú o siè kòo nùtε yàa tātε kòo sonnέ kέ ndi pikú. Kε ti Yiè nKuyie nduo nké Isidayεεribe na be dootitòbε mediè ndé yiè. Kε behāāpòmbε tòbεε wεtεni kέ m bε tū nke eiti máa.

11 O kó difōnkúò kε Adaa kou Akee birε Samaa mbè pòkoo. Fidisitεεβε do tii ndii mōnni Deii itū mai kó kupaku boré kε Isidayεεribeε coké.

12 Kε Samaa cómmú kέbaao, kε ti Yiè nKuyie nduo nkòo poté Fidisitεεβε kέkuo. Kε Isidayεεribeε bε na mediè.

13 Diyie mari mudidèi mōnni kε benitibè bètāātii yènni behāāpònsāndèèbè tīnni mieke, kέkote kέyà Dafiti Adudammu tādènkò mieke, ke yé Fidisitεεβε do batémè Defaii biriku.

14 Kε Dafiti mbo o sòri, kε Fidisitεεβε bo Betideεmmu.

15 Kε Dafitii dake Betideεmmu kó menie, ke dò: We mbo kote Betideεmmu tebinte tée bo dihei bōri ke n dōnni kε n yà?

16 Kε behāāpòmbε yekōmbò yembè bètāātii ité kékété Fidisitεεβε cuokè bε kàri dè, kέkote Betideεmmu kó tebinte kédōnni menie nkékotenni kóò duó, ò me nyi nyie nké mè yà, kε mè pā Kuyie nkécóúnko ketenke

17 ke dò: N Yiè nKuyie, m báa yà de kó menie, mè dōnnè benitibè bèè duó mbe fōmmu ke kote ke donni de kó menie mbe kó meyi mme.

Ó í nyie nké mè yà.

Behāāpòmbε yekōmbò yembè bètāāti beè do pī nde kó mutōmmú.

18 Kε Seduyaa birε Abikaii, Soabu nantè mbaké behāāpòmbε sipísitāāti tīnni. Weè do kùonè o kpānni o dootitòbè sikousitāāti (300). Mēmme kòo yètiri feité behāāpòmbè sipísitāāti mieke.

19 Kòo naá nhodiewè be cuokè, kέ bε baaté, ò me nné í nna kémaatenè bètāāti tīnni kòbe bembe.

20 Yoyadaa birε Bennaya Kabuseedi ei kou, ohāāpònkperi mōu kó debirε, kòo kpa nkéna o dootitòbè mediè. Weè do kùo Adiyεedi bí idé Mòabu ei kòbe. Weè do ta yeciriciré fōtūri nè muséé nkékuo diciriciri.

21 Weè múnke do kùo Esibiti kòbe kóo nitikperi mōu, ke só nkòò tò dikpānni kòo kotenko kupāāti kέ di fiète kóò kùonè.

22 Bennaya do kpa ndii kpānni kápété diyètiri sipísitāāti kòbe tīnni mieke.

23 Kòo yètiri feité mediè nsipísitāāti kòbe tīnni mieke, ò me nyi nna ke tūòke bètāāti tīnni kòbe. Kε Dafitii ò tāté kòò mbaké tihāāpònti tii ò bàa.

24 Sipísitāāti tīnni kòbe do tú: Asayεedi Soabu nantè nè Dodo Betideεmmu ei kou birε Edananni.

25 Nε Samaa nè Edikaa Adodi ei kòbe.

26 Edesi Pedeti ei kou Ikési birε Idaa Tekoa ei kou.

27 Abiesεε Anatōti ei kou nè Mēbunnaii Usaa ei kou.

28 Sadimōo Aoa ei kou nè Madaii Netofaa ei kou.

29 Baana birε Edebu Netofaa ei kou tóke nè Dibaii birε Itaii Kibea ei kou, Bensameε tempē mieke.

30 Nε Bennaya Pidatōō ei kou nè Itaii Kaasi ei kou.

31 Nε Abi-Adinōo Bēti-Adaba ei kou nè Asimafeti Baudimmu ei kou.

32 Ediaba Sadimōo ei kou, Yasenni bí kó dēmarè, kε de yètiri tu Yonnatāa.

33 Samaa Adaa ei kou nè Sadadi birε Aiyammu Adaa ei kou.

34 Nε Edifedee Akasibaii birε Maaka ei kou nè Aitofεedi Kido ei kou birε Ediyammu.

³⁵ Esidaii Kadimēdi eì kou nè Padaii Adabu eì kou,

³⁶ nè Natāā bire Ikadi Tisoba eì kou nè Bani Kadi naàmùnkù kou.

³⁷ Sedeki Amōniibe boti kou nè Nadaii Bedoti eì kou wèè do tɔu Seduya bire Soabu kparinenti,

³⁸ nè Idaa Yetee naàmùnkù kou nè Kaarebu, teè cīètè temáà kou.

³⁹ Nè Udii Itiibe boti kou, kè bēe wēnné bemou sipisitaati nè bēyiekè.

24

Dafiti kàammè Isidayeeribe kè ti Yiè nKuyie mmieke bē peike

(Wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 21:1-6)

¹ Diyie mari kè ti Yiè nKuyie mmiekee yēnni Isidayeeribe, kè kuu nampɛ Dafiti yēmmè kòo dō dē yóó bē tóni meyei, kòo dō bēe kaa nyIsidayeeribe nè Sudaa kòbe.

² Kòo náké behāāpòmbè kóo kóti Soabu wèè ò bonè ke dō: Ce nyIsidayeeribe tenkè kemou kékaa mbenitidaabè n dō kényé bē māmè mme.

³ Kè Soabuu ò tēhné ke dō: Okpàati n dōmu ti Yiè nKuyie nduó nkè Isidayeeribe sūi nképēēté mie nkuce tekòutè (100), kaa bē yà nè a nōnfè. Dè né dōmme kàa dō kēpī nde kó mutōmmú boti?

⁴ Kòo kpàati baa mpī nho béi nti Soabu nè behāāpòmbè iwēi yembè tòbè. Kè bēe yóu kédò okpàati yēmmè, kéité o cīètè kékote benitibè kàmmù,

⁵ késénté Suditēē kéketé Adowee eì dii bo Kadi kó kubiriku cuokè, kēdeè kékote Yasee.

⁶ Kè bēe ta Kadaadi kēpēēté kékote Itiibe eì Kadeesi nè Tāā-Yaani nè de kó sihekési nè Sitō,

⁷ kēpēēté kékote Tiiri kó dihei kperi kuduotí fité di, Itiibe nè Kannahāā kòbe do te yè, kēpēēté kētuoke Beerisebaa Sudaa tempē nkubakù cānku bíékè.

⁸ Bè dēè dii mōnni be tenkè kemou kēwēte Sedisademmu ke sō ndè mōke betāābè bēwei nè bē yewe sipisidé nè bē ketémè mukàmmù.

⁹ Kè Soabuu náké okpàati bē kàa nyIsidayeeribe kó behāāpòmbè kè bē māmè sikoupiókòùsini (80000), Sudaa kòbe sikoupiókòùsinùmmù (50000).

Kuyie mpotémè Dafiti ò kàa mmèè kpéi mbenitibè

(Wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 21:7-17)

¹⁰ Kè Dafitii banté ò cààrēmè kòo kōmbùòiti do, kòo náké ti Yiè nKuyie nke dō: N Yiè nKuyie n cààrēmu mediè n kàammè benitibè. M bantēmu n cààrēmè, n dō tiyēinti nti, á n cīé.

¹¹ Ó yī mēmme kénhenniní dikūnwehni ke sō ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pāānaānti náāntò Kadi wèè do ò bonè ke tú:

¹² Kote kénáké Dafiti ke dō: N tú nh ò duó ntiyēiti titāāti ndi, ke tú wèè tāāté ò dō kù kè n kù nhò poté.

¹³ Kè Kadii kote kégà Dafiti kòo náké Kuyie nhò náké ti ke dō: Kàa dō dikōnni bo tannimè a eì ke dō yebie nyēyiekè á tāāté. Kàa me ndó a dootitòbè bo nda betimè betāābè bētāāti mieke, á tāāté. Kàa me ndó mukūū mbo tannimè mme kè benitibè nkō nke dō yewe yētāāti, á tāāté. Toti a yēmimè kè n náké n dō nkénáké ti wèè n tōnni.

¹⁴ Kè Dafitii náké Kadi ke dō: N yēmmè meè cààrè mediè. Kè ti do ti Yiè nKuyie nnòutè mieke dè tōumu, ke yé kù sémmè deumè. M báá do n nititòu nou mieke.

¹⁵ Mémme kè ti Yìè nKuyie nduonni mumommu múu kòu Isidayeeribe cuokè. De kó dikünweñni kétuakenè kù dáu ndii mōnni Isidayeeribe tenkè kemau mièke kè benitibèe kù sikoupiisiyiekè (70000) de yiè.

¹⁶ Kuyie ntōnni youte dii mōnni di nùtè Sedisademmu ìnkè ke bo bè poté kuyēiku, kè ti Yìè nKuyie n náké ku tōnni ke dō: Dè sànnemu memme, a ténke báa poté.

Ke sá ndi berinè Sebusiibe kou mau bè tu wè Adafunaa o kó kuyié borè.

¹⁷ Kè Dafitii yà ti Yìè nKuyie ntōnni kòumè kékuónnè Kuyie nke dō: N cààremu. Mú yeté! Benitibè bie nyí cààrè mùmamù, mí nnè n cīètè tū dò nha ti poté.

*Dafiti maámè diwūōtōnni Kuyie nkpeí
(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 21:18-26)*

¹⁸ De kó diyie dimáa mièke kè Kadii kote kèyà Dafiti kòo náké ke dō: Deke Adafunaa yiè borè kémaá diwūōtōnni ti Yìè nKuyie.

¹⁹ Kè Dafiti kote kéndōnnè ti Yìè nKuyie nti nàkémè ku pānāaanti náaantò Kati kòò ò náké.

²⁰ Kè Adafunaa sīnnéni kèyà okpààti Dafiti kòo kèróo, kòo cokéni kénínkú késīnnó o ìikè.

²¹ Kóò beke ke dō: Okpààti dè dōmmè kàa kòriní m borè? Kè Dafiti dō: N dó a n fíténè a yiè nku kè m maá ti Yìè nKuyie ndiwūōtōnni kè dèe yie nkè kù poté kùu yēiku Isidayeeribe kè kùu deè.

²² Kè Adafunaa dō: Okpààti túóté a dó dèè kó dimáa kèpā Kuyie. Nte inààke, túóté i kèféúté, túóté tenaasāntè kó idéi kétuōnnè.

²³ Okpààti, n da pāmu demau, ke tú a Yìè nKuyie ncouté a pānni, ké da dōò mesàà.

²⁴ Kòo kpààti Dafitii ò tēnné ke dō: Yóu kè n dè donté ke da yietí, n yí dó kèpā n Yìè nKuyie ndemarè n yí fēūtè dèè kpéi.

Mémme kè Dafitii donté kuyié nè inààke medítibii nsipisínūmmù,

²⁵ kémaá diwūōtōnni dèborè kèfié ti Yìè nKuyie nyiwūō kétuō kèfiénè metaumme kpéyi. De mōnni kè ti Yìè nKuyie mbè wénté fēnōnsàáfè, kè kuyēiku kù dō bè poté kùu deè.

Bekpààtibè pátíri ketiri Di mpátíri tɔ̀ tii náànti

Meketimè m̀ǹnni Bekpààtibè pátíri ketiri nè di dèri de kó yepáte yedè do wè ndimari máá ndi. Bekpààtibè pátíri ketiri ti náá nSadomə́ kó tikpàti kpéi nke nè betòbè bèè ò túnne ní be kpèti, Sadomə́ kó tikpàti kpèti tii né dake fei nè ò maámè Kuyie nc̄lètè nè tɛkpààtic̄lètè. O fòmmu kó kumànkú, kòo né wète keta mubə́fèù, nè mufòmmu yeyimu mieke, kétúóké benitipòbè kè dèe tonté.

Memme kè Kuyie nyóu kè be kpààtiyuu toté iwuə nyii do bo kubakù yóu bíékè ì ténke í nyie nke bo mbúú Sadomə́ bire, kéwáá mbe kóo kpààti. Memme kè dèe dɔ̀ yekpààtiyɔ̀ yàte yédèè, Sudaa kəbe kó dikpààtiyuu nè Isidayeyiribe kpèri kè yè ní nnaati di m̀ǹnni diteri késĩntè.

Di pátíri ti náá nhokpààti dòmme kéndé Kuyie. Wèè kpààti dé Kuyie nwee ɔ̀ nto dihei kè dè naati. Kaa bo yetemè Kuyie nkéfié yebokè kè dè touni dihei kó mucarimù. Kuyie ndo duənnimú ku pāānāanti náāmbè péu kè bè bo ndenni bekpààtibè ku náānti, wèè né do dake nfeí mbe mieke wèè tu Edii 17-19:21

Di mpátíri náānti dúú ke dòmme

1. Dafiti kó yewe sonye kó tináānti 1:1-2:12
2. Sadomə́ kó tikpàti 2:13-11:43
3. Yekpààtiyɔ̀ totémè Odoboammu nè Sodoboammu be kó dim̀nni 12:1-14:31
4. Sudaa kəbe kó dikpààtiyuu nè Isidayeyiribe kpèri ye kó tináānti kənto kətuəkənè Akabu kó dim̀nni 15:1-16:28
5. Akabu kó tikpàti 16:29-22:40
6. Sosafati nè Sodammu nè Asadia 22:41-54

Adonniya dómè kécouté tikpàti

¹ De m̀ǹnni ke s̄ nhokpààti Dafiti kóté ke m̀nke kóté, bá kè bè ò datinné tiyàati ò báá keè kuyiinkù.

² Kòo kó betəmbèè ò nàkè ke dɔ̀: Okpààti yóu kè tí da wáá nhosapàà nkòo nda p̄i mmutəmmú kəntú a pokú kè dí nwè nke dɔu kòo nda dei muséé.

³⁻⁴ Memme kè bèè íté Isidayeyiribe tenkè keməu mieke osapàà nsàawè wammù, kəpété Sunemmu eitè mieke osapàà, kòo m̀nke wenni mediè, nkòo yètirì tu Abisaki, kè bèè ò kətenní kóo dúú nhokpààti kòo mp̄i nho təmmú. Ò me nyí nhò duəné.

⁵⁻⁶ Abusadəmmu do ku kè Adonniyaa Akiti do peiténè wè Dafiti. Kè wèè naá Mpo, kəntú odasáati, o cice do í ò bənnè timati, kòo mp̄oti ò túmè okpààti kóo dapàà nkénnáá nke tú: Mfi yóo naá nhokpààti. Kòo wáá ntenaasāntè nè te dèèbè nè behāp̄əmbè sipisínūmmù,

⁷ kédakənè Seduya bire Soabu nè ikuú niùti Abiataa kè bèè ò túnne.

⁸ Ikuú niùti Sadəki nè Yoyada bire Bennaya nè Natāā ti Yìè nKuyie mpāānānti náāntò nè Simmèi kəyíénè Dei nè Dafiti kó behāp̄əmbè bembè í nyie nkóo túnne.

Natāā nè Batisebaa bè kònnémè Sadomə́

9 Diyìè mari kè Adonniya a ãnné dibanni diyaàhóútàri borè, Ì-Dokedi binte také, kékííe ipe nè inààke nè iwūš ìì ã mekùò, kékýú o tebíi nè Sudaa tempè nkó bekótíbè bèè do pí nhokpààti Dafiti tómmú.

10 Ò me nyí nyu ti Yiè nKuyie mpāānāānti náāntò Natāā nè Bennaya nè behāāpòmbè yekōmbò yembè nè o tebite Sodomō.

11 De mōnni kè Natāā kote kékýà Batisebaa Sodomō yō, kōò nàké ke dō: A kèè Akiti bire Adonniya dōōrimè ke dō nhò tu okpààti, bá n yiè nhokpààti me nyí ti yéà?

12 N yóò da duó nyitié nyi, kàa yie nke ì tūnne a deetè amàà nè a kóo dapàà nSodomō.

13 Kote kékýà okpààti Dafiti kōò nàké ke dō: Okpààti a do n nàkémú ke dō n kóo dapàà nweè yóò náā nhokpààti a kó difōnkúò kékari a kpààtikàri, dè né yīme kè Adonniya weè náā nhokpààti?

14 A yó nkpaá kōò nāānnè kè n kotoomu m mómumu nkéyíé kónné a nù.

15 Memme kè Batisebaa kote okpààti borè, ò do me nkòtémèmu, kénsó nho bo kudieku kè Abisaki Sunemmu kou de bo ke pí nho tómmú.

16 Kè Batisebaa nínkú késfnnó okpààti ìikè, kōo kpààti ò beke ke dō: A yè mba?

17 Kòò dō: Okpààti a do béimmu kékýú ti Yiè nKuyie nyètiri ke dō, n kóo dapàà nweè yóò náā nhokpààti a kó difōnkúò, kékari a kpààtikàri.

18 N né bo ke yo kè bè tu Adonniya weè náā nhokpààti bá a í yé.

19 Ò ãnné dibanni ndi ke kùò inààke péu nè iwūš ìì ã mekùò nnè ipe, ke yu a kó bedapàmbè bemou nè ikuó niùti Abiataa nè behāāpòmbè kóo kóti Soabu, ò me nyí yu a kóo dapàà nSodomō.

20 Okpààti, Isidayeeri be mōu da kémumu a bo bè nàkémè wèè yóò sōtè a kpàti.

21 Kè meè òke a bo kú dii mōnni bè bo ti wénté beyeibe mí nnè m bire.

22 Kè Batisebaa nkpaá me nnāānnè okpààti, kè Natāā tuokoo.

23 Kè bèè nàké okpààti ke dō: Natāā kàtení. Kè Natāā taroo kénínkú késfnnó okpààti ìikè,

24 kōò beke ke dō: Okpààti, fšš yē nhAdonniya náā nhokpààti kékari a kpààtikàràà?

25 Ò kōtemu yíe nDokedi binte borè, ke ãnné dibanni dieri, ke kùò inààke péu nè yēnaadabe yéè ã mekùò nnè ipe, ke yu a kó bedapàmbè bemou nè behāāpòmbè kó bekótíbè nè ikuó niùti Abiataa. Bemou kè bè wē nke yo nke yō mmenaà nke pīkù ke tú: Okpààti Adonniya mbo sáà!

26 Ò me nyí yu ikuó niùti Sadaki nè Yeoyada bire Bennaya, bá a bire Sodomō nè mí m mómumu.

27 Okpààti fšš yie nke tāātè wèè yóò sōtè a kpàti, bá a í ti nàké tinti a kó betōmbàà?

Dafiti tāātémè wèè yóò sōtè o kpàti

28 De mōnni kōo kpààti Dafiti duó nkè bèè yúni Batisebaa kōo wētení kékómómō okpààti ìikè.

29 Kōo kpààti béi nke dō: Ti Yiè nKuyie mbomu! M béimmu ke yu ku yètiri, kuú do n deetè m bo dii mōnni mehāārimè miēke.

30 M béimmu ke tú n yóò dōōmu yíe n da dōūnnè dii nù, ke tú a bire Sodomō bo sōtè n kpàti kékari n kpààtikàri.

31 Kè Batisebaa nínkó késfnnó okpààti ìikè kékéi nke dō: Okpààti, mbo sáà!

³² De kò difɔ̀nkùò kòo kpààti Dafitii duós nkè bèè yúní ikuós niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpāānāaanti náaantò Natāā, nè Yeoyadaa bire Bennaya kè bèè tuòkení.

³³ Kòo bè náké ke dò: Túóténè nh āāpāmbè bèè n kpaānè kè dí kote kédee m bire Sodomāo sāmmarímú kóò kòtenè Kiyōō.

³⁴ Kè ikuós niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpāānāaanti náaantò Natāā, kè bèè ò cóú mmekùò nkòò cànné, kòò ntú Isidayeeribe kóo kpààti. Kè bèè dèè dí eé ditāteheù kéhuu ke dò: Okpàati Sodomāo mbo sàà!

³⁵ De kò difɔ̀nkùò kè di ò túnne kékonni dihei, kòo kari n kpàatikàri, weè yóò sòoté n kpàti, n we ntāatè kòò bo mbaké Isidayeeribe bəmōu nè Sudaā kōbe.

³⁶ Kè Bennaya tēnnè okpàati ke dò: Okpàati, dè wennimu mediè, ti Yiè nKuyie nha tū nkù kuù béi nnè a kó dinùù miēke.

³⁷ Kù do da bonè mèè botí, kù mme mbonè okpàati Sodomāo, kédéúkūnne o kpàti kè tii pēēté f́ n yiè nDafiti a kpēti.

Bè pīrmè Sodomāo tikpàti

(Wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 29:21-25)

³⁸ Kè ikuós niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpāānāaanti náaantò Natāā nè Yeyoyadaa bire Bennaya nè Kedetiibe nè Pedesiibe, kè bèè kote Sodomāo borè, kóò dèè nhokpàati kóò sāmmarímú, kóò kòtenè Kiyōō.

³⁹ Kè ikuós niùti Sadókii ta ti Yiè nKuyie ntou kétúóté dinaayènni ke di cūś mekùò, kè mè cóú nSodomāo yuu ìnkè, kóò cànné kòò bo ntú okpàati. Ò dèè memme kè bèè eé ditāteheù kéhuu ke dò: Okpàati, Sodomāo mbo sàà!

⁴⁰ De kò difɔ̀nkùò kè bèè ò túnne kè bèè wētēni dihei. Kè benitibè eu itāri kè diwèi bè bo mediè nkè bèè ùù kè ketenkè sánti.

Adonniya yēkemè ò do dō kédàò ti

⁴¹ De mōnni ke só nhAdonniya nè ò do yu bè kè bè di ke dèè, kékeè kutoweku, kè Soabuu banté ditāteheù dabōnni ke dò: Ba nkó kutoweku dáátí dihei?

⁴² Ò kpaā me nnáá nkè ikuós niùti Abiataa bire Yonnatāā tūòkení, kè Adonniya dò: A tú oniti mómmuō nwe, tanní! N yému ke dò nha ti tōní tináaansàati nti.

⁴³ Kòò dò: Áá, m pētìnke dó ke da náké okpàati Dafiti tāātémè mme Sodomāo kòò bo sòoté o kpàti.

⁴⁴ Ò duós nkè ikuós niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpāānāaanti náaantò Natāā nè Yeyoyadaa bire Bennaya nè Kedetiibe nè Pedesiibe nè okpàati kó tihāpānti kè bèè dee nSodomāo wenwe okpàati o kóò sāmmarímú kóò cíe Kiyōō binte borè.

⁴⁵ Kiyōō binte borè kè ikuós niùti Sadòki nè ti Yiè nKuyie mpāānāaanti náaantò Natāā kè bèè ò cóú mmekùò nkòò pī ntikpàti. Kè dèè kè benitibè bəmōu ò cienni nè diwèi, di do yo deé kó kutoweku.

⁴⁶ Kòo tūòkení, ke dáátí ke kàri dikpàatikàri.

⁴⁷ Kòo kpàati tūmbè kòtēni ke sánti okpàati Dafiti ke tú: Ti Yiè nKuyie nha tū nkùu déúkūnne Sodomāo kpàti kè tii pēēté a kpēti do dōmmè, ké nti cēēnè. Bè yī memme kòo kpàati sīnnóò o dóú ìnkè,

⁴⁸ kébéi nke dō, ò sánti o Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kùù ò duós nwèè yóò sòoté o kpàti, kòò yà nè o nōnfè dè dōmè.

⁴⁹ Kè Adonniya kōbe ti kèè kè be kōntii aá, kè bèè cíté bēmáà bēmáà bá wè o kó kupíkù.

⁵⁰ Kè kufōwáá nhauté Adonniya kòo coké Sodomāo kékote diwōstōnni borè, kéncómmú kēpī ndi bàkè.

⁵¹ Kè bèe náké Sodomṓ ke dṓ: Adonniya coké fṣ nwe ke kàte ke cómmú ke pī ndiwūṣtṓnni kó yebaké, ke náá nkétú ò í iti kàa í pàriké ke tú a í yóó ò kùṓ.

⁵² Kè Sodomṓ bè tṣíné ke dṓ: Kòò dṓori kè dè wenni m báá ò kááké, kòò me nyí dṓori kè dè sié ò dṓ nkékúmu.

⁵³ Mèmmè kè Sodomṓ tṓ nké bèe yúní Adonniya diwūṣtṓnni boré, kòò kṓtení ke nínkóo okpààti Sodomṓ ìikè. Kòò ò náké ke dṓ: Kò nha cīṣètè.

2

Dafiti duúmmè o tié nsṓnyi Sodomṓ

¹ Dafiti banté dii mṓnni ò duúmmè mukū n kédúṓ nyitié nsṓnyi o bire Sodomṓ,

² kóò náké ke dṓ: N tṓónnè m bo tūnne mèmmè ti yembè kó kuce. Túóté tikṓnyauti a kṓtému.

³ Á ndṓori ti Yié nKuyie nha tū nkú dómè, á ntū nku kó kuce, kéntū nku kuṓ nè ku tannò, kéntū nku béi nti nè ku kuṓ ìi wàri Mṓyiisi páte mieke. Mèmmè a dṓori dè demṓ bo nyíemmè.

⁴ Mèmmè ti Yié nKuyie mbo dṓòmè kù do n náké tì ke dṓ: Kàa yaabí dṓori n dómè ke tū n kó kuce nè timómmṓnti ke n tūnnè be yèmmè memṓ, a cīṣètè báá paà okpààti.

⁵ De kó difṓnkúò a báá yè nYeduya bire Soabu n dṓò dè, weè kùṓ Isidayeeribe kó behāpṓmbè iwṣi yembè bèdé, Nee bire Abunee nè Yetee bire Amasa. Bè do kari bàmmù nwe bá mudòò í bo, kòò bè kùṓ. De kó medṓrìmè dṓonnè ò tṣi meyī mme n neṓti nè n naàkṓnfè. De kó meyei mbo o yuu ìnkè nke.

⁶ Dṓò meciì nha báá ò yóu kòò kóté kékú.

⁷ A nyé Badisidaii bí nKadaadi èi kṓbe kpéi. N do cokù a kóo kóti Abusadṓmmu kè beè kṓtení kè n teennè. Nè de kpéi nhá bè dṓò mesàà.

⁸ A múnke báá yè mBensamee boti kou Kedaa bire Simeii kpéi mBaudimmu èi kou. N do cooti dii mṓnni ke kṓri Maannaimmu kè weè ní nni mbṓmmù kusṓnkù ke tú m bo ya! Ke n wṣte kénkúntini kòò kṓtení Suditṣṣ kè n co. N de nhò dṓúnnè dinù ti Yié nKuyie nyìkè ke dṓ: M báá ò kùṓ.

⁹ A tú meciì nyiè nwe a bá nhò wùó nhosààwè bá ò me nkòtémè, a nyé a bo yīmè kóò dèite.

Dafiti kumè kè Sodomṓ nsṓkénè o kpàti

(Wénté 1 Bekpààtibè tṓmmú 29:26-28)

¹⁰ Kè Dafitii kú kè bèe ò kúnnè o èi Sedisadṓmmu.

¹¹ Ó do baké Isidayeeribe ke dṓ yebie nsipísìnà ndi. Ó do bo Ebunṓ ke dṓ yebie nyèyiekè ndi kṓmbo Sedisadṓmmu ke dṓ yebie nsipísitāati nè yṣtāati.

¹² Mèmmè kè Sodomṓ sṓtṣ o cice Dafiti kó tikpàti, kòò kpàti dṓeuke mediè.

Sodomṓ kùòmè Adonniya

¹³ De mṓnni kè Adonniyaa, Dafiti pokù Akiti do ò peiténè wèe kṓte kṓyá Batisèbaa Sodomṓ yṓ, kòò ò beke ke dṓ: A kṓtenni kusààkù nku bakaá? Kòò ò tṣíné ke dṓ: Èṣ,

¹⁴ kédèè ke dṓ: M mṓke timati nti ke bo da náké. Kòò dṓ: Béi!

¹⁵ Kè Adonniya dṓ: A yṣmu a mómmuṓ, mmíi do dṓmmè kṓdi tikpàti. Isidayeeribe bṓmṓ do baa míi bo naámmè okpààti. Dè me nyí yie nke mè dṓò. Kè n tebite Sodomṓ weè tì di, ti Yié nKuyie nkuu me nyṣ.

¹⁶ N dṓ a n dṓò timati nti, a báa yete! Kè Batisèbaa dṓ: Béi!

17 Kè Adonniya dâ: N da báámmu, m̄o okpààti Sadom̄o k̄o n duó nhAbisaki Sunemmu eì kou kè m puoke, n yemmè dò nhò báá wè nda yetenè.

18 Kè Batisebaa dâ: Dè wenni, m bo k̄ote k̄yà okpààti, k̄oò béinnè a kpéí.

19 Mem̄me k̄oò k̄ote k̄yà Sadom̄o ke bo ò béinnè Adonniya kpéí. K̄oò kpààti Sadom̄o íté o k̄ari ìnkè kékéténí o biékè kénínkú késínn̄o k̄ew̄ete kékari, k̄éduó nkè bèe d̄oú ndikpàatikàri t̄eri o bakú you, k̄oò ȳoó kari k̄oò p̄énnè,

20 k̄oò nàkè ke dâ: N d̄ó ke da m̄o t̄imatì nti s̄am̄p̄òrè a báá yete dò! K̄oò kpààti ò t̄ènnè ke dâ: N ȳo m̄o a d̄ó d̄è n yí yóó d̄è nda yetenè.

21 K̄oò ȳo dâ: Ti báá duó nhAbisaki Sunemmu kou Adonniya k̄oò puokàà?

22 Kè Sadom̄o ò t̄ènnè ke dâ: Dè ȳime k̄a tu n duó nhAbisaki Sunemmu kou Adonniya k̄oò puoke? A p̄anke na nyí nh ò duó ntikpàti, wèe me ntúmè Mpo. Duó nkè nh ò duó ntikpàti wenwe nè o k̄obe nè ikuó niùti Abiataa nè beh̄āp̄òmbè k̄oò k̄óti Soabu.

23 Kè Sadom̄o parikè nè ti Yiè nKuyie nyètiri ke dâ: Adonniya me ndáátí ke beke tí, kè n yí ò k̄uò ti Yiè nKuyie nni mpoté!

24 Nè ti Yiè nKuyie nk̄uò n k̄anne n cice Dafiti kó dikpàatikàri, ke fíí n kpàti, ke béi nke yí: Tikpàti bo mbo n c̄ètè s̄áà. M p̄arikèmu nè ku yètiri ke tú Adonniya bo kú yíe,

25 k̄et̄o nYeoyada bire Bennaya k̄oò ò k̄uò. Mem̄me Adonniya kumè.

Sadom̄o bètimè Abiataa Sedisademmu

26 K̄oò kpààti Sadom̄o nàkè ikuó niùti Abiataa ke dâ: Íté die nkékò nhAnat̄oti a cie. A dò nkékuomu. M me nyí d̄ó ke da kuó ke yé f̄s̄ò do t̄oumè ti Yiè nKuyie ntaummè tou n cice Dafiti kó dim̄nni, kè di w̄ennè ke ta meh̄áarimè mieke.

27 Mem̄me Sadom̄o ò bètimè bá ò t̄enke í ntú ikuó niùti. D̄e m̄nni kè d̄e d̄oú ti Yiè nKuyie ndo nàkè tí Sidoo eì ke d̄ó ti yóó tuakení Edii c̄ètè.

Sadom̄o k̄uòmè Soabu

28 Kè Soabuu keè tí tuakení Adonniya nè Abiataa k̄ékokè k̄éta ti Yiè nKuyie ntaummè tou k̄éncómmú k̄épf̄ ndiw̄s̄t̄ònni bàkè. Soabu do kóm̄m̄mu Adonniya nè dim̄nni, ò me ndo í kóm̄m̄ Abusadom̄mu.

29 Kè bèe nàkè okpààti Sadom̄o ke dâ: Soabu cokè ke k̄ote ti Yiè nKuyie ntaummè tou ke cómmú k̄épf̄ ndiw̄s̄t̄ònni bàkè. Kè Sadom̄o t̄o nYeoyada bire Bennaya ke dâ: K̄ote k̄oò k̄uò.

30 Kè Bennaya k̄ote k̄énákè Soabu ke dâ: Okpààti tu a yènni d̄ende, k̄oò yete ke dâ: N yí yeti! N d̄ó kékú die nde.

Kè Bennaya w̄ete k̄énákè okpààti Soabu nàkè tí.

31 K̄oò kpààti dâ: Dè wenni, kuó we deborè k̄éndonnè ò béi nti, k̄oò k̄unnè. K̄òò k̄uò bèè nitisààbè báá tí bonté kukús̄nkù, mí nnè n cice c̄ètè.

32 N̄ee bire Abun̄ee Isidaȳēribe āāp̄òmbè k̄oò k̄óti nè Amasa Sudaa āāp̄òmbè k̄oò k̄óti. Bè do tú benitisààbè mb̄e koò p̄èt̄è, k̄oò bè k̄uò dis̄rì bá n cice í yé. D̄e kó meyei mbo do o yuu ìnkè.

33 B̄e ò bonté kus̄nkù wenwe nè o c̄ètè k̄oò s̄áà. Kè ti Yiè nKuyie nk̄o mesàà nni mbonè Dafiti nè o yaab̄io ì yó ns̄akè o kpàti s̄áà.

34 Mem̄me kè Yeoyada bire Bennaya k̄ote k̄oò k̄uò kè bèe o k̄unnè o c̄ètè. O c̄ètè do bo dikpàà ndi.

35 D̄e m̄nni k̄oò kpààti túótè Bennaya k̄éccónnè Soabu f̄t̄iri k̄oò mbakè beh̄āp̄òmbè, k̄étúótè Sad̄oki k̄éccónnè Abiataa f̄t̄iri k̄oò ntú ikuó niùti.

Sadoməo kùomè Simeii

³⁶ Kè Sadoməo duó nkè bèe yúni Simeii, kòo ò nàké ke dò: Maá a cîètè Sedisademmú kémbo, a báá yè kéntú a bo kòte dèmarè.

³⁷ Kàa yè diyìe mari ke sènté kukó nSetinəo a nyé ke dò nha kumu, dè me mbá ntú n kpeti, nè a yuu ndi.

³⁸ Kè Simeii dò: Dè wenni okpààti, n yóo dəomu a béi ntì. Mèmmè kè Simeii mbo Sedisademmú kémonte.

³⁹ Yèbie nyètáati kó difónkúò kòo kó tidaati matì tidétii coké, kékote Maaka bire Akiisi Kati kóo kpààti borè. Kè bèe nàké Simeii ke dò: A daati bo Kati nwe.

⁴⁰ Kòo deke o sāmmarímú kékote Kati, kécouté o daati Akiisi borè, kèwète kékònnè Sedisademmú.

⁴¹ Kè bèe nàké okpààti Sadoməo ke dò: Simeii kòte Kati ke wète ke kò nSedisademmú.

⁴² Kòo duó nkè bèe ò yúni kòo ò nàké ke dò: N sòò duó nkàa parikè ti Yiè nKuyie nyìkè ke dò: A í yèti díhèl, kè n da nàké ke dò: Kàa yè bá ke kòte kupíkú makú, a kumu. Kàa dò: Èé, a kèèmu.

⁴³ Dè yíme kàa né í pí nha dounnè dii nùù ti Yiè nKuyie? Dè dòmme kàa yete n sòò da nàké dii nùù?

⁴⁴ Kòo yíe kénáké Simeii ke dò: A mómmuə nha yému, a yèmmè da náámmu meyi nha dòò mè n cice Dafiti, mèè do a yuu ìnkè,

⁴⁵ ti Yiè nKuyie mme nyó nni ndəorimu mesàà nkè Dafiti kpàti nfííkú sáá.

⁴⁶ Mèmmè okpààti duómmè kè Yeoyada bire Bennaya denne Simeii kóò kùò.

Dè mənni kè Sadoməo kpàti né dake fiíkú.

3*Sadoməo puokemè Esibiti kóo kpààti kóo sapàà*

¹ Kòo kpààti Sadoməo puoke Esibiti kóo kpààti kóo sapàà, nnè okpààti kè bèe məote metaummè, kè Sadoməo konnènni o pokú Dafiti èi Sedisademmú, kémaanè ò bo maámmè o kó tekpààticîètè nè ti Yiè nKuyie nkpete, kémaanè kuduoti kèfité Sedisademmú.

² De kó dimənni bè do feu iwūš ti Yiè nKuyie nyetārè ìnkè nke yetòrè borè. Ke yé bè mu ndo í maámè tecîètè ti Yiè nKuyie nkpete.

³ Kè Sadoməo ndó ti Yiè nKuyie nkéntū nho cice Dafiti do nàké tí, ke né nkpaá feu iwūš ti Yiè nKuyie nyetārè ìnkè kó yetòrè ke tuənnè tihúuntì.

*Sadoməo məomè ti Yiè nKuyie mmecii**(Wénté 2 Bekpààtibè təmmú 1:2-13)*

⁴ Diyìe mari kóo kpààti Sadoməo kòte Kabašš ke bo fié iwūš ti Yiè nKuyie. Diwūšənni didieri do ke mbo kòo fié iwūš ti Yiè nKuyie ntekoupiítè (1000) kétuə nde ìnkè.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nkətení Kabašš Sadoməo borè keyènkè. Kóò béinnè tidəuntì miéke ke dò: M mós a dó dè kè n dè nda pā.

⁶ Kè Sadoməo dò: N Yiè nKuyie, a dəomu a kóo tənti n cice Dafiti mesàà nke yé ò do tūmmè a kó kuce nè timómmənti, ke dəori dèè wenni kóo borime síé. Kàa ò dòò mesàà nke duó nkòo bí kó dèmarè kəri yíe nho kpààtikəri ìnkè.

⁷ Ti Yiè nKuyie nfšš n dòò okpààti kè n səoté n cice Dafiti kpàti. M me nkpaá tú odapàà nwe, n yí yé m bo niitè mèè botí benitibè.

⁸ Nte mí nke dò nkéniitè a nìtibè a tātè bè kè bè sū, ke í dò nkékaa nkédeè.

⁹ N Yiè nKuyie duó mí nha kóo tǎnti mecii kè n na kéniiè a nìtibè, kèna kémbaàti meyei nnè mesàà, kè dè í dò mmemme we mbo na kéniiè a nìtibè, kunitisũkù kuu.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mpénsiri Sodomoo kù mǎó ti,

¹¹ kóò náké ke dà: A í me mmǎómè a fòmму bo mǎntemè, a me nyí mǎó tikpàti yoo a dootitabè bo kúmè, ke m mǎó mecii, ke bo na kémbekunè n nìtibè,

¹² n yóó da duómmu a m mǎó dè, meyèmmè nè mecii nhòmǎu mu nyí dè mǎòte, òmǎu me nyí kpaá ke bo dè mǎòte.

¹³ M bo da pǎnè a í m mǎó dè, n yóó da duómmu tikpàti mediè nkàa yètirì ncéè, képéèté bekpààtibè bémǎu.

¹⁴ Kàa tũ n kó kuce ke dǎori n kuó nè n tannò dè yèmmè, a cice Dafiti do dòmmè, m bo duó nkàa fòmму okè.

¹⁵ Kè Sodomoo entení kénso nti Yiè nKuyie nhò béinnè tidǎuntì nti. Kòo konní Sedisademmú, kékǎte ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu borè, kékíí iwũó Kuyie nkétuo nké kù fié metaummè kpeyi, kényú o tũmbè ké bè ànnè dibanni.

Sodomoo bekémè mecii nkó tibeénti

¹⁶ Diyie mari kè benitipòbè mabè bédébè bèè dǎuti dǎutinè benitidaabèe kǎtení okpààti Sodomoo borè.

¹⁷ Kòo ketiwè dà: Okpààti n da báámmu kénté kékèè n dó ké da náké ti. Mí nnè onitipòkù yie ntú bo tǎcǎtè tidé, kè m peité m bire.

¹⁸ Kè dè mǎke ye we yètàati kòo peité o kperè. Ti me mbo tǎcǎtè tidé ndi, otǎu mǎu í dè bo.

¹⁹ Keyènkè mǎnni kòò duó ke yǎke o bire kè dè ku.

²⁰ Kòò ité kè n kpaá duó, kòò tǎóté m bire ke dǎu nho kó didǎu ke tǎóténí o kperè dèè ku ke dǎu m borè.

²¹ Kè nh èntení dikũnweñi ke bo yǎá m bire, ke só ndè ku. Kè dè wenke kè n dè wènté mesàà nke só n kperè dǎke.

²² Kòo nitipòkù tǎu dà: Ó sóummú mǎi kperè fòu, o kperè deè ku.

Kòò tǎu dà: Biti! N kperè deè fòu, a kperè deè ku.

Kè bè ñnei okpààti Sodomoo ñikè.

²³ De mǎnni kòo kpààti Sodomoo dà: Yie nhóó mè nyímè: Mǎi kperè fòu kàa kperè deè ku. Kòo tǎu dà: Mǎi kperè fòu, kàa kperè deè ku. Ti yóó yǎmu.

²⁴ Tǎóténni disie! Kè bèè dì tǎóténí.

²⁵ Kòò dà: Yaténè debire dèè fòu! Kéduó nwe nnitipòkù diyari otǎu diteri.

²⁶ Kè mesémmèe pí ndebire dèè fòu de yó kòò dà: Okpààti n da báámmu! Báá kuǎnè debire, duónnè we de kè dè nfòu. Kòo nitipòkù tǎu yie tú: Yaténè de kè tí paá tidé.

²⁷ De mǎnni kòo kpààti dà: Báá kuǎnè debire, duónnè de onitipòkù ketiwè de yó we ntú.

²⁸ Kè Isidayeribe bémǎu keè Sodomoo beké mèè botí de kó tibeénti, kóò depe, kébanté ti Yiè nKuyie nkuú ò duómmè mecii nkòò beké de kó tibeénti.

4

Bèè tu bekóribè Sodomoo kpàti mieke

¹ Kòo kpààti Sodomoo mbaké Isidayeribe bémǎu.

² Nte bèè do ni o kpàti mieke be yètè: Sadǎki bire Asadia, weè do tú ikuó niùti.

³ Kè Sisaa bí Ediodefu nè Aiya, kè bè ntú bepátíwǎabè. Kè Aidudi bire Yoyafati ntú dikpààtitǎnni.

4 Kè Yeyoyada birɛ Bennaya mbaké behāāpàmbè. Sadaki nè Abiataa kè bè ntú ikuó niùbè.

5 Kè Natāā birɛ Asadia mbaké kùmàndāàbè. Kè Natāā birɛ terè Sabudi ntú ikuó niùti, okpààti népo, wèè ò duò nyitié.

6 Kè Aisaa mbaké okpààti cīētè mieke. Kè Abuda birɛ Adonnidammu baké muheikéntōmmú.

7 Sadoməo do məke kùmàndāàbè tepíítè nè bèdébè ndi o kpààtiyuu mieke, kè beè nte bè bo nduəmmè tidiiti okpààti nè o cīētè teməu, bá wèè kùmàndāà kòò ní nte otānkú òmāà dibenni mieke ò bo nduəmmè okpààti nè o cīētè kəbe tidiiti.

8 Nte de kóo kùmàndāàbè yētè: Uuri birɛ deè do te Efadaimmu tempē nyetārè ñnkè.

9 Kè Dekeri birɛ nte Makaa tempē nè Sadibimmu kəku nè Beti-Semesi kəku nè Edonni Beti-Ananni kəku.

10 Kè Eseti birɛ nte Adibəti Sokoo tempē nnè Efeɛ kó ketenkè keməu.

11 Kè Abinnadabu birɛ nte Dəo tempē nyetārè kəku, képuoke Sadoməo birɛ Tafati.

12 Kè Aidudi birɛ Baana nte Tanaki èi nè Mekidoo kperi nè Beti-Seanni kó kutempē nkuməu kùù təkénè Saditanni Sisedeedi bakú cānku kētuəkənè Abedi-Meədaa nè Yokindeammu.

13 Kè Kebeɛ birɛ nte Daməti èi dii bo Kadaadi tempē nnè Yaii Manansee birɛ kó sihekési, kè weè nte Adikəbu Basāā tempē, nde kó kutempē ndo məke yehəkè sipísikuə ndi kè iduotí yè fitè kè yecàkè kpeti ke páké nè disəwūð kó imátidei.

14 Kè Ido birɛ Ainnadabu nte Maannaimmu tempē.

15 Kè Ayimasi nte Nefutadii tempē. Ò múnke do po Sadoməo kóo sapàà nwe, kóo yètirí tu Basimati.

16 Kè Usaii birɛ Baana nte Aseɛ tempē nnè Beadoti èi.

17 Kè Paduyaa Yosafati birɛ nte Isakaa tempē.

18 Kè Edaa birɛ Simeii nte Bensameɛ tempē.

19 Kè Uudi birɛ Kebeɛ nte Kadaadi tempē nnè Aməriibe kpààti Sionni èi nè Basāā kəbe kpààti Ōku kperi. Kè kùmàndāà diewè mbo òmāà wèè baké de kó yehəkè tepíítè nè yédéè.

20 Sudaa kəbe nè Isidayeɛribe bè do sū ke dònne dàməèrì nùù kó mubirimú mmu ke məke ke yo nke yə nkè dè bè naati.

5

1 Sadoməo wèè do baké kukó ndiekú Efadati kó yekpààtiyo yeməu kənto kētuəkənè Fidisitēɛbe tenkè Esibiti kó kutempē mmānku. Kè de kó yekpààtiyo yeməu ò bəúté, ké nhò yieti dāmpòò.

2 Kè bè ndò nké nhò duò mbá dii yiè muyuo mmùù nàa nke í yàkè mesàà ncidóòbè sikəupisiwei (9000), mùù yàkè mesàà ncidóòbè tekəupiríítè nè sikə̀̀pisiini (18000),

3 yenaadakè bè soó nyè ke yè duò ntidisààti tepíítè, cénkoo kpeye sipísidé, ipe tekòútè (100). Bè í kàanne iwūš tei, siwei iwaurii nè iperí nè sikoó bè soó nsi ke si duò ntidisààti.

4 Sadoməo wèè do baké diyìè yìèni kè, kubakú cānku bíékè kó kutempē nkuməu kétúóté Tifisaa kētuəkənè Kasaa, kè de kó bekpààtibè bəməu ò bəúté. Mudoò í mbo be cuokè wenwe nè yehəkè yèè ò təkénè, kè bè mbo kè dè bè naati.

⁵ Sodomṓ kpàti bie mmieke Sudaa kṓbe nè Isidayeeribe kè bè mbo bá bè í yîèkù be tenkè kemṓu mieke. Bá wè kòo fiiku o tie mbè tu dè fînyî nè fikîè.

⁶ Sodomṓ do mṓke sisēî nè si deèbè tekoupiíitè nè sikoupiisidé ndi (12000) nè yetuo sisēî sikoupiisínàà bo na ke ta yè (4000).

⁷ Kùmàndáábè bè tǎatè bè kè bè bo nhò duṓ ntidiiti bá wè otǎnkù òmáà òmáà dibenni mieke, kè bè ndake kè nti nhò duṓ mbá dèmarè í nhò dónni, wenwe nè o népobè,

⁸ kè nhò touni sisēî kó tidiiti nè timúti o sēî kpéi nnè inààke ìi dùò, kè bè ndè touni bá wè o kó mēfiè nnè dè dò nkémamè.

Ti Yiè nKuyie ndo duṓmmè Sodomṓ mecii

⁹ Ti Yiè nKuyie ndo duṓ nSodomṓ mèè yèmmè nè mecii nde do í sénni, kòo nyé kè dè sū ke dōnnè dāmèèri kó mubirimú.

¹⁰ Sodomṓ cii ndo pēētēmu diyè yiení kèè biékè kṓbe kó mecii nyembè nè Esibiti kṓbe bēmṓu kōmè.

¹¹ Ó do pēnkumu benitibè bēmṓu mecii, nkēmpēnkùnè Etāa mómumu nhEdaasi ei kou, kēmpēnkù mecii mMaodii kó ibi, Emaa nè Kadikṓdi nè Dadidaa. Nè de kpéi nkòo yètirií feitè yehékè yemṓu mieke yèè bè fitè.

¹² Kòo ànnè yekotinṓ sikoupiisitǎati (3000) iyie tekoupiíitè nè ìnummù (1005).

¹³ Kòo náké detie nkpréi, kētúóté detie ndierè Dimaa kperè, ketaunnè tifapèuti tii yie imari ínkè, kénáké tiwanwanti itààke ìnàà kpeti kpéi nè sinṓ nè debambaannè nè siyîi.

¹⁴ Kè benitibè nyiitini iboti imṓu mieke ke kōriní ke bo keè mecii nkó tináahti Sodomṓ náà nti. Kè bekpaàtibè bēmṓu keè o kpéi kēntūñni benitibè kè bè kōriní ke yo o náahti.

*Sodomṓ bàátimè ti Yiè nKuyie ncīètè marimù
(Wénté 2 Bekpaàtibè tǎmmù 2:2-15)*

¹⁵ Idammu Tiiri kóo kpàati do ñ ndápúnèmu Dafiti. Ó kèè dii mōnni bè pīrímè Sodomṓ tikpàti kòo bo sṓoté o cice Dafiti kpàti kèdeite benitibè kētṓ nkè bè bo ò dṓu nSodomṓ.

¹⁶ Kè Sodomṓ múnke tṓ nkè bè bo ò nàké ke dṓ:

¹⁷ A yēmu ke dō n cice Dafiti do í na nè o dootitṓbè kémaá ti Yiè nKuyie ncīètè. Kè kù me nduṓ nkòò bè na.

¹⁸ Di mmōnni ti Yiè nKuyie mme nni nhòmpūmmu, dèmarè ténke í n kōōnnè.

¹⁹ N yèmmè dō ndi mmōnni m maámu ti Yiè nKuyie ntecfētè bè yó nkù bàà ntèè mieke kéndōnnè kù do ti nàkémè n cice Dafiti ke dṓ: A bire dèè bo sṓoté a kpàti deè yó m maá tecīètè.

²⁰ N da báámmu duṓ nkàa kó betṓmbè n kōū Dimaa tǎri kó detekperè. N yóo duṓnkōmu n kó betṓmbè kè bèè teènnè a kṓbe, kàa yí n yietí ìdè a tǎmbè, m bè yietí. A yēmu ke dō mbèmbè í bo n cie bèè nṓ mmutekōū ke dōnnè a kṓbe Sidonniibe.

²¹ Kè Idammuu keè de kó tináahti kè dèè o narike, kòo sǎnte ti Yiè nKuyie nke dṓ: Ti Yiè nKuyie nyètirií ndeiu kunku kùu duṓ nDafiti debire dèè cii, kè dè baké kuboti kudiekù Isidayeeribe.

²² De kó difōnkúò kētṓ nkè bèè náké Sodomṓ ke dṓ: Okpàati tu ò kèèmu a yè mmù, ke tú ò bo da pǎ detekperè nè bè tu dè sètiri a dṓ dè mmamè.

²³ Ó tǎmbè yóo dè cūūnkōmu ditǎri Dimaa kékōtenè dāmèèri, kè dè bou kētannè dāmèèri, kè dèè tuoke a dṓ dè kè bèè dè cūū kàa dè tūóté. Ó dṓ tii yeti tú: A bo nhò duṓmmè tidiiti kòo piúnè o cīètè.

24 Mèmmè kè Idammuu duò nSadoməo detekperè nè bè tu dè sipèrésì, ò dó dè mmámè.

25 Kè Sadoməo me nni nhò duò ntidiiti bá dii benni tónnì sikəupísikuà (6000), detie mbè tu dè odifiè de kò mekəsààmè dítiribè sikəupísini (8000). Sadoməo do de nhò duò mbá dii benni.

26 Kè ti Yiè nKuyie nduò nSadoməo mecii nkéndonnè kù do ti nhò nàkéme. Kè bè nnaati wenwe nè Idammu kédəənnè betəbè metaummè.

Sadoməo do pīíné bèè nitibè muheikəntəmmú
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 1:18, 2:1, 16-17)

27 Kè Sadoməo pīinné Isidayeeriibe sikəupísitāāti (30000) muheikəntəmmú,

28 kè mbè duònko ditāri Dimaa bá wèè tānkù benitibè tekəupípitè (10000). Bá dii tīnnì kè di níí də otānkù òmáa ditāri Dimaa, bédébè tecfètè. Adonidammu wèè do bè baké bè pī ndé muheikəntəmmú.

29 Bèè te mutəù kè bembè mbo sikəupísìyiekè (70000). Bèè pùò nyetārè ditāri tīnkè kè bembè mbo sikəupísìni (80000).

30 Kè né mbúútí bè do tāātè bè, kè bè mpokoo bèè baké betəmbè, bembè do bo sikəupísitāāti nè sikəusitāāti ndi (3300).

31 Kòo kpààti duò nkè bè ndei yetásàayè yèè kpeñní kè yè ncáá nke de, bè bo pūūténè yè ti Yiè nKuyie ncfètè.

32 Mèmmè Sadoməo kó betəmbè nè Idammu kəbe nè Bibudo ei kəbe, bèè yè yetārè tōmmú, kè bè ndəəri yetārè nè ideí ke dè tūnni ti Yiè nKuyie ncfètè marimú kpéí.

6

Sadoməo maámè ti Yiè nKuyie ncfètè
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 3:1-14)

1 Okpààti Sadoməo do yóo keté ti Yiè nKuyie ncfètè mumarimú, kè dè məkə yebie nsikəusinàa nè sipísini ndi nè bè yèmè Esibiti o kpàti benni naannì, otānkù odéri bè do tú wè Sifi*.

2 Sadoməo do maá ti Yiè nKuyie ntèè cfètè okùmè do bo métiri sipísitāāti ndi, mepəkùmè métiri tepítè, mecómmè métiri tepítè nè mènùmmù.

3 Kòo maá kukpánkpánkù bè ɔɔ ta kù ke né tuəke kudieku diekù, Kuyie ncfètè kəku. Kè de kó kukpánkpánkù okùmè mbo métiri tepítè, kudieku okùmè bíékè métiri mènùmmù, kudieku pəkùmè bíékè, métiri mènùmmù.

4 Kòo keú sibòo kéənné simátidii,

5 kémaá ditou mari kékpeənnè kudieku diekù nè de fūð kəku ké kù munnè mètāāti.

6 Kè kudieku de fūð kəku mməke mepəkùmè métiri mèdémè nè dikéè, kè de cuokè kəku məkə métiri mètāāti nè dikéè, kutāánkù métiri mètāāti nè dikéè. Ke yé ti Yiè nKuyie ncfètè kó imarí cĕĕ ndo í mamè iməu de fūð nè de tīnkè. Fəmarife mafè do í mánne fetefè mecéĕ nnè de kpéí mbè kpeé nkù dieku ku kó tipīmpīnti í nkáá nKuyie ncfètè kó imarí.

* **6:1 Sifi:** Bè do kaà mmèè boti betāàbè nè ti kaammè yie ndé í wè, be kóo tānkù sifi berinè tīnti kó betāàbè onaanwè nè onummuwè de cuokè nke (dinṣṣəri nè tipəðùti de cuokè).

7 Bè do dɔ̀ dɔ̀ yɛt̄àrè páíí nwe, kédeè ke né na kéketé mumarimù, bè maá dìì m̀ǹnni dihenkèri yoo tetũ̀tè kó kunampoo í mbo, yoo timátì kó kut̄n̄n̄enkù tek̀kù makù.

8 Ditou dìì kpeké defũ̀ kó kudieku kó dibòri do bo Kuyie nc̄t̄ètè bakù c̄anku nku. Kè yed̄et̄isakè bo ku mieke yèè dèk̀n̄è kudérìkù, ke p̄ēt̄é ke tũ̀kè kut̄áánkù.

9 Bè maá dìì m̀ǹnni kédeè, kè Sodom̄o t̄è m̀nn̄e nè detekperè kó imundéí nè de kó tidab̄et̄i.

10 Bè do maá dìì tou kékpeénnè ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè ké di mùmmu késóó nt̄idieti, bá kùù dieku kè ku cómmè mbo m̄ét̄iri m̄édémè nè dikèè, kè bèe ti m̀nn̄e nè detekperè kó imundéí, k̄etaunnè ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè.

11 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sodom̄o ke d̄ò:

12 A m̄è nni mmaámè t̄ec̄t̄ètè, k̄aa tũ̀ n kuó ke d̄oari n da n̄aké ti ke dake ke yíé n tann̄ yem̄ou, m bo da d̄ò n do n̄aké ti a cice Dafiti a kp̄éí.

13 M bo mbo n k̄obe Isidayeribe cuokè, m báá bè yóu.

Bè s̄arimè ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè t̄e mieke

14 Sodom̄o maá dìì m̀ǹnni ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè kédeè,

15 k̄écónnè detekperè kó tidab̄et̄i kè deè nt̄ú kumarí, de mieke ketenkè k̄étuak̄enè timùmm̄nti, kédeè k̄enéé ndetekperè bè tu dè sip̄èrésì de kó tidab̄et̄i ketenkè,

16 k̄édinnè detekperè kó tidab̄et̄i de mieke kó kuf̄áá nkè ku okùmè r̄mbo m̄ét̄iri t̄ep̄ít̄è kè bèe kù d̄ari tidaab̄et̄i de fũ̀ nè de ìnkè. De kó kuf̄áá nku bè do t̄úmè ikuó nenti dieku.

17 Bè do toté kutemp̄ièti kédeè, kè kùù dieku nkpaá ku okùmè do bo m̄ét̄iri sip̄isidè ndi.

18 Kè bèe kù d̄ari tidab̄et̄i, k̄ékerí tif̄enti ti ìnkè, kè ti ndònnè yeyàà nnè ye p̄óó, t̄i do d̄ari kuf̄áá nkum̄ou ndi bá kumarí í nfeí.

19 Kè bèe d̄ò k̄ét̄unte kuf̄áá nkè kù w̄ènk̄unn̄e k̄étannè ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

20-21 De kó kuf̄áá mp̄èkùmè do bo m̄ét̄iri t̄ep̄ít̄è nte, meokùmè m̄eè máá, mecómmè m̄eè máá, kè bèe kù d̄ari mes̄o nsààmè, k̄édòò diw̄ũ̀t̄ònni nè detekperè kó idéí, ké di d̄ari mes̄o nsààmè, k̄édòò is̄oow̄éí ke nún̄né ikuó nenti dieku kó dibòri.

22 M̄en̄me bè do d̄arimè ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè tem̄ou mes̄o, tem̄ou páí páí nè diw̄ũ̀t̄ònni dìì bo kuf̄áá mbòri.

23 De kó dif̄n̄kúò k̄écíéké odif̄è, dikp̄áà kou kó idéí sitenkaani, kè si ndò m̄b̄ènk̄emb̄aribè, kè si okùmè mbo m̄ét̄iri m̄èn̄ùmmù.

24 Kè t̄ek̄et̄itè fièti okùmè mbo bá kù m̄ét̄iri m̄édémè nè dikèè, kè ì w̄ènnè ì mbo m̄ét̄iri m̄èn̄ùmmù.

25 Kè tet̄etè kó ifièti okùmè múnke m̄me mmà, meokùmè m̄em̄áá m̄ep̄èkùmè m̄em̄áá.

26 Sidé kè si okùmè m̄ma ke bo m̄ét̄iri m̄èn̄ùmmù.

27 K̄òò si tannè kuf̄áá nk̄écónnè de cuokè kè tiè nkó kufièti nkáá nkummarí, kè tet̄etè k̄oku nkáá nkutèkù kè ì k̄tení ke màá de cuokè

28 k̄òò si d̄ari mes̄o.

29 Ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè kó tidieti tidé mieke, k̄édòò tif̄enti kè de kó tif̄enti ndònnè tipuonti nè mutep̄óó mmùù t̄ite.

30 K̄òò dari mes̄o nfec̄arif̄è ti Yiè nKuyie nc̄t̄ètè dieti tidé, kuketikù nè kuf̄áá.

31 Kè bèe dàò dicàù dìi kpetírí mèdémè ke bo kpetínné ti Yiè nKuyie ntaummè tou bo kùù dieku, ké dì dònè detie mbè tu dè odifé dikpáà kou kó tidabeesi, kédòò tidabeesi tii pīñné dicàù kè ti pēkùmè mmànnè bè bo yarimè kudieku kó kumarí mènùmmù diyari dimáà kó mecéè.

32 Kè bèe cíéké tifènti yecàkè yèdé kó tidabeesi ìnkè, kè ti ndònnè beñkèmbàribè nè tipuonti nè mutepóó mmùù tite, kédeè kòò dè dāri mesò.

33 Ke múnkèe dari kudieku kó dicàù nè ìi deí máá. Kè di kó tidabeesi tii di pīñné, kè tinti kó mepēkùmè mmànnè bè bo yarimè kudieku kó kumarí mènàà diyari dimáà kó mecéè.

34 Kè de kó yecàkè ntú ideí bè tu i sipèrésì i kó tidabeesi, kè bèe yè dòò kè yè ntau nyèdéè yèdéè bá kùù píkù, kè yè pīñnéè yecaube kè yè nyè fiinko.

35 Kè bèe cíéké de kó yecàkè ìnkè tifènti kè ti ndònnè beñkèmbàribè nè tipuonti nè mutepóó mmùù tite. Kòò dè dāri mesò.

36 De kó difōnkúò kémaá kuduotí kéfii nKuyie ncíètè, ké kù maánè yetárè dieyè, kè yè ndóké inaú itāāti ke soké soké yetòbè ìnkè, kédeè kécónné detekperè kó tidabeesi ye ìnkè.

37 Sodomò kpàti benni dinaanni mieke do nke, otānkù bè tu wè Sifi† o mieke, bè pūūtémè ti Yiè nKuyie ncíètè.

38 O kpàti benni tepíítè nè dimáà mieke, de kó dibenni otānkù oniñwè bè tu wè Buudi, ké tè dèè temou páíí ti Yiè nKuyie ndo bè nàké ke dò tè ndòmmè.

Bè do tè maá ke dà yebie nyeyiekè ndi.

7

Sodomò maámè okpààti cīètè

1 Kè Sodomò maá tekpààticíètè, ké ntè maá ke dà yebie ntepiítè nè yetāāti ke né na ké tè dèè temou páíí,

2-3 kémaá kudieku kè ku okùmè mbo métiri sipísìnùmmù, mepēkùmè métiri sipísidé nè mènùmmù, mecómmè métiri tepíítè nè mènùmmù. Ó do cònné Dimaa kó detekperè kó yesānkè nye ké yè dós nyinaú ìnàà, kèpānné de kó yesānkè ìnkè detekperè kó imundéi sipísìnàà nè ìnùmmù, bá kùù cuó tepíítè nè ìnùmmù. Ìi do pīñné timùmmùnti. Deè do te kè bèe kù yu ke dà: Dimaa túúkù.

4 Kè sibòo mbo tipíiti timou icuó itāāti itāāti ke wetí sitòbè.

5 De kó sibòo kó tidabeesi tii yè pīñné kè ti okùmè mma tipíiti tidé, kè ti tōnké bá dìi càù kè dì wetí diteri yèdéè yèdéè kuce mētāāti.

6 De kó difōnkúò kécónné kudieku tekú yesānkè kémunne, kè ku okùmè mbo métiri sipísidé nè mènùmmù, mepēkùmè métiri tepíítè nè mènùmmù, kòo keuté dibòri dieri kéānné kuhānhānkù ké kù còúténè yesānkè.

7 Kòò ānné dikpààtikàri kó kudieku ò yó nkari dè ke bekù, kécónné Dimaa kó detekperè kó tidabeesi kédínné kumarí, kéketé ketenkè kétuōkenè timùmmùnti.

8 Sodomò o mómmuò nhò yó nhā tèè cīètè tente do cáà ntemáà borè nde, tè do i wēnné kubeéndieku. Sì né do maá kéndòmmu sidé.

De kó difōnkúò kòo maá o pokù Esibiti kóo kpààti kóo sapàà nho kpete kè tè mme ndò.

† **6:37 Sifi:** Wenté 6:1 nè tii wénkùnne defùs de kóo tānkù kpéí. **6:38 Buudi:** Bè do kaà mmèè botí be kó betāābè nè ti kaammè de í wè, bè kóo tānkù Buudi beriné ti kó betāābè opíñwè nè tepíítè nè oketiwe de cuoké nke (tipeènti nè diyoséè de cuoké).

⁹ De kó sicéí simou bè si maánè yetásààyè nye yedieyè, bè ciéké yè, ke yè kèké ke enne ye pítì tidé. Kè bèe ye mpūū́ténè, ke ye ndeènè, kè ye mmaánè kuduotí kùù fité teçfètè.

¹⁰ Dipūū móm̄m̄n̄ni dii, bè do di pūū́ténè yetásààyè nye yedieyè, yèè okùmè bo métiṛi mènàà yoo mènūmmù.

¹¹ Kè bèe deè késóó nyetásààyè, bè benné yè kè yè mà, kédeè kécónnè ye ìnkè Dimaa kó detekperè kó yesàñkè.

¹² Kuduotí kùù fité teçfètè ku kó yetárè do bo icuú nyitáati ndi, ke sàké yetabè ìnkè. Nè Dimaa kó detekperè kó tidabeseti, kucus nkumáá. Kéndonnè kuduotí ti Yiè nKuyie ncífètè kòku nè de kó kuhànhan̄kù.

*Bè do duó mmùù tòm̄m̄ Idammu
(Wénté 2 Bekpààtibè tòm̄m̄ 2:12-13)*

¹³⁻¹⁴ Oniti m̄ou weè do bo Tiiri, kòo yetiṛi tu Idammu, kòo cice tú de kó dihei kou, kòo yó tú Nefutadii kó kuwuò nkuo ke tú okúpokù. Kòò ciì ke nò nke máátí demou nè disòwũð. Kòo kpàati Sadom̄o duó nkè bèe ò yúni, kòo duó nkòò bo ðòò disòwũð kó tinenti timou.

*Bè dòm̄è disòwũð kó yesàñkè
(Wénté 2 Bekpààtibè tòm̄m̄ 3:15-17)*

¹⁵ Mem̄me ò yiemmè disòwũð kéuté kè dèe naá nyesàñkè yèdèè, kè dimari kó meokùmè mbo métiṛi m̄ewei kè di céékù bo métiṛi m̄ekuð.

¹⁶ Kòo ðòò kéuté kè dèe naá disòwũð kó yeteitiyè yèdèyè kè yè óó nyesàñkè yóm̄m̄è, kè de kó yeteitiyè okùmè mbo métiṛi mèdémè nè dikée bá di.

¹⁷ De kó difñkúò kòo ðòò disòwũð kó mefim̄me kè mè s̄eu mm̄eṛm̄è, bá dii teitiṛi ìnkè m̄eyiekè m̄eyiekè.

¹⁸ Kòo seu nde kó yeteitiyè disòwũð icuú idéi kéfité kè dè ndonnè yetebe bè tu yè kèdènáti.

¹⁹ Kòo yíe s̄oó nde kó yeteitiyè yóm̄m̄è yeteyè kè yè ndonnè mutepóó mbè tu mù díisi kè ye okùmè mbo métiṛi mèdémè.

²⁰ De kó yeteitiyè mefim̄me s̄eu yèè ìnkè, kéðòò kè dè ndò nyebiè nkéfité. Kè bèe ye kp̄e ndisòwũð kéfité kè dè ndò nyetebe bè tu yè kèdènáti, kэмbo sikousidé bá kùù cuó ìnkè.

²¹ Kòo deè kè yè cónnè ti Yiè nKuyie ncífètè kó kuhànhan̄kù ìikè, dii nkubakù you diteri kucànku, kényú kuyóú kperi ke ðò: Ti Yiè nKuyie nkpenkunko, kényú kucànku kperi ke ðò: Ti Yiè nKuyie ntu muw̄erímù.

²² Kòo s̄oó dii teitiṛi ìnkè yeteitiyè teyè kè yè ndò mmutepóó. Mem̄me bè dèè mè yēsàñkè kó mutòm̄m̄.

*Bè dòm̄è disòwũð kó kunankú
(Wénté 2 Bekpààtibè tòm̄m̄ 4:2-5)*

²³ Kè Idammu ðòòndè disòwũð kunankú p̄ekùkù makù, kè ku p̄ekùmè mbo métiṛi mènūmmù, meçóm̄m̄è métiṛi mèdémè nè dikée. Kàa bo kù benné kéfité ðè mbo métiṛi tepiítè nè mènūmmù.

²⁴ Kè bèe kp̄e nde kó kunankú biè nkéfité, kè dè ndò nyeyaa, kэмbo bá wèè métiṛi mieke sipisidé, métiṛibè tepiítè nè bènūmmù bembe mieke, de kó kunankú nè de kó yeyaa mbè do de w̄ennè kéuténè dii sòwũð máá ndi.

²⁵ Kòo di ndòòndè inààke tepiítè nè idéi, kè ì cónnè kè itàati nwetí kubakù you bíkè, kè itàati wetí diyìe yìèni kèè bíkè kè itàati wetí kubakù cànku, kè itàati

weti diyie taà kèè bíékè, kè i fò bíékè máá de cuokè. Kè bèe cōnnè de kó kunankú i ìnkè.

26 Kè ku biè ncéékù mǎnnè tenòutè kó mepèkùmè, ke yaa nke dò mmutepóó. Kè bè anté ku biè nfebòðfè kpeye kōme, kaa kù píe mmene, mè mbo dítiribè sikǎupísini (80000).

Bè dǎðnèmè disǎwũ ò sikpàrinaasēi nè si bo

27 Kòo dǎðnè disǎwũ ò sinaasēi tepítè, bá tè kè tè mmòke meokùmè métiri mèdémè. Kè mepèkùmè mme mma, mecómme métiri òmáá nè dikéè.

28 Bè do si dǎð kémunnenè disǎwũ ò ndi, kètǎnnè ipàati.

29 Kè bèe dè kpè ndisǎwũ ò kè dè ndò nyeciricirè nè inààke nè beìnkèmbàribè. De kó denennè detǎati dende bá dè kè de fũ ò mmòke ditàri, kè bèe si cátinnè tisàti de ìnkè nè de fũ.

30 Bá tèè naasàntè kè tè mmòke yecèètiyè yènaà nè yebàkè yèè pīñnè imànke inàà bè dǎðnè yè disǎwũ ò, kumátidóu pīnnè yèè cèètiyè kè dè wè nke uté ke tú disǎwũ ò máá.

31 Kè cōnnè dèmarè te mieke kè dè ntǎnke ke tè dònnè, ke tè seítè métiri kó dikéè, kè bèe cirime de nùu bè níi bo na mèè kpéi nkétò dèè dò nciriciri kè di pekùmè mbo sǎntimétiri sipísiyekè nè mènùmmù kè bèe dè kerí.

32 Kè de kó yecèètiyè yènaà mbo tenaasàntè fũ. Kumátidóu kùu yè pīñnè kè kù tàunè tenaasàntè, kè tè cèètiyè cómmè mbo bá di sǎntimétiri sipísiyekè nè mènùmmù.

33 Bè do yè dǎð kè yè ndǎnnè tekpàrinaasàntè kpeye ò ndómme mme, kè dè nwè nde kó ticèètiti nè de kó idabí nè de kó yedá idabí tũ yè kè dè wè nke uté disǎwũ ò máá.

34 Yebàkè yènaà imànke kpeye ke dè wènnèné tenaasàntè ke uté disǎwũ ò dimáá.

35 Kè kukákú makú mbo bá tèè naasàntè biè, kè ku cómmè bo sǎntimétiri sipísidè nè mènùmmù ke fitè. Kè tè mòke yebàkè kè yè wè nke uté disǎwũ ò máá.

36 Kè bèe dǎð tidabeseti tipíti kpeti, nè yebàkè ìnkè tifènti kè tì ndǎnnè beìnkèmbàribè, nè yeciricirè, nè tipuonti, ke me nyí kécátincátinnè tisàti kèfitè.

37 De kó sinaasēi tepítè bè do si dǎð kè si ndǎmmu, bá tè kè tè nwè nke utèné disǎwũ ò máá, ke mǎ simou ke dò nsimou.

38 Kè bèe deè kédoò disǎwũ ò kó inanké tepítè, bá kù kè ku cómmè mbo métiri mèdémè bè bo na kéǎnnè bá kùu mieke dítiribè tekǎupítè nè sikǎusikuò (1600). Kòo cōnnè de kó inanké sinaasēi ìnkè bá tè kumáá.

39 Ó deè memme kécónnè sikpàrinaasēi sinùmmù ti Yiè nKuyie ncǐtè bakú you, sinùmmù tòu kucànkú, diyie yìèni kèè bíékè kéñné kunankú diekú ti Yiè nKuyie ncǐtè diyie yìèni kèè bíékè, kètǎnnè ti Yiè nKuyie ncǐtè.

Bè bàtemè tinenti bè yó mpīnnè ti mutǎmmú ti Yiè nKuyie ncǐtè

(Wèntè 2 Bekpààtibè tǎmmú 4:7-5:1)

40 Idammu dǎð dii mǎnni yenaabo, nè tikǎpenti, nè yebò bè yó mméinè yè meyíi. Men̄me ò deèmé Sodomò do yè nwèe dǎð tìi nenti ti Yiè nKuyie ncǐtè kpéi. Tii tú:

41 Yemátisǎnkè yèdéè

nè yeteitiyè yèdéè bè yóo seu nyèè yómmè mesǎfimme yeteitiyè ìnkè.

42 Nè bè do dǎð dè kè dè ndò nyetebe bè tú yè kèðenátibè kémmo sikǎusinàà, kè bèe dè cátinnè mesǎfimme seu dè icuò idéi kèfitè.

43 Sinaasēī tepíítè nè de kó yebɔ yèè cōmmú si ìnkè tepíítè.

44 Kunankú diekù nè disɔwũḏ kó inààke tepíítè nè idéi, kù cōmmú ì ìnkè.

45 Bè yó nkounè tìi nenti mutápeí nnè tikāpenti nè yebɔ bè yó mméínè yè meyīī. De kó tinenti timəu Sadoməɔ do yē nwée dɔɔ tì, ò do tì dɔ̀nè disɔwũḏ ndi ké tì anté mesáà.

46 Suditēē kó kubiriku mieke nke bè do yiemme disɔwũḏ, ké dè má Sukəti eì nè Sadiṭanni kpəri de cuokè.

47 Kè bèe deè kè Sadoməɔ tì tanné ti Yiè nKuyie ncīètè. Tì do sū mediè mme, bá bè í nna ke bo batè disɔwũḏ bè tì dɔ̀nè di kó kucéékù.

48 Kè Sadoməɔ dɔ̀nè mesəɔ nsáàmè tinenti teti bè yó mpīinnè tì ti Yiè nKuyie ncīètè mieke mutōmmú. Tìi tú:

Dihúúntōnni,

nè tábùri bè yó ndakù wèè Ìnkè pēēbè bè pāā mbè ti Yiè nKuyie.

49 Sifitíkèkèe tepíítè sìi do ìnkú ke weti ikuó nenti kó kudieku, sìnùmmù kubakù you,

sìnùmmù kubakù cānku.

Bè do sì dɔ̀nè mesəɔ nsáàmè mme nè si tòkè yèè dò mmutepóó

nè sibúkúsi bè yóó ànnè sìi mieke ifitíwēī

nè de kó ihaaké,

dəməu mesəɔ nsáàmè máà.

50 Nè yenaabɔ nè siseú,

nè yebɔ bè yó mméínè yè meyīī,

nè ibòòke nè tikàdààbuuti bè yó ntuḏ ntii mieke tihúúnti,

kè dè ntú mesəɔ nsáàmè.

Timátì tìi pīinnè yecàkè yèè kpeti ikuó nenti kó kudieku nè ikuó dieku kpəye.

Dəməu kè dè ntú mesəɔ.

51 Okpààti Sadoməɔ deè dii mōnni ti Yiè nKuyie ncīètè kó mutōmmú, kētōní o cice Dafiti do cāñnè de Kuyie nkpeí: Timátì péítì nè mesəɔ nnè tinenti teti tibotí tibotí, ké dè tanné ti Yiè nKuyie ncīètè kó tinenti do dò kəmbo kùu dieku.

8

Bè tannémè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ku cīètè mieke

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 5:2-6:2)

1 Kè Sadoməɔ tíi nyIsidayeeribe kó bekótíbè nè bèè baké iwua nnè tinaàmuntì kè bè bo kəte Dafiti eì bè tu di Siyōḏ kētúóténì ti Yiè nKuyie ntaummè tou.

2 Kè Isidayeeribe bəməu tīnni okpààti Sadoməɔ borè. De kó dibenni tǎnkù oyíəwè do nwe bè tu wè Etanimmu*, kè bè məkè dibanni.

3-4 Isidayeeribe kó bekótíbè bəməu tíi ndii mōnni ke deè, kè ikuó niùbèe túóté ti Yiè nKuyie ntaummè tou kəto, kētúóténè ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè tikouténenti tìi bo di mieke.

5 Okpààti Sadoməɔ nè Isidayeeribe kè bèe tíi nKuyie ntaummè tou borè kéfíe inààke nè ipe kè dè nsū ke í dò nkéna kékəa nkédeè.

6 Kè ikuó niùbèe di tanné ti Yiè nKuyie ncīètè mieke kéínnè di kó kufáá mbè tú kù ikuó nenti dieku, bè dɔ̀ɔ tìi fenti ke donnenè bèínkəmbàribè tì fièti déé.

* **8:2 Etanimmu:** Bè do kaà mmèè boti be kó betààbè nè tì kaammè yie ndé i wē, be kóo tǎnkù Etanimmu berinè tì kó betààbè owéíwè nè opínwe de cuokè nke (kupəəseíkù nè tipeenti de cuokè).

7 Bè do ti dòò tidé kè ti fièti nyuo ke kánkè ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu ndi nè di pàati.

8-9 De kó ipàati do ðumu, kàa ta ti Yiè nKuyie ncîètè kudieku ðiekù, a nyi wùò, nkàa me mbo ditowaà a bá nyi wùò. Titápièti tidéti maà tii do bo ti Yiè nKuyie ntaummè tɔu mièke, kù do bè ðenne Esibiti kéduò nti Mɔyiisi, kù bè tàunnè ðii mònni kumàá ditàri Odebu kè ti kpaá bo nè yíenni.

10 Ikuò niùbè yènni ðii mònni ti Yiè nKuyie ncîètè kè diwetiriri tè píe.

11 Bá bè í nna késɔátè be tómmú. Ti Yiè nKuyie nkó tikpeti tii do píe nku cîètè.

12 De mònni kè Sodomɔó béi nke dɔ: Ti Yiè nKuyie nha dɔ kémbo diwetisùri mièke nke.

13 Kè n né da maá tekpàaticîètè a yó mbo tè sáá!

*Sodomɔó náké ti benitibè
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 6:3-11)*

14 Kòo kpàati Sodomɔó wéētè Isidayeeribe tinnì còmú dè kémɔo ti Yiè nKuyie nkó mesàá mbe kpéi, kédeè ke dɔ:

15 Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu tínti Isidayeeribe ti tũ nkù, kuù dɔò nè ku wērímú kù do náké ti n cice Dafiti ke dɔ:

16 Nè ñ ðenne ðii yiè n nitibè Isidayeeribe Esibiti, n yí tãátè diyè mari Isidayeeribe ekè mièke ðimari, ke tú bè m maá teçîètè n yó mbo tètè mièke. N tãátè Dafiti nwe kòo bo mbaké n nitibè Isidayeeribe.

17 Kè n cice Dafiti yèmmèe ò pã kéndò nwèe maá teçîètè ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeribe tũ nkù.

18 Kè kùu ò náké ke dɔ: A yèmmè mè nda pãmè ke dò nhá m maá teçîètè dè wennimu.

19 Dè né í tú fšò yóò tè nni mmaá, a yóò peitè dèè bire ðeè yóò tè nni mmaá.

20 Kù ti ndòò ke duò nkè n sɔátè n cice Dafiti kpàti, ke kàri o kpàatikàri, ke baké Isidayeeribe, kéndònnè kù do ti nhò nákémmè. M maá te ncîètè nè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kó diyètiri kpéi nke,

21 ke ànné kudieku ditou ti Yiè nKuyie ndo tàunnè kumàá Isidayeeribe kù bè ðenne ðii mònni Esibiti ké bè duò nyii kuò ã ðii mièke.

*Sodomɔó bántèmè ti Yiè nKuyie nku cîètè kpetímú yie
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 6:12-40)*

22 Kè Sodomɔó còmú diwùòtònni ìkè nè Isidayeeribe bemou ìkè, kéyoute o nou keñkè bíékè kébántè ti Yiè nKuyie nke dɔ:

23 Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù, otòu mɔú í bo ke da ðònnè bá keñkè mièke bá ketenkè ìnkè. Fšò nwèe pí mmetaummè a dðònnèmè a tómbè ke ðari mesàá mbèè da tũ nnè be yèmmè memou.

24 A dðòmu a kóo tónti n cice Dafiti a do ò náké ti. A ti ndòò yíe nnè a wērímú.

25 Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù a báá yè nha do náké ti a kóo tónti n cice Dafiti ke dɔ: Kòo bí yie nke tũ nha kó kuce ò kù tũ mmèè botí, ìi yó nsóké o kpàti kémbaké a nitibè Isidayeeribe.

26 Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù, dɔò di mmònni a do náké ti a kóo tónti n cice Dafiti.

27 Kè Sodomɔó sɔátè kèbéi nke dɔ: Ti Yiè nKuyie mmènke bo na kémbonè benitibè ketenkàà? Keñkè kie ðeu ke í na ke tɔ ti Yiè nKuyie nkè m mè mmaá tètè cîètè tètè bo na ké kù tɔà?

28 Ti Yiè nKuyie nkénté kékéè mí nha kóo tónti n da báámmè yíe!

29 A nònfè báá ũŭ nkɛyènkè nè kuyie nte nɛfètè ìnkè, a bɛi nke tú a yetìrì yó mbo tèè miɛke. Kénté a kóo tǒnti yóo da bántè ìi báammìi te miɛke.

30 Ti Yiè nKuyie, n kénté mí nnè a nìtìbè Isidayɛeribe, kè ti da bántè te nɛfètè miɛke, á mboní keĩnkè kékèè kè ti cífè.

31 Kòo nìtì cààrè otàù, kè de yiè nyĩ wèe parikè, kòò kàtení a cífètè ke parikè a wũtǒnni ìlkè,

32 ti Yiè nKuyie nhá mboní keĩnkè kékèè, kè bè pùtè, kékpetínné osĩnwè kédɛɛtè wèe naati.

33 Kàa nìtìbè Isidayɛeribe da yeténè, kè be dootitòbè bè na, kè bè wèètení a cífètè bíékè ke da mɔo mɛcífèmmè, ke da sànte, ke da bántè.

34 Ti Yiè nKuyie nhá mboní keĩnkè kékèè kécífè nha nìtìbè Isidayɛeribe, kèwète kè bè kpènnénì dihei a do dúò ndi be yembè.

35 Kè bè me mbo da yeténèmu, kàa kpetínné iwetibori kè fetaafe ténke í nniu, kè bè bántè bè yetémè a bè poté mèè kpéi, ke kàtení te nɛfètè miɛke ke da bántè ke da sànte.

36 Ti Yiè nKuyie nhá mboní keĩnkè, kécífè nha kóo tǒnti nè a nìtìbè Isidayɛeribe, kè bè benke kuce sààkù bè dò nkétũnne kù, kényòre menie nketenke a dúò nkè a kàbe kè bè kè te.

37 Kè dikònni dii me ntanní dihei yoo mutenkũũ, kè tidiiti tii me nfáũ ndepaa nyoo kè fetùàrifè fèè me nti pí. Kè yecádúò nyeè me ntanní yoo fecofe. Kè Isidayɛeribe dootitòbè beè me mbo bè pi be ei kè mbè fèũnko. Kè meyei mmamè tanní yoo muməmmú bá mù.

38 Kàa nìtìbè Isidayɛeribe yèmmè cààrè be yei nkpréi, kè bè wèe wèètení a cífètè bíékè ke da bántè, bá kòò da mɔo mù, yoo ò da bántè timati kpéi.

39 Ti Yiè nKuyie nhá mboní keĩnkè a kari, kékèè, kécífè, nkéteennè, kédòò bá wè o borime dòmmè, ke yé a yémèmu o yèmmè. Fódò máá yé benìtìbè bəmou yèmmè.

40 Ǹdòori memme kè dèe yie nkè Isidayɛeribe nda dé be fòmму muməu, bè yó nfòu mù dihei a dúò ndi be yembè di miɛke.

41-42 Benìtìbè yóo keèmu a yetidieri nè a kpeñnimè ke pí mmutəmmú nè muwèrimú. Bá opòò wèè í tú Isidayɛeri, kòò itení dedétirè ke kàtení a cífètè nè a yetìrì kpéi nke da báa.

43 Ti Yiè nKuyie nha mboní keĩnkè kékèè kédòò o yè mmù. Mènmè kutenkù kuməu kàbe bo bantémè, ke da depe a nìtìbè Isidayɛeribe da dé mèè botí. Kè bèè bantè ke dò n da máá tèè cífètè mènke tú a kpete.

44 Kàa dúò nkàa kàbe dokénè be dootitòbè, kè bè bo a be tǒ nkè ke wèètení a ei a tǎatè di, n da máá di tɛcífètè di bíékè ke da bántè,

45 Ti Yiè nKuyie nhá mboní keĩnkè kékèè be báammìi kè bè teennè.

46 Kè Isidayɛeribe beè me nda yeténè, ke yé òmou í bomè wèè bo yí ò báá yeté. Kè dè dò mbè da yeténè, kàa miɛke bè peike, kàa yóu kè be dootitòbè bè pímmú ke kònnè dedétirè yoo de tóonnè, ke bè dòò tidaati,

47 kè bè kè bo ke toti be yèmmè ke da bántè ke tú: Tii do kpénkũnne ti to, ti yetému, ti cààrèmu.

48 Kè bè kè bo ke da mɔo mɛcífèmmè nè be yèmmè meməu ke wèètení dihei a dúò ndi be yembè di bíékè, a tǎatè di, n da máá di tɛcífètè, kè bè da báa,

49 ti Yiè nKuyie nha mboní keĩnkè kékèè be báammìi kè bè teennè.

50 Á bè cǐfè mbè da yeténèmè, nè be yetemè a kpeti, á duós nkè bè dootitòbè bè kuós mmesémè.

51 Bè tú a kòbe mbe, kàa bè te, ke bè dènne Esibiti meháàrimè mièke.

52 A nònǐfè báá íté mí nha kóo tǎnti nè a nìtibè Isidayeeribe ti ìnkè. Nyo ti báammì, ti yóó nkuò nke da báá nyi.

53 Ti Yiè nKuyie nfǒǒ ti tǎatè ibotí tǐ mièke kè ti bo ntú a kòbe, kéndònnè a do ti nǎkémè a kóo tǎnti Mǎyiisi, a dènne diì mǎnni ti yembè Esibiti.

Sadomǎo mǎomè ti Yiè nKuyie nke tú kùu bè dǎd mǎsàà

54 Sadomǎo kuónnè diì mǎnni ti Yiè nKuyie nke kù sautenè, kédeè kéité ò do nínkú dè diwǔǎtǎnni ìkè ke yuo o nǎu kǎnkè bíkè,

55 kécómmú kémǎo ti Yiè nKuyie nkó mǎsàà nyIsidayeeribe bǎmǎu ìnkè ke dǎ:

56 N sǎntímu ti Yiè nKuyie nkùù òmpǔnnè ku nìtibè Isidayeeribe kéndònnè kù do ti nǎkémè ku kóo tǎnti Mǎyiisi. Timǎu ti tì dǎǎmu tímǎti í sùó.

57 Ti Yiè nKuyie nha nti bonè a do bonè mèè botí ti yembè, a báá ti bǎntóo! A báá ti yóu!

58 Yǔǎnni ti yèmmè a bíkè, kè ti ndǎori a dǎmè, kǎntǔ nha kuós nè a tǎnnǎ a duós nyè ti yembè.

59 Ti Yiè nKuyie nha báá yè n da báá nyi báammì, yóu kè ì mbo a yèmmè keyènkè nè kuyie, kè dǎe yie nkàa nteénnè a nìtibè Isidayeeribe nè mí nha kóo tǎnti yewe yǎmǎu.

60 Mǎmǎe ibotí imǎu bo bǎntémè ke dǎ nfǒ nti Yiè nKuyie nfǒǒ tu Kuyie, kòò mǎu í bo ke da dǎnnè.

61 Díndi Isidayeeribe kè di duós ndi yèmmè mǎmǎu ti Yiè nKuyie kényiè nku kuós nè ku tǎnnǎ, kéndònnè dè mè ndǎmmè yíe.

Bè do fié ì wǔǎ ti Yiè nKuyie nku nǎfètè kpetímù yie

(Wénté 2 Bekpààtibè tǎmmú 7:4-10)

62 Okpǎàti Sadomǎo bǎntè mǎmǎe ti Yiè nKuyie nkédeè, wenwe nè Isidayeeribe bǎmǎu kè bǎe fié ti Yiè nKuyie nyiwǔ.

63 Bè kpetírí diì yie ti Yiè nKuyie nǎfètè kè Sadomǎo fié ti Yiè nKuyie nyiwǔ metaummè kpeyi. Yǎnaadakè sikǎupípisidé nè sikǎupísidé (22000) ípe tekǎupíkǎutè nè sikǎupípisidé (120000).

64 Disǎowǔǎ kó diwǔǎtǎnni í nsǎnnè, kè Sadomǎo duós nkè bèè túóté ti Yiè nKuyie nǎfètè kó kudǎnkù, kè de ntǎu nyiwǔǎ ì dǎ nkétǎu nnè yǎpǎrè yèè tú tidiiti nè bè fié ì wǔǎ metaummè kpeyi kó mekùù mmekùù nkperè.

65 Sadomǎo nè Isidayeeribe bè do tǎkú dǎfǎnni dǎeri ndi, ke bǎa nde kó dibanni. Benitibè dǎ òténí Debo-Amati nwe kǎntǎ kétǎokenè Esibiti kó kukó nkè bè mǎa nde kó dibanni ke dǎ yewe yǎyiekè.

66 Diyiè nínni yie kóo kpǎàti cau mbenitibè, kè bèè kotení kǎmǎo Kuyie nkó mǎsàà nho ìnkè bá wè kóo kó nho cǐfètè. Kè diwèl mbè bo ti Yiè nKuyie ndǎǎmè mǎsàà nku kóo tǎnti Dafiti nè ku nìtibè Isidayeeribe.

9

Ti Yiè nKuyie nyie ke benkemè kumǎà Sadomǎo

(Wénté 2 Bekpààtibè tǎmmú 7:11-22)

1 Sadomǎo mǎá diì mǎnni ti Yiè nKuyie nǎfètè nè tekpǎàticǐfètè kédeè nè ò dǎ dèè kó dimǎà.

² Kè ti Yiè nKuyie nyíé kóò benke kumáà kù do o benke mèè botí kumáà Kabaāḥ,

³ kóò nàké ke dā: N kèèmu a m báámmè ke n kuònnè. N cànnému tēcētē a m maá tē n yó mbomu te miēke, n yèmmè nè n nuò ndè í yóò íté te ìnkè bitì!

⁴ Fṣ nha mómmu nha cénke ntū n kó kuce nè a yèmmè memou, kàa dḍori dèè sié, ke dḍori n da nàkè tí timou, ke tū n kuò nè n tannò a cíce Dafiti do dòmmè.

⁵ A kpàti yó mbomu sáā kéndōnnè n do tí nàkémè a cíce Dafiti ke dā o bí ì yó nsaké o kpàti sáā kémbaké Isidayeeribe.

⁶ Fṣ nnè a bí kè di me nni mbùtinné, kè di í pī n tannò nè n kuò n di duó ndè, kè di kòte ke nìnkú yebokè ìikè ke yè fié.

⁷ De mōnni m bo di beti dīndi Isidayeeribe ketenkè n di duó nkè miēke, kédootóo tēcētē a m maá tē, kè di wámpūnne, kè ibotí tēi di daá,

⁸ de mōnni bèè bo mpēnkú tēcēdiētē tīe mborè, dè bo bè di, kè bè mbékú mùù kpéi nte kè n dḍo mebotí de kó dihei nè de kó tēcētē tēè do deu ke wenni.

⁹ Kè bèè bè tēnné ke dā: Bè dootóo be Yiè nKuyie nku, kùù do dènnè be yembè Esibiti ke ninku ke feu iwūḥ yebokè ke pī nye tōmmú. Deè te kè kù yóu kè de kó meyei mmemou bè tūḍkení.

Sadomāo pī mmùù tōmmú

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 8:1-18)

¹⁰⁻¹¹ Idammu Tiiri kóo kpàati weè do duó nSadomāo detekperè nè bè tu dè sipèrésì nè mesāo nhò dḍo mèè botí, kòò yāa maánè tí Yiè nKuyie ncētē nè tekpààticētē yebie nsipísidé miēke. Sadomāo dèè dii mōnni mumarimú kēpā Idammu yehékè sipísidé, yèè bo Kadidee kó kutempē mmieke.

¹² Kè Idammuu íté Tiiri kékote kēyā de kó yehékè, ò me nyí nyè pénsiri,

¹³ kēbéi nke dā: N népo Sadomāo, a mē nni mpā yèè ekè í tú yemayè. Kè bèè yè yu ke dḍo Kabudi ekè. Nè yíenni kè bè yè yu ke tú Kabudi ekè.

¹⁴ Kè Idammuu pā Sadomāo mesāo ntōnni bētāāti nè dikéè.

¹⁵ Nte okpàati Sadomāo do pīnné mèè botí benitibè muheikéntōmmú kè bèè maá tí Yiè nKuyie ncētē, nè tekpààticētē, nè kudānkù bè do tú kù Midoo, nè Sedisadēmmu kó iduotí, nè Asāo nè Mekidoo nè Kesēe kó yehékè.

¹⁶ Esibiti kóo kpàati weè do bè do kēpante Kesēe, kécóu ndihei kékua Kannahāā kōbe bèè do dè bo, kēpā de kó dihei o kóo sapāā nhò yèti dii mōnni o dḍu Sadomāo.

¹⁷ Deè te kè Sadomāo do wētē kēmaā Kesēe èi kēwētē kēmaánè Beti-Onāo ekè defūḥ kpeye.

¹⁸ Nè Badati kperi, nè Tamaa kperi yèè bo be tenkè tempē ntedontè koku.

¹⁹ Nè yehékè o diiti do ā yè nè o kpārinasēi do bo yè nè o sēi. Kōo maánè ò dḍo dèè kó dimāā Sedisadēmmu, nè ditāri Dīmāa, o tenkè kemou miēke cénke.

²⁰ Benitibè mabè bèè do kpāa be tenkè miēke bèè í tú Isidayeeribe: Amōriibe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe.

²¹ De kó ibotí do kpāa be cuokè ke yé Isidayeeribe do í namé kè bè kùò bēmau. Sadomāo do be mpīnné muheikéntōmmú, kè bè kpāa ke mù pī nnè yíenni.

²² Kè Sadomāo soó nyIsidayeeribe kè be ndḍo behāāpōmbè nè tihāāpōnti tū ò bàa, iwēi yembè nè bèè tou behāāpōmbè bèè dèkù sikpārinasēi be kpārinenti nè bèè bè baké.

²³ Kè kùmandāābèè wāā mbèè yó mbaké muheikéntōmmú kè bè mbo sikousinūmmú nè sipísinūmmú (550) kè bèè nni ditīnni dii pī mmutōmmú.

²⁴ Esibiti kóo kpààti kóo sapàà nyité dui yié Dafiti ei kéta Sadoməə maá t̀è c̀f̀èt̀è, de m̀ǹni ndi Sadoməə maámè kudànkù bè tu kù Midoo.

²⁵ K̀è Sadoməə níí fié iwūō ti Yié nKuyie kuce m̀t̀aati dibenni mieke. Ke níí fié ii nkétuō nkéfié itei metaummè kp̄eyi k̀emp̄i nti Yié nKuyie nc̀f̀èt̀è k̀è d̀è wenni.

²⁶ Okpààti Sadoməə do d̀òom̄u b̀at̀òòb̀è, k̀è bè mbo Esiyonni-Kebe Edoti borè, tipènti kóo d̀am̀éèrì také Edommu tenkè.

²⁷ K̀è Idammuu duó nSadoməə beǹt̀ib̀è bèè ǹo m̀menie mmesàà nke p̄i ndàm̀éèrì mieke mutòmmú k̀è bèe neine Sadoməə kó betòmbè.

²⁸ K̀è bèe k̀ate Ofii ei k̀éwaá mmesəə ntónnib̀è t̄ep̄iit̀è nè b̀èd̀é̀b̀è k̀éto k̀éduó nSadoməə.

10

Sebaa kóo nitipokpàati kòtemè ke ðau nSadoməə

(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 9:1-12)

¹ M̀em̄me k̀è Sebaa tenkè kóo nitipokpàatii keè Sadoməə c̀ii nkpeí nkékate ke bo ò yáákè nè yenáaḥantiyè,

² k̀étuakoo Sedisadommu ke neine betòmbè péu nè yòyóbè k̀è bè nto mesəə mp̄éu nè yetásààyè ỳèè donku deu, k̀étuake Sadoməə borè kóò biéké tináañti o tóni tí péu.

³ K̀è Sadoməə ò t̀èñné ti timəu ò tónni tí, ke í nyíēke timati.

⁴ Kóo nitipokpàatii keè Sadoməə náañti mec̄ii nkpeti, k̀éyanè tekpàatic̀f̀èt̀è ò maá t̀è,

⁵ nè tidiiti ò yo nti, nè o tũmbè ā s̄i c̄í nè o tũmbè p̄i mmèè boti mutòmmú, nè bè ā tũ yáati, nè bèè ò duó mmenaa, k̀éyanè bè feu ìl wūō ti Yié nKuyie ke tuó nkè d̀èè ò di mediè nkóò kpeí.

⁶ Kóo náké okpàati ke d̀ò: N do kpaani n cie k̀è bè n nàkému a k̀peí nnè a ciimè. K̀è ñ t̀ùðkení ke m̀enke s̄ó ndè me ndo.

⁷ M mu ndo í yie, nkè n do í mè nt̀ùðkení ke ya nè n n̄n̄f̄è. N yamu a c̀ii ndeumè nè a m̀ake d̀è nè a yetidieri, ke s̄ó mbè do n nàkè tí í t̀ùðke n ya d̀è kó dikéè.

⁸ A k̀obe nè a t̀ombè bèè da bonè s̄àa ke k̀emmú a náañti tí bè duó diwèi ndi.

⁹ A Yié nKuyie nyètiri ndeu, k̀ùu da d̀ò mesàà nke da d̀ò okpàati k̀aa baké Isidayeeri. K̀ù d̄ómu Isidayeeri b̀e s̄àa d̀eè te k̀è k̀ù da t̀aátè k̀aa bo mbè bekunè k̀è d̀è wenni.

¹⁰ M̀em̄me k̀è Sebaa kóo nitipokpàatii p̄a Sadoməə mesəə mmè bo nt̀ùðke tónnib̀è b̀et̄aati nè dikéè, nè t̀ùdàarì k̀è d̀è í mm̄ake d̀è m̀am̀è, nè yetásààyè ỳèè donku deu. De kó dif̀nkuò t̀ùdàarì t̀enke í t̀ùðkení meboti Isidayeeri b̀e tenkè.

¹¹ Okpàati Idammuu kóò b̀at̀òòb̀è bèè do k̀ate Ofii ei k̀etóni mesəə, bè múnke do tónimu ideí péu bè tú í s̄antádi nè yetásààyè ỳèè donku deu.

¹² Kóo kpàati Sadoməə túóté ìi d̀ei kédòòndè ti Yié nKuyie nc̀f̀èt̀è kó yesāñkè tekpàatic̀f̀èt̀è, nè tik̀ùtidùùti nè tibòmbonti beyendembè k̀peí. Nè de kó diyie ideí bè tu í s̄antádi ì t̀enke í t̀ùðkení Isidayeeri b̀e tenkè me kó kubotí.

¹³ De kó dif̀nkuò kóo kpàati Sadoməə p̄ammú Sebaa kóo nitipokpàati ò ỳè nhò d̀ó d̀èè kó dimàà, k̀edeè kóò p̄ammú yep̄arè òmòu t̀òu í yóò na k̀ep̄a ỳè, k̀è d̀è í t̀ú wenwe Sadoməə. De kó dif̀nkuò kóo kó n̄ho cie nè o t̀ombè.

*Sadomə do məke tii kpàti**(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 1:14-17. 9:13-28)*

14 Mesəo mmèè do 55 tuəkəni Sadoməo borè dibenni dimáa mieke me cěékú do 5 mbo tónni sipísidé ndi.

15 Ke né yiénè bəpotambè diebè nè besámpróbè do 5 nyietii ìi diítii bə potanti kpéi nnè Adabii kó bekpààtibè do 55 cuó wèè dāmpóó kóó duó.

16 Kóo kpààti Sadoməo dāó tidəpiliti dieiti sikəusidé (200) kè ti ntú mesəo mmáa bə yiemmə ke uté, bá kùu dəpikú kó mesəo ncěékú do bo cidóó bəkuə ndi.

17 Tidəpiliti sámpóti sikəusitāāti (300) bə dāónnè tì mesəo mmáa, bá kùu dəpikú mesəo ncidóó òmáa nè dikéè. Kè bəe deé kè tì tanné kudieku bə tu kù Dimaa kó kutúukú.

18 De kó difōnkúó kédāónnè dikpàatikàri yepápanii nké di dāri mesəo nsāāmè.

19 Kè di mməke yedētisákè yəkuə kóó níi yó nkari ke díri dè ndó nciřiri, ke məke o baà nnii yó nyíkú dè kè bəe cíéké yeciriřiri kó tifenti tidéti, kécóónnè kuu nho bakú yó kutekú kucānku.

20 Kè yeteyé ndáké diwūōtōnni dētisákè ke cútóo, ku mpikú yəkuə kutekú yəkuə, kè tii wənné tepíitè nè tidéti. Bè í dāó me kó kubotii dikpàatiyuu teri mari mieke.

21 Okpàati Sadoməo kó ibòòke do tú mesəo mmáa ndi kè yebə yèè bo teciřètè bə tu tē Dimaa kó kutúukú, kè yè ntú mesəo nsāāmè. Dəmaré do í tú timáti péfii kperε, ke yé Sadoməo kó dimōnni bə dāke do í wúó ntimáti péfii dəmaré sàārè.

22 Ó do məkemu bātóòbè péu kè bə niènnè okpàati Idammu kəbe kè bə kəri dedétiré, ke níi dā yebie nyētāāti kénwētini ke tō mesəo nsāāmè nè timáti péfii, nè yepápanii, nnè iwáa nnè sinə sāsii.

23 Okpàati Sadoməo do pēnkumu bekpààtibè səmbə meciì nnè tikpàti.

24 Tii Yie nkuyie nkuu mēnke do ò duó mmeciì mmediè, nnè de kpéi nké benitibè nyiitini tipūti timəu ke kərinii o borè, ke kemmu meciì nkuyie nhò duómè.

25 Mēmme kè bə nhò touni yebie yeməu duómè tinenti mesəo nkpeti, nè timáti péfii kpeti, nè tiyaāsāati nè tikpārintenti, nè tihúúnti nè sisēi, nè sisēi tesii masi, sisēi deke sāmmarímúbè kè dè peité si.

26 Kè Sadoməo tíi nsikpārinaasēi nè sisēi kè dè mbo sikpārinaasēi tekəupítè nè sikəusināa (1400) besāndèèbè tekəupípiitè nè sikəupísidé (12000) kóo deite simasi kè si mbo o borè. Kóo totii sitesii yehāāpōnkaré tēyè.

27 Nè Sadoməo kpéi nké timáti péfii mbo Sedisadəmmu ke sū ke dōnnè yetārè, kè detekperè nsū ke mannè detie mbè tu dè sikoməo, dèè yìè dāmèèri Mēditedandee pēēmme.

28 Sadoməo kó sisēi do bonni Esibiti nè Sidisii nwe, o kó bəpotambè do ke nkəri ke si nhò donni.

29 Bə do fiiti de kó sikpārinaasēi tēmáa medítibii nsikəusikuə ndi (600), tesāntè tēmáa medítibii ntekóutè nè sipísinūmmú (150). Bəpotambè bəe do si təu ke múnke fiitinè Itiibe kpààtibè nè Sidii kəbe.

11*Sadoməo yeténèmə ti Yie nkuyie**(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 11:18-12:1)*

1 Kóo kpààti Sadoməo yíe kétúóké benitipòbè tòbè péu bèè í tú Isidayεεribe, kémbúúti Esibiti kóo kpààti kóo sapàa. Nte ò do tūóké ìi botii kəbe: Məabiibe nè Aməniibe nè Edəmiibe nè Sidoniibe nè Itiibe.

² Ti Yiè nKuyie mme ndo nakému Isidayeeriibe ke dò bè báá túóté de kó ibotí miéke benitipòbè. Kù do bè nakému weti weti ke dò: Di báá ta be miéke, bè me mbáá ta di miéke. Kè meè ðake bè bo di yúš nkè di fié be bokè. Bá nè memme kè Sadoməw be ðake kè bè tàunne.

³ Kòo mməke o pobè sikəusiyeikè (700) bèè tu bekpàatibè kó besapəmbè o pocìè nsikəusitàati (300), kètūnne be yèmmè.

⁴ Ó kòtè dii mənni kè bèe yúš nho yèmmè kóò tannè mubəwəféu miéke. Ó ténke í ntú nti Yiè nKuyie nhò cice Dafiti do kù tū mmèè botí.

⁵ Kòo fié Sidoniibe bəw Asitaditee nè Aməniibe kó dibəw yeiri Midikəmmu,

⁶ kéðəw ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò ténke í nkù tū nsei o cice Dafiti do kù tūmmè.

⁷ Yèè mərə miéke nke Sadoməw maámè ditənni Sedisadəemmu iikè de kó ditəri ínkè Məabiibe kó dibəw yeiri Keməwsi kpréi, ke múnke maánè ditənni Aməniibe kó dibəw yeiri Midikəmmu kpréi.

⁸ Ó do me ndəw ke maá o pobè bèè í tú Isidayeeriibe yetərè kè bè ntuə ntihúunti ke feu iwúš.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mmiéke peike Sadoməw ò kù bütinnémè kunku ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tū nkù, kunku kùw ò benke kumáa kuce mèdémè,

¹⁰ kóò naké weti weti ke dò ò báá tūnne yebəkè. Sadoməw me nyí nyie nke tūnne ti Yiè nKuyie nhò naké ti.

¹¹ Kè kùw ò naké ke dò: A í mè nyiemme ke pí mmetammè n da dəwè mè, a me nyí yie nyitié n da duə nyi, n yóo cəutému a kpàti kéduə nha təmbè kóo məu.

¹² A cice Dafiti kpréi nte kè n yí yóo mè dəw kaa kraá fəw, n yóo ti cəuté a bire nou miéke nke.

¹³ N yí yóo cəuté tikpàti timəu, n yóo súšmmu kubotí kumáa a cice Dafiti kpréi nnè Sedisadəemmu dihei n tāātè di kpréi.

Sadoməw dootitəbè

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie nduə nkè Sadoməw məte o dùntəw Edəmiibe kó tekpàatífètè kou, koo yetəri tu Adadi.

¹⁵ Dafiti do pənte dii mənni Edəmmu, ohāpənkóti Soabu nè behāpəmbè kè bèe kote ke bo kunnè becírìbè, memme bè kumè Edəmmu ei kó benitidaabè bəmou.

¹⁶ Bè do kè bo ke dò betāābè bèkuə ndi ke bè kəw ke yaa bè dèènè bəmou páí.

¹⁷ De mənni ndi Adadi do cokémè kénèinè Edəmiibe məbè bèè do tú o cice kó betəmbè, kè bèe kote Esibiti, de mənni koo kraá tú dedapəmbire.

¹⁸ Bè do itè Mandiyā nwe kétuəke Padanni kétúóté de kó dihei kəbe məbè kè bèe nei kétuəke Esibiti koo kpàati borè. Koo duə nhAdadi təcìtè kè nhò piú kóo pā ketenkè.

¹⁹ Kè de koo kpàati pənsiri Adadi mèdiè nkóo duə nho pokù Tapenesi nantè koo puoke.

²⁰ Koo kpàati pokù Tapenesi nantè peité Adadi denitidabire koo dè yu ke də Kennubati. Kè Tapenesi ndè piú okpàati cìtè, kè dè nweínè okpàati bí ke bo.

²¹ Adadi kèè dii mənni ke dò nDafiti ku kè ohāpənkóti Soabu múnke ku, koo náke okpàati ke dò: Yóu kè n kò n tenkè.

²² Koo kpàati də: Ba nda dònité n cìtè kaa dó kékò? Koo də: Dèmarè í n dònité, m baa dó kékòmmu.

23 Δε κό difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nyíé kédúò nkè Desō Ediada birεε naá nSadomáò dootitáù. Desō do tú Tisoba εi kóò kpààti Adadesεε κό kudaakù nku kékóké,

24 kέwáá nho κό dihāāpòntñnni kè Dafiti mbè káù kòò kòte Damaasi kέmbo ke yàa kè naānnè okpààti.

25 Ò do dokùnèmu Isidayεεribe Sadomáò fòmму mumáου miεke.

Sedoboammu yetεmè okpààti Sadomáò kpeti

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 9:29-31)

26 Sedoboammu do tú Nεbati birε ndε Efadaimmu naāmùnkù kou, Sededa εi kou. Kòò yō ntú okúpokù, kòò yètiri tu Seduya. Sedoboammu do tú Sadomáò kóò tōnti nwe, kέyete o kpeti.

27 Nte dè wūákémmè kòò yàa yetenè Sadomáò kpeti: Okpààti Sadomáò do maá dii mōnni kudānkù bè tu kù Mídoò kénfiεti o cice Dafiti εi kuduotí κό iyie.

28 Kè Sedoboammu ntú wèè kpeñni kòò kònti naati kòò nò mmutōmmú kè mù pī nkè dè wenni. Kè Sadomáò ò pénsiri kóò tāāté kòò mbaké Efadaimmu nè Manasee be naāmùnti kòbe bèè pī mmutōmmú.

29 Diyie mari kè Sedoboammu yè Sedisadεmmu mucèmmu, kè Kuyie mpāñnāānti náāntò Aiya Sidoo εi kouu ò conè dikpáá bedé borè, ke ś nhAiya dááti diyaábòri pānni mari.

30 Kòò di dàté kékēté yekētiyé tεpíítè nè yèdèé,

31 kénáké Sedoboamu ke dō: Túóté yεyaábòkētiyé tεpíítè, ti Yiè nKuyie nyIsidayεεribe tū nkù tu, kù yóò fietεmu dikpààtiyuu Sadomáò borè, kέ da baá nyibotí tεpíítè.

32 Ti Yiè nKuyie ntu ku yóò súò nkubotí kumáá ndi ku kóò tōnti Dafiti kpéi nnè Sedisadεmmu diheì kù tāāté di ibotí imáου miεke di kpéi.

33 Bè kù bùtínnè mèè kpéi nke fié yebóké Sidoniibe baó Asitaditee nè Mòabiibe kperi Kemáosi nè Amóniibe kperi Midikómmu, bá bè í túnne ku κό kuce, bè í dāori dèè sié, bè í tū nku kuó nè ku tannò be cice Dafiti do yè tūmmè.

34 Dè né í tú kù yóò fietenè Sadomáò nwe tikpàti, ò yó nkpaá ke tí tōmu o fòmму mumáου miεke ku kóò tōnti Dafiti kù tāāté wè, kòò yié nku kuó nè ku tannò o kpéi.

35 O birε ndε kù yóò fietenèmmè tikpàti kédúò nfó nSedoboammu ibotí tεpíítè kàa mbaké.

36 Kù yóò yóumu kubotí kumáá kòò nkù baké, kè ku kóò tōnti Dafiti fuku báa paá okpààti wèè bo mbo Sedisadεmmu ku εi kù tāāté di ke bo mbo.

37 F́ nSedoboammu kù yóò da duómmu tikpàti a dó mèè botí kàa mbaké Isidayεεribe.

38 Kàa yie nkù da náá ntí timáου, ke tū nku κό kuce ke dāori dèè sié, ke dāori ku kuó yēmmè, ke tū nkù tannò ku kóò tōnti Dafiti do dòmmè. Kù yó nda bonèmu kàa yaábí ntú bekpààtibè sáá Dafiti κό iyaábí dòmmè, kè kù da duó nyIsidayεεribe, kàa mbè baké,

39 kè kùu yáúkunnε Dafiti yaábí kpàti, dè né í yó ntú sáá.

40 Mεmme kè Sadomáò nwanti ke bo ku Sedoboammu, kòò coké kékòte Esibiti, kέmbo be kóò kpààti Sisaki borè kè Sadomáò yàa kúnè.

41 Sadomáò tōmmú tēmù nè o cii ndè wàrimu o tōmmú pátiri miεke.

42 Sadomáò do bo Sedisadεmmu nwe ke baké Isidayεεribe bεmáου ke dò yebie nspisínàà,

43 kékú kè bèè ò kǔnné o cice Dafiti èi, kòo bire Odoboammuu sòoté o kpàti.

12

Bè tiímmè Sisemmu

(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 10:1-15)

1 Kè Odoboammuu kòte Sisemmu kè Isidayeeribe tíi nke bo ò pī ntikpàti.

2 Dè do sǎ nNebati bire Sedoboammuu kpaanì Esibiti nwe ò do cokénè okpàati Sadoməə nwe ké kè kòte. Ò do ke mbo kékéè bè tiímmè kékonní.

3 Kè bèè ò yu kòo kotení Isidayeeribe tíi ndé kè bèè wénné kénáké Odoboammuu kè dò:

4 A cice do ti fěũ mudaatómmú mmu kè mù ti kèite a mù nti yaate kè ti mpī nha tómmú.

5 Kè Odoboammuu bè tǎnné ke dò: Cíéténè, yewe yètāati kó difōnkúò kéwētení.

Kè bèè cíété.

6 Kòo tíi mbekótíbè bèè do bonè o cice Sadoməə ké bè beke ke dò: Di yèmmè dò n tǎnné ònti be nnitibè.

7 Kè bekótíbèè ò nàké ke dò: Kàa yie nke dòò amáa be kóo tǒnti ke bè náannè tináaṣààti, bè yó mpīmmu a tómmú sáá.

8 Okpàati me nyi nyie mbekótíbè ò duó nyii tié, kèbeke bedapàmbè, o kó kutōnkú kòbe bèè ò bonè ke dò:

9 Be nnitibè tu m bè yàate ditou n cice bè tou ndi cǎékú, di yèmmè dò m bè nàké ònti?

10 Kè bedapàmbè o kó kutōnkú kòbeè ò tǎnné ke dò: Benitibè bèè tu a cice bè tou ndii tou cǎé, ke tú á bè yàate di cǎékú, nàké be ke dò a nómbyāāre cǎēnèmu a cice ka.

11 Kàa cice do bè tou ndii tou cǎé, a kperi bo pǎēté memme. A cice do bè tiènnè idá nyi, kè fǎ mbo mbè tiènnè yedá yèè ā timáti ye yómmè.

12 Diiyè tǎánni yiè, Sedoboammuu nè benitibè kè bèè wētení Odoboammuu borè, ò sòò bè nàké ke yèmmè.

13 Kòo sènkèri bekótíbè do ò duó nyii tié nkébaao benitibè nè metankperímè,

14 kǎtūnne o kó kutōnkú kòbe ò tié nti nti, kǎbǎi nke dò: N cice do di tou nditou cǎéeri kè n kperi bo pǎēté memme, n cice do di tiènnè idá nyi, kè mí m bo di tiènnè yedá yèè ā timáti ye yómmè.

15 Memme okpàati yetemè benitibè ò beke ti. Ti Yiè nKuyie nkuù do dòò memme dè bo yèmmè kè kù do nàké ti Nebati bire Sedoboammuu nè ku kóo tǒnti Aiya Sidou kou nuù miéke kè tii dǎò.

Dikpààtiyuu totémè

(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 10:16-11:4)

16 Isidayeeribe sǎ ndii mǎnni okpàati í yie mbe kpeti kóò nàké ke dò:

Ti kpeti tú nè ba Dafiti Sese bire?

Ti múu mba tínti nè we?

Tínti Isidayeeribe tí kǎnnè,

kè Dafiti bire mbaké de cíétè.

Memme kè bèè cíété kékūũ.

17 De mǎnni kè Odoboammuu nkpaá baké Sudaa tempǎ nkòbe máà,

18 kětò nhAdodammu wèè baké muheikèntòmú Isidayeeribe borè, kè bèè ò bùstí bemou yetárè kékúo. Kè Odoboammu nsó ndè fuute, kòo deke o naasàntè mecaā nkéoké kékate Sedisademmu.

19 Memme Isidayeeribe yatenèmè Dafiti cīètè nè yíenní.

20 Isidayeeribe kèè dii m̀nni Sedoboammu konnìmè, kětíi nkětò nkè bèè ò yùni. Kòo tuòkení kè bèè ò pī ntikpàti. Kè Sudaa naám̀nk̀ k̀be máá beè nkpaá t̀ nDafiti cīètè kóo kpàati.

21 Memme Odoboammu t̀̀̀k̀m̀ Sedisademmu kětíi nSudaa wuò nk̀be nè Bensamee wuò nk̀be kó behā̀p̀mb̀ bèè nò mmudòò, kè bè mbo tekoupiókùtè nè sikoupìp̀sini (180000) kè bèè kate ke bo pante Isidayeeribe kó dikpàat̀yuu kòò mbè baké wenwe Sadom̀ kó debire.

22 Kè ti Yìè nKuyie mbéinnè ku kóo niti Semmaya ke d̀:

23 Náké Sudaa k̀be kóo kpàati Sadom̀ b̀re Odoboammu nè o k̀be nè Bensamee wuò nk̀be nè bes̀m̀be ke d̀:

24 N tú di báá kate kékpannè di tebií Isidayeeribe. Bá wè, wèè kò nho cīètè, m̀i yè ndèè d̀ò dèè d̀ò.

Kòo ti mbè náké kè bèè ti kèè ke ti yie mbá wè kòo kò nho cīètè.

25 Memme kè Sedoboammuu maá kuduotí kéfíi nSisemmu Efadaimmu t̀ri kó dihei kəmbo. O de nyitè kékate kémaá kuduotí kéfíi mPenniyeedi.

Sedoboammu d̀̀̀m̀ meyi

26 Kè Sedoboammuu totí o yèmmè ke d̀: Kè dè saké mie mbotí n kpàat̀yuu wèti ke bo t̀nne Dafiti cīètè k̀be mbè.

27 Kè benit̀b̀ kpáá k̀ri Sedisademmu ti Yìè nKuyie ncīètè iwũs féú, be yèmmè bo wète kèt̀nne Odoboammu Sudaa k̀be kóo kpàati kè bè n kuò.

28 Ò totí dii m̀nni o yèmmè kéd̀ò isò̀nà̀ke idéi, kénáké Isidayeeribe ke d̀: Di sũ̀ nSedisademmu nwe mukotimù. Di mm̀nni ntenè kuyie nk̀ù ti dènnéi Esibiti.

29 Ò me nyí kécónnè fesò̀nà̀fè mafè Beteedi, fetefè Danni tenkè.

30 Memme ò tannémè Isidayeeribe meyi mmieke kè bèè t̀ fesò̀nà̀fè tefè kéndenti kè fè k̀tenè Danni èi.

31 Kòo maá yewũ̀t̀rè yetárè ìnkè kédèi be cuokè ikuó niùbè, bè ténke í ntú Defii botí k̀be.

32 Memme Sedoboammu d̀̀̀m̀ dibanni otànk̀ niínwè yìè tepítè nè dinummuri Sudaa k̀be do baà mmèè botí, kèdeke o m̀mmuò ndiwũ̀t̀nni ìnkè kéfíe iwũs isò̀nà̀ke ò do d̀ò í, kèwáá nyikuó niùbè kékanne Beteedi ò maá yèè wũ̀t̀rè kpéi.

33 Ò do dèke ò maá dii wũ̀t̀nni Beteedi di ìnkè otànk̀ niínwè ò do t̀̀tè wè kó diyìè tepítè nè dinummuri ndi. De yìè ndi ò duóm̀mè kè Isidayeeribe ènnè dibanni, kòo deke ke bo tuò nyep̀rè.

13

Ti Yìè nKuyie nkpannèmè Sedoboammu Beteedi

1 Kè ti Yìè Kuyie nt̀nni ku kóo niti m̀ò, kòo íté Sudaa tenkè kètuòke Beteedi, ke s̀ nSedoboammu bo ke tuò nyep̀rè diwũ̀t̀nni ìnkè.

2 Kè ti Yìè nKuyie nduó nkè ku kóo t̀nt̀i béinnè diwũ̀t̀nni ke d̀: F́ ndiwũ̀t̀nni, kèè ti Yìè nKuyie ntu mù. Ti Yìè nKuyie ntu bè yóò peitè debire

marè nde Dafiti naàmùnkù miεke ké dè yu ke dò: Sosiasi, kè de kó debireε da fíé ikúú niùbè bèè tùú nyiwūš a Ìnkè, kétuε nyenitikūš a Ìnkè.

³ Kòo deε ke dò: Nte di bo banté dè ke dò nti Yiè nKuyie nkuù béi. Diwūštònni bo yaté kè mekùú nkó mutapéi mmùú còú di Ìnkè kè mùu nunté.

⁴ Kòo kpàatii keé ò kpànnèmè diwūštònni ke pīēkù kòò fieti fenómbife ke dò: Pīnnè we!

Kè de kó tenùtèε kpeío ò ténke í nna ké tè tḗnnéni.

⁵ Kè diwūštònnii yaté, kè mutapéi nnunté kù tì nàkémè ku kóo niti kòo tì béi.

⁶ Kòo kpàatii náké Kuyie nkóo niti ke dò: N da báámmu bántè ti Yiè nKuyie nha tū nkù kè n nùtèε wēte kéténné.

Kè Kuyie nkóo niti bántè ti Yiè nKuyie nkè tēε wēte kénaá ntè do dòmmè.

⁷ Kòo kpàatii náké Kuyie nkóo niti ke dò: Kòtení kè ti kò n cīētè kàa di kè n da cú.

⁸ Kè Kuyie nkóo niti náké okpàati ke dò: Bá kàa bo n duó nha kpàti kó dikéé n yí kàri a cīētè ke bo di yoo n yà dèmarè die.

⁹ Ti Yiè nKuyie nni n nàkémù ke tú m báá di dèmarè, m me mbáá yà, m me mbáá wēte kētūnne n kèténii kùú cε kékò.

¹⁰ Ò me nyí kētūnne kuce tekù, ò ténke í ntūnne ò kòtēnni kù Betēdi.

Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò yetemè ku kpeti

¹¹ De do sš nti Yiè nKuyie mpāānāaṅti náaṅtò mōú weé bo Betēdi ke tú odakóti, kòo bí kote kóò náké Kuyie nkóo niti dòò dé Betēdi nè ò náké tii náaṅti okpàati, ke tì náké timōu be cice.

¹² Kòo beke ke dò: Ò kété ònkuce?

Kè bèε ò benke Kuyie nkóo niti wèè yēnni Sudaa tenkè ò tūnne kùú cε.

¹³ Kòo náké o bí ke dò: Bouñè n sāmmarímú kàri.

Kè bèε di bou kòo deke,

¹⁴ kētūnne Kuyie nkóo niti, kòò ninte ke sš nhò diéké mutie diemù mamù kó medèè. Kòo ò beke ke dò: Fšš tu Kuyie nkóo niti wèè yēnni Sudaa tenkàà? Kòò dò: Eš, mí nwe.

¹⁵ Kè Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò dò: Kòtení kè ti kò nkàa di.

¹⁶ Kè Kuyie nkóo niti dò: N yí yóó da neinè kè ti kò nkè ò di dèmarè yoo n yà die.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nni nnàkémù ke tú m báá di dèmarè die m me mbáá yà, m me mbáá wēte kētūnne ò kèténii kùú cε kékò.

¹⁸ Kòo népoo ò tḗnné ke dò: M múnke tú Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò nwe ke da dònnè. Ti Yiè nKuyie nkuù tōnni ku tōnni kè di ò náké ke tú n da yúni kè ti kò nkàa di kēyà.

Ke yé kòò sóummu!

¹⁹ Menmε kè Kuyie nkóo niti ò neinè kè bèε kò nke bo di kēyà.

Kuyie kpānnèmè ku pāānāaṅti náaṅtò

²⁰ Bè kàri dii mōnni ke yo nkè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pāānāaṅti náaṅtò, wèè me ntūnne koò yúni,

²¹ kòo náké Kuyie nkóo niti ke dò: ti Yiè nKuyie ntu a mè nyetemè ku náaṅti, bá a í tūnne kù do da nàké tì.

²² Ke wētení ke di ke yà, kù do yē nha báa di dè, a me mbáá yà. A yóó náá nhokpadouti nwe. Bè í yóó da kūnné a yembè fōti.

23 Bè di dii m̀ǹǹni ke yà ke deè, kè Kuyie mpāānāānti nāāntò wèè do ò t̀ḕǹǹǹi kòo bou ò ǹp̀o sām̄marimú k̀ari,

24 kòo deke k̀enkũnti. Kè diciriciri ò dinté kuce k̀eku kedóunko, kòo nduá kè sām̄marimú còm̄mú kè diciriciri còm̄mú.

25 Kè becep̄embè mp̄enkù koò yau kòo duá kè diciriciri còm̄mú, kè bèe kote ke ti náké Kuyie mpāānāānti nāāntò wenwe kó dihei.

26 Ti Yiè nKuyie mpāānāānti nāāntò wèè do ò t̀ḕǹǹǹi, ò ti kèè dii m̀ǹǹni k̀ebéi nke d̀: Kuyie nkóo niti weè yete kù do ò náké ti, kè kù duónni diciriciri kè di ò kù, k̀endõnnè kù do ti nhò nákéme.

27 Ò béi memme kédeè ke d̀ ò bí bou ò sām̄marimú k̀ari.

Kè li di bou,

28 kòo kote k̀ensó nti Yiè nKuyie nkóo niti duó ke cāānko kuce mieke, diciriciri nè sām̄marimú kè de còm̄mú, bá diciriciri í ò cááké, di me nyí kùo sām̄marimú.

29 Kòo ò t̀uóté k̀edaá nsām̄marimú ìnkè k̀ekõnnè ke bo ò sié, kòo kũnnè.

30 Wè ò sié dii m̀ǹǹni k̀edeè kòo kũnnè kuf̄ōti ò do keú kù ò mómmuò nho kp̄éí, kè nhò kũri ke sáuti ke tú: Áú! Ti ǹp̀o kumu.

31 Bè ò kũnnè dii m̀ǹǹni k̀edeè kè ti Yiè nKuyie mpāānāānti nāāntò náké ò bí ke d̀: Kè ñ kù dii yie dí n kũnnè di me nkũnnè kùu f̄ōti Kuyie nkóo niti kè n d̀uú nk̀ep̄énnè ò kũ.

32 Ti Yiè nKuyie nhò duó nti nāānti kòo ti béi nti yóo d̀õmmu, ò náké ti Betee di kó diwũst̄nni kp̄éí nnè yèè bo Sammarii temp̄e nyé kp̄éí.

33 Nè memme Sedoboammu í ncèète, kòo baá nsóké ke waá nyikuó niùbè, kè wèè d̀ wèè ò d̀d̀ ikuó niùti, kòo nfeu iwũ yewũst̄rè yèè bo yet̄rè ìnkè.

34 De kó meborime mèè do tanné Sedoboammu c̄t̄è t̄em̄u meyei mmieke, k̀ente kè bèe t̀ kùo páíi kè te yet̄r̄i kp̄ánnè.

14

Kuyie mpāānāānti nāāntò Aiya nákéme Sedoboammu bire yóo kúme

1 Kè Sedoboammu bire Abiya muòke.

2 Kòo náké ò pokù ke d̀: Ítè k̀ekote Sidoo ti Yiè nKuyie mpāānāānti nāāntò Aiya borè. Weè do n náké ke d̀ n yóo di tikp̄ati. Á ceete amáà kòo báá banté a tùmè m pokù.

3 Ntò p̄ēēbè tep̄iítè, nè yek̄atindà, nè mecekùò ndidènni, k̀ekote kòo yà kòo da náké t̄i yóo tuòkeni debire.

4 Kòo pokùu d̀d̀ ò ò náké ti, k̀éitè k̀enkari Sidoo Aiya c̄t̄è. Aiya do kòtému ke t̀enke í nkpaá wúo.

5 Kè ti Yiè nKuyie mme ndie nkóo náké ke tú: Sedoboammu bire deè m̄o nkòo pokù k̀ariní a borè ke bo p̄áá, kòo t̀uòkeni á ò náké ke d̀ muu, ò í yóo ndó á ò banté.

6 Aiya kèè dii m̀ǹǹni ò nacèna dibòri k̀ebéi nke d̀: Tanni f̄s nSedoboammu pokù. Dè dòmmè k̄aá í d̀ó bè da banté? N yóo da náké t̄i nāānti c̄ēēmu.

7 Kote k̀enáké Sedoboammu ke d̀: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe t̄u nkù tu kuú ò d̀èite Isidayeeribe mieke koò d̀d̀ okp̄aati.

8 Kuú fiète Dafiti kó tikp̄ati ke ti nhò duó, ò me nyí yie nke t̄u nku kóo t̄ōnti Dafiti yèmmè, ò do t̄ūmmu ku tannò yem̄u, ke kù t̄ūnnè ò yèmmè mem̄u ke d̀ari kù d̄ómè máá.

9 Kè wenwe me ndòòri meyei nkè de p̄ēētè bèè ò niiténè ke di tikp̄ati, ke d̀d̀ yebókè, ke maá sitenkaani, k̀eyí nti Yiè nKuyie mmieke ke kù b̄t̄innè.

10 Deè te kè kù yóó yóu kè meyei ndo o c̄t̄èt̄è. Kù tu kù yóó kuṣṣu o fuku kó benitidaabè, bekótìbè nè ibí b̄em̄ou, tidaati nè bèè í tú tidaati kékáútè o c̄t̄èt̄è bè ɔ̄ káútè mèè botí tiyontí nè kuhaa.

11 Sedoboammu c̄t̄èt̄è k̄obe bèè bo kú diheì sim̄o s̄iì yóó bè caáké, kè bèè ku dikpáá tin̄d̄t̄i bè c̄ò. Ti Yiè nKuyie nkuù b̄éi.

12 Onitipòkù f̄s̄ nyíte kékò. A naac̄èt̄è bo na diì m̄on̄ni diheì kó dibòrì debire yóó kú diì m̄on̄ni.

13 Kè Isidayeeriibe b̄em̄ouu k̄om̄m̄ú de kũú nké dè kũnné, deñde demáá Sedoboammu c̄t̄èt̄è miéke bè yóó kũnnémè. Deè miéke nke demáá ti Yiè nKuyie nylidayeeriibe tú nkù yámè meborime kù pénsiri mè.

14 Ti Yiè nKuyie nyóó waámmu okpààti Isidayeeriibe miéke, wèè yóó ku Sedoboammu c̄t̄èt̄è tem̄ou. Dè yóó d̄ōdm̄u b̄amb̄à.

15 Ti Yiè nKuyie nyóó pot̄ému Isidayeeriibe kè bèè s̄ant̄è tip̄ent̄i ɔ̄ s̄ant̄ém̄è menie mmieke, kuyaakù nampe diì m̄on̄ni. Kè kùu bè bèti ku eì s̄àrì kù duó ndi be yembè, kè bè cie nké bèè sénté kukò nyáá bè fiíkú mèè kp̄éi ndibòò Asedaa kó itedei ke íi nku miéke.

16 Ti Yiè nKuyie mbo dootóo Isidayeeriibe Sedoboammu d̄ò mèè yei nkp̄éi nke te kè be múnke d̄ò meyei.

17 Kè Sedoboammu pokùu íté kénkũnti k̄etuáke Tidisaa, ò na diì m̄on̄ni o c̄t̄èt̄è kó dibòrì kè debiree kú.

18 Kè bèè dè kũnné kè Isidayeeriibe b̄em̄ou k̄om̄m̄ú de kũú nkéndonnè ti Yiè nKuyie ndo ti nakémè ku p̄ānāānti nāāntò Aiya kòò tì b̄éi.

19 Sedoboammu p̄i mm̄ù t̄ōmm̄ú tem̄ú, ò doké mèè botí nè ò di mèè botí tikp̄àti dè w̄arimu Isidayeeriibe kp̄àatìbè d̄ōrim̄è p̄át̄iri miéke.

20 Sedoboammu do tú okpààti ke d̄ò yebie nsipísidè nè yèd̄éè ndi kékú kòò bire Nadabuu s̄ōt̄è o kp̄àti.

*Odoboammu naámmè Sudaa k̄obe kóo kp̄àti
(Wénté 2 Bekpàatìbè t̄ōmm̄ú 12:1-16)*

21 De m̄on̄ni ke s̄s̄ nSadom̄o bire Odoboammu tu Sudaa k̄obe kóo kp̄àti. Ò do yóó di tikp̄àti ke m̄ake yebie nsipísinaà nè òm̄áá ndi, k̄ént̄o tikp̄àti ke d̄ò yebie ntepiítè nè ȳeyiekè, k̄em̄bo Sedisadem̄mu ti Yiè nKuyie nt̄āāt̄è diì eì Isidayeeriibe botí im̄ou miéke kè ku yèt̄iri bo ndi bo. O ȳs̄ yèt̄iri do tú Naama kòò tu Am̄oniibe botí kou.

22 Kè Odoboammuu d̄ò ti Yiè nKuyie nyí d̄ò dè, k̄éyí nku miéke kè d̄èè p̄ēēt̄è o yembè kpepe do d̄ōmm̄è.

23 Bembè bèè do maá yet̄òrè ke fiíkú yet̄àrè nè dibòò Asedaa kó itedei yet̄àrè yem̄ou ònké nè detie ndem̄ou také.

24 Kòò tonté kédòñè titouti k̄étnannè benitipòbè bè yó nk̄ari ke d̄ounè bè be kó ib̄ōkuó ȳem̄m̄è. Bè do tekíi ibotí ti Yiè nKuyie ndo duó nké bèè beti í kó is̄oke nyi.

25 M̄em̄me Odoboammu kp̄àti benni nummuri miéke Sisaki Esibiti kóo kp̄àti domè Sedisadem̄mu kè bè p̄ònte,

26 k̄ét̄úót̄è ti Yiè nKuyie nc̄t̄èt̄è kó tin̄ent̄i, nè tekp̄àat̄ic̄t̄èt̄è k̄p̄eti tim̄ou páíi, k̄ét̄úót̄énè tis̄ōd̄ōpiiti Sadom̄o do d̄ò tì.

27 Kòò kp̄àti Odoboammuu d̄ò dis̄ōw̄ū̄d̄ kó tid̄ōpiiti k̄éf̄s̄ nde kó dif̄t̄iri, kè tì duó ntihāp̄ont̄i t̄i b̄aa tekp̄àat̄ic̄t̄èt̄è kó dibòrì.

28 Kòo kpààti ní nkòri ti Yiè nKuyie nciètè kè bè tì to, kòo kò mbèe tì kòtenè tihāpòntì tì bàa tekpààticìètè tì kó kudieku.

29 Odoboammu dàòrimè tēmè ò dḡḡ dèè kó dimàà, dè wàrimu Sudaa kpààtibè dàòrimè pátiri mièke.

30 Odoboammu nè Sedoboammu bè do dokùmu sḗà.

31 Kè Odoboammuu kú kè bèe ò kùnné o cie Dafiti ei, o yḡ yètiri do tú Naama Amòniibe ei kou, kòo birè Abiyammuu sḡoté o kpàti.

15

Abiyammu tumè Sudaa kàbe kóo kpàati

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 13:1-3, 22-23)

1 Nebati birè Sedoboammu kpàti benni tēpítè nè diniínni mièke nke Abiyammu naámmè Sudaa kàbe kóo kpàati,

2 kénto tikpàti ke dḡ yebie nyètāati ke bo Sedisadēmmu. Abusadēmmu kóo sapàà mMaaka weè do ò pèitè.

3 Kòo tūnne o cice do dḡḡ mèè yei mbá ò í nduḡ nho yèmmè memou ti Yiè nKuyie nho yààri Dafiti kōme.

4 Nè Dafiti kpéi nkè ti Yiè nKuyie nyóu kòo yaàbirè baa sḡoté tikpàti kòo fuku báa paà tikpàti, nè Sedisadēmmu bo ntúmè be kó diheidie.

5 Dafiti do dàori ti Yiè nKuyie ndó mēmme, ò do í yóu ti Yiè nKuyie nhò náké yèè nò kó òimari mudàòrimù, kè dè í tú Udii Itiibe boti kou kpeti.

6 Odoboammu fōmmu mumou mièke ò do dokùnēmu Sedoboammu.

7 Abiyammu dàòrimè tēmè ò dḡḡ dèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dàòrimè pátiri mièke. Abiyammu nè Sedoboammu bè do dokùmu o fōmmu mumou mièke.

8 Dè kó difōnkúò kè Abiyammuu kú kè bèe ò kùnné Dafiti ei, kòo birè Asaa sḡoté o kpàti.

Asaa tumè Sudaa kàbe kóo kpàati

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 14:1-2. 15:16-19. 16:1-6,11-14)

9 Isidayēeribe kpàati Sedoboammu kpàti benni sipísidè kperi mièke nke Asaa naámmè Sudaa kàbe kóo kpàati,

10 kénto tikpàti ke dḡ yebie nsipísinàà nè dimáà ke bo Sedisadēmmu. O yḡ kóo yḡ yètiri do tú Maaka Abusadēmmu kóo sapàà.

11 Kè Asaa ndàori ti Yiè nKuyie ndómè kéndōnnè ò yààri Dafiti,

12 kédennè o ei benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè be kó ibòakuḡ yēmme, kédèite sibòotenkaanii o yembè do dḡḡ si,

13 kédennè nè ketike o yḡ kóti tinitipokpàti, ke yé ò do ciékémè isòke kó tēbòotenkaanitè bè tu tē Asitaditee, kè Asaa tē kḡũ kébò nkè tē cóu nSetinḡò biriku mièke.

14 Kè yetòrè baa nè nkpaà, bá nè mēmme kè Asaa duḡ nho yèmmè memou ti Yiè nKuyie nho fōmmu mumou mièke.

15 Kòo tanné ti Yiè nKuyie nciètè mièke o cice ku pa yèè pāre nè o mómumu nhò kú pa yè, yèè tu tímáti péti nè mesḡ nnè tinenti.

16 Mudò muu do bo Asaa nè Basaa be cuokè be fōmmu mumou mièke.

17 Kè Basaa Isidayēeribe kpàati do Sudaa kàbe mudòò, kémaà kuduotí kéfité Damaa ke bo pènné kuce Asaa Sudaa kàbe kóo kpàati.

18 Mem̄me kè Asaa túóté timátì péfìti timòu nè mesòo mmem̄mòu ndèè do kpaá ti Yiè nKuyie ncîfètè nè tekpààticîfètè ké dè toū nho kó betōmbè, kè bè bo kote Damaasi ké dè duó nTabidimòo bire Esiyōō bire Benni-Adadi, Sidii kóo kpààti, kóò nàké kè dò,

19 wèe yóu kè bèe mōote metaummè be nnè we, be yembè do mè mòke mèè boti, deè te kòò ò p̄a de kó dipānni ke tú wèe tōtenè Basaa Isidayeeribe kpààti metaummè, kòo tēnke báá ò do mudoò.

20 Kè Benni-Adadii yie nhokpààti Asaa ò nàké tì, kédeite bèè ni okpààti āāpōmbè kētō nkè bèe kote kēpōnte Isidayeeribe ekè, Iyōō ei nè Danni kperi nè Abedi-Beti-Maaka kperi nè Kinnedoti kó kutempē nkumou, kēpōntenè Nefutadii ei dimòu.

21 Basaa ti kèè dii mōnni kékūnné kuduotí marimù Damaa kēwēte Tidisaa.

22 Kòo kpààti Asaa tíi nSudaa kōbe bemòu páíi, ò í nsúó nhòmòu, kè bèe túóté yetárè yemòu nè ideí Basaa do maánè dè kuduotí kēfii Damaa ei, kémaánè kuduotí Kebaa ei Bensamēe tempē mmieke nè Misipaa kperi.

23 Asaa dōd̄rimè tēmè, o kōmbùò, nè ò dōò dèè kó dimàà, dè wārimu Sudaa kpààtibè dōd̄rimè pátiri mieke. Asaa kóté dii mōnni kēmuake sinaàcēi.

24 Ò do ku kè bèe ò kūnné o yàari Dafiti ei ndi, kòo bire Sosafatii wèe sōtè o kpàti.

Nadabu naámmè Isidayeeribe kpààti

25 Sedoboammu bire Nadabu do naá nyIsidayeeribe kpààti Asaa Sudaa kōbe kóo kpààti kpàti benni dèrinni ndi, kēntō tikpàti ke dō yebie nyédéè,

26 kédōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè, kētūnne o cice do dōò mèè yei nkétannè Isidayeeribe meyei mmieke.

27 Kè Isakaa naámunkù kou Aiya bire Basaa ndó kēbō nNadabu ke s̄s̄ nyIsidayeeribe pi Kibetōō Fidisitēēbe ei, bè de nhò kùo.

28 Basaa do kùo Nadabu Asaa Sudaa kōbe kóo kpààti kpàti benni tāānni ndi, kēfiete tikpàti.

29 Ò cōuté dii mōnni tikpàti kēkuo Sedoboammu cîfètè temòu páíi, ò í nsúó nhòmòu, kéndōnnè ti Yiè nKuyie ndo ti béimmè Sidoo ei mieke nè ku pāānāh̄ti náah̄tò Aiya nùu mieke.

30 Sedoboammu do dōò mèè yei nkétannè Isidayeeribe bemòu meyei mmieke meè do í nti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù mieke, meè do te kè tì bèe tūòkēni.

31 Nadabu dōd̄rimè tēmè ò dōò mèè kó dimàà, dè wārimu Isidayeeribe kpààtibè dōd̄rimè pátiri mieke.

32 Asaa do dokùnèmu Isidayeeribe kpààti Basaa s̄áà.

Basaa naámmè Isidayeeribe kpààti

33 Sudaa kōbe kpààti Asaa kpàti benni tāānni ndi Aiya bire Basaa naámmè Isidayeeribe kóo kpààti kēmbo Tidisaa ke dō yebie nsipísidè nè yēnàà,

34 kédōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè, ò do tūnne o cice Sedoboammu kó meyei mme ò do dōò mè kétannè Isidayeeribe meyei mmieke.

16

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Ananni bire Seuu ke dō wèe nàké Basaa ke dò:

² Mí ndi Yiè nKuyie mmíi ò kūténí mutáá mmiéke koò dḁò okpààti, kòò baké n nìtibè Isidayeeribe, ke tūnne Sedoboammu kó meborime, ke tanné n nìtibè Isidayeeribe meyei mmiéke ke íi mmiéke.

³ N yóó káútému o cīètè kè tēè dontenè Nebati biré Sedoboammu kpete.

⁴ Á ò nàké ke tú n yē nho cīètè kou wèè bo kú dihei simóó sīi yóó ò càáké, kè wèè ku dikpáá tinḁti ò cḁ.

⁵ Basaa dḁòrimè tēmè ò dḁò dèè kó dimàà nè ò doké mùù doò. Demou dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dḁòrimè pátíri mieke.

⁶ Kè Basaa kú kè bèè ò kūnné Tidisaa. Kòo biré Edaa sḁoté o kpàti.

⁷ Ti Yiè nKuyie ndo duó nkè Ananni biré ku pāānāānti náāntò Seuú béinnè Basaa nè o cīètè ò dḁò mèè kpéi mmeysi ke íi nti Yiè nKuyie mmiéke nSedoboammu do dḁòmè, nè ò kùòmè Sedoboammu cīètè temou.

Edaa tumè Isidayeeribe kpàati

⁸ Asaa Sudaa kabé kóo kpàati kpàti benni sipísidé nè dikuónni mieke nke Basaa biré Edaa naámmè Isidayeeribe kpàati kémbo Tidisaa ke dḁ yebie nyédéè.

⁹⁻¹⁰ Kóo kóo āāpònkóti Simmidi wèè do baké okpàrinaasēi dikéè kòo ndó kóo bo. Asaa Sudaa kóo kpàati benni sipísidé nè diyíenni mieke do nke. Diyíe mari kè Edaa mbo Tidisaa wèè baké tekpààticīètè o cīètè mieke kényà menaà nkémuó. Kè Simmidii taroo kóo poté kékua kécḁuté tikpàti.

¹¹ Ò na dii mḁnni kékari dikpàatikàri kékua Basaa cīètè temou páíi ò í nsùú nhonitidòu mḁu o cīètè mieke yoo o cēdétè kou, yoo òmḁu wèè taunè Basaa.

¹² Kè Simmidii kua Basaa cīètè temou kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Basaa kpéi nnè ku pāānāānti náāntò Seuú nùù mieke.

¹³ Dende kó dimàà dè ò tḁkéní o yei kpéi nke nè o biré Edaa kḁme ò do dḁò mè kétannè Isidayeeribe meysi mmiéke kényí nti Yiè nKuyie mmiéke nè be kó mubḁféù.

¹⁴ Edaa dḁòrimè tēmè ò dḁò dèè kó dimàà dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dḁòrimè pátíri mieke* ndè í tú Bekpààtibè tḁmmú pátíri ketirì yoo diderì, bè nàà nyémayè kpéi nke kè de kó yepáte í bo nkáké Kuyie nnāānti pátíri mieke.

Simmidi naámmè Isidayeeribe kóo kpàati

¹⁵ Sudaa kabé kóo kpàati Asaa kpàti benni sipísidé nè diyíenni mieke nke Simmidi naámmè Isidayeeribe kóo kpàati, kénto tikpàti ke dḁ yewe yèyieké. Dè do sḁ mbè pi Kibetḁḁ nwe Fidisitēēbe ei.

¹⁶ Behāāpòmbè kèè dii mḁnni be kari ke dḁ nSimmidi bo nhokpàati koò kù. De kó diyíe dimáa mieke kè Isidayeeribe pī nhohāāpònkóti Omidí tikpàti dende dihāāpònkari.

¹⁷ De mḁnni Omidí nè o āāpòmbè kè bèè íté be do kari dè kēpi Kibetḁḁ kékote kédó Tidisaa.

¹⁸ Simmidi sḁ ndii mḁnni behāāpòmbè do dihei kòo kote keta tekpààticīètè o kó kudieku kécḁu nkè tēè ò wēnnénè kécḁuté kòo kú.

¹⁹ Dende ò tḁkéní o yei nképí nke, ò dḁò mè ti Yiè nKuyie nyí dḁ dè, ke tūnne o cice Sedoboammu kó meysi nhò do dḁò mè kétannè Isidayeeribe meysi mieke.

²⁰ Simmidi dḁòrimè tēmè, ò bḁmmè okpàati, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dḁòrimè pátíri mieke.

* 16:14 ...kpààtibè dḁòrimè pátíri: Bè nàà ndii pátíri kpéi die

²¹ De mànni kè Isidayeeribee toté kè diwétiri tünne Kinati bire Tibinni ké we mpí ntikpàti. Kè diwétiri teri nkpaá tū nhOmidì.

²² Omidì kó ditfnni dii do na Tibinni kperi kè Tibinnii kú kè Omidii naá nhokpàati.

Omidì naámmè Isidayeeribe kóò kpàati

²³ Sudaa kàbe kóò kpàati Asaa kpàti benni sipísitáati nè dimáà miéke nke Omidì naámmè Isidayeeribe kóò kpàati kémbò Tidisaa ke dò yebie nyèkuò. Ò do tó tikpàti ke dò yebie ntepiítè nè yèdéè ndi.

²⁴ De kó difōnkúò kédonté Simmedi borè Sammarii tārì medítibii nsikoupsikuò (6000) kémaá dihei de kó ditārì fñkè, ké di yú ò di donténè wè kó diyètiri ke dò Sammarii.

²⁵ Kè Omidii dàò ti Yiè nKuyie nyí dó dè kèpēēté bèè ò niiténè ke di tikpàti.

²⁶ Ò do tünne Nebati bire Sedoboammu kó meborime mme, ò do dàò mèè yei nkétannè Isidayeeribe meyei miéke kényí nti Yiè nKuyie mmieke nè be kó mubòféú.

²⁷ Omidì dàòrimè tēmè nè ò doké mùù doò dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dàòrimè pátiri miéke.

²⁸ Kòò kú kè bèè ò kunné Sammarii kòò bire Akabuu sòoté o kpàti.

Akabu naámmè Isidayeeribe kóò kpàati

²⁹ Sudaa kàbe kóò kpàati Asaa kpàti benni sipísitáati nè diniñni ndi, Omidì bire Akabu naámmè Isidayeeribe kóò kpàati, kènto tikpàti ke dò yebie nsipísidè nè yèdéè, ke bo Sammarii.

³⁰ Kòò bire Akabuu dàò ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè dèe pēēté bèè ò niiténè ke di tikpàti.

³¹ Ò tünnemè Sedoboammu borime kè dende ntú mpúti, kòò kote kétúóté Sidoniibe kpàati Itibaadi kóò sapàà nSesabeeedi képuoke kénínkú dibòò Baadi ìikè ké di fié iwūā,

³² kémaá dibòò Baadi ditou Sammarii kémaá de kó ditou miéke diwūstōnni,

³³ kéfiñnè ndibòò Asedaa kó kutedóú kényí ti Yiè nKuyie mmieke kè dèe pēēté Isidayeeribe kpààtibè sòombe bèè ò niiténè ke di tikpàti.

³⁴ De kó yemòrè miéke nke Iyedi Beteedi kou wētè ke maámè Sedikoo kó kuduotí ké nkù pūuku kè o kóò po Abidammuu kú, kòò nkpeti yecàkè kòò býāātè Sikubuu kú, ti Yiè nKuyie ndo ti nákému Nunnì bire Sosuwee.

17

nKuyie mpānāanti náantò Edii nákéme kutayietí kpéi

¹ Kè Edii, Tisibii ei kou, Kadaadi tempē nkouu náké okpàati Akabu ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù bomu kè n tu ku kóò tōnti. Timaantì í yóò mantè, fetaafè me nyí yóò ni, kè mú sàà í béi nke tú fèe ni.

Edii homè Kediti kó tekóntè

² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii ke dò:

³ Ítè kékote diyie yìèni kèè bíékè kukó nSuditēē kénsari Keditii kó tekóntè miéke tēè bo Suditēē yáà diyie yìèni kèè bíékè.

⁴ A yó nte nyò nkè n duó nkè yekākā nda duó mmudii.

⁵ Kòò dàò ti Yiè nKuyie nhò náké ti kèítè kékote kémbò Keditii kó tekóntè miéke Suditēē diyie yìèni kèè bíékè.

⁶ Kè yekākā ní ò duó mudii nè imaa ndikūnweñni nè kuyuoqu.

Edii kàtemè Sadeputaa okúpokù c̄t̄èt̄è

⁷ Kè dè mboni kè tekóntè kó menie nkũũ ke yé fetaafè ténke do í niùmè.

⁸ De m̀n̄ni kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke d̀:

⁹ Ítè kékote Sit̄s̄ temp̄e nSadeputaa ei ḱembo, n nàḱemu okúpokù m̀ou deborè, kòò bo nda duò nk̀aa yo.

¹⁰ M̀em̄me kòò ítè ḱep̄i nSadeputaa kó kuce, ḱetuakoo dihei kó dibòri ḱeyà okúpokù m̀ou kòò kau ídeí. Kòò o yu ke d̀: M p̄a menie nk̀e n ȳa.

¹¹ Kòò nitipòkù nk̀ari ke bo ỳent̄eni kòò w̄ete kòò yu ke d̀: Á m p̄ani mudii.

¹² Kòò nitipòkùu ò t̄ènnè ke d̀: Ti Yiè nKuyie nha tũ nk̀u ýemu n ý m̀akemè mudii mam̀u mùu bènnè, muyuo mmuù kpaá teconkute mièke ke m̀annè a bo pikúmè dinacekutiri, mek̀ùò nsámp̄ò dikòdènni mièke. M mè nkau idabi ke yóò de ndòò, nè m bire kè ti di kédeè ḱembaa mukũũ.

¹³ Kè Edii ò t̄ènnè ke d̀: A bá nȳèk̀ù, kote kédòò a dó kédòòmè, k̀aa d̀òò á keté kékake dikàtindàà sámp̄ò kékotenni ḱe n duò nke né na kékake f́s̄ nnè a bire di kperi.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nk̀u béimmu ke tú: Muyuo nyí yóò deè teconkute mièke, mek̀ùò mme nyí yóò deè dikòdènni mièke, kè k̀u ỳa duónnèni fetaafè.

¹⁵ Kòò kote kédòò Edii ò nàkè t̀i, kè bè nyo mbem̄ou wenwe nè o bire nè Edii.

¹⁶ Muyuo nyí ndèè teconkute mièke, mek̀ùò mme nyí ndèè dikòdènni mièke, ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè Edii kòò ti béi.

Edii f̀òuk̀unnemè okúpokù bire

¹⁷ Kè okúpokù Edii bo wèè c̄t̄èt̄è, kòò biree muake kè de nc̄èè mediè nk̀e d̀èe k̀u.

¹⁸ Kòò nàkè Edii ke d̀: Ti kpeti dòmm̄e mí nnè f́s̄ nti Yiè nKuyie nk̀oo niti? A k̀t̄eni n c̄t̄èt̄è ke bo dente n yei mme ti Yiè nKuyie nk̀ekuò m biraà?

¹⁹ Kè Edii d̀: N duonn̄i a bire.

Kòò dè c̀outé onitipòkù n̄ou mièke kédekenè kudànk̀u kudieku nhò ã d̀è, kè d̀è dóu n̄ho dóu ìnk̀è,

²⁰ kébántè ti Yiè nKuyie nke d̀: Ti Yiè nKuyie n tũ nk̀u, a dó kédòòm̄u meyi n̄honitipòkù yei nke k̀uò o bire, wenwe wèè n c̀outé o c̄t̄èt̄è mièkaà?

²¹ Kè Edii nhok̀u debire ìnk̀è ke d̀ kuce m̀et̄ãati ke báa nti Yiè nKuyie nke tú: Ti Yiè nKuyie n tũ nk̀u, n da báamm̄u yóu kè debire w̄enn̄ii w̄ten̄i de mièke.

²² Kè ti Yiè nKuyie nc̄outé Edii báamm̄ii, kè debire w̄enn̄ii w̄ten̄i de mièke kè d̀èe foute.

²³ Kòò dè c̀ut̄enni kédúò nde ȳo ke d̀: A bire f̀òumu!

²⁴ Kòò nitipòkùu ò nàkè ke d̀: Di mm̄onni m bant̄emu ke dò nha tú Kuyie nk̀oo niti, ke náá ntimómm̄onti ti Yiè nKuyie nda duò nti.

18*Edii nàkémè fetaafè yóò w̄ete ḱenimè*

¹ Kè d̀èe m̄onte ḱemm̄ake yebie nyèt̄ãati kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii ke d̀: Kote kébenke amáa Akabu, n yóò duò nk̀e fetaafèe nimu.

² Kè Edii nk̀ari ke bo benke omáa Akabu.

De do s̄ñ ndikònni deukemu Sammar̄ii.

³ Nè de kp̄éi nke Akabuu yú Abudiasi wèè baké tekpààtic̄t̄èt̄è. Abudiasi do tú wèè dé wenwe ti Yiè nKuyie.

4 Sesabɛɛdi do kòu dìi mǎnnì ti Yiè Kuyie mpǎānǎaǎnti náam̄bè kè weè sǎnne Kuyie mpǎānǎaǎnti náam̄bè tekòutè (100) kè bè toté yetīrè yèdèé, dìi nsipísínùmmù, diteri memme kè bè sǎnne titǎdènti tidéti mieke, kè mbè duò mmudii nè menie.

5 Kè Akabuu ò yu kóò nàké ke dà: Ti ce ndiheì diməu sibiì borè nè ikó mborè, kèyà ti bo péte timúti kéduò nsisēfì nè sǎmmarimúbè, kè dèe yie nkè ti báá kuw iwūō.

6 Kè bèe toté diheì yewétiyè bè yóó ce nyè. Kè Akabuu kété o kó kuce, kè Abudiasi keté o kó kupikù.

7 Ò kètəo memme kéconè Edii kóò banté kénínkú késǎnnǎo o ìlkè ke dà: Okóti Edii, fǎ nweà?

8 Kóo ò tēǎné ke dà: Mí nwe! Kote kénáké okpàati ke tú n kéroomu.

9 Kè Abudiasi kuónko ke dà: N da cǎke ba okóti kǎa yó n fité kè Akabu m pí nkékuo?

10 Nè ti Yiè nKuyie nti tū nkù, diheì marì í bo okpàati í tǎ ndi bènítibè kè bè bo da wammú, kè diheì marì kǎbe yoo dikpààtiyuu marì yī a í dè bo, bèe duò nkè bèe parikè ke dà bè í da yà.

11 A né mè ntu n kote kóò nàké a kéroomè.

12 Kè n yítè kè ti Yiè nKuyie nYaá nda tütótè bá n yí yé mù da kǎtenè kè, kòo kpàati kǎtení ke da mǎnté ò yóó n kuomu. M me ndému ti Yiè nKuyie nnè m bíkémbénti.

13 Okóti bè í da nàké Sesabɛɛdi do kòu Kuyie mpǎānǎaǎnti náam̄bè kè n dǎdǎa? Míi do sǎnne Kuyie mpǎānǎaǎnti náam̄bè tekòutè (100) kè bè toté yetīrè yèdèé, kè bè sǎnne titǎdènti tidéti mieke, kuu nsipísínùmmù kutekù sipísínùmmù, kè mbè duò mmudii nè menie.

14 A né mè ntu n kote kóò nàké a kéroomè, n yóó kote kòo n kuomu.

15 Kè Edii béi nke dà: Ti Yiè nKuyie Mpakɛdaa bomu kè n tu ku kóo tǎnti. N kǎrimu yie nke bo benke m máà Akabu.

Edii nè Akabu bè màútémè

16 Menime kè Abudiasi kote kéconè Akabu ke ti nhò nàké, kè Akabuu kote Edii borè.

17 Ó yà dìi mǎnnì Edii kóò nàké ke dà: N da yǎmu! Fǎ nwèè te kè meyei ndo Isidayɛɛribe.

18 Kè Edii ò tēǎné ke dà: Mí í te kè meyei ndo Isidayɛɛribe, fǎ nnè a cǎtè kǎbe díi te, ke yé di yetemè ti Yiè nKuyie, kǎa feu iwūō yebókè Baadibe.

19 A né kote kénáké Isidayɛɛribe beməu kè di kǎtení m borè Kadimeedi tǎri ìnkè, kénneínèní Baadi kó bepǎābè sikǎusinàà nè sipísínùmmù (450), nè Asɛdaa kǎbe sikǎusinàà (400) bèè yoo nSesabɛɛdi borè.

Bè flémè iwūō Kadimeedi

20 Kè Akabuu tí nyIsidayɛɛribe beməu nè Baadi kó bepǎābè Kadimeedi tǎri ìnkè.

21 Kè Edii kǎtoo be borè ke béi nke dà: Dè yó nkǎáké de kè di yóu di bo ncaatimè tipítì tidéti? Kè ti Yiè nKuyie nkuu tu, tǎnnenè ku! Kè Baadi weè me ntu, tǎnnenè we!

Bá bè í nhò tēǎné tǎmati.

22 Kè Edii baa nkpaá soké o náantì kébéi nke dà: Mí nwèè náà nti Yiè nKuyie mpǎānǎaǎnti n kpaá m máà ndi, díndi Baadi kó bepǎābè kè di bo sikǎusinàà nè sipísínùmmù (450).

²³ Ti duónnè yenaadakè yèdèé, kè dí deite di kperi dìmáá, kè dí di kùò kékéké kédáá nyidei ìnkè, di mè mbáá ànné muháá. Kè n kùò n kperi kékéké kédáá nyidei ìnkè m mè mbáá ànné muháá.

²⁴ Kè dí yú di kó dibòò Baadi kè n yú ti Yiè nKuyie. Kè Baadi duónnì muháá nweè tu. Kè ti Yiè nKuyie nkuù me nduónnì muháá nkuù tu.

Kè bèe yie mbemou ke dò: Dè wenni.

²⁵ Kè Edii náké Baadi kó bepāābè ke dò: Keténè kētāāté di kó dinaadaa ke yé dí sūmè, dí yú Baadi, di me mbáá ànné muháá.

²⁶ Kè bèe túóté dinaadaa kékúò kédòò kèdeé, kényu be bòò Baadi ke tú: Baadi keè ti da yumè! Kè bè nyu dikūnwēñni kè diyie yàa cónnèné yeyo. Bè í nkèè tímati yoo bèe yà metēñnimè mamè, kè bè nhau ke ninku diwūstōñni ìkè.

²⁷ Diyie cōmmú dii mōñni yeyo kè Edii ndó kè bè daa ke dò: Yúnè mediè! Baadi me ntúmè nKuyie nku, ò bo ntoti o yēmmè mme, yoo o nòutè í feí, bá ò mbo kupāòkù, yoo ò yè nke duó, yúnè we mediè nkòo ente!

²⁸ Kè bèe wekii mediè nkényóúnè bemáa yese nè yekpāā nkè meyiñ nyiè, kéndōñnè bè do mòkemè de kó memantímè.

²⁹ Diyie tūnté dii mōñni kè bèe íté ihúu kè kutoweku ndáátí ke yàa tuòkenè kuyuoku bè s̄s̄ fié dii mōñni iwūō, bè me nyí nkèè tímati yoo metēñnimè mamè yoo bèe yà mecannimè mamè.

³⁰ De mōñni kè Edii bè náké ke dò: Tóñnèñni m borè! Kè bèe tóñni bemou o borè, kòo wēte kētūnté ti Yiè nKuyie nkó diwūstōñni dii do pante,

³¹ kèdeé kētuóté yetárè tepíítè nè yèdèé kè yè mbo Sakōbu bí do mamè. Ti Yiè nKuyie ndo náké wè ke dò: Di mmōñni bè yó nda yu ke tú Isidayeeri nwe.

³² Memme Edii maámè diwūstōñni nè yetárè ti Yiè nKuyie nkprí, kèkeú difōtiri kéfíté, kàa bo dè cūō meniè mmè mbo dífiri sipísitāati.

³³ Kòo daá nyidei kékúo o nàáfè, kékéké kénósó nyi ìnkè.

³⁴ Ke dò: Píennè meniè nsicee sinàà kè bèe sì píe. Kòo dò: Cóunnè ideí nè fenàáfè de ìnkè. Kè bèe cóú. Kòo dò: Yíénè kuce medérímè.

Kè bèe yíé. Koò dò: Yíénè kuce metāāmmè.

Kè bèe yíé.

³⁵ Kè meniè mpōnté diwūstōñni, kèpíé ndifōtiri bè keú di ke fité.

³⁶ Dè tūòke dii mōñni bè s̄s̄ fié de kuyuoku iwūō kè Edii Kuyie mpāānāañti náañtò tóñko be borè kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nhAbarahammu nè Isaki nè Sakōbu bè do tū nkù, dàò yíe nkè benitibèe banté a tùmè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù, kè ñ tu a kóo tānti, kè f̄s̄ ñ náké kè ñ dōò m mè ndòòmè.

³⁷ Ti Yiè nKuyie ndòò n yēmmè, dàò n yēmmè! Kè benitibèe banté f̄s̄ tumè ti Yiè nKuyie nke ceeri benitibè yēmmè, kè mè wīētini a bíékè.

³⁸ Kè ti Yiè nKuyie ncūñni muháá nkè mùu cóúté fenàáfè nè ideí kēsūōtoò meniè mmèè bo difōtiri mièke.

³⁹ Kè benitibè bemou yà dèè dōò kédò kēsīnnōo ketenke kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie! Ti Yiè nKuyie nkuù tu Kuyie!

⁴⁰ Kè Edii béi nke dò: Pīñnèñni dibòò Baadi kó bepāābè, di báa yie nkòò mōu coké bá ómáa.

Kè bèe bè pīñni kòo bè kōtenè Kisōō kó mborè kè bè fié.

Fetaafè wēte ke nimè

⁴¹ Memme kè Edii náké Akabu ke dò: Kote kédi kényà, n kèemu fetaafè kuōmmè.

42 Kè Akabu nkòri ke bo di kényà. Kè Edii íté kédèke Kadimèedi tārì yómmè kénsī nkòo yuu soké o núú nsàku.

43 Kòo náké o kóo tǎnti ke dò: Íté kédèkoo kékéwénté dàmèèrì bíékè.

Kòo dekoo kékéwénté ke dò: N yí yà òmàrè bá sàmpó.

Kè Edii ò náké ke dò: Nwīēti ke dò kuce mèyiekè.

44 Kuce mèyíemmè mǎnni kòo tǎnti wētení kóò náké ke dò: N yàmu diwētiri dàmèèrì bíékè kè di mǎnnè tenǔtè kó mepèkùmè. Kè Edii dò: Dekoo kénákè Akabu kòo cǎtinné o sēī tenaasǎntè kécútè fetaafe yàa bo ò pī.

45 Kè dè nyóó yí kè yewetèe ànné, kè keīnkèe soute, kè kuyaakùu fuute kè fetaafe ni mediè. Kè Akabuu deke o naasǎntè kénkūnti Sisedeedi.

46 Kè ti Yiè nKuyie nkó muwērímúu cúténí Edii ìnkè, kòo bóu o naàkǎnfè kécoké kéniténè Akabu kétuàke Sisedeedi.

19

Edii cokémè kékote Odebu tārì

1 Kè Akabuu náké Sesabeedi Edii dǎò dèè kó dimàà, nè ò fiémè Baadi pǎābè bemu.

2 Mèmmè kè Sesabeedi tǎ nkè bēè náké Edii ke dò: Sesabeedi tu kè dè naa kǎákè miè nkòò í da kùo a kùo mèè botí Baadi pǎābè o bókèe ò dǎò yè dómè!

3 Kè Edii ti kèè kè kufōwǎá nhò pī nkòò coké. Ò tǔòke dii mǎnni Bèerisebaa Sudaa tempè mmièke ke de nyóo o kóo tǎnti,

4 kéntūū ke centi dikpǎá mièke kétuàkoo mutie mamù také kékaroo kékèbe Kuyie mmukūū nke dò: Dè ò tontému! N Yiè nKuyie túóté n wēñni, n yí wenni ke pēēté n yembè.

5 Mèmmè kòo duó, kè munǎndǎmmúu ò pī kòo yè nkéduó. Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni marì kǎtení kóò bàùtè ke dò: Íté kédì!

6 Kòo íté kékéwénté kénsǎ nkupèmpènkù duó o yuu do bo kùu píkù, kè menie nyīkù nè didénni, kòo kù tǔóté kécááké, kényà menie nkéwēte kékéduó.

7 Kè ti Yiè nKuyie ntǎnni wētení kuce medérímè kóò bàùtè ke dò: Íté kédì! A ce kpaá dētirìmu mediè.

8 Kòo íté kédì kényà, kè de kó tidiitii ò duó mmuwerímúu kòo ncenti ke dò iyie nsipísinnà, deyènnè sipísinnà ke yàa tuòkenè ti Yiè nKuyie ntārì Odebu.

Ti Yiè nKuyie mbenkemè kumàà Edii

9 Kè Edii tuàkoo Odebu tārì kéta kutǎdènkù ke bo yíé nkè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dò: Edii a dǎ ba diè?

10 Kòo kù tēnné ke dò: N kǎnti yaumu fǎ nti Yiè nKuyie Mpakedaa a kpéi nkè dè ò yóu Isidayeribe dootóomè a bè dǎònnè mèè taummè, ke pùo nha wūōtǎrè, ke kùo a pǎānǎahti náambè kè n kpaá m máa kè bè dǎ kè n kuo.

11 Kè ti Yiè nKuyie ndò: Yènní kécómmú ditārì ìnkè n yīkè, n yóo pēētému.

Mèmmè kuyaakù dièkù iténimè kénfuuti ti Yiè nKuyie nyīkè kè yetārè yáú, kè yepèrè pùò. Ti Yiè nKuyie me nyí bo de mièke. De kó difǎnkúò kè ketenkèe áá, Kuyie mme nyí mbo de mièke.

12 De kó difǎnkúò kè muhǎá ncóúté, ti Yiè nKuyie me nyí mbo mu mièke. De kó difǎnkúò kè muyaá nyǎðmmù mamùu tuòkení.

13 Edii mù kèè dii mǎnni kékǎá nho yaàbòrì o òikè, kényènní kénccómmú kutǎdènkù bòrì, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dò: Edii a dǎ ba diè?

14 Kòò kù tǝ́nné ke dà: N kǝ́nti yaumu fǝ́ nti Yiè nKuyie Mpaƙeɗaa a ƙpéi nkè dè ñ yóu Isidayeeribe dootóomè a bè dǝ́nnè mèè taummè, ke pùò nha wǝ́stǝ́rè, ke kùò a pǝ́nǝ́aanti náam̀bè kè ñ ƙpaá m máá, kè bè dó ké n kuò.

15 Kè ti Yiè nKuyie nhò nǝ́kè ke dà: Wǝ́tè kǝ́tǝ́nne kuce kùu yìènè dikpàà ke ƙori Damaasi. Ƙaa tuòkoo a pǝ́ nhAsayeedi tikpàti kòò mbaké Sidii.

16 Ƙaa cóu mmekùò nNimmusi bǝ́re Seuú kóò pǝ́ ntikpàti kòò mbaké Isidayeeribe. Ƙaa pǝ́ nSafati Abedi-Meodaa kou bǝ́re Edisee, kòò ƙutè a fǝ́tiri ƙéntú m pǝ́nǝ́aanti náaàntò.

17 Kè wèè yenténè Asayeedi siè Seuú ò kùò, kè wèè yenténè Seuú ƙperi Edisee ò kùò.

18 N soómmu Isidayeeribe mièke benitibè sikoupsislyiekè (7000) bèè í nǝ́ríkú dibòò Baadi tenkaanitè ìikè ke tǝ́ dou nke tǝ́ waare.

Edii tǝ́atémè Edisee kòò bo sǝ́otè o tǝ́mmú

19 Kè Edii ƙtè ƙéya Satati bǝ́re Edisee ƙésó nhò duǝ́nè inǝ́ake ìdèi dèi titǝ́nti tǝ́pítè nè tidéti kòò tǝ́ kutǝ́nkú tǝ́pítè nè kudéríkú ƙpɛyi, kè Edii dátè o yaàbòri ƙé di dootóo o ìnkè.

20 Kè Edisee yóu o nǝ́ake ƙéƙoké tǝ́nne Edii, kóò nǝ́kè ke dà: Yóu kè n ƙtè ƙécau n cǝ́ce nè n yǝ́ ƙéwǝ́tení ke da tǝ́nne. Kè Edii ò tǝ́rǝ́nè ke dà: Ƙtè ke né nyé n da dǝ́ò dè.

21 Kè Edisee ƙtè ƙétúótè inǝ́ake ò do duǝ́nè ì, ƙé í fèútè ti Yiè nKuyie nkétúótè kudúú ì do bukú kù ƙétǝ́nne ƙé ì bènné, ƙéduó nho ƙobe kè bèe ƙááké. Kòò ítè ƙétǝ́nne Edii ƙéntú o kóo tǝ́nti.

20

Sidii kóo ƙpààti pimè Sammarii

1 Kè Sidii kóo ƙpààti Benni-Adadii tí mbehǝ́pǝ́mbè bɛmou, kè bekpààtibè sipísitǝ́ati nè bèdèbè nhò bonè nè sisǝ́f nè sikpǝ́rinaasǝ́f kè bèe ƙtè ƙépi Sammarii kóo do.

2 Kòò tǝ́ nkè bèe nǝ́ké Akabu Isidayeeribe kóo ƙpààti dihei mièke ke dà:

3 Benni-Adadi tu wèè te a máti pǝ́iti nè a sǝ́ò, nè a pobè nè a nitidabí sǝ́ayi.

4 Kè Isidayeeribe kóo ƙpààti ò tǝ́rǝ́nè ke dà: Okpààti n yiemmu a béi nti, fǝ́ò n te nè n ƙpɛre demou.

5 Kè bè do tǝ́nni bèe yíe wǝ́tení Isidayeeribe kóo ƙpààti borè kóò nǝ́kè ke dà: Benni-Adadi tu, ò do yǝ́ nhá ò duó nha máti pǝ́iti nti nè a sǝ́ò nnè a pobè nè a bí.

6 Dè naa bo nkǝ́áké miè nkòò tǝ́nni o tǝ́mbè kè bèe ta a ƙǝ́tè nè a tǝ́mbè ƙpɛsi, ƙéƙuti, ƙétúótè a yèmmè naatinè dè.

7 Kè Isidayeeribe kóo ƙpààti tí nho eí kó bekótibè, ƙé bè nǝ́kè ke dà: Banténè ke dò nhoniti yie nni ndónè meyei mme, ò m beke m pobè nè m bí, timáti pǝ́iti nè m mesǝ́ m me nyí yete.

8 Kòò eí kó bekótibè ò nǝ́kè ke dà: Ntì bùúti! A báá tí yie.

9 Kòò nǝ́ké Benni-Adadi kó yetǝ́rè ke dà: Ƙtènnè ƙénáké okpààti ke tú: N yǝ́ nhò m beke ti meketimè m bo ti dǝ́ò, tii nti m báá na ƙé ti dǝ́ò.

Kè bèe ƙtè ƙé tí nhò nǝ́kè.

10 Mèmmè kè Benni Adadii tǝ́ nkè bèe ò nǝ́kè ke dà: Benni-Adadi tu: Kòò pǝ́nte Sammarii, kòò tǝ́á nsǝ́nnè bèè ò neinè bè bo pikúmè bá wè dinacekutiri o bokèe ò dǝ́ò yè dómè.

11 Kè Isidayeeribe kóo ƙpààti bè nǝ́kè ke dà: Ƙtènnè kóò nǝ́kè ke dà: Bè ǝ́ í nkǝ́ti ke euti.

12 Benni-Adadi ti kèè dii m̀ǹnni ke s̀́ mbè k̀ari be touti ke ỳ m̀m̀naa nwenwe nè bekpààtibè bèè do ò bonè. Kòo péi nho àp̀òmbè ke d̀: Bá wè wèe kòte o cònni! M̀m̀me kè bèe còmmú k̀ewetinnè dihèi.

Isidayeeribe namè Benni-Adadi

13 M̀m̀me kè Kuyie mp̀ānāahti nāahtò m̀ou kateni Isidayeeribe kóo kpààti Akabu borè, kóò nàké ke d̀: A wúó nkunitisũkù kuu naa? Ti Yiè nKuyie ntu kù bè nda duómmu kè dè bo yie kaa banté ke do nkù tú ti Yiè nKuyie.

14 Kè Akabu d̀: Nè we mborè nde kù yóó bè nti duómmè? Kè Kuyie mp̀ānāahti nāahtò d̀: Ti Yiè nKuyie ntu bèè baké itempè nnè be kó behā̀p̀òmbè borè nde. Kè Akabu d̀: We nyóó keté mudò? Kè Kuyie mp̀ānāahti nāahtò d̀: F́ nwe.

15 Kè Akabuu kaa mbèè baké itempè nnè be kó behā̀p̀òmbè kè bè mbo sikousidè nè sipísitāati nè bédébè (232). De kó difɔ̀nkúò kékāa mbehā̀p̀òmbè nè Isidayeeribe bemou kè bè mbo sikoupsiyiekè (7000).

16 Kè bèe ỳnni ke bo bè do, ke s̀́ ndiyiè còmmú yeyo, kòo kpààti Benni-Adadi nè o kòbe bekpààtibè sipísitāati nè bédébè bèè do ò bonè kè bè k̀ari be touti mièke ke ỳ m̀m̀naa nke muð.

17 Bèè ni itempè nnè be kó behā̀p̀òmbè bèè do niité k̀eỳnni. Kè bèe t̀ nkè bèe náké Benni-Adadi ke d̀: Benitibè ỳnni Sammari.

18 Kòo d̀: Kè bè ỳnni ke d̀ ti narikemu dí bè p̀i ndi báá bè kùo, kè bè me ndó mudòò mmu di bè p̀i ndi báá be kùo.

19 Bèè baké itempè mbe kó besā̀mp̀òbè, bèè do keté k̀eỳnni kè behā̀p̀òmbè sòmbè mbè t̀.

20 Bá wè kòo poté o dootitòu kè bèe coké kè Isidayeeribe bè bèti, kè be kóo kpààti Benni-Adadii deke o sántè k̀ecoké.

21 Kè Isidayeeribe kóo kpààti ỳnni k̀étúóté sisēi nè sikp̀arīnaasēi k̀eauté Sidii kóo kpààti mediè.

Akabu wète ke namè Sidii kóo kpààti

22 M̀m̀me ti Yiè nKuyie mp̀ānāahti nāahtò k̀atemè Isidayeeribe kóo kpààti borè kóò nàké ke d̀: A k̀nti báá ỳarīke, daate k̀eỳa a yóó d̀òòmè, dibenni yó nfitini kè Sidii kóo kpààti wète kè da domu.

23 Kè Sidii kòbe nàké be kóo kpààti ke d̀: Akabu nè o kòbe be Yiè nKuyie ntu yetārè kòku nku, deè te kè bè ti na, ti bè do kubiriku ti yóó bè namu.

24 Nte a d̀ò nkédòòmè: A denne bekpààtibè k̀étúóté bèè ni itempè nk̀ecónnè be f̀òtè.

25 k̀ep̀immú behā̀p̀òmbè kè bè nsũ ke m̀annè a do m̀oke bè, nè sisēi nè sikp̀arīnaasēi kè t̀ bè do kubiriku ti yóó bè namu.

Kòo yie mbe kpèti.

26 M̀m̀me kè dibenni nfitini kè Benni-Adadii tíi nSidii kòbe, kè bèe kòte Afeki ke bo do Isidayeeribe mudò.

27 Kè Isidayeeribe tíi mbetòbè k̀ewāa ntiidiiti k̀enk̀ari ke bo dokénè Sidii kòbe, k̀étúokoo k̀ebátè be iikè, k̀enk̀ari ke m̀annè tibocēnti sā̀mp̀òti t̀d̀t̀. Kè Sidii kòbe pitè ketenkè kemou.

28 Kè ti Yiè nKuyie mp̀ānāahti nāahtòò nàké Isidayeeribe kóo kpààti ke d̀: ti Yiè nKuyie ntu Sidii kòbe mè mbéimmè ke yè nkù tu yetārè kòku nku kè ku í bo kubiriku, kù ānnè de kó dit̀nni dimou a nou mièke nke. Kè dè bo yie nkàa banté ke do nkù tu ti Yiè nKuyie.

²⁹ Kè bè nkari ke wetí betòbè ke dò yewe yèyiekè. De kó difɔ̀nkúò kè mudoo keté kè Isidayeeribe kuò Sidii kó behā̀pòmbè, tekoupi_kòupítè (10000) diyie òmáà.

³⁰ Kè besòmbè bèè do kpaá fòu kè bèè coké kéta Afeki eì kè kuduotíi donní kè bè yàke.

Akabu coommè Sidii kòbe kóo kpààti

Bè do bo sikoupi_písidè nè sikoupi_siyiekè (27000) ndi. Dè do sò mBenni-Adadi cokému ke ta dihei tecifètè matè ke sòri kufáá mmieke.

³¹ Kòo kòbèè ò nàké ke dò: Ti kèè kè bè tu Isidayeeribe kó bekpààtibè màke benitibè kó mesémmè mme. Ti yóó yi tifò̀tònti nti kèmpí nti yò kékòte kóò yà, kè dè naati ò da yóu kàa nfòu.

³² Memme kè bèè yi tifò̀tònti, kèmpí mbe yò, kékòte Isidayeeribe kóo kpààti borè kóò nàké ke dò: A kóo tónti Benni-Adadi weè tu á yóu kóo nfòu. Kòo bè tènné ke dò: Ò kpaá fòumàà? Ò tu n tebite nte.

³³ Kè bèè banté o yèmmè képoò nhò yímù ke dò: Benni-Adadi tu a tebite nte. Kè Akabu dò: Kòtenè kóò yuní! Kè Benni-Adadii tuakéní kòo ò dèè nho kparinaasántè ìnkè.

³⁴ Kè Benni-Adadii ò nàké ke dò: M bo da ténné n cice do fiètenè yèè ekè a cice, kàa dòò yekáàtè Damaasi kéndònnè n cice dòòmè Sammarii. Kè Akabu dò: N yóó da fíinkomu, ti né dò nké dòò metaummè mme.

Memme Akabu ò dònèmmè metaummè kóò fíinko.

Kuyie mpā̀nā̀aanti náahtò mōu nākémè Akabu ò dòò dē í wènnimè

³⁵ Kè ti Yiè nKuyie nnáké ku pā̀nā̀aanti náaambè mieke òmòu ke dò wèè nàké otòu kòò ò poté. Kòo ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu á m poté! Kòo népoò yete, ò í nhò poté.

³⁶ Kòo ò nàké ke dò: A í mè nyiemmmè ti Yiè nKuyie nda nàké tì, diciriciri bo da kuò.

Kòo ítóo kéconè diciriciri kè dii ò pí nkékuò.

³⁷ Kè ti Yiè nKuyie mpā̀nā̀aanti náahtòo kòte kèyà otòu ke dò: M poté! Kòo ò poté kóò kùute.

³⁸ Kòo kòte kémbaa okpààti kuce. Ò do bou kuyààkù nku o ìikè, dè í ndò nhokpààti bo na kóò banté.

³⁹ Kòo kpààti mpēnké, kòo kuónko ke dò: Okpààti! Mí nha kóo tónti n do bo mudoo miéke nke, kòò mōu yènní fekparinafe mieke ke to oniti ke wè nni nduó nke yē nní nhò bàa, kè ñ yóu kóò coké, mí nwe bè yóò kuómè, kè meè dake n yietí medítibii nsikoupi_sitā̀ati (3000).

⁴⁰ Okpààti mí nha kóo tónti n nùtè í nfeí, kòo coké. Kòo kpààti dò: A bekénè amā̀ ndi.

⁴¹ Kòo deite kuyààkù kùu do bou o ìikè. Kè Isidayeeribe kóo kpààti banté ti Yiè nKuyie mpā̀nā̀aanti náaambè kóò mōu nwe mè.

⁴² Kòo nàké okpààti ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu, a mè nyóumè oniti kù do yē mbèè kuò wè. Fò́ yóò cómmú o fò̀tìrì, kàa nitibèè cómmú o kòbe fò̀tìrì.

⁴³ Kè Isidayeeribe kóo kpààti ìikèe soute, kòo kò nho cie Sammarii nè kemieke.

21

Naboti yetemè ò bo duómmè o paku Akabu

1 Nte tii do dàà de kó difōnkúò: Sisedeedi eì kou mǎu weè do bo kòo yètìrì tu Naboti, kòo paku tókénè Sammarii kóo kpààti Akabu c̄fètè.

2 Diyiè mari kè Akabuu ò nàké ke dǎ: N duó nha paku kè n dàò mupérìmu kù me ntókénèmè n c̄fètè, m bo da duó nkupaku tekù kùu kù pēēté, kàa me ndó n kù donté.

3 Kè Nabotii nàké Akabu ke dǎ: Ti Yiè nKuyie mbáá yie nkè n da duó n yembè tenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè.

4 Memme kè Akabu ìikè sǎuté kòo íté nè kemieke Naboti ò nàké tii náahti kpéi nke tú ò í yóò ò duó nho yembè kó ketenkè ti Yiè nKuyie mbè duó nkè. Nè de kpéi nkòò nduó ke c̄mmu o ìikè o dǎu ìnkè kèyete mudii.

5 Kòo pokù Sesabeedi o beke ke dǎ: A yèmmè cààrènè ba? Dè dòmme kàa yete mudii?

6 Kòo ò tēinnè ke dǎ: M béinnè Naboti nwe Sisedeedi eì kou ke tú ò n fiténè o paku, kòo me ndó nhò cèète kutekù. Kòo yete ke tú ò í yó n duó nho paku.

7 Kòo pokù dǎ: Kè f̄s̄s̄ baa tú Isidayeribe kóo kpààtàà? Íté kèdi! Cátinne a yèmmè, mí n yóò kù nda duómmu.

8 Memme kè Sesabeedi wǎri yepáte nè okpàati yètìrì kékú okpàati kó mecannimè, kè yè duó ndiheì kó bekótìbè nè muwērìmu yembè bèè bo Naboti bo diì eì.

9 O do wǎri ti de kó yepáte mieke tii tu: Dóunnè menùbóummè kó diyiè, kè di tǔàke di kanne Naboti de ìikè,

10 kékanne benitiyonkubè o ìikè bèè yóò yí ò sǎà nti Yiè nKuyie nku nè okpàati, kè dí ò dènne ditowaà kóò bùstí yetárè kékúo.

11 Kè Naboti eì kó bekótìbè nè muwērìmu yembè kè bèè dàò Sesabeedi bè wǎri yèè páte yē mmù.

12 Kè bèè dǎu mmenùbóummè kó diyiè kè diì tuàke kè bèè kanne Naboti dit̄innì ìikè.

13 Kè benitiyonkubè bèdébèè kari kóò wetinnè ke béi nke dǎ: Naboti sǎà nti Yiè nKuyie nku nè okpàati.

Memme kè bèè ò dènne diheì kóò bùstí yetárè kékúo.

14 Kè bèè deè kēt̄s̄ nkè bèè nàké Sesabeedi ke dǎ: Ti bùstímu Naboti yetárè ke kùo.

15 Sesabeedi kèè diì mōnni Naboti kumè kénáké Akabu ke dǎ: Íté kēt̄úóté Naboti Sisedeedi kou paku ò do yē nhò í yóò da fiténè kù. O kumu, ò tēnke í kpaà fòu.

16 Kè Akabuu ti kèè kèíté kékote Naboti Sisedeedi kou paku borè ke bo kù tǔóté kétieke.

Kuyie nkpannèmè Akabu nè Sesabeedi

17 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Edii Tisibiti eì kou ke dǎ:

18 Íté kékote Sammarii kèyà Isidayeribe kóo kpààti Akabu, kòo bo Naboti paku mieke, ò kòte ke bo kù tǔótému kétieke.

19 Kòte kóò nàké ke dǎ: N tú ò kùò oniti ke dèè ke tóú o paku yáaba? Nè de kpéi mmí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú simóó dié dè Naboti yíi nsí yóò de ndiè o kōme. Kè Edii kòte kèyà Akabu.

20 Kè Akabu dǎ: Edii n dootitòu a wète ke m p̄r̄m̄m̄a? Kè Edii dǎ: Eē, n da p̄r̄m̄mu kèyè a dàòmè ti Yiè nKuyie nyí dǎ dè ke sōnne.

21 Kuyie ntu kù yóò duó nkè meyei mmeè dá tuàkení, kù yóò káútému a kó kubotí. A c̄fètè mieke òmǎu ò yó nkpaá, onitidǎu yoo kudaakù yoo weè te omáà.

9 Kòò kpààtìi yú bè fɔ̄ntɛ wè kòò tu tekpààtic̄fètè kóo kótì kòò nàké ke dò: Kɔte mecāā nkéyúnì Imida bire Misee.

10 Isidayeεribe kóo kpààtì nè Sudaa kòbe kou kè be nkari bèdé be kpààtikàrè ìnkè kédáátì yekpààtìyaàbòrè diyè, ke kari Sammariì èi kó dibòrì borè ditúinkari, kè Kuyie mpāānāaṅtì náam̄bè bem̄ou náá mbe pāānāaṅtì be ìikè.

11 Kè Kenaana bire Sedesia duś nkè bè ò má timátì matì kè ti dò nyeyiè, kòò béi nke dò: Ti Yiè nKuyie ntu nè yè nyiè nye a yó nkúmmùmè Sidii kòbe ke yàa bè dèènè.

12 Ti Yiè nKuyie mpāānāaṅtì náam̄bè bem̄ou kè bè ti nnáá nke tú: Kɔte Damoti èi dii bo Kadaadi tempē, a yóo di namu, ti Yiè nKuyie nyóo di ānnému a nou mièke.

Kuyie mpāānāaṅtì náam̄tò Misee nàkémè Akabu ò yóo yīkémè

13 Mem̄me bè t̄s nwè kòo bo yúnì Misee kòo kɔte kóò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie mpāānāaṅtì náam̄bè bem̄ou bè wē ndinùù ndi ke náá ntimati máá okpààtì, a tūnne be kpeti kóò nàké weè yóo namè.

14 Kè Misee ò tēnnè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu, kè kù n nàké ti n yóo ti mbéi!

15 Ò tùòke dii mōnni okpààtì borè kòo ò beke ke dò: Misee, ñ kɔte kédò Damoti èi dii bo Kadaadi tempē mmudoòà, yáa n yóu? Kòò dò: Kɔte a yóo bè namu, ti Yiè nKuyie nyóo bè ānnému a nou mièke.

16 Kòò kpààtìi ò nàké ke dò: Nè yíe ndòke nda báámmè ke tú á n nàké timóm̄m̄nti ti Yiè nKuyie nda nàké ti.

17 De mōnni ndi Misee béimmè ke dò: N yàmu Isidayeεribe bem̄ou ciétémè yetārè ìnkè ke dōnnè tipìèti t̄i kpa ocēnti. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò bè ténke í m̄ke wèè bè ni, bá wè wèè kò nho ciētè nè kunaatì.

18 Kè Isidayeεribe kóo kpààtìi nàké Sosafati ke dò: N do í da nàké kè n dò ò 5̄5 í nni mpāá timati kè ti ntú tisààtì n kpéínáá? Ò 5̄ n nàké ti timou baá 5̄ ntú tiyeyiti nti.

19 Kè Misee s̄ɔtè o náaṅtì kébéi nke dò: Okpààtì kénté kékeè ti Yiè nKuyie ntu mù: N yàmu ti Yiè nKuyie nkè kù kàri ku kpààtikàrì kè keñkè kó bekperìbè còm̄m̄, biè nho bakù you betòbè kucānku.

20 Kè ti Yiè nKuyie ndò: We mbo kɔte kēsouté Akabu kòo kɔte kédò Damoti èi dii bo Kadaadi tempē nkè bèè ò na? Kè yie ndò muu nkòo t̄ou d̄ò mutēm̄u.

21 De mōnni kè bèè kperibè kóò m̄ou còm̄m̄u ti Yiè nKuyie nyìkè kébéi nke dò: Mí m bo kɔte kóò souté. Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dò: A yóo yīme?

22 Kòò dò: M bo náá mmeyáàbisíyèmmè kéta a pāānāaṅtì náam̄bè bem̄ou no mièke. Kè ti Yiè nKuyie ndò: A yóo namu, kɔte kóò souté, kɔte kédò mem̄me.

23 Ti Yiè nKuyie nkuù ānnè meyáàbisíyèmmè ku pāānāaṅtì náam̄bè nò mièke bèè bo a borè, kù t̄u ndó ke da d̄ò meyi mmè.

24 De mōnni kè Kenaana bire Sedesia t̄óonko Misee borè kóò bèntè ke dò: Ɔnke bíkè nkè ti Yiè nKuyie nkó muyaá nyèmè m borè ke da béinnè?

25 Kè Misee dò: A yóo dè yàmu a bo ntati dii yiè sicéí ke s̄ɔti ke wanti a bo sori dè.

26 Kè Isidayeεribe kóo kpààtì d̄ò: P̄innè Misee, kédúò nhAm̄ɔ wèè do tú de kó dihei kóò kùmāndāā nè okpààtì kóo dapàà nSoasi,

27 Kè bè nàké ke dò: Okpààtì tu di kpetínne de kóo niti kè nhò duś mp̄éè s̄am̄p̄ò nè menie nkém̄baanè ò ho wētennimè nè kukōnnaatì.

28 Kè Misee dò: Kaa wētenni kukōnnaatì nè m̄i kó dinùù d̄oke, ti Yiè nKuyie mbéimmè kédeè ke dò: Díndi benitibè dimou kénténè n tú mù.

*Akabu kumè Damoti èi Kadaadi tempè mmieke**(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 18:28-34)*

²⁹ Mèmmè Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa kòbe kou kè bèè kote kèdo Damoti èi Kadaadi tempè mmieke mudoò.

³⁰ Kè Isidayeeribe kóo kpààti náké Sosafati ke dò: N yóó ceete m máà ndi kéta mudoò mieke, kè f̄́ nní nh̄́ a kpààtiyààti.

Mèmmè Isidayeeribe kóo kpààti cèetè m̄́ omáà kéta mudoò mieke.

³¹ Dè do s̄́ nSidii kóo kpààti nàkèmu o kó behāāpòmbè bèè ni bèè deke o kparinaas̄́i ke yī bè bá nwanti behāāpòmbè sām̀pòbè yoo iwēī yembè, bè nwanti Isidayeeribe kóo kpààti máà ndi.

³² Bèè ni sikpàrinaas̄́i kóo bedèèbè kè bèè yà Sosafati kényé ke tú Isidayeeribe kóo kpààti nwe, kékétóo o bíkè, kòo kuónnè ti Yiè nKuyie kè kuu ò teennè.

³³ Bèè ni sikpàrinaas̄́i kóo bedèèbè kè bèè banté ke dò nyIsidayeeribe kóo kpààti dake kóo yóo kèp̄́ēté.

³⁴ Kòo niti m̄́ n̄́ mutāmm̄́ kētāū cénkoo kémáánè Isidayeeribe kóo kpààti, kè kupie nta dic̄nc̄nk̄nn̄i m̄́nku di tuuténè dè ibaati. Kòo náké wèè piú o kparis̄́anté ke dò: T̄́ntè tes̄́anté kè tí ye fekparinafe mieke, bè n kòutemu.

³⁵ Kè mudoò binté de yìè kòo kpààti mbo o s̄́anté mieke kè bè ò p̄́nkéc̄omm̄́nè ke weti Sidii kóo behāāpòmbè. Kè meyiī nyiè. Kè dè nyóó yī kuyuoku kòo kú.

³⁶ Diyiè tati dii m̄́nni kè bèè p̄́kékè dihāāpònkari ke dò: Bá wè wèè kò n̄́ho cie, o èi.

³⁷ okpààti kumu.

Mèmmè kè bèè ò k̄́tenè Sammarii kékūnné,

³⁸ kék̄́tenè o kparis̄́anté kubinkenkenkù makù Sammarii èi meniè nsū dè ke t̄́ èú, kè sim̄́ó díé de kó meyiī nkè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè kè bèè wu, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti béimmè.

³⁹ Akabu borime t̄́mè ò d̄́d̄́ mèè kó dimàà, ò do maá t̄́è c̄́t̄́è kè t̄́ è d̄́ari yep̄́án̄́i nnè yehèkè ò maá yèè kó dimàà, dè w̄́rimu Isidayeeribe kpààtibè d̄́òrimè p̄́t̄́iri mieke.

⁴⁰ Akabu do ku kòo bire Aasia wèè s̄́oté o kpàti.

*Sosafati tumè Sudaa kòbe kóo kpààti**(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 20:31-21:1)*

⁴¹ Asaa bire Sosafati do naá nSudaa kòbe kóo kpààti Akabu Isidayeeribe kóo kpààti kpàti benni naanni mieke nke.

⁴² Sosafati do m̄́ke yebie nsip̄́is̄́it̄́āti nè yèn̄́umm̄́ ndi k̄́di tikp̄́ati, k̄́mbo Sedisad̄́emmu ke d̄́o yebie nsip̄́is̄́idè nè yèn̄́umm̄́. Sidii kóo sap̄́à Asuba wèè do ò peit̄́é.

⁴³ Kòo t̄́unne ò cice Asaa kó meborime weti weti kénd̄́ari ti Yiè nKuyie ndó d̄́è.

⁴⁴ Yet̄́rè yèè máà do kpaá kè benitibè feu iwūš ke tuònnè tihúúnti.

⁴⁵ Sosafati nè Isidayeeribe kóo kpààti kè bèè narike.

⁴⁶ Sosafati kó meborime t̄́mè, ò do m̄́ke dii k̄́m̀b̀ù nè ò doké mùu doò. Dè w̄́rimu Sudaa kpààtibè d̄́òrimè p̄́t̄́iri mieke.

⁴⁷ Benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè bèè do s̄́ò n̄́ho cice Asaa kó dim̄́nni, kòo bè d̄́enne o èi.

⁴⁸ Okpààti do í bo Ed̄́ommu.

⁴⁹ Kè Sosafatii dɔ̀dɔ̀ bātóòbè dièbè tepíítè Esiyonni-Kebεε kè bè bo nkɔ̀rì Ofii ke waànní mesɔ̀. De kóo bātóòbè me nyí nna ke bo kɔ̀te, kè bèε puɔ̀ Esiyonni-Kebεε.

⁵⁰ De m̀ǹnni kè Akabu birε Aasia náké Sosafati ke d̀: Yóu kè n kó betómbèε neinè a kɔ̀be kóo bātóòbè, kè Sosafatii yete.

⁵¹ Mem̀me kè Sosafatii kú kè bèε ò kũnné o yà̀r̀r̀ Dafiti ὲ. Kè Yodammuu sɔ̀tè o kp̀t̀i.

Aasia tumè Isidayεeribe kóo kp̀t̀i

⁵² Kè Akabu birε Aasia naá nyIsidayεeribe kóo kp̀t̀i kэмbo Sammarii. Sudaa kɔ̀be kóo kp̀t̀i Sosafati kp̀t̀i benni tepíítè nè diyiénni ndi ò do naámmè okp̀t̀i, kéntɔ̀ tikp̀t̀i ke d̀ yεbie nyédéé,

⁵³ kédɔ̀ ti Yiè nKuyie nyí d̀ dè kétũnne o cice nè o ỳ bè do tũ nkùù ce nè Nebati birε Sedeboammu do tũ nkù kétanné Isidayεeribe meyei mmieke.

⁵⁴ Ò do fié iwũɔ̀ nyi dibɔ̀ Baadi kéninku di ìkè ḱyí nti Yiè nKuyie nyIsidayεeribe tũ nkù mieke, o cice do d̀d̀mè.

Bekpààtibè pátíri dèrì Di mpátíri tɔ̀ t̀i nàànti

Bekpààtibè pátíri dèrì sɔ̀tɛ̀ diketiri kó tináànti nti. Ke ti náá nSudaa kɔ̀be nɛ̀ Isidayeeri kɔ̀be de kó bekpààtibè sɔ̀mbe kó tináànti.

De kó dipátíri kó diwétiri ketiri ti náá nylsidayeribe kó bekpààtibè do butínnémè mme Kuyie nkè kùu pɔ̀nte be kó dikpààtiyuu. Asidii kóo kpààti weè do bè do mudòò ké bè na kɛ̀pímmú benitibè mabè kékònnè o cie.

De kó dipátíri ketiri mièke nke bè nàkémè Edisee pī mmùu tómmú. Edisee do tú Kuyie mpānāānti nāāntò nwe wèè do sɔ̀tɛ̀ Edii f̀t̀iri.

De kó dipátíri kó diwétiri diketiri mukàmmú 18-25 ti náá nSudaa kó dikpààtiyuu do kraámè dimáá kémɔ̀nte mediè nkétuake yebie ntekòutè nɛ̀ sipísitāāti (130) kè Babidɔ̀nni kóo kpààti Nɛ̀bukannesaa yàà bè donè mudòò kɛ̀fiɛ̀te Sedisademmu ei, kɛ̀pɔ̀nte Kuyie nciɛ̀tɛ̀, kɛ̀pímmú benitibè mabè kékònnè Babidɔ̀nni.

Di mpátíri nāānti dúò ke dòmmè

1. Edii tómmú kó kumànkú 1-2
2. Edisee kó mutómmú kɛ̀ntɔ̀ kétuakɛ̀nɛ̀ Isidayeeri kó dikpààtiyuu pɔ̀ntemè 3-17
4. Sudaa kpààtiyuu kó tináànti kétúótɛ̀ Esekiasi tɔ̀mè tikpàti kɛ̀ntɔ̀ kétuakɛ̀nɛ̀ be dootitòbè bè pīrímúmmè ke kònnè 18-25

Okpààti Aasia beémme dibò Baadi-Sebuudi

1 Okpààti Akabu kũũ nkó difɔ̀nkúò kè Mɔ̀abu kɔ̀beɛ yetemu Isidayeeri be kpeti.

2 Diyiè mari kòo kpààti Aasia míbo Sammarii okpààti ciɛ̀tɛ̀ kudànkú ìnkè kédonní kékòute mediè nkɛ̀tɔ̀ nyetɔ̀rè ké yè nàkè ke dò: Kɔ̀tenè Ekunɔ̀o kébeè ndiibò Baadi-Sebuudi kɛ̀yá kè m bo miɛ̀tɛ̀.

3 Kè ti Yiè nKuyie ntɔ̀nní ku tɔ̀nni mari kè dii nàkè Edii Tisibiti ei kou ke dò: Ítɛ̀ kékɔ̀te kéconè Sammarii kóo kpààti kó yetɔ̀rè ké yè beke ke dò: Kuyie nyí bomu Isidayeeri be tenkè kòò dúò nkè di kɔ̀te Ekunɔ̀o ke bo beé mbe boò Baadi-Sebuudaa?

4 Nè de kpéi nti Yiè nKuyie ntu nh ò nàkè ke tú ò mè nduò dii dòú ò ténke í iti, ò yóó kúmu.

Edii ti mbè nàkè kɛ̀pɛ̀tɛ̀.

5 Kòo kpààti Aasia do tɔ̀ mbèe wɛ̀toò o borè kòo bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di wɛ̀tení?

6 Kè bèè ò tɛ̀nné ke dò: Onitì mɔ̀u weè ti conè ke tú ti wɛ̀tení ke da beke ke tú, ti Yiè nKuyie nyí bomu Isidayeeri be tenkè kàa dúò nkè ti kɔ̀te Ekunɔ̀o ke beé mbe boò Baadi-Sebuudaa? Ò tu nè de kpéi nha mè nduò dii dòú a í yóó ítɛ̀, a yóó kúmu.

7 Kòo bè beke ke dò: Onitì wèè di conè ke di nàkè de kó tináànti ò dòmmè?

8 Kè bèè ò tɛ̀nné ke dò: Onitì nwe ke dáátí diyaàbòrì bè dùòkénè di yóyó kó ticitì ke bou fenaàkɔ̀nfè o ka.

Kòo kpààti dò: Edii nwe Tisibiti ei kou.

Aasia dòmmè kɛ̀pī nhEdii

⁹ Kòo kpààtìi deite kuhāāpònkù nè behāāpòmbè sipísìnùmmù kè bèe dekoò Edii kàri dè ditàri ìnkè kóò nàké ke dò: Kuyie nkóo nìti, okpààti tu a cúténì!

¹⁰ Kè Edii bè tèǹné ke dò: Kè mènke nwe n tùmè Kuyie nkóo nìti, muhāā ncúténì keǹkè ke da còuté fǹ nnè a kòbe.

Kè muhāā ncúténì kóò còuté wenwe nè o kòbe.

¹¹ Kòo kpààtìi yíe kètònkò kuhāāpònkù tekù nè behāāpòmbè tǒbè sipísìnùmmù kè bèe dekoò kóò nàké ke dò: Kuyie nkóo nìti, okpààti tu a cúténì.

¹² Kòo bè tèǹné ke dò: Kè mènke nwe n tùmè Kuyie nkóo nìti muhāā ncúténì keǹkè kè da còuté fǹ nnè a kòbe!

Kè muhāā ncúténì kóò còuté wenwe nè o kòbe.

¹³ Kòo kpààtìi Aasia yíe kètònkò kuhāāpònkù tāánkù nè behāāpòmbè tǒbè sipísìnùmmù. Kè bèe tuòkoo Edii borè kénínkòo o ìikè kuhāāpònkù kùù bè nì kè kùù ò bàntè ke dò: Kuyie nkóo nìti, donté ti wǹ, mmí nnè be nnitìbè sipísìnùmmù ti tú a kó betòmbè mbe, a báá ti kuò,

¹⁴ kéndònnè muhāā ncúténìmè ke còuté titònti ketitì tidétì nè ti kó beniùbè beṃu. Di mmònnì donté nh ònnì ke bá n kuò!

¹⁵ De mǹnnì kè ti Yiè nKuyie ntònnì nàké Edii ke dò: Neinè we kè dí cúté, a bá nhò yǹkù.

Kè Edii ité kóò neinè kè bèe cúté, kékote okpààti borè.

¹⁶ Kè Edii ò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu a mè nkòtemè Ekunò ke beé mbe boò Baadi-Sebuudi, nè de kpéi nha ténke í iti a mè nduó dii dóù ìnkè. A yóó kúmu.

¹⁷ Kè Aasia mènke kú ti Yiè nKuyie nti nàkémè Edii, kòò ti béi. Ò ku memme kòo tebite Yodammu sòtè tikpàti ke yé Aasia do í mòkemè debire. Dè do sǹ nSosafati bire Yodammu tòu Sudaa kòbe kóo kpààti bo o kpàti benni déri ndi.

¹⁸ Aasia doòrimè tēmè nè o tōmmù dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè doòrimè pátiri mieke.

2

Kuyie ntùótémè Edii

¹ Nte dè do wǹkémè ti Yiè Kuyie ndó kétúóté dii mǹnnì Edii nè tefòdóntè kédekenè keǹkè.

Edii nè Edisee bè do iti Kidikaadi nwe,

² kè Edii nàké Edisee ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntò mBeteedi nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóo da yóu!

Memme kè bèe nei kékote Beteedi.

³ Ti Yiè nKuyie mpāānāānti náambè tǒbè bèè tikú Beteedi kè bèe yènnì kéco Edisee kóò beke ke dò: A yé ke dò nKuyie nyóó túóté yíe nha cice kédekenè keǹkàà? Kòo bè tèǹné ke dò: N yému, yǹnè yúóó.

⁴ Kè Edii yíe kénáké Edisee ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntò nSedikoo nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóo da yóu! Kè bèe nei kékote Sedikoo.

⁵ Ti Yiè nKuyie mpāānāānti náambè tǒbè bèè bo Sedikoo kè bèe yènnì kéco Edisee kóò beke ke dò: A í yé ke dò nti Yiè nKuyie mbo túóté yie nha cice kédekenè keǹkàà? Kòo bè tèǹné ke dò: N yému, yǹnè yúóó.

⁶ Kè Edii ò nàké ke dò: Nkpaá die, ti Yiè nKuyie nni ntò nSuditēē nwe.

Kè Edisee parikè ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu kàa bo, n yí yóo da yóu.

Kè bèe sòtè kènnèi bedé.

7 Kè Kuyie mpāānāaṅṅì náam̀bè t̀bè sipísìnùmm̀u k̀atení k̀éncóm̀m̀u medétimè, Edii nè Edisee kè bè bo kukó nSuditèè také.

8 Kè Edii dáté o yaab̀òrì kè di kpèù nképoté Suditèè kó mmèniè nkè mèè kééte k̀écóm̀m̀u tip̀itì tidé kè bèè na dekperè k̀ésénté.

9 Bè sèntóo dii m̀nni kè Edii beke Edisee ke d̀ò: A d̀ó ba? Kè n dè nda d̀ò kè Kuyie nné na kè n túóté kédekenè k̀éinkè?

Kè Edisee d̀ò: N d̀ó k̀épété Kuyie nYaá mm̀u da bonè m̀mmu kuce mèdémè.

10 Kè Edii d̀ò: A m̀ békú dè yóumu, k̀aa ñ wùó n yiti dii m̀nni ke deèti k̀éinkè a bo dè pèté, kè mèè d̀òke a báá dè pèté.

11 Bè ní m̀mmè ke náante kè nyóó daatení k̀éyá tekp̀arisántè matè kè tè còu mmuháá nkè sisèí s̀i t̀ d̀èri kè s̀i còu mmuháá. Kè s̀i tuakèni bè borè k̀écóm̀m̀o bè cuokè, kè fefòdónfèè túóté Edii nè tekp̀arisántè kédekenè k̀éinkè.

12 Kè Edisee ndè wùó nkékuónko ke d̀ò: N cice! N cice! Isidayeeri bè kp̀arisèí nè si dèèbè tu f̀ nwe.

Ó me nyí kóó m̀ántóo ke pí nho yaab̀òrì k̀ékèté yekètíyè yèdéé,

13 k̀étúóté Edii yaab̀òrì ò b̀onténi di k̀éwète k̀éncóm̀m̀u kukó nSuditèè bènni,

14 ke t̀o Edii yaab̀òrì ò túóté di, kè di potè menie nke d̀ò: Ti Yiè nKuyie nhEdii t̀i nkù bore? K̀éyí k̀époté menie kè mèè kééte, k̀ò sénté.

15 Kè Kuyie mpāānāaṅṅì náam̀bè t̀bè bembè bèè do t́kú medétimè, kè bèè ò yà k̀ébéi nke d̀ò: Kuyie nYaá mm̀u do bonè Edii, muu bonè Edisee, k̀ékétóo kóó conè k̀éinkú k̀ésínnáó o ìkè.

16 Kóó nàké ke d̀ò: T́inti a kó betòmbè ti mièke yekòmbò yembè bomu sipísìnùmm̀u, duó nkè bèè k̀ote k̀éwamm̀u a cice k̀éyá ti Yiè nKuyie nYaá mbá nhò túóté ke k̀ote ke dootóo ditári mari ìnkè yoo kubiriku makù mièke.

Kè Edisee yete ke d̀ò: Báá t̀onnè òm̀u.

17 Kè bèè yetoo ke baa nhò k̀ónnè k̀òo mbo ke d̀ò: T̀onnè be! Kè bèè t̀o mbenitìbè sipísìnùmm̀u, kè bèè k̀ote k̀énwaa nhEdii ke d̀ò yewe yètàati bá bè í nhò yà,

18 k̀éwètení Edisee borè Sedikoo, k̀òo bè nàké ke d̀ò: N do di nàkému kè n d̀ò di báá k̀ote!

Edisee wènk̀unnemè Sedikoo kó menie

19 Kè Sedikoo èi k̀òbèè nàké Edisee ke d̀ò: Okóti, a wúómmu a mómmuò nti èi wennimè, menie nné í wenni dèmarè í pèi ti tenkè mièke.

20 Kòo bè nàké ke d̀ò: Waánnènni dibùpànni, k̀éánnè mukókúó nkè n duó.

Kè bèè dè nhò duó.

21 Kòo k̀ote dinébòrì k̀éánnè mukókúó ndi mièke k̀ébéi nke d̀ò: Ti Yiè nKuyie ntu kù wènk̀unnemu me nnie, mmè ténke í yó ntəuní mukúú nyoo dèmarè í mpeí di tenkè mièke.

22 Mèmmè kè menie nwenke k̀éndònnè Edisee béimmè, ke kpaá wenni nè yíenni.

Ibí daámè Edisee kòo ò b̀onté kusínkú

23 Kè Edisee íté dè borè k̀éndeèti Betèedi, dè kó diheí do bo ditenni ndi. Ó kèrì dii m̀nni ke deèti Betèedi kè idapùmbí yènni Betèedi kè nhò s̀áá nke tú: Dekení a yukústikù! Dekení a yukústikù!

24 Kè Edisee wèète kè nyí wùó nkè ò b̀onté kusínkú nè ti Yiè nKuyie nyètìrì kè dep̀imp̀innèè yènni dèdèrè k̀ép̀imm̀u ò dapùmbí sipísìnàà nè idéi k̀étè t̀te.

25 Ó dè nyíté kédeke Kadimeedi t̀ari, k̀éité dèndè k̀éwète Sammari.

3

Yodammu naámmè Isidayeeribe kóo kpààti

¹ Sosafati Sudaa kàbe kóo kpààti kpàti benni tepíítè nè diniínni miéke nke Akabu biré Yodammu naámmè Isidayeeribe kóo kpààti, kámbo Sammarii ke baké Isidayeeribe ke dò yebie ntepiítè nè yèdéé.

² Kè Yodammuu dòò ti Yiè nKuyie nyi dó dè, o yei nné í ntùàke o cice nè o yò bè do dòò mè. Weè do pùò ndibòò Baadi kó diwūòtànni o cice do maá di.

³ Ke né nkpaá taunè meyei nNabati biré Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè miéke. Ó do í mè yóu.

Isidayeeribe do domè Mòabu kàbe mudoò

⁴ De mònni kè Mòabu kóo kpààti Mesa tu opecènti, ke níí ndò nkéduó mbá dii benni Isidayeeribe kóo kpààti ipeni tekoupiókòutè (100000), nè yepedakè yèè citi òkù tekoupiókòutè (100000).

⁵ Kè Akabuu kú kòo yete Isidayeeribe kpeti.

⁶ De yiè kòo kpààti Yodammuu yènni Sammarii kékaa nyIsidayeeribe bemau,

⁷ Kétó nkè bèè náké Sudaa kàbe kóo kpààti ke dò: Okpààti Yodammu tu Mòabu kóo kpààti weè yete o kpeti, kòò tu kàa bo yie nhá kòtoo kè di ò dokénè. Kè Sudaa kàbe kóo kpààti bè tèhné ke dò: N kòroomu, mí nnè we ti tú onìtì òmáá ndi. N nitibè tu o kàbe mbe kè n sèí tú o kpesi.

⁸ Kè Yodammuu yí kóò beke ke dò: Ñkuce nku ti yóó kétémmè? Kòò dò: Edómmu kó kuce kùù yiè dikpáá.

⁹ Mèmmè kè bèè wènné Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa kàbe kou nè Edómmu kou kékété, ke dò kuce yewe yèyiekè kè menie ndónté behāpòmbè nè iwūò ì tò be nenti.

¹⁰ De mònni kè Isidayeeribe kóo kpààti kuónko ke dò: Ti pàkému! Ti Yiè nKuyie nkuù ti tí ntínti be nkpaàtibè titáati ke bo ti ànné Mòabu kàbe nou miéke.

¹¹ Kè Sudaa kàbe kóo kpààti dò: Ti Yiè nKuyie m pāānāānti náāntò maù í bo die nke dò ntí kòte o borè kòò beé nKuyie nti kpéināá? Kè Isidayeeribe kóo kpààti kóo tōnti maù dò: Safati biré Edisee bomu die nwèè do āā Edii menie nkòò niiti.

¹² Kè Sudaa kàbe kóo kpààti dò, ò yóó ti nákému ti Yiè nKuyie nti dónè ti.

Mèmmè kè bèè nei betāāti, Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa kàbe kou nè Edómmu kou kékòte kèyà Edisee.

¹³ Kè Edisee náké Isidayeeribe kóo kpààti ke dò: Kè n kpeti né da dònnè me? Kòte kèyà ti Yiè nKuyie mpāānāānti náāmbè a cice nè a yò be kàbe, kè Isidayeeribe kóo kpààti dò: Dè í tú ti Yiè nKuyie nkuù ti tí ndie ntínti be nkpaàtibè titáati ke bo ti ànné mMòabu kàbe nou miékaá?

¹⁴ Kè Edisee ò tèhné ke dò: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa, n tú kùù kóo tōnti, kè dè í tú ku kpéi nnè Sudaa kàbe kóo kpààti Sosafati kpéi, n na bá ndake a kpeti, n keté ke na bá nda wènté bá sām̀p̀.

¹⁵ Kòò deè ke dò: Waānnènni wèè bie nkukùtìdùkù.

Kè bèè ò waānni, kòò bente, kè ti Yiè nKuyie nYáá ncúténí Edisee ìnkè.

¹⁶ Kòò béi nke dò: Ti Yiè nKuyie ntu dí dammú yefòtè yefòtè dikondaa dii mmieke.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú: Di í yóó keè kuyaakù, di me nyí yóó yà fetaafe nè memme kè menie nné píe ndikondaa dimau, kè di yà dínidi nè di āpòmbè nè di wūò ì tò di nenti.

18 Dende keté ke né tú desámpòrè nde ti Yiè nKuyie mborè, kù yóó ànnému Mòabu kòbe di nòu miéke.

19 Kè di può mbe ekè dièyè nè iduotí fité yè, kékõũ detie ndemou bè yo ndèè be, kèftínné be nébòrè yemou, kèpíe mbe paa ndemou yetàrè kè dèe cake.

20 Kè dèe wenté dikünweñni bè ãã fié dii mǎnni iwũõ Kuyie. Kè menie nyènni Edammu bíékè, kèpíe mbe tenkè kemou.

21 Ke sǎ mMòabu ei kòbe kèè bekpààtibè bètããti bàátímè ke yóó bè do mudoo, kè bèe tíi mbèè kó dimàà dò nkéna kékote mudoo kè bèe kote kéoke be temmǎnku.

22 Dè wenté dii mǎnni kè diyìè yènni, kè diwennécannii tiité menie nyíñkè kè Mòabu kòbe yà menie nkó kuwũòkù, kè kù ndò mmeyíí.

23 Kè bè dǎ: Meyíí mme, bèè kpààtibè bèè kòrítè ke kùò bemaá, tí kòtenè kèhí be kperè.

24 Bè tùòkení dii mǎnni Isidayeeribe kari, kè bèe ootení kè bè do tiyèiti, kè bèe coké kéta be tenkè, kè bèe bè dinté kè bè bèíté bèíté,

25 képuò mbe ekè kédooté dooté bá wè ditári be paa nsààrè miéke kè dè píe nyetàrè, kèftínné sibií simou kékõũ detie mbè yo ndèè kó yebe.

Kè dè nkpaá Kiidi-Adeseti ei máa ndi, kè detántènditirè yembèe di cèète kè di bùstí yetàrè képuò.

26 Dè mǎnni kè Mòabu kóo kpààtìi yà dè ò fuutenèmè kétúóté behāāpòmbè yesebábátè yembè sikousiyiekè (700) ke bo kètè benitibè kékote Edammu kóo kpààti borè kényíèke.

27 Ò yíèke memme kényóu kétúóté o kóo po wèè na nsòoté o kpàti, kóó fèuté dihei kó kuduotí ñnkè kétuò, kè dèe yonke Isidayeeribe, kè bèe ò yóu kékò.

4

Edisee dǎò tìi dieti okúpokù kpéi

1 Diyìè marì kè Kuyie mpāñáañti náambè miéke kóó mǎu kóo pokùu kote kényà Edisee kóó bàñtè ke dǎ: A yému a kóo tǎnti n dǎu wèè ku, ò do túmè tí Yiè nKuyie nkóo ñiti nwe. Ò ku kè ti banteu wèè kòtení ke dǎ kétúóté m bí idé kédǎò o daati.

2 Kè Edisee dǎ: M bo na kédǎò ba a kpéi? Kédeè ke dǎ: Kàa mǎke mù tecfètè a n náké. Kòo nitipòkùu ò tèñné ke dǎ: A kóo tǎnti mí, n yí mǎke dèmarè, kè dè í tú mekùò, mèè kpáá sǎmpòrè tedéntè miéke.

3 Kè Edisee ò nàké ke dǎ: Kòte a cèpèetitabè borè kèpente yematídié mpéu a bo na kèpété kè yè mmamè.

4 Kàa dèè dí ta kudieku fǎ nnè a bí, kàa kpetínné dibòri, kénhuti mekùò mmemme yedíè nkè dii níí píe nhá di kei nkéínné.

5 Kòo nitipòkùu ítóo kékò nkéta o dieku wenwe nè o nitidabí kèkpetínné dicàù, kòo bí nhò duò nyedíè nkòò uti mekùò.

6 Yedíè mpíe ndii mǎnni kédeè kòo náké o birè marè ke dǎ: N duǎnni didénni! Kòo birè dǎ: Didénni í kpáá. Dè mǎnni ndi mekùò ncòmmúmè.

7 Kòo kote kè tí nàké Kuyie nkóo ñiti Edisee. Kòo dǎ: Kòte kèfté dè kó mekùò nkéyietí a bànni! Kè ìi sùò ndí nyo nfǎ nnè a bí.

Edisee nàkémè Sunemmu kóo nitipòkù ò yóó pèitémè

⁸ Kè Edisee mpēnké diyìè mari Sunemmu eì, kòo nitipòkù mǎu dè bo ke mǎke o kperε mesàà nkéyú Edisee ke dǎ wèè di, kètúóté de kó diyìè nè yewe teyè yèè kpaanì kè Edisee níí de mbáté kédì.

⁹ Diyìè mari kòo nitipòkùu náké o dǎu ke dǎ: N yému ke dǎ nKuyie nkóo nitisǎu weè bǎtirí ti cǐtèè,

¹⁰ yóu kè tí ò ànné kudieku kòd dǎu mmutēī nè dikàri nè tǎbùri nè fitirè, kòd níí pēnké wèè de mbáté.

¹¹ Mēmme diyìè mari kè Edisee mpēnké de borè kébáté kéta kudieku kénduá,

¹² kénáké o kóo tǎnti Keasii ke dǎ: N yúní te ncǐtè kóo nitipòkù. Kòo o yúní, kòo kotenì kécómǎó o ìikè.

¹³ Kè Edisee duá nkóo kóo tǎnti náké onitipòkù ke dǎ: A dǎdè dè ti kpéi ndè deumu, a dǎ ti dǎdè ba a kpéi? A dǎ tí náké okpǎati yoo ohǎāpǎnkóti a kpéinǎa? Kòo nitipòkùu tēñné ke dǎ: M bo n kǎbe cuokè kè dè n naatimu.

¹⁴ Kè Edisee náké Keasii ke dǎ: Ti né bo dǎdè ba o kpéi? Kè Keasii dǎ: Ò í mǎke debire, kòo dǎu me nkòtè.

¹⁵ Kè Edisee dǎ: Yúní we! Kòo ò yúní. Kòo cómmǎó o dieku bǎri,

¹⁶ kè Edisee dǎ: Dè yǎa bo nkǎáké mie nkǎa ùúkú denitidabire nde.

Kòo nitipòkù dǎ: Ád okóti, Kuyie nkóo niti a bǎ n souté, mí nha kóo tǎnti dǎ!

¹⁷ Mēmme kòo nitipòkùu púo nképéitè denitidabire Edisee baa do ò bennèné dǐi mǎnni.

Edisee fòukunnemè debire

¹⁸ Kè debiree kóté. Diyìè mari kékóté de cice nè betǎmbè bè dèi dè tidiiti.

¹⁹ Bè de mbo kè debire kuónko ke dǎ: N yuu dǐi yóu! N yuu dǐi yóu!

Kè de cicee náké otǎnti ke dǎ: Túóté debire kékatenè de yǎ borè.

²⁰ Kòo dè túóté kékote kédúu nde yǎ, kòo ndè ùúkú kè diyìè nyóó cónné yeyo kè dèe kú.

²¹ Kòo dè dèe nkudànkù kétanné Kuyie nkóo niti dieku kédúu nho dǎu ìnkè kèyènnì kékpetinné,

²² kèyú o dǎu ke dǎ: N duá nhotǎnti mǎu nè sǎmmarímú n dǎ kécokóo Kuyie nkóo niti borè nde kèwētēni.

²³ Kòo ò beke ke dǎ dè dǎmmè? Kǎa kǎri o borè yíe? Otǎnkù pǎnwè dǎke yíe, dè me nyí tú teomputè. Kòo dǎ: Dèmarè í dǎ.

²⁴ Kòo duá nkè bèe bou o sǎmmarímú dikàri, kòo náké otǎnti ke dǎ: Kété! A bǎá cómmú kuce! Kè míi sǎà í yí á cómmú.

²⁵ Mēmme ò kètémè kékote Kuyie nkóo niti borè Kadimēedi tǎri ìnkè. Kénkpǎá dǐetiri kè Kuyie nkóo niti ò yǎni kénáké o kóo tǎnti Keasi ke dǎ: Sunemmu kóo nitipòkù wenwe kériní.

²⁶ Cokóo kóo co, kóo beke ke dǎ: Kunaatí nku bakaà? A dǎu kpeñnàà? A bire kpeñnàà?

Kòo nitipòkùu ò tēñné ke dǎ: Dèmarè í dǎ.

²⁷ Kòo nitipòkùu tuǎkoo Kuyie nkóo niti borè kénínkóo kèpí nho naàcèi, kè Keasi ndó kóo bēti. Kè ti Yiè nKuyie nkóo niti ò náké ke dǎ: Yóu we! Ò bo meyeñcaàrimè mieke nke. Ti Yiè nKuyie mme nyí n náké o yèmmè caàrèné ti.

²⁸ Kòo nitipòkù dǎ: Okóti n sòd da mǎomu debiraà? N sòd ti n da náké kè n tú a bǎ n souté mí nha kóo tǎnti.

²⁹ Mèmmè kè Edisee náké Keasii ke dò: Báátí kétúóté m pààti kékété, kàa kèrì ke conè òmòu a báá ò ddu. Kòò mòu me nda ddu nha báá yie. Kàa tùòkoo a nòs m pààti debìre ìkè.

³⁰ Kè debìre yò dò: Kuyie mbomu kàa bo, n yí yóò wète ke í da neínè. Mèmmè kè Edisee ò neínè.

³¹ Ke sò nKeasii ò niiténè ke nò nkupàati debìre ìnkè bá tìmatí í ddo. Debìre í béi ndè mme nyí nampe. Kòò wèteni kécò Edisee kòò nàké ke dò: Debìre í ènte.

³² Kè Edisee tuòkoo, kéta o dieku ke sò ndebìre duò o dóú ìnkè ke ku.

³³ Kòò taroo kékpetínnè kè bè mbo bedé de mieke, wenwe nè debìre, kòò bántè ti Yiè nKuyie.

³⁴ Ke níi oke debìre ìnkè kétuú nho nùu de kperi, o nuò nde kpeyi, ke nòs nho nau de kpesi ìnkè, kénhoke debìre ìnkè kè dèe wète kètonkè.

³⁵ Kè Edisee cúténí kudieku kécènte, cente, kèwète kèdeke kéoke debìre ìnkè ke dò kuce mèyiekè kè dèe cīē nkéwénténí.

³⁶ Kè Edisee yú Keasii ke dò: Yúní weè nitipòkù!

Kè Keasi ò yúni. Kòò kòtoo Edisee borè. Kè Edisee dò: Túóté a birè.

³⁷ Kòò taroo kénínkóo Edisee ìkè késínnò, kèdeè kétúóté o birè kèyè.

Edisee do nàrikùnnemè tikùnti tii tii

³⁸ Kè Edisee wète Kidikaadi, dè do sò ndikònni dii bo dihei. Kè Kuyie mpānāānti náambè tabè kòteni ke bo o borè, kòò náké o kóo tōnti ke dò: Saa ntekūmbotè dietè kè ti bénné tikùnti késori.

³⁹ Kè be kou mòu yè kéta dikpāa mukūnwammù kèyà dikpāa kó yeyaa mmayè bá ò í nyè banté kè yè tōū kécūō o yaāyōri kékonnènni kécò kèuté tekūmbotè.

⁴⁰ Bè ànné dii mōnni kè bè bo di kè bèe sote kékúōnko ke dò: Kuyie nkóo niti mukūū mmuū ā de mieke bá dè í dò nkédi.

⁴¹ Kè Edisee dò: Waánnènni muyuo. Kè bèe mù waanni. Kòò ànné tekūmbotè ke dò: Ànnénè kè bè duò.

Kè bèe ànné kè bè duò mbá tì ténke í dò mmèmamè.

Edisee pītīmè benitibè tekòutè

⁴² Diyie mari kòò niti mòu yènni Baadi-Sadisa eì ke tōni pèèbè bè dōdōnè bè tidipānti kè bè bo sipisidè, ke tōnè tidipānti teyāatè kékòteni kè dè duò nKuyie nkóo niti Edisee kòò dò: Totinè kè bèe di.

⁴³ Kòò kóo tōnti dò: M bo dè toti òmme boti benitibè tekòutè (100)? Kè Edisee dò: Toti be kè bèe di, ti Yiè nKuyie nni nnàkému ke tú bè yóò di kè dèe súo.

⁴⁴ Mèmmè kòò bè toti kè bèe di ke dèe súo nkéndōnnè ti Yiè nKuyie nti nhò nàkémè.

5

Naamaa miētēmè

¹ Naamaa do tú Sidii kòbe kóo āpònkòti nwe kè be kóo kpàati ò tá mediè, ke yé nè weè borè nde ti Yiè nKuyie ndo duómme kè bèe na be dootitobè kè weè nni fehāāpònnafe, ke né mō ntikònti.

² Dè do sò nSidii kòbe bèe kòte ke pònte Isidayeeri ke pīnín desapùmbire marè ke konni ke dè duò nNaamaa pokù, kè dè ò pí mmutòmù.

³ Diyie mari kè desapùmbire náké Naamaa pokù ke dò: Kè n yiè ndo bo na kétuòke Sammarii Kuyie mpānāānti náāntò borè ò na nhò miékùnnemu.

⁴ Kè Naamaa kòte kè ti nàké okpàati ke dò: Nte Isidayeeri kó desapùmbire yè mmù.

⁵ Kè Sidii kóo kpààti dò: Bááátí! N yóó wārimu dipátírí Isidayeeribe kóo kpààti ké da duó nkàa bíí ò duó.

Kè Naamaa túóté timátí péítí cidóòbè sikəusitāāti (300) mesəə ncidóòbè sipísikuə, tiyàati meānnímè tepíítè,

⁶ kētuakoo kéduó nyIsidayeeribe kóo kpààti dipátírí kè di tu: Mí duónko n kóo tǒnti Naamaa dipátírí ke tú á ò miékúnne o kǒnti.

⁷ Isidayeeribe kóo kpààti kàa ndiì mǎnni dipátírí kékété o yàati kékúonko ke dò: N tú Kuyie nku, ke nò nke kòu ke nò nke fòukúnkoà? Dè dòmme kòò n duǎnni onití ke tú nh ò miékúnne? Banténè ke dò nhò n wantinè dikpànni ndi.

⁸ Kuyie mpāānāānti nāāntò Edisee kèè diì mǎnni okpààti kētémè o yàati kētò nkè bēè ò nàké ke dò: Ba nkpí nte kàa kērí a yàati? Yóu koo kateni m borè kébanté Kuyie mpāānāānti nāāntò bomè Isidayeeribe tenké.

⁹ Kè Naamaa tuakoo nè o sēí nè o naasāntè kécómmóo Kuyie mpāānāānti nāāntò Edisee cīētè bōri nùu.

¹⁰ Kè Edisee tǎnni kè bēè ò nàké ke dò: Ò yē nha ta kukó nSuditēē kénduo ke kuri ke dò kuce mēyiekè, a yóó miētému kàa kǒntii wenke!

¹¹ Kè Naamaa miēke peike kòò nkérí ke kpanti ke tú: N yèmmè do dò nhò yóó yènnímu o mómmu nkécómmú kébāntè o Yiè nKuyie nke n kááké o nòutè ké m miékúnne.

¹² Damaasi kó ikó nhAbana nè Padipaa ì í pēētè Isidayeeribe kondakésíà? Kè n do nyi ta kéwu mbáá wenkaà?

Ò me nyí kékónténè o naasāntè nè kemieke ke bo kò.

¹³ Kòo kó betǒmbè cokóo kòò nàké ke dò: Okóti! Kè Kuyie mpāānāānti nāāntò do nda beke dēmarè dèè yóu a na bá ndè dǒdǒ? Ba nné te kàa báá dǒd ò da nàké ti ke tú a wuə kēmiēté?

¹⁴ Memme kòo ta kukó nSuditēē, Edisee ò nàkémè kénduo ke kuri, ke dò kuce mēyiekè, kòo kǒntii wētè kéwenke kēnaānnè debíbenè kpeti, kòo wenke.

¹⁵ De mǎnni kè Naamaa wēténí Kuyie mpāānāānti nāāntò borè wenwe nè o tǔmbè, kētaroo kécómmóo Edisee ìkè kóò nàké ke dò: M bantému di mǎnni kè dò nketenkè kemu miēke Kuyie nyi bo dēmarè kè dè í tú Isidayeeribe tenké. Mí nha kóo tǒnti n da báámmu, cǒuté dipānni dii.

¹⁶ Kè Edisee dò: M pàrikému ke tú: Ti Yiè nKuyie mbomu kè n tú ku kóo tǒnti, n yí yóo cǒuté dēmarè.

Kè Naamaa yetoo, kòo yete.

¹⁷ Kè Naamaa dò: Kàa yetemu m pāre á yóu kè bè m pā a tenké kó mutáá mmùu bo nsānnè sinaasēí sidəsi ke yé mí nha kóo tǒnti n ténke í yóó féútémè fēòfē kētu nyoo metaummè kpeyi dibòò mari kè dè í tú ti Yiè nKuyie ny-Isidayeeribe tū nkù.

¹⁸ N né kù bèkú ti tii tu: Kè n kòonko, kè nh èi kóo kpààti kàri ke bo fié iwūò dibòò Dimoo, kòò ñ neinè kè n niínkú dibòò Dimoo ìkè ti Yiè nKuyie nhá n cīé.

¹⁹ Kè Edisee dò: Kote kè dè nnaati. Kòo ítóo kédété sámpò.

Naamaa kó mumómmú cāntémè Keasi

²⁰ Kè Edisee kóo tǒnti Keasi toti o yèmmè ke dò: N cice Edisee mè nyetémè Naamaa Sidii tenké kou kò yepārè, ti Yiè nKuyie mbomu, m bo coké kóò ninte kēyá ò bo m pā dēmarè.

²¹ Ò me nyí kécoké kēmbeti Naamaa, kè Naamaa ò yàni kécúté mecāā nho naasāntè ìnkè kékétóo kóò co ke dò: Kusààkù bakaà?

²² Kè Keasii dâ: Dèmarè í dòmmè. N cice weè n tōnni ke tú n da náké ke tú Kuyie mpāānāaṅti náam̄bè tōbè bèè bo ke tuòkùni bèdébè ke bonni Efadaimmu tārì, kòò tu kaa bo yie nhá ò duónko timáti péfíti cidòòbè sipísitāāti nè tiyàati meānnímè mèdémè, kòò bè duó.

²³ Kè Naamaa dâ: Nto timáti péfíti cidòòbè sipísikuò, kényetíríoo ké tí cūš siyākèsi sidési kéboú kòò duónnè tiyàati meānnímè mèdémè kéduó nkè bedapàmbè bèdébèè dè tō kòò ciennè.

²⁴ Bè tūòke dii mōnni Ofedi eì kè Keasii dè cōuté demou kétanné teçtētè kédeè ké bè cau nkè bèè íté.

²⁵ O mómumuò nkòo kote o yiè nhEdisee borè, kòò ò beke ke dâ: Keasii a bonni dè? Kòò dâ: Mí nha kóo tōnti n yí kàtemè dèmarè.

²⁶ Kè Edisee né ò náké ke dâ: N wēnni do dè bomu oniti mōu cùténí dè tenaasāntè ke da co. A í dō nkécōuté di mmōnni ndi tiyàati, kè n né báá buónè a bo cōutéme idííti kédonnè odifíè kó depaā nnè fīnyī kperè nè iwūš nè betōmbè benitidaabè nè benitipòbè.

²⁷ Naamaa kó mumōmmú yóo cānté fō nwe nè a yaábíoo sáà.

Kè Keasii ñyèti Edisee borè kè tikōnti ò pī nkòò kōntii peike kénaānnè tikōnti.

6

Terpētè domè dibinni

¹ Kuyie mpāānāaṅti náam̄bè tōbè bèè bonè Edisee, kè bèè ò náké diyie mari ke dâ: Mèfíè nténke í ti sànnè a borè.

² Yóu kè tí kote Suditēē kékōšú bá wè kudōú kédōò titouti kémbō. Kòò dâ: Kōtenè!

³ Kè be kóò mōu dâ: A bá nti neínè tīnti a kó betōmbàà? Kòò dâ: Eē, n kōrimu.

⁴ Kè bèè nei kētuòke Suditēē kénkōšú idéí.

⁵ Kè be kóò mōu ñkōšú, kòò píētēe feutè kédoroo dibinni miēke, kòò kuónko ke dâ: Áú yoo n yiè! Dè n dimu. M me ntè yāūténímu.

⁶ Kè Kuyie mpāānāaṅti náaṅtòò ò beke ke dâ: Yé tē do dè?

Kòò ò benke tē do dè, kòò kéétè kudōú kédootóo de borè, kè tēe nōšōnní.

⁷ Kòò náké de yiè nke dâ: Dèitení te!

Kòò youtoo o nōùtè ké tē dèitení.

Edisee dāummè Kuyie nkè kiu bōntè Sidii kōbe tiyūšōnti

⁸ Sidii kōbe kóo kpààti nè Isidayeeribe kou kè bè mmōke mudoò, kè Sidii kōbe kóo kpààti tí mbehāāpōmbè iwēī yembè ké bè náké ke dâ: Kè di kété dí báté die nnè die.

⁹ Kè Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò Edii náké Isidayeeribe kóo kpààti ke dâ: Á ndake, ke báá kété ku mpíkù Sidii kōbe bèè ké bo.

¹⁰ Kòò níí ò náké kòò deite benitibè kētō nhEdisee ò bennè dii bōrì.

Weè do šš ò náké kòò yenté, dè í tú kuce mēmáá yoo mèdémè.

¹¹ Kè dèe di Sidii kōbe kóo kpààti, kòò yú o āāpōmbè iwēī yembè, ké bè beke ke dâ: N nákéne di miēke wèè kōrmmú Isidayeeribe kóo kpààti! Kòò nàá nti kpeti.

¹² Kòò tōmbè kóò mōu dâ: Okpààti, tīnti a kó betōmbè ti kóò mōu dake, Isidayeeribe kou, Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò Edisee weè dáanko Isidayeeribe kóo kpààti a náá nti a dieku kufáá mmieke.

¹³ Kè Sidii kōbe kóo kpààti dâ: Kōtenè káyà ò borè, kè n tō nkè bèè ò pīríní.

Kè bèè ò náké ke dâ: Ó bo Dotāā nwe.

14 Kòò tǝ mbɛhǎǎpǝmbɛ pɛu nɛ sisɛɪ nɛ sikpǎrɪnaasɛɪ kɛ bɛɛ tuǝkoo keyɛnkɛ kɛcɛtinne dihei.

15 Kɛ dɛɛ wentɛ kɛ Kuyie mpǎǎnǎǎntɪ nǎǎntɔ koo tǝntɪ yɛnnɪ sɛɪ kɛnsɔ mbɛhǎǎpǝmbɛ cɛɛtɛ dihei nɛ sisɛɪ nɛ sikpǎrɪnaasɛɪ, koo nǎkɛ Edisee ke dǎ: Áú n yié! Yé ti yóó yǐmɛ?

16 Kòò ò tɛɪnɛ ke dǎ: A bá nyǐkù, bɛɛ ti bonɛ bɛ sǔmu ke pɛɛtɛ bɛɛ bɛ bonɛ.

17 Edisee mɛ nyǐ kɛbǎntɛ ti Yié nKuyie nke dǎ: Kuyie nkpetɛ o nuǝ nkòo yǎ. Kɛ Kuyie nyǐ kpetɛ, kòo yǎ sisɛɪ nɛ sikpǎrɪnaasɛɪ kɛ dɛ piékɛ ditǎri ke bɛ fitɛ kɛcǝu mmuhǎǎ.

18 Sidii kɔbɛ tǝnnɪ dii mǎnnɪ Edisee borɛ koo bǎntɛ Kuyie nke dǎ: Ti Yié nKuyie nfente bɛ.

Kɛ Kuyie mbɛ fɛntɛ kɛndǝnnɛ ò bɛimmɛ.

19 Dɛ mǎnnɪ kɛ Edisee bɛ nǎkɛ ke dǎ: Di yetɛ kuce nku, dɛ í tú dihei di dǎ di, n tǔnnɛnɛ kɛ n dí bɛnke onitɪ di waǎ nwɛ.

Mɛmmɛ ò bɛ kǝtenɛmɛ Sammarii.

20 Bɛ ta dii mǎnnɪ Sammarii kɛ Edisee bǎntɛ ti Yié nKuyie nke dǎ: Ti Yié nKuyie ntɛnnɛ bɛ bɛ yɛmmɛ.

Kɛ Kuyie mme mbɛ tɛɪnɛ, ke bɛ nsɔ mbɛ bo Sammarii ɛi.

21 Kɛ Isidayɛɛribe koo kpǎàtɪ bɛ yǎ kɛbeke Edisee ke dǎ: n cice, m bɛ kùǎ?

22 Kɛ Edisee dǎ: Báá bɛ kùǎ, bɛ ɔɔ í nkùǎ bɛ pǐmmú bɛ mudoò mieke, duǝ mbɛ kɛ bɛɛ di, kǎa bɛ duǝ mmenie nkɛ bɛɛ yǎ kékò mbɛ yié mborɛ.

23 Kòò kpǎàtɪ duǝ nkɛ bɛɛ bɛnnɛ tidiitɪ kɛ bɛɛ di kɛyǎ kɛdeɛ kòò bɛ yóu kɛ bɛɛ kò nSidii bɛ koo kpǎàtɪ borɛ. Bɛ tɛnke í nwɛtenɪ Isidayɛɛribe tenkɛ.

Dikònnɪ tannímɛ Sammarii

24 Kɛ Sidii koo kpǎàtɪ Benni-Adadii tíi nho ǎǎpǝmbɛ bɛmǝu kɛ bɛɛ kɔtɛ kɛpi Sammarii ɛi,

25 kɛ ndi pi weti weti kɛ dikònnɪ diɛrii tannɪ kɛ bɛ nfiiti disǎmmarɪnyuu mɛdítibiɪ nsipísidɛ. Kɛ níi bennɛ dibuu sǎmpǝrɪ yɛdimásɛ kòò mbo mɛdítibiɪ mmɛnǔmmù.

26 Diyie mari kɛ Isidayɛɛribe koo kpǎàtɪ mpɛnkɛ kuduotɪ ñnkɛ kòò nitipòkù mǝu ò yǎ kɛkuónko ke dǎ: Áú! Okpǎàtɪ n dɛɛtɛ!

27 Kòò kpǎàtɪ ò tɛɪnɛ ke dǎ: Kɛ ti Yié nKuyie nyǐ da dɛɛtɛ, mǐ báá na kɛ da dɛɛtɛ! Tidiitɪ í kpǎá, yetɛbɛ mɛ nyǐ kpǎá.

28 Kòò ò beke ke dǎ: Ba nda kǝnnɛ?

Kòò dǎ: Onitipòkù yie nweɛ sòò yɛ ntɪ cáákɛ m birɛ ke naa cáákɛ o kperɛ.

29 Kɛ ti bɛɪnɛ n kperɛ ke cáákɛ, kɛ dɛ wentɛ kɛ n yɛ nweɛ duǎnnɪ o kperɛ kɛ tí cáákɛ, kòò dɛ sǝnnɛ.

30 Okpǎàtɪ tí kɛɛ dii mǎnnɪ kɛkɛtɛ o yǎàtɪ kɛndǎátɪ kufɔ̀tǝnkù, ke centɪ kuduotɪ ñnkɛ kɛ bɛɛ ò yǎ, kòò dàátɪ kufɔ̀tǝnkù.

31 Mɛmmɛ ò bɛimmɛ ke dǎ: Kɛ diyie yóó ta yie nkɛ Safati birɛ Edisee kpǎánɛ o yuu Kuyie nni ndǎò kù dǎmɛ.

Edisee do nǎkɛmɛ dikònnɪ yóó deɛmɛ

32 Dɛ do sǝ nhEdisee kǎri o cɛtɛ nte nɛ dihei kó bɛkótibɛ. Kòò kpǎàtɪ tǝnko o koo tǝntɪ mǝu Edisee borɛ kòò nkpǎá ke í tuǝkoo kɛ Edisee nǎkɛ dihei kó bɛkótibɛ ke dǎ: Di yɛnǎà? Weɛ nitikǝutɪ weɛ tǝnnɪ ke tú bɛ n fɛútɛ. N wǎkɛnɛ!

Kòò tùàkení di kpetínné dibòrì, di báá yie nkòò tanní. N yo kè dè dò nhokpàati kó kunampoo kérínímu de yiè nfōnkúó.

³³ Ò kpaá ke me nnáá nkòo kpààti tuòkení o borè kébéi nke dà: Ti Yiè nKuyie nkuù te kè meyei mmie nkó dimàà ti tùàkení. N ténke né kù dó ba nkpeí?

7

¹ Kè Edisee dà: Kénténè kékeè ti Yiè nKuyie nni nnàké ti: Ti Yiè nKuyie ntu dè naa bo mmè nkááké kè bè do mmuyuo ncidóòbè tepítè nè bèdébè medítibii mmémáà ndi dihei kó dibòrì. Kè medibii ncidóòbè sipísidè nè bèdébè do mmedítibii mmémáà múnke.

² Kòo kpààti kóo tōnti wèè t̄ou o kpàrinenti, kòo beke Kuyie mpāānāanti nāāntò ke dà: Bá kè ti Yiè nKuyie nkpeté yewetibòrè a mè nnàké ti bo na kédòàà? Kè Edisee dà: A yóó dè yāmu nè a nuò nha me mbáá dè di.

Sidii kabe cokémè ke yóu be āāpōnkari

³ Dè do s̄ mbenitibè mabè beè m̄o ntikānti bēnāà, ke bo dihei kó dibòrì, kè bèè nàké bēmáà ke dà: Ba nte kè ti yó mbo die nke yāà kúnè?

⁴ Kè ti tú ti bo ta dihei dikōnni dii kè bo, kè ti me nkari die nti baa yóó kúmu. Yóunè kè ti kote Sidii kabe kó dihāāpōnkari kè bè ti yóu ti nfòu, kè bè me nti kùò dè nsānnè.

⁵ Mēmme kè bèè ité dihuri kēntuòkoo Sidii kabe āāpōnkari m̄anku ke s̄ nhòmōu í dè bo.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù do duó nkè bèè keè kunampoo makù, kè dè ndò nsisēi nè s̄kpārinasasēi nè behāāpōmbè péu de kaku. Kè bèè nàké bēmáà ke dà: Isidayeibe kóo kpààti wèè yietí Itiibe kpààtibè nè Esibiti kabe kè bè bo ti dokénè.

⁷ Kè bèè ité dihuri kécoké kényóu be touti nè be s̄ēi nè be s̄ammarímúbè kè dè mpíiti. Bè cénke do ité kécoké máà ndi ke bo deeté be fōmmu. Bè do yóu be āāpōnkari kè di mme ndò.

⁸ Mēmme kè beè n̄itibèe tuòkoo be āāpōnkari m̄anku keta kutouku makù kedi kényà, kētō mesōo nnè timáti péiti nè mesōo nnè tiyààti kékote kēsōnne. Bè sōnne memme kēwētēni keta kutouku tekù kētō bè yà dèè kó dimàà kékote kēsōnne.

Sidii kabe itémè ke yóu Sammarii kè dikōm̄ti yè

⁹ Benitibè bèè me m̄m̄o ntikānti kè bèè nàké bēmáà ke dà: Ti d̄oari dè í wenni, yie ntu tināānsàati kó diyiè ndi, kè ti c̄iékénè de kó tināānti kè dè yāa wenténè Kuyie mbo ti poté. Yóunè kè ti kote kè ti nàké okpàati.

¹⁰ Mēmme bè kōtemè dihei kényú wèè bàa dibòrì kóò nàké ke dà: Ti kōte Sidii kabe kó dihāāpōnkari ti í yà òmōu, oniti kó kunampoo keté ke í bo, sisēi nè s̄ammarímú deè bo ke píiti kè titouti duóo detetirè.

¹¹ Bèè bàa dibòrì kè bèè p̄iéké, kè bèè ti nàké okpàati o c̄iētè mieke.

¹² Kòo kpààti ité keyènkè kénáké behāāpōmbè iwēi yembè ke dà: N di náámmu Sidii kabe yému ke dò ndikōnni ti bo, ke dōò ke dò mbè ité ke kōte ke s̄ori, kè ti bo yeroo kè bè ti p̄im̄mu keta ti ei.

¹³ Kòo kpààti tōmbè kóo mōu dà: Sisēi s̄il kpaá dihei si mieke ti deite s̄inūmmú kētōnnè benitibè kè bèè kote kényà. Bá kè si kpaá tii tùàkení benitibè tii yóó si tùàkení.

14 Kè bèe túóté sikhàrànaasɛ́ sídési nè si dèèbè bèdébè ké bè tō nke dà: Tūnnènè Sidii kó behāāpàmbè kɛyà.

15 Kè bè ntū mbɛ nacèná kétuakènè Suditɛɛ́ tiyààti nè tinenti Sidii kòbe cooti ke buànkò dɛ, kè dè nenkoo kuce. Kè bè do tō mbèe wɛtɛní kè tì nàkè okpààti.

16 Kè benitibèe yè kékote kéheí dèè bo Sidii kòbe kó dihāāpànkari kénfiiti muyuo ncidóòbè tɛpítè nè bèdébè mèdítibii mmémáà. Mèdibii ncidóòbè sipísidè nè bènáà mèdítibii mmémáà múnke, kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo tì mbè nàkémè.

17 Dè do ś nhokpààti duó nkòo kó ditōnni dii tɔu o kpàrinenti kè di kòte ke baà dibòri ndi. Bè de ndi nàu kékua kéndònnè Kuyie mpāānāānti náāntò do nàkè tì okpààti ò do kòtɛní dii mōnni o borè.

18 Kòo ò nàkè tì ke dà: Dè naa bo mmè nkāáké, kè bè do mmuyuo ncidóòbè tɛpítè nè bèdébè mèdítibii mmémáà ndi diheí kó dibòri, kè mèdibii ncidóòbè sipísidè nè bènáà do mmédítibii mmémáà múnke.

19 Wèè do beke Kuyie mpāānāānti náāntò ke dà: Bá kè tì Yiè nKuyie nkpeté yewetibòrè a mè nnàkè tì bo na kédòdà? Kòo ò nàkè ke dà: A yóó dè yàmu nè a nuò nha mɛ mbáá dè di.

20 Tii do tūòkɛní kè bèe ò nàu diheí kó dibòri borè kòo kú.

8

Okpààti dúummè kè bèe tɛ́nnè Sunɛmmu kóo nitipòkù o kpɛɛ

1 Dimōnni mari miɛke kè Edisee nàkè Sunɛmmu kóo nitipòkù ò do fòukùnnɛ wèè birɛ ke dà: Ítɛ f́ nnè a cɛ̀tè kòbe kékote diheí tɛri mari a dó di kɛmbo, ti Yiè nKuyie nkuú yùní dikōnni kè di kòriní diheí ke bo mbo ke dà yɛbie nyèyiekè.

2 Kòo nitipòkù do Kuyie mpāānāānti náāntò ò nàkè tì, kɛ́tɛ wenwe nè o cɛ̀tè kòbe, kékote kɛmbo Fidisitɛɛ́be tenkè ke dà yɛbie nyèyiekè.

3 Yɛbie nyèyiekè kó difōnkúò kè de kóò nitipòkù konní kékote ke bo yà okpààti, kóò beé nho cɛ̀tè nè o paku kpɛti.

4 Ke ś nhokpààti náānnè Kuyie mpāānāānti náāntò Edisee kóo tōnti Keasii kóò beke ke tú: N nàkè Edisee dà tii diɛti timòu.

5 Kè Keasii nhò náà nhEdisee do fòukùnnɛmè debirɛ. De mōnni ndi onitipòkù ò do fòukùnnɛ wèè birɛ ò tūòkoomè ke bo beé nhokpààti o cɛ̀tè nè o paku kpɛti. Kè Keasii dà: Okpààti nte de kóo nitipòkù nè o birɛ Edisee do fòukùnnɛ dè.

6 Kòo kpààti beke onitipòkù, kòo ò nàkè dè wūòkémè. Kòo kpààti ò nɛ́innè tɛkpààticɛ̀tè kóo kóti ke dà: Kòte kédudú nkè bèe ò tɛ́nnè o kpɛɛ nè bè dèite dèè kó dimàà o paku miɛke nè ò itémè nè yínni.

Edisee nàkémè Asayɛedi yóó naámmè okpààti

7 Kè Edisee kòte Damaasi ke ś nSidii kóo kpààti Benni-Adadi mō nkè bèe ò nàkè ke dà: Kuyie mpāānāānti náāntò kòtɛní tì cɛ.

8 Kòo kpààti nàkè Asayɛedi ke dà: Túóté yɛpārè kékote kɛyà Kuyie mpāānāānti náāntò kòo beé nti Yiè nKuyie nkɛyà kè nsà kè m bo miɛtè.

9 Kòo kote kékpéé nDamaasi kpɛɛ demou dèè kó dimàà tu desàarè kɛtòu nyòyóbè sipísinàà kékòtɛnè Kuyie mpāānāānti náāntò borè kécómmò o ìikè ke dà: A kóo dapàà mBenni-Adadi Sidii kòbe kóo kpààti wèè n tōnni ke tú: N da beke kè nsà kòò bo miɛtè mumōmmú ò mè mmò mmù.

10 Kè Edisee dà: Kòte kóò nàkè ke tú ò yóó miɛtè, ti Yiè nKuyie nnè n nàkému ke tú ò yóó kú.

11 Ò mɛ nyí ke dà só kénwúò nfù! Kè tinōnnietii yènni.

12 Kè Asayeedi dò: Ba nte okòtí kàa kuò?

Kè Edisee dò: N yà meyi nha yóo dòò mèmme Isidayeeribe. A yóo cóummè be ekè iduotí fité yè, kéfíé be kó bekpàritiebe ke nau ibíbénní, képuoti beɔpópómòbè.

13 Kè Asayeedi dò: Yé n tú wè mí nha kóo tǒnti? Mí ndemǒcírè ke bo pí mmuotǒmmú diemù mummu? Kè Edisee dò: Ti Yiè nKuyie ntì nni nnákému ke tú: A yóo naá nSidii kòbe kóo kpààti.

14 Mèmme kè Asayeedii íté Edisee borè kékò nho kóo kpààti Benni-Adadi borè. Kòo ò beke ke dò: Edisee da nàké ònti? Kòo ò tǔnné ke dò: Ò tu a yóo miéǔmu.

15 Kè dèe wenté kè Asayeedii túóté kuyààkù képòtè menie nkénóó nhomuanti ìkè kòo kú. Kòo cǔtè tikpàti.

*Yodammu naámmè Sudaa kòbe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tǒmmú 21:2-20)*

16 Akabu bire Yodammu Isidayeeribe kóo kpààti kpàti benni nummuri ndi Sosafati bire Yodammu naámmè Sudaa kòbe kóo kpààti.

17 Ò do yóo di tikpàti ke mǎke yebie nsipísitǎati nè yèdéè ndi, kǔntǔ tikpàti kǔmbo Sedisademmú ke dǎ yebie nyèni,

18 kǔtǔnne Isidayeeribe kpààtibè kó ice, Akabu cǔtè kòbe do dǔdǔmè. Ke yé ò do puokemè Akabu kóo sapàà nwe kédòò ti Yiè nKuyie nyí dǎ dè.

19 Bá nè mèmme ti Yiè nKuyie nyí ndó kékua Sudaa kó kubotí ku kóo tǒnti Dafiti kpéí. Kù do béimmú ke dò: O cǔtè báá paà okpààti dimònni mari.

20 Yodammu kpàti mieke nke Edømmu kòbe yetemè Sudaa kòbe bo mbè bakémè, kǔwáá mbè kóo kpààti.

21 Kè Yodammú íté nè sikipàrinaasǔ simǔu nè si dèbè kékote Saii. Kè bèe íté keyènkè wenwe nè bèè bakè sikipàrinaasǔ kǔpoté Edømmu kòbe bèè do bè cǔti. Kè Sudaa kòbe kó behǎǎpòmbè sǔmbe bie coké kékũũ mbè cǔí.

22 Mèmme Edømmu kòbe fiètemè bemáá Sudaa kòbe nǔu mieke nè yíenní.

Dii mònni dimáá mieke nke, Dibunaa ei kòbe múnke yetemè Sudaa kòbe kóo kpààti kpéti.

23 Yodammu tǒmmú sǔmmu ò dǎò dèè kó dimáá dè wǎrimu Sudaa kpààtibè dǎòrimè pátiri mieke.

24 Kòo kú kè bèe ò kǔnné Dafiti ei o yembè fǔti. Kòo bire Aasia sǔoté o kpàti.

*Aasia naámmè Sudaa kòbe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tǒmmú 22:1-6)*

25 Akabu bire Yodammu Isidayeeribe kóo kpààti kpàti benni tepítè nè didéri ndi Sudaa kòbe kóo kpààti Yodammú bire Aasia naámmè okpààti.

26 Ò do yóo di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidè nè yèdéè ndi, kǔntǔ tikpàti ke dǎ dibenni ke bo Sedisademmú. O yǔ yètirí do tú Atadii Omidi Isidayeeribe kóo kpààti kóo sapàà.

27 Kè Aasia tǔnne Akabu cǔtè kòbe kó meborime kédòò ti Yiè nKuyie nyí dǎ dè, Akabu cǔtè kòbe baa do dǎò dè, ke yé ò do tǔótémè be kóo sapàà nwe képuoke.

²⁸ Mémme Aasia neinèmè Akabu bire Yodammu kè bèe kòte Damoti Kadaadi tempè nke bo dokénè Sidii kòbe kóo kpààti Asayeedi, kè Sidii kòbee koute Yodammu.

²⁹ Kòo wētení Sisedeedi ke bo taà nhomáà Sidii kòbe ò kòute yèè muo mbè kpà ndii m̀ǹni wenwe nè Sidii kòbe kóo kpààti Asayeedi. Ò de mbo kè Yodammu bire Aasia Sudaà kòbe kóo kpààti kòte Sisedeedi ke bo ò d̀ou nwenwe nè kuyonku.

9

Bè p̀ĩ̀m̀m̀è Yeu tikpàti

¹ Diyie mari kè Kuyie mpāānāānti náāntò Edisee yú Kuyie mpāānāānti náāmbè tobè mieke odapàà mmùò kòò nàké ke d̀ò: Báátí kétútóte tedéntè nè mekùò nkékòte Damoti Kadaadi tempè.

² Kàa t̀ùòkoo á yà Nimmusi bire Sosafati bire Yeu, kòò yu kékenténè ò kòbe, kè dí ta kudieku dimáà borè.

³ Kàa cóú nho yuu mekùò nkòò nàké ke d̀ò: Ti Yiè nKuyie ntu ku da t̀āātēmu kàa yó ntú Isidayeeribe kóo kpààti, kàa dèè á yè kékoké, a báá dè ɔ̀te.

⁴ Kè weè dapàà nkòte Damoti Kadaadi tempè,

⁵ kétuakoo ke s̀s̀ mbehāāp̀ònkótibè wē nke kari dibòri dimáà. Kòo d̀ò: Okóti m m̀ke timati nti ke bo da náké, kè Yeuu o beke ke d̀ò: A d̀ó k̀ỳà we ti mieke? Kòò d̀ò: Okóti f̀s̀ nwe n d̀ó k̀ỳàmè.

⁶ Kè Yeuu íté kéta kudieku, kòo dapàà nhò cóú mmekùò nho yuu kóò nàké ke d̀ò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe t̀ũ̀ nkù tu kuù da t̀āātē kàa bo ntú ku nitibè Isidayeeribe kóo kpààti.

⁷ F̀s̀ yóó poté Akabu a kóo kpààti c̀ĩ̀t̀è k̀èp̀eite ku kó betōmbè nè ku pāānāānti náāmbè Sesabeeidi kùò bè.

⁸ Kù tu kù yóó kuamu Akabu c̀ĩ̀t̀è benitidaabè bemou, tidaati nè bèè í tú tidaati,

⁹ Kédòò Akabu c̀ĩ̀t̀è kù do d̀ò̀m̀è Nebati bire Sedoboammu kpete nè Aiya bire Basaa kpete.

¹⁰ Kè Sesabeeidi yie, simóó s̀ì yóó ò cááké kupaku bè tu kù Sisedeedi ku mieke, òm̀òú í yóó ò k̀ũ̀nné.

Ò ti nhò nàké k̀èk̀peté dicàù k̀ỳè kékoké.

¹¹ Kè Yeuu yènni behāāp̀òmbè tobè borè, kè bèe ò beke ke d̀ò: Kusààkù bakaà? De kó kuwáátikù da yè mba? Kòò bè t̀ĩ̀nné ke d̀ò: Di yému de kóo niti boti bo na kénáké tì.

¹² Kè bèe yete ke d̀ò: A soummu, tí nàké ò yē mmù! Kè Yeu d̀ò: Ò n nàké ke yē mmu muu nè muu nke n cóú mmekùò nke tú ti Yiè nKuyie nni ntāātē kè m bo ntú Isidayeeribe kóo kpààti.

¹³ Bá wè kòo p̀ā̀nke yúóté o yaàbòri kédòú ndikpààtikàri Ìnkè kè Yeuu kari, kè bèe eé ditāteheù k̀èp̀ĩ̀k̀é ke d̀ò: Yeu weè tu okpààti!

Yeu fiètemè tikpàti Yodammu borè

¹⁴ Mémme Nimmusi bire Sosafati bire Yeu c̀ò̀m̀m̀m̀è ke bo bo nhokpààti Yodammu. Dè do s̀s̀ nYodammu nè Isidayeeribe bemou bè bo Damoti nwe Kadaadi tempè nke baa diheì, Sidii kòbe kóo kpààti Asayeedi kpéí,

¹⁵ kè Yodammu yie kòte Sisedeedi ke bo taà nho muo mbè ò kòute yè bè kpà ndii m̀ǹni wenwe nè Sidii kòbe kóo kpààti Asayeedi.

De m̀ǹǹni ndi Yeu bè nàkémè ke d̀: Kè di yiemmu ke n kóm̀m̀ú, òm̀òu báá yà dihei kék̀òtènè de kó tináànti Sisedeedi eì.

16 Ò me nyí kedeè kedeke o kparinaasàntè kék̀òtè Sisedeedi Yodammu m̀o nke duó dè, kè Aasia kòtè ke bo ò dou.

17 Wèè bàa Sisedeedi eì kòo m̀bo didènni Ìnkè, Yeu nè o t̀nni kè bè nkéróo, kòo p̀ìkè ke d̀: N wúo ndit̀nni mari ndi kè di kèríní, kè Yodammu d̀: T̀o nhonit̀i nè tesàntè kòo bè co, kè bè beke kèyà kè bè kèríní kusààkù.

18 Kòo tuakoo Yeu borè ke d̀: Okpààti tu n da beke kèyà kàa kèrínínè kusààkù? Kè Yeu d̀: Kàa kpeti né tú ba de mieke? Wète n f̀onkúò!

Wèè bàa dihei kòo p̀ìkè ke d̀: Dit̀nni t̀ùkoomu be borè, di me nyí wètení.

19 Kòo kpààti yíe kèt̀s ndit̀nni teri kè dii tuakoo ke d̀: Okpààti wèe n t̀nni ke tú n da beke kèyà kàa kèróo nè kusààkù. Kòo d̀: A kpeti nè tú ba de mieke? Wète n f̀onkúò!

20 Wèè bàa dibòri, kòo p̀ìkè ke d̀: Dit̀nni t̀ùkemu, di me nyí wètení. De yiè nceé ndonnè Nimmusi yaàbirè Yeu k̀omu mmu. Ò f̀immúnímu!

21 Kè Yodammu d̀: Pítinné sisèi n naasàntè! Kè bèe pítinné, wenwe Yodammu Isidayeribe kóo kpààti nè Aasia Sudaa k̀obe kou, kè bèe kòtè kèco Yeu Naboti Sisedeedi kou paku mieke.

Bè k̀òmè Yodammu

22 Yodammu yà dii m̀ǹǹni Yeu, kóo beke ke d̀: Kunaatí bakaà? Kòo ò t̀ènné ke d̀: Kunaatí bo yíme kèmbò kàa yò Sesabeedi bùtinné Kuyie nke feu yebàkè ke ð̀òri munitinànt̀mmù.

23 Yodammu ti nkèè kénákè Aasia ke d̀: Bè ti fitému! Kék̀ónténè o kparinaasàntè ke bo coké.

24 Ke s̀s̀ nYeu sèu nkupie nkét̀ũ kèt̀ã Yodammu c̀nc̀nni, kè kupie nta kèp̀i nho dinni, kòo do ò kparinaasàntè mieke.

25 Kè Yeuu náke Bidikaa wèe t̀o o kparinenti ke d̀: Deitenè we, kédootóo Naboti Sisedeedi kou paku mieke! Dentení ti do t̀u ndii m̀ǹǹni o cice Akabu kè ti Yiè nKuyie nnákè ti o kpeí.

26 Kù do ò nàké ti ke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie n yàmu a k̀òmè Naboti nè o bí, n yóo de nda f̀óo nde mómm̀onne de kó kupaku mieke. Mí nKuyie mm̀ú béi! Deite we t̀unké, kédootóo de kó kupaku mieke kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo ti béimmè.

Bè k̀òmè Okosia Sudaa k̀obe kóo kpààti

(Wénté 2 Bekpààtibè t̀ómmù 22:7-9)

27 Sudaa k̀obe kóo kpààti Aasia dè yà dii m̀ǹǹni kècoké kèt̀unne Beti-Akãa kó kuce kè Yeuu ò bèti ke d̀: Poténè we! Kè bèe ò poté kóo k̀ùte o kparinaasàntè mieke, Kuudi tenni Ìnkè dii t̀àkénè Ibedeammu eì, kòo coké kék̀òtè Mekidoo eì, ò de nku,

28 kòo kó betòmbèe ò t̀ùótè kék̀òtènè Sedisadammu kóo k̀unné o yembè f̀iti Dafiti eì mieke.

29 Akabu birè Yodammu kpàti benni tepíitè nè ðimáà mieke do nke Aasia naámè Sudaa k̀obe kóo kpààti.

Bè k̀òmè Sesabeedi

30 De kó dif̀onkúò kè Yeuu kòtè Sisedeedi kè Sesabeedii ti kèè kèánnè còdóo késàri o ỳti kénsiékéni o dieku kó tebòtè.

31 Yeu na dii m̀ǹǹni dihei kó dibòri kòo d̀: Kusààkù bakaà? F̀ó nnè Simmidi wèe k̀òo o kóo kpààti di pòkù nku.

32 Kè Yeuu bóútè tebòtè bíkè kèpèi nke d̀: We ntú n kou? We nni nkóm̀m̀ú!

Kè benìtibè bèdébè yoo betāātii síékéní, ke tú bè fōmmu bè kè tu tekpààticīētè kó bekótíbè.

³³ Kè Yeu dà: Tentenèni we!

Kè bèè ò tēntení, kòo donní kòo yī nseri kuduotí kè bèè na o ìnkè nè tenaasāntè.

³⁴ Kè bèè pēētè kéta tekpààticīētè kédí káyà, kòo náké o kòbe ke dà: Túóténè de kóo nitipòkù isòke yiè nkékūnné bá nè memme ò tu okpààti kóo sapàà nwe.

³⁵ Kè bèè kote ke bo ò túóté kékūnné, késónté kuyukūú nè sinaàcèi nè sinou maa.

³⁶ Kè bèè wētení kè tì nàké Yeu. Kòò dà: Ti Yiè nKuyie ndo nàké tì nè ku pānāānti náāntò Edii Tisibiti ei kou nùu mieke, tii dōò. Ó do béimmu ke dà simó sii yóó cááké Sesabēedi kupaku bè tu kù Sisedēedi paku ku mieke.

³⁷ Kòò naá ntikùti Sisedēedi paku mieke, òmòu ténke keté ke báá yie nke dà Sesabēedi nwe.

10

Bè kùomè Akabu cīētè kòbe bemou

¹ Dè do sś nhAkabu bí ìi bo Sammarii sipísìyiekè, kè Yeuu wāri dipátiri keduōnko Sammarii kóo kùmandáà nè dihei kó bekótíbè nè Akabu bí inyi bo bèè cēí, kè bè nàké ke dà:

² Dii mè mbonēmè di kóo kpààti bí, kè di yà dii mōnni di mpátiri di makemu sisēi nè sikipàrinaasēi nè dihei kuduotí fité di nè tikpàrinenti.

³ Di yà di kóo kpààti bí mieke dèè mānnè tikpàti kè tì ndè pī nkè dí kpa ndi cice kpààtiyuu kpéi.

⁴ Kè bèè yà dipátiri kè kufōwaa mbè auté kè bè dà: Bekpààtibè bèdébè í na ke cōmmú o ìikè kè tii bo naà?

⁵ Wèè baké tekpààticīētè nè dihei kó bekótíbè nè kùmandáà nè Akabu bí bonè bè, kè bèè tēnné Yeu dipátiri ke dà: Ti tú a kó betōmbè mbe, á ti nàké tì ti yóó ti ndòò, ti í yóó waa nhokpààti mōu, dōò a dómè.

⁶ Kè Yeuu wēte kēwāri dipátiri teri kè bè nàké ke dà: Kè di tū nni nwēnnēmu ke bo nyíè n kpeti, dè naa nkááké mie nkè di tūōkení Sisedēedi nè di kóo kpààti bí yó.

Bè kóo kpààti bí do bo sipísìyiekè ndi kè dihei kó bekótíbè ì to.

⁷ Bè kaa ndii mōnni dipátiri kēpīmmú be kóo kpààti bí sipísìyiekè kēfíé kēānnè í yó yemómmyáké kè yè nhò duōnko Sisedēedi ei.

⁸ Kè ditōnni tuōkoo kénáké Yeu ke dà: N tōnīmu okpààti bí yó. Kòò dà: Cóúnè ye yecúò yèdèè dihei bòri kè dèè wenté.

⁹ Kè dèè wenté kòo yēnni kécómōō benìtibè bemou ìikè kébéi nke dà: Díndi me nwennimēmu kè mii dāri ke bo n kóo kpààti Yodammu kòò kùò! We nné kùò benìtibè bié?

¹⁰ Banténè tūnké ke dò nti Yiè nKuyie nhō í mbéi nkè ku nùu do ketenkè. Kù do nàké tì nè ku pānāānti náāntò Edii nùu mieke, tii dōò.

¹¹ Menīme ò kùomè Akabu cīētè kòbe bèè do kpaá Sisedēedi ei mieke ke tú benitidiebè, o cīētè kòbe kó dimàà nè bèè tú ikuò niùbè, òmòu í nsúò nwèè tu Akabu cīētè kou.

*Bè kùomè Sudaá tenkè kó sikipààtibí
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 22:8)*

12 Kè Yeuu íté deborè kékò nkénkòri Sammarii kékété kémberínè Beti-Ekedi dinaacēnhòò.

13 Ó de nyà Aasia Sudaa kàbe kóo kpààti tebíi ké bè beke ke dò: Di tú òmbè? Kè bè dò: Tí tú Aasia tebíi nsi ti kòri ke bo dāu nhokpààti Akabu bí nyi nè onitipokpààti Sesabēedi kpeyi.

14 Kòo péi nkè bèe bè pīmmú kòo bè fié Beti-Ekedi tebinte borè bēmou.

Bè do bo benitibè sipísìnàà nè bèdébè ndi. Ó í nsúò nhòmou.

Yeuu nè Yonnadabu bè màútémè

15 Kè Yeuu íté deborè kéconè Dekabu bire Yonnadabu kóò beke ke dò: A yèmmè n naatinè n kōme da naatinèmàà? Kè Yonnadabu dò: N yèmmè da naatinèmu. Kòo dò: Kàa yèmmè n naatinèmu, youteni a òùtè!

Kè Yonnadabu youtoo kòo ò dēenko o kparinaasāntè mieke,

16 kóò nàké ke dò: Yóu kè tí nei kàa yà m màke tii kōnyauti ti Yiè nKuyie nkpréi.

Mēmme kè bèe nei.

17 Bè tùòke dii mōnni Sammarii kēpoté Akabu cītè kàbe ké bè dèè, kéndonnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè ku pānāaanti náaìtò Edii kòo ti béi.

Bè kùòmè dibòò Baadi yembè ke pùò mbè kó dibòò tou

18 Kè Yeuu tíi nyIsidayēeribe bēmou ké bè nàké ke dò: Akabu do fié dibòò Baadi sámprò nwe, kè m bo di fié kè dèe pēētè mēmme.

19 N yúnni dibòò Baadi kó bepāābè bēmou nè bèè kó dimàà di tū. N yóó ānnè dibanni dierì ndi, òmou bá nkpa, kè wèè kpa bèe ò kùò.

Ò do dāorinè meciì mme ke bo kuò Baadi kàbe bēmou.

20 Kòo béi nke dò: Ikúnè dibòò Baadi kó mufùè kó diyìè. Kè bèe ikú.

21 Kòo tō nkè bèe nàké dihei dimou bèè kó dimàà tū ndibòò Baadi, kè bèe kōtení, bá òmou í nkpa. Kè bèe ta Baadi kó kudieku kēpíe nféi féi.

22 Kè Yeuu nàké wèè ni dibanni kó ikuó ke dò: Denneni dibòò Baadi kó tiyààti kéduú mbenitibè. Kòo ti dēnneni ké bè duú.

23 Yeuu nè Nakabu bire Yonnadabu kè bèe ta Baadi kó kudieku kénáké Baadi kàbe ke dò: Wénténè kégà kè Baadi kàbe beè máá bo die nkè ti Yiè nKuyie nkou mōu bá ndè kàké.

24 Mēmme bè tamè ke bo fié dibòò Baadi iwūš kétuò.

Dè do sò nYeuu òo mbenitibè mbe sipísini ke bè nàké ke tú: Kè wèè yóu kòo mōu yentè nè omáà ndi! Bè yóó we nkuò de yiè nkó difōtiri.

25 Bè fié dii mōnni iwūš kétuò nkè Yeuu nàké behāāpombè nè bèè bè bàa ke dò: Tannēnni ké bè poté kékúò, di báá yóu kòò mōu yè.

Kè bèe ta ké bè kùò kédokóò ditowaà kéta dibòò Baadi kó kudieku di borè,

26 kéuuté kutedáú kùù dè bo kécúú,

27 kēpōnte dibòò Baadi tenkaanitè kēpōnte de kó dibòò tou, kédòò de borè ditápùò kè di kpaá bo nè yíenni.

Yeuu do bakémè Isidayēeribe

28 Mēmme Yeuu dēnnemè dibòò Baadi Isidayēeribe tenké mieke.

29 Ke né taunnè Nebati bire Sedoboammu do tannè Isidayēeribe mēè yei mieke. Isōmátinààke ìi do bo Betēedi eì nè Danni kperi.

30 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Yeuu ke dò: A dòò mèè kpéi nkè m̀ pēnsiri, kàa dòò Akabu cītè n do dó ké tē dōòmè, a yaábí nè a yaábíyúóó bo ntú bekpààtibè.

31 Yeuu mē nyí ndààte ke bo tūnne ti Yiè nKuyie nyIsidayēeribe tū nkù nè o yèmmè mēmou. Ó í nyóu mmeyei nSedoboammu do tannè Isidayēeribe mēè mieke.

³² De m̀ǹnni k̀è ti Yiè nKuyie nketé k̀ù bo yaatemè Isidayeeribe tenkè, k̀éduò nkè Asayeedii bè poté k̀édennè be tenkè kemou mieke.

³³ Memme bè p̀aamè Suditèè diyiè yìèni k̀èè bíkè kó kutempè nnè Adinoo-Adowee bakú c̀anku Kadaadi kó yehékè nè Basāa kpeye nè Dubenni nè Kati nè Manansee botí k̀obe bo yè.

³⁴ Yeu kó medòòrimè t̀émè ò dòò dèè kó dimàà nè dikòmbùò ò do m̀ake di, dè ẁarimu Isidayeeribe kpààtibè dàòrimè p̀átiri mieke.

³⁵ Kòò kú kè bèè ò k̀unné Sammarii kòò bire Yoakasi sòoté ò kpàti.

³⁶ Ò do t̀o tikpàti ke dò yebie nsipísidé nè yèni ndi ke bo Sammarii.

11

Atadii dimè tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè t̀ómmú 22:10-12)

¹ Aasia ỳo Atadii kèè dii m̀ǹnni ò kumè k̀éité k̀écómmú ke bo kuò Sudaa kpààticìètè k̀obe bemou.

² Memme Yodammu kóo sapàà nYeoseba Aasia t̀aũ t̀uòótémè ò t̀aũ Aasia bire Soasi ikpààtibí t̀ei bè do dó k̀ékuò ì mieke k̀ékte kóò s̀onne Kuyie ncìètè kó kufáá mmakú yedúò borè wenwe nè ò yuòri. Bá Atadii í nhò nìnte k̀ékuò.

³ Kè Soasi nsòri ti Yiè nKuyie ncìètè mieke ke dò yebie nyèkuò, de m̀ǹnni kè Atadii weè ntú okpàati Isidayeeribe tenkè mieke.

Bè p̀r̀imè Soasi tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè t̀ómmú 23:1-21)

⁴ Soasi kpàti benni yìènni mieke nke ikuò niùti Yeoyadaa t̀ómmè kè bèè yúni Asii kó behāāpòmbè iwēī yembè nè tihāāpònti t̀i bàa tekpààticìètè. Kè bèè kòtení ò borè ti Yiè nKuyie ncìètè. Kòò bè dàòné metaummè kè bè benke okpàati bire,

⁵ kè bè nàkè ke dò: Ntenè di yóò ỳimè: Díndi bèè bàa teom̀pùtè yìè. Dí toté behāāpòmbè yef̀rè yètāati, dit̀nni dii te mubàrimù teom̀pùtè yìè, bè mbaa okpàati c̀fètè.

⁶ Kè dit̀nni d̀eri mbaa dibòri bè tu di dipũ kó dibòri, kè dit̀nni t̀aánni mbo kuhāāpònkú kùù bàa okpààticìètè ku c̀fètè f̀onkúò, kè di ncoú ditòbè.

⁷ Yef̀rè ketiyè yèdèè yèè cuti mutòmmú teom̀pùtè yìè kè yè mbaa ti Yiè nKuyie ncìètè okpàati kpéi.

⁸ Kè dí c̀ètè okpàati, bá wè kòò mpikú ò k̀pàrinenti, kè wèè ta kukòriku mieke di ò kùò, kè di mmurí okpàati bá kòò k̀ari kùù pikú, dí nhò neínè.

⁹ Kè bèè baké benitibè tekòùtè (100) kòùtè kè bèè doò ikuò niùti Yeoyada bè nàkè t̀i, bá wè kòò t̀íi nho kó benitibè bèè dèèti mubàrimù teom̀pùtè yìè, nè bèè cuti, kè bèè kòtení ikuò niùti Yeoyada borè.

¹⁰ Kè ikuò niùti di duò mbehāāpòmbè bèè baké benitibè tekòùtè kòùtè Dafiti kó tikpàrinenti, yekpāā nnè tidòpiiti dèè do bo ti Yiè nKuyie ncìètè mieke.

¹¹ Kè bè mpikú tikpàrinenti ke cómmú Kuyie ncìètè bakú yóu nè kucánku, ke fité Kuyie ncìètè nè diwũòtònni.

¹² De m̀ǹnni kè Yeoyadaa denneni okpàati bire kè dè l̀ínè f̀esoyítòòdáfè, kè dè duò nKuyie ntannò p̀átiri, kè dè còú mmekùò nkè bè mpìèkù ke t̀ú: Soasi weè tu okpàati!

13 Kè Atadii keè ditínni ùúmè kécokóo ti Yiè nKuyie nciètè benitibè tikú dè.

14 Ò tùòkoo kénsó nhokpàati còmú diwūstònni ìnkè, kéndònnè bè 3 mmàkemè de kó memantímè. Kè dihei kó bekótibè nè bèè eu siheú kè bè ò muri ke eu siheú, kè benitibè bemou yèmmè naati. Kè Atadii kètè o yàati kékúonko ke dò: Bè m bõmmu! Bè m bõmmu!

15 Kè ikuó nùti Yeoyadaa náké bēhāpòmbè iwēi yembè ke dò: Dennè nè we ditínni mieke, kòo mōu ò tū ndi ò kù. Ikuó nùti do í dō bèè ò kù ti Yiè nKuyie nciètè mieke.

16 Bèè ò pí mbè ò tùòkenè dii mōnni tekpàaticfètè kó dibòri bè tu di sisēi kó dibòri kè dè nhò kù.

17 Memme Yeoyada duómme kè benitibèe dounnè ti Yiè nKuyie ndinùu ke bo ntú ku kòbe. De kó difōnkúò ke múnkēe dounnè okpàati dinùu.

18 Kè bèe wēnnè bemou kékote dibòò Baadi cīètè, kè tè pònte, képuonnè yewūstòrè nè sitenkaanii páí, kékuanè o bōyie mMatāa Baadi wūstòrè také. Kè ikuó nùti Yeoyada waá mbèè yó mbaa ti Yiè nKuyie nciètè.

19 Kè Yeoyada tí mbēhāpòmbè bèè baké benitibè tekòutè kòutè nè dihei teri Asii kó tihāpònti tì bàa okpàati ti Yiè nKuyie nciètè, kóo yènnè dibòri bèè bàa tekpàaticfètè bè bàa di, kóo tannè tekpàaticfètè kòo nkari dikpàatikàri.

20 Kè benitibè bemou bo diwèi mieke.

Bè do kù dii mōnni Atadii bá kunampoo ténke í mbo dihei mieke.

12

*Soasi do tùmè Suda kòbe kóo kpàati
(Wénté 2 Bekpàatibè tōmmú 24:1-3)*

1 Soasi do yóo di tikpàti ke mōke yēbie nyēyiekè ndi.

2 Yeu kpàti benni diyiénni mieke nke ò do naámme okpàati kènto tikpàti ke dà yēbie nsipísinaà ke bo Sedisadēmmu. O yō yētiri do tú Sibia nwe Bēerisebaa èi kou.

3 Kè Soasi ndòori Kuyie ndó dè o fōmmu mumou mieke, ke yé ikuó nùti Yeoyada do ò tièmmè mesà.

4 Nè memme bè í nyóu yewūstòrè muféu, kè benitibè nkpaá feu iwū yētòrè kó yewūstòrè ìnkè, ke tuò ntihúúnti.

*Soasi tūntemè Kuyie nciètè
(Wénté 2 Bekpàatibè tōmmú 24:4-14)*

5 Diyie mari kè Soasii náké ikuó nùti Yeoyada ke dò: Idiítí ìi tu Kuyie nkpeyi, kè benitibè ì touni Kuyie nciètè nè bè bèkú ì bá wè yuu ìnkè nè yepàrè.

6 Di níi ì còutè ikuó nùti bá wè ò yé bèè nìtibè, kè dí túótè de kó idiítí kètūntenè Kuyie nciètè dèè càke.

7 Soasi do bo o kpàti benni sipísidé nè ditáánni ndi, bá ikuó niùbè mu nyí tūnte Kuyie nciètè.

8 Memme kè Soasii yú ikuó nùti Yeoyada nè ikuó niùbè tòbè kè bè beke ke dò: Ba nkpeí nte kè di í tūnte Kuyie nciètè? Di tū mbá nsókè ke còu idiítí benitibè borè. Di níi ì duó nKuyie nciètè tūntimù kpéi.

9 Kè ikuó niùbèe yie nhò béi nti bá bè ténke í ncòu idiítí benitibè borè. Bè ténke í nte ti Yiè nKuyie nciètè kó mutūntimù.

¹⁰ Kè ikuò niùtì Yeoyada waá ntetoute ké tè diùute te pòkù ké tè Íríné a bo ntatoomè Kuyie nciètè kubakù yóu diwūṣṣṣònni také. Bèè bàà ti Yiè nKuyie nciètè kè bè ncoú Kuyie nciètè kó idíífti ke ãà te mieke.

¹¹ Kè bè sò nyi sūū nhokpààti kóo pátíwáàti nè ikuò niùtì dièwè bèe kote ké i kàa,

¹² kè bè kàa nke dèè bèe i duò mbèè ni mumarimù nè bèè yóó pī nde kó mutōmmú, kè bèe yietì bedabeesūḍbè nè betōmbè,

¹³ nè bemaribè nè betácièbè, kè bèe doñnè ideí nè yetáokuyè bè yóó dāḍnè yè ti Yiè nKuyie nciètè. Dèè kó dimàà dò nkétüntè ti Yiè nKuyie nciètè mieke.

¹⁴ Bè me nyi ndāḍnè ti Yiè nKuyie nciètè kó tinenti timátì péfti yoo mesā. Yebo nè yese, nè yebo bè yó mméíne yè meyi nne siheú. Kunenkù tekù makù do i dāḍnè timátì péfti yoo mesā mbè cuò dé Kuyie nciètè kpéí.

¹⁵ Bè do ṣṣ duò nde kó idíífti bèè ni bèmbè mumarimù, kè bèe i tuóté kētüntè Kuyie nciètè.

¹⁶ Bè duò mbè de kó idíífti kè bè bo nyietì betōmbè. Bè do ṣṣ í mbeke be kóo mōu ke dā wèe náké ò pīñnè mèè botí idíífti mutōmmú. Ke yé bè do i pīñnè mèe kè dè wennimu mesā.

¹⁷ Bè duò nyi meyi nciémme kpéí nne meyi nhūtímù kpéí, bè do í i duò nKuyie nciètè tūntimù kpéí, i do tú ikuò niùbè kpeyi nyi.

Soasi kó tikpàti kó kumànkù

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 24:23-27)

¹⁸ De kó dimānni ndi Asayeedi Sidii kóo kpààti domè Kati kòbe mudoò ké bè na, kémbaati ke bo do Sedisadammu.

¹⁹ Kè Soasi Sudaa kòbe kóo kpààtì tuóté dèè tu Kuyie nkperè. O yembè Sosafati nè Yodammu nè Asia Sudaa kpààtibè do càñné dè Kuyie nkpeí nne o mómmuò nhò do càñné dè, nè mesā mmèè kó dimàà do bo Kuyie nciètè kó ditou mieke, ké dè duónko Sidii kóo kpààti Asayeedii, kóo yóu Sedisadammu kéíté ò ténke í mbè do mudoò.

²⁰ Soasi dāḍrímè sōmme ò dāḍ dèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dāḍrímè pátiri mieke.

²¹ Kòo kó betūmbèe yete o kpèti kédake ke bo ò bo. Mèmmè kòo nkòri Sida èi kè bèe ò poté Bèti-Mídoò boré.

²² Simmea bire Sosakaa nè Somee bire Sosabati beè do ò poté kékuo, kè bèe ò kūnné o yembè fōti Dafiti èi. Kòo bire Amasia sōoté o kpàti.

13

Yoakasi naámmè Isidayeeribe kóo kpààti

¹ Asia bire Soasi Sudaa kòbe kóo kpààti kpàti benni sipísidé nè ditáánni ndi Yeu bire Yoakasi naámmè Isidayeeribe kóo kpààti, kèntó tikpàti ke dā yèbie ntepiítè nè yèyiekè ke bo Sammari.

² Kòo ndāori ti Yiè nKuyie nyi dō dè kētūnne Nebati bire Sedoboammu borime, ò do tanné Isidayeeribe mèè mieke, ò í mmè yóu.

³ Mèmmè ti Yiè nKuyie mmieke bè yèmmè kè kùu bè tanné Asayeedi Sidii kòbe kóo kpààti nè o bire Benni-Adadi be nōu mieke be fōmmu mumōu.

⁴ De kó difónkúò kè Yoakasi bántè ti Yiè nKuyie nkè kùu yie nkébonkūnne ku mieke ke yé kù do yàmè Sidii kòbe kóo kpààti bè fēūnkōmè.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbè duò nwèè bo bè fiètè Sidii kóo kpààti nòu mièke kè Isidayeeribe sòtè kénhã be touti mièke bè baa ò ndòmme.

⁶ Bè me nyi nyóu meyei nSedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mièke. Kè kutedó Akabu do fíi nkù nkpaá fííku Sammarii èi mièke.

⁷ Yoakasi do kpaánè besāndèèbè sipísìnùmmù ndi, sikpàrìnaasēī tepíítè, behāpàmbè tèkòupíríítè (10000) Sidii kóo kpààti weè do bè na ké bè auté ké mbè nàu mutáá nkōme.

⁸ Yoakasi dāōrímè sōmme ò dōò dèè kó dimàà, nè dikōmbùò ò do mōke di dè wārimu Isidayeeribe kpààtibè dāōrímè pátiri mièke.

⁹ Kòo kú kè bèè ò kūnné Sammarii o yembè fōti, kòo bire Soasi sòtè o kpàti.

Soasi naámmè Isidayeeribe kóo kpàati

¹⁰ Sudaa kòbe kóo kpàati Soasi kpàti benni sipísitāāti nè diyienñi ndi Yoakasi bire Soasi naámmè Isidayeeribe kóo kpàati kén-to tikpàti ke dō yebie ntepiítè nè yèkuò ke bo Sammarii,

¹¹ Kédōò ti Yiè nKuyie nyí dō dè, ò í nyóu meyei nNebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mièke, ké mmè sòkè.

¹² Soasi dāōrímè sōmme ò dōò dèè kó dimàà, nè dikōmbùò ò do mōke di nè ò do dokénè mèè botí Sudaa kòbe kóo kpàati Amasia dè wārimu Isidayeeribe kpààtibè dāōrímè pátiri mièke.

¹³ Kòo kú kè bèè ò kūnné Sammarii Isidayeeribe kpààtibè fōti. Kè Sedoboammu cōutè tikpàti.

Edisee kumè

¹⁴ Kè Edisee muōke kédúunnè mukūū nkè Soasi Isidayeeribe kóo kpàati kotoo o borè kénkuò nke tú: Áú n cice! Áú n cice! Isidayeeribe kparisēī nè si dèèbè tu fō nwe.

¹⁵ Kè Edisee ò nàké ke dō: Kote kéwaanní mutāmmù nè ipie.

Kòo kote ké dè waanní.

¹⁶ Kè Edisee dō: Seu nkupie nkòo kù sèu. Kè Edisee nòó nho nòu o kpesi ìnkè,

¹⁷ kòò nàké ke dō: Kpeté tēbòtè diyie yìèni kèè bíékè.

Kòo tē kpeté. Kè Edisee dō: Tāū!

Kòo tāū. Kè Edisee dō: Kupie nkuu nkuu bēnkú ti Yiè nKuyie nyóó duómmè kàa na Sidii kòbe ké bè poté Afeki kékúo bēmou páíi.

¹⁸ Kè Edisee deè ke dō: Tùóté a pie!

Kòo ì tùóté. Kòò dō: Poté ketenkè!

Kòo kè poté ke dō kuce mètāāti kégóu.

¹⁹ Kè Kuyie mpāānāānti nāāntò Edisee mièke ò peike. Kòò dō: A na nkè poté kuce mēñùmmù ndi yoo mèkuò. A na nnamu Sidii kòbe ké bè kùò kèdeé páíi. Di mmññi a né yóò bè na kuce mètāāti mää ndi.

²⁰ Kè Edisee kú kè bèè ò kūnné. De do sō mMoabu kòbe beè do òó dóté bá dñi benni ké bè do mudòó kèfèke be kperè.

²¹ Kè bēmabèè to ocñi kékote ke bo kūnné, kè bèè bè yāni kédootòo ocñi Edisee fōti mièke. Kòo cñi kàáké Edisee kùò kégýánté kèíté kécómmù.

Isidayeeribe namè Asayeedi

²² Isidayeeribe kóo kpàati Yoakasi kpàti timòu mièke kè Asayeedi Sidii kóo kpàati mbè fēūnko mediè.

²³ Kè ti Yiè nKuyie mme mbè kuó mmesémme ké bè dòò mesàà nkéwēētēní be bíkè metaummè kù do dònēmè be yembè Abarhammu nè Isaki nè Sakòbu me kpéí. Kù í ndó ké bè dèè, kù mu ndo í bè dootóo.

²⁴ Kè Sidii kòbe kóo kpààti Asayeedii kú kòo kóo dapàà mBenni-Adadi sàté o kpàti.

²⁵ Mèmmè Yoakasi birè Soasii wète kécóútémè Asayeedi birè Benni-Adadi borè yehékè Asayeedi do bè pònte kéfekè yè o cice Yoakasi borè, kè Soasii wète ké bè na kuce mētāāti kécóute Isidayeeribe ekè.

14

Amasia naámmè Sudaa kòbe kóo kpààti

(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 25:1-4, 11-12, 17-28. 26:1-2)

¹ Isidayeeribe kóo kpààti Yoakasi birè Soasi kpàti benni déri miéke nke Soasi birè Amasia naámmè Sudaa kòbe kóo kpààti.

² Ò do yóo di tikpàti ke mòke yebie nsipísidé nè yènúmmù ndi, kéntò tikpàti ke dò yebie nsipísidé nè yèwei ke bo Sedisademmu. Kòo yó yètiri tu Yeoyadanni Sedisademmu èi kou.

³ Kòo ndòari ti Yiè nKuyie ndó dè, ò né í ntùàke o yààri Dafiti, ò do tū nho cice Soasi borimè mme weti weti.

⁴ Kè yebòwūōtārè né nkpaá bo kè benitibè nfeu iwūō ke tuò nti húúnti ye Ìnkè.

⁵ O kpàti fiúkú dìi mōnni kédeè kòo kuó bekperíbè bèè do kùo o cice wèè do tú be kóo kpàti.

⁶ Ò me nyí nkùò bèè do kùo o cice be bí, kéndònnè ti wàrimè ti Yiè nKuyie nkuó pátiri Mòyiisi wàri di miéke. Kuyie ndo béimmu di miéke ke dò: Bè báá kuó debire cice debire yei nkpréí, bè me mbáá kuó debire de cice yei nkpréí. Bá wè ò dò nkékú o yei nkpréí nke.

⁷ Weè Amasia do poté Edōmmu kòbe kubiriku bè tu kù kukókébiriku ku miéke, kékua benitibè tekoupiríítè (10000). Mudoò tēmù mamù miéke kòo fiète Sedaa èi kè dì yu ke dò: Yoketēdi, kè de kó diyètiri kpaá bo nè yiénni.

⁸ Mèmmè Amasia tómmè kè bèè náké Isidayeeribe kóo kpààti Yoakasi birè Soasi Yeu yaábire ke dò: Amasia tu a kòtoo kè dí yááké ditòbè.

⁹ Kè Sudaa kòbe kóo kpààti Soasii bè tērné ke dò: Ditāri Dimaa kó tipotí tì do náké diyìè mari Dimaa kó detedierè ke dò dèè tì duó nde kóo sapàà nkè tì puó nti kóo dapàà. Kè mupĩmpĩmmùu yènni Dimaa ké tì na kéútiroo.

¹⁰ Ò béi mme mme kédeè ke dò: N yému a namè Edōmmu kòbe mbe kè deè kó tefentè da bo. Né mbo a cītè ke sánti amáá, báá dánté mudoo mùu yóo da dō meyei nkénte kè bè da na fī nnè Sudaa kòbe bēmou.

¹¹ Amasia me nyí nyie. De mōnni kè Isidayeeribe kóo kpààti Soasi báátí kè bèè yááké betòbè Beti-Semesi Sudaa kòbe tenké miéke.

¹² Kè Isidayeeribe na Sudaa kòbe, ke bèè ciéte kékūū mbe cēí.

¹³ Kè Isidayeeribe pī nSoasi birè Amasia Aasia yaábire Sudaa kòbe kóo kpàti. Bè do ò pī mBeti-Semesi nwe kóò kōnnè o cie Sedisademmu, kèpante Sedisademmu èi kó kuduotí, ku okùmè bo ntùàke mētiri sikūsídé (200), kētúóté Efadaimmu kó dibòri kéntò kētuàkenè kuduotí kéntimè kó dibòri.

14 Kè bèe túóté ti Yiè nKuyie nciètè kó mesoo mmeməu nè timátí péítí nè tinenti tii kó dimàà bo te mieke nè dèè bo tekpààticifètè, kétúóténè bè pīrmú bè mudoo mieke kèwētè kékònnè Sammarii.

15 Soasi kó medaòrimè sòmme ò dǎò dèè kó dimàà, nè dikǎmbùò ò do mǎke di nè ò dokénè mèè botí Amasia Sudaa kǎbe kóo kpààti, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè daòrimè pátiri mieke.

16 Kòo kú kè bèe ò kǔnné Sammarii Isidayeeribe kpààtibè fōti. Kòo bire Sedoboammuu sǎoté o kpàti.

17 Isidayeeribe kóo kpààti Yoakasi bire Soasi ku dii mǎnni kédeè kè Sudaa kǎbe kóo kpààti Soasi bire Amasia nkpaá fòumu ke dǎ yebie ntepítè nè yènúmmù.

18 Amasia daòrimè sòmme wàrimu Sudaa kpààtibè daòrimè pátiri mieke.

19 Kè bèe dakè ke bo ò bǎ nkòò pi Sedisademmu, kòo coké kékote Dakiiisi kè bèe tǎnko benitibè kè bèe kè nhò kùò.

20 Kè bèe ò tùóténè sisēf kékonnènni Sedisademmu, kóo kǔnné o yembè fōti Dafiti ei mieke.

21 Kè Sudaa kǎbee túóté Asadia kéduǎ nkòo sǎoté o cice kpàti, dè do sǎ nhò mǎke yebie ntepítè nè yèkuǎ ndi.

22 Weè do wētè kémaá Edati ei kè di tēñné Sudaa kǎbe o cice kǔū nkó difǎnkúò.

Sedoboammu naámmè Isidayeeribe kóo kpààti

23 Sudaa kǎbe kóo kpààti Soasi bire Amasia kpàti benni tepítè nè dinummuri ndi Soasi bire Sedoboammu naámmè Isidayeeribe kóo kpààti kénto tikpàti ke dǎ yebie nsipísinnà nè dimáà ke bo Sammarii,

24 kédǎò ti Yiè nKuyie nyí dǎ dè, ò í nyóu meyei nNebati bire Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mieke.

25 Weè do wētè kécouté Isidayeeribe tenkè kétúóté Amati kénto kétuǎkenè Adaba. Kéndònnè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkú do ti nǎkémè nè ku pǎánaǎnti náǎntò Amitaii bire Sonaasi Kati-Efee ei kou nuù mieke.

26 Ti Yiè nKuyie ndo yá Isidayeeribe yo mmèè sémmè deummè mme. Onitè ténke do í kpaá bá omáà Isidayeeribe tenkè wèè bo bè teennè.

27 Ti Yiè nKuyie ndo í dǎ Isidayeeribe bo kúmè kédeè kè be yètiri kpánné ketenkè ñnkè, deè do te kè kùu duǎ nkè Soasi bire Sedoboammuu bè deetè.

28 Sedoboammu daòrimè sòmme ò dǎò dèè kó dimàà, nè dikǎmbùò ò do mǎke di nè ò doké mèè botí ke wētè ke fiète Damaasi nè Amati eké ke yè tēñné Isidayeeribe, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè daòrimè pátiri mieke.

29 Kòo kú kè bèe ò kǔnné Sammarii Isidayeeribe kpààtibè fōti, kòo bire Sakarii sǎoté o kpàti.

15

Asadia naámmè Sudaa kǎbe kóo kpààti

(Wénté 2 Bekpààtibè tǎmmú 26:3-4, 21-23)

1 Isidayeeribe kóo kpààti Sedoboammu kpàti benni sipísidè nè diyiénni mieke nke Amasia bire Asadia naámmè Sudaa kǎbe kóo kpààti.

² Ò do yóó di tikpàti ke mọke yebie ntepiítè nè yèkuò ndi kéntò tikpàti ke dọ yebie nsipísìnùmmù nè yèdèé ke bo Sedisadèmmu. O yó yètiri do tú: Yekodiyauu nwe Sedisadèmmu èi kou.

³ Kòò ndòari ti Yiè nKuyie ndó dè o cice Amasia do dòòrìmè.

⁴ Kè yetàrè né nkpaá bo kè benitibè feu iwūš ke tuò nti húúnti ye Ìnkè.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nhò poté kòò muọke tikànti kè bèè ò cáǎnné kòò mbo omáà borè kòò birè Yotammu weè mbaké tekpààticfètè ke ni benitibè, kòò mmè ndò nke yàa kúnè.

⁶ Asadia dòòrìmè sòmme ò dọò dèé kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dòòrìmè pátiri mièke.

⁷ Kòò kú kè bèè ò kúnne o yembè f̄ti Dafiti èi mièke. Kòò birè Yotammuu sọtè tikpàti.

Sakarii naámmè Isidayeeribe kó kpààti

⁸ Sudaa kọbe kó kpààti Asadia kpàti benni sipísitáàti nè diniínni mièke nke Sedoboammu birè Sakarii naámmè Isidayeeribe kó kpààti kéntò tikpàti ke dọ betààbè bèkuò ke bo Sammarii.

⁹ Kòò ndòari ti Yiè nKuyie nyí dọ dè o yembè do dòòrìmè, ò í nyóu meyei nNebati birè Sedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mièke.

¹⁰ Kè Yabesi birè Sadummu cómmú ke bo ò bọ. Menìme kóò ò poté Ibeaammu èi kékú, kéfiete tikpàti.

¹¹ Sakarii kó tináànti sònti wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrìmè pátiri mièke.

¹² Ti Yiè nKuyie ndo nàkè ti nti Yeu ke dọ: A yaàbí nè a yaàbíyúó bo nkàri Isidayeeribe kpààtikàri Ìnkè.

Sadummu naámmè Isidayeeribe kó kpààti

¹³ Sudaa kọbe kó kpààti Osiasi kpàti benni sipísitáàti nè diweínni mièke nke Yabesi birè Sadummu naámmè Isidayeeribe kó kpààti kétò tikpàti ke dọ otànkú omáà ke bo Sammarii.

¹⁴ Menìme Kadi birè Mennaemmu itémè Tidisaa kékote kéta Sammarii kèpoté okpààti kékú kéfiete tikpàti.

¹⁵ Sadummu kó tináànti sònti ò bọ mmèè botí okpààti dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrìmè pátiri mièke.

¹⁶ Menìme Mennaemmu domè Tapua èi kèpoté bèè kó dimàà bo di mièke nè di tempè nyimou kọbe kétaunnè Tifisa kèpuotí bẹpọupómómòbè bèè kó dimàà dè bo. De kó dihei kọbe í yiemme koò kpeté yebòrè.

Mennaemmu naámmè Isidayeeribe kó kpààti

¹⁷ Sudaa kọbe kó kpààti Asadia kpàti benni sipísitáàti nè diweínni mièke nke Kadi birè Mennaemmu naámmè Isidayeeribe kó kpààti kéntò tikpàti ke dọ yebie ntepiítè ke bo Sammarii.

¹⁸ Kòò dọò ti Yiè nKuyie nyí dọ dè, ò í nyóu meyei Nebati birè nSedoboammu do tanné Isidayeeribe mèè mièke.

¹⁹ Weè kó dimànni ndi Asidii kó kpààti Pudi bè domè kè Mennaemmu ò dúš ntimáti péfíti tónni sipísitáàti kòò bo ò teennè kékpenkúnne o kpàti.

²⁰ Mennaemmu do cus de kó timáti péfíti Isidayeeribe kó bekotibaabè borè nde bá wè yuu Ìnkè medítibii nsipísìnùmmù kè dè wènnè kédúó nhAsidii kó kpààti kòò bè yóu kèwète.

21 Mennaemmu dòòrimè sòmme ò dòò dèè kó dimàà dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátíri miéke.

22 Kè Mennaemmu ku, kòo biré Pekayaa sòoté o kpàti.

Pekayaa naámmè Isidayeeribe kóo kpàati

23 Sudaa kóo kpàati Asadia kpàti benni sipísìnùmmù kperi miéke nke Mennaemmu biré Pekayaa naámmè Isidayeeribe kóo kpàati kéntò tikpàti ke dò yebie nyèdèé ke bo Sammarii.

24 Kòo dòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò í nyóu meyei nNebati biré Sedoboammu do tannè Isidayeeribe mèè miéke.

25 Mèmmè Demadia biré Pekaa wèè tau o kparìnentì, kòo cómmú ke bo ò bo, kòo mbo Sammarii tekpàaticfètè kó kudieku makù, kòo ò poté kékuò, kékuòné Adikòbu nè Adiyee, kénéinè Kadaadi èi kòbe sipísìnùmmù, ò me nhò kùò kéfietè tikpàti.

26 Pekayaa borime sòmme wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátíri miéke.

Pekaa naámmè Isidayeeribe kóo kpàati

27 Sudaa kòbe kóo kpàati Asadia kpàti benni sipísìnùmmù nè didérínni miéke nke Demadia biré, Pekaa naámmè Isidayeeribe kóo kpàati kéntò tikpàti ke dò yebie nsipísidé ke bo Sammarii.

28 Kòo dòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò í nyóu meyei Nebati biré Sedoboammu do tannè Isidayeeribe mèè miéke.

29 Isidayeeribe kóo kpàati Pekaa kpàti miéke nke Tekadati-Fadasaa Asidii kóo kpàati bè domè kéfietè Nefutadii tenkè kemou: Iyōō nè Abedi-Beti-Maaka nè Yannna nè Kedesi nè Asōō nè yehékè dieyè Kadaadi nè Kadidee, kèpímmù benitibè kékònnè Asidii.

30 Kè Edaa biré Osee cómmú ke bo bo nDemadia biré Pekaa kóò poté kékuò, kéfietè tikpàti.

31 Pekaa dòòrimè sòmme ò dòò dèè kó dimàà dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátíri miéke.

Yotammu naámmè Sudaa kòbe kóo kpàati

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 27:1-3,7-9)

32 Isidayeeribe kpàati Demadia kpàti benni dèri miéke nke Osiasi biré Yotammu naámmè Sudaa kòbe kóo kpàati.

33 Ò do yóó di tikpàti ke mòke yebie nsipísidé nè yènùmmù ndi, kéntò tikpàti ke dò yebie ntepitè nè yèkuò ke bo Sedisademmu. O yó do tú Sadaki kóo sapàà nwe kòo yètìrì tu Yedusaa.

34 Kòo dòò ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do tūnne o cice Osiasi borime mme weti weti.

35 Kè yetàrè né nkpaá bo, kè benitibè feu iwūō ke tuò ntihúúnti ye borè.

Weè do keuté ti Yiè nKuyie ncífètè kó dibòri bè tu di Dibòri dièri.

36 Yotammu dòòrimè sòmme, ò dòò dèè kó dimàà, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátíri miéke.

37 De kó yemòrè miéke nke ti Yiè nKuyie nduómmè kè Sidii kóo kpàati Desinni nè Demadia biré Pekaa Isidayeeribe kóo kpàati kè bè bo dokénè Sudaa kòbe.

38 Kè Yotammuu kú kè bèè ò kūnnè o yembè fōti Dafiti èi miéke. Kòo biré Aasii sòoté o kpàti.

16

*Aasi naámmè Sudaa kàbe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 28:1-27)*

¹ Demadia bire Pekaa kpàti benni tepíítè nè diyiénni mieke nke Yotammu bire Aasi naámmè Sudaa kàbe kóo kpààti.

² Aasi do yóó di tikpàti ke m̀ake yebie nsipísidé ndi kéntò tikpàti ke dà yebie ntepiítè nè yèkuò ke bo Sedisademmu, bá ò í ndòari ti Yiè nKuyie ndó dè, ò í ntũnne o yààri Dafiti kó meborime.

³ Ó do túnne Isidayeeribe kpààtibè borime mme kéféúténè ketíke o bire kétuo, ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti í kè bè kànnè, í do d̀ari ìi sòke botí.

⁴ Kòo nkòu iwũs ke tuò nti húúnti yetàrè ìnkè nè detie nyò.

⁵ Mèmmè Sidii kóo kpààti Desinni nè Demadia bire Pekaa Isidayeeribe kóo kpààti bè domè Sedisademmu eí kè dì pí, bè me nyí ndi na.

⁶ Dii m̀nni dimàà mieke nke Sidii kóo kpààti t̀nnémè Edommu kàbe be eí Edaa, kèbeti Sudaa kàbe di mieke, kè Edommu kàbe di ta ke bo nè yiénní.

⁷ De m̀nni kè Aasii t̀ nkè bèe náké Asidii kóo kpààti Tekadati-Fadasaa ke dà Sidii kóo kpààti nè Isidayeeribe kou beè do mí nha bire, a kóo t̀nti, kè n tu á kòtèní kè n deeté.

⁸ Ó me nyí kétúóté timáti péiti nè mesò nnè dèè bo ti Yiè nKuyie ncíètè kó ditou mieke nè dèè bo tekpààticíètè mieke kédúonko Asidii kóo kpààti ke dà wè ò pámu.

⁹ Kè Asidii kóo kpààti yie nkékote kèdo Damaasi eí kè dì pànte kèpímmú dì nítibè kékònnè Kiidi, kékuò okpààti Desinni.

¹⁰ De kó difònkúò kóo kpààti Aasii kote Damaasi ke bo yà Asidii kóo kpààti Tekadati-Fadasaa. Mèmmè ò yàmè diwũstònni dii bo Damaasi kéwàri di dòmmè weti weti, kédúonko ikuò niùti Udii wèè bo Sedisademmu.

¹¹ Kóo maá diwũstònni kè dì ndò nhokpààti Aasi ò duònni itié nDamaasi ke yè nwè di maá kè dì ndòmmè, kè dì maá kèdeè bá okpààti Aasi mu nyí kòonko.

¹² Kóo íté Damaasi kékòonko kèyà diwũstònni kèdeke di ìnkè,

¹³ kéféúté ò òfè kétuo nkétuònnè tihúúnti nè muyuo nke cóu mmenaà mbè tu mè difèè mu ìnkè kémíété diwũstònni iwũs ò fié í metaumme kpeyi í kó meyi,

¹⁴ kétúóté disòwũs kó diwũstònni dii bo ti Yiè nKuyie ncíètè ìnkè kékote kè dì cónné diwũstònni pànni bakú you bíékè,

¹⁵ kèdeè kénáké ikuò niùti Udii ke dà: Diwũstònni dièri ìnkè nke a yó ntuòmmè di feu ìi wũs dikũnweñni nè kuyuoku, okpààti kó iwũs nè ò kó yepàrè nè kubotí kó iwũs nè ku kó yepàrè, muyuo nkpeye nè difèè bè òs yòare wè yepàrè ìnkè. A ní yóó di mmíété iwũs di kù feu í kó meyi, kè disòwũs kó diwũstònni dii, mfi yó nyé di kpeti.

¹⁶ Kè ikuò niùti Udii dà ò okpààti Aasi ò nàké tí timòu.

¹⁷ De kó difònkúò kóo kpààti Aasii kéké sinaaséí bè do dà ò sù kó tifènti Kuyie ncíètè kpéi sí kó yetàrè kédèi yebò yèè cómmú sí ìnkè, kécònté disòwũs kó kunankú dièkú isòmátinnàake kòku, kè kù ìnné ketenke bè cè kè nè yetàrè,

¹⁸ kèpònte diwũstònni Kuyie ncíètè okpààti do d̀onko dè ò kpààtikàri kèkpetínnè okpààti kó dibòri.

¹⁹ Aasi dàòrimè sòmmè ò dà ò mèè kó dimàà dè wàrimu Sudaa kpààtibè dàòrimè pátiri mieke.

²⁰ Kòo kú kè bèè ò kǔnné o yembè fǔti Dafiti èi miéke, kòo bire Esekiasii sòoté o kpàti.

17

Osee naámmè Isidayeeribe kóo kpàati

¹ Sudaa kóo kpàati Aasi kpàti benni tepítè nè didéri miéke nke Edaa bire Osee naámmè Isidayeeribe kóo kpàati, kénto tikpàti ke dǎ yebie nyèwei ke bo Sammarii,

² kédǎǎ ti Yiè nKuyie nyí dǎ dè ò né í ntùòke Isidayeeribe kpàatìbè bèè ò niiténè ke di tikpàti.

³ De mǎnni kè Asidii kóo kpàati Sadimanasaa kotení kédó Osee kóó na, kòo ò bǔúté ké nhò yieti dǎmpòò.

⁴ Kè Asidii kóo kpàati banté Osee dammùmmè o cǐē nyi, ò sǎ ndii mǎnni Osee tǎ mbenitìbè Saii èi Esibiti kóo kpàati borè. Ò me nyí yietí de benni Asidii kóo kpàati dǎmpòò ò ò nhò yieti mèè botí yebie nteyè. Menǎme Asidii kóo kpàati duámmè kè bèè pí nhOsee kéboú mefímme kékpetinné.

⁵ Kè Asidii kǎbee íté kápíté ketenkè kemou, kékote képi Sammarii èi ké ndi pi ke dǎ yebie nyètǎati.

⁶ Osee kpàti benni wéinní miéke nke Asidii kóo kpàati namè Sammarii kǎpímmú benitìbè kékònnè Asidii kè bè kǎnne Adaa èi nè Abǎó kó mpéémmè Kósǎá tempè nnè Medii ekè.

Dèè te kè Isidayeeribe kpàatiyuu pǎnte

⁷ Isidayeeribe yete mèè kpéí mbe Yiè nKuyie nkùù bè dènnení Esibiti miéke ke dǎǎ meyei ndeè te kè tii mèè tùòkení. Kuyie ndo bè fiètenè Esibiti kóo kpàati nwe ké bè dènnè kè bèè kù yóu kékífi yebakè.

⁸ Bè do túnne ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ì ké bè kǎnne i borime mme,

⁹ kéndǎori ti Yiè nKuyie nyè mbè báá dǎǎ dè kémaá yetǎrè yehékè yemou miéke kétúóté bèè báa dihéi be kó yetuo kénto kétuòkenè yehékè dieyè iduotí fité yè,

¹⁰ kékífikú yetǎrè, kékífikú itedéi sitǎá simou ìnkè nè yeteyo yemou.

¹¹ Kè bè nfeu iwǔs yetǎrè ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ì ké bè kǎnne, ì do dǎǎrimè, kédǎǎ dèè í wenni kè ti Yiè nKuyie miékee bè yè.

¹² Bè do feu yebakè nye ti Yiè nKuyie mme ndo bè nǎkémú ke dǎ bè báá dǎǎ de kó kubotí.

¹³ Ti Yiè nKuyie ndo duó nkè ku pǎǎnǎaanti náam̀bè bè caummu weti weti bembè Isidayeeribe nè Sudaa kǎbe ké bè nǎké ke dǎ: Ceetenè kényóu di yei nkétǔnne n tannò nè n tié nnè n kuó n duó nkè m pǎǎnǎaanti náam̀bè bémou duó ndé di yembè.

¹⁴ Bè me nyí nyie, kè bèè kpénkúnne be to kè dèe pǎéte be yembè do kpénkúnne mèè botí be kpeye, kè bèè yete ti Yiè nKuyie nkpeti.

¹⁵ Bè dootóo ti Yiè nKuyie nkuó nyi nè metaummmè kù do dǎǎnè mè be yembè nè kù do bè nǎké yèè tannò, ke túnne detetirè kperè, ke naá mbe mómmom̄mbe detetirè. Bè túnne ibotí tel kó meborime mme Kuyie ndo yè mbè báá túnne mè.

¹⁶ Bè do dootóomu ti Yiè nKuyie ntannò páíí, kédǎǎ isǎomátinnǎake ìdèi kékíí nkutedǎú kéninniku ke dǎu ndiyè nè otǎnkù nè siwǎá ke feu iwǔs dibòò Baadi.

¹⁷ Kè tuó mbe bí inítidaai nè inítipòì ke pǎù ke dǎori munitinǎntǎmmú, kédúú mbemáá meyei ndǎǎrimú miéke, kè ti Yiè nKuyie mmiekee bè yè.

¹⁸ Kè mènkee bè yè mediè nkè kùu bè kei nku borè kè dè nkpaá Sudaa botí kǎbe máá ndi.

19 Weè Sudaa kòbe múnke í ntũnne ti Yiè nKuyie ntannò, kétũnne Isidayeeribe do mọke mèè mantímè be kó dikpàatĩyuu mieke.

20 Nè de kpéi nkè ti Yiè nKuyie ndootóo Isidayeeribe bemou ké bè ànné ifei, kédúo nkè ibotí t̄ei bè na kénfekú be kperε, ké kúu bè kei nku ìkè.

21 Ti Yiè nKuyie nkuú do bè toté kédeite Isidayeeribe kécánnénè Dafiti kó teçĩt̄è, ké Isidayeeribe p̄i nNabati bire Sedoboammu tikp̄ati, koo fétinne Isidayeeribe ké bè tanné meyei ndiemè mieke.

22 Ké Isidayeeribe ntũ nSedoboammu do d̄ò mèè yei, bè í mmè yóu.

23 Ké ti Yiè nKuyie nYaá mbè keinnè ku boré kéndònnè kú do tí nàkémè nè ku p̄ãndaanti náambè nò mieke. Memme kú bè ciemmè ku tenké Ìnkè ké bèe kote Asidii ke ke mbo nè yienni.

Kuyie ndennemè Isidayeeribe ké ibotí t̄ei kari be tenké

24 Ké Asidii koo kp̄aatii dúo nkè Babidanni kòbe nè Kutaa kòbe nè Awa kòbe nè Amati kòbe nè Sefawayimmu kòbe ké bèe kotení k̄embo Sammarii kó yehéké mieke k̄éfieté Isidayeeribe eké bè do bo yè Sammarii k̄embo.

25 Bè k̄ari dii m̄onni de kó yehéké mieke ke í ntũ nti Yiè nKuyie nkè kúu dúo nkè yeçir̄icir̄è mbè p̄i.

26 Ké bèe t̄o nkè bèe náké Asidii koo kp̄aatii ke d̄ò: A t̄o bèè nitibè ke k̄anne Sammarii bè í yè bè bàámmè Kuyie deè te ké kú duonni yeçir̄icir̄è ké yè bè p̄i.

27 De m̄onni ké Asidii koo kp̄aatii dúo ndinũu ke d̄ò: Túóténè m p̄ĩm̄m̄uní bèè nitibè Sammarii be mieke Kuyie nkuú niùti m̄ou kóò t̄éñn̄o koo nkè bo ké bè benke bè bàámmè Kuyie.

28 Memme ké bèe deite ti Yiè nKuyie nkuú niùbè mieke òm̄ou k̄éduónko koo mbo Beteedi ke bè benkú bè bàámmè Kuyie.

29 Bá kúu botí kú do d̄ò teb̄oatenkaan̄it̄è nte k̄éfií nyetuo bè do maá yè Sammarii kó yet̄r̄è ye mieke. Bá kúu botí kú do me nd̄ò ku ei kú bo dii mieke.

30 Ké Babidanni kòbe mm̄oke be kpete ké t̄è tú Suk̄oti-Benn̄oti, ké Kuta ei kòbe kpete ntú Nedikadi, ké Amati ei kòbe kpete tú Asimati.

31 Ké Awa ei kòbe kpesi tú Nibasi nè Taditaki, ké Sefawayimmu ei kòbe kpesi ntú Adadamadeki nè Annammedeki, ké bè si k̄ou ibi ke tuó.

32 Ké bè ntú mbake ti Yiè nKuyie nke né waá mbe botí mieke ikuú niùbè bèè yó mbo bè maá yèè tuo ke p̄i mmub̄ōt̄mm̄ú nè be kpéi.

33 Ké bè ntú nti Yiè nKuyie nke feunè be b̄okè bè do yè feu m̄èè botí be cie bè do boní ké, ké bè bè toní.

34 Nè yíenni bè kpaá tũ mm̄è mantímè, bè í tũ nti Yiè nKuyie nséi bè me nyí tũ mbe kó ikuú, bè me nyí tũ nti Yiè nKuyie nkuú kú do dúo nyí Sak̄ou bí, kú do yu ì ke d̄ò Isidayeeribe.

35 Ti Yiè nKuyie ndo bè d̄ònnè metaummè mme ké bè nàké ku nùu ke d̄ò: Di bá mm̄oke yeb̄okè, di bá nninku ye ìkè, di bá nyè d̄ou ndi me mbá nyè feu iwũ.

36 Di d̄ò nk̄embáá mmí ndi Yiè nKuyie nku, mí nwèè di d̄ennení Esibiti nè muw̄r̄imú. Di d̄ò nk̄éndé m̄i máá ndi, ke nni ntũ nke n feu iwũ.

37 Dí mp̄i n di nàké t̄i nè n tié, nnè n tannò nè n kuó ké ndè tũ nsáá, di báá fié yeb̄okè.

38 Di báá yè mm̄etaummè n di d̄ònnè mè, k̄éfié yeb̄okè.

39 Di ntũ mmí ndi Yiè nKuyie m máá ndi ké nní ndi deérí nè di dootit̄bè.

⁴⁰ Bè me nyí nyie nkè bè baa nkpaá ke tū mbè do mọke mètè mantímè nè dimònnì.

⁴¹ Mèmmè kè bè ntū nti Yiè nKuyie nke feunè yebòkè, kè be bíi me nsòoté nè be yaábíó. Ke me ndòori nè yiénní.

18

Esekiasi naámmè Sudaa kọbe kọo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 29:1-2. 31:1)

¹ Isidayeeribe kpààti Edaa biré Osee kpàti benni tǎánnì miéke nke Aasi biré Esekiasi naámmè Sudaa kọbe kọo kpààti.

² Ò do yóó di tikpàti ke mọke yebie nsipísídé nè yènúmmù ndi, kéntò tikpàti ke dò yebie nsipísídé nè yèwèi ke bo Sedisademmu. Sakarii biré Abi weè do tū o yò.

³ Kòo ndòori ti Yiè nKuyie ndó dè o yààri Dafiti do dòòrímè sósó.

⁴ Weè do pùò nyètòrè képuò nsitenkaanli kékòǔ Asedaa kutedóú kébókè fesoómátìwàáfè Mọyiisi do dòò fè, Isidayeeribe do kpaá ke fè tūòmmu ntihúúnti kétuakennì de mònnì, kè bè fè yu ke tū fesoómátìwàáfè.

⁵ Esekiasi do dọmu medié ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kéréxéé Sudaa kpààtibè sọmbe, bèè ò niiténè nè bèè ò tūnnì.

⁶ Kòo ntaunè ti Yiè nKuyie nweti weti, ò í nkù yatènè kéntū nKuyie ntannò kù do dúó nyè Mọyiisi.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie nni nhò bonè kòò dọori dè demou yie. Kòo yete Asidii kọo kpààti kpèti ke ténke í nhò búò.

⁸ Weè do poté Fidisitèxèbe kéfiète be tenkè kétuóté bèè baa dihéi be kó yetuo kéntò kétuakènè yehékè iduotí fité yè.

Sidii kọo kpààti Sadimanasaa pimè Sammarii

⁹ Sudaa kọbe kọo kpààti Esekiasi kpàti benni naannì miéke nke Isidayeeribe kọo kpààti Edaa biré Osee kó tikpàti benni yiénnì miéke dò nke, Asidii kọo kpààti Sadimanasaa domè Sammarii èi ké di pí.

¹⁰ Kè dè mmọke yebie nyètáàti kòo di na ke sǔ nhEsekiasi bo o kpàti benni kuónnì, kè Isidayeeribe kọo kpààti Osee bo o kpàti benni wéinnì. De benni ndi bè pòntemè Sammarii.

¹¹ Mèmmè Asidii kọo kpààti píńńmúmè Isidayeeribe kékònnè Asidii ké bè kánnè Adaa, Abọọ kó mpémmè Kosāá tempè nnè Medii ekè.

¹² Bè do í yie mmètè kpéi nke ti Yiè nKuyie nnáànì, kètòtè metaummè kù do náké tii kó dimàà ku kóo tǎnti Mọyiisi bè do í kènté timati, bè me nyí nyie nke dòò timati.

Asidii kọo kpààti Sànsedibu domè Sudaa kọbe tenkè
(Wénté Esaí 36:1 nè 2 Bekpààtibè tómmú 32:1)

¹³ Sudaa kọbe kọo kpààti Esekiasi kpàti benni tepíítè nè dinaannì miéke nke Asidii kọo kpààti Sànsedibu domè Sudaa ekè iduotí fité yè ké yè fiète.

¹⁴ De mònnì kè Sudaa kọbe kọo kpààti tǔ mbenitibè Dakiiisì èi kè bèè náké Asidii kọo kpààti ke dò: Okpààti tu ò cààrèmu a ò yóu ke ténke báá ò dokénè, kàa ò beke tí, ò yóó tí dòòmu.

Kè Asidi kọo kpààti dò, wèè ò dúó ntimátì péítì cidóòbè síkọupísìwèi (9000), mèsò ncidóòbè síkọusiwèi (900).

15 Kè Esekiasii túóté timátì pèítì tì do bo ti Yiè nKuyie ncíètè kó ditəu miəke nè tekpààticíètè miəke timəu.

16 Kòo pəntə ti Yiè nKuyie ncíètè kó yecàkè kédate mesəə nwenwe Esekiasi o mómumuə nhò do dànnemè tidabəeti tì pīnè yecàkè. Kòo dè duə ndeməu Asidii kóo kpààti.

*Wèè ni Senakedibè āpəmbè nàké tì
(Wénté Esaii 36:2-22 nè 2 Bekpààtibè tòmúú 32:9-16)*

17 Kè Asidii kóo kpààti mbo Dakiisi kédəite wèè baké o kó fehāāpənnafə nè wèè baké tekpààticíètè, nè wèè bàa wenwe okpààti o mómumuə, nè behāāpəmbè péu, kè bè tənko Sedisadəmmu okpààti Esekiasi borè. Kè bèe tuəkoo kébátə kéntəkénè diyāāhútəri kó kuce, manie mpūš nkùù néce ke taà dihei kubiriku.

18 Bè dè mbo ke dò bè dó kényà okpààti kè Idikiya bire Ediakimmu wèè kótì tekpààticíètè miəke kè wèè né yənnì nè Sebuna opátíwààti nè Asafu bire Soaa wèè təu dihei kó yepátə.

19 Wèè baké fehāāpənnafə kòo bè nàké ke dò: Nákénè okpààti Esekiasi ke dò okpààti diəwè Asidii kóo kpààti tu ti da beke ke dò: A tá ba ke kari?

20 Yáà a yèmmè dò ntínáàntì detetirè kpeti tú itíé nyi nè dikəmbùə a kpéi nkàa bo ò dókénè? Yáà a yèmmè naatinè we, kàa dàátì ke yete wenwe Asidii kóo kpààti kpeti?

21 Ò tu o yému ke dò nha yèmmè naatinè Esibiti nwe a né í yé ke dò nhEsibiti dò ndipènni dii pəntə dindi, kè wèè di pī ndii ò kəute. Esibiti kóo kpààti me ndəəri bèè ò duə mbe yèmmè.

22 Kè dè yèmmè di bo yí di yèmmè naatinè di Yiè nKuyie ndi tū nkù dè né í tú kuù kó yetərə nyè nè yəwūštərə Esekiasi pùəmmè o mómumuə nke nàké Sudaa kəbe nè Sedisadəmmu kəbe ke tú bè nfeu be wūš diwūštənni dii bo Sedisadəmmu máá?

23 Kàa yèmmè dò nnè n cice Asidii kóo kpààti di mà, a dò fíéú! Kòo da duə nsisēi sikuupisidè (2000) kè nsà kàa bo pété bèè bo si dèke!

24 A í yóo na kəbaao n kóo kpààti kó betəmbè miəke bá omáá bá ketíke wèè tu osám-pùu be miəke. Kàa yèmmè né naatinè Esibiti yóo da duəmmè sisēi nè si dèèbè!

25 Di yèmmè dò nhò kətení nè omáá ndi ke bo pəntə di nhei bá di Yiè nKuyie nyi dəáá? Kuù ò nàké ke tú ò dò nké di pəntə.

26 Dè mənni Idikiya bire Ediakimmu nè Sebunaa nè Soaa, kè bèe nàké wèè ni Asidii kó fehāāpənnafə ke dò: Ti da báámmu nti náánnè Aramu èi kəbe kó tináàntì, bèè bo kuduotí ìnkè kè bè bá nyo.

27 Wèè baké Asidii kó behāāpəmbè kòo dò: N kóo kpààti í n tənní kè m bo tì nàké fš nnè a kóo kpààti dí máá. Ò pətinke n tənní kè m bo tì nàké benitibè mbe bèè bo kuduotí ìnkè, dindi nè bè, di yóo di di mínti kényà di yénkúmè.

28 Məmmə wèè ni Asidii kó fehāāpənnafə ò còmúmè képiəkè nè Sudaa kəbe kó tináàntì ke dò: Kénténè Asidii kóo kpààti diəwè tu m̀u:

29 Ò tu Esekiasi báá benné kè ndi sou nhò í yóo na kè di fietə o nəu miəke.

30 Esekiasi bá ndi sou nke tú ò duə ndi yèmmè di Yiè nKuyie nkè kù yóo di dèeté. Bá Asidii kəbe báá pəntə dihei.

31 Asidii kóo kpààti tu dí báá yie nhEsekiasi kpeti, di taunnè wenwe Asidii kóo kpààti, kè dèe yie nkè di nyo mbá wè o paku kó tidiiti ke cáá fnyī nè fikíè dè be ke yə mbá wè o binte nie,

³² Kε kέmmúnè ò bo tuòkenímè ké di túótè kékònnè kέkanne dihei dii dònne di kperi, kè tidiiti nè detie mbè tu dè finyi nè bè tu dè odififè bè dii dèè be mekosààmè kè dè bo, kè mecekùd mmúnke bo di mieke, kè dí mbo deborè ke báá kú die ndetetirè. Di báá kénté Esekiasi di náá ntì ke tú Kuyie nyóó di deeté. Ò di fétinkomu.

³³ Yehékè teyè kó yebokè na ke bè deeté kè Asidii kóo kpààti í bè pīnāá?

³⁴ Amati nè Adipadi kó yebokè bore? Sefadifaimmu nè Enaa nè Iwa de kpeye bore? Yè deeté Sammarii kòbe kòò í bè naà?

³⁵ ʒndi ei kó dibòd na ke deeté di kó ketenkè kòò kè yóu kè di Yiè nKuyie nné bo na kédéeté Sedisademmu?

³⁶ Kè bè ndò nkárè bá òmòu í mbè tēñné tìmatì. Ke yé okpààti Esekiasi do bè nàkémè ke tú bè báá ò tēñné tìmatì.

³⁷ Kè Ikidiya bire Ediakimmu wèè kòtí tekpààticifètè nè opátíwāàti Sebuna nè Asafu bire Soaa wèè tau dihei kó yepáte kè bèè kēri be yàati kēwētòo Esekiasi borè, kóò nàké wèè baké Asidii kó fehāpònnafe ò bè nàké tì.

19

*Esekiasi beémme Kuyie mpāānāànti náāntò Esaii o kpeti
(Wénté Esaii 37:1-7)*

¹ Okpààti Esekiasi tì kèè dii mōnni kòo yèmmèe caarè kòo kēri o yàati ke dáati kufòòtònkù kéntati ti Yiè nKuyie ncifètè,

² kets nhEdiakimmu wèè kòtí tekpààticifètè nè o pátíwāàti Sebuna nè ikuó niùbè bèè tu bekótfibè ke dò bè ndáátí tifòòtònti kékote Amòti bire Esaii Kuyie mpāānāànti náāntò borè.

³ Kóò nàké ke dò: Okpààti Esekiasi tu tí da nàké ke dò: Yíe nkó diyìè tu meyeñcaarimè kperi ndi, ti pàkému, Kuyie nkuu ti poté ke ti di ifei. Ti kperè dònne kupeitèyonku òò íté mèmme onitipòkù kè muwērimú né ò dònté ò bo nōrimè kè debiree yēnni.

⁴ Kè dè naati ti Yiè nKuyie nha tū nkù bo nkeè Asidii kóo kpààti tōnni wèè ni o āpòmbè, kòo kù sāmú mēè botí ke bo ò poté yesāàmbè ò kù sāmú yèè kpéí. A né kù bāntè ku kòbe bèe kpaá be kpéí.

⁵ Kòo kpààti Esekiasi kó yetōrèe tuokoo Esaii borè.

⁶ Kòo yè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu di nàké okpààti Esekiasi ke dò o kōmbùàti bá nduo ò kèè tì náānti nè yesāàmbè Asidii kóo kpààti tōnni kè bè kù sāmú yè kpéí.

⁷ Ti Yiè nKuyie ntu kuù mómmonku yóó ò ānné meyèmmè mēè bo nte kòo keè tināānti matì kékò nho cie kè kuu duó nkè bèè kè nhò kù.

*Asidii kóo kpààti wāri dii pátiri ke bo donné Sedisademmu kòbe kōmbùàti
(Wénté Esaii 37:8-13 nè 2 Bekpààtibè tōmmú 32:17)*

⁸ Mēmme wèè ni Asidii kó behāpòmbè ò keēmè Asidii kóo kpààti itémè Dakiisi ke kòte ke do Dibuna mudoo, kòo ke nhò sōñtóo.

⁹ Asidii kóo kpààti do kèè Etiopii kóo kpààti Tiidakaa kōriní mēmme ke bo ò do mudoo. Kòo yíe tō nke dò bèe nàké Esekiasi ke dò:

¹⁰ Asidii kóo kpààti tu ti da nàké ke dò: Kuyie nha duó nkù a yèmmè kù báa da souté kaa yèmmè ndò nhò í yóó pante Sedisademmu.

¹¹ A mómmuo nha keèmu wenwe Asidii kóo kpààti ò dòò dè yehékè teyè, ò yè kùamè yemou páíí, kè fí nyèmmè né dò nkù bo da coonnà?

¹² Kosāā nè Anaa kperi nè Desefu kperi nè Edennibe bèè do bo Tedasaa de kó ibotí yembè ò kùà ì i bøkè na ke ì deetáà?

¹³ Amati nè Adipadi nè Dayii nè Sefadifaimmu nè Enaa nè Ifa ye kpààtibè bo de?

Esekiasi bántèmè Kuyie

(Wénté Esaii 37:14-20)

¹⁴ Kè Esekiasii couté dipátíri yetòrè nou mieke kékkaa nkédeé kéta ti Yiè nKuyie nciētè ké di pīnte ti Yiè nKuyie nyiikè,

¹⁵ ké kù bántè ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù, f́ nwèè kàri a taummè tou beŋkembàribè fènti ìnkè, f́ò baké yekpààtiyo yemou yèè bo ketenkè. F́ nwèè dòò ketenkè nè keŋnkè.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie n da báámmu kénté kékeè! Sīnnéní kényà! A bomu f́ nti Yiè nKuyie, keè Sennakedibu da sáámmè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie! Mómumu nwe nhAsidii kó bekpààtibè deèmè ibotí tei kó yehékè yemou.

¹⁸ Ke cóu mbe bōotenkaanii, benitibè beè si dòò, si í da dōnnè f́ nKuyie. Si tu idéi nyi nè yetárè.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie nha ti deeténè Sennakedibu kè dèe yie nkè ketenkè kó yekpààtiyo yemou banté f́ò tumè ti Yiè nKuyie nhamáa.

Esaii nàkémè Esekiasi ò bántè Kuyie nkè kù ò tērné ti

(Wénté Esaii 37:21-35)

²⁰ Meŋme Amoti bire Esaii tōmmè ke bèe nàké Esekiasi ke dò: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù tu kù kèemu a kù kuónnèmè Asidii kóo kpààti Sennakedibu kpéi.

²¹ Nte kù n nàké ti o kpéi:
Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu:
Siyōō kó desapumbire da sènkèrimu,
ke da daú ke da cokù,
kè Sedisademmu kó desapumbire da cóú.

²² Wenninwe a sàrmúmè?
Wenninwe a ommúmè?
Wenninwe a sèémme fèndnfè?
Kuyie nyIsidayeeribe tū nkùà?

²³ A baa tōnní a tōrè kè yè sàrmú mí ndi Yiè nKuyie nkuà?
Ke nàké ké tú a naasēi kpeñni mèè kpéi nte kàa dèke Dimaa tãri yómmè,
ke ta Dimaa túukù cuokè ke kōu detekperè nè be tu de sipèresi.
Ke tūàkenè ditãri yóntényómmè detie nsúdaa?

²⁴ Ke béi nke tú a keúmu sibií betòbè cie,
ke ya betòbè tenkè kó menie,
ke na a naacètè memáa ke Itinné Esibiti kó ikó nyi tukúnè kukó ndiekù Niirià?

²⁵ A né í yé ke dò mmí nKuyie mmí pí nde kó mutōmmú.

Nè dimōnni kótiri mieke nke
n tãātémè ke yé n dò nkédòòmè,
ke yóó mè dòò di mmōnni.
Mí do da tãāté,
kàa bo puo nyehékè iduotí fité yè ké yè déitè.

²⁶ Kè de kó yehékè kōbee dōnté muwērímú,

kè dèe bè kpeí kè bèe di ifei,
 kèsáááténè timúti,
 bè í yó ncáánnè memúyòðmmè,
 bè yóó dòntenè tiyoyienti nti,
 nè timúti tìl 55 yè tɛcádopòtè Ìnkè ke kpeío bá ti m̀n̄n̄ni í t̀ù̀à̀kè.
 27 A kpeti matì í bo t̀ì̀ m̀ biininè, mí nKuyie.
 Kàa kàri n yé̄mu,
 kàa yè̀ti n yé̄mu,
 kàa me ntati n yé̄mu,
 kàa mièke m peike n yé̄mu.
 28 A n yè m̀è̀è̀ kpeí nkemièke,
 kè tɛpòtè da deuté,
 dèè te kè n yóó t̀ò̀nnè a ò̀nni mumámáá
 kèánnè a nùù̀ tisàndánti,
 ké da dete képooǹnè a nacefòtè kékpènnè a cie.

29 F́ó nhEsekiasi, nte dèè yó ntú m̀benkùmè: Di mbenni di yóó di tidiiti t̀ì̀ ò̀nkè t̀inti, dibenni tɛrì kédì tididenti, dibenni táánni kèbuòtì kékòũ, kékfikú detie mbè tu dè f́inyí kékòũ de be.

30 De m̀n̄n̄ni Suda a k̀ò̀be bèè bo nkpaá, be c̀f̄e mbo ta ketenkè kè be bakεε peíté yebe.

31 Sedisadεmmu nwe bèè bo yenté bè yè̀tinímè Siy55 t̀à̀rì ndi bè yè̀tinímè ti Yiè nKuyie M̀pàkεdaa ti dó m̀è̀è̀ kpeí nkè dè de u te, kòò yóó mè d̀ò̀ò.

32 Kè t̀ì̀ tukúnè Asidii kóo kpààti, nte ti Yiè nKuyie nnàkè t̀ì̀ o kpeí. Kù tu ò í tati di nheì, ò b́áá di t̀āũ ipie, ò me mbáá di do nè tidòp̀iti, yoo wèe ò̀nnè di duotí mutáá nkéna kéta.

33 Mí ndi Yiè nKuyie mbéimmu ke tú ò í tati di nheì. Ò wèti ke bo poo nhò kèténì kùù ce nku kékònnè.

34 N yó nkànkému di nheì kè di dεεtè n yè̀t̀irì kpeí nnè n kóo t̀ò̀nti Dafiti kpeí.

Sennakedibu ȳĩkemè dikp̀ànni ke kò

(Wénté Esaii 37:36-38 nè 2 Bekpààtibè t̄ómmú 32:21-22)

35 De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nkó dit̀ò̀nni k̀t̄eni Asidii k̀ò̀be kó dihá̀p̀ò̀nkari, kékua benit̀ibè t̀ek̀òupírípítè nè sik̀òupis̀ini (18000). Kè dèe wenté kè bè nsó mbεcírìbè beè máá duó duó.

36 De m̀n̄n̄ni kè Asidii kóo kpààti Sennakedibuu uutè o à̀p̀ò̀nkari kéité kékò nkémo Ninifu.

37 M̀m̀m̀e ò tamè diyìe mari o boò Nisidaki tou kéǹǹnkú di ì̀k̀è, kòo bí Adadamadεki nè Sadetisεε, kè bèε ò k̀ò̀ disìe kékua kékòkè kékòtε Adadati εi, kòo birε Eda-Adonni s̀ò̀tè o kpàti.

20

Esekiasi muòkemè kè Kuyie nhò mièk̀unne

(Wénté Esaii 38:1-8 nè 2 Bekpààtibè t̄ómmú 32:24)

1 De kó dim̀n̄n̄ni ndi Esekiasii muòkemè kéduunnè mukũũ nkè Kuyie mp̀ā̀n̄ā̀nti náāntò Amoti birε Esaii k̀ò̀tε o borè, kóò nàkè ke dà: Ti Yiè nKuyie ntú a t̀ũ̀ntε a c̀f̄ètè kpeti, a í yóó foute a yóó kúmu.

2 Kè Esekiasii t̀ũ̀ntε o ì̀k̀è kékúo nkumarí, kékúònnè ti Yiè nKuyie nke dà:

3 Áú! Ti Yiè nKuyie. N da báámmu, n kuó mmesémme. A yému n da tūmmè nè n yèmmè meməu ke doəri a dómè.

Ò me nyī kékuó.

4 Kè Esaii nkpaá ke mu nyí yè tekpàaticfètè kó kudánkù, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè ke dò:

5 Wète kénáké n nìtìbè kóo kpààti Esekiasi ke tú: N yé mmí ndi Yiè nKuyie nho yàari Dafiti do tū nkù, n kèemu ò n kuónnèmmè ke yà o nōnniēti, ke yóó ò miékūnne diyìè tǎánni yìè, kòo ta n cǐfètè miēke.

6 M bo ò yìè yēbie ntepiítè nè yènúmmù, kóó deetè wenwe nè di nheì, kè Asidii kóo kpààti báá dì na. N yó nkānkému di nheì n yètirì kpéi nnè n kóo tǎnti Dafiti kpéi.

7 Kè Esaii dò, bèe nante fikíè kó yēbe kéwaare okpààti mō ndè, kòo miētè.

8 Dè do sǎ nhEsekiasi bekemu Esaii ò yóó yà mù kébanté ke dò ti Yiè nKuyie nyóó ò miékūnne diyìè tǎánni yìè kòo wēte kéta ku cǐfètè.

9 Kè Esaii dò: Nte a yóó yà dè kébanté ke dò nti Yiè nKuyie nyóó doò kù béi nti, medéè mbo tote yedētisákè tepíítè tēmè. A dó mēè keté de iikàa kè de fōnkúò?

10 Kè Esekiasi dò: Dè í yóúnè medéè mmè bo kétémè de iikè, n dó mēè boti difōnkúò ndi.

11 Memme Esaii baǎntèmè ti Yiè nKuyie nkè medéè mbotire kétuoke yedētisákè tepíítè.

Esekiasi cǔtémè Babidōnni kó yehēikēntǎrè (Wénté Esaii 39)

12 De kó yemǎrè miēke nke Babidōnni kóo kpààti Badadanni bire Medodaki-Badanni tōnnēnnimè benitìbè yepǎrè kè bè bo dou nhEsekiasi o muake mēè kpéi.

13 Kè Esekiasi bè cǔté ké bè benke o kpàti sǎri kùu dieku nè timátì péiti nè mesoò nnè tihúúnti tibotí tibotí nè mekosààmè, ké bè benkenè o kpàrinēnti sǎri dè. Ò kó yesǎrè yeməu cénke, dēmarè í nsùò nhò í bè benke dè tekpàaticfètè miēke, yoo o mómmuə nho cǐfètè.

14 Dè yī memme kè Kuyie mpāānāānti náāntò Esaii kotoo o cǐfètè kóó beke ke dò: Benitìbè bèè kōtení a cǐfètè bè yē mba? Bè yēnni de? Kè Esekiasi dò: Bè bonni diheì détirì ndi Babidōnni.

15 Kè Esaii dò: Bè yà ba a kpàaticfètè miēke? Kè Esekiasi dò: Dēmarè í sùò n yí bè benke dè n sǎrè yeməu miēke.

16 De mǎnni kè Esaii dò: Kénté ti Yiè nKuyie ntu n da náké ti.

17 Ti Yiè nKuyie ntu: Dè kpaanímu kè bè bo túóté dèè kó dimàà bo a kpàaticfètè miēke kékōnnè Babidōnni, kétúóté a yembè do kóú dè, kēntō kétuoke nēni yíe ndēmarè í yó nkpaá.

18 A mómmuə nha bí a peité ì bè bo ì pīrímú kékōnnè Babidōnni, ké bè fōmmu ké bè pīrínè tekpàaticfètè miēke mutōmmú.

19 Kè Esekiasi dò: Ti Yiè nKuyie nduó nkàa n náá nti wennimu. Nè o yèmmè miēke ke né tú: Kè kunaatí cénke bo n kó dimōnni kè timati í n kóónnè.

20 Esekiasi doəri mē, ò doò dèè kó dimàà, ò do mōke dii kōmbùò nè ò máá mēè boti kubinku diheì kékeú kukondóú kékpēnnéni menie ndiheì, dende kó dimàà dè wǎrimu Sudaa kpàatìbè doəri mē pátiri miēke.

21 Kòo kú kòo bire Manansee sǎoté o kpàti.

21

*Manansee naammè Sudaà kòbe kóo kpààti
(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 33:1-10,18-20)*

¹ Manansee do yóo di tikpàti ke mòke yebie ntepiítè nè yèdéé ndi kéntò tikpàti ke dò yebie nspisínùmmù nè yènúmmù ke bo Sedisadèmmu, o yò yètiri do tú Efisiba nwe.

² Kòo dòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. Ò do túnne ibotí kù do bèti ì ké bè kànnè ì do dòori ìì sòke nyi,

³ kéwēte kémaá o cice Esekiasi do pùò nyèè wūstòrè, yetòrè borè kémaá dibòò Baadi yetòrè kéciéké Asedaa tedóú kéfíí, kéninku ke dou ndiyiè nè otànkù nè siwāā Isidayeeribe kóo kpààti Akabu do dðòmè.

⁴ Kòo maá yebòwūstòrè ti Yiè nKuyie ncīètè mieke Sedisadèmmu, kù do bè nàké ke dò kù dó ku yètiri mborè.

⁵ Kòo maá ti Yiè nKuyie nkó tidànti tidé mieke yewūstòrè, diyiè nè otànkù nè siwāā de kpéi,

⁶ kékuo o biré kétuo, kénkòri tipāāti ke náánnè yebokè, ke waà mbenitinòmbè bèè yu becíribè, nè bèè bouri tinùbooti kéndòori medòòrimè péu ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè ku mieke o yè.

⁷ Kòo tanné tebòatenkaanitè Asedaa Kuyie ncīètè mieke. Ti Yiè nKuyie ndo nàkému ku kóo tōnti Dafiti nè o biré Sadomò ke dò Isidayeeribe tenké mieke kù tātātè ke dó ku yètiri mbo Sedisadèmmu nwe nè ku cīètè mieke.

⁸ Kè dè bo yie nkè ku nìtibè Isidayeeribe ténke bá nháá ntipūti tímou kédéténè ketenkè kù duó nkè be yembè, kè bè cénke dòori kù bè nàké ti tímou ku kuó imou ku kóo tōnti Mòyiisi bè wāri ì.

⁹ Sudaà kòbe me nyí nyie ti Yiè nKuyie nkpeti kè Manansee bè fétinne kè bèè dòò meyei nképèētè ibotí Kuyie ndo kùò ì ké bè kànnè ì do dòòrimè.

¹⁰ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nní mbè nnáánnè kè ku pānāānti náámbè tūònko.

¹¹ Sudaà kòbe kóo kpààti Manansee me ndòòrimè isòke kperè, kédòò meyei nke dè pèētè Amòriibe bèè do dè bo nè dimònni bè do dòòrimè, weè tanné Sudaà kòbe bəmou mubòoféú mieke.

¹² Nte ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù tu mù: Kù tu kù yóo duònni mèè yei nSedisadèmmu nè Sudaà kòbe tenké, bèè kó dimàà bo ti kèè ti bo kpéētè be to.

¹³ Kù tu kù bennénè Sammarii kùò òū kù yóo ku mbennénè Sedisadèmmu. Kù anténè fèè nuofè Akabu cīètè, kù yóo fe nhanténè Sedisadèmmu, kóò eitè bè òò eitè mèè botí dibuo kékónténè di ìnkè.

¹⁴ Kù nìtibè bèè bo nkpaá, kù bo bè útò. Kù bo duó nkè be dootitòbè mbè pīi nke fekù be kperè.

¹⁵ Ke yé nè be yembè yèmè Esibiti bè baa dòori kù ì dó dè nde kényinko ku mieke nè yienni.

¹⁶ Sudaà kòbe kóo kpààti Manansee do kùònnèmu benitìbè péu bèè í càke mùmamù, kè be yīi mpíe nSedisadèmmu ei. Ke né yíénè meyei nhò tanné Sudaà kòbe mèè mieke, kè bè ndòori ti Yiè nKuyie nyí dó dè.

¹⁷ Manansee kó medòòrimè sòmme ò dòò dèè kó dimàà nè ò dòò mèè yei ndemou dè wārimu Sudaà kpààtibè dòòrimè pátiri mieke.

18 Kòo kú kè bèè ò kùnné okpààti cĕtĕ kó mupérímù bè tú mù Usaa mu miéke. Kòo biré Amə səoté o kpàti.

*Amə naámmè Suda kəbe kóo kpàti
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 33:21-25)*

19 Amə do yóó di tikpàti ke məke yebie nsipísidè nè yèdéé ndi, kéntə tikpàti ke dò yebie nyèdéé ke bo Sedisadəmmu. Kòo yə yètiri tu: Mesudemeti Adusi biré, Yotiba éi kou.

20 Kòo dɔɔ ti Yiè nKuyie nyí dɔ dè o cice Manansee baə do dɔɔmè memómómómme,

21 kétúnne o cice borime weti weti kénfeu yebəkè o cice do feu yè ke ninku ye ìkè,

22 kédootóo ti Yiè nKuyie nho yembè do tú nkù, ò í ntúnne ku kó kuce.

23 Memime kòo tũmbèe cómmú ke bo ò bə nkóò kùə o cĕtĕ miéke.

24 Kè dihei kó benitibè bè poté kékua, kédúə nkòə biré Sosiasii səoté o kpàti.

25 Amə dɔɔrimè səmmə ò dɔɔ dè kó dimàà dè wàrimu Suda kpààtibè dɔɔrimè pátiri miéke.

26 Kòo kú kè bèè ò kùnné o cice fəti miéke Usaa pérímù. Kòo biré Sosiasii səoté tikpàti.

22

*Sosiasii naámmè Suda kəbe kóo kpàti
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 34:1-2)*

1 Sosiasii do yóó di tikpàti ke məke yebie nyèni ndi kéntə tikpàti ke dò yebie nsipísitáati nè dimáà, ke bo Sedisadəmmu kòo yə yètiri tu Sedida Adaya biré Bosikati éi kou.

2 Kòo ndəəri ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do túnne o yàəri Dafiti borime mme weti weti, ò í nyóu mèmamè.

*Sosiasii pètémè Kuyie nkuə pátiri ku cĕtĕ miéke
(Wénté 2 Bekpààtibè tómmú 34:8-18)*

3 Sosiasii do bo o kpàti benni tepítè nè diniinni miéke nke kətə nho kóo pátiwáati Safā Asadia biré, Mesudammu yaəbiré, ke dò bèe kəte ti Yiè nKuyie ncĕtĕ,

4 kénáké ikuə niùti diewè Idikiya kòo ya timáti péiti bè tóni ti ti Yiè nKuyie ncĕtĕ kpéi, mbèè tē bəa kè bè ti cuə ti màmè,

5 kè ti tuóté kédúə mbèè baké ti Yiè nKuyie ncĕtĕ tũntimù kó mutómmú, kè bèe yietí bèè pí mmutómmú ku cĕtĕ miéke ke tũnni dèè cəke.

6 Bedabeesũbè, nè bèè ni mumarimù, nè bəmaribé, ke donnè ideí nè yetádieyè kətũntenè Kuyie ncĕtĕ.

7 Kè bè bè duə mbé bə mbékú ke tú bèe náké bè ti pírhè nè boti mutómmú, ke yé bè pírhè kè dè wənnnimu.

8 Kè ikuə niùti diewè Idikiya náké opátiwáati Safā ò pètémè ti Yiè nKuyie nkuə pátiri ku cĕtĕ miéke, kè di nhò duə nkòə kaə.

9 Ò kàà mmemme kédeé kékəte kénáké okpààti ke dò: Tinti a kó betómbè ti tuótému timáti péiti ke duə mbèè ni ti Yiè nKuyie ncĕtĕ kó mutómmú.

10 Kòo náké okpààti ke dò: Ikuə niùti Idikiya wèè n duə ndipátiri mari, kè di nhò kàa.

Osiasi beémmè onitipòkù wèè náá nKuyie mpāānāānti

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 34:19-28)

11 Okpààti kèè memme Kuyie nkuó bè ò kàa nyi kékèté o yààti,

12 kénáké ikuó nùtì Idikiya nè Safāā bire Ayikammu nè Misee bire Akibōō nè opátíwāāti Safāā nè okpààti kóo tūnti Asaya ke dō:

13 Kōtenè kébeé nti Yiè nKuyie n kpéi nnè benitibè kpéi, Sudaa botí kumōu kpéi nkéyà dipátiri bè mè mpètè di tò tì! Ti Yiè nKuyie mmieke ti yè medìè mmè ti yembè í yie mmèè kpéi nke tūnne dipátiri dii ntò tì, bè í yie nke dōò di yē mmù.

14 Memme ikuó nùtì Idikiya nè Ayikammu nè Akibōō nè Safāā nè Asaya bè kōtemè onitipòkù Udida borè wèè náá nKuyie mpāānāānti. Kōo dōu yètiri tu Sadummu Tikifa bire, Adasi yaábire kōò bāa ikuó yààti. De kōo nitipòkù do bo Sedisademmu nwe, dicékari bè tu di: Dihei pànni kè bèè ò nàké bè tò tì.

15 Kōò bè tēnné ke dō: Kōtenè kénáké onitì wèè di tōnni m borè ke dō: Ti Yiè nKuyie ntu

16 Sudaa kōbe kōo kpààti kàa ndiì pátiri náá mmèè yei nkpéi mè yóó bóte Sedisademmu nwe nè o nitibè.

17 Bè kù bōntóo mēè kpéi nke tuò ntihúúnti yebókè kè be dōòrimè íinko ku mieke. Deè te kè ku mieke yè di nhei, ke í yóó bonke.

18 Dí náké Sudaa kōbe kōo kpààti wèè di tōnni kè di bo beé nti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù ke tū ò kèè tì náānti yóó dōdmu.

19 Ò né mè nti kēèmmè kōo yēmmè cāārè, kōo kékūnne omáá. Kù nàké tì di nhei kpéi nnè di yembè kpéi. Meyei ndiemè meé yóó bè tūòkení kè be tenkèè náá Kuyie ncōō kè. Ò mè nkērímè o yààti ke kōmmú ku ìikè kù tu kù kēèmu.

20 Nè de kpéi nkù tu kù bo ò òmpūnne o yembè borè bāmmù, o nānfè bāá yá yeyei nkù yóó bōnténimè Sedisademmu. Memme kè bèè kōte ke ti nhò nàké.

23

Okpààti Sosiasi kaàmmè benitibè Kuyie nkuó pátiri

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 34:29-32)

1 Kōo kpààti tí nSudaa naāmunkù kó bekótibè, nè Sedisademmu ei kōbe,

2 kékote ti Yiè nKuyie ncīètè ke neínè Sudaa ei kōbe nè Sedisademmu ei kōbe bemōu, ikuó nùbè nè ti Yiè nKuyie mpāānāānti náānbè nè benitidièbè nè cēnkoo kōbe, benitibè bemōu. Kōo bè kàa nyikuó pátiri bè pètè di ti Yiè nKuyie ncīètè mieke dimōu.

3 Kōò nkpaá cōmmú diwōstōnni ínkè, kédōunnè ti Yiè nKuyie ndinùu dii tu bè ntù be Yiè nKuyie kényie nku tannò nè ku kuó nè ku tié nè be yēmmè memōu, kéndōori tì kó dimàà wàri ikuó pátiri mieke ti yē mmù. Kè benitibè bemōu dō: Ti yiemmu ke bo ntaunnè Kuyie.

Bè wētè ke tūntemè Kuyie mbáammù Sudaa tenké

(Wénté 2 Bekpààtibè tōmmú 34:3-5)

4 Kōo kpààti náké ikuó nùtì dièwè Idikiya nè bèè ò tūnko nè bèè bāa ti Yiè nKuyie ncīètè ke dō bèè denne tinenti bè do pínnè ti dibōò Baadi nè Asedaa nè diyè nè otānkù nè siwāā de tōmmú ti Yiè nKuyie ncīètè mieke. Kè bèè de denne Sedisademmu kè de tūo nSetinōo biriku, kēto de tápéi nkékōtenè Betēēdi.

5 Kè bèè beti bèè do ni ibōōkuó Sudaa kpààtibè do ānnè bè kè bè ntùò ntihúúnti yetòrè yèè bo Sudaa tempē mmieke nè yehékè yèè tōkénè Sedisademmu nè bèè do tuò ndibōò Baadi nè otānkù nè siwāā simōu botí tihúúnti.

⁶ Kè bèe uuté Asedaa tedóú ti Yiè nKuyie nciètè mièke, kédennè Sedisademmu, kékàtenè Setinoo kubiriku kè kù tuò nkè kùu naá mmutápei nkè bèe mù útóo ifàti mièke.

⁷ Kè bèe può nyetuo bè do maá yè kètanné benitipòbè bè do soó mbè kénkàri kè bè dounè be kó ikuú yèmmè. Nè benitipòbè do 55 nkàri dè ke duòkù tiyààti bè 5 nhà ti ke dounnè teboatenkaanité Asedaa.

⁸ Kè Soasii duò nkè bèe yúni ikuú niùbè Sudaa tenkè kemou mièke kè bèe sīnkūnne yetòrè bè do tuò nyèè ìnkè tihúúnti kékete Kebaa kénkò kétuòkenè Berisebaa yèè bo dibòri bè do tú di dihei yiè nSosuwee kó dibòri borè. Kè bèe può nyeteyè yèè bo a bo ntatoomè dihei kó dibòri kubakù cànkù.

⁹ Ikuú niùbè bèè do tuò ntihúúnti yebòowūstòrè ìnkè bè í ndò mbè bo na kékate ti Yiè nKuyie nkó diwūstònni borè Sedisademmu. Bè né bo na kèwēnnénè be kabè tabè kécááké pèè wèè í kòorenè mutie mùu muuti.

¹⁰ Kè bèe sīnkūnne ditònni dii bo Benni-Inommu Biriku bè tu di Tofeti, bè do 5 ntuo ndii ìnkè ibi, kòo mòu ténke báá tuò ndenitidabire yoo denitipobire dibòò Mòòki.

¹¹ Kè bèe kuò sisèi Sudaa kpààtibè do duò nsi kè bè bo ndóunnè diyie kè si mbo ti Yiè nKuyie nciètè kó dibòri také, ke tókénè tekpàaticètè kóo kóti Medanni-Medeki cètè. O cètè do tókénè bè do maá kùu dieku nku kékpeénnè Kuyie nciètè, kétuo nnè sinaasèi bè do pà si kè bè bo ndóunnè diyie.

¹² Kòo può nyebòowūstòrè Sudaa kpààtibè do maá yè Aasi kó kudànkù ìnkè nè Mananse do maá yè ti Yiè nKuyie nciètè kó dedànnè dedé mièke, kòo yè pònte kédéítè kúútoò ye táá nSetinoo biriku mièke.

¹³ Kòo cake yebòowūstòrè Sodomoo do maá yè Sedisademmu kó yetòrè odifèè tãri bakù cànkù Sidoniibe bòoyeiri Asitaditee kpéi nnè Mòabiibe bòoyeiri Kemòosi kpéi nnè Amòniibe bòoyeiri Midikommu kpéi nkòo yè sīnkūnne yemou,

¹⁴ Képuò nyebòotárè bè do fíúkù yè kéu itedéi kètóni béciríbe kùò kèpíe ndè do bo yèè borè.

*Isidayeeri be wète ke tūntemè mubáammu
(Wénté 2 Bekpààtibè tòmmú 34:6-7)*

¹⁵ Kè Sosiasii può nNebati bire Sedoboammu do maá dii wūstònni Beteedi kó ditònni borè kètanné Isidayeeri be meyei mmieke. Kòo di può kécúu nditònni nè kutedòú, demou kè dèe naá mmutáá.

¹⁶ Memme ò wèntémè kèyà ifàti ìi do bo deborè ditàri ìnkè kètò nkè bèè kùténí be kùò kòò ye cóu ndiwūstònni ìnkè, kè di sīnkūnne kéndònnè ti Yiè nKuyie ndo ti nàkémè ku pāānāānti náāntò kòo ti béi, Sedoboammu dèke dii mōnni diwūstònni ìnkè dibanni yiè. Ò de mbo kèwénté kèyà Kuyie mpāānāānti náāntò wèè do nàké de kó tipāānāānti o fàti.

¹⁷ Kè Sosiasii beke ke dà: Difòtitàri dii we nkó kufòti kperi ndi?

Kè dihei yembèe ò tērnè ke dà: Kuyie mpāānāānti náāntò wèè do iténí Sudaa tenkè kékàtení kénáké a me mbo ke dōori ti yíe, nho fòtitàri ndi.

¹⁸ Kè Sosiasi dà: Yóunè de kó kufòti, di báá kù kàáké! Memme kè bèe yóo o kùò òmòu í nyè kùté, kèyóunè múnke Kuyie mpāānāānti náāntò wèè do yènni Sammarii tenké o kpeye.

19 Kè Sosiasi múnkεε puo nyebootuo bè do maá yè Sammarii eké miεke Isidayeeribe kpàatìbè do maá yè kéfi ti Yiè nKuyie mmiεke. Kòo yè può mpáíí ò può mmèè botí Beteedi kpreye.

20 Kòo pĩmmú bebəoyembè bèè dè bo ké bè fié be boəwũōtòrè ìnkè, kécóunnè yenitikũā de kó yewũōtòrè ìnkè.

Ò me nyī kédeè kéwēte Sedisadεmmu.

Sosiasi duómme kè bèε baa ndiyentébanni

(Wénté 2 Bekpàatìbè tōmmú 35:1, 18-19)

21 De kó difōnkúò kòo kpàatì Sosiasii náké benitìbè ke dò: Baánnè diyentébanni kédéúkunnè ti Yiè nKuyie nyètiri, kéntũ ntii wàri ku kuó pátiri miεke.

22 Nè bebaatìbè kó dimònni, kénto kétuakenni bekpàatìbè kó dimònni Isidayeeribe nè Sudaa kəbe, bè do í baà ndiyentébanni meboti.

23 Okpàatì Sosiasi kpàtì benni tepítè nè diniínni ndi bè wēte kébaámme diyentébanni meboti Sedisadεmmu ke bo déúkunnè ti Yiè nKuyie nyètiri.

Sosiasi kpàtì mànku

(Wénté 2 Bekpàatìbè tōmmú 35:20-27, 36:1)

24 Kè Sosiasii paa mpáíí Sudaa tenké keməu miεke nè Sedisadεmmu òməu miεke bèè yu becíribè nè bèè bourí tinùbooti, nè bèè fiíkú becíribè, nè sibəotenkaani, nè isəke ìi kó dimàà do dəori Sudaa tenké, nè Sedisadεmmu oməu miεke. Sosiasi do túnne ikuó niuti Idikiya do pètí ti Yiè nKuyie nkuó pátiri di ku cīètè miεke di yē mmú mmu, kékáuté dende kó dimàà páíí.

25 Bekpàatìbè bèè do ò niiténè kédì tikpàtì nè bèè ò tūnnenì òməu do í bo wèè ò dōnnè, wèè duó nhomáà Kuyie nnè o yèmmè meməu nè o wérímú muməu, kéndəori ti Yiè nKuyie ndo duó nyii kuó Məyiisi kòò ì wàri ì yē mmú.

26 Bá nè memme kè Kuyie mmiεke nkpaá péi Sudaa kəbe be kóo kpàatì Manansee, wèè do cààrè ti Yiè nKuyie nkè ku miεke bè yè bá kè í nyie nkε bo do.

27 Məmmε kè ti Yiè nKuyie mbè náké ke dò: M bo kei nSudaa kəbe m borè, n kei mmèè botí Isidayeeribe. N yóo dootóomu Sedisadεmmu dihei n tātāte dì, nè n cīètè n do béi nkε dò n yètiri yó mbo tēè miεke.

28 Sosiasi dəòrimè somme ò dđò dèè kó dimàà de wàrimu Sudaa kpàatìbè dəòrimè pátiri miεke.

29 O kó tikpàtì miεke nke Esibiti kóo kpàatì Nεkoo kòrimè ke bo tee nhAsidii kóo kpàatì mudòò kukó nhEfadati borè. Kè Sosiasii ò dinté, kè Nεkoo ò kùə Mεkidoo kó mudòò ketimú miεke.

30 Kòo kó beṭəmbèε ò tūóté nè tekpàrinaasántè Mεkidoo kékònnè Sedisadεmmu, kóò kūnné Sudaa kpàatìbè f̄tì miεke. Kè dihei yembèε pí nYoakasi tikpàtì, kóò còú mmekũā nkòo səoté o cice Sosiasi kpàtì.

Yoakasi naámme Sudaa kəbe kóo kpàatì

(Wénté 2 Bekpàatìbè tōmmú 36:2-4)

31 Yoakasi do yóo dí tikpàtì ke məkε yebie nsipísidé nè yētāati ndi kénto tikpàtì ke dò beṭāābè bētāāti ke bo Sedisadεmmu. O yó yètiri do tú Amitadi Yedimeyau bire, Dibuna èi kou.

32 Kòo dəò ti Yiè nKuyie nyí dó dè o yembè do dđò mēè botí weti weti.

33 Mèmmè Esibiti kóo kpààti Nèkoo ò p̄r̄m̄m̄ kékp̄et̄inn̄é Dibuda Amati tenkè mièke bá ò ténke í ntú Sedisadèmmu kóo kpààti. Kòo duós nkè bè nhò yeti dàm̄p̄òò bá dii benni timáti péiti cidóòbè sikòup̄isítāāti (3000), mesəə ncidóòbè sikòusitāāti (300).

34 Kè weè kpààti Esibiti kouu túóté Sosiasi biré Ediakimmu kedúú nkòo sòoté o cice kpàti, kòo ò cèète diyèt̄iri kóò yú ke d̄: Sosakimmu, k̄ét̄úóté Yoakasi k̄ék̄ònn̄é Esibiti kóo ke nkú.

35 Kè Sosakimmuu k̄éété o n̄it̄ibè bá wè o w̄er̄im̄ú mamè ò bo duóm̄m̄é timáti péiti, nè mesəə nkè d̄è nsànn̄é Esibiti kóo kpààti beke d̄è. Kè bè níí d̄è nhò duó nkòo d̄è duó nhokpààti Nèkoo.

Sosakimmu naámmè Sudaa kòbe kóo kpàati
(Wénté 2 Bekpààtibè t̄ómmú 36:5-8)

36 Sosakimmu do yóó di tikpàti ke m̄òke yebie n̄sip̄isid̄é nè yèn̄um̄m̄ú ndi, k̄ént̄ò tikpàti ke d̄ò yebie t̄ep̄ít̄é nè òim̄áà ke bo Sedisadèmmu, kóo ȳò yet̄iri tu: Sebida Pedaya biré Dumaa eì kou.

37 Kòo d̄òò ti Yiè nKuyie nyí d̄ó d̄è o yembè do d̄òò m̄èè botí weti weti.

24

1 Sosakimmu kpàti mièke nke Babid̄onni kóo kpààti Nèbukannesaa ò domè kóò na, kòo ò b̄òúté ké nhò bùú ke d̄ò yebie nyèt̄āāti k̄éw̄éte k̄éyete o k̄p̄eti.

2 Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nduú nkè bef̄èb̄è Babid̄onni kòbe nè Asidii kòbe nè M̄òabu kòbe nè Am̄on̄iibe, kè bèè do Sudaa kó dikpààtiyuu ke bo di d̄èè páíí k̄énd̄on̄n̄é ti Yiè nKuyie ndo ti n̄ak̄ém̄é ku kó bet̄òmb̄è ku p̄ān̄āānt̄i n̄āāmb̄è kè bèè ti b̄éí.

3 Ti Yiè nKuyie ndo duó nkè d̄ende kó òim̄áà bè t̄ùòkení ke bo bè kei nku borè nde, Manansee kó m̄eyei nk̄p̄éí nn̄é ò d̄òò d̄èè kó òim̄áà,

4 nè ò do k̄uò bèè n̄it̄ibè kè be ȳíí ncóú nk̄épié nSedisadèmmu bá bè í cààrè m̄um̄am̄ú, mèè do te kè ti Yiè nKuyie nyete kù bo bè c̄f̄ém̄m̄é.

5 Sosakimmu d̄òòr̄im̄é s̄ómm̄é ò do d̄òò d̄èè kó òim̄áà d̄è w̄ar̄im̄u Sudaa kpààtibè d̄òòr̄im̄é p̄át̄iri mièke.

6 Kòo kú kè bèè ò k̄ūnn̄é o yembè f̄ōti. Kòo biré Sosakinni sòoté o kpàti.

7 Esibiti kóo kpààti ténke í nyè o eì ke ȳé Babid̄onni kóo kpààti do fièt̄em̄è o tenkè ò do te kè k̄ét̄úóté Esibiti kó kukó nk̄ét̄uak̄en̄é kukó nh̄Efadati.

Bè p̄r̄m̄m̄um̄é Sudaa kòbe ke kònn̄é Babid̄onni
(Wénté 2 Bekpààtibè t̄ómmú 36:9-10)

8 Sosakinni do yóó di tikpàti ke m̄òke yebie n̄t̄ep̄ít̄é nè yèni ndi, k̄ént̄ò tikpàti ke d̄ò bet̄āàb̄è b̄èt̄āāti ke bo Sedisadèmmu. Kòò ȳò yet̄iri tu N̄eusitaa Edinatāā biré Sedisadèmmu eì kou.

9 Kòo d̄òò ti Yiè nKuyie nyí d̄ó d̄è. Ò do t̄ūnn̄e o yembè borim̄e mm̄e weti weti.

10 D̄e m̄ònn̄i ndi Babid̄onni kóo kpààti Nèbukannesaa domè Sedisadèmmu kóò pi.

11 Kè Nèbukannesaa o m̄ómm̄uò nk̄ot̄ení k̄édo dih̄eì o āāp̄òmb̄è pi di.

12 Mèmmè Sosakinni Sudaa kòbe kóo kpààti yènn̄im̄é k̄ékat̄e kóò duó nhom̄áà k̄énein̄e o ȳò nè o kó bet̄ūmb̄è nè bè f̄ōmm̄u bè kè tu tekpààtic̄f̄èt̄é kó bekót̄ibè. Kè Babid̄onni kóo kpààti bè p̄r̄m̄m̄ú k̄éd̄òò tidaati. O kpàti benni diniñni mièke do nke ò bè p̄r̄m̄m̄um̄é.

13 Mεμμε ò τòmè ti Yiè nKuyie nciētè kó tinenti timou tii do bo te mieke nè tekpààticīētè mieke kpɛti. Kè bèe puo mmesoo nkó tinenti timou Isidayeεribe kóo kpààti Sodomoo do dòò ti ti Yiè nKuyie nciētè kpéi, nkú do ti nàké ke yεmmè.

14 Kòo pīmmú okpààti kó bètumbè nè bèè tu benitidiebè, kè bè mbo tekoupiíitè (10000), kèpīmmúnè bemáábè nè bèè dòòri yεcaukpetinyè, kè cénkoo kabε bèè nkpaá dihei.

15 Kòo tɔ Sosakinni nè o yɔ nè o pobè nè iwēi yembè nè bè fōmmu bè kè bè tu tekpààticīētè kó bekótibè, kè bè kōnnè Babidōnni.

16 Bèè kó dimàà nò mmudoò kè bè mbo sikoupiisiyiekè (7000) bemáábè nè bèè dòòri yεcaukpetinyè kè bεmbe mbo tekoupiítè (1000), kèpīmmú behāāpōmbè yεkōmbò yembè kékōnnè Babidōnni.

17 Kè Babidōnni kóo kpààti túóté Sosakinni yɔ tāū Matanniya kédòò okpààti kòo sɔoté Sosakinni kpàti. Kòo ò cèète diyètiri kóo yu ke dò: Sedesia.

Sedesia naámmè Sudaá kabε kóo kpààti

(Wénté Sedemii 52:1-3 nè 2 Bekpààtibè tōmmú 36:11-12)

18 Sedesia do yóò di tikpàti ke mæke yebie nspísidé nè dimáà ndi kéntɔ tikpàti ke dò yebie ntepiítè nè dimáà ke bo Sedisadεmmu. Kòo yɔ yètiri tu Amitadi Sedemii bire Dibuna εi kou.

19 Kòo dɔò ti Yiè nKuyie nyí dó dè, ò do tūnne Sosakimmu borime mme weti weti.

20 Ti Yiè nKuyie nkuù mieke do yè Sedisadεmmu nè Sudaá kabε kè dende kó dimáà bè tùkɛní, kè Kuyie mbè kei nku borè.

Kè dè mboní kè Sedesia yete Babidōnni kóo kpààti kpɛti.

25

Babidōnni kóo kpààti pimè Sedisadεmmu

(Wénté Sedemii 39:1-7. 52:3-11)

1 Sedesia kpàti benni diweínni mieke do nke otánkú pínwè mieke diyie pínni Nebukannesaa Babidōnni kóo kpààti domè Sedisadεmmu mudoò nè o āāpōntīnni dimou kécēēte Sedisadεmmu εi kérénné kudookoti kè ndi pi.

2 Kè dèe tuæke Sedesia kpàti benni tepíitè nè dimáà.

3 Dibenni tánkú naanwè diyie wéinní ke sɔ́ ndikōnni deuke bá benitibè ténke í péú mudii.

4 Kè bèè duute kuduoti keyènkè, kòo kpààti yè nè o āāpōmbè kētūnne Adaba kó kuce, dibòri kòku iduoti idé saku, kúú tókénè okpààti périmù. Kè Babidōnni kabεε fité dihei.

5 Kè Babidōnni kabεε beti okpààti kóò ninte Sedikoo biriku kòo āāpōmbèε cíété kóò yóu.

6 Kè bèè ò pī nkékatènè Dibuna Babidōnni kóo kpààti borè kóò nàké be dó kóò dōòmè.

7 Kè Babidōnni kóo kpààti fíé okpààti Sedesia bí o nuo mmieke, kédoké Sedesia nuo nkóò bou tímáti kékōnnè Babidōnni.

Bè wète ke pīrímúmmè Sedisadεmmu kabε ke kōnnè Babidōnni

(Wénté Sedemii 39:8-10. 52:12-30 nè 2 Bekpààtibè tōmmú 36:17-21)

8 Babidōnni kóo kpààti Nebukannesaa kpàti benni tepíitè nè diweínni mieke nke Nebusadadanni tihāāpōnti tii bàa okpààti ti kóo kóti wèè tū nhokpààti, ò tùkɛnímmè Sedisadεmmu,

9 kédúò nkè bèe cóu nti Yiè nKuyie ncîètè nè tēhāāpāncîètè nè Sedisadēmmu kó sicéí simòu, ke cóunnè benitidiēbè kó sicéí simòu.

10 Kè Babidānni kó behāāpāmbè bèe cienni tihāāpānti tì bàa okpààti ti kóo kóti kè tì può nkuduotí kùù fité Sedisadēmmu.

11 Kè Nebusadadanni wèè baké tihāāpānti tì bàa okpààti, kòo pīmmú bèè nìtìbè do kpaa dihei nè bèè do yè kóò tūnne nè benitìbè tòbè péu kékònnè o cie.

12 Kè súò mbetenkútìbè máà bèè bo nkuuti nè bèè bo nhò fiiku detie mbè tu dè fīnyí.

13 Kè Babidānni kó behāāpāmbèe bóké disōwūò kó yesānkè ti Yiè nKuyie ncîètè kpere nè ye kó yeteitiyè nè disōwūò kó kunankú diekú kùù bo ti Yiè nKuyie ncîètè kèto disōwūò kékònnè Babidānni.

14 Kòo túóténè yesōbò bè do ò nkounè yè mutápeí nnè de kó tikāpentì nè de kó yese nè de kó ihaakè nè sibúkúsi. Dèè kó dimàà cénke tú disōwūò kó tinentì bè do pīnnè ti ti Yiè nKuyie cîètè miēke mutōmmú.

15 Kuhāāpānkú kùù baké tì bàa okpààti kè kùu túóté sisōbúkúsi nè yebò bè do méúnè yè meyií ndèè kó dimàà cénke tú mesō nkperere nè timátì péitì kpere.

16 Sodomō do dānnè dii sōwūò ti Yiè nKuyie ncîètè kó tinentì ti cēékú do í mākè kù māmè. Yesānkè dieyè yédé nè kunankú diekú nè tenaasāntè tēè kù tō nè yecēētiyè.

17 De kó yesānkè yedé, dimàà kó meokùmè do bo métiri bèwei ndi, bá di kè di mākè diteitiri di yómmè kè di okùmè bo métiri mādémè nè dikéè. Bá dii teitiri ínkè kè bè kpē mmesō nke fité kè dè dò nyetebe bè tu yè kèdénáti. Demou kè dè wē nke tú disōwūò máà, ke me ndò nyedé.

18 Kè de kó kuhāāpānkúu pí nyikuó niùti diewè Sedaya nè Sofonii wèè ò pòkoo, nè betòbè bētāāti bèè bàa ti Yiè nKuyie ncîètè, kè bè kpetínnè.

19 Kè kùu pīnnè bè fōnte wè kòò tu tekpààticîètè kóo kóti nè betòbè mabè bènūmmú bèè wēínnè okpààti ke bo dihei miēke. Nè wèè baké behāāpāmbè o kóo pátíwāāti, wèè píi mbehāāpāmbè nè dihei kó benitìbè tòbè mabè sipísikuò.

20 Nebusadadanni wèè baké Babidānni kó tihāāpānti wèè do bè pīmmú kékònnè Dibuda eì Babidānni kóo kpààti borè.

21 Kòò kè mbè kùo Dibuda eì Amati tenkè.

Memme Sudaa kòbe yēmè be tenkè.

Kedaya naámmè kùmàndáà Sudaa tenkè

(Wénté Sedemii 40:7-41:18)

22 Kè Nebukannesaa túóté Ayikammu yaàbire Kedadia Safanni bire kédōò kùmàndáà kòò bo mbaké benitìbè ò pīmmú ke súò mbè Sudaa tenkè miēke.

23 Kè behāāpāmbè iwēí yembè mabè nè be kó tihāāpānti kè bèe keè Babidānni kóo kpààti dāòmè Kedadia kùmàndáà kékòte o borè Misipaa. Nte de yembè yètè: Isimayēeri nè Netanniya bire nè Soananni Kadeya bire nè Kedadia Tanneumeti bire Netofaa eì kou nè Yasanniyau Maaka bire, beè do mbe nè be kó behāāpāmbè.

24 Kè Kedadia be dōunnè dinùù ke dò: Di bá nyíékú Babidānni kòbe kè di kōmbùòti bè duò, mbonè dihei miēke ke pí mBabidānni kóo kpààti tōmmú, di yó mbomu kè dè di naati tìmatì í yóò di kòkénè.

²⁵ Μεῖνε otànkù oyiénwè miεε Isimayεeri Netanniya bire nè Edisamaa wèè do tú tekpààticfètè kou, kéyíénè betòbè mabè tepíítè, kè bèε kote képoté Kedadia kékuo, kéwènnénè Sudaa kòβε nè Babidònni kòβε bèè do o bonè Misipaa.

²⁶ Μεῖνε benitibè βεμου γòtemè Babidònni kòβε, kétúóté besàmpròbè nè βedieβè nè bèè baké behāāpòmbè kè bèε coké βεμου kékote Esibiti.

Babidònni kóo kpààti dòòmè Sosakinni mesàà

(Wénté Sedemii 52:31-34)

²⁷ Bè me mpī nSudaa kóo kpààti Sosakinni kékònnè Babidònni, kè dè mmòke yebie nsipísitāāti nè yèyiekè, otànkù tepíítè nè odéríwè, diyie sipísidé nè diyiénni yiè kè Babidònni kóo kpààti Efidi-Medodakii di tikpàti, kóo kuó mmesémmè kóo kpeté kóo dènne dikpetíntou,

²⁸ kóo nàké tināānsààti, kóo níi nkoò mbaké bekpààtibè tòbè nè bè bè do wè nkε ho Babidònni.

²⁹ Kóo duó nkε Sosakinnii dáté tikpetínyààti, kényo nwenwe Babidònni kóo kpààti borè o fòmmu mumou miεε.

³⁰ Kóo kpààti wèè nyé o kréi nsāā, γεwe γεμου duómè, o fòmmu mumou miεε.

Bekpààtìbè tõmmú pátíri ketirì Di mpátíri tɔ tii náàntì

Bekpààtìbè tõmmú pátíri ketirì nè didèrì yè wète ke kònté tii nàké tìnti Sammuyeerì pátíri ketirì nè didèrì ye mieke nè bekpààtìbè pátíri diketirì nè didèrì ye mieke. Bekpààtìbè tõmmú páte yedé mieke ke né nàké kè dè ntukúnè Isidayeeribe nè Kuyie mbe kó metaummè.

De kó yepáte yèè ti benkú ke dò mbá nè meyei mmèè do Isidayeerì kó dikpààtiyuu nè Sudaa kperi, Kuyie nyí yè ndinùù kù do bè dóunnè di, ke dɔori kù bo yímè kè bè dɛeté bembè ku nitìbè bèè bo Sudaa tenkè. De kó kuce kuù tu Dafiti nè Sadomɔo nè Sosafati nè Esekiasi nè Sosiasi nè betɔbè betɔbè bèè do dɔori Kuyie ndómè. Be kó medɔðrimè meè benkú Kuyie nkuù dómè kédòò kù do dóunnè dii nùù ku nitìbè

Dii pátíri ti benkú Kuyie nkuó tõmmú ketémè ku cìètè nè bè kànnemè ikuó niùbè nè Defiibe. De kó dipátíri dii ti náá nDafiti weè do yàmè bè dómme kémaá Kuyie ncìètè, weè dáu nyikuó tõmmú. Kè Sadomɔo weè né maá Kuyie ncìètè.

Di mpátíri náàntì duó ke dómme

1. Isidayeeribe kó iwuɔ 1-9
2. Sauri kó mukũũ 10
3. Dafiti kó tikpàti 11-29

ISIDAYEERIBE KÓ IWUɔ NDUɔ KE DÒMME

Adammu kèntɔ kètuakenè Esayuu kó iyaabi

¹ Adammu weè do peité Seti kè Setii peité Enosi.

² Kè Enosii peité Kenaa, kè Kenaa peité Matadeyeedi, kè Matadeyeedii peité Yederi.

³ Kè Yederii peité Enəki, kè Enəkii peité Matusademmu, kè Matusademmuu peité Demeki,

⁴ kè Demekii peité Nəwee kè Nəwee peité ibí itàati: Semmu nè Kammu nè Safeti.

⁵ Kè Safetii peité Komεε nè Makoku nè Madaii nè Safāā nè Tubaadi nè Meseki nè Tidaasi.

⁶ Kè Komεε peité Asekenaasi nè Difati nè Tokadima.

⁷ Kè Safāā peité Edisaa nè Tadisa nè Kitimmu nè Dodanimmu.

⁸ Kè Kammu peité Kuusi nè Misidaimmu nè Puti nè Kannahāā.

⁹ Kè Kuusi peité Sebaa nè Afidaa nè Sabuta nè Dakima nè Sabutekaa. Kè Dakima kó ibí ntú: Saba nè Dedanni.

¹⁰ Kè Kuusi yíé képeité Nεmudodi, weè do tú okpàriteu ketiwè kεtenkè Ìnkè.

¹¹ Misidaimmu, weè do tú Dudimmu kɔbe nè Ananimmu kɔbe nè Deabu kɔbe nè Nafutuyimmu kɔbe, be yàari.

¹² Kè Patidoosi nè Kasiduimmu nè Kafutɔo, beè do tú Fidisitēēbe yàarìbè.

¹³ Kè Kannahāā peité o kóo po Posidonna nè Eti.

¹⁴ Kannahāā weè do tú Sebusiibe nè Aməriibe nè Kidikasiibe

¹⁵ nè Efiibe nè Adikiibe nè Sidoniibe,

¹⁶ nè Adifadiibe nè Semadiibe nè Amatiibe be yàari.

¹⁷ Kè Semmu kó ibí ntú Edammu nè Asuu nè Adipakisadi nè Dudi nè Aramu nè Uusi nè Udi nè Ketεε nè Meseki.

¹⁸ Kè Adipakisadii peité Sedaa, kè Sedaa peité Ebεε.

19 Kè Ebeε peité ibí idèi. O kóo po yètirì do tú Məyatimè. Nè be kó tináahti Pedeki, ke yé de kó dimənni ndi benitibè yàtemè. Kòo nantè yètirì ntú Yokitanni.

20 Kè Yokitannii peité Adimədadi nè Sedəfu nè Asadimafeti nè Yedaki,

21 nè Adodammu nè Usadi nè Diida,

22 nè Ebaadi nè Abimmayεedi nè Sebaa,

23 nè Ofidi nè Afidaa nè Yobabu. Yokitanni bí nyi memme.

24 Kè Semmuu peité Adipakisadi, kè Adipakisadii peité Seda.

25 Kè Sedaa peité Ebeεedi, kè Ebeεedii peité Pedeki, kè Pedekii peité Deu.

26 Kè Deuu peité Seduku, kè Sedukuu peité Naəə, kè Naəə peité Teda,

27 kè Teda peité Abarammu. Kè dè mboní kè Kuyie nhò yu ke dò Abarahammu.

28 Kè Abarahammu peité Isaki nè Isimayεeri.

29 Nte Abarahammu yaàbí yètè. Kè Isimayεeri peité Nebayoti o kóo po, nè Kedaa nè Adeberi nè Mibisammu,

30 nè Misemaa nè Duma nè Masa nè Adadi nè Temaa,

31 nè Yetudi nè Nafisi nè Kedimaa. Isimayεeri bí nyi memme.

32 Kè Ketudaa, Abarahammu do yìe kətúóté wèè nitipòkù kòo ò peité Simidanni nè Yokisanni nè Medanni nè Mandiyāā nè Isebaaki nè Suaa. Kè Yokisannii peité Sebaa nè Dedanni.

33 Kè Mandiyāā peité Efaa nè Efeε nè Enəki nè Abidaa nè Edidaa, Ketudaa bí nyi nè o yaàbí.

34 Kè Abarahammu bire Isakii peité Esayuu nè Isidayεeri.

35 Kè Esayuu peité Edifasi nè Deuyεedi nè Yeusi nè Yaedammu nè Kodaa,

36 kè Edifasii peité Temaa nè Omaadi nè Sefi nè Katammu nè Kenasi nè Timuna nè Amadeki.

37 Kè Deuyεedii peité Naati nè Seda nè Samaa nè Misaa.

38 Kè Seii kó ibí ntú: Dotanni nè Sobadi nè Sibeəə nè Ana nè Disəə nè Eseε nè Disāā.

39 Kè Dotāā peité Ōdi nè Omammu. Kè Dotāā tāū yètirì ntú Timuna,

40 kè Sobadi peité Adiyanni Manati nè Ebaadi Sefi nè Onammu kè Sibeəə peité Aya nè Ana.

41 Kè Ana peité Disəə. Kè Disəə peité Amidanni nè Esibanni nè Itidanni nè Kedanni.

42 Kè Eseε peité Bideanni nè Safāā nè Yakāā, kè Disāā peité Usi nè Adanni.

Edəmmu ei kó bekpààtibè

(Wénté Tenketé 36:31-43)

43-50 Nte bekpààtibè bèè do di tikpàti Edəmmu ei kéféi mbetəbè kè Isidayεeribe mu nyi məke okpàati. Dinabaa ei kou Beəə bire Bedaa weè do baké Edəmmu kékú kè Bosedaa ei kou Sedaa bire Yobabuu cəuté tikpàti, kékú, kè Temanni ei kou Usammu túóté tikpàti, kékú kè Afiti ei kou Bedadi bire Adadii di tikpàti, weè do dokénè Mandiyāā ei kəbe Məabu ei, ké bè na. Ó ku dii mənni kè Masedekaa ei kou Sammudaa di tikpàti kékú. Kè Sauri wèè do bo Deobəti ei kó kukó mborè kòo di tikpàti. Ó ku dii mənni kè Akibəə bire Baadi-Ananni səuté tikpàti. Ó ku dii mənni kè Pauu ei kou Adadi cəuté tikpàti kémpo Masabu bire Matededi kó dəbire Metebeyεedi.

51 Okpàati Adadii ku dii mənni kè Edəmmu naəmənkù kó bekpàtibè beə mbaké. Nte be yètè: Timuna nè Adifa nè Yeteti

52 nè Odibamaa nè Edaa nè Pinoo
 53 nè Kenasi nè Temaã nè Mibisaa
 54 nè Makidiyeedi nè Idammu beè do tú Edõmmu naàmùnti kó bekótibè ke baké.

2

Sakõbu bire Sudaa yaàbí

1 Nte Sakõbu bè do yu wè ke tú Isidayeeri o bí yètè: Dubenni nè Simmeõõ nè Defi nè Sudaa nè Isakaa nè Sabunoo,

2 nè Danni nè Sosefu nè Bensamee nè Nefutadii nè Kati nè Asee.

3 Kè Sudaa puoke Kannahãã eì kóo sapàã Suaa, kóo ò peité initidabí itããti: Ee nè Onanni nè Seda. Edi weè do tú Mpo, kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè kè kùu ò kùu.

4 Kè dè mboní kè Sudaa kóo dapàà mpokù Tamaa ò peité initidabí teì idéì, kè bè mbè yu ke tú Pedesi nè Seda. O bí imõu kè ìi wènné kèmbõ initidabí inùmmù.

5 Kè Pedesi kó ibí ntú Etisidonni nè Amudi.

6 Kè Sedaa peité Simudi nè Etanni nè Emanni nè Kadikòodi nè Dada kè bè mbo initidabí inùmmù.

7 Kè Kadimii peité Akaa * weè do te kè Kuyie mmiẽkẽe do Isidayeeriẽ, ke yé ò do sãnnemè Kuyie nyè mbè báá túóté dè kètieke.

8 Kè Etannii peité Asadia,

9 kè Etisidonni peité Yedameyeedi nè Dammu nè Kadebu, kòo yètìrì terì ntú Kedubaii.

10 Kè Dammu peité Amminnadabu kè Amminnadabuu peité Nasõõ weè do tú Sudaa naàmùnkù kóo kóti.

11 Kè Nasõõ peité Sadima kè Sadimaa peité Boasi,

12 kè Boasii peité Obedi, kè Obedii peité Seseẽ,

13 kè Seseẽ peité ibí iyiekè. Kòo kóo po ntú Ediabu kòo nante Abinnadabu kè Aminnadabuu nante Simmea,

14 kè Samaa nante Netanneyeedi, kè Netanneyeedii nante Dadaii.

15 Kòo me ntó nante Osemmu, kòo nante Dafiti,

16 kè be tãbè ntú Seduya nè Abikayeedi, kè Seduyaa peité Abikaii nè Soabu nè Asayeedi kè bèe wènné bètããti.

17 Kè Abikayeedii peité denitidabire kè bèe dè yu ke dò Amasa o cice do tú Yetee Isimayeeri wuõ kou.

18 Kè Esidonni bire Kadebu pokù Asuba peité ibí inàà kè denitipobire yètìrì ntú Yediyoti nè initidabí itããti Yesee nè Sobabu nè Adidonni.

19 Asuba ku dii mõnni kè Kadebuu puoke Efadati kè Efadatii peité Uuri.

20 Kè Uuri peité Udi kè Udii peité Besadedi.

21 Etisidonni mõke dii mõnni yebie nsipísikuò, kèpuoke Kadaadi cice Makidi kóo sapàã nkòo ò peité Sekubu.

22 Kè Sekubuu peité Yaii weè do tieke yehekè sipísidé nè yètããti Kadaadi tempè mmiẽkẽ.

23 Kesuu eì nè Adamu eì kè ye kpààtibèe fiete Yaii kètieke yehekè nè Kenati eidiè, nè yehekè yèè yè tókèné yemõu kè yèe wènné yehekè sipísikuò. Bèè do bo ye mieke bẽmõu bè do tú Kadaadi cice Makiidi yaàbí nyi.

24 Etisidonni weè do po Abiya kékú kè Kadebuu duónè o pokù tãu Efadata kòo ò peité denitidabire, kè bèe dè yu ke dò Asuu, weè do keté Tekoa eì.

25 Kè Ètisidonni kóo po Yedameyēedi pié ibí péu kè Dammu ntú o kóo po kénante Buna, kè Buna nante Odeni, kè Odenii nante Osemmu, kè Osemmuu nante Aiya.

26 Kè Yedameyēedi puoke onitipòkù tǎu Atada kòo ò peité Onammu.

27 Kè Yedameyēedi kóo po peité Masasi nè Yaminni nè Ekee.

28 Kè Onammuu peité Sammai nè Yada. Kè Sammai peité Nadabu nè Abisuu.

29 Kè Abisuu puoke Abiyaii kòo ò peité Abanni nè Mòdidi.

30 Kè Nadabuu peité Sededi nè Apayimmu, kè Sededii kú bá ò í mǎòtè debire.

31 Kè Apayimmu peité Iseii, kè Iseii peité Sesāā, kè Sesāā peité Adaii.

32 Kè Sammai nantè Yada peité Yetēe nè Sonnatāā, kè Yetēe kú bá ò í mǎòtè debire.

33 Kè Sonnatāā peité Pedeti nè Sasa. Yedameyēedi yaàbí nyi memme.

34 Sesāā í mpeité initidabí, képeité initipobí mǎá, kémmeke o tǎnti Esibiti ei kou mǎu kè bè ò yu ke tú Yada,

35 kòo ò duś nho kóo sapàa mmǎu kòo ò puoke kòo peité denitidabire, kè bèè dè yu ke dǎ Ataii.

36 Kè Ataii peité Natāā, kè Natāā peité Sabadi.

37 Kè Sabadi peité Efudadi, kè Efudadii peité Obedi.

38 Kè Obedii peité Yeu, kè Yeuu peité Asadia.

39 Kè Asadia peité Edesi, kè Edesii peité Edasaa.

40 Kè Edasaa peité Sisimaii, kè Sisimaii peité Sadummu.

41 Kè Sadummu peité Yekammia, kè Yekammia peité Edisamaa.

42 Kè Kadēbuu peité o kóo po Mesa kòo nante Yedameyēedi, kè Mesaa peité Sifi nè Madesa, kè Madesaa peité Ebunǎo.

43 Kè Ebunǎo peité Kodaa nè Tapua nè Dekemmu nè Sema.

44 Kè Sema peité Daammu, kè Daammuu peité Yodikoammu, kè Dekemmu peité Sammai.

45 Kè Sammai peité Maǎǎ, kè Maǎǎ peité Beti-Sudi.

46 Kè Kadēbuu puoke onitipòkù tǎu kè bè ò yu ke tú Efaa, kòo ò peité Anaa nè Mǎsa nè Kasesi. Kè Adaa peité denitidabire ké dè yu ke dǎ Kasesi.

47 Kè Yadaii peité Dekemmu nè Yotammu nè Kesāā nè Pedeti nè Efaa nè Saafu.

48 Kè Kadēbuu yí képuoke onitipòkù tǎu, kòo yètiri tu Maaka, kòo peité Sebee nè Tidana.

49 Kè dè m boní kòo yí képeité Saafu, kè Safuu peité Madimana nè Sefaa, kè Sefaa peité Makibena, kè Makibena peité Kibea. Be kó di fǎnkúò kè Kadēbuu yí képeité denitipobire ké dè yu ke dǎ Akisaa.

50 Nte Kadēbu yaàbí kó yeyètè: O pokù Efadata kóo po do tú Uuri, kòo nante Sobadi, weè do keté Kidiya-Yeadiimmu kó dihei, be yǎfǎǎ bè do bo bētāāti ndi.

51 Sadima weè do keté Betideemmu ei. Kè Adēfuu keté Beti Kedēē ei.

52 Kè Sobadii keté Kidiya-Yeadiimmu ei. Kè Sobadi yaàbí mbo Adowēe nè Menuati kǎbe ei kó dikéè.

53 Bēè kó tinaàmuntì do tú Iditiibe nè Putibe nè Sumatiibe nè Misedaiibe bèè do bo Sodaa ei nè Esitaadii kperi ye mieke.

54 Sadima yaàbí do tú Betideemmu ei kǎbe nè Netofaa ei kǎbe nè Adidoti-Beti-Yoabu ei kǎbe nè Manaati ei kǎbe kó dikéè nè Sodaa ei kǎbe,

55 kényínè bèè yé yepáte be kó tinaàmuntì. Bēè do tú Yahesi ei kǎbe bèè do tú Tidatiibe nè Simatiibe nè Sukatiibe nè bè tu bè Keniibe Amati kó kuwǎo nkǎbe, bèè pié Dekabiibe.

3

Dafiti bí kó yeyètè

¹ Nte Dafiti kó initidabí ò peité ì Ebunǎo ì kó yeyètè: Amunǎo weè do tú Mpo, kòo yǎ tú Ainǎammu Sisedeedi eì kou. Kòo dèrì ntú Danniyeedi, kòo yǎ tú Abikayeedi, Kadimeedi eì kou.

² Kòo tǎánwè ntú Abusadǎmmu Kesuu eì kóo kpààti Tadimaii kóo sapàà Maaka ò peité wè. Kè onaanwè ntú Adonniya, kòo yǎ yetìri tu Akiti.

³ Kòo nummuwè ntú Sefatia, kòo yǎ yetìri tu Abitadi. Kòo kuónwè ntú Itediammu, kòo yǎ tú Ekidaa.

⁴ Dafiti tǎ dǎi mǎnni tikpàti kékembo Ebunǎo yebie nyèyiekè nè dikèè. Dǎi mǎnni ndi ò piémè de kó initidabí ikuò. De kó difǎnkúò kè Dafiti ntǎ tikpàti kékote Sedisademmu ke dǎ yebie sipísitǎati nè yetǎati.

⁵ Ò de mbo, kòo pokù Batisedaa Amiyeedi kóo sapàà nhò peité initidabí inàà: Simaa nè Sobabu nè Natǎa nè Sadomǎo.

⁶⁻⁸ Kè Dafitii yíe kèpeité ibí tei ìwei: Ibaa nè Edisua nè Edifedee nè Nǎka nè Nefeki nè Yafia nè Edisamaa nè Ediaada nè Edifedee. Kè be tǎu ntú Tamaa,

⁹ kè né mbúúti initidabí ò pobè tobè ò pié ì.

¹⁰ Nte Sadomǎo bí nè ò yaǎbí: Weè do peité Odoboammu kè Odoboammuu peité Abiya, kè Abiyaa peité Asaa, kè Asaa peité Sosafati.

¹¹ Kè Sosafatii peité Yodammuu kè Yodammuu peité Aasia, kè Aasiaa peité Soasi,

¹² kè Soasii peité Amasia, kè Amasiaa peité Asadia, kè Asadiaa peité Yotammuu.

¹³ Kè Yotammuu peité Aasi, kè Aasii peité Esekiasi, kè Esekiasii peité Manansee, kè Manansee peité Amǎo,

¹⁴ kè Amǎo peité Sosiasi.

¹⁵ Kè Sosiasi kóo po ntú Yoananni, kòo nante Sosakimmuu, kè Sosakimmuu nante Sedesiasi, kè Sedesiasii nante Sadummu,

¹⁶ kè Sosakimmuu peité Yekonniasi nè Sedesiasi.

¹⁷ Yekonniasi bè do pí n wè kékǎnnè Babidǎnni ò kó ibí do tú Seditieri

¹⁸ nè Madikidammuu nè Pedaya nè Sennasaa nè Yekammia nè Osama nè Nedabia.

¹⁹ Kè Pedaya kó ibí ntú Sodobabeedi nè Simmeii, kè Sodobabeedi peité ibí idéi: Mesudammuu nè Ananniya nè denitipobire Sedomiti,

²⁰ kényíenè initidabí inǎmmù Asuba nè Oedi nè Bedekia nè Asadia nè Yusuba Eedi.

²¹ Kè Ananniya peité ibí idéi: Pedatia nè Yesaya, kè Yesayaa peité Defaya, kè Defayaa peité Adinanni, kè Adinannii peité Abudiasi, kè Abudiasii peité Sekanniya.

²² Kè Sekanniya peité ibí ikuò: Semmaya nè Atuusi nè Ikadi nè Badia nè Neadia nè Safati.

²³ Kè Neadia peité ibí itǎati Edioyennaii nè Isikia nè Asidikammuu.

²⁴ Edioyennaii do peité initidabí iyiekè ndi. Odafia nè Ediasibu nè Pedaya nè Akubu nè Yoananni nè Dedaya nè Ananni.

4

Sudaa bí nè ò yaǎbí

¹ Sudaa peité ì bí do tú: Pedesi nè Etisibonni nè Kadimii nè Uuri nè Sobadi.

² Kè Sobadii peité Deayaa kè Deayaa peité Yaati kè Yaatii peité Aummai nè Daadu beè do tú Sodaa naámǎnkù kǎbe kó beyàaribè.

3-4 Efadata kóo po do tú Uuri, weè keté Betideemmu èi kèpié initidabí: Etammu nè Sisedeedi nè Isema nè Idibasi nè denitipobire Asedeponni, kèyíé kèpeité Pennuyeedi weè keté Kedəəri èi, kèyíé kèpeité Esee weè keté Usaa èi.

5 Asuu weè keté Tekoa èi kèmpo benitipòbè bédébè Edaa nè Naada.

6 Kè Naada peité initidabí inàà Ausammu nè Efee kè Efee nante Teminni kè Teminni nante Aasitadi. Naadaa kó ibí nyi memme.

7 Kè Edaa peité ibí itàati Sedeti nè Soaa nè Etina.

8 Kè Kotii peité Anubi nè Sobeba weè do tú Adummu Adadeyeedi bire naàmùnkù kəbe yààri.

9 Yabesi do tú oniti nwe bè bùó wè kè dè pèēté o tebí. O yō do ò pèi kèféūté mediè mme kè deē nte kòo ò yu ke dō Yabesi.

10 Weè do bānté Kuyie nke dō: Kuyie nyIsidayeribe tū nkù á m pā mesàà, n yíe m məkè dè, nni nkānké meyei nnè meféūtímè memou. Kè Kuyie nhò duó nkù hò mōò dè.

11 Suaa kóo kóti Kedubu weè peité Meii, kè Meii peité Esitəə.

12 Kè Esitəə mbo Beti-Dafaa kèpeité Paseāā nè Teina kòo keté Naasi èi kè be yaabi mbo Dekaa èi.

13 Kè Kenaai peité Otinniyeedi nè Sedaya. Kè Otinniyeedi peité Atati nè Meonətaii.

14 Kè Meonətaii peité Ofidaa, kè Sedayaa peité Yoabu weè do tú beyántibè yààri, bèè do bo kubiriku bè tu kù beyántibè biriku.

15 Kè Yefundee bire Kadebuu peité initidabí itàati: Idu nè Edaa nè Naammu. Kè Edaa peité Kenasi.

16 Kè Yadeyeedii peité Sifi nè Sifaa nè Idiyaa nè Asadeyeedi.

17-18 Kè Esida peité Yetee nè Mededi nè Efee nè Yanəə, kè Mededii puoke Esibiti kóo kpàati kóo sapàà Bitiya, kòo peité Midiyammu nè Sammaii nè Iseba weè keté Esiteməə èi. Kè Mededii yíe kèpuoke Sudaa kó kuwuo kou, kòo ò peité Yededi nè Ebee nè Yekutiyyeedi. Kè Yededii keté Kedəə èi, kè Ebee keté Sokoo èi, kè Yekutiyyeedii keté Sandoyaa èi.

19 Kè Odiya puoke Naammu tāū. Weè kó iyaabi do tú Kadimiibe nè Makatiibe, kè Kadimiibe mbo Keidaa èi kè Makatiibe bo Esiteməə èi.

20 Kè Siməə peité Amunəə nè Dinna nè Benni-Anaa nè Tinəə. Kè Iseii naàmùnkù kəbe ntú Soeti nè o bire.

21-22 Kè Sudaa bire Sedaa peité Ee nè Dada nè Yokimmu nè Soasi nè Sadafi, kè Edii keté Deka èi, kè Dada keté Madesa èi kèyíénè beyaàduòbè bèè do duòkù tyaàkpeti be kó tinaàmùnti beè do bo Iseti Asebeaa èi. Kè Yokimmuu kəbe mbə Koseba. Soasi nè Sadafi kè bèe puoke Məabiibe kè mu nyí konní Deemmu. De kó tinaànti tu tii dōò tinti nè dimənni.

23 Bè do tú beyaamaribè mbe kəmbo Netaimmu èi nè Kededaa èi okpàati borè koò maà tyaati.

Simmeəə kó ibi

24 Kè Simmeəə peité Nemmuyyeedi nè Yaminni nè Yadibu nè Seda nè Sauri.

25 Kè Saurii peité Sadummu, kè Sadummuu peité Mibisammu, kè Mibisammu peité Misemaa.

26 Kè Misemaa peité Amuyeedi kè Amuyeedii peité Sakuu kè Sakuu peité Simmeii.

27 Kè Simmeii peité initidabí tɛpiútè nè ikuò initipobí ikuò. O tebí í mpeité kè dè nsū deē te kè Simmeəə kó kuwuo nyí nsū ke mǎnnè Sudaa koku mamè.

28-32 Dafiti mu nyí cəuté dii mǎnni tikpàti kè Simmeḗḗ kó kuwuo nkəbe bo yèè ekè tu yie nè sii ekési kəntó kətuəkənè Dafiti cəuté dii mǎnni tikpàti: Beerisebaa nè Modada nè Asaa-Suadi nè Bidaa nè Esemmu nè Todadi nè Betuyeedi nè Ɔdaimu nè Sikidaki nè Bəti-Madikaboti nè Atisaa-Susimmu nè Bətibidii nè Sadaimmu nè Etammu nè Ainni nè Diməḗ nè Tokenni nè Asāā.

33 Nè sihekési sii yè tǎkənè, kətuəkənè Badati yehəkè bè do bo yənye. Bè cēi kó yeyètè bomu diheikəmpátiri miəke.

34-38 Nte Simmeḗḗ kó kuwuo nkó tinaàmuntí kó bekótíbè: Amasia bí do tú Mesobabu nè Yammideki nè Yosaa. Asiadi weè do peité Sedaya, kè Sedayaa peité Yosibia, kó nè peité Yeu nè Soweeeri. Semmaya weè do peité Simidi kè Simidii peité Yedayaa kè Yedayaa peité Anəḗ, kè Anəḗ peité Sifei, kè Sifei kó ibi ntú Sisa nè Bennaya nè Yesimiyeedi nè Adiyedi nè Asayaa nè Yekoaya nè Yakoba nè Edioyennaii. Bè kó kuwuo ndo sũ mmedie mme.

39 Kè bèe cíte kətuəke Kedəḗ tenkè mǎnku diyie yieni kèè bíkè kó kubiriku ke wanti bè bo ncēm̄m̄ dè be wūḗ,

40 kəpétè dinaacēni sàari kè di ndeu mesàà mbá òmòu í mbè kǎḗnnè. Kammu yaabi do de mbo nè dimḗnni.

41 Sudaa kó kpàati Esekiasi tó dii mǎnni tikpàti, de mǎnni ndi bekpààtibè ti bo ke yu bèe yètè bè domè de kó kutempē, kəpuə ntitouti nè yefe Kammu yaabi do borè, kəkua benitibè bèè do dè bo bəmou kədəe kəkari dəborè ke kraa ke dè bo nè yienni. Ke yé dinaacēni sàari dè bomè bè bo ncēm̄m̄ dè be pe.

42 Kè Simmeḗḗ kó kunaàmunkú kəbe mabè sikousinumm̄u (500) kote Edəmmu tempē nyetārè kəku, kè Iseii bí inàà mbè ni beè tu: Pedatia nè Adia nè Defaya nè Úsiyeedi.

43 Kè bèe kuə Amadesiibe, bèè do yenté kənkraa ke dè bo kədəe kəkari. Kè be yaabi kraa dè bo nè yienni.

5

Dubenni kó kuwuo

1 Dubenni weè do tú Sakəbu kóo po ke né duḗnè o cice pokú m̄u, kè deè nte kòo paà Mpo dò nkétieke dè. Kè bèe dè duḗ nSosefu kó ibi, bá ò ténke í ncóm̄m̄ o f̄t̄iri.

2 Kè Sudaa kó kuwuo nkpenke kəpēēté o tebií kpəyi. Weè kó kuwuo mmieke nke okpàati do yènnimè kəmbaké Isidayeeribe. Kè Sosefu bí ù baa né nte Mpo ḗ nte dè.

3 Kè Sakəbu kóo po Dubennii peité initidabi inàà. Enəki nè Paduu nè Etisibonni nè Kadimii.

4 Kè Soweeerii peité Semmaya kè Semmayaa peité Kəku kè Kəkuu peité Simēii,

5 kè Simēii peité Miseen kè Miseen Deaya kè Deaya peité Baadi,

6 kè Baadii peité Beedaa. Beedaa do tú Dubenni kó kuwuo nkóo kpàati nwe. Kè Asidii ei kóo kpàati Tikidaa Fadasaa ò p̄i nkékōmmè Asidii tenkè.

7 Nte Beedaa tebií naàmuntí miəke bèè do tú benitibè bè do bè kàà nkè bè ntūmmè betəbè. Yeiyeedi weè do tú oketiwè. Kè Sakarii ntú odəri.

8 Be kó difōnkúo kè Bedaa ntūnni. Ó do tú Soweeeri naàmunkú kou nwe, Sema yaabire. Kóo cice tú Asaai.

Bèè kó tinaàmuntí kəbe do bo ketenkè kèè bo Adowee tempē nkubakú cǎnku bíkè kəntó kətuəkənè Nəbo tāri nè Baadi-Nəḗḗ ei kubakú yoú bíkè.

9 Be kó ketenkè do keté diyie yieni kèè bíkè kó dikpáa ndi kəntó kédíténè kukó nhEfadati ke yé bè do məkəmə iwūḗ pəu Kadaadi ei.

¹⁰ Sauri do tú dii mǎnni okpààti kè bèe dokénè Akidiibe kè bè na kéfiete be ei Kadaadi tempè diyie yìenì kèè bíékè.

Kadi kó kufuku do dúš kè dò mmèè boti

¹¹ Kè Kadi yaabí mbo Basā kó kubiriku kénto kétuokenè Sadikaa diyie yìenì kèè bíékè ke bè èrinè.

¹² Kè Soweeeri kó kunaàmunkù kuù mbaké tisənti kè bè mbo Basā, kè Safāa koku mbè pòkoo kényienè Yanaii koku nè Safati koku.

¹³ Be kó difānkúò kè tinaàmuntì teti mbo òyiekè Mikayeeeri koku nè Mesudammu koku nè Sebaa koku nè Yodaii koku nè Meyakāa koku nè Sebaa koku nè Siyaa koku nè Ebee koku.

¹⁴ Be kó kunaàmunkù kó beyàaribè do tú Abiyai nè Uuri nè Yadoaa nè Kadaadi nè Mikayeeeri nè Yesisaii nè Yado nè Buusi.

¹⁵ Kunni yaabire Abidayeedi bire Aii weè do bè baké,

¹⁶ kémbò Kadaadi tempè Basā tenkè ke né yienè yehékè yèè dè tǎkénè, kè be naacēnni ntú Sadonni kó kubiriku kénto kétuokenè be tenkè mǎnku.

¹⁷ Kè bèe wāri bè yètè dihei kó yepáte mieke Yotammu tu dii mǎnni Sudaa kǎbe kóo kpààti nè Sedoboammu tu dii mǎnni Isidayeeribe kóo kpààti.

¹⁸ Dubenni nè Kadi nè Manansee naàmunkù kǎbe kó dikéè teri bè do mǎke behāāpǎmbè sikoupišínàà nè sikoupišínàà nè sikousiyiekè nè sipíšikuā (44760) bè do tú bèè nǎ mbèmbè mudò mesàà ke tǎu tidǎpiti nè yekpārìse nè detānnè.

¹⁹ Kè bèe dokénè Akidiibe nè Ayetuu boti kǎbe nè Nafisi boti kǎbe nè Nadabu boti.

²⁰ De kó mudòò mieke kè bèe banté ke dò nKuyie mbo tee, kè kù bǎntè kè kù mǎo meteèmmè. Kè kùu bè teennè kè bèe na Akidiibe nè bèè bè kórmú,

²¹ kǎpimmú be wūš ii tu: Yóyóbè sikoupišínūmmú (50000) ipe nè sibóo sikoupišínūmmú nè sikoupišínūmmú (250000) nè sǎmmarímú sikoupišínú (2000) kǎpimmúnè benitibè tekoupišínú (100000).

²² Kè bèe kuǎ be dootitobè péu ke yé de kó mudò do túmè Kuyie nkǎmu mmu, kédeè kékari be tenkè kémbò kè Asidii kóo kpààti yàa bè pírmúnè kékònnè o ei.

Manansee kó kuwuo ndikéè teri kǎbe

²³ Kè Manansee kó kuwuo ndikéè sǎnnii kǎte kékari Basā tenkè, kénto kétuokenè Baadi-Edimǎo nè Senii nè Edimǎo tǎrè. Kè be wuo nsū.

²⁴ Nte bèè do ni be cǎi be yètè: Efee nè Iseii nè Ediyeedi nè Asidiyeedi nè Idimmeya nè Odafia nè Yadiyeedi. Bemou bè do tú bèè yètè fei bèmbè, yekǎmbò yembè.

²⁵ Dubenni kó kuwuo nñè Kadi koku nè Manansee koku dikéè, kè bèe yete Kuyie mbe yembè do tú nkù, kè kù bütinnè kǎfié iwūš yebókè ibotí tei do feu yé, kè Kuyie nyi kùò kè bè kǎnne.

²⁶ Memme kè Kuyie nylsidayeeribe tū nkúu í nhAsidii kpààtibè Pudi nè Tekidati-Fadasaa be mieke, kè bèe bè do mudòò kè bè na kè bè pírmú kékònnè Adaa ei nè Abóo kperi nè Ada ye tenkè. Kè bè mpékénè Kosā kó kúkò nke kraá dè bo nè yiennì.

Defii kó kufuku dúš ke dòmmè

²⁷ Defii kó ibí ii tu: Kerisonni nè Keati nè Medadi.

²⁸ Kè Keatii peité Amidammu nè Yesea nè Ebuo nè Usiyeedi.

²⁹ Kè Amidammu peité Anǎo nè Mǎyiisi nè be tǎu Midiyammu. Kè Anǎo peité Nadabu nè Abiu nè Edasaa nè Itamaa.

³⁰ Kè Edasaa peité Pinasi kè Pinasii peité Abisua.

³¹ Kè Abisua peité Buki kè Bukii peité Usi,

- 32 kè Usii peité Sedaya kè Sedayaa peité Medayoti.
 33 Kè Medayotii peité Amadia kè Amadia peité Aitubu.
 34 Kè Aitubuu peité Sadoki kè Sadokii peité Aimasi
 35 kè Aimasii peité Asadia kè Asadiaa peité Yoananni
 36 kè Yoanannii peité Asadia weè do tú ikuó niùti Kuyie nçètè mieke Sodomò do maá tè Sedisademma.
 37 Kè Asadia peité Amadia kè Amadiaa peité Aitubu
 38 kè Aitubuu peité Sadoki kè Sadokii peité Sadummu
 39 kè Sadummu peité Idikiya kè Idikiyaa peité Asadia
 40 kè Asadiaa peité Sedaya kè Sedayaa peité Yosadaki.
 41 Kuyie ndo duó ndii mǝnni kè okpàati Nɛbukannɛsaa pī nSudaa kǝbɛ nɛ Sedisademma kǝbɛ kɛ we nwɛnnɛnɛ Yosadaki kékǝnnɛ Babidǝnni.

6

Defii kó kuwuo nkǝbe tabè

- 1 Defii kó ibi do tú: Kerisonni nɛ Keati nɛ Medadi.
 2 Kè Kerisonni kó ibi ntú Dibini nɛ Simmeii.
 3 Kè Keati kpeyi tú: Amudamu nɛ Isaadi nɛ Abunɔ nɛ Usiyɛdi.
 4 Kè Medadi kpeyi ntú Madi nɛ Musii. Bèè do tú Defii kó kuwuo nkó tinaàmuntì kó beyàaribè.
 5 Nte Kerisonni kó kunaàmunkù do duó ke dǝmmè: Kerisonni weè do peité Dibini, kè Dibinii peité Yaati, kè Yaatii peité Simma,
 6 kè Simma peité Yoa kè Yoa peité Ido kè Idoo peité Seda, nɛ Yeatidaii.
 7 Nte Keati kó kunaàmunkù duó ke dǝmmè: Keati weè do peité Aminnadabu kè Aminnadabuu peité Kodee kè Kodee peité Aitubu.
 8 Kè Aitubuu peité Edikanaa kè Edikanaa peité Abiyasafu, kè Abiyasafuu peité Aimasi,
 9 kè Aimasii peité Taati kè Taatii peité Udiyɛdi kè Udiyɛdii peité Osiasi, kè Osiasii peité Sauri.
 10 Edikanaa do peité initidabí idéi ndi, Amasaii nɛ Aimoti.
 11 Kè Aimotii peité Edikanaa, kè Edikanaa peité Safaii, kè Safaii peité Naati
 12 kè Naatii peité Sammuyɛri,
 13 kè Sammuyɛrii peité o kóo po Sowɛri nɛ o nantè Abia.
 14 Nte Medadi kó kunaàmunkù duó ke dǝmmè: Medadi weè do peité Madi, kè Madii peité Dibini, kè Dibinii peité Simmeii, kè Simmeii peité Usaa,
 15 kè Usaa peité Sima kè Simaa peité Akiya, kè Akiyaa peité Asaya.
 16 Bèè tannè dii mǝnni Kuyie ntaummè tɔu ku çètè mieke, kè Dafiti duó nkè Defii yaábì ii nte mudèmmù.
 17 Sodomò mu ndo í maá Kuyie nçètè Sedisademma kè bèè te mudèmmù Kuyie ntaummè tɔu iikè ikuó yɛ ndè ndǝmmè.
 18 Nte bèè do te mudèmmù nɛ be bío: Keati naàmunkù mieke Sammuyɛri yaábire Emanni Sowɛri bire.
 19-23 Nte o kó kuwuo ndo duó ke dǝmmè: Sakǝbu weè peité Defii kè Defii peité Keati kè Keatii peité Isaadi, kè Isaadi peité Kodee kè Kodee peité Ebiyasafu kè Ebiyasafuu peité Asii kè Asii peité Taati kè Taatii peité Sefanniya kè Sefanniyaa peité Asadia kè Asadiaa peité Sowɛri kè Sowɛrii peité Edikanaa kè Edikanaa peité Amasaii kè Amasaii peité Maati kè Maatii peité Edikanaa kè Edikanaa peité Sufu kè Sufuu peité Toaa kè Toaa peité Pedyɛdi kè Pedyɛdi peité Yeodammu kè Yeodamuu peité Edikanaa kè Edikanaa peité Sammuyɛri.

24 Kè Emanni tebite Asafu ncómmú o bakù yoú ke ni didentǎnni tərì, ò do tú Simmeaa yaàbire Bedikia bire nde.

25-28 Nte o kó kuwuo ndo duó kè dòmmè: Defii weè do peité Kerisonni, kè Kerisonni peité Yaati kè Yaatii peité Simmeii kè Simmeii peité Sima kè Simaa peité Etāā kè Etāā peité Adaya kè Adayaa peité Seda kè Sedaa peité Etinii kè Etinii peité Madikia kè Madikiaa peité Basiya kè Basiyaa peité Mikayeri kè Mikayerii peité Sima kè Simaa peité Bedikiaa kè Bedikiaa peité Asafu. Kè Defii weè ntú be yààrì.

29-32 Kè Emanni nè Asafu be tebite Etāā còmmú o bakù cǎnku ke ni didentǎnni tərì. Ó do tú Abudi yaàbire Kisi bire nde. Nte o kó kuwuo ndo duó ke dòmmè: Defii weè do peité Medadii kè Medadii peité Muusi kè Muusii peité Madi kè Madii peité Semmeedi kè Semmeedii peité Bani kè Banii peité Amisi kè Amisii peité Idikiya kè Idikiya peité Amasia kè Amasiaa peité Asabia kè Asabiaa peité Maduki kè Madukii peité Abudi kè Abudii peité Kiisi, kè Kiisi peité Etanni.

33 Kè Defii kó kuwuo nkòbe mpí mmutómmú tēmù mumou Kuyie ncǐtè mieke.

34 Anoo nè o bí beè do te bè bo mbenkúmè Kuyie nyiwūš benitìbè kù pāā nyì, ke ì tūò ndiwūštǎnni ìnkè, ke tuò ntihiúúnti dihiúúntǎnni ìnkè. Beè do te bè bo mpímmè mutómmú mumou mùù tu Kuyie ncǐtè kōmu. Beè do te bè bo ndaarimè meyei ncǐtèmmè kó ikuš Isidayeribe Kuyie ndo ti nàkè ku kóo tǎnti Mōyiisi ke ye ndemou dè dò nkéndòmmè.

35 Nte Anoo yaàbí: Anoo weè do peité Edasaa kè Edasaa peité Pinasi kè Pinasii peité Abisua.

36 Kè Abisuaa peité Buki kè Bukii peité Usi kè Usii peité Sedaya,

37 kè Sedayaa peité Medayoti. Kè Medayotii peité Amadia kè Amadia peité Aitubu,

38 Kè Aitubuu peité Sadoki kè Sadokii peité Aimasi.

Bè do duó nyèè ekè Defii yaàbí

39 Nte bè do toti mèè boti yehèkè Anoo yaàbí: Bè do tāū tétè kè Keati kó kunaàmùnkù kòbe beè ntú beketibè kécoutè be kó ketenkè.

40 Yèè ekè do tú Ebunoo ei Sudaa tempè mmieke nè be wūš yó ncenti dè,

41 kéduó ndepaa nnè de kó sihekési Yefundee bire Kadebu.

42-45 Kè bèè duó nyikuó niùti Anoo yaàbí Ebunoo disòri kó yehèkè. Ebunoo nè Dibunaa nè Yatiidi nè Esitemmoo nè Idenni nè Debii nè Asāā nè Bèti-Semesi. Kè Bensamee kó kutempè nkpeye ntú Kebaa nè Adimeti nè Anatoti, kè de kó yehèkèe wènnè tepítè nè yètāāti nè bè wūš yó ncenti dè.

46 Kè bèè tāū tétè kéduó nKeati kó kunaàmùnkù kòbe tǎbè be kó yehèkè Efadaimmu tempè mmieke, nè Danni kó kutempè mmieke, nè Manansee kó kuwuo ndikèè kùù bo diyie yìèni kè ku mieke.

47 Kè bèè duó nKedisš kó kunaàmùnkù kòbe be kó yehèkè tepítè nè yètāāti Isakaa nè Asee nè Nefutadii nè Manansee kó kuwuo itempè mmieke ì bo Basāā tenkè mieke.

48 Kè bèè tāū tétè kéduó Medadi kó kunaàmùnkù kòbe be kó yehèkè tepítè nè yèdèè, Dubenni nè Kadi nè Sabunoo be tenkè mieke.

49 Isidayeribe do duó nde kó yehèkè Defiibe, ké bè duónnèmu be wūš yó ncenti dè.

50 Yehèkè ti nàkè yèè kpéi yè do bo Sudaa nè Simmešš nè Bensamee be kó itempè mmieke nke, bè do tāū tétè nwe ké ye mbè duó.

51-55 Nte disòrì kó yehékè bè do duó nyè Keati kó kunaàmùnkù kòbe Efadaimmu tempè mmièke nè Sisemmu tārè kòku mièke, yèè tu: Kesee nè Yokimeammu nè Bèti-Onòò nè Ayanòò nè Kati-Dimòò ké bè duónnè Manansee kó kuwuo ndikéè tərì, dìi bo diyìè taà kèè bíékè de kó yehékè yèè tu: Anee nè Bideammu, bè do yè mbè duó, ké bè duónnèmu be wūó yó ncenti dè.

56-61 Nte bè do duó nyèè ekè Kerisonni kó kunaàmùnkù kòbe, Manansee kó kuwuo ndikéè dìi bo diyìè yìèni kèè bíékè kó kutempè mmièke Konaa ei nè Asitadoti yèè bo Basāa tenkè mièke. Isakaa kó kutempè mmièke ké bè duónnè Kedesi nè Dabedati nè Damoti nè Anemmeii. Asee tempè mmièke ké bè duó Masadi nè Abudonni nè Ukoki nè Deobu. Nefutadii tempè mmièke ké bè duó Kedesi ei dìi bo Kadidee nè Amòò nè Kidiyataimmu. Bè do yè mbè duó nké bè duónnèmu be wūó yó ncenti dè.

62-66 Nte bè do duó nyèè ekè Medadi kó kunaàmùnkù kòbe, Sabunoo kó kutempè mmièke, de kó yehékè tu yiè: Dimmənnoo nè Taboo, ké bè duó nDubenni kó kutempè nkùù bo kukó nSuditèè diyìè yìèni kèè bíékè ke tókénè Sedikoo de kó yehékè yèè tu: Dikpáà kó dihei Besee Yaasi nè Kedemoti nè Metaati. Kadi tempè mmièke ké bè duó Damoti ei dìi bo Kadaadi tenkè mièke nè Madaimmu nè Esibonni nè Yasee, kéánnè bá dìi ei nè be wūó yó ncenti dè.

7

Isakaa kó kuwuo ndo duó ke dòmmè

¹ Kè Isakaa kó ibí mbo inàà: Toda nè Pua nè Yasubu nè Simmudonni.

² Kè Toda kpèyi ntú: Usi nè Defaya nè Yediyeedi nè Yammaii nè Ibusammu nè Sammuyeeeri, bèè do tú bekótíibè Toda naàmùnkù mièke, ke tú yekòmbò yembè. Okpáàti Dafiti baké dìi mōnni bè do bo sikoupiisidè nè sikoupiisidè nè sikousikuò ndi (22600).

³ Kè Usii kpèyi ntú Isidaya kè Isidayaa peité Mikayeeeri nè Abudiasii nè Soweedi nè Isiya bemou memme bè do tú bèè kòti bembè be cēi mièke.

⁴ Be kó tinaàmùnti mièke kè benitidaabè bèè dō nkéna kékote mudoo kè bè mbo sikoupiisitaati nè sikoupiisikuò (36000), ke yé bè do makemè benitipòbè péu kè bèè bè pié ibí.

⁵ Kè bèè kaa nyIsakaa kó kunaàmùnkù mièke bèè nò mmudoo ke tú yekòmbò yembè kè bè mbo sikoupiisini nè sikoupiisiyiekè (87000).

Bensamee kó kuwuo ndo duó ke dòmmè

⁶ Kè Bensamee kó ibí mbo itàati Bedaa nè Bekèe nè Yediyayeedi.

⁷ Kè Bedaa peité inømmu Etisibonni nè Uusi nè Usiyeedi nè Yedimoti nè Idi, bè do tú yekòmbò yembè mbe ke baké be naàmùnti, bemou kè bè mbo sikoupiisidè nè sikoupiisidè nè sipisitaati nè bènàà (22034).

⁸ Kè Bekèe peité Semidaa nè Yoasi nè Ediesee nè Edioyennaii nè Omudi nè Yedemoti nè Abiya nè Anatoti nè Ademeti. Bekèe kó ibí nyi memme.

⁹ Kè bèè kaa mbe kó tinaàmùnti kòbe kè bè mbo benitibè sikoupiisidè nè sikousidè (20200) bèè nò mmudoo ke tú yekòmbò yembè.

¹⁰ Yediyayeedi weè do peité Bideanni kè Bideanni bí ntú Seusi nè Bensamee nè Eudi nè Kennanaa nè Setāa nè Tadisisi nè Aisayaa.

¹¹ Yediyayeedi yaabi nyi memme. Bá wè koò nkóti o naàmùnkù mièke, kè bèè bè kaa nké bè mbo tekoupiipítè nè sikoupiisiyiekè nè sikousidè (17200). Bèè nò mmudoo ke tú yekòmbò yembè.

¹² Idi weè do peité Supimmu nè Upimmu, Kè Aee peité Usimmu.

13 Kè Nefutadii bí ntú Yasiyeedi nè Kunni nè Yesee nè Sadummu. Bè do tú Bidaa yaábí nyi.

Manansee kó kuwuo nduo ke dōmmè

14 Manansee pocənni ò do tuòtè di Asidii kəbe mieke weè do ò peité Asidiyeedi nè Makiidi, kè Makiidii peité Kadaadi,

15 kè Makiidi waá nhonitipòkú kəpuó Supimmu kəwaá nhotə̀u kəpuó Urimmu, kəmməke o tāũ mə̀u kòo yətiri tu Maaka. Makiidi bire tərè do tú Sedofadi, kè Sedofadii pié iniritipóbi máà.

16 Kè Makiidii puoke Maaka kòo ò peité denitidabire kè dè yu ke dò Pedesi, kəyí kəpeité detərè kè dè yu ke dò Sedesi kè Sedesii peité Udammu nè Dekemmu,

17 kè Udammuu peité Bedanni.

Kadaadi naàmunkú kəbe mbə memme. Kadaadi do tú Makiidi bire nde Manansee yaábire.

18 Kè Kadaadi tāũ Amodeketii peité Isehə̀odi nè Abiesee nè Mada.

19 Kè Semidaa bí ntú: Ayanni nè Sisemmu nè Dikii nè Anniyammu.

Efadaimmu kó kuwuo nduo ke dōmmè

20 Kè Efadaimmu peité Sutedaa kè Sutedaa peité Bededi kè Bededii peité Taati kè Taatii peité Edeyada kè Edeyadaa peité Taati.

21 Kè Taatii peité Sabadi nè Sutedaa. Kè Efadaimmu bí tɛ̀i idéi Esee nè Edeyaadi kè bɛ̀ ndó kəfietə Kadi ɛ̀i kəbe kó iwũ̀ɔ̀ kè bɛ̀e bɛ̀ kũ̀.

22 Kè bɛ̀ cice Efadaimmu nkuə̀ mbə kũ̀ nke dò yewe péu, kòo tebii ò bə̀ntè.

23 De kó difə̀nkúò kòo duə̀nè o pokú kòo púo nkəpeité denitidabire kè dè yu ke dò: Bediya, ke yé meyeɛ̀ncaarimè do bomè o cɛ̀tè.

24 Kòo yí kəpeité denitipobire kè dè yu ke dò: Seeda, deɛ̀ do maá Beti-Onə̀ tenni ɛ̀nkè nè Beti-Onə̀ biriku nè dihei bɛ̀ tu di Usenni Seeda.

25 Kè Beda peité Defaa kòo peité Desefu kè Desefuu peité Tedaa kè Tedaa peité Taammuu,

26 kè Teannii peité Daedanni kè Daedannii peité Ammiudi kè Ammiudii peité Edisamaa,

27 kè Edisamaa peité Nunnii kè Nunnii peité Sosuwee.

28 Bèè do te Beteedi ɛ̀i nè be wũ̀ yó ncenti dè, Nadaa diyie yìenì kèè bíékè, kənte Kesee ɛ̀i nè Sisemmu ɛ̀i nè be wũ̀ yó ncenti dè diyie taà kèè bíékè kənto kətuə̀kenè Aya ɛ̀i nè bɛ̀ wũ̀ yó ncenti dè.

29 Manansee kó ibi iì do te Beti-Seanni ɛ̀i nè Taanaki kperi nè Mekidoo ɛ̀i nè Dodia nè be wũ̀ yó ncenti dè.

De kó yehəkè Isidayeri bire Sosəfu yaábí iì do yé ā.

Asee kó kufuku duó ke dōmmè

30 Kè Asee peité Imuna nè Isifa nè Isifi nè Bediya nè be tāũ Sedaa.

31 Kè Bediya peité Ebəe nè Madikiyeedi, weè do peité Bidisaiti,

32 kè Ebəe peité Yafideti nè Somee nè Otammu nè be tāũ Suaa.

33 Kè Yafidetii peité Pasaki nè Bimadi nè Asefati. Yafiti peité bə̀mbə.

34 Semee weè do peité Doka nè Ububa nè Aramu,

35 Edemmu weè do peité Sofaa nè Imuna nè Sedesi nè Amadi.

36 Kè Sofaa peité Suaa nè Adinefəe nè Suadi nè Bedi nè Imida,

37 nè Besee nè Udi nè Samaa nè Sidisa nè Itidanni nè Beeda.

38 Kè Itidannii peité Yefundee nè Pisipa nè Ada.

39 Kè Udaa peité Ada nè Anniyeedi nè Disia.

40 Bẽmõu mẽmmẽ bẽ do tú Aseẽ yaàbí nyi mẽmmẽ. Bẽẽ do tú bẽ cẽĩ kó bẽkótibè, ke tú bẽkpàrinuõmbẽ nẽ yekõm̀b̀d̀ yẽmbè. Kẽ bẽẽ kaã Aseẽ naãm̀ũnkũ kãbẽ bẽẽ nã mmudoò kẽ bẽ mbo sikõurípísidẽ nẽ sikõurípísikũ (26000).

8

Bensamẽẽ kó kuwũ nkãbẽ bẽẽ do bo Sedisadẽmmu

1 Ntẽ Bensamẽẽ peitẽ ibí inũmmũ kẽ ì ntũmmẽ itõbè:

2 Bedaa nẽ Asebẽẽdi nẽ Aada nẽ Nõo nẽ Dafa.

3 Kẽ Bedaa peitẽ Adari nẽ Keda nẽ Ayiudi

4 nẽ Abisuaa nẽ Naama nẽ Aoa,

5 nẽ Keda nẽ Sefammu nẽ Udammũ.

6-7 Kẽ Eudii peitẽ Naamaa nẽ Aiya nẽ Keda. Bẽẽ do tú bẽ cẽĩ kó bẽkótibè kẽmbo Kẽbaa kẽ bẽẽ bẽ bẽti kẽ bẽẽ kote kẽmbo Mannaati eì. Uaa cice Keda nẽ Ahiudi bẽẽ do bẽ niitẽ dẽ kó dihèi.

8-9 Kẽ Sadaimmuu beti o pobè bedé Usimmu nẽ Baada. Bẽ kó difõnkũd kòo r̀mbo Mõabu tempẽ nkéyí këtúóté Odesi, kòo peitẽ inítidabí iyiekè: Yobabu nẽ Sibia nẽ Mẽsa nẽ Madikammũ

10 nẽ Yesusi nẽ Sakiã nẽ Midima, bẽẽ do kótí bẽ cẽĩ miẽkẽ.

11 O pokũ Usimmu weè do peitẽ Abitubu nẽ Edipadi.

12 Kẽ Edipadii peitẽ Ebeẽ nẽ Misesammu nẽ Semmẽedi. Weè do maã Onõõ nẽ Dõdi ekè nẽ sihekẽsí sii dè tãkè.

13 Bediya nẽ Semma bẽẽ do tú Ayanõõ eì kãbẽ cẽĩ kó bẽkótibè. Bẽẽ do bẽti Kadi eì kãbẽ.

14-16 Kẽ Bediya kó ibí ntú: Aiyo nẽ Saasaki nẽ Yedemoti nẽ Adadi nẽ Edẽẽ nẽ Makayẽedi nẽ Isepa nẽ Yoa.

17-18 Kẽ Edipadi kó ibí ntú: Sebadia nẽ Mẽsudammũ nẽ Isikia nẽ Ebeẽ nẽ Isimẽdia nẽ Isidia nẽ Yobabu.

19-21 Kẽ Simmẽii kó ibí ntú: Yakimmu nẽ Sikidi nẽ Sabudi nẽ Edienaii nẽ Sidetaii nẽ Ediyẽeri nẽ Adaya nẽ Bedaya nẽ Simmuda.

22-25 Kẽ Sasaki kó ibí ntú: Isepãã nẽ Ebeẽ nẽ Ediyẽeri nẽ Abudonni nẽ Sikidi nẽ Ananni nẽ Ananniya nẽ Edammũ nẽ Anetotia nẽ Ifidea nẽ Pennuyẽedi.

26-27 Kẽ Yedoammũ kó ibí ntú: Sammẽsedaii nẽ Seadia nẽ Atadii nẽ Yadesia nẽ Edia nẽ Sikidi.

28 Bẽẽ do tú bẽẽ kótí bẽ naãm̀ũntũ duó ke dõmmè kẽmbo Sedisadẽmmũ.

29 Kabaõõ weè do keté Kabaõõ eì kẽmbo di miẽkẽ kòo pokũ yètiri tu Maaka.

30 Kòo bísapo tu Abudonni kòo nei ntú Tisuu nẽ Kiisi nẽ Baadi nẽ Nadabu,

31 nẽ Kedõari nẽ Aiyo nẽ Kesẽẽ,

32 kẽ Mitidotii peitẽ Simma kẽ bẽ mbo Sedisadẽmmũ nẽ bẽ tebí.

Sauri yaàbí

(Wẽntẽ 9:39-44)

33 Nẽẽ weè do peitẽ Kiisi kẽ Kiisii peitẽ Sauri kẽ Saurii peitẽ Sonnatãã nẽ Madikisua nẽ Abinnadabu nẽ Esibadi.

34 Kẽ Sonnatãã peitẽ Medibaadi, kẽ Medibaadi peitẽ Misee.

35 Kẽ Misee peitẽ Pitõõ nẽ Medeki nẽ Tadea.

36 Kẽ Aasii peitẽ Yoada kẽ Yoadaa peitẽ Ademeti nẽ Asimafeti nẽ Simidi, kẽ Simidii peitẽ Mõsa.

37 Kẽ Mõsaa peitẽ Binnea, kẽ Binneaa peitẽ Defayaa kẽ Defayaa peitẽ Edasaa kẽ Edasaa peitẽ Aseedi.

38 Kẽ Aseedi peitẽ inítidabí ikuò: Asidikammũ nẽ Bokedu nẽ Isimayẽeri nẽ Seadia nẽ Abudiasii nẽ Annani. Bẽmõu Aseedi bí nyi mẽmmẽ.

³⁹ Kè Aseedi mmǝke o tebite kè te yètìrì tu Esekì, kòo peité o kóo po Udammu nè o nei Yeusi nè Edifedee.

⁴⁰ Kè Udammu kó ibi ntú yekǝmbè yembè betǎntǎubè, kè bè mmǝke initidabí pèu nè be yaábì bemǝu kè bè mbo tekǝutè nè sipísìnǝmmú (150).

Bemǝu Bensamee kó kuwǝ nkǝbe mbe memme.

9

Isidayeeribe bèè do niité kékonní Sedisademmu

¹ Kè bèe kaa nyIsidayeeribe be wuǝ ntú nyitǝbè ke dòmmè kéwǎri be yètè, Isidayeeribe kpàatìbè nè Sudaa kǝbe be páte mieke. De mònni ndi bè pírǝmúmè Sudaa kǝbe kékonnè Babidanni, bè yete mèè kpéi nKuyie nkpeti.

² Isidayeeribe nè ikuǝ niùbè nè Defiibe nè bèè do teénnè Defiibe Kuyie ncǝtè kó mutǝmmú, bèè do tú beketibè kéniiité kékonní kékari be ekè.

³ Sudaa kǝbe mabè nè Bensamee kǝbe mabè nè Efadammu kǝbe mabè nè Manansee kǝbe mabè kè bèe kǝtení kékari Sedisademmu.

⁴ Sudaa kó kuwǝ mmieke Utaii weè do ni Pèdesi kó kunaàmǝnkù. Nte o yààribè kó kufuku do duǝ ke dòmmè: Sudaa weè peité Pèdesi kè Pèdesii peité Bani kè Banii peité Immuri kè Immurii peité Omudi kè Omudi peité Ammiudi kè Ammiudii né peité Utaii.

⁵ Sedoniibe kó kunaàmǝnkù mieke be kóo po Asayaa weè do bè ni nè o bí.

⁶ Sedaa kó kunaàmǝnkù mieke kè Yeuyeedi mbè ni. Sudaa kó kuwǝ nkumǝu kè bèe wènnè kémbo sikǝusikuǝ nè sipísiwei (690).

⁷ Saduu weè do ni Bensamee kó kuwǝ. Nte o yààribè kó kufuku do duǝ ke dòmmè: Asennuyaa weè do peité Odafia kè Odafiaa peité Mesudammu kè Mesudammu né peité Saduu.

⁸ Yedoammu birè Ibinniyaa weè do ni o kó teǝtè, kè Uusi birè Edanni nni o kpete. Mikidi weè peité Uusi kòo peité Edaa kòo nni bè cǝtè. Ibinneyaa weè do peité Deuyeedi, kòo peité Sefatia, kè Sefatiaa peité Mesudammu kòo nni be kó teǝtè.

⁹ De kó benitibè do tú bèè kòtí bèmbè be cǝí. Bembè nè be tebiú bemǝu kè bèe wènnè kémbo sikǝusiwei nè sipísìnǝmmú nè bèkuǝ (956).

¹⁰ Nte ikuǝ niùbè mieke bèè do kónni be yètè: Yedaya nè Yoyadibu nè Yakinni.

¹¹ Asadiaa weè do kòtí Kuyie ncǝtè kó mutǝmmú. Nte o yààribè do tǝnnemè betǝbè: Aitubu weè do peité Medayoti kè Medayotii peité Sadaki kè Sadakii peité Mesudammu kè Mesudammuu peité Idikiya kè Idikiyaa né peité weè Asadia.

¹² Kòo tǝu ntú Adaya nte o yààribè do tǝnnemè betǝbè: Madikiyaa weè peité Pasuu kè Pasuu peité Yedoammu kòo né peité weè Adaya. Kòo tǝu ntú Masaii, nte o yààribè do tǝnnemè betǝbè: Imee weè do peité Mesidomiti kè Mesidomitii peité Mesudammu kè Mesudammuu peité Yaseda kè Yasedaa peité Adiyeeeri kè Adiyeeeri né peité weè Masaii.

¹³ Nè ikuǝ niùbè bèè kòtí be kó sicǝí kè bè mbo benitibè tekǝupítè nè sikǝusiyeikè nè sipísikuǝ (1760) bemǝu bè do tú bedièbè mbe Kuyie ncǝtè tǝmmú mieke.

¹⁴ Defiibe kó kuwǝ mmieke Semmaya weè do ni Medadi kó kunaàmǝnkù. Nte o yààribè do tǝnnemè betǝbè: Medadi weè do peité Asabia, kòo peité Asidikammu, kòo peité Asubu, kè Asubuu né peité weè Semmaya,

¹⁵ Asafu kó kunaàmǝnkù mieke Bakibakaa weè do ni. Asafu weè do peité Sikidi kè Sikidii peité Misee kè Misee peité Matanniya kè Matanniyaa peité Kadaadi kè Kadaadii peité Edesi kòo né peité weè Bakibakaa.

16 Yedutunni kó kunaàmùnkù Abudiasi weè do kù ni. Kè Yedutunnii peité Kadaadi kè Kadaadii peité Semmaya kè Semmayaa né peité weè Obudiasi. Edikanaa weè do peité Asaa kè Asaa né peité weè Bedekia. Kè bè mbo Netofaa èi kó kutempè mmieke.

17 Nte yebòrè kó bebàribè kó yeyètè: Sadummu nè Akubu nè Tadiməə nè Aimanni ke nè yíénè be tebií, kè Sadummu ntú be kóo kóti.

18 Nè yíenni beè bàà okpàati kó yebòrè diyìè yìèni kèè bíékè kpeye. Beè do tú bèè bàà Defiibe kari kó yebòrè.

19 Abiyasafu yaàbire Sadummu Kodee birè nè o tebií beè do bàà Kuyie ncfètè kó dibòrì nè dimònni be cicebè beè do tú bèè bàà Kuyie ncfètè kó dibòrì.

20 Edasaa birè Pinasi nè dimònni weè do tú be kóo nùti kè ti Yiè nKuyie nni nhò bonè.

21 Kè Mesedemia birè Sakarii mbaà metaummè tou kó dibòrì.

22 Bè do bè tãátè be ekè mieke nke kè bè bo mbaà yebòrè bè do bè kàa mbemou kè bè mbo sikousidè nè tepíttè nè bèdébè (212). Dafiti nè Kuyie mpàánáànti náàntò Sammuyeri beè do bè duó nde kó mutòmú.

23 Bembe nè be bí beè do te bè bo mbaàmè ti Yiè nKuyie ncfètè kó yebòrè beè do baànè metaummè tou nè dimònni.

24 Bebàribè do ɔ mbo tipíiti tinàà ndi. Diyìè yìèni kèè bíékè nè di taà kèè bíékè nè kubakù you nè kucàngu.

25 Kè be tebií siì kpaa be ekè kè si ní kətení be borè ke dò yewe yèyiekè.

26 Bèè do kóti yebòrè bārìmù bè do bo bènàà ndi ke ní ndè bo sãã. Defiibe beè do te bè bo mbaàmè Kuyie ncfètè, nè tidieti ku cfètè kpàti borè.

27 Bè do wentí Kuyie ncfètè pítì nti, beè do te bè bo ntè baaamè ke tè kpetírí bá dii kúnweñi.

28 Bèmbè be mieke beè do te bè bo ndakemè Kuyie ncfètè nenti kpéi. Ke ní nyóò tí dennení ké tí kàa, ke nyóó tí tanné ké tí kàa.

29 Kè bèe tãátè betabè mabè be mieke kè bè ndake ikuú nenti kpéi nnè muyuo nsààmù nè menaà nnè mekùò nnè tihúúnti nè metenie nfɔ̀ɔ̀mè.

30 Ikuú niùbè bí iì do te ì bo ndə̀rimè metenie nfɔ̀ɔ̀mè.

31 Defiibe mieke Kodee naàmùnkù kou Sadummu bísapo Matitaa weè do te ò bo nkaatimè yekàtìndà bè pãa nyè Kuyie.

32 Keati naàmùnkù kabe mabè beè do te bè bo mpũùmè pèèbè bè pãa mbè Kuyie mbá tèè onpùtè.

33 Defiibe bèè do tú bedèmbè ke kóti be cèí kè bè nhã Kuyie ncfètè kó tidieti, bè do í pĩ mmutòmú tēmù mamù, be kó mutòmú do tú mudèmmù maa ndi kuyie nnè keyènkè.

34 Beè do tú bèè kóti be cèí mieke be yaàribè wuə ntũmmè itòbè, kè bè mbo Sedisademmu.

Bè bàtəmè Sauri yaàribè

(Wénté Mukàmmù 8:29-38)

35 Yeiyedi weè do keté Kabaɔ̀ èi kəmbo di mieke kòo pokù yètìrì ntú Maaka.

36 Kè be bísapo yètìrì ntú Abudonni nè Tisuu nè Kiisi nè Baadi nè Nee nè Nadabu,

37 nè Kedəə nè Aiyò nè Sakarii nè Mikidoti.

38 Kè Mikidoti peité Simmammu kè bè mbo Sedisademmu nè be tebií.

³⁹ Nεε wεε do peité Kiisi, kè Kiisi peité Sauri. Kè Saurii peité Sonnatāā nè Madikisuaa nè Abinnadabu nè Esibadi.

⁴⁰ Kè Sonnatāā peité Mēdibaadi, kè Mēdibaadi peité Miseen.

⁴¹ Kè Miseen peité Pitōō nè Mēdekí nè Tadea.

⁴² Kè Aasii peité Yada, kè Yadaa peité Ademeti nè Asimafeti nè Simidi kè Simidii peité Mōsa.

⁴³ Kè Mōsaa peité Binnea kè Binneaa peité Defayaa kè Defayaa peité Edeyasaa kè Edeyasaa peité Aseedi.

⁴⁴ Kè Aseedi peité inidabí ikuò: Asidikammu nè Bokedu nè Isimayεeri nè Seadia nè Abudiasi nè Annani.

DAFITI, ISIDAYεERIBE KPÀÀTÌ KÓ TINÁÁŋTÌ

10

Sauri kó mukūl

(Wénté 1 Sammuyεeri 31:1-13)

¹ Fidisitēεbe bèè do do Isidayεeribe mudoò, kè Isidayεeribe kó behāāpòmbè ncokù kè bè bè puoti ditāri Kidiboa ke kòu.

² Bè me nyí kécētinne Sauri nè o bí kékúo o bí: Sonnatāā nè Abinnadabu nè Madikisuaa.

³ Kè mudoò fuute kè betāntāūbèe koute Sauri.

⁴ Kè Saurii náké wèè tɔ o kpàrinenti ke dò: Kpate a kpàrisiè ké n kuò n yí dɔ itayéi yembè n kuò ké nni ndaù.

Wèè tɔ o kpàrinenti kòo yote ke í nyie. Kè Sauri cós nho kpàrisiè kédò di ñkè.
⁵ Wèè tɔ o kpàrinenti kòo yà ò kumè ke múnkee cós nho kpəri kédò di ñkè kékú.

⁶ Mēmme Sauri nè o bí itāāti bè kumè, be cīētè be mōu.

⁷ Kè Isidayεeribe bèè kó dimàà do bo kubiriku kè bèe yà Isidayεeribe cokumè, kè mudoò kōnnè Sauri nè o bí, ke yóu be ekè kécoké, kè Fidisitēεbee kateni ke yè kári.

⁸ Mēmme kè dèe wenté kè Fidisitēεbe ke kénkutiri becírìbè káyà Sauri nè o bí kè bè ku ke duò Kidiboa tāri ñkè.

⁹ Kè bèe kuti Sauri kékééte o yuu kēwēnnénè o kpàrinenti kétúóté kékōnnè, ké ti pīkè Fidisitēεbe ei dimōu kénáké benitibè nè yebòkè bè namè Isidayεeribe.

¹⁰ Kè bèe túóté Sauri kpàrinenti kētanné be kó tebōcīētè, kétúóté o yukóū kénúnné be kó dibōò bè tu di Dakōò di kó ditou mieke.

¹¹ Yabesi ei kobe bemou bèè bo Kadaadi tempē mmieke bè kèè dii mōnni Fidisitēεbe dōò dè Sauri demou,

¹² kè benitidaabè yekōmbò yembè bemou ité kékote kétúóté Sauri nè o bí ké bè kōnnè Yabesi ei kékūnné be kūò Yabesi ei kó mutie bè yu mù ke tú tedeménti mu také.

¹³ Sauri do yete ti Yiè nKuyie nkpeti nti kè deè nte kòo kú. Ò do í yie nkétūnnè ti Yiè nKuyie nkpeti, ò do bütinné ku kuó nyi kēmbourì tinūbooti,

¹⁴ kēyete ò bo mbekùmè ti Yiè nKuyie. Kè ti Yiè nKuyie nyóu kòo kú kè kùu duò ntikpàti Seseè birε Dafiti.

11

Bè pīrímè Dafiti tikpàti

(Wénté 2 Sammuyεeri 5:1-3)

¹ Kè Isidayεeribe bemou tíi nDafiti borè Ebunōò kòò nàké ke dò: Nte tínti ti tú a boti kobe mbe kè ti wē mmeyīl mmemáà.

2 Nè dimònnìní Sauri do tú dìi m̀ǹǹǹi okpààtì k̀è f̀s̀s̀ niù Isidayeeribe mudòò. Ti Yiè nKuyie nda nàkémú f̀s̀s̀ yó mbakémè ku nìtibè Isidayeeribe, f̀s̀s̀ yó ntúmè bè kóo kpààtì.

3 M̀m̀m̀m̀ k̀è Isidayeeribe kó bekótìbè b̀m̀m̀u k̀at̀e k̀és̀ónk̀é Dafiti Ebuñò. Kòo bè d̀d̀ò̀ǹè metaummè ti Yiè nKuyie nyiikè Ebuñò. K̀è b̀è̀e ò còù m̀m̀ek̀ùd̀ nkòò p̀ĩ ntikpàtì kòò bo mbakè Isidayeeribe ti Yiè nKuyie ndo tì nàkè Sammuyeerì k̀ényè ndè ndòmmè.

Dafiti tiekémè Sedisademmu

(Wénté 2 Sammuyeerì 5:6-10)

4 Dafiti nè o k̀ab̀e Isidayeeribe b̀m̀m̀u, k̀è b̀è̀e báátì ke bo do Sebusiibe bèè do bo Sedisademmu.

5 K̀è Sebusiibe bèè bo de kó dihei mieke k̀è b̀è̀e nàkè Dafiti ke d̀ò̀: A í tatinì di nhei!

Nè m̀m̀m̀m̀ k̀è Dafitii fiète dihei kperì iduotí fité di Siyòò. K̀è b̀è̀e d̀è̀e yu ke d̀ò̀ Dafiti èi Siyòò.

6 Dafiti do béimmu ke d̀ò̀: wèè bo niitè k̀époté Sebusiibe wèè yóò niitè behāāpòmbè k̀è Seduyaa birè Soabuu niitè k̀époté Sebusiibe k̀éniitè behāāpòmbè.

7 K̀è Dafiti m̀bo de kó dihei kperì iduotí fité di. Dèè te k̀è b̀è̀e di yu ke tú Dafiti èi.

8 Kòo maá iduotí k̀éfité kutādèikù bè Itinné kù, k̀é kù yu ke d̀ò̀ Midoo k̀è Soabuu t̀untè dihei sònni.

9 M̀m̀m̀m̀ k̀è Dafiti yètirì nfeirì, k̀è ti Yiè nKuyie Mpakadaa ní nhò bonè.

Dafiti kó behāāpòmbè yekòmbò yembè

(Wénté 2 Sammuyeerì 23:8-39)

10 Nte behāāpòmbè yekòmbò yembè bèè do bonè Dafiti o kpàtì timòu mieke, bèè do ẁǹǹǹǹè Isidayeeribe sòmbè k̀è b̀è̀e p̀ĩ nDafiti tikpàtì k̀éntù m̀b̀e Yiè nKuyie m̀b̀e nàkè tì.

11 Nte de kó behāāpòmbè yètè: Yasobeammu, Akimoniibe botí kou m̀ò̀u kó debire wèè do kóti yekòmbò yembè b̀èt̀ā̀tì t̀innì, wèè do èi nho kpānni k̀ék̀uò benitibè sikòusitāātì (300) dimònnì dimáà.

12 O kó difònkùò k̀è Edeasaa Dodo Ahoa èi kou kó debire nhò t̀ũ̀nko, ò do k̀ak̀é yekòmbò yembè b̀èt̀ā̀tì t̀innì mieke nke.

13 Ò do bonèmu Dafiti Pasi-Damimmu Fidisitēēbe do t̀íí nd̀ii m̀ǹǹǹi ke bo dokèné Isidayeeribe, k̀è Isidayeeribe kó behāāpòmbèè cokè, ke s̀ò̀ ntidiiti bè tú tì s̀d̀isì tì kó kupaku d̀è̀ bo.

14 Edasaa nè o k̀ab̀e k̀è b̀è̀e cómmú k̀é kù fiète k̀époté Fidisitēēbe, k̀è ti Yiè nKuyie nduò nkè Isidayeeribeè bè na k̀é b̀è̀e auté mediè.

15 M̀m̀m̀m̀ k̀è benitibè b̀èt̀ā̀tì bembè bèè ni benitibè sipísitāātì, k̀è b̀è̀e k̀oteni ke bo yà Dafiti dipèrì dii bo Adudammu tādènkù borè. De kó dimònnì k̀è Fidisitēēbe b̀āt̀é Defaimmu biriku ke kari.

16 K̀è Dafiti m̀bo t̀eč̀k̀petè mieke ke s̀ò̀rì, k̀è Fidisitēēbe kó dikarì marì bo Betideemmu.

17 K̀è Betideemmu èi b̀ò̀rì kó t̀ebinte nie nkó kudókùu p̀ĩ nDafiti, kòo saute ke d̀ò̀: We m̀bo ndònnì Betideemmu èi b̀ò̀rì kó t̀ebinte nie k̀è n yà?

18 Ò yì m̀m̀m̀m̀ k̀è bekpàrìnuòmbè b̀èt̀ā̀tì bembè k̀ēt̀é Fidisitēēbe kó dihāāpònkari k̀ék̀otè kédóni menie Betideemmu k̀é m̀è̀e t̀onì kòò duò nkòò yete ò bo yāmè, k̀é m̀e p̀ā̀ ti Yiè nKuyie k̀é m̀è̀e còũ̀nko ku iikè.

19 Kε βέι nke dǝ: Ti Yiè nKuyie mbáá yie nkè n yà de kó menie, mè n dò mmeyĩ mmε ke yé de kó benitìbè cǝnnemè be bo nye, ke kàátε mukũ nke kǝte ke mè dǝrĩnĩ. Kǝo yete ò bo mè yàmè. De kó bekpàrinuǝmbe betǝati beè do pĩ nde kó mutǝmmú.

20 Soabu tebite Abikaii weè do ni benitìbè sipísitǝati, kékuǝnè o kpǝnni be dootitǝbè sikǝusitǝati (300), kǝo yetiri feitè benitìbè sipísitǝati sinsi mieke.

21 Kè beè ò dèúkǝnne kè dèe pèèè sipísitǝati sinsi, o yetiri me nyí nfeitè ke tǝðke beketìbè bètǝati kpεye, kǝo bè baatè.

22 Yoyada dikǝmbùò yiè nweè do peitè Bennaya, o yààri do tú Kabuseyεedi εi kou nwe, kǝo mbaké benitìbè péu, weè Bennaya do kǝo Mǝabu εi kó bekpàrinuǝmbe bèdè, weè do kǝo Mǝabu εi kó kubinku kó diciriciri muséε diemù kó diyie.

23 Weè do wèè kékuǝ Esibiti kou mǝu kǝo okǝmè bo métiri bèdè nè dikéè, kǝo tǝ dikpǝnni kè dikpǝndǝú mannè kupààkondùdǝú, kè Bennaya fiεe o kpǝnni kó kǝnè.

24 Nte Yodayada bire Bennaya dǝò dè, kǝo yetiri feitè bekpàrinuǝmbe sipísitǝati bεmbe mieke.

25 Ò do tú wèè yetiri fei wènwε benitìbè sipísitǝati bεmbe mieke, ò me nnè í ntǝðke bètǝati bεmbe, kǝo kpàati Dafitii duǝ nkè wè mbaké behǝpǝmbè beè bàà wenwe okpàati.

26 Behǝpǝmbè yekǝmbò yεmbè tǝbè do tú: Asaedi Soabu nantè nè Edananni Dodo Betideεmmu εi kou kó debire.

27 Nè Samǝti Adodi εi kou nè Edesi Padonni εi kou.

28 Nè Idaa Ekesi Tekoa εi kou kó debire, nè Abiesεε Anatǝti εi kou.

29 Nè Sibekaii Usaa εi kou, nè Idaii Ahoa εi kou.

30 Nè Madaii Netofaa εi kou, nè Ededi Netofaa εi kou Baana kó debire.

31 Nè Itaii Dibaii Kibeα εi kou kó debire Bensameε kó kutempè nkou, nè Bennaya Pidatonni εi kou,

32 nè Kasi εi kó ikó mpéεmmè kou Udaii nè Abiyεedi nè Betii Adaba εi kou,

33 nè Baodimmu εi kou Asimafeti nè Sadibonni εi kou Ediaba.

34 Kisǝǝ εi kou Aεεmmu kó ibi tú: Sakeε bire Sonnatǝā Adadii εi kou

35 nè Adadii εi kou Sakaa bire Aiyammu nè Udii bire Edifadi,

36 nè Mekeda εi kou Efεε nè Padonni εi kou Aiyα

37 nè Kadimεedi εi kou Esido nè Esebaii bire Naadaii.

38 Natǝā tebite Sowεeri nè Akiditi boti kou Mikaadi.

39 Nè Amǝniibe boti kou Sedeki, nè Bedǝti εi kou Nadaii wèè do tǝu Seduya bire Soabu kpàrinenti.

40 Nè Yetεε cǝtè kou Idaa nè Kaarebu be cǝtè tεmáà ndi,

41 Itiibe kó kǝnǝmǝnkù Udii Adaii bire Sabadi,

42 nè Dubenni kó kuwǝ nkou Sisa bire Adinna weè do neinè behǝpǝmbè sipísitǝati.

43 Nè Maaka bire Annani nè Metenni εi kou Sosafati.

44 Nè Asetado εi kou Usia nè Adowεε εi kou Otammu bí Samma nè Yeyεedi,

45 nè Semudii bire Yediayεedi nè o tebite Tisi εi kou Yoa.

46 Nè Mataα εi kou Ediedi nè Edinammu bí Yedibaii nè Sosafia nè Mǝabu εi kou Itima,

47 kéyiénè Tisoba εi kǝbe Ediyεeri, nè Obedi nè Yasiedi.

12

Benìtibè ketibè bèè do wënnénè Dafiti

¹ Nte bèè do kàte kéwënnénè Dafiti ke ś nhò bo Sikida ke sòri Kiisi birè Sauri kpéi, de yembè do tú yekòmbò yembè mbe, bekpàrinuambe, beè do s̄s̄ ò teennè mudoò.

² Ke nò nke tāu kucàнку nè kuyóú, ke si dokùnè detántënditirè.

Bensamεε naàmùnkù kou Sauri tebíi nsi, siì yètè tu yie:

³ Kibeα εì kou Simαα bí, Soasi nè o tebite Ayesεε wèè do ni be kó kunaàmùnkù nè Asimafeti bí Yesiedi nè Pedeti nè Anatòti εì kòbe Bedakαα nè Yeuu.

⁴ Isimayαα Kabaṣṣ εì kou, ohāāpònkperi wèè do ni behāāpòmbè sipìsitāāti,

⁵ nè Kededαα εì kòbe Sedemii nè Yayεεdi nè Yoanna nè Yosabadi,

⁶ nè Adufu εì kòbe Edusaii nè Yedimòti nè Beadia nè Semmadia nè Sefatia,

⁷ nè Koda naàmùnkù kòbe Edikanaα nè Isia nè Asadεεdi nè Yoεεε nè Yasobeammu

⁸ nè Kedṣṣ εì kòbe Sedoammu bí Yoeda nè Sebadia.

⁹ Be kó difònkúò kè Kadi kó kuwuò nkòbeε tũnnṣṣ kéwënnénè Dafiti ò sòri dè dikpāā miεke. Yekòmbò yembè do mbe bekpàrinuambe bá wè kòò nò nke kèi kudòpikù, ke nò nke tāu yekpāā nke mōke yeciricirè kó yekòmbò ke cāā nsiwei cāāmè yetārè Ìnkè.

¹⁰ Bè do bo tepítè nè òmāā ndi, Eσεε wèè do tú oketiwè kè Abudiasi ntú odéríwè, kè Ediabu ntú otāānwè,

¹¹ kè Masemmana ntú onaanwè kè Sedemii ntú onummuwè,

¹² kè Ataii ntú okuónwè kè Ediyεεri ntú oyiénwè,

¹³ kè Yoana ntú oniínwè, kè Edisabadi ntú oweínwè,

¹⁴ kè Immeyau ntú opíínwè, kè Makemanaai ntú tepítè nè oketiwè.

¹⁵ Kadi kó kuwuò nkòbe mabè do mbe, bèè baké yehāāpòntfirè be miεke, wèè tu osám̄p̄s̄ù kòò wérímú mmànè behāāpòmbè tekòutè (100) kōmu, kòò diεwè kōmu mánè tekoupiítè (1000) kōmu.

¹⁶ Beè do sèitè kukò nSuditεε dibenni kóò tánkù ketiwè miεke, ke ś manie mpíε ke yènnè yekonnébì kèbeti bèè maá ku také diyèi yìèni kèè bíékè nè di taà kèè bíékè.

¹⁷ Bensamεε kó kuwuò nkòbe mabè nè Sudaa kó kuwuò nkòbe mabè kè bèè wënnè kékote késónké Dafiti ò sòri dè.

¹⁸ Kè Dafitii iténi kè bè co kèbéi nke dò: Kè di kòtení m borè nè kunaatí nku ke bo n teennè n yóò yiémmu kè ti yèmmèε wënnè, kè di me nkòtení ke bo n soutému kè n fiténè n dootitòbè, m me nyí cààrè mùmamù, ti Yiè nKuyie nti yembè do tú nkù ti wúómmu ke bo ti pútè.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nYaá nta Amasaii wèè do ni benìtibè sipìsitāāti kòò béi nke dò:

Ti da wënnèmu.

F́s̄ nDafiti Seseε birè ti da kómmúmu

kunaatí nda bonè kémbonè bèè da teénnè.

A kóò teènti tu ti Yiè nKuyie nku.

Kè Dafitii yie nké bè còuté, kè bè nwéñnè bèè baké yehāāpòntfirè.

²⁰ Menime kè Manansee kó kuwuò nkòbeε kote Dafiti borè ke ś nhò kàte Fidisitεεbe dokù ndè Sauri ke bo bè wënnénè. Ó me nyí mbè wënnénè ke yé Fidisitεεbe kó bekpààtibè do nākémè be máà kóò bèti ke dò ò yàà bo kónté kéwënnénè ò yie nSauri kè bè kùà.

²¹ Mεμμε Dafiti itémè kénwēti Sikidaa kè Manansee kó kuwuo nkòbe bembe nhò neínè. Bèè yètè tu: Adinaa nè Yosabadi nè Yediyayεeri nè Mikayeedi, nè Yosabadi, nè Ediu nè Sidetaii. Bè do tú bèè ni bèmbε Manansee kó kuwuo nkòbe bá wè tekoupiítè (1000).

²² Kè bè nteennè Dafiti ke baké dihāāpòntīnni, ke yé bè do túmè bemou bekpàrinuambe mbe, kòo bè baá mbehāāpòmbè.

²³ Bá dii yiè kè Dafitii mpieti beteembè kòo kó dihāāpòntīnni dèúkú ke kpeñni.

Behāāpòmbè bèè do pí nDafiti tikpàti

²⁴ Nte behāāpòmbè bèè do bàátii késónké Dafiti Ebunoo ke bo ò cēi nSauri kpàti ti Yiè nKuyie ndo yè ndè ndømmè.

²⁵ Sudaa kó kuwuo mmieke behāāpòmbè bèè do to tidopiiti nè yekpāā bè do bo sikoupiisikuò nè sikousini ndi (6800).

²⁶ Simmeōō kó kuwuo mmieke kè bekpàrinuambe mbo sikoupiisiyiekè nè tekòutè (7100).

²⁷ Defii kó kuwuo mmieke kè sinitidabii mbo sikoupiisinaà nè sikousikuò (4600),

²⁸ Kéyíenè Yoyada wèè do baké Anoo yaabí nè o kòbe kè bè mbo sikoupiisitaati nè sikousiyiekè (3700),

²⁹ nè odapàà nSadaki okpàrinuanti nè o cētè kó behāāpònkótibè sipisidè nè bèdébè.

³⁰ Bensameε kó kuwuo nkòbe Sauri tebií sikoupiisitaati (3000) sii do wènné ke yé besükùbè be mieke do kpaá tūmmè Sauri fānkúò ndi.

³¹ Efadaimmu kó kuwuo mmieke bekpàrinuambe bèè yètè do fei be naàmunti mieke kè bè mbo sikoupiisidè nè sikousini (20800).

³² Kè Manansee wuo nkó dikéè mieke kè bèe tāātè tekoupiíitè nè sikoupiisini (18000) kè bè bo kote kēpīkē Dafiti tumè okpàati.

³³ Isakaa kó kuwuo mmieke kè bekpàrinuambe mbo sikousidè (200) kémbaké be tebií bè do tú bèè yé bèmbε Isidayεeribe dò nkédòò ti nè bè dò nké ti dòò dii mōnni.

³⁴ Sabunoo kó kuwuo mmieke kè behāāpòmbè mbo sikoupiisinnūmmú (50000) ke yé mudoò, ke wāké mudoò kpéi nke mōke tikpàrinenti timou ke dokunè be yèmmè memou.

³⁵ Nefutadii kó kunaàmunkú mieke kè behāāpònkótibè mbo tekoupiítè (1000) nè behāāpòmbè sikoupiisitaati nè sikoupiisiyiekè (37000) ke bàátii tidopiiti nè yekpāā.

³⁶ Danni kó kuwuo mmieke kè behāāpòmbè bèè wāké mudoò kpéi, kè bè mbo sikoupiisidè nè sikoupiisini nè sikousikuò (28600).

³⁷ Asee kó kuwuo mmieke kè behāāpòmbè mbo sikoupiisinaà (40000) bèè no mmudoò ke wāké mudoò kpéi

³⁸ nè iwuo ntei ii bo kukó nSuditeε yáa diyie yìení kèè bíékè Dubenni kòbe nè Kadi koku nè Manansee koku dikéè teri, kè bè mbo tekoupiikòutè nè sikoupiisidè (120000) ke mōke tikpàrinenti timou.

³⁹ Behāāpòmbè ti mè nnáké bèè kpéi bemou bèè do wāké bèmbε mudoò kpéi nkédóótè nè meyèmmè memáá kékote Ebunoo kēpī nDafiti tikpàti. Besōmbe bemou kè bèè bè wènnénè meyèmmè kè bèè pí ntikpàti Dafiti.

⁴⁰ Kè bè nké bo ke dò yewe yètāati ke wènnè Dafiti ke yo nke yò. Bè tebií sii do bè bènné mudii.

41 Kè bè pɛɛtitòbèè bè yìè tidiiti, kétúóté Isakaa kó kutempɛ nè Sabunəo kɛntə kɛtuəkɛnɛ Nefutadii kaku. Kè bè ntoummu sāmmarímú nè yòyóbè nè yɛsāmmarínarɛ nè inààkɛ, tidiiti tibotí tibotí, muyuo nnè yɛkàtíndà bè dònè yè fikíè kó yɛbɛ nè fínýí kó yɛbɛ kperɛ nè menàà nnè mekùò nnè inààkɛ nè ipɛ péu. Dè do tú dibanni diɛrì ndi Isidayɛɛribɛ bɛmou kpéí.

13

Dafiti dómè kékonnènni Kuyie ntaummè tɔu

(Wénté 2 Sammuyɛɛri 6:1-11)

1 Kè Dafitii tí nyIsidayɛɛribɛ kó bɛniùbè bèè ni bɛnitibè biɛ nsikòupí, bɛtòbè sikou nè bɛhààpòmbè iwɛí yɛmbè.

2 Kòò bè nàkɛ kɛ dò: Kè di wɛnté kè dɛ wenni, kè dɛ bonní tí Yìè nKuyie mborɛ, tí tɔ nkɛ ti tebii sii kpaá Isidayɛɛribɛ tempɛ nyimou nè ikuò niùbè nè Defiibɛ bèè bo Isidayɛɛribɛ èkè kè bèè kòtení ti borɛ.

3 Kè tí kòtɛ kɛtóní ti Yìè nKuyie nti tú nkù taummè tɔu, kɛ yé ti do í dakɛmè di kpéí Sauri kó dimònni.

4 Kè ditínni dimouu ti yie nke yé di wùòmmè kè dɛ wennimu kɛ dò nkédòò.

5 Kè Dafitii tí nyIsidayɛɛribɛ bɛmou, kétúóté bɛmbɛ nè Esibiti kòbɛ bɛ temmànkú kɛntə kɛtuəkɛnɛ Debo-Amati kè bè bo kòtɛ Kidiya-Yeadimmu kɛtóní ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu.

6 Dafiti nè Isidayɛɛribɛ bɛmou kè bèè tí Badaa ɛi Kidiya-Yeadimmu dii bo Sudaa tempɛ kè bè bo túóténí ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu. Kuyie ntòrɛ yèdéè bè tu yè bɛínkɛmbàribè yɛ fɛnti còmúmú dii ìnkɛ ti Yìè nKuyie mborɛ.

7 Mɛmmɛ bè túótémè ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu Abinnadabu cìètè kè di ànnɛ tɛnaasàntɛ pàntɛ miɛkɛ Usaa nè Aiyò kè bè nderi inààkɛ ì di tɔ.

8 Dafiti nè Isidayɛɛribɛ bɛmou kè bè nyānkú ti Yìè nKuyie nyiikɛ nè bɛ wɛrímú mumou kɛ diè nke biɛ ntibòmbonti nè tikùtidùùti nè yɛbàrɛ nè tikàpenti nè yɛtátɛhɛ.

9 Bè túòkɛ dii mōnni Kidonni yíè borɛ kè inààkɛ ndó kɛbo ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu kè Usaa youtɛ o nòutɛ kɛ bo di còutɛ,

10 kè ti Yìè nKuyie mmiɛkɛ ò còutɛ, kè kùu ò poté ò yòutɛ mɛè kpéí nho nòutɛ kɛ kàákɛ metaummè tɔu. Kè Usaa kú dɛndɛ ti Yìè nKuyie nyiikɛ.

11 Kè dɛɛ yonkɛ Dafiti ti Yìè nKuyie mpotémè Usaa kòò yú deborɛ kɛ dò: Pedesi-Usaa kè bè kpaá mɛ ndɛ yu nè yíenni.

12 Dɛ yìè kè Dafitii yotɛ ti Yìè nKuyie nke béi nke dò: M bo dáátí kè ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu ta n cìètàà?

13 Mɛnìmɛ kè Dafiti í nyie nke bo kōnnè ti Yìè nKuyie ntaummè tɔu o cìɛ, kédúò nkɛ bèè di kòtenè Kati ɛi kou Oḅɛdi-Edōmmu cìètɛ.

14 Kè di mbo o cìètɛ kɛ dò bɛtáábè bɛtáàti, kè ti Yìè nKuyie nhò dòò mɛsàà nnè o cìètɛ tɛmou nè ò mòkɛ dɛ dɛmou.

14

Dafiti kàrimè Sedisademmu

(Wénté 3:5-9 nè 2 Sammuyɛɛri 5:11-16)

12:41 yɛsāmmarínarɛ: Dèè naà ndɛndɛ sāmmarímú dè mɛ nyí tú sāmmarímú, sisɛí nè sāmmarímú dè wɛnnɛ kɛ peitɛ dɛndɛ, kè dɛ cɛnkɛ bo de cuokɛ dè mɛ nyí tú sāmmarímú yoo tɛsantɛ.

¹ Kè Tiiri kóo kpààti Idammuu tǎnnè benìtibè detekperè kó ideí nè bedabeesũðbè nè betácièbè kè bè bo maá Dafiti tekpàatìcǎtè.

² Memème kè Dafitii bantè ti Yiè nKuyie nkuu ò duómme tikpàti kòò baké Isidayeeribe kè kù dèúkunko o kpàti kù dó mèè kpéi nyIsidayeeribe.

³ Kè Dafiti mbo Sedisademmu kèwète képuoke benitipòbè tǎbè kè bèè ò pié inítidabí nè inítipobí.

⁴ Nte bè do pié ìì bí Sedisademmu i yètè: Sammu nè Sobabu nè Natāā nè Sadomoo,

⁵ nè Ibaa nè Ediisua nè Edipedeti

⁶ nè Nōkaa nè Nefeki nè Safia,

⁷ nè Edisamaa nè Beediyada nè Edifedee.

Dafiti namè Fidisitēēbe

(Wénté 2 Sammuyēeri 5:17-25)

⁸ Kè Fidisitēēbe keè Isidayeeribe còummè mekùò Dafiti, koò pī ntikpàti kòò bo mbè baké bēmou. Kè Fidisitēēbe ité bēmou kénwanti Dafiti ke bo ò pī nkè Dafitii tì kèè kébáatí káyèroo ké bè co.

⁹ Kè Fidisitēēbe tuokoo képitè Defaimmu biriku miēke.

¹⁰ Kè Dafiti beé nti Yiè nKuyie nke dǎ: Kè ñ kǎte ke dokénè Fidisitēēbe á bè ànnè n nau miēkaá? Kè ti Yiè nKuyie nhò tēñné ke dǎ: Kote! N yóò bè ànnému a nau miēke.

¹¹ Kè Dafitii kǎte ké bè do Baadi-Pedasimmu kēna Fidisitēēbe kébéi nke dǎ: Nè n nǎtè nte Kuyie mpétémè n dootitǎbè menie nhǎǎ kpēté mèè boti kukpēroo.

Deè te kè bè yu de kó dibòri ke tú Baadi-Pedasimmu.

¹² Kè Fidisitēēbe cókè kēbuónko bè bǎkè, kè Dafitii duó nkè bèè yè cǎu.

¹³ Kè dēe yíé kè Fidisitēēbe iténi képitè Defaiibe biriku.

¹⁴ Kè Dafiti wētè kēbéé ti Yiè nKuyie nkè kúu ò nàké ke dǎ: A báá bè do be fǎnkúò bíkè, á kǎntè medétimè ké bè dinté, detie mbè tu dè mukokudie de kó kubiriku pēémmè.

¹⁵ Kàa kèè dii mǎnni kunampoo makù detie nyómme á kétéo ké bè do, ke yé de mǎnni ndi n kéroómè ke bo do Fidisitēēbe āpǎmbè ké bè poté.

¹⁶ Kè Dafitii dǎò ti Yiè nKuyie nhò nàké tì, kè bèè poté Fidisitēēbe kó behāpǎmbè, ké bè bēti Kabaǎǎ kǎnto kétuakénè Kesee.

¹⁷ De mǎnni kè Dafiti yètiri feité dihèi dimou miēke, kè ti Yiè nKuyie nduó nkè ibotí tēi ò yǎte.

15

Dafiti bàatímè ke bo kǎte kétúóté Kuyie ntaummè tǎu

¹ Kè Dafitii maá sicíi dihèi bè tu di Dafiti ei, kédeè kétũntè ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu yó nyíikú dè kédǎò ditou.

² Kè Dafitii béi nkè dǎ: Kè dè í tú Defiibe ti í do nkéna kétúóté ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu, ke yé ti Yiè nKuyie mbe ntǎatémè kè bè bo ndi tǎu, ke pī ndi kó mutǎmmú sǎá.

³ Kè Dafitii tíi nyIsidayeeribe bēmou Sedisademmu miēke, kè bè bo kǎte kékonnènni ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu ké di tanné kēfínné kudieku ò tũntè kù di kpéi.

⁴ Kòo tíi nhAnǎo yaábí ikuó niùbè nè Defiibe bēmou,

⁵ kè Udiyēedi mbaké Keati kó kunaàmunkù nè o tebíi kè bèè wēnné kēmbó tekǎutè nè sipísidé (120).

⁶ Kè Asaya mbaké Medadi kòkù nè o tebií kè bè mbo sikòusidé nè sipísidé (220).

⁷ Kè Sowèeri mbaké Kerisonni kó kunaàmùnkù nè o tebií kè bè mbo tekòutè nè sipísitàati (130).

⁸ Kè Semmaya mbaké Edisafāā kó kunaàmùnkù nè o tebií kè bè mbo sikòusidé (200).

⁹ Kè Ediyèeri mbaké Ebunoo kó kunaàmùnkù nè o tebií kè bè mbo sipísini.

¹⁰ Kè Amminadabu mbaké Usayèedi kó kunaàmùnkù mièke nè o tebií kè bè mbo tekòutè nè tɛpítè nè bèdébè (112).

¹¹ Kè Dafitii yú ikuú niùbè Sadoki nè Abiataa kényùnè Defiibe bèkuò, Udièdi nè Asaya nè Sowèeri Semmaya Ediyèeri Amminadabu.

¹² Kòò dā: Dii tu bèè baké Defiibe naàmùnti, dōñnè dimāā mēwénkùmè kó ikuú, dindi nè di tebií kékote kétuóténi ti Yiè nKuyie tinti nyIsidayèeribe tū nkù taummè tōu ké di tannè n tūntè dii bōri di kpéi.

¹³ Ti do yóò di tōní meketimè mōnni kè di í bo, kè deè nte kè ti Yiè nKuyie nti poté, ti í tūnnè mèè kpéi nku kuò yē nde ndōmmè.

¹⁴ De mōnni kè ikuú niùbè nè Defiibe kè bèè dāò bēmaā mēwénkùmè kó ikuú kè bo tūóténi ti Yiè nKuyie nyIsidayèeribe tū nkù taummè tōu.

¹⁵ Defiibe bèè do di tōunè ipàati kè níí ndi bukú ti Yiè nKuyie ndo nàké Mōyiisi kè yē ndè ndōmmè.

¹⁶ Kè Dafitii nàké Defiibe kó beniùbè kè dā bèè tāātè bē tebií mièke bedèmbè bèè nō nke bie ntikùtidùuti nè tibómbonti nè tikāpenti. Kè bè ndiè nke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri nè diwèi.

¹⁷ Kè Defiibe tāātè Sowèeri bire Emanni nè Bedekia bire Asafu, kétāāté Medadi kó kunaàmùnkù mièke Kusaya bire Edanni.

¹⁸ Kè né yíènè bē tebií sù do bè teénnè mutømmú kè baànè yēbòrè Sakarii nè Bennii nè Yaasiedi nè Semidamōti nè Yeyèedi nè Unni nè Ediabu nè Bennaya nè Maseya nè Matitia nè Edifedeu nè Mikineya nè Obèdi Edōmmu nè Yeyèedi.

¹⁹ Bē mièke Emanni nè Asafu nè Etanni bèè do nō nke bie ntikāpenti disōwūò kpèti tū kuò mmèdiè.

²⁰ Sakarii nè Asiyèedi nè Semidamōti nè Yeyèedi nè Unni nè Ediabu nè Maseya nè Bennaya kè bè mbie ntikùtidùuti metammè daamè kpèti.

²¹ Kè Matitia nè Edifedeu nè Mikineya nè Obèdi Edōmmu nè Yeyèedi nè Asasiaa bèè do bie ntikùtidùuti iwēi òni kpèti, bèè do niù iyie.

²² Defiibe kó bekótibè mièke Kenannia wèè do ni bèè tōu metaummè tōu, ò yē mèè kpéi de kó mutømmú.

²³⁻²⁴ Bedekia nè Edikanaa nè Obèdi-Edōmmu nè Sesia bèè do te yēbòrè kó mubàrimù kè bèè mbaà metaummè tōu. Ikuú niùbè Sebanniya nè Sosafati nè Nētannèyèedi nè Amasaii nè Sakarii nè Bennaya nè Ediesèe bèè do eu sihéu ti Yiè nKuyie ntaummè tōu òkè.

Kuyie ntaummè tōu kōnnimè Sedisadēmmu

(Wénté 2 Samuyèeri 6:12-19)

²⁵ Dafiti nè Isidayèeribe kó bekótibè nè bèè ni behāāpòmbè tekoupiítè (1000) kè bèè ité kékote kè bo tūóténi ti Yiè nKuyie ntaummè tōu Obèdi Edōmmu cītè kè ndi kūntinni kè dè dō ndibanni mèdiè.

²⁶ Kè bèè fié yēnaadakè yèyiekè nè yēpedakè yèyiekè kè dè bo yie nkè ti Yiè nKuyie nteennè Defiibe bèè tōu ti Yiè nKuyie ntaummè tōu.

²⁷ Dafiti do níí mmupààkonkperimù kó diyaabòri ndi kénós ntekoutéyaabòtè péitè, bèè dùòkenè tè mupààkommú sàamù. Kè Defiibe bèè do tōu ti Yiè nKuyie

ntaummè tǝu nè Kannaia wèè do bè ni de kó mutǝmmú miεke kè bè dàátí yèè yaàbòrè botí.

²⁸ Kè Isidayεeribe bεmǝu ntǝní ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu ke íútí nè diwèl ke eu ditǝteheù nè sihǝǝpǝnheù ke bie nyεbàrè nè tikǝpentí nè tikùtidùùtí nè tibǝmbontí.

²⁹ Ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu tùòkení dìi mǝnní Dafiti εì kè Sauri kóo sapàà Mikaadi nsíékéní tεbòtε káyà okpààtí Dafiti aumè ke puù. Kòo sènkèrì Dafiti.

16

¹ Kè bèε tuǝkenè ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu ké dì tanné ditou Dafiti do dǝò dì, ké dì Ínné de cuokè kè Dafitii fié ti Yiè nKuyie nyiwūǝ kétuǝ kéfié itei metaummè kpreyi.

² Ó dèè dìi mǝnní kémǝǝ ti Yiè nKuyie nkó mεsàà Isidayεeribe ñnkè,

³ kédeε ké bè totí tidiiti, benitidaabè nè benitipòbè, kéduǝ mbá wè pèè nè dikǝtindàà bè dǝòndè dì yetebe bè tu yè dátí, nè dikǝtindàà bè dǝò nè dì fínyí kó yetebè kperε.

Defiibe dièmmè ke sǝntí ti Yiè nKuyie

(Wénté Yesǝà 105:1-15 nè 76 nè 106:1, 47-48)

⁴ Bè dèè mεmmε kè Dafitii cónné ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu ñkè Defiibe, kè bè bo nkù dǝnti ke kù sǝntí, ke déúkùnkò ku yetìrì, kunku ti Yiè nKuyie nyIsidayεeribe tǝ nkù.

⁵ Asafu wèè do bè bakè kè Sakarii ò pòkoo, káyíénè Yasieði nè Semidamǝti nè Yeiyεedi nè Matitia nè Ediaabu nè Bennaya nè Obedi Edǝmmu nè Yeiyεedi, kè bè mbie ntibǝmbontí nè tikùtidùùtí, kè Asafu bie ntikǝpentí.

⁶ Kè ikuǝ niùbè Bennaya nè Yayεedi kè bè eu sihǝǝpǝnheù ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu ñkè bá bè í ompu.

⁷ De kó diyìè do tú diketìrì ndi Dafiti duǝmmè kè Asafu nè o kǝbe kè bè bo sǝnte ti Yiè nKuyie.

Bè dèntèmè feyεnfε

⁸ Déúkùnnεnè ti Yiè nKuyie nyètìrì, ndontinè ku.

Nákénè ibotí miεke tidiεti kù dǝò tì.

⁹ Ndiènnè ke kù sǝntí mbiennè debémbénnè ku kpreí.

Totínè di yèmmè tidiεti kù dǝò tì kpreí.

¹⁰ Mpǝtinè ku, kunku kùu kpa meyei, kè diwèl ndi bo díndi bèè wanti ti Yiè nKuyie.

¹¹ Wète kéwammúnè ti Yiè nKuyie nè ku wèrímú nè ku kpeti,

nwantinè di bo nkù tǝkénèmmè sǝà.

¹² Dentenéní tidiεti kù dǝò tì

nè ku tǝmmú càncǝmmú,

Dentenéní tibeéntí kù náké tìi kpreí.

¹³ Díndi ku kóo tǝntí Isidayεeri kó feyanfε

díndi Sakǝbu yaábí kù tǝáté ì.

¹⁴ Kuù tu ti Yiè nKuyie,

kuù bekùñε ketenkè kemǝu.

¹⁵ Di báá yè nku taummè kpreí.

Di báá yè ku tannǝ kù dǝú nyè yó mbomu sǝà

nè ti bo mbomè.

16 Báá yènnè metaummè

kù do dònènmè Abarahammu
nyénè kù dounnè dii nùu Isaki.

17 Kù tãátè ke yóo dɔ̀ò tì Sakabu,
kù dòò mèè taummè nè Isidayeeriibe
mè í yóo deè.

18 Kù béímmu ke tú:

n yóo da duómму Kannahā́ kó ketenkè.

N duómму de kó ketenkè f̄́ nnè a yaábíó.

19 Bá nè di í me nsúmè, ke í tú bèmabè,
ke tú bep̄̀òòbè.

20 Di do ɔ̀ɔ ta ku mbotí kényè kéta kutekù nku,
kéta di nkpaàtiyuu kécánté diteri.

21 Kuyie mme nyí yóu kè bè di f̄́ú
kù do puotìmu bekpààtibè di kpéí.

22 Ke tú bè báá kááké ku nìtibè kù tãáté bè
ku pā́nā́aanti náanbè mbe bè báá bè cààrè.

23 Ketenkè kemou kɔ̀be,

ndiennè ti Yiè nKuyie nkpeí.

Mp̄́ĩkùnè yewe duómè tinā́aansàati
ku deetímè kpeti.

24 Nákénè yebotè ku kó tikpeti kpéí,
nákénè ibotí tidieti kù dòò tì.

25 Ke yé ti Yiè nKuyie ndeumè,
ke dò nti nkù sántí,

kuù p̄́ɛ́tè yebakè yemou ke dò nti nkù dé.

26 Yebotè tũ nyebakè nye,
ti Yiè nKuyie nkuù dòò keĩnkè.

27 Tikpeti nè kuwenniku diekù dè bo ku borè nde.

Muw̄́rímú nè diwèi dè bo kuù borè.

28 Kutenkù kumou kɔ̀be,

ńsántínè ti Yiè nKuyie,

ndontinè ku,

ku kpeti nè ku w̄́rímú de kpéí.

29 Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri.

Tɔ̀nèní yep̄́rè kékatenení ku borè.

Kɔ̀nkenè ku ìikè,

ké nkù sántí kù dò mpáí pái nwe.

30 Kutenkù kumou kɔ̀be, ńkpeutínè!

Ketenkè fiúkúmu ke í nampú.

31 Keĩnkè kɔ̀be diwèi ndi bo,

ketenkè kɔ̀be, ńyānkunè!

Nákénè yebotè mièke ti Yiè nKuyie nkuù bakémè.

32 Dáméèri nè dèè bo o mièke, nyṓstinè!

Dikpáá nè dèè kó dimàà bo dí mièke, nyānkunè!

33 Títúútì kó detie nyíútínè ti Yiè nKuyie nkpeí.

Kù kèrínímu ke yóo bekénè ketenkè kemou.

³⁴ Nsāntínè ti Yiè nKuyie,
kù wennimu, kè ku sémmè bo sáà.
Di kù kuónnè kè dò:

³⁵ Tì deēté!
Fḡḡ tú ti Yiè nKuyie nkùù ti deerí,
ti fietε yeḃotè nḡu mieke,
ti tí nkè tí ndéúkunko a yetisààrì,
kè tí nda pḡtínè kè da sántí.

³⁶ Tì Yiè nKuyie nyIsidayεεribe tū nkù
ku yètìrì deumu nsáà.

Kè Isidayεεribe beḡḡu cóúté kè dò: Dè mme ndò ti Yiè Kuyie nyètìrì ndeu!

³⁷ Kè Dafiti yóu Asafu nè o tebíi kè bè nkpaá ti Yiè nKuyie ntaummè tou boré
kè bo mpí mmutəmmú bè dò nké mmú pírímè bá dii yiè.

³⁸ Kè Yedutunni birε Obedi Edəmmu nè Osaa nè be tebíi sipísikuò nè bèni kè
bè mbaà yeḃòrè.

³⁹ Kè Dafitii duò nyikuò niùti Sadəki nè o tebíi ikuò niùbè təḃè kè bè bo mpí
Kuyie ntaummè tou dii bo Kabaāḡ kó ditənni di kó mutəmmú.

⁴⁰ Kè bè nfeu iwūḡ ti Yiè nKuyie nke tuḡ ndiwūḡstənni ínkè, bá dii kúnwehni
nè kuyuoku, kəntū nyikuò ti Yiè nKuyie nduò nyi Isidayεεribe,

⁴¹ kəyíénè Emanni nè Yedutunni nè beḡḡmbe bè do yu bèè yètè kè bè tāāté kè
bè bo nsánti ti Yiè nKuyie kè yé kù sémmè deumè sáà.

⁴² Emanni nè Yedutunni beè do eu sihāāpənhéu kè biennè tikāpenti kè
biennè ti Yiè nKuyie nkó iyie nkó debémbénnè kè Yedutunni bí baa dibòrì.

⁴³ Dende kó difənkúò kè bèè kūū mbe cēī. Kè Dafitii kò nho cītè kè bo pā o
kəbe mēsāa.

17

Kuyie ndəunnèḡè dinùù Dafiti nè o yaábí
(Wénté 2 Samuuyεeri 7:1-17)

¹ Kè Dafiti rúbo o cītè kénáké Kuyie mpāānāānti náāntò Natāā kè dò: Nte mí
nke ā detekperè kó teḃētè, kè ti Yiè nKuyie ntaummè tou íikú ditou bè dḡḡnè di
tiyāàti.

² Kè Natāā ò tēñné kè dò: A yèmmè dò nhá dḡḡ tìi kó dimàà, dḡḡ tì, Kuyie nda
bonèmu.

³ De kó keyènkè kè Kuyie nnáké Natāā kè dò:

⁴ Kəte kénáké n kóo tənti Dafiti kè dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú, weè í yó m maá
teḃētè n yó nhā tē.

⁵ Nè n dēnnení dii yiè Isidayεεribe Esibiti eì mieke n yí ta teḃētè matè mieke
nè yiénni. N do bè neínè, kè ā metaummè tou ndi.

⁶ Nè m bonè dii daá Isidayεεribe be cəmmu mieke kè bè duò mbebaatibè, m bá
mbeke Isidayεεribe kóo niùti mḡu, kè tú ò m maá teḃētè nè detekperè kó ideí?

⁷ Á kəte kénáké n kóo tənti Dafiti kè dò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mí tu ò
do cəmmú ipe nyi kè nh ò tāāté kòḡ naá nyIsidayεεribe kóo kpāàti.

⁸ Kè nní nhò nièné ò kəri yèè bḡrè yeḡḡu, kè míi kúḡ o dootitəḃè bèè do ò weti
beḡḡu. Kè dēúkunnè o yètìrì kè di māatenè ketenkè kó bekpààtibè kpeye.

⁹ N yóo duómmu n nìtìbè Isidayeeribe dikarì ké bè kànnè ké bè ndè bo ke í yîékù, ké ibotí yeiyi kó benìtìbè ténke báá bè fěũ, bè do bè fěũnko mềè botí.

¹⁰ N kànnè diì m̀ǹnni bebaatìbè ké bè mbe baké. N yóo duómmu kòo dootitabèè ò b̀òúté. M béimmu ke tú n yóo ò duómmu təcìtè.

¹¹ Ò we bo tuake diì m̀ǹnni, kòo kò nho yembè kũũ nkè, o kó dif̀ǹnkúò m bo t̀at̀é o bí o peitè ì mieke o bire marè ké d̀e sòtè o kpàtì ké n tì fíí.

¹² Dèè yó m maá təcìtè ké n fíí nde kpààtikàrì, ké di mbo s̀áá.

¹³ Kè nni ntú de cice ké dè tu m bire, n yí yóo ǹs̀óté n kó mesàà nde ìnkè n do m̀è ǹs̀óté mềè botí okpàati wèè ò niiténè ke di tikpàti.

¹⁴ Dèè yó mbaké n nìtìbè s̀áá nè n kpààtiyuu ké de kpàtì mbo s̀áá.

¹⁵ Merìme Natáà nàkémè Dafiti Kuyie nhò benke ti timòu.

Dafiti b̀ar̀tè̀mè Kuyie

(Wènté 2 Samuueeri 7:18-29)

¹⁶ Kè Dafitii kote Kuyie ntaummè tou borè kéta ké kù b̀antè ke d̀ò: Áú n Yiè nKuyie, n tú we? N c̀t̀ètè tu ònte, kàa n d̀òò mesàà a m̀è nni ndòò m̀è,

¹⁷ ke wúó nkè dè í s̀annè kàa nàà ndè yó mboní kàa d̀òò dè mí nha kóo t̀nt̀ti n c̀t̀ètè. N Yiè nKuyie a n wènté ké dè d̀ò n tú onitidièwè m̀òu nwe.

¹⁸ Mí nDafiti n ténke né bo da béinnè ònti? A n yémèmu mí nha kóo t̀nt̀ti ke baa né d̀ó ké n déúkunne.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie! A n d̀ó mềè kpéi nte kàa p̀i nde kó mut̀ndiemù ke bo benke a deumè ké í m̀ake kum̀anku.

²⁰ Ti Yiè nKuyie! Òm̀òu í bo wèè da d̀onnè. Bè ti nàkémù a d̀òò dèè kó dimàà, òm̀òu í bo wèè da d̀onnè.

²¹ Kubotí makù í bo ketenkè kie nỳnkè kùu d̀onnè a nìtìbè Isidayeeribe a k̀tení ke deetè bè Esibiti ke bè d̀òò a nìtìbè ke ni ké betí ibotí tel. A yètiri bo deuke mềè kpéi nkè bè da yote deè te kàa p̀i nde kó mut̀ndiemù.

²² A t̀at̀é a nìtìbè Isidayeeribe ké bè bo ntú a nìtìbè mbe s̀áá. F́ò nti Yiè nKuyie nkàa bè te.

²³ Ti Yiè nKuyie, a béi ntí mí nha kóo t̀nt̀ti n kpéi nnè a d̀óunnè diì nùu n c̀t̀ètè kpéi ndi p̀i ns̀áá ké di d̀òò, a béi nke yè ndè ndòmmè.

²⁴ Á nti p̀i nkè d̀eè yie nkàa yètiri ndeu, ké benìtìbè béi nke d̀ò: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè te Isidayeeribe, kàa fíí mmí nha kóo t̀nt̀ti Dafiti n c̀t̀ètè.

²⁵ Ke yé f́ò nha m̀ómmu f́òó béi nke tú a bo n duó nte c̀t̀ètè bèè yóo sòtè n kpàtì, ké dèè te ké n daátí ke da háá.

²⁶ Áú! Ti Yiè nKuyie f́òó tu Kuyie, ke béi mmesàà a yó n d̀òò m̀è mí nha kóo t̀nt̀ti.

²⁷ A d̀ómu kédòò a kóo t̀nt̀ti c̀t̀ètè mesàà ké dèè yie nkòo c̀t̀ètè nsòké tikpàti s̀áá. Ke yé ti Yiè nKuyie nha ò nkàa p̀a dè mesàà m̀è ò mbomu s̀áá.

18

Dafiti namè be p̀etìtòbè

(Wènté 2 Samuueeri 8:1-14)

¹ Kè Dafitii na Fidisitèbe kéfiete Kadi kó dihei nè yehekè yèè bè t̀k̀nè. Kè Fidisitèbeè ò b̀òúté.

² Kòo nanè M̀òabu èi kòbe ké bèè ò b̀òúté ké nhò yieti dàmpòò.

³ Kòo yíé kèna Tisoba èi diì bo Amati tempè mbíékè di kóo kpààti Adadesèe ke s̀ó nhò d̀ó kébaatè kukò nhEfadati p̀éim̀mè kòbe.

4 Kè Dafitii fiete sikpàrinaasēi tekəupíítè (1000) nè behāāpònsāndèèbè sikəupíisiyiekè (7000) nè behāāpòmbè bèè cènti nè be naàcèi sikəupíisidè (20000) kékéké sikpàrisēi duəti kəsúš nhomáà tekòutè (100).

5 Kè Sidii kəbe bèè bo Damaasi kè bèe kətení kətee Tisoba koo kpàati Adadesəe kè Dafitii kuə benitibè sikəupíisidè nè sikəupíisidè (22000),

6 kékənnə kùmàndáábè de kó kutempē mmiəke kè bèe ò bòútè kè nhò yietì dāmpòó. Kè ti Yiè nKuyie nduə nDafiti muwērímú, bá kòò kəte kèè biékè wèe na.

7 Kòo fiete Adadesəe āāpòmbè dəpiiti mesəə nkpeti kékònnè Sedisadəmmu,

8 kéhéi disəəwū̀̀ mediè Adadesəe kó yehəkè yèdéyè Tibati nè Kūnni ye miəke. Kè dè mboní kè Sadoməə túóté de kó disəəwū̀̀ kédəònnè kunankú nè yesānkè nè ti Yiè nKuyie ncfētè kó tinenti.

9 Kè Amati koo kpàati Touu keè Dafiti namè Tisoba eì koo kpàati Adadesəe āāpòmbè bəməu,

10 kətə̀̀ nho birə Adodəmmu okpàati Dafiti borè kòò bo ò dəu nkòò sántənè ò namè Adadesəe, kóò pā nè mesəə nkó tinenti nè timáti péfíti kpeti nè disəəwū̀̀ kpeti. Kə yé Tou dootitə̀̀ do tūmè Adadesəe.

11 Koo kpàati Dafiti de pā ti Yiè nKuyie nnè timáti péfíti nè mesəə nhò do eì dè ibotí tēi miəke, Edəmmu eì nè Məabu eì nè Aməniibe eì nè Fidisitēēbe eì nè Amadeki kperi.

12 Kè Seduia birə Abikaii do Edomiibe kékəuə benitibè tekəupííítè nè sikəupíisini (18000) kubiriku bè tu kù mukókúš nkó kubiriku miəke,

13 kékənnə kùmàndáábè Edəmmu kó kutempē nkuməu miəke, kè Edəmmu kəbe bəməu naà nDafiti kó bətūmbè, kè ti Yiè nKuyie nhò duə muwērímú bá kòò kəté kè mudòò wèe na.

Okpàati Dafiti təmbè kó yeyètè (Wénté 2 Sammuyeri 8:15-18)

14 Kè Dafiti mbaké Isidayeriibe bəməu, kə bè dòòri dèè wenni kə bè bekùnè kè dè wenni.

15 Seduya birə Soabu wèè do baké behāāpòmbè, kè Aidudi birə Yosafati tu wèè tə dihei kó yepáte.

16 Kè Aitubu birə Sadəki nè Abiataa birə Abimedeki kè bè tu ikuš niübè, kè Safesaa tu opátíwā̀̀ti.

17 Kè Yoyada birə Bennaya baké Kedetiibe nè Pedesiibe bèè baa tekpàatiçfētè kè Dafiti bí o tūnko.

19

Bè diimmè Dafiti kó bətūmbè ifei (Wénté 2 Sammuyeri 10:1-5)

1 Dəndə kó difōnkúò kè Aməniibe koo kpàati Naasii kú koo birəe səté o kpàti.

2 Kè Dafiti dò: M bo dəò Naasi birə Anunni mesàà, kə yé o cice do n dəòmè mesàà. Menəmè ò tōmmè benitibè kè bè bo ò dəu nho cice kū̀̀ kóò bāntè. Kè bətūmbèe tuokoo Aməniibe eì Anunni borè kə bo ò bāntè.

3 Kè Aməniibe koo kpàati tūmbèe náké Anunni kə dò: A yèmmè dò nDafiti dó kédéúkūnnə a cice yètiri ndi kə tōnni kè bè bo da bāntàà? Ò í bè tōnni kè bè bo paatè dihei ndi kəwētēni kə di pəntàà?

⁴ Kè Anunni duó nkè bèe pfi nDafiti tǒmbè kékúo be deèmbli kékéké be yaabòrè kébennénè be fǒ ke né bè bèti.

⁵ Kè ifeii bè auté mediè nkè Dafitii keè tii tùðkení o tǒmbè kètǒ mbenitìbè kè bèe bè co, kè bè nàkè ke dǒ: Dafiti yè ndi nkpaáo Sedikoo ke kémùnè di deèmbli bo yènnimè kè di né na kékonní.

Dafiti kpànnèmè Amòniibe nè Asidii eì kǒbe
(Wénté 2 Sammuyeri 10:6-19)

⁶ Kè Amòniibe banté bè wèntémè Dafiti, kè Anunni nè o kǒbe Amòniibe kè bèe yietí meditìbii tekupípiitè (10000) Sidii eì kǒbe bèè bo Mesopotamii, nè Maaka kǒbe nè Tisoba kǒbe kè bè bo bè duónni behāpǒmbè nè behāpǒnsāndèèbè nè sikpàrinaasēi.

⁷ Kè bèe túóté sikpàrinaasēi sikupípiisītāiti nè sikupísidé (32000) nè okpàati Maaka nè o kǒbe kè bèe kǒtení kébáté Medebaa iikè. Kè Amòniibe yènní be ekè kè bèe wènné ke bo do Dafiti nè o kǒbe mudoò.

⁸ Kè Dafiti ti kèè kèduónko o āpǒnkóti Soabu nè behāpǒmbè bemoù bèè no mmudoò.

⁹ Kè Amòniibe yènní kèpénné kudookoti dihei kó dibòrinuù kè bekpàatìbè bèè do kǒtení ke bo bè tee kè bembè nhoke dikpàá mieke.

¹⁰ Kè Soabu yà ò yóó bootemè o dootitòbè tipūti tidéti bie nho iikè, betòbè o fǒnkúò, kètāatè Isidayeriibe āpǒmbè mieke bèè no mmudoò kè bèe wetinné Sidii kǒbe.

¹¹ Kè Soabuu túóté behāpǒmbè sǒmbe kèduó nho tebite Abikaii kè wenwe nè betòbè kè bèe wetinné Amòniibe.

¹² Kóo nàkè Abikaii ke dǒ: Kàa yà kè Sidii kǒbe bo n na, á kǒtení kè n teennè. Kè Amòniibe beè me ndó kè da na, n kǒtoó kè da teennè.

¹³ Yáúkunnè a kǒnti kè tí dokénè dikǒmbùò kèdeetè ti nitìbè nè ti Yiè nkuyie nti tū nkú kó yehékè. Kùu doò kù dómè.

¹⁴ Soabu nè o kó dihāpǒntfnni kè bèe kété ke bo dokénè Sidii kó behāpǒmbè kè bèe cokè.

¹⁵ Amòniibe yà dii mǒnni Sidii kǒbe cokémè, kécoké Soabu tebite Abikaii kékò mbe eì. Kè Soabuu kò nSedisademmu.

¹⁶ Kè Sidii kǒbee yà Isidayeriibe bè namè, kètǒ nkè bèe ínni be kǒbe bèè bo kukò nhEfadati kó diyáá. Kè Adadesee kóo āpǒnkóti Sofaki mbè ni.

¹⁷ Kè bèe ti nàkè Dafiti kòò tíi nylsidayeriibe bemoù késénté Suditēē kétuoke kécómú kè bè wetinné kè bè do mudoò.

¹⁸ Dafiti nè o kó behāpǒmbè kè bèe bè na kè bèe cokè kè Dafiti nè o kǒbe kè bèe kuó bèè dèke sikpàrinaasēi sikupísiyiekè (7000) nè bèè cènti sinaacèi sikupípiisìnàà (40000) kékúonè ohāpǒnkóti Sofaki wèè do bè ni.

¹⁹ Kè bekpàatìbè bèè do teennè Adadesee kè bèe yà Isidayeriibe bè namè kè bèe yie Dafiti kpeti kèmpfi nho tømmú bá Sidii kǒbe ténke í nyie nke teennè mudoò Amòniibe.

20

Dafiti cǒutémè Dabaa eì

(Wénté 2 Sammuyeri 11:1. 12:26-31)

¹ Kè dibenni terii yènní, bekpàatìbè ǒǒ keté dii mǒnni mudoò, kè Soabuu niitè dihāpǒntfnni dieri, kè bèe do Amòniibe tempē nkè bè pǒnte, képi Dabaa eì.

De mǒnni kè Dafiti wenwe bo Sedisademmu, kè Soabuu poté Dabaa eì kǒbe kè bè pǒnte.

² Kè Dafitii túóté be kóo kpààti òkè dìi sɔɔpìi, kè di cɛ́ékù tùàke cidòóbè sipísitāāti kè di dāri ditāsààri dìi donku kpeñni ke di òkù, kèhéinè tinenti teti pèu kékonnènni.

³ Kòo pīmmúnè benitibè bèè do bo dihei kékonnè kè bè pīnnè tidaati kó mutəmmú, kè bè nsū tidabæti, ke duò, ke kōu idéi, ke me nyi Amōniibe ekè kəbe tɔbè. Mēmme Dafiti kōmmè Sedisadəmmu nè o āpàmbè bəmou.

Dafiti dokénèmè Fidisitɛɛbe
(Wénté 2 Sammuyeri 21:18-22)

⁴ De kó mudoò kó difōnkúò kè mudoò tēmùu ānné Kesēedi ei Isidayeriibe nè Fidisitɛɛbe be cuokè, muù miēke nke Sibekaii Usaa ei kou kùamè Defaii boti kou mōu Sipaii. Kè Fidisitɛɛbe bótúte Isidayeriibe.

⁵ Kè mudoò tēmùu wēte kéānnénè Fidisitɛɛbe bəke. Kè Yaii birɛ Edananni kou Dami Kadi ei kou, Kodiyati nantè, kóo kpānni kó kudóu cɛ́ékù mānnè kuyaaðùðdóu.

⁶ Kè mudoò tēmùu yíe kéānné Kadi, kòo niti mōu dè bo ke okù mediè, ke məke inómbi ikuò ikuò o naàcèi nè o nɔu kè i wēnnè sipísidè nè inàà. Ó do tú Adafaa naāmunkù kou nwe.

⁷ Kòo sáá nyIsidayeriibe kè Dafiti tebite Simma birɛ Yonnatāā ò kùò.

⁸ De kó benitibè do tú Kadi ei kou Adafaa naāmunkù kəbe mbe, Dafiti nè o āpàmbè kè bèè bè kùò.

21

Dafiti do kàammè Isidayeriibe
(Wénté 2 Sammuyeri 24:1-9)

¹ Kè dibòò ndó kédòò Isidayeriibe meyei, kénampe Dafiti yèmmè kòo bo kaa nyIsidayeriibe.

² Kè Dafitii náké Soabu nè o tūmbè ke dò: Kətenè kékāa nyIsidayeriibe kétúóté Bērisebaa ei kén̄to kētuəkenè Danni kperi. Kè di dèè di n náké kè nní nyé bè māmè.

³ Kòo ò tēñné ke dò: N dómu ti Yiè nKuyie nduò nkè ku nitiibèe sūu nképeɛtè miē nkuce tekòutè (100). N yiè nhokpàati, bəmou bè í tú a kó betōmbàà? Dè dōmme kàa dó kè bè kàa? Ba nte kàa dó kētānnè Isidayeriibe meyei mmieke?

⁴ Kòo kpààti baa mpī nho béi nti, kè Soabuu íté kéce nyIsidayeriibe tenkè kemou, kéwētení Sedisadəmmu,

⁵ kénáké Dafiti ò kàa mbenitibè kè bè māmè. Kè Isidayeriibe kó behāpàmbè bəmou mbo tekoupiókòupítè nè tekoupiókòutè (1100000). Kè Sudaa kəbe mbo sikoupiókòusinaà nè sikoupiópislyiekè (470000).

⁶ Soabu í nkāannè Defii kó kuwuə nkəbe, nè Bensamēe kəku kəbe ke yé ò do wúómmè okpàati béi ndii nuù isəke nyi.

Kuyie mpotémè Isidayeriibe Dafiti caàrimè kpéi
(Wénté 2 Sammuyeri 24.10-17)

⁷ Mēmme kè dēe yonke Kuyie nkè kùu poté Isidayeriibe.

⁸ Kè Dafitii kù kuónnè ke dò: N caàrè mediè mme m bantému n dòòmè tiyēinti nti, n cīe nde kó mecaàrimè.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pāānāahti náāh̄to wèè do bonè Dafiti ke dò:

¹⁰ Kote kénáké Dafiti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú nh ò duó ntiyēiti nti tītāāti kè tú wèe tāāté ò dó kù, kè n kù nhò poté.

¹¹ Kè Kadii kote kénáké Dafiti ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu:

12 Kàa dɔ dikònni dìi bo tannímè yebie nyètāāti, á tāāté, kàa me ndó di dootitòbè beé bo di namé ké ndi kòu ke dɔ betāābè bètāāti á tāāté, kàa me ndó ti Yiè nKuyie mbo di potémè mme yewe yètāāti ké benitibè nkɔ dihei, ké ti Yiè nKuyie ntònni duónni mutenkũ nyIsidayeeribe tempè nkumou mieke, á tāāté. Toti a yèmmè ké n náké n yóó náké ti wèè n tónni.

13 Kè Dafitii ténne Kadi ke dɔ: N yèmmè cààrè mediè mme, ké ti do ti Yiè nKuyie nnòtè mieke dè ntòũmu, ke yé kù sémmè deumè. N yí dɔ kèdo n nititòu nõu mieke.

14 Kè ti Yiè nKuyie nduónni mutenkũ nyIsidayeeribe. Kè benitibèe kú sikoupiásiyiekè (70000).

15 Kè ti Yiè nKuyie ntó nku tónni mari ké di bo pante Sedisademmu. Ti Yiè nKuyie nyà dìi mōnni ku tónni kòumè benitibè ké mesémmèe kù pī, nkè kù dɔ: Dè sannèmu memme ténke báá poté.

Ke ś ndi berinè Sebusiibe boti kou mɔu bè tu wè Odinanni o kó kuyié borè.

16 Kè Dafitii wénté káyà ti Yiè nKuyie ntónni èntemè ke pikú mesebii nke weti Sedisademmu. Ke ś Dafiti nè Isidayeeribe kó bekótibè bè daátí tifòtònti ke bo benke be yeñcaàrimè kèdo kéninkoo ketenkè.

17 Kè Dafitii kuónnè ti Yiè nKuyie nke dɔ: Mii duó nkè bè kàa mbenitibè, mii cààrè, mii dɔò dèè í wenni, benitibè í cààrè mùmamù! N Yiè nKuyie nkùu n te poté mí nwe nè n c̄tè, báá poté kuyēiku makú a nitibè.

*Dafiti maámè diwūstōnni Kuyie nkpeí
(Wénté 2 Samuɔyēri 24:18-25)*

18 Kè ti Yiè nKuyie ntōnni náké Kadi ke dɔ: Náké Dafiti kòo deke Yebusiibe boti kou Odinanni yíe borè ké m maá diwūstōnni.

19 Kè Dafitii tūnne ti Yiè nKuyie nnaké ti Kadi kòò ti nhò náké.

20 Kè Odinanni mpuoti o diiti bè tu ti bèdèé kéwēete káyani Kuyie ntōnni, kòo dapumbi inàà ìi do ò bonè, kè ìi sari.

21 Dafiti duunnì dìi mōnni Odinanni borè, ké Odinannii wénté kòò yà káyenni o yíe mieke kéninkú Dafiti ìikè kēsinnóo ketenkè.

22 Kè Dafitii náké Odinanni ke dɔ: N dɔ á n duó a yíe nku ké m maá diwūstōnni ti Yiè nKuyie nkpeí, á kù nni nfitèné kudonku dɔ nkémmàmè, ké dèe yie nkè ti Yiè nKuyie mpoté kùu yēiku Isidayeeribe ké kùu deè.

23 Kè Odinannii ò tēnnè ke dɔ: N yíe nhokpàati túoté ku kédoonè a dómè. Nte inààke n yí nda duómmu nè tenaasanté kó ideí kàa bo feúté inààke kētuonnè, ke da duónnè bèdèé kàa bo kù pà, n dè nda duómmu demou.

24 Kòo kpààti náké Odinanni ke dɔ: Biti n dɔ ké kù dontému kudonku dɔ nkémmàmè, n yí dɔ kèpā n Yiè nKuyie dèè tu a kperε, demarè n yí fēūtè dèè kpéi.

25 Memme ké Dafitii donté kuyié nè inààke, meso mmédítibii nsikousikuð (600),

26 kémaá deborè diwūstōnni, kékuo iwūō nkétuo nkéfiénè metaummè kpeyi, káyú ti Yiè nKuyie nkè kùu yie nkécūnni muháá ndiwūstōnni ìnkè ké mùu cótè ò feútè ìi wūō.

27 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku tónni ké dìi nõnne disie.

28 Dafiti yà ti Yiè nKuyie nhò tēnnémè ò kù mɔo ti Sebusiibe boti kou Odinanni yíe mieke, ké ndè nkù feu iwūō.

²⁹ Mǝyiisi do dǝ ò ti Yiè nKuyie ntou di dikpàá mieke nè diwũǝtǝnni, kè dè bomu Kabaǝǝ èi kó ditǝnni borè.

³⁰ Dafiti me nyí ndáàti ke bo kè kǝte kébántè Kuyie, ò do depe ti Yiè nKuyie ntǝnni tǝ dii siè ndi.

22

1 Kè Dafitii béi nke dǝ: Ti Yiè nKuyie ncǝtè tǝ yó mbo die nde, die nde Isidayeeribe kó diwũǝtǝnni yó mbomè.

Dafiti bàátimè kè bo maá ti Yiè nKuyie ncǝtè

² Kè Dafitii duǝ nkè bèe tí mbepǝǝbè bèè bo Isidayeeribe tenkè mieke, kòo tǝnké bèè bo cíké yetárè kòo maá Kuyie ncǝtè.

³ Kè Dafiti waá ntímáti mediè, bè yóo dǝǝnè ti sikǝũ kèbaaké yecàkè, nè sineí, bá disǝwũǝ í ndò nkékaa nkédeè,

⁴ nè detekperè kó ideí bá í ndò nkéna kékkaa nkédeè, ke yé Sidoniibe nè Tiiri èi kǝbe bè ò tǝnimè detekperè kó ideí mediè.

⁵ Memme kè Dafitii béi nke dǝ: M bire Sadomǝ kpáá bennemu de kó mutǝmmú weè me ndò nkémaá ti Yiè nKuyie ntecfǝtè kè tǝ ndeu ke wenni kè bèe fei nte yètiri kè dii feíté dihei dimǝu. M bo ò waá ntinenti. Memme kè Dafitii waá ntinenti mediè nké né na kékú.

Dafiti duǝmmè Sadomǝ Kuyie ncǝtè marimú

⁶ Kè Dafitii yú o bire Sadomǝ kòó nàkè kòo bo maá ti Yiè nKuyie ny-Isidayeeribe tǝ nkù tǝcfǝtè.

⁷ Kè Dafiti dǝ: M bire n do dǝmu m mǝmmuǝ nkémaá ti Yiè nKuyie nkù n te tǝcfǝtè.

⁸ Kè kù né n nàkè ke tú n doké mediè, ke còu mmenityĩ nkè mè sũ, m báa kù maá tǝcfǝtè bè yó nkǝri dè ke kù bàá, n còu mmèè kpéi mmenityĩ mmèdiè.

⁹ Kù né n nàkému ke tú m peítè dèè bire yó mbaké dii mǝnni mudoò í yó mbo, nè de dootitǝbè dè yóo narikemu. Bè bo ndè yu ke tú Sadomǝ. Diyètiri dii tu meomǝpòmè. Kè kù duǝ nyIsidayeeribe meomǝpòmè de kpátii timǝu mieke,

¹⁰ deè yóo kù maá tǝcfǝtè kéntú ku bire kè kù tu de cice. Kè kù fíi nde kpààtikàri, kè dè mbaké Isidayeeribe sáá.

¹¹ Memme kè Dafitii béi nke dǝ: M bire ti Yiè nKuyie nní nda bonè, kàa na kè kù maá tǝcfǝtè. Kù dǝú ndinùù a kpéi ke yé mmè.

¹² Kù da duǝ mmecii nkàa nnǝ nke baàti mesàà nnè meyei, kù bo da duǝ ndii mǝnni kàa mbaké Isidayeeribe kéntú nku kuó kunku kùù da te.

¹³ Kàa tǝ nku kuó nè ku tié nkù duǝ ndè Mǝyiisi Isidayeeribe kpéi, a tǝmmú mumǝu bo nyíé! Cómму kètǝf nkémǝote dikǝmbùò. Bá nyǝkù, kufǝwaá mbá nda bo.

¹⁴ Nyetoomu ke waá mmesǝ ntǝnni sikǝupísitǝáti (3000) ntímáti péiti, tǝnni sikǝupísitǝáti (30000), ke ylénè disǝwũǝ nè timáti, bá dé í dò nkékaa nkédeè, ke waánnè ideí nè yetárè ti Yiè nKuyie ncǝtè marimú kpéi, kàa né yóo wǝte kényíé.

¹⁵ A mǝkemu betǝmbè péu: Betácièbè nè bemaribè nè bedabebesũǝbè nè beyántibè, bemǝu kè bè yé mutǝmmú mumǝu.

¹⁶ Mesǝ nnè timáti péiti nè timáti, dè í dò nkékaa nkédeè. Íté kékete mutǝmmú. Ti Yiè nKuyie nní nda bonè!

¹⁷ Mēm̄m̄e kè Dafitii duò ndinùù Isidayεεribe kó bekótìbè bēm̄ou ke dò: Dí teennè m̄ bir̄e Sadom̄o.

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nkùù di te kù di bonèmu. Kuù di duò mm̄eom̄p̄um̄è tip̄ùti tim̄ou, kuù ànnè bèè bo dihei dii mm̄ieke n nùtè mieke, kè bè bòutè ti Yiè nKuyie nnè ku nìtibè.

¹⁹ Duónnè dimáá ti Yiè nKuyie nnè di yèmmè mēm̄ou kunku kuù di te. Íténè kè kù maá teciētè, kētōni ti Yiè nKuyie ntaummè tou nè ku kuó nenti kēinnè teciētè di maá tē ku kpéi nte mieke.

23

Bè kàammè Defiibe ke bè duò mb̄e tømmú

¹ Dafiti kòtè dii mōnni mesàà, kè nyóó kú kédus̄ nho bir̄e Sadom̄o tikpàti kòò bo sòotè kēmbaké Isidayεεribe.

² Kòò tíi nyIsidayεεribe kó bekótìbè nè ikuó nùbè Defiibe.

³ Kè bèè kaà nDefiibe bèè m̄òke yēbie nsip̄is̄itāāti kéndēt̄inko, kè bè mbo benit̄ibè sik̄oup̄is̄itāāti nè sik̄oup̄is̄ini (38000).

⁴ Kè Dafiti dō bèè tātē benit̄ibè sik̄oup̄is̄idè nè sik̄oup̄is̄inàà (24000) bèè bo nni mutømmú mùù bo ndo nkédò ti Yiè nKuyie ncf̄ētè mieke, kētāātē benit̄ibè sik̄oup̄is̄ikuò (6000) bèè tu beheik̄emp̄át̄iwāābè nè bebeémbè, kētāātē bèè bo mbaā yebòrè kè bè mbo sik̄oup̄is̄inàà (4000),

⁵ kētāātē bèè yó ndiè nke bie ntik̄ut̄idùùti nè debémbénnè Dafiti do dōò dè kè bè bo nsānt̄inè ti Yiè nKuyie, kè bè mbo sik̄oup̄is̄inàà (4000).

⁶ Kè Dafitii totí Defii bí í naàm̄unt̄i duò ke dòmmè. Kerisonni kòbe be kòku. Keadi kòbe be kòku. Medadi kòbe be kòku.

⁷ Kè Kerisonni peitè ibí idéi, Daedanni nè Simmeii.

⁸ Kè Daedannii peitè ibí itāāti, Yeyeedi nè Setammu nè Sowεeri. Kè Yeyeedii mb̄è kòtí.

⁹ Kè Simmeii peitè ibí itāāti Sedom̄oti nè Asiyeedi nè Adaa beè do baké Daedanni kó sicēi.

¹⁰ Kòò bí tei mbo inàà, Yaati nè Sisa nè Yeusi nè Bediya.

¹¹ Yaati weè do bè kòtí, kè Sisaa nhò pòkoo, Yeusi nè Bediya bè í mm̄òke ibi péu, kè bèè bè kàa nkéwēnnè teciētè tēmáà.

¹² Kè Keati kó ibí mbo inàà, Amudamu nè Isaadi nè Ebunoo nè Usiyeedi.

¹³ Kè Amudamuu peitè Anoo nè M̄oyiisi. Kè bèè cánnè Anoo nè o bí ti Yiè nKuyie ncf̄ētè kó mutømmú kpéi n sáà. Beè do dō kentuò ntihúunt̄i ti Yiè nKuyie, ke p̄i nku tømmú, ke níi yú Kuyie nyēt̄iri kēpā benit̄ibè mesàà.

¹⁴ M̄oyiisi do tú Kuyie nkóo niti nwe, kòò bí nwēnnè Defii kó kuwu.

¹⁵ Kè M̄oyiisi bí ntú Kerisonni nè Ediesεε.

¹⁶ Kè Kerisonni peitè Sebuyeedi kòò nkótí o naàm̄unkù.

¹⁷ Kè Ediesεε peitè Deabia omáà, kòò nkótí o naàm̄unkù Ediesεε do í peitè kè dè nsū. Kòò bir̄e Deabia né peitè kè dè nsū mediè.

¹⁸ Kè Isaadi peitè Sedom̄iti kòò ntú okótí o naàm̄unkù mieke.

¹⁹ Kè Ebunoo peitè Yediyau kòò nkótí o naàm̄unkù. Kòò nei ntú: Amadia nè Yasiaedi nè Yekamammu.

²⁰ Kè Usiyeedii peitè M̄isee kòò nkótí o naàm̄unkù mieke, kè Isia nhò pòkoo.

²¹ Kè Medadii peitè ibí idéi: Madi nè Muusi. Kè Madii peitè Edeasaa nè Kiisi.

²² Kè Edeasaa kú bá ò í mmòke initidabí. Ò do peité initipobí máà ndi, kòo nantè Kiisi kó ibí ì puoke.

²³ Kè Muusii peité Madi nè Edeε nè Yedemoti bètààti.

²⁴ Beè do tú Defii yaàbí kénkótí be naàmùnti mieke. Kè bèε bè kaa mbè mòke dii mònni yebie nsipísidé kèndeètinko ké bè duó ti Yiè nKuyie ncíètè kó mutømmú.

²⁵ Dafiti do béimmu ke dò: Ti Yiè nKuyie nduómmu meom̀p̀umè ku nìtibè Isidayεeribe, ku mómmønku ke yó mbo Sedisadεmmu sáà.

²⁶ Defiibe ténke í yó ntou metaummè tou nè ikuó nenti.

²⁷ Dafiti weè do yé mbè ní wāri Defiibe bè mòke dii mònni yebie nsipísidé kèndeètinko ké bè duó mmutømmú Kuyie ncíètè mieke.

²⁸ Beè do te bè bo nteénnemè ikuó niùbè, Anoo bí ti Yiè nKuyie ncíètè kó mutømmú, kéndake te danti nè te dieti de kpéi. Beè do te bè bo ndoerimè ikuó nenti, mewénkùmè kó ikuó. Beè do te Kuyie ncíètè kó mutømmú.

²⁹ Beè dò nkéndake bè pāa ndè Kuyie nde kpéi, pèè bè pāa nwè Kuyie nnè muyuo nsààmù bè pāa mmù Kuyie nnè yekàtindà yèè í kooerèné mutie mùu muuti, nè yekàtindà nè tipémpènti, kémbeú bè pāa ndè Kuyie, de céékù nè de okùmè.

³⁰ Bè do dò nkénsántimu ti Yiè nKuyie mbá dii künweñni nè kuyuoku,

³¹ kéntuò nyiwūó bè feu ì ti Yiè nKuyie, siom̀p̀usi kó yewe nè betààbè kó yewe ketiyè nè Kuyie nkó yebaa, kéntū mbè dáu nyikuó ke kééte mèè fié mmè duó ke mamè.

³² Beè do te bè bo ndakemè ti Yiè nKuyie ntaummè tou kpéi, nè ikuó nenti bo kùù fáá. Kè bè ntū mbe tebií Anoo bí bè nàá nti ke pí ti Yiè nKuyie ncíètè tømmú.

24

Ikuó niùbè kó yetĩrè

¹ Nte Anoo bí kó yetĩrè: Anoo weè peité Nadabu nè Abiu nè Edeasaa nè Itamaa.

² Nadabu nè Abiu kè bèε niiténè be cice kékú, bá bè í mòòte initidabí. Edeasaa nè Itamaa kè bèε soatè be tømmú bè do pí mmù ti Yiè nKuyie ncíètè mieke.

³ Edeasaa yaàbire Sadaki nè Itamaa yaàbire Aimmεdeki beè do teennè Dafiti kè bèε bè totí yetĩrè ké bè duó mbe tømmú.

⁴ Kè Edeasaa kó iyaàbí nsù képèètè Itamaa kpéyi kè deε nte kè bèε toté Edeasaa kó iyaàbí kó yetĩrè tepíté nè yékuò, bá dii tñni kè di mmòke wèè di baké, kètoté Itamaa kó iyaàbí kó yetĩrè yèni bá dii tñni kè di mmòke wèè di baké.

⁵ Kè bèε tǎá tété ké bè totí ke yé Edeasaa kó iyaàbí kó yetĩrè do makemèmu bèè kòti ikuó tømmú nè bèè kòti Kuyie ncíètè kōmu. Kè Itamaa kó iyaàbí kó yetĩrè m mōke ye kōbe.

⁶ Defii kó kuwuò nkou Netanneyeedi bire Semmaya opátíwǎàti weè do wǎū be yètè, ké nyè wǎū kòo kpààti Dafiti nè o tǔmbè kè bè bo nè ikuó niùbè Sadaki nè Abiataa bire Aimmεdeki nè ikuó niùbè Defiibe kó sicéi kó bekótibè. Kè bè ní tǎū tété Edeasaa kó yetĩrè kuce mèdémè Itamaa kó yetĩrè kuce mèmáá.

⁷ Kè bèε tǎū meketimè, kè tétée do Yoyadibu ìnkè, kè bèε tǎū medérímmè, kè deε do Yedaya ìnkè.

⁸ Kè bèè tǎū metáámmè, kè tété do Adimmu ìnkè, kè bèè tǎū menaammè, kè dèè do Seodimmu ìnkè.

⁹ Kè bèè tǎū menummumè, kè dèè do Madikiyaa ìnkè, kè mekuómmèè do Minyaminni ìnkè.

¹⁰ Kè bèè tǎū meyiémmè, kè dèè do Akikoti ìnkè, kè bèè tǎū meniímmè, kè dèè do Abiya ìnkè.

¹¹ Kè bèè tǎū mewéímmè, kè dèè do Yesuwa ìnkè, kè bèè tǎū mepiímmè, kè dèè do Sekanniya ìnkè.

¹² Kè bèè tǎū tepíítè nè mèmáá, kè dèè do Ediasibu ìnkè, kè bèè tǎū tepíítè nè medérimmè, kè dèè do Yakimmu ìnkè.

¹³ Kè bèè tǎū tepíítè nè metáámmè, kè dèè do Upa ìnkè, kè bèè tǎū tepíítè nè menaammè, kè dèè do Yesebabu ìnkè,

¹⁴ kè bèè tǎū tepíítè nè menummumè, kè tétéè do Bidikaa ìnkè, kè bèè tǎū tepíítè nè mekuómmè, kè dèè do Imee ìnkè.

¹⁵ Kè bèè tǎū tepíítè nè meyiémmè, kè dèè do Esii ìnkè, kè bèè tǎū tepíítè nè meniímmè, kè dèè do Apatiseti ìnkè.

¹⁶ Kè bèè tǎū tepíítè nè mewéímmè, kè dèè do Petayaa ìnkè, kè bèè tǎū sipísidé kóme, kè dèè do Esekieri ìnkè.

¹⁷ Kè bèè tǎū sipísidé nè mèmáá, kè dèè do Yakinni ìnkè, kè bèè tǎū sipísidé nè medérimmè, kè dèè do Kamudi ìnkè.

¹⁸ Kè bèè tǎū sipísidé nè metáámmè, kè dèè do Dedaya ìnkè, kè bèè tǎū sipísidé nè menaammè, kè dèè do Maasia ìnkè.

¹⁹ Menìme kè bèè tǎūne ti Yiè nKuyie nyIsidayeeriibe tǎū nkù do duó nyii tié mbe yààri Anoo, ké bè totí yetírè ké bè duó mbe tòmmú ti Yiè nKuyie nciètè miéke.

Defiibe tǎbè kó yeyètè

²⁰ Defiibe sǎmbe bèè do kpaá be miéke bèè do ni beè yètè tu: Amudamu kó kunaàmùnkù kè Subayeedi nkótí.

Kè Yedia kòtí Subayeedi kǎku miéke.

²¹ Kè Isia kòtí Deabia kó kunaàmùnkù miéke.

²² Kè Sedomoti kòtí Isia kó kunaàmùnkù kè Yaati kòtí Sedomoti kó kunaàmùnkù.

²³ Ebunoo naàmùnkù miéke kè Yediyo nkótí kè Amadia ò pòkoo kè Yaseedi ntú otáánwè kè Yekamammu tu onaanwè.

²⁴ Usiyeedi kó kunaàmùnkù miéke kè Miseen mbaké. O kó ibí miéke kè Samiidi mbaké.

²⁵ Kè Sakarii baké Miseen tebite Yesiya kó kunaàmùnkù.

²⁶ Kè Medadi bí ntú: Madi nè Musi nè Yaasiyau, kè bè nkótí o kó kunaàmùnkù miéke.

²⁷ Kè Medadi bire Yaasiyau bí ntú: Soammu nè Yakudi nè Ibidi kè bè nkótí o kó kunaàmùnkù.

²⁸ Madi kó kunaàmùnkù miéke kè Edeasaa kòtí. Ò í mpeitè initidabí.

²⁹ Kiisi naàmùnkù miéke kè Yedameyeedi mbaké.

³⁰ Kè Muusi bí ntú: Madi nè Edee nè Yedemoti kè bè mbaké be kó kunaàmùnkù.

Defiibe bí naàmùntí kó bekótìbè mbe.

³¹ Kè bèè bè tǎū tété bè dǎòmè be tebií Anoo yaàbí, ké mbe tǎū kòo kpààti Dafiti dè bo, nè ikuó niùbè Sadaki nè Aimmèdeki nè ikuó niùbè cǎí kó bekótìbè nè bèè baké ti Yiè nKuyie nciètè tòmmú. Bè dǎòmè Mpo kó tecìètè ké bèè me ndǎò teyāātè kpe.

25

Kuyie nciètè kó bedèmbè kó yetìrè

1 Dafiti nè bèè baké Kuyie nciètè tòmmú kè bèè cánné Asafu nè Emanni nè Yedutunni be naàmùnti kòbe, kè bè bo ndonti Kuyie nke náá kù bè benke ti, kèmbie ntikùtidùùti nè tibòmbonti nè tikāpenti.

2 Nte benitibè bè do tāātè bè de kó mutòmmú kpíi mbe yètè, bèè tu Asafu kó ibí: Sakuu nè Sosefu nè Netanniya nè Asadeda. Bèè do tú bedèmbè, kè be cice bè ni ke donti Kuyie nke náá nkù ò benke ti ke tū Dafiti kó itié.

3 Kè Yedutunni kó ibi ntú: Kedadia nè Sedi nè Yesayaa nè Semèii nè Asabia nè Matitia bekuò. Bèè do tú bedèmbè kè be cice Yedutunni bè ni ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri ke kù dōnti ke náá nkù ò benke ti, ke bie nkukùtidùkù.

4 Emanni kó initidabí do tú: Bukiyau nè Matanniya nè Useedi nè Sebuyeedi nè Yedimōti nè Amanniya nè Ananni nè Ediatāa nè Kidaditi nè Dommameti nè Ešee nè Yosebekasa nè Madoti nè Otii nè Maasioti.

5 Emanni bí nyi memme weè do náá nhokpàati Kuyie nhò benke ti, ke bo déúkunnè ku yetiri kunku kùù ò duó nyinitidabí tepíitè nè inàà nè initipobí itāāti.

6 Bèmou bèè do tú bedèmbè ti Yiè nKuyie nciètè mièke, ke bie ntikùtidùùti nè tibòmbonti nè tikāpenti, kè be cice bè ni. Kè bè mpī nhokpàati tòmmú, Asafu nè Yedutunni nè Emanni kè bè baké.

7 Bèmou bè do tú bèè nò mbèmbè mudèmmú mesàà ke déúkunko ti Yiè nKuyie nyètiri, bèmbè nè be tebií kè bè mbo sikousidè nè sipisini nè bèni (288).

8 Kè bèè tāū tété ke bo yà bè dò nkémpī mmèè boti mutòmmú, bá bè í mbaati bedènkótibè nè bepàmbè.

9 Nte bè do tāū tété kédei bèè kótibè, kè bè bo nni be yètè: Kè bèè tāū tété Asafu kó kuaámunkù kè dèe do Sosefu ìnkè, kè bèè yíé kétāū kè tétée do Kedadia ìnkè, wenwe nè o tebií nè be bí kè bèè wènné tepíitè nè bèdébè.

10 Kè bèè tāū metāámmè kè dèe do Sakuu ìnkè, wenwe nè o bí nè o tebií kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

11 Kè bèè tāū menaammè kè tétée do Isidi ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

12 Kè bèè tāū menummè kè tétée do Netanniya ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

13 Kè bèè tāū mekuómmè kè dèe do Bukiyau ìnkè, wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

14 Kè bèè tāū meyiémmè kè tétée do Yesadeda ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

15 Kè bèè tāū meniímmè kè tétée do Yesaya ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

16 Kè bèè tāū mewéímmè kè tétée do Matanniya ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

17 Kè bèè tāū mepíímmè kè tétée do Simmèii ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

18 Kè bèè tāū tepíitè nè mèmáà kè tétée do Asadèedi ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

19 Kè bèè tāū tepíitè nè medérímmè kè tétée do Asabia ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

20 Kè bèè tāū tepíitè nè metāámmè kè tétée do Subayeedi ìnkè wenwe nè o bí nè o tebií, kè bè mbo tepíitè nè bèdébè.

- 21 Kè bèe tǎu tepíítè nè menaammè kè tétée do Matitia ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 22 Kè bèe tǎu tepíítè nè menummumè kè tétée do Yedemoti ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 23 Kè bèe tǎu tepíítè nè mekuómmè kè tétée do Ananniya ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 24 Kè bèe tǎu tepíítè nè meyiámmè kè tétée do Yosebekasaa ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 25 Kè bèe tǎu tepíítè nè meniúmmè kè tétée do Ananni ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 26 Kè bèe tǎu tepíítè nè mewéímmè kè tétée do Madoti ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí, kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 27 Kè bèe tǎu sipísídé kóme kè tétée do Ediatáa ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 28 Kè bèe tǎu sipísídé nè mèmáá kè tétée do Otií ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 29 Kè bèe tǎu sipísídé nè medérímmè kè tétée do Kidaditi ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 30 Kè bèe tǎu sipísídé nè metáámmè kè tétée do Maasioti ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.
- 31 Kè bèe tǎu sipísídé nè menaammè kè tétée do Dommameti Esee ìnkè wenwe nè o bí nè o tebíí kè bè mbo tepíítè nè bèdébè.

26

Bèè do baà Kuyie nǎtètè kó yebòrè

1 Bèè do baà Kuyie nǎtètè kó yebòrè bè do bè totému yetírè, Asafu biré Kodee kó ðebire Mesedemia kó ibí ìí do baké Kodee kó kunaàmùnkù.

2 Kè Sakarii ntú oketiwè kè Yesayeedi ntú odériwè kè Sebadi tu otáánwè kè Yatinniyeedi tu onaanwè.

3 Kè Edammu tu onummuwè kè Yeoananni tu okúsnwè kè Ediyoyennaii tu oyiéwè.

4-5 Kè Kuyie ndòò mesàà Obedi-Edammu kòò peítè initidabí ìni. Semmaya nè o neí, Yoa nè Sakaa nè Netanneyeedi nè Amiyeedi nè Isakaa nè Peudetaii.

6 Kè Obedi-Edammu kóo po Semmaya kó ibí mbaké be naàmùnti ke yé bè tumè yekámùbò yembè mbe.

7 Bèè yètè tu Otinni nè Defayeedi nè Obeti nè Edisabadi nè o neí, sùì yètè do fei mesàà Ediu nè Semmasia.

8 Obedi Edammu kó ibí nyi memme. Bè do tú yekámùbò yembè mbe kè be kònti yaunè be tòmmú. Bemou kè bè mbo sipísikuà nè bèdébè.

9 Kè Mesedemia bí nè o tebíí kè bè mbo benitìbè tepíítè nè bèni, ke tú yekámùbò yembè.

10 Kè Medadi kó kunaàmùnkù kou Osaa mmàke ibí inà Simidi weè do tú Mpo. O cice weè do ò duó nde kó difòtìrì, weè do í tú Mpo.

11 Kè Idikiya nhò pòkoo kè Tebadiya tu otáánwè kè Sakarii tu onaanwè. Osaa kó kunaàmùnkù kòbe do tú o bí nyí, nè o tebíí kè bèe wènné kèmbò tepíítè nè bètáati.

12 Bèè do ni bèè bàà yebòrè be kó yetírè kòbe, bemou bè do wèmmu ke pí mbe tòmmú ti Yiè nKuyie nǎtètè mieke, be tebíí kóme.

13 Bè do tãũ tété nwe ke bo yà bá tètè cífètè tè dò nkémbaà dìi bòrì, bè tãũ tēcēdiētè kè dè dōmmè bèe tãũ tēsãmpótè kè dè mme ndò.

14 Kè bèe tãũ tété ke bo yà tètè cífètè kòbe yó mbaà diyìè yìenì kèè bíékè kó dibòrì, kè tété do Sedemmiya ìnkè, kè bèe yíe kètãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà kubakù you bíékè kó dibòrì, kè tété do o birè Sakarii ìnkè, Sakarii do tú wèè cii wènwe ke nò nke tiè.

15 Kè bèe tãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà kubakù cãнку bíékè kó dibòrì, kè tété do Obedi-Edõmmu ìnkè, kòo bí nte ì bo mbaàmè tidiiti kó tidiēti.

16 Kè bèe tãũ tété ke bo yà bèe yó mbaà diyìè taà kèè bíékè kó dibòrì nè dibòrì bè tu di Sadiketi, kè di pèkénè ditenni kó kuce. Kè tété do Supimmu nè Osaa be ìnkè kè bèe yè mbè totè.

Bá dìi tñni kè di mbaà ke wetí diteri.

17 Kè Defiibe níi mbaà diyìè taà kèè bíékè kó dibòrì bèkuò bèkuò ke feimmu betòbè, bá dìi yiè kè bènàà níi mbaà kubakù you bíékè kó dibòrì ke feimmu betòbè. Kè bènàà níi mbaà kubakù cãнку bíékè kó dibòrì bènàà bènàà ke feimmu betòbè bá dìi yiè. Kè bèdébè bèdébè mbaà tidiiti ã tii dieti kó yebòrè ke feimmu betòbè.

18 Bè maá kùu dieku ke kpeennè Kuyie ncífètè te ìkè, Defiibe bèe do tè bàà, bènàà kuce bíékè, bèdébè te miēke.

19 Kodee nè Medadi be kó tinaàmùntì kòbe kó yetfirè nye yèè do baà yebòrè.

Defiibe tóbè do pī mmùù tømmú

20 Kè be tebiì Defiibe tóbè kó mutømmú ntú bè bo mbaàmè Kuyie ncífètè kó tikpàti nè ikuó nenti.

21 Kè Kerisonni kó kunaàmùnkù kou Daedanni birè Yeyeedi weè mbaké be kó sicéi.

22 Yeyeedi nè Setammu nè be tebite Sowēeri bèe kó ibí do te ì bo mbaàmè Kuyie ncífètè kó tikpàti.

23 Amudamu nè Isaa nè Ebuñoo nè Usiyeedi be yaábí múnke do pī mmuù tømmú.

24 Mõyiisi birè Kerisonni kó debire Sebayeedi weè do baké bèe bàà Kuyie ncífètè kpàti.

25 Kè Mõyiisi birè terè Ediesee peitè Deabia kè Deabiaa peitè Yesaya kè Yesayaa peitè Yodammu kè Yodammuu peitè Sikidi, kè Sikidii peitè Sedomati.

26 Sedomati nè o tebiì beè do te bè bo ndakemè okpàati Dafiti nè sicéi kó bekótibè nè kumándáàbè bèe baké behããpòmbè sikoupi nè sikou nè behããpònkótibè tóbè bè do cãnnè dè Kuyie nképí.

27 Bè do dokému ké dè éi ké dè duó ti Yiè nKuyie kè bè bo ntñninè ku cífètè.

28 Kuyie mpããnaãnti náãntò Sømmuyēeri nè Kiisi birè Sauri nè Nee birè Abunee nè Seduya birè Soabu bè do cãnnè dè Kuyie nképí. Sedomii nè o tebiì beè do dè bàà demou nemme.

29 Iseyari yaábire Kenania nè o bí, kè bè tømmú ntú bè bo nwãũmè dihei kó yepáte ke bekù benitibè bè touni tí.

30 Ebuñoo birè Asabia nè o tebiì tekoupiitè nè sikousiyiekè (1700) bemou bè do tú yekòmbò yembè mbe, kè be tømmú ntú bè bo ndakemè ti Yiè nKuyie ntømmú kpéi nnè okpàati kōmu kpéi, nyIsidayēeribe tempē Suditē diyìè taà kèè bíékè.

31 Kè Yedeya weè mbaké Ebunwò kó kunaàmùnkù, Dafiti kpàti benni sipísìnàà kpèri mièke kè bèè fié be naàmùnkù mièke kénsó nyekòmòbò yembè beè bo Yasee èi dìi bo Kadaadi tempè.

32 Yediyaa tebiù do nsi kè bè ntú yekòmòbò yembè ke kótí be cèí, kè bè mbo sikòupísídé nè sikòusiyiekè (2700) kè okpàati Dafitii bè baá nkè bè mbaké Dubenni kòbe nè Kadi kòbe nè Manansee kó kuwuò ndikéè kòbe, ke dake ti Yiè nKuyie ntømmú kpéi nè okpàati kòmu kpéi.

27

Bè bàatimè behāāpòntīrè bèè yó mpī nhokpàati tømmú

1 Kè bèè bate Isidayeeriibe bè màmè. Bè cèí kó bekótíibè nè behāāpònkótíibè bèè baké behāāpòmbè sikòupí nè sikou nè bepátíwaàbè kè bè bo mpī nhokpàati tømmú kè be kó mutømmú ntú bè bo nnimè yetīrè yèè bo mpī mmutømmú. Bá dìi tīnni otànkú kè me nhò ndibenni dimòu ke feimmu betòbè. Bá dìi tīnni kè benitibè mbo sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000).

2 Kè Sabudiyeedi bire Yasobeammu nni ditīnni ketiri dìi do te otànkú ketiwè, kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000).

3 Ò do tú Pedesi naàmùnkù kou nwe kémbaké behāāpònkótíibè otànkú ketiwè kòbe.

4 Kè Ahoa èi kou Dodaii kó ditīnni ntú otànkú dérínwè kòbe kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000) kè Mikudoti nhò pòkoo.

5 Kè dihāāpòntīnni táánni ntú otànkú táánwè kòbe, kè ikuó niùti dièwè Yoyada bire Bennaya mbaké de kó benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000).

6 De kóo Bennaya do tú okpàrinuònti nwe bekpàrinuòmbe sipísitāāti tīnni mièke. Kòo bire Amisabadi bo o kó ditīnni mièke.

7 Kè dihāāpòntīnni naanni ntú otànkú naanwè kòbe kè Soabu nantè Asayeedi nè o bire Sebadia mbè baké, kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000).

8 Kè dihāāpòntīnni nummuri ntú otànkú nummuwè kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000) kè Isidaa naàmùnkù kou Samuti mbè baké.

9 Kè dihāāpòntīnni kuónni ntú otāakuónwè kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000) kè Tekoa èi kou Ikési bire Idaa mbè baké.

10 Kè dihāāpòntīnni yiénni ntú otāyiénnwè kpèri, kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000), kè Efadaimmu kó kuwuò nkou Edesi wèè bo Padonni èi kòò mbè baké.

11 Kè dihāāpòntīnni niínni ntú otāniínwè kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000). Kè Sedaa naàmùnkù kou Sebekaii wèè bo Usaa èi kòò mbè baké.

12 Kè dihāāpòntīnni weínni ntú otāawéinnwè kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000). Kè Bensamee kó kuwuò nkou Abiesee wèè bo Annatoti èi kòò mbè baké.

13 Kè dihāāpòntīnni píínni ntú otāpíínnwè kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000). Kè Sedaa naàmùnkù kou Madaii Netofaa èi kou mbè baké.

14 Kè dihāāpòntīnni tepíítè nè dimáá ntú otànkú tepíítè nè omáá kpèri kè bè mbo benitibè sikòupísídé nè sikòupísìnàà (24000). Kè Efadaimmu kó kuwuò nkou Bennaya Pidatonni èi kou mbè baké.

15 Kè dihāāpòntǹnni tepíítè nè didèri ntú otà̀nkù tepíítè nè odèríwè kperi, kè bè mbo benítibè sikòupíísidè nè sikòupíísinàà (24000). Kè Otinniyèedi naàmùnkù kou Netofaa èi kou Edidaii mbè baké.

Bè bàtemè Isidayèeribe wuò nkò bekòtìbè

16 Nte bèè do baké Isidayèeribe wuò:

Sikidi birè Ediesèe weè do baké Dubènni kó kuwuò,
kè Maaka birè Sefatia baké Simmèḡḡ kòku.

17 Kè Kemmuyèedi birè Asabia baké Defiibe kó kuwuò,
kè Sadòki baké Anḡḡ kòku.

18 Kè Dafiti tebite Ediuu mbaké Sudaà kó kuwuò,
kè Mikayèeri birè Omidi baké Isakaa kó kuwuò.

19 Sabunḡḡ kó kunaàmùnkù kòbe,
kè Abudiasi birè Semmaya mbaké, Nefutadii kó kunaàmùnkù,
kè Asidiyèedi birè Yedemoti mbè baké.

20 Efadaĩmmu kó kunaàmùnkù,

kè Asadia birè Osea mbè baké,

kè Pedaya birè Sowèeri mbaké Manansee kó kuwuò ndikéè kòbe bèè bo diyie taà kèè bíékè.

21 Kè Manansee kó kuwuò ndikéè kòbe bèè bo Kadaadi diyie yièni kèè bíékè,

kè Sakarii birè Ido mbè baké Bensamèe kó kuwuò nkòbe,

kè Abunèe birè Yasiedi mbè baké.

22 Danni kó kuwuò nkòbe, kè Yedoammu birè Asadèedi mbè baké. Bèè do tú bèè baké Isidayèeribe kó iwuò.

23 Dafiti do í kàa mbedapàmbè bèè mòke yebie nsipíísidè kéntò kécutinko, ke yé ti Yiè nKuyie ndo nàkémè ke dò, kù yóó duò nkè Isidayèeribe sũũ nsiwàà dómè keĩnkè.

24 Sedua birè Soabu do ketému be kàmmù, ò me nyí mpũḡḡ, ke yé ti Yiè nKuyie mmieke do yèmè Isidayèeribe de kó mukàmmù kpéi, deè te kè bè í wàri bè mà mè okpàati Dafiti dḡḡrimè pátiri mieke.

Bèè do dake tekpàaticfètè kó tinenti kpéi

25 Adiyèedi birè Asimafeti weè do te ò bo ndakemè tikpàti tii bo tekpàaticfètè mieke ti kpéi.

Kè Osiasi birè te dè bo ndakemè dihèi dimḡḡ, yehekè dieyè nè yesàmḡpóyè, nè yehāāpònkare kó yebuò kpéi.

26 Kè Kedubu birè Esidi te ò bo ndakemè bèè tu betenkútìbè be èi mieke be kpéi.

27 Kè Simeii Damaa èi kou nte ò bo ndakemè fĩnyĩ kó depaa nkpéi.

Kè Sabudi nte ò bo ndakemè menaà mbè kùḡtìmè nè fĩnyĩ kó yebe me kó tidieti kpéi.

28 Kè Baadi-Ananni Bèti-Kedèedi èi kou te ò bo ndakemè odifiè kó detie nnè detie mbè tu dè sikomḡḡ kè dè yè Meditedandee kó kubiriku de kpéi.

Kè Yoasi te ò bo ndakemè mekùḡ nkò tidieti kpéi.

29 Kè Sitadayii Sadonni èi kou ndake bèè cēm̀m̀m̀ inààke Sadonni be kpéi.

Kè Adidayii birè Safati nte ò bo ndakemè iwũḡ cēm̀be bèè bo kubiriku bíékè be kpéi.

30 Kè Isimayèeribe botí kou Obidi nte ò bo ndakemè yòyòbè kpéi.

Kè Yedia Medonoti èi kou nte ò bo ndakemè sām̀arím̀úbè kpéi.

31 Kè Yasisi Akiditi èi kou nte ò bo ndakemè ipe nè sibḡḡ de kpéi.

Bembε kó dimàà do tú bèè dàke bèmbε okpààti Dafiti kperε kpéí.

Bèè do ǝrí okpààti Dafiti

³² Kè Sonnatāā Dafiti yǝ tāū, oniti mecii mpiéké wè mεsàà nkòò yé mecii, kòò ntú wèè duó nhokpààti itié. Kè Yeyεedi Akimǝnniibε botí kou mǝu kó dεbirε te ò bo nduómmè okpààti bí itié.

³³ Kè Aitofεedi ntú wèè múнке duó nhokpààti itié, nke Usaii Adikiti εi kou ntú okpààti nεpo.

³⁴ Aitofεedi kó difǝnkúò, kè Bennaya birε Yoyadaa bè cǝuté wenwe nè Abiataa. Kè Soabu wèè ntú wèè baké behāāpǝmbè okpààti kǝbε.

28

Dafiti duómmè itié nSadomǝ kòò bo maá Kuyie ncǝtèè

¹ Kè Dafitii tíi nyIsidayεeribe kó bekótibè bemu Sedisadεmmu. Bèè baké be wuǝ nnè bèè baké bèè bàà okpààti be kó yetǝrè nè bèè baké behāāpǝmbè sikǝurípí nè sikǝu nè bèè bàà ò kpàti ò màke ti. Nè bèè dàke wenwe okpààti nè ò bí be wūǝ kpéí nè bè fǝmmu bè kè bè tu tekpààticǝtèè kó bekótibè nè bekparinuǝmbε nè benitimǝmmǝmbε.

² Kòo kpààtii ité kécómmú kébéi nke dò: n tebíi nè n nitibè kémmúnè n tú mù: N yemmè meè n duó nke dò m maá ti Yiè nKuyie nteǝtèè ku taummè tǝu yó mborè, nè kunku ti Yiè nKuyie nti tū nkú naǝcètè yó nna dè, kè nni mbaati ke bo tè maá.

³ Kè Kuyie nnè n nàké ke tú m báá kù maá teǝtèè ku yetǝri yó nyu dè, ke yé n dokémè ke cǝú mmenitiyǝ.

⁴ Ti Yiè nKuyie nyIsidayεeribe tū nkú kuù n tāātè n cice cǝtèè miεke kè m bo ntú Isidayεeribe kóo kpààti sǝā. Kuù do tāātè Sudaa kó kuwuǝ kè kù bo mbè ni, Sudaa kó kuwuǝ mmieke ke tāātè n cice cǝtèè, n cice cǝtèè miεke ke n tāātè kè m bo mbaké Isidayεeribe.

⁵ Ti Yiè nKuyie nni nduó nyibí péu nwe, dε kó ibí miεke ke tāātè m birε Sadomǝ kòò bo kari dikpààtikàri kέmbaké Isidayεeribe bèè tu Kuyie nkó dikpààtiyuu.

⁶ Kù n nàkému ke tú m birε Sadomǝ weè yóó kù maá teǝtèè nè te danti, ke yé kù we ntāātémè kòò tu ku birε, kè kù tu ò cice.

⁷ Kù bo fíi nho kpàti kè ti mbo sǝā, kè nsà kòò tū nku tié nnè ku tannǝ ò dè tūmmè yie.

⁸ Ti cómmú Isidayεeribe ti Yiè nKuyie nkó benitibè ìikè nke kè Kuyie nti tū nkú bo ke ti kémmú. Tǝnnenè weti weti ti Yiè nKuyie nti tū nkú kuó imǝu, kè dεε yie nkè di tieke dihei sàari kè di bí ndi sǝké sǝā.

⁹ Fó m birε Sadomǝ nyé Kuyie nha cice tū nkú, kέmpǝ nku tǝmmú nè meyemmè mēmáà, kè kù duó nha yemmè mēmǝu. Ke yé ti Yiè nKuyie kuù wéimè benitibè miεke dǝmmè nè be dó kédǝò ti nè ye tototí imǝu. Kàa kù wanti kù bo da benke kumáà, kàa me nkú bùtinnè kù da dootóo sǝā.

¹⁰ A nyé ke dò nti Yiè nKuyie nkuù da tāātè kàa bo kù maá teǝtèè kù yó nte tè. Yáúkǝnne a kǝnti kέpǝ mmutǝmmú.

Dafiti benkemè Sadomǝ ò yóó maá Kuyie ncǝtèè kè tè ndǝmmè

11 Kè Dafitii benke o bire Sodomǝ ò yóo maá Kuyie nciǝtè kè tǝ ndǝmmè. De fũḍ kó kukpánkpánkù nǝ tidieti, nǝ ku ciǝtè kó tikpàti yó mborè, nǝ tidieti tii mùmmu nǝ de mieke kpeti, nǝ metaummè tǝu yó mborè.

12 Kǝo ò nàkénè o yǝmmè do dò nwèè maá ti Yiè nKuyie nciǝtè kè tǝ ndǝmmè, ti Yiè nKuyie nciǝtè kó kucuudànkù nǝ tidieti tii tǝ fitè, nǝ ku ciǝtè kpàti yó mborè, nǝ tinenti bè kù pǝa ntii yó mborè.

13 Kǝo ò benke ikuḍ niùbè nǝ Defiibe be tǝrè yó ndǝmmè nǝ bè yó mpǝ mmùu tǝmmú ti Yiè nKuyie nciǝtè mieke. Nǝ tinenti timǝu tii dò nkémpǝnnè ti Yiè nKuyie nciǝtè tǝmmú.

14 Kǝo ò nàkè bá kùu nenkù ò dò nkébénnè mesǝ nkè mè mmamè kǝo kù dǝḍnè, kóo nàkè ò dò nkébénnè timáti péiti kè ti mmamè kǝo kù dǝḍnè tinenti, kóo nàkè bá kùu nenkù ku tǝmmú yó ntú mù.

15 Ke me ndǝḍnè sisǝfitikèkèe nǝ si kó isǝfitii, ke me ndǝḍ timáti péiti kó sifitikèkèe nǝ si kó ifitii, kéntu mbá kùu nenkù dò nkémpǝnnè mùu tǝmmú.

16 Kǝo ò nàkénè mesǝ nkóo táburi bè yó ndaku wè pǝé bè pǝa nwè Kuyie nkó mesǝ nkó kucéékù yó mmamè, nǝ timáti péiti kó táburi kó timáti kó kucéékù yó mmamè.

17 Kǝo ò nàkénè simátipeé yenni nkpesi nǝ yebo nǝ ibòòke, demǝu kè dè ntú mesǝ nsààmè máá, nǝ mesǝ nkó ibòòke nǝ timáti péiti kpeyi, bá dè nǝ de céékù yó mmamè.

18 Kǝo ò nàkénè bè yó maá dihuúntǝnni kè di ndǝmmè, nǝ mesǝ nsààmè mèè yóo dè dǝḍnè me céékù dò nkémmàmè. Nǝ tenaasǝntè dò nkéndǝmmè, nǝ mesǝ mmèè yóo dǝḍnè beǝnkembàribè bèè fièti diéké ti Yiè nKuyie ntaummè tǝu me céékù dò nkémmàmè.

19 Kè Dafiti béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkuu wǝri n do nkémaá ku ciǝtè kè tǝ ndǝmmè nǝ n dò nképi mmùu tǝmmú, ke m benke kè n dè yǝtè.

20 Kè Dafitii nàkè o bire Sodomǝ ke dò: Tǝi nkéyáukunne a kǝnti, ke pi mmutǝmmú. A bá ndé, kufǝwaá bá nda bo ke yé n Yiè nKuyie n tǝ nkù yó nda bonèmè. Kù í yóo da yóu, kù báá da bútinne nǝ ti Yiè nKuyie nciǝtè kó mutǝmmú bo deèmè.

21 Sodomǝ a bá ndé ikuḍ niùbè nǝ Defiibe bè bomu be kó mutǝmmú kpéi, benitibè bèè duḍ mbe máá de kó mutǝmmú kpéi, ke yé be tǝmmú, bè da bonèmu. Isidayeribe kó bekótibè nǝ Isidayeribe bemǝu bè yó ntǝmmu a bè náá ntii.

29

Isidayeribe pǝmmúmè be yǝmmè kó yepǝrè Kuyie nciǝtè kó mumarimù kpéi

1 Kǝo kpàati Dafitii nàkè diǝnni dimǝu ke dò: M bire Sodomǝ nwe ti Yiè nKuyie ntǝátémè kòo né kpaá bennè de kó mutǝmmú. De kó mutǝmmú me ndeumu ke yé de kó tǝcǝtè í túmè oniti kpete, ti Yiè nKuyie nkpete nte.

2 Nǝ n wǝrimú mumǝu ndi m bàátimè Kuyie nciǝtè kó mumarimù kpéi, ke waá mmesǝ ndèè dò nkédǝḍnè mesǝ nde kpéi timáti péiti dèè dò nkédǝḍnè timáti péiti de kpéi, disǝwũḍ dèè dò nkédǝḍnè disǝwũḍ de kpéi, timáti dèè dò nkédǝḍnè timáti de kpéi, idei dèè dò nkédǝḍnè idei de kpéi, yetásàayè dèè dò nkédǝḍnè yetásàayè de kpéi nǝ yeteyè yèè yóo dari imarí nǝ yetásòuyè nǝ meǝrimè mebotí mebotí kpeye yèè donku kpeñni nǝ yetárè yèè dò ndoii péu.

3 N dó mèè kpéi nti Yiè nKuyie ncfètèe maá, m bo duó mmesəo nnè timátì péítì, m mómmuə m məke dè Kuyie n tũ nkù cĭètè kpéi, ké né yiénè n waá dè ku cĭètè marimù kpéi.

4 M bo duó mmesəo mmèè yènní Ofii tempè nkè me cĕékù mbo tónni tekòutè (100), timátì péítì bè pũnné ti kè ti wénkũnne tónni sikəusidé (200) kè bè bo dari Kuyie ncfètè.

5 N duómmu mesəo nnè timátì péítì kè beyántibè bo daənnè mesəo ndèè dò nkédəənnè mesəo, timátì péítì dèè dò nkédəənnè timátì péítì. Dĩndi, di mieke we nyèmmè ò pā ke dò nwèe pā o yèmmè dómè yíe.

6 Kè Isidayeeribe botí kó bekótibè nè be cĕí kó bekótibè nè bèè pĩ nhokpàati tømmú nè bèè baké behāəpəmbè sikəupí nè sikəu kè bèe pā be yèmmè kó yepārè.

7 Kuyie ncfètè kó mutømmú kpéi mesəo ntónni tekòutè nè sipisiyiekè (170) nè mesəo nkó medítibii ntekəupípítè (1000), timátì péítì tónni sikəusitāati (300) nè disəəwũđ tónni sikəusikuə (600), timátì tónni sikəupisitāati (3000).

8 Kè di túotè dèè kó dimàà tu yetásəəyè ké dè duó nKerisəđ kunaəm̀nkù kou Yeyēedi, kòò yè ənné ti Yiè nKuyie ncfètè kó tikpàti borè.

9 Kè diwèi mbo Isidayeeribe bəməu be yèmmè kó yepārè bè pā yè kpéi, ke yé bè do yè pāmè nè be yèmmè mēməu ndi be Yiè nKuyie ncfètè kpéi. Kè diwèi dieri pĩ nhokpàati Dafiti.

Dafiti sântemè Kuyie

10 Kè Dafitii sântè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe bəməu ìikè, ke dò: A yètiri deumu sáà, f́s nti Yiè nKuyie nSakəbu do tũ nkù.

11 F́s nti Yiè nKuyie nha deumu ke kpeñni ke wenni mediè nke bo sáà nke tú tikpeti timəu yiè, ke yé dèè kó dimàà bo keñkè nè ketenkè f́sđ dè temè.

12 Tikpàti nè tikpeti bonni a borè nde, f́sđ baké deməu, f́sđ kpeñni, ke məke muwērímú, f́sđ sđ déúkũnne a dó wè kénte kođ kpenke.

13 Deè kpéi nte f́s nKuyie nti tũ nkù kè ti da sánti, ke déúkũnko a yetidieri.

14 N yí tú òməu, n kəbe me nyi tú bəmabè, dè í tú nè ti mómməmbè kó muwērímú mmu ti da pām̀mmè ti yèmmè kó yepārè, deməu dè bonni a borè nde ti da pāə ndè tu a nəu kperè nde.

15 Ke yé ti tú mè bepəđbè mbe a ìikè, ti yóo pĕtĕmu ti yembè yĩmè, ti we die nketenkè ìnkè yè pĕnkù medéè ndòmmè mme. Ti báa na kéyíé ti fòmmu kó yewe.

16 Ti Yiè nKuyie nti tũ nkù ti tímmu dèè kó dimàà dò nkémaánè a cĭètè ti yó ndéúkũnko tĕè mieke a yetisàari deməu dè tu a nòutè kperè nde, f́sđ dè te.

17 Áú! Ti Yiè nKuyie n tũ nkù n yému ke dò nha wúo nhoniti yèmmè, a dó wèè yèmmè wenni wənwe, m me nda pānè meyenwennime mme yepārè yie nkó dimàà, kàa wúo nha nitibè bèè bo die mbè da pāmè be yèmmè kó yepārè nè diwèi.

18 Ti Yiè nKuyie ti yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakəbu bè do tũ nkù, yóu kàa nitibè mməke de kó iyentotí botí kémbə a bíékè sáà.

19 Duó m bire Sodoməu meyèmmè mēmáa kòo tũnne a tannò, nè a tié nnè a kuó. Kè dĕe yie nkòo maá a cĭètè n waá ntinenti tĕè kpéi.

20 Kè Dafitii béinnè ditf́nni ke dò: Déúkũnne ti Yiè nKuyie nyètiri.

Kè ditf́nni diməu déúkũnne ti Yiè nKuyie mbe yembè do tũ nkù, ke sĭnnóo kékənkè ti Yiè nKuyie nyiikè nè okpàati ìikè.

Sadomǝ dimè tikpàti

²¹ Kè dèe wenté kè bèe fié ti Yiè nKuyie nyiwũ ò yóo tuǝ: Nyenaadakè tekǝupíftè (1000), yepedakè tekǝupíftè (1000), nè metaummè kpeyi tekǝupíftè (1000) nè menaà mbè yóo yǝǝe mè kétuǝ, kéfiénè iwũ tɛi péu, Isidayɛeribe bɛmǝ yóo di ò.

²² Dɛ yiè kè bèe di kɛyà ti Yiè nKuyie nyiikè, kè diwèi diɛri mbè bo. Kè bèe wɛtɛ kɛpíɛkè Dafiti bire Sadomǝ weè tumè okpàati, kóo cóu mmekùǝ, nkòǝ bo mbaké. Kɛ mɛ ndǝǝ Sadǝki kòǝ bo ntú ikuǝ nùti.

²³ Kè Sadomǝ sǝǝtɛ o cice Dafiti kpàatikàri ti Yiè nKuyie nhò duǝ ndi, kè tikpàti ò yie nkè Isidayɛeribe bɛmǝ nyie nhò yɛ mmù.

²⁴ Kè bɛhǝǝpǝmbè iwɛi yembè nè yekǝmbò yembè, nè okpàati Dafiti bí tɛi imǝu kè bɛ mbuǝ Sadomǝ.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie ndéúkunnɛ Sadomǝ Isidayɛeribe bɛmǝ iikè. Kòo kpàti dɛukɛ kɛpɛɛtɛ bèè ò niiténè kɛ di tikpàti.

²⁶ Sɛsee bire Dafiti do baké Isidayɛeribe bɛmǝ ndi.

²⁷ Ò do bè baké yɛbie nsipísinaà ndi, kɛmbo Ebunǝ kɛ dò yɛbie nyɛyiekè, Sedisadɛmmu yɛbie nsipísitǝti nè yɛtǝti.

²⁸ Dafiti do mǝkɛmu tikpàti kòo yɛtiri fei, kòo kótɛ mɛsàà nkétuǝkɛ o mǝnni kékúnè kunaati, kòo bire Sadomǝ sǝǝtɛ o kpàti.

²⁹ Okpàati Dafiti tǝmmú ò mù ketémè nè ò mù dèèmè dɛ wǝrimu Kuyie mpǝǝnǝǝnti náǝntò Sammuyɛeri pátiri miɛkɛ nè Kuyie mpǝǝnǝǝnti náǝmbè Natǝǝ nè Kadɛ bɛ kpeye* miɛkɛ.

³⁰ Dɛ kó yɛpátɛ yɛɛ náà nhò do tǝ mɛɛ botí tikpàti nè o wɛrimú do dɛu mɛɛ botí nè tii do ò tũǝkení, nè tii do tũǝkení Isidayɛeribe, nè yɛhekè tɛyɛ kó yekpàatiyo yemǝ miɛkɛ.

* **29:29 Natǝǝ nè Kadɛ bɛ kó yɛpátɛ:** Bè náà mbe kó yɛpátɛ yɛɛ kpéi die nyɛ fetimu. Bè náà mbèè kpéi 1, 2 Sammuyɛeri kó yɛpátɛ miɛkɛ.

Bekpààtìbè tõmmú pátìri dèrì Di mpátìri tò tìi náàntì

Bekpààtìbè tõmmú pátìri dèrì toté yewétiyè yedéè ndi. Sadomɔɔ kó tikpàti, nè o kó kuwuo nkabe bèè sɔoté ke di tikpàti, kémbaké Sudaa kó dikpààtiyuu ke yàa tuàkenè Nèbukannesaa bè domè kèpante Sedisademmu ké bè pírímú kékònnè Babidònni. Dè kó dipátìri dii múnke ti náa nyIsidayeeri be kó yekpààtiyo totémè yedéè: Isidayeeri kperi nè Sudaa kperi.

Di mpátìri náàntì duó ke dòmme

1. Sadomɔɔ kó tikpàti nè bè nàkémè ke wènkùnnè bè maámè Kuyie nciètè nè bè tè kpetémè 1-9
2. Sudaa kó dipààtiyuu kó tináàntì Odoboammu do túmè okpààti kènto kètuàkenè Nèbukannesaa pòntemè Sedisademmu ke bè pírímú kékònnè 10-36

ISIDAYEERIBE KPÀÀTÌ SADOWO KÓ TINÁÁNTÌ

1 Kè Dafiti bire Sadomɔɔ kpàti nfíikú kè ti Yiè nKuyie nní nhò bonè kéfei nhò yètirii.

*Sadomɔɔ mɔomè Kuyie mmeciì
(Wénté 1 Bekpààtìbè pátìri 3:4-15)*

2 Kè Sadomɔɔ tíi nyIsidayeeri be bəmou behāāpònkótìbè bèè baké behāāpòmbè sikoupi nè sikou nè bebeémbè nè Isidayeeri be kó bekótìbè, bèè baké be cèí.

3 Kè Sadomɔɔ bè neiné bəmou kè bèè kote ditònni dii bo Kabaāḏ di borè, ke yé Kuyie ntaummè tou ti Yiè nKuyie nkóo tǎnti Məyiisi do dḏḏ di dikpáá mieke di do ke mbomè.

4 Kuyie ntaummè t̄ou me ndo í dè bo, Dafiti do di t̄uót̄emu Kidiya-Yeadimmu kékònnè Sedisademmu ké di tannè ò do dḏḏ kùu dieku metaummè t̄ou kpéí.

5 Disəwūḏ kó diwūḏt̄ònni Udi bire Besadedi Uuri yaḏbire do dḏḏ di do ke mbo ti Yiè nKuyie nciètè ìlkè.

Sadomɔɔ nè Isididayeeri be do kəri dii borè ke bekù ti Yiè nKuyie mbe kpeti.

6 Sadomɔɔ do ke nkòte kéfié iwūḏ ti Yiè nKuyie ntekoupiḏé (1000) disəwūḏ kó diwūḏt̄ònni ìnkè k̄etuḏ Kuyie nciètè ìlkè ku taummè tou borè.

7 Dè kó keyènkè nke Kuyie nkòtenímè kénáké Sadomɔɔ ke dḏ: Məḏ a dḓ kè n da pā dè.

8 Kè Sadomɔɔ t̄énnè Kuyie nke dḏ: F̄ḏḏ dḏḏ n cice Dafiti mesàà, ke duó nkè n sɔoté o kpàti,

9 ti Yiè nKuyie nha nàkè ti n cice Dafiti t̄ii dḏḏ ke yé a m baámmè kubotí diekù kùu š̄u ke m̄annè mubirimú.

10 Á n duó mmeyèmmè nè mecii, kè d̄e yie nkè n niitè d̄e kó kubotí diekù. We mbo na kémbaké a nitìbè kubotí diekù kuu.

11 Kè Kuyie nt̄énnè Sadomɔɔ ke dḏ: A í me nni mməomè tikpàti yoo a bo mməkemè a kperi, yoo kuyètifeitóo, yoo a níimbè bo kúmè, a me nyí m m̄əḏ a bo nfòumè k̄em̄ante, ke né m̄əḏ meyèmmè mme nè mecii ke bo na kémbaké kubotí n da baá nkù. T̄ii mè mbomè a yèmmè mieke,

¹² n da duómumu meyèmmè nè meciì nke yóó da yíe tikpàti nè a bo mmòkeme à kperè, nè kuyèifeitoo. Bekpààtibè bèè da niiténè ke di tikpàti òmòu í pètè de botí. Bèè me nkpaaní ke bo di tikpàti òmòu í yóó dè m̀òdè ké da tuòke.

¹³ Kè Sodomòó íté Kabaòò metaummè tou borè nè ditònni borè kékonní Sedisadèmmu kémbaké Isidayeeriè.

Sodomòó wèrímu nè o kpàti

(Wénté 1 Bekpààtibè 10:26-29 nè 2 Bekpààtibè tømmú 9:25-28)

¹⁴ Mèmmè ò tìimmè okpàrinaasèí nè sikipàrisèí. Ó do mòke sikipàrinaasèí tekoupiítè nè sikousinàà ndi (1400) sikipàrisèí nè si dèèbè tekoupiíítè nè sikoupiísidè (12000) ké dè duó nyeháàpònkàrè kó yehèkè kè sitesì nkpaá o borè Sedisadèmmu.

¹⁵ Weè do te kè timàti péiti nè mesòo nkè dèè buoté Sedisadèmmu kémmànnè yetàrè, kè detekperè nsù ke mánne detie mbè tu dè sikòmòó, kè dè yìè dà mèèrì Mèditedandee pèèmmè.

¹⁶ Sodomòó kó bepótambè do kòri Esibiti nwe nè Sidisii ke donni o kó sisèí.

¹⁷ Bè do fiiti de kó sikipàrinaasèí tèmáá mèdítibii nsikòusikuò ndi (600), tesàntè tèmáá mèdítibii ntekòùtè nè sipísìnùmmù (150). Bepótambè bèè do si tóu ke múnke fiitinè Itiibe kpààtibè nè Sidii kòbe.

Sodomòó bààtímè ke bo maá Kuyie nteçtètè

(Wénté 1 Bekpààtibè 5:15-32 nè 7:13-14)

¹⁸ Kè Sodomòó duó nkè bèè bo maá ti Yiè nKuyie nteçtètè nè tekpààtiçtètè ò yóó nhà tè.

2

¹ Kè Sodomòó kaa mbenitibè sikòupísiyiekè (70000), kè bè bo ntóu tinènti, kékaa mbèè yó nceú yetàrè yetàrè Ìnkè, kè bè mbo benitibè sikòupísiini (80000), kékaa mbèè yó mbè bàa kè bè mbo sikòupisitaati nè sikòusikuò (3600).

² Kè Sodomòó tó nkè bèè náké Tiiri kóo kpààti Udammu kè dà: A do naatinèmu n cice Dafiti ké nhò duònni detekperè kó ideí kòò bo maá teçtètè ò yó nhà tè.

³ Nte mí nke maá ti Yiè nKuyie nteçtètè, Kuyie n tũ nkù. Teçtètè kù te tè. Bè yó nkù tũd ndè tihúúnti nè bè ní yóó neé ndè pèèbè bè kù pãa mbè sãá, kèntuò nyiwũò bè kù feu ì, dikũnweñni nè kuyuoqu nè siom̀p̀usi simòu nè betããpambè nè ti Yiè nKuyie nkó yebaa, Isidayeeriè do dò nkéndòarimè sãá.

⁴ N yóó maá teçèdìetè nte, ke yé Kuyie nti tũ nkù kuú deumè ke pèètè yebòkè.

⁵ We mbo na kémaa Kuyie nteçtètè? Kè Ìnkè kenke deu, kè í na ke kù tó. Yé n tũ we ke bo na ké kù maá teçtètè? N cénke dá kéánnè bè yó nkù tũd ndè nde tihúúnti f̀s̀ti.

⁶ Á n duó nhonitì wèè yè mesòo nnè timàti péiti nè disòowũò nè timàti de kó mutómmù, ke yèné mupààkonwũòmù nè mùù dò mmeyíi nnè mùù dò mmèbèrimè de kó mutómmù, ke nò mmuyántimù kòo p̀ínnè mutómmù n cice Dafiti n duó mbèè yántibè, kè bè bo nni mbonè Sudaa tenkè nè Sedisadèmmu.

⁷ Á n duó nditãri Dimaa kó detekperè nè detèrè bè tu dè sipèrésì nè bè tu dè sãntãdi, n yèmu a kó betómbè nòmmè ke kũú Dimaa kó detie, m bo bè neínnè n kó betómbè.

⁸ Kè bè n kũúni ideí mediè ke yé n yóó maámè teçèdìetè nte teçèsàatè.

⁹ N yóó duómumu mudii bèè yó nkũú ideí, m bo bè duó ntidiiti bè tu ti bèdée tónni sikòupísiikuò (6000), nè tidiiti teti bè tu ti ódisi tónni sikòupísiikuò (6000),

nè menàà ndítiribè sikòupíkòusini (800000), nè mekùò ndítiri nsikòupíkòusini (800000).

¹⁰ Kè Tiiri kóo kpààti Udammu wàri dipátiri kóò tēínè ke dò: Ti Yiè nKuyie ndó mèè kpéi nku nìtibè deè te kè kù da dòò be kóo kpààti.

¹¹ Kòo yíe kébéi nke dò: Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu kunku Isidayeeri be tū nkù kuù dòò kēfinkè nè ketenkè kunku kùù duò nhokpààti Dafiti debire Sadomò, deè mòke meyèmmè, ke yé de yèmmè ke cii ke yóò maá ti Yiè nKuyie nteçtētè nè tekpààtiçtētè de yó nhā tē.

¹² N yóò da duónkomu oniti wèè yé o tømmú ke cii kòo yètiri tu Udammu-Abi.

¹³ Kòo yò tū Danni botí kou, kòo cice tū Tiiri ei kou. Kòò nò mmesòò nnè timáti péfiti nè disòowūò nè timáti nè yetārè nè ideí de kó mutømmú, ke nò nke duòkù mupààkonwūòmù nè mùù dò mmèbèrimè nè tiyààti kpeti kó mupààkómmú nè mùù dò mmeyī nke nò mmuyántimù bá kè bè yé nwèe dòò kùù nenkù wèe kù dòò. Ò bo pīnnè a kó betòmbè bèè nò mbe tømmú nè a cice okpààti Dafiti kòbe.

¹⁴ Fí n yíe nkàa bo duónni a tómbè tidiiti bè tu ti bèdèé nè óðisi nè mekùò nnè menàà a béi ndèè kpéi,

¹⁵ ti yóò dekemu ditāri Dimaa ké da kōūnī detie nha dó dèè kó dimàà ké de bóú ké de tannè dà mèèri kè deè tuòke Safaa ei, kàa de tūóté kékònnè Sedisadammu.

¹⁶ Kè Sadomò kaa mbepòòbè bèè bo Isidayeeri be ei o cice Dafiti do kaa mbè, kè bè mbo benitibè tekòupíkòùtè nè sikòupírisinømmù nè sikòupísitàāti nè sikòusikuò (153600).

¹⁷ Kòo deite benitibè sikòupírisiyiekè (70000) kè bè bo ntou tinenti, sikòupírisini (80000) bèè bo ncéú yetārè yetārè ñnkè, betòbè sikòupísitàāti nè sikòusikuò (3600) bèè bo mbaa betòmbè.

3

Sadomò maámè Kuyie nçtētè (Wénté 1 Bekpààtibè 6:1-38)

¹ Kè Sadomò keté ti Yiè nKuyie nçtētè kó mumarimù Sedisadammu Mòdiyaa tārì ñnkè. Ti Yiè nKuyie ndo benke de kumáà o cice Dafiti Sebusiibe botí kou Odinanni yíe mieke kòo de tūntè.

² O kpàti benni naanni mieke kóo tādèri mieke do nke ò ketémè Kuyie nçtētè mumarimù.

³ Nte Sadomò do maá Kuyie nçtētè kè tē ndómmè: Ò do benné te bè do beúmè mme de monni kè meokùmè ríbo métiri sipísitàāti kè mepèkùmè ríbo métiri tepíítè.

⁴ Kòo maá kukpánkpánkù kè ku okùmè mmànnè teçtētè dietè kòme métiri tepíítè, meçómmè métiri sipísikuò kédari ku mieke mesòò nsààmè.

⁵ Kòo dari kudieku diekù detekperè kó tidabæti, kòo ti dari mesòò nsààmè, ké ti kerí kè de ndò ntipuonti nè mefimme.

⁶ Kòo kù dāri yetāsàayè, kè te sòò nní ntú Padifaimmu kó ketenkè kó mesòò.

⁷ Kòo dari mesòò nyesāñkè nè yebòrè nè yecákè, kékerí beñkèmbàribè kó tifènti de kó imarí ñnkè.

⁸ Kòo maá ikuó nenti dieku kè ku okùmè mmànnè teçtētè kó mepèkùmè métiri tepíítè, kè ku pèkùmè mbo métiri tepíítè. Kòo kù dāri mesòò nsààmè kè me çéékù ríbo tónni sipísidé.

⁹ Kè sikāũ kó mesəə ncéékù mbo cidóò dikée. Kòo dari mesəə nkudànkù kò tidieti.

¹⁰ Kòo dɔɔ bɛɪnkɛmbàribè kó tifènti tidèti kè tì dari mesəə nké tì cònné ikuú dieku, ikuú nenti kó kufáá.

¹¹ Kè de kó bɛɪnkɛmbàribè bɛdɛ kó ifièti kó meokùmè mbo métiri tepíítè, kè oketiwè kó kufièti kùmáá kó meokùmè mbo métiri mèdémè nè dikée ke káá kumarí, kè kutèkù kó meokùmè mbo métiri mèdémè nè dikée ke káá nhodéri kòku.

¹² Kè odéri kòku ketikù kó meokùmè me mma ke káá nhoketiwè kòku, kè kudéríkù me mma ke káá kumarí.

¹³ Kè de kó bɛɪnkɛmbàribè bɛdɛ ncómmù ke pĩnte bɛ fèti kè ti okùmè bo métiri tepíítè kè bè wetí Kuyie ncíètè mièke.

¹⁴ Kòo dɔɔ kuyààkù kùù bo kpetínné dibòri nè mupààkonkperímù mùù dò mmebèrimè nè muwūšmmù nè mùù dò mmeyĩ, ke kpè nkè dè dò mbɛɪnkɛmbàribè.

*Sodoməə dɔɔmè disəəwūš kó yesā̀nkè nè diwūštə̀nni
(Wénté 1 Bekpààtibè 7:15-22)*

¹⁵ Kè disəəwūš kó yesā̀nkè ncómmù Kuyie ncíètè ìikè kè ye okùmè mbo métiri tepíítè nè mènūmmù kédɔɔ yeteitiyè de kó yesā̀nkè ìnkè, kè ye okùmè mbo métiri mèdémè nè dikée.

¹⁶ Kòo dɔɔ kè dè ndò mmeɸimme kéfi nde kó yeteitiyè yómmè, kédɔɔ kè dè ndò nyetebe bè tu yè kèdénàti, kè yè mbo tekùtè (100) kè bɛe yè càtínné meɸimme yeteitiyè yómmè.

¹⁷ Kòo deè kécónné Kuyie ncíètè ìikè yesā̀nkè, dii nkubakù you, diteri kucà̀nku, kényú kuyou kperi ke dɔ: Yakinni (dèè tu Kuyie nfi) ke yú kucà̀nku kperi ke dɔ: Boasi (dèè tu Kuyie ntú muwèrimú yiè).

4

¹ Kòo maá disəəwūš kó diwūštə̀nni kè di okùmè mbo métiri tepíítè, mepèkùmè métiri tepíítè mecómmè métiri mènūmmù.

*Sodoməə dɔɔmè disəəwūš kó kunankú nè yenaabo
(Wénté 1 Bekpààtibè 7:23-26)*

² Kòo deè kédɔɔ disəəwūš kó kunankú kè ku pèkùmè mbo métiri mènūmmù, kè ku cómmè mbo métiri mèdémè nè dikée, kàa kù benné ke fité dè mbo métiri tepíítè nè mènūmmù.

³ Kòo dɔɔ disəəwūš kè dè ndò nyinààke kéwə̀nnénè kunankú biè nkéuté, kè dè nwɛ nyicus nyidéi, kè i mbo kucus nkumáá mièke inààke sipísínàà, kè dè ntú disəəwūš máá.

⁴ Kè di ndò̀̀nè inààke tepíítè nè idéi kè i ncómmù kè itā̀ati wetí kubakù you bíékè, kè itā̀ati wetí diyiè taà kèè bíékè, kè itā̀ati wetí kubakù cā̀nku bíékè, kè itā̀ati wetí diyiè yièni kèè bíékè kè i fò maá de cuokè, kè kunankú cōmmù i ìnkè.

⁵ Kè ku kə̀nti kó mecéé mmā̀nnè tenò̀tè kó mepèkùmè, ke yaa nke dò mmutepóò nkè bɛe anté ku biè nfesəəbò̀̀fɛ kpɛyɛ kōme, kàa kù benné menie mmè mbo dí̀tiribè tekə̀upíkùtè nè sikó̀upísidé (120000).

⁶ Kòo dɔɔ disəəwūš kó yenaabo tepíítè, kéínné yènūmmù Kuyie ncíètè bakù you, kéínné yènūmmù te bakù cā̀nku, kè bè bo nwuò ke ə̀unè iwūš bè feu i Kuyie nke tuò, kè ikuú niùbè bembɛ nwuò disəəwūš kó kunankú mièke.

*Bè bàtemè tinenti tìl kó dimàà tu timáti
(Wénté 1 Bekpààtibè 7:40-51)*

7 Kòo dàà mesəə nkó sifitíkèkèe tepíítè, tì wàri ke yē nsì ndòmme, ké si Ìnè Kuyie nciētè mieke kubakù you sinùmmù, kucàнку sinùmmù.

8 Kòo dàà tábùdibè tepíítè kécónné Kuyie nciētè mieke bènùmmù kubakù you, bènùmmù kubakù cànku.

Kòo dàà yesəəbə tekòùtè (100) bè yóó mméínè yè meýíí,

9 kédòò ikuú niùbè kó kucuudàнку nè kucuudàнку diekù kéānné yecàkè ké yè dàri disəəwūò.

10 Bè do Ìnè kunankù diekù Kuyie nciētè kubakù cànku diyìè yìèni kèè bíékè nke.

11 Kè Udammuu yíe kédòò yenaabə bè yó nhuti dè mutápeí nnè tikāpentì nè yeba yèè yó mméínè meýíí. Memmè ò deēmè mutømmú okpààti Sadoməə do yè nwèe dàà mù Kuyie nciētè kpéí.

12 Kòo dàà disəəwūò kó yesānhè yèdéé, kédòò yeteitiyè ye Ìnkè, bè yóó seunnè yè mesəəfimmè.

13 Nè bè do dàà dè kè dè ndònnè yetebe bè tu yè kèdènáti kè yè mbo sikəusínàà (400). Kè bèe dè càtinné mesəəfimmè bá dìl teitiri Ìnkè icuú idéí kéfítè.

14 Kòo dàà yenaabə kéínnè tenaasāntè mieke,

15 kédòò disəəwūò kó kunankù diekù ké kù cōnné disəəwūò kó inààke tepíítè nè idéí Ìnkè.

16 Kòo dàà yenaabə nè tikāpentì nè simátipee yenìl nkpesi nè tinenti sònti okpààti Sadoməə do duó nkè Udammu-Abi ti dònè disəəwūò ndi ti Yiè nKuyie nciētè kpéí nké tì anté mesàà.

17 Suditēē kó kubiriku mieke nke bè do yiemme disəəwūò ké dè uté Sukəti èi nè Sededataa kperi ye cuokè.

18 Sadoməə do dàà dè kó tinenti kè tì nsū mediè mme bá bè í ndò nkéna kébate disəəwūò bè tì dònè di di cēékù māmè.

19 Kè Sadoməə yíe kédòò Kuyie nciētè kó tinenti timəu nè mesəə nkó diwūòtònni nè tábùdibè bè yó nnenkù bèè Ìnkè péé bè pāā nwè Kuyie.

20 Ò do dààmu sifitíkèkèe nè si kó ifití bè yó ntuðnnè si ikuú nenti bo kùù dieku ìkè, ikuú yè ndè ndòmme nè mesəə nsààmè.

21 Nè si tòkè yèè dè mmutepóó nè sifitíbúúsi nè ihaaké, deməu ò do dè dònè mesəə nsààmè mme.

22 Kédòò yese kédòò yeba bè yó mméínè yè meýíí nè sibúúsi, bè yóó nwaànnè si muháá, deməu ò do dè dònè mesəə nsààmè mme Kuyie nciētè kó yecàkè nè te mieke kpeye ikuú nenti ā kùù fáá nè Kuyie nciētè kó kudieku diekù kperi, deməu ò do dè dàànnè mesəə mme.

5

1 Sadoməə deè dìl mònni tì Yiè nKuyie nciētè kó mumarimù, kétóni o cice Dafiti do cānné dè Kuyie nkpeí: Timáti nè mesəə nnè tinenti teti tibotí tibotí, kétanné Kuyie cīētè kó tikpàti dò nkémbo kùù dieku.

*Bè koutémè Kuyie nciētè ke tanné Kuyie ntaummè təu
(Wénté 1 Bekpààtibè 8:1-13)*

² Kè Sodoməə tí nSedisademmu Isidayeeribe kó bekótíbè nè be wuə nkó bekótíbè nè be naàmùnti kó bekótíbè kè bè bo kəte Dafiti ei Siyṽṽ kétúóténi Kuyie ntaummè tou.

³ Kè Isidayeeribe kó benitidaabè bəmou tí nhokpààti Sodoməə borè, dibenni tǎnkù yiénwè dò nwe kè bè mǎke dibanni.

⁴ Isidayeeribe kó bekótíbè tí ndiì mǎnni kédeè, kè Defiibeé túóté Kuyie ntaummè tou,

⁵ kékpééte metaummè tou kó tinenti kétúóténi ikuṽ nenti tii kó dimàà do ā di mieke. Ikuṽ niùbè nè Defiibe beè do dè tou.

⁶ Kòo kpààti Sodoməə nè Isidayeeribe bəmou kè bèe tí mmetaummè tou iikè kéfié ipe nè inààke kè dè nsū bá dè í ndò nkékaa nkédeè.

⁷ Kè ikuṽ niùbèe toní ti Yiè nKuyie ntaummè tou ké di tanné Kuyie ncǐtè mieke ké di Ìnné ikuṽ nenti kó kufáá m bè dòò tii fènti ke dǎnnenè be Ìnkèmbàribè ti fièti dèè.

⁸ Kè de kó be Ìnkèmbàribè fènti ncómmú ke yuo be fièti ke kǎnké Kuyie ntaummè tou nè di kó ipààti.

⁹ De kó ipààti do demu kàa tatoo Kuyie ncǐtè kudieku diekù a nyi wùò, kàa me mbo ditowaà a bá nyi wùò. Metaummè tou kpàá dè bomu nè yiènni.

¹⁰ Titápíèti tidé tii do ā ti Yiè nKuyie ntaummè tou mieke kù do bè dènnè diì mǎnni Esibiti ké bè dòò nè metaummè Odebu tǎri kéduṽ nti Məyiisi.

¹¹ Kè ikuṽ niùbèe yènni Kuyie ncǐtè ikuṽ nenti ā kùù fǎá kédaṽ mewénkùmè kó ikuṽ bá bè í mbaàti bè tǔmmè betòbè,

¹² ikuṽ niùbè beè kó dimàà tu bedèmbè kè bè ndè bo bəmou. Asafu nè Emanni nè Yedutunni nè be bí nè be kəbe, bè do ā tiyaàkpeti nti ke to tikāpentí nè tibómbonti nè tikùtidùùti ke cómmú diwṽṽtǎnni diyie yieni kèè biékè ké né yiéne ikuṽ niùbè tǎbè beè nǎ nke eu sihéú kè bè mbo tekòútè nè sipísidé (120).

¹³ Bèè do eu sihéú nè bèè diè nkè bè nsǎntí ti Yiè nKuyie nke déúkunko ku yètiri nè metammè məmáá. Kè sihéú tammè yie nè tikāpentí nè debémbénnè terè. Kè bè sǎntí ti Yiè nKuyie ke tú: Déúkunnè ti Yiè nKuyie, kù nitimu, kè ku sàà mbo sǎá. Kè diwetiriri píe nti Yiè nKuyie ncǐtè.

¹⁴ Bá ikuṽ niùbè í nna ke sooté be tómmú ke yé diwetiriri nè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti dè píemmè ku cǐtè mieke.

6

¹ Kè Sodoməə béi nke dà:

Ti Yiè nKuyie nha tǎátèmu ke dó kémba diwetiriri mieke,

² kè mí nné da maá tekpààticǐtè, tecǐtè a yó mbo tèè mieke sǎá!

*Sodoməə nàké ti bè kəuri dii yie Kuyie ncǐtè
(1 Bekpààtibè 8:14-21)*

³ Okpààti yi mēmmē kéwēēte Isidayeeribe fīnni cómmú dè kéməə Kuyie nkó mesàà nyIsidayeeribe bəmou kpéi,

⁴ kébéi nke dà: Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu kunku tínti Isidayeeribe ti tū nkù. Ku dǎò nè ku wérímú kù do nàké ti n cice Dafiti ke dà:

⁵ Nè n dènnéni dii yie n niùbè Isidayeeribe Esibiti n yí tǎáté Isidayeeribe wuo mmieke dihei mari ke yē mbè m maá tecǐtè, m me nyi tǎáté oniti mǎu ke yē nwè mbaké n niùbè Isidayeeribe.

6 N nē tāātē Sedisadēmmu nwe ke yē mbè m maá tēcǝtētē. Ke da tāātē fǝ nDafiti kàa bo mbaké n nìtibè Isidayēeribe.

7 Kē Sodomǝ sǝoté o náànti ke bēi nke dǝ: Kē n cice Dafiti yēmmē o pā, kòo ndó kémaá ti Yiē nKuyie ntecǝtētē, kunku tǝnti Isidayēeribe ti tū nkù.

8 Kē ti Yiē nKuyie nhò nàké ke dǝ: A totǝ iyentotǝ sààyi nyi a bo m maámē tēcǝtētē, m pēnsirǝmu.

9 Dē né í tú fǝd yóó tē nni mmaá. A bire a peité dē deē yóó m maá tēcǝtētē.

10 Ti Yiē nKuyie ndǝdmu kù do bēi nti kē n sǝoté n cice Dafiti kpàti, ke kàri o kpààtikàri ke baké Isidayēeribe, ti Yiē nKuyie ndo ti nàké ke yē ndē ndǝmmē, kē n kù maá tēcǝtētē kunku ti Yiē nKuyie tǝnti Isidayēeribe ti tū nkù kē ti bo nkù báá.

11 N tannēmu ku cǝtētē metaummē tǝu titápiētǝ kù do dǝdnē metaummē Isidayēeribe, kéwāri tǝi ñnkē ku kuó.

*Sodomǝ bǝrǝtēmē Kuyie nku cǝtētē kpetímù kpéi
(Wénté 1 Bekpààtibè 8:22-53)*

12 Kòo kpàati Sodomǝ cómmú ti Yiē nKuyie nwǝdǝtǝnni ñikē nē Isidayēeribe bēmu ñikē kéyoute o nou ke bo bǝntē Kuyie.

13 Sodomǝ do maá disǝwǝd kó diwǝdǝtǝnni marǝ ndi Kuyie ncǝtētē dǝnkù cuokē, kē di okùmē mbo métǝri mēdémē nē dikéē mēpēkùmē mēnǝmmù mēcómme mētāāti. Ó do dēke dii ñnkē kénínkù Isidayēeribe bēmu ñikē kéyoute o nou keñnkē bíékē.

14 Ke dǝ: Ti Yiē nKuyie tǝnti Isidayēeribe ti tū nkù kē dē í tú fǝ, òmǝu í bo, keñnkē miēke yoo ketenkē ñnkē ke da dǝnnē fǝ nwèē pǝ mmetaummē a dǝdnē mē a tǝmbē, ke bē dǝdǝri mesàá, bēmbē a kó betǝmbē bēē da tū nnē be yēmmē mēmu.

15 A do nàké ti a kóo tǝntǝ n cice Dafiti a ti ndǝ yíe.

16 Ti Yiē nKuyie tǝnti Isidayēeribe ti tū nkù a báá yē nha do nàké dii nùu a kóo tǝntǝ n cice Dafiti kéyǝ, kòo bí yie nke da tǝnnē ó da tū mmē botǝ ke yíe nha kuó, bēē yó nsókē o kpàti kémbaké a nìtibè Isidayēeribe ke pǝ nha tǝmmú, o cǝtētē báá paá okpàati.

17 Ti Yiē nKuyie tǝnti Isidayēeribe ti tū nkù dǝd a nàké dii nùu a kóo tǝntǝ Dafiti.

18 Kuyie mmēnke bo na kémbonē benìtibè ketenkē ñnkàá? Keñnkē deu ke í mǝke kē māmē ke í na ke bo tǝ Kuyie, kē decēbire m maá dē deē bo na ké kù tǝáá?

19 N Yiē nKuyie nkémú mí nha kóo tǝntǝ n da báámmē, keē mí nha kóo tǝntǝ n da kuǝnnē tǝ, kēnté n dabǝnni nē m báámmi n da báá nyi.

20 A nǝnfē báá ùnnē kuyie nnē keyènkē de kó tēcǝtētē ñnkē, a bēi nke yē nha yetǝri yó mborē, kēnté mí nha kóo tǝntǝ da báá nyi báámmi te miēke.

21 Kēnté mēyǝmmē yedabùo n da kuǝnnē yē nē a nìtibè Isidayēeribe ti da báámmē de kó tēcǝtētē kpéi. Á mbonǝ keñnkē kékeē ké ti cǝ.

22 Kuyie, kē dē dǝ nhǝmǝu cààrē o kou tǝu, kē bē yǝ wēē parikē kòo kǝtenǝ a kó tēcǝtētē a wǝdǝtǝnni borē,

23 fǝ nKuyie, á mbonǝ keñnkē kékeē ké bē pùté, bēmbē a kó betǝmbē, kéduó nkē ocaàriwē caàrimē do o yuu ñnkē, kàa deetē wèē naati o naati kpéi.

24 Kē dē mē ndǝ nha nìtibè Isidayēeribe da yeténē kē be dootitǝbē bē na, kē bē bantē bē yetémē ke wèētēni a bíékē ke da sǝnte, ke da bǝntē, ke da kuǝnnē a cǝtētē miēke,

25 fǝ nKuyie nha mboní keǝnkè kékeè, ké bè cǝé mbe caàrimè bembè a nitìbè Isidayeeribe, kéwǝte ké bè tǝǝnéní ketenkè a do duó nkè be yembè nè bembè.

26 Kè dè dò mbè da yeténè kàa kpetínnè iwetibori, kè fetaafe ténke í niu, kè bè banté be yetímè kpéí ntemè kàa bè poté, kè bè wǝǝtení a cǝǝtè bíékè ke da bàntè ke déúkúnne a yǝtìrì,

27 fǝ nKuyie nhá mboní keǝnkè kékeè ké bè cǝé bembè a nitìbè Isidayeeribe, ké bè benke kuce bè dò nkétúnne kù, kéduónnì fetaafe a ei, dihei a duó ndi a kó benitìbè, kè bè di te.

28 Kè dikónnì tanní dìi mǝnnì dihei yoo mutenkũũ, yoo tidiiti tii me nfǝũ ndepaa, yoo fetùðrifè feè me nti pí yoo yecádúú nyeè me ntanní yoo fecofe, kè be dootitòbè beè me mbo bè pí be ei, kè meyei mmamè meè me ntanní yoo mumǝmmú mamù,

29 kè bè da bàntè mùu báammù, kè bè da kuónnè dìi dabónnì, kòo nitì omáá ndi yoo a nitìbè Isidayeeribe bemòu, kè meyei caàrimè mamè meè bè sǝǝnkè, yoo kuyonku makù kè bè yòutení be nou te nǝǝtè bíékè ke da kuónnè,

30 fǝ nKuyie nhá mboní keǝnkè a cǝǝtè mieke kékeè ké bè cǝé, kédaò bá wè ò daàrimè dòmmè, ke yé fǝ nyémèmè be yèmmè dòmmè. Fǝó máá yé benitìbè yèmmè dòmmè.

31 Kè dǝe yie nkè Isidayeeribe nda dé kéntũ nha kó kuce be fǝmmu mumòu bè yó mbomè ketenkè a duó nkè ti yembè.

32 Kè dè dò nhopòò mòu wèè í tú Isidayeeri kòò kèè a yǝtìrì deumè, kàa kperíni ke pí mmutǝmmú nè muwǝrímú, ke iténí dedétirè ke kǝtení a cǝǝtè ke da bàntè,

33 fǝ nKuyie nhá boní keǝnkè kékeè kédaò de kóo pòò yé mmù. Merime kutenkù kǝbe bo da bantémè ké nda dé a nitìbè Isidayeeribe da dé mèè botí, bè bo banté ke dò nǝǝǝtè n da maá tè tu a kpete nte.

34 Kàa nitìbè kàri mudòò ke bo dokénè be dootitòbè, a bè tǝ nkèè bíékè, kè bè wǝǝtení a bíékè a tǝatè dìi ei kè n di n da maá tǝǝtè, ke da bàntè,

35 Kuyie, á m boní keǝnkè kékeè be báammii nè bè da kuónnè yèè dabùò nkédáò bè yé mmù.

36 Kàa nitìbè Isidayeeribe beè me nda cààrè ke yé òmòu í bomè wèè bo yǝ ò báa caàrè. Kàa mieke bè peike kàa duó nkè bè dootitòbè bè na ke bè pímmú ke kǝnnè dihei dǝtìrì yoo di tóónnì.

37 Kè bè kè bo de kó dihei bè tu di tidaati ke toti be yèmmè ke banté be caàrimè, ke da kuónnè ke yǝ: Ti tú beyeibe mbe, ti í tũ ntimǝmmǝnti, ti càkemu.

38 Kè bè wǝtení a borè nè be yèmmè memòu, ke da duó mbemáá de kó dihei bè bè pímmu ke kǝnnè dìi mieke ke dàò tidaati. Kè bè wǝǝtení be kó dihei bíékè ke da bàntè, dihei a duó ndi be yembè, dihei a tǝatè di kè n da maá tǝǝtè di mieke.

39 Kuyie, á mboní keǝnkè kékeè be báammii nè be dabùò nkè bè dǝetè ké bè cǝé mbe caàrimè bembè a nitìbè bèè da cààrè.

40 Kuyie n tũ nkù a nǝnfè báá ùnnè tí ìnkè, kénté, kékeè n da kuónnè tí die.

41 Ti Yiè nKuyie nkǝtení a cǝǝtè nè a taummè tǝu a kpeti borè, kéduó nyikuó nitùbè muwǝrímú bè bo nti náánnè mù a kó medǝetimè kpeti, kè diwèl mbo bèè tu a kǝbe kè bè nyǝnku.

42 Ti Yiè nKuyie mbáá bǝntóo okpàati a càánnè wè, dentení mesàa nha dàò mè a kóo tǝnti me kpéí.

7

Bè do fié ì wūō Kuyie nku c̄t̄èt̄ kpetímú yìè
(Wénté 1 Bekpààtibè 8:62-66)

¹ Sodomāo bàntè dìi m̀n̄n̄i Kuyie nkédeè, kè muhā́á ncúténí keṙnkè kécóúté iwūō bè kù fié ì, ke bo tuō nnè metaummè kpeyi. Kè ti Yìè nKuyie nkó tikpetii pié nku c̄t̄èt̄.

² Bá ikuó niùbè í nna ke bo ta ti Yìè nKuyie nc̄t̄èt̄, ke yé ti Yìè nKuyie nkó tikpeti do piemmè te mieke.

³ M̀m̄m̄e Isidayeeribe b̄em̄ou yàmè muhā́á ncúténimè kè ti Yìè nkó tikpeti p̄ĩnti ti Yìè nKuyie nc̄t̄èt̄ ìnkè kè bèe k̄n̄ke bè ce dè ke dàri titápièti, kés̄innóo kè be ìikèe kááké ketenkè, kè bèe s̄antè ti Yìè nKuyie nku sàà nkpréí, ke yé kù bè dóm̄emu ns̄à.

⁴ Okpààti Sodomāo nè Isidayeeribe b̄em̄ou kè bèe fié iwūō ti Yìè nKuyie,

⁵ kéfié inààke sikoupiísidé nè sikoupiísidé (22000) nè ipe tekoupiikòutè nè sikoupiísidé (120000). M̀m̄m̄e okpààti Sodomāo nè Isidayeeribe b̄em̄ou bè kpetémè Kuyie nc̄t̄èt̄.

⁶ Kè ikuó niùbèe kari be tømmú be tømmú, kè Defiibe mbie ndebémbénnè ti Yìè nKuyie kpéi okpààti Dafiti do d̄ò d̄è kè bè bo ndéúkunkonè ti Yìè nKuyie nke yé ku sàà nyí m̀k̄em̄e kum̀anku. Kè bè ndiè nDafiti do bè keuté fèè yènfè, kè ikuó niùbè còm̄m̄ú be ìikè ke eu sihéú. Kè Isidayeeribe b̄em̄ou íté kécóm̄m̄ú.

⁷ Kè Sodomāo duó nkè bèe cánnè ti Yìè nKuyie nc̄t̄èt̄ kó kucuùd̀ankù kéfié iwūō kétuó, kétuónnè iwūō bè fié ì metaummè kpéi nyí kó m̀ek̀ùò. Ke yé dis̄oowūò kó diwūòt̄n̄ni okpààti Sodomāo do d̄ò d̄i do í s̄annèmè bè bo tuóm̄mè iwūō bè fié ì Kuyie nnè bè bo tuóm̄mè tidiiti kó yeparè nè iwūō kó m̀ek̀ùò.

⁸ Sodomāo nè Isidayeeribe b̄em̄ou kè bèe baá nKuyie nc̄t̄èt̄ kpetímú kó dibanni ke d̄ò yewe yèyiekè, kétúóté Debo-Amati k̄ént̄o kétuókenè Esibiti kó kukó m̀p̄eém̄mè k̄obe kè bèe k̄ateni b̄em̄ou kè bè ntíkú dit̄̄nni dieri.

⁹ Diyìè niínni yìè, kè bèe tí nkék̄outé diwūòt̄n̄ni, ke yé bè do baám̄mè diwūòt̄n̄ni kó dibanni k̄émm̄oke yewe yèyiekè ndi. Kè bèe s̄oté k̄em̄baá nke d̄ò yewe yèyiekè.

¹⁰ Ot̄̀nkù yienwè kó diyìè sipísidé nè dit̄̀ánni yìè, kè Sodomāo duó nkè Isidayeeribe kò m̄be cie nè diwèi kè bè yèmmè nnaatinè mesàà nti Yìè nKuyie ndòò mè Dafiti nè Sodomāo nè b̄em̄be ku nitibè Isidayeeribe.

Ti Yìè nKuyie m̄benke dè Sodomāo
(Wénté 1 Bekpààtibè 9:1-9 nè 2 Bekpààtibè tømmú 1:7-12)

¹¹ Sodomāo deémè ti Yìè nKuyie nc̄t̄èt̄ nè tekpààtic̄t̄èt̄ kè si d̄ò o yèmmè do d̄ò wèe si d̄òdmè.

¹² Kè ti Yìè nKuyie nk̄oteni o borè keyènkè kòò nakè ke d̄ò: N kèèmu a báamm̄i. Kè t̄àát̄ de kó t̄ec̄t̄èt̄ kè di bo ndè nni nfeu iwūō.

¹³ Kè dè d̄ò ndiyìè mari bo kè n kpetínnè iwetibori kè fet̄aafè ténke í niu, yoo n duó nkè fecofè fèè tanní dihei ke di c̄ake, yoo m b̄onté n nitibè mutenkū, kè b̄em̄be kuboti n d̄ò kù, b̄em̄be n nitibè kè bè m b̄òutè, ke n wammú ke m bàntè, ke b̄utínnè ice yeiyi bè tū nyi. Nní m̄boni keṙnkè kékèe be báamm̄i, kè bè c̄íè m̄be yei, k̄ét̄untè dèè c̄ake be èi mieke,

¹⁴ kè b̄em̄be kuboti n d̄ò kù, b̄em̄be n nitibè kè bè m b̄òutè, ke n wammú ke m bàntè, ke b̄utínnè ice yeiyi bè tū nyi. Nní m̄boni keṙnkè kékèe be báamm̄i, kè bè c̄íè m̄be yei, k̄ét̄untè dèè c̄ake be èi mieke,

¹⁵ kétúóté yìè nnè yewe yèè kpaani n wúóm̄mu ke k̄émm̄ú bè yó m b̄antè ìi báamm̄i de kó t̄ec̄t̄èt̄ mieke.

16 N tǎātému de kó tɛɕfètè ke tɛ càǎné kè n yètiri bo nyu te mieke sǎà. N nǎnfè nè n yèmmè dè yóó mbomu te ìnkè ye we yemou.

17 Fǎ nSadomǎo nkàa n tǔ, a cice Dafiti do n tǔ mmèè botí ke dǎori n yè nha ndǎori dèè kó dimàà ke pǐ n kuó nè n tié.

18 N yóó fíímmu a kpààtikàri n do dǎunnè a cice Dafiti dinùù ké nyè ndè yóó ndómmè, ke béi ke dǎ: O cǐtèè í yóó paà okpààti wèè bo mbaké Isidayeeribe.

19 Kè di me nni nyete ke bùtinnè n kuó nè n tié n di duó ndè ke túnne yebakè ke kǎnkù ye ìkè.

20 De mǎnni m bo di deite díndi Isidayeeribe ketenkè n di duó nkè ìnkè, kédootóo tɛɕfètè n tǎātè tɛ kè di bo ndè yu n yètiri. M bo di wámpunnè kè bè n di daú ibotí imou mieke.

21 De mǎnni bèè bo m pènkù de kó tɛɕfètè borè dè bo bè di. Kè bè mbékú mùù te kè ti Yiè nKuyie ndòò mie nde kó dihei nè de kó tɛɕfètè tèè kó diyètiri do feí.

22 Kè bèè bè tǎǎné ke dǎ, bè bùtinnè be Yiè nKuyie nku bè yembè do tǔ nkù kuú bè dènneni Esibiti. Bè taunnè màè kpéi nke yebakè, ke kǎnkù ye ìkè ke pǐ n ye tǎmmú, deè te kè Kuyie mbè bǎnté de kó meyei mmemou.

8

Sadomǎo tǔntemè o kpààtiyu

(1 Bekpààtibè 9:10-28)

1 Yebie nsipísidè mieke nke Sadomǎo maámè ti Yiè nKuyie nɕfètè nè o mómmu nhó kpete.

2 Kòo wète kémaánè Udammu do ò pǎ yèè ekè kédúú nkè Isidayeeribe nyè bo.

3 Kè Sadomǎo kǎte kédó Amati èi dìi bo Tisoba èi bíékè di kǎbe ké di fiète,

4 kémaá Tadimǎo èi kó dikpàà mieke nè Amati tenké kó yehékè yemou. Ò do yè maá yè ke bo ànnè tidiiti nti.

5 Kòo maá Beti-Onǎo èi ditenni ìnkè nè Beti-Onǎo de fùò bíékè ké yè fii nyiduotí, kékpetinnè yecàkè kápáa nyimátidí.

6 Kòo maánè Badati èi nè yehékè yemou kéánnè tidiiti ye mieke nè sikpàriinaasèi nè sisèi dè do bo yèè mieke kémaá nè ò dǎ dèè kó dimàà Sedisademmu nè ditàri Dimaa nè o tenké kemou ò cénke baké kèè kó dimàà.

7 Benitibè mabè bèè do kpáa be tenké mieke bèè í tǔ Isidayeeribe: Itiibe nè Amóriibe nè Pedisiibe nè Efiibe nè Sebusiibe.

8 De kó ibotí kó ibí ii do kpáa be cuokè, ke yé Isidayeeribe do í bè kùòmè. Sadomǎo do bè pǐnnè muheikéntǎmmú mmu. Kè bè kpáa mù pǐ nnè yíenni.

9 Kè Sadomǎo soó nyIsidayeeribe ke í mbè pǐnnè mudaatǎmmú, ké bè ndòò behǎāpǎmbè, kè bèè ntú behǎāpǎmbè iwèi yembè, kémbaké behǎāpǎmbè bèè tǎu tikpàriinenti, kémbaké bèè āāpǎmbè dèkù sikpàriinaasèi.

10 Okpààti Sadomǎo do be ntǎāté kè bè mbaké o nitibè, bè do bo sikǎusidè nè sipísinǔmmú ndi (250).

11 Kè Sadomǎo duó nkòo pokù Esibiti kóo kpààti kóo sapàà nyítini Dafiti èi kékǎte kéta tekpààticfètè okpààti maá tɛ o kpéi. Okpààti do béimmu ke dǎ o pokù í dǎ nkémbo Isidayeeribe kóo kpààti Dafiti kpààticfètè. Ke yé bè do de ntannémè ti Yiè nKuyie ntaummè tǎu. Nè de kpéi nkè tɛ càá.

12 Kè Sadomǎo fíé iwǎš ti Yiè nKuyie nkétuò ndiwǎštǎnni ò do kù dǎò di, kunku Kuyie ku cǐtèè kpánkpánkù ìkè.

13 Ò do túnne M̄ȳiisi do yē mbè nfeu m̄èè botí nku ti Yiè nKuyie nyiwūō ke tuò mbá dìi yiè, nè sioǹp̄usi kp̄eyi nnè bet̄āāp̄ambè kó yebaa nk̄p̄eyi nnè Kuyie kó yebaa ndiēyè bè do baà nyè bá dìi benni, kuce m̄et̄āāti p̄ēēbè bèè í k̄ōrenè mutie mùu muuti de kó dibanni nè diyentēbanni nè titouti kp̄eri.

14 Kè Sodom̄o túnne o cice Dafiti do yē nwèe doām̄è, kék̄anne ikuú niùbè be kó mut̄ōmm̄ú, kédúo nDefiibe be kōmu, kè bè bo ndiè ke sānti ti Yiè nKuyie ke teēnnè ikuú niùbè be tōmm̄ú bè dō nk̄ēmp̄i mm̄ú bá dìi yiè. K̄ōo totí yebòrè kó beb̄aribè be b̄òrè be b̄òrè, be t̄irè dō ndōmm̄è, Kuyie nk̄ōo niti Dafiti do ò nàkè kényē ndè ndōmm̄è.

15 K̄ōo ntū nhokp̄àati Dafiti duó ndiì nùu ikuú niùbè nè Defiibe kp̄éi mbè dō nk̄ēmp̄i mm̄ú tōmm̄ú Kuyie nc̄f̄ētè kp̄ati bo t̄iì dieti miēke.

16 Mem̄me Sodom̄o tōmm̄ú mum̄o d̄ōm̄è séi, k̄étúótè ò p̄ūt̄é dìi yiè ti Yiè nKuyie nc̄f̄ētè, k̄énto k̄étuōkenè ò t̄è deēm̄è. Mem̄me kè ti Yiè nKuyie nc̄f̄ētè deēm̄è páíí.

17 Kè Sodom̄o k̄ote Esiyonni Kebee nè Edati bíékè dàméèrì p̄éemm̄è Edōmmu tenkè miēke.

18 Kè Udammuu duónko bàt̄òòbè nè o kó bet̄ōmbè bèè yē dàméèrì mesàà, kè bèe neinè Sodom̄o kó bet̄ōmbè kè bèe k̄ote Ofii eì k̄étō mes̄o nt̄ōnnibè tep̄ítè nè bèt̄āāti, kék̄ote kè dè duó nhokp̄àati Sodom̄o.

9

Onitipokp̄àati Sebaa eì kou k̄ōtemè ke d̄au nSodom̄o (W̄énté 1 Bekp̄ààtibè 10:1-13)

1 Kè Sabaa eì k̄ōo nitipokp̄àatii keè Sodom̄o yèt̄iri d̄eum̄è kéndó k̄òò yàákè nè yenaānh̄ant̄iyè, kék̄ote Sedisad̄emmu k̄ēnn̄eínè o kó bet̄ōmbè péu nè ȳòyóbè kè bè nt̄o metenie nf̄ōm̄e nè mes̄o mp̄éu nè yet̄ásààyè yèè donku kp̄eñni. Kè bèe tuōkoo Sodom̄o borè, k̄ōo ò nàkè o yemm̄è t̄o t̄iì kó dimàà.

2 Kè Sodom̄o ò t̄ēñnè ò ò biékè t̄iì kó dimàà tim̄o, ò í n yīēke t̄imat̄i ò bo ò t̄ēñn̄ém̄è.

3 Kè Sebaa eì k̄ōo nitipokp̄àatii yà Sodom̄o ciim̄è nè ò maá t̄èè kp̄ààtic̄f̄ētè,

4 k̄éyànè tidiiti ò yo nti nè o kó bet̄ūmbè taà s̄iì c̄ēi nè bèè ò duó m̄menaà mbè p̄i mm̄èè botí mut̄ōmm̄ú nè bè ā t̄iì yààti, k̄éyànè bè feu ìi w̄ūš ti Yiè nKuyie nc̄f̄ētè miēke kè d̄ēè ò di m̄mediè nkè ò kp̄éi.

5 K̄ōo nàkè Sodom̄o ke d̄o: N do bo nh eì ke yo bè nàámm̄è a kp̄éi nnè a ciim̄è, kè n t̄uòkeni ke m̄enke s̄í ndè me ndò.

6 M mu ndo í yie, m me n t̄uòkenim̄è ke yà dè nè n n̄onf̄e. N yàmu ke s̄í mbè do n nàkè t̄i ì t̄uòke n yà d̄e kó dikéè, n yà k̄aa ciì mp̄ēēt̄emu bè n nàkè t̄i.

7 Dè ñnaati a kó benit̄ibè! Dè ñnaati a t̄ōmbè, b̄embe bèè da bonè s̄áà ke k̄émm̄ú a ciì nk̄ó tináahti.

8 Ti Yiè nKuyie nha t̄i nk̄u yèt̄iri nd̄eu, kunku k̄ùu da d̄ó ke da k̄anne dikp̄àatik̄arì k̄aa bo nt̄u okp̄àati, kunku ti Yiè nKuyie, k̄ù d̄ó m̄èè kp̄éi nke Isidaȳeribe, ke d̄ó bè mbo s̄áà, deè te kè k̄ù duó n k̄aa bo mbè baké ke bè bekùnè kè d̄è wenni.

9 Mem̄me kè Sabaa eì k̄ōo nitipokp̄àatii p̄a Sodom̄o mes̄o nt̄ōnnibè bèt̄āāti nè dikéè, nè metenie nf̄ōm̄e péu nè yet̄ásààyè yèè donku kp̄eñni. Bá metenie nf̄ōm̄e mamè t̄énke í buoté ke m̄annè onitipòk̄u Sebaa eì k̄ōo kp̄àati do p̄āmè okp̄àati Sodom̄o.

10 Okpààti Udammu kó betōmbè nè Sadoməw kəbe beè do kàte Ofii eì kětəni mesəw nè detekperè kó idéi nè yetásààye yèè donku kpeñni.

11 Kòo kpààti Sadoməw túóté de kó idéi kédəw yedetisakè ti Yiè nKuyie nciētè nè o kpete, ké i ndòònè tibómbonti nè tikùtidùùiti bedèmbè kpéi. Bè í yà de kó kubotí nè bē homè Sudaa tenké.

12 Kòo kpààti Sadoməw pā Sebaa eì kóo nitipokpààti ò ò maw dèè kó dimàà, kóò pā ké dèe pèēté ò ò tóni dè. Kòo wēte o eì wenwe nè o kó betōmbè.

*Bè bàtemè Sadoməw kpàti
(Wénté 1 Bekpààtibè 10:14-29)*

13 Mesəw mmèè do ò ntuàkùni Sadoməw borè dibenni dimàà mieke, me cēékù do ò mbo tónni sipísidè ndi,

14 ké né mbúúti bepótandiebè nè besámpróbè bè ò yieti mèè səw mbe potanti kpéi nè Adabii eì kó bekpààtibè do ò yieti wèè dāmpóò nè dihei kó kumàndáábè do ò touni mèè səw nnè timáti péiti.

15 Kòo kpààti Sadoməw dəw mesəw nkó tidəpíiti dieti sikəusidé (200) kè ti ntú mesəw mmáà bē yiəmmè ke uté bá kùw səwəpikù kè ku kó kucéékù mbo cidóòbè bēkuw.

16 Kòo dəw nè tisəwəpíiti tisámpróti sikəusitāāti (300) mesəw mmáà, bá kùw səwəpikù kè ku kó kucéékù mbo cidóò bētāāti, kédeè ké ti tanné teciētè * bē tu tē Dimaa túúkù.

17 Kòo kpààti dəw dikpààtikàri dieri nè yepápanii nké di dāri mesəw nsààmè.

18 Kè de kó dikpààtikàri mməke yedetisakè yèkuw nè o naàcēi yó nna dè kè dè ntú mesəw, ke məkè ò níi yó nkari kóo baà nyíku dè. Kòo dəw yeciricirè yèdèè ké yè còriné dikàri píiti tidé dii nkubakù yóu diteri kùcànkù.

19 Kòo dəw dēterè kè dè ndò nyeciricirè kəmbo tēpíitè nè dēdérè kòo dè còriné dikpààtikàri kó yedetisakè ìnké, dēkuw kubakù yóu, dēkuw kucànkù. Bè í dəw mē boti dikpààtiyuu mari mieke.

20 Kòo kpààti Sadoməw kó ibòòke iməw ntú mesəw mmáà, kè tinenti tii kó dimàà bo teciētè bè tu tē Dimaa túúkù kè ti ntú mesəw nsààmè kpeti, dēmarè do í dəw nè timáti péiti ke yé okpààti Sadoməw kó dimənni bè do í wúómme ntimáti péiti dēmarè dierè.

21 Ke yé okpààti do məkemè bàtòòbè kè Udammu kó betōmbè mbè kərinè Tadisisi. Yebie nyētāāti mieke ke níi nkūntini koò tóni mesəw nnè timáti péiti nè yepápanii nnè iwaá kpeye nè tinəti yefùrè yediye kpeti.

22 Kòo kpààti Sadoməw kpenke kēpēēté kutenkù kó bekpààtibè bəməw ké mbè ciinè.

23 Kè kutenkù kuməw kó bekpààtibè nwanti ke bo yà Sadoməw kékémmú tināāti Kuyie nhò duó mmecii nkòo nàà ntí.

24 Bá dii benni kè bè ò touni yepārè: Timáti péiti kó tinenti nè mesəw nkpeti, nè tiyáati nè tikpàrinenti, nè tudàaribè nè sisēi nè yesámmarinnarè.

25 Sadoməw do məkè sisēi kó yetuo sikəupísinnà (4000) ndi si bo ntaà dè nè sikpàrinnaasēi. Besāndèèbè tekəupíitè nè sikəusidé (12000), ké bè kànnè nè be sēi yehékè yehāāpōnkārè, nè o borè Sedisadəmmu.

26 Kè Sadoməw mbaké bekpààtibè bəməw, kédíté kukó ndiekù Efadati kənto kētəkenè Fidisitēēbe kó dihei, kētúóténè Esibiti kó kumànkù.

* **9:16 teciētè bè tu tē Dimaa túúkù:** Bè do tē yu Dimaa túúkù ke yé bè do tē dəw nēni ditiāri Dimaa kó detekperè kó idéi nyi péú. (1 Bekpààtibè 7:2).

²⁷ Sodomǝ wèè do te kè timàtì péfìtì nsū Sedisadǝmmu ke dǝnnè yetárè dǝmmè o mièke nè detekperè, ke pǝēté depùò ndǝmmè Mǝditedandee kóo dàmèèrì pǝémmè.

²⁸ Sodomǝ kó sisēī bè do sì tǝnì Esibiti nwe nè yehekè teyè yemǝu.

Sodomǝ kumè

(Wénté 1 Bekpààtìbè 11:41-43)

²⁹ Sodomǝ tǝmmú sǝmmu nè ò mù ketémè kǝntǝ kǝtuǝkenè kumǝnku dè wǝrimu Kuyie mpǝānǝāntì nǝāntò Natǝā tǝmmú pátìri mièke. Ke wǝri Kuyie mpǝānǝāntì nǝāntò Aiyǝ Sidoo eì kou kperi mièke. Ke wǝri Kuyie mpǝānǝāntì nǝāntò Yedo yà mèè benkùmè Nǝbati bire Sedoboammu ìnkè mè wǝri dīi pátìri mièke.

³⁰ Sodomǝ do bo Sedisadǝmmu nwe kǝmbakè Isidayǝeribe bǝmǝu ke dǝ yebie nsipísìnǝà,

³¹ kékò nho yembè kūū nkè kè bèè ò kūnnè o cice Dafiti eì, kòo bire Odoboammu sǝtè o kpàtì.

SUDAA KPÀÀTÌBÈ KÓ TINÁÁNTÌ

10

Sisemmu eì kǝbe tíimmè ke totí dikpààtiyuu

(Wénté 1 Bekpààtìbè 12:1-15)

¹ Kè Odoboammuu kǝte Sisemmu eì Isidayǝeribe do tǝkú dè bǝmǝu ke bo ò pǝ ntikpàtì.

² Dè do sǝ Nǝbati bire Sedoboammu bo Esibiti nwe, ò do cokénè okpààtì Sadomǝ nwe kè kè kǝte, ò ke m bo kǝkeè bè tíimmè kékonnì.

³ Kè beè tǝ nkè bèè ò yùní kòo neinè Isidayǝeribe bǝmǝu kè bèè kǝte kǝyǝ Odoboammu kóo nǝké ke dǝ:

⁴ A cice do ti pǝrǝné mudaatǝmmú mmu kè mù ti kèite, a mù nti yaate kè ti mpǝ nha tǝmmú,

⁵ kòo bè nǝké ke dǝ: Yǝwe yetǝāti kó difǝnkúò di wǝtení kè n yǝ.

Kè bèè cǝté.

⁶ Dè mǝ nyí kòo kpààtì Odoboammuu tí mbekótìbè bèè do pǝrǝné mutǝmmú o cice Sadomǝ ò kpǝā fòu dīi mǝnni kè bè beke ke dǝ: Di yèmmè dǝ n tǝnnè ònti bǝ nnitìbè?

⁷ Kè bekótìbè dǝ: Kǝa bè pǝ mmesǝà, ke dǝari bè dǝ dǝ ke bè nǝānnè kè dè wenni bè yó mpǝmmu a tǝmmú sǝā.

⁸ Okpààtì Odoboammu mǝ nyí nyie mbekótìbè ò duó nyìi tié, kǝbeke bǝdapǝmbè o kó kutǝnkú kǝbe bèè ò bonè ke dǝ:

⁹ Benitìbè tu m bè yǝàte mudaatǝmmú n cice bè pǝrǝné mù, kè mù bè kèite, di yèmmè dǝ m bè nǝké ònti?

¹⁰ Kè bèè ò tǝnnè ke dǝ: Benitìbè bèè tu a cice bè tou ndīi tǝu cǝé, ke tú a bè yǝàte di cǝékkú, nǝké be ke dǝ: A nǝmbí yǝārè cǝéñǝmu a cice ka.

¹¹ Kǝa cice do bè tou dīi tǝu cǝé a kperi bo pǝēté memme, a cice do bè tiènnè idá nyi, kè fǝ mbo mbè tiènnè yedá yèè ā timàtì ye yómmè.

¹² Diyè tǝānni yìè Sedoboammu nè benitìbè kè bèè wǝtení Odoboammu borè, ò sòò bè nǝké kényǝ mmù.

¹³ Kè wèè sǝnkèri bekótìbè ò duó nyìi tié nkǝbaa benitìbè nè metankperimè,

14 kǝtǝnnε o kó kutǝnkú kǝbe ò tié nyì tié nkébéi nke dǝ: N cice do di tou nditǝu cǝǝri, kǝ n kperi bo pǝǝté memme, n cice do di tienné idá nyi, kǝ mí m bo ndi tienné yedá yèè ā timáti ye yómmé.

*Isidayεeribe kpààtiyuu totémè kè Odoboammu mbaké Sudaa kǝbe
(Wénté 1 Bekpààtibè 12:16-25)*

15 Memme kǝo kpààti yete benitibè ò beke ti. Ti Yié nKuyie nkuu do dǝǝ memme, kǝ dǝ bo yie nké kú do nàké ti dǝǝ. Kú do ti nàké ku pǝānǝānti nǝāntò Aiyā nwe Nebati bire Sedoboammu kpéi.

16 Isidayεeribe sǝ ndii mǝnni okpààti í yie mbe kpeti kǝo nàké ke dǝ:

Ti kpeti túné ba Dafiti Seseε bire kó tǝcǝtǝtǝ,

ti wǝ mba tǝnti nǝ we?

Tǝnti Isidayεeribe,

tí kǝnné kǝ Dafiti bire mbaké de cǝtǝtǝ.

Memme kǝ bǝε cǝtǝtǝ kǝkúú.

17 De mǝnni kǝ Odoboammu mbaké Sudaa tempǝ nkǝbe máá,

18 kǝtǝ nhAdodammu wèè baké bèè pǝ mmuhεikǝntǝmmú Isidayεeribe boré, kǝ bèè ò bùǝtǝ yetǝrǝ kǝkuo. Kǝ Odoboammu yà dǝ fuutemé kǝdeke o kpǝrǝnaasǝnté mǝcǝā nkǝcoké kǝkote Sedisadammu.

19 Memme Isidayεeribe yǝtǝnǝmǝ Dafiti cǝtǝtǝ nǝ yienni.

11

Kuyie ndo nàké ti ku pǝānǝānti nǝāntò Semmayaa kǝo ti béi

1 Kǝ Odoboammu tuǝke Sedisademmu kǝtǝi nSudaa nǝ Bensameε de kó behǝāpǝmbé bèè nǝ mmudoò, kǝ bè mbo tǝkǝupikǝtǝtǝ nǝ sikǝupǝpǝsini (180000) kǝ bè bo kǝte kǝpǝnte Isidayεeribe kó dikpààtiyuu, kǝ de kó yekpààtiyǝ wǝtǝ kǝwǝnné.

2 Kǝ ti Yié nKuyie mbéinné ku kǝo niti Semmaya ke dǝ:

3 Náké Sodomǝ bire Odoboammu Sudaa kǝbe kǝo kpààti nǝ Isidayεeribe bemǝu bèè bo Sudaa nǝ Bensameε de tempǝ mmieke ke tú:

4 N yǝ mbé báá kǝte kǝdokéné be kǝbe. Bá wè wèè kǝo nho cǝtǝtǝ. Mú yǝ ndǝǝ dǝǝ dǝǝ dǝǝ.

Kǝ bèè ti kǝé kǝ ti yie nkǝyóu bè bo dokénǝmǝ Sedoboammu.

Odoboammu fimmmè yeheké mayé iduotí

5 Kǝ Odoboammu mbo Sedisademmu kǝmǝá yeheké Sudaa tempǝ mmieke kǝ yǝ fii nyiduotí.

6 Kǝo máá Betideemmu εi nǝ Etammu εi nǝ Tekoaa εi

7 nǝ Beti-Sudi εi nǝ Sokoo εi nǝ Adudammu εi

8 nǝ Kati εi nǝ Madεaa εi nǝ Sifi εi

9 nǝ Adodaimmu εi nǝ Dakiisi εi nǝ Asekaa εi

10 nǝ Sodaa εi nǝ Ayanǝ εi nǝ Ebunǝ εi. De kó yeheké yèè tu Odoboammu do máá yǝ, kǝmǝá iduotí kǝ yǝ fii Sudaa nǝ Bensameε be tempǝ mmieke.

11 Kǝo dǝǝ kǝ yǝ túnte kǝ yǝ kpenke, kǝo kǝnne kǝmǝndǝābǝ ye mieke kǝānné tidiiti nǝ mekúǝ nné menǝā nyε mieke,

12 kǝānné tidǝpǝiti nǝ yekpǝā bá dii εi, memme kǝ de kó yeheké kpenke mesàà, Sudaa kǝbe nǝ Bensameε kǝbe kǝ bè mbo o fǝnkúǝ.

Ikuǝ niùbè nǝ Defibe be wǝnnǝnǝmǝ okpààti

¹³ Ikuó niùbè nè Defiibe bèè do ciété Isidayeerì eì dimòu miéke kè bèe konní kóò wǝnnénè.

¹⁴ Kè yé Sedoboammu nè o bí bè do yetemè ikuó niùbè bo mpǝmmè bè Yiè nKuyie nkuó tǝmmú. Kè bèe yóu be cǝí nè be kperè kékote Sudaa tempǝ nSedisademmu eì.

¹⁵ Sedoboammu do waá nho mómmuò nho kó ikuó niùbè mbe kè bè bo nfeu iwūó yetòè ìnkè nè sitenkaanì ò dǝò sì ke sì dǝnnènè yebodakè nè tinaabiiti.

¹⁶ Isidayeeribe kó iwuò nyimòu miéke bèè do dó kǝtǝnne ti Yiè nKuyie nnè be yǝmmè memòu kè bèe tǝnne Defiibe kǝtuòke Sedisademmu kǝffé iwūó ti Yiè nKuyie mbe yaàrìbè do tú nkù.

¹⁷ Kè bèe yíe Sudaa kpààtiyuu muwǝrímú, kè Sadomòò bire Odoboammu kpàti kpenke yebie nyètǝati miéke, kè yé bè do tǝmmè Dafiti nè o bire Sadomòò be kó kuce yebie nyètǝati ndi.

Odoboammu kó kunaàmùnkù

¹⁸ Odoboammuu do puoke Maadati nwe, Yedimòti kóo sapàà. Yedimòti cice do tú Dafiti kòo yǝ tú Abiyaidi. Abiyaiidi cice do tú Ediabu, kè Ediabu cice tú Sese.

¹⁹ Kè Madati bí ntú Yesusi nè Semmadia nè Saammu.

²⁰ Maadati kó difǝnkúò kè Odoboammuu puoke Abusadammu kóo sapàà mMaaka kè wèe peité Abiya nè Ataii nè Sisaa nè Sedomiti.

²¹ Kè Odoboammuu ndó Abusadammu kóo sapàà mMaaka kè dèe pǝéte o pobè tobè nè o pocǝ nyemòu. Ó do puoke benitipòbè tepítè nè bèni ndi kǝmmòke yepocǝ nsipísikuò, kǝpeité initidabí sipísidè nè ìni nè initipobí sipísikuò.

²² Kè Odoboammuu tǝátè Maaka bire Abiya kòò bo mbaké o kòbe ke yé ò do dómè wèe naá nhokpàati.

²³ Kè Odoboammuu pétè mecii nkécie nho bí imòu Sudaa nè Bensamee be tempǝ nkó yehékè yemòu bè fii nyè iduotí, kè mbè duò ntidiiti mesàà, kǝwaá mbenitipòbè péu kè bè puó.

12

Okpàati Sisaki domè Sudaa kòbe mudoò

(Wǝnté 1 Bekpààtìbè 14:25-28)

¹ Odoboammu kpàti fíkuú dii mǝnni kòo kpenke, kǝyóu ò bo ntǝmmè ti Yiè nKuyie nkó ikuó, kè Isidayeeribe bemòu ò tǝnne kǝ í yóu.

² Okpàti benni nummurì miéke kè Esibiti kóo kpàati Sisakii do Sedisademmu mudoò ke yé bè do yetemè ti Yiè nKuyie.

³ Sisaki do tǝ sikipàrinaasǝi tekòupíftè nè sikuusidè (1200) ndi nè sisǝi nè si dǝèbè sikuòupísisikuò (60000) nè behǝǝpòmbè péu bèè bonní Esibiti nè Dibii kòbe nè Suki kòbe nè Etiopii kòbe

⁴ kòò fiète Sudaa ekè iduotí fité yè kǝntò kǝtuòkenè Sedisademmu.

⁵ Sisaki tǝónni dii mǝnni Odoboammu nè Sudaa eì kò bekótìbè kè bèe coké kékote Sedisademmu kè Kuyie mpǝánǝanti náantò Semmayaa kòtoo okpàati Odoboammu nè o kó betǝmbè borè kè bè nǝké ke dǝ: Ti Yiè nKuyie ntú di kù bǝntóomu dǝè te kè kù yóu kè di ta okpàati Sisaki kó sinòu miéke.

⁶ Isidayeeribe kó bekótìbè nè okpàati kè bèe yie mbe caàrìmè kǝbéi nke dǝ: Ti Yiè nKuyie nha naatimu.

⁷ Ti Yiè nKuyie yà dìi mǎnni bè bantémè be caàrimè kénáké Semmaya ke dǎ: Bè mè mbantémè be caàrimè n yí yóó bè kùà, dè bo nyóó yí sǎmpó kè m bè deetému, m mièke í yóó bè yè Sedisademmu eì kè n duó nkè Sisakii bè kùà.

⁸ Sisaki né yóó bè namu, kè bèe ò bǎuté kébanté bè bo mpǐmmè n kó mutǎmmú nè bè bo mpǐmmè yekpààtiyo teyè kǎmu de cáá ndè.

⁹ Memme Esibiti kóo kpààti Sisaki domè Sedisademmu mudoo kóo pǎnte, kétúóté ti Yiè nKuyie nciǎtè kó tikpàti nè tekpààticǎtè kpeti timǎu, kétúóténè tísǎdǎpǐiti Sadomǎo do dǎd ti.

¹⁰ Kòo kpààti Odoboammu dǎd disǎwǎd kó tidǎpǐiti kéfóó ntisǎdǎpǐiti kó difǎtǐri kè ti bànnè tihǎapǎnti tii bàà tekpààticǎtè kó dibòri.

¹¹ Kòo kpààti níi nkǎri ti Yiè nKuyie nciǎtè kè bè ti tǎ, kòo kó mbèe ti kǎtenè tihǎapǎnti tii bàà tekpààticǎtè ti kó kudieku.

¹² Okpààti Odoboammu do kékǎnnè mèè kpéí nhomáà ti Yiè nKuyie nyǐkè deè do te kè ti Yiè nKuyie nyóu bá kù mièke í nhò do. Demǎu deè do í cǎke Sudaa tenké mièke.

*Odoboammu kpàti tǔdekemè ti mǎnku
(Wénté 1 Bekpààtibè 14:21-24,29-31)*

¹³ Kòo kpààti Odoboammu ntǎ tikpàti ke bo Sedisademmu kòo kpààtiyuu fíikú mesǎà. Odoboammu do yóó di tikpàti ke mǎke yebie nisipísinàà nè dimáà ndi, kénǎ tikpàti ke dǎ yebie ntepítè nè yeyiekè ke bo Sedisademmu, ti Yiè nKuyie ntǎatè dìi eì Isidayeeribe wuǎ nyimǎu mièke kè bè bo ndi yu ku yètiri. O yǎ do tú Amǎniibe botí kou nwe kòo yètiri tu Nama.

¹⁴ Odoboammu í n duó nhomáà ke bo banté ti Yiè nKuyie ndǎ dè. Kè deè nte kè wèe dǎd dèè í wenni.

¹⁵ Odoboammu dǎdǎrimè memǎu ò ketémè nè ò dèntemè dè wǎrimu Kuyie mpǎánǎantì náantì Semmaya tǎmmú pátiri mièke nè Kuyie mpǎánǎantì náantì Yedo tǎmmú pátiri mièke. Odoboammu nè Sedoboammu bè do dokǔmu sǎà.

¹⁶ Kè Odoboammuu kò nho yembè kǔù nkè, kè bèe ò kǎnné Dafiti eì kòo bire Abiya sǎoté ò kpàti.

13

*Abiya do tǎmè tikpàti
(Wénté 1 Bekpààtibè 15:1-8)*

¹ Sedoboammu kpàti benni tepítè nè diniínni mièke nke Abiya náammè Sudaa kǎbe kóo kpàti,

² kénǎ tikpàti kè dǎ yebie nyètǎati ke bo Sedisademmu. Ò yǎ yètiri do tú Mikaya nwe, Kibeaa eì kou Udiyeeedi weè do ò peité.

Abiya nè Sedoboammu bè do dokǔmu sǎà.

³ Kè Abiya íté ke bo dokénè Sedoboammu kénneínè bekpǎrǐnuǎmbe yekǎmbò yembè sikǎupíkǎùsinàà (40000) kè Sedoboammu báátí nè ò kǎbe yekǎmbò yembè kè bè mbo sikǎupíkǎùsini (80000) ke bo ò dokénè.

⁴ Kè Abiya deke kénǎmmú Efadaimmu tǎri yómme bè tu dè Semadaimmu, képǐkè ke dǎ: Sedoboammu nè díndi Isidayeeribe dimǎu kémúnè!

⁵ Di nyé ke dò nti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tǔ nkù kuù duó ntikpàti Dafiti nè ò bí, kù ò dǎdè mèè taummè í yóó tǎte. Kù do ò nákému ke tú wenwe nè ò bí bèe yó mbaké Isidayeeribe sǎà.

⁶ Bá nè memme kè Dafiti bire Sadoməó kóo tǎnti Sedoboammu Nəbati biree yete o yiè nkpeti ké nhò dokùnè.

⁷ Odoboammu do kpaa ke bemmu kè meyèmmè nhò dónni kè benitiyonkuba nè besfinténitibè, kè bèe tíi nho borè kóo na.

⁸ Di mmònni di dó kédokénè ti Yiè nKuyie nkó dikpàatiyuu ndi kù tǎatè di ke di duó mmí nDafiti bire. Di sūmu mediè ke tǒ sibəotenkaanli mesəo nkpesi sù dònne tinaabiiti Sedoboammu do dǒ si kè si tu di kó kuyie.

⁹ Dii bèti ti Yiè nKuyie nkuó niùbè Anəo yaabí nè Defiibe ke ànné di kó ikuó niùbè ibotí tǎi kǒme. Kè wèè cénke kǒtənni dinaadaà nè yepedakè yèyiekè ke tú ò dǒ kǎntú ikuó niùti dí ò dǒ ikuó niùti nè dimáa bá Kuyie nyí ò yi ikuó niùti.

¹⁰ Tínti bie tú nti Yiè nKuyie nku, ti í kù bütínné Anəo yaabí ìi tu ikuó niùbè, kè Defiibe pí mbe tømmú,

¹¹ Kè feu ti Yiè nKuyie nyiwūš ti kpéi dikūnweñni nè kuyuo ku ke tuò, ke tuənnè tihúúnti fǒšti ke dakú pǎé táburi saàwè ñnkè. Ke tuəmmu tǎsəofitíkèkè tǎ bá kùu yuoku. Tínti tūmmu ti Yiè nKuyie kùu ti te ku kuó, kè dǎndi kù bütínné.

¹² Kuyie nti bonəmu ke ti ni kè ikuó niùbè bo ke tǒ sikpàriheú ke bo eé mediè nkè tí di dokénè. Isidayeeribe di báa dokénè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tú nkù. Di í yóo na.

¹³ Kè Sedoboammuu duó nkè behāāpǒmbèe kǒnté ké bè dinté be fǎnkúó bíékè. Menime kè behāāpǒmbè mabè mbo be ìikè, betəbè be fǎnkúó.

¹⁴ Sudaa kəbe wǎéte dii mǎnni kéyà bè bè cǎtinnəmè kékuənnè ti Yiè nKuyie, kè ikuó niùbèe eé sikpàriheú.

¹⁵ Kè Sudaa kəbe u u kénhúu kè ti Yiè nKuyie ndokénè Sedoboammu nè Isidayeeribe beməu, Abiya nè Sudaa kəbe be ìikè.

¹⁶ Kè Isidayeeribe eé cokè, kè ti Yiè nKuyie mbè ànné Sudaa kəbe nəu miéke.

¹⁷ Kè bèe bè na mediè nkékuə bekpàrinuəmbə sikəupíkǔšisnūmmú (500000).

¹⁸ Kè Isidayeeribe di ifei de yiè mediè nkè Sudaa kəbe bè auté ke yé bè do ñkumè ti Yiè nKuyie nyínkè nke be yembè do tú nkù.

¹⁹ Kè Abiya bəti Sedoboammu kéfiete Betəedi eì nè Yesanna eì nè Efunəo eì, nè yehékè yèè yè tǎkénè.

²⁰ Abiya kó tikpàti miéke Sedoboammu í mməke muwərímu, de kó difǎnkúó kè ti Yiè nKuyie nhò poté kòo kú.

²¹ Kè Abiya kpàti fiíkú kè wèe puoke benitipòbè tǎpítè nè bènàà képeité initidabí sipísidé nè ìdél initipóbí tǎpítè nè ìkuə.

²² Abiya dǒ dèè kó dimàà dè wàrimu Kuyie mpāānāānti nāāntò Yedo pátiri miéke.

²³ De kó difǎnkúó kè Abiya kò nho yembè kūu nkè kè bèe ò kūnné Dafiti eì, kòo bire Asaa səoté o kpàti.

Asaa do tǎmè tikpàti

(Wénté 1 Bekpààtibè 15:9-11)

Asaa tǒ dii mǎnni tikpàti kè dihei bo meəmpumè miéke nke ke dǒ yebie ntepítè.

14

¹ Kè Asaa ndəori dèè wenni ke síe o Yiè nKuyie nyíikè,

² képuə nyibotí tǎi kó yebəwūštǎrè kédíé yetǎrè, képuə nyebəotárè bè do fiíkú yè, kéu itedéi.

³ Kòo náké Sudaa kòbe ke dò bèe wète kéwammú ti Yiè nKuyie mbe yembè do tū nkù, kéndəəri ku kuó nè ku tannò yē mmù.

⁴ Kè wèe deite yetòrè yeməu yèè do bo Sudaa ekè mieke kəpuə ndibəotári* bè do tuò ndi tihúúnti. De mənni kè məompùmè mbo dihei diməu mieke.

⁵ De kó difənkúò kòo máa yehékè Sudaa tenkè keməu mieke, kè yè fii nyiduotí. Kè bè mbo diwèi mieke bá òmòu í bè dokùnè de kó yebie mmieke, ti Yiè nKuyie nkuù do bè duò mməompùmè,

⁶ kè Asaa náké Sudaa kòbe kè dò: Ti maánè yehékè kè yè fii nyiduotí, kéənnè yedèrè kékpetínnè yecàkè kəpáa nyimátidèi. Dihei kpaá bomu ti nəu mieke, ke yé ti wète ke wammúmè ti Yiè nKuyie nku, kè kù ti duò mməompùmè dihei diməu. Məmmè kè bèe máa dihei bè dómè.

⁷ Asaa kó behāəpòmbè Sudaa kó kuwə nkòbe do bo sikəupíkòusitāati ndi (300000) ke tə tidəpiti dieti nè yekpāā, kè Bensamee kòbe mbo sikəupíkòusidè nè sikəupísiini (280000) ke tə tidəpiti tisəmpəti nè detənnè. Bəməu kè bè tu bekpərinuəmbə yekòmbò yembè.

⁸ De kó difənkúò kè Etiopii ei kou Sedaa ité nè behāəpòmbè sikəupíkòupí ke bo bè dokénè kéntə sikpərinaasəi sikəusitāati (300) kè bèe tuəkoò bè tu dè Madəsaa.

⁹ Kè Asaa ité ke bo bè dokénè kè bè wetínnè Sefatqa biriku mieke Madəsaa.

¹⁰ Kè Asaa kuónnè o Yiè nKuyie nke dò n Yiè fšò máa šš na kədəeté ociri kè fšò dəeri okperi, ti teennè ti Yiè nKuyie ti ikú fšò inkè. Nè a kó diyətiri ndi ti kətnimè ke bo dokénè de kó ditinni dieri. Ti Yiè nKuyie nfšò ti te a báa yóu kòo niti wèe da na.

¹¹ De mənni kè ti Yiè nKuyie nteennè Asaa nè o kòbe kè bèe na Etiopii ei kòbe kè bèe coké.

¹² Kè bèe bè bèti kətuəkenè Kedaari kè bè kùu bəməu bá òmòu í nyenté ti Yiè nKuyie nkòbe bèe do bè auté kəei bə kperə mediè,

¹³ kəpoté yehékè yèè təkénè Kedaari ei ye kòbe. Bə kperə bè do məke dè do sūmu mediè nkè bèe dè ei. Ti Yiè nKuyie nkuù do bè ənnè kufəwaa nkè bèe bè auté,

¹⁴ kəta bəšcəmbə kó yekarè kəkpaake ipe péu nè yòyòbè kəkònnè Sedisadəmmu.

15

Asaa pùəmmè sibəotenkaanii (Wénté 1 Bekpààtibè 15:12-15)

¹ Kè Kuyie nYaa ncúténi Odedi bire Asadia inkè.

² Kòo ité kəkəte kəconè Asaa kòò nàké ke dò: Fšò nhAsaa nè Sudaa kòbe nè Bensamee kòbe, kəmmúnè! Ti Yiè nKuyie ndi bonè di kù bonè dii mənni ndi, kè di kù wammú, di yóò kù yəmu, kè di me nkù bütínnè, kù di bütínnè.

³ Isidayəeribe dè mənnte di í tūmmè Kuyie, di me nyí məke ikuó niitü wèe di tiè, bá di í məke Kuyie nkuù.

⁴ Kè ta mesémmè mieke, ke wète ke wammú di Yiè nKuyie nyIsidayəeribe do tū nkù, kè kùu yóu kè di kù yà.

⁵ De kó yəmərè mieke òmòu do šš í nyè kəkonní nè kusààkù, ke yé yekpàrè yèè do bomè dihei diməu mieke.

⁶ Kè ibotí ndokùnè itei kè yehékè dokùnè yeteyè Kuyie nkuù do di bənté mesémmè məbotí məbotí.

* **14:4 dibəotári:** Dibəotári ndi bè do fimmə kè ndi tuò ntihiúnti ke báa ndiyiè.

7 Díndi nfiíkúnè, di kònti báá yārike ke yé di tømmú yeti yó mbomèmu.

8 Asaa kèè dii mǎnni de kó tináànti nè Kuyie mpāānāānti náāntò Odedi do ò nàké ti, kè dēe yáukúnne o kònti, kòo deite sibəotenkaani simou Sudaa tempē mmiēke, nè Bensamēe kaku miēke nè ò do fiētē yēē ekē Efadaimmu tāri ye miēke kētūntē ti Yiē nKuyie nwūstōnni dii bo ti Yiē nKuyie nciētē bōri iikē.

9 Isidayēeribe kó iwuo nkəbe kusūku Efadaimmu kaku kəbe nè Manansee kaku kəbe nè Simmēōō kaku kəbe bè do yāmē ti Yiē nKuyie nhò bonēmē kēkonni ò kpààtiyuu. Mēmme kòo kpààti bè yu bembē nè Sudaa kó kuwuo nkəbe nè Bensamēe kaku kəbe.

10 Kè bèe tí nSedisademmu ò kpàti benni tepítē nè dinummuri otaātaānwe miēke.

11 De kó diyē kè bèe fié ti Yiē nKuyie nyiwūō bè do éí ì be dootitəbè cie kēkonnēnni ināāke sikousiyiekē (700) ipe sikəupisiyiekē (7000).

12 Kè bèe dǎunnē ti Yiē nKuyie ndinūū be yembè do tū nkū ke dā bè yó nkū tū nnē be yēmme memou ndi, nè be wērímú mumou.

13 Kè wèè ì tū nti Yiē nKuyie nyIsidayēeribe tū nkū, kè debire nde yoo okóti, kòo nitipòkū nwe yoo onitidòū bèe ò kū.

14 Kè bèe dǎunnē ti Yiē nKuyie ndinūū kényíú ke eu sihéú nè yetātche nè sipōmpōō.

15 Kè diwèli pī Sudaa kəbe bəmou kè bè nyānkunē bè dǎunnē dii nūū ti Yiē nKuyie ndi kpéi, ke yé bè do kú dǎunnēmē dinūū nè be yēmme memou ndi, kē kú wammú kē kúu yóu kē bèe kú yà, kē kúu bè duó mmeom̄p̄umē dihei dimou miēke.

16 Kòo kpààti Asaa denne ò yō kóti tinitipokpàti miēke ke yé ò do ciékémē isəke kó tebəotenkaanitē bè tu tē Asadaa, kē Asaa tē bo nképonte kécóu Setinəo biriku miēke.

17 Kè yetārē baa né nkpaá bo, nè memme kē Asaa duó nho yēmme memou ti Yiē nKuyie nho fōmmu mumou miēke.

18 Kòo tannē ti Yiē nKuyie nciētē miēke ò cice ku pā yèè pāre, nè ò mómmu ò kú pā yè, yèè tu timáti péiti nè mesəo nnē tinenti.

19 Bá mudoò ténke ì nhānnē kéntə kətuəkənē Asaa kpàti benni sipisitaāti nè dinummuri.

16

Asaa do dokùnēmē Isidayēeribe kóo kpàati (Wénté 1 Bekpààtibè 15:16-22)

1 Okpàati Asaa kpàti benni sipisitaāti nè dikuōnni miēke kē Isidayēeribe kóo kpàati Basaa domē Sudaa kəbe mudoò, kēmaá kuduoti kēfitē Damaa ei ke bo pénnē kuce Asaa Sudaa kəbe kóo kpàati.

2 Mēmme kē Asaa túótē timáti péiti nè mesəo ndèè do bo ti Yiē nKuyie nciētē nè tekpàaticētē kē dē duó Sidii kóo kpàati Benni-Adadi wèè do bo Damaasi ei kóò nàké ke dā,

3 wèè yóu kē bèe məote metaummē bembē nè we, be yembè do mè məkē mèè botí. Kè deē te kòo ò pā de kó dipānni ke tú wèè tōte wenwe nè Basaa Isidayēeribe kpàati metaummē, kòo ténke báá ò do mudoò.

⁴ Kè Benni Adadii yie nhokpààti Asaa ò nàké tì, kédèite bèè ni o āāpǝmbè ké bè tǝ nkè bèe kǝte kǝpǝnte Isidayeeribe ekè: Iyǝǝ èi nè Danni kǝperi, nè Abedi-Maimmu èi nè Nefutadii ekè bè do sorì dè tidiiti.

⁵ Basaa tì kèè dii mǝnni kékǝnné kuduotí marimù Damaa èi nè mutǝmmù tǝmù ò do pí mmù.

⁶ Kòo kpààti Asaa í nSudaa kǝbe bǝmǝu, kè bèe kǝte kétúóté Basaa do maànè yèè tǝrè Damaa èi kó kuduotí nè de kó ideí, kòo kǝte kémaànè Kebaa èi nè Misipaa èi.

Asa kpetínnémè Ananni

⁷ De kó dimǝnni kè Kuyie mpǝānǝānti nǝāntò Ananni kǝte Sudaa kóo kpààti Asaa borè kóò nàké ke dǝ: A mǝ nyóumè a bo wammúmè meteèmmè tì Yiè nKuyie mborè, kè kǝte ke mǝ wanti Sidii kóo kpààti borè, nè de kpéí Sidii kó behǝāpǝmbè yǝmu a nou mieke.

⁸ Etiopii nè Dibii de kó behǝāpǝmbè do sǝmu ke pǝēté mǝmmè nè sikpǝrǝnaasǝí nè si dèèbè péu, nè mǝmmè kè tì Yiè nKuyie mbè ānné a nǝutè mieke, a wammú mǝè kpéí meteèmmè ku borè.

⁹ Tì Yiè nKuyie nwùómmu kutenkù kumǝu kǝbe ke teénnè bèè kù duǝ mbǝmǝá nè be yèmmè mǝmǝu. A dǝò deyinkpǝre nde deè te, kétúóté yie nnè yewe yèè kpaani ye mieke kè di yó mbo mudoò mieke sǝā.

¹⁰ Kè Asaa miekeke peike Kuyie mpǝānǝānti nǝāntò, kòo ò kpetínné. O mieke do peike mǝdiè mmǝmmǝmmè mǝmè ò nàké tì kpéí. De mǝnni ndi Asaa ketémè kǝnfǝũnko bǝnitibè.

Asa kpàti mǝnku

(Wénté 1 Bekpààtibè 15:23-24)

¹¹ Asaa dǝǝrǝimè, ò ketémè nè ò dǝntemè dè wǝrimu Sudaa kǝbe nè Isidayeeribe kó bekpààtibè pǝte* mieke.

¹² Asaa do muǝkemu o naǝcèi kè dè ncéè ò kpàti benni sipísitǝāti nè diwéinnì mieke, bá nè o mǝmmú mieke ò í nwammú meteèmmè tì Yiè nKuyie mborè, kékǝte bedǝótǝribè borè.

¹³ Kè Asaa kò nho yǝmbè kǝũ nkè o kpàti benni sipísinàà nè dimǝá benni.

¹⁴ Kè bèe ò kǝnné kufǝti ò do keú kù Dafiti èi ku mieke, kóò dǝu ntihúúnti tibotí tibotí kó didǝu kóò pe mmekùò mmèè bo nte kòò báá pǝāke mǝcǝā, kédèe kǝtuǝ ntihúúnti teti péu o kpéí.

17

Sosafati tǝmè tikpàti

¹ Kè Asaa bire Sosafatii sǝoté o kpàti, kǝtǝí nkébaao Isidayeeribe.

² Kòo kanne behǝāpǝmbè Sudaa ekè iduotí fité yè yǝmǝu mieke nè kǝmǝndǝābè, Sudaa tenké mieke nè Efadaimmu ekè o cice Asaa do fiète yè.

³ Kè tì Yiè nKuyie nni mbonè Sosafati ke yé ò do kù tǝnnemè o cice do cǝutè tikpàti bǝmbà nké nkù tǝ mǝè botí nku, bá ò í ntǝ nyebǝkè Baadibe.

⁴ Sosafati do wanti ke bo ntǝ tì Yiè nKuyie nku, o cice do tǝ nkù nè ku kuó, ò do í yie nke bo tǝnnè Isidayeeribe kó mǝdǝǝrǝimè.

⁵ Kè tì Yiè nKuyie nfíi nho kpàti, kè Sudaa kǝbe bǝmǝu nhò pǝā nyepǝrè, mǝmmè kòo mǝote tikpàti mǝdiè kòo yètǝrǝi feité.

* **16:11 bekpààtibè pǝte:** Bè nǝā mbekpààtibè pǝte yèè kpéí ndie nyè cǝānnemù 1 Bekpààtibè nè 2 Bekpààtibè yèè bo Kuyie mpǝtǝrǝi mieke.

⁶ Ò do duó nti Yiè nKuyie nku o yèmmè ké nkù tũ nkédíé Sudaa tenké kó yetòrè nè de kó itedeí.

⁷ O kpàti benni tǎǎnni kòo tǎ nho kó betũmbè mabè kè bè bo duó nSudaa ekè kòbe itíe bèe yetè tu: Benni-Adadi nè Obadia nè Sakarii nè Netanneedi nè Misee.

⁸ Kè bèe neinnè Defiibe bèwei: Semmaya nè Netanniya nè Sebadia nè Asayeedi nè Semidamoti nè Sonnatǎa nè Adonniya nè Tobiya nè Tobu-Adonniya ke nè yiénè ikuú niùbè bedé Edisama nè Yodammu.

⁹ Kè bè ntò ti Yiè nKuyie nkuó pátiri kéce nSudaa tenké kó yehékè yemou ké di tié mbenitibè.

Sosafati kpenkeme

¹⁰ Kè yekpàatiyo yèè kó dimàà fité Sudaa tenké kè yèe yote ti Yiè nKuyie, bá yè ténke í ndokùnè Sosafati.

¹¹ Kè Fidisitèbee pǎmmú yepǎrè Sosafati kóò yietínè dàmpòò, kè Adabube bèè bè bonè kè bèè bè pǎmmú yepedakè sikoupiisiyiekè nè sikousiyiekè (7700) yebodakè meè máà.

¹² Memme kè Sosafatii nsókè ke kpénkú kémaá Sudaa tenké miéke yehékè ké yè fii nyiduotí, kémaánè yehékè tidiiti yó mbo yè.

¹³ Kòo mmòke detòndierè Sudaa tenké nè behāāpònkperibè yekòmbò yembè bèè nò mmudòò, kè bè mbo Sedisademmu.

¹⁴ De kó behāāpòmbè bè do bè kàa mbe céí tũ mmè mme sitòbè, Sudaa kó behāāpòmbè iwéí yembè sikoupiikòùsitǎati (300000) kòo āāpònkóti Adinaa mbè baké.

¹⁵ Kè ohāāpònkóti Yoananni nhò pòkoo, ke baké behāāpòmbè sikoupiikòùsidé nè sikoupiísini (280000)

¹⁶ Sikidi bire Amasia ohāāpònkóti wèè do duó nhomáà nè o mómumu nke bo pǐ nti Yiè nKuyie nkó mutõmmú kòo nhò pòkoo ke baké behāāpòmbè yekòmbò yembè bèè nò mmudòò. Kè bè mbo sikoupiikòùsidé (200000)

¹⁷ Bensamee kó kuwuò mmiéke kè dikòmbùò yìe Ediada wèè nò mmudòò kòo mbaké behāāpòmbè sikoupiikòùsidé (200000) bèè nò nke tǎu detannè ke nò nke kèí ntidòpiti.

¹⁸ Kè Yosabadi nhò tũnko nè behāāpòmbè tekoupiikòùtè nè sikoupiísini (18000) bèè bàati mudòò kpéí.

¹⁹ Bèè do pǐ nhokpàati tõmmú, ke né mbúúti ò kǎnne bè Sudaa tenké kemou kó yehékè iduotí fité yè.

18

Sosafati taunnèmè Akabu

(Wénté 1 Bekpààtibè 22:1-4)

¹ Kè Sosafatii mǎote tikpàti mediè kòo yetìrìni feité kòo kóò dapàà mpouke Akabu kóo sapàà, kè bèe tau.

² Kè dèè yí yèbie mmayè kòo kpàati Sosafati nè o kòbe kè bèe kote Sammarii ke bo dǎu nyIsidayeeriibe kóo kpàati Akabu, kè Akabu ò dǎò kupòòkù wenwe nè o kòbe bèè ò neinè, ké bè kùò ipe nè inààke mediè, kédeè kénáké Sosafati ke dǎ: Tí kote kédo Damoti ei dìi bo Kadaadi tempè mmiéke di kòbe ké di fiète.

³ Wenwe Akabu Isidayeeriibe kóo kpàati kè wèe beké Sudaa kòbe kóo kpàati Sosafati ke dǎ: A dó ké n neinè kè tí kote kédo Damoti ei dìi bo Kadaadi tempè mmiéke mudòò?

Kè Sosafatii ò ténné ke dǎ: Mí nnè fǐ nti wémmu, n kó benitibè nè a kòbe ti kòrimu ke bo bè dokénè.

Bèè sou nke tú bè nàà nKuyie mpāānāaṅṅi
(Wénté 1 Bekpààtibè 22:5-12)

⁴ Kè Sosafatii náké Isidayeeribe kóo kpààti ke dò: Beé nti Yiè nKuyie nkè tí yà kù yóo ti náké tí.

⁵ Kè Isidayeeribe kóo kpààtií tii Kuyie mpāānāaṅṅi náam̀bè sikəusìnàà (400) ké bè beke ke dò: Ti kote ké do Damoti ei dii bo Kadaadi tempè mmiéke mudoòà yáá tí yóu? Kè bèè ò tén̄né ke dò: Kote, Kuyie nyóó bè ànnému a nou miéke.

⁶ Kè Sosafati dò: Ti Yiè nKuyie mpāānāaṅṅi náaṅṅò m̀ou í kpaá ke bo die nti bo na kékote wèè borè kébeé nti Yiè nKuyie nti dó tàà?

⁷ Kè Isidayeeribe kóo kpààtií tén̄né Sosafati ke dò: Kuyie mpāānāaṅṅi náaṅṅò m̀ou kpaámu, ti bo kote wèè borè kébeé nti Yiè nKuyie nti m̀ake ti. Nè we ti me nyí naati, nh 55 ò beé kòò í nni nnàké tisààti matì. Ó 5 n náké tiyeiti nti, Imida biré Misee nwe.

Kè Sosafati dò: Okpààti bá nnáa mmemme botí.

⁸ Kè Isidayeeribe kóo āāp̀ònti yú bè f̄nté wè kòò pí ntekpààtic̄ètè miéke mutǝmmú kóò náké ke dò: Kote mecāā nkéyúni Imida biré Misee.

⁹ Kè Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaà kəbe kou kè bèè dáátí be kpààtiyààti kénkari bá wè ò kpààtikari ìnkè. Sammarii ei kó dibòri nùu ditíinkari, kè Kuyie mpāānāaṅṅi náam̀bè nàa mbe pāānāaṅṅi.

¹⁰ Kè Kennanaa biré Sidekia duó nke bè ò má timáti kè dè dò nyeyiè, kòò béi nke dò: Kuyie ntu nè de kó yeyiè nye a yóo nkūmmùmè Sidii kəbe ké bè dèè.

¹¹ Kè Kuyie mpāānāaṅṅi náam̀bè təbè baa nnáa ntií máà, ke tú kote kédó Damoti ei dii bo Kadaadi tempè, ti Yiè nKuyie nyóó bè ànnému a nou miéke kaa bè na.

Kuyie mpāānāaṅṅi náaṅṅò Misee nàkémè Akabu yóo yīkémè
(Wénté 1 Bekpààtibè 22:13-28)

¹² Mèmmè kè bè t̄s nwè koò bo yúni Misee, kòò náké Misee ke dò: Kuyie mpāānāaṅṅi náam̀bè bəmou wè ndinùu òmáa ndi ke náa nhokpààti timati máà, á t̄unne be kp̄eti kóò náké weé yóo namè.

¹³ Kè Misee ò náké ke dò: Ti Yiè nKuyie mbomu, Kuyie n tū nkù n náké tí, n yóo ti mbéi.

¹⁴ Kòò tuəkení dii m̀onni okpààti borè, kòò kpààtií ò beke ke dò: Misee, tí kote kédó Damoti ei dii bo Kadaadi tempè mmiéke mudoòà? Kòò dò: Kotenè di yóo bè namu ti Yiè nKuyie nyóo di duómmu de kó dihei.

¹⁵ Kòò kpààtií ò náké ke dò: Nè yíe ndəke n da báammè, kè n tú á n náké timómmanti ti Yiè nKuyie nda náké tí.

¹⁶ De m̀onni ndi Misee ò nàkémè ke dò: N yàmu Isidayeeribe ciétémè yetāre ìnkè, ke ònnè tiplèti tii í m̀ake wèè ti c̄emmú. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú,

bè tén̄ke í m̀ake wèè bè ni,

bá wè wèe kòo nhò ciétè nè kunaatí.

¹⁷ Kè Isidayeeribe kóo kpààtií náké Sosafati ke dò: N do da nákému kè n dò, ò 55 í nni nnàké timati kè ti ntú tisààti, ò 5 nnàké tí timou ti 5 ntú tiyeiti nti.

¹⁸ Kè Misee yíe kóò náké ke dò: Okpààti kén̄té ti Yiè nKuyie ntú mù, n yàmu ti Yiè nKuyie nkè kù k̄ari ku kpààtikari ìnkè, kè keìnkè kó bekperibè còmmú, bie nkubakú yóu betəbè kucānku,

19 kè ti Yiè nKuyie ndò: We mbo kǝte késouté Akabu kòo kǝte kédò Damǝti eì dii bo Kadaadi tempǝ nkè bèè ò na? Kè yie ndò muu nkòo tǝù dǝ mutǝmù.

20 De mǝnni kè bèè kperibè kóo mǝuú cómmú ti Yiè nKuyie nyiikè ke béi nke dǝ: Mí m bo kǝte kóo souté. Kè ti Yiè nKuyie nhò beke ke dǝ: A yóo yǝme?

21 Kòo dǝ: m bo naá meyáàbisiyèmmè kéta a pǝānǝānti náam̀bè bǝm̀ou nò mieke. Kè ti Yiè nKuyie nhò tǝnné ke dǝ: Kǝte kè bèè souté, a yóo namu, kǝte kè me dǝò.

22 Ti Yiè nKuyie nkuú ānné meyáàbisiyèmmè ku pǝānǝānti náam̀bè nò mieke. Kù tǝ ndó kè da dǝò meyei mme.

23 De mǝnni kè Kennanaa biré Sidekia tǝónko Misee borè kóo bènte ke dǝ: Ōnke bíékè nke ti Yiè nKuyie nkó Muyaá nyèmè m borè ke da béinné.

24 Kè Misee dǝ: A bo dè yà a bo ntati dii yiè sicǝi ke yeti ke wanti a bo sǝri dè.

25 Kè Isidayeeribe kóo kpààti dǝ: Pǝinné Misee kékǝte kóo duò nwèè baké dihei, Amǝ nè okpààti biré Soasi,

26 kè bèè nǝké ke dǝ: Okpààti tu a kpetinné de kóo niti kè nhò duò mpǝè sǝmpò nè menie nsǝmpò kémbaanè m bo wǝtenenímè kukǝhnaatí.

27 Kè Misee dǝ: Kǝa wǝtenenì kukǝhnaatí nè mú kó dinuú dǝke Kuyie mbéimmè. Kòo deè kébéi nke dǝ: Díndi benitibè dimou keènè n yǝm̀!

*Bè kùomè Akabu mudoò mieke
(Wénté 1 Bekpààtibè 22:29-40)*

28 Memme Isidayeeribe kóo kpààti nè Sudaa kǝbe kou kè bèè kǝte kédò Damǝti eì dii bo Kadaadi tempǝ mmieke mudoò.

29 Kè Isidayeeribe kóo kpààti náké Sudaa kǝbe kóo kpààti Sosafati ke dǝ: N yóo ceete m máa ndi kéta mudoò mieke kè fǝ nni nhā a kpààtiyàati.

Memme Isidayeeribe kóo kpààti cèètemè omáá kéta mudoò mieke.

30 De mǝnni ke sǝ nSidii kǝbe kóo kpààti nǝkém̀u o kó behǝāpǝmbè bèè ni bèè deke o kpàrinaasǝi ke yǝ, bè bá nwanti behǝāpǝmbè sǝmpǝbè yoo iwǝi yembè. Bè nwanti Isidayeeribe kóo kpààti máa ndi.

31 De mǝnni kè bèè ni sikpàrinaasǝi kó bedèèbè kè bèè yà Sosafati kényé kétú Akabu nwe kécoké kécǝtinne ke bo ò kùo, kè Sosafatii kuónné ti Yiè nKuyie kè kùu ò teenné kédúo nkè bèè wǝte.

32 Memme bèè ni sikpàrinaasǝi kó bedèèbè bè bantémè Isidayeeribe kóo kpààti dǝkemè kóo yóu kǝpǝǝté.

33 Ke sǝ nhoniti mǝu dè bo ke tǝ mutǝmmù kǝtǝū cǝnko kémáánè Isidayeeribe kóo kpààti kè kupie nta dicincǝnkǝnni mǝnku di tuuténè dè ibaati, kòo náké wèè tǝnni tekpàrinaasǝntè ke dǝ: Tǝnte tenasǝntè kè ti ye mudoò mieke, bè n kǝutemu.

34 Kè mudoò binté de kó diyie mediè, kè Isidayeeribe kóo kpààti ncómmú o naasǝntè mieke kè bèè ò pǝi kè bèè wetú Sidii kó behǝāpǝmbè kè dè nyóo tuǝke kuyuoku kòo ku.

19

Sosafati kǝnnemè bekótibè Sudaa tenkè

1 Kè Sudaa kǝbe kóo kpààti kò nho cie Sedisadεmmu nè kukǝhnaatí.

2 Kè Ananni biré Yeu Kuyie mpǝānǝānti náāntò ò co kóo beke ke dǝ: Dè dòmmè kǝa teenné onitiyeiwe? A dǝ ti Yiè nKuyie ndootitǝbè mbeà? A dòò dè deè te kè ti Yiè nKuyie mmieke yóo da do.

³ Desààrè né bomu a dǝǝ dè ke yé a cóummè itedéí ìi do bo dihei, ke duó nha yèmmè ke tǝnne Kuyie.

⁴ Kè Sosafati mbo Sedisademma kéwǝtǝ kǝítǝ kéce ndiheí kǝtúótǝ Bǝerisebaa kǝnto kǝtuakenè Efadaimmu tǝri, ke bo tǝnnéni benitibè ti Yiè nKuyie mborè, kunku be yembè do tǝ nkù.

⁵ Kòo kannǝ bekótibè Sudaa tempǝ nkó yehékè iduotí fité yè yemǝu, bá dii èi nè di kó bekótibè,

⁶ ké bè nàkè ke dǝ: Dí n dake kémpí ndi tǝmmú mesàa nke bá mbekù benitibè dǝmè, dí mbekù ti Yiè nKuyie ndǝmè, kù yó ndi bonèmu de kó mutǝmmú mièke.

⁷ Dí ndé ti Yiè nKuyie nkéndake di pí mmùu tǝmmú kpéí, ke yé ti Yiè nKuyie nkunku ti tǝ nkù borè siyáàbisí í bomè, ku borè mebatimè í bo, kù í cóú ticuuti.

⁸ Bá né Sedisademma mièkoo, kè Sosafatii kannǝ ikuó niùbè nè Defiibe, nè Isidayeeribe céí kó bekótibè, kè bè bo mbekùnè Sedisademma èi kǝbe ke tǝ ti Yiè nKuyie nyǝ mmù, ke tǝnni be kpéti.

⁹ Kòo bè duó ndinùu ke dǝ: Mǝmmǝ di yóo ndǝrimè kéndé ti Yiè nKuyie, ke tǝ nku yé mmù nè meyèmmè mǝmáa.

¹⁰ Bá dii mǝnni kè di kǝbe bèè bo yehékè kè bè ní tǝni tǝmatí, kòo mǝu wèè kùo oniti yoo ò yeténè ikuó, yoo Kuyie ntannùu mari, yoo ikuó tǝi mai, dí ti wèrité, kè mbè tiè nkè dè nwenni, kè dǝe yie nkè bè báa yeténè ti Yiè nKuyie nkè ku mièke báa di do dǝndi nè di kǝbe. Kè di mǝ ndǝri di báa yeténè Kuyie.

¹¹ Nte ikuó niùti diwè Amadia wèè yó ndi baké ti Yiè nKuyie nkó mutǝmmú mumǝu mièke, kè Isidayeeribe bǝre Sebadia mbaké Sudaa ke teénnè mí nhokpàati. Kè Defiibe bié yó ndi bonèmu ke pí nyepáte kó mutǝmmú. Íténè ke pí mmutǝmmú nè dikǝmbùu ti Yiè nKuyie nyó mbonèmu wèè dǝori dǝe wenni.

20

Sosafati namè Mǝabiibe nè Amoniibe

¹ Kè Mǝabu kǝbe nè Amoniibe kè bè nkǝri ke bo do Sosafati mudoò kè Mǝuniibeè bè céi.

² Kè bèe kǝte kǝ tǝ nàkè okpàati Sosafati ke dǝ: Bǝhǝǝpǝmbè mabè bèè iténí ke sǝ mesàa nke yóo da do mudoò, bè iténí Edǝmmu èi ndi dǝmǝeri mukókúú nkou kó diyáa ke bo Asasǝnni Tamaa dihei bè tu di Ànkedi.

³ Mǝmmǝ kè Sosafatii depǝ kǝtǝatǝ ke bo beé nti Yiè nKuyie, kǝduó nkè Sudaa tempǝ nkumǝu kǝbǝe bou dinùu.

⁴ Kè Sudaa kó kuwǝ nkǝbǝe iténí Sudaa eké yemǝu kǝtíí nke bo kuǝnnè ti Yiè nKuyie.

⁵ Kè Sosafatii cómmú Sudaa èi kǝbe nè Sedisademma èi kǝbe be ìikè, ti Yiè nKuyie ncǝtǝ èi ikè kǝnwetí tǝ dǝnkù pǝnkù,

⁶ kǝbántǝ ti Yiè nKuyie nke dǝ: Kuyie nti yembè do tǝ nkù dè í tú fǝǝ baké kǝfǝnkè, ke baké yeboté yemǝu kó yekpàatiyǝa? Fǝǝ mǝke muwǝrímú ke kpǝnni, òmù báa na kǝ da dokénè.

⁷ Fǝǝ tu Kuyie nti tǝ nkù, fǝǝ bèti bèè do maá di nheí ke kǝnnǝ a nitibè Isidayeeribe bè yènnimè Esibiti. Bǝmbǝ Abarahammu a dǝ wè yaabí sǝá.

⁸ Kè bè di kǝri ke da maá tǝcǝtǝ a yètiri yó nyu dǝ, ke béi nke yí:

⁹ Kè dè dǝ mmǝyǝi mmamè ti tǝǝkéní, kè dè dǝ mbè ti do mudoò mmu, yoo a yǝú ti to nyǝ, yoo mutenkǝú mmuú tǝnní, yoo dikǝnni, ti yóo kǝte kǝcómmú tǝè

ciètè borè, ke yé a yètirì de nyumè, kè da kuónnè meyeñcaàrìmè mètè ti tùàkení me kpéí, kàa keè ti dabùò nké tí deèté.

¹⁰ Wénté Aməo eì kəbe nē Məabu eì kəbe nē Edəmmu eì kəbe, ke ti do mudoò, ti yembè do yènní dīi mənñi Esibiti kó dihei kàa duós nké bèe bè pèé nke í mbè pònte.

¹¹ Né nte de kó benitibè bè ti duós ntii cuuti tú bè bo ti betimè ketenke a ti duós nké kè ti kè te.

¹² Fṣ nKuyie nti tū nkù poté be, ti í məke muwērímú mamù de kó kunìiti ìkè, kù kèrínímu ke bo ti do mudoò ti í yé ti bo dàò tì, ti búós fṣ nwe.

¹³ Mèmmè kè Sudaa kəbe bəmou ncómmú ti Yiè nKuyie nyìkè, bəmou nē benitipòbè nē íbí.

Ti Yiè nKuyie nduómmè kè Sudaa kəbe be na

¹⁴ Kè bè ntíkú, kè ti Yiè nKuyie nYáá cúténí Defiibe botí kou məu Asafu yaabire Yayeedi ìnkè. Asafu weè do peité Matanniya, kè wèe peité Yeiyeedi, kè Yeiyeedi peité Bennaya, kòo peité Sakarii, kè Sakarii né peité Yasiedi.

¹⁵ Kè Yasiedi píèké mediè nke dò: Kénténè mesàà dimou, dindi Sudaa kəbe nē Sedisadəmmu kəbe, nē fṣ ndəke okpàati Sosafati! Nte ti Yiè nKuyie ndi náá nti: Di báá depé, kè kufṣwáá nni ndi bo de kó kuhāāpònnitì ìkè. Ke yé de kó mudoò í tú di kōmu, mù tu Kuyie nkōmu mmu.

¹⁶ Nanke dí íté kè bè do, nte be ke deètíní Atisiti kó ditenni, di naa yóó bè bùsténè kukó nwetí ndè nde Yeduyeedi kó dikpáa.

¹⁷ Di í yóó bè dokénè, kè di tùàkoo, di cómmú kénwúó nti Yiè nKuyie nyóó di deèté mètè botí. Sudaa kəbe nē Sedisadəmmu kəbe bá ndénè kè di kònti nhau. Nanke di yèroo kè bè bùsténè ti Yiè nKuyie nyóó ndi bonèmu.

¹⁸ Kè Sosafati kənke kəsínnóə ketenke, kè Sedisadəmmu kəbe nē Sudaa kəbe bəmou kè bèe kənke kəsínnóə ketenke ti Yiè nKuyie nyìkè kè kù sánté.

¹⁹ Kè Defiibe, Keati nē Kodee wuə kəbeé íté kəsánté ti Yiè nKuyie nnè metammè kperimè kunku Isidayeeriibe tū nkù.

²⁰ Kè dèe wenté kè bè nyeti Tekoa dikpáa bíékè, kè Sosafati íté kécómmú kébéi nke dò: Kénténè n tú mù dindi Sudaa kəbe nē Sedisadəmmu kəbe, nyìkúnè ti Yiè nKuyie nyìnkè kunku di tū nkù, memme di bo namè kè bè bàao, ítéñè kéntá Kuyie pāānāānti náām̀bè di náá nti. Mèmmè di bo bè namè.

²¹ Sosafati nē o eì kəbe kè bèe wənné kətíi nkétánkè bedèmbè, kè bèe dáátí tiyàati bè cāñné ti mudèmmú kpéí, kòo bè níí mbèhāāpòmbè ìkè kè bè ndiè nke sántí ti Yiè nKuyie nke tú: Ndiennè ke sántí ti Yiè nke yé ku sàà ndeumè sáá.

²² Bè keté dīi mənñi ke diè nke déúkunko ti Yiè nKuyie nnè yesāā nké kúu duós nké Aməniibe nē Məabiibe nē Edəmiibe bèè do iténí kéndó kédoo Sudaa eì kəbe mudoò, kè bè í nkèè betəbè tu mù, kéta betəbè mukòu.

²³ Kè Aməniibe nē Məabiibe kè bèe do Edəmiibe kè bè dèè, bè dèè dīi mənñi Edəmiibe kéta bəmáá mukòu.

²⁴ Sudaa kəbe tùàke dīi mənñi ditenni dīi sīi ndikpáa ke wénté kényà becírìbè kè bè cóú cóú ketenke bá òmou í kpaá.

²⁵ Sosafati nē o kəbe kè bèe kəte kékuti becírìbè kényà tinensàati nē be kperè desààrè kè dè nsū mesàà, kè bèe dè kóu mediè bá bè í nna kè dè kònnè demou kè ndè eì ke dā yewe yètāati ke yé dè do sūmèmu mediè.

²⁶ Diyie naanni yiè kè bèe tí kubiriku makú kéndéúkunko ti Yiè nKuyie, kè deè nte kè bèe kù yu ke dō Mesàà nkó kubiriku, ke kpaá ke me nkù yu nē yienni.

²⁷ Kè bèe deè kè Sosafatii niitè Sudaa kòbe nè Sedisademma kòbe bemou kè bèe kò nSedisademma nè diwèi, ke yé ti Yiè nKuyie nkuu do bè dòòmè diwèi kè bèe na be dootitòbè.

²⁸ Kè bè mbie nitibòmbonti nè tikùtidùùti ke eutinè sipòmpòò ke kùnti Sedisademma kétuòkenè ti Yiè nKuyie ncifètè.

²⁹ Kè yehekè yemou kó yekpààtiyoo keè ti Yiè nKuyie nkuu dokénèmè Isidayeeribe dootitòbè kè kù depe.

³⁰ Kè Sosafati ntò tikpàti kè dè dò mbàmmù, kè Kuyie nhò tū nkūu ò duò mmeonpùmè dihei dimou.

Sosafati kpàti tùòkemè ti mǎnku

(Wénté 1 Bekpààtibè 22:41-51)

³¹ Sosafati do yóo di tikpàti ke mǎke yebie nsipísitǎati nè yènnùmmù ndi, kémbaké Sudaa kòbe ke dǎ yebie nsipísidè nè yènnùmmù. O yǎ do tú Sidii kóo sapàà nhAsuba.

³² Kòò ntū nho cice Asaa kó kuce, kéndòori ti Yiè nKuyie ndó dè.

³³ Bá nè memme kè yetòrè nkpaá bo, benitibè mu ndo í duò mbemáá Kuyie mbe yembè do tū nkù.

³⁴ Sosafati tǝmmú sǝmmu ò mù ketémè nè ò mù pǎntémè dè wǎrimu Ananni bire Yeu tǝmmú pátiri mieke, ke bo Isidayeeribe kpààtibè pátiri mieke.

³⁵ Dende kó difǎnkúò kè Sudaa kóo kpàati Sosafatii taunnè Isidayeeribe kóo kpàati Aasia wèè dǎòrimè do í wenni.

³⁶ Ò do ò taunnè kè bè bo dǎò bàtòòbè mbe kè bè nkòri Tadisisi. Bè do bè dǎò Esiyonni Kebee èi ndi.

³⁷ Memme kè Madesaa Kebee èi kou Dodafau bire Ediesee náké Sosafati Kuyie mpǎnǎaanti ke dǎ: A taunnèmè Aasia kpéi nte kè ti Yiè nKuyie nyóó cake a tǝmmú.

Memme kè bàtòòbèe péité péité ke ténke í nna ke kòte Tadisisi.

21

¹ Kè Sosafatii kò nho yembè kùù ndè, kè bèe ò kùnné o yembè fǎti Dafiti èi. Kòo bire Yodammuu sǎoté tikpàti.

Yodammu tumè Sudaa kòbe kóo kpàati

(Wénté 2 Bekpààtibè 8:16-24)

² Yodammu do mǎke o neí nsi, be cice òmáà beè yètè tu: Asadia nè Yeyeedi nè Sakarii nè Asadiyau nè Mikayeei nè Sefatia bemou bè do tú Isidayeeribe kóo kpàati Sosafati bí nyi.

³ Be cice do bè pǎmmú yepǎrè dieyè nye, timáti péiti nè mesoo nè tinenkpeti kè bè duónnè yehekè iduotí fité yè Sudaa tempè mmieke kédúo nYodammu tikpàti ò tu mèè kpéi Mpo.

⁴ Yodammu kàri dii mǎnni o cice kpàatikàri kòo kpàti fiíku, de mǎnni ndi ò kùòmè o yǎfùò kòbe bemou bá nè Isidayeeribe kó bekótfbè mabè.

⁵ Yodammu do yóo di tikpàti ke mǎke yebie nsipísitǎati nè yèdèé ndi kénto tikpàti kémbò Sedisademma ke dǎ yebie nyèni,

⁶ kétunne Isidayeeribe kó bekpààtibè kó ice Akabu cifètè kòbe do dòòmè. Ke yé ò do puokemè Akabu kóo sapàà nwe, kédǎò ti Yiè nKuyie nyí dó dè.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mme nyí ndó kékuo Dafiti cifètè kù do ò dǎònnè mèè taummè kpéi, ke yé kù do ò nàkémè ke dǎ wenwe nè o bí okpàati báá pàà be cifètè dimǎnni mari.

⁸ Yodammu kpàti miεke nke Edømmu εi kabe yetemè Sudaa kabe bo mbè bakémè, kéwaá mbe koo kpàati.

⁹ Kè Yodammuu ité nè o kó behāāpānkótibè nè sikipārīnaasēī kè bèε kote keyènkè kédo mudoo Edomiibe, bèε do bè cèti nè bèε baké bèε dèke sikipārīnaasēī.

¹⁰ Dε kó dimānñi ndi Edømmu εi kabe fiètemè bemāá Sudaa kabe nou miεke nè yienni.

Dε kó dimānñi dimāá miεke do nke Dibuna εi kabe yetemè Sudaa εi kabe koo kpàati Yodammu kpεti ò do bütinné mēε kpéi nke ti Yiè nKuyie o yembè do tū nkū.

¹¹ Kè Yodammu dāò yetòrè Sudaa tārè ĩnkè ke yūs nSedisademmu kabe nè Sudaa kabe kè bèε bütinné Kuyie nke nfeu yebókε* ke cánni.

¹² Kè Kuyie mpāānāāñti náāñtò Edii wāri dipátiri kébéi nke dā: Ti Yiè nKuyie nha cice Dafiti do tū nkū tu: A í tūnne mēε kpéi nke a cice Sosafati kó kuce, o cice Asaa Sudaa koo kpàati koku,

¹³ ke tūnne Isidayεεribe kpààtibè kó kuce ke tanné Sudaa kabe nè Sedisademmu kabe mubōōtōmmú miεke, Akabu cīētè kabe do dāōmè. Fó nYodammu kaa kua a yōfūā kabe, bèε tu benitibè ke da pēēté.

¹⁴ Nte ti Yiè nKuyie nyóó potému kuyēīku diekū a kabe, a bí nè a pobè nè a kpere demau.

¹⁵ Fó nke yóó da bōnté kemieke kó mumāncēēmú, kè mù nyéúti yewe yemau, kénte kaa nautii yenni.

¹⁶ Memme kè ti Yiè nKuyie nduó nkè Fidisitēēbe nè Adabube nè Etiopii εi kabe kè bèε do Yodammu mudoo,

¹⁷ kédo Sudaa εi kéhéi be kpere nè dēε kó dimāā bo tekpàaticīētè képīmmú o bí nè o pobè, koo býāātè Yoakasi weε māā nkpaá.

¹⁸ Kè ti Yiè nhò poté kemieke kó mumōmmú kè mù í ndò nkémieté.

¹⁹ Kè dε kó mumōmmú nyéúti yewe yemau. Dibenni déri kó mukūū nkè dε kó mumōmmú nte koo nautii yenni koo fēūtè mediε nkékú, bá o kabe í nhò tūo ntihúúnti bè do dāōmè o cicebè.

²⁰ Ó do yóó di tikpàti ke mōke yεbie nsipísitāāti nè yèdēε ndi, kédi tikpàti kémbō Sedisademmu kékú bá be yemmè í ncāārè, kè bèε ò kūnné Dafiti εi, bè me nyí nhò kūnné bè kūrì dè bekpààtibè tōbè.

22

Asia tōmè tikpàti

(Wénté 1 Bekpààtibè 8:25-29. 9:27-29)

¹ Kè Sedisademmu kabεε duó nkè o býāātè Asia sōtè tikpàti ke yé Adabube do bè domè kékuo o bí ikóti imau. Memme kè Sudaa koo kpàati Yodammu býāātè Asia ntō tikpàti.

² Yoakasi do yóó di tikpàti ke mōke yεbie nsipísināā nè yèdēε ndi, kédi tikpàti kémbō Sedisademmu ke dā dibenni dimāá. Omidi koo sapāā nhAtadii weε do tū o yō.

³ Koo yō nhò tiε nyitié nyeiyi, koo tūnne Akabu cīētè kabe kó ice,

⁴ kédāō dēε í wenni ti Yiè nKuyie nyiliké Akabu cīētè kabe do dāōmè, ke yé o cice kūū nkó difōnkúó bè do ò tiémmè itié nyeiyi kè ì ò fétinne.

* **21:11 feu yebókε:** Bè do dekú sitāā ĩnkè nke ke dāori yetòrè ke feu iwūs.

5 Ò do tūnne bèè kó itié nkéneinè Isidayeeribe kóo kpààti Akabu biré Yodammu, kè bè bo dokénè Sidii kóo kpààti Asayeedi Daməti ei dii bo Kadaadi tempè mmieke. Kè Sidii kəbèe kəute Yodammu.

6 Kóo wēte Sisedeedi ke bo taa nyekəutiye Sidii kəbèe ò kəute ye Damaa ò do dokùnè dii mənni Sidii kóo kpààti Asayeedi, ò ke mbo kè Sudaa kóo kpààti Yodammu biré Aasia kote Sisedeedi ke bo dəu nAkabu biré Yodammu nè kuyonku.

7 Kuyie nkuu do dó kékuə Aasia kéduə nkè wèe kote ke bo dəu nYodammu. Ò tūəke dii mənni Yodammu borè kóo ò neinè kékote ke bo co Nimmusi biré Yeu. Ti Yiè nKuyie nkuu do tãáté Yeu kóo bo ntú okpààti kékuə Akabu cīètè ké tē dèè.

8 Kè Yeuu dəə Kuyie nyè nwèe dəə ti Akabu cīètè, kəpī nSudaa ei kəbèe kó bekótibè nè Aasia kó ibí ìi do pī nhokpààti təmmú ké bè kùə.

9 Kè bèe wammú Aasia kóò pī nhò do sori dè Sammarii kóò təní Yeu borè, kóò kùə. Bè ò kùə memme kóò kunnému bəke, ke yé bè do náammè ke tú Sosafati wèe do tū ti Yiè nKuyie nnè o yèmmè meməu, o biré nde.

Aasia cīètè təməu òməu ténke í nkpaá wèe bo na kédii tikpàti.

Atadii fiètemè tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè 11:1-3)

10 Aasia yə Atadii kèè dii mənni Aasia kumè kékite kécómmú ke bo kuə Sudaa kpààticīètè kəbèe bəməu.

11 Kè Sudaa kəbèe kóo kpààti Yodammu kóo sapàà nYeoseba túóté o tãū Aasia biré Soasi ikpààtibí tēi bè do dó kékuə i mieke, ké dè sònne Kuyie ncīètè kó kudieku makú yedúə borè wenwe nè o yuəri bá Atadii í ndè ninte ke kùə. Yeoseba do tú ikuə niùti Yoyadaa pokú nwe.

12 Kè Soasii nsəri be borè Kuyie ncīètè mieke yebie nyékuə kè Atadii tu dihei kóo kpààti.

23

Bè còummè mekùə nSoasi kóò pī ntikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè 11:4-20)

1 Dibenni yiénni mieke, kè ikuə niùti Yoyada túóté metããtímè nè dikəmbùə kédəənnè metaummè behããpənkótibè bèè baké behããpəmbè sikou bèè tu: Yeodammu biré Asadia nè Yoananni biré Isimayeerii nē Obedi biré Asadia nè Adaya biré Maseya nè Sikidi biré Edisafati.

2 Kè bèe ce nSudaa tenkè keməu kətíi nDefiibe bèè bo Sudaa tenkè kó yehekè yeməu, nè Isidayeeribe cīí kó bekótibè kè bèe kote Sedisadəmmu.

3 Kè ditínni diməu tíi nkédəənnè okpààti metaummè Kuyie ncīètè mieke, kè ikuə niùti Yoyada bè nàké ke də: Nte okpààti biré dèè yóó naá nhokpààti ti Yiè nKuyie ndo ti nàké Dafiti ke yē ndè ndómmè.

4 Nte di yóó yímè ikuə niùbè nè Defiibe bèè te mutəmmú təompùtè yiè, dí bè toté yetīrè yētããti, kè ditínni ketiri mbaa nyebòrè.

5 Kè ditínni didəri mbaa təkpaàticīètè kè ditããnni mbaa dibòri bè tu di dipūū kó dibòri, kè benitibè bəməu mbo ti Yiè nKuyie ncīètè dánkù mieke.

6 Òməu báa ta ti Yiè nKuyie ncīètè mieke kè dè í tú ikuə niùbè nè Defiibe bèè ni Kuyie ncīètè mieke mutəmmú, ke yé bè bè cãñnéməmu de kó mutəmmú kpéi. Kè benitibè mbo ti Yiè nKuyie ncīètè dánkù.

7 Kè Defiibe cēēte okpààti bá wè kòo mpikú o kparinenkù, kòo mǎu tanni tēfētè mieke bèè ò kùò. Kòo kpààti yèti dí nhò neínè kòò kũntini dí nhò neínè.

8 Kè Defiibe bemou nè Sudaa kòbe bemou kè bè ndòori ikuú niùti Yoyada bè nàkè ke yē mmù. Bá wè kòo tíi nho kó benitibè bèè te mutømmú de kó teompùtè yiè nè bèè dò nkéom̄pè de kó teompùtè yiè. Ke yē ikuú niùti Yoyada do dómè bè mpī mmutømmú de kó diyìè.

9 Kè ikuú niùti Yoyada dúò mbèè baké behāāpòmbè sikou yekpāā nnè tidōpiti dieti nè tisāmpòti okpààti Dafiti do te dè kè dè dúò nKuyie ncīētè.

10 Kè bèè bè cónné kétútóté Kuyie ncīētè bakù you kénto kētuakenè te bakù cānku, kédítèné diwūstōnni nè Kuyie ncīētè de saku, bá wè kè wè mpikú o kparinenti, kè bè cēti okpààti.

11 Kè bèè kōtēnni okpààti bire kè dè òó ndikpààtipii kè dè dúò nKuyie ntannò pátiri, kè bèè dè kánne tikpàti kè ikuú niùti Yoyada nè o bí kè bèè dè còu mmekùò nkè bè mpīēkù ke tú Yoasi weè tu okpààti.

12 Mem̄me kè Atadii keè difīnni úúmè ke cokù ke sánti okpààti.

13 Kòò katoò be borè ti Yiè nKuyie ncīētè mieke kénwúò, kényà okpààti kòò còm̄mú dibòri borè diwūstōnni ñnkè. Kè behāāpònkótibè nè bèè tō sipómp̄s̄ò kè bè ò murí, kè diwèi bo dihei yembè bemou, kè bè eu sipómp̄s̄ò, kè bedèmbè diè nyesāā nkó iyie ke bie nedebémbénnè. Kè Atadii kētè o yààti kébéi nke dò: Bè m bōmmu! Bè m bōmmu!

14 Mem̄me kè ikuú niùti Yoyada deite behāāpònkótibè bèè baké behāāpòmbè sikou, kè bè nàkè ke dò: Dennenè we difīnni mieke! Kòò mǎu ò tū ndí ò kùò. Ke yē ikuú niùti do béimmè ke dò bè báá ò kùò ti Yiè nKuyie ncīētè mieke.

15 Kè bèè ò pí nkè nhò dèri kētuake tekpààticīētè borè, dibòri bè tu di sisēi kó dibòri, kè dè nhò kùò.

16 Mem̄me Yoyada dōdōnnè mè metaummè benitibè bemou nè okpààti kè dè bo yie nkè bè ntú ti Yiè nKuyie nkòbe.

17 Kè benitibè bemouu kote dibòò Baadi cīētè, kè tē pùò, képuonnè yewūstōrè nè sitenkaani kékuañè obòoyiè mMatāā yewūstōrè také.

18 Kè ikuú niùti Yoyada dúò nkè ikuú niùbè nè Defiibe kè bè mbaà ti Yiè nKuyie ncīētè. Dafiti do bè totímè yetīrè ti Yiè nKuyie ncīētè mieke kè bè bo nfeu ti Yiè nKuyie nyiwūš ke tuò. M̄oyiisi do w̄ari de kó ikuú ke yē ndè ndōmmè. Kè bè ndè dōdòri nè diwèi ke diè nDafiti do keú ìi yie.

19 Kè dúò nkè bè mbaa nti Yiè nKuyie ncīētè kó yebòrè. Bèè sāū mbemáà nè meborime mamè kè be kóò mǎu báá ta.

20 Kè Yoyada tíi behāāpònkótibè bèè baké behāāpòmbè sikou nè dihei kó bekótibè bèè baké nè dihei yembè bemou. Kòo túóté okpààti ti Yiè nKuyie ncīētè mieke, kóò tannè tekpààticīētè kó dibòri dierì kóò kánne dikpààtikari.

21 Dihei yembè bemou kè diwèi mbè bo, kè dihei nkari bāmmù.

Bè do kùò Atadii nè disie ndi.

24

*Soasi dimè tikpàti ke tūntè Kuyie ncīētè
(Wénté 2 Bekpààtibè 12:1-17)*

¹ Soasi do yóo di tikpàti ke mǝke yebie nyèyiekè ndi, kǝntǝ tikpàti ke dǝ yebie nspisínàà ke bo Sedisadǝmmu o yǝ do tú Bǝerisebaa ei kou nwe, kǝo yètiri tu Sibia.

² Kǝ Soasii ndǝari ti Yiè nKuyie ndó dè ikuó niùti Yoyada fǝmmu mumǝu mièke.

³ Kǝ Yoyada ò puó mbenitipòbè bèdébè kǝo pié initidabí nè initipobí.

⁴ De kó difǝnkúò kǝ Soasii duó nho yèmmè ke bo tǝnte ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ.

⁵ Kǝo tíi nyikuó niùbè nè Defiibe kǝ bè nǝkè ke dǝ: Kǝtenè Sudaa ekè kǝcúóní idíítí Isidayǝeribe bǝmǝu borè. Bá dii benni Kuyie ncǝtǝtǝ tǝntimù kpéí. Dǝonè ti mecǝá.

Bá Defiibe í ntí dǝò mecǝá.

⁶ Kǝo kpààti yú ikuó niùti dièwè Yoyada kóò beke ke dǝ: Ti Yiè nKuyie nkóo tǝntí Mǝyiisi do yǝ nDefiibe níi cuó wèè dàmpóò Sudaa kǝbe kó yehèkè nè Sedisadǝmmu Kuyie ncǝtǝtǝ kpéí. Dè dǝmmè kǝ bè í ò cuó?

⁷ Onitipoyeiwe Atadii nè o bí beè cǝke Kuyie ncǝtǝtǝ ke tǝtǝtǝ ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ kó tinenti bè cǝánè ti ke ti pǝnnè dibǝò Baadi kó mutǝmmú.

⁸ Mǝmmè kǝo kpààti dǝ bèè dǝò tetoute kǝ tǝ Ìnné ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ bòri ditowàà bíékè,

⁹ kǝpǝékè Sudaa ekè nè Sedisadǝmmu bè dǝmmè kǝntǝuní ti Yiè nKuyie nkóo tǝntí Mǝyiisi do béi ndikpáà mièke kényǝ nyIsidayǝeribe dǝ nkényieti ù díítí.

¹⁰ Kǝ diwèi pǝ mbekótibè bǝmǝu nè benitibè bǝmǝu kǝ bè ntǝuní idíítí ke àà de kó tetoute mièke kǝ tǝ yà piennè.

¹¹ Defiibe yà dii mǝnni tetoute cǝǝkemè kǝ tǝ tǝtǝtǝ kékǝte kǝ tǝ duó mbèè pǝnnè okpààti mutǝmmú, kǝ okpààti kó opátíwààti nè ikuó niùti dièwè kou kǝ bèè tǝ tǝtǝtǝ kǝuté idíítí kǝwǝtení kǝ tǝ Ìnné te do Ìkú dè. Bè do mǝ dǝari yewe yemǝu kǝcúó idíítí mediè.

¹² Kǝo kpààti nè ikuó niùti Yoyada kǝ bèè ì tǝtǝtǝ kǝduó mbèè ni ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ kó mutǝmmú kǝ bè nyieti betácíèbè nè bedabǝesǝùbè nè bèè pǝ ntimátí kó mutǝmmú nè disǝwùò kǝmǝ, kǝ bè bo tǝntenè ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ.

¹³ Kǝ betǝmbè mpǝ mmutǝmmú ke tǝnni Kuyie ncǝtǝtǝ kǝ dǝ kǝri séi. Mǝmmè bè tǝntǝmè ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ kǝ tǝè kpenke mesàà.

¹⁴ Bè dèè dii mǝnni kǝtǝo okpààti Yoyada timátí péiti sǝnti kǝ bèè ti dǝonè ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ kó tinenti bè yó mpǝnnè ti mutǝmmú, ke feu iwǝs ke tuó, ibòòke nè mesǝo nkó tinenti teti nè timátí péiti kpeti kǝ bè nfeu ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ mièke iwǝs sǝà ke tuó, Yoyada fǝmmu mumǝu mièke.

Soasi yetemè Kuyie

¹⁵ Kǝ Yoyada kóte kǝtuake o we kǝkú, kǝ nyóó kú ke mǝke yebie ntekǝùtè nè sipísitǝàti (130).

¹⁶ Kǝ bèè ò kǝnnè bè kǝri dè bekpààtibè Dafiti ei kó ifǝti. Ke yǝ ò dǝòrimè Isidayǝeribe mesàà, ke dǝari Kuyie ndó dè ke dake ku cǝtǝtǝ kpéí.

¹⁷ Yoyada kǝú nkó difǝnkúò, kǝ Sudaa tempǝ nkó bekótibèè kǝte kǝdǝu nhokpààti kǝkǝnke o ùkè kóò déúkunnè kǝ wèè yíe mbè kpeti.

¹⁸ Mǝmmè bè bùtinnémè ti Yiè nKuyie ncǝtǝtǝ be yembè do tǝ nkú kǝdǝò sibǝntenkaani kǝffíkú itedéí. Kǝ ti Yiè nKuyie mmièkǝe do Sudaa tempǝ nnè Sedisadǝmmu de kó mecǝàrimè kpéí.

19 Kè ti Yiè nKuyie ntō nku pāānāānti náam̀bè kè bèè bè nàkè kè bè bo wētení ku borè bá bè í mbè kènté.

20 Mèmmè kè Kuyie nYaá ncúténí ikuó nùtì Yoyada bire Sakarii ìnkè, kòo cómmú benitìbè ìkè kèbèi nke d̀: Kuyie ntú dè d̀mmè kè di yete ku tannò di í yóó yà mesàà mmamè di me nkù yetemè kù di yetemu.

21 Mèmmè kè bèè dake o kpéi nkòo kpààtì duó nkè bèè ò bùótí yetárè ti Yiè nKuyie nc̄tè̀tè towàà kékúo.

22 Okpààtì Soasi do í kpaá yé Yoyada do ò d̀d̀ mèè sàà kékúo o bire Sakarii kòo nyóó kù, kèbèi nke d̀: Ti Yiè nKuyie nni nwúó nké ti pútè.

Soasi kpàtì kó kum̀nku

(Wénté 2 Bekpààtibè 12:18-22)

23 Kè dibenni teri nyetini kè Sidii kó behāāp̀ombèè kotení kédò Soasi Sudaa kpààtiyuu nè Sedisademmu eì kékúo yehèkè kó beheikènkótìbè bem̀ou kèhèi be kperè, kè dè duó nDamaasi eì kóo kpààtì dem̀ou.

24 Sidii kó behāāp̀ombèè me nyí nk̀oto ke sū, kè Sudaa k̀obe beè nsū ke í senní kè ti Yiè nKuyie mbè ānnè Sidii kó behāāp̀ombèè n̄ou mièke, ke yé bè do kù bùtinnémè kunku be yembè do tū nkù. Ti Yiè nKuyie nkuu do duó nkè Sidii kó behāāp̀ombèè bè poté ke bo yū́ mbè to,

25 kékoute okpààtì mesàà nkè wè nduó ke m̀o nkè bèè pēēté kòó yóu, kòo kó betōmbèè dake o kpéi ò kùo mèè kpéi ikuó nùtì Yoyada bire, kè bèè ò kùo o d̀ú ìnkè, kè bèè ò k̀nnè Dafiti eì bè né do í ò k̀nnè bekpààtibè kó if̀tì.

26 Nte bèè do d̀ke o kpéi: Amoniiibe boti kóo nitipòkù Simmeati bire Sabadi nè M̀abiibe boti kóo nitipòkù Simudi bire Yoyabadi.

27 O bí yetè̀ nè o tømmú diem̀u ò pī mm̀u nè ò tūntemè Kuyie nc̄tè̀tè dè ẁrimu bekpààtibè d̀d̀rimè pátiri mièke.

25

Amasia t̀omè tikpàtì

(Wénté 2 Bekpààtibè 14:1-7)

1 Amasia do yóó di tikpàtì ke m̀oke yebie nsipísidé nè yènùmm̀u ndi k̀nto tikpàtì ke d̀ yebie nsipísidé nè ỳwèi, ke bo Sedisademmu. Kè o yō ntú Sedisademmu kou kòo yetiri tu Yoadanni.

2 Kòo nd̀d̀ri ti Yiè nKuyie nd̀s dè, ke né í nkù duó n̄ho yèmmè mem̀ou.

3 O kpàtì fiúkù dii m̀onni ke dèè, kòo kuò o t̀ombè bèè do kùo o cice.

4 Ò me nyí nkùo be bí, ò do tūnne ti Yiè nKuyie nduó nyii kuó nyi M̀ayiisi kòò ì ẁari ke t̀: Debire cice báá kù o bire caàrimè kpéi, debire me mbáá kù de cice caàrimè kpéi. Bá wè ò d̀ nkékù o caàrimè kpéi nke.

5 Mèmmè kè Amasia tíí nSudaa k̀obe nè Bensamèe k̀obe be naàm̀untì duó ke d̀mmè, kètānkè bèè bo mbakè behāāp̀ombèè sikoupi nè sikou. Kè bèè kaa mbenitidaabè bèè m̀oke yebie nsipísidé k̀endeētinko, ke n̄o nke tāū yekpāā, ke n̄o nke kèi ntid̀piiti, kè bè mbo benitìbè sikoupi k̀ousitāāti (300000).

6 Kòo duó tim̀ati péitì t̀onni bètāāti kó kudonku Isidayeeriibe kpààtiyuu kè bèè ò duó mbehāāp̀ombèè yekōmb̀ò yembè kè bè mbo tekoupi k̀òutè (100000).

7 Kè Kuyie nkòo niti m̀ou nè kotení kòó nàkè kè d̀: Okpààtì! A báá neinè Isidayeeriibe kó behāāp̀ombèè mabè bembe Efadaimmu k̀obe, ti Yiè nKuyie nyí bè bonè.

⁸ Kàa bè neinè bá kàa nù ndokénè dikǝmbùà a dootitǝbè yóó da namu, ke yé Kuyie nkuù màkemè muwērímú, kè kuù 5 nte kàa na, kuù me nhǝ nte kàa do.

⁹ Kè Amasia beke Kuyie nkóo niti ke dǝ: Kè n né yietí tii máti péiti tǝnni bètǝáti Isidayeeribe kó dihǝpǝntǝnni tá? Kè Kuyie nkóo nitii ò tǝínnè ke dǝ: Ti Yiè nKuyie mbo na kè da duǝ nkè dǝe pǝéte memme.

¹⁰ Memme kè Amasia yate Efadaimmu kó kuwǝ nkǝbe ke dǝ, bèe kò, kè be miekee cǝuté Sudaa kǝbe mediè, nkè bèe kǝnnè kemieke.

¹¹ Kè Amasia túótè dikǝmbùà, kétúótè ò ǝpǝmbè kè bèe kǝte kubiriku bè tu kù mukókúú nkó kubiriku. Dende ò kùǝmè Edǝmmu ei kó behǝpǝmbè tekǝupíríítè (10000).

¹² Kè Sudaa kǝbe kó behǝpǝmbèe pímmú behǝpǝmbè tǝbè kè bè dǝkenè ditǝri yómmè kè bè tǝnteni kè bèe duoní kékú bemǝu.

¹³ Behǝpǝmbè tǝbè Amasia do yete ke dǝ bèe bá nneí mudòò kè bè kpǝnné, kè bèe kǝte kedo Sudaa kǝbe kó yehèkè, kétúótè Sammarii, kǝntǝ kétuakènè Beti-Onǝ. Kè bèe bè kùǝ kétuake benitibè sikǝupisítǝáti (3000), kǝheí be kpǝre péu, bá dǝ í mmǝke dǝ màmmè.

*Isidayeeribe kpààti Soasi namè Amasia
(Wénté 2 Bekpààtibè 14:8-14)*

¹⁴ Memme kè Amasiaa na Edomiibe kénkǝntini ke tǝ be bǝtenkaanii kè si fíi nkénkǝnkú ke si bàá, ke si tǝù tihúúnti.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mmiekee yé Amasia kè kùu tǝnko ku pǝánǝánti náǝntò kòò ò nǝké ke dǝ: Dè yíme kàa tǝnne yebǝkè yèè í na ke deeté ye kǝbe n nùtè mieke?

¹⁶ Ò kpaá ke me nnáá nkòò kpààti ò bàao, kóò beke ke dǝ: A túmu wèe duǝ mmí nhokpààti itiiénnáá! Yí kǝré, kè meè dǝke a bo cǝuté tiyǝiti.

Memme kè Kuyie mpǝánǝánti náǝntò cǝéké ke né béi n ke dǝ: N yému Kuyie n kuù tǝátémè ke bo da kuǝ deè te a dǝ dǝòmè ke í kǝnté n tié.

¹⁷ Kè bèe tié nSudaa kóò kpààti Amasia kòò tǝ nkè bèe nǝké Yeu bire Yoakasi bire Soasi Isidayeeribe kóò kpààti ke dǝ: Amasia tú á kǝtoò kè di búótè.

¹⁸ Kè Isidayeeribe kóò kpààti Soasii tǝnné Sudaa kóò kpààti Amasia ke dǝ: Dimaa kó tipotí tii do nǝké diyie marí Dimaa kó detedierè ke dǝ dǝe ti duǝ nde kóò sapáá nkè tii puó nti kóò dapàá, kè Dimaa kó muipǝpǝimmù né yènni kè ti na kè útiroo.

¹⁹ A na Edǝmmu kǝbe mbe, kè deè kó tefentè da bo. Né mbo a cǝètè ke sǝntí amáá, dè dǝomme kàa yóó dǝnté mudòò mùù yó nte kè bè da kuǝ fǝ nnè Sudaa kǝbe.

²⁰ Amasia me nyí nkǝnté ke yé ò do bùtinnémè Kuyie nku kétǝnne Edǝmmu kǝbe kó yebǝkè, kè kù ndó kòò dootitǝbè ò kùu wenwe nè ò ǝpǝmbè.

²¹ De mǝnni kè Isidayeeribe kóò kpààti Soasii báátí kè bèe búótè Beti-Semesi Sudaa kǝbe kó kutempǝ mmieke.

²² Kè Isidayeeribe poté Sudaa kǝbe kè bè na bá wèe kè wèe coké kékò nho cǝètè.

²³ Kè Isidayeeribe kóò kpààti Soasii pí Yoakasi yaábire Soasi bire Amasia Sudaa kǝbe kóò kpààti Beti-Semesi ei kékǝnnè Sedisademma kǝpǝnte kuduotí kè ku okùmè bo mǝtiri sikǝusidè (200), kétúótè Efadaimmu kó dibòri kǝntǝ kétuakènè kuduotí kǝntimè kó dibòri.

²⁴ Kòò túótè mesǝ nnè timáti péiti nè tinenti tii kó dimàá bo Kuyie ncǝètè mieke nè Obedi-Edǝmmu kpǝti nè tekpààticǝètè kpǝti, kétúótènè bè pímmú bè mudòò mieke kékǝnnè Sammarii.

Amasia kpàti kó kumàнку
(Wénté 2 Bekpààtibè 14:15-20)

²⁵ Kè Isidayεεribe kóo kpàati Yoakasi bire Soasi kú kè Sudaa kàbe kóo kpàati Amasia nkpaá fòu ke dò yebie ntepiítè nè yènnùmmù.

²⁶ Amasia dààrimè sòmme ò ketémè nè ò pǎántémè dè wàrimu Sudaa kpààtibè nè Isidayεεribe kpààtibè be dààrimè páte miεke.

²⁷ Amasi do yete dii mǎnni ndi ti Yiè nKuyie mbè dàkemè o kpréi Sedisadεmmu, kóo coké kékate Dakiiisi kè bèε kè nhò túnne kóo kùà.

²⁸ Kè bèε ò tǔóténè sisεí kékònnè Sedisadεmmu kóo kǔnné o yembè fǐti Sudaa tempè mmieke Dafiti εi.

26

Osiasi sǎotémè o cice kpàti
(Wénté 2 Bekpààtibè 14:21-22. 15:1-3)

¹ Kè Sudaa kàbe bεmǎuu tǔóté Osiasi kédúo nkè wèε sǎoté o cice kpàti, ò do yóo sǎoté o cice Amasia kpàti ke mǎke yebie ntepiítè nè yekuà ndi.

² Weε do wète kémaá Edati εi ké di tǔnné Sudaa kàbe o cice kǔú nkó difǎnkúò.

³ Osiasi do yóo di tikpàti ke mǎke yebie ntepiítè nè yekuà ndi kǔnto tikpàti ke dò yebie nsipísìnùmmù nè yédéé, ke bo Sedisadεmmu. O yǎ do tú Sedisadεmmu εi kou nwe kóo yètirì tu Yekodia.

⁴ Kòo ndǎri ti Yiè nKuyie ndó dè o cice Amasia do dààrimè só.

Osiasi dààrimè Kuyie ndómè nè o kù yeténèmè

⁵ Kòo dúo nhomáá kétǔnne Kuyie, ku pǎánáànti náàntò Sakarii fòmму kó yewe yemǎu miεke. Kuyie mpǎánáànti náànto Sakarii weε do ò tiε nkòo mmǎke ti Yiè nKuyie nkó kufǔwáá. Ò dààri dii mǎnni Kuyie ndó dè, kè kùu dúo nkòo dààri dè nyíε.

⁶ Kòo kǎte kédokénè Fidisitεεbe kǎpǎnte Kadi εi kó kuduotí nè Yabunεε kǎku nè Asidǎti kǎku, kémaá yehéké Asidǎti tempè mmieke nè Fidisitεεbe cuoké.

⁷ Kè Kuyie nhò teennè kóo dokénè Fidisitεεbe nè Adabubε bèè do bo Kudibaadi εi nè Mεuniibe.

⁸ Kè Amǎniibe nhò yieti be kóo dàmpóò, kóo yètirì feité kè Esibiti εi kàbeε kèε o kpréi.

Ke yé ò do kpenkemè mediè mme.

⁹ Kòo maá yedèrè Sedisadεmmu εi kóo dibòri bè tu di mεkentímè nè bè tu di kubiriku kperi nè dibòri kuduotí kentímè kperi, kè yεε kpenke.

¹⁰ Kòo maá yedèrè dikpáá miεke kédammúnè sibií péu. Ke yé ò do mǎkemè iwǔš nyi mediè nkubiriku miεke nè kutǎfuo mmieke, kémǎkε betenkútíbe Kadimεeri kóo yetārè ñnkè nè bèè fiiku finyí kóo dεtie nke yé ò dómè mutenkútímù.

¹¹ Osiasi do mǎke behǎāpǎmbè mbe kè bè nǎ mmudòò, kóo kpàati kóo pátíwǎàti Yeiyeedi nè Maseya wèε dàke dihei kóo tináànti kpréi nkè bèε bè kàà nkétoté yetírè. Kóo kpàati kóo tǔnti Ananniya mbè ni.

¹² Sicéi kóo bekótíbe beε do ni de kóo bekpàrinuumbε yekǎmbò yembè ke bo bεniitíbe sikǎupísidé nè sikǎusikúò (2600).

¹³ Kè bè mbaké behǎāpǎmbè yekǎmbò yembè bèè kpeñni ke bo na kéteennè okpàati kóo dokénè o dootitobè kè bè mbo sikǎupíkòúsitǎāti nè sikǎùpísiyieké nè sikǎusinùmmù (307500).

14 Kòo kpààti Osiasii bè duò tikpàrinenti, tidəpìiti nè yekpàà nnè mudoò kó yepikè nè yecĩncĩnkòrè nè detännè nè yetántəndititárè.

15 Kè Osiasii duò nkè mecii nyembèe ò má Sedisadəmmu dèè bo ntāūnè ipie nke bəmmùnè yetárè dieyè. Kòo dè cònnè yedèrè nè iduotí kentímè. Ò me nyí kòo yètiri feitè. Kuyie nkuu do ò teennè kòo kpenke.

16 Ò né kpenke dii mənni kè tefentèe ò ta tēè yóó ò bə. Kòo dòò dèè í wenni ti Yiè nKuyie nhò tū nkù, kéta ku cĭtè mieke kətuə ntihúúnti dihúúntənni ĩnkè.

17 Kè ikuó niùti Asadia ò tūnnə ke neinè ti Yiè nKuyie nkuó niùbè, yekəmbə yembè sipisini.

18 Kè bèe kpənnè okpààti Osiasi ke də: Osiasi! Fđđ í te a bo ntuəmmè tihúúnti ti Yiè nKuyie, ikuó niùti Anə bí nyi bè cānnémè kè bè bo ntuə tihúúnti ti Yiè nKuyie, ku cĭtè mieke. Yè ti Yiè nKuyie ncĭtè! A caəri ti Yiè nKuyie nku. Dè í yóó da də məsàà.

19 Osiasi kpaá dè ncómmú diwūstənni borè ke tə tebuute bè tūənnè tē tihúúnti, kòo mieke pəike ikuó niùbè, kè bèe yà tikənti yənnimè o tĭnni.

20 Kè ikuó niùti diewè Asadia nè ikuó niùbè bəməu kè bè nhò də nfú! Bè yà dii mənni tikənti ti ò pĭimè o tĭnni, kóó dēnne mecāā nditowaā, o mómumu kòo ndó mecāā ke bo yè, ke yé ti Yiè nKuyie nkuu do ò potémè.

*Osiasi kpàti kó kumàнку
(Wéntè 2 Bekpààtibè 15:5-7)*

21 Kòo kpààti Osiasii naá ndikənni, kè bèe ò cānnè tēcĭtè, bè əə yĭmè dikənni, kòo mme ndò nke yàa kúnè, ke yé bè do ò bətimè ti Yiè nKuyie ncĭtè. O birə Yotammu weè do baké tekpààticĭtè, ke baké dihei.

22 Aməti birə Esaii wərimu Osiasi dəərimè səmme, ò ketémè nè ò pəntémè.

23 Kòo kò nho yembè kũū nkè, kè bèe ò kũnnè be kũri dè bekpààtibè, bè né í nhò kũnnè o yembè kó ifəti ke yé ò do túmè dikənni. Kòo birə Yotammu səoté tikpàti.

27

*Yotammu təmè tikpàti
(2 Bekpààtibè 15:32-38)*

1 Yotammu do yóó di tikpàti ke məke yebie nsipisidè nè yənnimmù ndi, kəntə tikpàti ke də yebie ntepítè nè yəkuə, ke bo Sedisadəmmu. O yə do tú Sadəki kóo sapàà nwe kòo yètiri tu Yedusa.

2 Kè Yotammuu ndəəri ti Yiè nKuyie ndó dè, ò do tūnnə o cice Osiasi borime mme weti weti. Ò né do í ta ti Yiè nKuyie ncĭtè ke bo tuə ntihúúnti. Nè mēmmè kè bəniti bə né nkpaá bo mēdəərimè yēime mieke.

3 Weè do maá ti Yiè nKuyie ncĭtè kó dibəri diəri, kətūntə kuduotí kó yebòrè péu Sedisadəmmu eì kó dicəkarí bè tu di Ofedi.

4 Kòo maá yehəkè Sudaa tārè ĩnkè, kémaá sicəkperí nè yedèrè titúúti mieke.

5 Weè do dokénè Aməniibe ké bè na. De kó dibenni kè Aməniibe nhò yieti dāmpóo timáti péti tənni bətaāti nè tidiiti bè tu ti bédéé tənni sikəupisitaāti (3000) nè tidiiti bè tu ti ədisi tənni sikəupisitaāti (3000), ké mme nhò yieti ke də yebie nyətāati.

⁶ Mèmmè kè Yotammuu kpenke, ke yé ò do tūnnemè ti Yiè nKuyie nkó kuce nku.

⁷ Yotammu dǎ̀rìimè sǎmmè ò dokémè nè ò dǎ̀ dè demou dè wàrimu Isidayeeribe nè Sudaa kpààtibè páte mieke.

⁸ Ò do yóó di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidè nè yè̀nùmmù ndi, kèntǎ tikpàti ke dǎ̀ yebie ntepiítè nè yè̀kuǎ ke bo Sedisademmu.

⁹ Kè Yotammuu kò nho yembè kũũ nkè, kè bèè ò kũnné Dafiti èi o yembè fǎti. Kòo birè Aasii sǎoté tikpàti.

28

Aasi naámmè Sudaa kǎbe kóo kpààti (Wénté 2 Bekpààtibè 16:1-6)

¹ Aasi do yóó di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidè ndi, kèntǎ tikpàti ke dǎ̀ yebie ntepiítè nè yè̀kuǎ ke bo Sedisademmu, ò í ndǎ̀ari ti Yiè nKuyie ndómè ke dǎ̀nnè o yǎ̀ari Dafiti do dǎ̀mmè.

² Ò do tūnne Isidayeeribe kpààtibè kó medǎ̀rìimè mme kètonté kédǎ̀ timáti kó sibǎ̀otenkaanii Baadibe,

³ kèntuǎ nti húúnti Benni-Inǎmmu biriku mieke, kèfiénè o bí kétuǎ, ibotí ti Yiè nKuyie ndo bèti ì kékanne Isidayeeribe, ì do dǎ̀ari ì sǎke.

⁴ Kòo nkǎu iwũǎ ke tuǎ nti húúnti yetǎ̀rè nè yetǎ̀rè Ìnkè nè detie nyǎ.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nduǎ nkè Sidii kóo kpààti ò do mudoò kóó na, kèpǎmmú benitibè péu kékǎnnè Damaasi èi kédúǎ nkè Isidayeeribe kó bekpààtibèè be do mudoò kè bè na mediè.

⁶ Kè Demadia birè Pekaakua Sudaa kó benitibè yekǎmbè yembè tekǎuríkǎ̀utè nè sikǎurípísidè (120000) diyie dǎ̀mǎá ke yé be do bùtǎnnémè ti Yiè nKuyie be yembè do tũ nkũ.

⁷ Kè Efadaimmu kó kuwuǎ nkou okpǎ̀rinuǎnti Sikidi kuǎ okpààti Asidikammu birè Maseya wèè kòti tekpà̀ticǎ̀tè nè okpààti kóo tũnti Edikanaa.

⁸ Kè Isidayeeribeè pǎmmú be tebií mieke benitipòbè nè benitidaabè nè isapũmbí bemou kè bè mbo sikǎuríkǎ̀usidè (200000) kèheínè be kperè péu kékǎnnè Sammarii.

⁹ Kòo mbè kũntinko ke sǎ nti Yiè nKuyie mpǎ̀ǎnǎ̀aanti náahtò mou dè bo kòo yetìri tu Odedi kòo yè̀roo kèco behǎ̀ǎpòmbè bèè kũntini Sammarii kè bè nǎkè ke dǎ̀: Ntenè ti Yiè nKuyie di yembè do tũ nkũ mieke ke cǎ̀utè Sudaa kǎbe kè kũ bè ǎnnè di nou mieke kè di bè kǎu mukǎu yeyimu kè dè kpekii ke tũ̀ke kè̀nkè.

¹⁰ Di me ndómè kédǎ̀ Sudaa kǎbe nè Sedisademmu kǎbe tidaati benitidaabè nè benitipòbè, di í dǎ̀ ò ti Yiè nKuyie nku meyei nnaǎ?

¹¹ N kènténè kèfií ndi pǎmmú bèè nitibè di tebií cuokè ke dǎ̀ tidaati, ke yé ti Yiè nKuyie mmieke yóó di cǎ̀utémè.

¹² Mèmmè kè Efadaimmu naàmũnkũ kó bekótibè Yoananni birè Asadia nè Mesidemǎti birè Bedekia nè Sadummu birè Yeikia nè Adidaai birè Amasa. Kè bèè ité kékpannè behǎ̀ǎpòmbè bèè kũntini,

¹³ kè bè nǎkè ke dǎ̀: Di báá tanní die nnè de kó tidaati ke yé di yóó duǎmmè kè ti cǎke ti Yiè nKuyie nku. Di dǎ̀ kèyíè meyei mme ti yeténèmè ti Yiè nKuyie mme Ìnkè. Tí die nke cǎkemu ti Yiè nKuyie mmèdiè. Kè ti Yiè nKuyie mmieke do tínti Isidayeeribe ti Ìnkè.

¹⁴ Kè de kó behǎ̀ǎpòmbèè fiínko de kó tidaati kèyóunè be éi dè bekótibè nè ditũnni dimou ìkè.

15 Kè bè tããtè bèè nìtìbèe còutè de kó tidaati ké tì bàntè kétúóté be kperè bè éíní dè, kédèite tiyààti kényii mbèè feío, kè bè ànnè tineùtì, kè bè duó mmudii nè menie nkè bèè di kényà. Kè bèè bè tàa nyekoutiyè, kétúóté bèè kó dimàà cìtè kèdee nsàmmarímúbè kè bè tó Sedikoo tipuonti kó dihei, be tebíí borè ke né na kèwète Sammarii.

Aasi mǎòmè Asidii kóo kpààti meteèmmè

(Wénté 2 Bekpààtibè 16:7-20)

16 De kó dimònni ndi okpààti Aasi tømmè kè bè bo mǎo meteèmmè Asidii kóo kpààti.

17 Edomiibe bèè do wètení kèdo Sudaa kǎbe kè bè na kè bè pǐmúmú kékònnè.

18 Kè Fidisitèbèe pi Sudaa tempè nkó yehèkè yèè bo kubiriku mièke nè kubakù cànkú bíékè kpeye, kéfietè Bèti-Semesi nè Ayanoo nè Kededoti kényiénè Soko nè Timuna nè Kimmuso nè yehèkè yèè dè tókè kékari.

19 Kè yé ti Yiè nKuyie nkuu do kékùnnemè Sudaa kǎbe. Isidayeeribe kóo kpààti Aasi kpéí, weè do te kè Sudaa kǎbèe ta dikònkònni mièke kédòò ti Yiè nKuyie nyí dó dè. O mómumuò nhò do í yie nti Yiè nKuyie nkpeti bìtì bìtì.

20 Kè Asidii kóo kpààti Tekidati Fadasaa kòtení, ò na nhò teennemè kòo né ò do mudòò kèpi dihei ò me nyí nhò na.

21 Aasi do túóté Kuyie ncíètè kperè nè dihei kó bekótìbè kperè kè dè pǎ Asidii kóo kpààti bá dè me nyí nhò teennè.

22 Kóo kpààti Aasi baa mbo meyencaàrimè mièke ke sǎkè ke yetírí ti Yiè nKuyie nkpeti.

23 Kòo túóté Damaasi èi kó yebòkè yèè do ò poté, kénnaá nke tú: Yè mè nteennemè Asidii kóo kpààti n yó nye nfeu kè yè n teennè. Ke yé kòò wáa nhomáà ndi mudorimú nè Isidayeeribe bémou kòmú.

24 Kè Aasii tíí nKuyie ncíètè kó tinènti kè tì pùò nkéketínne Kuyie ncíètè kó yebòrè, kémaá yewúòtòrè Sedisadèmmu èi dimòu mièke,

25 kèháá yetòrè Sudaa tempè nkó yehèkè yemou mièke kè bè ntuò nyebòkè tihúúntì. Menìme ò íimmè ti Yiè nKuyie mmieke.

26 Aasi dǎòrimè sòmme nè ò pǐ mmùú tømmú, ò ketémè nè ò pòntémè dè wàrimu Sudaa nè Isidayeeribe kpààtibè páte mièke.

27 Kè Aasi kò nho yembè kúú nkè, kè bèè ò kúnnè Sedisadèmmu èi. Bè í nhò kúnnè Isidayeeribe kpààtibè kó ífòti. Kòo birè Esekiasii sǎoté tikpàti.

29

Esekiasi sǎotémè tikpàti ke wènkúnne Kuyie ncíètè

(Wénté 2 Bekpààtibè 18:1-4)

1 Esekiasi do yóò di tikpàti ke mǎke yebie nsipísidè nè yènúmmu ndi, kènto tikpàti ke dǎ yebie nsipísidè nè yèwei ke bo Sedisadèmmu. Sakarii birè Abi weè do tú o yǎ.

2 Kòo ndǎari ti Yiè nKuyie ndó dè o yààri Dafiti do dǎarimè só.

3 O kpàti benni ketírì otààkètìwè kè wèe kpeté ti Yiè nKuyie ncíètè kó yebòrè, kè yè dǎò,

4 kédúò nkè ikúú niùbè nè Defiibe kè bèè kòtení ke tíí nKuyie ncíètè kó kupikú diyie yièni kèè bíékè.

5 Kòo bè nàkè ke dò: Kénténè n tú mù dínidi Defiibe! Dòònè dimáà mewénkumè kó ikúú nè ti Yiè nKuyie ncíètè, di yembè do tú nkú, kédèite meyòò.

6 Kε yé ti yembè do dàòmè ti Yiè nKuyie nyí dós dè, ké kù càκε kunku Kuyie nti tũ nkù, ké kù bùtínnè κε í ndake ku taummè tou kpéí, ké kù yóu.

7 Kè bèε tonté kékpetínnè kukpánkpánkù kó yebòrè kékuo ifití, bá bè ténke í ntuò nti húúnti Kuyie mbembε Isidayεεribe tũ nkù, bè με nyí ntuò nyiwũs ti Yiè nKuyie ncíètè miεke.

8 Kè deè nte kè ti Yiè nKuyie mmiεke cósúté Sudaa tempē nè Sedisadεmmu de kabe, kè be kperε nduo tikòmbùòti, kè kùu bè yóu kè bèε ta mesémmè miεke, kè bè mbè daú, di mè nwúó nkè dè dòmmè.

9 Nè de kpéí nke bè kùòmè ti yembè κε pírímú ti bí, inítidaai nè inítipòì nè ti pobè κε dàò tidaati.

10 Bàmbà n dós kétaunnè m máà ti Yiè nKuyie nku, tínti Isidayεεribe ti tũ nkù, kè ku miεke tí bonke.

11 N kabe báá ònnè dimáà ti Yiè nKuyie, kù tāāté dímbε, kè di bo nkù tũ nke pĩ nku tømmú κε tú ku tómbè κε kù tũò nti húúnti.

12 Mεmμε kè Defilbe Keati kó kunaàmùnkù kabeε katení beε tu: Maati bire Amasii nè Asadia Yoedi bire. Kè Medadi kó kunaàmùnkù kabe ntú: Kiisi Afidi bire nè Asadiyau Yeadeedi bire. Kè Kerisonni kó kunaàmùnkù kabe ntú: Yoa Simma bire nè Edenni Yoa bire.

13 Kè Edisafāā kó kunaàmùnkù kabe ntú Simmidi nè Yeyεedi, kè Asafu kaku kabe ntú Sakarii nè Matanniya.

14 Kè Emanni kaku kabe ntú Yeiyeedi nè Semmeii. Kè Yedutunni kaku kabe ntú Semmaya nè Usiyeedi.

15 Kè bèε tíí mbε naàmùnti kabe, kè bèε dàò bemáà mewénkùmè kó ikuó, kédeè, kétúnne okpààti kó dinùù nè ti Yiè nKuyie nnáké tí, kékote kédaò ti Yiè nKuyie ncíètè mewénkùmè kó ikuó.

16 Kè ikuó niùbèε ta ti Yiè nKuyie ncíètè miεke κε bo tè wènkùnnε kétúóté tinenti tíi kó dimàà bo te miεke κε sí nkédenne ti Yiè nKuyie ncíètè dánkù, kè Defilbeε tí tó kédenne dihei mànkù kékúto Setinoo kó kubontémbònkù miεke.

17 Bè do keté bè bo dàòmè ti Yiè nKuyie ncíètè mewénkùmè kó ikuó dibenni tánkù ketiwè kó diyie ketiri ndi. Diyie nínni yiè keta kukpánkpánkù κε dà yewe yèni. Bè do dàò ti Yiè nKuyie ncíètè temou mewénkùmè kó ikuó κε dà yewe tepíté nè yèkuò ndi kédeè.

18 De kó difònkùò kékote okpààti Esekiasi borè kóò náké κε dà: Ti dòomu mewénkùmè kó ikuó ti Yiè nKuyie ncíètè temou, diwũstònni nè di kó tinenti tímou, táburi bè pāa nwèè péè Kuyie ndakù wèè ìnkè nè de kó tinenti tímou.

19 Ti tũntemu Aasi do tú dii mòmni okpààti kéyete Kuyie nkécake tíi nenti kó dimàà, κε tí dàò mewénkùmè kó ikuó κε tí tóni ti Yiè nKuyie nwũstònni iikè.

Bè wète κε ketémè mubáammu Kuyie n cíètè

20 Kòo kpààti Esekiasii íté dikúnweñni sèi kékíí ndihei kó bekótibè kè bèε kote ti Yiè nKuyie ncíètè.

21 Kè bèε tóni yenaadakè yèyiekè, yepedakè yèyiekè, yepedabe yèyiekè, yebadakè yèyiekè, kè bè bo í feúté Kuyie nkémoo meyei ncíεmmè, okpààti cíètè nè Kuyie ncíètè nè Sudaa tempē nkobe kpéí. Kè wèε náké ikuó niùbè Anoo bí κε dà, bèε dè feúté ti Yiè nKuyie nkó diwũstònni ìnkè.

22 Kè ikuó niùbèε feúté inàake kéceé mmeýĩ nkécóú ndiwũstònni, kéfeúté yepedakè nè yepedabe kécóú mmeýĩ ndiwũstònni ìnkè.

23 Δε κό difənkúò kətəni yebodakè bè yóó féuté yè Kuyie nkéməə meyei nciémme okpààti nè ditfɪnni be ikè, kè bèe nós mbə nou ye ìnkè.

24 Kè ikuò niùbèe yè féuté kécóú mmeyi ndiwūstənni ìnkè kéməə Kuyie mbeməu be κό meyei nciémme, ke yé okpààti weè do duómme kè bè bo dəò meyei nciémme κό ikuò, kəfié iwūš kətuo nylisidayeeribe beməu kpreí.

25 Koo cónné Defiibe ti Yiè nKuyie nciētè mieke kè bè ntə tikùtiduùti nè tibóbonti nè tikapenti, kəntú nKuyie mpānāānti náāntò Kadi okpààti kou nè Kuyie mpānāānti náāntò Natāā bè do ti nàké Dafiti kénye mmù, ke yé ti Yiè nKuyie nkuu do duómme de κό dinùu ku pānāānti náāmbè kè bèe ti nàké.

26 Kè Defiibe mbo be κό mefiè nke bie ndebémbənnè Dafiti do duó nkè bèe dəò dè, kè ikuò niùbè ntə siheú.

27 Kè Esekiasii də bèe fié iwūš kətuo ndiwūstənni ìnkè. Bè keté dii mənni de κό mutəmmú kè bedəmbè ndiè nke sánti ti Yiè nKuyie, kè bè eu siheú ke bie nnè debémbənnè Isidayeeribe koo kpààti Dafiti do duó nkè bèe dəò dè.

28 Kè ditfɪnni diməu nkənkə ke diè nke eu siheú kè iwūš yàa cóúténè kédeè.

29 Bè tūə ndii mənni iwūš kédeè kè bèe κό dimàà neiné okpààti kè bèe sɪnné kékənkə.

30 Okpààti nè o κό betūmbè kè bèe náké Defiibe ke də, bè nsánti ti Yiè nKuyie nke tū nDafiti nè Kuyie mpānāānti náāmbè bè do bè nàké ti kəsɪnnó kékənkə kəsánti Kuyie nnè diwèi.

31 Kè Esekiasii bè nàké ke də: Di cáámmu ti Yiè nKuyie nkpéi, tənni iwūš ké i fié ti Yiè nKuyie ké kù fiénè yəsāā nkpeyi.

Kè ditfɪnni diməu ntəuní iwūš nè disānni kpeyi. Bèè niti kè bèe fié be kpeyi kətuo.

32 Ditfɪnni diməu təní ìl wūš κό dimàà kè bèe i kúə kətuo, kè inààke mbo sipisiyiekè, yepedakè tekòutè (100) yepedabe sikəusidé (200), deməu kè bèe dè tūə nti Yiè nKuyie.

33 Kè bèe fié inààke sikəusikuò (600), ipe nè sibəó sikəupisitāāti (3000).

34 Ikuò niùbè me nyí nsū ke bo na ke féri iwūš iməu kè be tebí Defiibe bè teennè kè bèe deè de κό mutəmmú kénkəmmúnè ikuò niùbè təbè bo dəòmè bemāá mewénkumè κό ikuò. Ke yé Defiibe do duómme bemāá kè dèe pēētè ikuò niùbè kè bèe bè dəò mewénkumè κό ikuò, kè bè nsūnè ikuò niùbè.

35 Ke yé iwūš bè do yóó tuə nyi do sūmè nè mekúò mbè do yóó tuəmmè kpreí nè menāá mbè šš yəəremè yepārè ìnkè kətuo.

Memmə be do wētè kéketémè ti Yiè nKuyie nciētè κό mutəmmú.

36 Esekiasii nè benitibè beməu kè bè yəmmè nnaati nè Kuyie ndəò dè be kpreí. Ke yé bè do dè dəòmè kè dè ndò mmecāā mmə.

30

Esekiasii yumè Isidayeeribe beməu kè bè baá ndiyentəbanni

1 Kè Esekiasii tš mbənitibè Isidayeerii wuə nkuməu mieke nè Sudaa kəku kuməu mieke, kəwārinè yepáte Efadaimmu κό kuwuə nnè Manansee kəku kè bè bo kəteni Kuyie nciētè Sedisadəmmu kè bèe baá ndiyentəbanni ti Yiè nKuyie nkpéi kunku Kuyie nylisidayeeribe tū nkú.

2 Okpààti nè o κό betūmbè nè benitibè beməu, bè do tíi nSedisadəmmu nwe, kénáké bè bo baámmè ndiyentəbanni dibenni koo tāādéri.

3 Bè do í na ke bo di baá ndi κό dimənni, ke yé ikuò niùbè do í dəòmè bemāá mewénkumè κό ikuò kənsū. Benitibè me ndo í tíi nSedisadəmmu.

⁴ Okpààti nè ditinni dimou kè bèe pénsiri de kó tináànti,

⁵ kétéāté kè ti nàké Isidayeeri wuo nkumou kétéúóté Beerisebaa kénto kétuakèné Danni kè bè bo kotení Sedisademmu kè bèe baá ndiyentébanni ti Yiè nKuyie nkpeí kunku Isidayeeri bè tū nkù ke yé bè ténke do í di baámmè ke sū ti wāri ke yé ndè ndòmmè.

⁶ Kè yetòrè kotenè okpààti nè o tūmbè bè bè duó nyèè páte Isidayeeri tenké kumou mieke nè Sudaa kàke kemou mieke kéntū nhokpààti bè nàké dii nùù, kè bè nàké ke dà, dínidi Isidayeeri bè bèe yenté Asidii kóo kpààti nou mieke wētenni ti Yiè nKuyie ndi yembè Abarahamu nè Isaki nè Sakabu bè do tū nkù borè kè kù di còuté.

⁷ Di bá ndònnè di yembè nè di kàbe bèè do yete ti Yiè nKuyie nkpeti, kunku Kuyie mbe yembè do tū nkù. Kè kuu duó nkè bèe bè kùò kédeé kéndò ndi me ndè wùómmè.

⁸ Di baá kpénkunnè di to di yembè do dòòmè. Duónnè dimáà ti Yiè nKuyie kékotení ku cītè mieke, kù càrínè tè sáà kēpī nku tømmú, kunku Kuyie ndi tū nkù, kè dēe yie nkè ku mieke kèè di cóú nkè kèe do.

⁹ Kè nsà kè di wēténí ti Yiè nKuyie mborè, bèè do pírmú di tebií nè di bí, bè bo bè kuó mmesémmè kè bè yóu kè bèe konní di nhei, ke yé ti Yiè nKuyie kunku di yembè do tū nkù, kuú òò kuó mesémmè kédòò mesàà, kè di wēténí ku borè kù í yóó di yete.

¹⁰ Memme kè yetòrè níí ta di nhei kécánté diteri, ke me nyí Efadaimmu tempè nkumou nè Manansee kaku kumou. Kè bè mme ndò kétuakèné Sabunoo kaku, kè bè mbè daú ke bè sáà.

¹¹ Nè memme kè Asee kàbe mabè nè Manansee kó kuwuo nkàbe mabè nè Sabunoo kó kuwuo nkàbe mabè kè bèe bantè be càarimè kékotení Sedisademmu.

¹² Kè Kuyie nnampe Sudaa kàbe yèmmè kè bèe wènné meyèmmè mèmáà kényíé nhokpààti nè o tūmbè bè yé mmù, ti Yiè nKuyie nyé ndè ndòmmè.

Esekiasi baámmè diyentébanni

¹³ Memme kè benitibè péu tíí nSedisademmu dibenni kóo tánkù déri kébaá mpéè wèè í kòorenè mutie mùù muuti dè kó dibanni. Kuniiti kuú do tíí mmedie.

¹⁴ Kè bèe puo nyewũstòrè nè yehúúntòrè yèè bo Sedisademmu kè yè útóo Setinoo kó kubontémbònkù.

¹⁵ Kè bèe fié diyentébanni kó iwũs dibenni kóo tánkù déri mieke diyie tepíítè nè dinaanni. Ikuú niùbè nè Defiibe sòò me ndimè ifei, kè bèe dàò bémáà mewénkùmè kó ikuú, kētóní iwũs ti Yiè nKuyie ncītè mieke kétuo.

¹⁶ Kè bèe kari bè dò nkékari yèè kàrè kéntū nyikuú Kuyie nkóo niti Məyiisi do dáú nyi, kéncau Defiibe borè meyíí nke méí diwũstònni.

¹⁷ De kó kuniiti mieke benitibè péu do bomu bèè í dòò bémáà mewénkùmè kó ikuú, ke bo fié iwũs ti Yiè nKuyie, kè Defiibe bèe còuté be kó yefòtè kéfíé iwũs ti Yiè nKuyie.

¹⁸ Ke yé benitibè dikéè dieri do í dòòmè bémáà mewénkùmè kó ikuú: Efadaimmu kàbe nè Manansee kàbe nè Isakaa kàbe nè Sabunoo kàbe bèè do í dòò bémáà mewénkùmè kó ikuú, kédí diyentébanni kó mudii, ke í tūnne ikuú yèmmè. Deè do te kè Esekiasii bántè Kuyie mbe kpéí nke dò: Ti Yiè nKuyie nfó nwèè sà, cīé mbe.

19 Bembè bèè kó dimàà duó mbe yèmmè ke wanti fǝ nti Yiè nKuyie, Kuyie nti yembè do tǝ nkù, ke né í dǝò bémáá mēwénkùmè kó ikuó.

20 Kè ti Yiè nKuyie ncoutè Esekiasii kù bàntè ke yē mmù, kè bè cǝé nke í mbè poté.

21 Mēnme kè Isidayeeribe bèè bo Sedisadēmmu kè bè mbaà mpéè wèè í kǝrēnè mutie mùu muuti de kó dibanni nè diwèi dieri ke dǝ yewe yèyiekè. Bá dii yiè kè Defiibe nè ikuó niùbè kè bè nsánti ti Yiè nKuyie nnè be wērimú mumou kè biennè dēbéménnè ke déúkùnto ti Yiè nKuyie.

22 Kè Esekiasii sǎnte Defiibe bēmou bè pǝmmè ti Yiè nKuyie ntǝmmú nè meyèmmè mēmáá. Kè bè nyo ndibanni kó iwūó ke dǝ yewe yèyiekè kǝfiénè mētaummè kpēyi, kéndéúkùnto ti Yiè nKuyie nkunku be yembè do tǝ nkù.

23 Kè ditǝnni dimou wēnné dinùu kè bèe yíé kēbaá ndibanni ke dǝ yewe yèyiekè nè diwèi.

24 Kè okpàati Esekiasii duó nyēnaadakè tekoupiítè (1000) ditǝnni kpéi, yepedakè sikuipisiyiekè (7000) kǝo kó betǝmbèe duó nyēnaadakè tekoupiipítè (1000) ipe tekoupiipítè (10000), kè ikuó niùbè péuu dǝò bémáá mēwénkùmè kó ikuó.

25 Kè diwèi pǝ nSudaa kǝbe bēmou nè ikuó niùbè bēmou nè Defiibe nè bèè kó dimàà iǝtini Isidayeeribe tenkè ke kǝtení nè bepǝòbè bèè kǝtení ke bo Sudaa tenkè kè bè nyānkunè diwèi.

26 Kè diwèi dieri mbo Sedisadēmmu, de kó diwèi boti í buoté diyie mari kétuóté Isidayeeribe kǝo kpàati Dafiti bire Sadomǝo kó dimǝnni kǝnto kétuakenni de yiè.

27 Ikuó niùbè nè Defiibe kè bèe pǝ benitibè Kuyie nkó mesàà, kè Kuyie nkeè be tammè nè be báammu kēfinkè.

31

Esekiasii tǝntemè Kuyie ncǝtè kó mutǝmmú

1 Dibanni dèè dii mǝnni, kè Isidayeeribe bèè kó dimàà dè bo kè bèe kǝte Sudaa ekè, kǝpuǝ nyebǝotǝrè, kékéké itedéi kédíe yetǝrè, kǝpuǝ nyewūóǝrè Sudaa tempē nkumou mièke nè Bensamee kǝku nè Efadaimmu kǝku nè Manansee kǝku, kédèè kè Isidayeeribe bēmouu kǝu mbe ekè bá wè o cǝtè.

2 Kè Esekiasii kanne ikuó niùbè nè Defiibe be tǝrè be tǝrè bá wè o tǝmmú tú mù. Ikuó niùbè nè Defiibe beè do te bè bo nfeumè iwūó ke tuó nè bè bo nfeumè mētaummè kpēyi. Nè bè bo ndièmmè ke sǎnti ti Yiè nKuyie nnè bè bo mbaamè ti Yiè nKuyie ncǝtè.

3 Kè okpàati deite o kpere kédúú nkè bè bo waánnè iwūó bè yó nfeu í ke tuó dikunwēfni kpēyi nè kuyuoku kpēyi nè sionpǝsi kó yewe kpēyi, nè betǝpǝmbè nè yebaa nde kpēyi. Ti Yiè nKuyie nkuó wǝri ke yē ndè ndǝmmè.

4 Kǝo náké Sedisadēmmu eí kǝbe ke dǝ, bèe duó nyikuó niùbè nè Defiibe be kpere kè dǝe yie nkè bè ntǝ nti Yiè nKuyie nkuó yēmmè weti weti.

5 Bè kèè dii mǝnni de kó tináanti kè Isidayeeribe pǝ mediè mbe paa nkó tidiiti: Tidiiti bè tu ti bédèè nè menaà nnè mekùò nè mcekùò ke yíénè dēsonne dēsonne nè bè ǝǝ beri be diiti timou kè dèè ntú depiindè kè bèe dè dèite demou kè dè nsú mesàà.

6 Nè Isidayeeribe bèè bo Sudaa tempē nkó yehékè kè bèe kaa mbe wūó kédèi ìi tu ipiinyi kǝtǝni, inàake nè ipe. Nè yepǝrè bè cǝnné yè ti Yiè nKuyie nkpéi, kè dè cǝu nyecúò nyecúò.

7 Bè do keté bè bo ncoumè yecúò otààtáánwè nwe kédeé oyíénwè.

8 Okpààti nè o tumbè kè bèe katení káyà de kó yecúò kénsánti ti Yiè nKuyie nnè ku nìtibè.

9 Kè Esekiasii beké ikuò niùbè nè Defiibe de kó yecúò kpeti.

10 Kè ikuò niùti dièwè Sadaki cìtètè kou Asadia ò t'ènné ke dò: Nè bè keté dii mǎnni ke touní yepārè ti Yiè nKuyie ncìtètè mieke ti yommu ke sǎnnè kè dè sùò nke sù, deé kó yecúò mè ntu yie. Ke yé ti Yiè nKuyie mpámè mesàà nku nìtibè.

11 Kè Esekiasii dò, bèe tũntè ti Yiè nKuyie ncìtètè mieke tidiyeti, kè bèe ti tũntè.

12 Kè bèe túóté bè pā dè Kuyie nnè bè berí bè diiti kè dèè kó dimàà tu depíndè kè bè dè dèite nè yepārè bè cànné yè Kuyie nkprí. Kè Defii botí kou Konanniya nni de kó mutømmú kòo yǒfũò kou Simmèii nhò tũnko.

13 Kè Defiibe tepíitè mbè tũnko ke tú bèè dàke tidiiti kprí. Bèe yètè tu: Yeyeedi nè Asasiau nè Naati nè Asayeedi nè Yedemoti nè Yosabadi nè Ediyeedi nè Isimayaa nè Maati nè Bennaya bəmou kè bè ntũ Konanniya nè o tebite be kó dinùu nè okpààti Esekiasii nè ikuò niùti dièwè Asasiau wèè baké Kuyie ncìtètè be kó dinùu.

14 Kè Defii wuò nkou Immuna birè Kodee wèè bàa diyèè yìèni kèè bíéké kó dibòri, kòo nte ò bo ndakemè yepārè bè pā nyè Kuyie nnè be yèmmè, ke toti nè bè dèi dè ti Yiè nKuyie nkprí nè dèè càà nke tú ikuò niùbè mǎá kperè.

15 Edenni nè Minyaminni nè Yesua nè Semmaya nè Amadia nè Sekanniya kè bè nhò tũnko. De kó benitibè bèè do te bè bo ntotimè tidiiti be kàbe ikuò niùbè kó yehékè mieke. Bekótibè nè ibí be tǎnti be tǎnti.

16 Dè í tú bèè yètè wǎri kétútóté bèè mǎke yebie nyètǎati kèndeètinko mǎá ndi bè do totimè tidiiti, bè do totimèu betobè bèè kǎríní bá dii yìè ti Yiè nKuyie ncìtètè ke pī mbe tømmú be tǎnti be tǎnti.

17 Bè do kǎa nyikuò niùbè be cǐi be cǐi nsi kǎwǎri be yètè kǎkaa nDefiibe bè mǎke dii mǎnni yebie nsipísidé kèndeètinko bè pīmpīmmè be tømmú nè be tǐrè.

18 Bè do bè kǎa nnè be cǐi kàbe mbe benitipòbè nè ibí initidaaì nè initipòì nè bèè bè bonè ke yé bè do túmè ikuò niùbè cǐi kàbe mbe.

19 Bè do tǎátému benitibè kè bè bo ntoti tidiiti ikuò niùbè Anoo bí bèè bo dikpáà kó yehékè nè Defiibe bèè yètè wǎri.

20 Nte Esekiasii dǎò dè Sudaa tenkè kemou mieke, ò do dǎò dèè wenni dènde ke síé ke tú tímómmǎnti ti Yiè nKuyie nyiikè.

21 Ò do pí mmùu tømmú kó dimàà Kuyie ncìtètè mieke, ò do mù pí nke bo wètè kéente Kuyie nkuò nyi nè ku tannò, kè ndè dǎòri ke tũ nKuyie nnè o yèmmè memou, kòo dǎòri dèè kó dimàà demou kè dè nyíé.

32

*Sennakedibu domè Sudaa kó dikpààtiyuu kàbe mudoo
(Wénté 2 Bekpààtibè 18:13. Esaii 36:1)*

1 Esekiasii dǎò mùu tømmú sǎàmù ke benke ò dǎmè Kuyie mmu kó difǎnkúò kè Asidii kóo kpààti Sennakedibuu katení kédò Sudaa tempè, nképi yehékè iduotí fité yè, kéndó kè yè fiète.

2 Esekiasii yà dii mǎnni Sennakedibu kèrínimè ke dó kédò Sedisademmu mudoo.

3 Kòo tíi nho āpǎnkótibè nè yekǎmbò yembè kéndó bèe ñtí sibií sii bo dihei mǎnku. Kè bèe yie nho kpeti.

4 Kè benitìbèe tí nditǝnni kǝyǝtí sibií simou nè dinébòri* dìi pǝò mbe kó kutempǝ, kè ndi ìiti ke náa nke tú Asidii kǝbe báa kǝtení kǝyà mennésǝkúmè.

5 Mǝmmè kè Esekiasii ítǝnè dikǝmbùò kè bèe wǝte kǝmaá kuduotí bè pǝnte kù kǝfinko, kè kùu maatenè yedèrè, kè bèe maá kutekù ditowaá kǝfii, kǝtǝnte kudànkù bè tu kù Mídoò Dafiti èi, kǝmá yekpǝá nnè tidǝpiiti dieti.

6 Kè okpàati tǝátè behǝǝpǝnkótibè bèe yóo niitè benitìbè.

Kè bèe tíi nho borè dihei kó dibòri borè, bè ǝǝ tíi ndè kóo mbè tiè nke tú:

7 Tǝǝnnè di bá ndè Asidii kóo kpàati nè ditǝnni dìi ò nǝinè kè kufǝwaá ndi bo, wèè ti bonè wèè kpeñni ke bè pǝǝtè.

8 Wenwe benitìbè bèe ò nǝinè nè be kó muwǝrímú. Tínti ti Yiè nKuyie nkuù ti nǝinè kunku Kuyie nti tú nkù, kuù yóo ti deetè kédoké ti kó mudodò.

Mǝmmè kè benitìbè nyǝkú Sudaá kóo kpàati Esekiasii béi nti ìnkè.

Sennakedibu tǝ nkè bè nàké tí Sudaá kǝbe

(Wǝntè 2 Bekpàatibè 18:17-37. Esaii 36:2-22)

9 De kó di fǝnkúò kè Asidii kóo kpàati Sennakedibuu pi Dakiiisii nè o ǝǝpǝmbè bǝmau kǝtǝ nho kó behǝǝpǝmbè Sedisadǝmmu Sudaá kóo kpàati Esekiasii borè nè benitìbè bèe do ò bonè, kè bè bo bè nàké kǝ í:

10 Asidii kóo kpàati Sennakedibu tú: Di tá ònwe ke kari Sedisadǝmmu, dihei dìi ǝ o nòutè mièke?

11 Esekiasii di soummu ke náa nke tú di Yiè nKuyie ndi tú nkù bo di deetè Asidii kóo kpàati nǝu mièke, ke duó nkè sinéyǝi nè dikǝnni kè dè yóo di kuó.

12 Dè í tú de kó Esekiasii wèè dié yetòrè ke pǝo nyewǝtòrè Sudaá tempǝ nke nàké Sudaá kǝbe nè Sedisadǝmmu kǝbe ke tú diwǝtǝnni dimáá ndi bè dò nkǝnkǝnkù dìi ìikè ke di ntùò ntihúuntàà?

13 Di í yǝ wenwe o mómmuá nnè o yembè bè dàò dè yehèkè tǝyè kǝbaà? De kó yehèkè kó yebòkè na ke bè deetè be nǝu mièkaà?

14 O yembè kùo yèè ekè ke deè páii, òndi kó yebòkè na ke deetè ye kǝbe be nǝu mièke, kè di né yǝ ndi kó Kuyie ndi tú nkù bo na kè di deetè o nòutè mièke?

15 Esekiasii báa di ciitè kè di soutè di bá nhò tú, kubotí makù yoo dikpàatiyuu mari kó dibòò í na ke deetè di kǝbe o nǝu mièke nè ò yembè kpesi mièke. Kuyie ndi tú nkù báa na kè di deetè o nǝu mièke múnkè.

16 Kè Sennakedibu kó betǝmbè nnáa nke sǝá nti Yiè nKuyie nè ku kóo tǝnti Esekiasii.

Bè wǝrimè dipátiri ke sǝrmmú ti Yiè nKuyie

(Wǝntè 2 Bekpàatibè 19:14-19. Esaii 37:14-20)

17 Kè Sennakedibuu wǝri dipátiri kǝsǝmmú ti Yiè nKuyie kunku Isidayǝeribe tú nkù, kóo béi nke dǝ: Yehèkè tǝyè kó yebòkè í na ke deetè ye kǝbe n nǝu mièke, kè Esekiasii kó Kuyie nkuù bo na kédèetè ku nitìbè n nǝu mièkaà?

18 Mǝmmè kè Sennakedibu kó betǝmbèe tí pǝiké nè Ebedeebe kó tinaañti ke bo donnè Sedisadǝmmu kǝbe bèe bo kuduotí ìnkè be kǝmbùati kè bè ànnè kufǝwaá nkè deè yie nkè bèe na kǝfietè dihei.

19 Sennakedibu kó betǝmbè do náa nKuyie nyIsidayǝeribe tú nkù kpéi, ke kù dǝnnìnkonè sibǝotenkaanii ibotí tǝi dàò sì nsi.

Bè kùamè Sennakedibu ǝǝpǝmbèe kòò coké

(Wǝntè 2 Bekpàatibè 19:15, 35-37 nè Esaii 37:15,36-38)

* **32:4 dinébòri:** Bè náa ndii nébòri kpéi, Kiyǝ kó kukò nku, kùu pǝò nkè kori Setinoo biriku, kè Esekiasii kù dintè kè kù tannè ketenkè kè kùu pǝoutoo dihei mièke.

²⁰ Memème okpààti Esekiasi nè Amoti bire Kuyie mpāānāaṅti náāṅtò Esaii bè baṅtēmè Kuyie nde kpéi ké kù kuónnè.

²¹ Kè ti Yiè nKuyie ntōnni ku tōnni Sennakedibu kó dihāāpōnkari mièke kè òò kuò behāāpōmbè yekōmbò yembè nè iwēi yembè bèè baké, kòo kpààti íté nè ifei ké kò nho èi, kénatì o bōò cīētè mièke kòo bíi ò kùo.

²² Memème ti Yiè nKuyie ndeētēmè Esekiasi nè Sedisademma èi kòbe Asidii kóo kpààti n̄u mièke nè be dootitòbè sòmbe, kè bēe om̄pēnè de kó ibotí ùi bè fité.

²³ Kè benitibè p̄uu pāmmú yepārè ti Yiè nKuyie nSedisademma, kēpāmmúnè yepārè Esekiasi wenwe Sudaa tenkè kòbe kóo kpààti, kè ibotí tei ò dèùkùnne.

Esekiasi kó tikpàti m̄anku

(Wénté 2 Bekpààtibè 20:1-21 nè Esaii 38:1-8,39)

²⁴ De kó yewe mièke kè Esekiasii muòke kèduúnne mukūù kébāntè ti Yiè nKuyie kè kùu dōò tidietì.

²⁵ Kè Esekiasi í mbanté mesàà nKuyie nhò dōòmè kéānné tefentè, kè ti Yiè nKuyie mmiekee ò do nè Sudaa tenkè nè Sedisademma.

²⁶ Bá nè Esekiasi me nhāmè tefentè kòo kékūnne omāá wenwe nè Sedisademma èi kòbe, kè ti Yiè nKuyie mmiekee í mbè do o fōmmu mumou mièke.

²⁷ Kè Esekiasii mōote tikpàti mediè, kòo yètiri feitè, kè wè mmòke tikpàti kémaá sicēi kéānné timátì p̄éitì nè meso nnè yetásàayè yèè donku kpeñni nè tūdāaribè nè tidōpiti nè tinensāti tibotí tibotí.

²⁸ Kòo maá ò yóó nhāā dè tidiiiti bè tu ti bèdée nè mekūò, nnè bè yóó ntanninko dè ò wūò ibotí ibotí.

²⁹ Kòo maá yehékè kémmote iwūò mediè nyisám̄p̄òl nè idieyi. Kuyie nkuu do ò duó ntikpàti mediè.

³⁰ Wenwe Esekiasi weè do kūnné Kiyōō kó kukò nkó meniè nké mè tanné de fūò kè mèe yèroo Dafiti èi diyie taà kèè bíékè.

Esekiasi tōmmú mumou do yíemma.

³¹ Deè kpéi ndo te kè Babidōnni èi kó bekpààtibèe tōnni be kó yehaikentōrè be borè, kè bè bo dake yīétè tidietì tii dōò ò èi, kè Kuyie nhò yóu ke bo ya tii bo o yèmmè mièke.

³² Esekiasi dōōrimè sōmme nè ò p̄i mmùù tōmmú Kuyie nkpeí ndè wārimu Kuyie benke ti ku pāānāaṅti náāṅtò Amoti bire Esaii kòò ti wāri de kó dipátiri mièke nè Sudaa kpààtibè nè Isidayeri kòbe be páte mièke.

³³ Kòo kò nho yembè kūù nké kè bèè ò kūnné Dafiti bí f̄oti kó ditenni. Kè Sudaa kòbè ò kouté kòò bire Manansee sōtè tikpàti.

33

Manansee sōtēmè tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè 21:1-18)

¹ Manansee do yóó di tikpàti ke mōke yebie ntepítè nè yèdèè ndi, kémbò Sedisademma ke to tikpàti yebie nsipisnūmmù nè yenūmmù,

² kédōò Kuyie nyi dō dè, kētūnne ibotí tei do dōori ùi sòke kperè kè ti Yiè nKuyie nyi bèti ke bè kànne bembe Isidayeribe.

³ Kòo wēte kémaá o cice Esekiasi do p̄uò nyèè bōwūōtōrè kémaá dibōò Baadi kó diwūōtōnni kécíéké itedèi kéfii nkénkōnkù ke báá ndiyie nè otānkù nè siwāā.

4 Kòo maá yewũõtòrè ti Yiè nKuyie nciètè mièke Sedisademmu. Ti Yiè nKuyie ndo bè nàkému ke dò, kù dó bè nkù bàá nSedisademmu nwe sáá.

5 Kòo maá ye wũõtòrè ti Yiè nKuyie nciètè dánti tídé mièke diyìè nè otànkù nè siwáá de kpéí,

6 kékua o bire kétuo Inommu biriku mièke kénnaánnè yebòkè, ke korì tipáati, ke pīnnè muhũütømmú, kéwaá mbenitinòmbè bèè yu becíribè nè bèè boori tinũbooti, kéndòarinè medòòrimè yeime ke íinko ti Yiè nKuyie mmieke.

7 Kòo tannè tebòotenkaanìtè ò do dòò tē Kuyie nciètè mièke. Kuyie ndo nàkému ku kóo tónti Dafiti nè o bire Sadomò ke dò, Isidayeeribe tenkè mièke kù tãátè ke dó ku yètiri nyu Sedisademmu nwe ku ciètè mièke sáá.

8 Kù do béimmu ke dò, kè Isidayeeribe tũ nku tannò nè ku kuò nè ku tié nkù duó ndè be yembè ke nàké Mòyiisi kòo dè wàri, kù bàá bè dènne dihei kù duó ndi be yembè.

9 Kè Manansee nte kè Isidayeeribe feti, kécake ti Yiè nKuyie nkè dèe pēēté ibotí tēi kù do kuò ì ké bè kànnè ì do dòòrimè.

10 Kè ti Yiè nKuyie nni nhò náánnè wenwe Manansee, nè o kòbe kè bè í nkù kémú.

11 Kè ti Yiè nKuyie nduó nkè bèè baké Asidii kóo kpààtì kó beháãpòmbè kè bèè kote kápí mManansee kètónnè o yèi kuyĩmpie nkóò bou disòowũ kó meffimme kété, kékònnè Babidònni.

12 Ò ta dii mòmni mesémme mièke kékúónnè ti Yiè nKuyie nkémò meciémme, kékékúnnè omáá kunku Kuyie nhò yembè do tũ nkù ikè.

13 Kòo bántè ti Yiè nKuyie nkè mesémme kù pí, kè kùù kémú o dabònni kóo tēhnéni Sedisademmu o kpààtìyuu mièke, kè Manansee banté ti Yiè nKuyie mmènke tùmè Kuyie nku.

14 De kó difònkúò kòo maá kuduotí Dafiti èi mièke diyìè taà kè, Kiyòò kó kubiriku bíkè, kèntò kétuokenè bè tú dè siyĩ kó dibòri, kémaá kéfii nhOfedi tãri kè dèe okè mēdiè, kòo kanne beháãpònkótibè Sudaa tenkè kó yehèkè iduotí fité yè mièke.

15 Kòo denne ibotí tēi kó yebòkè ti Yiè nKuyie nciètè mièke nè tetenkaanìtè, kè dè dènne dihei mànkú kútúo, képuò nyebòowũõtòrè yèè bo ti Yiè nKuyie nciètè tēè bo Sedisademmu ditãri Inkè.

16 Kòo maá ti Yiè nKuyie nkó diwũõtònni kéfíè iwũò metaummè kpeyi nnè yesáá nkpeyi, kédúó nkè Sudaa kòbe ntũ nti Yiè nKuyie nkunku Isidayeeribe tũ nkù.

17 Bá nè memme kè benitibè nkpaá feu yetòrè, ke baa né báá nti Yiè nKuyie.

18 Manansee dòòrimè sòmme nè ò bántèmè Kuyie, nnè ku pãánaanti náahò ò nàké tì ti Yiè nKuyie nkpeí, bembè Isidayeeribe bè tũ nkù dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè dòòrimè pátiri mièke.

19 Ò bántèmè Kuyie nnè kù còutèmè o báammu nè ò càkemè Kuyie nnè ò kù yetemè nè ò áámè yetòrè ke fiúkú itedéi nè ò dòòmè sibòotenkaanì, ò dòò dè ke nè bo na kèbantè ò càkemè Kuyie ndè wàrimu Esaii tømmú pátiri mièke.

20 Manansee kò ndi mòmni o yembè kũũ nkè kè bèè ò kũnnè o ciètè pérímù mièke kòo bire Amò sòtè tikpàti.

Amò tòmè tikpàti
(Wénté 2 Bekpààtibè 21:19-26)

²¹ Amə do yóo di tikpàti ke məkε yεbie nsipísidè nè yèdéé ndi, kénto tikpàti ke bo Sedisadεmmu ke dō yεbie nyèdéé,

²² Kédə ti Yiè nKuyie nyí dō dè o cice Manansee do dòmè, kéffé yεbəkè o cice do dōd yè ké nyè bàà.

²³ Ó me nyí mbanté o caàrimè o cice do bantémè o kōme, ò do càkemu kéréēté o cice.

²⁴ Kòo kó bεtōmbèε dake o kpéi kóo kùo tεkpààticfētè miεke.

²⁵ Kè dihèi yεmbèε kuə bèè kó dimàà do dake kékuə okpààti Amə kéduə nkòo birε Sosiasii səté tikpàti.

34

Sosiasii tòmè tikpàti

(Wénté 2 Bekpààtibè 22:1-2. 23:4-20)

¹ Sosiasii do yóo di tikpàti ke məkε yεbie nyèni ndi kémbο Sedisadεmmu ke to tikpàti ke dō yεbie nsipísitāāti nè dimàà,

² Kétūnne o yàari Dafiti kó meborime weti weti.

³ O kpàti benni niñni o do kpaà tú odapàà nwe kéwammú Kuyie nho yàari Dafiti do tū nkù. O kpàti benni tepíitè nè didéri miεke, kéketé ò bo puəmmè yεbəwūštàrè Sudaa tenkè nè Sedisadεmmu, kédíé yetàrè, kébuə nyitedéi, kébóké sibəətenkaani nè bè yìè ntimáti ke uté si.

⁴ Kòo duə nkè bè mpuə ndibəə Baadi kó yewūštàrè kòo wúo, kè bèε puə nti-húúnti kó yetàrè yèè do bo dε kó yewūštàrè ìnkè, képié itedei nè sibəətenkaani bè yìè ntimáti ke uté si, ké dè puə nkè dèε naá mmutáá, kè bèε dè útóo bèè do si feu bè kùri ìi fāti ìnkè.

⁵ Kòo tuə mbε bəyεmbè kó yekúš, bε bəwūštàrè ìnkè. Məmme Sosiasii wènkūnne Sudaa tenkè nè Sedisadεmmu.

⁶ Manansee kó yεhekè nè Efadaimmu kpeye nè Simmeəš kpeye kénto kétuəkenè Nefutadii kpeye nè bε pεetitəbè kpeyoo.

⁷ Kòo puə nyεbəwūštàrè képié itedei képuə nèε sibəətenkaani kè dèε naá mmuyuo, kòo puə nyεbəwūštàrè bè tūo nyèè ìnkè tihúúnti Isidayεribe eké yeməu miεke kéwεte kékò nSedisadεmmu.

Ikuə niùti diεwè yàmè Kuyie nkuə pátiri

(Wénté 2 Bekpààtibè 22:3-10)

⁸ Kè Sosiasii mbo o kpàti benni tepíitè nè diniñni miεke. Ó wènkūnne dii mənni dihèi nè ti Yiè nKuyie ncfētè ke dèè kétš Asadia birε Safāā Maseya èi kóo kpààti nè okpààti kóo pátiwāāti Yoakasi birε Yoə kè bè bo kəte kétūnte ti Yiè nKuyie ncfētè.

⁹ Kè bèε kəte kéyá ikuə niùti diεwè Idikiya, ké nhò təo Manansee kó kuwuo nkəbe, nè Efadaimmu kəku kəbe nè Isidayεribe səmbε Sudaa tenkè keməu kəbe nè Bensamεε kó kuwuo nkəbe nè Sedisadεmmu èi kəbe bè do təní ìi díiti Kuyie ncfētè. Defiibe bèè bàà Kuyie ncfētè kó yεbərə kè bèε ì cuə.

¹⁰ Kè bèε ì duə mbèè ni bèè pī nKuyie ncfētè tømmú, kè bè bo dōdè ti Yiè nKuyie ncfētè ké tē tūnte.

¹¹ Kè bèε ì duə mbèè yé idei kó mutømmú nè bεmaribè kè bè bo donténε yetárè bè ciéké yè nè imundéi kéfinnè tidieti Sudaa kpààtibè do càke ti.

12 Kè de kó benìtibè mènke mpí mmutòmmú kè de wenni mesàà, kè Defiibe bí Yaati nè Abudiasi nè Sakarii nè Mesudammu ìl do bè ni. Kè Defiibe tóbè bèè na nke bie ndebémbénnè ke nǎnnè mudèmmú.

13 Kè bè mbaké bèè tǎu tinenti, ke bakénè betòmbè bémou bá wè nè o tòmmú. Kè Defiibe tóbè tu bepátíwǎàbè ke baanè Kuyie ncìètè tòmbè nè yebòrè.

14 Bè dèi dìi mǎnni idííti bè do dúu nyi ti Yiè nKuyie ncìètè mieke, kè ikuó niùti Idikiya yà ti Yiè nKuyie nkuó pátíri, kù do dúu nyi Mǎyiisi kòo ì wàri.

15 Kè Idikiya náké opátíwǎàti Safǎa ke dǎ: M pètè ikuó pátíri ti Yiè nKuyie ncìètè, ké di nhò dúu.

16 Kè Safǎa di tǎo okpààti, kóo náké nè mutòmmú kpeti ke dǎ: Tínti a kó betòmbè ti pínnu mutòmmú a do yè ntí dǎò mù.

17 Ti tǎótému ti Yiè nKuyie ncìètè kó idííti imǎu ke dúu mbèè baké mutòmmú nè betòmbè.

18 Kè opátíwǎàti Safǎa yíé kénáké okpààti ke dǎ: Ikuó niùti diewè Idikiya wèe n dúu ndípátíri, ké di kàa nhokpààti ìikè.

Sosiasí beémè Udida

(Wénté 2 Bekpààtibè 22:11-20a)

19 Okpààti kèè memme Kuyie nkuó bè ò kàa nyi kékèté o yàati,

20 káyú Idikiya nè Safǎa Ayikammu nè Mikee bire Abudonni nè opátíwǎàti Safǎa nè okpààti kóo tǔnti Asayaa, ké bè náké ke dǎ:

21 Kǎtenè kébeé nti Yiè nKuyie n kǎpéi nè Isidayeribe sǎmbe kǎpéi nnè Sudaa kǎbe kǎpéi ndípátíri bè pètè di tǎ tǎi náahti ìnkè. Ke yé ti Yiè nKuyie mmieke ti domè mediè mme, ti yembè í yiemme ke tǔnne ti Yiè nKuyie yè mmù, tǎi wàri dipátíri mieke timǎu.

22 Idikiya nè okpààti tǎátè bè kè bèe kǎte onitipòkù Udida borè wèè nàa nKuyie mpǎánáahti. Ó do tú Asidaa bire Tokiyati bire Sadummu pokù nwe, wèe do baa ikuó yàati. De kó Kuyie mpǎánáahti náahtò do bo Sedisademmu nwe, dicǎkari bè tu di dihei pǎnni, kè bèe ò náké bè tǎ tǎi.

23 Kòo bè tǎnnè ke dǎ: Kǎtenè kénáké oniti wèè di tǎnni m borè ke dǎ: Ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tǎ nku tu:

24 Bè kàa ndii pátíri Sudaa kǎbe kóo kpààti di nàa mmèè yei nkpéi kù yóo mè bǎnté Sedisademmu ei ndi nè di kǎbe.

25 Bè mè nkù mbǎntóomè ke tuò tihúúnti yebaké bè dǎò yè ke ìinko ku mieke, nè medǎòrimè yeime ku mieke bè yèmu ke í yóo bè bonke.

26 Sudaa kǎbe kóo kpààti wèè di tǎnni kè di bo beé nti Yiè nKuyie, dí ò náké ke tú, ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe tǎ nkù tu ò kèemu kù ò náké tǎi.

27 Ó mè nkèèmè kù náké ti Sedisademmu kǎpéi kè dè kǎáké o yèmmè, kòo kékúnne omáa kunku ti Yiè nKuyie nku ìikè, ke kǎri o yàati ke kǎmmú tinǎnni. Kunku ku mǎmmǎnku kù kèemu o dǎbǎnni kunku ti Yiè nKuyie nkuù béi.

28 Ó yóo kǎmmu bǎmmùu o yembè kǎi nkè, kè bèe ò kǎnnè o yembè fǎti o nǎnfè í yóo yà meyèi nkù yóo bǎntémè Sedisademmu ei nè di nitibè.

Sosiasí wète ke tǎntemè nè Kuyie mbe kó metaummè

(Wénté 2 Bekpààtibè 22:20b-23:3)

Ikuó niùti diewè Idikiya nè okpààti do ò néinè bè kè bèe wète kénáké okpààti Kuyie mpǎánáahti náahtò bè náké tǎi,

²⁹ kòo kpààtì tō nkè bèe náké Sudaa tenké kòbe nè Sedisademmu eì kòbe ke dō bèe tíí.

³⁰ Bè tíí ndii m̀nni kòo kate ti Yiè nKuyie ncìètè ke neinè Sudaa eì kòbe nè Sedisademmu eì kòbe nè ikuó niùbè nè Defiibe nè Isidayeeribe bəmou bekótibè nè ibí kòo bè kaa nti Yiè Kuyie nkuó nè ku taummè pátíri bè pètè di ti Yiè nKuyie ncìètè mièke.

³¹ Okpààtì de ncómmú o cónni kébéi ndinùù dii tu bè ntū mbe Yiè nKuyie, ke yie nku tannò, nè ku kuó, nè ku tié nè be yèmmè memou, nè be wērímú mumou. Kè dde yie nkè bèe na kéndəəri ku kuó nè ku taummè pátíri dii ntō ti yē mmù.

³² Kòo kpààtì duó nkè bèè kó dimàà bo Sedisademmu eì nè Bensamee tempē nkòbe kè bèe tūnne Kuyie mbè dònè mèè taummè kunku be yembè do tū nkù.

³³ Kè Sosiasii paa mmubəətømmú Isidayeeribe ekè yemou mièke, kédú nkè bèè kó dimàà bo Isidayeeribe tenké kè bè mpí nti Yiè nKuyie ntømmú kunku Kuyie mbè tū nkù, o fòmму mumou mièke, bá bè í nyete be Yiè nKuyie be yembè do tū nkù.

35

Sosiasii baámmè ndiyentəbanni (Wénté 2 Bekpààtibè 23:21-23)

¹ Kè Sosiasii baá ndiyentəbanni Sedisademmu ti Yiè nKuyie nkpréi nkéfié dibanni kó iwūš dibenni kóo t̀nkù ketiwè kó diyie tɛpítè nè dinaanni.

² Kòo wēte kékanne ikuó niùbè be tømmú, ḱyáúk̀unne be k̀nti kè bè mpí nti Yiè nKuyie ncìètè kó mutømmú,

³ kénákénè Defiibe bembè bèè c̀áá nti Yiè nKuyie ntømmú kpréi, ke te bè bo tiémmè benitibè ke dò: Tannénè ti Yiè nKuyie ntaummè tou ku c̀ètè Isidayeeribe kóo kpààtì Dafiti bire Sodomə do maá t̀e, di t́enke í yóó ndi tou. Ṕinnè ti Yiè nKuyie ntømmú kunku di tū nkù nè ku nitibè Isidayeeribe.

⁴ Báátínè ḱntū ndi naám̀nti duó ke d̀ommè nè di t́rè di ṕi mpímmè mutømmú ḱntū nyIsidayeeribe kóo kpààtì Dafiti wàri ì tié nyē mmù, kòo bire Sodomə ì ikù.

⁵ Mbonè Kuyie ncìètè mièke di c̀éi tūmmè sitòbè, ḱenteénnè di kòbe Isidayeeribe be naám̀nti tūmmè titòbè.

⁶ Dii yóó fié diyentəbanni kó iwūš, dònè dimàà mewénk̀umè kó ikuó ḱeeteennè di kòbe kè bèe tūnne ti Yiè nKuyie nnákè ti Məyiisi kòò ti wàri.

⁷ Kè Sosiasii duó nyiwūš nyIsidayeeribe bèè kó dimàà dè bo be kpréi yepèbe nè yebəbe sikəupísitáati (3000) nè inààke sikəupísitáati (3000), kè bè bo fié diyentəbanni. De kó iwūš do tū o kpeyi nyi wenwe okpààtì.

⁸ Kòo kpààtì kó betūmbèe duónnè be yèmmè iwūš, kè bè bo fié dibanni benitibè kpréi, nè Defiibe nè ikuó niùbè Idikiya nè Sakarii nè Yeyeedi bèè kòtì Kuyie ncìètè kè bèe duó nyiwūš ikuó niùbè kpréi, yepedabe nè yebəbe sikəupísitáde nè sikəusikuó (2600) nè inààke sikəusitáati (300) kè bè bo fié diyentəbanni.

⁹ Kè Defiibe kó bekótibè Konanniya nè o kòbe Semmaya nè Netanneyeedi nè Asabia nè Yeyeedi nè Yosabadi kè bèe duó nDefiibe yepedabe nè yebəbabe sikəupísinūmmú (5000) nè yenaadakè sikəusinūmmú (500).

¹⁰ Nte be do tūnte mèè botí dibanni ikuó niùbè do ṕrmmu be tømmú kè Defiibe ṕi mbe k̀mu, kè bè ntū nhokpààtì d̀ú ndii nùù.

11 Kè bè nfeu diyentébanni kó iwūš kè ikuš niùbè còú meyĩ nDefiibe borè ke cou diwūštònni Ìnkè. Kè Defiibe bie fěũ iwūš bè fié ì.

12 Ke cǎnninko dèè dò nkétuo nKuyie, kédúš nDefiibe bè dò nkénte dè, ké me nyĩ nè ináàke, kéntū mMoyiisi kó ikuš duš ke dōmmè.

13 Kè bèè túnne be kó ikuš kèpūnné diyentébanni kó ipe, kébénné iwūš tèi bè cǎnné ì Kuyie nkpréi nè sikūmboó nè tikàdàabuuti nè sidòú, kédeè ké dè toti benitibè mecǎā nkè bèè di,

14 kédeè kébénné be kpeyi nè ikuš niùbè kpeyi, ke yé ikuš niùti Anò bí do pĩmmè mutōmmú nè keyènkòo ke feu iwūš ke tuò, ke tuònnè mekùò. Dèè kpréi ndo te kè ikuš niùbèè bénné dèè tu be kperè nè bembè ikuš niùbè kperè.

15 Asafu yaàbí bèè tu bedèmbè kè bè mpĩ mbe tōmmú ke tū nDafiti nè Asafu nè Emanni nè Yedutunni Kuyie mpāānāahti náahtò okpààti kou bè do dóú ndi nù. Kè yèbòrè kó bəbàribè mbaa bá dīi bōri. Bá bè í nyóu be tōmmú, ke yé be kəbe Defiibe do hérímè dèè tu be kperè.

16 Mèè boti nku bè tūntemè ti Yiè nKuyie nkó mutōmmú muməu de yiè kébaá ndiyentébanni, kéntū nhokpààti Sosiasi kó dinù, kéfié iwūš kétuo nti Yiè nKuyie nwūštònni Ìnkè.

17 Isidayeeriibe bèè kó dimàà do bo ndiyentébanni, kè bèè yé kébaá mpéèbè bèè í kəerèné mutie mùu muuti be kó dibanni ke də yewe yèyiekè.

18 Bè í baá ndiyentébanni mari me kó kubotí kétúóté Kuyie mpāānāahti náahtò Sammuyeerí kó dimònni kénto kétuokenni Sosiasi kó dimònni. Isidayeeriibe kpààtibè òmòú í baá ndiyentébanni kè di dònnè Sosiasi baá ndi. Ikuš niùbè nè Defiibe nè Sedisademmu eì kəbe bè do bomu de kó dibanni.

19 De kó diyentébanni bè do di baá nhokpààti Sosiasi kpàti benni tepítè nè diniinni mieke nke.

*Sosiasi kpàti tùðkemè ti mànku
(Wénté 2 Bekpààtibè 23:28-30)*

20 Sosiasi tūnte dīi mōnni ti Yiè nKuyie ncīètè kédeè, kè Esibiti kóo kpààti Neko íténì nè ò āāpòmbè ke bo do mudòò Kadikemiisi eì kəbe kukó nhEfadati borè, kè Sosiasii yèroo kéndó kóò bùótènè.

21 Kè Nekoo tō nkè bèè ò nàké ke dō n kpeti da dònnème, fš nSudaa kəbe kóo kpààti? Dè í tū ñ kōtení yie nke bo dokénè fš nwe, ñ kōteni ke bo dokénè tecfētè n dokunè tè nte, kè Kuyie nné tú n dōò mecǎā, báá dinté Kuyie nkuu m bonè kè meè dake kù yàà bo da kuò.

22 Bá nè memme Sosiasi me nyí nyie nke bo yóu, kéceete omàà kékote ke bo ò dokénè. Bá ò í nkènté Neko náahti Kuyie nhò nàké ti kòo ti náá, kékote kèdo mudòò Neko Mekidoo biriku mieke.

23 Kè detānnè yembèè ò tā kòo nàké o kó betōmbè ke dō, bèè ò tūóté kè bè ò kòtemu.

24 Kòo tōmbèè ò dèite o kparinaasāntè mieke kéānné o kparinaasāntè tetè mieke, kóò tō Sedisademmu kòo kú kè bèè ò kūnné o yembè fōti. Kè Sudaa tenké kəbe bəmou nè Sedisademmu eì kəbe bəmou kè bèè kari o kūũ.

25 Bè yĩ memme kè Sedemii kuš ndikúdabōnni Sosiasi kpéi, kè benitidāembè nè benitipodèmbè kè bèè béi nSosiasi kpéi, kè dè sonnè nke yĩ Isidayeeriibe kó ikuš. De kó dikúdabōnni wārimu Sedemii kúdabùò mpátiri mieke.

26-27 Sosiasi dɔ̀d̀rìmè sɔ̀mmè ò ketémè nè ò p̀ǎ̀ntémè nè ò p̀ǎ̀m̀mè mutɔ̀mmú Kuyie nkpeí, ke tũ nkuyie nkuú duú ke d̀m̀mmè, dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè nè Sudaa kɔ̀be be* páte mieke.

36

Yoakasi tɔ̀mè tikpàti Sudaa tenkè (Wénté 2 Bekpààtibè 23:30-24:17)

1 Dè d̀d̀ ò m̀mmè ke dihɛi yembèe túóté Sosiasi bire Yoakasi, kédú nkòo túóté o cice f̀t̀iri k̀ntú okpàati Sedisademmu.

2 Yoakasi do yóo di tikpàti ke m̀ake yebie nsipísidè nè yètààti ndi, k̀ntɔ̀ tikpàti ke d̀ ò betààbè bètààti ke bo Sedisademmu.

3 Kè Esibiti kóo kpàati Neko ò p̀ nkédúú nkè Sedisademmu eí kɔ̀be nè Sudaa tenkè kɔ̀be nhò yieti d̀ampòò, nè timáti péiti cidòò sikhupísitáati (3000), nè mesɔ̀ ncidòò sipísitáati.

4 Kè Esibiti kóo kpàati túóté Yoakasi nantè Ediakimmu kédúú nkòo bo ntú Sudaa tenkè nè Sedisademmu eí de kóo kpàati. Kè bèe ceete o yètiri ké nhò yu ke tú Sosakimmu. Kè Neko k̀nnè o kóo kóti Yoakasi Esibiti.

5 Sosakimmu do yóo di tikpàti ke m̀ake yebie nsipísidè nè yè̀ǹmmù ndi k̀ntɔ̀ tikpàti ke d̀ ò yebie ntepiítè nè ò òm̀áà kédúú ti Yiè nkuyie nho tũ nkú í d̀ ò dè.

6 Kè Babidanni kóo kpàati Nebukannesaa ò do mudoò kóo p̀ nképítinnè disawũ ò kó m̀fimmè kékònnè Babidanni,

7 k̀ntɔ̀nè ti Yiè nkuyie nciètè kó tinenti, ké kò nké ti tanné o kó tebɔ̀ciètè mieke.

8 Sosakimmu dɔ̀d̀rìmè sɔ̀mmè, isake kperè ò d̀d̀ dè, nè tii ò t̀òkeni dè wàrimu Isidayeeribe kpààtibè nè Sudaa kɔ̀be be páte* mieke. O bire Sosakinni weè do sɔ̀tè tikpàti.

9 Sosakinni do yóo di tikpàti ke m̀ake yebie ntepiítè nè yèni ndi, k̀ntɔ̀ tikpàti betààbè bètààti nè yewe tepíítè ke bo Sedisademmu, kédúú ti Yiè nkuyie nyí d̀ ò dè.

10 Dibenni pànni yè̀tini dii m̀nni kòo kpàati Nebukannesaa ò p̀ nkékònnè, k̀ntɔ̀nè ti Yiè nkuyie nciètè kó tinenkpeti. Kòo túóté o cice nantè Sedesiasi kè weè ntú okpàati Sudaa tenkè nè Sedisademmu.

Sedesiasi tumè okpàati Sedisademmu (Wénté 2 Bekpààtibè 24:18-25:21 nè Sedemii 39:1-10. 52:1-27)

11 Sedesiasi do yóo di tikpàti ke m̀ake yebie nsipísidè nè ò òm̀áà ndi k̀ntɔ̀ tikpàti ke d̀ ò yebie ntepiítè nè ò òm̀áà ke bo Sedisademmu.

12 Kòo d̀d̀ ti Yiè nkuyie nyí d̀ ò dè, kunku ò tũ nkú, ò í nkék̀nnè omáa Kuyie mpáanàahti náahtò Sedemii òkè, wenwe ti Yiè nkuyie ndo náánnè wè kòò ò náá.

13 Kòo yete okpàati Nebukannesaa kpeti. Nebukannesaa do duú nkòò ò d̀únnèmu dinùú ké yú Kuyie nyètiri, ke bo nyié nho kpeti. Bá nè m̀mmè kòo kpenk̀nnè o to kéyete ti Yiè nkuyie kunku Isidayeeribe tũ nkú.

* 35:26-27 Wénté 16:11 nè tii wè̀nk̀nnè.

* 36:8 Wénté 16:11 nè tii wè̀nk̀nnè.

¹⁴ Ikuṣ niùbè kó bekótìbè nè benitìbè kè bèe sũ mbè bo nyetírímè ti Yiè nKuyie nkpeti, kètũnne ibotí tei dǝðri ìi sǝke kperε, kécake ti Yiè nKuyie ncíètè bè do cǝnné tē Sedisadεmmu.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie mbε yembè do tũ nkù do dómu kédεεtè ku nitìbè nè ku cíètè, kéntũnni ku tǝrè sǝá kè yè bè caú.

¹⁶ Kè Isidayεribε ndaú ku pǝánáànti náambè, ke bè sèngu ke bè sǝá, nkè ti Yiè nKuyie mmíeke yáa bè cǝúténè, bá bè í mmǝke bè bo yímè kè kè cǝrínè.

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie nduṣ nkè Babidǝnni kóo kpààti bè do mudoò kékũo bekpàrinuambε nè bebémbè nè isapũmbí nè bekótìbè nè sidakóó, kè mbè kǝtìtìnè Kuyie ncíètè miékoo, bá ò í nsùṣ nhòmǝu. Kuyie nkuù do bè nhò duṣ mbεmǝu.

¹⁸ Kòo kpààti Nebukannesaa εí Kuyie ncíètè kó tinenti tidietì nè tisámptì nè ku cíètè kó tikpàti, nè okpààti kpeti nè o tũmbè kpeti, demǝu kè dè kǝnnè Babidǝnni.

¹⁹ Kóo cǝu nKuyie ncíètè kέpuṣ Sedisadεmmu kó kuduotí kécǝu ntekpààticíètè nè bekperíbè kpesi, kécake dihei kó tinensǝàti timǝu,

²⁰ kέpĩmmú bèè do yenté yenté kékǝnnè Babidǝnni kè me nyĩnè okpààti nè o bí, kè bè ntú tidaati kè Peresi kó dikpààtiyuu yáa cǝuténè tikpàti.

²¹ Mεmmε ti Yiè nKuyie ndo nàkè tí ku pǝánáànti náàntò Sedemii tí dǝðmè. Kù do ò nàkè ke dǝ: Be εi dii yóó dǝúnko yεbie nsipísiyiekè miéke, kέfóṣ nsiompùsi kó yεbie mbè na mbaà nyè.

Okpààti Siduusi duṣmmè dinùù kè Sifubε bo kò nkémaá Kuyie ncíètè

²² Peresi kóo kpààti Siduusi kpàti benni ketiri miéke nke kè Kuyie nni ndó kédǝð kù do nàkè tí ku pǝánáànti náàntò Sedemii, kòo tí wǝri. Mεmmε Kuyie mbenkemè okpààti Siduusi ò dò nkédǝð tí, kòo tí wǝri kè bèε dari yεpáte o εi dimǝu kέpĩkè ke dǝ:

²³ Ti Yiè nKuyie nkùù bo keĩnkè kùù n duṣ nyekpààtiyo yemǝu kutenkù kè n yè baké, kuù n nàkè ke tú n kù maá tεcíètè Sedisadεmmu Sudaa tenkè miéke. Díndi bèè kó dimàà tu Kuyie nkǝbe kù ndi bonè kè di kò Sedisadεmmu Sudaa tenkè kè kù maá tεcíètè.

Esitadasi Di mpátiri tō tū náan̄ti

Esitadasi n̄ N̄emii de kó yepáte yedé ti náa nSifube b̄e do p̄ir̄m̄ú b̄e kékònn̄e Babid̄onni k̄e b̄e konni b̄e ei Sedisad̄emmu, b̄e kó tináan̄ti nti.

Tū w̄ari de kó yepáte yedé ye mieke tū d̄ò t̄inti yebie ntekòut̄e mieke. Esitadasi kó dipátiri ti náa mPeresi tenk̄e kóo kpàati Siduusi p̄am̄e mm̄e kuwe meketim̄e Sifube k̄e b̄e konni Sedisad̄emmu. B̄e do konni k̄eket̄e k̄émaá diw̄uōt̄onni ndi b̄e do feu d̄e iwūō Kuyie, de kó dif̄onkúō yebie mm̄aȳe k̄e b̄e maá Kuyie n̄c̄ēt̄e Dadiyuusi tu dii m̄onni okpàati (5:1-2). Asee n̄e Sakarii b̄e tu dii m̄onni ndi Kuyie mp̄ān̄āan̄ti náan̄b̄e. K̄e dend̄e p̄ēt̄e k̄e Peresi tenk̄e kóo kpàati Aditakis̄esii t̄o Esitadasi w̄ēe do tū ikuō niūt̄i n̄e i w̄āti Sedisad̄emmu, k̄o yáuk̄unne benit̄ib̄e k̄ānti Kuyie mbáámm̄u bík̄e.

Di mpátiri náan̄ti duó ke d̄omm̄e

1. Okpàati duóm̄m̄e dinùu Sifube k̄e b̄e bo kò nkémaá Kuyie n̄c̄ēt̄e 1
2. Sifube b̄ē kò nKuyie n̄c̄ēt̄e kó mumarim̄u 2
3. B̄e íimm̄e Kuyie mbáámm̄u 3
4. Be dootit̄ob̄e kó tináan̄ti k̄énto k̄etuōken̄e b̄e baámm̄e diyent̄ebanni 4-6
5. Esitadasi p̄i mm̄u t̄omm̄u 7-10

Okpàati Siduusi duóm̄m̄e dinùu k̄e Sifube bo kò nkémaá Kuyie n̄c̄ēt̄e

¹ Peresi tenk̄e kóo kpàati Siduusi kp̄ati benni ketiri mieke k̄e ti Yīe nKuyie nn̄i nd̄o k̄ed̄ò k̄u do nák̄e t̄i ku p̄ān̄āan̄ti náan̄t̄o Sedemii k̄òd̄ t̄i w̄ari. M̄em̄me ti Yīe nKuyie mbenkem̄e okpàati Siduusi ò d̄ò nk̄ed̄ò t̄i k̄òo t̄i w̄ari, k̄ep̄īk̄e ke d̄ò:

² Ti Yīe nKuyie nk̄ū bo k̄ēnk̄e kūu n duó nyekp̄àtīȳo yem̄o kutenk̄u k̄e n ȳe bak̄e. Kūu n nák̄e ke tū n k̄u maá t̄ec̄f̄ēt̄e Sedisad̄emmu Sudaa tenk̄e mieke.

³ D̄indi b̄ē kó dim̄à tu ku k̄obe k̄u ndi bon̄e k̄e di k̄ote Sedisad̄emmu Sudaa tenk̄e k̄e k̄u maá t̄ec̄f̄ēt̄e. Kuyie nyl̄isidaȳeribe tū nk̄u bo Sedisad̄emmu nwe.

⁴ Isidaȳeribe bo ȳē k̄ar̄e k̄obe ȳīe tim̄ati p̄étī n̄e mes̄o n̄e tinenti n̄e iwūō k̄e b̄e p̄ān̄e yep̄ar̄e b̄e ȳemm̄e kpeye ti Yīe nKuyie n̄c̄ēt̄e marim̄u kp̄éi nSedisad̄emmu.

⁵ M̄em̄me Sudaa wuō nk̄obe kó bekót̄ib̄e n̄e Bensamee k̄obe n̄e ikuō niūt̄ib̄e n̄e De-fibe Kuyie n̄m̄ape b̄ē kó meȳemm̄e k̄e b̄ē it̄e k̄eb̄áati ke bo kò nSedisad̄emmu k̄émaa ti Yīe nKuyie n̄c̄ēt̄e.

⁶ K̄e b̄e p̄eetīt̄ob̄e b̄e teenn̄e mes̄à nk̄e b̄e p̄āmm̄u tim̄ati p̄étī n̄e mes̄o nn̄e tinenti n̄e iwūō n̄e tinenti teti tū donku yóu, b̄e í nk̄āann̄e ketike b̄ē d̄ó k̄ep̄ā n̄e b̄e ȳemm̄e b̄e kó yep̄ar̄e.

⁷ De kó dif̄onkúō k̄o kpàati Siduusii duó nk̄e b̄ēe denn̄eni ti Yīe nKuyie n̄c̄ēt̄e kó tinenti okpàati Nebukannesaa do t̄uót̄e t̄i k̄etann̄e o b̄òc̄f̄ēt̄e.

⁸ K̄òo duó nk̄e od̄it̄is̄onniw̄e Mitidedati t̄i denn̄eni k̄ékaa nk̄e t̄i duó nSudaa k̄obe kóo kpàati Sebasaa.

⁹ N̄te b̄ē do k̄āa nd̄e kó tinenti k̄e t̄i mm̄am̄e: Mes̄o nyeb̄o sip̄is̄it̄āati, tim̄ati p̄étī yeb̄o tek̄oup̄ít̄e (1000), yese sip̄is̄id̄e n̄e ȳew̄ei.

¹⁰ Is̄òb̄òd̄oke sip̄is̄it̄āati, tim̄ati p̄étī ib̄òd̄oke is̄àayi tek̄oup̄ít̄e (1000), it̄e ìi kó kuwenniku i ì m̄ānn̄e sik̄ousin̄à n̄e tep̄ít̄e (410) n̄e tit̄eti tek̄oup̄ít̄e (1000).

11 Kè bèè tì bàtè tìsɔɔnenti nè timátì péítì kpɛti kè tì r̄bo sikɔupísìnùmmù nè sikɔusinàà (5400), kè Sebasaa ndè tɔ demou bè itì dii m̀nni kè k̀nti Sedisadɛmmu.

2

Sifube bèè do kò nSedisadɛmmu bèè do mamè

1 Nte Isidayɛɛribe do itè Babidɔnni okpààti Nɛbukannesaa do p̄r̄m̀m̀ù bè kè bè ntù tidaatì o cie, kéítè kékonni Sedisadɛmmu Sudaa tenkè bá wè k̄o kari o èi.

2 Nte bèè do bè ni be yètè: Sodobabɛedi nè Sosuwee nè Nɛemii nè Sedayaa nè Ededayaa nè Maadosee nè Bidisanni nè Misipaadi nè Bikibaii nè Deummu nè Baana.

Bèè naàm̀nti tu tii:

3 Padosi kó kunaàm̀nkù kɔbe do bo sikɔupísidè nè tekòutè nè sipísiyiekè nè bèdébè mbe (2172).

4 Kè Sefatia naàm̀nkù r̄bo sikɔusitāati nè sipísiyiekè nè bèdébè (372).

5 Kè Adaa naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusiyiekè nè sipísiyiekè nè bènùmmù (775).

6 Kè Pasati-Mɔabu naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔupísidè nè sikɔusini nè tepíítè nè bèdébè (2812), Sosuwee nè Soabu be yaábì nyi.

7 Kè Edammu naàm̀nkù kɔbe r̄bo tekòupíítè nè sikɔusidè nè bènàà (1254).

8 Kè Satuu naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusiwei nè sipísinàà nè bènùmmù (945).

9 Kè Sakaii naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusiyiekè nè sipísikuò (760).

10 Kè Bani naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusikuò nè sipísinàà nè bèdébè (642).

11 Kè Bɛb̄aii naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusikuò nè sipísidè nè bètāati (623).

12 Kè Asikadi naàm̀nkù kɔbe r̄bo tekòupíítè nè sikɔusidè nè sipísidè nè bèdébè (1222).

13 Kè Adonnikammu naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusikuò nè sipísikuò nè bèkuò (666).

14 Kè Bikibaii naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔupísidè nè sipísinùmmù nè bèkuò (256).

15 Kè Adinni naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusinàà nè sipísinùmmù nè bènàà (454).

16 Kè Ateɛ naàm̀nkù kɔbe Esekiasi yaábì r̄bo sipísiwei nè bèni.

17 Kè Besaii naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusitāati nè sipísidè nè bètāati (323).

18 Kè Yoda naàm̀nkù kɔbe r̄bo tekòutè nè tepíítè nè bèdébè (112).

19 Kè Asummu naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusidè nè sipísidè nè bètāati (223).

20 Kè Kibaa naàm̀nkù kɔbe r̄bo sipísiwei nè bènùmmù.

21 Kè Betideemmu kó teheitè kɔbe r̄bo tekòutè nè sipísidè nè bètāati (123).

22 Kè Netofaa kó teheitè kɔbe r̄bo sipísinùmmù nè bèkuò.

23 Kè Anatoti kó teheitè kɔbe r̄bo tekòutè nè sipísidè nè bèni (128).

24 Kè Asimafeti kó teheitè kɔbe r̄bo sipísinàà nè bèdébè.

25 Kè Kidiati-Yeadiemmu nè Kefidaa nè Bedoti de kó yehekè kɔbe r̄bo sikɔusiyiekè nè sipísinàà nè bètāati (743).

26 Damaa nè Kebaa kè de kó yehekè kɔbe r̄bo sikɔusikuò nè sipísidè nè òmáà (621).

27 Kè Mikimasi èi kɔbe r̄bo tekòutè nè sipísidè nè bèdébè (122).

28 Betɛedi nè Aii kè de kó yehekè kɔbe r̄bo sikɔusidè nè sipísidè nè bètāati (223).

29 Kè Nɛbo kó teheitè kɔbe r̄bo sipísinùmmù nè bèdébè.

30 Kè Makibisi èi kɔbe r̄bo tekòutè nè sipísinùmmù nè bèkuò (156).

31 Kè Edammu t̄u kó kunaàm̀nkù kɔbe r̄bo tekòupíítè nè sikɔusidè nè sipísinùmmù nè bènàà (1254).

32 Kè Adimmu naàm̀nkù kɔbe r̄bo sikɔusitāati nè sipísidè (320).

33 Dodi eì nè Adidi nè Ono kè de kòbe ríbo sikòusiyiekè nè sipísidè nè bènúmmù (725).

34 Kè Sedikoo eì kòbe ríbo sikòusitàāti nè sipísinàà nè bènúmmù (345).

35 Kè Senna eì kòbe ríbo sikòupísitàāti nè sikòusikuò nè sipísitàāti (3630).

36 Kè ikuò niùbè Yedaya naàmùnkù kòbe Sosuwee yaàbí ríbo sikòusíwei nè sipísiyiekè nè bètāāti (973).

37 Kè Imee naàmùnkù kòbe ríbo tekòupíítè nè sipísinùmmù nè bèdébè (1052).

38 Kè Pasuu naàmùnkù kòbe ríbo tekòupíítè nè sikòusidè nè sipísinàà nè bèyiekè (1247).

39 Kè Adimmu naàmùnkù kòbe ríbo tekòupíítè nè tepíítè nè bèyiekè (1017).

40 Defiibe nè Sosuwee nè Kadimiēdi Odafia kè be yaàbí ríbo sipísiyiekè nè bènàà.

41 Kè Asafu naàmùnkù kòbe ríbo tekòutè nè sipísidè nè bèni (128) beè do tú bedèmbè Kuyie nçfētè mieke.

42 Sadummu nè Atee nè Tadimoo nè Akubu nè Atita nè Sobaii beè kó ibí do tú beè bàa Kuyie nçfētè kó yebòrè kè bè ríbo tekòutè nè sipísitàāti nè bèwei (139).

43 Tisisa nè Asufa nè Tabaaṭi beè kó tinaàmùnti kòbe do pī mmutōnyòðmmù Kuyie nçfētè mieke,

44 nè Kedosi nè Siyaa nè Padonni be naàmùnti kòbe,

45 Debannaa nè Akaba nè Akubu be naàmùnti kòbe,

46 Akaabu nè Sammudaii nè Annani be naàmùnti kòbe,

47 Kidedi nè Kasaa nè Edaya be naàmùnti kòbe,

48 Edetisinni nè Nekoda nè Kasammu be naàmùnti kòbe,

49 Usaa nè Pasiyaa nè Besaii be naàmùnti kòbe,

50 Asina nè Meunimmu nè Nefusimmu be naàmùnti kòbe,

51 Bakibuku nè Akufa nè Aduuri be naàmùnti kòbe,

52 Basiduti nè Meyida nè Adisa,

53 Badikosi nè Sisedaa nè Tamasi be naàmùnti kòbe,

54 Nesiasi nè Atifa be naàmùnti kòbe.

55 Sadomoo kó betōmbè kó tinaàmùnti kòbe do tú: Sotaii nè Sofedeti nè Peduda be naàmùnti kòbe,

56 Yaada nè Dadikonni nè Kidedi be naàmùnti kòbe,

57 Sefatia nè Atidi nè Pokedeti-Asebaimmu nè Ami be naàmùnti kòbe.

58 Bemou kè bèe wēnnè kēmbò sikòusitàāti nè sipísíwei nè bèdébè (392).

59 Bèè do ité Babidōnni kékò nSedisademmu ke í nna kénáké weti weti kébēnke bè tumè Isidayēribe. Bèè do bonni bè mbe Tēdi-Mēdaa nè Tēdi-Adisaa nè Kedubu nè Adanni nè Imee.

60 Dedaya nè Tobiya nè Nekoda be naàmùnti kòbe mbe kè bè ríbo sikòusikuò nè sipísinùmmù nè bèdébè (652).

61 Ikuò niùbè mieke kè bèmabè ríbo: Obayaa nè Akikoti nè Badisidaii be naàmùnti kòbe. Badisidaii do túóté onitipòkù mōu nwe kòò tu Kadaadi eì kou, kòò túóté de kó diyètiri.

62 Kè bèe wammù o botí kó diyètiri kémónté, ké bè bàa ikuò tōmmù.

⁶³ Kè kùmàndàà bè bàa ke dò bè báa di bè pā mùu dii Kuyie kénkémúnè ikuó niùti bo beémme Kuyie nnè ikuó nenti bè tu ti udimmu nè tumimmu.

⁶⁴ Bemou kè bèe wènné kémbò sikoupiúsìnàà nè sikoupiúsídé nè sikousitāāti nè sipísikuò (42360),

⁶⁵ ke né mbúúti tidaati nè benitipotòmbè kè bembè mbo sikoupiúsíyiekè nè sikousitāāti nè sipísitāāti nè bèyiekè, (7337) kè benitidadèmbè nè benitipodèmbè, kè bembè mbo sikousídé (200).

⁶⁶ Kè sisēī mbo sikousiyiekè nè sipísitāāti nè sikuò (736), sāmmarímú nè sisēī dè wènné ke peité si kè si mbo sikousídé nè sipísìnàà nè sìnùmmú (245).

⁶⁷ Kè yòyòbè mbo sikousìnàà nè sipísitāāti nè bènùmmú (435) kè sāmmarímúbè mbo sikoupiúsikuò nè sikousiyiekè nè sipísídé (6720).

⁶⁸ Bè tùòkè dii mōnni Sedisademmu ti Yiè nKuyie ncīētè kó dihei kè be cēī kó bekótibè mabèe pāmmú be yèmmè kó yepārè kè bè bo wēte kémaánè Kuyie ncīētè te fōtiri.

⁶⁹ Kè bèe pā be wērímú māmè kè de kó yepārè mbo yesowèrè sikoupiúsikuò nè tekoupiítè (61000), medítibii sikoupiúsìnùmmú (5000), yekoutéyaabòrè tekòutè (100).

⁷⁰ Ikuó niùbè nè Defiibe nè betòbè bèe tu bedèmbè nè bèe bàa Kuyie ncīētè kó yebòrè nè bèe tu betòmbè te mièke, kè bèe kari yehékè bè bè duó nyè kè Isidayeeribe sòmbèe kari be ekè bè do te yè nè dimōnni.

3

Sosuwee nè Sodobabēedi bè wēte ke ímmè Kuyie mbáámmú

¹ Dibenni tánkú yiénwè mièke ke só nyIsidayeeribe kàri be ekè ke dèe. Kè bèe wènné dinùu dimáa kētíi nSedisademmu.

² Kè Yotisadaki bire Sosuwee nè o tebií ikuó niùbè tòbè nè Sodobabēedi Seditieri bire nè o tebií kè bèe ité kémaá diwūstōnni Kuyie nyIsidayeeribe tū nkú kpáí nke bo kú fié iwūš kú do duó nyii kuó ku kóo tōnti Mōyisi kòo i wàri i yē ndè ndōmmè.

³ Bá nè bè do me ndémè dihei yembè kè bèe wēte kémaá ti Yiè nKuyie ndiwūstōnni di do bo dii fōtiri kēfié iwūš, dikūnweñni kpeyi nè kuyuoku kpeyi.

⁴ De kó difōnkúò kébaá ntítouti kó dibanni ti wàri ke yèmmè kēfié Kuyie nyiwūš bè do dò nké i fiémè, dibanni kó yewe mièke bá dii yie nè di kó iwūš i dò nkémmāmè,

⁵ kēfié bè šš fié i bá dii yie kētuo, kēfiénè otánkú pànwè kó dibanni kpeyi nè ti Yiè nKuyie nkó yebaa nteyè kpeyi. Ke né mbúúti be yèmmè kó yepārè bè do kú pāmmú yè.

⁶ Otánkú yiénwè kó diyie ketiri kè bèe keté bè bo nfeumè ti Yiè nKuyie nyiwūš ke tuó mbá bè mu nyí dáu ti Yiè nKuyie ncīētè kó dipūū.

⁷ Kè bèe yietí idífti betáciébè nè bedayaabè, kédúo ntidiiti nè menà nnè mekúò nSítšš nè Tiiri ei kòbe kè bè bo kote Dimaa kéwaá ndetekperè kó ideí ké dè tannéni dāmēēri, kè dēe cúté Safaa ei. Pēresi kóo kpàati Siduusi weè do bè duó ndinùu kè bèe mè dō.

⁸ Dibenni dérinni do ndi nè bè tùòkè Sedisademmu Kuyie ncīētè borè otánkú odéri mièke. Kè Sedobabēedi Seditieri bire nè Sosuwee Yotisadaki

bire nè be tebiù nè ikuò nùbè nè Defiibe nè Isidayeeribe sɔmbe bèè do konni Sedisadɛmmu, kè bèe keté mutɔmmú. Bè do tãátè Defiibe mieke nke bedapàmbè bèè màke yebie nspísídè sidé kéntò ke deètinko, kè bè nni ti Yiè nKuyie nciètè kó mutɔmmú.

⁹ Mèmmè Sosuwee nè o bí nè o tebiù Kadimièdi nè o bí nè Odaya kó ibí, kè bèe wènnè dinùú dímaà kènni Kuyie nciètè kó betɔmbè kè Enadadi naàmùnkù kɔbe Defiibe mbè teénnè.

¹⁰ Bèmaribè dáu ndii m̀nni ti Yiè nKuyie nciètè kó dipũũ kè ikuò nùbèe dáátí ikuò yààti kénheu sihéú, kè Defiibe Asafu naàmùnkù kɔbee túóté tikãpentí ke bo sãntenè ti Yiè nKuyie, Dafiti Isidayeeribe kóo kpààti do ti wàri ke yè ndè ndòmmè.

¹¹ Kè bè ndiè ke sãntí ti Yiè nKuyie nke kù dáuinnè mutɔmmú kè betɔbè còú nke tú kù wennimu ke dó Isidayeeribe sãã. Kè benitibè bəmou yíúti ke sãntí ti Yiè nKuyie mbè dáu mmèè kpéi ku ciètè kó dipũũ.

¹² Kè ikuò nùbè kusũkù nè Defiibe kusũkù bèè kòté ke do yà Kuyie nciètè ketitè, kè bembè nti yedabùò mbè dounko dii m̀nni ti Yiè nKuyie nciètè kó dipũũ, kè betɔbè biè yíúti.

¹³ Bè í nna ke bàte iyútii nè yedabùò, dè do yiè ke détirí mediè mme.

4

Sifube dootitɔbè do dɔmè kécónnè mutɔmmú

¹ Kè Sudaa kɔbe nè Bensamee kɔbe kè be dootitɔbèe keè bèè konni Babidɔnni bèe maámè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù ciètè,

² kéité kékote kèyà Sodobabèedi nè Sosuwee nè beheikènkótibè mabè ké bè nàkè ke dò: Ti dó ke di wènnènnèmu kè ti maá Kuyie nciètè, ti tũmmu di kó Kuyie. Nè Asidii kóo kpààti Eði-Adonni ti tɔnìmé diè nti kù feumu iwũ.

³ Sodobabèedi nè Sosuwee nè Isidayeeribe kó bekótibè kè bèe bè nàkè ke dò: Dè báa yie nkè tí wènnè tínti nè díndi kémaá ti Yiè nKuyie nti tũ nkù te ciètè. Tíi dò nkè tè maá timáa. Pèresi kóo kpààti Siduusi wèè ti duò ndinùú.

⁴ Kè diheì kɔbe íté kécómmú ke bo yárikùnnè Sudaa kɔbe k̀nti ké bè ànnè kufɔwáá nkè bèe yóu mumarimù.

⁵ Kè bèe yietí Pèresi kóo kpààti tɔmbè kè bèe bo cónnè nKuyie nciètè marimù kó mutɔmmú. Kè bè mme nhò Siduusi kpàti timòu mieke kétannènkò Dariyuusi kpèti mieke.

Bè nàkémè okpàati Aditakisèsi Sifube kpéi

⁶ Okpàati Siduusi kpàti ketírí dii m̀nni ndi Sifube dootitɔbè wàrimè dipátírí kéwátí Sudaa tenké kɔbe nè bèè bo Sedisadɛmmu.

⁷ Aditakisèsi tu dii m̀nni Pèresi kóo kpààti, kè Bisidammu nè Mitidedati nè Tabèedi nè be tɔntitɔbè mabè, kè bèe ò wàri dipátírí nè Aramu èi kɔbe kó tináaànti.

⁸ Kè Deummu kùmàndáa nè opátíwãàti Simisaii kè bè múnke wãri dipátírí okpàati Aditakisèsi bèè bo Sedisadɛmmu be kpéi nke dò:

⁹ Mí nkùmàndáa Deummu nè opátíwãàti nè titɔntitɔbè bèè bo Dinni èi nè Afadisataki nè Tadipedi nè Afadasí nè Edesi nè Babidɔnni nè Susi nè Dena nè Edammu de kó yehèkè kɔbe,

¹⁰ nè ibotí teì okpàati dièwè Asinnapaa do pírmúni bè ké bè kànnè Sammarii nè kukò nhEfatí yáa kó yehèkè teyè.

11 Nte bè do wàri dīi pátírī kédúó nhokpààti Aditakisési ke tú: Tínti a kó betòmbè nè bèè bo kukó nyáá nè betòbè, tū da wàri di mpátírī,

12 ke dós ké da náké kétú Sifube bèè íténí a cie ke konní Sedisadèmmu bè wète ke maámu dihei dīi do yete a kpèti, dihei yonkuri, bè ínkomu iduotí ke dammù ke bo dóú ndipūū.

13 Okpààti, á nyé ke dò nkè bè wète ke di maá ke íi ndi duotí di nìtìbè ténke í yóó nyeti dàm póò yoo dihei kó idíítí yoo tipotanti kpèyi de mǎnni a nyé ke dò nha ei cītemu.

14 Deè te tínti bèè tu a kpààtiyuu kòbe ke da mǎkenè metaummè dè í ti naati bè bo da sènkèrìmè, deè te kè tí dós ké tí nda náké.

15 Kàa fié dihei kó yepáte de kó benitìbè kó tináahti káyà de kó dihei do yetemu bekpààtìbè kpèti kéndòori bè í dós dè, bè baa yetírímu bekpààtìbè nè bè bomè, deè do te kè bèè pònte be ei.

16 Tí da náámmu ke tú kàa yóu kè bè wète ke maá dihei ke íi nyiduotí a ténke í yó mmàke ketenké kukó nyáá.

Okpààti Aditakisési bè tǎnnémè dipátírī

17 Mèmmè kòo kpààti wàri ké bè tǎnné ke dò: Mí nhokpààti mīi wàri di mpátírī kùmandáà Deummu nè opátíwààti Simesaii, nè betòntitòbè bèè bo Sammarii nè betòbè bèè bo kukó nyáá mīi di dǎunko.

18 Dipátírī di n duónni di, bè di nni nkàammu ke n cǐí.

19 Kè n duós nkè bè fié yepáte ke sǐ nde kó dihei nè di bomè di í yíé mbekpààtìbè kpèti, ke àà yekpàrè bá dīi mǎnni ke yetírí bekpààtìbè.

20 Bekpààtidiebè do buotému Sedisadèmmu kémbaké kukó nyáá kó yehékè kè bè mbè yieti dàm póò nè iheikéndíítí nè tipotanti kpèyi.

21 Nè de kpíi duónnè ké bèè cónné mutòmmú ke báá sǎoté mumarimù kénkémmúnè m bo wète kédúómmè dinùù.

22 Dí ndake ke báá wánnè de kó tináahti kè meè dǎke de kó mecaàrimè bo nsókè ke déúkú kè dè tí yonkenè tínti bekpààtìbè.

23 Bè kàa ndīi mǎnni okpààti Aditakisési wàri dīi pátírī kùmandáà Deummu ìkè nè opátíwààti Simesaii nè betòntitòbè kè bèè íté mecaà kékòte Sedisadèmmu Sifube borè ke neinè behāāpòmbè kécónné mutòmmú nè muwérímú.

24 Mèmmè Kuyie ncǐtè marimù kó mutòmmú còmmúmè Sedisadèmmu, kécómmú kè dè yàa tuòkenè Peresi kóo kpààti Dadiyuusi kpàti benni déri.

5

Bè wète késòotémè Kuyie ncǐtè kó mumarimù

1 Kè Kuyie mpāānāahti náambè Ido bire Sakarii nè Asee, kè bè mbè nāa nKuyie mpāānāahti Sifube bèè bo Sudaa tenkè nè Sedisadèmmu. Kè bè bè nāa nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù kùù bè baké kù bè náké tí.

2 Mèmmè Sodòbabèedi Seditieri bire nè Sosuwee Yotisadaki bire kè bèè íté kǐpí nKuyie ncǐtè mumarimù Sedisadèmmu mieke, kè Kuyie mpāānāahti náambè bè bonè ke bè teénnè.

3 De mǎnni kè kukó nyáá kóo kùmandáà Tatennaii nè Sedaa-Bosinaii nè betòntitòbè, kè bèè kòte kébeke Sifube ke dò: We ndi duós ndinùù kè di maá Kuyie ncǐtè ke íinko iduotí?

4 Di yètè tu ba díndi bèè maá dihei ke íinko iduotí?

⁵ Kè Kuyie mme nní ríbonè Sifube kó bekótíbè bá bè í còíné be tǒmmú, kè bè nsoké mutǒmmú kékémúnè bè bo duǒmmè okpààti Dariyuusi yepáte kòo bè tǐnné o kperi de kó tináaanti Ìnkè.

Sifube dootitabè wàri dìi pátiri ke duó nDariyuusi

⁶ Nte dipátiri kukó nyáá kóo kùmàndáá Tatennaii nè Sedaa-Bosinaii nè betǐntitabè bè do duó ndiì pátiri Dariyuusi.

⁷ Nte bè do dì wàri mèè botí: Okpààti diewè Dariyuusi ti da dǎunkomu, ríbo kè dè naati.

⁸ Okpààti ti dǒ kè da náké ke tú: Ti kǎtemu Sudaá kǎbe kó dikarì Kuyie ncǐtè borè ke sǒ mbè maá Kuyie ncǐtè nè yetárè ke commu yesǎnkè imarì cuokè ke pí mmutǒmmú mesàá nkè mù kèrì.

⁹ Kè ti beke bèè ni mutǒmmú, wèè bè duó ndinùù kè bè maá Kuyie ncǐtè ke fínko dihei kó iduotí?

¹⁰ Kè ti bè biékè be yètè ke yè wàri ke bo yè nda duó.

¹¹ Kè bè ti tǐnné ke tú, bè tu Kuyie nkùù baké ke Ìnkè nè ketenkè ku kǎbe mbe, kè be kóo kpààti diewè mǎu wèè do maá Kuyie ncǐtè nè dimǎnni.

¹² Kè be yembèè cààrè Kuyie nkùù bo ke Ìnkè kè ku mièke be yè, kè kùu duó nkè Kandee kǎbe kóo kpààti Nebukannesaa wèè bo Babidǎnni kòo bè pǎnte ke taunnè Kuyie ncǐtè kè bè kǒnnè Babidǎnni kè bè ntú tidaati.

¹³ Mèmmè okpààti Siduusi kpàti benni ketiri mièke kòo duó ndinùù ke dǎ bèè wète kè tè maá.

¹⁴ Kòò tǔoté Kuyie ncǐtè nenti mesǎo nnè timátí péítí okpààti Nebukannesaa do tǔoté ti Kuyie ncǐtè mièke Sedisademmu kékǒnnè Babidǎnni kétanne tebǎocǐtè, kòo ti duó Sesibasaa wèè tu be kóo kùmàndáá.

¹⁵ Kòo ò náké ke tú wèè tǔoté de kó tinenti kékǎtenè Sedisademmu Kuyie ncǐtè borè kéwète kè tè maá te fǐtìrì.

¹⁶ Mèmmè kè Sesibasaa kote ke pǔútè Kuyie ncǐtè Sedisademmu kè bè kpaá ke tè maá, bá tè í dèè.

¹⁷ Okpààti kàa bo yie mbèè fié Babidǎnni kóo kpààti kó yepáte káyà kè nsá kòo kpààti Siduusi mènke do duó ndinùù ke dǎ bèè wète kémaá Kuyie ncǐtè Sedisademmu. Kè bè dèè okpààti, á ti náké a yèmmè dǒmmè de kó tináaanti Ìnkè.

6

Okpààti Dariyuusi bè tǐnné ti

¹ Mèmmè kòo kpààti Dariyuusii duó nkè bèè fié Babidǎnni èi kó tinenti nè yepáte yèè tǒ dihei kó tináaanti duó duó sù cǐi mièke,

² Káyà kupátíkǎnkù makù Medii kó kutempè Ekibatanni èi kó tǎckpetè matè mièke, kè kù cití ke wàri ke tú: Nte tii dǎò.

³ Okpààti Siduusi kpàti benni ketiri mièke kòo duó ndinùù ke dǎ: Bèè wète kémaá Kuyie ncǐtè Sedisademmu te fǐtìrì te pǔù borè, kè bè nfeu Kuyie nyiwūò te mièke, bèè tè maá kè te cǒmmè ríbo métiribè sipísitáati, mepèkùmè mèè máá.

⁴ Bèè cǒnnè titápíèti icuó itáati tidabèeti kucuó kùmáá, okpààti kó ditǎu kó idíítí ì yó nyietí te marimù kó idíítí.

⁵ Kè dèè tukúnè Kuyie ncǐtè kó tinenti, mesǎo nkpeti nè timátí péítí kpeti okpààti Nebukannesaa do tǎni ti Sedisademmu kékǒnnènni Babidǎnni bèè ti tǐnné Sedisademmu Kuyie ncǐtè bá kùù nènku ku fǐtìrì.

6 De kó difōnkúò kè okpààti Dariyuusii wāri dipátiri kukó nyàà kóo kùmàndáà Tatennaii nè Setaa-Bosinnaii nè betōntitòbè kè bè nàkè ke dō: Di bá mbè kōōnnè.

7 Yóunè Sifube kóo kùmàndáábè nè Sifube kó bekótíbè kè bè mpí mbe tōmmú kémaá Kuyie ncīètè te f̄stiri.

8 Nte di yó mpí mmèè botí mumarimú kó mutōmmú: Díndi kukó nyàà kòbe di kó dihei kó ditou di yietì dāmpóò kè ì taà, di yó nyi nyietì betōmbè ke báá kūnté.

9 Kè di ndake kénduò nyikuò niùbè dè bè bèkú dè bá dii yìè. Yenaadapàà nnè yepedakè nè yepedabe bè yó nfeu dè Kuyie nkùù baké keīnkè nè ketenkè ke tuò, kè nkù pāānnè tidiiti nè mukókúò nnè menaa nnè mekùò.

10 Kè di nfeu Kuyie nkùù baké keīnkè nè ketenkè iwūò ke tuò, ku dake dó yèè pāre kufōòku kpeye kè nkù báānnè okpààti kpéi, wenwe nè o bí kè bè nfòu.

11 Kè wèè yete de kó dinùù bèe deite o cīètè kó kudáú kóò tōnnè kòo cīètèè naá nditápùò.

12 Kòo kpààti mōu yoo kubotí makú yete n dáu ndii nùù, ke di peēnnè ke pònte Kuyie ncīètè Sedisademmu bè yu dè ku yètiri, Kuyie nku mómmōnku kuú yóò ò poté. Mí nhokpààti Dariyuusi mīi dáu nde kó dinùù ke di dò nkédòò weti weti.

13 Menme kè kukó nyàà kóo kùmàndáà Tatennaii nè Setaa-Bosinnaii nè betōntitòbè kè bèe tūnne okpààti Dariyuusi dáu ndii nùù weti weti.

Bè do kpetémè Kuyie ncīètè pàntè

14 Kè Sifube kó bekótíbè bie nsoké be tōmmú kéntū Kuyie mpāānāānti náam̄bè Ido bire Sakarii nè Asee bè do bè nàkè ti, kédeè Kuyie nyIsidayeeriibe tū nkù cīètè mumarimú kù do bè nàkè ke yē ndè ndōmmè. Nè Peresi tenké kó bekpààtibè Siduusi nè Dariyuusi nè Aditakisesei bè do bè duò ndii nùù.

15 Kè bèe deè Kuyie ncīètè mumarimú okpààti Dariyuusi kpàti benni dikuōnni, otànkù bè tu wè Adari* o yìè tāānni.

16 Isidayeeriibe nè ikuò niùbè nè Defiibe sōmbe nè betòbè bèè do ité Babidōnni kékōnni Sedisademmu, kè bèe ānné dibanni, kényānkunè diwèi bè maāmè Kuyie ncīètè ke dèè.

17 Kè bèe fíé ku cīètè kpetímú kpéi yenaadake tekòutè (100) yepedake sikōusidè, (200) yepedabe sikōusinàà (400), kényínnè yebòdakè tepíítè nè yèdèè Isidayeeriibe bá kùù wuo kó meyei ncīémmè kpéi.

18 Kòo kanne ikuò niùbè be tōnti be tōnti nè Defiibe sōmbe bè dò nkémpí mmèè botí Kuyie ncīètè miéke mutōmmú Sedisademmu. Kè bè ntū nti wāri Mōyiisi páte miéke ke yē ndè ndōmmè.

Bè baāmmè diyentébanni

19 Dibenni pānni kóo tānkù ketiwè kó diyie tepíítè nè dinaannì bèè kó dimàà do konní Sedisademmu kè bèe báá ndiyentébanni.

20 Ikuò niùbè nè be tebií Defiibe kè bèe wēnnè kédòò mewénkūmè kó ikuò kēwénkūnne bēmaā kēfié diyentébanni kó iwūò bèè konní Babidōnni be kpéi nnè bēmmōmbe be kpéi,

* **6:15 Adari:** Bè do kaa mmèè boti be kó betàábè nè ti kaammè yíè ndè í wè. Be kóo tānkù Adadi berínè ti kó betàábè odéri nè tāānwè de cuokè nke (dewannè nè tibénti de cuokè).

21 Kè bèe wēnné kédì diyentébanni kó mudii nè bèè do tú tidaati Babidōnni ke konní, nè bèè do kpaá dihei kéyatenè bemáá yehékè teyè kòbe dōori mēè yei, kéwammú ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù.

22 Kè bèe sōoté kémbaà mpéèbè bèè í kōarenè mutie mùu muuti be kó dibanni ke nyānkunè diwèl ke dà yewe yèyiekè. Ke yé ti Yiè nKuyie ndo bè dōòmè mesàà nkékááké Asidii kóo kpààti yèmmè kòo bo bè teennè Kuyie bembè Isidayeeribe bè tū nkù cīètè marimù.

7

Ikuú niùti Esitadasi kó tináàhti

1-6 Peresi kóo kpààti Aditakisési kó tikpàti miéke nke oniti bè tu wè Esitadasi ò konnìmé Babidōnni. Ò do tú ikuú niùti dièwè Anōó kó kufuku kou mōu nwe. Weè peité Pinasi kè Pinasii peité Abisuaa kòo peité Bukii kè Bukii peité Uusii kòo me ntó peité Sedaya kè Sedayaa peité Medayoti kè Medayotii peité Aitubu kè Aitubuu peité Sadaki, kòo peité Sadummu, kè Sadummuu peité Idikiya, kè Idikiya peité Asadia, kè Asadiaa peité Sedaya, kòo peité Esitadasi. Bè do bè pīrímú kékōnnè Babidōnni, kè wēe wēte kékōnni Sedisademmu. Esitadasi do tú wèe yé wēnwē Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuó, kù do duó nyi Mōyiisi. Kè Kuyie nní nhò bonè kéduó nkè Peresi kóo kpààti ò duó nwè ò beké dèè kó dimáà.

7 Dè do tú okpààti Aditakisési kpàti benni yíennì ndi Isidayeeribe miéke, kè ikuú niùbè mabè nè Defiibe nè bedèmbè nè bèè bàa yebòrè nè bèè tu betōmbè Kuyie ncīètè miéke bè tūàkenímè Sedisademmu.

8 Dii benni yíennì kóo tǎnkù nummuwè miéke nke Esitadasi konnìmé Sedisademmu.

9 Ò do ité Babidōnni dibenni tǎnkù ketiwè kó diyìe ketiri ndi, kè Kuyie nní nhò bonè kòo tuòke Sedisademmu nè kusààkù otǎnkù nummuwè kó diyìe ketiri.

10 Esitadasi do duó nho yèmmè mme kénkaa ti Yiè nKuyie nkuó pátiri ke dōori í yèmmè, kètié nyIsidayeeribe Kuyie nkuó nè ku tannò.

Okpààti Aditakisési do duómmè mutōmmú Esitadasi

11 Nte okpààti Aditakisési do duó ndii pátiri Esitadasi wèè do tú ikuú niùti, ke wāū Kuyie nkuó nè ku tannò ke dè tiè nyIsidayeeribe.

12 Kè de kó dipátiri wàri ke tú: Mí nhokpààti dièwè Aditakisési mii wàri dipátiri ke da dāu nfš nhEsitadasi Kuyie nkùù baké kēĩnkè nè ketenkè ku kuó niùti wèè í wāū.

13 N duómmu dinùu ke tú bèè kó dimáà bo n kó dikpààtiyuu miéke ke tú Isidayeeribe, ikuú niùbè yoo Defiibe ke dó kékò nSedisademmu bè bo na ké da neinè.

14 Mí nhokpààti nè nh èi kó betūmbè bèyiekè tii wēnné ke da duónko Sudaa kòbe tenké Sedisademmu, kàa bo yà kè nsà kè bè tū nKuyie nha tū nkù kuó pátiri a tō di yèmmè.

15 Kàa bo nto mí nhokpààti nè n kó betūmbè ti yèmmè kó yepārè mesōo nnè timátì péiti ti pā dè Kuyie, kùù cīètè bo Sedisademmu, Isidayeeribe tū nkù.

16 A múnkee cuónè Babidōnni kó kutempē nkòbe ikuú niùbè nè cénkoo kòbe duó nyèè pārè kè yè bo kò nSedisademmu nKuyie ncīètè kpéi, yèè tu timátì péiti nè mesōo.

17 Nè de kó timátì péfìti nti, a bii yóó doñnèmè yenaadakè nè yepedakè nè yepedapàà nnè tidiiti nè menaa dèè 55 kòarèné, kàa dè tūò ndiwūstōnni Ìnkè Kuyie nciētè mièke Sedisademma.

18 Timátì péfìti nè mesoò ndèè bo nkpaà dí dè dòònè di dómè f̄s nnè a tebií kéntū nKuyie di tū nkù dómè.

19 Kuyie nciētè nenti bè da duó nti ku cīētè tōmmú kpéí, ntò ti ké kù duó nku cīētè Sedisademma.

20 Kè dèmarè kpaà ke dò nkédòò Kuyie nciētè kpéí a baá okpààti kó didítítou mièke ké dè dòò.

21 Mí nhokpààti Aditakisési m mómumu, mmí duó ndinùù kukò nyáà kó sidíticēí simou ke tú kè ikuó niùti Esitadasi Kuyie nkùù baké keñkè ku kuó wāàti di beke dèè kó dimàà dí dè nhò duó nke báá ɔte.

22 Dí ò duó ntimátì péfìti cidóòbè sikòupísitāāti (3000) tidiiti cidóòbè sikòupírisitāāti (30000), menaa nyedié nsikòupísínàà (4000), mmekùò nyedié nsikòupísitāāti (3000), di pā mukókús ndi dó dè mmamè.

23 Kuyie nkùù baké keñkè nè ketenké kù béi ndii nùù ku kó benitìbè dò nkè di dòòmu nè tikōnyauti, kè dèe yie nkè ku mièke báá ti do, mí nnè m bí nè n kpààtiyuu.

24 Nte dinùù teri n di duó ndi: Ikuó niùbè nè Defiibe nè bedèmbè nè bèè bàa yebòrè di bá mbè còú dāmpòò nè iheikèndiúti nè tipotanti kpèyi, bèè kó dimàà p̄i mmutōmmú Kuyie nciētè.

25 F̄s nha mómumu Esitadasi, nè Kuyie nda duó mmèè cii mmieke á ànné Kuyie nkuó wāàbè nè bebeémbè bèè yó mbekùnè kukò nyáà kó benitìbè bemou. Bèè kó dimàà yé Kuyie nkuó kè bèmabè í ì yé dí ì mbè tié.

26 Kè wèè yete ke í tūnne Kuyie nha tū nkù kó ikuó yoo mí nhokpààti kpèyi, bèe yūó nho to, kòò dò nkékuomu, bèe ò kùò. Kè bè bo ò dènnè o kòbe cuokè bèe ò dènnè, kòò bo yietímu wèe yietí, kè bè me mbo ò kpetínnému bèe ò kpetínné.

Esitadasi sântemè Kuyie

27 Kè Esitadasii sante tí Yiè nKuyie nke dò: Tí Yiè nKuyie n yembè do tū nkù yètìrì ñdeu. Kuù ànné okpààti meyèmmè ò bo déúkunnemè ku cīētè tèè bo Sedisademma.

28 Kuù duó nkòò kpààti nè bèè tu o kó betūmbè nè bèè tu bekperíbè o kpààtiyuu mièke kè bè n dòò mesàà. Mí m mómumu nkè m múnkee túóté tikōnyauti, ke yé tí Yiè nKuyie nni mbonèmè. Menime kè n tí nyIsidayeeribe kó bekótìbè kè bè n neinè kékonni.

8

Bèè do neinè Esitadasi kékò nSedisademma

1 Kè Esitadasii béi nke dò: Nte tii naàmùnti kòbe do n neinè n yitè dii mànni ke nkùnti Sedisademma okpààti Aditakisési kó dimònni.

2 Bèè tu:

Kedisōmmu Findee naàmùnkou

nè Ètamaa naàmùnkou,

Danniyèeri nè Atuusi Dafiti naàmùnkù kou,

3 nè Sekanniya nè Padosi naàmùnkù kòbe nè Sakarii kòku kè bè míbo bemou benitidaabè tekòutè nè sipísínùmmù (150),

4 nè Pasati-Mòabu naàmùnkù kòbe nè Ediyoyennaii naàmùnkù kòbe nè Sakarii naàmùnkù kòbe kè bè míbo benitidaabè sikòusidè (200).

⁵ Sekanniya Yasiiyedi naàmùnkù kou Satuu yaabí kè bè rúbo bəmou sikousitāāti (300).

⁶ Adinni naàmùnkù kɔbe, Ebeedi Sonnatāā yaabí, kè bè rúbo benitidaabè sipísinømmù.

⁷ Edammu naàmùnkù kɔbe Yesayaa Atadii yaabí kè bè rúbo benitidaabè sipísiyekè.

⁸ Sefatia naàmùnkù kɔbe Sebadia Mikayeedi yaabí kè bè rúbo benitidaabè sipísidé.

⁹ Soabu naàmùnkù kɔbe Abudiasi Yeyeedi yaabí kè bè rúbo benitidaabè sikousidé nè tepítè nè bèni (218).

¹⁰ Yedomiti naàmùnkù kɔbe Yosifia yaabí kè bè rúbo benitidaabè tekòutè nè sipísikuò (160).

¹¹ Bebaii naàmùnkù kɔbe Bebaii yaabí kè bè rúbo bəmou benitidaabè sipísidé nè bèni.

¹² Asikadi naàmùnkù kou Akatanni yaabí kè bè rúbo benitidaabè tekòutè nè tepítè (110).

¹³ Adonnikammu naàmùnkù kɔbe bètāāti bèè do tú besámpròbè Edifedee nè Yeyeedi nè Semmaya kè bè rúbo benitidaabè sipísikuò.

¹⁴ Bikibaii naàmùnkù kou Utaii nè Sabudi yaabí kè bè rúbo bəmou benitidaabè sipísiyekè.

Esitadasi nè o kɔbe bè bàátímè ke bo wēteni Sedisademmu

¹⁵ Men̄me kè n tí mbenitibè kukò nkùù pūš̄ nke kòri Aafa eì ku borè kè ti ndè bo ke dō yewe yētāāti, kè n wèi benitibè nè ikuò niùbè bá n yí nyà Defii wuo nkɔbe.

¹⁶ Men̄me kè n tō nkè bèe yúni bekótibè Ediesee nè Adiyeeeri nè Semmaya nè Edunatanni nè Natāā nè Sakarii nè Mesudammu kényiénè Yoyadibu nè Edinatāā tōu, bedé beè do tiè nKuyie nkuò.

¹⁷ Kè m bè tō Kasifia koo kpàati Ido borè nè o tebiù ke dō bèe bè nàké kè bèe duōnni betōmbè bèè bo ti teennè mutōmmú Kuyie nti tū nkù cētè mieke.

¹⁸ Kè Kuyie nni nti bonè, kòo ti duōnni Sedebia, oniti wèè mòke meyèmmè. Ò do tú Madi bí kó dēmarè nde Defii bire, Sakabu yaabire nè o bí nè o tebiù kè bè rúbo benitidaabè tepítè nè bèni.

¹⁹ Kè bèe yiénè Asabia nè o nantè Yesaya Medidaa bire nè o yaabí, kè bè rúbo benitidaabè sipísidé.

²⁰ Dafiti nè bekpàatibè tɔbè bè do tāātè bè kè bè rúbo benitibè sikousidé nè sipísidé (220) kè bèe bè duò nDefiibe, kè bè bo mbè teennè mutōmmú Kuyie ncētè mieke kè bèe wāri be yètè.

²¹ Dēnde Aafa kó kukó mborè n doūmmè men̄uboummè kó dikātiri kè ti bo bou ndinùù kékékūmne timáá Kuyie nyiikè, kè ti cèmmu nnaati kè tí tuokenè diwèi, tinti nè ti cēi kɔbe nè ti kperè.

²² Ifei iì do m bonè m bo bekemè okpàati behāāpònsāndèbè kè bè ti cíe, ké nti kānké ti dootitɔbè. Ti do die nkénákemu okpàati ke dō: Kuyie nhō mbonèmu bèè kù waa, kè bèè kù yete ku mieke diekèe do be ìnkè.

²³ Men̄me kè tí bou dinùù kékuónnè Kuyie, kè kuu cōuté ti báammì ké ti teennè.

²⁴ De kó difōnkúò kè n tāātè ikuò niùbè mieke bekótibè tepítè nè bèdébè kényiénè Sedebia nè Asabia nè be tebiù mieke benitibè tepítè.

²⁵ Dèndε be ìlkε m bennémε timáti péiti nè mesoò nnε tinenti okpààti nè o tũmbε nè o εi kó bekótibε nè Isidayεεribe bèè dε bo bè do pãmmũ yèè pãrε Kuyie ncfètε kpéi.

²⁶ Kε dε r̄bo timáti péiti tónni sipísidε, timáti péiti kó tinenti sàati tónnibε bètããti mesoò ntónni bètããti.

²⁷ Yesoòbo sipísidε kε yε donku mànne medítibii ntekoupiítε (1000) nè disoowũ kó ibòòke idéi kε ì wenni ke miεti ke dõnnε mesoò nsããmε kε ì donku kpeñni.

²⁸ Kε m bè nákε ke dò: Bε di cànnε mεè boti kε di tú ti Yiε nKuyie nkòbe ke p̄i nku tōmmũ, tinenti bè múnke ti cànnému kε tì tu ti Yiε nKuyie nkpeti, kε bè tì p̄innε Kuyie ndi yembε do tũ nkũ tōmmũ.

²⁹ D̄i nti t̄o mesàa nké ti tũòkenε Sedisademmu kε ti benné ikuó niùbε diebε nè Defiibe nè Isidayεεribe kó bekótibε ìlkε, kε ti d̄ou nSedisademmu ti Yiε nKuyie nti tũ nkũ cfètε miεke.

³⁰ Memme ikuó niùbε nè Defiibe kε bèε túótε de kó timáti péiti nè mesoò nnε tinenti bè benné ti kε nti t̄o kētuakenε Sedisademmu Kuyie nti tũ nkũ cfètε.

Bε kètémε nè bè tũòkémε Sedisademmu

³¹ Dibenni tãnkũ ketiwε kó diyie tepíítε nè didéri yiε ndi ti do itémε Aafa kó kukó mborε kénk̄ori Sedisademmu. Kε Kuyie nní nti bonε kuce kε nti kãnké ti dootitòbε nè beyóòbε bo ti dintémε kuce,

³² kε tí tuòkení Sedisademmu ke d̄o yewe yètããti ke ompu.

³³ Diyie naanni yiε kε tí benné timáti péiti nè mesoò nnε tinenti Kuyie ncfètε miεke, kε tí dε dúo nyikuó niùti Odiã birε Medim̄ati, kε Pinasi birε Edeasaa ò bonε, Defiibe wuò nkòbe Sosuwee birε Yosabati nè Binnuii birε Nòadiã kε bè bè bonε.

³⁴ Kε ti dε k̄aa ndem̄ou, kε dε benné kε dε c̄éékũ mma kũ do mamε.

³⁵ Bèè kó dimàa itε Babid̄onni ke konni Sedisademmu kε bèε fié iwũs ti Yiε nKuyie nylidayεεribe tũ nkũ kētuò, yenaadakε sipísidε nè yèdèè Isidayεεribe wuò nyim̄ou kpéi, yepedakε sipísiwei nè yèkuò (96), yepedapàa nsipísiyiekε nè yèyiekε (77), yebòdakε tepíítε nè yèdèè meyei ncfém̄mε kpéi, dem̄ou kε bèε dε tũ.

³⁶ Kε bèε deè kε n nákε beheik̄enkótibε nè kukó nyãã kóò kũmàndãábε kε bè bo ndakε kε n teénnε Isidayεεribe bèè p̄i nKuyie ncfètε kó mutōmmũ.

9

Isidayεεribe do tũókémε benitipòbε bèè í tũ nKuyie

¹ Kε Isidayεεribe kó bekpààtibεε kotení m borε kε n nákε ke dò: Isidayεεribe bem̄ou ikuó niùbε nè Defiibe bèè í yatenε bem̄ãã ibotí t̄ei, bè teetε Kannahãã kòbe mbe nè Itiibe nè Pedisiibe nè Sebusiibe nè Am̄oniibe nè Mòabiibe nè Esibiti kòbe nè Am̄oriibe bè d̄òri m̄è yei mme.

² Bembe nè be bí bè tũókε ibotí t̄ei kó besapambε mbe ke puoke, bembe bèè tu Kuyie nkòbe ke kók̄n̄ε bèè í tũ Kuyie nkòbe. Bekpààtibε nè sikipààtibí bèè tu beketibε ke ta de kó med̄òr̄imε yeime miεke.

³ N kèè d̄ii m̄onni de kó tinããnti kék̄eri n yàati kéf̄ori n yùti nè n deenf̄è, kénkari kε n yemmε cààrε.

4 Kè kufɔwáa nhauté benitibè mabè Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkù yàà bo bè potémè kè bè ntíkú m borè, kè nní nkari dikünweñni kè dèe tuòkenè bè 55 fié dii mǎnni kuyuoku kó iwũs.

Esitadasi báammè Kuyie nyIsidayeeribe bemau kpéi

5 Dè tũòke dii mǎnni bè bo fié dè kuyuoku kó iwũs kè n yíténí n do kari dè nè meyeñcaàrimè ke baa dáátí tiyaakētítí kédoroo kénínkú káyoute n nou n Yiè Kuyie mbíékè kè kù bántè ke dò:

6 N Yiè nKuyie, ifei ì m bo n yí dáátí ke bo mbúá a bíékè ti caàrimè meè deuke ke sènté ti yo, kè ti yei nyotí ke káá ntiwetí.

7 Nè ti yembè kó dimǎnni nè yíenní ti caàrimè í sénní deè te kè ti dootitòbè ti na tǐnti nè ti kó bekpààtibè nè ti kó ikuó niùbè, ke ti kòu kè ti naá ntidaati kè bè fèkù ti kperè kè ti ta ifei mieke, dè mè mbo ke ti dòmmè yíe.

8 Kè dè í tú di mǎnni ti Yiè nKuyie a me nti kuómmè mesémmè ke duó nkè bèmabè yenté, kàa ti kǎnne a càñné dii bòrì ti kpéi ndimǎnni sámþóri mieke kè ti yèmmè càté kàa ti omþunne.

9 Bá nè ti me ntúmè tidaati, ti Yiè nKuyie nha í ti dootóo, fǔó duó nkè ti mǎke metaummè sààmè nè Peresi kóo kpààti, kòò ti pǎ kuce kè ti bo íi nha cǐtètè tèè do, kémǎote ti bo mborè Sedisademmu Sudaá tenkè mieke.

10 Ti Yiè nKuyie nkè tii nti tũòkení ti bo yí ba? Ti yete mèè kpéi nke a nùù

11 a do nǎké di a pǎánáaanti náamèbè kè bèe di wǎri, dii tu: Dihei di tati di ke bo di tieke, di tu dihei meyei mbo di ndi, benitibè bèè di bo beè dòòri isòke dihei dimou mieke.

12 Nè dè kpéi di báá bè duó ndi kó besampàmbè kè bèe puoke, di me mbáá túóké be kó besapàmbè képuó ndi bí. Di bá nwanti de kó ibotí kó kuyèñnaati makù bitì, yoo be kó mmesàà mmamè! Memme di bo kpenkemè kényo ndèè tu desààrè de kó dihei mieke, kè di bíi sǎoté kényo de kó dihei kó desààrè sáá.

13 Ti yei nnè ti yetimè deè sũũ ndèè te kè tii nti tũòkení, nè memme ti Yiè nKuyie mbá a í yũũ nti to a do dò nkè yè yũũmmè, ke ti sùó mbe nnitibè.

14 Ti ténke báá yie nkécaàrè a tannò kétaunnè timáá beþǎoféúbé kénitóú be kó besapàmbè ke puokú a mieke yàà bo ti yè kàa ti kuó páíí bá a báá sùó nhòmou.

15 A wetímu fǔ nti Yiè nKuyie tǐnti Isidayeeribe ti tũ nkù, deè te kè ti kpaá yíe nke bo a ìikè. Ti bantému ti caàrimè, ti kóo mǎu do í mǎnnè kénkpaá ke fòu.

10

Sifube bètimè bè do tũóké bèè nitipòbè ibotí tei mieke

1 Kè Esitadasi nnínkú Kuyie ncǐtètè ìikè ke kuó nke kù báá nke dáanko be yei, kè Isidayeeribe còrmúo o borè ditǐnni péu benitidaabè nè benitipòbè nè íbì, ke kuó ntinǎnni.

2 Memme Edammu bire Yeyeedi kó debire Sekanniya nǎkémè Esitadasi ke dò: Kuyie, ti caàrèmu ti tũókémè benitipòbè ibotí tei ìi bo di nhei mieke i cuokè ke puoke, nè memme kuce kpaá bomu tǐnti Isidayeeribe ti kpéi.

3 Ti dò nkétúóté metǎātímè mme Kuyie nyiikè kébeti ti cuokè ibotí tei kó benitipòbè ti tũóké bè nè be bí kénitũ nhokótí Esitadasi nè bèè mǎke Kuyie nti tũ nkù kó kufɔwáa mbè bo ti duó ndii nùù. Ti yó ntũ Kuyie nkuó yèmmè mme.

4 Á íté kécómmú! Fǔó te de kó mutómmú a bá nyièkù ti bo a fǎnkúò ndi, pí mmutómmú.

⁵ Kè Esitadasii íté kécómmú kédúú nkè ikuú niùbèè parikè. Kè Defiibe parikè kè Isidayeeribe bemou parikè ke dà, bè yóó dàòmú Sekanniya do béi ntí.

⁶ Kè Esitadasi íté Kuyie ncîètè borè, kékote kéta Ediasibu bire Yoananni dieku kényiè mbá ò í ndi, ò me nyí nyà menie, kòo yèmmè cààrè meyei nho kòbe bèè yenté ke konní bè dàò mè kpéí.

⁷ Kè bèè pīkéké Sudaá tenké mieke nè Sedisademmu Sifube bèè kó dimàà konní be kpéí nke dà, bèè tíí nSedisademmu.

⁸ Bekpààtìbè nè beheikènkótìbè kè bèè tãáté ke tú: Kè yewe yètàati pēēté kè wèè í kòtení metíimmè bèè ò dènnè Isidayeeribe mieke kétúóté ò kperè.

⁹ De m̀nni kè Sudaá kòbe bemou nè Bensamee kòbe kè bèè tíí nSedisademmu yewe yètàati yenyè mieke otànkú oweínwè kó diyie sipísidé, kè benitìbè bemou ntíkú Kuyie ncîètè ke kpeuti nè de kó tináahti kpéí nè fetaafe nìumè.

¹⁰ Kè ikuú niùtì Esitadasii íté kè bè nàké ke dà: Di cààrèmu di tùóté dè ibotí tei kó benitipòbè kè de kó meyei nyiè metēmè Ìnkè.

¹¹ Di m̀nni banténè di càarimè ti Yiè nKuyie ndi yembè do tū nkú ùkè, kédòò kú dómè kényatenè dimáà ibotí tei kòbe bèè bo di nheí mieke kèbeti í kó benitipòbè di tùóké bè.

¹² Benitìbè bemou bèè do tíkú kè bèè pīkéké ke dà: Ti dò nkédòòmú a béi ntí.

¹³ Ti né sūmu kè dè wēte ke tú diyòò, ti báá na kəmbo ditowaà, dè me nyí tú diyie dimáà kó mutómmú yoo yédéé, ti í sénní tinti bèè bo de kó meyei mmieke.

¹⁴ Ti kó bekpààtìbè r̀bo die nnè ti kó yeyètè, bèè kó dimàà tùóké benitipòbè ibotí tei mieke kè bè nkòrini di bè kèéte yèè we, kénneínè be ekè kó bekótìbè nè bebeémbè, kè ti nkémúnè Kuyie ndo ti yè kèè mieke de kó meyei nkpéí nkè bo bonkemè.

¹⁵ Kè Asayeedi bire Yonnatanni nè Tikifa bire Yasia kè beè máà yete de kó tináahti, kè Mesudammu nè Sabetaii Defii wuò nkou kè bèè bè kònné.

¹⁶ Bá nè memme kè Isidayeeribe dàò bè do tãáté ti kè ikuú niùtì Esitadasii tãáté sicéí kó bekótìbè bá tée cīètè kèwāri be yetè, kè bèè kari otànkú píínwè kó diyie ketiri ke bo yà de kó tináahti.

¹⁷ Dibenni teri kóo t̀nkú ketiwè kó diyie ketiri do ndi bè deèmmè bèè do tùóké ibotí tei kó benitipòbè de kó tináahti.

Bè bàtemè bèè do tùóké ibotí tei kó benitipòbè

¹⁸ Ikuú niùbè mieke nte bèè do tùóké ibotí tei kó benitipòbè be yetè: Sosuwee naàm̀nkú mieke Yotisadaki yaabí nè be bebií, Maseya nè Ediesee nè Yadibu nè Kedadia.

¹⁹ Kè bèè béi benitìbè bemou ùkè ke dà, bè bo beti be pobè, kéféuté dipedaà meyei nhùtìmú kpéí.

²⁰ Imee naàm̀nkú kòbe Ananni nè Sebadia

²¹ Adimmu naàm̀nkú kòbe Maseya nè Ediya nè Semmaya nè Yeyeedi nè Usiya

²² Pasuu naàm̀nkú kòbe Ediyoyennai nè Maseya nè Isimayeerì nè Natanneyeedi nè Yosabadi nè Edasaa.

²³ Defii naàm̀nkú kòbe: Yosabadi nè Simmeii nè Kedaya kè betòbè ò yu ke tú Kedita yoo Petayaa nè Yeuda nè Ediesee.

²⁴ Kè bedèmbè kó kutònkú kou r̀bo weè tu Ediasibu, bèè bàà Kuyie ncîètè, kè be kó kutònkú kòbe r̀bo beè yetè tu: Sadummu nè Tedemmu nè Uudi.

²⁵ Isidayeeribe sɔmbe mieke nte bèè do tùóké ibotí tɛi kó benitipòbè Padosi naàmùnkù kɔbe Adammia nè Isiya Madikia Minyaminni nè Edeasaa Madikia tɔu nè Bennaya.

²⁶ Edammu naàmùnkù kɔbe: Matanniya nè Sekanniya nè Yeyeedi nè Abudi nè Yedemoti nè Edii.

²⁷ Satuu naàmùnkù kɔbe: Ediyoyennaii nè Ediasibu nè Matanniya nè Yedemoti nè Sabadi nè Asisa.

²⁸ Bebaii naàmùnkù kɔbe Yeoananni nè Ananniya nè Babaii nè Atidaii.

²⁹ Bani naàmùnkù kɔbe Mesudammu nè Maduki nè Adaya nè Yasubu nè Seadi nè Yedamoti.

³⁰ Pasati-Mɔabu naàmùnkù kɔbe Adina nè Kedadi nè Bennaya nè Maseya nè Matanniya nè Besadedi Binnuii Manansee.

³¹ Adimmu naàmùnkù kou Ediesee nè Isia nè Madia nè Semmaya nè Simmeɔɔ, nè Bensamɛɛ nè Maduki tɔu nè Semmadia.

³³ Asummu naàmùnkù kɔbe, Matennaii nè Matata nè Sabati. Edifedee nè Yedemaii nè Manansee nè Simmeii.

³⁴ Bani naàmùnkù kɔbe, Madaii Amudamu nè Uyɛedi,

³⁵ nè Bennaya Bedeiya nè Keduii.

³⁶ Wanniya nè Medimoti nè Ediasibu,

³⁷ nè Matanniya nè Matennaii nè Yasaii,

³⁸ nè Banni nè Binnuii nè Simmeii,

³⁹ nè Sedemia nè Natanni nè Adaya.

⁴⁰ Makinadebaili nè Sasaii nè Sadaii.

⁴¹ Asadɛedi nè Sedemia nè Semmadia.

⁴² Sadummu nè Amadia nè Sosɛfu.

⁴³ Nebo naàmùnkù kɔbe, Yeiyeedi nè Matitia nè Sabadi nè Sebina nè Yadaai nè Yoyeedi nè Bennaya.

⁴⁴ Bɛmbe kó dimàà tu bèè do tùóké bɛmbe ibotí tɛi kó benitipòbè. Kè bèmabè kɔbɛɛ bè piénè ibí.

Nemii Di mpátiri tɔ̀ tìi náàntì

Nemii kó dipátiri ti náá nNemii kpéi nke, wèè do tú okpààti Aditakisési kóo tǎnti diwè. Kòo kàbe mabèe kò nSedisademmu kèwètení kóò nàké Sedisademmu ei domè kè dè dò mmesémmè kòo ti kèè kòo yèmmèe cààrè mediè. Mèmmè kòo maa kuce okpààti ke bo kò nkéyà Sedisademmu do mèè botí, ke bo wète kémaá iduotí kémaánè dihei.

Nemii kǎnyauti kpéi ndo te kè kuduotí maá kédeè, dè do ò yóunèmu mediè, ke yé be dootitòbè do bomèmu ke dó képaá mmutómmú, kòo ndake be kpéi nke yáúkùnkò betòmbè kǎnti, kè kuduotí kó mumarimùu deè yewè sipísínùmmù nè yèdèè mieke.

Nemii do dó kètùntemu kuduotí kupànkù ò maá kù kó dibanni, kébenke bè dò nkémpí mmèè botí Kuyie ncíètè nè bèè pī nte mieke mutómmú, nè bè bo ndakémè teompùtè yìè kpéi.

Di mpátiri náànti dúó ke dòmmè

1. Okpààti Aditakisési pámè Nemii kuce kòo bo kò nképààrè Sedisademmu 1:1-2:10
2. Bè wète ke maámè Sedisademmu kó iduotí 2:11-7:72
3. Esitadasi kàammè Kuyie nkuó pátiri kè Sifube banté bè yeténèmmè Kuyie 8-10
4. Nemii do pī mmùù tómmú temù 11-13

Bè nàkémè Nemii Sedisademmu kpeti dòmmè

¹ Okpààti Aditakisési kpàti benni sipísidé kperi mieke nke, otànkù bè tu wè Kiside* o mieke, ke sǎ mmí Akadia bire Nemii kè m bo diheidìè Susi mieke.

² Kè n tebite Ananni itení Sedisademmu Sudaa tenkè kékòtení ke neínè benitibè mabè, kè m bè beke sifube bèè do tú tidaati ke kònkò be kpeti dòmmè, nè Sedisademmu kpeti dòmmè.

³ Kè bè n téníne ke dò: Tidaati tìi kònkò ke bo Sudaa tempè mmieke bè bo mesémmè diemè mieke nke nè ifei dieyi. Sedisademmu kó iduotí pànte pòntemu, kè yecàkè yèè do kpetí dihei kó yebòrè kè yè còuté.

Nemii kuónnèmmè Kuyie nSifube kpéi

⁴ N kèè dii mǎnni de kó tináànti kénkari ke kuò, ke dò yewe péu kè n yèmmè cààrè mediè nkè m bou dinùù kénkuónnè Kuyie nkunku kùù bo kéfinkè ke tú:

⁵ Áú! N Yiè nKuyie nfǎ nwèè bo kéfinkè, fǎ nwèè deú kè ti da dé, fǎ nwèè pī mmetaummè a dǎònnèmmè a kàbe, ke kuò mmesémmè bèè da dó ke pī nha tannò,

⁶ wèètení m bíékè, kénté kékéè n da kuónnè dii dabònni, n da báámmu keyènkè nè kuyie a kó betòmbè Isidayeeribe kpéi, ti bantému meyei ntínti Isidayeeribe ti dǎò mè. Mí nnè n yembè ti cààrèmu.

⁷ Ti da cààrèmu mediè, ti í tǔnnemè a tannò nè a tié nnè a kuó a dúú ndè a kóo tǎnti Mǎyiisi.

⁸ Kuyie ndenteni a do nàké dii nùù a kóo tǎnti Mǎyiisi dii tu: Kè ti yete a kpeti a bo ti cíe nkè tí ta ibotí teli mieke.

* **1:1 Kiside:** Bè do kaammè betààbè nè ti bè kaammè dè í wè. Be kóo tǎnkù Kiside berinè ti kó betààbè tepítè nè oketiwè nè tepítè nè odéri de cuokè nkè (diyoséè nè mewanaana nde cuokè).

⁹ Kè ti me nwèteni a borè ke tünne a tannò ke döari yè yèmmè, bá kè dè sís nti ciètè ke bo itemmànke, a bo wète ké ti tí ndibòri a tãátè di ke dós a yètiri ndè yu.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nti tú a tómbè mbe, a nitàbè, fíò ti deetè nè a kó tikpeti nè a wèrímu diemù.

¹¹ Áú! N Yiè nKuyie, kénté mí nha kóo tóntí, n da báámmè, a kó betómbè tóbè bèè da dé, bè da báámmè, döò n da móú ti, yóu kòo kpààti n kénté.

De mǎnni mí do tú wèè yaurí okpààti menaà nkòò yò.

2

Bè pāmè Nèemii kuce kòò bo kò nSedisadèmmu

¹ Okpààti Aditakisési kpàti benni sipísidé kperi mieke bake, otànkù bè tu wè Nisāā* o mieke, ke sós ndè tu n kó mefiè mme m bo duómmè okpààti menaà. Kè n túóté menaà ké mmè yaurí okpààti, kè n yèmmè cààrè, mè mu nyí cààrè diyie mari o ùkè.

² Kòo kpààti m beké ke dò: A yèmmè cààrè nè ba? A kǎnti baa naatimaà? Yáà tímatí tii da kǎnnè?

Kè n kǎmbùòtíi do mediè.

³ Kè nhò nàké ke dò: Okpààti ríbo sáà! N yèmmè bo yíme ke báá cààrè dihei n yembè kúri di pǎnte dii mǎnni kè yecàkè yèè kpetí dihei kó iduotí kè yè cǎutè?

⁴ Kòo kpààti m beké ke dò: A yèmmè dǎmmè?

Nè n yèmmè mieke kè m bántè Kuyie nkunku kùù bo keínkè,

⁵ kébéinnè okpààti ke dò: Okpààti kàa bo yie nké n döò diwèl, mí nha kóo tóntí, m pǎ kuce kè n kǎte Sudaa tenké n yembè kúri dii èi kéwète ké di máa.

⁶ Kòo kpààti m beké ke dò: A dós kémǎnte kè dè mmamè? A bo wèteni òmmǎnni?

Ke sís nhonitipokpààti kàri kòò pèkénè, kè nh ò nàké m bo wèteni dii mǎnni, kè dè nhò sǎnnè, kòò yie nke dò: Kǎte.

⁷ Kè n yíe ke dò: Okpààti kàa bo yie nhá n duós nyepáte yèè bo nte kè kukó nyáà kóo kùmandáábè n yóu kè m pèètè kétuoke Sudaa tenké,

⁸ ké n duónnè dipátiri terí m bo duós ndi Asafu wèè bàa fí nhokpààti a tie nkòo n duós nyidèi kè n döòndè yecàkè, yèè bo kpetínnè tecèkpetè tèè tòkénè Kuyie nciètè nè dihei kó kuduotí nè n ciètè n yó mbo tè.

Kòo kpààti yie nke yè nni nduós nke yé Kuyie ndo m bonèmè kè n döari mesàa.

⁹ Mèmmè kè n tuoke kukó nyáà kóo kùmandáábè borè ké bè duós nyepáte. Okpààti do duós nkè behǎapòmbè iwèi yembè nè besǎndèèbè kè bèè n cíe.

¹⁰ Odoniibe botí kou Sǎmbadaa nè Tobiya wèè do ò pòkoo ke baké Amǎo èi, kè bèè keè òmǎu kǎtenímè ke bo tǔnte Isidayeribe kpeti, kè dèè bè yonke mediè.

Nèemii cemè Sedisadèmmu ke pààrè iduotí

¹¹ Kè n tuoke Sedisadèmmu kèmmǎke yewe yètǎati,

¹² bá m mu nyí nàké òmǎu Kuyie nyè n döò ti Sedisadèmmu, kéité keyènkè kédeke nsǎmmarímú kè benitibè mabè n cíe, feǎfè mafè do í ti neínè kè dè í tú n do deke wèè sǎmmarímú.

¹³ Mèmmè n yitémè keyènkè kéye kubiriku bíkè kó dibòri ke kété kénwetí musímmù binte nè dibòri bè tu di tikùti kó dibòri, kénwèite mesàa Sedisadèmmu kó iduotí kénsós nyi dùute duute kè yecàkè cús.

* **2:1 Nisāā:** Bè do kaammè betáábè nè ti bè kaammè dè í wè. Bè kóo tǎnkù Nisāā berínè ti kó betáábè otáánwè nè onaanwè de cuokè nke (tibénti nè dinǎstòri de cuokè).

14 Kè n kété kéréḗtè tebinte kó dibòri kénwetí okpààti kó kubinku, kè n dèke wèè sāmmarímú ténke í mpètè mēfiè nke bo pḗḗtè.

15 Kè n yóu kētūnne dikondaa kébóu, keyènkè kēmáà bake, ke wéite kuduotí mesàà kékòte kētūnne kubiriku kó dibòri kékonní.

16 Bèè baké dihei be kóò mòu do í yé n kòte kè nè m pí mmù. M me mmu n do í nàkè tìmatí Sifube nè ikuó niùbè nè beheikènkótìbè nè bekótìbè sàmbe, òmòu do í yé n kòte kè.

17 De m̀nni ndi m b̀è nàkémè ke d̀: Wénténè ti bo mèè sémmè mièke, Sedisademmu domu ke naá ntidobonti, k̀o b̀orè kó yecàkè c̀ú. K̀teǹnì kè ti maá Sedisademmu kó iduotí ke ténke bá mbo ifei mièke.

18 M̀mmè m b̀è nàkémè Kuyie ndo m bonèmè ke n d̀ò mesàà, nè okpààti do m béinnè mèè botí. Kè b̀è d̀: Íténè kè tí maá dihei!

Kè tí íténè tik̀nyauti ke bo pí mmutómmú.

19 M̀mmè Sámbadaa Odoniibe botí kou nè Tobiya wèè do ò p̀koo ke baké Amoo ei, nè Adabube botí kou Kesemmu, b̀è ti sènkèrimè kè nti daú ke náá nke tú: Dì d̀ori ba d̀ende, di d̀ó k̀eyete okpààti kpeti ntaá?

20 Kè m b̀è t̀nnè ke d̀: Kuyie nkunku k̀ùu bo k̀nnkè k̀ù yóó ti teennèmu, tínti ku kó betómbè, tí itimu ke bo maá dihei. Dì í m̀ke ketenkè Sedisademmu mièke, di í m̀ke kuce, òmòu í yé di k̀péi Sedisademmu mièke.

3

Sifube wète ke maámè Sedisademmu kó kuduotí

1 Kè ikuó niùti dièwè Ediasibu nè o tebíi ikuó niùbè t̀bè kè b̀e maá b̀è tu d̀è ipe kó dibòri, kè di kòuté, k̀c̀ónné dicàù kó ideí, k̀edeè k̀t̀unte kuduotí k̀nto k̀tuakèné ditou b̀è tu di tek̀útè. Kè b̀e sòoté k̀tuakèné ditou terí b̀è tu di Ananèdi, k̀edeè kè k̀ù kòuté.

2 Be kó dif̀nkúò kè Sedikoo k̀b̀e sòoté, be kó dif̀nkúò kè Immuri bire Sakuu sòoté.

3 Be kó dif̀nkúò kè Asenna bí maá b̀è tu d̀è siyí kó dibòri k̀c̀ónné ticádòti k̀éannè yecàkè kó ideí nè de kó yekpetínyè.

4 Be kó dif̀nkúò kè Akikoti bire Udiya bire Medemotii sòoté. O kó dif̀nkúò kè Mesesab̀eri bire Bedekia bire Mesudammuu sòoté. O kó dif̀nkúò kè Baana bire Sakobuu sòoté.

5 Bembe kó dif̀nkúò kè Tekoaa ei k̀b̀e sòoté. Kè be kó bekótìbè í ntūnne b̀è b̀è ní mutómmú b̀è b̀è náá nti, k̀eyete mutómmú.

6 Be kó dif̀nkúò kè Paseyaa bire Yoyada nè Besodia bire Mesudammu kè b̀e sòoté k̀d̀ò dicàù ketiri, k̀edeè k̀c̀ónné dicàù kó ideí nè de kó ipàati nè yekpetínyè.

7 Be kó dif̀nkúò kè Kabaóó ei kou Medatia nè Medonniibe botí kou Yadonni kè b̀e sòoté nè Kabaóó ei k̀b̀e nè Misepaa ei k̀b̀e. Kukó nyáa diyie taà k̀è bíkè kóo k̀m̀andáà k̀b̀e do mbe.

8 Be kó dif̀nkúò kè Adaya bire Osiyèeri wèè do tú meso nkóo máati kòò sòoté. O kó dif̀nkúò k̀féi Anannya wèè do tú tihúunti kóo d̀òriwè. Bè do dèè be tómmú Sedisademmu duotí p̀kè dii b̀òri ndi.

9 Be kó dif̀nkúò kè Uuri bire Edefayaa sòoté, wèè do baké Sedisademmu ei kó dikéè.

10 Kè wenwee feí Adumafu bire Yedayaa, k̀o sòoté kénwetí o c̀ètè ìikè, k̀féi Asabunniya bire Atusi.

11 Bembe kó dif̀nkúò Adimmu bire Madikia nè Pasati-M̀abu bire Asubu kè b̀e sòoté k̀tuakèné yep̀p̀nnétuo kó mekentimè.

12 Kè bèè deè kéféi Adoesi bire Sadummu wèè do baké Sedisadεmmu kó dihei kó dikéè teri wenwe nè o nitipobí.

13 Anunni nè Sandoaa ei kabε kè bεmbe me ntó sọté kubiriku kó dibòri bíékè bèè do kù maá kécónné yecákè kó ideí nè de kó ipàati nè yekpetínyè, kénsákè kétuakεnè bè tu dè tikùti kó dibòri.

14 Bè de nkáá nkè Edekabu bire Madikia sọté, wèè do baké Beti-Kedεmmu kó dihei, wèè do kù maá kécónné yecákè kó ideí ipàati nè yekpetínyè.

15 Bε kó difǎnkúò kè Kadi-Osee bire Sadummu wèè do baké Misipaa kó dihei, kòo sọté kémaá dibòri bè tu di tebinte kó dibòri kè di pī nkécónné yecákè kó ideí nè ipàati nè yekpetínyè, kémaánè Sidoe kó kubiriku okpàati kó mupérímù také kénto kétuakεnè yedetisákè yèè kòrinè Dafiti ei.

16 Ò de ndóú nkè Asibuku bire Neemiaa túóté, wèè do baké Beti-Tisuu ei dikéè kénto kétuakεnè Dafiti kó kufóti borè, kénto kétuakεnè kubinku bè do keú kù kéréètè kétuakεnè bèè bàa okpàati bε kó teçtètè.

17 Bε kó difǎnkúò kè Defiibe wuu nkou Bani bire Deummu nè o kabε kè bèè sọté kédaú, kè Asabia wèè do baké Keidaa kó dihei dikéè kòo sọté o ei kó mefiè.

18 Kè wenwee dóú, nkè Enadadi bire Binnuii tebitεε sọté. Wèè do baké Keidaa kó dihei teri dikéè.

19 Kè wenwee feí Yesuaa bire Asee wèè do baké Misipaa, kòo sọté kénwetí ditenni bè dǎòri dè tikpàrinenti, kénto kétuakεnè iduotí maá dè.

20 O kó difǎnkúò kè Sabuyii Baduki bireε sọté nè tikǒnyauti kétúóté iduotí maá dè kénto kétuakεnè ikuó niùti diwè Ediasibu çtètè bòrinùù.

21 Bε kó difǎnkúò kéféi Akikoti bire Udiya kó debire Medemoti, kòo túóté Ediasibu çtètè bòrinùù kénto kétuakεnè te mànkú.

22 O kó difǎnkúò kè ikuó niùbè bèè yènni yehékè yèè tókénè Sedisadεmmu kè bèè sọté.

23 Kè bεmbeε dóú nkè Bensameε nè Asubu kè bèè sọté bε çtí iìkè. Bε kó difǎnkúò kè Ananniya bire Maseya kó debire Asadia sọté o çtètè iìkè.

24 Kè bεmbeε feí Enadadi bire Binnuii, kòo túóté Asadia çtètè pikù tekù kénto kétuakεnè iduotí maá dè nè i kentímè.

25 Kè bεmbeε feí Usaii bire Padadi, kòo túóté kuduotí kentímè kétuakε okpàati çtètè kó ditou dieri dii benké ke tókénè dikpetíntou kó ditowaá. Kè wenwee feí mPadosi bire Pedayaa

26 nè bèè teénnè Kuyie nçtètè tǔmbè bèè ā Oferi ei, kè bèè túóté dibòri bè tu di manie nkó dibòri dii bo diyie yiení kèè bíékè kénto kétuakεnè ditou dii benké.

27 Kè Tekoaa ei kabεε sọté ditou dieri dii benké di iìkè, kénto kétuakεnè Oferi duotí.

28 Kè ikuó niùbèε sọté sisçtí kó dibòri kó mefiè, bá wè kòo nwetí o çtètè.

29 Bε kó difǎnkúò kè Imεε bire Sadaki me ntó sọté kénwetí o çtètè, kéféi nSekanniya bire Semmaya wèè do tú diyie yiení kèè bíékè kó dibòri kóo bàri, kòo tó sọté.

30 Kè wenwee deè kéféi Sedemia bire Ananniya nè Tisadafu bire dèè do tú dekuǎnnè nè Anunni, kè Bedekia bire Mesudammuu sọté kénwetí o çtètè.

31 Kè wenwee deè kéféi Madikia, wèè do máátí mesoo nkó tinenti, kòo túóté bèè teé mbèè pī nKuyie nçtètè mieke mutǔmmú nè bepótambè bε çtí kó mefiè mmèè wetí dibòri bè tu di Mifikadi, kénto kétuakεnè ditou dieri dii bo mekentímè.

32 Bèè tu tisǎnenti kó bεmáábè nè bepótambè kè bèè túóté dikéè sanni kénto kétuakεnè bè tu dè ipe kó dibòri.

Sambadaa nè Tobiya bè dómè képa nkuduotí kó mumarimù

33 Merime Sāmbadaa kèèmè ti maàmè kuduotí kòo miεkeε peike kécóútε mediε kòò ti senkèri tínti Sifube,

34 kènnáá nho kòbe nè Sammarii kó behāāpòmbè ke tú: De kó besīnténitibè dā̀rri ba? Ti yóu kè bè nsókε ke pī ndε kó mutōmmú kε mù dèèà? Diyie dimáà kó mutōmmú dōke. Yetārε yèè die nke còútε, bè bo na kēwēte kényi ndε kó tidobonti kέfίε nKuyie nyiwū̀dā?

35 Dε do ś nTobiya Amōniibe botí kou weè bo Sāmbadaa borε, kέbίi nke dō: Yóunε kè bèε maá! Kε tekpaotε dεke de kó kuduotí kùu maánε yetārε kù dotimu.

36 De mōnni kè m bántε Kuyie nke dō: Ti Yiε nKuyie nwéntε bè ti senkèrimε, yóu kè yesāāmbè bè ti sáá nyεε do be yō ĩnkε, yóu kè bèε bè pīrímú kékōnnε dihei teri kè bèε naq ntidaati kέdi ifei.

37 Báá bè cīē, báá ütε be yei, bè ti cààremu tínti bèε maà kuduotí.

38 Merime kè ti maá kuduotí kε kù tūntε kέfitε kε meokòmε meε maá nkpaá kūmmú. Benitibè do pī mmutōmmú nè be yēmme memou ndi.

4

1 Sāmbadaa nè Tobiya nè Adabube nè Amōniibe nè Asidodiibe bè kèè dii mōnni ti maámè kuduotí ke ĩtí yefōtε ke fitε, kε be miεkeε peike mediε.

2 Kè bèε wēnné bemou ke bo kōtení kέdo Sedisademmu kóò cāke.

3 Kè tí kuōnnε Kuyie nkéwaá mbèè bo mbaa dihei kuyie nnε keyēnkε, kε bè báá tanní.

4 Kè Sudaα kòbe náá nke tú:

Betōmbè òumu!

Dèε pūo nkε dε deu,

ti báá na kémaá kuduotí kέdeε.

5 Kè ti dootitabè bie náá nke tú: Bè í yó ndake ti kέpí nkε, tí bè do kε bè kùo kε mutōmmú paà.

Nemii duómme betōmbè tikpàrinenti

6 Sifube bèè bo ti dootitabè ekε fitimε kε bè nkōriní kuε mēpéu ke ti náá nke tú: Bè kèrínimu tipū̀ti timou ke bo ti do.

7 Merime kè nh oo nhoo mbenitibè kuduotí fōnkúò yefōtε miεke kε bè tūnne be naāmū̀nti dō ndōmmε, kε bè ntō be se nè be kpāā nnε be tānnε.

8 Kè n yā kufōwaá mbè bomε kέité kέpīēkε kénákε dihei kó bekótibè nè bebeémbè nè besōmbe ke dō: Di bá mbè yīēkù, dentenēni Kuyie ndi tū nkù kpeñnimε kε bè kù dé, kpannε di tebií kέpí nnε di bí kέpí, initidaai nè initipōi nè di pobè nè di cēi.

9 Merime kè ti dootitabèε keε ti kèèmε be kέpí, kέbantε Kuyie ncākemε be dō kέdōdō ti. De mōnni kè tí wēte kuduotí borε bá wε kòo sōotε o tōmmú.

10 Kè tí túótε de kó diyie nè yewe yèè kpaani, kε betōmbè dikéε dii nni mpī mmutōmmú, kε dikéε teri tō yekpāā nnε tidōpīiti nè detānnε ke dáátí yemátiyaābòrε, kε bekpāātibè cōrímú Sudaα kòbe fōnkúò.

11 Kè bemaribè mmaà, bèè bè duō ntitátí kε bè mpīnnε mutōmmú sinou simasi masi kε sitesi tō tikpàrinenti.

12 Kè bemaribè mmaà ke yi yese, kε ditāteheū yiε ncōrímú m píkù.

¹³ Kè n náké bekótibè nè bebeémbè nè benitibè sɔmbe ke dɔ: Mutōmmú deumu kuduoti í sénni kè ti dò nti bíékè ti bíékè òmòu í tókénè otòu.

¹⁴ Kè di bo kùu píkú ke kèè ditátèheù kuómme, dí tí nkékateni ti borè, Kuyie nti tū nkù yóò kpámmu ti kpéi.

¹⁵ Mémme kè ti ní mpí mmutōmmú kukūnwentóo nè keyènkè, ti miéke kè dikéè ní nto yekpáà.

¹⁶ Kè n náké bèè ni mutōmmú ke dɔ: Bá wè nè o kó ditīnni bè ní nyié nSedisademmu miéke ke ní nti baa keyènkè, kè dè wenté bè mpí mmutōmmú.

¹⁷ Mí nnè n tebií nè n kó betōmbè nè ti bàrìbè bèè ti neínè, òmòu í ndei o yààti, bá wè kòò mpikú kukpàrinenkù o nòutè youte.

5

Neemii yetemè Sifube bo wète kénfèūnkómè be tebií

¹ Diyie mari kè Sifube mabè, benitidaabè nè benitipòbèe íté kénséí mbe tebií mediè.

² Ke bè náà nke tú: Tínti nè ti bí ti sūmu initidaaì nè initipòì dí ti duó ntidiiti kè tí nyo nke fòunè.

³ Kè betòbè tu: Dikònni òò tanní kè ti duó ndepaa nde nè ti kó titebiiti nè ti céí kè bè bo ti duó ntidiiti.

⁴ Kè betòbè tu ti ò ndò nkéyietí okpààti dàmpòò képentemu ké bè yietí ti paa nnè fīnyī kó detie.

⁵ Ti me ntu meyiī mmémáà kòbe mbe, be bí í pèzèté ti kpéyi, nè memme kè ti dò nkéduó nti bí initidaaì nè initipòì kè ì náà mbe kó tidaati. Ti bí initipòì mai naámmu be kó tidaati képí mbe tōmmú. Ti í mæke ti bo yīmè, ti paa nnè fīnyī kó detie, betòbè beè dè tieke.

⁶ N kèè dii mōnni de kó tináànti kè dè n yonke mediè.

⁷ Kè meyèmmè mamè n tanní kéndò n kpannè dihei kó bekótibè nè bebeémbè, ké bè náké ke tú dè dōmmè kè di diinko di tebií mesémmè. Mémme n yumè metíímmè diemè,

⁸ ké bè beke ke dɔ: Ti wète ke do nti tebií bè do fītí si betòbè cie, kè si tu tidaati, kè di né wète ké si fiiti di miékaà?

Kè bè ndò nkáré, òmòu í mpèté kébéi.

⁹ Kè m bè náké ke dɔ: Di dɔòrì dè í wenni, di dò nkéndému Kuyie nkè dèe yie nkè ti báá ànné timáà ifei ibotí tei iikè, ì tu ti dootitòbè.

¹⁰ Mí m mómumu nnè n tebií nè n kó betūmbè ti múnke do pèntemu benitibè idíití nè tidiiti, ti dè mbè pā, ti báá bè beke de kó yebàà.

¹¹ Di do cuó bèè kó depaa mbè di bannè mèè kpéi, dí dè mbè tènné yíe nyíe. Be paa nnè be fīnyī kó detie nnè odifíe kperè nè be céí nè be diiti nè menaábémmè nè mekùò di do bè pènte dè nè di do dó ké cōnte dè.

¹² Kè bèe yie mbemou ke dɔ: Ti yóò dɔòmou a ti náké tì, ti bo bè tènné ti do cuó dè bá ti ténke báá bè beke demarè.

Mémme kè n tí nyikuó niùbè kéduó nkè bèe parikè benitibè iikè ke dɔ bè bo dɔò bè béi nti.

¹³ De kó difōnkúò kè n kpááté n yaáyàrì kébéi nke dɔ: Kè wèè í dòò ò béi nti Kuyie nyóò ò kpááté meè botí kòò dènnè o cīètè kòo paà o kperè demou ke ténke bá mmæke demarè. Ditīnni dimou kè di dɔ: Dè mme ndò.

Kè bèe sante Kuyie nkè benitibèe dɔò bè béi nti.

14 Nè n naámme Sifube kóo kùmàndáà Sudaa tenkè okpààti Aditakisesi kpàti benni sipísidè kperi mieke kéntò kétuokenni yebie nsipísitáati dè mòke yíe nyebie ntepiítè nè yèdèè mí nnè n kòbe ti í beke bè dò nkéyieti dè kùmàndáà.

15 Bèè n niiténè ke naá nkùmàndáàbè be do fèũnkomu benitibè ke békú idííti nè menaà nke còú dàm̀pòò medítibii nsipísinàà sinàà bá dii yìè, kè kùmàndáà kó betũmbè múnke nfèũnko benitibè. Mí mme nyí d̀̀ò d̀̀ende kó dimàà n dé mèè kpéí nKuyie.

16 M pètìnke do pĩmmu m mómumu mmutõmmú ke maà kuduotí, n kòbe bemou bèè m bonè kè bè múnke pĩ mmutõmmú. N yí dontè òmòu kó kupaku kudonku sám̀pòkù n tú mèè kpéí kùmàndáà.

17 Sifube kó bekótibè nè bebeembè bèè do yo n kó mudii bè do bo tekòutè nè sipísinũmmú (150) ndi ke né mbúúti bèè do iitiní ibotí t̀̀i ìi tí t̀̀ókènè i mieke ke kòriní.

18 Bá dii yìè n do 35 donténè n kó idííti nyi fenààfè nè yepedakè mekùò nkpeye yekuò ke né yìènè sikoó. Yewe tepíítè menaà nyenaadó yenaadó. Bá nè memme n yí bè beke ke tú bè nni nyieti be dò nké n yieti dè kùmàndáà ke yé kuduotí kó mumarimù do túmè mutõmmú c̀̀éémù mmu dihei yembè kpéí.

19 Áú Kuyie! M pĩ mmùù tõmmú benitibè bie nkpéí mmù deumu, a báá yè n kpéí.

6

Bè maámè kuduotí kédeè

1 Bè nàké dii m̀̀nni Sãmbadaa nè Tobiya nè Kesemmu Adabube botí kou nè ti dootitòbè ti maámè kuduotí ke dèè kè mefiè mmamè í kpaá. Dè do s̀̀ó m mu nyí c̀̀ònnè yecàkè kó idéí.

2 Sãmbadaa nè Kesemmu kè bèè tõnní kè bè n nàké ke dà n kòtoo kè tí máá Kefedimmu Oǹ̀o biriku kénáké. Nè be yèmmè mieke ke né d̀̀ó kè n d̀̀ò meyei.

3 Kè n t̀̀onkoo kè bèè kè nàké ke dà: M pĩ mmùù tõmmú í tú musám̀pòmu, m báá na kè mù k̀̀ũnnè kékòtoo kè bè yà, kè n yitè, mutõmmú yóó cómmúmu.

4 Kuce mènàà bè n duonnimè dipátiri kè di t̀̀o tináahti timáá. Kè m múnke mbè t̀̀énninko meténnimè mè máá.

5 Kuce mènũmmù Sãmbadaa t̀̀onnènnimè o kóo t̀̀ontí dipátiri kè di feí,

6 ke wàri ke tú yehèkè yemou kòbe náámmu kè Kesemmu nàá nke tú: F̀̀ó nnè Sifube sòmbè di d̀̀ó kèbò nhokpàati nwe, kè deè te kàa máá kuduotí ke bo naá nSedisademmu kóo kpàati,

7 kè kanne ikuò niùbè bèè yóó pĩ̀̀kè Sedisademmu mieke a túmè Sudaa kòbe kóo kpàati. Okpàati yóó ti kèemu. Deè te kè n tu á kòtení kè ti nàké.

8 Kè nh ò t̀̀énnè ke dà: A me nnàké ti òmòu weè í ti béi, f̀̀ó yèmmè mè dò nkè f̀̀ó ti keuté ke náá.

9 Bè d̀̀ó kédonnè ti k̀̀mbùòti nti ke náá nke tú: Be k̀̀nti bo yàrike kè mutõmmú cómmú.

N Yìè nKuyie nhá n kpénk̀̀unne n tõmmú mieke.

10 Diyìè mari kè n kòte Dedaya bire Semmaya borè M̀̀etabèedi yaabire, ke yé ò do í namè kékòtení m borè. Kòo n nàké ke dà: Tí ta Kuyie nc̀̀ètè mieke, kékpetinnè yèbòrè, a dootitòbè beè kòriní ke nyènkè ke bo da pĩ nkékuo.

¹¹ Kè nh ò tɛ̀nné ke dò: Mii kó kubotí í cokù, n keté ke í dò nkéta Kuyie nciɛ̀tè kénkpaá ke fòu. N yí tati.

¹² N do bantému ke dò nhò nnáa ntii náahti í bonni Kuyie mborè, ò tì náa nTobiya nè Sãmbadaa bè ò yieti mɛ̀è kpéi nke.

¹³ Ò béi mmemme kè kufɔ̀waá nkuù bo m pī nkè n dɔ̀ò ò yɛ̀mmè kéyeténè Kuyie, kòo na késĩnkũnne n yè̀tiri ké nh ànné ifeí.

¹⁴ Kuyie nha báá yè̀ Tobiya nè Sãmbadaa bè n dɔ̀ò dè, a múnke í yè̀ Nɔ̀dadia onitipòkù wèè náa nha pãánáahti nè betòbè bèè náa nha pãánáahti bè do dómè kédonné n kãm̀bùàti.

¹⁵ Kuduotí kó mumarimù do dèè dibenni tãnkù bè tu wè Edudi* kó diyiè sipísidé nè dinummuri ndi. Ti do maá kèmmòke yewe sipísinũmmù nè yè̀dèé ndi.

¹⁶ Ti dootitòbè nè yehékè yè̀è ti fité yè kòbe kèè dii m̀nni ti maámè kuduotí ke dèè kè dèè bè di kè bè ti yote, kèbanté Kuyie nkuù ti niitémè de kó mutòm̀m̀.

¹⁷ De kó mɛ̀fiè mmieke Sudaa eì kó bekótibè nè Tobiya kè bè wàũ betòbè yepáte mɛ̀cãã mmɛ̀cãã.

¹⁸ Kè Sudaa kòbe péu nhò m̀kenè metaummè ke yé ò do túmè Sifube botí kou Aadaa bire Sikanniya còkù nwe. Kòo bire Yoananni po Bedekia bire Mesadammu kóo sapáa.

¹⁹ Kè bè nhò sãntí n yìikè ke tɔ̀u n náahti koò náa. Mɛ̀m̀me kè Tobiya wãriní yepáte ke bo yárikũnne n k̀nti.

7

Bè kãnnemè bebàribè dihei kpéi

¹ Kuduotí maá dii m̀nni kèdèè kè n cónnè yebòrè kó ideí nè yecàkè kèdèè, bèè yó mbaa yebòrè nè beyendèmbè nè Defilbe kè bèè keté be tòm̀m̀.

² Kè n túóté n tebite Ananni kèbaá nSedisadammu kétúóté Ananniya behããpòmbè kóo kótí kòo mbaké tɛ̀ɛ̀kpetè. Ò do tú onití wèè d̀òrri wènwè ò béi ntí ke dé Kuyie nkè dè pè̀tè besòmbè péu.

³ Kè m bè nàkè ke dò: Sedisadammu kó yebòrè níi báá kpeté kè diyiè í tònkè, kuyuoku ké nyè kpetí. Bèè bàa yebòrè kè bè bo ke cómmù be karè bè karè. Kè m bè nàkè ke dò bèè maá didènni bèè yó mbaa dihei be kpéi, bá wè ò kó dikari mbo ò ciɛ̀tè iikè.

⁴ Sedisadammu eì do pè̀kèmu ke deũ, benitibè né í nsũ di mieke, sicẽĩ mu ndo í maá kèdèè.

Bè kãammè Sifube bèè bo Sedisadammu

⁵ Kè Kuyie nni mbéinnè kè n tíi ndihei kó bekótibè nè bebeémbè nè benitibè sòmbè. Kè n duó nkè bèè kaa mbenitibè kè n wénté bèè do niitè kékonní Sedisadammu be yètè wãri dii pátiri mieke kèyà yeyètè yè̀è m̀ ntũnní.

⁶ Nte okpàati Nebukannesaa kó dim̀nni bè do pĩrĩm̀ù bè kékònnè Babidònni, kè kusũkũu wète kékò nSedisadammu Sudaa tenkè, bá wè kòo kari ò eì.

⁷ Bèè do neínè Sodobabæedi kékonní bèè yètè tu yie: Sosuwee nè Neemii nè Asadia nè Adammia nè Naamanni nè Mòdokaii nè Bidisanni nè Misipedeti nè Bikibaii nè Neummu nè Baana. Nte be naàm̀nti dò ndòm̀m̀.

* **6:15 Edudi:** Bè do kaammè betàábè nè ti bè kaammè dè í wè. Be kóo tãnkù Edudi berinè ti kó betàábè onĩnwè nè owéinwè de cuokè nke (diyofii nè kupòsèfikũ de cuokè).

- 8 Kê Padeosi naàmùnkù kàbe ríbo sikòupísídé nè tekòùtè nè sipísìyiekè nè bèdébè (2172).
- 9 Kê Sefatia naàmùnkù kàbe ríbo sikòusitāāti nè sipísìyiekè nè bèdébè (372).
- 10 Kê Adaa naàmùnkù kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísìnùmmù nè bèdébè (652).
- 11 Kê Sosuwee nè Yoabu be yaàbire Pasati-Moabu kó kunaàmùnkù kàbe ríbo sikòupísídé nè sikòusini nè tepíítè nè bèni (2818).
- 12 Kê Edammu naàmùnkù kàbe ríbo tekòupíítè nè sikòusídé nè sipísìnùmmù nè bènàà (10254).
- 13 Kê Satuu naàmùnkù kàbe ríbo sikòusini nè sipísìnàà nè bènùmmù (845).
- 14 Kê Sakaii naàmùnkù kàbe ríbo sikòusiyiekè nè sipísikuà (760).
- 15 Kê Binnuii naàmùnkù kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísìnàà nè bèni (648).
- 16 Kê Bebaii naàmùnkù kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísídé nè bèni (628).
- 17 Kê Asikadi naàmùnkù kàbe ríbo sikòupísídé nè sipísitāāti nè sipísídé nè bèdébè (2322).
- 18 Kê Adonnikammu naàmùnkù kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísikuà nè bèyiekè (667).
- 19 Bikibaii naàmùnkù kàbe ríbo sikòupísídé nè sipísikuà nè bèyiekè (267).
- 20 Kê Adinni naàmùnkù kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísìnùmmù nè bènùmmù (655).
- 21 Kê Esekiasi yaàbire Atee naàmùnkù kàbe ríbo sipísìwei nè bèni.
- 22 Kê Asummu naàmùnkù kàbe ríbo sikòusitāāti nè sipísídé nè bèni (328).
- 23 Kê Besaii naàmùnkù kàbe ríbo sikòusitāāti nè sipísídé nè bènàà (324).
- 24 Kê Adifi naàmùnkù kàbe ríbo tekòùtè nè tepíítè nè bèdébè (112).
- 25 Kê Kabaāḏ eì kàbe ríbo sipísìwei nè bènùmmù (95).
- 26 Kê Betideemmu nè Netofaa kè de kó yehékè kàbe ríbo tekòùtè nè sipísini nè bèni (188).
- 27 Anatoti eì kàbe ríbo tekòùtè nè sipísídé nè bèni (128).
- 28 Kê Bèti-Asimmafeti eì kàbe ríbo sipísìnàà nè bèdébè.
- 29 Kê Kidiya-Yeadimmu nè Kefidaa nè Bedoti kè de ekè kàbe ríbo sikòusiyiekè nè sipísìnàà nè bètāāti (743).
- 30 Kê Damaa nè Kebaa ke de ekè kàbe ríbo sikòusikuà nè sipísídé nè òmáà (621).
- 31 Kê Mikimasi eì kàbe ríbo tekòùtè nè sipísídé nè bèdébè (122).
- 32 Kê Beteedi nè Aii kè de ekè kàbe ríbo tekòùtè nè sipísídé nè bètāāti (123).
- 33 Kê Nèbo kó dihei teri kàbe ríbo sipísìnùmmù nè bèdébè.
- 34 Kê Edammu tū kó kunaàmùnkù kàbe ríbo tekòupíítè nè sikòusídé nè sipísìnùmmù nè bènàà (1254).
- 35 Kê Adimmu naàmùnkù kàbe ríbo sikòusitāāti nè sipísídé (320).
- 36 Kê Sedikoo eì kàbe ríbo sikòusitāāti nè sipísìnàà nè bènùmmù (345).
- 37 Dodi nè Adidi nè Onḡ ekè kàbe ríbo sikòusiyiekè nè sipísídé nè òmáà (721).
- 38 Kê Senaa eì kàbe ríbo sikòupísitāāti nè sikòusiwei nè sipísitāāti (3930).
- 39 Kê ikuḡ niṭti Sosuwee yaàbire Yedaya naàmùnkù kàbe ríbo sikòusiwei nè sipísiyiekè nè bètāāti (973).
- 40 Imee naàmùnkù kàbe ríbo tekòupíítè nè sikòusinùmmù nè bèdébè (1052).
- 41 Kê Pasuu naàmùnkù kàbe ríbo tekòupíítè nè sikòusídé nè sipísìnàà nè bèyiekè (1247).
- 42 Kê Abimmu naàmùnkù kàbe ríbo tekòupíítè nè tepíítè nè bèyiekè (1017).

43 Kê Defiibe kó kunaàmùnkù kòbe ntú bie: Odefaa yaábí Sosuwee nê Kadimiédi be naàmùnkù sipísíyiekè nê bènàà.

44 Kuyie nciētè kó bedèmbè miêke Asafu naàmùnkù kòbe tekòùtè nê sipísìnàà nê bēni (148).

45 Bèè bàà yebòrè be miêke Sadummu nê Atee nê Tadimoo nê Akubu nê Atita nê Sobaii be naàmùnti kòbe tekòùtè nê sipísitàati nê bēni (138).

46 Kê Kuyie nciētè tōmbè kó ditñni kòbe ntú bie: Tisisa nê Asufa nê Tabaoti

47 nê Kedosi nê Siya nê Padonni

48 nê Debanaa nê Akaba nê Sadimaii

49 Annani nê Kidedi nê Kasaa

50 nê Edeayaa nê Edesinni nê Nekodaa

51 nê Kasammu nê Usaa nê Paseyaa

52 nê Besaii nê Meunimmu nê Nefusesimmu

53 Bakibuku nê Akufa nê Aduuri

54 nê Batisidouti nê Meidaa nê Adisa

55 nê Badikosi nê Sisedaa nê Temaa,

56 nê Netisia nê Atifa.

57 Sodomoo kó betōmbè naàmùnti kòbe do tú bie: Sotaii nê Sofedeti nê Pedida,

58 Yaada nê Dadikonni nê Kidedi,

59 Sefatia nê Atidi nê Pokedeti-Asebaimmu nê Amoo.

60 Bèè do tú Kuyie nciētè kó betōmbè nê Sodomoo kó betōmbè yaábí kè bèè wēnné kémbo sikousitàati nê sipísíwei nê bédébè (392).

61 Bèè do ité Babidōnni kékonní Sedisademmu ke í nna kénáké be yaàribè yètè kékénké bè tumè Isidayeeribe bèè do tú: Tedi-Medaa nê Tedi-Adisaa nê Kedubu-Adonni nê Imee ekè kòbe.

62 Bemou kè bèè wēnné kémbo sikousikuò nê sipísìnàà nê bédébè (642). Dedaya nê Tobiya nê Nekoda be yaábí nyi memme.

63 Ikuó niùbè miêke kè bèmabè rño ke tú: Obayaa nê Akikoti nê Badisidaii be naàmùnti kòbe. Badisidaii do tùóté Badisidaii Kadaadi eì kou kóo sapàà nwe kè bèè ò yu o yètiri.

64 Kòo wammú o hotí kòbe pátiri miêke o yètiri kémánté kè bèè bè dènnè ikuó tōmmú miêke.

65 Kê kùmandáà bè nàké ke dò: Bè báá di bè pā mùu dii Kuyie kénkémunnè ikuó niùti bo beémme Kuyie nnè ikuó nenti bè tu ti udimmu nê tumimmu.

66 Isidayeeribe bèè ité Babidōnni ke konní Sedisademmu bè do bo sikoupiúsínàà nê sikoupiúsídé nê sikousitàati nê sipísikuò ndi (42360).

67 Kê bèè neínè betōmbè benitidaabè nê benitipòbè sikoupiúsíyiekè nê sikousitàati nê sipísitàati nê bèyiekè (7337). Bedèmbè benitidaabè nê benitipòbè kè bè rño sikousídé nê sipísìnàà nê bènùmmú (245),

68 ke mækenè yòyóbè sikousínàà nê sipísitàati nê bènùmmú (435). Sāmmarímú sikoupiúsikuò nê sikousíyiekè nê sipísídé (6720).

69 Kê dihei kó bekótíbè mabèe pāmmú yepārè kè bè bo maánè Kuyie nciētè. Kê kùmandáà pā yeeowèrè tekoupiúte (1000). Yebò bè bo mméínè yè meyīī nsipísínùmmú yekoutéyaabòrè sikousínùmmú nê sipísitàati (530) kè bè bo mpínnè Kuyie nciētè miêke ikuó tōmmú.

⁷⁰ Beheikènkótibè do pāmmú yèè pāre mieke kè mesəə nní rúbo yesəəwèrè sikəupírisidé (20000) nè timátí péítí cidóòbè tekəupíítè nè tekəùtè (1100).

⁷¹ Kè Isidayeeriibe sambəe pā yesəəwèrè sikəupírisidé (20000), timátí péítí cidóòbè tekəupíítè (1000) nè yekəutéyaabòrè sipísiiku nè yéyiekè ikuú nùùbè kpéí.

⁷² Ikuú nùùbè nè Defiibe nè bèè bàa yəbòrè nè bedèmbè nè Isidayeeriibe mieke bəmabè bèè pī mmutəmmú Kuyie nčĕtè mieke nè Isidayeeriibe sambəe kè bèè kari bə ekè bə ekè.

8

Esitadasi do kàammè Kuyie nkuú benitibè ìikè

Dibenni tǎnkú yiénwè mieke kè Isidayeeriibe íténi bə ekè bè do bo yèè mieke. ¹ Kè Isidayeeriibe wənné dinùù kətí mbè tu dii bòri menie nkó dibòri, kénáké ikuú wǎàti Esitadasi ke dò wèe túóténi Kuyie nkuú pátiri kù do duú nké Məyiisii wári di.

² Məmme kè ikuú nùùti Esitadasii túóténi Kuyie nkuú pátiri kè benitibèe tíi, mbenitidaabè nè benitipòbè nè bèè kó dimàà mǎke meyèmmè ke bo na kékeè, otǎnkú yiénwè kó diyie ketiri do ndi.

³ Dende dibòri bè tu di menie nkó dibòri ò kàammè Kuyie nkuú pátiri kè ndi kǎa ndikúnweñni kè diyie yàa cónnéne yəə, kòo di kǎa mbenitidaabè nè benitipòbè nè bèè kó dimàà dò nkéna kékeè. Bemou kè bè kémú.

⁴ Bè do dǎd diwǔstǎnni ndi nè ideí kè Esitadasi ndeke di ìnkè. Matitia nè Semna nè Annaya nè Udii nè Idikiya nè Maseya kè bè còrmú o bakú yóu. Pedaya nè Mikayedi nè Madikia nè Asummu nè Asibadana nè Sekadii nè Mesudammu kè bè bo kucǎnku.

⁵ Kè Esitadasii pǐnte dipátiri benitibè bəmou ìike, kè bèe di yà ke yé ò do còmmú de iitíre nde. Ò di pǐnte dii mǎnni kè bèe íté kécómmú.

⁶ Kè Esitadasii sǎnte Kuyie nkperíkú kè benitibè bəmou cóúté ke dǎ: Dè mme ndò. Kédo kénínkú késǐnnóo ketenkè,

⁷ kéiténí kécómmó Defiibe bèè do tú ikuú nùùbè, kè bè mbè tiè Kuyie nkuú bè kǎa nyi ìnkè, bəè Defiibe yètè do tú: Sosuwee nè Bani nè Sedebia nè Yaminni nè Akubu nè Sabetaii nè Odia nè Maseya nè Keitaa nè Asadia nè Yosabadi nè Annani nè Pedayaa.

⁸ Kè Esitadasi nkaa nKuyie nkuú pátiri kè dè feí ke tí wènkúnko, ke náa mbenitibè tí tu mù, kè bè kèrímú.

⁹ Kè benitibè bəmouu tí kèè nkéitié yedabùò. Məmme kùmàndáa Nemii nè ikuú nùùti Esitadasi nè Defiibe bèè do duú nyitié mbenitibè kè bèe náké benitibè ke dǎ: Bá nkuðnnè, yie nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi.

¹⁰ Kətenè kédi tidiiti sǎàti kéyǎ menaà nsàamè, kòo mǎu bo di cuokè ke í mǎke, dí ò toténè. Yie nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi, di yèmmè báa càarè, yóunè kè Kuyie ndi duú ndii wèi ntú di kó muwérímú.

¹¹ Kè Defiibe mbáa mbenitibè ke tú: Cíékénè, yie nkó diyie tu Kuyie nkperi ndi, báa yóunè kè di yèmmè càarè.

¹² Məmme kè benitibèe kəte kédi kéyǎ menaà kèpāmmú bə kəbe tidiiti kè diwèi mbè bo mediè nke yé bè do kèèmmèu bè bè náké tí.

Bè do baammè titouti kó dibanni

13 Otànkù yìè dèrì yìè, bēhēikēnkótìbè nè ikuò niùbè nè Defiibe kè bēe tí nyikuò wāàtì Esitadasi borè kénwéi Kuyie nkuò pátírì ò bē kàa ndì kó tináaàtì.

14 Kè bēe yà ikuò pátírì Kuyie ndo duò nkè Mòyiisii wāri dì miēke tì wārimè ke tù Isidayēeribe dō nkémbo titouti miēke nke otànkù yiénwè kó dibanni miēke.

15 Mēmme bē yàmè ke dō bē dō nképiēké yehēkè yemou miēke nè Sedisadēmmu. Mēmme kè bēe pīēké ke dō: Dekenè ditāri kékōūnì odifiē dikpáa kou kó tifaàtì nè dētie mbè tu dè mírì de kó tifaàtì nè tipuonti nè tifapèuti, kédānè tì wārimè.

16 Bè pīēké mēmme kè Isidayēeribe yè kēwaanní tifaàtì, bá wè kòo dōò kutouku o cīètè dānkù nè o pèrimù miēke nè Kuyie ncīètè pèrimù miēke, nè bē tū dīi bōri menie nkó dibōri borè, nè dibōri bē tū di Efadaimmu kperi di borè.

17 Isidayēeribe bēè do tū tidaati Babidōnni ke konni Sedisadēmmu kè bēe dōò titouti bēmou kémbo, ke yānkūnne diwèl mesàà, ke yé nè Nunki bire Sosuwee kó dimōnni kénto kētuakēnni de yìè bē do í dōòmè mebótì.

18 Kè bē nkaa nKuyie nkuò pátírì yewe yemou, kētúótè dibanni yìè ketiri kénto kētuakēnè disōnni. Kè dibanni mmāke yewe yēyiekè kè diniñnì ntú dibanni denni dīi yìè, kè bēe ānnè metíimmè diēmè ikuò yēmme.

9

Bè kuōnnè mè Kuyie nkè kù nàkè bē caàrimè

1 Mēmme de kóo tānkù omáà miēke bāke diyìè sipisidé nè dinaannì yìè kè Isidayēeribe tí mbēmou ke bo bou dinùù kédáátì tífōòtōntì kēpū mbe yō mutáá.

2 Kè Isidayēeribe kó kubotí kōbe bantè be caàrimè kécānnénè ibotí tēi kōbe kēnnáà nKuyie mbe caàrimè nè be yembè kōme.

3 Kè bēe íté kécōmmú, kè bēe kaa nKuyie nkuò pátírì kēmmōke tēwebiètè mēfitímè mētāāti, kédēè kè bēe sōoté kēnnáà nKuyie mbe caàrimè, ke dō tēwebiètè mēfitímè mētāāti ke ninku ke kù bāá.

4 Kè Sosuwee nè Bani nè Kadimiēdi nè Sebanniya nè Bunni nè Sedebia nè Banni nè Kenanni kè bēe deke diwūōtōnni ñnkè ke bōuté kēñkè, ke bántè Kuyie nnè metammè kperimè.

5 Kè Defiibe Sosuwee nè Kadimiēdi nè Bani nè Asabunniya nè Sedebia nè Odia nè Sebanniya nè Petayaa kè bēe bēi nke dō: Ítēnè kécōmmú kēsāntē tì Yìè nKuyie nkuù te disānni sāā.

Esitadasi bántè mè Kuyie

Kè Esitadasii bántè Kuyie nke dō:

Kuyie nfōò yètìrì deū ke dō ntí nda sántì,

fōò yètìrì pēētē yesāā nyemou,

fōò te disānni.

6 Fō nhamáà fōò tu tì Yìè,

fōò dōò kēñkè nè dēè kó dimàà bo kēñkè miēke,

fōò dōò ketenkè nè dēè kó dimàà bo ketenkè miēke,

dāmēèrì nè dēè kó dimàà bo o miēke.

Fōò te dēmou ke dè fōù,

keɪnkè kó beƙperibè* ninku fɔ̀ò ìikè ke da báá.

7 Ti Yiè nKuyie, fɔ̀ò tǎátè Abaraammu

koò dɛnne Uudi Kandee kó ketenkè koò yu ke yī Abarahammu.

8 Ke pénsiri o yèmmè,

koò dǎ̀d̀nè metaummè ke b́ei nke yī,

a bo ò duó nKannahǎ́ kó ketenkè,

Itiibe nè Amǎriibe nè Pedisiibe nè

Sebusiibe nè Kidikasiibe bè bo kè,

kóo tieke wenwe nè o yaábí.

Ke dǎ̀ò a b́ei ntí ke yé a wetímèmu.

9 Ke yà ti yembè fǐ̀urimè Esibiti

kékeè be dabùò ntipènti kóo dà̀mè̀è̀rì pèém̀m̀è.

10 Ke dǎ̀ò mmebenkùmè péu nè tidietì,

ke benke Esibiti kóo kpà̀tì

nè o kó betǎmbè nè o ei kǎbe bemǎu,

ke yé a do yàmè bè fǐ̀ũ̀nkomè ti yembè nè kemieke,

ke bè deetè ke deũ̀kũ̀nne a yètiri

kè di kpáá ke deu nè yíenní.

11 Ke kééte dà̀mè̀è̀rì nie mbe nuò mmieke

kè bè nà dekperè késénté,

káa diu mbèè do bè b́etiní menie mmieke

dítà̀rì ǎ̀ò do mèè botí dibinni.

12 Ke ní mbè ni kuyie nnè diwetiri

ké mbè ni keyènkè nè muháá nkó diwetiri

ké mbè mí kè bè wùó mbè kèrì dè.

13 Káa cùtèní Sinaii tǎ̀rì ìnkè kè bè b́éinnè,

ké bè duó nha tié nnè a kuó

ìì tu timómmǎnti kpeyi,

nè a cìrimù nè a tannò sà̀yè.

14 Káa bè nàké a kó diyie kpéi

diì tu teompùtè yie

ké bè duó nha tannò nè a kuó nè a tié

káa kóo tǎ̀ntì Mǎ̀yisi ti mbè tùo.

15 Kè dikǎnni bè pī

káa cũ̀nní mudìi keɪnkè kè bèè di.

Kè sinéyèíì bè pī

káa duó nkè menie nyènní dipèrì kè bèè yà

káa bè nàké ke tú,

bèè kǎte kètúótè dihei a do b́ei nké parikè

ke dǎ̀ a yóó duó ndi be yembè

kè bèè tieke.

16 Kè tefentè né deutè ti yembè,

kè bèè kpénkũ̀nne be to kéyete a kpeti

bá bè í ntũ̀nne a tannò.

17 Kè bèè yé ntidièti a do dǎ̀ò tì be cuokè

kékpénkũ̀nne be to kéyete a kpeti,

* 9:6 **keɪnkè kó beƙperibè**: Bè náa mbèè kpéi die, ti í yé bèè kperibè botí nku. Mǎ̀nni mari dè bo na kèntú

Kuyie ntǎ̀rè yoo diyie yoo otǎ̀nkù nè siwáa.

kétāāté ke bo wēte Esibiti
bè do borè ke pī mmudaatōmmú.

Fí nKuyie nha me ntú wèè cīenko wè nwe,
ke dōari mesàà nke kuò mmesémmè,
kàa mieke boo,
nè dè kpéi nha í mbè bōntóo.

¹⁸ Bá nè bè me ndòòmè fesōmátínààfè kénnáá nke tú:
Ntenè Kuyie nkùù ti dènnení Esibiti.

Bè do da yeténèmu kénnáá nke tú:
Ntenè Kuyie nkùù ti dènnení Esibiti.
Bè do da yeténèmu mediè.

¹⁹ Nè a kó mesémmè diemè kpéi,
nha í mbè yóu kè bè nháá ndikpáà mieke,
kè diwetiri baa ní mbè ni kuyie nnè keyènkè
ké mbè mí kè bè kèrí.

²⁰ Kàa bè duó nha kó muyaá
kè bè bo na kémbaàtinè dèè wenni,
kàa cūñní mudii kéfinkè kè bèè di.
Kàa bè duó mmenie nkè bèè yà.

²¹ Kàa mbè tō dikpáà mieke
ke dò yebie nsipísìnàà
bá bè í mmònté mùmamù be yààti í nkèrí,
be naàcèi me nyí mmùúti.

²² Kàa duó nke bèè na ibotí nè yekpààtiyo
nè yehékè yèè bè fité
nè Esimōo kóo kpààti Sionni tenkè
nè Basāā kóo kpààti Ōku kōke.

²³ Kàa duó nkè be yaàbí sūū
kémaatènè siwāā dōmmè kéfinkè,
kàa bè tanné dihei a do béi nképarikè
ke dò a yóo duó ndi be yembè kè bèè di tieke.

²⁴ Kè bè bíi di ta ké di tieke,
kàa duó nkè bèè do bo de kó ketenkè
kè bèè bè bōúté,
kéduó nkè bèè na Kannahāā kōbe
nè be kó bekpààtibè nè bèè bo be tenkè mieke.
Kè bè mbè dōari bè bè dó mmè,

²⁵ kéfietè yehékè iduotí fité yè
kè ye tenkè naati,
kétieke sicéí kè sī piéké tinenti
nè sibií bè keú sī,
kè finyí kó detie nnè fikíè kperè
nè titebiiti timōu botí kó detie,
kè bè nyo nke sànnè kédunne
kétuo nha bè dōò mèè sàà nkpéi.

²⁶ Nè memme kè be too kpenke
kè bèè yete a kpeti kédootóo a tié
ke í bütinné,
kékuo bèè nàa nha pānāānti

bèè do bè tiè nke tú bèè wētení a borè.

Bè do da yeténèmu mediè.

²⁷ Mēmme kàa deite a nòutè be ìnkè

kè be dootitòbèe bè do mudoò,

kè bèe ta meyeñcaàrimè mièke ke da kuónnè,

kàa ríbo ke ìnkè kékeè be dabùò.

Nè a kó mesémmè mièke ké bè duó mbèè bo bè deeténè be dootitòbè.

²⁸ Bè ta dii mōnni meom̄p̄umè mièke

kéwēte kéta meyei mmudòòrimù,

kàa nóótè a nòutè be ìnkè

kè be dootitòbèe bè na ké mbè fēũko.

Kè bè da kuónnè kàa ríboni ke ìnkè kékeè,

ké bè deetè kuce mēp̄eu nè a kó mesémmè kp̄eí.

²⁹ Kàa bè tiè nke dò bèè wētení a borè,

kè tefentèe bè deuté kè bè í nyie nke kēnté a tiè

kéyeténè a tannò,

bè bo ntū nyè kénfòu,

kè bèe kp̄énk̄unne be to,

bè í nyie nke kēnté a kp̄eti.

³⁰ Kàa mbè m̄akenè meminnímè yebie mp̄eu mièke,

kéduó nha kó muyaá mbèè nàa nha p̄āñāaṅti

kè bè mbè tiè, bè mē nyí nkēnté,

mēmme kàa duó nkè yehekè teyè k̄abee bè na.

³¹ Nè a kó mesémmè kp̄eí nha í mbè k̄uò b̄em̄ou,

a í mbè dootóo,

ke yé a túmè Kuyie nku ke doori mesàa,

ke m̄oke on̄iti kó mesémmè.

³² Áú! Tí Yìè nKuyie nha deumu ke kp̄eñi,

ke duò tikōmbùòti.

Fó nwèè pí m̄metaummè a ti dòònè mè,

a báá c̄è m̄meháárimè ti ta mè,

tínti nè ti kó bekp̄ààtibè

nè bèè baké ti kó yehekè,

nè ikuó niùbè nè ti yembè,

ti kó kubotí kum̄ou,

kétúóté Asidii kó bekp̄ààtibè ti do dii yìè k̄ent̄o k̄etuokenní yie.

³³ Tìi ti t̄uòkení tim̄ou ti mièke a naatimu,

a dòò d̄è wennimu,

tíi cààrè.

³⁴ Tí kó bekp̄ààtibè nè bèè ti baké

nè ikuó niùbè nè ti yembè bè í yie nha tiè,

bè í t̄unne a kuó nè a tannò.

³⁵ Bá nè a m̄e mbè duómmè dihei

kè bè di te ke di baké,

kàa bè dòò mesàa m̄me botí m̄me botí de kó ketendiekè,

ketennatikè, bè í nyie nke da t̄unne,

bè í nyóu m̄edòòrimè yeime.

³⁶ Nte tínti yie nke tú tidaatí

dihei a do duó ndi ti yembè,

ke dò bè r̀bo ke yo ntidiiti k̀ d̀ be naati.
 T̀fi ǹe naá ntidaati ỳe nde kó dihei mieke.
 37 Bekpààtib̀e a duó nk̀e b̀e ti na
 ti yei ñkp̀eí b̀e ǹe yo nde kó tidiiti,
 ke ti d̀oariǹe b̀e d̀óm̀e t̀inti ǹe ti wũs,
 k̀e ti bo meyeñcaàrim̀e diem̀e mieke.

10

Isidayeeribe do t̀aát̀em̀e ke bo ntũ nKuyie nkuó

1 Ǹe d̀eè kó dimàà ti t̀uòkeni de kp̀eí, k̀e ti ẁenǹe kédóunǹe Kuyie ndinùù
 kéwari dipátiri k̀e ti kó bekpààtib̀e ǹe Defiibe ǹe ikuó niùb̀e k̀e b̀eè ìkú be ñou.

2 Nte b̀eè do ìkú be ñou be ỳet̀e: Akadia bire Neemii ẁeè do tú kùmandàà ǹe
 Sidikia.

3 Sedaya ǹe Aasadia Idimmeya.

4 Pasuu ǹe Amadia ǹe Madikia

5 Atuusi ǹe Sebanniya ǹe Maduki

6 Adimmu ǹe Medemoti ǹe Abudiasi

7 Danniyeri ǹe Kinnetonni ǹe Baduki

8 Mesudammu ǹe Abiya ǹe Minyaminni

9 Masia ǹe Bidikaii Semmaya.

Íkuó niùb̀e kó kutõnkù k̀obe mbe,

10 kéfeí nDefiibe kó kutõnkù k̀obe Asanniya bire Sosuwee, Enadadi bí mieke k̀e
 Binnuii ỳenǹi ǹe Kamiedi,

11 ǹe be tebite Sebanniya ǹe Odiya ǹe Kedita ǹe Pedaya ǹe Annani,

12 ǹe Mísee ǹe Deobu ǹe Asabia

13 ǹe Sakudi ǹe Sedebia ǹe Sebanniya

14 ǹe Odiya ǹe Bani ǹe Beninu.

15 Bekpààtib̀e kó kutõnkù mieke Padeosi ǹe Pasati-Moabu, ǹe Edammu ǹe Satuu
 ǹe Banni,

16 ǹe Bunni ǹe Asikadi ǹe Bebaii,

17 ǹe Adonniya ǹe Bikibaii ǹe Adinni,

18 ǹe Atee ǹe Esekiasi ǹe Asuu,

19 ǹe Odiya ǹe Asummu ǹe Besaii,

20 ǹe Adifi ǹe Anatoti ǹe Nebaii,

21 ǹe Makípiasi ǹe Mesudammu ǹe Esii,

22 ǹe Mesesaberi ǹe Sadaki ǹe Yaduo,

23 ǹe Pedatia ǹe Annani ǹe Ananniya,

24 ǹe Osea ǹe Ananniya ǹe Asubu,

25 ǹe Adosesi ǹe Pidisa ǹe Sobeki,

26 ǹe Deummu ǹe Asabuna ǹe Maseya,

27 ǹe Aiya ǹe Annani ǹe Anaa,

28 ǹe Maduki ǹe Adimmu ǹe Baana.

29 T̀inti Isidayeeribe ke ǹe ỳíǹe ikuó niùb̀e sòmb̀e ǹe Defiibe ǹe b̀eè bàa yebòr̀e
 ǹe bedemb̀e ǹe b̀eè p̀i nKuyie ncf̀et̀e mieke mutõmmù ǹe b̀eè kó dimàà do yatèǹe
 ibotí t̀ei k̀entũ nKuyie nkuó ǹe be pob̀e ǹe be bí initidaani ǹe initipòì b̀eè kó dimàà
 dò nk̀e na kékeè.

30 Mem̀me ti k̀obe b̀eè tu bekotíb̀e k̀e b̀eè b̀e ẁenǹeǹe kédóunǹe Kuyie ndinùù
 kébéi nk̀eparik̀e ke d̀o: Ti bo ntũ nku kuó ǹe kù do duó nyi ku kóo t̀onti M̀oyiisi
 kòo ì wari kéndoari ku tié nǹe ku kuó ǹe ku tannò d̀e ỳemm̀e.

³¹ Kè bèe yíe kébéi nke dò: Ti í yóo duó nti bí di nheì kòbe kè bèe puoke yoo tí túóké be kó besapàmbè képuó nti bí.

³² Kè dihei yembè me ntóni be potanti teom̀p̀tè yìe ke fiiti yoo dibanni mari yìe ti báá tì donté. Dibenni yíènni késoó mmukútímù, kè bèè tì m̀akenè yebàà nti yè mbè p̄.

³³ Kè ti túóté metáátímè timómm̀m̀be ke bo nduò m̀medítibii mm̀emáà bá dii benni Kuyie ntómmù kpéí.

³⁴ Kè bè bo ndonnè p̄éèbè bè p̄ā mbè Kuyie mbá dii yìe nè de kó tidiiti nè bè kù feu ì w̄ū yewe yem̀ou ke cóunko nè bè kù feu ì siom̀p̀si kó yewe nè yebaa nkó yewe nè otáāp̀anwè kó dibanni nè yebaa nteyè nè dèè kó dimàà tu Kuyie nkperè nè bè bo nkò ì w̄ū meyei ncfém̀m̀ kpéí Kuyie ncfètè mièke kó mutómmù mum̀ou.

³⁵ Tinti ikuó niùbè nè Defiibe nè kubotí kum̀ou kè tí t̄āá tété ke bo yà ti yó nwaānni m̀èè botí idéi bè yó ntuānnè ì iw̄ū diw̄ūstōnni ìnkè bá dii benni, bá t̄èè cf̄ètè nè te kó m̀effè tì w̄ari Kuyie nkuó pátiri mièke ke ȳè ndè ndómmè.

³⁶ Kè ti náké ke dò: Ti dò nkéntouni Kuyie ncfètè mièke ti paa nkó tidiiti ketiti, detie ndem̀ou kó yetebe ketiyè bá dii benni,

³⁷ nè ti bí ì tu Mpo nè ti w̄ū ketiyì. Tì w̄arimu Kuyie nkuó pátiri mièke ke tú ti ntouni iw̄ū dieyi nè isámp̀oi de kó ibi ketiyì Kuyie ncfètè mièke, ikuó niùbè bèè p̄i m̀mutómmù Kuyie ncfètè mièke be kpéí.

³⁸ Kè bè dò nkénduó mmuyuo nsààm̀u nè yetebe sààyè nè menaà mpàmmè nè mekùò ke dè duó nyikúó niùbè Kuyie ncfètè mièke. Kè ti ní kùútí ke dèite tidiiti ti túóté dèè tu depíinnè kéduó nDefiibe, ti ekè yem̀ou ti yó m̀me nd̄ori.

³⁹ Kè ikuó niùbè An̄o bí mièke kòò m̀ou ní nneínè Defiibe bè yóo cuó dii m̀dnni bè kùútí ke dèite tì diiti kó depíinnè, kè Defiibe dei de kó depíinnè kó depíinnè ké dè tannè Kuyie ncfètè kó tidiiti kó kudièku.

⁴⁰ Tèè cf̄ètè mièke nke Isidayeeribe nè Defiibe n̄d̄ri dè be diiti kó depíinnè ìnkè de bomè dèè tu: Tidiiti nè menaà nè mekùò nè tinenti tì p̄innè Kuyie ncfètè mutómmù ikuó niùbè nè bèè baa yebòrè nè bedèmbè bè p̄innè tì mutómmù.

Mer̀me ti do d̄d̄m̀è kè dè bo yie nkè ti báá dootóo Kuyie ncfètè.

11

Bè do kàammè Sifube bèè w̄ète kékonní Sedisademmu

¹ Sifube kó bekpààtibè bèè do bo Sedisademmu. Sifube s̄ombe bèè do bo yehèkè teyè kè bèè t̄āá tété benitibè tepítè ìnkè kédeite oniti omáà omáà kòo kote k̄émo Sedisademmu Kuyie nheì ké bes̄ombe nkpaá be ekè.

² Mer̀me kè benitibèe m̀ou Kuyie nkó mesàà m̀benitibè bèè duó m̀bemáà ke bo kote k̄embo Sedisademmu be kpéí.

³ Isidayeeribe s̄ombe nè ikuó niùbè nè Defiibe nè Kuyie ncfètè t̄ombè nè Sadom̄o t̄ombè yaābi, kè bè r̄bo be ekè bá wè o tenkè. Nte bèè do baké baké yeh̄ekarè ke bo Sedisademmu be yètè:

⁴ Sudaa w̄uo nkòbe mabè nè Bensamee kòbe mabè bè do bomu Sedisademmu. Sudaa w̄uo nkòbe do tú: Madadeyedi kòo peité Sefatia, kè Sefatia peité Amadia kè Amadiaa peité Sakarii kòo peité Osia kè Osiaa peité Ataya beè do tú Pedesi naām̀unkù kòbe.

⁵ Sidonni weè peité Sakarii, kè Sakarii peité Yoyadibu kè Yoyadibuu peité Adaya kè Adayaa peité Asayaa kè Asayaa me ntó peité Kòdi-Osee kè Kòdi-Osee peité Baduki kòo peité Maseya.

⁶ Pedesi yaabí miéke bèè do bo Sedisademmu ke bo benitidaabè sikousinàà nè sipísikuò nè bèni (468) bèè tu yekòmbò yembè.

⁷ Esaii weè do peité Itiyeedi kè Itiyeedii peité Maseya kè Maseyaa peité Kodaya kè Kodayaa peité Pedaya kè Pedayaa me ntó peité Yoeri kòo peité Mesudammu. Bensamee wuo nkòbe mbe bèè do bo Sedisademmu,

⁸ Kéyiénè Kabibaii nè Sadaii kè bèe wènnè bemou kémbò sikousiwei nè sipísidé nè bèni (928).

⁹ Sikidi bire Sowèeri weè do baké de kó ditñni kè Sennuyaa bire Sudaa ò pòkoo.

¹⁰ Ikuò niùbè miéke kè Yoyadibu bire Yedaya ríbo nè Yakinni.

¹¹ Ikuò niùti dièwè Asitubu weè do peité Medayoti, kòo peité Sadaki, kòo peité Mesudammu kòo peité Idikiya kòo peité Sedayaa.

¹² Kè bèe yiénè be naàmùnti kòbe bèè do pfi nkuyie nciètè mutòmmú, kè bèe wènnè sikousini nè sipísidé nè bèdébè (822). Madikia weè do peité Pesuu kè Pesèuu peité Sakarii kè Sakarii peité Amutisi kè Amutisii peité Pedayaa kè Pedayaa peité Yedokammu, kòo peité Adaya.

¹³ Kè bèe yiénè sicéi kó bekótibè sikousidé nè sipísinàà nè bèdébè (242) nè Amasaii bèè do tú o botí kòbe: Imee weè do peité Misidemoti kòo peité Asaii kè Asaii peité Asadeedi.

¹⁴ Nè behāpòmbè yekòmbùò yembè bèè do tú o botí kòbe Sabidieri weè do baké de kó ditñni, ò do tú Akedodimmu bire nde.

¹⁵ Bunni weè do peité Asabia kè Asabíaa peité Asidikammu, kòo peité Asubu, kè Asubuu peité Semmaya Defiibe botí kòbe mbe.

¹⁶ Nè Defiibe kó bekótibè bèè do baké Kuyie nciètè towaa kó mutòmmú Sabetaii nè Yosabadi

¹⁷ Asafu weè do peité Sabudi, kè Sabudii peité Mísee, kè Mísee peité Matannia bèè do òniitè Kuyie nsāa nkó iyie kè betòbèe né cóuté. Kè Bakibukia ntú odèri Matannia tebiì miéke teè ò pòkoo, kéyiénè Abuda. Yedutunni weè do peité Kadari, kè Kadari peité Sammua kè Sammua né peité Abuda.

¹⁸ Defiibe bèè do bo Sedisademmu bè do bo sikousidé nè sipísini nè bènàà ndi (284).

¹⁹ De kó difònkúò bèè baa yebòrè kè bè ntú Akubu nè o naàmùnkú kòbe bèè do ò ríbo yebòrè kè bè ríbo tekòùtè nè sipísiyiekè nè bèdébè (172).

²⁰ Defiibe sòmbè nè ikuò niùbè nè Isidayeribe sòmbè kè bè ríbo Sudaa kòbe kó yehèkè teyè miéke bá wè o èi.

²¹ Bèè do tú Kuyie nciètè kó betòmbè bèè do bo Sedisademmu kó dicèkari bè tu di Ofèri, Tisia nè Kisipa kè bèè mbè ni.

²² Asafu weè do peité Mísee, kòo peité Matannia kè Matannia peité Asabia, kè Asabíaa peité Bani kòo peité Usii, kòo nni Defiibe Sedisademmu miéke, Asafu kò kunaàmùnkú kòbe mbe, bèè do ni bèè tu bèdèmbè kó ditñni Kuyie nciètè miéke.

²³ Bèè yó mbie ndebémbénnè, okpàati do wàrimu be yetè kényé ò yó mbè toti mèè botí mutòmmú bá dii yiè.

²⁴ Sedaa naàmùnkú kou Mesesabèeri bire Petayaa Sudaa wuo nkou weè do naánnè be kó diyètiri Pedesi kóo kpàati borè.

Sifube tabè bèè do í bo Sedisademmu

²⁵ Sudaa wuɔ nkɔbe mabè beè do bo Kidiyà-Adiba nè o kó sihekésí kè betòbè ríbo Dibonni nè o kó sihekésí kè betòbè bo Yekabusedi nè o kó sihekésí.

²⁶ Kè betòbè bo Yesuwa nè Mòdada nè Beti-Padeti

²⁷ nè Asaa-Suadi nè Bèerisebaa nè ye kó sihekésí.

²⁸ Nè Sikidaki nè Mèkonna nè ðe kó sihekésí

²⁹ nè Á-Dimɔ nè Tisodea nè Yadamuti

³⁰ Sandoaa nè Adudammu ðe kó sihekésí nè Dakiisi nè o kó sihekésí nè Asekaa nè o kó sihekésí bè do bo Bèerisebaa bakù cǎnku nku kèntò kétuakènè Inommu kó kubiriku kubakù yóu bíékè.

³¹ Bensamee wuɔ nkɔbe do bo Kebaa nè Mikimasi nè Aya nè Betèeri ðe kó sihekésí nsi,

³² Annatoti nè Nɔbu nè Ananniya

³³ Asɔ nè Damaa Kitaimmu

³⁴ Adidi nè Siboyimmu nè Nèbadadi

³⁵ Dodi nè Anɔ nè bè do tú ðe bèyántibè kó kubiriku.

³⁶ Kè Defiibe mabè ríbo Sudaa kɔbe nè Bensamee kɔbe cuokè.

12

Bè bàtemè ikuú niùbè nè Defiibe

¹ Nte ikuú niùbè nè Defiibe bèè do neínè Sodobabèeri Seditieri bire nè Sosuwee kékò Sedisadèmmu Sedayaa nè Sedemii nè Esidadasi

² nè Amadia nè Maduki nè Atuusi,

³ nè Sekanniya nè Edeummu nè Mèdemoti.

⁴ Ido nè Kinnetoi nè Abiya.

⁵ Minyaminni nè Maadia nè Bidikaa,

⁶ nè Semmaya nè Yoyadibu nè Yedaya.

⁷ Saduu nè Amaki nè Idikiya Yedaya beè do tú bèè ní ikuú niùbè bèmbè nè be tebíi Sosuwee kó dimònni.

⁸ Defiibe mièke Sosuwee nè Binnui nè Kadimiedi nè Sedebia nè Sudaa nè Matanniya nè o tebíi beè do niù iyie nkuyie ncǐtè mièke.

⁹ Kè be tebíi Bakibukia nè Unni kè bè ríbo be iikè ke pí mbe kó mutòmú.

Ikuú niùbè diebè kó yeyètè

¹⁰ Sosuwee wèè do peité Yoyakimmu kè Yoyakimmu peité Ediasibu kè Ediasibuu peité Yoyada.

¹¹ Kè Yoyadaa peité Yonnatanni kè Yonnatannii peité Yadaa.

¹² Yoyakimmu kó dimònni kè ikuú niùbè bèè baké tinaàmùnti beè tu bie: Sedaya wèè do baké Mèdaya kó kunaàmùnkù kè Ananniya mbaké Sedemii koku.

¹³ Kè Mèsudammu mbaké Esitadasi koku, kè Yoananni Amadia koku.

¹⁴ Kè Sonnatāa mbaké Mèduii koku, kè Sosefu mbaké Sebanniya koku.

¹⁵ Kè Adina mbaké Adimmu koku, kè Edikaii mbaké Mèdayoti koku.

¹⁶ Kè Sakarii mbaké Ido koku, kè Mèsudammu mbaké Kinnettonni koku.

¹⁷ Kè Sikidi mbaké Abiya koku, kòò tòu mɔu mbaké Minyaminni koku, kè Pidayii mbaké Mòadia koku.

¹⁸ Kè Sammuyaa mbaké Bidikaa koku, kè Sonnatāa mbaké Semmaya koku.

¹⁹ Kè Matennaii mbaké Yoyadibu koku, kè Usii mbaké Yedaya koku.

²⁰ Kè Kadaii mbaké Sadaii koku, kè Ebee mbaké Amaki koku.

²¹ Kè Asabia mbaké Idikiya koku kè Nètanneyeedi mbaké Yedaya koku.

22 Ikuó niùbè diebè Ediasibu nè Yoyada nè Yosannani nè Yadaua be kó dimònni kè bè wāūmu Defiibe kó bekótibè yètè kénto kétuokenni Dariyuusi Peresi tenkè koo krààti diewè kó dimònni.

23 Defii wuò nkòbe bèè baké bè do wāūmu be yètè okrààti dàòrimè pátiri mieke kénto Ediasibu bire Yosannani kó dimònni.

24 Bèè do baké Defii wuò nkòbe bèè do tú Asabia nè Sedebia nè Sosuwee nè Kadimièdi bire nè be tebií sii do ò ríbo be iikè ke diè Kuyie nkóo niti Dafiti kó iyie, bá wè o kó mefiè ndòmmè kè bè ndiè nke sánti Kuyie.

25 Matanniya nè Bakibukia nè Abudiasi nè Mesudammu nè Tadiməo nè Akubu bèè do tú bèè bàa yebòrè kó yetuo tinenti do ò nhā yèè mieke.

26 Bè do pí mbe tómmú Sosuwee bire Yoyakimmu, Yotisadaki yaàbire kó dimònni ndi. Nemii weè do tú kùmandáá kè Esitadasi tu ikuó niùti nè ikuó wāāti de kó dimònni.

Bè baámmè kuduotí kó dibanni

27 Ti maá dìl mònni Sedisademmu kó kuduotí kédeè, kéce nDefiibe ekesi siməu mieke, ké bè naké kè bèè tí nSedisademmu kè tí ànné dibanni kéndiè nyiyiè nke bie nyebàrè nè tikùtidùùti nè tibòmbonti, ke déúkunko Kuyie nyètiri.

28-29 Beyendèmbè bèè do maá kéfité Sedisademmu nè ditenni Nefotaa kétúóté Bèti-Kidikaadi kénto kétuokenè Kebaa nè Asimafeti, kè bèè tínni Sedisademmu.

30 Kè ikuó niùbè nè Defiibe kè bèè wénkúnne bèmáá kéwénkúnne Isidayeribe beməu, kéwénkúnne kuduotí nè yebòrè.

31 Kè n tāāté Sudaa wuò mmieke bekótibè kéduó nkè bèè deke kuduotí ìnkè kè n toté yedentíre dieyè yèdéé, kè diketirii kété kubakù you kénwetí bè tu dè Tikùti kó dibòri.

32 Kè Osea mbè tũnko nè Sudaa wuò nkó bekótibè dikéè,

33 Asadia nè Esitadasi nè Mesudammu,

34 nè Sudaa nè Bensamee nè Sedemii nè Semmaya.

35 Ikuó niùbè mieke, kè Sonnatāa bire Sakarii nto teheuté, weè yààribè tu: Semmaya nè Matanniya nè Miseen nè Sakuu nè Asafu.

36 Kè bèè yíénè be tebií Semmaya nè Asadeedi nè Midadaii nè Kidadaii nè Mahaii nè Natanneyeedi nè Sudaa nè Ananni. Kè bèè nto debémbénnè nè sihéu Kuyie nkóo tónti Dafiti do dòò dè. Ikuó wāāti Esitadasi weè do ni de kó ditínni.

37 Bè tuòke dii mǎnni dibòri bè tu di tebinte kó dibòri, kéyóu kuduotí kétúnne yedētisàkè yèè kòrinè Dafiti kó dicēkari dii sīī ntekrààticfètè, kéréēté kétuòke dibòri menie nkperi diyie yìèni kèè bíékè.

38 Kè didentínni dérii kété kubakù cǎnku bíékè, m mómumuò nkè nni mbè tū. Kè Sudaa wuò nkó bekótibè dikéè sǎnni n neiné, kè tí tuòke fepéèpǔnnétofe kó dibòri kuduotí pékè dè,

39 késəoté kétuòke Efadaimmu kó dibòri nè Yesanna kperi, nè bè tu di siyī kperi, késəoté kétuòkenè Ananedi kó didènni nè bè tu di tekòutè kó didènni, kéréēté kétuòke ipe kó dibòri ke káá mbebarìbè kó dibòri.

40 Kè yedentíre yèdéé tuòke Kuyie ncífètè kéta, kè m múnke bè neiné nè bebeémbè kó ditínni kòbe mabè bèè do n neiné.

41 Kè ikuó niùbè Ediakimmu nè Maaseya nè Minyaminni nè Miseen nè Ediyoyennaii nè Sakarii nè Ananniya kè bè eu sihéu.

42 Kè Maseya nè Semmaya nè Edeasaa nè Usii nè Yoannani nè Madikia nè Edammu nè Esee kè bè diè, kè Sisidasia bè ni.

⁴³ De yiè kè tí fíé iwũs péu Kuyie nkémbo diwèl miéke. Kuyie nkuu do tí duó diwèl de yiè, benitipòbè nè ibí kè bè nyáнку Sedisadæmmu, bèè bo mædétimè kè bè nyo bè íitímè.

Ikuó niùbè nè Defiibe bè dò nkénte dè

⁴⁴ De yiè kè bèè tãátè benitibè kè bè bo mbaa tidieti kécósu tidiiti bè pãa nti Kuyie nnè tidiketiti nè depíinnè bèè bo depaa ke kuuti bè dò nke ní duó ndè ikuó niùbè nè Defiibe kpéí. Benitibè do pénsirimu Defiibe nè ikuó niùbè bè pí mmùú tãmmú.

⁴⁵ Kè bè mpí nKuyie ntõmmú ke dæari mewénkùmè kó ikuó benitibè, bæmbe nè beyendèmbè nè bèè bàa yebòrè bè do tú nKuyie nkóo tãnti Dafiti nè o bire Sadomæo bè do dæu ndii núu ndi,

⁴⁶ kétúóté Dafiti nè Asafu be kó dimònni bèè niù iyie mbè do bomu ke ní nni beyendèmbè kè bè dèúkunko Kuyie nyètiri ke kù sánti.

⁴⁷ Sodobabæeri kó dimònni nè Næemii kperi Isidayæeribe bæmæu do duómmu bè dò nkéduó ndè bedèmbè nè bèè bàa yebòrè bá dii yiè, kédei dèè tu Kuyie nkperæ kéduó nDefiibe kè bèè dei ikuó niùbè Anæo yaabi kperæ kè bè duó.

13

Næemii do wète kétüntemè Kuyie ntõmmú

¹ Mænime bè kàammè Møyiisi wàri ìi kuó kéyà tí wàrimè ke tú Amoniibe nè Mæabiibe bè bá nkáké Kuyie nkøbe kó ditñni bití nè bè bo mbomè.

² Ke yé bè do í comè Isidayæeribe kè bè pã mudii nè menie, bæè Mæabiibe bæè do yieti Badammu, kòo bonté kusínkú Isidayæeribe kè tí Yiè nKuyie nceete de kó kusínkú kè kúu naá mmesàà.

³ Bè kàa ndii mðnni Kuyie nkuó pátúri kè Isidayæeribeæ dènne be cuokè bèè kó dimàà í tú Sifube weti weti.

⁴ Dè do sá nyikuó niùti nhEdiasibu weè baké Kuyie ncîètè kó tidieti. Ò né do me ntaunnémè Tobiya

⁵ kòo ò duó nkudieku makù bè do ãà kù yepārè bè pãa nyè Kuyie nnè ku cîètè kó tinenti nè depíinnè bè do ãã nóóté dè kéduó nKuyie, tidiiti nè menaà mpàmmè nè mekùò bè do dò nke ní duó ndè Defiibe nè beyendèmbè nè bèè bàa yebòrè nè dèè do tú ikuó niùbè kperæ.

⁶ De kó dimònni dè do sá mmí nNæemii n yí bo Sedisadæmmu ke yé okpàati Aditakisési kpàti benni sipísitããti nè yèdéé miéke n do kòtemè o borè Babidõnni kè tí dò yewe sámþó kòo m pã kuce kè n wètení Sedisadæmmu.

⁷ Mænime n yàmè meyei Ediasibu do dðòmè kéduó nTobiya Kuyie ncîètè kó kudieku makù.

⁸ Kè dè n yonke mediè, kè n denne Tobiya kó tinenti tímæu de kó kudieku miéke,

⁹ kéduó nkè bèè kù dðò mewénkùmè kó ikuó. Kè n tóni Kuyie ncîètè nenti nè yepārè bè kù pãa nyè nè tihúúnti kéwète kétanné ku miéke.

¹⁰ Kè n keè bè ténke í duómmè Defiibe bè do dò nké mbè duó ndè, bæmbe nè bedèmbè kè bè cîète ke kũõti be paa nke yóu Kuyie ntõmmú.

¹¹ Kè n kpännè bebeémbè mùu kpéí nte kè bè yóu kè Kuyie ncîètè kó mutõmmú do, kédeè kétéi nDefiibe kéduó nkè bèè sòoté be tãmmú.

12 Memme kè Sudaa kɔbe beməuu ndei be kperɛ bɛ mɔke de kó deɔpíndè ke àà Kuyie nkó yebuɔ.

13 Kè n tãátɛ ikuɔ niùti Sedemia nè ikuɔ wãàti Tisadoki nè Pedaya Defii wuo nkou, kè Matanniya bire Sakuu kó debire Annani nhò teénnè, bɛ do bɛ yému kè be deɔrimè sié, kè m bɛ duɔ mmutómú kè beɛ nte bɛ bo ntotimè tidiiti be tebií.

14 Áú! N Yiè nKuyie nha báa yɛ n kɔ́i nè m pí mmùù tómmú sààmù a cɛ̀tè mu kɔ́i nnè n tũnnèmè a kuɔ.

15 De kó yewe mieke bake kè n ya benitibè Sudaa èi mieke kè bɛ nàù fínyí kó yɛbe diyetituo mieke teompùtè yìè kè betòbè tou tidiiti ke deenko be sãmmarímúbè nè menàà mpàmmè nè fínyí kó yɛbe nè fikíè kpeye nè tinenti teti péu ke kũũnnè Sedisademmu, kè m bɛ cau nke dò bɛ bá nfiiti be potanti teompùtè yìè.

16 Kè Tiiri èi kɔbe bèè bo Sedisademmu kè bɛ touni siyí nè tipotanti tibotí tibotí ke fiitinè Sudaa kɔbe Sedisademmu mieke teompùtè yìè.

17 Kè n kpannè Sudaa kó bekótibè ké bɛ nàké ke dò: Di deɔri ba mbotí nku ke sɔ̀nkũnko teompùtè kó diyìè?

18 Dè í dò ndi yembè do me ndòò, kè Kuyie nduɔ nkè meyei nti do, tínti nè ti èlà? Di sɔ̀nkũnko ò mɔ̀nni teompùtè kó diyìè di òke iinko Kuyie mmieke nke Isidayeeri be inkè.

19 De mɔ̀nni ndi n duómme kè bɛ ní kpetínnè Sedisademmu kó yebòrè kuyoku kè dèe wenté teompùtè, kɛmbaanè teompùtè bo pɛ̀témè kè bɛ né yè kpeté, kè n deite n kɔbe mabè kébanne ké bɛ nàké ke dò bɛ báa yie nkè tipotanti matii tanní dihei teompùtè yìè.

20 Kuce mêmáà ndi yoo mɛ̀démè n yàmè bepotambè dènnemè be potanti kékénnè kuduotí fɔ̀nkúò.

21 Kè m bɛ kpannè ke dò: Dè dòmmè kè di kèrínè kuduotí? Kè di dè yìè n yóò di pímmu. De kó diyìè nè yewe yèè kpaaní òmòu ténke í nyènnè tipotanti teompùtè yìè.

22 Memme n nàkémè Defiibe ke dò bèè dòò bemáà mewénnkùmè kó ikuɔ kékote kémbaa yebòrè kè dèe yie nkè bɛ báa sɔ̀nkũnne teompùtè kó diyìè.

Nè de kɔ́i, áú! Kuyie nha nyé n kɔ́i, fí nwèè tu osàù, á n kuɔ mmesémmè.

23 Memme n yàmè Sifube mabè túókémè Asidodiibe nè Amóniibe nè Moabiibe mieke benitipòbè.

24 Kè bèmabè nàà nhAsidodiibe kó tináànti kè betòbè nàà ntiteti, bá bɛ ténke í nàà nSifube kó tináànti.

25 Kè m bɛ kpannè mediè ké bɛ banté kusɔ̀nkú, képuotí besũkùbè kéfòri be yùti, kéduɔ nkè bèè pariké kényú Kuyie nyètiri ke dò: Ti í yóò bɛ duɔ nti kó besapàmbè kè bèè può mbe bí, ti me nyí yóò túóké be kó besapàmbè képuò nti bí yoo tí bè puoke ti mómmòmbe.

26 Kè m bɛ nàké de kó meborime meè bəmmè Sadomə wèè do tú Isidayeeri be kó kpààti, ibotí tɛi iməu mieke okpààti məu do í bo wèè ò mɔ̀nnè tikpàti Kuyie ndo ò dómú kóò dòò okpààti kòò mbaké Isidayeeri be beməu. Nè memme kè benitibè ibotí tɛi kɔbe ɔ̀ tɛntɛ kòò yeténè Kuyie.

27 Kè m bɛ kpannè ke dò: Ti ténke í dó kékeè kè di deɔri meyei ndiemè mie mbotí ke tóu ibotí tɛi kó benitipòbè ke cairi Kuyie nyètiri.

²⁸ Dè do sís ikuó nìtì diewè Ediasibu bire Yoyada po Sāmbadaa Odoniibe botí kou kóo sapàà nwe, kè nh ò bēti m borè.

²⁹ Kuyie nha nyé de kó benitibè kpéi bēè do càke a yètìrì nè a tōmmú, kētōte metaummè a do dōdōnèmè ikuó nìùbè nè Defiibe.

³⁰ Mēmme m bē dōdōmè mewénkùmè kó ikuó kēwēte kékanne ikuó nìùbè nè Defiibe bá wè o tōmmú.

³¹ Kè n wēte kédou mmeffè ti yóo ntouni mēè botí ideí Kuyie ncīètè nè tidipànti.

Kuyie a nyé n kpéi ké n dōdō mesàà.

Esitɛ Di mpátírí tɔ̀ tìì náàntì

De kó dipátírí tì náá ntiì do dàà tì nti Perisi kó ketenkè bɛ kó diheì bɛ tu di Susi di miɛke Sifubɛ do kɛ tu diì m̀nni tidaatì. Onitì m̀u bɛ tu wɛ Amaa kòò í ndó Sifubɛ kénwanti ò bo yímè kè bɛɛ kuɔ Sifubɛ bɛɛ kè bo.

Sifubɛ kòò sapàà mm̀u bɛ tu wɛ Esitɛ kòo ke náá nhokpàati pokù, wɛɛ do tì náké okpàati kénɛ kè bɛ í nkùò Sifubɛ bɛɛ do bo bɛ èi miɛke. Nè Kuyie nkó metèmmè kè bɛɛ kuɔ Amaa kè Sifubɛɛ cooté.

Di mpátírí náàntì duó ke dòmmè

1. Bɛ tãátémè Esitɛ kòo bo náá nhokpàati pokù 1:1-2:20
2. Esitɛ coommè Sifubɛ 2:21-7:10
3. Sifubɛ pèitemè bɛ dootitòbè 8-10

Okpàati Asuyeduusi ànnémè dibanni

¹ Asuyeduusi tu diì m̀nni okpàati ke baké Endi nè Etiopii itempè ntekòutè nè sipísidè nè iyiekè (127),

² ke kari diheidiè Susi miɛke nke.

³ Okpàti benni tãánni kòo ànnè dibanni, kényú benitidièbè nè miníisibè nè iwɛi yembè Perisi nè Medii kòbɛ nè kùmàndáábè,

⁴ kédennení tikpàatinenti nè tinenti tɛtì tìì m̀tè, kè de kó dibannii m̀ntɛ kèmmòke betààbè bèkuò.

⁵ De kó difɔnkúò kòo yú diheidiè Susi kòbɛ bɛm̀u, bɛkperibè nè bɛcírìbè, kéánnè dibanni o cīètè towàà kè di mm̀ke yewe yèyiekè.

⁶ Kòo núnnè tiyaápéitì nè tìì dò nnuúsì nè tiwũòtì, kécátinnè demámánnè mesò nkperè, kédúò nkè bɛɛ pítinnè yetákperè kó yesànkè, kédennení mesò nnè timátì péitì kó yedúú kédúú m̀bɛ ce dè ke dàri yetápiè nè yewũòyè nè yesòyè.

⁷ Bɛ do yǎnnè ìì b̀òòke menaà nyi do tú mesò nkperyi nyi ke cáá nyibotí ibotí, kè menaà nsù kè bɛ̀ totì benitibè bɛm̀u.

⁸ Bá wè kòo nyò nhò dómè, ke yé okpàati do nákémmè o tǔmbè ke dà bɛ nduò mbá wè ò dómè.

⁹ Kòo nitipokpàati Fasitii m̀e ntó ãã benitipòbè dibanni okpàati Asuyeduusi cīètè.

Okpàati pokù Fasitii yetèmè o dàù kpɛti

¹⁰ Diyiè yíènni yìè kòo kpàati yà menaà nkòo yèmmè cátè, kòo yú bɛ f̀mmu bɛ kè bɛ pí ntekpàati cīètè miɛke mutǔmmú, bɛɛ tu: Mɛumaa nè Bisitaa nè Adibona nè Bikitaa nè Akakitaa nè Setaa nè Kadikasi.

¹¹ Ke dà bɛɛ kòtɛ kényúni onitipokpàati Fasitii kòo nhókè dikpàatipiì kékòtèni kèbenke o wenniku benitibè nè benitidièbè ke yé ò wennimè mediè.

¹² Kòo kpàati tǔmbè kòtɛ kénákè Fasitii kòo yete ke í nkòtɛ, kòo kpàati miɛke peike mediè.

¹³ Kòo yú mecii nyembè bɛɛ yé ikuò nè tibeénti kè bɛɛ tíi nho borè.

¹⁴ Bɛɛ tu Kasena nè Setaa nè Adimata nè Tasisi nè Medesi nè Maaseonaa nè Memukãa beyiekè bɛ do tú Perisi nè Medii kòbɛ m̀bɛ, bɛɛ do baké diheì ìikè ke tũ nhokpàati.

15 Kòo kpààtìi bè beke ke dò: Tì dò nkédoò ba onitipokpààtì Fasitii wèè yete n tō nké bè ò nàké tì?

16 Kè Memukāā nàké okpààtì nè miníísibè ke dò: Onitipokpààtì í ànné okpààtì mǎà ndi ifei, wè ì ànnému miníísibè nè benitìbè bemou, itempē nyimou.

17 Benitipòbè bemou yóó keemu okpààtì yumè onitipokpààtì Fasitii kòò yete ke múnke nyetírì be daabè kpèti, ke tú okpààtì do yu o pokù kòo yetemu.

18 Perisi nè Medii kòò miníísibè pobè yóó tì kèemu kétúóté de kó meborime kényetírì be daabè kpèti, ke íinko be mieke.

19 Okpààtì, kàa bo yie nha wāri yepáte kédenne Fasitii kéwaá nhotòu wèè ò pēēté, kòo còuté o fòtìri kè de kó tináàntìi wāri Perisi nè Medii kuó pátìri mieke bá òmòu báá na ké tì cèète.

20 A tenké diekè kemou kabè bo keè diì mǎnnì a dǎò tì bá wèè nitipòkù bo nyié nho dǎu kpèti, bá kòò deu yoo ò kéñni.

21 Kè de kó tináàntìi narike okpààtì nè miníísibè kè bèè yie Memukāā kpèti.

22 Kòo wāri yepáte itempē nyimou bá kùu botí, ku wārii dǎmmè nè ku náàntì ke dǎ, bá wèè nitidòu mbaké o cīētè ke tē nàa nho botí náàntì.

2

Esitèe naámmè onitipokpààtì

1 Kè dèe mǎnte kòo kpààtì miekee do, kòo dentení Fasitii do dǎò dè nè bè do ò nàké tì.

2 Kòo kpààtì tǎmbè dǎ: Tí waánnè okpààtì besapàmbè bèè wenni ke mu nyí yé benitidaabè.

3 Okpààtì á dei benitìbè a tempē nyimou, kè bèè tǎāté besapàmbè bèè wenni ké bè tanné tenitipocīētè diheidiè Susi, kè Ekee ndake be kpéi nke bè duò ndèè bo wénkúnne be kǎntì. Ekee do tú bè fǎnte wénwe kòò pī ntekpààtìcīētè mieke mutǎmmù ke baa benitipòbè.

4 Kè bè dǎ: Okpààtì, a bo pénsìri wèè sapàà mbe mieke kòo còuté onitipokpààtì Fasitii fòtìri.

Kòo kpààtìi yie nde kó tináàntì.

5 Kè sǎ nSifu mǎu bo Susi diheidiè kòo yètìri tu Maadosee Yaii bire, Simmeii nè Kíisi be yaábire Bensamee wuò nkou.

6 Nebukannesa do na Sedisademmu kápímmù bèmbè kékòmmè. Bè do pī mèmme Yekonníya Suda kóo kpààtì.

7 Kè sǎ nhEsitèe yembè ku kè be tebite Maadosee ò tùóté ke bonè. Esitèe do wenni mediè mme.

8 Bè duó ndii mǎnnì tináàntì kè bè ntouni besapàmbè Susi diheidiè, kè Esitèe nkókè de mieke kè bèè bè duó nhEkee wèè bàa benitipòbè, kòo ndake be kpéi.

9 Kòo pénsìri Esitèe mesàà nkóò duó ndèè bo wénkúnne o kǎntì, ké nhò duó mmudiì, kétǎāté benitipotǎmbè bèyiekè tekpààtìcīētè kóò duó, kóò tanné tenitipocīētè sààtè.

10 Esitèe do í nàké ò tumè Sifu ke yé Maadosee do ò tiémmè ke dǎ ò báá nàké.

11 Yewe yemou kè Maadosee níi nfiri tenitipocīētè ke bo yà Esitèe kǎnnaatì nè bè ò dǎòrimè.

12 Dɛ kó bɛsɔpàmbɛ do mɔkɛ dibenni ndi kɛ wuò kɛ panti. Bɛ do ketɛ kɛ bɛ duò mmíiri kó mekuò mme betààbɛ bèkuò kpéi, kɛ bɛ yíè tũdààri nè dɛtɛrɛ dèè wɛnkũnko tikònti, bá wèè sɔpàà nkòo ndò nkékɔtɛ okpààti Asuyeduusi borɛ,

13 kɛ wèè sɔpàà nkòri bɛɛ ò duò nhò dó kɛntɔ dèè kó dimàà.

14 Bɛ do ɔɔ kɔtɛ kuyuoku nku okpààti borɛ, kɛ dɛɛ wentɛ kɛ bɛɛ bɛ kòtɛnɛ tenitipocĩtɛ tetɛ Sasikaasi bàà dɛ okpààti pocĩɛ. Sasikaasi do tú bɛ fɔntɛ wè nwe kòò pĩ ntekpààticĩtɛ miɛkɛ mutɔmmú kɛ baà okpààti pocĩɛ. Òmòu ɔɔ í nwɛtɛ okpààti borɛ kɛ dɛ í tú kpààti wèè ò dó kòò yu.

15 Dɛ tũkɛ dii yíè Maadosee tebitɛ Abikaii do ku kòo túótɛ dèè birɛ Esitɛɛ bo kɔtɛmɛ okpààti borɛ, bá wenwɛ í mbeke dɛmarɛ kɛ dɛ í tú Ekeɛ do yɛ nhò nto dɛ. Kɛ benitibɛ bɛmòu pɛnsiri Esitɛɛ.

16 Kɛ bɛɛ ò túótɛ kékɔtɛnɛ okpààti Asuyeduusi borɛ tekpààticĩtɛ ò kpàti benni yíènni, dibenni kóo tãnkú pínwɛ, bɛ tu wèè tãnkú Kisideu* betààbɛ tepítɛ nè odɛri nè otààkètiwɛ dɛ cuokɛ nke (mɛwaaanaà nnɛ tãàpò dɛ cuokɛ).

17 Kòo kpààti pɛnsiri Esitɛɛ, kɛ nhò dó kɛ dɛ pɛɛtɛ benitipòbɛ tɔbɛ nè bɛsɔpàmbɛ, kòo ò òò ndikpààtipii kòo cɔutɛ Fasitii fɔtĩri.

18 Kòo kpààti ànnɛ dibanni Esitɛɛ kpéi nkéyú benitidiebɛ nè miníisibɛ kɛpaa ndàmpòò ò tempɛ nyimòu, kɛpámmú yɛpàrɛ nè diwèl.

19 Kɛ bɛɛ wɛtɛ kɛtíi mbɛsɔpàmbɛ kuɛ mɛdérímɛ kɛ Maadosee mpĩ mmutɔmmú tekpààticĩtɛ.

20 Esitɛɛ do í nàkɛ ò bonní dɛ nè ò boti kéndònnɛ Maadosee do ò nàkémɛ, kòo tí yie nkéndò nhò kpaá kɛ bo ò cĩtɛ.

Bɛ do dɔmɛ kékua okpààti kɛ Maadosee bɛ dáa

21 Diyíè mari kɛ Maadosee mpĩ nho tɔmmú tekpààticĩtɛ kɛ Bikitãà nè Tɛdɛki bɛdɛ kɛ bɛ tu bɛ fòmmu bɛ kɛ bɛ pĩ ntekpààticĩtɛ miɛkɛ mutɔmmú kɛ baà tekpààticĩtɛ bɔrɛ, kɛ bɛ miɛkɛɛ pɛikɛ okpààti kɛ bɛ ndó kóò kuò.

22 Kɛ Maadosee tí kèè kénákɛ Esitɛɛ, kɛ Esitɛɛ tí nàkɛ okpààti nè Maadosee kó diyètĩri.

23 Kɛ bɛɛ fié tináànti kɛ nsó nti tu timómmɔnti, kɛ bɛɛ bɛ pĩ mbɛdɛ, kécɔó nyidɛi, kɛwãri dɛ kó tináànti diheikɛmpátĩri miɛkɛ okpààti ìikɛ.

3

Amanni dɔmɛ kékua Sifubɛ

1 Kòo kpààti Asuyeduusi déúkũnnɛ Amanni Amɛdata birɛ, Akaki yaabirɛ, kóò níi ndeyìikɛ kòo mbakɛ miníisibɛ bɛmòu.

2 Kɛ tekpààticĩtɛ tɔmbɛ bɛmòu nninku kɛ dɔuo Amanni ìikɛ, kɛ Maadosee wèè máa yetɛ.

3 Kɛ bɛtɔmbɛ tɔbɛɛ ò beke kɛ dò: Dɛ dòmmɛ kàa yetɛ okpààti duò ndii nuù?

4 Kɛ bɛ mbékú Maadosee yɛwɛ yɛmòu. Kòò dò: N tú Sifu nwe, kɛ bɛɛ tí nàkɛ Amanni kɛ bo yà Maadosee bo nkpaá sàkɛ.

5 Kɛ Amanni yà Maadosee yetɛmɛ kɛ í ninku kɛ dɔuo ò ìikɛ, kòo miɛkɛɛ pɛikɛ.

6 Kɛ bɛɛ ò nàkɛ Maadosee túmɛ Sifu, kòò nsó ndɛ í sànnɛ ò bo wè nkuɔmɛ omáà, kéndó kékua Sifubɛ bɛmòu bɛɛ bo okpààti Asuyeduusi tenkɛ.

* **2:16 Kisideu:** Bɛ do kaa mmèè boti bɛ kó betààbɛ nè tí kaammɛ yíè ndɛ í wɛ. Bɛ kóo tãnkú Kisideu berínɛ tí kó

⁷ Okpààti Asuyeduusi kpàti benni tɛpíítè nè didéři, otànkù ketiwè, bè tu wèè tànkù Nisāā*. Kè Amanni bɔ nyipāādíítí ke bo ya wèè tànkù nwe nè òò yìè ndi ò yóó p̄immè o t̄ommú, kè idíítí do dibenni tànkù tɛpíítè nè odéřiwè, bè tu wèè tànkù Adari†

Amanni dómè bèe kuɔ Sifube bɛmɔu

⁸ Kè Amanni náké Asuyeduusi ke dò: Kubotí makù kuù bo a eì kó itemp̄ɛ nyimɔu kè ku borime cáá, mè í dōnnè ibotí tɛi kōme, kù í yie nyikpààtikú. Okpààti báá s̄onté kényóu kè dè mbè dò mbàmmù.

⁹ Okpààti kàa tì p̄ensiri wāri dipátiri kè bèe bè kù. N yóó duóm̄mu idíítí cidóòbè sikɔupíkɔusitāati (300000) kè miníisibèe ì tanné dikpààtitou.

¹⁰ Kòo kpààti ùtè o māmáá nkéduɔ nhAmanni Amɛdata bire Akaki yaábire Sifube dootitòu.

¹¹ Kòo kpààti dò: Bá n duɔ nyidíítí, n da duóm̄mu de kó benitibè, dɔɔ bè a dómè.

¹² Kè Amanni náké kè bèe wāri yepáte kédúu nhokpààti tūmbè nè kùmandáábè bèe baké itemp̄ɛ, nnè ibotí kó bekpààtibè, kèwāri bá kùu boti nè ku náànti nè ku wārii, bè náá nti bè eì miɛke, kédeè ke ìkú be nou nè okpààti yètiri ke ìkú o cannimè, kédúu mbèè baké itemp̄ɛ nyimɔu nè ibotí kó bekpààtibè.

¹³ Kè bèe t̄o nyetōrè kè yèe kotenè yepáte itemp̄ɛ nyimɔu kè bè bo kuɔ Sifube bɛmɔu páí, ibí nè bekótibè nè benitipòbè diyie dimáá, dibenni tànkù tɛpíítè nè odéřiwè diyie tɛpíítè nè ditáánni ndi bè yóó bè kuómè kéheí be kperɛ.

¹⁴ Kè bèe cōutè dipátiri bá kùu temp̄ɛ nkép̄iɛkè kè bè bo nyé de kó diyie kébáátí.

¹⁵ Kè yetōrèe ítè mɛcāā nképítè tináànti diheidiè Susi miɛke, kòo kpààti nè Amanni kè bembɛ kari ke yò, nkè diheí dimɔu yèmmè cààrè.

4

Sifube yèmmè cààrè mè kè bèe bou dinùu

¹ Maadosee tì kèè òò mōnni kékēté o yaàbòri kédáátí kufòòtōnkù kèp̄u mmutápeí nkénkuɔ mmèdiè nke firi diheí,

² ke bii tuòke tekpààtic̄iètè kèncóm̄mu ditowà ke yé bè ɔ̄ ì ndáátimè meyeñcaarimè kó tiyáati kéta tekpààtic̄iètè.

³ De kó tináànti do tuòke ì temp̄ɛ, nkè Sifube tì kèè be yèmmè do cààrèmu kè bè mboú yenò ke dáátí tifòòtōnti kèp̄u mmutápeí.

⁴ Kòo nitipokpààti Esitɛ nitipotōmbè nè bè f̄ōmmu bè kè p̄i nho tōmmú tekpààtic̄iètè miɛke kè bèe tì nhò náké kè dèe cààrè o yèmmè mediè. Kòo wáa ntiyáati kédúonko kè Maadosee bo dáátí kényóu kufòòtōnkù, kòo yete.

⁵ Kè Esitɛ yu Ataki bè f̄ōnte wè kòo p̄i ntekpààtic̄iètè miɛke mutōmmú, kòo kpààti wè nhò duɔ nkòo bo mp̄i nho tōmmú, kóò t̄o nke d̄ò wèe beke Maadosee kényà dè dòmmè nè mùu te.

⁶ Kè Atakii yeroo kényà Maadosee tekpààtic̄iètè towà.

⁷ Kè Maadosee ò náké demɔu nè Amanni yè nhò bo tanné ì díítí dikpààtitou kénsà kè bè kùu Sifube bɛmɔu.

* **3:7 Nisāā:** Bè do kaa mmèè boti be kó betāābè nè tì kaammè yie ndè í wè, be kóo tànkù Nisāā berinè tì kó betāābè otāānwè nè onaanwè de cuokè nke (tibénti nè din̄tōōri de cuokè). † **3:7 Adari:** Be kóo tànkù Adari berinè tì kó betāābè odéri nè otāānwè de cuokè nke (dewannè nè tibénti de cuokè).

⁸ Kɛ Maadosee duɔ nhAtaki dipátiri bè wári di Susi ke bo kuɔ Sifube kó dimàà, ke dɔ wèe di duɔ nhEsitɛɛ kóò nàké dè dòmmè. Kòo kɔte kébántè okpààti o botí kɔbe kpéí.

⁹ Kɛ Atakii wɛte kénáké Esitɛɛ Maadosee ò nàké tí.

¹⁰ Kɛ Esitɛɛ dɔ: Wɛtoɔ kénáké Maadosee ke dɔ:

¹¹ Benitibè bɛmɔu nè okpààti tɔmbè nè bèè kó dimàà bo o tempɛ nyimɔu bè yɛmu ikuɔ túmè òmɔu báa ta okpààti cɛtɛ kòò í ò yu, kɛ wèe ta bèè ò kuɔ, okpààti bo youte wè kupààti mesɔ nkɔku weè máa bo nfòu. Dè mɔke yie nhotànkù nwe okpààti n yumè.

¹² Kɛ bèè nàké Maadosee Esitɛɛ yɛ mmù.

¹³ Kɛ Maadosee tɛnnɔ tináaanti ke dɔ: A yèmmè bá ndò nha bo cooté amàa a bo mèè kpéí nhokpààti cɛtɛ.

¹⁴ Kàa cɛkɛ ke í béi, nSifube yóó pétému metèmmè kupikù tekù kécooté, kàa kú fɛ nnè a cɛtɛ. Kɛ dè yèmmè meháárimè mie nkpréi nke a naámmè okpààtipokù.

¹⁵ Kɛ Esitɛɛ tɛnnɔ Maadosee ke dɔ:

¹⁶ Kɔte kɛtíí nSifube bɛmɔu bèè bo Susi kɛ dí bou dinùu n kpéi nyewe yètàati, keyènkè nè kuyie, di báa di mucie, di báa yà menie. M múнке yóó boumu nè n nitipotɔmbè. Bá nè ikuɔ me mbomè n yóó kɔtemu okpààti borè, kè m bo kú, n kú.

¹⁷ Kɛ Maadosee kɔte kédɔò Esitɛɛ ò nàké tí.

5

Esitɛɛ kɔtemè okpààti borè

¹ Bè bou memme dinùu kédeè, diyie tãánni yie kɛ Esitɛɛ dáátí tikpààtipoyààti kɛtaroo tekpààticɛtɛ kudànkù, kécómmú kéwetinné okpààti kàri kùu dieku bòri ke sɔ nhokpààti kàri o kpààtikàri ke wetí dibòri.

² Kòo kpààti yà onitipokpààti Esitɛɛ kòò còmmú kudànkù, kòo yie nkòò youte kukpààtipààti mesɔ nkɔku, kɛ Esitɛɛ taroo kékááké ku yómmè.

³ Kòo kpààti ò beke ke dɔ: Esitɛɛ, a dɔ ba kè n dè nda duɔ, mbá n kpàti kó dikéè!

⁴ Kɛ Esitɛɛ dɔ: Okpààti n da ànné dibanni ndi. Kàa bo yie nè Amanni dí kɔtení yie n cɛtɛ kédí.

⁵ Kòo kpààti tɔ nke dɔ: Bèè nàké Amanni kòo kɔtení mecāā nkè bèè kɔte bedé Esitɛɛ bè yu dii banni.

⁶ Bè di dii m̀nni kédeè kòo kpààti beke Esitɛɛ ke dɔ: A dɔ ba kè n dè nda duɔ? Bá n kpàti kó dikéè m bo da duɔ.

⁷ Kɛ Esitɛɛ dɔ: Okpààti n dɔ tí tu:

⁸ Kàa yie nke bo n dɔò mesàà nha naa wɛtení nè Amanni kè dí di n cɛtɛ kè n da nàké n dɔ tí.

Amanni cɛkémè kudɔú ke bo cɔó mMaadosee

⁹ Memme ke Amanni nyetini Esitɛɛ cɛtɛ kè diwè ò bo kòo yèmmè naati mediè nkòo yà Maadosee kòo kàri tekpààticɛtɛ towaà, wè í nyitè ke còmmú, ò mè nyi benke fedediefè mafè, kè Amanni miekɛ ò còuté mesàà.

¹⁰ Kòo minné kékò nkétí nho néposàbè nè o pokù Sedesi.

¹¹ Kòo bè kàmmu o kpàti màmmè nè o bí nè okpààti ò tãátémè ke níi mbetɔmbè nè miníisibè bɛmɔu ìkè tikpàti mieke.

¹² Kɛ dɔ̀: Mí nwe onitipokpààti Esitɛ yumè nè okpààti kè ti wěnné kɛ di o cīfētè, kòò wētɛ kɛ n yu nanke nè okpààti kè ti kɔ̀ri.

¹³ Dɛndɛ kó dimàà í n naati kè nsà kè Maadosee Sifu kpáá kɛ pī ntekpààticīfētè mutōmmú.

¹⁴ Kòo pokù Sedesi nè o nɛpobè bɛmòuu ò nàkɛ kɛ dɔ̀: Cíéké kudáú kè ku okùmè mbo mètiribè sipísidé nè bènùmmú, kàa yè dikūnweñi kɛ náké okpààti kè dí cós mMaadosee ku ìnkè, kàa na kékɔtɛ dibanni nè diwèi.

Kè dɛ kó tináaàtìi narikɛ Amanni.

6

Bè dèúkùmmè Maadosee kɛ kékùnnɛ Amanni

¹ Dè yìè kè inuò nyetɛ okpààti Asuyeduusi dɛ kó kɛyènkè, kòo duó nkè bèɛ túóténí diheikèmpátiri bè wāù dii miɛkɛ tii kó dimàà dòòri. Kòo duó nkè bèɛ di kàa nho ìkè.

² Kè bèɛ kaa Bikitana nè Tedeki bèɛ do tú bè fōmmu bè kè bè pī ntekpààticīfētè miɛkɛ mutōmmú, kɛ baa tekpààticīfētè bòrɛ kéndó kékua okpààti kè Maadosee bè dāa nkè bèɛ wāri tì.

³ Kòo kpààti dɔ̀: Kè bè né ò dòò òmmɛ sàà nkɛ dèúkùnnɛ o yètiri dɛ kpéí? Kè bè dɔ̀: Bè í ò dòò mùmamú.

⁴ Kòo kpààti dɔ̀: We mbo kudànkù? Dè do sò nhAmanni wèè taroo kɛ bo náké okpààti kè bèɛ cós mMaadosee ò cíéké kùù dɔ̀.

⁵ Kòo kpààti tōmbè dɔ̀: Amanni nwe. Kòo kpààti dɔ̀ wèè tanní.

⁶ Kè Amanni taroo kòo kpààtìi ò beke kɛ dɔ̀: Bè òò dɔ̀ ba onitì okpààti dɔ̀ kédéúkùnnɛ wè nè o yèmmè mɛmòu? Kè Amanni dɔ̀ nè o yèmmè miɛkɛ okpààti yóò dèúkùnnɛ wè kè dè í tú mí!

⁷ Kɛ dɔ̀: Kòo kpààti dɔ̀ kédéúkùnnɛ onitì

⁸ wèè ò dátinné dikpààtiyaàbòrì ò daati di, kóò dèè ntesāntè ò dèkù tɛ, kóò òò ndikpààtipìi,

⁹ kédus nkè minísi mòuu dátinné dɛ yìè tikpààtiyààtì, kóò dèè ntesāntè kóò fiténè dihei, kèmpìèkù kɛ tú: Kòo kpààti dɔ̀ kédéúkùnnɛ onitì ò òò ò dòò miɛ mɛɛ.

¹⁰ Kòo kpààtìi náké Amanni kɛ dɔ̀: Mɛcāā nkétúóté diyaàbòrì nè tesāntè kè mè dòò Sifu Maadosee wèè bo tekpààticīfētè towaà, a báá súú ntimatì a bēi ntì.

¹¹ Kè Amanni túóté diyaàbòrì kédátinné Maadosee kóò dèè ntesāntè kénfirínè dihei kɛ tú: Kòo kpààti dɔ̀ kédéúkùnnɛ onitì ò òò ò dòò miɛ mɛɛ.

¹² Dɛ kó difōnkúò kè Maadosee kò ntekpààticīfētè, kè Amanni nkūnti mɛcāā kɛ kánkɛ kuyààkù o ìkè nè ifei,

¹³ kénáké o pokù Sedesi nè o nɛpobè dèè dòò. Kè bè dɔ̀: Dɛ kóò Maadosee a di wèè ìkè ifei ò tu Sifu nwe, a í yóò na kédòò tìmatì, a dɔkɛ yóò yí kédìmu ifei.

¹⁴ Bè kpáá kɛ mɛ nnáá nkè bè fōmmu bè kè bè pī ntekpààticīfētè miɛkɛ mutōmmú kè bèɛ tuòkoo kóò túóté mɛcāā nkékɔtɛnɛ Esitɛ cìɛ, wenwe nè okpààti kè bè bo di Esitɛ bè bèñné mùù dii.

7

Bè còómmè Amanni kudáú

¹ Okpààti nè Amanni kè bèɛ kɔtɛ Esitɛ cìɛ mudii.

² Diyìè dèrì kè bèɛ di kédèè kòo kpààti dɔ̀: Onitipokpààti Esitɛ a dɔ̀ ba? Bá n kpàtì kó dikéè m bo tì nda duó.

³ Kè Esitɛ dɔ̀: Okpààti kàa bo yie nha yóu kè nní nfòù mí nnè n kòbɛ.

4 Bɛ ti fitɛmu mí nnɛ n kɔbɛ kɛ yóo ti fié. Kɛ bɛ do nti fitɛ kɛ ti bo ntú ntidaati n na bá mbéi nkébenné ké nda kɔónnɛ fɔ́ nhokpààti.

5 Kòo kpààti Asuyeduusi dɔ: Wenninwe wèè totí mɛyɛmmɛ mɛmmɛ, dɛ yiɛ mborɛ?

6 Kɛ Esitɛɛ dɔ: Ti kprantídɛntɔ̀, ti dootitɔ̀ tu Amanni nwe onitiyonkuwe. Kɛ kufɔ́waá nhauté Amanni okpààti nè o pokù bɛ ìikɛ.

7 Kòo kpààti miɛkɛ peikɛ, kòo ité dɛndɛ bàm̀bà nkéyè tekprààticìtè towaá, kɛ Amanni nkpaá kɛ báá nhɛsitɛɛ kòo bo yóo kòo nfòu.

8 Kòo kpààti nwɛtiní bɛ do yo ndɛ, kɛnsó nhAmanni do Esitɛɛ duó dii dóu ìnkɛ. Kòo kpààti kuónko kɛ dɔ: Dɛ kóo niti dɔ kɛpí m pokù nwe kédúonɛ n nɔ́nfɛ miɛkɛ n cìtè!

9 Kpaá kɛ mɛ nnáa nkòo tɔ́mbɛɛ bóu Amanni ìikɛ kuyààkù.

9 Bɛ miɛkɛ kɛ Adibona dɔ: Okpààti Amanni ciéké kudúu nku kɛ bo cóó mMaadosee wèè do da dɛɛtɛ, kɛ ku okùmɛ bo mɛtiribɛ sipísidɛ nè mɛnùmmù. Kòo kpààti dɔ: Cónnɛ Amanni ku ìnkɛ.

10 Kɛ bɛɛ cóó nhAmanni kudúu ò do ciéké kù, kòo kpààti miɛkɛɛ do.

8

Okpààti duómmɛ dinùu Sifubɛ

1 Dɛ kó diyìɛ ndi okpààti Asuyeduusi duómmɛ Esitɛɛ Amanni Sifubɛ dootitɔ̀ kprɛɛ dɛmou, kɛ Esitɛɛ náké okpààti Maadosee tumɛ o cìtè kou, kòo duó nkɛ bɛɛ ò yùní.

2 Kòo kpààti títóɛ mumámáá nhò do duó mmù Amanni kédúu mMaadosee kɛ Esitɛɛ ò duó nhAmanni cìtè kòo mbaké.

3 Kɛ Esitɛɛ wɛtɛ okpààti borɛ kédó kénínkú o ìikɛ kɛ nhò bàá nkɛ tú, wèɛ yetɛ Amanni Akaki yaábire yɛ mbɛɛ dɔò mèè yɛi nSifubɛ.

4 Kòo kpààti youtɛ o pààti mesɔ́ nkòku, kɛ Esitɛɛ ité kécómmù

5 Kɛ dɔ: Okpààti kàa pɛnsiri kɛ bo n dɔò mesàa nkɛ n dó, a wāri yɛpátɛ kɛpaa nhAmanni Mɛmɛdaa bira Akaki yaábire do wāri tì kɛ bo kuɔ Sifubɛ a tempɛ nyimou miɛkɛ.

6 M bo yíme kɛ nwúónko kɛ bɛɛ kuɔ n kɔbɛ? M bo yíme kɛnwúo mbɛ kòu dɛ n kɔbɛ?

7 Kòo kpààti Asuyeduusii náké Esitɛɛ nè Sifu Maadosee kɛ dɔ: N duómmu Esitɛɛ Amanni cìtè kɛ bɛ ò cóó nkudúu ò do dó mèè kprí nkékuɔ Sifubɛ.

8 Di bo na kɛwāri nè n kó diyètiri di dó tì, tii yóo teennɛ Sifubɛ, kɛíkú n cannimɛ. Kɛ yɛ tii wāri kɛ ìkú n cannimɛ nè n kó diyètiri tì sɔ́ í ncèètɛmɛ.

9 Dɛ kó diyìɛ otáátáánwɛ, otánkù bɛ tu wɛ Sifaá*, diyìɛ sipísidɛ nè ditáanni kɛ bɛɛ tíi nhokpààti pátíwáábɛ kɛ Maadosee náké kɛ bɛɛ wāri yɛpátɛ kédúu nSifubɛ nè okpààti tumbɛ, nè miníisibɛ nè kùmándáábɛ bɛɛ bo itempɛ ntekòutɛ nè sipísidɛ nè iyiekɛ (127) miɛkɛ, kétúótɛ Ëndi kétuokɛnɛ Etiopii, kɛwāri bá kùu botí nè ku náahti nè ku wārii, kɛwāri Sifubɛ nè bɛ náahti.

10 Bɛ do yɛ wāri nè okpààti yètiri ndi kɛíkú o cannimɛ, kɛ yɛ duó mbɛsàndèèbɛ kɛ bɛɛ deke sisɛ́ sii cáá kékɛtɛ kɛ yɛ totí,

11 kɛ wāri yɛpátɛ miɛkɛ kɛ tú: Okpààti duómmu dinùu Sifubɛ bɛɛ bo o ekɛ yemou kɛ tú bɛɛ tíi nkɛdɛɛtɛ bɛ fòmmu, ò bɛ pāmu dinùu kɛ tú bɛɛ fié itempɛ

* **8:9 Sifaa:** Bɛ do kaa mmèè botí betáábɛ tì í mɛ nkaa nyíɛ. Wéntɛ 3:7. Bɛ kóo tánkù Sifaa berínɛ tì kó betáábɛ onummuwè nè okuónwɛ dɛ cuokɛ nkɛ (tipòòdùtì nè diyòòdri dɛ cuokɛ).

nyimɔu kɔbe bɛɛ bo ndɔ kɛ bɛ dokɛnɛ, bɛ bo na kɛkuɔ benitipɔbɛ nɛ ibi kɛheɪ be kɛrɛɛ.

¹² Okpɔ̀ati Asuyeduusi do bɛ duɔ ndii nuu do do nkɛdɔɔ diyie dimaa ndi, dibenni tanku tɛpiite nɛ odɛri diyie tɛpiite nɛ ditaaanni.

¹³ De ko yɛpate do mɔke muwɛrimu mmu bɛ ye duɔ nyii tempɛ mmieke, ke naa mbenitibe bemou ke tu kɛ dɛ yie tuakeni Sifube baati kedokɛnɛ bɛɛ dɔ kɛ bɛ kuɔ.

¹⁴ Okpɔ̀ati bɛ duɔ ndii monni dinuu, kɛ besandɛebɛɛ deke sisɛi caasi kecokɛ mecɔa nkɛpitɛ tinaaanti diheidiɛ Susi.

¹⁵ Kɛ Maadosee yenni tekpaaticɛtɛ ke daati dikpaatiyaabɔri dii a mewuɔ nne mɛpɛi, kɛnɔɔ ndiyaaɔbɔkperi dii wuɔ ke pɛi. Kɛ dɛɛ narike Susi kɔbe kɛ bɛ mpɛku ke pɛu.

¹⁶ Kɛ dɛɛ narike Sifube, kɛ diwɛi mbɛ bo bɛ bɛ dɛukunneɛ.

¹⁷ Okpɔ̀ati duɔ ndii nuu tuɔke dii monni yehekɛ kɛ dɛɛ narike Sifube kɛ diwɛi mbɛ bo kɛ bɛ aa yɛbaa nke yo ntidiiti, kɛ kufɔwaɔ nhautɛ benitibe, kɛ besukubɛɛ naa nSifube.

9

Sifube namɛ be dootitɔbɛ

¹ Dibenni tanku tɛpiite nɛ odɛri diyie tɛpiite nɛ ditaaanni, okpɔ̀ati dou ndii nuu do do nkɛdɔɔ dii yie, Sifube dootitɔbɛ yɛmmɛ do do mbeɛ yoo bɛ na, kɛ Sifube bɛɛ nɛ wɛtɛ kɛ bɛ na.

² Okpɔ̀ati Asuyeduusi tempɛ nyimɔu mieke kɛ Sifube tii nkɛbaaɔ bɛɛ bɛ donɛ meyei, nhomou i ndaati kecɔmmu be iikɛ, ke ye kufɔwaɔ ndo bɛ autɛmɛ.

³ Koo kpaaati tumbe nɛ kumandaabɛ bɛɛ bakɛ itempɛ, minisibe nɛ okpɔ̀ati tɔmbɛ kɛ bɛɛ konna Sifube bɛ dɛ mɛɛ kpɛi mMaadosee.

⁴ Menke Maadosee do dukɛmu tekpaaticɛtɛ mieke, koo yetiriɪi feite itempɛ nyimɔu koo ndɛuku.

⁵ Kɛ Sifubeɛ dɔɔ be dootitɔbɛ bɛ dɔmɛ, kɛ bɛ kuɔnɛ yeɛe kɛ benitibe kɛ kɛnsu medie.

⁶ Sifube do kuɔ Susi diheidiɛ mieke benitibe sikousinummɔ (500) ndi.

⁷⁻¹⁰ Kɛ bɛɛ kuɔ Amanni Amedata bire Sifube dootitɔu bi tɛpiite: Padisannedata nɛ Dadifɔɔ nɛ Asipata nɛ Podata nɛ Adaya nɛ Adidata nɛ Padimaseta nɛ Adisaii nɛ Adidadia nɛ Fayesata. Bɛ mɛ nyi nheɪ demarɛ.

¹¹ De ye mɔmmɔnni kɛ bɛɛ nakɛ okpɔ̀ati bɛ kuɔ benitibe kɛ bɛ mamɛ Susi diheidiɛ mieke.

¹² Koo kpaaati nakɛ Esitɛ ke dɔ: Sifube kuɔ Susi diheidiɛ mieke benitibe sikousinummɔ (500) ndi nɛ Amanni bi tɛpiite, bɛ nɛ bo nkɔɔ bɛɛ itempɛ nteɪ mieke? Kaa kpaɔ dɔ timati n nakɛ kɛ n ti dɔɔ, a dɔ ɔnti? N yoo ti dɔɔmu.

¹³ Kɛ Esitɛ dɔ: Okpɔ̀ati kaa bo yie nha duɔ ndinuu Sifube kɛ bɛ naa yie dɔɔ bɛ dɔɔmɛ yie nSusi ko diheɪ kecɔɔ nhAmanni bi tɛpiite idɛi inkɛ.

¹⁴ Koo kpaaatii yie nkɛ bɛɛ pitɛ dɛ ko tinaaanti diheɪ kecɔɔ nhAmanni bi tɛpiite idɛi inkɛ.

¹⁵ Kɛ Sifube bɛɛ bo Susi kɛ bɛɛ tii ndibenni tanku tɛpiite nɛ odɛri diyie tɛpiite nɛ dinaanni, kɛkuɔ benitibe sikousitaati (300), bɛ mɛ nyi nheɪ demarɛ.

¹⁶ Sifube bɛɛ bo itempɛ nteɪ kɛ bɛɛ tii nkɛbaaɔ be dootitɔbɛ kedɛɛtɛ be fɔmmu, kɛkuɔ benitibe sikoupiisiyiekɛ nɛ sikoupiisinummɔ (75000), bɛ mɛ nyi nheɪ demarɛ.

17 Dɛ do dɔ̀ dɔ̀ dibenni tɔ̀nkù tɛpíítɛ̀ nè odɛ̀rì diyìɛ̀ tɛpíítɛ̀ nè ditáánnì yìɛ̀ ndi. Diyìɛ̀ tɛpíítɛ̀ nè dinaanni yìɛ̀ kɛ̀ bèɛ̀ yóu kɛ́ánnɛ̀ dibanni kényǎnku nè diwèì.

18 Sifubɛ̀ bèɛ̀ bo Susi bɛ̀mbɛ̀ do kpa ntepíítɛ̀ nè ditáánnì nè dinaanni ndi, kɛ́om̀pɛ̀ nè dinummurì, kɛ́ánnɛ̀ dibanni kényǎnku nè diwèì.

19 Kɛ̀ Sifubɛ̀ bèɛ̀ bo yehɛ̀kɛ̀ sámp̀ɔ̀yɛ̀ kɛ̀ bɛ̀mbɛ̀ baá ndibenni tɔ̀nkù tɛpíítɛ̀ nè odɛ̀rì diyìɛ̀ tɛpíítɛ̀ nè dinaanni kɛ́pámmù bɛ̀tɔ̀bɛ̀ yɛ̀pàrɛ̀.

Sifubɛ̀ ǎámɛ̀ dibanni kɛ̀ denninì bɛ̀ namɛ̀ bɛ̀ dootitɔ̀bɛ̀

20 Kɛ̀ Maadosee wǎrì dɛ̀ kó tinááhtì yɛ̀páte kɛ́duó nSifubɛ̀ bèɛ̀ bo Asuyeduusi tempɛ̀ nyimɔ̀u, ì tákɛ̀ nè ì dɛ̀tirì.

21 Kɛ̀ dɔ̀ bɛ̀ níí ánnɛ̀ dibanni bá dii benni otá̀nkù tɛpíítɛ̀ nè odɛ̀rì diyìɛ̀ tɛpíítɛ̀ nè dinaanni nè dinummurì.

22 Dɛ̀ kó yɛ̀wɛ̀ nyɛ̀ Sifubɛ̀ namɛ̀ bɛ̀ dootitɔ̀bɛ̀, kɛ̀ mɛ̀yɛ̀ncáarimɛ̀ɛ̀ naá ndiwèì, kɛ̀ mɛ̀yɛ̀ nnaá mmesàà mbɛ̀ do dɔ̀ nkɛ́mbaámmu kɛ́ndenninì dɛ̀ kó yɛ̀wɛ̀ kpéì nke pǎa mbɛ̀tɔ̀bɛ̀ yɛ̀pàrɛ̀, kɛ̀ pǎa nnɛ̀ bɛ̀círìbɛ̀ yɛ̀pàrɛ̀.

23 Kɛ̀ Sifubɛ̀ yìɛ̀ mMaadosee béì ntì, kɛ̀ dɛ̀ kó dibannii naá mbe kó ikuó.

24 Kɛ̀ yé Amanni Amɛ̀data bire Akaki yaábire do dómɛ̀ kékɛ̀wɔ̀ Sifubɛ̀ kɛ̀bo nyipáádíítì kɛ̀ bo yà dii yìɛ̀ ndi ò yóó bɛ̀ kúamɛ̀.

25 Kɛ̀ Esitɛɛ̀ kɔ̀tɛ̀ kɛ́yá okpáàtì, kòo yìɛ̀ nkéwǎrì kɛ̀ dɔ̀: Bɛ̀ɛ̀ kɛ̀wɔ̀ Amanni wèɛ̀ dɔ̀ kékɛ̀wɔ̀ Sifubɛ̀. Mɛ̀mmɛ̀ bɛ̀ c̀óómmɛ̀ Amanni nè o bí idéì.

26 Dɛ̀ɛ̀ tɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ yu dɛ̀ kó dibanni kɛ̀ tú mudítìbɔ̀mmù.

Kɛ̀ Sifubɛ̀ yìɛ̀ mMaadosee béì ntì kɛ̀ yé bɛ̀ yámɛ̀ bɛ̀mómmɔ̀mbɛ̀ dɛ̀ɛ̀ dɔ̀.

27 Kɛ̀ bèɛ̀ dɔ̀u ndɛ̀ kó ikuó bɛ̀ kpéì nnɛ̀ bɛ̀ yaábì kpéì nnɛ̀ bèɛ̀ yóó naá nSifubɛ̀ bɛ̀ kpéì nkɛ̀ bɛ̀ bo mbaà ndɛ̀ kó yɛ̀wɛ̀ yɛ̀dɛ̀ bá dii benni kɛ́ndònnɛ̀ Maadosee bɛ́imɛ̀.

28 Dɛ̀ kó dibanni dɔ̀ nkɛ́mbomu sǎá, bá tɛ̀ɛ̀ c̀fɛ̀tɛ̀, bá kùù tempɛ̀ mbá dii ɛ̀i, bɛ̀ mbaà mmudítìbɔ̀mmù banni kɛ̀ denninì dɛ̀ kó yɛ̀wɛ̀, bɛ̀ báá yɛ̀ yɛ̀ mbɛ̀ báá yɛ̀ yóu.

29 Kòo nitipokpáàtì Esitɛɛ̀ nè Sifu Maadosee, kɛ̀ bèɛ̀ yíɛ̀ kɛ́wǎrì yɛ̀páte kɛ̀ yíɛ̀ kɛ́cɛ́ékùnnɛ̀ mudítìbɔ̀mmù banni.

30 Kɛ̀ bèɛ̀ wǎrì yɛ̀páte Sifubɛ̀ bèɛ̀ bo Asuyeduusi tempɛ̀ nyimɔ̀u miɛ̀kɛ̀ kɛ̀ dɔ̀ diwèì mbɛ̀ bo nè kunaatì.

31 Kɛ̀ bèɛ̀ bɛ̀ náké kɛ̀ dɔ̀ bɛ̀ mbaà mmudítìbɔ̀mmù banni dɛ̀ kó yɛ̀wɛ̀. Onitipokpáàtì Esitɛɛ̀ nè Maadosee bɛ̀ɛ̀ do dɔ̀u ndɛ̀ kó ikuó kɛ̀ ì mbo bɛ̀ kpéì nnɛ̀ bɛ̀ yaábì, kɛ̀ dònɛ̀ mɛ̀nùbóómmɛ̀ nè yɛ̀dabùò nkɛ̀yɛ̀i.

32 Kɛ̀ Esitɛɛ̀ yíɛ̀ kɛ́cɛ́ékùnnɛ̀ mudítìbɔ̀mmù banni, kɛ̀ bèɛ̀ wǎrì dɛ̀ kó tinááhtì dipátírì miɛ̀kɛ̀.

10

Maadosee dɛ̀ukɛ̀mɛ̀

1 Kòo kpáàtì Asuyeduusii duó nkòò tenkɛ̀ kɛ̀mɔ̀u kɔ̀bɛ̀ mpí mmutómmù nè muwɛ̀rímù nè dàmsɛ̀rì takɛ̀ kɔ̀bɔ̀.

2 Okpáàtì wɛ̀rímù diɛ̀mù nè ò kɔ̀m̀bɔ̀tòmmù nè ò dɛ̀ɛ̀ mmɛ̀ɛ̀ botì Maadosee, tì wǎrimu Mɛ̀diibɛ̀ nè Perisiibɛ̀ kpáàtìbɛ̀ dɔ̀rìɛ̀mɛ̀ páte miɛ̀kɛ̀.

3 Maadosee wɛ̀ɛ̀ do tũ nhokpáàtì Asuyeduusi o tenkɛ̀ miɛ̀kɛ̀, kɛ̀ tú onitidɛ̀wɛ̀, kòo kɔ̀bɛ̀ ò dé kòò dɔ̀, kòò wantì bɛ̀ kó mesàà nke dɔ̀ bɛ̀ bo mbomɛ̀ kɛ̀ dɛ̀ naatì.

Isɔbu Di mpátiri tɔ tui náahti

Isɔbu do tú onitisàawè nwe ke dé Kuyie nke yennínè omáá meyei, mbá ò í mmàke a bo ò sei ntii ìnkè. Kè Kuyie nhò dḡḡ mmesàà nkòò mḡke dèè kó dimàà dḡḡ nho niti ndè dḡ, kòò né dè mḡntóo demḡu dimḡnni dimáà, o kpàti timḡu nè o bí nè ò kḡnnaatoo. De kó meḡḡtímè diemè mieke Isɔbu bo nkpaá ke tū nKuyie naà? Weti, Isɔbu í wète o fḡnkúò.

Nè memme kòo népobè mabèe kḡteni ke bo ò dḡu nke né dḡke yíe kécḡarè o yèmmè. Bembe yèmmè do dḡ nyIsɔbu yetému deè te kòò fḡuri. Kè Isɔbuu bè bḡaso nè muwḡrímú kuce mḡpéu mieke, ke dḡ ò í càke mùmamù.

Kè Ediu ntú onaanwè be mieke kébèi nke dḡ: Kuyie nhḡḡ duḡnni oniti meḡḡtímè kéndó kòò tiémmu.

Kè dè nyóó dente kè Kuyie nné bèi nke dḡ: Isɔbu máà weè náà nku kpéi nkè dè wenni, kòò tḡnné ò kperε deè kó dimàà càke demḡu kénós nkè dè mmḡnnè dèè do feti.

Di mpátiri náahti duó ke dḡmmè

1. Dibḡḡ bḡntémè meḡḡtímè Isɔbu 1-2
2. Isɔbu népobè náahti 3-31
3. Ediu náké ti Isɔbu 32-37
4. Kuyie mbèi nti 38-41
5. Isɔbu dáammè o yetímè 42:1-6
6. Kuyie ntḡḡnmè Isɔbu ò do fetinne dè 42:7-17

Dibḡḡ bennémè Isɔbu meketimè

¹ Uusi ei mieke nke oniti mḡu do bomè kòo yètiri tu Isɔbu kè de kóo niti ntú wèè dḡri Kuyie ndómè, ke weti, ke dé Kuyie, ke yennínè omáá meyei.

² Kòo peitè initedabí iyiekè initedabí itḡḡti,

³ kḡmmḡke ipe sikḡupísìyiekè (7000), yḡyóbè sikḡupísitḡḡti (3000), inaḡḡdḡriyi idéi idéi sikḡusinḡmmù (500), sḡmmarímúbè sikḡusinḡmmù (500) bá o tḡmbè í ndò nkaà nkédeè. O yètiri do feímu ke pḡnkú benitibè bemḡu, diyie yìèní kèè bíékè kḡbe kperε.

⁴ Kòo kó beḡapḡmbè nhḡḡ yeḡaa nke firi betḡbè céi, ke níi yúni be tḡbè betḡḡti kè bḡe wḡnnè kédí dibanni.

⁵ Kè bè baá nhḡmḡu cḡtè kè dibanni dèè, Isɔbuu duó nkè bḡe tínni kòo bè dḡḡ mḡwḡnkùmè kó ikuó, kè bè nyíe nkè dèè wenté kòo pike yè dikḡnweḡni sèi kḡféuté bá wèè yuu ìnkè fḡḡfḡ kḡtuḡ, ke náá nke tú kè dè yèmmè m bí bo ndḡḡ meyei nyoo bè sḡá nKuyie nné be yèmmè mieke. Isɔbu do me ndḡori sḡḡ.

⁶ Kè diyie mari né mbo kè Kuyie ntḡrè ntíkú ti Yiè nKuyie mborè, kè dibḡḡ múnkeε kḡtoo be cuokè.

⁷ Kè ti Yiè nKuyie ndi beke ke dḡ: A boni de? Kè dii ò tḡḡné ke dḡ: N firini ketenkè nke ke ceḡti ceḡti.

⁸ Kè ti Yiè nKuyie ndi náké ke dḡ: A yé n kóo tḡnti Isɔbu kpéináa? Òmḡu í bo ketenkè ìnkè kòò dḡnnè, ke dḡori n dómè, ke weti, ke dé mí nKuyie, ke yennínè omáá meyei.

⁹ Kè dibòd ténné ti Yiè nKuyie nke dò: Isòbu sòhité ke da démaà?

¹⁰ Dè í tú a ò kánkému, we nè o cīètè nè o kperere demouà? Kàa kó mesàà nhò bonè kòò dòòri dèè kó dimàà yíè nkòò pièti pèi kèpíenke ketenke kemouà?

¹¹ Mu nyoute a nòutè kénampe o kperere, n yému ke dò nhò bo da cōs kè dè nfeío.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nnáké dibòd ke dò: O kperere kó dimàà n dè nda duómmu, a né báá ò kàáké o mómmu.

Menme kè dibòd íté ti Yiè nKuyie mborè.

¹³ Diyiè mari ke sá nyIsòbu kó bedapàmbè nè o kó besapàmbè bè bo o kóo po cīètè ke yo ndibanni.

¹⁴ Kè ditōnni mari tuòkení Isòbu borè ke dò: Inààke do duòmu kè sámmarímúbè cènti i borè ke diiti,

¹⁵ kè Sabaa eì kòbe kòtení ke ti do ke fié a tōmbè ke fiètè inààke, kè mī mǎá yenté ke kòtení ke bo da náké.

¹⁶ Ò kpaá ke me nnáá nkòò tòu tùòkení ke dò: Fetaafè fèè pèe, kè fe kó muháá ncùténí kèínkè ke còutè ipe nè i cēmbè ke bè kùò, kè mī mǎá yenté ke kòtení ke bo ti nda náké.

¹⁷ O nùu í do ketenke kòò tòu tùòkení ke dò: Kandee eì kòbe beè kòtení titōnti titāāti ke ti do ke fèke ti yòyòbè, ke fié betōmbè kè mī mǎá yenté ke kòtení ke bo da náké.

¹⁸ Ò kpaá ke me nnáá nkòò tòu tùòkení ke dò: A kó bedapàmbè nè a kó besapàmbè beè tikù be kóo po cīètè ke yo ndibanni,

¹⁹ kè kuyaakù makù iténí dikpáà tedòntè bíékè, ke sàntè tecīètè kentímè menàà, kè tè do ke bè yàke kè bè kù, kè mī yenté m mǎá ke kòtení ke bo da náké.

²⁰ De mōnni kè Isòbuu íténí, kékēté o yaàbòri kékuó o yùti kédoroo ketenke kénínkú késínnòò,

²¹ kébéi nke dò:

N yènni n yō pòutì ntetìrì ndi,

ke yó nkūnti n tetìrì,

n Yiè nKuyie nkuù ò duó nkè kuù wète ke còutè,

ke yètìrì ndeu.

²² Demou de mièke Isòbu í nyeté, ò í nnáké ti Yiè nKuyie tiyèiti mati.

2

Dibòd bennémè Isòbu kuce medérímè

¹ Diyiè mari kè Kuyie ntōrè tó tíí nti Yiè nKuyie mborè, kè dibòd múnke ke còtoo be cuokè ke cómúú ti Yiè nKuyie nyiikè.

² Kè ti Yiè nKuyie ndi beke ke dò: A boní de? Kè dibòd kù ténné ke dò: N firíní ketenke nke ke cènti cènti.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbeke dibòd ke dò: A yé n kóo tōnti Isòbu kpéínáà? Òmòu í bo ketenke ínkè wèè ò dōnnè, ò dòòrimu n dómè ke n dé mí nKuyie, ke yennínè omáà meyei. Ò fiikúmu ke wetí kàa ò tēmmu ke dó nh ò dòò meyei ndetetirè.

⁴ Kè dibòò dò: Onìtì kòntì tu o kòntì nti, onìtì m̀òkè dè dem̀ou ò bo dè duóm̀mu o fòm̀mu kpéí.

⁵ Yoùtè a ǹòutè kénampe o kòntì, n yému ke d̀ò nhò bo da c̀òò kè dè nfeío.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nnáké dibòò ke d̀ò: N wè nda duóm̀mu, a né báá kááké o fòm̀mu.

⁷ Kè dibòò íté ti Yiè nKuyie mborè, kékòtè kéútè Isobu yemuò nyonkuye, kétúóté o naàcèi kéntò kétuòkenè o yuu ìnkòo.

⁸ Kè Isobuu waá ndítántènyáà, kénkpéũnè omáà ke kari mutápeí mmieke.

⁹ Kòo pokùu ò nàké ke d̀ò: A kpaá wetímaà? C̀òò Kuyie nkékú.

¹⁰ Kè Isobuu ò t̀èr̀nè ke d̀ò: Dè d̀òm̀me kaa naá nke d̀ò nwèè yèmmè í bo? Ti c̀óú Kuyie mborè mesàà nke báá c̀outé meyeinaà?

Dem̀ou de mieke Isobu nùu í nhò yeténè.

Isobu népobè bètāāti kòtèmè o d̀oumu

¹¹ Kè Isobu népobè bètāātii keè meyei mmèè ò t̀ùòkèní kèítè bá wè o ei ke bo ò d̀ou. Edifasi Temmaa ei kou do nwe nè Bididaa Suaa ei kou, nè Sofaa Naama ei kou ke bèe wènnè kékòtè ke bo ò toténè meyeñcaarimè kòò bant̀tènè o sémmè mieke.

¹² Kè bè nkpaá díetiri kèwénté kòò yà, bè í nna kòò banté kètiitè yedabùò kékèr̀í be yaàbòrè kèpuo mbe máá mutáá,

¹³ kèkaroo ketenkè o borè kénkari ke d̀ò yewe yèyiekè deyènnè dèyiekè bá be kòò m̀òu í nna kèaatè o nùu kèbéi ntìmatì, ke yé bè yàmè kuyonku ò deuté m̀èè botí.

ISOBU NE O NEPOBE BE NÀÁMMÈ

3

Isobu dem̀mè mufòm̀mu

(3-31)

¹ Kè Isobuu c̀òò o peitèyìè,

² kèbéi nke d̀ò:

³ Bè m peitè d̀ii yìè, de kó diyìè d̀ii feti, nè keyènkè kèè yí bè c̀óútè denitidabire p̀outi kèè feti!

⁴ De kó diyìè ntú dibìnnì kperi,

Kuyie nha borè kèìnkè,

a bá ndakè de kó diyìè kpèti,

a báá míítè di ìnkè a wenniku!

⁵ Kudònkùu dì dàtínnè ku kó dibìnnì,

yewetisùò mbo di ìnkè

kè kupàkù ndi dàátí kè kufòwaá ndi bo!

⁶ De kó keyènkè kupàkù diekùu kè dàtínnè,

bè báá kaa nde kó keyènkè dibenni kó yewe mieke,

de kó keyènkè bá nkòké betāābè kó yewe mieke!

⁷ De kó keyènkèe naá ntehāunte,

bè báá keè diwèi kó teyíltè de kó keyènkè!

⁸ De kó keyènkè bèe kè fietí benitinòmbè

kè bèe kè bonté kusìnkù!

Bèè kè fietí bɛwaàdààbè, kè bèè kè maánko!

⁹ Siwãã sù ã ã yènní diúríkèpànni sù soute,
kè kè mbaa kuwenniku kémónté,
kè báá yà diyie yètini dè!

¹⁰ Ké yé de kó keyènké í kpetínnémè n yò pauti,
kè í ñ fũnnè mesémmè diémè!

¹¹ Ba nte kè n yí ku n yò pauti mièke?

Ba nte kè nyí ku n yènní dii mòmni?

¹² Ba nte kè bè n ceé n yètini dii mòmni?

Dè dómme kè bè n yáá ndi miè?

¹³ Nè yie n na nduómu béu,
nè mié n do duómu ke ompu.

¹⁴ Ké na nwéínnè bekpààtibè nè bèè baké kutenkù,
bèè maà sikpààticéí kè si naá nyedobuò.

¹⁵ N na mbonè sikpààtibíí nsi,
sù do mæke meso,

sù do pieku timáti péiti si céí.

¹⁶ Yoo bè pánke na nni ncùù kè m bá mbo,
n na nke nsoroò ibí ì í yà diyie í kómé.

¹⁷ De bíékè beyeibe í kè dàòri bε tómmú,
bèè wérímú dèè bè ã ã kè nhoripè.

¹⁸ Tikpetínti ke nhompu,

bè ténke í kè yo wèè bè bàa o kó fepífè.

¹⁹ De bíékè bè í baàti bèè tu bediebé nè bèè tu besámòpòbè,
tidaati yembè ténke í ti baké.

²⁰ Ba nte kè Kuyie nhõõ denneni wèè yó nfèũri?

Ba nte kè Kuyie nhõõ duò mmufòmму wèè yo nyo mmesémmè?

²¹ Wèè ã mbaa mukũũ mbá mù í tuòkùní,
wèè ã nyáá mmukũũ mbè yáámmè tikpàti.

²² Kòò bo nsó nhò kè bo diwèi bo ò kùò,
kòò do mpété kufõti dè na nhò naati,

²³ wèè í wúó nhò kèri dè
kè Kuyie nhò peri tipíti timou

²⁴ Mí nkó mudii né tú fekũũfè,
kè n nannieti pũð mmenie ntémè.

²⁵ N cokù ti tii n tuòkùní,
n dé ti tii né m bonè.

²⁶ Kari só í bo, meomòpùmè í bo,
diwèi í bo,
meháárimè máà meè né m bonè.

4

Edifasi nàké ti Isɔbu

¹ Kè Edifasi Temaà eì kou nyóó béinnè Isɔbu kòo nùù dò:

² Kè ti sàà yè nti bo da béinnè dè mè nda bimè dè báá da yonkaà?
Ti me nyí yóò na kèncíéké

3 F⁵ nwèè do duò mbenitibè itié,
f⁵ nwèè do teennè bèè baà mbèitè ke bè kpénkùngo,

4 f⁵ nwèè náànti do íinko bèè do,
f⁵ nwèè do kpénkùngo bèè kǎnti bèitè.

5 Di mmànni káa kó dimànni tùòke káa yèmmè cààrè.
Kuyēīku kuù da do ke da auté.

6 A baà yē nha dé Kuyie nku ke fūūkú kuù ìnkàà?
A mè nwetímèmu ke ìkú kuù ìnkè a bá nkù bùòà?

7 Totí a yèmmè, a yà diyie mari wèè í mǎke meyei nkòò fēūràà?
Yáa a yá benitisààbè kǎ ndè?

8 Mí nyé ke do mbèè kuuti meyei
ke buati mesémmè betàbè kpéí beè mè kǎū.

9 Kuyie nhǎǎ fuute muyaá kè beè kú
ku ònni kó muyaá nhǎǎ be nneinè.

10 Dìcìrìcìrì kó fekontifè nè dimanni kó feūntifè
Kuyie nkuù ǎ nte kè ðèe cīkè.

Kuù bókí yecìrìcìrìpàà nkó yenì.

11 Dìcìrìcìrì ǎ mǎntèmu dì bo pǐ ndè kécááké kékú,
kè yecìrìcìrìbe cìtè.

12 Tináànti matì tì bàhné ke yē nkāaroo
kè n kèè ti kó kunampoo.

13 Keyènkè mǎnni ndi iyeòtotí ǎ tǎkenímè onitì kè tidòuntì ò sǎnkè.
Benitibè nuò ncēēke dìi mǎnni,

14 ðe mǎnni ndi kufǎwáá nni mpǐmè kè n kpeute,
kè n kǎū bǎótè bǎótè.

15 Kè muyaá mmamùu pēētóo n yìikè
kè n kǎnti yē nyúdùdù.

16 Kòò mǎu ðe bo m me nyí na koò banté.

Kè n né nwúó nho fènkù n yìikè kékeè feyífé kè fè tu:

17 Onitì bo na ke ðò ò wenni Kuyie n yìikàà?

Onitì bo na kénáké wèè ò ðò ke ðò ò do nséià?

18 Kuyie nkunku í tǎ ku kó betǎmbè

ku tǎrè yie tú ku tǎrè ke í kpa meyei!

Kè nii benitibè beè né bo nwennaà?

19 Bembè beè taà titátì mieke, ke ā mutáá mmieke
bè ǎ yēte bè temíétè kǎme.

20 Bèè ǎ yènni dikúnweñni kè ðe nyóó yí kuyuoku kè bè í kpaá
bèè ǎ kú kè bè ketè ke bá ndake.

21 Bèè ǎ ǎ tǎte kè bèe do,
ke kú bá meciì nyí bè sànnè.

5

1 Tū n kuó kè nsà kòò mǎu bo da teennè!
Kuyie ntǎnni ǎndi ndi a yóó kuǎnnèmè?

2 Kunaupíe kuù kǎu kuyèinkù,
kè tiyantitì kǎu kudìènkù.

3 N yàmu kuyèinkù kperε yíé ndè,
kè dè nyóó yíé kè ku cīètè naá ntidobonti.

4 Kè ku bí dèténè mεdεεtímè
kè bè nyi bekùnè bá òmòu í l kòrímú.

5 Kè bekòmbè bèè di ku diiti,
bè bo kēté tipoti kó kuperi kéta ké tì tùóté.
Bèè yáá ntikpàti bèè tùóté kù mòke dè.

6 Meyei nyí yìèní mutáá mmieke,
mεfētímè mε nyí boni ketenkè.

7 Oniti bo ke bo fētémú,
ihāápémpéri ɔ́ ɔ́ fētémè képuu.

8 Kè n do nda tú, n na nkuónnè Kuyie nku,
n na nku nàké m mòke tì.

9 Kù dòòri dè dεumu dè í dò nna kébanté,
ku dieti í dò nkaa nkédeè.

10 Kuù ɔ́ cūūnni fetaafè ketenkè Ìnkè,
kuù duònni meniε ndεpaa mmieke,

11 kuù ɔ́ dee mbèè do bo dε fūò
kuù ɔ́ dεεté bèè kuò.

12 Kuù ɔ́ cake mecii nyεmbè do dó kédòò tì
kédúò nkè bèè yī̀εke bè dó kédòò tì.

13 Kuù duò nkè mecii nyεmbè cii mbè pī,
kè bε tié mmecii nkpeyi yìè detetirè.

14 Kè dè bè dò ndibiinni kuyie ncuokè,
kè bè áá nkuyie ncuokè ke dò ndè tu keyènkè.

15 Kuyie nkuu mε nhɔ́ dεétemu osénniwè,
ké nhò kánké disìè dii yìèní bε nò mieke.

Kóò fiète bekperibè nɔu mieke.

16 Ocīri yie məkemu ò ìkú tì Ìnkè.

Oyeiwe yie nuù báá táúté.

17 Dè nnaati tūnké Kuyie nyū́ò nwèè to,
Isəbu a báá senkèri muwērimú mumòu yìè nda tié ntì.

18 Ke yé kuù ɔ́ koutemè kè kuù taa,
kuù ɔ́ poté kè kuù miékunnè.

19 Kù yó nda dεerímu nè meyei,
meyei mmamè báá da ninte.

20 Kè dikònni tanní kù da dεεté bá a báá kú,
kè mudoò mε ntanní kù da dεεténè kukpàriseú,

21 Kù yóó nda kánkému tináañyeiti tì puoti didáù kòme,
kè beyeibe di do, a bá nyī̀ékù.

22 Kè mudoò tanní yoo dikònni f́ nni ndaú,
kè depīmpīnnè tanní kufɔ́waá mbá nda bo.

23 Bè bəm̀m̀m̀ yèè tárè a paku mieke yè bá ncaàri a diiti,
depīmpīnnè mε mbá nda kòónnè.

24 Kunaati yó mbomu a cīètè mieke,

kàa siéké a naabaakèrì a ðfè mafè bá nkpa.

²⁵ A yaàbí yóó sũmmu,

a yoo yèmu yepàà kè yèe siku kénsũ ke dò ntimùtì dòmme.

²⁶ A yóó ntati a fñti ke sànnèmu a we.

Tidiiti ðð tuòkemè ti mònñi kébi kè bèe ti dèite.

²⁷ Ti yà tinti memme, ti tu timómmonñti nti,

nti pĩ mmesàà kè ti da duó nyitié.

6

Isobu tẽ́nè tí Edifasi

¹ Kè Isobuu béi nke dò:

² Ke dò nkè bè do bàte n kó meháárímè,

kè bè ò benné n sémmè tebiètè

³ Me cèékù bo pèèté dàméèrì nùù kó mubirímú kó kucéékù,

deè te kè n nàá nke í yé n yé mmù.

⁴ Kuyie mmuwèrímú mumòu yiè nkó ipie nyii ò tùòti

kè ì dómme ta m mièke.

Dekòmbòdorikpèe Kuyie nduànni dè demòu duò n yínkè nke behāāpòmbè kōme.

⁵ Sámmarímú bo nwúó ntimúsùtì o ìkè kénzómmú ke kuònnàà?

Yáá fenàáfè bo nwúó ntimùtì kénzómmú ke kuò nnè dikònnàà?

⁶ We mbo na kèdi desere deè í ā mukókúó?

Kunaatí bomu mekoyennòtime mepéimè mièkaà?

⁷ N do ðð í ndó kédéútè dè,

deè né tú n kó mudii kè n dè pè mmedie.

⁸ Kè Kuyie ndo bo yie nkédòò n kù beke ti,

kè kù do yie nkédòò mbaa ti.

⁹ Kè Kuyie ndo bo yie nké n yète,

kù na nyòute ku nòtè ké n deè.

¹⁰ Dè na nni mbàntè,

diwèi na nni nkùò bá nè n fèütímè í me ndeumè,

kè m mu n yí yete Kuyie nkùù dò mpáii ku náànti.

¹¹ N wèrímú tú ðmmu kè m bo nsókè ke baa?

N yó nsókè ke baa ba m me nkumèmu ke deè?

¹² N kpeñni ditári kōme mmaà?

Yáá n kònti kpeñnimu disòwùð kōme?

¹³ N kó meteèmmè kpere naá mpútì nweà?

N ténke í mōke dipñkèrì maràà?

¹⁴ Wèè fèürì ò dò nho népobè nhò dómu,

bá kòò ténke í dé muwèrímú mumòu yiè nwe.

¹⁵ N népobè n yóumu dikondaá kó menie nhð yímè,

kukó nkùù kó menie nyí kari me kōme.

¹⁶ Fetaafè ðð ni diyðð kè menésímmè meè kù ta

kè mupāā mboomu ndáátí.

17 Kè kuyiìnkù yènní kùu kũũ,
 kè diyìè nàáté kùu kpéio dèndé bàmbà.
 18 Kè bèkàtipotambèe yóu bε cε ké ndé daurí ke kù tũ,
 ke deèti dikpáá tédòntè ke yàa fetinè.
 19 Temaα εì kó βεpotambè do i mbús
 Sebαα εì kó βεpotambè do íkú ì ìnkè.
 20 Kè bε yèmmè cààrè nè íkó mbè do tá ì,
 bε tùàkoo dìi mònni bè í yà bè do dó dè, kè dèε bè di.

21 Di kperε με ndo nnè mí,
 di yà tũ n tùàkení kè di kōmbùòtì tũ do,
 kè kufōwaá ndi pĩ.
 22 N di mααmu kè n tu di m pā dèmaràà?
 N yē mmu di n óóté dèmaré di kpàti miεke ké m pāà?
 23 N yē mmu di n deεténè n dootitòbàà?
 N yĩmu dí n fiεtε βεyεibε nou miεkaà?
 24 N wénkùnnε ti, n yóó yĩmu nyúóó,
 n nákenè m béi ntì ke yeté.
 25 Tináahtì tũ tu timómmon̄tì tì í kòurì
 dí n wátírì ì wátii tukúnè ba?
 26 Dí n wátírì ònti ìnkè?
 Di wúó n náahtì kè tì dò nkuyaakù nku mí nhosénniwèà?
 27 Di í yóó yetε di bo táámè tété deciribire kpéi,
 di í yīēke di bo fítémè di népo.
 28 Wēētenèní m bíékè di mmònni
 m bo na kénáké siyáàbìsí di ìikàà?
 29 Yóunè di bo nni mbekùnèmmè,
 dōònè dèè wetí,
 mĩi kpaá ke tú onatì.
 30 Siyáàbìsí bomu n nùù miεkaà?
 Yáà n nónðenfè í baàti tiyεiti?

7

Isobu seimmè Kuyie

1 Oniti kó mufòm̄mu dōnnè kuhāāpònkù kōmu mmu ketenkè ìnkè,
 ke dōnnè wèè pí mmutònyonkumu.
 2 Ke do nkudaakù ò nyem̄mè Kuyie ke yáa mmédéé,
 otònti ò mbaα mèè botì tiyeti.
 3 Mí nkperε n yau dè betāābè βεmou deè tu mεyεñcaàrimè,
 m baα né wentí ke wuommu nè kuyonku deyènnè demou.
 4 Nh ò nyóó duó ke tú dèε càrike kéwentému
 kè ò duó dè nni nkóōnnè kè dè yàa wenténko.
 5 Yεbiè yèè ta n kònti kè ò dàátí yemònkperè,
 ke puòti kè memótímè yìè.
 6 N we firì ke pēētému tεyaàdùòdabεεtè,
 yè pēnkému n ténke í baα mòmamù.
 7 Kuyie nha yému ke dò n fòm̄mu tú kuyaakù nku,

n yí kpáá ke bo yà metuò mmamè.

⁸ F́ nwèè nànfè bo n yínkè a ténke í yó n yà, a bo nyóó wénté ketenkè ke bá n yà.

⁹ Diwētiri ǎ yentémè kédeé, wèè ta kudònkù o kperε me ndò, ò í wētinií.

¹⁰ Ò ténke í wētinií o cīètè, o cīètè ténke báá ò yà bìtì.

¹¹ Deè te kè n yí yóó yóu m bo nnáámmè m bo meyeñcaàrimè miεke nke, ke yó nnáá, n yó nsáútinèmu n kó mesémmè n yo mmè.

¹² N túmu dàméèrǎà?

Yàà n túmu dàméèri kó musímmù? kàa wáá mbebarìbè ke m bannè?

¹³ Nh ǎ nyóó duó kétú m bo om̄pèmu, kè n dóúu yaate n sáútií.

¹⁴ De mǎnni kàa né n duǎnni tidòuntì tìi nh ǎ kufɔwáá, Mεbenkùmè meè donnìnko n kǎmbùòtì.

¹⁵ Kuyie nkàa pánke do n yīεo dè nni ntǎũ, kè n do ku dè ntǎũnè tikóúti tikóúti tii.

¹⁶ N cītirimu n yí yó nfòù kémante n yóu, ke yé n fòmmu dònñèmmè kuyaakù nku.

¹⁷ Onitì tu we ke dò nhá ndake o kpréi? Kàa yèmmè mbo o ñnkè?

¹⁸ Kàa ò sèú yekūnwerè yem̄u, koò yáú yemòrè yem̄u.

¹⁹ Dè yó nkááké de kàa yóu a bo nni ntámè fenànfè? A bá n yóu kè m maá n nǎntǎũtǎà?

²⁰ Bá kè n cààrèmu dè bo da dǎò ba f́ nwèè paké benitibè? Dè dǎmmε kàa yēiti tim̄u duò n yínkè?

Ba nte kàa nh òunè? ²¹ Ba nte kàa báá minné ké n cīé n yei?

N yóó ta ketenkè nke kàa n wammú kémónté.

8

Suaa ei kou Bididaa béi ntì

¹ Kè Bididaa Suaa ei kou béi nke dǎ:

² Dè yó nkááké de kàa yóu a bo nnáámmè tìi mbotí?

ǎmmònni ndi a náañti yóó yóumè ti bo nyiènímé kuyaakperikù kǎmε?

³ Kuyie mbo na kédi onitì muwērimáà?

Muwērimú mum̄u yiè mbo dǎò dèè í síéà?

⁴ A nyé ke dò nha bí dǎò meyei mme, deè te kè kù bè yietí be yei mmànnè tìi yeti.

⁵ Kè f́ nkó fenànfè bo ku bíékè, kàa kù báá kunku muwērimú mum̄u yiè,

⁶ Kàa tu onitísàù ke wetí,

de m̀̀nni k̀̀ yóo ndakemu a kpéí,

ké da cónné a f̀̀t̀̀r̀̀i só.

⁷ A borimé meketimé yó ntú mesám̀̀pómé mme.

Medérimé yóo m̀̀ deuténemu medié.

⁸ Beke bèè do bo nè dim̀̀nni k̀̀ bè da náké,
kénté mesàà nké bè da náké be yembè do yé d̀̀.

⁹ Ke yé ti túmè wenke k̀̀be mbe ti í yé d̀̀marè.
Onit̀̀i f̀̀ommu d̀̀onnè medéè mme ke p̀̀nké ketenké ìnkè.

¹⁰ Bembé bo na ke da náké,
bè yóo da tiémmu t̀̀i bo be yèmmè miéke, bè yé t̀̀i.

¹¹ Tipènt̀̀i yìèmu menie nyí boràà?
Yáà t̀̀it̀̀àt̀̀i yìèmu kubooku kra d̀̀?

¹² T̀̀i ò ndò nsùdò nwe nè mupóó mbè t̀̀i k̀̀s̀̀ d̀̀i m̀̀nni,
k̀̀ menie mme ndèè t̀̀i kpéiomu k̀̀ titietitè t̀̀t̀̀i nkpaá ke s̀̀.

¹³ Onit̀̀i wèè í yé Kuyie nhò kperè ò mme ndò,
oyeiwe ìkú d̀̀èè ìnkè òs̀̀ me ndentènè.

¹⁴ Ò do baà d̀̀è d̀̀umu,
kòo do ìkú t̀̀i ìnkèè c̀̀tè tinát̀̀i d̀̀ommè.

¹⁵ Kòò ní p̀̀i nho c̀̀t̀̀èè k̀̀ t̀̀èè s̀̀antè,
kòò p̀̀i nkumarí k̀̀u do.

¹⁶ Ò d̀̀onnè mutie mmu mù s̀̀emmè s̀̀u,
k̀̀ mù k̀̀t̀̀irí bá k̀̀ kuyie ncòú,
mu p̀̀àà nní nseñti k̀̀épitè mù cómmú d̀̀.

¹⁷ K̀̀ mucíè nta k̀̀éseu nyetárè,
k̀̀éta k̀̀éfũúkú yetárè miéke.

¹⁸ K̀̀ bèè mù uuté dende bàmbà
mu f̀̀t̀̀iríi mù ǹ̀nni ke d̀̀: N yí da yé bit̀̀i.

¹⁹ M̀̀ do f̀̀òu ke yo nd̀̀i wèè de nkááké,
k̀̀ mutèmmu ye mù do cómmú k̀̀èè tenkè ìnkè.

²⁰ Kuyie nhòs̀̀ í ndootóo wèè wetí bit̀̀i,
k̀̀ me nhòs̀̀ í nyóo k̀̀ wèè d̀̀d̀ri meyei nkòo kperè nyíé.

²¹ A wèti ke bo daámu bàmbà,
f̀̀eñtifè yetínímu a nùu miéke.

²² Bèè da ní nyifei yóo bè p̀̀íímu
beyeiwe k̀̀o sicéí í yó nkpaá bo.

9

Isɔbu t̀̀èr̀̀né t̀̀i Bididaa

¹ K̀̀ Isɔbuu b̀̀éi nke d̀̀:

² M̀̀ommuo, n yèmu ke d̀̀ ndè me ndò.

Onit̀̀i bo yíme ke d̀̀ ò wenni Kuyie nyìkè?

³ Kòò d̀̀ k̀̀esenninè Kuyie
k̀̀ k̀̀ ò beke yetannè tekoupiítè (1000),

ò báá na k̀̀ k̀̀ t̀̀èr̀̀né bá ditannùu dimáà.

⁴ Kuyie nciimu ke wète ke kperni,

we mbo na kécómmú ké kù bàao kényè detetirè?

⁵ Kuù ɔ̄ tuo nyetārè,

bá yè bá nyé kuù miéke yènnímè kè kù nampe.

⁶ Kuù ɔ̄ sántè ketenkè t̄ari,

kè ke s̄ankèe m̄eèrè.

⁷ Kuù ɔ̄ péi ndiyiè kè di b́aá yènní,

kuù c̄anne siw̄ã.

⁸ Kuù pité tiwet̄i ku máà,

kuù c̄enti d̄am̄èrì kó menie nȳnkè.

⁹ Kuù d̄ò mūkorimu nè mu d̄akè

kuù ãnné siw̄ã sibotí sibotí.

¹⁰ Kù d̄òrì d̄e d̄eumu d̄e í d̄ò nkéna kébanté,

ku dieti í d̄ò nkaà nkédeè.

¹¹ Kè kù p̄enké n ȳikè nyí yóó kù yà,

kè kù n d̄ínénè mbáá kù yà.

¹² Kè kù p̄i nke k̄erínè we mbo fiete?

Yáà we mbo kù beke k̄étú: A d̄òrì ba?

¹³ Kè ku miéke peike wèè bo kè c̄òrínè ò í bo,

bá d̄am̄èrì kó mus̄immù mù b́aá na ké kù bàao.

¹⁴ Mí nné bo kù t̄ènné ònti?

M bo kù sei nh̄nti ìnkè?

¹⁵ Bá kè n naati n yí m̄ake m bo kù t̄ènné t̄i,

m petinke bo kù m̄o m̄ec̄íemmè mme kunku n kóo beénti.

¹⁶ Bá kè n kù yu kè kù yie n yí yóó n t̄a,

ke d̄ò nkù kèè n tammè.

¹⁷ Kuù m puot̄i kuyaakperikù k̄ome,

ke n s̄arì tiȳèti s̄ã detetirè kp̄éi.

¹⁸ Kù ɔ̄ í nni nyóu kè n wei,

kù n díí nke n díí mm̄esémmè mme.

¹⁹ Kè dè tu muw̄erímú mmu kuù kpeñni,

kè dè tu tibeénti nti we mbo dáátí ké kù yu tibeénti?

²⁰ Bá kè n kpeti keté ke n̄u nnaati kù bo t̄i s̄inkùnne,

kè n d̄òrì kù d̄ó mè kù bo ȳi n tú oyeiwe.

²¹ N d̄òrì kù d̄óm̄àà? M b́aá na kényé.

N d̄emmu muf̄ommu.

²² D̄em̄ou d̄em̄áà ndi mí n kp̄éi d̄eè te kè n tu,

kù k̄òm̄è os̄àwè kù me nk̄ou oyeiwe.

²³ Kè kuȳèku makù donní ke k̄ou benitis̄àbè,

Kuyie nh̄o ndaúmu.

²⁴ Kuù duó nhoyeiwe ketenkè kòò kè baké,

kuù k̄áá mbebeémbè ìikè,

kè dè í tú kunku we nni we náké?

²⁵ N kó yewe c̄arike ke p̄èétóomu wèè n̄o mmuceé nho k̄ome,

yè c̄arike ke p̄èétému bá n yí di diw̄èi mari.

²⁶ Yè n̄ùtè kudabekù yauku ɔ̄ ȳimè mme menie nȳnkè,

feċīrife ɔ̄ɔ domè dekoribirɛ.

27 Nh ɔ̄ɔ yī m bo yēm̄mu n kó isáút̄ti,
ke cát̄inne n yēm̄mè, kém̄ɔte diwèi,

28 Ke né nkpaá ke yīèkù n kó mefēūt̄imè,
ke yé n yēm̄mu ke dò nkù í yó nni nwúo nhosààwè.

29 Míi baa yó ntú oyeiwe,
m bo benné kénhòu ba nkprí náke detetirè?

30 Bá kè n dó n wuonè safūnnè,
kénitenè medii nkóo ciekúré.

31 Kùu wēte ké n tanné tisāsāāt̄i miεke,
kè n yààti m pè.

32 Kù í tú onit̄i kè m bo kù tḗnné tináaht̄i,
yoo ti k̄ɔte tibeént̄i mí nnè ku.

33 Kòo pààti m̄ou do mbo ti cuokè,
ò na nti pùté mí nnè Kuyie.

34 Kuyie nfūū nku dùò n yīnkè,
Kù bá nsóké ke donn̄nko n k̄m̄bùòti.

35 N na nkù náánnè ke í yīèkù,
òm̄ou me nyí bo m bo mmáà ndi.

10

Isəbu sáút̄ti sákémè

1 N dem̄mu mufōmmu,
deè te kè n yóo nkù séi,
n náánnè meyeñcaàr̄imè mme.

2 N yóo nákému Kuyie nke dò:
kù bá nni ntounko tináaht̄i,
kù n náké kù n séi nt̄i ñnkè.

3 Kuyie nha n fēūnko kè dè da naatimaà?
A sènkèr̄i mí nha d̄ò wè nè a nou kè dè wennimaà,
dè wenni ke dò nhá d̄ò beyeibe dó kéd̄ò tàà?

4 A m̄oke onit̄i kó inuɔ nyaà?
A wúo n̄honit̄i ti wúommè mmaà?

5 A we k̄up̄ur̄i onit̄i kpeye k̄ome mmaà?
A bie nd̄onnè onit̄i kpeye d̄ommè mmaà?

6 Kàa wanti n kó meyetimè,
ke feinte n kó meyeinaà?

7 A yém̄mu ke tú n yí cààrè mùmamù.
Òm̄ou né me nyí bomè wèè bo n fiet̄e a nou miεke.

8 F̄ɔ̄ɔ m piít̄e ke n d̄ò n k̄ont̄i tim̄ou,
ke né bo n kuɔ pái páià?

9 Dent̄ení ke dò nha m piít̄e tiyaat̄i tēm̄è mme,
a dó kéwēte ké n tanné mutáá mmaà?

10 A nh uté kè nni ndò mmenaamiè mme,
kàa n k̄anté dinaak̄anni k̄ome.

11 Ke n dàt̄inné tik̄ont̄i nè memambii,

ke nh ānné yekūò ke n detí icīē.

¹² Ke n dōò diwèi ke m pā mufòmmu,
a dakemu n kpéi ndeè te kè n fòu.

¹³ Né nte tii sòri a yèmmè mieke.

N yému tii bo a yèmmè tii tú:

¹⁴ A bo nni mpakémè kè n cààrè a m pī,
kè n yeté a bá nni nwúónko.

¹⁵ Kè n cààrè, n tùòti ice nyi,
bá kè n yí cààrè m báá na kééu n yuu,
n né di ifei nyi ke sànnè n diu n sémmè mieke nke.

¹⁶ Kè n yē m bo íi n yuu á n fēnné dicirícirí kōme,
n yīnkè nke a benkúmè a kpeti ke m puoti.

¹⁷ Tii nní nyitóo kè titeti tùòkení,
kàa mieke dōke n yiè ke yéúti,
yehāpòntīrè yèè né n duò ke séi.

¹⁸ Ba nné te kàa n dènnení n yō pòuti mieke?

N na nku bá òmòu mu n yí n yà.

¹⁹ Kè dè na ndò n keté ke í buoté kute nkù,
kè n na nyetini n yō pòuti kè bè m pēnkénè kufōti.

²⁰ N we ténke í kpaá ke sū,
n yóu kè m múнке wei sám pó.

²¹ Ke né na kékó mbè kūū nkè ke í wīētini,
dibiñni kó dihei dè dò nkè bì,

²² de kó dihei dè òò wenté kémbìmu,
de bíékè dibìñni dii kè bo,
dèmaré í kè dò nséi,
kuyie ncuokè dè òò ndò nkeyènkè nke.

11

Sofaa nàké tì Isobu

¹ Kè Sofaa Naamaa eì kou béi nke dò:

² A náànti sūūmmu ke dò ntí da tēnné.
Oniti wèè nò ntínáànti weè ò nnaataà?

³ A kó kutoweku kuù bo paa mbenitibè tináàntàà?
A bo ndáu benitibè kè bè cīékàà?

⁴ A yīme ke tú a náànti tu timómmanti,
kàa dò mpái pái Kuyie nyiikè?

⁵ Kè nsà kè Kuyie ndo bo béi,

kè kù do ààte ku nùu ke da béinnè,

⁶ kè kù dò nkù da benke ku cii nkó disòri,
mè pēētému oniti kó mecii.

A na mbanté kù òò bútínnémè a yei nkusūkù.

⁷ A bo na kéyà Kuyie nkó mecūmpume mamàà?

A bo na kébanté muwērímú mumòu yiè ndòmmè weti wetaà?

⁸ Kuyie ncii ndeumu ke pēēté tiwetì,

ke cūmpūrì ke pēēté kudənkù,
 a bo na kébanté ònti de miéke?
 9 Ku okùmè pēētému ketenkè,
 kè ku pèkùmè pēēté dāmèèrì.

10 Kè Kuyie mpī nhòmòu koò kàrinè tibeénti,
 kè kù ò kpetínné,
 we mbo ò fiète?

11 Kù yému benitibè bèè tu besòumbè,
 kù ɔɔ í nwammú kè dèe ku bi kè kù né na káyà meyei.

12 Oniti tibəti dònté wè í kpaá ke bo ciité,
 disəmmarínnanni dikpaá kperi kó debiré í kpaá ke bo naánnè fecēðfè.

13 Kè f́ nyie kàa do ncuó nKuyie mbíékè nke,
 kàa do nyòute a nou ku bíékè ké kù kuónnè,

14 kékei mmeyei mmèè bo a nou miéke,
 kè meyetímè bá mbo a c̄f̄tè.

15 De m̀nni a bo nkérí káyíéó ke wenni páíí,
 kénfíkú tei tei ke í yīèkù.

16 A keté ke ténke báa denteni meyei nha yà mè kprí,
 A níí bo denteni kè dè ndò mmenie nhɔɔ p̄ntémè dèè yúú.

17 Kè mufòmmu da wenkoo diyie ɔɔ ncómmú yeɔ ke dòmmè,
 kè dibíìnni naánko diwennéçanni.

18 De m̀nni a bo mbo ke í yīèkù,

ke yé a m̀kemè a ba a dè,
 dèmarè bá nda kóónnè,
 kàa níí nduó ke í yīèkù.

19 Kàa níí nduó ke cāanko bá òmòu bá nda kóónnè,
 benitibè bəmou bo ndó kàa bè d̀d̀ mesàà.

20 Kè beyeibe bie nuo nkpei kè bè wanti disəri,
 bè báa pété bè bo səri dè,
 tìi bè bàa tii tu mukũũ.

12

Isəbu tēíné tì Sofaa

¹ Kè Isəbuu béí nke d̀:

² Di yèmmè né d̀ ndíí t̄ meciì mmeməu,
 kè di ku dii m̀nni meciì ndèèmu.

³ M mómumu m múnke m̀kemumu meciì,
 ke di d̀nnè n yí di d̀nté,
 di náá ntì benitibè bəmou tì yému.

⁴ Bè tu oniti népobè ò daú ke ye mí nwe,
 mí nwèè do ɔɔ yú Kuyie kè kù n cóúté,
 mí nwèè do tú onitisàawè ke wetí,
 benitibè né daú mí nwe.

⁵ Bèè bo kè dè bè naati bèè ɔ ndaú meyei ns̀nké wè,
 wèè bèté ke doti bè we ntemmù.

⁶ Beyeibe bomu kè dè bè naati,

bembɛ bɛ̀ɛ wɛ̀n̄ni Kuyie nke ínko ku miɛke,
kɛ̀ bɛ wɛ̀rímú tú bɛ kó kuyie.

7 Beke tiwanwanti kɛ̀ tì da náké,
kɛ̀ tinòtì dá yíé mɛciì.

8 Kàa beke ketenkè kɛ̀ yóó da dúmmu itié,
kɛ̀ dàmɛ̀ɛ̀rì kó siyĩ̀ tì nda náké.

9 Demou mɛmmɛ,

òndɛ́ í yé Kuyie nkuù dɛ̀ d̀d̀òmɛ̀ demou.

10 Kuù te tiwanwanti timou fòùmɛ̀,
nɛ̀ fɛ̀nitiyanfɛ̀ femou kó yewɛ̀ɛ̀.

11 Ditoò bààtimɛ̀ tináàntì,
dínùù mɛ̀ mbaàtì mudii.

12 Bekótìbè bɛ̀ɛ̀ m̀kɛ̀ mɛ̀yɛ̀mmɛ̀,
wèè fòu kɛ̀ m̀ntɛ̀ wèè ciì.

13 Kuyie nkuù né tú kùù m̀kɛ̀ mɛ̀yɛ̀mmɛ̀ kɛ̀ kuù kpèn̄ni,
kuù duò nyitié nkɛ̀ kuù ciì.

14 Kù ò nkè kù p̀ntɛ̀ bɛ̀ báá na kɛ̀máá,
kɛ̀ kù kpetínne òmou wèè bo ò kpeté ò í bo.

15 Kuù ò cónné menie nkè dɛ̀ kpeío,
kɛ̀ kuù m̀ f̄f̄ nkè ketenkɛ̀ peio.

16 Kuù m̀kɛ̀ muwɛ̀rímú kɛ̀ n̄ ndɛ̀mou d̀d̀r̄im̄ù,
wèè feti nɛ̀ wèè fétinne otou bɛ̀ bo bɛ̀mou kuù ǹutɛ̀ miɛke.

17 Kuù ò bɛ̀n̄n̄ okpààtì kó bɛ̀t̄mbè yɛ̀mmɛ̀,
kɛ̀ kuù f̄nni bɛ̀bɛ̀mbè.

18 Kuù ò cū̄ mbekpààtìbè,
Kɛ̀ kuù bɛ̀ dùù ntidaatì kó iwɛ̀i.

19 Kuù duò nkè ikuò niùbè naà ntidaatì,
kuù buò mbekpààtìbè bɛ̀ɛ̀ kpàtì f̄f̄kú.

20 Kuù ò nte kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ do n̄ ntináàntì kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ tì ȳɛ̀kɛ̀,
bekótìbè bɛ̀ɛ̀ do m̀kɛ̀ mɛ̀yɛ̀mmɛ̀ kuù ò mɛ̀ d̄ɛ̀tɛ̀.

21 Kuù ò nte kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ senk̄r̄i sikpààtìb̄i,
kuù p̀ùò mbekperìbè wɛ̀rímú.

22 Kuù ò dennení dibìnni kpèɛ̀ kuwenniku,
d̄ɛ̀ do bo d̄ɛ̀ d̀ m̄bì kɛ̀ d̄ɛ̀ yenní menáá.

23 Kuù ò d̄éúk̄unne dikpààtiyuu kɛ̀d̄ɛ̀ kɛ̀ d̄i p̀ntɛ̀,
kuù ò duò nkè yebotè sũ̀ nképitɛ̀

kɛ̀ k̄u duò nkè bɛ̀ɛ̀ yè p̄r̄m̄ú.

24 Kuù ò fente bekpààtìbè,

kɛ̀d̄úò nkè bɛ̀ nháá ndikpáà tɛ̀d̄ontɛ̀ kucé í borè.

25 Kɛ̀ bɛ̀ nháá ndibìnni miɛke kɛ̀ báá yà kucè,

kɛ̀ s̀ntɛ̀ kénháá ntinaàyàkɛ̀m̄ónti k̄ómɛ̀.

13

Isabu t̄ɛ̀n̄n̄ t̄i Sofaa t̄i soké

1 Tinti timou n tì yàmú nɛ̀ n n̄n̄fɛ̀,
n tì k̄ɛ̀m̄u timou nɛ̀ n toò kɛ̀ tì banté.

2 Di yé tì n tì ȳm̄u múnke,

di í m pēēté.

³ Muwērímú muməu yiè nwe mí n náánnèmə,
n yóó beé nKuyie nku n kpeti.

⁴ Díndi bie di sūū nsiyáàbisí nsi,
di tú betàmbè bèè ciinte bèmbè benitibè.

⁵ Kè di pètinke do dò nkáre ke í b́́i ntímatí,
benitibè na ndí wúó mmeciì nyembè mbe.

⁶ N tati tináámbeénti nti, kénténè ti,
kénténè mesàà ntii yètiní n nùù mieke.

⁷ Di yèmmè dò ndi bo cómmú Kuyie nfónkúò nè siyáàbisáà?
Di bo nkù kòmmú ke náá nke sounnáà?

⁸ Di ku nkòmmúmu memmaà?
Di náá nkuù kpéinnáà?

⁹ Kè kù di wènté kù bo nsá ndi wennaà?
Di bo na ké kù souté kéndò ndinititùà?

¹⁰ Kè di kù kòmmú disòri,
kù í yóó yóu kù bo di potémè.

¹¹ Kuyie nkpeti í duò di kəmbùòtàà?
Kufōwáá nyí kù ndi bonàà?

¹² Di tūū nke náá nti dò mutápeí mmu n yiìkè,
di n tén̄n̄inko tì dò ntiyaamatì nti.

¹³ Cíékénè bàmbà! Yóunè kè m b́́i!
Kè tii bo n tuòkení tì n tuòkení!

¹⁴ N cīnnè m buu ndi,
kè n fōmmu bo n nouténtenni ìnkè.

¹⁵ Bá kè kù bo n kuə, n yó nku mbeké,
n yóó kù benkemu n yí càarèmə dèmarè.

¹⁶ Deè pètinke yó ntú n kó mecootímè,
ke yé onitieiwe í yóó dáátímè kécómmú Kuyie ndiekù ìlkè.

¹⁷ Kénténè n náánti mesàà,
kè n tì ndi wénkunnè kè tii ta di to.

¹⁸ M baati tibeénti nti,
m me nyému ke dò mm̄i yó nnaati.

¹⁹ Kè kù dó ké n senninè,
n yóó yío yúóó nwe di mmònni kékú.

²⁰ Kuyie, n dó á n dəò dè, dè bo dèdérè nde,
kè n na kécómmú a ìlkè.

²¹ Bá nsəké ke m puoti,
bá nsəké ke donninko n kəmbùòti.

²² De kó difónkúò a né bo na kéb́́i kè n da tén̄né,
yoo m b́́i nkàa n cóúté.

²³ N càarimè bo mede nè n yetímè?
N náké n càke mù nè n yeté dè?

²⁴ Ba nte kàa m bùtinné
ke n wúó nha dootitòù?

²⁵ A yó nni mbetimu mí nkufəkp̄rikàà?
A bo nni nfemmú mí nkumukp̄rikàà?

26 Dè yīme kàa wàri tì n kpéi nkè tì tu titiiti mǎà,
 κε n tounko m bikémbénti kó meyei?

27 Dè dōmme kàa táú n naàcèi
 κε pakíí n cemma

κε καα n naçèfòtè?

28 N kǒnti pǎàkemu,
 iyaabie òò cáákémè kuyààkù.

14

Onìtì í tú òmòù

1 Onìtì yie nhonitì peité wè,
 o we í sū κε né tú pèmpè nkpeye.

2 Onìtì dōnnè mutepóó nhǒ tite mēmme κε mótóo bàmbà,
 mēdèè nhǒ yennímè bá mē báá òtè.

3 De kóo nìtì botí nku a bo mpakíímàà?

A bo nwe nyu tibeénti kè di bekù wenwe nè fǒnnáà?

4 We mbo na kédenneni dèè tu desààrè desīnnè mieke?
 De yiè nyí bo bá omáà.

5 A me nkààmèmu o we κε yé o tààbè bo bèdè,
 a ò kèétému kumánku ò í yóo na késénté kù.

6 Yí a nǒnfè kámii kóo yóu kòo wei,
 kè dèe yie nkòo yà diwèl otǒnti òò yà di ò cǒuté dìi yiè o yeti.

7 Mutie kpepe wète κε wenninèmu onìtì,
 kàa mù kǒù mùu puku,
 mù báá paà yepàà mbo yennímè.

8 Bá kè mu cīè nkòté ketenkè mieke,
 bá kè mu kǔnni dò ndi ku mutáá mmieke,

9 kè mù kèè menie nkó kbooku mùu wète késentè,
 kè mu baceε siku ditepànni kōme.

10 Kè onìtì yie me nku ò báá nampe,
 kòo wemmu kūrítè a báá yà ò cuó nkè.

11 Dàmèèrì òò kǔūmè,
 ikó nhǒ kpeímè kèpáá.

12 Onìtì kpepe me ndò nkòò ku ò kumu, íté í bo,
 nè ketenkè bo deèmè ò báá ente o nǒndǒmmú mieke.

13 Kuyie nkàa do bo yie nhá n sǒnne kudǒnkù,
 kè nní nsǒri kàa mieke yàa deènè,
 kàa n kéété dimǒnni, a yóo denteni di n kpéi.

14 Kòo nìtì níi do nku kéfoute,
 n na mmimmu nh áarimè mieke
 κε kémú n kó mēfié mbo deèmè kàa nh onǐpunnè.

15 De mǒnni kàa yú kè n yie,
 a bo nyáá ndii mǒnni a bo n yàmè mí nha dó wè.

16 Di mmǒnni a mè nkàammè n naçèfòtè,
 de mǒnni kpaanímu kàa ténke í yó mpakíí n yei.

17 Dε m̀̀nni k̀̀aa c̀̀ũs̄ n̄ yei nkuỳ̀rik̀̀u k̀̀edoot̀̀oo,
m̀̀emme a ỳ̀oo ùt̀̀ém̀̀è n̄ caàr̀̀im̀̀è.

18 Yet̀̀ar̀̀è m̀̀omm̄onye ỳ̀oo dù̀omu k̀̀epu,̄
k̀̀è dip̀̀eri tote dic̀̀onni.

19 Menie nh̄s̄ p̀̀ont̀̀ém̀̀è k̀̀ekok̀̀é dip̀̀eri,
menie nh̄ mp̀̀ù ò nke t̀̀oum̀̀è mut̀̀áá,
m̀̀e bot̀̀i nku oǹ̀iti na m̀̀baa d̀̀è d̀̀eum̀̀è.

20 F̄s̄ ò ò k̀̀òte k̀̀òo do s̄áá ke b́́áá íté,
k̀̀aa caàr̀̀è o ùk̀̀è k̀̀óo p̀̀èè.

21 Bá k̀̀è bè s̄ánti o bí ò bá nỳ̀é,
k̀̀è bè me nyi s̀̀enk̀̀eri ò báa ỳ̀a.

22 Ò f̀̀èuri om̄áá k̀̀o m̀̀ef̀̀éùt̀̀im̀̀è m̀̀me,
ò kuò nhom̄áá k̀̀o didab̀̀onni ndi.

15

Edifasi ǹ̀ak̀̀ém̀̀è Isòbu kuce m̀̀ed̀̀ér̀̀im̀̀è

1 K̀̀è Edifasi Tema a èi kouu ỳ̀í k̀̀ébéinǹ̀è Isòbu ke d̀̀ò:

2 Mecii nyiè nh̄s̄ s̀̀ont̀̀ému k̀̀ép̄̀it̀̀oo tin̄áaht̀̀àà?

Ò s̄s̄ s̀̀ont̀̀é k̀̀ébéinkomu detetir̀̀àà?

3 Ke s̀̀ont̀̀é k̀̀ennáá ndetetir̀̀è k̀̀o tin̄áaht̀̀i ke wanti bèè ò duò nkunaat̀̀àà?
Yetannò ỳ̀èè í ỳ̀oo ò teenǹ̀è t̀̀imat̀̀àà?

4 A í dé Kuyie,

A pà̀anko beǹ̀it̀̀ibè mbe be ỳ̀emm̀̀è bo mbom̀̀è Kuyie mbíék̀̀è.

5 A náaht̀̀i benk̀̀umu a t̀̀úm̀̀è oyeyiwe,

k̀̀aa né ti cíí,

6 a nù̀u dii náá nha caàr̀̀ém̀̀è, d̀̀è í tú m̀̀i me nỳ̀é,
a náaht̀̀i t̀̀i da bek̀̀uǹ̀è.

7 Ti ỳ̀àari ketiwè bá ntú f̀̀s̄ nwe?

A do ỳ̀o mbo k̀̀è yet̀̀ar̀̀è mu nyi bo ý́áaba?

8 A bá nk̀̀ék̀̀ému Kuyie nk̀̀o dikotif̀̀nni miéke?

A bá nde mp̀̀èt̀̀ení mecii?

9 A ỳ̀é ònti k̀̀è ti í t̀̀i ỳ̀é?

A bant̀̀é ònti k̀̀è ti báa na k̀̀é t̀̀i bant̀̀é?

10 Ti miéke tiỳ̀upéit̀̀i yemb̀̀è bomu nè bedak̀̀ót̀̀ibè,
bèè bie ns̀̀uǹ̀è a cice kp̄̀eye.

11 Yáa a ỳ̀emm̀̀è dò nha p̀̀è̀t̀̀ému Kuyie mm̀̀è nda duò nyi tié nyi,
Ti me nda náá nyi nè yetannò ỳ̀ònỳ̀é?

12 A miéke peike nè ba?

D̀̀è d̀̀omme k̀̀aa ti wetiri inuò?

13 Ke t̀̀ù̀uteǹ̀è Kuyie,

ke náa mmie mbot̀̀i?

14 Oǹ̀iti tu we ke bo nwenni páíí,

Oǹ̀iti peit̀̀é wè bo ỳ̀ime k̀̀énwet̀̀i?

15 Kuyie nkunku í tá ku tǎrè,
 keĩnkè í ku wenni ke sànnè,
 16 kòo niti nàké wèè càke ke í dò nkétóónnè,
 wèè dààri meyi mbè yǝmmè meniè wèè né bo nwennàà?

17 N yó nda duò nyitié nyi, á ì kèríté,
 n yóo da nàké n yà dè nde.
 18 Mecii nyembè beè tí nàké,
 bè tí cǎuté be yembè borè kè tí dòmmè bè me ntí nàké.
 19 Beè do te dihei bemáà,
 opòò mòu mu ndo í kǎore be mieke.

20 De kó itié nyii tu:
 Oyeiwe ǝ í mmǎke meonpùmè o fǝmmu mumǎu mieke,
 o kó yewe ò yóo dàò yè ǝ ntú yeyeyiye nye.
 21 Ò ǝ nyo tí ǝ ntú kufǝwǎá nkpeti nti sǎá,
 ò ǝ nkari ke í yǐkù kè nyóó daatení kòo kǎuti ò dǎéte,
 22 Ò ténke ǝ í ntá ke dò nhò bo na kényenténè dibìnni,
 mudòò muu ǝ nhò kǎtìrì sǎá.
 23 Ò ǝ nhǎá nke wanti mudii mmu,
 ò yǐmu ke dò mmu kǎũ mmu ò bàá.
 24 Meyenǎarimè nè meháárimè kè dè duò o kǎmbùàti,
 ke buríní o kpéi okpààti ǝ báátimè kéndoti dihei.

25 Ke yé ò dǎnnimè Kuyie nku,
 ò dàátí ke wǎnté muwǎrimú mumǎu yiè nwe.

26 Ò bunnǎo ke bo kǎnte Kuyie nku,
 ke kǎá nhomáà tidǎpiti ticééti.
 27 Kòo ìikè piéké,
 kòo ka ǎri meklù.
 28 Kòo yó nkati yehèkè bè pǎnti yè,
 sicéi sii í dò nkénhǎ, sii kǎri ke bo naá ntidobonti.

29 De yiè mbotí ténke báá kparikè,
 o kpàti báá mǎnte,
 o mǎòti báá sũũ nképité kutenkù.
 30 De yiè nhò báá na kényenténè mukũũ nkó dibìnni,
 muhǎá mbo cǎuté o bí,
 kè Kuyie nnù kó kuyǎakùu ò neinè.

31 Ò tá tí tu detetirè nde,
 ò sou nhomáà ndi,
 dè í yóo ò teennè timati,
 o cǎntimu tu detetirè nde.
 32 Dè yóo dàòmu kòo we mú nyí dèè,
 bá o bǎke báá puku.
 33 Kòo yote fínyí kó yebe bényè kǎme,
 odifè kó mupórimú kǎme.

34 De kó feyanfê ɔ̄ɔ náá nteháũntɛ nte,
 beɲitibè bèè cəú ticuuti muháá mmuù ɔ̄ɔ cóúté be cǎí.
 35 O pùó ndeyeiɛ nde, ke peíté meyei,
 ò pùó mmesoũmmè kó dibii ndi.

16

Isəbu tǎnné tì Edifasi

¹ Kè Isəbuu b́ei nke d̀ò:

² N kèè ke kèèmu di náá ntì kuce m̀péú,
 di tú bebáambè yeibe mbe diməu memme.
³ De kó tináaɲti detetirè kpeti bo m̀əte kumànkàà?
 Yáà ̀nti da yonke kàa n tǎnninko miè?

⁴ M múnke na nnamu kénnaá ndi náámmè,
 kè di do mbo n kó dif̀t̀iri,
 n na nnáá m mè ndómè ke éur̀òo.
⁵ N na nyáúk̀unne di k̀ɲnti nè n náaɲti.
 N sáúti na n di teennèmu.

⁶ Kè n náa kuyonku k̀ù m bo k̀ù í yóó yaate,
 kè m me nciéke k̀ù baa í iti.
⁷ Nte Kuyie nke deu n w̄erímú,
 bèè kó dimàà do nh ̀r̀í òm̀òu ténke í kraá ke f̀òu.
⁸ N k̀ùɲnti tii náké n k̀péi,
 n c̄itoomu kè dè benkú n túmè oyeiwe.
⁹ Kuyie mmieke keè ò t̄a ke t̄u,
 k̀ù m bèt̄imu ke cáá nku bènni.
 K̀ù tu n dootit̀òu nwe ke n t̄a f̄eǹnf̄e.

¹⁰ Bè ààte tiǹù̀ti nti ke n wetí,
 ke m bem̀m̀u, ke n s̄áá,
 ke mbeti ke nf̄emm̀u.
¹¹ Kuyie nkuù m p̄i nke duó mbedap̀unyeibe,
 kuù nhànné beyonkubè n̄ou miéke.

¹² N do bo diwè̀ miéke nke kè k̀ù m p̀ònte,
 kè k̀ù p̄i n f̀òní ke b̀ə nke m peíté péíté,
 ku pie nwetí mí nwe.

¹³ Ku pie nyii tu níéé ké n k̀ónni,
 ke n t̄a ke t̀ùàti n ceumbè bá mesémmè í k̀ù bo.
 Kè n nauti yènni ke cóú ketenkè.

¹⁴ Ke n k̀òur̀i ke n k̀òur̀i yemuə,
 ke n f̄emm̀ú okp̀ar̄inuənti k̀òme.

¹⁵ N dáátí kuf̀ò̀t̀ònk̀ù nku s̄áá,
 kè Kuyie nni nna kè n s̄anni dèè kè n duó mutáá mmieke.

¹⁶ N k̀əmm̀ú ke k̀əmm̀úmu kè n nuə nw̄ũ̀d̄é,
 kè n n̄əmp̀ò̀d̄i c̄ééke kè n ỳikè k̀ə̀r̄enè mukũ̀.

¹⁷ N n̄ou í teí menitiȳi,

m báámmu dò mpáíí nwe.

¹⁸ Fṣ́ nketenkè a báá dátínné n yīī,
dèmarè báá pénné n dabònnì.

¹⁹ Wèè náá n kpéí nhò bo keĩnkè nke,
wèè kpa n kpéí nhò bo tiwèti nti.

²⁰ N népobè n daúmu,
n kuò nke búó Kuyie nku.

²¹ Wèe náá n kpéí, wèè ti púté mí nnè ku,
bè ɔ́ pútémè onìti nè o népo.

²² Kε yé n we tóómmè ke bo deèmu,
kè n tū nkuce bè kerì kù ke í wīētinií.

17

Bè yetemè Isɔbu koò bontóo

¹ Kè Isɔbuu ɔ́oté kébéi nke dè:
N wemmu tēnke í yiè séi,
n we yeè kūpe,
kufṣ́ti kuù m bàa.

² Mudaá nyembè bèè n fité,
n yí nò nkeɔunè be kó yesáambè.

³ Kuyie, nyietí a yē n càke mù ké n fīnko,
kè dè í tú fṣ́ nhòmòu í bo wèè bo m pate.

⁴ Fṣ́ò bè m̀ante meyèmmè kè bè í banté,
a báá yóu kè bè n na.

⁵ Bè yàà bo ɔ̀ò dináaanhántiri mari tu dè:
A yu a népobè kè di yo ndi éi dè,
káa bí aunè dikònnì.

⁶ N kpeεe naá nfeònnifè nfe,
kè bè náaante n kpéí nkutenkù,
bè sùu n yìkè nke tinóntṣ́ùti.

⁷ N nuò nténke í wúónnè mesémmè,
n tuoti ì c̄tiroo medéè ndèumè.

⁸ Benitibè bèè wetí bè n yà kè dè bè dimu,
onitisàù ɔ́ n yà kòo mieke keè yènní bèè í dé Kuyie.

⁹ Wèè wetí ò fiikú teii nwe ò kerì kuù ce mieke,
wèè wenni kòò yéúti omáá muwērímú.

¹⁰ Díndi biε kè di dó di nwīētinií,
n yí kpaá ke bo yà di mieke wèè mòke meyèmmè.

¹¹ N we pēnkému,
kè n do dó kédòò ti kūnté dende,
n yèmmè do naatinè dè mediè nkè dè pàà.

¹² Kè dè biite n népobè ɔ́ dè dè wentému,
kè dè urike bè dè dikūnweñni.

- 13 N ténke baa ba?
Kudònkù kuù tu n cīètè,
m pitè n dòù dibìnni mièke nke.
- 14 N nàkému n fōti ke yī kuù tu n cice,
ke nàké yebiè ke yī yeè tu n yō nè n tāū.
- 15 N do baa dè kòte ke?
We ndè wùó nténke?
- 16 N do baa dè demou nè mí ti tati kufōti nku,
Mí nnè dende ti cuti ketenkè nke.

18

Bididaa nàkémè Isòbu kuce medérímè

1 Kè Suaa èi kou Bididaa nyóó béi nkòo nuù dò:

- 2 Dè yóó nkááké de,
kè di kūnté tináahti sǒntíke kpeti?
N náánnè ke yé di yé mmù,
ke ti nnáá.
- 3 Ba nte kè bè ti wúó ntiyèinti?
Dè dòmmè kè di ti wúó ntidiènti?
- 4 Fǒ nwèè kōnnè kemieke,
fǒ kpréi bo nte kè benitibèe deè kutenkàà?
A kpréi bo nte kè yetārèe fūtaà?
- 5 Oyeiwe kó femūnfè yóó kúmu,
o dekè kó muhāá nyóó kúmu.
- 6 Kuhāāwenniku í yóó nkpaá o fii mièke,
o mūnfè yóó kúmu.
- 7 Kòo nkéri ke tú sǐmmú sǐmmú,
ò toti ke bo dòò ti tì yóó ò bo.
- 8 O naàcèi sii ta ticùòti mièke,
o naàcèi sii ta kuhōū kó dideè mièke.
- 9 Timátì tì pì nho nacènkénni,
ticùòti kó yedekè yeè ò pì.
- 10 Bè ò bo nkuhōū nku,
ticùòti tì díi o ce.
- 11 Kukōmbòdorì kpeti tì né kérinì tipùti timou,
koò fēmmú fēnfē.
- 12 Wenwe wèè do kpeñni kè dikònni ò cīrikūnne,
mesémmè meè kàri o také.
- 13 Mumōmmú muù cááké cááké o kònti,
mukūū nkóo po weè di o tùòti.
- 14 Koò dènnè o cīètè ò do tá tē mièke,
koò fūrí koò kòrinè kukōmbòdoró kóo kpàati borè.
- 15 O fii, betòbè beè yóó di ta,

bè yóó di cǔu mmuháá* mmu.

¹⁶ O cǐē nkpeímu de miéke,
kòo fǎàtì mǎtírì o ìnkè.

¹⁷ Òmǎù ténke í denniní o kpéi nkutenkù,
o yètìrì ténke í yu dihéì.

¹⁸ Bè ò tǎntoo dibìnnì miéke nke,
koò dǎnne kutenkù.

¹⁹ O kó kuwuǎ mmieke debire í bo,
deyaàbire í bo,
o cǐtètè òmǎù í kraá fòù.

²⁰ Tù ò tǔàkení tǔ donné diyìè yìèní kèè bíékè kǎbe kǎmbùàtì,
ke ànné kufǔwáá ndiyìè taà kèè bíékè kǎbe.

²¹ Oyèiwe kperè ò mme ndò,
wèè í yé Kuyie nhò ǎǎ tí ndentǎnè.

19

Isəbu tǎnné tì Bididaa

¹ Kè Isəbuu béi nke dǎ:

² Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrìmè n yèmmè?
Kè di náààtì ò kòùrì?

³ Kuce mǎpéu ndi mié ndi n sǎámmè,
di mè nni nféũnko kè ifei í di boà?

⁴ Bá kè ò yetému,
de kó meyetímè tu n kǎme mme.

⁵ Kè di mǎnke dǎ kè n namu
ké n tóu ntináàtì kè n díi nyifei.

⁶ Bantǎnè ke dò Kuyie nkuù n tóu ntináàtì
kuù ò tanné ku kó ticùòtì miéke.

⁷ Nte mí nke kuò nke tú bè m puoti òmǎù me nyí n cǔú,
kè ò kuò mbá òmǎù í m paàtì.

⁸ Kuù m pìi nkuce bá n yí yà m bo kété dè,
kuù yè ndè m bìitoo kè m bá nwúó nkuce.

⁹ Kuù dèite n sǎnni,
kuù òóté n kpààtìpì.

¹⁰ Kù m bǎmmù tipìtì timǎu kè n kperè dèè,
kù dèite n tákùmè do ìkú dèè ìnkè dǎnde bè ǎǎ uutémè mutie.

¹¹ Ku miéke kèè m pèike,
kè kù n wènté ku dootitòù.

¹² Ku àǎpòmbè beè kèrínì ditǎnnì ke n wetí,
ke keuté kuce ke tǔàkení m borè,
ke bàtè ke n fité.

* **18:15 muháá:** Muháá mbè náà mmù kpéi mmù benkù bè ǎǎ cǔu mmù mmu kéwénkúnne tǎtǎtè kédeite kusǎnkù wèè do keté kè tè ta ò do tǎní kù kòo tǔu mǎu tè ta.

13 Kε n fũũnnè n kɔbe,
kè n népobè bεmɔu cǐtété kε n yóu.

14 N tebíí n dootóomu,
kè n natitɔbè n yĕ.

15 Bĕĕ ñ taànè, nè n kó betɔmbè benitidaabè nè benitipòbè bè n wúó nhoròò nwe,
kε n wúó nhokpáràrì.

16 Kè n yu n kóo tǎntì ò ncĕĕké,
kè dè mbékú nhò bàírmú m mómumu.

17 M pokù ténke í dó n kpeti,
kè n kɔbe mómumɔmbe m pĕ.

18 Kè íbí bĕnnì n senku,
kè n yíté kε còrmú ù nni ndaú.

19 Kè ñ naá nyisíé bĕè do n tá be ìkè,
nè bè tì do naati beè kònté kε n dokùnè.

20 N kómme nè m maa nkè dè dàroo n kũò,
tininkóũtì tii máà kpaá.

21 N kuónnè mesémmè bé!
Díndi n népobè n kuónnè mesémmè!
Kuyie nkuù nòutè m poté.

22 Yé dè yímè kè di m beti Kuyie nni mbetimè?
Di me nni nfĕũ nkè dè í di sànnàà?

23 Kè n do bo na kĕwāri n náahtì,
n na ntì wāri dipátíri mieke.

24 N na ntùóté dicíè kε kèrí dipèrì ìnkè,
kε tì wārinè mmɛbierime kè tì mbo sáà dipèrì ìnkè.

25 N né yĕmu kε dò n kóo donti fòu,
weè tε dinùù sɔnni ketenkè ìnkè.

26 N kǎntì tii mbo pāake ðii mǎnni,
n yóó yàmu Kuyie mmómumɔnku nè n nǎnfè.

27 N yóó kù yàmu kumómumɔnku nè n nǎnfè,
n yóó kù yàmu fĕ, dè í tú otàù mǎu,
nè n yemmè mεmɔu ndi m baamè dε kó dimǎnni kè dè nh ɔtí.

28 Dε mǎnni di bo yí:
Ba nte kè tì do ò bĕtì?
Dε mǎnni di yóó yàmu n do naatimè.

29 N yĕmu kε dò nKuyie nyóó di bekénè,
nè dε kpéí, ndénè kukpàriseú,
kε yé Kuyie nyĕtì dεumèmu.

20

Sofaa nàkémè Isɔbu kε yĕ nhyeiwe ɔɔ yà tii cǎnti

¹ Kè Sofaa Naama èi kouu béi nke dò:

² N yentotí ì te kè n dó kĕbéi,

n yĩ̀ke m̄m̄inním̄e m̄m̄e deè te k̄e n d̄ó k̄ébéi.

³ A n̄àké t̄i n yonk̄emu,
k̄e n yóó da t̄énn̄e n̄e m̄eciì.

⁴ A ȳ́emu ke d̄ò nn̄e ti bom̄e,
n̄e Kuyie nk̄ann̄em̄e on̄it̄i ketenk̄e ìnk̄e,
⁵ oȳ́iwe kó kuȳ́n̄naat̄i ð̄ ì mm̄ònte,
os̄in̄w̄e kó diw̄èi ð̄ m̄ma s̄ámp̄ó nwe.

⁶ Bá k̄òo òk̄e ke t̄ùòke ke ìnk̄e,
bá k̄òo yuu k̄áá nyew̄et̄e.
⁷ Ò yóó p̄ēēt̄emu tim̄út̄i k̄ōme k̄e d̄ēe deè,
b̄èè do ò ȳ́ k̄e b̄è mb̄ékú ke tú ye ò k̄òte k̄e.

⁸ Ò yóó p̄ēēt̄emu tid̄òunt̄i ð̄ ȳ́m̄e bá a bá nȳ́e t̄i k̄òte k̄e,
Ò yóó yent̄emu b̄è ð̄ yà d̄e n̄e tid̄òunt̄i keȳ̀enk̄e de k̄ōme.
⁹ Fen̄̀nf̄e f̄èè do ò w̄ùó nf̄e t̄énke báá yà,
o k̄àri t̄énke báá ò k̄ũ fen̄̀nf̄e.

¹⁰ Beç̄r̄ib̄e bo pi o bí,
k̄e ì b̄è t̄énn̄e ò do f̄èke b̄èè kp̄ere.
¹¹ O k̄ònt̄i do piéke muw̄er̄im̄ú mm̄u odac̄īē nk̄ōme,
ke né yóó ò w̄ēnn̄én̄e k̄éta kud̄ònk̄ù.

¹² K̄e meyei m̄m̄eè me nnaati o n̄ùù,
k̄òò mè s̄ònn̄e o n̄ónd̄enf̄e f̄ùò.
¹³ K̄òo mè u ke í d̄ó k̄é mè t̄ùút̄e,
ke mè dànn̄e o dandaak̄ù s̄áà, k̄e mè dàri.
¹⁴ M̄e yóó taroo o p̄aut̄i mīeke k̄éceet̄emu,
m̄e yóó naá m̄medautid̄omm̄e m̄m̄e o mīeke.
¹⁵ Ò mamm̄ú t̄i kp̄at̄i ò bo t̄i t̄ó,
Kuyie mbo duò nk̄òo w̄ēte k̄e t̄i t̄ũt̄én̄i.
¹⁶ Ò ȳ̀ nd̄e d̄ò m̄medautid̄omm̄e m̄m̄e,
m̄eè yóó ò k̄ù.

¹⁷ Ò t̄énke báá yà m̄ecek̄ùò p̄ũ̀ nd̄e kukó nk̄ōme,
n̄e m̄enaamīe mp̄ũ̀ò nd̄e ke d̄ò nkukó.
¹⁸ Ò ð̄u ke c̄ònte d̄e ò báá d̄e di,
ò d̄òò kupotaá nkec̄ònte d̄e í yóó nt̄ú o kp̄ere,
ò báá di de kó diw̄èi mari.

¹⁹ Ke ȳ́ ò s̄ènk̄èr̄im̄e beç̄r̄ib̄e,
ke b̄è s̄énn̄inko, ke ȳ̀úúú teç̄f̄èt̄e ò í maá t̄e.
²⁰ Ò do maánko dem̄ou ndi ke í diè,
k̄òò yaa nd̄e ò báá d̄e yóu.
²¹ Ò do ð̄ nk̄òo yà d̄e, w̄èe maánkomu,
d̄eè te k̄òo w̄èi í yóó m̄ante.

22 Ò yó mbo metuò mmiεke nke, kè mesémme è ò do, meyei nkó tiyēiti timou doti weè ìnkè.

23 Ò yóó ndakenè o pitiri ndi, kè Kuyie nkó kemiekee do o ìnkè, kè cutiní o ìnkè fetaafe kōme mme, kè yóó naá nho kó mudii.

24 Kòò na kéyenténè timáti kó tikpàriseuti, disawūð kó ipie nho tūti.

25 Bá kòò fūúté kupie nkùù ta o ìnkè, kè bè dèite mepembii mmèè ta o dinni, kè kukōmbòdoróo ò kùo.

26 Dibiiinni dieri dii duó o kpéi ke bo ò do, muháá nhòmou í tōtinne mù muù yóó ò cōúté, kécōúténè dèè kraá ke bo o cīfètè mieke.

27 Kè ìnkè dáammu o caàrimè, kè ketenkè nàké o kpéi,

28 Kuyie mmiεke bo ò yè dii yiè o kpàti bo yenté yenté, ti bo pānté menie ntēmè.

29 Kuyie mbàanè ti oyeiwe tinti memme.

Ò yóó tieke dènde,
Kuyie nde nhò bàanè.

21

Isɔbu tēñnémè Sofaa koò nàké beyeiεe kpeεe yíémmè

¹ Kè Isɔbuu béi nke dà:

² Kénténè kékeè,

kè di kèè n tú mù deè yó m bántè.

³ Mmōkenè meminnimè ké m pā mēfiè kè m béi, kè m béi nke dèè di bo na kéndau.

⁴ Benitibè mbe n náámmè n kpetaà?

Meminnimè mè nni ndòritēmè n naatimu.

⁵ Wēētēnēní m bíékè kè dè di di, kè di mpī ndi nò.

⁶ Nh ɔ̄ wénté tūi n tūòkení kè dè n kōkénèmu, bá m báá na kēpī m máà.

⁷ Ba nte kè beyeiεe kraá ke fòu,

ba nte kè bè kōtírí ke wīēti ke bēnkú?

⁸ Kè be yaábí ɔ̄ kóténí kè bè nwē nke bo, kè be kó yepàà mbitírí be nuo mmiεke?

⁹ Kè be kpeεe kéri séi bá idebii í bè bo, bá Kuyie nkó didùò í bè puoti?

¹⁰ Bá dinaadatanni í bo be naadakè mieke, kè ini puo nke pēi bá í í cuunko?

¹¹ Kè be bí puti yenaàpàà nkōme,

ke yānku siweí kōme?

¹² Kè bè diè nke bie ntikùtidùùti,
nè tikāpentí ke eu itāri ke yānku?

¹³ Kè bè ò mbo metuò mmieke kè be we yàa deènè,
kè bèe taroo kudānkù dende bàmbà,
bá dè í tūòke fēññfē kóo kāmíí.

¹⁴ Bembē bèè nàá nKuyie nke tú:

fūte ti borè, ti í wanti kényíté a kó ice.

¹⁵ We ntu muwērímú muməu yiè nkè ti bo nhò tú?

Ti yóo nhò bàá kécōnte ba?

¹⁶ De kó benitibè yèmmè dò mbè bo na kētuó nnè bē máá ndi,
Mí nyie n yí yóo yie mbe yeibe kó itié.

¹⁷ Kuyie mmieke duò be yeibe mbe sáá?

Kù í bè nyietí be yei sáá?

Beè mññfē kō nsáá?

¹⁸ Beè naà ntimúti sáá kè kuyaakùu bè tóúá?

Beè ò yí timúti sáá kè tefódóntèe bè tùótáá?

¹⁹ Díndi me ntúmè Kuyie nhò poté beè kó ibí,
kù do dò nke be mpoté be mómməmbē kè bèe banté.

²⁰ Oyeiwe o mómməu nweè do dò nkédi mesémè,

weè dò nkékeè Kuyie mmuwērímú muməu yiè nkó kemieke o kōnti.

²¹ Oyeiwe kpētí í bonè dè naa yó ndómme o cītètè,
o tãábè bo tuòke dii mōnni be mánkú.

²² Yàa dè né dò ntí ti tiémmu Kuyie nkè kùu ti yíté?

Kunku kùu baké ku tōrè kēñkè.

²³ Bè mabè ò ntúmu benitísàábè kekú,
ke kari bāmmúu kè dè bè naati kè bè yàa kúnè.

²⁴ Kè be kpeyo píéké mekùò,

kè be kũò píéké mēfemme.

²⁵ Kè betəbè mbo meyeñcaàrimè mieke ke yàa kúnè,

bá bè í yíté diwèi diyie mari.

²⁶ Bəməu náke mēmmē bè ò duó mutáá mmieke nke,
kè ye bièe bè cááké bəməu.

²⁷ N yému di yèmmè páíí,

n yému di n wúónnè tí.

²⁸ Di tú dii mōnni:

Yé weè kpàati cītètè kòte kè?

Yé benitiyeibe do bo dii fii cuó nkè?

²⁹ Di í békú be cepèmbàá?

Yàa bè di náa nkè di í banté bè tu mù?

³⁰ Kè meyei ntùàkení oyeiwe ò yentému,

Kuyie mmieke kó tiyēiti ò ò í nhò poté.

³¹ We nné yóo ò sei nke dò ò dōòrimè í wenni?

We nyóó ò yietí o yei?

³² Kòo ku bè ɔ̄ ò tanné dedònnè nde,
kè bè ò kũnné bè mbaa o fòti.

³³ Bè do ò murímu ke karinè mukũnnímù,
kè benitibè péu ni o ìlkè.

Kè kudònkù táá nní nyau o ìnkè,

³⁴ Tũnké di m báá nyìi báammìi tú detetirè nde,
di n tén̄n̄n̄ko tii kó dimàà siyáàbìsì nsi.

22

Edifasi béimmè ke tú Isɔbu mènke tú oyeiwe

¹ Kè Edifasi Temaà èi kou béi nke dò:

² Kòo niti wenni dè bo dɔ̀ ba Kuyie?

Wèè cii ò cii omáà kpéi nke.

³ Kàa wenni dè bo dɔ̀ ba Kuyie nkunku muwērímú muməu yiè?

Kàa dò̀ri Kuyie ndómè kù bo cònte ba de mièke?

⁴ A wenni kè Kuyie nné da potáà?

A weti kè kù né nda bekúnàà?

⁵ A yei mmeè deuté deè te,

a caàrimè meè tonté.

⁶ A do ɔ̄ sɔ́nté kéhéimu a kou kperé bá ò í da makenè timati,

a do ɔ̄ fiete oniti yààti kóò còrinó mebi mme.

⁷ A do í pāā mmenie nsinýeĩ bo wè,

a do í pāā mmudiì dikònni bo wè.

⁸ A nòutè teè do pikú muyuo nkàa baké dihei,

a deu mèè kpéi ndo te kàa tieke ketenkè.

⁹ A do betòo bekúpobè be nəu sinùmmù ndi,

ke fèũnko iciribí.

¹⁰ Deè te kè bè da díi tipùti timəu timati,

kè kufəwaà nda do ke da dèéte.

¹¹ Kè dè da udikoo bá a ténke í wúó,

kè dibiiñni da dátinné menie nkómé.

¹² Dè í tú Kuyie mbo kéĩnkè nke yewetè mièkaà?

Wénté a bo yà siwāā détiri ke dòmmè.

¹³ Kàa né tú Kuyie mbáá na kéyà dèè dò̀ri,

ke tú kù bo na kémboní dibiiñni yewetè mièke ke ti bekénàà?

¹⁴ Ke tú yewetè kù kánkè kù báa na ké ti yà,

kè kù nò̀nké tiwetì ìnkè nke ke firi.

¹⁵ A tũ ndó kénkpáa tũ nkuce kótí nku,

meysi nyembè do tũ nkàà?

¹⁶ Bè pèētému bá bè mònni mu nyí tũ̀òke,

menie nhəə pənténè mèè botí tecìtè pũ.

17 Bembε bὲε do nάά nKuyie nke tú: Fũte ti borὲ,
f̣́ mmuwέrímú mumou yiὲ nha bo na ké ti dɔ̀d ba?

18 Kuu mómmɔ̀nku me ndo bὲ dɔ̀d mesàà nkὲ mè mpíéké be ć̣ĩ mieke,
Mí nyí yóo yie mbeyiibe kó itié.

19 Bὲε wetí bὲ yà beyiibe cɔ́ú tì yĩti kὲ dὲ bὲ narikemu,
kὲ dὲ ṕ̣i mmudaá nwὲε tu onitisàù.

20 Tì dootitɔ̀bὲ bὲε do ti kpannὲ bὲ kpaá boà?
Muháá mmuù cɔ̀útὲ be kpàti.

21 Wὲte kétaunnὲ amáà Kuyie nkὲ dí narike,
a bo yà a wὲte ke pètémὲ metuò.

22 Yie nkécɔ̀uté itié nkù da duó nyí,
kéánnὲ ku náahti a yemmὲ mieke.

23 Kàa wὲtení muwέrímú mumou yiὲ mborὲ,
ò yóo wὲte ké da íimmu,
kὲ nsà kàa détinnè a ć̣ĩtὲ meyi.

24 Útóo a sɔ̀ mmutáá mmieke Ofi kó mesɔ̀ nsààmὲ,
dootóo me kukó nkó yetárὲ mieke,

25 kὲ muwέrímú mumou yiὲ nni ntú a kó mesɔ̀,
kéntú timàti ṕ̣eítì kó yecúò a kpéi.

26 Kàa mpieti a kó diwèi Kuyie mmuwέrímú mumou yiὲ mbo dὲ,
kàa tũnte a ìikὲ ké nkù bùó.

27 Kàa ní kù bāntὲ kὲ kùu keὲ,
kàa dɔ̀d a kù cànnenὲ yὲὲ nò yemou.

28 De mmònni kàa tāātὲ tì a bo yà ti yiemmè,
kàa cὲ ntú kuwenniku kɔ̀ku.

29 De m̀nni kὲ wὲε ṣ́ĩnὲ á nte kòo íi nho yuu,
ke yé Kuyie ndέerimὲ wὲε nùò nṣ́ĩ nwὲ nwe.

30 Kù yóo dέetému ocaàriwὲ,
A nou í ṣ́ĩ mmὲὲ kpéi.

23

Isobu yemmὲ dòmmὲ Kuyie nyí ò dónὲ tináahti

1 Kὲ Isobuu béi nke dò:

2 N wὲte ke tùutenὲ Kuyie nku ke dó kéyíὲ kébéi,
n yíkù n nùù kὲ n dabònni báá yènní ke yĩkemu.

3 Kὲ ñ do nyé m bo kù yà dὲ,
kὲ n do bo na kékɔ̀te ku ć̣ĩtὲ,

4 N na nkù beé n kṕ̣eti,

N na nkù tíúté nh u tì.

5 N na nkèὲ kù bo n tēnné tì,
kébanté kù ñ m̀kὲnὲ tì.

6 Ku sàà na nni mbààdomaà?

Ɔɔ, kù yó n kéntému meƳɔðmmè.

⁷ Kè nní nkù náánnè ke tú onitì wèè wetí,
de mǎnnì kunku n kóo beéntì yó n fīnkomu sǎá.

⁸ Kè n kòte diyie yiení kèè bíékè kù í kè bo,
kè ñ kòte diyie taá kè m bá kù yà.

⁹ Kù sàà né bo mpī mmùmamù mmu kubakù you bíékè nkaà? Ɔɔ,
yáá kù sàri kucǎnku bíékàà? N yí na ke kù yà.

¹⁰ Kù me nyému n tū nkùù ce,
kè kù ñ yááké n yetìmu páíí meƳɔ nsààmè kǎme.

¹¹ N naàcètè tū nku nacèfǔtè nye,
n tū nku kó kuce nku weti weti n yí dauté.

¹² Ku tannò nye n tūmmè,
n dǎorimu ku nááñtì yémmè kè dè pǎēté n yémmè dó tì.

¹³ Kè kuù tǎāté tìmatì òmòù í bo wèè bo kù pàà?

Kù dó tì, kù ɔɔ tì ndòò.

¹⁴ Kù yóo dǎòmu kù tǎāté ke bo dǎò tì n kpéí
kù wúó nke bo dǎò tì n kpéí tì sūmu.

¹⁵ Deè te kè n kǎmbùòti duò ku ìkè,
kè ñ totì n yémmè kufǔwaá nhǎò kù nni mpīnnèmu.

¹⁶ Kuyie nkuù dèite n kǎmbùò,
muwērímú mumòu yiè nweè donné n kǎmbùòti.

¹⁷ Bá nè Kuyie mme nni ndátínnémè dibìnni n yí cǐéké.
Keyensòuké kù n dàtínné kè keè í te.

24

Isobu nááñtì sǎkémè: Kuyie nhǎò yóumè kè beyeibe ndǎori bè dó tì

¹ Ba nte kè muwērímú mumòu yiè nyí tǎāté obeéntì kó yewe?

Ba nte bèè kù yé kè bè í yau kù yóo bè pùtè yèè we?

² Nte benitibè ke tuònko betòbè pénnè kó yetārè,
ke yuuku iwūò ke duò mmucēmmu.

³ Ke ɔɔ fiete iciribí kó musāmmarímú,
ke ɔɔ eí dibànni okúpokù nááfè.

⁴ Nè be kpéí nkòo cǐrì ɔɔ yóu kuce kédauté dikpáà

kè dihei kó becǐribè tu séù séù.

⁵ Kè bè sǎáténè yesāmmarinnarè yèè bo tedòntè,

ke ɔɔ pike ye kéciété dikpáà tedòntè kénwantì mudii ke bo duò mbe bí.

⁶ Beè taà dikpáà ke déente tidiiti,

kè beè tǎù benitiyonkubè kó yetebe bè tu ye fīnyī be yàké yè.

⁷ Beè ɔ nduò keyènkè detetirè bá bè í dáátí tiyààti,

bè í mǎke tiyààti ke bo kǎá mmuséé.

⁸ Kè yetārè ñnkè kó fetaafe bè niu,

kè bè bùútè ke mǎñté bè bo díéké dè ke kpènké yepèrè borè.

⁹ Bè fèkù bekúpobè bí nyi,

kòo cīrì í na ke yietí o bànnì b̀̀e fiete o yaàb̀̀ori dimáà ò do mòke dì.

¹⁰ K̀̀e beċīrib̀̀e c̀̀enti be tetiri b̀̀e f̀̀eke m̀̀e k̀̀eí mbe yaàb̀̀or̀̀e,
ke t̀̀u tidiiti k̀̀o yebuò ǹ̀e dikònni.

¹¹ K̀̀e b̀̀e dii odif̀̀i k̀̀o yebe mekùò,
ke b̀̀e duò nk̀̀e b̀̀e niu f̀̀inyĩ k̀̀o yebe k̀̀e sinéyẽĩ né b̀̀e k̀̀òu.

¹² B̀̀e duúnǹ̀e mukũũ mbe k̀̀o yedab̀̀uò òndàátí dihei miẽke,
b̀̀e b̀̀e k̀̀ùtemu k̀̀e b̀̀e kuò nk̀̀e b̀̀ekú meteèmm̀̀e,
Kuyie mme nyi yo be dab̀̀uò.

¹³ Benitiyeibe í ǹ̀onne kuwenniku,
de te k̀̀e b̀̀e í beí Kuyie nk̀̀o kuce
b̀̀e ẽ ́ í ñk̀̀eté kuce kuwenniku k̀̀oku.

¹⁴ D̀̀e ẽ nk̀̀paá ke uumu k̀̀o nitiyeiwe ènte,
k̀̀ekuò ocīr̀̀i ǹ̀e osènniẁ̀e.
K̀̀e d̀̀e biite ẁ̀e naá nhoyúókù.

¹⁵ Ẁ̀e d̀̀outi d̀̀outiǹ̀e benitipob̀̀e ò ẽ mbaa dihuri m̀̀nni ndi,
k̀̀ennáá nk̀̀étú òm̀̀u í yóó n yàm̀̀e dòo!
K̀̀o ỳ̀eti ẁ̀e káá nho ìik̀̀e.

¹⁶ K̀̀e d̀̀e biite b̀̀e ñpuò yecàk̀̀e,
k̀̀e d̀̀e wenté b̀̀e taá ticùùti,
bemb̀̀e ẽ ́ í nyà kuwenniku.

¹⁷ K̀̀e d̀̀e biite d̀̀e né wentému be bor̀̀e,
b̀̀e manténèmu keyènk̀̀e,
b̀̀e ténke í k̀̀e mòkeǹ̀e kuf̀̀waá.

¹⁸ Oyeiwe ẽ ́ p̀̀onté mecáá mme kuf̀̀aàkperik̀̀u k̀̀ame,
k̀̀o tenk̀̀e naá nKuyie ncẽ ́ k̀̀e,
ò ténke báá k̀̀sté k̀̀epaàr̀̀e f̀̀inyĩ k̀̀o detie.

¹⁹ Kutayietí ǹ̀e kuyiink̀̀u d̀̀e ẽ ́ sũstoom̀̀e timaànti,
kudònk̀̀u yóó me ndi beyeibe.

²⁰ K̀̀e be ỳ̀b̀̀e b̀̀e ỳ̀e,
k̀̀e b̀̀e naá nyebiè k̀̀o mudii sààm̀̀u,
k̀̀e benitib̀̀e bá ndennini be k̀̀eí.
Oyeiwe ẽ ́ do mutie k̀̀ame mme,
o d̀̀òr̀̀im̀̀e yeime k̀̀o tiyeti nti memme.

²¹ B̀̀e do fek̀̀u sihãũnsi kper̀̀e nde,
bá b̀̀e í d̀̀òri mesàà mbek̀̀upob̀̀e.

²² Kuyie nǹ̀e ku k̀̀o muẁ̀erim̀̀u kuũ ẽ ́ yóu k̀̀o yeiwe k̀̀o yewee sũ.
Kuũ ẽ ́ b̀̀e í mb̀̀e ténke do í ỳ̀e dii m̀̀nni ke d̀̀o mb̀̀e bo nf̀̀òu.

²³ Kuũ ẽ ́ duò nk̀̀e b̀̀e mbo bá ke í ỳ̀èk̀̀u,
ku ǹ̀nf̀̀e ẽ ́ í nyit̀̀e b̀̀e k̀̀erí k̀̀u c̀̀e ñnk̀̀e.

²⁴ B̀̀e ní deukoo dende bàmbà nk̀̀a b̀̀e m̀̀nt̀̀o,
k̀̀e b̀̀e donni dende bàmbà k̀̀ekú betòb̀̀e k̀̀ame,
ke m̀̀t̀̀o b̀̀e ẽ ́ senté tidiiti k̀̀e t̀̀i ỳ̀im̀̀e.

²⁵ N nàk̀̀e timómm̀̀onti nti,
we mbo ỳ̀i n nàk̀̀e siyàabisí,

we mbo yĩ n nàké tì tu detetirè kpɛti?

25

Bididaa nàké tì Isɔbu kuce metāammè

¹ Kè Bididaa Suaa èi kouu béi nke dò:

² Kuyie nkpeññimu ke duò tikōmbùtì,
kuù baké keĩnkè kòbe,

ke bè duó nkè bè bo ké dè bè naati.

³ Ku kó behāāpòmbè we mbo na ké bè kàa,
ku kó kuwenniku né í mí be we ìnkè?

⁴ Onìtì bo yĩme ke dò ò wetí Kuyie nyiikè,
Onìtì peité wè bo yĩme ke dò ò kpa meyei?

⁵ Otānkù yie me ntú otānkù ke í mí ku iikè,
kè siwāā tu siwāā kè kù í sì wùò nsisāāsì.

⁶ Kòo nìtì peité wè wèè né tú dibèù,
onìtì nwèè tu tɛbeutè wèè né bo nwennaà?

26

Isɔbu tēñné tì Bididaa

¹ Kè Isɔbuu ò tēñné kòo nùù dò:

² Ōmmè tēmmè ténke né mme a teémmè ocĩri?

A teénnè òmmè wèè baà nhòu?

³ A mè nnōmmèmu ke tiè nwèè í mōke meyèmmè,
benke we a ciimè nè a náāñtì mieke.

⁴ We nni nwe a náānnèmè de kó tināāñtì?

Ōmmè yèmmè mme mèè náānní a mieke?

Kuyie mbakémè kutenkù

⁵ Bèdombè kōntì aumu be èi bè borè menie nfūò.

⁶ Kuyie mborè kudōnkù feĩmu,
mukūũ nkó dihei í kù sòrinè.

⁷ Kuyie nkuù pité tiwetì kè tì nùù mme mme kubakù you bíékè,
kè kuù nūñnò ketenkè detetirè.

⁸ Kuù pōũ nfetaafè yewetè mieke,

menie mme nyí yōnte yewetè kè yè kété.

⁹ Kuù ò pité tiwetì kékáá nku kpàatikàri, kè yewetè di dàtinnè.

¹⁰ Kuù kèété dàméèrì ò yó nfiri dè,

kuù kèété dibìlñnì nè kuwenniku dè mànke dè.

¹¹ Kè Kuyie mpéi nkeĩnkè,

dè kè òmù kè ke sànkèe sàntè.

¹² Ku wērimú muù te kè dàméèrì sànti,

nè ku ciimè kù namè dàméèrì kó musimmù.

¹³ Ku nùù kó muyaá mmuù káutóo tiwetì kè tì wenke.

Nè ku nòutè nte kù yèite yeitemè fewaayife.

¹⁴ Ku tōmmú kù pī mmù kó tekéètè nte memme,

tì you ku tōmmú kù pī mmù kó tināāñtì sàmpó nwe,

kè mù né bo pɛɛ metammè mediè
we mbo dáátí kékèè de kó metammè?

27

Isabu sɔ̀témè o náàhì

¹ Kè Isabuu sɔ̀tè kèmbekù o kpɛti ke béi nke dà:

² Kuyie mbomu kuù yete kù bo n kónnèmè,
kunku muwɛ́rímú mumòu yiè kuù m píe mmeɣeñcaàrìmè.

³ Kè n kpaá wéí,
kè ku kó muyaá nkpaá ke yiè nh ònnì.

⁴ N yí kpaá ke bo náké tiyèiti matì,
tìmatì báá yènnì n nùù tì tu siyáàbìsì kpɛti.

⁵ N yí kpaá ke bo di duó nkunaatí,
nè m bo kúmè n yí yóó nenni n wetímè.

⁶ N yóó nnáámmu n wetímè,
n yí wèti n fɔ̀nkùò.

N yèmmè í m bekùnè tìmatì ìnkè.

⁷ N dootitòu dèe ò dòò dè òò dòòmè bɛɣeibe,
tìi òò tuòkení wèè cààrè tìi tuòkení n dootitòu.

⁸ Ɔnti bo nkpaá onitiyèiwe baa tì?

Kuyie nkèété d̀iì m̀nnì o fòmmu kó feyìfè?

⁹ Kè meɣeñcaàrìmè ò tuòkení d̀iì m̀nnì,
kòo kuò nke yu Kuyie nkù bo ò kèntáá?

¹⁰ Dè bo nhò naatinè Kuyie mmuɛ́rímú mumòu yiènáà?
Ò bo nkù yu yemòrè yemòuà?

¹¹ N yóó di benkemu Kuyie nkó tikpɛti mààmè,
n yí yóó di sɔ̀nne muwɛ́rímú mumòu yiè ndó kédòò tì.

¹² Dì mómmòmbɛ di dè yàmu,

n né í yé mùù te kè di kpaá ke náá ndetètìrè kpɛti.

Bɛɣeibè kperɛ yíémmu ke me nyí yóó mɔ̀nte

¹³ Nte Kuyie mbàanè tì oyèiwe,
muwɛ́rímú mumòu yiè mbàanè tì oyèiwe tìi tú:

¹⁴ Kòò píé ibí kè ì sũũ mudoò muù òò ì kònnè,
o yaábí òò í ndi kénsànnè.

¹⁵ Bèè yenté yenté kè mutenkũũ mbè kùò,
bɛ pobè keté ke báá kari bɛ kũũ.

¹⁶ Kòò m̀òòte idííí kè ì sũũ mmutáá ndòm̀mè ketenkè,
kè tiyààti còú còú titáti k̄mɛ.

¹⁷ Wèe dè tikú kécóú nhosàù wèè yóó tì dàátí,
onitì wèè wetí wèè yóó tieke de kó idííí.

¹⁸ Ò maá t̀èè c̀f̀t̀è í tú tekpɛtè,
t̀è d̀ònnè difii ndi bè òò d̀òò di kèmbaanè kupaku.

¹⁹ Ò yóó kú ke tú okpààti nwe,

bè me nyí yóò tì nhò wënnénè kékũnné
bá kòò èntè ò báá yà dèmarè.

²⁰ Kufɔwáá nkuú ò do koò dátínnè meniè nhɔɔ dátínnémè kukó,
kufɔwáá nkuú ò tùóté tefɔdóntè kɔme keyènkè.

²¹ Kè diyìè yìèní kèè bíékè kó kuyaaakù ò tɔ kédéténè,
kòò uutè o cónni

²² Kè Kuyie nho tāū ipie mbá mesémmè í kù bo,
kòo cokù ke bo yenténè Kuyie nkó tenòùtè.

²³ Kè bè ò wũɔti mudaá,
ke wúó nho cīètè ke ti ifontii.

28

Meciì nkó disàri

¹ Timáti péítì kó yebòrè bomu bè tì waà ndè,
kè mesɔɔ nkó yekàrè bo kè bè mè dèi ke ɔu,

² ke dammù timáti ketenkè,
ke ɔɔ pũnné yetárè kédèite disɔɔwũð.

³ Bemátiwambè ɔɔ mííté muhāá mmu kéta ketenkè sòùkè,
kéwammù kéfié ketenkè fũð,
yetárè yèè bo ke miekoo desòùrè.

⁴ Bè ɔɔ dammù yefɔtè ke cútóomu dedétirè òmòú í yóò na kétuɔke dè,
ké nkè nùú nke détirinè benitibè.

⁵ Ketenkè tidiiti yìèní kèè ìnkè,
ke mieke né kùti ke kùtimu ke dò mmuhāá nke còúté.

⁶ Kèè tenké mieke kó yetárè mieke yetásáayè bè tu yè safiì yè bomu.
Ketenké mieke kó mutáá mmu bè dèimè mesɔɔ.

⁷ De kó kuce fetúúfè í kù yé,
ditúsòù í yà de kó kuce.

⁸ Mukpasĩmmù mùù tá mumáà mù í tũnne de kó kuce.
Diciríciri mari mu nyí kèté de kó kuce.

⁹ Onitì yie me nhɔɔ nampemu dipèri,
kékpéi nditāri kétuɔke di fiíkú dè,

¹⁰ kékéú yepèrè yefɔtè kécútóo,
dèè kó dimàà tu desààrè onitì nònfè dè yàmu.

¹¹ Weè ɔɔ kpénné meniè kédennení dèè do sari.

¹² Yé onitì bo pété dè meyèmmè?

Meciì nkó dikàri bore?

¹³ Onitì í yé me donku mààmè,
mè keté ke í bo kutenkù kuú mmieke.

¹⁴ Difɔturi cūmpuri tú: Mè í bo m borè,
Kè dàméèri tu: Mè í bo m borè.

¹⁵ Bè í mè cèkii nè mesɔɔ nsààmè,
yoo a cōnné timáti péítì cidóò ké mè cèètènè.

¹⁶ Bá mesɔɔ nsààmè Ofii ei kɔme báá na ké mè ènnenè

ditásààrì bẹ̀ tu dì oníkìsì yoo bẹ̀ tu dì saffù dì báá yẹ̀ bennénè.

¹⁷ Μεσοο nyoo timáti péítì í mè tùòke,

bá μεσοο nsààmé kó febòòfè bá nsànnè ké mè cèètenè.

¹⁸ Kè n ténke né báá buónè bẹ̀ dòòrinè dè medèi mbẹ̀ tu dè kòdái,

nè ditásààrì bẹ̀ tu dì kidisitári,

káa màke mecii dè pèètému medèi.

¹⁹ Etiopii kó yetásààyè bẹ̀ tu yè tòpási yè báá na ké mè tùòke,

μεσοο nsààmé mómmomme í mè tùòke.

²⁰ Bẹ̀ pieti ònke bíékè meyèmmè náke?

Mecii ncíètè bore?

²¹ Dè borè onìti yie mbáá na ké dè yà,

bá tenòtè tẹ̀ pùti deínkè tẹ̀ báá mè màánè.

²² Difòtìrì cūmpuri nè kudònkù dè nàá nke tú:

Ti kèemu nè ti to bẹ̀ nàámmè me kpéí.

²³ Kuyie nkuù máá yé me cíètè kó kuce,

kuù máá yà mè ā dè.

²⁴ Kè yé kuù wùómmè nè ketenkè mànkoo,

kè kuù paké dèè kó dimàà bo ketenkè ìnkè.

²⁵ Kunku kùù benné kuyaakù ke yé ku kó kucéékù màmè,

ke yé dàméèrì kó mecūmpume mamè.

²⁶ Kuù kèété fetaafè ikuó fè yó ntū nyi,

ke keuté kuce fetaafè yó mmíi nke yiè dè.

²⁷ Mèmmè kù yàmè mecii kè mè wenni,

ke yà me wenniku mamè ke mè paaté.

²⁸ Dè mònni kénáké onìti ke dò:

A bo ndémè Kuyie ndèè tu meyèmmè,

a bo nyennínè mè amáà meyei ndèè tu mecii.

29

Isobu dèmmumè yewe yèè pèèté ye kpéí

¹ Kè Isobuu sooté kémbekù o kpèti ke tú:

² We mbo wete kéténnéni betààbè bèè pèèté?

Kuyie ndo m baa yèè mdrè bo yíme kéwètení?

³ Kuyie nfitírè deè do òò nyuo n yuu ìnkè,

kuù do ò nni mmí keyènkè kè n kèrí.

⁴ N do bo dii mònni n yiè kè dè dòmmè,

Kuyie ndo kánkè dii mònni n cíètè.

⁵ Muwèrímú mumou yiè ndo m bonè dii mònni,

kè n kó bedapàmbè m murímu.

⁶ N do bonti metuò mmieke nke,

kè odifè kó mekùò mpiéké n tuò.

⁷ N do ò nkè n yè ke kòte behèikènkótíbè kàri dè,

ke waá ndikàri ke kàri.

⁸ Kè bedapàmbè n yà bẹ̀ òò nfū̀tìmu,

kè bɛɔakótɪbɛɛ íté bɛ kàrɛ kécómú.

⁹ Kè bɛɛikɛnkótɪbɛ kũnnɛ bɛ do náá nti kɛpi bɛ nɛ.

¹⁰ Kè bɛkpaàtibɛ kó metammɛ ðào yúóó,
kè bɛ nóndié ndari.

¹¹ Bɛɛ kèmmú n náànti bɛ do ɔ nni nsántímu,
bɛɛ n yàu kè bɛ náá n yetisààri.

¹² Osénnìwè do ɔ nkòo kuónkoo nhò deɛtému,
ɔɛciribire ðɛɛ í mɔke oteɛnti kè n ðɛ teennè.

¹³ Bɛɛ do ɔ nyóó kú bɛ do ɔ m pāmu mɛsàà,
n do náríkũnkomu bɛkúpobɛ yèmmɛ.

¹⁴ N do dáátí mɛwetímmɛ mme diyaaàbòri kōme,
kɛ dáátí mɛɔààrimɛ sààmɛ tiyààti kōme,
kè mɛɛ tu kuyaàbombouñkú m bou kú n yuu.

¹⁵ Míi do ɔ ntú tiyũ̀nti kó inuɔ,
kɛ tú tihù̀ti kó itààkɛ.

¹⁶ Kɛ tú bɛsénnìbɛ kóo cice.

Kòo pòò mɔke timati n ti wèníi ti ðò nkéndòmɛ.

¹⁷ Míi do ɔ kɛéte bɛyɛibe kó muyèi,
kɛfietɛ ò pī ndè kɛ aaké.

¹⁸ N do tú n yóó kú n cīɛtɛ nte,
kɛ nyóó kú kè n we sũũ mmubirimú ðòmɛ.

¹⁹ N cīɛ n do ta kɛtuɔkɛ menie mme,
kè n fãàti níi mantɛ keyènkè.

²⁰ Bɛ do ɔ nni nsántímu sáà,
N wɛrímú do í deu.

²¹ N do ɔ nkè n náá mbɛ nkémmúmu n tú mù,
kè n yóó béi, bɛ ðào yúóó nwe,
kènkémmú n tú mù.

²² N do ɔ nkè m béi nhòmòu bá n tɛnnɛ,
Kè n náànti mbɛ taà.

²³ Bɛ do ɔ nni mbaa ti baamɛ mme fetaafe,
bɛ ɔ mbaa mɛɛ boti fetaketife.

²⁴ Bɛ do ɔ yà n wèi kè ðɛɛ bɛ ðimu,
bɛ mɛ nyí nna kɛ bo sɔukũnne n yìikè.

²⁵ Míi do ɔ tãátɛ kɛ bɛ nɛinɛ,
kɛ mĩi mbaké,
kɛ mbo bɛ tĩnni miɛkɛ kɛ tú bɛ kóo kpaàti,
kɛ báá mbɛɛ yèmmɛ cààrɛ.

30

Isəbu wèntémɛ ò do ðòmɛ, kɛ né ðòmɛ di mmònni

¹ Di mmònni ibi ìi né n daú,
inyi ìi cicebɛ do í sànnɛ m bo bɛ nɛinnɛmɛ simɔs sù cɛmmú n wũs.

² Bɛ keté kɛ do yóó n ðòò ba?

Bɛ wɛrímú í yó mbo kémɔnte.

3 Mesémmè nè dikònnì deè bè poté kè bè mèté,
ke áá ntedòntè ke wanti bè bo mankoo mù
tedonkpetè ìnkè dèmarè í dè bo.

4 Ke kēīti sifākesi sitekesí yò, ke cáante,
kè itecīē ntú be kó mudii.

5 Bè do bè bètimu,
ke níí mbè bèti ke úú ke dò mbè tu beyóóbè.

6 Bè do fòù yekondake mieke nke,
titādèntì mieke nè yepèrè fiè.

7 Bè do ò nhòke tifāpèùti mieke nke ke kuò,
ke kūrí kūrí tifāàti mieke.

8 Bembè bèè do tú isīntébí kè be yètè í bo,
bè do puotì bè ke bè bèti dihei.

9 Bàmbà mbèè né n diè,
mú né naqá mbè kó feonniḡ.

10 Bè m pēmmu ke m bùtinné,
kè í yīēke bè bo n suumè n yīikè tinóntōūti.

11 Kuyie nkuù tōte n tām̀m̀u ke n dií nyifei,
kè bè dèkù n yīnkè ke í yīèkù.

12 Bè ité ditinnì ndi ke còr̀m̀m̀u ke m buò nyiwēī ke bo m bò,
bè keù ice nyi ke kòriní m borè ke bo n dàò meyei.

13 Bè peri n ce nku,
bè wanti ke bo n kuomu,
bè keté ke í dó òm̀ouu bè teennè.

14 Bè tēnte kuduotí nku, ke uriní yedombire ìnkè mecāā,
ke kòrinè m borè.

15 Kufōwāá nkuù nh auté ke kàútóo n sãnni kuyaakù òò yīmè,
kè n wèl pēētóo diwetiri kōme.

16 Di mm̀ònnì n fōmmu muù paare,
meháárìmè kó yewe yeè n sò́kè.

17 Keyènkè m̀ònnì kuyonku kuù òò nni ncáá nke taà n kũò,
ke n d̀òmm̀u bá nyí m̀òke meoǹp̀um̀è.

18 Kuyie mpī n yaàbòrì ndi nè muwērímú ke tute,
kè dè cētinné n f̀òníí.

19 Kuù m b̀ò ntisāsāāti mieke,
kè n sàáténè mutáá nnè mutápeí.

20 Kuyie, n kuònnè f̀s̀ nwe, a me nyí kēmm̀ú,
n cómm̀u a ìikè nke, kàa bùúútóo n kpéí.

21 A tiikení n kpéí nke,
a m puotìnè a wērímú mumou ndi.

22 A n t̀uóténè kuyaakù nku ke tò ke kòrinè,
kè kuyaakù m puotì ke n kóommu.

23 N yēmu ke dò nha n kũntinè mukũũ mborè nde,
timou kó dimúnémáù.

24 N do í fěũnko beċřibè,
beċřibè do 35 í nkuà nkè m bùútoó.

25 Bèè do bo meháàrìmè mièke n do be kuðmmu mesémmè,
mesémmè do m bonèmu besénnibè.

26 N do yé ke tú n yóó yà mesàà mme,
ke né yà meyei,
n do yé ke tú kuwenniku kuù kèríní,
ke né yà dè m biitoomè.

27 N nauti tii kònni ke kónni,
mefěúútímè kó yewe yeè n sđńké.

28 M bonè meyeñcaàrìmè mme, diwèi í bo,
kè n kó tináaanti tu didabònni benitibè cuokè.

29 Kè n dabònni te kè n naánnè yekpamaà,
ke neitinè icuo.

30 Kè n kòmmè sòute ke pekí,
kè n kũđ binè kukđntonnikù.

31 N kùtidùkù naá mmukũũ nkaku nku,
kè n tārife naá ndidabònni kəfe.

31

Isəbu nàkémè ò í cààrèmè mùmamù

1 N do dəũnnè dinùù ndi n nuə nke dò:
M báá wénté osapàà nkóò yaá.

2 Kuyie nna nni nduó mba keĩnkè?

Muwērimú muməu yiè nna nni mbaanè ba dèè tu n kó tiyeti?

3 Beyeibe beè 35 yà meyei,

kè becaàribè kó ticənti tú mefěúútímè.

4 Kuyie nsàà í wúó n kéri kùù ceà?

Kù í kaa n nacěfđtàà?

5 Kè n do nfòù siyáàbisí mièke nke,

kè n do kéri mesoummè kó kuce nku,

6 Kuyie nhá m benné a kó tebiètè,
a yóó yàmu n yí məkemè meyei mmamè.

7 Kè n naàcètè do nyóu kuce sààkù,

kè n yèmmè do ntũnne n nuə ndómè,

kè mutənyeyimu mamù do nsāũ n nəu,

8 Kè dè do dò mme mme otəu məu kəũ m buəti dè,

bèe u n fiíkú dè.

9 Kòo nitipòkù məu do yũđ n yèmmè,

kè n do nhòke n népotəu bəri ke baa o pokù,

10 Kè n do ndò mme, m pokù mómumuə nnaá mbetəbè kó kudaakù,

bá wè kòò nhò dəərinè ò dómè.

11 Ke yé dè túmè meyei ndiemè mme,

bá wèè beənti kòo yé ke dò mmè mǎnnè dikpetintou.

12 De kó meyei nna ndò mmuháá nké n cóuté kékuə,

kécóúténè n kperε m m̄ake dè dem̄ou páíí.

¹³ Kè n kóo t̄ontì m̄ou níí do nyĩ nh ò d̄d̄ò
n dò nkóò d̄d̄ò tí kè n tí nhò yetenè,

¹⁴ Kè n do nd̄d̄ò mebotí kè Kuyie nni nsei n yĩmε?

Kè kù tí nni mbekε n kù t̄ɛ́nné ãnti?

¹⁵ Kε yé Kuyie nkuù máà tí d̄d̄òmè mí nnè bε,
bá wè tí ȳbè p̄outì miεke,
kuù tí piíté tí ȳbè p̄outì miεke.

¹⁶ K̄o c̄ĩrì níí do nd̄ó d̄em̄arè kè nh ò m̄ante,
k̄o k̄upokù níí do nkuù nkè m bùút̄oo,

¹⁷ Kè n do ɔ̄ nyo n diitì m máà kε báá p̄a dec̄iribire!

¹⁸ Nè m bikémbéntì miεke m p̄etinke tú ic̄iribí cice nwee,
nè n ȳennímè n ȳ p̄outì nti kε p̄anke ntú bek̄upobè k̄oo teèntì.

¹⁹ Kè n do ɔ̄ yà osénniwè wèè kpa tiyààtì,
oc̄ĩrì wèè í m̄ake kuyààkù kε daati,

²⁰ kòò í nni nd̄ounnè mut̄ommú,
kè n yí nhò d̄átinné kuyààkù kε t̄onkunnε o k̄òntì.

²¹ Kè n n̄ùtè do yau ic̄iribí ìnkè,
n yé m̄èè kp̄éi nke dò bebeémbè yó n kónné,

²² Kè n do d̄d̄ò mebotí m bak̄ũu t̄ɛte kù tuuténè dè m baayuu,
kékéééte n kp̄āncentuku borè.

²³ N dému Kuyie nkó tibeéntì,
M báá dáátí kécómmú Kuyie nkperíkù ìikè.

²⁴ Kè n do t̄ùóté n yèmmè kéd̄uó m̄m̄ε̄ɔ̄,
Kè n yèmmè do m̄bo m̄ε̄ɔ̄ nsààmè ìnkè,

²⁵ Kè n do mp̄otì m m̄akεm̄ε tikp̄atì mediè,
Kè n do nfũũ n yèmmè n n̄ùtè waá ndè ìnkè.

²⁶ Kè n do nyà diyìè kó m̄enàà,
kè n do nyà ot̄ankù péimè kε k̄erí kè dè wenni.

²⁷ Kè dè do nyũ̄ɔ̄ n yèmmè
kè nní ndò m bo nínkú kè dè d̄ou.

²⁸ Kè n do d̄d̄ò mebotí,
m̄eyei ntó m̄m̄ε m̄èè m̄annè dikp̄et̄intou.
Kε yé m bùtinnémè Kuyie nku kunku kùù bo k̄éìnkè.

²⁹ Kè m̄eyei ndo s̄áńké n dootit̄ou kè n yèmmè nnaati,
kè diwèì níí do n kuù m̄eyei m̄m̄èè ò t̄ùàkení mε kp̄éi.

³⁰ M m̄ε nh̄ɔ̄ɔ̄ í nyie nke p̄a n n̄ù m̄efiè nkè di bo ò b̄onté kus̄ĩnkù,
kε d̄ò wèè kù.

³¹ Bèè do taà n c̄f̄ètè bε miεke we ndo ɔ̄ yĩ ò í diè nyimaa?

³² Op̄d̄ò do ɔ̄ í nyiè nditowaà,
m b̄orì do kp̄eté k̄énfeimu b̄ep̄d̄d̄bè kp̄éi.

³³ Kè n do ns̄ari n yei benitibè t̄obè d̄d̄orimè,

kè m mè wènnìnkò m miəkè.

³⁴ N yòte mèè kpéi mbenitibè,

ke yīèkù n kəbe bo n senkèrìmè,

nè de kpéi kè nni mmuti táú táú ke cíéké,

³⁵ We nsàà bo yie nké n kénté,

n yīkúmu n nòutè ke dèè,

muwèrímú muməu yiè nweè yó n ténne dipátiri n dootitəu wàri dì ke n wátiri.

³⁶ N yó ndi bukúmu,

N yóó di dò dikpààtipiì ndi kéóké.

³⁷ N yóó ò benkemu n nacéfòtè yeməu,

N yó nkéri o borè ke yíeo tekpààtibite kòmè mmè.

³⁸ Kè n do nfiète ketenkè n kuuti kè,

kè n do nkè cəuténè ke yembè,

³⁹ kè n ní do ndi de kó ketenkè peité tì diiti ke í ti donté,

ke yóu kè ke yembèè kúnè dikònni.

⁴⁰ Kè n dò mebotí, kèe peité tisāmpotí,

kèe ye tipotí kényóu kè bo peitəmè tidiiti.

Isəbu náahti mánku nku memmè.

32

Ediu kó tináahti

¹ Edifasi nè Bididaa nè Sofaa kè bèe yóu ke ténke í nnáánnè Isəbu, ke yē ò do wúommè omáa wèè wetí wənwe.

² Dammu naámùnkù kou Buusi weè do peité Badakēedi kòo peité Ediu. Weè Ediu miəkè do peike Isəbu mediè ò yèmmè ò tú wèè wetí kè Kuyie nnè ò nìtè.

³ Kòo miəkēe yènnè ò nēpobè betāāti bè í yà mèè kpéi mbè yóó ténne tí Isəbu. Dèè benkú Isəbu naatimè kè Kuyie nyí naati.

⁴ Ediu do kraá cíékému ke mu nyí béinnè Isəbu ke yé ò nēpobè betāāti do ò kòtīnè.

⁵ Ó yà dii mánni ke tú ò nēpobè betāāti nà ténke í tauri kòo miəkēe peike mediè.

Ediu nakēmè dèè te kòo dō kébéi

⁶ Kè Buusi naámùnkù kou Badakēedi bire Ediu béi nke dò:

N tú debire nde kè dindi tú bedakótibè,

dèè te kè n yòte bá n yí dàátí ke bo di benke n kó meyítimè.

⁷ N yèmmè do dò ndi me ntúmè bekótibè, dii yé di bo béi ntí

ke yé ndi bie mmè nsūūmmè dí mòke mecii.

⁸ Ke yé ba kè muyaá mmùu bonè onitì muu ò ciinko,

muwèrímú muməu yiè nweè mù nhò dú.

⁹ N kòtè weè í tú n yé dèè wenni,

a bo nyémè dèè sié í boní tikóti borè.

¹⁰ Dèè te kè n tu dí kénté kè m béi,

kébenke n kó meyítimè.

¹¹ N yèmmè do dò ndi yóó náké timati nti,

n do di kémmúmu ke bo keè di yóo yĩ mù,
kè n yà di bo náké ti o náànti ìnkè.

¹² N do di kémmúmu mesàà nke s̄s̄ ndi kóò m̀òu í na ke sei nyIsɔbu,
ke s̄s̄ nhò nàà nkè di í t̄nǹnko.

¹³ Di yèmmè bá ndò ndi tú mecìi nyembè,
Kuyie nkuù yóo ò na tináànti dè í tú oniti.

¹⁴ Isɔbu do í náánnè mí nwe,
n yóo ò t̄nǹné ti yó ncáánnèmu di kp̄eti.

¹⁵ Dè di dimu di í yà di bo ò t̄nǹné ti,
yètannd̄ yèè di d̄ònté.

¹⁶ N do di kémmúmu di me nyí náá,
di me nyí n t̄nǹnko t̄imatì.

¹⁷ Dè t̄ùòke n kó dimònni ndi kè m bo béi,
n d́ó kébenke n kó meȳí̄t̄imè mme.

¹⁸ M m̀oke tináànti p̄eu ndi,
dè nh̄ òt̄ímu ke n c̄ókíí m bo béim̄mè

¹⁹ Dè f̄annimu mmieke menaà mm̄èè bi me k̄ome,
bè c̄ũsmè kud̄okùkù kè kù d́ó kèpote.

²⁰ N d̀ò nkébéi mmu k̄épété muyaá nkéwei,
n yóo béim̄mu k̄ét̄ennè Isɔbu tináànti.

²¹ N yí yóo ȳote òm̀òu,
m me nyí yóo duò nhòm̀òu kunaatí.

²² N keté ke í n̄o nke duò nkunaatí,
kè m mè d̀òò wèè n te ò yóo n t̄úót̄emu bàmbà.

33

Ediu béim̄mè ke tú Kuyie nh̄ò caummu oniti

¹ F̄s̄ nyIsɔbu k̄énté k̄ékeè n d́ó k̄é béi nti:
Keè n d́ó ke dá náké ti tim̀òu.

² Nh̄ ààtemu n nùù ke dèè,
kè n n̄òndenfè nampú n nùù mieke.

³ Nè meyèmmè memàà ndi n yó nnáámmè,
N d́ó k̄énáké n ȳé dè nde weti weti.

⁴ Kuyie nkó muyaá mmuù n d̀òò,
muw̄erímú mum̀òu yìè nkó muyaá mmuù te kè n f̀òu.

⁵ K̄àa bo na k̄é n kp̄énnè tináànti,
a báatí k̄énwáké kè ti máúté.

⁶ Mí nnè f̄s̄ nKuyie mborè ti mamu òm̀òu í p̄èēté otòù,
bè ti d̀òònnè mutáá mmu tidé.

⁷ A t̄u mbá nni nȳìk̀ù k̄àa bùòti duò,
N yí yóo da benke tikpeti.

⁸ A béi nti n ti k̄èemu,
a tannò yènni ke tamu n to.

⁹ K̄àa tu a wennimu Kuyie nȳìk̀é ke í m̀oke meyetimè,

ke d0 mpái pái ke í m0ke meyei mmamè.

¹⁰ Kuyie nkuu me nyàmu kù da sei ntii ìnkè,
ke da wúó nku dootitòù.

¹¹ Ke tàú nha naàcèi timáti,
ke paké a nacèfòtè yemou a kéri yè.

¹² Isaïu mí m bo da náké kè ì d0 a cààrèmu deborè,
a í naati Kuyie ndèumu, oniti í d0 nké kù nenninè.

¹³ Dè d0mme kàa kù séí?
We mbo na kéténnè kù bèkú ti timou?

¹⁴ Kuyie nhòò béimu me mborime mieke yoo nè metèmè mieke kè ti me mbá
ndaake.

¹⁵ Kù òò béimu nè tidòuntì keyènkè,
benitibè duó dii m0nni kè be nuò ncíèke, kè bè yè nke duó.

¹⁶ De m0nni ndi kù òò benkemè benitibè kù d0 ké bè benke ti,
ké bè cau mmesòmme.

¹⁷ Kù ò ndó képaannè oniti nwe mutòmú yeyimu,
képatenè onitikperi tefentè tèè na nhò pí.

¹⁸ Kù ò ndó kòò deeténè kufòti nku,
kénte kè wèe yenténè mukúú nkó fecièfè.

¹⁹ Kuyie nhòò b0nté m0nni mari oniti meféútímè,
kòò d0ú ndidòú ke bo yúó nho to nye.

Ke kuyonku ncáá nho k0nti timou,
²⁰ kénte kè wèe pé mmudiì mumou,
ò do n0nnè tii diiti ténke bá nhò naati.

²¹ Kòò k0ntii m0té kàa wèntè a báá yà ti k0te kè.

Kòò kúò yèè do s0ri kè yèe feité.

²² O naàcètè tèè nà kufòti bènni,
kòò duúnnè kud0nkù.

²³ Kè dè naati Kuyie nt0nni mari dii nàá nti kpéí
Kuyie mborè di bo yènni Kuyie nt0rè tek0upíitè (1000) mieke
dii nàá mbenitibè bè d0 nkénd0ari mè.

²⁴ Kè mesémme pí nKuyie nkè kù d0:
Deeténè we kòò báá ta kufòti.
Kè ku t0nni d0 m pètèmu tidonti o kpéí.

²⁵ De m0nni kòò wète kéhènké késũũkè kénáá nhobè,
kénáá nhò do cènti ke d0mmè.

²⁶ De m0nni kòò ku0nnè Kuyie nkùu ò kèntè,
kòò nk0ri ku cífètè nè diwèi ke yé kù yóó tũntemè o kpeti.

²⁷ Kòò ndiè nke nàá mbenitibè bemou ke tú:
N cààrèmu ke yeténè ikuó kù me nyí n yietí n yei.

²⁸ Kù n dontèmu bá n wènni í tati kud0nkù, kè n kpaá fòù ke wúó nkuwenniku.

²⁹ Kuyie mpí mmuù t0mmú oniti kpéí,
ke k0nni kuce mèdémè mètàati dè bèkú mè.

30 Kè dè bo yie nkè kùu ò dènnení kufɔti,
kòo wète kɛyà befòubè wùò nkùu wenniku.

31 Isɔbu kɛnté kékèè n tú mù,
yí só kè m bɛi.

32 Kàa mɔke timati ke bo bɛi nhá bɛi,
n dómú ke da duó nkunaatí.

33 Kàa me nyí mɔke timati á nni nkémmú,
a yí só kè n dá benke mecii.

34

Edu sokémè ke sei nyIsɔbu

1 Kè Edui baa nsóké o náaɔ̀ti ke bɛi nke dò:

2 Díndi mecii nyembè keèné n túmu,
díndi bèè mɔke meyèmmè kɛnténè n náaɔ̀ti.

3 Ditoò bààtimè tináaɔ̀ti,
dínùù me mbaàti mudii kó kunaatí.

4 Yóunè kè ti bate dèè síé,
yóunè kè ti wammú dèè wenni.

5 Isɔbu me ntu wenwe wennimu,
kè Kuyie nkuu dó kóò nínté.

6 Ó tu bá nè ò me ndò̀rimè dèè síé, Kuyie nhò wùò nsiyáàbisí yiè nwe.
Koò poté koò kàute ò me nyí cààrè mùmamù.

7 We mbo dèmarè ke dònɔ̀ Isɔbu?
Wèè náá nhò dómè ke í yĩ̀kù?

8 Wenwe wèè dàpúnè meyei ndò̀ribè?
Ke neitinè benitiyonkubè?

9 Ke náá nke tú ò bo ntaunnèmè Kuyie ndè tu detetirè nde,
dè í mɔke mucóntimu mamù.

10 Díndi bèè mɔke meyèmmè kɛnténè n tú mù:
Kuyie nyí tú kùu dàri,
muwèrimú mumɔu yiè nyí tú wèè dò̀rimè í síé.

11 Kù yieti benitibè be dò̀rimè dómme mme,
kù bè foku be dò̀rimè dómme mme.

12 Kuyie nyí tú kùu dàri bitì,
muwèrimú mumɔu yiè ntù ntimóm̄m̄nti nti.

13 Òmòu wèè í yē nKuyie nni mbaké kutekù,
òmòu wèè í kù bànnè kutekù.

14 Kè dè dò nKuyie ndo òake ku maa kpréi nke,
kè kù dèite ku yaá nnè ku wemmu.

15 Dèè kó dimàà wei dè na nkumu dimònni dimáà,
oniti na nwètemu mutáá mmieke.

16 Isɔbu kàa mɔke meyèmmè kɛnté n tú mù,
keè n náaɔ̀ti.

17 Wèè í tú ntimóm̄m̄nti ò bo na kébaatáà?

A bo na kései nwèè wetí ke tú o kperàà?

¹⁸ Kuù máá òò náké okpààti ke dò ò tu oyeyiwe, kénáké sikpààtibíí ke dò sì tu benitikòùbè.

¹⁹ Kuyie nkunku í kommu sikpààtibíí, kù òò í nwúó nhokpààti kè dè pèèté fedawanfè, ke yé kuù bè dòòmè bémou.

²⁰ Bè òò kúmu dimònni dimáà keyènkè cuokè, Kuyie nkuù òò bè poté kè bè mèèrè kè bèe kú. Kù òò í mpoté okperì nè muwèrímu ke né ò kùò.

²¹ Kuyie nwùómmu benitibè bémou dòòrimè, kù yému bè kèrì ù ce imou.

²² Dibùnni dièrì mari í bo yoo keyensùkè meyei ndòòribè bo sori dè.

²³ Dè í békú Kuyie nkù bo wénnimè onitì kè dèe monte, kè kù né na kóò bekénè.

²⁴ Kuyie nhòò í mpaaté bekperíbè ke né na kè bè pònte, kékannè betòbè be fàtè.

²⁵ Kù yému be tómmú mumou ke yóò bè kpéi, kè bè pònte keyènkè kemáà.

²⁶ Kù bè puoti benitiyeibe kóme mme, kupiiti ùkè.

²⁷ Bè kù bùtinné mèè kpéi nke ke ténke í dó kè nkù tú, bè í yie nke bo banté ku kó itié mmaì.

²⁸ Bèè duó nkè becìribè dabùò ndèkù ku borè, kù kèemu besénnibè kuòmmè.

²⁹ Kè kù dò nkáré we mbo kù sei? Kè kù sònnè kumáà we mbo kù yà?

Kù me ndákemu yebotè nè benitibè dè kpéi.

³⁰ Kuyie nyí dó beniticiumbè bo mbakémè bè yàà bo naá ndidúntári kèbo nkubotí.

³¹ Kè dè dò nde yiè mbo náké Kuyie nke dò: n yiemmu n yetimè n ténke báá dòò meyei.

³² N cààrè dè kè mu nyí yé, a dè nni mbenke n ténke báá dè yiè.

³³ A yèmmè dò nkuù ò potáà?

A í mè nyiemme kù tãáté tì, fòò mè nyémè kù dò nkédòò tì, a tũ nnáké tì.

³⁴ Bèè màke meyèmmè bè yóò béimmu, mecii nyembè bèè n kèrímu bè bo yí:

³⁵ Isaïu í yé ò tu mù, o náànti í mæke tì co kèè bíékè.

³⁶ Isaïu náànti me ndònnè beyeibe kpeti nti. Mèbennimè nsókè koò tùòkùní.

37 Ò sòkémú kẹ̀ dọ̀kẹ̀ caàrì kẹ̀ kẹ́rì,
ò í yíe nke bo banté o caàrìmè,
kẹ̀ sũũnko tináàntì kẹ̀ sáá nKuyie.

35

Isobu í mọ̀kẹ̀ tináànsààtì matì ò bo béi nti

¹ Kẹ̀ Ediu baa nsóké o náàntì kẹ̀ béi nke dọ̀:

² A yèmmè dò nha naatimu nyàà ba
a tú diì m̀̀nnì a wenni Kuyie nyìkè?

³ A náá ndiì m̀̀nnì kẹ̀ tú kàa d̀̀d̀rì meyi nKuyie nkpeti í bo?
Kàa yóu meyi nkù báá c̀̀ntẹ̀ m̀̀mamù?

⁴ Mí m bo tì nda t́́nné,
n yóó tì ndi wènnému f́́ nnè a népobè.

⁵ Bóúté kẹ̀nkè kẹ́yà,
wénté tiweti kẹ́yà tì da díetirinèmmè.

⁶ Kàa d̀̀d̀rì meyi ndè kàá mba Kuyie?
Kàa caàrìmè d́́ m̀̀e sũũ ndè bo kù d̀̀d̀ ba?

⁷ Kàa weti dè duò mba Kuyie?
Kù bo c̀̀utè ba a ǹ̀ùtè miẹ̀kẹ̀?

⁸ Kàa d̀̀rì a caàrì a nititòu nwe wèè da d̀̀nnè,
kàa weti dè teénnè a nititòu nwe.

⁹ Kẹ̀ benitiyie sũũ mbè ̄ mbè kuònnèmu,
kẹ̀ bẹ̀diẹ̀bè d̀̀rì bè ̄ mbè kuònnèmu kẹ̀ békú m̀̀teèmmè.

¹⁰ Om̀̀u me mbáá yí: Yé Kuyie nkùu n d̀̀d̀ kù borè?
Kunku kùu tì duò nyiyie nkeyènkè.

¹¹ Kunku kùu tì duò mmeciì nkè m̀̀ p̀̀ètè tiwanwanti k̀̀m̀e,
kunku kùu tì ànnè meyèmmè kè m̀̀ p̀̀ètè sinᵋᵋ m̀̀d̀kẹ̀ m̀̀.

¹² Bè né kuòmmu, kù me nyí bè c̀̀ú,
benitiyie kó sifei kpéí.

¹³ Bè kuò ndetetiè nde Kuyie mbáá bè kènté,
muwèrímú mumᵋᵋ yìè nyí dake be kpéti.

¹⁴ A m̀̀e nyèmmè a í kù wùómmu,
kù ý́mu a kpéti á nkù kèrímú.

¹⁵ A me nyèmmè ku miẹ̀kẹ̀ ̄̄ í mpèike onìtì,
kù keté kẹ̀ í dake onìtì kó m̀̀caàrìmè kpéí.

¹⁶ Isobu a s̀̀nté kẹ̀ náánkomu,
a yeimmu deè te kàa sũũnko tináàntì.

36

Ediu nàkémè Kuyie ntièmmè benitibè

¹ Kẹ̀ Ediu baa nsóké o náàntì kẹ̀ béi nke dọ̀:

² Isobu nkpaá kèmmú kè n tì nda wénk̀̀nne,
tináàntì kpaá bomu Kuyie ndó n da náké tì.

3 N yĭētīmè yóó tuòke dè í t̀k̀é,
n d́ k̀éduó nwèè n d̀d̀ò ẁenwe kunaatí.
4 N náá ntimóm̄m̄ontí nti n yí soú,
meyĭētīmè mómm̄omm̄e yìè nweè t̀ù̀kení.

5 Kuyie nkpeñ̀n̄imu k̀ù í yetírí òm̀òù,
k̀è k̀ù b́í ǹt̀i tinti.

6 K̀ù ̀s̄́ í nyóu oyeyiwe k̀òo nf̀òù,
kuù ̀s̄́ nkóm̄m̀ú osénniwè.

7 K̀ù ̀s̄́ í ndét̄̄inne ku ǹn̄nf̀è bèè wetí be ìnk̀è,
kuù bè k̀ànn̄inko yekp̀ààt̀ìk̀àrè, k̀è bè yè k̀àrì s̄́áá,
k̀è tefentè né bè p̄í.

8 K̀è bè bè t̀àú mmef̄̄imme,
k̀è bè à̀àrì mediè.

9 K̀ù bè benk̀ú be caàr̄imè mme,
nè bè yetírímè ku kpeti ke à̀à sifeí.

10 K̀ù bè caúmmu ke t̀ú bèè k̀énté ku tié,
ke bè náá nke t̀ú bèè yóu meyei mmudò̀r̄imù.

11 K̀è bè k̀énté ke yie nku kpeti,
bèè deè be we nè diwèì,
k̀éntúó nkédeè̀nè be bie.

12 K̀è bè me nyí yie nke k̀énté mudoò mùù bè doti,
k̀è bè bo k̀ù bè í banté mèè kp̄éí.

13 Benitiyeibe bie mieke ̀s̄́ mp̄éimu Kuyie,
bè me nh̄ó í nk̀ù kuónnè k̀ù bè poté diì m̀ònnì.

14 De yembè ̀s̄́ k̀ù be b́nti nti,
bè ̀s̄́ ndòuti d̀òutinè betòbè mbe k̀ékũnté be f̀õmmu.

15 Kuyie nh̄ó yóu k̀è m̄ef̄̄ũt̄̄imèe t̀ù̀kení ku k̀òbe
k̀è k̀ù bo bè duó nyitié nyi,

k̀ù ̀s̄́ yóu k̀è bèè f̄̄ũt̄̄é ke bo k̀ù k̀éntému.

16 K̀ù d́ ke da denne mesémmè mieke nke,
ke da tanné metuò mmièke,
k̀àa nyo ndesà̀àr̀è.

17 K̀àa yèmmè me ndònnè beyeyibe k̀òme,
tibeé̀nti doti a ìnk̀è nke.

18 Kemieke báá da souté k̀àa s̄́áá nKuyie,
ticuuti bá nte k̀àa dauté.

19 A dabònnì diì í yó nte k̀àa yè mesémmè mieke,
bá k̀àa d́ a kuónnè a w̄̄r̄ímú mumòu.

20 A bá mbaa keyènkè bo tuòkenimè k̀écíe mbenitibè.

21 A ndake ke báá yie nkét̄̄unne meyei nkó kuce,
ke yé deè temè k̀àa ta mesémmè mieke.

Kuyie mbakémè demòu

22 Kuyie ndemumu ke kpeñ̀n̄i,
we mbo na k̀éduó nyitié nk̀ù duò nyi?

23 We nk̀ù benk̀ú k̀ù dò nké̀d̀ò̀m̀è?
Ke bo na ke k̀ù nàkè ke d̀ò: A yetému?

24 Benìtibè bεmou ku nsāntí ku tōmmú kpéí,
fí mmúnke, a nyé ké nkù sāntí.

25 Benìtibè bεmou mù yāmu,
medétimè mme bè mù wùónnìmè.

26 Kuyie ndεumu ke mènke δεu,
ku bie nyí dò nkaa nkédeè.

27 Kuù ɔ̄ yū́ ɔ̄ mmenie nkédee nkeĩnkè,
kè dèe dòd̄ yewetè kè fetaafe ni.

28 Kè yewetèe fè cūñnì,
kè fè nniu benìtibè bεmou ìnkè.

29 We mbo na kébanté yewetè cèntimè?

We nyé fetaafe dabònnì dōmmè tiwetì mieke?

30 Kuyie kuù ɔ̄ míté kuwenniku tiwetì mieke,
kè dāmèrì ndo nsāũ.

31 Kù piú yebotè nè fetaafe nfe,
ke yè duò ntidiiti mediè.

32 Kù pikù fetapiéfè nfe ku nùtè mieke,
kè fè bōmmù kù fè dónè wè.

33 Fetaafe dabònnì dii ɔ̄ benke Kuyie ntóónnìmè,
ke iwū́ ɔ̄ mómmonyi nyé kù duunnìmè.

37

1 De kó fetadiéfè donnè n kōmbùtì nti,
kè n dinni au ke dó kètōte.

2 Kénténè, di bo keè Kuyie mpéúmè metammè,
di bo keè fepiéfè fèe yìèní Kuyie nnù.

3 De kó fepiéfè cèntemu ke fité tiwetì tímou,
ke tùðke itemmànke imou mieke.

4 Kè ti kèè Kuyie ntammè ùùtimè,
ke péu metankperímè,
kè itapie dáátì tipítì tímou.

5 Kuyie nhɔ̄ pεe mmetankperímè mme,
kè mutōndiemùu dòd̄,
ku tōmmú ti báá na ké mù banté.

6 Kuù ɔ̄ péi nfetaafe mátárè ke d̄: Donè ketenkè,
kénáké fetaafe ke d̄: Ni mekperímè.

7 Kè benìtibè tōmmúu cómmú,
kè dèe yie nkè benìtibèe banté ku tōmmú.

8 Kè tiwanwantì taá ti s̄rè kedúó
titādèntì mieke.

9 Kuù ɔ̄ ìnnì kuyaaakperíkù kubakù cānku bíékè,
kédúó nkè muséé nyènnì kubakù yoú bíékè.

10 Kuyie nkuù ɔ̄ fuute kè menie mpiítè ditári kōme,
kékpenke kénaánnè timáti.

11 Kuù 55 píe mmenie nyewetè kéduó nkè yèe cíéte kém míí ntipiùti timòu.

12 Ke keroo ke wĩetiní ke dɔ̄ori kù dómè kù yē nyè nhōmmè kute nkù kumòu miēke.

13 Kù 55 yè tōnni mōnni mari ke bo yṹ mbenitibè to nye, yoo kùu bè dòò mesàà.

14 Isòbu kènté kékeè!

Yĩ só kéwénté Kuyie ndò̄ori tìi dieti.

15 A yé Kuyie nni yewetè mèè botáà?

A yé kù 55 yĩme kè yewetèe míitáà?

16 A yé yewetè nùú mèè botí kēĩnkàà?

Meciì ndiemè yìè nweè mè dòò.

17 Kubakù cānku kó kuyaakù 55 cómmú, kè ketenkèe tonkè, kè f̄s nwèè kó tiyààti tònkè kè kuyiinkù da pĩ.

18 A bo na kèpitè tiwetì kù dò̄mè kè tì kpeñni ke dò ntewéitè, ke dò ntimáti bè yìe nti ke utáà?

19 A né n náké ti dò nké kù náké tì,

tì í dò nkéna kénáké timati,

dè tì dò mbi nwe.

20 M bo na kécau nKuyie n dómè kébéinaà?

N dōmmu ké kù náké kè ku nyéà?

21 Ómòu 55 í nyà diyìe yewetè di dàátí dii mōnni, kè dè nyóó yíe kè kuyaakùu yè kàútóó kè bèe di yà.

22 Kuwenniku yièni kubakù you bíkè nkè, kè ku kó kumietoo fité Kuyie nke duò tikōmbùòti.

23 Muwērimú mumòu yìè ntu Kuyie nti báa na ké kù ninte, kù dēumu ke kpeñni kè ku beénti sié,

kù me nhō̄s í nfēũ nwèè wetí,

kù bekù sei nwe.

24 Dèè te kòo niti dò nké nkù dé,

ku kpeti í bonè bèè yèmmè dò mbè wetí.

38

Kuyie mbònté dii tancīnni Isòbu

1 Kè tì Yiè nKuyie nyúni Isòbu kuyaakperikù miēke kòò beke ke dò:

2 Wenninwe de yìè nwèè dó kédinne n yèmmè, nè tináahti detetirè kpeti?

3 Pĩ nhamáà onitidòu f̄s, n yóó da beke tináahti nti kàa tì nni nténné.

Kuyie nkuù baké kēĩnkè nè ketenkè

4 Mí nKuyie n do yóó píité ketenkè kàa bore?

Kàa ciì nkè tùòke kàa yé a béi.

5 We ndò ke benné, a ò yéà?

We ndo dóú nkuhõú ké kè benné?

⁶ Yesãnkè yèè kè cùò yè còmmú ba nyĩnkè?

We ndóú nke pũú kó ditári ketiri?

⁷ Sikũwentéwãã do diè ndii mǎnni ditĩnni,
diwèi do bo dii mǎnni Kuyie ntõrè kè yè iú.

⁸ We nkpetínné dàméèrì kó yecàkè?

O nie ndo puùní dii mǎnni de miekení nè muwèrímú?

⁹ N yóó dátínné dii mǎnni dàméèrì tiwetì tiyààti kǎme,
kè yewetè ntú o kó teyaàbòtè.

¹⁰ N yóó cónné dii mǎnni dàméèrì ke bo ò kèété kumàнку,
kékpétínné dicàù kèpáá.

¹¹ Kóò nàké kè ñ dò: A n keriní ke kǎāku die nha báá sénté.
A ní yó nkááké die ñde kǎa néfĩfirè wèrímú deè.

¹² Nè a bomè a mu nnàké dikũnweñni ke tú: Wentáá?

Yáá a benné diyie di bo yènní dii bòrì?

¹³ Fṣṣ ṣṣ duó nkè dèe wenkení kutemmàнку
ke kpéété beyeibe be sòràà?

¹⁴ Fṣṣ ṣ nte kè ketenkè wũṣkũu feité
kéceete meṣrímè tibanyáàti kǎmaá?

¹⁵ Kè beyeibe paà be kó kuwenniku
kubakù kùù do yuo kè kùu kèétáá?

¹⁶ A ta dàméèrì ke tũðke o fũṣ de mieke
ke cè nke ta dàméèrì bintuotáá?

¹⁷ Bè mu nda benke mukũũ nheì kó yebòràà?
A mu nyà kudǎnkù kó yecákàà?

¹⁸ A na ke yé kutenkù duó ke mamàà?
Kǎa de yé a n náké kè n yà.

¹⁹ Ŷnkuce kǎrìnè kuwenniku ei?

Dibiĩnni ciè kó kuce bore?

²⁰ Kè bè tu a dè yùní a bo yà de cĩètàà?

A bo hanté de ei kó kuceá?

²¹ A dò nké ndè yému,

ke yé a do bomèmu de mǎnni,
kǎa we sũũ nke í dò nkékaa nkédeè.

²² A tũðke mupãã mboomu kó diheìà?

A yà fetaafe mátárè kó dikàri yè boràà?

²³ A yé n dè dǎò ke dǎu ndè meyei nkó diyie kpéínáá?

N dè dóú ndè mudoò nè yekpàrè de kpéínáá?

²⁴ A yé kuwenniku ṣṣ yènni dè kèpité kutenkàà?

Diyie yièni kèè bíékè, kuyaakù iitini dè ke fuu kutenkàà?

²⁵ We nkpeté fetaafe yenébòrè?

Kè we nhǎnné kuce fetapíèfè tũ nkù?

²⁶ We nhṣ duó nkè fèè ni ketenkè òmòu í bo kè?

We nhṣ nte kè fèè ni fekpáfè òmòu í ã dè?

27 We nh̄ōō yī f̄ēē cūūnnī menie dikpáà,
tedəntè dām̄ēēri í borè
kénte kè timusūūti yēnní?

28 Fetaafē m̄əke fē c̄icaà?
We nné p̄éi timaànti?

29 We mp̄úó nke p̄eité fetaafē mátárè?
Mupāā nkóó yō tú we?

30 Muséé nh̄ōō p̄ī mm̄enie nkè m̄èè kpenkemu ke naá nditári,
kè menie nyīnk̄ēē naá nkup̄èrikù.

31 Siwāā kó tenúntè s̄i n̄ú n̄tè tu ð̄nte?
A bo na k̄épitè kuhōū kùu si p̄iitáà?

32 F̄ōō ð̄ōō denn̄enī kutennakú tiwetàà?
F̄ōō ð̄enn̄enī mukorimu n̄è mudàkàà?

33 A yē ikuó ùi bo k̄eīnk̄àà?
F̄ōō te k̄è ì p̄ī nyi tōmmú ketenkàà?

34 K̄aa b̄éi a tamm̄ēē tuəke tiwetī,
k̄è menie ncút̄enī ke da dát̄innáà?

35 K̄aa p̄éi fetap̄iēf̄ē f̄ēē keà?

K̄aa f̄ē yu f̄ēē yie nke d̄ò n̄tè mínáà?

36 We nh̄ōō náké kucáduonku kukó ntam̄ē menie?

We nh̄ōō náké kukodaakù d̄è went̄ém̄è?

37 We mbo na n̄è o kó mec̄iī nk̄ékaa nyewet̄è?

We mbo na k̄ébiīnnī k̄eīnk̄è kó sic̄ēe?

38 Kutāyukú ð̄ōō yīm̄ē k̄éw̄ēte k̄énaá nk̄etenk̄è?

Yedomb̄ie nh̄ōō yīm̄ē k̄éw̄ēte k̄étau?

Kuyie nkuū baké d̄èè w̄éi dem̄əu

39 F̄ōō ð̄ōō duó nkucir̄icir̄iyōkù kù bo dimàà?

F̄ōō piú icir̄icir̄ibíà?

40 Ì ð̄ nkpaá oke d̄iī m̄ònni titād̄enti,
ì kpaá s̄əri d̄iī m̄ònni yef̄āpiē mieke.

41 We nh̄ōō waá ndikākābii mudii?

Di bí ð̄ n kuð̄nn̄è d̄iī m̄ònni mí nKuyie

ke áá nke m̄ònt̄é mudii?

39

1 A yē sitāb̄ōs̄ p̄éi d̄iī m̄ònnàà?

Siyóō ð̄ nkuð̄nn̄è kupeit̄eyonku k̄aa yēà?

2 Sì ð̄ōō p̄úó k̄émm̄əke bet̄āāb̄è b̄ède?

A yē si p̄eité m̄ònnàà?

3 Sì ð̄ nkūū d̄iī m̄ònni ke bo p̄eité si bí,
k̄éom̄p̄èn̄è kupeit̄eyonku.

4 Sìi bí ð̄ōō kót̄é k̄ékp̄enke k̄éit̄é muc̄em̄mu,

ke déte ke t̄énke báá w̄ētenī diȳiè mar̄i bit̄i si yəb̄è bor̄è.

5 We mp̄it̄é dikp̄áà kó musāmm̄arímú ke f̄īnko?

We ñt̄ote disāmm̄arinn̄anni kó kuhōū?

6 Míi dī duó ndikpáà tɛdɔntɛ kɛ dī bo mbo,
dī kó diārī tu mɛtʃɛ nkó ketenkè.

7 Dī kpɛtī í bonè dihɛi kó kutoweku,
ocɛnti í kpaá kɛ bo dī péi.

8 Dī firī yetārɛ ìnkè nkɛ kɛ waà mmudii,
dī dó dɛ tu tímusūti.

9 Fɛhāātīnàáfɛ bo yie nkàa fɛ pʃínɛ mutɔmmáá?
Fɛ bo yie nkéwentɛ dīnaadiéá?

10 A bo pítinné fɛhāātīnàáfɛ kuhōū kè dò fɛɛ duaá?
Fɛ bo nderi dikāà kɛ da tū nkɛ duó ipɛnaá?

11 A bo yī fɛ wɛrímú dɛu kɛ n fɛ tǎá?
A bo yie nké fɛ duó nha tǎmmáá?

12 A bo ntá kɛ dò nfɛ bo kɔtɛ kɛwɛtɛnǎá?
A bo fɛ tóu ntidiiti kɛ dò fɛɛ ti kpɛnnáá?

13 Fɛcɔnfɛ fɛti pīntimù í yóù,
kè fɛ fɛti mòkɛ ticitì yɔǎnti mɛsàà.

14 Fɛ nɛ ɔ nkè fɛ dǎú nfe yìè mmubirímú miɛkɛ fɛ pɛɛtému,
kè yè nduó dɛndɛ mubirímú tonnìmù miɛkɛ.

15 Fɛ keté kɛ bá nyé kɛ dò nhoniti bo na kè yè nà,
yoo kuwanwankù makùu yè pǎmmu.

16 Fɛ ɔ́ í ndakɛ fɛ bí kpéi,
dè keté kɛ bá ndò nfeè í tɛ.
Fɛ ɔ́ í nyíèkù fɛ bo ɔumè detetirè.

17 Mí nKuyie n yí fɛ pǎ mɛcii,
n yí fɛ duó mɛyèmmè.

18 Kè fɛ mɛ nyité kɛ coké,
fɛ bá mbɔti o sǎndèèti nè o sǎntè bɛ kpɛti.

19 Fɔ́ duó ntesǎntɛ muwɛrímú
kɛ dǎtinné tɛ fɔ́nii dibùá?

20 Fɔ́ tɛ kè tɛ ɔ́ puu dicádónni kǎmaá?
Fɔ́ tɛ kè tɛ dabònni yìè kɛ duó tikɔmbùǎtàá?

21 Tɛ ɔ́ poté yetārɛ kubiriku kè diwèi ntɛ bomu tɛ wɛrímú kpéi,
kè tɛ nwetóo tɛ dootitɔbè kó ditinnì.

22 Tɛ í yè bè tu dè kufɔwáá, tɛ bùtì í duó,
tɛ ɔ́ í nyà kukpàriséu kébotirɛ.

23 Kè didoò kuò nte ìnkè,
kè mekpambii nkó kupié tu níéé.

24 Kè tɛ pùtìnɛ muwɛrímú kɛ fimmú mɛcǎá,
kè ditáteheù kuó ntɛ báá na kécómmú.

25 Kè ditáteheù kuó ntɛ dǎ: Toò!
Kénkpaá kɛ dietiri kékéè mudoò kó kunóú,
nè behāāpǎnkperibè péikomè nè mudoò kó kutoweku.

26 Fɔ́ kó mɛcii nhǎ nte kè fetúúfɛ pīntɛ fɛ fɛti
kécuó nkubakù cǎnku bíékè kɛ bo yè tifɛti pǎntàá?

27 Fɔ́ ɔ́ duó ndinùu kè fɛɛ eitàá?

Fṣṣ ò nte kè fèe deke yetārè yómmè ke ceé nfe yíéntàà?

²⁸ Fè ā yepèrè ìnkè nke, fè wentí yepèrè yómmè mme, yepèrè yómmè mèè tu fè kó tēcēkpetè.

²⁹ Fè ò nke mboní kēpaatè fè diì, fè ò mboní dedétirè nde kèyà fè bo di mù.

³⁰ Fētúúfè bí yò mmeyí mme, decírè borè fè ò ndé mbo.

40

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéinnè Isòbu ke dò:

² Fṣ nwèè dó mí muwērímú mumòu yiè nnè fṣ ntí nenni a mòke ònti ke bo béei? Fṣ nwèè séi m mí nKuyie nhònti bo a bo n ténne tí?

³ Kè Isòbu ténne ti Yiè nKuyie nke dò:

⁴ Mí nwèè í tùðke dèmarè, m bo ténne ònti? N yóu ke pí n nùù ndi.

⁵ M béimu kuce mèmáà n ténke báá kónté, m báá yíé kébéi kuce medérímè.

Kuyie nyíé ke bonté diì tancīnni Isòbu

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kèyúní Isòbu kuyaakù mieke kóò nàké ke dò:

⁷ Pí nhamáà onìti fṣ, n yóó da beke tináahtì nti kàa n ténne.

⁸ A dó n kó tibeéntii cake páíí nweà?

⁹ A dó mí ntú osínwè kàa tu onatàà?

⁹ A nṣyònni mànnèmu mí nKuyie nkperàà? A bo na kèpèe metamme n kōmaà?

¹⁰ Tikpeti nè disānni deè múnke tú a kó tisatàà? Diyetidieri nè kuwenniku deè múnke tú a kó diyaàbòràà?

¹¹ A mieke tū mpeike benitibè mediè, wénté be fenònsínfè mèmáà kè bèe kēke.

¹² Wénté sifei yembè kè bèe sīnné, pònte benitiyonkubè dimònni dimáà.

¹³ Wēnné be bemòu kè bèe dàtinné mutáá, tanné be difṣtiri mieke dibìinnì.

¹⁴ De mònni kè n né da sānte, a namè ke dòò de kó mutōmmú.

Dikondènni kó medonnimè

¹⁵ Wénté dikondènni, mí di dòò n da dòò mè, kè di yo ntimúti fenààfè kōme.

¹⁶ A né wénté muwērímú di mòke mù, kèyà di pòukòrè tēi mèè botí.

¹⁷ Kè di yóu kpeñni sétiri kó kudóu dòmmè, kè di kpèrè mambii mpiri ke pirí.

¹⁸ Kè di kũò dònnè disòowũò kó imátideí, kè di cīntíi dò nyimátikpántíi.

19 Mí nKuyie n dòò dè demou mieke, m mènke né di ndòò,
mí nwèè di dòò mii di duó ndisiè.

20 Yetarè ìnkè nke di waammè di diiti
tiwanwanti sánti timou kpèiti dè.

21 Di dou tifapèuti mieke nke, kukó nkó tipènti mieke,
dèè dò nkupúú menie mborè.

22 Di ò ndíéké tifapèuti déè mme,
kè kukó nkó tipùònti di fité.

23 Bá kè kukó ndó kùu ta kèpié, di í yìèkù,
kè menie mpũè nke puoti di nùu di mbúútóo.

24 We mbo dáátí kè di wetínko kè di pì,
kékeuté di yèi?

Femùòfè kó medonnimè

25 Bè pīmmu femùòfè kuyīmpiennàà?
Dekòkòrè bo kũũ fe nónđenkàà?

26 A bo tōnné fekōtifè femùòfè yèià?
Dekòkòrè bo duute fe baaà?

27 Fèè bo da bámmàà?
Fèè bo nda náánnè diyòònnàà?

28 Fè bo da dōúnnè dinùu mari kè dò:
M bo ntú a kóo tōnti n fōmmu mumou miekaà?

29 A bo nfè kpèitinè bè kpèitinè mē tenòtāà?
A bo fè pitínne kàa bí inítipòlì nfè kpèitinàà?

30 Beyīmpībè bo fè dou nkénfiitāà?
Bepotambè bo fè posiri kéfítāà?

31 Mepembii mbo fũũkú fe kōnkāà?
Mekpāmbii mbo ta fe yuuaà?

32 Nsò nha nòutè fe ìnkè kéndò nha fè dónè dikpànni,
kàa borè yíè nè a bo mbomè!

41

1 We nyèmmè bo ò pā kòò dò ò bo fè na?
A bo fè yámè máà sànnèmu kè kufōwaa n da auté kàa do.

2 We mbo yí o kōmbùò deu kè fè wènté?
We nné bo dáátí kè m baao mí nKuyie?

3 We nni mpènte o kperè kè ò dò nkóò yietí?
Dèè kó dimàà bo ketenke ìnkè mii dè te.

4 N yóo wēte kébéi nfemùòfè fenfe kpéi nke,
M mu nné í nàké fe tùòti kó muwērímú kpéi,
fè kōnti piitè ke wennimu.

5 We mbo dáté fe yaàbòri de ìkè bíékè?
We mbo ta fe yèi saku?

6 We mbo kpeté fe nùu kó dicàù?
Fenimbòbòre fiíkú dè dè duò tikōmbùòti nti.

7 Kè tidòpiti kó ináú dóké fe ìnkè,

ke tau ke dō mbè ti wēnné ke uté.

⁸ Bá kù kè kù kàá nkutèkù,
muyáá nyí pēnkù ti cuokè.

⁹ Kè ti wē nke taunè titòbè,
ke pī ntitòbè teii bá ke í dō nkéna kényate.

¹⁰ Kè fē cīē mmuhāá ntíété,
kè fē wènténi dè ndò ndiyiè bo ke yetini,

¹¹ Kè muhāá mmínní fe nùù mieke,
kè ihāāpémperí yièni.

¹² Kè kuyukú yièni fe wūð,
ke dō ntekūmbotè òð fāntè kè kùù yukú nyiè.

¹³ Kè fē wei yekūð ncóuté,
kè muhāá nyènní fe nùù mieke.

¹⁴ Kè muwērímú bo fe fōníní mieke,
kè wèè fē yà kufōwaá nhò auté.

¹⁵ Kè fe kōnti wēnnè titòbè teii,
ke kpeñni bá ke í dō nkénampe.

¹⁶ Fē í dé dēmarè,
dēmarè báá na ké fē yòkūnne.

¹⁷ Kè fē iténi kufōwaá mpī nyedakperè,
ké yè auté kè yè ncokù ke sori.

¹⁸ Kukpāriseú í fē fūūku,
dikpānni nè disiè meè máà ndi.

¹⁹ Fe borè timáti dōnnè timúti nti,
fe borè disəwūð nè kudóu kùù dùrì dè í cāá.

²⁰ Fē í cokù kupie,
yeditifāntàrè dō ntimúti nti fe borè.

²¹ Didùrì í duò fe kōmbùòtì,
kè dikpānni fūntè fē ò ndi daúmu.

²² Fe pəuti cùóké sikāū nsi meyómme kpesi,
kè fē kété dè ndò mbè dōtenè dinaakāà.

²³ Kè fē do dibinni di fāntemu tekūmbotè kōme,
kè kubinku nku kùu kutirè kéndò mbè tūò nti húúnti.

²⁴ Kè fē pēété dè dèè dōúnko kuhāāwenniku,
kè difōtiri cūmpuri dontenè tiyùpéiti.

²⁵ Ketenké ìnkè òmòu í fē baké,
bè fē dōò nè fe kōmbùò ndi.

²⁶ Bá dèè deu fē ò nwetóomu,
feè baké tiwanwanti timəu dikpàà mieke.

42

Isəbu bantéme ò í túmè òmòu

¹ Kè Isəbuu tēnné ti Yiè nKuyie nke dō:

² M bantému ke dò nha nɔ ndemɔu,
n yému tìmati í bomè a yĩékú tì.

³ A naatimu a béimmè ke tú:
Wenninwe de yiè nwèè da sei?
De yiè nyí bantému,

n do náá nti pèèté tinti n wērímú, bá n yí yé.

⁴ A do n náámmu ke tú n da kénté,
kàa m̀̀ke tìmati ke bo m beke, kè n tì nda ténné.

⁵ Bè do n nàkému a kpéí,
di mm̀̀nni ndi n né da yàmè nè n ǹ̀nfè.

⁶ Deè te kè n yie n caàrimè ke dèmmu,
kè n yèmmè caàrè kè n kàri mutáá nnè mutápeí nde ìnkè.

TI YIE NKUYIE NWETE KE ÍIMME ISɔBU

⁷ Ti Yiè nKuyie nnákèné Isɔbu dii m̀̀nni kédeè, kébéinnè Edifasi Temaà eì kou ke dà: M mieke di yèmu f̀̀ nnè a népobè bedé, di í nàké n kpéí kè dè siè n kóo t̀̀nti Isɔbu d̀̀òmè.

⁸ Di mm̀̀nni, di waá nyenaadakè yèyiekè nè yepadakè yèyiekè, ke s̀̀nkèné n kóo t̀̀nti Isɔbu ké yè nni nféúte kètuɔ. N kóo t̀̀nti Isɔbu n d̀̀ wè bo m bántè di kpéí, bá m báá di d̀̀ do n do d̀̀ nké di d̀̀òmè. Di í nàké n kpeti kè dè siè n kóo t̀̀nti Isɔbu d̀̀òmè.

⁹ Mènimè kè Edifasi Temaà eì kou nè Bididaa Suaa eì kou nè Sofaa Naamaa eì kou bè k̀̀temè kédoò ti Yiè nKuyie mbè nàké tì. Kè ti Yiè nKuyie ncoutè Isɔbu báammu.

¹⁰ Isɔbu bántè memme Kuyie nkè kùu wète kóo cònné o f̀̀tiri, kóo ténné o kpàti kè dèe ǹ̀ó nkuce m̀̀démè demè.

¹¹ Isɔbu tebíi simɔu nè o t̀̀bè nè o népobè bèè do ò yé nè dim̀̀nni kè bè nkòriní koò dáú. Kè bè nwè nke yo nho c̀̀tè kè bè ò totírínè o sémmè koò bàa meyei Kuyie nhò bántè mè kpéí. Kè bè nhò p̀̀a mbá wè mèditibii m̀̀máá nè m̀̀sɔo nkó mumámáá.

¹² Kè ti Yiè nKuyie ndò Isɔbu m̀̀sàà nho we yèsonye mieke, kè dèe p̀̀èté ò dèení yè. Kòo m̀̀ote ipe tekoupiríité nè sikoupirínàà (14000), yòyòbè sikoupiríkuà (6000), inàake idéi idéi tekoupiríité (1000), s̀̀mmarím̀̀bè tekoupiríité (10000).

¹³ Ke múnkèe m̀̀ote ibí benitidaabè bèyiekè, benitipòbè bètáati,

¹⁴ kóo yú denitipobire deketirè ke dà: Yemima (dèè tu tenónkpete), ke yú dedérè ke dà: Kesia (dèè tu kànnédi kó mupóó), ke yú detaánnè ke dà: Kedenni-Apuki (dèè tu tenənfante).

¹⁵ Be kó ketenkè kemɔu mieke onitipòkù m̀̀u do í wenni ke t̀̀òke Isɔbu kó besapám̀̀bè kè be cicee bè wènné bembè nè be t̀̀bè kè bè toté bè d̀̀ nkétieke dè.

¹⁶ De kó dif̀̀nkúò kè Isɔbuu s̀̀oté kénfòu ke dà yebie ntekòutè nè sipísínàà (140), keya ò bí nè o yaàbí, nè o yaàbí kó ibí,

¹⁷ ké nyóó kú ke kòtè m̀̀sàà nke t̀̀òke o yiè.

Yesāã Di mpátírí tó tù náàntì

Bè yé de kó dipátírí ke tú Yesāã nke yé iyie nyi bè do ò ndièmmè mubáammu miéke ke sántí Kuyie nyoo bèe kù mɔɔ meteèmmè. Bá fèè yènfè kó diketírì kè bè ɔɔ keté kéwāri fè kùnnì kénáké fè diè mmèè botí.

De kó dipátírí tú dipátírí ndi benitibè dó di mediè Bibidi kó yepáte yemou miéke. Ke yé de kó iyie ntumè ìi káa nyinyi benitibè yèmmè, kè dè ntukúnè mubáammu yoo Kuyie nkó disānni yoo isáútii, yoo meyei nkó mudáammù nè a bo ndémè Kuyie nyoo a bo mbomè meháárimè miéke kè dè me ndò nha kémmú Kuyie nkó meteèmmè mme yoo a yèmmè cààrè, kè Kuyie nda bàntè yoo kù da cīè nkè dè da naati, yoo nè kù di kó metaummè bíékè. Nè de kó yesāã mmieke nke ti ɔɔ bantémè Kuyie nti tókénèmè ke fòu, ke tú kùu do mpáíí, kè kù dókùmè ðeu ti ìnkè, kè kù dòòri kù béi nti.

Di mpátírí náàntì dúò ke dòmmè

1. Yesāã nyèè dèùkùnkò Kuyie nyètírì: 8 nè 19 nè 33 nè 100 nè 103-105 nè 111 nè 113 nè 114 nè 117 nè 135 nè 136 nè 145-149
2. Yesāã nyèè benkú Kuyie nkuu tumè okpààti: 47 nè 93 nè 96-99
3. Yèè tu bè báammè Kuyie nhokpààti kpéí 2 nè 18 nè 20 nè 21 nè 45 nè 72 nè 89 nè 101 nè 110 nè 144
4. Yesāã nyèè tu Kuyie ncīètè tarimù kpèye: 15 nè 24
5. Yèè tu bè bo nkàri Kuyie ncīètè dibanni ke dentù yè: 84 nè 91 nè 121 nè 122
6. Yèè tu bè do ò ndiè nyè Siyɔɔ ke sántí dicèkari Kuyie ntāātè di Sedisademmu ke bo maá ku cīètè: 46 nè 48 nè 76 nè 87 nè 132
7. Yèè tu Kuyie ndo ɔɔ náké tí ikuú niùti mɔu yoo Kuyie mpāānāàntì náàntò mɔu yoo kù bè cau ntìmatì ìnkè yoo kù yè mbèe dàò tìmatì: 14 nè 50 nè 53 nè 75 nè 81 nè 95
8. Yèè tu itíi nKuyie nkòbe kpéí: 37 nè 49 nè 73 nè 78 nè 112 nè 127 nè 133 nè ke né yíénè Yesāã 1 nè 119
9. Kuyie nkòbe bèè bo meyeñcaàrimè miéke ke báá nKuyie nke kù mɔu meteèmmè. Bè do ò ndiè nyè: 12 nè 44 nè 58 nè 60 nè 74 nè 79 nè 80 nè 83 nè 85 nè 90 nè 94 nè 106 nè 108 nè 123 nè 126 nè 137
10. Yèè tu mefèùtímè mebotí mebotí bo sántémè onitì kòò kuonnè Kuyie nké kù mɔu meteèmmè. De kó yesāã mbotí yèè sū: 5-7 nè 13 nè 17 nè 22 nè 25 nè 26 nè 28 nè 31 nè 35 nè 38 nè 39 nè 41-43 nè 51 nè 54 nè 57 nè 59 nè 61 nè 63 nè 64 nè 69-71 nè 86 nè 88 nè 102 nè 109 nè 120 nè 130 nè 140-143
11. Yesāã mmómmanye, kè dè yèmmè Kuyie nda ðeeté mèè kpéí ntìmatì miéke, yoo kù da cīèmmè a yèi: 9-10 nè 30 nè 32 nè 34 nè 40:1-12 nè 92 nè 107 nè 116 nè 118
12. Yèè benkú Kuyie nkou bo mmòkemè diwèi o yèmmè miéke nè kù ò òmpùnñemè: 3 nè 4 nè 11 nè 16 nè 23 nè 62 nè 131 nè 139

Kè dè dò mmemme ti bo namu yíé nkétúóté de kó iyie nkó tináàntì kéndéúkùnkonè Kuyie nyètírì kéáá nè ti kó metammè kéntù mbe ì nti náké kè ì dòmmè.

YESĀĀ MPÁTÍRÍ DIKETIRÌ

1

Diwèl móm̄m̄n̄ni kó tináānti
(Yesāa 1-41)

- 1 Dē nnaati wèè í tū mbenitiyonkubε tié,
wèè í tūū mbenitiyeibe kó kuce,
wèè í katìnè bèè daú Kuyie.
2 Wenwe dó Kuyie ntié nyi,
ke í ãã o yèmmè miεke kuyie nnè keyènkè.
3 De yiè ndònnè mutie mmu bè buatí mù kukò ntaké,
kè mù pèi yebe ye m̄nn̄ni,
bá mu fããtì í kpeì,
de yiè ndò̄ri dè dem̄ou ð nyíem̄mu
4 Benitiyonkubε kperε í me ndò,
bè dònnè tiyontì nti kuyaakù tò tì.
5 Dεε te kè bè í yóó na kécóm̄m̄ Kuyie mbeénti yiè,
bè me nyi yó nkaké Kuyie nkabe t̄nn̄i.
6 Kuyie nyé̄mu bèè wetí be kó kuce,
kè beyeibe bie tū mmefé̄timè kòku.

2

Kuyie ntāāté wèè kpà̄tì kó tináānti

- 1 Ba nte kè ibotì miεke còú?
Ba nte kè yebotè dàkii meyi nkpéi ndetetirè?
2 Kè kutenkù yembè baati dikp̄nn̄i,
kè s̄kp̄à̄tibìl̄ w̄ennè ke bo kp̄annè Kuyie nnè kù tãāté wè,
ke náá nke tú:
3 Tí t̄t̄e bè ti p̄it̄innè ìl̄ w̄ēī,
kép̄ité bè ti dùú m̄èè f̄imme ké̄dootóo.
4 Wèè kàri kēl̄nkè kòò bè daú,
ti Yiè nKuyie mbè ti mudaá mmu.
5 Ke bè nàánnè kem̄ieke.
Nè kem̄eyonkuke ke bè ãã kuf̄ōwaá nke tú:
6 M̄ī p̄ī n kóo kp̄à̄tì,
dit̄āsà̄rì Siȳō̄ ìnkè.
7 N yó nná̄ammu Kuyie nyē nkù yóó d̄ò̄ d̄ē kp̄éi.
Kù ñ nàk̄ému ke yī:
A tú m̄ bir̄e nde yíe,
kè n tú a cice,
8 ke tú n kù m̄ō yebotè yem̄ou kè kùu yè nni nduó nkè n yè tieke,
kén̄tenè item̄m̄nkoo,
9 k̄énc̄em̄m̄ yebotè nè kum̄át̄ip̄à̄tì,
ké nyè p̄ù̄d̄ n̄tiyaamatì kōme.
10 Díndi bekp̄à̄tibè, ñc̄īn̄è,
ketenkè kó bebeémbè, ñyíennè itié.
11 Mp̄īnnè Kuyie ntō̄mm̄u ke kù dé,
nyé̄nè kù kpeñ̄nimè kè di k̄m̄b̄ù̄d̄tì nkù duò.

¹² Kè di nkù déúkùnkò
ku miéke yàà bo di peike mèè kpéí
kè di feti di tū nkùù ce miéke,
ku miéke í yóó òòte kè bo peikemè.

Dè nnaati bèè sàri ku borè.

3

Medeetímè boní Kuyie mborè nde

¹ Dafiti do cokùnè o bire Abusadõmmu, kéndiè nfèè yènfè.

² N Yiè nKuyie n dùòntòbè sūmu,
bèè n wanti bèè í sénní.

³ Bèè í sénní bèè náante n kpéí,
bèè tu fṣ nKuyie nha í yó n deeté

⁴ N Yiè nKuyie nfṣṣ tu n kó kudòpikù,
a deumè kpéí nte kè dè n naati.

⁵ Kè n kuónko ke yu n Yiè nKuyie,
kù òò yiemmu ku tāsààri ìnkè.

⁶ N duómu ke yè nke duó, ke èntè,
ke yé n Yiè nKuyie nni ncúómè.

⁷ N yí yīèkù benitibè sikou sikou,
bèè n cètinè tipūiti timou.

⁸ N Yiè nKuyie,
íté kécómú ké n deeté,
fṣṣ bèmmù n dootitòbè,
ke bókíí benitiyonkubè nìi.

⁹ N Yiè nfṣṣ deerí,
a sàà nni mbonè a nitibè.

4

Kuyie ndeerímè bè sḡíté ke wátiri wè

¹ Dafiti yènfè bè diè nfè nke biennè tibómbonti.

² Fṣ nKuyie nfṣṣ n kòrmú,
n kuònnè fṣ nwe, n teennè!
N yèmmè do cààrè kè fṣṣ n deeté,
n kuó mmesémmè kékénté m báammii.

³ Díndi benitibè,
dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè n yètiri?
Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ndómè detetirè kperè
ke wanti siyáàbisí?

⁴ Banténè Kuyie nkuu n dòòmè mesàà,
kè n kù yu kù n tee.

⁵ Kè di miéke peike di báá dṣṣ meyei,
totínè keyènkè di yèmmè di duó dè,

kébónkùnnε di miεke.

⁶ Fiénε Kuyie nyiwũs kù dó ì,
ké kù duó ndimáa.

⁷ Besũkùbè nàámmu ke tú:
We mbo ti duó ndiwèi?

Ti Yiè nKuyie ntí miútε a wenniku.

⁸ A né n duó ndiì wèi pēētému tidiiti nè menaa
ndè ò mpiéké kè bè mòke di.

⁹ Nh òs duó keyè nkéduó nè diwèi ndi,
ke yé n Yiè Kuyie nfòò n kánkémè.

5

Kuyie ncouté wèè kó ibáammii

¹ Bédèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfε ke eunè itāri.

² N Yiè nKuyie nkéntε n náahti,
keè n dabònni.

³ N kóo kpáati, fí nKuyie fòò n te,
keè n da yumè, fí nwe m báámmè.

⁴ N Yiè nKuyie ndikũnweñni a òs keèmu n tammè,
nh òs pike mbúó fí nwe ke da kémnú.

⁵ Kuyie nha í dó meyei,
a òs í ncouté oyeiwe.

⁶ Bèè yete yeto bè í yóo da tóónnè,
a í dó bèè dòdri betòbè meyei.

⁷ A kòumu siyáábisi yembè,
nè bèè cou menitiyĩ nè becũmbè,
ti Yiè nKuyie mbè dò nha borè isòke nyi.

⁸ Mí nyie a n dòò mèè sàà ndeumu,
kè n tati a cīètè.

N da dému,
ke yó nnínkú a cēsààtè miεke.

⁹ N Yiè nKuyie nha tú timómmonti yiè nwe,
nni ncēmnu bèè n díinte be kpéi,
tũnte kuce a dó n tũnne kù.

¹⁰ Bè í mòke timómmonti,
bè dó meyei mme,
kè be náahti dò nkufōti kù fei,
bè tu besòumbè mbe,
ke ò nnáá nke kpeti ke né dó meyei.

¹¹ Kuyie nwéntε be beyeibe,
kè bè dó kédòò tii bè buó,
be yei nsũmmu,
beti be,
bè yete a kpeti nti.

¹² Kè bèè bie sori a borè,

kè diwèi mbè bo,
 kè bè nyānku sàà nè diwèi,
 kàa mbè kānké,
 bè da dōmu, yóu kè bè nyānkunè diwèi.
 13 Fó nKuyie nfóò dòòri mesàà mbesààbè,
 kàa sàà mbè kānké kudəpikù kōme.

6

Bè báammè Kuyie nkε dó meteəmmè

¹ Bədèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfi ke biennè kubómbonku iwēi ini koku.

² Kuyie nha bá m poté nè kemieke,
 a bá n tiénnè kumiεpié.
³ N Yiè nKuyie, n kuó mmesémmè, n cītemu,
 n Yiè nKuyie, m miékūnne n kũó í pī nyetəbè.
⁴ N yí yé m bo tìi miεke.
 N Yiè nKuyie də yó nkááké de kàa n teennè?
⁵ Áú n Yiè nKuyie, bónkūnne a miεke ké n deeté!
 N coo nha sàà nkpréi.
⁶ Bεcírìbè da yèmmu,
 we mbo da sānte kudənkù?
⁷ N kuəmmu ke cītiroo,
 bá kèè yènkè nh ə nkuəmmu kè n dóúu búúté,
 n dóú dii sàākenè tinənniēti.
⁸ Mesémmè meè te kè n nuə ncīte,
 n dùəntəbè beè sū kè n nuə nhəu.
⁹ Fūtenè m borè, díndi bèè dòòri meyei,
 ti Yiè nKuyie nkèèmu n dabənni.
¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkèèmu n sáútìi,
 ke cəuté m báammii.
¹¹ N dootitəbè kufəwáa nkuù bè pī nkè bè di ifei,
 kè be kənti au,
 kè bè cokù mecāā nnè ifei ke wēti.

7

Dafiti dsmè Kuyie nhò kòóné

¹ Fεyènfi Dafiti dèntè fi Kuyie. Kuusi, Bensameε wuə nkou kpéi.

² N Yiè nKuyie n səri fíòò borè,
 n deeténè bèè n fēūnko,
 m pate.
³ Bè yàà bo n nété dicírìcìrì kōme,
 dicírìcìrì əə pīmmè kénété bá əməu báá fiēte.
⁴ N Yiè nKuyie, kè m mènke dòò bè n wátìrì ti
 kè m mènke cāārè,

⁵ Kè n fṵ mmeɣei n wèè n dḍḍ meɣei,

kè nh éí n dùḍntḍbè kperε detetirè,

⁶ n dùḍntḍbè nni mbeti ké n ninte,

ké n yēere, ké n kuḍ,

kékūnné n yètiri mutáá mmiεke.

⁷ N Yiè nKuyie nyité kécómmú,

kāa miεkeε bè yè,

baaḍ n dùḍntḍbè bèè miεke n cóú,

n kónné fṵ nwèè te tibeénti.

⁸ Ibotí imḍuu tíi nha borè,

kāa mbo kēinkè ke i baké.

⁹ Kuyie nfṵ nwèè bekùnè ibotí,

n kónné n naatí kpéí,

n yí cààrè dēmarè.

¹⁰ Cónné benitiyiεε caàrimè,

kékpréncūnnε besààbè,

fṵ nwèè yé benitibè yèmmè,

nè bε yentotí,

a tú Kuyie nku ke wenni.

¹¹ Kuyie nkuù tu n kó kudḍpikù,

kuù dεeri besààbè.

¹² Kuyie nkuù bekùnè timómmḍnti,

ke né yóu sáà.

¹³ Kòo nitiyiεεwε í cèète ò sḍṵ o siè ndi,
ke deenko o tāmṵ.

¹⁴ Ò màátí tūi kpàrinenti yóó we nkuḍ,

ò sḍṵ ùi pie nyóó we ntā.

¹⁵ Ò kuḍ mmeɣei nkó tipḍuti nti,

ò pùó mmesoummè mme,

ke yóó peité siyáàbisí.

¹⁶ Ò keù difṵtiri ndi ke di cūmpunko,

ò ḍoti ò keú dùi fṵtiri miεke nke.

¹⁷ Ò dḍḍ mèè yei ndoti o yuu ìnkè nke,

ò yóu kùu yonku doti o tñni ìnkè nke.

¹⁸ N yó nsántímu n Yiè nKuyie,

kù tumè timómmḍnti yiè,

n yó ndiēmmu ke bie ntibómbonti,

ke déúkunko Kuyie nkùu baké kēinkè nè ketenkè ku yètiri.

8

Kuyie nkpeñnimè ke dḍḍ oniti kòò deu

¹ Bedèmbè kóo kóti diēmmè Dafiti yēnfε ke biennè kubómbonku.

² Ti Yiè nKuyie nha yètiri feímu

ketenkè kemḍu miεke.

A yètìrì ðeumu ke sènté tiwetì,
n yó nda sántímu.

³ Ibí nè ibíbénní bo ndiè nke da santí,
ìí kó yènò peri a dùntòbè dièbè,
a dootitòbè dièbè í pièti tináaàntì.

⁴ Kè n wùò nkeĩnkè a nòu kó mutómmú,
otánkù nè siwáá a dòò dè,

⁵ m báá yà onìti tu wè kàa yé o kpéí,
n yí yà onìti yie ntu wè kàa dàke o kpéí.

⁶ Kuyie nha ò dòò kòò sàke dònne fí nwe,
kàa ò duó ntikpetì nè diyetìdièrì.

⁷ Koò duó nha dòò dèè kó dimàà kòò dè baké,
kàa ò baá ndemòu.

⁸ Tipièti nè inààke nè tikpasĩntòo,

⁹ nè sínòò nè siyĩ
nè dèè kó dimàà bo menie mmieke.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nha yètìrì feĩmu
ketenkè kemòu mieke.

9

Kuyie ndeerímè beçirìbè nè bè fěũnko bè

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè ke biennè debémbénnè metammè
daamè kperè.

² N Yiè nKuyie n yó nda sántí nè n yèmmè memòu ndi,
kènnáá nha kó tidietì.

³ Fòò te kè nh aunè diwèì,
ke diènnè debémbénnè ke da sántí,
fí nKuyie nha bakému ketenkè nè keĩnkè.

⁴ N dootitòbè bótièrì be fònkó nye,
ke duò ke kò nha ìikè.

⁵ Fòò n kòrímú ke kpa n kpéí,
ke kari a kpààtikàrì ke bekùnè timómmònti.

⁶ A puotìmu bèè í da báá,
ke kòu benitiyeibe,

ke ùùti be yètè paíí sáà.

⁷ Fòò kùò ti dootitòbè ke bè dèè,
ke pùò mbe ekè páí páí,
kè ti yè mbe kpéí.

⁸ Kuyie nkpaàtirìmu sáà,
ke fií nku kpààtikàrì tibeéntì kpéí.

⁹ Kuù baké kute nkù nè timómmònti,
ke bekùnè ibotí kè dè sié.

¹⁰ N Yiè nKuyie nfòò tu bè fěũnko wè kó disàrì,

Bè sòri fṣṣ borè meyeñcaàrìmè m̀ǹǹǹ.

¹¹ Bèè da yé bè da duómmu bemáà,
ke yé fṣ nKuyie nha í yóumè bèè da waà.

¹² Ndiènnè kédéúk̀ǹko ti Yiè nKuyie,
kuù k̀ari ku kpààtik̀ari ñnkè Siyṣṣ,
mpĩ̀k̀unè Kuyie ndàḍ mèè d̀ò̀r̀imè diemè ibotí mièke.

¹³ Kuù bek̀unè benitik̀ù̀bè,
ke yé beçĩribè kpéí,
kù í yé mbèè kuḍ mbe kpéí.

¹⁴ N Yiè nKuyie, n kuó mmesémmè,
wénté n níimbè n diinko mèè sémmè,
fṣṣ n deerínè mukũũ.

¹⁵ Kè nní ndiènnè diwèì
ke da sántí Siyṣṣ kòbe tĩnni mièke,
a n deetémè.

¹⁶ Yebotè duò yè keú yèè fṣtè mièke nke,
kè yè dii tii cùòti yè pĩ.

¹⁷ Kuyie mbenkúmu kù tu kù,
ke d̀ò̀ri timómmanti,
kòo yeiwe dii tii máti ò pĩ.

¹⁸ Benitiyeibe tati kudonkù nku,
nè yebotè yemou yèè yé nKuyie.

¹⁹ Kuyie nyí yóo yé mbecĩribè kpéí,
ocĩri í yó nkémmú d̀emare kémónté kè d̀e deè.

²⁰ Kuyie nyíté kécómmú,
báá yóu kòo niti weè na,
bekénè yebotè.

²¹ N Yiè nKuyie nhánnè yé kufṣwaá,
kè yèe banté yé tumè benitibè mbe.

10

¹ Dè yĩme n Yiè nKuyie nkàa dété?
Dè d̀omme kàa sòri meyeñcaàrìmè m̀ǹǹǹ?

² Benitidonnibè m̀ke sipṣ nsi,
ke fẽũnko beçĩribè,
kè be d̀ò̀r̀imè bè pĩ.

³ Dè ð nnaatimu onitiyeiwe ò d́o kédṣò ti kpéí,
kòò fiète otòu kperε dè nhò naati,
kòò sãà nKuyie.

⁴ Onitiyeiwe ð nnáánnè tepòtè nte ke tú:
Kuyie nyí kpeti òmòu,
kù keté ké í bo.
Tii bo o yèmmè sãà.

⁵ Ò d̀ò̀ri dè yíemmu sãà,

ò í banní Kuyie mbeéntì,
 ò aúmmu o dootitòbè bεmou.
 6 Kòò nàá nho yèmmè miεke ke tú:
 N yí doti bìtì,
 meyei nyí yó n yà bìtì bìtì!

7 Kòò nùù màke tináaṅsĩntì,
 siyáábisi nè mecĩmmè,
 kòò náaṅtì tu tiyeiti ò í náá ntimóm̄m̄nti.

8 Ò ɔ̄ oke dihei také nke,
 kékuo wèè í cààrè mùmamù disòrì
 ke ɔ̄ ntũũ nke paké ocĩrì.

9 Ò ɔ̄ nhoke kutúúkù nku,
 mædétimè diciriciri kòm̄e,
 ke paké ocĩrì,
 kóò kpààke kétanné ticùòtì miεke.

10 Ò ɔ̄ kúkúmu, kébake,
 kéyāke ocĩrì.

11 Kòò yèmmè dò nKuyie nyè nho kpeti,
 ke dò nkù í dake o kpeti ìnkè,
 ke dò nkù í wúó nhò dð̀rì dè.

12 Kuyie, nyíté kécóm̄m̄ú,
 Kuyie, nyoute a nòutè!
 Báá yè mbeçĩribè kpéí.

13 Dè yĩme kòo yeiwe da daú,
 ke tú a í yóò ò kpetínné?

14 A wúóm̄mu ocĩrì ààrimè ke fèũrì,
 f̄s̄ò ò kóm̄m̄ú,
 Ocĩrì duó nf̄s̄ nwe omáà,
 f̄s̄ò dake deciribire kpéí.

15 P̄onte oyeiwe wērimú,
 yietí we o yei,
 deite we a ìlkè.

16 Tì Yiè nKuyie nf̄s̄ò tu okpààtì sáà,
 bèè í da yé bè í yó nkpaá a èi.

17 A kemmumu beçĩribè dó tì,
 ke nárikũnko be yèmmè,
 ke yo bè tu mù.

18 Ke kommu iciribí nè bè fèũnko wè,
 kè dè bo yie nkòo niti bá ndoarinè otòu muwērimú.

11

Kuyie nwúóm̄m̄e benitibè bεmou

¹ Be dèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

Kuyie mborè n de nsòri,
 di bo yĩme ke dà nní ncokù yetārè miεke tenòtè kòm̄e?

² Beyeibe fī mbe tānnè nde,
bè sèunko be pie nyi,
ke sori dibilnì mièke ke bo tā wèè yèmmè wenni.

³ Kè dihei cààrè,
onitisàù bo dɔɔ ba?

⁴ Kuyie mbo ku cēsààtè mièke nke,
ku kpààtikàrì bo kèĩnkè nke,
kù wùómmu benitìbè beməu,
ke yé be yèmmè mièke dòmme.

⁵ Kuyie nyému osààwè nè oyeyiwe be yèmmè,
kù í dɔ oyonkuwe.

⁶ Kuyie nyóó cūũnnì yehāākūō nyè nè mehāākpèrìmè benitiyeyibe ìnkè,
be kó tiyeti de ntú.

⁷ Ti Yiè nKuyie ntu timómmənti yiè nwe,
ke dɔ wèè dɔ̀rì timómmənti,
bèè pī ntimómmənti bèè yóó kù yà.

12

Beyeibe sūũmmè

¹ Bèdèmbè kóo kóti dìèmmè Dafiti yènfè ke biennè kukùtidùkù iwēĩ ini koku.

² Ti Yiè nKuyie nti deeté,
benitisààbè deèmu,
timómmənti yembè í kpaá.

³ Bá wè ò wátìrì otə̀u nwe,
koò kpènti kòo yèmmè né bo mèdémè.

⁴ Kuyie nkuə benitikpèntibè,
nè bèè nàánnè sifeí.

⁵ Bèè tu:
Ti nò yeè tu ti kó muwērímú,
ti nò nke náámmu,
we mbo na ké ti baaté.

⁶ Kè Kuyie ndò:
Mí nKuyie m bo íté kécómmú,
bè fēũnko bèè sénnìbè kpéí
nè bēcīrìbè bèè kuə,
m bo deeté bè sènkèrì bè.

⁷ Kuyie nnáàh̀ti dò mpáí nwe
ke dò mmesəə mbè pū́nné mè fehāātəfə,
kè mè wenke mesáá.

⁸ F́s nti Yiè Kuyie,
f́sò yó nti kánké benitìbè biè mbotí.

⁹ Bá kè de kó benitìbè bo tipíti timəu,
bá kè beyeyibe sūũ nkutenkù.

13

Onitì dómè Kuyie nhò deeté kè dè ò sɔ́tí

¹ Be dèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nde yó nkááké de kàa dentení n kpéí?

Dè yó nkááké de kàa yóu kè n da yà?

³ Dè yó nkááké de kè iyēke nè meyeñcaàrimè yewe yemou kōme kè dèe deè m miēke?

Dè yó nkááké de kè n na n dootitòbè?

⁴ N yiè nKuyie nwéntení kékeè n tú mù, kè n yíé muwērímú, n yàà bo kú.

⁵ Kè n dootitòbè báá yī bè n na, dè yàà bo narike n dootitòbè n yīēkemè.

⁶ N yému a tùmè mesàà nyiè, kè n yèmmè naati a n deētémè.

N Yiè nKuyie, n yó ndiè nke da sántímu, a n dòò mèè sàà nkprí.

14

Onitiyeiwe kó mēborime

¹ Be dèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

Tiyèintì tii 55 yī Kuyie nyí bo!

Bè càkemu, bè dòòri isòke kperè nde, òmòù í bo be miēke wèè dòòri mesàà.

² Ti Yiè nKuyie mboni kēinkè nke kè wúó mbenitibè, kè bo yà wèè màke meyèmmè kè kù waà.

³ Bemou bè fetimu ke càke, òmòù í bo wèè dòòri mesàà mbá omáà.

⁴ Kuyie mbéimu ke tú: De kó benitibè sàà í yé dèmaràà? Ke sou n nitibè kè bè yo mbá bè í dake n kpetaà?

⁵ Kufōwáá n yóó bè autému kè bè nkpeuti, kè yé Kuyie nkommumè besààbè.

⁶ Di paankonè beçribè mbe be kperè kè ifei yóó di pí, kè yé ti Yiè nKuyie nkuu tumè be kó disòri.

⁷ Medeetímèe yènni Siyōō kédeeté Isidayeribe!

Kuyie mbo wète kéténnení dii mōnni ku nitibè, dè bo narike Sakabu kōbe, Isidayeribe bo nyānku.

15

Kuyie ndó ku kōbe ndommè

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nha yóó cōuté we a cīètè miēke?

We n yó mbo a tāsààri ñnkè?

² Wèè borime wenni wènwè kòò tū ntimómōnti,

ke náá mmómumu ntii boní o yèmmè.

³ Wèè í wátiri betòbè, wèè í caàri o kou,
wèè í sáá nho cēpetitòu.

⁴ Wèè yetíri Kuyie nyete bè, ke còú bèè kù dé,
kòò bēi ndii nùú bá kè di ò yóú wèè di dòò.

⁵ Wèè í penni o díítí ke dó mucóntimu,
wèè òò í ncòuté ticuuti kécààrè wèè naati.

Wèè dòòri memme demarè báá ò nampè.

16

Kuyie ndeeté wè kó diwèi

¹ Dafiti yènfè.

Áú Kuyie! Nni nkānké,

fóò tu n kó disòri.

² N Yiè nKuyie nfóò m baké,

m péú fóò máà borè diwèi.

³ Besààbè bèè bo dihei miéke
bèè tu benitimómòmbe n dé bè.

⁴ Bèè kàri yebakè borè,

m báá kotè bè feu dè be kó iwūō,

m báá fié be kó iwūō,

n keté ke báá aate kényú be bakè kó yeyètè.

⁵ N Yiè nKuyie nfóò tu n kperè demou,

fóò n duò n dó dè,

n kpeti timou bo a nou miéke nke.

⁶ A n duó ndè n naatimu,

dè tu desààrè nde n kpéi

ke n duò ndiwèi.

⁷ N sántímu Kuyie nkùu n tiè,

bá keyènkè n yèmmè ò n dentemmu de kó itié.

⁸ M buó n Yiè nKuyie nku sáà,

kù m bonèmu, m báá kpeute.

⁹ Dèè te kè n yèmmè naati,

kè n diènnè diwèi.

¹⁰ Ke yé ke dò mbá kè n ku,

m bá nkpaá kufóti miéke,

ke yé a í yóó yóumè a kou kòò pāāke.

¹¹ A m benkemu mufòmumu kó kuce,

ke yo nni mbonè ke n duò ndiwèi.

17

Wèè í cààrè mùmamù ò mòmè Kuyie mmeteèmmè

¹ Dafiti kó ibáammii.

N Yiè nKuyie, keè n da móú tí, kè n kónné,

keè n dabònni kékeè m báammù, siyàábisi í bo m miéke.

² Fṣṣ yó m bekénè,

fṣṣ yó m púté n naatimu.

³ A yému n yèmmè, a n séúmu keyènkè,

kàa n fie a í yóó yà tìmatì,

tù bo n yèmmè tù yìèní n nùù.

⁴ A náaṅti tù n ni,

ke n yennínè mmàà beyeibe kó ice.

⁵ N tūmmu weti weti a ce,

n tààke í kpeuti.

⁶ Kuyie n da yumu ké yé a yó n ténnémè,

kénté m bíké kékeè n da náá nti.

⁷ Benke a sàà n diemè fṣ nwèè deeri bèè wanti disòri a borè,

ke bè fèkù be dootitabè nou miéke.

⁸⁻⁹ N ni nkānké kunṁpòkù ṣ nkānkémè tenṁnnitè,

benitiyeibe bèè n fèũko be kpéí,

a nni ndíéké a kó medéé.

N dootitabè yonkuba bèè n fité be kpéí.

¹⁰ Bè í mōke mesémmè,

bè náánnè sipṁ nsi.

¹¹ Bè tū n naacèi nsi,

ke n fité ke wanti ké m bo nketenkè.

¹² Bè dōnnè diciriciri ndi dii dó képi nkè dè di ɔɔti,

musĩmmù mùù òke difāpèù ke díí.

¹³ Kuyie mbáátí ké bè kpannè,

ké bè bo nketenkè,

youte a siè ké n deeténè benitiyonkuba.

¹⁴ A bè kùṁhè a kparisiè, ké bè dèè páíí,

bè bá nkpaá befòubè miéke,

nii mbe menétiime a sùs mmè be kpéí,

kè be bíí yà kénsànnè késúó mbe yaàbí.

¹⁵ Mí n wetímu ke yóó da yà,

m bo ente dii mōnni n yóó da yàmu kénsànnè.

18

Dafiti dèntèmè ke sante Kuyie

(Wénté 2 Samuɔyɔeri 22.1-51)

¹ Bedèmbè dièmmè Dafiti Kuyie ntṁnti yènfè. Ò do dèntè de kó feyènfè Kuyie nhò deeté dii mōnni ndi nè o dootitabè bema n Sauri.

² Kòò béi nké dṣ:

N Yiè nKuyie n da dōmu,

fṣṣ tu n kó muwērímú.

³ N Yiè nKuyie fṣṣ n te n sari fṣṣ borè,

fṣṣ tu n kó kupèrikù kùù n kānké,

fṣṣò tu n kó kudəpikù,
 fṣṣò tu okperì wèè n deeri,
 fṣṣò tu n kó tecēkpetè n sori tètè mieke,
 fṣṣò tu n deetiwè wèè n deeténè beyeibe,
 4 Kuyie nyètìrì ndeu,
 n ku n yu kè kù n deeténè n dootitòbè.
 5 Mukũũ ndo m boumu ké n fité,
 menie mmèè pũḍò nke kòu kè mèè donné n kōmbùòtì.
 6 Kudənkù kó iwēī ìì do n cèète,
 kè mukũũ nkó ticùòtì nduo n yìikè.
 7 Dè do n di kè n yú Kuyie nku,
 ké ku nkuónnè,
 kè kùu keè n tammè ku cḗtè mieke,
 kè m báammì tuəkoò ku borè.

8 Kè ketenkèe aá,
 kè yetàrèe sántè kéaá,
 ku mieke peike mèè kpéí.
 9 Kè kuyukú nyièní Kuyie nwũḍò,
 nkè fehāādeènḗ yìèní ku nùu nè ihāāpémperí.
 10 Kè kùu bíi ntiwetì kécúténí,
 kéncutiní ke na yewetisùḍò.
 11 Ke deke oĩnkèmbàrì, ke puù,
 kémpùtì kuyaakù mieke.
 12 Kè yewetisùḍò kù fité,
 kè yewetè dieyè kù cèète,
 kè dè sòu ke dò ndibinni cūmpuri.
 13 Kè kuwenniku diekù yìèní ku ìikè
 Kè yewetè pēnkù nè yemátàrè nè ihāāpémperí.
 14 Kè ti Yiè nKuyie mpéú keĩnkè fetaaḗ kōme,
 kè bè yo Kuyie nkùu baké keĩnkè nè ketenkè ku tammè.
 Kè fetaaḗ mátàrè duòní,
 kè muháá ncóú.
 15 Kè fetaaḗ nwéí tipùtì timəu,
 kè Kuyie ntāu ku pié ntipùtì timəu.
 16 Kè kùu pee kè dāmèeri fũḍò feité,
 kè kùu wei kè ketenkè mieke feité.
 17 Kè kùu youtení ku nòutè keĩnkè,
 ke n yũḍò mmènie mmieke kédennení.
 18 Kuù n deerínè n dootitòbè,
 nè n sɪmbè bèè wērimú pēḗtè n kōmu.
 19 N do bo mesémmè mieke nke kè bè n cèète,
 kè Kuyie mme nni nni mbonè.
 20 Ke n dēnnení difòtìrì mieke,
 ke nh òmpùnne kù n dó mèè kpéí.
 21 Kuyie nni nyietí n dōori mēmmè dèè sié.

N wennimu kè kù n yietí mesàà.

²² N tūmmu Kuyie nkó kuce,
n yí yete ku kpeti mati.

²³ N yí yete ku kuó mai,
m me n yí yeté ku tannùu mari.

²⁴ N dɔɔrimu kù dómè.
N dakemu nyàà bo yeté mɛ̀ɛ̀ kpéí.

²⁵ Kuyie nni nyietí n wetí kè dè màmè mme,
n wennimu kè kù n yietí mesàà.

²⁶ Kuyie, nwèè dɔ̀ɔ̀ri dɛ̀ɛ̀ wenni,
a we ndɔ̀ɔ̀ri dɛ̀ɛ̀ wenni.

Wèè tu onìti mómmuɔ a we ndɔ̀ɔ̀ri timómmonti.

²⁷ Wèè dò mpáíí, a ɔ̀ɔ̀ ò benkemu amáà páíí.

Kòò tu oyeiwe a nyé a bo ò yímè.

²⁸ Fɔ̀ɔ̀ dɛ̀ɛ̀rí besénnibè
ke kékùnkò sifeí yembè.

²⁹ N Yiè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ cɔ̀unko n fitírè,
fɔ̀ɔ̀ m mí dibìnni mièke.

³⁰ Kuyie nfɔ̀ɔ̀ te kè n do n dootitòbè.

Fɔ̀ɔ̀ te kè n sènté be duotí.

³¹ Kuyie nkó kuce do mpáíí nwe,
kè ku náah̀ti tu timómmonti,
kè kù dò nkudɔ̀pikù ke kánkù bèè sòri ku borè.

³² Kuyie nkuù tu ti yié,
Kuyie mbo kumáà ndi,
kuù máà tu dipèri dìi ti kánké.

³³ Kuyie nkuù n duó mmuwɛ̀rímu,
kuù wèríkùnkò n ce.

³⁴ Kuù te kè n tààke cãã tehonté kpɛyi kɔ̀me.

Kuù te kè n còrímu ditenni ìnkè.

³⁵ Kuù m benkú dikpànni,
ke n teénnè kè n nɔ̀ nke yũɔ̀ mmutãmmu.

³⁶ N Yiè nKuyie nha nòùtè youte teè n tɔ̀,
ke n kánké kudɔ̀pikù kɔ̀me, ke n dɛ̀ɛ̀rí,
nh ɔ̀ɔ̀ da yú kàa yiemmu kè n kpénkùnnɛ.

³⁷ Fɔ̀ɔ̀ te kè n kèrí mɛ̀cãã,
bá n tààke í seítí.

³⁸ M bèti n dootitòbè mbe ke bè nìnte,
kè n yí bè kùò bɛ̀mɔ̀u m báá wɛ̀te.

³⁹ M bè kèéte kèéte mu kè bè còu kè m bè nàù,
bè báá na kèíté, m bè namu.

⁴⁰ Kuù n duó mmukpàriwɛ̀rímu,
ke te kè n dootitòbè m hòúté.

⁴¹ Fɔ̀ɔ̀ te kè n dootitòbè bùtínné ke coké,
kè nh auté n sɛ̀mbè ke bè kòù.

⁴² Kè bè kuò mbá òmòu í bè teénnè,
kè bè da kuònnè fɔ̀ nKuyie mbá a í bè còu.

43 M bè nàntemù kè bè naá nkutāāyukú, kuyaakù tò kù kè m bè nàù kuce kó tisāsāāti kōmē.

44 Kuù n deēténè m botí kòbe bèè yete n kpèti, ke n ní nyibotí ìkè, kè kubotí n yí yé kù naá n kó tidaati.

45 Kè bēpòòbè n sántí, kè m béli mmēmáà bēe yie n kpèti.

46 Kè bè cīte ke kpèutí, ke yìèní bē sòrè miēke.

47 N Yìè nKuyie mbomu kuù tu n kó dipèrì. Ndéúkùnkonnè ku yètìrì, kuù tu n deētíwè.

48 Kuyie nkuù m pèirì, ke te kè ibotí m bòúté.

49 Kuù n deērínè n dootitòbè, ke te kè n nò n kpantídèntòbè, kuù n deērínè bēnitiyonkubē.

50 Deē kpéi nte kè n yó nkù sántí ibotí cuokè, ke diè nke déúkùnko ku yètìrì.

51 Kuù deērì ku kóo kpààti, koò dòòrì mēsàà wenwe kù tātátè wè, wenwe Dafiti nè o yaábíó sáà.

19

Kuyie ndòò dè deē benkú kù deumè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kēīnkè benkúmu Kuyie ndeumè, kè tiweti benkú kù pí mmùù tōmmú.

³ Bá diì yìè kè di nàà nditerì kù deumè, bá kèè yènkè kè kè nàà nketekè kù deumè.

⁴ Dè í tú nè tináàntì, dè í tú nè yetannò, òmòù í yo de tammè.

⁵ Kè de nààntì né pité kutenkù kumòu, kè bè tì kèè itemmànke imòu.

Kuyie ndòò diyìè cīètè kēīnkè nke.

⁶ Kè di ñ nyetìní ke do nwèè tùóté o pokù bàmbà, ke dò ndikòmbùò yìè nwèè kèrì o ce kè dè ò naati.

⁷ Kè di ñ yènní ku ntemmànku kénkérì kéta kutèkù, dēmarè í yennínè di ìnkù.

⁸ Kuyie nkuó dò mpáíí nwe ke duò mmufòmmu, ku tannò tu yemómmonye nyē, ke cìnko besīntíbè.

⁹ Kuyie ndó dè wennimu ke náríkùnko meyèmmè, ku tannò dò mpáíí nwe ke náríkùnko inuo.

¹⁰ A bo ndémè Kuyie ndè wennimu, de kó fēdédíéfē ñ mbo sáà nwe.

Kù tātátè tì wennimu ke tú timómmon̄ti.

11 Tì wenninèmu mɛsɔɔ,
kɛ pɛnkù mɛsɔɔ nsààmè kuwenniku.
Tì wèètinèmu mɛcekùò,
kɛ pɛnkù mɛcekòbémè kunaaní.

12 A dè tiennè mí nwe a kóo tǒntì,
Wèè yíé nha kpɛtì ò péúmu mucǒntimu diemù.
13 We nyé o yetímè? N cǐé n yí yé mèè yéi,
14 Nkǎnké mí nha kóo tǒntì kè tɛfɛntè bá m pí,
kè nní nwenni kɛ báá dɔɔ mɛyɛi ndiemè.

15 Áú Kuyie! Cɔuté n náàntì nè diwèlì,
kécɔuté tì bo n yèmmè.
N Yìè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ tu n kó dipèrì, n kóo donti.

20

1 Bɛdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

2 Kàa bo mɛyɛncaàrìmè mièkɛ ti Yìè nKuyie nda teennè,
kunku Kuyie nSakɔbu do tū nkù nda kǎnké.

3 Kù mbo ku cǐɛ̀tè Sedisadɛmmu kɛ da teennè,
kù mboní Siyɔ̀ tǎrì kɛ da cúó.

4 Kù báá yè nha pǎrè kpéi,
kùu cɔuté iwū̀ɔ̀ a kù feu ì kɛ tuò.

5 Kù da duó nha yèmmè dɔ̀ dè dɛmɔu,
kétúnne a dɔ̀ kédɔ̀ò tì timɔu.

6 Kè ti nyíúnè diwèlì kù da teennèmè kàa na,
kè ti còhnné mɛnakùmè kó mɛcannimè nè ti Yìè nKuyie nkó diyètìrì.
Tì Yìè nKuyie ndɔ̀ò a kù mɔ̀ò dè dɛmɔu.

7 N yému kɛ dò nti Yìè nKuyie ndɛɛrì okpààtì kù tǎátè wè,
kɛ boní ku cǐɛ̀tè kɛ́nkè koò teenní,
koò dɛɛrínɛ̀ ku wɛ́rímú diemù.

8 Bèmbè tǎ bɛ kpàrisɛ́l nsi,
kè bɛtɔ̀bè tǎ bɛ sɛ́l.
Tínti mɛ nyu ti Yìè nKuyie nyètìrì ndi.

9 Kè bè bótìrì kɛ duò,
kè tínti bɛ cómumú teii,
tì í nampú.

10 Kuyie nteennè okpààtì,
kè tì da yu á keè.

21

1 Bè dièmmè Dafiti yènfè.

2 Tì Yìè nKuyie ndé naatimu okpààtì a mǎkɛ mèè kpéi mmuwɛ́rímú,
a ò teennèmù kè dɛ kó diwèlì diɛrì ò bo.

3 A ò duómmu o yèmmè dɔ̀ dè,
a í ò yetɛnè ò da mɔ̀ò dè.

4 A ʕʕ ò conè mesàà mme,
kòò òó mmesəə nsààmè kó dipiì
5 Ò da məə mufòmmu mmu kàa mù nhò duó,
koò yìe yewe kòo fòmmu òkè mediè.
6 Fʕʕ ò deetè kòo yètìrì deuke,
fʕʕ ò dèúkùnnè koò duó ndiʕānni.
7 Koò d̀̀̀rì mesàà ndiemè s̀̀̀ā,
kòo duó ndiwèì a borè.
8 Okpààti duó nhomáà ndi Kuyie,
nè Kuyie nkùù baké kèf̀̀nkè nè ketenkè
ku kó mesàà nkpeí nke ò fiíkùmè teii.

9 Okpààti, a yóó nintemu a dootitə̀̀̀bè,
a yóó p̀̀̀mmú bèè da níí.
10 A yóó feitíní dìì yìe ké bè tannè fə̀̀hāətə̀̀̀fə̀̀ miəke nke,
ti Yiè nKuyie mbo bè maanko nè kemieke kè bèe cóúté.
11 A yóó kuəmu be kó feyanfè,
be yaabi nè be botóo ketenkè ìnkè.
12 Bè d́́ ke dá d̀̀̀ d̀̀̀ meyei mme,
bè wēnné ke bo da cakemu,
bè me nyí yóó na.
13 A yóó duó nkè bèe bútinné kécokému,
kàa mbè tāū ipie.

14 Ti Yiè nKuyie mbenke a wērimú diemú,
ti diè nke déúkùnkò fʕʕ yètìrì a wērimú kpéí.

22

Kuyie ndè yĩme kàa n yóu?

1 Bedèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè bè diè nfè nè metandaamè.

2 Áú Kuyie! Áú Kuyie!
Dè yĩme kàa n yóu?
Kè n kuò nke kuò mbá a í n deerí?
3 Kuyie, nh ʕ ntũ nke kuəmmu kàa dò nyúó,
kè nní nyié nke kuò mbá n yí ompu.

4 Kè fʕʕ né tú wèè dò mpáíí,
ke kari a kpààtikàrì kè Isidayeeribe da sántí.
5 Ti yembè do duó nfó nwe bemáá,
bè do búó fʕ nwe kàa bè deerí.
6 Bè do ʕʕ kuənnè fʕ nwe kàa bè deetè.
Bè do ikú fʕʕ ìnkè kàa bè dènninko ifei.

7 Mj n naá ndibèù ndi!
N ténke í tú oniti,
benitibè beməu s̀̀̀á mmí nwe,
kubotí kuməu s̀̀̀nkèrì mí nwe.
8 Benitibè beməu n yàu ke daúmu,
ke c̀̀̀ũ kéhéunko be yo.

⁹ Ke náá n kpéi nke tú:

Ò yē nhò duó nhomáá ndi Kuyie,
kuù tũntè o kpeti,
ò yē nkù ò dómu,
kù tũ nhò deeté.

¹⁰ N Yiè nKuyie nfóò n dènnení n yō pouti mièke,
fóò n duó nho miè.

¹¹ Bè m peité ke n duó fō nwe,
nè m peiténímè, Kuyie nfóò ò te.

¹² Meyeñcaàrìmè meè ò tókénè, a bá n déténe,
òmòù í bo wèè bo n tee.

¹³ Yenaadakè péu yeè ò fité,
Basāā naadakè yeè n cētìnè.

¹⁴ Yè àtè tinùùti nti ke bo m pī,
ke dò ndiciríciri ò dii pī nke kontí.

¹⁵ N wērímú muu sūōtoò menie mbè còúmmè ketenkè me kōme,
kè n kũò bókíí,
kè n kōmbùòti yiète mekùò nkōme.

¹⁶ N níí kuù kpéi tiyaákpeti kōme,
kè n nónndenfè dàri n dáandaakù.
A n dōú nkufóti bènni ndi.

¹⁷ Simóó sù n cèète ke bo n cááké,
benítiyelbe beè n díí ke bo m pī,
ke dùùte n naàcèi nè n nou.

¹⁸ N yòkè mediè mme kè n kũò feité.
N dootitòbè n wúómmu ke m paké,

¹⁹ ke totí n yààti,
ke tãũ tété n yaàbòri.

²⁰ Fó nKuyie, nha bá n déténe,
fóò tu n wērímú,
cokéní mecāā ké n teennè.

²¹ N deeténe dikpàrisiè,
ké n deeténe yemòni.

²² N deeténe diciríciri nùù,
ké n deeténe yepaanaadayiè.

A n teemmu,

²³ m bo nnáá nha kpéi n kòbe cuokè,
m bo nda sántí ditínni cuokè.

²⁴ Díndi bèè dé Kuyie, nsántínè kù,
díndi Sakòbu yaàbí dimòu, ndéúkunkonè ku yètiri.
Díndi Isidayeeri yaàbí dimòu, nkpeutínè ku òkè.

²⁵ Kù 55 í n wúónko mesémmè yiè nho sémmè mièke,
kù í ò yetírí,
kù 55 í nhò bùtínné,
kòò kù kuónnè kù 55 kéntému.

²⁶ M bo nda sāntí ditínni dieri cuokè,
kédòò bèè da dé be cuokè m b́eí ntí.
²⁷ Bécírìbè yóó dimu kénsànnè,
bèè waà nKuyie nkè bè nkù sāntí,
kénfòu kémònte.

²⁸ Itemmànkε iməu kəbe yóó dentenəmu Kuyie nkpréí,
bè wētínímu ku borè,
íbotí iməu kəbe yóó nínkúmu ku ìkè.

²⁹ Kε yé ti Yiè nKuyie nkuù tumè okpààti,
kuù baké íbotí iməu.

³⁰ Bèè duò ketenkè miεke bεməu bè yóó kónkεmu ku ìkè,
bèè kó dímaà tati kudənkù bè bo nínkú ku ìkè.

Mí n fòu Kuyie nkpréí nkε,

³¹ kè n yaàbí yó nkù ntù,

kénáké ku kpréí mbé bí,

³² kè ìi náké bε yaàbí kù dòò dè
kε dεεté ku kəbe.

23

Kuyie nkuù tu n cēnti

¹ Dafiti yēnfè.

Kuyie nkuù tu n cēnti kè n tú ku kó fepièfè
n yí yóó mónté dēmarè.

² Kuù nh om̀p̀nko timusũ̀ti borè,
kε n korinè menie nyíúkú dè só.

³ Kuù n kpénk̀nko,
kε m bεnkú kucε sààkù,
ku yētiri dεu mēè kpréí.

⁴ Kè n kèrí dibìnni dieri miεke
m bá nyíékú dēmarè kε yé kù m bonēmè,
kε tə kunaacēndù̀kù kε m baànè,
kε tə kunaacēmpà̀ati
dεè n duò ndikòmbù̀.

⁵ Kù n duò mmudii mmu,
n dootitə̀bè ìkè,
a nconè diwèi ndi kε wáari mekòfə̀dɔ̀mε n yuu,
kε píenko m bòòfè kè dè cou.

⁶ Diwèi nè mesàà dè yó nni mbonəmu yewe yeməu,
kè nní mbo a cī̀tè̀tè n fōmmu muməu.

24

Kuyie ntatimè ku cī̀tè̀tè

¹ Dafiti yēnfè.

Kuyie nkuù te ketenkè nè dèè bo kε miεke,
kuù te kutenkù nè bèè bo ku miεke.

² Kuyie nkuù fií nketenkè dāméeri ìnkè,
kuù kè fií nyikó nyínkè.

3 We mbo na kédeke Kuyie ntāri?
 We mbo na kéta ku cēsàtè miéke?
 4 Wèè n̄ou wenni kòo yèmmè dò mpáíí,
 wèè í duó n̄ho yèmmè yebòkè,
 wèè òò í mpariku ke né sou.
 5 Wèè yóó pété Kuyie nkó mesàà,
 Kuyie n̄ho deetiwè yóó wè kònnému.
 6 Bèè wanti Kuyie mbe kperε yó mme ndò,
 bèè wanti Kuyie nSakòbu do tū nkù.

7 Di yíé kéokùnnε yebòrè,
 okùnnεnè yebòrè yèè bo nè dimònnì,
 kòo kpààtì diεwèε ta.
 8 We ntu de kóo kpààtì diεwè?
 Kuyie nku, kù kpeñn̄imu,
 kuù tu okòmbòteu.
 9 Yíé kéokùnnε yebòrè,
 okùnnε yebòrè yèè do bonè dimònnì,
 kòo kpààtì diεwèε ta.
 10 We ntu de kóo kpààtì diεwè?
 Kuyie M̄pakeɗaa nwe,
 kuù tu okpààtì diεwè.

25

N Yìè nKuyie m benke a ce ké n c̄f̄é n yei
 1 Dafiti yènf̄ε.

N Yìè nKuyie m búó f̄ó nwe.
 2 N Yìè nKuyie n duó nf̄ó nwe m m̄àà,
 A báá yóu kè n di ifei,
 n dootitòbè bá n na kényānku.
 3 Bèè da duó mbemáà ifei í bè p̄íí,
 ì yóó p̄í mbèè da yete bèmbε.
 4 N Yìè nKuyie, m benke a ce,
 n niité ice a dó nní ntū nyì.
 5 M benke timóm̄m̄anti kó kuce ké n tié,
 f̄óò tu Kuyie nke n deeri.
 N yīkú f̄óò ìnkè γεwe γεm̄ou.
 6 Ti Yìè nKuyie nha báá yè, nha ti kuòm̄mè mesém̄mè
 ke ti d̄òori mesàà nsáà.
 A sémmè nè a sàà ndè bomu nsáà.
 7 Bá ndenniní n do d̄òori mèè yei,
 nè n yetémè n krasá be ndiì mònnì,
 a sà mèè kpéí bá n yè.
 A niti mèè kpéí nyé n kpéí.

8 Kuyie nwennimè ke d̄òori dèè wenni,
 deè te kè kù benkú onitiyeiwe ò dò nkét̄unne kùù ce.

9 Ke kerinè bèè kékùnkò bemaà timómmon̄nti mièke,
ke bè benkú ku kó kuce.

10 Kuyie nkó itié nwennimu, ke tú imómmon̄nyi,
bèè kù taunnè ke tū nku kuó be kpéí.

11 Ti Yiè nKuyie nnè a kó diyètiri kpéí,
n cīè n yei, mè deumu.

12 Kòo nìtì dé ti Yiè nKuyie,
kù òò ò benkemu kuce ò dò nkétāāté kù.

13 De yiè nhāō di diwèi ndi,
kòo bīi tieke dihei.

14 Kuyie mbenkúmu ku kó disòri kpeti bèè kù dé,
ke bè benkú ku taummè tié.

15 M buó Kuyie nku sáā,
kuú yó m píté ticuàtì tì m pī.

16 Wénté ní m biékè ké n kuó mmesémmè,
n kpa n kou nwe ke sénni.

17 Kukōmbòdorí kuú m bo,
n denne kukōmbòdorí mièke.

18 Wénté n sémmè nè n fēūtímè,
ké n cīè n yei mmemou.

19 Wénté n dootitòbè sūmè,
be mièke keè ò cōú.

20 Nni nkānké ké n deeté,
kè m bá n̄sori a boṛè kédi ifei.

21 M búó f̄s nwe, f̄s yó n teennè,
kè nni ndò mpáíí ke wenni.

22 Áú, Kuyie! Deeté Isidayeeri be
nè be ààrimè memou.

26

Dafiti tumè Kuyie nhò kònnè

¹ Dafiti yènfè.

Ti Yiè nKuyie n kónné,
n tūmmu a kuó,
n yīkú f̄sò ònkè nè n yèmmè memou,
n yí yóó nampè.

² Ti Yiè nKuyie, n wénté,
n yááké, feité n yèmmè.

³ M búó f̄s nwe ke bàa a kó mesàà,
n kéri a kó timómmon̄nti mièke nke.

⁴ N yí katinè siyáábisi yembè,
n yí neitinè meyèmmè mèdémè yembè.

⁵ N yí dó bèè dòòri meyei mbe kó dit̄nni,
n yí katinè benit̄yonkubè.

⁶ N Yiè nKuyie n yóó nite n nou nsi kébenke n wennimè,
n firí a wūst̄nni ndi,

⁷ ke da sánti,

ke náa nha kó mesàà mmeṃṃu.

⁸ N Yiè nKuyie, n dómu ké mbo a cĕtè, a wĕrímú bo tĕè miēke.

⁹ Bá n wĕnnénè beyeibe kékuo,

bá n wĕnnénè benitikòùbè.

¹⁰ Be nou tú sisĩnsi nsi,

bè bè duò nticuuti nti ke dó bèe bè kònné.

¹¹ N tũmmu a kuó,

n kuó mmesémmè ké n deeté.

¹² N kéri kuce sàákù nku.

M bo nsántí n Yiè nKuyie nku nìtìbè tikú dè.

27

Ti Yiè nKuyie nkánkémè wèè sòri ku borè

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nkuù m mí ke n deerí, n yí yĕkù òmòu.

N Yiè nKuyie nkuù kánké n fòmmu, n yí dé òmòu.

² Kè benitiyeibe n tònnè,

ke dó ké n cááké tikpasĩnti kōme.

N dootitòbè bèè n wanti,

bèè yóó bété kéduó ketenkè.

³ Bá kè fekparinafe n dinté, kufōwaá mbá m pĩ,

kè n dootitòbè dó ké n dokénè,

m baa nyĕkú a ĩnkè nke.

⁴ N dó dēmarè máà ndi mediè nke dè mòú ti Yiè nKuyie:

M bo mbomè ku cĕtè miēke sáà,

ke wúó nku sáà,

ke dake ku cĕtè kpéi.

⁵ Deñde kù yóó nni nkánkémè meyei ndiyiè yeiri yiè,

kè nni nsòri ku cĕtè,

kè kù n dee nku pèri ĩnkè,

meyei nyí yó n ninte dè.

⁶ N sĕĩmmu n dootitòbè bèè n fité,

n yóó fíému yesāā nkó iwūš ku cĕtè kéndiè,

kédéúkunko ku yètiri.

⁷ Áú n Yiè nKuyie! N kuó mmesémmè ké n teennè,

n kuònnè fō nwe, n kénté.

⁸ N dēntení a bēi nti nti ke tú: N wammúnè!

N Yiè nKuyie, n da waàmmu.

⁹ Bá m búttinné, a miēke bá m peike,

fō nwèè n deerí bá m bantóo.

Bá n yóu fō n Yiè nKuyie,

fō ò n deerí.

¹⁰ N cice nè n yō kè bè n dootóo,

fō nyó n coutému.

¹¹ N Yiè nKuyie, m benke a ce,

n dootitòbè bèè bo,

n niité kuce sààkù.

¹² Báá yóu kè n dootitòbè n dòò bè dómè,
bè sǒńté ke n wátìrimu,
bè dó meyei ndòòrimù mmu sáá.

¹³ Dè na nñi ndòmme
kè n do í yé ke dò m bo yà a kó mesàa ketenkè kie ìnkè?

¹⁴ A mbúó Kuyie, kpénkùnnè amáà,
yáúkùnnè a kǎntì, mbúó Kuyie.

28

Wèè tǒnnè mukūī nhò bàámmè Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie n kuǒnnè fǒ nwe,
fǒò tu dipèrì dii n kǎnké,
bá n cǐéké kè n kuò nkàa cǐéké,
n tati kudònkù nku.

² Kénté m báammii n da báa nyì.
Keè n da yumè ke tú a n tee.
N yuo n nòu nsi a cēsààtè bíékè ke da báa.

³ Bá n wènnénè beyonkubè nè bèè dòòri meyei,
bèè ò nnáa mbè kòbe diwèi kó tináantì,
kè meyei nnè píéké be miéke.

⁴ Dòò be be tǒmmú dòmmè, be yei ndòmme,
yietí be be yei mbè dòò mè betòbè.
Duó nkè bè dòò mèè yei ndo be yò ìnkè.

⁵ Ti Yiè nKuyie mbè í dake a teèmmè kpéí
nè a pí mmùù tǒmmú,
ti Yiè nKuyie nha bè bo nke báa bè íi.

⁶ Ti Yiè nKuyie nyètìrì ndeu,
kù kèèmmè m báammii.

⁷ Ti Yiè nKuyie nkuù n kǎnké,
kuù tu n kó kudòpikù,
n ku n duó mmáa,
kuù ñ teénnè kè n yèmmè naati,
n yó ndiè ke ku nsántì.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù kǎnké ku kòbe,
kuù tu tēcēkpetè ke dēerí kù tāātè wè.

⁹ Ti Yiè nKuyie ndeeté a kòbe, fǒò bè te,
dòò be mesàa, a ntú be kóo cēnti, ntò be sáá.

29

Kuyie mpèúmè ku tammè

¹ Dafiti yènfè.

Díndi kẹ́ńkẹ̀ kọ̀bẹ̀ déú̀kùnkònè Kuyie nyètìrì,
sántenè ku, kù òu mèè kpréí nke mọ̀ke muwērímú.

² Déú̀kùnnè ti Yìè nKuyie nyètìrì,
nínkúnè ku ùkè ku cēsààtè mieke.

³ Ti Yìè nKuyie nkpeń̀nìmu, kuù te kè fetaafe pèù,
kè kù pèù metammè menie n yínkè,
kuù baké menédiemè.

⁴ Ti Yìè nKuyie nkuù pī̀ekù nè muwērímú,
ti Yìè nKuyie nkuù pèù metammè kperímè.

⁵ Ti Yìè nKuyie nkuù pèù kè detekperè duò.
Ti Yìè nKuyie nkuù kékíí Dimaa kó detekperè.

⁶ Kuù duò nkè Dimaa kó yetārè yā̀nku kunaabiiku kọ̀mè,
kè Edimọ̀ tārì yā̀nku dipaanaabii kọ̀mè.

⁷ Ti Yìè nKuyie nkuù pèù kè fehā̀adeēnfè yìè.

⁸ Kuyie nkuù pèù metammè kè dikpáà sánti,
kuù duò nkè Kadeesi kpáà sánti.

⁹ Kuyie nkuù pèù metammè kè detie nsánti,
kuù pèù kè tifàati yòrì dikpáà.

Ku cī̀tèè mieke bẹ̀mọ̀u kè bè tu ku yètìrì ñdeu.

¹⁰ Ti Yìè nKuyie nkuù do baké fetadiéfè mọ̀nni,
kuù tu okpàati sáà.

¹¹ Ti Yìè nKuyie nduò nha kọ̀bẹ̀ muwērímú,
pā̀ bẹ̀ mēsàà, ké bè duò ndiwèlì.

30

Kuyie nfò̀ukùnnemè Dafiti kò̀ò kù sánti

¹ Dafiti yènfè bè do kpetírì Kuyie ncī̀tèè ke diè nfè.

² N da sánti n Yìè nKuyie nha n òen̄ne mèè kpréí ndifò̀tìrì mieke,
a í yóu kè n dootitò̀bè n na ke yā̀nku.

³ N Yìè nKuyie n kuónnè f́́ nwe,
kàa m̄ miekùnnè.

⁴ Kuyie nfò̀ò n òen̄není kudonkù
n do dommú kufòti nku kàa n fò̀unkùnnè.

⁵ Díndi bèè tū nKuyie,
ńdiènnè ke déú̀kùnkò ku yètìrì,
nsántínè ku, kù sà mèè kpréí.

⁶ Ku mieke í ọ̀tí kè bo bonkemè,
ku sàà mbo sáà ndi,
yeđabùò nhō mbo kuyuoku nku,
kè dikūnweń̀nì ntú diwèlì.

⁷ N yèmmè do dò n fííkúmu,

kè dèmarè í yó n nampɛ.

⁸ N Yiè nKuyie nè a kó mesàà nkpréí,
fṣṣò do n kpénkùnne ditári kōme,
dì mmònnì ke m bùtínné kè n yèmmè cààrè.

⁹ Kuyie n kuònnè fṣ nwe,

m báá nfṣ nwe

¹⁰ Kàa n kùò á cōnte ba?

Kàa n tanné kufṣtì a bo cōnte ba?

Becírìbè bo na kénkraá ke da sántàà?

Bè bo na kénkraá kénáá nha kó timómmòntàà?

¹¹ Kuyie nha n kénté kè n kuó mmesémmè,

Kuyie nhá n teennè.

¹² Fṣṣò dèite n yeñcaàrìmè ke n duó ndiwèi,

Fṣṣò n dáté kufṣòtònkù ke n dàtínné tibanyààtì.

¹³ N yóó ndéúkùnkomu a yètìrì nè n yèmmè memou,

n yí yóó yóu m bo nda sántímè.

N yó nda sántímu sáà.

31

Kuyie nkānkémè Dafiti

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² N Yiè nKuyie n sòrì fṣṣò borè,

báá yóu kè n dì ifei bitì,

a sàmu n deeté!

³ Kénté m bíékè, n deeté mecāā,

Fṣṣò yó ntù n kó dipèrì kperì, tecēkpetè tèè n deerì.

⁴ Fṣṣò tu n kó dipèrì, n kó tecēkpetè.

A nni nni ke n cēmú,

a yètìrì bo deuke mèè kpéí

⁵ Fṣṣò yó n denne bè n dii ntù cùtì,

ke yé fṣṣò n kānkémè.

⁶ N Yiè nKuyie nh ānné m mǎà a nou mièke nke,

a tú Kuyie nku timómmònti yiè, fṣṣò n deeté.

⁷ A í dṣ beḃṣfèúbè,

n duó nfṣ nwe m mǎà.

⁸ N yóó nyānku nè diwèi ndi a sàà nkpréí,

a yāmè n sémmè ke banté n yeñcaàrìmè.

⁹ A í yóu kè n do n dootitṣbè nou mièke,

a n deétemu kè n kèrì ke í yièkù.

¹⁰ N kuó mmesémmè meyeñcaàrìmè meè n deuté

n kònti tii bèitè kè n yèmmè yè,

kè n nuò nhòríté.

¹¹ N yóó kú meyeñcaàrìmè mièke nke,

n yóó deè m bie iyentotí mièke nke.

Meyei n dɔ̀dò mè meɛ̀ dè̀ite n wḗrímú,
n wḗrímú sɔ̀mmu muù dè̀e.

12 N kpantídèntòbè̀ bèe te kè m pɛ̀etìtòbè̀ n sà̀a
n dootìtòbè̀ bèe te bè̀e n yé̀ kè bè̀ n yòte,
bè̀e n yàù kè bè̀ n yòte ke cokú
n naá kùkùmbocírìkù nku.

13 Bè̀ n yé̀ nhocù kòme mme,
n naá nkukùntaacírìkù nku.

14 N yo bè̀ náántemè̀ mme n kpéí kè kufòwaá nni nhaté,
bè̀ wḗnnè̀ bɛ̀mɔ̀u ndi ke n dónè̀ meyei,
bè̀ dàkemu ke bo n kuɔ̀.

15 N Yiè nKuyie, n duó nfɔ̀ nwe m máá,
fɔ̀ɔ̀ tu Kuyie ke n te.

16 N kpɛ̀ti timɔ̀u á fɔ̀ɔ̀ nou miɛke,
n deɛ́ténè̀ n kpantídèntòbè̀ nè bè̀e ñ fě̀ũnko.

17 N cɔ̀uténè̀ díwè̀i mí nha kóo tɔ̀nti,
nè a sà̀a nkpéí n deɛ́tè.

18 N Yiè nKuyie m báá da yú kédi ifei,
benitiyeibe bèe dò nké ì di ke dò yúó kékú.

19 Duó nké bèe náá nsiyáábisi osà̀awè̀ kpéí kè bè̀ dò yúóó,
sipɔ̀ yembè̀ nè mesenkùmè̀ yembè̀ nè sifei yembè̀ kè bè̀e cíféké.

20 A sà̀a ndɛ̀u mediè̀ mme,
benitìbè̀ bɛ̀mɔ̀u wúómmu a ðɔ̀rimè̀ bè̀e da dé,
bè̀ yé̀mu a áá dè̀ bè̀e sà̀ri a borè̀.

21 A bè̀ sà̀ri a borè̀ nde ke bè̀ kánké̀ beyeibe kó mediímmè̀,
kè bè̀ bo a cífè̀tè̀, ke dètirinè̀ iwátii.

22 N Yiè nKuyie nnè mutòmmú a n dò̀dò̀mè̀ mesà̀a,
mí n dootìtòbè̀ do cè̀è̀te wè̀ bè̀ ɔ̀ɔ̀ pi mè̀e boti dihei.

23 Dè̀ do n dímu kè n yè̀mmè̀ ndo n da dé́ténè̀,
kàa me nkèè̀ n kuòmmè̀ ke da yu.

24 Ndónè̀ ti Yiè nKuyie, díndi ku kó besà̀abè̀,
ti Yiè nKuyie nkánké̀mu bè̀e kù tũ,
ke fě̀ũnko mediè̀ nsifei yembè̀.

25 Kpénkùnne dímaá ke yáúkùnne di kònti,
díndi bè̀e bùs ti Yiè nKuyie.

32

Kuyie ncíè̀ nwè̀ mòkè̀mè̀ díwè̀i

¹ Dafiti yè̀nfè̀.

Dè̀ nnaati Kuyie ncíè̀ nwè̀ o yetímè̀,
kù ùtè̀ wè̀ o yei.

² Dè̀ nnaati ti yiè nKuyie nténke í kaànnè̀ wè̀e kó meyei,
dè̀ nnaati wè̀e yè̀mmè̀ wenni.

³ N do í dáa dìi mònni n yei nkè̀ n wḗrímú muù dè̀e,

kè n nǎí ntũũ nke mítiri.

⁴ Ke yé a do m puotimè kuyie nnè keyènkè,
kè n wérímú dèè kè m móté mupaakèntie kòme.

⁵ M me nda dáammu n yei,
n yí sònnè n yetímè,
m béimmu ke tú n cààrè, ke da dáa n yei,
nkàa mè nni nhûté.

⁶ Dèè te kè besààbè dò nké nda báá ndimònni sààri.
Bá kè meyei tùòkeni fetaafe diefe kòme mè báá bè ñintè.

⁷ Fòò tu n kó disàri ke ò nni nkānké meháárimè mōnni,
M bo ndiè nke da sántí a n kānké mēè kpéí.

⁸ Kè Kuyie ndò:

N yóó da tiémmu ke da benke kuce a dò nkétünne kù,
m bo nda duò nyitié kè nda wúó nsáá.

⁹ Báá yei ntesántè nè sámmarímú de kòme,
bè àà dè tisānkéndánti nè iwēí kè dè bo yie mbe kpeti.

¹⁰ Oyeiwe ò nfēūrìmu mediè,
kè Kuyie nyári wèè kù duò nhomáá.

¹¹ Díndi besààbè nyānkunè Kuyie nkó kuce miéke, diwèì ndi bo.
Díndi bèè yèmmè wenni mpīékùnè diwèì.

33

Ti bo ndièmmè ke sántí Kuyie

¹ Díndi besààbè dí mpīékùnè diwèì,
ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri.
Díndi bèè yèmmè wenni di kó diwèì ndi di bo nkù sántímè.

² Sāntenè Kuyie nè debémbénnè iwēí kperè,
sāntenè ku nè kubómbonku iwēí tepítè kòku.

³ Dentènè feyempānfè, mbiènnè debémbénnè, pietènè ku.

⁴ Kuyie nnáànti tu timómmon̄ti nti,
kè kù dòòri dè tu demómmon̄ne.

⁵ Kù dó timómmon̄ti nti nè dèè wenni,
kè ku sàà mpiéke ketenkè.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù béi nké keĩnkè dòò,
kuù duó nké siwáá ānné.

⁷ Kuyie nkuù tíí ndāméèrì kó menie,
ke mè ānné demarè máá.

⁸ Kutenkù kumòu kòbe, ndénè ti Yiè nKuyie,
nké benitibè bemòuu kù yòte.

⁹ Kù òò béimmu kè dèe dòò,
kè kù béi nti tí dòòmu bāmbà.

¹⁰ Kuyie nkuù òò paa nyibotí dó kédoò tí,
kuù òò cààrè benitibè dó tí.

¹¹ Kuyie nkuù dó tí ò mbomu sáá,
kè ku yèmmè dó tí mbo sáá.

12 Dè nnaati kubotí ti Yiè nKuyie mbaké kù.
Dè nnaati ti Yiè nKuyie ntāāté bè ke bè te.

13 Ti Yiè nKuyie mbo keĩnkè nke ke wúónnì benitìbè bemou.

14 Kù kàri ku kàri ndi ke wúó nkutenkù kòbe bemou.

15 Kuù bè dòò meyèmmè bemou,
kù yému bè dòòri dè demou.

16 Fehāāpònnafè diefè feè í deerí okpààti,
muwērímú mudiemù muù í deerí dikōmbùò yìè.

17 Kàa yèmmè dò ntesāntè bo da deetè a sou nha maa ndi,
te wērímú diemù í dennìnko oniti meyei.

18 Ti Yiè nKuyie nkuù me ndàke bèè kù dé be kpéi,
bèè bàa ku kó mesàà.

19 Ke bo bè deeténè mukūũ,
kè dikōnni tanni bè nfòu.

20 Tinti buó Kuyie nku kuù ti teénnè,
kuù tu ti kó kudōpikù.

21 Ti yèmmè naatinè kuñku,
Kuyie nsàmu, ti ku nduó ntimáà.

22 Ti Yiè nKuyie nha sàà nní nti bonè, ti búó fí nwe.

34

Kuyie ndènnemè Dafiti iyèke

¹ Dafiti do dòò omáà kuyeinkù okpààti Abimedeki iikè,
kòò ò bèti kédeè kòò dèntè fèè yènfè nfe.

² N yó nsántímu n Yiè nKuyie nsáà,
ku sànni báá deè n nuù mieke.

³ N yèmmè naatinèmu n Yiè nKuyie,
díndi besīntìbè nkémmúnè n kù sántímè kényānku.

⁴ Dì n wènnénè kè tí nsánti ti Yiè nKuyie,
tí nwē nkédéúkkunko ku yètiri.

⁵ N yu Kuyie nku kè kù yie,
ke n deeténè n kó kukōmbòdoroo.

⁶ Kàa bòúté Kuyie, nha yèmmè meè ɔ̄ɔ cáté,
bá ifei ténke bá nda bo.

⁷ Kòò sénniwè kuó nti Yiè nKuyie nhōō keèmu,
kòò deeténè meháárimè memou

⁸ Kuyie ntōnni dii bàa bèè dé ti Yiè nKuyie
ke bè deerí.

⁹ Yáákénè kégà Kuyie nwennimè,
dè nnaati wèè kù duó nhomáà.

¹⁰ Díndi Kuyie nkó besààbè, nkù déné,
bèè kù dé dèmarè í bè dōnni.

¹¹ Yeciricirè mōnnìmu yè dó dè kè dikōnni yè pīi,
dèmarè í dōnni wèè búó Kuyie.

¹² M bí, k̄etenèní k̄é n k̄énté,
k̄è n di benke di bo ndé mèè botí Kuyie.

¹³ Kòò màù d̄ó mufòm̄mu,
ke bo nfòù k̄è d̄è naati,

¹⁴ o n̄óndenf̄è bá nnáá n̄tináanyei,
ò bá nsounte.

¹⁵ W̄ee d̄éténè m̄eyei,
k̄énd̄ori mesàà,

k̄énwaà nkunaatí ke kù b̄ètì.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nwùóm̄mu besààb̄è,
ke yo be dabùò.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkpr̄ann̄emu beyei be,

ke bo b̄è d̄èè k̄etenk̄è ìnk̄è k̄è b̄èe ȳè mbe kp̄éí.

¹⁸ K̄è besààb̄è kuónn̄è ti Yiè nKuyie,

kù ò̄ keèmu k̄è b̄è d̄eet̄énè meháár̄im̄è mem̄ou.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie mbon̄emu b̄èè ȳemm̄è cààr̄è,
ke d̄eerí d̄è di b̄è.

²⁰ Meháár̄im̄è péu tuòkùn̄ímu osààw̄è,

k̄è ti Yiè nKuyie mme nh̄ò d̄eerín̄è me mem̄ou.

²¹ Ke dake o t̄ùòti im̄ou kp̄éí,

k̄è b̄è báá k̄éét̄è o k̄ó̄u mari.

²² M̄eyei m̄m̄è k̄òu oȳeiwe,

Kuyie nyóó k̄pet̄inn̄emu b̄èè ní m̄b̄èè d̄ò̄ri d̄èè wenni.

²³ Kuyie nkuù d̄eerí ku t̄omb̄è,

kù í yóó k̄pet̄inn̄è b̄èè s̄òri ku bor̄è.

35

Kuyie nkòmm̄úm̄è oc̄t̄ri

¹ Dafiti ȳènf̄è.

Kuyie nh̄a k̄pr̄ann̄è b̄èè ì k̄pr̄ann̄è,

k̄édok̄én̄è b̄èè n dokùn̄è.

² Ít̄è k̄ét̄úót̄è kud̄òp̄ikù kusám̄pókù n̄è kudiekù.

Cómm̄ú k̄é n d̄eet̄é.

³ Youte a k̄pr̄ann̄i n̄è a cáúkù,

k̄ébaao b̄èè n f̄é̄ũnko.

N náké f̄ó̄ tum̄è n d̄eet̄íw̄è.

⁴ B̄èè d̄ó k̄é n kuò ifeii b̄è p̄i nk̄è b̄èe k̄ēke,

b̄èè n d̄ón̄è m̄eyei, ifeii b̄è p̄i k̄è b̄èe bóti be f̄onk̄úò,

⁵ k̄énaá n̄tiyont̄i kuyaakù t̄ò t̄i.

Kuyie nt̄õnn̄i b̄è b̄èt̄i.

⁶ Be c̄ee naá ndib̄iinn̄i k̄éanke,

k̄è Kuyie nt̄õnn̄i mb̄è b̄èt̄i.

⁷ B̄è s̄ó̄nt̄è ke n dii ticùòti n̄ti,

ke n keù dif̄òt̄iri k̄è m̄ bo do k̄ékù.

⁸ Meháár̄im̄èe b̄è d̄èét̄é,

b̄èe ta b̄è díi nt̄i cùòti mieke,

k̄édo b̄è keù dii f̄òt̄iri.

9 Kè diwèl ní nni mbo,
kè nni nyānku,
Kuyie nni nteenemè kpéí.

10 N náánnè n yèmmè memou ndi,
kè tú òmòu í da dònne f́ nKuyie,
f́ò ò ðeeténè ocírì wèè ò kpeñnìnè,
kè ðeeri osénniwè nè bèè fèkù o kperε.

11 Bè nàá mbè í yà tì nti,
Bè m̀ bèkù nyí yé tì nti.

12 Kè n dòòri mesàà nkè bè n dòòri meyei,
kè m bo m máà.

13 N dootitòbè ò mmò nkè n dáátí kufòòtònkù nku,
kébenke n yeñcaàrìmè

kéboú dinùù kékékùnnε m máà kénsí,
kémmbáá nKuyie nsáà,

14 kéndò n népo yoo n tebite, kè n yìkè ñsòù,
kè n yèmmèε caàrè kéndò n yò ku.

15 Kè n do dùì m̀nni bè né tí ké nni ndaú,
kéwēnné ké nni ndòòri meyei,

kè bepòòbè n yí yé bè nni nnáá ntiyeiti.

16 Bèè í dé Kuyie nnè bèè daú benitibè
kè bè wēnné ke n daú mediè,
ke maà nyebiè n kpéí.

17 N Yiè nKuyie nha yó nni nwúónkomaà?
N ðeeténè be kó kuyonku,
bè tu yecírìcìrè nye.

18 M bo nda sántí dit́nni cuokè,
ké nda sántí kubotí ðiekù cuokè.

19 N dootitòbè bá nyānku n kpéí,
bèè śnté ke n ní bè bá nni nhūūnnè inuò.

20 Bè í náá ndiwèl kó tináaantì bitì!
Bè dàkii ke bo dòò meyei mme dihei kó benitisààbè.

21 Ke aari tinùùti ke tú: Àà ti da yàmu!

22 N Yiè nKuyie nha wúómmu dèè dòòri,
bá ncíéké, bá n déténè.

23 Kuyie nyité ké n kónné!

N Yiè nKuyie nhente kékpa n kpànni.

24 N Yiè nKuyie nha wennimu,
n kónné kè bè bá nni ndaú.

25 Bá yóu kè n dootitòbè d̀:

Tóò! Tí do me ndó,
tí ò maankomu.

26 Bèè do n dónè meyei nke yānku,
ifeii bè pī nkè ðεε bè di,
ì pī mbèè yèmmè do dò mbè m pēēté,
kè bèε kéke kè ifeii bè pī.

27 Bèè yé nyí d̀̀̀mè meyei,
 be yèmmè ñnaati,
 kè bè m̀̀bonè kunaati
 kénnáá nsáà ke tú:
 Déúk̀̀nne Kuyie nyèt̀̀iri kùù d̀̀o ku t̀̀nti k̀̀o mesàà.

28 Mí mmómmu m bo nnáá nha wennimè,
 m bo nda sānti s̄ā.

36

Ti Yiè nKuyie mborè nde mufòmmu bomè

¹ Bèdèmbè k̀̀o k̀̀ti dièmmè ti Yiè nKuyie nk̀̀o t̀̀nti Dafiti yènfè.

² Oyeiwe náá ntì t̀̀i n ỳ̀u,
 ò tu dè ò bo ndé ba nkpéi Kuyie?

³ Ò tá omáà ndi,
 ò í d̀̀o kébanté o yei nké mè yete.

⁴ Ò m̀̀ke siyáabisí nsi ke sou,
 ò í d̀̀o kébanté mesàà ntùmè.

⁵ Kòò duò wè ntotí o yèmmè meyei nkpeti máá,
 ke t̄u nkuce yeiku,
 ò í ỳ̀u meyei.

⁶ Ti Yiè nKuyie nha sàà mm̀̀nnè tiweti nti,
 a daorimu a béi nti kè dè fei tiweti k̀̀me.

⁷ A weti kè dè dèumu ke m̀̀nnè a t̀̀rè,
 k̀̀a beénti c̀̀mp̀̀rì dif̀̀t̄iri k̀̀me.
 Kuyie nkuù teennè benit̄ibè nè tikpas̄inti.

⁸ Kuyie nha sàà nwenni mediè mme.
 Benit̄ibè diéké a fieti déè mme.

⁹ Bè yo nha c̀̀f̄ètè sàà mmè ke s̀̀nnè,
 k̀̀a bè ñ̀̀nko a sàà nk̀̀o kuk̀̀o.

¹⁰ F̄s̄ tu mufòmmu k̀̀nni,
 f̄s̄̀̀ ti duò nkuwenniku.

¹¹ A sàà nní mbonè bèè da yé,
 k̀̀a nk̀̀om̀̀m̀̀ú bèè yèmmè wenni.

¹² Báá yie nké tepòtè yiè nni nnintè,
 báá ỳ̀u k̀̀o yeiwe nni mbeti.

¹³ Bèè d̀̀̀r̄i dèè í wenni bè duòmu,
 bè domu bè í ỳ̀o na kéf̄tè.

37

Ti bo mbús̀̀mè Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

A mieke bá mpéi beyeibe,
 a bá nyáá mb̀̀èè d̀̀̀r̄i meyei.

² Bè ỳ̀o kpeímu mecā́a ntim̀̀t̄i k̀̀me,
 k̀̀ém̀̀t̄è tifà̀t̄i k̀̀me.

³ Duó nhamáà Kuyie nkéndòori dèè wenni,
mbonè kunaatí dihei kù da duó ndì.

⁴ A yèmmè nnaatinè a Yiè nKuyie,
kù bo da duó nha yèmmè dós dè.

⁵ Duó nhamáà a Yiè nKuyie,
ké nkù bùs,

kè kùu pī mmutōmmú,

⁶ kéfei nha borime sààmè kuwenniku kōme,
kéfei nha kó timōmmōnti diyìè ò ncómmú yeyo ke dōmmè.

⁷ Ndò nyúóó Kuyie nyìkè ke kù kèrímú,
a miéke bá mpéi wèè kperè yíé,
a miéke bá mpéi wèè dḡḡ meyei nhò tāāté ke bo dḡḡ mè.

⁸ Yóu kunaupíé,
yóu kemietonnikè,
a miéke bá ncóú,
dè ce mmeyei mme.

⁹ Kuyie nyóó deitemu bèè dḡḡri meyei,
kè bèè kù duó mbemáà kè bèè tieke dihei.

¹⁰ Dè kpaá sámpró nwe kè beyeibe deé,
kàa wammú bè do borè a báá yà òmòu.

¹¹ Bèè yèmmè boo kè bèè tieke dihei,
kémbonè kunaatí nè diwèi mómmōnni.

¹² Onitiyeiwe wèè wantinè osàù meyei,
ke méiri o ndùtè.

¹³ Kè ti Yiè nné ò wùó nke daú,
ke yé o yiè duunnímè.

¹⁴ Benitiyeiwe beè kpàte be kpàrise,
ke deenko be tannè,
ke bo dokénè ocīri nè osénnìwè,
kékuo bèè borime wenni.

¹⁵ Be se yóó kónté kékūū be dire nye,
kè be tannèe kéké.

¹⁶ Desámpròrè wèè wetí ò mḡke dè wenni ke pēētému beyeibe péu kó tikpàti,

¹⁷ Ke yé Kuyie nyóó pōntemè beyeibe wērímú,
kénḡḡ besàábè.

¹⁸ Kuyie nyému bèè yíé nku kuó be we màmmè,
kù yóó bè duó ndè yó ntú be kperè nde sáà.

¹⁹ Kè dimōnni yeiri tūḡkení ifei báá bè pī,
bá kè dikōnni bo bè nyo nke sànnè.

²⁰ Beyeibe yóó kúmu,
kè Kuyie ndootitòbèe pēēté mutepóó nkōme kénáá nkuyukú.

²¹ Oyeiwe òḡḡ pente ke báá tēnnè,

40 Kuyie nkuù bè teénnè, ke bè deeri,
ke bè kánkè benitiyeibe ke bè deeri,
ke yé bè sòrimè kuù borè.

38

Omuanti wèè banté o yei nhò bàámmè Kuyie

¹ Dafiti yènfè bè diè nfè ke denniní Kuyie nkpéí.

² Ti Yiè nKuyie nha bá n fěũnnè kemieke,
bá m puotínè kunaupíe.

³ A pie nduò n yínkè nke,
kàa nacèkuute duò n yínkè.

⁴ N kònti mieke ténke í pĩ,
a mieke n cóú mmèè kpéí.

N kũò yeè bòké n yei nkpéí.

⁵ N yei mmèè deuke ke m pèéte,
mè n yòntemu ditou cěéři kōme.

⁶ M muo nyeè ànné imañcírí,
ye pààkemu n yeinti kpéí.

⁷ Kuyonku kuù ñ na ke m pūtinné mediè,
kè n yèmmè cààri yewe yemou.

⁸ N kònti tii còú,
dèmarè ténke í pĩ n kònti mieke.

⁹ N yí mæke muwèrímu,
n kònti kèéte kééte mu,
n yèmmè meè cààrè kè n kuò nke mítìrì.

¹⁰ Kuyie nha yému n dó dè,
a wúómmu n dabònnì.

¹¹ N kōmbùòti tii duò,
kè n wèrímu dèè,
n nuò nténke í wúó.

¹² N népobè nè n neitinè bè n kentému,
n kabè n yentému nh áarímè kpéí.

¹³ Bèè n dónè mukũũ mbè n dii timátì nti,
bèè n dónè meyei nkè bè n sáá,
bè ò ntũũ nke náante n kpéí nke.

¹⁴ Mí n náa ndiònnì ndi, n ténke í yo,
n náa nwèè nòndènfè dàri wènwè n yí náa ntimatì.

¹⁵ N dò ndiònnì ndi,
n yí ténninko timatì.

¹⁶ N Yiè nKuyie m búó fě nwe,
Kuyie nfěò n te,

fṣṣ̄ yóó n teennè.

¹⁷ Báá yóu kè bè nni nyānkunè,
n dṣ̄ kédó diì mǎnni, báá yóu kè bè n na.

¹⁸ N tṣ́onnè m bo domè mme,
mefṣ́ūtímè í iiti m borè.

¹⁹ N yiemmu n caàrìmè,
kè n yèi nni nkṣ́onnè.

²⁰ N dootitobè kṣ́nti naatimu kè bè kpeñni,
bèè n nií ndetèfirè bè sūmu.

²¹ M bè dṣ́ṣ́ri mesàà mme kè bè n tṣ́nṣ́ninko meyei,
ke n kpānnè n dṣ́ṣ́ri mèè kpéi mmesàà.

²² N Yiè nKuyie mbá n dootóo,
bá n déténnè, Kuyie nfṣṣ̄ ò te.

²³ Kṣ́ṣ́nì meṣ́āā nké n teennè,
fṣ̄ n Yiè nKuyie n kóò deetiwè.

39

Wèè fṣ́ūrì ò bàammè Kuyie

¹ Bèdèmbè kóo kṣ́tì dièmmè Dafiti yènfè Yedutunni kpéi.

² N yèmmè do dò n yó ndakemu n dṣ́ṣ́rìmè kpéi,
ke báá béi ntīmātì kéyeté,
kémmutì táu oyeiwe ìikè.

³ Mèmmè kè nni ndò nyúóó ke dò nkáré ke í mmṣ́ke diwèi,
kè n fṣ́ūtímè né dṣ́ke deuke.

⁴ Kè dè n cṣ́ú m mièke,
kè iyentotíi n tṣ́ṣ́ nke dò mmuháá,
kè n dentènnè m bo héimmè.

⁵ N Yiè nKuyie n náké n fṣ́mmu mamè,
n náké n we kpaá yèdè,
kè m banté n yí kpeñnimè.

⁶ A n dúṣ̄ mmùù fṣ́mmu mǎnnè tenṣ́ùtè pṣ́kùmè mme,
n we í tṣ́ṣ́ke dèmarè a ìikè,
a borè onitì dò mmuyaá mmu.

⁷ Onitì dṣ́nnè mèdṣ́éè mme ke firì,
ò àrìmu ke dò mmuyaá
ke waà ntikpàti ò me nyí yé wèè yóó tì tieke.

⁸ N Yiè nKuyie, n kémmú we?

Fṣ̄ nwe m búómè.

⁹ N deeténè n yèi,
báá yóu kè tiyèintì nni ndaú.

¹⁰ M muti táu nwe,
n yí náá nkéyé dè bonímè fṣṣ̄ borè.

¹¹ N yóu tiyèitì,
a m puotì kè n duòmu.

12 A ɔ̄ mpuoti oniti koð tiè nho yei nkpéi nke,
ke dò nyibié ke caari ò dó dè mediè.
Oniti dò mmuyaá mmu.

13 N Yiè nKuyie nkénté m báammìi nè n sáutiì,
m bá nkuð nkàa cǐéké,
n tú opòð nwe a borè ke yóó pǝtétè n yembè kǝme.

14 N yóu kè nh om̀pè kè n yèmmèe narike
kè n né na kékpaaké.

40

Dafiti dómè bèe banté Kuyie nhò dǝð dè

¹ Bè dièmmè Dafiti yènfè.

2 M bǝúté Kuyie nku kè kù cuonní m bíékè
ke kèè n dabònni,

3 ke n dènnèní difǝtìrì n na nku diì miéke,
ke n fũüté disǝũ miéke,
ke n cònné dipèrì ìnkè,
ke kpénkùnnè n tààke,

4 ke ànné n nùù feyempànfè,
ku sǝnni kǝfe,
besũkùbè bo kù yà ké kù depe,
ké kù duó mbemáà.

5 Dè nnaati wèè duó nhomáà Kuyie,
wèè í tũ nsipǝ yembè,
nè siyààbisí yembè.

6 N Yiè nKuyie nha pǐ mmùù tǝnsààmù ti kpéi mmù sũmu,
a dó kédǝð tì ti kpéi ntì sũmu,
òmǝù í da mànnè a tǝmmú sũmu,
m báá na kénáké mù màmè.

7 A dó dè í tú bè bo nda feu m è iwũð yoo yepǝrè,
n tì bantému,
a í dó bè nda feu iwũð ke tuð nyewũðtǝrè ìnkè,
yoo bè da feu ì meyei ncǐèmmè kpéi.

8 De mǝnni ndi n yǐmè: Nte mí,
tì wàri n kpéi nyikuó pátiri miéke ke yèmmè.

9 Kuyie n dó kényie nha kpeti nti,
a kuó bomu n yèmmè miéke.

10 N nàkému ditǐnni cuokè a sàà,
n yí muti n nùù, n Yiè nKuyie nha ti yému.

11 N yí sǝrì mesàà nha n dǝð mè,
n náámmu ditǐnni dierì miéke a tú mè n deetiwè ke wenni,
n yí sǝrì a sàà nnè a kó timómmǝnti

12 Kuyie nha yó n kuómmu mesémmè,
a sàà nnè a kó timómmǝnti deè m bàà sǝá.

13 Meyei mmèè n tùòkùní tipǐtì timǝu mè í mǝke mè màmè,

n yei mmèè n tũ m mè òunèmu,
mè sũnèmu n yùti,
n kōmbùò yèmu.

¹⁴ Kuyie nyàà n deeté!
N teennè mecāā.

¹⁵ Bèè n dónè mukũũ bəmou ifeii bè pī nke bèè sīnnè,
bèè n dónè meyei mbèè bótí nè ifei.

¹⁶ Dèe di bèè n ti mudaá,
ifeii bè pī.

¹⁷ Dè nnaati bèè waà nKuyie,
kè diwèi mbè bo.
Bèè dó medeetimè,

bè ntú sàà: Kuyie nkuù de.

¹⁸ N tú ocīrī nwe, osénnìwè,
N Yiè nKuyie nné yèmu n kpéí,
Kuyie nfòò tu n kóo teenti,
n deetiwè, báá watení!

41

Bè fèũnko wè bàámmè Kuyie

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Dè nnaati wèè dàke beçiribè kpéí,
kè meháárimè ò tùòkení Kuyie nhō ò dènnemu.

³ Ti Yiè nKuyie nhō nhò kánkèmu kòo ífòu,
kédi kunaatí ketenkè mièke,
kù òò í nyóu kòo dootitòbèè ò na.

⁴ Kòò mō nke duó Kuyie nhō nhò bàamu,
ke yáúkũnko o kònti o muondóu ìnkè.

⁵ Mí nhō yí: N Yiè nKuyie n kuó mmesémmè
ké m mièkũnnè n da yeténèmu.

⁶ N dootitòbè náámmu n kpéí nke tú:

Ò yóó kú òmmònni?

O yètirì yóó kpánnè òmmònni?

⁷ Be mièke kòò mōu kòtení ke n yà,
ò nni nwátirì,
kétò siyáábìsí kéyènnè képité.

⁸ N dootitòbè òò tímmu kénwéú n kpéí,
bè náante n kó meyei mme.

⁹ Bè tu dèe ò tùòkení dè í tú desààrè,
bè tu n domu ke ténke í yóó íté.

¹⁰ Kè n népo mómmuò n tá wè,
nè wè ti wè nke yo, wèè kònté ke n cuùti.

¹¹ N Yiè nKuyie n kuó mmesémmè,
n yí nkè m bè fòó mbè n dàò dè.

¹² N yóó banté a n kómmùmè,

n dootitɔ̀bè n yī̀kε dī̀ m̀ǹǹnī ndi.

¹³ A yó nni ntɔ̀ n yíé mmèè kpéí nke a kuó,
kè nni mbo a borè sáá.

¹⁴ N Yiè nKuyie nylsidayεeribe dɔ́ú nkù,
a yè̀t̀r̀i ndεu kè tí nda sántí sáá f́́ nnè mutɔ̀mmú a pī mmù,
kε yó mmù pī nsáá,
kè dè mme ndò. Ami.

YESĀĀ MPÁTÍRI DIDERÌ

42

Bè pī nwè kε kònnè ò yàámmè Kuyie nct̀t̀t̀t̀
(Yesāa 42-72)

¹ Bὲd̀ὲmbè kóo kóti dìèmmè Kodee bí yɛ̀nf̀ὲ.

² Áú Kuyie!

Teyúótè yáá mmèè botí meniε,
memme n wēnni da yáámmè.

³ Kuyie nha bomu kè n da yáá
sinéyēĩ bo wè yáá mmè meniε.

N tati òmmònni a cī̀t̀t̀t̀t̀ miεke, a borè?

⁴ Keyènkè nè Kuyie n nonnieti tii tu n kó mudii,
kè bè m bekú sáá kε tú:
Kuyie nha tū nkù bore?

⁵ Nh ɔ̀ dentení n do ɔ̀ nneínè dī̀ m̀ǹǹnī kunitisũkù,
kε bo fenafe ì̀k̀k̀,

kè ti kɔ̀ri Kuyie nct̀t̀t̀t̀ dibanni,
kε diènnè diwèi Kuyie nkó yesāa kε n yèmmè meè cààrè.

⁶ N yèmmè bo cààrè ba n kpéí

nkè nni nsáúti?
N yó mbúó Kuyie nku kε ku nsántí,
kunku kùù tu Kuyie n deεtíwè.

⁷ N yèmmè meè cààrè nè tii n tùòkùní,

kè n dèntení a kpéí
m bo kè Suditēē nè Edimoo tārì,
nè Mítisea kperì ye borè.

⁸ F́́s̀ò duó nkè ikó nhuuti,
kè me nniε nni nyeti kè metēmè tùòkùní,
kè yenéffnfrè n dátinné kè n diu páíí.

⁹ Ti Yiè nKuyie nhá n dɔ̀ mεsàà nkuyie mmònni,

kè nni ndiè nkeyènkè a kó yesāa,
kε da báá, f́́ nKuyie nkùù te kè n fòù.

¹⁰ N náá nKuyie nku, kunku kùù tu dipèrì dī̀ n kánké.

Dè yī̀me kàa n yè?

Ba nte kè n fòùnè meyeñcààrìmè?

Dè dòmme kè n dootitòbè n na?

¹¹ N dootitòbè bèè á ke n sáá,
kè n kũò kèéte kèéte,
bè m békúmu sáá ke tú:
Kuyie nha tũ nkù bore?

¹² N yèmmè bo caàrè ba nkprí nkè nní nsáútí?
N yó mbúó Kuyie nku ke ku nsántí,
kunku kùù tu Kuyie n deetiwè.

43

¹ Áú! Kuyie nha n kónné,
cómму n fòtìrì kékpannè bèè kpa onitì kó mesémmè,
siyáábìsì yembè nè besòumbè.

² Kuyie nfòò tu wèè n kánké,
dè yíme kàa n yóu?
Ba nte kè n fòunè meyeñcaàrimè?

Dè dòmme kè n dootitòbè n na?
³ Duó nkè kuwenniku nè timómmanti kè dè n niité,
ké n kotenè a tāsààri,
a cǐtè borè.

⁴ Kè n tóónnè a wũòtònni,
kè n da tóónnè fǐ nha mómmuò nwèè tu n wèi,
kétuóté n kùtidùkù kényanku,
ke da sántí fǐ nKuyie.

⁵ N yèmmè bo caàrè ba nkprí kè nní nsáútí?
N yó mbúó Kuyie nku ke ku nsántí,
kunku kùù tu n deetiwè.

44

Kuyie ndootómè ku kòbe

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí yènfè.

² Ti kèèmu nè ti to,
ti yembè ti nàkému a do dòò dè
dimònni kótìrì mieke.

³ Fǎò bèti ibotí ke kàanne ti kòku,
ke poté ibotí kè bè kàri ke pité.

⁴ Dè í tú nè be kpàrise nye be tiekemè dihei,
dè í tú nè be wèrímú mmu bè namè,
nè a nɔyɔnkperì ndi be namè
ke yé a do bè kòrímúmè
a bè dó mèè kpéi.

⁵ N Yiè nKuyie, nfǎò tu nkóo kpààti,
fǎò ǎò duó nkàa kòbee na.

⁶ Fǎò te kè ti bèti ti dootitòbè
nè a kó diyètìrì ndi ti naumè bèè ti dokùnè

⁷ n yí tá n tàmму mmu,

n sjiè diì í dεεrí.

⁸ Fṣṣ̄ ti dεεrínè ti dootitabè,
kε feikũnko bεè í ti dó.

⁹ Ti Yiè nKuyie nti pòtìnè a yètiri ndi yewe yemou,
kε da sántí sáá.

¹⁰ Nè mεmmε kàa ti yete

kε ti ànné ifei,

a ténkε í niènè ti kó behāāpòmbè dikpànnì.

¹¹ Fṣṣ̄ duó nkè ti cokù ti dootitabè,
kè bεè ti ní nkè bε éí ti kperε bε dómè.

¹² Fṣṣ̄ bε nti duó nyiwũṣ̄ bε kòù ì kōmε,
kε ti ciénko kε ti taà yehékè teyè.

¹³ A fiiti a nìtìbè mβε detetirè
a bε fiiti fààrè fààrè nwe.

¹⁴ Kε yóu kè ti cēpεetitabè ti senku,
kè bεè ti tókénè kè bε ti daú.

¹⁵ Fṣṣ̄ duó nkè ibotí ti diè,
bè ti daúmu kε éurò.

¹⁶⁻¹⁷ Nh ṣ̄ nkè n kèè n kprantídèntabè tammè ifei ì ṣ̄ mpĩ
kè m pi n yìlkè,

nh ṣ̄ nkè n yà n dootitabè bεè ti sáá nke ti wénni
kε dó kέpεite nh ṣ̄ senkèrì mmáà ndi.

¹⁸ Dende kó dimàà ti tùðkùmmu ti mε nyí da yè,
ti í yete a taummè.

¹⁹ Ti í wète ti fñnkó,
ti í yóu kuce a ti benkú kù.

²⁰ Kàa né ti kùṣ̄ sikpamóṣ̄ miεke,
kè mukũũ nkó dibìnni ti dàtinné.

²¹ Kè ti do nda yè, fṣ̄ nKuyie,
kè ti do ntũnne yebókè,

²² a na nyému,

kε yé a yémè oniti yèmmè dòmmè.

²³ Fṣṣ̄ kpéí nke kè bε ti dó mukòù yewe yemou,
ti do ntĩpièti tì bo tinti mukòù kpéí.

²⁴ N Yiè nKuyie, ente! Ba nte kàa duó? Ente!

Báa ti bəntóo sáá.

²⁵ Dè yíme kàa ti sərìnè?

Kε yè mbè ti yommè nè muwērímú mmu kε ti fṣ̄ũnko,

²⁶ kè ti yèmmè cààrè kè ti duó mutáá mmieke,

kε cāānko ketenkè.

²⁷ Íté kε ti dεεté! Nè a sàà nkpréí nti coo.

45

Okpàati potúòmù yènfè

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Kodee bí yènfè nè tibómbonti. Fεcanyènfè.

² Tináànsààti tìi doorí n nùù.
N dó kékeuté feyènfè nfe okpààti kpéí,
n yóó dèntè feyènsàáfè nfe
opátíwààti sààwè òò duókémè o pátíri.

³ A wenni ke pēētē benitibè bəmou ndi,
kàa náànti naati.
Deē te kē Kuyie nda dōò mesàà nsàà.

⁴ Okpààriteu túóté a siè
deē tu a sànni nè a yetidièri.

⁵ Túóté a tām̀m̀m̀ kékété
deke a sàntè,
kpa ntímóm̀m̀nti kpéí,
kónné beçiribè.
Kónné bèè naati.

A wērimú muù yó nte kàa na dikpànni dieri.

⁶ Nè a penyóm̀m̀m̀ mme a yóó buóm̀m̀m̀ ibotí,
okpààti, a yóó me nkuonè a dootitabè.

⁷ Dikpààtikàri Kuyie nda duó ndi yó mbomu sàà,
a baké nè tímóm̀m̀nti nti.

⁸ A dó tímóm̀m̀nti nti, a í dó meyei,
deē te kē Kuyie nha Yiè nda tããtè a kòbe mièke
ke waare a yuu mekùò,
ke da dōò diwèi.

⁹ A yààti ā tudààribè bè tu bè míri nè adòwéè nè kási
be kó kufòòku nku,

kàa cīètè sàri yepápàniì nkó tisàti kē bè bie
debémbénnè a cīètè kē de da naati.

¹⁰ Bekpààtisapàmbè beè òò dá co,
onitipokpààti ò ncóm̀m̀m̀ a pikù nku ke sàri
mesòò nsààm̀m̀ kó tisàti.

¹¹ N kóo sapàà, nkénté mesàà nkékeè!

A ténke bá ntoti a yèmmè a botí kòbe nè a cīètè kòbe kpéí.

¹² Okpààti da dó mediè mme a wenniku kpéí,
ò tu a yiè nwe, nnínkú o ìikè.

¹³ Tiiri èi kòbe bedítíkpaàtibè yóó da wammú nè
yepārè nye.

¹⁴ Okpààtisapàà mbo tekpààticīètè nte ke wenni
ke dáátí tiyaàsààti tìi dùòkenè musòòpààkóm̀m̀m̀.

¹⁵ Kè tì kpè nke kpè mmeò̀rimè mebotí mebotí,
kè bè ò tatinè okpààti borè kòo dúòbè ò urí.

¹⁶ Kè bè mbè urí ke yānku nè diwèi kètannènko
okpààti cīètè.

¹⁷ A bí ìi yóó sòoté a yembè kpàti,
kàa ì baá nkè ì mbaké kutenkù kumou.

¹⁸ N yó nnáamm̀m̀ a kpéí nyidap̀ntèi imou,
kè benitibè bəmou nda sántí sàà.

46

Kuyie nti bonèmè

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Kodee bí yènfè ke biennè debémbénnè metammè medaamè kperè.

² Kuyie nkuù tu ti kó disòri mómmònni,
kuù ti duò mmuwèrimú,
kuù ti teénnè meyeñcaàrimè mònni.

³ Deè te kè tí í yīkù, bá kè ketenkè au,
kè yetārè duò dāmèèri mièke.

⁴ Bá kè menie nkpa nke kóonko ke puoti yetārè
kè yè sánti.

⁵ Kukó nkuù pūð nKuyie nhei,
ke duò ndiwèi Kuyie kùu baké keīnkè nè ketenkè ku èi sààri mièke.

⁶ Kuyie mbomu de kó dihei mièke,
kè di yó nfiíkú teii, kuù di teénnè dikūnweñni sèi.

⁷ Ibotí ìi kuò nkè yekpààtiyo sánti,
kè Kuyie mpéú metammè kè ketenkè pùð.

⁸ Ti Yiè nKuyie Mpaakedaa wèè baké deməu,
wè ti bonèmu,
Kuyie nSakəbu do tū nkù tu ti kó tēēkpetè nte.

⁹ Kətenèni kényà ti Yiè nKuyie ndòò dè,
kù càkemè kuteenkù.

¹⁰ Kuyie nkuù còmmú dikpànni kuteenkù kuməu duómè,
ke kékíí detānnè nè yekpāā, ke còunko sikpàrisēf.

¹¹ Ke náá nke tú: Yīnè só kébanté mī
túmè Kuyie nke baké ibotí nè kuteenkù.

¹² Kuyie nkùu baké deməu kù ti bonèmu,
Kuyie nSakəbu do tū nkù tu ti kó tēēkpetè nte.

47

Ti bo déúkunkomè Kuyie nhokpààti diewè

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Kodee bí kó didèntīnni kó feyènfè.

² Ibotí iməu, mpéúnè di nəu,
ñdiènnè diwèi ke sánti Kuyie.

³ Ti Yiè nKuyie nkùu baké keīnkè nè ketenkè kù duò tikōmbùòti nti,
kuù tu ketenkè keməu kóo kpààti diewè.

⁴ Kuyie nkuù duò nkè ti na ti dootitəbè
kuù te kè ti nə nyebotè.

⁵ Kuù ti tāātè ti yóo tieke dè tínti ku kəbe,
ti yèmmè naatinèmu ti yóo tieke dè,
tínti Sakəbu yaàbí kù dó bè.

⁶ Kuyie ndèèti Siyōō nwe kè bè kù sánti,
ke eu ditātəheù kè kù kèri.

⁷ Nsántínè Kuyie! Nsántínè ku!

Nsāntínè ti kóo kpààtì! Nsāntínè we!

⁸ Kuyie nkuù tu ketenkè kemou kóo kpààtì, ñdiènnè ke kù sántì.

⁹ Kuyie nkuù baké yebotè, ke kari ku kpààtikàri sààri.

¹⁰ Kutenkù kó ikpààtibí, wēnnénèmu Kuyie Abarahammu do tū nkù kòbe, Kuyie nkuù te bekpààtibè bèè baké kutenkù, kuù te kutenkù kó bekpààtibè, kuù baké demou.

48

Okpààti diewè èi kó tináànti

¹ Feyènfè Kodee bí kó didèntínni diè nfè.

² Ti Yiè nKuyie ndeumu, Kuyie nkuù dò mbè nkù sántì ku èi, ku tāsààri ñnkè.

³ Siyṓṓ tãri kubakù you bíkè okpààti diewè èi. Dì wennimu kè dè naati kutenkù kumou di kpéí

⁴ Kuyie mbomu ku kpààticīètè mièke Siyṓṓ, Kuyie nkuù tu ti kó tēcēkpetè.

⁵ Bekpààtibè beè wēnnè ke dāke, bè bāátímu ke ho kpannè Siyṓṓ.

⁶ Ke yà Siyṓṓ kè dè bè pī nkufṓwaá, kè be yòte ke coké.

⁷ Kè be kǎnti áá dende bāmbà, nkupéitéyonku ṓṓ pī nhonitipòkù kòò nkpeutímè.

⁸ Ke dò ndiyiè yìèní kèè bíkè kó kuyiakù kuù pùò Tadisisi kóo bàtóòbè dièbè.

⁹ Ti kèè dè ti de nyà. Kuyie Mpaakedaa èi, Kuyie nheì, kuù dì kpénkùnnè sáà.

¹⁰ Kuyie nti wète ke yaumu a sàà nha cīètè mièke.

¹¹ Kuyie nha yètìrì pitémè kutenkù, a sǎnni tūòkemu itemmànke, káa bekù ke dè síé.

¹² Siyṓṓ tãri kòbe, nyānkunè! Kè dè nnaati Sudaa ekè kòbe Kuyie mbeénti kpéí.

¹³ Fiténè Siyṓṓ èi

kaannè o dèrè mààmè.

¹⁴ Ke wénté o duotí káyà o cēkperí, kèna kénáké di yaàbí,

¹⁵ ke dò: Kuyie nkuù ti te ke yó nti ni nè ti kũũnko.

49

Onìti báá na kédonté mufòmmu

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Kodee bí kó ditínni diè nfèè yènfè.

2 Díndi benítìbè, kénténè,
 kutenkù kuməu kəbe keènè:
 3 Bésámpóbè nè benítìdiébè, bekprààtibè nè idawaá kèènè.
 4 N yóó b́ei mmeciì nkó tináaàntì nti,
 n totí tì n yèmmè miéke tisààtì nti.
 5 N yóó totí n yèmmè mme yekotinò ìnkè
 kéndiè nke náá nyè tu mù ke biennè n kùtidùkù.

6 Ba nte kè m bo nyíèkù meyei nni ntùòkení dìi m̀nnì?
 Benítìyeibe n cèète dìi m̀nnì ke bo n caàrè?
 7 Bè tá be kperè nde,
 bè p̀tìinè be kpàti nti.

8 Onìti báá na kédonté otòu f̀m̀mu,
 yoo wèe yietí Kuyie nho m̀m̀muə nho donti.

9 Onìti f̀m̀mu donku yóumu,
 a keté ke báá na.

10 Om̀u báá na kénf̀ou sáà,
 om̀u í yóó yenténè kuf̀sti.

11 Ti yaumu meciì nyembè k̀mmè,
 tiyèlntì nè tidìèntì kè bè m̀nke k̀,
 kè betəbè t̀ou be kperè.

12 Kè be f̀sti naá mbe c̀í sáà kpesi.
 Be yèmmè do dò mbe c̀í yó mbomu sáà
 bè yó mbo siì miéke sáà,
 bembè bèè do duò mbe tenkè be yètè.

13 Bá k̀o niti yètìrì feí ò báá na kénf̀ou sáà,
 ò d̀nnè feǝfe nfe ke í m̀nnì.

14 Nte bèè tá bemaá bè yóó denténè tì,
 bèè d̀ kénkém̀m̀ bè náá nti be kperè yó mme ndò.

15 Bè bè kpààke tipìèti k̀mme mme ke k̀rinè dibìnnì,
 kè mukũ mbè c̀mm̀ kè bè tati kuf̀sti,
 be wenniku yóó deèmu kè bè mbo kudənkù.

16 Kuyie nné yóó n deeténèmu mukũ
 nke yé kù yó n túótémè.

17 Kòò m̀u kpàti dèúkù a bá ndake.
 Kòò kperè sũũnko a bá ndake.

18 Ò í yóó kù kénneínè o kperè,
 o kpàti í yó nhò tũ nkuf̀stì miéke.

19 Ò do f̀ou kè dè ò naatimu,
 kòò sántì omáa o kperè yíémè.

20 Ò yóó s̀nkóo o yembè mbe kudənkù,
 bè ténke í yóó yà kuwenniku bìtì.

21 Wèè m̀ke tikpàti ke í c̀i,
 ò yóó kù feǝfe k̀mme mme.

50

Kuyie nyóó bekénèmè ku kòbe

¹ Asafu kó feyènǹfè bè diè nǹfè.

Ti Yiè nKuyie nnáámmu,
kunku Kuyie nkù yumu kutenkù kumòu kòbe,
diyìe yièní kè nè di taà kè.

² Siyōō èi sààrì mómmònni,
Kuyie nde mbo nè ku kpeti.

³ Kuyie nkòrinímu,
kù í yó ndò nyúó.

Kù yó nkéríní kè muháá mmuù ni ke tuò,
kù yó nkéríní ke nǹfè kuyaaakperíkù nku.

⁴ Kuyie nyumu keĩnkè ke yu tiweti nè ketenkè,
kè dè bo mbo kù bekù ndè ku kòbe.

⁵ Kuù tu: Tíinnènní díndi n kòbe bèè yìe n kpeti,
díndi bèè fèuté fèǹfè ke n taunnè.

⁶ Keĩnkè náámmu Kuyie nwennimè,
kuù tu obeénti.

⁷ Isidayeeribe kénténè, n dó ke di béinnèmu,
N kó benitibè n náánnè dí mbe ke di séi,
mí nKuyie ndi tū nkù.

⁸ N yí di séi nyiwūō di n feu i kpeí,
di i nni nfeumu sáá.

⁹ N yí yóó pí nyenaadakè di cǹi mièke,
yoo yebòdakè di bətuoo mièke.

¹⁰ Mǹi te ikpawūō iməu,
yətārè ĩnkè kó siwei ticēnti ticēnti,
mǹi sǹi te.

¹¹ N yǹmu tinòti timəu,
tikpasǹnti timəu tu n kpeti nti.

¹² Kè dikònni do m bo m báá di náké,
mǹi te kutenkù kuməu nè dǹè bo ku mièke.

¹³ N cáámmu yenaadakè kó imaa nnaà?
N yòmmu yebòdakè kó meyǹi nnàà?

¹⁴ Di bo nni mpāāmmè yepārè,
pētĩnkè nni nsāntĩnèmu mí nKuyie ndi tū nkù,
ndəərínè mí nKuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè di yǹ ndi yó n dəò ti.

¹⁵ Kè dè di di diè yìe dí n yú kè n di deeté,
kè di nni nsāntí.

¹⁶ Kuyie mme nnáámmu oyeiwe ke tú:

Bá nnáánnè a nùù n kuó,
bá nnáánnè a nùù n tannò.

¹⁷ Fō nwèè sənku n tié,
ke dokoo n kpeti.

¹⁸ Kàa yà oyúókù dè nda naatinè we,

kòo nitipowantì me nni nwe dí nneí.

¹⁹ Kàa nùù tò tináaahyeiti,
kàa nòndenfè nannè fè bo ciitémè otòù.

²⁰ Kàa náante a kou kpéí,
ke sīnkunko a yōfūō kou yètiri.

²¹ Nte a dòò tì kàa yèmmè dò nni nciéké,
ke yé ke tú n dònne fō nwe,
n né yóò da benkemu a dòò mèè yei memou.

²² Díndi bèè m bütinné keènè tii,
kè mèè dake m bo kēté kēté onitì bá òmòù báá ò pàte.

²³ Wèè n sántí ò na nni nfeumè iwūō wèè n dèúkunko,
wèè dake o borime kpéí n we mbenkú n tùmè Kuyie nke deeri.

51

Dafiti bàammè Kuyie nho yei nciémmè kpéí

¹ Bedèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

² Dafiti duónè Batisébaa kè Natāā wèè náà nKuyie mpāānāantii kote kóò yà
koò dentè fè.

³ Áú Kuyie! N kuó mmesémmè a sàà nkpéí,
a sémmè deumu, ūté n yei.

⁴ Nh óuté páíí kè n wénkúnne n yei.

⁵ M bantému n cààrèmmè,
n wúómmu n yei n sáá.

⁶ N yeténè fō nwe amáá,
ke dòò a í dō dè,
dèè te kàa yó nni nkpannè ke naati,
òmòù báá sei nha beéntì.

⁷ N tú meyei nyiè nwe nè bè m peinímè,
nè meyei mme n yō m pūónnimmè.

⁸ A dō dè onitì yèmmè mieke deè tu:

Ò bo ntūmmè timómmonti.
N duó mmeciì n yèmmè mieke.

⁹ N wénkúnne nè isópù kó tifaàtì ke n wenke páíí,
nh óuté ke n wenke kénaánnè kupàakónkù.

¹⁰ Náríkúnne n yèmmè, n duó ndiwèì,
kè n yèmmèe caté, mí nha poté wè ke n nantoo.

¹¹ Ūté n yei mmemou,
bütinné n caàrimè.

¹² Áú Kuyie! Nh ànné meyenwennime,
tūnte n yèmmè kè mè mbo a bíékè.

¹³ Kuyie mbá m bontóo,
báá deite a kó Muyaansààmù m mieke.

¹⁴ Wète kè n duó mmedeetimè kó diwèì kè nni nda dō,
n duó mme yèmmè m bo nyiènnèmmè a kpeti.

15 N yóó benkemu a ce bèè yete a kpeti,
kè beyeibeε wētēnī a borè.

16 Áú Kuyie! Kuyie n deetíwè,
n nòùtè teè yeté.
N deeté kè nní mpīēkù a n deetémè.

17 N Yìè nKuyie nhaa n nùù,
kè n na ké da sántè.

18 A í dós iwūš bè da feu ì,
a í yíé mbè da feu ì ke tuò,
n na nyì nda fiému,

19 Kuyie nha dós yèè pā̀rè tu idebii nyi,
oniti wèè banté o caà̀rimè.

Áú Kuyie nha í yetírí idebii mómmanyi.

20 Benke a sàmè kédòò Siyōš mesà̀a,
kéwēte kémaá Sedisademmu duotí.

21 De m̀nni ndi a yóó d̀kemè iwūš a yè mbè nda feu ì
nè bè yó nda tuò nyì.
De m̀nni ndi ti yóó namè kéfié yenaadakè a wūš̀t̀nni ìnkè.

52

Tikpàti yeiti yìè nyóó dentènè tí

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Doweiki Edomiibe kou do nàké Sauri Dafiti tamè Aimmèdèki cī̀tè kòò
dentè fè.

³ Dè d̀omme f̀s nwèè kpeñni meyi ndò̀rìmu mieke kàa p̀tìnè meyi?
Ke ò ntũ̀ nkè toti mukòù màá kpéí?

⁴ A m̀ke mesòummè mme,
kàa nùù naati kuponkù kōme,
kàa tú oniticiinti.

⁵ A dós meyi mme ke yóu mesà̀a,
ke dós siyá̀abisí ke yóu timómmanti.

⁶ A ǹnnè tiná̀anti tìl kó dimàà kò̀rì tinti,
ke m̀ke mecìimmè.

⁷ Kuyie mbo da b̀ nsá̀a,
kù bo da uuté a cī̀tè mieke ké da denne,
ké da deite befò̀ubè mieke ketenkè kie nyínkè.

⁸ Bèè borime wenni kè bè da yà ke kufṑwaa mbè pī,
kè bè nda daú ke tú:

⁹ Ntenè oniti wèè do í yíé nKuyie mbo nhò k̀nkémè,
kòo yèmmè ñnaatinè o kpà̀ti,
ò do soutému kékpenke.

¹⁰ Mí m bo Kuyie ncī̀tè nte ke dò mmutie mùù sènti,
ke búó Kuyie nkó mesà̀a nsá̀a.

n Yiè nKuyie m bo ndéúkùnkò a yètìrì, a wennimu.

⁹ A n deeténè meyeñcaàrìmè memou ndi,
kè n yà n dootitòbè domè.

55

Wèè népo ò fité ò sàúítímè

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè bè diè nfè ke bie ntibómbonti iwéí kpeti.

² Áú Kuyie! Kénté m báammì,
báá yete n sáúítì.

³ Dóúnní a toò m bíékè ké n ténné,
nh arìmu tipítì timou nè meyeñcaàrìmè ke mítìrì

⁴ n dootitòu tammè kpéí nè oyeiwe wèè ñ fèúnkò,
bè n dónè meyei mme,
ke n wátìrì nè kemieke.

⁵ Kufōwaa nkuu m bo ke n kòntì au,
Mukūū nkó kufōwaa nkuu n do.

⁶ Iyēke nè kukāmbādoroo deè m pī,
kufōwaa nkuu nh auté, kè n kòntì au.

⁷ Kè n yī, we mbo m pā ifièti,
kè m puu tenónkpete kōme kēsori.

⁸ N na mpūu ke dēté,
n na nkōte kēmbō dikpāā.

⁹ N na ndòò mecāā nke pēté disòrì,
ke yenténè kuyaakù kperíkù.

¹⁰ N Yiè nKuyie, caka n dootitòbè dō kédòò tì,
duò nkè be náañti báá maa.

Ke yé n wúómmè dihei mieke bè kpammè ke puoti betòbè.

¹¹ Bè firì dihei duotí ñnkè nke keyènkè nè kuyie.
Meyei nnè mesémmè deè maa piéké dihei.

¹² Munitikòu muu pīe ndiheì,
siyāabisì nè mesoummè deè i deu yecēkarè mieke.

¹³ Kè n kprantidèntòu wèè do n sáá ndè bá nni nyóù,
kè n dootitòu wèè do n kpammè nna nhò sàrinèmu.

¹⁴ Fí n kó kutōnkù kou fòò me nni nwe,
nè wè ti yé titòbè kpeti ke neiti.

¹⁵ Tíi do naati mesàà,
ke niè nè ditínni ke kōrì Kuyie ncíètè.

¹⁶ Mukūū mbè dèété kè bèe ta kudōnkù befòubè,
ke yé kuyonku bè neínèmmè tipítì timou.

¹⁷ Mí nyóó yú Kuyie nku,
kè kù n deeté.

¹⁸ N kuōmmu ke sáúítì dikūnweñni nè kuyie nnè kuyuoqu,
kè kù kèè n dabònni.

19 Kuù yó n deeté kè n yè sũḡḡ,
bá bèè n kpànnè bè me nsũmè.

20 Kuyie nyóó keemu n dabònni ké bè kékũnne,
kuù tu okpàati sãã.

De kó benitibè í yóó ceete,
bè í dé Kuyie.

21 De kóo niticiintò càari o népobè mbe,
ke tũũ metammè.

22 O náahti wèèti mecekùd nkõme mme,
kòo yèmmè né dó dikpànni.

O náahti yḡḡ nke pèètèmu mekùḡ,
ke né dò mmesekontibii.

23 Duó nti Yiè nKuyie nha yentotí kè kù nda tḡ,
kù í yóó yóu kè dèè di osàù bitì!

24 Fḡ nKuyie nha yóó tanné de kó benitibè kufḡti mieke nke,
bembè benitikòùbè, besòumbè,
bè í yóó tuḡke be we kó dikéè,
mí mme nda duó mmu mmáà.

56

Bè fèũnko wè ò duómmè omáà Kuyie

1 Bèdèmbè kóo kóti dièmmè feyènfè Fidisitèèbe do pĩ nDafiti Kati kó dihei
kòo dentè fè. Bè fè diènnè mèè tammè dònnè dikpetínònkperi kó didabònni
ndi, dii yièní dedétirè.

2 Áú! Kuyie n kuó mmesémmè,
bè m bètĩmu,
ke n dimmũ ke n dokùnè yewe yemou.

3 N kpatídèntòbè m bèti yewe yemou ndi,
bè sũmu bèè n dimmũ ke n dokùnè tefentè.

4 Kufḡwaá nhḡḡ m pĩ,
kè n duó fḡ nwe mmáà.

5 N sãntĩmu Kuyie nku náahti kpéi,
n ku nduó mmáà
n yí yĩèkù dèmarè,
benitibè bo na ké n dḡḡ ba?

6 Yewe yemou be náahti ñ kḡónnèmu,
bè n wantinè meyei mme.

7 Bè dàkiimu ke m pakí,
bè tũ n naàcèi nsi ke dó ké n kuḡ.

8 Bè bo dḡḡ meyei mmie nkéna ke da yenténàḡ?
Kuyie, mbḡ mbe nè kemieke.

9 A yému nh arì mèè botí,
ceé n nḡnnièti a dḡukù mieke,
a ti wàrimu a pátiri mieke.

10 Kè n da yu n dootitòbè ḡḡ cokému,

Kuyie, n yému a n kómmúmè.

¹¹ Kuyie n da sántímu a béi nti kpéí,
n Yiè nKuyie n da sántímu a náànti kpéí.

¹² N da duó mmàà ndi n yí yîèkù timati,
benìtìbè bo na ké n dàò ba?

¹³ Kuyie ndò nkédòòmu n yē n yóó da dòò tì,
n yóó da fié disānni kó iwūš nyi.

¹⁴ Fṣṣò n deeté nè mukūũ,
fṣṣò n teennè kè n naàcēi í bétè,
kè dè bo yie nkè nni nkéri a ìikè,
ke wúó mmenáà.

57

Dafiti yumè Kuyie nhoĩnkènkpàti

(Yenáaĩkékè 8-12, wénté Yesã 108:2-6)

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yēnfè ò do cokùnè Sauri titādènti mièke
kédentè fè. Bè do fè diènnè metammè mèè tu mè mme báá kuò.

² Áú Kuyie, n deeté, yàa n deeté!

N sori a fièti déè mme,
ke kèmmú mefēũtímè bo deèmè.

³ Kuyie n da yumu fṣ wèè baké keĩnkè nè ketenkè,
fṣṣò te kè n kpèti timou yíé.

⁴ A yó mboní keĩnkè nke ké n deeté,
kéfèikùnne wèè m bèti,
ké m benke a sàà nnè a kó timómmon̄nti.

⁵ N soké yeciricirè cuokè nke,
n duó benitìcáambè cuokè nke,
Be nù ndò nyekpāā nye nè ipie,
kè be nónidié ndò tikpāriseuti.

⁶ Kuyie nha yètiri ñdeu keĩnkè,
benke a kpèti ketenkè kemou mièke.

⁷ Bè n dii ticuàtì nti,
bè àa nkuhōũ deè ndi ke bo n dúú,
bè keù difṣtiri ndi n yìkè.
Bèè do bémómmon̄mbe di mièke.

⁸ Kuyie, m bùòti ténke í duò, n ténke í yîèkù,
m bo ndiè nke da sántí.

⁹ N wēnni, ente,
n kùtidùkù nè m bómbonku, entenè,
n yóó entemu dikūnweñni sèl kédentè.

¹⁰ N Yiè nKuyie n yó nda sántímu benitìbè cuokè,
kéndiè nke déúkunko a yètiri ibotí cuokè.

¹¹ Ke yé a sàà ndeumè ke tuòkù tiwetì,
kàa mómmon̄nti tuòkù yewetè.

12 Áú Kuyie! A yètìrì ndeü keĩnkè,
benke a kpeti ketenkè kemou mieke.

58

Kuyie mbomè kutenkù ke bekù

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè nè metammè mèè tu: Á báá kuó.

² Bekpààtibè di bekù bake weti weti nweà?

Bè bekùnè miè mme benitìbàà?

³ Di dɔ̀ari dèè í wenni ke yému,
dí píe mmeysi ndihèi.

⁴ Oyeiwe tú oyeiwe nwe nè o yó pouti mieke,
kè siyáàbìsí yìè nfeti nè bè ò pèinímè.

⁵ Bè mòke medautidòmmè mme,

ke dɔ̀ari ke dò ndiwaahònni,

⁶ dii í yo owaapĩnti tammè,
ke í yo oteteu dièwè náahti.

⁷ Kuyie, mbóké be nìi,

bóké yeciriciriniù mbè mòke yè.

⁸ Kè bèe pèētòo menie nhò pònté mmèè boti,

kè bè ntáũ be pie mbá ì báá dòò dèmarè.

⁹ Bèe naánnè tidatikonkonti,

tìi furi kè ti amme dèu,

bè ndò mbè peité wè ociri kòò í yà diyè.

¹⁰ Be po yó nkpaá ke mu nyí yè tifaãti,

kè tefòdóntèè ì tuótèmu,

kè dè ś nyi sũ tèè ì tuóte.

¹¹ Osàù bo yà Kuyie mpèitemè kè dèè ò narike mediè,

kòo sú o naàcèi be yĩ mmièke.

¹² Kè benitibèè dè yà ke dò:

Kuyie mmènke yietimu osàù,

bè bo yĩ Kuyie mmènke bomu ketenkè ke bekù.

59

Dafiti báammè Kuyie nke tú kù nhò kánkè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè. Sauri do tó nkè bè mbaa Dafiti cìtèè
ke bo ò kùò kòo dentè fè. Bè do fè diènnè metammè mèè tu mè mme báá kuó.

² Kuyie n deeténè n kpantidèntòbè,

báá yie nkè n dootitòbè n ninte.

³ N deeténè bèè n dónè meyei,

n deeténè benitikòùbè.

⁴ Benitidònnibè beè dàke ke n wanti,

bè d́ kè n kuomu.

N Yìè nKuyie m me nyí cààrè,

n yí dòò meyei mmamè.

5 N yí cààrè mùmamù kè bè cokùní ke baatíní ke bo n kuò.

Íté ké n teennè,
wénté káyà.

6 Ti Yiè nKuyie Mpaƙeɗaa Isidayeeriɓe tū nkù,
cómμú kékpaɓnè yebotè,
a báá cǐé nde kó benitiyonkubɛ bèè í dǎɔri bè nàá ntí.

7 Bè ɔ̄ɔ wētení kuyuoku nku,
kénhóú simɔ́ kǎme ke firì dihei.

8 Tináanyɛiti tii piéké be nò miéke,
kè be nónɗié ndò mmesekontibii,
be yemmè dò nhòmòu í yóó keemu bè nàá ntí.

9 Fǎ n Yiè nKuyie nkàa né bè daú,
a daúmu yebotè yemòu.

10 M búó fǎ nwe, fǎ nwèè n kǎnké,
fǎ nKuyie nfǎ̀̀̀ tu n wērimú.

11 Fǎ nKuyie n tū nkù a sàmú kè fǎ̀̀̀ yó n niité,
fǎ̀̀̀ yó nte kè n na n dootitɔ̀̀̀.

12 Báá kuò yebotè meɗǎá,
benitibè yàà bo yè nha namè,
nè a kó muwērimú duó nkè bè ncooti ke doti.
Kuyie nfǎ̀̀̀ tu ti kó kudɔ̀̀̀pikù

13 Bè ɔ̄ɔ béi nke dá yeténèmu,
be pòò bè tù̀̀̀ti,
bè buò nkusĩnkù nku ke sóú.

14 Kuò be nè kemieke,
kuò be kè bè ténke bá mbo,
dòò kè benitibèe banté fǎ nKuyie nfǎ̀̀̀ bakémè Sakòbu yaàbí,
ke baké kuteɓnkù kumòu.

15 Bè ɔ̄ɔ wētení kuyuoku nku,
kénhóú simɔ́ kǎme ke firì dihei.

16 Ke firì ke wanti bè bo di mù,
kè bè di ke auté bè nkpa.

17 Mí m bo ndiè nke da sǎntí a kpeɓnimè,
kémpǐ̀̀̀kù a sàà ndikũ̀̀̀nweɓni,
Fǎ̀̀̀̀ tu n kó tecɛ̀̀̀̀kpetè
nh ɔ̄ɔ sɔ̀̀̀ri fǎ̀̀̀̀ borè meyeɓ̀̀̀caà̀̀̀rimè yiè.

18 Fǎ̀̀̀̀ n kǎnké,
m bo ndiè nke déú̀̀̀kũ̀̀̀ko a yè̀̀̀tìri,
fǎ̀̀̀̀ tu n wērimú fǎ nKuyie nkù̀̀̀ n dǎ̀̀̀ɔri mesàà.

60

Bè namè Kuyie nkɔbe kè bè kù yu

(Dinàànkéè 7-14 de kó tinààntì bomu 108:14)

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè itié nkɔfè nè kukùtidùkù,

² kè denniní ò do kpànnèmè Sidii èi kɔbe Mesopotamii èi kɔbe nè Sobaa èi kɔbe. Kè bè nkūntiní kè Soabuu kpànnè Edomiiibe kubiriku bè tu kù mukókúú nkó kubiriku, kèna benitibè tekoupiipítè nè sikoupiisidè (12000).

³ Kuyie nha ti bəntóomu kè pànte ti āāpəntīnnì.

Bá nè a mièke me nyènnímè wēte kè ti cónné ti fš̀tìrì.

⁴ Fš̀ò sàntè ketenkè kè kè pàá,

wēte kémáú nde kó iyie,

kè š̀ántimu.

⁵ Fš̀ò duó nkàa nìtibè yà meháárimè diemè,

fš̀ò ti nì mmenaà mmèè firì keyìikè.

⁶ Fš̀ò duó nha sààbè mecanimè kè bè yenténè bèè tāū ipie.

⁷ Kè dè bo yie nkàa deeté tìnti a dó bè,

yàa ti deeté nè a wērimú cəuté ti báammu.

⁸ Kuyie mbéimmu ku cēsààtè mièke kè tú kuù yóó bè na!

Kè totí Sisemmu èi,

kéberí Sukoti biriku.

⁹ Kuù te Kadaadi nè Manansee be kó itempè,

kè Efadaimmu kaku tú ku pìl,

kè Sudaà kaku tú ku kpààtìpààti.

¹⁰ Məabu tú tenaate nte kù wuànnè tè,

kè kù bəmmu ku neùkù Edammu kè bo benke kù ò temè,

Fidisitēbe yèmmè dò mbè bo kù namaà?

¹¹ We nyó n kətenè diheikperì?

We mbo n kətenè Edəmmu?

¹² Kè dè í tú fš̀ nKuyie nkùù ti dootóo,

fš̀ nwèè ténke do í nièné ti kó yehāāpəntīrè mudoo.

¹³ Kətení kè ti teennè ti dootitəbè,

onití kó meteəmmè í tú dèmarè.

¹⁴ Kuyie nkuù yó nte kè ti pī mmutəndiəmu,

kuù yó nte kè ti na ti dootitəbè ké mbè cùùti.

61

Dafiti dš̀mè Kuyie nni nhò kánkè

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè kè biennè tibóbonti iwēī kpeti.

² Kuyie nkéntè n dabònnì,

keè m báammii.

³ M bo kutemmanku nku,

kè n yèmmè cààrè kè n da kuənnè,

n dee kupèrikù n yīèke kù.

4 Fṣṣ̄ tu n kó disàrì,
didènnì kperì ti dootitòbè í yóó nintè dì.

5 N dó kэмbo a cīētè miēke nke,
kénsòrì a fiētì miēke sáà.

6 Kuyie nfṣṣ̄ kèè n da náá nti,
ke duó nha kòbe bèè da dé be kó ketenke sààkè.

7 Yíe okpààti mufòmmu,
kòò nfòu yēbie nyēbie.

8 Kòò nda taunnè, á nhò bonè kòò mbaké sáà,
kàa sàà nnè tímómmṁnti nhò bàa.

9 M bo ndiè nke déúkunko a yètìrì sáà,
bá dii yìe kéndòrì n yē n yóó da dòò tì.

62

Kuyie mborè n de mmòke diwèi

¹ Bedèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè Yedutunni diè nfè.

2 Kuyie mborè máà ndi m mòkemè diwèi,
kuù n deeri.

3 Kuù tu dipèrì dii n kánké,
tecékpetè tèè n deeri,
kè kù m bonè m báá cīte.

4 Ɔmmṁnni ndi di yóó yóumè di bo ntkúmè,
di bo domè onìti kòò pònte kumarì kuù ku kómè?
Kóó yèète kuduotí kuù bí nku kómè?

5 Di mènke dakiimu ke bo bo nhokpààti,
ke nṁnnè siyáàbisí,
ke ɔ nsāntínè di nò di yèmmè miēke ke né buò nkusínkù.

6 Kuyie mborè máà ndi n yóó na kèpétémè diwèi,
ke yé n ku mbúómè.

7 Kuù tu dipèrì dii n kánké,
tecékpetè tèè n deeri,
kè n kù bonè m bá cīte.

8 Kuyie nkuù n deeri,
kuù tu n kó disānni,
kuù tu dipèrì dii n kánké,
kuù tu n sòrì.

9 Díndi Isidayeeriibe mbúónè ku sáà,
ke kù náá ndi yèmmè kpeti,
kuù tu ti kó disàrì.

10 Onìti dò nkuyaaakù nku,
benitibè mènke tú siyáàbisí yembè mbe,
kàa bè wènné kécsnné cidóò bè bo nyau ke pèēté muyaá.

11 Di bá ndó kényo mbetòbè nè muwērímú,
bá ndónè mufèè kperε,
kàa kpàti deúkú a báá tì duó nha yèmmè.

12 Dè í tú kuce mèmáà ndi Kuyie mbéímmè.
 N kèèmu kù tumè kuù te muwērímú.
 13 N Yìè nKuyie nha sàmu,
 ke yé fṣṣò yietimè bá wè o tǎmmú mannè tìi yeti.

63

Kuyie m bo nda dómè pṣṣétému mufòmmu

¹ Dafiti yènfè ò dèntè fè o cooti dii mǎnni ke bo Sudaà kpàà mièke.

² Kuyie, nfṣṣò tu Kuyie n da waàmmu,
 n da yáámmu ke dò ntedǎntè tṣṣè kpeí tṣṣè ò ndómè menie.

³ N dó ké nda wúómmu a cṣṣètè mièke,
 kéyà a wērímú nè a deumè.

⁴ A n dómè pṣṣétému m bo n fòùmè,
 n yó nda sǎntímu sǎà.

⁵ N yó nda sǎntímu n fòmmu mumou mièke,
 ke da báá nke yu a yètìrì.

⁶ Fṣṣò te kè n sànnè ke dò n di mekùò nkperè,
 kè dè n naati kè n diè nke da sǎntí.

⁷ Kè n duó nh ò nyé fṣṣò kpeí,
 ke totí n yèmmè a bíékè keyènkè kemou.

⁸ Fṣṣò n teénnè,
 ke n kǎnké a fièti,
 kè dè n naati kè n diè nke da sǎntí.

⁹ N da pí n nou sidé ndi,
 kàa nòutè youte n cúó.

¹⁰ Bèè dó ké n kuò,
 bèe taá kudǎnkù.

¹¹ Duó nkè mudoò bè kùò,
 kè sikipamó bè cááké.

¹² Kè Kuyie nnárikúnne okpààti yèmmè.
 Bèe cànnenè betòbè yenò nè Kuyie nkó diyètìrì,
 bè yó nsǎntímu bemáà.
 Siyáàbisí yembè bie kó yenò me mbáá táúté.

64

Dafiti báámmè Kuyie nke tú kùu ò deeténè beyeibe

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènfè.

² Áú Kuyie! N kuònnè fṣṣò nwe,
 kénté n dabònni,
 a nni nkǎnké n dootitòbè,
 n kṣṣmbùòti duò bè.

³ N deeté nè benitiyeibe dakii ke bo n dàò tì,
 a n deétinne yedǎnnèfirè yèè dàkii n kpeí.

⁴ Be nóndíé nyii dò nyesekonte bè sṣṣóté yè,

kè bε náànti kòùrì ipendònni kòmε.

⁵ Bεε ãã déké benitisààbè ké mbè tãũ,
bè ò mbè tãũ disòrì ndi ke í yĩèkù.

⁶ Bè yàúkunko betabè kònti nti ke bo ndòori meyei,
ke dakii ke bo sòri ke díi ntimátì,
ke náá nke tú: Òmòù í yóó ti yà.

⁷ Bè dàkii ke dó meyei mmáá ndi,
ke náá nke tú bè bǎátí kè dè wennimu.
Oniti yèmmè cūmpúrimu,
a báá na kényé dèè bo o miεke.

⁸ Kuyie mme mbè tãũ ku pie nyi dende bàmbà,
kè ì bè tùòti kè bè duò.

⁹ Bε nò yeε bè tùòti,
bèè bè yàù bè bo ndaú kéhéùròo.

¹⁰ Kè kufòwaá mpí mbenitibè,
kè bè nnáá nKuyie ndòò dè,
kébanté kù pī mmèè botí mutómmú.

¹¹ Wèè wetí we nyānku o Yiè nKuyie nkpéí,
kénsòrì ku borè.
Bèè yèmmè wenni kè bè nyānku ku kpéí.

65

Kuyie nkuù mànnè ti nkù sǎntí

¹ Bεdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nha εì Siyãã miεke fǔò dò mbenitibè bεmòu nda sǎntí,
bá wè kòo ndòori ò da dǎunnè dìi nùù.

³ Fǔ nwèè yo benitibè báammì,
benitibè bεmòu kòriní a borè ndε.

⁴ Ti yei mmèè ti deuté,
fǔò ti cǐēnko ti caàrimè.

⁵ Dè nnaati a tǎátè bè kè bè bo mbo a cǐētè,
tǐ yó nte desààrè dèè bo a cēsààtè miεke,
kè dè nti sǎnnè.

⁶ Fǔ nKuyie nti dεetíwè,
fǔ ntimómmònti yiè,

fǔò cóù ti báammu ke dòori tidiεti kè titenti timòu kòbe da búú
nè ketenkè kèè soké dàméèrì cuokòo.

⁷ Fǔò kó muwērímú te kè yetārè fiúkú.
A wērímú muù tu a kpàrinenkù.

⁸ Fǔò commu dàméèrì nè o néfǐnfǐrè,
ke commu kutenkù kó kunampoo.

⁹ Kutenkù kumòu yà a dòori tǐ diεti nti ke da yòte,
kè diyiyè yiè kèè bíékè nè dì taà kèè bíékè kòbe íú mεdiè.

¹⁰ Fǔò dòòri ketenkè mesàà ke kè duò nfetaafè,
kè dè boo kè tidiiti péí,
Kuyie nha binte í kũũ,

fɔ̀ɔ̀ duò mbenìtibè tidiiti,
ke tũnni ketenkè.

¹¹ Ke yò̀rì ipē,
ke può nyedombie,
ke duò nkè fetaafe niù,
ke duò nkè tidiiti yiè.

¹² Ke d̀ò̀ mesà̀ ndibenni diməu,
kaa pḕtè kèè bíékè tidiiti mpiéké.

¹³ Kè timúti yè tɛ̀dɔ̀ntè,
nè yetārè ìnkòo kè dè yè naati.

¹⁴ Kè iwũ̀ piéké dinaacēnhòò,
kè tidiiti dàátí kubiriku,
deṃəu kè dè yà̀nku ke íú.

66

Kuyie nkùù d̄erí ku yè̀tìrì ndeu

¹ Bɛ̀dèmbè kóo kóti diè nfèè yè̀nfè.

Kutenkù kuməu kəbe nsāntínè Kuyie nke pī̀ékù.

² Ndiènnè diwèi ke déúkùnkò ku yè̀tìrì,
Nsāntínè ku iyie mmieke ku kpeti kpéi.

³ Nákèné Kuyie nke d̀ò̀:

A tōmmú deumu ke mènke deu,
nè a wērímú diemù kpéi nke

a dootitə̀bè kékùnkoomè bɛ̀máà.

⁴ Kutenkù kuməu kəbe nínkú a ì̀kè,
kéndiè nke déúkùnkò a yè̀tìrì.

⁵ Kətenèni kèyà Kuyie mpī̀ mmù̀ tōndiemù,
kù kpèr̀nìmu kù pī̀ mmù̀ tōmmú benìtibè cuokè.

⁶ Kuù do kè̀tè dàmè̀rì kó menie,
kè ti yembèe na dekperè késénté
kuù duò nkè menie nkũ̀ kukó nkè ti sè̀nté,
kè dè ti naati ku kpéi.

⁷ Kuù baké nè muwērímú kutenkù kuməu sáà,
ke paké ibotí iməu,
kù í yóo yóu bèè yete ku kpeti kè bè nkéri ke yíeo.

⁸ Ibotí, dounè Kuyie mmutōmmú,
mpī̀ékùnè ke kù sánti.

⁹ Kuù ti duò mmufòmmu,
ke í yóu kè ti duò.

¹⁰ Kuyie nha ti wè̀ntému ke ti yàáké,
bè ɔ̀ pũnnè mèè botí timáti péti,

¹¹ ké tì tanné ticù̀tì mieke,
ké tì tou nyetuə c̄é̄yè,

¹² ke duò nkè benìtibè nnà̀u ti ìnkè nè sisēi,
kè ti ta muhā̀ nke ta menie,

kàa me nti dènnèní kè ti di diwèlì.

¹³ N tati a cīḗtè miēke nke ke bo da fié iwūḗ,
ke dá dḗḗ n yē n yóó da dḗḗ ti,

¹⁴ n do béi nti n yēncāàrīmè mḗnni.

¹⁵ N yóó da kuḗ iwūḗ mekùḗ nkpeyi nyi,
yepedakè nè yēnaadakè nè yebḗdakè,
kécúu nkè kuyukúu dekoḗ a bo kè.

¹⁶ Díndi bèè dé Kuyie kḗtenèní dimḗu,
kékénté kè n di náké kù n dḗḗ dè.

¹⁷ N ku kuónnèmu ke pánke ku sánté.

¹⁸ Kè n do nyáá meyei mmamè n yèmmè miēke,
n Yiè nKuyie nna bá nni nkènté.

¹⁹ Kù me nni nkèntému
kù kèèmu m báammii.

²⁰ Kuyie nnè mutōmmú,
kù í yete m báammu,
kù i m mḗnte ku kó mesàà.

67

Bènitìbè bēmou dommè kénsāntí Kuyie

¹ Bèdèmbè kóo kótì diè nfèè yènfè ke bie ntibóbonti iwēī kpèti.

² Kuyie nti kuḗ mmesémmè,
ti dḗḗ mesàà,

a ti wénté fēnānsààfè.

³ Kè dēe yie nkè kutenkù kumḗu kḗbe banté a ce,
kè yebotèe yīḗtè a deērímè.

⁴ Kè bènitìbè bēmou nda sántí fḗ nKuyie,
kè yebotè yemḗu ndéúkùnkoo a yètìrì.

⁵ Dè nnaati ibotí kè ì da sántí,
fḗḗ bekùnè yebotè kè dè sié,
ke ni ibotí ketenkè ìnkè.

⁶ Bènitìbè bēmou nda sántí fḗ nKuyie,
kè yebotè yemḗu ndéúkùnkoo a yètìrì.

⁷ Ti Yiè nKuyie nha ti dḗḗmu mesàà,
kè ketenkè péi tidiiti.

⁸ Kuyie nkuù ti dḗḗri mesàà,
itemmānke imḗu kḗbe dí kù depe.

68

Kuyie nnamè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yènfè.

² Kuyie nyíté ke cōmmúmu,
kè ku dootitḗbè cīrì,
kè ku sīmbè cokù ku ìkè.

³ Kuyukú yènní mèè botí a me mbè cīenko,

titankũ̀nti yìeri mèè botí muhãã mmiẽke,
benitiyẽibe kpere me ndò nKuyie nyiikè.

⁴ Bèè dò̀ri dèè sié, bembẽ diwèi dii bẽ bo
kè bẽ yãku Kuyie nyiikè!
Diwèi dii bẽ kãite kè bẽ ti ientii.

⁵ Ndiennè ke déúkũnkoo Kuyie nyètiri,
tũntenè kuce wèè kèrini yewetè miẽke nè o sãntè o kpéi,
weè yètiri tu: Ti Yiè.
Nyãnkunè o iikè.

⁶ Weè tu isénnimbi cice,
weè kpà mbekúpobè kpànni,
weè tu Kuyie nke bo o cèsàatè miẽke.

⁷ Kuyie nkuù duò nsicéi bèè kpa bẽ kòbẽ,
kuù dènninko tikpetinti ke ti duò ndiwèi,
bèè yete Kuyie nkpeti beè máà ò mbo tẽdũnkpetè.

⁸ Kuyie nha do ni dii m̀nni a kòbẽ,
a do kéri dii m̀nni dikpáa cuokè,

⁹ ketenkè do sãntimu,
kè menie ncuutini f́ nKuyie nha iikè,
f́ nKuyie nkù do kàteni Sinaii tãri kèbenke amáa a kòbẽ,
Kuyie nyIsidayeribe tũ nkù.

¹⁰ Kuyie nfóò cũnni fetasàafè,
fóò bónkũnne a tenkè kèè do cĩte.

¹¹ Dendẽ a nitibè bomè,
Ti Yiè nKuyie nfóò dè mbè kãnne a sàa nkpeí,
fóò tũntẽ dẽ kó dikãri besénnibè kpéi.

¹² Ti Yiè nKuyie nkuù duò ndinùu ku náantì kpéi,
bèè ti pitiri kè bẽ tĩnni sũ.

¹³ Ti dootitobè bekpàatibè nè bẽ kó behããpòmbè bè u yetarè nye,
kè benitipòbè éi dèè bo bẽ céi ke toti.

¹⁴ Di yó mbo di karè nyèà?
Dikpetinónkperi fièti dàri mesoo mpeímè mme,
kè di citi dàri mesoo nwũómè.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakẽdaa yóó cíe ndii m̀nni bekpàatibè,
kè mupãã mboomu muù dáátí ditãri Sadimoo.

¹⁶ F́ nKuyie nkó ditãri,
f́ mBasãã tãri,
f́ nditãri dii yómmè sũ,
f́ mBasãã tãri.

¹⁷ Yetarè yèè yómmè sũ,
ba nte kè dè di yóu Kuyie ntãáté dii tãri kpéi,
kù bomu di ìnkè ke yó mbo sãã,
kù yó ndè bomu sãã.

18 Kuyie nkparìsēf bo sikòupí sikòupí nsi,
kù do si nkòtenèní Sinaii ditāsààri.

19 A dèkè kèfinkè nke,
kè neínèní tidaati,
kè benitibè da pāmú yepārè,
bá bèè do yetírí a kpeti kè bè da bòuté,
kè dò nké mbo a borè f́ nti Yiè nKuyie.

20 Ti nsántí Kuyie nyewe yemou,
kuù dàkè ti kprí,
kuù tu ti deetiwè.

21 Kuyie nkuù tu ti deetiwè,
kuù yé kù bo yímè kè tí deeténè mukũ.

22 Kuyie mmènke yó pòntemu ku dootitabè yo,
kèpònte onitikòuti yuu nè tiyùti.

23 Kuyie mbéimmu kè tú kù bo cūñní a dootitabè bèè bo Basāā tārì,
kédennèní bèè bo dàméèrì fũ.

24 Kè dè bo yie nkāa naàcèi mbonti be yī,
kāa kó simóò bè pèté kécááké.

25 Kuyie nha ɔ̄ kpa nkéna kénkūntiní,
kè benitibè wúómmu a kparinafe a cēsààtè mièkè,
f́ nKuyie nkùù n te,
f́ n kóo kprààti.

26 Kè bedèmbè ni deyiikè kè besapàmbè soké decuokè kè bie nsibéí,
bèè bie ntikùtidùùti kè bè tū.

27 Nsántínè Kuyie ndit́nni cuokè,
nsántínè ti Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeri yaábí.

28 Bensamee tebíyāātè teè di ni,
kè Sudaā kó bekpààtibè nè be kó yetírè
nè Sabunoo kabè nè Nefutadii kabè kè bè tūnni.

29 Kuyie nkùù di te díndi Isidayeeri kè kuù yē ndí nkpeñni.
Kuyie ndòò kéfíi nha dòò dè ti kprí.

30 A bo a c̄fètè nte,
kè baké Sedisademmu,
kè bekpààtibè da pāā nyepārè.

31 Kpānnè musímmù tipènti kōmu,
kèkpānnè yebotè yèè dōnnè yenaadakè nè tinaabiiti,
kè dēe nínkú a ìikè kè nda pāā ntimáti pèítì.
Cíe nyebotè yèè nōnnè yekpārè.

32 Benitidiebè yìèní Esibiti nwe,
kè Etiopii kabè cokoo Kuyie mborè kè yuo be nou.

33 Ketenkè kó bekpààtibè, ndiènnè kè sántí Kuyie,
ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri.

34 Wèè cutiní kèfinkè kèè bo nè dimònni nè o sántè,
weè péu metankperímè.

35 Banténè Kuyie nkpeñnimè,
kuù kpàatiri Isidayeeri,

ku wērímú bo yewetè miéke nke.

³⁶ Kuyie mbenkúmu kù kpeñnímè ku cēsààtè miéke,
Kuyie nyIsidayeeribe tū nkù kuù duò nku kòbe muwērímú,
kuù te kè bè nò.
Ku yètìrì ndeu.

69

Dafiti yumè Kuyie nkè kù bo ò teennè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dìemmè Dafiti yènfè ke bie ntibómbonti.

² Áú Kuyie n deeté!

N ta menie mme ke tùòke n fñní.

³ N fííkú disáũ ndi,
n yí pètè dekperè ke na,
n ta decũmpure nde,
fenéwuonfe feè n tò.

⁴ N kòmmú ke òumu kè n níi kpeí,
m bòútè ke bòútè Kuyie nkù n te kũnku kè n nuò nyete.

⁵ Bèè n níi nke dó kè n kuò bè sũmu ke pèètè n yùtì,
bè n dòò be dootitòu nwe detetìrè,
bè kpeñní ke m pèètèmu ke yó n kuò,
ke duò nkè n yietí n yí yùúkú dè.

⁶ Kuyie nha yému n yeinti,
n caàrìmè í sòri a ìlkè.

⁷ Kuyie Mpaekèdaa, a báa yóu kè mfi nte,
kè bèè da búó kè bèè di ifei.
Fó nKuyie ntinti Isidayeeribe ti tū nkù,
a báa yóu kè mfi nte kè bèè da wàà nkè bèè di ifei.

⁸ Fòò kpéí nke bè n sáámmè,
n yo nyifei fòò kpéí.

⁹ N naá nhopòò nwe n kòbe cuokè,
n yò fũò kòbe ténke í n yé.

¹⁰ Ke yé n dómè a cètè mediè nkè dè n tùò,
bè da sáá nyèè sáámbè duò n yuu ìnkè nke.

¹¹ M bou dinùù ndi ke kuò,
nè de kpéí nkè bè n daú.

¹² N dàátí kufòòtònkù nku,
kè bè náante n kpéí ke n daú,

¹³ Bè kàtìnè mí nwe yeteyò,
mfi naá nfenaayààyènfè.

¹⁴ Mí nyie n kuònnè fò nwe n Yiè nKuyie,
dè tùòkemu a bo n tee ndè.

Áú Kuyie! A sàà ndeumu, n kénté,
n yému nweti weti ke dò nha yó n deeté.

¹⁵ Nh uutè disáũ, kè n ténke bá nfũúkú

n dennení dibinni,

n deeténè bèè ñ nñí.

¹⁶ Báá yóu kè menie nni mpōnténè,

báá yóu kè n do kudúókù,

báá yóu kè tebinte n yāke!

¹⁷ Kuyie nha n kénté ke yé a sàmèmu ke dōori mesàà,

wēēteni m bíékè a sémmè deū mēè kpéí.

¹⁸ Bá m bútinné mí nha kóo tōnti,

nh áarimu, cārikení.

¹⁹ Kōteni kédonté nh ōnni,

n deeténè n dootitòbè.

²⁰ A wúómmu bè n sàámmè,

ke yé n yo nyii fei ke kēke,

n dootitòbè í da sōrinè.

²¹ Yesāambè yeè kōuri n yèmmè kè m mō,

n wanti wèè bo n kuó nwè nwe mesémmè bá sámpó ke mōhté,

wèè bo m bántè ò í bo.

²² Bè āā mutie mùù kòù mùmmu n dii miēke,

kè sinéyēí m pī nkè bè n duó mmenéyāā mmèè kōkénè detiire.

²³ Be bandiitii naá ntimáti ké bè tūàti,

kè be kpàtii naá nkuyáú.

²⁴ Be nuō nhūū nkè bè ténke bá nwúó,

pūtinné be sāā kè bèe naá nsihùù yembè.

²⁵ A miēke be peike kàa bè poté,

a miēke diēkèe do be ñnkè ké bè cōuté.

²⁶ Kè be cēkàrè naá ntidobonti,

òmōù bá nkpaá be cēí miēke.

²⁷ Bè bèti a poté bèmbè,

ke náante a kōute bè kó mēfēūtímè.

²⁸ Yietí be be yei mmēmōu,

bá bè báá yà a kó mesàà mbiti.

²⁹ Ūté be yètè mufòmmu pátiri miēke,

Bá mbè wúonko ke dò mbè í cààrè mùmamù.

³⁰ Áú Kuyie, n tú osénniwè nwe ke fēūri,

n deeté ké nni nkānké.

³¹ M bo ndiè nke sánti Kuyie,

m bo ndéúkunko ku yētiri nè yesāā.

³² Ti Yiè nKuyie nde ndó ke pēēté dinaadaa,

ke pēēté fenàáfè nè yeiyè nnè yekpèètè.

³³ Kuyie nha n deetémè deè narike besīntibè.

Díndi bèè wanti Kuyie di fōmmu okè.

³⁴ Kuyie nyomu besénnibè dabùò,

kù í buōnko ku kōbe bè bè kpetí dii mōnni.

³⁵ Ketenkè nè keñké, ñsántínè Kuyie,

dāméeri nè deè kó dimàa nampú o miēke, ñsántínè ku.

³⁶ Kuyie nyóó deetému Siyōō kémaá Sudaā ekè,

kè ku kōbe wēte ké yè tieke kénhā.

³⁷ Kè ku kəbe yaàbí dì sɔɔté,
bèè dó Kuyie nkè bèe pété kámbo.

70

Dafiti dómè Kuyie nhò tee mmecāā

(Wénté Yesaa 40:14-18)

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yèn fê ke denniní Kuyie nkpéi.

² Kuyie, nyà n deeté!

Cārikení ké n tee.

³ Bèè n dónè mukũũ ifeii bè pī nkè bèe sīnné,
bèè n dónè meyei bèe di ifei kéwēte be fōnkó.

⁴ Bèè n daú ke tú wũḍḍ,
ifeii bè pī nkè bèe bóti.

⁵ Bèè da waà ndè mbè naati kè bè nyānku,

diwèi mbo bèè dó fō nhOdeetiwè,

bè nnáá nsáá ke tú a yètiri ndeu.

⁶ N tú osénniwè nwe, ocīri,

Kuyie mmónnéní ké n tee.

Fḥḥ tu n teenti n deetiwè.

N Yìè nKuyie mbáá sote!

71

Okóti báammè Kuyie

¹ N Yìè nKuyie n waà nfḥḥ borè disòri,

báá yóu kè n di ifei bìti!

² A wetí mèè kpéi, n deeté ké n coo,

n kénté ké n deeté.

³ A ntú n kó dipèri n sori dii borè.

A yīmu a yó nni ndeeri,

fḥḥ tu dipèri dii n kānké,

fḥḥ tu n cēkpetè.

⁴ Kuyie nkũũ n te n deeténè beyeibe,

ké n fietenè bekòubè nè beyonkubè nou mieke.

⁵ N Yìè nKuyie m búó fō nwe,

n yé fḥḥ kpéi nè m bemmè.

⁶ Nè bè m peiténimè m buó fō nwe,

fḥḥ n dènnení n yō pouti mieke,

kè n da sánti sáá.

⁷ Besũkùbè ḥḥ n yà kè dèè bè dimu,

kàa né tú n kó disòri kperi.

⁸ A sānni mbo n nũũ mieke,

kè nni ndéúkunko a yètiri sáá.

⁹ Kè n kòté, a bá m bontóo,

kè n wērímú dèè a bá n yóu.

¹⁰ N dootitabè náante n kpéi nke,

bèè m pakíí bè dàkiimu n kpéí.

¹¹ Kε tú: Kuyie nhò dootóomu,
betinè we, pinnè we,
òmòù í yóó ò deeté.

¹² Kuyie mbá n détenè,
mónnéní mecāā ké n teennè.

¹³ Ifei nè meyei ndèe do bèè n wátìrì,
bèè n dónè meyei mbèe bè sènkèrì kè bèe di ifei.

¹⁴ Mí m búó fí nwe sáá,

ke yó nda sántí sáá,
ke baa da sántí ke da sántí.

¹⁵ N ní bo ntũũ nke náá nha túmè timómmṁnti yiè,
ke náá nha deerímè,
kàa sàà nsũ ke í dò nkaà nkédeè.

¹⁶ N Yiè nKuyie m bo pí mmutāndiemù nè a kó muwērímú,
kénnáá nha kó timómmṁnti kpéí mmáá.

¹⁷ Kuyie nha n tièmmu nè m bíbéntì,
nè yiènní ke n náá nha dieti.

¹⁸ Nè m bo kotémè kè n yùtì peike,
áú Kuyie nha bá m bontóo
n dó kénákému di mmṁnni kabe a wērímú,
kénáké bèè kpaaní a kpehñimè.

¹⁹ Kuyie nha mómmṁnti deumu ke tuòkù keĩnkè,
fíò dṁò deđerè demṁu,
we nda mánne?

²⁰ Fíò duò nkè n yà meháárìme nè mesémmè,
kàa yó n fòukùnnε, ké n dennení kudṁnkù.

²¹ A yóó wēte ké m bántèmu,
kéndéúkùnnε.

²² N yó nda sántínε kubómbonku nku,
a tú mēè kpéí ntimómmṁnti yiè nfí nKuyie.
M bo ndéúkùnkoo a yètìrì nè kukùtidùkù,
fí nKuyie nyIsidayεeribe tũ nkù a sàmu.

²³ M bo ndiè nke da sántí
kéndéúkùnkoo a yètìrì a n deeté mēè kpéí.

²⁴ N ní yó ntũũ nke náámmu a kó timómmṁnti kpéí,
ifei pímmu bèè n dónè meyei nkè bè síñné.

72

Bè bàámmè Kuyie nkè kù bo dṁò okpààti mesàà

¹ Bè dièmmè Sodomṁ yēnfè.

Kuyie nyóu kòo kpààti mbekù a bekù mēè botí,
duò nkòo kpààti bire nni nè timómmṁnti a kōme.

² Kòo mbekùnè a nitìbè kè dè wenni,
kéntũnni besénnibè kpeti.

³ O kó tikpàti mieke kè benitibèe pété yetārè kó mesàà,
kè sitáá bè dṁò timómmṁnti.

4 Kòo kpààtì mbekùnè beçĩrìbè kè dè wenni,
ke deerí besénnìbè, ke kòu bèè bè fěũko.

5 Kè bè nhò dé sáà diyìè bo mèè botí,
ké nhò cokù sáà otànkù bo mèè botí.

6 Kòò ndò nfetaafè ò nniùmè kunépekù,
diwetìrì òò cúténi mèè botí ketenkè.

7 Kè timómmənti ndéúkú o kpàtì mənni,
kè mesàà nni mbo otànkù bo mèè botí sáà.

8 Kòo mbaké we ndáméèrì nè otòu,
kukó ndiekù nè itemmàнке iməu.

9 Dìkpàà kəbe yóó nínkúmu o ìlkè,
kòo dootitəbèe múúkú mutáá.

10 Tadisìsì kó bekpààtibè,
nè dàméèrì cuoké tenké kəbe bo ò pāmmú yepāre,
Sabaa nè Sebaa kpààtibè kè bèè ò pāmmú yepāre.

11 Bekpààtibè bəməu yóó nínkúmu o ìlkè,
kè yebotè yəməu mpí nho tōmmú.

12 Weè yóó deeté ocĩrì,

kékuş nhosénniwè mesémmè, wèè í məke wèè bo ò teennè.

13 Weè yóó kuş nhocĩrì nè wèè kpa o kperε mesémmè,
ké bè deeté.

14 Weè yóó bè deeté nè mefěũtímè nè benitiyonkubε,
ke yé ò wùómmè be fōmmu dēmarè dièrè.

15 Kòo kpààtì mbo kè bè nhò pāā mmesəə nSebaa kōme,
ke ní ntũũ nke báá nKuyie nho kpéi kè kùu ò dđò mesàà.

16 Kè tidiiiti mbo dihei ke sũ,
kè yetārè ìnkè nyuu ntidiiti Dimaa tie nkó yebe kōme,
kè benitibèe pité dihei timúti kōme.

17 De kóo kpààtì yètìrì mbo sáà,
kémbo sáà diyìè bo mèè botí,
kè benitibè nyu o yètìrì ke pāā mbetəbè mesàà,
kè yebotè ntú: Dè nnaati okpààti.

18 Ti Yiè nKuyie nyIsidayεεribe tũ nkù,
kuş dəəri tidietì kumáá,
ku yètìrì ndεu.

19 Ku yètìrì ndεu sáà,
kè ku kpetì pié nketenkè keməu,
kè dè mme ndò. Ami!

20 Isaii bire Dafiti báammij mànku nku.

YESÁĀ MPÁTÍRÌ DITÁĀNNÌ

73

*Be yeibe kperε ò ndò ndè yìémmu
(Yesaa 73-89)*

¹ Asafu yènfè.

Kuyie mmènke wennimu Isidayeribe borè,
ke wenni bèè yèmmè wenni be borè.

² Bá nè memme kè nní ndó kéyeté,
dè do kpáá sám̀pó nwe kè n do.

³ Ke yé n do yà dìi m̀nni sipòo yembè kperè yíemmè ké m bè yáámmu.

⁴ Dèmarè í bè kòónnè, nè be kũũnko,
bè kpènkúmu, ke àà mekùò.

⁵ Bè í yé mefèútímè mamè,
betòbè beè áàrì, bembè í áàrì.

⁶ Kè be feí tú be dèi mbè dùúkú mè,
kè kuyonku tú be yaàbòrè bè dàátí yè.

⁷ Kè be ìkè píe nticákpréúti nè mekùò,
bè totí be yèmmè bè í m̀annè tí nti.

⁸ Ke m̀oke mudaá nnè tináányeiti,
ke àà kufòwaá, ke m̀oke sifeí.

⁹ Ke sáá nkeĩnkè,
bè í sokù òmòu ketenkè ìnkè.

¹⁰ Dèè te kè benitibè bè tũ mbá nè Kuyie nkòboo,
ke yò mbe náànti menie nkòme.

¹¹ Ke náá nke tú:
Kuyie mbo yĩme ké nti yé?

Ke tú: Kuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè kù í yé dèmarè.

¹² Dè kó benitiyeibe dèmarè í bè kòónnè,
beè kpàti dèúkú.

¹³ N tũ nnè wènk̀unne n yèmmè detetirè ndèà?
N nite n nou ke benke n yí cààrèmmè dèmarè fààrè nweà?

¹⁴ Kè bè ò ntũũ nke m puoti,
ke n kòmmù bá dìi kũnweñni.

¹⁵ Kè n do tú m bo nnáá mbè náá mmèè botí,
n na nsouté a kòbe yaàbí nyí.

¹⁶ N totí n yèmmè ke bo banté de kó tináànti,
kè ti bantím̀u n yonkenèmu.

¹⁷ N ta dìi yie ndi Kuyie nciètè,
m bantém̀è tii bè bàa.

¹⁸ A mènke bè cònné dèè anni dènde,
ke bo bè tènte kè bèè do difòtìri mieke.

¹⁹ Dènde bàmbà nkè be kperèe deè,
kè be kperèe m̀ote kukòmbòdoróo.

²⁰ Tí Yìè nKuyie nkáa ité a tómmù be kperèe yóó dèèmu,
tidòuntì òò pèètè mèè botí a ènte dìi m̀nni.

²¹ Meyèncààrimè do nh auté dìi m̀nni,
kè dè n yonke ké n ta mediè mme.

²² N yí nciì, n yí banní dèmarè,
n do dò nfeòfè nfe a ìkè.

23 Nè mεmme ké nda bonè sáà,
kàa m pí nha nùtè youte.

24 Fṣṣó yó n niité a tãátè tì n kpéí nti miεke,
ké n tanné a kpeti miεke.

25 M mǎke we keĩnkè, kè dè í tú fṣṣó?
N yí dó detèrè marè ketenkè ìnkè, kè dè í tú fṣṣó!

26 N kònti nè n yèmmè dè bo na kédeè,
Kuyie nfṣṣò né yó ntú n yĩkú wèè ìnkè sáà.

27 Bèè da yóu bè yóo duómu kékú,
kàa kuò bèè dootóo a bè dòòndè mèè taummè.

28 N kó mesàà tu m bo nda tókénèmè,
n kó disrì tu fṣṣó n Yìè nKuyie,
kè dè bo yie nkè nní nnáà nha tómmú mumòu a dòòmu.

74

Kuyie ncĕtè còutémè kè bè kuònnè Kuyie

¹ Asafu yènfè.

Áú Kuyie! Dè yĩme kàa ti dootóo sáà?

Dè dòmmè kàa miεke ti còú ntinti a pe?

² Dentení a kòbe kpéí, a donté bè nè dimònnì,
bè tu a kòbe mbe kàa bè tǎ,
dentení Siyṣṣò tǎri kpéí a do ã dè.

³ Kǎte káyà bè càari dè sáà dè deumè
ti dootitòbè càkemu demòu a cēsààtè.

⁴ A dootitòbè tamu a cēsààtè ke íútí,
ke cònné be kó mecannimè a kǎme do borè.

⁵ Bè pùò nha cĕtè otekòuti ṣṣ kòũmè mme detie ndikpáà,
kéyòkii o pĕtè.

⁶ Bè tǎ sipéé nsi nè mààtòòbè
ke può nha cĕtè kó tisàti.

⁷ Ke còu nha cĕtè ke tè pùò,
ke sĭnkũnne a cĕtè bè yu dè a yètiri.

⁸ Bè do náà mbemáà ndi ke tú:
Ti yóo bè puotímu,
kécòu nyè bòrè yemòu dihei miεke bè bàá ndè Kuyie.

⁹ Yebenkùyè mayè ténke í bo,
ti ténke í mǎke bèè náà nKuyie mpānāahtì,
òmòu í yé dè yó nkááké dè.

¹⁰ Áú Kuyie! Dè yó nkááké de kàa níimbèe yóu bè bo nyĩnkomè a miεke?
Dè yó nkááké de kàa dootitòbè da yóu mudaá?

¹¹ Dè dòmmè kàa wènkè a baà?
Dè yĩme kàa méi a nou?

¹² Kuyie nkuù tu n kóo kpààti nè ti bomè,
kuù deeri beñitibè ketenkè ìnkè.

¹³ Kuyie, nfṣṣò yaté dàmeèrì nè a wèrímú,

fṣṣò pònte musĩmmù yò menie mmiεke.

14 Fṣṣò pònte musĩmmù bè tu mù Defiatāa mu yò,
ke mù duó ndàméèrì kó yekũre.

15 Fṣṣò ànné sibií nè ikó,
ke duó nké ikó nyii í kũú kè ì kpei.

16 Fṣṣò te kuyie nnè keyènkè,
fṣṣò dḍò otànkù nè diyìè.

17 Fṣṣò ànné itemmànke imòu,
fṣṣò dḍò dipaà nè diyḍḍ.

18 N Yiè nKuyie nha nyé a dootitòbè da sáámmè,
kè kubotí kùú yei nké kù càari a yètìrì.

19 Báá yóu kè desĩnnèe pí nha kòbe bèè dò nsinónkpeé,
báá yè nha kó beçĩribè kpéí mbiti bitì.

20 A báá yè nha taummè kpéí,
ti píemmu dihei kó yesòrè miεke,
kè bè ti fṣṣũnkoo dεborè.

21 Báá yóu kè bè fṣṣũnko wèe di ifei,
ocĩrì nè osénniwè bè ndéúkũnko a yètìrì.

22 Kuyie nyíté kécómmú kébenke a tú wè,
dentení yesáàmbè kubotí yeiku da sáá nyè sáà.

23 A báá yè nha dootitòbè kó fehúùfè kpéí,
kutoweku a kprantídèntòbè wèkíí kù kè kù dèúkú sáà.

75

Kuyie nkuú tu obeénti diεwè

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Asafu yènfè nè metammè mèè tu: Báá kuò.

² Kuyie nti déúkũnko fṣṣò nwe,
a yètìrì í yiè ti nò miεke,
ti náámmu a dḍò mùù tḍndiemù.

³ Kè Kuyie mbéi nke dḍò:
Mí nKuyie, kè m mḍnnì tḍàke,
n yó mbekù kè dè siému.

⁴ Ketenkè sàntimu nè ke nìtibè,
mí nKuyie mii fií nketenkè sànkè.

⁵ N nàkému sipòo yembè ke tú bè bá mmòke sipòo,
ke nàké beyeiεbe ke tú bèe yóu sifeí.

⁶ Ke bá nhéũnko be yò,
bè bá nnáá ntipocémmúnáaàtì.

⁷ Dè í bonní diyìè yìèní kèè bíékè yoo diyìè taà kèè bíékè,
dè me nyí bonní dikpáá yoo yetārè ìnkè.

⁸ Dè bonní Kuyie mborè ndè,
kùú bekùné benitibè
kuú ḍḍ kékũnne yie nkédéúkũnne otòu.

⁹ Ti Yiè nKuyie mpikú febòòfè nfe,

nè ku miεke kó menàà nkperímè kù kònñémè,
kè yóó mè yauté benitidònnibè bεmòu,
kè bèε mè yà kékúótóo nè defùò kperε.

¹⁰ Mí nyó mpīēkùmu sáà ku yètìrì,
n yó ndièmmu ke sántí Kuyie Sakòbu do tū nkù.

¹¹ N yóó deitemu beyeibe feí,
bèè wetí kè bè ndεukú.

76

Kuyie kuù nò nkù dootitabè

¹ Bεdεmbè kóo kóti dièmmè Asafu yènfè bè diè nfε ke biennè tibómbonti iwēī kpetí.

² Kuyie nyètìrì feímu Sudaa kòbe cuokè,
ku yètìrì dεumu bεmbε Isidayεeribe borè.

³ Ku cīēè bo Sadεmmu nwe
kù ā Siyōō nwe.

⁴ Dεñde Kuyie nkèkémè betāntāūbè pie,
bε dɔpīitì nè bè kpàrise, bε kpàrintèntì timòu.

⁵ A nàà ndεumu nè a wenniku,
a dεumu ke pēētè yetārè yèè do bonè dimònni.

⁶ Yekōmbò yεmbè yè nke duómu kè bè bè éí,
bεkpàrtiebe nòu bèitèmu.

⁷ Kuyie nSakòbu do tū nkù kuù péi,
sikpàrinaasēī nè behāpònsāndèèbè kè bè yè nke duó.

⁸ Kuyie nha duò tikōmbùòti nti,
kàa miεke peike dii yè we mbo dáátí kécómmú a ìiké?

⁹ Kuyie nha bo kēīnkè nke ke náánní a tāāté tì,
kè kufōwáá mpī ketenkè kòbe kè bè yē nyúóó!

¹⁰ A ité dii mōnni ke bo bekénè kutenkù,
kédeεté bèè kékùnnε bεmáà.

¹¹ Bá benitibè kó kemieke kè dεúkunkomu a yètìrì,
bèè bo cooté a miεke bo peike dii yè bè bo ānné dibanni a kpéí.

¹² Dí dōúnnè di Yìè nKuyie nyenò ké yè dòò,
díndi bèè kù tókénè, pāmmúnè ku yepàrè, kù duò tikōmbùòti nti.

¹³ Kuù kékíí sikpààtibí kó muwemmu,
kutenkù kó bεkpààtibè í kù daati.

77

Wèè ta meyeñcaàrìmè ke denniní Kuyie nkprí

¹ Bεdεmbè kóo kóti Yedutunni tñnni dièmmè Asafu yènfè.

² N kuòmmu ke yu Kuyie,
n yu Kuyie nku kè kù yo n dabònni.

³ N ta meyeñcaàrìmè miεke nke ke waà n Yìè nKuyie,
nh ñ nyié nke yuo nnòu nsi kù bíékè bá mbáá òu,

ke yetírí bè bo m bántèmè.

⁴ N̄h ò nkè n dèntení Kuyie nkprí nni nkuòmmu,
kè n sie n yèmmè mè òò caàrèmu.

⁵ Nè a kprí n n̄nfè òò í nhũ,
dè n kòónnèmu n yí nò nke náá.

⁶ N kraá yé dè do dòmmè mme,
n kraá ke dennini nyebie yèè p̄ēté yènye.

⁷ N do ò ndiè nyii yie nyii ò nyiè nke bo n yèmmè,
kè n wentí ke totí n yèmmè,
ke siemu ke bo ti banté.

⁸ N Yiè nKuyie, a ti dootóomu kè dè dèèà?
A báá w̄tè kédenteni ti kprínnáà?

⁹ A sàà ndèemu sàà?
A nàké ti í kraá bo doò dibenni maràà?

¹⁰ Kuyie nha ténke í m̄ke mesémmàà?
Kemièke keè te kàa í ti kuò mesémmàà?

¹¹ Kè m béi ke dò:
Dèè n yòù dèè tu

Kuyie nkùù baké keñkè nè ketenkè ku n̄utè ténke í bomè n yínkè.

¹² N Yiè nKuyie n yí yóó yè nha p̄i mùù tōmmú,
m mómumu n kraá wúómmu tidieti a do doò ti.

¹³ N totimu n yèmmè mutōmmú mumou a do p̄i mmù ìnkè,
n siemumu mutōndiemù a do doò mù kprí.

¹⁴ Kuyie nha kó kuce sàmu.

Kuyie, kè dè í tú f̄ nkutekù makù í bo ke da mànnè.

¹⁵ Kuyie, f̄òò d̄òri tidieti,
f̄òò benke a w̄rímú yebotè.

¹⁶ Nè a w̄rímú mmu a deetémè a n̄itibè,
Sakòbu yaábí nè Sosefu kpeyi.

¹⁷ Kuyie, meniè ndo yà f̄ nwe,
mè do da yàmu kéfante,
kè dàméèri f̄òò kó meniè nkutirè.

¹⁸ Kè yewetèe cóúnní meniè,
nkè itapíe nyièni,
kè itapíe ntú níéé tip̄itì timou.

¹⁹ Kè fetaafe mpéú kè kuyaakù f̄i,
kè fetaafe m̄i kè dèe wenke ketenkè kemou,
kè ketenkèe aá kēsāntè.

²⁰ A kó kuce do yè dàméèri mieke nke,
a do kéri meniè ncuokè nke,
òmou do í yaou a nacèf̄tè.

²¹ A do duò nkè M̄oyiisi nè An̄ò kè beè nni a n̄itibè,
oniti ò ncēmmumè o pe.

78

Kuyie ndòò dè Isidayeeriè dè í dò nkéyè

¹ Asafu yènfè.

Díndi n nìtìbè kénténè n tié.

Kénténè mesàà nkékeè n tú mù.

² N dó ke di onnimu,

m bo di náké nè yenáanhāntíyè dèè do dòò nè dimònnì.

³ Ti kèè ti ke ti yé,

ti yembè ti tũo ntì.

⁴ Ti báá tì sònnè ti bí,

ti yóó ti tũòmmu ti yaábí,

Ti Yiè nKuyie nkó disānni nè ku kó muwērímú,

nè tidietì kù dòò tì.

⁵ Kuù dǎúnnè Sakǎbu yaábí ku tié,

kuù duó nku kuó Isidayeeribe,

ke náké ti yembè ke tú bèè ti tié mbe bí.

⁶ Kè dèè yie nkè kutǎnkù kuù tũnní kè kù nti yé,

ibí bè bo pié ì kè ìi tì tũo nyi kó ibí.

⁷ Kè dèè yie nkè bè mbús Kuyie,

ke báá yè nku tǎmmú,

bè ntũ nku tannò.

⁸ Ke bá ndònnè be yembè kè be to nkpeñni,

kè bè nyetírí Kuyie nkpeti, kéntú bèè yèmmè í fiíkú,

bèè í tũ Kuyie nséi.

⁹ Efadaimmu kǎbe tú betānnuǎmbe mbe,

ke kũnné mudoò ke bũtinné ke coké.

¹⁰ Bè í yie nke pĩ mmetaummè Kuyie mbè dòònnè mè,

bè í yie nke tũnne ku kuó.

¹¹ Ke yè mmutǎndiemù kù do dòò mù,

bè do yà tìi dieti kó dimàà.

¹² Kuyie ndo dòòmu tidietì be yembè nuǎ mmièke,

Esibiti tenkè Soǎa tempè mièke.

¹³ Kuù do kèété dāmèèrì kè bèè sénté,

kè menie ncómmú kéndò nkuduotí.

¹⁴ Kè kù níi mbè ni nè diwetirì kuyie,

keyènkè kè di mbè mí muhǎá.

¹⁵ Kè kũu denneni menie ndipèrì mièke,

kè mèè pǎnté mediè nkè bèè yà.

¹⁶ Kuù do yaté dipèrì dikpáa cuokè kè menie ncóúnní mediè,

kuù do denneni menie nkè mèè puó sikondakesí nè ikó ndieyi kǎme.

¹⁷ Nè memme kè bè nsókè ke caàri Kuyie,

ke yetírí Kuyie nkũu baké keĩnkè nè ketenkè ku kpèti tedonkpètè ìnkè.

¹⁸ Nè be yèmmè mièke kè bè ìinko Kuyie mmièke,

ke kù bèkú tidiiti bè dó tì.

¹⁹ Kè bè n wátiri Kuyie nke tú:

Kuyie mbo na ké ti duó ndikpáa dii mmièke mudii kè ti dià?

²⁰ Nte kù potémè dipèrì kè menie nni mpuunni ke pũs nyikó kǎme,

kù bo na ke ti duó mmudii nè imaannaá?

²¹ Kè ti Yiè nKuyie ti kèè kè ku mièke peike Sakǎbu yaábí,

kéfante mediè kétuǎ nyIsidayeeribe.

22 Bè í yie mmèè kpéí nku kpeti,

bè í támè ke dò nkù bo bè deetè.

23 Memme kù péimmè yewetè,

kékpeté yewetibòrè,

24 kécũnní mánnì,

keĩnkè kó mudii mmu kù do bè duonnímè.

25 Bembè benitìbè kè bèè di benitidièbè kó mudii,

kè kù mbè duò mudii bè dó mèè botí.

26 Kè Kuyie nduò nkè diyie yìenì kèè bíékè kó kuyaakùu fuute,

nè ku kó tikpeti mieke kè kùu duò nkè kubakù cànku kó kuyaakùu fuute.

27 Kè kùu cũnní imaa mbe cuokè kè ì nsū ke dò mmubirímú,

kétoní yepéérè kè yè nsū dàméèrì kó mubirímú dòmmè.

28 Kè Kuyie nduò nkè yè nduò be karì

ke ncóú cóú kéfítè be touti.

29 Kè bèè di bè dómè kénsánnè,

kè kùu bè duò mbe yèmmè kó mudii.

30 Kè bè nkpaá ke mu nyí mù de,

kè de kó tidiiti nkpaá bo be nò mieke,

31 Kè Kuyie mmiekee be yè,

kè kùu ku yedakperè,

nè bedapàmbè Isídayeribe cuokè.

32 Bá nè memme kè bè nsókè ke caari,

bè í nyie nkéntá Kuyie ndòò tì dieti.

33 Memme kè Kuyie mbè fùute muyaá nkè bèè kú,

kè meyei mbè do ke kũnté be fòmmu.

34 Kè Kuyie mbè poté dii mònni bèè kù wammú,

kéwèètení ku bíékè, kécokéní ku borè,

35 kédentení Kuyie nkuu do túmè be kó dipèrì,

kunku kùu bakè keĩnkè nè ketenkè kuu tumè be kóo donti.

36 Kè né nku cií,

ke kù nàá nsiyáábìsì maa.

37 Be yèmmè do í fííkú ku ìnkè,

bè í mpí nkù bè dòònè mèè taummè.

38 Nè ku sémmè diemè kpéí nkè kù mbè cíèmmu,

bá kù í mbè kùu kédeè,

kuce mèpèu ké mbè mòkenè meminnímè

bá kù í nyóu kè ku miekee bè yè mediè.

39 Kù do yému bè tumè benitìbè mbe,

ke do mmuyaá ke yóo pèèté kè dèè deè.

40 Kè bèè yete ku kpeti kuce mèpèu dikpàà mieke,

kémpéíkunko ku mieke kuce mèpèu tedonkpetè ìnkè.

41 Kè bè nsókè ke beú Kuyie,

ke íinko ku mieke kunku kùu bè te bembè Isídayeribe.

42 Bè í ndenniní Kuyie nwèrímú kpéí,

bè í nkpaá yé kù bè deetè dii yìè nè be dootitòbè.

43 Bè í kpaá yé kuu do dòòmè tidieti Esibiti,

nè kù do dòò mèè benkùmè Soāā tempè.

44 Bè í kpaá yé kù do cèètemè ikó nkò menie kè mènè naà mmeyĩ,
kè Esibiti kòbèe me yĩèke muyàà.

45 Kù do duómme kè sikonsapoo yènní kè mbè òmmù,
kè yecèdakèe píe nke cake dihei.

46 Kè fecofee cááké be diiti,
kè yecádúú ndéútoó be òtì kó mucóntimu.

47 Kè fetaafe mátárèe cake be tie mbè tu dè ffinyĩ,
kè fetadièfee kuò detie mbè tu dè Sikòmòó.

48 Kè fetaafe mátárèe kuò be wũs,
kè fetapièfee kuò be naacènti.

49 Kè ku miekee bè peike mesàà,
kéfante kè bè tũò nkè dè nyòu mediè,
kè kùu bè duónnì ku tōrè yèè kòu kucènkù.

50 Ku mieke do bè yèmu kètonté,
bá kù í mbè coo,

kè bè bonté mutenkũ nyeyimu,

51 képoté bèè kó dimàà tu Mpo bəmou Esibiti,
bèè kó dimàà do tú beketibè Kammu* kó kuwuò mmieke.

52 Kè kùu denne ku nìtibè onitì ò dennemè o pe,
kè mbè cèmmú onitì ò ncèmmúmè o wũs dikpáà mieke.

53 Kè kù mbè cèmmú bèú bá bè í nyĩkù,
kè menie mpònténè be dootitòbè.

54 Kè kùu bè tanné be eì kù càáné dì be kpéí,
ku tāsààrì kù fiète dì nè ku wèrímú.

55 Kè kùu beti yeboté yèè do dè bo,
kéberí ketenkè kè bè totí,

kè Isidayeeribe tieke be cèĩ kémbò.

56 Nè memme kè bè nyĩnko Kuyie nkùu baké keĩnkè nè ketenkè ku mieke,
kéyete ku kpeti,

bè í ndake ku kuó kpeti.

57 Kè bèè détténè Kuyie mbe yembè kòmè,

ké nkù sou ke í ndò nhá na ké mbè tá,
mutámmù mùù í fí mmesàà mu kòmè.

58 Kè bè nfeu yetòrè ke ínkoo Kuyie mmieke,
ke feu yebòkè kè dè kù yóu.

59 Kè Kuyie ndè yà kè kù miekee peike,
kè kùu pè nyIsidayeeribe páíí.

60 Kè deè nte kè kùu íté ku kàrì Sidoo,
dì tou kù do bo dì benitibè cuokè.

61 Kè kùu yóu kè ibotí tɛi kònnè ku taummè tɔu,
dii benkú ku dieti nè ku wèrímú

kè dī ta be dootitòbè nòu mieke.

62 Kè kùu yóu kè bè nkòu ku nìtibè,
ku mieke keè do yè ku kó benitibè kù te bè.

63 Kè muhāá ncóúté bedacèmbè,
kè beporicèmbèe paà be daabè.

* **78:51 Kammu:** Kammu tu Nòwee kó ibi kó dèmarè ndè, ò do bonté dè kusĩnkù, o naà mmònté dī mǎnni.

64 Kè ikuṣ niùbèe kú mudoò miēke,
bá bekúpobè í nkuó.

65 Kè ti Yiè nKuyie nyíté kéndò nkù do yè nke duó,
okpàrinuṣanti òṣ yà menàà nkémuṣ kè mèè íimmè o kònti.

66 Kè bè ncooti kè kù tū nke poti,
kè bèe dì ifei sáà.

67 Kè kùu dootóo Sosefu kó tecìtèè,
kéyete kù bo tāātémè Efadaimmu kó kuwuṣ.

68 Kè né tāāté Sudaa kó kuwuṣ,
Siyṓṓ tārì kù dó dì.

69 Kù de nfiú nku cītèè kè te okùmè mmànnè yetādieyè,
kéndò nketenkè dòmmè ke fííku sáà.

70 Kuù tāāté ku kóo tōnti Dafiti,
koò òtèni mupecēmmu miēke.

71 Ò do cēmmú ipe nyi kè kùu ò òtèni,
koò bo ncēmmú ku nitibè Sakṓbu yaabí,
nè Isidayeeribe kù te bè.

72 Kè Dafiti mbè cēmmù nè meyèmmè memṓu,
ké mbè ni kè dè dò nsí.

79

Ti deeté ti ta mesémmè miēke nke

¹ Asafu kó feyènfè.

Áú Kuyie! Yebotè yeè do a nitibè tenkè.

Kè sáũ nha cēsààtè,
ke pònte Sedisademmu koò naá tidobonti.

² Kè kùu a kó betōmbè ke dṓũnko kè timancònti bè cò,
a kṓbe naá ntikpasĩnti kó mudii mmu.

³ Kè be yĩ ncòu ke pònté meniē nkōme ke fité Sedisademmu,
kè bè duó bá òmṓu í bo wèè bo bè kũnné.

⁴ Kè ti peetitòbè ti sáà,
bèè ti fité kè bè ti sènkèri ke ti daú.

⁵ Ti Yiè nKuyie, dè yó nkááké de kàa miēke do?
Dè yó nda yóumu ke da cóú nsáà muháá nkōmàà?

⁶ Yóu kàa miēke do ibotí tēi ìí da yé,
nè yekpààtiyo yèè í yu a yètiri.

⁷ Kè yé beè pòntemè Sakṓbu yaabí,
ke cāke Isidayeeribe tenkè.

⁸ Bútinné ti yei mmekótímè,
nè a mākemè menitisémmè wēētēni mecāā nti bíékè,
ti naá mbesénnibè mbe.

⁹ Yàà ti deeté fṓ nKuyie nti deetiwè,
a yetisààri báa cāke mèè kpéi,

ūté ti yei nké ti deeté kédéúkūnne a yètiri.

¹⁰ Báa yóu kè bèè í tū nfó nKuyie nkè bèe yí:

Yé Kuyie mbè tũ nkù bo dè?

Dòò kè bèe banté a pèitemè a kó betõmbè bè kùò bè,
kè tí dè yà nè ti nuò.

¹¹ Keè tikpetínti kó yedabùò,
a kpeñnìmu, nkānké bè dónè bè mukũũ.

¹² Ti Yiè nKuyie nti pɛɛtitòbè da sãámú yèè sããmbè,
a yè mbè fòò nkuce mèyiekè.

¹³ Tínti a nìtibè, tínti a kó kupecēnku a cēm̀m̀m̀ kù,
ti sãntí f̀s̀ nwe
ti yó nda sãntímu nè ti bo mbomè.

80

Kuyie ntíimmè Isidayɛɛribe be ei

¹ Bèdèmbè kóo kótí Asafu dentínni diè nfèè yènfè ke bie nkubómbonku.

² Isidayɛɛribe kóo cēnti, kénté kékéè,
f̀s̀ nwèè kpàake Sosɛfu yaábí kupecēnku kōme,
f̀s̀ nwèè baké beĩnkèmbàribè, benke a kpeti!

³ Benke a wērímu Efadaimmu nè Bensamɛɛ nè Manansee be wuò mmiɛke,
kɔtení kè ti deɛté!

⁴ Duó nkè tí wētení,
ti wénté fenɔnsàáfè kè ti deɛté.

⁵ Ti Yiè nKuyie f̀s̀ Mpakɛdaa,
de yó nkááké de kàa miɛkeɛ bonke?
Ti bo nda báa nkàa miɛkeɛ ti péià?

⁶ A kɔbe nɔnniɛti tii náá mbe dii,
be nɔnniɛti tii piɛku yeɔbe kè be yò.

⁷ Ti pɛɛtitòbè né kpa ntíi kpéi,
ti dootitòbè ti daúmu.

⁸ Kuyie nf̀s̀ Mpakɛdaa duó nke tí wētení,
ti wénté fenɔnsàáfè kè ti deɛté.

⁹ A ti uténi Esibiti nwe finyĩ kó mutie kōme
ke bèti yebotè ke mù fíi.

¹⁰ Ke píe mmu také kè mu cīè nta ketenkè,
kè mù wùò nke pité ketenkè.

¹¹ Kè mu déè ndátínné yetārè,
kè mu bake yè ke pēɛté sétiri kó detie ndierè.

¹² Kè mu bake wùò nke tùòke dàméèri,
kè ibake pànyì yè ke tùòke kukó nhEfadati.

¹³ Dè yíme kàa kēté kuperí kè beɛpèmbè t̀d̀ũ mu be?

¹⁴ Kè dikpáà kó sidoó cáá mmu fããti,
kè tikpasĩnti mù kēi.

¹⁵ F̀s̀ nKuyie Mpakɛdaa wēɛtení,
mboní keĩnkè kéwénténi káyà tii mù t̀d̀ũkení,
kè mù deɛté.

16 Fṣò mù fíí nnè a nòùtè.
A nkānké a biré dèè tu mutie a fíí nmù,
ke mù kpénkùnnè.

17 N Yiè nKuyie mbè kṵũmu a tie ke mù còu.
Bèè mù còu wénté be fenṵnsĩnfè kè bèe kú.

18 A wēřĩmú mbo okpààti wèè bo a bakú yóú o ìnkè,
onìti a kpénkùnnè wè a mómumu.

19 Ti ténke báá da détenè,
a ti fòùkùnnè kè tí nda sántí.

20 Ti Yiè nKuyie Mpakedaa duó nkè tí wēření,
ti wénté fenṵnsààfè ke ti deeté.

81

Isidayeeri be dōmmè kéyie nKuyie nkpeti

1 Bedèmbè kóo kótì Asafu yènfè bè diè nfè ke biennè kukùtìdùkù.

2 Diwèi ndi bo kè di nyíutí Kuyie nkpréi nkuù tu ti kó muwēřímú,
pietenè Kuyie nSakabu do tũ nkù.

3 Bentenè debémbénnè kédentè,
bentenè yebàrè nè tikùtìdùùtì nè tibóbonti.

4 Yiènnè yetáthe otāpānwè kó dibanni,
kòò còrmú dedānnè ìnkè dí nheu, ti kó dibanni ndi.

5 Dè tu ikuó nyi tinti Isidayeeri be ti kpéi,
dinùù ndi Kuyie nSakabu do tũ nkù dǎú ndi.

6 Metaummè mme kù dḍònnè Sosefu yaábí,
bè yènní dii mōnni ke bo dokénè Esibiti.

Bè de nkèè tináaṅti bè mu nyí kèè ti diyie mari tũ tu:

7 N da toutému ditou cēēri,
kaa nòùtè fĩnko dimámumuyáá.

8 Kaa ta meyeṅcaarimè mieke ke n kuónnè kè n da deeté,
ke da béinnènní fetapíèfè mieke,
ke da yááké tebinte bè tu tē Mediba te borè.

9 Díndi n nitibè kenténè kè n di cau,
díndi Isidayeeri be kè di do bo n kénté!

10 Dibò na bá mbo di kóo mǎu cēètè,
di kóo mǎu na bá nninku detere marè ìkè ke dè bàá.

11 Mũ tu di Yiè nKuyie,
mũ di dènnení Esibiti,
aatenè di nò kè n yè píe.

12 N nitibè me n yí n kènté,
Isidayeeri be í dó n kpéti.

13 Kè m me mbè yóu kè bè kèri be tookperí kó kuce,
ke tũ mbe mómmbembe bè dómè.

14 Díndi n nitibè Isidayeeri be,
kè di do bo n kénté,
kè Isidayeeri be do ntũ n kó kuce.

15 N na nfèikùnnemu be dootitòbè bàmbà,
n na nhānnemu tenòùtè be dùntòbè.

¹⁶ Bèè nìí nKuyie mbè na nnìnkúmu ku ìkè kè kù bàntè,
kè Isidayeeribe kó diwèl mbo sáà.
¹⁷ Mí mbè Yiè nKuyie nna mbè piúnèmu tidisààti,
kè bèè di mecekùò nkénsànnè.

82

Kuyie nyóó bekénèmè bebeényibe

¹ Asafu kó fèyènfè.

Kuyie nyítè ke còmúmu ku kó ditñni cuokè,
ke bekùnè bèè tu bebeémbè.

² Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè tibeénti,
nè di bo nkómmúmè beyeibe?

³ Di ntú nyikúó yèmmè kénduò beçiribè nè iciribì bè dò nkénte dè,
di mbekùnè besénnibè nè beçiribè dè bèkúmè.

⁴ Ndeerinnè besénibè nè beçiribè,
fietenè be beyeibe nou mieke.

⁵ Di í yé demarè, di í cii,
di kéri dibìnni mieke nke,
kè ketenkè kó dipũ dimou sàntè.

⁶ M béimmu ke tú: Di tú keĩnkè kòbe mbè,
ke tú di mōu Kuyie nkùù bakè keĩnkè nè ketenkè ku kó ibi.

⁷ Di yóó kú benitibè kōme mme,
di yóó duómu dimou sikpààtibì kōme.

⁸ Ti Yiè nKuyie nyítè kébekénè kutenkù,
ke yé fšò temè yebotè yemou.

83

Bè fèũnkómè Kuyie nkòbe kè bè bàá nKuyie

¹ Bè dièmmè Asafu yènfè.

² Áú Kuyie! Bá nduó káré,
bá ndò nyúó! Bá mbúútóo.

³ A dootitabè beè buri,
a níimbè beè baati a kpéi.

⁴ Bè dàkiimu a nitibè kpéi,
bè wanti kédó a kòbe a kánkè bèmbe mudod.

⁵ Bè náámmu ke tú:
tí katenè kékua be kó kuwu nkumou,
kè Isidayeeribe kó diyètiri kpánné.

⁶ Bè dàkemu ke wènnè dinùù,
bè dònè betòbè metaummè ke bo dokénè fš nwe.

⁷ Edomiibe nè Isimayeeribe,
Mabiiibe nè Akadiibe.

⁸ Kebadiibe nè Amadiibe nè Amadesiibe,
Fidisitèèbe nè Tiiri èi kòbe.

9 B́a Asidii k̀obe b̀e w̄enńemu,
b̀e d́o k̀eteenǹe D̀oti yaab́i nýi.

10 D̀oò b̀e a do d̀òòm̀e Mandiyāā eì k̀obe,
Sisedaa ǹe Yabinni a b̀e d̀òòm̀e kukó nKisōō.

11 Ad̀odi binte b̀e do de nku b̄em̄ou,
k̀enaá ntikùti ketenk̀e.

12 B̀e kó sikp̀aàtibí d̀oò si a do d̀òòm̀e Odebu ǹe Sebu,
k̀e b̀e kó bekp̀aàtibè k̀p̄ere ndònǹe Seba ǹe Sadimmuna
b̀e k̀p̄ere do d̀omm̀e.

13 B̄emb̄e b̀èè n̄aá nke tú:
Tí fieteǹe Kuyie nkó ketenk̀e k̀étieke,

14 Kuyie n tũ nkù,
a yóu k̀e tef̀òdónt̀e b̀e t̀uót̀e,
kuyaak̀uu b̀e t̀o tíf̀òkp̄eti t̄em̀e.

15 C̀óút̀e b̀e muhāā nhōō c̀óút̀e m̀èè botí kutúúkù,
déút̀oo b̀e fehāādeñf̀e òò déút̀oom̀e dit̄ari.

16 B̄eti b̀e ǹe kuyaak̀ù ǹe fetaafe,
donné b̀e k̄mb̀ùòti ǹe kuyaak̀perik̀ù.

17 Ānǹe b̀e ifei,
k̀e d̀eè yie nk̀e b̀e da wammú f̀ó nti Yiè nKuyie.

18 Yóu k̀e b̀èè di ifei,
k̀e b̀e k̄mb̀ùòti nduò s̄aá,
yóu k̀e d̀eè b̀e di,
k̀e b̀èè kú.

19 K̀e b̀èè banté ke do nf̀òò m̄aá ỳetiri tu ti Yiè nKuyie,
k̀e f̀òò baké ketenk̀e ǹe k̄ink̀e.

84

N yáámmu Kuyie n̄c̄èt̀e

1 Bed̀emb̀e kóo kóti dièmm̀e Kodee bí kó feỳeǹf̀e b̀e diè nf̀e ke bienǹe
kubómbonku.

2 N Yiè nKuyie Mpakedaa n d́omu a c̄èt̀e m̀ediè.

3 N yáámmu a c̄èt̀e d̀ank̀ù mutarim̀ù k̀e d̀e nh̄ òotí,
m b́ús f̀ó nwe k̀e diẁèi m bo k̀e ò yíu.

4 In̄oribí cek̀ù tiỳènti a c̄èt̀e nte,
sikp̀àncéndéi d̀ounko siyiè nke p̄ēũ si bí a w̄ōst̀arè borè nde.
F̀ó nti Yiè nKuyie Mpakedaa,
Kuyie nf̀òò tu nkóo kp̀aàti.

5 B̀èè bo a c̄èt̀e d̀e b̀e naatimu k̀e b̀e da s̄ánti s̄aá.

6 D̀e nnaati b̀èè ìkú Kuyie nỳink̀e,
ice im̄ou t̄unt̄emu b̀e kp̄éi

7 K̀e b̀e p̄enk̀e ted̀ont̀e k̀petè ìnk̀e,
menie mbuot̀e,
k̀e fènk̀e mb̀ontaafe ni k̀ébonk̀unne ketenk̀e.

8 K̀e b̀e nk̀erí k̀e b̀e w̄erímú ỳéutí,
k̀e b̀èè tuòkeǹe Siyōō Kuyie mborè.

⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa kénté m báammì,
fó nKuyie nSakɔbu do tũ nkù n keènè.

¹⁰ Áú Kuyie! Fóó tu ti kó kudɔpikù,
wéntení káyà a tãáté wè ke càńné.

¹¹ Kè n yī a cīètè miéke diyie dimáà,
dè pēētému m bo yīmè yewe tekɔupíítè (1000) kupíkù tekù.
Kè n còmúmú fó Kuyie nkùu n te a cīètè bòrì,
dè wenninèmu m bo mbomè beyeibe cīètè.

¹² Ti Yiè nKuyie ntu ti kó kuwenniku nku,
ti kó kudɔpikù,
Kuyie mpāāmu mesàà nnè tikpeti,
kù ɔɔ í mmànte diwèlì bēè borime wenni.
¹³ Dè nnaati wèè da duó nho máà,
fó nti Yiè nKuyie Mpakedaa.

85

Kuyie nyīmè diwèlì bo mbonè bēè kù dɔ

¹ Bèdèmbè kóo kótì dièmmè Kodee bí kó feyènfè.

² Ti Yiè nKuyie nha benkemu a dómè a tenkè,
ke kpènnéní Sakɔbu yaábí ìi do tú tidaati.

³ A dèlitemu a nìtìbè kó meyei,
a ùtému be yei mmemou.

⁴ A bónkùnnumu a miéke,
a miéke domu.

⁵ Kuyie nfó nti deetíwè ti ténéní,
bónkùnne a miéke kèè ti peike.

⁶ A miéke bo nhā ke ti cɔú nsáà?
A miéke bo mbo ti ñnkè nè ti yaábíòà?

⁷ Fóó í yóó wēte ke ti fòùkùnnàà?
Tínti a nìtìbè ke ti pété a kó diwèlìà?

⁸ Ti Yiè nKuyie nti benke a ti dómè,
ke ti deeté.

⁹ N yó nkémmúmu n Yiè nKuyie nyó n náké tí,
ké yé kù nàkémè ku kɔbe ke tú bè bo mbo diwèlì miéke
bè né nyé ke báá wēte kéta deyeyinkperε mudɔ̀̀rìmù.

¹⁰ Kù deerímu bēè kù dé sáà,
ku kó tikpeti yóó wēte kébuotému ti tenkè.

¹¹ Medɔ̀̀rìmè sààmè nè timómmonti dè wētenímu,
dèè wenni nè diwèlì kè dè buoté.

¹² Timómmonti kó kuye yièní ketenkè nke,
dèè wenni kè dè cuutiní deñnkè.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyóó ti dúmmu metuà,
kè tidiitii peité ketenkè.

14 Timóm̄m̄nti yó nnimu ku ìkè,
ke kerì kè ku tū.

86

Nh ò mbo meyeñcaàrìmè mièke kékuónnè f̄ nwe

¹ Dafiti bañtèmè Kuyie.

N Yiè nKuyie n kénté kécouté m báamm̄i,
n tú oc̄r̄i nwe, osénniwè.

² N tú wèè dòòri wènwè a dómè, a nni nkānké,
mí nha kóo t̄nti, n deeté,
n ȳkú f̄s̄ ìnkè f̄ nwèè n te.

³ N Yiè nKuyie nhá n kuó mmesémmè,
n tūū nke kuónnè f̄ nwe.

⁴ Náríkùnne n yèmmè mí nha kóo t̄nti,
n Yiè nKuyie m búó f̄ nwe.

⁵ N Yiè nKuyie nha sàmu ke c̄émmu,
ke kuó mmesémmè mediè mbèè da kuónnè.

⁶ N Yiè nKuyie nkénté m báammu,
kénté n dabònni n da kuónnè ò.

⁷ Kè meyeñcaàrìmè n s̄óké nh òs̄ kuónnè f̄ nwe, kàa n keènè.

⁸ Dibòò mari í da dònnè,
f̄ nti Yiè nKuyie,
òm̄p̄u báa na kédòò a d̄ori dè.

⁹ F̄s̄ d̄òò yebotè yem̄u,
yè k̄rinímu ke bo nínkú f̄ nti Yiè nKuyie nha ìkè,
kédéúkùnne a yètiri.

¹⁰ Ke yé a deumè ke d̄ori tidieti,
f̄s̄ m̄áa tu Kuyie.

¹¹ N Yiè nKuyie m benke a ce kè nni ntū nha kó timóm̄m̄nti,
yòkùnne n yèmmè kè nní da dé.

¹² N Yiè nKuyie n yó nda s̄ántímu nè n yèmmè mem̄u,
n yó ndéúkunkomu a yètiri s̄áá.

¹³ Ke yé a s̄à ndeumè n ȳnkè,
kàa deeté n wènni kè n denneni kud̄onkù.

¹⁴ Kuyie, sip̄òò yembè beè n dinté,
benitiyonkubè beè m munné ke bo n kuò bá bè í dake a kréi.

¹⁵ F̄s̄ nti Yiè nKuyie nha sàmu ke m̄oke on̄tì kó msesémmè.
Kàa mièke boò kàa d̄s̄ on̄tì mediè,
ke tú timóm̄m̄nti yìè.

¹⁶ Wèēt̄eni m bíkè kè n kuó msesémmè,
duó mm̄i nha kóo t̄nti muw̄erímú,
n deeté mí nha kóo nitipot̄nti bir̄e.

¹⁷ Dòò tidieti n kréi t̄i benkú a n dómè,
kè n dootit̄bèe yà kè ifei bè p̄i,
N Yiè nKuyie n teennè ke náríkùnne n yèmmè.

87

Siyāṣ nwe iwuw nyimau yóó yènnímè

¹ Kodee bí kó feyènfè.

Ti Yiè nKuyie mpūūté Sedisademma ditāsààrì ìnkè nke.

² Siyāṣ èi ndi ti Yiè nKuyie ndómè,
kè dè pēēté yehékè teyè yemau Sakabu yaábí bo yè.

³ F́ nKuyie nkó dihéi,
bè da sāntí kè dè deumu a yetiri kpéi.

⁴ Kè Kuyie ndò: N yóó kaammu bèè n yé,
kékaannè Esibiti kabe nè Babidanni kabe
nè Fidisii èi kabe nè Tiiri èi kabe nè Etiopii èi kabe
ke dò bè peité die.

⁵ Siyāṣ èi dii yóó naá nyebotè yemau kperi,
Kuyie nkuù baké kènkè nè ketenkè kuù yóó di maá.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù yóó kaa nyebotè,
kéwāri ku pátiri miéke ke dò:
bè bè peité Sedisademma nwe.

⁷ Behaubè nè bedèmbè kè bè ndiè ke da sāntí ke tú
be kperè demau bonni a borè nde.

88

N duúnnè mukūū mmu

¹ Bedèmbè kóo kóti Kodee dentīnni dièmmè Emanni Esidaiti botí kou keuté
fèè sáútiyènfè ke eunè fetārifè.

² N Yiè nKuyie n deētíwè, nh ̄ ntūū nke yu f́ nwe,
kè dè biite nni nda kuònnè.

³ Keè m báammii,
kénté n dabònni.

⁴ Dè bi n wēnni ndi,
n duúnnè kudankù nku.

⁵ Bè n wènté ocū nwe,
n wērímú í kpaá.

⁶ Nè bèè duó kudankù tū wē ndidóù,
n sàáténè ocū nwe wèè bo kudankù,
a yè nwèè kpéi,
a nòutè dēténè wè.

⁷ A n dootóo difòtìrì cūmpuri ndi,
dibiūnni dieri miéke kudankù.

⁸ A miéke kemau kèè do n yīnkè ke n yònte,
a yēīti timau sārì n yīnkè nke.

⁹ Kàa n détinne n kabe kè n naá nyisíé be kpéi
n kpetímu, n yí mōke m bo yè dè.

¹⁰ N ta mefēūtímè mme ke kōmmú kè n nuò ntiike.

N Yiè nKuyie n kuðnnè f̄s̄ nwe γεwe γεμου,
n yuo n nou f̄s̄ b̄íékè.

¹¹ Βεσίριβè κρεί nκε a δωrimè tidietàà?

Bedombiùbè bo ente ke da sãntaà?

¹² Bèè bo difõtiri miεke bè nàa nha kó mesàà nkpeínàà?

Yáà bèè duó kudankù bè bo náké a túmè timóm̄m̄nti yiè?

¹³ Bèè bo dibiiñni miεke bè bo banté a kó tidietàà?

Wèè ta kudombiùkù ò bo na kébanté a wetím̄aà?

¹⁴ N Yiè nKuyie m búó f̄s̄ nwe ke da kuðnnè,
bá dii kũnweñni kè m báammu tũðkemu a borè.

¹⁵ Dè yĩme n Yiè nKuyie nkàa n yete,
ba nte kàa í dó n da yà.

¹⁶ N tú osenniwè nwe nè m bεmmè,
n yí détirinè mukũũ,

a donné n kãm̄bùòti nti,

n ténke í yé m bo tii miεke.

¹⁷ A miεke keè n còuté ke n tũo,
a yēiti tii n sũũ n kè n yĩεke tináaanti.

¹⁸ Yεwe γεμου a yēiti tii n fité ke n dàtinné menie nkõme,
ke n dàtinné m mou dimònni dimàa.

¹⁹ Kàa n détinne n népobè nè n neititòbè,
kè n kòbe kó dimàa n déténe.

89

Kuyie ndo daúnnè dii nuù Dafiti di bore?

¹ Bè dièmmè Etãa Esidaaiibe botí kou kó feyènfè.

² N Yiè nKuyie n yó ndièmmu ke náa nha n dòò mèè sàa.

N yóó nákému tidapùtònti tii tũnní a δωrimè timóm̄m̄nti.

³ A béimmu ke tú a kó tiniti bomu sãã,
kàa kó timóm̄m̄nti fiíkú tiweti dòmmè.

⁴ Kàa dòðnè metaummè a tãátè wè,

a kóo tōnti Dafiti,

koò daúnnè dinuù ke tú

⁵ a yóó fií nho kó kuwu nsãã,

kè tikpàti mbo weè kó teçtètè nè ti bo mbomè.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkeĩnkè kòbe da sãntĩmu a dieti κρεί,

a kòbe tíkú ke sãntí f̄s̄ nwe,

a δωri mèè κρεί nha béi nti.

⁷ Om̄ou í bo keĩnkè miεke wèè m̄annè ti Yiè nKuyie,

keĩnkè kòbe miεke om̄ou í da dònnè.

⁸ Kuyie nha tōrè k̄arimè ye dé f̄s̄ nwe,

bèè da orí bè í da daati.

⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa, we nkpeñni ke da dònnè,

ti Yiè nKuyie nha kpeñniimu kè timóm̄m̄nti da fité.

¹⁰ F̄s̄ baké daméeri koò ìkù,

kè yenéfinfirè puùni f̄s̄ s̄s̄ ye bónkũnne.

11 Fṣṣ̄ do nànte Esibiti kóò ùtire kékua,
fṣṣ̄ do cíe nha dootitòbè nè a kó muwērímú.

12 Fṣṣ̄ te keĩnkè kè fṣṣ̄ te ketenkè,
ketenkè nè ke kpàti timou fṣṣ̄ dè fíí.

13 Kubakù cànkù kó kutempē nè kubakù yóò kaku fṣṣ̄ dè dòò.
Bèè bo Tabəə tāri nè bèè bo Ediməə kpəri bè dèúkunko fṣṣ̄ yètirí.

14 Fṣṣ̄ kó kubakù kpeñni kàa nòùtè m̀əke muwērímú,
kàa nò ndemou.

15 A beénti wennimu ke síe kè tìi te kàa kpàti fííkú.
A ní a eì ke dì dəəri mesàà mme nè timóm̄m̄nti.

16 Dè nnaati kubotí kùù da íútí fṣ̄ nti Yiè nKuyie.
Bèè bo nkéri a kó kuwenniku mieke.

17 Nè a kpéi nke bè yānkunè m̀è diwèi yewe yemou,
a wetí mèè kpéi nte kè bè sántí be máá.

18 Fṣṣ̄ te kè be yètè feí kè bè m̀əkè muwērímú,
a kó mesàà mmeè bè yèútí muwērímú.

19 Ti Yiè nKuyie nfṣṣ̄ te wèè tu ti kó kudəpikù,
wèè te Isidayeyeribe weè te ti kóo kpàati.

20 A do benkemu amáà a nìtibè kè bè béinnè ke d̀ò:
Míi duó n kó meteemmè okpārĩnuənti,
míi dèite n nìtibè mieke odapàà koò dèúkunnè.

21 N yamu Dafiti n kóo t̄nti,
koò còu mme kùd̀ nkoò càñné.

22 N yó nhò p̄ĩmmu nè n nòùtè,
míi ò kànnè tikpàti

ke yó nhò duó mmuwērímú
23 O dootitòbè báá ò do kóò dèété,
onitiyeyiwe báá ò díi nyifei.

24 Míi yó nni o ìikè ke kòùtì o dùəntòbè,
ke poti bèè ò níí.

25 N kó timóm̄m̄nti nè n sàà dè yóò nhò bonèmu,
nè n kpéi nkòo wērímú ndéúkú.

26 M bo duó nkòo mbaké Meditedandee kóo dàmèèri,
kèntə kédíténè kukó nhEfadati.

27 O bo nni nyu ke tú o cice,
Kuyie nkùù ò te, o kó dipèrì dìi ò deerí.

28 Kè nh ò d̀òò n kóo po,
kòo m̀p̄enkù bekpàatibè bemou bèè bo ketenkè ìnkè.

29 Kè n kó mesàà nní nhò bonè sàà,
mí nnè we ti kó metaummè báá kũnté.

30 O cíètè báá paà okpàati,
keĩnkè bo mèè botí sàà o kpàti yó mme mbo.

31 Kòo bí me ndootóo n kuó,
ke ténke í tũ n tié,

32 Kè bè càari n kuó,
ke í tũ n tannò.

33 M bè ãnné kudəú bè yete mèè kpéi n kp̄eti,

kè bèe cuó be caàrimè kó tiyēĩti.

34 N né báá bè yetenè n kó mesàà,
m báá yóu m bo bè d̀̀òmè m b́́i nti.

35 M báá cake m bè d̀̀ònè mèè taummè,
m báá náké n nùù kékpatè.

36 M béimmu ke pàrikè nè n yetisààri,
m bo souté Dafitaa? M báá dè d̀̀ò bitì.

37 O wuó nyó nsakému sáá,
kòo fuku mbo sáá diyìè d̀̀ommè.

38 Otànkù bo mèè botí tiweti sáá kè ti ò wùó,
o kpàti yó mme ndò.

39 Kuyie nha né ò yetemu koò dootóá?
Koò yè kemieke wenwe okpààti a tãátè wèà?

40 Ke sènkèri f́́ nnè a kóo t̀̀nti di kó metaummè,
ke bo nhokpààti pii ketenkè kè di sãù.

41 Ke buó nyiduotí ìi fitè o c̀̀ètè,
ke pùò nho c̀̀kperi kè si naá ntidobontì.

42 Kè becepèmbè p̀̀enkù ke tóu bè d́́ó dè,
kòo p̀̀etitabè ò daú.

43 Ke duó kòo dù̀̀ntabè ò na,
kòo dootitabè yànkù.

44 F́́ò kùò okpàrisiè kó menatimè,
bá a í ò teennè mudoò mieke.

45 F́́ò fiètè fekpààtipàtifè o nou mieke,
ke bo nhokpààtikàri ketenkè.

46 Ke yààte o dapànti kó yewe,
koò dii nyifei mediè.

47 N Yiè nKuyie, dè yó nkááké de kàa yóu a bo nti s̀̀rinèmè?
A mieke bo nhã ke ti cúú muháá nkõmaà?

48 A yému ke dò n f̀̀ommu í detóo,
a d̀̀ò onitì dimònni sãmpòri kpéi nke.

49 Onitì m̀̀ou bo wèè bo nf̀̀ou ke báá kúà?
Yàà we mbo na ḱ́eyenténè o wènni kudònkù?

50 N Yiè nKuyie mmesàà nha do doorimè kòte ke?
A do náké Dafiti ke d̀̀ò a yó nhò d̀̀òri dè bore?

51 Kuyie nha yému bè ti diinko ìi fei tinti a kó betõmbè.
A yému ke dò n t̀̀yebotè péu ndi.

52 Bèè í da d́́ó bè ti sáámmu,
ke sáá nha kóo kpààti a cànné wè tip̀̀iti tim̀̀ou.

53 N Yiè nKuyie nha yètirì ndeu sáá.
Kè dè mme ndò. Amí.

YESÃÃ MPÁTÍRI DINAANNÌ

90

*Onitì p̀̀enkùmu kè Kuyie nkuu í p̀̀enkù
(Yesãa 90-106)*

¹ Mɔyiyi Kuyie nkoo niti kù bántèmè.

Kòò dà: Ti Yiè nKuyie nnè meketimè m̀nni f̀òò baa tú ti kó disòrì.

² Yetàrè do í bo dii m̀nni,

ketenkè mu ndo í d̀òò kàa bomu s̀àà ke tú Kuyie.

³ F̀òò t̀ènninko benitibè ketenkè bè ỳnni k̀èè mieke.

F̀òò s̀s̀ bè nàké ke d̀ò: Benitibè d̀índi ẁetenè ketenkè.

⁴ A borè, yebie ntekupítè (1000) d̀ò ndiyiè dìm̀áà ndi, keyènkè k̀èè bo ke wennó, teyenkènkéétè.

⁵ A s̀s̀ yè p̀èmmu tidòuntì t̀èmè,

t̀ì s̀s̀ p̀ètòo dikũnweñni de kó yebie nyí cáánnè timúti.

⁶ Timúti s̀s̀ kótému dikũnweñni ke p̀óri,

kuyuoku kémóté kékpeí.

⁷ A mieke k̀èè ti yè k̀è ti ẁerímú d̀èè,

a mieke k̀èè donninko ti k̀òmb̀òti.

⁸ A ẁúómmu ti caàrímè,

a kó kuwenniku mímu ti kó yesòrè yemou.

⁹ A mieke k̀èè ti yè kàa yààri ti we,

kòo niti s̀ nyóó wei m̀emáà kòo f̀ómmu p̀ànkè deè.

¹⁰ Ti f̀ómmu kó yewe í p̀ènkù yebie nsipísìyiekè,

bekperibè beè t̀ùòkù yebie nsipísìni,

de kó yewe mieke yesũkù yè tu mutómmú k̀peye nye nè tihòuti nè mesémmè, mufómmu p̀ènkému k̀è ti k̀erí mukũũ mbíékè.

¹¹ We nyé a mieke kó kuyonku mamè ke na ké nda dé?

We mbo na k̀yíléte a mieke cóú nke mamè?

¹² Ti benke ti we m̀amè,

kè ti na kémòote meyèmmè.

¹³ Ti Yiè nKuyie, d̀è yó nkááké de kàa ẁetení ti bíékè?

Ti kuó mmesémmè t̀inti a kó betómbè.

¹⁴ Cũñni a kó mesàa mmedie pike dikũnweñni,

kè ti nyãnku nè diwèi ti f̀ómmu mumou mieke.

¹⁵ Ti duó ndiwèi k̀è di mmannè a ti dii mmèè sémmè.

Ti duó nkuyènaati k̀è kù mmannè a ti dii nyèè bie nyifei.

¹⁶ Yóu t̀inti a kó betómbè k̀è ti yà a kó tidiati,

kè ti yaábí yà a k̀peñnimè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nhá ti d̀òò mesàa.

Dúò nkè ti tómmú ti d̀òori mù nyié,

èè yóu k̀è ti tómmú ti p̀i mmù nyié.

91

Kuyie nti k̀ankémè

¹ F̀òò nwèè ã Kuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè ku kó disòrì mieke ke díéké muẁerímú mumou yiè nkó medéè,

² F̀òò kù yu ke tú: N kó disòrì n kó tec̀kpetè.

Kuyie nkùù n te n duó nkù mmáa.

³ Kuù da deeri nè ticùòti bè da dii ntì,
nè mutenkũũ mmùu na nda tũòkení.

⁴ Kuù da oke ku fièti kó medéé.

Kuù kó tifèti mieke nke a sòrimè.

Ku kó timómmònti tii da kánkè dikàtepiì nè dimátíyaabòri de kòmè.

⁵ Bá kè keyènkè biìte kufòwaá mbá nda bo a í yó nyĩèkù ipie nyii duóni kuyie
ncuokè.

⁶ Yoo mutenkũũ mmùu cènti keyènkè,
nè muməmmú mùu cánni ke kòu kuyie ncuokè.

⁷ Kè benitibè do tekoupiítè (1000) a píku,
a bakù yóu tekoupiítè (10000) dèmarè báá da kááké.

⁸ Nwúo nkéyà nè a nuu,
A yóo yàmu Kuyie nyóó yietímè beyeibe.

⁹ Ti Yiè Kuyie nkuù tu a kó disòri.

Kuyie nkùu baké keĩnkè nè ketenkè kuù da kánkè.

¹⁰ Meyei mbáá da tuoke,
kuyèĩku makù báá tóónni a cĩèè.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nyóó duómmu dinùu ku tòrè,
kè yè nda baa bá kàa kòri kè,

¹² ké nda ceúnè ku nòu,
bá a naacètè báá bété ditári mari.

¹³ A bo nnaùti yeciricirè nè yedaute,
kéncènti yekpamaà nnè iwààke ìnkè.

¹⁴ Kè Kuyie mbéi nke dò:

A me nni cáátímè n yóo da deetému,
a me nni mbàntémè n yó nda kánkému.

¹⁵ Kàa níi n yú kè n yie,
m bo nda bonè meyeñcaàrimè mieke,
m bo da deetè ké da déúkùnnè.

¹⁶ M bo duó nkàa mbo kémònte,
kè dè nda naati,
kè n da benke mfi tumè a deetiwè.

92

Beyeibe yóo yàmu meyei kè besààbèe yà mesàà

¹ Bè diè nfèè yènfè teom̀pùtè yiè.

² Dè wennimu ti bo nsāntímè ti Yiè nKuyie,
ke diè nke déúkùnkò ku yètirì kuù baké keĩnkè nè ketenkè.

³ Dè wennimu ti bo nnáámmè ku kó mesàà nkpréi dikũnweĩni m̀ǹǹni,
kè dè biìte tí mpĩèkù kù d̀ò̀rimè kù béi ntì,

⁴ ke mbie ntikùtidùùtì nè tibómbonti,
ke bie ndebémbénnè terè iwèĩ kperè.

⁵ N Yiè nKuyie nha pí mmùu tómmú diwèi mu nni bonè,
a d̀ò̀ri dè deè n naati kè n yíú.

⁶ N Yiè nKuyie nha tómmú deumu,
kàa yentotí cūmpùrì.

⁷ Kuyèinkù báá na ké dè banté,

kudiènkù báa na ké dè yíḗtè.

⁸ Beyeibe ɔ nkótírí timúti kōme mme,
kè meyei ndòòribè bitírí,

kè mukũú nsáà né bè bàa kumàнку.

⁹ N Yiè nKuyie fɔ mme mbo keɪnkè nke sáà.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nte a dootitòbè ke kō,
meyei ndòòribè beməu cíerĩmu.

¹¹ Fɔ̀̀ n duó mmupaaanàwērímú,
ke n waare mekapammè.

¹² N wúómmu n dootitòbè dɔəri dè bá n yí yíèkù,
ke yo bèè n dónè meyei be kó ihúu kè dè í n kóónnè.

¹³ Wèè dòòri Kuyie ndómè ò dònne mupuommu mmu mùù ɔ nsenti,
ke dònne Dimaa kó detedierè bè tu dè sétiri dèè kótírí medìè,

¹⁴ dèè fiúkú Kuyie nciḗtè mièke,
ke sèntè ke yènni te dánkù.

¹⁵ De kó detie nhɔ mpeĩmu bá kè dè kòtè,
dè nkpaá píéké mesemmè ke bitírí.

¹⁶ Deè benkú o Yiè nKuyie nwetímè,
ke tú o kó dipèri,
meyei nyí bo ku borè.

93

Kuyie nkuù tu okpààti

¹ Kuyie nkuù tu okpààti, tikpàti tii tu ku kó diyaabòri,
kè muwērímú tú ku naàkànfè.
Deè te kè ketenkè fiúkú bèù bá ke í nampú.

² Ti Yiè nKuyie, a kpàti í mæke tì keté dè tì me nyí mæke kumàнку.
A bo nè dimònni ndi ke yó mbo sáà.

³ Ti Yiè nKuyie nyikó mpiemmu ke uuti,
kè yenéfinfirè iiti,
kè kutoweku dáátí.

⁴ A me ndeumu ke pèḗtè menie nkó kunòodoo,
ke pèḗtè dàméeri kó yenéfinfirè.
Ti Yiè nKuyie nha bomu nkeɪnkè ke pèḗtè dende kó dimàà.

⁵ Ti Yiè nKuyie nha kuó tú imómmənyi nyi,
a ciḗtè sàmu ke yóó nsà sáà.

94

Kuyie nkuù yóó peite bè dòòri dè ku kəbe

¹ Áú ti Yiè nKuyie! Fɔ̀̀ ɔ̀̀ peite,
fɔ̀̀ nwèè te mupeitimù benke a kpeti.

² Kuyie nfɔ̀̀ nwèè yóó bekénè kutenkù,
íté kéyietí sipəə yembè bè mánne tii yeti.

³ Ti Yiè nKuyie, dè yó nkááké de?

Yé dè yó nkááké dè kè bēyēibe yóu tiyānkùtì.

4 Bè náante betòbè kpéi nke,
ke pēīti pēīti,
ke náante sipòò kó tináaṅtì,
ke tú meyi ndòòribè.

5 Ti Yiè nKuyie mbè fēūnko a nìtìbè mbe,
bè diinko a kàbe mbe mesémmè.

6 Bè kòù bekúpobè mbe nè bēpòòbè.
Ke feu iciribí.

7 Ke náá nke tú: Ti Yiè nKuyie nyí wúó,
ti Yiè nKuyie nSakòbu do tū nkù í dake.

8 Díndi tiyēntì dòònè meyoòmmè.

Tidiēntì díndi dè yó nkááké de kè di m̀oote meyèmmè?

9 Kuyie nkùù ànné onìtì yeto, kù bo yīēke kù bo keemàà?
Kunku kùù ànné onìtì inuò kù bo yīēke kù bo yàmàà?

10 Kunku kùù tiè nyebotè kù báá na ké bè potàà?
Kuù í duò mbenìtìbè mecìnnàà?

11 Ti Yiè nKuyie nyēmu onìtì kó iyēntotí,
kù yēmu ì tumè kuyaakù.

12 Dè nnaati onìtì ti Yiè nKuyie ntié nwè,
kù cìkùnko wè nè ku kuú.

13 Deè yó nhò kānké diyìè yēiri yìè,
ke baanè bè bo keúmè oyeiwe f̀tì.

14 Ke yé ti Yiè nKuyie nhò í ndootóomè ku kó benìtìbè,
kù í yóó yóu ku te bè.

15 Obeéntì sààwè yóó c̀outému tibeéntì.
Bèè yèmmè wenni kè bè nhò tū.

16 We mbo n kónné kè tí dokénè bēyēibe?

We mbo n teennè kè tí kpannè meyi ndòòribè?

17 Kè ti Yiè nKuyie ndo í n teennè
nè yíe n do bo kudòmbiùkù nku.

18 Kè n naàcètè d́ó késeite.

Ti Yiè nKuyie nkó mesàà mmeè ̀̀̀ n cóúté.

19 Kè iyēntotí n sūūnnè,
a ̀̀̀ m bántému ke náríkùnne n yèmmè.

20 A bo wēnnénè bebeémbè bèè tu benitìkòùbè,
bembe bèè fēūnko benìtìbè nè ikuó kó diyètìràà?

21 Bembe bèè ̀̀̀ dake ke bo kuò onitisàù,
kè d̀ò ò cààrè, bá ò í cààràà?

22 N Yiè nKuyie nkuù me ntú n kó tēc̀kpetè.
Kuyie nkuù tu dipèri diì n kānké.

23 Kù yóó duó nkè be yei ndo be yo ìnkè nke.
Bè yonku kpéi nte kè kù yóó bè kùò páíí.

Ti Yiè nKuyie nkuù ti te,
kuù yóó bè kùò kédeè.

95

Tí kotenè Kuyie nçètè nè diwèi

¹ Ti kotenè kénsántí ti Yiè nKuyie, diwèi nti bonè ti Yiè nKuyie nkè ti nyíúti, kuù tu ti kó dipèri dii ti deeri.

² Ti kotenè ku cìètè ke kù sántè, kémpíétí ke bie ndebémbénnè nè diwèi.

³ Ti Yiè nKuyie ndeumu, kù tu okpààti diwè nwe ke kpeñnìnè yebokè yemou.

⁴ Kuù baké ketenkè nè ke cūmpume, yetārè nè ye yómmè.

⁵ Kuù dàò dāméri kè kuù ò te. Kuù piíté ketenkè nè ku nou.

⁶ Tí tannè ku cìètè kénínkú késínnè kékōnke, ti Yiè nKuyie nkùù ti dàò ku ìikè.

⁷ Kuù ti te kè ti tú ku nìtibè kù cēmú bè, tipìètì kù kpàake ti nè ku nòutè.

Kè Kuyie ndi béinnè yíe

⁸ di baá kpénkūnne di to, di yembè do dàòrimè Mediba.

Bè do dàò dè diyìe mari Masa kó dikpàà mieke.

⁹ Di yembè do kù bennému,

bè do de nkù yááké bá nè bè do me nyàmè kù pī mùù tōmmú.

¹⁰ Yebie nsipísìnàà mieke kè kùu bè pè,

ke béi nke dō ku mbotí yèmmè meè kù dèténè bá bè í yie ku kpeti.

¹¹ Mēmme kè ku mieke bè peike kè kùu béi nképarikè ke yí bè í tati ku èi meonpòmè kperi.

96

*Dentènè feyempanfè Kuyie nkpeí**(Wénté 1 Bekpààtibè tōmmú 16:23-33)*

¹ Dentènè ti Yiè nKuyie nkpeí nfezempanfè, kutenkù kumou kabè dentènè ti Yiè nKuyie nkpeí.

² Ndiènnè ti Yiè nKuyie nkpeí, ndéúkunkonè ku yetìri. Nnàánnè yewe yemou tinàaansààti ku deetímè kpeti.

³ Nákénè ibotí tei ku kó tikpeti kpéí.

Nákénè yebotè yemou ku tōndiemù kpéí.

⁴ Ti Yiè nKuyie ndeumu ke mǎnnè disānni.

Kuù duò tikōmbùòti ke pēētè yebokè yemou.

⁵ Yebotè mǎke yèè bokè tu siyáábìsì kpeye nye.

Ti Yiè nKuyie nkuu me ndàò keñnkè.

⁶ Kuwenniku diekù nè tikpàti deè bo ku borè.

Tikpeti nè tidietì deè piéké ku cìètè mieke.

⁷ Kutenkù kumou kabè nsántí ti Yiè nKuyie.

Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie ku kpeti nè ku wērímú de kpéí.

⁸ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètìri.

Di ní ntò yepàrè kètannè ku c̄f̄ètè dānkù.

⁹ Di ní ndò mpáíí ke nínkú ti Yiè nKuyie nyiikè, kutenkù kumòu kòbe, nkpeutínè ku iikè.

¹⁰ Nákénè ibotí tèi mieke tí Yiè nKuyie nkuù tumè okpààti. Kè dèe yie nkè kutenkù nfííkú só ke bá nkpeutí. Ti Yiè nKuyie nkuù bekùnè yebotè kè dè wenni.

¹¹ Keĩnkè á nyānku, ketenkè, diwèi nda bo.

Dāmèrì nè dèè kó dimàà bo a mieke yōtènè.

¹² Dikpàà nè dèè kó dimàà bo a mieke nhaunè.

Titúútí kó detie mpoténè tipíètí

¹³ ti Yiè nKuyie nyiikè, kù kèrínímu,

kù bonímu ke bo bekénè kutenkù,

kù yóó bekénè kutenkù kè dè nwennimu,

kébekénè yebotè nè timóm̄m̄nti.

97

Kuyie mbakémè kutenkù kumòu

¹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti, ketenkè kemòu kòbe nyānkunè, yehèkè dètiyè kòbe nhaunè.

² Diwètiri nè dibiinnì deè kù fité, kù baké kè dè wennimu kè ku beénti síé.

³ Muhāā mmuù ni ku iikè ke kéri, ke tontí ku dùòntòbè bèè kù fité.

⁴ Kuù duó nkè fetafafè mií nkutenkù, kè kutenkù kòbe dè yàu ke kpeutí.

⁵ Yetārè yièrimu ti Yiè nKuyie nyiikè mekùò nkòmè, kunku tí Yiè nKuyie nkùù baké kutenkù kumòu ku iikè.

⁶ Keĩnkè náammu Kuyie ntumè timóm̄m̄nti yiè, kè yebotè yà ku kó tikpetí.

⁷ Beòòféúbè bemòu ifei bo bè pí.

Bèè pòtínè yebòkè nè sitenkaanli.

Díndi yebòkè dimòu nínkúnè ti Yiè nKuyie nyiikè.

⁸ Ti Yiè nKuyie nha dòò tí,

Siyōò kòbe tí kèèmu kè diwèi bè bo,

kè Sudaà kòbe tí kèè ke yānku.

⁹ Ketenkè kemòu duómè,

ti Yiè nKuyie nf̄ōò baké keĩnkè nè ketenkè kemòu, a p̄ēt̄ému yebòkè yemòu.

¹⁰ Díndi bèè dó ti Yiè nKuyie, nníinnè meyei.

Kuù kánkè ku kòbe,

ke bè deerínè beyeibe.

¹¹ Bèè dòòri timóm̄m̄nti kuwenniku kuù ò mbè mí.

Bèè yèmmè wenni bè ò mmòkemu ndiwèi.

¹² Díndi bèè dòòri timóm̄m̄nti nyānkunè, nsántínè ku ke déúkunko ku yètiri, kù do mpáíí nwe.

98

*Pietenè ti Yiè nKuyie*¹ Feyènfe.

Dentènè ti Yiè nKuyie feyempànfe, kù dòò tì dieti kpéi.

Nè ku wērímú diemù mmu kù deérímè.

² Ti Yiè nKuyie mbenkemu kutenkù kù deérímè.

Kuù benke yebotè kù dòòrimè timómmoni.

³ Kù í yè mmesàà kù do yè nkù yóó dàòmè Isidayeeribe, kù pīmmu kù béi ntì.

Itemmànke imou kòbe yàmu,

Kuyie nkùù ti te kù ti deetémè.

⁴ Kutenkù kumou kòbe pietenè ti Yiè nKuyie, ndiènnè ke íú.

⁵ Mbiennè kukùtidùkù ke déúkunko ti Yiè nKuyie, kémbie ntibómbonti ke diè.

⁶ Ndéúkunkonè ku nè sihéú, nè yetàtehe.

Pietenè ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti.

⁷ Fó ndàméèri yòòtè nè a mòke dè demou.

Ketenkè nè dèè kó dimàà bo a mièke nyànkunè.

⁸ Díndi ikó, mpoténè tipíétì.

Díndi yetārè kè di wènnè kéiite.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkèrínímu ke yóó bekénè kutenkù.

Kuù yóó bekénè kutenkù kè dè nweni.

Kuù yóó bekénè yebotè séi.

99

Ti Yiè nKuyie ti kóo kpààti dò mpáíi nwe

¹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu okpààti kè yebotè kònti au.

Kù kàri ku kpààtikàri beñkèmbàribè cuokè nke,

kè ketenkè sànti.

² Ti Yiè nKuyie nyètiri deumu Siyòò èi mièke.

Kù deumu kè kuù baké yebotè yemou.

³ Nsántínè ti Yiè nKuyie, ku yètiri deumu,

ke duò tikòmbùàti kù dò mpáíi nwe.

⁴ A kpeñnímu ke tú okpààti wèè dós tibeénti sààti,

ti Yiè nKuyie nfòò ti benke kuce kùù sié.

Fòò benke timómmoni Sakòbu yaabí cuokè.

⁵ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri.

Nínkúnè ku kpààtikàri ìlè kékònkè, kù dò mpáíi nwe.

⁶ Məyiisi nè Anoo bè do tú Kuyie nkuó nùbè mbe,

kè Sammuyeerì ntú wèè bàà nKuyie.

Beè do òò yú Kuyie nkè kùu yie.

⁷ Kù do bè nàánnènní diwetiri mièke nke.

Kè bè nyié nku tannò ke pí nku kuó kù bè duó nyi.

8 Ti Yiè nKuyie, bè do ò nda náánnè kàa bè còúmmu,
fó nKuyie nke bè cǐémmu be yei.
Kè bè cààrè a né yūs mbe to.

9 Ndéúkùnkònè ti Yiè nKuyie nyètiri.
Nínkúnè ku tāsààrì Ìnkè.
Ti Yiè nKuyie ndò mpáí nwe.

100

Ti ní ta Kuyie nǐtè nè yesāa

¹ Disānni kó feyènfè.

Ketenkè kemou kobe pietenè ti Yiè nKuyie.

² Mpínnè ti Yiè nKuyie ntómú nè diwèi.

Katenení ku borè kéndiènnè diwèi.

³ Banténè ke dò nKuyie nkuu tu ti Yiè.

Kuu ti dòò kè ti tú ku kobe,
ku nitibè, ku pièti kù cēmmú ti.

⁴ Kè di ní tati ku cǐtè di nkù sánti.

Kè di ta te ònkù di ndéúkùnko ku yètiri,
ké nkù dóúnnè mutómú, ke déúkùnko ku yètiri.

⁵ Ti Yiè nKuyie nnitimu kè ku sàa mbo sáá.

Kuu dòòri timómmoni nè kù baa bomè sáá.

101

Okpàati yèmmè ò yóó ntū ntimómmoni

¹ Dafiti kó feyènfè.

N yó ndièmmu Kuyie nkó mesàa nnè ku beénti,
n yó ndéúkùnko fós yètiri nè n kó iyie.

² N yó nkéri bèè dó mewetímmè bè bo kùu ce mièke nke.

Dè yó nkááké de kàa katení m borè?

N yó ntú nkuce wenniku nku n yèmmè kòku, n kobe cuokè.

³ M báa yie nkénwúó ndèmarè yeire,
n yí dó bèè í tū ntimómmoni be kó mufòmmu,
be borime í n yūs.

⁴ Meyèmmè yeimee fūte m borè,
beyei be m báa bè tòónnè.

⁵ Bèè wátiri betòbè disòri m bo bè dèite,
bèè màke sifei nè sipoo yembè n yí yóó bè wènnénè.

⁶ Bèè dòòri timómmoni n yó mbè yému,
nè be tū yó nwè nke bo,
wèè tū nkuce sàakù wèè yó ntú n kóo tǎnti.

⁷ Wèè ciinte betòbè de yiè nyí màke dikàri m borè.
Wèè màke siyáàbisí de yiè mbáa cómmú n yùikè.

⁸ Bá dìi kũnwènnì n ní yóo ðeitemu beyeibe ti kó ketenkè miéke,
n yó ðeitemu bèè dónè betàbè meyei n Yiè nKuyie nkó dihei miéke.

102

Osénniwè bàammè Kuyie

¹ Osénniwè yèmmè cààrèmmè kòò bàà nKuyie nke kù benkú o sémmè.

² N Yiè nKuyie, kénté m báammì,
yóu kè n dabònni tuòke a borè.

³ Bá m búíinné, meyeñcaàrimè yiè,
kénténì m bíékè, n da kuònnèmu yíe,
còuté m báammì báá òòte.

⁴ N kó yewe yeè yenni kuyukú kòme,
n kũò yeè còuté yehāākũò ntēmè.

⁵ N yèmmè mèè sàáténè timúkpetì,
n ténke í yé mudii kpeti.

⁶ N kòmmú ke kòmmúmu,
n kònti kpeímu ke ðàri n kũò.

⁷ N sàáténè kuyīnwuokù kùù bo kũnku dikpráà,
n dònnè ðionduò dìi bo ðindi tidobontì miéke.

⁸ Nh ò n yíé nkéwúómmu ke kuò,
n cúókému tɛnòtè ò ncúókémè ðitou Ìnkè.

⁹ N yeibe n sáántemu yewe yemou,
n níimbè ò mbuò nkusīnkú ke beúnè mí nwe.

¹⁰⁻¹¹ A miéke keè n ye ke n còuté
kè mutápeí nnaá n kó mudii.

A miéke keè n yonke
kè n nònnièti tàà n yò ndè

ke yé a n dootóomè

¹² N we yeè pēnké medéè ntēmè,
n kpeí timúti kòme mme.

¹³ N Yiè nKuyie nha kpaatìrimu sáà,
benitibè yó nyé f̄s̄ò kpeí nsáà.

¹⁴ A itimu ke bo kuò mmesémmè Siyōō èi kòbe,
a do nàké dìi mónni kpeí dì tuòkemu
kunáá mbo da p̄innè ðè Siyōō kòbe.

¹⁵ A kó betòmbè tínti ti dómu Siyōō bá nè ò me ndomè,
mesémmè wè nti bonèmu bá nè ò me nnaámmè tidobontì.

¹⁶ Yebotè yóo bantému ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì,
kutenkú kó bekprààtibè bemou yóo yàmu ku kpeti.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nyóó wēte kémaámu Siyōō èi,
kù yóo benkemu ku kpeti o miéke.

¹⁸ Kù yomu osénniwè kó mubáammu,
kù í senkú o báammì.

¹⁹ Bèe ti wàri kutònkù kùù kpaanì ku kpeí,
kè bè yóo pié bèe sante ti Yiè nKuyie.

²⁰ Kù boní keīnkè nke ku cēsààtè ke wúónnì,

ti Yiè nKuyie nke mbo ke wúónní ketenkè.

²¹ Ke bo keè tikpetínti kó isáútti,

kéðeeté bèè duunnè mukũũ,

²² ke bèè náké Siyṣṣ èi mieke ti Yiè nKuyie nkpréí,

ké nkù sántí Sedisademmu èi mieke,

²³ yebotè bo tí ndì m̀ǹǹǹ,

yekpààtiyò bo wēnné kébántè ti Yiè nKuyie.

²⁴ M berínè kuce cuokè nke kè kù dèite n wērímú,
ke kùp̀nnè n we.

²⁵ Áú Kuyie! N da báámmu, bá n toote,

ke yé f̄́ bomèmu sáà yebie nyebie.

²⁶ F̄́ṣṣ d̀d̀ ketenkè nè dim̀ǹǹ,

tiwetì tu a ǹùtè kó mut̄mmú mmu.

²⁷ Dende yóó p̄̀t̄t̄mu, kè f̄́ nní mbo,

dè yóó kót̄mu kuyààkù t̄m̀.

A yóó dè kp̄̀mu kuyààkù k̄m̀, kè d̀e ceete.

²⁸ F̄́ nyie me mbaa yó ndò nha d̀nti nti,

a we í deu.

²⁹ A kó bet̄mbè bí yóó m̄ot̄mu dik̀r̀,

kè be yaàbí nf̄́kù tei a ìkè.

103

Dafiti s̄antemè Kuyie

¹ Dafitii kó feyènf̄.

N s̄antímu n Yiè nKuyie nè n yèmmè mem̄u,
n wēnni d̄éuk̀nkomu ku yetisààr̀.

² N s̄antímu n Yiè nKuyie nnè n yèmmè mem̄u,
m báa yè mmesàà nkù n d̀d̀ mè kó mèmamè.

³ Kuù n c̄ēnko n caàr̀mè mem̄u,
kuù m miék̀nko m m̄mmú m̄m̄u.

⁴ Kuù n d̄enn̄e dif̄t̄r̀ miēke,
kuù c̀únni ku kó mesàà n ȳn̄kè, ke n kuò mmesémmè.

⁵ Ke m píe ndiwèi n f̀mmu kó yewe yem̄u miēke,
ke w̄t̄e ke m b̄nk̀nn̄e kè m p̀ù f̄c̄r̄ife ḡmmè.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù bekù kè dè wenni,
kuù ṣṣ kónné bè ò wè nè muwērímú kóò duò nhò d̀ nkénte dè.

⁷ Kuù benke M̄ȳiisi ku kó ice
kè Isidaȳeribe yà ku dieti.

⁸ Kuyie nsémmè deumu, kè kù d̀d̀ri mesàà,
ku miēke í c̄ā k̄p̄k̀, kù nitimu mediè.

⁹ Kù ṣṣ í nh̄a ke kpa ns̄áà,
ku miēke ṣṣ í nh̄a ke p̄i.

¹⁰ Kù í ti yietì ti caàr̀mè m̄amè,
kù í ti f̄oku ti yei mm̄amè.

¹¹ Tiwetì yòut̄enè mèè botí ketenkè,

Kuyie nkó mesàà mme ndeu bèè kù dé be kpéí.

¹² Diiyè yìèní kè dè détirinè mè di taà kè,
ti Yiè nKuyie nhòò me nti détinne ti caàrimè.

¹³ Oniti ò ndó mèè botí o bí,
ti Yiè nKuyie mme ndó bèè kù dé.

¹⁴ Kuyie nyému kù ti pítténè mù,
kù yému ke dò nti tú mutáá.

¹⁵ Oniti fòmmu dònne timúti nti,
mù òò pórímu timúti tēmè.

¹⁶ Kè kuyaakùu fuutení kè mu kperεε deè,
a ténke báá banté mù do borè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie nkó mesàà nhò mbonèmu bèè kù dé sáá,
kù ò mbè dòòrimu dèè sié bembε nè be yaàbíó.

¹⁸ De kó mesàà mbomu bèè pí nku taummè,
ke yé ku kuó kpéí nke dōori ì yēmme be kpéí.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie ñfí nku kpààtikàri tiwetì nti,
ke baké demòu dèè bo.

²⁰ Díndi Kuyie ntòrè nsántínè ku,
díndi bèè tu muwērímú yembè ke yíé nku kpeti,
kè kù òò béi nkè di yie nkù yē mmù.

²¹ Diiyè nè otànkù nè siwāá, nsántínè ti Yiè nKuyie Mpakedaa,
díndi bèè pí nku tōmmú ke yíé nku kpeti.

²² Díndi kù dòò dè, nsántínè ku,
kuù baké tipítì timòu.

N wēnni, á nsántí a Yiè nKuyie.

104

Ti bo nsántímè ti Yiè nKuyie nkùù dòò demòu

¹ N wēnni á nsántí a Yiè nKuyie.

N Yiè nKuyie ndeumu mediè,
kuù te tikpetì nè disānni.

² Kù dàátí kuwenniku nku diyaàbòri kōme,
kuù pité tiwetì bè òò pitémè kuyàakù.

³ Kuù fíí nku cīètè yewetè ñnkè,
kè yewetè tu ku sántè,
kè ku fètì tu kuyàakù.

⁴ Kuyaakù kuù tu ti Yiè nKuyie ntòrè,
kè fehāādeñfè tu ku kó betōmbè.

⁵ Kuyie n kuù fíí nketenkè kó dipūū,
kè kè fiúkú sáà yebie nyebie.

⁶ Kè kù kè dàtinnè menédiemè kuyàakù kōme,
kè mè dàtínko yetārè.

⁷ Kè kùu péi nkè mēε coké,
kè kùu pεε mmetammè bá mē í wuóké.

⁸ Kè mēε pōntení yetārè kécúténí dibiri,

kékote kù mē benke òù bòrì.

⁹ Kuù mē kèété kumànkù mē yó nkááké dè,
ké báá wētení kédátinné ketenkè.

¹⁰ Kuù niù sibií kó menie nkè mē taà ikó,
nke pūò nke tūù nyitāfuò.

¹¹ Kè tiwanwantì timòu yè,
kè dikpáá kó musāmmarímú* mē kòùnè sinéyēí.

¹² Kè sinòò cekù si yīēntì òborè,
ke karì òetie nyīnkè ke kuò.

¹³ Kuyie mbo ku cīētè nte keīnkè,
ke yòòrì yetārè, kuù te kè ketenkè sànnè menie.

¹⁴ Kuù te kè timúti yìèní kè iwūò bo nyo,
kè tidiiti bo mpéi kè benitibè pieti ke yo.

¹⁵ Ketenkè nke menaà nyiènimè ke cātinko onitì yèmmè,
ò òò òe mpété mekùò nkéwaare o iikè kè kè mmièti,
bè òe mpieti tidiiti ke yo nke mōke muwērímú.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nkó òetie nsànnè menie,
Dimaa kó òetie mbè tū òe sētiri kù fiíkú òe.

¹⁷ Sinòò òe ncekù si yīēntì,
icuo òe ncekù i yīēntì ke wentí.

¹⁸ Kè sitābòò bo yetārè òeyè ònkè,
kè yēsete taà yepèrè fié.

¹⁹ Kuyie nkuù òò otànkù kòò bo m baàti yemòrè,
kè diyie yé òi òò ta òù mònni.

²⁰ Kuù òò yúni dibiiinni kè òe yī keyènkè
kè tikpasinti timòu íté mucèmmu.

²¹ Yeciricirè kó yepàà nhò mbeti ke bo pí,
ke kontí ke móú Kuyie nku mudii.

²² Kè diyie yètiní yèè cìété ketaá ye òèntì mièke.

²³ Kè benitibè me ntó yènni kékūstí be tōnnè,
kénkémmùnè kuyuoku.

²⁴ N Yiè nKuyie nha pí mmutōmmú òiemù mmu,
a òò òèè kó òimàà a òe òòònnè meciù mme,
òèè piéké ketenkè fòò òe òòò.

²⁵ Nte òàméèrì ke òuò ke í sènni
tiwanwantì tibotí tibotí tidièti nè tisámòpti kè òe piéké o mièke.
Bá tì í òò nkékaa nkédeè.

²⁶ Kè bàtòòbè cènti o mièke tipíiti timòu,
òàméèrì kó musímmù† a òòòmù kè mù bo nkpeiti o mièke.

* **104:11 dikpáá kó musāmmarímú:** Tehontè matè nte kè tē òònnè sāmmarímú ke né bo dikpáá, òe kó siwéi í bo kunitisùkù ke òò ntí nyé si yètè. † **104:26 òàméèrì kó musímmù:** Dimònni kòbe yèmmè òò òò nfewàáfè mafè fèè bo òàméèrì mièke yoo femùòfè mafè yoo dibòò òimòmmònni fewàáfè òiefè, Kuyie nyóò kuò fè yemòrè sonye. (Wénté Mudámmu 12:3,9).

27 Tiwanwanti timou bùs fí nwe,
 kaa bo nti duò mmudii dè dò há nti duò ndii mònni.
 28 Fṣṣ ṣṣ yaaténí kè tì kou,
 fṣṣ ṣṣ yanne a nùtè kè tì di kénsànnè.
 29 Á tì bùtínné kè tì ta kukṓmbòdoróo miéke,
 deite ti wemmu kè tì kú kéwēte mutáá mmiéke.
 30 Kaa ti duónko a kó muyaá nti fòutemu,
 ketenkè bo wēte kénáá nkepànkè.

31 N Yiè nKuyie nha kpeti mbo sáá,
 dè nda naatinè a tōmmú a pī mmù.
 32 Kaa wènté ketenkè kè sàntèmu
 kaa kááké yetārè yè còuté muháá mmu.

33 N fōmmu mumou n yó ndièmmu ke sánti n Yiè nKuyie.
 Kè n kpaá wéi n yó ndéúkunkomu ku yètiri.
 34 Kuu yie nkécouté n kó yesāá,
 mí n yie nYiè nKuyie nkuu n duó ndiwèi.
 35 Beyeibe kó dimàà òmòu bá nkpaá ketenkè ìnkè.
 Benitidōnnibèe deè páíi ketenkè.

N sántímu n Yiè nKuyie nnè n yèmmè memou.
 Sāntenè ti Yiè nKuyie!

105

Ò denténimè Kuyie mbè dṓṓ dè
(Yenáànkékè 1-15 Wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 16:8-22)

1 Nsāntínè ti Yiè nKuyie,
 pīékénè ku yètiri.
 Nákénè yebotè mutōndiemù kù pī mmù.
 2 Ndiènnè ke kù sánti nè debémbénnè,
 nnáánnè ku dièti kù dṓṓ tì.
 3 Mpotínè ku yètiri, kù dò mpáíi nwe,
 di yèmmè nnaati dindi bèè wanti ti Yiè nKuyie.
 4 Wammúnè ti Yiè nKuyie nnè ku wērímú,
 nwantinè kù bo ndi bonèmmè sáá.
 5-6 Dindi ku kóo tōnti Abarahammu kó kuwuò nkòbe
 di báá yè nku dṓṓ tì dièti kpéi.
 Dindi Sakòbu yaàbí kù tāáté bè
 di báá yè mmutōndiemù kù dṓṓ mù nè kù nàkè tì.

7 Kuù tu ti Yiè nKuyie,
 kuù baké ketenkè kemou.
 8 Kù í yīè mbiti ku taummè kpéi,
 ku nùu kù béi ndi tidapùntōnti tekoupiítè (1000) kpéi.
 9 Kù í yè nkù dṓṓnè mèè taummè Abarahammu,
 kù me nyí yè nkù dṓṓnnè dii nùu Isaki ke pàrikè.
 10 Kù nàkè dii nùu Sakòbu di duómu,

kù dònè mèt taummè Isidayēeri mē bomu nsāā.

11 Kù do ò nàké dì ke dò:
N yóó da duómmu Kannahāā tenkè.
Dì kperē nde n di duó ndè.

12 Bè do í sū, bè do í tú bēmabè
ke tú bēpòbè de kó kētenkè.

13 Kè bè nkérí ke pēnkute yebotè yebotè,
ke tati yekpààtiyo yekpààtiyo.

14 Kù do í yie nkòò mōu bè fēū,
kéncaú mbekpààtibè be kprí.

15 Ke náá nke tú:
Di báá kááké n cāñné bè.
Di báá dō mèyēi mbèè náá m pānāaṅti.

16 Kè kùu tannéni dikònni be tenkè miēke,
kè bēe mōnté mudii.

17 Kè kù né níi nhoniti,
Sosefu bè do fité wè kòò ntú kudaakù.

18 Kè bēe táú nho naáçei mēfimme,
kóó dùú ntimáti,

19 kémbaānē Kuyie ndo ò nàké ti bo dōmè,
kè Kuyie mbenke ò í cààrēmè.

20 Kòo kpààti duó nkè bēe ò pité,
wenwe wèè baké yebotè weè ò fīi.

21 Kòo kpààti ò baá nkòò mbaké o cīētè tēmou,
kémbakénè okpààti te dè demou.

22 Kè dè bo yie kòò niitè bēè tū nhokpààti,
wenwe Sosefu ò bè dónēmè
kétuo mmeciū ndihēi kó bekótibè.

23 Isidayēeri mē nkò nhEsibiti,
Sakōbu mē nkàri Kammu tenkè.

24 Kuyie nde nduó nkè be wuō nsūū.
Bè de nkpenke kēpēté be dùòntòbè.

25 Kè Kuyie nceete Esibiti kōbe kó mèyèmmè,
kè bè nnúi nku nitibè,
kéndó ké bè bō nnè mēciū.

26 Kè Kuyie ntōnni ku kóo tōnti Mōyiisi,
nè Anō kù do tāāté wè.

27 Kè Kuyie nduó nkè bēe dō mèbenkùmè Esibiti
nè ku kó muwērímú.

Kammu ei ndi bè do dōmè tidietì.

28 Kè kùu duōnni dibūnni kè dēe biite,
bè mōu í nna kēyete ku náaṅti.

29 Kè Kuyie nceete menie nkè mēe náá mmeyīi,
kè siyīi kú.

30 Kè yēcedakēe piē mbe tenkè kemou,
nè sikpààtiçīi miēkoo.

31 Kè kùu béi nkè isēīi piē ndihēi nè tidōndōnti.

32 Fetaafè na nniumè kè fetaafè mātārè yēè né cùténí

kè muháá ncóútè be tenkè kemou,
³³ kécake detie mbè tu dè finyĩ nè bè tu dè fikíè,
 kèmarí detie ndemou be tenkè mieke.
³⁴ Kè kùu bèi nkè fecofee tanní,
 nè sibèii péu péu.
³⁵ Kè dèe déútóo tímúti tímou ketenkè,
 kèaaroo dèe kó dimàà yìenì ketenkè.
³⁶ Kè kùu poté bèè tu Mpo bemou Esibiti tenkè,
 bè pié bè be dacēnti mieke.
³⁷ Kè kù kòbe nyeti ke to tímáti péfíti nè mesoo,
 kè bèe kété kényè bá òmòu kònti í nyārike.
³⁸ Kè dèe narike Esibiti kòbe bè yèmè,
 ke yé kufōwaa ndo bè autémè mediè.

³⁹ Kè Kuyie nduōnni diwetiri kè di níi mbè diéké,
 ke níi mbè mí keyènkè.
⁴⁰ Kè bèe mao Kuyie nyimaa nkè kùu bè duó nyepèpèrè
 nè kèfinkè kó mudii kè bèe di kénsannè.
⁴¹ Kè Kuyie nyatè dipèrì, kè menie nyènni kèmpūš,
 kèpōnté tēdōnté kó dikpàà kukó nkōme.

⁴² Kù do kpaa yé ku nùu sààrì,
 kù dōunnè di ndi ku kóo tōnti Abarahammu.
⁴³ Kuù dēnnè ku nitibè kù tāātè bè nè diwèi,
 kè bè nkéri ke íútí.
⁴⁴ Kè kùu bè duó nyebotè tenkè,
 kè bèe tieke yebotè òuti kperè.
⁴⁵ Kè dè bo yie nkè bè ntū nku tié,
 ke yíe nku kuó yē mmù.
 Nsāntínè ti Yìè nKuyie!

106

*Isidayeeribe í dōmè Kuyie nkè Kuyie mbè dō
 (Dināankéè 1, 47-48 wénté 1 Bekpàatibè tōmmú 16:34-36)*

¹ Nsāntínè ti Yìè nKuyie!

Déúkūnnè ti Yìè nKuyie, kù nitimu,
 kè ku kó mesàà mbo sáà.
² We mbo na kénáké mutōndiemù kù pī mmù?
 We mbo na ké kù sāntè kédeè ku sānni?

³ Kunaatí mbonè bèè dōòri dèè wenni,
 bèè tū ntimómmōnti sáà.

⁴ N Yìè nKuyie nhá nyé n kpéi,
 fō nwèè dōòri a nitibè mesàà,
 yàa tí deetè fō nwèè tu odeeitwè.
⁵ Kè dèe yie nkè m pété mesàà, a dōorimè a tāātè bè,
 kényānku kubotí kùu tu a kōku kù yānkumè,
 kè n wēnnénè a kòbe kè tí mpōti.

27 Kécíe mbe wuo nyimou kè ì ta ibotí tɛi tenkè,
kékú ibotí ì ì í yé Kuyie nyi cuokè.

28 Kè bèe taunnè dibòò Baadi Peòò èì,
kécááké iwūò bè fié ì becírìbè.

29 Kè be doòrìmèe yonke Kuyie,
kè kùu bè poté kuyēīku makù.

30 Kè Pinasi íté kécómmú,
képoté bèe cààrè, kè Kuyie nkó kuyēīkuu cómmú.

31 Kè Kuyie mpènsìrì o tòmmú kè bè nnáá mmu kpéi nyebie nyebie.

32 Mediba kó tehintè borè kè bèe íi nKuyie mmieke,
dèè tóni Mòyiisi meyei.

33 Ke yé bè do suuremè o mieke kòo náké bá ò í ntotí o yèmmè.

34 Bè í nkùò ibotí tɛi,
ti Yiè nKuyie ndo yé mbèe ì kùòmè.

35 Kè bèe kòorenè ibotí tɛi,
kétúnne ì kó medòòrìmè,

36 kékíé iwūò ibotí tɛi kó yebòkè,
kè yèe bè bò.

37 Kè bè nfeu be bí initidabí nè initipobí yebòkè,

38 kénkòu benitibè bèè í cààrè dèmarè,
ke feu be bí initidabí nè initipobí,
bè do ì feu Kannahā kó yebòkè nye,
késāū nketenkè nè menitiyī.

39 Kè be doòrìmèe bè sīnkúnne,
kè bèe yete Kuyie nkénfeu yebòkè ke cánni.

40 Kè Kuyie mmiekee bè yé mediè mbembe ku nitibè,
kè kùu bè pè mbembe kù do te bè,

41 Kè kùu yóu kè bèe ta ibotí tɛi nou mieke,
bèè bè nūi nkè bèe bè baqté ké mbè fēūnko.

42 Kè be dootitòbè mbè fēūnko,
kè bèe bè hòúté.

43 Kè Kuyie nni mbè deerí kuce mèpéu,
kè bè né nyetírí ku tié, ke kpénkúnko be to,
ke dake tati meyei mmieke.

44 Kè kùu yà be sémmè kékeè be dabònni,

45 kédenténí kù do bè dòònè mèè taummè kpéi,
ku sémmè deu mèè kpéi, kè kùu bè kuó mmesémmè.

46 Kè kùu duó nkè bèè do bè pīnmú,
kè bèe bè kuó mmesémmè.

47 Ti Yiè nKuyie nha ti deeté,
ti dennení ibotí tɛi mieke ké ti tí,
kè ti ndéúkúnko a yetisààrì,
kè ti nda pòtinè ke da sántí.

48 Ti Yiè nKuyie ntínti Isidayeeribe tū nkù, a yètìrì ndeu,
a yètìrì do deumu ke yó ndeu sáá,

benitibè bεmou, yiennè ke dò:
Dè mme ndò! Nsāntínè ti Yiè nKuyie.

YESĀĀ MPĀTĪRI DINUMMURI

(Yesāa 107-150)

107

Kuyie ndeeté bè kù sāntímè

¹ Ndéúkunkonè ti Yiè Kuyie nkù nìtimu,
ku sàà mbomu nsāā.

² Dindi ti Yiè nKuyie ndeeté bè, ñsāntínè ku,
dindi kù fiète bè di dootitòbè nou miεke.
Ndéúkunkonè ku.

³ Dindi kù dēnnení bè yehekè yemou miεke kè di tii.
Diyiè yièní kè nè di taà kè,
kubakù youú nè kucānku kòbe ñsāntínè ku.

⁴ Bè do áámmu dikpáà miεke ketempéikè,
bá dihei í bo ke dò nkékari,

⁵ kè sinéyēī bè poté nè dikònni,
kè bèe duúnnè mukūū,

⁶ kéta mesémmè miεke kékuónnè be Yiè nKuyie,
kè kùu bè deeténè meyeñcaàrimè.

⁷ Kè bè niité kuce kùu sié,
kè bè bo kò ndihei kékari,

⁸ kéndéúkunko ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréi,
kù dòò tii dieti ke bo deeté benitibè ti kpéi.

⁹ Kuú duó nsinéyēī do bo bè kè bè yà,
ke duó ndikònni do bo bè kè bè di ke sànnè.

¹⁰ Bεmbe bèè do ā dikpetintou miεke dibiiñni,
ke bo mesémmè miεke ke táú mεfimme.

¹¹ Ke yé bè do yetemè Kuyie nkpréi,
késenkèri Kuyie nkùu baké keñkè nè ketenkè ku kó itié.

¹² Kè kùu bè tanné meháárimè miεke kè bèe kéke,
kénduò bá òmou í bè ímmu.

¹³ Kè bèe ta mesémmè kékuónnè be Yiè nKuyie,
kè kùu bè dēnne meyeñcaàrimè miεke.

¹⁴ Kè kùu bè dēnnení dikpetintou miεke dibiiñni,
kékéété tidaati kó iwēī.

¹⁵ Kè bè ndéúkunko ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréi,
kù dòò tii dieti ke bo deeté benitibè ti kpéi.

¹⁶ Ke yé kuú kéétémmè disowūū kó yecakè,
ke bòké imatidei ìi do páké.

¹⁷ Bè tu tiyeinti nti ke tú benitikòùbè,
nè be kó mecaàrimè ke tanné bεmáà mesémmè.

¹⁸ Ke pè ntidiiti timou,
ke duúnnè kufōti.

¹⁹ Ke ta mesémmè miεke ke kuónnè be Yiè nKuyie,
kè kùu bè deeténè meyeñcaàrimè,

20 kédúwǎnní ku náǎnti kè tìi bè miékùnnè,
kè bè deeténè kufǒti.

21 Kè bè ndéúkùnkò ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréí,
kù dǒò tìi dieti ke bo deeté benitibè ti kpéí.

22 Kè bèe kù pǎmmú yesāa nkó yepàrè,
kémpīēkùnè diwèi ke náá nku dǒò dè.

23 Bè do centinè bàtóòbè mbe dàmeèrì miēke,
ke pī mbe tǒmmú dàmeèrì miēke.

24 Bè yǎmu ti Yiè nKuyie mpī mmùù tǒmmú,
kù dǒò tìi dieti menie mmieke.

25 Kù do béi nku nùù mèmáà ndi,
kè kuyaa kù diekùu íténí kényíinkò yenéffīfirè,

26 kè bàtóòbè nyiiti ke dekù defīnkè,

ke cuuti ketenkè fūǒ,
ke bè duò mme yeñcaàrimè.

27 Kè bè ìkèe fité kè bè nháá nke dò mbè muó mmenaà.
Kè be cii mmeməuu deè.

28 Kè bèe ta mesémmè miēke kékuóonnè ti Yiè nKuyie,
kè kùu bè dènnè meyeñcaàrimè miēke,

29 kécónné kuyaa kperikù só,
kè yenéffīfirè dò béù.

30 Kè dèe bè narike kuyaa kù kperikù còrmúmè,
kè ti Yiè nKuyie mbè sée mbè dó dii bòri.

31 Kè bè ndéúkùnkò ti Yiè nKuyie nku sàà nkpréí.
Tidietì kù dǒò tì ke deeté benitibè ti kpéí.

32 Nsántínè Kuyie kubotí kuməu tīnni miēke,
ké nkù sánti bekotibaabè tíi ndè.

33 Kuyie nkuù ǎǎ ceete ikó ndieyi kè dèe naá ntedənkpetè,
kédúó nkè sibií kó ketenkèe naá nketenkè kèè dònté menie.

34 Kuù do duó nkè ketensàakèe naá mmetīē nkó ketenkè,
benitibè bèè kè bo be kó kuyonku kpéí.

35 Kè kù me ndó kùu ceete tedənkpetè kè menie nyènní,
kè menie ndo í bo dèè naá nsibií.

36 Kè kùu dè kǎnne dikòmni do bo bè,
kè dèe naá ndiheì kè benitibè mbo,

37 kékúúti depaa nkéffí kú detie mbè tu dè fīnyī,
kè dèe pié mmediè.

38 Kè kùu bè dǒò mesàà nkè bèe pié késūù,
kù í nyóu kè be wūō yaate.

39 Mesémmè nè meháárimè,
dèè do bè yàate kéké kùnnè.

40 Kè ti Yiè nKuyie nsenkèri sikpààtibíí,
kédúó nkè bè nháá nfekpáfè miēke kuce í borè.

41 Kuù deeté becīribè mesémmè miēke,
ke duó nkè be wuō nsūù nyiwūō dǒmmè.

42 Bèè dǒòri dèè sié kè bèe dè yà kè dèe bè narike,

beyeiɓe biε kó yεnò í ntàúté.

⁴³ Wèè mòke meyèmmè wèe daate de kpéi,
wèe banté ti Yiè nKuyie nkó mesàa nkù dòò mè.

108

N dó kénampemu kéente dikūnweñni ndi

(Yenāaṅkéké 2-6 Wénté Yesāa 57:8-12. Yenāaṅkéké 7-14 wénté Yesāa 60:7-14)

¹ Dafiti yēnfè ò dènté fē.

² N kōmbùòti í nampú,

Kuyie n yó n dièmmu ke da sāntí.

Ke biennè debémbénnè dèè tu n kó disānni.

³ N kùtidùùti nè m bóm̄bonti, entenè!

N dó kéente dikūnweñni ndi.

⁴ N Yiè nKuyie nyó nda sāntímu benitibè cuokè,
kéndéúkunko a yètiri ibotí cuokè.

⁵ Ke yé a sàa mp̄ēētóm̄e tiweti,
kàa kó timóm̄m̄onti sènté yewetè.

⁶ Kuyie nhá ṅdeu keṅkè
kàa kpeti ṅbo ketenkè kem̄ou ṅnkè.

⁷ A ti deeté t̄inti a dó bè mediè.

Kénté m báammu, yàa ti pate nè a w̄erímú.

⁸ Kuyie mbéim̄mu ku cēsààtè miεke,
ke tú kù yóò bè namu, kétotí Sisem̄mu eì,
kéberí Suk̄oti biriku kétotí,

⁹ kénte Kadaadi eì nè Manansee kperi.

Kè Efadaim̄mu ntú ku p̄i,
kè Suda a tu ku kó kukp̄ààtip̄àati.

¹⁰ M̄abu tu tenaate nte, kù w̄ùònè t̄è,
kù namu Edóm̄mu koò b̄onté kuneükù dèè benkú kù bè temè,
ke péú Fidisit̄ēēbe mekp̄aritam̄mè.

¹¹ We mbo n k̄atenè diheikperi?

We mbo n tap̄nè Edóm̄mu tenkè?

¹² Kè dè í tú f̄s̄ nKuyie nkùù do ti dootóo,

bá a t̄énke í nièné ti kó behāāp̄òmbè mudòò.

¹³ K̄atení ké tí teennè, tí patenè ti dootit̄abè.

Ke yé onití kó meteèmmè í t̄úmè m̄em̄amè.

¹⁴ Kuyie nyó nti bon̄emu kè ti p̄i mmut̄andiem̄u.

Kuù yóò nàu ti dùònt̄abè.

109

Bè sei nwè m̄om̄mè Kuyie mm̄eteèmmè

¹ Beðèmbè kóo kótì dièmmè Dafiti yēnfē.

Kuyie n sāntí f̄s̄ nwe, bá n̄c̄éékóo,

² ke yé beyeiɓe, besoumbè náántem̄è n kpéi,

bè nàá ntí tu siyáàbìsí nsi.

³ Meníímmè kó tináàntí tii n fité,
bè n kpànnè detetirè nde.

⁴ Mí me mbè dómu kè n kó ticuuti né tú iwátii,
n né kuànnè Kuyie nku be kpéí.

⁵ M bè dòòri mesàa mme, kè bè n yietí meyei,
m bè dómu kè bè n cu meníímmè.

⁶ Bè nàámmu n kpéí nke tú:

Duónnè we onitíyèiwe,

kòo dùòntòu wèè bo ò wátí kòo mbo o bakù yóú.

⁷ Kè bèè ò bekénè kégà o caàrímè,

Kòo kó mubáammuu náa mmuyeyimu.

⁸ Kòo kó yewee kùpe,

kòo tòu mǎu cǎuté o fǎtírí,

⁹ kòo bí náa nyiciribí,

kòo pokùu náa nhokúpokù.

¹⁰ Kòo bí náa mbeçièmbè, kémúóte,

kéyè í dobontí kényǎūti.

¹¹ Kòo bantiebèe tieke ò màke dè demǎu,

kè bepdòbèe éí o òùti kperè.

¹² Òmǎu ténke bá nhò dòòri mesàa,

òmǎu me mbáa kuò nho bí mmesémmè, ò ku ke yóú ì.

¹³ Kòo yaàbí kú ke deè, kòo kó kuwuò nkpanné,

o yètiri bá nkpaá bo.

¹⁴ N Yìè nKuyie nha báa yè nho yembè kó meyei nkpréí,

o yǎ kó mecaàrímè báa íté a ìkè.

¹⁵ N Yìè nKuyie nhá nyé be yei nkpréí,

kè bè bá ndenniní be kpéí ketenkè ìnkè.

¹⁶ De kóo niti í mǎòte mèè kpéí mmesémmè,

ke fǎū nhocírí, kòo kùò mesémmè mieke.

¹⁷ Ò me ndómè kusínkù nku kùu do o ìnkè,

ò í me ndómèmu mesàa, mèè ò déténe.

¹⁸ Kè kusínkùu ò dàtinnè diyaàbòri kǎme,

kéta o mieke menie nkǎme,

kétuǎke o kǎò mekùò nhǎmmè.

¹⁹ Kusínkùu náa nho kó diyaàbòri kénaa nfenaakǎnfè,

kòò nkù yì sǎa.

²⁰ Kuyie nhá yóu kè dè mme ndò mbèè náante n kpéí.

Bèè kó dimàa náante n kó meyei dèe me mbè dǎò.

²¹ Fǎ n Yìè nKuyie, fǎ nwèè n te,

a bá m bǎntóo a kó diyètiri kpéí.

A sàa ndeumu, yàa n deeté.

²² N tú osénniwè nwe, ocírí.

Dè cààrè n yèmmè mme.

²³ N kéri ke pēnkému medéè ntēmè,

bè m bētímu dicádónni kǎme.

²⁴ M bou ke bou dinùu ndi kè n núu nhòòte,

m mǎnte mmàa ndi mudii ke cǎte.

25 N naá nyisié kperε ndε be ìkè,
kè bè n yàu ke dáankoo be yò.

26 N Yiè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ n te, yàa n teennè,
nè a kó mesàà nkpéi yàa n deeté.

27 Dòò kè bèε banté a kó muwērímú mmumè,
kébanté ke dò n Yiè nKuyie nfɔ̀ɔ̀ mè dòò.

28 Bεmbe m bəmmù kusĩnkù nku,
kè f̄́ nni n dɔ̀ori mesàà.
Kè bè ité ke còmmù bèε yóó di ifei,
mí nha kóo t̄́nti kè nni mbo diwèl miεke.

29 Mesenkùmεε dátinnè n níimbè,
kè bèε dáátí ifei diyaàbòrì k̄́mε.

30 N yó nsántí n Yiè nKuyie nnè metankperímè mme,
bá nè dit̄́nni miεkoo n yó ndéúkunkomu ku yètiri.

31 Ke yé kuù kommumè oc̄̄ri,
ke bo ò pàtenè bèè ò bekùnè.

110

Kuyie ntāāté wè kòò tu ikuó niùti ke tú okpàati

¹ Dafiti yēnfè.

N Yiè nKuyie n nàkému n Yiè nke yī
we nkàri o bakù youú,
ke kēmmúnè kù bo ò duómme o dootitòbè,
kòo bè cùùti.

² Kuyie nda duómму fekpààtipàtifè Siyɔ̀ɔ̀,
mbaké a dootitòbè.

³ A kpàrinuəmbε da duómму be máà,
a ɔ̀ nyóó tí nha āāpòmbè kè bèε kotenímu nè tikònyauti a cēsààtè,
kàa dapànti kó muwērímúu wētení a borè
tikūwentémaànti k̄́mε.

⁴ Ti Yiè nKuyie m béimmu ke ìkú,
kù í yóó kpate ku nù.

Kù yī a tú ikuó niùti nwe sáà,
ke dōnnè Mesisedeki.

⁵ Ti Yiè nKuyie, n kómму f̄́ nwe,
kù miεke bo íté d̄̄i yiè,
kù bo ùtire bekpààtibè.

⁶ Kuyie nyóó bekénèmu yεbotè,
kè beciríbè máà píε ndiheì.
Kù kóo kpàati yóó ùtiremu ketendiekè kóo kpàati.

⁷ Ò yó nkéri k̄́yà kukó nku,
kēwēte k̄́pété muwērímú ò yóó nanè mù o dootitòbè. *

* **110:7** fr 110:7 De kó tináànti bo na kémbenkú behāāpòmbè bèè do yà kukó nképété muwērímú Sedeɔ̀ kó dimànni, yoo ti Yiè nYesu wèè na o dootitòbè nè Kuyie nkó meteəmmè, ke kéri ke yíéo.

111

Bè sãntímè Kuyie nkù dòò dè kpéí

¹ Nsãntínè Kuyie, kù bomu nsáà!

N yó nsãntímu n Yìè nKuyie nnè n yèmmè meməu
bèè tũ ntímóm̄m̄nti bε cuokè, ku tĩnni tikù dè.

² Ti Yìè nKuyie ntóm̄m̄mu deumu,

bèè mù dó kè bè wanti ké mù yĩtè.

³ Ku tóm̄m̄mu deumu ke wenni,

kù dòòri tím̄óm̄m̄nti nti sáà.

⁴ Kù dó tí nyému kù pí mmùù tøndiemù kpéí,
ti Yìè nKuyie nsàmu ke m̄ake onìti kó mesém̄m̄.

⁵ Ke duò mmudii bèè kù dé,

kù í yĩè nkù bè dóunnè dii nùù kpéí bìti.

⁶ Kù benkemu ku nìtibè kù pí mmùù tøndiemù,
ke bè duò nyibotí tèi kó yehèkè kè bè tieke.

⁷ Kù dòòri dèè kó dimàà tu tím̄óm̄m̄nti nti ke síé,
ku tannò í ceerì.

⁸ Yè fiúkúmu sáà, yè í yóó ceete,

yè tu tím̄óm̄m̄nti nti ke síé.

⁹ Kuù donté ku nìtibè,

ke bè dòònè metaummè kè mè bo sáà.

Kù dò mpáíi nwe, ke duò tikòm̄bùòti.

¹⁰ A bo ndémè Kuyie ndèè tu m̄eciì nkó diketirì,
bèè dòòri mem̄m̄e bè m̄àke meyèmmè m̄m̄e.

Kuyie nha sãnni bomu nsáà.

112

Wèè wetí ò ò nkarimè ke í yĩèkù

¹ Nsãntínè ti Yìè nKuyie!

Dè nnaati onìti wèè dé Kuyie,

dè nnaati wèè pieti diwèi ku tannò mieke.

² Kuyie mbo doò mesàà nwèè wetí o kó feyanfè,
o kó kuwuò mbo nkpeh̄ni bε tenkè mieke.

³ Mesàà nè tikpàti dè yó mbomu de yiè nciètè,

Kuyie nhò wùó nwèè wetí wènwe sáà.

⁴ Kè dè biitoo wèè wetí Kuyie nkuù ò ò miíté,

wèè sà ke m̄ake onìti kó mesém̄m̄,

Kuyie nkuù ò nhò mí.

⁵ Dè ñnaati onìti wèè pènni betobè o kperε nè diwèi,

ke tũ nyikuó duó ke dóm̄m̄,

ke tũnni o kpeti.

⁶ De yiè nhó í ndo bìti.

Bè ò nyému wèè wetí o kpéí nsáà

⁷ De yiè nkòo kèè tiyeiti matì ò ò ò í nyĩèkù,

dè ò ò í nhò nampe ke yé ò duóm̄m̄ omáà Kuyie nku.

⁸ O kãm̄bùòti í duò, ò í yĩèkù dèmarè,

kòò wetí o dootitábè, ò ò nyému weè yóó namè.

⁹ O nòutè yàammu kòò pāā mbeçiribè,
Kuyie nhò wùó nwèè wetí wènwè sáá,
o wèrimú nè o kpeti kè dè dèúkú.

¹⁰ Kòo yeiwe ò wùó nkè dè ò yóú,
kòò càá nho nù ke çitiri,
oyeiwe dó dè òò yè detetirè nde.

113

Ti dòmmè kénsántí ti Yiè nKuyie

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Díndi ti Yiè nKuyie nkó betōmbè, ñsántínè ku,
ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri.

² Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu
kétúóté yíe nnè ti bo mbomdo sáá.

³ Ndéúkunkonè ti Yiè nKuyie nyètiri,
diyie bo yènnímè nè di yaa bo tamè.

⁴ Ti Yiè nKuyie nkuu baké yebotè yemou,
kè ku kpeti dèke ke sènté tiwetí.

⁵ We ndōnnè ti Yiè nKuyie nti tū nkù?
Ku kpàatikàri bo kéñkè nkè.

⁶ Kè ku òò sīnnè kéwéntení,
kéñkè nè ketenkè.

⁷ Kuu òò ñinní osènniwè mutáá mmièke,
kuu òò kūténí ocīri ditápùò mièke,

⁸ kóò wènnénè sikpàatibí kékanne,
kè wèe wènnénè o èi kó bekótíbè.

⁹ Kuu òò pā teçtētè wèè do tú tehāunte,
kòò naá nhobiyò kémbonè diwèl.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

114

Isidayeeriè sèntémè dàméèri tipènti kou

¹ Isidayeeriè yè dii mōnni Esibiti,
Sakōbu yaábí yè dii mōnni bekpákpàribè tenké.

² Kè Sudaá wuō nni ntú ku kōbe mbe,
kè Isidayeeriè tu kù te bè.

³ Kè dàméèrii bè yà kéçoké.
Kè Suditēē kó menie mbótí.

⁴ Kè yetārè mpuu yepedakè kōme,
kè sitáá puu yebōdakè kōme.

⁵ Dàméèri a cokùnè ba?
Fō ñSuditēē dè dòmmè kàa nie mbótí?

⁶ Díndi yetārè dè dòmmè kè di puu yepedakè kōme?
Sitáá ba nte kè di puu yebōdakè tēmè?

7 Ketenkè a kònti nhau ti Yiè nKuyie nyìkè,
kunku Sakòbu do tũ nkù

8 Kuù ʒ̄ ceete dipèri borè kè dèe naá ndibinni,
kutáá duó dè kè dèe naá nkukó.

115

Kuyie nkuù máà dò tí nkù sántí

1 Ti Yiè nKuyie dè í tú tũ te disánni,
f̄s̄ò te disánni, déúkùnnè a yètiri
a sà mèè kpéí nke d̄ori timóm̄nti.

2 Ba nte kè yebotè bo mbékú ke tú:
Yé Kuyie mbè tũ nkù borè?

3 Kuyie nti tũ nkù bomu keĩnkè,
ke d̄ori ku dó dè demou.

4 Be bokè tu timáti péiti nti nè mesò,
bèè yè d̄òd̄ nè be nou.

5 Yè m̄kemu yenò yè me nyí nò nke náá,
ke m̄ke inuò, nyè me nyí wúó.

6 Ke m̄ke yeto, yè me nyí yo,
ke m̄ke yewũò, nyè me nh̄ò í nkèè kunóú.

7 Ke ā sinou, yè me nyí nò nke p̄i,
ke m̄ke sinaàcèi, yè me nyí nò nke ceñti,
metammè í yièní ye ní mieke.

8 Bèè d̄òri de kó sitenk̄aani, bèe si naánnè,
bèè kó dimáà si duó mbemáà, bèe si naánnè.

9 Díndi Isidayeeribe kó kuwuò, duónnè dimáà di Yiè nKuyie,
nkuù tu di kó teènti, di kó kud̄pikù.

10 Díndi Anò kó kuwuò nkobe duónnè ndimáà di Yiè nKuyie,
nkuù tu di kó teènti, di kó kud̄pikù.

11 Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie duónnè ku dimáà,
kuù tu di kó oteènti, di kó kud̄pikù.

12 Ti Yiè nKuyie nyí yè nti kpéí, kù yóó ti d̄òmu mesàà,
kù yóó d̄òmu mesàà nyIsidayeeribe kó kuwuò,
kéd̄òd̄ mesàà nhAnò kó kuwuò.

13 Ti Yiè nKuyie nyóó d̄òmu mesàà mbèè kù dé,
besám̄p̄òbè nè bediebè bemou.

14 Ti Yiè nKuyie nduó nkè di sũí,
díndi nè di bíó.

15 Ti Yiè nKuyie nkuù d̄òd̄ keĩnkè nè ketenkè,
kù di d̄òd̄ mesàà.

16 Keĩnkè ti Yiè nKuyie nkuù kè te,
ke duó nketenkè tínti benitibè.

17 Ti Yiè nKuyie ndè í tú becírìbè bèè yó nda sántí,
Bed̄ambè bèè í yó nda sántí.

18 Tínti bie me nyó nsántímu ti Yiè nKuyie,
di mm̄nni nè tí bo mbomò.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

116

Kuyie ndeeténè wè mukūū nkòò kù sāntí

1 N dómu n Yiè nKuyie,

ke yé kù yomè nkó yedabùò nnè m báammì.

2 Kù n kèmmúmu, kè ku to bo m bíékè,

n yó nkù yumu sáà nè m bo mbomè.

3 Mukūū mmuù do m pítinné mu kó iwēī,

kè kudɔnkù kó ticùditi m pí,

kè meyeñcaàrimè n na,

kè n ta kukɔmbòdoróo miéke.

4 Ke kuónkoo kényú n Yiè nKuyie nke yí:

N Yiè nKuyie nyàa n deeté.

5 Ti Yiè nKuyie nwetímu, ke mɔke mesémmè,

Kuyie nti tū nkù kuɔmmu oniti mesémmè.

6 N Yiè nKuyie nkuù kánkù besíntíbè,

n do cítemu kè kù n deeté.

7 N wète ke pètému meompùmè,

N Yiè nKuyie nkuù n dɔò mesàà.

8 Kuù n deeténè mukūū, ke útè n ònnieti,

ke pí n naàcèi, bá n yí do.

9 N Yiè nKuyie nkuù yó nni nwúó nkè n kéri,

ketenkè ñnkè befòubè borè.

10 N yèmmè do í nòóté n Yiè nKuyie nyínkè.

Bá nè m mè n tamè mesémmè miéke.

11 N do ta meyeñcaàrimè miéke nke,

ke náá nke tú benitibè beməu tú siyáàbisí yembè mbe.

12 M bo na kényietí ba Kuyie kù n dɔò mèè sàà mmeməu?

13 N Yiè nKuyie nni ndeetému,

kè n yó nyuo medeetímè kó febòòfè* ke kù sāntí.

14 N yó ndəərimu n dɔúnnè yèè nò Kuyie

n kəbe beməu ñkè.

15 Ti Yiè nKuyie nkəbe kó mukūū nku dò ndəmarè dierè nde.

16 N Yiè nKuyie n tú a kóo tɔnti nwe,

kè n yò tú a kóo tɔnti,

kàa m pité iwēī.

17 N yóó da fíému iwūš disānni kpeyi,

kè n yu fí n Yiè nKuyie a yètìrì.

18 N yó ndəərimu n dɔúnnè yèè nò n Yiè nKuyie,

ku kəbe beməu ñkè.

* **116:13 f: bòòfè:** De kó febòòfè benkú menaà bè do ɔɔ pā dīi pānni Kuyie, nkéyɔre mèè naà mme di ñnkè, de kó dipānni do ɔ ntu disānni kó dipānni ndi. Ke benkú diyentəbanni kó mudii be do ɔ nyo mmú ke dennini Kuyie mbè deetémè Esibiti. Pəəri de ntú ti ɔɔ sante Kuyie nkéyá fèè bòòfè. (Wénté 1 Kòdenti 10:16).

19 Ti Yiè nKuyie nciètè dánkù miεke,
nè Sedisadεmmu εì miεke.

Nsāntínè ti Yiè Kuyie!

117

Ti m̄ou ti dòmmè kénsántí ti Yiè nKuyie

1 Díndi yebotè nsāntínè ti Yiè nKuyie,
díndi ibotí im̄ou ndéúkunkonè ku yètiri.

2 Ku sàà mbomu sáà,
kù t̄o timómm̄onti nti sáà.

Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

118

Ti bo nsāntímè ti Yiè nKuyie nku dòò dè kpéí

1 Nsāntínè ti Yiè nKuyie nkù n̄itimu,
kù sàà mbomu sáà.

2 Isidayeribe kó kuwuò nkè di d̄ò:

Ku sàà mbomu sáà.

3 Díndi An̄o kó kuwuò nkè di ȳí:

Ku sàà mbomu nsáà

4 Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie nkè di d̄ò:

Ku sàà mbomu nsáà.

5 M bo meyeñcaàrimè miεke nke ke kuónnè ti Yiè nKuyie,
kè kù kèè ke cátinne n yèmmè.

6 N Yiè nKuyie nni nkómmúmu,
n yí dé dèmarè.

On̄iti bo na ké n dòò ba?

7 N Yiè nKuyie nni mbonèmu ke n teénnè,
dèè te kè n wùó n níimbè duòmè.

8 A bo ns̄orimè ti Yiè nKuyie mborè,
dè wenninèmu a bo mbuómè on̄iti.

9 A bo n s̄orimè ti Yiè nKuyie mborè,
dè wenninèmu a bo mbuómè s̄ikpààtibí.

10 Iwuò nteì k̄obe do n cèètemu,
kè n yú n Yiè nKuyie nyètiri ké bè bié.

11 Bè do n cèètemu ké nh̄ éũté,
kè n yú n Yiè nKuyie nyètiri ké bè bié.

12 Bè do n cèètemu ké m munné ice k̄ome,
kékú d̄ende bàmbà tipoti kó muháá ntēmè,
n yú n Yiè nKuyie nyètiri ndi ke bè bié.

13 Bè do n t̄entoomu kéndó ké m b̄o,
kè n Yiè nKuyie mme nni nteennè.

14 N Yiè nKuyie nkuù tu n w̄erímú,
n diè nke ku nsántí, kuù tu ndeetiwè.

15 Ti yo bèè dǎ̀ri timómmǎnti bè namè mme ke íúni be touti ke yé Kuyie mpírmè ku tómmú nè ku wērímú.

16 Ti Yiè nKuyie nnǎmmu demǎu, ku pí nku tómmú nè muwērímú mmu.

17 N yí yóó kú, n yó nfòumu, ke náá nKuyie mpí mmùù tómmú.

18 N Yiè nKuyie nyǎ́mmu n to, kù me n yí yóu kè m bo kú.

19 N kpeténè yebòrè bèè tǔ ntimómmǎnti bè taà yè, kè n ta késǎnte n Yiè nKuyie.

20 Kè bè dǎ̀: Nte ti Yiè nKuyie ncǐètè kó dibòri. Bèè tǔ ntimómmǎnti bè dí ntaà.

21 N yó nda déúkùnkomu nYiè nKuyie nke yé a kèèmè n dabònni ke n deeté.

22 Bèè maà bè dootóo dìi tári, dìi naá ndípũ kó ditári mómmǎnni.

23 Ti Yiè nKuyie nkuù pí nde kó mutómmú, kè mù tu tidíeti kǎmu, kè ti mu ya.

24 Ti Yiè nKuyie nkó diyìe tu dìi, kè ti dò nkéyǎnku nè diwèi.

25 Áú, ti Yiè nKuyie! Nyáa tí deeté!

Áú Ti Yiè nKuyie nhá ti pá muwērímú kè ti na.

26 Mesàà nní mbonè wèè kèríní nè ti Yiè nKuyie nkó diyètìri, ti bo Kuyie ncǐètè nte, ke kù mòú mesàà ndi kpéi.

27 Ti Yiè nKuyie ntú Kuyie nku, kuù ti mí ku kó kuwenniku, ti dóóténè dibanni kèntǎ tipuonti, kétuake ku wǔstǎnni bàkè borè.

28 A tú Kuyie nku ke n te, n yó nda déúkùnkomu.

Kuyie fǒ nwèè n te n yó nda sǎntímu.

29 Ndéúkùnkonè ti Yiè nKuyie, kù nìtimu.

Ku sàà mbomu nsáà.

119

Kuyie nkuó túmè isàayi

1 Dè nnaati bèè borime wenni, bèè tǔ nti Yiè nKuyie nkó ikuó.

2 Dè nnaati bèè yie nke tǔ nku tié, bèè kù wanti nè be yèmmè memǎu.

3 Dè nnaati bèè í dǎ̀ri meyei, bèè tǔ nku kó kuce.

4 Ti Yiè nKuyie nkuù duó nku kuó. Kè ti bo nyi tǔ nweti weti.

5 N dó kèntǔmmu a kó kuce weti weti, kéndǎ̀ri a kuó yè mmù.

6 Kè dèe yie nkè n ní báá wénté a tannò kè ifei m pí.

7 N yó nda sántímu nè meyèmmè mèmáà.

N yó nháamu a tannò n yèmmè miéke.

8 N yó ndɔrimu a tié nyèmmè.

A bá m bəntóo yúó.

9 O híé mbo yímè kòo borime nwenni?

Ò bo ndɔri a náahti yèmmè mme.

10 N da waàmmu nè n yèmmè meməu,

a báa yóu kè n déténe a tannò.

11 N sɔrimu a náahti n yèmmè miéke,

kè dè bo yie nkè m báa da yeténe.

12 N Yiè Kuyie nha yètiri deumu,

m benke a tié.

13 Nè n nùu ndi mbaàtimè a tannò.

14 M bo ntūmmè a tannò dè n naatimu,

ke dònne m bo mməkemè tikpàti mediè.

15 N totímu n yèmmè a tié nyínkè ke wéi a kó ice.

16 Dè n naatimu m bo ntūmmè a kuó,

n yí yóo yè nha náahti.

17 Dòò mí nha kóo tǒnti mesàà.

Kè nni nfòu ke dɔri a náahti yèmmè.

18 Wéi n nuɔ nkè n na kɛyà,

a kuó wennimu mediè.

19 N tú opòò nwe ketenkè ìnkè,

bá n sɔnne a tannò.

20 N dómu nè n yèmmè meməu

kényé a tannò sáà.

21 A kpānèmu sifei yembè, kusínkù do bè,

bèe déténe a tannò.

22 N yāate yesāambè nè mesenkùmè,

ke yè m pīrīmèmu a tannò.

23 Bá kè sikpààtibì tìi nke náá n kpéi,

mí n tú a kóo tǒnti nwe, ke tū nha kuó yè mmù.

24 A tié nni nnaatimu

ìi n tiè.

25 N dú mutáá mmiéke nke,

n fòukùnne kéndò nha béimmè.

26 N da bātemu n kó ice iməu, kaa kèè.

Á m benke a tié.

27 M benke a kó kuce kó yetannò,

kè n na kətóti n yèmmè a kó mesàà nyínkè.

28 Meyeñcaàrimè mèè n deuté kè n kuó,

n yí nkéndò nha náahti béimmè.

29 A n détinne n siyáabisí kó kuce.

N dɔò mesàà nkè n na kətūnne a kó ikuó.

30 N tāátèmu timómmənti kó kuce.

N tū nha tannò nye.

31 N Yiè nKuyie n tū nha tié nyi.

A báa yie nkè n di ifei.

32 M beti a kó yetannò nye,
ke yé a cáttinnemè n yèmmè.

33 N Yiè nKuyie n tié nha kuó,
kè dèe yie nkè nni nyi tū nkétuòkenè kumàнку.

34 M pā meciì nkè n tūmne a kuó
ké nyi plínè n yèmmè memou.

35 A nni nni a tannò kó kuce mieke,
n wèl bo kùù mieke.

36 Yũñní n yèmmè a tié bíkè,
kè mè bá ndó mucóntimu.

37 Bentè n nǎnfè kè fè bá nwúó ndèè tu detetirè,
duó nkè nni ntū nha kó kuce.

38 Dòò mí nha kóo tǎnti a béi nti bèè da dé be kpéí.

39 A m péité munitidaá, m mu nyièkù,
a tannò yeè tu yesààye.

40 N dómu kéntū nha tannò,
yóu kè nni nfòu a kó timómmonti mieke.

41 N Yiè nKuyie nhá n dàò a kó mesàà,
n deeté kéndò nha béimmè.

42 Kè dèe yie nkè n ní na kéténné tináànti bèè n sáá,
ke yé n yíkúmè a náànti ìnkè nke.

43 Á báá déite timómmonti n nuù mieke yúó,
m baa a tǎátè tinti.

44 N yóó mpímmu a kuó,
n yi yóó yóu a kuó nè m bo mbomè.

45 Yóu kè nni mbonè kuyèhnaatí,
ke yé n tūmmè a tannò.

46 N yó nnámmu a tié bekpààtibè ìikè,
ifei í yó nyi nni mbonè.

47 Dè ò nni nnaatinèmu a tannò,
n yè dómu.

48 N yuo n nou nsi ke bo cǎuté a tannò,
n yè dómu, nh ààmú a kuó n yèmmè mieke.

49 Dentení a nàké tìi náànti,
mí nha kóo tǎnti n ti mbaa.

50 Nh ò mbo meyeñcaàrimè mieke, kè dèe m bántè deè tu:
A náànti n duòmmè mufòmmu.

51 Sípoo yembè n daúmu,
m me nyi yeténè a kuó.

52 Nh ò dentení a tǎátè tì nti,
n Yiè nKuyie nkè dèe nárikùmmè n yèmmè.

53 M mieke yènnímu benitiyonkubè,
bè dootóomu a kuó.

54 A tié nyi tu n kó feyènfè,
ketenkè kie m bo kè kupòòkù nku.

55 N Yiè nKuyie, keyènkè nh ò í nyè nha kpéí.
N tūmmu a kuó.

56 N kpɛti n te ti tu
m bo tũnnɛmɛ a tannɔ.

57 N Yiɛ nKuyie nkpɛti tú ti n ti mbéi.

Tii tu: M bo ntũmmɛ a náahtì.

58 Nɛ n yèmmɛ mɛmɔu ndi n da kuɔnnɛmɛ,
n kuó mmɛsɛmmɛ kɛndɔnnɛ a béi mme.

59 N wènnímu n tũ nyii cè.

Kɛ wɛtɛní kɛ bo tũnnɛ a tié.

60 N tɛnkɛ í yóó ɔɔtɛ, n dɔ mɛfɛi mme,
kɛ bo tũnnɛ a tannɔ.

61 Benitiyonkubɛ bɛɛ n dií nticùtì kè ti m pí.

M mɛ nyí yè nha kuó.

62 Kɛyènkɛ cuokɛ nh ɔɔ entɛmu kɛ nda sãntì.

A tããtɛ ti sié mɛɛ kpéi.

63 N naatinɛmu bɛɛ kó dimàà da dé.

Bɛɛ kó dimàà tũ nha tannɔ.

64 N Yiɛ nKuyie nha sàà mmeɛ piékɛ kutenkù
n tié nha kuó.

65 N Yiɛ nKuyie nha do ti béimmu,

kɛ mɛ nni ndòò mɛsàà m mí nha kóo tɔntì.

66 M bɛnkɛ mɛsàà nnɛ m bo mbaàtimɛ dɛɛ wenni nè mɛciì.

Kɛ yé n yĩkúmɛ a tannɔ ìnkɛ nke.

67 N do í kɛkɛ dii mɔnni kɛ da dɛtirinɛmu,

di mmɔnni m mɛ mpĩĩmu a náahtì.

68 A nitimu kɛ dɔɔri mɛsàà,

n tié nha kuó.

69 Sípɔɔ yɛmbɛ bɛɛ n sɪnkũnnɛ nè bɛ kó siyáábisi,

mí m mɛ mpĩĩmu a tannɔ nè n yèmmɛ mɛmɔu.

70 Bɛ ankɛmu timati í bɛ taà,

dɛ mɛ nni naatimu nè a kuó.

71 Bɛ n dií nyifei kè dɛ n dɔò mɛsàà mme,

kè n yĩtɛ a kuó.

72 Mí m borɛ ikuó ì yènni a nùù ì pɛɛtɛmu yɛsɔwɛrɛ,

sikɔupí sikɔupí yoo timati péitì kpɛyɛ.

73 A nɔu sii n dɔò kè sii n kpénkũnnɛ,

m pã mɛciì, kè n na kɛyĩtɛ a kuó.

74 Bɛɛ da dé, bɛ n wùò nkɛ dɛ bɛ naatimu.

Kɛ yé n kɛmmúmɛmu a náahtì.

75 N Yiɛ nKuyie n yému kɛ dò nha tããtɛ ti wenni,

a n kɛkũnnɛ kɛ naatimu.

76 A sãmu m bantè!

A ti nàkɛmu mí nha kóo tɔntì.

77 A ñ kuó mmɛsɛmmɛ kè nni nfòù.

Kɛ yé n naatinɛmɛ a kó ikuó.

78 Ifɛi ì bo pí sípɔɔ yɛmbɛ bɛɛ n fɛũnko detetirɛ,

mí n wèè pí nha tannɔ.

79 Bɛɛ da dé, bɛɛ kɔtɛní m borɛ.

Kè dɛɛ yie nkɛ bɛɛ bantɛ a tié.

80 N d́omu nè n yèmmè meməu kédòò a kuó,
kè dèe yie nkè ifei bá m pī nha ìkè.

81 Dè nh ɔ́tímu a bo n deetémè,
n kémmúmu a bo d̀òòmè a béi ntí.

82 N kémmú a béi ntí bo d̀òòmè mme, kè dè nh òu,
kè m békú mmáá ke tú: Ǿmmònni ndi a yó m bántèmè?

83 N d̀onnè kudəukù bè nùrínóò k̀nku muhāāfōrímú ìnkè,
m me nyí yè nha kó itié.

84 Mí nha kóo t̀nti n we kraá yède?

A yóo bekénè ðnyìè bèè n f́ũnko?

85 Sipəə yembè n keu yef̀tè nyè.

Ke búútóo a kuó kpeti.

86 A tannò tu yemómmənyè nyè,

bè n f́ũnko detetirè nde, yàa n deeté.

87 Dè do kraá sánpó nwe kè bè n deite ketenkè ìnkè,
nè memme m me nyí bùtinné a tannò.

88 A sàmu, n fouk̀nnè,

kè dèe yíè nkè nni mpī nha tié.

89 N Yìè nKuyie, a náànti bomu nsáà,
tì f́íkú ke ìnkè nke.

90 A tú timómmənti yìè nwe nè a bomè!

F̀òò f́í nketenkè kè kè f́íkú.

91 A béimmu deməu kè dè buoté ke bo nè yíenní,
ke yé deməu dè pīrímè a tōmmú mmu.

92 Kè dè do í n naatinè a kuó,
nè yíe n do kumu n sémmè mièke.

93 N yí yóo yè nha tannò bìti!

Ke yé a n duòmmè mufòmmu nè yèè borè nde.

94 N tú a kou nwe, n deeté,

ke yé n tūmmèmu a tannò.

95 Beyeibe n díimu ke bo n kuə,

mí mme n kèrímú a tié nyí.

96 Deməu bá dèè d̀òò ke wenni dè m̀kemu kum̀nku,
a tannò yie mè nyí m̀ke kum̀nku.

97 N d́omu a kuó mediè,
yewe yeməu nh ò ntoti n yèmmè ì ìnkè.

98 A kó yetannò n ciik̀nnemu.

Kè n ciì ke p̀ètè n dootitòbè.

Ke yé yè bomè n yèmmè mièke nke sáà.

99 N ciimu ke p̀ètè bèè n tiè,

ke yé n totimè n yèmmè a tié nyìnkè.

100 N yèmmè deunèmu beheik̀nkótí bè kōme,

ke yé m pīmmèmu a tannò.

101 N yennínèmu meyei nkó ice iməu,

kè dè bo yie nkè nni mpī nha náànti.

102 N yí bùtínné a tannò,

ke yé fṣṣò yè nni ntiémmè.

103 A náaṅti wèètimu n nùù miéke,

ke pḗḗté mæcekùò.

104 A kó yetannò yeè te kè n ciité,

Deè te kè n yí dṣ iyáabisíce.

105 A náaṅti tu defitiré nde dèè m mí,

Tii n duò nkuwenniku n kó kuce miéke.

106 M béi ndii nùù n yó ndi píṛṛmu.

Dii tu m bo tūmmè a tannò yeè tu timómmṁnti.

107 N di ifei nyi mædié,

n Yiè nKuyie nha n fòùkùnnè a náaṅti yèmmè.

108 N Yiè nKuyie ncouté n sṁā,

ké n tié nha tannò.

109 M bo mukūū nnè mufṁmmu de saku nku,

m me nyí yè nha kuó.

110 Beyeiḃe n dii ticùòti nti,

m me nyí dèténè a tannò.

111 A tié nyii tu n kperε n te dè,

n yèmmè i nnaatiné.

112 N duómmu n yèmmè ke dṁori a kuó yèmmè,

ke yó mmè dṁori sṁā n fṁmmu mumṁu.

113 N yí dṣ yεnò yèdèé yembè,

n dṣ a kuó nyi.

114 Fṣṣò tu n kó disòri, n kó kudṁpikù,

n kémmú a yó n náké ti nti.

115 Díndi benitiyeiḃe fūtenè m borè.

Kè dèe yie nkè nní ntù n Yiè nKuyie ntannò.

116 A nni mpī nha béi nke yé mmù.

Kè dèe yie nkè nní fòù.

A báá yóu kè nní nda kémmú kédí ifei.

117 Fṣṣò yó ntú nkó dipíṛṛni kè n na kécooté.

Kè dèe yie nkè nní ndake a kuó kpéi.

118 A dootóomu bèè kó dimàà bùtínné a kuó.

Ke yé be kó mutṁmmú mumṁu tùmè siyáabisí kṁmu mmu.

119 A útóomu beyeiḃe kó dimàà tiyontí kṁme.

Deè te kè n dṣ a tié.

120 N wúó nha kuó kè n kṁnti aumu,

kè n kṁnbùòti duòné a tṁāté ti.

121 N dṁorimu dèè sié,

ke tū ntimómmṁnti,

báá yóu kè n do bèè n fḗũnko be nṁu miéke.

122 Dṁunnè mí nha kóo tṁnti dinùù ke yí:

A yó nní ndṁori mesàà.

Báá yóu kè sipṁ yembè nni nfḗũnko.

123 M bóú nha kó mædetímé ke ḁumu,

n kémmú timómmṁnti a náké tii kpéi kè dè m bimu.

124 Dɔɔ mí nha kóo tǒnti mesàà, a nitimu,
m benke kè n yíéte a kuó.

125 N tú a kóo tǒnti nwe,
m pā mecii nkè m banté a tié.

126 N Yiè nKuyie ndè tùàkemu a bo pī ndè a tǒmmú.
Benitibè cààrimu a kuó.

127 N dómu a tannò kè dè pēéte mesɔɔ.
Ke pēéte mesɔɔ nsààmè.

128 A tannò yemou n yè wúó nkè yè wennimu,
n yí dó deyààbisikpere nde.

129 A tié ntú isààyi nyi.

Deè kpéi nte kè n yí àà n yèmmè miéke.

130 Kàa wèéte a náànti ke benke oniti dè ɔɔ ò duó nkuwenniku nku.
Tii duó mmecii mbesintibè.

131 Nh onné n ní nku ke bo maánko a tannò,
n dó mèè kpéi nha tannò kè dè nh ɔɔti.

132 Wēēteni m bíékè kè n kuó mmesémmè,
kéndònnè a dɔɔrimè bèè da dó.

133 N teennè kè nní nyíkú a náànti ìnkè.
A báá yóu kè meyei mmamè n na.

134 A n deétenè bèè n fēũnko
kè n na kǎntũ nha tannò.

135 Wéntení mí nha kóo tǒnti fenɔnsààfè,
ké n tié nha kó ikuó.

136 N nɔnnieti tii pũò,
benitibè í tũ mmèè kpéi a kuó.

137 N Yiè nKuyie nha wetímu,
kàa beénti dò nséi.

138 A wāri a tié kè ì wennimu,
ke tú timómmɔnti máá.

139 N wúó n dootitabè yèmmè a náànti,
kè dè n yóumu.

140 N yàákému a náànti, ti mènke tú timómmɔnti nti.

Mí nha kóo tǒnti kè n ti dó.

141 N kũññimu kè bè n sènkèrì.
M me nyí yè nha tannò.

142 Timómmɔnti a dóú nti bomu nsáà,
kàa kuó tú timómmɔnti.

143 Meyeñcààrimè nè kukòm̀b̀òdoróo deè n tũ̀kení.
Dèè n naati deè né tú a tǎnnò.

144 A tié ndò nséi nwe sáá.

M pā mecii kè dèe yie nkè nní nfòu.

145 N Yiè nKuyie n da yu nè n yèmmè memou ndi.

Yie nkè n teennè kè nní ntũ nha kuó.

146 N da kuònnèmu ke tú á n deéte,
kè nní ntũ nha tié.

147 Dè ɔ nkpaá ke í wenté,
kè n kuòhè f̃ nwe.

N kémú a yó n náké tì nti.

148 Dè ò n kpaá uú kè n nànfè siéké a náànti nti.

Kè nh àà a tié n yèmmè mieke.

149 N Yiè nKuyie, nkénté n dabònni,
a sà mèè kpéí, n fòùkùnnè kéndò nha tãáté tì.

150 Bèè n fěũnko bè n tòntenĩmu,
de kó isòke yembè dèténèmu a kó ikuó.

151 Fó n Yiè nKuyie nha n tókénèmu,
a tannò yemòu tú tímómmònti nti.

152 N yému nè dimònni a tié,
fòò ì náké kè ì bo sáà.

153 Wénté n yo mmèè sémmè,
ké n deeté ke yé n yí yèmmè a kuó.

154 N kónné ké n deeté
n fòùkùnnè kéndò nha béimmè.

155 Beyeibe í yóó cooté,
ke yé bè í wantimè ke bo tũnne a kuó.

156 Áú n Yiè nKuyie! A sémmè deumu.
N dó kéntũ nha tannò nye.

157 N dùntòbè bèè n fěũnko bè í sénni
m me nyí bùtinné a tié.

158 N yàmù benitibè fiiti mèè botí betòbè,
kè dè m pí nyisíé.

De yembè í tũ nha kó ikuó.

159 N Yiè nKuyie n wénté n dómu a tannò.

A sàmù n fòùkùnnè.

160 A náànti kó dikùnni tu tímómmònti nti.
A tannò tu yemómmònye nye ke bo sáà.

161 Sikpààtibí n fěũnko detetirè nde,
m bùòti me nduò a náànti mǎà ndi.

162 A náànti n duò ndiwèì ndi
kè di dònne wèè doké ke eí o kperi ò ndommè.

163 N yí dó siyáábisi, si n dò nyisíé nyi.
N dó a kuó nyi.

164 Diyie dimáà mieke kuce mèyiekè ndi,
nh òò da sántemè.

A tannò tu yemómmònye nye.

165 Diwèì dieri bo bèè dó a kó ikuó be kpéí nke.
Medítimmè mamè í bo be kpéí.

166 N Yiè nKuyie n kémú a bo n deetémè mme,
ke yé n dǎorimè a tannò yèmmè.

167 N tũmmu a tié nnè n yèmmè.

N yí dómu medìè.

168 N tũmmu a tannò nè a tié.

N ce imòu a ì wùómmu.

169 N Yiè nKuyie nyóu kè n dabònni tuòko a borè.

N duó mmecii kéndò nha ti béimmè.

¹⁷⁰ Yóu kè m báammii tuokoo a borè,
n deeté kéndò nha ti béimmè.

¹⁷¹ A sänni báá yè n nuù miéke.

Ke yé a m benkemèmu a kuó.

¹⁷² M báá yóu m bo n dièmmè a n dounnè dii nuù

ke yé a tannò yemou túmè yèè sié yè nye.

¹⁷³ A nùtè nni nteénnè.

Ke yé n tãátémè a kó yetannò nye.

¹⁷⁴ N Yiè nKuyie, n yáámu a bo n deetémmè,
n yèmmè naatinèmu a kó ikuó.

¹⁷⁵ N dó nni nfòumu ke da sántí.

Yóu kàa tãáté ti nni ncuó.

¹⁷⁶ Nh ãtiremu ke dònne fepièfè fèè feti.

N wammú mí nha kóo tónti,

ke yé n yí yèmmè a tannò.

120

Oniti bè wàtí wè kó mubáammu

¹ Bè ò nkòri Kuyie ncifètè ke denti fèè yènfè.

N ta meyeñcaàrimè ke kuónnè n Yiè nKuyie nku,
kè kù còutè n dabònni.

² N Yiè nKuyie nha n deeténnè siyáábisi yembè.

Fũũ mbesoumbè.

³ Díndi bèè ò mpariku ke né sou.

Di dò mbè di yĩme?

Di dò mbè dí daò ba?

⁴ Mepenyómmè bè sùóté mè nè yehããkũõ nyèè còú mmuhãã
deè yó ntú di kó tiyeti.

⁵ N kóó kémbò bekpákpàribè cuokè dè í n dàò mesàà,
n kóó kénhãnè bèè í yé Kuyie dè n cààrèmu.

⁶ N karinè bèè í dó kunaatí kè dè mòntemu.

⁷ Mí n dó kunaatí nku,

kè n né náá mbè nni nwantinè mudoò.

121

Ti Yiè nKuyie ntúmè Isidayeeribe kóo bàri

¹ Bè ò nkòri Kuyie ncifètè ke denti fèè yènfè.

M búú yetārè bíékè nke
meteèmmè yóó ke nyenní.

² N Yiè nKuyie nkuú tu n kóo teènti,
kunku kùú dàò kéĩnkè nè ketenkè.

³ Kuyie mbáá yóu díndi Isidayeeribe kè di naàcèii seite,
wèè di baà munòndòmmú í ò pĩ.

⁴ Isidayeeribe kóo bàri munòndòmmú í ò pĩ,

ò 55 í nyè nkéduó.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù tu di kóo bàrì ke di díéké ku kó medèè, kù bomu di bakú youú.

⁶ Diyìè báá di kàkénè kuyie mmònnì, yoo otànkù keyènkè mònnì.

⁷ Ti Yiè nKuyie nyó ndi kànkému meyei memòu. Kù yó nkànkému di fòmmu.

⁸ Kè di yeti, ti Yiè nKuyie nyó ndi bonèmu, kè di kùntíní kù ndi bonè, kétúóté yíe nnè di bo mbomòo sáá.

122

Kunaatí mbonè Sedisademma

¹ Dafiti yènfè bè 5 ndiè nfè ke kòri Kuyie ncíètè.

Kè bè ò nàké ke yí:

Ti kòte ti Yiè nKuyie ncíètè.

Dè 5 nni naatimu.

² Sedisademma ti cómmú a bòrì ndi.

³ A maá ke wennimu kè kuduotí kperíkù da fité.

⁴ Iwuò nde nkaríní,

ti Yiè nKuyie nkó iwuò,

ke déúkùnkò ti Yiè nKuyie nkù bè nàké ke yē mbè ndòòrimè.

⁵ Dafiti yaàbí kó yekpàatikàrè bo fṣṣ mièke, bè de nkari ke bekù.

⁶ Ti mṣú ti Kuyie ntù tu

kunaatí bo mbonèmè fṣ nSedisademma,

bèè da dṣ kè bè nkari bàmmù.

⁷ Kunaatí mbo Sedisademma mièke,

kè bè nkari sicéí kè timatì í bè kòònnè.

⁸ N kàbe nè n népobè kpéí nte,

kè n tú kunaatí mbo a mièke.

⁹ Ti Yiè nKuyie n tũ nkù kó təcíètè tètè bo a mièke teè kpéí n te kè n dṣ diwèl mbo a mièke.

123

Bè sènkèri bè kuònnèmè Kuyie

¹ Bè 5 nkòri Kuyie ncíètè ke dentì fèè yènfè.

M búó fṣṣ bíékè,

fṣ nwèè kàri a kpàatikàrì keĩnkè.

² Tidaatì 5 mbúó mètè botí ti yembè,

kunitipodaakù 5 mbúó mètè botí ku yìè,

mèè botí nku ti búómè ti Yiè nKuyie,

kunku ti tũ nkù,

kè kù bo ti kuó mmesémè.

³ Tí kuó mmesémè ti Yiè nKuyie!

Ti kuó mmesémme!
 Mesenkùmè mèè ti bi.
 4 Sipɔɔ yembè kó mudaá nti bimu,
 sifei yembè ti cè ndiyuu ndi mediè.

124

Isidayeribe sântimè Kuyie nkù bè deetémè

¹ Dafiti yènfè bè ò ndenti fè ke kòri Kuyie ncìtètè.

Kè ti Yiè nKuyie ndo í ti bonè...
 Isidayeribe, nnáánnè ti ke tú:
 2 Kè ti Yiè nKuyie ndo í ti bonè,
 benitibè do ité dii mòmni ti kpéi.
 3 Bè na nti maankomu ti fòùbè,
 be miéke mè ndo ti còuté mèè botí.
 4 Menie mmeè na nti pònténè,
 ti na ndiu fenéwuonfe nfe.
 5 Yenéññfirè yeè na nti dátinné,
 yenéññfirè dieyè yeè na mpèëté ti ñnkè.

6 Ti Yiè nKuyie nyètiri ndeu,
 kunku kùù í yóu kè bè ti di.
 7 Kuù te kè ti na ke yenté,
 tenòtè ɔɔ yenténè mèè botí ticùòti,
 kuù tòtè ticùòti kè ti na ke yenté.
 8 Ti kó meteèmmè boní ti Yiè nKuyie mborè nde,
 kunku kùù dòò ketenkè nè keñnkè.

125

Kuyie mbonèmè bèè ìkú ku ñnkè

¹ Bè ò ndenti fèè yènfè ke kòri Kuyie ncìtètè.

Bèè ìkú Kuyie nyñnkè bè dònnè Siyɔɔ tãri ndi
 dii fiikú ke í nampú,
 di fiikúmu sáà.
 2 Yetãrè fité mèè botí Sedisademmu,
 ti Yiè nKuyie mme nfité ku nitibè di mmòmni nè sáào.
 3 Okpáati yeiwe báá kari bèè wetí be tenké biti,
 bèè wetí bè yàà bo ðake meyei mmudòòrìmù.

4 Ti Yiè nKuyie ndoò mesàà mbèè dòòri dèè wenni,
 bèè yèmmè wenni.

5 Bèè tũ nyice yeiyi ti Yiè nKuyie nhá bè bèti,
 kéwènnénè bèyeibe.

Kè kunaatí mbonè Isidayeribe.

126

Wèè kãti ke konti diwèl ò nhò bomè dididèl mòmni

¹ Bè ò ndenti fèè yènfè ke kəri Kuyie ncîètè.

Ti Yiè nKuyie nwète ke tḗnnéni dìi m̀nni Siyòò
bè do p̄́mmù bè,
dè do ti dò ntidò̀nti nti.

² Kè mudaá nti kuò kè ti nyíúti,
kè ibotí t̄i náá nke tú:

Be Yiè nKuyie nkuù p̄́ mmutòndiemù be kpéi.

³ Ti Yiè nKuyie nkuù p̄́ mmutòndiemù ti kpéi,
kè ti bo diwè̀i mièke.

⁴ Ti Yiè nKuyie nhá wète kéténnéni bè do p̄́mmù bè,
menie nhòò ta mèè botí kukó nkùò do kũ̀.

⁵ Wèè buòti nè tinònnieti,
ò ò nti dèi ke dièmmu nè diwè̀i.

⁶ Wèè k̄oti ke bo buòti tidiboti ke k̄onti,
ò òò nti dèi k̄entò kè diwè̀i dìi ò bo
kòò iúti ke kũ̀ti.

127

Kuyie nkuù maà t̄c̄ètè

¹ Sodomòó kó feyènfè, bè ò ndiè nfè ke kəri Kuyie ncîètè.

Kè ti Yiè nKuyie nyí maà t̄c̄ètè,
kè bèè t̄è maà bè ò̀ detetirè nde.

Kè ti Yiè nKuyie nyí baà dihei,
kè wèè di bàà ò di bàà detetirè nde.

² Di bo na ke níi pike ente mec̄c̄ā nkék̄óté,
ke báá c̄arike kék̄onní,

ke níi k̄áté di t̄i nke na k̄épété k̄édi,
Kuyie nkuu me nduò nkù dó wè ò dó̀ ndi.

³ Ibí tú mesàà mme ti Yiè nKuyie nhòò d̄òò mè t̄c̄ètè,
ibí tú muc̄óntimu mmu ti Yiè nKuyie ndi duò mmù.

⁴ Ipie nhò ndommè okp̄ar̄inuònti n̄ou mièke,
oniti peite ìi bí ò dac̄enti m̀nni ì ò mme nhò dò.

⁵ Dè nnaati oniti wèè píe nyipie nho doò,
de yiè nhò bo bootenè dìi m̀nni ò dootitò̀bè dihei kó dibò̀ri nùù
dè bá ò di.

128

Bèè wetí bè yóó yà mèè sàà

¹ Bè ò ndenti fèè yènfè ke kəri Kuyie ncîètè.

Dè nnaati oniti wèè dé Kuyie,
wèè t̄i nku kó kuce.

² De yiè nyó nyommu ò ò̀ti kó muc̄óntimu,
ò tu diwè̀i yiè nwe,
ò k̄ere dem̄ou yó nyíemmu.

³ De yiè mpokù bo mpeí,
fínyí tie mùù peí mesàà mmu kōme,
o bí ní bo nhò murí odifè tie nkōme,
ò yo ndè.

⁴ Oniti wèè dé ti Yiè nKuyie,
kù ɔ̄ ɔ̄ dɔ̀ dɔ̀ mesàà mmeè botí.

⁵ Kuyie nhá mboní a cīètè,
Siyɔ̄ ɔ̄ tārì kóò dɔ̀ dɔ̀ mesàà,
kóò yà Sedisademmu yóò yà mèè sàà
o fōmmu mumou miēke.

⁶ Kòò yà o yaábí.

Kunaatí mbonè Isidayeeriβe.

129

Beyeiβe cākemu kè dè deu

¹ Bè ɔ̄ ndenti fèè yēnfè ke kɔ̄ri Kuyie ncīètè.

N dootitɔ̀bè n do ke n domu mudoò nè m bemmè.
Isidayeeriβe nnáánnè ti.

² Bè n do ke n domu mudoò nè m bemmè,
bè me nyí n na.

³ Ke dirí ke dirí n yīnkè,
kè dè dò mbè deí kupaku ipē nhokù.

⁴ Ti Yiè nKuyie nwetímu,
kuù tôte beyeiβe kó iwēí ìi do m bou.

⁵ Bèè kó dimàà í dɔ̀ Siyɔ̄ ɔ̄ èi,
ifei bè pī nkè bēe bútinné kécké.

⁶ Bè dōnnè timúti tìi ɔ̄ yēnní tinti kudànkù ĩnkè,
bè ɔ̄ nkpaá ke í uuté tì kè tì kpeío.

⁷ Tì me mbáá píe nwèè tì uuté o nùtè,
tì me mbáá tuòke ò bo tì boumè dibou.

⁸ Becepēmbè báá mɔ̄ ti Yiè nKuyie nkó mesàà ndi kpeí.

Bè báá yī:

Ti tú ti Yiè nKuyie ndi dɔ̀ dɔ̀ mesàà.

130

Me yeñcaàrìmè kó feyēnfè

¹ Bè ɔ̄ ndenti fèè yēnfè ke kɔ̄ri Kuyie ncīètè.

Me yeñcaàrìmè mèè m bi,
kè n da yu f̄s n Yiè nKuyie.

² N Yiè nKuyie, keè n tammè,
bíinní a toò kékeè ibáammii n da báa nyi.

³ Ti Yiè nKuyie nkàa tu a bo wénté ti yeí,
we mbo nkpaá bo?

⁴ A me ntu mecīemmè yiè nwe,

ke dò nti nda dé.

⁵ M buó n Yiè nKuyie nku,
n kémú kù yó n náké ti nti.

⁶ N wēnni yáa nYiè nKuyie
kè dè pēētēmu oheikèmbàrì ò nyáámmè dikūnwēñi.
Dè pēētēmu oheibàrì yáámmè dē bo wentémè.

⁷ Isidayeeriḃe, mbúónè ti Yiè nKuyie,

ke yé mesàà mbomè kuù borè,
medeetímè mebotí mebotí bo kuù borè.

⁸ Kuù yóó deeté Isidayeeriḃe be yei mmemou mieke.

131

Wèè dèntè ò kékūnnemè omáa debire kōme

¹ Dafiti yēnfē bè ò ndenti fē ke kōri Kuyie nciētè.

N Yiè nKuyie, n yí mōke tefentè,

n yí tú tepòtè yiè,

n yí beti dedierè,

n yí wanti dèè m pēēté.

² N dò mbéu nwe, ke dò nsó,

debire dèè yáa nke sannè dè ò ndòmmè de yō kpèrè ñnkè,
n yēmmè dōnnè debire kōme dōmmè mme.

³ Isidayeeriḃe, nyīkúnè di Yiè nKuyie nyīnkè,

kétúóté di mmònni nè sááo.

132

Ti Yiè nKuyie nciētè bomè Siyōō Dafiti ei

¹ Bè ò ndenti fēè yēnfē ke kōri Kuyie nciētè.

N Yiè nKuyie ndentení Dafiti kpéi,

a báa yè ntiḥùtì ò òu ti.

² Kuyie nSakōbu do tū nkù kpeñìmu,

Dafiti do kù dōúnnèmu dinùù,
képarikè kényú ku yètiri ke dò:

³ M báa ta n cīētè mieke bitì,
m báa duó n dōú ñnkè kéom̄pè.

⁴ M báa yie nkè n nuò nhũũ,
m báa yie nkè munòndòmmú m pī.

⁵ Kè n yí pètè n Yiè nKuyie ndikàri,

kè n yí pètè teciētè,

Kuyie nkùù kpeñì,

Sakōbu do tū nkù kpéi.

⁶ Ti do kèèmu Kuyie ntaummè tōu bomè Efadata,

kè ti di yà Yaari kó depaa mmieke.

7 Ti tannè ti Yiè nKuyie nçfètè
kénínkú késínnóo ku ìikè.

8 Ti Yiè nKuyie nkoteni

a çfètè nè a taummè tou a wērímú borè,
kékoteni a çfètè kéompe.

9 A kuó niúbè ndaati a kó timómmoni,
bèè wetí kè bè nyánkunè diwèi.

10 Nè a kóo tǎnti Dafiti a dó wè kpéi,
a báá dootóo a tǎátè wè.

11 Ti Yiè nKuyie ndóunnè dii nùu Dafiti,
di í yóó deite,

di bomu nsáà, dii tu:

A bí a peité ì mieke i kóò mǎu
weé yóó kari a kpààtikàri.

12 Kè nsà kàa bí pí mmetaummè m bè dǎ̀nè̀mè,
ke tũ n kuó m bè duó nyi,
bekpààtibè yó nyièni beé mieke,
bembe nè be yaábíó sáà kénkari a kpààtikàri.

13 Ti Yiè nKuyie nkuu tǎátè Siyǎ̀,
kuu dó kédòò ku çfètè.

14 Ku kó diompuri ndi,
ku kó diari ndi,
kuu dó ké ndè bo.

15 Kù yóó dǎ̀m̀mu Siyǎ̀ èi kǎbe mesàà
kè bè mmǎke tidiiti mediè,

kù yóó duóm̀mu o kó beçiribè mudii bè dó mè.

16 Ikuó niúbè bo ntú bèè tou medeetímè kó tináahti,
bèè wetí kè bè nyánkunè diwèi.

17 Kù yóó yíemu okpààti Dafiti muwērímú,
kù bo ò duó nwèè yóó sǎ̀tè o kpàti wenwe kù tǎátè wè.

18 O dootitǎbè kù bo bè dii nyifèi,
kè wenwe kó dipii* mmìèti o tñni.

133

Mewennímè sààmè

1 Dafiti yènfè bè ǎ̀ ndenti fè ke kəri Kuyie nçfètè.

Dè wennimu, ke naati Kuyie nkǎbe bo nwemmè ke bo.

2 Dè dó mbè ǎ̀ cóu mmemme ikuó kó mekùò nyikuó niùti yuu,
kè mèè ǎ̀ri o deènfè,
ikuó niùti Anǎ̀ deènfè,
kéǎri o yaábòri mǎnke.

3 Ke dò nhEdimǎ̀ tǎri ǎ̀ mantèmè,
képǎntè kécúténni Siyǎ̀ tǎri Ìnkè

deè borè nde Kuyie nduóm̀mè ku kó mesàà nku kǎbe nè mufòmmu sáà.

* **132:18 fr 132:18 dipii:** De kó dipii bè náa ndii kpéi die, ikuó niùti weè do 5 ndi òkè, yoo okpàati, yoo okóti wèè ni Kuyie nkuó.

134

Kuyie ntōmbè nsāntínè Kuyie

¹ Bè do ɔ ndenti fèè yènfè ke kɔri Kuyie ncfètè.

Díndi Kuyie ntōmbè dimou sántenè ku,
díndi bèè bo ti Yiè nKuyie ncfètè
ke pī nku tōmmú keyènkè.

² Youtenè di nou Kuyie ncfètè bíékè késante ti Yiè nKuyie.

³ Ti Yiè nKuyie nní mboní Siyɔ̄ tãri ké di dɔ̀̀ mesàà,
kunku kù̀̀ dɔ̀̀̀ kɛ̀nkè nè kɛtenkè.

135

Disānni kó feyènfè

¹ Nsāntínè ti Yiè nKuyie!

Déúkù̀̀ne ku yètiri.

Díndi ti Yiè nKuyie ntōmbè, nsāntínè ku.

² Díndi bèè bo ku cfètè miéke nɛ́ díndi bèè bo te danti.

³ Nsāntínè ti Yiè nKuyie nke yé kù wennimè,
déúkù̀̀ne ku yètiri ke yé kù ti dónè̀̀mè mesàà.

⁴ Ke yé kuù tãātémè Sakɔbu yaábí,
bembè Isidayɛɛribe ké bè tu ku kɔbe.

⁵ N yému ti Yiè nKuyie ndeumè,
ti Yiè nKuyie nkpeñninèmu yebókè yemou.

⁶ Ti Yiè nKuyie ndó kédɔ̀̀ dɛ́,
kù̀̀ dɛ́ dɔ̀̀̀rimu kɛ̀nkè miéke nè kɛtenkè ñnkè,
dáméè̀̀ri miéke nè decũ̀̀pure demou miékoo.

⁷ Kuù ɔ̄ ñinní yewetè itemmànke,
kuù ɔ̄ duó nkè fetaafɛe kperi kémímí ke niù,
kuù ɔ̄ kpeté kuyaakù.

⁸ Kuù do kù̀̀ Esibiti kɔbe bèè tu Mpo nè iwũ̀̀ ketiyi.

⁹ Ké kù̀̀ dɔ̀̀̀ mɛbɛnkùmè nè tidietì Esibiti eì miéke,
ke bo bɛnke Esibiti kóo kpà̀̀tì nè o tōmbè,

¹⁰ kuù potè yebotè péu,
kuù kù̀̀ bɛkpà̀̀tìbè kperìbè.

¹¹ Siyɔ̄ Amɔ̀̀riibe kpà̀̀tì, nè Ɔku Basāa tenké kóo kpà̀̀tì
nè Kannahāa kó bɛkpà̀̀tìbè bɛmou.

¹² Ke duó nkè ku nìtibèe tieke be tenké,
ké nkè te bembè Isidayɛɛribe.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyètiri feimu sãà,
ti báá yè nha kpéi nè ti yaábí.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nyóó kónnè́mú ku nìtibè,
kù̀̀ yóó kuómmu ku nìtibè mesémmè.

¹⁵ Yebotè kó yebókè tu timáti péfíti nè mesɔ̀̀,

benitibè dòò dèndè nè be nou.

¹⁶ Yè m̀̀kemu yenò yè me nyí nò nke náá,
ke m̀̀ke inuò nyè me nyí wúó.

¹⁷ Yè m̀̀kemu yeto, yè me nyí yo,
yè í m̀̀ke muwemmu.

¹⁸ Bèè d̀̀òri ðe kó yebòkè bèè yè naánnè,
bèè kó dimàà yè duó mbemáà bèè yè naánnè.

¹⁹ Díndi Isidayeeribe sántenè ti Yiè nKuyie.

Díndi ikuò niùbè Anò kó kuwuò nkòbe, nsántínè ti Yiè nKuyie.

²⁰ Díndi Defii kó kuwuò nkòbe, nsántínè ti Yiè nKuyie,

Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie, nsántínè ku.

²¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie nkùù bo Siyãã, kunku kùù ã Sedisademmu.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

136

Disãnni kó feyènfè

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie, kù nitimu,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

² Nsántínè Kuyie nkù k̀̀pènnìnèmu yebòkè yemou,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

³ Nsántínè ti Yiè nKuyie nkuù baké demou,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁴ Kuù máà d̀̀òri tidietì,
kù sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁵ Kuù d̀̀òò kè̀nkè nè ku kó m̀̀eciì,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁶ Kuù pité ketenkè menie nyí̀nkè,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁷ Kuù d̀̀òò diyie nè otà̀nkù nè siwãã.
Ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁸ Kuù d̀̀òò diyie kè ði bo mmí kuyie,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

⁹ Kuù d̀̀òò otà̀nkù nè siwãã kè ðe bo mmí keyènkè,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹⁰ Kunku kùù kùò Esibiti tenkè kòbe bèè tu Mpo,
kù sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹¹ Ke dènnè Isidayeeribe Esibiti ei kòbe cuokè,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹² Nè ku wè̀rímù diemù mmu kù bè dènnemè,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹³ Kuù do toté tipènti kóo dà̀mèèrì mèdémè,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹⁴ Ke duó nkè Isidayeeribe nà o mieke ke sè̀rité,
ku sàà nyí m̀̀ke kumà̀nku.

¹⁵ Kuù diu Esibiti kóo k̀̀rà̀tì nè o ã̀p̀òmbè tipènti kóo dà̀mèèrì,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

¹⁶ Kuù do ni ku nìtìbè bè kèrì dè dikpráà miẹke,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

¹⁷ Kuù do kòùtì bekrààtìbè diebè,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

¹⁸ Kuù do kùò bekrààtikperibè,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

¹⁹ Amòriibe krààtì Siyòò,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²⁰ Basāā tenkè kóo krààtì Oku,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²¹ Kè bèe tieke be tenkè,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²² Ku kó betōmbè Isidayeeriibe beè do tieke be tenkè,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²³ Ti bo diì mōnnì mesémmè miẹke kù í yīè nti kpéí.

Ku sàà nyí mọke kumàнку.

²⁴ Kuù ti deeténè ti dùòntòbè,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²⁵ Kuù duò nfenitiyanfè femou mudii,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

²⁶ Nsāntínè Kuyie nkù bakému demou,

ku sàà nyí mọke kumàнку.

137

Bè pīmmú bè ke dōò tidaati bè diè nfèè yēnfè

¹ Ti do kari Babidōnni kó kukó nnùù ndi,
ti do de nkari kédenténí Siyòò èi kpéí kénkuò.

² Ti do nùnné nùnné ti kó tikùtìdùùtì kukó nkó titietì nti.

³ Bèè ti pīmmúni bembè bèè ti fēũnko bè de nti békú ke tú
ti bè dèntè diwèì kó feyēnfè,

Siyòò èi kó feyēnfè.

⁴ Ti né bo yīme kédentè ti Yìè nKuyie nkó feyēnfè betòbè ciè.

⁵ Sedisademmu kè n da yè,

n nòùtè youtèe fāũ.

⁶ N nōndenfèe dari, kè nsà kè n da yè.

Fèe dari kè nsà kè dè í n naatinè f̄s nSedisademmu ke pēēté desōnne demou.

⁷ N Yìè nKuyie nha báá yè nhEdōmmu èi kòbe do dōò dè,

bè pōnte diì yìè Sedisademmu bè do pīèkù ke tú:

Pōntenè we kédéítè páíí nè dipũò.

⁸ Bèè yóò pōnte Babidōnni èi kòbe, kunaatí mbè bonè.

Bèè yóò di fós mmeyei ndi ti dōò mè.

⁹ Dè nnaati bèè bo pīmmú Babidōnni èi kó ibíbénní

ke ì fāūtè fāūtè dipèri Ìnkè!

138

Disāanni kó fẹ̀yènḡ

¹ Bè dièmmè Dafiti yènḡ.

N Yìè nKuyie n da déúúkùnkomu nè n yèmmè meməu,
n yó ndièmmu ke da sántí a tōrè ìikè.

² N nínkúmu a cēsáàtè ke déúúkùnko a yètiri,
a sà m̀èè kprí nè a tùmè timóm̄m̄onti yìè,

ke yé a ti dǎunnè dìi nùù p̄ḡtémè ti yèmmè do dò nhá bo ti dǎòmè.

³ N da yu dìi yìè kàa yiemmu,
ke yáúkùnnè n kǎnti ke n kprénkùnnè.

⁴ N Yìè nKuyie, yebotè yeməu kó bekprààtibè yó ndéúúkùnko f̄ nwe,
bè bo keè dìi m̀onni a nùù.

⁵ Bè yó ndièmmu ti Yìè nKuyie mp̄i mùù tǔmmú,
ke yé ti Yìè nKuyie nkpeti deumèmu.

⁶ Ti Yìè nKuyie mborè í tóké,
kè kù wùónnì bes̄intibè,
kù wùóm̄mu s̄ip̄ə yembè bá kè bè borè.

⁷ Bá kè m bo mbo meyeñcaàrimè mièke,
f̄s̄ò yó nkānké n f̄om̄mu,
kè n dootitabè mièke n yènní,
f̄s̄ò yóò bè còíné ké n deetè nè a w̄erímú.

⁸ N Yìè nKuyie nyóó p̄ǎmmu kù keté mùù tǔmmú,
n Yìè nKuyie nha sàa mbomu s̄áà,
báa k̄unnè a tǔmmú.

139

N Yìè nKuyie nha yému n kpeti timəu

¹ Bèdèmbè kóo kóti dièmmè Dafiti yènḡ.

N Yìè nKuyie nha n wúómu ke n yé.

² Kè n kàri a yému, kè ñ yitè a yému,
n yentotí ǎ nkpráà díetiri kàa ì yému.

³ Kè m bo kupàòkù a yému, kè n duó a yému,
a í biinnì nè n kó kuce makù.

⁴ Tináahtì ǎǎ í nyènní n nùù,
n Yìè nKuyie nkàa p̄anke ti yému timəu.

⁵ A bomu n f̄n̄kúò, ke bo n yìikè,
kè m bo a n̄ùtè mièke.

⁶ A n yé kè dè tontému,
m báa na kébanté a n yé kè dè mààmè,
dè p̄ḡtém̄u n c̄il.

⁷ M bo k̄əte ke ke da détéñè?
M bo coké kécuó nke kàa í nni nyà?

⁸ Kè n dèke keñkè a kè bomu,

kè n ta kudənkù a kè bomu.

⁹ Bá kè m pùu ke kòte diyè yìèní kè,
bá kè n sènté dàmèèrì yáa a kè bomu.

¹⁰ A nòùtè teè baa yó nni nni,
kàa nòùtè youte m pī.

¹¹ Kè n yī dī mmònni dibìnni né ò dàtínnému
dibìnni dī n fité dī naánko kuwenniku.

¹² A borè dibìnni í tú dibìnni,
a borè ke yènkè dò nkuyie nku,
a borè dibìnni né kuwenniku de máa ndi.

¹³ Fṣṣ n dṣṣ,
fṣṣ m pīté n yṣ pouti mieke.

¹⁴ N da sántímu, a n dṣṣ kè m mènke wennimu mediè,
a tōmmú deumu kè n ti yé mesàa.

¹⁵ N kũṣṣ do í da biinninè,
a do n dṣṣrì dī mōnni disòrì,
a do m pīté dī mōnni n yṣ pouti mieke.

¹⁶ N do ketírì n yṣ pouti mieke, kàa n wùómu,
ke wàri a pátiri mieke ye we a n duó nyè,
bá dīmarì mu nyí keté.

¹⁷ Kuyie nha yentotí í dò n yì nìnte,
ì mènke deumu.

¹⁸ Kè n tú m bo ì kàa m báá deè,
ì sūnèmu mubirímú,
bá dī yìè nh ṣṣ entení ke nsó m bonè fṣ nwe.

¹⁹ Áú Kuyie! Kàa bo yie nhá kuṣ beyeibe,
kè dè bo yie nha détinne benitikòùbè.

²⁰ Bè yu a yètìrì nè siyáábìsí nsi,
bè to a yètìrì detetirè nde bembè a dùòntòbè.

²¹ Tì Yìè nKuyie mbèè da ní, n yí bè dṣ,
bèè í dṣ a kpeti bè n dò nyisíè nyi.

²² M mènke bè nīmmu tímómmonti,
bè tu n dootitòbè mbe.

²³ Kuyie! Á n wénté nè n yèmmè miékoo,
á n yááké kéya n yentotí dōmmè.

²⁴ N wénté mesàa kè m bá ntú nkuce yeiku makù,
kàa n niité kuce kùú í ceeri ku mieke.

140

Dafiti túmè Kuyie nhò deeténè beyeibe

¹ Bèdèmbè kóo kótì dìèmmè Dafiti yènfè.

² N Yìè nKuyie nhá n deeténè beyeibe,
á nni nkānké benitiyonkubè.

³ Bè ṣ ntoti be yèmmè ke bo dṣṣ meyei mme,

ye we yemou bɛ dānni yekpārɛ nyɛ.

⁴ Bɛ pɛrímú bɛ nǎndiɛ nyi iwààkɛ kǎmɛ,
kɛ bɛ náànti dò mmɛwaàdǎmmɛ.

⁵ N Yiè nKuyie nhá nni nkānké benitiyeibe,
á nni mbaa benitiyonkubɛ,
bɛɛ wanti kékotɛ n tààkɛ.

⁶ Sipɔɔ yembɛ n díi kufāku nku,
bɛ piiti iwɛi nyi n kó kucɛ,
bɛ dóú nticùòti nti n kéri kùu cɛ,
bɛ n díi tímáti nti.

⁷ N Yiè nKuyie n da nàkémú kɛ tú
fǎò tu Kuyie n tũ nkù,
n Yiè nKuyie nkénté m báammii.

⁸ N Yiè nKuyie nha kpeññimu, kɛ n dɛɛrí,
fǎò ò nkānké n yuu mudoò miekɛ.

⁹ N Yiè nKuyie nha báa yie koo nitiyonkuwe wanti kɛ bo dǎò tii dǎò,
báa yóu kòò n díinte kɛ bo dǎò tii dǎò,
a báa yóu kòò n sée nfenɔnfɛ.

¹⁰ Yóu kɛ bɛɛ n cɛ̀ɛtɛ, kɛ bɛ yei ndo bɛ yǎ ñnkɛ.

¹¹ Cǎú mbe yǎ yehāākūš, yeetoo bɛ muhāá mmiekɛ,
tanné bɛ kudúókù kɛ bɛ ténkɛ báa yènni.

¹² Iwátii yembɛ báa náa mbɛmabɛ dihei miekɛ,
meyei mmeɛ yó mbeɛti benitiyonkubɛ kɛ bɛ fɛmmú.

¹³ N yɛmu kɛ do nti Yiè nKuyie nyóó kónné besénnibɛ bɛ naati dii mǎnni,
kédúó beɛrībɛ bɛ dò nkéntɛ dɛ.

¹⁴ Bɛɛ wetí bɛ yó ndéúkunkomu a yètiri,
bɛɛ dǎòri dɛɛ sié kɛ bɛ nda bonɛ.

141

N Yiè nKuyie m píe mbeyibe

¹ Dafiti kó fɛyɛnfɛ.

N Yiè nKuyie n da yumu, cārikení kɛ n teennɛ,
kénté kékɛɛ n da kuǎnnɛmɛ.

² Yóu kɛ m báammuu tuǎkoo a borɛ,
kéndò nti húuntí fǎòti,
cǎutɛ m báammii kɛ ì ndò nkuyuoku kó dipānni.

³ N Yiè nKuyie nhá ndò n nùu kóo bàri,
mbaa n nùu dibòri kǎmɛ.

⁴ Báa yóu kɛ n duó n yèmmɛ deyeyɛ,
báa yóu kɛ n tūnne benitiyonkubɛ kó mɛdǎòrímɛ,
kédǎò meyei, báa yóu kɛ n di bɛ kó tibandiiti.

⁵ Wɛɛ wetí kòò bo m poté ò n dǎmu,
kɛ Kuyie nkóo niti n tiè ndɛ dò nhò yóòri tǎdààrí nwe n yuu,
m báa ò yetenɛ n yuu,
m báa yóu m bo m báammɛ Kuyie nke tú kuu cónné beyeibe yei.

6 Bè bo ntemmùní dìi m̀ònnì bε kó bebaatíbè yεtárè ìnkè,
bè bo banté a náànti do naatimè.

7 Bè ̄ nduò ketenkè kè kè yaúmè,
kudònkù yóo mε nhaate,
kè bε kũò̄ yèè yaá yaá kè yèe taá kudònkù.

8 N Yìè nKuyie m búó f̄́ nwe,
n s̄ari f̄́ò̄ borè a báa yóu kè n kú.

9 A nni nkānké bè n dii t̀i c̀ùòti,
n déttinne meyei ndòòribè kó yed̀iintárè.

10 Yóu kè beyeibeε duó bè dii t̀i c̀ùòti mieke
kè mí n yenté.

142

Wèè kuònnè mesémè ke yu Kuyie

¹ Dafiti dèntè fèè yènfè ò bo dii m̀ònnì kutādènkù mieke.

2 N kuòmmu ke yu n Yìè nKuyie,
n kù kuònnèmu ke kù sèétí.

3 N kù s̄àútínèmu
ke kù náá n yeñcaàrìmè.

4 N w̄rímú ̄ nkè mù dèè, f̄́ò̄ ̄ n yé kuce n yóo t̀unne kù,
bè n dii tic̀ùòti nti kuce n kéri kùù mieke.

5 Wénté m bakù yóu bíékè káyà,
òm̀òù í dake n kpéí,
n ténke í m̀ake m bo s̄ari dè,
òm̀òù í b̄oti n fòmmu kpeti.

6 N Yìè nKuyie n kuònnè f̄́ nwe,
kè n tú f̄́ò̄ tu n kó dis̀òrì,
n kperε dem̀òu tú f̄́ nwe ketenkè kiè nỳinkè.

7 Kénté kékeè n dabònnì,
n di mesémè mme, n deeténè bèè n f̄́ũnko,
bè kpénnìmu ke m p̄èété.

8 Á n denne dikpetíntou mieke,
kè nní ndéúkunko a yètìrì,
bèè wetí bè yó nh ònnèmu,
bè bo yà dìi m̀ònnì mesàà nha n d̀òò mè.

143

Osémìwè kuònnè mè Kuyie

¹ Dafiti yènfè.

N Yìè nKuyie nkénté m báammì,
a tú tim̀óm̀ònti yìè nwe,
ke d̀òòrì a b̄éi nti,
kénté kékeè n s̄àútii,
c̀outé m báammì.

² B́áá bekénè mí nh́a kóo tǒntì,
ke yé òmòù í bomè wèè bo yí ò í m̀ake meyetímè.

³ N dootitòù weè m b̀eti,
ò m b̀ammu ke naù,
ò n tanné dibìnnì mièke nke,
kè n s̀aáténè bèè duó kudònkù nè dimònnì.

⁴ Dè m bimu n ténke í nò nke nampú.

⁵ N kpaá ke yému yewe yèè p̀èèté ye kpréí,
n kpaá siemmumu mutòmmú a do d̀òri mù ìnkè,
ke totí n yèmmè a d̀òò dè ìnkè.

⁶ N yuo n ǹou nsi ke da b́áá,
n d̀onnè ketenkè kèe d̀ónté kènkè menie.

⁷ N Yiè nKuyie ncárike kécòuté m b́aammì,
dè m bimu a b́áá m búttinné,
kè meè òake m bo naánnè bèè duó kudònkù.

⁸ B́a diì k̀unweh̀nì a n náké a kó mesàà,
ke yé n yíkúmè f̀s̀ò ìnkè,
m benke kuce n do nkétũnne kù,
n duó nf̀s̀ nwe mmáà.

⁹ N Yiè nKuyie nh́a n deeténè n dootitòbè,
n s̀ori f̀s̀ò borè.

¹⁰ M benke kè n na kéndòòri a dó dè,
kéyé f̀s̀ nKuyie nf̀s̀ò n temè,
a kó Muyaánsààmù n niitè kuce kùù èri.

¹¹ N Yiè nKuyie, déúkũnne a yètìrì, n f̀òukũnne,
a tú tímómmònti yiè nwe,
n denne meyeñcaàrìmè mièke.

¹² A n dó mèè kpréí, á kuò n dootitòbè,
a b́áá súó n dùòntòbè kóò m̀òù,
ke yé n túmè a kóo tǒntì nwe.

144

Kuyie nte bè bomè diwèl mièke

¹ Dafiti yènfè.

N Yiè nKuyie nyètìrì ndeù,
kuù tu dipèrì diì n k̀anké,
kuù kpréñkũnko m baà mmudoò kpréí,
ke kpréñkũnko n ǹou dikpànnì kpréí.

² Kuù n d̀òòri mesàà nkè kuù tu n kó t̀ecèkpetè,
n c̀edietè, n deetíwè, n kó kudòpikù, n s̀ori dè,
kuù te kè ibotí m búó.

³ N Yiè nKuyie, we ntu onitì ke dò nh́a ndake o kpréí?
Onitì yie ntu we ke dò nh́a nyé o kpréí.

⁴ Onitì d̀onnè muyaá mmu,
kóo we p̀ènké medéè nkòme.

⁵ N Yiè nKuyie nkpéú ntiweti kécúténí,
kékááké yetārè kè yèè còuté.

⁶ Duonni itaríe kè ì cié n dùòntòbè,
tāū a pie nkè bèe cífé.

⁷ Youtení a ndùtè deñkè kè n deeté,
ké n denneni kubinku mieke,
ké n deeténe bekpákpàribè.

⁸ Bèè náante siyáàbìsí,
bèè òò mpariku ke né sou.

⁹ Kuyie n yóo da dentè feyèmpànfè nfe,
kémbiennè kukùtidùkù iwéí tepíítè kòku.

¹⁰ Fó nwèè ò nte kè bekpààtibèe na,
fó nwèè deeri mí nha kóo tónti Dafiti.

¹¹ N deeté, n fiete bekpákpàribè nou mieke,
bè náante siyáàbìsí nsi.
Bè ò mparikumu ke né sou.

¹² Ti bí initidaaì ndònnè detie ndèè yè ke kótírí,
kè ti nitipobí nwenni kedònnè sikpààticéí kó yesànkè,
bè kèrí yè tifènti.

¹³ Kè ti buò mpíemmu tidiiti,
kè ti wūó péí ti paa mmieke ke sūūmmu sikoupi sikoupi.

¹⁴ Ti nààke ì tou tinenti kè ì sūū,
kè ti dootitòbè bá ntaà ke ì pīi n ke kūūnnè,
yedabùò nténke bá mbo ti ekè mieke.

¹⁵ Dè nnaati kuwuò nkùù bo pété de kó mesàà,
dè nnaati kuwuò nti Yiè nKuyie nte kù.

145

Kuyie nkpàti bomè sàà

¹ Disānni kó feyènfè Dafiti dèntè fè.

N yó nsāntímu Kuyie nkùù n te,
kuù tu n kóo kpààti,

n yó ndéúkunkomu ku yètìrì sàà.

² Bá dùì yìè n yó nkù sāntímu,
kédéúkunko ku yètìrì sàà nè m bo mbomè.

³ Ti Yiè nKuyie ndeumu mediè ke mǎnnè disānni,
kù deumu ke í mǎke kumǎnku.

⁴ Benitibè yemòrè yemou kòbe sāntímu a tōndiemù,
ke yó nnáá nha tōmmú deumè.

⁵ N yó nnáámmú a yetidieri nè a kpeti nè a sānni,
n yó nnáámmú benitibè a tōndiemù kpéí.

⁶ Benitibè yó nnáámmú a kpeñnimè ke duò tikòm̀bù̀à̀ti,
kè mí nní nnáá nha deumè.

⁷ Bè yó ndeninímu à sàà ndeumè,
ke pīèkù a túmè timóm̀m̀ònti yìè.

8 Ti Yiè nKuyie mmòke onìti kó mesémmè mme ke sà,
ku mieke í cāā ke péíku kè kù ti dó mediè.

9 Ti Yiè nKuyie nnitimu timou ti kpéi,
kù dómu mediè kù dò dè demou.

10 Ti Yiè nKuyie nha dò dè kó dimàà yó nda sántímu,
bèè dǎǎri a dó dè kè bè ndéúkùko a yètiri.

11 Bè yó nnáámmú a kpàti deumè,
kénnáá mutǎndiemù a dò dè mù kpéi.

12 Kè dèe yie nkè benitibèe banté a pí mmùù tǎndiemù,
a kpeñnimè mediè nke baké.

13 A kpaatirimu yemàrè yemou,
fǎò yó mbaké yemàrè yemou.

14 Ti Yiè nKuyie nhǎ ncúómu bèè duò,
ke teénnè becfribè.

15 Benitibè bemou bùó fǎ nwe,
káa bo mbè duò mmudii dikónni bè bo dii mǎnni.

16 Fǎò ǎ yanne a nǎutè,
bèè kó dimàà bo ketenkè ñnkè kè bèe di kénsànnè.

17 Ti Yiè nKuyie nkó ice imou wetímu,
kè ku tǎmmú mumou tú mesàà nkǎmu.

18 Bèè yu ti Yiè nKuyie nkù ǎ mbè tǎkénèmu,
kù í yóu bèè kù yunè timómmǎnti.

19 Kù ǎ dǎómu bèè kù dé bè dó ti,
kù ǎ keému be dabùò kè bè deeté.

20 Ti Yiè nKuyie nhǎ mbaàmou bèè kù dó,
kékuò benitiyonkubè bemou.

21 N Yiè nKuyie nsǎnni í yóó deè n nùù mieke,
dèè kó dimàà weí dè nsánti Kuyie nkùù dò mpái pái sǎà.

146

Kuyie nkǎnkémè becfribè

1 Nsántinè ti Yiè nKuyie!

N yó nsántímu n Yiè nKuyie.

2 N yó nsántímu n Yiè nKuyie n fǎmmu mumou,
n fǎmmu mumou n yó ndièmmu ke kù sánti.

3 Di báá duó ndimáà kutenkù kó bekpààtibè,
benitibè mbe bè báá na ké di deeté.

4 Kòò niti wemmu kùñté, ò ta ketenkè nke,
kòò do wúó ntii deè de yie.

5 Dè nnaati onìti wèè ñkú Kuyie nSakǎbu do tǎ nkù ñnkè,
wèè kèmmú ti Yiè nKuyie nhò tǎ nkù.

6 Kuù dòò keñnkè nè ketenkè,
dǎmèèri nè dèè kó dimàà bo o mieke
kuù pí ntimómmǎnti sǎà.

7 Kuù ǎ kónné ocñri ò naati dii mǎnni,

kuù duò mmudii dikònni bo bè,
ti Yiè nKuyie nkuù òò píté tidaati iwěi.

⁸ Ti Yiè nKuyie nkuù òò wéí nwèè tu kuyũònkù,
kuù òò teennè beçiribè,
ti Yiè ndómu bèè tũ ntímómmonti.

⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù òò nkánkè bepòòbè,
kuù kommu iciribí nè bekúpobè,
kuù òò duò nkè benitiyonkubè dó kédaò tii yete.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie mbakému sáà,
Siyòò èi kòbe Kuyie ndi tũ nkù yó mbakému sáà.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

147

Santènè Kuyie ku tãndiemù kpéi

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Dè wennimu ti bo nsántínè ti Yiè nKuyie,
dè naatimu ti bo nkù dèúkunkomè, kuù mànnè disãnni.

² Ti Yiè nKuyie nkuù wète ke íi nSedisademmu,
ke tii nyIsidayeeribe bèè do ciété.

³ Kuù òò miekùnnè wèè yèmmè kòute,
ke ou be muo.

⁴ Kuù kàa nsiwàà keĩnkè ke yé si màmmè,
ke yu bá tè nè te yètiri.

⁵ Ti Yiè nKuyie ndeumu mediè nke kpeñni,
ku cii nyí mọke me mànkù.

⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù òò ncúó ocĩrì kóó íi,
kuù òò kotè oyèiwe tààke kòò do.

⁷ Dentènè yesãã nkó iyie ti Yiè nKuyie nkpeí,
ndiennè ku, ke biennè debémbénnè iwěi kperè.

⁸ Kuù òò dennéi yewetè keĩnkè,
kuù òò duò nkè fetaafe kperi keni,
kuù òò duò nkè timusũtũi yè yetarè.

⁹ Kuù duò nyiwũò nè tiwanwanti mudii,
kuù yé yekákabe bo di mù dikònni yè bo dii mànni.

¹⁰ Kuyie nkpeti íi bonè tesántè tèè na mmuceé,
kù íi dake wèè tãntãã nnaati o kpeti.

¹¹ Ti Yiè nKuyie nyèmmè naatinè bèè kù dé bèmbè,
bèè kèrímú ké yé ke do nkù bo bè dòò mesàà.

¹² Díndi Sedisademmu kòbe déúkùnnè ti Yiè nKuyie nyètiri,
díndi Siyòò èi kòbe nsántínè Kuyie ndi tũ nkù.

¹³ Ke yé ku kpénkùnnemè dihei kó yemáticákè,
ke dòò mesàà ndi nitibè.

¹⁴ Kuù duò nkè di kó kutempè nkòbe kari kè dè bèè naati,
ke bèè duò ntidiiti sàati kè bèè yo nke sànnè.

15 Kuù 55 péi nkutenkù,
kè kù béi nti báá wuaké.

16 Kuù 55 duó nkè mupãã mboomu nduò ketenkè tikónti tēmè,
kèyaaté ketenkè mutápeí nkōme.

17 Kuù 55 duó nkè fetaafe mátárè nwéú ke duóní,
kè dèe bonke kè muséé nhauté benitibè.

18 Kè kù béi nku nùù dèe yiète,
kè kù fùùte dèe naá mmenie.

19 Kuù náké ku náahti Sakōbu yaàbí,
kuù duó nku kuó nè ku tannò Isidayeeribe.

20 Kù í dòò mebotí kubotí tekù makù cuokè,
kubotí makù kōbe í yé ku tannò.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

148

Kèĩnkè kōbe nè ketenkè kōbe dommè kénsántí Kuyie

1 Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Díndi kéĩnkè kōbe nsántínè ti Yiè Kuyie,
díndi bèè bo kéĩnkè, nkù sántínè.

2 Kuyie ntōrè yemou, nsántínè ku,
Díndi ku ããpōmbè, nsántínè ku.

3 F́ ndiyiè nè f́ nhotànkù kè dí nkù sántí,
díndi siwãã sùl kó dimàà mí, nsántínè ku.

4 Díndi tiwetì ìnkè kōbe, nsántínè Kuyie,
tiwetì ìnkè kó menie, nsántínè ku.

5 Dèè kó dimàà bo dè nsántí ti Yiè nKuyie,
ke yé kuù béimmè ku nùù mèmáá kè dè buoté.

6 Kè kù dè ãnné kè dè bo sãã,
kè kù dè kèété ikuú ì ì yóó ceete.

7 Dèè kó dimàà bo ketenkè ìnkè, nsántínè ti Yiè nKuyie,
Dàméèrì, nè desìnnè dèè bo de miéke, nsántínè ku.

8 Muhãã nè fetaafe mátárè, mupãã mboomu nè mutonnimù nè kuyaakperikù,
díndi bèè yie nku náahti nsántínè ku.

9 Díndi yetārè nè díndi sitãã,
nè detie ndèè péi nè detie mbè tu dè nsétìrì, nsántínè ku.

10 Iwūō imou nè tiwanwantì,
debambaannè nè tinòti demou, nsántínè ku,

11 Díndi bekpààtibè nè ibotí imou,
díndi sikpààtibìlì nè benitibè bèmou,

12 bedapàmbè nè besapàmbè,
bedakótibè nè ibí nsántínè ku!

13 Dimou di nsántí ti Yiè nKuyie,
ke yé kuù máá yètìrì feímè,
kuù tu deĩnkè nè ketenkè kóo kpààti.

14 Kuù wèete ke duó nku kōbe muwērímú,
bèè yie nku kpeti kè bè bè sántí,

be mbe Isidaye eribe bèè kù tòkénè be kpéí.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

149

Kuyie nkòbe kó diwèi

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Dentènè feyempànfè di Yiè nKuyie nkpréí,
díndi bèè dòòri Kuyie ndómè kè di tii, nsántínè ti Yiè nKuyie.

² Isidaye eribe diwèi ndi bonè wèè di dòò,
Siyōō eí kòbe, nyānkunè di kóo kpààti kpéí.

³ Nhaunè ke sántí ti Yiè nKuyie,
ndiènnè ke kù sántí ke biennè yebàrè nè tibómbonti,

⁴ ke yé ti Yiè nKuyie mpietimè ku kó diwèi ku kòbe cuokè nke,
kè besīntībè kó tisati tu mædetimè.

⁵ Díndi bèè dòòri Kuyie ndómè nyānkunè diwèi,
ke déúkunko ku yètiri, kényiúti nè di dúú ìnkòo.

⁶ Kuyie nsānni mbo di no mieke,
kè di nou mpikú kuseú menatimè mèdémè kòku.

⁷ Dí peite yebotè yè di dòò dè,

dí ānné ibotí tiyēīti kéfóó,

⁸ kēpīmmú ye kó bekpààtibè kè bè bou mēfimme,
kétáú mbe kpààtītūmbè timáti.

⁹ Dí bè bekénè tì wàri ke yēmme,
bèè dòòri Kuyie ndómè be kó disānni ndi memme.

Nsántínè ti Yiè nKuyie!

150

Nsántínè Kuyie nnè debébénnè

¹ Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Nsántínè ti Yiè nKuyie nku cēsààtè mieke,
Nsántínè ku keīnkè ku kpeti borè.

² Nsántínè ku ku tōndiemù kpéí,
nsántínè ku ke yé ku kpeti deumè ke í mōke kumànkú.

³ Nsántínè ku nè yetātehe,
nsántínè ku nè tibómbonti nè tikùtidùùti.

⁴ Nsántínè ku ke bie nyebàrè ke au,
nsántínè ku nè tikùtidùùti nè sihéú.

⁵ Nsántínè ku nè tikāpentí tìi tammè kpeñni,
nsántínè ku nè tikāpentí tìi tammè yè mediè.

⁶ Dèè kó dimàà wéi dè nsántí ti Yiè nKuyie.
Nsántínè ti Yiè nKuyie!

Yekotinò Di mpátíri tɔ̀ tùi náàntì

Yekotinò kó dipátíri tu yekotinò nye yewè yemau kpeye bè wènné wènnémè. De kó dipátíri kó ditanyuu dièri tu: Mecii nkó diketiri tu a bo ndémè Kuyie, de kó dipátíri í duò nKuyie nkó itié mmáà, di duòmму itié nha bo yímè kàa fòmму nweni, kàa nyé a fòu mèè botí.

Yekotinò péu bomu de kó dipátíri mièke yèè nàa nteçtètè kó mufòmму kpéí, nè a bo mpímmè mutòmму, a bo mbomè a ei kè dè da naati, a bo mpímmè a máá, ke náá nha bo kékùnnemè amáá, a bo nnòmme ke mi, ke bá nsenku beçiribè nè a bo ndómè a kou tòu.

Di mpátíri náàntì duò ke dòmmè

1. Bè sántemè mecii 1-9
2. Sadoməó kó yekotinò 10-29
3. Akuu nè Demmuyeyeri bè nàké tùi náàntì 30
4. Yekotinò sonye 31

Di mpátíri kó tináàntì yuu

- 1 Isidayeyiribe kóo kpààti Sadoməó, Dafiti biré kó yekotinò.
- 2 De kó yekotinò teénnè oniti nwe koò duò mmeborime sààmè, koò ciinko, koò teénnè kòò banní tináàntintí.
- 3 Yekotinò tiè nhoniti nwe ke tünni o borime, kè mè wèríku ke séiri,
- 4 ke duò mbèè í dake tidààti, ke duò mbebémbè meyiétiímè.
- 5 Wèè cii wèè kèmmú ke dake ciitè, wèè mòke meyèmmè kòò na kénni omáá.
- 6 Kè dèè ò teennè kòò na kèbanté yekotinò cūmpuye nè yenáàntutinyè mecii nkpeye.
- 7 A bo ndémè Kuyie ndeè tu mecii nkó diketiri. Bèè í dó itié nè mecii mbè tu tiyèinti nti.

Ti bo ndakemè bedapùnyeibe kpéí

- 8 M biré, nyo a cice da náá nti kényíé nha yó tié.
- 9 Deè yó ndò nkusārikú feitòdòdáfè kōme a yuu ñnkè, kéndò mmedèi nha fóníí.
- 10 M biré bèè borime í wenni kè bè dó ke da yúś nha báá yie.
- 11 Kè bèè da nàké ke tú: Kōtení kè ti dinté benitibè kékuo, kédíí mbèè í ti dàò meyei nkékuo,
- 12 kè bè pímmú befòubè kékuo mukūñ nhō yímè,
- 13 kétúókè be kpepe desààrè debotí debotí kèpíe nti cèí,
- 14 kàa nkókè ti mièke, kè ti wè ndidítítou dimáá.
- 15 M biré, a báá bè neinè, a báá tünne be kó ice.
- 16 Bè bèti meyei mme ke ã ndó meçā ke bo kuo benitibè.
- 17 Tenòtè ã ñ nwúó mbè díí ndè ticùòti kédó ti mièke.
- 18 Bembe né díí ticùòti nti bemómməmbə, kè ti yóó bè pí.
- 19 Deè yóó tuəkení beyóóbè, bèè yuuku, muyóò muú yóó bè kònnè.

Mecii nnàá nti benitibè

- 20 Mecii mmeè nàa ndiheí mièke, ke píèkú yaárè mièke,
- 21 ke bo yecemákè ke yu benitibè, ke cómmú diheí mànkú ke píèkú,

22 ke tú: Tifaūtítì, dè yó nkááké de kè dí ciitè? Sipoo yembè, dè yó nkááké de kè dí yóu benitibè mudaá? Tiyeintì, dè yó nkááké de kè di ciitè?

23 Kénténè n tié kéceete kè n di duó nkó muaá kè di kee n náaanti.

24 N di yumu bá di í yie, kè n dó ké di teennè kè di í dake.

25 Di yetemu n tié nyimou, ke sènkèrì n di náa nti.

26 Nè de kpéi meyei mbo di tuokení diì mǎnni m múnke yó ndi daúmu, kè kufōwaá nni ndi bo kè n daú.

27 Meyei nyóó di tuoke ndiì mǎnni kuyaakù kōme, kè meháarimè di túóté tefōdǎntè tēmè, kè kufōwaá ndi pí nkè di yemmèe caarè.

28 Dè mǎnni kè di nni nyu kè ñ cǐkè, kè di n wammú kémǎnté,

29 ke yé di í yiemme ke bo yǐtè dèè wenni, di me nyí dé Kuyie.

30 Di yete n tié nyi, ke sènkèrì n náaanti timou.

31 Di yóó yàmu di borime cǎntimu kǐpè n di tié.

32 Wèè yete mecii ntifaūtítì tii 55 ò kù, kè kuyeinkù kùu yemmè dò ndèmarè í kù dǎnni kè kùu feti.

33 Wèè me nyie n kpèti, ò bo mbonè diwèi, ò í yó nyǐkù meyei.

2

Mecii mmeè 5 nkǎnké onitì kè meyei mbáá ò ninte

1 M bire mpí nda tiè nti,

a báa yè n yè nha ndǎri dè,

2 kǎnté mesàa mecii nkó tináaanti, kéduó nha yemmè ké ti banté.

3 Yú mecii nnè meyemmè kè dè nda teénnè.

4 Wammú de bè waammè idíítì, kè ndè bèti tikpàti kōme.

5 De mǎnni ndi a yóó depemè Kuyie nkéna ké kù yǐtè,

6 ke yé Kuyie nkuu duommè mecii, kuú 5 nte koo nitii ciitè kébanté dèmarè.

7 Kuu dǎdǎri mesàa mbèè borime wenni, ke kǎnké bèè dǎdǎri kù dǎmè.

8 Kuu kǎnké bèè dǎdǎrimè wenni, ke baa bèè kù duó mbemáa.

9 Kàa kèmmú n kpèti a bo banté kuce sàakù kéna kéduó dèè sié.

10 De mǎnni ndi a bo nciimè, kàa ciì nda duó ndiwèi.

11 Kè mecii nni nda kǎnké, kè meyemmè da baa.

12 Deè yó nte kàa báa dǎdǎ meyei, deè yó nda kǎnké siyáàbisí yembè,

13 nè bèè yóu kuce sàakù ke tū ndibiinnì kōku,

14 bèè kpèitinè meyei, kè dè bè naatinè meyei,

15 kè bè tū nyice ì ì wenni.

16 Memme a bo namè kéyenténè onitipòkù wèè dǎuti dǎutinè benitidaabè o nùnaatí,

17 wèè yete o dǎu,

ke bütinné ò dǎunnè diì nùu Kuyie.

- 18 Wèè tū nho cī̀tè̀tè̀ kó kuce
ò kàri mukūũ mborè̀ nde.
19 Wèè̀ kàte o borè̀ ò ɔ̀ ɔ̀ í nwè̀tení,
ò ténke ɔ̀ ɔ̀ í mpètè mufòmmu kó kuce.
20 Tāātè̀ benitisaàbè̀ kó kuce,
kèntū̀ mbèè̀ borime wenni be dò̀rime.
21 Ke yé̀ bèè̀ borime wenni,
beè̀ yó mbo dihei mièke.
22 Bè̀ né yóo dennemu benitiyonkubè dihei mièke,
bè̀ yóo deitemu bèè̀ borime í wenni.

3

Ti bo nciimè ke dé Kuyie

- 1 M bire a báá yé̀ n da tiè nti, mpí n yé̀ nha ndòari ti.
2 N tié nyii yó nte kàa fòmmu okè, kàa nyo ndiwèi.
3 Ndòari mesàà kèntū̀ timómmanti, a báá yóu kè dè da dé́ténè, ndè̀ dùúkú a
fóní kè dè wàri a yèmmè mièke.
4 Kàa dò̀ri memme Kuyie nnè benitibè̀ dè bo nda dó.
5 Bá nyíkú a cii nyínkè, duó nhamáa Kuyie nku.
6 Yóu kè kuú nda ni a dò̀rimè memou mièke, kénte kàa dò̀ri dè nyié.
7 A yèmmè bá ndò nha cii, ndé Kuyie nke yóu meyei.
8 Dèè yó ntú a kánti kó mutie, ké da duó kukò̀nnaati.
9 Túóté a màke dè kédéúkunnènè Kuyie nyètiri, duó nku a diiti ketiti sàati.
10 Memme tidiiti bo píemmè a buò, kè menaà mpíe nha cèe kécou.
11 M bire kè Kuyie nyúũ nha toò a báá yete, kè kù da kpannè, a kòmbù̀ati báá
do.
12 Ke yé̀ Kuyie nhòò yúómmè kù dó wè toò ndi, wèè dó o bire ò ɔ̀ ɔ̀ yúómmè de
toò.

Meciì nduòmè diwèi

- 13 Dè nnaati wèè pètè meciì nnè wèè mò̀te meyèmmè.
14 De kó mucóntimu deumu ke pè̀tè̀ idííí nè mesəə nde kòmu.
15 Mecii nwenimu ke pè̀tè̀ medèi, demarè̀ í bo dèè pè̀tè̀ meciì.
16 Mèè teènnè oniti kòo fòmmu mənni, koò duó ntikpàti nè disāni.
17 Mèè ò benkú kuce sàakù, kòò kèrí ke í yíèkù.
18 Mèè duó mmufòmmu nè diwèi bèè̀ mè pikú sáà.
19 Nè meciì mme Kuyie ndò̀mè ketenkè, nè meyèmmè mme kù ānnémè
keínkè.
20 Nè meciì mme kù duómmè kè menie nyièni ketenkè kè fetaafè niù.

Kuyie nkankémè wèè cii

- 21 M bire, ntaunnè meciì nnè meyèmmè, báá yóu kè dè da dé́ténè.
22 Mèè yóo da duó mufòmmu kèntú a kó kusārikù.
23 Memme a bo nkérímè a ce ke í yíèkù, bá a báá bétè.
24 Memme a níí bo nduómè a yèmmè dómè ke í yíèkù kè dè nda naati.
25 A bá ndé demarè bo da dé́témè, nè benitiyeibe bo da pímmè.
26 Ke yé̀ Kuyie nyó nda kankémèmu ke dei meyei mmèè da díí.

Kuyie ndò̀rimè mesàà nwèè dó o kou

- 27 Kòo m̀u dó ndèmarè, kàa m̀ke a báá yete a bo ò duómmè.

- 28 A báá náké a ƙou ke dò: Kò nke naa wētení. Kàa màke a ò duò ndende bàmbà.
 29 Kàa kou da tá, a bá nwanti kòò dòò meyei.
 30 A báá sǎnté kékpannè òmòu kòò í da cààrè mùmamù.
 31 Bá ndó benitiyeibe kéntū mbe borime.
 32 Ke yé Kuyie nyí dómè bèè dòòri meyei, kù naatinè besààbè mbe.
 33 Kuyie ncààrimu benitiyeibe cǎí, ke dǎori mesàà mbèè dòòri kù dómè be ƙpesi.
 34 Kuyie nsènkumu bèè kù sènkù, ke dǎori mesàà mbèè kékùnkò bemaà.
 35 Kuyie nyóó sǎntemu mecii nyembè kéfeikúnne tiyeinti.

4

Mecii ndeummè demou

- 1 M bí kénténè di cice tié mmesàà nkémǎote mecii.
 2 N di duò nyitié sààyi nyi, di nyi pǐ.
 3 M múnke do tú debire ke yíemmu n cice náànti kè n yó n dó mediè.
 4 Kè n cice n tiè nke tú: M pǐ n da náá ntí ke tú n tié kénfòu,
 5 kémǎote mecii nnè meyèmmè, a báá yè n da náá ntí, a me mbáá ti yóu.
 6 A báá yóu mecii mmeè yóó da teennè! Ndó me kè mè nda kǎnké.
 7 A bo mmǎkemè mecii ndeè pǎēté demou. Demou mieke a dò nkéwammú mecii mme.
 8 Ndó mecii nkè mè da déúkúnne, ǎrí me kè mè ntú a kó disǎnni.
 9 Meè yóó ntú a sǎrikù sààkù, ke dò ndipiì sààri.
 10 *A bo kentémè benitiyeibe kó meborime*
 11 M bire, kénté n da náá ntí kè ntí pǐ nkàa fòmму okè.
 12 N da benkú a bo yímè mme kǎpété mecii, ke da benkú kuce sààkù.
 13 Mèrímè a bo nkérímè bá dèmarè báá da dífínné, kénçokù ke báá bété.
 14 A báá yete itié, nyi pǐ, nyii tu a fòmму.
 15 Báá túnne benitiyeibe borime, báá túnne bèè dòòri meyei mbe kó kuce.
 16 Báá túnne be ce, yóu ku, yenté ku kékónté.
 17 Kè benitiyeibe í dòò meyei mbè ǎǎ í nna kéduó, kè bè í bo nhòmòu bè ǎ nyié nkéwúómmu.
 18 Bè dii tu meyei, kè be naà ntu kuyonku.
 19 Besààbè kó meborime dònne kukúnwentóo nku, ke ǎ nwenkú kè diyie yàa yennènní.
 20 Kè beyeibe bie kǎme dònne dibiinni, bè í wúó mbè yóó bété dè.

Ti bo ntaunèmmè mesàà

- 10 M bire kénté n náànti kéyie n tié.
 11 A báá ì yè, ànné í a yèmmè mieke.
 12 Ì tu bèè ì yie mbe fòmму, ì bè duò nkukǎnnaatí.
 13 Nðake a toti ti a yèmmè, deè pǎēté demou, ke yé a yèmmè meè temè a fòmму.
 14 A bá nnáante siyáàbisí ke sounte.
 15 Nwúó nha ìlkè weti weti, ke bá nsǐ.
 16 Totí a yèmmè a yóó túnne kùù ce ƙpéí, kàa borime memou nwenni.
 17 Báá wēēte kucǎnku yoo kuyóú, défínne amáa meyei.

5

Ti bo ndakemè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè be ƙpéí

1 M bire, kénté n cii, kètũnne n yèmmè.

2 Mèñmè n tié mbo da teemmè kàa nyé a náá nti.

3 Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o náañti wèèti mecekùò kòmè mmè, ke yaò nke dò mmekùò.

4 Ke né ò nyóó dentenè ke tii ke dò mmèdòmmè, ke kòurì ke dò ndisiè menatimè mèdémè kperi.

5 O ce kòrinè mukũũ mmu, ke taànè kudònkù.

6 Ò í tũ mmufòmmu kó kuce, ò fetimu bá ò í yé.

7 M bire kénté n náañti, báa yete n tié,

8 kènté o ce, báa na o cîètè,

9 a yaà bo fétinne a sãnni, onitiyonkuwe yaà bo cake a fòmmu.

10 Kè bepòòbè báa di a kperè, kàa fèütè ke pètè dèe naá nhotòu kperè.

11 Kàa dentenè didabònni a fòmmu cãke dii mòmni,

12 kèntú: Dè yíme kè n yete itié, ke yete bè ò nãké ti,

13 ke í kènté bèè m baké be kpeti? Ke yete bèè ò tié mbe kpeti?

14 Nte mí nke kàáté meyei bo n tuòkenímè n kòbe cuokè nè benitibè cuokè.

A bo ndómè a pokù

15 A pokù dònnè tebinte sààtè nte, ñyò nte kó menie.

16 Báa yóu kè mè mpũò nyicekòtí nè kupiiti,

17 m mmè te amáà, báa mè toténè bepòòbè.

18 Diwèi nda bonè a pokù a tãáté wè, kàa nhò pĩ mmesàà.

19 A pokù wenni ke dò ntehontè nte, kàa ní kááké o kònti dè da narike. Diwèi nwe nda bonè sãà.

20 Ba mbo nte kàa ndó onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kénkáá nho mè?

21 Kuyie nwúómmu bá wè o dòòrimè, ke yé ò tũ nkùù ce.

22 Ocaàriwè yei mmèè ò pĩ. Mè ò pĩ ncéũ nwe timátí kòmè.

23 Wèè í nò nke pĩ nhomáà, ò buò nhomáà ndi, koò yeinti ò kòu.

6

A báa còutémè otòu bànni

1 M bire, kàa béi nke yí a bo yietí a kou bànni ke potè a nòutè ketenkè,

2 kàa fité a nùù ke tannè amáà tináañti mieke.

3 Kàa mè dòò fòò tieke dibànni. Kòte kòò bàñtè mecãã nkòò da yóu.

4 Bá ntú a bo om̀pè, báa yóu kè inuò nda pĩ.

5 Denne amáà teyúótè ò yenténèmè opaawaà, tenòtè ò yenténèmè ticuòti.

Ti bá ntúmè betònnédíèbè

6 Fò nhotònnékòtí, kòte sikẽũ borè kèyà si dòòrimè kèpètè meciì.

7 Sikẽũ í m̀ake wèè si bàa, si í m̀ake wèè si benkù mutòmmú, si í m̀ake okpààti,

8 ke né ò waà nsi diiti dididèi mòmni ke bo nyo.

9 Fò nhotònnédékòtí a yó nduò kèité òmmòmni? A yó ente òmmòmni?

10 A yóò yí m bo duò sãmpò nwe kéũũ nsãmpò, kéom̀pè sãmpò.

11 A bo n yóò daate kè tidawanti da ìkú, kè mesémè da pĩ nhoyúókù kòmè.

Osoùnti kó meborime

12 Wèè cènti ke poti siyáábisi ò tu osínténiti nwe.

13 Ke ò nkãmí inuò nke náánnè o naàcèi ke fieti inómbí,

14 ke dó meyei nke mè wanti sãà, ke ce nyekpàrè.

15 Dεε te kè mɛyɛi nhɔ̄ɔ ò do dimònnì dimáà, kóò poté bá ò báá na káyenté bitìl

Kuyie nyí dɔ̀ dè

16-19 Dεnennè bo dèkuò ndi Kuyie nyí dɔ̀ dè, dèyiekè ndi ketíke kù í dɔ̀ káyà dè fenònfè, dεε tu:

Τερòτè,

siyáàbisí,

a bo sɔ́ntémè kékua onìti,

iyentotí yeyi,

wèè cāā mɛyɛi mmudòòrìmmù,

a bo nsóummè ke náá nha í yà dè,

nè a bo nɛmmè yekpàrè a tebíi cuokè.

Ti bo ndakemè benitipòbè bèè dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè kpéi

20 M birɛ, nyo a cice da náá ntì, báá yete a yɔ̀ tié.

21 Ánné i a yèmmè mieke, ké nyí dùúkú a fòníí kusārìkú kōmɛ.

22 Ìi yó nda ni a cèmmu, ké nda baà a duó dè, kàa ènte ì nda náánnè.

23 A cice nè a yɔ̀, be tié ndò nfitírè nde, ke tú kuwenniku, bè da kpannè ke da bεnkú mufòmmu ce nku.

24 Ìi yó nda kánkè onitipòkù wèè dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè nè otàù pokù nùnaatí.

25 A bá nyáá nde kóo nitipòkù botí o wenniku kpéi, báá yie nkòò da souté nè o nu.

26 Onitipòkù wèè dɔ̀u í bo kòò dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè o borè a kperɛ ɔ̄ɔ̀ yè sámpó nwe, wèè m̀ake o dɔ̀u kòò t̀kénè ò bo níntémè a fòmmu.

27 Òmòù bo ánné muháá nho yaà̀yà̀rè mieke kòo yaà̀ti báá cútáá?

28 Onitì bo na kénkéri muháá mieke ke báá cútáá?

29 Mèè botí nku a báá na kékááké a kou pokù kè bè da yóu.

30 Bè ɔ̄ɔ̀ í nɛ́fè nwèè yùúkú ke bo kuò dikònnì dòm̀mè.

31 Kè bè ò yà ò ɔ̄ɔ̀ yietí kuce m̀eyiekè ndi, kédúú nho kperɛ demòu ò m̀ake dè o c̀fètè.

32 Wèè mɛ nduónè otàù pokù ò tu kuyèinkù nku, ke cààrè o fòmmu.

33 Bè ɔ̄ɔ̀ ò puotímu kóo fèik̀unne bá de kó ifei báá deè.

34 Dè ɔ̄ɔ̀ yonke o dɔ̀u nwe kòo miekeɛ peike kòò mpèiri bá mmesém̀mè báá ò pì.

35 Ò ɔ̄ɔ̀ í ndó tiyeti matì, bá kè di dɔ̀ dí ò cu kè dè nsù ò báá yie.

7

Onitipòkù wèè dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè ciitémè odapà

1 M birɛ nyo n náàntì, kényíé n tié,

2 ndòari nda náá ntì kénfòu. Ndake n tié ñkpéi nha nònnitè kōmɛ,

3 ké ntì pikú tei tei, ké tì wàri a yèmmè mieke.

4 Ndó mɛcìi ke dò nha tãù, kén̄taunè mɛyèmmè ke dò nha népo.

5 Mèè yó nda kánkè onitipòkù wèè dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè nè otàù pokù kó kunùnaatí.

6 Diyiè mari kè nní mbo n c̀fètè, ke síké fenétì,

7 káyà idapùmbí, ìi í yé dèmarè, i mieke kè dèmarè tu kuyèinkù.

8 Kè dè ncèntì dihei benitipòbè bèè dɔ̀uti dɔ̀utinè benitidaabè kó dikàri, kètúnne òmòù c̀fètè kó kuce.

- 9 Ke sò nde dò ndiúrikèpànnì, ke yuotóo ke bo ke biiri.
- 10 Kòo íténí kóò co ke bo ò ciité ke sàri onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kòme.
- 11 Kòo nànfè tònnì, kòo kànti yàùti, bá ò í karì o cìètè,
- 12 ke firì dihei, yaárèbè nè sicèkaa simòu, ke wanti benitidaabè.
- 13 Kòo pí nde kóo dapàà, kóò orí bá ò í dé,
- 14 ke dò: N sòò béi ndinùù mari ndi Kuyie nyiikè ke di dèite yie.
- 15 Deè te kè n yènní a wammù ke me nda yà.
- 16 M pitému n dóù ìnkè tiyààti ke di sàri Esibiti kó tiyaàgònti,
- 17 ke di yòre tùdààribè bebotí bebotí.
- 18 Kòteri kè tí nyié nke yo nkunaati ke dòori ti dómè kè dèe wenténè.
- 19 N dàu ítému ke kàte kupòòkù dedétirè.
- 20 Ò tàmù kudòukù nè idiítí ò í yóò konní kòo tànkù pànwè í yènní.
- 21 Kòo ò kpèntè kpèntè nè kunùnaatí.
- 22-23 Dende kòo ò tũnne, kéndò mbè kòrinè fèè nààfè mukòù, ke dò mbè bou kuwáátikù ke bo puotí, ke kù tà ke ta ku dinni, ke dò ntenòtè ò ntimè nticùòti ke dó mecāā. Bá ò í yé ke tú dè yóò kũnté o fòmму.
- 24 M birè kéntè n náahti, kéyie n yè mmù.
- 25 A baa yóu kaa yèmmèe kote de kóo nitipòkù botí bíékè kòò da souté, baa tũnne o ce.
- 26 Ò buó mbenitibè péu ndi ke kùò benitikperibè.
- 27 O cìètè tu mukũ nkó kuce nku kùù kàrinè kudònkù.

8

Meciì nyumè benitibè

- 1 Mecii meè yu, di í yoà?
Meyèmmè pìèkù kè di baa yoà?
- 2 Mè bo ditenni ìnkè nke,
ke cómmú iceyàtìi,
- 3 benitibè pènkù dè yebòrinò
ke náá nke tú:
- 4 Díndi benitibè, n yu dí mbe,
n náánnè dí mbe.
- 5 Díndi tidiènti wammúnè mecii,
díndi tiyeinti mòotenè meyèmmè.
- 6 Kénténè n yóò di náké tí,
n yóò di náké weti weti nwe.
- 7 N náá ntimómmonnti nti,
tiyeiti í yìèní n nuù.
- 8 N náá ntináaṣààtì nti,
n yí sou m me nyí cií.
- 9 Wèè ciì wèè yóò tí banté.
Wèè yé dèmarè kòo banté tí tumè timómmonnti.
- 10 Ndónè n tié nkè dèe pèèté idiítí.
Ndónè mecii kè dèe pèèté mesòò nsààmè.
- 11 Mecii mpèètèmu medèi,
kusàrikù makù í mè tùòke.

Meciì nnàámmè mè tu wè

- 12 Mí mmeciì n neitinè meyèmmè mme,

kè n yóo dɔ̀ dè n totí n yèmmè.

13 A bo ndémè Kuyie deè tu a yete meyei.

N yí naatinè sifei yembè, sipɔ̀ yembè
bèè borimè í wenni nè bèè sounte.

14 Míi ɔ̀ tié nhoniti kòo ciité.

Míi tu mecii nke duò mmuwèrímu.

15 Míi te kè bekpààtidiebè baké,

kè bebeéndiebè bekù kè dè wenni.

16 Míi te kè bekpààtibè nè beheikènkótibè nè
ketenkè ìnkè kó bebeémbè bemou kè bè baké.

17 Bèè n dɔ̀, m be ndó,

bèè n waà, mbeè n yau.

18 Míi te tikpàti nè disānni,

tikpàti tii í deu nè meborimè sààmè.

19 M pàrè wennimu ke pèēté mesɔ̀ nsààmè,

kè n còntimu pèēté idíítí.

20 N kéri timóm̄m̄anti kó kuce nku benitisààbè tū nkù,

21 ke dɔ̀ri mesàà mbèè n dɔ̀,

ke bè duò ntikpàti.

22 Kuyie nni ndòò kè dè m̄ntemu,

kù niité kéɔ̀ mí nwe ke né dɔ̀ desonne.

23 M bomu sáà,

kutenkù mu nyí dòò kè m bomu.

24 N yó mbo kè dàméèribè nè sibií kè dè mu nyí bo.

25 Yetārè nè sitáà dè yóo dɔ̀ kè m bomu.

26 N do bomu ke s̄ nKuyie mmu nyí dòò ketenkè nè keìnkè,
kù yóo dɔ̀ denennè s̄m̄p̄orè ketirè kè m bomu.

27 Kù yóo dɔ̀ keìnkè ké bo ànné tiwetì m̄nku kè m bomu.

28 Kè kùu ànné yewetè nè sibií

kè menie nní nyièní nè muwèrímu.

29 N do bomu kè kùu kééte dàméèrì m̄nku ke dɔ̀:

Menie mbá mp̄enkù, kéànné ketenkè.

30 N do bomu nè ku kè ti pí mmutòm̄m̄u yewe yemou,

kè n kù duò ndiwèi,

ke yānku sáà ku ìkè,

31 kényānku ketenkè kù dòò kè ìnkè,

kè dè n naatinè benitibè.

Dè bo nnaatimè wèè yie mmeciì nkpeti

32 Di mm̄nni m bí, keèné n náànti.

Dè nnaati wèè yie n tié.

33 Di báá yete n tié,

c̄uténè í kéciité.

34 Dè nnaati bèè kèrím̄u n tié,

kè ɔ̀ ncóm̄m̄u m b̄orinùu ke t̄ntí n c̄ētè sáà.

35 Wèè m̄ pètè ò pètè mufòm̄mu mmu,

ke pètè Kuyie nkó mesàà.

36 Wèè n cààrè ò cààrè omáà ndi,

wèè n sènkèrì kòò dɔ̀ mukū.

9

Mecii yumè tiyèinti

- 1 Mecii mmaá me cîètè nte ke còriné yesānkè yèyiekè,
- 2 ke kùò iwūš, ke kùòti menaà nke còriné tábùri,
- 3 ke tš mbenitipotšmbè dihei, kè bè còmmú dèè ikú ke yu,
- 4 ke tú: Díndi tiyèinti kòtènni díe. Ke náá ntidiènti ke tú:
- 5 Kòtènni kèdi n diiti, kégà n naà n kùòti mè.
- 6 Yóunè tiyèinti kéfòute. Tūnnenè mecii nkó kuce.

Mecii nyiè nè tepòtè yiè be kó tináañti

- 7 Kàa tié ntepòtè yiè nhò dá senkèrimu, kàa tié nhonitiyonkuwe ò da sámmú.
- 8 Báa tié ntepòtè yiè, ò yàà bo da sīntènè, tié nwèè cii kòò nda dš.
- 9 Kàa tié nwèè cii ò dāke šš ciitému, kàa tié nhonitisààwè dèè ò yiè mecii.
- 10 A bo ndémè Kuyie ndèè tu mecii nkó diketiri, kàa dšòri Kuyie ndómè a mōote meyèmmè.
- 11 Kè mecii béi nke dš: Mí mmecii m bo okūnne a fōmmu kó yewe kè yèe sūš.
- 12 Kàa cii dè tu a kó mesàà mme, kàa tu tepòtè yiè nha pétè de kó tiyeti amáà.

Tiyèinti yumè benitibè

- 13 Tiyèinti dōnnè onitipòkù nwe wèè wéketè ke yei nke í yè dèmarè,
- 14 ke kari o cîètè bōri, dihei ikú dè.
- 15 Ke yu bèè bókù kuce ke pēnkù, ke tú:
- 16 Díndi tiyèinti kòtènni díe, ke náá ntidiènti ke tú:
- 17 Menie mmèè yùúkú mè wèètimu, kè musòrikèdiš naati.
- 18 Bè me nyí yé ke tú bè kàri mukūš mborè nde, kè de kóo nitipòkù yu bè kè bè tati kudōnkù.

10

Yekotinò yèè tukúnè onitì kó mufōmmu

- 1 Sadomō kotinò. Debire dèè cii dè nárìkùnkò de cice yèmmè mme, dèè yei nkè dè càari de yš kōme.
- 2 Meyei nkó tikpàti í mōke mucšntimu, meborime sààmè kpèti tii duó mmufōmmu.
- 3 Kuyie nhš í nyóu kè dikōnni pī nwèè borime wenni, kù me nhš í nduó nhonitiyeiwe ò dš dè.
- 4 Wèè pī mmutšmmú nè tikšnnéyāati ò naà nfeɗawanfè nfe, kè wèè pī nnè tikšnyauti kòò kpàrikù.
- 5 Wèè sòri tidiiti dididèl mōnni ò ciimu, wèè duó dididèl mōnni kòò yo nyifei.
- 6 Bèè borime wenni bè pieti mesàà mme, kè benitiyeiwe sòri be yonku be náañti mièke.
- 7 Bè šš í nyè nwèè borime wenni o kpéi, bè šš yè nhoyonkuwe nwe nè o yètirò.
- 8 Wèè cii weè yiè ntináañti, wèè náante tiyèinnáañti kòò fieti.
- 9 Wèè dšòrimè wenni ò š nkéri ke í yīèkù, wèè kōme í wenni kè bè ò yàu.
- 10 Wèè sòri ke kāmii inuò ò fēūnko betòbè mbe, wèè náá tiyèinnáañti kòò fieti.
- 11 Bèè borime wenni bè náañti duó mmufōmmu mmu, kè benitiyonkubè sòri be yonku be náañti mièke.
- 12 Wèè nií mbetòbè ò ce nyekpàrè nye, kàa dš otòu a báa yà o yei.
- 13 Bè šš bantè mecii nyiè nho náañti mièke nke, kè tiyèiti bo kuyèinkù kpéi.

14 Meciì nyembè yèúti bemáà ndi mecìi, kè bèè yei nkè be náànti bè buò mmeCāā.

15 Tikpàti yiè nkpàti ò kánké kuduotí kōme mme, kòo cīri sémmè ò kòù.

16 Wèè borime wenni o kó mucāntimu tú mufòmmu, kòo nitiyonkuwe yeti tú meyei.

17 Wèè yí nyitié nhò kèrí mufòmmu ce nku, wèè yete itié nkòò fièti.

18 Wèè sàri mepómme ò tu siyáábisi yiè nwe, wèè wátiri betabè kòò tu kuyèinkù.

19 Kāa nùù tònni a 55 yetému, wèè pī nho nùù ò ciimu.

20 Wèè borime wenni o náànti dōnnè mesā nsāāmè mme, onitiyonkuwe toti mèè yèmmè í tú dèmarè.

21 Wèè borime wenni o náànti teennèmu benitibè péu, kè kuyèinkù k5 nku yeinti kpéi.

22 Kuyie ndòò wè mesā nweè kpeye yíé, wèè dōrinè muwèrimú ò í yéúti dèmarè.

23 Kuyèinkù borè meyei nyí tú dèmarè, dè 5 nkù dò ntikpèiti nti, wèè mōke meyèmmè kè wenwe nōnnè mecìi.

24 Onitiyonkuwe í d5 dè, dèè ò tùòkùní, kè wèè borime wenni kòò pièti ò d5 dè.

25 Kè kuyaaakù tùòkení kù 55 neinèmu onitiyonkuwe, wèè borime wenni kòo nfiíkú dipū kōme.

26 Dèmmùrè yārikú mèè botí yenù, kuyukú tii mèè botí inu, wèè duò nhotānnédiéti mutāmmú dè 5 mme nhò dò.

27 Wèè dé Kuyie nho bie nh55 yíému, kòo nitiyonkuwe kpeye yaate.

28 Onitisaù bāa dè, dèè ò duò ndiwèi, onitiyonkuwe bāa dè í ò duò dèmarè.

29 Kuyie nh5 nkānkému wèè dōrimè síé, wèè kōme í síé kòò duò.

30 Dèmarè bāá nampe wèè borime wenni, benitiyonkubè me nyí yó nkpaá dihei.

31 Wèè borime wenni ò náānnè mecìi mme, kè siyáábisi yembè dò mbèè kéké be nōndié.

32 Wèè borime wenni o náànti teennèmu, kòo nitiyonkuwe kpeti kòuri.

11

1 Kuyie nyí d5 siyáábisi potampeé, kù d5 sīl beú sinsi weti weti.

2 Bè 55 í ndake tepàtè yiè nkpeti, wèè í mōke tepàtè ò ciimu.

3 Wèè yèmmè wenni o yèmmè meè 5 nhò ni, kè medōrimè yeime yiè ndōrimè ò kòù.

4 Idííti í yóo da teennè Kuyie mbeénti yiè, wèè borime wenni wèè yóo cooté.

5 Onitisaù dōrimè meè piénko o ce kòo nitiyeiwe yei nhò buò.

6 Onitisaù dōrimè sāmè meè ò dèerí, kòo nitiyeiwe yei nho pī.

7 Onitiyeiwe 55 kù kòò do bāa dèe yeimmu kēwēnnēnè ò kpàti ò do tá ti.

8 Wèè borime wenni ò 55 yenténèmu meyei, nkòo nitiyeiwee do me miēke.

9 Bèè í dé Kuyie mbe náànti kòumu, bèè dé Kuyie nkè be cii mbè dèerí.

10 Kòo nitisaù bo kè dè naati, dè 5 nnaatimu o ei kōbe, kòo nitiyeiwe ku o ei kōbe nyānku.

11 Benitisaàbè náànti tii dèúkunko be ei, kè benitiyibe kpeti di buò.

12 Wèè náá ntináanyèiti otòù ò í cii, wèè cii ò 5 nti ncíékému.

13 Wèè wátiri betabè ò dáanko disōri kpeti nti, wèè cii ò 5 nti sōrimu.

14 Kubotí kùù kpa bekótibè kù kōmmu, kùù kó bekótibè sū kuù 5 nfòu.

15 Kàa b́ei nke tú a bo yieti opòò kó dibànnì, a bo demmu, kàa ćéké dè bo nda naati.

16 Onitiposàù nwe b́e nsántimè, wèè d́ó mutōmmú wèè kpàriku.

17 Kàa d̀òrri mesàà a mè d̀òò amáà ndi, kàa d̀òrri meyei, a caàri amáà ndi.

18 Onitiyeiwe kó mucóntimu tú siyáàbìsì kōmu mmu, wèè borime wenni kòo kōmu tú mumōmmōmmu.

19 Wèè d̀òrri mesàà nhò yó nfoùmu, wèè d̀òrri meyei kòo kú.

20 Kuyie nyí d́ó wèè ciinte, kù d́ó wèè d̀òrri wènwe timōmmōnti.

21 Bè yóó kpetínneému benitiyeibe, kécoo mbesààbè beməu.

22 Onitipòkù wèè wenni ke í cii ò d̀onnè mumámáá mesəə kōmu mmu b́e tōnnè mù def̀nkùrè ònni.

23 Onitisàù wanti mesàà máà ndi, kòo nitiyeiwe ce nhomáà kemieke.

24 Wèè pāā mmēdiè nweè kpàriku, wèè ǹùtè pikú kòò c̀tiri.

25 Wèè pāā mmēdiè b́e we mpāā mmēdiè, wèè pāā mbetòbè menie b́e yóó we pā menie.

26 Bè s̀áámmu wèè s̀òri tidiiti, ke yári wèè tí fiiti.

27 Wèè d̀òrri mesàà mbè we ndó, kè meyei ntuòkùni wèè d̀òrri meyei.

28 Wèè duò nhomáà o kpàti ò bo do, wèè borime wenni kòò mbítiri.

29 Wèè àà dikənkəònni o c̀fètè ò í c̀ntí d̀emarè, kuyèinkù naà mmecii nyìè nkó kudaakù nku.

30 Onitisàù d̀òrri mè duò mmufōmmu mmu. Wèè cii kòò nò nke yūōnni betòbè o bíkè.

31 Wèè borime wenni ò m̀kemu mucóntimu ketenkè ìnkè, onitiyonkuwe nè wèè d̀òrri meyei nkè b́e m̀ke be kōmu mēdiè.

12

1 Wèè d́ó kéciié wèè yie nyitié, kuyèinkù kuù í kemmu itié.

2 Kuyie nhōō p̀nsiri wèè d̀òrri mè wenni wènwe, kébekénè wèè yèmmè í wenni.

3 Oməu ɔɔ í nfiú nhomáà nè kuyonku, wèè d̀òrri Kuyie ndómè wèè ɔ nfiúkú.

4 Onitiposàù duò nho d̀òù nwe kuyèinnaati, kòo yeiwe do mmumōmmú mùù cáà nho d̀òù.

5 Benitisààbè kó meyèmmè tu mesààmè mme, kè beyeibe kōme tú mèè ɔ ndó kéciié.

6 Beyeibe náànti tu didiántári ndi dii kòù, kè besààbè kpeti tú tì deeri betòbè nè mukūù.

7 Kè benitiyeibe do be kperə marè ɔɔ í nkpaá, besààbè c̀í sii ɔ nfiúkú teii.

8 Bè sántí wèè cii wènwe, ke sáá nkuyèinkù.

9 A bo mməkemè otònti òmáà dè t̀ùné a bo déúkunnemè amáà ke m̀nté mudii.

10 Onitisàù ɔ ndakemu o wūō kpéí, kòo yeiwe mieke ì c̀òù.

11 Wèè kuuti kupaku wèè m̀ke tidiiti, wèè firi detetirè ò í cii.

12 Benitiyeibe d́ó mucóntimu yeimu mmu, benitisààbè beè ɔɔ c̀ntè.

13 Onitiyeiwe náànti ò p̀i mmu, kòo sàù ɔɔ yè bá tì mieke.

14 Onì piēti mesàà nho náànti mieke nke, b́e piēti mèè botí mucóntimu mutōmmú mieke.

15 Kuyèinkù yèmmè ɔ ndo nkù d̀òrri dè wennimu, wèè cii kòò yìè nyitié.

16 Kuyèinkù kuù mieke cóú mmecāā, wèè cii kòò s̀òri o mieke.

17 Wèè náà ntimōmmōnti wèè t̀unni tináànti, wèè náà nsiyáàbìsì kòò tì caàri.

18 Wèè nùù yau o náànti k̀òrri mu disiè kōme, wèè cii kòo náànti miekunko.

19 Timóm̄m̄ontì ò mbomu sáà, kè siyáàbìsì p̄nkù mecãã.

20 Bèè wanti meyei mbè tu beniticiumbè mbe, bèè tiè nyitié nsàayi kè bè pieti diwèl.

21 Meyei mmamè í tuàkùnì benitisààbè, mè tuàkùnì beyei mbe.

22 Kuyie nyí dó siyáàbìsì yembè, kù dó timóm̄m̄ontì yembè mbe.

23 Wèè cii ò í p̄tì o cii, kuyènkù kuù benkù ku yeinti.

24 Wèè dó mutóm̄m̄ú wèè naà nhokpààti, kòo tónnédíéti naà nkudaakù.

25 Iyentotí yaku onitì nwe kè tináaansààti ò kpènkùnko.

26 Onitisàù benkù o kou kuce sàakù nku, kòo nitiyeiwe ò fétinko.

27 Otónnédíéti í cáá nyiorimaa, dèè wenni onitì kpéi deè tu mutóm̄m̄ú.

28 Wèè yíé nkuyie nkpeti ò kèrí mufòm̄mu kó kuce nku, de kó kuce í kòrinè mukùù mborè.

13

1 Debire dèè cii deè yíé nde cice tié, dèè màke tefentè dè í yíé nhòmou kpeti.

2 Onitisàù náantì ò pèi mesàà mme, kòo yeiwe ò nwanti kédòò meyei.

3 Wèè yé ò náa nke tú mù wèè kánké o fòm̄mu, wèè í yé ò náa nke tú mù kòò càari o kòm̄mu.

4 Otónnédíéti í péú ò dó dè, wèè dó mutóm̄m̄ú wèè dè pieti.

5 Onitisàù í dó siyáàbìsì, kòo nitiyeiwe càari ke àà omáá ifei.

6 Wèè dòòri mesàà mme ò nhò kánkém̄u, kòo nitiyeiwe yei nhò fétinko.

7 Bèmarè ò ndòari ke dò mbè kpààtiri bá bè né í màke demarè, kè betòbè ndòari ke dò mbè tu beçiribè kè né màke demou.

8 Tikpàti yíé nhòò yietí m̄nni marì kédèetè o fòm̄mu, oc̄iri yie í yìèkù timati.

9 Onitisàù ònnè fitírè dèè còú dènde, kòo yeiwe ònnè fitírè dèè ku.

10 Tèpòtè yíé nce nyekpàrè nye, wèè cii kòò yíé nyitié.

11 Bè waá ntii kpàti péú dimònni dimáá tì dèu mecãã mme, bè waá ntii sám̄pò sám̄pò tii dèúkù.

12 Kàa kèrimù demarè ke m̄onté dè càari meyèmmè mme, kàa dó demarè ke dè pètè, dè duò mufòm̄mu mmu.

13 Wèè yete itiiè nhò bo yà de kó tiyeti, wèè yete ikuó kòo yà de kó mucóntimu.

14 Mecii nyiè nkó itiiè nyii duò mmufòm̄mu, ke deeri onitì nè dèè na nhò tóni mukùù.

15 Bè dému mecii nyiè, kòo nitiyeiwe borime yóu.

16 Mecii nyiè nhòò totí o yèmmè mme kédòò timati, kè kuyènkù benkù ku yeinti.

17 Ditònni yeiri waà meyei mme, kè ditònni sààri tì tūnni.

18 Wèè yete itiiè nhò yóó naá nfeawanfè nfe kè bèè ò sènkèri, wèè yie nyitié kè bèè ò sante.

19 Kòo niti dó demarè ke dè pètè dè ò nhò naatimu. Benitiyeiwe bie í dó keyóu meyei.

20 Wèè neitinè mecii nyembè ò òò ciitému, wèè neitinè tiyeinti kòo naá nkuyènkù.

21 Meyei ntii mbenitiyeiwe mbe, kè mesàà ntu besààbè kó mucóntimu.

22 Mesàà nyiè mbí ò sòoté o kperè nde, kòo nitiyeiwe kperè naá mbesààbè kperè.

23 Beçiribè paa mpéimu mesàà, kè benitibè kò mbè í wenni mèè kpéi.

24 Wèè í puoti o bire, ò í dè dó, wèè dè dó wèè dè tiè.

25 Onitisàù í m̄nni ò yo mmu, onitiyeiwe wèè m̄nni ò yo mmu.

14

- 1 Onitipòkù wèè cii weè maà o cīètè, wèè yei nkòò tē pùònnè o nau.
- 2 Wèè borimè wenni weè dé Kuyie, wèè borimè í wenni kòò kù sènkù.
- 3 Kuyeìnkù ò nnáá tefentè kó tináànti nti, kè mecii nyiè nkpeti ò kánkù.
- 4 Ináàke ìi dùò í í borè, mùmamù òò í nhā yebuò, inaakperi borè tidiiiti de mbo.
- 5 Timómmànti yiè nnáá nhò yà dènde, kè siyáábisi yiè nnáá nhò í yà dè.
- 6 Τερòτè yiè nhòò wammú mecii nke mótémú, wèè màke meyèmmè kòo péte mecii nfààrè.
- 7 Kenté kuyeìnkù a í yóó péte mecii nkpeti matì ku borè.
- 8 Wèè cii weè yé ò dòòri mè, kè kuyeìnkù yeìnti tu kù bo nsoúmè.
- 9 Kè kuyeìnkù dòò meyei ndè òò í nkù dòò mmèmamè, wèè borimè wenni weè pieti Kuyie nkó mesàà.
- 10 Onitì weè ò nyé o yeñcaàrimè dòmmè nè o wèi, otòu báá na kényé dè ò dòmmè.
- 11 Benitiyeibe cēi yóó duómu kè besààbè kpesi ndéúkú.
- 12 Mònni mari onitì yèmmè ò ndò nho borimè wennimu kè mè né ò kàrinè mukùù.
- 13 Onitì bo na kèsònnè o yeñcaàrimè kèndaú, kè mudaá nni nyóó deè kè meyeñcaàrimè feité.
- 14 Wèè borimè í wenni ò yóó yàmu de kó tiyeti, wèè kòme wenni kòo yeti ntú tisààti.
- 15 Wèè í dake weè yiè mbè naá nti timòu, wèè dàke kòò òò totí o yèmmè.
- 16 Wèè cii weè dé meyei nke mè kenni, kuyeìnkù í yièkù dèmarè ke màke tefentè.
- 17 Wèè mieke cāā ke péíkù ò dòòri deyèinkpere nde. Kè bè sènkù wèè yèmmè í wenni.
- 18 Bèè í totí be yèmmè be còntimu tu tiyeìnti, bèè totí be yèmmè kè be kòmu tú bè bo yíétémè dèmarè.
- 19 Benitiyeibe yóó nínkúmu besààbè ìikè. Kè benitidònnibè ndari bèè wetí be kó yebòrè ke dó kéta.
- 20 Kpankperè í màke o népo, tikpàti yiè nyie népobè í sénni.
- 21 Wèè sènkèri o kou ò dòò meyei mme, dè nnaati mesémmè bonè wè be cīribè.
- 22 Bèè wanti meyei mbè fietimu, bèè wanti mesàà nkè bè dòòri dèè wenni ke síé.
- 23 Mutómmú mumòu màkemu mucóntimu, kàa me mpoti dinùù máà dikònni da pī.
- 24 Mecii nyèmbè còntimu tu tikpàti kè tiyeìnti yó ntú tiyeìnti sáà.
- 25 Timómmànti yiè nnáá nho yà dènde ke deeri benitibè, kè siyáábisi yiè nnáá nhò í yà dè.
- 26 Wèè dé Kuyie nhò í yièkù tìmatì, kè kù kánkè o bí.
- 27 A bo ndémè Kuyie ndèè duò mmufòmmu, ke deeri onitì nè dèè na nhò tóni mukùù.
- 28 Kòo kpààti nitibè sū ò ò ndeumu, kè bè kèke o kpàti do.
- 29 Wèè mieke í cāké ke péíkù weè cii, wèè kòke péíkù mecāā nkòò benkú ò tumè kuyeìnkù.
- 30 Kuyeñnaatì tú kukòñnaatì nku, kè mepómmè tu muməmmú mùù càà nti kònti.
- 31 Wèè sènkèri ocīri ò sènkèri Kuyie nku kùù ò dòò, wèè màkenè ocīri mesémmè kòò déúkùnkò ku yètiri.

- 32 Onitiyeiwe yei mmeè ò buò, onitisàù í yĩèkù tìmatì bá mukũũ.
 33 Meyèmmè yìè weè mòke mecii, kuyèinkù báá na ké mè bantè.
 34 Kubotí kùù tò timómmon̄nti kuù dèúkú, kè meyei nhãã kubotí ifei.
 35 Okpààti sãntí betòmbè bèe cii bèmbe, kòo mièke còú mbèè ò ãã ifei.

15

1 A bo tén̄nèmè otàù tináánnati dè bónkùngo kemieke nke, kè tináanyeyiti kè ìnko.

2 Mecii nyiè nnáàntì naatimu, kè kuyèinkù náante ntiyèinnáàntì.

3 Kuyie nwúòmmu tipítì timòu, kè wúó mbeyeibe nè besààbè.

4 Tináánnati duò mufòmmu mmu, kè tináanyeyiti kòuri meyèmmè.

5 Kuyèinkù kuù sènkù ku cice tié, wèè dàke kòò ì yìé.

6 Tikpàti dieti bo onitisàù cìètè mièke nke kòo nitiyeyiwe kó mucóntimu tú meyeñcaàrimè.

7 Mecii nyembè ntùòngo mecii mme, tiyèinti kperè í me ndò.

8 Kuyie nyí dó benitiyeibe pãrè, kù còú besààbè kó mubáammu mmu.

9 Kuyie nyí dó benitiyeibe borime bitì, kù dó bèè wanti bèmbe dèè wenni.

10 Fenasáàfè bo wèè yóu kuce o kpéi nke, wèè yete itié nhò yóó kúmu.

11 Kuyie nyému kudònkù dòmmè, kù né bá nyé oniti yèmmè mmaà?

12 Tèpàtè yìè nyí dó bèè ò kpannè, ò í kòri mecii nyembè borè.

13 Kuyèñnaatí caánni keyìkè nke, kàa yèmmè cààrè kèe yátí káyátí.

14 Wèè mòke meyèmmè weè wanti mecii nkéyíètè dèmarè, dè ò nnaati kuyèinkù ku yeinti mièke nke.

15 Yewe yemòu tu mefèũtímè mme osènniwè borè, kè tú dibanni sãã wèè yèmmè naati o borè.

16 Kàa kpa a kperè ke dé Kuyie ndè tōũnè a bo ndè mòkemè ke bonè iyĩèke.

17 Kàa yo ntikũnfãàti ke bonè diwèl dè tōũnè a bo nyommè inaamàa mekùò nkpeyi ke bonè yekpàrè.

18 Kemieke yìè nce nyekpàrè nye, wèè pīi nhomáá kòo yè bónkùngo.

19 Otōnnédíéti ce ò ndáátí tipotì nti, kòo nitisàù kòku wenni.

20 Debire dèè cii dè nárìkùngo de yembè yèmmè mme, kè dèe yei nkè dè bè sènkù.

21 Kè kuyèinkù dòdri deyèinkperè dè ò nkù naatimu, wèè toti o yèmmè kòò dòdri dèè wenni.

22 Kòo niti í békú betòbè mecii o kperè báá yie, kè benitibè péu ò duò nyitié nwèe na ké dè dòò.

23 Kòo niti nò nke tén̄n̄n̄n̄ko tináàntì dè wennimu, kè naati ò bo béimmè tináàntì tì wenni dè dò nwèe tì béi ndii m̄nni.

24 Oniti wèè cii ò tũ nde ìnkè kó kuce nku mufòmmu kòku, kè búútí kùù cuuti kudònkù.

25 Kuyie nhõõ pòntemu tèpàtè yìè ncìètè, kénkánkè okúpokù kó tebàtè.

26 Kuyie nyí dó meyèmmè yeime, tináànsààti nti kù dómè.

27 Wèè dó idítí mediè nhò buò nho cìètè nte, wèè í dó ticuuti kòò ò nfòù kémònte.

28 Onitisàù òò toti o yèmmè mme ke né na kébéi, kòo nitiyeyiwee s̄s̄nté kèpĩetoo tis̄t̄s̄nténnáàntì.

29 Kuyie nyí dó benitiyeibe, kù kèmmú besààbè kó mubáammu mmu.

30 Fènsààfè nárìkùngo meyèmmè mme, kè tináànsààti yèútí muwèrimú.

³¹ Bè kpànnè wè o ònni kpéi nkòò kèmmú ò bo mecii nyembè kó fènafè mieke nke.

³² Wèè yete itie nwè í dó o ònni, wèè kemmu itie nkòò pieti mecii.

³³ A bo ndémè Kuyie ndè duò mmecii mme, kàa dó kédeuke, kékùnnè amàà.

16

Kuyie mp̄r̄mè mut̄mmú oniti borime mieke

¹ Oniti òò náké ò yóó dḗò t̄inti kè Kuyie nkuu né yé t̄i yóó dḗò.

² Oniti yèmmè ò ndò nho dḗòr̄imè mem̄ou wennimu, Kuyie nkuu né yé bá wè o yèmmè.

³ A dó kédḗò t̄i, duò nti Kuyie nha bo yà t̄i dḗòmmè.

⁴ Kuyie ndḗò bá dè ke yému kù dè dḗò mùù kpéi, bá onitiyeiwe kù ò dḗò diyie yeiri kpéi nke.

⁵ Kuyie nyí dó sifei yembè kù yóó bè kpet̄innèmu.

⁶ Mesàà nnè timómm̄anti dèè t̄ūnni meyei, kàa dé Kuyie nha òò yóumu meyei.

⁷ Kè Kuyie mp̄nsiri oniti borime bá o doot̄ibè bè òò ò narik̄enèmu.

⁸ Kàa dḗòr̄i dèè wenni ke p̄t̄é s̄amp̄ó dè t̄ūnè a bo dḗòmmè dèè í wenni k̄ép̄t̄é m̄ed̄iè.

⁹ Oniti ò nwúómmu ò yóó dḗò t̄i kè Kuyie nkuu né nte kòò t̄i dḗò.

Bekp̄àt̄ibè borime dòmmè

¹⁰ Okp̄àt̄i bekùnè Kuyie nkó muw̄r̄imú mmu ò òò í nyet̄é o beénti mieke.

¹¹ Kuyie ndó t̄i mbeú kè dè wennimu, kuù ànné t̄ebiè t̄i bo mbeú mèè boti.

¹² Okp̄àt̄i í dó bèè dḗòr̄imè í wenni, wèè dḗòr̄i dèè wenni weè kp̄ati ò n̄fikú.

¹³ Okp̄àt̄i dó wèè nàa w̄enwe weti weti, ke dó wèè nàa ntimómm̄anti.

¹⁴ Kòò kp̄àt̄i mieke peike ò bo na k̄ekuò oniti, mecii nyiè nweè bo na k̄ébónkùnne okp̄àt̄i mieke.

¹⁵ Okp̄àt̄i w̄èi duò mmuf̄ómmu mmu, kòò dḗòr̄i mèè sàà ndò n̄fetaboofe.

Oniti f̄ómmu mieke dèè tu desààr̄è

¹⁶ A bo mm̄akemè meyèmmè dè t̄ūnè a bo mm̄akemè mesḗò, kàa bo nciimè t̄ūnè a bo mm̄akemè id̄it̄i.

¹⁷ Benit̄isààbè yenninèmu meyei nkó kuce, wèè d̄àke o borime kpéi nhò dó o f̄ómmu mmu.

¹⁸ T̄ep̄òt̄é t̄éè òò niit̄é k̄ép̄i n̄honit̄i kóò c̄àke, t̄efent̄é t̄éè òò niit̄é ke p̄i n̄honit̄i kòò do.

¹⁹ A bo nw̄ènnèmmè benit̄isààbè ke kpa a kpēre dè t̄ūnè a bo w̄ènnèmmè sifei yembè kè dí tot̄i bè éi dè.

²⁰ Kàa tot̄i a yèmmè mesàà nke dḗò d̄em̄arè a bo yà diw̄èi, wèè duò n̄homáà Kuyie ndè bo nhò naati.

²¹ Wèè nàa ntin̄àànt̄i t̄i wenni bè we ntú mecii nyiè, wèè nàa ntin̄àannati bè yiè nweè kpeti.

²² Bèè m̄àke mecii mè bè duò mmuf̄ómmu mmu, kè kuyènkù yeinti kù kḗù.

²³ Mecii nyiè nh̄ò tot̄i o yèmmè mme ke béi nkè bè me nyiè nho náànt̄i.

²⁴ Tin̄àànnati d̄ònnè m̄ecekùò mme ke w̄eti dinùù, ke duò nkuk̄ònn̄aati.

²⁵ Oniti yèmmè ò ndò nho borime wennimu kè mè né ò k̄òrinè muk̄ũ.

²⁶ Dik̄ònni dii ò nte kòò n̄it̄i p̄i mm̄ut̄ómmú, ke yé ò dómè k̄édi.

²⁷ Onitiyeiwe waà mm̄eyei mme kòò náànt̄i t̄i d̄ mmuh̄áà nk̄òm̄e.

²⁸ Onitiyeiwe waà nyekp̄arè nye, kòò náant̄out̄i t̄i tin̄époti.

²⁹ Onitiyonkuwe cii mbenit̄ibè mbe ke bè tann̄inko meyei nkó kuce.

30 Wèè ũũ nke maá nho bènni ke dó kédòò meyei, nhò mè dòòmu ke dèè.

31 Tiyùpèíti tu kusārikù sààkù nku, ke yé mufòmmu okùmù tumè benitisààbè kó mucśntimu mmu.

32 Onitidòù mómmuò ntú wèè nò nke ìkù o miéke, wèè nò nke pīī nhomáà ò pēētému wèè 55 kpa nkéna.

33 Onitì ñ ntāũ tété ke bo yà nanke kpèti nti, deməu dèè né dəori dè bonní Kuyie mborè nde.

17

1 Kàa yo ntikūnfāàti ke bonè diwèi dè tōūnè a bo nhāmè imaa mpiéké tèè cīètè ke bonè yekpàrè.

2 Otònti wèè cii ò 55 baatému tēcīètè bire dèè yete ditoò, kéwēnnénè de tebií kè bèè toté de cice kperè.

3 Bè 55 yááké mesəo nnè timátì péíti muháá mmiéke nke, Kuyie nkuù me nyàù onitì yèmmè mme.

4 Onitì wèè dó meyei nhò kemmu inóndie nyeiyi yembè mbe, kè siyáàbisì yìè nkenti siyáàbisì.

5 Wèè daú ocīri ò daú Kuyie nku kùù ò dòò, kè meyei ntùàkení otəu kàa ò daú a báa mónté de kó tiyeti.

6 Bekótíbè kó diwèi tu be yaàbí, kè ibí kperì tú i cice.

7 Kuyèinkù í yíènnè mè tináansààti, siyáàbisì yìè nyí me nyíènnè ò bo mbakémè.

8 Bèmaabè yèmmè dò nticuuti dəori mesàà nke 5 nte kè bè dó tii dòò.

9 Kè bè da dòò meyei nkàa mè yè dí nnaati, kàa mè mmè dènniní sàà dí nsī.

10 Kàa kpannè wèè cii dè bo ò teennè kēpēēté a bo puotimè kuyèinkù dinasáũ kuce tekòùtè (100).

11 Onitiyeiwe 5 ndó mecaàrimè mme ò me nyóó máánèmu ditōnni yeiri.

12 Kàa conè kumuntūnkù kùù mǎnté ku bí dè tōūnè a bo conèmmè kuyèinkù nè ku yeinti.

13 Bè 55 dàò wè mesàà nkòo dàò meyei, meyei nyí iiti o cīètè.

14 Kàa keté dikpànni a kpēté kukpéroo nku, yí yúóó ke dikpànni mu nyí keté.

15 Kuyie nyí dó onitì caàrè kàa ò kònné, kù me nyí dó wè nnaati kàa dò ò caàrè.

16 Kuyèinkù yóó dàònè ba idííti, kù bo ì donténè mecii mmaà? Kù í mǎke de kó meyèmmè.

17 Onitì a népo 5 nda dómú bá dii mǎnni, kàa kou da teennè diyè yeiri.

18 Kuyèinkù kuù 55 béi nképoté ku nòùtè ketenkè ke dò kù bo yietí otəu kó dibànni.

19 Wèè nǎnnè yekpàrè ò dó meyei mme, wèè tā omáà ò dotimu.

20 Oniticiinti báa yà diwèi, kè meyei mpīī fenóndenyèife yìè.

21 Wèè peité kuyèinkù ò 5 mbonè meyeñcaàrimè mme, kuyèinkù cice í mǎke diwèi mari.

22 Kuyèñnaatí tú mutie mmu, kè meyeñcaàrimè yòku onitì.

23 Onitiyeiwe 55 cǎuté ticuuti disòri ndi, kécake tibeénti.

24 Mecii nyè nhš nwúó mmecii nkperè nde, kè kuyèinkù wùò ndedétirè kù í yóó ninte dè.

25 Kuyèinkù cice 5 mbonè meyeñcaàrimè mme, kè ku yš bonè iyíèke.

26 Dè í wenni a bo duómmè kè wèè í caàrè kòo yietí, dè me nyí wenni a bo puotimè bekótíbè be sàà nkpeí.

27 Wèè í náante náante sǒntíke ò mòke meyèmmè mme, wèè mièke í péikú ò ciimu.

28 Bá kuyeinkù kè kù cǐkékè bè ò nyé ke tú kù ciimu, wèè pí nho nù ò ciimu.

18

1 Tenoutǐtè yiè nhǒ ncáá nhomáa ndi, kè bè ò tié nho mièke peike.

2 Kuyeinkù í wanti mecii, kù ò ndó kébenke ku yèmmè dòmmè mme.

3 Kàa yóu bè ò da senkèrimu, kàa dòò dèè í wenni a di ifei.

4 Oniti náahti cǔmpúrìmu ke dònnè dà mèèrì, ke dò ndinébòrì ke pũ ò nke duò mmecii.

5 Dè í wenni a bo kónnémè wèè cààrè, kètóú nwèè í cààrè tináahti.

6 Kuyeinkù náahti waà nyekpàrè nye, ke ce nyenacèkuute.

7 Kuyeinkù nù dii kù buò nkè ku náahti kù pǐi timáti kǒme.

8 Onáantouti náahti ò ndó mmucekǒyuo mmu, ke weeti ke cuutoo tipouti mièke.

9 Wèè í pí nho tǒmmú ò í cáánnè wèè mù cààrì.

10 Kuyie nyètirì kpeñni ke dò nkuduotí kperíkù nku, bèè borime wenni bè ò sori kuò borè ke bá nyǐkù.

11 Tikpàti yiè nkpàti tii tu o kó disàrì, o yèmmè dò ntii ò kánkè kuduotí kǒme.

12 Tepòtè teè ò niiténí kécaàrè oniti, wèè kékùnnè omáa kòo deuke.

13 Wèè ò ténne tináahti ke mu nyí ti kèè mesàa nhò yeimmu ke àà omáa ifei.

14 Kàa mò nkàa yèmmè caánni dè ò da teennèmu, kàa yèmmè me ncààrè ba mbo na ké mè cáatinne?

15 Mecii nyiè nhǒ nwanti ke yǐtému, wèè mòke meyèmmè kòò kemmu itié.

16 Ticuuti ò kpeté oniti nwe kuce, kòo na kètuake benitidièbè borè.

17 Wèè niité ke beé nho kpeti wèè ò ndó nhò naati, yóu kòo dootitòu tuàkeni kàa yà.

18 Kè di tǎu tété dè bo na kèpaa ndikpànni, kèpate bekperibè.

19 Bè cààrè wè ò nkpeñnimu kèpèētè diheikperi, kè yekpàrè kpeñni ke pèētè dimátikpetinni.

20 Nè oniti náahti mièke nke ò pietimè mudii, o nù dii te kòò yo.

21 Oniti náahti bo nte kòò nfòu yoo ti nte kòò kú, wèè nǒnnè tináahti ò yóo yàmu de kó mucǒntimu.

22 Wèè pètè onitipòkù ò pètè diwèi ndi. Kuyie nkuò ò dòò mesàa.

23 Ocǐri ò nnáa nke báammu kè tikpàti yiè nni nnáa nkè dè kpeñni.

24 Kòo niti népobè sũ dè bo na kèntú o kó meyei. A népo mómmuò né pèētému a tebite.

19

1 Kàa cǐnni kàa borime wenni dè tǒñè a bo ntúmè kuyeinkù ke náante siyáábisi.

2 Kàa í yé dèmarè dè í wenni, kàa dó kédòò dèmarè mecāa nha ò dòò meyei mme.

3 Oniti yeinti tii ò nte kòo cààrè o borime, kòo mièke ncóu nkuyie.

4 Tikpàti yiè nnépobè ò nsũnkomu, kòo cǐri népobè ò yàtenè.

5 Bè ò ò nyóu wèè sóu nke náa nwè í yà dè, siyáábisi yiè mme nyí yóo yenténè tiyǐti.

6 Bè ò nkpentimu wèè niti o òkè, kè benitibè bemou népo tu wèè pāa.

7 Ocǐri tebií ò ò yetemu, kòo népobè ò sǐntenè, kòò dó ké bè béinnè ò báa bè yà.

8 Kàa totí a yèmmè a dó amáá ndi, wèè m̀̀ake meciì nkòò péú diwèlì.

9 Bè ʒʒ í nyóu wèè náa nwè í yà dè, wèè náa nsiyáábisi ò fétinko omáá ndi.

10 Kuyèinkù í mannèmè kù bo mm̀̀akemè desààrè, kudaakù í me mmannè kù bo mbakémè bekpààtibè.

11 Wèè ciì weè nò nke Ìku o mièke, ò bo yèmmè bè ò dàò mèè yei, deè ʒ ntú o kó diyètìrì.

12 Okpààti naupíé dònne dicírìcírì kó feũntifè nfe, kòo sàà mboo ke dònne tinémaàntì.

13 Debire dèè yei ndè cààri de cice yèmmè mme, onitipòkù wèè m̀̀ake yekparè kòò dònne dinésĩmbàù dii dòù sáà.

14 Debire ʒʒ tieke de cice cĩètè nte nè o kperε, Kuyie nkuù me nhʒʒ da pã onitipòkù wèè ciì.

15 Tit̀̀annédíétí m̀̀ake muǹ̀ond̀̀mmú mmu, kè tik̀̀annéyáàti yiè nk̀̀annè dik̀̀onnì.

16 Wèè yei nyikuò ò ʒ nfòumu, wèè í dake o borime kpéí nkòò kʒ.

17 Wèè pãã mbecĩribè ò pènni Kuyie nku, kè kù naa yóó dè nhò tèĩnè.

18 Ntiè nha bire a kpaá m̀̀ake dii m̀̀onni mefíè, a né báá dè kùò nè kemieke.

19 Kemieke diekè yiè nhʒʒ pétému de kó tiyeti, kòò cààrè ò dò nkéyietímu, kàa ò yóu ò naa yóó dè yiému.

20 Kénté itié, còutè í kéciitè.

21 Oniti ʒ nyému o yèmmè mièke ò yóó dàò ti, Kuyie ndó ti tii né ʒʒ dàò.

22 Wèè borime wenni bè we ndó, a bo ntúmè ocĩrì dè tʒũnè a bo ntúmè oyáábisiókòtì.

23 Kàa dé Kuyie nha pété mufòmmu kédi kunaati bá meyei mmamè báá da tuakení.

24 Ot̀̀annédíétí ʒʒ baá dicabuu mièke nke, ò né báá na kéánnè mucie o nuù.

25 Poté tepòtè yiè, kuyèinkù yóó ciitému, kpannè wèè m̀̀ake meyèmmè kòo ciitè.

26 Wèè cààri o cice ke beti o yʒ, ò tu debíyεire nde dèè áà ifei.

27 M bire, kàa í kémmú bè da náa ntí a yetε meciì nkó itíe nyi.

28 Siyáábisi yiè nhʒʒ soutému kénáké wè í yà dè kécaàrè tibeéntì, kè meyei nnaati benitiyeibe.

29 Bè ʒʒ feũmmu sipəə yembè, képuotì tiyeintì.

20

1 Menaà ncíí benitibè mbe, kè menakperimè cààri oniti, wèè náa nkunaayàakù wè í ciì.

2 Kòo kpààti mièke peike ò ʒʒ í ncáánnè dicírìcírì dii ùntì, wèè péíkũnne okpààti mièke ò dó kékũnté o fòmmu mmu.

3 Kàa í kpanti dè tu diyètìrì ndi, wèè mièke péíkú meccã nhò tu kuyèinkù nku.

4 Ot̀̀annédíétí wèè í kuuti diyʒʒ, ditenwaa ò bo ndó kékʒũ kémónté.

5 Oniti yèmmè dò ntebinte tèè cũmpúri tēnte, meciì nyiè weè bo na ké mè fei.

6 Bè náámmu benitibè péu kó tinitì kpéí, dè me nyóumu a bo pétémè oniti mómumu.

7 Kòo niti borime wenni, kòò dààri dèè wenni ke ku, o bí ʒʒ di diwèlì ndi.

8 Kòo kpààti kàri dikpààtikàri ke bo beké ò pãnke ʒʒ bantému oyeiwe.

9 We mbo na ke dà ò wèĩkũnne o yèmmè ke tēnke í m̀̀ake meyei?

10 A bo mməkemè sipotampeé sidsèsi kè sì cǎá nkàa yé a sì beú dìl mǎnni Kuyie nyí mè dǎ.

11 Kè debire borime yó nwenni bè pǎnke ǎǎ mè yàmu de dǎǎrimè mieke.

12 Yeto yèè yonè, nè inuǎ nyil wùónnè Kuyie nkuú dè dǎǎ dedè.

13 Wèè nǎnnè inuǎ nhò naà nƒedawanfè nƒe, wèè ènni mecǎǎ nweè yo nke sǎnnè.

14 Odonti ǎ ntú dè í wenni, dè í wenni nwe, kè né ítóo késǎntè omáá.

15 Mesǎǎ nnè medèl ndè sǔmu péu, mecii nkó tináǎnti tii né wenni ke pèǎtè demǎu.

16 Kǎa í yé wèè da mǎkenè dibǎnni kǎo tǎu yè nhò bo dì yietí, cǎuté o yaǎbòri kè dì nduǎ a borè a í ò yé mèè kpéí.

17 Muyaǎbisidii ǎ nnaatimu, ke né dente ke naá nyitǎá a nùù mieke.

18 Wèè kèmmú itié nweè nǎ nke dǎǎri dǎmarè, kǎa yóó kǎte dikpǎnni baati mesǎǎ.

19 Wèè wátiri betòbè ò dáanko disǎri kpeti nti, kenté wèè nùù yau.

20 Wèè sǎá nho cice nè o yǎ ò fǎmmu bo ndǎnnè wèè fitírè ku keyensǎkè.

21 Kǎa waǎ ntikpàti mecǎǎ mmecǎǎ dikétemǎnni tí ǎǎ í ndèntenè mesǎǎ.

22 Bá ndó ke fǎǎ mmeyei mbè da dǎǎ mè, bóútè Kuyie nkè kù da deatè.

23 Kuyie nyí dǎ sipotampeé sidsèsi teyǎabisipampete í wenni.

24 Kuyie nkuú ni oniti naǎcèi yetí dè, oniti bo na kényé ò kǎri kǎá?

25 Dè tu meyei mme a bo sǎntè kèbéinkoomè Kuyie nyilikè ke dǎ a bo kù dǎǎ dǎmarè, kǎa yóó dǎúnnè dinùù Kuyie, totí a yèmmè.

26 Okpǎàti wèè cii ò ǎǎ batemu bèè dǎǎri meyei nké bè kpetínnè bá mesémmè bá mbè nhò bonè.

27 Oniti yèmmè mèè dǎ nfitírè Kuyie nhò duǎ ndè kè dè bo nhò mí.

28 Okpǎàti wèè tu onitisǎu ke dǎǎri timǎmmǎnti wèè kpàti fiúkú.

29 Muwèrimú muu tu odapǎá nkó kusǎrikú, kè tiyùpéiti tu odakóti kǎku.

30 Onitiyonkuwe kó mutie tú tiyèiti, kè kupǎàti taǎ nhoniti yèmmè.

21

Mecii nyiè bo nƒòu mèè botí

1 Okpǎàti yèmmè dǎnnè menie mme ke pǎǎ Kuyie mmè dǎnnè kèè bíkè.

2 Oniti yèmmè ǎ ndò nho dǎǎrimè wennimu Kuyie, kuú né yé bá wè o yèmmè.

3 A bo ndǎǎrimè dèè wenni ke síé, Kuyie nde ndó, kè dè pèǎtè a bo kù fiémè iwúǎ.

4 Tepòtè nè tefentè deè feinko benitiyeibe kó meyei.

5 Wèè pǎ mmutǎmmú nè tikǎnyauti wèè pieti tikpàti, wèè dǎ mecǎǎ nkòò naà nƒedawanfè.

6 Wèè waǎ ntikpàti nè siyǎabisí dè í mǎke mucǎntimu dè kǎrìnè mukúú mmu.

7 Onitiyeiwe yei mmeè ǎǎ ò kùo ke yé ò yetemè ò bo dǎǎmè dèè síé.

8 Onitiyeiwe tú nkùu ce í wenni, kǎo nitisǎu borime wenni.

9 A bo mbomè difii ke kpènké dè tǎúnè a bo nǎnèmè onitipòkú yekpàrè yiè.

10 Onitiyeiwe dǎ meyei mme nè o yèmmè memǎu ò ǎǎ í nǎtè mbá o népo.

11 Kǎa puotí tepòtè yiè nkuyeinkú ǎǎ ciitèmu, wèè mǎke meyèmmè kòò yèútí mecii nnè itié mbè ò duǎ nyí mieke.

12 Kuyie ndó dèè wenni dènde, kù wùómmu dèè dǎǎri benitiyeibe cǎí, ke bè tanninko meyei mmieke.

13 Kǎo cǎri kuǎ nkàa cǎkè, a múnke naa bo nkuǎ nké bè cǎkèmu.

14 Disàri kó dipānni bónkúnko kemieke, kè dipānni dìi bànné ke cūś diyàri kè di kòu kemieke diékè.

15 Onitisàù ò ndòri ikuś yēm̄mè kè dè ò naatimu, ke dò nkuyonku onitiyeiwe borè.

16 Oniti wèè yóu mēcīi nkó kuce ò bo neinè becíribè bàmbà.

17 Wèè dó kutenkù kó diwèi ò báá mōte o kperε, wèè dó menaà nnè imaa nhò báá kparikè.

18 Benitiyēibe bèè í mōke bè tū ndè bè bo yà meyei, besààbè í yóó yà mè.

19 A bo nhāmè tedantè ìnkè dè tōūnè a bo nhānèmè onitipòkù yekpàrè yìè nwèè mieke péikú mecāā.

20 Mēcīi nyiè nweè mōke tikpàti nè desààrè o cīètè, kè kuyēinkù dè cāari demōu.

21 Wèè dòri dèè sié ke niti ò ò n̄fòu kēm̄ontemu kè bè ò dòri mesàà nkoò dé.

22 Mēcīi nyiè mbo na képi diheikperi bè bàa di, kēp̄onte be yēm̄mè do dò ndèè bè kānké.

23 Wèè yé ò nāá nke túmu wèè yennínè meyei.

24 Wèè mōke tepòtè nè tefentè ò ò ndaú betòbè mbe kòo kperε demōu tu tefentè kperε.

25 Otōnnédíéti ò ndè yáámmu demōu ke yàa kúnè, ke yé o nòtè í dómè ke pī mmutōmmú.

26 Wenwe ò ndè dóm̄u demōu, kòo nitisàù yie níí pā ke báá súś ndēmarè omáá.

27 Kuyie nyí dó benitiyēibe kó yepārè, bè yè pāānnè meyēm̄mè yeime mme.

28 Wèè sou nke náá nhò í yà dè ò í yóó nhā ke bo. Wèè kēm̄mú tináaanti wèè mōke ò nāá nti sàá.

29 Onitiyeiwe ò ntá omáá ndi kòo nitisàù tūnni o fōmmu mesàà.

30 Oniti í mōke mēcīi mmamè yoo meyēm̄mè mamè yoo iyentotí maí Kuyie mborè.

31 Bè daati tesāntè yekōnke dikpānni kpéi nke, Kuyie nkuù né ò nte kàa na a dootitòu.

22

1 Kuyetifeitóo tōūnēmu tikpàti, kè benitibè da dó dè pēēté mesōo nnè idííti.

2 Okpàati nè ocīri dè wērím̄mu, Kuyie nkuù bè dòò bedé.

3 Wèè dàke ò òs yaní meyei nkésorimu. Wèè í dake kòo nkéroo kè mèè ò pī.

4 Wèè kékūnne omáá o kó mucōntimu tú ò bo ndémè Kuyie, ke mōke o kperε, ke mōke diyètiri nè mufōmmu.

5 Ipo nè timáti dèè díí onitiyeiwe kó kuce mieke, wèè dó o fōmmu ò báá kù tūnne.

6 Benke debire kuce sààkù dè kpaá be ndiì mōnni, dè bo kóté dè báá kù yóu.

7 Tikpàti yìè nhō mbakému ocīri kè dibànni yìè nnaà nho banteu kó kudaakù.

8 Wèè buotí dèè í wenni ò òs kōū meyei mme, ò wērím̄mú ò do dōri mmù meyei nkè mùu dèè.

9 Wèè niti ò yàu mesàà mme ke yé ò totírínēmè becíribè o kperε.

10 Beti tefentè yìè nkè yekpàrè nè kutoweku nè mesenkùmè kè dèè dèè.

11 Wèè dó timōmmōnti ke mōke tináaanti wèè dápúnè okpàati.

12 Kuyie nkānkému mēcīi nyembè, ke yetíri benitiyēibe náaanti.

13 Otōnnédíéti òs yí dicírícirí dii bo kuce, kòo yèroo di bo ò pī.

14 Onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè náaanti dò ndifótiri cūmpuri ndi, Kuyie nyete wè wèè òs do di mieke.

15 Debire ò mmōke mewáátéyēm̄mè mme, kunasāā kuù òs mè dèite.

16 Wèè fěũnko ocĩri wè ò kpàrikũnkomu, wèè pãa nhokpàati ò cĩrikũnko omáa ndi.

Meciì nkó tináaanti

17 Kénté mesàa nkékeè meciì nyiè nkó tináaanti. Daate n da náa nti kpéi kè n da tuo mmeciì.

18 A mè ànné a yèmmè kè dè nda naati kàa mmè yě sãã.

19 N dó a yié nha Yiè nKuyie nku, deè te kè n yóo tì nda tié nyiè.

20 N da wàri itiè nsipísitãati ndi nè yetannò a dò nkétotí dèè ìnkè a yèmmè kébanté timóm̃m̃anti.

21 Kè bè da t̃ nkàa wètení á náké timóm̃m̃anti.

22 A báa yà ocĩri cĩinnimè kéfietè o kperε, a báa fěũ nhosénniwè tibeénti borè.

23 Kuyie nkuu yóo kpà mbe kpéi nkékuo bèè fèkè be kperε.

24 A bá nnaatinè kemieke yiè, a báa neinè onitiyonkuwe,

25 a yàa bo bè teeté keta timati mieke.

26 A báa béi nképoté a nòutè ketenkè ke dò a bo yietí otòu kó dibànni.

27 Kàa yĩ memme ke í na ke yietí bè bo fietè a dòu.

28 A báa tuo nha yembè dajú ndii tári be bàtè mànkú.

29 Kòo niti yě o tòm̃m̃u mesàa bekpàatibè beè òò ò tùóté ò òò í ntú sántíke kou.

23

1 Kàa wěnnè onitidiewè kè di yo, á ddo meyoðmmè nè dèè Ìkú a ìkè.

2 Bá kàa pitiri de, di ke kũnné.

3 Bá nyáa mmudiì wennimè kényĩεke a bo minnémè, kè de yèmmè bè dó ke da díímu.

4 Bá mbeti tikpàti, keté ke bá ntoti a yèmmè de bíékè.

5 A bo nkpaá ke mu nyí yà idiítí kè ì p̃éēt̃mu. Idiítí do nyí ã ifièti nyi ke puu ke détirí keĩnkè fetúúfè k̃m̃ε.

6 A báa wěnnéne meyèmmè yeime yiè nkè di di o dii, bá ndake o diiti wenniku kpéi.

7 Ò yó ndòari ke dò nhò da dómu ke tú: Di kényà, ke né da dónè meyei.

8 A bo dentenè a bo tì t̃m̃è, kàa do náa ntii náaannati yei detetirè.

9 Báa náké kuyèinkù a kó tináaansàati kù í yóo tì p̃énsiri.

10 A báa tuo tebàtè mànkú kó ditári, báa ta deciribire kpete mieke.

11 Wèè kpà mbe kpéi nhò kpeñ̃ñimu, wèè yóo da kpannè be kpéi.

12 Duó nha yèmmè bè da tié nyii tié, kékénté mesàa kè bè da tuo meciì.

13 Báa yóu a bo puotímè a bire, kunasãã í yóo dè kùo.

14 Kunasãã pèt̃inke yóo dè deēt̃enè mukũũ mmu.

Oniti tiémmè o bire

15 M bire, kàa ciì dè yó nni nnaatimu.

16 Dè bo n narike mediè mmóm̃m̃omme kè nsà kàa naá timóm̃m̃anti.

17 A báa teeté benitiyèibe, ndé Kuyie nsãã.

18 Memme dè bo nda naatimè a borime mieke, kàa yà a dó dè demou.

19 M bire, kénté n yě mmù kéciitè, kètũnne kuce kusàákù.

20 Bá nneitinè benaayããbè nè bemancàambè.

21 Benaayããbè nè bemancàambè bè taà tidawanti mieke nke, kè tikõncééti yiè ndaati tiyaaciti.

22 Nkém̃m̃u a cice kpeti ke yě weè da temè. Báa senkèri a yò ò kòtè mèè kpéi.

²³ Wammú timómmon̄ti nè meyèmmè nè itié nè mecii, kàa dè m̀òòte, a bá ndè cààri.

²⁴ Kòo niti peité onitisàù dè ò nhò naatimu. Wèè peité mecii nyiè koò nyànkunè diwèi.

²⁵ Duò nde kó kuyèhnaatí a cice nè a yò duò mbe de kó diwèi.

²⁶ M bire, n duò nha yèmmè kèntũ n dõmmè nè diwèi.

²⁷ Nyé ke dò nhonitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè otàù pokù, bè dõnnè difòtìri cūmpuri ndi, tebinte tèè pèũ,

²⁸ ke ò ndíí benitibè benitikòbè kōme ke càke benitibè péu fõmmu.

Kunaàyàkémúònkù ò ndõmmè

²⁹ Mesémmè yiè ntu we? We ntu idebii yiè? We nkpànti sáà? We mbeeti o kpèti benitibè? We ncoù tiyèfiti detetirè? We nwúò tinonwũòti?

³⁰ Wèè ò ò nyité wènwè menaà mborè, wèè nōnnè menaà nkperimè.

³¹ A báá yóu kè menaà nkó kuwũòkù da souté mè miètimè febòòfè mièke. Mè yó ntati a níí ke wèetimu,

³² ke né taroo ke da donté fèwààfè kōme, didautiri kōme.

³³ Kàa nuò nkòore, kàa yèmmèe kòké nè a náànti.

³⁴ Kàa ndò nha duò dàméèri ìnkè ke kari bàtòò kó kudóu ìnkè kè dè sànti ke da kòòpko.

³⁵ Fòò ò nnáá nke tú: Bè m puotí ke n kòute bá dè í n yonke, n keté ke í dake, kè nh ènte dii m̀onni m bo wète kèyà.

24

Mecii nyiè nè onitiyièwe

¹ Báá teeté benitiyièbe, bá mbè neitinè.

² Bè dó kèndòori meyei mme ke náá mmeè kpèti maa.

³ Nè mecii mme bè maàmè teçifèté, mecii mmeè ò nte kè tè nkpeñni.

⁴ Nè mecii mme bè òò píemmè yebuò tikpàti tisaàti tii wenni.

⁵ Wèè cii wèè m̀àke muwèrímú, wèè cii wèè kpèti dèúku.

⁶ Wèè bàátí mesàà nweè òò na mudòò, wèè m̀àke bèè ò duò nyitié nkè bè sũ wèè nò ndikpànni.

⁷ Mecii nkó tináànti pèètèmu kuyèinkù wèrímú, deè te kè bè tii nke náá nkù ncíéké.

⁸ Wèè wanti meyei nsáà bè we ntu meyei ncice.

⁹ Kuyèinkù yentotí tú iyeyi nyi, bè í dó kèyá tepòtè yiè fenònfè.

¹⁰ Kè meháarimè t̀òkèní kàa bonke a do í kperñni.

¹¹ Deeté bè dó kékuò bè, bè dèri bè ke kòrinè mukòù, deeté be.

¹² Kàa yí a do í yé, Kuyie nkuu wúómmu, kunku yému a yèmmè, kù da wúómmu, kuù bekunè bá wè o tōmmú dõmmè.

¹³ M bire, nyo mmecekùd, mè teénnèmu ke naati.

¹⁴ Nyé ke dò mmecii nwennimu a fõmmu kpéi kàa mè pètè meborime bá nda yóunè, kàa yà a dó dè.

¹⁵ Báá doò onitiyièwe kōme kèpònte onitisàù cífèté ò bo tè.

¹⁶ Onitisàù bo na kèdo kuce mèyiekè ke baa nyiitimu, kòo nitiyièwe ta meháarimè mièke dè dèèmu.

¹⁷ Kàa dootitòù do dè báá da narike, kòò bèté, diwèi báá da pí,

¹⁸ Kuyie nyàà borè yà kè dèe kù yonke bá kù ténke báá ò dòò meyei.

- 19 Bá nhě̀ennè benitiyeibe, báá teeté meyei ndò̀rìbè.
 20 Benitiyeibe í baa dèmarè deyìikè, be fòmму yóó kúmu fitírè kòmè.
 21 M birè, ndé Kuyie nnè okpààti, báá taunnè bèè dó kéceete deməu.
 22 Meyei nyóó bè tù̀ðkenímu bàmbà, òməu me nyí yé be yeĩti yó mmamè.

Meciì nyìè dò̀ nkénnáá nti

- 23 Nte mecii nkó tináànti teti, dè í wenni a bo mbekùmè ke məkè mebatimè.
 24 Kòo beénti mə̀u kòrínè oyeiwe, íboti nè benitibè de mièke 5 nhò péimu.
 25 Kàa kpànnè oyeiwe dè wennimu, ò 55 péte mesàà mme kèdi diwèi.
 26 Kàa tḕnné otə̀u timómmənti, deè benkú a ò dómè.
 27 Bá ntu a bo maá teçfète ke í tũ̀nte a tómmú ditowaà kómu, ke í kùúti kupaku.
 28 Báá sánté kénnaá a kou kpéi ndetetirè, a dó kənaá nsiyáàbisí yiè nwea?
 29 Báá yí ò n dò̀ mie nkè m bo ò fòó, m bo ò tḕnné ò n dò̀ ti.

Otə̀nnédíèti borime

- 30 M pḕtè diyèè marì otə̀nnédíèti mə̀u paku, kuyèinkú makú paku,
 31 tisə̀mpotì nè timúsinti kè dè dàátì kupaku, kuduotì kùu fité ò paku kè kù do.
 32 Kè nní ndè wùò nkétotí n yèmmè kè dè m benke mecii mmamè:
 33 Kàa tu m bo duó sàmpò, m bo ũ̀nko sàmpò, kéompe sàmpò,
 34 a bo nyóó daate kè tidawanti da íkú, kè dikònni da dééte oyúókú kòmè.

25

- 1 Nte Sadoməə kotinò teyè Sudaa kóo kpààti Esekiasi kəbe wàri yè.

Yekotinò yebotì yebotì

- 2 Dè tu Kuyie nkó disə̀nni ndi kù bo sə̀nnemè dèmarè ke tú bekpààtibè kperi bè bo wénnimè dèmarè mesàà.
 3 Ti í yé mèè botì kefinkè youtimè mà̀mè, nè ketenke cūmpume mamè ti í me nyé bekpààtibè yèmmè.
 4 Ũ̀té mesə̀ə meyóó nkè mèè wenke, wèè dò̀rì tisə̀ti kòo na ke mè dò̀nè dèmarè sààrè.
 5 Deite onitiyeiwe okpààti také kè timómməntii kpénkunnè o kpàti.
 6 Bá ndéúkunko amáà okpààti ìikè, bá mbeúnè amáà benitidiebè.
 7 Bè bo da deemmè deè tṑnè bè bo da kékummè onitidiewè ìikè.
 8 Bá ncā́ a bo yúmè tibeénti kè dè yèmmè a yu wè bo beé nho kpeti kàa sīnte.
 9 Kàa məkənè a kou timati a ò yà kè dí tì tũ̀nte, a né báá náké otə̀u kó disə̀rì kpeti,
 10 ò yàa bo ti kèè̀mè ke da sámmú kàa mónté dè yīmè kè tì yènni a nùu.
 11 Tináànti tii béi nke wenni ti dṑnnè kusā̀rikú sàakú nku, bè dàri kù mesə̀ə nnè timáti péti.
 12 Mecii nyìè mbéi ntii náànti dṑnnè mubierimámáá mmu nè mesə̀əfimme wèè tì yie nho borè.
 13 Menébuo ndómmè kuyèinkú mṑnni ke kpénkunko onitì, ditṑnni sààri me ndò̀ nwèè dì tṑ nho borè.
 14 Wèè pè̀rì ò kpèrè ò dṑnnè kuyaakú nku nè tiweticitì tii í yóó ni.
 15 Wèè məkè meminnimè ò bo na kéceete okpààti yèmmè kè tináànnati taà onitì nè ò kũ̀ò.
 16 Kàa yà mecekùò ndi kébennè, kàa tonté a yàa bo mè tó.
 17 Bá ncā́ a çpèetitə̀u çfète ò yàa bo da pè nke da sīntenè.

18 Onitì wèè nàá nhotòù kó meyei nhò dònne didùri ndi nè disiè nè dipencòù.

19 Kàa yèmmè naatinè onitiyeiwe, mehàárimè yìè, dè ò nda dònne a cáánnè dininni dìi keuté dindi, ke cómmúnè kutàaku kùù kpeuti.

20 Kàa diè mmeyèhcaárimè yìè ndè dònne a daté o yaàbòri ndi muséé mmònni, ke ànnè o mònne metekāā.

21 Kè dikònni bo a dootitòù, duó nwe kòo di, kè sinéyēī ò bo, duó nwe kòo yà.

22 Kàa dòòri memme a cou yehāākūō nye o yuu ìnkè, kè Kuyie nyóó dè nda yietí.

23 Kubakù you kó kuyaakù touní fetaafe nfe, kè siyáábìsì ce nkemieke.

24 A bo mbomè difii ke kpènké dè tōūnèmu a bo nhānnèmmè onitipòkù yekpàrè yìè.

25 Tináaānsààti tii yènni dedétirè tì dònne menébuo mme ke bónkùngo kuní.

26 Onitísáú wèè yóu kè beyeibe ò souté ò dònne tebinte nte yoo dinébòri dìi kó menie ncáke.

27 Dè í wenni a bo dimè mecekùō mmediè, yoo a bo ndómè disānni mediè.

28 Onitì wèè í pīi nho mieke ò dònne dihei dìi í baa dindi dimáá.

26

Ti bo nfòùnè mèè botí nè tiyèinti

1 Kè di duó nkuyèinkù diyetidieri, dè dònne muséé kuyiinkù mōnni ke dò fetaafe dididèi mōnni.

2 Inòribí putí mèè botí nè sikpàncéndéi, mèè botí nku meyei mmèè í mōke mè tukú nè mù mè í pīimmè òmòù.

3 Didáú bo tesāntè kpéi nke kè tisāmmánti bo sāmmarímú kpéi, kè tedabeesè bo kuyèinkù ìnkè kpéi.

4 A báá ténnè kuyèinkù tiyèinnāānti, a yàà bo kù naānnè.

5 Ténnè kuyèinkù dè dò nha kù ténnè tì ku yèmmè yàà bo ndò nkù cii.

6 Wèè tō nkuyèinkù nè tināānti, ò kéké o tàāke nyi ke waà nhomáá kunaupíé.

7 Kuhòkù tàāke dòmmè ke kpa muwērímú, kuyèinkù kó dikotinùù me ndò.

8 Kàa sānte kuyèinkù dè dònne a bou ditári ndi mutántènditìmù.

9 Kupo òò kūū kunaāyākémuónkù kè dè ndòmmè, dikotinùù me ndò kuyèinkù nùù mieke.

10 Okpààti wèè sōnté ke tóu tiyèinti mutōmmú, ò càari benitibè bemou ndi.

11 Temòtè òò tō mèè botí kéwēte kédì, kuyèinkù me nkónni deyeinkpere.

12 Kàa yà òmòù kòo yèmmè dò nhò cii, a nyé ke tú kuyèinkù kōme ò tōūnèmu.

Otōnnédíétì borime tēmè

13 Otōnnédíétì wèè òò yī kè n yè diciriciri bo m pī nkuce, kumuntūnkù kuù bo kuce.

14 Dicàù firi di máti ìnkè nke, kòo tōnnédíétì pènni o dóù ìnkè.

15 Otōnnédíétì òò wēfite mucie kè dèè ò yonkemu ò bo mù kòtemmè o nùù.

16 Otōnnédíétì yèmmè dò nhò cii mu ke pēfite meciì nyembè bèyiekè bèè tèñninko tināānti kè dè wenni.

Yekotinò yebotí yebotí

17 Kàa ta dikpānni dìi í tú a kpere, dè dònne temòtè bo mpènkémè mme kàa pī nte yóu.

18 Kuwáátikù kuù bōmmù yehāātīre, ke tāū ipie nke kòu.

19 Onitì wèè souté otòù ke dèè ke tú ò do wánti, o kpere me ndò.

20 Kè idéí dèè muháá nhõõ kúmu, kè benáahtòubè dèè yekparè dèèmu.

21 Wèè ce nyekparè ò dònne yekũõ nyèè còú nyènye muháá, idéí ì còú mmuháá.

22 Onáahtòuti náahti dònne mucèkòyuo mmu, ke wèeti ke cuutoo tipòuti mièke.

23 Tináahtati nè meyèmmè yeime, donnè mesòò símmè mme bè dàrimè tiyaamati ìnkè.

24 Wèè mòke mepómme ò õõ mè sònne o mièke nke kénnaá nsiyáàbìsí.

25 Kòò náà ntínáahtàti a báá yie, ke yé tii bo o yèmmè mièke tì í wennimè.

26 Ò õõ namu késanne o pómme, kè dè né mboní kè benitibè bəmòuu banté o yonku.

27 Wèè keù difòtìri wèè duò di mièke, kè ditári yàkù wèè di bienko.

28 Kàa náà nhotòu kpéí ndetètìrè a ò níimmu, wèè mòke meyèmmè mèdémè ò buòmmu.

27

1 A yèmmè bá nnaatinè nanke, a í yé tii yóó tuòkení yíe.

2 Yóu kè betòbè bèè da sànte, bá nsántí amáá. Opòò wèè da sànte dè bá ntu a mómmuo.

3 Ditári cèèmu kè mubirimú cèè, kè kuyèinkù naupíe cèè ke pèèté mèmme.

4 Kuyonku símmu ke kunaupíe yóu, we nnè bo dáátí kécómму mepómme ìikè?

5 Kòo niti da kpannè a ìikè, dè tōūnè ò bo nda dómè kè dè sòri.

6 Kàa népo da kpannè dè tu a kó mesàà mme, kàa dootitòu da orí dè tu a kó meyei mme.

7 Wèè di ke sànnè nweè nàù mecekùò, dikònni bo wè bá dèè tii dè ò nhò naatimu.

8 Wèè yè o eì ke centi cènti ò dònne tenòtè nte tèè dèténè te yìènti.

9 Mèkòpempemmenè nè tùdààrí dè naati meyèmmè mme kè kunéponaati pèèté a bo ntámè amáá.

10 A báá yóu a népobè, a me mbáá yóu a cice népobè, kè meháárimè da tùòke a báá kòte a tebite borè, a cèpèetitòu tōūnèmu a tebite tèè dètìri.

11 M birè, ncii kénárikunko n yèmmè, ke n ní na kèténè bèè n sènkú tináahti.

12 Meciù nyiè nhõõ yàní meyei nkésòrimu kè kuyèinkù nkéroo kè mèe kù pí.

13 Kàa í yé wèè da mòkenè dibànni kòò tòu yè nhò bo di yietí, còuté o yaàbòri kè di nduó a borè a í ò yé mèè kpéí.

14 Kàa d̄ou nha kou mekperimè dikūnweñni, de kó mudòmmu ò ndò ndisáànni ndi o kpéí.

15 Onitipòkù yekparè yiè dònne fetaafe õõ ni kè yèè nésimbakè ndóú yènye sáà.

16 Wèè bo na kèpikù kuyaakù yoo mekùò mmèè yiète, wèè bo na kèpí nde kóo nitipòkù.

17 Timáti sōūmè titeti, mèè botí nku oniti tūnnimè otòu yèmmè.

18 Wèè píenku mutie wèè cáá mmu be. Wèè yàri wèè ò baké mutòmmú kòò pieti mesáà.

19 A õõ síkéke menie nkéyà mèè botí a ìikè, otòu õõ me nyà a yèmmè kè dèe ò teennè.

20 Kudònkù í diè mmèè botí becíribè, oniti í me ndiè nhò dó dè.

21 Bè yáúnè muháá mmu mesòò nnè timáti péítì, bè õõ banté oniti dòmmè nè bè náà nti nti o kpéí.

22 Kàa ti kuyèinkù dituò mēdibii kōme a báá na ke kù yàtènè ku yèintì.

23 Nda ke a wūš kpéí nkè ì taà.

24 Onitì ʒʒ í mməkemè o kperε sáà, tikpàti ʒʒ í mme nsəkè sáà.

25 Kè timúti dèè kè tipànti mu nyí yènní, kēí yetārè Ìnkè kpeti kénkémùnè tipànti bo yènnimè.

26 Bè ʒʒ kēí tipečiti kédwakènè tiyààti nti, ke fité yebodakè kédonnè depaá.

27 A bōmiè nyó nda sànnèmu, kàa píinè a cīètè nè a tōmbè.

28

1 Wèè dòò meyei nhò ʒ ncokùmu bá òmòu í ò bēti, wèè í dòò dēmarè kòò mòke dikōmbùò diciriciri kōme.

2 Kè dihei í wē ndinùò bekpààtibè beè ʒʒ sūū, kòo kpààti cii ke yé dēmarè weè kpàti ʒʒ mōnte.

3 Fekpààtidawanfè fèè fēūnko beçiribè fè dōnnè fetafè nfe fèè sūū nke kùò tidiiti.

4 Bèè yete Kuyie nkuó be sánti benitiyeibe mbe, bèè ì yíé nkè bè miεke pei benitiyeibe.

5 Benitiyeibe í yé dèè ci bèè dó Kuyie mbèè dè yé demou.

6 Kàa kpa a kperε, kàa borime wenni dè tōūnè a bo mməkemè tikpàti kè mè sī.

7 Wèè yie nKuyie nkó ikuó ò tu debísààrè nde, wèè neitinè bèè borime í wenni kòò àà o cice ifei.

8 Wèè pènni idíiti kè bè bo nhò yieti ke nōnku, wèè niti ke pāā beçiribè, weè ʒʒ tieke de yìè nkó tikpàti.

9 Wèè í dó kékeè Kuyie nkuó, Kuyie nhʒʒ í nkèè de yìè nkó mubáammu.

10 Wèè fētinko benitisààbè ò bo do ò keú dii fētiri miεke. Benitisààbè bie me mpéú mesàà mme.

11 Wèè mòke o kperε o yèmmè ʒ ndò nhò ciimu, ocīri wèè cii kòò né ò daú.

12 Kòo nitisàù baatè dè ʒ nnaatimu benitibè, kòo yeiwe baatè bè nsoti.

13 Wèè sōri o yei nhò í yau mesàà mmamè, wèè mè dáa nke mè yóu, Kuyie nwe cīenku.

14 Dè nnaati wèè dé ò bo dōdmè meyei, wèè to kperini weè duò meyei mmieke.

15 Onitiyonkuwe wèè bakè beçiribè ò dōnnè diciriciri ndi dii pèú, kumtūnkù kùò dó képi.

16 Kukpààtiyeinkù fēūnko benitibè mbe, wèè í dó ticuuti kòo kpàti mōnni.

17 Wèè kùò onitì weè ʒ ncooti ke bíi tannè kufōti bá bè í ò cōíné.

18 Wèè borime wenni weè coorí, wèè tū nyice idéi kòò duò.

19 Wèè kuuti ketenkè weè yo nke sànnè, wèè sōnté ke bo kòò nsànnè tidawanti.

20 Onitisàù weè pieti mesàà, wèè dó kékparikè mecāā kè meyei nhò tuàkù.

21 Dè í wenni a bo mbaàtimè benitibè nè memme kòo niti ʒʒ na kédòò meyei mudii sám̀p̀m̀ù kpéi.

22 Wèè dó kékparikè mecāā nweè ʒ mbeti tikpàti bá ò í yé ke dò ntidawanti bo ò do.

23 Wèè nàké onitì o caàrimè bè ʒʒ dente ke we nsante kēpēēté wèè ò kpenti.

24 Wèè yùúkù o cice nè o yō ke tú dè í tú meyei, nhò í cáánnè onitikùti.

25 Onitì wèè dó demou ò ce nyekpàrè nye, wèè dó Kuyie nkòò mòke demou.

26 Wèè tá omáà ò tu kuyèinkù nku, wèè cii kòò coorí.

27 Wèè pāā mbeciribè wè í mōnni dēmarè, wèè nōutè tēi kòò yàu meyei.

28 Kòo nitiyeiwe baatè, benitibè ò nsòrimu, kòò ku besààbèe sũũ.

29

1 Bè tié nwè kòò yete, ò bo do macāā bá bè báá na kòò tàa.

2 Kè benitisààbè sũ dè ò nnaatimu kubotí, kòo yeiwe baatè dè mbè yóú.

3 Wèè cii dè ò nnaatimu o cice, wèè kòri benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè borè kòò cààri o kperè.

4 Okpààti wèè bekù weti weti wèè kpàti ò nfííkú, wèè cáú ticuuti kòò tì buà.

5 Wèè kpentí o kou ò dii omáá ndi timáti.

6 Benitiyeibe yei ndò ntímáti nti ke bè píi, kè besààbè yànkú nè diwèi.

7 Onitisàú yému ocírí kpéí, oyeiwe yie me nyí mǎke de kó meyèmmè.

8 Sipáa yembè bèè kònninko benitibè, kè besààbè bónkúnko kunaupíe.

9 Kè mecii nyiè mmàkenè kuyèinkù tìmatì, kòo mièke peike yoo ò daú bè í yóó narikè.

10 Benitikòbè nìmmu onitisàú, kè besààbè ò dó.

11 Kuyèinkù kuù feinkú ku yèmmè, kè mecii nyiè nyíkú omáá.

12 Kòo kpàati yíè nsiyáábisi o tũmbè ò naá mbeyeibe mbe.

13 Oyeiwe nè osènniwè bè wè ndè bo dèmmáa ndi, Kuyie nkuù kpetírí bá wè kó inu.

14 Okpààti wèè bekùnè becírìbè kè dè wenni o kpàti ò nfííkúmu sáà.

15 Kunasáà nè itié ndèè duò mmecii, bè yóú dèè bire kè dè dòòri dè dómè dè àà de yó nwe ifei.

16 Kè beyeibe sũũ mmeyei mmèè ò sũũ, bè né yóó duómu, kè besààbè nwúó.

17 Tié nha bire kè dè da om̀p̀unne ke nárikúnne a yèmmè.

18 Kè Kuyie mpāānāānti náāmbè í bo kubotí ò ò nyé kù co kè, dè nnaati wèè yie nkuyie nkuù.

19 Bè í tiè nkudaakù nè tināānti, kù yóó keèmu kù me mbáá yie.

20 Kàa yà wèè nàa nke í yé ò tu mù, a nyé ke tú kuyèinkù kòmè ò tōūnèmu.

21 Kàa cùu nhotōnti nè o bíkém̀b̀ènti o yèmmè ò ndò nhò tu tecfète bire nde.

22 Kemieke yie nce nyekpàrè nyè kòo nitiyonkuwe dōòri meyei péu.

23 Терòtè kékúnkomu te yie, wèè kékúnko omáa kòò pieti diyètiri.

24 Wèè wéínnè oyúókù ò cààri omáa ndi, ò yému meyei mmèè ò bàa, ò né í dó ké mè dáa.

25 Kàa yòte oniti dè tu didíntári ndi, wèè duò nhomáa Kuyie, kù we nkānké.

26 Bá wè ò ò ndó kénnaatinè wèè ò baké wènwè, Kuyie nkuù né bekùnè bá wè.

27 Benitiyeibe nìmmu besààbè kè besààbè ní mbeyeibe.

30

Akuu kó tināānti

1 Akuu Sakee bire náké tii náānti Itiyēdi nè Ukaadi.

2 N tú kuyèinkù nku ke pēēté benitibè bēmou, n yí mǎke meniticii.

3 N yí mǎke mecii n né mǎkemu mecii mmèè bo nte kè n yíēté Kuyie.

4 We ndèke kēīnké ke wētēnī?

We mpíkú kuyaakù nè o nòtè?

We mpōū mmenie nnè kuyāàkù?

We nhānné itemmānké?

De yie nyètiri tu ba?

O bire kperi tú ba? N náké ti.

5 Kuyie nnàké tì timou tu timómmonti nti, kuù kǎnké bèè bo ku bo dè kudòpikù kōme.

6 Báá yíé timatì ku náanti mieke, kù yàà bo da kpetinné kébenke a tùmè siyáabisí yíé.

7 Kuyie, n da mǒú dèmaré dèdéré nde n fòmmu mieke, báá dè nni nyetené.

8 N déttinné siyáabisí, nè meciimmè, a báá yóu kè n òke naá nfedawanfè yoo n òke kparikè, nni nduò m bo nyo mù ke fòunè.

9 Kè n òke kparikè n yàà bo da yete ke dò: We ntu Kuyie? Kè mme n òke naá nfedawanfè n yàà bo yúúkú kécake a yetiri.

10 Bá nwátiri otánti wèè ò duó mmutómmú ò iikè ò yàà bo da banté kusínkù kàa tō meyi.

11 Bèmaré bomu ke sǎá mbe cicebè bá bè í náá mbe yōbè kó mesàà.

12 Bèmaré bomu kè be yèmmè dò mbè wenni kè bè nè ā meyōó.

13 Kè betòbè bo ke senku benitibè ke bè séenko inuo.

14 Bèmaré bomu kè be nì ndò ntiseuti, kè be yèi ndò nyese, ke kǎu besénnibè, ke deu becfribè.

Dèè yóu mubantímù

15 Bèmaré bomu ke ò ntú: M pǎ, m pǎ. Bè dònné inacákpei nyi ke yáá mbetòbè yīi, dèmaré bo dètāati ndi dèè òó í nsánnè, kè de naánnè bo dèè í diè.

16 Kudǎnkù nè tehǎunte,

nè ketenkè kèè í diè mmenie,

nè muhǎá mmùù còú nke í diè.

17 Kòo niti sǎá nho cice, ke sènkèrì o yō, yebankete yèè yóó doké o nuó, kè itúúkè ò càáké.

18 Dèmaré bo dètāati ndi dèè pèété n ciì, dènáà ndi ketike n yí na ke banté dè:

19 Fetúúfè kó kuce kéinkè,

fewàáfè kǎku ditári ìnkè,

bátòò ce dàméèrì mieke,

dèè yūs nhonitidòu osapàà mbíékè.

20 Nte onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o borime dòmmè, ò òó di kédeé kéúté o nùù ndi ke dò ò í dòò meyi mmamè.

21 Dèmaré bo dètāati ndi benitibè kǎmbùòti duò dè ke dò nketenkè òó aámè, dè bo dènáà ndi ketike ketenkè yíékù dè.

22 Kudaakù bo naámmè okpàati

nè kuyeinkù kùù yo nke sánnè,

23 nè tepodòntè bo nyerímè

nè kunitipodaakù bo cǎutéme océpokù fòtìrì.

24 Desíntékperé bo titònti tinàà ndi ketenkè ìnkè, dèè kéñni kè de ciì nné deu.

25 Sikéù sù kpa muwèrímú, ke né òó waá nsi diiti kudisèikù mònni.

26 Nè yeyiù yèè kpa muwèrímú ke né keù ye fòti yetàré mieke.

27 Nè fecofe fèè í mòke okpàati ke òó yè yetfirè yetfirè.

28 Nè yemǎnke a bo na képí nyè nè a nòutè kè yè né ā sikpàaticéi mieke.

29 Denennè bo dètāati ndi, dènáà ndi ketike dèè cèmmu wenni.

30 Diciriciri dikpàà kóo kpàati dii í dé òmòu,

31 nè tekpàrisántè,

nè dibòdaà,

nè okpàati wèè néinè o āpòmbè.

32 Kàa mòke teyefenté nte ke fontí, ke banté, pí nha nùù.

³³ Kàa poké menaamiè menaankùd mèè ɔ̄ yènní, kàa poté diɔ̄nni meyiĩ mèè ɔ̄ yènní, kàa mièke yènní a ɔ̄ cé nyekpàrè nye.

31

Bè tiémme Demmuyeri

¹ Okpààti Demmuyeri yò ò tié nyii tié.

² A tú m bire nde, m bire mómmònnè, kénté n tié.

³ Báá yóu kè benitipòbèe di a wèrimú, báá tũnne bèè fétinko bekpààtibè be kó kuce.

⁴ Demmuyeri, bekpààtibè nè bèè baké bè í dò nké nyè mmenaà kperímè.

⁵ Bè yàà bo muó nkéyè nyikuó ke fèũ mbesénnibè.

⁶ Di ní duó mmenaà kperímè wèè yóó kú, kéduó mmenaà nwèè yèmmè cààrè,

⁷ kòo yà kéyè nho dawanti nè o yeñcaàrimè.

⁸ Á nteennè bèè í nò ntínáànti nè bè bəntóo bè.

⁹ Mbekú weti weti ke kommu besénnibè nè beçĩribè.

Onitiposàù kó tináànti

¹⁰ Wèè pèté onitiposàù ò pètému, de kóo nitipòkú wennimu ke pèèté mèdèi.

¹¹ O dàù ɔ̄ nhò támu kòò dòòri be kperè kè bè cšntí.

¹² Ò í dšori o dàù meyi ò ò dšori mesàà mme o fšmmu muməu mièke.

¹³ Ke waà tipààkónti ke pĩ mmutšmmú nè diwèi.

¹⁴ De kóo nitipòkú dšnnè bàtòò kupotaá nkou nwe ke waànni o diiti dedétirè.

¹⁵ Ò ɔ̄ ente kè dè kpaá uumu kòò bénné kéduó nho cštè kəbe, kéduó mbetšmbè mutšmmú.

¹⁶ De kóo nitipòkú wèè ɔ̄ toti o yèmmè kédonténè o díiti ketenkè kéfiíkú detie ndèè pèi.

¹⁷ Ò ɔ̄ mpĩ mmutšmmú nè tikšnyauti nti ò ɔ̄ í nkari ke mméi o nəu.

¹⁸ Ò ɔ̄ nwúó nho tšmmú kérímè mme kòò fitirè ní nyié nkécšú.

¹⁹ Təpààkonditè í yiè o nəu mièke, kòò dùòkú mupààkómmú.

²⁰ Ke teénnè besénnibè, ke niti ke pāā mbeçĩribè.

²¹ Ò í yièkú muséé, ke yé ò cštè kəbe bəməu mškemè tiyaàdándátinti.

²² Kòò dùòkú tiyaàcšéti, ke daati tiyaàkpeti wššti tii dò ndéú déú.

²³ Kè bè dé o dàù dihei mièke kòò kəkè bekotibè kó ditšnni.

²⁴ Kòò dùòkú tiyààti ke fiiti, ke fiitinè inaakšš mbepotambè.

²⁵ Ke kpeñni kè bè ò sšntí, ò í yièkú nanke.

²⁶ Ke náá mmeciì nkó tináànti, ke tiènnè diwèi.

²⁷ Ke dake o cštè kpéi, ò í dé mutšmmú.

²⁸ Kòò bí ò sšntí kòò dàù ò dèúkunko.

²⁹ Kòò sšntí ke tú: Benitiposààbè bomu kàa né bè pèèté bəməu.

³⁰ Diwèi pēnkūmu kè kuwenniku deu, onitipòkú wèè dé Kuyie mbè we nsšntí.

³¹ Yietinè we o tšmmú ké nhò sšntí dihei diməu o tšmmú kpéi.

Meborime wéiti wàri dùi pátiri Di mpátiri tɔ tui náànti

Meborime wéiti do tú meciì nyiè nwe kéntú bèè ta Isidayεribe kó meciì nkóo dákóóri be kóò maù. Ke wéi meborime ke náá nhò yà tì meborime Ìnkè, kòò béi nke tú meborime í kéri tì do mè wùònnèmè.

Ò í mɔke yenò yèdéè, ò tu onitì wèè dɔ wè nwe Kuyie nke ciì ke békú omáà tináànti péu kè dè ntukúnè meborime dòmmè. Kè tì dɔ kékeè o pátiri tɔ tì tì dò nkétúóté tì máà kécónné o f̀t̀iri ndi ò do bo mèè borime mieke, nè o do tú wè. Sifube kó meborime mieke wèè wetí Kuyie we nyieti, ke ɔ̀ɔ̀ kpetínné oyeiwe, kè meborime wéitii wénté kénś ndé í me ndò nsáá. Dèè te kòò náá nho pátiri mieke kuce m̀péu ke tú: Meborime yóumu mè í dò nkébanté.

Di mpátiri náànti duó ke dòmmè

1. Meborime wéiti wèntémè ke ś ś mmeborime í dò nkébanté 1.1-4:16
2. Meborime wéiti wèntémè ke ś ś mmeborime í cáánnè a bo mbètìmè kuyaakù 4:17-10:20

Meborime wéiti náànti kó dikù 11:1-2:16

Meborime í dò nke banté

¹ Dafiti bire meborime wéiti Sedisademmu kóo kpáàti náké tì meborime Ìnkè.

² Mí mmeborime wéiti kè m béi nke d̀: Meborime yóumu mè í dò nkébanté bá sám̀p̀.

³ Mutómmú onitì pí mmù ketenkè Ìnkè, mu kó muc̀ntimu tú ̀mmu?

⁴ Ku ndap̀nt̀nkù ɔ̀ɔ̀ p̀è̀t̀é, kè kundap̀nt̀nkù tekùu yènní, kè ketenkè baa bo.

⁵ Diyie ɔ̀ɔ̀ yènní kékote kéta, kéndó mecáa nke bo wète di yièni kè.

⁶ Kuyaakù ɔ̀ɔ̀ íte diyie yièni kè, kénfũte ke fiti kubakù c̀nku kénfiti, ke wéti ke bo kéténi kù iténi kè.

⁷ Ikó nyimou pũ̀ nke taà dàméèri nwe, ò me nyí pièku, kè ì baa pũ̀ nkoò taà, ke wĩ̀t̀i ì yènní kè.

⁸ Bá dè de tómmú í mɔke kumàнку, onitì báá na kénáké kédeè. Fè̀ǹnfè í diè mmuwéimù, ditoò mè nyí diè mmukeèmù.

⁹ Dèè baa do bo deè yó mbo, dèè do d̀ò deè yóo d̀ò.

Dèmarè í tú depànnè ketenkè ìnkè.

¹⁰ A bo yà dè ke dò:
Wúó! N yà dèmarè pànnè!
Dè yó mbo kè ti mu nyí bo.

¹¹ Bè ɔ́ ɔ́ í nkpaá yé bèè pèḗtè be kpéí,
bèè bo tūnnení bè í yóó nkpaá yé
bèè bè tūnní be kpéí.

Meborime wéiti yà ti ke náá

¹² Mí mmeborime wéiti n naámmu Isidayeεibe kóo kpààti, kέmbo Sedisadεmmu,

¹³ kέduó n yέmmè kέwammú, kέfié nè n yέmmè ke bo banté dèè dòòri ketenkè ìnkè. Mutōnyonkumu mmu, Kuyie nduó mmù oniti kòò bo mmù pí.

¹⁴ Kè n wénní mutōmmú mùù kó dimàà dòòri ketenkè ìnkè, kénsó ndεmou dè í dò nkébanté, dè í cáánnè a bo ndómè kέkpaake kuyaakù.

¹⁵ Bè ɔ́ ɔ́ í nna késéi ndèè kòmmú
bè me nhō í nkàa ndèè kpa.

¹⁶ Nè n yέmmè miεke kè n dò: M mè nwammúmè ke ylé mecii péu ke pèḗtè bèè n niiténè ke di tikpàti Sedisadεmmu miεke, kè n yà n yíétémè meborime péu, ke mòòte mecii mmεmou.

¹⁷ Ke duó n yέmmè ke bo bate dèè tu mecii nkperε, nè dèè tu deyεinkperε, nè dèè tu dεwáátεkperε. Ke só ndende kó dimàà í cáánnè a bo ndómè kέkpaake kuyaakù.

¹⁸ Kàq mòke mecii mmediè
nha fḗútímè ɔ́ ndεumu,
kàa yḗtímè dεuke a ylé amàà ndi meháárímè.

2

¹ Nè n yέmmè miεke kè n dò: M bo yááké diwèi kέwammú kunaatí, kénsó ndende í dò nkébanté.

² Kè nní nsó nké diwèi baá da bo ke da bo dè tu deyεinkperε nde, tεwèitè me nyí m̄ake mucóntimu mamù.

³ Mεn̄me n duómmè mmáá menaà nke né nkpaánè n yέmmè, kέdòò mmáá kuyεinkù ke bo yà dèè wenni oniti dò nkédoò dè ketenkè ìnkè yεwè o fòu yè.

⁴ Kè n duó mmáá mutōndiemù, kέmaá sicéí, m mómumuó n kpesi kέfiíkú dεtie mbè tu dè f̄nyí,

⁵ kέdεi depénnè kέduo depaa nkéfiíkú dεtie ndεbotí ndεbotí dèè péi.

⁶ Kè n̄ keú sibií kényóórínè dεtεpànnè n fiíkú dè,

⁷ kέdo ntidaatí tinitidaatí nè tinitipòti, kè bè m pié ibí n c̄tèè miεke, kè nní mm̄oke iwūó inààke nè ipe nè sibó mediè, kέpèḗtè bèè n niiténè ke buoté Sedisadεmmu.

⁸ Kè n kou timátí péití, kέwaa mbedεmbè benitidaabè nè benitipòbè, kέmm̄oke oniti dó dè, benitipòbè péu* kéntú benitipotōmbè diebè.

* **2:8 benitipòbè péu:** De kó ditannù í fei mesàà, dè bo na

⁹ Kè n deuke ke pēēté bèè n niiténè ke di tikpàti Sedisademmu. Bá nè memme kè nní nkpaánè n yèmmè.

¹⁰ N nuò nyà dèè kó dimàà ke ndó, n yí dè nyi yetenè, n yí mmònte n yèmmè diwèi marí kè dè nni nnaati nè mutōmmú muməu m pī mmù. Dèè do tú n kó mucóntimu.

¹¹ De mōnni kè ntoti n yèmmè n tōmmú muməu ìnkè, n dōò dèè kó dimàà, kénsó ndè í dō nkébanté dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù. N yí cōnte dèmarè ketenkè ìnkè.

¹² Kè n totí n yèmmè a bo ncilimè nè a bo ntúmè kuyèinkù nè a bo wáátémè de ìnkè. Yé wèè yóó cōuté mí nhokpààti de yiè nyóó dōò mù kè mù ncáá.

¹³ Memme n yámè mecii mmòkemè mucóntimu ke pēēté a bo yeimmè, kuwenniku məkemè mucóntimu ke pēēté dibiiñni.

¹⁴ Mecii nyiè nnuò nwúómmu
kè kuyèinkù áante dibiiñni mieke.

Kè nní nsó ntimati máá tii bè bà.

¹⁵ N de nyà meborime yóúmè ke í dō nkébanté. Tii yóó tuəkení kuyèinkù kè tii yó n tuəkení, n né cii ba nkpeí?

¹⁶ Bè ɔ̄ɔ í nhā ke yé mecii nyiè nkpeí, bè me nhɔ̄ɔ í nhā ke yé kuyèinkù kpéí mbè ɔ̄ɔ bè yèmmu bedé. Kuyèinkù ɔ̄ɔ kúmu ke mecii nyiè nkú.

¹⁷ N yèmmè meè cààrè dè í n naati! Dèè dōori ketenkè ìnkè dè í n naati, meborime í dō nkébanté, dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

¹⁸ Mutōmmú m pī mmù ketenkè ìnkè ke òu, ke yóó mù yóunè wèè n tūnní, dè í n naati mu kpéí.

¹⁹ We nyé wèè n tūnni kòò bo ncii yoo ò bo ntú kuyèinkù? Weè né yóó baatè n dōò dèè kó dimàà ketenkè ìnkè nè n kó mecii. Dende múnke í dō nkébanté.

²⁰ Memme dè yarikemè n kōnti nè mutōmmú m pī mmù ke òu ketenkè ìnkè.

²¹ Nte oniti wèè pī nho tōmmú nè mecii nnè meyiētímè kè mù yiè mmesàà. Kòò né mù yóu nè otəu wèè í pī mmùmamù. Dende í dō nkébanté dè càari meyèmmè mme.

²² Oniti kó mucóntimu né tú òmmu o tōmmú nè tihòuti o òu tii kó dimàà ketenkè ìnkè?

²³ O we yeməu tu kuyonku kpeye nye, kòò tōmmú tú muyonkumu. Bá keyènkè ò ɔ̄ɔ í nhòmpè. Dende í dō nkébanté.

²⁴ Oniti bo dimè kéyà dèè tu o kó diwèi nè o tōmmú ò pī mmù. Dende kó dimàà bonní Kuyie mborè nde.

²⁵ Kuyie mbéimmu ke tú kè kuú í te we mbo di kè dè nhò naati?

²⁶ Kuyie nhɔ̄ɔ duó nkú dó wènwe mecii nnè meyiētímè nè diwèi. Benitiyeibe kó mutōmmú Kuyie mbè duómmú tu bè bo koumè ke tí nkú dó bè kpéí. Dende í dō nkébanté dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

3

Bá dè nè de mōnni ndi

¹ Bá dè nè de kó dimōnni ndi.

Bá ðii mōnni nè di kpeɛ nde ketenkè ìnkè.

² Dipeitémōnni bomu kè mukūū nkó dimōnni bo.

Mufi mmònni bomu,
kàa bo uutémè a fií ndè kperi bo.

³ Mukòù kó dimònni bomu.
Kàa bo miékùnnemè kó dimònni bo,
mupòmmù kó dimònni bomu,
kè mumarimù kó dimònni bo.

⁴ A bo kuómme kó dimònni bomu,
kè mudaá nkó dimònni bo.
Didabònni kó dimònni bomu,
kè muhaù kó dimònni bo.

⁵ Itáá kó mubòmmù mònni bomu,
kàa bo yóumè itáá kó mubòmmù kó dimònni bo.
Debaà nkó mupímmù mònni bomu,
kàa bo yóumè debaà nkó mupímmù kó dimònni bo.

⁶ A bo waámmè dèmarè kó dimònni bomu,
kè dè bo fetimè kó dimònni bo.
A bo sònnemè dèmarè kó dimònni bomu,
kàa bo dootóomè a do sari dè kó dimònni bo.

⁷ Muyaákētímù kó dimònni bomu,
kè muyaáyántimù kó dimònni bo,
a bo ncíékémè kó dimònni bomu,
kàa bo nnáámmè kó dimònni bo.

⁸ A bo ndómè otàù kó dimònni bomu,
kàa bo nníímmè otàù kó dimònni bo.
Mudoò kó dimònni bomu,
kè kunaatí kó dimònni bo.

⁹ Wèè pī mmutòmmù ò mù pī nkòo kó mucóntimu tú òmmu?

¹⁰ N yàmu Kuyie nduó mmùù tómmù benitibè kè bè mù pī.

¹¹ Kù dòò demàù kè dè wennimu bá dè kè dè de mònni, kè kù duó nhoniti meyèmmè ò bo nyénèmè ke dò nhoniti òò í nku kè dèe deè, onitì né í na ke bo banté Kuyie mpí mmùù tómmù, kù mù keté mèè botí nè kù mù dèèmè.

¹² M bantému ke dò nhoniti kó diwèi tu o bo ndòrimè ò dómè, kèmbò kè dè ò naati o fòmmu muḡau miéke.

¹³ Kòo niti yo nke yò nke dè ò naati nè o tómmù, Kuyie nkó dipànni ndi.

¹⁴ N yému ke dò nKuyie ndòò dè deè yó mbo sáà, dèmarè í dò nkéyíé de miéke. Dèmarè me nyí dò nkéyaate. Kuyie ndè dòò memme kè dè bo yie nkè bè nkù dému.

¹⁵ Dèè bo dè do bomu nè dimònni,
dèè yóò buoté dè dié nke buotému.
Kuyie nkuù tēñnìnkoní dèè pēēté.

Demàù de mànku tú mukūū

¹⁶ Kè n wénté ketenkè Ìnkè kénsó ntibeénti naá nsiyáàbìsì kè mesàà nnaá mmeyei.

¹⁷ Nè n yèmmè miéke kè n dò: Kuyie nyóò bekénèmu osàù nè oyeiwe. Ke yé bá dè nè de kó mefié mme. Bá mèè doòrimè kè me beénti mònni bo.

18 Kè n wénté onìti kó mufòmmu, nè n yèmmè mièke kè dò: Kuyie ndó ke yáákému onìti kòo banté ò í cáánnèmè feḏḏè.

19 Ké yé tii tùàkùní feḏḏè, tii tùàkùnímè onìti, feḏḏè kómmè onìti me nkḵ. Onìti nè feḏḏè de fòmmu mumáà ndi onìti í pēēté feḏḏè. Demou dè í dò nkébanté.

20 Demou dè kūnti dibòri dimáà ndi, demou dè bonní mutáá mmièke nke, demou dè wēti mutáá mmièke nke.

21 We nyé kòo niti kó mufòmmu dekù keḥnkè kè feḏḏè kómu ḵ nkpaá ketenkè mièke?

22 Kè nni nsó nhoniti kó diwèi tu dè bo nhò naatinè memme o tómmú, dèè tu o kó mucōntimu. We nyóó ò benke dèè yóó tuakéní o kó difōnkúò.

4

Benitibè dōori mēè botí betòbè meyei

1 N yàmu benitibè fēūnko mēè botí betòbè ketenkè ḥnkè.

Wénté bè bè fēūnkomè kè bè kuò mbá òmòu í bè báà.
Bèè bè nò mbèè bè fēūnko
òmòu me nyí bè báà.

2 Kè nni nsó mbecírìbè bèè ku nè dimònni
be kperε wenninè befòùbè.

3 Wèè né dōke bo diwèi mièke ke bè pēēté bedé
weè tu bè mu nyí peité wè,
weè mu nyí buoté kutenkù mièke,
ké yé ò í yámè meyei mmèè dōori ketenkè ḥnkè.

4 Kè n wénté ké n só mmutómmú mumou onìti pī mmù kè mù yíé,
ò ḵ mmù pī nke betínè betòbè mbe.
Dende í dò nkébanté,
dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

5 Kuyèinkù ḵ mmeí ku nou nsi,
ké né kòu kumáà.

6 A bo mmòkemè demarè dinacekutiri mēmáà
ké om̄pu
dè tōūnè a bo ndè mòkemè dinacekutiri mēdémè
ké né ou mediè,
dende a beti kuyaakù nku.

7 N wēte ke yàmu meborime tēmè ketenkè ḥnkè meè í dò nkébanté. Mèè tu:

8 Onìti wèè bo omáà ke í mōke oderintòu, ò me nyí mōke debire, ké í mōke o tebite. Bá o tómmú í mōke kumànkù, ò né pī mba nkpeí mmutómmú ke pàà diwèi? Dende yóumu, dè í dò nkébanté.

9 Kè di bo bèdébè dè wenninèmu
a bo mbomè amáà,
ké yé bèdébè kó mutómmú ḵḵ yiemmemu mesàà.

10 Bèè bo bèdébè, kòò mǎu do,
otǎu yóó ò ímmu.
Wèè bo omáá kòò do,
we mbo ò íí?

11 Kè di duó bèdébè
di ã ntonkũnkómú ditǎbè,
kǎa né duó amáá a bo yĩme kè dè nda tonni?

12 Kè benitibè bo bèdébè kòò máa bè dinté
bèè bo bèdébè beè yóó ò na,
kuhũ kũ kòóné mètǎāti kũ í tǎũ mecǎā.

13 Odapàà nwèè í tú òmǎu ke né cii
ò pèētǎmu okpǎāti wèè tu okóti ke né yei,
bá ò í kémú itié.

14 Bá kè de kóo dapàà nyènní dikpetintou ke naá nhokpǎāti,
bá kè bè do ò peité kòò í ntũ òmǎu o kpǎātiyuu mieke.

15 Kè n yǎ benitibè bemǎu
bèè bo ketenkè Ìnkè bè munnémè weè dapàà
nwèè yóó cǎuté tikpāti.

16 Benitibè péu beè do ò tũ,
mbèè me mbo dente kétuakeni dè í yóó bè narike.
Dè í dò nkébanté,
dè í cǎānnè a bo ndómè kékpaake kuyaakũ.

A náahti bá nsũ Kuyie nyiikè

17 Kǎa tati Kuyie nciētè,
totí a yèmmè mesǎā.
A bo tamè kénkémú dè wenninǎmu
a bo kũ fiémè iwũō kuyeiinkũ tēmè,
kuyeiinkũ í yé ke dò nkũ dǎdri dè tu meyeyi.

5

1 A nũù bá ncǎā tinǎahti,
a níú bá ndó mecǎā nke bo béi ntinǎahti Kuyie nyiikè,
ke yé Kuyie mbomè ke Ìnkè nke,
kǎa bo ketenkè,
a tũ mbá nsũ tinǎahti.

2 Iyentotí ì òō da sũũ
kè tidǎuntii kǎtení,
kǎa sũũ ntinǎahti a yóó náké tiyeyinnǎahti nti.

3 Kǎa dǎunnè dinũù Kuyie,
dǎò dè mecǎā,
Kuyie nyí dó tiyeyintí,
a dǎunnè dii nũù Kuyie, dǎò di.

4 Kàa í dǎunnè dinùù Kuyie deè wenni
ke p̄eēté a bo kù dǎunnèmè dinùù,
ke né báá dǎò a ò nkù dǎunnè ke yē nha yóó dǎòmè.

5 A báá yóu kàa nùù nte kàa naá nhonitiyeiwe,
kénáké ikuó nùuti ke dǎ:
N nùù dii n fiténè.
Báá duó nkè Kuyie mmieke dá yè
kè kùu cake a tǎmmú.

6 Kuyieinkù bo dǎunnèmè Kuyie ndinùù
dè ò nkù dǎonnè tidǎunti nti,
tináaṅti sǎntíke kpeti,
mudaá nkperε.
Fǎ nwèè cii á ndé Kuyie.

Fedifé kó medǎmmè

7 Mènmε kàa yà ke sǎ ndiheì mari
kè bè fēũnko bèè í tú bèmabè,
ke í boti mawetimmè kpeti,
kòò mǎù í wúó ṅhotǎù.
Dè báá da di ke yē oniti ò mbakémè betǎbè
kè bè ò bakému,
kè wèè tó bè baké kòò bomu.

8 Bè pieti mùù cǎntimu ketenkè,
mù tu bèmǎu kǎmu mmu.
Bá okpǎàti ò fǎunnè depaa ndε.

Tikpàti í mǎke mucǎntimu mamù

9 Wèè bèti idíití ò í kpaá ke bo nyi sǎnnè,
wèè bèti tikpàti ò í kpaá ke bo ti ninte.
Dè í dò nkébanté.

10 Kè tikpàti sũũ nti diibè ò sũũmmu.
Tikpàti yiè nkó mucǎntimu né tú òmmu
kè dè í tú ò ti wúómmè nè o nuǎ.

11 Kòò tǎnti di ke sǎnnè yoo ò auté
ò ò nduó kè dè ò naatimu.
Kè tikpàti yiè ndi kénsǎnnè,
ò mε mbáá na kéduó.

12 N yà meborime tēmè mme ketenkè ònkè,
kè mè yóu mediè.
Oniti bo sǎnnemè tikpàti ye we yeiye kpeí,

13 Kè tii sǎnté kécake
kòo nyóó mǎote debire bá dǎmarè í kpaá o nou mieke.

14 Ò yènní mèè boti o yǎ pǎuti,

kòò me nwēte ketenkè.
 Ó pī mmùù tōmmú kó dimàà,
 ò í cōnté dèmarè kété.

¹⁵ Meborime tēmè mme,
 mēè yóù mmēdiè.
 Nte we ke ité otetiri
 ò do kòteni mēè botí.
 Ó né cōnté ba o tōmmú miēke?
 Dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

¹⁶ Nte we ke ààri o fōmmu muməu
 ke bo yedabùò mmieke nè meyeñcaàrimè,
 kòo miēke péíkú.

¹⁷ Nte n yà kòo niti kó diwèi tu di: Ó bo dimè kényà kè dè nhò naatinè o tōmmú
 ò pīrmù ketenkè ìnkè. Kòo dònè yewe Kuyie nhò duó nyè, deè tu oniti kó
 mucóntimu.

¹⁸ Kuyie nduó nwè tikpàti, kòò mòke o kperè ke yé ò bo yīmè ké dè di, ke yà o
 tōmmú kó diwèi, Kuyie nkuù ò pā.

¹⁹ De yiè nhōó í nyé ke dò nho fōmmu kó yewe kùpùri, ke yé Kuyie nhò
 duómme diwèi mēdiè.

6

¹ Kè n yí kényà meborime younkume tēmè ketenkè ìnkè mēè yònte oniti.

² Oniti Kuyie mbo pā wè tikpàti, kòò mmòke o kperè kòo yètiri fei bá dèmarè
 í ò dónni ò dó dè. Kuyie mme nyí nyóu kòò dè di, kòo tòu weè né dè di. Dende
 yóumu dè í dò nkébanté.

³ Yoo oniti wèè mòke ibi tekòutè (100), kòo fōmmu mònte, ò me nyí sànnè
 diwèi ke ku, bá bè í nhò kūnnè séi. Mí nkpeí mbè pùò nwè kè ti donni o kperè
 wenninèmu de yiè nkperè.

⁴ Ke yé ò yènnimè dibìnni ndi
 ke ta kudònkù kè dè dèè.

⁵ Bá ò í yà diyie,
 ke í di yléte.
 O kó meonpùmè pēētèmu otòu kōme.

⁶ Bá kè de kóo kpàati do nfòu ke dà yebie nsikòupisidé (2000),
 ò í yóó di diwèi mari.
 Bè pùò nwè kè ti donni o kperè ò tōñèmu.
 Timəu ti kūnti dibòri dimáà ndi.

⁷ Oniti pī mùù tōmmú kó dimàà,
 ò mù pī nho nùù kpéi nke.
 Nè memme bá dè í ò naati.

⁸ Kè dè dò memme wèè ciì ò pēēté ba kuyèinkù?
 Yáà ocīri wèè yé ò bo ndómme benitibè ìikè?

⁹ A mòke dè wenninèmu

a bo nyáámmè a í mæke dè.
 Dendé í dò nkébanté
 dè í cáánnè a bo ndómè kékpaake kuyaakù.

We nyé dèè wenni ke dò nhonitì dè dòò

10 Dèè bo yíe ndè do bomu nè dimònni,
 kè bè dè yu de yètirì.
 Fó nhonitì a báá sei nwèè da pèēté.

11 Kàa í yé a dò nkénáké tì
 a ò nsū ntínáaḡtì nti
 tìí í mæke mucóntimu.

12 We nyé dèè wenni
 ke dò nhonitì dè dòò o fòmmu mieke,
 o we sámpóyè ò pènké yèè mieke meḡéè ntēmè?
 We mbo ò náké dèè yóò doò ketenkè ìnkè
 o kũũ nkó difònkúò?

7

1 Kuyetifeitoo naatinèmu tudaàrí.
 Kàa kũũ nyiè wenninè a peité kperi.

2 A bo kotemè yekúdabùò mbo tèè cīētè,
 dè wenninèmu a bo kotemè dibanni bo tèè cīētè
 ke yé onitì kó kumàнку nkumè,
 bá wè kòò dò nkétotí o yèmmè de ìnkè.

3 Meyèḡcaàrimè wenninèmu mudaá,
 ke yé meyeḡcaàrimè ciikunkomèmu.

4 Wèè cii ò òò kotè yekúdabùò mbo tèè cīētè nte,
 kè kuyèinkù kòrì diwèì bo tè.

5 A bo yiemme meciì nyiè nda kpannè tì,
 dè wenninèmu a bo nkémumè tiyèintì kó yēsā.

6 Bè òò tíí ntidabiti kè ti mporì,
 mèè botí kuyèinkù kó mudaá mme ndò.
 Mù í mæke mù co kèè bíékè.

7 Meféütímè meè ò nte kè wèè cii kòò fente,
 kè tucuuti caàri onitì.

8 Dèmarè kó mudeèmu wenninèmu de ketímù,
 kè meminnimè wenninè tefentè.

9 A mieke bá ncā ke pékú,
 tiyèintì tì mieke cā ke pékú.

10 A yèmmè bá ndò nyemòrè yèè pèēté
 yè wenninè di mmònni kpeye.
 Wèè cii wè í toti de kó meyèmmè botí.

11 Mecii ntu dèmarè sààrè nde
ke dònne oniti yembè ɔ̄ kú kóó yóunè dè,
bá wè kòò pèú me kó mucóntimu.

12 Tikpàti yiè nyí yī̀kùmè,
mecii nyiè nyí me nyī̀kù.
Mecii yiè nkó mucóntimu tú
me ɔ̄ ntemè wèè mè m̀̀ke kòo nfòù.

13 Wénté Kuyie nkó mutómmú,
we mbo na késéi nkù k̀̀hnè dè?

14 Kàa bo diwèi mieke dè nda naati,
kè meyeñcaarimè me nda t̀̀̀kení totí a yèmmè,
Kuyie ndè d̀̀̀ dèdè
kè dè bo yie nkòo niti bá nyé t̀̀̀ yóó ò t̀̀̀kení
tinti o kũũ nkó dif̀̀nkúò.

15 N f̀̀mmu k̀̀pumu mmuu mmieke n yàmu demou.
Osàù ɔ̄ tootemu bá nè o sàà mmieke,
kòo yeiwe nfòù kémante
bá nè ò me ndaorimè meyei.

16 Bá nsà k̀̀tonté
a me mbá ncii k̀̀tonté a yàà bo kuò amàà.

17 A báá yóu kè kuyonku dá tieke
a me mbá yóu kè tiyeinti dá tieke
a yàà bo toote.

18 Dè wennimu ke dò nha ndè p̄,
a báá dè ȳ.
Wèè dé Kuyie nwè í yóó páké.

19 Mecii nh̄ɔ̄ kpénk̀̀nne mu me yiè
nkè dèe p̄̀̀̀tè k̀̀m̀̀ndààbè bo mbomè tepítè dihei dimàà mieke.

20 Oniti m̀̀ù í bo ketenkè ìnkè
wèè wenni ke sànnè ke dò nwenwe báá d̀̀̀ meyei.
Ke bo ndaori mesàà mmàà.

21 Bá nkenti benitibè nàà ntì timou
kè dèe yie nkàa báá keè a kóo t̄̀nti da sáámmè.

22 A ȳ̀mu ke dò nha ɔ̄ nsáá mbetabè yemàrè mayè.

23 N dè wè̀n̄́mu demou
m bennému nè n cii mmieke
ke bo ntú oniti wèè cii,
ke yī̀ke.

24 Dèè kó dimàà bo dè c̀̀tè c̀̀r̀̀c̀̀r̀̀í nwe

we mbo na ké dè nìnte?

25 Mèmmè kè n duó m máá kéwammú
 kéfié nè n yèmmè memou
 ke bo yíété mùù tu mecii
 nè mùù te kè meborime dò mmè mè ndòmmè,
 kénsó nkàa yóù yoo a yei,
 dè í mōke mucóntimu mamù.

26 N yà onitipòkù mōu nwe kòò tu didíiàtári
 ke tii ke pēētē mukūū,
 ò tu timáti dindíinti nti,
 kòò baà ntu ticùòti.
 Wèè dōòri Kuyie ndómè weè bo na kóò yenténè,
 kuyèinkù kuu báá na kóò yenténè.

27 Kè Meborime wéiti bée nke dō:
 N waámmu ke wéi denennè dema dema
 ke toti n yèmmè ke bo dè banté.

28 Ke kpaá waà,
 bá n yí dè yàu.
 N wanti dè benitidaabè tekoupiítè (1000) mieke,
 oniti òmáà borè nde ndè yàmè.
 Benitipòbè bemou mieke n yí dè yà òmòu borè.

29 N yà ke só nKuyie ndòò oniti
 kòò ntú osààwè nwe,
 oniti weè né te demou kè dè yonke.

8

Dè wennimu a bo nyiémmè okpààti kpèti

1 We ntu mecii nyiè
 wèè bo na kénáké tinnáànti?
 Mecii ncaánni oniti ìikè nke
 ke ò nte kòò ìikè ceete ke ténke bá ncéti.

2 Nkémmú okpààti da náá nti,
 a ò dōúnnè dii nùù Kuyie nyiikè di kpéi.

3 A báá ò yóu mecāā,
 a báá kpénkūnne a to
 medōòrimè yeime mamè mieke okpààti í dómè,
 ke yé kòò dómè ò yóó mè ndòòmè.

4 Kòò kpààti bée nti tihiti
 we nné yóó ò beke ke tú a dōòri ba?

5 Wèè yíé nyitié nhò í taà tináànti mieke.
 Mecii nyiè nyému ke dò ntibeéenti kó dimònni bo.

6 Ke yé bá dè nè de kó dimònni ndimè,

nè de kó tibeénti
ke yé meyei mmèè bàà oniti me í sénnímè.

7 Ò me nyí yé tì yóó tuakení.
We nné yóó ò nàké de yó ndòmmè.

8 Òmòu í te o fòmmu
òmòu me nyí yé o kũũ nyiè.
Bè me nhõ í mbo mudoò kékũnné ke kò.
Wèe yóu, o yonku í ò deeri.

Me yei nkutenkù kuù mmieke

9 Mí mmeborime wéiti
n wèní dũ m̀nni ke yà deè d̀̀̀ri ketenkè ìnkè,
ke yà oniti bakémè oniti t̀̀̀ kòò diinko mesémmè,
10 ḱyà beyeibe kumè
kè bè bè kũnné ke ité Kuyie ncìtè,
ke ỳ̀nko meyei mbe do d̀̀̀ri mè,
de kó dihei mieke.
Dende í dò nkébanté.

11 Benitibè í yau mèè ḱeí mmeçãã be yei nkó mucóntimu deè te kè benitibè dá meyei mmudò̀̀rìmù.

12 Kòo yeiwe d̀̀̀ri meyei nsáà, bá ke fòu ke m̀̀nte, mí nné yé ke dò nKuyie nhõõ d̀̀̀ mesàà nwèè kù dé, ò kù dé mèè ḱeí nke.

13 Beyeibe me nyí m̀̀ke diwèl,
be fòmmu í yóó okè mù yóó p̀̀̀tòo kufènkù k̀̀me mme.
Ke yé bè í déme Kuyie.

14 Meborime t̀̀mè bomu ketenkè ìnkè mèè í dò nkébanté. Meè tu: Benitisààbè mabè cóumè beyeibe na ncòú t̀̀̀ yĩ̀ti, kè beyeibe mabè cóú benitisààbè na ncòú mèè sàà. N ti m b́eí nke tú dé í dò nkébanté.

15 Mè̀mme kè n d̀̀ a bo mm̀̀kemè diwèl mufòmmu muù mmieke deè tu desààrè. Ke yé demarè í p̀̀̀témè oniti a bo dimè ḱyà kè de nda naati a fòmmu mieke. Kàa p̀̀nnè a t̀̀mmù nè diwèl a fòmmu mumòu Kuyie nda duò mmù ketenkè ìnkè.

16 Mè̀mme kè n duò n yèmmè ke bo yĩ̀tè mecii, nḱyà benitibè yentotí tú í ketenkè ìnkè. Bá n yí d̀̀u keyènkè nè kuyie.

17 Kè ñ wénté Kuyie mp̄i mmùù t̀̀mmù kó dimàà k̀̀nsó nhoniti báá na ké mù banté. Bá kòò wammù ke òu mèè botí ò báá na, bá ke mecii nyiè mmòu tu ò de yé ò báá na kébanté demòu.

9

1 Nte n wèní demòu ke yà ti: Benitisààbè nè mecii nyembè nè be t̀̀mmù mumòu de bo Kuyie nnòu mieke nke. Ti né í yé kè nsà kè Kuyie mbo ti p̀̀nsiri yoo kù bo ti yete. Demòu ti báá na kénáké de yó ndòmmè.

2 Dende memme de í dò nkébanté, deè t̀̀̀k̀̀nì benitibè demàà ndi. Osàu nè oyèiwe wèè niti nè wèè d̀̀ri, wèè sàù nhomáà nè wèè í sàù nhomáà, wèè feu Kuyie nyiwũ nè wèè í kù feu iwũ. Wèè d̀̀̀ri mesàà nho k̀̀p̀̀re d̀̀mmè oyèiwe k̀̀p̀̀re me ndò. Wèè parikunè Kuyie nè wèè dé ò bo mparikunè Kuyie nyètiri.

³ Meborime mɛ̀è dɔ̀dri ketenkè ìnkè mɛ̀ í wenni, tìmatì màá tì tù̀dkùnì benitibè bɛ̀mou, benitibè piéké mɛ̀dɔ̀mmè mme nè tiyèinti kè mukũũ ntú bɛ̀ kó kumànkũ.

⁴ Oniti wèè fòu weè mòke ò bàa dè. Temofòutè tṑnèmu diciriciri dii ku.

⁵ Kɛ̀ yé bɛ̀fòubè yémè
kɛ̀ dò mbè yóó kú,
bɛ̀círìbè biɛ̀ mɛ̀ nyí yé tìmatì.

Bè ténkɛ̀ í baà dɛ̀marè,
òmòu ténkɛ̀ í yé bɛ̀ kpéí.

⁶ Bè do dɔ̀ mɛ̀è botí benitibè,
nè bɛ̀ do ní mɛ̀è botí benitibè,
nè mɛ̀hɛ̀mmè bè do mòkɛ̀ mɛ̀,
dɛ̀ndɛ̀ kó òmàà pɛ̀témũ.
Mutōmmũ mùu dɔ̀dri ketenkè ìnkè
bè ténkɛ̀ í kòkè mùmamù miɛ̀kɛ̀.

⁷ Kè dè dò mmɛ̀mmɛ̀ nyo nha dii nè diwèi
kɛ̀ nyò nha naà nnè a yèmmè
kɛ̀ yé Kuyie ndie nke pènsirimè a tōmmú.

⁸ Nhàà tiyaàsààti sáà,
kényòdri amáà tù̀dààrí kèmmòkɛ̀ diwèi.

⁹ Dè nda naati nè onitipòkù a tãáté wè
koò dɔ̀ yɛ̀wɛ̀ sámpóyè a fòu yè ketenkè ìnkè.
A kperɛ̀ ndɛ̀ Kuyie nda duó ndè.
A tōmmú a pírĩmũ ketenkè ìnkè mu kpéí.

¹⁰ Kàa yóó na kédòò dè,
dòò dɛ̀, nè a wɛ̀rĩmũ mumou,
kɛ̀ yé a kũntimè kudɔ̀nkù nku,
mutōmmũ nè iyentotí nè mɛ̀yíétimè nè mecii ndè í borè.

Meborime í kèrimè ti dò mɛ̀ dɔ̀nèmmè

¹¹ N yà meborime tēmè mme ketenkè ìnkè
N yà kɛ̀ sɔ̀ ndè í tú bèè nɔ̀ mmuceé
bèè nɔ̀ ncokébetɛ̀ sáà,
dè mɛ̀ nyí tú yekòmbò yembè bèè nɔ̀ mmudoò sáà,
mecii yembè bèè í yo nke sànnè sáà,
bèè cii bèè mɛ̀ nyí naà mbekpààtibè sáà,
dè mɛ̀ nyí tú bɛ̀ kommu mɛ̀yíétimè yembè mbe sáà.
Dè tu kuyunaatí nku.

¹² Oniti í yé o kũũ nyiè,
muyĩnditĩmũ ɔ̀ɔ̀ pĩ mmèè botí siyĩ,
ticùòtì pĩ mmèè botí sínɔ̀.
Mèè botí nku mukũũ nhɔ̀ domè oniti kòò dèété.

¹³ Ntɛ̀ n yà mɛ̀è cii nketenkè ìnkè kè dè n nampɛ̀.

14 Dihèi sám̀póri mari dii do bo bá di nìtibè í sũ, kòo kpààti diewè m̀ouu kateni ké di pi, kéonné yetárè di duotí.

15 Kòo c̀iri m̀ou bo de kó dihèi miéke ke tú mecii nyiè, kédèetè de kó dihèi o cii nkpréi. Om̀ou me nyí nkpaá yé de kóo c̀iri kpéi.

16 M béimmu ke tú:

Mecii nwenninè muwērímú,
bè me nyí dake oc̀iri kpéi,
bè í kemmu o náànti.

17 De né wennimu

a bo nkémmùmè mecii nyiè nnáá ntii náànti diyònni,
ke p̀èètè wèè baké tiyèinti o kó kutoweku.

18 Mecii mp̀èètèmu tikp̀arinenti.

Kòo yèiwe né bo omáá ò bo na kécake mesàà mpéu.

10

1 Kè f̀esìf̀è f̀è m̀áá

do t̀udààrí miéke ke kú,
f̀è òò ò c̀akemu.

Kè deyèinkpèrè mà sám̀pó,
dèè òò na dèè tu mecii nkperè,
disànni kpèrè.

2 Mecii nyiè nh̄ nkéri kuyóu nku

kè kuyèinkù kèrí kuc̀anku.

3 Kuyèinkù ò nkéri

kè meyèmmè mèè kù dòíté
kè benitibè bəm̀ou ntú ò yeimmu.

4 Wèè da baké mutòmmú kòo miéke da peike

a báá yóu mutòmmú.

A bo bónk̀unmè a miéke de p̀aanko meyi mme péu.

5-6 N yà meborime t̀émè mamè mme

mèè tu meyèime ketenkè ìnkè.

Dè bo kpeténèmè wèè ni kòò kanne tiyèinti

mutòmmú kó yekàrè diyè,
kékanne bediebè mutòmmú kó yekàrè sám̀póyè.

7 Tidaatì bo ndeke dè sisèi

kè b̀ekp̀ààtibè c̀enti be naàcèi tidaatì t̀émè.

8 Wèè keù dif̀òtiri wèè duò di miéke,

wèè p̀ùò ndidombiri f̀ewààf̀è we ndòmmù.

9 Wèè kpéinko yetárè yè we nkòuri.

Wèè yaú idèi ì we nhéùri.

10 Kè tep̀iètè natimè kú,

kàa í t̀è s̀ùóté a dò nkéyíé muwērímú mmu,

kàa p̀i nnè mecii mmutòmmú a c̀òntemu.

11 Kè fεwààfè dié nke da dǒnté ke deè
a ténke né fè dié mba nkpréí.

Kàa sū tináàntì dè í wenni

12 Mécìì nyiè nnáàntì ò nte
kè benitibè nhò dému
kè kuyèinkù kpréti kù fétinko.

13 Kù òò keténè tiyèinnáàntì nti
kédentenè tináànyeiti.

14 Kuyèinkù náàntì tì ò nsū,
onitì me nyí yé ò yóó dentenè tì.
We mbo ò náké tì yóó ò tuàkení o kũ nkó difǒnkúò?

15 Kuyèinkù tǒmmú tú tihòùti nti ku kpréí detetirè.
Kù keté ke í yé kuce kùù kǒrinè diheì kù bo kèè bíékè.

16 Dè bo nyóùnè diheì dii kóo kprààti tu debire
kè di kó bekótibè dàkenè be pite máà sáá.

17 Diheì dii kóo kprààti tu tekprààtibite,
kè di kó bekótibè òò di bè dò nkédi dii mǎnni
ke bo pété muwérímú,
bèè í yé nke muò,
de kó diheì yembè bo diwèi mieke nke.

18 Wèè meí o nǒu, o cǐtè mundóu kuù òò kéété,
tidààti dǒnté wè, wèè ò nduó kè dè ò nuu.

19 Tidiiti borè tiyǎnkùti de mbo,
menaà mborè, meyèncátimè de mbo,
idíítí borè, demǒu dè de mbo.

20 Báá sáá nhokprààti a yèmmè mieke,
báá sáá nwèè mǎke o kperε a dieku mieke kufáá.
Tèndè yàà bo túóté a tammè,
ifìtèti yiè nyàà bo mè ìténè.

11

Dè wennimu a bo bennémè dèmarè

1 Dootóo a dii dibinni mieke,
dè yó mboní kàa wète ké mù pètému.

2 Pá a kperε benitibè bèyiekè,
bá bèni ke yé a í yémè tì naa yóó da tuàkení.

3 Fetaafè òò kperi de ìnkè kénì ketenkè nke.
Kè mutie do kubakù cǎnku
yoo kuyóu mù ò nduó mù do kùù píkù nku.

4 Wèè wéi kuyaakù ò òò í mbuotí.

Wèè bóú nyewetè ò me nhǝǝ í nkǝǝ.

⁵ A í yé mèè botí kuyaakù kerì kùù cɛ,
a í me nyé debire ǝǝ pííté mèè botí
de yǝ pɔuti mieke kénweí.
A í me nyé Kuyie mpǝmmè ku tǝmmú kunku kùù dǝǝri demɔu.

⁶ Kè dè wenté a buǝtí a diiti.
Kuyuoku bá mmeí a nɔu
ke yé a í yémè dèè yóó yíennè dèterè,
yoo kè dè me mbo yié ndedé, a í yé.

⁷ A bo nwúómmè kuwenniku
dè wenté dii mǝnni dè naatimu,
kàa fòù deè wenni.

⁸ Kè wèè fòù ke yí yebie mpéu dè nhò naati
de kó yebie nyemɔu mieke,
de yié nné nyé yewe yeiye sǝmè,
dèè kpaaní dè í dò nkébanté.

Nyānku ke né nyé

⁹ Odapàà nfǝ!
Dè nda naati, kàa mmàke diwèi a dapànti mǝnni.
Ntù nha yèmmè da náá ntì,
kéndǝǝrǝ a dómè.
A né nyé ke dò nKuyie nyóó da bekénè demɔu de kpéí.

¹⁰ Kenténè amáá dèè bo da tanné meyeñcaàrimè mieke
nè mumǝmmú ke yé tidapànti
nè tibikémbénti dè í yóó ɔtemè.

12

¹ Odapàà nfǝ!
Nyé wèè da dòò o kpéí a dapànti mieke,
kè yewe yeiye mu nyí tǝǝkení.
Kè yebie nné na kétuǝkení,
a yóó yí yèè mieke a ténke í dó demarè.

² Diiyè nè otànkù nè siwǝǝ kè dè wenniku mu nyí sǝute,
kè fetaaǝ mu nyí ni ke dèè
kè yewetè wète ke sǝute.

³ Kè becébàribè kǝnti bo nhau
dii yié mu nyí tǝǝke,
kè bewédíntiebe mu nyí pǝtínné,
kè benàmbè mu nyí yóu beama beama munàmmù,
kè dè mu nyí biitoo wèè siéké tebòtè.

4 Kè dihei kó dibòrì kó yecàkè yedé mu nyí kpetínné,
 ke cònni mu nyí cǐéké,
 kè dè mu nyí tùòke tenòtè bo kuó ndè kàa ente,
 kè benitipodèmbè mu nyí cǐéké.

5 Kè ditenni kó mudèè mu nyí yonke,
 kè dè mu nyí tùòke a níí bo nkéí dè ke yǐèkù.
 Kè ikúó mmu nyí páá,
 kè dicádónni kònti mu nyí cǐéke,
 bá dè mu nyí tùòke,
 a í yó mbaàti dìi mònni ticòtiti kó kunaatí.
 Ke yé a tóónnèmè a bo kòmmè dihei sáá kperi,
 kè bekúdabònkombè pánke firi ice mieke.

6 Kè fesòoyǐfè mu nyí tǎte,
 kè fesòbòòfè mu nyí pònte,
 kè didúú mu nyí pònte diyèrì
 kè tereibinte kó kuhõu mu nyí tǎte.

7 Kàa mu nyí wète mutáá mmieke bè da dònè mù,
 kè diwènni mu nyí kó nKuyie nkùù di duónni ku borè.

8 Kè meborime wéiti béi nke dò:
 Demou dè í dò nkébanté.

Di mpátiri náànti kó dikòù

9 De kó difònkúò nte tii kraá: Meborime wéiti do tú mù mecii nyiè, ke tié mbenitibè mecii, ke tié yekotinò péu, ke yè wènté mesàa nke yè tũntè.

10 Ke yetoo ke pètè tináañnati péu, ke ti wàri, kè ti tu timómmònti.

11 Mecii nyiè nkó tináañti dònne onaacènti ò nkpraàkùnè kùù pààti nku o nààke kè ì kèrí séi. Ke dò nsikáũ sù cùóké kupàati yómmè be ò nkũũnè kù inààke. Onaacènti wèè ho omáa ke ni mutómmú mumou wèè ti béi.

12 M bire a nyé ke dò nyepáte kó muwãàmù í màke kumànkù. Yepáte péu kó mukàmmù màke tihòùti ntí.

13 Di mpátiri tò tì kó dikòù tu: M béi nkè di keemu! N náànti kó dikòù tu: Ndé Kuyie nke tũ nkù tannò, benitibè bemou dò nkéndòori mèmme.

14 Ke yé Kuyie nyóò bekénèmè benitibè bemou be doòrìmè mèè sòri me ìnkè nke, mesàa nyoo meyi.

Fecanyèn fê Di òpátírí tò tùi náàntì

Wèè wàri de kó iyie mbenitibè yèmmè dò nSadomᵋᵋ nwe ke be yu de kó iyie nke tú fecanyèn fê, ke yé de kó feyèn fê miéke nke bè nàá mmè medókkùmè kó tináàntì: Osapàà nnè odapàà nkè bè nàá nke tièti betòbè medókkùmè kó tináàntì.

De kó dipátírí tú medonnimè kperi ndi. Ke dó ke benke medókkùmè mèè bo Kirisi nè diwedouñfnni be cuokè. De kó dipátírí né í bo ke bo benke mèè máá, ke nsà ke ti yie nke dò nKuyie nkuù dᵋᵋ onitidᵋᵋ nè onitipòkù kè bè bo betòbè kpréi kéndònnè ti wàrimè Tenketé 2:23-25. Kè ti kàa nde kó iyie mmesàà nti bo yà ì dómè ké ti benke medókkùmè do dò nkéndòmmè mme, ké bá ncánni cánni. Deè te kè Kuyie nduᵋ nkè be keuté de kó feyèn fê ke fè bo nti teennè.

¹ Sadomᵋᵋ wàri fèè canyèn fê.

*Bèè dᵋᵋ betòbè bè nàámmè
(Osapàà mbéi nti)*

² Á nh orí,
orí mí nwe,
n da dó kè dè m muómmu ke pᵋᵋtᵋᵋ menaà.

³ A fᵋᵋku dᵋᵋnnè tᵋᵋdààrí koku nku,
a yètirì tu tᵋᵋdààrí nwe,
deè te kè isampùmbí da dó.

⁴ N yᵋᵋnko a borè kè ti coké
okpààti ní tanné a cᵋᵋtᵋᵋ,
dè bo nti naati tidé, kè tí nwei,
n da dó kè dè m muómmu ke pᵋᵋtᵋᵋ menaà.
Isapùmbí naatimu, ì mè nda dómè.

⁵ N sòumu, ke né wenni,
n wenni ke dᵋᵋnnè Kedaà eì kó tiyààti nti,
ke dᵋᵋnnè Sadomᵋᵋ cᵋᵋtᵋᵋ kó tiyààsààti.

Sedisademmu eì kó besapàmbè,

⁶ Bá ndakènè nkᵋnsòuti kpeti,
diyie dii n tᵋᵋ
n yᵋᵋfᵋᵋ kᵋbe miéke keè m péi
kè bè m bànnè detie mbè tu dᵋᵋ fínyí.
N kperε bomu m me nyí dᵋᵋ bà.

⁷ Fᵋᵋ n dó wè a né n náké,
a korinè kè a wᵋᵋ ke bo ì cᵋᵋmmú.
Diyie bo nyóó cᵋᵋnnè yeᵋᵋ kàa ì ompᵋnnè de?
Kè dᵋᵋ yie nkè m bá nh áá nha népobè wᵋᵋcᵋnku miéke.
(Benaacᵋmbe béi nti)

⁸ Kàa í kù yé fᵋᵋ mbenitipowennibe kóo wenniwe,
yèroo kᵋtᵋnnè ipe kó yεnacènà,

ke tú di báá ente medókùmè
di báá mè dànté kè me m̀nni mu nyí t̀òkè.

(Osapàà mbéi nti)

⁸ M baà n dacēnni ndi,
nte di ke ḱeríní,
ke putíní yetārè ìnkè,

ke buríní sitáá ìnkè,
⁹ N dacēnni d̀nnè fewaurifè nfe,
ke d̀nnè kuperíniku.

Nte we ke cómmú ti c̀ètè donf̀ò
ke dommúní teciètè kóo fenéti,
ke síete fenéti b̀è ã sídii,

¹⁰ n dacēnni n náánnèmu ke tú:
M pocēnni, n càà, ité, k̀tení.

¹¹ Diyòò dèèmu,

fetaafè ténke í niu,
fetaafè k̀mmu,

¹² ti kó k̀tenkè detie mpòrímu,
iyie nkó dim̀nni dii t̀òkè,
kè ti yo tenónkpete dab̀nni ti èi mieke.

¹³ Detie mbè tu dè fikíè pèitému yèbe ketiyè,
deterè b̀è tu dè f́nyí kè de póo nkó kufòku yíè
ité f́ n càà, m pocēnni k̀tení.

¹⁴ N kó fepoduonfe fèè yíè n yepèrè fiè,
ke s̀ri itáyie mmieke,
m benke a ìkè,
bèi nkè n kèè a tammè,
a tammè wèètimu,
kàa ìkè wenni.

(Onitipòkù yò béi nti)

¹⁵ Tí p̀mmúnè iánkè,
ti p̀mmúnè iánkè kó ibí,
ì cààri f́nyí tie nde,
f́nyí tie ndèè pòri kè ì dè cààri.

(Osapàà béi nti)

¹⁶ N dacēnni n duómmu dimáà,
kè n di duó m máà,
di c̀mmú di pe nyi mutepóo m mieke,

¹⁷ N càà nd̀nnè fepèrifè nife nfe,
coké kécánté yetārè,
kék̀tení m borè kè diyìè mu nyí t̀nkè,
kè medéè mmu nyí p̀èté.

3

Osapàà nwantimè ò d́ wè

(Osapàà mbéi nti)

¹ N duómu keyènkè n d́ù ke wanti n yèmmè d́ wè,
ke mènke ò wammú m me nyí ò yà,

² ke me òyíté ke cè ndiheí,

ke tũnne ice, ke cè yecēkarè,

ke wanti n yèmmè dós wè,

ke mènke ò wammú bá n yí ò kǎũ fenònfè.

³ Ke mautinè beheikèmbàribè bèè paké dihei,

ke bè bekúte kè n tú di yà n yèmmè dós wè?

⁴ Kè nní mbo ke yóó bè pēētóo kǎyà n yèmmè dós wè,

kòò pí mbá ò ténke í nfité n nòutè mieke,

kè nh ò tanné n yō cētè mieke,

kudieku n yō do m pùò nkùù mieke.

⁵ N di báámmu díndi Sedisademma eì kó isapùmbí,

kè n tú nè iwauri kó diyètiri,

nè siweí sù bo dikpáá si kó diyètiri,

di báá ente n dókùmè

di báá mè dànté kè me mōnni mu nyí tũòke.

(Osapàà bēi nti)

⁶ We nkèríni dikpáà bíékè,

ke fí nke dò nkuyukú,

ke fǎǎnni ke dò ntùdǎáí

bè tu wè míiri nè ànsáá,

kòo fǎǎku dōnnè tũdǎáí kòku.

⁷ Nte okpààti Sadomǎo kó kumièkù,

kè yekǎmbò yembè sipísikuò kù cētè,

Isidayeeri be kó yekǎmbò yembè mbe.

⁸ Bemou kè bè pikú tikpàriseuti

ke wāké mudoò kpéí,

bá wè kòò yi o kpàriseiè

ke bo mbaanè omáà keyènkè.

⁹ Okpààti Sadomǎo dúó nkè bè ò dǎò didǎù,

nè Dimáà tũúkù kó detekperè kó tidabesèti nti.

¹⁰ Kè di tààke tú timáti péiti,

kòo baà nyó nyíku dè tu mesǎo,

kòò yóó nkari dè tu tiyaákpeti,

kè Sedisademma eì kó besapàmbè

dì sàrinè medókùmè.

¹¹ Sedisademma eì kó besapàmbè,

kōtenèni kǎyà okpààti Sadomǎo,

ò iri mupotúòmù kó fèitòdáfè nfe,

o yō ò dúó nfè ò cēnnè dìi yiè.

O wèi kó diyè.

4

(Onitidǎù bēi nti)

¹ N càà nha wennimu,

a tú oposááti nwe,

a ñ ndááti kuyààkù

kàa nǎmbii ndōnnè fèduonfe kōme mme.

Kàa yùti dōnnè yebòdakè

yèè pùù yetārè ìnkè.

² Kàa nìi mpèikù dōnnè kupecēnku,

bè kēfì ìì pe kó ticitì

ke ì wùò kè ì yètíní.

Iməu kè ì dò nhèrè,

ke bo iməu bá fèmafè í kpa.

³ A biè ndònnè kuyaàwũòkù nku,

kàa nòndenfè wenni,

a ò nkàa dáátí kuyààkù

a baà nní ndònnè yetebe

bè tu yè kèdènáti yè kó diyatiri ndi.

⁴ Kàa fòní dònne Dafiti kó didènni,

bè maá dì kè dì dò ncírícrí,

kè tidəpiti tekəpúítè (1000) dì nùú.

Bekpàrinuəmbe kó tidəpiti.

⁵ A me yedé dònne kuperiniku nku,

ke dònne fəwaurifè kó yetáátébe,

yèè cènti mutepóó nhā dè.

⁶ Diyiè bo nkpaá ke í tònkè,

kè medéè mmu nyí pèēté kè n kotoomu,

múrí tie mbè dðòrinè dè tùdààri dè bo dii tãri,

tihúúnti tie, bè tu ti ànsáà kó tetátè.

⁷ A tú osapùnsáátí nwe,

n càa nha í ā kuyènkù kupíkù makù.

⁸ Fḡ m pocènni, íténí kutúúkù Dimaa

kékətení kè tí nneí,

a itinímu Amaná kè ti bo nneí,

íténí ditãri Seii nè Edimənni kperi.

Cokénè yecírícrí kékətení.

Dè kó yetārè tu yekpamaà nkpeye nyè.

⁹ A ta n yèmmè mme n tãū, m pocènni,

a n wènté kuce mēmáá ndi

kè n yèmmè kèé nke da ta,

medèi nha dúúkúmè mèè yūḡ n yèmmè.

¹⁰ N càa nha káam̀m̀ n naatimu,

a káam̀m̀ ò nni nnaatimu ke pèēté menaà,

a kó kufḡḡku n naatimu

ke pèēté tùdààribè beməu.

¹¹ M pocènni a biè n wèetimu,

mecekùḡ ndòm̀m̀,

a nòndenku dò nkù ā mecekùḡ mme nè menaamiè,

a yaàbòrè fḡḡku dònne kutúúkù Dimaa

kó kufḡḡku nku.

¹² N tãū, m pocènni, a dònne dikūmpúri sààri ndi

diì diti,

m máa n kó tɛbinte, m máa n kó dinébòri.

¹³ A boomu ke dònne detie mbè tu dè kèdènáti

dèè bo kupúú sààkù,

ke pèí yebe kè yè naati,

kàa fḡḡku dònne tùdààri bè tu wè edéè.

¹⁴ A kó kufḡḡku dònne tùdààri

bè dònè wè nwe detie mbè tu dè náári
 nè dodie nè kánédi nè míri nè àdòwèè
 nè detere dèè kó dimàà fṣṣṣí.

¹⁵ Kè dònè kupúú kó tebinte,
 kè dònè menésàámè kó teminte
 tèè pūṣṣnńí Dimaa túúkù kó ditenni.

(Osapàà mbéi nti)

¹⁶ Kubakù you kó muyaá
 nè kubakù cǎnku kōmu kōtenèní
 kéfuute n kūmpúú,
 kè kufṣṣkuu dátinné,
 fṣ n dacēnni kōtení a púú mieke
 kédi a tebe sààyè, yēnatiyè.

5

(Onitidùu béi nti)

¹ N tatimu n kūmpúú mieke,
 fṣ n tāū, m pocēnni,
 kè bo tṣū míri nè adómáti,
 kédinè n cièti káyà n naà ndiféè nè n naamiè.

(Onitidùu népobè béi nti)

N népobè yānè medókùmè kó menàà nkémuó.

(Onitipòkù béi nti)

² N do yè nkéduómu kè n yèmmè né nwúó,
 kè n kèè n dacēnni biemmè dicàù kè tú:

(Onitidùu béi nti)

ń kpeté n tāū, n càà,
 fṣ n kó fepoduonfe n kóo sapùnsáati,
 n yuu dii dàátí timaànti,
 kè n yùti bùúténè tiyenkemmaanti,

(onitipòkù mbéi nti)

³ M bàtému n yaàbòri,
 m báá na kēwēte ké di bàátí!
 Nh òútému n naàcēi
 m báá na kēwēte ké si sǎū,

⁴ Kè n dacēnni n yèmmè kouu baaní
 o nòutè dicàù kó meffè.
 Kè n kǎmbùòtiti do.

⁵ Kè n yíténí kēmbó kpeté n dacēnni,
 kè n nòutè dàátí tuddàrí bè tu wè míri,
 kè m pí ndicàù kó yèbàkè kóo yè tòri.

⁶ Kè n kpeté n dacēnni,

kè né nsó ndi pēēté bá di í dè kpaá,
 kè n yeroo di wammù ké di wammú kémónté,
 kényú kényú, kè dè ndò nyúó.

⁷ Kè m máánè beheikèmbàribè bèè bàà dihei,
 kè bè m puotí kè n koute koute,
 kébáté n yaàbòri.

Bembe bèè bàà dihei kó iduotí.

⁸ N di báámmu Sedisadēmmu kó isapùmbí,

kɛ di mǎánɛ n dacɛnni n yɛmmɛ kperi,
di bo di nǎkɛ kɛ yí ba?

Dí di nǎkɛ kɛ yí n di dómu
kɛ dɛ tontɛ kɛ n dǒɔ mumɔmmú.

(Osapàà ndúùbɛ ò tɛ́rínɛ ti)

⁹ Kɛ bɛ dǒ:

A dǒ wɛ ò mǎkɛ ba kɛ dɛ pɛɛtɛ betǎbɛ?

Fǒ nhoposáátì wɛɛ pɛɛtɛ benitipòbɛ bɛmɔu?

A dǒ wɛ mǎkɛ ba kɛ dɛ pɛɛtɛ betǎbɛ

kàa ti báa mmɛmmɛ o kpéí.

(Osapàà mbéi nti)

¹⁰ N dacɛnni tu tedahontɛ nte kɛ dò ndoii.

Bá kɛ benitibɛ bo tekoupiítɛ (1000),

wɛ ncáá mbe miɛkɛ.

¹¹ Kòo yuu pǐnti kɛ dò mmɛsɔ nsààmɛ.

Kòo yùtì nampú kukodayónkù kǎme

kɛ sɔù kɛ dònnɛ dikākāà.

¹² Kòo nuɔ ndònnɛ feduonfɛ kpɛyi,

feduonfɛ fɛɛ bo mɛniɛ ntakɛ,

kɛ pɛí kɛ dò mbɛ ì óúnɛ mɛnaamiɛ,

kɛ fɛ ompu mɛnɛsààmɛ borɛ.

¹³ Kòo baà dònnɛ kupɛ titieti fǒtì buɔtì kùù ìnkɛ,

kòo biɛ ndònnɛ mutepóó.

Kɛ dò mmekùò mmɛɛ kǎkɛnɛ tùdààrí.

¹⁴ Kòò ù mɛsɔ nkó demámánnɛ

kɛ dɛ dǎri yetásààyɛ bɛ tu yɛ sǎfíírì,

kòo pǔuti dònnɛ yepápánì

bɛ dǎri yɛ yetásààyɛ bɛ tu yɛ sǎfíírì.

¹⁵ Kòo tàakɛ dònnɛ yetápíɛ kó fetofɛ,

kɛ fɛ tàrì tu mɛsɔ nsààmɛ.

Kòo ìjkɛ wenni kɛ dònnɛ kutúúkù Dimaa kó dɛtie.

Kɛ cáá nkɛ dònnɛ dɛtie mbɛ tu dɛ sétìrì.

¹⁶ Kòo nuù yìɛ kufǒku,

kɛ nh ò yáa nhomɔu.

Díndi Sedisadɛmmu sapàmbɛ

N dacɛnni n yɛmmɛ kou mɛ ndò,

wenwe n nɛititòu.

6

(Osapàà ndúùbɛ ò tɛ́rínɛ ti)

¹ Yé a dacɛnni a yɛmmɛ kou kàtɛ kɛ

fǒ mbeposáátibɛ kóo nitiposáátì?

A dacɛnni a yɛmmɛ kou cuó nhònkɛ,

kɛ ti da teennɛ kóó wammú?

(Osapàà mbɛ tɛ́rínɛ ti)

² N dacɛnni n yɛmmɛ kou cùtɛ kukūmpúú nku,

titieti bɛ dǎrì nɛ tì tùdààrí tì borɛ,

kɛ bo cɛmmú o wúǎ kɛtǒu o tepóó.

³ Mí n duómumu mmáa n dacɛnni n yɛmmɛ kou,

kɛ n dacɛnni n yɛmmɛ kperi n duó n dimáa,

nkè mè ndòmmè mme.

³ A p̄eri dònne dibòò ndi,
 menaà nyí deu dii mièke,
 a p̄outi dònne tidiiti bè tu ti bèdèè
 kó dicòu ndi mutepóó nfité di.

⁴ Kàa me dònne fep̄erifè,
 ke dònne tiwaurip̄anti tii taáté.

⁵ A f̄oníí dònne didènni
 bè dònne di ndi yep̄ap̄an̄i,
 kàa n̄ambii ndònne Esibonni eì kó sibií
 s̄i bo a bo nyètoomè ðih̄el.
 Kàa ònni dò Dimaa eì kó didènni
 dii weti Damaasi.

⁶ A yuu dònne Kadimeeri kó ditāri ndi,
 a yup̄āti dònne meḍ̄rimè w̄ōmè mme,
 ke yūō nhokp̄aati yèmmè.

⁷ A wennimu ke tú oposáati
 kè n yèmmè da ta kè n da dō.

⁸ A dò nsèrèrè nwe ke dò mmupuommu,
 kàa me dò nyepuo.

⁹ Deè te kè m béi nke yī n deèti mupuommu
 ke bo t̄ō yepuo.

A me dònne f̄inyī kó yebe nye,
 a f̄ōku dònne yetebe bè tu yè nye p̄ommù.

¹⁰ Kè n s̄ūḗte a nùu m muó mbè ḍḍ muómmè menaà.
(Osap̄à mbéi nti)

De kó menaà mbo n càà nk̄p̄éi nke,
 ti bo nduó dii m̄ann̄i ke mè yò.

¹¹ M bo n dac̄enni kp̄éi nke
 kè n dac̄enni dókumè bo n ȳinkè.

(Osap̄à mbéi nti)

¹² K̄atení n dac̄enni kè ti k̄ōtè depaa,
 k̄enwentí sihek̄esí,

¹³ kè dè wenté tí k̄ote detie
 mbè tu dè f̄inyī de kó kupaku
 k̄éyà kè nsà kè de kó detie mp̄ūnni,

k̄éyà kè nsà kè dè yè tifaāt̄i,
 k̄éyà kè nsà kè detie

mbè tu dè k̄ed̄enát̄i kè dè p̄orí.
 Deborè nde n yóó da benkemè n wèi.

¹⁴ Yetebe bè tu mantidak̄ó* ye kó kuf̄ōku kuù daát̄i,
 yetebe s̄ààye yeboti yeboti yeè còu ti b̄or̄i,
 yep̄à nnè yekótè.

N dac̄enni n yèmmè kou n yè waá n f̄ō nwe.

* **7:14 mantidak̄ó:** Mutie mamù kó yebe nye bè do yè nyèè teénnè benitipòbè kè bè kè bè puo. Wénté Tenketé 30:14.

kè m me tu yedèrè.

Kòò n wùó nkè dè ò duò ndiwèi.

(Onitidàù béi nti)

¹¹ Sodoməə mòke

fínyí kó mutie mmu Baadi Aməə.

Ke duó nkè bebàribè mù bàà,

bá wè kòò níí bo fité mu be

kóò təní medítíbii ntekəupíítè (1000).

¹² Sodoməə a bo na kénte a dítíbbii ntekòútè (100)

ke duò mmédítíbbii nsikəusidé (200) bɛ̀ɛ̀ dè bàà.

N kó detie ndie tú n kperε nde kè nde bàa m máà

¹³ F́ nhoposáátí a kari ikūmpúú mieke nke

kè n népobè kəmmú a tammè.

M héinnènní ke dò:

¹⁴ Íté n dacēnni kéndònnè fewaurifè dōmmè,

kuperiniku ɔ n dōmmè ditāri ĩnkè,

ditāri titieti f́ɔ̀ti borè.

Esaii

Di mpátírì tò tùi náàntì

Ti bo na kététe de kó dipátírì kuce mètààti. Diwétírì kètírì mukàmmù 1-39 ti náá nSudaa kàbe kó dikpààtiyuu kubakù cànkù bíékè kperi do ta mètè áàrìmè miéke nke. Asidii kóo kpààti diwè do bè fèũnkoomè. Kè Esaii bè náké ke tú, mēfēūtímè bè fēũrímè í bonní be dootitabè borè máà, kè be yei mmèè te nè bè yetemè Kuyie nkpeti. Esaii náá ntì nè ò dàòrímè kè dè mbenkú benitibè ke tú bè dò nkéceetemu kénfòu mufòmму sààmù bembè nè be kó bekpààtibè kòò mbè náà nke tú kè bè í cèètè bè bo bè kùu páúí kédèè. Kòò náké Kuyie mpāānāāntì kébèi nke dò: Dafiti kó kufuku miéke okpààti mōu yētini ke bo duó ndiwèi kutenkù 40-55. Di ti náá nSudaa kó dikpààtiyuu kàbe kusũkù, bè do bè pīrīmè kédòò tidaati Babidōnni kó dihei miéke.

Kè Kuyie mpāānāāntì náāntòò béi nke tú Kuyie nyóó deetému ku nitibè kēwētè kè bè tēñnénì be tenkè Sedisademmu, kè bēe keté mufòmму pām̀m̀m̀.

De kó mukàmmù miéke tii bo tii tu Kuyie nyè nkù yóó dàò ti kè dēe yie nkè ibotì im̀duu pētè mesàà nnè Isidayeeribe miéke.

Mukàmmù 56-66 náānnè bèè wētè ke konní bembè Sedisademmu, ke dò mbè nyáúũnkò be kòntì, ke yé bè konnìmé ke sòñké tidobontì máá ndi.

Kè Esaii béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nkó Muyaá mmuù ò tōnni kòò bo náké tināānsààti besénnibè kédāate be bontóò bè kpéí 61 Yesu do kàa ntii náāntì Kuyie nc̄lētè miéke, ke béi nke dò: Ti dōòmu, kè dè ntukúnè wenwe Yesu ò pī mmuù tōmmù Duku 4:16-21.

Di mpátírì náāntì duó ke dōmmè

1. Bè náké ti Sudaa kó kuwuò nkàbe kpéí 1-12
2. Bè náké ti ibotì ì ì tù Sifubè í kpéí 13-27
3. Kuyie ncaummè Efadaimmu nè Sudaa kàbe 28-35
4. Sennakedibu yóó bè domè mudoò nè Esekiasi kó mumòm̀m̀m̀ 36-37
5. Kuyie ndeumè ke bo tipítì tim̀duu 40-48
6. Ti Yiè nKuyie nkóo tōntì kó mēfēūtímè 49-57
7. Esaii tiémmè benitibè nè o pāānāāntì sōnti 58-66

Kuyie mbenke ti Esaii

¹ Di mpátírì tò Kuyie mbenke ti nti Amoti birè Esaii nè kù ò náké ti Sudaa kpààtiyuu nè Sedisademmu èi kàbe be kpéí. Sudaa kpààtibè Osiasi nè Yotammu nè Aasi nè Esekiasi be kó yemàrè nye Kuyie nti nhò benkemè.

Isidayeeribe í bantémè Kuyie

² Kēĩnkè kàbe kēnténè!

Kētenkè kàbe kēènè!

Ti Yiè nKuyie nkuu náá nke tú:

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i píí íbì,

ke ì tié kè ì né yete n kpeti.

³ Fēnààfè yému fē yiè,

kè sām̀marím̀m̀ yé dè yo ndè.

Isidayeeribe biè mē nyí yé wèè bè te.

N nitibè í cii.

Kuyie nseimè ku kòbe

⁴ Di bo yà dínđi kubotí kùù dòđri meyei,
dínđi benitibè bèè yei ntonté,
di tú kuwuo nyeku nku,
di kó feyanfè tu feyonkufe nfe.

Di tú beyonkubè mbe.

Di m bəntóomu mí ndi Yiè nKuyie,
kè n sènkèrì mí nwèè di te dínđi Isidayeeriibe,
kè di m bütínmé.

⁵ Ba nte kè di bo nsaké ke yetírí n kpeti,
kè dè nte kè n yíé ké dí poté?

Di yo yeè dáátí yemuə,
kè di bo meyeñcaarimè mièke,

⁶ kétúóté di naàcèi kèntə kètuəkenè di yo

dəmarè ténké í feí,
yekoutiyè nè yemuə nè yemààtè deè di dáátí,
òmòù í yè əu, òmòù í yè bou,
òmòù me nyí yè wáàrì mekùò.

⁷ Di kó ketenkè dounkomu,

kè muháá ncúó di ekè,
kè di bo kè bepòòbè tanní di tenkè ke caari di kperè
Ke cəke dihei bè do cəke mèè botí betəbè tenkè.

⁸ Siyō əi kəbe beè máá né yenté,
ke kraá kupaaakótétouku ə ndòmme
fínyí kó detie mmieke,
difíi ə nsokémè tipéti mièke
ke do ndiheí bè pí dì.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie Mpaakedaa

do í coo nti kó bəmabè,
nè yíe nti kperè do deému ke naánnè Sodəmmu əi kəbe kperè,
ke sááténè Komə əi kəbe kperè.

Mubáammu Kuyie nyí dś mù

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dō:
Kénténè dínđi Sedisadəmmu əi kó bekpààtìbè,
di cəkemu ke dònne Sodəmmu əi kəbe,
kénténè kékeè mí nKuyie n tié.

Di sīntemu Komə əi kəbe do dòmme.

¹¹ Iwūō di n feu í péu péu, n kpeti í í bonè.

M pēmmu yepedake di n kəu yè ke tūò
nè yənaadapàà nkó mekùò.
N yí dś yənaadakè nè yepedapàà nè yəbədakè de kó meyíí.

¹² Di sō kətení m borè nè ìì wūō

kè ì nsínkunko n dánkù,
míi dè ndi bekaà?

¹³ Yóunè di bo nni mpāāmmè yepārè detetirè kpeye,
di n cəunko tìi úúnti n dō nyisəke nyi,
yóunè otánkù pànwè kó dibanni nè teom̄pùtè,
nè yəbaa nsənye di baà nyè n kpéi

yeḅaa nyèè kəkénè meyi,
n dè pèmmu n yí dè dós,

14 Di baà mbetããpàmbè kó yeḅaa nyè
nè metíímmè di ããmè n kpéí
dè n dò nyisíé nyi
dè tu ditou ndi n kpéí,
n dè òunèmu.

15 Di ò nkè di yòutení di nou
m bíékè ke m báá nní mbúútóomu
kè di m báá nke m báá, m bá nkémú
di nou sii mùòti menitiyíí.

16 Júunè dimáá kéwenke,
yóunè di dǎori mèè yei n yílkè
Yóunè dèè í wenni mudǎorimù.

17 Keténè mesáa mmudǎorimù,
ndǎorinè dèè síé,
kénkommu bè fěũnko bè,
kémpí mmesáa nyiciribí,
kénkommu bekúpobè.

Kuyie nyúmè ku kǎbe

18 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
Kǎtenení kè ti yà di kpeti
bá kè di yei nwũǎté ke dò mmeyíí
di bo wenke tewàtè dǎommè
kè mè dós mè ndò nfèṭonfè
di bo peike tipedapááti kǎme.

19 Kè di tǎáté ke yíé n kpeti,
di yóó dimu dihéi kperè dèè tu desààrè.

20 Kè di me nyete ke kpénkúnne di to,
disiè dii yóó di kǎnnè.

Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi nde kó dinùu.

Kuyie nsautèmè Sedisademmu kpéí

21 Kè Kuyie mbéi nke dǎ:
Sedisademmu èi kǎbe!
Yé dè dǎommè kè di m bùtínné ke tǎunne yeḅakè?
Díndi bèè kó meborime do wenni,
kè di beénti wenni,
di mmònni kè di né naá mbenitikòùbè*.

22 Sedisademmu kǎbe di do dǎ ntimáti péíti nti,
di mmònni ke naánnè yekpèrè,
di do dǎ mmenáa nkperímè mme
di mmònni ke naá mmenacéduo.

23 Di kó bekpààtibè í yíé n kpeti
nè beyóóbè be pókù kumáa ndi,
bemou bè dós ticuuti nti,
ke beti tiyeti
bè í pí nyiciribí kè dè wenni

* 1:21 **benitikòùbè**: Wénté Osee 2:4-15 n̄ Esekieri 16:15-43, 23:22-49.

bè ɔ̄ɔ́ í nkèńtè okúpokù kpeti.

24 Dèè kprí nte mí Mpakedaa di Yiè nKuyie
n kpeńńmu ke baké Isidayeribe
kè mii béi nke tú:

N yìtè ke còńmúmu n dootitabè kprí,
n yóó peitemu n dootitabè.

25 Sedisademmu kobe m bo di poté
m bo di ɔ̄unè mutie hè ɔ̄unè mù tímáti
kè dí wenke kè meyɔ̄ɔ̄ ndeite.

26 Bèbènsààbè bo wète kébuoté dihei bè do dòmme.
Kè itíi nyembèe wète kéánné bè do dòmme nè dimònni,
kè bèe wète kényú di kó dihei ke dò:
Bèè dòòri Kuyie ndó dè be kó dihei,
bèè dòòri dèè sié be ei.

27 Kè Siyɔ̄ɔ̄ ei kobe tũnne kuce kusààkù kécooté,
bèè bo Siyɔ̄ɔ̄ kè bèe ceete kényíe nKuyie nkpeti
kéndòòri dèè sié.

28 De mònni bèè né yete mí ndi Yiè nKuyie n kpeti
nè meyei ndòòribè bemou mí mbe Yiè nKuyie
m bo hè poté kéyòure yòure.
De yó ntú bèè ñ yete be kó kumànkù nku.

29 Ifei bo di pĩnnè detedierè di do feu iwũɔ̄ dè,
Ifei bo di pĩnnè depaa nkó yetàrè di kòri dè ke báá nkè di paa mbo peité.

30 Kè di naánnè detie ndèè fààti yòte
kénaánnè detie ndi buotí dè,
kè dè dòńtè menie.

31 De mònni wèè do tú onitì kperi kòò naá ntimúkààti
kòò tómmúu naá nyihààpémpéri kè dèe wènné kécoúté,
bá òmòu báá na ké mù kù.

2

1 Ti Yiè nKuyie kuù benke ti nnáànti Amòti bire Esaii Sudaa kó dikpààtiyuu
nè Sedisademmu ei kobe be kprí.

*Ibotí imou yóó wète kètímmè Sedisademmu
(Yenàànkékè 2-4 wénté Miseen 4:1-3)*

2 Yewe sonye mieke ti Yiè nKuyie nciètè tãri bo fííkù
kè di yómmèe pèètè yetàrè ké yè sĩńné,
kè yebotè nhuroo di borè.

3 Kè iwuo mpéu nkeroo di borè ke náa nyitabè ke tú:
Tí kotenè ti Yiè nKuyie nSakòbu do tũ nkù tãri,
ku cĩètè kè kù ti benke ku kó kuce,
ku tié mbonní Siyɔ̄ɔ̄ tãri ndi,
ku náànti yènni Sedisademmu nwe.

4 De mònni kè ti Yiè nni ntú yebotè kóo beénti,
ke tú wèè tũnni iwuo kpeti.

Kè bèe bóké be kpàrisèuti kémá yekā,

kémá be kpāà nsimúkēf.

Kubotí makù ténke bá nkpannè kutekù

bè keté ke ténke bá mbebí mudoò.

⁵ Díndi Sakòbu yaàbí

tí wènné kénkérí ti Yìè nKuyie nkó kuwenniku miéke.

Bè nàkémè Kuyie nyóó bekénè dìi yìè benitibè di kpéí

⁶ Ti Yìè nKuyie nSakòbu yaàbí ta tipāāti nti,

kàa bè dootóo, be tūnne diyie yèni kèè bíékè kòbe kó mēdòòrìmè mmē,

ke ta mutediì Fidisitēēbe kōmē,

kè ikpákparìbí píékè be cuokè.

⁷ Mēsòo nnè timáti péiti

kè dè sūū mbe eì miéke

bá be dítítuò ténke í mōke yè māmè

kè sisēí píékè

sikparinaasēí í dò nkékaa nkédeè.

⁸ Kè sibòotenkaanì píékè be ekè

kè bè ninku bè dòò dè nè be nou de ìkè,

bè maá dè nè be nou.

⁹ Onìti bo nínkú Kuyie nyìkè kékōnke,

ti Yìè nKuyie nha me mbáá bè cīé.

¹⁰ Taánè yepèrè fiè

tannè ketenke kēsōrinè ti Yìè nKuyie nkó kemieke

kéyenténè Kuyie nkó tikpeti dieti

¹¹ Kuyie m beénti yìè kù bo kékūnne sipòo yembè

késīnné sifei yembè,

kè ti Yìè nKuyie nkuù máa yètiri nfeí.

¹² Ti Yìè nKuyie Mpakēdaa tāāté dìi yìè ndi

sipòo yembè nè sifei yembè be kpéí

de yìè bèè yèmmè dò mbè deu bè bo kēke.

¹³ De kó diyìè kù bo kōū sètiri kó detie ndierè

Dimaa kperē.

Basāa kó detedierè bo duó.

¹⁴ Kè kùu può nyetārè diyè,

kédíé sitāá,

¹⁵ kébuó nyedèrè diyè,

képuo nyiduotí kperíyí,

¹⁶ kébuó mbátóòbè dièbè Tadisisi eì kòbe,

Bátóòbè sámpòbè bo cake.

¹⁷ De yìè onìti kó tefentè bo deè,

sipòo yembè bo sīnné,

de yìè kè ti Yìè nKuyie nkuù máa yètiri nfeí.

¹⁸ Sibòotenkaanì, tēmatè ténke í yó nkpaá.

¹⁹ Benitibè bo taá yepèrè fiè,

bè bo cúté ketenke fūò,

ke bo sōrinè ti Yìè nKuyie nkó kemieke,

ke bo yenténè ku kpeti dieti.

Kù bo ité kécómmú dìi yìè yebotè kōmbùòti bo do!

²⁰ De yiè benitibè bo dokóo be bootenkaanii, mesoo nnè timátì péitì kpesi, bè do dàò sì kéninninku si ìikè, yetirè nè tidéitì kè dèe pété kétúóké kécááké.

²¹ De yiè benitibè bo taá yepèrè fiè bè bo cúté ketenkè fùò ke bo sòrinè ti Yiè nkó kemieke, ke bo yenténè ku kpeti dieti, kù bo íté kécómmú dìi yiè yebotè kòm̀bù̀àti bo do.

²² Yóunè di bo mbúómè onitì, onitì wemmu í tùòke mùdémù. Onitì kpeti tú ba?

3

Sudaa kó dikpààtiyuu bo paà okpààti

¹ Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa yóó dεitemu dèè te kè Sedisadεmmu kòbe nè Sudaa kòbe kè bè fòù, be diiti nè be nie nnè bè tá dè dèè tu:

² Bekpàrinuombè nè behāāpònkperibè nè bebeém̀bè nè bèè nàa Kuyie mpāānāānti bèè tu bediebè nè bekotibaabè.

³ Behāāpòmbè iwēī yembè nè sikpààtibí nè behēikēnkótibè nè benitinòndiebè nè betediibè diebè.

⁴ N yóó duó nkè idap̀umbí ìi di baaté, ké ndi d̀òri ì d̀ómè.

⁵ Di botí mieke, di bo nkè f̀ēũnko ditòbè onitì bo nf̀ēũnko o kou,

kòo bíè nni nf̀ēũnko tedakótè, bes̀inténitibè bo nf̀ēũnko benitimóm̀m̀ombè.

⁶ Onitì níi bo pí nho tebite be cice c̀f̀ētè mieke kóò nàké ke d̀ò:

A nè nkpaá m̀akemè diyaàbòri, naá nti kóo kpààti, baaté kubotí kùù í m̀ake okpààti.

⁷ Kè de yiè nhò bàāní ke d̀ò:

N yí tú otànti,

n yí m̀ake mudii n c̀f̀ētè,

m me nyí m̀ake diyaàbòri

dí bá n dàò okpààti.

⁸ Sedisadεmmu kòbe bètému, Sudaa kòbe domu.

Be náānti nè be d̀òrìimè kè dè yóú Kuyie.

Bè yetemu ti Yiè nKuyie nke kù fuonnè kunku Kuyie nkperíku kè dè feío.

⁹ Kaa wènté be ìikè a p̀anke ɔ̀ɔ yámu be yetémè be fei mbè yei mmè Sodεmmu εi kòbe k̀ɔme,

Ifei í bè bonè meyei mbè d̀òri mè.

Bè bo yà! Bè ce mbemáà ndi meyei.

¹⁰ Di bo yí wèè yiè nKuyie nkpeti, weè tu diwèi yiè nke yè ò yóó dimèmu, o t̀ómmú kó t̀ic̀nti.

¹¹ Beyeibe bèè d̀òri meyei, mbè bo yà!

Bè yóó bè yietí be dɔ̀d̀rìmè d̀ommè mme.

12 Mí nKuyie n kó benitìbè,
 ibí ìì bè baké, benitipòbè beè bè ni.
 Bèè bè ni bè bè fétìnkomu,
 ke bè kóò mbè kèrí kùù ce.

Kuyie nkpannèmè bèè ni ku nitìbè

13 Ti Yiè nKuyie nyité ke còmmúmu ke seí nku kɔ̀be,
 kù itè ke còmmúmu ke bo bekénè yebotè.

14 Ti Yiè nKuyie nkpannèmu
 bèè tu bekótìbè ku kɔ̀be mieke nè bekpààtìbè ke tú:
 Dìi maanko fínyí kó yebe
 ke fèke besénnìbè kperε ke píe ndi ćéí.

15 Nè òmmu wérímú mmu di f́éũnkómè n nitìbè?
 Ke naù besénnìbè?
 Mí ndi Yiè nKuyie Mpaκeɗaa mí ti ndi békú.

Kuyie nkpannèmè Sedisademmu εì kó benitipòbè

16 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀ò:
 Sedisademmu kó benitipòbè m̀ake sifeí nsi
 ke ɔ̀ nkérí ḱéyíé,
 ke tú p̀ìì bè wéimè, ke naù detóónnè,
 kè kənǹnko be naàc̀c̀néí.

17 Nè de ḱpéí mmí ndi Yiè nKuyie m bo f̀ori be ỳt̀ì,
 ké bè c̀òr̀ínó meyùbii.

18 De yiè bo tuɔ̀ke dìi yiè mí ndi Yiè nKuyie m bo deite di sàti. Be nac̀c̀néí kó
 demámánnè nè dèè bou be ỳt̀ì nè sineí dudúúnsi nè medèl.

19 Yetoot̀ore nè sineí nè ifátíyì.

20 Tiyaàbomboúnti nè sinac̀c̀néí kó demámánnè nè inaakũò nè t̀ud̀ààrìbè kó
 yedíé nè mefimme,

21 nè demámánnè nè dèè t̀ũ̀d̀ yewũ̀d̀.

22 Tiyaàkpeti nè yeyaàbòrè p̀èk̀ỳyè, tiyaàbomboúnti nè tidòutì.

23 Siwéi nè mupààkonkperímú kó tiyaàtì t̀ì iri nè tiyaàyauti bè daati t̀ì yeyo.

24 De yiè t̀ud̀ààrì bo ceeté ḱéãnné kunóú,
 bè bo yi iwéí inaakũò ntēmè,
 bè bo kuó iyùp̀áatí ḱéyóu meyùbii,
 ḱéyóu tiyaàsàatì ḱéyi tífòòt̀ònt̀ì
 kè be wennikuu naá nkuhãätònt̀ònkù kó kuffèkù.

Sedisademmu εì kó bekúpòbè

25 Sedisademmu, a kó benitidaabè yóó kú mudoò mieke nke,
 behã̀p̀ònkperìbè iwéí yembè í kũntiní mudoò.

26 Sedisademmu nitìbè bo nkari o εì kó yebòrè,
 ke kuò nyekúdabùò.

Bè bo paà be bí kénkari mutáá mmieke ke kuò.

4

1 De yiè benitipòbè bèyiekè bo mmurí onitidòu òmáá,
ke tú ti bo nwaà ntimáá ti bo nyo mmù,
ti bo ndo ntimáá tiyààti.
Yóu kè ti da yenke,
á ti deite ifei.

Kuyie nyó nkánkémè bèè bo yenté kénkpaá Sedisademmú

2 De yiè ti Yiè nKuyie yóó denneni dii tepánni, dii yó ntú Isidayeeribe kó disánni, di yó ndeumu ke wenni, képeité yebe kè ye nsū, kè diwèl mbo bèè bo yenté kénkpaá dihei mu kpéí.

3 De mánni bèè bo nkpaá Siyōō, bèè bo yenté kémbo Sedisademmú bè bo mbè yu ke tú Kuyie nkòbe, ke yé n wārimè bè yètè kè bè bo Sedisademmú mieke sáà.

4 Ti Yiè nKuyie mbo óuté Sedisademmú kòbe, nè ku nuù kó muyaá, kéütè menitiyī mbè cóummè Sedisademmú.

5 Ti Yiè nKuyie mbo ánné diwetiri Siyōō tāri ĩnkè kè di ndiéké bèè dè tiku kuyie mmònni, keyènkè kéndò nkuyukú kénzóú mmuhāā kōme, kénhānkènè Kuyie nkó tikpetì be yo ĩnkè,

6 kéndò ndifií kè mbè diéké, kè mbè kánkè kuyiinkú kuyie mmònni, kè mbè kánkè kuyaakù nè fetaafe.

5

Isidayeeribe túmè Kuyie nkó kupaku

1 N yóó dentè feyènfè nfe n népo kpéí, de kó feyènfè tukúnè o paku nku.

N népo sàù weè do kùúti fīnyī kó kupaku
ditāri ĩnkè ketenkè naati dè,

2 kētūnte ketenkè mesàà, kédei yetāre,
kētāāté detie ndesààrè kēbuótí,
kémaá didènni de cuokè ò yó mbaanè di,
kékeuté difōtiri ò yó nhūti dè fīnyī be,
kényé ke dò ndè yóó pié yebe sààyè,
kè dè né pié yèè í wenni.

3 Díndi Sedisademmú kòbe Sudaa kó kuwuò nkòbe tí pútènè mí nnè n kóo fīnyī.

4 Ōnde kpaá n yí dòò dè de kó detie nkpeí?
N do yé kétú dè yóó pié yebe sààyè nye,
kè dè né pié yebe sīnyè, ba nte?

5 Ntenè n dò nkédòòmè de kó detie,
n yóó deitemu kuperí kè iwūō dè càáké.
M bo pété kuperí kè bè ndè nàù.

6 De kó kupaku bo kpánne,
òmòù ténke bá nkù kōū òmòù ténke bá ndè kái,
tipoti nè tisāmpotì dè borè èütè.
Kè n náké yewetè kè ye báa yóu kè fetaafeè dè dùóté.

7 Ti Yiè nKuyie Mpakedaa kóo fīnyī tie ntú Isidayeeribe kó kuwuò.

Ò tǎǎtè dèè tie ke fíí ndèè tu Sudaa kó kubotí,
 Kuyie ndo yé ke tú beè yó ndòori dèè wetí,
 kè bè né dòori dèè í dò nkédaò.
 Beè do dò nkéndaòri mesáà,
 kè benitibè né kuònnè beè kó kuyonku,
 tipíiti timòu ke bo meyeñcaàrimè mieke.

*Kuyie nkpannè ti bèè fèkù betòbè kperè
 (Yenaànkéke 8-24 wénté 10:1-4)*

⁸ Di bo yà díndi bèè maá ke maá sicéí
 ke do nke do ndepaa nke dèè mēfiè mmemòu,
 kè dè bo mboní kè dí tieke dihei dimòu.

⁹ Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpaakedaa n tú mù:

De kó sicéí bo dǎúnko,
 de kó sicēsààsi í yó mmòke bèè si á.

¹⁰ Kupaku kùù bo ibaaké tēpítè nè idéi,
 kè bè buotí fínyí kó detie,

kè bè tǒũ de be ke niu menaà
 mè báá píe ndítiribè sipísìnùmmù,
 kàa buotí tidiboti kuyòrikù,
 a deite temámboòtè memáà.

¹¹ Di bo yà! Díndi dè ò nwenníní,
 kè bèè cokòo menaà nkperímè borè,
 kè nke ntũũnko nè keyènkòo kémuó.

¹² Bèè ò mbaà nke au ke bie ntikùtìdùùtì
 nè yebàrè ke eu itāri, ke yó nke yó mmenaà.
 Bá bè í wéi mí ndi Yiè nKuyie mpí mmùù tǒmmù,
 n dǒò dè nè n nou.

¹³ N nitibè í bantému, deè te
 kè bè yóó bè pínmù kékònnè
 Sikpààtibí bo kú dikònni
 kè sinéyēí kuò benitibè.

¹⁴ Mukũũ nhààtemu mu nùù ke onné mu níí
 ke bo maáanko sikpààtibí nè benitibè tòbè
 diwèi bo bè kè bè yàнку ke úú.

¹⁵ Onitì bo nínkú kēsīnné Kuyie nyìkè
 sipòò yembè pòò bo deè kè bēe sīnné.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie Mpaakedaa dǒòri dèè sié dènde,
 ke benkú kù deumè,
 ke bekùnè ku nitibè kè dè sié ke benkú kù wetimè.

¹⁷ Dihei bo naá ntidobonti kè bè ndè cēmmù ipe,
 iwũò bè dùnne ì do borè,
 ibobí bo ndè cèntì ke diiti timútì.

¹⁸ Di bo yà díndi bèè deri di yei nkó mucǎntimu,
 nyinààke ò nderimè tenaasāntè.

¹⁹ Díndi bèè nàá nke tú: Kuyie mmónné
 kédàò ku tǒmmù kè ti mù yà.
 Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkùu dàò ku tǒmmù

mecãã nkè tí kù banté.

20 Di bo yà! Díndi bèè yu meyei nke tú mesàà,
nke yu mesàà nke tú meyei,
nke yu kuwenniku ke tú dibìnnì,
ke yu dibìnnì ke tú kuwenniku,
ke yu detiire ke tú deweètìrè,
ke yu deweètìrè ke tú detiire.

21 Di bo yà díndi bèè yèmmè dò ndi cii
díndi bèè yèmmè dò ndi mọke meyèmmè.

22 Di bo yà díndi bèè yètè feí munaà yàà miẹke,
díndi bèè mọke menaà kperímè kó yekòmbò.

23 Díndi bèè kommu becaàrìbè tìcuuti kpéí,
ke yetírí di bo nkommumè bèè naati.

24 Deè kpéí nte kè di yóó cóútè timúkpetì kọme,
muháá nhòò cóútémè tìyonkààtì,
di cìè mbo pāāke kè di pórímùu yote,
di yete mèè kpéí mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa n kuó.
Di sènkèrimè mí ndi Yìè nKuyie,
díndi Isidayeeriibe di í tū n náàntì nti.

*Kuyie nyóó duómmè kè Asidii kọbe do Sudaa kọbe
(Dínáànkéè 25 wénté 9:7-20)*

25 Deè te mí ndi Yìè nKuyie nkè m miẹke di yè,
kè ñ yòute n nòutè ke di poté.

Kè yetàrè sàntè kè benitibè ku ke cóú cóú ice miẹke.
Nè memme m miẹke í do,
n nòutè kpaá yuomu di ìnkè.

26 Mí ndi Yìè nKuyie n cònné mecannimè mme
yebotè yèè bo medétimè ye kpéí.
N yè yu nè fefontifè nfe, ke yè iténí itemmànke
ke cokùnì mecãã.

27 Be miẹke òmòu í yo tihòuti,
be miẹke òmòu í bètè bá omáa.
Munòndòmmú í bo bè kóò mòu,
be kóò mòu í yè nke duó.
Bè boú be naàkũò nyi tei tei,
be neùti kó iwēí í ọke.

28 Bè sũótému bè piẹ, ke finné be tännè,
kè be sēI kpèètè dònne yetàrè
kè be naasēI cèètiyè cokù tefòdóntè kọme.

29 Kè bè konti kucirìcìrìyòkù kọme,
kè be dabùò ndònnè yecirìcìrìpàà kpeye,
kè be ùntí, kè bè pí dèmarè òmòu ọò í nfiète.

30 De yìè Asidii kọbe bo do Isidayeeriibe

kè be uutoo ndònnè dàmmèèrì kòku 5 ndòmmè kuyaaakù fùùtè dii mòmni.
De yiè yewetè bo soute kè dibìnni dátínnè ketenké,
kè meyeñcaàrimè mbo.

6

Kuyie nyúmè Esaii mutāmmú

¹ Sudaa kòbe kóo kpààti Osiasi ku dii benni, kè Kuyie nní mbenke kumáà kè n kù yà, kè kù kàri dikpààtikàri okùrì mari Ìnkè ku cīètè, kè ku yaàbòrì pitè ke piéké te mièke.

² Kè Kuyie ntòrè kperè còmú ke kù cèti, ke mọke bá di ifièti ikuò, kè idéi tu ìi 5 ndáátí dí yuu, itei idéi sinaàcèi, itei idéi ìi pùùnè.

³ Kè yè náá nyetòbè ke tú:

Ti Yiè nKuyie Mpakedaa dò mpái pái nwe,
kòo kpeti piéké ketenké kemou.

⁴ Kè ku cīètè bòrè kó yesāñkèe sántè nè ku tōrè kperè kó metammè kpéi. Kè kuyukúu píe nku cīètè mièke.

⁵ Kè n kuónko ke dò: N kúmu yí! N tú onìti nwe wèè nùù sī, kè nh ā kubotí kùù kó benitibè nò sī mbe cuokè, kè n nuò nyà ti Yiè nKuyie Mpakedaa.

⁶ De mòmni kè Kuyie ntòrè kperè kó òmari puunì m bíékè, ke tò dihāākōnni, ke di dèiteni diwūstōnni Ìnkè nè ihaaké,

⁷ kè di káákè n nùù kébéi nke dò:
Dihāākōnni dii mmè nkáákémè a nùù,
dì wenkemu.

A yei ndèitemu, bè ùtému a yei.

⁸ Kè n keè ti Yiè nKuyie nkó metammè kè kù tu:
M bo tō nwe?

We mbo kote kénáké ti kó tináañti?

Kè ñ dò: Nte mí, ñ tō.

⁹ Kè de kó metammè dò:

Kote kénáké ku mbotí kòbe ke dò:

Di bo nyo di me mbáá keè,

kénwúó, di me mbáá banté.

¹⁰ Ke yé de kó kubotí kòbe yèmmè kpeñnimè,

bè í yíé ntìmatì,

ke Ìtínnè be to ke báá keè,

ke ùù nke báá yà,

bè yàà bo ceete mèè kpéi nkè m bè mièkùnnè.

¹¹ Kè n kù beké ke dò:

Dè yó mmè dò ke káá nde?

Kè de kó metammè dò:

Dè yó mmè ndò nke kémmúnè dihei bo doúnkomè,

kè sicéñ paà bèè bo nsi á,

kè dihei náá ndikpàà.

¹² Dè yó mmè ndò nke kémmúnè,

mí ndi Yiè nKuyie m bo cièmmè benitibè

kè dihei doúnko kénáá nfekpáfè.

13 De kó dihei kó benitibè bèè bo yenté,
 kénkraá sám̀pó sám̀pó,
 bè í yó ndè kraá.
 Dè né yó ndònnè bè ɔ̄ɔ̄ kɔ̄ũmè mme mutie,
 kè dikũnni nkpaá kèpuku.
 Mèè botí nku dikũnni dìi kraá
 dì mièke nke kuwuo nsààkù yètínímè.

7

Kuyie nnáké ti Esaii wèè nàà nku pāānāànti

1 Osiasi bire Yotammu kó debire Aasi tu dìi mōnni Sudaa kobe koo kpààti. De mōnni ndi Sidii kobe koo kpààti, Desinni nè Demadia bire Pekaa Isidayeeriibe koo kpààti kè bèè do Sedisademmu ke bo ò pònte ke me nyí nna.

2 Kè bèè ti nàké Dafiti yaàbire Aasi nè o kpààtiyuu kobe ke dò: Sidii kó behāāpōmbè bāté Efadaimmu tempē. Aasi nè o kobe kè bèè ti kèè kè be kōnti nhau, kuyaaakù ɔ̄ɔ̄ fuute kè detie nní nhōmmè kutúúkkù.

3 Mēmme kè ti Yiè nKuyie nnáké Esaii ke dò: Túóté a bire Seasubu kè di kote ditāri kó menie mpūð nke cuutiní dè diyādhāubinni kényà Aasi.

4 Kāa ò nàké ke dò: Wèè pī nhomāā, ò bá ndé, o kōmbūòtì bá nduò Sidii kobe Desinni nè Demadia kpéi, bè dōnnè tedakēmpūtè tēè cōuté kédeè tēntè kè kuyukù kuti.

5 N yémme ke dò nSidii kobe nè Pekaa kobe nè Efadaimmu kó kuwuo nkobe bè da dōnè meyei mme, ke náá nke tú:

6 Yóunè kè tí do Sudaa kobe kè bè ānné kufōwāá kè bè dōnnè muwērímú kè bè ti wēnnénè kè tí pī nTabēedi bire tikpāti.

7 Ti Yiè nKuyie Mpakeadaa béimmu ke tú dè í yóó dōò ò tu dè báá di.

8 Ke yé Damaasi weè tumè Sidii kó diheidie.
 Kè Desinni tu di koo kpààti.

Dè bo nyóó yī yēbie nsipísikuò nè yènnūmmù,
 kè bè namu Efadaimmu kó kuwuo,
 kù ténke í yó nkpaá.

9 Sammarii weè tu Efadaimmu kó diheidie,
 kè Demadia bire tú di koo kpààti.

Kè di í yie ti Yiè nKuyie nkpeti
 ke kù taunè di í yóó nhā ke bo.

Dèè benkú Kuyie nti bonèmè

10 Kè ti Yiè nKuyie nsōtè ku náānti kébéinnè Aasi ke dò:

11 Beké mí nha Yiè nKuyie kè n da benke medōòrímè mamè ketenkè mièke yoo kēinkè mièke.

12 Kè Aasii béi nke dò: N yí yóó beké n Yiè nKuyie ntimatì n yí dó ke da benné.

13 Kè Esaii ò nàké ke dò: Díndi Dafiti yaàbí benitibè me ndi òunè kè dè í sànnè kè di dó Kuyie ndi òunàà?

14 Dèè te kè ti Yiè nKuyie nyóó di duò mmecannimè: Desapūmbire dèè mu nyí duónè onitidòù dè bo púo nképéité denitidabire kè dè yu ke dō Emmaniyēeri (dèè tu Kuyie nti bonè).

15 Dè kó debire yó nyō mmenaaamiè mme nè mēcekùò nke yāa tuōkenè dè bo yetemè meyei nkétāāté mesàà.

16 De bo nyóo tuàke dè bo yetemè meyei nkétāāté mesàà kè de kó yehéké yedé a dé yèè kó bekpààtibè kè yè dōúnkomu.

17 F́s nti Yiè nKuyie nné yóó duó nké yewe yonkuyeyè da tuàkení f́s nnè a kó dikpààtiyuu, di mu nyí yà ye botí nè Efadaimmu yàtenè dìi yiè Sudaa kòbe. M buò Asidii kóo kpààtì yóó di domè mme.

Kuyie nnàkémè bè yóó bè domè kécake be ei

18 De kó diyìè ti Yiè nKuyie mbo fonte

kè Esibiti kó isēī iténí.

Kè kùu fonte kè icee iténí Asidii,

19 kékòtení kédátinné ikó nyimou

nè yekondake yemou

nè yepèrè kó mēfiè mmemou

nè tífapèùti timou nè iwūō cènti dè.

20 De yiè ti Yiè nKuyie mbo ikú oponkori kukó nyáá kou,

Asidii kóo kpààtì, kóo kuó

di yùti nè di deēmbìi nè di citì * Isidayeribe dootitabè yóó be namè mme ké bè f́ēū.

21 De yiè bá wèè nìti ò níi bo ncēm̀m̀m̀

fēnààfē fēmáá nè ipe idéi.

22 Menaaamiè mbo mpíéké,

bèè bo nkpaá dihei,

bè bo nyo mmēnaamiēnkùd nnè mēcekùd.

23 De m̀nni f́nyī kó depaa ndèè kó detie mbo tekòupíítè

ke d̀ò nké bè bo dè fité de díítí mbo mēdítibii ntekòupíítè (1000),

dè kó depaa mbo kpánné kéye tipotì nè tisámpotì.

24 Kè bè nde nkòrì kupaawaá nnè detānnè nè ipie,

dè kó ketenke bo naá ntipotì nè tisámpotì máá kòke.

25 Yetārè yemou bè do kuuti yè nè sikāmm̀m̀u,

benitibè ténke í yóó ndaati ke kerì de kó depaa mmieke

ipo yàà bo bè kũũ m̀èè kpéi,

kè bo naá nyinààke kó ditũnni,

ipe kó diciēnni.

8

Bè yóó p̀ntemè Sammarii ei nè Damaasi kperi kéhéiye kperè

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké n náké ke d̀ò: Túóté kutápíékù diekù kēwāri ke yī: Kup̀nkeheikù. Kè de kó iwārii nfeí.

2 Kè n kù wāri kēbenke benitibè mómm̀m̀m̀be bèdébè, ikuó niùti Udiya nè Yebedekiyaa bire Sakarii.

3 Kè n duónè m pokù Kuyie mpāānāahtì náahtò kòo púó nképeitè dēnitidabire, kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke d̀ò n dè yu diyētiri ke d̀ò: Kup̀nkeheikù.

4 Ke yé de kó debire yó nkpaámè ke í na ke yī n yō yoo n cice, kè bè p̀ntemu Damaasi ke ei o kperè nè dèè bo Sammarii ke kōnnè Asidii.

* 7:20 ...kuó di yùti nè di deēmbìi: Dè benkú

Asidii kɔbe domè Sudaa kɔbe

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyié ké m béinnè ke dà:

⁶ Benitibè sènkèrimu kukó nSidowee kó menie
mèè pūō mmeyōōmmè.

Deè te kè be kònti yārike
kè bè kpeutí bekpààtibè
Desinni nè Pekaa bè ìkè.

⁷ Deè te mí ndi Yiè nKuyie

kè n yóó duó nkè Asidii kóo kpààtii di do,
nè o kó tikpeti timòu.

Kéndònnè menékperímè ò ntatini kukó nke dòmmè.

Mè òò píe kukó nhEfadati ké kù dátinnémè.

Mè òò dátinné mèè botí yekonnébiè nkémpūō.

⁸ Mè ho dátinné Sudaa kɔbe kè bèe kuri

kénkááké be fōnii,

mè bo pōnté kédátinné a èi dimòu,

di duó ke kááké dè, áú yoo! Emmaniyeri*.

Yebotè wùó nke bo dɔò dè tu detetirè nde

⁹ Dindi yebotè bá kè di dó dí wēnné kébáátí,
kufōwáá mbo di kpéété.

Kénténè díndi yehékè détiyè kɔbe kékeè,

bá kè di dó dí báátí mèè botí

kufōwáá mbo di kpéété.

¹⁰ Bá kè di dó dí náké ke bo dɔò tí,
tì bo díé.

Nákénè kētāāté di dó tí.

Di teti me mbáá dɔò!

Ke yé Kuyie nti bonèmè.

Kuyie nyēmmè Esaii nè Isidayeribe báa teeté betɔbè

¹¹ Ti Yiè nKuyie nni mpī ndii mōnni,

ké n caummu ke dà:

Báá tūnne ku mbotí tū nkùù ce.

Ké n nàké ke dà:

¹² Báa teeténè de kó benitibè,

kè bè dákii ke bo bo ndihèi kóo kpààti,

di báa bè teeté, di bá ndé bè dé dè,

di kōmbùòti bá ndé duò.

¹³ Ti yiè nKuyie Mpakedaa,

di dò nkényé ke do nweè tu wèè kpa meyei,

wèwe di dò nkéndémè,

wèè máà ndi di kōmbùòti dò nkénduòmè.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie ntu disòri ndi dii dò mpááí,

ke né tú ditári benitibè yó mbétíri di ke duò

dii yó mbuò mbenitibè,

ke do ntimáti dindínti Isidayeribe kó yekpààtiyo yedé kpéí.

Ke dò nticùòti Sedisademmu kpéí.

* **8:8 Emmaniyeri:** Wénté Esaii 7:14 nè 8:10.

15 Benitibè kusũkù yó mbétírí dí ke duò ke kékíí.
Bè bo duò timátí dindííntí miéke kè bèe bè pírímú.

Kuyie mpāānaànti náaàntò dōmmè kénkémmú Kuyie nyóó dōò tì

16 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: Sōnne de kó tináaànti nè de kó itié n tũmbè kpéí.

17 N Yiè nKuyie mbùtinnému Sakōbu yaàbí. Bá nè memme n ku mbúó, n kù kèmmúmu.

18 Mí nnè m bí, ti Yiè nKuyie nkùù bo Siyōō tārí, kù n duó nyí, ti tú Kuyie Mpakēdaa kó mecannimè mme, ke bēnkú tí Yiè nKuyie Mpakēdaa yóó dōò tì Isidayēeri.

19 Kè bè dí nàké ke tú: Kōtenè bèè bourí tinùbootì bè borè, nè bepāābè borè kè bè dí pāá, bēmbē bèè ò nnáá mbe nò miéke bèè ò nwéú kētú, dè wennimu ke dō nhonití níí beé nho bōò, kēmbourí tinùbootì, kè becírìbè ò náá mbèè fòù be kpētí.

20 Dí ténne be ke dò: Tí Yiè nKuyie nkó itié nè ku náaànti tí dò nke de ntũnne, kè wèè í dè tũnnè ò báá yà Kuyie nkó mesàà.

Dikōnni nè meyeñcaàrìmè dè yóó tannímè

21 Dikōnni bo bè poté kè bè auté,
kè bè nkérí díhèi miéke nè meyeñcaàrìmè,
kè be miéke yenní, kè bèe bōmmú kusĩnkù
be eí kóo kpààtí nè Kuyie, kēmbúó tiwetí.

22 Ke sñnnéni ketenkè kényà dibìnni
nè meyeñcaàrìmè kperε nè dèè duò tikōmbùàtì,
kè bèe bè tēntoo dibìnni miéke.

23 Dibìnni í yóó nhā ke bo díhèi
meyeñcaàrìmè bo dìi miéke.

Kuyie nyóó deetémè ku kōbe

Tí Yiè nKuyie ntanné Sabunōo kó díhèi
nè Nefutadii kperi ifei miéke nke.
Dè né yó mboní kè kùu yè dèúkunnemu,
kétúóté dāmēeri kēntō kētuoKENÈ Suditēē
kukó nyáà diyìè yìèní kèè bíékè nè Kadideeo
bèè í tú Sifube be kó kutempē.

9

1 Kubotí kùù do kéri keyensòùkè miéke
kù yàmu kuwenniku diékù.
Bèè do bo dibìnni kó díhèi
mukūū nkperi
kè kuwennikuu bè mìité.

2 Tí Yiè nKuyie nhá duó nkàa nitibèe sũũ
duó mbe diwèl dieri,
ké bè duó nkuyēñnaatí,
kè bè nyānku a iikè
bè ò nyānku mèè botí dididèi mōnni
ke íú bè ò ntoti bè eí dè ke íúmè.

3 Be dootitōbè do bè buú nkùù naàdòdòridōú,

kumundɔ́u bè do bukú kù
kupààti bè do bè puotìnè kù,
a dè kèéétmu bè do dòòmè Mandiyāā ēi.
⁴ Bè dootitɔ̀bè do puoti yetàrè nè tì ããpɔ̀nnèutì
nè tì yààti dèè mùòti meyĩĩ
dè tati muhāá mmieke nke,
muhāá mborè còúté.
⁵ Kè yé bè ti pèitémè debire
bè ti pāmu denitidabire
Kuyie nde nduó nkè dè bo mbaké.
Bè bo ndè yu ke tú:
Otentisáàwè
Kuyie nkperíkù,
ti cice wèè bo sáà
meom̄pùmè kóo kpààti
⁶ O kpàti yó ndéúkúmu
kè meom̄pùmè mbo sáà
kóo fíi nDafiti kpàti kè ti nsaké
kóo mbaké o kpààtiyuu.
Mewetimmè nè timóm̄m̄ontì
kè dè mbo di mm̄onni nè sáào.
Tì Yiè nKuyie ndómu ku kɔ̀be mediè dèè kpéi nte,
kè kù yóó dè dòò.

*Kuyie mpoté kùu yēĩku bèè bo Sammarii
(Wénté 5:25)*

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄u béi ti nnáàntì ke kpannè Sakɔ̀bu yaabi
kè tì bè do bembè Isidayeeribe.
⁸ Kè kubotí kum̄u tì kèè
Efadaimmu ēi kɔ̀be nè Sammarii om̄u kɔ̀be bè tì kèèmu.
Kè tɛfentè bè deuté kè bè nàà nkétú:
⁹ Titàti kó iduotì ì do,
kè ti yóó maánè yetáhokùyè
bè kɔ̀ũ detie mbè tu dè sikomòò, kè ti yóó fííkú
detekperè bè tu dè sétiri.
¹⁰ Mí nKuyie mbe Yiè mm̄u duó nkòo kpààti Desinni ēi kɔ̀be bè do.
Mí nKuyie mm̄u íi mbe dootitɔ̀bè mieke.
¹¹ Sidii kɔ̀be beè iténí diyie yìèni kèè bíékè
kè Fidisitèèbe iténí diyie taà kèè bíékè
kè bè àate ke maanko Isidayeeribe
bá nè m̄emme mí mbe Yiè nKuyie m mieke í do
n nòùtè kraá yuomu Isidayeeribe kpéi.

¹² Bá nè m me mbè potémè bè í wēténí m borè,
bè í n wammú mí mbe Yiè nKuyie Mpakèdaa.
¹³⁻¹⁴ Dèè kpéi nte mí mbe Yiè nKuyie
kè n yóó kééte Isidayeeribe yuu nè be yóú,
n yóó kɔ̀ũmu tipuonti nè tipèntì * diyie dimáà.

* **9:13-14 tipuonti nè tipèntì:** Dè benkú bèè tu bè mbe bediebè nè besámpòbè Esibiti ēi mieke.

Diyuu benkú bekótíbè mbe nè sikpààtibí.
 Kè kuyóú benkú bèè tu bemáà Kuyie mpāānāaṅti náam̀bè.
 15 Kuwuò nkuù nkó beniùbè kù fétinkomu.
 Bè bè niitè kuce yeiku nku.
 16 Deè kpéi nte mí mbe Yiè nKuyie
 kè n yèmmè í naatinè de kó bedapàmbè
 m me nyí yóó kuó mmesémmè be kó iciribí nè bekúpobè
 ke yé bemou bè dòòmè dèè í wenni dè nde.
 Bè tu benitidənnibè mbe kè tináanyeiiti píéké be nò
 deè te mí nKuyie nkè m mieke be péi, kè n yùo n nòùtè be kpéi.

17 De kó benitibè yonku dò mmuháá mmu,
 ke cóú ntipoti nè tisámpoti
 ke cóú nkutúúkù tikòti
 kè kuyukú fi nke dekù tiweti.
 18 Ti Yiè nKuyie Mpakeda weè mieke còuté benitibè,
 kòo mieke kó muháá mbè tùò,
 bá wè kòò ceké o yuu.
 19 Bè níi yuntení kubakù you bíékè
 dè me mbáá kuò be kònni,
 kè bèe eíní kucānku bíékè kémaánko
 bè me mbá nsānnè.
 Bá wè kòò cáá nho kou bakù.
 20 Kè Manansee kəbe cáá nhEfadaimmu kəbe,
 kè Efadaimmu kəbe cáá mManansee kəbe,
 de kó iwuo nyidè kè í wēnné ke cáá nSuda kó kuwuò nkəbe,
 bá nè memme mí mbe Yiè nKuyie m mieke í do,
 n kpaá yuomu n nòùtè be kpéi.

10

Kuyie nkpànnèmè bèè fēũnko beçrìbè
(Yenāānkékè 1-4 wénté 5:8-24)

1 Di bo yà! Díndi bèè dəunko siyáábisi kó ikuó,
 ke ì diinko n nìtìbè mesémmè.
 2 Bá di í kemmu beçrìbè kpeti,
 ke bè yetírínè bè dò nkénte dè.
 Ke ei bekúpobè kperε ke fekù iciribí kperε.
 3 Kuyie nkó tiyēiti bo di do dii yìè di bo yīme?
 Meháárimè mèè iténi dedétirè mè bo di do dii mōnni,
 di bo coké kécuó nke kè bè dí teennè?
 Di bo dōú nde di kpàti?
 4 Tii di kpaānè tu bè dí wēnnénè tikpetínti,
 di bo wēnnénèmè beçrìbè tii di baa.
 Nè memme m mieke í do,
 n kpaá yuomu n nòùtè.

Kuyie ntōmmè Asidii kəbe kè bè dōò kè dè tonté

5 Di bo yà díndi Asidii kəbe!
 Di tú m mieke kó didùò ndi.
 M mieke keè peike kè n di pikú kunasáá kōme.

6 N di t̄s nd̄indi Asidii k̄obe kubot̄i kùu yete n k̄peti ku borè nde.

Kùu bot̄i íiko m mieke
kè di bo kù p̄ante k̄éheí ku k̄pere,
k̄é nkù n̄àu tis̄as̄àti k̄ōme.

7 D̄indi Asidii k̄obe di né í t̄i bant̄é,
ke d̄ó k̄ékūo ibot̄i k̄é ì d̄èe páíí.

8 D̄indi Asidii k̄obe kè di né t̄ú
di k̄ó beh̄āp̄ōnk̄ót̄ib̄e k̄peñ̄n̄imu,
ke m̄ānn̄e bek̄p̄āāt̄ib̄e.

9 Ke na Kadin̄o n̄è Kadikemiisi n̄è Amati eì k̄obe
n̄è Adipadi eì k̄obe n̄è Sammarii eì k̄obe n̄è Damaasi eì k̄obe.

10 N̄è n k̄ó ten̄ūt̄e nte m pot̄ém̄e yehek̄é ȳè k̄ó yeb̄ok̄é
n̄è yeš̄imp̄ók̄é k̄peñ̄n̄in̄e Sedisad̄emmu n̄è Sammarii de k̄peye.

11 N d̄ōm̄e Sammarii n̄è o k̄ó yeb̄ok̄é
n yóó me nd̄ō Sedisad̄emmu n̄è o k̄peye.

12 Mí ndi Yiè nKuyie m bo p̄í ndii m̄ōnn̄i n t̄ōmmú Siȳōō t̄āri ĩnk̄é
Sedisad̄emmu m bo ȳūš̄ nhAsidii k̄óo k̄p̄āāt̄i to, ò m̄ōt̄e m̄èe k̄p̄éi nt̄efent̄e n̄è
tep̄ōt̄e,

13 ke náá nke t̄ú:
N d̄ōō d̄èe k̄ó dim̄āā,
n d̄è d̄ōñ̄e n k̄ó muw̄er̄ím̄ú mmu, n̄è n k̄ó meciì.
Ke t̄ú: N ciimu deè te k̄é n kei nyeh̄ek̄é ȳèe nh érin̄e,
ke f̄èke ye k̄p̄āt̄i ke cūū mbek̄p̄āāt̄ib̄e b̄e k̄p̄āāt̄ik̄ar̄e ĩnk̄é.

14 N t̄ùót̄ému yebot̄e k̄p̄āt̄i b̄e š̄ō ceet̄e m̄èe bot̄i tin̄ōriȳēnt̄i
ke t̄ùót̄e yebot̄e tenk̄é b̄e š̄ō péte yeñ̄ōriȳiè
k̄é ȳè d̄eite m̄èe bot̄i,
b̄ā t̄emat̄e í n̄nampe te fīēt̄i,
t̄emat̄e í nh̄āāte te n̄ū,
t̄emat̄e í nyī fīēū.

15 Τεπῑēt̄e bo na k̄ēmp̄ōti tem̄āā ke búút̄i w̄èe t̄e k̄ōñ̄āā?
Yáā disiè bo na k̄ēnt̄ā dim̄āā ke búút̄ōo w̄èe di sin̄è?
Di d̄ūō bo na k̄éfiāā ndi yiè mbak̄āā?
Yáā did̄ūri bo youte w̄èe di pik̄ú o n̄ōt̄è?

16 Deè te k̄é t̄i Yiè nKuyie Mpakedaa yóó b̄ōnt̄e ben̄it̄ib̄e
b̄èe c̄īē tik̄ōñ̄ti.
Muh̄āā mbo c̄óút̄e be k̄p̄āt̄i dik̄p̄āā š̄ō c̄óút̄ém̄e.

17 W̄èe tu Isidaȳer̄ibe k̄ó kuwenniku ò yóó náā mmuh̄āā mmu,
mí nw̄èe k̄pa meyei m bo náā n̄feh̄āād̄ēñ̄f̄e be cuok̄é
k̄éš̄óút̄e tipot̄i n̄è tis̄āmp̄ot̄i diȳiè dim̄āā mieke.

18 M̄ū bo c̄óút̄e be t̄úúk̄ú s̄àk̄ú kum̄ōu
n̄è det̄ie nd̄em̄ōu d̄èe p̄éi t̄itebīiti,
k̄é d̄ēe dont̄en̄e mum̄ōmm̄ú p̄ī nw̄è ke c̄īē koò kūō.

19 Det̄ie nd̄èe bo nk̄p̄āā Asidii k̄ó kut̄úúk̄ú mieke,
de yiè b̄ā deb̄ib̄ēnn̄e d̄è bo na k̄é d̄è k̄āa.

Isidaȳer̄ibe b̄èe yó nk̄p̄āā b̄è yóo w̄ēten̄ím̄e Kuyie mbor̄è

20 De kó diyìè Isidayeeribe bèè bo nkpaá, Sakòbu yaàbí ìì bo yenté bè bo yóu bè bo nwaàmme meteèmmè wèè do bè puoti o borè, kèwammú meteèmmè ti Yiè nKuyie mborè nè be yèmmè memòu kunku kùù dò mpáí páí, bembe Isidayeeribe bè tũ nkù, kè nkù tá.

21 Sakòbu yaàbí Isidayeeribe bèè bo nkpaá bè bo wētení Kuyie nkperíkù borè.

22 Bá kè Sakòbu kó kuwuò ndó kùu sũũ nkémaatènè dàméèrì pèèmmè kó mubirimú, bèè bo nkpaá bè í yó nsù bèè yóó wētení mí mbe Yiè nKuyie m borè. N tãátè ke bo bè kùòmu. Bè de mmannè.

23 Mí mbe Yiè nKuyie Mpakèdaa n tãátèmu ke bo bè kuò, ke yóó me dòò dihei dimòu.

Kuyie nyèmmè bè bá nyìkù Asidii kòbe

24 Dèè kpéí nte kè mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa kè n nàà nke tú: Díndi n nìtìbè bèè bo Siyòò di bá nyìkù Asidii kòbe, bá kè bè di puoti kupààti, ke yuo didùri di ìnkè Esibiti kòbe do di yuòmè di ìnkè.

25 Dè kpaá sámòp nwe m mieke ténke í yó ndi péi, m mieke doti Asidii kòbe mbe kè m bo bè kùu.

26 Ti Yiè nKuyie Mpakèdaa yóó ànnè teàtè nte Asidii kòbe, kù do dòòmè Mandiyáà èi kòbe Odebu kó dípèrì borè. Ti Yiè nKuyie nyùo ku pààti nku dàméèrì ìnkè kù do dòòmè Esibiti kòbe.

27 De yiè ndi

kù yóó deitemè ditòu bè di buú ndi,

késsate kunaàdòdòridòú di fñíí.

Kè meborimèè di narike.

Isidayeeribe dootitòbè bè domè

28 Kè Asidii kòbeè do Ayati kó dihei, kèpèéte késénté Nikidonni kényóu be nenti Mikimasi,

29 késòoté be cemmu késénté kutáfuò,

kétuòke Kebaa kényié,

kè kufòwaá mpí Damaa èi kòbe kè bè nkpeutí,

kè Kibea Sauri èi kòbe coké.

30 Kadimmu èi kòbe tiiténè yedabùò.

Diasa kòbe kénténè!

Anatòti èi kòbe di kperè dò mmesémmè mme.

31 Madimena èi kòbe cokému,

kè Kebimmu èi kòbe wammú disòrì.

32 De yiè ndi Isidayeeribe dootitòbè tùòkemè Nòbu èi

ke mméi sinòu Sedisademmu èi kòbe Siyòò tãrì ìnkè,

ke tú bè bo yá!

33 Ti Yiè nKuyie Mpakèdaa bo do Isidayeeribe,

kè bè bìè bè òò bíè mèè òtí itebake.

Bè bo cūūnni itebàke cèéyi kè iokùù duó ketenkè.

34 Ti Yiè nKuyie mbo bè bìè bè òò kũ mèè boti

detesũũrè kutúúkù mieke.

Dimaa kó detesààrè bo duó.

11

Bè nàkémè Dafiti kó deyaàbire kpéí

1 Seseè kó ditekũnni kótírì ìnkè nke ditepànni yètinimè,

di cīē nyīnkè nke ditepànni yètinímè.

² De yiè, ti Yiè nKuyie nYáá mmuù yó nhò bonè
Kuyie nYáá mmùù duò mmecii nnè meyèmmè
mùu yó nte kòò nyé o yèmmè kè mùu ò duò mmuwērímú
mùu yó nte kòò nyé ti Yiè nKuyie nke kù dé.

³ Muù yó nte kòò mmàke ti Yiè nKuyie nkó kufōwáá,
ò í yó mbekù o nuò nwúó ndè,
ò í yóò túnne benitibè tu kébeké.

⁴ Ò yóò mbekùnè bēcīribè ikuó duò ke dommè mme,
kémbekùnè besénnibè kè dè wenni.
O náànti tii yó ntú kupààti ò puotinè kù yebotè
kòo nùù kó muyaá nní nkòù beyeibe.

⁵ Ò yóò nyi mewetúmmè mme nè timóm̄m̄nti
fenaakònfè kōme o ka sáà.

⁶ De m̄nni dikpamanni nè fepièfè kè dè nwē nke bo dibòri dimáà.
Kubiikù nè dibòbii kè dè nwē ndidóú.
Kunaabiiku nè diciriciribii nè fēōfē bè dùnne fè kè dè nwē nke yo.
Kè dedapumbire de cēmmù.

⁷ Fenaáfè nè mupīmpīmmù kè dè nwē nke diiti timúti
kè de bí nwē ndidóú dimáà.
Diciriciri nè fenaáfè kè dè nwē nke yo ntimúti.

⁸ Debíbénnè bo nkpeiti kutām̄nf̄ōti borè,
kè dibikényènni mbaú nkudauf̄ōti.

⁹ Òm̄òù ténke báá dòò meyei,
òm̄òù ténke báá caàrè otòù,
ke yé mí ndi Yiè nKuyie, n náànti yóò pitém̄emu kutenkù kum̄òu
képie mmenie mpíékémè dàméèrì,
kè benitibè bēm̄òu ti banté.

¹⁰ De kó yewe mieke Sese yaàbire
deè yó ncáá nke tú mecannimè
kè iwuò nní ntikoo de borè
kè yebotèe dè wammú,
kè Kuyie nkó tikpeti mbo de kàri.

Isidayeeribe bèè ciété bè yóò wēte kētúmmè

¹¹ De yiè Kuyie nyóó yíe kébenkemu ku wērímú,
kédeetè ku kòbe bèè kpaá.

Bèè bo nkpaá ke bo Asidii nè Esibiti
nè Patidoosi nè Etiopii,
nè Edammu nè Sindaáa.

Amati nè yehékè yèè soké dàméèrì mieke,

¹² kécónné mecannimè yebotè kpéi,
kéwēte kētí nyIsidayeeribe bèè do ciété.

Sudaá kòbe bèè dò nyaá yaá

kè bèe íténi itemm̄anke im̄òu kékūñní.

¹³ De m̄nni kè Efadaimmu kòbe ténke bá nhēñnè Sudaá kòbe,
Sudaá kòbe me nténke bá ns̄innè Efadaimmu kòbe.

¹⁴ De m̄nni bè bo wēnné kédò Fidisitēēbe diyie taà kèè bíékè,
kéwēnné kédò diyie yìèni kèè kòbe kéhéi be kperè,

kébaaté Edōmmu nè Mōabu de ekési kōbe
kè Amōniibee bè bōúté.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nyóó duó nkè kukó ntuuténè dè
Esibiti kóó dāméèrì kè dèe kũũ.

Kè ti Yiè nKuyie nyoute ku nōútè kukó nhEfadati Ìnkè,
kédúó nkè kuyaakù diékùu fuuterí
kè de kó kukó ntoté kuce mēyiekè.

Kè bè ní nkù senti bá bè báá deite be neùti.

¹⁶ Kè kucee ànnè ku nítibè bèè bo nkpaá bo Asidii be kpéí,
kù do ànnè mēè botí Isidayeeribe kpéí
bè do yeti dìi mōnni Esibiti.

12

Nsāntínè ti Yiè nKuyie nti deetíwè

¹ De yiè di bo yī:

Ti Yiè nKuyie nti da sántí!

A miéke do ti yonkemu, di mmōnni ke bonke,
kàa ti bántè.

² Di bo yī: Kuyie nti deetému,

ti ténke í yīèkù, kufōwaá nyí ti bo,
ti Yiè nKuyie nkuù tu ti kó muwērímú,
ti yó nku nsántí kuù ti deeté.

³ De yiè di bo dó meniè nnè diwèì
medeetímè kó tebinte.

⁴ De yiè di bo yī:

Nsāntínè ti Yiè nKuyie,

pīèkénè ku yètìrì.

Benkenè yebotè ku tōmmú deumè,
nyénè ku yètìrì deumè.

⁵ Nsāntínè ti Yiè nKuyie nke yé kù dōò dè deumè,
pīèkénè de kpéí ketenkè kemou.

⁶ Díndi Siyōō èi kōbe nyānkunè diwèì kényíú,
ke yé wèè bo di cuokè ò deumèmu,
wèè te Isidayeeribe ò do mpáíí nwe.

13

Kù kpānnè ti Babidōnni èi kōbe

¹ Kuyie mbenke ti Amōti bire Esaii, kòò bo kpānnè Babidōnni èi kōbe.

² Kè Kuyie ndò:

Cónné mecannimè ditāri timútì nè titieti dè í yiè dì,
képīèké metammè Babidōnni èi behāāpōmbè bíékè
kè bè pāsìrì kè bèè ta bè èi kó dibòrì.

³ Míí duó ndinùù bèè duó mbemáá n kó mudòò kpéí,
míí yu n kó bekpàrinuōmbe bèè dó n yètìrì ndeu,
kè bè bo dōò m miéke yóú ti.

4 Keènè, kutoweku kùù dàátí yētārè ìnkè,
 ke dònne kunitisũkù kó kutoweku.
 Ke dònne yekpààtiya péu kó kutoweku,
 ke dònne yebotè tiku dè.

Ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè bààti o ããpòmbè mudoò kpéí.

5 Bè boní dè í tókè,
 bè ìténí kutemmànku nku,
 Kuyie mmieke kó titònnenti nti.
 Kù yóó puannè tì kutenkù.

6 Tiiténè yekúdabùò
 ti Yiè nKuyie nkó diyie duunnímu.
 Mukòù kó diyie ndi,
 Kuyie nkperíkù yóó kuò ìi yie ndi kutenkù.

7 Dè te kè benitibè kànti yārike,

benitibè kànti cùùtèmu.

8 Dè bè ìmu ke bè kpeí,
 dè bè pīmmu ke bè yóù kè bè mítiri,
 ke donnè onitipòkù wèè kuò ndebire,
 bá òmòù ténke í náánnè otòù kè be nuò nwũótè.

9 Ti Yiè nKuyie mmieke kó diyie kèrínímu,
 diyie yeiri ndi Kuyie mmieke yóó di do ìi,
 kè ìi òúnko, kù bo kuò de yie beyeibe bema.

10 Siwàà sivotí sivotí ténke í yó mmí,
 diyie ní bo nyetini ke sòù, otànkù me nténke bá mpéi.

11 M bo poté kutenkù kàbe be yonku kpéí,
 képoté beyeibe be caàrimè kpéí,
 m bo duò nkè sifei yembè feí deè,
 kè bekpààtibè yonkubè kó sipò deè.

12 Bè bo wammú benitibè dihei bè waàmmè mesò nsààmè kémónté.
 Onitì wammù bo yonke Ofii eì kó timáti kòme.

13 Mí ndi Yiè nKuyie m mieke bo cóuté ìi yie,
 m bo yòrè tiwetì, ketenkè bo aá kè fiíkù dè.
 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa m mieke kó diyie ndi.

14 Dè yie bè bo mbè bèti bè bètimè teyúótè,
 tipietì tìi kpa ocènti tì tēmè.

Bá wè kòò ncokù ke wetì o kó kubotí,
 bá wè kòò tātè muceé kéndò o eì.

15 Kè bè conè wè bèè ò kũù disie.

Kè bè ninte wè bèè ò feúté.

16 Bè bo mpī mbe bí ke tãũ ketenkè,

kétò dèè bo be céi mieke kékonnè,
 képīmmú be pobè kéduónè.

17 N yóó ìnní Medii eì kàbe mbe kè bèè bè do.
 Bembè í wanti idíííí,
 be kpeti í bonè mesò.

18 Bè yó ntãũ ipie nyi bedapàmbè ke buò.

Mesémme í yó mbè bonè ibí,
bè í yó mmàke ibí bénní kó mesémme.

¹⁹ Babidónni fí nwèè tu yekpààtìyò kó medéè,
Kandee tenkè kòbe kó tisàti,
a kperè bo naánnè Sodómmu kédontenè Komòò ekè,
Kuyie ndo pànte yè.

²⁰ Onitì ténke báá buoté de kó dihei,
òmòù ténke báá dì kàri nè dì bo mbomè.
Bá becièmbè bè báá dì kàri.
Benaacèmbè báá dè cònné titouti.

²¹ Yekpamaà yó nde ndòu,

Yeondo bo píe mbe cèí.
Dè bo naá nyicùò nkó diàri,
sitàbò yó nyānku dè.

²² Yekoute bo nkuò nde kó sicèkperí mièke, ke cóú nyetòbè,
sikpamò bo taá de kó sicēsààsì.

De mōnni duunímu, de kó yewe ténke í kpaá ke dètiri.

14

Isidayeeribe yóò wēte kēkarimè be ei

¹ Tì Yìè nKuyie nyóò kuómmu Sakòbu yaàbí mesémme. Kuyie nyóò wēte kētaátēmu Isidayeeribe, kù yóò bè kànnemu be tenkè. Bepòòbè yóò kòtoomu kè bè wēnnèné, bè yóò munnènému Sakòbu yaàbí.

² Yebotè bo túóté Isidayeeribe kè bè kpènné be tenkè. Isidayeeribe yóò bè tiekemu tì Yìè nKuyie mbè duó nkèè tenkè mièke, kè bè dòò tidaati benitidaabè nè benitipòbè, kètieke bèè do bè te, kèbaatè bèè do bè baké.

Kuyie nnàkémè Babidónni kóo kpààtì yóò kúmè

³ Isidayeeribe tì Yìè nKuyie nyóò di om̀p̀n̄n̄emu nè mefèũtímè di fèũtémè nè bè di dií mmèè sémmè nè mudaatòm̀m̀m̀ bè di p̄ĩn̄né mù.

⁴ De mōnni di bo onni Babidónni kóo kpààtì ke dò:

Wèè do tì fèũnko ò kòte ke?

Wèè do tì diim̄m̄u mesémme ò bore?

⁵ Tì Yìè nKuyie nfètēmu benitidōnnibè dùò,
bèè do tì baké be pààtì kèkém̄u.

⁶ Wèè do puotì yebotè nè kemieke ke í ompu,
wèè do baké yebotè nè kemieke ke yè fèũnko sáà.

⁷ Diwèi p̄ĩm̄mu dihei dimòu,
kè dì p̄et̄é meomp̄um̄è,
diwèi kó siyík̄p̄èi s̄iì kuò.

⁸ Bá nè detie mbè tu dè sipèrèsì nè sètìrì Dimaa kperè,
diwèi dii dè bo a domè.
Nè a duó dii yìè ketenkè

odakōũtì ténke í kōrini tì kōũ.

⁹ Bèè duó kudōnkù bè bàátímu a kũntoomè ke bo da co.
Ke enni becírìbè a kpéí,

bembè bèè do tú bekpààtibè ketenkè ìnkè,
kè ìinko yebotè kó bekpààtibè be kpààtikàrì ìnkè.

¹⁰ Βεμου bè nàámmu a kpéi nke tú:

Fó mmúnke, a ténke í mæke muwērímú,
a ti dòntenèmu, a í ti cáánnè.

¹¹ Bè do bie ntikùtìdùtì ke da sántí
né nte fò ò mmònni kudònkù mièke,
kè yebi dàátí a dóu
kè ibié píéké a yaàdándátínkù mièke.

¹² Fó nwèè do bo tiwetì, yé a yīme ke donní?

Fó nwèè do tú tawàtè tèè pīntì,

fó nwèè do tú tekūnwentéwàtè,

fó nwèè do pònti yebotè, yé a yīme ke donní?

¹³ Fó nwèè do náá nhamàà ke tú:

M bo deke kétuòke tiwetì,

m bo pēētóo Kuyie nhānné sīi wāā

kéfií n kpààtikàrì.

M bo dekoo kubakù you bíékè kó ditāri

kefinkè kó bekpèrfbè tiku dè kékari.

¹⁴ M bo dekoo tiwetì yómmè,

n yóo maatenè Kuyie nku kùù baké kefinkè nè ketenkè.

¹⁵ Né nte fò nkè bè da yèètoo kudònkù,

kāa cùtoo difōtìrì cūmpuri mièke.

¹⁶ Bèè da yà kè bè da dò mmenòmbii nkā.

Ke da dò nfù, ke békú bemāà ke tú:

Dè í dò nwèè do ò nampè wènwè kè ketenkèe sántàà?

Kè yekpààtìyò nkpeutāà?

¹⁷ Wèè do ceeri kutenkù kè kù naà ndikpāà,

ke pònti yehékè bá ò í fīinko tikpetíntāà?

¹⁸ Yebotè kó bekpààtibè bemo òmpèmu,

ke duó hàmmùù be fōti sààyi mièke.

¹⁹ Fó mbè né da dootóomu, bè í da kūnné,

bè da útóomu bè peité dèè bìre decíri de kōme,

bè da yāmmu becírìbè bè kùò bè mudoò mièke.

Bè bè nda wēnnénèmu ke útóo difōtìrì yetārè kperi ke naù.

²⁰ Bè í da wēnnénè ibotí tēi kó bekpààtibè kufōtì

ke yé a pòntemè a èi ndi,

a kùòmu a kó kubotí,

a botí tú kuyèiku nku.

Ku yètìrì ténke báá yú.

²¹ Báátínè kékuò de kóo kpààti bí i cice yei nkpeí,

kè bè báá íté kéfietè dihei képiè nkuyonku kutenkù.

²² N yóo báátímu be kpéi, mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, mī béi. N yóo pòntemu Babidōnni sōnwè, o yètìrì í yó nkpaá. Be yaábí nè be yaábíyúó bá nkpaá. Mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

²³ Bε ει bo naá tinéprḕtì, tiyĩ̀nwuotì kó diàri. M bo káúte Babidōnni ει páúf nè kuaa. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mĩ bεi.

Kuyie nyóo potémè Asidii ει kabe

²⁴ Kὲ ti Yiè nKuyie Mpakεdaa dō:

M bέimmu kὲ ti yóo dṑ,
n tāāté̀ ti í yóo paá.

²⁵ N yóo pōntemu Asidii ει kabe,
n yó mbè̀ nàumu n tā̀rḕ ĩnkὲ.
Bὲ do buú mbè̀ kunaàdò̀dò̀rìdò̀,
n yóo kù buutému,

bὲ do toú mbè̀ ditou m bo di mbè̀ touté.

²⁶ N tāāté̀ tĩnti kútenkù kpéi.

N yòute n nòutè nte ke bo poté yεbotè.

²⁷ Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa tāāté̀ ti, we mbo ti paa?

Kù yòute ku nòutè nte we mbo tè pĩ.

Kuyie ncaummè Fidisitḕbe

²⁸ Okpàati Aasi ku dii benni ndi Kuyie mbè̀ caummè.

²⁹ Fidisii tenké kabe dimou diwè̀i bá ndi bo.

Bὲ do di puotĩnè̀ dii dù̀ò̀ fḕtemè̀,
fewàáfè̀ ɔ̀ nkɔ̀ nkè̀ didautiri dii yè̀tĩnĩ,
kè̀ didautiri nkɔ̀ nkè̀ kuwaàcè̀kò̀nkù yè̀tĩnĩ.

³⁰ Bὲcĩribè̀ kó ibi bo pété mudii.

Bὲsɛ̀nnibè̀ bo mbo kὲ dὲ bὲ naati,
kὲ n né̀ duó nkàa kabεε kúnè̀ dikò̀nnĩ.
A kabe bὲè̀ bo yenté̀ kὲ m bὲ kù.

³¹ Dĩndi Fidisii tenké kabe tiiténè̀ yekúdabù̀ò̀.

Fidisii tenké kemou kabe di kpeutĩnè̀ kufōwaá nku.

Kuyukú kuù fĩnni kubakù yoú bíékè̀.

Di dootitò̀bè̀ urĩnĩmu.

³² Ti yóo tḕnné̀ ò̀nti Fidisii ει kabe kó yetṑrè̀?

Ti bo yĩ:

Ti Yiè nKuyie nfiĩmmu Siyṑ,

kὲ ku niĩbè̀ bὲè̀ tu bὲcĩribè̀ kὲ bὲ pété disò̀ri.

15

Kuyie nnàké̀ ti Məabu ει kabe

(Mukammù 15-16, wé̀nté̀ Sedemii 48)

¹ Kuyie nkpannè̀ ti Məabu ει kabe.

Keyènkè̀ kəmáá ndi bὲ pōntemè̀ Adi-Məabu ει.

Keyènkè̀ kəmáá ndi bὲ pōntemè̀ Kiidi-Məabu ει kὲ di dṑunko.

² Kὲ Bὲti-Diməo kabe deke Baiti nè̀ Dibonni yetò̀rè̀ borè̀ ke kuò̀,

Kὲ Məabu ει kabe kuò̀ nNεbo tā̀ri nè̀ Mεdeibaa ει,

bὲmou kὲ bὲ kuó meyubii,

ke kuó bὲ debii.

³ Dihei dimou kὲ bὲ dàátĩ̀ tifò̀ò̀tò̀nti ke dṑ mbè̀ kàri mukũ̀.

Kὲ bὲè̀ bo dedànnè̀ nè̀ yetowaarè̀ bὲmou,

kὲ bὲ kuò̀ nke ti tinṑnnietai.

⁴ Kὲ bὲnitibè̀ kuò̀, Esibonni nè̀ Edeyade ekè̀ mieke,

kè bε dabùò ntùòkù Yaasi,
deε te kè Mòabu εì kó behããpòmbè wùótí.
Kè bε kãm̀bùòti duò.

⁵ Dè n yóumu mediè Mòabu εì kòbε kpeí.
Bè ciétému ke coké ke tùòkenè Soaa εì
nè Ekodaa Sedesia ke deeti Dutí tenni ke kònti,
ke wùótí Odonnaimmu kó kuce.

⁶ Kè kukó Dimmudimmu kũũ,
kè timúti kpeí,
timúsũũti ténke í kraá,

titietí ténke í bo.

⁷ Kè bè t̃u bε kperε, bε kperε deè do yenté,
kénkraá ke séenko kukó ntietí bè tu ti Sori tí yìè dè.

⁸ Kè iwúótí tuòkù Mòabu tempè nkumòu.
Kè yekúdabùò ndáátí Efadaimmu omòu,
ke tùòkenè Bεedi Edimmu.

⁹ Kukó Dimònni bo píε mmenitiyĩ.
Kè n yíε kè bè bonté meyei ntēmè,
M bo duónko dicírícirí kè dii pímmú,
Mòabu εì kòbε bèè yenté.

16

Mòabu εì kòbε m̃am̃è met̃em̃è Sedisad̃emmu kòbε

¹ Díñdi Mòabu εì kó t̃ed̃onté kòbε duónnè okpààti diwèwè,
wèè bo Siỹs̃ t̃ari fepièfè.

² Mòabu εì kó benitipòbè bo ciété
sinòò bè ceeté s̃ii kó tiỹf̃enti si kòm̃ε.
Bè bo nháá kukó nhAdinò kó diyèri.

³ Bè bo mbáá nSudaa εì kòbε ke tú:
Di tí duó nyitié,
túóténè met̃ããtímè,
ké tí dátinné di kó medéè kuyie ncuokè,
ké tí s̃onne, bè tí d̃enne tí εì ndi,
di báá yie nkè bè tí yà.

⁴ Yóunè kè Mòabu εì kòbε bèè cooti kè bèè kari di cie,
yóunè kè bèè péte disòri kè bepòmbè báá bè yà,
kè bè yóu dii m̀ònni bè bo m̀ bè f̃éũkomè,
kè mupòmmù deè dii m̀ònni,
bepòmbè bo íté dii m̀ònni.

⁵ De m̀ònni Dafiti yaábire bo di tikpàti,
kòo kpàti nfííkú.
Ke yé dè yó mbakémè benitibè ke bè dó.
Ke bekùnè timómm̃onti ke d̃ori deè sié.

Mòabu εì kòbε kó didab̀ònni

⁶ Kè Sudaa εì kòbε d̃ò:

Ti kèèmu Mɔabu eì kɔbe kó tefentè kpéí,
 be kó tefentè tontému.
 Be pòtè mààmè be fentè me mmà
 be kó kuyonku kperè í dò mbéí,
 kè bè tá bémáà detetìrè.
⁷Di mmònni bèè né kuò mbetòbè kpéí,
 bémou bè kuò nKiidi-Adeseti eì kó tidobonti kpéí nke,
 kè be yèmmè cààrè mèdiè.

⁸Fínyí kó detie ndo fííkú dèè paa,
 Esibonni tempè ndè dɔ̀nkumu,
 kè Sibuma eì kperè mòtè,
 dèndè dèè kó menaà ndo muò nkutenkù kó bekpààtìbè,
 dèndè dèè do wùò
 nkétuòke Yasèe kétuòkenè tedòntè kó dikpáà,
 dèndè dèè kó ibake do pitè kétuòke dàméèrì mukókúó nkoú.

⁹Dèè te di mmònni kè n wènnénè Yasèe eì kɔbe,
 kè ti kuò fínyí kó detie ndèè bo Sibuma eì de kpéí,
 fò Esibonni eì nè fò Edeyade n nɔ̀nnietai tìi dòu di ìnkè,
 ke yé bè di domè mudoò nè iúu mudidèi m̀nni,
 di t̄ũ̀ dii m̀nni di tebe.

¹⁰Diwèi nè kuyèhnaatí dè ténke í kpaá,
 detie nkó depaa mmièke,
 Iyie mpàamu nè siyíkpeì fínyí kó detie mmièke.
 Òmòu ténke í kpaá wèè t̄ũ̀ yetebe,
 ke yè ùti diyetitùò mièke,
 m pàammu siyíkpeì si ténke í kpaá bo.

¹¹Dèè te kè n kònti seiti kubómbonku kó iwèi tēmè Mɔabu eì kpéí.
 N yèmmè mèè cààrè Kiidi-Adeseti eì kpéí.

¹²Mɔabu eì kɔbe né òu yetòrè borè mubáammu,
 ke kòrì dibòrì bè t̄ātè di mubáammu kpéí,
 ke báá mbè me nyí keu t̄imatì.

¹³Ti Yiè nKuyie nnàké tì nti Mɔabu eì kpéí.

¹⁴Di mmònni nte ti Yiè nKuyie nnè béi dii nùu ke tú: Yebie nyètāāti cáu cáu,
 Mɔabu eì kó bekpàritiebe nè be eì kó benitibè bèè bo nkpaá bè í yóó tuòke dèmarè,
 bè me nyí yó ntú bèmabè ténke.

17

Kuyie nkpannè tì Damaasi eì kɔbe

¹Kè Kuyie mbéi nDamaasi eì kpéí nke dò:

Damaasi ténke í yó nkpaá ke tú dihei,
 ò yóó naá tidobonti nti.

²Adowee kó yehèkè yóó dɔ̀nkumu,
 yè bo naá nyiwũ̀s kó ditũ̀nni,
 ì yó ndou dè bá dèmarè í ì kóónnè.

³Efadaimmu kó dikpààtiyuu ténke í yó mmòke mùu di kánkè,

tikpàti me nténke í yó nkpaá Damaasi èi.
 Sidii èi kòbe bèè bo nkpaá be sànni bo kèke,
 kémaatenè Isidayeeribe kperi.
 Mí ndi Yiè nKuyie Mpaakedaa mû béi.

⁴ De kó diyie Sakəbu yaabí kó tikpeti bo yaate,
 bè bo naá nyidawaá.

⁵ Bè bo ndonnè bè ɔɔ kɔ̃mè tidiiti kupaku mièke,
 bè ɔɔ kɔ̃mè tidiiti Defaiibe biriku kékónté kédéri.

⁶ Isidayeeribe bèè bo nkpaá,
 bè bo ndonnè bè ɔɔ tɔ̃u yetebe kéinté yè.
 Bè ɔɔ tɔ̃u odifiè kó yebe ke ínté yè,
 yèdèè yoo yètāati kè yè ncáátí meyómmè.
 Kè yeteyè yènàà yoo yènummù ncáátí tifāati mièke.
 Mí ndi Yiè nKuyie Isidayeeribe tū nkù mû béi.

⁷ De yiè oniti bo wēte wèè ò dɔ̀ò o bíékè, bè bo m bóuté mí nKuyie nkùu te
 Isidayeeribe ke dò mpáí páí.

⁸ Bè ténke bá mbúó sibəotenkaanì bè tu sì Asedaa nè yebəwūɔ̀tərè bè còunko
 yè tihúúntì.

⁹ De yiè Isidayeeribe bo coké káyóu be ekè iduotí fité yè, ke yèe dounko
 Isidayeeribe do sànké Efiibe nè Aməriibe Kannahā èi kè bèe cokémè, kè be èi
 dounko. Dèmarè í yó nkpaá.

¹⁰ Isidayeeribe di ñ yèmmu mí nKuyie nkùu di deeri,
 di m búttinnému mí ndipèrì dii di kánké.
 Deè te kè di buotì tibəodiiti,
 ke fiiku debəotie
 kè di yèmmè dè naatinè.

¹¹ Ke ɔɔ tì buotí kè tii kóté dii yiè,
 kè dè naá nwenniní kè tì pòrí.
 Di na ntì dèite dii mōnni kè di né tì móntóo.
 Dèmarè í yóo na kétaa mmuməmmù nè meyei ndèè di doti.

Yebotè kó kunədroo

¹² Tóò! Yebotè péu yèe te kunədroo
 kè kù dò ndáméeri kó kunədroo ɔ̃ ndəmmè.
 Yebotè yèe wékí kè dè ùuti menie nhɔ̃ ta kukó nkénhuutimè.

¹³ Yebotè kó kutoweku dōnnè menie nhɔ̃ tamè mme kukó
 tì Yiè nKuyie nyóó péimmu kè yèe coké
 kédété kuyaakù ɔɔ káuté mèè botí tiyontí
 fəfə́dónfə ɔɔ kouté mèè botí timúkpetí.

¹⁴ Kuyuoqu bo nyóó yuoté kè benitibè kəmbùəti tii bè duò.
 Kè dè nyóó wenté kè bè ténke í kraá.
 Tii yóo tuəkení tinti bèè do ti può,
 tii doti bèè do éi ti kperɛ.

¹ Di bo yà! Díndi bàtóòbè bèè màke iflèti idéi
Kuusi kó kukó mpeémmè di bo yà!

² F́ nKuusi èi, f́ nwèè dèi yehèikèntōrè ke tūḡ
kè yè taà bàtóó yaube ke kerì menie nyínkè.

Yètārè cāāye wētenè tidadietì kó kuwua mbíékè,
bèè deu ke mièti kè bè bè dé kutenkù kumou.

De kó kuwua nkpeínìmu ke nò nyitèi.

Kè ikó nsù be tenkè.

³ Dimou díndi bèè bo ketenkè,

kutenkù kumou kòbe,

kè bè còríné mecannimè ditàri ìnkè di mè wènté,

kè bè kònné ditàtcheù di kénté.

⁴ Tì Yìè nKuyie nni nnàkèmu ke tú,

kù bomu béu ke wúónnì diyìè ḡ mmímè kuyie ñcuokè,

yewetè ḡ ndòmme dididèi mōnni.

⁵ Dè ḡ nkè fínýì kó mutie pòrì ke yòte kè yebe ānnè ke bi,

bè ḡḡ cíemu ìbake nè disìè,

kédei dèè siku nè tífāàtì kè dè ncóúo.

⁶ Bè yóó me nyí Etiopii èi kòbe,

yètārè kó timancòntì nè tikpasíntì kè dè mbè yo ndipaà nè diyḡḡ.

⁷ De mōnni tidadietì kó kuwua nkòbe bembè bèè deu ke mièti, kè bè bè dé
titentì timou, kè bè pòntì ibotí tēi, bembè ikó mpíékè bèè tenkè bè bo ntouni
yepārè ke pāā ntì Yìè nKuyie Mpakedaa Siyḡḡ tārì ku yètìri yu dè.

19

Tì yóó tuakénì Esibiti

¹ Kuyie nkpannè tì Esibiti èi kòbe.

Nte tì Yìè nKuyie nke kérínì nè diwetìri mecāā nke kōri Esibiti.

Kè Esibiti kó sitenkāanì kōntì au ku ìkè,

kè Esibiti kòbe kōntì cùtè.

² M bo suure Esibiti èi kòbe kè be mièke mpéi betòbè,

bá wè nè o kou kè bè nkpa, bá wè nè o népo kè bè nkpa.

Bá òtì èi kè òtì nkpannè dītèrì,

bá òtì kpààtìyuu kè òtì nkpannè dītèrì.

³ M bo beñnè Esibiti kòbe yèmmè

kè bè do d́ kédòò tìi āntè.

Kè bè mbekù yēsīmpókè nè benitinòmbè,

ke yu becíribè,

ke kōrì tìpāàtì, ke bourì tinùbootì.

⁴ N yóó duḡ nkè sīkpààtìbí yèisì sīi baatè Esibiti kòbe,

okpààtì dānniwè bo bè baatè.

Mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa, mīi béi.

⁵ Dāmèèrì kó menie mbo deè,

íkó mbo kūū kékpeí.

⁶ Ikó mbo ānnè inéi,

Esibiti kó kukó nNiidi bo cōte,

kè ku kondakésí kũũ.

Tiāti nè tipènti kè dèe móté.

⁷ Timúti nè titietì dè bo kpeí,

dèè kó òmáá bo kukó nNiidi pèémmè o yuu nè o fũḍ dè bo kpeí.

Kè kuyaakũu dè kouté kè dèe deè.

⁸ Beyĩmpĩmbè bo kòmú,

beyĩmbòmbè bèè taà Niidi kó ikó mbè bo kòmú.

Bèè buò nNiidi kó ikó mmieke bè òtĩrè bè bo móté.

⁹ Bèè kuuti tipààkonkpeti nè bèè tì puoti

nè bèè dùàkũ tiyaàkpeti pèítì, be yèmmè bo caàrè.

¹⁰ Beyaàdùòbè yèmmè bo caàrè.

Bèè do pĩ mmutòmmú kéréú ke yonnè kè be yèmmèe caàrè.

¹¹ Soāā kó sikpààtibí naá ntiyeinti nti,

Esibiti kóo kpààti kó mecii nyembè ò duò nyii tié,

ntú iyeintié nyi.

Di mieke we mbo na kénáké okpààti ke dò:

Mii tu mecii nyiè nkó òebire.

Okpààti wèè do bo nè òmònni o kó òeyaàbire.

¹² Esibiti kó okpààti kó mecii nyembè bo de?

Bè bo da nàkémè kàa banté ti Yiè nKuyie Mpakedaa

tààté ti Esibiti èi kpéi.

¹³ Soāā èi kó sikpààtibí naá tiyeinti nti.

Manfi èi kòbe totí ti be yèmmè ti í kpaa ke bo dòò,

bèè ni Esibiti kòbe kó iwuo mbè fétinnemu Esibiti.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuu bènnè Esibiti kó bekpààtibè yèmmè,

kè bè fétinne Esibiti kòbe be tómmú mumòu mieke

kè bè àánte, kunaàyààkũ òò muò,

kénháántemè ke tũòti.

¹⁵ Esibiti omòu mieke òmòu ténke í yóó dòò tìmatì. Wèè tu diyuu, yoo wèè tu kuyóú, tipuonti nè tipènti * tì kupatifāākũ fũḍ.

Esibiti yóó dentenè tì

¹⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa bo youte dii yiè o nòutè Esibiti ìnkè, o òitibè bo dontenè benitipòbè kè kufōwāá mbè pĩ nkè bè nkpeuti.

¹⁷ Kufōwāá mbo pĩ Esibiti èi kòbe nè tii yóó tuàkení Sudaa tenkè ti kpéi, bè níi bo béi nSudaa tenkè kpéi nkè benitibè kòm̀bùòtìi do nè ti Yiè nKuyie Mpakedaa tààté ke bo dòò ti kpéi.

¹⁸ De kó diyie Esibiti kó yehékè yenùmmú yèè yó nnaá nKannahā kòbe kó tināānti. Kè bèè dōunnè ti Yiè nKuyie Mpakedaa òinùù ke bo nkù taunnè. Bè bo nyu de kó dihei kó òimari ke tú dikòù èi.

¹⁹ De yiè ti Yiè nKuyie nkó diwũòtònni bo mbo Esibiti cuokè, kè ti Yiè nKuyie nkó òitāri nòómmú dihei m̀anku.

²⁰ Dèè yó ntú mecannimè mèè naá nti Yiè nKuyie Mpakedaa kpéi Esibiti mieke. Bè bo yà bèè bè fēũnko kékuònnè ti Yiè nKuyie nkè kùù bè duònni oðeétiwè wèè yóó bè pàte.

* **19:15 nè tipènti:** Wénté 9:13-14 a bo yà bè wāri

²¹ Ti Yiè nKuyie nyóó benkemu kumáà Esibiti kòbe kè bèe kù banté, ké nkù feu iwūš ke kù pāā ntidiiti kó yepārè, ké nkù dāummu nè yenò ke yè dōōri.

²² Ti Yiè nKuyie yóó potému Esibiti kòbe, kù yóó bè potému ke né bè miékūnne, kè bèe wētení ti Yiè nKuyie mborè kè kùu cōuté be báammu ké bè miékūnne.

²³ De kó diyie kuce yóó ānnému Esibiti kénkōrìnè Asidii, kè Asidii kòbe nkōri Esibiti. Kè Esibiti kòbe kōri Asidii. Kè bè nwē nke báá nti Yiè nKuyie.

²⁴ De kó diyie Isidayeeribe bo wēnnénè Asidii kòbe nè Esibiti kòbe. De kó yehekè yetāāti kè ti Yiè nKuyie nyè dōō mesàà.

²⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa ní bo béi nke dà: Esibiti kòbe tú n kòbe mbe, mesàà nní mbè bonè. Asidii kòbe mī bè piité nè n nōu, kè Isidayeeribe tú n te bè.

20

Kuyie mpāānāānti náāntò cemmè menacèbii nke feío

¹ Asidii kóo kpāāti Sadikōš tōnní dii benni o kóo āpānkóti Tadianni, kòò bo pi Asidōti ei ké di pōnte.

² De kó dibenni ndi ti Yiè nKuyie ntì nākémè Amōti bire Esaii, wèè nāā nku pāānāānti ke dà: Kōte kēbouté kufōōtōnkù a bou kù a kà, ke bo benke meyeñcaārīmè, kédeite a neùti, kòo mè dōō kēncenti menacèbii nke feío.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà: N kóo tōnti Esaii cemmè menacèbii mbá ò í dáátí tiyāāti. Dè mōke yíe yebie nyètāāti ndi, dè dō mmecannimè mme nè dibenkèri Esibiti nè Etiopii de kpéi.

⁴ Asidii kóo kpāāti yóó me mpīmmu Esibiti kòbe nè Etiopii kòbe kè bèe ce mmenacèbii, bedapāmbè nè bedakótibè. Esibiti kòbe fei bo feité.

⁵ Bèè do búš Etiopii ei kòbe nè bèè do pōtìnè Esibiti ei kòbe, kufōwāā nnè ifei dè bo bè pī.

⁶ De mōnni de kó itempè nkòbe bo nnāá nke tú: Nte ti do búš bè íbie ti yèmmè do dō nti yóó sōri kè, kēpété metēmmè, kè bè ti deēténè Asidii kóo kpāāti. Ti né yóó cuó nke kēpété medeētímè?

21

Bè yóó pōntemè Babidōnni

¹ Kuyie nkpannè ti dāmēeri bíékè kó kutempè tedōntè kōku kòbe.

Kuyāakperikù šš íténi mēè botí diyie yìèni kēè bíékè,
di dootitōbè itiní mēè botí dikpāā tedōntè bíékè kó diheì bè dé di.

² Kuyie nni mbenke ti yóūmu tii tu:

Nè bè di do naati, bèè kōríté ke di fiiti,
okòūti ítému o tōmmú.
Díndi Edamiibe donè be,
díndi Mediibe pinè be,
m pāāmmu ikūū imōu.

³ Deè kpéi nte kè dè pī n ka,
kuyonku kuù nh auté ke n cáá.
Onítipòkù wèè kuò ndebire o kōme,
n yèmmè mēè yē mbi,

n ténke í yo.

N yèmmè meè fité n ténke í wúó.

⁴ N yèmmè meè kòore,

kufɔwaa nkuu nh auté n do yáá nkuyuoku nku ke bo om̀pè,
kè Kuyie nnè n toní kukɔ̀mb̀doroo.

⁵ Bè Ìnné tidiiti nti,

ke doú nyekàrè kè ti yo nke yò,

ke yóó daate kè bè péi nke tú:

Behāāp̀ǹkótibè, íténnè kébáátí,

kékpááté tidə̀p̀iti.

⁶ Ti Yiè nKuyie ntu:

Kote kécónné obàri kòo mpaké

kòò yà dè wèe p̄̀éké.

⁷ Kòò yà tenaasántè kè sisḗ sídési tè dèri,

yoo sām̄marímúbè kè bè dè dèke,

yoo yòyóbè kè bè dè dèke,

wèe doò meyoðmmè, wèe daate mesàà.

⁸ Kòo bàri kuónko ke d̀: Áú, n Yiè!

N túú nke de ncómmú.

N de nwentí.

⁹ Né nte ñ yà dè:

N yà benitibè mbe kè bè dèke tenaasántè,

kè sisḗ sídési tè dèri.

Ke yíé béi nke d̀: Babidə̀nni domu.

Ò domu páíí.

Kòo bə̀tenkaan̄i duó ke b̀kè, ke cóú ketenkè.

¹⁰ Mí nhEsaii m̄i náá nke tú bè di puotímu,

bè ə̀ puotímè yeyò kuyié miéke.

Ti Yiè nKuyie Mpakə̀daa Isidayeeri be tú nkù kuú

tì nni nnàké, kè n tì ndi náá.

Kuyie kp̄annè tì Edə̀mmu eì kə̀be

¹¹ Kuyie nk̄p̄annè tì Dumaa eì kə̀be,

kè n keè om̄u p̄̀ékémè Seii eì ke tú:

F́o n̄hoheikə̀mbàri keyènkè d̀mmè?

Keyènkè naataà?

¹² Kòo eikə̀mbàrii béi nke d̀:

Dè wentému ke dèè, t̄matì í bo

dè né yóó w̄ete kə̀biitemu nanke

k̄aa dó nanke kpeti a naa w̄etení.

Bè nàké tì Adabii eì kp̄éi

¹³ Kuyie nnàké tì Adabii eì kp̄éi:

d̄indi Dedanni eì kə̀be becièmbè,

d̄i bo wenté Adabii kó dikp̄àa miéke.

¹⁴ D̄indi Temaa eì kə̀be,

k̄tenè kéco sinéyḗi bo bè, ké bè p̄a menie,

pānè bèè cooti mudii kè bèè di.

¹⁵ Kε yĕ bè cokùmè mudoò mmu, bè kpàte yese nye, bè finné detānnè nde, mudoò muù binté.

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nni n nàkēmu ke tú: Yēbie nyētāāti cáu cáu, kè Kedaa ei kó disānni deēmu.

¹⁷ Betāntāūbè bèè nɔ mmudoò bèè bo nkpaá Kedaa ei, bè í yó nsū, bè í yóó tuòke bèdébè. Ti Yiè nKuyie Isidayεεribe tū nkù kuù béi.

22

Kuyie ncaummè Sedisadēmmu ei kɔbe

¹ Kuyie nnáké tì tì tukúnè kubiriku bè tu kù mēbenkùmè biriku:

^f nSedisadēmmu, dē dōmme kàa nìtìbè bεmɔu dèke dedānnè?

² Sedisadēmmu, ba nte kàa ei dàátí kutoweku?

Ba nte kunòroo, ba nkó iúu bo f̄ ndiheidiè miεke?

A kɔbe bèè ku, mudoò muù í bè kònnè,

bè í ku dikpānni miεke.

³ A kó bεhāpānkótìbè cokému bεmɔu,

kè bè bè bètìnè detānnè ke bè p̄rímú, ke bou,

bá nè bèè do coké ke dètè bè bè p̄rímúmu ke bou.

⁴ Dε te kè n tu di bá nni nwúó,

n yóunè kè nní nti didabònni,

dí bá nyetíróo ke m báá mmeysi mmèè do n kɔbe.

⁵ Dè n dimu nyíe,

keisòukè kèè m p̄i,

meyēncaārīmè mēè n do,

Ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè mē yĕ,

kubiriku ò benkú dē o náānti kè iduotí duò,

kè iúu dèkú ditāri ìnkè.

⁶ Edammu ei kɔbe bāátímu bε duokè,

ke dèke sikpārìnaasēī, bè kèrínímu,

Kiidi ei kɔbe kpāátému tidɔp̄itì.

⁷ Sedisadēmmu sikpārìnaasēī piémmu a biti sàati miεke.

Kè besāndèèbè còmú díhēi kó yebòrè.

⁸ Sudaa ei kɔbe di ténke í mɔke muù di kánkè.

Di búó kutúúkù kó tεcēkpetè, tikpārinenti ā tē nte.

⁹ Di yà Dafiti ei kó kuduotí keúmè mme yebòrè péu,

ke do mmenie, nke sɔrì dihēi kó kubinku kùu bo dε f̄ūò.

¹⁰ Kε kàa nSedisadēmmu kó sicēī

ke p̄uò nsimasì, ke bo na kētūntε iduotí,

¹¹ Kε keú kubinku iduotí idéi cuokè,

ke bo yūšnni kubinku kótíkù kó menie.

Ke yóu di bo wēētēmè wèè te kè dende kó dimàà dòòri o bíékè.

Ò p̄i mmutōmmú nè dimònni ndi,

dí mε nyí mù yà.

¹² Ti Yiè nKuyie Mpakedaa di yu,

kè di bo kɔmmú yedabùò nye,
kèkuó di yùtì kédáátí tifòòtòntì,
kèbenke di yèñcaàrimè.

¹³ Kè di né bo diwèl mièke ke yānku,
ke kòù inààke nè ipe,
ke cáá nyimaa nke yò mmenaà,
ke náá nke tú:
Ti nyo nke yò,

ke yé ti naa yóó kúmèmu.

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa n náké ke dò:
N yí yóó bè cǐé nde kó meyei nnè be kũũnko.
Mí ndi Yiè nKuyie mmú bée.

Kuyie nkpannè ti Sebuna

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa, n náké ke dò: Kote kényà Sebuna, wèè baké tekpaàticǐètè kóò beke ke dò:

¹⁶ A kperè ònde bo die?
A kou we mbo die, kaa keu a fòti?
Ke keu amáà kudènkù deyiitírè?
Kaa keu a cǐètè sante dipèrì ìnkè?

¹⁷ Né nte fí,
kè ti Yiè nKuyie nyóó da bə mbèmmù kuce mèmáà,
ké da pikú ku nùtè tei tei,

¹⁸ ké da dootóo kaa mbírímù ketempèkùkè,
bànóò tēmè.

A yóó ke nkú fí nnè a kpàrinaasēī a do potìnè sì,
fí nwèè sīnkũnko tekpaàticǐètè.

¹⁹ N yóó da deitemu a kàrì,
m bo da deite a fòtìrì.

²⁰ De yiè kèwēte kényúní
n kóo tǒnti Idikiya bire Ediakimmu.

²¹ Kóò dátinné a yaàbòrì,
kóò yì nha naàkònfè
kóò duś nha mōke mùù wērímú,
kóò naá nSedisademmu nè Sudaa kòbe be kóo cice.

²² Kè nh ò duś nDafiti cǐètè kó dikpetínnì,
kóò kpetínné òmòù báá kpeté,
kóò kpeté òmòù báá kpetínné.

²³ Kè nh ò fíí nfecùùfè kōme ketenkperíkè ìnkè,
kòò kpààtiyètìrì feité o cice cǐètè mièke.

²⁴ O yaábí nè ì kó iyaábí ì bo nhò yùu ticatòònentì ò nyuummè fecùùfè,
tisànpròtì nè tidietì,

²⁵ Dè yó mboni diyie mari kè fecùùfè fèè fikú ketenkperíkè, fè bo ou kékéééé,
kédò dèè do fè yùu nkè dèè cake. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mú bée.

¹ Kuyie nkpannè tì Tiiri èi kòbe.

Díndi Tadisisi èi kóo bàtóòbè dèèbè kóm̄múnè.
Tiiri èi pòntemu bàtóòbè còm̄mú dè ténke í kpaá,
di do kpaaní Sipidii èi ndi ké tì kèè.

² Díndi bèè bo dàméèrì peém̄mè
nè díndi Sit̄s̄ kó bepotambè,
dè di dimu ke di kpeí.

Díndi bèè kó yet̄rè cèntì menie nyĩnkè,

³ menédiemè ìnkè,
dèè kó dimàà buótí Niidi peém̄mè,
bè s̄s̄ dè dèite ké dè fiténè yebotè nye.

⁴ F̄s̄ nSit̄s̄ èi a di ifei nyi,
f̄s̄ nwèè do tú bàtóòbè kó dicónnì.
Dáméèrì náámmu ke tú n yí kuú ndebire,
n yí peité denitidabire,
m me nyí yò inítipobí.

⁵ Esibiti kòbe bo keè dii m̄nni tì t̄òkení Tiiri èi,
kuf̄wáá mbo bè p̄í kè bè nkpeutí.

⁶ Díndi dàméèrì peém̄mè kòbe sénténè Tadisisi,
kóm̄múnè yedabùò.

⁷ Wúó! Tiiri èi ndi diennaà?
Dihèi ndi dii do bo nè dim̄nni,
kè benitibè di piéké,
kè di baké yehékè détiyè,
we ndi càke miè m̄botí?

⁸ Tiiri èi dii do toti yekpààtipikè,
díndi bèè do tú bepotandiebè
kè bè di dé titenti tim̄ou.
We m̄b̄nni dè kó dihei.

⁹ Tì Yiè nKuyie Mpaakedaa weè d̄òò m̄emme,
ke bo kék̄unne sip̄o yembè,
bè do s̄ántí bè,
késenkèrì bèè do tú benitidiebè ketenkè ìnkè.

¹⁰ Díndi Tiiri èi kòbe kúútínè di tenkè,
bè kuutimè Niidi kó m̄peém̄mè,
bàtóòbè ténke í dè commu.

¹¹ Tì Yiè nKuyie nkuú yòute ku nòutè dàméèrì ìnkè,
kuú donnè yekpààtiyò k̄m̄h̄ùòtì.
Kuú duú nkè Kannah̄ā èi kòbe pònte be kó sic̄kperí.

¹² Kè tì Yiè nKuyie mbéi nke d̄ò:
Díndi Sit̄s̄ èi kòbe,
di yānkùtì deèmu,
di s̄ááténè osapàà mbè càke wènwe,
bá kè di ité ke sénté dàméèrì ke kòte Sipidii,
dè biékè di báá péte m̄eom̄p̄umè.

¹³ Kandee èi ténke í kpaá,
Asidii èi kòbe bèè do di cètinne

kénaá yedèrè ké dì fité,
ké dì do képuo nsikpààtìcǐ,
kè dìi dǎúnko kénaá ndikpáà ké tikpasǐntii dì ta.

¹⁴ Dǐndi Tadisisi èi kǎbe kǎmmúnè yedabùò,
dì kóo bàtòòbè còrnmú dè ténke í kpáà.

¹⁵ Dè yó mboní kè bèe yèmmu Tiiri èi kpéí, kè dè mmǎke yebie nsipísìyiekè okpààti kó mufòmmu ò mmamè. De mǎnni tii bo tuǎkení Tiiri èi tì bo ndǎnnè fèyǎnfè fiè nnáà nwèè nitipòkù dǎuti dǎutinè bentidaabè o kpéí nke tú mu:

¹⁶ Túóté a kùtidùkù, kénfirí dihei ke denti,
fǐ nhonitipòkù wèè dǎuti dǎutinè benitidaabè, bè yèmmu a kpéí.
N firí dihei ke bié nha kùtidùkù ke diè,
kè dèe yié nke bèe denteni a kpéí.

¹⁷ Yebie nsipísìyiekè kó difǎnkùò, ti Yiè nKuyie mbo wète képoté Tiiri èi kǎbe kè bèe wète ké kù yóu, kéta di kó kupotáà nkétaunne yekpààtìyo yemou yèè bo ketenkè*.

¹⁸ De mǎnni ticǎnti bè bo mpéú tì nè de kó ticuuti né yó ntú ti Yiè nKuyie nkperè nde, bè í yó ntì tikíi ke sori. Bè yó ntì piúnè bèè pí mbè mbè Kuyie ncǐtèè miéke mutǎmmú kè bè nyo nke sannè, kéndaaati tiyaàsààti.

24

Kuyie nyóó pǎntemè kutenkù

¹ Ti Yiè nKuyie nyóó pǎntemu kutenkè, kè kèè dǎúnko,
kutenkù bo kǎnté kè benitibèe cíté bèè tu:

² Ikuó niùbè nè cǎnkoo kǎbe.

Kudaakù yié nnè kudaakù,

Tecǐtèè yǎ nè o kóo tǎnti,

wèè fiiti nè wèè do,

wèè pènni nè bè pènni wè.

Dibànni yié nnè ò bannè wè.

³ Ti Yiè nKuyie nyóó pǎntemu kutenkè páíí,

kéheí di kperè, kè di tenkéè dǎúnkoo.

Ti Yiè nKuyie nkuù tì béi.

⁴ Kutenkè kuǎmmu ke cǐte,
kutenkù cǎkemu ke náà ntidobonti ke wènnénè kéínkè.

⁵ Bèè bo kutenkè ínkè beè kè sǎú,

ke yé bè bùtinnémè Kuyie nkuó,

bè sènté Kuyie ntié nyl,

ke tǎte metaummè mèè do bo sǎà,

bembe nè Kuyie mbe cuokè.

⁶ Deè te kè Kuyie ncǎǎ kutenkè,

bèè bo kutenkè kè bè yàu be yei nkó mucǎntimu,

ke dèè bá bèè kpáà bè ténke í tùðke dèmarè.

Menaà ndèèmè dihei kè diwèi dèè

* 23:17 Wénté 1:21.

7 Fínyí kó detie mmòtému,
 menaà pàmmè ténke í kpaá.
 Bèè yèmmè do dò ncátírè
 kè bè ta meyeñcaàrìmè mièke.

8 Yebàrè kó yedabùò nciékému
 kè siyíkpeì yē nyúóó,
 kè tibómbonti yē nkáré.

9 Inaayààyiè nténke í bo.
 Menaà kperímè tiikemu, benaayààbè kpéí.

10 Dihèi òmòu dounkomu ke pùò,
 kè sicéí yàà nyàà mbá òmòu ténke í nò nke taà.

11 Kè benitibè kuò ndihèi mièke.
 Menaà ndònté mèè kpéí,

diwèi ténke í kpaá,
 kè tiyānkùti dèè dihèi.

12 Dihèi òmòu naá ntidobonti nti,
 kè yecàkè pèité péité ke cóú.

13 Ibotí imòu kute nkù
 dè bo ndònnè bè òò tōū odifìè kó yebè ke ínté yè,
 bè òò tōū finyí be kényáké yè.

Bèè nanté ke yānku

14 Bè pīékù metammè mme,
 ke déúkùnkò ti Yiè nKuyie nyètiri,
 kè diyìè taà kèè bíékè kòbe yānku.

15 Díndi diyìè yìèní kèè bíékè kòbe,
 déúkùnnè ti Yiè nKuyie nyètiri.
 Díndi dàméèrì bíékè kòbe
 sàntenè ti Yiè nKuyie kùù ti te tínti Isidayeerièbe.

16 Ti kèèmu bè dièmmè fè nyènfè:
 Ti Yiè nKuyie nkùù wetí ku yètiri ndeu!

Kè mí nné kuónko ke dò:
 N fetimu, n fetimu!
 Meyei mmeè ti do,
 bè n fitému, nè bè ti do naati beè kònté ke n fité.

17 Díndi bèè bo ketenkè ìnkè
 Difòtìrì nè ticùòti,
 dèè bo di ìkè.

18 Wèè bo keè iúu kécokénè kufōwáá,
 nhò doti difòtìrì ndi,
 kè wèè yètiní difòtìrì kòò ta ticùòti mièke.
 Yewetibòrè yeè kpeté,
 kè ketenkè kó dipūū sànté.

19 Ketenké keè sànti,
 ke yaú ke wéú yewétiyè.

20 Ketenké àntimu kunaayàkémúónkù tēmè.
 Ke sànti dipaakótéfii kōmè,

meyei mmεε kè yǒnte,
kè domu ke ténke í yóó íté.

Bekpààtibè yóó domè kè Kuyie mbaaté

²¹ De yiè ti Yiè nKuyie mbo ànné tenòùtè keĩnkè kó bekperíbè, képoté ketenke kó bekpààtibè,

²² ké bè tii mbemou bè ɔɔ tíimmè tikpetínti ké tì tanné difòtìrì, kékpetínné kè bè nkpetí, kè dèe monte kè bè né bè dòò bè dò mbèe bè dòò tì.

²³ Otànkù bo sǐnné
kè ifeii pī ndiyiè.

De yiè ti Yiè nKuyie Mpaɛdaa weè yó mbaké
kémbo Sedisadεmmu Siyɔɔ tārì ìnkè,
nè o kpeti kè bekótibè ntí wúó.

25

Disānni kó feyènfe

¹ Ti Yiè nKuyie nha tú Kuyie nku n tū nkù,
n yó nda sántímu ke déúkunko a yètìrì,
ke yé a dǒòmè dèmarè sààrè,

a do tǎáté tì nè dimònnì,
kè tì bo bá ke í ceeri,

² Fǒò pùò mbekpààribè èi,
kè di naá ndidobonni ke cóú,
bekpààribè kó diheì,
nè sicèkperí kè dè naá ntidobontì.

Òmòù í kpaá ke bo di maá bitì.

³ Dεε te kè kuwuò nkperíkù kòbe da sántí,
ìbotí tèi kó bekpààtiyeibe yóó da yotemu.

⁴ Fǒò tu oc̄rì kó disòrì,
osénniwè ɔ nsòrì fǒò borè meyeñcaàrìmè mònnì,
fǒò ɔ nhò kǎnké fetaafe,
kè kuyie ntònkè á nhò diéké,

ke yé bekpààtiyeibe kó kemieke donnèmè fetadiefè nfe,
fèè puotì imarì.

⁵ Ke donnè kuyiinkù ɔ ndòmme tɛdòntè kó ketenke.

Fǒò kùò bekpààtiyeibe kó ihúu.
Diwetìrì ɔɔ dátínné diyìè kè dèe bonkemè.
A me mpàa beyeibe kó ihúu.

Ibotí iməu yóó dimè dibanni

⁶ Ti Yiè nKuyie Mpaɛdaa yóó ànné dibanni ndi,
Siyɔɔ tārì ìnkè ìbotí iməu kpéí,

kékuò iwūò mekùò nkpeyi nè menaà kperímè bè tumè diféè,
nè tidiiti sààti nè menaà kperímè.

⁷ De kó ditārì ìnkè ke dáté kuyààkù
kùù do kǎnké yeboṭé yeməu ìkè.
Kuyààkù kùù do dáátí ìbotí iməu,

⁸ kékei mmukūú yúóó,

ti Yiè nKuyie nyóó ũŭtímu tinonnieti,
kédèite ku nìtibè ifei.
Mí ndi Yiè nKuyie mú bái.

Isidayeribe yó nyānkumè kè Mɔabu kɔbe kuò

⁹ Dè yìè ò di bo nnáá nké tú:
Kuyie nkuù tu ti Yiè, ti do ku mbúó,
kè kù mē nti deeté.
Ti do ku nkémú kè kù ti deeté,
nyānkunè kē au.

¹⁰ Ké yé ti Yiè nKuyie nnòùtè tē yó nkānkémè di ntāri!

Kè Mɔabu kɔbe bié, bè yóó bè namu bē kari kékúo.

Bè ɔ̀ nàù mēè botí timùtì difò̀tìrì kédòò tikùtì.

¹¹ Dèndè bè yó nharimè kè einko tìbaatì bè ɔ̀ ndèitímè dibinni.
Ti Yiè nKuyie nyóó deitemu bē fentè.

¹² Mɔabu, bá nè a èi duotí mē nhokùmè kē kperíni,
ti Yiè nKuyie mbo ì pùò nkè ì duó kēwēnnénè mutáá.

26

Disānni kó fèyènfè

¹ Dè yìè Sudaa èi kɔbe bo dentè fē nyènfè:

Ti mɔke dihéi kperì ndi
kè Kuyie ndi fii nyiduotí kē ì ti deerí.

² Kpeténè dihéi kó yebòrè,
kè kubotí kùù dò̀rì dèè sié kè kùu ta,
kubotí kùù dò̀rì Kuyie mbéi ntì.

³ Kuyie nwèè dò̀rì a bái nti,
a we nduò ndiwèlì,
wèè da duó nhomáá, a we nduò mēom̀pùmè

⁴ Duónnè dimáá ti Yiè nKuyie nsáá,
ti Yiè nKuyie nkuù tu dipèrì dii di kánké sáá.

⁵ Kuù bənténì bēè do bo deyiitíré,
kē pòntē bē èi kperì,
kē di bənténì ketenkè
kē di náá mmutáá.

⁶ Bèè í tú bēmabè kè bè di nàù,
kè besénnibè di ũtírí.

Yemàrè sonye kó mubáammu

⁷ Ti Yiè nKuyie fɔ̀ nwèè wetí,
fɔ̀ɔ̀ ènninko wèè dò̀rì dèè sié o kó kuce.

⁸ Aú! Ti Yiè nKuyie! Nti búó fɔ̀ nwe,
a ti cònné dii fò̀tìrì ti di mbo,
ti dɔ̀ tì tu: Ti bo nyumè a yètìrì.

⁹ Nh ɔ̀ duó keyènkè kè n wēnni yáá nfɔ̀ nwe,
n yèmmè wanti fɔ̀ nwe.

A bekénè dii mōnni kutenkù, kù dò nhá kù bekénèmè

de m̀̀nni ndi, be ǹ̀tibè ̀̀ ̀̀ t̀̀nnemè kuce k̀̀u sié.
 10 Kè bè kuó nhoyeiwe mesémmè ò ̀̀ ̀̀ í ndòò dèè sié.
 Ò ̀̀ ndòori meyei mme, dihei d̀̀i d̀̀òri dèè sié di mieke
 bá ò báá yà a deumè f̀̀ nti Yiè Kuyie.

11 Ti Yiè nKuyie nha yòutemu a nòutè
 ke yóó bè poté bè me nyi tè wùò,
 bè né yóó yàmu a d̀̀mè a ǹ̀tibè kè ifei bè p̀̀,
 kè bèe cóuté muháá nha wète mù a s̀̀mbè kpéi.

12 Ti Yiè nKuyie nf̀̀ò ti duó ndiwèi,
 f̀̀ò te kè ti d̀̀ori de demou kè de yìè.

13 Ti Yiè nKuyie bekperibè t̀̀bè do ti baatému,
 f̀̀ò máà kó diyètiri me mbo ti nò mieke.

14 Bèè ku bè í wèti ke bo foute,
 Bèdombè í iti.
 F̀̀ò córmú ke bè k̀̀u kè de dèè.
 Bá òmòu ténke í dennini be kpéi.

15 F̀̀ò duó nkàa kó kuwu nsũ,
 f̀̀ò k̀̀u deúk̀̀nne kè de tu a kó disanni,
 kàa f̀̀ũ ntitemm̀̀nke.

16 Ti Yiè nKuyie nkè ti ta meyencaàrimè
 f̀̀ò ̀̀ ̀̀ tí teennè.
 Kàa ti poté ti da kuónnè.

17 Ti do dò nha ìkè onitipòk̀̀u wèè kuò nwènwe de bire,
 ke kuò nke mítiri nè kuyonku.

18 Ti do púómmu,
 kè ti peitém̀̀nni t̀̀òke,
 kè ti kuò ntipòuti ke né peité kuyaak̀̀u,
 ti peité de í yóó deeté m̀̀mam̀̀u kutek̀̀u,
 ti í yìè onit̀̀i kutek̀̀u.

Kuyie nkòbe bèè ku bè bo yánté kè k̀̀u poté beyeibe

19 Díndi n ǹ̀tibè, di kòbe bèè ku bè yóó foutemu,
 n kòbe bèè ku bè bo yánté,
 bèdombè bèè duó mutáá mmieke, kè bèe ente kényānku.
 Timaànti ̀̀ bónk̀̀nnemè ketenkè,
 Ti Yiè nKuyie nyóó me nténnéni be círibè bèè duó kudānk̀̀u.

20 Díndi n ǹ̀tibè k̀̀ũnnè kétaá di c̀̀i,
 kékpétinnè késari yemàrè s̀̀mpó mieke,
 kénkémm̀̀nè ti Yiè nKuyie mmieke bo domè.

21 Ti Yiè nKuyie nyiténimu ku k̀̀ri,
 ke bo poté ketenkè kòbe be yei nkpeí,
 ketenkè bo feinní menitiỳ̀i,
 kéfeinní bè do k̀̀u bè.

¹ De yiè ti Yiè nKuyie nyóó túótému ku séú natikù, ku séú diékù, kukperikù, kékuo musimmù bè tu mù Defiatāā, fəwààfè diefè, fəwààfè fèè citi ke citi. Ti Yiè nKuyie mbo kuò dāmèèrì kó musimmù.

Kuyie ndònnènèmè kumàà wèè te fīnyī kó kupaku

² Kè de yiè tùòkè di dentè feyènfè,
n kó kupaku fīnyī kó detie nkpeí,
bè kùòtìnè deè kó yebe menaà kperimè * dimònni marì ke bè dònminkonè fīnyī kó
kupaku ke yē nkù bè temu otenkúti ò mmàkè mè kupaku ke kù te.

³ Mí ndi Yiè nKuyie mmí bàa m paku,
ke kù yóòrì yemòrè yemou,
ke kù bàa keyènkè nè kuyie,
dèmarè báá kù càke mèè kpéí.

⁴ M mièke ténke í kù péi,
kè ñ né yà ku mièke tipoti nè tisámpoti,
n kéroómu ke borè cóu dimònni dimáá.

⁵ Kè wèè wammú m borè disòrì,
ke n wammú nè kunaatí,
ti yóó narikemu.

Kuyie nyóó cīemmu Isidayeeribe

⁶ Yemòrè sonye mièke Isidayeeribe cīē nyóó fíí kúmu,
Isidayeeribe bo pūnte kéroóri
képié yebe képié nkutenkù.

⁷ Ti Yiè nKuyie nsàà bè potému kù do dòòmè bèè do bè puotàà?
Yáá kù né bè kùòmu kù do dòòmè bèè do bè kòu.

⁸ Aà! Kù yūò mbe to nye
ke duò nkè bè bè pīmmú ke kònnè,
Kuyie nkuu yóu kè diyie yiení kèè bíékè kó kuyaakù bè tūóté.

⁹ Díndi Sakabu yaabí puònnè di bəwūōtòrè,
dèítèné ye kè yèe naá mmutáá,
kébuò ndi bəotenkaanìi nè di kutinè dè tihúúnti.
Ke ténke báá dè í mbiti,
kè di dòò memme m bo ùté di yei nke dí cīé.

¹⁰ Dihèi dii do tú dikperi, di doúnkomu,
òmòù í kraá di mièke.
Bè di dootóomu kè di naá ndikpáá.

Kè tinaabiiti de cènti ke cáá ntifaati ke dè dou.

¹¹ Kè idéi kpeí bè òò ò bókému kè benitipòbèè í cóu.

Kuboti kuù nkəbe í banté,
deè te wèè bè dòò kòò ténke í bè məkèné mesémmè,
wèè bè piité ò ténke í yóó bè cīé.

Sifube bèè cìètè bè yóó wète kékūūmmè be ei

¹² De yiè ti Yiè nKuyie mbo keté o diiti mupotimù,
kébate mēbii nnè tifènti,
kétúóté Efadati kénto kētuəkèné Esibiti.

* 27:2 Kuyie ndo ò nnáánnè Isidayeeribe

De m̀̀nni k̀̀ bo di t̀̀nké dima dima, d̀̀ndi Isidayεεribε.

¹³ De yiè bè bo k̀̀nné dit̀̀tεheù mediè,
bèè do ciéte kέmbo Asidii kέ bèε k̀̀ũnní,
nè bèè coké kέ kò nhEsibiti,
kέ bèε nínkú ti Yiè nKuyie nỳ̀iké
ku t̀̀sààri dìi bo Sedisadεmmu di Ìnkè.

28

Kuyie nkpannèmè Sammarii kó dihei

¹ A bo yà f̀̀ nSammarii kó dihei!

A donnè dipiì ndi,

kέ Efadaimmu kó tinaàyààti da p̀̀tìnè,
k̀̀aa bo ditennì kε s̀̀i nkubiriku kεtennatikè.
A kó tisàti d̀̀nnè mutepóó mmùù m̀̀té mù mmu,
t̀̀i né tú tinaàyàkεmuónti kó tisàti.

² Nte ti Yiè nKuyie t̀̀nnímè
onitì dik̀̀mbùò yiè nwèè kpeñni,
kε donnè fetadiεfè fèè k̀̀kénè yemátàré,
nè kuyaakperikù kε caari,
kε dò mmεnie nh̀̀s tamè kukó kέpíε.
Nè o ǹ̀ùtè nte ò yóó di b̀̀mmè ketenkè.

³ Dikp̀̀ààtìp̀̀i Efadaimmu kó tinaàyààti p̀̀tìnè dì,
bè b̀̀ nau ketenkè.

⁴ A kó tibansàti d̀̀nnè mutepóó mmùù bo mù mmu ditennì,
kε s̀̀i nkubiriku natikù.
A kpeεε yó nd̀̀nnè fiké kó ditebii dìi nanté kε bi d̀̀ndi,
wèè dì yà kòò p̀̀anke dì t̀̀tε kε aaroo.

⁵ De yiè ti Yiè nKuyie M̀̀pakεdaa wèè yó ntù o ǹ̀tibè bèè bo nkpaá bε kó
dikp̀̀ààtìp̀̀i, bε kó kuyítùòkù bε kó kubansàrikù.

⁶ Kuù yó nduò meyεmmè mèè wenni bèè tu bεbeémbè, kε duò mmuwērímú
bèè bàa dihei kó yeb̀̀rè kε bεti bε dootit̀̀bè.

Bè daúmè wèè nàa nKuyie mpānāahti

⁷ Ikuò niùbè nè bèè nàa nKuyie mpānāahti, menaà mmεè bè fétinne,
bè muò mmεnaà kperimè mme kε yeté kuce,
bè s̀̀ ntũũ nke méú menaà kperimè mieke nke,
bè s̀̀rike menaà kperimè mme
mεè te kέ bè nàa ntũũ pānāahti í co kuce
bε bὲ̀nti í síé.

⁸ Tit̀̀ntũ̀stì t̀̀i dàátì bε táb̀̀ribè Ìnkè,
kupíkù makù í féi.

⁹ Ké bè né nàa nke tú:
De kóo Esaii d́́ kε tí tié nh̀̀nti?
Ombe mbe ò nàámmè tipānāahti?
Yebíkεmp̀̀tè bè càtε yè b̀̀mbànàà?
Yáa yèè yāāté b̀̀mbà?

¹⁰ Kε tekíí Esaii kε tú:
Ò s̀̀ ntũũ nke nàa nke tú: Kè kè, kà kà,
ku mp̀̀kù sámpó kutekù sámpó.

11 Ti Yiè nKuyie mbo duó nkè ibotí teì
 ìi bè nàkénè í kó tináaàntì,
 ì bo bè nàkénè didáúdirì.
 12 Kù do me mbè nàkémèmu ke dò:
 Ntenè diompùri bèè òu bèè om̀pè.
 Diompùri ndi,
 bè me nyí nyie ke kènté kù tu mù.

13 Nè de kpéí ti Yiè nKuyie nyóó duó nkè ibotí teì ìi bè nàkénè didáúdirì: Kè kè,
 kà kà, ku mpíkù sámpó kutekù sámpó. Kè bè nkéí kébíéti ke duò diyànyànni,
 kékoute koute be kà, kényīkè muceé, kè bèè bè pīrímù.

Dipūū kó ditári

14 Díndi bèè ni Sedisademmu kó benitibè,
 díndi sipəə yembè keènè ti Yiè nKuyie tu mù.

15 Díndi bèè nàá nke tú:
 Nè mukūū nti naatimu,
 nè kudənkù ti dòò metaummè mme,
 kè mutenkūū nkéríní mu í yóó ti ninte,
 ti səri siyáàbìsí mieke nke,
 mesoummè meè tu ti kó disòri.

16 Deè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú:

N dóú ndipūū kó ditári ndi,
 ditári dii kpeñni mesàà, dii donku kpeñni,
 dii ɔ mbo ditou kentímè kè wèè ìkú di ìnkè,
 demarè báá ò nampe.

17 Tibeénti sààti tì yó ntú n kó tebiètè,
 kè mewetimmè ntú kuhōū n ní yóó tāū nkù kéya dèè sié.
 Fetaafè mátárè yeè yóó neinè disòri siyáàbìsí kperi.
 Menie mbo pōnténè di kó disòri.

18 Fetaafè mátárè bo deite metaummè di do dòònè mè mukūū
 di do dóúnnè dii nùù kudənkù di bo deite,
 meyei mbo di do dii mōnni mè bo di pōnténè.

19 Bè yó ndi duòmu bá dii künweñni, bá kùù yie, bá kèè yènkè. Di ní yóó keè
 be nam̀pòo kè kufōwaá nkuù di pí.

20 Kè didóú kùpenè di yiè, ke bá ndò nkéduó kécāā,
 kè kuyáàkùu kēke ke bá ndò nkédáátí.

21 Ti Yiè nKuyie nyiti ke bo cómmúmu, kù do dòòmè Pedasimmu,
 ke bo nampe kumáá kù do dòòmè Kabaāṣ biriku,
 kù dó dii mōnni ke pí nku tōmmú mucàncàmmù, mukpákpàrimù.

22 Di tū nténke bá ntú sipəə yembè, kè meè dake kuhōū kó dideè bo cétínné, ti
 Yiè nKuyie M̀pakeḍaa tì nni nnàkémù ke tú ò tāāté ke bo kuə kutenkù nku, tì í
 yóó paà.

Kuyie nduómmè otenkúti meciì

23 Mèmmè kè Kuyie mbéi nke dò:

Kènténè n tammè,
 keènè n tú mù.

24 Otenkúti ɔ nsēīmu,

ke dei ke pũũku ke dũumməw sããã?

²⁵ Ò ʒʒ nkòò dùù ke dèè wèe buə́tĩmu o dibotĩ, tibotĩ tibotĩ nè o kũmbotĩ, kébuə́tĩ titetĩ yep̄enyə.

²⁶ Kuyie nkuù ò nàké ò dò nkédə̀d̀mè, kuù ò duó mmecii.

²⁷ Bè ʒʒ í nnàù ikũmbotĩ nè tenaasāntè, bè ʒʒ tĩ puotínè kudə̀u nku, ké tĩ kp̄ā́áké nè kupààti.

²⁸ Bè ʒʒ pítinnè tidabə́etĩ nti inààke, kénaunè tidiiti bè tu tĩ bédéé. Bè né ʒ nti nàù ke berĩmu ke báá tĩ può.

²⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakə́daa wèe duó nde kó mecii, kù d̀d̀ri mùù t̄mmú d̄eumu.

29

Bè yó ndò mbè namu Isidayeeribe kè Kuyie nnè bè d̄eeté

¹ A bo yà f̄ʒ nSedisad̄emmu diheidiè, f̄ʒ nDafiti do cò́nné dii èi o touku, á nyéúti bake yebaa nyebie nduómmè.

² M bo c̄ēēre Sedisad̄emmu èi kè dii k̄ommu yedabùò, kéta meyeñcaàrimè nè mehààrimè mièke, Sedisad̄emmu bo naá nkehāādekè.

³ N yóó da domu ke da c̄ēēte ke cò́nné sikpà̀rĩnaas̄ĩ ke da fité, ke da pi.

⁴ A dotimu ke bo nduó ke náánni, bè bo nyo a tammè kè mè dò mmè yìèni ketenkè, a tammè bo nyìèni ketenkè ke dònne d̄emarè k̄ōme, bè bo nyoní a wíe ketenkè.

⁵ A dootitə̀bè kusũkù bo naá mmutápopuò nkécíéte, bekpà̀at̄iyēibe kó yef̄rè bo naá ntiyonti kè kuyaakù bè t̄uóté,

Di yóó d̄ə̀d̀mu, dè yóó da d̄eetému.

⁶ Ti Yiè nKuyie Mpakə́daa k̄erĩnĩmu ke bo da teennè kè fetaafe mpéú kè ketenkè au, kè kunə̀d̄roo ndáátĩ nè fetaafe diefè, nè kuyaakù kperikù nè f̄eḫ́d̄ónfè nè f̄ehāādeñfè kè f̄ēe cóúte deməu.

⁷ Behāāp̄ə̀mbè b̄eè doti Sedisad̄emmu èi mudoò b̄e kper̄e yó ndonnè tidə̀uñti ʒʒ p̄ĩmmè mme oniti keyenkè k̄ep̄ēētóo bèè di peri idook̄əti ke di éũri, b̄e kper̄e yó mme ndò.

⁸ D̄e m̀nni bèè dokunè Siyā́ʒ b̄e yèmmè bo caàrè k̄endonne dik̄onni bo wè, kòò duó tidə̀uñti ke yo, ke èntení ke s̄́ nhò baa kp̄aá o k̄onni ndi, yoo sinéyēĩ bo wè, kòò duó tidə̀uñti ke ȳò, ke èntení ke s̄́ nhò baa kp̄aá sinéyēĩ nsi.

Isidayeeribe muómmu dè né í tú menaà

⁹ Dè yóó di dimu ke dí kpeí

ũñnnè késonné kénáá ntiyũ̀òntì,

dí muómmu dè né í tú menaà,

dí áámmu, dè né í tú di muó menaà.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkuù di tanné tikòh̄c̄éé̀tì miéke,

kuù pìi ndíndi bèè nàá nku pā́nā́aàhtì di ììkè,

kuù kǎ́a mbeyuwúòmbè yò kè bè báá yà tìi kpaaní.

¹¹ Deè te kè di í beí Kuyie ndi benke tì ke dònne onitì bè duó nwè dipátiri ke yè nwèe kaà, nkòò tu: M báá na, bè di pṓummu ke ìkú mecannimè.

¹² Yoo bèe di duó nwèè í nò nke kaà nke dò wèe kaà nkòò bè t̄́h̄né ke dò: N yí nò nke kaà.

Kuyie yóó dǎ̀ tì bo dééte ku n̄itibè

¹³ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Be n̄itibè ɔ̀ɔ̀ k̄oteni m borè

ké nni nsántí n̄e be nò nye,

kè bè yèmmè né n dé́téné

bè n dé kùù f̄swaá ntú ben̄itibè dǎ́u nyii kuó k̄oku nku.

¹⁴ Deè kpeí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n yóó

nsoké ke d̄oari mudéutōmmú kè dèe bè dí.

Bèè m̄oke meyèmmè bè báá na ké mù banté.

Meciì nyembè báá na ké mù ȳ́t̄é.

Òm̄ou báá s̄onnenè Kuyie n̄ho d̄òr̄imè

¹⁵ Di bo yà!

Díndi bèè ɔ̀ nd̄oari di kpeti ke n s̄or̄inè,

bèè p̄i mbe t̄ōmmú dibiiñni miéke,

ke náá nke tú: We nti wúó,

we nti yé.

¹⁶ Di yeimmaà? Tiyaamati n̄e oyaamari dè màmaà?

Kunenku bo náké ku yiè nke dò:

A í n d̄òòà? Yáà tiyaamati bo náké wèè tì maá ke dò:

A í ciì?

Yem̄òrè yóó ceet̄emè

¹⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Dè kpaá s̄am̄pó nwe kè Dimaa t̄ari naá kupaku.

Dè kpaá s̄am̄pó nwe, kè de kó kupaku naá nku túúúk.

¹⁸ De yiè yewũ̀ò mbo keè dipátiri t̄o t̄i n̄aàhtì,

kè tiyũ̀òntì yenni dihuri, dibiiñni miéke kéná k̄éyá.

¹⁹ De m̄onni bèè í tú bèmabè be wèi bo ndéúkú

tì Yiè nKuyie nkpeí.

Bèè tu besénnibè, fenitiyanfè miéke,

kè bè nyānku ti Yiè nKuyie kùù do mpáí páí ke di

te Isidayeeribe ku kpeí.

²⁰ Bekp̄ààtiyeibe t̄énké í yó nkpaá.

Bèè daú ben̄itibè bè bá mbo.

Bèè k̄et̄ir̄i betòbè ke bo bè d̄òò meyei bè bo deè.

21 Bèè tounko benìtibè tináàntì,
ke òò ndíí obeénti dibòri,
kè kpeti benìtibè nè be naatí bè bo deè.

22 Deè kpéí nte kè ti Yiè nKuyie nSakòbu do tū nkù,
kunku kùù deeté Abarahammu kè kù béi nke tú:
Ifei ténke í yóó pí Sakòbu kó kuwuò nkòbe,
bè ténke báá sǐnné be yò.

23 Bè bo yà dìi mǎnni mutǎmmú m pí mmù be cuokè,
bè bo banté n túmè wèè kra meyei,
kébanté n tú wè, mí nwèè te Sakòbu kó kuwuò nkòbe,
ké n depe, mí nwèè te Isidayeeriibe.

24 Bèè kó meyèmmè do dó kédauté
kè bèe mǎote mecii, bèè do ũŭri kè bèe cǎuté itié.

30

Kuyie nyí dómè ku kòbe ntaunè Esibiti

1 Díndi itookperí yembè di bo yà!

Di dǎori tii kó dimàà n yí tì yé,
dì waà mmèè taummè í bonní m borè.
Di yéúttí meyei mme di yò ìnkè.

2 Ke kǎri Esibiti di me nyí m beé,
dì kè kǎri kè Esibiti kóo kpààti weè bo ndi kǎnké,
kè di ndíéké Esibiti kó medéè,

3 ifei bo di pí nnè meteèmmè di wantimè
Esibiti kóo kpààti borè,
disòrì di wanti dì bo di díi nyifei,

4 bá kè di kó bekpààtibè tùòke Soaa,
bá kè yeheikèntǎrè tùòke Anesi.

5 Ifei ì yóó di pí nnè Esibiti kòbe,
bè í yóó di teennè tìmatì,
bè pètínke yóó di díi nyifei nyi,
késìnkùnne di yètè.

Bè pāammè Esibiti yepārè ke dō meteèmmè

6 Kè ti Yiè nKuyie mbéi ndiyiè yèní kèè bíékè,
kubakù cǎnku bíékè kòbe kpéí nke dà:

Díndi bèè tounko di kpàti sǎmmarímúbè ke tounko di kperè sààrè yòyóbè,
ke kérínè kuce meyei nnè meyeñcààrimè kòku
yecìricìrè borè nè yedaute,
dì kǎri ke borè duò nkùù botí kòbe
í yóó di teennè tìmatì.

7 Esibiti kó meteèmmè tu detetirè nde,
dekpaure, deè te kè m bè yú ke tú
sǎntíke kó kutoweku kòbe.

Kubotí kùù dō bè nkù nàá nkù dō tì

8 Kè ti Yiè nKuyie nnáké Esaii ke dǎ:
Wári be ti nnáànti titápìèti ìnkè,
kè tì nduó yewe yèè kpaaní ye kpéí,

kéndò dibènkùrì sáà nè bè bo mbomè.

⁹ Kε yē de kó fεyanfē í yiemme n kpeti,
bè tu itookperí yembè mbe,
bè í dó mí mbe Yiè nKuyie n náahti.

¹⁰ Kε bè náá mbe yuwúombè ke tú: Bá nwúómñè!
Kε náá mbèè náá mí nKuyie m pānāahti ke tú:
Di bá nti náá ntimómñonti, dí nti náá nti dó tí,
dí nti náá nti naati ti yemmè.

¹¹ Kε náá mbèè náá m pānāahti ke tú:

Íténè kuce sààkù, dauténe kuce.

Kε náá nke tú: Tí í dó kékéè

Kuyie nkùù dò mpái pái Isidayεεribe tū nkù kó tināahti.

Bè nàkémè Sudaá ei yóó pಂತemè páí

¹² Nte ti Yiè nKuyie nkùù dò mpái pái, Isidayεεribe tū nkù tu mù:

Di mè nsènkèrimè n náahti
ke tūnne befèèbè, siyāabisí yembè,
ke íkú bèè ínkè.

¹³ De kó meyei nyó mbo di yó ínkè nke,
kéndonnè kuyie nhōō ànnémè kuduoti, kéndéúku,
kè bè nyó daate, kè kù do dimònni dimáà.

¹⁴ Di bo pante pante tiyaamatì òò do kéyaare yaaremè.

Bá bè báá pété kuyōū kéwaánnè muháá
nyoo bèè dónè menie.

Ti bo yīmè só kénkémú Kuyie

¹⁵ Nte ti Yiè nKuyie nkùù dò mpái pái Isidayεεribe tū nkù tu mù:

Kè di wēténí m borè ke yí só,
memme m bo di deetéme,
di bo yīmè só ké nni mbúó deè yó ntú di kó tikpeti.
Di me nyí yie.

¹⁶ Kè di me nyete ke tú di dó kécokénè sisēī,
di mènke yóó cokému,
di yē ndi dó kédeke sisāncāāsi nsi,
bèè bo di beti bè yó ncokù mecāā mme,
kè deè pēēté di kperε.

¹⁷ Oniti òmáà níi bo péi nkè benitibè tekoupiútèε (1000) coké,
kè bèñummu péi ndi coké diməu.

Bèè kpaá kè bè mbo òmáà ke donnè kudəú ò ncúókéme ditārì yómmè,
bè òò cósommè tetātè ínkè mecannimè.

Kuyie nyóó cēmme ku nitibè

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nyóó di daəmu mesàà,
kù kèrínímu ke bo di kuó mmesémme,
ke yē ti Yiè nKuyie ntumè kùù wetí kùnkú.
Dè nnaati bèè kó dimàà kù bùó.

¹⁹ Dìndi bèè bo Siyōō εi Sedisadεmmu di ténke bá nkuò,
kè di kù yú kù yóó keèmu,
kè di kuónko kù yóó di teennèmu.

²⁰ Ti Yiè nKuyie nyóó di duómumu mudii,
meyēncāārimè mōnni,

ke dí duó mmenie dinékònnì m̀nnì.

Bèè di tiè bè ténke í yóó s̄ori,

di yóó bè yamu nè di nuó.

²¹ De m̀nnì di to bo keè metammè mèè nàá ndifònkúò ke tú:

Ntenè kuce, nt̀nnè kù

bá kè di k̄ori kubakù yóú bíékè yoo kucànkù.

²² De m̀nnì di bo wénté òmarè s̄innè di bootenkaanì,

di bo wénté s̄ì òari timátì

nè s̄ì òari mes̄o nè s̄ì òari timátì, is̄oke k̄pere,

ke nsì dok̄o ditowáà ke tú: Yènnè òie!

²³ De m̀nnì kè ti Yiè nKuyie ncũ̀nnì fetafè

kè tidiitì yè, képeité, kénsũ ke c̄iè,

kè di wṹs̄ ncentì ì òmè, ke diiti.

²⁴ Di nààke ì òùò nè di s̄ammarímúbè,

dè bo ncáá ntimútì bè ȳore tì mukókúó.

Kè di ntì piitinè tik̄apenti t̄ì ã yèni.

²⁵ Mudòò òiemù yiè, sic̄k̄perí bo duó

kè di dootit̄bèe kù kénsũ,

inèce bo ànnè yet̄arè ìnkè nè sitáá k̄epṹ.

²⁶ De m̀nnì ot̀ankù bo peike kéndònnè diyìè s̄s̄ náátémè,

Kè diyìè nááté kénk̄peñì,

ke mannè yewe ȳeyiekè kó menáà mbo w̄ennémè.

De yiè ti Yiè nKuyie mbo taa nku k̄be muó,

kémiek̀unne be ȳèti.

Kuyie ȳl̄mmè Asidii k̄be to

²⁷ Ti Yiè nKuyie nk̄erínimu ku móm̄m̄onku de òétirè

kè ku mièke cóú mmesàà nke f̄anni,

kè ku tannò tu kemieke k̄peye

kè ku náañtì òò mmuháá nke tuò.

²⁸ Ku nuù kó muyaá ndònnè menie nh̄s̄ tamè mme kukó k̄épíe,

kàa ta a nkáákè a f̄n̄í.

Kuyie nyóó meèr̄emu yebotè

nè meborime mèè í wenni me mièke

kè bè ànnè tis̄andánti be nò kè bè k̄òtenè bè í òó kè.

²⁹ Díndi Sedisad̄emmu k̄be, di bo ndiè mbè ò ndièmmè dibanni yiè kó

keyènkè. Diw̄èl bo ndi bo ke òonnè bè ò ndeèti, ti Yiè nKuyie nkó dit̄ari kè òii bè

bo. Kè bè eu it̄ari ke k̄ori ti Yiè nKuyie nkùù k̄ánkè Isidaȳeribe ku borè.

³⁰ Ti Yiè nKuyie mbo p̄iékè mekp̄ààt̄itammè

k̄éyoute ku n̄ùtè k̄epoté,

benit̄ibè bo yà ku mièke yóùmè

ku mièke òò mmuháá mmu ke tuò,

ke òò n̄fetadièfè ò n̄niùmè nè yemát̄arè nè kuyaakù.

³¹ Asidii k̄be bo keè ti Yiè nKuyie ntammè,

kè kuf̄wáá mbè p̄i.

Ti Yiè nKuyie mbo bè puotí nè kup̄àati.

³² Bá kùtè yēīku yó ndò mētooyómmè mmè. Ti Yiè nKuyie mbo mpuoti Asidii kòbe kè Isidayeeribe bie ntikùtidùùti nè tibómbonti ke au. Kuyie nkuu yóó youte ku nùtè ké bè dokénè.

³³ Bè tũntè kehāādèkè kè dè m̀ntemu, kè kè bo nè okpààti kpéi mmúnke. De kó dihāātòtìrì cūmpúrimu ke pèkè, de kó muhāá nyó ncóú ke deumu, ke yé idéi sūmè, ti Yiè nKuyie nnù dii yóó wete de kó muhāá kè mù ncóú nke de muhāāyuo nkó muhāá nkōme.

31

Kuyie nkpannèmè bèè kòrì Esibiti ke d́ meteèmmè

¹ Mēn̄mē kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀: Di bo yà díndi bèè kòrì Esibiti ei meteèmmè wammù. Díndi bèè yèmmè naatinè sisēī, kè di tá sikipàrinaasēī si sūkù kpéi, ke tá besāndèèbè bè kpeñni mēè kpéi, bá di í wéi mí nKuyie nkù di te díndi Isidayeeribe. Di í n waà mmí ndi Yiè nKuyie.

² Mí ndi Yiè nKuyie n cìimu m̄i touní meyei n náan̄ti í duò ketenkè. N yitè ke cómmúmu beyeibe c̄tètè kpéi. Meyei ndòòribè kpéi di kòrì bèè borè ke waà meteèmmè.

³ Esibiti kòbe tú benitibè mbe, bè í tú Kuyie be sēī tú sisēī nsi si í m̀ke muwērimú mamù. M bo youte dii m̀nni n nùtè wèè teé nhò bo bété, kòò teé nwèè do, kè bèè kú bədé.

Kuyie nnàké ti Asidii kòbe

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀: Diciríciridaà yoo diciríciribii ɔ́ɔ p̄i nkékontemè.

Bá kè benaacēmbè sū mēè botí, ke péi nkufɔwáá mbáá di p̄i, di báá yote be úu. Mēè botí nku mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa n cutoomè, ke bo dokénè bèè bo Siyɔ́ɔ t̄ari nè o tātè.

⁵ Tenòtè ɔ́ɔ p̄intemè te f̄t̄i te yiè nyīnkè, mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa n yóó mme nkānké Isidayeeribe kè bè deēté, kè bè coo nkè bèè yenté.

⁶ Díndi Isidayeeribe di m̀ bùtinnému páíi, w̄etenèní m borè.

⁷ De yiè bo tuòke dii yiè di bo dokóo sibòøtenkaan̄ni timátì péitì nè mesò nkpesi di d̀ò si nè di nou ke n yeténè.

8 Disiè dùi í tú dinitisiè,
 dùi yóó kuò Asidii eì kòbe,
 disiè dùi yóó bè kònnè di í tú dinitikperi.
 Asidii eì kó bɛdapàmbè bo coké mudoò, bè bo pĩ mmudaatǝmmú.
 9 Wèè do bè kǎnké dipèrì kǝme kòò cokénè kufɛwaaá,
 kè bɛhǎpǎnkótíbɛɛ coké kényóu bɛ kó mɛcannimè
 bè do cònnémè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mû búi, mmí nwèè tǝtinne muháá nSiyǝǝ,
 mí nwèè wète fɛhǎatofɛ Sedisadɛmmu mû búi.

32

Bè nàkémè okpààti sàawè kpéi

1 Okpààti mǝu wèè yóó buoté kénwenni
 kè sǝkpààtibíi mpĩ ndihèi dè bèkúmè.
 2 Bá wè bɛ miɛkɛ kòo ndònnè disòrì
 bè ǝǝ sǝrì di kuyaakù mǝnnì
 bè ǝǝ sǝrì dè fɛtaafè mǝnnì,
 bè bo ndò mmenie nhǝ ndòmmè
 kɛtenkè kèè kpa mɛnie nke ìnkè,
 dipèrì kó mɛdɛè nhǝ ndòmmè kuyaakù bo kèè tenkè.
 3 Bɛnǝnhwúómɛ nùǝ mbo dǝkɛ wénté,
 kè bɛtooyuobè toò kèè mɛsàà,
 4 Kè tidààti dǝnté bèe mǝɛte mɛyɛmmè,
 kèna kékèè itié,
 kè tidǝuditì nǝndié ndate kè tìi náké mɛsàà.
 5 Bè ténke báá yĩ kuyèinkù tɛkpààtibite,
 bè mɛ nténke báá yĩ siyáàbisí yiè ntú onitisàawè.
 6 Kuyèinkù ǝ nnáá ntii í wenni tǝnti,
 kè ku yèmmè dǝ mɛyèi mmáà,
 kè kù dǝòrì isǝkɛ,
 kɛ sǎá nti Yiè nKuyie,
 kɛ búútóo wèè kǝnnè dikònnì
 kɛ muò mmenie nsinéyɛi bo wè
 7 Ociĩnti kó mutǝmmú tú muyɛimu mmu.
 Ò ǝ ndó kédǝò tì tu tiyèiti nti
 kɛ bo souté osénniwè kòò fétinne
 bá kòo sénniwè nù nnaati.
 8 Wèè tu oniti sàawè,
 wenwe ǝ ntoti iyentotí sàayi nyi,
 kɛ dǝòrì mutǝmmú sààmù.

Kuyie nkpannèmè Sedisadɛmmu kó bɛnitipòbè

9 Díndi Sedisadɛmmu kó bɛnitipòbè bèè tá bɛmáà,
 kénténè n tú mù,
 díndi Sedisadɛmmu eì kó tipobooti
 íténè kécómmú kékèè n náá nti.
 10 Díndi bɛnitipòbè bèè tá bɛmáà,
 dè kpaá dibenni dimáà ndi nè yɛwe mayè kè di kǝntii áá.
 Fínyi kó yɛbɛ kpɛɛ dèèmu, kè mudidèi kpɛɛ pàà.

11 Díndi benitipòbè bèè tá beamáà,
 di kòmbùòtìi do,
 díndi tipobooti, di kòntì nhau,
 dáténè di yààti, kébòú iyaàwèì di ka,
 kéndò ndì kari mukūù.
 12 Mpínnè di yò ke kuò ndi paa nsààrè kpéí
 fínyí tie ndèè do péi mesàà nde kpéí.
 13 Kòmmúnè n nìtìbè èi kpéí,
 tipoti tii dàtínnè be èi,
 ke dàtínnè sicéì sù bo diwèì mieke ke yānku.
 14 Bè cokému ke yóu tekpààtìc̄f̄t̄è,
 dihéi kunòòroo do ò ndáátì di kè di dàúnko.
 Kè tetátè nè didènni dièri dè bo naá
 nsāmmarímúbè yó nkpeiti dè, dinaacēnhòò.

Bè nàkémè Kuyie nYáá nkpeí

15 Mèmmè dè yó ndómmè,
 kékémúnè Kuyie mbo cūñnìmé ku Yáá nti ìnkè.
 De mōnni tēdōntē bo naá ndepaa nkè depaa nnaá ntitúúti.
 16 Bèè bo depaa kè bè mbekú kè dè sié,
 kè titúúti kòbe ndòòri dè bekúmè * ndi, ketenkè naati dè nè kè í naati dè.
 17 Kè mēwetímmè peité meonpùmè,
 mēwetímmè kó ticōnti bo ntú ti bo mbomè
 kè í yīkù kénkari bētèì.
 18 Kè ku nìtìbè mbo meonpùmè mieke
 kémbò bá dēmarè í bè kōñnè,
 kè bè nkari bàmmùù.
 19 Fetaafè mātárè bo buó mbe túúkù,
 kè be èi do kékéké.
 20 De mōnni kè di mbo diwèì mieke,
 ke kuuti yepúre mieke ke buòti di diiti,
 képitè sāmmarímú nè inààke kè dè ncenti dè dómè.

33

Meyei mmè yó tuakení okòùti

1 Di bo yà díndi bèè pònti betòbè, bá bè í di può,
 díndi bèè fiiti betòbè bá bè í di fiiti!
 Di yóo può ndii mōnni kédeè kè bè di puōmmu,
 kè di fíítí kédeè kè bè di fíítí.
 2 Ti Yiè nKuyie nha tí kuó mmesémmè,
 ti búó f̄s̄ nwe bá dii kúnweñni
 a ti dúú mmuwērímú,
 ké nti dēerí meyeñcaarimè mieke.
 3 A ò nkàa kèténí
 kè iboti kèè a nam̀pòò ì òò cokému,
 kàa ité ke còmú yebotèe ciétóo.
 4 Kè tí éi be kperè fecofe òò domè ketenkè kédéútoó timúti

* 32:16 Dè benkú Isidayecribe ei dimou

yeɔádúú nhǝǝ domè kupaku kucēnku.

⁵ Ti Yiè nKuyie nkùù baké kù bo keǝnkè nke,
ke ānné timómmǝnti nè tibeénti sààti Siyǝǝ.

⁶ Díndi Kuyie nkǝbe
di yó mbo kè dè di naatimu,
di bo mmǝkemè meyèmmè kényé ti Yiè nKuyie
ke kù dé, dè tu tikpàti ntì tì dǝerí.

Kuyie nyóó potémè Isidayeeribe dootitǝbè

⁷ Nte bekpàrinuǝmbe ke ye be ei ke kuǝ mbe ei miǝke,
bèè do náá ndiwèi kó tináaǝnti beè ti yeɔabùò.

⁸ Ice imǝu dǝúnkomu òmǝu ténke í pēnkù,
metaummè ténke í bo be cuokè,
kè bè senku beɔǝbè, òmǝu í dé otǝu.

⁹ Dihèi dimǝu kàri mukũũ mmu ke cǝte,
kè Dimaa tǝri di ifei, ke di tie mmǝté.
Kè Sadonni biriku náa nketempéikè,
Basāā biriku nè Kadimǝedi tǝri kè de fǝàti yòte.

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Di mmǝnni n yìténímu, n cómmúmu bàmbà,
n feiténímu di mmǝnni.

¹¹ Di dǝ kédǝò dè yó ntú ticamúti nti.
Di bo tì dǝò kè tì ntú timúkpeti
kè n nùù kó muyaá nti cǝuté muháá nkǝme.

¹² Yeɔotè bo cǝuté kénaá mmuhāāyuo,
bè bo cǝuté tipoti kǝme.

¹³ Díndi bèè bo mǝdétimè, kénénè kékeè n dǝori dè
díndi bèè tǝké kè di yà n wǝrímú dǝumè.

¹⁴ Meyei ndǝǝribè bèè bo Siyǝǝ,
be kǝmhùùti duòmú.
Bèè càari Kuyie nyètiri bè kǝnti aumu.
Ti we mbo dáátí kécómmú Kuyie

n wète mùù áá mmu ìikè?
Kuyie n wète mùù áá ke mù í kǝ mmù bo yǝǝke we?
Mù bo yǝǝke wè tu:

¹⁵ Wèè dǝǝri dǝè sié, ke náá ntimómmǝnti
ke í dǝ mufèèdiì, ke yetírí ticuuti
wèè ǝǝ pi o to ke báá keè, bèè tu bèe kuǝ oniti be kpeti,
wèè pi o nuǝ nke í dǝ kényà meyei.

¹⁶ De yiè nweè yó mbo dèè ikú
kè yeɔpèrè dieyè ntú o kó disǝri,
ò báá mǝnté mudii
menie mbáá ò dǝónté.

Kuyie nyóó dǝetémè Sedisadǝmmu kǝbe

¹⁷ Sedisadǝmmu kǝbe di nuǝ nyóó yǝmu
di kóo kpààti kényà nè ò wennimè,
kè di yà dihei, nè di pǝkùmè.

18 Kè di níí dentení mēfēūtímè dimònnì kōme kpéi,
kébeke dimáá ke yí:

Bèè do kaà dāmpòò díítí bè borè?

Bèè do baa sicēkperí bè kòte ke?

19 Dì ténke báá yà bēnitidōnnibè,

kubotí di do í yo kùù kó tináahtì di ténke báá kù yà.

Bèè do náá nke dáùrì bá dí í yo,

bá be náahtì í mōke tì tu mù,

bè í yó nkpaá.

20 De mōnnì kàa yà Sedisadēmmu,

kàa wénté Siyōō di do báá ndè

Sedisadēmmu eì bo kari béu.

N cīētè ténke bá ntú tēè tūòtì,

bè ténke báá uuté te baaké bìtì,

bè me mbáá píté te wēī.

21 Deñde ti Yiè nKuyie nyóó bēnkemè ku diētì ti kpéi.

Ikó mborè ānné, ikó ndiēyì borè buoté.

Bá bàtóòbè bá ndè kerì,

bá dikpānnì kóò bàtóòbè bá ndè cèntì.

22 De mōnnì ti Yiè nKuyie nkuù yó ntú di kóo beéntì

kéntú ti kó ikuó yiè

ti Yiè nKuyie nkuù tu ti kóo kpààti

kuù tu ti kóo deētíwè.

23 Be bàtóòbè wēī pítēmu,

ì í kpaá pī nyideí ù tō bàtóòbè kó tiyààti,

Bè í pīnte be kó mecannimè kó tiyààti.

Ti yóò bè domu kéhéi be kperε.

Bá nè tihòùtì kè tìi pété kéhéi.

24 De kó dimònnì bèè bo Sedisadēmmu,

òmòù ténke báá béi nke dō ò mō.

Sedisadēmmu kōbe bēmòu Kuyie nyóó bè cīēm̄mu be yei.

34

Kuyie mpotémè Edōmmu kōbe

1 Díndi yebotè tóónnènnì kékeè,

díndi ibotí kénténè mēsàà,

f̄́ nketenkè nè dèè kó dimàà bo a miēke keèné.

F̄́ nkutenkù nè bèè kó dimàà bo a miēke kè dí keè.

2 Mí ndi Yiè nKuyie m miēke keè pēike yebotè,

m miēke keè còúté yebotè kó yehāāpòntīrè yēmòu,

kè n yóò yè kùò páíí, bè bo bè fié.

3 Bè bo kú kēncóú cóú,

becírìbè kó kunóú bo dátinné tipùtì timòu,

menitiyī mbo pōnté yetārè ìnkè.

4 Siwāā bo pu,

kè tiwetii kpéú nkpréú nkupátífaākù tēmè,

siwãã bo ntɔũ ke duòní
fĩnyĩ kó tifaãti kãme,
fikie kpeti tẽmẽ.

5 Mí ndi Yiè nKuyie n siè dii muó mmenitiyĩ,
ke doti Edõmmu ei ñnkè,
de kó benitibè n tããtè ke bo bè kùòmu páíí.

6 N siè wùo menitiyĩ mme,
ke mùòti menitikùò,
disiè dii feunè ipe nè sibóò di òò muòti mèè botí,
iwũò kó mekùò nyecceumbè kãme.

Iwũò kó muféu muù bo Bosedaa ei,
mukòu muù bo Edõmmu tenkè mieke,
7 kè yepaanàadakè duò, kè yenaadakè tu yàbèìì,

kè ketenkè sããke nè menitiyĩ,
kè mutáá nsããke nè menitikùò.

8 De yiè dii tũðke mí ndi Yiè nKuyie nkè n yóó peite,
n yóó kpãmmu Siyòò ei kó dikpànni.

9 De mònni Edõmmu tenkè kó ikó mbo naá mmedõmmè,
kòo tenkèe naá mmuhãayuo.
Edõmmu ei bo naá mmedõmmè.

10 Keyènkè nè kuyie mbá mù báá kú,
kuyukú báá deè bitì,
dihèi bo dõúnko òmòu ténke bá ndè pènkù.

11 Kè ti Yiè nKuyie di tãũ mmeysi nkó feyĩèfè,
ké di kũòte kéhenne, kè dii naá ntei.

12 Benitidiebè ténke bá mbo
bèè bo ntánkí bekpààtibè,
sikpààtibii kperè deèmu.

13 Kè tipotii yè sikpààtiéí mieke,
timésátòti nè tisãmpoti,
kè dèe yè dihèi iduotí fité di,
kè dii naá nsikpamóò kó diãrì,
icùo nkó ditũnni.

14 Yekoute nè yemaà nde kó temúnnécìètè.
Yebòdakè kó diciènni,
diyenkèmbòò kó dikàri.

15 Iwààke ní yóó de ndóu nyeyiè
nképèté kèndake i bí kpéí,
timancònti yó nde ntiku timòu.

16 Kè di wammú ti Yiè nKuyie mpátiri mieke di bo yà tì wàrimè ke tú:

Kumancònkù makù í yó nkpa, kùmakù í yóó móté kutekù.
Kuyie nkuù ti béi nnè ku nùù,
kè ku kó muaá nyóó tì ní,

17 Kuyie nkuù tãá dihèi tété timancònti kpéí.
Ke ti ndi totí kè tì yó ndi te sãã.

Ke ndè ã sãã nè ti bo mbomè.

35

Isidayeeribe yóó wēte be eì kēmməke dūi wēi

¹ F́ nkētempéikè kàa nyānku,
f́ ndikpáà kàa m̄ote diwèi ḱyè tifaàti ḱepóri.
F́ ntedontè dè nda naati.
² Kè di póri di yèmmè dómè,
kényānku nè diwèi,
kéndiè nke íú
ke yè di yètè màatenèmè Dimaa tārì kperi
kè di wenniku dōntenè Kadimēedi tārì
nè Sadonni biriku de koku,
di borè ndè bè yóó yàmè
ti Yiè nKuyie nkó tikpeti nè ku dieti.

³ Di kpénkūnne bèè kó dimàà kó sinou ou,
duónnè iduoti kperiyi bèè núu nhòte.

⁴ Nákénè bèè kōmbùòti duò ke dò:
Cátinnè di kánti kè di kōmbùòti bá nduò,
Kuyie ndi tū nkú kèrínímu ke bo pèite di kpéi,
ḱyietí di dootitabè di dòò dè,
kú kèrínímu ku mómmənkú ke bo di deeté.

⁵ De yiè kú bo wéi ntiyūònti
kédúò nkè yewūò nkeè.

⁶ De mōnni kè yekpīè nséíté, ḱempuù tehontè kōme,
bèè nōndiè ndàri kè ìi date kè bè nyíú.
Menie mbo mpūò ndikpáà tedontè kperi mieke.
Kè ikó nhānné menie ketempéikè.

⁷ Mubirimú do ã ntonni dè ke cóú,
dè bo naá nkubinku.
Menie ndo í bo kèè tenkè bo ānné yenébòrè.
Sikpamós do tūntí dè,
bo yè tipènti nè tiàti.

⁸ De mōnni kuce makú kuù yóó ānné de kó dibòri mieke.
Kè bè nkú yu ke tú besààbè kó kuce,
wèè sãu nhomáà ò báá kú kètè.
Kú yó mbo Kuyie nkòbe máá kpéi nke,
bèè yó nkú tū, bá kuyèinkú kú báá feti.

⁹ Yecírícirè í yó mbo de kó kuce,
mupīmpīmmù mamù báá kété de kó kuce,
bè báá yà musīmmù ku mieke.
Kuyie ndeeté bè bèè máá yó nkú kerì.

¹⁰ De mōnni kè ti Yiè nKuyie ndonté bèè konní Siyōò
kéndiè nke déúkunko Kuyie nyètiri
be wèi bá mməke kumānku.
De kó diwèi bo ncátinko be yèmmè
diwèi nè kuyènaatí dè bo mbè bo,

meyeñcaarimè nè yeḏabùò nkè òò dèe dété.

36

*Asidii kóo kpààti Sennakedibu domè Sudaa kòbe
(2 Bekpààtibè 18:13,17-37)*

¹ Sudaa kòbe kóo kpààti Esekiasi kpàti benni tepíítè nè di naanni mieke nke, Asidii kóo kpààti Sennakedibu domè Sudaa ekè iduotí fité yè ké yè fiète.

² Dè do só nhò bo Dakiisi nwe kédeite wèè baké o ãpàòmbè kòò tònne.

³ Kè Idikiya bire Ediakimmu wèè baké tekpààtiçtè kòo yenni dihei kóò co, ke neínè opátíwààti Sebuna nè Asafu bire Yoà wèè tou dihei kó tinaànti ã yèè páte mieke.

⁴ Wèè baké Asidii ãpàòmbè kòò béi nke dò: Kòtenè kénáké Esekiasi ke tú, okpààti dièwè Asidii kóo kpààti tu: A tá ba ke Íkú deè Ìnkè?

⁵ Yáà a yèmmè dò nha náá ntii náànti detetirè kpeti tú itié nyi ke da duò ndikòmbùò? Yáà a yèmmè naatinè we, kàa dààti ke yete wenwe Asidii kóo kpààti kpeti?

⁶ Ó tu ò yèmu ke dò nha yèmmè naatinè Esibiti nwe, a í yé ke dò nhEsibiti dò ndipènni dii pònte di ndi, kè wèè di pí ndii ò kòute. Esibiti kóo kpààti me ndòari bèè ò duò mbemáà.

⁷ Kè dè yèmmè a bo yí a yèmmè naatinè di Yiè nKuyie ndi tú nkù nku, dè né í tú kuù kó yewūstòrè nye Esekiasi pùòmmè o mómmuo, ke nàké Sudaa kòbe nè Sedisadèmmu kòbe ke tú: Bè nfeu be wūš diwūstònni dii bo Sedisadèmmu máà?

⁸ A tū ncannenè n yiè nhAsidii kóo kpààti dinùò, kè n da duò nsisēi sikòupisidè ke nsà kàa bo péte bèè bo si dèke.

⁹ A í yóò na kébaao n kóo kpààti kó betòmbè mieke bá omáà bá ketíke wèè tu osánpòù be mieke kàa yèmmè né naati nè Esibiti yóò da duómmè sikpàrinaasēi nè si dèèbè.

¹⁰ Yáà a yèmmè dò n kòtení nè mmáà ndi ke bo pònte dihei bá di Yiè nKuyie nyí dó, kuù n nàké ke tú n di dò képònte.

¹¹ De mònni Ediakimmu nè Sebuna nè Yoà kè bèè náké wèè ni Asidii dihāpòntfnni ke dò: Ti da báámmu bá nti náánnè Sudaa kòbe kó tinaànti, a nti náánnè Aramu ei kòbe kó tinaànti, bèè bo kuduotí Ìnkè kè bè bá nyo.

¹² Wèè baké Asidii kó behāpòmbè kòò dò: N kóo kpààti í n tònni kè m bo tí nàké f́ nnè a kóo kpààti di máà, ò pèttinke n tònni kè m bo tí nàké be nnitibè mbe. Bembe nè díndi di yóò di di mínti nti kényà di yéñkúmè.

¹³ Mèmmè wèè ni Asidii kó dihāpòntfnni, ò còrímmùè képièké nè Sudaa kòbe kó tinaànti ke dò: Kénténè Asidii kóo kpààti dièwè tu mù.

¹⁴ Ó tu: Esekiasi báá benné ké ndi sóú, nhò í yóò na ké di deeté o nou mieke.

¹⁵ Esekiasi bá ndi sóú nke tú di duò ndi yèmmè di Yiè nKuyie nkè kù yóò di deeté bá Asidii kòbe báá di pònte.

¹⁶ Asidii kóo kpààti tu, di báá yie nhEsekiasi kpeti, di we ntaunnè wenwe Asidii kóo kpààti kényie nho kpeti, kè dèe yie nkè di nyo mbá wè o paku kó tidiiti, ke cáá nho tebe, ke yò nho binte nie,

¹⁷ ke kèmmúnè ò bo kòtenímè ké di túóté kékònnè ketenkè, kèè dònnè di kòke ke mieke. Tidiiti borè nè detie mbè tu dè finyí.

18 Di báá kénté Esekiasi di náá ntú ke tú di Yiè nKuyie nyóó di deeté, ò di fétinkomu. Yehékè tɛyè kòbè kó yebòkè na ke bè deeté kè Asidii kóo kpààti í bè p̄ĩnàá?

19 Amati nè Adipadi de kó yebòkè bore? Sefadifaïmmu kpeye bore? Yè yete ò bo p̄ntemè Sammariia?

20 Yehékè yenyè yem̄u òndi kó yebòkè na koò bàa, kòò báá p̄nte ye kó dihei, kè di Yiè nKuyie nnè bo na kéyete kòò báá p̄nte Sedisademmu?

21 Kè bè ndò nkáré bá òmòu í nhò t̄ɛnné t̄imatì. Esekiasi wèè do bè nàké ke tú bè báá ò t̄ɛnné t̄imatì.

22 Kè Idikiya bire Ediakimmu wèè kòtí tekpààt̄iç̄ètè nè opátíwààti Sebuna nè Asafu bire Yoa wèè t̄o dihei kó tinàànti ā yèè páte mieke nè dikpààt̄it̄ōnni, kè bèè t̄i kèè, kè be miekee peike kè bèè k̄ɛrí be yààti k̄éw̄etoo Esekiasi borè, kóò nàké wèè baké Asidii kó behāp̄ombè ò bè nàké t̄i.

37

Esekiasi beëmmè Kuyie mp̄ānāànti náāntò Esaii

(2 Bekpààtibè 19:1-7)

1 Okpààti Esekiasi t̄i kèè dii m̄ōnni kòo yem̄mè caarè, kòo k̄ɛrí o yààti kédáátí kuf̄òt̄ōnkù k̄éntati t̄i Yiè nKuyie nç̄iç̄ètè,

2 k̄ét̄s Ediakimmu wèè kòtí tekpààt̄iç̄ètè, nè opátíwààti Sebuna nè ikuò n̄ùbè bèè tu bekótibè ke dà bè ndáátí t̄if̄òt̄ōnti k̄ék̄ote Am̄oti bire Esaii Kuyie mp̄ānāànti náāntò borè,

3 kóò nàké ke dà: Okpààti Esekiasi tu t̄i da nàké ke dà: Yíe nkó diyìè tu meyeñcaarimè k̄p̄eri ndi, t̄i pàk̄ému, Kuyie nkuu t̄i poté kè t̄i di ifei. T̄i k̄p̄ere ònnè kup̄eit̄eyonku ò̄ it̄émè m̄me onitipòkù, kè muw̄erimú nè ò òòáté ò bo n̄orimè kè debiree yenní.

4 Kè d̄e naati t̄i Yiè nKuyie nha t̄u nkù bo nkeè Asidii kóo kpààti t̄ōnni wèè ni o āp̄ombè kòo kù s̄ārmú mèè boti ke bo ò poté yes̄āmbè ò kù s̄ārmú yè k̄p̄éí. A nè kù b̄āntè ku kobe bèè kpáá be k̄p̄éí.

5 Kòo kpààti Esekiasi kó yet̄rè tuòkoo Esaii borè,

6 kòo bè nàké ke dà: T̄i Yiè nKuyie ntu di nàké okpààti Esekiasi ke dà o k̄ōmbùàti bá nduo ò kèè t̄i náānti nè yèè s̄āāmbè okpààti Asidii kou t̄ō nkè bè ò s̄ārmú yè k̄p̄éí.

7 T̄i Yiè nKuyie ntu kuù m̄ōmm̄onku yóó ò ānnè meyem̄mè mèè bo nte kòo keè tināànti mati k̄ék̄o nho cie kè k̄uu duó nkè bèè kè nhò kùu.

Asidii kóo kpààti w̄arimè dipátiri ke bo donné Esekiasi k̄ōmbùàti

(2 Bekpààtibè 19:8-13)

8 M̄em̄me wèè ni Asidii kó behāp̄ombè, ò kèèè Asidii kóo kpààti it̄émè Dakiiis ke k̄àte ke do Dibuna mudoò, kòo kè nhò s̄ñt̄o.

9 Asidii kóo kpààti do kèè Etiopii kóo kpààti Tidakaa k̄ōriní m̄em̄me ke bo ò do mudoò, ke yíè k̄ét̄s nke dà:

10 Nákénè Esekiasi ke dà: Asidii kóo kpààti tu: A báá yóu kè Kuyie nha duó nkù amáa, kè kù da souté k̄aa yem̄mè ndò mí nhAsidii kóo kpààti n yí yóó p̄nte Sedisademmu.

11 A m̄ōmm̄u nha kèèmu wenwe nhAsidii kóo kpààti ò d̄ò d̄e yehékè t̄eyè, ò yè k̄uòmè páfí, kè f̄ó nyem̄mè nè ò nha bo cootáá?

12 Kosāā ēi nè Anaa kperi nè Desefu ēi nè Edeniibe bèè do bo Tedasaa ēi de kó ibotí n yembè do kuò ì, ì bøkè na ke ì deetáà?

13 Amati nè Adipadi nè Daii Sefadifaimmu nè Enaa nè Iwa, de kó yehékè kó bekpààtìbè bore?

*Esekiasi bántèmè Kuyie
(2 Bepkààtìbè 19:14-19)*

14 Kè Esekiasi còuté dipátírì yetòrè nou mieke kékkaa nkédeé, kéta Kuyie ncífètè ké ò pīntè ti Yiè nKuyie nyiikè,

15 ké kù bāntè ke dō:

16 Ti Yiè nKuyie Mpakēdaa Isidayēribe tū nkù, fō nwèè kàri a taummè tōu bēfīnkēmbārìbè fēntì fīnkè, fō nwèè baké yekpààtìyō yemōu yèè bo ketenkè. Fō nwèè dōò ketenkè nè kefīnkè.

17 Ti Yiè nKuyie nha bomu, kénté kékeè, sīnnénì kényà! Keè Sennakedibu da sáámmè.

18 Ti Yiè nKuyie, mómmuō nwe yie Asidii kó bekpààtìbè dèèmbè ibotí tēi kó yehékè yemōu.

19 Ke cōu mbe bōotenkaanii, kè sī cōuté, benitìbè beè sī dōò nè ideí nè yetārè, sī ì tū Kuyie.

20 Ti Yiè nKuyie tí deeté nè Sennakedibu, kè ketenkè kó yekpààtìyō yemōuu banté fōò tumè ti Yiè nKuyie nhamáà.

*Kuyie ndaámmè Asidii kóo kpààtì
(2 Bepkààtìbè 19:20-34)*

21 Menìme Amotì bire Esaii tōmmè kè bèè náké Esekiasi ke dō: Ti Yiè nKuyie nylsidayēribe tū nkù tu kù kèemu a kù kuònnèmè Asidii kóo kpààtì Sennakedibu kpéí.

22 Ntē ti Yiè nKuyie nnàké ti o kpéí:

Siyōō kó desapùmbire da sènkèrimu,
ke da daú,

kàa cokù kè Sedisademmu kó desapùmbire da cōú.

23 Mí ndi nYiè nKuyie ntu: Wennì nwe a sàrmúmè?

Wennì nwe a ommúmè yesáàmbè?

Wennì nwe a sèémmè fēnōnfē?

Mí nKuyie nkùù dō mpái pái Isidayēribe tū kùà?

24 A baa tōnnì a tōrè kè yè sàrmúmí mí ndi Yiè nKuyie nkuà?

Ke nàké ke tū a naasēī kpeñnì mèè kpéí nte,

kàa dèke Dimaa tārì yómmè,

ke ta Dimaa tūúku cuokè,

ke kōū detekperè bè tu dè sètìrì nè siperesì?

Ke tūòke ditārì yontényómmè detie nsū deà?

25 Ke béi nke tū a keúmu sibií betòbè cie,

ke yà betòbè tenkè kó menie

nke na a naacètè mēmáà,

ke fīnné Esibiti kó ikó nyì tukúnè kukó ndiekù Niidi.

26 A né í yé ke dō mmí nKuyie mmú pī nde kó mutōmmú,

nè dimōnnì kōtírì mieke nke,

n tāātémè ke yé n dō nkédōòmè,

ke yóo me dḗ di mmḗnnì.

Mí do da tāáté,

kàa bo puo nyehékè iduotí fité yè ké yè dèíté.

²⁷ Kè de kó yehékè kḗbe dónté muwērímú kè dèe bè kpeí,

kè bèe di ifei, késááténè timútì,

bè í yóo ncáánnè memúyḗḗmmè, bè yóo dontenè tiyòyienti,

nè timútì tì ò yè tecadopòtè Ìnkè

kékpéio bá ti mḗnnì í tḗḗke.

²⁸ A kpeti mati í bo tì m biinnè,

mí nKuyie! Kàa kàri n yému,

kàa yèti n yému,

kàa me n tati n yému,

kàa miéke m peike n yému.

²⁹ A n yè mèè kpeí nkemiéke, kè tepòtè da deuté

dèe te, kè n yóo tḗnné a ḗnnì mumámáá,

kéánné a nuù tisāndánti ke da dete,

képoonnè a nacèfḗtè kékpènné a cie.

³⁰ Esekiasi, nte dèe yó ntu mebenkumè: Di mbenni di yóo di tidiiti tì ḗnké tì nti, dibenni teri kédì tididenti, dibenni tāánnì kébuotí kékḗḗ, kékífkú detie mbè tu dè finyí kētḗḗ de be.

³¹ De mḗnnì Suda kḗbe bèè bo nkpaá, be cīè mbo ta ketenkè kè be bakèe peité yèbe.

³² Sedisademmu nwe, bèè bo yenté bè yètinímè, Siyḗḗ tārì ndi bè yètinímè.

Ti Yiè nKuyie Mpakedaa ti dó mèè kpeí nkè dè deu te kòò yóo mè dḗḗ.

³³ Kè tì tukúnè Asidii kóo kpààti, nte ti Yiè nKuyie nnàké tì o kpeí: Mí ndi Yiè nKuyie mmú tu ò í tati di nheì, ò báá di tāḗ ipie, nhò mè mbáá di donè tidòpiti, yoo wèe ḗnnè di duotí mutáá nkéna kéta.

³⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú ò í tati di nheì. Ò wèti ke bo poo nhò kèténì kùù ce nku kékonè.

³⁵ N yó nkānkému di nheì ke di deeté n yètiri kpeí, nè n kóo tḗnti Dafiti kpeí.

Asidii kḗbe cokémè kè bèe kuḗ Sennakedibu

(2 Bekpààtibè 19:35-37)

³⁶ De kó keyènkè kè ti Yiè nKuyie nkó ditḗnnì kḗténì Asidii kḗbe kó dihāpḗnkari, kékuḗ benitidaabè tekòupíkòutè nè sikòupípisini nè sikòupísinùmmù (185000). Kè dèe wenté kè bè nsó mbecírìbè beè máà duó duó.

³⁷ De mḗnnì kè Asidii kó okpààti Sennakedibuu uuté o āpḗnkari kéíté kékó nkémmo Ninifu,

³⁸ kéta diyè marì o bḗḗ Nisidḗki tou kénnikú di ìikè kòo bí Adamedeki nè Sadesisee kè bèe ò kḗḗ disie kékuḗ, kécoké, kékote Adadati ei, kòo bire Eda-Adonni sḗtè o kpàti.

38

Esekiasi muḗkemè kè Kuyie nhò miékunnè

(2 Bekpààtibè 20:1-11)

1 De kó dimònni ndi Esekiasì muòkeme kédúunnè mukũũ. Kè Kuyie mpāānāānti náāntò Amoti birè Esaii kòte o borè, kóò nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu a tũnte a cĩtè kpeti a í yóó foute a yóó kúmu.

2 Kè Esekiasì tũnte o ìikè kécúó nkumari, kékúónnè ti Yiè nKuyie nke dò:

3 Áú! Ti Yiè nKuyie n da báámmu n kuò mmesémme! A yému n da tũmmè nè n yèmmè memòu, ke dōori a dómè. Ò me nyí kékúó.

4 De mōnni kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Esaii ke dò:

5 Kòte kénáké Esekiasì ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie, nho yààri Dafiti do tũ nkù n tú: N kèemu o báámmu ke yà o nōnnieti koò yíe yebie ntepítè nè yenùmmù.

6 N yóó ò deetému wenwe nè di nhei Asidii kóo kpàati nou mièke, n yó nkānkému di nhei.

7 Nte mí ndi Yiè nKuyie, n yóó be benke mèè benkùmè kòo banté n yóó dōòmè m bée nti.

8 M bo duò nkè medéè mbótí kémmeke Akasi maá yèè detisàkè tepítè, kè medéè mmènke bótí yedetisàkè tepítè, kè mè do dátinnè yèè detisàkè feité.

Esekiasì miétémè kēsānte Kuyie

9 Sudaa kòbe kóo kpàati Esekiasì do muòke kémieté, kēwāri fēè yēnfē nfe die.

10 Mí n yèmmè do dò n yóó kúmu

bá n we mu nyí tũòke yè cuokè.

N yèmmè do dò n tati kudōnkù nku

ke pàà n we sonye yèè kpaá.

11 N yèmmè do dò n ténke í yóó yàmu,

n Yiè nKuyie ketenkè kie nyínkè.

N do í yé ke dò, m bo yà oniti ketenkè ìnkè.

12 Bè còóté n fōmmu mmu

bè ãã còóté mèè botí dinaacēnfii,

n kpéú n fōmmu mmu

o yaādùòti ãã kpéúmè kuyaàgónkù,

kékéété mupààkómú

dè bo nyóó yí kuyuoku àa n dèèmu.

13 Dè bo nyóó wenté kè mukũũ nni nnamu,

kù cáá n kũũ nye diciriciri kōme.

Dè bo nyóó yí kuyuoku n Yiè nkàa n dèèmu.

14 N do kuò tekpāncéndéitè kōme mme,

ke kuò ndikpētínónkperi tēmè,

ke bóú nkēìnkè sáà ke n nuò nkpeí.

N Yiè nKuyie ndè m bimu yàa n deeté.

15 M bo bée nke dò ba?

M bo náké ònti n Yiè nKuyie?

Kuò mè nni ndòòmè,

n kéri ke yōnti n kōnti nti n fōmmu mumòu mièke.

M bonè meyeñcaarimè mme.

16 N Yiè nKuyie nè a kó mesàà nkpeí nke n fòùmè.

A kó mesàà mmeè te kè n kpaá ke weí,

fɔ́ð m miékùnnε ke wɛ̀tε ke n duó mufòmmu.

¹⁷ Kε n kó meyeñcaàrimè naá ndiwèi,

a n dómu ke n dènnení mukũũ nkó difòtìri mieke,
ke bùtínné n yei mmeməu.

¹⁸ Ke yé bεdəmbè í da sántímè,

bεcírìbè í da sántí,

bèè bo kudəmbiúkù bè ténke báá na kédenteni
a túmè timómmənti yié.

¹⁹ Bεfòùbè bεè máà yóó na ké nda sántí,

m me nda sántímè yíe,

bá wè kòò nnáá nho bí a túmè timómmənti yié.

²⁰ N Yié nKuyie a n deetému

ké ti yó mbie ntikùtiduùti a cìtètè mieke

ke da sántí,

ti fòmmu muməu mieke fɔ́ nti Yié nKuyie.

²¹ Kε Esaii dò bèε waanní fikíε kó yebe kénante,
kéwaare Esekiasi mənne kè dèε yíε nkòo miété.

²² De do ś Esekiasi bekému Esaii ò yóó yà mèè benkùmè kébanté ke dò nhò
bo wɛ̀tε kéta ti Yié nKuyie ncìtètè.

39

Esekiasi cəutémè Babidənni kó yeheikəntərè

(2 Bεkpààtibè 20:12-19)

¹ De kó yemə̀rè mieke nke Badadanni bire Mədodaki Babidənni kóo kpààti
kèémè Esekiasi muəkemè ke miété, kətənnènni benitibè dipānni kè bè bo ò dəu.

² Kε dèε narikε Esekiasi kòo bè benke o kpàti ti sàri kùù dieku nè timáti péiti
nè mesəu nnè tihúúnti nè mekəsààmè. Kòo bè benkenè o kpàrinenti sàri dè. O
kó yεsə̀rè yeməu cénke. Dəmarè í nsuó nhò í bè benke dè tekpààticìtètè yoo o
mómumuə nho kó tεcìtètè.

³ Dè yí memme kè Kuyie mpāānāānti nāāntòo Esaii kotoo o cìtètè kóò beke ke
dà: Benitibè bèè kəteni a cìtètè bè yε mba? Bè yènni de? Kε Esekiasi dà: Bè bonni
dihèi dətiri ndi Babidənni.

⁴ Kε Esaii dà: Bè yà ba a kpààticìtètè? Kε Esekiasi dà: Dəmarè í sùó n yí bè benke
dè n sà̀rè yeməu mieke.

⁵ De mənni kè Esaii dà: Kénté ti Yié nKuyie Mpakedaa yē n da náké ti.

⁶ Kuyie ntu: Dè kpaanímu kè bè bo túóté dèε kó dimàà bo a kpààticìtètè mieke
kékònnè Babidənni. A yembè do kóú dè, kəntə kətuəkenèni yíe, dəmarè í yó
nkpaá.

⁷ A mómumuə nha bí a peitè ì, bè bo í pírímú kékònnè Babidənni, kè bè fòmmu
ké bè píríné tekpààticìtètè mieke mutómú.

⁸ Kε Esekiasi dà: Ti Yié nKuyie nduó nkàa n nàá nti wennimu. Nè o yèmmè
mieke ke né tú kè kunaati cénke bo n kó dimənni kè timáti í n kəənnè.

KUYIE NYÓÓ BÁNTEMÉ ISIDAYEERIBÉ

40

Kuyie nnàkémè kù yóó dèetémè ku kòbe

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Yáúkùnnè n nìtìbè kòntì, ànnénè be dikòntìbùò.

² Yáúkùnnè nè be kòntì, náké be ke tú, mí ndi Yiè nKuyie n tú:

Bè yèmu mudaatámmú miéke,

nh ùtému be yei,

n do bè dií mmesémmè mme mediè,

ke fósò mbè n dòò dè.

³ Metammè mamè mèè pīēkù tedòntè kó dikpàà miéke ke tú:

Keuténè ti Yiè nKuyie kuce.

Keuténè Kuyie nti tū nkù kuce ketempéikè.

⁴ Ítinné itáfuò nyimòu,

yetārè nè yeterè kè dèe enne.

Kè dèè ikú ikú kè dèe maate

kè yetārèe naá nkubiriku.

⁵ Dè mònni ndi ti Yiè nKuyie nyóó benkemè ku kpeti,

kè benitìbè bémòu ti yà.

Di Yiè nKuyie nkuù tì béi.

⁶ Kè n keè metammè mamè, kè mè tu: Pīēké!

Kè n dò m bo pīēké ònti?

Kè mè dò: A bo pīēké ti tu:

Benitìbè í cáánnè timúti,

be wenniku donnè mutepóó nkòku nku.

⁷ Timúti òò kpeímu kè ti póó mmóté,

ti Yiè nKuyie nkó kuyaakù fuute dii mònni.

Mómmuò nwe benitìbè í cáánnè timúti.

⁸ Tì òò kpeímu kè ti póó nyote

ti Yiè nKuyie nkuù kó tináànti me mbomu sáà.

Tináànsààti bè dò nképīēké tí

⁹ Díndi Sedisadèmmu kòbe dekenè Siyòò tārì,

pīēkénè mediè.

Pīēkénè ke bá ndé.

Nákénè ti Sudaa eì kòbe ke tú

ti Yiè nKuyie nti tū nkù kèróomu.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nkéróomu nè muwērímú,

ku wērímú muù te kè kù baké.

Kù kèróomu ke tò tiyeti kè tìcuuti ni ku ìikè.

¹¹ Kè kù yó mbè ncèmmú opecènti ò ncèmmúmè o pe

kù ní yóó youte ku bakù nku kítíí nku pe,

kénhúúkú ku pèbí ke kpaaake ku peyòti.

Kuyie nkùù dòò kēīnkè nè ketenkè ku cii ndeumè

¹² We mbo na kébenné damèèrì kó menie nnè o nòùtè?

We mbo na kébenné tiwetì nè o nòùtè?

Ketenkè mè nduó ke mamè,

we mbo na kéánnè ke táá ndinaabuu?

We mbo na kécònnè yetārè nè sitáà o biètè ìnkè.

13 We nyé ti Yiè nKuyie ncii mmàmè?
We nkù duò nyitié?

14 Nè we be sènni ke pètè mecii?
We nkù benke tibeénti tì sié?
We nkù benke mecii?
We nkù benke meyiétimè kó kuce?

15 Kuyie nyiikè yebotè kéñni
ke dònne dinésimbàù òò dúótémè mme tenaate mieke.
Ke donnè fetárfè ò ndakémè cidóò ìnkè.

Ketenkè kèè soké dàméèrì cuokè
ke kó benitibè dònne kutáayukú nku kuyaakù tó kù.
16 Dimaa kó detie nyí sannè ke bo ntuàtinè ku wūstànni.
Iwūò ìì bo Dimaa túúkù mieke,
ì me nyí sannè bè bo ì fiémè kétuò nku wūstànni ìnkè.

17 Bá kè yebotè wènné yemau Kuyie mborè,
yè í tùòke dèmarè,
kù yè wúò ndetetirè nde.

Kuyie nyí m̀ake ti bo kù dònne nè mù

18 Ti bo donnè we Kuyie?

Ti bo doò ba ke kù dònne?

19 Tetenkaanitaa kè ba?

Omaáti weè òò yie ntimáti kéuté kè dèe naá ntetenkaanitè,
wèè màáti mesoo nkoo tè dàri mesoo
ké tè cáfinnè tímáti péiti kó demámánnè.

20 Kòo cīrii waá nkudú kùù í duri
kéwaá nwèè nò nke céú sitenkaani,
kòo ò ciékè tetenkaanitè tèè yó nfiíkú ke bá nnampú.

21 Di mu nyí banté wèè dòò kutenkàà?

Di í tì kèèà?

Di í tì yéà?

Bè í tì ndi nàké nè dimònnàà?

22 Kuyie nkpaatikari bo ke ìnkè nke

kuù pitè tiweti kuyàakù kōme,

ke ti pīnte kè ti dò nkutouku

benitibè de mbo kè kù bè wúónnì kè bè dò nsikēū.

23 Kuù ò nte kè bèè tu sikpaatibii kè bèe naá ndetetirè,

kuù ò nte kè bèè baké kè bèe naá ndetetirè.

24 Bè ò nkpaá ke í kàri, kénkpaá ke í fiíkú,

be cīē nhō nkpaá ke í ta ketenkè

kè ti Yiè nKuyie mbè fùute kuyaakù nku kè bèe kpei.

Kè kuyaakùu bè tùótè tefòdòntè òò túótémè tímúketi.

25 Mèmmè kè Kuyie mbéi nke dò:

Di bo ndonnè we mí nKuyie nkùù dò mpái pái?

We nni mmánnè?

26 Bóútèné ke ìnkè, wéntèné kéyà,

we ndòò siwàà, we nsi còriné bá tè te kó mefiè?

We nte kè si yènni ditñni

ke kéri bá tè te dò nkénkérímè?

Kòò sì yu bá tè nè te yètiri
 de yiè nwērímú deumu kòò kpeńni.
 Deè kpeí nte kè tēmatè ɔɔ yí nkpa ò sì yu dè.

Kuyie nh̄ɔɔ wēte kédúmmè ku kàbe bèè cīte muwērímú

27 Díndi Isidayeeriibe Sakɔbu yaábí,
 dè òmmè kè di tú mí nKuyie n yí yé tii di tuòkùnì?
 Kè di yèmmè dò m búútóo di kpeti?

28 Di í ti yéáá? Di í ti kèèà?
 Di Yiè nKuyie mbomu sáà.
 Kuù d̀̀̀ kutenkù kuməu, kù ɔɔ í nh̄u.
 Dè ɔɔ í nkù bi!
 Ku cii ný m̀̀ke kum̀̀nku.

29 Kuù ɔɔ yíé muwērímú wèè ɔu,
 kédúɔ ntikpetì wèè cīte.

30 Bèbèmbè ɔɔ ɔumu kényīke
 kè b̀̀̀dacɛmb̀̀̀e cīte kédò.

31 Bèè m̀̀e mbúó ti Yiè nKuyie nkuù ɔ mbè yèútí muwērímú,
 kè b̀̀e p̄̀nni b̀̀e f̀̀eti itúúkè ɔɔ yīm̀̀è k̀̀epuu,
 kè b̀̀e ɔ ncokù kè báá ɔu.
 Kè b̀̀e k̀̀erí b̀̀e báá keè tih̀̀ùtì.

41

Kuyie ntāātēmè ku kóo niti kòò k̀̀eríní

1 Kè Kuyie mbéi nke d̀̀̀:
 Díndi ketenkè kèè soké d̀̀̀améèrì ke kàbe yīnè yúóó,
 k̀̀ékénté k̀̀ékeè n tú mù.
 Yèbotè yeməu kàbe, túóténè tik̀̀ɔ̀nyauti,
 k̀̀ékoténí kè ti máá k̀̀ébeke.

2 Míi ínní okp̀̀arinuɔnti diyìè yìèní kèè bíékè,
 kòò bo tũntè dihei
 bá kòò k̀̀te kèè bíékè weè n̄.
 Míi duó nkòò na yèbotè ke yè baké
 kè ye kp̀̀à̀tìbè ò bùó
 kòò yè ɔ̀urì nè o siè
 kòo pie nyè cìenko kuyaaakù ɔmmè tim̀̀úkpetì.

3 Kòò yè bètì ke dò nh̄ò èinte
 bá o naàcèi í tuòku ketenkè
 bá d̀̀emarè í ò d̀̀̀.

4 We nte kè dè d̀̀̀?
 We mp̄̀í nde kó mut̄̀mmú?
 Wèè d̀̀ennení ẁ̀nwe f̀̀enitiyanfè nè dim̀̀ðnnì.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmí nwe!
 N do bomu m̀̀eketimè ke kp̀̀aá bo,
 ke yó mbo sáà.

5 Ketenkè kèè soké d̀̀̀améèrì ke kàbe
 de yàmu kè b̀̀e k̀̀ánti au.
 Kè itemm̀̀nke iməu kàbe kpeutí,
 ke iiti ke t́́kíní.

6 Ke teé mbetòbè,

bá wè kòò nàá nhotòu ke tú o kònti ñyau.

⁷ Wèè màátí kòò yàúkunko wèè dàrì mesɔɔ nho kònti,
wèè ɔɔ anténè timátí kòò yàúkunko wèè tɔ dimátári o kònti
kè bè tuuté diì mǎnni be tenkaanité ke dèè,
bè dò tē wenni,
ké tē baakénè sikāū kè tē bá nnampú.

Kuyie ntāātémè Isidayeeribe ke bè kánké

⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Kénténè díndi n kó betǔmbè Isidayeeribe.
Kénténè díndi Sakɔbu yaàbí n tāāté bè,
kénténè díndi n népo Abarahammu kó kuwuɔ.

⁹ N di wammúní itemmànke nyi,
kutemmànku nku n di yùnímè.
Kè n di nàké ke yī: Di tú n kó betǔmbè,
mí di tāāté n yí yóó di dootóo.

¹⁰ Di bá nyīèkù n di bonèmu,
di bá nwéite wéite nè iyīèke, mí di te,
mí di kpénkunko ke di teénnè
ke di pīnnè n kó dinɔyɔnkperi.

¹¹ Bèè mièke di péi,
iféi yóó bè pīmmu kè dèe bè di.
Bèè di wantinè dikpànni
be wērímú yóó deèmu kè bèe kú.

¹² Bèè do di dokùnè
di bo bè wammú kémónté.
Bèè do di wantinè dikpànni
bè bo kpaake kénáá ndetètìrè.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie mmí di te.
Mí pī ndi nàùtè ke tú: Di bá nyīèkù
m bomu ke di teénnè.

Kuyie nyèmmè kù yóó teennè Sakɔbu yaàbí

¹⁴ Díndi Isidayeeribe Sakɔbu kó kuwuɔ nkɔbe
díndi bè wùó mbè ke donnè yebiè
díndi bè nàù bè sibeú tēmè,
bá nyīèkùnè.

Mí m mómmuɔ m bomu ke di teénnè,
mí yóó di donté, mí ndi Yiè nKuyie, mí béi.
Mí nwèè dò mpái pái
ke di deérí díndi Isidayeeribe.

¹⁵ N di dòò kè di sákénè dinaakāà pànni ndi diì mòke yenì.
Ke di bo mpua yetārè,
ke déi sitáá ke dò ndi déi timúkpeti.

¹⁶ Di yóó bè cièmmu kè kuyaakùu bè tɔ,
tefòdóntè bo bè iténè.
Kè díndi né nyānku mí ndi Yiè nKuyie
n di duó ndi wèi kpéi,
kémpòti mí nwèè dò mpái pái n kpéi.
Mí nwèè di te díndi Isidayeeribe.

Kuyie nyóó ceetemè ketempéíkè kè kèè naá nkupúú

17 Besenñibè nè besñtínbè bè dómu menie
nke bo yá ke mǎrité,
kè be ní kpei nè sinéyǎí.

Mí ndi Yiè nKuyie n yóó bè teennèmu.
Mí di te díndi Isidayeεribe n yí yóó di dootóo.

18 Kèè tenkè do tú tedǎntè m bo kè dǎò ikó,
yεbirε bo ãnné dèè do dò nkubiriku
m bo dǎò ketenkè kèè dò nketempéíkè tepútè,
ketenkè kèè do kpei wákéré menie mbo púó nke miεke.

19 Kè n fífkú ke miεke detekperè
bè tu dè sétiri nè bè tu dè àkásíà,
nè tii tieti pǎí bè tu dè míiri,
nè bè tu dè odífíè.
M bo fífkú ketempéíkè miεke,
deteokùrè bè tu dè sǐpèrésì,
nè bè tu dè pinni, nè bè tu dè pǎèè.

20 Kè dèε yie nkè benitibèε dè yá
kétotí be yemmè kébanté mii dè dǎòmè,
kéyíéé mii dè ãnnémè, mí ndi Yiè nKuyie
nkúú dò mpáí páí,
ke di te díndi Isidayeεribe.

Sitenkaani tumè detetirè

21 Kè Kuyie mbéi nke dǎò:

Mí nKuyie, mmí nSakǎbu yaábí kóo kpààti
mii tu: Díndi yebo té kó sitenkaani
kǎtenèní ké m beé ndi kpeti, n náké nǎ di kpeti.

22 Dí kǎtení ke tí náké dèè yóó dǎò,
di do náké tí, tí dǎòà?
Yoo di tí náké tii kpaaní ke bo dǎò
kè ñsà kè tí bo dǎò.

23 Náké nǎ tii yóó dǎò yemǎrè sonyε,
dǎònè mesàà nyoo meyεi,
kè tí ndè wúó, timǎu kè tí dè yá
kébanté di mannèmè mí nKuyie.

24 Díndi sitenkaani, detetirè di tǎñnèmu,
di tǎmmú mumǎu mù tu detetirè ndε.
Wèè di tǎáté kòò tu isíé kou.

25 Mí nKuyie mmí ínní onití kubakú yóú,
ò iténí diyie yléní kè nke,
kè yuutiní n yètiri,

ke naùti benùbè mutáá nkǎme
ke bè ùtíri oyaamarí ò nhütíri mèè botí tiyaati.

26 We ntí náké nè dimǎnni kè dè bo yie nkè tí ntí yé,
we ntí pǎá kè tí né bo yí tí tu timómmǎnti,
di kóò mǎu í na ke tí náké,
tí í yènní di kóò mǎu nùù miεke.

27 Mí tí pǎéké meketimè Siyǎǎ,

mî duó nkè bè nàké tináaḥsààti Sedisadεmmu.

²⁸ Díndi sitenkaanî, n wèríní n yí yà òmòu di miεke,
wèè bo na kénáké o yèmmè dòmmè,
m bo beke we tímati kòò n ténne?
N yí yà de yiè.

²⁹ Diməu di tú siyáabisí kəbe mbe,
kè di tǝmmú tú mutetímù,
díndi sitenkaanî di tú kuyaaakù nku
dí í ā mùmamù.

42

Kuyie ntāātémè ku kóo tǝnti

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Ntənè n kóo tǝnti m bo wèè kó difǝnkúò
mî ò tǝāté
koò dó mεsàà
koò duó n kó muyaá,
kòò bo bεnke yeboṭè
dèè wenni, dèè tu kuce.

² Ò í yó nwékute,
o tammè í yó nkpeñni
bè í yóó keè o tammè ice miεke.

³ Ò í yóó bósóte dipènni dii kàrmú
ò í yóó kuə defitírè dèè kó muhǝá ndó kékú,
wèè yóó niité yeboṭè tímómmǝnti kó kuce.

⁴ Ò í yóó yóu o tǝmmú, ò í yóó əu,
kè yaa niiténè kutenkú tímómmǝnti kó kuce,
kè yehekè yèè soké dǝmèèrì cuokè kè ye kəbe keè o tié.

Kuyie nnáké ti kù tǝāté wè kòò bo ntú yeboṭè kó kuwenniku

⁵ Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù,

mí nwèè dǝò tiweti ke tì pité,
mî ānné ketenkè nè dèè kó dimàà bo keñkè
mî duó mmufǝmmu benitibè bèè fòu ketenkè,
mî te kè bè wei ke ceñti.

⁶ Mí nha Yiè nKuyie mmî da yùni fǝ nkóo tǝnti,
ke da duó mmuwērímú kaa bo bεnke kutenkú tímómmǝnti.
Mî da tǝāté ke da kǝnké kaa bo ānné metaummè,
mí nnè benitibè ti cuokè.

A yó ndò nkuwenniku nku yeboṭè cuokè,

⁷ kéwéi ntiyǝñti,
kékpeté tikpetínti,
kédenneni bèè bo dibiiñni ké bè tanné kuwenniku miεke.

⁸ Mî tu di Yiè nKuyie, n yèriri ndi mεmmε.

N yí yóó duó n kó tikpeti otəu məu.
M báá duó nsitenkaanî n kó disānni.

⁹ Mεdǝrímè ketimè dǝəmu ke dèè.
Kè n di náá mmetēmè mèè kpaaní ke bo dǝò,
mè kpaanímu kè n di náá nke mè mu ní tǝkəní.

Disānni kó feyènfè

10 Deñtènè feyempànfè ti Yiè nKuyie nkpeí,
nsāntínè Kuyie!

Díndi bèè cènti dàmmèrì Ìnkè nè dèè kó dimàà bo o mièke
díndi bèè iténi itemmànke.

11 Díndi bèè bo díkpáa mièke kó yehèkè nsāntínè Kuyie.

Kedaa kó sihekésí kòbe ndéúkùnkonè Kuyie nyètìrì.
Sedaa tàrì kòbe nyíúnè kè diwèi ndi bo.

12 Nsāntínè ti Yiè nKuyie ndíndi yehèkè détiyè kòbe,
pīèkénè ku sānni!

13 Ti Yiè nKuyie nkèrínímu okpàriteu kòme,
ke toñni okpàrinuònti kòme,
ke úú ke pīèkù,
ke buò nku dootitòbè feúùfè.

Kuyie ndó kédòò tí í yóó paà

14 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie ndò nyúóó kè dè mǎntemu,

n yí buò, m pī mmáa nè dimònni ndi.

M mítìrìmu onitipòkù wèè kuò ndebire o kòme,
n fìumu kè n wemmu èké.

15 M bo dáté yetārè nè sitáá kéfeinko,
timúti nè detie ndè bo kpeí,
kè ikó nkũũ kénáa nketenkè,
kè yebiree kpeí.

16 M bo niitè tiyùònti kuce tí í yé kù,
m bo tí kèténè kuce tí í yà kù,
m bo ceete dibìnni kè dii naá nkuwenniku,
kè n yíití yefòtè kè dèe enne.
Deñde n dó kédòòmè dè í yóó paà n yóó dè dòòmu.

17 Bèè duó mbemáa sitenkaani,
bèè ò nnáa ntimáti bè yiè ntì, ke uté,
ke tú dè tu be kó kuyie,
bè yóó bótiúmu kédì ifei.

Kuwuo nkùù ò nke yèí

18 De mǎnni kè Kuyie mbéi nke dò:

Díndi yewùò kénténè kékeè,
díndi tiyùònti wénténè kényà.

19 N tú we kuyùònkù kè dè í tú díndi n kó betòmbè?
We nhò nkè dè í tú n kó betòmbè
n tò mbè ke tú bèe náké n náañti.

20 Di yà kè dè sūmu di me nyí kpaá yé dèmarè,
kè n nàa nkè di kèmmú di me nyí kèè timati.

21 Mí ndi Yiè nKuyie mú tu tímómònti
n dó ke dí deetému,
deè kpéi nte kè n dí duó n kó ikuá ì kpeíni,

ke wenni ke p̄ēēté demou.

²² Nte d́ndi kè bè eí di kperε ke di cònnó,
 bè di dii nyef̄t̄e nye,
 kè di duó ye miεke,
 kè bè di p̄i nke kpetinné,
 bè di do mudoò mmu ke fekù di kperε
 òmòu me nyí di deerí,
 kè bè eí di kperε
 bá òmòu í bo wèè bo yí t́nnénè be be kperε.

²³ Di miεke òmòu me nyí totí o yèmmè ti ìnkè.
 We nné yóó totí o yèmmè t̄i kpaaní ti kpéí.

²⁴ We nduó nkè di ta meháárimè miεke d́ndi Sakòbu yaábí,
 we nduó nkè be eí di kperε ke dè fèkù?
 Dè í tú mí ndi Yiè nKuyie nnaà?
 Di í yie n kpeti d́ndi Isidayεεribe
 di í t̄unne mí ndi Yiè nKuyie n di benke kùu ce,
 di í t̄unne n kuó.

²⁵ Deè te mí ndi Yiè nKuyie
 nkè n còunní m miεke kó muháá ndi ìnkè,
 kè mudoò yonkumu tanní
 ke di fité muháá nk̄me tip̄iti timòu,
 di me nyí banté kè mudoò di kùo
 di me nyí totí di yèmmè.

43

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀:
 Mí ndi Yiè nKuyie m̄i di d̀ò d́ndi Sakòbu yaábí.
 M̄i di piíté d́ndi Isidayεεribe
 di bá nȳèkù, m̄i di donté,
 m̄i di yu di yètirì ke di tú n kòbe.

² Kè di senti meniε n di bonèmu,
 kè di senti ikó ndi báá diu,
 kè di kéri muháá mmiεke mù báá di cóu,
 fehāādeēnfē báá di tuo.

³ Ke yē n túmè di Yiè nKuyie nku ke dò mpáí páí,
 ke di te d́ndi Isidayεεribe ke di deerí.

N yóó duó nkè bèε namu Esibiti kòbe,
 kè bè ndò ndi deer̄imè kó tidonti.
 M bo duó nkè bèε na Etiopii nè
 Sebaa de ekè kòbe di kó dif̄tirì.

⁴ N wúó ndímbe,
 n yèmmè naatinè dímbε, n di dómu,
 n duó mbenit̄ibè díi kpéí,
 n duó nyεbotè díi kó dif̄tirì.

⁵ Di bá nȳèkù n di bonèmu,

n yóo tónímu di yaábí ìì bo diyìè yìèní kèè bíékè,
ke tínní diyìè taà kèè bíékè kòbe.

⁶ M bo náké kubakù yóu bíékè kòbe ke dò:

Ténnénèní bɛ!

Kénáké kucānku bíékè kòbe ke dò:

Fínnènní bɛ!

Ténnénèní n nitidabí ìì bo di bíékè.

N nitipobí ìì bo kutemmānku kè ìì konní.

⁷ Bèè kó dimàà tɔ n yètiri, n dàò bɛ,

mū bɛ ānné, mū bɛ pīté kè bɛ bo benke n kpeti.

Kubotí kùù dò nkénnáá nKuyie nkprí

⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Dennènní tiyūōnti,

tì mòkemu inuō, nti me nyí wúó.

Dennènní yewūō, bɛ mòke yeto bɛ me nyí yo.

⁹ Yebotè yemau kòbe tínnènní,

kè ibotí imau kòbɛ wēnné.

Di kó sitenkaanì mièke,

ōnte pāá ke nàké tì mɛ ndòò?

Ōnte do niitè kè tì nàké?

Tèè nàké tɛ do tì nāá nkè bèè bo,

kè bɛe kónné tɛ do tú mù,

kè tì né yie nke dò tì tu tímómman̄nti.

¹⁰ Díndi Isidayeeribe dī nāá n kpéi mí ndi Yiè nKuyie,

dī tu n kó betōmbè n tāāté bɛ,

n dó tì tu di bo bantémè,

kéyie, nkéyēté mū tumè Kuyie,

kè dè í tú mí Kuyie ntekù makù í bo,

kùmakù í buoté, kùmakù me nyí yóo buoté.

¹¹ Mí nKuyie mmū tu di Yiè nKuyie m maa,

n kó difōnkúò odɛtíwè tōu mōu í bo.

¹² Mū nāá mmɛdɛetímè kpéi kè mū dɛerí,

dè í tú tɛbōotenkaanitè matè tɛ tì ndi nàké.

N dàò dè di kpéi dɛè nāá n tùmè di Yiè nKuyie.

Mí nKuyie mmū bɛi.

¹³ N tú Kuyie nku ke yó nkù tu sáá,

ōmōu báá na kè dè fiētɛ n nòutè mièke,

ōmōu báá na kɛpā n dōari dè.

Kuyie nyitè ke còmúmè Isidayeeribe kpéi

¹⁴ Kè tì Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie nwèè di dɛerí n dò mpái pái nwe,

ke di te díndi Isidayeeribe.

Nè di kpéi nke n tōmmè benitibè Babidōnni

kè bɛ bo bɛ do mudō,

kè bɛe yeinko meniè mmieke nè bɛ bàtòòbè.

Bembɛ Kandee kòbe.

15 Mí n di Yiè nKuyie n do mpáí pái nwe,
 ke di te díndi Isidayeeribe,
 mí di dòò mí tu di kóo kpààti.

Kuyie nyóó keuté mē Isidayeeribe kuce pànkù tēdōntē kó dikpáà miēke

16 Mí ndi Yiè nKuyie m mí béi,
 mí nwèè do keuté kuce dāmèèri miēke.
 Mí nwèè do ànné kuce fenéwuonfē miēke.
 17 Mí nwèè do duó nkè sinaasēī kété nè si dèèbè
 nè dihāpàntīnni kperi kē bēe duó,

bá be ténke í nyíté kē be kperēe deè,
 kufitīnhōū 55 cóuté kēdeemē.

18 Di ténke báá dentēni dēè pēētē de kpéí,
 di bá ntoti di yēmmè dēè pēētē de ĩnkē.

19 N yóó dōò dēmarē pànnē nde,
 dē feitēnímu ke dēè, di í bantáá?
 N yóó keuté kuce nku dikpáà miēke,
 m bo duó nkè ikó nhānné ketempéikē miēke kēmpūō.

20 Tikpasīnti, sīkpamōó nè icūo ndiēyì dē bo n sante,
 nh ānné mēè kpéí menie ndikpáà tēdōntē kperi,
 nh ānnémē ikó nkētempéikē miēke,
 kē n kōbe n tāātē bē bo nyō.

21 Benitibē n dōò bē ke bē te,
 bē bo nni nsānti.

Kuyie nseimmē Isidayeeribe

22 Kē Kuyie mbéi nke dō:

Díndi Sakōbu yaábí mí dōke di yumè
 di pētínke m bütinnému díndi Isidayeeribe.

23 Di í n fēuté dipedapànni ke tuò,
 di í n fié iwūō ke n sántēnē,
 n yí di beke ke yē ndí m pā tidiiti,
 n yí di kōkénē ke yē ndí nni ncóunko tihúúnti.

24 Di í donté tihúúnti n kpéí,
 di í n tuō ndi wūō kó mekūò,
 di pētínke nh ānné mutōmmú mmu nè di kó meyei,
 di n tanné tihòùti nti.

25 Míi ūūtí di yei n di dó mēè kpéí,
 n yí yóó dentēni di yei nkpéí.

26 Dí n dentē di n séí ntì ĩnkē
 kē ti ti beé nkē bē ti pútē
 batēnē di kpeti di yóó beé ntì kēnnaati.

27 Di yiè nketiwè do yetému.
 N dēntē ke tōnní bē kē bē bo di náké n náànti,
 kē bē yete n kpeti.

28 Kē n díí nyifei bēè do pī mmutōmmú n cīètē
 ke dēite n nòùtē Sakōbu yaábí ĩnkē, kē bē i kùo.
 N di dootóomu díndi Isidayeeribe
 kē di dootitōbē di na sãã.

44

1 Kè Kuyie mbéi nke dò:

Díndi Sakɔbu yaábí n kó betɔmbè kénténè!

Díndi Isidayeeri be n tãátè bè.

2 Nte mí ndi Yiè nKuyie nkùù di dɔ̀ò n tú mù, mí di píútè di yò pòuti mieke, kè mí di teennè

di bá n yíèkù díndi Sakɔbu yaábí, díndi n kó betɔmbè, díndi Yesudummu yaábí, díndi n tãátè bè.

3 N yóó cūñnímu menie ketenkè kèè kpeí kèñkè, kè ikó mpūs ketenkè kèè do kpa menie.

N yóó cūñnkomu n kó muyaá nha yaábí ñnkè, n kó mesàà ncutoomu a kó feyanfè ñnkè.

4 Kè bè bo nkótírí timúti kɔme,

tiàti kòtírímè menie ntaké.

5 Yiè nníí bo yí: N tú ti Yiè nKuyie nkou nwe, kòò tɔ̀u yú omáà ke dò: Sakɔbu.

Kòo tɔ̀uu wári o nòùtè ñnkè ke dò:

Mí ntú ti Yiè nKuyie nkou nwe,

ke dò weè tu Isidayeeri.

Kuyie mbo kumáà ndi

6 Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be kóo kpààtíi béi nke dò:

Míi tu oketiwè nè osɔnwe míi di deeri

n kó difɔ̀nkúò Kuyie ntekú í bo.

7 We nni mmànnè? De yiè mbéi!

Wèe feinní omáà kédòò dèmarè kè n yà.

Kòo náké dèè dòò nè kutenkù bomè.

Ke n náké dèè kpaaní ke bo dòò.

8 Díndi bèè tu n kɔbe di bá nyíèkù, di kɔmbùàti bá nduò,

n die nke tí ndi nàkému nè dimònni ke tí ndi benke,

di tí yému ke bo na ké m púté, n kó difɔ̀nkúò Kuyie ntekú í bo,

dipèri mari teri í bo, dii di kánké

di í yé diteri mari kɔme.

Bèè màátí sibɔatenkaaní ifei bo bè píñné si

9 Bèè dòòri sibɔatenkaaní bemou bè tu detetirè nde,

mutɔ̀mmú sààmú bè dòòri mù mumou kè mù tu detetirè,

kè bè náà mbe bɔatenkaaní kpéi,

sì me nyí wúó sì í yé dèmarè,

ifei ñi yóó bè píñné si.

10 A bo dɔ̀mè tebɔatenkaanitè,

kéyie mmesɔ̀ nké tè uté,

kè tè né í nda teennè timati,

òmmu tɔ̀mmú mmu?

11 Bèè sì dòòri bemou ifei bo bè pí,

benitibè bèè sì dòòri,

bèè sì cèú, benitibè mbe,

bèè pí nde kó mutɔ̀mmú,

bèe tínní bemou,

kufōwáá nnè ifei dè yóó bè pī́mmu.

¹² Omáátì weè ɔ̄ kéétè timátì
képū́nné kè tì wū́stè kòo má,
ké tì tū́ntè ò tì dónémè,
ké ntì màátínè o wērímú muməu,
ké dikònnì ò pī́ nhò cī́temu,
ké sinéyēí ò pī́ nkòò í yà mēniē tihùtì tì ò na.

¹³ Kòo yántìi túóté kuhāū kēbenné kudəú,
kéníété kécíéké tetenkaanitè nè o pī́žètè,
ké tè anté kéenne,
ké tè ndònnè onitì nè kenitiyìkè kòo tè tanné tēcī̀tè.

¹⁴ Bè ɔ̄ kāū detie mbè tu dè sētìrì,
kētānké detekperè kutúúkù miēke
késóó nkè dèe kpenke.
Bè ɔ̄ fíi nyetepàà
ké fetafè nyè yò̀d̀rì kè yèe kóté.

¹⁵ Nè de kó detie nde,
bè tuàtì mè, bè ɔ̄ dé ntòtinnè kényiiri.
Kè de ntòtinnè kēbénné mudii,
kēwēte kè de ndò̀nè dibə̀ð
kénínkù di lìkè kédə̀ð tēbə̀ttenkaanitè kè ntè feu iwū́ɔ̄.
¹⁶ Kè níi kéétè didakéè kētòtinnè
képū́nné imaa nkécááké kénsànnè,
kētòtinnè itèi
ké dè ncóú nkè bè ìiri
ké dè bè naati kè bè daú ke tú:
Àà! N yiiri muhāā.

¹⁷ Kè né tūóté dikéè sɔ̀nni
kédə̀ð tēbə̀ttenkaanitè kè ntè feu iwū́ɔ̄,
ké ntè bàá nkè tú: N deéte.

¹⁸ De yembè í məke meyèmmè bè í cii,
be nùo nyii ūū, mbè í wúó,
mbe yèmmè í bo ke dò mbè bo banté dèmarè.

¹⁹ Bè í totí be yèmmè,
meyèmmè í bo, bè í cii,
ke dò m bè bo yì,
m mè ntòtinnè itèi ke bè́nné mudii,
ke pū́nné imaa nke cááké,
ke bo də̀ð dikéè tərì tetenkaanitè,
kénínkù, ke tè bàá,
ndè í tú isəkaà?

²⁰ Kudəú kùù yóó cóúté kēnaá mmutapéí,
bè de nduó mbe yèmmè,
be yèmmè meè dauté,
bá bè í yē be yèmmè.
Sibə̀ttenkaanii í bè deerí
bè me nyí beí ke dò mbè pikú
dè tu detetirè siyáábisi kperè.

Isidayeeribe í dòmmè kényè mbè tumè Kuyie nkòbe

21 Díndi Sakòbu yaàbí dentenèní
díndi Isidayeeribe di tú n kó betòmbè mbè.
Míi di piúté ke di tú n kó betòmbè.

Isidayeeribe n yí yóó yè ndi kpéí.

22 Nh ùtè di caàrimè diwètiri òò kãátóomè mme,
ke ðèite di yei yewetisùò òò yímè.

Wètenèní m borè ke yé míi di dontémè.

23 Kéĩnkè kòbe nyíúnè,

ke yé di Yiè nKuyie pí mmè mutòmmú.

Ketenkè fũò kòbe nyíúnè,
yètārè ìnkè kòbe kè di nyíú,
titúúti nè ðetie nkè di nyíú.

Ti Yiè nKuyie ndeetémè Sakòbu yaàbí,
kù bè benkemu ku ðietì, bembè Isidayeeribe.

Kuyie ndòòmè kùtenkù ke kù baké

24 Díndi Isidayeeribe, mí ndi Yiè nKuyie mmíi di donté,
míi di piúté di yò pòutì mieke,
mí nKuyie mmíi dòò ðemòu,
míi pĩnte tiweti ke míi pité ketenkè mmáà.

25 Míi te kè bepàábè pãàti naá ndetetìrè.

Míi fènte bepàábè bá bè í yé be yèmmè,
kè meciì nyembè ciì nwète defònkúò,
míi benke meciì nyembè í yémè be yèmmè.

26 M benkemu n kó betòmbè bie
náá ntì tumè timómmòntì,
míi te kè n kó betòmbè náá ntì dòòri,
m béimmu ke tú benitibè bo wète kékari Sedisademmu,
kóò maá nkéíi nho ðuotì,
bè bo wète kémaá Sudaa ekè
n wèti ke bo íimmu Sudaa ekè.

27 Míi nwèè òò béi nkè ðáméèri kũũ,
n yóó duó nkè dihei kó ikó nkũũmu.

28 Míi béi nke yĩ, Siduusi tu n tãátè wènwe
kòò bo cèmmú n nìtibè,
kéðòò n dó ti timòu.

Weè yóó duó ndinùù
kè bèe wète kémaá Sedisademmu ei,
kémaá n cífètè.

45

Kuyie ntãátémè Siduusi ke bo ò pĩrínè ku tómmú

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Siduusi kù tãátè wè ke dò:

Míi nha Yiè nKuyie mmíi da tãátè
ke da píi n nòutè youte,
kè yebotè bo da bóúté,
fòò yóó tũu bekpàatibè doobaatí,

n yóo da kpetému yebòrè kéféinko,
yebòrè yó nfeíomu a ìikè.

² Míi mómumu n yó nni a ìikè ke ennínko yeterè,

ke può ndisawù kó yecàkè,
ke keku imátiferi ìi páké yebòrè.

³ N yóo da duò tikpàti tii sàri tinti,
dèè bo disòri mieke, n yóo dè nda duómumu,

kàa banté míi tumè a Yiè nKuyie
ke da tãáté kàa bo mpí n tómmú,
mí nKuyie Isidayeeriibe tū nkù.

⁴ N kó betómbè Sakabu yaabi kpéi nkè
bembe Isidayeeriibe n tãáté bè,
bèè te kè n da yu kàa bo mpí n tómmú
kéfei nha yètiri bá a í nyé.

⁵ Míi tu di Yiè nKuyie

n kó difónkúò otòu mǎu í bo
kè dè í tú mí nKuyie, kutekù makù í bo.

N yóo da duò mmuwèrímu kàa í nyé.

⁶ M mè dǎò kè dè bo yie nkè diyie yìení kèè bíékè
nè di taà kèè bíékè kǎbe banté míi tumè di Yiè nKuyie
nkè kutekù makù í bo n kó difónkúò.

⁷ Míi dǎò kuwenniku, míi ànné dibiiñni.

Míi àà diwèi kè míi ò nte kè meyei ntuakení.
Míi ndi Yiè nKuyie mmíi dè dǎò demǎu.

⁸ Kéinkè, a kpeté kè kuboooku cúténí,
yewetè cūñnènní medetímè fetaafe òò cúténimè,
ketenkè a kpeté!

Kè medetímè kó kuyee yenni, kè mewetímèè kóté.
Míi ndi Yiè nKuyie míi dè dǎò demǎu.

Tiyaati òò í nsei nhoyaamari

⁹ Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Wèè sei nwèè ò dǎò, de yiè mbo yà!

Tiyaamati bèkú wèè tì maá ke tú:

A dǎòri ba? Yáà tì òò yí o tómmú í wenni?

¹⁰ Wèè bèkú o cice yoo o yǎ ke tú:

Ba nte kàa m peité? De yiè mbo yà!

¹¹ Míi ndi Yiè nKuyie míi nwèè yètiri tu kpa meyei,

míi nwèè piité n nìtibè Isidayeeriibe di bo m beke ònti?

Di bo n náké ònti m bí ìnkè?

Yáà díi bo n náké n dǎ nkédǎò tì?

¹² Míi dǎò ketenkè ke ànné benìtibè,

míi pité tiwetì nè n nou,

míi nàa nsiwàà si dǎ nkécentimè.

¹³ Míi tãáté Siduusi kòò ànné ke bo di deeté.

N yóo tūntemu o ce imǎu,

wèè yóo wète kémaá nh èi kékpènnéni bèè ciété

ò í yóo beke ticuuti yoo tiyeti.

Míi ndi Yiè nKuyie mmíi béi!

Ibotí ù í yé Kuyie nyí kòrinímè Isidayeeribe borè

14 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Esibiti kòbe kó mucóntimu
 nè Kuusi kòbe dòò kupotaá nke pètè dè kùntiní di borè nde,
 Sebaa èi kó tidadieti kòriní di borè nde,
 kè di bo tí tieke, kè tí ndi tũ nke píítí mēfimme.
 Bè bo nínkú di ìlèkè, bè bo ndi báá nke tú:
 Dũ máà borè nde Kuyie mbomè,
 Kuyie ntekù makù í bo kupíkù makù.

15 Mómмуə nha tú Kuyie nku a né í fei nhamàà.
 Fó nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù, f́ nhOdētíwè.

16 Bèè dòòri sitenkaanì ifei yóó bè pírĩmu, kè bèè s̄inné,
 dè bo bè di kè bèè cíté.

17 Dĩndi Isidayeeribe bié ti Yiè nKuyie ndi deetému s̄áá
 ifei í kpaá bo di pí ndé í kpaá bo di di nè di bo mbomè.

Kuyie nyí nàké Sakəbu yaàbí ke s̄onne

18 Nte ti Yiè nKuyie ntu mù:

Mũ dòò kēf̄nkè,
 mũ pííté ketenkè, mũ kè f̄íí,
 n yí kè dòò ke feínko
 n kè dòò kè benitibè beè bo nkè ā,
 mũ béi nke tú:
 Mũ tu di Yiè nKuyie, n kó dif̄nkuó kutekù makù í bo.

19 Kè Kuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie n yí náá ndisòri
 n yí nàké t̄imatí kuf̄áá ndib̄innì miēke.
 N yí s̄ònté ke nàké Sakəbu yaàbí, kè n tú bè n wammú detetirè.
 Mí ndi Yiè nKuyie nh ɔ̄s̄ nàké dèè wetí dèndè
 dèè tu demómmonne n de nnáá.

Yebotè yóó ceetēmè

20 Dĩndi iwuə nyii kpaá ke f̄òu tíinnè kékətení.
 Kətenəní diməu.

Bèè t̄outi sitenkaanì ideí k̄p̄esi ke s̄i bàá ndi í banté.

21 Senninè kénáké di yé t̄i,
 tíinnè kēbenke mēbenkùmè kè bè di púté.

Be miēke we m p̄áá ke nàké?
 We nt̄i nàké nè dimònni?
 Dè í tú mí ndi Yiè nKuyie naà?
 N kó dif̄nkuó Kuyie mmakù í bo
 ke wetí, ke deerí.

Kè dè í tú mí nkutekù makù í bo.

22 Dĩndi itemm̄ankè iməu kòbe
 wēēt̄enəní m borè kè n di deeté.

Mũ tu Kuyie
 n kó dif̄nkuó kutekù makù í bo.

23 Mí nKuyie mũ p̄àrikè

mî tî búi nnè n nùù,
 tì tu timóm̄m̄anti nti,
 tì í yóó paà,
 bá wèè nìti bo nínkú n yìikè
 ba kùù botí kè kùù búi nke dò:
 Ti bo nyíé nha kp̄eti

²⁴ Bè bo nnáá nke tú:

Ti Yiè nKuyie nkuu dòòri dèè wetí ke kpeñni,
 bèè miéke do m péi
 kè bèe k̄atení m borè nè ifei, kéns̄i.

²⁵ Dè m̄nni mí ndi Yiè nKuyie nkè n duó nkè di na di dootitabè,
 díndi Isidaȳeribe kó kuwuò nkè di mp̄oti n kp̄éi.

46

Babid̄anni kó yeb̄okè báá na kébennénè Kuyie

¹ Teb̄oatenkaanitè bè tu tè Beedi tè bíimmu,
 teb̄oatenkaanitè Nebo domu,
 dí do tounko s̄i tenkaanii iw̄ũ ke s̄i dèúkunko,
 s̄i naá nyiw̄ũ kó yetuò nye,
 iw̄ũ s̄i ònn̄mu.

² Sib̄oatenkaanii bíimmu,
 s̄i w̄ennému ke do,
 s̄i í na ke deeté simáá,
 bè s̄i t̄omu ke k̄untinè betabè cie.

³ Kénténè n tú mù, díndi Sak̄obu yaàbí,
 díndi Isidaȳeribe bèè kpaá,
 díndi n t̄o bè nè di ȳbè p̄outi miéke,
 díndi n te bè nè bè di p̄úommè.

⁴ Nè di bo kótémè n yó mme ndi dò,
 nè diyùp̄éit̄i miékoo n yó ndi t̄omu,
 m̄i p̄i nde kó mut̄ommú ke yó mmu p̄i,
 ke yó ndi ceú ke di deeri.

⁵ Di bo nh ennenè we kè tí mma?

Di bo ndonnenè we kè ti ndò?

⁶ Benitibè ò̄ yóótému be yaáyòrè mes̄o,
 kéc̄onné timáti p̄éit̄i cidóó,
 kéwaá nhomááti, kòò bè dòò tetenkaanitè.
 Kè bè nninku te ìikè ke tè báá.

⁷ Ke tè t̄outi, ke tè buuti,
 kè bè tè c̄óinné dè tè nde ncómmú.
 Kè bè ta timat̄i miéke ke tè kuónnè tè báá cóúté,
 tè báá bè deeté.

Medeetímè í d̄étirimè

⁸ Díndi di ndè yé, ke kp̄énk̄unne dimáá,
 totínè di yèmmè, díndi bèè yetírí n kp̄eti.

⁹ Dentenéní t̄ii dòò nè dim̄nni,
 n tú Kuyie nku kutekú makú í bo,
 kè dè í tú mí nhotòu m̄ou í bo,
 ke n d̄onnè.

10 Mîi ɔ̄ náké nè dimònni tii yóo dɔ̀, nh ɔ̄ ti nàkémú kè tii kpaaní tii me mbáá paà. Kè ñ yí n yóo dɔ̀ ti nh ɔ̄ ti dɔ̀mú.

11 N yuní fetúúfè * nfe diyie yiení kèè bíékè, dihei detiri ndi n yunímè oniti wèè yóo dɔ̀ n tãáté tii, n nàkè tii, tii yóo tuðkení, kè n tãáté tii n yóo tii n dɔ̀.

12 Kénténè n tú mù dindi itookperi yembè, dindi bèè dèténè timómmoniti.

13 Nh autóomu ke bo dɔ̀ timómmoniti, m bo dɔ̀mè timómmoniti dè í kpaá ke dètiri, n tóótému ke bo deeté n nitibè, n yóo deetému Siyɔ̄ ɛi, n yóo duómumu n kó tikpeti Isidayeeribe.

47

Babidɔ̀nni ɛi kɔ̀be domè

1 Dindi Babidɔ̀nni ɛi kɔ̀be, cúténè kékari ketenkè f̄s mBabidɔ̀nni ɛi bè do í káá nwè, karoo ketenkè a kpàti í kpaá, dindi Kandee ɛi kɔ̀be. Bè ténke í yó ndi yu ke tú bewennibe, besààbè.

2 Túóténè kunàntèmbiku kénna mmuyuo. Dáténè tiyààti di ìkè, kéféínko, deènnè di yààti kéféi ndi kpèrè, kénna késénté kukó.

3 Kè di f̄s feité, kè bèe yà di fei, mîi yóo peite, òmòu í bo wèè bo yete.

4 Kuyie nkuù me nyè, kè tínti Isidayeeribe bie ti kóò donti tú ti Yiè nKuyie Mpaakedaa wèè dò mpái pái, ke ti te tínti Isidayeeribe.

5 Babidɔ̀nni ɛi kɔ̀be, karinè ke yí só, sɔ̀rinè dibùnni mieke ke yè bè ténke í yó ndi yu ke tú bèè baké yekpààtiyo teyè.

6 M mieke keè do yè n nitibè, n dímmu n te bè ifei, m bè ànnému di nou mieke, di me nyí bè kuó mmesémmè, ke toummu bedakótibè yetuo cééyè.

7 Kè di yèmmè dò ndi yó mbaké sáà, bá dí í toti di yèmmè tii dòòri ti ìnkè, dí í dààte ke dò ndè màke kumànkú.

* 46:11 *fetúúfè*: Kuyie ndòò dínáahantiri ke dɔ̀ kényí Pedesi kóo kpàati nwe. Wénté 41.2.

⁸ Di mmònnì kénténè n yē mmù, díndi bèè dòòri di dómè.

Díndi bèè kàri bêtèì, ke náá ndi yèmmè mièke ke tú:

Kè dè í tú tínti otòu mǎu í bo,

kè di yèmmè dò ndi í yóó náá mbekúpobè,

ke yé ke tú di bí í yóó kú.

⁹ De kó meborime medé yóó di tuakenímu,

dimònnì dimáà, diyie dimáà.

Di bí yóó kúmu, di yóó náámmu bekúpobè,

dè yóó dòòmu bá kè di dó di dǎò denitinònkperè,

bá kè di dó dí tì beé n di bókè.

¹⁰ Di do tá dimáà ndi di nòmmè ke dǎori denitinònkperè,

di ò ndǎori dè ke náá nke tú: Òmǎu í ti wúó,

di kó mecii nnè di kó meyítímè deè di fènte,

kè di náá n ke tú: Kè dè í tú tínti òmǎu í bo ke ti dònne.

¹¹ Meyèncǎarimè meè di doti, di í yóó na ké mè còóné,

meyei ndiemè meè di tati, di í yóó na ké mè yenténè.

Bepòmbè beè di doti dimònnì dimáà.

Di do í dake bèè kpéí.

¹² Sǎoténè kéndǎori denitinònkperè ke beeti yebókè,

di duó ndè dimáà nè di bíkémbénti,

kè dè naati di pété mucóntimu, kè de yie ndí kpenke.

¹³ Di òu bèè borè tipǎati bè bore?

Bèè kǎtèní ké dí teennè,

bembe bèè bǎú ntiwetì ke wéí siwǎà,

ke náá ntì dò nkétuakèní bá wèè tǎnkù.

¹⁴ Di sǎáténè timúkpeti nti kè muhǎà nyóó di cóúté.

Di í yóó na kéyenténè de kó muhǎà.

Mù í yó ntú musámǎpómù bè pūūnè mù péè,

yoo bè òò tǎtinnè mù kedekè kényiiri.

¹⁵ Tii yóó tuakèní di kó benitinòmbè di òu bèè borè nè di bíkémbénti.

Bè yóó ciétému bemáà bemáà,

be kóò mǎu í yóó na ké di deaté.

48

Ti Yiè nKuyie nhǎò nákému kè tì né na kédǎò

¹ Díndi Sǎkǎbu yaǎbí kenténè,

díndi bèè pǎtinnè bè bo ndi túmè Isidayeeribe,

díndi Sudaà kó feyanfè kǎbe díndi bèè pǎrikunè ti Yiè nKuyie nkó diyètiri,

ke yu Kuyie nkùu te Isidayeeribe ku yètiri.

Dè né í tú nè timómmǎnti nè mewetimmè mièke.

² Díndi bèè pǎtinnè bè bo ndi yumè ke tú dihei sǎàri kǎbe,

díndi bèè dǎarinè dimáà Kuyie nke tú Isidayeeribe kó Kuyie nkuu yètiri tu

Mpakedaa.

³ Ti ketiti tii yóó dǎò n tì nàké nè dimònnì ndi,

ti yènnì mǎi nùu, mǎi tì béi ke pǎnke tì ta mudǎòrimù ke tì dǎò.

⁴ N di yému nè dimònnì kè di tú kubotí kùu í yié ntimatì,

kè di fǎnìí do nkumátidǎú kè di to kpeñni.

5 N tì ndi nàkèmu nè dimònni, di tì kèèmu kè tì né na ke tùòkení,
kè dè bo yie nkè di báá yí di bákè yeè dè dòò,
kè di yèmmè bá ndò sibòatenkaanii sii te kè dè dòò.

6 Di tì kèèmu ke yà tì dòòmè,
di í dò nké tì nàkàà?

N di náá nti di mmònni tì tu tipànti nti,
tì sòrimu di mu nyí tì yé.

7 Tì buoté bàmbà nwe, tì do í bo nè dimònni,
di mu nyí tì kèè kè dè í tú yíe,
kè dè bo yie nkè di báá yí di do tì yé nè dimònni.

8 Di me nyí kèè tìmati di í banté tìmati,
nè dimònni tìmati í taà di to,
n di yému kè di tú benitidònnibè ke yetírí n kpeti nè bè di peiténímè.

9 Nè n yètìrì kpéí nke m bónkùnnemè m mièke,
nè n sànni kpéí nke n kpaá ke di mòkenèmè meminnímè deè te kè n yí di deite.

10 N di tíí mmuhāá mmu dè né í tú n dó kécōnte mùmamù
n di tannè mēfēūtīmē kó muhāá mmu
ke bo di yááké.

11 N yètìrì kpéí nte kè m pī mmutōmmú,
ke yé n yí dómè n yètìrì caàrè, n yí dó n toté nè òmòu n sànni.

Kuyie n tãātémè Siduusi ke bo ò pīrínè mutōmmú

12 Díndi Sakòbu yaábí kenténè,
díndi Isidayeeriibe n yu bè,
míi tu oketiwè ke tú osɔnwe.

13 Míi dòò ketenkè nè n nòutè,
kè míi pitè tiweti,
kè n dè yu dè kòrinímu mecāā.

14 Tíínnè òmòu kékéè, onitì n dó wè,
wèè yóó dòò Babidònni kòbe n dómè,
ò bo cēēre Kandee kòbe.
Di mièke we nti nàké nè dimònni.

15 Míi mómumuò nti béi,
míi ò yúní, míi duò nkòò kòtení,
o tōmmú yóó yíémmu.

16 Tóónnènni m borè kékéè,
nè dè ketémè kè n nàmmu,
kè dè tùòkení ke n sòhté.

Tù mbanténè ke do ti Yiè nKuyie nkuù n tōnni
kè ku Yaá nni mbonè.

Kè Isidayeeriibe do nyiè nKuyie nkpeti dè na mbè dòmmè

17 Ntenè di Yiè nKuyie ndi kóo donti,
wèè dò mpáí páí ke di te díndi Isidayeeriibe ò tu mù,
míi ndi Yiè nKuyie m míi di te ke di tiè ntiyóó di dòò mesàà,
míi di ni kuce di kéri kùù mièke.

18 Áú! Kè di do yie nkékénté n tannò,
di na mmòkemu diwèi kè di mpūò kukó nkōme,

kè di kó timóm̄m̄nti mpíéké menié ndóm̄m̄è dàm̄éèrì.

¹⁹ Kè di kó feyanfèe sũ mubirímú dóm̄m̄è,
kè di yaábí kó kusúkù ndóm̄nè ibirí dóm̄m̄è dàm̄éèrì nùù,
bè yètirì báá kpánnè,
kè bè yètirì mbo n yìkè sáà.

Kuyie nyemmè bèe yè Babidanni

²⁰ Yennè Babidanni,
cokénè kénye Kandee kabe cuokè,
píékénè tì, yeènè tì tipítì timəu,
kè náké tì Yiè nKuyie ndontémè Sakabu yaábí.

²¹ Kuù do ni ku nìtìbè dikpáà tedóntè kperi mieke,
bá sínéyēí í mbè pī, kuù do duó nkè menié nyenní dipèrì,
kuù do yaté dipèrì kè menié ncóúnní.

²² Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú diwèì í bo beyeibe kpéí.

49

Kuyie ntāātémè ku kóo tñnti

¹ Kè Kuyie mpāānāānti náāntòo béi nke dā:
Díndi ketenkè kèè sokè dām̄éèrì cuokè ke kabe kénténè,
díndi yehékè détiyè kabe keènè.

Nè n yō pouti mieke nke ti Yiè nKuyie nni ntāātémè,
n yetiní díi mōnni ndí kù n yúmè,

² Kè n duó ntināānti tìi dò ndisiè,
kè n kánkè ku nòùtè
kè n duó nku náānti tìi dò nkupie,
kè nh ānnè ku doò mieke.

³ Kè n náké ke yī:

f̄s̄ tu nkóo tñnti.
F̄s̄ nyIsidayeri n tāāté wè kàa bo benke n kó tikpeti.

⁴ Mí nhEsaii kè mí n yèmmè né dò nh òu detetirè,
kè cōke n wērímú fāàrè
kè yé ba kè n Yiè nKuyie nyému n kpéí,
kè n cuuti bo ku borè.

⁵ Di mmōnni n Yiè nKuyie nkuù béi kunku kùu m piíté n yō pouti mieke,
kè m̄ bo ntú ku kóo tñnti.

Kè tēnnéní Sakabu yaábí ku borè,
kè bè ntíkú ku borè.

N Yiè nKuyie nkùu n dōò mesàà nke n yu,
kuù tu n kó muwērímú.

⁶ Kù n nákému ke yī:

A bo ntúmè n kóo tñnti,
kéíi nSakabu yaábí máá dè í sannè
n da tāté kàa bo ntú kutenkú kó kuwenniku nku,
kè dèe yie nkè medeetímèe pité kētuəke itemmànke iməu.

Isidayeribe bèè ciété bè yóo wēte kékūūmmè

⁷ Mēm̄m̄e kè Kuyie mbéi nkè dā:

Nte mí nha Yiè nKuyie n tú mù
mí nwèè dò mpái pái,

mí nwèè tu fí nyIsidayeri a kóo donti,
 nte n da náá nti fí mbè sènkèrì wè,
 fí nkutenkù wùó nwè kè dè kù màke isié,
 fí mbèè baké bè dòò wè be kó kudaakù
 bekpààtibè yóó da yàmu ke íté kécómmú
 kè sèkpààtibì da yà ke nínkú a ìikè
 n dōarimu m b́ei nti
 kè dò mpáí páí mí nwèè da tãáté fí nyIsidayeri.

8 Ke yíé ke b́ei nké dò:

N kèèmu a báammì dimònnì sààri ke ì còuté,
 ke da teennè n dó ké da deeté dìi mònnì.
 Mí da píité ke da deeté kàa bo dòò metaummè
 mí nnè benìtibè ti cuokè,
 ke íi ndiheì, kè benìtibèe kari ketenkè kèè do dúo.

9 Kàa kpeté bèè bo yekpetintuo ke bèe yè
 bèè bo dicuri kè bèè yènnì dedaatírè.
 De mònnì bè bo ndònnè ipe ì cènti ke diiti yetàré ìnkè ì dómè.

10 Dikònnì báá bè pí
 sinéyèi me mbáá bè poté ketenkè báá tonké kè bè tùo.

Diyiè me mbáá bè còu nke yé wèè bè ni ò bè mōkenēmè mesémmè ke yó mbè
 kòrinè menésàamè borè.

11 M bo dòò yetàré kè yèe naá nyice,
 m bo ìtí yefòtè ice.

12 Nte be ke kèrínì bè iténì dedétirè nde kè bèmabè boní kubakù yóú,
 kè betòbè boní diyiè taà kèè bíékè,
 kè betòbè boní Esibiti.

13 Fí nkefinkè dè nda naati,
 fí nketenkè kàa nyānku,
 díndi yetàré kè di nyíú
 ke yé mí ndi Yiè nKuyie m bàñtēmè n nìtibè,
 n kuómmu besénnìbè mesémmè.

Kuyie ntumè kù í yóó yè nku kòbe

14 Kè Kuyie mbéi nke dò:
 Sedisademmu náà nke tú:
 Ti Yiè nKuyie nni mbòntóomu
 kù n yèmmu.

15 Onitipòkù bo yè nho biraà?
 Mesémmè 55 í ndè nhò bonàà?
 Bára kòo nitipòkù bo yè nho bíe mí m báá da yè.

16 N da wàrimu n nou mièke,
 n nònfè í iiti a èi kó iduotí ìnkè.

17 Nte bèè yóó maá fí nSedisademmu eì ke cootiní.
 Bèè do da pònte kédéítè bè yèmmu ke cokù.

18 Fí nSedisademmu eì, éu nha yuu kéwénté a fitímè,
 a bí imou tikumu ke kòrínì a borè.
 Mí nKuyie m bomu kè m̀i b́ei.

Ì yó ndo ntisàti nti a kpéi, kàa mbè yì fenaakònfè kōme.

19 Sedisadεmmu a do dɔ́unkomu ke naá ntidobonti
 beñitibè né wēti ke bo êkémú a miεke.
 Bèè do da pònte kè bèè dété.

20 A nìtibè a do pàà bè,
 bè wēti ke bo da náké ke dò:
 Ti êkémú tí pā mēfié nkè ti kari.

21 A bo mbékú amáà ke tú:
 We mpeité bè nñitibè n do pàamu ibí
 kéndò nteháunte kè bè n yete,
 we nné bè pií, n do bo m máà kè bè bore?

22 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dò:
 Mí nha Yiè nKuyie n yóó youte n nòutè nte.
 Yebotè bíékè kè yèe yà n cannimè,
 bè bo nhúúkú inítidabí ke tūōké inítipòl ke kūntiní a borè.

23 Bekpààtisapambè bo ntú a kó bebíyuaribè,
 kè bekpààtibè tu bèè i tiè,
 bè bo nnínkú a ìkè ke sīnko ke déú a nacētáá.
 De mōnni kàa banté dè ɔ́ í ndimè bèè duó mbemáà mí ndi Yiè nKuyie.

24 Okpàrinuonti do éí dè bè bo dè fiètaà?
 Okpààtìyonkuwe do kpetí bè bè bo bè kpetáá?

25 Okpàrinuonti do éí dè bè bo dè fiètemu
 kékpeté okpààtìyonkuwe do kpetí bè.
 Mí nKuyie mmí béi.

Mí mómumu nyóó dokénè a dootitabè kédeetá a bí.

26 Bèè dɔ da fēũnko m bo duó nkè bèè cááké be kònti
 bè bo yà bè yī nkémus mmenaa nkōme,
 kè beñitibè bemouu banté mī tumè a Yiè nKuyie, a deetiwè, a donti.

50

Kuyie nyí yete Isidayeeribe

1 Memme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Kè di yè n yetemu Sedisadεmmu wèè tu di yō,
 yé dipátiri meyatimè kperi?
 Kè m me ndi fitému ke bo yietí m bàà,
 yénè de kó dipátiri?

Di yei mmeè te kè n di fité,
 di caàrimè meè te kè n yete Sedisadεmmu wèè tu di yō.

2 N kōtenímu, dè yīme kè n yí yà òmòu,
 n yumu, ba nte kòò mòu í yíé?
 Di yèmmè dò m bakù kùpúrìmu ke báá na ke dí deetáá?
 Di yèmmè dò n kpamu muwērímú m bo di deetémàà?
 Mí ɔ́ béi nkè dāméèri kũũ,
 mí ɔ́ duó nkè ikó nkpeí,
 kè siyī mónté menie nkékú képāāke.

3 Mí ɔ́ duó nkè dibìnni dátínné keñkè,
 mí ɔ́ kè dátínné kuyaasòukù wèè kàri mukũũ nho kōme.

Kuyie nkóo tǎnti dǎmè ké nkù kèrímú

4 Ti Yiè nKuyie nni ntiémmu detancóumbire kōme n do nkénáké tì, kè n yé tináaanti tii bo teennè bèè òu, bá dii künweñni ò ò nh entemu kè nní ndó m bo nhò kèrímmù, detancóumbire ò nkémmùmè wèè dè tiè.

5 Ti Yiè nKuyie nkuu n duó meyèmmè m bo kù kènténè mè, m me nyí yete, n yí wèè n fōnkúò.

6 M benkemu m può bèè m puoti, n yí yetenè n kúònni bèè fōñ n deenfè, n yí yetenè n yìkè bèè n sáá ke n suu tinóntōñtì.

7 Ti Yiè nKuyie mme nni nteénnèmu, deè te kè n kònti í yārike, kè n fiúkú teii, n yému ke dò n yí yóó di ifei.

8 N kóo patiwe tākému, kè wèè n dónè tináaanti, wèè koteni kè ti máá. Wèè dó tí beké de yiè nkéténi.

9 Ti Yiè nKuyie nyó n teennèmu, we nné yóó yí n yí naati?

N dootitabè yóó kērímu tiyàati kōme ke n cóú kè ibiè bè càáké.

Kuyie nkóo tōnti tumè bèè ò kènté

10 Di miéke we ndé ti Yiè nKuyie, we nkémmú ku kóo tōnti tu mù? Wèè kèri dibiiñni miéke kè kuwenniku í bo de yiè n duó nhomáa Kuyie kè nku mbúó.

11 Díndi bèè tūti muháá ke baati mependōmmè dii mómmōmbe tati mu miéke. Di pendōmmè yóó tǎá dímbè, Ti Yiè nKuyie nkuu yé deè di tūkení, di yóó kú mefēñtímè miéke nke.

51

Kuyie nyèmmè kù yóó deeté Abarahammu yaabí

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Díndi bèè wanti medeetímè kènténè, díndi bèè wanti mí ndi Yiè nKuyie, wénténè dipèri bè di yarí dii miéke, totínè di yèmmè difōñri bè di dènneni di.

2 Wénténè di yàari Abarahammu, nè Sadaa bèè di pié, n do yóó yú Abarahammu kòò í mōke debire, kè nh ò dòò mesàà kòò pié.

3 Mí ndi Yiè nKuyie n wúó nSiyōō kè mesémmè meè m bo, Siyōō kó yedobuò nkperè, ndōnnè mesémmè mme, Siyōō eì naá ntedontè nte, kè m bo di dōò tepútè de kó tedankpetè bo naánnè kupúú sàákú Edenni diwèi nè kuyèñnaati dè bo ānné deborè. Bè bo ndiè nyesāā nke bie ndebémbénnè.

4 Dínđi bèè tu n kɔbe kénténè
 dínđi n kó kuwuɔ nkeènè.
 Míi yóó di duó nyikuó ìi yó ntú yebotè kó kuwenniku.

5 N kó medeetímè tóónnímu,
 mè duunnímu kè m bo bekénè yebotè,
 kè yehekè détiyè kɔbe m bóúté
 kémbaa m bo yè deetémè.

6 Bóúténè keĩnkè kényà,
 késĩnné kéwénté ketenkè,
 keĩnkè yóó pēētému kuyukú kōme,
 kè ketenkèe kēri tiyaacítì kōme,
 bèè bo ketenkè ìnkè kè bèe kú
 isēĩ kōme kè n kó medeetímè mbo sáá
 mè í yóó mmòke kumàнку.

7 Dínđi bèè yé dèè wenni ke síe kénténè kékeè!
 Dínđi bèè tũ n kó ikuó di bá nyièkú benitibè kó yesáámbe.
 Di bá ndé bè bo di senkèrimè.

8 Imambíe yóó bè cáákému kukònkú kōme
 ibíe bo bè cááké tipecítì kó kuyàákú tēmè.
 N kó medeetímè í yó mmòke kumàнку.
 Míi yó mbaké sáá.

Kuyie mpāānāānti náāntò dōmè Kuyie nyoute ku bakú

9 Kè Kuyie mpāānāānti náāntòo béi nke dò:

Áú! Tí Yìe nKuyie nyoute a bakú,
 benke a wērimú!

Íté kécómú a do dōmmè nè dimònni.
 Dè í tú fōò do pònte Esibitàà?

Dè í tú fōò do kùo Esibiti kó musĩmmàà?

10 Fōò do duó nke dāmēērii kũũ
 kufōtikú diékú kó menēdiemè.
 Fōò do keuté kuce dāmēērii mieke
 kàa kɔbe a deeté bèe kété.

11 Mèè botí nku tí Yìe nKuyie ndonté bè yóó konnīmè Sedisademmu,
 bè bo nkũntiní ke denti nè diwèi be namè,
 be wèi í yó mmòke kumàнку,
 kuyeñnaatí bo mbè piéké nè diwèi mediè.
 Meyeñcaarimè nè yedabùò kè dèe dété.

Kuyie nyáúkunnemè ku kɔbe kònti

12 Kè Kuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yìe nKuyie mmũ yàúkũnko di kònti.

Oniti tu we kè di ò yĩèkú

ò tu oniti nwe ke yóó kú, oniti í cáānnè timúti.

13 Di yèmmu mí ndi Yìe nKuyie nkùu di dōdà?
 Di yèmmu mí nwèè pité tiweti ke fií nketenkàà?
 Di yèmmu n kpéi nkè di kōmbùòti duò,
 kè di kònti au ke dò mbèè di fēũnko bè yóó di kuò?

Bèè di fěũnko be kó kemiεke bo di dǎǎ ba?

¹⁴ Bè kpetí bè yekpetíntuo miεke bè yètimu bàmbà, bè í yóó kú ye miεke bè í yóó mǎnté mudii.

¹⁵ Mũ tu di Yiè nKuyie, mũ nampú dàméèrì ke íinko yenéfinfirè mũ yètiri tu Mpakεdaa.

¹⁶ Mũ ànné tiwetì kè mũ fii nkεtenkè. Sedisadεmmu, a tú n kou nwe mũ ànné n náahti a nuù miεke mũ da kǎnké n nǎutè kó medéè.

Kuyie nkònnémè ku kǎbe

¹⁷ Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Íté fǎ nSedisadεmmu. Ente! N do da niì m miεke kó febòòfè nfe kǎa fè yǎ kékúótóo, kǎa ìikèe fité.

¹⁸ A bí a pié ì dǎmarè í bo dèè bo da dete.

A pii ì bí dǎmarè í bo dèè bo da benke kuce.

¹⁹ A né yóó beé nwe tii me nda tǔòkení tidé? Bè mè nda pǎntemè ke éi a kperε kè mudoò tanní nè dikònni we nné yóó da bántè?

²⁰ Sedisadεmmu a kó bedapàmbè yīēkemu ke duó kédúú duó ice miεke bá bè í nampú, timáti ǎǎ pī ntehontè kè tè ndòmme. Mí ndi Yiè nKuyie m miεke keè di do. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ di kpannè.

²¹ Fǎ nSedisadεmmu kǎnté kékeè!

A kperε n dǎ mmesémmè mme a muómmu dè né í tú menaà.

²² Sedisadεmmu nte mí nha Yiè nKuyie n tú mù mí nwèè bo a fǎnkúó n yóó cǎutému m miεke kó febòòfè fèè firi a ìikè, a ténke báá fè yǎ.

²³ N yóó fè pii mbèè do da fěũnko bè mbè bèè do ǎǎ da péi nke dǎ: Kúúti kè ti nnaù ke pǎnkù, bèè do dǎǎ a ìnkè kuce kénnaù.

52

Sedisadεmmu èi yóó wεte kémaámè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Ente fǎ Sedisadεmmu èi, íté mecǎā fǎ nSiyǎǎ èi, íté kécómmú kétéĩ, ànné a banyààti

bekpákparìbè itayéi yembè bè í tatiní a tenkè ténke.

² Sedisadεmmu íté képeité amáà mutáá, kari a kàri,

Siyɔɔ píté a fɔ́nɪ́ kuhɔ́ũ, fɔ́ nkudaakù.

³ Ti Yiè nKuyie ntu:

Bè di fité ke í cɔuté tiyeti,
kè kù yóó di donté ke báá yietí.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie yíe kébéi nke dò:

N nitibè do kòte Esibiti ke bo nkarimu,
kè dè né mboní kè Asidii kòbe mbè fɛ̀ũnko detetirè.

⁵ Di mmònnì n né bo yĩme?

Mí ndi Yiè nKuyie ndi beke mu.

Bè me mpĩmè n nitibè detetirè ke kònnè,
de kó benitidònnibè buò nsiyí nsi,

ke n sáá, mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

⁶ Deè te kè n tu n nitibè yóó bantému n tú wè,

de yie bè bo banté mũ bè náannèmè,
n tũ̀kènímu.

Bè nàkémè Kuyie nkó medeetímè kpéi

⁷ Kaa yà wèè náanteni tináańsààti
yetārè ɪnkè dè ò nda naatimu.

Wèè náá ndiwèl kó tináańti,
medeetímè kpèti ke náá nSiyɔɔ kòbe ke tú:

Kuyie ndi tũ̀ nkù kuú tu okpààti.

⁸ Kénté bèè baà a èi,

bè pĩ̀kùmu bè iúmu nè diwèl,

ke yé bè yàmè nè be nuò nti Yiè nKuyie nwɛ̀tinímè Siyɔɔ èi.

⁹ Díndi Sedisademmu dobontí kòbe uunè kèii,

tí Yiè nKuyie mbántèmu ku nitibè,

kù dontèmu Sedisademmu èi kòbe.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nyòutèmu ku nòutè

ke bo benke yebotè yemou kù dòmmè pái pái,
titenti timou kòbe yóó yàmú Kuyie ntí tũ̀ nkù deerímè.

Kuyie ntumè ku kòbe yè Babidònni

¹¹ Yènnè! Yènnè! Íténè Babidònni,

díndi bèè tò mí nKuyie n cɛ̀tè kuó nenti,
di báá kááké demarè dèè sɪ́, dí nyeti ke wenni.

¹² Bá nyetinè ke deiti,

di bá nyeti ke cooti, mí ndi Yiè nKuyie n nimu di ìkè,

mí nKuyie ndíndi Isidayeeribe di tũ̀ nkù m bomu di fɔ́nkúò.

Kuyie nkóo tɔ́nti fɛ̀ũtémè

¹³ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Nte n kóo tɔ́nti ò yó ndéúkúmu,

kòo yetirri feité,

kòò baatè ò yó ntú onitidiewè nwe.

¹⁴ Kusùkù do ò yàu kè be kɔ́mbùòti duòmu

ke yé ò ìkè do càkémè ke ténke í ndò nkenitikòke,

ò kɔ́nti ténke do í dò ntinitikpèti.

¹⁵ Yebotè yóó ò yàmú kè dèe yè di,

bekpààtibè bo pi be no ò kpéi,

Kuyie nkóo tǎnti sààwè bo nte kè kùu wénté benitìbè bèè wetí,
weè yóó tǎ be yei.

¹² De è kpéi nte kè kù yóó ò wēnnénè bediebè
nè bekperíbè bè bo wēnné kótoti be éi dè.

Ke yé ò duómme o máá kè bè ò kùo,
koò wēnnénè benitiyeibe.

Bá nè ò me ntómè kusũkù kó meyei
nke deeté benitikùbè.

54

Kuyie nyóó wēte kétaunnèmè kumáà Isidayeeribe kè bè duó ndiwèi

¹ Sedisademmu éi, fǒ ntehǎunte,

fǒ nwèè í péi, nyǎnku nè diwèi,

tiitè teyǎtè, fǒ nwèè í peitè,

ke yé bè yete wèè nitipòkù kó ibí yóó sũũnnèmè
wèè ye nho kpeyi.

² Pèkũnne a yààti kó kutouku yóó cónné dè,

pĩnte a touku kó tiyààti kèpèkũnne,

tuutè iwǎi ke bá nyĩkù,

baaké ibaaké mesàà.

³ A nitìbè yóó sũũmmu kèpíe ntipĩti timǎu

kéfiete yehékè yèè da tókénè,

a nitìbè bo wēte kèpíe nyehékè yèè do dǎũnko.

⁴ A bá nyĩkù a í yóó di ifei,

dè báá da di ke yé bè ténke í yó nda sáámmè,

a yóó yèmmu a do di ìi fei a sapànti mǎnni,

a ténke báá denteni bè do da sáá nyèè sáámmè a tú dii mǎnni okúpokù.

⁵ Ke yé wèè da dǎdè weè tumè a dǎu weè yetiri tu Mpaakedaa,

weè dǎ mpái pái ke te Isidayeeribe weè tu a donti,

weè yetiri tu Kuyie nkùu te ketenkè.

⁶ Sedisademmu! A dǎnnè onitipòkù bè yete wè nwe,

koò bo meyeñcaàrimè mieke,

kè Kuyie nda yu, kuù béi nke tú:

M bo yĩme kédootóo m pokù n tǎātè wè,

n kraá cǎnti dii mǎnni?

⁷ N do da dootóomu dimǎnni sǎmpóri mieke,

kè mesémmè m pí nmediè, kè n dǎ kèwēte kè da túoté

⁸ M mieke kèè do da yè mediè bá n ténke í ndó kè nda wúo dimǎnni sǎmpóri

mieke.

N né me nda dómè kè dè í mǎke kumǎnku,

deè te kè mesémmè wēte ke m pí nnè fǒ,

mí nha Yiè nKuyie nha donti mĩ me n yé.

⁹ N do pàrikè mèè botí Nowee kó dimǎnni ke dǎ:

N ténke báá yóu kè fetaafe diefe kuò benitìbè,

menime m pàrikèmmè ke tú:

M mieke ténke í yóó da yè kè n da kraannè.

10 Bá kè yetārè bo tote ye córè, bá kè sitáá bo sântè.
 N da dós mèè dókùmè báá ceete, diwèl kó metaummè
 n da dònèmmè mè í yóó ceete,
 mí nha Yiè nKuyie nkùù da kuó mmesémmè,
 mû béi.

Kuyie nyóó wēte kémaámè Sedisadεmmu

11 Áú Sedisadεmmu eì! A kperε dò mmesémmè mme,
 menie mmeé píe nha eì ke da kuòti
 òmòu me nyí bo wèè bo da bántè.
 N yóó wēte ke da maámu nè yetásààyè yebotí yebotí,
 ke da pũúténè yetásààyè
 yèè dò nyewetè.

12 M bo maá a dèrè nè yetásààyè yèè dò nfetònfè,
 kémaá a bòrè nè yetásààyè yèè dò ndoii
 kédari a duotí nè yetásààyè.

13 A bí imòu bo naá ti Yiè nKuyie nkó betũmbè
 kè be wèl ndeu mediè.

14 De mǎnni káa nfíku timóm̄m̄nti miεke,
 òmòu ténke bá nda fẽũnko,
 kufõwaá nténke bá nda tókénè.

15 Bá kè bè bo da do mudoò dè í yó mbonni m borè,
 kè wèè da dèke weè doti.

16 Mû dòò omáátí kòò fuutí timádouti,
 ke máátí kukpàrinenkù ò dómè,
 m me n né dòòmu ocaàrìwè wèè bo kù càke.

17 Tikpàrinenti bè máátí ti a kpéi nti báá na ké dá dòò dèmarè,
 kòò mòu da yu tibeénti
 deè ò kòore kòore ò báá yà ò da yu mùù kpéi,
 n duó ndènde n kó betõmbè, m bè dòò dè dò m bè dòò mème.
 Mí mbe Yiè nKuyie mmû béi!

55

Bè í do mmedεεtímè

1 Áú! Díndi sinéyēi bo bè kòtenèní menie mborè,
 bá nè bèè í mǎke idíítí kòtenèní,
 kòtenèní kécouté kédí,
 kòtenèní kécouté menaà nnè menaamiè
 bá kè dí í mǎke idíítí,
 dí í yóó yietí dèmarè.

2 Ba nkpéi nte kè di bo ndenninko di díítí di yóó di dè kè í nsànnè de kpéi?
 Ba nkpéi, kè di òu dèè í diè nde kpéi?
 Keènè n kpeti ke di desààrè,
 mekùò nkperε bo ntú di kó mudii.

3 Kénténè n kpeti kékòtení m borè,
 keènè n kpeti kè dèe yie nkè dí ífòu.

Kè n dí dàòné metaummè mèè yó mbo sáà,
 ke dí dàò n do yē n yó ndòori mèè sàà nDafiti

4 N do we ntááté kòò bo nnáánnè ibotí n kpéi,

n do we ndòò okpààti kòo mbaké ibotí.

⁵ Dínđi Isidayeeri di ní bo yú bepòòbè ibotí tei kòbe,
ibotí tei ì ì di yé ì bo ncokùní di borè mí ndi Yiè nKuyie n kpéí,
mí nwèè dò mpáí páí ke di te dínđi Isidayeeri ke di déúkungo.

Kuyie nkó dinùù í duò ketenkè

⁶ Wammúnè ti Yiè nKuyie nkù kpaá feí dđi m̀nnì.

Yúnè ku kè kù kpaá tóké.

⁷ Onitiyeiwee yóu kuce ò tũ nkù,
kè meyei ndòòriwèe yóu meyèmmè yeime
kéwētení ti Yiè nKuyie mborè,

kè kùu ò cĕ, Kuyie nti tũ nkù sémmè deumu kè ku cĕnko.

⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Di kó iyeñtotí cáámmu kè n kpeyi cáá,

di kó ice cáámmu kè n kpeyi cáá.

⁹ Tiwetì yòutenèmmè ketenkè
n kó ice me nyòutenè di kpeyi
n kó iyeñtotí me mpēēté di kpeyi.

¹⁰ Fetaafè òò í ncùténì nè yemátárè ke kpénté kédeke ke í nyòore ketenkè,
kè tidiiti nè titieti kè dèe yè,
képéitè kè benitibèe péte kébuotí képéte kédì.

¹¹ N náañti kperε me ndò, ntì òò í nwētení m borè ke í pĩ mmutómmú,
ke í dđò n dó tì, kè í dđò n tì dènnò ke yē ntii pĩ mmù.

¹² Di yetimu Babidōnni nè diwèì,

di kũntimu di cie nè diwèì,

yetārè nè sitáá kè dè bo nyúú,

kè dikpáá kó titieti ti tipítè.

¹³ Detie mbè tu dè sipèrésì dè bo yè di tenkè tipotì do borè.

Kè bè tu tui tieti múrì kufòòku kpeti,

ke tui yè mumesatōtimù do borè.

Dè bo ntú ti Yiè nKuyie nkó disānni,

kè de kó mecannimè mbo sáá ke báá deite.

56

Kuyie nyoo cōutémè benitibè beməu

¹ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Ndōorinè dèè sié,

ntũnnè n kuó n yóo di deetēmu bāmbā

kè benitibèe yà n dōorimè m béi ntì,

² Dè nnaati onitì wèè bo ndōori m béi ntì
kénfíkú ti miēke, kéndake teomputè kó diyie kpéí
ke báá di sāū,

kémenténè omáa meyei mēməu.

³ Wèè í tú Sifu kòò n taunnè mí ndi Yiè nKuyie

ò báá yĩ n yóo ò cāñnénè Isidayeeri.

Bè fɔ̄nte wè koò p̄h̄né tekpaàtic̄t̄ètè mièke mutōmmú
ò báá yī ò dōnnè mutie mùù kpeí.

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:

Kè de yiè ntū nteom̄p̄tè kó ikuó

ke d̄ōri ì yē mmú

kòò d̄ōri n yē n k̄obe nd̄ōrimè.

⁵ De yiè m bo soó mmeff̄è n c̄t̄ètè mièke

kéw̄ari o yètir̄i m̄e mièke, deè wenni o kp̄éí ke p̄ēt̄è
initidabí nè initipobí.

De yiè nyèt̄ir̄i bo mbo s̄áà, m báá dì ùt̄é.

⁶ Bèè í tú Sifube kè bè n taunnè mí ndi Yiè nKuyie,

ke p̄í n tōmmú, ke n déúkunko,

ke n dó, ke tú n kó betōmbè ke tū nteom̄p̄tè kó ikuó,

ke í ì s̄āũ,

ke d̄ōri n yē n k̄obe nd̄ōrimè,

⁷ De yembè m bo bè k̄otenè n tāsàari ìnkè kéduó nkè bè nyānkunè diwèi,

n c̄t̄ètè mubáammu kpete mièke,

kécut̄é be w̄ūō bè n feu ì ke t̄ùò diw̄ūōt̄ōnni ìnkè,

ke yé bè yó n yumè n c̄t̄ètè ke tú mubáammu kpete

yebotè yem̄ou yó mbáá ndè.

⁸ Yebotè yem̄ou yóó tínnímu betòbè bèè kpaá be borè,

n yóó yíé k̄et̄íim̄mu betòbè.

Kè bèè w̄ennénè n t̄ú mbè ke dèè.

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi.

Kuyie nkpannèmè beniùbè yeibe

⁹ Mem̄me kè Kuyie mbéi nke dò:

Díndi tikpas̄inti k̄otenèni k̄édi

Titúúti kó des̄innè k̄otenèni k̄édi dibanni.

¹⁰ Bèè bàa Isidayēeribe bè tu tiyū̀ònti nti b̄em̄ou,

bè í yau d̄em̄arè bè tu yem̄ow̄ū̀ò nye

yèè í n̄o nke óú, bè n̄onnè mudōmmú mmu ke dó inuo.

Bè í iiti be dúò ìnkè.

¹¹ Bè n̄onnè mudii mmu sim̄ó k̄ōme,

bè s̄ō í ndi k̄énsannè.

Bèè nu nnè baa Isidayēeribe, bè í yé d̄em̄arè,

Bá wè kòò wanti muc̄óntimu.

¹² Ke náá mbe t̄òbè ke tú k̄otenèni kè ti yà menaà

kémuó mmenaà nkperimè, nè nankoo mè í yóó deè,

mè í sénni ti yó nyōmmu.

57

¹ Bèè wetí beè k̄ō mbá òm̄ou í dake,

kè benitibè m̄ōmm̄ombe duò kè bè bùútoó,

besààbè k̄ō mbá òm̄ou í dake.

² Bè tatimu diwèi mièke,

bèè tū tim̄ómm̄onti bè yóó duómu k̄éom̄pè.

Kuyie nkpannèmè bèè feu yebokè

³ Díndi onitipòkù wèè nàà nKuyie mpāānāaṅṅi o kó ibí kōtenèni diè,
díndi feyanfē fèè n yóu ke tūnti tūnti yebòkè.

⁴ Wenni nwe di daúmè?

We nkpéi nke di entímè?

Di pérímúnè we inóndie?

Di mēnke tú itookperí yembè mbeà?

Siyáàbisí yembè kó feyanfàà?

⁵ Díndi bèè dounè ditòbè detie dierè yò,

díndi bèè kàti debòotie nkó medèè,

díndi bèè feu ibí tidúótì mieke,

díndi bèè feu ibí titādènti mieke.

⁶ Ke tóu ikó nkó yetāanniye, ke dōori yebòkè,

ke yè cou menaà ke yè pāā ntidiiti kó yepārè,

dēnde bo n narikaà?

⁷ Ditādiēri ĩnkè nke di waammè di dúy ke dounè ditòbè,

ke de ndekù ke feu iwūō.

⁸ Ke nuu ndi bøkè di bōrè ke diri yeteyè di ánnùduotí,

ke m bütinné ke dei di yàati ke dekù ke pēkunko di dúy,

ke bè di dounè ke péu mucóntimu, kè di dó bè ndi dounè
kè di yau be fei.

⁹ Ke tou mekùd mpéu ke kōtenè okpàati diewè * borè,

ke kpèè mekùd nfōōme ke tou mbenitibè ke bè tōnnè dedétirè,

ke bè tannè kudōnkù.

¹⁰ Di tūnnè de kó ice ke òu di me nyí banté dè tumè detetirè,

ke kpaà mōke muwērímú, bá di í òu.

¹¹ Di do yīèkù we? Di do yòte we kénáké siyáàbisí,

bá di tēnke í dēntení n kpéi, bá di í dàate n kpéi?

N do nyuo nwe, n cīéké kè dè mōntemu deè te kè di í n dé.

¹² Di yēm̀m̀è dò ndi í càkemu, kè n né yóó di daá,

nkè di tōmmú naá detetirè.

¹³ Di bo kuó ndi mōnni,

di bøkè yèè di muri yè bo di deetáà?

Kuyaakù kuú yóó yè neinè yemou,

m bo yè fūùte muyaá,

bèè n duó mbemáà bèè yóó tieke dihei,

bèè yóó kari n tāsàari.

Kuyie nyóó bántēm̀è bèè tu ku kòbe

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Ennenè kuce, tūntenè ku,

deitenè mebétimè memou n nìtìbè kó kuce mieke.

¹⁵ Nte Kuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè ke bo sáà,

kùù yètirì tu kpa meyei nhò tu mù:

N kàri bo keĩnkè nke kè n dò mpái pái,

ke né bonè wèè bo meyeñcaàrimè mieke,

kòo yēm̀m̀è cààrè m mè cātinne,

* **57:9 okpàati diewè:** Bè nàà nwèè kpéi ndie mbo na kèntú dibò dieri bè tu di Mòdòki nè Ebedeebe kó tināaṅṅi diyètirì dimáà ndi ke né cáá mmuyúú.

ke nárikùnnè wèè bo meháarimè miéke o kōme.

16 N yí yó nhā ke di séi, m miéke í yó nhā ke di cóú,
kè dè í dò mmemme yenitiwèrè bo kú, bembè n dòò bè.

17 Isidayeeribe kó meyetimè mèè do te
kè m miéke bè yè dimònni sámpòri miéke,
kè m bè poté ké bè bùtinné

kè bè me mbaa ncíéké kéképènkùnnè be to,
kèntū bè dó ì ce.

18 M bantému be ce imou,
n né yóó bè miékùnnemu, ké mbè ni,
n yóó bè bántemu bembè nè bè bè wè ndidabònni,

19 ké bè duó nyenò bè bo nni nsántinè yè,
bèè bo medétimè nè metóommè kè bèè pété medeetímè.
N yóó di miékùnnemu mí ndi Yiè nKuyie mmū bēi.

20 Benitiyeibe bie dònnè dàméèrì dòmmè mme,
bè ɔɔ í nyí só dimònni mari,
yenéfinfirè ɔ nyiitimu ke kónni,
ke uutoo tiyontì dèè tu desinnè.

21 Ti Yiè nKuyie mbéimmu ke tú:
diwèi í mbo benitiyeibe kpéi.

58

Menùboúmmè Kuyie ndó mè

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Píéké! Kàa tammèe yè ditáteheú kōme,
kàa náké Isidayeeribe be yei,
bembè Sakòbu yaàbí be caàrimè.

2 Yewe yemou bè n waàmmu ke dó kényíté n kó ice,
ke dò mbè nu ndó kédaò dèè sié,
ke dɔɔri ke do mbè yó ntū n kuó mí nKuyie,
ke m békú ikuó ì wenni,
ke dó nni mbè bonè.

3 Ke m békú ke tú: Ti bou ba nkpréi dinùù,
kàa í dake ti kpéi?

Ti fèũnko ba nkpréi ntimáà bá a í ti wúó.

Kè m bè téné ke dò:
Bè ɔɔ bou ndinùù ke né ntũnni be kpeti nti,
ke fèũnko be kó betòmbè.

4 Bè ɔɔ bou yenò kèmpietì nè betòbè mbe ke kpa nke dukù betòbè,
bè í dɔɔri menùboúmmè n dómè.

Bè ɔɔ í mboú dinùù dè bo yiènnèmè kè n còuté be báammii.

5 Mí nKuyie n dómè mèè nùboúmmè botáà?

A bo fèũmmè a kànti kékónné dipènni kōmaà?

Ke dáátí kufòòtònkù kèpū mmutápeinaà?
Bè de ntú menùboúmmè mí mbe Yiè nKuyie ndómàà?

6 Mí nKuyie ndó mèè nùboúmmè di mè yèmu mèè tu:
Di miéke bá mpéi benitibè,

di touté yetuò cĕĕyè bè tò yè,
 kédεεté bè fĕũnko bè, ké bè touté be tuò yemou,
 7 kĕtotĕnĕ a dii dikònni bo wè
 kédĕé nha cĕĕtĕ bèε kpa bè bo díéké dè.
 Kòo niti bo o tetiri a ò dàtinné tiyààti
 ké bá mbúútóo a nititòu kpréi.

8 Kàa dòdri memme dè bo nda wenni diwennécànni kòme,
 a mǎnne báá ɔte dè bo miētémĕ
 kĕ medεētímĕ nùbo a yeti dii bòri,
 mí nha Yiè nKuyie nkĕ n kó tikpeti nda baa.

9 Kĕ nsà kàa yóu a bo nfĕũnkomĕ benitibĕ,
 ké bè fieti inómbí, a níi bo n yú mí nha Yiè nKuyie nkĕ n yie,
 kàa n kuónnĕ n keĕ kékòtení.

10 Kĕ nsà kàa totirínĕ a kó mudii dikònni bo wè,
 ké wèε kpa mudii a ò pǎ kòo di.
 Dε mǎnni a bo ndò mmenáá dibiiinni miεke,
 kĕ dibiiinni naánko dè ò ndòmmĕ diyie còmúmú dii mǎnni yeyo.

11 Kàa Yiè nKuyie nní ntú a kóo cĕnti,
 bá kàa bo dikpáà tɛdǎntĕ kperí a báá mǎntĕ mudii,
 kù bo nduò nha tùoti muwĕrímú
 kàa mbitírí kupaku bè yóàri kù kòme,
 kùu bo kupúú menie nyí kùu dĕ.

12 Fòò yóó fíi dimònni kó tidobonti,
 kéwĕte kĕpũútĕ yehékĕ do borĕ nè dimònni ké duó,
 kĕ bè da yú ké dò wèε ìiti iyie,
 wèε tũnni ice ìi bo nte kĕ benitibĕε wĕte kékari dihei.

Kuyie ndó teom̄pùtĕ ndòmmĕ

13 Kĕ di níi yóu mutǎmmú teom̄pùtĕ yiĕ,
 ké yóu di bo túótémĕ n kó diyie tu di,
 kĕntũnninĕ di kpeti.
 Kĕ di wúó n kó diyie, diyie disààri
 kĕ di wúó ndε kó diyie kĕ di cǎá nke dεu.
 Kĕ di di dĕúkunko ké í di tòu ké kǎrinĕ di kó ice,
 kĕ di í di tòu ké tũnninĕ di kpeti kĕ di í náá nsǎntike kó tináànti,

14 Dε mǎnni míi yó ntú a kó diwèi ké nda tǎ,
 ké da dee ndiheí deiitírĕ kàa baatĕ,
 kĕmbo dihei n do duó ndi a yààri Sakabu,
 kĕ nni nda piú,
 mí nha Yiè nKuyie mmíi béi.

59

Kuperí kùu bo tínti nè Kuyie nti cuokĕ

1 Kénténĕ! Di Yiè nKuyie nnòùtĕ í kũpúrú,
 ké do nkù bo yĕĕke kù bo di dεētémĕ,
 kù me nyí ò ké bo yĕĕke kù bo keémĕ di báammii.
 2 Di kó meyei mmeĕ náá nkuperí dĕndi nè ku di cuokĕ,
 di caàrimĕ meĕ te kĕ kù di bütinnĕ.
 Kù í na ké bo di kĕntĕ.

³ Ke yé di nou sù mùòtimè menitiyí,
kè di nómbí kòù,
kè di nònnè siyáàbìsì,
kè di nóndié ndó tináanyeyiti.

⁴ Di yu ditòbè tì beénti í tú tisààti,
òmòù í bekùnè otòù timómòmònti,
di pī nti tu tibénti nti, tì í mòke tì co kè.
Di òó púó mmeyei mme kè mèe peité mecaàrìmè.

⁵ Di ukú yèè yìè ntu yedautiyiè nye,
kè wèè maá ndi dajú nyèè yìè nhò kúmu,
kàa wééte dimáà kutámònkù kuù yènní.
Di duòkù tì yààti í cáánnè tináti.

⁶ Di duòkù tì yààti bè í tì daati.
Di yààti í tú tì daati.

Di tòmú tú meyei nkòmu mmu.
Mudònnètòmú mmu di pīmmè

⁷ Kè di naàcèi kerì meyei nkó ice máà,
kè di ò ndó mecāā nke bo kuò bèè í cààrè mùmamù.
Kè di toti meyei nkó iyentotí máà,
kè di pēéte dè dè dounkomu,
ke naá ntidobontì.

⁸ Di í yé diwèi kó kuce,
di kerì ù ce í dò nsei,
di tū nyice kónkòntiyì nyi.
Wèè tū nde kó kuce ò báá yà diwèi.

Kuyie nkòbe bantémè be yetímè

⁹ Dèè te kè Kuyie nhòotí kù bo ti deeténèmè ti dootitòbè,
dèè te kè kù í càrikè ke bo ti deéte,
kè ti baà kuwenniku bo yènnimè kè dibìnni máà né bo.
Kè ti dó kuwenniku bo míitémè bá kù í míí,
kè ti bo dibìnni mièke.

¹⁰ Ke áantè kuyùònkù ò nháámmè kuduotí borè,
ke firì bèè nuò nyí wúó mbe kòme,
ke bétírí kuyie ncuokè ke duò ke dò ndè tu keyènkè,
kè ti kònti naati kè tì né do mbecírìbè.

¹¹ Kè ti kuò mmukpasímmù kòme,
ke kuò yekpetínónkperè tèmè, bá tì í onpu,
ke kèmmú Kuyie mbo tì patemè,
kè dè dò nyúóó,
kè tì baà medeetímè bá mè í tuòkùní.

¹² Kuyie nti caàrìmè meè sũ nha ìkè,
tì yei mmeè nàkè tì kpéí,
tì yei mbo tì yò ìnkè nke,
tì bantému tì caàrìmè.

¹³ Tì í yie nha kpeti, tì da soutému,
tì da bùtinnému, fò nKuyie nkùù tì te.
Tì yèmmè dós tì tu: Tì bo nfèũkomè betòbè,
nè tì bo yetemè a kpeti.

Ti yeñtotí ìì bo ti yèmmè ì tu siyáàbìsì nsi.

¹⁴ Ti yóumu ti bo mbekùmè kè dè wenni,
ti ténke í dǎori dèè sié,
kè benitibè kári dè bè bá nnáá ntimómmṁnti.
Benitimómmṁmbe í bo.

¹⁵ Omòu ténke í náá ntimómmṁnti,
Wèè dǎ kǎmpī ntimómmṁnti bè ò nfekù weè kpere sǎá.

Kuyie nteémme ku kabe

Ti Yiè nKuyie nyámu timómmṁnti í kpaámè,
kù me nyí dè pénsiri.

¹⁶ Kè kù nsó nhòmòu í buò tìmatì kè dèè kù di,
kù yámè òmòu í bṁtimè besénnibè kpeti,
kè kùu youte ku ndùtè ke bo bè deeté,
kè kù wetimè meè nte kè kù na,

¹⁷ Kè ku wetimè nkù dǎátí
ke dò ndimátìyaàbòrì dīì pì dicīncīnnì,
kè kù òké dipīì dīì tu medeetímè,
kè ku yaàbòrì kù dǎátí dī tu mepetitímè,
kè ku kó kuyaàdándátinkù tu diyantidùò,
kù kpànnè dī ku kabe kpéí.

¹⁸ Kù bo yietí bá wè o tǎmmù dǎmmè,
ku dootitabè bo yà ku mièke dǎmmè,
ku dootitabè bo cǎuté ku yēīti,
bèè bo medétimè bè í yóó mǎnté be kó tiyeti.

¹⁹ De mǎnni diyie taà kèè bíékè kabe bo yote ti Yiè nKuyie.

Kè dī yièni kèè bíékè kabe yà ku kpeti,
be dootitabè yó nkérini ke dò mmenie nhǎǎ tamè mme kukó nnè muwērímú,
kè Kuyie nYaà mbè bèti kǎfūū.

²⁰ Odeetiwè kèrínimu Siyǎǎ tǎri,
ke bo deeté Sakǎbu yaàbí ìì bo yóu í yei.
Mí ndi Yiè nKuyie mmī bēí.

²¹ De yembè kpéí m bēimmu ke tú m bè taunnèmu, kè n kó muyaá mbo be ìnkè ke túóté yie nnè bè bo mbomè, m bè duómumu n náànti kè tí yó mbo be nǎ mièke nè be yaàbí, nè be yaàbí kó iyaàbí sǎá.

60

Sedisademmu ei yóó wēte kémaámè kè ti Yiè nKuyie nkpeti mbo di mièke

¹ Sedisademmu ei, ité kécómú kǎmiéte,
dè tǎkemu a bo mǎíté dè a wenniku,
Kuyie nkó tikpeti bomu a ìnkè.

² Dibīnni dīì dǎtinné kutenkù dè urikemu benitibè,
kè ti Yiè nKuyie nné da mǎíté ku kó kuwenniku,
ke da benke ku kó tikpeti bomè a ìnkè.

³ Yebotè bo ntù nha kó kuwenniku,
kè bekpàatibè wùò nha wennécànni kó menáà ké nda tū.

⁴ Sedisademmu wénni a ei fitimè, a bí iténimu tipīiti timəu,
ke tí nke kūntini a borè.

A dapàmbè iténímu dedétirè,

kè bè uukuní a sapàmbè ke kpènnìnkoní a borè.

⁵ A yóò dè yà kè diwèlì dii da pí nkè kuyèhnaatí da kuò,

ke yé tikpàtì tii bo dàméèrì tì kàrinímè a borè
kutenkù kó tikpàtì yó ndàkuní ke cuuti a borè nde,

⁶ Kè benitìbè nyiitinèní yòyóbè titòntì titòntì,

Mandiyāā kó kutempè nkàbe nè Efa kàku kàbe nè Sabaa kó kutempè nkumòu
kàbe

kè bè nkòriní ke touní mesòò nnè tihúúntì

ke píèkù ke sántì tì Yìè nKuyie.

⁷ Kedaa èi kó iwūō imòu yóò tímmu a borè.

A yóò tiekemu Nebayoti èi kó yepedakè kè di n yè nni nfeu,

mí nKuyie n wūōtònnì ìnkè dipānnì ndi dii kó kufōōku n naati.

De mōnnì kè n cīètè n kpeti bo tè yètìrì nde.

⁸ Ōmbe mbe bèè pùtì ke do nyewetè?

Ōmbe mbe ke putínì yekpètìnónkperè ò mputimè ke kūntì ye weñní?

⁹ Yehèkè détiyè kàbe buó mí nwe,

Tadisisi èi kóò bātòòbè bèè yó ntú beketibè kékpènnénì,

a bí nē timátì péitì mesòò bè bo déúkunnemè

mí ndi Yìè nKuyie n yètìrì,

mí nwèè dò mpáíí, ke di te díndi Isidayeeribe ke di déúkunko.

¹⁰ Bepòòbè bèè yóò maá fō nSedisademmu èi kó iduotí,

kè be kó bekpààtibè mpī nha tōmmú.

Mí ndi Yìè nKuyie mmú bí.

M mièke keè do di yè kè n di poté,

nè n sà mèè kpéi n yóò di kuómmu mmesémme.

¹¹ A èi kó yebòrè yó nfeíomu sáà kuyie nnè keyènkè,

bá yè báá kpetínhé kè dèe yie nkè yebotè ntouní ye kpàtì a mièke

kè ye kpààtibè nkòriní a èi.

¹² Yebotè nè yekpààtlyò yèè bo yete yè bo mpīmmè a tōmmú yè í yó nkpaá bè
bo yè kùò páíí.

¹³ De mōnnì Dimaa tūúká kó tikpàtì timòu,

idei bè tu ì sipéresi nè bè tu ì pinni nè bè tu ì bisi,

kè dèe kòtení kéntú n cīètè kó tisàtì,

kè n déúkunnè n cīètè m bo tè yètìrì.

¹⁴ A dootitòbè bèè do da fēūnko

be bí kòrinímu ke bo sīnné a ììkè.

Bèè do da senku bemòu bè yóò da bóútému,

bè bo nda yu ke tú tì Yìè nKuyie nkó dihei Siyōō,

Kuyie nkùò dò páíí ke te Isidayeeribe ku èi.

¹⁵ Bè do da dootóomu ké nda níí,

bá òmòu í mpēnkù a borè.

N né yóò duó nkè bè nda pōtinèmu sáà,

benitìbè yèmmè bo nda naatinè nè be yaábíó sáà.

16 De m̀̀nni f̀̀ṣṣ̀ yó di yebotè m̀̀ke dè
 késũṣṣ̀te bekrààtibè,
 kébanté ke d̀̀o mmí nha Yiè nKuyie m̀̀i tu a deetiwè
 kébanté ke d̀̀o mmí nKuyie Sakabu do t̀̀tũ nkũ
 n kpeñ̀̀nĩmu kè m̀̀i da donté.

17 De m̀̀nni kè bè nda t̀̀uo disoowũṣṣ̀ kó dif̀̀t̀̀rì meso
 timáti kó dif̀̀t̀̀rì timáti péítì,
 idéi kó dif̀̀t̀̀rì disoowũṣṣ̀,
 yetárè kó dif̀̀t̀̀rì timáti.

18 A eì mièke òm̀̀ou ténke bá nf̀̀ũnko ot̀̀u,
 òm̀̀ou ténke báa p̀̀onte ot̀̀u kòo eì náá ntidobonti kédoúnko,
 a tenké kem̀̀ou duómè.
 A eì kó iduotí yet̀̀rì bo ntú medeetímè,
 kè di b̀̀rè kpeye ntú mí nKuyie nkó disānni.

19 Diyie kó menáá mmèè ténke í yó nda mí nkuyie mm̀̀nni,
 ot̀̀ankũ weè me nyí yóó nda duò nkuwenniku keyènkè.
 Ti Yiè nKuyie nkuù yó ntú a kó menáá sáá kéntú a kó tisāti.

20 Yekúdabùṣṣ̀ò nténke bá nkpaá a eì mièke.
 Mí nha Yiè nKuyie m̀̀i yó ntú a kó menáá nsáá,
 m̀̀e í yóó deè diyie dèumè yoo ot̀̀ankũ kōmmè.

21 Kè benitisáàbè beè máá m̀̀bo a eì kè beè ndi baké sáá,
 dihei n d̀̀ò d̀̀i.
 Bè bo nkótírì titieti n fiúkú t̀̀e deboore ti kōme
 kéndéúkũnko n yet̀̀rì.

22 A nitibè mièke weè kó kunaàm̀̀nkũ kēñ̀̀ni
 kuù yó mbo sikou sikou
 weè kó kuwu nyí tú kumakũ kè kũ ntú kuwu nkperikũ,
 mí ndi Yiè nKuyie n yóó dè d̀̀òmu mecāā nde m̀̀nni bo tuòke dii m̀̀nni.

61

Kuyie ntāāté wè koò tōnnè ku náaṣ̀ti

1 Ti Yiè nKuyie nkó muyaá mmuù bo ny Ìnkè,
 ti Yiè nKuyie nni ncòúmmu mekùṣṣ̀ ke n t̄,
 kè m bo náké tináaṣ̀sàṣ̀ti besénnibè,
 kéduo ndiwèl̀̀ bèè yèmmè cààrè,
 kékpeté tikpetínti,
 képíté iwēi tidaati,

2 kénáké benitibè ti Yiè nKuyie nkó mesàà mbenni t̀̀uòkenímè,
 kè ti Yiè nKuyie nyóó kpa nti kpànni,
 kébántè bèè bo meyeñ̀̀caàrímè mièke.

3 Siyṣṣ̀ kòbe kuàmmu kè m me nyóó bè bántè,
 bè pũ mbe yo nye mutápeí,
 kè m me nyóó bè Ìríné iyítòṣṣ̀dá,
 bè kōmmú yekúdabùṣṣ̀ò nye
 kè m me nyóó bè waare mekòṣṣ̀me,
 ké bè daté tiyṣṣ̀ti kó tiyàati,

ké bè dātínnè tibanyààti,
 kè bè mbè yu ke tú:
 Detedièrè mēwetímmè kperε,
 Ti Yiè nKuyie nfíi ndè ke bo déúkùnnè ku yètìrì.
 4 Bèè yóó wēte kèíi nyedobuò ndimònni kperε,
 kémaá sicēī sù pùò nnè dimònni,
 kéwēte kèíi nyehékè kótè,
 kékūtè yedobonkótè.

5 Bepàðbè bo ndi cēmmù di wūō,
 bekpákparìbè bo ndi kuuti di paa
 nnè detie mbè tu dè fínyī de kó de paa.

6 Díndi biε bè bo ndi yu ke tú:
 Ti Yiè nKuyie nkuó nùbè,
 bè bo ndi tú ti Yiè nKuyie nkùù ti te ku kó betōmbè,
 di bo di yebotè kó tikpàti,
 kénsārì be kó tisāti.

7 De yiè ifei ténke í yó ndi bo,
 di yóó péte ticuti nti kuce mēdémè,
 kémbò diwèi miεke sáà.

8 Mí ndi Yiè nKuyie n dō timómmōnti nti,
 n yí dō dèè wēnninko ke sari,
 n yóó bè yietímu weti be yeti,
 ké bè dōònnè metaummè mēè yó mbo sáà.

9 Kè bèè yīétè be yaabí ibotí imou miεke,
 kéyīétè be kó feyanfè iwuo ntei miεke,
 kébantè ke dò mmí ndi Yiè nKuyie n di dōò mēsàà.

Disānni kó feyēnfε.

10 N yēmmè naatinēmu ti Yiè nKuyie
 kè ñ yānku kè diwèi n kùo Kuyie nkùù n te ku kpéi
 kù n dātínnémè mēdeetímè kó diyaabòri.
 Kù n dātínnémè mēwetímmè kó diyaabòri,
 wèè tōú o pokù ò òs sārímè kèíri fèitòòdáfè,
 kè n dò nyikúò niùti, ke dò nhosapàà nhōs pammè kénkòri o dōù,
 11 Ketenkè òs dennení mēè botí bè buotí dè,
 bè òs yōore ikūmbí kè ìi yèmè
 ti Yiè nKuyie nyóó dennení mēè botí mēdeetímè,
 kè yebotè yemou mē yà ké kù sante.

62

Sedisademmu yóó wēte kētūntemè

1 Kè Kuyie mbéi nke dō:
 N dō mēè kpéi nSiyōō deè te kè n yí yó ndò nyúó,
 n dōmu Sedisademmu deè te kè n yí na ke bo ndò nsó,
 n yó mme nhō ke kémmúnè
 mēwetímmè kó kuwenniku bo mítémè,

diwennécànni kōme,
mēdeetímè kó kuwenniku bo mítéme dihāāfīnni tēmè.

² Kē yebotè yeməu yà a wetimè,
bekpààtibè bəməu bo yà a kpetì,
ke da yu diyètìpànni ti Yiè nKuyie nyóó da keuté di.

³ Kē ti Yiè nKuyie nni nda pikú ku nòtè dikotipìi kōme,
ké nda ceú dikpààtipìi tēmè.

⁴ Bè ténke bá nda yu ke tú dihèi bè dootóo di.

Bè ténke bá nyu a tenkè ke tú ketenkè kèè dǎúnko,
bè bo nda yu ke tú mí nha Yiè nKuyie n càà,

bè bo nda yu ke tú m pokù

ke yé mí nKuyie n yèmmè da naatinèmè,
kàa tenkè n ye.

⁵ Odapàà nhǎǎ túótémè osapàà nképuoke,
meè botí nku a nìtibè yóó da yenkemè
diwèi ǎ mbomè odapàà nho pocēnni kpéí,
Kuyie nyèmmè yó nda naatinè meè botí.

⁶ Sedisademmu n cōnné bebàribè mbe a duotí,

bè í dò nkécfééké keyènkè nè kuyie.

Díndi bebàribè,

bèè dǎ ti Yiè nKuyie mbo dentenímè Sedisademmu kpéí,
di í dò nkésakii, n náánnè o kpéí.

⁷ Di báá pǎ Kuyie mmefè,

kénkémmúnè kù bo wēte kètüntemè Sedisademmu
kòo naá nkutenkù kuməu yó nsántí wè.

⁸ Ti Yiè nKuyie nyòutemmu ku nòtè ke poté ketenkè,
ke béi nke pàrikè ke yí:

Fǎ nSedisademmu a dootitabè ténke í yóó di a diiti,

bekpàkpàribè kó ibí báá yà a naà mpàmmè a fèütè ke pètè mè.

⁹ Bèè kùúti tidiiti beè yó ntì yo

nke déúkunko mí ndi Yiè nKuyie n yètìrì,

bèè tǎú fínyí be ke dǎori menaà

mbeè yó mmè yè n cfètè dánkù mieke.

¹⁰ Díndi Sedisademmu kəbe yènnè,

piènnè kuce bèè kùntiní be kpéí,

kéítinné kuce kó yefǎtè kèpíe nyetárè

kécōnnè mecannimè kè yebotèe yà.

¹¹ Di Yiè nKuyie mpǐkùmmu itemmànkè iməu ke tú:

Nákénè Siyǎǎ èi ke dǎ: A deetiwè kéroomu

ke bo tí nhò deetè bè,

bèè tu o tǎmmú kó tiyeti.

¹² Bè bo mbè yu ke tú: Bèè càá nke tú Kuyie nkəbe,

bè bo mbè tu ti Yiè nKuyie ndontè bè.

Fǎ nSedisademmu bè bo nda yu ke tú:

Dihèi bè dǎ di, bè í bǎntóo di.

63

Kuyie nyóó potémè yebotè képeite ku kòbe bànni

1 Wenni nwe yie nwèè itiní Edømmu tenkè,
we nyitini diheidiè Bosedaa kòo yààti tò mmewũs?
We nkèríní ke dáátí o yààti ke yíéo,
ke tá o wèrímú.

Ti Yiè nKuyie nkuù kòtení ke bo bekénè yebotè,
kédeeté ku nìtibè.

2 Ba nte kàa yààti tɛí mmenitiyĩ?

Ba nte kè ti dònne wèè nàù nfinyĩ kó yebè diyetituo?

3 Kuyie nnàa nke tú: N do bo m maa ndi diyetituo ke nàù,
n kòbe kóò m̀ou í n teennè,
m mieke kèè do bè yè kè nní mbè nàù ke be ùtírí,
kè be yĩ nsèrì n yààti.
Kè m mùoti n yààti timou.

4 N do yému nè n yèmmè mieke ke dò ndiyiè mari m bo peite n nìtibè bànni.
Dimònni tuòkemu m bo deeté di n nìtibè,

5 Kè n wènté ke ś nhòmou í bua de kpɛti,
kè dè n di n yàmè òmou í bomè n f̀nkúò,
memme kè n yòute m bakù m mieke còuté mèè kpéí,
kè dè n duó mmuwèrímú.

6 Memme m mieke yémè yebotè kè n yè nànte
ke yè yòure m mieke ye yè mèè kpéí.
Kè be yĩ ncóú nketenkè.

Bè nàkémè Kuyie nsémmè kpéí

7 N yó nsántimu ti Yiè nKuyie nku sàa nkpréí,
kù ti d̀ò mèè sàa nkpréí, m bo ndéúkunko ku yètìrì,
ku niti tii deu Isidayeeriibe kpéí,
ku sémmè mèè te kè kù bè d̀ò de kó mesàa ndiemè.

8 Kuù béi nke tú: Isidayeeriibe tu n nìtibè mbe,
m bí nyi, ì í yó n souté.
Memme kè kùu bè deeté.

9 Bè do bo dii m̀nni meyeñcaarimè mieke
kù í t̀nni ku kóo t̀nti m̀ou,
yoo ku t̀nni mari ku mómm̀onku kuù bè deeté.
Kù bè d́omu kè mesémmè kù mbè bonè
deè te kè kù bè donté.

Kuù do bè ùúkú ke bè ỳòrì,
be borime memou mieke.

10 Bè me nyí nyie nku kpɛti,
kéncaarè Muyaánsàamù yèmmè,
kè kùu kónté kénaa mbe dootitòu,
ké bè ta mudòò.

11 Memme bè dèntenimè dimònni kótiri
dè do d̀ommè M̀oyiisi kó dimònni,
kè bè mbékú bemáa ke tú wèè do bè sée
d̀amèèrì ò bore?

Wèè kó muyaá ndo bo be cuokè de yiè nkòte ke?

¹² Wèè do bonè Mɔyiisi kòò duó mmuwērímú,
wèè bakù do kpeñni kòò kèété kukó nkó menie mbe ìikè,
képété diyetidieri kè di bo sáá.

¹³ Wèè do bè ni kè bèe keté dàméèrì mieke
tesántè ò nkérímè mutencatímu bá bè í mbèté bá sám̀pó.

¹⁴ Ti Yiè nKuyie nkuù kó Muyaá ndo bè kpàake ke kòrinè meoǹpùmè borè,
kupecenku ò nkérímè ke cuti kubiriku.

Mem̀me ti Yiè nKuyie ndo nimè ku nìtìbè,
ke fei ku yetidieri.

Kuyie mp̄ānāānti nāāntò kuónnèmè Kuyie

¹⁵ Áú! N Yiè nKuyie á mbo keñkè

a cēsàatè deñkè,
kéwéntení kényà dè ti dòmmè.

Dè yĩme kàa ténke í ti dós?

Ba nte kàa ténke í ti kuò mesémmè?

¹⁶ F̄s̄ò tu ti cice!

Ti yààrì Abarahammu í ti yé,

ti yààrì Sakɔbu ti yèmmu.

Ti Yiè nKuyie n̄s̄ò tu ti cice.

Nè dimònni f̄s̄ò tu ti kóo deetiwè.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie, ba nte kàa yóu kè ti mònté a ce?

Dè dòmmè kàa yóu kè ti áá nke ti to kpenke,

bá ti ténke í da dé?

Wēētēni ti bíékè, a dó mèè kpéi ntinti a kó betōmbè.

Tinti a kó benitibè, f̄s̄ò ti te.

¹⁸ Yem̄rè sám̀pó mieke nke a nìtìbè tinti ti tiekemè dihè,

kè ti dootitòbè kateni ke p̄nte a cēsàatè tèè dò mp̄áíí.

¹⁹ Dè yĩme kàa ti d̄ori ke dò nha í ti baaté diyie mari?

Dè dòmmè kàa ti d̄ori ke dò ntí í to a yètiri nè ti bomè?

Ba nte kàa báa kēté tiwetì kécútēni
yetārè na nda yà kēsante.

64

¹ Ti Yiè nKuyie nti da báámmu,

ncutini ke dò mmuhāá nkécóuté ideí

ncutini ke dò nkehāādekè kè d̄e fānte

kàa dootitòbèe banté a tú wè,

kè yebotèe kpeute a ìikè.

² A do d̄ò tidieti kè d̄e ti déétému,
a na ncútēni kè yetārèe sante a ìikè.

³ Ti mu nyí ti kèè diyie mari,

tì í ta òm̀ò kó ditò,

ti me mmu nyí yà díboò mari d̄òmmè mebotí bèè di bùs be kpéi,

nkè dè í tú f̄s̄ nKuyie.

⁴ A s̄s̄ c̄utēnè diwèl̄ ndi wèè d̄òri a dómè

bèè d̄enniní a kpéi ke tũ nha kó kuce,

ti càar̄emu kàa mieke ti peike

kè ti tũnnε ice ti do tũ nyi nè dimònni,
a yóó ti deetému.

⁵ Tĩmòu ti sãũ ntimáa ndi,
kè ti tòmú mùu tu musààmù kè mù naá tiyaàcìti,
ke kpeí tifààkpeti kòme,
kè ti caàrìmè ti tò kuyaakù ò ntòmè tifààkpeti.

⁶ Òmòu í bo wèè yu a yètiri,
òmòu í dààte ke bo da taunnè omáa,
ke yé a ti bùtinnémè kè ti yei nti tieke.

⁷ Bá nè memme ti Yiè nKuyie fṣṣ tu ti cice,
ti tú tiyaati nti kaa tu oyaamarí a nõu sù ti dàà.

⁸ Áú! Ti Yiè nKuyie a mieke báa ti yè kètonté,
bá nhã ke yé ti caàrìmè,
a ti wénté fenònsààfè ti tú a kó benitibè mbe timòu.

⁹ A ekè sààye dounkomu ke naá ndikpáa,
Siyṣṣ naá ndikpáa ndi kè Sedisadεmmu feítóo.

¹⁰ A cēdiētē, a cēsàātē,
ti yembè do déúkunko tēè mieke a yètiri
tè còuté muháa mmu,
desààrè ti yèmmè do naatinè dè kè dè càke.

¹¹ Ti Yiè nKuyie a bo na kénwúó ndendε kó dimàa ke búútóòà?
A bo nti wúónko ke ti yo nyifei dieyi sáá?

65

Kuyie nyóó bekénèmè bèè kù bùtinné ke feu iwũṣ yebòkè

¹ Memme kè Kuyie mbéi nke dà:
Bèè í n waà n duó nkè bèè m bekù be kpeti.
Bèè do n waà n duó nkè bèè n yàmù.
M benkemu m máa kubotí kùu do í yu n yètiri
ke yí: Ntenè mí, ntenè mí.

² N diékù n nõùtè nte yewe yemou kuwuò nkùu í yie
n kpeti ku bíékè,
kè bèè tũ nkuce yeiku,
ke dṣori be yèmmè dómè.

³ De kó kuwuò nkòbe n wénnimù ke dè feío ke feu iwũṣ depennè kó yetòrè
ke còunko tihúuntí titátí kó yedombie nyínkè,

⁴ ke ã ifṣti mieke ke wentí titādènti mieke,
ke cáa nyefṣnkè

ke àà tidiiti tui sí mbe bò mieke * mieke nke ke náannè becírìbè ke waà
mmeteèmmè, ke yo ntibṣdiiti, Kuyie ndo yé nylsidayeribe bá ndṣori
dè.

⁵ Bèè ò nnáa mbenitibè tṣbè ke tú:
A bá n tóónnè a bá n tóónnè,
n yí dò nkékááké kaa n kááké a tuṣti ice nyi.
Mí nKuyie m mieke kèè péi de yembè mediè
dè còú m mieke nke sáà.

* 65:4 De kó benitibè do ò nkori ifṣti

6 N wàrimu be dɔ̀̀rìmè n yí yó mbè wùónko,
n yóó bè yietímu be dɔ̀̀rìmè weti weti.

7 N yóó bè yietímu be yei nnè be yembè kɔ̀me,
bè do caàri mí nwe bè cúnko dii m̀̀nni tihúúnti yetòrè yetàrè Ìnkè.
N yóó bè yietímu meyei mbè n d̀̀ò mè.
Mí nKuyie mmí béi.

8 Fínyí kó kubakù kùù peité,
bè ɔ̀̀ í nkù bíe bè ɔ̀̀ kù soómmu,
meè botí nku n yóó d̀̀òmè n nìtìbè,
n yí yóó bè kùò beṃəu.
Mí nKuyie mmí béi.

9 M bo ànné Sakɔ̀bu yaábí kuwuo,
beṃbe Sudaa kó kuwuo nkɔ̀be beè yóó tieke n tāsààri,
beṃbe n tāāté be.
Beṃbe n kó betɔ̀mbè.
Beè yóó di tieke kéṃbo.

10 Bèè bo n wammú beè yó ncēmmù
ipe nè sibóó Saṃəo biriku
kè Akəo kəku ntú dinaacēnhò.

11 Díndi bèè né n dootóo mí ndi Yiè nKuyie
ke yè n tāsààri kpéi ke pāa ndibəò Kati tidiiti
ke waà nyeyunatè ke cou menaa dibəò bè tu di Menii.

12 N yóó duó nkè bè di kuə mudoò miéke nke,
di bo nnínkú di núù kè bè di feu,
ke yé n di yumè kè di ćéké, kè n náa mbá di í ncóú.
N yē ndèè í wenni di né de ndəori.
N yē n yí d́ dè di de ntāāté.

13 Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tú
n tɔ̀mbè bo nyo nkè dè sànnè,
kè dikònni né di bo,
n tɔ̀mbè bo nyò mbè dómè,
kè sinéyēi né di kəù.
N tɔ̀mbè bo nyānkunè diwèi,
kè ifei né di bo.

14 Diwèi bo mbo n kó betɔ̀mbè kè bè nyíú,
kè meyeñcaàrìmè né di bo kè di kuə.

15 N yóó di kuəmu, kè di yètèe naá ndibenkèri
kè n kó benitìbè n tāāté bè ní yè yu képarikè ke d̀̀:
Ti Yiè nKuyie nni nkuə kù kùò mèè botí de kó benitìbè.

16 Wèè ní bo ndó n kó mesàà ò ní yó n yú ke d̀̀:
nè Kuyie ntímómmənti kəku,
kè mè pèté.
Kè wèè d́ képarikè, ò ní yóo parikènè n yètìri ndi.

Kuyie nyóó d̀̀òmè ketenkè pànkè nè kēnkè

Mí nKuyie n ténke báa dentení meyeñcaàrìmè mèè pēēté me kpéi.
Mí nKuyie n yóó mè keimmu.

17 N yóó d̀̀ò kēnkè pànkè nke nè ketenkè pànkè,

bá òmòù báá dentení dèè pēēté de kpéí,
òmòù ténke bá ntoti o yèmmè de kpéí.

¹⁸ Dí nyānku nè diwèlì kè di yèmmè nnaati sáà.

N yóó dḗò dè kpéí.

Sedisadεmmu eì bo ntú diwèlì kpéri,

kè di nìtibè mbo kuyèḥnaatí miεke sáà.

¹⁹ Diwèlì yó nni mbonèmu Sedisadεmmu kè nní nyānku n nìtibè kpéí.

Òmòù ténke báá keè Sedisadεmmu miεke
didabònnì nè éyooì!

²⁰ De mḗnnì dibíkémpètìrì ténke báá kú,

òmòù me mbáá kú o bēntì.

De mḗnnì wèè bo mmḗke yebie ntekòutè (100) kékú ò bēntému.

De mḗnnì wèè bo kú ke í tṹḗke yebie ntekòutè (100) Kuyie ncḗḗ wènwε

²¹ De mḗnnì n nìtibè níí bo maá sicéí ké nsi ā,
kéfííkú detie kécááké de be.

²² De mḗnnì bè ténke báá maá kòo tṹu mṹu ta,
bè me mbáá fííkú detie n kòo tṹu mṹu cááké de be.

Be we kó kusúkú yó mmḗnnè detie nkpeye mamè mme,
de mḗnnì kè n nìtibè dḗò dè beè yóó dè di.

²³ De mḗnnì òmòù báá ɔu detetírè
òmòù me mbáá peité o bire kè dèe kú o nuḗ mmieke

ke yé beḡmṹu beḡmbe nè bè bí bè tumè n dḗò beḡmbe mesàà.

²⁴ De mḗnnì bè níí bo nkpaá ke í m mṹo

kè m bè duḡmmu bè dḗ dè.

Kè bè nkpaá ke í béí kè n kèè.

²⁵ Dimanni nè fepièfè dè bo nwē nke diiti timúti.

Dicìricìrì nè fenààfè kè dè nwē nke diiti timúti

kè fεwààfè kó mudii ntú mmutáá,

dèmarè ténke báá dḗò detere mèyei.

Dèmarè báá cààrè detere n tāsààrì ìnkè

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béí.

66

Kuyie ndó ku cḗtè ntú tēè botí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dḗ:

Keḗnkè tu n kpààtikàrì ndi,

kè ketenkè tu n nacèdaánnì.

Di yó m maá ònte cḗtè?

Ḷndi bòrì ndi n níí yóó onpèḡmè?

² Di wúó ndèè kó dimàà mṹí dè dḗò,

dèè kó dimàà bo mṹí te ke dè yènní.

Mí nwúó nwe tu ocḗrì, osénniwè, wèè yèmmè cààrè,

wèè kemmu n náàḥtì nè kufḗwáá nke n dé.

³ Wèè n feúté fenààfè ke kùò onitì,

wèè n kùò fepièfè ke kéété temṹtè fḗnní,

wèè m pāā ntidiiti kó yepārè, ke n kṹu yefḗnkè,

wèè n tṹò ntilhúuntì ke wēte ke feu yebókè,

bembɛ kó dimàà bè tǎātɛmu dɛ kó kuce,
kè dè bè naatinè dɛ kó isòkɛ.

⁴ N tǎātɛmu kɛ bo duò nkè bèɛ yà mɛyɛi,
bɛ kǎmbùòti duò dè n yóó dɛ mbè bǎntɛ,
n yu kɛ yumu òmòu mɛ nyí cǎútɛ,
kè m bɛi nhòmòu mɛ nyí n tǛínɛ,
kɛ né dǎò m baa yɛ n yí dǎ dè,
n yetɛ dè bè né dɛ ntǎātɛ.

Kuyie nyóó dente kéteemmè ku kǎbɛ

⁵ Díndi bèè kǎmbùòti duò ti Yiè nKuyie nnáànti,
keènè kù tu mù: Di kǎbɛ bèè di níí nkè di yetírí di yu mɛè kpéi n yètírí.
Bè dí daúmu kɛ tú:

Ti Yiè nKuyie mbenkɛ ku kpeti kè ti yà di kó diwèi,
dɛ yembè bèè mómmɛmbɛ yóó di ifeí.

⁶ Kénténè di bo keè kutoweku kùù dǎátí dihei.
Dɛ kó metammè yìèní Kuyie ncfètè nte.

Ti Yiè nKuyie nkó metammè mme,
kù yietí ku dootitǎbè mbè bè mànnè tì yeti.

⁷ Siyǎǎ èi í kuó ntipòuti kɛ né na kɛ peité,
di kraá kɛ tú di bo kuó ntipòuti kɛ pǎnkɛ peité denitidabire,

⁸ We nkèè tì mbotí diyìè mari?

We nyà diè mbotí nè ti bomè?
Dihei ǎǎ í nhǎnnè diyìè òmáá,
kubotí ǎǎ í nhǎnnè òmònni òmáá,
Siyǎǎ yie kperɛ né mɛ ndǎò,

ò í kuó ntipòuti kɛ pǎnkɛ peiténí initidabí.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie m bo nte kòò nitipòkù pòuti bi kòò né báá peitáá?
Mí nwèè ǎ nte kè debireɛ yènní, mǎi bo dè ditínnáá?
Mí nKuyie nkùù di te mǎi ti ndi beke.

¹⁰ Díndi bèè dǎ Sedisadɛmmu dí nhò wǛínɛ kɛ yǎnku,
dè ndi naatinè o kpéi.

Díndi bèè do kuò nSedisadɛmmu kǎũ tiiténè tihauti.

¹¹ Di yóó yǎámu o mɛ kénsǎnnè kè dè di bántɛ.
Di yóó sǎmu o miɛsɛrè di dómè.

¹² Kè ti Yiè nKuyie nsoótɛ kǎbɛi nkɛ dò:

N yóó tǎní diwèi ndi Sedisadɛmmu kè di mpùǎ nkukó nkǎmɛ,
menie nhǎǎ ta kukó nképiemmè,
kutenkù kó tikpàti yóó mɛ nhò píɛ.
Bè bo ndi píɛkɛ kɛ di yǎǎnko,
ké ndi úúkú kɛ di wǎàri.

¹³ Onitipòkù ǎ mbáá mmèè botí o bire,
n yóó di bántɛ mɛè botí Sedisadɛmmu miɛkɛ.

¹⁴ Di yóó dè yàmu kè di yèmmèɛ narikɛ,
kè dí bitè fɛínkèmbóntaafe ǎǎ dúótɛ kè timútii dǎòmè.

Ti Yiè nKuyie nyóó benkɛmu kù nitibè kù kperínimè,

kè ku dootitòbèe yà ku mièke dòmmè.

¹⁵ Tì Yìè nKuyie nkèrínímu muháá mmièke,

kè ku kparínaasèí fímmú fefódónfè kòme.

Ke bo peite ku pèi nè kemieke, kètuò mbenitibè fehāādeñfè.

¹⁶ Tì Yìè nKuyie bekùnè muháá mmu

nè dikparisiè ndi kù tièmmè benitibè.

Kù bo kuò benitibè kutenkù kè bè nsù.

¹⁷ Bèè wèñkùnkò bemáá kécánninkò ke kòrì depénnè kó yebòkè borè,

ke tūū nhobòoyiè nfònkúò,

ke cáá nyefònkè, nè yetirè, Kuyie nyete dè.

De yembè yóó kúmu òmònni òmáá.

Mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

¹⁸ N yému be dàòrìmè nè be yeñtotí.

Kuyie nyóó tímmè ku kòbe

Kè Kuyie mbéi nke dò: N kéroomu ke bo tí nyibotí imòu kòbe, kè bèe yà n kó tikpeti.

¹⁹ M bo dò mbenkùmè yebotè cuokè, kè ye kòbe bèè yenténè m beénti m bo bè tó nyibotí tèi mièke, Tadisisi nè Puti kperi nè Dudi kperi, bembè bèè tu betāntāūbè, m bo bè tó nyehèkè détiyè, Tubaadi nè Yafāā. Bèè í kèè bè nāāmmè n kpéi, bè mu nyí yà dè n kpeti. De kó benitibè bo náké n kpeti ibotí tèi.

²⁰ Kè n tó mbè ntòuní di tebií sù bo ibotí imòu mièke. Bè bo mbè touní nè sisèí nè sikparínaasèí, nè sisèí tesi sù mùmmu. Kè betòbè ndeke yesāmmarinnarè nè yóyóbè. Ke kùūnnènni n tāsāārì Sedisademma ke n duò. Isidayeeribe ò nni mpāā mmèè botí yepārè, ke āā yebò sààyè mièke ke touní n cfètè mièke. Mí ndi Yìè nKuyie mmú me nyè.

²¹ Be mièke m bo tánkè ikuó niùbè nè Defiibe mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

²² Keñkè pànkè nè ketenkè pànkè n dòò kè bo mèè botí, di kó kuwuò yó mme mbo nè di kó diyètiri.

²³ De mònni benitibè bemòu

bo nkaríní m borè bá wèè tánkù,

bá tèè om̀pùtè ke ninku n yìikè

mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

²⁴ De mònni benitibè bèè yete n kpeti

bè bo kú kénduó kè benitibè kàríní ke bè yàu.

Yebiè yèè cáá mbe kònti yè í yóó kú,

muháá mmùù bè tùò mmù í yóó kú,

be kperè bo ndò nyisòke benitibè bemòu kpéi.

Sedemii Di mpátiri tō tū nāahti

Sedemii do tú ikuò niùti Idikiya bire nde. Idikiya Anatōti ei kou kòo bo Bensamee kó kutempē mmieke, kè Kuyie nhò yu kóò dḗò ku pāānāahti nāahtò ke sḗ nho kraá ke tú odapàà. Bemou kè bè nhò níimmu, nè memme kòo baa nyíku o mómmḗnti ñkè kétuake kumànkū.

Weè Sedemii o mómmuò nweè wàri de kó dipátiri. O kó tipāānāahti do tú ò bo caummè Isidayeeriibe ke tú Kuyie nyóò bè bekénè bè feu mèè kpéi nyiwūò yebokè ke dḗori meyei. Sedemii do tú Kuyie nkóò niti nwe ke mènke duò nhomáà Kuyie nkó mutōmmú kpéi kémmake dikōmbùò ò í nyièkù ò bo nákéme timómmḗnti bá kòo bo fēūtē. Kuyie ndo yóò ò yu ku tōmmú kè Sosiasi bo o kpàti benni tepíitè nè ditāānni mieke nke. Kuyie mpāānāahti nāahtè tḗbè Sofonii nè Abakuku bè do tú o kó dimḗnni kḗbe mbe.

Sedemii do kraá fòumu kè Kuyie mpāānāahti ò náké ti kè tisūkùtiti dḗò. Kè Nebukannesa Babidōnni kóo kpààti bè do kēpante Sedisadēmmu nè Kuyie nciētē, kēpī nSudaa kóo kpààti kékōnnè nè benitibè tḗbè pēu. Bè bè pīrīmú dii mōnni ke kōnnè kè Kedadia bè do baá nwè dihei kè bèè ò kùò. Sudaa kḗbe bèè do kraá kraá, kè bèè coké kékote Esibiti kēsori, kè bèè pī nSedemii nè muwērimú kòo bè neinè de bíékè. Ò ke nku.

Di mpátiri nāahti duò ke dōmmè

1. Kuyie nyóò bekénēmè Sudaa kó dikpààtiyuu 1-45
2. Kuyie mpāānāahti nāahtò náké ti kè dè ntukúnè yebotè tēyè bèè í tú Isidayeeriibe 46-51
3. Bè domè Sedisadēmmu ei ké di pōnte 52

¹ Di mpátiri tō Idikiya bire Sedemii náké ti nti nè ò dḗò dè, Idikiya do tú ikuò niùbè bèè do bo Anatōti ei Bensamee tempē mmieke be kóò mōu nwe.

² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sedemii Amḗo bire Sosiasi tu dii mōnni Sudaa kḗbe kóo kpààti, o kpàti benni tepíitè nè ditāānni mieke.

³ Kè kùu wēte kóò béinnè Sosiasi bire Sosakimmu tu dii mōnni Sudaa kḗbe kóo kpààti. Kè Kuyie nni nsoké ke náānnè Sedemii kēnto kétuakēnè Sedesiasi Sosiasi bire terè kpàti benni tepíitè nè dimáà. De kó dibenni kóo tāānummūwè mieke nke be pīrīmúmè Sedisadēmmu ei kḗbe ke kōnnè.

Kuyie nyumè Sedemii kòò bo náké ku nāahti

- ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dḗò:

⁵ N do da yēmu
ke mu nyí da piitè a yḗ pouti mieke.
A do kraaní a yḗ pouti mieke
kè n da cāñnēmu,
n do da tāātēmu
kàa bo ntú wèè nàa m pāā nāahti yebotè.

- ⁶ Kè n tēnnè Kuyie nke dḗò:

Áú! N Yiè nKuyie n yí nḗ nke náá,
n kraá bemmu.

7 Kè ti Yiè nKuyie nní nténné ke dò:

Bá ntú a kpaá be.

A kòrimu n yóó da t̄s mbèè borè
ke bo bè nàké n yóó da náké t̄i timou.

8 Bá mbè dé ke yé n da bonèmèmu
ke bo da deeté.

Mí ndi Yiè nKuyie mú b́í.

9 Mèmmè ti Yiè nKuyie nyòutemè ku nòutè kékááké n nùù, ké n náké ke dò: Nh
ānnèmu n náānti a nùù mieke.

10 Banté ke dò n da báammu yie nyebotè,

kàa bo mbaké yekpààtiyo,

kàa bo nhuuti, ke kòuti,
ke b̄onti ke p̄ònti, ke déite,

ke mati ke fiinte.

Sedemii dàummè tidòuntì ke yà mutie bè tu mù amandié

11 Kè ti Yiè nKuyie nní mbeke ke dò: Sedemii a yà ba? Kè n dò: N wúó mmutie
bè tu mù amandié kó kubakù nku.

12 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: A de yàmu weti weti, de benkú m p̄immè
mmè m b́í nti ke yóó t̄i dòò.

13 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: A yà ba? Kè n kù t̄énné ke dò: N yà
tekũmbotè nte kè t̄è bo kubakù yóú bíékè, kè f̄anni ke bíkúní m bíékè.

14 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò:

Kubakù yóú bíékè nke

meyei nyóó cóunnímè dihei dii nyembè b̄emou ñnkè.

15 Nte n yóó yúmu kubakù yóú kó iwuo nyimou nè yekpààtiyo yemou,
dè k̄òrinímu ke bo pi Sedisademmou ei kó yebòrè,

kéfité iduotí nè Sudaa ekè yemou.

Mí ndi Yiè nKuyie mmú b́í.

16 M b́í nti be kpéí n yóó t̄i mbè dòòmu

bè òòri mèè kpéí nke m bùtinné,

ke tuò nyebókè tihúúnti,

ke k̄onkù ke báa mbè dòò dè.

17 Kè ti Yiè nKuyie mb́í nke dò:

F̄ó nSedemii báátí,

íté kékote ké bè nàké n da nàké t̄i kó dimàà.

A k̄ònti bá mpaati be ñikè,

kàa p̄aati mú né yóó da ānné

kuf̄ōwáa mbe ñikè.

18-19 Dihèi yembè b̄emou,

bekpààtibè nè be kó betũmbè

nè ñikuó niùbè nè Sudaa ei k̄obe

b̄emou bè í yó ndó a kpeti.

N né yóó da duómmu muw̄erímú

kàa bè bàao.

A bo ndònnè dihei iduotí fité di,

dimátisāà dis̄owũò kó iduotí dòmmè

bè í yóó da na.

Ke yé n yó nda bonèmèmu ke da k̄anké.

Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

2

Isidayeeribe ténke í dómè Kuyie mbè do kù dó mètè botí

¹ Kè tí Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Kòte Sedisademma kòbe borè kèpĩkè kè bèe keè. Mí ndi Yiè nKuyie m mû tu:

N kpáá ke yému di do n taunnèmè
di bíkémbénti mǎnni.
N do di puoke bàm̀bà,
kè di nni ndómè,
kè nni nnimè dikpáá tedǎntè mieke ke di ntù.

³ Isidayeeribe di do cáámmu ke tú n kòbe,
kè n dí te nh ɔ ntemè bá tii dii di ɔɔ deite tí meketimè,
kè tí tu n kpeti,
òm̀òu do ɔ nkòò di kááké wèe tuɔti ice nyi,
kè meyei nhò do.

Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

⁴ Díndi Sakòbu yaàbí keènè n tú mù,
Isidayeeribe kó iwuo nkémmúnè n yé mmù.

⁵ M béimmu ke tú:

n do cààrè ba di yembè
kè deé nte kè bè n yóu ke túnne detetirè kperè?
Ke naá bemóm̀m̀m̀m̀be detetirè.

⁶ Bá bè í békú bemáá

mí mbe Yiè nKuyie nkùu bè dènnení Esibiti m borè.
Mí nwèè do bè bonè dikpáá tedǎntè mieke yefòtè borè.
Tedǎnketè mufòmmu í borè.

Òm̀òu í borè, onitì í pènkù dè.

⁷ Mí di kòtenèní ke di kànnè ketennatikè,

kè di bo nyo ntidisààtì,
kè di né ta nh eì ke di s̀nk̀k̀nnè,
kè di càke, kè di naá nyisòke.

⁸ Bá ikuó nìùbè í békú bemáá

mí mbe Yiè nKuyie mborè.

Ikuó yembè ténke í n yé.

Bèè tu benìùbè bè ténke í yie n kpeti,
kè bèè do náá m pǎánáàntì
kè bè nàánnè dibòò Baadi kó muwèrímú,
kè túnne detetirè kperè.

⁹ Deé te kè n di bekùnè

ke yó ndi bekùnè díndi nè di yaàbí.

Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

¹⁰ Kòtenè Kitimmu ekè yèè soké menie mmieke kèyà.

Tǎnnè benitibè kè bèe kòte Kedaa eì,
kè nsà kè bè d̀ò̀d̀ri di mè nd̀ò̀d̀rimè.

¹¹ Kubotí makù kòbe ceeri ku b̀k̀k̀ mie m̀botáá?

Bá nè yè í me ntúmè Kuyie nnaà?

Díndi n kó benìtibè kè díndi né n tùóté
mí nwèè do te kè bè di sántí,
ke cèètènè detetirè kperè!

¹² Díndi kè ìnkè kòbè dè dò nké dí dimu
ke dí pī nyisíè.

Mí ndi Yìè nKuyie mī bēi.

¹³ N nìtibè n cààrèmu kè dè òu,
bè n dootóomu mí mbè Yìè nKuyie,
mí mmenésààmè kó dinébòrì
ke kòte ke keú yefòtè,
yefòtikperè bá menie nyí bo.

Isidayeeribe bo bantémè ke dò ndè yóu a bo dootóomè Kuyie

¹⁴ Isidayeeribe di tú tidaatàa?
Yáa di tú kudaakù kó ibí nyi?
Dè né dòmmè kè bè di pònti ke eiti di kperè?

¹⁵ Bè kontí yechirícirè tēmè mme,
ke péú metammè,
kè pònte dihei dimou kè di dounko,
ke naá ntidobontì bá òmòu ténke í di bo.

¹⁶ Bá nè Esibiti kó yehèkè Nofu nè Tapanesi kòbè,
kè bè kuó di yùti.

¹⁷ Isidayeeribe di kó meyetimè mēè te
kè dè di tūàkení,
di dootóo mí ndi Yìè nKuyie nku,
kù do di ní di òmòni kuce sàakù mièke.

¹⁸ Di né dōari ba miè
di mè ntūmmè Esibiti kó kuce
ke bo yā kukó nNiidi kó menie
di dōari Asiidi kó kuce,
di bo kōtemè mme kēyā kukó ndiekù Efadati kó menie, nde bo di teennè ba?

¹⁹ Di dōnniti tii yóo di tié,
di bùtinnémè Kuyie de kó tiyēiti nti di yaumè,
kè dè bo yie nkè di banté di bo yóumè
mí ndi Yìè nKuyie nwèè di te,
ke í nní ndé, dè n yóu mēè boti ke n tii.
Mí ndi Yìè nKuyie Mpakēdaa mī bēi.

Kuyie ndōnnenēmè Isidayeeribe onitipòkù wèè dōuti dōutinè benitidaabè

²⁰ Kè ti Yìè nKuyie mbēi nke dō:
Nè dimònni ndi di í yiemmmè n kpeti,
ke n yātenè ke náa nke tú: Ti dó kēnte timáá.
Ke né kōrì sitáá simou ìnkè
onitipòkù wèè dōuti dōutinè benitidaabè o kōme,
ke kōnkù detedierè demou yō.

²¹ M mē ndo di fii
nkè di ndōnnè fīnyī tie nsààmù mmu.
Mutie mùù mēnke wenni.
Dè né yīme kè di cēete ke naá mmutie dikpàá kōmu musīmmù?

²² Bá kè di òú dimáá nè yefòdúò
bá kè di òúnè ciekūrè di yei

mè baa yó nkpaá bomu kè m mè wùó.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

23 Di bo yíme ke dà di í sãũ ndimáà?

Di í tũnne yebàkè Baadibaa?

Wénténè di do kéri sii naàcèi dikpáà dibiri mieke,

kè nsà kè di bo banté di dɔɔri dè.

Bá yòyó kó debire bá nkɔɔri memme sinaàcèi.

24 Di dõnnè disãmmarínnannì kó diserì ndi,

dii manténè dikpáà kó mucèmmu,

kè di kònti ité kè di wanti yedaayè.

Ke fimmú di í dò nhòmòu bo na kè di cònné,

yedaayè yèè di wanti yè báá benné kéou,

kè di kònti yàutè yè yóó di yàmu.

25 Isidayeeribe kè di cokù mecãã

ndi naàcèi bo fáũté kè di ní kpeí.

Kè di né mè ntúmè di kpeti í bomu,

kè díndi dó yebàkè nye ke yó nye ntũ.

26 Bè ãã pí nhoyúókù kè ifei ò kùo mèè botí,

ifei yóó me ndi pí ndíndi Isidayeeribe

nè di kó bekpààtibè nè di kpààtitũmbè,

nè ikuá niùbè nè bèè náá mí nKuyie m pããnáànti.

27 Díndi bèè ã nwúó ntebɔɔtenkaanitè ke tú

teè tu di cice,

kénwúó ndibɔɔtãri ke tú

dii di te.

Di bo ntũ mmè mí ndi Yiè nKuyie

nkè di m bùtínné pái pái.

Kè dè di di dii mɔnni di né nní nyu

ke tú n di deeté.

28 De kó yebàkè bore di dàò yè?

Yèe kotení kè nsà kè yè bo na

ké dí deeté meyei ndi do dii mɔnni.

Díndi Sudaã kɔbe di bøkè sũmu

ke mánne di ekè màmə.

29 Dè dòmmè kè di dó ti mɔote tináahti

mí nnè díndi?

Dimòu di m bùtínnému,

mí ndi Yiè nKuyie mî béi.

30 Kè n di puotí ke di puotí detetirè,

dè kó tiyēiti í di duó nyitié mmaí,

kè di né pètínke kùo bèè náá m pããnáànti,

yekpamaà nkõme.

31 Díndi di mɔnni kɔbe kénténè mesàà,

mí ndi Yiè nKuyie n náá ntì.

Díndi Isidayeeribe n naá ndi kpéi tɛdɔntè kó dikpáà ndi

ke duó tikõmbùtãà?

Yáà n naá ndi kpéi dihei dibiiñni kperi ndi?

Dè né dòmmè díndi n nìtibè

kè di tú di yó ncèntì
di dómè mme di í wētíní m borè.

³² Osapàà nhōō yè nhosātàà?

Osapàà nwèè bo ke yenkú ò bo yè nho yààtàà?

N nìtìbè biè me nni nyèmmu bá
dè í tóké de kó yewe í dò nkékaa nkédeè.

³³ Onitipòkù wèè nò nke waà mbenitidaabè
ò dōmmè di kperè me ndò

nke yé di yémè di òmmè ke waà nyebòkè.

Nè de kó mēdṑrìmè yeime mieke
ke bo na kétuo nyitié mbenitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè.

³⁴ Besēnnibè bèè í cààrè m̀m̀mam̀u
kè di bè k̀ùo

be yī nkpaá ke darimu di yaàbòrè m̀ǹǹke.

Di me nyí bè pī nkè bè d̀d̀d̀ri meyei.

³⁵ Nè memme kè di yèmmè dò ndi wenni
kè di tú Kuyie mmieke í yó nsóké ke di péi.

Di náá mèè kpéi nke tú dí í cààrè deè te
kè kù yóó di bekénè.

³⁶ Dè yīme kè di cāā ice mucántím̀u,
di di ù fei Asidií di yóó í ndi Esibiti.

³⁷ Di yó nke wētíní ke ceú di yó nye,

ke yé di Yiè nKuyie ndootóomèmu,

di do íkú bèè ínkè

deè te kè di í yóó pété meteèmmè mamè.

3

*Kuyie nd̀ǹǹǹm̀è Isidayēeribe onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kòo to
kpèǹi*

¹ Mí ndi Yiè nKuyie m b́eimmu ke yī:

Kòo niti yete o pokù koò b̀t̀i,

koò ité ke yenke otòu maù,

o d̀ù kòtì ténke báá na kòó t̀ùóté,

koò ò t̀ùóté o eì s̀ǹtemu.

Dè né dōmme d́indi Isidayēeribe

kè di m b̀t̀ínne ke t̀unne yebòkè

ke d́o n wēte kè di t̀ùóté?

Mí ndi Yiè nKuyie mm̀ì t̀i ndi beke!

² Wénténè yetārè ḱyà

ditari mari bo di í dèke di ke fié iwūō yebòkàà?

Di do ò nkari ice nyi ke bàà beyóóbè tēmè,

di do me ndōori ke m b̀t̀ínne ke t̀unne yebòkè,

ke s̀ǹk̀unne dihei.

³ Nè de kpéi nke n di m̀ǹte fetaafe,

bá di ténke í yé feyṑk̀ǹtaafe.

Kè di c̀f̀éke ke m̀ke

onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó mèyèmmè,

bá ifei í di pīī,

di í banté di caàrimè.

⁴Di mmònni kè díí né kuò nke n yu ke tú:

Ti cice nè ti bemmè mme a ti dómè.

⁵Ke bekú dimáá ke tú Kuyie mmieke sàà yó nsóké ke ti péìmaà?

Kù yó nti u kemieke nke sáá?

Mèrímè di náámmè ke baa né sòké ke dōori meyei

ndíndi de kó itookperí yembè.

Wèè nàá nKuyie mpāānāānti ò tumè bèè ceete

⁶Okpààti Sosiasi kpàti mieke, kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dà: A yà Isidayeeriibe m bùtínné ke dàà dèà? Bè dèkù yetàré yemou ìnkè nke nè de tie ndemou yo ke feu iwūō yebókè.

⁷N yèmmè do dò mbè yóó dàò dende kó dimáà kèwēténímu m borè, bè me nyí wēténí! Kè be yō fūō kòbe Sudaa kó kuwuò nkòbe mōke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè kè bè wùónko.

⁸Sudaa wuò nkòbe yàmu Isidayeeriibe m bùtínnémè, kè m bè yete ke bè duó ndiyetepátiri. Nè memme kè bè í n depe ke mōke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè ke kòte ke fié iwūō yebókè.

⁹Isidayeeriibe kóó ke í ndake n kpeti, ke m bùtínné ke fié iwūō sibōotenkaanì nè yebōótàré ke sīnkùnne dihei.

¹⁰Bá nè memme kè bè yō fūō kòbe Sudaa kó kuwuò nkòbe mōke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè bè í wēténí m borè nè be yèmmè memou. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

¹¹Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè ke dà: Isidayeeriibe bèè m bùtínné be kperè wète ke tōūnèmu Sudaa wuò nkòbe bèè mōke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó meyèmmè.

¹²Kè kù dà n kòte kèpīéké kécaw nkubakù yóú kòbe Isidayeeriibe ke dà: Di Yiè nKuyie díndi Isidayeeriibe di tū nkù tu:

Wēténéní m borè,

díndi bèè n yete,

n yí yóó yóú kè m miekee do di ìnkè,

ke yé n sémmè deumèmu.

Mí ndi Yiè nKuyie mī me nyé.

M mieke ññ í nhā ke cóú nsáá.

¹³Díndi cénke banté di caàrimè.

Banténè ke dò ndi yete n kpeti nti,

mí ndi Yiè nKuyie ndi do tū nkù,

ke kòte ke fié iwūō yebókè di do í yé yè

yeteyo yemou borè bá di í kènté n tammè.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Sudaa kòbe wēténímè Kuyie mborè

¹⁴Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu: Wēténéní m borè díndi bèè do n yete ke yé mī di temè. N yóó di tánké dimáà dimáà ndi di nhei òmáá, ku nnaàmùnkù bédébè ke di tanné Siyōō èi,

¹⁵ké di duó mbeçembe n yèmmè kòbe kè bè ndi cèmmú, nè mecii nnè tidààti.

16 Kè di pié dìi m̀ǹǹni ke sũũ nke píe ndihèi, mí ndi Yiè nKuyie m̀i b́i. De m̀ǹǹni di t́enke bá nnáá, mí ndi Yiè nKuyie nkó metaummè tou kpéi, di t́enke bá nnáá ndi kpéi, òmou t́enke báá dentení di kpéi. Di báá daatení di kpéi bè me nt́enke bá d̀ò dìteri.

17 De kó yemòrè mieke bè bo nyu Sedisademmu ke tú ti Yiè nKuyie nkó dikpààtìkàrì ke yebotè yemou ncokùnì di bíékè, ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì yu dè Sedisademmu. Bè t́enke bá ntũ mbe kó meyèmmè yei me itookperì k̀mè.

18 De kó yewe mieke Suda kó kuwuò nkòbe bo s̀ǹkè Isidayeeri kó kuwuò nkòbe kè bèe wènné ḱiténì kubakù you kó ketenkè mieke ḱewètení dihei n duò ndi be yembè kè bè di te.

Itookperì yembè yóó wète ḱekpénténimè Kuyie mborè
(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

19 N do d́ó ḱé di d̀ò m bí nyi ḱé di duò nketensààkè,
kè di kè tieke,
ketenkè kèè p̀è̀tè kesonke kemou.

Kè n yèmmè ndò ndi bo nni nyu ke tú di cice.

Bá di bá m búttímé bitì.

20 Onitipòkù wèè yìè ke waà mbenitidaabè ò òmmè o d̀ò.
Isidayeeri me nni nhò.

Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i b́i.

21 Isidayeeri kó yedabùò nyeè yìèní sitáá Ìnkè,
kè bè kuò nke m báá.

Be ce ì s̀ntè,

bè yè mm̀i mbe Yiè nKuyie nku bè do tũ nkù.

22 D́indi m bí ì n yete wètenèní,

kè n tũnte tũ bo mí nnè d́indi ti cuokè.

(Benitibè t́íné ti)

Nte t́inti ti wètenímu a borè

ke yé f̀òò tumè ti Yiè nKuyie.

23 Yebòkè Baadibe ti soutému nè ti ò nye feu iwũò ke úú ì úú.

Ti Yiè nKuyie nku ti d̀eeri t́inti Isidayeeri.

24 Nè ti baa bemmè mme

kè ti yembè feu be nààke

nè be piètì dibòò Baadi ifei diiti.

Kè dè dèènè ibí initidaaì nè initipòì.

25 Ifei ì do d̀ò nké ti p̀i.

Ifei ì do d̀ò nké ti dátinné kuyààkù k̀mè.

Ti cààrèmu ti yetènè ti Yiè nKuyie nku ti tũ nkù

t́inti nè ti yembòo nè ti bemmè nè yìènnì,

ti í kènté ti Yiè nKuyie nti tũ nkù kó metammè.

4

(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

1 D́indi Isidayeeri kè di cèète,

kè di wètení m borè.

Kè di f̀ũũ nsibòòtenkaanì isòke kpesi n yìkè.

Kè di t́enke í cánnì cánnì.

2 Kè di pàrikè ke yì:

Ti Yiè nKuyie mbomu
 kè di béinnè timómmani kè dè tu kuce,
 de mǎnni yebotè bo kotení m borè ke dǎ
 n yè dǎdǎ mesàà.
 Kè dè nye naatinè n kpréi.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:
 Sudaa kǎbe nè Isidayeribe sǎfnè kupaku pǎnkù,
 kényóu di bo mbuotimè tipotí miéke.
⁴ Dǎndi Sudaa tenkè kǎbe nè Sedisademmú eì kǎbe.
 N duónnè di yèmmè
 kè meè dǎke nè di dǎdǎ mèè yei nkpéi
 m miéke kó muháá mbo di cóuté,
 bá òmǎu báá na ké mù kùo.

Kuyie nyè mbèe pǎkè ti Sudaa tenkè

⁵ Kè Kuyie mbéi nke dǎ: Pǎkénè ti Sudaa tenkè,
 nákénè ti Sedisademmú eì miéke.
 Eénè ditáteheù kǎpǎkè mèdiè nke dǎ:
 Tíinnènni kè ti kǎte kéta yehékè iduotí fité yè.
⁶ Cónnèné meccannimè kécuó nSedisademmú bíékè,
 kécoké kéwammú di bo sǎri dè,
 kè di cokù di báá cómmú.
 N yóó ínni meyei mme kubakù yóu bíékè.
 Meyei ndiemè mómmómme.
⁷ Dǎcǎcǎri òòtenímu di dǎu,
 opònti iténímu o kǎri ke bo puo nyehékè kè yèe dǎúnko,
 di ekè bo náá ntidobonti bá òmǎu bá nyè bo.
⁸ Kè dè dǎ mmemme dáátinè tifòòtǎnti kékammú,
 tiiténè iwúótí
 ke yé ti Yiè nKuyie mmieke kpaá ti cóúmmemu,
 kè mu nyí ti bonke.

⁹ De yiè bo tuǎke dii yiè bekpàatibè kǎmbùòti bo do.
 Ifǎyéi bo autè sikpàatibí.
 Dè bo di ikuó niùbè,
 kékpréi bèè náá m pǎánáànti
 mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

¹⁰ De mǎnni bè bo nnáá nke tú:
 Ti Yiè nKuyie nha ti soutému tínti Sedisademmú eì kǎbe,
 a ti náá ndii mǎnni ke tú
 ti bo mbo dihei miéke kè dè naati,
 né nte tínti kè disìè íkú ti fǎníí.

Bepòmbè itinimè tipúti timou

¹¹ De kó yemǎrè Kuyie mbo nnáá Sedisademmú eì kǎbe ke tú:
 Yetàrè Ìnkè kó kuyaatonnikù
 kuù kèriní dikpáá bíékè ke wetí n nìtìbè
 kù í tú kuyaakù bè ǎǎ yennè kù tidiiti.
¹² De kó kuyaakù kùu iténí de bíékè, kù kpeñnimu.
 Mí kù ínni ke bo bè bekénè.
 (Benitìbè béi nti)

13 Ti dootitɔ̀bè kèrínímu diwetirì kɔ̀me,
 ke fimmú kuyaakperikù kɔ̀me,
 kè be kpàrisēī cāā icīrī dòmme.
 Ti kperε dèemu! Bè ti pòntemu.

(Ti Yìè nKuyie mbéi nti)

14 Sedisadεmmu kɔ̀be yóunè meyei nke wénkúnne di yèmmè,
 kè dεε yie nkè di cooté.

Dè yó nkááké de kè kuyonku kó meyèmmèε yè di mieke.

15 Danni εì kɔ̀be tì pīēkùmu,

ke tùòkení Efadaimmu εì ke náá ndε kó meyei mmèè kèríní me kpéí.

16 Caunnè yebotè, nákéne Sedisadεmmu εì kɔ̀be ke tù:
 Tihāāpònti iténí yehékè détiyè ke kéríní,
 ke úú fεkpàriúúfè,
 ke wetí Sudaα tenkè kó yehékè.

17 Ke cēēte Sedisadεmmu bebàribè ɔ̀ɔ̀ cēētemè kupaku,
 ke yé Sedisadεmmu εì kɔ̀be yetεmè n kpeti.

Mí ndi Yìè nKuyie mmú béeí.

18 Sedisadεmmu εì kɔ̀be tì di tùòke
 di yei nnè di caārímè dεε te kè de kó meyei ndi do,
 ke di kòute ke di yo me doò tiiku.

Sedemii yàmè meyei mmèè kéríní ke muòke

19 N yo ditáteheù kuòmmè mme nè mudoò kó iúu,
 kè n kōmbùòti duò kè dè n yóu ke n cáá kè m mítirinè kuyonku,
 dè í yie nkè m bo n cīéké.

20 Be mpòmbè ní yó mpēnkóo kè betòbè beè tùòkení,
 titouti ténke í yó nkpaá,
 difii mari í yó nkpaá dihéi ke cúóké
 demou dè bo duò dimònni dimáá.

21 Nh òunèmu m bo nwúómmè n dootitɔ̀bè kó mekpàricannimè
 nè m bo n yomè ditáteheù kuòmmè.

22 Kè Kuyie mbéi nke dò:

N nìtibè beè tu tiyèinti

bè í màke mecii.

Be ciì meyei ndòòrìmu bíékè nke

bè í yé mesàà mmudòòrìmu.

23 N wénté ketenkè kè kè í màke ke dòmme,
 bá demarè í bo,
 n wénté kēfinkè bá kuwenniku í bo.

24 Kè n wénté yetārè ke sò nyè sántè
 kè sitáá simou yòòti.

25 Kè n wénté ke sò nhoniti ténke i kpáá ketenkè,
 kè sinò cìté simou.

26 Kè n wénté dihéi titebiiti do péi di,

ke sò ndi naánkoo tedòntè.

Kè yehékè yemou naá ntidobonti,
 dende kó dimàà boní Kuyie mborè nde,

ku mieke keè ti ye ke tonté.

²⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Dihei dimou yóó dounkomu,
n né í yóó bè kùò kédeè páíí.

²⁸ Nè de kpéí ketenkè kemou yó mbo yedabùò mmieke nke,
kè tiwetii soute,
m béi ntì tinti.
N yí yóó ceete,
n yí yóó wète n fñnkúò.

Siyōō èi kabe natitòbè bè soutémè

²⁹ Sikparinaasēī nè betāntāūbè kó kutoweku kuù daátíní,
kè benitibè ciété muceé nke taà titúúti mieke,
kè betòbè dèkù yetārè, kè yehèkè yemou dounko,
bá òmòù ténke í bo ye mieke.

³⁰ Sedisademmu èi kabe bè yóó di pante kè di né benné
ke dōri ba?
Kè sārī dimáà ke tū̀d mesòò nkó yetootōre,

ke ā̀à còròò di nuò.
Di panti detetirè nde di càmbè di sènkèrimu,
ke dó di kū̀.

³¹ N yo mḕè tammè

dò nhonitipòkù wèè kuò ntipòuti o kōme mme,
desapumbire dèè pèí meketimè.

Siyōō èi kó desapumbire nde,
dèè fiu, ke yuo de nou ke tú: N fetimu n kúmu n kòùbè bèè n na.

5

Osàù í kpaá Sedisademmu bá omáà

(Tì Yiè nKuyie mbéi nti)

¹ Cennè Sedisademmu èi dimou,
kébíéké kéwammú yecèkàrè yemou
kòò mòù bo bá omáà wèè dṑri dèè sìé ke tū̀ ntimóm̀m̀nti,
n cīē nSedisademmu.

(Sedemii béi nti)

² Bè ò nnáá ndii mōnni
ke tú ti Yiè nKuyie m bomu
bè ò mparikumu ke né sou.

³ Tì Yiè nKuyie nha dó wèè nàà nwènwe timóm̀m̀nti,
a bè potému dè mè nyí bè nampè.
A bè kò̀umu ke dó ké bè dèè bəmou
bè me nyí yie nha tié,
kè be to kpenke ditári kōme
bè í yie nke bo wētēní a borè.

⁴ Bèbíekennitibè mbe be yèmmè í bo,
bè í banté be Yiè nKuyie ndó dè
Kuyie mbè tū̀ nkù kó ikuú.

⁵ Kè n yóu ke dò
m bo kote bekótibè borè ké bè béinnè

ke yé bembé yémèmu be Yiè nKuyie nkó kuce
ke yé ku kó ikuó.

Ke n sò mbe kperé í cáá, be m̄u bè dó kén̄te bemaá ndi,
ke t̄te metaummè m̄èè do bo bembé
nè Kuyie mbe cuokè.

⁶ Nè de kpéí nycirícirè bo yènní
kudúókù ké bè cááké,
desínnè bo yènní kutáfuo nké bè p̄ínmú.
Yekpamaà mbo nhoke be eké
ké wèè yènní yèè ò p̄í nkénété
ke yé bè kù yetemè kuce m̄p̄éu
ké be caàrimè sũũ.
(Tì Yiè Kuyie mbéi nti)

⁷ Sedisademmu k̄obe ba mbo nte kè n di c̄íé?
Di n dootóomu ke parikunè yebakè yètè.
N di duó nké di di ke sánnèmu,
ke buróo yebakè borè
ke d̄ontenè onitipòkù wèè yóu o dàu
ke tũñne wèè í tú o dàu.

⁸ Di s̄ááténè yesāndakè nye,
yèè dó mudèè bá di kè di k̄onti ke tũ nditeri pokù.

⁹ M bo nwúónko de kó benitibè ke báá bè potáá?
M bo nwúónko de kó kubotí k̄obe ke báá p̄eitaá?
Mí ndi Yiè nKuyie n di bekúmu.

¹⁰ Dekenè dihei kó iduotí
kéta kék̄ũ f̄inyí tebake,
di né báá ì dèè páíí.
Cíénè ì ì í tú mí ndi Yiè nKuyie n k̄peyi.

¹¹ Isidayeeri be kó kuwuò nk̄obe nè Sudaa k̄oku k̄obe,
bè n soutému. Mí ndi Yiè nKuyie m mí me nyè.

A bo yetemè Kuyie nde kó muc̄s̄ntimu tú mù

¹² Sudaa èi k̄obe yetemu mí mbe Yiè nKuyie,
nke náá nke tú:
Kuyie nyí bo, meyei mmamè í yóó ti tuàkení.
Bè me nyí ti doti mudoò.
Dik̄onni me nyí yóó ti p̄í.

¹³ Kè bèè tu bè náá mmí nKuyie mp̄ānāānti,
bè náá nti tu detetirè nde,
tì í boní m borè.
Bè náá nti tuàkení beè ñnkè.

¹⁴ Kè dè dò mmemme Sedemii
nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakeḏaa n tú mù:
Nè tināānti bè náá nti kpéí
bè bo yí ideí,

kè n náānti n da náá nti ntú muhāā nké bè c̄òúté.

¹⁵ D̄indi Isidayeeri be n yóó ínní kubotí d̄ed̄etirè k̄oku nku di kpéí,
mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.
Kubotí kukperikù nku.

Kubotí kùù do bo nè dimònnì.

Di í yo ku náahti,

di í yé kùù náá nyèè tannò.

¹⁶ De kó kubotí do ònnè kufōti kùù pòòte ke feío kùunku,

de kó kubotí kòbe tú be kparìnuòmbè màà ndi.

¹⁷ Bèè yóó cake di paa nnè di dii,

kékuo di bí initidaaì,

nè initipòì nè di wūō,

kécake fīnyī kó detie nnè fikìè kperè.

Bè bo può ndi ekè iduotí fité yè.

Di yèmmè naatinè yè.

¹⁸ Mí ndi Yiè nKuyie kè m béi nke dò: Bá nè memme de kó yewe mieke n yí yóó di kuo kédeè.

¹⁹ Kè bè beke dii mònnì ke yī ba nte kè Kuyie nti dòò miè? Fō nSedemii, á bè nàkè ke dò: Di dootóo mèè botí ti Yiè nKuyie, ke fié iwūō ibotí tēi kó yebòkè, di tenkè mieke, mèè botí nku ibotí tēi yóó di kònnèmè dihei dii í tú di kperi, kè di mpí mbe tōmmú.

Bèè yete Kuyie nkpeti be kó mucòntimu

²⁰ Pīékénè ti Sakòbu kó kuwuò nkòbe cuokè,

ké ti yèè Sudaa kó kuwuò nkòbe cuokè ke dò:

²¹ Kénténè ti díndi kuwuò nkùù yei nke kpa meyèmmè,

díndi bèè mòke inuò ndi me nyí wúó,

ke mòke yeto di me nyí yo.

²² Di í yó n yòtaà?

Mí ndi Yiè nKuyie n di bekemu?

Di bùòti í nduòà?

Mí nwèè pèriné dàméèrì mubirímú,

kè mù dò nku perí sàà,

kè meniè nyí mù sei.

Kè yénéfīnfīrè tōu meniè mmè me nyí mù sei,

kè kuyaaakú íinko yénéfīnfīrè

kè yè uùti, yè me nyí mu sei.

²³ Díndi ku nwuò nkòbe di to yèè kpeñni,

di í yie n kpeti di m bùtinnému ke ité.

²⁴ Di í totí di yèmmè ke bo n depe

mí ndi Yiè nKuyie,

mí nwèè di duò nfetaafè fe mònnì,

feīnkèmbóntaafè nè fetadentifè,

ke di duò nyedidèi mòrè,

²⁵ Di yete mèè kréi nte kè dè ténke í tùòkùni de mònnì.

Di caàrimè mèè te kè di pàà de kó mesàà.

²⁶ Beyeibe bèè bo n nìtìbè cuokè,

ke ò nwoke wèè dii sínò ticuòti o kòme,

bè dii mèè botí ke pīi mbenitibè.

²⁷ Bè òò pīmmú sínò ke píe mmèè botí kunòridieke,

bè yùúkú dè píéké mèè botí be céí mieke,

bè me nhò nke kpenke ke mòòte be kperè.

²⁸ Ke krénkú ke céékú

ke né dɔke sɔké meyei ndòðrìmù,
 bè í bekù tibeénti tì dò nkémbekùmè,
 bè í pī nyiciribì bè dò nké nyì pīrùmè,
 nè memme kè be kperε yíé.
 Bè me nyì kommu beçirìbè.

²⁹ Kè di né yē m mieke bá mpéi de kó feyanfè kòbaà?
 Mí ndi Yiè nKuyie mmú tì ndi beke?
 M bo yóu m bo potémè kubotí kùù dò mmie nnaà?

³⁰ Dèmarè cànnè isòke kperε deè dòðri diheì mieke.

³¹ Ke yé bèè nàá m pāānāāntì bè nàámmè siyáàbìsì nsi,
 kè ikuò niùbè wanti mucóntimu,
 kè n nitìbè de wùó ndesáàrè.
 Diyiè sɔnni yiè di né yóó yīme?

6

Meyei ndiemè mèè doti Sedisademmu ei

¹ Dìndi Bensamεε kó kuwuò nkòbe,
 cokénè kéyè Sedisademmu,
 kéwammú disòri.
 Eénè ditáteheù Tekoa ei mieke,
 cónnénè di kó mekpàricannimè Beti-Akedemmu ei,
 ke yé meyei mmèè kèrínimè kubakù you bíékè,
 ke yó ndeu mediè.

² Siyāò diheì diì do tú diheì sààrì kè bè di dós,
 n yóó di pòntemu kè diì do kè deè deè.

³ Benitìbè tùðkenímu Siyāò ei,
 ke bàté ke di fité ke bo di pònte,
 benaacēmbε òò bátémè né be wūò,
 kécónné be touti,
 bè me nyì bá wè nè o kó kupíkù,
 otòù nè o kòku.

⁴ Kè bè nàá nke tú: Báátínè,
 íténè kè tí bè do ké bè pī,
 kè diyiè kpaá cómmú yeγo,
 diyiè ti dèèmu,
 kè medéé nfūtenè detie nyo,

⁵ Íténè kè ti bè do keyènkè
 nképuò nsikpààtìcēi.

⁶ Nte dinùù ti Yiè nKuyie Mpakεdaa ndi duós ndi diì tu:
 Kōūnè ideí kéōnné Sedisademmu kéfité kèna kédeke,
 de kó diheì n yóó yūó ndi to nye,

bè fēūnko benitìbè mbe mediè.

⁷ Tebinte tōnní mèè botí menie
 Sedisademmu ei kòbe me ntōnní kuyonku
 bè ðòrimu ke fēūnko benitìbè.
 Bè bè puotìmu ke bè kòù kè n de wùó.

⁸ Sedisademmu ei kòbe ceetenè,

kè dèe yie nkè n yèmmè báá di yè.
 Kè meɛ dɔke n yóó duó nkè di kó dihei dɔúnkomu.
 Bá òmòu ténke bá ndi bo.

Kuwuo nkùù kɔbe í dɔ kékéè tìmati

⁹ Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa m béi ndii nùù:
 Dérinè Isidayeribe sɔmbe, dété déténe bɛ,
 bè ɔɔ tɔʔ fínyí kó yebe kédéri mɛè botí,
 kétũnne ibake iməu kécáté cáté yèè kpaá.

(Sedemii béi nti)

¹⁰ Wenni nwe n yóó béinnè wè kòo keè.
 Díndi itookperí yembè di í yie nke bo keè Kuyie nnáahti,
 kè ku náahti di dɔ mmudaá.
 Di keté ke í dɔ kéké tì kèè.

¹¹ Kè Sedemii dɔ:

Kuyie nha miɛke bè còú mmèè botí
 n kɔke me mbè còú, bá n yí na ke bo minné.

(Tí Yiè nKuyie mbéi nti)

Yóu kàa miɛke bè do bɛməu,
 ibí sámpóí nè bɛbémbè,
 ke yé bè yóó pímmúmu benitidaabè nè benitipòbè nè
 bekótíhè nè sidakóó.

¹² Bɛ cɛí bo náa mbɛtɔbè kpesi,
 bɛ paa nnè bɛ pɔbè bɛtɔbè borè tieke.

M bo bè ánné dii mɔnni tenòutè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

¹³ Bɛməu besámpóbè nè bɛdiɛbè bè dɔ ticuuti nti,
 bèè náa mí nKuyie m pānánáahti nè ikuó niùbòo.
 Bɛməu bè tu siyáábisi yembè mbe.

¹⁴ Bè í wúó mmeyei mmèè duò n kó benitìbè dɛmarè,
 ke náa nke tú dɛməu dè kèrí séi,
 dɛmarè me nyí kéri,
 dɛməu kè dè cààri.

¹⁵ Ifei na mbè pímmè bɛ dɔ̀̀ri ìi sòke kpréi
 ifei me nyí bè bo,

bè keté ke í yé bè tu dè ifei,
 deè te kè bè yó nkɔké bɛcírìbè miɛke
 m bo ité kécómmú dii mɔnni kéké bè poté.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:
 kũnténè kuce di kéri kù,
 kécómmú kékénté kékéke kè bè di náké
 icɛ ìi do bo nè dimɔnni.
 Kè dí taáté kùu wenni kéké kù tũnne kékéte meom̀̀pùmè,
 kè di né tú díndi í yóó mɛ̀̀ dɔ̀̀.

¹⁷ Nh ánné bɛheikɛmbàribè mbe di cuoké,
 dɔ̀̀nè meɔ̀̀dmmè kékénté ditáteteu kuðmmè,
 kè di yete ke tú di báa kénté.

¹⁸ Deè te kè n tu:

Díndi iwuo ntei kénténè mesàà nkékeè,
 díndi kuniiti kèèè tii yóó bè tũ̀̀kɛní.

19 Títenti tímou kabe kèèné n tùmè,
 n yóó duónko meyei mme de kó benitibè Ìnkè,
 be yeñtoti meyei nkpeyi mànnè tì yeti nti,
 ke yé bè í dààtemè n náànti kpréí,
 ke sènkèrì n kuó.

20 Di kòrì Sebaa èi ke touní wèè tùdààrí bo n dòò ba?
 Yehékè détiyè kóo tùdààrí bo n tṣ mba?
 Di n feu ù wūṣ ke tuò n yí ì dṣ,
 di n feu ù wūṣ n yí ì wúó.

21 Deè te mí ndi Yìè nKuyie nkè n tu:
 m bo dṣú mmebétímè kubotí kuu nyìlkè
 cicebè nè be bí onitì nè ocṣpetitòu,
 bəmou kè bè mbétírí ke duò ke kṣ.

Isidayeeribe dootitòu kèrínímu kubakù youú

22 Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dṣ:
 kuwuṣ mmakù kuù itiní kubakù youú bíékè,
 kuwuṣ ndiekù kuù itiní kutemmànku.

23 De kó behāṣpòmbè nṣmmu
 ke tāū ipie nnè yekpāṣ,
 bè yóumu bè í mæke onitì kó mesémme,
 kè be tammè ùuti dāmèèrì ṣ nhuutimè.
 Bè dèke sisēf nsi ke tú fenafe mṣmmò,
 ke dṣ nhonitì òmáá,
 ke bo di dokénè dṣndi Siyṣṣ èi kabe,
 (Benitibè béi nti)

24 Tì ti nkèè kè ti kṣntì bèitè
 kè ti yèmmè cààrè,
 kè kuyonku ti pṣ nke dṣ nhonitipòkù ṣ nkuṣmmè debire.

25 Tì í yóó dáátí kékṣté deṣaa,
 ti báá dáátí kékété ice mai,
 ti dootitòbè beè bo tipṣtì tímou nè yekpàrise,
 kè benitibè bùòtì cùutè.
 (Tì Yìè nKuyie mbéi nti)

26 Dṣndi n nìtibè dáátínè tifṣòtṣntì kékari mukūṣ.
 Pṣrínè mutápeí kénkuṣ nyekúdabùò,
 wèè bire bo demáá dè ṣṣ kú kṣo nkuṣmmè.
 Kuṣnnè dikúdadònni ke yé di pṣntì kèrínímè ke bo di do ké di déété.

Timátì tì í dṣ nkéna kéwénkùme

(Tì Yìè nKuyie mbéi nti)

27 Fṣ nSedemii n da kànnè n nìtibè cuokè
 káa bo bè yáákému,
 omáátì ṣṣ yáákémè timátì.
 Paaté be kèyà be ce dṣmmè.

(Sedemii béi nti)

28 Bè tu itookperí yembè mómmṣmbe mbe.
 Bè tu bèè náante bè mbe betòbè kpréí,
 be to yeè kpeñnì disṣowūṣ nè timátì de kṣme.
 Bè tu bəmou bekùùbè mbe.

29 M bè fuute ke fuute tímádṣutì ke dṣ ntimátimíntì na nyè

kè timátii peike,
timátimínti me nyí yie nke càténè timátì.
30 De kó benitibè bè dònne tisintémátì nti
ti Yiè nKuyie mbè sènkèrimu.

7

*Bèè sánti bemáa detetirè
(Wénté Sedemii 26:1-19)*

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Kote kécómmú n cīètè bōri kēpīēkē ke dò: Dīndi Sudaā kabē bèè taānní te ncīètè miēke mubáammù, kénténè di Yiè nKuyie ntu mù.

³ Nténè mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaā n tú mù: Tūnténè di ce nè di dōòrimè, kè n yóu kè dí mbo diheì dii mmieke.

⁴ Di báá duó ndimáa tiyáabisínáahtì kénnaá nke tú: Ti Yiè nKuyie ncīètè tu tie, ku cīètè tu tie, ti Yiè nKuyie ncīètè nte diē.

⁵ Kè di mènke tūntē di ce nè di dōòrimè, ke pī nditobè nè timómmanti.

⁶ Ke í fēũko bepòðbè nè iciribí nè bekúpobè, kè di í kōu di nheì miēke bèè í càarè. Ke í feu iwūš yebokè kè yè di caari.

⁷ De mōnni m bo di yóu kè di mbo diē, diheì n do duó ndi di yembè kè dí ndi te sáa nè di bo mbomè.

⁸ Kè di me ntū siyáabisí kó tináahtì detetirè kpeti.

⁹ Di bo nyuuku ke kōu benitibè, ke dauti dautinè ditobè, ke dāummu yenò di me nyí yè dōòri, ke tuò nti húúnti yebokè di do í yé yè.

¹⁰ Kè dí dèè ke kōténí n cīètè miēke, bè yu dè n yètiri, kécómmú n yìikè ke tú: Ti cootému, ke né wēti ke bo sōtè isōke mudōòrimù.

¹¹ Di yèmmè dò n cīètè bè yu dè n yètiri tē tu beyóobè kó disòri ndià? N dè yàmu mí ndi Yiè nKuyie mmú bēi.

¹² Kōténè Sidoo di do yu dè n yètiri nè dimōnni, kè di bo yà n dōòmè dēborè, n nitibè Isidayēribē kó kuyonku kpéi.

¹³ Di mmōnni nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: Di me ndòò meyei mmèè kó dimáa kè n di náannè, ke di náannè nè dikūnweñnini bá di í n yíé.

¹⁴ N dōò mèè botí Sidoo n yóo me ndòò te ncīètè n yètiri yu tèè miēke di pōtinè tē, nè ke ntenkè n duó nkè di yembè nè dīndi.

¹⁵ N yóo di dootóomu n dootóo mèè botí di tebií Efadaimmu naāmùnkù kabē.

Mubáammu Kuyie nyí dō mù

¹⁶ Kè Kuyie mbéi nke dò: Fí nSedemii bá nni mbáa mbe kpéi, bá nni nkuònnè be kpéi ke sáutí, bá nni mbáa nke yetíróo, n yí da kémú.

¹⁷ A í wúo mbè dōòri dè Sudaā kó yehēkè nè Sedisadēmmu kperi ye miēkaà?

¹⁸ Ibí ìi kau idéi kè i cicebè wìèti muháá nkè benitipobè puoti ticooti ke bo kake kè bèè pā tebōōtenkaanitè bè tu tē Asitaditee, ke pāānnè tidiiti yebokè dēè línko m miēke.

¹⁹ Mí ndi Yiè nKuyie n né bè nāāmmu kè n tu: Bè í línko mfi kó kemieke. Bè āā bemáa ndi ifei.

²⁰ Nè dē kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: N yóo yóu kè m miēyonke do dē kó diheì nè benitibè nè iwūš nè dikpáa kó detie nnè titietí timou. M miēke kó muháá mborè cōútè bá dēmarè báá na ké mù kùo.

Kuwuō nkùù í kémú ku Yiè nKuyie nkpeti

21 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa dínidi Isidayeeribe di tũ nkũ mí búi nke tú: Túóténè iwũs di na nni nfeu ì ke tuò kényíénè mewēnnímè kpèyi kécááké.

22 Ke yé n do í nàkémè di yembè m bè dènnèni dii mǎnni Esibiti ke dǎ bè nni nfeu iwũs ke tuò ke n feunè itèi.

23 N do bè duós nyii tié ntú bè bo nyíémè mí ndi Yiè nKuyie n kpèti kè nni mbè te kè bè tu n kǎbe ke tũ nkuce m bè benke kù kè dèe yie nkè bè mbo kè dè bè naati.

24 Bè me nyí yie nke bo kénté, bè í nyie ke bo keè, kénsaké ke tũ mbe mómmambe kó meyémè, kéntũ mbe tookpèri bè nàa ntì, bè botí be fǎnkúò ndi bè ténke í kéri de ìikè.

25 Nè di yembè yèmè Esibiti nè yíenní yewe yemǎu duómè n yí yóu m bo ntũǎnkómè n kó betǔmbè. Bèè nàa m pǎánaahti di borè yekũnwerè yemǎu duómè.

26 Di me nyí kénté n kpèti, di to keté ke í kénté de bíkè, kè di kpénkũnne di to ke dǎò meyei nke pèētè di yembè do dǎò mè.

27 Sedemii a yóó tì mbè nàkèmu tímǎu, bè me nyí yóó da kénté, a yó mbè yumu òmǎu me nyí yóó yie.

28 Kàa né bè nàkè ke dǎ: Di tú kubotí kùù í yíé nkũ nku Kuyie nkpèti, ke í yíé nku tié, òmǎu ténke í wetí, mewetímè kpèti ténke í kpaá di nǎ mièke.

Meyei mmèè doti Isidayeeribe bè yete mèè kpéi nKuyie

29 Dínidi Sedisadèmmu èi kǎbe,

kuónè di yùti di soké tì ke benkú di cáámè ke tú n kǎbe, úténko tì tetǎpéitè ìnkè kékúò ndikúdabònni.

Di kó kuwuò di ìinko m mièke nke n ténke í di dó, di n dootóomu.

30 Kè tì Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dǎ: Sudaa kó kuwuò nkǎbe dǎò isǎke kpere nde dèè í wenni bè tanné be bǎotenkaanitè nte n cǐtè n yètiri yu dè ke tè sǎnkũnne.

31 Ke maá yebǎowũdòrè Tofeti ditònni borè Inǎmmu biriku ke tuò be bí initidaaì nè initipòì m me nyí tì mbè nàkè, ò keté ke í tì totí n yémè.

32 Nè de kpéi mí ndi Yiè nKuyie mmú búi, de yiè kèrínímu kè bè ténke í yó nyu Tofeti ditònni borè ke tú Tofeti. Bè me nténke bá nyu Inǎmmu biriku ke tú Inǎmmu biriku bè yó ndè yu ke tú kukǎùbiriku nku, bè yó ndè kũri becírìbè mbe mefíè ndòítè mèè kpéi tipúti teti.

33 Tinòti nè tikpasínti dè bo péte de kó kuwuò nkǎbe ké mbè cǎu bá òmǎu í ntì kǎunnè.

34 M bo duós nkè yebaa ndeè Sudaa tenkè nè Sedisadèmmu èi de mièke, wèè puoke bǎmbà nè wèè yenke be kó iyie mbo dèè, ke yé de kó ketenkè yóó naámè tidobontì.

8

1 Kè tì Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: De kó yemòrè mièke bè bo kũtè Sudaa kpààtibè, nè sǎkpààtibí kó yekũs, ikuó niùbè nè bèè nàa m pǎánaahti nè Sedisadèmmu èi kǎbe tǎbè kpèye,

2 ké yè cǎunko diyie nè otǎnkù nè siwǎà kè dè nyièni ke yè sǎnku, dende bè do ninku dèè ìikè ke dè bàá, be kũs yó nde cǎu, bá bè bàá yè aké kékũnnè bè bo naá ntikùti ketenkè ìnkè.

³ De yiè bèè bo nkpaá ke fòù Isidayεεribe miεke bè bo dake mukũũ nkè dèe pēēté bè dómè mufòmму. De kó feyanfē yeife kabε m bo bè bèti kè bèe ciété kέmbo be biékè, be biékè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakεdaa mmí béi.

Isidayεεribe kó itookperi í dò nkébanté

⁴ Beke be ke tú n yē nkòo niti do ò 55 í nyitáá?

Yáá kòo niti yeté kuce ò 55 í nwētēni ke túnne kusáàkù?

⁵ Dè né dò mme kè Sedisadεmmu kabε yete n kpeti?

Dè dòmmε kè bè yetíróo ke bo ntũ nkuce kuyeiiku ke í dó kēwētēni m borè?

⁶ N kέmmúmu be náànti ke ś nhómòu í náá nkè dè co kuce, òmòu í dεmmu o caàrimè kpéi,

òmòu í békú omáá ke tú n dǎǎ ba?

Bá wè ò né tũ mmeyei nkó kuce nku

tesānté tēè baati mudodò te kōme.

⁷ Bá fecònfē fē yému dimònni fē 55 tote di dihei,

tenónkpete nè tekpāncéndéitè

nè kukunaakú dè yému de kũũnní dii mǎnni

n nitibè biε me nyí yé bè bo wētēnimè m borè.

Meyáàbisiciì nyembè

⁸ Di bo yīme ke ntú: Ti ciimu

ke mǎke ti Yiè nKuyie nkuó. Kè ì né tu siyáàbisí kpēyi,

ke yé bèè ì wǎũ bè tumè siyáàbisí yembè ke ì cèeri.

⁹ Mecii nyembè di ifei nyi bè ātirεmu

timátì tũ bè pī,

bè sènkèri mí mbe Yiè nKuyie n náànti nti

be ciì nné ténke tú òmmε?

Kuyie mpānāānti náambè nè ikuó niùbè bè yé nke dúómè

(Wénté Sedemii 6:12-15)

¹⁰ Dεè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu betǎbè bo tieke be pobè,

betǎbè bo fietε be paa nkétieke,

ke yé bemòu besámpóbè nè bediebè bè dó ticuuti nti,

bèè náá m pāānāānti nè n kuó niùbè

bè náá nsiyáàbisí yembè mbe.

¹¹ Bè í wúó mmeyei mmèè duò n kó benitibè dεmarè,

ke náá nke tú demòu dè kèri séi,

dεmarè me nyí kéri, demòu kè dè càari.

¹² Ifei na mbè pīrímè be dǎdri ì sǎke kpéi,

ifei me nyí bè bo,

bè keté ke í yé bè tu dè ifei.

Dεè te kè bè yó nkóké becírìbè miεke,

m bo íté kécómmú dii mǎnni kè bè poté.

Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Kuyie mmóntémè kù do dǎ dè ku nitibè borè

(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

¹³ N dǎ kétíi n nitibè mbe,

bè 55 tǎ5 fīnyī nè fikíè de be ké yé tíimmè.

Bè me nyí cáátì dεmarè, be fǎātì mǎtému.

Deè te kè n yóó Ìtínné de kó feyanfè,
kéduó mbe ei beṛḏḏbè.

(Benitibè b́í nti)

¹⁴ Ti kari die nke pfi mba?

Ti katenè yehékè iduotí fité yè kémbaà mukũũ.

Ti Yiè nKuyie nkuù tãáté ke bo ti kuo.

Kuù ti niinko menie mmèè ã mutie mùù kòù,
ti kù càke mèè kpéí nte kè kù ti dḏḏ mēmmē.

¹⁵ Ti do baà diwèi ndi di me nyí kàriní,

ti do yé ke tú ti mōmmú yóó dèèmu,
kè mù né dake yetíróo ke duò ti kōmbùḏti.

¹⁶ Ti yoní sisēī nāḏroo nku Danni tempē

sikpārisēī kó yedabùò,

nyèè dàátí kè kutenkù kumou kabe kònti au.

Bè kèrinímu ke pònti dihei,

ke caàri dèè bo di miēke,

ke kòù di nitibè.

(Ti Yiè nKuyie mb́í nti)

¹⁷ N yóó di duónko yedaute nyē.

Kè yē ndi dōmmù, mí ndi Yiè nKuyie mmũ b́í.

Sedemii yèmmè cààrè mè

(Sedemii b́í nti)

¹⁸ N yèmmè meè cààrè kè dè n duó mmumōmmú,
we mbo m bánté?

¹⁹ N nitibè dabùò nyèè yìèní itemmānke imou kè bè móú metèèmmè,

ke kuò nke tú: Ti Yiè nKuyie nténke í bo Siyḏḏ eìà?

Ti ténke í mōke okpààtāà?

(Ti Yiè nKuyie mb́í nti)

Dè dōmmè kè bè n yóu

ke tūnne yebókè bè do í yé yè

ke pèíkūnne m miēke?

(Sedemii b́í nti)

²⁰ Kudisēēkù pēētēmu,

ditenwàà auté ke bo deèmu,

kè tí kpaá ke mu nyí pēté medeētímè.

²¹ Dè nkòùte mediè mme,

meyei mmèè do n nitibè me kpéí.

Dè n dimu kè n kōmbùḏti duò mediè.

²² Detie ndèè tàānnè yemuò,

dè í kpaá Kadaadi tenkàà?

Betāmbè í kpaá de kó yehékàà?

Dè dōmmè kè bè í taà n nitibè?

²³ Kè n yuu do ntú tebinte,

kè n nuò ndò ndinébòrì,

n na nkuò nkuyie nnè keyènkòo

n nitibè kó mukũũ!

¹ Áú! Kè n do bo pété difii mari dikpáà miéke,
 becièmbè diéku di n na nyóu n nìtibè,
 ke ke nkote ke bè défénè.
 Bèmu bè bütinnému Kuyie ke tünne yebakè,
 bè tu siyáàbisí yembè kó ditñni ndi.

² Ti Yiè nKuyie ntu: Bè nóndié nkòu mependòmmè kòme mme.
 Dè í tú nè timómmonti miéke nke bè baatéme dihei.
 Bè kperè demou tu tidònniti máá kperè nde,
 bè í banté be Yiè nKuyie.

³ Bá wè wèe dàò meyoðmmè nè o népo
 ò me mbáá duò nhomáà o tebite,
 a kou weè òò da kote,
 nè wè di neiti weè da wátiri.

⁴ Bá wè kòò cii nho kou,
 òmòù í náá ntimómmonti,
 bè nóndié nyii manténè siyáàbisí,
 bè yei ntontému.

⁵ Bè ò nyóó íté meyei mmie mmieke kéta metēmè miéke nke,
 kényeti si nyáàbisí miéke kéta sitesi miéke.

Bè í dó ké m banté, mí mbe Yiè nKuyie mmí béi.

⁶ Nè de kprí kè ti Yiè nKuyie Mpakédaa béi nke dà:
 Bè òò pūnnè mèè botí mesò nké mè wénkūnne
 meè botí nku n yóó bennémè kuwu nyeyiku kuù nkobe,
 ke yé n yí yámè m bo bè yímè.

⁷ Bè nóndié ndò mmewadòmmè mme ke kòu.
 Bè í náá ntimómmonti bè náá nti tu mesòmmè mme.
 Bè ò nnáá nnè betobè kunaati kpeti nti,
 nè be yèmmè miéke ke né bè dií timáti.

⁸ Kè n né báá íté kécómmú képoté de kó benitibàà?
 M báá yóu m bo potémè de kó kubotí kobe képeite.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

Sedemii kuðmmè ke sáúti

⁹ N kuðmmu yetārè kprí ke sáúti,
 ke kuò ndikúdabònni dinaacēnni kprí,
 ke yé demou dè còutéme páíí,
 bá òmòù ténke í dè kerí.

Ti ténke í yo iwūð dabuò nsinò nè tikpasñti dèmarè í kpaá,
 demou dè ciétemu ke coké.

¹⁰ Kè Sedisademmu náá ntidobonti,
 sikpamòó kó diári,
 Sudaà ekè yóó pòntemu kédéité,
 kédóúnko bá òmòù bá nyè ā.

¹¹ We ntu meyèmmè yiè nwèè bo na kébanté tii?

Ti Yiè nKuyie nti náké we?
 De yiè nti náké mùù te kè dihei pònte páíí.
 Ba nte kè di còuté ke naánko tedòntè
 bá òmòù ténke í dè kerí?

¹² Kè ti Yiè nKuyie nyíé nke béi nke dà: Bè dootóo mèè kprí nke n kuò, n do bè
 duò nyi bá bè í kènté n kpeti, bè í tünne n kuò yèmmè.

13 Bè tūnne be móm̄m̄m̄be be kó meyèmmè mme ke fié iwūō yebokè Baadibe be yembè bè benke yè.

14 Deè te mí m̄be Yiè nKuyie Mpakēdaa, bembē Isidayeeribe tū nkū kè n tu m bo bè díí mmēdōmmè ké bè n̄i mm̄tie mùù kòù.

15 M bo bè tannè ibotí t̄i mieke bè do í yé ì bembē nè be yembè, kētōnkoo mudoò de bíékè kè bè mbè kòù ké bè deè.

16 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa m̄i b̄i.

(Benitibè b̄i n̄ti)

Totínè di yèmmè t̄i yóó di tuākēni ti kp̄í,
yúnè bekúdabònkōmbè,

cokénè kécénní bèè n̄o mmukúdabònkōmmù mesàà
nkè bèe k̄tēn̄i.

17 Kè bèe cokéní mecāā kédentè dikúdabònn̄i,
késaute ti kp̄í,

ti móm̄m̄m̄be kè ti tiit̄é yedabùò

kè ti n̄n̄n̄iet̄i ncouní ti nuò.

(Sedemii b̄i n̄ti)

18 Yedabùò nyiēn̄i Siyōō èi ndi ke tú:

Bè ti p̄ont̄emu, ti di ifei nyi,

bè p̄onte ti c̄ēī n̄si kè ti dò nkéyè dihei.

19 Díndi benitipòbè k̄ent̄énè,

keèné ti Yiè nKuyie ntu mù:

Benkenè di kó besap̄ambè bè kuò mmè yekúdabùò,

kè bèe benke betòbè yekúdabùò nkuòmè.

20 Mukūū mmuù siéké ti c̄ēī kó sibòo,

ke taà ti kó sikp̄àt̄ic̄ēī mieke,

kè bè kòù ibí dihei mieke,

kè b̄edap̄ambè k̄ō nyekāāt̄è yem̄ou mieke.

(Ti Yiè nKuyie mb̄i n̄ti)

21 Kè ti Yiè nKuyie nn̄i nnáké mí nSedemii ke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i tu:

Becírífbè bèe còú còú ke dò mbè òō cóúmmè tinaàkùti ketenkè,

bè òō k̄ōū tidiiti kupaku k̄yáké kè ti ncóú cóúmè.

Mecii mmóm̄m̄m̄me tú a bo ȳt̄émè Kuyie

22 Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù:

Wèè c̄iì ò bá mp̄ot̄i ò c̄iimè,

wèè ā dikōmbùò ò bá mp̄ot̄i ò āmè dikōmbùò,

wèè m̄òke o k̄p̄ere ò bá mp̄ot̄i ò m̄òkemè o k̄p̄ere.

23 Kè wèè d̄ó k̄emp̄ot̄i ò mp̄ot̄i ò c̄iimè mme ke m banté,

ke ȳé n t̄úmè di Yiè nKuyie nke d̄ōari mesàà,

ke t̄ū ntimóm̄m̄nti ke d̄ōari d̄èè sié ketenkè ñnkè,

dende deè n naati mí ndi Yiè nKuyie mm̄i b̄i.

Kuyie ncaummè bèè c̄āmmù tik̄ōnt̄i m̄àà kó mucāmmù

24 Kè ti Yiè nKuyie mb̄i nke dò: De yiè k̄paan̄imu kè m bo ité kécómmù, k̄epoté bèè c̄āmmù bè me nyí m b̄áá.

25 N yitimu ke bo cómmú Esibiti kàbe, nè Sudaa kàbe nè Sodõmmu kàbe nè Amõniibe nè Mõabiibe nè bèè kó dimàà kuò be tempááti*, bèè bo dikpáá tedõntè kperi bíékè. De kó ibotí tú bèè í cãmmù bèmbè nè Isidayeeribe kó kuwuò nkàbe bèè cãmmù mucãmmù ke né í m báá.

10

Kuyie nnè sibõatenkaanii dè báá benné

1 Díndi Isidayeeribe kénténè di Yiè nKuyie ntú mù:

2 Kù tu:

Di báá tũnne ibotí teli kàbe dõari dè di báá yà mebenkùmè cãmmè mamè deĩnkè kè di kõmbùòtì do,

bèè í yé Kuyie bèè kõmbùòtì dè duò.

3 Ibotí teli tú nyebokè nye detetirè kpeye, bè ãã yà mutie mmu dikpáá kékõ,

kòo yántì cíéké tetenkaanitè,

4 kè bèè tè dàri mesõ nyoo mehierime, kédeè keyà sikãũ nè màátòò kè tè baaké kèffí kè tè bá nnampú.

5 De kó sibõatenkaanii dõnnè timáti nti bè ãã cónné ti kupaku kè ti bo ndéeri sinõ,

de kó sibõatenkaanii í nò nke náá

kè bè sì tauti ke yé sì í nõmmè ke ceñti.

Di bá nsi yĩèkù, sì í nò nke dõari meyei,

sì me nyí yóó na kédòò mesàà.

6 Ti Yiè nKuyie, òmòu í da dõnnè,

a ðeumu kàa yètiri fei kàa kpeñni.

7 We mbo ðemare ke í da dé?

Fóò tu ibotí imòu kóo kpàati,

fóò dò nti nda dé,

bèè cii ibotí imòu mièke

nè yekpàatiyò yemòu mièke òmòu í da dõnnè.

8 Bemòu bè yeimmu òmòu í cii,

be kóò kémbáá sitenkaanii deè benkú bè yeimmè.

9 Bè sì dàri Tadisisi ei kó timáti péfìti nti.

Ofaasi ei kó mesõ mme bè sì dàri mè,

beyántibè beè sì dòò ke sì sàri tiyaàwũòtì nè tii dò meberimè.

Demòu memme dè tu oyánti kó mutõmmú mmu.

10 Ti Yiè nKuyie nkuu mènke tú Kuyie nku ke bo,

ke tú okpàati sãã.

Kè ku mièke peike ketenkè ò nhaumu,

ibotí me nyí daati ke commu ku iikè

ku mièke yonke dii mònni.

* 9:25 **kuò be tempááti:** Iwuò ntel bèè í tú Sifube bèè do dõari de kó ibõokú ke dõunè be kó ibõokú yemmè, kè Kuyie nyete Isidayeeribe bo ndè ndõõrimè.

11 Nákénè bε ke tú: Sibootenkaani sii í dòò ketenkè nè kefinkè. Sibootenkaani bè tu si Kuyie tèmàtè í yó nkpaá bá tèmáà ketenkè ìnkè.

12 Ti Yiè nKuyie ndòò ketenkè nè ku kó muwērímú mmu, nè ku yenfòumè mme kù fiímmè ketenkè, ke pité tiwetì nè ku cìl.

13 Kε béi nku nùù memáà kè meniε ntií kèfinkè, kuù òò íi nyewetè itemmànke kè yèε deke tiwetì, kuù ò nte kè fetaafeε kperi kémúí nkéni, kuù òò denneni kuyaakù ku kàri.

14 Benitibè bεmou bo banté bè í cìimè, ifei bo bè pínè bè yìenko tímáti ke uti sii bootenkaani, si tu siyáàbisí kpesi nsi, muwemmu í bo si miεke.

15 Si tu detetirè nde mutòntetimù, demou dè bo paà ti Yiè nKuyie mbo si poté dìi yìè.

16 Sakobu kabe tú nKuyie nkù ku kpeε í me ndo, kuù dòò kutenkù, kuù tãátè Isidayεεribe ke bè te, kuù yètiri tu ti Yiè nKuyie Mpaakedaa.

Sedemii nàkémè meyei ndotimè Sedisademmu (Sedemii béi nti)

17 Sedisademmu εì kabe bè di pìmu, kréénnè di nenti kèfínne.

18 Ntenè ti Yiè nKuyie ntu mù: M bo denne benitibè dihei, m bo bè èüté tipùti tímou, bá bè báá na keyenté.

(Sedisademmu εì kabe béi nti)

19 Ti tùòti ice nyi!

Ti mōnne deumu ke yóu mediè, ti yèmmè do dò nti yóó na kètōmu de kó kuyēiku.

20 Nte tínti kè ti touti pínité, kè iwēī tōū.

Ti bí ciétému, ì ténke í kpaá, òmou ténke í bo wèè bo í nti tuo, wèè bo wēte kè ti ànné medéè.

(Sedemii mbéi nti)

21 Beniùbè kó meyetimè mme, bè yeimmu bè í wammú bε Yiè nKuyie. Dεε te kè bè yīεke, kè bèè do ni kè bè ciété.

22 Keènè kunòroo kuù kèríní kubakù yóú, ke tùòkèní ke dèè, ke bo pante Sudaa ekè, kè dèe dòúnko kénáá nsilkpamóó kó diári.

Sedemii bàámmè Kuyie nyIsidayεεribe kpéi

23 Ti Yiè nKuyie nti yému ke dò, nhoniti í te o fōmmu,

onitì báá na kénni o fòmму.

²⁴ N Yiè nKuyie á n tié,
a né bá n tiénnè kemieke,
kè meè dake n yí yó nkpaá.

²⁵ Yóu kaa miekee do ibotí tei ìnkè nke,
beè í da yé, iwuo nyii í yu a yètirì,
ke yé bè fèkemè a kó benitibè Sakabu kó kuwuo nkabe kperè,
ke mènke fèke be kperè demou páíí,
kè be tenkè dounko.

11

Isidayeeribe tôte mè metaummè Kuyie ndo bè dònè mè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Kénté metaummè kpeti n yóo da náké tí, kékote ké tí nàké Sudaa tenkè kabe nè Sedisademmu eì kabe.

³ Á bè nàké ke tú mí nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù, mū yē nkè wèè í yie mmetaummè kó tináahti tii, nde yiè mbo yà.

⁴ N dènneni dii mōnni di yembè Esibiti bè do borè ke dō mbè bo fehātofe mieke, n de mbè nàké kè n dō bè nkémmú n náahti ke dōri ti yē mmù, meimè bè bo ntúmè n nitibè kè nni mbè te.

⁵ Kè n dōò n dōunnè dii nùu be yembè dii tu: M bo bè duómme ketenkè menaamiè nnè mecekùò ndè pūð ndè, ketenkè di mè mbo kè yie. Kè n tēínè ke dō: N Yiè nKuyie dè mme ndò.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dō: Pīéké de kó tináahti timou Sudaa tenkè nè Sedisademmu eì ke dō: Kénténè metaummè kó tináahti kéndōri ti yē mmù.

⁷ Nè n dènnenímè di yembè Esibiti tenkè n yí yóu m bo mbè caummè kè n tu bèè kénté n náahti nè yiénni m baa bè caummu kè n tu bèè kénté n náahti.

⁸ Bè me nyí kénté, bè keté ke í dōú mbe to de bíékè, bá wè kòò tū nho tookperi kó kuce, de mōnni ndi n dōòmè n do yē nkè bè yete metaummè kó tináahti tii yóo bè tūòkení.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké n náké ke dō: Sudaa kabe nè Sedisademmu kabe bè dākemu ke n yete.

¹⁰ Bè wēte ke ta be yembè do dōri mēè yei mme mudōòrimù, ke yete n náahti, ke tūnne yebakè ibotí tei kōme ke yè feu iwūō. Sudaa kabe nè Isidayeeribe bè tōtemu metaummè n do dōònè mēè be yembè.

¹¹ Dèè kpéi nte mí mbe Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: M bo bè bonté meyei, mbá bè báá na kéyenté, ké nni nkuōnnè, m me mbáá kénté.

¹² De mōnni Sudaa kó yehékè kabe nè Sedisademmu eì kabe bo kuōnnè yebakè bè tuò nyè tihúúnti yè me mbáá na ké bè dēeté meyei mbo bè tūòkení dii mōnni,

¹³ ke yé díndi Sudaa kabe di eké sū ke māmè di bakè me mmà, ice sū Sedisademmu eì ke māmè dibōò Baadi isíé kperi kó yehúúntàrè di tuò nyèè ìnkè tihúúnti yè me mmà.

¹⁴ De mōnni fō nSedemii a bá ntú a bo m bántè be kpéi, yoo á n kuōnnè ké n sautenè be kpéi ke yé meyei mbo bè do dii mōnni kè bè nni nkuōnnè n yí yóo keè.

Isidayeeribe tùmè ti Yiè nKuyie nkóo odifè sàawè

¹⁵ N kabe n dō bè dōòri ba n cīètè mieke?

Bè tããtè meyei mme ke mè dð̀ri,
di yèmmè dò ndi n fié ìì wũs kó imaa mbo di dètinnè meyei
mmèè di doti kè di na kényãnkãà?

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie n do di yu
ke tú odifiè tie sààmù mmu
mùù peité yebe sààye.

N né bo duó nkè fetaafeè mù pèe
kè mùu cóúté kè mu bakese kéké.

¹⁷ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa wèè do di fií nwèè nàá nke tú meyei ndi doti d'ndi
Isidayeribe nè Sudaà kàbe di tuðmmè tihúúnti yeboké Baadibe ke íinko o mieke.

Bè dákemè ke bo kuo Sedemii

¹⁸ N Yiè nKuyie nkuù ti nni mbenke kè nti yíété, kè kù m benke bè n dónè ti
kè n ti yà.

¹⁹ N do dònne fepoyònfè nfe bè kòrinè fè mukòù, bè do dakii n kpéi nke bá n
yí yé ke bè tu: Tí kòùnè mutie nè mu be kè bè ténke bá nnáá mmu kpéi ketenkè
ínkè.

²⁰ N Yiè nKuyie Mpakedaa beénti me nwennimu
o kóò kényé oniti yèmmè nè o toti ti
nwe nduó n kpeti weè yóó peite m pèi.

²¹ Anatoti èi kàbe dó ké n kuðmu ke náá nke tú: Kàa í dó ti bo da kuòmè yóu a
bo nnáámmè Kuyie mpããnaãnti.

²² Dèè kpéi nte kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa béi nke tú ò bo bè poté kè
bedapàmbèè kú mudoò mieke, kè dikònni kuo be bí initidaaà nè initipòì.

²³ Dèmarè ténke bá nkpaà be èi, ò yóó bè bantè meyei mme ò bo íté kécómmú
dii mð̀nni kè bè poté bembè Anatoti èi kàbe.

12

¹ N Yiè nKuyie nha náá ntimóm̃m̃nti nti m báá na ke da nenninè,
n né dó kébéim̃mu sãmp̃ó a beénti ínkè.
Ba nkpeí nte kè beyeibe kperè yíé?

Ba nte bèè yete a kpeti kè bè bo diwèi mieke.

² A bè fiímmu kè be cīē nta ketenkè kè bè sènti mesàà nke peí yebe.
A yetiri bomu be nõ mieke kè be yèmmè né da dèténè.

³ N Yiè nKuyie, a n wúómmu ke n yé,

a yému ke dò n yèmmè bo a bíékè,
cãnné be ipe bè kòrinè ì ì kòùdieku ì kòm̃e,
bate be dikòùyìè kpéi.

⁴ Dè yó nkááké de kè dihei yè yedabùò mmieke? Timúti tii kpei depaa nkè
iwũs kò ndihei mieke, benitibè bèè bo dihei mieke be kó kuyonku kpéi kè bè n
náá nke tú Kuyie nyí wúó nti dæri dè.

⁵ Kè Kuyie nní tḗíné ke dð̀:

Kàa neimè bèè kèri be naacèi ke òu,
a bo yíme kéna kèbetenè sisèí?

Kàa bo mbo dihei meom̃p̃umè kperi ndi kè dè da naati,
dè bo nda dóm̃me mehár̃imè bo tanní dii mð̀nni?

⁶ Bá a cīētè kàbe nè bè di wè ndi cice bè bo da fíté. Bè wènnénè a kòùbè mbe kè
bè da úú. Kè bè da kpentinè menáankùò nha dð̀ meyoðmmè.

Kuyie ndootóomè ku cīētè nè ku nìtibè

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dò:

N dootóomu tēcīētè tēè do tú n kpete,
m peité n nou nsi n nìtibè Isidayeeribe ìnkè,
n yēmmè do naatinè bè,
m bè ànné be dootitabè nou mieke nke.

⁸ Bèè do tú n kàbe bèè naá ntimuntünti n kpréi,
ke kontí ke n wanti.
Dèè te kè m bè níí.

⁹ N nìtibè bèè do tú n kàbe bèè naá
ndi mmònni dikoribii kè icírí di duò.
Pīékénè kè tikpasintii tí nkédi dibanni.

¹⁰ Benaacēmbè bèè bàtè m paku ke kùò fīnyī kó detie,
bèè nàu depaa nsààrè kè dè danné ke naá ntédontè.

¹¹ Kè dè naánko tēdampéítè ke duòo n yìkè kè dè dò mmesémè,
kè dihei dāúnko bá òmòu í bōti de kpeti.

¹² Sitāpíé simou ìnkè nke befèèbè tūòkenímè,
ti Yiè nKuyie nkó kuyēiku kuù bè do itemmànke imou,
bá òmòu í súo.

¹³ Nte dīndi ke òò buotí tidiiti bè tu ti bèdèé
kè tii yè tipoti,
di me mbáá cōnte dēmarè.
Ifēi ìi di bonè di dēi tii diiti
ti Yiè nKuyie mmieke kēè di yè,
dèè kpréi nte.

Kuyie nyè nkù yóò dāòmè Isidayeeribe pēetitabè

¹⁴ Nte mí ndi Yiè nKuyie n nàké ti n nìtibè pēetitabè bēmou kpréi. Bè tu beyeibe
mbe n kpréi, bè kááké n kperε n duò ndè ndε n nìtibè Isidayeeribe. De yembè n
yóò bē ùtīremu ketenkè bè fīíkú dè, kéfiete Sudaa wuò nkàbe bēmou.

¹⁵ De kó difōnkúò mesémè yóò bè nni mpīnnēmu, kè n wēte kè bè tēñnéni
be tenkè, bá wè o èi.

¹⁶ De mōnni kè dè só mbè tūnne n nìtibè Isidayeeribe kó ice, ke pariku nè n
yètiri ke tú Kuyie mbomu bè do benke mēè botí n nìtibè kè bè mparikunè dibòò
Baadi kó diyètiri, m bo bè kànnε n nìtibè cuokè.

¹⁷ Be mieke kè kubotí makú kàbe me nyete n kpeti n né kù uuté páíí kè kù kùò.
Mí ndi Yiè nKuyie m mīí bēi.

13

Fenaàkōnfè kó mēbenkùmè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni m béinnè ke dò: Kote kédonté fenaàkōnfè bè dāònè fè
mupààkonkperímù kéyi ke né nyé kè báá fè mèù mmenie.

² Kè ñ tūnne n Yiè nKuyie nni nnáké ti kékote kédonté fenaàkōnfè kéyi.

³ Kè n Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè kuce medérímè ke dò:

⁴ Ítè kētúóté fenaàkōnfè a donté fè kéyi, kékote kukó nhEfatadi kè fè sōnne
yepèrè fiè.

⁵ Kè n kote kè fè sōnne Efatadi n Yiè nKuyie nni nnáké ke yē ndè ndòmme,

6 kè dèe yíe kémante kè ti Yiè nKuyie ndò: Ítè kékote Efadati kèwète kétúóté fenaakònfè n do duò nkàa sòñne fè.

7 Mémme kè n yítè kékote Efadati kèwammú n do fè sòñne dè ké fè tùóté, ke né nsó nfè càke ke ténke í dò nkédòònhè mùmamù.

8 Kè n Yiè nKuyie nwète ké m béinnè ke dò:

9 Mí nha Yiè nKuyie mmù béi nke tú: Mèè botí nku n yó cakemè Sudaà kòbe do pòtìnhè dè, dèè do tú Sedisademmu kòbe kó tefentè m bo dè càke.

10 Kubotí yeiku nku, bè í dó kèkèè n náaàntì, bè baa sàké be tookperí yeiyi mièke nke, ke taunkonè bemáá yebòkè, ke ninku ke yè bàá. De kó kubotí kòbe kperè wèti fèè naakònfè kperè nde bè ténke í yó ndò nkédòònhè dèmarè.

11 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Bè òò yi mèè botí fenaakònfè n do me nyi Isidayeribe nè Sudaà kó kuwuo nkòbe, n do dó bè ntú n nìtìbè mbe kéndéúkunko n yètìrì kèntú n kòbe bè me nyi kènté n kpeti.

Kuyie ndònnènè mè ku mièke menaà

12 Kè Kuyie nni mbéinnè ke dò: Kòte ké bè nàké ke dò, mí ndi Yiè nKuyie nyi Isidayeribe tū nkù mī tu: Sicèe bo ke bo mpíéké menaà mme. Kè bè da ténké ke tú: Ti yému sicèe bomè ke bo mpíéké menaà,

13 nha né bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: M bo nii mmenaà ndihèi dii nkòbe bemou, ketaunnè bekpààtibè bèè kàri okpààti Dafiti kó dikpààtikàri ìnkè nè ikuò niùbè nè bèè náá m pāānāaàntì, nè Sedisademmu èi kòbe bemou.

14 Benitibè bo mbokù betòbè cicebè nè be bí, mesémmè báá bè nni mpíinnè, m báá bè cíé, m báá bè kuò mmesémmè, m bo bè kùà páíí.

Ti dòmmè kékénté Kuyie n kpeti kè dè kpaá ke tókè

15 Kénténè kèyònkùnne di to,

bá mmàkenè sifeí,
di Yiè nKuyie nkuù náá.

16 Ndéúkunkonè di Yiè nKuyie ndi tū nkù yètìrì,
kè kù mu nyí duònní keyènkè, kè dè di bìitoo,

kè di bétìrì yetàré yetàré ìnkè keyènkè,
di do baa diyìè dii bo yènnimè,

kè kù né duò nkè dè di bìitoo sàū
keyòòkènyènkè kòme.

17 Kè di í kènté itié m bo ta didabònni m maa borè,
kékòmmú tinònnieti mediè.

Di kó tefentè dietè kpéí,
m bo kòmmú mediè.

Ke yé bè yóó pīmmúmè Kuyie nkó benitibè kékònnè.

Kuyie nnàké ti tekpààticètè kpéí

18 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

Nàké okpààti nè o yò onitipokpààti kè bèè kari ketenké,

ke yé dikpààtipiì í kpaámè be yò ìnkè.

Di do ketenké nke.

19 Kubakù cānku bíékè kó yehékè kpetínnému,

òmòu ténke í kpeti dihéi kó yecàkè,

ke yé bè bè pīrímúmè bemou ndi bè í sùò nhòmou.

Isidayeribe dimè iféi

20 Ínnè di γο κέγὰ di dootitòbè kèrínímè,
kubakù you bíékè.

Benitibè n do di bànnè bè cuó nke?

Benitibè bèè do tú di kó disànni.

21 Di do naatinè bè bo di na diì mònni ké di baaté,
dè bo ndi dòmmè?

De kó kuyonku bo ndònnè kupèitéyonku 55 pĩ mmèè botí onitipòkù.

22 De mònni kè di mbékú dimàà mùù kpéi nte

kè tii nkó dimàà di tùðkení.

Di yei mmèè deuté deè te kè bè káté di yaàbòrè,
ke kòute di naàcènkìè.

23 Onitisòù báá na kéceete o kònti ti dòmmè,

dimanni me mbáá na kédeite di yòrè.

Díndi bèè manténè meyei ndi báá na ké mè yóu kéðòò mesàà.

24 N yóó di ciemmu kè di cíeté,

kuyaakù 55 cíe mmèè botí tédòntè kó timúti.

25 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébèi nke dò:

Díndi Sedisademmu eì kòbe ntenè n tãátè ti di kpéi,

n di baanè tì tinti.

Ke yé di n yèmmèmu ke m bùtínné ke tũnne yeòkè.

26 Mfi mómmuò n yóó káté di ã yèè yaàbòrè kékáá ndi ìkè,

ke di cónnòò detetirè kè bèè yà di fei.

27 Di kó mubòtũmmù yetārè ìnkè kōmu tontému,

dè dò nhonitidòù 5 ntũmmè mme otòù pokù,

dinaadaa 5 ntũmmè fenaanife ke kònti.

N yámu ifei kperè di dòori dè díndi Sedisademmu eì kòbe.

Di bo yà! Di kó meyei nyóó deè òndaà ndi?

14

Kuyie mbéinnè ti Sedemii kutayietí mònni

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii kutayietí mònni ke dò:

² Sudaà kòbe bo yekúdabùò mmieke nke,

be ekè yeè naá ntidobontì,

kè be yèmmè cààrè kè bè kàri ketenkè.

Kè Sedisademmu kòbe kó isáúti dèke ke ìnkè.

³ Bekótibè tũ ìmbesánpòbè mudúò kukò

kè bè kũnni nè yedó yetetiri,

kè dè bè di kè bè sfi nsfi.

⁴ Kè be tenkè kpéi ke pàá,

ke yé fetaafe í niùmè,

kè betenkútibè yèmmè cààrè kè bè sfi nsfi.

⁵ Kè siyóó péi ke dokòò si bí,

ke cokù timúti í kpaá mèè kpéi.

⁶ Dikpáá kóo sãmmarímú cómmú yetārè ìnkè

ke yò mmuyaá sikipamòò kōme,

kè si nùò nhonté timúti í kpaá mèè kpéi.

(Benitibè béi nti)

7 Bá kè ti yei nti bekùnè
ti Yiè nKuyie nha pī mmutōmmú a kó diyètiri yàà bo cake mèè kpéí,
ti da bütinnèmu kuçe mèpéu,
ti da cààrèmu.

8 Isidayeeribe bùó fò nwe,
fòò bè deeri, be yeñcaàrimè mōnni.
Dè yīme kàa í ðake be ei kpéí,
ke do nhopòò wèè bàté ke bo yíé nképēēté pike.

9 Bá ndaari ke dò nhoniti dè di wè,
ke dò nhokpàrinuanti wèè cīte ke ténke í yóó na kédēeté betòbè.
Fò nti Yiè nKuyie nha bomu ti cuokè,
ti tú a kòbe mbe, a báá ti bontóo.

10 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dā: De kó benitibè nōnnè bè bo ncānni cánnimè
mme, bè í dō kécómmú dibòri dimáà. Di mmōnni m bè pèmmu. N ðentenímu
bè yei nkpéí, n yóó bè yietímu be yei.

11 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dā: A bá nni mbáá be nnitibè kpéí ke
tú m bè dōò mesáà.

12 Bá kè bè bou dinùù ke úú n yí yóó keè, kè bè n feu iwūš ke tuò ke m pāā
ntidiiti kó yepāre n yí yóó dè cōuté. N yóó bè bonté mudoò mmu nè dikōnni nè
mutenkūū kè bèe kú bēməu páíí kēdeè.

13 Kè n kù tēñné ke dā: Áú n Yiè nKuyie! Bèè yē mbè nàa nha pāānāahti beè bè
nàa nke tú bè bá nyīkū mudoò bè me mbá nyīkū dikōnni kàa yóó bè duómmu
meom̄p̄umè de kó dihei mieke.

14 Kè n Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dā: Bèè yē mbè nàa m pāānāahti bè nàa
nsiyáábisi nsi, mū í bè tñkoo, mū í bè duó nde kó dinùù, mū í tí mbè náké.
Bè yē mbè yà mèè bēnkūmè tu siyáábisi nsi, meboakōme, be móm̄m̄m̄be kó
mesoūmmè mme bè di náámmè.

15 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: Bèè yē mbè nàa m pāānāahti ke náánnè
n kó diyètiri m me nyí bè tō. Bèè tu mudoò nè dikōnni dè í tatiní dihei, mudoò
nè dikōnni deè yóó bè kù.

16 Kè benitibè bè yē mbè nàa mbè m pāānāahti, bè bo duó Sedisadēmmu ei
mieke, mudoò nè dikōnni de kpéí, be pobè nè be bí initidaai nè initipōi dè bo
kú, kēnduó duó bá bè báá pété bè bo bè kūnnè dè. N yóó bè yietímu be yonku kó
tiyeti.

17 Náké be ke tú:

N na ndó n nuò nyii sūū ntinōnnieti,
kè nni nkuò nkeyènkè nè kuyie,
ke yé kuyēiku kuù domè n nitibè ke bè kòute,
kè de kó dikōutiri deu mēdiè.

18 Kè mudoò yó nkòù ditowaà kòbe,
kè dikōnni kòù bèè bo dihei.
Bèè nàa mmí nKuyie m pāānāahti nè ikuó niùbè bè í banté mùù terè nde.

(Benitibè béi nti)

19 Tí Yiè mmènke sàà dootóomu tínti Sudaà kòbe páííà?

Kù ti pèmmu kè dè dèèà?
Ba nné te kè kù ti poté kuyēiku kuu mbá kù í mierí?
Kè ti baa diwèi bá ti í di yàu,
ti yé ke tú ti yóó mieté kè kufōwaa nné ðake ti auté.

20 Ti Yiè nKuyie nti bantému ti caàrìmè,
 ke yà ti yembè kōme,
 ti tú becaàribè mbe.

21 A yètiri yàà bo cake mèè kpéi.
 Báá senkèri dihei a kpààtikàri borè nè di kpeti.

Dentení metaummè a ti dòò mè ke báá mè tôte.

22 Sitenkaani ibotí tei tū nsi mièke tèmàtè bo na kédúò nkè fetaaafèe nià?
 Tiyewéti tii duànni fetaaafáà?

Fó nti Yiè nKuyie nti búó fí nwe fíó dè dòò demòu.

15

1 Kè nYiè nKuyie nsòoté ku náànti ke béi nke dò: Bá kè Mòyiisi nè Sammuyeerri
 kè bè m bārumú be nnitibè kpéi, n yèmmè í wētini be bíékè. Beti be kè bèe dété n
 yùkè! Kè bèè fūte m borè.

2 Kè bè da beke ke tú:

Ti bo kote ke?

A bè nàké ke tú,

n yē nwèè dò nkékú, ò yóó kúmu,

kè bè dò nkékuò wè, bè yóó ò kùòmu.

Wèè dò nkékúnè dikònni ò yóó di nkúnè.

Wèè do nkéta tidaati ò ti tatimu.

3 Mí ndi Yiè nKuyie mii béi! Tiyēiti tinàà tinti n yóó ti mbè potému, tii tu: Bè
 bo kúmè mudòò mièke. Simóó bo bè òmmómè, tinòti bo bè còmè, tikpasinti bo
 bè dimè, dè bo bè di ké bè deè páíí.

4 M bo bè dòò dè bo do kutenkú kó yekpààtiyo yemòu kòm̀bùòti Esekiasi bire
 Manansee Sudaa kòbe kóo kpààti do càke mèè caàrìmè Sedisademmu me kpéi.

Dè bimè Kuyie nkè kù bàani

5 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Díndi Sedisademmu kòbe,

òmòu bo wèè bo di kuó mmesémmàà?

We mbo saute di kpéi?

We mbo fétiinne o fiè kémbékú dè di dòmmè?

6 Di m bantóomu, ke m bütinné,

kè mme n yòute n nòute ke bo di poté kékuò,

dè m bimú, n di kuó mmesémmè ke òumu.

Mí ndi Yiè nKuyie mmii béi.

7 Dè te kè n tùoté m pienkú ke còmmú dihei m̀anku ke di ye,

kè di pàà di bí kè n di kùò di í yiémmè ke yóu di yei.

8 Kè bekúpòbè sūū ndi cie mubirímú dòmmè òmmèri nuù.

Tibiyòti tii kèè kuyie ncuokè ti bí kumè,

kè kufòwaá nti auté kè meyeñcaàrìmè tii do.

9 Onitipòkú wèè do m̀ake ibí iyiekè kòò ò pàà.

Kè dè ò kpéi koò biitoo kuyie ncuokè,

kòò ta mesémmè mièke.

Bèè bo yenté kénkpaá, m bo t̀nkoò be dootitabè kè bèe bè kùò.

Mí n di Yiè nKuyie mii béi.

Sedemii kuónnèmè Kuyie kè kùu yáúkunnè o kònti

(Sedemii béi nti)

10 N t̀uòti ice bé!

N yò, ba nte kàa m peité?

Dihèi dimòu miéke òmòu í n dós,
bemòu bè n dónè dikpànni ndi.

N yí pènte òmòu kperè,
òmòu me nyí m pènte dèmarè,
bá wè kòò né tú m bo yà.

(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

¹¹ Mú duó nkàa dootitòbè da bòúté,
meyei nnè meyeñcaàrimè da do dù mòmni.

¹² Timáti bo kééte kubakù cànkù bíékè kó dicièà?
Timáti bo kééte disòwũdà?

¹³ Díndi Sudaà kó kuwuò nkòbe,
di kó tikpàti nè di kperè di mòke dè,
bè bo dè éí fààrè.

Meyei ndi dòò mè dihèi dimòu miéke me kpéi.

¹⁴ M bo duó nkè di dootitòbè di pĩmmú

kékònnè dihèi di do í yé dì.
M miéke keè di yè ke di cóú.

(Sedemii béi nti)

¹⁵ N Yiè nKuyie nha báa yè n kpéi,
n yé n kpéi nké n deeténè n dootitòbè,
fšò bo peite bèè n fèũnko,

a báa ti wènné kunasáa a minnímmè deu mèè kpéi,
n yé ke dò mbè n sàá fšò kpéi nke.

¹⁶ A ò nkàa béi nha náaànti, n ti ànné n yèmmè mme,
a náaànti tii do tú n kó diwèi, n kó kuyeñnaatí.

N Yiè nKuyie Mpakedaa bè yu a yètiri ndi ke n càñné.

¹⁷ N do í katinè mudaá nyembè kè ti daú,
fšò m pí ke bè nni ncàñné,
a miéke keè bè péi ke toñni.

¹⁸ Ba nte kè n kó mēfēūtīmē í mōke kumànkū?
Dè dòmme kè n kó tiyēīti í dós kémiēté?

A n soutému kukó nkùù kó menie nkūū ku kōme.

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Kàa wètení m borè m bo wète ke da dòò n kóo tōnti,
kàa bààti tii wenni, ke náa ke yóu tiyēiti,
n yóo wète ke da duómmu n náaànti.

Sudaà kòbe bèè dò nke da tũnne,
fšò í dò n ké bè tũnne.

²⁰ M bo da kpénkũnne be ìkè

kàa ndò ndisòwũdò kó kuduotí,
bè bo nda kũmmù, bè me mbáa na ké da dòò dèmarè,
ke yé n yó nda mbonèmèmu ke da deerí ke da coonko.
Mí nha Yiè nKuyie m mú béi.

²¹ N yó nda deerímu beyeibe nou miéke,
ke da fiete bekperibè nou miéke.

16

Meysi mmèè doti Isidayeeribe be tookperi kpéi

1 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dɔ

2 m baa túóté onitipòkù m baa pié ibí inítipòlì nè inítidaaì ku ntempè mmieke.

3 Nte ti Yiè nKuyie nni nnàké tì kè dè ntukùnè ibí bè yóó pié ì Sudaa kó kutempè mmieke inítidabí nè inítipobí ì yòbè nè ì cicebè be kpéi.

4 Ti Yiè nKuyie ntú bè yóó kú mutòntònkúù mmu, bè baa pété wèè bo kòmmú be kúù nnè wèè bo bè kúnnè. Bèè yó ntú tikùti ketenkè Ìnkè, mudoò nè dikònni dèè yóó bè kònnè. Tinàtì nè tikpasìnti kè dèè bè pété kédì.

5 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dɔ: Baa kote tekúçfètè matè kéntú a bo kuó, a bá ntú a bo bè toténè mesémmè. Nè de kó benitibè ti ténke í mæke tinépotì, n yí bè mækenè diwèi, n yí yóó bè kuó mmesémmè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

6 Bekperibè nè besàmpòbè bè yóó kúmu bemou, bá bè baa pété wèè bo bè kúnnè òmòu baa kuó mbe kúù, òmòu baa dúóké omáá * yoo wèè kuó o yùti kèbenke o yeñcaàrimè.

7 Òmòu baa neite mucie tekúçfètè kabe òmòu me mbáa donté menaà nkéduó nwèè cice ku yoo o yó ke bo ò bántè.

8 Fó nSedemii, a me mbáa kote tebancfètè matè, a baa bè wènnénè kékari yoo dí wènnè kénkari kényò mmenaà.

9 De yiè siyíi nè tipíèti dè bo deè, mupotúòmù kó iyie nyí yó nkpaá, di yóó dè yàmù nè di nuò nke kpaá fòu, mí ndi Yiè nKuyie Mpakeadaa Isidayeeribe tū nkù mfi béi.

10 Fó nSedemii, a bo bè nàké dii mònni m mè nda nàké tì bè yóó da beke mu ke dɔ: Ba nte kè ti Yiè nKuyie ntúnti Isidayeeribe ti tū nkù yè nde kó meysi nti tuakení? Tì kù yeténè òndè? Tì kù càarè ba kunku ti Yiè nKuyie?

11 Á bè nàké ke tū: Mí mbe Yiè nKuyie n tū be yembè beè n dootóo ke tūnne yebòkè ke yè feu iwūš ke ninku ye ìkè ke yè baa, bè m bùtinnému bè í tū n kuó.

12 Di mómmambe kè di n càke kè dè pèètè di yembè kperè, bá wè kòo kprénkunnè o to, òmòu í kèmmú n kpeti.

13 Dèè te kè n yóó di denne di nhei mieke ke di kotenè dihei di í yé di dindì nè di yembè. Kè di nkè pí nyebòkè tómmú keyènkè nè kuyie, bá n ténke baa di kuó mmesémmè.

Isidayeeribe yóó wète kékpténímè be ei

14 De kó yewè kpaanímù, yè bo tuòke dii yiè bè ténke níi baa yí: Tì Yiè nKuyie mbomu kunku kuù dènnení Isidayeeribe Esibiti kó ketenkè, mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

15 De yiè bè níi bo yí ti Yiè nKuyie mbomu kuù dènnení Isidayeeribe kubakù you bíkè kó ketenkè, bè do be bèti kè bèè kote kè. N yóó ke mbè ìinní kè bè tēñnéni be ei n do duó ndi be yembè.

Kuyie nyèmmè kù yóó duó nkè bèè pīmmù beyeibe

16 Kè ti Yiè nKuyie m béi nke dɔ: N yóó tōnkoo bekèibè mbe kè bèè ūri Isidayeeribe, de kó difōnkúò kè n tōnko bepaawambè kè bèè bè wammú yetārè nè sitáá de Ìnkè nè yepèrè fiè.

* **16:6 dúóké omáá:** Kannahá kó ketenkè mieke kòo niti ku bè 55 dúóké bemáá ndi ke bo benke be yèmmè cààrèmmè. Kuyie mme nyí yie nde kó medààrimè kó kubotí, kénákè Isidayeeribe ke dɔ bè bá ndè ndààri kè bèè yete kè ndè dààri be tenkè.

17 N wúómmu be borime dómme mè báá na késari, be yei nfeímu páíí n yìkè,
 18 n yóó bè yietímu be yetímè nè be caàrimè kénós kuce mèdémè, ke yé bè sīnkūnemè n tenkè nè sibootenkaanì isòke kpesi sīì í fòù. Ke to isòke kperε ke píe n tenkè.

Ibotí imau yóó bantémè Kuyie

19 Kè mbéí nke dò:

N Yiè nKuyie nfóò tu n kó tēēkpetè,

n kó kupèrikù, n kó disòrì nh òò sari dè meyeñcaàrimè yiè.

Ibotí imau itinímu itemmànke imau ke bo kòatení a borè,
 kébéí nke dò: Tí yembè do tū ndè tu detetirè kperε nde.

Dè í teénnè mūmamù.

20 Onìti bo na kédòò Kuyie naà?

Onìti dòò dè báá na kéntú Kuyie.

21 Kè Kuyie ndò: Dèè kpéí nte kè n yóó bè benke n kpeti nè n wērímú
 kè bèe banté ke dò mmú yètiri tu be Yiè nKuyie.

17

Kuyie nfeimmè Sudaá kòbe kó meyei

1 Kè tí Yiè nKuyie mbéí nke dò:

Sudaá kòbe di kó meyei nwàri nè dicìè ndi,

mè wàri nè timátì kpeti kó tekàùtè nte,

mè wàri di yèmmè miεke nke,

ke wàri di wūstàrè kó yebàkè Ìnkè mè báá yie nkéüté mecāā.

2 Kè dè bo yie nkè di bí ndenniní di wūstàrè kpéí

nè itedéí di fiíkú ì detie nyò nè sitāá Ìnkè.

3 Yētārè Ìnkè nè kubiriku,

di kó tikpàti nè di kperε di mōke dè m bo duós nkè bèe dè éí,

di maá mèè kpéí yebōwūstàrè ketenkè kemou miεke.

4 M bo duós nkè di dootitòbè di pīmmú

ketenkè n duós nkè di yembè ke miεke

ké di kònnè dihei di do í yé dì,

di íi m miεke nke kè kè di còúté ke kpaá cóú.

Wèè bùtinné Kuyie nè wèè kù duós nhomáá be kó mucóntímu

5 Onìti wèè bùtinné o Yiè nKuyie

nke búó onìti ke wanti wèè borè metèèmmè,

dè yìè mbo yà!

Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

6 Dè yìè mbo ndònnè tetiete tèè còímmú tédòntè Ìnkè,

dè yìè mbáá yà diwèi mari bitì.

Ó bo ndònnè tetiete dómme tédankpetè Ìnkè,

mukókúús nkó ketenkè, òmòú í borè.

7 Wèè me nni nduós nhomáá mí ndi Yiè nKuyie

nke m búó dè yìè mbo yà mesáá.

8 Dè yìè mbo ndònnè mutie mùò còímmú menie ntake,

kè mu cīē nta inéce borè,

kè kuyiinkù tūòkení mù òò í nyīèkù,

mu fāātì ò ndò nsuòò nwe sáá,

bá kè fetaafè yietí mù ɔ̄ɔ í nyî̀kù,
mu be ɔ̄ɔ í nkuoté bitì.

⁹ Onìtì yèmmè kómmú ke p̄ɛ̀tè demou,
mè í dò nkéna késéi,
we mbo na kébanté tìl bo mè mieke?

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie n wúómmu onìtì yèmmè,
ke yé o yèmmè mieke kpeti,
ke yóó yietí bá wè o dɔ̀d̄rimè d̄ommè,
bá wè o t̄ómmú mà̀mè.

¹¹ Wèè d̄ò̀ d̄è̀ í wenni ke p̄arikè,
ò d̄onnè tenahé̄tè t̄è̀ k̄te ke oke t̄ente kun̄rikù kó yeyiè,
o kp̄atì itimu ke bo ò yóu,
ke wè nyóó dentenè ke bi kuyè̀nkù.

Ti Yiè nKuyie nkuù máà dúó mmufòmmu

¹² Dikp̄à̀tikà̀rì tikpeti kperi marì d̄ii s̄ī nyeteyè s̄á̀,
Kuyie n̄c̄è̀tè bo ti cie ke me ndò.

¹³ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeribe bùs f̄́ nwe,
bèè da dootóo ifei ìl yóó b̄́ p̄i,
bèè da bùtinnè bèè yè̀tè w̄ari bè̀mbe kud̄onkù,
ke yé be dootóomè f̄́ nti Yiè nKuyie nkuù tu mufòmmu binte.

Sedemii kuónnè̀mè Kuyie

¹⁴ N Yiè nKuyie m miek̄unne kè m miéte,
n deéte kè n cooté,
f̄́̀ te kè bè n s̄antí.

¹⁵ Ben̄itibè m b̄ékúmu ke tú:
A Yiè nKuyie nha náá nkuù kó tináānti,
de kó tináānti p̄i mba tì bo d̄ò̀ mè?

¹⁶ M̄i me nyí da sukú ke yé nha dūonni meyei
a yému a mómmu n do í d̄ómè meyei m bo tūakénimè,
n náké tì timou a tì wúómmu.

¹⁷ A báá yóu kè n ta kuk̄m̄b̄òdoróo mieke,
f̄́̀ tu n kó dis̄ari, n yóó s̄ari dè meyei n kó diyiè.

¹⁸ N dootit̄abè beè d̄ò̀ nkédi ifei,
dè í tú m̄i bo ì di,
beè k̄m̄b̄ù̀tì d̄ò̀ nkéduò,
dè bá ntú mí,
yóu kè meyei mbè b̄ò̀tè kè b̄è p̄éte p̄éite.

Kuyie ndèntemè Isidayeribe teom̄p̄ù̀tè yie kp̄í

¹⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̄ò̀: Sedemii íte kékote bèè baké dihèl be kó dibòrì Sudaa èi kó bekp̄à̀t̄ibè yie d̄i ke di ntaà, a yóó me ndò̀ Sedisademmu èi kó yebò̀rè yemou.

²⁰ Á náké Sudaa kó kuwuò nkòbe b̄emou nè bèè bo Sedisademmu èi ke taà o b̄ò̀rè ke d̄ò̀: D̄indi bekp̄à̀t̄ibè nè bes̄mbe b̄emou. Kénténè ti Yiè nKuyie ntú mù:

²¹ Ti Yiè nKuyie ntu: Dí ndake ke ní báá t̄ò ditou teom̄p̄ù̀tè yie k̄etannèni Sedisademmu.

22 Di me mbáá tɔ dɛmarɛ di cɛ́í miɛke kɛyɛnnɛ teom̄pùtɛ yiè, di níí báá p̄í mm̄utɔmmú mamù, dí di càhné kè di ntú n kperi. N tì nàké di yembè ke yè ndè ndòm̄mè mme.

23 Di mè nyí tì kèè, di í kènté de kpeti, ke kpénkúnne di to, di í yie nke bo tì keè, ke yete n di tié ntì.

24 Kè di mènke kènté mí ndi Yiè nKuyie n náá ntì, ke yóu di bo ntɔumè yetuɔ teom̄pùtɛ yiè ke tanninkoní dihei, kè de kó diyìè cǎá nke tú n kperi kè di í p̄í mm̄utɔmmú mamù de yiè.

25 De mɔnni bekpààtibè nè sikipààtibí bèè kàri Dafiti kó dikpààtikàri bè bo ntaá de kó dihei kó dibòri ke deke sisɛ́í nè sikipàrisɛ́í kɛwɛnnénè Sudaa kɔbe nè Sedisadɛmmu kɔbe. De kó dihei bo mmàke bèè di ā sǎá.

26 Sudaa tenkè kó yehekè yem̄ou kɔbe nè yehekè yèè tǎkénè Sedisadɛmmu nè Bensamɛ kó ketenkè kɔbe kɛntɔ kɛtuakɛnè Sefedaa yetārè ìnkè kɔbe nè bèè bo Nɛkefu bíékè, bè bo nkòriní mí mbe Yiè nKuyie n cǐètè ke n feu iwūš ke tuò, ke n feu nè metaummè kpɛyi ke m pǎá ntidiiti kó yepārè ke n tuò ntihiúnti, ke n feu nè disǎnni kó iwūš.

27 Kè di me nyete n kpeti ke í càhné teom̄pùtɛ kó diyìè n kpéí, kè di tɔu yetuɔ teom̄pùtɛ yiè ke yièndè dihei m bo bɔnténí muhǎá nkè mùu cǔútɛ sikipààticɛ́í bá mù báá kú bìi!

18

Oyaamarì nè tiyaatì de kó medonnimè

1 Kè tì Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

2 Ítè kékɔte oyaamarì cǐètè, n yóó ke nda náké n dó ké da náké tì.

3 Kè n yítè kékɔte oyaamarì cǐètè kénsó nhò maà tiyaatì.

4 Kòò dó kémaá kùu nenkù yete, de ã mbo kékpeténèmè oyaamarì. Kòò ceete kémaá kunenkù tekù ò dómè.

5 Mɛn̄mɛ kè tì Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

6 Díndi Isidayɛeribe dí yèmmè dò m báá na ké di dǎò oyaamarì yie mmè ndòm̄màá? Tiyaatì ãmè oyaamarì nɔu miɛke di me nhā n nòutè miɛke, díndi Isidayɛeribe mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

7 Mɔnni mari nh ãs tǎátɛmu ke bo uuté kubotí makù yoo dikpààtiyuu mari ké dè pònte kédéítɛ.

8 De kó kubotí yoo dikpààtiyuu n nàké dèè kpéí mmɛmmɛ kè dè wɛtɛnì ke yóu mudɔnnetɔmmú, m bo yóu meyei n yè n yóó bè dǎò mè.

9 Mɔnni mari nh ãs tǎátɛmu ke bo maá kubotí makù yoo dikpààtiyuu mari ké dè fil.

10 Kè de kó kubotí yoo de kó dikpààtiyuu me ndǎò dèè í wenni n yìikè, ke í kènté n kpeti, n cèètɛ n yèmmè ke yóu ke í mbè dǎò mesàa n do tǎátɛ ke bo bè dǎò mè.

11 Di mm̄ònni á náké Sudaa tenkè kɔbe nè Sedisadɛmmu èi kɔbe ke tú: M bàatí ke bo bè bɔnté meyei mme, n dó kédǎò tì í wenni, bá wè wèe yóu kuce yeiku ò tū nkù, kɛwɛtɛnì m borè, kètūntɛ o borime nè ò dɔorimè.

12 Bè yóó da tɛnném̄u ke dò: Tì í yóó ceete, tì yó ntū nti móm̄m̄ambe tì kó meyèmmè mme, tì tookperí kɔme, tì dómè tì yó mme ndɔori.

Isidayɛeribe yèmmè be Yiè nKuyie

13 Kè tì Yiè nKuyie mbéi ke dò:

Bíékénè ibotí tɛi kè bè di náké.

Di mu nkèè tii mbotí diyìè maràà?
Isidayeeribe mènke dòò ísòke kperè nde.

14 Dimaa tãri yómmè kó yepèrè òò í nyóu yè bo ndáátímè mupáã mboomaà?
Ikó nyibooi ìì pũ ò nyi kũùà?

15 N nìtìbè biè n yèmmu ke tuò nti húúnti yebòkè detetirè kperè
kè yè te kè bè bètírì bè ce mièke
kè yóu kuce bè do tũ nkù nè dimònni
kè tũnne ìì í tú ice.

16 Dèè te kè bè èi yóó dǎúnko
kè benitibè mpènkù ke di yàu kè be kǎmbùòti duò,
kè dè wète ke be naati kè bè daú ke bókii be yo.

17 M bo duó nkè be dootitòbèè bè cie
diyìè yìèni kèè bíékè kó kuyaakù òò fuute kè mutáá nciété mèè botí.
Meyei mbo bè do dù yìè m bo bè bùtinné m báá bè wèète.

Bè ò òkiiimè ke bo ku Sedemii

18 Kè benitibè mabè nnáa nke tú: Tí dakenè kèyà ti bo yímè kèpí nSedemii, tí í yóó mǎnté ikuò niùbè bèè bo nti tiè, tí í yóó mǎnté meciì nyembè bèè bo nti duò nyitíè nsàayi, Kuyie mpáánáànì náambè bomu ke bo nti náa nKuyie nkpeti. Tí wammúnè tináànì tì bo nte kè tí ò kùò. Bá nyíènnè ò di náa nti tímòu.

19 Mí nSedemii kè m béi nke dò:
N Yìè nKuyie ndaaténì n kpeí,
keè bèè í dǎ n kpeti bè nàa nti n kpeí.

20 N dǎò mesàà kè bè bo n ténne meyeinaà?
Bè keú difòtírì ndi ke bo m bǎntóo di mièke.
A báá yè n do kǎrimè a borè ke da báá mbe kpeí,
nkè dè bo yie nkàa mièke báá bè do.

21 Nè de kpeí duó nkè dikònni tanní kèpoté be bí,
yóu kè bèè bè kùò kè be pobèè pàà be bí nè be daabè,
kénaá mbekúpobè.

Yóu kè mutenkũũ ntanní kè bèè kú,
kè mudoò kònnè be kó bedapàmbè.

22 Duó nkè benitiyiebeè bè do kè yedabùò ndátinnè be cǎi
bè keú mèè kpeí ndifòtírì ke bo m bǎntóo,
ke buò nyiwèi n ce mièke.

23 N Yìè nKuyie nha yému bè òkiiimè n kpeí
ke bo n kuò, a báá bè cǎè mbe yei,
a báá üté be yei.
Yóu kàa mièkeè bè do.
Bò mbe ketenkè a báá bè yóu.

19

Kuyie ndònnenèmè Sedisademmu tecètè tèè pònte

1 Kè tí Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Kòte kédonté tecètè kàa dèè a yú
Isidayeeribe wuò nkó bekótìbè nè ikuò niùbè.

² Kè dí yè beyaamaribè kó dibòrì kékòte Inəmmu biriku kàa pīéké n yóó mē nda náké tì:

³ A pīéké ke dò: Díndi Sudaá kó kuwuə nkó bekpààtibè nè Sedisademmu eì kòbe ntenè mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa n tú mù: N tú n yóó bənté meyei mme di nkàrì kè benitibè tì kèè kè dèe bè di kè be to nseití.

⁴ Bè m bütinnému, ke sīnkūnne n kó dikàrì ke dè tūò ntihúúnti yebəkè bembè nè be yembè nè Sudaá kó bekpààtibè, bè do í yé yé, ke cou bèè í cààrè mùmamù be kó meyiī ndiheì mieke.

⁵ Bè maá dibəð Baadi nwe yewūstòrè ke feu be bí ke tuə nye ĩnkè. Nè m bomè n yí bè duó nde kó dinù, n yí tì mbè náké, n keté ke í tì totí n yèmmè.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De yiè kpaanímú kè bè ténke í yó nyu de kó dibòrì ke tú Tofeti yoo Inəmmu biriku, bè bo ndé yu ke tú kukòùbiriku.

⁷ M bo duó nSudaá kòbe nè Sedisademmu kòbe kè bèe yīéké bè do dó kédəð tì di nkàrì, m bo duó nkè be dootitəbèe bè do mudoò kè bè kùə. Tinəti nè tikpasfinti kè dèe bè di.

⁸ Be eì bo dəúnko kè benitibè ndi yàu kè be kəmbùəti duó kè bè tu wúó! Wúó! Wúó, kè wēte ké mbè naati kè bè ndaú ke bəkii yeyo meyei mmèè di təkəní me kpéí.

⁹ Be dootitəbè bèè í məkə onitì kó mesémmè bè bo bè pi, kè bèe cááké bəmóməmbè be bí initidaaì nè initipòì. Bè bo ta mēè fēūtímè nè mēè áarimè bo ndeú kénte kè bèe cááké betəbè.

¹⁰ Sedemii kàa tì pīéké ke dèè á pənte tecètə a tə tē bèè da neínè be iiké kè bè náké kè dò:

¹¹ Mí mbè Yiè nKuyie Mpakedaa n tú m bo pənte be kó kubotí nè be eì bè əə pəntemè tiyaamati, bá de kó yeyəkè ténke báa yie nkétau.

Bè bo nkùrì becíribè Tofeti ke yé mefiè nténke í yó nkpaámè kupíkù tekù makù.

¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: N yóó me ndəð di nheì nè bèè bo di mieke di kperè bo naənnè Tofeti kó dikàrì kperè dōmmè.

¹³ Sedisademmu kó sicéí nè Sudaá kpààtibè kpesi bè tūò nsù ĩnkè tihúúnti siwāə kpéí nnè bè cou si yebəkè menaə si bo sīnte kénaa nTofeti eì kperè dōmmè.

¹⁴ Məmmè mí nSedemii kè n wətení Kuyie ndo n tš ndé Tofeti kéta kécómmú Kuyie cīètè dānkù kébéinnè benitibè bəməu Kuyie m pāānāənti ke dò:

¹⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeriibe tū nkù tu kù yóó duó nkè meyei nkù náké mēè kpéí nkè mēè domu di nheì nè sihekəsí sù di təkénè bè kpénkūnne mēè kpéí mbè to ke í yie nke kénté kù náké tì.

20

Bè pīrímè Sedemii ke boú

¹ Məmmè ikuó nùiti Pasuu Imeə birə wèè baké bèè bàà Kuyie ncīètè ò kèèmmè mí nSedemii n náammè Kuyie mpāānāənti,

² kè m bente kè m pí nkéboú képítinné Kuyie ncīètè kó dibòrì didéri bè tu di Bensameə kperi kè m pūttinné.

³ Kè dèe wenté kè Pasuu m píté, mí nSedemii kè nhò náké ke dò: Ti Yiè nKuyie nténke í yó nda yu ke tú Pasuu, kù yó nda yu ke tú Kukəmbəðdorí nku.

⁴ Ti Yiè nKuyie ntu: Kù bo da bənté kukəmbəðdorí fš nnè a népobè, kù bo di ənné di dootitəbè nəu mieke kè bè ndi kəu, a yóó dè yàmú nè a nuə. Díndi Sudaá

kɔbe kù bo di ànné Babidɔnni kóo kpààtì nɔu miεke kòo di p̄mmú kékònnè ké di kuɔ nè disiyè.

⁵ Di nhèi kɔbe mɔke dè demɔu, be t̄mmú kó muc̄ntimu mumɔu, be kperε desààrè bè tá dè. Sudaa kó bekpààtibè kó tikpàtì timɔu, be dootitabè borè éi, bè borè t̄o demɔu kékònnè B̄abidɔnni.

⁶ F̄ó mPaseuu nè a c̄f̄ètè kɔbe beɔmɔu bè bo di p̄mmú kékònnè Babidɔnni, a yóo ke nkú, bè yóo ke nda k̄unné f̄ó nnè a népobè a do náá mbè siyáábisi ke tú Kuyie mp̄āānāānti.

Sedemii seimmè Kuyie

⁷ N Yìè nKuyie nha n c̄it̄ému ke n na a m p̄īnnè muw̄erimú mmu ke nh auté, kè benitibè n daú yewe yemɔu, beɔmɔu kè bè nti ientii.

⁸ Ke yé m baá ò n yóo béimmè ke tú:

Meysi mbo di do, bè bo di f̄éũ.

N Yìè nKuyie nha kó tináānti kpéi nte kè bè ò ntũũ ke n daú.

Ke n sáá ntip̄it̄i timɔu.

⁹ Kè n yī m báá b̄éi nha náānti, m báá k̄āāte a yèt̄iri,

dè ndò muh̄āā mmamù c̄óú m miεke,

kè n d̄ò m bo minné k̄éȳīke.

¹⁰ N yomu benitibè beɔmɔu w̄éúmè ke tú:

N tú: Meysi nkériní, meysi nkériní

ke donninko be k̄ōmbùòt̄i tip̄it̄i timɔu,

ke n népobè s̄ābè tu tí ò dáa, tí ò dáa

bè bàa m bo yetémè mme k̄édo

ke náa nke tú: Ti yóo ò namu k̄épeite.

¹¹ N Yìè nKuyie mme nni mbon̄emu ke tú okp̄ar̄iteu kper̄i,

dèè te kè bèè n f̄éũnko kè beè yóo duó,

bè yóo ȳīk̄emu k̄édi ifei,

d̄e kó ifei bo mbo s̄āā, ò báá deè.

¹² N Yìè nKuyie M̄pakeadaa f̄ó nwèè w̄èi w̄èè weti,

ke yé o yèmmè nè o yeñtoti,

a yóo bè p̄èltemu n kpéi.

Ke yé n duóm̄mè n kperε f̄ó nwe.

¹³ N dièmmu ke s̄ānti n Yìè nKuyie,

ke yé kuù ò̄ deetémè oc̄r̄i,

kóo fièt̄e beyeibe nɔu miεke.

¹⁴ Kuyie nc̄ō̄ bè m peit̄é dii yiè.

N yènni dii yiè n ȳ p̄outi miεke de kó diyie báá yà mesàa.

¹⁵ N c̄ō̄m̄u w̄èè nàké n cice ke tú:

A pokù peit̄é denitidabire kè diw̄èi benné kóo p̄i.

¹⁶ De yiè mbo ndònnè dihei Kuyie mp̄ante di bá mesémmè í kù bo,

ò ní bo keè mudoò kó t̄eheat̄é dik̄ūnweñni,

kuyie ncuokè mudoò kó yedabùò.

¹⁷ Kuyie nkàa do nyóu kè n kú n ȳ p̄outi miεke tá?

N ȳ p̄outi na ntú n kó kuf̄ōti, kè n na nkpaáo ke í yènni.

18 Ba nte kè n yènni n yò pòuti ke bo nyau mefèùtímè máá nè meyeñcaàrímè?
Ke m bo ifei mieke sáà ke yàa kúnè?

21

Kuyie mpàánáànti náàhtò nàkémè bè yóò pòntemè Sedisademmu

1 Nte ti Yiè nKuyie ndo m béinnè tì okpààti Sedesia tónni dìi mòmni Madikia biré Pasuu nè Maasesaa biré Sofonii ikuó niùti m boré kè bè bo n náké ke dò:
2 Babidànni kóo kpààti Nèbukannesaa weè ti do mudoò. Beé nKuyie nkè ti yà kù bo dòò tidietì kè wè nti dètinnè.

3 Kè m bè tēñné ke dò: Dí náké okpààti Sedesia ke tú:

4 Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù tu di tò tii kpàrinenti ke cokùnè Babidànni kóo kpààti m bo duó nkè di kó behāpòmbè bèè yè ke dokùnè Babidànni kóo kpààti nè o kòbe bèè cètinne dihei kè bèè kónté, kètanni dihei mieke kè di do.

5 Kè n cómú kè di dokénè m mómumu kè dí yà n nonyōnni dōmmè nè n kpeñnimè m mieke kèè di yè ke di còuté mediè.

6 M bo bonté mutenkūū nde kó dihei benitibè nè iwūš kè dèe kú demou.

7 Kè Kuyie nni nsoké ku náànti ke béi nke dò: Sudaa kòbe kóo kpààti Sedesia nè o tūmbè nè besombè bèè bo yenténè mutenkūū nnè mudoò nè dikònni m bo bè ànnè Babidànni kóo kpààti Nèbukannesaa nòu mieke nè bè dootitabè bèè bè dónè mukūū mbe nòu mieke. Bè bo mbè kòu nè yese bè báá súò nhòmou. Bè báá kúú nhòmou mesémmè, kunáá mbá mbè bonè òmou.

8 Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèè tātè mufòmumu yoo mukūū.

9 Wèè bo mbo dihei mieke mudoò muù yóò ò kònnè yoo mutenkūū yoo dikònni kè wèè me nkòte ke duó nhomáà Babidànni kòbe bèè di pi ò báá kú dèè yó ntú o kó mucóntimu.

10 N yitè ke wèētumu de kó dihei bíékè ke bo di dòò meyei dè í tú ke bo di dòò mesáà. De kó dihei kòbe doti Babidànni kóo kpààti nòu mieke nke kòò bo bè còu mmuháà. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

Kuyie nnàké tì tekpààticètè kpréi

11 Díndi Sudaa kóo kpààti kòbe kénténè di Yiè nKuyie ntú mù.

12 Díndi Dafiti yaabí ntenè di Yiè nKuyie ntú mù:

Dí mbekù bá dīi yìè kè dè nweni,

kédèetè bè fēũnko wè,

kóò fiètè nè wèè ò fēũnko.

Kè meè dake m mieke bo di yènni

di dòò mèè yei nkpréi,

ké di còuté muhāá nkōme bá òmou báá na ké mù kùò.

13 Díndi bèè bo Sedisademmu tārì yómme

ke sñi nkubiriku,

tì ta titòbè mbe.

Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

Díndi bèè nàà nke tú

òmou báá na ké ti do mudoò keta ti cèkperí mieke.

14 N yitoomu ke bo di yietí di dòò mèè yei,

mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

M bo bonté muhāá ndi kó kutúúkù detie mbè tu dè sètiri de kòku,

kè kùu còuté páíi ketaunnè dèè kù tókénè.

22

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Cúté kékote Sudaa kòbe kóo kpààti cīētè kénáké ti nnáaanti,

2 Náké be ke dò: Fó nSudaa kòbe kóo kpààti wèè sòoté ke kari Dafiti kó dikpààtikàri Ìnkè nè dínidi bèè tu o tũmbè nè bèè kó dimàà taà tekpààticīētè,

3 ntenè ti Yiè nKuyie ntu mù: M̀bekùnè tibeénti kè dè síé ke níí deeté bè fēũnko wè, kóo fiète, di bá nfēũnko bèè tu bepòbè nè iciribí nè bekúpobè ke fekù be kperé. Di bá nkòu bèè í c̀ake m̀mamù dihei dii mmieke.

4 Kè di yie nke tũnne de kó yetannò Dafiti yaabí bo ntú bekpààtibè kénkari o kpààtikàri. Bè bo ndekù sisēī nè sikipàrinaasēī bembè nè be kó betũmbè nè benitibè ke taà tekpààticīētè mieke.

5 Kè di me nyí yie nke tũnne de kó yetannò, mí ndi Yiè nKuyie m béimmu, ke pàrikè kè de kó tecīētè bo pònte kénáá ntidobonti.

6 Nte mí ndi Yiè nKuyie mbéi nti kè dè ntukúnè Sudaa kòbe kó tekpààticīētè:

Fó nSudaa kòbe kóo kpààti n wúo nha cīētè
kè tē donnè Kadaadi t̀ari kó kutúúkù nku,
ke dò nDimaa t̀ari yómmè.

N né béimmu ke pàrikè
ke tú m bo tē d̀ò t̀edòntè kó dikpàà
òmòu í ã di.

7 N yóo ínni bepòmbè mbe a kpéi nnè titònnenti,
kè bèe kōũ s̀etiri dei kó yesānkè
ke yè c̀ou mmuháá.

8 De mmònni kè iwuò nteì kòbe mpēnkù de kó dihei borè ke békú betòbè mùu
kpéi nte kè mí ndi Yiè nKuyie kè n d̀ò mie nde kó diheidiè.

9 Kè bèe bè tēñné ke dò: Bè dootóo metaummè be Yiè nKuyie ndo bè dàònnè mè
mmè ke ninku yeboke ìkè ke yè feu iwũ.

Bè nàké ti Sadummu kpéi nwèè c̀outé Sosiasi tikpàti

10 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Dínidi Sudaa kòbe, báá kuónnè wèè ku,
mesémmè báá we ndi p̀innè
p̀etinke kuónnè bè p̀i nwè ke kònnè o kpéi,
ke yé ò ténke í wētínimè.

Ò ténke í yóo yà dihei bè ò peitè di.

11 Nte ti Yiè nKuyie nnàké ti Sosiasi bire Sadummu * kpéi, Sudaa kòbe kóo
kpààti, wèè do sòoté o cice Sosiasi kpàti kù tu ò me nyítémè di nheì ò ténke í
wēténí.

12 Bè ò p̀i nke kànnè kòò yóo ke nkú, ò í wētíní ténke ke bo yà di nheì.

Kuyie nkpannè ti Sosakimmu

13 Fó nSosakimmu a bo yà,
fó nwèè duó nkè bè da maá sikipàaticēī
bá a í d̀òari dèè síé,
ke duó nkè bè maá ke sòkù tidànti
a me nyí bè duó nha dò nkè bè duó ndè,

* 22:11 **Sadummu:** Okpàati Sosiasi yètirì terì ndi Sadummu (wénté 2 Bekpààtibè 23:31).

ke pĩnné benitibè mutõmmú detetirè
bá a í bè yieti.

14 F́ nwèè nàá nke tú:
M bo maá tekpàaticĩtè dietè
kékéké tidieti dieti

kékeú sibòo ké si diti sétiri kó tidabæeti,
ké tí tò mmewũô kè mè ndò nfetõnfè.

15 Okpààti a cice do yommu ke yõ betabè kõme,
ke me nní ndõari dè bèkúmè,
kémbekù kè dè sié,
kòo kperè demou yié.

16 Kòo nkõmmu bæcĩribè nè besénnibè,
kòo kperè demou yié
wèè dõõri memme weè n yé,
mí ndi Yiè nKuyie mĩ b́i.

17 F́ mme nwanti amàá kó mesàá mme,
ke kòu bèè í càarè mùmamù,
ke f́ũnko benitibè mediè.

18 Nè de kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè nda náánnè f́ Sosiasi bire Sosakimmu
Sudaa kòbe kóo kpàati kpéi nke tú:

O bo kú òmòu báá kuó nho kũũ,
òmòu báá saute o kpéi,
ke dò: Áú n tebite! Áú n tãũ!
Dikúdabõnni báá kuó nho kpéi nke dò:
Áú n yiè! Áú okpàati!

19 Bè bo ò kũnné fèõfè tēmè
bè bo ò fũrí kédenne Sedisademmu èi kédootoó.

Sedisademmu èi kòbe yóó dimè ifei

20 Sedisademmu èi kòbe, dekenè Dimaa tãri kèpĩkè,
perèné metamme Basãã tãri,
kéwekii mediè Abadimmu tãri ìnkè,
ke yé di natitabè bemou domèmu.

21 N do yóó di béinnè kè dèmarè í di kóónnè,
kè di yete ke dò:

Di báá kénté,
di borime mme nè di bémmè.
Di í yie n náãnti diyie mari.

22 Kuyiakù kuu kau bèè kó dimàá tu a kó benitibè,
kè bè pĩ ndi natitabè bemou ke kũũnnè,
di kó meyei mmeè te kè di di ifei ke kèke.

23 Díndi Sedisademmu èi kòbe
di kó diheì maánè Dimaa túúkù kó ideí nyi,
kè di ći sàrinè sétiri kó detie nkó tidabæeti ke fité,
kuyonku bo di do òmòu m̀nni
kupèitéyonku õõ pĩmmè onitipòkù,
di bo kómmú de yie.

Kuyie nnàkè tí Sosakimmu bire Konniyau kpéi

²⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mû béi, bá kè Sosakimmu biré Konniyau † do dò mmumámáá kè nh ò ù n nòutè youte m bo ò ùtè, mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

²⁵ M bo ò duó mbèè dó kóò kùò, bembé o bùàtì duó bè, n yóó be nhò duó. Nebukannesa Babidónni kóo kpààtì, ò tati weè nou miéke, wenwe nè ò kòbe.

²⁶ Wenwe nè ò yó wèè ò peité n yóó bè dootóo dihéi tərì marì miéke nke, bè í bè peité dè, kè bè ke nkú.

²⁷ Kè bè nyáá mbè bo wētenímè dihéi bè me mbáá na kéwētení.

²⁸ De kóo Konniyau, ò naá nkuyōū nku bá òmòu ténke í ò dáá? Yáa ba nte kè bè ò dènnè dihéi wenwe nè ò bí? Ke bè dootóo dihéi bè do í yé dì?

²⁹ Áú n kó ketenkè kòbe! Kénténè ti Yiè nKuyie ntu mù.

³⁰ Ti Yiè nKuyie ntu dí wāri o yētiri bekpààtibè yètè bo diì pátiri miéke ke dò ò í mōke debire, o kperε yè detetirè nde, o yanfε miéke òmòu í yóó naá nhokpààti kékari Dafiti kó dikpààtikari kébaaté Suda kòbe.

23

Bepecēmbε yeibe nè opecēnti sààwè bè cāá ndè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà: Di bo yà dínđi bèè ni n kó benitibè. Di dōnnè bepecēmbε yeibe mbe bèè òò yóu ipe kè ì cīte kécíété.

² Nte mí ndi Yiè nKuyie dínđi Isidayεeribe di tū nkù m béi ntì bèè ni n nìtibè be kpéi. Dī cīe m pe ke ì bēti, di í dààte m pe kpéi, n yóó íté kécómúmu ké di poté di yonku nè di dàòrimè yeime kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

³ N yóó wēte kētíímmu m pe ì kpáá kpáá yehékè ì do ciété kémbó yèè miéke kéwēte ké í tēnné í cónni kè ì pié késūū.

⁴ N yóó wammúmu bepecēmbε bèè yó nyi cēmmú kè ì ténke bá nyīkù, kufōwáá nténke bá nyi bo, fēmafε ténke báa feti. Mí ndi Yiè nKuyie mû béi.

⁵ De yié kpaanímu di bo tuòke diì yié, kè n dennení Dafiti wuò mmieke okpààti sààwè, ò yó ntú okpààti wèè cī wēnwε, kémbekù kè dè wenni, ke dàòri dèè síe dihéi miéke. Mí ndi Yiè nKuyie mû béi.

⁶ De kó yewe miéke Suda kòbe bo cooté, Isidayεeribe bo mbo, tīmatì bá mbè kōónnè, bè bo nda yu ke tú: Ti Yiè nKuyie a dàòri dè síému.

⁷ De yié mēnke kpaanímu mí ndi Yiè nKuyie mû béi, de yié bè ténke ní í yóó parikè ke dò ti Yiè nKuyie mbomu kuù dēnnení Isidayεeribe Esibiti.

⁸ Bè ní bo parikè kè dò ti Yiè nKuyie mbomu kuù dēitení Isidayεeribe kó kuwú kubakù yóu bíéké kó yehékè miéke nè itempē mbè do ciété ké mborè kè bè wēte ke bo be kó ketenkè miéke.

Sedemii kpānnēmè bèè sou nke tú bè nàá nKuyie mpānāānti

⁹ Mí nSedemii kè m béinnè Kuyie mpānāānti náam̄bè ke dò:

N yēmmè meè cààrè mediè kè n kūḏ kéké kè n kōnti au,
kè n sàáténè onitì wèè muó mmenaà,
onitì menaà mbēnnè wè,

† 22:24 **Konniyau:** Konniyau do di diì mōnni tikpàti kè bèe ò yu ke dò Yeoyakimmu nwe (wénté 2 Bekpààtibè 24:8).

ti Yiè nKuyie nkùù dò mpáíí kù n nàké tii kpéí nke tú:

¹⁰ Dihèi díṃṃou kòbe dauti dautinè betòbè mbe,
mí Kuyie m bè cṣṣmu
kè bè ti yedabùò.

Timúti kpeímu dinaacēnni.

Benìtibè buróo meyei mbíékè máà ndi,
bè kṅnti yau meyei ndòòrimù bíékè nke.

¹¹ Bèè náá m pāānāānti nè ikuó niùbè bè náá mbeyeiibe mbe,
ke dṣṣri dèè í wenni nè n cṣṣè mèiekoo.

Mí ndi Yiè nKuyie mī bēi.

¹² Nè de kpéí bè kó ice bo anke,
dè bo bè biìte kè bè ntuàti ke duò,
m bo bè bṅnté dii mṅnni meyei,
m bo bè poté dii mṅnni.

Mí ndi Yiè nKuyie mmī bēi.

Kuyie nkpannèmè bèè sóú nke tú bè náá nku pāānāānti

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dṣ:

Bèè bo Sammarii ke náá m pāānāānti, n yāmu be kó tiyèinti,
nè dibṣṣ Baadi kó muwērímú mmu bè náāmmè ke fétinko
n nitibè Isidayeyiribe.

¹⁴ Bèè bo Sedisademmu ke náá m pāānāānti kè bembè kperε né náá nyisòke,
bè dauti dautinè betòbè mbe ke náante siyáábisi,
ke yáúkunko meyei ndòòribè kṅnti,
ke bè diíí bá bè í yóó na kébanté be yei.

Nè Sodṣmmu εi kòbe be pókù nku,
nè Komṣṣ εi kòbe bè dṣmmu só.

¹⁵ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa kè n tu:

M bo nii mmedṣmmè bèè bo Sedisademmu ke náá m pāānāānti,
bè bo yā meberimè,

ke yé nè beè borè nde meyei nyiènimè ke tori besṣmbe.

Bèè sóú nke tú bè náá Kuyie mpāānāānti

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mī bēi nke tú:

Di báá kṅnté bèè di sóú nke tú bè náá m pāānāānti,
bè di sóúmmu, bè di náá mbe yèmmè dṣ tì nti,
tì í bonní mí ndi Yiè nKuyie m borè.

¹⁷ Bèè náá, bèè sṅkèri bembè n náānti,
bèè di náá nke tú n yé ndi yó nyo ndiwèi máá,
ke náá mbèè yete n kpeti ke tū mbemómṣmṣmbe be kó itié,
ke tú meyei mmamè í yóó bè tūàkení.

¹⁸ N do náá kè be we mbo ke wúó?

We ndo kṅmmú kékeè n tú mù?

We ndo dake n náá nti kpéí?

We ndo tì kèè?

(Sedemii bēi nti)

¹⁹ Kuyie nkó kuyaa kù kuù kèríní,

ku miéke kèè yènní,

kuyaa kù kperí kù kuù iténí ke puoti beyeibe.

20 Kuyie mmiεke í yóó do kè kù mu nyí dàò kù wùò nke bo dàò tí, di yóó dente ké tí bantému.

(Tì Yìè nKuyie mbéi nti)

21 De kó benitibè bèè nàá m pāānāānti bè sǎnté ke cokumu, n yí bè tǎ,

bè sǎnté ke náámmu n yí bè béinnè.

22 Kè bè do mbo n náá ndè, bè na nnamu kénáké n nitibè n náānti, kè dè nte kè bèe yóu ice yeiyi kéwētení m borè.

Tì Yìè nKuyie mbomè kutenkù kuməu

23 Mí ndi Yìè nKuyie m bomu tipítì timəu:

N wúómmu detóónnè ke wúó ndedétirè.

24 Oməu bo na késəri kupíkù makù kè n yí nhò yàà?

Mí ndi Yìè nKuyie n di beke mu.

M bomu tipítì timəu ketenkè nè kéĩnkè.

Mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

Tì bo mbaàtìmè meyòbii nnè tiyòfènti

25 Kè tí Yìè nKuyie mbéi nke dà: N kèèmu bèè yè mbè nàá m pāānāānti bè nàá nti. Yie nníí dà: N yà tidəuntì. Kòò tǎú dǎ: N yà mebenkùmè.

26 Dè yó nkááké de bèè yè mbè nàá m pāānāānti kè bèe yóu bè bo nnáámmè siyáábisi nè be yèmmè dǎ tí?

27 Bè nàá mbè yàu tii dəuntì ke dǎ n nitibè beè n yè. Be yembè do n yèmmè kètūnne dibəə Baadi.

28 Kè wèè yà tidəuntì wèe náké o dəuntì, kè n duó nwè n náānti wèe tí nàké n tí nhò duó nkè tí dǎmmè.

Di báá wēnnè tiyòfènti nè meyòbii, mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

29 N náānti dò mmuháá mmu ke tuò, ke do ndieñkèrì ke può ndipèrì.

Mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

30 Deè kpéi nte mí ndi Yìè kè n kpānnè bèè tu bè nàá m pāānāānti, ke yuukunè betəbè n náānti.

31 Nè de kó benitibè bèè yè mbè nàá m pāānāānti bè sǎ sǎnté kéhaatoomu kédeé ke dà mí ndi Yìè nKuyie mú yè, nè be titəbè mbe.

32 N kpānnèmu de kó benitibè bèè yè mbè nàá m pāānāānti, bè mǎke sifeí nsi, bè di soummu ke di náá ntidəuntì siyáábisi kpèti ke fétinko n nitibè. Mí í bè tǎ, n yí ikú oməu, bè náānti í teennè timatì. Mí ndi Yìè nKuyie mú béi.

Kuyie nnāānti tu ditəu ndi ku nitibè kpéinnáá?

33 Kè tí Yìè nKuyie mbéi nke dà: Kòò nitì mǎu yoo wèè nàá m pāānāānti yoo ikuó nitìti mǎu da beke ke tú: Tì Yìè nKuyie nda tóu nhǎnti náānti? Á bè tēíné ke dà: N yè mbeè náá nditəu n kpéi kè n yóó bè dootóo.

34 Kè m pāānāānti náāntò mǎu yoo ikuó nitìti yoo benitibè miεke kòò mǎu yí mí ndi Yìè nKuyie nhò tóu nditəu mari, de kóo nitì mí mómmuə n yóó ò poté wenwe nè o cǎtè.

35 Ntenè di dò nke níí beke tí ditəbè: Bá wè ò níí beke otəu kè dà Kuyie nti tēíné ñnti, kù tí béinnè ñnti?

³⁶ Ditannùu dì tu: Kuyie nti tou nku náahti di bá ndi nàá, ke yé bá wè wee tu o kó ditau, ke yé di cààrèmè mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa díndi Isidayeeribe di tū nkū n kó tináahti nti.

³⁷ Wèè tu ò nàá m pāānāahti a níi ò beke ke dā: Ti Yiè nKuyie nda tēhñé ònti? Kū da nāké ònti?

³⁸ Kè di me ntu: Ti Yiè nKuyie nti tou nku náahti bá nè m me ndi nākémè ke tú di bá nnáá nde kó ditannùu.

³⁹ Nè de kpéi n yóo di yetemu páíi ke di dootóo, kè di détéñè diheì n do di duó ndi díndi nè di yembè.

⁴⁰ N yóo duó nkè dí di ifei nyi sáá, bá di báá yè i miéke diyie mari, di báá i yè nnè di bo mbomè.

24

Kuyie ndōnnenēmè Isidayeeribe yetebe sàayè nè yèè càke

¹ Kè Kuyie nní mbenke kè n yà yemámmùyákè yédéyè kè fikíè kó yebe píéké ye miéke kè yè ìikú ti Yiè nKuyie cīētè ìikè. De do sś mBabidōnni kóo kpààti Nēbukannesaa pířmú Konniyau Sosakimmu bire Sudaa kōbe kóo kpààti nè o kó betūmbè nè beyántibè nè bemaábè ke bè kōnnè Babidōnni.

² Kè dimámmùyáá mari kó yetebe tú yesàayè ke wenni mediè, kè diteri kpeye càke, bá ke í dò nkédi.

³ Kè ti Yiè nKuyie nní m beke ke dā: Sedemii a yà ba? Kè n kù tēhñé ke dā: N yà fikíè kó yebe nye kè yemayè wenni mediè nkè yeteyè càke bá yè í dò nkédi.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dā:

⁵ A wúo nyetebe sàayè kè dè da naatimè, n wúo nSudaa kōbe n dēñne bè be èi, kè bè bè pířmú ke kōnnè Babidōnni kè dè n naati meè botí, kè n dó ké bè dōò mesàá.

⁶ N yóo bè wēhntè fenōnsàáfè nfe, kéwēte ké bè tēhñéni be èi ké bè kàñne ke ténke báá bè pònte, n yóo bè fíimmu ke ténke báá bè uutè.

⁷ N yóo bè duó mmeyēmmè mme kè bè m banté mí mbe Yiè nKuyie nkéntú n kōbe kè m bè te ke yé bè yóo wētenimè m borè nè be yēmmè meməu ndi.

⁸ Bè sś dāò mèè botí yetebe yèè càke ke í dò nkédi n yóo me ndāò Sedesia Sudaa kōbe kóo kpààti nè o tūmbè, nè besōmbe bèè kraá Sedisadēmmu nè bèè bo Esibiti. Beməu n yóo me mbè dāò mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

⁹ M bo bè dāò dè nè m bo bè bōnté mèè yei m bo do yebotè kōmbùàti, m bo bè cíe nkè bèè taá yèè ekè miéke bè bo mbè sēnku, ke bè sáá, ke bè bōmmu kusīnkū.

¹⁰ N yóo duó nkè mudoò muù bè do kè dikōnni tanní nè mutenkūū nkè bèè kú ketenkè m bè duó nkè bembe nè be yembè kédeé.

25

Kuyie mbéi nti Sedisadēmmu èi nè Sudaa kōbe beməu kpéi

¹ Sudaa kōbe kóo kpààti Sosiasi bire Sosakimmu kpàti benni naanni miéke nke Kuyie nni mbéinnè mè Sudaa kōbe beməu kpéi. De do sś mBabidōnni kōbe kóo kpààti Nēbukannesaa bo o kpàti benni ketiri miéke nke.

² Mí nSedemii kè m béinnè Sudaa kó kuwu nkōbe nè Sedisadēmmu kōbe ke dā:

³ Nè Aməə bire Sosiasi Sudaa kōbe kóo kpààti kpàti benni tepíitè nè ditāánni kénto kétuakenéni yíe, dè mōke yebie nsipísidè nè yētāāti ndi, n di náānnè mè di

me nyí dó ké n kénté m me nyí yóu m bo ndi náánnèmè Kuyie nni nduú ntí di me nyí n kénté.

⁴ Ti Yiè nKuyie ntūònnímu ku kó betōmbè bèè nàá nku pāānāānti sáá, di me nyí yie nke cànnení di to ke bo kénté. Di í yie nke kèè.

⁵ Bè do di náámmu ke tú bá wè wèe yóu kuce kuyeyiku, nè o daòrimè yeime kè dèe yie nkè dí mbo diheí di Yiè nKuyie ndi duó ndi nè dimònni, díndi nè di yembè ké ndi te sáá.

⁶ Di báá tūnne yebòkè kénningu ye ìikè ke ye báá, di bá mbáá ndi dòò dè nè di nòu ke ìinko Kuyie mmieke kè dèe yie nkè kù báá di caàrè.

⁷ Ti Yiè nKuyie ntí ndi nàkému di me nyí yie nku kpeti, ke soké ke ninku di dòò dè nè di nòu de ìikè ke ìinko ku mieke kè dè di touní meyei.

⁸ Deè te kè ti Yiè nKuyie ntú: Di mè nyí yiemme ke kénité ku kpeti,

⁹ kù yóó ìinnímu kubakù you bíékè kó iwuo nyimou kè ku kóo tōnti Nebukannesaa Babidōnni kóo kpààti nyi ni ke ìi do di nheí nè yehékè teyè yèè di fité, ké di kùo páíí kè di èi daúnko kēnaá ntidobonti, kè ibotí tei níí di yá kè dèe ì di kè ì mmáàrì ì yo. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù béi.

¹⁰ Kè diwèì kó yebaa ndeè kè mupotúòmù kó iyie nténke bá mbo, dinàà ténke bá nkuò, fitírè kó kuwenniku ténke bá mbo.

¹¹ Kè diheí dimou naá ntidobonti, kénko kētuokenè yebie nsipísiyekè. De kó iwuo nyimou kè ìi bóútè Babidōnni kóo kpààti.

¹² Kè yebie nsipísiyekè pèéte kù bo poté Babidōnni kóo kpààti ò dòò mèè yei nkpréi. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù béi. Be èi bo naá ntidobonti kédáúnko sáá.

¹³ De mōnni kù bo duó nkè meyei mmemou ku nàké mèè kpéi kè mèe do de kó diheí, meyei mmèè wàri di nṣpátiri mieke ku kóo tōnti mí nSedemii n nàké mèè kpéi yebotè yemou kpéi.

¹⁴ De mōnni kè Babidōnni kōbe múnkee bóútè ibotí tei nè bekpààtikperìbè, kù yóó bè fóómmu meyei mbè dòò mè.

Kuyie nnàkémè kù yóó bekénèmè yebotè

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nyísidayeribe tū nkù m béinnèmu ke yí: Nto febòòfè fie, m mieke kó menaà nhā dè kékote ké mè nìi nyebotè n da tō nyèè borè,

¹⁶ kè yeè yā kémuó nkénháá mmudòò n yóó bè bōntè mù mieke.

¹⁷ Kè n cōutè febòòfè n Yiè nKuyie nnòutè mieke, kékote kè fè nìi nyebotè yemou, n Yiè nKuyie nni tō nyèè borè,

¹⁸ kētúótè Sedisademmu nè Sudaa be kó yehékè nè ye kó bekpààtibè nè ye kó betūmbè ke bè pōnte ké bè cóu, kè be tenkéè naá ntidobonti, kè benitibèe dè yá kè dè bè di kè bè mmáàrì be yo. Meyei mmèè bè do me kpéi, di me nwuò nkè de dòmmè yíe.

¹⁹ Kè n deè memme ké fè nìi nhEsibiti kóo kpààti nè o tūmbè nè sikpààtibí nè o nitibè bemou.

²⁰ Nè ibotí tei imou nè Uusi èi kó okpààti nè Fidisii èi kou nè Asikanoo èi kou nè Kasaa kperi kou nè Ekunoo èi kou nè bèè kpaá kpaá Asidoti tenké mieke.

²¹ Edōmmu èi nè Mōabu kperi kōbe nè Amōniibe.

²² Ke túótè Tiiri kperi kó bekpààtibè nè Sitōō èi kōbe nè dàmeèrì yáá kó yehékè kōbe.

²³ Nè Dedanni èi nè Temaa kperi nè Buusi nè bèè kuò be tempááti be tenké kōbe.

²⁴ Nè Adabii èi kó bekpààtibè bemou nè bèè bo dikpáá tedantè kperi bíékè.

²⁵ Nè Simudi èi kó bekpààtibè bemou nè Edammu èi kōbe bemou nè Medii tenké kōbe bemou,

26 **κ**ετίυότέ βέε βο κυακú γού βίέκè, μετσóμμè κòβε νè δεδétirè κòβε, kutenkú κυμòυ κό γεκρὰάτιγò duóμè cénke κè βè γὰ βεμòυ Kuyie mmieke κό dibòò ke ðèntenko Babidònni κòβε κóο κρὰάti.

27 **Κ**è ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: A βè nàké ke dò: Di Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayεriβε tū nkú tu: Dí γὰ κέμυó nkétó κέδυó bá ke báá na κéité, kú γóó di bonté mùù doò κρεί.

28 **Κ**è ti Yiè nKuyie nyíε ke dò: **Κ**è βè yete βè βο còutémè feβòòfè kέγà, á βè nàké ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mii tu βèε γὰ κè βè í dó βè dó.

29 **N** γóó keté κέβonté meyei mme dihei n yetiri yu di, κè βεμβε γεμμè né dò n γóó βè coonàà? M báá βè coo! **Κ**ε γέ n γóó tannénimè mudoò kutenkú κυμòυ ndi. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mii béi!

30-31 **Κ**è ti Yiè nKuyie ndò m βè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie nkprànnimú κeĩnkè, m péúnimú n cēsààtè mieke, n kpa nkutenkú κρεί nke, κè m píεfè ðònnè βèε nàù fínyĩ kó yetebe * βε κofe ð ndómmè κè m píεfè tùòkú itemmànke imòυ.

Κε γέ mí ndi Yiè nKuyie mii tannémè yeboté tibeénti, κè bekúnè benitibè βεμòυ κè κòυ βeyeiβε.

Mí ndi Yiè nKuyie mmii me nyē.

32 **Ti** Yiè nKuyie Mpakedaa béimmu ke tú:

Meysi mmeè tanni kutenkú ke cánni yeboté, kuyaaakú kperikú kuù iténi kutemmànku.

33 **De** yiè Kuyie mbo kuò βè βο ncóú kutenkú κυμòυ mieke ðmòù í yó mbè kuò, ðmòù í yó mbè tóù ke kúri, βè βο naá ntikúti ketenkè ïnkè.

34 **Dí**ndi βèε ni benitibè poténè yekúdabùò, díndi βèε cèmmù benitibè nduòñè κέbintí ketenkè. Dikòù yiè dii tùòke κè βè βο di kuò yepedakè kòmε.

35 **Bèε** ni benitibè di í mòke di βο coké kékote κè, βèε cèmmù benitibè di βο sòri ke?

36 **Ke**èñè βèε ni benitibè βè kuómmè, dí nyo βèε cèmmù benitibè βè úúmè,

κè γέ ti Yiè nKuyie nkòumè βε pecēnku.

37 **Ti** Yiè nKuyie mmieke κεè yènni kupecēnku κè ðε γέ nfíúú κè γέ nkáré.

38 **Ti** Yiè nKuyie nhòotenimú diciriciripànni kòmε, ku mieke κεè βè yènni,

κè kú βè bonté mudoò κè βε εi ðóúnko.

26

Bè γεμμè βè βο kuò Sedemii wèè nàà nKuyie mpāānàànti

1 **Sudaa** κòβε κóο κρὰάti Sosiasi bire Sosakimmu κρὰti ketírí dii mònni, κè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò:

2 **Sedemii** κòτε, mí nKuyie n cīētè towaà, κépiēké κένáké Sudaa εκè γεμòυ κòβε βèε κòríní n cīētè mubáámmu, tináànti n ða nàké ti, a báá súó ntímatì.

* **25:30-31 βèε nàù fínyĩ kó yetebe:** Bè ðo 55 keú dipèri ndi κè ðε ndò nkuyiè κè βèε uté yetebe ðε mieke, κénnaù κè γε nie ncuuti kuyiè kó kuyóú ke taà difòtiri mieke. **Κ**è βè ní nnaù ðε kó yetebe κè diè.

³ Kè dè naati bèe keè kέwεtení m borè, kέyóu be yei, kè n ceete n yèmmè kέyóu n do dó kέ bè dδò mèè yei mbe dδòrimè yeime kpeí.

⁴ Náké be ke tú: Mí ndi yiè nKuyie mí tu kè bè í kènté n kpeti ke tūnne n kuó m bè duó nyí,

⁵ ke yie n kó betōmbè bèè nàa m pāānāahti bè bè nàa ntì, n kó betōmbè n tūānko bè sáā, bè me nyí yie mbe kpeti.

⁶ M bo dδò te nciētè n dδòmè Sidoo eí*, kè yebotè níú ndó kébonté kusīnkù kέyú te yétiri.

⁷ Ikuó niùbè nè bèè nàa nKuyie mpāānāahti nè benitibè bεmou kè bèe keè mí nSedemii n tì béimmè Kuyie nciētè towaà.

⁸ Kè nní nyóó deè ti Yiè nKuyie nni nnáké tì, ikuó niùbè nè bèè nàa nKuyie mpāānāahti nè benitibè sōmbe kè bè m pí nke béi nke dδ: A dō nkέkuomu! A dō nkέkuomu!

⁹ Dè yīme kàa nàa nKuyie mpāānāahti ke tú te nciētè bo nàa nSidoo kpete dōmmè, kè dihei naá ntidobonti, bá òmou bá ndè ā?

Kè benitibè bεmou m munné Kuyie nciētè miεke.

¹⁰ Kè Sudaa eí kó sikpààtibí nè bèè baké dihei kè bèe tì kèè, kέítε tekpààticētè kέkote Kuyie nciētè kέkari te bōri bè tu di dibōri pānni.

¹¹ Ikuó niùbè nè Kuyie mpāānāahti náamibè sōmbe kè bèe náke sikpààtibí nè benitibè sōmbe ke dδ: Onitì yie ndó nkέkuomu, ke yé ò nàké tì dihei dii nkpéí tì í wennimè, di kέemu di mómmεbe nè di to ò nàké tì.

¹² Memme, mí nSedemii kè m béinnè sikpààtibí nè benitibè bεmou ke dδ: Ti Yiè nKuyie nkuú n tōnni kè n nàké di me nkèè tì tecfētè tie nkpéí nè dihei dii nkpéí.

¹³ Di mmōnni tūntenè di borime nè di dδòrimè kέkènté di Yiè nKuyie ndi tū nkù tu mù, memme kù bo yóumè meyei kù do yē nkù yóó di dδò mè.

¹⁴ Kè dèè tu n kpeti, mí m bo di nou miεke nke, n dδōnè di pēnsirīmè, dèè di wenni.

¹⁵ Di né nyé ke dō nkè di n kuó kè n yí càarè mùmamù, de kó meyei mbo di yo īnkè nke, di kó dihei dimou nè bèè bo di miεke, ke yé Kuyie nkuú mēnke n tōnnimè di borè kè m bo di náke m me ndi nàké tì timou, kè dí kèè nè di to.

¹⁶ De mōnni kè sikpààtibí nè benitibè bεmou kè bèe náke ikuó niùbè nè bebeémbè ke dδ: Onitì yie nyí dō nkέkuá, ò ti nàa ntì, ò ti nāānnè ti Yiè nKuyie nti tū nkù kó diyètiri ndi.

¹⁷ Benitibè bèè tu bekótibè kè bèe íté kέbéinnè ditōnni ke dδ:

¹⁸ Modeseti eí kou Misee wèè nàa nKuyie mpāānāahti ò do ānnému Esekiasi Sudaa kōbe kóo kpààti kó dimōnni kēnnāá nSudaa eí kōbe ke tú: Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa béimmu ke tú:

Siyōō eí bo nàa ndikpàà kè bèe dè kùúti, kè Sedisadεmmu eí pōnte kēnaá nyedombirè,

Kuyie nciētè bo nàa nkutúúku.

¹⁹ Esekiasi Sudaa kōbe kóo kpààti nè o kōbe, bè do kùo Misea? Bè pètinke do yōte Kuyie nku kè kù bāntè, kè kùu bōnkūne ku miεke, ke yóu ke í mbè dδò kù do yē nkù yóó bè dδòmè. Kè ti kùo onitì yie nti càari timáa ndi.

Sosakimmu kùomè Udiya Kuyie mpāānāahti náāhtò

* **26:6 Sidoo eí:** Sidoo eí do tú mubáammu kó dihei ndi, kè bè dè báa nKuyie nkè metaummè tou de bo, be dootitabè bè na dii mōnni kέtuóté metaummè tou kè Sidoo eii do.

¹³ Di bo yóo kékú mudoò mieke nke nê dikònnè nê mutenkũ nti Yiè nKuyie nnáké ke tú dèè yóo kònnè kubotí kùu kòbe bo yete ke í mpí mBabidònni kóo kpààti tòmmáá?

¹⁴ Kuyie mpānāaanti náam̀bè bèè di náá nke tú di í yóo bóúté Babidònni kóo kpààti bè di sóummu di báá bè kènté.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie m b́immu ke tú: N yí bè tónkoo ke tú bè nnáá nnè n yètiri, bè di náá nsiyáabisí nsi ke yunè n yètiri kè m bo di beti kè di feti dindí nê di kó benitibè bèè tu bè di náá m pānāaanti. Mí ndi Yiè nKuyie mú b́éi.

¹⁶ Mí nSedemii kè n náké ikuó niùbè nê benitibè bèè dè bo ke dò: Ti Yiè nKuyie ntu di báá yie mbèè di náá nku pānāaanti ke tú Kuyie ncíètè kó tinenti bè do tùóté ti kékònnè Babidònni bè bo ti t́ínéní bàmbà, siyáabisí nsi.

¹⁷ Di báá kènté be kpéti, mpínnè Babidònni kóo kpààti tòmmú kè dèe yie nkè di nfòu. Di báá yie nkè dihéi náá ntidobontí.

¹⁸ Kè de yembè mènke tú Kuyie mpānāaanti náam̀bè, kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa weè mènke bè náánnè bèe kù bàntè tinenti tii bo Kuyie ncíètè nê tekpàaticíètè kè ti báá kò mBabidònni.

¹⁹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa nákému Kuyie ncíètè kó yesānkè kpéi, nnè kunankú diéku nê inááke ̄ n còommú yèè tārè nê tinenti sònti tii kpaá dihéi dii mmieke ti kpéi.

²⁰ Okpààti Nèbukannesaa do í tùóté dè ò pī ndii m̀nni Sosakimmu biré Sosakinni Sudaa kòbe kóo kpààti nê Sedisademmu kó behèikènkótibè nê Sudaa èi kòbe.

²¹ Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe tū nkú nákému tinenti tii kpaá ku ćètè nê tekpàaticíètè de mieke ti kpéi nke tú:

²² Bè bo ti éi kékònnè Babidònni kè ti nke mbo ke kém̀m̀nè ku m̀nni bo tuakemè kè kùu ti t́ínéní dié.

Ti Yiè nKuyie nkuù ti b́éi.

28

Kuyie mpānāaanti náahtò Sedemii nê Ananniya bè ǹnnimè

¹ Sudaa kòbe kóo kpààti Sedesia kpàti benni dinaanni mieke otānkù numuwè, dii benni dimáa mieke kè Asuu biré Ananniya Kuyie mpānāaanti náahtò Kabaā̄ èi koum m b́innè mí nSedemii ti Yiè nKuyie ncíètè mieke ikuó niùbè nê benitibè bəmou iikè ke dò:

² Ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe tū nkú tu ku kèéte mu kunaadòdòridòu Nèbukannesaa Babidònni kóo kpààti di buú nkú.

³ Dè kpaá yebie nyèdèè ndi kè kù wète kéténnéní ku ćètè nenti Nèbukannesaa Babidònni kóo kpààti do tò ti timou kékònnè o cie.

⁴ Ke múnkèe kpénnéní Sosakimmu biré Ekonniya Sudaa kòbe kóo kpààti nê Sudaa kòbe bè do ṕim̀m̀ú bè kékònnè Babidònni. Ke yé kù yóo kèéte m̀ kunaadòdòridòu Babidònni kóo kpààti di buú nkú. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù b́éi.

⁵ Mí nSedemii kè n t́ennè Ananniya ikuó niùti benitibè bəmou iikè bèè do bo Kuyie ncíètè mieke ke dò:

⁶ Kuyie ñcòuté a nùu kédòd a b́éi ntí, kéténnéní dié nKuyie ncíètè nenti timou nê bè do ṕim̀m̀ú bè bəmou kékònnè Babidònni.

⁷ Né kènté kékèè n yóo di náké ti f́ó nnè benitibè bèè bo dié ndimou.

⁸ Kuyie mpāānāaanti náam̀bè bèè tì niiténèni mí nnè f́, bè nàkèmu Kuyie mpāānāaanti yehèkè dièyè péu nè yekpàatiyò dièyè péu kpéí, bè me mbaa do náa mmudoò kpéí nke nè meyei nkpéí nè mutenkúú nkpéí.

⁹ Kuyie mpāānāaanti náaantò wèè bo nákè ke d̀: Diwèì kèríní, ò nákè tì bo d̀ò dii m̀nni ndi bè bo bantémè ke d̀ò nKuyie nkuu m̀enke ò t̀nni.

¹⁰ Mèmmè Kuyie mpāānāaanti náaantò Ananniya buutémè kunaad̀d̀d̀rídóú mí nSedemii n do bukú kù, kékééé,

¹¹ kébéí mbenitibè bemou ìkè ke d̀: Ti Yiè nKuyie nkuu tu nè yebie nyédèè kè kùu kékéému kunaad̀d̀d̀rídóú, okpàati Nebukannesaa do di buú nkù.

Mèmmè mí nSedemii kè n yítè.

¹² Kuyie mpāānāaanti náaantò Ananniya kékéé dii m̀nni kunaad̀d̀d̀rídóú n do bukú kù kédèè kè Kuyie nni mbéinnè ke d̀:

¹³ Kote kénákè Ananniya ke d̀: Ti Yiè nKuyie ntu a kékéé kudóú nku ke né yóó kù cèetenè timátì kòku.

¹⁴ Ke yé ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe tũ nkù béimmu ke tú kunaad̀d̀d̀rídóú timátì kòku nku kù buúmmè yebotè kè yè bo mbuú Nebukannesaa Babid̀nni kóo kpàati kè yè me nhò búú, kù ò dúnnèmu ketíke dikpàà kó tiwanwanti.

¹⁵ Mí nSedemii n ti ndèè kénákè Ananniya ke d̀: Ananniya kéntè n tú mù, Kuyie nyí da t̀nni, nè amáà ndi a soutémè Kuyie nkòbe kè bè yie nsiyáábisi.

¹⁶ Nè de kpéí ti Yiè nKuyie ntú kù da dèitemu ketenkè ìnkè. Di mbenni mieke nke a yóó kúmè, ke yé f́ò sukúmè benitibè kè bè yete be Yiè nKuyie nkpèti.

¹⁷ Kè dè nyóó yí betààbè bèdèbè kè Kuyie mpāānāaanti náaantò Ananniya m̀enke kù.

29

Sedemii do wàri dii pátiri bè pī mbè ke kònnè Babid̀nni

¹ Mí nSedemii kè nni mbo Sedisademmu kèwàri dipátiri okpàati Nebukannesaa pī mbè ke kònnè Babid̀nni, n do di wàri bèè tu bè mbe bekótibè nè ikuú niùbè nè Kuyie mpāānāaanti náam̀bè nè benitibè bemou. Okpàati Nebukannesaa do pīrmú bè kékònnè.

² N do yóó wàri de kó dipátiri ke ś nhokpàati Yekonniya nè o yò onitipokpàati nè tekpàaticíètè kó bekótibè, nè Sudaa kòbe kó sikpàatibíí nè Sedisademmu ei kòbe nè bèè do tú bedabeyyaàbè nè bemáàbè kè bè múnke bè pīrmú ke kònnè Babid̀nni.

³ Kè n di duó nSafāā bire Edasaa nè Idikiya bire Kemadiya. Sudaa kòbe kóo kpàati Sedesia wèè do bè t̀ Nebukannesaa Babid̀nni kòbe kóo kpàati borè, mí nSedemii kè m bè duó ndipátiri kè di wàri ke tú:

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa d́ndi Isidayeeribe di tũ nkù mú náànnè n duó nkè Babid̀nni kóo kpàati pīrmú bè ke kònnè, ke tú:

⁵ Maánè sicéí kénhā, fiíkúnè detie ndi pénnè kényo nde be.

⁶ Túókénè benitipòbè kè bè dí pié ibí initidaai nè initipòì, túókénè benitipòbè kèpuó ndi bí kè bèè pié initidabí nè initipobí, piénè de bíkè ke sũ ndi báá kèke,

⁷ nwantinè n duó nkè bè di pīrmú ke kònnè dii ei di bo nnaatimè, kè nni mbáá mí ndi Yiè nKuyie nde kó dihei kpéí nke yé de kó dihei kó kunaatí tùmè di kòku nku.

⁸ Ke yé mí ndi Yiè nKuyie m béimmèmu ke tú: Di báá yóu kè bèè tu bè náa m pāānāaanti kè bè ndi sóú, di bá ntú ndi yau tii d̀uuntì kpèti.

⁹ Bè yó ntú bè di náá nti bonní mí ndi Yiè nKuyie m borè nde, siyáábisi me nni nsi mû í bè tōnní. Mí ndi Yiè nKuyie mmû bēi.

¹⁰ Nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: Babidōnni ei kó dikpààtiyuu bo mmòke dii mōnni yebie nsipísìyiekè n yóó wēētenímu di bíékè ké dí dōò mesàà, ké dí tēnnéni Sedisadēmmu.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie n yēmu n tāāté ke bo dōò tì di kpéi. N tāāté tì tu mesàà nkpeti nti tì í tú meyei nkpeti. Di yēmmè bàa dè n yóó de ndi dōò. Mí ndi Yiè nKuyie mmû bēi.

¹² De mōnni kè di kōtení ke m bántè, n yóó yiēmmu kécōutè di báammìi.

¹³⁻¹⁴ Kè di wammú ké n yà, di yó n wammúmu nè di yēmmè memōu, kè n yóu kè di n yà. Mí n di Yiè nKuyie mû bēi. De yiè di bo n yà, kè n wēte ke tēnnéni bè do pírmú bè kékōnnè Babidōnni kédōò tidaati m bo di denneni tipítì timōu. Iboti imou n do di cíe nkè di taá ìi miēke ke dí tēnnéni di do borè kè bè di pírmú. Mí ndi Yiè nKuyie mmû bēi.

¹⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n di náá nke yé di yēmmè dōmmè mû di duó m pānāahti náambè Babidōnni miēke.

¹⁶ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie n di náá nti kè dè ntukúnè okpààti wèè kàri Dafiti kó dikpàatikàri nè di kōbe bèè kpaá bo Sedisadēmmu, bè í pírmú bè ke kōnnè Babidōnni.

¹⁷ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mû bēi nke tú: N yóó duó nkè mudōò muu bè do, kè dikōnni tanní kè mutenkūū nni mbo. Be kperè bo dontenè ffinyí kó yebe yèè pààke ke ténke í dò nkédi.

¹⁸ N yóó duó nkè bè mbè duó mudōò mmu, kè dikōnni tanní be tenkè nè mutenkūū. Be kperè kutenkú kumōu kó yekpààtiyō bo dè keè kè dēe do ye kōmbùàti. M bo bè cōò, dè bo di yebotè be kpéi kēwēte ke yè pí mmudaá. Yebotè n yóó bè tanné yèè miēke yè bo mbè sēnku.

¹⁹ Bè í yie mmèè kpéi nke ke kēnté n tūōnko m pānāahti náambè sáà kè bè náá nti. Mí ndi Yiè nKuyie mmû bēi.

²⁰ Díndi tidaati bè pírmú bè ke kōnnè Babidōnni, keènè mí ndi Yiè nKuyie n tú mù:

²¹ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, díndi Isidayēeribe tū nkù m bēi nti kè dè ntukúnè Kodaya bire Akabu nè Maaseya bire Sedekia. Bedé memme bè sōumu ke tu bè náa m pānāahti, bá bè me ntúmè mû bè tōnní. M bo bè ānné Nebukannesa Babidōnni kóo kpààti nōu miēke, kōo bè puotí kékūo di ìikè.

²² Díndi Suda kōbe bè pírmú bè ke kōnnè Babidōnni di níí bo nnáa mbè kpéi ndi dó dii mōnni kēbōnté kusínkù, di níí bo yí: Kuyie nda dōò kù dōòmè Sedekia nè Akabu Babidōnni kóo kpààti cōu mbè muháá.

²³ Ke yé bè dōòmè Isidayēeribe ci dè ke dōunè betōbè pobè, ke sōu nke tú bè náa n kpeti, m me nyí bè tō. N dè yēmu demōu ke dè wùó. Mí ndi Yiè nKuyie mmû bēi.

Semmaya wàrimè dipátiri Sefayaa Sedemii kpéi

²⁴⁻²⁵ Memme kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa, Kuyie nyIsidayēeribe tū nkùu n duó mmí nSedemii tināahti kè dè ntukúnè Semmaya Nēedammu naāmunkù kou. Semmaya wèè do wàri dipátiri kēduōnní ikuó niùbè Maseya bire nè Sofonii nè ikuó niùbè tōbè, nè Isidayēeribe sōmbe bèè do kpaá Sedisadēmmu, kè di wàri ke tú:

²⁶ Ti Yiè nKuyie nkuù duó nkàa còuté ikuó nùtì Yeoyada fòtìrì ke baké ku cīfētè. Fòṣò dò nkéndake bèè tu bemáá ku pāānāaṅtì náaṅbè be kpéí, kè wèè í yé o yé mmú a táú nho naàcèi mefīmme kápítinnè o fōnii timáti,

²⁷ dè né dòmmè kàa í kpannè Sedemii Anatōti eì kou, wèè di náá nKuyie mpāānāaṅtì?

²⁸ Ò yé nhò tu Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò nwe ke ti wāriní dipátiri die mBabidōnni, ke ti nàké ke tú ti í yeti mecāā nketike, ke tú ti maá sicēī kémbo, kēfíikú detie nti pénnè kè dè mpeí kè ti yo.

²⁹ Kè ikuó nùtì Sofonii kaa nde kó dipátiri mí nSedemii kè n keè.

Sedemii tēnnémè dipátiri Semmaya

³⁰ Mēmme kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dà:

³¹ Tō nkè bèè náké bèè pīmmú bèè ke kōnnè Babidōnni ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie mmú yé Nēedammu eì kou Semmaya mè nyēmme ò tu m pāānāaṅtì náaṅtò, mī me nyí ò tō, ò mè ndi ciitémè kè di yie nho kó siyáàbisí,

³² mí ndi Yiè nKuyie mmú bēi, n yiti ke bo cómmúmu Nēedammu eì kou Semmaya kpéí nnè o fukoo. O kó kufuku miēke onìti bá nkpaá bá omáà ke bo di cuokè, ò báá yà mesàà n yóo dōmmè n nìtibè, ke yé ò sukúmè n nìtibè kè bè n yete. Mí ndi Yiè nKuyie mī bēi.

30

Kuyie nnàké tì Isidayeeribe kó dikpààtiyuu kpéí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè mí nSedemii ke dà:

² Mí ndi Yiè Kuyie ndíni Isidayeeribe di tú nkù, mī tu á wāri n da nàké tì timəu dipátiri miēke ke dà:

³ Mí ndi Yiè Kuyie n tú, de yiè kpaanímu kè m bo tēnnéni n nìtibè Isidayeeribe nè Sudaa kəbe, kéwēte ké bè duó ndihèi n do duó ndi be yembè kè bèè di tieke. Mí ndi Yiè nKuyie mī bēi.

⁴⁻⁵ Nte ti Yiè nKuyie nni nnàké tì mí nSedemii Isidayeeribe nè Sudaa kəbe be kpéí, tì tu:

Tì yo metammè mamè mme,

mè me nyí tú diwèi kōme,

mè duò tikōmbùòti nti ke āā kufōwaá.

⁶ Bīékénè, wénnínè,
benitidaabè péimaá?

Dè né dommè kè benitidaabè ceú ceú be ka,
ke dò nhonitipòkù wèè dó képeité ò ò ndōmmè,
kè be ìkè sòu sòu beməu.

⁷ Meyei ndiemè kó diyìè ndi,
diyìè yeiri ndi,
di kó kubotí mu nyí buoté,
meyeñcaārímè mèè kèriní Sakəbu kpéí,
de yiè n né yóo bè deetému.

⁸ Kè ti Yiè Mpakedaa dà: De yiè bo tuəke dii yiè, m bo kéété kunaadòdòrìdòú bè di buú nkù, ké di pítè iwēī. Bèè í tú Isidayeeribe bè ténke bá ndi baké.

⁹ Kè di mpí ndi Yiè nKuyie ndi tū nkù tōmmú, kè n di duó nDafiti yaábire kè dè ntú di kóo kpààti kè di pí nho tōmmú.

10 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéi nke d̀̀:

D́ndi n kó betǎmbè Sakǎbu kó kuwuǎ nkǎbe di bá nyíèkù,
 d́ndi Isidayeeriibe di kǎmbùòti bá nduò,
 n yóó di deetému kédenneni di yaǎbí itempè ndétiyi mieke, di tú dè tidaati.
 D́ndi Sakǎbu yaǎbí di wètinímu,
 ke bo kari di tenkè bammùù kéom̀pè,
 òm̀òù ténke í yó mbo wèè bo di kǎkénè.

11 Mí ndi Yiè nKuyie ndi bonèmu ke yóó di deeté m̀́i béi!
 N yóó kuǎmu ibotí n di cíe kè di taá ù mieke páíí kédèè.
 D́ndi bie n yí yóó di kuǎ kédèè,
 n né yóó di tiému dè bèkúmè,
 n yí yóó na kè n di wúónkoo ke d̀̀ ndi í càke dèmarè.

12 Di kó dikoutiri í d̀̀ nkétaǎ,
 di kó dimǎnni í d̀̀ nkémieté,
 mí ndi Yiè nKuyie m̀́i béi.

13 Om̀òù í dake di kpèti,
 ke bo taa ndi muǎ,
 mutie mamù me nketé ke í bo mùù bo di taa.

14 D́ natitǎbè di yèmmu,
 bè ténke í dennini di kpéi,
 n di poté ke d̀̀ ndi tú n dootitǎbè mbe,
 n di poté kuyèiku diekù nku,
 di yei ndeuté mèè kpéi,
 di càke kè dè deumu.

15 Ba nte kè di kuǎ mmecaàrimè mèè di t̀̀òkení me kpéi?
 Di kó dimǎnni í d̀̀ nkémieté,
 di yei mmèè deuté deé te,
 di càke kè dè deumu deé te kè n di d̀̀ò memme.

16 Bèè di kòù yíe n yóó bè kùǎmu,
 bèè di dokùnè yíe m bo bè d̀̀ò tidaati,
 bèè di ei yíe nyóó bè éimu,
 bèè di senku yíe n yóó duǎ nkè bèè bè sènkèrimu.

17 Ke yé n yóó yǎremè mutie di muǎ,
 n yóó mièkùnnemu di koutiyè.
 Mí ndi Yiè nKuyie m̀́i béi!

D́ndi Siyǎǎ ei kǎbe, òm̀òù ténke í di kaànnè,
 ke di yu ke tú bè dènnè bè be tenkè.

18 Kè ti Yiè nKuyie nyíe kébéi nke d̀̀:

N yóó wète kéténnénimu tidaati Sakǎbu kó yefe mieke,
 mesémmè mèè m bonè be kó sicéi,
 di kó dihei wèti ke bo fiíkúmu di dobontí ìnkè,
 kè tekpààticìètèè fiíkú te f̀̀tiri.

19 Kè di ndiè ke n sántí,
 ke íútí nè diwèi,

kè n duǎ nkè dí sũũ nke ténke bá nkéíni,
 kè n di déúkunne bá di kó diyètiri ténke báá kèke.

20 D́ndi Sakǎbu yaǎbí di wèti ke bo naámmu di do d̀̀ommè,

kénfiíkú n yùkè,

kè n yítè kécómmú káfěũ mbèè do di fěũmmu,

²¹ di kóo kpààti yó ntú di botí kou nwe,

di kou weè yó ndi baké,

kè n duó nkòo nni ntókénè,

kè dè í tú memme we m bo dáátí kékətení m borè?

Mí ndi Yiè nKuyie mû me nyē.

²² De m̀nni di bo ntú n kəbe,

kè nni ndi te kè di n tũ.

²³ Mí ndi Yiè nKuyie mmiəke itému kuyaàkù diekù kəme,

ke fimmú fefòdnfè diefè kəme ke bo do bèè cààrè be yo ìnkè.

²⁴ Mí ndi Yiè nKuyie m miəke di còutému,

kè í yóó bonke ke í pí nkè do dò nképi mmù tōmmú,

dè yó nkérini kè di tì bantému.

31

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀: De kó yewe miəke mí ndi Yiè nKuyie m bo tieke Isidayeriibe wuə nyiməu, kè bè ntú n kəbe.

Kuyie nnàkémè kù yóó kannemè Isidayeriibe be tenkè

² Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:

Díndi kubotí kùù yenténè mudoò ke bo dikpàà miəke,

di yàmu n kó mesàà.

Díndi Isidayeriibe di kũnti meom̀p̀m̀m̀ èi ndi.

³ Nè dim̀nni ndi n di benkemè m máà,

n di náké ke tú n di d̀omu sàà, deè te kè n kó mesàà nyí iiti di ìnkè.

⁴ N wēti ke bo fíimmu díndi Isidayeriibe n dó bè kè di nfííkú,

di wēti ke bo túótému yebàrè sààyè nè diwèi,

di yóó neinèmu behaubè kè dí yè kémbie nke au.

⁵ Di wēti ke bo buotímu Sammarií tãri ìnkè detie mbè tu dè fínyí,

díndi bèè dè buotí kè dí ntōũ de be.

⁶ De yiè kpaanímu kè bèè bàà yebòrè kè bè bo píéké,

bè yóó nákému bèè bo Efadaimmu tãrè ìnkè ke d̀:

Íténè kè ti kəte Siyōō tãri ti Yiè nKuyie nti tũ nkù borè.

⁷ Ntenè mí ndi Yiè nKuyie m béi ntì:

Nyíútínè Sakəbu yaabí kpéi,

nyānkunè diwèi wèè baké yekpààtiyo o kpéi,

ndiennè ke sántí mí ndi Yiè nKuyie nke tú:

Ti Yiè nKuyie ndeeté a nìtibè,

deeté Isidayeriibe səmbə.

⁸ Kubakù yóú bíékè kó dihèi ndi m bè ìnnímè,

m bè dèitení itemmànke nyi ke bè tíi,

tiyũ̀nti nè yekpiè,

berəupóm̀p̀ombè nè tibíyōti,

bèè wētiní be èi be f̀nni í yó nsénní.

⁹ Bè yó nwētiní ke kəntimmu ke m báá,

kè m bè kpàake kékéténè kuce sààkù kùù sié,

bè í yóó bété kùù ìnkè, kè m bè kətenè menésààmè borè.

Mí tu Isidayεeribe cice kè Efadaimmu tu n kóo po.

¹⁰ Díndi yebotè keènè mí ndi Yiè nKuyie ntú mù,
kè ti nàké yebotè yèè bo medétimè ke dò:
Mí ndi Yiè nKuyie mmî do di cie ndíndi nyIsidayεeribe

ke wête ke di tínní,
ke yó ndake di kpéi o pecēnti ò ndakemè o pe kpéi.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie mî di deeté díndi Isidayεeribe,
mî di fiète kubotí kuù di kpeñinè ku ñou mieke.

¹² Di kũntimu Siyōō tārì ke bo nyíunè diwèi,
ke bo ndeitíní ke dó mí ndi Yiè nKuyie nkó mesàà,
dèè tu tidiiti nè menaà nnè mekòpammè,
ipe nè sibōō nè inàake.

Di bo ndōnnè kupúú sààkù bè yòrri kù,
di ténke bá mbo meyeñcaàrimè mieke.

¹³ De mōnni besapàmbè bo nyānkunè diwèi
bedapàmbè nè bedakótibè kè bè nwē nke au,
m bo ceete di dabùò nkè yèe naá ndiwèi
kè di bántè kédeite di áarimè kè di yèmmèe narike.
Mí ndi Yiè nKuyie mî béi.

¹⁴ De yiè ikuó niùbè bo de nyiwūō kó mekùò,
kè n nìtibèe tuó,
mí ndi Yiè nKuyie mî béi.

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
N yo metammè mamè Damaa ei,
yekúdabùò nyèè yìèní nè iwúótii,
Daseedi bí ìi ku kòò kuò,
bá ke í dó bèè ò bántè.

¹⁶ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:
Cíéké, kéūtè a nōnnietì,
n yóó da cúmu a òtì kó ticuuti,
mí ndi Yiè nKuyie mmî béi:
a nìtibè itínímu di dootitabè cie ke kũntiní.

¹⁷ Diwèi kèrínímu a yaabi kpéi.
Mí ndi Yiè nKuyie mî béi!

Ì wētínímu i tenkè.
¹⁸ N kèèmu Efadaimmu wuō nkòbe kuòmmè,
ke sáútí ke tú:

Ti Yiè nKuyie nha ti poté mediè mme,
ke ti tiè mbè òó poté mèè botí kunaáwáátíkù,
ti yūōnní a borè kè ti na kéwēténí,
ke yé fōò tumè ti Yiè nKuyie nti tū nkù.

¹⁹ Ti do da bùtínnému,
bàmbà ke me nwēténí,
ti bantému ti caàrimè ke pī nti nò,
ifei ìi ti pī nkè ti sīríné,
ti dōò dè ti dapànti mōnni de kpéi.

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Efadaimmu kɔbe n sàà bè cùmmaà?
 Yáà n sàà bè dɔ kè dè tontému?
 Nh ɔ nkè n kèè bè náammè be kpéí diwèi dii m pɪ,
 kè mesémmè ní mbè nni mbonè,
 kè m bè dɔ mediè.

21 Ānnénè meɔcannimè,
 fííkúnè ideí,
 dɔ̀̀nè kunaàsinyakú di ce,
 totínè di yèmmè di tū nkùù cè kéwētení,
 d́́ndi Isidayeeribe n dɔ̀̀ bè,
 wētenèní yehékè yèè tu di kpeye ye mieke.

22 D́́ndi Isidayeeribe n dɔ̀̀ bè,
 dè yó nkááké de kè di yóu mufirimù?
 D́́ndi bèè í dɔ̀̀ kénye n kpeti,
 di mmònni dè cèètemu di tenkè mieke,
 kòo nitipòkù beí nhonitidù!

Isidayeeribe yóo wēte kémɔatenèmè Kuyie mmetaummè

23 Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa Isidayeeribe tū nkùu béi nke dò: M bo ténéní dii m̀̀nni bè do pírmú bè kékònnè ké̀̀dò tidaati, bè bo nnáá nSudaa tenkè nè o ekè mieke ke tú:

Fó nSiyòò ditàsààri timómm̀̀nti borè,
 ti Yiè nKuyie nda d̀̀ò mesàà.

24 Kè Sudaa kɔbe m̀̀bo a mieke. Betenkútí̀̀bè nè bèè cèmmù iwū̀̀ɔ̀ kè bè nwē nke bo a ekè mieke.

25 Ke ye mú duómmè menie nsinéyḗ́ kùò bè, ke duò ntidiiti dikònni kùò bè.

26 Mí nSedemii kè nh entení kénso mmunòndòmmù n d̀̀ò mesàà mme.

27 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀ò: De yiè kpaanímu Isidayeeribe nè Sudaa kɔbe kè bè bo pié késũ̀̀ nketenkè, kè iwū̀̀ɔ̀̀ pēté késũ̀̀.

28 N do wḕ̀tení m̀̀èè botí be bíékè kè mbè u, ke bè pù̀̀d nke déi ke bè dà̀̀rri meyei, n yóo wḕ̀tení meè botí be bíékè kè bè maá, kè bè fíi, mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

29 De m̀̀nni òm̀̀òu ténke bá nnáá dináà̀hãntíri dii tu:

Cicebè càáké yesĩ̀̀e bényè

kè ibí nìi nyārike.

30 De m̀̀nni bá wè ò yóo kú o yei nkpéi nke, wèè càáké yesĩ̀̀e bényè weè nìi nyóo yārike.

31 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀ò: De yiè kpaanímu kè m bo wēte ketaunnè Isidayeeribe nè Sudaa kɔbe.

32 Dè ténke í yó ntú metaummè ndo d̀̀ònnè̀̀mè be yembè m bè dè̀̀te dii yiè Esibiti ke dè̀̀nne. De kó metaummè bè mè t̀̀òtemu bá nè mú me mbè temè. Mí ndi Yiè nKuyie mú me nyè.

33 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀ò: Nte de yiè n yóo bè d̀̀ònnè̀̀ mèè taummè: N yóo ànné n kuó be mieke nke, kè í wàri be yèmmè mieke kè m bè te mí nKuyie kè bè ntú n kɔbe.

34 De yiè òm̀̀òu ténke báá tié n kuó o kou, yóo o kou ò tié nke d̀̀ò wè n yí̀̀tè mí ndi Yiè nKuyie. Bè yóo nyi yému bẽm̀̀òu, ibí sãmpó̀̀i nè bekótí̀̀bè, mí ndi Yiè nKuyie mmú béi, n yóo bè ć́émmu be yei, n ténke báá dentení me kpéi.

35 Mí ndi Yiè nKuyie mú ànné diyie kè di ɔ ntũ̀̀ nkémí,

ke duó nkòo tánkù nè siwǎǎ kè dè ò mmí keyènkè.

Mí ò ò nampè dàmèèrì kè yènéfínfírè è íté,
mí nwèè yètìrì tu Mpakèdaa mí b́í nke tú:

³⁶ Kè dende cèète dìi yìè,

mèmmè Isidayèeribe kó kuwuò nténke í yó ntúmè n kòku.

³⁷ Kòo nìtì bo na kébennè kéf́nkè okùmè màmè,
késíéké ketenkè cùmpume mamè,

dè m̀nnì m bo dootóo Isidayèeri kó kuwuò nkòbe bè d̀ò d̀è kó dimàà dè kpéí.
Mí ndi Yiè nKuyie mí b́í.

³⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀ò: Dè yìè kpaanímu kè Sedisademmu èi bo wète kémaá, mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, kéketénè Ananèedi kó didènnì borè kénto kétuòkenè dibòrì bè tu dì kuduotí kentímè kó dibòrì,

³⁹ késòoté kètāū kuhōū kùu beúnè kétuòke Kaarebu tāri, kékónté kékòtenè Koa kperi,

⁴⁰ kédíténè kubiriku bè buònko kù b́ecírìbè ke dè còunko deyeyè, kénto kétuòkenè kukó nSetinòò kèpèèté kétuòke dibòrì bè tu dì sisèí kó dibòrì diyìè yìèní kèè bíékè kperi. Dè yó ntú bè cànné dèndè mí ndi Yiè nKuyie n kpéí, bè ténke báá di uutè, bè m̀e nténke báá di p̀ntè bitì.

32

Kuyie mpāānāāntì nāāntò Sedemii dontémè kupaku

¹ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè mí nSedemii Sudaà kòbe kóo kpààti Sedesia kpàti benni píínnì mièke, ke ś Nèbukannesaa bo o kpàti benni tepíítè nè diníínnì.

² Dè do ś mBabidònni kó behāāpòmbè beè pi Sedisademmu èi. Dè m̀nnì kè bè m pí mí nSedemii ke kànnè Sudaà kóo kpààti kó tekpààticìtè kó kudànkù.

³ Sudaà kòbe kóo kpààti Sedesia wèè do m pí nkékanne kè nní nkari. Kòo n nāá nkétú dè dòmmè kè n nāá nke tú ti Yiè nKuyie nyè nkù yóo duó ndihèi Babidònni kóo kpààti kòo di tieke,

⁴ okpààti Sedesia í yóo cooté. Bè yóo ò píínnìmu kédúú Babidònni kóo kpààti kè bèè yà betòbè kénáké.

⁵ Kè bèè kònnè Sedesia Babidònni kòo nke mbo ke kèmmúnè kù bo yàmè o kpeti. Bá kè di dokùnè Babidònni kòbe di báá bè na.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀ò

⁷ n cice nantè Sadummu bire Anamèedi kèrínì m borè, ke bo n náké kétú n donté o paku kùu m̀e mbo Anatòti, kényé mí tumè o cìtè kou wèè baaténì ke d̀ò nké kù donté.

⁸ Mèmmè n cice nantè Sadummu bire Anamèedi kòtenímè m borè tekpààticìtè kó kudànkù kéntù nti Yiè nKuyie nni nnàkémè kè n náké ke d̀ò: Donté m paku kùu bo Anatòti Bensamèe tempè, ke yé f̀s̀ò tumè n cìtè kou wèè baaténì ke d̀ò nké kù donté. Donté ku kètieke. Kè m banté tì tumè ti Yiè nKuyie nkpeti nti.

⁹ Mèmmè kè n donté n cice nantè Sadummu bire Anamèedi kó kupaku kùu bo Anatòti, kóo yietì mèdítìbii tepíítè nè mèyiekè,

¹⁰ kèwāri yèdontépaté kè yè mbo yédéyè. Kè n yíkú m̀ecannimè kè benitibè nwúó nkè m bennè mèdítìbii ncéékù tebiètè Ìnkè.

¹¹ Kè n túóté didontépatìrì n yíkú dì n kó m̀ecannimè kèpònné, n wāri dìi mièke ikú yèmmè nè d̀itèrì dìi feio.

12 Kè n duó ndidontépátiri Baduki Nediya bire Maseya kó deyaábire, kè n di nhò duó n cice nantè bire Anamæedi ìikè. Nè bèè do dè bo kèíkú be nòu dipátiri be ìikè nè Sudaa kó kuwuò kòbe bèè do bo tekpaàticiētè kó kudánkù be ìikè.

13 Kè n deè kédúó mBaduki dinùù benitibè bəmou ìikè kè n dò:

14 Tii ntu ti Yiè nKuyie Mpaakedaa kpeti nti, Kuyie ntinti Isidayeeribe ti tū nkù. Túóté didontépátiri m pōū ndi nè dii feío kēánnè didúú miéke kè yè mbo sáá.

15 Nte ti Yiè nKuyie Mpaakedaa kunku Isidayeeribe tū nkù nàké ti: Kù tu di wēti ke bo dommu sicēī nè depaa dihei dii mmieke.

Sedemii kuónnèmè Kuyie

16 N duó ndii mǎnni Baduki Nediya bire yedontépáte kébántè Kuyie nke dò:

17 Áú n Yiè nKuyie fí nwèè dǎò kēīnkè nè ketenkè nè a wērímú, dēmarè í da yóunè!

18 Fǎǎ ǎǎ cīē nhoniti kētuakenè o yaábí kó iyaábí titǎnti titǎnti tekòupíitè, fǎǎ ǎǎ potè íbí í cicebè kó meyei nkó tiyēīti, Kuyie nha deumu ke kpeñni, ti Yiè nKuyie fí nwèè yètiri tu Mpaakedaa.

19 Fǎǎ tu otenti sàawè kàa tǎmmú deu, fí nwèè wùó mbenitibè bəmou kó meborime ke yieti bá wè o tǎmmú dòmmè, mù mǎnnè tii yeti.

20 Fí nwèè dǎò mbenkùmè càmmè nè tidieti Esibiti kó ketenkè miéke, ke ti dǎǎri nè yíenni kàa yètiri feitè Isidayeeribe cuokè nè kutenkú kumou miéke, ke feiné yíenni.

21 Fǎǎ dǎò mēbenkùmè càmmè nè tidieti, ke benke a wērímú nè a kpeti kè yebotè da yòte kàa dēnnení a nitibè Isidayeeribe Esibiti miéke.

22 Kàa bè duó ndihei a do béi nkéíkú ke dǎ a yóó duó ndi ti yembè, menamiè nnè mecekùò ndè pūò ndi.

23 Kè bè kǎteni ke di ta ke kàri, bè me nyí yie nke tūnne a kó kuce, bè í yie nke tūnne a kó ikuó, bè í yie nke dǎò a bè nàké ke yē mbèe dǎò dè. Deè te kàa bè duónni meyei mēè mè nti tǎðkení!

24 Nte Babidónni kòbe ke pi dihei, bè tǎðkenímu ke bo pǎnte dihei, ti doti be nòu miéke nke, bè yóó ti do mudoò mmu kè dikónni ti kuò nè mutenkūū. A nàké ti tii dǎò kàa ti yà.

25 N Yiè nKuyie a yē ke dò mBabidónni kòbe yóó fietè dihei ke né n nàké ke tú n dontè kupaku, kényietí kè bèè naa bo m pútè kè bè mboá?

Ti Yiè nKuyie ntēñné ti Sedemii

26 Mēmmè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dò:

27 Mí ndi Yiè nKuyie mú baké benitibè bəmou, dēmarè n yóunèmaá?

28 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: N duómmu di nhei Babidónni tenké kòbe, n di tannému be kóo kpààti Nebukannesaa nòu miéke kòo bo di pǎnte.

29 Babidónni kòbe bèè me ndó kédó dihei bè tatimu di miéke ke bo míité muháá kè di còu nkè dii còuté nè sicēī bè tǎò sii ìnkè tihúúnti yebakè Baadiibe, ke yè pāā ntidiiti bè yǎore ti menaà nke ìinkoo m miéke.

30 Ke yē Isidayeeribe nè Sudaa kòbe nè bè bomè bè dǎǎri n yí dó dè nde. Isidayeeri dǎò dè íi m miéke nke. Mí ndi Yiè nKuyie mú béi.

31 De kó dihei Sedisademmu nè bè di maámè kēnto kētuakenè yíenni di baa ìinkoo m miéke nke kè kè còu nsáá deè te kè n dó ke di bútiné.

³² Isidayeeribe nè Sudaa kɔbe bè dɔ̀dɔ̀ mɛ̀è yɛi nke í m miɛke, bɛmbɛ nè bɛ kó bɛkpààtibè nè sɛkpààtibí nɛ̀ bèè nàa m pããnáàntì. Sudaa kó kuwuɔ nkɔbe nè bèè bo Sedisademmu,

³³ bè tũntɛ bɛ ìikè nke ke m bùtinné, nè dimànnì ndi m bè duámmè itíé bè me nyí yie nke bo ì kɛ́nté ké ì còúté.

³⁴ Kɛ tanné bɛ kó tetenkaanitè isɔke kɛtɛ n cɛ̀tɛ̀ n yètiri yu dɛ ke tɛ̀ sɛ̀nkũnnɛ.

³⁵ Kɛ maá yɛwũstàrè Beni-Inɔmmu biriku ke feu bɛ bí dibɔ̀ Mɔ̀dɔ̀ki, initidaaì nè initipòì n yí yɛ mbèè dɔ̀dɔ̀ dè diyìè mari. Dɛ kó iyɛntotí keté ke í tanní n yèmmè miɛke m bo duámmè kè bèè dɔ̀dɔ̀ dɛ kó isɔke ke tanné Sudaa kɔbe mɛyɛi mmíɛke.

³⁶ Di mmànnì nte mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeribe di tũ nkũ m bɛi ntí kè dè ntukúnè diheì di náá ndiì kɛ́í ke tú di tati Babidɔ̀nni kóo kpààti nɔu miɛke kòò bo di do mudòò, dikònnì nè mutenkũũ nkè dɛ̀e tanní.

³⁷ N yóo di dennénimu m miɛke do di yè ké di pɛ́iké ké di còúté kè n di cíe nkè di taá yɛbotè yèè miɛke. N yóo di ténénímu diè nkè dí mbo bá dɛ̀marè í ndi kòónné.

³⁸ Kè di ntú n kɔbe kè n di te mmí ndi Yiè nKuyie ndi tũ nkũ,

³⁹ kè ndí duó mmɛyèmmè mɛ̀máa kè di ntũ nkuce kumáa ké nni ndé sáá, kè dɛ̀e yie nkè di mbo kè dè di naati kè di bíi sɔ̀tɛ̀ kémbɔ kè dè ì naati.

⁴⁰ Kè n di dɔ̀dɔ̀nè metaummè mɛ̀e yó mbo sáá, n ténke báa di bùtinné, n yó ndi dɔ̀dɔ̀rimu mɛ̀sáa, m bo duó nkè di mmɔke n kó fɛ̀dédíéfé kè dɛ̀e yie nkè di ténke bá m bùtinné.

⁴¹ Dɛ m̀nnì n kó diwèì yó ntú m bo di dɔ̀dɔ̀mè mɛ̀sáa, n yóo di fiímmu teii di nheì miɛke, n yóo mè dɔ̀dɔ̀ nè n yèmmè mɛ̀mɔu ndi nè n wɛ̀rímú mɛ̀mɔu.

⁴² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ̀: N tɔ̀ní mɛ̀è boti mɛyɛi ndiemè kuwuɔ nkuù nyĩnkè, n yóo mɛ̀ n tɔ̀ní mɛ̀sáa mmɛ̀mɔu n nàké mè di kɛ́í.

⁴³ Diheì di yɛ̀ ndiì dɔ̀ũnko kòo nití ténke í di bo yoo kuwanwankù kè di ta Babidɔ̀nni kɔbe nɔu miɛke, di wɛ̀ti ke bo do ndɛ̀paa dɛ kó diheì miɛke.

⁴⁴ Bɛ̀samɛ̀e kó ketenkè miɛke nè yehɛkè yèè tákè Sedisademmu nè Sudaa kó yehɛkè miɛke nè ditàri ìnkè kpɛyɛ nè yehɛkè yèè bo Sefadaa nè yèè bo Nɛkɛfu tempɛ̀ mbè wɛ̀ti ke bo dommu dɛ̀paa ndɛ kó yehɛkè miɛke kénwãũ yedontépátɛ̀ kè benitibè bèè naa bo di pùtè kè bè bo ke yé n yóo ténénímè di kó tidaati mí ndi Yiè nKuyie mũ bɛi.

33

Kuyie nyèmmè kù yóo wɛ̀tɛ kɛ́i nSedisademmu

¹ Mí nSedemii kè m baa nkpaá ke bo bè m pĩ nke kànnɛ dè tekpààticɛ̀tè miɛke, kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m bɛ́innè ke dɔ̀:

² Mí ndi Yiè nKuyie, mí nwèè dɔ̀dɔ̀ ketenkè, mí nwèè kè piítɛ ke fií nke fɔ̀tiri, mí nwèè yètiri tu: Di Yiè nKuyie.

³ N yú kè n yóo yiemmu, ke da dáa ndɛ̀marè diɛ̀rɛ̀, disòri kɛ̀rɛ̀ a í yé dè.

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayeeribe tũ nkũ, nte n náa ntí kè dè ntukúnè Sedisademmu kó diheì nè Sudaa kó sɛkpààticɛ̀í sɛ̀ yóo puɔmmu kè dɛ̀e dɔ̀ũnko.

⁵ Kè di tú di bo baao Babidɔ̀nni kɔbe bèè di pi ké bè dokénè di í yóo na. Bɛ̀círìbè bèè yóo pié ndiheì ke yé m miɛke di yèmmè mɛ̀diè. Díndi Sedisademmu èi kɔbe di yei mmeè stũ nkè n yèmmè nóótɛ̀ di ìnkè.

⁶ N né yóo daatenímu di kɛ́í ké di taa, ké di miɛkũnnɛ ké di duó ndiwèì diɛ̀ri kè dí m bo kè dè di naati.

7 N yóó wēte kéténnénímu Sudaa kòbe bè pīrmú bè ke dǎò tidaati nè Isidayeeribe bè pīrmú bè ke kǒnnè m bo wēte ké bè kǎnne be ei bè do dǒmmè nè dimǒnni.

8 Kéútè mecaarimè bè do n càke mè, ke bè cīé mbe yei mmemou bè n yeténèmè nè bè yetemè n kpeti.

9 De mǎnni diwèi bo nni mbonè Sedisademmu ei, yebotè yemou yèè bo ketenkè ìnkè yè bo keè m bè dǎò mèè sàà ké n sǎnte ké n dǎunnè mutǒmmú ké nni nsántí. Dè bo yè di kè yè nkpeutí m bè dǎò mèè sàà nkpréi kè be kperè demou yíé.

10 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: Díndi Sudaa kòbe di náá nke tú dihei dǎúnko bá oniti ténke í bo di mieke bá feǒfè, Sudaa ekè nè Sedisademmu kó ice dǎúnkomu bá oniti ténke í bo di mieke bá feǒfè.

11 Bè wēti ke bo keèmu de kó ketenkè mieke diwèi kó metammmè nè siyíi, nè bèè tǔoté betòbè bàmbà be kó iyie. Kè bèè tǎuní Kuyie ncfètè yepàrè kè bè ndiè nke tǔ:

Sǎntenè ti Yiè nKuyie Mpackedaa ke yé kù wennimè,

ke ti dǎ sǎà.

Ke yé n wēti ke bo ténénímè bè do pīrmú bè be ei, ké bè kǎnne bè do dǒmmè nè dimǒnni.

12 Kè ti Yiè nKuyie Mpackedaa béi nke dǎ: Dihei dii mmè ndǎúnkomè, bá oniti nè feǒfè kè dè ténke í kírímú yehékè yemou mieke, yenaacènhòkè wēti ke bo buotému kè iwūǒ cémbe ndè òmmu be wūǒ.

13 Yetàrè ìnkè kó yehékè nè kubiriku kpeye, nè yèè bo Nefefu kó kutempè nnè Bensamee kó dihei mieke nè Sedisademmu kó mefitímè kó yehékè nè Sudaa kpeye mieke, ye pe bo ndaku ke pēnkù í cēnti iikè kòò ì kàa. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

Kuyie ndǎu ndii nùu kù í yóó di kpàte

14 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: De kó yewe kpaanímu, kè m bo dǎò mesàa n nàké mèè kpéi Isidayeeribe kpéi nnè Sudaa kòbe kpéi.

15 Kè de kó yewe tǔòke dii mǎnni n yóó denneni oniti mǎu nwe Dafiti kó kuwǎ mmieke wèè yó mpí ntimǒmmǎnti, ke bekùnè benitibè dihei kè dè wenni.

16 De yiè Sudaa kòbe yóó cootému, kè Sedisademmu kòbe mbo bá dèmarè í bè kǎnnè, bè bo nyu Sedisademmu ke tú ti Yiè nKuyie nkuu ti dǎori timǒmmǎnti.

17 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ: Okpàati Dafiti cīètè báá paà okpàati wèè bo nkari dikpàatikari kémbakè Isidayeeribe.

18 Ikuó nùbè me mbáá paà nè Defiibe bèè bo nni nfeu iwūǒ ke tuà, kécǎunkonè yepàrè bè yǎore yè menaà, nè iwūǒ yewe yemou.

19 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè mí nSedemii ke dǎ:

20 Mí ndi Yiè nKuyie mmú tu kè di bo na kéceete dinùu n dǎu ndi, kuyie nnè keyènkè kè dè ténke bá mbo.

21 Memme n dǎunè dii nùu n kóo tǎnti Dafiti di bo paàmè kòo kó kufuku kou mǎu bá nsǎké o kpàti, Defiibe nè ikuó nùbè kè bè ténke bá mpí n tǒmmú.

22 N yóó duǎ nke n kóo tǎnti Dafiti yaábí nè Defii kó iyaábí bèè tu ikuó nùbè kè bèè sūū nsiwǎà dǒmmè ké ìnkè ke í ndò nkékaa nkédeè bè bo sūū ndàmèèri kó mubirímú do mmè.

23 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè mí nSedemii ke dǎ:

²⁴ A yému benitibè yèmmè dòmmè, n nu ndootóo Isidayeeri kó kuwuo nnè Sudaa koku, bembè n do tãátè bè, ke bè bè sènkú ke ténke í bè wùó nkubotí.

²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Mí nwèè duó ndinùu kuyie nnè ke yènkè kè dè bo mmí, mí nwèè duó nyikuó ke ìnkè nè ketenkè,

²⁶ dè bo yíme kè n dootóo Sakabu kó kubotí, n kóo tónti Dafiti kó kuwuo nkabe, m báá yóu m bo n deimè be mieke bekpàatibè bèè bo mbaké Abarahamu nè Isaki nè Sakabu be yaabi. Mesémmè bè nni mbonèmu kè n yóo wète kéténnéni bè do pímmú bè kédòò tidaati.

34

Kuyie mpāānāaṅṅi náaṅṅò nākémè tii yóó tuakéní Sedesia

¹ Babidōnni kóo kpàati Nebukannesaa nè o kó behāāpāmbè nè yekpàatiyo yemou kutekù ò baké yè be dokùnè dii mōnni Sedisademmu nè Sudaa kó yehèkè tēyè, kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dā:

² Kote kénáké Sudaa kabe kóo kpàati Sedesiasi ke dā: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yóo duó ndi nhei Babidōnni kóo kpàati nwe kòò di cū.

³ O mōmmuò nhò í yóó na kéyenté. Bè yóó o pímmú, kóo duó mBabidōnni kóo kpàati kè bèe yà betabè kététe betabè tināaṅṅi, kóo né na kóò kōnnè Babidōnni.

⁴ Né nte mí ndi Yiè nKuyie n nākè tì kè dè ntúkùnè wenwe Sudaa kabe kóo kpàati Sedesiasi: Mí ndi Yiè nKuyie mmí tu o í yóó kú mutòntònkūū.

⁵ Ò yóó kú bāmmùu nwe kè bèe tuò ntihiúnti o kpéi, bè do ti tūōmmè o yembè bèè o niiténè ke di tikpàti kénkuò ndikúdabōnni ke tú: Áú ti Yiè! Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

⁶ Mí nSedemii kè n ti nākè Sudaa kabe kóo kpàati Sedesia. N do ti nhò nākè Sedisademmu nwe.

⁷ Dè do sō mBabidōnni domu mudò Sedisademmu kó dihei ke donè Sudaa kó yehèkè Nakiisi nè Asekaa yèè do tú yehaikperè kè bèe yè yīēke.

Bè do fīmmè tidaati tii tu Ebedeebe kēwēte kè ti pī

⁸ Okpàati Sedesia nè Sedisademmu kabe kè bèe wēnnè dinùu ke dā:

⁹ Kè wèè mōke kudaakù kè kù tu Ebedee, ke tú kunitidaakù yóó kunitipòrikù wèe kù fīi nkè be kou mōu ténke bá mmōke kudaakù kùu tu Sudaa kó kuwuo nkou.

¹⁰ Sedisademmu ei kó bekótibè bemou nè benitibè bèè do bo ò dōu ndè de kó dinùu, kè bèe yie mbá wè kóo fīi nho daakù ò do mōke kù ke ténke báá wète kè kù tùoté kè kù pínné mudaatōmmú.

¹¹ Kè dè né nyóó yíe kè bèe ceete be yèmmè kēwēte kētúóké be daati bè do fīi nti kēwēte kè ti pínné mudaatōmmú.

¹² Mēmme kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii kè n dā:

¹³ Ti Yiè nKuyie nyIsidayeeri be tū nkù tu kuú dōunnè dinùu di yembè kù bè dēnnéni dii mōnni Esibiti bè do tú kè tidaati kè bè nākè ke dā:

¹⁴ Yēbie nyēyiekè mieke di kabe Ebedeebe bèè di fiténè bēmaà ke naá ndi kó tidaati, kè di bè pínné mutōmmú di ní bè fīinko. Bè ní yóó pí ndi tōmmú kēmmōke yēbie nyēkuò ndi kè dí bè fīinko. Di yembè me nyi n kēnté, bè keté ke í ndāate.

¹⁵ Kè dīndi me nyie nke dōò n yēmmè, bá wè kòò fīinko o kó kudaakù, kè di dōu nketike dinùu n cīētè mieke n yētiri yu dè.

¹⁶ De kó difōnkúò ke wète ke cēete di yèmmè ke cāke n yētiri ke wète ke tēnnéni di do fīi mbè ke wète ke bè pínné mudaatōmmú.

17 Nè de kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie n tú mù: N tú dí í me nyiemmmè n kpeti, ke bo fñi mbá wè o tebite, bá wè o kou, n yóó dí fñinkomu kè bè di do mudoò, kè dikònni tanní nè mutenkũũ. Di kperε bo donné yebotè kó yekpàatiyò kòmbùùti.

18-19 Sudaa εi kó bekótibè nè Sedisadεmmu εi kàbe nè tekpàatiçtètè kó bekótibè nè ikuò nùbè nè benitibè bεmou bè do yiemmu kè n dounnè dinùù, kéwènné ké n kuò fenààfè ké fε kèké yekéké yèdèè kénkeri ke pènkú de kó yekéké cuokè. De kó benitibè bè cààrèmu bè n dounnè dii nùù. Bè í dòò bè do daú ndinùù ke yè mbè yóó dòòmè nè de kpéi m bo bè dòò bè dòòmè fenààfè.

20 N yóó bè duò mbe dootitòbè mbe bèè bè dónè mukũũ nke bèε bè kùò, kè dikpáá kó tinàti nè tikpasĩnti kè dèε bè di.

21 Sudaa kàbe kóo kpàati Sedesiasi nè o εi kó bekótibè m bo bè tannè be dootitòbè nòu miεke, bèè bè dónè mukũũ mbè bo bè nĩnte bè tati Babidónni kó behāāpòmbè nòu miεke nke. Bá bè mu mme ndi yóumè,

22 n yóó duò nkè bèε wètení ké di do mudoò mmu ké di pante kécúu ndihεi. M bo duò nkè Sudaa kó yehékèε dounko yè ténke bá mmòke wèè yè ā. Mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

35

Dekabiibe yetemè menaa mmuyàà

1 Sosiasi bire Sosakimmu tu dii m̀nni Sudaa kàbe kóo kpàati, kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nSedemii ke dò:

2 Kote keyà Dekabu kó kuwuo nkàbe, ké bè yu kè dí ta Kuyie nçtètè kó tidieti kó kumakù miεke kàa bè duò mmenaà nkè bèε yà.

3 Memme kè n kote ke yú Idimmeya bire Abatisinniya yaàbire, Yasanniyau kó debire nè o nei Dekabiibe çtètè temou.

4 Kè m bè kòtenè ti Yiè nKuyie nçtètè Ikidadia bire, Annani Kuyie kóo niti kó kudieku ò tiè ndè o kàbe. De kó kudieku do tókénè okpàati tumbè kpeti nti ke sàkè Sadummu wèè do baa Kuyie nçtètè bòri o bire Maseya kaku ìnkè.

5 Kè m bè Ìnné sicèe nè menaa féi féi, nè ibòòke ké bè nàké ke dò yànnè menaa.

6 Kè bè n ténne ke dò ti í yóó yà menaa ti yàari Dekabu bire Yonnadabu do ti nàkému ke tú:

Ti bá nyò mmenaà tĩnti nè ti bío sáà.

7 Ti me mbáá maá sicéi,

ti me mbá mmòke depaa ti báá fííku detie mbè tu dè fñyĩ,

ti bá mmòke ti kperε

ke yè ti yó nhāmè titouti miεke nke ti fõmmu mumou,

memme ti bo nfòumè kémante dihei ti bo di kupòòkú.

8 Memme kè ti yie nti cice Dekabu bire Yonnadabu ti nàké ti kégóu menaa mmuyàà ti fõmmu mumou miεke, tĩnti nè ti pobè nè ti bí inítidaaì nè inítipòì.

9 Ti í maá sicéi ke bo nhā, ti me nyi kùúti depaa, ti í fííku detie mbè tu dè fñyĩ, ti í buotí dèmarè.

10 Ti ā titouti miεke nke, ti yie nke tũnne ti cice Yonnadabu ti nàké tinti.

11 Babidónni kóo kpàati Nebukannesaa wèè do ti do mudoò kè ti coké kéta Sedisadεmmu ke bo yenténè Babidónni nè Sidii kàbe kó behāāpòmbè. Memme kè ti bo Sedisadεmmu nè yienni.

12-13 Μεμ̄με κ̄ε τι Υῑε nKuyie Mpakedaa Isidayεεριβε tũ nkũ n náké mí nSedemii κε δ̄ò n κ̄οτε κ̄ένáké Sudaa κ̄οβε n̄ε β̄ε̄ε bo Sedisadεmmu κε tú kũ ȳε mb̄é í d̄ò nkékénté k̄éyie nku kpetāa?

14 Dekabu bire Yonnadabu do nákému o κ̄οβε κε tú β̄ε bá nȳs mmenāa, κ̄ε β̄ε yie nke tí p̄i mb̄a β̄é í ȳs mmenāa n̄ε yíenni, k̄é ȳé β̄ε yiem̄m̄e be yàari kó dinũ. Mí ndi Υῑε nKuyie κ̄ε n n̄ε ȳīe κε di náánn̄e bá di í ȳīé.

15 K̄ε n ȳīe κε tũ̄̄nko m p̄āānāānti náam̄b̄e κ̄ε β̄ε di náa nke tú dí ceete k̄éyóu m̄eborime yeime k̄édāā d̄é̄ wenni k̄éyóu di bo ntũmm̄e yeβak̄e κε ye feu iwũā. Μεμ̄με di bo mbom̄e dihei n di duó ndi, díndi n̄ε di yemb̄e. Di me nyī k̄ēnt̄é, di í yie n kpeti.

16 Dekabiibe bie yiemmu κε tũnne be yàari Yonnadabu β̄ε náké tí. Sudaa κ̄οβε díndi di me nyī yie n kpeti.

17 K̄é n s̄oté k̄éβ̄ei nke d̄ò: D̄é̄ k̄p̄éi nte κ̄ε τι Υῑε nKuyie Mpakedaa tínti Isidayεεριβε tí tũ nkũ tu, kũ bo b̄onté Sudaa κ̄οβε n̄ε β̄ε̄ε bo Sedisadεmmu m̄eyei nkũ tí náké m̄é̄ k̄p̄éi, κε ȳé kũ tí ndi nákém̄e κε di náké di me nyī yie, κ̄ε kũ di yũk̄é κε di yũk̄é bá di í kũ c̄out̄é.

18 D̄e kó dif̄nkūó κ̄ε n náké Dekabiibe κε d̄ò: Tí Υῑε nKuyie Mpakedaa tínti Isidayεεριβε tí tũ nkũ tu: Di me nyiem̄m̄e κε tũnne di yàari Yonnadabu di náké tí κε d̄ò ò náké tí tim̄ou.

19 N̄é d̄e k̄p̄éi Dekabu bire Yonnadabu c̄f̄ēt̄é í yóo p̄āa w̄ēe bo mp̄i nKuyie t̄ōmmũ ku c̄f̄ēt̄é mieke.

Kunku tí Υῑε nKuyie Mpakedaa tínti Isidayεεριβε tí tũ nkũ kuũ me nȳé.

36

Sosakimmu c̄out̄ém̄ Sedemii kó tip̄ānāānti kó yep̄áte

1 Sudaa κ̄οβε kóo kp̄āati Sosiasi bire Sosakimmu kp̄ati benni dinaann̄i mieke κ̄ε τι Υῑε nKuyie nni mb̄éinn̄e mí nSedemii κε d̄ò:

2 Waá nkuk̄ñkũ k̄éw̄ari tināānti n náké tí κ̄ε d̄e ntukún̄e Isidayεεριβε n̄ε Sudaa κ̄οβε n̄ε iwuo nteí, k̄étuót̄én̄e Sosiasi tu dii m̄ōnni okp̄āati k̄énto k̄etuak̄en̄e yíenni.

3 K̄é d̄e ȳemm̄e Sudaa κ̄οβε bo kēe n tāāt̄e κε yóo β̄é d̄ò̄ m̄é̄ yei k̄éceete k̄éyóu be borime yeime κ̄ε m̄ β̄é c̄f̄é m̄be yetim̄e n̄ε be cāarim̄e.

4 Μεμ̄με κ̄ε Sedemii yú Nediya bire Baduki kóo náké tí Υῑε nKuyie nh̄o náké tíi kó dim̄āa kò̄o tí w̄ari kuk̄ñkũ ñnk̄e.

5 Ò tí w̄ari m̄emm̄e k̄édēe κ̄ε Sedemii ò náké κε d̄ò: M bo medítim̄m̄e mieke nke, n yí d̄o m bo na k̄eta tí Υῑε nKuyie nc̄f̄ēt̄e.

6 F̄s̄ m̄ōmmūo nyóo κ̄ote tí Υῑε nKuyie nc̄f̄ēt̄e menũboúmm̄e k̄ékaa n da náké tí k̄a tí w̄ari. A tí k̄a mb̄é̄ k̄ōtení menũboúmm̄e n̄ε β̄é̄e ñt̄ení Sudaa ek̄e yem̄ou κε k̄ōtení κ̄ε β̄é̄e tí k̄é̄e.

7 K̄é d̄e ȳemm̄e be báamm̄i tuak̄e tí Υῑε nKuyie m̄bor̄e κ̄ε β̄é̄e ceete k̄éyóu be borime yeime κε ȳé tí Υῑε nKuyie m̄mieke ȳem̄e d̄e kó benit̄ib̄e κε β̄é c̄out̄é medīe.

8 K̄é Nediya bire Badukii d̄āa mí nSedemii nh̄o náké tí tim̄ou k̄ékaa nti Υῑε nKuyie nnāānti tíi w̄ari kuk̄ñkũ ñnk̄e Kuyie nc̄f̄ēt̄e mieke.

9 D̄e do s̄s̄ nSosiasi bire Sosakimmu Sudaa κ̄οβε kóo kp̄āati bo o kp̄ati benni dinumm̄uri ndi ot̄ā̄w̄ein̄w̄e mieke, κ̄ε β̄é̄e yú Sedisadεmmu ei κ̄οβε n̄ε Sudaa kó yeh̄ek̄e yem̄ou κ̄οβε κ̄ε β̄é̄e k̄ōtení Sedisadεmmu Kuyie nc̄f̄ēt̄e menũboúmm̄e.

10 Kè Badukii kaà n duò nkòò wàri tii náànti. Ò do bo Safāā bire Kemadiya wèè tu opátíwāàti o dieku nku. De kó kudieku do bo Kuyie ncíètè dánkù de ìnkè kòku nku. Kuyie ncíètè bòri bè tu di dibòri pànni di borè.

11 Kè Kemadiya bire Misee Safāā yaàbire keè tináànti bè kàa nti ti Yiè nKuyie mpátiri mieke timòu,

12 kédeè kékòte okpààti kóo pátíwāàti dieku, kòo kpààti kó betũmbè bəmòu bèè tu: Edisamaa opátíwāàti nè Sannaya bire Bedaya nè Akiboo bire Edinatāā nè Safāā bire Kemadiya nè Ananniya bire Sedekia kényínè okpààti kó betũmbè tòbè bəmòu.

13 Kè Misee bè tuò mBaduki do kaà nti náànti dipátiri mieke benitibè bəmòu ìlkè.

14 Məmme kòo kpààti kó betũmbè bəmòu tō Nekanniyaa bire Eudi Sedemia yaàbire wèè do tú Kuusi yaàbíyómme kòò bo náké Nediya bire Baduki kòo katenèni kukònkù ò do kaà nkù benitibè ìlkè. Məmme kòo túóté kukònkù kètoni be borè.

15 Kè bèè ò náké ke dò: Kari dende ké ti kaà ntiò kù kukònkù mieke. Koò kù mbè kàa.

16 Kè bèè keè de kó tináànti kè kufōwāā mbè pī nkè bè nwúo nwúo mbetòbè kénáké Baduki ke dò: Ti náké a ti wàri mèè botí.

17 Bè me nyí kébeké Baduki ke dò: Ti náké a ti wàri mèè botí.

18 Kòo bè tēñné ke dò: Ò ti nni nnáámmu kè nti wāū kukònkù ìnkè.

19 Kòo kpààti kó betũmbèè náké Baduki ke dò: Kòte fō nnè Sedemii kè di sori bá òmòu bá nyé di borè.

20 Məmme kè bèè yóu dende dipátiri opátíwāàti Edisamaa kó kudieku kékòte okpààti cìètè dánkù borè kòò náké dipátiri tō ti timòu.

21 Kòo kpààti duò nkè Yeudii kòte kètúóténí de kó dipátiri okpààti kóò pátíwāàti Edisamaa dieku ké di kàa nhokpààti nè o tũmbè be ìlkè.

22 Dè do ś ndè tu muséè nkóò tánkù nwe dibenni tánkù wéinwè kòo kpààti kàri o cìètè muséè mmònni kpete kè muháá ntuoti.

23 Kè Baduki níi kaà nkéfiinte kukònkù mètāāti yoo mènàà kòo kpààti kù kèéte kécúu, ké mme nhō ké kù cúu nkumòu kédeè.

24 Okpààti nè o tũmbè bèè kó dimàà do dè bo kékeè de kó tináànti be kōmbùàti í ndo, bè í nkèri be yààti.

25 Edinatāā nè Dedaya nè Kemadiya bè do bànmúmu okpààti ke dò ò báá cúu nde kó kukònkù, ò me nyí nyie nké bè kènté.

26 Kòo kpààti péi nho bire Yedameyēdi nè Asidiyēdi bire Sedaya nè Abudiyēdi bire Sedemia ke dò bèè pī nhopátíwāàti Baduki nè mí nSedemii kè ti Yiè nKuyie mme nti sōnne.

27 Okpààti cúu ndii mōnni kukònkù mí nSedemii do náké ti Baduki ti wàri kùù ìnkè kédeè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

28 Wāā nkukònkù tekù kéwēte kéwāri a do wàri ti kuketikù ìnkè timòu kè Sosakimmu Sudaā kabè kóo kpààti kù cúu.

29 Kàa dèè məmme á náké Sosakimmu kpeí nke dò:

Ti Yiè nKuyie ntú a mē ncóummè dipátiri ke náá nke tú ba nte kè n wàri de kó dipátiri ke náá nke tú Babidōnni kóo kpààti kèríní ke bo pante dihei kékus benitibè nè iwūš.

³⁰ Deè te kè ti Yiè nKuyie ntu fɔ̄ nSosakimmu Sudaa kɔbe koo kpààti a kou mɔu báá kari Dafiti kó dikpààtikàri, a bo kú kénduóo, kuyie mmònni kè diyiè níí da tiité, keyènkè mònni kè muséé nda poté.

³¹ Ti Yiè nKuyie ntu ku yóo potému fɔ̄ nnè a kó kuwuò nnè a kó betɔ̄mbè, meyei ndi dɔ̀d̀ mè nkpeí. Sudaa kó kuwuò nkɔbe nè bèè bo Sedisadɛmmu eì meyei nku bè nàké mèè kpéí mbá bè í kènté mè dotimu di yò ìnkè.

³² De kó difò̀nkúò mí Sedemii kè n túóté kukò̀nkú tekú kè kú duò Nediya bire mBadúki kè nhò náa ntii do wàri kuketikú Sudaa kɔbe koo kpààti do còu nkú kòò wàù kèyíénè titeti péu tii ti dònè.

37

Okpààti Sedesia tɔ̄mmè kè bè bo beé nSedemii

¹ Nebukannesaa Babidònni koo kpààti weè do pí nSosiasi bire Sedesia tikpàti koo còutè Sosakimmu bire Konniyaú kèmbaké Sudaa kɔbe.

² Ó me nyí nyie nKuyie nkpeti, mí nku pà̀nàànti náàntò nh ò náa ntii, wenwe nè o kó betɔ̄mbè nè o ò̀tìbè bəm̀əu, dihei miéke òm̀əu í nti yie.

³ Bá nè memme koo kpààti Sedesia tɔ̄ Sedemia bire Yukaari nè ikuò niùti Maseya kè bè bo kòte kénáké mí Kuyie mpà̀nàànti náàntò Sedemii ke d̀: Ti d̀ a bántè ti Yiè nKuyie nku ti kpéí.

⁴ Dè do s̀s̀ mmí nSedemii n ceñtímu n dómè, bè mu ndo í n kpetínnè.

⁵ De m̀nni kè Esibiti koo kpààti yè Esibiti, kè Babidònni kó behā̀p̀òmbè bèè do pi Sedisadɛmmu, kè bèe keè be kpéí kèfùte bè ténke í mpi dihei.

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke d̀:

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayɛribe di tũ nkú mĩ tu, a náké Sudaa kɔbe koo kpààti weè bè tónni ke tú á m beé nke d̀: Esibiti koo kpààti kɔbe bèè do yènni ke bo di teennè bè wète ke kũmmu be eì.

⁸ Babidònni kó behā̀p̀òmbè wèti ke bo domu Sedisadɛmmu eì kè di p̀ante kè di còu.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú di sou ndimáà ndi ke náá nke tú Babidònni kó behā̀p̀òmbè ité kè dè dè. Bè í kòte dèmarè.

¹⁰ Bá kè di d̀ kédokénè Babidònni kó behā̀p̀òmbè kè bè na kékua bèmabè. Di kòute kòute bè kè bè duò be touti miéke, bè itinímu ke bo còu ndihei.

Bè kpetínnè Sedemii

¹¹ Babidònni kó behā̀p̀òmbè ité dii m̀nni kèfùtenè Sedisadɛmmu Esibiti kó behā̀p̀òmbè kpéí,

¹²⁻¹³ kè n yènni Sedisadɛmmu kénkòri Bensamee eì kó dibòri, bèè bàa yebòrè be koo kòti Sedemia bire Idiya Ananniya kó deyaàbire koo m pí nke d̀: A kòri ke bo duò n̄h̄ máá ndi Babidònni kɔbe.

¹⁴ Kè nh ò tènnè ke d̀: Ɔ̀d̀, n yí kòri ke bo bè duò m máà.

Idiya me nyí nti kènté kè m pí nkékte kéduò nhokpààti tũmbè.

¹⁵ Koo kpààti tũmbè miéke n yènni kè bè m puotí kèdeè kè n kpetínnè dihei koo pátíwáati Yonnatā̀ c̄t̄èt̄, ke yé̀ bè do tè ndò̀mè dikpetíntou.

¹⁶ Mí nSedemii kè nní mbo dikpetíntou ketenkè miéke kperi kèmonte,

¹⁷ koo kpààti Sedesia tɔ̄ nè bè n kpeténi koo m beke tekpààtic̄t̄èt̄ miéke tidé borè ke d̀: Tímati í bo n kpéí Kuyie nda nàké tì ke d̀ ò nha n nákaa? Kè nh ò tènnè ke d̀: Ɛ̀é tímati bomu, kèbéi nke d̀: Bè yóo da pímmu kéduò mBabidònni koo kpààti.

18 Kè m beke okpààti Sedesia ke dà: N da càke ba f̄s nnè a tũmbè nè a nìtìbè kè di m p̄i nke kpetínné?

19 Kuyie mpáanàànti náam̄bè bèè sòò di náá nke tú Babid̄onni kóo kpààti í k̄aríní ke bo di do, ò í k̄eríní ke bo p̄ante dihei, bè k̄àte ke?

20 Di mm̄nni n né da báámmu, f̄s n yiè nhokpààti á k̄énté m báámmi, báá w̄ete ke n t̄énné dihei kóo kpààti kóo p̄átíw̄ààti Yonnat̄ā c̄f̄ètè mièke kó dikpetíntou, n yàa bo kú.

21 Kòo kpààti Sedesia duò ndinùù ke dà bè n d̄enneni dikpetíntou kè n tanné kudànkù bèè bàa tikpetínti bè borè kè nni nduò mbá dii yiè p̄éé, kè p̄éé weè sàà í d̄èè. Mí nSedemii kè nni mbo bèè bàa tikpetínti be kó kudànkù k̄ém̄ante.

38

Bè cūũkomè Sedemii tebinte mièke

1 Mer̄me kè Mat̄ā bire Sefatia nè Pasuu bire Kedadia nè Sedemia bire Yukaari nè Madikia bire Pasuu kè bèè keè n náà nti benitìbè b̄em̄ou t̄i tu:

2 Tì Yiè nKuyie nkuu tu w̄èè bo nkpaá dihei dii mm̄ieke mudòò bo ò k̄onnè yoo dik̄onni kè d̄è me nyí tú mem̄me mutenkũũ. Kè w̄èè me nyè ke duò nhomáá Babid̄onni eì k̄abe ò bo cooté k̄énf̄ou.

3 Tì Yiè nKuyie mb̄éim̄mu ke tú Babid̄onni eì kó beh̄āp̄òmbè bo do di nhei kè di fièe.

4 Kòo kpààti tũmbèè ò nàkè ke dà: Onit̄i yie ndò nkékuamu, ò ȳarikunko beh̄āp̄òmbè k̄ànti nti bèè kpaá dihei dii mm̄ieke nè benitìbè b̄em̄ou ò í wanti benitìbè kó mesàà, ò bè d̄ónè meyei mme.

5 Kòo kpààti Sedesiasi bè t̄énné ke dà: D̄òndè we di d̄ómè n yí yóó na ke di baa.

6 Kè bè m p̄i nképítinné iw̄éi k̄écūũko okpààti bire Makidia kóo tebinte t̄èè do bo tekpààtic̄ètè d̄ànkù. Menie ndo í ā te mièke, tis̄àũti do nti kè n f̄ũũkóo ti mièke.

7 Ke s̄s nhEtiopii kou m̄ou w̄èè do tú tekpààtic̄ètè kóo k̄òtì kóo yètir̄i tu Eb̄edi-Medeki, kòo keè bè n tanném̄e tebinte mièke kóo kpààti nkari Bensamee eì kó dibòr̄i ke bekù.

8 Kè Eb̄edi-Medekii yènni tekpààtic̄ètè mièke kénáké okpààti ke dà:

9 Áú n yiè! F̄s nhokpààti, be nnitìbè cààr̄emu bè p̄i ndè Sedemii ke tanné tebinte mièke kè dik̄onni yóó d̄è nhò k̄uà ke yé p̄éé í kpaám̄e dihei mièke.

10 Kòo kpààti duò ndinùù Eb̄edi-Medeki Etiopii eì kou ke dà: Túóté benitìbè bet̄āti * kè bè da neinè kè dí k̄ote k̄èdenneni Sedemii tebinte kòò mu nyí ku.

11 Kè Eb̄edi-Medekii túóté de kó benitìbè kè bèè k̄ote k̄éta okpààti c̄f̄ètè, tekpààtic̄ètè kóo tikp̄ati ā k̄uù dieku kó kudieku def̄ũð k̄oku, k̄étúóté tiyaácit̄i t̄i k̄òtè ke k̄er̄i, kè t̄i p̄it̄inné kuh̄ũ kè n duònko tebinte mièke,

12 kè n nàkè ke dà: Túóté tiyaácit̄i k̄éceé nha p̄èt̄emp̄ièk̄ũ k̄ép̄inné iw̄éi t̄i ìnkè.

13 Kè m me ndòò kè bèè ȳũs nkuh̄ũ kè n denneni tebinte mièke. Men̄me mí nSedemii kè nni mbo bèè bàa tikpetínti be kó kudànkù.

Okpààti w̄èè ke yumè Sedemii kòo beé

14 Kòo kpààti Sedesia t̄s nkè bè n yúní kè t̄i k̄ote Kuyie nc̄f̄ètè dibòr̄i t̄āānni kòo kpààti n nàkè ke dà: N do d̄ó kè da beke t̄imat̄i nti, kè n t̄i nda beké a bá n s̄onne t̄imat̄i.

* 38:10 *bet̄āti*: Yep̄ate mayè mièke bè w̄ari ke tú sipis̄it̄āti ndi.

¹⁵ Kè n dà: Kè n tì nda nàké a yó n kuomu kè m me nda duó nyitié a í yó n kénté.

¹⁶ Kè Sedesia n yú tidé borè ké n náké ke dà: Kuyie mbomu kuú ti duò mmufòmmu, m béimmu ke tú n yí yóó da kuò, m me nyí yóó da pí nkéduó mbèè da dánè nkúú.

¹⁷ De mòmni kè n náké Sedesia ke dà: Ti Yiè nKuyie Mpackedaa kunku tínti Isidayεεribe ti tũ nkũ tu kàa yè ke kòte ke duó nhamáá Babidõnni kóo kpààti āāpòmbè iwēī yembè, a yó nfòumu f̄s nnè a cīētè kòbe, bè báá còu ndihèi.

¹⁸ Kàa me nyí yè ke duó nhamáá Babidõnni kóo kpààti āāpòmbè iwēī yembè, bè yóó domu dihei dii nké di còu mmuháá, a mómumu nha báá na kéyenté.

¹⁹ Kòo kpààti Sedesia n náké ke dà: N yīèkũ Sudaa kó kuwuò nkòbe bèè duó mbè mbe bemáá Babidõnni kòbe, n kōm̀b̀ù̀ò̀ti duò bè bo m p̄im̄m̄e mme ké bè duó nké bè n f̄ēũ.

²⁰ Kè nh ò tēñné ke dà: Bè í yóó da pí nke bè duó. Kénté ti Yiè nKuyie nkpeti n da náa ntì. Meyei mmamè í yóó da tuòkení a yó nfòumu.

²¹ Kàa me nyete a bo yèmè ké bè duó nhamáá, nte ti Yiè nKuyie nni nduó ntì tii yóó da tuòkení:

²² Benitipòbè bemou bèè kpaá a kpààticīētè mieke Sudaa èi, bè yóó bè duómumu Babidõnni kó behāāpòmbè iwēī yembè, de kó benitipòbè yó nnáámmu a kpeí nke tú:

O natitòbè ò ciitému ke na,
o fũũkũ disaũ ndi kè bè coké.

²³ A pobè nè a bí bè bo bè duó mBabidõnni kòbe, a mómumu Babidõnni kóo kpààti bo da pí nkécòu ndihèi.

²⁴ Kè Sedesia n náké ke dà: A báá yie nkòò m̀ò̀ùù keè ti nàké tì, kè bè tì kèè a kumu.

²⁵ Sikpààtibíi nè bèè baké dihei kè bè kèè a kòtenimè m borè kè ti nàké, kè bè tu á bè nàké ti nàké tì ke báá bè sònne timati kè meè òake bè bo dq kuò.

²⁶ Á bè nàké ke tú a kòtení ke bo m bámmúmu kè m báá da tēnné Sonnatāā cīētè a yàà bo kú.

²⁷ Sikpààtibíi nè bèè baké dihei kè bèè kòtení m borè ké m beke ti nàké tì, kè m bè tēñné okpààti n nàké tì, kè bè dà yúóó kēíté, ke yé bè í kèèmmè ti nàké tì.

²⁸ Mí nSedemii kè nní mbo bèè bàa tekpààticīētè be kó kudànkũ kè bè yàa pòntenè Sedisademmu.

Nte dè wũòkémè kè bè yàa pòntenè Sedisademmu.

39

Babidõnni kòbe pòntemè Sedisademmu

(Yēnāāñkéké 1-10 wénté 52:4-16 nè 2 Bekpààtibè 25:1-12)

¹ Sudaa kòbe kóo kpààti Sedesia kpàti benni wéinni mieke nke otànkũ pínwè, Nebukannesaa Babidõnni kóo kpààti nè o āāpòmbè bemou bè kòtenimè kèpi Sedisademmu èi.

² Sedesia kpàti benni tepítè nè òimáá mieke nke otànkũ naanwè diyie wéinni yiè, Babidõnni kóo kpààti nè o kòbe bè màtémè dihei kó kuduotí.

³ Memme Babidõnni kó behāāpòmbè iwēī yembè tamè kékari dibòri de cuokè kperi, bèè yètè tu: Nedikadi-Sadetisee wèè baké bè fòmumu bè kè bè pí ntekpààticīētè mieke mutómú, kòo kpààti ò tá nè bekótibè tóbè bèè do tú iwēī yembè.

⁴ Sudaa kabe koo kpààti Sedesia nè o kó behāāpòmbè bè yà dii m̀nni Babidanni kó behāāpòmbè kécoké dihei keyènkè. Bè do t̀nne okpààti p̀rímù kó kuçe nku dibòri dii soké iduotí idé cuoké kèt̀nne okpààti kó kuçe kuù yìèè Suditē biriku.

⁵ Kè Babidanni āāpòmbèe bè bèti kéninte Sedesia Sedikoo biriku miēke kóò pī nkékòtenè Babidanni kóo kpààti borè Dibuda Amati èi. Dende Nebukannesaa ò bekènèmè.

⁶ Babidanni kóo kpààti de nfié Sedesia bí o ìlkè, ḱfíénè Sudaa èi kó bekótìbè bemaù,

⁷ kédoké Sedesia nùò kóò bouñè disòwùò kó m̀fimmè kóò kònnè Babidanni.

⁸ Kè Babidanni kabee cóu nsikpààticēi nè dihei yembè kpesi k̀può Sedisademmù èi duotí.

⁹ Kè Nebusadadanni, tihāāpònti t̀i bàà okpààti ti kóo kóti p̀immù benitìbè bèè kpaá dihei nè bèè do ò duò mbemáà nè beyántìbè bèè do kpaá k̀to kékònnè.

¹⁰ Kòò súò mbèc̀rìbè bèè í m̀ake mùmamù kédúò nkè bè nkpaá Sudaa èi miēke, kóò bè totí f̀nyí kó detie nnè depaa.

Bè f̀immè Sedemii

¹¹ Dè do s̀s̀ m̀Babidanni kóo kpààti duómmù dinùù Nebusadadanni tihāāpònti t̀i ò bàà ti kóo kóti kè de kó dinùù tu:

¹² Túóté Sedemii kéndake o kpéi kè bè báá ò d̀òò meyei mmamè, kòò da beke ti a ti nhò d̀òò.

¹³ M̀em̀me kè Nebusadadanni wèè baké tihāāpònti t̀i bàà okpààti nè Nebusasibanni wèè baké bè f̀immù bè kè bè pī ntekpààtic̀fètè miēke mutómmù nè Nedikadi-Sadetisee wèè baké behāāpòmbè nè bèè do tú bekótìbè Babidanni kóo kpààti kpààtiyuu miēke.

¹⁴ Kè bèè t̀s̀ nkè bè n túóténi bèè bàà okpààti be kó kudànkù miēke, kè n kòtenèni kè n duò nhAsikammù bire Kedadia Safāā yaàbire kè Ayikammù n kp̀nnè kè nni mbo o kabè borè.

Kuyie nnàké t̀i Sedemii Ebeedi-Medeki kpéi

¹⁵ Mí nSedemii n do kpaá bo bèè bàà okpààti be kóò kóti kó kudànkù nku kè Kuyie nni mbéinnè ke d̀ò:

¹⁶ Kote kénáké Ebeedi-Medeki Etiopii èi kou ke d̀ò: Ti Yiè nKuyie Mpakedaa kunku t̀inti Isidayeribe ti t̀i nkù tu kù do nàké t̀i di nhei kpéi kù yóò t̀i d̀òòmu de yiè bo tuòke dii m̀nni, tiyèiti nti dè í tú tisaàti. A yóò t̀i yàmu.

¹⁷ Kù yóò da deeténèmu, benitìbè a yìèkù bè bè í yóò da p̀i. Kunku ti Yiè nKuyie kuù béi.

¹⁸ Kù yóò da deetému, mudoò í yóò da kònnè, a yóò nfòùmu, ke yé a yiem̀mè ke d̀ò nkù da nàké t̀i bo d̀ò. Kunku ti Yiè nKuyie nkuù me nyē.

40

Sedemii kàtem̀ Misipaa ke k̀ari

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni m̀ béinnè mí nSedemii, Nebusadadanni wèè baké bèè bàà okpààti ò n f̀i ndi m̀nni Damaa èi.

Ò do yóò n f̀i nkè m̀ bou m̀fimmè mmè ke soké Sedisademmù kabè nè Sudaa kabè be cuoké, bè do p̀rímù bè ke bo kònnè Babidanni.

² Kè Nebusadadanni n yú mí nSedemii tidé borè ke d̀ò: A Yiè nKuyie nkuù do da nàké ke tú kù yóò duónni meyei mmie di nhei,

³ κε με mmè duònní, kù do nàkè tí kù ti ndòò ke yé di càkemè di Yìè nKuyie mbá di í yie nku kpeti kù do di nàkè tí tíi di tùòkení.

⁴ Nte yíe n da ðeetému, ke da pitè iwēī ìi do da píítí. Kàa dó ke bo n ñeìnè Babidònni ti ñeì, n yó ndakemu a kpréí. Kàa yèmmè me nyí yie nha bo n ñeìnèmè a yóu. Ketenkè kemòu duómú a ìikè, kàa dó ke bo kòte kùù píkù a ku nkòte.

⁵ Mí nSedemii kè nní nkpaá ke mu nyí kòte kè Ñebusadadanni yíé kébéi nke dò: Wēte Ayikammu bire Kedadia Safāā yaábire borè, Babidònni kóo kpààti we mbaá nSudaa ekè. Wēte nè we kè di mbo a kòbe borè, kàa me nyí dó a kòte a pénsiri kùù píkù.

Meñme wèè baké bèè bàa okpààti ò n duómme tidiiti ké m pānè yepārè kè n cau.

⁶ Mí nSedemii kè n kòte Ayikammu bire Kedadia borè Misipaa kémbo o borè, mí nnè benitibè tòbè bèè do kpaá dihei.

*Kedadia tumè kùmandàa Sudaa tenkè
(Yenāānkékè 7-19 wénté 2 Bekpààtibè 25:23-24)*

⁷ Behāāpòmbè iwēī yembè nè betòbè bèè do ciétóo kè bèe keè Babidònni kóo kpààti kànnemè Kedadia kòò bo mbaké be ei, koò bàanne kòò bo mbaké bèè í mòke ðemarè, benitidaabè nè benitipòbè nè ibí bè í pī mbè ke kònnè Babidònni.

⁸ Kè ðe kó behāāpòmbè iwēī yembèe kòte Kedadia borè Misipaa. Bèè yètè tu Netanniyau bire Isimayēeri nè Kadeya bí idé Yoananni nè Yonnatāā nè Tanneumeti bire Kedadia nè Netofaa ei kou Efaii bí nè Maakaa ei kou Yasanniyaa bembè nè be kòbe.

⁹ Kè Ayikammu bire Kedadia Safāā yaábire bè dóunnè dinùù bembè nè be kòbe ke dò: Mpīnnè Babidònni ei kòbe kó mutómú ke bá nyīkù. Mbonè dihei kèmpī mBabidònni kóo kpààti tómmú. Di bo mbo kè ðè di naati.

¹⁰ M bomu Misipaa kè Babidònni kòbe kèríní mū yóò bè yà nè di kó difōtiri. Ntōñè di tebe ke ðòori menaà, ke ðei tidiiti ke dii mekùò nke āā di buò mieke, kènkari di ekè bè di duó nyè.

¹¹ Sudaa kó kuwuò nkòbe bèè do bo Mòabu tenkè nè Amòniibe kòke nè Edomiibe kòke nè bèè bo yehèkè teyè mieke kè bèe keè Babidònni kóo kpààti sùómme bèmabè Sudaa tenkè ke tāté Safāā bire Ayikammu kó ðebire Kedadia kòò bo mbaké.

¹² Kè Sudaa kó kuwuò nkòbe bemòu bèè do ciété kémbo yehèkè teyè. Kè bèè wētení Sudaa tenkè Misipaa Kedadia borè, kētōū be tebe péu nè bè kùòtìnè yè menaà.

*Bè kùòmè Kedadia
(Wénté 2 Bekpààtibè 25:25-26)*

¹³ Diyìè mari Yoananni Kadeya bire nè behāāpòmbè bèè do ciété kè bèe kòte Misipaa Kedadia borè,

¹⁴ kóò nàkè ke dò: A yé ke dò nhAmòniibe kpààti Baadisi tōnní Netanniya bire Isimayēeri ke tú bè da kuòà? Bá Ayikammu bire Kedadia í nyie nke dò mbè nàà ntí tu timómmoní.

¹⁵ Kè Kadeya bire Yoannanii nàkè Kedadia disòrì Misipaa ke dò: Duó nkè n kòte kékúò Natanniya bire Isimayēeri. Òmòu í yó nti yé, kè meè ðàke ò yóò da kòmu, kòò me nda kùò Sudaa kòbe bèè tikú a borè bè yóò ciétému kè Sudaa kó kuwuò nkperere ðeè.

¹⁶ Kè Ayikammu bire Kedadia nàkè Kadeya bire Yoananni ke dò: A nàà ntí Isimayēeri ìnkè tí tu siyáabisí nsi.

41

1 Dibenni tãnkù yíénwè mieke nke Edisamaa bire Natanniyeri kó debire Isimayeri wèè do tú tekpààticfètè kou waámmè benitibè tepítè Amāō ei kè bèè ò neínè kè bèè kote Ayikammu bire Kedadia borè Misipaa kè bè nkari ke yo.

2 Memme Isimayeri nè benitibè tepítè bèè ò neínè bè itémè kékōū Kedadia kuseuku kékuā. Babidōnni kóo kpààti weè do ò tãátè kéduō nkōo mbaké Sudaa tenké kabè.

3 Kè bèè kuonè Sudaa kó kuwūō nkābe bèè do bonè Kedadia Misipaa nè Babidōnni kó behāpōmbè bèè do ò bonè.

Isimayeri kōmè bèè kōtení Sedisademmu Kuyie mbáammu

4 Bè kùō Kedadia kè dè mmāke yewe yèdèè ndi bá òmāū í yé ke dò mbè ò kùō.

5 Kè benitibè sipisini iténi Sisemmu nè Sidoo nè Sammarii kékuō be debii, kè be yààti kēri ke yōri kè be kōnti yōri kè bè tō yepārè nè tihúúnti ke bo ti tūō nti Yiè nKuyie nku cfètè mieke.

6 Kè Natanniya bire Isimayerii yènni Misipaa ke bè co, ke kōnti. Ò tūōkeni dii mōnni be borè ké bè nāké ke dō: Kōtenēni Kedadia cfètè.

7 Bè tūōke dii mōnni dihei cuokè kè Netanniya bire Isimayeri né bè fié kécūō difōtiri mari mieke, wenwe nè o kabè bèè ò bonè beè do wēnné ké bè kùō.

8 Benitibè mabè beè né do bo de mieke tepítè ke nāké Isimayeri ke yī: A báa ti kuō, ti mōkemu tidiiti nè mekūō nnè mecekūō ke dè sōnne depaa.

Bè do me nhō nāké kōo bè yōu ke í mbè wēnnénè be kabè ke kùō.

9 Isimayeri do bè kùō kécūō dii fōtiri mieke, okpàati Asaa do duō nkè bèè keú dindi Isidayeribe kóo kpààti do ò dokūnè dii mōnni. Isimayeri do di mbè cūō kēpíe.

10 Ò dèè memme kēpīmmū besōmbe bèè kpaā Misipaa nè okpàati sapūmbí. Bèè kó dimāā cénke do kpaā dihei, Isimayeri do be mpīmmū ké mbè tō ke kūntinè kēyēnnè Amōniibe tenké. Nebusadadanni wèè baké tihāpōnti tūi bàa okpàati ò do duō mbè mbe Ayikammu bire Kedadia kōo mbè baké.

Bè deetémè Isimayeri pī mbè

11 Kedeya bire Yoananni nè behāpōnkótibè iwēī yembè bemōu bèè do ò bonè kè bèè keè meyei Netanniya bire Isimayeri dōō mè.

12 Kōo túótè behāpōmbè bemōu kè bèè kote kédo Isimayeri mudōō dè do sō nyIsimayeri bo Kabaōō kó kuko ntaké nke.

13 Isimayeri do pīmmū bè bemōu bè yà dii mōnni behāpōnkótibè neínèmmè Yoananni kè dèè bè narike medīe.

14 Memme Isimayeri do pīmmū bè Misipaa kénkūntinè nè kōntémè kētūnne Yoananni.

15 Kè Isimayerii yie coké kè benitibè bèni ò neínè kè bèè kote Amōniibe cie.

16 De kó difōnkūō Yoananni nè behāpōnkótibè iwēī yembè bèè do ò neínè kè bèè túótè benitibè sōmbe Isimayeri do kùō Ayikammu bire Kedadia Misipaa kēpīmmū bè. Ò do pīmmū behāpōmbè mbe nè benitipòbè nè ibi nè bè fōmmu bè kè bè pī ntekpààticfètè mieke mutōmmū, ò do pīmmū bè Kabaōō bemōu.

17 Kè bè nkéri kēbátè tepōōcfètè tēè bo Kimmammu Betideemmu také ke bo pēētè kékote Esibiti.

18 Ke yé bè do démmè Babidōnni kabè, Isimayeri do kùō mēè kpéi Kedadia Babidōnni kóo kpààti do tãátè wè kōō báa ndihei.

42

Sedemii kpānnēmè bèè dō kékote Esibiti kēsarinè dikōnni

¹ De mōnni kè behāāpōmbè iwēi yembè bēmou nè Kadeya bire Yoananni nè Osea bire Yesanniya nè benitibè bēmou besām̀pòbè nè bedièbè kè bèe kōtení

² m borè mí nSedemii kè n náké ke dō: Ti do ɔ nsūmu ke kpaá yie nsām̀pó ke ma a me nti wúó nkè ti mamè. Yie nti yóó da náké ti kébántè a Yiè nKuyie, beé nku ti kpéi tinti bèè kpaá,

³ kè dèe yie nkāa Yiè nKuyie nti benke kuce ti dō nkéntū nkù nè ti dō nkéndōarimè.

⁴ Mí nSedemii kè m bè tḗnné ke dō: N kèemu ke yóó bántè ti Yiè nKuyie, kéndò ndi ti nni mbekemè, kè ti Yiè nKuyie nni mbenke tii kó dimàa n yóó ti ndi nákému n yí yóó di sōnne timati.

⁵ Kè bè n tḗnné ke dō: Kuyie nti wúómmu ke tú timóm̄m̄ontí yie ke dōari kù béi nti, kè ti í dōò kù bo da náké ti kaa ti náké, ti Yiè nKuyie nti poté.

⁶ Ti Yiè nKuyie mbo da náké ti ke dō a ti nti náké, kè tisaàti nti yoo tিয়েti ti yóó ti dōòmu, mem̄me diwèi bo ti p̄immè ti yie mmèè kpéi nti Yiè nKuyie nkó dinù.

⁷ Kè dè nyóó yí yewe ntepiítè kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè,

⁸ kè n yú Kadeya bire Yoananni nè behāāpōmbè iwēi yembè, ke né yiénè benitibè bēmou,

⁹ kè bè náké ke dō: Di do n tō nke dō m bántè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tū nkù, ntenè kù yē mmù, kù tu:

¹⁰ Kè di baa sòké ke bo di nhei mieke, m bo dōò ke di kanne, m báá di p̄ontè, m bo di fíimmu m báá di uuté bitì, dè n yóumu n di dōòmè meyei.

¹¹ Kufōwaa mbá ndi bonè Babidōnni kóo kpaàti di me nhò démè,

mí ndi Yiè nKuyie mm̄i tu di bá nhò yī̀kù,

n di bonèmu ke yóó di deeté,

n yí yóó yóu kòo di kááké.

¹² N yóó di kuómmu mesémmè,

kénte kòò di kuó mmesémmè kéduó nkè di wḗtení di tenkè.

¹³ Kè di me nyí di í dō kēmbō dihei dii mmieke, kè di í kēnté di Yiè nKuyie nkó metammè,

¹⁴ kè di yí di k̄ari Esibiti nwe mudoò í yó mbo kè, di í yóó keè kè ditátheuè dabōnni, dikōnni í bo kè ke nke mbo.

¹⁵ Né keènè ti Yiè nKuyie nnáá ntì, díndi Sudaá k̄obe bèè kpaá súó nkù tu:

Nte mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa,

díndi Isidayeeribe di tū nkù n tú mù:

Kè di yete, ke k̄ote Esibiti ke bo kari,

¹⁶ mudoò di yē ndi cokùnè mù muù di doti de bíékè,

dikōnni di s̄arinè di,

di yó ndi tūmmu kēt̄uak̄enè Esibiti kè di kú deborè.

¹⁷ Bèè kó dimàa bo t̄aáté kékò nhEsibiti ke bo s̄ari,

mudoò bo kè mbè kōnnè yoo dikōnni, yoo mutenkūi,

ke yé òm̄ou í yóó namè k̄eyenténè meyei n dō kè di bōntémè.

¹⁸ Kè yé di Yiè nKuyie Mpakēdaa díndi Isidayeeribe di tū nkù béimmèmu ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie m mieke do do m̄èè botí Sedisadēmmu k̄obe, kè me ndi doti kè di k̄pere bo naá mmesémmè kè nsà kè di k̄ote Esibiti. Kè bè níi nnáá ndi kpéi

bè dó kɛparikè diì m̀nnni yoo bè dó kɛbɔntɛ diì m̀nnni kusĩnkù yoo bè senkèri dɛmarɛ kɛ dɛ wùò nyisíɛ. Dɛ m̀nnni di tɛnke báá yà dihɛi diì mbiti.

¹⁹ Dĩndi Sudaa wuɔ nkɔbɛ sɔmbɛ, di Yiè nKuyie nkuu tu di báá kɔtɛ Esibiti kɛ n ti ndi náá nyíɛ, nyɛnɛ ti weti weti.

²⁰ Kɛ yɛ diì soutɛmɛ dimáà, diì nàkɛ kɛ yɛ m bántɛ di Yiè nKuyie kɛ kù beé, kɛ kù n nàkɛ ti ñ di nàkɛ, kɛ di yóó yiemmu kédɔɔ kù yɛ mmù.

²¹ N ti ndi nàkɛ yíɛ ndi mɛ nyí dó kékéntɛ di Yiè nKuyie ntú mù, kù n nàkɛ ti timou kɛ yɛ n di nàkɛ, di ti yetɛmu.

²² Bantɛnɛ tũnkɛ kɛ dò mmudoò muu yóó di do yoo dikònni yoo mutenkũũ, di tãátɛ kɛ dó kékɔtɛ diì ɛi kɛom̀pɛ di miɛkɛ.

43

Bɛ tɔmɛ Sedemii nè muwɛrĩmù kɛ kònnɛ Esibiti

¹ Mí nSedemii kɛ n nàkɛ benitibɛ bɛmou ti Yiè nKuyie nni nnàkɛ ti timou kɛ m bo bɛ nàkɛ.

² Kɛ Osea bire Asadia nè Kadeya bire Yoananni, bɛmbɛ itookperí yɛmbɛ kɛ bɛ n tɛnnɛ kɛ dɔ: A soummu ti Yiè nKuyie nyí da nàkɛ kɛ tú ti báá kɔtɛ Esibiti kɛ kɛ kãri,

³ Nɛdiya bire Baduki wɛɛ da sũkù ti kprɛi kaa bo ti ãnnɛ Babidɔnni kɔbɛ nou miɛkɛ kɛ bɛ ti kuɔ yoo bɛ ti pĩmmù kékònnɛ Babidɔnni.

⁴ Mɛnɛmɛ kɛ Kadeya bire Yoananni nè o ããpɔntɔbɛ iwɛi yɛmbɛ nè benitibɛ bɛmou kɛ bɛ í nkɛitɛ ti Yiè nKuyie mbɛ nàkɛ diì nùu kɛ tú bɛ mbo Sudaa tenkɛ.

⁵ Kɛ Kadeya bire Yoananni nè o ããpɔntɔbɛ iwɛi yɛmbɛ kɛ bɛɛ túótɛ benitibɛ bɛmou nè Sudaa kɔbɛ bɛɛ kpaá, bɛɛ do ciétɛ kɛmbo iwuɔ nteì miɛkɛ kɛ wɛtɛ kɛ konni Sudaa tenkɛ kɛ bo kari.

⁶ Benitidaabɛ nè benitipòbɛ nè ibi nè okpààti kó besapàmbɛ, benitibɛ bɛmou Nɛbusadadanni tihããpɔnti tii bàa okpààti ti kóo kòti do bànne bɛ Ayikammu bire Kedadia, Yafãã yaábire kɛwɛnnɛnɛ mí nKuyie mpããnaãnti náãntò Sedemii nè Nɛdiya bire Baduki.

⁷ Kɛ bùtinnɛ Kuyie ndo bɛ nàkɛ ti kékétɛ kɛnkɔri Esibiti kɛtuɔkɛ dihɛi bɛ tu di Tapanesi.

Sedemii nàkɛmɛ bɛ yóó pɔntɛmɛ Esibiti

⁸ Kɛ Ti Yiè nKuyie nni mbéinnɛ Tapanesi ɛi miɛkɛ kɛ dɔ:

⁹ Sedemii túótɛ yetãrɛ dieyɛ kɛ yɛ fiinnɛ simáa Esibiti kpààti ciétɛ tɛɛ bo Tapanesi tɛ kó kudankù dibòri borɛ, kɛ nyɛ fiiku kɛ Sudaa kó kuwuɔ nkɔbɛ dɛ bo.

¹⁰ Kaa bɛ nàkɛ kɛ dɔ: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa Isidayɛɛribe tũ nkù, mii tu n yóó tɔmmu kɛ bɛɛ yúni Nɛbukannesa n kóo tɔnti, kɛ n fií nho kpààtikãri yetãrɛ bɛ fií nyɛ ñnkɛ, kɛ wɛɛ pitɛ o kpààtiyààkù yɛ ñnkɛ.

¹¹ Ò kòrinĩmu kɛ bo potɛ Esibiti ɛi kɛ bɛɛ dò nke kù kɛ bɛɛ kù, bɛ dò nkɛpĩmmù bɛ kɛ bɛɛ bɛ pĩmmù, bɛ dò nkɛkuɔ bɛ mudoò miɛkɛ kɛ bɛɛ bɛ kùu.

¹² Ò bo còu nhEsibiti kó yɛbɔtuɔ, kɛtɔ dɛ kó yɛbɔkɛ kékonnɛ, ò bo kpáátɛ Esibiti ɛi kó yɛbɔkɛ onaacɛnti ãã kpáátɛ mɛɛ boti yɛciisɛ o yààti. Ò yóó mɛ nyí kɛdɛɛ, kɛitɛ bàm̀m̀m̀u.

¹³ Ò bo puɔ ntebɔntenkaanitɛ tɛɛ bo Bɛti-Semesi Esibiti tenkɛ miɛkɛ kɛcòu nyɛbɔtuɔ yɛɛ bo Esibiti tenkɛ.

44

Kuyie nkpannè tì Sifube bèè coké ke kòte Esibiti

¹ Kè Tì Yiè nKuyie nní mbéinnè mí nSedemii Sifube bèè bo Esibiti tenkè Míkídòdi èi kòbe nè Tapanesi èi kòbe nè Nofu èi kòbe nè Patidoosi kó kutempè ñkòbe kpéi nke dò:

² Mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa Isidayeeriibe tū nkù mī tu, di yàmu dimou meyei m bonté mè Sedisademmu nè Sudaa kó yehékè yemou miéke, nte de kó yehékè yíe nke dǔnko ke naá ntidobontí, bá òmòu ténke í ã ye miéke,

³ di dǎdǎ mèè yei nke tǔò nyebókè tihúúnti di do í yé yè dindi nè di yembè, deè te kè m miéke di yonke.

⁴ Kè n di duónko sǎà n kó betǎmbè m pǎnǎànti náanbè kè bè di náá nke tú di bá mpí nyisòke kó mutǎmmú, mù n dǎ nyisíe nyi.

⁵ Di me nyí kèè, di í kènté, di í cèète ke bo bútiné di yei nkéyóu yebókè tihúúnti mutǎmmú.

⁶ Memme kè m miéke di yè mediè nke tonté ke di cǔté muhǎá nkǎme, Sudaa kó yehékè nè Sedisademmu kó ice kè dè naá ntidobontí ke dǔnko dè mè ndǎmmè yíe.

⁷ Di mmǎnni mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa Isidayeeriibe tū nkù n di náámmu ke tú: Ba nkéi nte kè di dǎori dimǎà meyei ndiemè miè nke deu ditǎbè dǎndi Sudaa wuǎ ñkòbe, benitidaabè nè benitipòbè nè bebémbè nè ibí sámǎpí, di dǎ di kó kuwuǎ ndeèmu, bá òmòu bá nsǔnǎá?

⁸ Dè dǎmmè kè di dǎori dèè bo yonke m miéke, ke tǔò nti húúnti yebókè Esibiti èi miéke di kòte kè ke kari? Ke deu dimǎà ke dǎ bè ndi senku ke di sǎá nyibotí imou miéke.

⁹ Di yèmmu di yembè kó meyei, nnè Sudaa kó bekpǎàtibè kǎme, nè be pobè kǎme, nè di mómmǎmbe di kó meyei nnè di pobè kǎme, dimou memme di dǎòmè Sudaa tenkè, nè Sedisademmu kó dihei miéke di dè yèmmaà?

¹⁰ Nè yíenni ke í mǎòte idebiì, kufǎwǎa nyí di pí, di í tǔnne n kuó nè n tié n di duó nyí dǎndi nè di yembè.

¹¹ Dè te mí ndi Yiè nKuyie Mpakédaa Isidayeeriibe tū nkù kè n tu n tǎátèmu ke bo di caàrè, Sudaa kó kuwuǎ m bo kù dèite páíí.

¹² N yóó túótèmu Sudaa tenkè kòbe sǎmbe bèè tǎátè ke kòte Esibiti ke kàri, n yóó bè kùòmú páíí Esibiti èi miéke. Mudoò bo bè kǎnnè yoo dikǎnni, bè bo kú bémou ibí nè ibíbénni nè bekótibè. Be kperè bo naá mmesémme, kè bè níí nnáá mbe kpéi bè dǎ kèparikè dii mǎnni, yoo bè dǎ kèbǎntè dii mǎnni kusínkù, yoo bè sènkèri dii mǎnni demarè ke dè wúò nyisíe.

¹³ N yítè ke cǎrímúmu bèè bo Esibiti èi miéke be kpéi ke bo bè potè n dǎòmè Sedisademmu èi kòbe, mudoò bo bè do nè dikǎnni nè mutenkǔ.

¹⁴ Sudaa kòbe bèè kpaá ke kòtení ke bo Esibiti nè be yèmmè miéke ke dǎ kèwète kékò. Be miéke òmòu bá nkpaá bá òmǎà, kè de mènke sǎà í tú bèè bo na kèyèntè bémbe.

Bèè do tuǎmmè tihúúnti dibòò bè do tú di oñkèmpokpǎàti

¹⁵ De mǎnni benitibè bèè do yé ke dǎ mbe pobè tǔò nti húúnti yebókè nè benitipòbè bèè do dè tikú ditǎnni dieri nè bèè ã Esibiti kó dihei bè tu di Patidoosi di miéke, kè bè n ténne mí nSedemii ke dǎ:

¹⁶ Tinǎànti a tú tì Yiè nKuyie nyè nha tì náké tì, tì tì yetemu.

¹⁷ Tì nǎ béi ntì tì yóó tì ndǎò, tì yó ntuǎmmu tihúúnti dibòò Asitaditee, koò pǎannè yepǎrè bè ǎǎ yǎore ye menáá nkétuǎ. Tì yembè nè tì kó bekpǎàtibè bè do

me nhõ nSudaa ekè miεke kè ti me nyo nke sànnè, ke bo kè dè ti naati, bá ti í yau meyei mmamè.

¹⁸ Nè ti yóu dii yiè ti bo ntuàmmè tihúúnti Asitaditee nè ti bo nhõ pāāmmè yepārè yèè yōre menaà nke tuò, nè de yiè ndi ti pàāmè demou, kè bè ti duò mudoò ke ti kòu kè dikònni ti kòu.

¹⁹ Kè bèè nitipòbè bèi nke dà: Ti ò ntuò ntihúúnti oīnkèmpokpààti Asitaditee ke pēm̄m̄u tipēmpēñti koò dōnn̄n̄konè koò pāānnè menaà nkó yepārè kè ti daabè yēmu, dè í tú ti dè dōñri disòri.

²⁰ De mōnn̄ mí nSedemii kè nkpannè Isidayeεribe bēmou nè benitidaabè bēmou nè benitipòbè bēmou, benitibè bēmou bèè kó dimàà do ti béi. Kè m bè kpannè ke dō:

²¹ Di tuò ntii úúnti Sudaa tenkè kemou nè Sedisademmu εi miεke, dīndi nè di cicebè nè di kó bekpààtibè nè bèè tu dihei kó bekótibè nè dihei kòbe bēmou. Di yèmmè dò nti Yiè nKuyie nyí yēmu de kó meyeinaà? Di yèmmè dò nkù mè yēmmaà?

²² Ti Yiè nKuyie nyí na ke pī nkumàà nè di kó tidōnniti kpéi, nè isòke kperε di dōò dè. Deε te kè dihei naà ntidobonti, ke dōúnko ke naà mbè cōò di, bá òmòu ténke í ā di miεke, dè mè ndōmmè yíe.

²³ Di tuò mmèè kpéi nyebòkè tihúúnti, ke càke di Yiè nKuyie nke í yie nku kó dinùù, di í tūnne ku kuó nè ku tié nnè ku tannò deε te kè meyei mmie ndi tūòkení dè me ndōmmè yíe.

²⁴ Mí nSedemii n dèè tinti kénákè benitidaabè bēmou nè benitipòbè bēmou ke dō: Dīndi Sudaa kòbe bèè bo Esibiti keènnè ti Yiè nKuyie ntú mù:

²⁵ Ti Yiè nKuyie Mpakεdaa Isidayeεribe tū nkù tu dīndi nè di pobè di béi mmu ke mènke ti dōò. Di béi nke íkú ke tú dīndi í yóó yóu di bo ntuàmmè oīnkèmpokpààti Asitaditee tihúúnti koò pāānnè yepārè menaà nkpeye. Dōñnè tūnké di béi ndii nùù.

²⁶ Né keènnè ti Yiè nKuyie ndi náá nti dīndi Sudaa kòbe bèè bo Esibiti. Kù tu: Mí di Yiè nKuyie m pàrikemu nè n kó diyetidiεri ke tú dīndi Sudaa kó kuwuò nkòbe òmòu ténke báá aate o nùù képarikènè n yètiri Esibiti kó ketenkè miεke kényí: Ti Yiè nKuyie mbomu.

²⁷ N dààtenímu di kpéi ke bo di cààrè, dè í tú m bo di dōò mesàà. Dīndi Sudaa wuò nkòbe bèè bo Esibiti bè bo di do mudoò ke di kùò yoo dikònnii ndi kòu ke yàà di dèènnè.

²⁸ Bèè bo yenté mudoò miεke Esibiti kékò nSudaa tenkè bè báá tuòke bèdébè. Dīndi bèè kó dimàà iténí Sudaa tenkè ke kòtení Esibiti, di miεke bèè bo nkpaá bè bo banté ké nsà kè m̄i kó tináañti di yoo di kpeti tii di.

²⁹ Nte dèè yóó benke kéndò n yiti ke bo cómmú di kpéi nké di cààrè dikàri dii, di yóó de mbanté ke dō n naké mèè yei ndi ìnkè mè bo dōò.

³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi nke tú n yóó ànnému Esibiti kóo kpààti Ofidaa o dootitòbè nou miεke nè bèè wanti o kũũ, n dōò mèè botí Sedesia Sudaa kòbe kóo kpààti koò ànnè Nebukannesaa Babidōnni kóo kpààti nou miεke wèè do tú o dootitòu koò dónè mukũũ.

¹ Sudaa kɔbe koo kpààti Sosiasi bire Sosakimmu bo dii mànni o kpàti benni dinaanni mí nSedemii kè mbéinnè Nediya bire Baduki. N do ɔ nwe nnáá nkòò wàù dipátiri mieke. Menme kè n dò:

² Ti Yiè nKuyie ntinti Isidayeeriibe ti tũ nkù kuù da náánnè f̄ mBaduki ke tú:

³ A me ntúmè a tũd̄ti ice, kaa Yiè nKuyie nda yé tihòuti a yeñcaàrimè Ìnkè, kaa fiu ke wei kétù ũũ ke í pieti meom̄pùmè.

⁴ Ti Yiè nKuyie ntu kù pùò nkù do maá d̄ende, ke u kù do fií ndè, ke yóó me ndòò ketenkè kemou.

⁵ Kè f̄ nné wanti d̄emarè dierè a mómmuɔ nha kpéinnáá?

Bá nwanti d̄emarè,
kù yóó b̄onté meyei mme benitibè bemou.
Kù yóó da deetému kaa f̄ommu ntú a kó tic̄onti
bá kaa bo kùù píkù.
Kunku Ti Yiè nKuyie nkuù béi!

46

¹ Nte Kuyie nni nnàké ti mí nSedemii yebotè kpéi.

Bè namè Esibiti kɔbe Kadikemiisi

² Kuyie nnàké ti Esibiti kpéi nè o kó behāāp̄ombè, nè be koo kpààti Neko, ò do bo Kadikemiisi nwe kukó nhEfadati mpeém̄mè kè Nebukannesaa Babid̄anni koo kpààti ò do mudoò kòò na. Dè do s̄ s̄ Sudaa kɔbe koo kpààti Sosiasi bire Sosakimmu bo o kpàti benni dinaanni ndi.

³ Kè Kuyie ndò:

Tũntenè di d̄ap̄iti s̄am̄p̄oti nè tidieti,
kétènè kékote mudoò.

⁴ Bounè sisēī si k̄onkè,
besāndēēbē dekenè di sēī,
ókénè di pikè kécóm̄mú,
sũókénè di kpāā!

Piinnè tik̄onti di c̄nc̄rè.

⁵ Ba nni nde n né wúóm̄mè?

Kuf̄waá nkuù bè auté,
kè bè b̄ótiri ke w̄ēti be f̄n̄kó,
kè bek̄omb̄otiebe duò,
ke cokù bá bè í w̄ēriní,
kuf̄waá nné nku tip̄iti timou.

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i béi!

⁶ Tenaac̄cāate yiè mbá bennè kécoké,
ok̄omb̄ateu í yóó cooté,
kubakù you bíékè kukó nhEfadati kó mpeém̄mè,
bè de mbétiri ke duò.

⁷ Wenninwe wèè iitini,
ke dò nkukó nNiidi ɔ̄ ta menie kényiitimè?

We nkùtiri ke kpéinko,
ikó ndiēyi kó yenēf̄n̄firè k̄m̄e?

⁸ Esibiti wèè iitini kukó nNiidi k̄m̄e,
kòo niē mpiēku ikó ndiheī t̄m̄è!

Weè do náá nke tú:

M bo píe nke dátínné yehékè nè ye nitibè.

⁹ Sisēī, kétéñè!

Sinaasēī buténè yetàrè,

bekòmbòtiebe yènnènní,

Etiopii nè Puti de ekè kòbe bèè nò nke kčí ntidòpiti.

Dutí eì kòbe díndi betāntāūbè.

¹⁰ Di nyiè tu mí ndi Yiè nKuyie Mpaakedaa kpèri ndi,

diyie ndi n yóó pèite ndi n dootitòbè,

n kpàriseú bo si kénsànnè,

n seú bo yà menitiyī kémuó.

Mí ndi Yiè nKuyie mī ànné diféúbanni,

kubakú you kó kutempè kukó nhEfadati pèémmè.

¹¹ Esibiti kòbe kpere dò mmesémmè mme,

kòtenè Kadaadi mutie wammù

kè di dó di wammù kéwammù detie detetirè nde,

mutie mamù í bo mùù bo di taà.

¹² Yèbotè kèèmu di dimè ifei,

yè kèèmu di kuòmmè,

ke kèè okòmbòteu cootimè

ke bété otòù kè bè do bédé.

Bè dotimè Esibiti kòbe mudoò

¹³ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké mí nSedemii Babidònni kóo kpààti Nebukannesaa kòrimè ke bo do Esibiti kòbe mudoò.

¹⁴ Pīēkénè ti Esibiti,

yeenè ti Mikidodi eì kòbe,

yeenè ti Manfi nè Tapanesi ekè kòbe,

nákénè be ke tú:

Báátínè ke yé bè domè di pèetitòbè mudoò.

¹⁵ Dè né dòmmè kè di kó dibòò Apiisi do?

Dè yīme kòò yàntoo?

Ti Yiè nKuyie nkuù ò yèète.

¹⁶ Bèhāpòmbè kusūku bétírí

ke duòmu betòbè Ìnkè,

ke náá mbetòbè ke tú:

Íténè kè ti kòte ti kòbe borè,

ti eì bè ti pié dè,

kéyenténè kukpàriseú yeiku.

¹⁷ Yúnè Esibiti kóo kpààti ke dò:

Kutoweku detetirè kòku yiè,

ò yóu kè dè òtemu.

¹⁸ Kè Ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Tabòò tārì deunèmmè yetārè sonye,

Kadimèedi tārì ikúnèmmè daméèrì,

Esibiti kóo kpààti kèríní ke yó nkpeñní meè botí.

M bomu, mí nhokpààti wèè yètiri tu Mpaakedaa kè mī béi.

¹⁹ Díndi Esibiti kòbe,

pànke mbounè di nenti,

bè yóó di p̄immúmu,
Manfi kó dihei bo d̄úinko k̄enaá ndikpàà,
dì bo cóúté k̄enaá ntidobonti.

20 Esibiti tu dinaas̄erì sààrì ndì,
kè disans̄ũḍ me nyiténí kubakù yóú bíékè ke k̄eríní,
dì k̄erínímu.

21 Behāāp̄ombè bè yietí bè mudoò kp̄éí,
bè í cáānnè yenaadakè bè dùnne yè,
bè múnke b̄utinn̄ému ke d̄éíté itáá,
bè cokému bem̄ou,
òm̄òù í bàào,
be kó mudorimù muù t̄ùòke,
be yēīti yìè dii t̄ùòke.

22 Kè bè tu núḥḥ,
f̄ewàáfè ḥḥ kèè kuwaaroo k̄éyīmè.
Bè doot̄it̄abè beè k̄eríní dit̄inn̄i
nè sip̄éè betek̄ũbè t̄em̄è.

23 Bè yóó k̄õumu o t̄úúkù.
Mí ndi Yiè nKuyie m̄i b̄éí!
Bá kù me n̄f̄irm̄è ke í d̄ò nk̄ena k̄éta,
ke yé bek̄õũbè s̄um̄èmu
ke d̄ò nf̄ecofe d̄omm̄è,
ke í d̄ò nk̄ena k̄ékaa nk̄édeè.

24 If̄ei ìi k̄ùḍ Esibiti èi k̄obe,
kubakù yóú bíékè k̄obe bè namu.

25 Mí ndi Yiè nKuyie Mp̄akedaa Isidaȳeribe t̄u nkù m̄i b̄éí nke tú: N yit̄e ke cor̄m̄m̄mu dib̄òḍ Am̄ò dii bo Tabesi èi di kp̄éí, Esibiti kóo kp̄ààti nè o n̄it̄ibè be kp̄éí, Esibiti k̄obe nè be kóo kp̄ààti nè bèè ò bùó be kp̄éí.

26 N yóó bè ànn̄ému bèè d̄ó be k̄òù be n̄ou miéke, bèè tu: N̄ebukann̄esaa Babid̄õnni kóo kp̄ààti nè o k̄obe, o kó bet̄õmbè.

De kó dif̄õnk̄úò kè Esibiti èi w̄ete k̄émaá di do d̄omm̄è nè dim̄õnni. Mí ndi Yiè nKuyie m̄i b̄éí.

*Kuyie nyóó d̄eet̄émè Isidaȳeribe
(W̄enté Sedemii 30:10-11)*

27 D̄índi n kóo t̄õnti Sak̄õbu yaábí di bá nȳèk̄ù,
d̄índi Isidaȳeribe di bùòti bá nduò.

N yóó di denn̄emu dihei d̄étiri miéke,
di yaábí í yó nk̄paaní bè ì p̄f̄im̄mu ke k̄õnnè kè.
Sak̄õbu yaábí w̄et̄im̄mu ke bo kari bàmm̄ù
bá òm̄òù bá nȳi k̄õnnè.

28 D̄índi n kóo t̄õnti Sak̄õbu yaábí
di bá nȳèk̄ù, n di bon̄èmu,
n yóó kūõmu ibotí im̄ou,
n di cié nk̄è di taá ìi miéke,
m bo ì deè m me nȳi yóó deè d̄índi bié,
n né yóó di pot̄ému di mànnè t̄ù yēīti,
dè í tú n yó ndi w̄úónko mem̄me,
ke d̄ò ndi í cáàrè m̄umam̄ù.

Mí ndi Yiè nKuyie mû béi.

47

Bè nàkémè Fidisitēēbe kpéí

¹ Esibiti kóo kpààti mu ndo í do dii m̀onni Fidisitēēbe eì Kasaa kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè mí nku p̄ānāānti náāntò Sedemii ke d̀ò:

² Kukó nkùù itini kubakù yóú,
kù bo mpieku ke dátinné dihei nè d̀èè kó dimàà bo di mieke,
yehékè nè ye nìtìbè, bè bo nkuò mbemou,
íúu bo ndáátì dihei.

³ Bè yo sisēí kó yetàrè kuòmmè mme,
sisēí kperí nsi,
sikpàrìnaasēí kó kunòdroo,
si c̀ēētiyè f̀urimè,

d̀èè kpéí nte kè ibí cicebè ì ỳè,
kuf̀owaá nkuù bè auté.

⁴ Fidisitēēbe bəmou kó dikòù yiè dii t̀ùòke,
Esibiti kóo kpààti bo kuò bèè kó dimàà na nteennè Tiiri nè Sitō.
Ti Yiè nKuyie nyóó kuomu páíí Fidisitēēbe bèè bo Kafutòò dihei
d̀ii soké d̀améèrì mieke.

⁵ Kasaa eì kòbe kuó meyubii mme ke kari mukũũ,
kè Asikanòò eì mieke d̀ò nffúú.
Díndi Anakiibe d̀è yó nkááké d̀e kè di yóu di bo nkarimè mukũũ,
ke yóú dimáà tipontì?

⁶ Áú! F́s nti Yiè nKuyie nkó kukpàriseú,
d̀è yó nkááké d̀e kàa om̀p̀è,
ta a ǹòrikù mieke ke ýí só.

⁷ D̀e kó kukpàriseú bo ýime kéom̀p̀è?
Ti Yiè nKuyie nkuù kù péi
kè kù wetinné Asikanòò nè d̀améèrì p̀éèmmè kó yehékè.

48

Kuyie mp̄ānāānti náāntò nàké ti M̀oabiibe kpéí

¹ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaá tínti Isidayeeriibe ti t̀ũ nkù nàké ti M̀oabu kòbe kpéí. Kù tu:

Nebo eì kòbe t̀ùòti ice nyi,
bè eì dii d̀òúnko!
Kídiyataimmu kòbe di ifei nyi,
bè fiètemu bè eì,
diheidiè di ifei nyi,
di domu.

² M̀oabu eì kó disānni d̀èèmu,
bè d̀ákii Esibonni eì kpéí nke, ke t̀ú:
Tí k̀atenè kè di p̀ante kè di d̀èite yebotè mieke.
F́s mmúnke Madimenni, a ǹùù í yóó táúté t̀énke,
mudoò muù da t̀ũ.

³ Odonnaimmu eì kòbe kuòmmu,

ke wanti meteèmmè,
bè di pàntemu ke dèité demou.

⁴ Mɔabu eì pàntemu,
ti yomu o bí dabùò.

⁵ Bè dèkù Duiti tenni nè yedabùò nye,
kè iúu yièní Odonnaimmu tenni kó mecutímè, meyeñcaàrímè kpréí.

⁶ Cokénè kédèetè di fòmму,
nsorinè dikpáà kó musāmmarímú tēmè.

⁷ Mɔabu, a do tá a tōmmú mmu nè a kpàti,
bè yóó da pīmmu,

kéto a bɔò Kemɔosi kékònnè,
nè di kó bebɔoyembè,

nè bèè tu bekótíbè a eì mieke bemou.

⁸ Opànti weè kèríní ke bo ta yehékè yemou,
dihèi mari í yóó cooté,

kubiriku kó yehékè dimari í yó nkpaá,
yèè bo ditenni yè bo puɔ.

Mí ndi Yiè nKuyie mú me nyē.

⁹ Duónnè Mɔabu eì kɔbe ifièti,
kè bèe puu kédété,

o ekè yóó dɔ̀nkomu,

òmòù ténke í yó nyè ā.

¹⁰ Wèè pí nKuyie nkó mutōmmú nè tikòhñéyāāti de yiè mbo yà!

Wèè m̀onte o kpàrisiè meyiì de yiè mbo yà!

¹¹ Mɔabu eì nè di bíkèmbéntíní di bo bàmmùù nwe,

bè í pīrímú di nìtìbè diyie mari ke kònnè,

di ñkú só nwe menaà mbè tètèmə kōme.

Dèè te kè di naatí bo sãã,

bá di kó kufɔ̀ku í yaari.

¹² Bè bo di do yèè we yeè né t̀ùðke ke dèè, kè m bo t̀onko bèè yóó uté di cèè, ké sì p̀mmu. Mí ndi Yiè nKuyie mú béi!

¹³ De m̀onni ifei bo pí mMɔabu eì kɔbe nè be kó dibɔ̀ Kemɔosi, ifei do pīñnèmə Isidayeeribe Beteedi * bè do tá wè.

¹⁴ Di bo yīme ke d̀:

Ti tú bekpàritiebe, behāp̀òmbè yekòmbò yembè?

¹⁵ Mɔabu kóo p̀nti t̀ùðkenímu,

ke do yehékè mup̀mmù,

ke ta mukòù o eì dap̀ambè bèè tu bekperíbè.

Mí nhokpàati wèè yètìrì tu Mpakèdaa mú béi.

¹⁶ Mɔabu kó mudorimù duunnímu ke dèè,

meysi mmèè ò doti mè kèrínímu mecãã.

¹⁷ Kōmmúnè Mɔabu eì kpréí kēmmáári di ỳ,

díndi o p̀estitòbè,

díndi bèè do yé o yètìrì fei ke d̀ommè,

* **48:13 Beteedi:** Sakabu do duó dè nde keyènkè kè Kuyie nhò benke kumáà kè dèe wenté kòo fíí nditári (Tenketé 28:19). Kè Isidayeeribe ndè bàà nKuyie, kè dè mboní, Sedoboammu kó dimànni kè bèe dè d̀ò d̀tònni (Bekpàtìbè 13:1-32).

bekénè dimáà ke dò:
 Ba nte kè didùò kperi dii nkéété?
 Ba nte kè kukrààtìpààti kperíkù kuu nyi kpaá?

¹⁸ Díndi Dibonni èi kòbe cúténè di kprààtikàrè
 kékari tɛdɔnkpetè,
 ke yé Mɔabu tenkè kóo pònti di domè ke pùò ndi cɛkperi.

¹⁹ Díndi Adowee èi kòbe,
 yènè kécómmú ice
 kébeké bèè còkù mùù te kè bè còkù.

²⁰ Bè bo di ténne tì tu:
 Mɔabu tenkè kòbe di ifei nyi ke kpeutí.
 Kuónnè kɛwuotoo,
 pīkékénè kè kukò nhAdinò pɛémme kòbee keè bè pòntemè Mɔabu tenkè.

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie n kó tiyēiti tii do yetārè ìnkè kó yehékè, Onò èi nè Yatisa
 èi nè Mɛfaati èi,

²² nè Dibonni kperi nè Nebo kperi nè Beti-Dibidataimmu,

²³ nè Kidiyataimmu nè Beti-Kamudi nè Beti-Meonni,

²⁴ nè Kedyati ke yíñè Bosedaa. De kó tiyēiti tùòkemu Mɔabu tenkè kó yehékè
 yemou yèè tókè nè yèè díètìrì.

²⁵ Mɔabu kó diyènni bòótému,
 o nɔyōnni kéétému.

Mí ndi Yiè nKuyie mī béi!

²⁶ Nii mbe mí nKuyie m mieke kó febòòfè kè bèe yà kémuò nkétó kɛmmuàti.
 Dè tùòke bè bo mbè daú dè nde, ke yé bè yetemè n kpeti.

²⁷ Díndi Mɔabu tenkè kòbe díi do í daú Isidayeeribàà? Bè do yuukumu kè di
 mbè daú ke bókì yeyòàà?

²⁸ Díndi Mɔabu tenkè kòbe yènnè di ekè ketaá yepèrè fiè,
 dònè dimáà yekpetinónkperè tēmè
 yèè cekù ye yīēnti yepèrè fiè.

²⁹ Ti kèemu bè nàámmè Mɔabu kó tefentè kprí,
 o fentè tɛè deuté,
 o pòtì tii tonté,
 o pòtè tɛè deuté,
 ò tá omáà ndi,
 o yèmmè mɛè dò nhò pɛété demou.

³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmū béi nke tú: N yému ò pòtìmè ke náá ndidiè detetirè,
 o tōmmú tú mutetimū mmu.

³¹ Dèè te kè n kuò ndikúdabònni Mɔabu,
 n kuòmmu Mɔabu tenkè kemou kprí,
 n sáútímu Kidi-Edesi èi kòbe kprí.

³² Díndi Sibuma èi kòbe
 di dōnnè fīnyī kó detie nde,
 n kuòmmu di kprí,
 kè dè pɛété n kōmmúmè Yaseedi èi kòbe kprí,
 di ba ke do wùòmmu késénté dàmmèrì mukókúú nkou,
 kétuòke Yaseedi kóo dàmmèrì,

kè bεpòmbè di do ke t̄d̄ di be.

³³ Diwèl nè kuyèhnaatì dèè ò n̄bo f̄nyl̄ kó dεpaα mmiεke,
dè ténke í kpaá di cuokè.

Mí duó nkè mεnaà nkũ sicèe miεke,
òm̄ou ténke í bo wèè bo n̄u f̄nyl̄ be diyetituoò miεke,
in̄ant̄enyie nténke í yìenì di cuokè.

³⁴ Esibonni εì kòbe kuòmmu ke békú metεèmmè, kè be dabuò nyiè ke tuòkù
Edeyade, Yaati εì kòbe yo metammè, nè Isoa εì kòbe kè mè p̄èéé ke t̄uòkenè
Odonnaimmu, nè Ekidati-Sedisia, ke yé Nimudimmu kó menie nkũm̄è.

³⁵ M̄abu tenkè kòbe bèè feu iwũò yebòkè ke yè t̄uò n̄tihúúntì, m bo bè kùo
bεm̄ou. Mí ndi Yiè nKuyie m̄i bεí.

³⁶ Dεè te kè n kuò M̄abu εì kpéí kè n tammè yìè tεp̄ómp̄ũtè k̄m̄e, kè n
dabonni yìè Kiidi-Edesi kpéí tεp̄ómp̄ũtè kó didabonni k̄m̄e, ke yé bè do p̄ètè
m̄uò c̄n̄t̄ímu mù fetimè.

³⁷ Benit̄ibè bεm̄ou kuó meyùbii mme nè be dεbii, ke ȳrì be n̄ou, ke dàátì
tif̄òt̄ntì.

³⁸ M̄abu c̄í sim̄ou kó dεd̄annè yekúdabùò nyεè dàátì, yekàrè yεm̄ou yεdabùò
nyε, ke yé m p̄antemè M̄abu tiyaamatì bè ténke í d̄ó tì k̄m̄e. Mí ndi Yiè nKuyie
m̄i bεí.

³⁹ Tiit̄énè yekúdabùò, M̄abu domu ò di ifei nyi, ò bùt̄inné ke cokému. O kperε
naá mmudaá mmu o p̄εtit̄obè kpéí ke w̄ète ke duò tik̄m̄bùòtì.

⁴⁰ Nte ti Yiè nKuyie mbéi n̄ti: Op̄òntì p̄inte o f̄t̄i n̄ti fet̄uúfè k̄m̄e ke εinte
M̄abu tenkè ìnkè.

⁴¹ Bè fièt̄emu yεhekè,
ke tieke sic̄kperì.

Kè M̄abu āp̄òmbè yek̄m̄bò yεmbè k̄m̄bùòtì duò, kupεit̄eyonku òò íté
onit̄ipòkù kè dè ndòm̄mè.

⁴² Bè kùo M̄abu tenkè kòbe ke dèèmu,
be wuα nténke í kpaá,
bè ȳ mbè kpenkemu ke p̄èéé ti Yiè nKuyie.

⁴³ Dì p̄akému díndi M̄abu εì kòbe,
bè di keù yef̄òtè nyε,
ke di dii ticùòtì.

Mí ndi Yiè nKuyie m̄i bεí!

⁴⁴ Kè kuf̄ōwaa nhauté wè kòò coké,
ò doti dif̄òt̄iri ndi,
kòò na ke yènnì dif̄òt̄iri,
ticùòt̄i ò p̄i,

M̄abu ȳēti yìè dii t̄uòke.
Mí ndi Yiè nKuyie m̄i bεí.

⁴⁵ Bèè cooti bè òumu,
ke wanti d̄is̄òri Esibonni.
Kè muh̄áá mmam̄u né yènnì
okp̄àt̄i Esibonni εì ke c̄òút̄é dε kó in̄onkperì yεmbè εì,
di m̄anke k̄ént̄o k̄étuòkenè di cuokè.

⁴⁶ Di bo yà, díndi M̄abu tenkè kòbe,

díndi bèè tū ndibòò Kemòosi di fetimu,
di bí initidaai nè initipòì,
bè ì pīrmúmu ke kònnè.

⁴⁷ Bè pīrmú bè Mòabu tenkè ke kònnè,
n wēti ke bo bè tēñnénímu yemòrè sonye.
Mí ndi Yiè nKuyie mū bēi.

Ti Yiè nKuyie nàké ti Mòabu eì Ìnkè tinti memme.

49

Kuyie nkpannè tì Amòniibe

¹ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tínti Isidayeribe ti tū nkù nàké tì Amòniibe kpéí kù tu:

Isidayeribe í mòke ibià?

Bè í mòke wèè bo tieke be kperaà?

Dè né dòmmè kè dibòò Midikòmmu tieke Kadi tenkè?

Ba nte kè Amòniibe kàri be kó yehékè?

² Yewe kraanímu kè m bo duó nkè mudoò kó iúu

dátinné Adabaa Amòniibe eidiè,

di bo cóúté nè di ekesí kédóúnko,

Isidayeribe bo baaté bèè do bè baké.

³ Esibonni eì kòbe,

tiiténè yekúdabùò,

ke yé Aii eì dóúnkomè,

díndi bèè bo Adabaa eì,

kòmmúnè yedabùò,

dáátínè tifòtònti kékari mukūū,

ncokùnè ke firì dihei ke kuò,

ke yé bè yóó tàmè di kóo kpààti kékònnè,

nè o bòoyembè nè dihei kó bekótibè. *

⁴ Díndi Adabaa eì kòbe bèè yete n kpeti,

ke pòtìnè di biriku, kù pòntemu,

díndi bèè do pòtìnè di kpàti

ke tú òmòù í yóó dáátí ke di deke.

⁵ Nte mí nke kéroo ke bo di bonté kukòmbòdoróo.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mū bēi!

Kukòmbòdoróo bo di fité,

kè di ciété di bíékè di bíékè,

bá òmòù báá na ke di tíi.

⁶ De kó difònkúò n né wēti ke bo tímmu Amòniibe,

bè pīrmú bè ke dòò tidaati.

Mí ndi Yiè nKuyie mū bēi.

Kuyie nkpannè tì Edòmmu eì kòbe

⁷ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tínti Isidayeribe ti tū nku nàké tì Edòmmu eì kòbe kpéí. Kù tu:

Meciì nyembè ténke í boà?

* **49:3 kpààti:** Dè bo na kéntú dibòò Midikòmmu.

Meciì nyembè ténke í yé bè bo tié ntàà?

Be cii ndèèmaà?

⁸ Díndi Dedanni èi kàbe búttinnè kécoké,
taánè titādènti.

Meyei mmèè doti Edõmmu èi kàbe.

De mǎnni dii tùàke bè bo cuó dè tiyēiti.

⁹ Bèè tǔũ fínyĩ kó yèbe

bè tatinímu Edõmmu èi bè ãã tamè kupaku,

bè í yóó tǔũ kényáké dèmarè.

Beyóóbè bo tanní dii mǎnni keyènkè,

bè yóó yúúkú bè dómè mmè.

¹⁰ Míi yóó káúté Esayuu kó kuwu,

bè ténke í yóó na késari,

Esayuu kó kuwu ndèèmu,

o tebíi nè o pèetitòbè,

òmǎu í yó nkpaá.

¹¹ Dooténko iciribí,

m bo nyi piú.

Bekúpobè, di nni mbuá.

¹² Mí ndi Yiè nKuyie míi tu, bèè do í dò nkéyà m mièke kó febòòfè bè fè yà kè
díndi bo nsoké yáaba? Di yóó fè yǎmu!

¹³ M parikèmu ke tú tii bo tuàkení Bosedaa èi tí bo ncèè, benitibè bo tí kèè
kè dèè bè di kècaarè be yèmmè, be èi bo dǎúnko kènaá ntidobonti. Mí ndi Yiè
nKuyie míi béi.

¹⁴ Mí nSedemii kè m béi nke dǎ:

N kèè tináañti matí nti kè tí bonní ti Yiè nKuyie mborè,

ku kó ditǎnni mari dii tí tǎní ke náá nyebotè ke tú:

Tíinnè nkédo Edõmmu kàbe mudoò.

¹⁵ Edõmmu èi kàbe,

n kékúnne dí mbe yebotè yemǎu mièke,

benitibè bemǎu yó nsenku dí mbe.

¹⁶ Edõmmu èi kàbe,

di fentè tǎè di souté,

kè di yèmmè dò mbenitibè di dé,

díndi bèè sīéké yepèrè fiè,

ke bo yetārè yómmè,

bá kè di dèke yetārè ìnkè,

ke ceenní di yǐènti fetúúfè kǎme,

m bo di cūũnní.

Mí ndi Yiè nKuyie míi béi.

¹⁷ Edõmmu èi bo dǎúnko, bèè bo mpǎnkú ke di yàu, dè bo bè di, kè bè mmáari
be yǎ, meyei mmèè di tùàkení me kpíí.

¹⁸ Sodõmmu nè Komǎ be kperè dǎòmè di kperè yóó me ndǎò, oniti í yó nkpaá
di mièke, fenitayanfè òmǎu í yó ndè kpaá.

¹⁹ N yitoomu kukó nSuditǎé kó mepéèmmè diciriciri kǎme,

ke deètò timúsũiti borè.

Edõmmu kàbe bo coké be tenkè dimǎnni dimáá,

m bo kanne n tǎátè wè de kó ketenkè.

Ke yé òmòù í bomè wèè bo m péi,
océnti m̀òù í bo wèè bo dáátí kécómmú n yìikè.

²⁰ Keènè mí ndi Yiè nKuyie n tããtè tì Edõmmu èi kòbe kpéí,
nè n dó kédòò tì Temaa èi kòbe, tii tu:
Bè yóó bè kpàake tipìèti tēmè mme,
bè tenkè bo d̀òúnko.

²¹ Bè do bèmmù nwe kè ketenkè au,
bè kó yedabùò nyèè yìè ke tuòkù tipènti kóo dàméèrì.

²² Opònti weè p̀inte o f̀eti fetúúfè kòme,
ke èintè Bosedaa èi Ìnkè,
kè M̀òabu ããpòmbè yekòmbò yembè kòmbùòti duò,
kupeitèyonku ãã p̀i nhonitipòkù kè dè nhò dõmmè.

Kuyie nkpannè tì Damaasi èi kòbe

²³ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tinti Isidayeeriibe ti tũ nkù nàkè tì Damaasi èi kpéí
ntii tu:

Amadi nè Adipadi, dè di dimu,
ke yé bè di nàkè tì í tùmè tisààti,
tii íi mme yeñcaàrimè di mièke,
kè mè kónni dàméèrì tēmè,
bá demarè í bo dèè bo mè cònné.

²⁴ Damaasi èi kòbe wèrimú dèèmu,
kè bè bütinné ke coké,
kè bè kònti au,
me yeñcaàrimè meè bè p̀i,
kuyonku ãã ítēmè onitipòkù wèè kuò ndebire.

²⁵ Dè dõmmè kè bè bontóo dihei n yèmmè do naatinè di?
Dihèi diwèi do m bonè di?

²⁶ Bedapambè yóó duómu bè córè, kè bekpàrìnuambèe kú bemou de yìè. Mí
ndi Yiè nKuyie mí béi!

²⁷ N yóó cóu mmuháá mmu Damaasi èi kè mùu cóútè okpààti Benni-Adadi
kpààticéí.

Kuyie nnàkè tì Adabube kpéí

²⁸ Nte ti Yiè nKuyie Mpakedaa tinti Isidayeeriibe ti tũ nkù do nàkè tì Kedaa kó
kuwuò nkòbe nè Asòó kó yekpààtiyo kòbe Nebukannesaa Babidõnni kóo kpààti
yóó na bè. Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀ò:

Íténè kédò Kedaa èi kòbe mudoò,
puonnè diyèè yìèni kèè bíékè kòbe!

²⁹ Fekenè bè touti,
nè bè wũò nè bè yààti nè bè nenti,
kèfèke bè yòyóbè,
kè bè uu tipìiti timou,
kè kufõwaá mbè p̀i.

³⁰ Díndi Asòó èi kòbe cokénè kédéítè itáá,
kètaá titãdènti,
ke yé Nebukannesaa Babidõnni kóo kpààti
tããtè ke bo d̀òò tì í wennimè,

ò tããté di kpɛti ke dèèmu.

³¹ Kè Ti Yiè nKuyie ndò:

Kɔɛnè ké bè do,
bè kàri ke í yĩ̀kù,
tĩmatì í bè kóónnè,
be bòrè feíomu,
bè í m̀oke yecàkè ketíke,
bè kàri, ke cáá m̀be máá ndi.

³² Fekèné be yòyóbè,
kéheí be wũā sũkũyì!
N yóó bè cíemmu ítemm̀anke inàà miéke.
De kó benitibè bèè kuò be tempáátì,
m bo mbè bəmm̀u meyei ntipĩtì tim̀ou.
Mí ndi Yiè nKuyie mú b́ei.

³³ Asəə eì bo náá nsikpaməə kó diārì,
di bo d̀únko s̀áà,
onitì ténke báá dè kàri nè di bo mbomè,
fenitiyanfè òm̀ou bá dè b̀atè.

Kuyie nnàké ti Edamiibe kpéí

³⁴ Sudaa kəbe kóo kpààti Sedesia kpàti ketírì diì m̀onnì ke ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀ò:

³⁵ Mí di Yiè nKuyie Mpakɛdaa
n yóó kéétému Edammu eì kəbe tãmm̀u,
be w̄erím̀ú kó dikũnnì.

³⁶ M bo íinnì kuyaaak̀u itemm̀anke inàà,
kè k̀uu bè f̀ùùte.

M bo bè cie nyebotè yem̀ou miéke, kubotí mak̀u i yó m̀bo bè í yóó coké ketaá k̀uu miéke.

³⁷ M bo duó nkè Edammu eì kəbe nkpeutí be dootitabè ìkè
bèè bè d̀ónè mukũũ.

M bo bè b̀onté meyei,
m miéke kèè bè c̀ou mm̄ediè.
N yóó bè b̀onté mudoò mm̀u,
kè bè mbè k̀ùù ke yaà bè dèèné.

Mí ndi Yiè nKuyie mú b́ei.

³⁸ N yóó puəmm̀u Edammu eì kóo kpààti,
nè o tũmbè,
ke f̀íí n kpààtikàrì.

Mí ndi Yiè nKuyie m̀ mú b́ei.

³⁹ Yem̀òrè sonye,

n né yóó w̄ete kéténnénímu Edammu eì kəbe,
bè do p̄ĩrím̀ú bè kédəə tidaati.

Mí ndi Yiè nKuyie mú b́ei.

1 Nte Ti Yiè nKuyie nní nnàké tì mí nku pāānāāntì nāāntò Sedemii kè dè ntukúnè Babidōnni èi nè Babidōnni tenkè kemou:

2 Pīēkénè ti yebotè yemou mieke,
yeenè be ti,

cónnénè mekpàricannimè.
Pīēkénè ti di báá ti mbè sōnne,
yīnè Babidōnni domu.

O bōotenkaanìtè Beedi di ifei nyi,
kufōwáá nkuù auté Medeki,
o bōotenkaanì di ifei nyi,
kufōwáá nkuù auté yebakè.

3 Kubakù yóú bíékè kòbe beè bè do,
ke bo bè pònte,
kè be èi dōúnko,
òmòù ténke bá nhā di mieke.
Benitibè nè iwūō demou dè bo cíété,
dèmarè ténke bá ndè bo.

4 De mōnni Isidayeeribe nè Sudaá kòbe,
bè bo wēnné kéwēténí mí nKuyie m borè,
kénkònti ke n wanti mí mbe Yiè nKuyie.

5 Bè bo mbékute Siyōō kó kuce,
bè bo túóté be ìikè kéwetínné Sedisademmu èi.
Bè bo nnáá mbetòbè ke tú:
kòtenèní kè ti taunnè timáá ti Yiè nKuyie,
ke ténke báá yè nde kó metaummè nè ti bo mbomè.

6 N nìtibè do sàáténè tipìèti tìl feti tìnti,
be kó becēmbè beè do bè fétinne,
kè bè nháá nyetārè ìnkè,
ke dekù sitáá ke cánni,
ke yè mbe pedie nkpeí.

7 Bá wè kòo mbè pièti,
ke pīi nke cáá,
ke náá nke tú:
N kpeti í bè bonè,
bè yeténè be Yiè nKuyie nku,
kùù dòòri kù nàá ntì,
kunku be yembè do búó kù.

8 Yèné Babidōnni kó dihei,
òmòù bá nkpaá Babidōnni kó ketenkè mieke,
niiténè deyìikè,
yebòdakè òò niitémè kubòcēnku.

9 N yóó duó nkè kubotí diekù kòbe beè do Babidōnni kòbe,
bè itiní kubakù yóú bíékè nke,
ke bo do Babidōnni èi kè di pònte.
Be pie nyó ndōnnè otānnuònti kpeyi ò ndòmme mme,
be pie nyí duò ketenkè.

10 Bè bo éi Babidōnni èi kòbe kperè,

Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

²¹ Donè Medataimmu eì kòbe mudoò,
kuonè Pekodi eì kòbe bəmou,
di báá súó nhòmou.

Mí ndi Yiè nKuyie mmî me nyē.

Dí dōò n di náké tì timou.

²² Ikpariúu ìi dàátí dihei dimou miéke,
dèè càke dè í sénní.

²³ Dè dōmmè kè Babidōnni eì do?
Dè yīme kè di dounko yebotè yemou miéke,
dindi dii do tú dihenkèrì,
ke pōnti demou kutenkù miéke,
dè dōmmè kè di kèété?

²⁴ Babidōnni eì, n da díí timátí nti
kàa ta ti miéke bá a í dake,
kè bè da sōńké ke pī,
ke yé a dokunēmè mí nKuyie nku.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nkpeté ku kparinenti kó ditou ndi,
ke dēnnēnī ku miéke kó tikparinenti,
ke yé kunku ti Yiè nKuyie Mpakēdaa
kù dómè kéānné mutōmmú Babidōnni kó dihei kòbe.

²⁶ Tipiiti timou kòbe tínnēnní Babidōnni eì,
óótēnè o buo kényóóté dèè ā ye miéke
ke cóú nyecúò yecúò,
kéécúu kè dēe cóúté páí,
bá dēmarè báá súó.

²⁷ Kuonè yenaadakè yemou,
yè yóó dúó dituò ndi yemou,
de kó yenaadakè bo yà,
ye yēiti yiè dii tūòke.

²⁸ Keenè, bèè yentēnī Babidōnni,
bè cootinímè kénáá nSiyōō eì kòbe
ti Yiè nKuyie mpèltemè,
kù pèitemè ku cēsàatè bè pōnte tē.

²⁹ Tíinnè betāntāūbè, bèè yūō ndetānnè,
kè bēe tíí mBabidōnni eì ke di munné,
di báá yie nkoo mōuu yenté.

Fóōnnè de kó dihei kòbe bè dōò dè,
bè dōò dèè kó dimáá, dí de mbè yietí,
ke yé bè benkemè be fentè nte ti Yiè nKuyie,
kunku kùu te Isidayeeriè.

³⁰ De yiè Babidōnni eì kó bedapāmbè bo duó dihei miéke, bekparinuwambe
bəmou bè bo kú mudoò miéke. Mí ndi Yiè nKuyie mmî búi.

³¹ M bàátí a kpéi nke,
fś mBabidōnni tefentè yiè,
a mōnni dii tūòke,
a bo cuó dii yiè tiyēiti.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpaƙeɗaa mmũ b́éi!

³² De kó tefentè yiè nf́ nha yóó b́étému ḱédo,
òm̀òu me nyí bo wèè bo da íi,
n yóó ćóu mmuháá mmu a ekè,
kè yèe ćóúté ḱéfité yem̀òu.

³³ Ti Yiè nKuyie Mpaƙeɗaa tu:

Bè f́éũmmu Isidayeeriɓe,
ke ẃennénè Sudaa k̀obe ke f́éũ.
Bèè bè p̄i nke k̀onnè ke d̀òò tidaati
bè bè p̄i nteii nwe,
ke yete bè bo bè f̄iinkomè.

³⁴ Be deetiwè me nkpeññimu,
wenwe wèè yètirì tu Mpaƙeɗaa,
Ò yóó bè k̀òínému,
k̀éom̄p̄unnè be ei,
k̀éb̀anté dik̀onk̀ònnì Babid̀onni ei k̀obe.

Kuyie nnàkémè kù dó kédòò tì Babid̀onni eì k̀obe

³⁵ Mudoò muù doti Babid̀onni tenkè k̀obe,
muù doti o k̀rààtì t̄umbè nè meciì nyembè.

³⁶ Mudoò muù doti beyuwúòmbè,
kè bè bo naá mbebiimbè,
kuf̀waaá mbo auté bekpàr̀itibe.

³⁷ Mudoò muù doti sikpàr̀isèf̄ nè sikpàr̀inaasèf̄,
nè behãàp̀òmbè yehèkè yehèkè k̀obe,
bè bo dontenè benitipòbè,
be k̀ràtì kó sicéí bè bo sì p̀ùò,
k̀éheí be k̀pere.

³⁸ De kó diheì tenkè bo k̀peí
kè m̄eniè nkũũ.
Ke yé dì tumè dib̀òòheì ndi,
ke n̄onnè isàke k̀pere.

³⁹ Deè k̀peí nte yekpamaà nnè sikpam̀ó
kè dè bo konní de kó diheì,
ic̀ùò ndieyi borè konní k̀émbo s̄áá,
nè de kó diheì bo mbomè
onitì ténke báá dè k̀àri bitì.

⁴⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m bo kuò de kó diheì,
n kuamè Sod̀amm̄u nè Kom̀òò,
nè yehèkè yèè dè t̀òké,
onitì ténke í yó ndè bo,
fenitiyanfè bá ndè k̀páá.

⁴¹ Kubotí makù kuù itinì kubakù yóú bíékè,
kuwua ndiekù nku,
bekpààtikperibè beè itinì itemm̀anke im̀òu.

⁴² Bè nò nke t̄aũ ipie nyi nè yekpãá,
bè tu benitiyonk̀ube mbe,
bè í m̀òke mesém̀mè,
kè be tammè yiè ke d̀ò ndàm̀èrì ò nhuutimè,

bè dèke sisēī nsi,
ke kéri ke dò nhoniti omáà,
ke bo di do dínđi Babidōnni ei kabe.

⁴³ Babidōnni kóo kpààti ti nkèè

kòo baà mbèitè,
kòo yèmmè cààrè,
kè dè ò yóu ke dò nhonitipòkù wèè dó kéréitè.

⁴⁴ N yítóomu kukó nSuditēē kó mepémmè dicíríciri kōme,
ke deètòo timúsūūti borè.

Babidōnni ei kabe bo coké bε tenkè dimōnni dimáà,
m bo kanne n tããté wè de kó ketenkè.

Ke yé òmòu í bomè wèè bo m péi,
ocēnti mòu í bo wèè bo dáátí kécómmú n yìkè.

⁴⁵ Keenè ti Yiè nKuyie ntããté ti Babidōnni ei kabe kpéi,
nè kù dó kédòò ti Kandee tenkè kabe, tì tu:

Bè yóó bè kpàake tipìèti tēmè mme,

bε tenkè bo dǎunko.

⁴⁶ Babidōnni ei kabe do bèmmù nwe kè ketenkè au,
bε kó yedabùò nyèè yìè ke tuòkù yebotè yemòu mièke.

51

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

N yóó ínní kuyaakù makù nku kùu kòò,
kè kùu do Babidōnni kó dihei nè Debukamaii ei kabe.

² N yóó tōnni beyèmbè mbe,
kè bèè ye mBabidōnni ei kabe,

kékáúte o ei.

Dè bo tuòke dù yìè,

meyei mbo bè dó,

bènitìbè bo yènni tipítì timòu,

kè bè munné.

³ Dínđi betántāūbè,
tããnè betántāūbè ipie,

di báá kpáké bèè dàátí yecĩncĩnkòrè,

bεdácēmbè kó dimáà,

di báá súó nhòmòu,

kuòné behāāpòmbè bεmòu.

⁴ Di bè kòute kòute,

kè bè ncóú cóú Kandee tenkè mièke,

kè bεcírìbè nduó duó Babidōnni ei mièke.

⁵ Ke yé Isidayēēribe nè Sudaà kabe,

mí mbe Yiè nKuyie Mpakēdaa n yí bè bontóo,

bá nè bè me nní yeténēmè,

mí nwèè bè te bεmbe Isidayēēribe.

⁶ Cokénè kényè Babidōnni ei,

bá wè kòo deeté o ònni,

kè bè báá di wēnnénè bε kékua,

dè tuòke mí ndi Yiè nKuyie m bo pèite dènde,

n yóó bè fàó mbè dàà dènde.

⁷ Babidōnni do dō nfeṣṣòbòòfè nfe
mí ndi Yiè nKuyie n nòùtè mièke,
kè ketenkè kemou kobe
yò nfe kó menaà nke muò.

Yebotè yàmu fe kó menaà
kè ye yèmmè kòre.

⁸ Dènde bàm̀bà kè weè Babidōnni do
kè kèéte kèéte.

Kōmmúnè o kpréi,
wammúnè mekùò nkéwaaare o mōnne,
kè dè naati wèe miéte.

⁹ Ti tàa mBabidōnni ke yĩ̀kemu,
tí ò yóunè tũnké,
kékó mbá wè o ciè.
Kè yé tiyēiti tii bè dō
ti í sēnnimè,
tì deumu ke pḕtè yewetè ke káá ntiwetì.

¹⁰ Ti Yiè nKuyie nti kòrnému,
tí kōtenè Siyōō kénáké ti Yiè nKuyie
ti tũ nkù pī mmùò tōmmú.

¹¹ Ti Yiè nKuyie ndó kēpōnte Babidōnni eì kobe mbe, kù dó kēpeite bè pōntemè
mme ku cī̀tè. Deè te kè kù yàúkũnko Medii tenkè kpràatibè kōnti ke tú:

Sũ̀ténè ipie kēpíe ndi duokè.

¹² Cónnénè mudoò kó kuyààkù kēwetinné Babidōnni,
yíénè bebàribè,
cónnénè bèè yó mpaké,
oo nhoonnè benitibè,
kè yé ti Yiè nKuyie ntāātémèmu
kù dó kédòò tì Babidōnni eì kobe
kè ti ndòori.

¹³ Babidōnni f́ n wèè bo kukó ndièkù pḕmmè,
kàa kpràti deu,
a mōnni dii tũ̀ðke,
a kó muyóò m̀anku nku.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie M̀pakēdaa
m p̀arikému ke tú:
Benitibè beè tatini
kè bo píe mBabidōnni eì fecofe tēmè,
bè bo di munnénè ihúu.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie ndòò ketenkè
nè ku wḕrímú mmu,
nè ku kó meyenfòumè mme
kù fiimmè ketenkè,
nè ku cii mme
kù pitémè tiwetì,

¹⁶ ke bēi nku nùò m̀emáà
kè menie ntií nke dèke kḕnkè,

kuù òò íi nyewetè itemmànke
 kè yèe deke tiwetì,
 kuù ò nte kè fetaaḥḥe kperi kénì,
 kuù òò ínnì kuyaaḥ kù sàrì dè.

¹⁷ Benitibè bəməu yeimmu,
 meyiṣṣṣimè bè dònítè mēè kpéí,
 bèè yìenko timátì ke uti sibootenkaanì
 ifei bo bè pīñnè be tesi,
 sù tu siyáàbisí kperε ndε,
 muwemmu í bo si miεke.

¹⁸ Sì tu detetirè ndε, mutòntetimù,
 deməu dè bo deè,
 ti Yiè nKuyie mbo wēḥḥenì dīi yìè si bíékè.

¹⁹ Kuyie nkùù te Sakəbu yaàbí
 ku kperε í me ndò,
 Kuyie nkùù dòò deməu,
 kuù te Isidayεribe,
 kunku kùù yètìrì tu Mpaḥedaa.

Babidənni dorimù tūàkemè

²⁰ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Babidənni weè do ò ntú dihenkèrì
 m puənnè dī yeḥotè,
 nè wenwe m puənnè mē yeḥpààtiyo.

²¹ M poténè weñwe tesāntè nè te dèèti,
 nè weñwe m puəmmè teḥpàrìnaasāntè nè te dèèti.

²² Nè weñwe m potémè onitidùù nè onitipòkù,
 nè weñwe m potémè odakótì nè odapàà,
 nè weñwe m potémè odapàà nnè osapàà.

²³ Nè weñwe m potémè opecēnti nè o pe,
 nè weñwe m potémè otenkúti nè o nààke ò duənnè ì,
 nè weñwe m potémè kùmàndáàbè nè bebeémbè.

²⁴ Di mmənnì n né yóó yietímu Babidənni eì kəbe,
 Kandee tenkè kəbe,
 bè dòò mēè yei nSiyòò
 n yóó mēè mbè yietímu kè di dè yà nè di nuə.

²⁵ N còrímú a kpéí nke,
 fṣ nditári dīi do pənti deməu ketenkè ñnkè,
 n youte n nòùtè nte ke bo da poté,
 m bo da bənténì ketenkè,
 m bo da çúu nkàa còùtè.

²⁶ Bá bè ténke báá pétè a borè ditári
 kéánnè kudieku kentímè
 yoo bèε pūṣṣṣténè,
 a yóó dəúnkomu sáà.

Mí ndi Yiè nKuyie mī béi.

²⁷ Cónnénè mudoò kó kuyààkù diheì miεke,
 eénnè ditāteheù yeḥotè cuokè,

kè yebotèe tí mBabidōnni èi kpéí,
 yúnè yekpààtiyo Adadati nè Minni nè Asekenaasi,
 waánnè ohāāpònti wèè yó mpī mbenitibè tihāāpònti,
 tínnè sisèí kè sì nsù ke dò nfecofe
 kè bè do.

²⁸ Ìnnè yebotè kòbe,
 kè di do Medii kó bekpààtibè
 nè iwēí yembè nè bebeémbè
 nè dihei dimou ò baké di.

²⁹ Ketenkè áámu ke sântè.
 Tí Yiè nKuyie ntāāté ke bo dōò tí Babidōnni tii tu:
 Babidōnni èi bo pònte kédóúnko
 bá òmòù ténke bá mbo di miéke.

³⁰ Babidōnni kó bekpààtinuòmbè ténke í dokù,
 bè taà be cēkperí miéke nke ke sari,
 be kōmbò dèèmu kè bè naá mbenitipòbè.
 Bè còummu be èi
 yecàkè cùómu ke kèké.

³¹ Yetōrè yèè mau Babidōnni kóo kpààti cīētè,
 ke bo ò nàké bè pòntemè dihei dimou pái pái.

³² Be dootitòbè bèè pì yeyèrè,
 kè sicēkperí còúté,
 kufōwaá nhaútèmu bekōmbòtiebe.

³³ Kè tí Yiè nKuyie Mpakédaa kunku Isidayeeribe tū nkùu b́éi nke d̀ò:

Babidōnni d̀onnè kuyíé nku
 bè òri kù ke bo puotí tidiiti kudisēikù m̀nni.

Kuyie nyóo pèitemè ku kòbe

(Sedisademmu èi kòbe b́éi nti)

³⁴ Babidōnni kóo kpààti Nebukannesaa
 tí càákóomu kè tí sū̀tòo,
 ke tí ninté bè òò nintémè dibuu ke ìnnò,
 bè tí maankoo musim̀m̀m̀ òò yīmè mme,
 ke sū̀tè tí femmè,
 ke dèè ke tí b̀ntòo.

³⁵ Kè Siyòò èi kòbee b́éi nke d̀ò:
 Babidōnni èi kòbe tí d̀òò m̀èè yei,
 bèè yà me kó tiyeti.
 Kè Sedisademmu kòbe d̀ò:
 Babidōnni èi kòbe còù mmèè nitiyī́ tí èi,
 bèè yà m̀è kó tiyeti.

³⁶ Kè tí Yiè nKuyie mbéinnè Sedisademmu èi kòbe ke d̀ò:
 M̀í m̀ómmuò n yóo kra ndi kpéí
 m̀í yóo pèite di pèi.

M̀í yóo duó nkè sibií kũũ o èi ke ikó nkpeí.

³⁷ Babidōnni èi bo naá nyedombirè,
 sikpamòó kó diari,
 benitibè níí bo ò yà kè dèè bè di,
 kéwète kè bè pī mmudaá,

di bo dɔ́unko bá onìti bá ndè bo.

³⁸ Babidɔ́nni eì kɔ̀be yó mmuntímu yecírìcìrìpàà ntēmè,
ke kontí yecírìcìrè kōme.

³⁹ Sinéyēī sīi bè pī nkè m bè yu dibanni

kè bè bo yā menaà nkémuó,

kéduó, ke ténke báa ente.

Mí ndi Yìè nKuyie mū bēi.

⁴⁰ N yóó bè kpààke tipìèti nè yepedakè
nè yebɔ̀dakè tēmè mme kétanné kukò̀ùdieku.

Bè kuómme dikúdabònni Babidɔ́nni eì kpéi

⁴¹ Dè dòmmè kè Sesaki kó diheì do,
dìndi dìi kó diyètiri do feì kutenkù kuməu mièke,

dè dɔ̀ò òmmè kè Babidɔ́nni eì dɔ́unko
ke naá ntédòntè?

⁴² Dàméèrì kó menie mmeè dèkení

ke tùòke Babidɔ́nni eì,

kè yenéfínfirè di dàtinné.

⁴³ Kòo ekè naá nyèè dɔ́unkoo,

kòo tenkè kpéi ke naá ntédòntè,

òmòu ténke í à ke mièke

fénitiyanfè òmòu ténke í dè pēnkù.

⁴⁴ Kè tí Yìè nKuyie mbéi nke dò:

N yóó potému Bēedi Babidɔ́nni kó dibòò

ke dìi t́ di maá ndè.

Yebotè ténke í yó ncokoo di borè.

Babidɔ́nni eì kó kuduotí domu.

⁴⁵ Díndi n nìtibè yènnè de kó diheì,

bá wè kòo deeté o ònni,

mí ndi Yìè Kuyie n kó kemieke yàà bo ò poté.

⁴⁶ Di kònti báa yārike kè kufəwáa ndi pī di bo keè dìi mònni kunòòroo
kutenkù mièke, di mbenni níi bo nfitiní kè dēe nòòrēmu kè dīterì nyetini kè dēe
nòòrè, yekpàrè bo mbo kutenkù, we nkpààti yonkuwe níi bo beti otòu kékari.

⁴⁷ De kó yewe kpaanímu kè m bo íté

kécómmú Babidɔ́nni kó sibòotenkaanì kpéi,

Babidɔ́nni eì kɔ̀be bo di ifeì,

becírìbè bo ncóu cóu diheì mièke.

⁴⁸ Ketenkè nè keĩnkè dè bo nyíu Babidɔ́nni eì kpéi,

dīwèi bo dè pī mbepòmbè bo íténì dìi yìè kubakù yóu,

kédo Babidɔ́nni eì.

Mí ndi Yìè nKuyie mmū bēi.

(Kuyie mpānāaanti náahtò bēi nti)

⁴⁹ Babidɔ́nni eì dò nképòntemu,

Isidayeēribè ta, ke ta kētenkè

nè o kpéi ndè í sénní.

O kùo ke kùo benitibè kutenkù,

dè í mōke dè māmè.

⁵⁰ Díndi bèè na ke yenté,

cokénè kényè, bá nhòtínè deborè,

bá kè di dètè ke berínè dè,
di báá yè ndi Yiè nKuyie nkpréí nnè Sedisademmu èi kpéí.
(Kuyie nkòbe béi ti)

⁵¹ Bè do ti sáá ndiì m̀ǹnni dè do í ti naati,
ifei ù do ti kùò,
bèè í tú Sifube bè ta diì m̀ǹnni
ti Yiè nKuyie ncésàtè mièke.

(Ti Yiè nKuyie mbéi nti)

⁵² De kó yewe kraanímu
kè m bo cómmú Babid̀nni kó sitenkaanì kpéí,
de yiè bè k̀ute bè bo nkò dihei dim̀ou mièke,
⁵³ kè Babid̀nni èi d́ dii deke k̀etuòke tiwetì,
bá kè di duotí òkè ke í d̀ò nkéninte
n yóó dùnni bep̀mbè mbè kè bèè di do.
Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i béi.

(Kuyie mp̀ānāāǹti náāǹtò béi nti)

⁵⁴ Ti yo ihúu mai nyi Babid̀nni èi mièke,
meyēncāārimè diēmè kó yedabùò nyèè
d̀ā́tí Kandee tenkè mièke.

⁵⁵ Ti Yiè nKuyie nkuù ta Babid̀nni mup̀mm̀ kè de kó kutoweku dèè,
bè dootit̀bè kó kunā̀roo kuù né yiè
ke d̀ò ndàméèrì kó yenéff̀firè,
kutoweku dièkù nku.

⁵⁶ Op̀nti weè do Babid̀nni èi
ke p̀írímú bek̀mb̀tiebe ke k̀éké be tānnè.
Ti Yiè nKuyie nnəmmu ke f̀oku oniti yei,
ke yietì bá wè o yei.

⁵⁷ N yóó niimmu menā̀ bèè t̀u nhokp̀ā̀ti,
mecii nyembè nè k̀umā̀ndā̀ā̀bè
nè bebeémbè nè bekp̀ā̀rtiebe,
kè bèè muó nkéduó ke t̀énke báá ente.
Mí ndi Yiè nKuyie nwèè yè̀t̀iri tu Mpakēdaa m̀i béi.

⁵⁸ Babid̀nni kó iduotí c̀ééyi yóó puə̀mmu
yecā̀kè dièyè yèè kpetì yeb̀òrè
muhā̀ā mbo yè c̀úó.

Iwuə̀ mp̄i mm̀ù t̀ōmmú bo naá ndetetirè.
Yebotè àri ke d̀ā̀ri dè bo ntú muhā̀ā nkperè.

Dipátiri bè dootóo di kukò nhEfadati

⁵⁹ Sedesia Sudaa k̀obe kóo kp̀ā̀ti benni naannì mièke, kè Nediya birè
Sedaya Maseya yaābirè wèè do baké tekp̀ā̀ticiētè be c̀ou dè bep̀ò̀bè, k̀oo nkəri
Babid̀nni ke neínè Sedesia Sudaa k̀obe kóo kp̀ā̀ti mí nSedemii kè nhò nā̀nke
dipátiri.

⁶⁰ Kè di ẁari meyeyi mm̀èè d̀ò nk̀etuòkení Babid̀nni èi mem̀ou.

⁶¹ Kè n di nhò duó nkóò nàkè ke d̀ò: Kàa t̀uòkoo Babid̀nni á nyé k̀ékaa nde kó
dipátiri.

⁶² Kàa di k̀aa nke dèè á bántè ke d̀ò: F́ nti Yiè nKuyie f̀ò̀ béi nke tú di nhei bo
d̀oùnko sáá, di bo p̀ante bá òm̀ou t̀énke bá ndè bo, oniti yoo feòfè.

⁶³ Kàa dèè á waá nkuhõũ ké dì pìtínné ditári ké dì dootóo kukó nhEfadati miéke,

⁶⁴ kébéi nke dò: Babidõnni yóó do mmie mbotí nku meyei n yóó ò bõ mmèè miéke bá ò ténke báá íté.

Sedemii náaànti mànku nku memme.

52

Nebukannesaa p̄r̄m̄è Sedesia

(Wénté Sedemii 39:4-7 nè 2 Bekpààtibè 24:18-25:7)

¹ Sedesia do yóó di tikpàti ke mæke yebie nsipísidè nè òmáá ndi, kэмbo Sedisademmu ke dò yebie tepítè nè òmáá. O yõ do tú Dibuna ei kou Sedemii kóo sapàa nwe, kóo yètiri tu Amitadi.

² Kóo dòò ti Yiè nKuyie nyí d́ dè, ò do túnne Sosakimmu borime mme weti.

³ Ti Yiè nKuyie mmieke kèè do yè Sudaa tenkè kòbe nè Sedisademmu ei kòbe kè kùu bè kei nku borè.

Kè dè mboní kè Sedesia yete Babidõnni kóo kpààti kpeti.

⁴ O kpàti benni wéinnì miéke, otãp̄ínwè diyìè p̄ínnì yìè kè Nebukannesaa Babidõnni kóo kpààti nè o ããp̄òmbè kè bèe kòtení kécèète Sedisademmu ei kéðammú mutáá nkéõnné di duotí.

⁵ Kè bè ndi pi kè dèe tuòke Sedesia kpàti benni tepítè nè òmáá.

⁶ Dibenni tãnkù naanwè diyìè wéinnì, ke s̄ ndikõnni ðeuke bá benitibè ténke í péú ke yo.

⁷ Kè Sudaa kó kuwuo nkòbe duute dihei kó kuduotí, okpààti nè o ããp̄òmbè bemou kè bèe coké keyènkè kéye, kètúnne kuçe kùu yìè nè iduotí idé sakù, okpààti pèrimú také. De kó kuçe kòrinè kukó nSuditèè kó kubiriku nku. Bè do dè nkètè bá nè Babidõnni kòbe me mpimè dihei.

⁸ Kè Babidõnni kòbeè beti okpààti Sedesia, kóo nintè Sedikoo biriku, kóo ããp̄òmbè cíté kóo yóu.

⁹ Kè bèè ò pí nkékòtenè Dibuda ei Amati tenkè Babidõnni kóo kpààti borè kòo ò bekèné kénáké ò dò mbèè ò dòòmè.

¹⁰ Kè Babidõnni kóo kpààti fíé okpààti Sedesia bí o ìikè, kèfíénè o tũmbè Dibuda ei miéke.

¹¹ O me nyí kédóké Sedesia nuò nkóò bou ðisõwũ ò kó mefimme, kóo kònnè Babidõnni, kóo kpetinné, kóo nkpeti ke yàa kúnè.

Nebukannesaa p̄r̄m̄úmè Sedisademmu kòbe sòmbè

(Wénté Sedemii 39:8-10 nè 2 Bekpààtibè 25:8-21)

¹² Babidõnni kóo kpààti Nebukannesaa kpàti benni tepítè nè diwéinnì miéke nke Nebusadadanni tihãp̄ònti tìi bàà okpààti ti kóo kóti kòtenímè Sedisademmu.

¹³ Mèmmè ò cóummè nKuyie nc̄ètè nè tekpààtic̄ètè nè bèè tu benitidiebè be kó sic̄í, nè sic̄í simou s̄i bo Sedisademmu ei miéke.

¹⁴ Kè Babidõnni kó behãp̄òmbè bèè cíennì tihãp̄ònti tìi bàà okpààti ti kóo kóti. Kè tìi può nkuduotí kùu fité Sedisademmu.

¹⁵ Kè Nebusadadanni tihãp̄ònti tìi bàà okpààti ti kóo kóti p̄immú bes̄nténitibè bèè do kpáá dihei nè bèè do duó mbemáá Babidõnni kóo kpààti nè òmõnni, nè benitibè tòbè péu, beyántibè sòmbè, ké bè kònnè Babidõnni o cie.

¹⁶ Kóo súò mbetenkútibè, kè bè bo nkuuti detie mbè tu dè finyí ke kuuti ðepaa.

17 Kê Babidōnni kōβεε puo ndisōwūḏ kó yesāñkè yèè do bo ti Yiè nKuyie nciḗtè miεke, nè de kó γεcaube, nè disōwūḏ kó kunankú kùu do bo ti Yiè nKuyie nciḗtè miεke kétō de kó disōwūḏ dimou kékōnnè Babidōnni.

18 Kōo tóúténè disōwūḏ kó tinenti timou sikūmboó nè tikāpenti bè do ḏ nkounè tì mutápeí nnè yeσε nè ihaaké nè sibúkúsi, dèè kó dimàà cénke pīnnè ti Yiè nKuyie nciḗtè miεke mutōmmú.

19 Kuhāāpōnkù kùu baké tihāāpōnti tìlì bàà okpààti, kè kùu tóúté dèè kó dimàà tu mesōo nkperε nè timáti péiti kperε nè inanké nè sibúkúsi sīi tūōnnè tihúúnti nè yebo bè mèúne yè meγīlī nnè sikūmboó nè sifitíkèkèε nè ibòòke nè yebo yèè yonnè.

20 Sodomōo do dḏḏ dīi sōwūḏ Kuyie nciḗtè di kó kucéékú do í mōke kù màmè: Yesāñkè diεyè yèdé nè kunankú diekú nè tenaasāntè tèè kù tō nè de kó γεcèètiyè.

21 De kó yesāñkè yèdé dimàà kó meokumè do bo métiri mēwei. Kàa bo di benné kéfitè di mmōke kuhōū métiri mèkuḏ kè yè ā mefié, kè yeβiè ncéékú mànnè sàntimétiri meni.

22 De kó yesāñkè yèdé bá di kè di mōke ditèitiri di yómme. Kè di okumè bo métiri mèdémè nè dikéè. Bá dīlì tètiri ínkè kè di kpē mmesōo nke fitè, kè dè dō nyetebe bè tu yè kèdènáti. Demou kè dè wē nke tú disōwūḏ máa, ke me ndò nyedé.

23 Kè ye kpē ke dō mmutepóo mbè tu mù kèdènáti kè dè mbo sipísiwei nè mèkuḏ tipīiti tidé kperε. Kè bè bo kaà nkéfitè dè mbo tekòutè (100).

24 Kè kuhāāpōnkù kùu baké bèè bàà okpààti kè kùu pī Sedaya ikuḏ niùti diεwè nè o kóo tōnti Sefaa nè ikuḏ niùbè bètāāti bèè bàa Kuyie nciḗtè bōri.

25 Kè kùu pīnnè tekpààtiḗtè kóo kóti mōu wèè do baké behāāpōmbè kényiénè betōbè bèyiekè bèè do bonè okpààti dihei miεke nè kuhāāpōnkù kùu te kù bo pīmmè behāāpōmbè ku kóo pátíwāāti nè benitibè tōbè sipísikuḏ bèè do bo dihei miεke.

26 Kè Nebusadadanni bè kōtenè bemou ké bè duó nNebukannesaa Babidōnni kóo kpààti Dibuda.

27 Babidōnni kóo kpààti de mbè potè kékuo Dibuda εi Amati tenkè miεke. Menime bè pīmmè Sudaa kōbe kékōnnè kè bèε déténe be tenkè.

28 Nte Nebukannesaa do pīmmú bè o kpàti benni yiénni miεke: Sudaa wuo nkōbe sikoupi sitāāti nè sipísidé nè bètāāti (3023),

29 o kpàti benni tepítè nè diniinni miεke kōo pīmmú Sedisademmu kōbe sikou sīni nè sipísitāāti nè bèdébè (832).

30 O kpàti benni sipísidé nè ditāānni kè Nebusadadanni wèè baké tihāāpōnti tìlì bàa okpààti, kōo wēte kēpīmmú Sudaa wuo nkōbe sikou siyiekè nè sipísinàd nè benūmmú (745) kè bèε wēnnè bemou sikoupiśinàd nè sikou sikuḏ (4600).

*Babidōnni kóo kpààti dḏḏmè Sosakinni mesàa
(Wénté 2 Bekpààtibè 25:27-30)*

31 Bè me mpī nSudaa kóo kpààti Sosakinni kékōnnè Babidōnni, kémmōke yeβie nsipísitāāti nè yeyiekè, otānkù tepítè nè odéríwè, diyiè sipísidé nè dinumuri yiè kè Babidōnni kóo kpààti Efidi-Medodakii di tikpàti, kóo kuḏ mmesémme kóo kpetè kóo dènnè dikpetintou,

32 kóo nakè tináansàati, kóo níi nkōo mbaké bekpààtibè tōbè nè bè bè do wē nke bo Babidōnni.

³³ Kòo duó nkè Sosakinnii dáté tikpetínyààtì, kényo nwenwe Babidṛnni kóo kpààtì o borè o fṛmmu mumṛu mièkè.

³⁴ Kè Babidṛnni kòo kpààtì weè nyé o kpéí nsáà, yewe yemṛu duómè, o fṛmmu mumṛu mièkè kòò yàa kúnè.

Sedemii kó Isáútiì Di mpátíri tó tii náahti

Sedemii weè wàri de kó dipátíri, ke di wàri kè dè ntukúnè Sedisademmu kó mupòmmù kó tináahti. Ti yému ke dò nSedemii do tú Kuyie mpāānāahti náahtò nwe, kè kùu ò náké Sedisademmu kó mùpòmmù kpéi, Nebukannesa Babidōnni kóo kpàati do bè pòntemu, kè Sudaa kòbe kó dikpàatiyuu do. Bembè Kuyie ndo dōunnè bè dinùù ke dò: Dafiti kó dikpàatiyuu báá pàà okpàati. Kè dii kpàatiyuu né pònte nè be ei Sedisademmu, kè bèe ta mesémmè mieke, kéta tidawanti mieke, kè dikōnni bè pī nkè be dootitòbèe kuò be bí nè be dapàmbè nè behèikènkótibè kétaunè ikuò niùbè nè Kuyie mpāānāahti náam̀bè, nè bekpàatibè, kécake Kuyie ncēsàatè.

Mēmme kè dèe pī nSedemii mesémmè kòo né kuò nde kó dikúdabōnni késaute, dèè bè tū̀keni bembè Kuyie nkó benitibè de kpéi. Ke bo bè benke ke tú tii bè tū̀keni Kuyie nkó tenòtè teè bè poté, ke bo bè benke kù í dómè meyei mbè dṑrimè, kè bè benke Kuyie ntumè kùu weti kunku kè bè yóu be yei nke wētení kù yóo bè cīemmu be yei nkè bè deeté.

Sedemii nè o sáútiì mieke kòo banté ke dò nhonitì báa na nè omáá kēwētení Kuyie mborè kè dè í tú Kuyie nku mómmonku kuù bo ò ānnè de kó meyèmmè. Mēmme kòo béi nke dò: Ti Yiè nKuyie nha ti tēnnéní a bíékè kè dèe yie nkè ti wētení a borè (mukāmmù 5:21).

Mukāmmù 3:22-23 kòo ti benke ke tú Kuyie nkó mesàà nyí deu bá kè tii ti tū̀keni kè ti kpáa fiikú Kuyie nkó kuce mieke kù yóo ti teennèmu kè ti denne de kó difò̀tiri mieke.

De kó dipátíri náahti duò ke dōmmè

Sedemii kuò ndii kúdabōnni Sedisademmu ei kpéi 1

Kuyie mmieke peikemè Isidayeribe 2

Meféütímè kó didabōnni 3

Meyei mmèè do Sedisademmu 4

Bè pòntemè Sedisademmu kè Isidayeribe báa nKuyie 5

Sedemii kuò ndii kúdabōnni Sedisademmu ei kpéi

1 Dè dōmmè Sedisademmu kàa kàri ke sīi!

fò nwèè do tú dihèi dièri kàa nitibè sū!

Dè dōmmè kàa sàáténè okúpokù!

Fó nwèè yètiri do feínè yehèkè yemou kutenkù,

Fó nwèè do baké yehèkè teyè,

kè fò̀dè né náa nkudaakù!

² Ke wentí ke kuò ndeyènnè demou,

kàa bàà búúténè tinōnnieti,

bá òmòu í da báa,

kàa natitòbè bemou da fité,

bèè náa nha dootitòbè.

³ Kè bè pīrnmú Sudaa kòbe ke kōnnè ke bè fēũnko,

ke bè pīrínè mudaatōmmú diemù,

kè bè wḗnnè bèè í yé Kuyie nke bo,

bá bè í mōke meom̀pùmè,

bèè bè bèti, bè bè nìntemu,
ke bè èüté depeütíré.

⁴ Siyōō èi kó íce dōúnkomu,

òmòu ténke í dè kòriní Kuyie mbanni,
kè dihei kó yebòrè càke,
kè ikuó niùbè ti yekúdabùò,
kè besapàmbè bo meyeñcaàrimè mièke,
dihei dimómmonni kè di ta meyeñcaàrimè mièke.

⁵ Be dootitòbè bèè bè baaté,
be dootitòbè bèè di diwèlì.

Ti Yiè nKuyie nkuù bè poté,
be yei nsūū mmèè kpéí,
kè bè pīmmú be bí ke dòò tidaati,
ke ì ní nke kpaake.

⁶ Siyōō èi, a sānni dimòu yèmu,

kàa kpàatibíi sàáténè siweí sù í pèté timúti ke bo di,
ke cīte ke kéri ke ni, kè bèè sù bèti kè bè tū nke beti.

⁷ Sedisadèmmu àtíremu ke di ifeí,
ke dèntení tikpàti ò do màke ti nè dimònni ti kpéí,
di mmònni o kàbe me ndomu be dootitòbè nòu mièke,
bá òmòu í kòriní ke bo bè teennè,
kè be dootitòbè bè dàu be ei dōúnkomè.

⁸ Sedisadèmmu caàrimè mèè sūū ndeè te kòò sīnte,
bèè kó dimàà do ò sántí kè bè ò sènkú.
Ke yé bè yàmè o fei,
o mómumu nkè dè ò yóu kòò tu sīmmú sīmmú,
ke bùtinné ke ité.

⁹ O yōō mmèè sāū nho yaàbòrì,
ò do í totí o yèmmè ò yóó dentenè ti,

ke do mediè mmómumme defūò,
bá òmòu í bo wèè bo ò bántè,
kòò kuò nke tú:

Kuyie nwénté n sémmè,
a yà n dootitòbè n namaà?

¹⁰ O dootitòbè bèè yùò be nòu o kpàti timòu ìnkè,

Ò yàmu ketike yebotè kàbe tamè Kuyie nciètè,
ti Yiè nKuyie ndo béi mbèè kpéí nképarikè,
ke dò bè í yóó nkòké ku kàbe mièke.

¹¹ Kòo nitibè kuò mbemòu ke wantí mudii,
ke tóu be kpepe desààrè ke cekiinè mudii ke bo nfòunè,
ke kuò nke tú:

N Yiè nKuyie nwénté káyà bè n sènkèrì mèè botí.

¹² Dimòu díndi becepeèmbè, wénténè káyà,
òmòu yo kuyonku makù dèmarè kè kù dònne m mè nyo kùu yonkaà?
Ti Yiè nKuyie mmièke mè nni nyè kè kù m poté kuù yonku botí!

¹³ Kù bənténí keìnkè nke muhāá kè mù còu n kūð ke taòo,
kù ndii nticuàti nti kè m bétè ke do,
kù m bəmmu ke m bəntóo, kè n sonnè ke muàke sáà.

¹⁴ Kuyie nwùómmu meyei n dōori mè memòu,

ke mè wěnné ke bou ke m buú,
kè mè n yǎnte kè n cīte.

N Yiè nKuyie nkuù nh ãnné n dootitòbè nau mieke,
n ténke í dò m bo na ké bè bàao.

¹⁵ N Yiè nKuyie nkuù bèti n kó behāāpòmbè bèè do m bonè,
ke tíi n dootitòbè kó behāāpòmbè n kpéi
kè bè bo kuò n kó behāāpòmbè yekòmbò yembè,
ké n nante mí nSiyōō èi Sudaa tenkè mieke,
bè òō nau mèè botí fínyí kó yebe diyetituo.

¹⁶ Deè kpéi nte kè n kuò kè n nuò nti tinǎnnieti,

ke yé wèè bo m bántè ò í bo mè.

We m bo n kpénkúnne kè nni nfòu?

M bí ténke í dè kpaá,

N dootitòbè bèè ì pīrmú ke kònnè.

¹⁷ Siyōō kuòmmu ke yuo sinou,

òmòù í bo wèè bo ò bántè, bá omáà.

Ti Yiè nKuyie nkuù ìnní Sakabu yaabí dootitòbè bèè bè fité,
Sedisademmu naá mbe kpéi dèmarè sīnnè nde.

¹⁸ N Yiè nKuyie nwetímu,

ke yé n yetemèmu ku kpeti.

Kénténè tūnké dīndi yeboté yemou kabè,
wénténè kùù yonku n taà,

n kó besapàmbè nè bedapàmbè bè bè pīrmúmè ke dòò tidaati.

¹⁹ Kè n yu n natitòbè do tú bè ke só mbè n soutému.

N kó ikuò niùbè do tú bè nè beheikènkótíbè kè bè ku dihei mieke,
bè do wanti mudii mmu ke bo di kénfòu.

²⁰ N Yiè nKuyie nwénté n yeñcaàrimè,

Dè kpéinko n nauti nti m mieke,

n yèmmè mèè m bekùnè,

ke yé m mènke yetemè a kpeti mediè mme.

Ditowaà bíékòo mudòò muù dèu m bí,

Dihei mieke mukúù ncie nke.

²¹ Bè yomu n kuòmmè,

bá òmòù í bo wèè bo m bántè,

n dootitòbè yàmu meyei mmèè n tùàkení,

kè dè bè naríke a n dòò dè.

Yúónní diyie a nàké dii kōme kè bèè yà n yà dè.

²² Yóu kè be yonku kumouu feitè a ìikè,

kàa bè dòò a n dòòmè n caàrimè memou kpéi,

n dabònni dii deutè mediè,

kè n sonnè ke muòke.

2

Kuyie mmieke peikemè Isidayeeribe

¹ Ti Yiè nKuyie ndé yīme kàa mieke peike kàa tanné Siyōō èi dibìnni mieke?

Ke bonténí Isidayeeribe ketenkè fūò bembè bèè yètiri do fei?

A mieke keè peike kàa yé nha cīètàà?

2 Ti Yiè nKuyie nkuù pònte Sakòbu yaàbí ekè, bá mesémmè í kù bo,
ku mieke keè peike kè kù buó nSudaa kòbe kó sicèkperí,
ke yèke yekpààtiyo,

ke yè sīnkūnne yenyè nè sikpààtibí.

3 Ku mieke keè yonke mediè,

kè kù pònte Isidayeeri be kó muwērímú mumou,
kè be dootitòbè kèríní kè kù kàátè ku nòutè be ìnkè.

Kù còu mmuhāá mmu Sakòbu yaàbí,
kè mù bè còu nke fité tipíti timou.

4 Kù sèu nkupie nku be dootitòu kòme,

ke yūó nku tām̀m̀m̀ be dootitòbè kòme,
ke kùò bebémbè bè do òò yà bè kè dèe bè narike,

ke còunní ku mieke ke dò mmuhāāpòpò Sedisademmu eì ìnkè

5 Ti Yiè nKuyie nsááténè Isidayeeri be dootitòu nwe,

ke bè pùò nke buó mbe kpààticéi,

ke yèke be cèkperí,

ke duò nkè yedabùò nnè isáútii kè dè dàtinné Sudaa eì.

6 Kuù kété ku cēsààtè kó kuperí,

ke pònte ku cīètè,

kè Siyòò eì kòbe yè nku kó yebaa nnè siom̀p̀si.

Ku mieke keè yènní ke tonté kè kù útòò bekpààtibè nè ikuò nùbè.

7 Ti Yiè nKuyie mpèmu ku wūstònni,

ke wenté ku cīètè isòke kpete,

ke ānnè sicēsààsi sīi bo Siyòò be dootitòbè nòu mieke,

kè bè wèkí ku cīètè mieke kè dè dò nku banni ò mbo kè dè dòmmè.

8 Ti Yiè nKuyie nkuù tāātè ke bo può nSiyòò eì kó iduotí,

kù dáu nkuhōũ nku kùu beúnè,

kù í yóò cānne ku nòutè demou kè dè í do,

kuù pùò nkuduotí de mieke kòku nè ditowaà kòku kè ì wēnné ke do ke naá
ntidobonti.

9 Kè yecàkè duò ketenkè,

kè yekpetínyè bòké ke yarí ke cóu,

bèè í yé Kuyie nkè bè kònnè okpààti nè sikpààtibí,

ikuò ténke í bo,

Kuyie nténke í duò nku pānāaanti ku pānāaanti náambè,

ti Yiè nKuyie nténke í bè duò ntimatí.

10 Siyòò eì kó bekótibè kàri ketenkè nke,

bá bè í náá ntimatí,

ke pū mmutáá mbe yo,

ke dáátí tifòòtònti.

Sedisademmu eì kòbe sīnné be yo nyè ketenkè.

11 N kòmmúmu kè n nuò ntiikenè tinònnietí,

dè còu m mieke nke,

n yí na ke bo pí m máà,

meyei mmèè tùòkení n nìtibè me kpéi,

ibí nè ibíbénní kè dè kò ndiheì mmieke,

12 ke békú i yòbè ke tú: Tidiiti í boàà?

Ì cītemu ke duò bè kòute bè kōme,
kè i wemmu deu kè ì kō ndiheì miēke,
i yōbè kpèrè ìnkè.

13 M bo da náké ònti fō nSedisademmu?

M bo da donnènè we?

M bo da ennenè we ke da bántè fō nSiyōō èi?

A mōnne deè deuke dāmèèri tēmè,

we mbo na ke da taà?

14 Kuyie mpānāaṅti náam̀bè bèè bo a miēke bè da náá nti tu detetirè nde,
siyáábisi,

bè í da benke a caàrimè kè dè bo yie nkàa na kéyenté, kè bè báá da dōò kudaakù,
bè da náké tii pānāaṅti tu siyáábisi nsi, detetirè kpeti.

15 Becpèmbè bo nda yau ke ti mudaá nke cōũ,

ke bōkii yeyō Sedisademmu èi kōbe kpéi,

ke náá nke tú diheì dii wenniku do pēnkù yeteyè,

kè kutenkù kumōu yemmè di naatinè dii tu dinnaà?

16 Bèè tu a yeibe bè bo nhaari tinùùti ke da daú,

ke cōũ ke maà nyebiè,

ke tú: Ti da maánkomu,

ti do baa dii yiè dii tū̀kení,

ti bo di miēke nke.

17 Ti Yiè nKuyie ndo tāātè tinti,

kù do náké ti tii dōò,

kù do béi nti nti nè dimònni,

kuù da pònte bá mesémmè í kù bo,

kuù duó nkàa dootitòbè yānku a kpéi,

ke duó mmuwērímú a dootitòbè.

18 Sedisademmu, ñkuò nkàa dabònni deke a Yiè nKuyie mborè,

yóu kàa nōnnietii m̀pũ̀ò nkukó nkōme kuyie nnè keyènkè,

a báá yie nkéntú a bo ompè,

a báá yie nkàa nōnnietii cómmú.

19 A níi nyié nke kuònnè Kuyie ke kù náá nha yemmè kpeti,

bántè ku ibibénni kpéi,

ì cīte nè dikònni ke kō ndiheì miēke tipítii timōu.

20 N Yiè nKuyie nwénté káyà,

ònku boti nku a fēũ mmè miè mboti diyie mari?

benitipòbè cáámmu be bí bè ù̀úkú ì,

a kuó nì̀ubè nè a pānāaṅti náam̀bè kè bè kō nha cīètè miēke.

21 Ibí nè bekótibè beè ku ke duó duó ice miēke,

mudoò muù kùò besapàmbè nè bedapàmbè,

a miēke kèè yènni kàa bè kùò, ke bè fié,

bá mesémmè í da bo.

22 A yùni kukāmbòdoróo nku kè kù n duò tipítii timōu,

n Yiè nKuyie nha miēke yènni dii yiè, òmōu do í yenté bá omàá,

m píi bè ke bè yò,

n dootitòu bè kù̀òmu bemōu páíi.

3

Mεφέυτίμὲ κό didabònnì

- 1 N tú onítì wèè di wenwe mesémme,
Kuyie mmieke keè yonke kè kù m poté,
2 Kuù n tèntoo ke n tanné dibìnnì mieke,
dibìnnì mieke nke dè í tú kuwenniku.
3 Mii ìnkè baa né nke ku nòùtè ò ntũũ nke duòmè,
ke kónnì
4 Kuù cũũ m mambii nnè n kòntì,
ke bòké kũò.
5 Kù m pènné kudookoti nku,
mεφέυτίμὲ μεε n fité ke tii μεδòmmè tēmè.
6 Kuù duó nkè nh ã dibìnnì mieke,
bèè ku nè dimònnì be kòme.
7 Kù n fii nkuduotí nku kè dè bo yie nkè m báá yè,
ke m bou ntifinti cééti.
8 Kè n kuò nke kù yu ke òù,
kè kù yete kù bo keèmè n dabònnì.
9 Ke pènné yetárè dieyè n kó kuce,
ke diti nce imou.
10 Kù òke musimmù kòme mme,
ke n dii diciriciri ò nhokemè kuce timútì mieke.
11 Ke òòtení ke n dètoo ke nètè nètè,
ke daũnko.
12 Kù sèu nkupie nku ke n wetínné tehontè tēmè,
ke bo tā.
13 Kù n tãá ku pie nyi,
kè ì ta ke tùòti n ceumbè,
kù kùóté ku doò dimou ndi n yĩnkè.
14 M botí kòbe bemou n daũmu,
kè dè sonnè ke naá mbe kó feyènfè.
15 Kuù n dii ndetiire kè n de,
ke n ñi mmedòmmè.
16 Kuù duó nkè n càáké itáá,
ke n kũnné mutápeí mmieke.
17 Kuù n détinne meonpùmè,
kè n yènko bè tu dè diwèi.
18 Meròmme kè m béi nke dò:
n kperε deèmu mmermaà!
N do baa dè n Yiè nKuyie mborè,
dè yè detetirè ndeà!
19 Dentení n do dimè ifei kénhãã,
n càáké mèè sémmè tii ke dò mmedòmmè mme.
20 N ti ndenniní,
kè n yèmmè càari m mieke sãã.
21 N te n dó kèndenniní tì,
tì te kè n kpaá kémmú tì tu tii:

22 Ti Yiè nKuyie nkó mesàà mmu nýi dèè,
ku sémmè mu nýi tùòke me mánku.

23 Mè ãnkùmu bá dii künweñni,
n Yiè nKuyie nha tú timóm̄m̄nti yiè nwe sáà.

24 N Yiè nKuyie nkuu tu n kpàti,
dèè te kè n kù bùó.

25 Ti Yiè nKuyie nnìtimu wèè ìkú ku ìnkè o kpéi,
wenwe wèè kù wanti.

26 Dè wennimu onìti a bo ndòm̄m̄ káré,
kè kèmmú a Yiè nKuyie mbo da deetém̄.

27 Dè wennimu onìti f̄s̄ nha bo yiem̄m̄,
bè da náá nti a bíkèmbénti m̄nni.

28 Kè ti Yiè nKuyie nda tanné meháarimè mièke,
a kenté amáá kédò só.

29 Karoo kéfũu nha nùù ketenkè,
kè dè naati a yà meteèmmè.

30 Benke a baa bèè dó ke dá puoti,
bèè wanti ké da díi nyifei.

31 Ke yé ti Yiè nKuyie nh̄s̄ í ndootóomè onìti sáà.

32 Kù s̄s̄ poté kèw̄te kékuóm̄mu mesémmè,
ke yé ku sàà ndeumèmu.

33 Dè í tú nè ku yèmmè mm̄e kù f̄f̄ũnkóm̄e benitibè,
ke diinko mesémmè fenitayanfè,

34 Bè mè ncùùti tikpetínti tim̄u dihei mièke,

35 ke kommu bèè í naati tibeénti mièke,
f̄s̄ nKuyie nkùù baké kèñkè nè ketenkè a ìikè.

36 Bè mè ncaàri tibeénti,
Ti Yiè nKuyie nkàa í wúónnàá?

37 We mbo béi nkè dèe d̄ò,
kè dè í tú ti Yiè nKuyie nkuu duó ndinùù

38 Kuyie nkùù baké kèñkè nè ketenkè kuù s̄s̄ béi,
nkòo niti yà meyei nyoo mesàà.

39 Onìti f̄s̄ nnè a yei mmieke,
kàa fòu a ténke né nsáúti nè ònti?
kàa í kuò nha yei nkpréi nke.

40 Yóunè kè ti wénté ice ti tũ nyi,
ke ì paaté mesàà,
kèw̄te ti Yiè nKuyie mborè.

41 Tí youte ti n̄u Kuyie mbíékè,
ké kù bántè nè ti yèmmè mem̄u.

42 Kuyie nti da càkemu mediè nke yete a kp̄eti,
dèè te kàa múnke í ti c̄f̄é.

43 Kuyie ndàátì ku mièke nke diyaàbòri k̄m̄e,

ke ti beti ke kòuti bá mesémmè í kù bo.

44 A dàtinné a máà ndi yewetè,
kè dè bo yie nkè ti báammu báá da tuòke.

45 A ti dòò tiyonti nti,
desĩntékpere yebotè ìkè.

46 Kè ti dootitabè βεμου,
ààte tinùùti ke ti weti.

47 Kukòmbòdoróo nè meyanfi,
dèè né tú ti kpere,
kè bè ti può nke ti kòu.

48 N nuò nyii pū ò ntinonnieti,
meyei mmèè tùòkení n nìtibè me kpéi.

49 N nuò nyii ti tinonnieti sáà,
bá meonpùmè í bo.

50 Kè n kèmmú n Yiè nKuyie
mbo sɪnnénímè keĩnkè ké n yà.

51 N kòmmúmu kè n nuò nyonke,
tìi tùòkení nh èi kòbe ti kpéi.

52 Bèè n níi mbè n níi ndetetirè nde,
ke m bèti tenòtè kòme.

53 Ke n tanné n fòuwè difòtìrì,
ke m bəmmù yetárè.

54 Kè menie ndátinné n yuu,
kè nní nyé ke tú n kpere dèèmu.

55 Kè nní mbo difòtìrì cūmpuri mièke ke yu a yètìrì,
Áú n Yiè nKuyie!

56 A kèèmu n dabònnì,
báá pí a toò,
keè nh úùfè.

57 N do da yu kàa n tóónnìmu,
ke n náké ke tú m bá nyìkù.

58 N Yiè nKuyie nha n kòónému,
ke n deetè.

59 N Yiè nKuyie nha yàmu bè n cààrèmmè,
a m púté ké m pate.

60 A yàmu be mièke n cóúmmè,
kè bè náante n kpéi ke bo n kuò.

61 N Yiè nKuyie nha kèèmu bè n sàámmè,
bè dammù mèè botí n cĩè.

62 N níimbè náá nti n kpéi,
nè bè n dónè tì yewe yémou tì tu tiyeyiti nti.

63 Kè bè kàri yoo bè còómmú,
míi naá mbe kó feyènfè.

64 N Yiè nKuyie nfóó mbe bè n dòò dè,

yietí bε bε tōmmú mànnè tì yeti.

⁶⁵ Duó nkè bε too kpenke,
kàa bè dḍò meyei.

⁶⁶ Kàa bè bètinè kemieke,
ké bè kùo ketenkè ìnkè ké bè dèè.

4

Meysi mmèè do Sedisademmu

¹ Dè dōmme kè mesḍḍo mmèè do tú mesḍḍo nsààmè kè mè sīnte?

Dè dōmme kè bè do cànnè yèè tásààyè Kuyie nkpeí nkè yè ciété ke yaá yaá dihei
kó ice mieke?

² Dè dōmme kè Siyḍḍo ei kó ibí ìi yètè do fei mesḍḍo nsààmè kperi kōme,
kè bè naá ntiyaamatì,

bè maànè tì sinou?

³ Sikpamḍḍo mómmonsì yāānkomu si bí,

kè n nìtibè bie né yonke,

ke pēēté dikpáà kó icuò ndieyi dōmmè.

⁴ Sinéyēi sii pī nyibíbēnnì,

kè i nóndié nkpeí,

kè ikótí békú mudii,

bá òmḍḍò í ì pāa.

⁵ Bèè do yo ntidiiti sààti,

bèè kōnnè dikōnnì ice mieke,

bèè do ā sicēsààsì mieke,

bèè kūrì kūrì yetápò mieke.

⁶ N nìtibè kó meysi ndeumu,

ke pēēté Sodōmmu ei kōme do dōmmè,

kè dii do dimōnnì dimáa,

bá òmḍḍò í di kááké.

⁷ Be kó sikpààtibìi do pīntimu,

ke pēnkù siwāā,

ke péi ke pēēté menaamiè,

kè bε kōnti wūḍ,

ke pēēté medèi nwūḍmè,

kè bε ìikè dò ndoiì,

ke dò nditásàari bè tu di sáfì.

⁸ Kè beè né sùute ke pēēté yehāākūḍ,

bè ténke í bè baí diciènnì,

kè bε kōmmè dàrinè bε kūḍ,

kè bè kpeí ke dōntenè idakperí.

⁹ Bèè ku mudoò mieke,

be kperε tōūnemu dikōnnì kùo bè,

mudii bo dōnté bè,

kè bεe cīte kénkōnnè dikōnnì.

¹⁰ Benitipòbè bá nè bè me ndómè bε bí,

kè bεe ì kùo kébénné,

kè ìi naá mbe kó mudii,

n nìtibè ta mèè fēūtímè mèè te.

¹¹ Ti Yiè nKuyie mmieke keè bè yè ke tonté,

kè kù còúnní ku mieke kó muháá nSiyṓṓ èi ìnkè,
kè mù còúté dihei nè di pūkoo.

¹² Kutenkù kó bekpaàtibè nè bèè kó dimàà bo kutenkù,
òmòu do í yé ke dò nSedisademmu èi dùntòbè,
o dootitòbè, òmòu bo ta Sedisademmu èi kó yèbòrè.

¹³ Tii mè ntùòkení,
Kuyie mpàánáànti náam̀bè bèè bo Sedisademmu,
nè ikuó niùbè beè kó mecaàrìm̀è kpéí nte,
bembè bèè do kòu benitisààbè,
ke cou be yíí ndetetirè.

¹⁴ Beè do ò nháànte ice mieke,
ke muòti menitiyíí,
nè ðe kpéí mbá be yààti í ndò ndáátí kékááké.

¹⁵ Bè do ṓṓ be nyà kèpīèké ke dò:
Cíéténè besĩmbè mbe,
cíéténè kéfũte ke báá bè kááké,
kè bè nháànte bá bè í m̀ake bè bo cuó nkè,
kè ibotí t̀ei k̀obe tú:
Dí báá kari ðie nti cíe.

¹⁶ Kuyie nku móm̀m̀onku kuù bè cíe,
kù ténke í bè wùó,
benitibè í bè wùó nyikuó niùbè,
bè í bè wùó mbekótibè.

¹⁷ Kè bè nàà nke tú:
Ti nuò nyíí òunè muwéimù,
kè ti baà bèè bo ti teennè òmòu í k̀aríní,
kè ti deke ti ðèrè ìnkè ke paké ke wéi detetirè,
kuwuò nkùù í yóò na ke ti deeté ku bíékè,

¹⁸ Kè bè mpakíí ti cèmmu,
bá ti í nò nke yiè,
ti m̀onni dii auténí,
ti kũũ mmuù duunní,
ke t̀ùòkení ke ðèè.

¹⁹ Bèè ti beti kè bè ncāā,
kèpēēté icīrī dōmmè,
ke ti b̀eti ke ðèènko yetārè ìnkè,
ke ti dinté dikpàà mieke.

²⁰ Wèè do tú ti kó muwemmu,
ti Yiè nKuyie ntááté wè koò còu mmekùò,
kòò do be f̀itiri bè keú di mieke,
ti yèmmè do dò nti yó ndieku
wèè kó medéè nyibotí t̀ei cuokè.

²¹ Díndi Edommu èi k̀obe nyānkunè,
díndi bèè bo Uusi èi bè yóò di duóm̀mu Kuyie mmieke kó febòòfè,
kè di f̀è yà kémuó nkédáté di yààti kénfeío.

²² Díndi Siyṓṓ èi k̀obe di kó meyei ndèèmu,
bè ténke í yóò di pī nkédòò tidaatí,
Díndi Edommu èi k̀obe di kó tiyḕti t̀ii t̀ùòke,

Di yei mmeè dàtè ke feío.

5

Bè pàntemè Sedisademmu kè Isidayeeribe bàá nKuyie

1 Ti Yiè nKuyie ndentení tìi ti tùòkení,
wénté káyà ti dimè ifei.

2 Kè bepaòbè tieke ti tenkè,
kè bekpàkpàribè taà ti cèí.

3 Kè ti naá nyiciribí bá ti í mọke ti cicebè,
kè ti yòbè naá mbekúpobè.

4 Ti ɔ̄ dontému menie nkéyà,
ti ɔ̄ yietímu kéna képété ideí.

5 Kè ti dootitòbè bo ti dàkè sáà,
bá ti í mọke meom̄pùmè.

6 Ti ceké ti n̄ou Esibiti nwe nè Asidii,
ke bo péte kédí.

7 Ti yembè beè càke, bè me nténke í kpaá,
kè be yei nkó tiyeti né duò t̄i kó yeɔ̄ ìnkè.

8 Tidaati t̄i né ti baké,
ti me nyí mọke wèè bo ti deeté.

9 Ti ɔ̄ nk̄oti tidiiti wammù kécinne ti b̄o nye,
ti ɔ̄ k̄eté ti dootitòbè kó tikpàriseuti nti dikpáà.

10 Kè dikònni tí poté,
kè tikònti còuté kedekè t̄emè.

11 Kè bè p̄r̄m̄m̄u benitipòbè Siyɔ̄ ɛi ke duónè,
ke càke besapàmbè Sudaa ekè mieke.

12 Ke p̄r̄m̄m̄u bèè do t̄u nhokpààti ke bè n̄ur̄nè ke bè kùò,
bá bè í depe bèè tu bekótibè.

13 Ke tounko beɔapàmbè yenàkè,
kè ibí duònè yedatuò.

14 Bekótibè ténke í kàrì dihei kó dibòrì,
bè kàrì dè ke bekù,
kè beɔapàmbè yóu iyie mmudèmmù.

15 Diwèi ténke í bo ti yèmmè mieke,
kè ti kó tihauti cèète ke naá ndikúdabònni.

16 Kè ti kó dikpààtip̄i òóté ke do ketenkè,
ti dòò meyei mme ke t̄uàti ice.

17 Deè te kè ti m̄o nti yèmmè,
bá ti nuò nténke í wúónnè tin̄onnieti.

18 Siyɔ̄ t̄ari dii d̄aúnko,
ke naá nyiánkè kó dit̄unn̄i, i kó diciènni.

19 Ti Yiè nKuyie nf̄ɔ̄ò baké sáà,
a kpààtikàrì yó mbomu sáà.

20 A báá yè nti kpéi nsáà,
a báá ti b̄ontóo t̄i f̄om̄mu mum̄ou.

21 Ti Yiè nKuyie nti t̄énnèni a borè kè ti w̄etení,

wēte ké ti tēnné ti do dōmmè dimònni.
22 A ti dootóomu kè dè dèèà?
A miēke bo ti yè kētontáà?

Esekieri Di mpátiri to tii náanti

Esekieri do tú ikuò niùti nwe, kénkòké Babidónni kóo kpààti do pīrmú bè kékònnè be mieke, ò ke mbo kèwāri dipátiri kécāu nSifube bè do pīrmú bè kékònnè Babidónni nè bèè do kpāá, kòo nnāá nke dōori nè mēdōōrīmē péu nè mēbenkūmē, o náanti mieke kòo nnāánnē mēbenkūmē péu, Kuyie nhò benkmē. O náanti yò do bo yèdēè ndi: O náanti yuu ketiri tú ò bo náákē bè pié bè Babidónni ke tú Isidayēeribe kó meyei mmeè te kē Kuyie mmieke bè do.

Kòo tanyuu dēri tu ò bo kpénkūnnemē bèè bo tidaati mieke be kó metákūmē, nè de kpéi nkòo bè nàké Kuyie nyóó bekénēmē be dootitabē, kēwēte kécónnē Isidayēeribe be fītiri kòo bè nàké ke dā: Dē dō mbē kumu kē Kuyie nyóó bè fòukūnne.

Di mpátiri náanti duó ke dōmmē

1. Esekieri kpānnēmē Isidayēeribe kē be cau nke sō mbē mu nyi pi Sedisadēmmu mēdērīmē 1-24
2. Kuyie nyóó bekénēmē yēbotē 25-32
3. Ò yàúkūnnemē Isidayēeribe kānti dēè yóó dōò yemōrē sonye de kpéi Isidayēeribe bo wēte kékari dii mōnni be tenkē 33-39
4. Kuyie ncīfētē yó ndōmmē nè mubáammu 40-48

Kuyie mbenkemē kumāà Esekieri

¹ Mí nhEsekieri n do bo m benni sipísitāāti kperi mieke nke Babidónni, otānkū naanwē kó diyiē nummuri, kē nní mbo kukó nKebaa nè betòbè nè bè, bè do ti pīrmú kékònnē Babidónni. N de mbo kē keīnkēe kpetē kē ti Yiē nKuyie nní mbenke mēbenkūmē péu.

² Dē do sō nSosakinni kē bo o benni nummuri ndi otānaanwē kó diyiē nummuri.

³ Dēndē ti Yiē nKuyie nwērímú cùténímē n yīnkē kē kù m béinnē mí nhEsekieri Buusi birē Babidónni tenkē mieke, kukó nKebaa také.

⁴ Kē n yà kuyaakū kperikū makū iténimē kubakū yóu ke to diwētiri dieri kē di còu mmuhāá nkē kuwenniku di fitē kē di cuokē miēti ke dō ntimáti bè pūtírini ti diōnni mieke.

⁵ Kē n yà de kó diwētiri cuokē dekpákperē marē dēnāà, kē dē dōnnē benitibē.

⁶ Demōu memme bá dē kē dē mōke keyiikē kēnāà, ifiēti ināà.

⁷ Kē de tāake síe, kē de kpēētē dōnnē kunaabiikū kpeye ke mieti ke dō ndisawūò bè anté di.

⁸ Kē sinitinōu bo de fiēti fūò ke weti tipūiti tināà bá dē, kē dē mōke keyiikē nè de fiēti.

⁹ Kē de fiēti māà i yómmē bíékē, bá dē kē dē kēri ke weti deyiikē co kēè bíékē dē í wēkii.

¹⁰ Bá dē kē de likē dōnnē kenitikōke, ke wēte ke dō nkecīricīrikōke kubakū yóu, ke dō nkēnaakōke kucānkū ke dō nketúkōke, bá dē denāà memme.

¹¹ Kē de fiēti pīnte deīnkē bíékē, ke māà idé i yómmē bíékē, kē de fiēti tei idéi dē dàátí.

12 Bá dè kè dè kèrí ke wetí deyìkè, bá dè kè dè kèrí de yèmmè dè pà kèè bíékè bá dè í wèkii.

13 Kè n yà de kó desìnnè cuokè dèmarè kè dè dò nyehāākūō nke wète ke dōnnè yehāātūre ke keroo ke wīētini deè kpákperè cuokè, ke tāū muhāā, nkè fetaafe pèù, kè muhāā nyiè.

14 Kè de kó dekpákperè keroo ke wīētini kè dè dò nfetaafe ò mmíímmè.

15 Kè nní nwúó nde kó dekpákperè denàà kèyà bá dèè takè dicèētiri kè di káá nketenkè.

16 Kè de kó yecèētiyè mièti ke dò nyetāpíè kè yè bo yènàà ke dò nke wè nke seu yetabè, yenàà memme.

17 Kè dè kèrí ke wetí tipíti tinàà bá dè í wèkii.

18 Kè de kó yecèētiyè yenàà òkù mediè nkè ye okùmè duò tikōmbùòti kè yè mièti ke pīnti ye pīiti timou.

19 Kè de kó dekpákperè kèrí, yecèētiyè nde wēnnè ke kèrí, kè dè yòute yèe youte.

20 Kè de yèmmè yí dèe kote kèè bíékè, dè ke nkōri, kè dè yòute yecèētiyè múnke youte ke yé mèè yèmmè dè bo meè bomè yecèētiyè mièke.

21 Kè dè kètè yèe kèté, kè dè cōmmú yèe cōmmú, kè dè yòutenè ketenkè yèe youte ke yé mèè yèmmè dè bo meè bomè yecèētiyè.

22 De kó dekpákperè yo ìnkè kè dèmarè dōnnè tiwetì ke dò ndoii ke dò ntewèitè ke ãnke de yo ìnkè.

23 Kè de fièti idéi déi pīnte ke káá nyitobè, kè itei bo ìi dè dàátí.

24 Kè dè dó kèíté, n kèè kunampoo kè dè ndōnnè meniè nhōō tamè kukó ndiekù, ke dōnnè Kuyie muwērímú mumou yiè nkó metammè, ke dōnnè kunitisūkù kó kunōroo, ke dōnnè fehāāpōnnafe ò nkèrímmè. Kè dè cōmmú dii mōnni dèe kpéú nképú nde fèti.

25 Kè metammè mamèe yènni dèè me ndò nkuyāādékù ke bo de ìnkè de mièke.

26 Dèè me ndò ntiwetì ke bo be yo ìnkè, de ìnkè, kè dèmarè bo ke dò nditāsààri bè tu di sáfíi ke dò ndikpààtikàri, de kó dikpààtikàri yómmè kè dèmarè kàri ke dò nhoniti,

27 kétúóté dèè dōnnè o ka na mborè kédekenè o yuu bíékè kè dè mièti ke pīnti, ke csú mmuhāā nkòò fité, kétúóté o ka kèwētenko o fūō bíékè kè dè dò nkuhāāwenniku koò fité.

28 Kè de kó kuhāāwenniku dōnnè kutāmmeyāri òō yènni fetaafe kpèri dii mōnni kéndōmmè, Kuyie nkó tikpeti do nti, kè n dè yà kèdo késīnnōō ketenkè kékéè metammè mamè m béinnèmmè.

2

Kuyie ntōmmè Esekieri Isidayeribe borè

1 Nte metammè n do kèmmè do m béinnè tì. Kè mè dò: Onitì fí! Íté kécómmú n dó ke da béinnèmmè.

2 Mè yí memme kè Kuyie nYáá nní nta ké n yí nkécómmè kè m bo keè wèè n nàánnè ò tu mù.

3 De mōnni wèè n nàánnè kòò dò: Onitì fí! N yóó da tō nyIsidayeribe borè nde, benitibè bèè yete n kpeti, kétúóté be yembè kó dimōnni kènto kètuokenèni yíe.

4 De kó benitibè yèmmè meè kpeñni, be to í yo tináànti, n da tōmmú be borè. Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yìè nKuyie mmí yè,

⁵ nkè bè da kémnú yoo bá kè bè í da kémnú, bè tu mèè kpéí nyitookperí yembè, bè né banté ke dò m pānāānti nāāntò bo be cuokè.

⁶ Oniti fś nha bá mbè dé, a kōmbùòti bá nduò bè nàà nti a né nyé ke dò nha kari ipo Ìnkè nkè nè tisāmpoti nè inaá. Bá ndé bè nàà nti, a kōmbùòti bá nduò, itookperí yembè mbe.

⁷ Á bè nàké n nāānti kè bè da kémnú yoo bá kè bè í da kémnú, bè tu itookperí yembè mbe.

⁸ Oniti fś, kénté n yóó da náké ti, a to báá kpenke de kó benitibè kpeye kpenke mèè botí, bè tu itookperí yembè mbe. Aate kémaánko n yóó da duò ndè.

⁹ Kè n wénté keyà tenitinùtè kè tè yùò dipátíri kè di kpèù,

¹⁰ kè tèe di kpèùtè n yìikè kè di wàri tipítì tidé, isáútìi nè yekúdabùò nnè iwúótìi.

3

¹ Kè de kóo niti n náké ke dà: N da duò ndiì pátíri maánko di kékote kénákénè Isidayeeribe.

² Kè nh aate, kòo di ànné n nùù ke dà: Maánko.

³ Ke n náké ke dà: Oniti fś! Píí amáà nè dipátíri n da duò ndi kénsannè.

Kè n di maánko kè di nwεεti n nùù miεke ke dò mmecekùò.

⁴ Kè kù n náké ke dà: Oniti fś! Kote keyà Isidayeeribe ké bè tùò n nāānti.

⁵ N yí da tō mbedáùribè cuokè a í yo bèè nāānti, n da tō nyIsidayeeribe borè nde.

⁶ Kè n do nda tō mbedáùribè péu borè nde a í yo bèè nāānti, bè na nyiemmu a kpeti.

⁷ Isidayeeribe me nyí yóó yie nké dá kénté ke yé bè í dómè kékémnu n kpeti, be kó kuwuo nkumou yemmè mēè kpeñni, bá ku to í yo!

⁸ N yóó kpénkùnne a yemmè be kōme dòmmè mme, kékpénkùnne a to be kpeye dòmmè kaa bè bàao.

⁹ N yóó kpénkùnnemu a yemmè kè mēè kpenke kēnaānnè kupèrikù kēpēētè ditári, a bá mbè yīèkù kaa kōmbùòti mbè duò, itookperí yembè mbe.

¹⁰ Kòo n náké ke dà: Oniti fś! Kémnu n nāānti mesàà nké ti ànné a yemmè miεke.

¹¹ Kote a kobe nè bè, bè di pīrmúní bè borè ké bè nàké ke dà: Ti Yiè nKuyie nkuu yē. Kè bè da kémnú yoo bá kè bè í da kémnú fś mbéi!

¹² Mēmme kè ti Yiè nKuyie nYáá nni ntúóté kè n keè metammè mamè n fōnkúò kè mē tu:

Kuyie nyètiri ndeu, ku borime nè ku wērimú bo dii bòri.

¹³ Kè n keè deε kpákpere fiètì potémè itabè nè yeçèètiyè yèè bo de pítì de kó kunampoo, nè kunòòroo diekù tekù makù.

¹⁴ Kè Kuyie nYáá mmùù do n tùóté kè mù n yíténè. Kè nni nkéri bá dè í naati n yemmè ke n yóu, kè ti Yiè nKuyie mme nni mpí ndè yí mæke m bo yīmè.

¹⁵ Mēmme n tūàkenímè n kobe bè pīrmúní bè borè, dihei bè tu di Tedi-Afiifu kukò nKebaa také, kēmbò be borè ke dà yewe yèyiekè kè dè n di ké n kpei.

Kuyie mbànnemè Isidayeeribe Esekieri

¹⁶ Yewe yèyiekè kó difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dà:

¹⁷ Oniti fś! N da dòò Isidayeeribe kóo bàri nwe, kè n da náké ti a ti mbè nàké.

18 Kè n nàkè oyeiwe ke yĩ ò bo kú, kàa í ò nàkè, kàa í ò cau nkòò yóu o yei nke cooté. Ò yóó kúmu o yei nkpréí, kè n né bekénè f̄s̄ nwe o kpéí.

19 Kàa me nhò nàkè kòò í yie nke yóu kuyonku nè o borime yeime ò bo kú o yei nkpréí nkè f̄s̄ ndeetè a fòmму.

20 Kòo nitisàù weè me nyóu mesàà nke ta meyei mmudòrìmù, kè nh ànnè mebétimè o ce mieke, kàa í ò nàkè, ò yóó kúmu o yei nkpréí. Bá n ténke báá dentení mesàà nhò do d̄ori mè. F̄s̄ nkè n né da bekénè o kpéí.

21 Kàa me nhò nàkè ke tú ò báá d̄ò meyei nkòò í mè d̄ò ò bo nfòu ke yé a ò caummè, f̄s̄ nkàa deetè a fòmму.

Kuyie nduóm̄mè kè Esekieri bo ndò nkárè kè dè d̄ò yemàrè mayè

22 Kè ti Yiè nKuyie nwērímúu wēte kécúténí n yñkè kè kù m béinnè ke d̄ò: Íté kékote kubiriku n d̄ó ke da béinnèmu.

23 Kè n yíté kékote kubiriku kè dè yà ti Yiè nKuyie nkó tikpeti kè ti d̄onnè n do yà ti kukò nKebaa také, kè n do kés̄inn̄óo ketenke.

24 Kè ti Yiè nKuyie nYáá nni nyí nkécónné, kè m béinnè ke d̄ò: Kò nkéta a c̄f̄ètè kékpetín̄né.

25 Onit̄i f̄s̄! Bè yóó da bou iwēī nyi, kàa ténke báá na k̄íté be borè.

26 N yóó dannemu a n̄ondenf̄è bá a ténke bá nno nke náá, nha ténke í yó mbè kp̄annè, ke yé bè tumè itookperí yembè mbe.

27 Kè n yóó béi ndī m̄nni n date a n̄ondenf̄è kàa bè nàkè ke d̄ò: Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i yē. Kè wèè bo da k̄énté, ò da k̄énté, kè wèè bo yete, wèè yete. Ke yé bè tumè itookperí yembè mbe.

4

Kuyie nnàkém̄ bè yóó pimè Sedisad̄emmu eì k̄obe

1 Kè ti Yiè nKuyie nni nnàkè ke d̄ò: Onit̄i f̄s̄! Túóté didombenni kéd̄óu nha ìkè kéd̄ò di ìnkè Sedisad̄emmu eì kó kufènkù.

2 Kàa di d̄ò ke dèè á ndi pi, k̄épenné kudookoti kè di fité, kè di ònné mutáá, nkéánné yehāp̄ant̄irè kè di fité, k̄écónné sikp̄aris̄ī kè di fité.

3 Kàa dèè á waá nkumát̄ipenku makù k̄écónné f̄s̄ nnè dihei di cuokè kè kù ndò nkuduot̄i, kàa nkù wùò nfù, kéd̄ò kéndò nha di pi, dè yó ndò ndibenk̄eri ndi Isidayeeri be kpéí.

4 A duó a p̄ikù c̄anku, yewe a yó nduó yèè kó dimàà, a t̄o Isidayeeri be kó meyei mm̄e.

5 M̄i k̄eété de kó yewe a yó nt̄o yè Isidayeeri be kó meyei, kè yè m̄annè yebie mbè d̄ò yè meyei nke bo yewe sik̄ousit̄āāti nè sip̄is̄iwei (390).

6 Kè de kó yewe dèè á duó a p̄ikù yóu, k̄eto Sudaa k̄obe kó meyei nke d̄ò yewe sip̄isinàà, n da k̄eété diyie dimàà ndi dibenni dimàà kpéí nkè.

7 Kàa dèè memme á wénté Sedisad̄emmu eì a pi di bíékè, kè di fieti a nóm̄bife kè di nàkè n kó tip̄ān̄āant̄i.

8 N da bou iwēī nyi, a í yóó pente kè de kó yewe a pi yè dihei ke yè yàa deèné.

9 De kó yewe a yó nduó yèè mieke, a waá nt̄idiiti bè tu ti b̄edéè nè bè tu ti òd̄isi nè titeti bè tu ti f̄f̄ù nè it̄u bè tu ì nant̄i nè itei bè tu ì midéè nè tidiiti teti bè tu ti epot̄iri ke dè w̄enné dem̄ou k̄ék̄ōre k̄enaa nkéd̄ò p̄ēē, ke nwe nc̄áá nde kó yewe mieke yewe sik̄ousit̄āāti nè sip̄is̄iwei (390).

10 Diyie dimàà kó mudii ní mm̄annè a bo mù c̄ōnném̄e cid̄óò om̄áá kè mù toté kuce m̄en̄umm̄u.

11 Kε ní benné menie nha yó nyò mmè kè mè mbo diyie òmáá dítiri òmáá.

12 De kó mudii a ní yóó mù dòò kè mù ndò nkupémpēnkù nku, a ní yóó totinne tinitimínti tii kpei tinti ké kù pēmmú benitibè ìikè.

13 Kè ti Yiè nKuyie nsòoté kè n náké ke dò: Mèè botí nku Isidayeeri be yóó dimè ikuú yete dè. Ibotí n yóó bè bèti kè bèe kote ìi borè ì mieke.

14 Kè n dò: Biti! Áú nYiè nKuyie! Nè m bomè nè yíenní n yí sãú m máá, n yí cááké fèfè fèè ku, yoo musimmù pī nfè. Isíe kperε marè í ta n nùò mieke.

15 Kè ti Yiè Kuyie nní nténnè ke dò: Dè wenni, m bo da ceete munaayèl kó yekũò, kàa mù ndòòné a pēmpēnkù, ke yóu tinitimínti.

16 Kè kùu yíé ké m béinnè ke dò: Oniti fò! Esekieri n yóó duó nkè mudii muò deè Sedisademmu èi mieke, bè ní yóó bè bènnému mudii nè menie nkè bè ndè yoo nnè meyeñcaarimè.

17 Mudii nè menie ndè bo dónté kè dèe bè di kè bèe cīte, kékú be yei nkpeí.

5

Kuyie nyóó potémè Isidayeeri be

1 Kè ti Yiè nKuyie nní soké ku náañti kè n náké ke dò: Oniti fò! Túóté kuponkù kékúó a yùti nè a deñfè, kécōnné de kó ticiti tebiètè, kè ti toté ye cúó yètāāti.

2 Kè ye we a pi yè dihei kè yè dèè dii yie á túóté dicóú òmáá kécóú ndiheì cuokè, kétúóté dicóú tēri kè ndi keeti ke yaati ke firí dihei, kétúóté dicóú ditāānni kè di yaatè yaatè, ke ní mbè bèti ke be kòuti nè disie.

3 Kàa sùò nsámpòrè kécúó a yaayòri.

4 Tii mieke nke a yóó yētémè kécóú nkè muháá ncóúté kécóú nyIsidayeeri be.

5 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dò: Tii yóó tuakení Sedisademmu èi dindi n do soó ndi yebotè cuokè kè yehékè di fité.

6 O kòbe í yie n tannò nè n tié, ke sīnte kè dè pēēté yebotè yèè í n yé, bè yetemu n kuó ke pēēté yehékè yèè di fité ye kòbe. Bè yete mèè kpéi n yē mmú ke í tūnne n tié,

7 deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: Be to mè nkpenkemè ke pēēté yebotè yèè di fité ye kòbe kpeye, bá bè í tūnne n tannò, bá bè í dōori m bè náké ti, bè me nketé kè í tū nyebotè yèè di fité ye kó meborime.

8 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu: Mii mómmu n yóó wēēteni be bíékè, kè bè benke kè yebotèe yà.

9 Isoke bè dòò í kpéi ntemè kè m bè dòò m mu nyí dòò dè òmòu diyie mari, m me nyí yóó mè dòò òmòu diyie mari ténke.

10 Benitibè bo cááké be bí kè ibíi cááké í cicebè kè m bè poté ké bè cíe nketenkè kemou mieke.

11 Mí ndi Yiè nKuyie m bomu, kè mú béi! Bè dòò mèè kpéi nyisoke kperε nè isíe kperε ke sīnkunne n cītè. M bo bè kuó de kperè bàmbà, n yí yóó bè kuó mmesemmè. N yí yóó bè sùó.

12 Sedisademmu a nitibè dikéè bo kú mutenkũú nyoo nè dikōnni, kè mudoò kuó dikéè déri, kè n cíe ndikéè tāānni tipínti timòu kè m bè bèti ke kòu nè disie.

13 M mieke bo bè yè kè dó mèè botí kékáá nkè dó dè, kè bèe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie dè n yóu be tookperí kpéi.

14 Sedisademmu èi bo naá ntidobontí kè di nitibèe wuò ifei, kè yehékè yèè di fité kè ye kòbe mbè yau ke daú.

15 Be kperε bo ānnε ifei kε bε mbε sǎǎ mbεε yó ntú mεbenkùmε. Ibotí tεi bo bε yá kε kufōwǎǎ nyi pī. M mieke bo bε yε mediε nkε m bε kpānnε kε bε poté nε kemieke. Mí ndi Yiε nKuyie mmí bεi.

16 M bo bε duónko dikònni kε di ntonni kupendònni kōmε kε mbε kòù, ke yε n yóo di duónkomε mεε kpéi. M bo duós nkε dikònni dàke yíε kέδευke kε mbε kòù.

17 Dikònni diεri bo tanní kε tikpasínti mpīi mbe bí. Kε mutenkūū nhānnε kε benitibε nkō mmutòntònkūū, kε n duós nkε mudoò tanní. Mí ndi Yiε nKuyie mmí bεi.

6

Kuyie nkpannēmè bèè feu iwūō sibōatenkaani

1 Kε ti Yiε Kuyie nyíε kε m béinnε ke dò:

2 Oniti fǎ! Tūntε kécuo nyIsidayεeri tārε bíékε kōbe kε bε nàkε m pāānāānti.

3 Á bε nàkε ke dò: Díndi Isidayεeribe tārε kōbe nε sitāá kōbe nε yekondake kōbe nε tibiti kōbe kénténε mí ndi Yiε Kuyie n tú mù: N yóo duós nkε bε di do mudoò mmu képuo ndi tārε.

4 Bε bo puo ndi wūōtārε, di tuò nyεε ìnkε tihúúnti kε yεε kpānnε, kε n duós nkε di dootitabε di kuo kédǎú ndóú di bókε ìkε.

5 M bo duós nkε bε dí kuo kédǎú ndóú ndi bókε také, m bo yaá di kūō kεfité di bōwūōtārε.

6 Di ekε bo naá tidobonti kε di bōwūōtārεε kpānnε, di do feu yεε ìnkε iwūō kε yεε duós, kε di bókεε puo nkédeε kε di ò ntuò nyεε ìnkε tihúúnti kε yεε puo, di dǎò dèε kó dimàà dēmarε tēnke í yó nkpaá.

7 Bε bo mpuoti benitibε di mieke kε di duò ke kō, nkε di banté n tūmε di Yiε nKuyie.

8 Nε mεmme n yóo yóu kε bεmabεε yentému mudoò mieke kénfòu ibotí tεi n yóo di cíε nkε di kote ì borε i mieke.

9 Di mieke bèè bo yenté kénkpaá fòu bε bo dentení n kpéi bε borε ibotí tεi cuokε ke tú tidaati, kε be yεmmεε yókε kε bεε yóu mεbōoyεmmε mèε te kε bε n yete ke m bütínné ke tūnne yebókε. De mōnni bε bo pē mbemàà meyei nnε isoke bε dǎò dε kpéi.

10 De mōnni kébanté ke dò mmí ndi Yiε nKuyie n yí sòhté ke náá nke tú m bo di banté de kó meyei.

11 Meire a nòtε kεcatirè! Catirε kε dε da pī nyisíε Isidayεeribe dǎò ìi sòke kpéi. Mudoò nε dikònni nε mutenkūū deε yóo bε dèε.

12 Kε bèè détiri mutenkūū mbε kùo, bèè tókε kε mudoò bε kùo, kε bèè wēte ke na ke yenté dikònni bε kùo, ke yé m mieke yóo bε yεmε kε dó mεmme.

13 Becírìbε bo ndúo duós dii mōnni be bókε cuokε kεfité be wūōtārε sitāá simou nε yetārε yemou ìnkε nε detie ndemou yo nε detedierε demou také, nε bε tūò ndε tihúúnti be bókε kpéi.

14 M bo youte n nòtε be ìnkε kε be eii dǎúnko, kétúótε dikpáá tedòntε kperi kénto kētuokenε Dibuda eí, bε bo yéε ekε kó dimàà. Kε bεε banté n tūmε di Yiε nKuyie.

7

Meyei mmèè yóo do Isidayεeribe

1 Kε ti Yiε nKuyie nyíε kε m béinnε ke dò:

² Oniti fí! Náké Isidayeeribe ke dɔ Kuyie ntú be kperɛ dèèmu! Be kó kumàнку kérínímu tipítì tinàà ke tùàkení ke dèè.

³ Dindi Isidayeeribe di kperɛ dèèmu, m mieke yóo di yèmu kè n di bekénè di dɔ̀̀rìmè dòm̀̀mè, kè di bekénè isàke imou di dɔ̀̀ ì kpréi.

⁴ N yí yóo di kuó mmesémmè, n yí yóo di coo, n di dɔ̀̀ dè n yóo dè ndi yietímu, di sàke di dɔ̀̀ ì doti di yo ìnkè nke, kè di bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

⁵ Kè ti Yiè Kuyie nyíé béi nke dɔ: Meyei mmèè í mɔke mè máǹ̀nè mè mè kéríní ke yóo di do.

⁶ Meyei nténke í díétiri, mè duunnímu, nte me ke tùàkení.

⁷ Dikònni dii doti di tenkè, de m̀̀nni dii tùàkení kè de yiè auténí. Dè dɔ mmeyencaàrìmè mme yetàrè ìnkè kɔbe kpréi, de ténke í tú diwèi be kpréi.

⁸ Bám̀̀bà nwe m mieke dotimè di ìnkè, m mieke yóo di yèmu kè dɔ̀̀ mèè boti kè n dí bekénè di dɔ̀̀rìmè dòm̀̀mè. Di dɔ̀̀ dè n yóo dè ndi yietímu, di dɔ̀̀ ì sàke imou kè ì do di yo ìnkè.

⁹ N yí yóo di kuó mmesémmè n yí yóo di coo, n yóo bekénè bá wè o dɔ̀̀rìmè dòm̀̀mè mme, kè di sàke m̀̀bo di cuokè. Kè di banté ke dò n tú di Yiè nKuyie nku ke puoti.

¹⁰ De yiè tùàkenímu, dikònni dii tùàkení, kè kunasáá bité, kè tefenté deuke.

¹¹ Kuyonku kuù itè ke cò̀̀mmú ke dɔ̀̀ ndidáú ke puoti, di kperɛ marè ténke í yóo nkpaá, di kó kusũkù nè di kó kunɔ̀̀roo.

¹² De m̀̀nni kérínímu, de yiè ténke í kpaá díétiri, dè bá nnaati odonti, ofítiwè yèmmè me mbáá caarè, ke yé mí ndi Yiè nKuyie m mieke í yóo bè domè kesoó nhòm̀̀m̀̀.

¹³ Wèè fiiti ò í yóo na kèwète kèpété ò fité dè bá kòd kpaá fòu, tì yóo bè tùàkení tì í yóo soó nhòm̀̀m̀̀. Bá wè o yei ndoti o yuu ìnkè nke, òm̀̀m̀̀ í wèti ke bo pété o wèrímu.

¹⁴ Bè yó nheumu sikpàrihéú kétũntɛ demou, òm̀̀m̀̀ me nyi kòri dikpànni ke yé m mieke yè mè benitibè bəmou ndi.

Òm̀̀m̀̀ í yóo na kèyenté Kuyie nkó tibeénti yiè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ: De kó dim̀̀nni bèè bo mbo ditowaà mudò muù yóo bè kù, dikònni nè mutenkũ nkè dèe kuò bèè bo sicéi mieke. Bèè bo depaa mbè yóo kú mudò mieke nke, bèè bo dihéi mieke mutenkũ nnè dikònni dèè bè kũntinè.

¹⁶ Bèè bo na kèyenté kè bèe deke yetàrè ìnkè yekpetínònkperɛ kɔme kénkuò mbe yei nkpréi.

¹⁷ Kè be baà ncíte,
kè be núu nni ntú bókè bókè.

¹⁸ Kè bèe dáátí tifò̀̀tò̀̀nti,
kè kufò̀̀waá mbè auté kè ifeii bè pí,
nkè bèe kuó meyubii.

¹⁹ Bè bo mbuò̀̀nko be díítí ice mieke
kè mesoó nnaá ndetétirè,
Be máti péiti nè mesoó mbáá na kè bè deeté,
mí ndi Yiè nKuyie m mieke bo bè yè dii yiè.
De yiè bè báá na kédí kénsànnè
bè báá na kèpíe mbe bùò̀̀tè,
ke yé be máti péiti nè be soo,
ndèè do túmè meyeyi nkó dikũnni.

20 Bε sātì kó kuwenniku kuù do te kè bè mmòke tefentè.
Bè de ndònnè be bəətenkaanii mesəə nkpesi.

Deè te kè n yóó duó nkè bèe dè pè.

21 N yóó yóu kè yehekè teyè kəbe bèe dè fèke,
benitiyeibe bèe yóó éi be kperε
ké dè kònnè ke dè sīnkùnnε.

22 N yóó mbúútoomu,
kè bèe sīnkùnnε n cīètè nenti,
benitiyeibe, befèèbè bèe tatiní Sedisadεmmu éi
ke bo di sīnkùnnε.

23 Bè mǎátì mεfimme mme be kpréi,

ke yé bè còummè menitiyī
nkè kuyonku sūū ndihel mieke.

24 N yóó duó nkè ibotì ìi yóu ke bè pēēté kè ìi kotení
kéfεke be cēī, kè bekpàribè feíi deè,
kè bèe sǎū mbe wūōtòrè bè do feu yèè ìnkè iwūō.

25 Kukǎmbòdorì kó diyìè kērínímu
kè di bo wammú wèè bo di dεεté kémónté.

26 Mε nyei nníi bo mpēnkóo kè metēmè tùòkenímu,
kè di nyeti tùi nke tati titeti,
kè di wammú m pǎānǎānti nǎāntò kòò bo di náké nh ò benke tì kémónté.
Ikuó nùùbè ténke bá nyé ikuó,

bεheikènkótìbè mε nténke bá nduò nyitié.

27 Okpǎàti bo mbo yekúdabùò mmieke

kè meyeñcaārímεε auté tekpǎàtibite,

kè dihel yembè nou nkpeutí.

N yóó dǎò bá wè ò dǎòrímè dómme mme,

kébekénè bá wè ò mǎnnè tùi beénti,

kè bèe banté n tú mè di Yiè nKuyie.

8

Kuyie mbenkemè Esekieri Sedisadεmmu kəbe dǎari mēè yei

1 Kè dè mmòke yebie nyèkuò nè bè ti pīrímúmè ke kònnè Babidanni. Otǎnkù kuónwè kó diyìè nummuri yiè, kè nní nkari n cīètè kè Sudaa kó bekótìbè bo m borè, dende ti Yiè nKuyie nwērímú cùténímè n yīnkè.

2 Kè n wénté kényà dēmarè kè dè dōnnè oniti, kétúóté de ka na mberí ndè kēwētēnēní de fūō kè dè dō mmuhǎá, kétúóté de ka na mberí ndè kēwētēnko dēīnkè kè dè dō kuhǎawenniku ke dō ntimátì bè pūtēní tì diōnni mieke.

3 Kè de kóo nitii youtení ò nòutè kēpī n yùti kè ti Yiè nKuyie nYáá nní ntúóté kēhǎātenè ketenkè. Kè ti Yiè nKuyie nní mbenke kè dè ndò m bo Sedisadεmmu, ke bo dihel kó dibòri kubakù cǎnku bíékè kperi tebəətenkaanitè do borè, ti Yiè nKuyie ndo wúó ntè kè dè kù yóu ke íinko ku mieke.

4 Kè ti Yiè nKuyie nyIsidayεeribe tū nkù kó kufènkù dè bo ke dōnnè n do ya kù kubiriku mieke.

5 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Oniti fō! Wénté kubakù yóu bíékè.

Kè n wénté kényà tebəətenkaanitè kubakù yóu bíékè tèè íinko ti Yiè nKuyie mmieke kè te bo diwūōtònni bakù yóu a bo ntatoomè.

⁵ Kè kùu péi mbetòbè ke dò: Tùnnenè be kémpuotì. Mesémmè bá ndi bonè òmòu di báá súò nhòmòu.

⁶ Dí kuò bekótìbè nè bédapàmbè nè besapàmbè nè íbí nè benitipòbè, di bè kùò bəmou pááf di né báá kááké bèè tĩ ncànnè idapāātí, di keténè n kó təcĩtè kəbe.

Kè bèè keténè bekótìbè bèè bo Kuyie ncĩtè ìkè.

⁷ Kè kùu bè náké ke dò: Kətenè kəsĩnkunne n cĩtè, piénnè becíribè te dánkù, kè di dèè di yè!

Kè bèè deè káyè kəta dihei képoté benitìbè.

⁸ Kè nní nkpaá m máá kədo kénĩnkú kəsĩnnóo ketenkè, kékúonko ke dò: Áú! N Yìè nKuyie nha miéke kèè yè Sedisadəmmu kəa yóo kuò Isidayeeri be bèè kpaáá?

⁹ Kè kù n náké ke dò: Isidayeeri be nè Sudaa kəbe bè dòò mèè yei nyí sénní. Menitiyĩ mmeè pié ndihei miéke, kè dihei cààrè, kè be piètìyuu né tú: N yí kpaá be ei, n ténke í bè wùó.

¹⁰ M mómmuə m me mmúnke í yóo bè kuò mmesémmè, n yí yóo súò nhòmòu. Bè dòò dè n yóo de mbè fšó.

¹¹ Onitì wèè dàátí tiyààtì tì dùòkenè mupààkonkperímù ke sĩéké tewaàtè, kòo wētēni kénáké Kuyie nke dò: N dòòmu a dō yè n dōò tì timòu.

10

Kuyie nyiè ke benkemè kumàà Esekieri

¹ Kè nní nwúó nkéyà n sòò yà dè kè dè dō ntiwetì ke ānke beĩnkèmbàribè yo ìnkè, ke dō nditásàari bè tu di sáfí kè de cómmè dō ndikpààtikàri.

² Kè ti Yìè nKuyie mbéinnè onitì wèè dàátí tiyààtì bè dùòkenè tì mupààkonkperímù ke dò: Kəte tenaasāntè tèè bo beĩnkèmbàribè fūò te borè, kékouténè a nou yehāākūš nkéyaatè dihei.

Kòo kété kè nní nhò wùó.

³ Kè beĩnkèmbàribè bo Kuyie n cĩtè bakù you kè diwetirì pié nte miéke kó kudánkù.

⁴ Kè ti Yìè nKuyie nkó tikpetì íté beĩnkèmbàribè yo ìnkè kékəte ku bōri borè, kè diwetirì pié nKuyie ncĩtè miéke, kè ti Yìè nKuyie nkó tikpetì kó kuwennikuu pié nte dánkù kéndò kuhāawenniku.

⁵ Kè beĩnkèmbàribè fiētì nampú, bèè bo ku cĩtè dánkù ditowaà kəku kè bè yo. Kè de kó metammè dōnnè muwērimú yìè nKuyie nkōmè.

⁶ Kè ti Yìè nKuyie nnáké onitì wèè dàátí tiyààtì tì dùòkenè mupààkonkperímù ke dō wèè kəte tefšóntè miéke beĩnkèmbàribè cuokè kédēitení muhāá, kòo kəte kéncómmú tenaasāntè cēētiri také.

⁷ Kòo ìnkèmbàri məu te youte o nòutè muhāá mmùò dō bo be cuokè nè tenaasāntè káyētè yehāākūš nkéānnè mupààkonkperímù kó tiyààtì yìè nnou miéke, kòo yè cōuté káyè.

⁸ De mōnní kè tenòutè matèe yènní beĩnkèmbàribè fiētì fš ke dōnnè tenitinòutè.

⁹ Kè n wénté kəyà yecēētiyè yènàà kè yè córimú beĩnkèmbàribè také, dicēētiri òmòu, bá wè borè, ke miētì ke dō nyetásàayè bè tu yè kidisòdítì.

¹⁰ Ke dō nyetòbè yemou, ke wē nke seu yetòbè miéke.

¹¹ Ke toté ye bíké ye bíké tipítì tinàà kénkéri ke wetí ye ìkè bá yè í wēkii.

¹² Kè beĩnkèmbàribè kōntì timòu be ìnkè nè be nou nè be fiētì, be kōntì timòu kè tì cōú mmuhāá nke pĩntì kè yecēētiyè yènàà me ndò.

13 Kè n keè bè yumè yecèètiyè ke dò: Fefòdónfè.

14 Beĩnkèmbàribè bènàà bembè bá wè kòò mòke keyiikè kènàà ke keketikè dònne oĩnkèmbàri kòke, kè kedérikè dònne kenitikòke, kè ketáánkè dònne keciricirikòke kè kenaankè dò nketúkòke.

15 Kè de kó beĩnkèmbàribè íté, kè nní nsò ndekpákperè n sòò yà dè nde kukó nKebaa kó mpeémmè.

16 Kè beĩnkèmbàribè kété, yecèètiyèe kété be pĩtì, kè bè pĩnte be fèti ke yòutenè ketenke yecèètiyè múnke bè neinè kéíténì.

17 Kè bè còmú yèe cómmú, kè bè íté yèe íté, ke yé mèè yèmmè bo beĩnkèmbàribè, mèè bomè yecèètiyè.

Kuyie nkó tikpeti ítemè ku cĩtè bòri

18 Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti íté ku cĩtè bòri kékote kécómmú beĩnkèmbàribè yò ìnkè.

19 Kè beĩnkèmbàribèe youte be fièti kéhāātennì ketenke, kè nní mbè wùò nkè yecèètiyè bè neinè ke cómmú Kuyie ncĩtè bòri diyiè yìè kèè bíékè kperi, kè ti Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kó tikpeti bo beĩnkèmbàribè yò ìnkè.

20 Dèkpákperè n sòò yà dè nde kukó nKebaa pèémmè, kè m banté beĩnkèmbàribè bembè kè bè tò Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkù kpààtikàri.

21 Kè bè mòke bá wè keyiikè kènàà nè ifièti ìnàà, be fièti fò kè dèmarè dè bo ke dò nsinitinòu.

22 Kè be iikè dònne n sòò yà dè kukó nKebaa mpeémmè de kòke, bá dè kè dè kèri dè iikè co kèè bíékè.

11

Sedisademmu ei kòbe sòkémè ke dòri meyei

1 Kè ti Yiè nKuyie nYaa nní ntúótè kékotenè ti Yiè nKuyie ncĩtè kó dibòri dii bo diyiè yìè kèè bíékè, dii wetí diyiè yìèni kèè bíékè. Kè n yà benitibè sipísidè nè bènùmmú kè bè bo Kuyie ncĩtè bòri kè m banté be mièke Isidayeeribe kpààtibè bèdèbè Asuu bire Yaasanniyau nè Bennaya bire Pedatia.

2 Kè ti Yiè nKuyie nYaa nní nnákè ke dò: Onitì fò! Be nnitibè beè tannìkonfì meyei, beè tiè nyitié nyeiyi dihei.

3 Ke náá nke tú: Wè ntu dè í tùòke ti bo maámè sicèĩ! Sedisademmu ei tu tekũmbotè nte kè ti tú ìmaa.

4 Deè kpéi nte onitì fò, á bè nàké m pāānāānti ké bè cau.

5 Kè ti Yiè nKuyie nYaa ncúténì n yĩnkè kè kù m béinnè ke dò: Nákè be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yému bè náá ntì nè bè totí ti be yèmmè.

6 Di kùò benitibè dè í sénnì dihei dii mmieke, becírìbè beè duó duó ice mieke.

7 Deè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú: Di kùò bèè nitibè ke dáu ndóũnko dihei mièke beè tu imaa nke dihei tu tekũmbotè. Díndi n yóó di dennemu.

8 Di dé mudòò mmu yáàba? M me mmu nkòrinèni dihei mièke. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

9 N yóó di dennemu ke di tanné bepòòbè nou mièke ke di bekénè,

10 kéduú nkè bè di poté ké di kuonè yese Isidayeeribe tenké mànkú kè di banté n tùmè di Yiè Kuyie.

11 Di nhei dii í yó ntú tekũmbotè kè di tú imaa. Isidayeeribe tenké mièke nke n yóó di bekénèmè.

12 Kè di banté ke dò mí ndi Yiè nKuyie di yete mû kuó nè n tié nkè tũnne ibotí tei ìi di fité i kpeyi.

13 Kè nní nnáá nKuyie mpāānāānti kè Bennaya bire Pedatiyauu kú, kè n do késinnáó ketenkè kékúonko mediè nke dà: Áú Kuyie! A yóó kuó Isidayeeribe sɔmbe bɛmɔu ndiá?

Kuyie nnákémè kù yóó wēte kētímmè Isidayeeribe bèè ciété

14 Kè ti Yiè Kuyie nní mbéinnè ke dò:

15 Onìti fí! A yǒfũð kɔbe bɛmɔu nè a tebií Isidayeeribe bɛmɔu nè Sedisademmu eì kɔbe bè nàámmu ke tú: Díndi ndíétũrĩnè Kuyie nku, kù duó ntĩmbè di nhèi kè ti di te.

16 Náké bɛ ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie ntú: Bá nè m me mbè ciémmè kè bè ta ibotí tei miéke ke ciété ketenkè kemɔu. Bá nè memme m bè bonèmu de bíékè ke dò m homè n ciété.

17 Náké bɛ ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yóó wēte ke bè tímmu, n yóó bè dennenímu ibotí tei nè yehékè teyè miéke bè do ciété kɛmbo dè, kéwēte kè bè duó mbe tenké bɛmbe Isidayeeribe.

18 Bè bo wētení dii mǎnni bè bo denne dèè tu isíè nè isòke kperɛ.

19 M bo wēte kè bè duó mmeymmè mēmáá, meyempammè, kéwēte kè bè ānnè iyentotí panyi, kédeite meyemmè mèè kpeñni ke dò ndipèri kè bè duó mmenitiyemmè.

20 Kè dèe yie nkè bèè tũnne n kuó nè n tié nkéndɔəri dè yemmè, kéntú n kɔbe kè m bè te.

21 Mèè yemmè kraá bo be síe kperɛ nè be sòke kperɛ kó mudɔðrimù bíékè, n yóó bè yietímu bá wè o dɔðrimè. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béei.

Kuyie nkpeti itémè Sedisademmu

22 Memme beñkèmbàribè pĩntemè be feti kè yecèètiyè mbè neínè, kè Kuyie nyIsidayeeribe tũ nku kpeti ãnke be yǒ ãnkè.

23 Kè ti Yiè nKuyie nkpeti ité be eì kédeke ditāri dii bo dihei, diyie yie kèè bíékè.

24 Kè ti Yiè nKuyie nYáá nní ntúóté kékotenè Babidɔnni bè pĩrímúni bè borè, ti Yiè nKuyie nYáá mmuù do dè nni mbenke. Diè nde m mǎntóomè ti Yiè nKuyie ndo m benke mèè benkùmè.

25 Kè nni nnáá n kɔbe bè pĩrímú bè ti Yiè nKuyie nni mbenke dè kpéi.

12

Esekieri dǎdmè kéndò nhò yèti dihei

1 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

2 Onìti fí! A ā kubotí kùu to í yo tináānti ku cuokè nke. Bè mǎkemu yeto ke bo keè, bè me nyí yo, ke mǎke inuò nke bo yà bè me nyí yau. Ke yé bè tumè itookperí yembè mbe.

3 Onìti fí! Dennení a nenti kédɔð kéndò mbè da pĩ nkuyie ncuokè ke yetinè dihei, kè bè nda wúó nkè dè yemmè bèè banté bè tumè itookperí yembè mbe.

4 A mbou a nenti a yetinè ti dihei kuyie ncuokè kè bè nda wúó, kàa nyeti kuyuoku mǎnni kè bè da wúó, nkàa yè bè ɔɔ pí mbè káyènnè dihei bè ɔɔ dǎdmè,

5 kèduute dihei kó kuduotí kédenne a nenti

6 kè ti buuté dihuri, kè bè nda wúó nkàa yè. A kǎá nha ìikè kuyààkù kè dèe yie nkàa báa yà dihei, n da dǎð dibenkùri ndi Isidayeeribe kpéi.

7 Kè n dɔɔ kéndònnè ti Yiè nKuyie nni nnàkémè, kéboú n nentì kuyie ncuokè bè pī nwè ke yetinè dihei ò ɔ̄ ɔ̄ yīmè. Kuyuoku mǎnni kè n duute dihei kó kuduotí, kényeti dihuri ke tɔ n nentì, kè bè nni n wúó kè n yè.

8 Kè dɛɛ wenté kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dɔ:

9 Oniti f̄s! Isidayɛɛribe, de kó itookperi yembè í da beké ke tú a dɔɔri baà?

10 Náké be ke tú: Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi nde kó tináaṅti Sedisadɛmmu kóo kpààti kpéi, nnè Isidayɛɛribe bèè bo o ei mieke be kpéi.

11 Náké be ke dɔ a tú mebenkùmè mme be kpéi, a dɔɔri dèè yóó bè tùðkeni dènde, bè yóó bè dènnemu dihei kè bèe kote betòbè tenké.

12 Be kóo kpààti wèè bè baké kòo buuté o nentì kényè dihei dihuri mǎnni, kényè bè duute dii bòri kuduotí, kényeti kénkánkè o ìikè kè dè bo yíé nkòò bá nwúó nho ei.

13 N yóó ò bɔnté ticùàti nti, kòo ta n ditè mieke kè nh ò kònnè Kandee Babidɔnni ei, kòo kú ò báá di yà.

14 Bèè kó dimàà tu o tũmbè nè bèè ò baà nè ò āāpònti, m bo bè cíe ntipiti timɔu, ké mbè bètinè disiè.

15 M bo bè cíe ndii mǎnni kè bèe ta ibotí tɛi mieke bè bo banté ke dɔ n tú di Yiè nKuyie.

16 N né yóó yóu kè mudoò nè dikònni nè mutenkũú nkè dɛɛ soómmu bèmabè be mieke, kè dɛɛ yíé nkè bèe náké ibotí tɛi n yóó bè cíe nkè bèe ta ìi mieke bè dɔò ìi sòke kpéi ntemè, kè tii mbè tùðkeni kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

17 De kó difɔnkúò kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dɔ:

18 Oniti f̄s! Á nyo nha dii ke kpeutí ke yò nha nie nnè iyìèke nè kukɔmbòdoróo.

19 Á náké Isidayɛɛribe tenké kɔbe ke dɔ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú Sedisadɛmmu ei kɔbe bèè bo Isidayɛɛribe tenké mieke, bè bo nyo mbe dii nè iyìèke ke nyò mbe nie nnè kukɔmbòdoróo, ke yé be tenké yóó dɔúnkomè dèè bo ke mieke dɛmarè ténke í yó nkpaá, benitibè bèè ā di mieke be kó kuyonku kpéi.

20 Yehékè benitibè piéké yè bo dɔúnko kè diheii naá ndikpauri kè bèe banté ke dɔ n tú di Yiè nKuyie.

Kuyie nnàké ti Isidayɛɛribe ti yóó dɔɔmu

21 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dɔ:

22 Oniti f̄s! Ba nkpeí nte kè di náá nkiotyè nyie nyIsidayɛɛribe tenké, wèè tu: Yewe pènkú ke pènkú bá ti í yà Kuyie nkó mebenkùmè mamè dòòrimè?

23 Náké be ke dɔ mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó paámmu de kóo kotiyè nyIsidayɛɛribe tenké mieke. Pètínke bèe náké ke dɔ: Yewe tùðkemu kè n kó mebenkùmè memɔu bo dɔò.

24 Bepáasòumbè ténke í yó mbo Isidayɛɛribe tenké mieke. Bèè bo nnáá nke tú m bè benke dɛmarè bá bè í yà mùmamù.

25 Mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nti m béimmu. Ti me nyóó dɔɔmu ti í yóó ɔɔte. Díndi itookperi yembè díi kó meborime mieke nke n ti béimmmè ke yóó ti dɔò. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi!

26 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dɔ:

27 Oniti f̄s! Isidayɛɛribe náá nha kpéi nke tú: Oniti yie nyè nKuyie nhò benke ti tu nanke kpeti nti, tipānāaṅti ò náá nti tu yemòrè yèè kpaani ye kpeti nti.

28 Á bèe náké ke dɔ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú dè ténke í yóó ɔɔte kè m béi nti dɔò. Kè m béi nti, m béimmu kè ti yóó dɔò. Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

13

Kuyie nnáké tí bèè sou nke tú bè nàá nku pānānāntì

1 Kè tí Yìè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

2 Onìtì f́! Náké Isidayeeribe bèè nàá mbe yèmmè kpeti ke sou nke tú bè nàá m pānānāntì ke dò: Mí ndi Yìè nKuyie n tú: Bèe kénté kékèè n yóó bè nàké tí.

3 Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yìè nKuyie n tú bè bo yà, bembè bèè tū mbe móm̄m̄m̄be be kó meyèmmè bá bè í yà dēmarè.

4 Náké be ke tú, bè sǎáténè iánkè nyi ke ā tidobontì mieke.

5 Bè í tūntè be duotí càke dè, bè í maá kuduotí ke fité be eì, kè dè bo yíè nkè bè ncóm̄m̄ mudòò m̀̀nni, m mieke bo bè yè d̀̀i yìè.

6 Bè yàù mèè benkùmè tu detetirè kōme mme, bè benkú yèè benkùyè tu siyáábìsì kpeye nye. Bèè ǎǎ sǎnté kéntú Kuyie nyè, m me n yí bè nàké tìmatì, kè bè béi nke dèè, bè nkém̄m̄ m bo dǎm̄è bè yè mm̀̀.

7 Bè nàá ndi m̀̀nni ke tú Kuyie nyè, m me n yí béi ntìmatì, dè í tú bè nàá nsiyáábìsì nsi, kè bè benkú yèè benkùyè tu detetiràá?

8 Dèè te mí ndi Yìè nKuyie nkè n tu bè me nnáámmè bè d́́ tì ke sou nke tú m bè benke mebēnkùmè mamè. Mí móm̄m̄u n yóó wēētēni be bíékè, mí ndi Yìè nKuyie m m̀̀i béi.

9 M bo ānné teǹ̀tè bèè sou nke tú bè nàá mpānānāntì ke sou nke tú m bè benke tìmatì, kénáá nsiyáábìsì. Bè í yó nkòké n kòbe t̀̀nni mieke, be yètè í yó nkòke Isidayeeribe yètè mieke, be naàcèi báá na Isidayeeribe tenkè. Kè di banté ke d̀̀ò n tú di Yìè nKuyie.

10 Bè fétinko n nitibè mbe ke nàá ndiwèi kpéi, diwèi me nyí bo. Bè biítí n nitibè maá kùù duotí nku.

11 Náké be ke tú fetadiéfè kèrínímu nè kuyaakù nè yemátàrè.

12 Ke bo poté kumarí kè kùù do kè bè yí benke tibítí sòò borè, a báá yà.

13 Mí ndi Yìè nKuyie m béimu ke tú m mieke kèè bè còúté, kè n yóó bè duónko fetaafe nè kuyaakù, m mieke kó fetaafe bo bè poté nè yemátàrè kè bè càke.

14 M bo pònte kuduotí di bí kù kè kùù do, kè ku pũũ feítóo, kù bo do kè di yàke, kè di banté ke d̀̀ò n tú di Yìè nKuyie.

15 M mieke bo yè d̀̀i m̀̀nni kuduotí nè bèè kù biítí, de m̀̀nni m bo di beke ke d̀̀ò: Yé kuduotí borè nè bèè do kù biítí?

16 Isidayeeribe mieke bèè do tú bemáá m pānānāntì náám̄bè? De m̀̀nni di ténke báá yà m pānānāntì náám̄bè, bèè do nàá nSedisadēmmu kòbe ke tú diwèi kèríní, bá d̀̀marí í kèríní. Mí ndi Yìè nKuyie m̀̀i béi.

Kuyie nyè nHesekierii náké tí bèè sòú nke tú bè tu ku pānānāntì náám̄bè

17 Kè tí Yìè nKuyie nyíé kè n nàké ke dò: Onìtì f́! Wēēte a botí kó besapám̄bè bèè nàá mbemáá kpeti ke tú bè tu m pānānāntì náám̄bè. A bè nàké m pānānāntì, kè bè cau.

18 Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yìè nKuyie n tú bè bo yà! Bembè bèè yántí iduké ke ũnninko n nitibè ke duókù ifátíyì ke daati benitibè yò, bekótibè nè ibí ke tanninko n nitibè wèrè ticuòtì mieke ke né d́́ kécòo mbe móm̄m̄m̄be be kpeye yáàba?

19 Bè cààri n yètiri ndi n kòbe cuokè medibii ndinacèkutiri d̀̀máá kpéi nnè mudii sámpòrè kpéi nke kòù bèè í d̀̀ò nkékuò ke yóù bèè d̀̀ò nkékuò, ke sou n nitibè bèè í yetírí tìmatì.

20 Dεε κρεί nte mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: M miεke bo bè yè, be duké bè sóunnè ì n nìtibè ke bè tanninko ticùàti miεke. N yóó ì tǔũmu κέπίτε be wērè bè pī nyè nè ticùàti sinəə kōmε.

21 N yóó κερίmu be fátíyi κέδεετè n nìtibè kè bèε yè be cùàti miεke, kè bèε banté n tùmè di Yiè nKuyie.

22 Di niiri bèε dǎəri bè mbe mesàà nnè di kó siyáábisi m mómmuə m me nyí cààrè be yèmmè kè di yáúkunko meyei ndǎərìbè kǎnti bá bè í yóu meyei nkè dè bo yie nkè bè ñfòu.

23 Dè dèmu yíe! Di ténke í yóó náké siyáábisi, n yóó fietemu n nìtibè di nou miεke, kè di banté n tùmè di Yiè nKuyie.

14

Dibàò bo mbomè a yèmmè miεke

1 Kè Isidayεeribe kó beheikènkótibè mabèε katení m borè, kénkari.

2 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dǎ:

3 Oniti fǎ! Be nnitibè bøkè bo be miεke nke, bè dǎu mmédíimmè mme mèè yó nte kè bèε yeté, m bo yie nkè bè m beé ntimatáà?

4 Náké be ke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú Isidayεeribe miεke, wèè yèmmè bo mbo o bøkè ñnkè kòò katení ke bo beé mpāānǎanti náaǎtò timati, mú mómmuə n yóó ò ténne o bøkè sū mèè κρεί.

5 Kè dεε yie nkè n wεte keyúǎ nyIsidayεeribe yèmmè bèè n déténè be bøkè sūū mmèè κρεί.

6 Nè de κρεί náké Isidayεeribe ke dǎ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Wēteneni, bútinneñè di bøkè nè isake iməu.

7 Isidayεeribe beməu miεke yoo bepǎǎbè bèè katení ke bè bonè. Kòò məu n déténè, kòo bøkè bo o yèmmè miεke, kòo yèmmè bo dèè yóó ò bo nde bíékè, kè de yie nkǎte ke sǎntè m pāānǎanti náaǎtò ke bo ò beé ntimatí, mú mómmuə n yóó ò ténne.

8 Mú yóó wēteneni o bíékè kóò dǎò medǎərímè mamè mèè yóó naá ndikotinùu kè bè ndi naá. De yie, m bo ò dèite n kəbe cuokè kè di banté n tùmè di Yiè nKuyie.

9 Kè m pāānǎanti náaǎtò məu bo weè me nyóu kè bè ò ciité, mí ndi Yiè nKuyie mmú yóu kè bè ò ciité. N yóó youte n nǎutè nte o ñnkè, kóò dèite n nìtibè Isidayεeribe cuokè.

10 Bè bo to bedé de kó meyei, nwèè katení ke bo ò beé nnè wenwe bè beé nwè.

11 Kè dεε yie nkè Isidayεeribe dǎke bá n déténè, kè n yetíri n kpeti ke dǎke sǎnkunko bemáà, bè tu n kó benitibè mbe kè m bè te. Mí ndi Yiè nKuyie, mmú bí.

Kuyie nhǎó í nsǎnté kέkpetínné oniti

12 Kè ti Yiè nKuyie nyíe ké m béinnè ke dǎ:

13 Oniti fǎ! Kè dè dǎ ndihèi mari kəbe yete n kpeti, ke dǎò dèè í wenni, kè n yóute n nǎutè ke dèite be kperε deməu dèè do sùò mbe buə miεke, kè n duənni dikǎnni, ke kúo iwúǎ nè benitibè.

14 Kè dè sǎ mbenitibè bo de kó diheí miεke, ke dǎnnè benitibè bie mbe tāāti Nəwee nè Danniyeeri nè Isəbu, beé yóó yenté, bè dǎəri mèè κρεί n dómè. Mí ndi Yiè nKuyie mmú bí.

15 Kè dè me ndò n duə nkè depǎmpǎnnè deε yènni ke pīi nde kó diheí miεke benitibè ke di dǎunko bá òməu ténke í dè pənkú depǎmpǎnnè dende κρεί.

16 Kè de kó benitibè botí bo de kó dihei miêke bêtããti, mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mí béi, mbè báá na kédéetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóó cooté kè de kó dihei dǎúnko.

17 Kè de me ndò n duós nkè mudoò muù tanní be tenkè miêke kè bè kǎù iwūš nè benitibè.

18 Kè de sš nde kó benitibè botí bo bêtããti. Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mí béi, mbè báá na kédéetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóó cooté.

19 Kè de me ndò m miêke keè bè yè kè n duónni mutenkũũ, kè mù bè kǎù ke bo deè benitibè nè iwūš.

20 Bá kè benitibè mabè bo de kó dihei ke dǎnnè Nɔwee nè Danniyeeeri nè Isɔbu. Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mí béi, bè báá na kédéetè be bí initidaai yoo initipòì, beè máá yóó cooté bè dǎ̀ri mèè kpéí n dómè.

21 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi nke tú, bá nè m me nduónkomè tiyēiti tinàà: Mudoò nè dikǎnni nè depǐmpǐnnè nè mutenkũũ nSedisademma ke bo ku benitibè nè iwūš kédéè.

22-23 Bá nè memme n yóó súmmu benitibè kè bèe yènni Sedisademma ei kékɔtení bè di pǐnní kè di borè, kè di yà be borime nè be dǎ̀rimè, kébanté mùù kpéí nte kè n duós nkè de kó meyei ndo nSedisademma, de mǎnni kè dí banté ke dò n yí sǎ̀nté ke duós nkè de kó meyei ndo Sedisademma, mí ndi Yiè nKuyie mí béi.

15

Kuyie ndǎnnenèmè Sedisademma kabè fɔnyí kó mutie

1 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè ke dǎ̀:

2 Onití fš! N yóó da beke timati nti, fɔnyí kó kudǎ̀ pēētè ba detie nterè kpeyi?

3 Bè dǎ̀rinè dǎmarè de kó kudǎ̀? Bè bo na kè kù dǎ̀nè febaafe mafè kénsakù tintàà?

4 Nte ku kè bè kù tǎtinnè kè kù cóúté tipítì tidé. Kè ku cuokè cóúté. Kù bo yie nkédǎ̀nè dǎmaràà?

5 Bá kù do wenni dǎ̀ mǎnni bè do í kù dǎ̀rinè mùmamù, kè kù bo cóútému kè bè né kù dǎ̀nè dǎmaràà?

6 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: N cóu mmèè botí nɔnyí kó kudǎ̀ ideí tei cuokè, n yóó me n dǎ̀ Sedisademma kabè.

7 N wēētèni be bíékè nke, kè be yèmmè dò mbè yenténè muhǎ́á nkè mù né yóó bè cóúté. M bo wēētèni be bíékè kè bèe banté n tǎmè di Yiè nKuyie.

8 M bo duós nkè be eii ndǎ̀nkò bè n yete mèè kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

16

Kuyie ndǎnnenèmè Sedisademma debire bè dootóo dè

1 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dǎ̀:

2 Onití fš! Benke Sedisademma kǎo banté ò dǎ̀ri ìi sǎ̀ke.

3 À ò nǎké ke dǎ̀: Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ò nǎá nke tú: Sedisademma a fuku nè bè da peitémè a tu Kannahǎ́ kou nwe, kǎa cice tú Amǎriibe botí kou, kǎa yǎ́ tú Itiibe botí kou.

4 Nè bè da peitémè nè a yàmè diyie, kéndǎ̀nnè debire nde, bèe da peité bè í nkéétè a neititǎ̀, bá bè í nda wùd ke da wénkǎnnè, bè í nda waare mukǎkúó, bè í da dǎ̀tinnè kuyǎ̀kù.

5 A do dò nyisíé nyi òmǎ̀u í nda kuš mmesémme, bè do í da dǎ̀ dende kó dimàà, bè do da dootóomu dikpǎ́a miêke bè da peiténí dǎ̀ yie.

⁶ Kè nní mpēnké ke da yà kàa duónè meyiĩ. Mēmme n da nàkémè ke dò: Ñfòu! Ke ś nha kpaánè meyiĩ.

⁷ Mēmme n duómme kàa kòtè dikpáá kó timúti kōme, ke pĩnte ke ðeuke, ke tínté, ke yè yeme, ke yè ticiti, ke né nkpaá bo a tetiri.

⁸ Mēmme kè nní mpēnké ké da yà, ke ś nha cēnteni ke dèè. Kè n da dátinnè n yaàbòri mànkú kékáá nha fei, ké da dounnè dinùù ke dò: M bo da puoke, kàa naá m pokù. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ me nyè.

⁹ Mēmme n da wùòmè ke òuté meyiĩ mmèè da dáátí, ke da pe mmekùò,

¹⁰ Ke da dátinnè tiyààti tii kpē nnè tineusàati bè dòònè tii tikònti tii nukú mesàà, nnè kuyaábomboùnkù kùù dùòkenè mupààkonkperimù, ke da dátinnè kuyaàsààkù,

¹¹ ke da sàri, ke da ùnné sineí, ke da dùù mmedèi,

¹² ke tōnné a ònni mumámáá nke da tōnné yetootòre, ke da ìnné fesòoyítòdáfè.

¹³ Ke da sàri mesòò nnè timàti péiti kó tisàti kàa ndaati mupààkonkperimù kó tiyààti nè tiyaàsàati tii kpē, kè n da duó mmuyuo nsààmù nè mēcekùò nnè mekùò kàa yo nke wenke mediè nke naá nhokpàati.

¹⁴ Kè yebotè da yíétè a wenniku kpéi nke yé kù do í mànnèmmè kùmakù a sàri tii sàti kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ me nyè.

Sedisademmu òòrimè onitipòkù wèè ðauti ðautinè benitidaabè o kōme

¹⁵ De mōnni kàa wenniku nè a yetifeítòò kè dè né da souté kàa naá nthonitipòkù wèè ðauti ðautinè benitidaabè ke yaá nhamáà nè bèè kó dimàà kòriní a borè,

¹⁶ ke tùótè a yaàsàati yeyòrè kpèti ke dòònè titouti yebòwùòtòrè borè ke càke amáà nè ye.

¹⁷ Ke tùótè mesòò nnè timàti péiti kó tisàti n do da duó ntì, ke dòònè sibòotenkaanii sidaasi ke m bùtinné ke sì tūnne.

¹⁸ Ke tùótè tiyààti tii kpē nke sì dátinné, ke tùótè n kùò nnè n tùdààri ke sì cóu.

¹⁹ N do da duó mmùù yùò nsààmù nè wèè péè nè mèè kùò nnè mèè cekùò n do da duó ndè, kàa nyo, nha ðe mpāā nsitenkaanii ke dè nsi cóunko. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ me nyè.

²⁰ A òò onitipòkù wèè ðauti ðautinè benitidaabè o kōme mme ke m bùtinné kètūnne yebòkè, kè dende í sànnè, kàa tùótè m bí a m peiténè ì, initidaaì nè initipòì ke yè pāā,

²¹ ke tùótè m bí ke ì fié sibòotenkaanii ke cóu.

²² Ke m bùtinné ke ðòori isòke kpere, ke tūnne yebòkè bá a í denniní a bíkembénti, a do bo òò mōnni a tetiri ke duónè meyiĩ.

²³ A yei mmèè sũũ. A bo yà! Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

²⁴⁻²⁵ A āā yèè wùòtòrè tipíiti timòu, bá kùù ce nuù, ke sãũ a wenniku nè bèè kó dimàà pēnkù. A ðòori onitipòkù wèè ðauti ðautinè benitidaabè o kōme mme kè dè sũũ.

²⁶ Fòò taunnè Esibiti kòbe a cēpēetitòbè kperibè. Kè dè sũũ nke í m miēke.

²⁷ Kè n yòute n nòutè a Ìnkè, ke da neuté tidiiti ke duó nkàa dootitòbè da na, kè ifei pí nFidisitēēbe kó bekpààtibè a m bùtinné mèè kpéi.

²⁸ Bá dè í da sànnè, kàa tūnne Asidii ei kòbe, bá nè mēmme dè í da sànnè.

²⁹ Kàa sòotè ke taunnè Babidònni kòbe, bepótambè dièbè nè mēmme a me nyí sànnè.

³⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: Meyèmmè mèè da dòótè kàa òò onitipòkù wèè ðauti ðautinè benitidaabè o kōme.

³¹ Ke maá yewūstòrè tipùti timəu, bá kùu ce nùu ke senku tucuuti. A í dònne benitipòbè tòbè bèè dauti dautinè benitidaabè bè dòmmè.

³² A dònnè onitipòkù wèè ʒó yóu wənwe o daù káyè kéwammú mbenitidaabè tòbè.

³³ Benitipòbè tòbè bèè dauti dautinè benitidaabè bè bè yietimu, kè fʒ nné pāā nyepārè a daciè ke yè yūōnní kè yè bo nkòrini a borè ke da dounè.

³⁴ A kó munitidawammú í dònne bètòbè kōmu, benitidaabè beè í da wanti, fʒò wanti benitidaabè, ke bè yietí ke kòrítè meborime.

³⁵ Sedisadəmmu, a dònnè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè wənwe. Kénté mí ndi Yiè nKuyie n tú mù.

³⁶ Mí ndi Yiè nKuyie n tú, a càke mèè kpéi nha kpàti ke benke a fei a naatinè bè, ke taunne yebókè ke yè fié ibí.

³⁷ Deè kpéi nte kè n yóó tí nha natitòbè bèè kó dimàà da dake nè a dake bè nè a pè mbè, m bo bè tínní dii mōnni n yóó dátému a yààti ké da cònnó a tetiri be ìkè kè bēe yà a fei imou.

³⁸ N yóó da bekénèmu bè bekùnèmə onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè nè bè bekùnèmə benitikòubè a íi m miéke nke ke yóu kè n yóó da kuò.

³⁹ M bo da ànné be nou miéke kè bèe puo nha wūstòrè kéfèke a yààti nè a sàti ke da cónnó a tetiri.

⁴⁰ Bè bo sukú benitibè kè bè da búótí yetárè ké da kũũkè yese,

⁴¹ kécsú nha cèí ke da dòò bè yè mbè da dòòmè benitipòbè péu ìkè. Kè n kũnté a nitidawammú bá a ténke bá mpāā nha kpàti.

⁴² M miéke bo da yè dii mōnni kékáá nke mánku, n yèmmè bo da nóóté, de mōnni a dōōrimè ténke bá nni nyóu.

⁴³ M miéke bo do a ìnkè. A í mè ndèntenímè a bíkèmbènti mōnni nè memme ke ìnko m miéke, m múnke né còmmúmu ke bo da fʒó nha dòò dè. Mí ndi Yiè nKuyie mmí béi. A dòò tì sàsààti kperè dende kè n yí mbuò de kpèti kàa né sòoté ke dake dòò isòke kperè mómmōñne.

Sedisadəmmu kòbe kó meyei mpèētému yehèkè teyè kòbe kōme

⁴⁴ Sedisadəmmu a kperè yóó naá ndikotinùu ndi bèè nōnnè yekotinè kè bè ndi nàa nha kpéi nke tú: Yʒ dòmmè, bire me ndò.

⁴⁵ A yō baa do dòmmè ke senku o daù nè o bí, a kperè me ndò. A kó bekótibè nè a neí bè do dòmmè ke senku be daabè nè be bí. A kperè me ndò. Di yō do tú Itiibe botí kou nwe, kè di cice tú Amōriibe botí kou.

⁴⁶ A kóò kò tu Sammarii wèè bo a bakù cānku bíékè, a kó teyāātè tèè me mbo a bakù yóu teè tu Sodəmmu nè o bí.

⁴⁷ A tūnne beè kó meborime ke dòò be kó isòke, a càke ke dè pèētému be kperè me diè.

⁴⁸ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mū béi. A kóò kòti Sodəmmu nè o bí bè í dòò fʒ nnè a bí di mè ndòòmè.

⁴⁹ Nte a kóò kòti Sodəmmu yie kó meyei ntúmè: Tefentè nè tidikédenti, ò bo ntiemmè, kénkari ke í yīèkù demarè, wenwe nè o bí, bá mesémmè í ò bonè ocīri nè osénniwè.

⁵⁰ Tefentè teè do bè deuté kè bèe dòò isòke kperè n yìikè, kè m bè kei nkéndōnnè a yāmè.

⁵¹ Sammarii yie wenwe í dòò meyei mbá kè mè káákè a kōme cuokè. A dake pèi nha kó isòke kè dè tontému. A kó isòke ìi sũũ, ndeè te a kó bekótibè nè a neí kè bè dò mbè wenni.

52 Fṣṣò yóo tṓ tũnkè be kó ifei, ke yé fṣṣò dḏ̀m̀è isəke kè ì pēēté be kp̄eyi, kè bè dò mbè wenke, fṣṣò tieke ifei, nè yēsáambè, ke yé fṣṣò temè kè bè dò mbè wenni.

53 N yóo wēte kélimmu Sodammu nè o bí kécónné, ḱíi nSammarii nè o kp̄eyi kécónné, ke múnke da íi nkécónné be cuokè.

54 Kè dèe yie nkàa tṓ a fei késínné a yuu a dḏ̀ dèè kó dimàà de kp̄éi nkè dèe bè bántè.

55 A kóo kóti Sodammu nè o bí bè bo wēte kécómmú be fṣṣò kótè nye, Sammarii nè o kp̄eyi kè bèe wēte kécómmú be kp̄eye. Fṣṣò nnè a kp̄eyi kè di wēte kécómmú di kp̄eye.

56 A do m̀ake dii yìè tefentè kénsenkumu Sodammu koò daú.

57 Ke ś nha fei mu nyí feité koò dōnnè. Di mm̀onni Edammu eì kó besapàmbè nè yehèkè teyè kobè bèè di fité bè né daú fṣṣò nwe, bembè nè Fidisitēēbe kó besapàmbè bèè do da senku tip̄iti tim̀ou.

58 Fṣṣò yóo tṓ a kó munitidawammú a dḏ̀ tì nè isəke kp̄ere a dḏ̀ de kó tiyeti. Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i me nyè.

59 Mí ndi Yiè nKuyie m b́immu ke tú: A dḏ̀ dè n yóo de nda fṣṣò. Ke yé fṣṣò sènkèrimè a n dḏ̀nnè dii nùu ke t̄̀te mí nnè fṣṣò nti kó metaummè.

60 Mí mme nkpaá yému metaummè n do da dḏ̀nnè mè a bikémbénti m̀onni, n yóo wēte ke da dḏ̀nnèmu metaummè mèè yó mbo sáà.

61 De m̀onni kàa dentení a borime a bo c̄outé dii m̀onni a kó bekótibè nè a neí, kè m̀ bè nda duò nkè bè ntú a bí, nè be ti í yó mm̀ake metaummè mí nnè fṣṣò nti m̀ake mè.

62 Ke yé m̀i yóo wēte ke da dḏ̀nnèmu metaummè, kàa banté n túmè di Yiè nKuyie,

63 kédentení a borime do dōmmè, kè ifei da p̄i mbá a nùu báá táúté m bo da c̄é ndii m̀onni a dḏ̀ dè dem̀ou, mí ndi Yiè nKuyie mm̀i b́i.

17

Kuyie nhántémè Isidayeribe ke dōnnè fetúúfè

1 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke d̀:

2 Oniti fṣṣò! Waá dináaḏ̀hántiri Isidayeribe kp̄éi nke di mbè ánté.

3 Nákè be ke d̀: Mí ndi Yiè nKuyie n tú fetúúfè diefè mafè feè k̄atení Dimaa kè fe fièti deu kè fe fièti òkù, kè fe dàati ticitì ke ā yeyṣ̀rè, ke b̀óté Dimaa túúkù kó mutie s̄étiri kó kubakù meyómmè k̀aku.

4 Ke kèéte mu b̄ake meyómmè kp̄eyi kó dimàà ke iténè, ke k̀onnè bepótambè cie, ke ì dḏ̀u mbepótambè kó dihei mièke.

5 Ke dèè ke waá nt̄itiet̄i de kó dihei kp̄eti ke tì buat̄i kupaku kùu duò, ke tì fií mmenie ntaké, mutie mùu n̄onnè menie mmu k̄ome.

6 Kè ì p̄unte ke naá nf̄inyí kó mutie mùu p̄ei mesàà ke ẁuò nkè mu f̄aati wetí feè túúfè kè mu c̄é ntati ketenkè, kè mù yè ibake.

7 Kè fetúúfè diefè tefè yènni kè fe fièti deu kè fe fièti òkù ke í sénni. Kè f̄inyí kó mutie c̄é nyè ke fe weti. Kè mu b̄ake fe weti kè mu yèmmè dò mm̀u bo p̄été menie nfe bíékè, kè dèe p̄ēēté mù fiúkú dè.

8 M̀u me nnè do fiúkú ketensàakè nke kukó mp̄éemmè kè dè bo yie nkè mùu yè ibake képeité yebe, k̄éntú f̄inyí kó mutie s̄aàm̀u.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Mù bo na kékótáá? Fetúúfè báá uuté mu cīē nkétōū mu be, mu fāātì tìl bité kè tìl kpeíá? Dè í yó mbékú onitikperì yoo kubotí kùù sū kù bo mù uutémè.

¹⁰ Nte mu, bè mù fímmè mù bo na kékótáá? Kè diyìè yìè kèè bíékè kó kuyaakù tùòkení mù báá kpeí mù fíikú dàà?

Kuyie mbè wènkùnnemè kù bè nàké tìl náàntì

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò:

¹² Náké de kó itookperì yembè ke dò: Di í banté de kó tináàntì benkú dàà? Tì benkú Babidōnni kóo kpààti nwe wèè kòtení Sedisademma, ke pīrīmú bekpààtibè nè sīkpààtibí ke kōnnè o cīe Babidōnni,

¹³ ke pī ntekpààticfètè yuu kou, ke duó nkòò ò dōúnnè dinùù ke bo nyíé nho kpeti, ke pīmmú bèè tu bekwótibè dihei ke kōnnè.

¹⁴ Kè dè bo yie nkè be kpààtiyuu mberí ke bá nwanti kédεuke, kémpī nhò bè dōúnnè dīl nùù.

¹⁵ Kè tèè kpààtibite me nyete o kpeti ke deite yetōrè ke tō nhEsibiti kè bè bo duōnni sisēī nè sinaasēī, nè behāāpōmbè. Ò bo naà? Wèè dōò memme ò bo na kédεetè omáá? Ò tōte metaummè ke né bo na kédεetè omáá?

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu! Kè mī bēi. Okpààti wèè ò pī ntikpàti, ò sènkèrì wèè kó dinùù ò do ò dōúnnè dī ke tōte metaummè ò do ò dōònnè mè, wèè kpààti kó dihei Babidōnni mieke nke ò yóó kúmè.

¹⁷ Babidōnni kóo kpààti bo bè do dīl mōnni mudoo kápénnè kuperí nè kudookōti ke bo kuò benitibè péu. Esibiti kóo kpààti báá na ké bè deetè bá nè o āāpōmbè me nsūmè nè o nītibè.

¹⁸ Sedisademma kóo kpààti sènkèrì dinùù ò do ò dōúnnè dī ndi, ke tōte metaummè. Wèè me ndo yíé nke dò ò yó nyíé nho kpeti, ke né wète ke dōò dende, ò báá na kédenne omáá de mieke.

¹⁹ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie kè m bēi nke tú, ò mè nyetenemè nh ò dōúnnè dīl nùù ke tōte metaummè n do ò dōònnè mè dè doti o yuu ìnkè nke.

²⁰ N yóó ò dīl nticūōtì nti kòo ta n dìtè mieke kè nh ò kōnnè Babidōnni, kóò bekénè ò n yete mèè kpéi.

²¹ O kó bekpārīnuōmbè bεmou nè behāāpōmbè bεmou bè yóó bè kùōnè disìè ndi, bèè bo yenté kè bèè cīétè tipūti timōu, kè di banté ke dō mmí ndi Yiè nKuyie mmū bēi.

Kuyie nyēmmè kù bo wēte kéli nyIsidayεeribe

²² Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmū mōmmuō nyóó bóóté mutie diemū sētīrì yómme kédεite o kó dipānni dīl pūnte o baku yómme kédεke ké mù fīl nditārì dierì yómme.

²³ Isidayεeribe tārì dierì dīl bè sīī ndi yómme mme n yóó mù fímmè kè mùu yēnni ibake kēpētè yebe, kēnaā nsētīrì kó mutie sāmū, kè tinōtì timōu botí nhā mu bake ìnkè, ke dīeku mu déé.

²⁴ Kè detie ndemōu banté ke dō n tú di Yiè nKuyie nkè mū kōū detie ndierè ke duó nkè desāmpōrè kōtírí. Mī 55 duó nkè dèè sū kè dèe kpeí, dèè kpeí kè dèe pórí. Mí ndi Yiè nKuyie mū bēi nke yóó tì dōò.

18

Bá wè nè o yuu ndi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò:

² Ʋekotinò ònye nye di náámmè Isidayeeribe tenkè mieke? Ke tú: Bekótíbè càáké yesīè bényè kè ibí nù nyārike.

³ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mī bēi. Di ténke í yó nsaké kénáá nde kó dikotinù Isidayeeribe tenkè mieke.

⁴ Bá wè o fòmму bo n nau mieke nke, cice fòmму nè debire kōmu. Wèè cààrè weè yóó kú.

⁵ Kè wèè wetí ke dōori n dómè,

⁶ wèè í kari yetārè ìnkè ke yo ntibōodiiti, ò me nyí feu iwūš Isidayeeribe bōotenkaani, ke í sãu omáá nè otòu pokù, ke í duónè onitipòkù o yónti mōnni.

⁷ Wèè í cíí mbetòbè ke yo mbe kperè, ke òš ténne wèè ò màkenè dibànni ò wè dōunnè dè, ke í yuuku, ke pāā ndikōnni bo bè tidiiti, ke daati tiyàati bèè bo yefōkperè.

⁸ Ke òš í mpènte kéndó bèè ò yietí kénós, nke yóu meyei, ke bekù timómṁanti,

⁹ Ke tū n tannò ke dōori n kuó yē mmù ke tō timómṁanti. Ò tú oniti wèè wetí wēnwē, de yiè nyó nfòumu, mī bēi.

¹⁰ Kè de yiè mme mpeité debire kè dè tu oyeiwe ke kòu benitibè, kè dè dōò dende kó demarè.

¹¹ Kè de cice yie í dōò demarè kè dè kàri yetārè ìnkè ke di tibōodiiti ke sãu demáá nè otòu pokù.

¹² Kè dè í ténne wèè dè màkenè dibànni ò dè duó ndè. Kè dè cíí mbeēribè nè besēnnibè ke yo mbe kperè, kè dè fié Isidayeeribe bōotenkaani ke dōò isòke kperè.

¹³ Ke níí pente kéndó kécōnte, wēnwē kó kubotí ò nfòuà? Ò bo kú, ò dōò ìi sòke doti o yuu ìnkè nke, kòò yóó kú.

¹⁴ Kòò niti me mpeité debire kè dè wùó nde cice dōori mèè yei nkó dimáá ke í mè tūnne.

¹⁵ Ke í katì yetārè ìnkè ke yo ntibōodiiti ke í feu iwūš Isidayeeribe bōotenkaani ke í sãu nhomáá nè otòu kóo pokù.

¹⁶ Ke í cíí mbenitibè ke yo mbe kperè, ke í yuuku ke pāā mmudiì dikōnni bo bè, ke daati tiyàati bèè bo yefōkperè.

¹⁷ Kòò í dōò dèè í síé, ke òš í mpènte kéndó kécōnte, yoo bèè ò yietí kénós ke tū n tannò nè n kuó. De yiè mbáá kú o cice yei nkpréi, nhò yó nfòumu.

¹⁸ O cice wèè fèkù betòbè kperè, ke yuuku bá ò í dōori mesáà nho kòbe cuokè, weè yóó kú o yei nkpréi.

¹⁹ Kè díndi tú: Ba nkpréi nte kè debire òš í ntò de cice yei.

Debire dōorimu dèè wetí ke tū n kuó ke dōori ì yēmmè, dende yó nfòumu.

²⁰ Wèè dōò meyei nweè yóó kú. Debire báá tō de cice yei, nde cice me mbáá tō debire yei. Wèè dōòri kè dè wenni n yóó we nyietí mesáà, nwèè dōòri meyei nkóò yietí meyei.

Kuyie nyáúkunnemè ku kòbe kōnti kè bè bo ndōori mesáà

²¹ Kè ti Yiè Kuyie nyíé kébéi nke dà: Kòò yeiwe wèè me ncèète ke yóu meyei nhò do dōori mè, ke tū n kuó imòu, ke dōori dèè wetí, n dó dè, ò yó nfòumu, ò báá kú.

²² N ténke báá dentení ò do dōò mèè yei. Ò yó nfòumu ò dōò mèè sàà nkpréi.

²³ Mí di Yiè nKuyie n dó oyeiwee kúmáá? N dó wèè yóu meyei nhò dōòri mēmmè kénfòu.

24 Wèè do dɔɔri mesàà nkè weè me nyóu mesàà nhò do dɔɔrimè, ke kòu benitibè ke tũnne beyeibe dɔɔri mèè yei ò né nfòuà? N ténke báá dentení mesàà nhò do dòò mè. Ò yóó kúmu ò yete mèè kpéi n kpeti ke dòò meyei.

25 Kè dɔ̀ndi tú mí ndi Yiè nKuyie ndɔɔri dè í wenni: Kénténè dɔ̀ndi Isidayeeribe n tú mù: Mí kó medò̀rimè í wennaà? Dè í dò ndi kóme sɔ̀nàà?

26 Kè nsà wèè do dɔɔri mesàà nkòò mè yóu ke dɔɔri meyei nke ku, o kó meyei nhò do dɔɔri mè mèè kpéi nte.

27 Wèè do dɔɔri meyei nkè weè me nyóu meyei nhò do dɔɔri mè ke dɔɔri dèè wetí, n dó dè, ò yó nfòumu.

28 Ò tāātè mèè kpéi nke yóu meyei nke dɔɔri mesàà ndeè te kòò yó nfòu ò báá kú,

29 Bá nè memme dɔ̀ndi Isidayeeribe kè di tú n dɔ̀̀rimè í wenni, mí dɔ̀̀rimè í wennaà kè di kóme? Dè í tú dɔ̀ kóme sɔ̀nàà?

30 Dèè te kè n yóó di bekénè dɔ̀ndi Isidayeeribe bá wè o dɔ̀̀rimè dòmmè. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi. Ceetenè kényóu meyei nke ténke bá ndɔɔri dèè bo di bo.

31 Yóunè meyei ndi dɔ̀̀rimè kémòote meyempàmmè, di dó kékúmaà Isidayeeribe yáa ba nte?

32 Mí ndi Yiè nKuyie n yí dó òmòu bo kúmè, ceetenè tũnké kénfòu.

19

Esekieri kuó ndii kúdabònni Isidayeeribe kpààtibè kpéi

1 Kuyie nkuu n nàkè ke tú n kuó ndikúdabònni Isidayeeribe kpààtibè kpéi.

2 Nákè be ke dò:

Nè dimànni di yò do tú diciriciri niiri ndi, ke duó yedaayè cuokè kè di bí di òrì kè di ì piú.

3 Ke pii diciriciribii òmáà ke di naá ndiciriciripànni, kébebíi mupímmù, kèmpíi mbenitibè ke cáá.

4 Kè yebotèe keè bè nàámmè di kpéi, kè di pí ntimáti kètònné di ònni kuyímpie nke di kònnè Esibiti.

5 Kè kuciriciryòkùu yà kù pààmèmu kù do baà dè, kè ku yèmmè do bo dèè ìnkè kè dè naá ndetetirè kè kùu yóu kètúóté ku bire terè kédòò diciriciripànni.

6 Kè di nfiri yeciricirè daayè cuokè kènaá ndiciriciridaà kébebíi mupímmù kèmpíi mbenitibè ke cáá.

7 Ke può nsikpààticéí ke può nyekpààtìhekè, kè di konte kufòwáá mpí mbèè bo de kó dihei.

8 Ke píi mbejúpòbè ke dounè kè ibotí tèi yehékè dieyè kòbe bèè fité de kó dihei kè bèè ité kécómmú kè di òrì nticùòti kè tii di tùòti.

9 Kè bèè di tònne kuyímpie nkékote kè di duó mBabidònni kóo kpààti, kóo di tannè kutàdènkù mièke kè dè bo yie nkè bè báá keè di tammè Isidayeeribe tārè ìnkè.

Bè kuó ndii kúdabònni fnyí kó mutie kpéi

10 Mεμμε κέ τι Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Di yò do dò nfínyí kó mutie bè buotí mùmму menie mborè
 kè mù peí mesàà nke ā tifāāti menie nsū mēè kpéí mù borè,
 11 Kè mu bakee pūnte kényè mupóó,
 kékpenke kénáá nkukpàātipàāti,
 kénhokù képēētē ibake sonyi
 kè i yómmēe tuōke yewetē,
 kè bè mmù bùs mu bake okù mēè kpéí nke sū.
 12 Kè bèe mù uuté nè kemieke kébo nketenkè
 kè diyìè yìè kēè bíékè kó kuyaakùu mù fūute
 kè mu bee kpeí kédúoní,
 kè mu baku diekùu kpeí kè muhāā nkù còuté.
 13 De mōnni kè bèe mù fíí ntetenkpetè,
 dikpāā tēdōntē ìnkè.
 14 Kè muhāā mmamùu yēnni mu mieke
 ke cōu mmu bake nē mu be.
 Kubaku kperikù ténke í mbo mu ìnkè
 kùu bo náá nkukpàātipàāti.
 Dikúdabōnni ndi fesátúifē kperi.

20

Kuyie ndo tōmè Isidayeeribe bá nè bè me nyetírímè ku kpeti

1 Kè dē mmōke yebie nyēyiekè nè bè ti pīrímúmè ke kōnnè Babiðōnni dibenni
 yiēnni, otānkù nummuwè kó diyìè pínni yìè. Kè Isidayeeribe kó bekótíbè
 mabēe koteni m borè ke bo beé mbe kpeti ti Yiè nKuyie.

2 De mōnni kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

3 Oniti fś! Náké Isidayeeribe kó bekótíbè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè
 kōtení ke bo m beémmaá? Mí ndi Yiè nKuyie n fōumu! N yí yóó yie nkè bè m
 beé ntímati. Mí ndi Yiè nKuyie mmú bēi.

4 Oniti fś! Mú yē nha bè bekénè, bekénè be ké bè náké be yembè do dōri ì
 sòke.

5 A bè náké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú nè m bè tāātémè, nè n taunnè dii yìè
 Sakōbu cīētè kōbe, ké bè benke mmāá ke só mbè bo Esibiti kè m bēi nképarikè ke
 dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmú bè te.

6 De yìè ndi m béimmè ke dò: M bo bè dēnne Esibiti tenkè, ké bè tannè dihei
 m paatè di be kpéí nke sś ndi tenkè wenni kè tidiiti bo nè inààke. Dihei ndi dii
 pēētē yeyē yemōu.

7 Dende m bè nākémè kè n dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmú bè te, beé dootóo be
 bōkè be yēmmè bo yēè ìnkè. Ke bè náké ke dò: Bè báá sáū mbemāá nè Esibiti kó
 yebōkè.

8 Bè bo dii mōnni Esibiti bè í dó kényie n kpeti, bè í nyóu isōke kperē, be kóó
 mōu í nyóu be bōkè be yēmmè bo yēè ìnkè. Bè me nyí nyóu Esibiti kó yebōkè, kè
 m miekee káátè kè bo bè yēmè Esibiti tenkè ke káá nke mánku.

9 Kè n né wénté n yētiri yàá bo cakemè, de mōnni ndi n dōmmè dē bo yiennēmè
 kè n yētiri báá cake yebotē ìikè. Iboti bè do bo ìi mieke kè m bè benke m máá ké
 bè dēnne Esibiti kó ketenkè mieke.

10 Mεμμε m be dēnnemè Esibiti tenkè kè bè kēténè dikpāā tēdōntē kperē
 mieke,

11 Ké bè duós n kuós nè n tannò bè dò nkéndòori dè kè dèe yie nkè bè nfòu.

12 Kè m bè duónnè teòmpùtè kó yewe kè yè ndò mmetaummè mèè bo mí nnè be ti cuokè me kó mecannimè. Kè dè bo yie nkè bèe banté mí ndi Yiè nKuyie mmfi bè cànnémè.

13 Nè memme kè bèe yete n kpeti dikpráà cuokè, bè í ntũ n kuós, kéyete n tannò n yè mbè dò nkéntũ nyè, kè dèe yie nkè bè ífòu. Memme kè bè sīnkũnko nh omipùtè kó yewè. De mǎnni kè m mièkèe káátè kè bo bè yèmè dikpráà mièkè kè m bè kùò páíí.

14 Kè n né wénté n yètiri yàà bo cakemè. De mǎnni ndi n dòòmè dè bo yiènnèmè kè n yètiri báá cake yebotè ìikè, ibotí bè do bo ìi mièkè Esibiti kè m bè dènnení.

15 Memme n yíe ke pàrikèmè kuce medérímè dikpráà mièkè ke dò bè báá ta dihei n do yè n yóó bè tannè di, dii tenkè naati kè tidiiti bo nè inààke, be kó dihei dii pèèté yesonye yemou.

16 Ke yé be dootóomè n kuós, bè ténke í ntũ n tannò, ke wènté teòmpùtè yiè sǎntike kperi, kè be yèmmè kòte yebòkè bíékè.

17 Kè mesémmè né m bè nni mbonè, bá n yí mbè kùò ke bè dèè páíí dikpráà mièkè.

Isidayeribe í yie nKuyie nkpeti diyie mari

18 Mí ndi Yiè nKuyie kè n náké be bí dikpráà mièkè ke dò: Di bá ntũ ndi yembè tié, di me mbá ntũ mbe kó meborime, di bá nsīnkũnko dimáà nè yebòkè.

19 Mí ndi Yiè nKuyie mmfi di te. Di ntũ n tié nke nyé n kuós kpéí nkéndòori ì yèmmè.

20 Di nyé teòmpùtè yiè kpéí, nkè di ncáá nke tú n kperi, kè dèe yie nkè di banté mfi tumè di Yiè nKuyie nwèè di te.

21 Bè me nyí nyie n kpeti, bè í ntũ n tié mbè me nyí ndòori n kuós yèmmè. Oniti dò nkéntũ nyi kè dèe yie nkòo fòu. Memme bè dòòmè teòmpùtè yiè tetirè kperi, kè m mièkè káátè kè bo bè yèmè ke káá nke mǎnku dikpráà mièkè.

22 Kè n né yóu ke tēnnení n yèmmè n yètiri yàà bo cake mèè kpéí kè n dòò dè bo yiènnèmè kè n yètiri báá cake yebotè m bè dènnení Esibiti yèè ìikè.

23 Memme n yíe kébéimmè ke pàrikè ke dò m bo bè cie nkè bèe ta ibotí teli mièkè yehkè yèè í tú be kpeye.

24 Bè í dòò mèè kpéí n kuós yèmmè bè do dootóo n tié nyi kéwénté teòmpùtè kó diyie detetirè kperi.

25 Kè dè mboní kè m bè duónnè ikuós * ì í wenni ì í fòũnkũnko,

26 kéduós nkè bèe cake bemáà kè nni nfeu be bí ìi tu Mpo. Kè dè bo bè pí nyisíe kè bèe banté n tumè di Yiè nKuyie.

Kuyie nyóó kũntémè Isidayeribe kó mubòoféú

27 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dèè kpéí nte oniti fò! Náké Isidayeribe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú be yembè do n yetírímu sáà ke íinko m mièkè.

28 Bá nè m me mbè tannémè dihei n do béi nképarikè ke dò n yóó bè duós ndi. Dii mièkè nke bè yàmè sitáá diesi simou nè detie ndierè ndemou yo ke dè fié iwũá, ke nde ntuò tihúúnti fòóti ke dè cou menaà ke íi m mièkè.

* **20:25 ikuós:** Bè náà nyii kuós kpéí ndie nyi tu Kuyie ndo duós nyi nyi Isidayeribe ìi tu bè bo nkú páà mbèè tu Mpo, dè né í tú Kuyie ndo yè mbè níí bè nkù kùu, meè dake. Benitibè bemou né do í banté de kó tináahti mesàà. Kuyie ndó be ndòorimè kù do dó bè níí bè túotè kéceetenè feòfè ketifè nfe ké fè nkù feúté (Mudennimú 13:1-16). Esekieri dó kè tí mbè dente, kè nsà kè ti wènté Odommu 3:20.

²⁹ Kè m bè beke ke dò: Bá nkó ditennì ndi di dekùmè, kè bèè di yu ke dò ditònnì, ke me ndi yu nè yíennì.

³⁰ Dèè te kè n tu a bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Bè báá nsāūrì bemáà ndi be yembè kōme ke tūnne yebòkè,

³¹ ke yè pāā nyepārè ke yè feu be bí ke tuò, ke baa sàké ke sīnkũnko bemáà nè yebakè nè yíennì. Ke né yè m bo yóu bembè Isidayeeribe kè bè nni mbekù bè kpetaà? Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mū béi! N yí yóó yie nkè bè m beé ntĩmatì.

³² Bè toti ti be yèmmè ti í kraá bo dòò tì tu: Bè dó kéndònnè ibotí tei nyi kénfeu iwūō sibōatenkaanì ideí kpesi nè yetārè kpesi.

³³ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mū béi nke tú: M mieke bo bè yè kè n youte n nòutè ké mbè bakè nè muwērímú.

³⁴ M mieke bo bè yè dii mōnnì, n yóó bè dènnemu nè muwērímú, ibotí tei mieke bè ciété ke bo ìi mieke.

³⁵ M bo bè kōtenè dihei teri kó dikpáà mieke kè ti wetínné titòbè kè m bè bekénè,

³⁶ m bekénè mèè botí be yembè Esibiti tenkè kó dikpáà mieke, n yóó me mbè bekénè mí ndi Yiè nKuyie, mmū béi!

³⁷ M bo mbè cēm̀m̀unè kupààti kè bèè tūnne n taummè kó ikuó.

³⁸ N yóó batemu be mieke bèè yetírì n kpeti ké bè dènne dihei bè bo dii mieke, bè me nyí tati Isidayeeribe tenkè. Kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie.

³⁹ Díndi Isidayeeribe, mí ndi Yiè nKuyie n tú be mieke bá wè wèe kote kénfeu o bókè, kè dè nyéútóo kè ti yà kè nsà kè bè báá yie n kpeti, ke ténke bá ncaàri n yetisàari nè be kó yepārè nè be bōatenkaanì.

⁴⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmū béi nke tú Isidayeeribe kó kubotí kumou, be eì dimou mieke bè yó nni mbáá nditārì sàari ìnkè nke dii tu Isidayeeribe tārì. Dende n yó ncaómè be pārè, kè bè nni nduò mbe diiti nè tìi keté ke bi nè yepārè yèè tu n kpeye.

⁴¹ M bo bè dennenì dii mōnnì ibotí tei mieke bè bo ndò n kpéi ntilhúuntì kufōōku natikù kpeti. Nè beè borè nde ibotí tei yóó bantémè ke dò n tú di Yiè nKuyie nke kpa meyei.

⁴² Bè bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie m bo wète ké bè tanné dii mōnnì be tenkè bembè Isidayeeribe, n do béi nke dò n yóó duò nkè be yembè.

⁴³ Dende bè yóó dentenímè be borime nè medòòrímè bè sāū mèè mieke bemáà, de mōnnì képè mbemáà meyei mbè dòò mèè kó dimàà kpéi.

⁴⁴ Dè mōnnì n yóó bè dòò dè, n yóó dè dòò n yetírì báa caka mèè kpéi nke, dè í yó ntú meyei nnè isòke kperè bè dòò dè kpéi. De mōnnì bè bo banté ke dò n tú Kuyie. Mí ndi Yiè nKuyie mmū béi.

21

Kuyie nyèmmè kù yóó potè Sedisademmu eì kòbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Onití f́s! Wèète kubakù cànku, diyie yìenì kèè bíékè kó dikpáà kécau nde kó kutempè nkòbe ké bè nàké m pāānāāntì.

³ Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmū tu n yóó cōu mmuháá mmu kubakù cànku diyie yìenì kèè bíékè kó dikpáà, kè mùu cōúté ndetkperè nè desūūrè. Bá de kó fehāādeēnfè báá kú, ke í cōúté kubakù cànku diyie yìenì kèè bíékè kòbe bemou.

⁴ Benitibè bemou kè bèè banté ke dò mmū mù tōtinne, bá mù í yóó kú.

5 Mεμμε κὲ n kuónko κε δὸ: Áù ti Yiè nKuyie! Bè náantemu n kpéi nke tú n nu nnònnè yenáànhāntíyè.

6 De mōnni κὲ ti Yiè nKuyie nni nnáké κε δὸ:

7 Onìti fṣ! Wēēte Sedisademmu bíkè kékpannè bèè bo n cīètè nè bèè bo Isidayεεribe tenkè, kè bè nàkè m pāánaahti.

8 Á bè nàkè κε δὸ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yitè κε còmúmúu be kpéi nke kpàte n siè κε bo kōū oyeiwe nè osàù kékua.

9 N siè yētini di nòrikù miεke κε bo kuò osàù nè oyeiwe, kékua benitibè bemou, kētúóté Nekefu kéntò kétuakè nè kubakù you.

10 Kè benitibè bemouu banté mí ndi Yiè nKuyie mmú kpàtemè n siè κε ténke í yóó di kpanne.

11 Onìti fṣ! Sīnné a iikè nè meyeñcaārīmè, m mītiri nè kuyonku κὲ bè da wúó.

12 Kè bè da beke κε yī: A kuōnnè ba? A dō: N kuò ndèè yóó tuakèní kécake benitibè yemmè de kpéi nke, kè be nouu bèitè, kè be kōmbùòti do kè be núú nni ntú bókè bókè, dè kérinímu, κε tūakèní κε dèè, mí ndi Yiè nKuyie mmú béi!

Kuyie n nàkémè kù yóó kuōnèmè Isidayεεribe disìè

13 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè κε δὸ:

14 Onìti fṣ! Náké be m pāánaahti κε tú,

n sūótému n siè κὲ di narike.

15 N di sūóté mukòù kpéi nke,

κε di anté κὲ di pīnti.

16 N di sūóté κε di anté κε dèèmu,

n di sūótému κὲ di narike,

kè n di úté κε di duó nho kòuti,

kòò bo di èi.

17 Onìti fṣ! Kuó nkéwuotoo

κε yé de kó disìè bomè n nitibè kpéi nke

nè Isidayεεribe kó sikpààtibí kpéi,

bè yóó wēnnénè si n nitibè kékua.

Kè de dō mεmme ceuté a yuu.

18 Dè tu mεbennímè diemè mme,

mí ndi Yiè nKuyie mmú béi!

19 Onìti fṣ! Meire a nòutè dikòusiè

yóó kónté κε δὸ kuce mèdémè ndi, mētāati ketike,

kukòuseú kudiekù kuù firi di cuokè κε kòu.

20 Kè bo donné benitibè kōmbùòti

kè bè nkpeutí κε duò.

Dikòusiè dii bo bá wè o bòri.

N di sūótému κὲ di bo mpīnti,

di narike mukòù kpéi nke.

21 Disìè, benke a natimè kubakù you

nè kucānku a yóó cuó mbèè kó dimà.

22 Mí ndi Yiè nKuyie m múnke yóó mεiremu n nou κὲ m miεkeε bè yè κε káá nke

mānku. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi!

Babidōnni kóo kpàati yóó domè Sedisademmu mudoò

23 Kè ti Yiè Kuyie nyíé kè m béinnè κε δὸ:

²⁴ Onitì f́! Keuté ice idéi Babidɔnni kóo kpààti yóo tūnneńi ì kékətení nẹ ọ siẹ, kẹ de kó ice nwe nyi itení dii ẹi, kaa ǎnné mecanimé bá kúu ce kó diketiri, bá mǎẹ cannimé kẹ mẹ mbenkú dihei mari.

²⁵ De kó ice kó kumakú nku Babidɔnni kóo kpààti kó fehāpònnafe yóo tūnneńimé kẹdo Amōniibe ẹi Adaba. Kẹ kutekúu kotené Sudaa tenkẹ Sedisademmu dihei iduotí fité di.

²⁶ Babidɔnni kóo kpààti còmúú iceyàtíi nyi, de kó ice idé keté de, ketaū tété ke sààri ipie nke bekú yebaké ke wéi iwūš kó yeš.

²⁷ Kẹ tété de ọ nòtẹ youte kẹbenke Sedisademmu ke dà, bẹe cónné sikparisẹfi kẹfi ndihei kó yebòrẹ kẹwuotoo, kẹhuu fekpàrihúufé kécónné sikparisẹfi kẹ si mbaa Sedisademmu ẹi bòrẹ, kẹ bẹe dammú kẹpénné kuperi nẹ kudookoti.

²⁸ Sedisademmu kabe bie yó nwúo nde kó mebenkumé detetiré nde, ke ye bẹ do bẹ dounnèmẹ dinùu ke dà tìmatí í yóo bẹ tūakení, kẹ Babidɔnni kóo kpààti yie nẹ bẹ benkú be yei mbẹ dòdri mẹ, mẹe yó nte kẹ bẹe bẹ pírímú kẹ bẹ dàd tidaati.

²⁹ Deẹ te mí ndi Yiẹ nKuyie nkẹ m bẹ nàa nke tú: Di me nni ndennimé sáa di yei nke yetiri n kpeti kẹ de feio kẹ di yei nfei di dòrímẹ memou mieke, deẹ te kẹ n yóo yóu kẹ di ta di dootitabẹ nou mieke kẹ bẹ di pí.

³⁰ F́ nhonitikòùti Isidayeribe kóo kpààti a yiẹ tóónnìmu a yóo yóu di munitikòù.

³¹ Mí ndi Yiẹ nKuyie m béimmu ke tú, bẹ bo deite a kpààtiyítòdáfẹ nẹ a kpààtipii kaa ceete. Kẹ bẹe déúkúnne wèè do kẹńni kékékúnne wèè do deu.

³² M bo pante Sedisademmu pái pái, kòo naa nyedobuò, de kó kubotí mu nyi buoté diyie mari, kénkémúnne n duó nkẹ wèè bo bekéne kutenkú ọ bo tuakenimé.

Kuyie nnàkémẹ bẹ yóo domẹ Amōniibe mudoò

³³ Memme kẹ ti Yiẹ nKuyie mbéi nke dà: Onitì f́! Amōniibe daú benitibẹ mbe, náké be m pānāahtí ke dà: N sūštému n kòusiẹ ke deè, n di sūšté mukòù kpéi nke, ke di anté, kẹ di pinti.

³⁴ Bẹ yó ndakénẹ mebenkumé siyáábisi kōme mme kẹ bepāsoùmbe bẹ nàa nsiyáábisi kẹ de yièe tuake kẹ disie do beyeibe fōńí, kẹ munitikòùu kúnté.

³⁵ Di mmònni bẹe kpānnẹ be se, bẹ yènni dii ẹi mieke nke n yóo bẹ bekénèmẹ, be ẹi bẹ bẹ peité di.

³⁶ M bo bẹ ye kemieke kẹ bẹ fùute m mieke kó kuyaakú kùu dò mmuháá, kẹ bẹ duó mbeyeibe, bekòùbẹ kẹ bẹe bẹ kùu bemou páí.

³⁷ Kẹ muháá mbẹ còútẹ kẹ be yíi ncóú nképənté be ẹi mieke, bá òmòu ténke báa denteni be kpéi. Mí ndi Yiẹ nKuyie mmú b́i.

22

Sedisademmu ẹi kabe dōri ì sọke

¹ Kẹ ti Yiẹ nKuyie nni mbéinnẹ ke dà:

² Onitì f́! Mú ye nha bekéne Sedisademmu kó dihei kabe, benitikòùbẹ. Bekéne be kẹ bẹ benke be sọke be dōri ì.

³⁻⁴ Náké bẹ ke dà: Mí ndi Yiẹ nKuyie n tú: De kó dihei kabe tú bẹe cou bembe menitiyí mbe tenkẹ mieke, ke dōri sibòotenkaani ke sínkúnko bemáá. Bẹ súú mmunitikòù mmu ke naa mbeyeibe ke yóo duó nkẹ be beenti yiè tuakeni mecā. Deẹ te kẹ n duó nkẹ yehékẹ détiyẹ nẹ ye tóonyẹ kabe kẹ bẹ bo mbẹ daú, kẹ ifei bẹ pí.

⁵ A càke a yètìrì ndi, a yei mmèè sūū, deè te bèè dètìrì nè bèè t̀k̀k̀e k̀e be bo nda daú.

⁶ Isidayeribe kpààtibè bèè bo Sedisademmu ei mièke, bá wè ò cou mmèniityĩ mmè ò m̀k̀e m̀èè kpéi muwērímú.

⁷ A ei k̀obe senku be cicebè mbe nè be ỳb̀è ke f̀éũnko bep̀ò̀b̀è bèè k̀àtení ke bè bonè, ke diinko mesémmè iciribí nè bekúpòbè.

⁸ Bá bè í m̀k̀e n c̀è̀t̀è k̀ó kufōwáá nke wúó nteom̀p̀ùt̀è k̀ó diyìè detetirè kperi.

⁹ Be mièke k̀è benitibè mabè toungo betòbè tináànti ke bè k̀ò̀u, ke katì yetàrè ìnkè ke yo ntib̀ò̀diiti ke d̀ò̀rì isòke kperè.

¹⁰ K̀è betòbè d̀ounè be cicebè pobè, k̀è betòbè d̀ounè benitipòbè be ỳnt̀i m̀ònni.

¹¹ K̀è betòbè d̀òrì isòke kperè nè be k̀obe t̀òbè pobè. K̀è betòbè d̀ounè be bí k̀ó bepobè. K̀è betòbè d̀ounè be t̀àbè nè bè bè wè mbe cice.

¹² K̀è b̀amabè yietì k̀è bè k̀ò̀u betòbè, k̀è wèè pènte ot̀ò̀u o kperè ò ndó k̀éçõnte, yo bèè ò yietì k̀énóó. K̀è betòbè f̀èk̀ù be k̀obe kperè ke ỳè n kpéi mmí ndi Yiè nKuyie mmũ b́i.

¹³ M mèirì n ǹùt̀è nte Sedisademmu nitibè d̀ò̀d̀ m̀èè yei nkpeí nnè bè c̀ò̀u mmèè nitiyĩ kpéi.

¹⁴ M bo wèètení dìi yìè be bík̀è bè bo mm̀k̀e dik̀ò̀mb̀ùd̀ k̀étèĩ mbe baá nke m baáòá? Mí ndi Yiè nKuyie mmũ b́i nkè dè yóó dàd̀.

¹⁵ N yóó c̀emmu benitibè bèè bo Sedisademmu mièke k̀è bèè ta ibotì t̀èi mièke yehèkè teyè mièke yèè í tú be kperè. De m̀ònni k̀édennè meyei nSedisademmu ei mièke.

¹⁶ K̀è ibotì t̀èi bè wèntè detetirè, k̀è bèè banté n t̀úmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nd̀onnenè m̀ Sedisademmu k̀obe timátihũ̀t̀i t̀i mu nyí bàte

¹⁷ K̀è ti Yiè nKuyie nyíe ke m b́innè ke d̀ò:

¹⁸ Onitì f̀s̀! Isidayeribe n d̀ò ntimátihũ̀t̀i nti t̀i kpaá k̀òk̀énè mutáá nnè mebierime nè dis̀ò̀wũd̀ nè timátì nè dibierimínni. Bè me ndò nke kpaá k̀òk̀e ke ã diònni mièke.

¹⁹ Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie k̀è n tu: Bè mè nnaámmè timátihũ̀t̀i t̀i k̀òk̀énè tinti mutáá. N yóó bè wènnè k̀étímmu Sedisademmu mièke.

²⁰ Bè ã ã wènnè m̀èè botì timátihũ̀t̀i nè mebierime nè dis̀ò̀wũd̀ nè timátì nè dibierimínni k̀è dè ànnè muhãá mmieke k̀è d̀èè yietè k̀ébate. Mèè botì nku n yóó di tímmè k̀è m mièke di yè, ke di tuò nke di yietè.

²¹ N yóó di tímmu Sedisademmu ei k̀écóú, nkè di yè kemieke k̀è di tí muhãá nkè dí yietè.

²² Timátihũ̀t̀i ã yietè m̀èè botì diònni mièke di yóó me nyietè Sedisademmu mièke k̀ébané ke d̀ò mmí ndi Yiè nKuyie mmũ di yè kemieke.

²³ De k̀ó dif̀ònkúò k̀è ti Yiè nKuyie nyíe k̀è m b́innè ke d̀ò:

²⁴ Onitì f̀s̀! Náke Sedisademmu ei k̀obe ke tú be ei d̀ònnè ketenkè fetaafe í niu k̀énke, m mièke bo bè yè dìi yìè bè yóó kpeimu ketenkè fetaafe í niu k̀è k̀òme.

²⁵ Be k̀ó bekpààtibè s̀àáténè yeciricirè nye ke kontì ke pĩ mbenitibè ke k̀ò̀u ke tóu be kpàtì k̀è be kúpòbè sūū mbe ei mièke.

²⁶ K̀è be k̀ó ikuó niùbè càari n kuó ke s̀ìnkũnko n c̀è̀t̀è, be t̀énke í baatì dèè tu n kperè nè dèè tu s̀òntike kperè, bè í baatì ikuó yete dè nè ì yie ndè, ke bùtínnè teom̀p̀ùt̀è yìè kpeti ke càari n yètìrì be cuokè.

²⁷ Be k̀ó bekpààtibè s̀àáténè yekpamaá nye ke k̀ò̀u benitibè ke tóu be kperè.

28 Bèè yē mbè tu m pāānāānti nāāmbè kè bè pūḡ tibítí kè bè benkú meyaābisibenkúmè ke náá nsiyaābisí. Ke ní nnáá nke tú: Ti Yiè nKuyie nyē! M me nyí bēi timatí.

29 Kè kuyonku píe ndihèi diməu miēke nè muyóò ke fēũnko besénnibè nè bečĩribè ke fekù bepòòbè kperε nè muwērimú.

30 Kè n wammú be cuokè wèè bo pénné kuperí kédəò kudookoti ke cómmú ké m baao kédεεté o kəbe nè o εi, kè m báá di kùə, m me nyí pètè òmòu.

31 Memme m miēke di yèè kè n di tuə mmuháá nke di kùə, kè di dəori dè do di yə ĩnkè. Mí ndi Yiè nKuyie mmú mè dòò.

23

Kuyie ndonnenè mè Sammarii nè Sedisademmu yemancéndúò

1 Dε kó difōnkúò kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

2 Oniti fí! Benitipòbè mabè beè do bo bédébè ke wē mbe yō.

3 Bè do kpaá ke bemmu keyúúúkú nkéya nhEsibiti, dende bè kàkémè be čĩncĩrè ke wēũ mbe mieserè.

4 Oketiwè yètirí tu Oodaa, kòo nantè kperi tú Oodibaa, kè m bè tieke, kè bè m peiténè ibí inítidaai nè inítipòì. Oodaa benkú Sammarii nwe, kòo nantè Oodibaa benkú Sedisademmu.

5 Kè Oodaa n yete kéwammú yedacĩè nhAsidii kó behāāpòmbè,

6 bèè dàátí tiyaawūstí, kùmandáàbè nè bebeémbè diebè, bedapũnsáátibè, meyeñcátimè yembè, besāndèèbè.

7 Kòo yie nhAsidii behāāpòmbè iwēi yembè bemou késāũ omáá nè be bəkè o kənti yàuti mèè kpréi.

8 Kè baa nsəkè ke doutinè benitidaabè ò do keté dè Esibiti bè do kàkè dè o čĩncĩnni kéwēũ o mieserè, kóò benke mùò fōmmu yeimu.

9 Memme nh ò ānnémè o dacĩè nhAsidii kəbe ò dó bè nəu miēke.

10 Kè bēè ò daté kécónnòò o tetirí kéfietε o bí inítidaai nè inítipòì kóò kùə nè disie kóò yietí o yei, nkòò bo ndò mmebenkúmè benitipòbè təbè kpréi.

Sedisademmu εi kəbe dòummè

11 Memme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Dende kó dimàà do dəori o nantè nuə mmieke nke, bá nè memme kòo ncíéké nè o kó kukōnyautoo miēke kéndouti doutinè benitidaabè kè dēε pēēté o kóó kóti kperε do dòmmè.

12 Kòo benke Asidii kó bedapòmbè o kənti yaumè, kùmandáàbè nè bebeémbè diebè nè behāāpòmbè iwēi yembè bèè dàátí tiyaawūstí nè besāndèèbè, bedapũnsáátibè bemou.

13 Kè nni nsó mbè sāũ mbemáá ndi bedé kè be bərimε do mmémáá.

14 Kòo sāmipóú kperε dεè dəke tonté kóo yà bè wārinémè mewūò mBabidənni kó bedapòmbè kó tifēnti.

15 Kè bè bou yenaākūò mbe ka ke bou tiyaabombouinti be yə, kè be nuə ntònni bekpārĩnuəmbε kperyi kōme, ke dōnnè Babidənni εi kó bedapòmbè dòmmè be cie.

16 Kòo bè kōũ fenənfε ke pānkeε bè dəke kè bè nānkoo mudəummu.

17 Kè bēè kətení kè bēè wēnné didóú kè bēè ò càke kóò sĩnkũmme kédeε kòo bè pē.

18 Kòo bè benke ò douti doutinémè benitidaabè kè bēè yà o fεi, de mōnni ndi nh ò pēmme n do pē mmèè botí o kóó kóti.

19 Kòò né dəke səoté ke cānni cānni ò do dəorimè Esibiti o sapanti mōnni.

20 Ò do bè dɔkemu ké mbè dɔuti dɔutinè iwũõ tēmè, sãmmarímú nè sisẽĩ de kōme.

Kuyie nnákémè kù yóó wēte kēpotémè Sedisademmu eì kòbe

21 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dɔ: Ò do wēte kéndɔuti dɔutinè benitidaabè mbe ò do dɔarimè nè dimònni Esibiti bè do kàkè dè o cĩncĩnni kéwẽũ o miēsere.

22 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n nàa nhOdibaa ke tú: N yóó duó nkòo dacĩè nhò pè nyè, yeè wēētení o bíékè tipítì timòu kòd kpannè.

23 Babidònni kòbe bəmòu, Kandee omòu kòbe, Pekòdi eì nè Soaa eì kòbe nè Koa nè Asidii kòbe, bəmòu bɛdarpũnsáátibè nè kùmàndáàbè nè bebeémbè diebè nè behããpòmbè iwẽĩ yembè nè besãndèèbè be miēke yóó ò yèmu.

24 Kè kubakù yóu kòbe iténni nè sikpàrisẽĩ sidiesi nè sisãnpòsi nè behããpòmbè tipítì timòu kòbe nè tidòpiti nè yepikè, ke da do mudòò kè m bè nda duó nkè bè da bekénè be kuó dòmmè.

25 M miēke bo da yè kè n duó nkè bè da pĩ nnè kemieke ke kéété a ònni nè a to, a kòbe bèè bo nkpaá kè bèe bè fié kèpimmú a bí initidaai nè initipòì, bèè bo yenté kè muháa mbè còuté.

26 Bè bo dáté a yààtì kédeite a sãtì.

27 De mònni kàa yóu mufòmmu yeimu nè a bo ndɔuti dɔutinè benitidaabè a do ketémè Esibiti tenkè a nònfè ténke bá mbo be bíékè, a ténke bá ndenniní Esibiti tenkè kpéi.

28 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi nke tú n yóó da duó nha í dó bèmbè a pè mbè.

29 Kè bè da benke mepómme kéfiete deè do tú a kó mucóntimu, ke da cónnò a tetiri, kè bèe yà a fei, ké da wenté mufòmmu yeimu yiè, onitipòkù wèè dɔuti dɔutinè benitidaabè.

30 Dende kó dimàà yóó da tuòkení a cánni cánni mèè kpéi nke ke taunnè ibotì tei, ke fié be bókè.

31 A tũnne a kóo kóti kó kuce nku, deè te kè n yóó da niinnè ò yànnè fèè bòòfè.

32 De kó febòòfè cūmpúrimu ke wēte ke pèkè nè fe kpéi mbè bo da daá

ke yé fè piékémè fèi!

Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

33 A yóó fè yà kémuó mme yeñcaàrimè mme nè kufòwaá nnè keisòùkè, a kóo kóti Sammarii fe nyà.

34 A yóó fè yàmú kékúótóo páíí ké fè dòmmú nè a nìi nke wéíí, kétúóté de kó yewétiyè ke yórinè a me.

Mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

35 Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: A n yèmmu ke m bùtinné, deè te kè n tú mufòmmu yeimu nè a cánni cánnimè dè doti a yuu ìnkè nke.

Kuyie ncaummè Oodaa nè Oodibaa

36 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dɔ: Onitì fí! Mí tu a bekénè Oodaa nè Oodibaa ké bè kpannè isòke bè dòòri ì kpéi.

37 Ke yé bè cánni cánnimè onitipòkù wèè dɔuti dɔutinè benitidaabè o kōme mme ke kuò benitibè, ke fié yebókè, ke yé fié be bí initidaai nè initipòì nè bè do m peiténè ì ke ì cóu.

38 Ke né dọke yiè ke sīnkūnne n cīètè de kó diyìè òmáà miéke, ke wènté teom̄pùtè yiè detetirè kperi.

39 Bè feu dii yiè be bí yebòkè, de yiè ndi bè tamè mí ndi Yiè nKuyie n cīètè ke tē sīnkūnne. Bè de ndòò n cīètè miéke!

40 Kè nù ntōnnè kè bè yùni benitibè yehèkè détiyè kòbe, bè bè nàké dii mōnni de kó tináaṅtì bè í nwuokéní kénsó mbè wùò ke ānné còróó ke sàri.

41 Ke kàri detēi nsààrè ìnkè, kè tidiiti ìkú nè tihúúnti nè mekùò n do bè duò ndè.

42 Kè kunitisūkù nwékíi ke í yīèkù timati, kunitisūkù kùù yènni dikpáá tēdōntè kperi bíékè ku kpéi, ke bè ùnné sinei ke bè óò nyepikè sààyè.

43 De mōnni kè n dō: Bèè dauti dautinè benitidaabè ke sōṣṣṣè beè kpáá ke sòké bè dauti dautinè benitidaabàà?

44 Kè bè kàri de kó benitipòbè mufòmму yeimu yembè borè, bè kàri mēè boti benitipòbè tòbè bèè dauti dautinè benitidaabè be boràà?

45 Bèè borime wenni bè yóó bekénèmu de kó benitipòbè bè bekùnè mēè boti benitipòbè tòbè bèè dauti dautinè benitidaabè nè benitikòùbè, ke yé bè dauti dautinè benitidaabè mbe ke kòù benitibè.

46 Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi nke tú, beè tíi ndibeént̄nni kè bè bekénè kè bè tanné kukōmbòdoróo miéke kékèke be kperè.

47 Kè beè bè bùótí yetárè kè bè fié kékuò be bí initidaaì nè initipòì ke còu mbe cēi.

48 De mōnni m bo denne isòke kperè be tenkè kè benitipòbè tòbèè banté ke ténke bá ndòori de kó isòke.

49 Bè dōò ìi sòke doti be yò ìnkè nke. Beè yóó tò meyei mbè dōò mè ke fié iwūò yebòkè me kó tiyeti, kè di banté ke dō n tú di Yiè nKuyie.

24

Kuyie ndōnnenè mē Sedisademmu tekūmbotè tēè nirime

1 Kè de mm̄ake yebie nyèwei nè bè ti p̄r̄imè ke kōnnè Babidōnni. Dibenni weínni kóo t̄ankù píinwè, diyìè píinnì yiè, kè ti Yiè nKuyie nn̄i mbéinnè ke dō:

2 Onitì f̄s! W̄ari yíe nkó diyìè kè ndi yé, yíe nwe Babidōnni kóo kpààti yóó domè Sedisademmu kóò pi.

3 N n̄itibè tu itookperí yembè mbe, náké be dináaṅhānt̄iri. Náké be ke dō:

Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i yē nha dōò de kó mebenkùmè.

Á tíi mmuhāá nkedekè, késaa ntekūmbotè kéānné menie,

4 kéānné te miéke imaa nsààyi,

nyekpèrè nè yebaayo de kpeyi,

nè yekūò yèè tu yesààyè.

5 Á tāāté ipemàa nyìi tu isààyi

ké ì ānné tekūmbotè miéke

kétii mmuhāá nkè tēe fānte kéwēnnénè yekūò,

dem̄ou kébi.

6 Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú:

Sedisademmu kòbe tú benitikòùbè mbe,

bè bo yà! Be èi dōnnè tekūmbotè tēè nirime tē nte,

bá bè í yóó na kédeite dèè nirime

yóóté te maa nké nyi dèi ima ima, a báá soó nkūmakù.

7 De kó dihei kòbe còu mmèè nitiyīi nkpaá feimu,

mè còu dipèrì ìnkè nke,
 mè í còu nketenkè ke dò nkèe mè sũ̀òtoo,
 òmòu me nyí mè dàtínné mutáá.

⁸ N dó m miéke bo bè yèmè mme kè m bè pèite,
 deé kpéí nte n yóumè kè bè còu mmèè yĩ ndipèrì ìnkè
 kè mè feío bá òmòu í mè dàtínné.

⁹ Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú:
 De kó dihei kàbe bo yà,

bè còu mmenitiyĩ mme kè n yóó bè tũ̀o mmuháá.

¹⁰ Tíi nyideí, kètòtinné muháá
 nkébénné imaa nkè ìì bi mesàà,
 nkàa còte kényóu kè yekũ̀ò còúté.

¹¹ Kàa deè á saa ntekũ̀mbotè tekpetè muháá nyĩnkè
 kè tèe bi kéwũ̀sté,

meýòð mmeè bo te miéke kè mèe yè,
 deè nirimé kè deè deite.

¹² Bá nè á yóó me ntè pũ̀nnémè muháá ndèè nirimé de í yóó deite.

¹³ Sedisademmu! A kàbe kó mufòmmu yeimu muù da sĩnkũ̀nne, kè n dó ke
 da wénkũ̀nne, a me nyí yie nkè m bo da wénkũ̀nne, a ténke í yóó wenke ke
 nkémmúnè m miéke bo da yèmè ke káá nke mànkú.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmũ̀ bèi nkè de yóó dòò, n ténke í yóó pĩ m máá, mesémmè
 í yó m pĩ, n yí yóó kuú nhòmòu mesémmè. N yóó bekénè bá wè o dòòrimè dòmmè
 mme. Mí ndi Yiè nKuyie mmũ̀ bèi.

Kuyie nduómmè kè Esekieri pokù kú

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

¹⁶ Onitì fí! N yóó deitemu metòntòmmè wèè da duò ndiwèì, a me mbáá kari
 mukũ̀ũ̀, nha báá kuú, tinònnieti báá yenni a nuò.

¹⁷ A mmítìrì amáà borè, a báá kari mukũ̀ũ̀. Á bou á yaàbomboúnkú a yuu,
 kéníé a neùtì, a báá káá nha deenfé, a me mbáá di bekúðòumbè tóni tii diiti.

¹⁸ Kè nni nnáánnè benitibè dikũ̀nweñni, kè m pokù yàá kú kuyuoku, kè deè
 wenté kè n dòò Kuyie nwee n nàké ti.

¹⁹ De m̀nni kè bè m beke ke dò: Ti náké á dòòri mèè benkũ̀mè benkú mù?

²⁰ Kè m bè nàké ke dò: Ti Yiè nKuyie nkuu tu:

²¹ N náké dínidi Isidayeeriibe kunku ti Yiè nKuyie nkú tu mù: Kù tú kú yóó yóu
 kè bèe sĩnkũ̀mmu ku cĩtè, tèe di àà tefentè, tèe tú di kó diwèì, di yèmmè naatinè
 tè. Di bí initidaai nè initipòì ìì kpaá de kó dihei bè bo ì fié.

²² De m̀nni kè di dòò ndo dòòmè, di báá káá ndi deembii, di me mbá nyo
 ntidiiti bekúðòumbè di touni ti,

²³ kémbou di yaàbomboúnti di yò ke nie di neùtì, di me mbáá kari mukũ̀ũ̀
 nyoo dí nkuú. Di dòòri mèè yei mbo nte kè dí ncítiri kénwè ndimòu ke mítiri.

²⁴ Mí nhEsekieri n tú mebenkũ̀mè mme di kpéí. N dòòmè di yóó me n dòò. Kè
 de tũ̀òkení dii m̀nni di bo banté ti Yiè nKuyie ntumè ti Yiè nKuyie.

²⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyié kè m béinnè ke dò: Onitì fí! Bè yóó paámu n cĩtè tèè
 bè àà tefentè. Tèè tu be kó diwèì, be yèmmè naatinè tè, bè dó de nè be yèmmè
 memòu nè be bí initidaai nè initipòì.

²⁶ De yiè wèè bo wenté ò bo kòtení a borè ke bo da náké de kó tináañti.

²⁷ De yiè a nùu yóo wēte kētáútému kàa bè nàkénè, de yiè a nónndenfè ténke í yó ndari. A yó ndò ndibenkèri ndi be kpéi nkè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

25

Kuyie kpannè ti Amòniibe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Oniti fí! Wēēte Amòniibe bíékè ké bè kpannè, náké be m pāānāahti.

³ Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèe kénté kékeè n yóo bè nàké ti. Bè do sīnkūnne n cīētè kè bè n̄daúmu, kè Isidayeeribe tenkéè doúnko kè bè ndaú, kè bèe pīmmú Suda kòbe kè bè ndaú.

⁴ Dèè kpéi nte kè n yóo bè ànnè diyie yiè kèè bíékè kòbe nou mieke, kè bèe cónné be āpōnkàrè be tenké mieke, kénhā be tenké mieke, kényo mbe diiti ke yò mbe naamiè.

⁵ M bo duó nkè Adabaa tenkéè naá mbè cēm̄m̄m̄u dè yòyóbè, kè Am̄o tenkéè naá ndipedie. Kè di banté n tùmè di Yiè Kuyie.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie n tú meyei ndo do dii m̄n̄ni Isidayeeribe kè bè n daúmu ke péu sinou ke au ke yānku ke senku Isidayeeribe tenké.

⁷ Di m̄m̄n̄ni n youte n n̄ùtè nte be ĩnkè ke bo bè duó nyehékè teyè kòbe kè bèe feke be kperè kè bè d̄enne ibotí tei mieke ké bè k̄uò, kè bè dèè. Kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nkpannè ti M̄oabu kòbe

⁸ Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá nti M̄oabu tenké kòbe nè Seii tenké kòbe bèè do náá nke tú Suda kòbe í cáānnè ibotí tei.

⁹ Nè de kpéi n yóo piitemu yehékè yèè pi M̄oabu tenké, de kó yehékè ténke í yó ntú yehékè be tenké mieke, bè bo yè p̄uò nyem̄ou kétaunnè yehékè s̄aayè: Beti-Yesim̄oti nè Baadi-Mēō k̄ent̄o k̄etuok̄enè Kidiyataim̄mu.

¹⁰ Diyie yièni kèè bíékè kòbe mbe n yóo duóm̄m̄e de kó yehékè kè bèe yè tieke, k̄ew̄enn̄enè Amòniibe kè bè ténke bá ndennini be kpéi.

¹¹ N yóo bekén̄emu M̄oabu tenké kòbe kè bèe banté n tùmè di Yiè Kuyie.

Kuyie nkpannè ti Ed̄om̄mu kòbe

¹² Nte mí di Yiè nKuyie n náá nti Ed̄om̄mu kòbe: Ed̄om̄mu kòbe p̄eite bè p̄èi Suda kòbe ĩnkè nke, bè c̄ak̄emu mediè mbè p̄eite dè.

¹³ Dèè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n náá nke tú n yóo youtemu n n̄ùtè Ed̄om̄mu ĩnkè k̄ékuo benitibè nè iw̄ūō Temāa eì nè Dedanni kper̄i dè bo doúnko, bè bo fíe yè nitibè.

¹⁴ N yóo duó nkè n nitibè Isidayeeribe be p̄eite m p̄èi Ed̄om̄mu kòbe, bè bo bè d̄òò m mieke bè yè, ke bè c̄outè kè dè m̄am̄è. Kè bèe banté nh òō p̄eite m̄èè botí, mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi!

Kuyie nkpannè ti Fidisit̄ēbe

¹⁵ Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá nti Fidisit̄ēbe: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè m̄e ndóm̄e k̄emp̄eiri be dootit̄obè s̄áá ke bè s̄enku ke bè nií nke dó ké bè k̄uò ké bè dèè.

¹⁶ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú n yóo youtemu n n̄ùtè be ĩnkè, k̄édeite Kedetiibe kòbe, k̄ékuo kuko m̄p̄émm̄e kòbe bèè súò.

¹⁷ M bo bè p̄eite kè dè n yóu, ké bè poté mediè nde m̄n̄ni kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

26

Kuyie nkpannè tì Tiiri èi kòbè

¹ Kè dè mmòkè yebie ntepiítè nè dimáà nè bè tì pírmmè, otànkù yìè ketiri yìè kè tì Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

² Onitì f́s! Tiiri èi kòbè dáumu Sedisademmu kòbè ke tú: Wūḏḏ! Sedisademmu pànte, benitibè bemou do ke nkòri di kpàtì kpéí, bàmbà ntíi nè tì te, bè tì pààmu.

³ Dèè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: N yítè ke còmúmúmu Tiiri èi kòbè kpéí nke yóó duó nkè ibotí péuu bè do mudoò, biè nní bo mpènkóò kè betòbè bèè tùòkùní yènéffínfirè òmmè dàméèrì,

⁴ kèpònte Tiiri èi kó kuduotí nè di cèkperí, ke káútè mutáá nkè kupèrikùu feítóo,

⁵ kénsoke dàméèrì cuokè kè beyĩndíimbè nye mbe ditirè. Yehèkè tɛyè kòbè bo bè pònte. Mí ndi Yiè nKuyie mmíu b́í!

⁶ Tiiri èi kó besapàmbè bèè bo mbo dikpáá bè bo bè fié kè bèè banté n túmè di Yiè Kuyie.

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie mmíu b́í nke tú: M bo duó nkè kubakù yóú kóo kpààtì Babidònni èi kou Nebukannesaa wèè kpeñni ke pèḗtè bekpààtibè tòbè, kòò katení nè sisèí nè sikpàriinaasèí nè besàndèèbè nè behààpòmbè péu nè benitibè péu.

⁸ Tiiri èi kó besapàmbè bèè bo mbo sihekésí bè bo bè fié, kèpénné kudookòti kédammú mutáá nkéònné Tiiri èi kó kuduotí kè ndi pì nè tidòpìtì.

⁹ Bè bo cónné be kpàrisèí kéfii nTiiri èi kó iduotí kè sù può nsicèkperí.

¹⁰ Be naasèí sù ke í sénní bè bo ntatiní d̀i m̀nni Tiiri èi kó yebòrè bè òḡ ta mèè botí bè dùùtè d̀i èi kó yebòrè. De m̀nni mutáá mbo di dàtinné kè si nampoo nte di duotí sàntè.

¹¹ Be sèí kó yekpèḗtè bo può ndi cè imou, kè bèè fié di nìtibè kèbuó ndi tenkaanì diesì ketenkè.

¹² Kè bèè í di kpàtì nè di potantí kèpuò ndi duotí kèpuò nsicèí sàasi kéútóo di t̀arè nè timunnantí nè di t̀áá mmenie mmieke.

¹³ M bo kũntè be yie, bè ténke bá nyo bè biemmè tikùtidùùtì.

¹⁴ M bo duó nkàa naá nkupèrikù kénfeio kè beyĩmpĩmbè nye mbe ditirè a ìnkè, bá òmou ténke báá da maá. Mí Yiè nKuyie mmíu b́í!

¹⁵ De kó difònkúò kè tì Yiè nKuyie nní mbéinnè Tiiri èi kpéí nke dò: Bè bo bè do d̀i m̀nni ke bè kòute kè bè nkuò, bè bo kuò de kó dihei mieke benitibè de yìè. Ketenkè kèè soké dàméèrì mieke, ke ekè bo sànte.

¹⁶ Nè t̀i bo bè t̀òkèní t̀i kpéí nkufòwaá mbo auté dàméèrì také kó bekpààtibè, kè bèè cúténí be kpààtikarè ìnkè ke dátè be yaàsàtì t̀i kpè, nkénkari ketenkè ke kpeutí kè be kòmbùòtì duò.

¹⁷ Bè bo kuò ndikúdabònni a kpéí nke dò:

Wúó! Dihèi d̀i yètiri do fei dàméèrì mieke

kè di kpeñni kè bè di dé,

di ténke í kpaá.

¹⁸ De yìè dè bo kpéí ketenkè kèè soké dàméèrì mieke ke kòbè,

kè be kòmbùòtì nduò t̀i da t̀òkèní t̀i kpéí.

¹⁹ Mí di Yiè nKuyie m b́immu ke tú: M bo d̀ò Tiiri èi kè d̀i naá ntidobontì, kéndònnè yehèkè benitibè í ã yè. N yóó duó nkè ketenkè f̀ùò kó menie mmèè yènní ke di dàtinné,

²⁰ Ké di wēnnénè ketenkè fūḏ kabe bèè do bo nè dimònni bè ā dè, kàa mbo ketenkè fūḏ yehékè m può nyè nè dimònni ye kōme. Kè di mbo ketenkè miéke ke ténke báa wēte kéánnè ketenkè ìnkè.

²¹ M bo di daò dè bo do benitibè kōmbùòti, di ténke í yó nkpaá bá kè bè di waá mbè ténke báa di yà bitì. Mí ndi Yiè nKuyie mmù béi.

27

Bè kúò ndiù kúdabònni kuce medérimè Tiiri èi kpéi

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Oniti fí! Kúò ndikúdabònni Tiiri èi kpéi nke dò:

³ Dìndi Tiiri èi diù bo dàméèri núù ke daarinè yehékè teyè yèè soké dàméèri miéke nè yèè ò tákénè kupotaá. Mí ndi Yiè nKuyie n tú Tiiri èi diù do náa nke tú: Di tú bàtóò wèè pēēté betabè kuwenniku.

⁴ Di do soké dàméèri cuokè nke, kè bè di maá kè di wenni mesáa.

⁵ Senii tãri kó detekperè bè tu dè sipèrésì, bè de ndònnè de kóo bàtóò, kétúóté Dimaa tãri kó detekperè kédaònnè kupàati kùù to kuyààkù.

⁶ Kè bèe daònnè Basāā kó detekperè kó ideí tidapentì tìl pààtinnè menie.

Kóo munnénè Kitimmu ekè yèè soké dàméèri miéke, de kó detie mbè tu dè sipèrésì, de kó ideí, ke ciéké de miéke sipápáheú.

⁷ Kè bèe ò cónnè Esibiti èi kó kuyààkù kùù dùòkenè mupààkonkperímù ke kpē.

Kè Edisaa ekè yèè soké dàméèri miéke, kè ye kó tiyaásòùti nè tìl wūò,

ke dò mmekòcèburime nè tìl berì kè tì ò daátì.

⁸ Sidonni nè Adifadi kè de ekè kabe ò piú kè Tiiri èi kó mecìl nyembè bo o miéke kápì mmutōmmú.

⁹ Kè Kebaadi kó behèikènkótibè nè be kó beyántibè kè bè bo o miéke koò dòòri. Bàtóòbè hemou do cómmú Tiiri èi borè nde ke do nho potanti.

¹⁰ Perisi nè Dudi nè Puti kè de kó behāāpòmbè bo, be kó behāāpòmbè miéke ke nuu mbe dāpiti nè be pikè o èi miéke,

kè dèe ò duò ndiyetiçéèri.

¹¹ Adifadi èi kó behāāpòmbè wēnnè o èi kabe ke baa o èi kó iduotí kè Kamadi èi kabe cómmú yedèrè ìnkè ke nuu mbe dāpiti o èi kó iduotí ke di yèúti kuwenniku.

Dikātidieri do bomè Tiiri

¹² Kè Tasisi èi kabe bèè do Tiiri èi kabe potanti nè mebierime nè timátì péiti nè timátì mómmonti nè dibieriminni.

¹³ Yafāā nè Tubaadi nè Meseke kè bè bè donnè tidaati nè disəwūḏ kó tinenti, kè bè cèkiinè be potanti.

¹⁴ Kè Beti-Tokamaa èi kabe bè duò nsisēi sù dèri sikpàrinaasēi nè bè do dekù si, sisēi deke sāmmarímú kè dè pié si.

kè dàméèrì da pōnténè.

Fó nnè a nìtìbè nè a nenti kè di wēnné ke pōnté.

³⁵ Kè kufōwaa mpī nketenkè kèè soké dàméèrì mièke ke kòbe,

nè a kpéí nkàa kó bekpààtibè kōmbùàtì duò

kè be ììkè sàùte,

³⁶ kè kutenkù kumou kó bepotambè kuò nha kpéí

ke máàrì be yò,

ke yé a kperε duòmè tikōmbùàtì nti,

a pōntému memme sáà kè dè dèèà yoo!

28

Kuyie nyè mbèe náké tì Tiiri εì kóo kpààtì

1 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

2 Onitì f́! Mí tu á náké Tiiri εì kóo kpààtì ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú ò mè nhānnémè tefentè, kòo yèmmè dò nhò tu Kuyie, kénáá nke tú ò kàrì Kuyie nkó dikàrì ndi dàméèrì cuokè. Kòo yèmmè dò nhò m mǎnnè wenwe onitì.

3 Kòo yèmmè dò nhò ciinnè Danniyeeri ke yé disàrì kpeti timou.

4 Nè o cii mmieke nke ò kpenkemè ke mǎòte tikpàtì mediè nke tanné mesoò nnè timátì péfítì o cǐtèè.

5 Ò nò nkupotaá nku mesàà nkòo kpàtì sūù nkòò mǎòte tefentè.

6 Deè te mí ndi Yiè nKuyie kè n tu o yèmmè me ndòmme ò tu Kuyie.

7 Nè de kpéí m bo duó nkè ibotí tɛì ù tu iyonkuyi kè ù ò dokénè kέpuò nhò dàà dè nè mecii nkécake o yetidieri.

8 Ò yóó kúmu! Ò me nyóó kú mutòntònkūù mmu dàméèrì mièke.

9 Bèè yóó ò kùà bè bo ò pī ndii mǎnni ò bo dáátì ke dò ò tu Kuyie nwenwe onitáà?

10 Ò yóó kú detetirè kou wèè í yé ti Yiè nKuyie nho kōme mme, bepòòbè beè yóó ò kùà mí ndi Yiè nKuyie mmù b́í!

11 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò:

12 Onitì f́! Kuó ndikúdabònni Tiiri εì kóo kpààtì kpéí nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Weè do pèèté betòbè bemou kuwenniku kécii mesàà, ke wenni mediè,

13 kέmbo n kó kupúú Edenni mièke, yetásàayè yebotí yebotí kó kuduotí fité dì, kè dii ndò nyefùòkè, kè diteri dò mmukompóó, kè diteri dò ndoii ke dò ntewéitè, nè dii dò ntitoókàtì nè dii dò nkupεεnkónkù nè dii dò ntesánwūàstè nè dii dò ntiwetì, nè dii dò nftònfé nè dii dò ntinóbéntì nè mesoò, ke sàrì mesoò nkó tisàtì bè dàà tì bè ò dàà dii yìè.

14 Kè ti Yiè n Kuyie ndò: A tú n yè n do ò dàà kòò n tú oīnkèmbàrì nwe ke pīnte o fèti kέmbo n tāsààrì ìnkè, ke centi yetásàayè yèè còù nyihāápémperí ye mièke.

15 Kòo borime nwenni nè nh ò dàà dii yìè, kénto kétuokenni meyei nhò ta dii yìè.

16 O potaá kuù deuke ke te kòò yonke mediè ke dàà meyei, deè te kè nh ò bètiní n tāsààrì ìnkè wenwe oīnkèmbàrì wèè cènti yetásàayè yèè còù nyihāápémperí ye cuokè.

17 O wenniku kuù ò ànné tefentè, o wenniku kuù tonté ke càke o cii, kè nh ò bonténì ketenkè kè bekpààtibè ò wénní.

18 Nè o kó kupotaá mmiεke ò í dōori sei, nè o kó kupotaá ndiekù miεke nke ò dōòmè meyei nke sãũ n cĕtĕtè, deè te kè n tātinne muhãã nkè mù yóó ò cōútè kè bè nhò wúó, nkòò naá mmutápei mmáá.

19 Ibotí miεke bèè ò yĕ kufōwaa mbo bè pī nnè o kpéi nke yĕ ò kperε duòmè tikōmbùàti nti, ò pāntemu sãã kè dè dèè.

Kuyie nkpannè tì Sitōō èi

20 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

21 Onitì fš! Wĕĕte Sidonni èi bíékè kè bè nàkè m pãānããntì.

22 Nákè be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yitè ke cōmmú Sidonni èi kōbe kpéi nke ke bo bè benke n wĕrímú kè bèè banté n tùmè Kuyie. N yóó bè potému kè bè benke mí ndi Yiè nKuyie n yí mākemè meyei.

23 N yóó duónkoo mutenkũũ mmu Sitōō èi kè tipitì timōu kōbeε ò do mudoò, kékua benitibè péu kè meyĭ ncóú ndihei dimōu, de mōnni bá wè kòò banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

Isidayεeribe yó mbomè kè dè bè naati

24 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: De mōnni ibotí ù fité Isidayεeribe, òmōu ténke í yó mbo wèè bo ndò nyipo kè mbè kũũ, yoo tisampoti kè m bè kōuri. De mōnni bèè do bè senku bè bo banté n tùmè di Yiè nKuyie.

25 Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: M bo wĕte ke tínní dii mōnni Isidayεeribe, bèè do cĕtĕtè kémbo ibotí tēi miεke m bo bè benke n kramè meyei nkè ibotí tēi yá. De mōnni kè bè mbo ketenkè n do duó nkè n kóo tōnti Sakōbu ke miεke.

26 Bá dēmarē bá mbè kōōnnè, bè bo maá sicĕí kĕfííúkú detie mbè tu dè fĭnyĭ, kémbo kè dè naati, ke yĕ n yóó potémè yehékè yèè bè fité ye kōbe. De mōnni bèè do senku Isidayεeribe bè bo yie nke dò mmi ndi Yiè nKuyie mmú bè te.

29

Kuyie nkpannè tì Esibiti èi kōbe

1 Kè dè mmōke yebie ntepiútè nè bè ti pĭrmè ke kōmmè Babidōnni otānkú pĭínwè, diyie tepitè nè didérinnì kó diyie kè Kuyie nni mbéinnè ke dò:

2 Onitì fš! Wĕĕte Esibiti bíékè kénákè okpààti nè o nitibè m pãānããntì.

3 Nákè be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yitè ke cōmmúmu o kpéi, wenwe kukó nNiidi kó femùdĕ, wenwe wèè bo kukó nNiidi mmiεke, koo yēmme dò nhò kù tieke ke náá nke tú weè dōò kukó nNiidi nke kù te.

4 Nè de kpéi n yóó tōnnè kuyĭmpie nku o yèi kè kukó nNiidi kó siyĭ ncáátí o yíékè kè nh ò yũ nkédennení kè si ncáátí o yíékè.

5 Kè nh ò dootóo dikpáá tēdōntè miεke wenwe nè de kó siyĭ, kòò nduú dikpáá miεke bá òmōu báá ò tūóté kékūnnè. Tikpasĭnti nè sinō deé yóó ò di.

6 Kè Esibiti tenkè kōbe bēmōu banté n tùmè di Yiè nKuyie.

Ke yĕ bè do dōmmè dipènni ndi Isidayεeribe nou miεke.

7 Bè do ò pĭi nkòò pùdmmu ke si be nou, kè bè ò diri kòò pùò nke donnĭnko be kōmbùàti.

8 Deé kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tú: M bo duó nkè bèè ò do mudoò kékua o èi miεke benitibè nè iwũš.

9 Ò me nyēmme wèè te kukó nNiidi kè wèè kù dōò. Nè de kpéi nhEsibiti kó ketenkè bo dōúnko kēnaá ntidobonti kè bèè banté n tùmè di Yiè nKuyie.

¹⁰ N yìtè ke còmúmumu wenwe nè kukò nNiidi be kpéí, m bo duó nkè be tenkèe dounko kènaá ntidobontì, kétúótè Mikidodi kényènnè Siyenni kèntò kétuakèné Kuusi temmànku.

¹¹ Bè ténke báa yà de kó ketenkè mièke onitì kó tenaàcètè yoo kuwanwankù makù kpète. De kó ketenkè bo dounko kè de mmàke yebie nsipísìnàà.

¹² M bo duó nkè Esibiti tenkèe dounko kènaá dikpáà tédòntè kènaá ntidobontì yehèkè tɛyè cuokè m può nyè, kèntò kétuakèné yebie nsipísìnàà. De m̀ǹnni m bo ciè nhEsibiti tenkè kòbe kè bèe ta ibotí tɛi mièke.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m m̀f̀i béi nke tú, yebie nsipísìnàà kó difònkúò m bo wɛ̀tè kédennèni Esibiti tenkè kòbe ibotí tɛi bè do ciétè kэмbo ìi mièke, m bo wɛ̀tè ké bè tii.

¹⁴ De m̀ǹnni m bo wɛ̀tè kətí nhEsibiti kó tidaati, kè tii kari be tenkè Patidoosi èi bè do borè nè dim̀ǹnni kéannè dikpààtiyuu dii berí.

¹⁵ Esibiti bo ntú de m̀ǹnni dikpààtiyuu dii berí, ò ténke bá mbaké ibotí. N yóó ò kék̀unnemu, bá ò ténke bá mbaké ibotí tɛi.

¹⁶ Isidayeeri be ténke bá nhò tá, bè yóó bantému ke dò ndè do tú meyei mme bè do kərímè o borè ke dó meteemmè. De m̀ǹnni kébanté n túmè di Yiè nKuyie.

Kuyie nnákémè Nebukannesaa yóó domè Esibiti mudoò

¹⁷ Kè de mmàke yebie nsipísidè nè yèyiekè nè bè ti pírmè kék̀onnè Babidònni, otànkù ketiwè diyie ketiri yiè, kè ti Yiè Kuyie nni mbéinnè ke d̀:

¹⁸ Onitì f̀s̀! Nebukannesaa Babidònni kóo kpààti weè tannè o ā̀p̀r̀mbè mutònkperímù, ke tú bèè p̀ntè Tiiri kó dihei kè behā̀p̀r̀mbè yò kũ̀tè kè be baayò f̀aũ̀tè, ò me nyi pètè mucòntimu wenwe nè o kó behā̀p̀r̀mbè mutòmmú bè pí mmù kpéí.

¹⁹ Deè kpéí nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: N yóó ā̀nnè Esibiti tenkè Nebukannesaa nou mièke nke, kòo di p̀ntè kéhei di kpàti kè de ntú o ā̀p̀r̀mbè kó tiyeti.

²⁰ N yóó ò duó nhEsibiti nwe kòò ntú o kó tiyeti ò òu tii ò̀tì kpéí, nke yé ò pírmè n kó mutòmmú mmu. Mí di yiè nKuyie mm̀f̀i béi!

²¹ De yiè ndi n yóó wɛ̀tè kédéúk̀unnemè Isidayeeri be wɛ̀rímú, ké da pā kuce f̀s̀ nhEsekieri kàa mbè nàànnè kè bèe banté n túmè di Yiè Kuyie.

30

Kuyie mmieke yóó domè Esibiti èi kòbe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke d̀:

² Onitì f̀s̀! Náké be m pā̀nā̀ahtì, á bè nàké ke d̀: Mí di Yiè nKuyie mm̀f̀i tu bèe kuò ndikúdabònni ke d̀: Eeyooyi! Diyie dii kèrínì di kpéí.

³ Di t̀ò̀nnímu, m mièke kó diyie duunnímu, de kó diyie yó ndáátì yewetisùò nyè, dii yiè ndi n yóó bekénèmè yebotè.

⁴ Bè bo do dii yiè Esibiti tenkè kufòwáá mbo bè autè kè bèe bè p̀ntè kédéítè kétúótè be kpàti. Benitibè bo nduo dii m̀ǹnni Esibiti tenkè mièke ke k̀, Kuusi èi kòbe yèmmè bo caàrè.

⁵ De yiè Kuusi èi kòbe nè Puti èi kòbe nè Dudi èi kòbe nè Adabiibe tenkè kemou kòbe bè bo bè fié kétaunnè bèè tu n kòbe.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie mm̀f̀i béi nke tú: Bèè cuó Esibiti bè bo duó, muwɛ̀rímú bè m̀kè mù kè mù bè ā̀ tefentè mù bo deè, kétúótè Mikidodi kòbe kèntò kétuakèné Siyenni kòbe, bè bo bè fié. Mí di Yiè nKuyie mm̀f̀i béi!

⁷ De kó ketenkè bo dǎúnko kénáa ndikpáá tédǎntè kè be ekèe naá ntidobonti yèyè cuokè m pùò nyè.

⁸ M bo cǔu ndii mǎnni Esibiti kékua bèè kó dimàà ò cuó, de mǎnni bè bo banté n tǔmè di Yiè nKuyie.

⁹ De yiè m bo tǔ nyetǎrè kè yèe deke bàtóòbè kékote kédó Kuusi èi kǎbe bèè kàri ke í yīèkù, m bo pǎnte dii yiè Esibiti kufǔwáa mbo bè auté kè bè nkpeutí. De yiè tǔòkemu ke dèè.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi nke tú: M bo duó nkè Nebukannesaa Babidǎnni kóo kpààti kuó Esibiti tenkè kó kunitisǔkù.

¹¹ Wenwe nè o kǎbe, kubotí kùù yóù nke pèèté itei bè bo kotení kédó dihei kékua Esibiti kǎbe kè becírbèe píe ndiheì mièke.

¹² M bo duó nkè Niidi kó ikó nkǔǔ, m bo duó nhEsibiti kó ketenkè benitiyonkubè kè bèe kè pǎnte kétúóté dèè kó dimàà bo ke mièke. Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi!

¹³ Mii béi nke tú: M bo deite be bǎntenkaanni, dibòò ténke bá mbo Nǎfu èi mièke, tekpààtibite me nténke bá mbo Esibiti tenkè. M bo ànné Esibiti tenkè kǎbe kufǔwáa.

¹⁴ Patidoosi èi bo dǎúnko kè Soāa kperii cóuté, m bo poté Nǎo èi kǎbe.

¹⁵ M mièke bo yè Sinni èi dii tu Esibiti kó dihei kperi, m bo kuó Nǎo èi kó kunitisǔkù.

¹⁶ M bo cǔu nhEsibiti èi kè kufǔwáa nhauté Sinni èi kǎbe, be dootitǎbè bo duute Nǎo èi kó iduotí kè di dátinné menie nkǔme.

¹⁷ Bè bo fié Ɔǔ èi kó bedapàmbè nè Pii-Besiti kǎbe ke pǐmmu besǎmbè kékònnè kédòò tidaatí.

¹⁸ M bo bǔóté dii mǎnni Esibiti kó fekpààtipátifè, kòo wérímú mùù do ò àà tefentè kè mùù deè. Yewetisùò bo dátinné de kó dihei kè bèe pǐmmú di nitibè kédòò tidaatí.

¹⁹ N yóó me mpoté Esibiti kǎbe kè bèe banté n tǔmè di Yiè nKuyie.

Kuyie ntúótémè Babidǎnni kóo kpààti ke yǔðnnè ku nitibè to

²⁰ Kè dè mmǎke yebie ntepiítè nè dimàà nè bè ti pǐmúmè ke kònnè Babidǎnni dibenni tǎnkù ketiwè diyèe yiénni yiè kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

²¹ Oniti fí! N kèéte Esibiti kóo kpààti bakù nku, òmǎù me nyí ò taà nkóò bou kòo bo miéte kéná ke fǎa ndisiè.

²² Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m béi nke tú: N yitè ke còmmúmu Esibiti kóo kpààti kpéi nke bo kééte o baà ndedé, kùù kraá kpeñni nè kùù kèéte, kòo do pikú dii sièe do.

²³ M bo cíe nhEsibiti tenkè kǎbe kè bèe ta ibotí teli mièke.

²⁴ M bo kpénkúnne Babidǎnni kóo kpààti baà nkóò píi ndisiè, kòo bóké Esibiti kóo kpààti baà nkòò nkǎ nke kuó nho dootitǎbè iikè.

²⁵ N yóó kpénkúmmu Babidǎnni kóo kpààti baà nkè Esibiti kóo kpààti kperèe beité. M bo pii ndii mǎnni Babidǎnni kóo kpààti disie kòò di fǎa nkénwetí Esibiti tenkè kǎbe bè bo banté n tǔmè di Yiè nKuyie.

²⁶ N yóó cíemmu Esibiti kǎbe kè bèe ta ibotí teli tenkè mièke, m bo bè cíe ndii mǎnni bè bo banté n tǔmè di Yiè nKuyie.

¹ Kè dè mmàke yebie ntepiítè nè òmáà nè bè ti pírmè ke kònnè Babidònni otáátáánwè, diyìè ketirì yìè, kè ti Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Oniti fí! Náké Esibiti kóo kpààti nè o nítibè ke dò: Mí ndi Yìè nKuyie n tú: N yí yà ò ò òu ke mànnè mù.

³ M bo yí ò ò ònnè Dimaa tãri kó mutediemù mmu bè tu mù sètìrì, mùù m̀òke ibake sààyi nè medéè nsààmè, kè mu bake dèke kékáá ntiwetì.

⁴ Fetaafè feè te kè mù kòtè, mù fíikú kunéçe ìnkè nke kè menie mpũ ò mù fíikú dè, ke bónkũnko dikpáà kó detie ndemou.

⁵ Deè te kè mù òkè ke p̄s̄t̄e dete d̄emou ke yè yetepàà mp̄eù, kè mu bake wuò mmenie mmù sànnè mèè kp̄í.

⁶ Kè dikpáà kó tinòti timou yĩè mmu bake ìnkè kè tiwanwanti timou p̄í mu také kè benitibè p̄eù dièku mu déé.

⁷ Mu cómmè nè mu bake yèrimè kè dè wennimu ke yé mu c̄iè nfíikúmè menie nsũ dè.

⁸ Detie mbè tu dè sètìrì deè bo n kó kupúú mièke, mùmamù do í mù mànnè bè tu dè s̄ip̄és̄i, mùmamù kó ibake do í mannè mu kp̄e yi.

Bè tu dè padatánni mùmamù kó ibake p̄anyi do í mannè mu kp̄e yi, mutie mamù do í mù mànnè kuwenniku n kó kupúú mièke.

⁹ N do mù ànné tifaàsààti nti kè mù nwenni, detie ndemou deè bo n kó kupúú Edenni mièke kè dè mmù yaá.

Bè b̄ommè Esibiti èi kóo kpààti mutie k̄òm̄e

¹⁰ Kè ti Yìè Kuyie mbéi nke dò: Mí ndi Yìè nKuyie mmũ b̄e i nke tú, mù òkè mèè kp̄í mmediè nkè mu bake tũòke tiwetì deè mù ànné tefentè.

¹¹ Deè te kè m mù duó nketenkè kóo kpààti dièwè, kòò mù d̄òò mù mànnè dè, m mu d̄ootóomu.

¹² Kè bekpákparibè, benitiyonkubè mù k̄ũ ke d̄ounko kè mù duó yetàrè yemou ìnkè, tibiti timou mièke, kè mu bake kèké ke duó yekondake yemou mièke, bèè do mù dièku kè bè mù yóu ke ìtè.

¹³ Kè tinòti timou boti commu mu kũnni ìnkè kè tiwanwanti timou nàù mu bake.

¹⁴ Dè d̄òò memme kè dè bo yie nkè detie ndèè c̄òimú inéce kè menie ndè sànnè, kè mùmamù muù ténke báá okè, kè mu bake nkáá ntiwetì, kente kè mùù m̄oote tefentè, ke yé demou dè d̄ommè kékúmu keta ketenkè k̄ew̄ennénè bèè bo kudònkù.

¹⁵ Mí ndi Yìè nKuyie m b̄e immu ke tú: Sètìrì kó mutie ta dii yìè kudònkù dii yìè ndi n duóm̄mè deè bo ketenkè ìnkè, kè dè k̄ari mukũũ, muù kp̄í nte kè n c̄ònné ikó mbá ì ténke í p̄ũ nkè yebire kũũ, kè dè biitoo kè Dimaa tãrè ìnkè kó detie demou kp̄e i.

¹⁶ M mù b̄onténi dii m̄onni kè mùu ta kudònkù kè yebotèe keè, kè d̄eè domu ye k̄òmbùòti. Detie ndèè kó òmáà bo n kó kupúú Edenni mièke nè Dimaa kó detedierè deè p̄eù kubooku kè de yèmmè nnaati.

¹⁷ Iboti mièke bèè do mù cuó ke dièku mu déé nkè bè múnkeè bè w̄ennénè bè k̄uò bè mudoò mièke kè bè tanné kudònkù.

¹⁸ Detie ndèè kó dimàà bo n kó kupúú Edenni mieke mùmamù do í mù mànnè kuwenniku nè m̄okùmè. Bá nè memme kè di w̄enné f̄s̄ nnè be nè bèè í c̄ammù nè bè kùò bè dikpànni mieke ke ta kudònkù. Esibiti kóo kpààti nè o kòbe be kperè yó mme ndò. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b̄éi!

32

Bè kuó ndii kúdabònni Esibiti èi kóo kpààti kpéi

¹ Kè dè mm̄ake yebie ntepítè nè yèdèé nè bè ti p̄r̄m̄m̄m̄è ke kònnè Babidònni, otànkù tepítè nè odèri diyie ketiri yie kè Kuyie nni mbéinnè ke dò:

² Onitì f̄s̄! Kuó ndikúdabònni Esibiti èi kóo kpààti kpéi nke dò:

A do bo ibotí cuokè
ke dò ndiciriciribii ndi,

ke w̄ète ke dò ndàméèrì kó femùd̄fè.

Ke duó ikó mmieke ke k̄orì menie nnè a t̄àake
ke íinko menie.

³ Ibotí bo tíi ndii m̄nni péu, de m̄nni ndi n yóo da bontémè muditimù kè bè da yūs nkédenne,

⁴ Kédòunko ketenkè kàa nduóo dikpàà cuokè, kè dikpàà kó tinàti ncómmù a Ìnkè kè tikpasinti tim̄ou da di.

⁵ Kè desonne dèè p̄àake kè dè nduóo yetārè Ìnkè nè tibiti mieke.

⁶ A yī mbo cóu nketenkè kèp̄ontè yetārè Ìnkè kèp̄ie nyekondake.

⁷ A bo kú dii m̄nni m bo pii nke Ìnkè, késoukùnnè siw̄āā, kédúo nkè diwetiriri dátinné diyie, bá otànkù ténke bá mpéi.

⁸ M bo s̄oukùnnè dèè kó dimàà mí k̄è Ìnkè, m bo duó nkè dibiinnii ānné a èi mieke a kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b̄éi!

⁹ Ibotí péu a í yé ì m bo duó nkè ìi keè dii m̄nni a domè kè i yèmm̄è caārè.

¹⁰ Yebotè péu k̄m̄bùàti bo do a d̄ò dè kpéi, m bo ei ndii m̄nni n siè bekpààtibè ìkè kè bèè kpeute. A bo do dii yie be kóo m̄ou báá na kèp̄i nhomáà.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú Babidònni kóo kpààti kó disie da tati.

¹² Kóo āp̄òmbè bo kuò benitibè péu. Bè tu bèè yóo b̄embe ibotí mieke, bèè yóo pante f̄s̄ nhEsibiti a èi kó tefentè kékua a kó kunitisükù.

¹³ M bo kuò a wanwanti tii bo kukó nNiidi také, onitì m̄ou kó tenaàcètè yoo kuwanwankù makù kó dikpèètiri ténke báá k̄ore kukó nNiidi nkó menie.

¹⁴ De m̄nni m bo bónkùnnè a nie nkè mè mp̄ù ì mmekùò nkōme. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b̄éi!

¹⁵ M bo poté dii m̄nni Esibiti tenkè kòbe kè bè kùò nè dèè kó dimàà bo ke mieke kè ketenkèe d̄òunko, bè bo banté n tùmè di Yiè nKuyie.

¹⁶ Ibotí im̄ou kó benitipòbè yó nkuòmmu de kó dikúdabònni o kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b̄éi.

Bè kusmmè dikúdabònni ibotí bè na ì kpéi

¹⁷ Kè dè mm̄ake yebie ntepítè nè yèdèé nè bè ti p̄r̄m̄m̄m̄è ke kònnè Babidònni, otànkù ketiwè, diyie tepítè nè dinummuri yie, kè ti Yiè Kuyie nni mbéinnè ke dò:

¹⁸ Onitì f̄s̄! Kuó ndikúdabònni Esibiti tenkè kó kunitisükù kpéi. Á bè w̄ennénè ibotí t̄è ìi tu ibotí dieyi kó besap̄ambè kè bè tannè kudònkù bá nè bè me ndeumè kè bèè w̄ennénè bedòmbè.

19 Náké be ke tú: N yē mbe yēmmè dò mbè pēētému betobàà? Bèe ta kudònkù kēwēnnénè bedòmbè tóbè ibotí ìì í cāmmù ì kòbe, bè kùò bè mudoò miēke.

20 Esibiti èì kòbe yóó kú mudoò miēke nke, bè sūótému disìe ke deè ke yóó kuòè Esibiti èì kó behāāpòmbè bēmòu.

21 Bekpàritiebe dièbè bèè bo kudònkù nè bè bè do naati bè bo bè daá ke dò: Bè bè kùòmu mudoò miēke bembè bèè í cāmmù kè bè ti sǎ́nkéní.

22 Kè Sidii kóo kpààti múnke dè bo kòo fǎti soké o kó behāāpòmbè kpèyi cuokè, bēmòu bè bè kùò mudoò miēke nke.

23 Wèè kó kufǎti bo ketenkè cūmpure mómmònnè kòo āāpòmbè kpèyi kù fité. Bè bè kùò mudoò miēke nke, bembè bè do dé bè ketenkè ìnkè.

24 Kè Edammu kóo kpààti múnke dè bo kòo fǎti soké o kó behāāpòmbè kpèyi cuokè. Bēmòu bè bè kùò mudoò miēke nke, bè tu ibotí tēì kòbe mbe bèè í cāmmù ke ta kudònkù, bembè benitibè do dé bè ketenkè ìnkè. Kè bè di ifei.

25 Edammu kpààti ta kudònkù nku, kòo nitibè fǎti fité o kòku, bè tu ibotí ìì í cāmmù ìnyi, kè bè bè kùò mudoò miēke. Bembè benitibè do dé bè ketenkè ìnkè. Kè bè bè wēnnénè kékùò mudoò miēke. Kè bè di ifei.

26 Meseki kóo kpààti nè Tubaadi kou kè bè múnke dè bo kè be kó behāāpòmbè fǎti fité be kpèyi, bè tu ibotí ìì í cāmmù ìnyi, kè bè bè kùò mudoò miēke, bembè benitibè do dé bè ketenkè ìnkè.

27 Bè báa na kēwēnnénè bekpàritiebe bèè ku nè dimònni, bè tu ibotí ìì í cāmmù ìnyi. Bekpàritiebe yètè do feímè kè bè bè dé ketenkè ìnkè, kè bè ta kudònkù ke duó kè be yò yàke be se ìnkè, kè be dǎpiiti nòńkè be ìnkè.

28 Díndi múnke Esibiti kòbe bè yóó di wēnnénè ibotí ìì í cāmmù ìnyi kékùò mudoò miēke.

29 Edòmmu èì kòbe múnke de mbo nè be kóo kpààti, bá nè bè me mmòkemè dikòmbùò bè yóó bè kùòmu ibotí ìì í cāmmù ì kòme, kè bèe ta kudònkù.

30 Kubakù yóó kó bekpààtibè bēmòu de mbo nè Sidoniibe bè kùò bè mudoò miēke, bá nè bè do me mmòkemè muwērímú kè bè bè dé. Bè tu ibotí ìì í cāmmù ìnyi kè bè bè kùò mudoò miēke, kè bè wēnnénè bedòmbè ke di ifei.

31 Mí ndi Yiè nKuyie m bēimmu ke tú: Esibiti kóo kpààti bo yà diì mǎnni bè kùò bèè kó dimàà mudoò miēke, o yēmmè bo narike wenwe nè o āāpòmbè bēmòu.

32 Dè bo bè narike ke yé be yètè do feímè ketenkè ìnkè kè bè bè dé, bè bo wēnnénè Esibiti kóo kpààti nè o āāpòmbè ibotí ìì í cāmmù kékùnné. Mí ndi Yiè nKuyie mmú bēi.

33

Kuyie ndònnemè Esekieri o eikèmbàri

(Wénté mukámmù 3:16-21)

1 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò: Onitì fǎ! Náké Isidayeeribe ke dò:

2 Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Kè dè dò m bo duó nkè mudoò tanní dihei mari, kè de kó dihei yembè bǎnne onitì be èì.

3 Wèè bàa kòò yà be dootitabè kèrínímè ke eé ditáteheù kécáu nho kòbe.

4 Kòo mǎu keé ditáteheù kuómmè ke búútóo kè be dootitabè kòtèni koò kùò, dè tu o kpeti ntì.

5 Ò kèèmu ditáteheù kuómmè ke búútóo, kòò ku dè yí tú òmòu kpeti, ke yé kòò do nyiè nhò na ncootému.

6 Kè dè me ndò nhobàri weè yà be dootitabè kè bè kèríní kòò dò nkáré ke í eé ditáteheù kè be dootitabè kàtení ke kùò òmàù, ò kumu o yei nkpréí, wèè bàà dibòri weè né tò de kó meyei.

7 Onitì f́! N da bànnemu Isidayeeribe, á nkémmú n náàntì, kè ò yí á bè nàké tí, á tí mbè nàké.

8 Kè n da nàké ke tú: Náké onitiyeiwe ke tú n yè nhò bo kú, kàà í ò nàké kòò bo yóu o yei nhò yóó kúmu o yei nkpréí, kè n né da bekénè o kpréí.

9 Kè dè me ndò nha ò nàkému ke tú wèè yóu o yei nkéceete, kòò yete o yóó kúmu o yei nkpréí nkè f́ nné deetè a fòmmu.

Onitì dòmmè meè ò kòù

10 Kè tí Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Onitì f́! Náké Isidayeeribe ke tú n yè mbè mè nnàámmè ke tú be yei nnè be yetimè deè cèèke ke bè yòntè kè bè cítiri, ke békú bemaá ke tú: Tí bo nífòùà?

11 Náké be ke tú: Mí ndi Yìè nKuyie m bomu! N yí dó onitiyeiwe bo kúmè. N dó wèè yóu meyei mme kénfòù. Ceetenè kényóu meyei. Díndi Isidayeeribe di dó kékúmaá?

12 Onitì f́! Náké a tebií Isidayeeribe ke dò: Kòò nitisàù yóu mesàà mmudòòrìmù ke dòò meyei, mesàà nhò do dòòri mè báá na kóò deetè. Kòò yeiwe me nyóu o yei nke dòòri mesàà, meyei nhò do dòòri mè báá na kóò fétinne. Kòò nitisàù ta meyei mmudòòrìmù, mesàà ndoké kòme báá na kóò deetè.

13 Kè n nàké onitisàù ke tú: Ò yó n fòù, kòò yóu mesàà nke ta mmeyei mmudòòrìmù, n ténke í yóó dentení mesàà nhò do dòòri mè kpréí. Ò yóó kúmu meyei nhò dòò mè kpréí.

14 Kè m me nnàké onitiyeiwe nwe ke tú: Ò bo kú! Kòò yóu meyei nke dòòri deè wenni.

15 Kòò ténké wèè ò màkenè dibànni wè ò dòùnnè dè, ke ténké ò do yùúúú dè, ke túnne itíé nyí duò mmufòmmu, kòò ténke í dòòri meyei nhò yó n fòùmu ò báá kú.

16 M me nténke báá dentení meyei nhò do dòò mè, ò yó n fòùmu ò túnne mèè kpréí ndèè wenni ke dòòri deè síé.

17 Onitì f́! nha tebií náámmu ke tú: Mí ndi Yìè nKuyie n dòòri dè í wenni! Dè í tú mí kó me dòòrìmè í wenni, bèè kó me dòòrìmè sí.

18 Kòò nitisàù yóu mesàà nke ta meyei mmudòòrìmù, ò yóó kúmu de kpréí.

19 Kòò yeiwe wèè me nyóu meyei ke dòòri mesàà, nè de kpréí nhò yó n fòùmu.

20 Di né me ntúmè n dòòrìmè í wenni, díndi Isidayeeribe n yóó di bekénè bá wè o dòòrìmè dòmmè mme.

Bè pòntemè Sedisademmu

21 Kè dè mmàke yebie ntepiítè nè yèdèè nè bè tí píímè ke kònnè Babidònni, otànkú píínwè, diyíè nummuri yìè, kòò niti mòu yenté Sedisademmu kékókéni kè n nàké ke dò: Bè pòntemu Sedisademmu!

22 De kóò niti do yóó cokéni m borè kèsó Kuyie nkó muwèrímú wee cùténímu n yínké kè ò na kéwète kébéi, kòò ntuokuní ke ś n nòndenfé dàte kè n nò nke náá.

23 Mèmmè kè tí Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

24 Onitì f́! Bènitibè bèè kpaá bo Isidayeeribe tenké kó tidobonti bè náá nke tú: Abarahammu do bo omáà ndi kè nh ò duò nde kó ketenkè kòò bo nkè te, kè bè né bo sùmmu kè n yóu m bo kè mbè duòmmàá?

²⁵ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: Bembé bèè yo mmeyi, kè be yèmmè bo yebòkè bíékè, kè bè cou menitiyi mbeè bo tieke n kó ketenkàà?

²⁶ Bembé bèè pikú yekpàrise ke dɔɔri isòke kperè, bá wè kòò dɔunè o kou pokù beè bo tieke n kó ketenkàà?

²⁷ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n fòumu, kè mî béi nke tú bèè kpaá de kó tidobontí miéke kè yóò bè do mudoo mmu kè bè kùò, kè desinnèe pímmú bèè bo dikpáá kè mutenkũ nkuò bèè bo titádènti nè itáfuò mmieke.

²⁸ M bo deite Isidayeeribe wērímú mùò bè àà tefentè, be ei nè be tārè kè dèe dɔúnko kénáá ntédòntè, bá òmòu ténke bá ndè pènkù.

²⁹ Nè bè dòò ìì sòke kpéi mbe tenkè bo dɔúnko kénáá ntédòntè, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

³⁰ Oniti fí! A tebíi náantemu a kpéi ndihèi kó kuduotí fitimè nè be cēi kó yebòrè ke tú: Tí kotenè, kòò ti náké ti Yiè nKuyie nhò náké ti.

³¹ Dèe te kè bè kòriní a borè kusũkù ke kari a iikè ke bo keè a tò ti. Bè kèmmúmu a náànti, bè né í dɔɔri ti yèmmè, bè yó nda náá ntínáannatí ntí ke né tū mbe mómòmbe kó meyèmmè ke dó mucóntimu.

³² Bè da dònnènè oyendènti nwe wèè tammè naati, kòò nò nke diè nke nò nke bie ndebémbénnè. Bè ò nda kèmmú kè dè bè naatimu, òmòu me nyí dɔɔri a bè náá ntí.

³³ A bè náá ntí duunnímu, tí bo dɔò diì mònni bè bo banté mí ndi Yiè nKuyie mpáánáànti náàntò bomè be cuokè.

34

Kuyie nkpannè ti bèè ni Isidayeeribe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

² Oniti fí! Kpannè bèè ni Isidayeeribe. Náké be m pānānānti ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bè bo yá bembé bèè ni Isidayeeribe. Opecēnti ò ncēmúmu o pe nyí, kè bembé né piú bemáá ke yóò bè bo ndakemè m pe kpéi.

³ Ke yò nyí miè, nke duòkùnè ì cìti tiyààti ke daati, ke kòu yepedakè mekùò nkpeye ke cáá, bè me nyí ì cēmúmu.

⁴ Bè í duò nyipe ìì cīte tidiiti kè ì bo kpenke. Bè me nyí taà nyiì mò, mbè í bou ìì kèeté, bè í péirini ìì dó kéfeti, bè me nyí waà nyiì feti, bè ì cēmúmunè muwērímú mmu, kè ì fēũnko.

⁵ Kè m pe mōnté ì cēmbé ke ciété kè desinnè ì píi.

⁶ Kè ì āante yetārè yemou ìnkè nè sitáá simou ìnkè ke ciété ketenkè kemou miéke bá òmòu í dake ì kpéi, òmòu í ì waà.

⁷ Díndi bèè tu n kó bepecēmbé, kénténè mí ndi Yiè nKuyie n tú mù!

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie m bomu, kè mî béi nke tú: M pe me mmòntémè becēmbé ke ta beyóòbè nòu miéke kè desinnè ì píi mbá ì cēmbé ì dake ì kpéi nke piú bemáá ke búútóo m pe kpéi.

⁹ Nè de kpéi ndíndi bèè tu n kó bepecēmbé, kénténè n dó ké di náké ti.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie m béimmu ke tú: N wēētenímu de kó bepecēmbé bíékè ke bo fiète m pe bá bè ténke bá ntú bèè ì cēmúmu. De mōnni kè bèe paà bemáá mupíimú. M bo fiète m pe be nòu miéke kè bèe ì paà mucámmú.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie mmú mómumu n yóò daate m pe kpéi nke ì cēmúmu.

¹² M bo wēte kētíi m pe opecēnti òò tíi mmèè botí ipe ìì ciété. M bo ì kpáakeni tipíti timou fetaafe nè kuyaakù dè do ì cie nkè ìì kote kè kéndake ì kpéi.

13 M bo ì dènnèni ibotí teì miéke kẹ̀ ì kpènnéni i tenkẹ̀ kẹ̀ nyì cěmmù Isidayeeribe tārè ìnkè nẹ̀ ikondéi imou miéke nẹ̀ dihéi kó yebòrè sàáyè yemou.

14 N yó nyì cěmmù tímúsààti borè nde, Isidayeeribe tādànti kó tímúti nti ì yó nyommè ì kó dinaacènhòò ndi. Ì ní yóó de nhompè kényo nylsidayeeribe tārè kó tímúsààti.

15 Mí ndi Yiè nKuyie mmù mómumu n yó ncěmmù m pe ke ní nyì om̀p̀unko. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b́eí.

16 M bo wammù ì feti kẹ́pé́ténì ì dọ́ kékenté, ketaa nyì kòute, kémiekùnne ì mọ. M bo kuò ì ã mekùò nke kpeñni ke cěmmù m pe.

Kuyie ntumè kù kèrínì ke bo tee nku kobe

17 Měmmè kẹ̀ ti Yiè nKuyie mbéi nke dọ: Nte mí ndi Yiè nKuyie n náá nti m pe kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie n tú, n yóó batemu m pe ì kpeñni kécánnè iniyi n ẹ̀pedakè nẹ̀ yebodakè.

18 Ì di tímúsààti ke cěmmu ke naù tisontì. Ì yà menésààmè ke cěmmu ke kòrí mesammè.

19 Ì dọ m pe sonyi nyó nyì naù tì múti nti ke yò nyì kòke mèè niè.

20 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tú: Mí mómumu n yóó bekénè ìpe mekùò nkpeí ì cīñni ì kpéí.

21 Ke yé ì kūmmùmè ì cīñni ì pīiti nẹ̀ ì baayo ke ì cíe nkè ì yè ditowaa.

22 N yóó fietemu m pe beyóóbè nau miéke ke né ì bekénè itòbè kpéí,

23 kédúò nkè n kóo tǎnti Dafitii náá n kóo pecènti, wèè yó ndake m pe kpéí, wèè yó ntú n kóo pecènti omáá.

24 De m̀nni mí ndi Yiè nKuyie mmù yó nyì te kẹ̀ n kóo tǎnti Dafiti tú ì kóo kpààti. Mí ndi Yiè nKuyie mmù b́eí.

25 N yóó ì d̀nnè metaummè mme kẹ̀ ti narike kẹ̀ n kei ntikpasinti, bá ti ténke bá nkpaá bo kẹ̀ m pe ncenti dikpaá ke bá nyìkù ke ní duòò bètèi kutúúkù miéke.

26 Kẹ̀ n duò nkè ì mbo n tāsàari pəri, kẹ̀ fetafè nniù fe m̀nni ke d̀ori ketenkè mesàà.

27 Kẹ̀ detie nni mpeí kẹ̀ depaa mpeí kẹ̀ ì mbo i tenkẹ̀ ke í yìkù. M bo tǒte mēfimme mèè ì plítì kẹ̀ ì dènnè tidaati miéke, kẹ̀ ì banté n tùmè di Yiè nKuyie.

28 De m̀nni ibotí teì kobe ténke bá nyì pīi, ndesinnè me nténke bá nyì cáá. Ì bo mbo ke í yìkù, demarè bá nyì kóónnè.

29 Kẹ̀ n fífú detie nyi kpéí, dikònni ténke báá kuò fēmafè dihéi miéke. De m̀nni ibotí teì kobe ténke bá nyì daú.

30 De m̀nni ì bo banté ke dọ mmù ì te ke ì bonè. Dindi Isidayeeribe di tú n kobe mbe, mí ndi Yiè nKuyie mmù b́eí.

31 Mí ndi Yiè nKuyie mmù b́eí nke tú di tú n kó kupecenku nku kẹ̀ n di te ke dake di kpéí.

35

Kuyie nkpannè tì Seii èi kobe

1 Kẹ̀ ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dọ:

2 Onitì f̀! Wèè te Seii tārì ekè bíkè kẹ̀ bè nàké m pānāahti.

3 Nàké be ke dọ: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yitè ke còmmumu Seii ekè tārì kobe kpéí nke bo bè kpannè. N yòute n ndùtè nte Seii tārì ekè ìnkè kẹ̀ yè bo d̀unko kènaá ntedontè.

4 M bo duò nkè be ekèe dɔ́unko kénáá ntidobontì kè bèe banté n tùmè di Yiè Kuyie.

5 Bè mè nniímèmu Isidayeeribe sáá, kè Isidayeeribe yei ntonté kè m bè poté, kè bè bo meyeñcaarimè mieke bá bè í bè kuò mmesémmè ke cǐéké ke bè kòu.

6 Mí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mǐu bǐi. Bè í me ndepemè menitiyĩ mmucóummù, menitiyĩ mmeè yó ncóu be tenkè.

7 M bo kuò bèè kó dimàà pènkù Seii tǎri borè, kè òu dɔ́unko yúóó.

8 Bè bo do Seii tǎri kòbe mudoò ké bè kùò. Becírìbè bo píe nho tǎrè ìnkè nè sitáá ìnkè nè tibiti mieke nè ikondeí ìmòu mieke.

9 Be ekè bo dɔ́unko sáá, bá òmòu ténke bá nyè á, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

10 Seii ekè kòbe bèè bǐi nke tú, bè bo túóté mí ndi Yiè nKuyie n kó ketenkè n kpàatiyò borè yèdéú?

11 Nè de kpéi mmí ndi Yiè nKuyie m bomu kè mǐu bǐi, be mieke do péi mèè kpéi n nìtibè kè bè bè níí nke bè póó, n yóó me mbè dòò memómòmme, m bo bè poté kè bèe yà n dòmmè.

12 Kè bèe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie n kèè tipocemmúnáaanti bè nàké tí, bè do tú òu mǎnnì Isidayeeribe tǎrè dɔ́unko kè bè yè pèté ke tieke.

13 Bè n cǎnnénè kè de òumu, ke n sǎmmú kè n de kèè demòu.

14 N yóó pǎnte be eì páí páí nwe kè òu dɔ́unko kè de narike yebotè mí ndi Yiè nKuyie mmú bǐi.

15 Isidayeeribe tenkè do dɔ́unko kè de mbè naatimu, n yóó me mbè dòò memómòmme, Seii tǎri bo dɔ́unko, Edòmму omòu, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

36

Kuyie nnákémè ku nìtibè yóó wète kǐtiekémè be tenkè

1 Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dò: Oniti fí! Náké m pǎnánáanti Isidayeeribe tǎrè ìnkè kòbe ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú bèe kǐnté n dó ké bè nàké tí.

2 Mí ndi Yiè nKuyie mmú bǐi nke tú: Be dootitòbè bè daúmu ke tú wùòò! Ti né í tieke di tǎrè di do tá yèà?

3 Deè kpéi nte kè n tu: Á bè nàké m pǎnánáanti, nàké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú ibotí tei kòbe me mbè yáammè ke bè pǎnte ke bè tieke ke bè daú.

4 Deè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie kè n tu: Díndi bèè bo Isidayeeribe tǎrè di kǐnté kǐkéè n tú mù, n tú: Di tǎrè me ndɔ́unkomè nè sitáá nè ikondeí nè tibiti kè be ekè náá ntidobontì ke dɔ́unko kè yebotè di daú.

5 Dè n yonkemu mí ndi Yiè nKuyie kè n còmú ke pàrikè ke tú m bo kpánnè ibotí ì di fité òke Edòmму tenkè kemòu kòbe, ke yé de do bè naatimu kè bè pǎti bè pétémè n tenkè ke bo tieke, kǐtúóté deè bo ke mieke.

6 Nè de kpéi nàké Isidayeeribe bèè bo yetǎrè ìnkè nè sitáá nè tibiti nè ikondeí ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú de n yonkemu kè m mieke peike ibotí bè daú mèè kpéi.

7 Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè m bǐi nke pàrikè ke tú bè múnke bo daú de kó ibotí ì do bè daú.

8 Díndi Isidayeeribe tǎrè kó detie! Püntènè fifáati kǐpíe yebe péu n nìtibè Isidayeeribe kpéi, bè wǐtinímu bàmbà mbe tenkè mieke.

9 Di mmònni n dàatenímu be tǎrè kpéi nkè bè bo wète ke yè kùúti depaa nkébuotí tidiiti ye ìnkè.

10 N nìtibè Isidayeeribe bo wēte kēpíe ndi ìnkè kēwēte kēmaá yehèkè yèè do pùò nkénhā.

11 M bo duó nkè benìtibè nè iwūō kè dēe píe kēsūū nképíe nképēētè dè do dòmmè, m bo di dōò mesàà nkè dēe pēētè dè do dòmmè kè dí banté n tùmè di Yìè nKuyie.

12 N yóò kè duó n nìtibè Isidayeeribe mbe, kè bè nkè te ke centi ke Ìnkè, kè kè ténke bá nte be tārèe paà be bí.

13 Nte mí ndi Yìè nKuyie n tú mù: Benìtibè náámu ke tú: Isidayeeribe tenkè yo mbenìtibè ke dèè kubotí kùù bo ke mièke.

14 Nè de kpéi nha ténke í yó nyo mbenìtibè, a ténke í yó ndeu a nìtibè bí, mí ndi Yìè nKuyie mmù bí.

15 Fó nyIsidayeeribe tenkè ibotí tēi ténke í yó nda sáá. Bè ténke í yó nda daú, a me nténke í yó ndeu a nìtibè bí, mí ndi Yìè nKuyie mmù bí.

Kuyie nnákémè kù yóò wēte kētúmme Isidayeeribe

16 Kè ti Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

17 Oniti fí! Isidayeeribe do bo dii mōnni be tenkè mièke ke kè sīnkùnemu nè be dōòrimè nè be borime mièke kè kēe dontenè onitipòkù ò nyúò nke dòmmè.

18 Memme kè m mièkeke ke yè kè n kuò benìtibè bèè bo ke mièke, bè kè sāu mēè kpéi nnè sibōotenkaaniì nè be cōù mmèè nitiiyīì nkpeí.

19 Kè m bè cié nkè bèè ta ibotí tēi mièke betabè tenkè. Kè m bè bekénè be borime dòmmè, nè be dōòrimè.

20 Kè bè ta ibotí tēi mièke ke te kè bè càari n yètiri ke náá nke tú: Be nnìtibè tu ti Yìè nKuyie nkòbe mbe kè kù bè yīèke ke bè dènnè ku tenkè.

21 N yí nyie nke bo nwúónko kè Isidayeeribe càari n yètiri ibotí tēi bè ciété ke ta ìi mièke.

22 Dēè kpéi nte mí ndi Yìè nKuyie nkè n tu: Náke Isidayeeribe ke dò: Dè í tú beè kpéi nte kè n yóò pí mmutōmmú. N yóò mù pí n yètiri càari mēè kpéi nke bè ciété ke taá ìi botí mièke ì borè nde.

23 N yètiri dii càke ibotí tēi bè ciété ke taá ìi mièke ì borè, kè n yóò di wénkùnne. Nè dii borè nde yebotè yóò bantémè n tùmè di Yìè nKuyie.

24 N yóò di dennenímu ibotí tēi kó ketenkè di ciété ke bo ìi cuokè kēwēte ke di tíi ndi tenkè mièke.

25 Nè di fié mēè kpéi nyebòkè ke sīnte, m bo di óúnè menésààmè ke di wénkùnne meyōō mmemou,

26 kēwēte kè di duó mmeyempāmmè ke di ānné iyentotí panyì, kédèite meyèmmè mēè kpeñni ke dō ndipèrì, kè di duó mmenitiiyèmmè.

27 M bo di duó n kó muaá nkè di ntú n tié nke dōari n kuò yèmmè,

28 kè m bo ketenkè n do duó nkè di yembè, kè nni ndi te kè di tú n kòbe.

29 Kè n dí dēetè nè dēè do di sīnkùnko, kēduó nkè tidiiti píe ndi tenkè kè dikōnnii yè.

30 Detie mbo mpeí mmediè nkè tidiiti péi mmediè nkè ifei ténke bá ndi bo ibotí tēi cuokè.

31 Kè di dentení di borime nè di dōòrimè dè do í wennimè kēpē ndimáà di yei nnè isòke di do dōari dè kpéi.

32 Díndi Isidayeeribe ifei ìi do dō nkè di pí nnè di borime, mí ndi Yìè nKuyie mmù bí nke tú dii kpéi nyí te kè m pí m me mpī mmù tōmmú.

33 Mí ndi Yìè nKuyie m béimmu ke tú: M bo wēte ke di wénkùnne dii yèi di yei mmemou, m bo duó nkè di wēte kēmaá di ekè yèè do pùò nkémbo.

³⁴ Di tenkè kèè do dɔ́unko kè benitibè mpɛ̀nkù ke kè yàù, di bo wɛ̀te ké kè kùúfí.

³⁵ Benitibè bo náké ke kpéí nke dɔ́: Ketenkè kèè do dɔ́unko keè naá nkupúú sààkù ke dɔ́ntenè kupúú Edenni. Yehékè yèè do pùò nkénaá ntidobonti kè di wɛ̀te ke yè maá sicèkperí kénhà.

³⁶ De m̀nni ibotí ìì di fité ì bo banté ke dò mmí nKuyie mmú maá yehékè yèè do pùò, ke fííkú detie nketenkè kèè do naá ntedanté ke mieke. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi nkè dè yóó dɔ́.

³⁷ N yóó yóú d́ndi Isidayeeribe kè di n wammúmu kè n né na ke di teennè kè di sũũ nkémaatenè kupecɛ̀nku. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

³⁸ Dibanni do ɔ́ mbo Sedisadɛ̀mmu, kè iwũɔ́ di yó n fíé ìì píe mmèè botí n c̀tè̀tè̀, benitibè yóó wɛ̀te ke píe mmèè botí yehékè yèè do può, nkè di banté ke dò n tú di Yiè Kuyie.

37

Kuyie nnàkémè yekũ̀d̀ yèè kpéí yè yóó wɛ̀te kéfoutemè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nkó muwɛ̀rímúu cúténí n ỳnkè kè ku Yaá nni ntúóté kékote kécónnè kubiriku makù cuokè kè yenitikũ̀d̀ píéké ku mieke.

² Kè ti Yiè nKuyie nní nni nfrìnè de kó kubiriku mieke tipúti timòu, kè n yà yenitikũ̀d̀ cóú cóúmè ku mieke, bá yè í senní ke kpéí wákéré.

³ Kè kù m beke ke dò: Oniti f́s, a yèmmè dò nye nkũ̀d̀ bo na kèwɛ̀te kéfoutaà? Kè n dɔ́: N Yiè nKuyie nf́d̀d̀ yé.

⁴ Kè kù dɔ́: Náké de kó yekũ̀d̀ m pānānānti ke dɔ́: Mí ndi Yiè nKuyie n tú yenyè yekũ̀d̀ yèè kpéí yèè kénté n dó ké yè nàké tì.

⁵ Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó yè ànnému muwemmu kè yèè foute.

⁶ N yóó yè ànnému ic̀tè̀ nnè memambii nnè tikònti, ké yè duò mmuwemmu kè yèè foute kèbanté n tùmè di Yiè nKuyie.

⁷ Kè nní nkpaá ke yè náá nti Yiè nKuyie nyè n yè nàké tì, kékéè kutoweku makù nè kunaṁpoo kè yekũ̀d̀ t́sónntenè yetòbè.

⁸ Kè n wénté kénsó nyic̀tè̀ nhānnè nè memambii nnè tikònti, kè muwemmu muù máá kpa.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè ke dɔ́: Oniti f́s, náké muyaá mmùu bo itemmānke inàà ke dɔ́: Mí ndi Yiè nKuyie n tú mùu kotení keta becírìbè mieke kè bèè foute.

¹⁰ Kè nní nkpaá ke náá nti Yiè nKuyie nyè n náké tì kè muyaá nkotení ké bè ta kè bèè foute, kéíté kécómúú kémmānnè dihāpònt̀nni dierì.

¹¹ De m̀nni kè kù n náké ke dɔ́: Oniti f́s, de kó yekũ̀d̀ benkú Isidayeeribe mbe. Beè náá nke tú be kũ̀d̀ kpéí ke ténke í yóó na kédɔ́d̀ timati kè be kperɛ̀ dèè.

¹² Deè kpéí nte kè n tu, á bè nàké ke dɔ́: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó pootemu be f́ti ké bè dènnení ké bè t̀t́nè bembè n nitibè Isidayeeribe be tenkè.

¹³ Mí ndi Yiè nKuyie m bo pootè dii m̀nni if́ti, kè n nitibèè yènni bè bo banté ke dò n tú di Yiè nKuyie.

¹⁴ M bo bè ànné muwemmu kè bèè foute, kè n wɛ̀te ké bè kànnè be tenkè. Kè bèè banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmú béi nkè tì dɔ́.

Kuyie nnàkémè Sudaà kòbè nè Isidayeeribe bè yóó wènnémè dikpàatiyuu dimáà

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyié ké m béinnè ke dɔ́:

16 Onitì fí, túóté kudóú kēwāri ku ĩnkè ke dò: Sudaa kòbe nè Isidayeeribe bèè bè bonè, kētúóté kutekù kēwāri ku ĩnkè: Sosefu (yoo Efadaimmu) nè Isidayeeribe bèè ò bonè.

17 Kàa ì wēnné kēpikú a nòutè miēke kè ì ndò nkudú kumáà.

18 Kàa botí kòbe da beke ke tú á bè nàké dè benkù mù.

19 Á bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú, n yóó túótemu Sosefu kó kudóú nè Isidayeeribe bèè ò bonè, n yóó kù wēnnénè Sudaa kòku nku kēpikú kè ì naà nkudú kumáà.

20 Esekieri a bo mpikú dìi mǎnni idéi a wāri ì ĩnkè kè bè da wúó,

21 a bè nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó fietenemu ibotí tēi Isidayeeribe bè ciété ketaá ì miēke, n yóó bè dēnnenimu tipití timou kè bè tí nké bè kpēnnéni be tenkè miēke,

22 kè bè dòò kubotí kumáà be tenkè miēke, kè bè mbo bembē Isidayeeribe be tārè ĩnkè, kòo kpààti omáà mbè baké, bè ténke bá ntú ibotí idéi ke mōke yekpàatiyo yèdèè.

23 Bè ténke bá nsĭnkũnko bēmaá nè sibōotenkaani nè isōke kó mudōōrimù nè munitikú. N yóó bè dēētēnēmu be yei mbè dōò mē, kè bè wēnkũnne, kè bè ntú n kòbe kè m bè te.

24 N kóo tǎnti Dafiti wēè yó ntú be kóo kpààti, bè yó mmōke ocēnti omáà ndi kēntū n kuó, kēyíe n tié, ke dōōri ì yēmme,

25 kēmbō dihei n do duó ndi n kóo tǎnti Sakōbu, be yēmbè do bo dìi miēke. Kè bè mbo bembē nè be bí nè be yaábíó sáà kè n kóo tǎnti Dafiti ntú be kóo kpààti sáà.

26 Kè m bè dōōnè metaumme kè ti narike kè tì kó metaumme mho sáà. Kè n wēte kè bè kǎnne be ei kēduó nké bēe sūū kè n cītē mbo be cuokè sáà.

27 Kè nní mbè bonè ke bè te kè bè tu n kòbe.

28 Kè n cītē mbo be cuokè sáà kè yēbotēe banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmí bè cǎnné.

38

Kuyie nkpannè tì Kòku Makòku kóo kpààti

1 Kè ti Yiè nKuyie nní mbéinnè ke dò:

2 Onitì fí, wēēte okpààti Kòku wēè bo Makòku tenkè miēke, wēè tu Mēsēki kòbe nè Tubaadi kòbe kóo kpààti diēwè, kóo kpānnè. Náké we m pāānāahtì.

3 Á ò nàké ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú: N yitè ke cómmúmu wenwe okpààti Kòku o kpéi, wenwe wēè tu Mēsēki nè Tubaadi be kóo kpààti diēwè.

4 Mí ndi Yiè nKuyie n tú n yóó ò dintēmu, kētōnné o yēi kuyīmpie, nkóó dēnne wenwe nè o āāpōmbè nè sisēi nè si dēèbè bèè báátí weti weti kè be tīnni sū, kè bè to tikpārinenti nè tidōpiiti ke tú bekpārīnuōmbe.

5 Peresi nè Kuusi nè Puti kè be kòbe bè neínè ke to tidōpiiti, ke óké yepikè.

6 Kōmēe nè o kó behāāpōmbè nè Bēti-Tokamaa, wēè bo kubakù yóu nè o āāpōmbè bēmou kè yēboté péu ò neínè.

7 Wēè báátí wenwe nè o āāpōmbè nè bèè ò bonè kòò mbè ni.

8 De kó yewe bo tuōke dìi mǎnni n yóó wēte kè da tōmmu kàa kōte kè do dihei n nitibè do bo di, kè dikpānni bè cíe, kè bèe taá ibotí tēi miēke kè be kó ketenkēe dōũnko yemōrè mayè miēke, di mmōnni kè bèe konní kékari bāmmù. Dè bo yíe yēbie mmayè miēke kè n da tōmmu bèè yenténè mudoò be tenkè, Isidayeeribe tārè yēè do dōũnko kēnaa ntidobontì. Nè bè yātenè dìi yiè ibotí tēi ke konní, bè bo kè dè bè naatimu, timati í bè kōōnnè.

⁶ M bo banté muhãã Makòku tenkè nè ketenkè kèè soké dàméèrì cuokè kèè kò yehékè kòbe kari fèè, kè bèe banté n tùmè di Yiè nKuyie.

⁷ M bo benke n nìtìbè Isidayeeribe n yètìrì tumè: Kpa meyi. De mòmni bè ténke bá ndi caàrì, kè yebotèe banté ke do mmí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeeribe tũ nkù n kpa meyi.

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie n náké dii yiè kpéi tũðkenímu ke dèè, dè yóó dòomu, mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

⁹ De mòmni Isidayeeribe ekè kòbe bo yènní kécóu mbe dootitòbè kparìnentì nè tidòpiti nè detànnè nè ipie nnè yekpãã nnè tikpãseuti, bè bo ntuòtìnè de kó ideí ke dò yebie nyèyiekè.

¹⁰ Bè ténke bá ntaà dikpáà mudakáù, bè ténke bá nkõu ideí titúúti mieke, tikpàrinentì nti bè yó ntuòtimè. De mòmni bèè do bè pùò nkéheí be kperè, bè múnke bo bè pùò kéheí be kperè. Mí nKuyie mmí béi.

¹¹ De yiè Kòku fãti bo mbo Isidayeeribe tenkè dibòrì dii yètìrì feí, kupotance yiè kùù biriku, mukákúú nkóo dàméèrì, diyie kè yìèni kèè bíékè. De yiè de kó kuce bo Ìtinné, bè bo dè kùnné Kòku, kényú òborè ke dò: Kòku nè o ããpòmbè be biriku.

¹² Isidayeeribe bo mbè kùrì ke bo wénkùnne be ei, bè bo mbè kùrì ke dò betããbè bèyiekè.

¹³ Isidayeeribe tenkè kemou mieke, òmou í yó nkpa, be kùnnímù, de yó ndò ntepatè nte be kpéi. M bo bè benke de yiè n òumè, mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

¹⁴ De kó difònkúò bè bo tãnké benitìbè kè be kó mutòmmú ntú bè bo nfirmè be tenké kemou mieke ke kùrì bèè kpaá kpaá ke bo wénkùnne be tenké.

¹⁵ Kè bè nfirmì, kòò mòu yà yenitikũð, wèè tí nyetãrè òborè kécóu nkè befòtikeubèe yè tũóté kékùnné kubiriku bè tu kù: Kòku nè o ããpòmbè biriku.

¹⁶ Kè bèe yú dihei teri mari ke dò: Kunitisũkù, bè kùnné kùu nitisũkù kpéi. Mèmmè kè dihei wenke.

¹⁷ De kó difònkúò kè ti Yiè nKuyie nyié kè m béinnè ke dò: Onitì fã, náké tinòti timou boti tipiti timou kpeti nè desinnè òemou ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú òeè tí nyIsidayeeribe tãrè Ìnkè kè n dó ke dè pã dipãnni òieri ndi. Dè bo di initimàa nkéyã mmenitiyĩ.

¹⁸ Dè yóó cáákému bekpàritiebe kényã bekpàatibè yĩ. M bè ndè pãmu, Basãã tenké kó yepadaké nye nè ipeni nè sibòó nè inàãke dèè ã mekùò.

¹⁹ M bè ndè pãmu kè dè bo bè cááké nè be kùò nkénsànnè, kényã be yĩ nkémuò.

²⁰ N dè ànné dibanni ndi kè dè bo cááké sikpàrisẽf nè si dèèbè, bekpàrìnuombe nè be ããpòmbè, mí ndi Yiè nKuyie mmí béi.

²¹ M bo benke yebotè n òumè, m bo yè ànné dii mòmni tenòutè yè bo yà n òommè.

²² Ke tũóté de kó diyie nè de ìkòo Isidayeeribe bo banté ke dò mmí ndi Yiè nKuyie mmí bè te.

Esekieri wète ke kòntémè o pããnaanti

²³ De yiè yebotè bo banté ke dò nyIsidayeeribe yei nkpeí nte kè bè ciété be cie ke ta betòbè tenké, be banté ke dò mbè yete n kpeti nti kè m bè bùtinné, kè bè ta be dootitòbè òu mieke kè bè bè kòu.

²⁴ Bè yete mèè kpéi n kpeti ke sɪnte, deè te kè m bè bùtinné. Bè bo banté ke dò m bè dòò bè mánne dèndè.

²⁵ Mí ndi Yiè nKuyie mmúí b́ei nke tú: M bo ẃete ḱet́enńení Sakɔbu yaábí ìù tu tidaati betòbè tenkè. Mésémmè meè bè nni mbonè kè dè n yóú n yetisààri cààri m̀èè kpéí.

²⁶ Bè bo mbo diì m̀onni be ei mieke bàmmùù bá òm̀òù í bè k̀òonnè bè bo yè nyifei kperè bè do d̀òrri dè n yìkè nè bè do yetírímè n kpeti.

²⁷ M bo bè d̀enneni diì m̀onni be dootitòbè ekè ḱeẃete ḱe bè tíi mbe tenkè. Nè be borè nde n yóó benkemè yebotè n kramè meyei,

²⁸ kè yèe banté mí ndi Yiè nKuyie mmúí bè temè, ke ýe n yóó bè d̀enneníme ibotí t̀ei mieke, ḱeẃete ḱe bè tíi mbe tenkè mieke. Be kóò m̀òù t́enke bá nkpaani dè bíékè.

²⁹ Dè m̀onni n t́enke báá bè bùt́inné, ke ýe n yóó c̀ũ̀nnímè n Yaá mbe Ìnkè. Mí ndi Yiè nKuyie mmúí b́ei.

KUYIE MBENKEME ESEKIERI KU CEPÀNTE YÓ NDÒMMÈ

40

¹ Kè dè mm̀ake yebie nsipísídé nè yènùmmù nè bè ti ṕírmè ke k̀onnè Babid̀onni dibenni t̀ankù ketiwè kó diyìè pínni yiè, ke śó ndè m̀ake yebie ntepítè nè yènàà nè bè p̀ontemè Sedisademmu. Kè ti Yiè nKuyie nwērímúú cúténí n ýnkè ḱénto ḱekatenè de bíékè.

² Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke kè dè ndònnè m bo Isidayeeribe tenkè ke cómmú ditári dieri mari Ìnkè, di bakù c̀anku diyìè yìèni k̀èè bíékè, kè dè d̀ò mbè maá dihei dieri.

³ Kè ti tuòkoo d̀eborè kè n yà onìti m̀òù, k̀òò k̀ònti d̀onnè disòwùù, k̀òò to kuhòù kùù dùòkenè titònkpeti nè kupààti kùù beúnè ke cómmú dihei kó dibòri.

⁴ Kè de kóo nìti n náké ke d̀ò: Onìti f́ò, wénté mesàà nkékénté mesàà, ḱendake n yóó da benke dè kpéí dem̀òù, ke ýe bè da k̀òtenénímè die nkàa bo de nyá. A bo yà d̀èè kó dimàà á dè benke Isidayeeribe.

Kuyie nciètè d̀ankù nè te càkè ditowaa bíékè kpeye

⁵ Kè Kuyie mpàánáahtì náaht̀ò b́ei nke d̀ò: Mémme n yàmè ti Yiè nKuyie nciètè kè kuduotí t̀e fitè tipítì tim̀òù, k̀òò nìti wenwe pikù kùù pààti okùmè bo métiri m̀etáàti, k̀òò benné de kó kuduotí c̀éè kè mè mbo de kó kupààti m̀emáà, kè m̀ecómmè nkù bo m̀emáà.

⁶ Ó dèè m̀emme ḱekote dibòri diì bo diyìè yìèni k̀èè bíékè kédèke yedetisàkè, ḱebenné dibòri c̀éè nkè mè mbo de kó kupààti m̀emáà.

⁷ Kòò benné yetuo bè maá yè ke càtinné kuduotí, bèè bàa ti Yiè nKuyie nciètè bè níí yó mbo yè, kè di okùmè mbo kupààti m̀emáà, mep̀ekùmè kupààti m̀emáà, iduotí ìì soké de kó yetuo cuokè kè ì c̀éèkù mbo métiri m̀etáàti, kè ye kó yebòrè yèè wetí kukpánkpánkù kè yè c̀éèkù mbo kupààti m̀emáà m̀emáà.

⁸⁻⁹ Kòò benné kukpánkpánkù kó dibòri de mieke kperi, kè mep̀ekùmè mbo métiri m̀enàà, imarí kó m̀ecéè métiri òmáà.

¹⁰ Dè kó yetuo bè càtinné yè kè yè bo yètáàti yètáàti, bá kùù pikù ke ma yem̀òù, iduotí ìì soké ye cuokè kè ì mà im̀òù.

¹¹ Kòò benné ditowaa kó dibòri kè mep̀ekùmè mbo métiri m̀enùmmù, m̀eokùmè métiri m̀ekuò nè dikéè.

¹² Kè kuduotí makù bo de kó yetuo ìikè kè ku okùmè bo métiri kó dikéè ku pítì tim̀òù. Bá diì tou kè di m̀ake métiri m̀etáàti bá kùù pikù.

13 Kòò benné di ntou mànkù kéntò kétuòkenè diteri kòku kè dè mbo métiri tepíítè nè mèdè nè dikéè bá dii bòri kè di weti diteri.

14 Kòò benné kukpánkpánkù kè kù mbo métiri tepíítè kè ti Yiè nKuyie ncĭtè kó kudànkù fité de kó kukpánkpánkù tipíiti timòu.

15 Mefiè mmèè duò kukpánkpánkù dibòri ditowaa kperi kéntò kétuòkenè de mièke kperi kè mè mbo métiri sipísidè nè mènùmmù.

16 Yetuo bè maá yè ke càtinné kuduotí bèè bàà ti Yiè nKuyie ncĭtè bè níí yó mbo yè, kè yè mmòke fenétibè ditowaa bíékè kè bè kpetí simátidii kè iduotí ìi yè tukúnè kè ì bè mòke kè kukpánkpánkù bè mòke. Kè bè kerí de mièke bíékè kè dè dò ntipuonti.

17 Kè de kóo niti n tanné Kuyie ncĭtè kudànkù ditowaa kòku kè tidieti de bo ke cè ke dàri yetàsàayè ke fité, kè tidieti bo sipísitāāti.

18 Bè cè ke dàri yèè tārè yèè bòrè bo tipíiti de mièke bíékè kè ye okùmè mànnè yebòrè kōme.

19 Kòò benné dibòri de mièke kperi kéntò kétuòkenè ditowaa kperi, dii kàrinè Kuyie ncĭtè dànkù de mièke kòku, kè dè mbo métiri sipísìnùmmù. Ò benné memme diyie yìenì kèè bíékè kó yebòrè.

20 De kó difònkúò kébenné kubakù cànkù bíékè kó dibòri dii kàrinè ti Yiè nKuyie ncĭtè kó kudànkù ditowaa kòku, di okùmè nè di pèkùmè.

21 Kè yetuo bè maá yè bèè bo mbaa ti Yiè nKuyie ncĭtè be kpéí, nkè yè mbo yètàāti yètàāti bá kùù píkù. Iduotí ìi yè càátinè nè de kó kukpánkpánkù, de okùmè nè de pèkùmè kè dè mmannè deketiri kōme do mamè. Meokùmè métiri sipísidè nè mènùmmù, mepèkùmè métiri tepíítè nè mèdémè nè dikéè.

22 De kóo fenétibè nè de kó kukpánkpánkù nè dèè kerí kè dò ntipuonti ke mannè diyie yìè kèè bíékè kperi, kè yedetisàkè bo yèyiekè ke tùòkenè kukpánkpánkù de mièke kòku.

23 Kè ti Yiè nKuyie ncĭtè dànkù de mièke kòku kó dibòri, kè kubakù cànkù kperi weti kuyou kperi kè deyilkè kperi weti diyie yìè kèè kperi, kòò benné mefiè mmèè soké yebòrè sàku kè dè mbo métiri sipísìnùmmù.

24 De kó difònkúò kòò n kòtenè kubakù cànkù bíékè, kè dibòri marí bo de bíékè, kòò benné de kó yetuo nè iduotí nè di kó kukpánkpánkù kè dè mmannè detèrè do mamè.

25 Dibòri nè di kó kukpánkpánkù kè dè mmòke fenétibè kè bè dònne betòbè do dòmmè ke fité, kè be okùmè bo métiri sipísidè nè mènùmmù, mepèkùmè métiri tepíítè nè mèdémè.

26 Mefiè mmèè duò dibòri nè kukpánkpánkù de cuokè kè mè mbo yedetisàkè yèyiekè kè bè kerí de kó iduotí kè dè dò ntipuonti ke fité.

27 Kè dibòri bo dii kàrinè ti Yiè nKuyie ncĭtè kó kudànkù de mièke kòku, kè bo kubakù cànkù bíékè, kòò benné di mbòri kéntò kétuòkenè diteri kè dè mbo métiri sipísìnùmmù.

Kuyie ncĭtè dànkù nè te bòrè de mièke bíékè kpeye

28 Memme kòò duò nkè n ta dibòri kubakù cànkù bíékè kperi kékote ti Yiè nKuyie ncĭtè dànkù de mièke kòku. Kòò benné de kó dibòri kè di mmannè yèyèè do mamè.

29-30 Kè di kó yetuo nè di duotí nè di kó kukpánpánkù kè dè mànnè detèrè do mààmè ke mọke fenétìbè ke fité. Kè dibòrì nè kukpánpánkù, kè de okùmè mbo métìrì sipísìdè nè mènùmmù, mepèkùmè métìrì tepíítè nè mèdé nè dikée.

31 Kè de kó kukpánpánkù bòrì kàrìnè Kuyie ncíètè dánkù ditowaa kọku, kè dè mbo yedètisàkè yèni, kè bè kèrì imarì kè dè dò ntípuonti ke fité.

32 De kó difónkúò kòo n tannè ti Yiè nKuyie ncíètè dánkù diyìè yìèni kèè bíékè kperì, kè di benné kè di baa mmànnè yeteyè do mààmè.

33 Di kó yetuo nè di kó iduotí nè de kó kukpánpánkù kè dè mmànnè detèrè do mààmè ke mọke fenétìbè ke fité, kè de okùmè mbo métìrì sipísìdè nè mènùmmù, mepèkùmè métìrì tepíítè nè mèdémè nè dikée.

34 Kè de kó kukpánpánkù bòrì kàrìnè ti Yiè nKuyie ncíètè dánkù ditowaa kọku, kè de kó mēfiè mbo yedètisàkè mēni, kè bè kèrì imarì kè dè dò ntípuonti ke fité.

35 Kòo n kọtènè kubakù yó bíékè kó dibòrì kè di benné kè di mmànnè yeteyè do mààmè.

36 De kó yetuo nè de kó iduotí nè kukpánpánkù kè dè mànnè detèrè do mààmè ke mọke fenétìbè ke fité kè dè okùmè bo métìrì sipísìdè nè mènùmmù, mepèkùmè métìrì tepíítè nè mèdémè nè dikée.

37 Kè de kó kukpánpánkù bòrì kàrìnè ti Yiè nKuyie ncíètè dánkù ditowaa kọku. Kè de kó mēfiè mbo yedètisàkè mēni, kè bè kèrì imarì kè dè dò ntípuonti ke fité.

38 De kó difónkúò kè ditou marì bo kè di kó dibòrì bo kukpánpánkù bíékè, bè do 55 dé nháú iwū5 bè kùò ì ti Yiè nKuyie nke né na kè ì tuò.

39 De kó kukpánpánkù mièke kè tábùribè bo bá kùù píkù bèdébè débè be yó nkòù bèè ìnkè iwū5 ti Yiè nKuyie nke tuò mmeyei ncíèmmè nè meyei nhūtìmù de kpéí.

40 Ditowaa bíékè a bo ntatoomè ti Yiè nKuyie ncíètè bòrì, kubakù yó bíékè kè tábùribè bo bèdébè bá kùù píkù.

41 Tábùribè do bo bá kùù píkù bènàà bènàà ndi, kè bèè wēnnè bèni bè yó nfeu bèè ìnkè iwū5.

42 De kó difónkúò kè tábùribè tobè bo bè dònè bè titápíèti, tìl okùmè bo sántimétìrì sipísìyiekè nè bènùmmù, mepèkùmè meè maa, mecómme métìrì kó dikée be yo ndakù bèè ìnkè titònnenti be yó nfeunè ti iwū5 ti Yiè nKuyie nke tuò nnè yepārè.

43 Kè bèè dòò yebìè nde mièke bíékè kè yè pèkùmè mmànnè tenòùtè kó mepèkùmè ke fité, bè níí yóò daa ndènde imaa mbè pà ì ti Yiè nKuyie.

44 De kó difónkúò kòo n kọtènè ti Yiè nKuyie ncíètè dánkù de mièke kọku, kè tidieti bo tidéti ku mièke. Kè kùmakù bo kubakù yó bíékè, kè ku bòrì weti kubakù cànku, kè kutekù bo kubakù cànku kè ku bòrì weti kuyóù.

45 Kè de kóò nìti n nàké ke dò: Kudiekù kùù kó dibòrì mè nwetí kubakù cànku ikuó niùbè bèè yó mpí ti Yiè nKuyie ncíètè mièke mutómmù, be kọku nku.

46 Kè kùù kó dibòrì mè nwetí kubakù yó ikuó niùbè Defii botí kou Sadaki bí ìi yó mpí ndiwū5tònni ìnkè mutómmù, be kọku nku.

Bè bennémè ti Yiè nKuyie ncíètè dómme

47 De kó difónkúò kòo benné ti Yiè nKuyie ncíètè kó kudánkù de mièke kọku, kè ku okùmè mbo métìrì sipísìnùmmù, kè kù mmà tipíiti tímòu ke diwū5tònni bo ku ìkè.

48 De kó difónkúò kòo n tanné ti Yiè nKuyie ncîètè kó kukpánkpánkú kébenné ku kó imarí kè kù mbo ku mpíkú métiri mèdé nè dikéè, kutekù meè máá, kè dibòri kó mepèkùmè mbo ku mpíkú métiri òmáá nè dikéè kutekù meè máá.

49 Kè kukpánkpánkú okùmè mbo métiri tepíítè, mepèkùmè métiri mèkuò, kè yedètisàkè mbo tepíítè yèè kòrinè deborè, kè yesànhè bo ku mmànku òmáá, kutekù òmáá.

41

1 Kòo n tanné Kuyie ncîètè kó kudieku dièkù, kébenné dibòri kó kumarí kè mepèkùmè mbo ku mpíkú métiri mètàāti kutekù meè máá.

2 Kè dibòri kó mepèkùmè mbo métiri mènùmmù kè di kó imarí kó mecéè mbo métiri mèdé nè dikéè, ku mpíkú nè kutekù. Kòo benné kudieku kó meokùmè kè mè mbo métiri sipísidé, mepèkùmè métiri tepíítè.

3 De kó difónkúò kòo ta de mieke kó kudieku, kébenné dibòri kó imarí kè ì mbo métiri òmáá, dibòri métiri mètàāti, imarí kó mecéè métiri mètàāti nè dikéè.

4 Kòo benné kudieku kumómmonku kè kù mbo meokùmè métiri tepíítè, mepèkùmè meè máá. Kòo n náké ke dā: Ku ndieku tú ikué nenti kòku nku.

Bè do maá tii dieti kékpeénné Kuyie ncîètè

5 Kòo benné Kuyie ncîètè kó kumarí kè ku céè nní mbo métiri mètàāti, kè bè maá tidieti mati ke kpeénné Kuyie ncîètè kè ti bo métiri mèdé mèdé ke fité.

6 Kè bèe benné de kó tidieti tii sàké titobè ìnkè inaú itāāti itāāti bá kùù píkù. Ku mpíkú tidieti sipísitāāti, kutekù memme. Kè de kó tidieti tukúnè kuduotí bè maá kù kè fii nKuyie ncîètè. Tì me nyí tukúnè Kuyie ncîètè mómmonte kó kumarí.

7 Kè de kó tidieti pèkùmè nyéúti ke deètòo ke taà kumarí ke mme ndo nke fité Kuyie ncîètè.

8 Kè n yà dèmarè pūūtémè ke iiténí ke fité Kuyie ncîètè. Bè maá yèè tuo ke kpeénné Kuyie ncîètè ye kó dipūū ndi, kè di bo kupàati mèmáá métiri mètàāti kòku.

9 Kè kumarí ditowaà bíékè kòku de kó yetuo cómmú kùù ìnkè kó kucéékù bo métiri mèdé nè dikéè kè mefiè nsoké soké de kó yetuo cuokè.

10 Kè yetuo kó mepèkùmè bo métiri tepíítè píitè ke fité.

11 Kè de kó yetuo mæke yebòrè yèdéè, dii nkubakú cǎnku, diteri kuyouú meffè mmèè soké de kó yetuo cuokè kè mè bo métiri mèdé mèdé nè dikéè ke fité.

12 Kuyie ncîètè ìkè kè ditou marí bo kè di pèkùmè bo métiri sipísitāāti nè mènùmmù, kè kumarí kó mecéè mbo métiri mèdé nè dikéè ke fité, kè di okùmè bo métiri sipísinàà nè dikéè.

13 Kòo benné Kuyie ncîètè kè te okùmè mbo métiri sipísinùmmù, te dànkù nè te marí kè dè mbo métiri sipísinùmmù.

14 Kuyie ncîètè ke yíenè te dànkù de mieke bíékè kòku kè dè mbo métiri sipísinùmmù.

15 Kòo benné Kuyie ncîètè kó meokùmè nè te dànkù difónkúò kòku kòmè nè de kó tikpánkpánti kè dè mbo métiri sipísinùmmù.

Bè sàrimè Kuyie ncîètè te mieke

De kó difónkúò kè Kuyie ncîètè de mieke nè kukpánkpánkú kùù kòrinè Kuyie ncîètè dànkù ditowaà kòku.

16 Kè bèe dè dàri ideí kétúóté ketenkè kénto kétuakèné simátidii fenétibè borè, ke me nyí tikpánkpánti tii fité Kuyie nciètè tipítii titāati ke múnke dariné fenétibè simátidii kòbe ideí,

17 kétúóté ti Yiè nKuyie nciètè kó dibòri kètannenko de mieke nè ditowaà nè imarí kéfíté i mieke nè i ìnkò.

18 Kè bèe kerí kè dè ndò mbèinkèmbàribè nè tipuonti, kè beinkèmbàribè bo bèdèbè, kupuonku mbo kumáa. Bá wèè ìnkèmbàri kòò mòke keyiikè kédékè.

19 Keyiikè kèè dò nkenitikòke kè kè níi nwetì ku mpíkù kupuonku, kè kèè dò nkeciricirikòke kè kè wetì kupuonku kupíkù tekù kè dè me ndo nke fité Kuyie nciètè tipítii timòu.

20 Beinkèmbàribè nè tipuonti bè do de kerí kumarí ìnkè nke, kétúóté ketenkè kénto kétuakèné dibòri ìnkè.

21 Kuyie nciètè kó dibòri kó ideí do màmu tipítii timòu.

Bè do dònè dù wūstònni ideí

22 Kè Kuyie nciètè iikè kè dèmarè bo ke dònne diwūstònni ideí kperi, kè di cómmè bo métiri òmáa nè dikéè, di okùmè métiri òmáa mepèkùmè métiri òmáa kémmòke ditàri nè mekpéèmmè kè imànke tú ideí. Kòo n náké ke dò: Ti Yiè nKuyie nkòò tábùri nwe.

23 Kuyie nciètè kó dibòri kó yecàkè do bo yèdèè ndi, kè de mieke kó dibòri kpeye múnke bo yèdèè.

24 Kè yè kpetíri tipítii tidéti, yedé memme.

25 Kè bè kerí ye ìnkè kè dè dò mbèinkèmbàribè nè tipuonti, ke dònne dèè do kerí imarí ìnkè. Ke ànné kudóu makù kè kù nhānke Kuyie nciètè kó dibòri ditowaà bíékè.

26 Kè bèe ànné sibòo nè simátidii, kékerí kè dè ndònnè tipuonti tipítii timòu. Ti Yiè nKuyie nciètè bòri nè bè maá sù cèi ke te kpeènnè nè ideí iì ānke yebòrè.

42

Bè do maá yèè tuo képéènnè Kuyie nciètè

1 Kòo n kòtenè Kuyie nciètè dānkù ditowaà kubakù yóu bíékè kòku, kè ti ta yetuo yèè wetinè tecfètè tèè bo kubakù yóu nè te dānkù.

2 Kè te okùmè bo métiri sipisínùmmù, mepèkùmè sipísidé nè dikéè

3 Te bòri iikè de mieke bíékè nè kudānkù ditowaà bíékè kòku bè ce kù ke dàri yetārè, kè tidieti mati dè bo ke tè wetì nè tii sàké titòbè ìnkè, ke bo titāati titāati.

4 De kó tidieti iikè kè meffè mmamè soké de mieke bíékè, kè mepèkùmè bo métiri mènùmmù kè mè okùmè bo métiri sipisínùmmù kè ti bòrè bo kubakù yóu bíékè.

5-6 Kè deinkè kó tidieti mōpúrinè defūò nè decuokè kpeti, ke yé te kpánkpánti kó imarí ti èütémè. De kó tidieti do sàké titāati titāati ndi, ti í mòke yesānkè titeti dòmmè.

7 Kè Kuyie nciètè dānkù ditowaà bíékè kè kumarí makù wetinè yetuo yèè bo ditowaà, kè ku okùmè mānnè yetuo kōme,

8 Ke yé ti Yiè nKuyie nciètè dānkù ditowaà kòku kó yetuo okùmè do bomè métiri sipísidé nè bènùmmù ndi, dù tou do bo ti Yiè nKuyie nciètè iikè kè di mbo métiri sipisínùmmù.

9 De kó yetuo fūò kè dibòri bo diyie yèni kèè bíékè, bèè kèriní Kuyie nciètè dānkù ditowaà kòku bè bo ntaà dè.

10 Kuyie nciētè dānkù kó kuduotí ìnkè kè yetuo bo ke wetí diyìè yìèni kèè bíékè, ke wetí tecīētè matè nè te dānkù.

11 Kè mēfīè mmamè bo ye cuokè ke dōnnè yeteyè do dōmmè, mēokùmè nè mēpēkùmè nè yeborè nè ye dōmmè nè yecàkè kè dè mà.

12 De kó yetuo yèè bo diyìè yìèni kèè bíékè bá dì kè di mōke dibòrì, kè di dōnnè kubakù yóu bíékè kpeti kpeye do dōmmè, ke bo bá kùu ce mànkù ke wetí kumarì kùu perì diyìè yìèni kèè bíékè.

13 Kòo n náké ke dò: Tidieti tìl me mbo kubakù yóu nè kucānkù, ke wetí Kuyie nciētè dānkù, ti Yiè nKuyie nkó tidieti nti, ikuó niùbè bèè pī ti Yiè nKuyie ntōmmù bè ní yóo de nkari kédì mudii bè pā mù Kuyie, ke de ndóu mbè kù pā tì diiti nè bè kù fié ì wūō mēyei nciēmumu nè me nhūtímù kpéí. De kó dibòrì tú ti Yiè nKuyie nkperi ndi.

14 Kè ikuó niùbè ní ta Kuyie nciētè dibòrì sààri mieke, bè báa yennè be yàati bè pīnnè ti ikuó tōmmù kékote benitibè tobè borè, bèè ti dōu ndende kéceete titeti ke né na kékote benitibè tobè borè. Ikuó yàati nti.

Bè bennémè Kuyie nciētè marí ditowaà bíékè

15 Ò dèè dii mōnni Kuyie nciētè mieke kó mubennímù kénto kè ti ye dibòrì dii bo diyìè yìèni kèè bíékè, kòo benné Kuyie nciētè dānkù kó kuduotí kēfité.

16 Kòo benné diyìè yìèni kèè bíékè kó kupikù nè o pàati kè dè mbo métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250) kēfité.

17 Kòo benné kubakù yóu bíékè nè o pàati kè dè mbo métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250) kēfité.

18 Kòo benné kubakù cānkù bíékè nè o pàati kè dè mbo métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250) kēfité.

19 Kòo benné deyìikè bíékè nè o pàati kè dè mbo métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250).

20 Kòo benné kuduotí kùu fité te pūti tinàà kè ku okùmè mbo métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250). Ku pēkùmè métiri sikousidé nè sipísínùmmù (250). Kuu do yàati Kuyie nciētè nè dihei kpesi.

43

Kuyie nkó tikpeti wēte ke cutinimè ku cīētè

1 Kòo n kōtenè dibòrì dii bo diyìè yìèni kèè bíékè.

2 Kè n yà Kuyie nkó tikpeti kè tì kérínì diyìè yìèni kèè bíékè, ke uuti ke dō mmenie nhōō tamè kukò, kè ti wenniku mí deborè.

3 Kè n yà mēbenkùmè deborè kè mè ndōnnè n do yà mè Kuyie pōnte dii mōnni Sedisadēmmu, kéndōnnè n do yà mè Kebaa kó ntaké. Mēmme n domè kēsīnnōō ketenkè.

4 Kè ti Yiè nKuyie nkó tikpeti tuōkení diyìè yìèni kèè bíékè kēta ku cīētè bōrì diyìè yìèni kèè bíékè kperi.

5 Kè ti Yiè nKuyie nYāa nní ntúóté kētannè ku cīētè dānkù de mieke koku, kè n yà Kuyie nkó tikpeti píemmè te mieke.

6 Kè n keè òmòu m béinnēnnimè Kuyie nciētè mieke, onitì wèè do n neínè kòò baa kpaá bo m borè.

7 Kè de kó metammè n náké ke dò: Onitì fō! N kpààtikàrì dii bo die, n nacēdaānni ndi kè n yó mbonè n nitibè Isidayēeribe sáá, bá bè ténke bá n yóu kētūmne yebakè kénkūri be kó bekpàatibè n cīētè borè ke caari n yetiri.

⁸ Kè be kó bekrààtibè maá be cǐí kǐtǒónnè n kpete kékeu yebòrè n cǐtè kpeye také, kécónnè yecákè kó idéi kǐtǒónnè n kpete kpeye, kè kuduotí kùmáá ti yaàti. Bè sǎu n yètiri ndi nè isòke kpete kó mudòòrimù, deé te kè m mieke bè yè kè mbè kù.

⁹ Di mmònni bè yóó yóumu yebokè kó muféu nè bè bo nkùrimè be kó bekrààtibè n cǐtè borè, kè nni mbè bonè sǎá.

¹⁰ Kòo yíé kè n náké ke dǎ: Oniti fǐ! Náké Isidayeribe n da benke tètè cǐtè te kó kufènkù dòmme kè bèe tètè benné, kè dèe yie nkè ifeí bè pí mbè dàòri ìì sòke kpéí.

¹¹ Kè ifeíi bè píñnè be dàòrimè, a bè benke n cǐtè kó meòòmme nè te òmmè nè te bòrè bè taà yè nè bè yìé yè nè te tié nnè te kuó. A dè wàri demou kè bèe dè yà kéndàòri dè yèmmè.

¹² Nte n cǐtè kó ikuó, kǐtúóté ditàri yómmè nè di tenkè kó dimàà cénke kǐfité. De kó ketenkè tu n kòke nke.

Kuyie nnákémè bè yó nkù feumè iwūs ke tuò nyewūstòrè Ìnkè

¹³ De kó difǎnkúó kébenné diwūstònni nè kupàati kùu beúnè de kó kupàati do bo métiri kó dikéè ndi. Kòo benné difǎtiri dii fité diwūstònni kè di cǔmpume mbo métiri kó dikéè, di pǎkùmè meè maá, kè di bìè nkó meokùmè mmànnè tenùtè kó mepǎkùmè kǐfité.

¹⁴ Kè bèe túóté diwūstònni tàri ketenkè kperi kǐntǎ kǐtuokènè kukákù de mieke kòku, kè dè mbo meokùmè métiri kó dikéè, mepǎkùmè meè maá.

¹⁵ Bè yó ntuòti dè muháá nkè dè bo métiri kó dikéè. Kè yebàkè bo yènàà meyómmè.

¹⁶ Diwūstònni dimou kè di okùmè bo métiri mèyiekè, mepǎkùmè meè maá, di do màmu tipítì timou.

¹⁷ Kè difǎtiri dii fité diwūstònni kè di cǔmpume bo sǎntimétiri sipísidé nè mènùmmù. Kè di detisàkè wetí diyìé yìèni kèè bíékè.

¹⁸ De kó difǎnkúó kè ti Yìé nKuyie nni mbéinnè ke dǎ: Oniti fǐ! Kè bè maá diwūstònni, nte a yóó dàòmè kè bè né na kǐtuò nyiwūš di Ìnkè, ke di còu mmeyíí.

¹⁹ A waá ndinaadapànni kédúú nDefii botí kòbe, ikuó niùbè Sadòki bí bèè pí n tǒmmú diwūstònni Ìnkè kè bèe di feuté meyei ncǐèmmè kpéí.

²⁰ Kàa waá mmeyíí nkǐfeté diwūstònni bàkè nè kukákù kpéèmmè kó tipítì tinàà, ke me nyí nè yebìè nkǐfité. A yóó me nyí kédeite di yei nkè di wènkùnne.

²¹ Kè bè feuté de kó dinaadaà meyei ncǐèmmè kpéí, nha di túóté kédenne n cǐtè dànkù kè di tùò ndibòri bè tǎátè di de kpéí.

²² Diyìé dǎri yìé kéwaá ndibòdaà dii kpa kuyènkù ke di feuté kéwénkùnne diwūstònni a do dàòmè dinaadaà.

²³ Kàa dèite dii mǎnni diwūstònni kó meyei nke dèè, a waá ndinaadapànni teri nè dipedaà dèè kpa kuyènkù.

²⁴ Kè dè nni nféúté kè ikuó niùbèe dè yòore mukókúó nke dè nni ntuò.

²⁵ Kàa mme nhò nyewe yèyiekè mieke, bá dii yìé a níí kuò dibòdaà meyei ncǐèmmè kpéí, nkǐféúté dinaadaà nè dipedaà dèè kpa kuyènkù.

²⁶ A yó mme nhò nyewe yèyiekè mieke kéwénkùnne diwūstònni kè bè né na kǐketé mutómmù di Ìnkè.

²⁷ Kè de kó yewe pǎtè, kǐtúóté diyìé nínni yìé nè yèè sòké, ikuó niùbè bèè yó nfeu iwūs ke tuò nnè di yó nni nfeu ì metaumme kpéí. De mǎnni kè nni nyo di kpeti. Mí ndi Yìé nKuyie mmíu bǐi.

44

Bè yó ntaà mèè botí Kuyie nciētè

¹ Kè weè niti n kotenè Kuyie nciētè bòri ditowaà bíékè kperi dii bo diyie yièni kèè bíékè, kè ti nsó ndi kpeti.

² Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: De kó dibòri yó nkpetímu, òmòu báá di kpeté ke yé mí ndi Yiè nKuyie n di ntamè, nè de kpéi di yó nkpetímu.

³ Tekpààtibite tiè níi yóó dè kàri m borè kèdi o dii, ò níi tanní kukpánkpánkù. Ò níi yóó ku nta ké kù yènnè.

Bepòbè í yó ntaà Kuyie nciētè

⁴ Kòo n kotenè kubakù you bíékè kó dibòri dii wetí Kuyie nciētè, kè n yà Kuyie nkó tikpeti píemmè ku ciētè mieke, kèdo késinnó ketenke.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Oniti fš! Daate kéwénté mesàà, kékénté mesàà nkékeè n yóó da duó nyèè tannò, n yóó da náké Kuyie nciētè dòmmè mme nè te kuó, a daate bè taà mèè botí n ciētè nè bèè í dò nké ntè taà.

⁶ Á náké Isidayeeriibe de kó itookperi yembè ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú, bè dòò isòke kperi kè dè tontému.

⁷ Bèè tannè n ciētè bèè í cāmmú be yèmmè nè be kōnti, ke sīnkūnko n ciētè di tuò ndii mōnni iwūš di n feu i kó mekùò nnè meyi. Bè tōte metaummè mèè bo mēmmè dīndi nè mí nti cuokè.

⁸ Bè í dake bè m pāā ndè kpéi, ke yóu bè bo mpīmmè n tōmmú ke mù duó mbetòbè kè bèe pī mbè na mpī mmùù tōmmú n ciētè mieke.

⁹ Náké be ke dò: Mí ndi Yiè nKuyie n tú opòò wèè í cānté yoo di mieke wèè í yíe n kpeti o báá ta n ciētè bá kòò tu opòò ke bè bonè.

Defiibe kuó bè yó mpī mmèè botí Kuyie nciētè mutōmmú

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Defiibe bèè do n dēténè Isidayeeriibe do n yóu dii mōnni kētūnne yebòkè. Bè yóó yāmu de kó meyei ncōntimu.

¹¹ Bè yó ntú betōmbè sámpóbè mbe n ciētè mieke, beè yó mbaa yebòrè ke feu iwūš bè yó ntuò nyi nè metaummè kpéyi, beè yó ntú n nitibè kó betōmbè.

¹² Ke yé beè do fiémè Isidayeeriibe kó iwūš yebòkè, kénte kè bèe ta meyei mmieke. Deè te mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu n yitè ke cōmmúmu be kpéi, kè bè bo yà be yei nkó mucōntimu.

¹³ Bè ténke í yó n tónnè kēpī n kuó tōmmú bè báá kááké ikuó nenti, bè báá ta ikuó nenti dieku, kè dèe yie nkè ifeii bè pīnnè isòke bè dòò í.

¹⁴ Bèè yóó naá n ciētè tōmbè bèè yó mpī n ciētè tōmmú.

Ikuó niùbè yó ndōmmè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Ikuó niùbè Defiibe bèè tu Sadaki yaábí, Isidayeeriibe do n dēténè dii mōnni kè beè mpī n ciētè mieke mutōmmú, beè yó mbo n ciētè ke n feu iwūš ke tuò mmekùò nnè meyi. Mí ndi Yiè nKuyie mmú bíi.

¹⁶ Bèè níi yóó ta n ciētè dibòri sààri kékòte n táburi bo dè kēpī n tōmmú bè yó ndakemu mu kpéi.

¹⁷ Kè bè níi tatiní n ciētè dānkù de mieke koku, bèe dáátí tiyààti tii dùòkenè mupààkonkperimù, bè níi bá ndáátí tipeciti kó tiyààti ke pīnnè mutōmmú n ciētè dānkù yoo n ciētè mieke.

18 Bè ní yó mboú mupààkonkperímù kó tiyaàbombouñtì nti be yó kényi mupààkonkperímù kó ifietì, bè me mbá mboú òmàrà bè ka dèè bo nte kè bèè biè.

19 Kè bè yètiní dii mònñi n cīètè dānkù ditowaà kòku ke bo kòte benitibè borè bèè dáté tiyààti bè do pīñnè ti ikuá tōmmù, ke ti dǎú n cīètè mièke, bè bá ntì ā ke tóñnè benitibè, bè yàà bo bè kááké kékú.

20 Bè ní báá kuó páíí, bè me mbáá yóu kè be yùtli sūū mmèdiè, bè nkēí be yùti mesàà.

21 Ikuá niùti mǎu ní báá yà mēnàà nhò tati dii yiè n cīètè dānkù de mièke kòku.

22 Ikuá niùti mǎu báá túóté okúpokù yoo onitipòkù bè yete wè, wèe túóté osapàà nwèè mu nyí yīètè onitidù Isidayeeribe mièke, yoo kòò me mbo túóté okúpokù, wè ntù ikuá niùti tǎu kou.

23 Bèè yóó benke n nitibè dèè tu n kperè nè dèè tu cēnkoo kperè, ikuá yete dè nè ì yie ndè.

24 Bèè yó ntù bebeembè kémbekù n kuó dòmmè kēntù m baa nyemǎu kó ikuá, teom̄pùtè yiè ní ntù n kperi.

25 Bè báá tóñnè ocíi bè yàà bo sīnte, kè dè sàà í tú ò cice nwe yoo o yō yoo o bire yoo o nantè yoo o kóo kóti yoo o tǎū wèè í ye.

26 Kè dè tūðkení ke dò mmemme, kòò kááké ocíi ke wènkūnne omáà ke dèè, we mbaa yewe yèyiekè ke né na kēwēte kēsǎoté ò tōmmù.

27 Ò yóó ta dii yiè n cīètè dānkù de mièke kòku ke pī mmutōmmù ikuá dieku, mièke wèe féúté fēfē meyei ncīēm̄mè kpéí. Mí ndi Yiè nKuyie mmú bíi.

28 Ikuá niùbè beè te bè bo mpīm̄mè mutōmmù n cīètè mièke. Di báá bè duó nketenkè Isidayeeribe mièke. Be kperè yó ntù mínwe, mí nKuyie.

29 Bèè yó nyo di m pǎa ntii diiti nè di n feu ì wūō meyei ncīēm̄mè kpéí nnè meyei nhūtímù kpéí, kè di cǎñné dè kè dè bo ntù n kperè, beè yó ndè te.

30 Tidipànti mièke di ní òdeite tisààti ke yíénè di òdeite dè ke cǎñné n kpéí nnè muyoo nsààmù, di ní yóó dè duó nyikuó niùbè mbe kè dèe yie nkè n di dòò mesàà.

31 Ikuá niùbè bá ncáá ndèè ku nè òmáà yoo musīm̄mù pī ndè sinǎo yoo iwūō yoo tiwanwanti.

45

Kuyie nnàkémè bè yóó totí mèè botí ketenkè

1 Kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke dǎ: Kè di tǎá dii mònñi tété ke bo totí ketenkè di tǎáté n kòke kè kè ncáá nkémbo meokùmè cidòmétiri tepíítè nè mèdè nè dikéè mepēkùmè cidòmétiri tepíítè.

2 De kó ketenkè mièke di yóó de mbenné n cīètè kó ketenkè okùmè nè ke pēkùmè kè dè mmá, kémbo métiri sikousinūmmù nè sipísinūmmù (550) kesoó mmefiè mmamè kēfité kè mepēkùmè mbo métiri sipísidé nè mēnūmmù.

3 Kè di yíé kébenné de kó ketenkè mièke cidòmétiri tepíítè nè mèdè nè dikéè kè mepēkùmè mbo cidòmétiri mēnūmmù n cīètè yó nde mbo nè ikuá nenti dieku.

4 De kó ketenkè yó ntù n kòke nke, ikuá niùbè bèè pī n tōmmù bè cēí yó nde mbo. N tenké mièke nke be kòke yó mbomè.

⁵ Kè di benné ketenkè meokùmè cidòmétiri tepíítè nè mèdé nè dikéè mepèkùmè cidòmétiri mènùmmù kè kè ntú Defiibe bèè pī n cīètè mutōmmù bε kōke nè yehékè bè yó mbo yè.

⁶ Kàa benné de kó ketenkè mieke bake mepèkùmè cidòmétiri mèdémè nè dikéè meokùmè cidòmétiri tepíítè nè mèdémè nè dikéè kè kè ntókénè n cīètè kōke Isidayeeribe bemou kōke.

⁷ Tekpààtibite teè kó ketenkè yó mbo n cīètè nè dihei de mànkù, ku mpíkù nè kutekù diyìè yìèni kèè bíékè nè diyìè taà kèè bíékè, kè ke okùmè nheri nè n cīètè kōke nè dihei kōke de kó meokùmè.

⁸ Isidayeeribe tenké mieke kèè yó ntú n cīètè kōke, kè dèe yie nkè sikpààtibíi bá nféũnko n nìtibè, kèè kpaá kè kè ntú Isidayeeribe botí imou kōke.

Kuyie nkpannè tì sikpààtibíi

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbéinnè Isidayeeribe kó sikpààtibíi kpéi nke dò: Mí ndi Yiè nKuyie mmú tu: Dè sànnèmu memme dínidi sikpààtibíi yóunè kuyonku nè di bo nfèkùmè n nìtibè kperε, dōdò nè dèè síé nè dèè wenni ke yóu di bo nféũnkomè n nìtibè. Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

¹⁰ Di beúnè dè nè dibièpeé nè di bō di beúnè yè, dè ntú dèè wenni.

¹¹ Di yó mbeúnè dè tidiiti nè dèè yó ncūò dèè tu meniε nkperε de rínmà. Bè òò keténè tèè bièpete do ò mbo kuce tepíítè nte kéta bè tu dè òmèé.

¹² Kè timáti péiti me nni nti kè di yī ti cēékù bo cidóòbè bènùmmù tì mènke mme mbo, kè cidóòbè tepíítè me nni nte tì mènke mme mbo.

¹³ Nte di níi yóò deite mèè botí yepārè di yó m pā yè, kè di kōū tidiiti ke beri simambòo yoo tiyòti kè dè bo sipísikuò di deite dèmáá kè m pā.

¹⁴ Kè mekùò me nni mmè kè di cūó yediè ntekòutè (100), dí deite dèmáá kè m pā. Bè do òò bennénè tèè déntè do ò mbo tepíítè nte kéta bè tu dè òmèé yoo kóò.

¹⁵ Kè ipe me nni nyi yoo sibóó, kè si bo sikòusidé (200) dí deite dèmáá kè n féuté. Dí m pāa ndèè kó dimáá dè yóò wènnè nè tidiiti nti ke tuò mmetaummè pānni ndi, nè meyei ncíémme kpéi.

¹⁶ Isidayeeribe bemou ndi dihei, beè yó ndè duò ntekpààtibite.

¹⁷ Tekpààtibite teè níi yóò waá nyiwūò bè yó n fíé í yεbaa mmieke, kécōnnè muyuo nnè menáa mmèè òò yōre ke né na kétuo. Yεbaa mmieke nè otànkù pánwè kó dibanni nè teompùtè yìè nè Isidayeeribe kó metíímmè wèè níi yóò waá nyiwūò bè yó n kuò í meyei ncíémme kpéi, nnè de kó tidiiti nè ìi yóò tuò mmetaummè kpéi Isidayeeribe bemou yei ntüntimù kpéi nke.

Diyentébanni kó ikuó

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè m béinnè ke dò: Dibenni kóo tãnkù ketiwè diyìè ketiri yìè á waá ndinaadapànni kéwénkūnnε n cīètè.

¹⁹ Kè ikuó niütii waá nde kó dinaadaa meyei ncíémme kperí kó meyi, nkéfeté n cīètè bòri kó ideí nè diwūstōnni kó kukakú mekpéémme mènáa, nè n cīètè dānkù de mieke kōkū kó dibòri kó ideí.

²⁰ A yóò me nyí otànkù yìè yìènni bèè kó dimáá dòò meyei ke í dake bε kpéi, memme a yóò wénkūnnemè n cīètè.

²¹ Dibenni tãnkù ketiwè diyìè tepíítè nè dinaanni diyentébanni yóò keté dii yìè kènto kétuokénè yewe yèyiekè. De kó yewe mieke di yó nyo mpéè wèè í kōorenè mutie mùu muuti wenwe.

22 De kó diyìè kè tekpààtibite n féuté dinaadaà o mómmuò nho yei ncíèmmè kpéi nnè kubotí kumòu kòme kpéi.

23 Dibanni kó yewe yèyiekè yenyè mieke, ò níí kuò bá dìi yìè yenaadakè yèyiekè nè yepedakè yèyiekè dèè kpa kuyènkù nè dibòdaà bá dìi yìè meyei ncíèmmè kpéi.

24 Dèè tu tidiiti kó dipānni bè níí waá mmuyuo ncidóòbè tepíítè nè bènùmmù nè mekùò ndítiribè bèkuò, deè yóó wēnné nè dinaadaà kétuo nkè dipedaà kperè múnke mme mmà.

25 De kó difōnkúò otànkù yienwè kó diyìè tepíítè nè dinummuri, dibanni bè tu di tifiiti kperi yìè wèè me ndòò ké n feuté ò sòò ò feuté dè meyei ncíèmmè kpéi nnè ò sòò ò tuò ndè, tidiiti nè mekùò nkè dè mmà dè baa sòò māmè, ké mme nhò nke dò yewe yèyiekè.

46

Tekpààtibite yó ndòmmè

1 Kè ti Yìè nKuyie nní nnáké ke dò: N cīètè dānkù de mieke koku kó dibòri dìi bo diyìè yìèni kèè bíékè dì níí yó nkpetímu yewe yèkuò mutōmmú kpeye mieke, teom̀pùtè yìè kè bèè di kpeté nè otānkù pānwè kó dibanni mieke.

2 Kè tekpààtibitee tanní kukpānkpānkù kó dibòri ditowāá bíékè kperi, kécómmú kédírí dibòri kó ideí, kè ikuò niùbè n feuté o wūš fèè yóó tuo nnè metaummè kofè, kòò nínkù dende dibòri kédeè kényè, bè me mbáá kpetínnè dibòri kétuakenè kuyuoku.

3 Siom̀pùsi kó yewe nè otānkù pānwè kó dibanni benitìbè níí yóó de nnínkù kukpānkpānkù bòri ké n sānte.

4 Teom̀pùtè yìè tekpààtibite níí yó n féuté yepedabe yekuò ndi, nè dibòdaà dimáà dèè kpa kuyènkù.

5 Kè tèè waá mmuyuo ncidóòbè tepíítè nè bènùmmù, mekùò ndítiribè bèkuò, deè yóó wēnnénè dipedaà kétuo nkéwaá mmuyuo nhò dó mù mmāmè yepedabe kpéi nkè muyuo mbo cidóòbè tepíítè nè bènùmmù wèè kōore mekùò ndítiribè bèkuò.

6 Otānkù pānwè kó dibanni yìè wèè níí bo kuò dinaadaà dìi kpa kuyènkù nè yepedabe yèkuò nè dipedaà dimáà dèè kpa kuyènkù.

7 Kè tekpààtibitee waá mmuyuo ncidóòbè tepíítè nè bènùmmù dinaadaà kpéi, nkè me nwaá ndipedaà kpéi kéwaá mmuyuo nhò dó mù mmāmè yepedabe kpéi, kè muyuo mbo cidóòbè bènùmmù wèè kōore mekùò ndítiribè bèkuò.

8 Tekpààtibite níí yóó tanní kukpānkpānkù kó dibòri ditowāá bíékè kperi ndi, kéwēte ke di nyenne.

9 Yebaa nkó yewe kè benitìbè níí kōteni n cīètè m báammu, kè wèè ta dibòri kubakù cānku kperi wèè yè kubakù yóu kperi, kè wèè ta kuyóu kperi wèè yè kucānku kperi, òmòu báá yè dibòri ò ta di, kè wèè ta kùù pikù wèè yè kutèkù.

10 Tekpààtibite níí yó mbè èrinèmu kéta ké mbè èrinè kényè.

Bè bo nfeu mèè botí iwūš ibotí ibotí ti Yìè nKuyie

11 Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dò: Yebaa nkó yewe nè di kó metíimmè memòu, tekpààtibite níí waá mmuyuo ncidóòbè tepíítè nè bènùmmù mùù yóó wēnnénè dinaadaà kétuo, ke me nyí dipedaà kéwaá nhò dó mù mmāmè yepedakè kpéi, kè muyuo mbo cidóòbè tepíítè nè bènùmmù wèè kōore mekùò ndítiribè bèkuò.

12 Kè tekpaàtìbite m pã feðfè ke yóò fè nni nféúte kétuo, yoo ò m pã dipãnni metaummè kperi, bèe ò kpeté diyie yiení kèè bíékè kó dibòri kòò n féúte o ðfè kétuonnè o pãnni metaummè kperi, ò ðð yímè teompùtè yiè. Kòò dèè wèe yè kè bèe kpetínnè dibòri.

13 Ó ní n féúte bá dii yiè dipedabii dii màke dibenni dimáá ke kpa kuyènkù. Ke ní di féúte bá dii künweñi.

14 Bá dii künweñi ke ní m pã muyuo ncidóòbè bènùmmù, mekùò ndítiribè bèdébè mèè yóò kòòrenè muyuo. De kó ikuó yó mbomu sáá bá dii künweñi ò ní me nyí.

15 Bá dii künweñi di ní n féúte dipedabii ké m pã muyuo nnè mekùò, di yó mme nhó nsáá.

Tekpaàtìbite kó ibí ní yó nte dè

16 Kè ti Yiè nKuyie nyíé ké m béinnè ke dò: Kè tekpaàtìbite wètè te tenkè ke pã te birè marè, tè me nkè pã wè, wèe yó nkè te, kòò kú o bí sòoté.

17 Kè dè me ndò ntekpaàtìbite wètè ketenkè ke pã te kóo tñnti mǎu, wè nkè te, kè n kó dibenni tùðkení, tidaati yèrimù benni, wèe wètè ké kè nhò duó, te bí ìi máá bo na kénte ò í pã kè sáá.

18 Tekpaàtìbite báá túóté n nitibè kòò mǎu kó ketenkè kèpã te bí, kè de yiè mpaà ketenkè. Tè níi deite te tenkè mièke nke kèpã te bí.

Kuyie nciètè kó dedè

19 De kó difónkúò kòo n tannè kukpánkpánkù kó dibòri kè ti kote Kuyie nciètè dánkù de mièke kòku kó dibòri kubakù yóu kperi, dii weti ikuó niùbè kó tidieti kè ditou mari bo de ìikè bíékè.

20 Kòo n náké ke dò: Ikuó niùbè yó nde mberi iwùð bè n feu ì meyei ncièmmè kpéi nnè meyei nhütímù. Bè ní yóò de mpünnè mudii, bè báá mù kàtenè kukpánkpánkù bòri ditowàá bíékè kperi, benitibè cénkoo kòbe yàá bo mù kàákè kékú.

21 Kòo deè ké n kotenè kukpánkpánkù ditowàá bíékè kòku ku kpéèmmè menàá borè, bá mèè kpéèmmè kè mè màke kudànkù.

22 Bá mè kè me kó kudànkù okùmè bo cidòmétiri sipísidé, mepèkùmè cidòmétiri tepíítè nè mènùmmù ke ma tipíiti tinàá.

23 Kè kuduotí tì fité tinàá memme, kè dedèè nkù òrí ke fité.

24 Kòo n náké ke dò: Bèè pì nKuyie nciètè mièke mutómmù bè yó mberi dende iwùð ku nitibè kù feu ì.

47

Menie mmèè yiení Kuyie nciètè

1 Kòo n to kè ti wèteni Kuyie nciètè bòri borè, kè n yà menie mpourinímè Kuyie nciètè bòri diyie yiení kèè bíékè, ke yé te bòri do ke nwetímè. Kè me yiè ke püðnní ku cìètè bakù yóu diwùstònni bakù cànku.

2 Kòo n denne Kuyie nciètè bakù yóu bíékè kó dibòri kè tí tì fité kétuòke dibòri diyie yiení kèè bíékè kperi, kè n yà menie mpüðmmè Kuyie nciètè bakù yóu.

3 Kòo kété kédétóo diyie yiení kèè bíékè kèbennè kuhóù ò do pikú kù, kè dè mbo mètiri sikòusinùmmù (500) kédúú nkè n na menie nkéséntóo kè mè nkáákè n nacèkpáá.

⁴ Kòò yíe kébenné kè dè mbo métiri sikousinùmmù (500), kòò duó nkè n na menie késéntóo kè mè nni nkááké n núú. Kòò yíe kébenné métiri sikousinùmmù (500) kéduó nkè n na menie nkéséntóo kè me nni nkááké n ka.

⁵ Kòò yíe kébenné kè dè mbo métiri sikousinùmmù (500) de m̀n̄ni kè d̄e naá nkukó mbá n yí nna késénté ke yé menie nsùúmmè kè dè cūmpe mediè, mbá dè í ndò nkéna késénté.

⁶ De m̀n̄ni kòò m beke ke d̀: Onitì f̀! nha yàà? Ké n túóté kè ti nwētini kukó mb̀n̄ni,

⁷ Ke s̀ ndetie nyè kukó nyákè yedé bá dè í senní.

⁸ Kòò n náké ke d̀: Menie mmie mpũ̀ò ke kòri diyie yiení kèè bíékè kó kutemp̄ nku, ke p̄nkù ke kòri Sudit̄ē biriku, ke taà dàméèri mukókúó nkou, kòò nie mbo wenke.

⁹ Kè de kó menie keté kùú pikù menie nkperè bo foute, kè siyĩ píe nke yé de kó menie nhò nkè mè ta dè, dè s̄ wenkemu kè mufòmmuu buoté.

¹⁰ Beyĩmp̄imbè bo buoté de kó kukó mpéém̄mè, kétúóté Ā-kedii ḱnto ḱtuwak̄enè Ā-Ekadaimmu, kénye mbe yĩndit̄irè ku p̄émmè, siyĩ s̄i bo dàméèri s̄i yó ndè bo ke s̄u mediè.

¹¹ Tibink̀nkenti nè ikondéi dende kó menie mie í yóó wenke, mè yó nkpaá píéké mukókúó mmu.

¹² De kó kukó mpéém̄mè yeyákè yedé, detie ndèè p̄i titebiiti dè bo mpíéké debotí debotí, dèè f̄aàti í yotiri, dèè s̄s̄ í nkúoté, ḱmp̄i yebe bá wèè t̀nkù ke yé de kó menie bonnimè Kuyie nc̄it̄è nte. Bè bo nyo nde be, ke taànnè de f̄aàti.

Kuyie nkèétémè Isidayeeriibe tenkè m̀n̄ke

¹³ De kó dif̀nkúó kè ti Yiè nKuyie nní nnáké ke d̀: Nte di yóó totí mèè botí Isidayeeriibe botí tepítè nè ídèi ketenkè, di duó nSosefu kó kubotí di duó nkè betòbè kuce mèdémè.

¹⁴ Di totí kè kè mmà, ke yé m̀ do ǹkémè di yembè ke d̀: N yóó bè duó nde kó ketenkè, di yembè k̄oke nke kè di dò nke kè tieke.

¹⁵ Nte di tenkè m̀nku yó mberí ndè: Kubakú yóú bíékè kó kum̀nku yóó díte dàméèri diewè nwe, ḱnto ḱye Etin̄o kó kuce, ḱtuwak̄enè Damati nè Sedadi,

¹⁶ nè Bedota Sibadaimmu diheì diì bo Damaasi temp̄e nnè Amati k̄oku de cuokè nè Asee-Atik̄onni, k̄ep̄ēté ḱn̄wetí Adanni temp̄e.

¹⁷ Di tenkè m̀nku yóó keté dàméèri nwe ḱnto ḱtuwak̄enè Asaa-En̄nni, kè kubakú yóú kó kum̀nku ntú Damaasi nè Amati, kubakú yóú bíékè kó kum̀nku nku.

¹⁸ Kè diyie yiení kèè bíékè kó kum̀nku ntú Adanni nè Damaasi nè Isidayeeriibe tenkè nè Kadaadi k̄oke de m̀nku, Sudit̄ē weè yó ntú kum̀nku, ḱnto ḱtuwak̄e dàméèri diyie yiení kèè bíékè ḱtuwak̄enè Tamaa. Diyie yiení kèè bíékè kó kum̀nku nku.

¹⁹ Kubakú yóú diyie yiení kèè bíékè, ḱtúóté Tamaa ḱnto ḱtuwak̄enè Mediba Kadeesi kó menie, ḱdit̄nní kukó ndiekú ḱnto ḱtuwak̄e dàméèri diewè. Kubakú yóú kó kum̀nku nku.

²⁰ Dàméèri diewè weè yó ntú diyie taà kèè bíékè kó kum̀nku ḱnto ḱtuwak̄enè Amati. Diyie taà kè kó kum̀nku nku.

²¹ Díndi Isidayeeriibe dí yóó totí de kó ketenkè di botí mieke.

²² Di yembè k̄oke nke kè bè kè ndi yóunè kè di dò nkè kè totí. Kè di yóó t̄aá t̄été ké kè totí dí w̄ennè nè bep̄òbè bèè di bonè ḱpíe íbì, ke yé di yó mbè pírm̄mè ke

dònnè di pī mmèmmè Isidayeeribe. Bè yó di wènnénèmu kè di totí di yembè kperè.

²³ Kòo pòò bo kùù botí mièke di dè nhò duò nketenkè, mí nKuyie mmí bái.

48

Bè totímè kubakù yóu bíékè kòbe ketenkè

¹ Nte ìì botí yó mbo kubakù yóu bíékè, kénwetí Etinòó kèmprekénè kuce kùù dè pēnkù, kényènnè Amati nè Asaa-Enōnni Damaasi kó kumàнку me nke mbomè ke pèkénè Amati, kè de mànku diyìè yìèní kèè bíékè kòku tú dàméèrì, Danni kó ketenkè nke.

² Danni kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, kè Asee kòkèe túóté.

³ Asee kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì pèémmè kè Nefutadii kòkèe túóté.

⁴ Nefutadii kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì kè Manansee kòkèe túóté.

⁵ Manansee kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì kè Efadaimmu kòkèe túóté.

⁶ Efadaimmu kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì kè Dubenni kòkèe túóté.

⁷ Dubenni kòke kó kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, kè Sudaa kòkèe soóté.

Bè tātémè Kuyie nkó ketenkè

⁸ Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Di deite Sudaa kó ketenkè také n kòke kè ke pèkùmè mbo cidòmétìrì tepíítè nè bédè nè dikéè kè ke okùmè mmannè di kòke kòme, kumàнку diyìè yìèní kèè bíékè kòku kéntò kétuòkenè dàméèrì kè di maá n cìtè ke cuokè.

⁹ Di yóó deite kèè tenké n kpéi nke okùmè yó mbo cidòmétìrì tepíítè nè mèdè nè dikéè, mepèkùmè cidòmétìrì tepíítè.

¹⁰ Kè ikuú niùbè kòke mbo ke cáá nkè ke okùmè mbo kubakù yóu bíékè cidòmétìrì tepíítè nè mèdè nè dikéè kè dàméèrì bíékè kó mepèkùmè mbo métìrì sikousinùmmù (500), kè diyìè yìèní kèè bíékè kó mepèkùmè mbo métìrì sikousinùmmù (500) kè kubakù càнку bíékè kó meokùmè mbo cidòmétìrì tepíítè nè bédébè nè dikéè kè di soó n cìtè de cuokè.

¹¹ De kó ketenkè yó ntú ikuú niùbè Sadaki bí kòke nke Isidayeeribe do n déténe dii mōnni kè bèe nkpaá ke pī n tōmmú ke í nni ndeténe Defiibe tóbè kòme.

¹² Bembe kó ketenkè yó ncáámmu ke bo mí ndi Yiè nKuyie n kòke mièke ke tókénè Defiibe tóbè kòke.

¹³ Defiibe tóbè kó ketenkè yó mmannè ikuú niùbè tóbè kòke nke, cidòmétìrì tepíítè nè bédébè nè dikéè mepèkùmè métìrì sikousinùmmù (500).

¹⁴ De kó ketenkè tu n kòke nke bè báá kè fité yoo bèe kè cèetenè òmòu, yoo bèe kè pā.

Bè bennémè Kuyie nkó ketenkè nè tekpààtibite kòke

¹⁵ De kó difōnkúò kè bèe bennè Kuyie nkó ketenkè mepèkùmè cidòmétìrì tepíítè nè mèdémè nè dikéè kèè yó nkpaá, kè yó ntú benitibè cénkoo kòbe kòke nke nè iwūš yó ncenti dè, kè dihei mbo de cuokè.

16 De kó ketenkè yó ciite kémàmú tipínti timou, kubakù yóu bíékè cidòmétiri mèdè nè métiri sikousidè nè sipísínùmmù (250), diyìè taà kèè bíékè meè máá.

17 Kè iwūš yó ncenti kèè bíékè mbo métiri tekòutè nè sipísidè nè bènùmmù (125) diyìè yìenì kèè bíékè meè máá, diyìè taà kèè bíékè meè máá.

18 Kè yó nkpaámu diyìè yìenì kèè bíékè meòkùmè cidòmétiri bènùmmù diyìè taà kèè bíékè kóme meè máá, bèè yó mpī ndi ei kó mutòmmù bè yó nyo nkeè kó tidiiti.

19 Isidayeeribe boti imou mieke nke bè yó deimè betòmbè kè bè nkè kuuti.

20 De kó ketenkè kemou yó mbo cidòmétiri tepíntè nè bèdébè nè dikéè tipínti tinàà, di yó deite kèè mieke ketenkè makè kémaà dihei.

21 Kèè kpaá kè kè ntú tekpaàtibite kòke n cīētè nè dihei de mànke idè diyìè yìenì kèè bíékè kpeyi, kumànkú kéntò kétuòkenè dàméèrì diyìè taà kèè bíékè kó kumànkú kumou ku mpíkú nè kutekù. Tekpaàtibite kó ketenkè yó mmànnè betòbè kòke nke, n kòke kèè yó mbo de cuokè nè n cīētè.

22 Defiibe tenkè nè dihei kòke kè yó nsoké Sudaa nè Bensamee be kòke cuokè nke nè tekpaàtibite kòke cuokè.

Isidayeeribe bèè yó mbo kubakù cānku kó ketenkè

23 Nte iboti ìi kpaá i yó totimè i kó ketenkè, kétúóté diyìè yìenì kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, Bensamee kòkè nke.

24 Bensamee kòkè kó kumànkú diyìè yìenì kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, kè Simmeōō kòkèe sòtè,

25 kétúóté Simmeōō kòke kó kumànkú diyìè yìenì kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, kè Isakaa kòkèe sòtè.

26 Isakaa kòke kó kumànkú diyìè yìenì kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì kè Sabunoo kòkèe sòtè,

27 kétúóté Sabunoo kòke kó kumànkú diyìè yìenì kèè bíékè kéntò kétuòkenè dàméèrì, kè Kadi kòkèe sòtè,

28 kétúóté Kadi kòke kó kumànkú kubakù yóu bíékè kéntò kétuòkenè diyìè yìenì kèè bíékè, kumànkú yóu dité Tamaa nwe Mediba nè Kadeesi de kó menie nké yè kukó ndiekù, kétuòkenè dàméèrì diewè.

29 Dindi Isidayeeribe di yó totí kèè tenkè nke di boti mieke. Di yó tieke kènke, mí ndi Yìè nKuyie mmù bēi.

Dihei kó yebòrè yó ndommè

30 Nte dihei kó yebòrè yó ndommè: Di benné kubakù yóu bíékè cidòmétiri bèdè nè métiri sikousidè nè sipísínùmmù (250).

31 Dihei kó yebòrè yó ntò Isidayeeribe kó yeyètè nye, yebòrè yó mbo yètāāti ndi kubakù yóu bíékè: Dubenni kperi nè Sudaa kperi nè Defii kperi.

32 Kè di benné diyìè yìenì kèè bíékè cidòmétiri bèdè nè métiri sikousidè nè sipísínùmmù (250) kè yebòrè mbo yètāāti: Sosefu kperi nè Bensamee kperi nè Danni kperi.

33 Kè di benné kubakù cānku bíékè cidòmétiri bèdébè nè métiri sikousidè nè sipísínùmmù (250) kè yebòrè mbo yètāāti: Simmeōō kperi nè Isakaa kperi nè Sabunoo kperi.

34 Kè di benné diyìè taà kèè bíékè cidòmétiri bèdè nè métiri sikousidè nè sipísínùmmù (250) kè yebòrè mbo yètāāti. Kadi kperi nè Asee kperi nè Nefutadii kperi.

35 Kuduoti kùu yóu fité dihei ku okùmè yó mbo cidòmétiri bèwei. Dihei yètiri yó ntú: Kuyie ndè bo, (nè be kó tināānti Yaawe-Samma).

Danniyeri Di mpátiri náá nti

Danniyeri kó dipátiri ti náá mbè do pírímúmè mme Sifube kékònnè Babidónni kédòò tidaati kè bedapàmbè bènàà nkókè be mieke, kè de kó bedapàmbè mbo ibotí ìì tū nyebakè ì cuokè, ke tú tidaati kè i kóo kpààti ndó ké bè dòònnè muwērímú kè bèe tūnne o kó kuce. Kè Danniyeri nè o népobè betāāti kè bembèe yete kèbenke bè tumè Kuyie nkobe ke tū nkuyie nnè meyèmmè memáá bá kè dè tu tukúú mmu bèe kúnè Kuyie nkó diyètiri.

Danniyeri nè o népobè betāāti be kó mebenkùmè meè do te kè bekpààtibè nè bekpèribè kè bèe bantè Kuyie nkuù kpeñnimè.

De kó difònkúò kè Kuyie mbenke mebenkùmè menàà Danniyeri. De kó mebenkùmè menàà ti náá nyibotí teli do bakémè mme Sifube nè Kuyie mbè deetémè ke bè tēñnè be ei, de kó mebenkùmè ti náámmu Yesu wētínimè.

Danniyeri kó dipátiri dōnnè Mudáammu kó dipátiri ndi dii tu Metaummè Pámmè kperi sōnni. De kó yepáte yedé teénnè Kuyie ntūmbè mbe. Kè bè bo nwéèri ke baà Yesu bo wētínimè kè dè dó de ndòmmè.

Di mpátiri náaanti duó ke dōmmè

1. Danniyeri do bomè Babidónni kó tekpààticētè 1
2. Nebukannesaa duó ke yàmè tidouñti sitenkaanii 2
3. Kuyie ndeetémè Ebedeebe kó bedapàmbè betāāti 3
4. Kuyie nkékūnnemè Nebukannesaa 4
5. Danniyeri kó tináaanti bekpààtibè Baditasaa nè Dariyuusi be kó dimōnni 5-6
6. Danniyeri yàmè mebenkùmè iwūš inàà 7
7. Danniyeri yàmè mebenkùmè kè Kerekibe pònte Pedesiibe nè bè sāūmè Kuyie ncīètè 8
8. Danniyeri bántémè Kuyie 9
9. Danniyeri yàmè tidouñti sōnti 10-12

Danniyeri nè o népobè bè bomè Babidónni

¹ Suda kóo kpààti Sosakimmu kpàti benni tǎánni kè Babidónni kóo kpààti Nebukannesaa do Sedisademmu mudoò.

² Kè Kuyie nduó nkóo na Sosakimmu, ké bè pírímú kétúóté nè tikòuténenti mati Kuyie ncīètè mieke kékònnè Babidónni, ké ti tannè tebòocīètè o bokè bo kùù dieku mieke.

³ Kè Nebukannesaa náké Asepenaasi wèè baké bè fōmmu bè kè bè pī ntekpààticētè mieke mutōmmú ke dō wèe wénté Isidayeribe mieke, kétāātè bedapàmbè bèe yènni bekpààtibè cēi yoo benitidiebè kpesi mieke,

⁴ ke í mōke kuyènkù, ke wenni ke kpeñni, ke yé mecii mmemou ke nò nke beí demou, kè bèe bè benke muwāāmù nè Babidónni kó tináaanti, kè bèe pī nhokpààti cīètè mieke mutōmmú.

⁵ Kóo kpààti dō bè mbè duó nyewe yemou mudii wenwe okpààti ò yo mmù, nè menàà nhò yò mmè, ké mbè duó nyitié nyebie nyētāāti mieke, kè bè né na kéta o tōmmú mieke.

⁶ Bè tãátè bèè dapàmbè kè Sudaa botí kòbe mbo be mièke bènáà: Danniyeri nè Ananniya nè Mikayeri nè Asadia.

⁷ Wèè baké bè fõmmu bè kè bè pĩ ntekrààticìtètè mièke mutõmmú kòo bè keuté yeyètè teyè, ke yú Danniyeri ke dò Betisaa ke yú Ananniya ke dò Sadidaki, ke yú Mikayeri ke dò Mesaki, ke yú Asadia ke dò Abēēdi-Nekoo.

⁸ Kè Danniyeri tãátè ke í ndó kēsĩnkũnne omáà nè okpàati yo mmùù dii nè ò yõ mmèè naà. Kòo náké wèè baké bè fõmmu bè kè bè pĩ ntekrààticìtètè mièke mutõmmú ke dò ò báá ò dònè muwērímú kòo di okpàati yo mmùù dii kēsĩnkũnne omáà.

⁹ Kè Kuyie nkááké wèè baké bè fõmmu bè kè pĩ ntekrààticìtètè mièke mutõmmú o yèmmè kòo yie nDanniyeri ò náké ti.

¹⁰ Ke né náké Danniyeri ke dò: Okpàati mómmu nweè n náké di dò nkényo nti diiti kòò sò ndi kãnti í dònè bedapàmbè tòbè di yàà bo n fítè kòò n kuò.

¹¹⁻¹² Kè Danniyerii náké wèè baké bè fõmmu bè kè bè pĩ ntekrààticìtètè mièke mutõmmú ò tãátè wè kòò bo mbè duò ntidiiti ke dò: N da báammu a ti yááké, mí nnè n népobè Ananniya nè Mikayeri nè Asadia kè bè nti duò ntikũnfãàti kè ti yo nke nti duò mmenébuo nkè ti yõ nkè dè mmòke yewe tepíítè.

¹³ Kàa nti wéí tĩnti nè bedapàmbè tòbè bèè yo nhokpàati kó mudii, de m̀nni kàa yà kè dè dõmmè, kàa né bo dõmè á mè dõò.

¹⁴ Kè de kóo niti yie nde kó tináahti kè bè yááké ke dò yewe tepíítè.

¹⁵ De kó yewe kó mepēētīmè mièke, kè bè nsó mbe iikè piéké ke pēētè bedapàmbè tòbè bèè yo nhokpàati yo mmùù dii bemou.

¹⁶ Memme kòo sòoté kè mbè duò ntikũnfãàti máà ke bè mennínè okpàati kó mudii nè o naà.

¹⁷ Kè Kuyie nduò nde kó bedapàmbè benàà meciì mmediè nkè be nyé yepáte kè be yèmmè ñfòù, kè Danniyeri nnò nke beí ntidouhti nè mebenkùmè memou botí.

¹⁸ Kè dèe tuòke okpàati Nebukannesaa do yē nhò dó kè bè wéríní dii m̀nni kè wèè baké bè fõmmu bè kè pĩ ntekrààticìtètè mièke mutõmmú kòo bè kàtenko.

¹⁹ Kòo kpàati bè nákéne bemou, òmòù í mmànnè meciì nDanniyeri nè Annaniya nè Mikayeri nè Asadia. Memme kòo bè tùóté o tõmmú.

²⁰ Kòo mbè náánnè bá kòò dó wèè bè beké tì ñnkè tì tu meyèmmè nè meciì nkpeti, be kó metēnnímè nwenni kēpēēté kuce tepíítè o eì kó bepāābè nè o kó benitinòmbè kōme.

²¹ Kè Danniyeri mpĩ nhokpàati tõmmú kētuokenè Siduusi naá ndii m̀nni okpàati diewè.

2

Nebukannesaa duómè tidouhti kèyà tetenkaanìtè

¹ Nebukannesaa kpàti benni dèrì mièke, kòo dóù ntidouhti matì kè dèe ò di mediè mbá ò í nna ke duò.

² Kòo duò nkè bèe tí nho eì kó beyuwúòmbè bemou nè betetiebe nè bepāābè kè bè bo ò náké o dōuhti tu mù. Bè tũòkoo dii m̀nni o borè kòo bè náké ke dò:

³ N dóù ntidouhti matì nti kè dè n di mediè nkè n dó di ti nni nnáké.

⁴ Kè bèe ò náké nè Aramu eì kòbe kó tináahti ke dò: Okpàati ñbo sáá! A ti náké a dōuhti, ti yóò da nákému ti tu mù.

⁵ Kòo bè tēñné ke dò: Kè di í n náké n dōuhti nè ti tu mù n yóò di kékému kè di cēñ naá ntidobonti. N ti ntáátè.

⁶ Kê di me nti nni nnáké n di pãmmú yepãrè dieyè ke di déúkũnne. N nákénè n dɔũnti nè ti benkú mù.

⁷ Kê benitinòmbèe yíe kénáké okpààti ke dò: Okpààti ti náké a dɔũnti, ti yóo da nákému ti tu mù.

⁸ Kòo kpààti dò: Dè wenni! M banté ke dò ndi dó kénkpáá mæke meffìe mme di yà mèè kpéi n tãátè ti.

⁹ Kê di me nyí n náké n dɔũnti tu mù n yóo di wɛnnè kunasáã kùmáà ndi. Di dákému ke yó nni nsóu nke náá nsiyáábisi kè dè yàa pɛ́ténè. Mí mme n yɛ ndi n náké n dɔũnti nti, de m̀nni ndi m bo bantémè ke dò ndi bo na ké n náké ti benkú mù.

¹⁰ Kê benitinòmbèe yíe kòò náké ke dò: Òmòu í yóo na kédòò a mè mbèkú ti kutenkú kuù mmièke, okpààti mòu mu nyí beké oyuwòòtò yoo oteteu yoo opáũ mòu a me nti békú ti, bá kòò de u yoo ò kpeñni ke mamè.

¹¹ A ti békú ti deumu, oniti mòu ketenkè kie ñyĩnkè kou báá na ké ti nda náké. Wèè bo ti nda náké dè í tú wèè bo ketenkè ke mæke tinitik̀nti.

¹² De m̀nni kòo kpààti mièke peike mediè nkòò dò bèe kuò meciì nyembè bèè kó dimáà bo Babid̀nni.

¹³ Kê bèe pĩèké de kó tináànti ke dò bèè dò nkékuò meciì nyembè bèmou. Kê bèe yúni Danniyɛri nè o népobè ke bo bèe kùo.

Kuyie mbenkemè Danniyɛri okpààti dɔũnti

¹⁴⁻¹⁵ Kê Danniyɛrii bekenè meciì nhokpààti kó tihãp̀nti kóo kóti Adiyòki, wèè do kòri ke bo kuò Babid̀nni kó meciì nyembè ke dò: Ba nkpeí nte kòo kpààti duó ndinuù dindi kó kuboti? Kê Adiyòki ò náké ti dòmmè páíi.

¹⁶ Kê Danniyɛri pãnkæe kote okpààti borè kòò bãntè ke dò wèè ò pã meffìe nkòò yóo ò nákému o dɔũnti nè ti benkú mù.

¹⁷ Kê Danniyɛrii kò nké ti náké o népobè Ananniya nè Mikayɛri nè Asadia.

¹⁸ Ke dò bèe bãntè Kuyie nké kùu bèe kuò mmesémmè ké bèe dáa nde kó disòri kpeti, kè bèe báa bèe wɛnnénè Babid̀nni kó meciì nyembè kékúo.

¹⁹ Mènmæ kè Kuyie mbenke Danniyɛri de kó tidɔũnti tu mù ò duó dè keyènkè, kòo kù sãnte ke dò:

²⁰ Tí nsánti Kuyie nsáã,
kuù te tikpeti nè meciì.

²¹ Kuù cèèri yemòrè nè yewe,
kuù ã̃ bo nhokpààti kè kù me ndó kuù ò íi.
Kuù duó mmeeciì mbèè mè mæke,
kuù ã̃ nte kòo niti nnò nke baàti dèmarè.

²² Kuù ã̃ benke oniti dèè tu disòri kperè.

Kuù yé dèè sòri dibìnni mièke,
ke yé kù borè tumè kuwenniku nku.

²³ F́s nKuyie n yembè do tũ nkù n sãnti f́s nwe,
ke da dɔũnnè mutómmú,
f́sò n duó mmeeciì nnè muwɛrimú
ke m benke ti da beké ti,
ke ti dáa ntii kóónnè okpààti.

²⁴ Kê Danniyɛrii kote Adiyòki borè okpààti do yɛ nwèe kuò meciì nyembè, kètuokoo kòò náké ke dò: Báa kuò meciì nyembè, n tannè okpààti borè kè nh ò náké o dɔũnti nè ti benkú mù.

25 Kè Adiyoki pànkεε kotenè Danniyeri okpààti borè kòò nàké ke dò: Sudaa kòbe ti pīrīmúní bè, òmòu bo be mieke ke bo na ke da nàké a dòuñti nè ti benkú mù.

Danniyeri nàkémè okpààti o dòuñti nè ti benkú mù

26 Kòo kpààti beké Danniyeri bè do yu wè ke tú Betisaa ke dò: A yé nha bo na ké n nàké n yà tii dòuñti ké n nàké ti benkúmàà?

27 Kè Danniyerii ò tēñné ke dò: Okpààti, meciì nyiè mòu í bo yoo onitinànti yoo opāu yoo oteteu wèè bo na ké da nàké a dòuñti tu mù.

28 Kuyie nné bomu keñkè kùù dáanko disòri kpeti. Okpààti Nebukannesaa, kuù dó ké da benke tii yóò tuàkení. Nte a dáu nti dòuñti keyènkè a dóu:

29 Okpààti a duò dii mōnni kén toti a yèmmè dèè kpaaní de kpéí, kè wèè dáanko disòri kpeti kòò da benke tii yóò tuàkení yewe yèè kpaaní.

30 Kuyie nkuù ti nni ndáa, ndé í tú kù yé n ciì ke pēēté besòmbε, kù ti nni ndáa nkè m bo ti nda nàkému kàa yīēté tii da kōonnè a yèmmè mieke.

31 Okpààti nte a yà dè a dòuñti mieke: A yà tetenkaanitè nte kè tē deu ke mènke deu bá tē í mōke tē māmè ke duò tikōmbùòti ke mieti ke cōmmú a iikè.

32 Kè te yuu tú mesò mmáá, te cīncīnni nè te baà nkè dè tu timáti péiti, te pouiti nè te kpèrè kè dè tu disòwūò.

33 Kè te tàake tú timáti, kè te naàcèi dikèè tu timáti diteri tiyaati.

34 Kàa ntè wùò nkè ditāri marii cāténí ditāri ñnkè nè dimáá bá òmòu í di nampe kè di mbírímúní ke bóté te tàake ìi tu timáti nè tiyaati kè dèe bóóté bóóté.

35 Timáti nè tiyaati nè disòwūò nè mebierime nè mesò nkè dèe naá nkutāayukú kè kuyaakú dè tūóté kù òò tūóté mèè botí muyabúò, kàa dè mōntóo. Ditāri dii do tē bóté kè dindii naá nditāri dieri kēpíe nketenkè kemou.

36 Okpààti a yà tii dòuñti nti. Né nte ti benkú mù:

37 Fòò tu okpààti wèè pēēté besòmbε bεmou. Kuyie nkuù da duò ntikpàti nè muwērímú kàa kpeñni kàa yētiri deu.

38 Kuyie n duò nḡ nwe benitibè nè iwūò nè tiwanwanti nè tinòti kàa dè baké. Okpààti fòò tu tetenkaanitè yuu, mesò nkperi.

39 A kó difānkúò dikpààtiyuu teri dii yóò ànné di wērímú í tūòke a kōmu, dindi kó difānkúò, kè ditāánni ànné dii tu disòwūò kēpité kutenkú kumou.

40 Kè dikpààtiyuu naannii ànné kénkpeñni ke dò ntimáti, timáti pùò mmèè botí ke yauri demou, meè botí nku de kó dikpààtiyuu yóò pòntemè yeketiyè.

41 Kéndonnè a yàmè tetenkaanitè naàcèi kōkénèmè tiyaati nè timáti, dende benkú ke tú metaummè í yó mbo de kó dikpààtiyuu mieke kè di né wēte kénkpeñni di mieke timáti tēmè.

42 Inómbí ìi kōkénè tiyaati nè timáti dende benkú ke dò nde kó dikpààtiyuu yó nkpeñni kupikú kumáa ndi, kè kutekú cīnni.

43 Dè benkú ke dò nde kó bekpààtibè yóò taunnè betòbè mbe kēmpuokú betòbè kó besapambè. De kó metaummè me nyi yó nkpeñni, kéndonnè timáti òò í ntaunnèmè tiyaati.

44 De kó tikpàti mōnni ndi Kuyie nyóò ànnèmè dikpààtiyuu teri dii yóò pònte yēsonye yèè di niiténè bá yè ténke bá mbo kè dindi né mbo sáá.

45 A do yà dii tārí kè di cāténí ditāri ñnkè nè dimáá bá òmòu í di nampe kè di bírímúní ke pònte timáti nè disòwūò nè tiyaati nè mebierime nè mesò. Okpààti,

Kuyie nkuu da daa ndèè yóo tuakení. De kó tiduunti tu timómmonti nti kaa dò nkéyie n da náké tí.

⁴⁶ Kòo kpààti Nebukannesaa do kénínkòo Danniyeri ìkè kóò sante kóò déúkùnnè kédúò nkè bèè ò pāmmú yepāre nè tudaàribè bebotí bebotí,

⁴⁷ kédeè kòo náké Danniyeri ke dà: Kuyie ndi tū nkū kuū mènke deunè desonne demou ke pēēté yebokè, kuū baké bekpààtibè, kuū maa dáanko deè sàri ke yé fṣṣ maa na ke n daa ndisàri kpeti.

⁴⁸ De kó difānkúò kòo kpààti déúkùnnè Danniyeri kóò pāmmú yepāre sàayè kóò baá mBabidōnni kè weè mbaké mecii nyembè bémou.

⁴⁹ Kè Danniyerii beke okpààti kòo baá nSadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo Babidōnni tempè nkè wenwe ntú wèè tū nhokpààti.

3

Nebukannesaa dōmè tesootenkaanitè

¹ Kòo kpààti Nebukannesaa dàò tesootenkaanitè kè te okùmè mbo métrìbè sipisitàati, mepēkùmè métrìbè mētāati. Kòo duò nkè bèè tè cōnné Babidōnni tempè mmieke Dudaa kó kubiriku,

² kétó mBabidōnni kó itempè nyimou mieke, kè bèè náké miníisibè nè kùmandáabè diebè nè besámṣòbè nè méeribè nè bedítidúumbè nè bebeembè diebè nè besámṣòbè ke dà bèè koterí kè bèè ànné dibanni tetenkaanitè ò dòò tè kpéí.

³ Kè bekeribè bémou tí nkékarí okpààti Nebukannesaa tenkaanitè ìkè.

⁴ Wèè ni dibanni kó ikuú kòo pīéké ke dà: Yehéké yemou kabe, ibotí imou kénténè okpààti béi nti.

⁵ Kè di kèè dii mōnni sihéú kuōmmè nè itāri nè tikùtidùùti nè tibómbonti nè yetātehe nè sipōmpūṣ cēnke debémbénnè demou, dí nínkú dimou okpààti kó tesootenkaanitè ìkè ké tè dou.

⁶ Kòo mōu yete ò bo nínkúmè kédou ntesootenkaanitè bèè ò ànné dihāātu mieke.

⁷ Bè kèè dii mōnni sihéú kuōmmè nè itāri nè tikùtidùùti nè tibómbonti nè yetātehe nè sipōmpūṣ cēnke debémbénnè demou, ke nínkú bémou ketenkè kédou nhokpààti cōnné tèè sootenkaanitè.

Danniyeri népobè yetemè bè bo dōummè tesootenkaanitè

⁸ Dende bāmbà nkè Babidōnni kabe mabèe kote kénáké okpààti Sifube kpéí nkè dà:

⁹ Okpààti mbo sáá!

¹⁰ Okpààti fṣṣ mōmmuò nduó ndinùu ke tú kè bè eé sihéú nè itāri ke bente tikùtidùùti nè tibómbonti ke eé yetātehe nè sipōmpūṣ ke bente debémbénnè demou, bá wè wèè nínkú kédou ntetenkaanitè.

¹¹ Kè wèè yete ò bo nínkúmè kédou ntesootenkaanitè bèè ò dootóo dihāātu mieke.

¹² Okpààti Sifube Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo a baá mbè Babidōnni kó itempè mbè í yie nha béi ndiì nuù! Bè yetemu a kó yebokè ke í dó kédou ntesootenkaanitè a cōnné tè.

¹³ Kè Nebukannesaa miekee peike mediè nkòo duò nkè bèè yúní Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo kè bèè tuakení.

¹⁴ Kòo bè beke ke dà: Sadidaki nè Mesaki nè Abēedi-Nekoo mènke nwe di yetemè n kó yebokè ke yete di bo dōummè tesootenkaanitè n cōnné tèà?

15 Bè yóo wɛtɛ kɛhɛému sihéú nè itári kɛbentɛ tikùtìdùùtì nè tibómbonti kɛhɛé yetátɛhe nè sipóm̄pũs̄ kɛbentɛ dɛbɛmbɛnnɛ dem̄ou. Dɛ m̄onni di dò nkénínkúmu kédou ntes̄otenkaanitɛ, kɛ di mɛ nyetɛ di tati diháātou miɛke nkɛ. Dɛ m̄onni kɛ n né yà Kuyie nkùù yóo di dɛɛtɛ n nòùtɛ miɛke.

16 Sadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo kɛ bèɛ tɛ́nnɛ okpààti kɛ dɔ: Ti í m̄akɛ ti bo da náké tì.

17 Kuyie nti tũ nkù bo na kɛ tí dɛɛtɛnɛ diháātou kɛ tí dɛɛtɛ a nòùtɛ miɛke.

18 Bá kɛ kù mɛ nyí ti dɛɛtɛ, á nyé kɛ dò nti yetɛmu a bákɛ, ti mɛ nyí yóo d̄ou ntes̄otenkaanitɛ a cònné tɛ!

19 Kɛ Nebukannesaa miɛkɛɛ peikɛ mediè nSadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo kòo ìlkɛ yátirɛ, kòo duó nkɛ bèɛ yíé muháá ndihāātou kɛ dii tonkɛ kɛp̄ɛtɛ di ð ndòm̄mɛ kucɛ m̄ɛyiekɛ.

20 Kòo péi mbɛháāp̄ombɛ bèɛ kpeñni kɛ dɔ bèɛ bou Sadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo kédootóo di miɛke.

21 Kɛ bèɛ bè pí nkébotú kɛ bè á be yààti, be yaàtàdɛ nè be yaàbòrè kɛ ókɛnɛ be kɛ́ɪ, kɛ bèɛ bè dootóo diháātou miɛke.

22 Kɛ s̄ nhokpààti béi nkɛ bè tũnnɛ o nùù kɛ yíé muháá ndihāātou kɛ di tònkɛ kɛ w̄ũstɛ. Kɛ fɛháādɛɛnfɛɛ kuɔ bɛháāp̄ombɛ bèɛ do bè pí nkédootóo dɛ miɛke.

23 Sadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo kɛ bèɛ do betāàti diháātou miɛke kɛ bou.

Kuyie ndɛɛtɛm̄è Danniyɛeri nɛpobɛ diháātou miɛke

24 Dɛ m̄onni kɛ d̄ɛ di okpààti Nebukannesaa mediè nkɛ bè nyóo daate kòò itɛ di tũnni miɛke kɛbɛkɛ o kó bɛtũmbɛ kɛ dɔ: Di í bou benitibɛ bètāàti ndi kɛ dootóo diháātou miɛkàà? Kɛ bèɛ ò tɛ́nnɛ kɛ dɔ: Okpààti mɛm̄mɛ.

25 Kòò dɔ: N né wúó nh̄ mbenitibɛ bɛnàà kɛ bè cɛnti muháá miɛke bá bè í bou, be m̄ou mɛ nyí kàutɛ, kòo naanwè m̄ou dɛ bo kɛ dòn̄nɛ Kuyie nt̄onni?

26 Kòo kpààti tóonko diháātou kó dibòri kɛ yú kɛ dɔ: Sadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo bèɛ báà nKuyie nkùù bakɛ kɛ́nkɛ nè ketenkɛ, yènnɛnni kékɛtení diɛ!

Kɛ bèɛ yènni betāàti diháātou miɛke.

27 Kɛ m̄iníisibɛ nè kùmàndààbɛ diɛbɛ nè bes̄amp̄òbɛ nè m̄éɛrìbɛ kɛ bèɛ tíí nkɛ bè wèrni, kɛ s̄ mmuháá nyí bè kàákɛ, be yùtì ketɛ kɛ í w̄ũstɛ, be yààti mɛ nyí còutɛ, kuyukú n̄ou ketɛ kɛ í bè dɛkɛ.

28 Kòo kpààti píɛkɛ kɛ dɔ: Kuyie nSadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo tũ nkù yètiri ndɛu, kuù t̄onni ku t̄onni kɛ di dɛɛtɛ ku kó bɛt̄ombɛ, bè do ku ndɛ kɛ yetɛ mí nhokpààti n kpeti, kɛ yíé nkɛ duó mbɛm̄áà kɛ tú bè bo bè f̄ɛũmmɛ t̄ũnɛ bè bo yóumɛ Kuyie mbɛ tũ nkù, kédou nyɛbákɛ.

29 Dɛɛ kpéi nte kɛ n yóo yeɛ kɛ dɔ: Bá wèɛ niti, bá kòo botí tú kù, bá kòò yènni dɛ, bá kòò n̄áà nti n̄áànti wèɛ bo s̄áà nKuyie nSadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo bè báà nkù bèɛ ò kèkɛ kòo c̄t̄ɛtɛ n̄áà ndidobonni. Dib̄òð mari báà na kédɛɛtɛ miɛ mbotí benitibɛ.

30 Dɛ kó dif̄nkuó kɛ Nebukannesaa duó nSadidaki nè Mesaki nè Abɛedi-Nekoo yekàrè yèɛ p̄ɛtɛ ò do bè duó nyè.

31 Kòo kpààti béinnɛ benitibɛ bɛm̄ou ibotí im̄ou kɔbɛ ketenkɛ kɛm̄ou kɔbɛ kɛ dɔ: Dí mbo kɛ dɛ naati dim̄ou.

32 N wèntɛ kɛ s̄ ndɛ wenni kɛ dò n náké benitibɛ kɛ bè nyé Kuyie nkùù bakɛ kɛ́nkɛ nè ketenkɛ kù d̄òò t̄i diɛtì n kpéi.

33 Dɛ kó mɛd̄òrìmɛ c̄ammɛ dɛumu mediè,

15 Mí nhokpààti Nebukannesaa n yà tìi dɔ̀ùnti nti. F́ mBetisaa a né n náké tì benkú mù, nh ɛi kó meciì nyembè òmòu í na ke bo n náké tì tu mù, f́ mme nyóó namu ke yé Kuyie nkó Muyaá nda bonèmè.

Danniyɛeri nàkémè okpààti o dɔ̀ùnti tu mù

16 Kè dèe di Danniyɛeri bè tu wè Betisaa kóo kpeí mediè nkóò kàkénè dimònni sámpó. Kòo kpààti ò nàké ke dò: Betisaa a báa yóu kè de kó tidɔ̀ùnti nè tì benkúmè kè dè da kàkénè. Kè Betisaa ò ténne ke dò: Okpààti, kè de kó tidɔ̀ùnti nè tì benkúmè kè dè do nwetínè a dootitòbè mbe!

17 A yà mùù tie kè mù òu ke kpeñni kè mu baka dèke ke káa ntiweti kè kuteñkú kumòu kòbe mù wùò.

18 Kè mu fààti wenni kè mù piéké yebe dèè kó dimàà fòu ketenke ìnkè kè dè ye yò, kè tikpasinti dieku mu dèè nkè sinò cekù si yìnti mu baka ìnkè.

19 Okpààti f́ò tu de kó mutie, a òuemu ke kpenke, kàa diekù tùòke tiweti kàa kpàti pité kuteñkú kumòu.

20 De kó difònkúò kàa yà Kuyie ntònni kè di cùténi ke ìnkè ke náa nke tú: Kòòu nè de kó mutie kèbo nke yóu dikùnni kè di nfíku dikpáa mieke kè di di pitinné mɛfimme timáti kòme nè disòwùò kòme kè dii mantè kénwènnè tiwanwanti ke dò yebie nyèyiekè.

21 Okpààti nte de kó tidɔ̀ùnti benkú mù. Kuyie nkùù baké ke ìnkè nè ketenke kuù tì tãàtè a kpéi.

22 Bè yóo da betimu benitibè cuokè! Kàa nwènnè tikpasinti ke bo ke cáa ntimúti fènááfè kòme, kè timaanti da búútè kàa mbo de kó meborime mieke ke dò yebie nyèyiekè. De kó yebie nkó mepètimè mieke a bo banté ke dò nkuyie nkùù baké ke ìnkè nè ketenke kuù baké yekpàatiyo yemòu ketenke ìnkè ke duò ntikpàti kù tì dónwè.

23 Mutie kùnni bè yóu di nè icíè ndende benkú ke tú: Bè yóo wète ke da duòmmu tikpàti a bo banté dii mònni ke dò nkuyie nkùù baké ke ìnkè nè ketenke,

24 nè de kpéi n da báammu okpààti ke tú, a kènté itii n yóo da duò nyi. Yóu a yei nnè meyetimè a òòri mè, kéndòòri dèè wenni, kéndòòri beçiribè mesàà, kè dè yèmmè á nsókè meborime sààmè mieke.

Okpààti Nebukannesaa dɔ̀ùnti d̀ò̀mè

25 Bè do náké tìi kó dimàà okpààti Nebukannesaa kè tii d̀ò̀.

26 Dè màke dii mònni dibenni dimàà kòo ncenti o kpààtiçètè kudankù ìnkè Babidònni,

27 képiéké ke dò: Nte Babidònni dihei dieri! Mí di maá nè n òu! N òuemu ke kpeñni ke òo nke òòri demòu kè dè wenni.

28 Ò kpáa me nnáa nkè metammè mamèe béinní ke ìnkè ke dò: Okpààti Nebukannesaa bè da cùmmu tikpàti!

29 Bè yóo da betimu benitibè cuokè kàa nwènnè tiwanwanti ke fòu, kèncáa timúti fènááfè kòme, kèmbò de kó meborime mieke ke dò yebie nyèyiekè. De kó difònkúò kàa banté ke dò nkuyie nkùù baké ke ìnkè nè ketenke kuù baké yekpàatiyo yemòu ketenke ìnkè ke duò ntikpàti kù tì dónwè.

30 Dende bàmbà nkè de kó tináantii d̀ò̀ kè bèe beti Nebukannesaa benitibè cuokè, kòo ncáa ntimúti fènááfè kòme, kè timaanti ò búútè, kòo yùtii okè képètè fetúúfè kó ticitì, kòo nónkuótii naánnè sinò kpèti.

Nebukannesaa yèmmè wenkemè

³¹ Yebie nyɛyiekɛ kó difónkúò, mí nNɛbukannɛsaa kɛ m bóútɛ keɪnkɛ bíékɛ kɛ menitiyɛmmɛ wɛtɛ kɛ n ta, kɛ n sǎntɛ Kuyie nkùù baké keɪnkɛ nè ketenkɛ kù bomè sǎá, kɛ nku nsǎntí ke tú: A dɛumu, a kpàtí í mǎke kumànkú, a baké sǎá nwe.

³² Kutenkù kǎbe bá kɛ bè sū a í bè kàànnɛ, a dǎori a dómɛ mmɛ ketenkɛ kǎbe nè keɪnkɛ kǎbe. Òmòù báá na kɛyɛtɛ a yɛ mmù yoo ò da sei.

³³ Dɛ mǎnni ndi n wɛtɛ ke pɛtɛmɛ meyɛmmɛ mèè do te kɛ n kpàtí ndɛu, kɛ n kó betũmbɛ nè bekperibè kɛ bèe wɛtɛ kɛ n yúní, kɛ Kuyie nni nduò ntikpàtí, kɛ n yɛtírí nɛ dǎke dɛuke kɛpɛɛtɛ dì do dòmmɛ.

³⁴ Dɛ mǎnni mí nNɛbukannɛsaa kɛ m béi nke dǎ: Dɛè kpéi nte kɛ n sǎntɛ fɛ nKuyie nke da déúkunko. A dǎori dɛè kó dimàà siému. A tǎmmú mumòu wennimu, kàa nǎ nke kékunko siféi yembè.

5

Okpàtí Baditasaa ànnɛmɛ dibanni

¹ Diyie mari kòo kpàtí Baditasaa ànnɛ dibanni, kɛyú o ɛi kó bekperibè, kɛ bè mbo tekǎupíitɛ (1000) kɛmbo dibanni, kòò yā menaà.

² O yɛmmɛ cǎtɛ dìi mǎnni kòò dǎ, bèe túótɛní isǎòbòòke nè timátí péítí kpɛyi, o cice Nɛbukannɛsaa do tǎní ì Sedisadɛmmu kó Kuyie ncɛtɛ kɛ bèe yǎnnɛ, wenwe nè o ɛi kó bekperibè nè o pobè nè o pocɛ.

³ Kɛ bèe túótɛní Kuyie ncɛtɛ kó ibòòke bè do tǎní ì Sedisadɛmmu kédúò nhokpàtí kɛ bèe yǎnnɛ wenwe nè o ɛi kó bekperibè nè o pobè nè o pocɛ.

⁴ Bè yā dìi mǎnni kɛnsànnɛ kéndiè nke sǎntí sitenkaanì mesǎo nkpesi nè timátí péítí kpɛsi nè disǎowũò kpɛsi nè timátí kpɛsi nè idéi kpɛsi nè yɛtǎrɛ kpɛsi.

⁵ Dɛndɛ bǎmbà nkɛ tenòútɛ matɛɛ yènni kénwǎù kumarí defitírɛ také bè kàri dɛ tekpààticɛtɛ. Kòo kpàtíi tɛ yā ke dǎ mǎtí mǎtí kɛ dɛè ò kpɛí,

⁶ kóò kpɛí mèdiè nkòo ìikɛe yǎtirɛ, kòo kǎmbùòtìi do mèdiè, nkòo núù nní nkpeutí ke bokù yɛtǎbè.

⁷ Kòo píékɛ ke dǎ bèe yúní benitinòmbɛ nè bepǎābè nè bedítibòmbɛ. Kɛ bèe bè yúní. Kòo bè nǎké ke dǎ: Wèè bo banté ì nwǎrii kɛ n nǎké ì tu mù m bo ò dǎtínnɛ tiyaàsààtì kóò dùù mmɛsǎofimɛ kòò ntú otǎánwè n kpàtí miɛke.

⁸ Bèè kǎtɛni bɛmòu, òmòù mɛ nyí nna ke kàa ndɛ kó iwǎrii ke nǎké okpàtí dɛ kó tinǎàntì tu mù.

⁹ Kɛ dɛè dì Baditasaa kòò ìikɛ dǎke yíe yǎtirɛ mèdiè. Kɛ dɛ múnkɛɛ di o ɛi kó bekperibè mèdiè.

Danniyɛeri nǎkɛmɛ okpàtí iwǎrii tú mù

¹⁰ Kòo kpàtí Nɛbukannɛsaa pokùu onitipokpàtìi keè bè kuòmmɛ kɛtaroo dibanni kó kudieku miɛke bè kàri dɛ kɛbéi nke dǎ: Okpàtí mbo sǎá! A báá yóu kàa kǎmbùòtì nduò kàa ìikɛ yǎtírì.

¹¹ A kpàtíyuu miɛke onitì bomu Kuyie nkó Muyaá mbonè wè. A cice kó tikpàtí miɛke nke ti do bantémɛ ò wùòmmɛ diyuu ke yé dɛmòu, kòo cii ndònnɛ Kuyie nkòmɛ. Dɛè do te kàa cice Nɛbukannɛsaa duò nkòo mbaké mecii nyembè bɛmòu nè benitinòmbɛ nè bepǎābè nè betetiebe nè bedítibòmbɛ.

¹² O kó mecii cǎámmu kòò yé dɛmòu, ke nǎ nke beí ntídòuntì ke beí yɛnǎànhǎntiyè, ke nǎ nke dáanko tii sǎri. Duò nkɛ bèe yúní dɛ kóò nitì bè tu wè Danniyɛeri, okpàtí do yu wè ke dǎ Betisasaa kòo ti nǎké ì nwǎrii tú mù.

13 Kɛ bɛɛ yʉnɪ Danniyɛeri, kɔɔ kpààtɪ ò beke ke dò: Fɔ̀ɔ̀ tu Danniyɛeri, n cice okpààtɪ Nebukannesaɔ do tɔnɪ tɪ daatɪ Sudaa tenkɛ ti kó kùmakàà?

14 N kèè bɛ tumè a mɔke Kuyie nkó Muyaá nke wúo ndiyuu, ke cii, kàa cii ncaá.

15 Bɛ yʉnɪmu die mmecii nyembè nè benitinòmbè, kɛ bɛ bo kaà nyiwárii kɛ n náké i tu mù, bɛ me nyí na.

16 Kɛ bɛ n náké ke tú fɔ̀ nno nke náa nyenaañhántiyè tu mù ke nɔ nke dáanko tɪ sɔri. Kàa na ke kàa nyiwárii ìi nke ñ náké i tu mù, bɛ da dátinné tiyaásààtɪ ke da dúu mmesɔ̀fimme, kàa ntú otáánwè n kpàtɪ mieke.

17 Kɛ Danniyɛerii tɛnné okpààtɪ ke dò: Okpààtɪ nte a cuuti nè a pãrè, yoo a dè pã otuù mɔu, n né yóo kaammu bake de kó iwárii kɛ da náké i tu mù.

18 Kuyie nkùù baké keñkè nè ketenkè kuù do dɔ̀ a cice Nebukannesaɔ okpààtɪ diwè. Koo yètiri ndeu kɛ bɛ ò dé,

19 nè de kpéi nkè titenti timou kɔbe, ibotí imou kònti nhau o ìikè, kòò kòù ò dɔ̀ kékúò bɛ, ke yóu betòbè, ke kékúunko ò dɔ̀ kékékúunne bɛ, ke déúkúunko ò dɔ̀ kédéúkúunko bɛ.

20 Koo ánné tefentè kè tɛpàtè ò deuté kè Kuyie nhò bonténí kòo pàà tikpàtɪ.

21 Kɛ bɛɛ ò bètɪ benitibè cuokè, kòò nfòù fɛ̀fɛ̀ kɔme ke wéñnè dikpàá koo sãmmarímú kéndiiti timúti fenááfɛ̀ kɔme, kɛ timaánti ò bùúté kòò mme ndò nke kémúnè ò bo bantémè ke dò nKuyie nkùù baké keñkè nè ketenkè kuù baké yekpààtiyo yemou, ke ɔ̀ déúkúunne kù dɔ̀ kédéúkúunne wè.

22 Fɔ̀ nho bire Baditasaa kàa dè yé demou bake, a me nyí kékúunne amáà.

23 A yeténè ti Yiè nKuyie nku kùù baké keñkè a duó ndii mòmni kɛ bɛ tɔnɪ ku cɪtè kó ikoutébòòke kè di yònnè menaa nfɔ̀ nnè a ei kó bekperibè nè a pobè nè a pocè. De kó difɔ̀nkúò kàa diè nke sánti sisɔ̀tenkaani nè disɔ̀wúò kpesi nè timáti péfɪ kpesi nè timáti kpesi nè idef kpesi nè yetárè kpesi. Ke sánti dèè í wúo, ndè me nyí yo, dè me nyí yé demarè, ke yóu a bo sántemè Kuyie nkùù tɔ a fòmmu ku nɔu mieke, yíe nkɔmu nè nanke kɔmu.

24 Kɛ Kuyie mme ntõnní tenòtè kè tɛ wàri i nwárii.

25 Nte iwárii ìi wàri i tu mù: Mende, mende, Tekedi, Padisinni.

26 Nte de kó yetannò dɔ̀ kénáké ti: Mende, dè benkú ke tú Kuyie nkàammu a kpàtɪ we kè yè dèè.

27 Tekedi, kɛ bɛ benné a céékú tebiètè ke sɔ̀ nha yau.

28 Padisinni, bɛ toté a kpàtɪ ke tɪ duó mMediibe nè Perisiibe.

29 Kɛ Baditasaa duó nkòo tɔmbèe dátinné Danniyɛeri tiyaásààtɪ kóò dúu mmesɔ̀fimme kè bɛe píéké ke dò ò tu onititáánwè ò kpàtɪ mieke.

30 De kó keyènkè kemáà mieke nke bɛ kùòmè okpààtɪ Baditasaa.

6

1 Kè Dariyusi Mediibe botí kouu còuté tikpàtɪ, ke sɔ̀ nhò mòke yebie nisipísikuò nè yèdèè.

Danniyɛeri dootitòbè ò dùmmè

2 Memme kè Dariyusii ánné kùmandáábè tekòutè nè sipísidè (120) o tempè mmieke kè bɛ mbaké nè ò yètiri.

³ Kòo tǎāté mìnísìbè bètǎāti bèè yó mbaké kùmàndáábè ke bè nàà mbe tǔmmú bo ncenti mèè boti kè dèe yie nkòo kperere marè báá cake. Kè Danniyɛeri ntú be kóò mǎu,

⁴ kòo mpɛnkù betòbè bedé nè kùmàndáábè mecii mmediè, kòo kpààti ndó kóò báá ndihèi dimou mutǔmmú.

⁵ Nè de kpéi nkè mìnísìbè nè kùmàndáábè kè bè nwanti ke bo yà Danniyɛeri bo ndòò meyei mmamè de kó tikpàti yete mè. Bè me nyí nyà o kó meyetímè màmè yoo mecaàrimè, kè bè nsó nho kperere demou do nséi nwe, tìmatì í bo bè bo ò sei ntii ìnkè.

⁶ Kè bèè yóu kénáké bemáà ke dǎ: Tí í yóó yà Danniyɛeri kó meyei mmamè kè ti sǎà í ò diinnè Kuyie nhò tū nkú kuó ìnkè nke.

⁷ Beniùbè bedé bembe nè kùmàndáábè kè bèè unnè kékote okpààti borè mecāā nkóò náké ke dǎ: Okpààti Dariyuusi mbo sǎà!

⁸ Mìnísìbè nè kùmàndáábè diebè nè besámpòbè nè méérìbè nè dihei kó bekótìbè beè tíi nke tǎāté ke tú bè bo da náké kǎa béi ndinùu mari ke di wǎri dii tu otǎnkú òmáà mièke tǐnti benitìbè tímou tí mbáá nfǔǔ máà, òmòu báá bántè Kuyie nyoo onitì tǎu mǎu, kè dè í tú fǔǔ máà ndi ti bo mbáámmè. Kè wèè yete ke bǎntè deterè marè bèè ò dootóo yecìrìcìrè ā dii fǔtìri mièke.

⁹ Okpààti, dǎu nde kó dinùu kǐkú a cannimè kè de kó dinùu ténke báá ceete, kéndonnè Mediibe nè Perisiibe kó ikuú.

¹⁰ Mémme kòo kpààti Dariyuusi wǎri de kó dipátiri kǐkú o kó mecannimè.

Bè dootóomè Danniyɛeri yecìrìcìrè fǔtìri

¹¹ Danniyɛeri kèè dii mǎnni de kó dinùu dǎummè kòo kpààti ìkú o kó mecannimè, kòo kò nho cǐtè kédèke kudànkú kó kudieku kékpeté fenétìbè Sedisademmu biékè ke ní nínkú kébántè Kuyie nké kú sǎntè kuce mètǎāti diyie dimáà mièke ò baa do ò ndǎorimè.

¹² Kòo dootitòbèe kote mecāā nho cǐtè ke bo ò paatè ke nsó nhò báa nKuyie nke kú kuònnè.

¹³ Kè bèè kote okpààti borè kóò náké ke dǎ: Okpààti a í wǎri dipátiri ke ìkú a cannimè ke tú we ntǎnkú mièke ti ndǎu nfǔǔ máà, kè wèè me nyete ke dǎu ndeterè marè yoo onitì mǎu bèè ò dootóo yecìrìcìrè ā dii fǔtìri mièka? Kòo kpààti dǎ: Wetì weti! Tinti n tǎātémè kéndonnè Mediibe nè Perisiibe kó ikuú tí í yóó ceete.

¹⁴ Kè bèè ò tǎnné ke dǎ: Benitìbè bè tǎní bè Sudaā eì be kóò mǎu bè tu wè Danniyɛeri, ò í da dé, ò keté ke í dake a dǎu ndii nùu kpéi. Ò báa nKuyie nku kuce mètǎāti diyie dimáà mièke.

¹⁵ Okpààti kèè dii mǎnni de kó tináǎnti kòo yèmmèe caàrè mediè, nkòo ndó kédèté Danniyɛeri, kéntúú nke waà nhò bo yǐmè kóò deeté.

¹⁶ Kè Danniyɛeri dootitòbèe wǎteni mecāā nhokpààti borè kóò náké ke dǎ: A yému a mǎmmu nke dǎ mMediibe nè Pèdisiibe kó ikuú mièke kè bè wǎri tìmatì kòo kpààti ìkú o nùtè, tí òò í ncèète.

¹⁷ Mémme kòo kpààti duó nkè bèè tǎní Danniyɛeri ke nyóó ò dootóo yecìrìcìrè fǔtìri mièke. Kòo kpààti náké Danniyɛeri ke dǎ: Kuyie nda deeté, kunku a tū nkú nè mēwéérìmè.

¹⁸ Kè bèè tǎní ditǎri dieri képoo nkòo kpààti ìkú o kó mecannimè, bèè tu bekótìbè kè bè múnke ìkú be kǎme kè dè bo yie nkòò mǎu báá denne Danniyɛeri.

²³ Kòo n náké ke dò: Musĩmmù naammù benkú dikpààtiyuu naanni ndi, dii càánnè yeteyè, de kó dikpààtiyuu dii yóo na yesonye ké yè maanko ké n yè nàu ke yè yauri.

²⁴ Kè yeiyè ntepiítè benkú bekpààtibè tepíítè bèè yóo ànné de kó dikpààtiyuu miéke. De kó difɔnkúò kòo tòu mǎu yènni ke càánnè betòbè kèna bekpààtibè bètǎati,

²⁵ kènnáá ntipocēmmúnáaanti, ke sáá nKuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè, ke fēũnko ku kó benitibè kéndó kéceete Kuyie nkòbe benfitimè kó dipátiri nè be kó ikuó. Ó bo mmàke de kó muwērimú ke dǎ yebie nyētǎati nè dikéé.

²⁶ De kó difɔnkúò ké Kuyie nkó tibeéntii ité, kè bèe deite o wērimú kè mùu dèè sáá.

²⁷ Kè bèe duó nKuyie nkùù baké keĩnkè nè ketenkè ku kòbe tikpàti, kè bè mbaké ke te yekpààtiyo yemǎu. Kòo kpàti mbo sáá, kè titenti kó bekpèribè be mǎu nyié nho kpèti ke pĩ nho tǎmmú.

²⁸ N dǎuñti mǎnku nku memme, mí nDanniyeeri n dè yà dii mǎnni kè dè n di ké n kpèi kè nní ntoti n yèmmè de ìnkè.

8

Danniyeeri duómè tidǎuñti kéyà dipedaà nè dibòdaà

¹ Baditasaa kpàti benni tǎánni, mí nDanniyeeri kè n wēte kédǎú ntidǎuñti teti kémbúúti n do dǎú ntì meketimè.

² Nte de kó tidǎuñti: N duó kè dè ndò m bo Suusi kó diheidiè ndi Edammu tempè, nhUdaii kó ntaké,

³ kè nní nwúó nkéyà dipedaà kè di còmǎmú kukó ntaké ke mǎke yeiyè nyédéè kè yè òkù mediè. Dii dènte ke yènni kè di deunè diteri.

⁴ Kè n yà de kó dipedaà kǔmmùmè de ìikè bíékè kubakù cànkú nè kuyóú. Bá kuwanwankù tekù makù í nna ke bo di bàao. Kè di wetinné kù kù báa na ké di bàao, kè di dǎari di dómè kè di wērimú déúkú.

⁵ Kè nní nkpaá ke totì n yèmmè kè dibòdaà marii yènni deyiikè bíékè kèncokù ke firì kutenkù ke cǎa mediè, bá di naàcèi í káa nketenkè kè di yènni diteri soké di nuò nsaku ke duó tikǎmbùàti.

⁶ Kè dii tuòkení dipedaà n do yà di kè di bo kukó ntaké di borè, kébunnóò nè di wērimú mumǎu.

⁷ Kè n yà di potémè dipedaà nè kemieke kè ndi puoti ke bóóté bóóté di yiè nyedé kè di bo mbá di í nna ke di bàao, kè ndi fūri bá òmǎu í nna ke di fiète.

⁸ Kè dibòdaà wērimú ndeukù mediè mbá mù í mmàke mù mǎmè, di wērimú tǎke dii mǎnni mu mǎnku kè diyènni diteri bóóté, kè yeteyè yènni yènáa de kó difɔturi kénwetí itemmànke inàa.

⁹ Kè di sǎmpóri teri marii yènni ye kó dimari ìnkè kè di wērimú ndéúkú mesàa nkè di weti diyie yièni kè nè kubakù cànkú nè dihei sàari.

¹⁰ Ke múnke ke kpannè keĩnkè kòbe ké bè na, kètǎũnè siwǎa péu ke si nàu.

¹¹ Kè di kpannè siwǎa kóo kpàati képaà nyiwūó bè do o feu í yewe yemǎu kèsǎũ nKuyie ncēsààtè.

¹² Kè dii nanè deĩnkè kòbe képaà mbè do feu ì wūó, nè medǎòrimè yeime miéke kè de kó diyènni yete timómmǎnti kènnò nke dǎari di dǎ mèè kó dimàa.

¹³ Kè n keè Kuyie ntǎnni marii nàammè, kékeè diteri marii di bekémè ke tú: Mebenkùmè a benkemè yóo kǎá nde? Ǔnye mǎrè mieke nke iwūó kó muféú yóo

wɛtɛ kɛsɔɔtɛmɛ? Oyɛiwe wɛɛ càari ò yó mbo kékáák ndɛ? Dɛ yó nkáákɛ dɛ kòò yóu ò bo ndɔrimɛ Kuyie nɔfɛtɛ nɛ dɛfɛnkɛ kɔbɛ ci dɛ?

¹⁴ Kɛ Kuyie ntɔnni ketiri dɔ: Dɛyuo nsikɔupísidɛ nɛ sikɔusitáati (2300) nɛ yekúnwerɛ sikɔupísidɛ nɛ sikɔusitáati (2300) dɛɛ dɔ nkɛpɛtɛ kɛ Kuyie nɔfɛtɛ nɛ wɛtɛ kɛwenkɛ.

Danniyɛeri dɔuɛti dɛrɛnti kó mɛbenkùmɛ

¹⁵ Mí nDanniyɛeri kɛ nní ntoti n yɛmmɛ kɛ bo bantɛ dɛ kó tidɔuɛti tu mù, kɛ dɛmarɛ kɔtɛní kécómú n yìkɛ kɛ dònɛ onìti.

¹⁶ Kɛ n keɛ metammɛ mamɛ kukó Udaii borɛ kɛ mɛ pǐɛkú kɛ tú: Kuyie ntɔnni Kabiyɛeri, náké onìti yie nɔ dɔuɛti tu mù.

¹⁷ Kɛ Kabiyɛerii kɔtɛní n cómú dɛ, kɛ kufɔwaa nni mpí nkɛ n nínkú kɛsɛnnɔɔ ketenkɛ, kòò n náké kɛ dɔ: Danniyɛeri, onìti fɛ́, á nyɛ́ kɛ dɔ nha yà dɛ tukúnɛ yemàrɛ sɔnyɛ nyɛ,

¹⁸ kɛnsokɛ kɛ n náánnɛ kɛ m baa sɛ́i nkɛtenkɛ bá n yí yɛ́ m berí ndɛ kòò m pǐ nkɛfɛní kécómú,

¹⁹ kɛ n náké kɛ dɔ: M bo da dáa nKuyie mmiɛkɛ yó ndómɛ, dɛɛ yóó dɔɔ yemàrɛ sɔnyɛ Kuyie ntáatɛ yɛ mɔnni ndi.

²⁰ Dipedaa a yà di nɛ yeyiɛ nyɛdɛɛ, dɛ benkú Medii nɛ Pɛrisi kó yekpààtiyo nyɛ.

²¹ Dibɔdaa benkú Kɛresi kóo kpààti nwe, diyènni dieri dii sokɛ di nuɔ ncuokɛ di benkú okpààti ketiwɛ nwe.

²² Diyènni dii bɔɔtɛ kɛ yeteyɛ yènàà yènni di kó difòtiri dɛ benkú bekpààtibɛ bènàà ndi bèè yóó cɔutɛ oketiwɛ, bɛ kó muwɛrímú nɛ í yóó tuɔkɛ o kɔmu.

²³ Bɛ kpàti bo tuɔkɛ dii mɔnni ti mànkú kɛ benitiyibe yɛi ntuɔkɛ mɛ dúònni, kóo kpààti tɛfentɛ yìè nyènni kènnɔ nke cií mbenitibɛ mediɛ.

²⁴ O wɛrímú yó ndékúmu, mù nɛ í yó mbonní o borɛ, ò bo cakɛ mediɛ. Ò dɔ̀ri dɛɛ kó dimàà ò bo nyiɛ ò bo na kékua benitikperibɛ, kɛwɛnnɛnɛ Kuyie nkɔbɛ mómómɔbɛ.

²⁵ O bo nɔcì mediɛ nkɛna kɛsuó bɛtɔbɛ, nɛ o kó tɛfentɛ miɛkɛ ò bo kuɔ benitibɛ bèè dɔ kari kɛ í yìkú, ò bo ndó kékpannɛ múnkɛ okpààti diɛwɛ, dɛ mɔnni nɛ ndi bèè yóó ò kùomɛ bá òmàù í ò potɛ.

²⁶ Ntɛ a yà tii dɔuɛti benkú dɛ. Timómómɔnti nti, kɛ tii tukúnɛ dɛyuo nɛ yekúnwerɛ. A ti sɔnnɛ ti kó yemàrɛ kpaá dɛtirimu.

²⁷ Dɛ kó dimònni mí nDanniyɛeri kɛ dɛ n yɔntɛ, kɛ nní mmo nke dɔ yemàrɛ mayɛ. N kònti tɛ́nnɛ dii mɔnni kɛ n wɛtɛ kɛsɔɔtɛ n tómmú okpààti borɛ. Kɛ dɛ nkpaá n kóonnɛ dɛ kó tidɔuɛti kpɛ́i mbá m mu nyí ti bantɛ.

9

Danniyɛeri bàntɛmɛ Kuyie

¹⁻² Mediibe boti kóo kpààti Dariyuusi Asuyeduusi bire kpàti benni ketiri Babidònni, mí nDanniyɛeri kɛ nní nfɛi nKuyie mpátɛ, dɛ mɔnni ndi m bantɛmɛ Kuyie ndo béi nti nɛ ku pānāānti náāntò Sedemii nuù miɛkɛ, tii tukúnɛ yɛbie nsipísiyiekɛ Sedisadɛmmu yóo naámɛ tidobonti.

³ Kɛ m bou dinùù kɛ dáátɛ tifòòtɛnti, kɛ cóú n yuu mutápeí, nkɛbóútɛ n Yìè nKuyie mbíékɛ kɛ bo kù dɔu nke kù bàntɛ.

⁴ Kɛ m bántɛ Kuyie nkɛ kù dáa nti caàrimɛ kɛ dɔ:

Áú! Kuyie nkuu dɛu, kɛ kpeñni. Fó nwèè taunnɛ bèè pǐ nha tannò, bá a ɔ̄ɔ́ í nyɛ́ mbèè da dɔ bɛ kpɛ́i.

⁵ Ti da yetɛnɛmu, ti dɔ̀dɔ̀ meyei mme, ti cɔ̀arɛmu, ke yete a kpeti, ke bɔ̀tɛnnɛ a tannɔ̀ nɛ a kuɔ̀.

⁶ Ti í kɛ́ntɛ a pɔ̀anɔ̀an̄ti náam̄bɛ̀ bèè do náán̄nɛ ti kó bekráàtibè nɛ ti kó bekotíbè nɛ ti yembè nɛ ti kó kubotí kumɔ̀.

⁷ Kuyie n̄s̄ nwennimu páíí, t̄i cɔ̀arɛ ke dɔ̀ nkéék̄k̄unne timáá. T̄i te ifei Sudaa kɔ̀be nɛ Sedisadɛmmu kɔ̀be nɛ Isidayɛribe bemɔ̀u bèè t̄kɛ̀ nɛ bèè díetiri, bèè c̄iɛ̀tɛ̀ ke bo yehékè t̄eyè ti da yetɛnɛ̀ m̄èè k̄p̄éí.

⁸ Kuyie nt̄i te ifei, t̄inti nɛ ti kó bekráàtibè nɛ bèè ti baké nɛ ti yembè ti da yetɛnɛ̀ m̄èè k̄p̄éí.

⁹ Áú! Ti Yiè nKuyie n̄s̄ nwèè m̄òke mesém̄m̄è, ke ti c̄f̄en̄ko bá nɛ ti me nyetemè a kpeti.

¹⁰ Kè í yie nke t̄unne a kuɔ̀ a ti náké ì nɛ a pɔ̀anɔ̀an̄ti náam̄bɛ̀ nɔ̀ miɛke.

¹¹ Isidayɛribe bemɔ̀u yetemu a tié nke da bɔ̀tɛnnɛ ke cɔ̀arɛ. Deɛ te kè meyei nha náké m̄èè k̄p̄éí a kóo t̄ɔ̀nti M̄oyiisi páte miɛke kè m̄è ti t̄uòkení.

¹² A do náké t̄i, t̄inti nɛ ti kó bekráàtibè bèè ti ni, t̄i d̄òri meyei mm̄èè ti t̄uòkùnì Sedisadɛmmu m̄è kó kubotí í buoté kupíkù t̄ekù makù.

¹³ A do náké m̄èè yei nk̄p̄éí a kóo t̄ɔ̀nti M̄oyiisi páte miɛke, m̄èè ti t̄uòkení, ti me nyí yóu meyei nke bo bónk̄unne a miɛke, ti í dake a t̄áat̄é ti ke bo t̄i d̄òd̄ò ti k̄p̄éí.

¹⁴ Deɛ k̄p̄éí nte k̄aá í yóu a bo ti duonním̄è de kó meyei. Ti Yiè nKuyie nha d̄òrím̄è mem̄u sl̄ému. T̄i yete a tié.

¹⁵ Ti Yiè nKuyie nha d̄enn̄e diì m̄ònni a nitibè Esibiti nɛ muw̄ɛrím̄ú k̄aá yètirìri feit̄ému, ke kpaá bo nɛ yíenní t̄i yeté a kpeti. T̄i cɔ̀arɛ.

¹⁶ Kuyie nha sàà ndeumu, báá yóu k̄aá miɛke do Sedisadɛmmu a ei, a kó dítasààri. Ti kó meyei nnè ti yembè k̄òme, m̄èè te kè benitibè s̄áá nSedisadɛmmu nɛ a nitibè.

¹⁷ Kuyie nkénté m báamm̄i n da báá nyi a yètiri k̄p̄éí, wénté a c̄f̄ètè c̄akemè.

¹⁸ Kuyie nkeè n da báamm̄è, wénté a te diì ei p̄ante m̄èè botí. Ti í da báá nke ȳ nti m̄annè á ti tee, ti da báá nha ti kuò mm̄èè k̄p̄éí nke mesém̄m̄è.

¹⁹ Kuyie nkénté ti báamm̄i ke tí c̄f̄é, keè ti ȳ mm̄ú ke tí teennè, báá ɔ̀te nɛ a kó diyètirì a kɔ̀be yu di de kó dihei miɛke di k̄p̄éí.

Kuyie ndáa nti Danniyɛri yebie nsipisiyiekè k̄p̄éí

²⁰ Kè nní nkpaá báá nKuyie nke kù dáanko n yei nnè n kɔ̀be Isidayɛribe k̄òme ke nkù bàá nku t̄asààri k̄p̄éí.

²¹ N kpaá ke me nnáá nkè Kuyie nt̄onnì Kabiyɛri n do yà di n d̄oūnti teti miɛke kè dii k̄otení m borè ke einte mecāa nke s̄s̄ ndè berinè kuyuoku bè feu diì m̄ònni iw̄ũs̄ Kuyie.

²² Kè di n duò nyitié nke d̄ò: Danniyɛri n k̄otení ke bo da yíe mec̄iì mme.

²³ A b̄ānt̄é diì m̄ònni ndi Kuyie nkù n duonním̄è tináan̄ti a k̄p̄éí, kè n k̄otení ke bo t̄i nda náké. Kuyie nda d̄ómu, yetoo k̄ékeè de kó tináan̄ti, k̄ebanté a d̄oūnti tu mù.

²⁴ Bè bennè dim̄ònni ndi dii tu yebie nsipisiyiekè kuce m̄eyiekè, de kó yem̄òrè bo a nitibè nɛ dihei sààri k̄p̄éí nke, kè dè bo yie nkè be tookperí de, kè bèe yóu meyei mmudòrím̄ú, kè Kuyie mbè c̄f̄é m̄be yei, kè be d̄òrím̄èe séíté kénsié s̄áá. A yà dè tid̄oūnti miɛke nɛ Kuyie nnàké t̄i kè t̄i d̄ò. Kè bèe w̄ete k̄éwénk̄unne Kuyie n̄c̄f̄ètè.

²⁵ Nte a d̄ò nk̄ebanté t̄i ke t̄i ȳf̄été: K̄ebennè nɛ bè b̄éi ndiì yìè di bo w̄etemè Sedisadɛmmu kóò maá ke yàa tuòkenè okpàati bè t̄áat̄é wè, dè m̄òke yebie nsipisiyiekè kuce m̄eyiekè ndi. De kó dif̄onk̄úò yebie nsipisikuò nɛ yèdèè kuce

mèyiekè ye mieke dihei nè di kó sicɛkperí dè bo maá. De kó yemòrè dè yó nyòumu mediè.

²⁶ De kó yebie nsipísikuò nè yèdédé kuce mèyiekè kó difɔnkúò kè bèe kuò Kuyie ntáátè wè, bá òmòu í nhò pàtè. De kó difɔnkúò kòò kpààti tòu mòu kòtení nè behāpòmbè, kèpòntè dihei nè Kuyie nciètè kè nyóó dentenè kè Kuyie nhò poté. Ò né yó ncaàritemu menie nhò ta kukó nkénhòmmè ke yàa kúnè, ke yé bè tì tãátémè weè kpéi nke.

²⁷ Yebie nyèyiekè yèè kpáa ye mieke ò bo dònè benitibè péu metaummè. Yebie nyètãati nè dikéè kó difɔnkúò kòò bè pàa mbè bo nfeumè Kuyie nyiwūò ke kù pāa nyepārè. De kóo caàriwè bo ndòri isòke kperè kè dèe tonté. Ò yó mmè dòrimu kè bè tãátè tì o kpéi nkè tì ò tũàkení.

10

Danniyɛeri dɔú ntidòuntì kɛyà onitì wèè dàátì tiyaápéti

¹ Siduusi Perisi kóo kpààti kpàti benni tãánni mieke, kè Kuyie mbéinnè Danniyɛeri bè yu wè ke tú Betisasaà nè tidòuntì mieke, kóò benke tìi dò nkétuàkení tìi tukúnè mehàárimè diemè. Kè Danniyɛeri ntoti o yèmmè ke bo ti banté kè Kuyie nti nhò benke.

² Kòo dò: Mí nDanniyɛeri dè do s̄ n kari mukũ mmu ke bo seménni tãánwè.

³ Bá n yí yo mmudii sààmù, m me nyí cáa nyimaa, m me nyí yò mmenaà, bá n yí panti kè de kóo seménnibè yàa pèšté.

⁴ Otànkù ketiwè kó yewe nsipísidè nè dinaannì yìè ke s̄ m bo kukó ndiekù Tikidi také.

⁵ Kè nní nwúó nkéyà onitì mòu kòò dàátì diyaàbòri péiri, ke bou fesoanàkònfè o ka.

⁶ Kòo kònti dònne ditásàari, kòo ìikè mièti ke dò nfetaafè òó míitémè, kòo nuò ndò mbè ò mmímè tóosi, o baà nnè o tààke kè dè mièti ke dònne disòawūò bè anté di. Kòò béi ndè ndònne ditfnni dii nàa.

⁷ Mí nDanniyɛeri mí máa do yà de kó mebenkùmè, benitibè bèè m bonè bè í nyà mùmamù, nè memme kè kufòwaa mbè pí nkè bèe coké kèsori.

⁸ Kè nní nkpaá m máa ke wúó nde kó mebenkùmè diemè kè n wèrímúu deè kè n yìkèe ceete bá n ténke í mọke muwèrímú.

⁹ Kè n keè weè niti tammè, bá n ténke í n yé m berí ndè, kè n doroo ketenkè, kécímmə.

¹⁰ Kè tenòutè matè n kááké, kè n yíinní kè nní nnínkú ke ikú n nou ketenkè kè nkònti au.

¹¹ Kè de kóo niti n náké ke dò: Danniyɛeri Kuyie nda dómú, yetoo kébanté tináantì kù da náa nti tu mù. Íté kécómú! Bè n tónni a borè nde. Ò béi memme kè n yítè kécómú kè n kònti nkpaá au.

¹² Kòò yíè ke dò: Danniyɛeri a bá nyèkù! Nè a kékunne dii yìè amáa Kuyie nyìkè ke wanti ke dó kébanté dèè dòri, nè de yìè ndi kù kèemè a báammu ke duò nkè n yiténí ke koriní ke bo tì nda náké.

¹³ Wèè bà Perisi kobe kó dikpààtiyuu kòò m pèité kè n dè dòd yewe sipísidè nè dimáa, kè Misèdi Kuyie ntòrè kperè kó dimari kòtení ke n teennè, nh ète Perisi kó bekpààtibè borè nde.

¹⁴ Ke tũàkení di mmònni ke bo da náké tìi yóo tuàkení a nitibè yewe yèè kèríní ye mieke. Nte mebenkùmè mèè benkú de kó yemòrè.

15 Ò n nàánnè dìi m̀ǹǹni de kó tinaànti kè n sīi nketenkè nke ke dò nyúóó bá n yí téǹǹǹko tìmatì.

16 Kè tenitiǹd̀ùtè matèe kááké m biè nkè n na kèwète kèaate n nùù kèbéi nkénáké de yìè nke dò: N Yìè n yà mèè benkùmè mèè do n kòm̀b̀ùt̀i ke n wèrímú dèè.

17 M bo yīme mí nhonitì yìè nwèè í t̀ù̀òke dèmarè kénákénè n yìè m me n yí kpaá m̀ke muwèrímú yoo muwemmu?

18 Kè de yìè nyíé kè n kááké kèwète kè n duó mmuwèrímú.

19 Ò dèè mèmme kè n kááké ke dò: Kuyie nda dómu. A bá nyíèkù, kàa kòm̀b̀ùt̀i duò, cátinne a kònti kèwète kèpétè muwèrímú. Ò n nàánnè dìi m̀ǹǹni mèmme kè n wèrímú wètení m borè, kè nh ò náké ke dò: N yìè nha bo na kè m béinnè dìi m̀ǹǹni ke yé a n duómè muwèrímú.

20-21 Kòò yíé kè m beke ke dò: A yé n kòtení mùù kpéi nha boràà? N kòtení ke bo da náké tì wàri tinti timóm̀m̀nti pátiri mièke. N né kpaá dò nkékprannèmu wèè bàa Perisi kó dikpààtiyuu, m bo nyóó tuokoo wèè bàa Keresi kòò t̀ù̀òkènimu òm̀òu me nyí bo wèè bo n teennè kè dè í tú Misèedi Kuyie ntònni dìi bàa Isidayèribe.

11

1 N do ò teénnèmu Medii botí kou Dariyuusi kpàti benni ketiri mièke.

2 Né nte n tóni tii náànti mómm̀nti ke bo da náké.

Kubakù c̀̀nku kó bekpààtibè nè kubakù yóu kabe kó dikpànni

Bekpààtibè bètáati bèè yóó còuté betòbè Perisi kó tikpàti mièke kòò naanwè mbè t̀̀nni wèè kó tikpàti yó ndeu kèpèèté betòbè beketibè. O kpàti bo deuke dìi m̀ǹǹni mediè nkòò báátí ke bo kprannè Kedesibe kó dikpààtiyuu.

3 Kòò kpààti dikòm̀b̀ùò yìè m̀m̀òu ànnè kèmbaké benitibè bèm̀òu ke d̀̀òri ò dómè.

4 Kòò fiikú dìi m̀ǹǹni weti weti ke dèè ò kpààtiyuu bo pònte kètoté itemm̀ǹke inàà mièke. O yaábí ìi me nyí yóó còuté tikpàti, betòbè bèè yóó totí de kó tikpàti, be wèrímú né báá tuòke ò kòm̀m̀m̀.

5 Okpàati wèè yó mbaké diyìè yìèni kè kubakù c̀̀nku kó dikpààtiyuu ò yó nkpeñ̀nimu, kòò kóò à̀̀p̀ònti m̀òu né kpenke kóò pèèté kòò kpàti pèèté ò kpèti do kááké dè.

6 Yèbie mmayè kó dif̀ǹkùò bè bo ànnè metaummè, kè kubakù c̀̀nku kou kóò sapàà nyenke kubakù yóu kou. De kóò nitipòkù me nyí yó nkpaá nè ò wèrímú, be kó metaummè í yóó m̀ǹte, ò bo kú wenwe nè ò dòu nè ò birè nè ò kabe.

7 Kòò c̀̀ètè kou m̀òu còuté tikpàti, kèkòtení kèpí nkubakù yóu kóò kpàati ò c̀̀ètè mièke, kèkprannè ò kó behà̀̀p̀òmbè kè bè na,

8 kèhèi be tenkanì kèkonnè Esibiti nè tikòutènti timòu, mesòò nkpeti nè timátì kpèti bè p̀̀innè tì ikuò tòm̀m̀. Dè bo yí yèbie mmayè péu bá dikpànni í bo.

9 Kè kubakù yóu kóò kpàati do kuc̀̀nku kou mudòò kèyíèke kèwète kèkò nho kó kutempè.

10 Kè kubakù yóu kou kó ibíi báátí dikpànni ke tíi nkunitisükù mesàà nkè be kóò m̀òu báátí nè behà̀̀p̀òmbè kèsénté kutemm̀ǹku, menie nhòò ta mèè boti kukò nképíe. Kòò wète kèkò nho cie ke báátí kèpi ò dootitòbè kó dihei kpèri.

11 Kè kubakù c̀̀nku kouu íténni nè kemieke kèbaao kubakù yóu kou. Kòò waá nyètrè yètrè péu, kòò dootitòbè me nhò na.

12 Tefentè bo pfi nkubakù yóu kóo kpààti nè muwērímú ò mòke mù kpéi mbá nè ò yóó me nkuómè behāāpòmbè péu ò í yóó bè na.

13 Kubakù cānku kóo kpààti bo yíe kēwaa nyetīrè kè yèe pēētè yeketiye do mamè. Yebie mayè kó difōnkúò ò bo wētēni nè behāāpòmbè péu nè tikpārinenti kpeti.

14 De kó dimònni benitibè péu bo báátí ke bo kpānnè kubakù yóu kóo kpààti, bá f̄ nDanniyēeri a kó benitibè móm̄mm̄mbe itookperí yembè bo ité kè nhò kpānnè kè dè bo yie nkè dèe dōò tii náké tidouñti mati mieke, bè me mbáá ò na.

15 Kubakù yóu kóo kpààti bo katení kécēēte dihei kperí mari kè di pònte, bá kubakù cānku kóo kpààti báa na kóò bàao, bá ò āāpòmbè me nkpeñnimè.

16 Ò yó ndōari ò dó mēmme dēmarè báá ò còhné, ò yóo kari dihei sàari mieke nkè dii wenni ke pēētè yeteyè, kēmpònti demou ke súo ntidobontí màá ò pēētè dè.

17 De kó difōnkúò ò bo ité kécóm̄mú nè o kpààtiyuu dimou kó muwērímú ò bo ndōari kè dè dò nhò dó mesàà nkéduó nnè kubakù cānku kóo kpààti kè bèe tau nkò ò duó nho kóo sapàà nkòo puoke kè dè bo yie kóo ò ninte kékua. Ò me mbáá na nè de kó mecii nkédōò dēmarè bá sámp̄.

18 De kó difōnkúò ò bo cuó ndāmèèrì bíékè kó yehékè kétieke itempē mpéu, kòo kpààti mōu wèè tu opòò kòò pònte o fentè kòo yà te kó mucóntimu.

19 De mōnni kēwēēte o kó yehékè kperè bíékè, kényīke kédó kékú kè dèe deè.

20 Wèè bo sōoté ò f̄t̄iri ò bo tō nhoniti kòo túóté de kó dikpààtiyuu kó tecēsààtè kó tinenti. Dimònni sámp̄ mieke bè bo ò pònte, bè me nyí yóó ò pònte kè dè nfeí yoo dè ntú nè dikpànni mari mieke.

21 Wèè bo ò cōuté ò yó ntú os̄inténiti nwe, bè do í wúónnè wè tikpàti. Kòo tanni benitibè bo dii mōnni meom̄p̄mè mieke kécōuté tikpàti nè mecii.

22 Bá òmōu báá ò na, wèè yóó bè pònte bemou kékuaonè Kuyie ntaunnè bè kumáá be kóo kpàati.

23 Ò bo díinnè metaummè bè dōò mè, kè bè sōuté, o wērímú dake bo ndeukú bá nè ò nitibè í me nsūmè.

24 Kòo kote yehékè yèè kàri kè dè yè naati ye kó itempē nke bo dōò ò cicèbè nè ò yàaribè í dàati ke dōò dè, kēheí dihei kó tikpàti kětótí ò kobe kébenné ò bo pòntemè sicēkperí, dende kó dimàà né í yó nhā ke bo.

25 Ò bo banté dii mōnni ò kpeñnimè weti weti kēbáátí nè behāāpòmbè ke bo pi kubakù cānku kóo kpààti, kè wenwe múnke mbaatiní nè behāāpòmbè bèè kpeñni mediè mmóm̄mm̄mme, bè me mbáá na ke yé ò yóo kpānnèmè mecii mme.

26 Nè memme o kobe bo ò fité kè bèe na o āāpòmbè kékua kusūkù.

27 De kó bekpàatibè bedé bo wēnné kékari kédi, ke ndè kàrinè kemieke ke náá mbetabè siyáábisi, bè í yóó dè màá kénáké tìmati kè tii pí mmutóm̄mú, ke yé dimònni dii tu kumānku di mu nyí tuàkemè.

28 De kó difōnkúò kè kubakù yóu kóo kpààti wēte kénkūnti o cie nè tikpàti dieti kòo mieke péi Kuyie ntaunnè bè kumáá, kòo bè kpānnè kēpēētè kékò nho cie.

29 Kè dè mboní kè kubakù yóu kóo kpààti wēte kékote kubakù cānku kou borè, dè me nténke báá dōò dè do dòmmè meketimè mōnni.

30 Diyiè yìèní kèè bíékè kɔbe yó tuɔkenímu nè bàtóòbè kóò bàao. Kòo kònti yārike kòo bútiné kòo miéke do Kuyie ntaunnè bè kumáá be ìnkè, kòo dakènè bèè yete de kó metaummè.

31 Kòo kó behāpòmbèe bāté Kuyie ncēsààtè borè ké tè sīnkūnne, kēbaa bè bo nfeumè Kuyie nyiwūō, kēdaa ndiwūōtōnni ìnkè isake kperè deè tu meyei ndiemè.

32 Nè de kóo kpààti kó mesòummè miéke ò bo bɔ mbèè do í fííku Kuyie nkó kuce miéke. Bèè do fííku kè bèè yete kénkraá fííku.

33 Be miéke bèè cii bè bo tuo mbetòbè mecii nyemòrè mayè miéke, bè bo nkòu be kó bèmabè kécóunko betòbè, ke fekú betòbè kperè ke bè kpèti.

34 De kó mefēūtīmè miéke bè í yóó pété meteeummè péu bèè bo nkòriní bè yó nkòrinèni meyèmmè mèdémè mme.

35 De miéke mecii nyembè péu bo kú, kè be kũ nwénkūnne Kuyie nkòbe ké bè bàte, ké bè òúté kè kumānku né na kétuakení, ke yé bè dóummèmu de kó diyiè.

36 De kóo kpààti bo ndòori ò dòmè kòo fentè ndeu mediè. Ò yèmmè bo ndo nhò de ke pēētè yebòkè yemou nè tefentè kénsáá nKuyie nkúu baké desonne demou. Ò yó nnammu demou, kè Kuyie nkúu baké demou kè ku miéke yāa donè ò ìnkè, kè kúu dòò kú tāātè tì ò kpéi.

37 De kóo kpààti í yó ndake ò yembè do tū nyèè bókè kpéi nhò í yó ndé dibòò mari, bá nè benitipòbè dó di ke pēētè yeteyè, ò yèmmè yó ndo nweè pēētè demou.

38 Ò bo yóu dende kó dimàà kéndóu ndibòò kperi mari ò yembè do í yé di, ké ndi pāa mmesò nnè timáti péfíti nè yetásàayè nè tinenti sàati péu.

39 Ò bo ndó kèpònte yehékè péu nè de kó dibòò cànni kó muwērímú kédéúkūnne bèè kó dimàà bo yie nde kó dibòò ké bè totí ketenkè kè dè ntú be kó ticuuti.

40 Dimònni sònni kó dimònni kubakú cànkú kóo kpààti nè kubakú yóu kou kè dèe wēte kémáá, kè kubakú yóu kou ò donè sinaasēi nè si dèèbè, nè bàtóòbè péu nè ò kó behāpòmbè, kè bèè ta yehékè péu kékētè itemmānke menie nhōō ta mēè botí kukó nképíe nképítè,

41 kédó dihei sàari dii pēētè yesonye, kè benitibè péuu duó ketenkè, kè Edomiibe bie nè Moabiibe nè Amoniibe kó bekperibè kè bèè na kóò yenténè.

42 Ò kpàti bo tuakenè yehékè teyè, bá Esibiti kòbe mómmòmbèe báá na kóò yenténè.

43 Ò bo túóté Esibiti kó tikpàti, mesò nnè timáti péfíti, nè tinenti sàati teti péu. Dibii kòbe nè Etiopii kòbe kè bèè ò hòúté.

44 Ò né bo keè dii mònni diyiè yìèní kè, kubakú yóu kòbe kpéi, kòo kōmbùòtiti do. Ò yóó íténèní kemiéke nke, bè bo kuò kunitisūkú mesàà.

45 Ò bo cónnè be touti dàméèri nè dihei sàari kó ditāri de cuokè, deñde ò yóó kúmè, bá òmòu báá na kóò teennè.

12

Yemòrè sonye kó tinàànti

1 Kè Kuyie ntōnni yí ké n náké ke dō: De mònni Kuyie tōrè kóo kóti Misèedi wèè bàa Kuyie nkòbe ò bo kòtení, de kó dimònni yó ntú meyeñcaàrimè kperi ndi. De kó meyeñcaàrimè botí mu nyí ànné nè ti bomè kétuakenèni yíe. De mònni a kòbe bèè yetè wāri mufōmmu pátiri miéke beè yóò cooté.

² Bɛcírìbè bèè bo kudɔ̀nkù, kusũ̀kù bo ente de yiè, kè bèmabèè ta mufòmmu mùù bo sáà, kè betòbèè ta ifei mièke, mèháárìmè sáà.

³ Kè mɛcìi nyembè mmièti kèĩnkè tiweti kòme. Bèè teènnè betòbè kè bè na ke dɔ̀ri Kuyie ndómè kè bè mmièti siwãã dòmme sáà.

⁴ F́ nDanniyɛeri á nsòri de kó tináànti, a báá denne di mpátiri tɔ̀ tì kè kumà̀nku mu nyí tũ̀ake. Kè de m̀nni tũ̀ake mɛmmɛ benitibè péu yóó di kà̀mmu kè di bè yiè mɛcìi.

⁵ Mí nDanniyɛeri kè nni nwúó nde kó mɛbenkùmè káyà benitibè tabè bèdébè kè bè cómmú kukò nyákè yedé yiè ndimari otòu diteri.

⁶ Kè be kóò m̀ouu beke wèè dàátí tiyaàpéítí ke cómmú menie nyĩnkè ke d̀: De kó mɛbenkùcàmmè yóó deè òmm̀nni?

⁷ Kòo youte o ǹutè kèĩnkè kè n keè ò béimmè ke d̀: Kuyie mbomu kè m béi ke yu ku yè̀tìrì, de kó mɛborime yó mm̀ake yebie nyètààti ndi nè dikéè. Mè yóó deè Kuyie nkòbe kó muwèrimú bo deè di m̀nni ndi páíi.

⁸ Mí nDanniyɛeri kè n keè de kó tináànti, m me nyí mbanté, kè deè nte kè m beke ke d̀: N Yiè ndende kó dimàà yóó deè òmm̀nni?

⁹ Kòo n t́nné ke d̀: Danniyɛeri a bá nyĩ̀kù, de kó tináànti d̀ nkénsòrimu kè kumà̀nku yàa tuòkenní.

¹⁰ Mɛbennimè bo wénk̀unne benitibè péu, kè bèè wenke késaate. Beyeibe bèè í d̀ nkéna kékéè kè bè nsóké ke dɔ̀ri mɛyèi. Bèè cii kè bembɛe banté deè d̀d̀ri.

¹¹ Ke túóténè bè yóó yóu dii yiè bè bo nfeumè iwũs Kuyie nnè bè yóó d̀u ndii yiè isòke kperɛ deè tu mɛyèi ndiemè diwũst̀nni ìnkè de yó mm̀ake yewe tekoupiítè nè sikousidè nè sipísiwei ndi (1290).

¹² Dè nnaati bèè bo mbaa kètuòke yebie ntekoupiítè nè sikousitãati nè sipísitãati nè yènùmmù (1335).

¹³ F́ nDanniyɛeri, f́ nni ntɛĩ kètuòke kumà̀nku, de m̀nni ndi a yóó tamè mɛom̀pùmè mièke, kutenkù deèmù m̀nni kèítè kécòuté a cuuti.

Osee

Di mpátiri tɔ̀ tui náànti

Osee do tú Kuyie mpáánáànti náàntò nwe, kè kùu ò tǎnni Isidayeeri kó dikpààtiyuu kubakù yóu kperi mièke, kòo bo bè nàké kù ò nàké tì be kpéi. Kòò ndè bo ke dò yebie nsipísidè nè yènúmmù kè Asidii kòbe yàa pòntenè de kó dikpààtiyuu.

Dè kó dimònni dihei do bo meborime yeime mièke nke mediè. Asidii kòbe kó behāāpòmbè beè do bè ā mudoò. Kè mufòmmu yeimu mmómú ke sūūmmu Isidayeeri be. Dèè né do òke ntú deyèire deè tu benitibè do yóumè bè bo ntámè Kuyie nke né ntú nKannahā kòbe kó yebakè. Nè de kpéi nkè Kuyie nní ndó Osee puoke onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè dèè benke meborime yeime bè kù dārimè. Kuyie nḡḡrìmu ku nitibè kpéi mbè í yíemmè ku kpeti. Kuyie nné yému ke dò nku nitibè bo kù òke. Osee né náá nti benitibè tu bèè òke Kuyie.

Di mpátiri náànti duó ke dòmmè

1. Osee yàmè dende bàmbà mmeýlétimè 1-3
2. Isidayeeri be seimmè Osee 4-8
3. Kuyie nyóó potémè Isidayeeri be 9-10
4. Kuyie ndómè ku nitibè kè dè í mòke kumànku 11:1-13:8
5. Isidayeeri be yóó wète kékarimè be tenkè 13:9-14:10

¹ Sudaa kpààtibè Osiasi nè Yotammu nè Aasi nè Esekiasi bè do còú dii mǎnni betòbè dikpààtiyuu mièke Sudaa kòbe kó dikpààtiyuu mièke, kè Soasi bire Sedoboammu ntú Isidayeeri be kóo kpààti. Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Bedi bire Osee.

Osee puokemè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

- ² Kè ti Yiè nKuyie nni nyóó keté kù bo béinnèmè ku nitibè kénáké Osee ke dò:

Osee! Kote kétúóté onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè di da pié idacēmbí,

ke yé dihei dii nkòbe duómme bèmáà mubòoféú,
ke m bütinné, mí ndi Yiè nKuyie.

³ Kòo kote kétúóté Dibadaimmu kóo sapàà nKomee, kóo puoke kè wèè ò peité denitidabire.

- ⁴ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:

Yú de kó debire ke dò: Sisedeedi.

Ke yé dè kpaá sám̀pò nwe kè m poté Yeuu cìtèè,
ò do còú mmèè nitiyī nSisedeedi eì mièke me kpéi,
Isidayeeri be kpààtiyuu bo kpánné.

⁵ De yiè bo tuòke dii yiè
m bo kéété Isidayeeri be kpàritämmù
Sisedeedi biriku mièke.

⁶ De kó dif̀nkúò kòo yí kèpúò nképeité denitipobire, kè ti Yiè nKuyie nnáké Osee ke dò:

A dè yu ke dò: Mpè.

Ke yé mesémmè ténke í yóó nni mbonèmè Isidayeeribe,
n ténke í yóó bè cǎé.

⁷ Kè Sudaa kòbe bie, n yóó bè kuómmu mmesémmè ké bè deeté, mí mbe Yiè nKuyie mmũ bè te. N yí yó ntò mutāmmu yoo disie, yoo n doké ké bè deeté, yoo n deke sikipàrisēī, yoo n waá mbesāndèèbè.

⁸ Kè weè Mpè nkóté kòo ò càté ke yíé kúpúó nképeité denitidabire.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie nhò nàké ke dò:

Yú we ke dò: Okpákpàri,
ke yé díndi Isidayeeribe
dí ténke í tùmè n kòbe,
m me nténke í bo di kpéí.

2

Kuyie nnàkémè Isidayeeribe yóó òmè diwèì

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Diyiè mari bo mbo kè Isidayeeribe sũ ndáméèrì nùù kó mubirímú kōme,
ke bá ndò nkéna kékaa nkédeé.

Bè do bè yu dè ke tú bekpákpàribè,

bè bo bè yu de ke dò:

Kuyie nfòukú kó ibi.

² De mōnni Sudaa kòbe
nè Isidayeeribe bè bo wēnné,
kéwaá nhokpààti omáà,
kéyè be tenké,

de kó diyiè bo ndeu, bè di ntú Sisedeedi.

³ Nákénè di tebií bekpákpàribè ke dò,

bè tu n kòbe, kénáké di tábè bè do tú bè Mpè

ke dò m bè dómu.

Kuyie ndōnnenèmmè Isidayeeribe onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

⁴ Kè Kuyie mbéinnè Isidayeeribe ke dò:

Seinnè di yō. Seinnè di yō,

ke yé ò ténke í tùmè m pokù,

m me n ténke í tú ò daù * Yiè nKuyie nke tūnne yebókè (Wénté Isaii 1:21, 23:17,
Esekiéri 16:15-43, 23:22-49).

Wèe deite o ìkè dèè benkú ò dauti dautinèmmè benitidaabè

kédeite o me saku mecannimè mèè benkú ò yùúkùmè benitidaabè.

⁵ Kè meé òkè m bo ò dàtè kécōnná o tetiri

m bo duó nkòo náá mbe do ò pèini kòò dōmmè.

M bo duó nkòo náá ntedontè,

kòo feitóo tedontè kōme,

kè sinéyēī ò kùo.

⁶ O bí, mesémmè í ì nni mbonè

* 2:4 De kó yenáañkéké náá nyIsidayeeribe yóumè mme be

ke yè ì tumè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè o kó ibí nyi.

⁷ Be yó dauti dautinè benitidaabè mbe,
wèè bè peité ò dòòri ifei kperε nde,
ke náá nke tú: N dó kéwammú yedacĩè
kè yè nni nduà mmudii nè menie,
ke n duà ntipeciti nè mmupààkonkperímù.
Ke n duà mmekùò nnè menaà.

⁸ Deè te kè n yóó pii nho ce tipoti,
m bo pénné kunaàsimperí kéfité,
bá ò ténke báá yà o ce.

⁹ Ò bo ntũ nho dacĩè nkédónté,
ò bo yè wammú kémónté.
De m̀nni ò bo yí:
M bo wēte n d̀u ketiwè borè,
n do de nyo ndiwèi ke pēēté di m̀nni.

¹⁰ Ò í banté m̀i do ò duòmmè mudii
nè menaà mpàmmè nè mekosààmè.
Kè m̀i nhò duà ntimáti péiti nè mesòò.
Kòò dè tòu ke d̀arinè Baadi kó tibònentì.

¹¹ Deè kpeí nte kè n yóó fiεte n diiti dididèi m̀nni,
kè bè tũ fĩnyĩ kó yebe ke d̀òò menaà,
n c̀utè n naà, kéfiεte m peciti nè mupààkonkperímù
kó tiyààti ò daati dè ke kánkù o fei.

¹² M bo feinko o fei o dacĩè nyiikè,
be kóo m̀u me mbáá na kóò fiεte.

¹³ M bo deite o wèi dim̀u nè o baà nyem̀u,
otánkù p̀nwè kpeye nè siomp̀usi kpeye nè yebaa nteyè.

¹⁴ Kòo paa nfĩnyĩ nè fikie kó detie ndo borè bo d̀ũnko,
ò do tú dèè tu ticuuti o dacĩè nhò cu ti,
dè kó depaa mbo naà ndikpáà kè tikpasĩnti dè càáké.

¹⁵ Ò d̀òò dè, mefiè nhò do t̀utóte mè,
kémpáà ndibòò Baadi yep̀arè,
ke ù demámánnè ke duuku medèi,
ke tũ nho dacĩè ke n yè.

M bo dè nhò yietí.
Mí ndi Yiè nKuyie mm̀i béi.

¹⁶ N yóó ò na m̀eciì mme,
kóò tannè dikpáà kéwēte kóò beí.

¹⁷ De m̀nni kè n yu wèe yie nhò do d̀òmmè ò be ndiì m̀nni,
o yètiní dii m̀nni Esibiti.

Kè n wēte kóò t̀énné o paa nfĩnyĩ kperε,
ke mesàà nwēte kéyènni Akòò biriku.

Kuyie nyóó wēte kétaunnè mè Isidayeεribe

¹⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̀ò:
De yiè k̀erínimu kòò bo nni nyu ke tú: N d̀uò,
ò ténke í yó nni ntú: N yiè mBaadi.

19 M bo deite Baadi kó diyètìrì o nùù mièke,
de kó yebàkè botí bè ténke í yóó nyé ye yètè.

20 De yiè m bo bè dònè metaummè,
bembe nè desinne nè tikpasinti
nè tinòti nè debambaànnè
ke dèè yie nkè m bá mbè dòòri meyei.
M bo kéké dekpàritànnè nè yekpàrise kè mudoò deè,
kè n nitibè ní nduó pètèlì, ke í yìèkù.

21 Díndi Isidayeeriibe mí yóó di puoke

ké ndi po sáà,
kè di dòòri dè bèkúmè,
ke di náá ntimómmonti
ke di dó.

Ke di kuò mmesémmè,

22 M bo ndi po ke di weti
kè dí m banté mí ndi Yiè nKuyie.

23 De yiè m bo còuté n kòbe báammì,
kéduó nkeínkè yewetè,
kè keínkèe duó nketenkè fetaafe.

Mí ndi Yiè nKuyie mmù bí.

24 Kè ketenkèe peité tidiiti,
kè fínyí peité yebe bè dòòrinè yè menaà.
Kè odifíe peité be diinè yè mekùò.

25 Di bo sũũ ndiheì,

kè mesémmè m pínne wèè yètìrì do tú Mpè.

Kè n náké wèè yètìrì do tú okpàkpari ke dò:

A tú nkou nwe. Kòò dò:

Fó nKuyie nfòò n te!

3

A bo tũntemè metaummè mèè tòte dè mòke tiyeti nti

1 Kè ti Yiè nKuyie nni nnáké ke dò: Kote kèwète kétúóté a pokù, wèè da yete
ke waá nyedacĩè. Dake we mí ndi Yiè nKuyie n dó mèè botí Isidayeeriibe, bá nè
bè me nni mbùtinnémè ke tũ nyebàkè Baadibe, yèè nonnè fínyí * kó yekàtindà.

2 Meràmè kè n kote kè bè yietí medítibii ntepiítè nè mènùmmù, muyuo cidóò
tekòutè nè sipisìnùmmù (150),

3 kèdeè kòò nàké ke dò: Á mbo die nkémante, a báá ndouti dautinè
benitidaabè, a báá yie nhòmòu, m múnke í yóó ndè dòòri.

4 Ke yé yebie mmayè mièke Isidayeeriibe yó mbomè, ke í mòke okpààti yoo
tekpààtibite, bè í yó nni nfeu iwũò, bè í yó nfiiku yetárè, ke bo ndenniní mí mbe
Yiè nKuyie nkpeí, ikuó niùti í yó mbo, bè í yó mmòke sitenkaanì.

5 Isidayeeriibe bo wète, kè n wammú mí mbe Yiè nKuyie, mí nwèè bè te,
kèwammú be kóo kpààti Dafiti. De kó yewe bo pèèté kè bè nni nwanti ke kpeuti
ke dó n kó mesàà.

* 3:1 *Fínyí kó yekàtindà*: Ibòokuò mai nyi. Benitipòbè beè do 5 mpàà ndibòò bè tu di Asitaritee de kó yekàtindà.

4

Kuyie nkpànnè ti Isidayeeribe

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Díndi Isidayeeribe kénténè kékéè n dó ké di náké ti,
 òmòu ténke í dòori dèè síé,
 òmòu ténke í dó otòu.
 Òmòu ténke í n yé dihei dii mmieke.

² Bá wè ò ò mparikumu ke né sóú,
 ke kòu ke yuuku,
 bémou kè bè dauti dautinè betòbè ke yóu mmèdiè.
 Ke kòu benitibè.

³ Dèè kpéi nte kè dihei dimòu kàri mukũũ nkè benitibè dèu
 ke taunnè tikpasĩnti
 nè tinòti nè siyĩ.

Kuyie nkpànnè ti ikuó niùbè

⁴ Kè Kuyie mbéi nke dò:
 Òmòu í dò nké n sei,
 yoo wè n kpànnè,
 f́s nyikuó niùti dièwè n sei f́s nwe!

⁵ A bo nkéí kuyie ncuokè kébété,
 kè m pānānānti nānāntò nkéí keyènkè kébété,
 kè n kuó a yō.

⁶ N nìtibè kō mbe í yé mèè kpéi nke n nānānti.
 F́s n kuó niùti a mómumu nha í dó ké n yíété.
 Nè de kpéi n yóó da deitemu n kuó tōmmú mieke.
 A mè n yèmmè mí nKuyie mmí nwèè da te,
 n yóó yèmmu a bí kpéi.

⁷ Bè dòori meyei mme nè bè baà bomè.
 M bo deite be sānni kè bèè di ifei.

⁸ N nìtibè feu ì wūō meyei ntūntimù kpéi mbè de nyonnè,
 dèè te kè bè dó bè ndòori meyei nkè bè pèù ke yo.

⁹ Mèè yei ndoti n nìtibè,
 meè doti ikuó niùbè,
 n yóó bè yietímu be yei nke f́s
 mbe yei mbè dòò mè.

¹⁰ Bè yo nke í diè,
 ke nyóu ke tūnne yebòkè bá bè í sũũnko.
 Ba nte?
 Bè ténke í n dé mèè kpéi nke mí mbe Yiè nKuyie.

¹¹ Bè dauti dautinè betòbè mbe
 ke nōnnè yēnacekote nè menapāmmè,
 dèè bè fènte.

¹² N nìtibè né bekù be pāādò nye
 idei ìi bè nàá mbe kpéti.
 Kè mubòoyáá mbè ta ke bè fétinne,
 kè bè dèténè Kuyie nke tūnne yebòkè,
 mí nKuyie mmí nwèè bè te.

13 Yetārè Ìnkè nke bè feumè iwūš,
 ke tuò mmekùò nsitáá Ìnkè nè yetòrè kó detedierè,
 ke nǎnnè de kó medéé nkó mukàrimù,
 deè te kè be kó besapambè nè be còòbè kè be dòòri debookpere.
 14 M me nyí yóó bè poté bè dauti dautinè mèè kpéí benitidaabè,
 n yóó poté ikuò niùbè mbe,
 bembè bèè ɔ̄ kenténè benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè
 ké bè toténè n kó mudii.
 Kubotí kuù nkòbe í baàti, bè fetimu.

Kuyie ncaummè Sudaa kòbe nè Isidayeeribe

15 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
 Isidayeeribe dauti dautinè betòbè mbe,
 díndi Sudaa kòbe di báá bè teeté kédoò meyei,
 di báá kòte Kidikaadi,
 di báá deke Beti-Afenni.
 Mí nKuyie m bomu,
 omòù báá parikènè n yetìrì.

16 Isidayeeribe to kperni kunaàwàátikù kpeye kòme mme. Mí ndi Yiè nKuyie
 m bo bè yóu kè bè ncenti bè dómè dipébii kòmaà?

17 Kè Isidayeeribe taunnè yebokè dí mbè wùó.

18 Bè ɔ̄ nyóó yènní tinaàyákémuónti mieke ke ta munitipowammù mmu, ke
 dó ifei kperè kè de pèèté be kó disànni.

19 Kuyaaakù kuù yóó bè tùóté tefòdóntè kòme kè ifeii bè pírnè iwūš bè feu ì.

5

Kuyie nkpannè ti ikuò niùbè nè bekpààtibè

1 Kè Kuyie mbéinnè ikuò niùbè nè Isidayeeribe kpààtibè ke dò:
 Díndi ikuò niùbè, kénténè kékeè!
 Dòòné meyoòmmè díndi Isidayeeribe kpààtibè,
 keènè n yóó di náké tì.

Díi do dò nkébenke benitibè dèè sié.
 Kè díi né naá mbe kpéí timáti dindínti Misipaa eì mieke,
 ke naá nticùòtì Tabò tãri.

2 Di keù difòtìrì cūmpuri ndi Sitimmu eì mieke
 kè n yóó di poté dimòu.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmíu béi.

3 Díndi Isidayeeribe n di yému.
 Isidayeeribe n yí di biinninè,
 Isidayeeribe dí túnne yebokè nye,
 Isidayeeribe di sãù dimáà ndi.

4 Isidayeeribe di dòòrìmè í yie
 ke di bo wètení m borè,
 dí bo ndautinè mè ditòbè de kó meyèmmè meè di tò,
 kè di í na ke m banté mí ndi Yiè nKuyie.

5 Isidayeeribe di kó tefentè teè nàké di kpéí
 Efaðaimmu kòbe nè Isidayeeribe di yei meè di bo.

Kè Sudaa kòbe múńke di tũńne ke do.

⁶ Di bo n wammú ke fíé ipe nè inààke

ké m mánté ke yé n yítémè di cuokè.

⁷ Di n ciítému mí ndi Yìè nKuyie nke dautinè ditòbè nke pié de kó ibí,

nè de kpéi otàńkù pànwè kó dibanni bo di neinè,

díndi nè di kperè.

Kuyie n nákéńmè Isidayeeri kòbe nè Sudaa kòbe mudòò kpéi

⁸ Kè ti Yìè nKuyie nni mbéinnè ke dò:

Eénè ditáteheù Kíbea eì miéke!

Eénè tekpàriheutè Damaa eì!

Poténè teíkòntè Beti-Afenni eì.

Bensamèe kòbe! Nè di Ìńkè nke.

⁹ M bo poté dìi yìè Efadaimmu botí kòbe,

be eì bo dǎńko.

N náá ntí Isidayeeri be tí tu timómńontí nti.

¹⁰ Sudaa kpààtìbè tu bèè taà bèmbè betòbè kó sibaa miéke,

Nè de kpéi m miéke bo bè dátínné menie nhǎǎ tamè kukò.

¹¹ Isidayeeri be díndi bèè do fěũńko betòbè,

di mńmńni di fěũri mèè fěũtímè di mè mánńnemu,

di tũ ndetitèrè kperè nde sǎǎ.

¹² N yóó náá ndimǎnsĩnni ndi

Isidayeeri be kpéi,

Sudaa kòbe bo yà, kùù yonku bo ndònnè kuninyonku ã ndòmmè,

¹³ Isidayeeri be bantému be mǎmmú,

kè Sudaa kòbe yà be yonku.

Isidayeeri be bié né kòte Asidii nwe

okpààti di ewè borè, ò me mbáá na kétaa mbe mǎnni

ò báá na kédeite be yonku.

¹⁴ Mí nKuyie mmũ di do

díndi Isidayeeri be dimanní tēmè,

mũ do Sudaa kòbe diciriciribii kǎme

kè m pĩ nke aaké ke kéri,

we mbo na káfietè?

¹⁵ N yóó bè yóumu kékò nkénkémmú

bè bo bantémè be caàrimè, ké n wammú.

Bè bo ta dìi mǎnni meyeńcaàrimè miéke bè bo n wammú.

6

Bè dǎòmè kéndò mbè wěte ke taunnè Kuyie

¹ Merimè ke bèe náké betòbè ke dò:

Tí wěte tí Yìè nKuyie mborè,

kuù tí poté kuù me nyóó tí miékũńne,

kuù tí kǎute kè kuù yóó tí taa.

² Dè bo nyóó yĩ yewe yèdèè

kè kù tí fòùkũńnemu,

diyiè tǎánni kè kù tí íi nkè tí nkù wěnné ke fòù.

³ Tí bantému ke dò nKuyie ntu Kuyie,

yetenko ke tí kù banté.

Ti yému ke dò ndè ɔɔ biite kéwenté
feɪnkèmbóntaafè ɔɔ yɔɔremè ketenkè
fè ɔɔ katenímè ku kperè yó mme ndò
kù í yóó pàà kù bo katenímè.

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

M bo di yíme díndi Isidayeeribe nè Sudaa kɔbe?
Di n dó kè dè pēnkù mecāā mme yekūnwentéwetè tēmè,
ke dò ntimaànti dòmmè ke ɔɔ màntè kényote dende bāmbà.

⁵ Dèè te kè m pāānāānti náāmbè di kòuri,
kè n di kùá páíi nè tināānti tii yìèo n nùù mièke.
M beénti dò mpáíi nwe diwennécānni kōme.

⁶ Di bo nni ndómè deè n naati,
dè í tú di n feumè iwūš ke tuò.
Di bo bantémè ke dò n tú di Yiè nKuyie ndèè n naati,
ke pēēté di bo nni nfeumè iwūš ke tuò.

Isidayeeribe dòòri mēè yei

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Di tšū mēè boti meṭaummè di dōōrinēmè ditòbè
mēè boti nku di tštemè n di dōōnè mēè taummè.

⁸ Kadaadi èi tu meyei ndòòribè kperi ndi,
menitiyīī nníéké di.

⁹ Kè ikuó nùùbè naá mbenitikòùbè,
ke oke Sisemmu kó kuce ke kòù.
Dèè dòòri Sisemmu kó kuce dè í dò nkéyà.

¹⁰ Isidayeeribe dōōri isòke kperè nde,
bè dauti dautinè betòbè mbe ke tònne Isidayeeribe bēmou.

¹¹ Díndi Sudaa kɔbe m bāátímu ke bo di kšū tidiiti kōme.
M bo wēte kētíi ndi mōnni n nùtibè bēè do ciēté kēntú tidaati.

7

Isidayeeribe dōò mēè yei mmèè yó nte kè meyei mbè tūòkeni

¹ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
N do dš dii mōnni kémiekūnne n nùtibè,
kémiekūnne Isidayeeribe,

de mōnni ndi, be yei nné feitémè
nè Sammarii kɔbe kó kuyonku.
Be kperè demou do tú mesòummè mme,
kè beyóóbè taà sicīī kè benitiyeibe firi ice.

² Bá be kóò mōu yēmme í ò pā ke dò n yé bè dòòri mēè yei.
Nte be di mmōnni kè be yei mbè pī,
mmè feitému n yìikè.

³ Bè dòòri mēè yei mbenitibè kè dè naati bekpààtibè
ke sou benitibè kè dè naati sikpààtibí

⁴ Bēmou bè dauti dautinè betòbè mbe,
be mièke dōōnnè fepēēpūnnétofe nfe bè tōtinne fè,
kè fè wūšté, kè bè yóu ke ténke í tikii,

ke baà tipéècootì bo múútímè.

⁵ Dikpààtibanni yìè kè sikpààtibí yà kémuó,
kédúò mbemáà benitiyibe.

⁶ Kè bè dó kébò nhokpààti,

bè ò ntonni fepéèpūnnétofe kōme mme,
keyènkè ke níí bonke, dikūnweñní kécóúté mediè,

⁷ kécóúté fepéèpūnnétofe kōme kētuò mbèè bè ní,
kè bekpààtibè duò bemáà bemáà.

Òmòu me nyí n kuònnè.

⁸ Isidayeeribe kòorenè ibotí tèi nyí,

ke sááténè kupémpèñkù bè í pèe nkù.

⁹ Kè bepòòbè deù be wērímú bá bè í yé,
kè tiyúpéítì keté be yò ñnkè bá bè í dake.

¹⁰ Isidayeeribe fentè tèè nàkè be kpéí.

Bè me nyí wētení mí mbe Yìè nKuyie m borè.

Bá nè tìi kó dimáà bè tùòkení ti miéke, bè í n wammú.

¹¹ Isidayeeribe yeimmu ke dōnnè dikpetinónkperi,
bè í mōke meyèmmè bè kòte Esibiti nwe nè Asidii
ke wanti meteèmmè.

¹² Kè bè dó bèe cuó nkèè bíékè,

m bo bè bonté ticùòtì,

kè tìi bè pí ntinòtì kōme,

kè m bè tié mbè dòò mèè yei nkpéí.

¹³ Di bo yà díndi Isidayeeribe,

di í me ndómè ke n tóònnè,

di mè nyetemè n kpeti, di kó dihei bo dōúnko.

Di yèmmè dò ndi bo nni sóú nkè n di deetáà?

¹⁴ Di í n kuònnè di yèmmè memòu,

di ò nkuò nke mítírì di dúò ñnkè ke yóú dimáà,

ke dó tidiiti nti nè menáà,

di í dó n kpeti.

¹⁵ Míi do di tiè nke di duò mmuwērímú,

nè memme kè di dó kéndòò meyei.

¹⁶ Di wētíní Baadi borè nde, dè í tú m borè

di dōnnè mutāmmù mùù kèéte mūmmu ke díí,

bè yóó kuò di kó bekpààtibè nè yesè nye,

tináányeiti di n nàké tí kpéí,

bè bo di daá Esibiti èi miéke.

8

Kàa buotí kuyaakù a yóó kǎl tefǎdǎntè nte

¹ Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dò:

Eénè ditáteheù meyei mmeè doti n kòbe èi fēcírife kōme.

Bè càarè mèè kpéí mmetaummè n do bè dōònnè mè, ke yete n tié.

² Bá kè bè dó bè n kuònnè mèè botí ke dò:

Áú! Kuyie, tìnti Isidayeeribe tí da yēmu,

fǎǎ ti te.

3 Isidayeeribe yete mesàà mme mudòrìmù,
deè te kè be dootitòbè bè bèti.

4 Bè pīimú bekpààtibè, bá bè í m beé,

ke tãnké benùbè, bá n yí yé,

ke tùóté be máti péiti nè be sò nke dōrinè sitenkaanì,

kè sì bè fétinko.

5 Sammarii kòbè!

Di kó fesòmátinààfè fenfe n yí fè dó fenònfè,

m mièke kèè di yè.

Dè yó nkááké de kè di yóu di bo ncaàrimè?

6 Díndi Isidayeeribe díi dòò de kó fesòmátinààfè,

fèè bo Sammarii fè í tú Kuyie,

fè bo pònte kényoure youre.

7 Di buótí kuyaakù nku ke yóó kṣũ fefòdónfè,

Dikotinùù mari de ntú:

kè tiyòùti í òte mebii mbè ṣṣ í nti nàa mmuyou.

Bá kè tì keté ke dó tìi pèitè, bēpòòbè beè yóó tì di.

8 Ibotí tèi ìi tieke Isidayeeribe,

kè bè bo í mièke,

ke dò nkunenkù be ténke í dó kù.

9 Nè bemáà ndi bè kòtemè Asidii.

Bè í tókunè fesèfè ke fe pī,

kè Isidayeeribe bie né do ntinépoti.

10 Kè díndi baa dó dí mbe cu tucuuti,

de mònni tùòkemu kè m bo di tíi,

nke Asidii kóo kpààti di fèũ.

11 Isidayeeribe maá ke maá yewũṣ̀tòrè,

kè yè né dòke bè tanné meyei mmièke.

12 Bá kè m bè wàri n kuó péu péu,

ì bo ndò ndèmarè cànnè be kpéi.

13 Bè n feu ìi wũṣ̀, bè ì feu ke bo ncáa nyimaa nyi.

Mí mbe Yiè nKuyie n yí còú de kó yepārè.

N yí yóó yè mbe yei nkpéi, n yóó yṹmmu be to,

kè bēè wēte Esibiti.

14 Isidayeeribe yèmmu wèè bè dòò, ke maá sikpààticéí,

kè Sudaa kòbe maá yehékè dieyè péu kè yè fii nyiduotí.

M bo cūũnko muháá nkè mùu cóúté de kó yehékè nè de kó sicēsàasi.

9

Isidayeeribe yóó di mēè sémmè betòbè èi

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Díndi Isidayeeribe de bá ndi naati

kè di nyānku ibotí tēi kōme,

ke yé mí ndi Yiè nKuyie mmí di temè

kè di n yóu ke tūnne yebòkè,

kéndòuti dōutinè ditòbè ke còú de kó tucuuti di puoti dè tidiiti.

2 Di dó tidiiti nti nè mekùò,

di me mbáá dè pèté,
di dó menaà mpàmmè mme, di báá mè yà.

³ Isidayeeribe di ténke í yó mbo,
mí ndi Yiè nKuyie nheì miéke,
di wētīmu Esibiti yoo Asidii.
Di yó nke nyo ndi cìrimù ke sãūri dimáá.
Ti diiti yó nsànnè bè bo nyommè máá ndi
bè í yóó pété kétannè n cĕtètè miéke.

⁴ Isidayeeribe ténke í yó nni
m pāā ntidiiti bè yǝǝrè tì menaà,
yoo bè n fié iwūš kè n dè cǝuté,
bè kó tidiiti yó ndò ntikúdiiti nti,
kè wèè tì di ò sīntemu,
bè n yo mbe diiti bemáá bè báá tì tanné mí ndi Yiè nKuyie ncĕtètè.

⁵ Di né bo nhōmme yebaa nkó yewe?
Di bo yīme m banni yiè?

⁶ Di coké meyei mbo di domè mme yáàba?
Esibiti yóó di cǝútému kè Manfisi eì ntú di kó kufāti,
tisāmpoti bo dátinnè di nenti sààti,
kè tipoti dátinnè di cĕī.

⁷ Dè tùàkemu mí ndi Yiè nKuyie m bo yūš ndè di to,
dè tùàkemu m bo di bekénè dè,
di dò nké tì bantému dīndi Isidayeeribe.
Dīndi bèè náá nke tú m pāānāānti náāntò tu kuyeinkù,
kòo yuwúōnti í yé o yèmmè.
Di yei ndeu ke māmè di yēīti yó mme mmà.
Di ò ní mmèè kpéi nte kè di náá mmemmè.

⁸ Mí nKuyie mpāānāānti náāntò,
Kuyie nkuù yē n di cau ndīndi Efadayimmu kǝbe,
kè di n dii timáti n ce imǝu,
kè n nínnè Kuyie ncĕtètè miékoo.

⁹ Di fiikú meyei mmieke nke weti weti,
di do bo Kibea ke dōmmè, kù í yè ndi yei.
Kuyie n yóó mè ndi yietīmu.

Kuyie nyèmmè cǝār'ènnè ku nitibè

¹⁰ Kè tì Yiè nKuyie mbéi nke dò:
N do yà Isidayeeribe meketimè mōnni,
kè bè ndōnnè fīnyī kó mutie mù cōrīmú dikpáá mu kó yebe nye.
N do yà be yembè kè bè ndōnnè fikie kó yetebe yedaayè nye, yèè bi kè yè mōnni
mu nyī tùàke.

Kè bèe tuǝkení Baadi-Peǝ, bè de nfie dibǝǝ yeiri Baadi
kédǝǝ isǝke kperè, kénáá mbe mómmǝmbe isǝke,
kédontenè be bǝǝ.

¹¹ Dīndi Isidayeeribe di kó disānni bo puù tenòtè tēmè
kupeitóo ténke í yó mbo,
bè báá yà opǝupǝmpúò ndi cuokè,
onitipòkù báá cǝuté tipǝuti.

12 Bá kè bè peité ibí,
m bo ì kùò bá ì mu nyí naá mbenìtìbè.
M bo bè dèténè dìi mǎnnì, bè bo yà.

13 Isidayeeribe do dǎnnè mupuummu mùù fííkú
ketensààkè mùmmu
dì mǎnnì kè beè né kǎrìnè be bí bekòùbè borè.

14 Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nṣānāāntì nāāntòo béi nke dǎ:
Ti Yiè nKuyie nha bo dǎò ba Isidayeeribe?
Duó nkè be pobè mpuo nkè tì duóní,
mǎntè be memiè.

15 Kè Kuyie nyí kè béi nke dǎ:
N yà be yei mmemou Kidikaadi nwe,
dendè n ketémè m bo bè pèmmè,
be dǎrìnè yeime kprí,
n yóó bè bètimu n cǐtè,
n ténke í yó mbè dǎ.
Be kó bekpààtìbè bémou òmòù í yie n kpeti.

16 Míi ānnè tenòùtè Isidayeeribe,
be cǐè nkpeímu, bè ténke báá peité yebe,
bá kè bè pobè pié,
m bo duónko mutenkũũ nkè mùù kuò be bí bè dǎ ì i bénti.

17 Ti Yiè nKuyie m pǐ nkùù kó mutǎmmú,
kù bè yetemu ke yé bè í yiemmmè ku kpeti,
bè yóó nhǎāntè ibotí tèi mieke nke.

10

Kuyie ncónnèmè Isidayeeribe kó mubǎfèù ke pǎntè be kpààtiyuu

1 Isidayeeribe do dǎnnè fínyí kó mutie sààmù mmu,
ke peí mesàà, bè peité dìi mǎnnì ke sũũ,
nke maá yewũòtǎrè péu,
bè mǎòtè dìi mǎnnì be kperè,
ke fííkú yebǎòtǎrè kè nyè sǎrì.

2 Bè tu meyèmmè mèdémè yembè mbe,
bè me nyóó yǎmu bàmbà mbe yei nkó tiyeti,
mí mbe Yiè nKuyie mú mǎmmu nyóó può mbe bǎowũòtǎrè
kébókè be bǎòtǎrè.

3 De mǎnnì bè bo yí: Ti í mǎke okpààti,
ke yé ti í mǎkemè ti Yiè nKuyie nkó kufǎwaá.
Bá kè tì do mǎke okpààti ò bo ti dǎò ba?

4 Bè naá ndetètìrè nde ke pariku ke né sóú,
ke dǎrìnè betǎbè metaummè.
Kè tiyáabisibeéntì sũũ ke kǎù
fetùòrifè ǎǎ yèmè kupè nyínkè
kè fè dǎmmèe kuò mèè botí tidiiti.

5 Sammarii èi kǎbe yǐèkù fèsǎmátinààfè,

fèè bo Bèti-Afenni fè kpéí,
 kòo nìtìbè kuó nyekúdabùò
 kè ikúó nìùbèe kuó ntinonnieti.
 Fesòomátìnààfè wērímú dèitemu kè bè fè ìténè.
 6 Bè bo fè kònnè Asidii kè fè pā okpààti diewè.
 Ifei bo pī nhEfadaimmu kòbe de m̀nnì.
 Bembè Isidayeeribe bè bo demmu bè borè ke t̀nnè de kó kuce.
 7 Sammarii eì kperè deèmu nè di kóo kpààti,
 o kperè dònne ticádèncáuti ò yentémè mme dibinni mieke.
 8 Bèti-Afenni kó yebòwũòt̀rè yèè do te kè bè d̀òri meyei,
 yè bo può ntipoti nè tisāpoti kè dèe yè dàtinnè,
 de yìè bè bo nnáa nyet̀rè ke tú:
 Tì káánnè, ke nnáa sitáa ke tú:
 Donnènnì ti ìnkè ke tí yāke.

Isidayeeribe buotì dè, bè yóó de nkōũ

9 Mèmmè kè Kuyie nni mbéinnè ke d̀ò:
 Isidayeeribe do bo Kibea nwe kédòò meyei.
 Nè yìenni ke sòkè ke mè d̀òri,
 dè wennimu ke d̀ò mbèè bè do mudoò weè Kibea mieke bake.
 10 N yitè ke còmmúmu ke bo bè kpannè.
 Iboti imau bo wènnè kè bè tíe mmeyei mmédè bè d̀òò mè kpéí.

11 Isidayeeribe dònne dinaaseri ndi bè t̀ntè di,
 ke di nò ndi t̀mmú mesàa nke puotì tidiiti,
 kè n yà de kó dinaaseri f̀nìí wennimè,
 kè di buú nyenaakā kó kudóú,
 kè Sudaā kòbe bo nduò
 kè Isidayeeribe pùò nyedombie.
 12 Buotìnnè dèè tu mewetìmmè kperè,
 kékōũ yebe yèè tu n kó mesàa.
 Sēìnnè kupaku p̀nkù,
 dè t̀òkemu ke d̀ò di n wammú mí ndi Yìè nKuyie,
 kénkèmmúnè m bo c̀ũũnkómè n kó mesàa ndi ìnkè.
 13 Di buotì kuyonku nku ke kōũ meyei,
 di yáábìsì di peité dè di de nyo.

Di do tá di móm̄m̄ombè di kó muwērímú mmu
 nè di ā̀p̀r̀mbè s̀mè.
 14 Nè de kpéí nkunò̀ròo bo ā̀nnè di nìtìbè cuokè.
 Kè di ekè yekperè iduotì fitè yèe può.
 Sadimanni do p̀ntè mèè botì Bèti-Adibenni mudoò mieke,
 kékũo tibiyòti nè ti bí, di kperè yó mme ndò.
 15 Dèè yóó di tuòkení d̀índi Isidayeeribe,
 di yonku diekù di d̀òò dè Betèedí de kpéí nke,
 dè bo nyóó wenté ke di kóo kpààti kperè deèmu.

11

Kuyie ndámè ku kòbe bá bè í banté

1 Kè Kuyie mbéi nke d̀ò:

N dɔke Isidayeeribe nè be bíkémbénti nti,
ké bè yu bembè bèè tu m bí,
ké bè dènne Esibiti.

² Kè nní mbè yu kè bè n dètirinè,
ke feu dibɔð Baadi ke tuò nsitenkaanii tihúúnti.

³ Mii mómmuɔ n do benke Isidayeeribe mucèmmu,
ké mbè ùúkú nè m baà
bè me nyí banté ke dò m bè yùðri.

⁴ Kè m bè ni meyoðmmè ke bè dó mediè.
Ke bè yùðri obíyùðri ò ntòmè debire kè dè wáàri,
ke dè duò ntidiiti.

⁵ Isidayeeribe mè nyetemè bè bo wētenímè m borè,
bè í wēti Esibiti, Asidii kóo kpàati weè yó mbè te.

⁶ Mudoò muù yó mbo be eì,
dèmarè í yó mbo dèè bo mù còíné,
bè tããtè ti kó mucóntimu mmu dende.

⁷ N nitibè m bütinnému páíí,
ké m bo keĩnkè ke bè yu
bá bè kóo mɔ̀ù í dó ké ínní o yuu,

⁸ M báá na ké di yóu dínđi Isidayeeribe!

Isidayeeribe m báá na ké di bontóo,
m báá na ké di yóu n dòòmè Adima,
m báá na ké di dɔð n yĩmè Seboimmu kó yehékè,
n yèmmè meè cààrè kè mesémmè m pí ndi kpéí.

⁹ N yí yóó yóu kè m mieke di yè dínđi Isidayeeribe,
n yèmmè í yie m bo di kuɔ̀mè,
n tú Kuyie nku n yí tú oniti,
n tú Kuyie nku ke dò mpái páí,
n yí yóó yóu kè m mieke di yè kétonté.

¹⁰ N nitibè bè do pĩnmú bè kékònnè yehékè teyè,
bè wētínímu, mí mbè Yiè nKuyie nkè m bo mbè ni,
ke kontí diciríciri tēmè kè bè tũ.
Be bí bo yènní diyie taà kèè bíékè
kénkpeuti kékətení m borè.

¹¹ Bè itinímu Esibiti sikipàncéndéi kōme.
Ke itiní Asidii yekpetínónkperè tēmè,
ké m bo bè tannè be cēĩ mieke kè bè mbo.
Mí ndi Yiè nKuyie m mii béi.

12

Isidayeeribe tumè siyáabisí yembè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:
Isidayeeribe n sũnnè siyáabisí nsi,
Isidayeeribe n ciĩmmu,
ké Sudaa kɔ̀be beè kpáá ke n taunè
ke dɔ̀ri n dó dè sáà mí nKuyie,
kùù dò mpái páí.

² Isidayeeri be dii mekùò nhEsibiti kabe
ke waà ntii népoti dònne kuyaakù nku,
bè dòrinè Asiidii kabe mèè taummè
dònne diyè yìèní kèè bíékè kó kuyaatonnikù nku.
Bè sũũ nsiyáabisí nsi nè mucaàrimù.

³ Mí ndi Yiè nKuyie, nnè Sudaa kabe ti mæke tináahti nti,
m mieke kèè yè Sakabu yaabí,
kè n yóò bè poté kè bè yietí be yei.

⁴ Be yàari Sakabu do kraá o yò pouti mieke nke
kécuté o kóo kóti fštiri.

O kòté dii mònni kémanè mí nKuyie,

⁵ kémanè n tònni kè dii ò na kòo kuó nké di bànté
de kó difñkúò kòo m máánè Beteedi kè tí nnáá.

⁶ Mí ndi Yiè nKuyie m mii yètiri tu Mpaakedaa.
Bè n yu ke tú ti Yiè nKuyie nku.

⁷ Fó nSakabu a wētiniimu m borè,
á nniiti ke dæri dèè síé,
ké nni mbuó mí nha Yiè nKuyie mmii da te.

⁸ Kannahāā kabe tó siyáabisibiépéé nsi,
ke nònne bè bo ciitémè otòu kédí.

⁹ Kè Isidayeeri kabe náá nke tú ti kpàrikèmu
ke mòòte tí kperè mediè.

Ti pí mmutšmmú mmu ke cõnte dè í tú mæyei.

¹⁰ Mí ndi Yiè nKuyie mmii di te nè di do bomè Esibiti,
n wēti ke bo di dòò becièmbè mbe.

Kè di nhā titouti mieke,
di do š ndòmmè titouti kó yebaa mmieke.

¹¹ De mònni m bo duó n náahti m pānāahti náam̄bè,
ké bè benke mebenkumè péu
m bo duó nké m pānāahti náam̄bè nnáá nyenāaanhāntiyè.

¹² Kadaadi ei kabe tú mæyei ndòðribè mómmom̄be mbe,
dèè te kè bè nè náá ndetetirè,

bè feu yenaadakè nye sáá Kidikaadi,
ké be wũštòrè náá nyekòtè dòmmè depaa mmieke.

¹³ Sakabu do coké kékote Aramu nwe,
Isidayeeri de mpí mmutšmmú onitipòkù kpéi,
Onitipòkù kpéi nke ò dòòmè omáá opecēnti.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie n do tñnko m pānāahti náahtò nwe
kòo bè dènne Esibiti,
kè n duó nké wèè mbè ni

¹⁵ Isidayeeri be n càarè mediè mme mí mbe Yiè nKuyie.
N yóò bè yietímu menitiyīi bè còummè,
ké bè fšó mbe yei.

13

Kuyie mpotémè ku nitibè bè kù yete mèè kpéi

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Efadaïmmu wuò nkòbe do ò nnáá nkè benitìbè kpeutímu,
 bè do tú benitidiebè mbe Isidayeeriibe mieke,
 ke né sãù mbemáà nè dibòò Baadi ke ku.
² Nè yíenní kè di kpaá sàké ke dɔ̀ri meyei,
 ke yienko timáti péiti ke mááti sitenkaanii,
 ke tóu timáti péiti ke dɔ̀ri sitenkaanii di dómè,
 Dende kó dimàà dũ̀ dè dò̀nè di nou ke né si wáári,
 ke náá nditòbè ke si feu inààke.
³ Deè kpéi nte kè di yóó yote timaànti tēmè,
 kuyaakù ò̀ tútóte mḕ botí kufã̀ãkperíkù,
 kuyukù ò̀ yēmè tecádoṗòtè.

⁴ Díndi Isidayeeriibe, nè di yēmè Esibiti mũ̀ di te,
 n kó difɔ̀nkùò di Yiè nKuyie ntekù í bo di yíétè kù,
 n kó difɔ̀nkùò odeetiwè tɔ̀u mɔ̀u í bo.

⁵ Mũ̀ do di bonè dikpáà tedòntè mieke,
 kutayietí mieke.

⁶ Di tũ̀òke dii m̀nni ketensààkè kèdi kénsànnè,
 di di dii m̀nni ke de,
 ke m̀òte tefentè kè n yè.

⁷ Memme n naámme di kpéi ndiciriciri,
 n sááténè dimanni ndi,
 ke oke kuce ke di díí.

⁸ N yóó di do kumuntonkù kùu m̀nté ku bí ku kōme mme,
 m bo di kēté kuciriciryòkù tēmè.
 Musimmù bo di yòure.

⁹ Isidayeeriibe di kúmu,
 di í n dós mḕ kpéi
 mũ̀ máà na nna ke di teennè.

¹⁰ Di kóo kpàati í yie bore ò bo di teennèmè?

Yé di kó bènìùbè íbie?

Di do m békú ke tú n di duó nwèè kpàati nè bèè niùbè?

¹¹ M mieke kèè do yènní kè n di duó nde kó bekpàatibè
 kè bè dòò dèè í wenni kè dè n yonke kè m bè dèite.

¹² N cū́ Isidayeeriibe kó meyei n dɔ̀ukù nku,
 m me sònnè dii sòri mḕ báá na káyè.

¹³ Kuyonku kùu bo di pí,
 kù bo ndònnè kupeitèyonku ò̀ pímmè onitipòkù.
 Debire di púó ndè me ntú dibíyènni ndi,
 dè í dós káyènní.

¹⁴ N yí yóó di deeténè kudɔ̀nkù,
 n yí yóó di deeténè mukũ̀.
 Mukũ̀ nyé a kpàrinenti?
 Kudɔ̀ukù yé a wèrímu mùu kòu?

¹⁵ Mesémmè ténke í n tókénè.
 Bá nè Isidayeeri kòbe kperè me nyiémme o kòbe cuokè
 diyie yènní kèè bíékè kó kuyaakperíkù kàrinímu,
 kuyaakù kùu tònni ku kèrinímu

dikpàà tɛdɔntɛ bíékè,
 kɛ yɛnɛ̀bòrɛ̀ bo kũũ, kɛ di birɛɛ kpeí.
 Dɛ kó kuyaa kù bo káútɛ̀ di kpàtì di mɔkɛ̀ tì,
 di kperɛ̀ dɛsààrɛ̀ kó dimàà.

14

¹ Sammarii kɔbɛ̀ yóó yàmu bɛ̀ yɛi nkó tiyɛti,
 kɛ̀ yé̀ bɛ̀ n yetɛmɛ̀ mí mbè Yiè nKuyie nkùù bɛ̀ te.
 Bè̀ bo bɛ̀ fié kénau ibíbénní,
 képuoti bɛ̀pɔ̀pɔ̀mpómbɛ̀.

Isidayɛeribe yóó wɛ̀tɛ kɛ̀yíém̄mɛ̀ Kuyie nɛ̀ bɛ̀ yèmmɛ̀ mɛ̀mɔ̀u

² Kɛ̀ ti Yiè nKuyie mbéinnɛ̀ ku pāānāāntì nāāntò kɛ̀ dɔ:
 Díndi Isidayɛeribe wɛ̀tɛnɛ̀ní mí ndi Yiè nKuyie m borɛ̀,
 mí nwèè di tɛ kɛ̀ yé̀ di yɛi mmɛ̀ɛ̀ di bɔmmɛ̀.

³ Wɛ̀tɛnɛ̀ní Kuyie mborɛ̀ kɛ̀ kù nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ:
 Kuyie nha tú wèè dèi wɛ̀nwɛ̀ mɛ̀yɛi,
 dɛ̀itɛ̀ ti yɛi nkéçouté̀ ti pā̀rɛ̀
 yèè tu yɛsāā nti da duò nyè,
 ti na nda fié̀ ì nààkɛ̀ kó difṑtìrì.

⁴ Asidii wèè í yóó ti dɛɛ̀tɛ̀,
 ti ténkɛ̀ í yóó deke sikpà̀rìsɛ̀ĩ,
 ti mɛ̀ nténkɛ̀ í yóó yĩ
 sitenkaanì ti dɔ̀ò sì nɛ̀ ti nou
 sì tu Kuyie,

Kuyie nfṑò máà òò kuó ndɛçiribirɛ̀ mɛ̀sém̄mɛ̀.

⁵ N yóó miékunnɛmu Isidayɛeribe
 bɛ̀ kó muməmmú muu tu bɛ̀ bo n yetírímɛ̀ n kpɛ̀ti.
 M bo bɛ̀ dɔkɛ̀ nɛ̀ n yèmmɛ̀ mɛ̀mɔ̀u,
 m miɛkɛ̀ ténkɛ̀ í yó mbɛ̀ péi.

⁶ N yó ndò ntinémaāntì nti Isidayɛeribe kpéi,
 bɛ̀ bo pórí mutepóó tēmɛ̀,
 bɛ̀ çĩɛ̀ m bo ta ketenkɛ̀ Dimaa kó dɛtie nkpeyi kōmɛ̀.

⁷ Bɛ̀ bakɛ̀ bo sɛntɛ̀ kénwenni odifíè kó ibakɛ̀ kōmɛ̀,
 kɛ̀ bɛ̀ pórímú kó kufṑòku ndonnɛ̀ Dimaa kó dɛtie nkòku.

⁸ Bɛ̀ wɛ̀tinímu kɛ̀ bo díékɛ̀ n kó mɛ̀dɛ̀ɛ̀,
 kékúútí dɛpaa nkè tidiitì ànnɛ̀,
 kɛ̀ bɛ̀ pórí fínýĩ kó mutie nkōmɛ̀,
 kɛ̀ bɛ̀ yètìrì feítɛ̀ Dimaa ɛ̀i kó mɛ̀naà nkperì dōmmɛ̀.

⁹ Díndi Isidayɛeribe,
 di kpɛ̀ti ténkɛ̀ í bonɛ̀ yɛbəkɛ̀,
 n çoutɛ̀mu di báammì, kɛ̀ dààtɛ̀ di kpéi,
 n dōnnɛ̀ mutie bɛ̀ tu mù mmu sipèrɛ̀sì,
 n fā̀atì í yorì, mĩ borɛ̀ ndɛ̀ di yó mpéúmɛ̀ yɛbɛ̀.

¹⁰ Di mɔkɛmu mɛ̀yèmmɛ̀ keɛ̀nɛ̀ di ǹpátìrì kó tināāntì,
 wèè çii wèè bo ti yĩtɛ̀tɛ̀,
 Kuyie nkó kuçɛ̀ síɛ̀mu, bɛ̀è wɛ̀tì kɛ̀ bɛ̀ kù tú

bèè yetírí Kuyie nkpeti kè bè bètírí.

Soweeri Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Soweeri kó dipátíri náá nKuyie nkó diyìè kpéi nke ke benkú di dòmmè. Ke náá nKuyie mpuotùmè Isidayeeribe be borime bè màkemè kpéi kè dè ntukúnè bembè nè Kuyie mbe kó metaummè bíékè. Kòo nákenè múnke Kuyie mpuotùmè yebotè, bè dǎdri dè Isidayeeribe de kpéi. Kòo bè nàké ke dǎ: Meyei mmèè bè tuòkùnì Kuyie nniinnímè mme kè ku kó diyìè né tǔnni, de kó meyei mmèè tu fecofe nè kutayietí. O náàntì kǔnni dǎ mpáíí nwe dii tu: Kuyie nkòbe ta tidawantì mieke nke, ke dǎ nkéwēténì Kuyie mborè kè kù bàntè kè kùu bè cǐé nké bè deetè. Kuyie mmieke bè do kè kù bè potè tìi yēiti yóó deemu, kè bēe wēte kémoote be kperè, kè Soweeri dǎ Kuyie nyóó kuomu yebotè kémbonè Isidayeeribe, Kuyie nkó meborime be cuokè, deè dǎd Pǎntikótì yìè Muyaá nsààmù cùténì dii yìè benitibè Ìnkè 3:1-2, Yesu tǎrè. 2:16-21.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmmè

1. Kuyie mbè potè tìi yēiti kó kumànkú 1:1-2:27
2. Kuyie nnákémè Muyaánsààmù kpeti 3:1-2
3. Kuyie nkó diyìè yóó tuòkemè kè kùu deetè ku kòbe 3:3-4:21

¹ Di mpátíri ti náá nti Yìè nKuyie mbéinnè tìnti Petuyeedi bire Soweeri.

Meyei mmèè doti Isidayeeribe

² Díndi bekótibè kénténè!

Díndi Sudaá tenkè kòbe keènè!

Di yà diè mbotí diyìè mari,
bá nè di yembè do bomàà?

³ Nákénè ti di bí, kè ì múnkee tì náké i kó ibí,
kè ì tì cǐí nyi kó ibí,

⁴ Ke tú, yebiè cááké ke sùs ndè fecofe de ncááké,
fecofe cááké ke sùs ndè sibeì de ncááké,
sibeì cááké ke sùs ndè yecádúò nde ndèè.

⁵ Díndi tinaàyákémuóntì entenè kékómmú!

Díndi tinaàyáàti tiiténè yedabùò, di pàamu menaà.

⁶ Fecofe feè ti do behāāpònkperibè tēmè ke sù mediè,
kè fe nù ndonnè diciríciridaà kpeye dòmmè,
kè fè ninkpete donnè diciríciriniiri kpeye.

⁷ Feè yùo nfínyí kó tifaàti,

ke kùo fiké tie páíí,

ke òrí de wééti kè ibake peikoo ke cómmú.

⁸ Díndi n nitibè kómmúnè

osapàà ndacēnni ò yóó yenke di ǎǎ kú kòo nkuò mmèè botí,

ke dáátì kufǎòtǎnkú, ke bo benke o yeñcaàrimè.

⁹ Ti Yìè nKuyie ncǐētè pàamu menaà nnè tidiiti de kó yepārè,
deè te kè ikúò niùbè bēè tu ti Yìè nKuyie ntǎmbè kè bè kuò.

¹⁰ Dèmarè ténke í kpaá depaa mmieke,
kè ketenkè kuò,

tidiiti í kpaá kè menaà ndèè,

mekɔpàmmè ténke í bo.

¹¹ Dè dimu bɛtenkútíbè,
bèè fiiku fínyĩ kó detie
kè bè kuò ntidiiti kpeí,
tidiiti bè na ndèite tì í peité.

¹² Fínyĩ kó detie nyootému,
kè fikìè tie mmòté,
kè detie nterè bè tu dè kèdènàdiè,
nè ðeɸuonne nè dèè pèi yetebe bè tu yè pómumu kè dè kpeí,
benitìbè ténke í màke diwèl.

Kuyie mpānāānti nāahtò yē mmè bēe boú dinuù kékuónnè Kuyie

¹³ Díndi ikuò niùbè, dáátínè tífòtònti
kékómumu yedabùò,
ndíndi ti Yiè nKuyie ntòmbè bèè pī nyikuò tómmú,
tannè meyeñcaārímè miéke.

Wenténè inuò nke yé bè ténke í tounímè tidiiti
nè menàà nde kó yepārè ti Yiè nKuyie ncíètè miéke.

¹⁴ Ikúnè menùbouúmmè, doúnne metíímmè kó diyie,
tíinnè behèikènkótìbè nè dihei yembè bəmou
ti Yiè nKuyie ncíètè ké kù kuónnè.

Diyiè yeiri

¹⁵ Diyiè yeiri dii tùðkení,
ti Yiè nKuyie mbeénti kó diyie ndi,
Kuyie Mpakɛdaa kó tiyēīti yiè ndi.

¹⁶ Ti ténke í kraá yau tidiiti nè ti nuò.
Diwèl ténke í kraá bo Kuyie ncíètè miéke.

¹⁷ Tidibotì kpeímu ipè mmíeke,
bá tidiiti í kraá bè tì sòri dè,
kè yeɸuò può ntidiiti í kraá mèè kpeí nye miéke.

¹⁸ Keènè iwūð kuòmmè kè tinààti áante
bá tì í pièti timúti
kè tipìèti mǎntè mudii ke kǎ.

Kuyie mpānāānti nāahtò kù kuónnèmmè

¹⁹ Ti Yiè nKuyie, n kuónnè fǎ nwe,
muháá mmuù cǎuté timúti dinaacēnhòò
ke taunnè titietì.

²⁰ Tikpasīnti bùs fǎ nwe,
ikó nyii kũũ kè muháá ncǎuté timúti dinaacēnni.

2

Bè nàkémè Kuyie mbeénti kó diyie kpeí

¹ Kè ti Yiè nKuyie mpānāānti nāahtò béi nke dǎ:
Eénè ditáteheù, pīékénè, ti Yiè nKuyie ntāsààri Siyōō ñnkè.
Dihei kǎbe di kǎnti dǎ nkékpeutemu,
ke yé ti Yiè nKuyie mbeénti yiè duunnímè,
di tùðkenímu ke dèè.

2 De yiè dè yóó biitemu késoute,
 De yiè yewetè bo dátínnè nè kupàkù,
 kubotí kperíkù kuù kèríní ke sū mesàà nke kpeñni,
 ke bo dátínnè kè dèe soutoo,
 de yiè dè bo ndò ndiúrikèpànni òò ketémè yetārè ìnkè.
 Dè kó diyìè botí mu nyí buoté
 dì me nyí kpaá ke bo buoté nè ti bo mbomè, bìtì!

3 Bè kèríní mmuháá nkòme mme ke còuntoo,
 ke còu nfehāādeēnfè tēmè,
 ketenkè do dō nkupúú sàákù Edenni nwe bè kèríní dìi mōnni
 kè bè yóó pēēté kè kèe naá ntedantè,
 bè í yóó súú ndēmarè.

4 Bè kèríní ke dōnnè sisēī nsi,
 kè be tārè dōnnè sikipàrinaasēī kpeye,

5 Bè cokumu ke cánni yetārè,
 kè be nāroo dōnnè sikipàrinaasēī koku,
 ke uuti ke dōnnè muhāá nhō ncóummè dikpáá,
 ke dōnnè behāāpòmbè òò báátímè kénkōri dikpànni.

6 Kè benitibèe keè be kpéí kè kufōwáá mbè auté
 kè be ìkèe ceete.

7 Bè kèrì nè dikōmbùò ndi, ke séí iduotí behāāpòmbè kōme,
 bá wè kòò tū nho ce,
 bá òmòù í daurí.

8 Bá wè kòò tū nho ce bá òmòù í kōōnnè otòù.
 Bá kè bè tāū ipie, mbè nhuróo bè báá yatènè betòbè.

9 Bè òò munnému kédò dihei,
 ke séí iduotí ke dekù sicēī,
 ke taá sibòo beyóóbè kōme,

10 Ketenkè be nyà ke au, kè tiwetì sánti,
 diyìè nè otànkù kè dè sùtè,
 bá siwāā ténke í péì.

11 Kè ti Yiè nKuyie nni be ìkè ke péú metammè,
 ku āāpòmbè í sénní,
 wèè bè ni o wērímú í sénní,
 ti Yiè nKuyie mbeénti kó diyìè dierì ndi
 diyonkuri mediè, we mbo na kényenté de yiè?

Kuyie nnàkémè ti dōmmè kéceete

12 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Mí ndi Yiè nKuyie mmù tu:

Wētenèní m borè nè di yèmmè memòu,
 bouñè yenò kékammú yedabùò kè n sautenè.

13 Ceetenè di yèmmè mme kémbúútí di bo kērímè di yààti,
 wētenèní mí ndi Yiè nKuyie m borè.

N sàà ndeumu kè m mòke mesémme,
 kè m mièke boo kè n dōòri m béi ntí,
 kè n dó kédòò onití meyei n wēte kényóu.

14 Kè dè naati n ceete n yèmmè
 kè di dōò mesàà nkè di diitì pié,
 kè di na kēwēte kè m pāmmú tidiiti nè menaà.

Bè nàkémè bè dòmmè kéboú dinùù kébántè Kuyie

15 Eénè ditátheù Siyṓṓ tārì,
 ikúnè menùboúmmè kó dikātìrì,
 daúnnè metíímmè kó diyìè,
 16 Tíínnè benítìbè, daúnnè Kuyie mbáammú kó diyìè,
 tíínnè bekótìbè nè bebémè nè ibíbénní.
 Wèè puoke bàm̀bà nkòo yènní,
 kòo sapòmpṓṓ yènní o toute.
 17 Díndi ikuó niùbè bèè pī nyikuó tōmmú,
 cómmúnè kukpánkpánkù nè diwūṓtōnni de cuokè,
 kékuónnè ti Yiè nKuyie, nké kù bántè ke d̀̀:
 Ti Yiè nKuyie nhá ti cīé ntinti a nítìbè,
 báá yóu kè tí ta ifei miéke yebotè ìikè.
 Yè yàá bo ti daá ke d̀̀:
 Yé di Yiè nKuyie ndi tū nkù borè?

Kuyie ncəutémè be báammii

18 Mem̀me kè ti Yiè nKuyie mbenke kù dómè ku kòbe tenkè mediè,
 kè mesémmè kù mbè bonè.
 19 Kè kùu bè nàké ke d̀̀:
 N yóó di duónkomu tidiiti nè menaá,
 nè mekpàmmè kè di mm̀oke kè dè di sannè,
 bá yebotè ténke bá ndi daú.
 20 Di dootitòbè kubakù yóu kòbe,
 n yóó bè fūúmmu, n yóó bè b̀̀tìmu,
 ké bè tanné dikpáá tedantè.
 Bèè bè ni m borè b̀̀tèto daméèrì diyìè yìèni kèè bíékè kou bíékè,
 kébetoo bèè bè tū ndáméèrì diyìè taá kè kou bíékè,
 kè bèè kú képáake kè kunóúu dátínnè.
 N yóó pī mm̀ù tōmmú deumu.
 21 F́́ nketenkè, a bá nyìèkù,
 a yèmmè nnaati kàa nyānku nè diwèì,
 ti Yiè nKuyie mpī mm̀ù tōmmú deumu.
 22 Díndi tiwanwanti di bá nyìèkù!
 Mem̀pàmmè bitírìmu dinaacēnhò,
 kè detie mpeì,
 fikìè nè fīnyl kperè kè dè ỳ̀nne yebe.
 23 Díndi Siyṓṓ èi kòbe dè ndi naati kè di nyānku nè diwèì,
 di Yiè nKuyie nkó kuce miéke,
 kuú di duónní fetaafe fe m̀̀nni,
 ke bo di deetè,
 kuú duónní fetaketifè fe m̀̀nni
 nè diyṓṓ kofe nè fetadentifè,
 dè do dòmmè nè dim̀̀nni.
 24 Tidiiti píemmu iyíé,
 kè menaá nnè mekpàmmè kè dè píe nyekonkuye.
 25 Kuyie ntu kù yóó di yietímu,
 kù do tōnní yebiè nè fefofe nè sibeì
 nè yecádúú nkè dèe cáákè dè.
 26 Di yóó dimu kéde, nke nkù sántí,

kunku kùù dḗ̀ tidièti di kpéí,
 kù tu ku nìtibè ténke báá di ifei, bìti!
 27 Di bo banté ke dò nkù bo di cuokè,
 díndi ku nìtibè, kè di kù tū,
 nkè otòu mòu í bo ke kù mǎnnè.
 Kù tu ku nìtibè ténke báá di ifei bìti nè bè bo mbomè.

3

Kuyie nnàkémè kù yóo duǎnnímè ku Yaá

¹ Kè Kuyie mbéi nke dḗ̀:

De bo yíe mí di Yiè nKuyie nkè n cūũnko n Yaá mbenitibè bəmou ïnkè
 di kó besapàmbè nè di kó besapàmbè
 bè bo naá m pǎánáaḗti náam̀bè,
 kè bekótibè nyau n kó tidouḗti,
 kè bebémbè nyau n kó mebeḗnkùmè.

² De kó yewe mieke n yóo cūũnkomu n Yaá n tōmbè,
 benitidaabè nè benitipòbè be ïnkè,
 kè bēe naá m pǎánáaḗti náam̀bè.

³ De yiè m bo ǎnnè mebenkùmè càmmè mèè tu,
 keïnkè nè ketenkè dè bo naámmè meyĩ nnè muháá,
 kè kuyukúu dátinnè diwetiḗti kōme.

⁴ Diyiè bo soute, kò tǎnkúu wūsté kéndò mmeyĩ,
 kè ti Yiè nKuyie nkó diyiè dièri né na kētuakeni,
 dii deu ke duò tikōmbùòti.

⁵ De mǎnni wèè bo kuónnè ti Yiè nKuyie nhò bo cooté.

Ke yé medeetimè yó mbomè Siyōō tǎri ïnkè nè Sedisademmu,
 ti Yiè nKuyie nkuu do tì béi.
 Kù bo yú bè, beè yó ntú bèè yenté.

4

Kuyie nyóo bekénèmè yebotè

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dḗ̀:

Mí ndi Yiè nKuyie m bo wēte kǎí ndii mǎnni n nìtibè
 Sudaa kōbe nè Sedisademmu kōbe.

² M bo tíi nyebotè kubiriku bè tu kù Sosafati (dèè tu Kuyie mbekù),
 n yóo dè nye bekénè n nìtibè Isidayeeriibe n tāātè bè ke bè te kpéí,
 ke yé yè bè cíemmè kè bè ta ibotí tēi mieke
 ke yè totí n tenkè.

³ Bè táá tété nwe ke totí n nìtibè
 ke fiiti be nitidabí ke yieti benitipòbè bèè dauti dautinè benitidaabè,
 ke fiiti benitipobí ke donnè menaà.

⁴ Díndi Tiiri nè Sitōō eì kōbe nè díndi Fidisitēēbe,
 di n dónè ònti? Di dḗ̀ képeitemaá?
 Kè di dḗ̀ képeitemu di n náké!

Bàmbà m bo duó nkè de kó meyei ndo di yo ïnkè.

⁵ Díndi bèè tḗ m mátipéíti nè n sḗo
 ke tḗ n nenti sḗati ke kōnnè
 ke tannè di bókè kó yetuo.

⁶ Díndi bèè tḗoté Sudaa kó initidabí,

nè Sedisadɛmmu kpɛyi ke fitɛnɛ Kɛɛkibe
ke bè dɛtinnɛ bɛ ɛi.

⁷ Mí ndi Yiè nKuyie n yóó wɛtɛ ké bè yúnímu bè do borè,
kè di bè fité, ke di yietí di yei.

⁸ M bo fitɛnɛ di nitidabí nè di nitipobí Sudaa kɔbɛ,
kè bèɛ sɔtɛ ké ì fitɛnɛ Sabaa ɛi kɔbɛ
bɛ ɛi dɛtirí.

Mí ndi Yiè nKuyie mmũ bɛi.

Mudoò sɔmmu nè tibeénti sɔnti

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Píɛkénɛ kɛ tú n yɛ nyebotɛ báátí mudoò,
duónnɛ kè di ãpòmbè yekòmbò yembèɛ báátí kékété.

¹⁰ Túótɛnɛ di naaká kɛmá yekpàrise,

kétúóté tinunseuti kɛmá yekpãã.

Bá kufɔwáa nyiè kòò dò omáa dikòmbùò yiè.

¹¹ Díndi yeboté tínnɛnní mɛcãã nde kó kubiriku miɛke,
mí ndi Yiè nKuyie nkè n cũũnkoo nh ãpòmbè.

¹² Yeboté, pĩnnè kuce kékɔtɛní kubiriku

bè tu kù Sosafati,

n yóó de nkari kɛ̀bekénè yeboté yemɔu.

¹³ Tidiiti bimu, túótɛnɛ yese ké ti kòũ.

Fínyí tie mbimu naunè yɛbɛ diyetituo
kéníú kɛpíe nsicee kè dè ncou
yɛ yei mmeè sũũ.

¹⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mmũ tu,

benitibɛ tí nyetĩrè yetĩrè m beénti kó kubiriku miɛke,

ke yé m miɛke kó diyie duunnímèmu,

n yóó bekénè di benitibè m beénti biriku miɛke.

¹⁵ Diyie nè otánkù dè ténke í yó mpéi,

siwãã mɛ nténke í yó mmí.

¹⁶ Mí ndi Yiè nKuyie mmũ pèù metammè Siyõõ tãri ìnkè,

n tammè yièmu Sedisadɛmmu,

tiwetì nè ketenkè kè dè sãnti,

kè n kãnké n nitibè.

Isidayɛeribe kó disàrì tu mí nwe.

¹⁷ Díndi Isidayɛeribe di bo banté

mí ndi Yiè nKuyie, mmũ tumè Kuyie,

ke bo Siyõõ n tãsàrì ìnkè.

De m̀nni Sedisadɛmmu bo naá ndikàrì sààrì,

bá bɛpòòbè ténke bá ndè pènkù.

Isidayɛeribe yóó wɛtɛ kɛyà mɛ̀è sàà

¹⁸ Kè Kuyie mbéi nke dò:

De yiè bo tuòke dìi yiè,

mɛnaà mbo mpũ̀s nyetãrè ìnkè

kè mɛnaamiè mpũ̀s nsitãã ìnkè

kè Sudaa tenkè kó yekondake yemɔuu ãnné menie nkémpũ̀ò

kè dinèbòrì nyièní ti Yiè nKuyie nɔ̀fɛtè miɛke ke yóòrì Sitimmu biriku.

¹⁹ Dɛ m̀nni Esibiti bo d̀úńko,
 kɛ Edɔmmu naá ntidobonti,
 kɛ yé bɛ p̄l̄m̀ Sudaa kɔbɛ dɛtɛt̄irè.

²⁰ Dɛ m̀nni kɛ bɛn̄it̄ibè mbo Sudaa tenkè
 kénh̄a Sedisadɛmmu bɛ borimɛ mɛm̄u.

²¹ Mí ndi Yiè nKuyie n yóó p̄it̄ɛmu bɛ p̄èi,
 n yí yó nwúónko bɛ dootit̄ɔbè,
 mí ndi Yiè nKuyie m bomu Siȳ̄ t̄arì ìnkè.

Amoosi Di mpátiri tɔ̀ tũ̀ náànti

Amoosi do wári o pátiri yebie nsikòusiyiekè nè sipísikuò (760) kó kemieke nke kè Yesu né na kékateni.

De kó yebie mmieke nke ò itémè o ei Tekoa kékate Isidayeeribe kó dikpàatiyuu Kuyie nhò tɔ̀ nkè. De kó yemàrè mieke Sedoboammu weè do baké Isidayeeribe. Kè dè ndò mbe kperè demou kèrì séi. Kè Amoosi mbè náànnè tikònyauti nè dikòm̀bùò ke tú: Kuyie ndi duómmu ikuò kè di né ì càari kè bekperibè fèũnko beçiribè, Kuyie nné yóó deetému beçiribè, kù tu kù yóó di potému. Nè de kpéi nkè bèè ò dènnè be cuokè bá dè í nhòate 7:10-17.

Di mpátiri náànti dú ke dòmmè

1. Kuyie nkpannèmè Isidayeeribe kó dikpàatiyuu nè yehèkè yèè bè tókénè 1-2
2. Dèè kònnè Kuyie nnè ku kòbe 3-6
3. Kuyie nhò benkemè mebenkùmè mènè benkú Kuyie nhautémè ke bo bè deetè 7-9

¹ Di mpátiri náá nhAmoosi náké tì nti. Amoosi do tú Tekoa ei kou nwe ke cèmmù o wũò. Kè ti Yiè nKuyie nhò benke ku náànti Isidayeeribe kpéi. Dè do s̄ nhOsiasi weè tɔ̀ tikpàti Sudaa tenké. Kè Soasi bire Sedoboammu tu Isidayeeribe kóo kpààti. Kè ti Yiè nKuyie ntì nhò náké kè dè mmòke yebie nyèdèè, kè ketenkè né aá Osiasi nè Sodoboammu be kpàti mieke.

² Kè Amoosii béi nke dò:

Ti Yiè nKuyie nkuù konti Siyò̄
ke péú metammè Sedisademmu,
kè timúti mótírí yenaacènhò
kè Kadimèeri tãri yómmè kpeti kpei.

Kuyie nkpannè tì Isidayeeribe nè yehèkè yèè bè tókénè

(Kuyie nkpannè tì Sidii ei kòbe)

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Damaasi ei kòbe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,
n yí yóó yóu n tããtè ke bo dɔ̀ tì,
bè pònte mènè kpéi Kadaadi ei kòbe
ke bè nante muyuo nkòme.

⁴ N yóó cũũnko muháá mmu,
kè mùu cóúté Asayeedi c̄t̄ètè,
mù bo cóúté Benni-Adadi kpààtic̄t̄ètè.

⁵ N yóó uutému Damaasi ei kó dimáticàù
kékuò bèè bo de kó meyei mbiriku mieke,
kékuò wèè kù baké,
kè bèè bè p̄r̄m̄m̄ú kékònnè Kiidi.
Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

(Kuyie nkpannè tì Fidisi tenké kòbe)

⁶ De kó difònkúò kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Kasaa ei kòbe kó meyei mmeè sũũ nke tonté
n yí yóó yóu n tããtè ke bo dɔ̀ tì.
Bè p̄r̄m̄m̄ú mènè kpéi mbenitibè péu

ke duó nhEdǎmmu eì kǎbe.

⁷ N yóó cūũnko muháá mmu Kasaa eì mieke

ke mùu cóúté sikpààticéí.

⁸ M bo kuǎ Asidǎti eì kǎbe bemou, kédeite wèè pikú fekpààtipàtifé Asikanǎo eì, kédaá n nǎùtè Ekunǎo eì kékuǎ Fidisii kǎbe sǎmbe. Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

(Kuyie nkpànnè ti Fennisii tenkè kǎbe)

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Tiiri eì kó meyei mmeè sũũ nke tonté,

n yí yóó yóu n tǎáté ke bo dǎò tì,

bè pĩrũmũ mèè kpéi mbenitibè péu

ke duó nhEdǎmmu eì kǎbe,

bá bè í dentení n do yè mmetaummè

mèè bo bembè nè be tebií be cuokè.

¹⁰ N yóó cūũnko muháá mmu Tiiri eì mieke

ke mùu cóúté sikpààticéí.

(Kuyie nkpànnè ti Edǎmmu eì kǎbe)

¹¹ Kè ti Yiè nKuyie nsǎoté ku náànti ke béi nke dǎ:

Edǎmmu eì kǎbe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,

n yí yóó yóu n tǎáté ke bo dǎò tì.

Bè bèti mèè kpéi mbe tebií Isidayeyeribe

bá mesémmè í bè bo,

kè be mieke bè cǎú nsǎá kè bè bè u medǎmmè.

¹² N yóó cūũnko muháá mmu kè mùu cóu Temaá eì

nè Bosedaa eì kó sikpààticéí.

(Kuyie nkpànnè ti Amǎniibe)

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Amǎniibe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,

n yí yóó yóu n tǎáté ke bo dǎò tì.

Bè pùòti mèè kpéi Kadaadi eì kó beɔpupómpómbè

ke bo pèkũnnè be tenkè.

¹⁴ N yóó cūũnko muháá mmu Dabaa eì mieke

ke mùu cóúté be céí sààsì mudòò kó kunǎòroo mieke.

Fefǎdǎnfè nè kuyaakù diekù mǎnni.

¹⁵ Kè bèe pĩ nhokpààti kóò kǎnnè

kéwǎnnénè sikpààtibíio.

Mí ndi Yiè nKuyie mmû béi.

2

(Kuyie nkpànnè ti Mǎabu kǎbe)

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ:

Mǎabu eì kǎbe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,

n yí yóó yóu n tǎáté ke bo dǎò tì,

bè cóu mmèè kpéi nhEdǎmmu kóò kpààti kũǎ

kè yè cóúté fũkũfũkũ.

² N yóó cūũnko muháá mmu

ke mùu cóúté sikpààticéí sii bo Kediyoiti.

Mɔabu kɔbe bo kú mudoò kó kunɔ̄droo
nè yetátehe kó yedabùò mmieke.

³ M bo kuɔ beniùbè o cie páíí
kékuɔ sikpààtìbìí kòò wěnnénè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmû búi.

(Kuyie nkpannè ti Sudaa kɔbe)

⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Sudaa kɔbe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,
n yí yóó yóu n tãáté ke bo dɔ̀ dɔ̀ tì,
bè yete mèè kpéí n tié,
bá bè í tũnne n kuó ke tũnne siyáàbìsì kperε,
be yembè do tũ ndè kè dè bè fétinne.

⁵ N yóó cũũnko muháá mmu
kè mùu còúté sikpààtìcǐ sù bo Sedisadεmmu.
(Kuyie nkpannè ti Isidayεeribe)

⁶ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Isidayεeribe kó meyei mmeè sũũ nke tonté,
n yí yóó yóu n tãáté ke bo dɔ̀ dɔ̀ tì.
Bè fìiti mèè kpéí mbenitisààbè
ke cɔú idíítí bè í yietí mèè kpéí mbe bàà,
kè ɔ̀ ɔ̀ fíté oc̄rì tìnèùtì mehànnímè mèmáà kó dibànnì kpéí.

⁷ Ke naù beçrìbè ke t̄ntí be yɔ mutáá
bá bè ɔ̀ ɔ̀ í nkéánté beçrìbè kpeti kubeéndieku,
cice nè debire kè bè wě nhonitipòkù
ke caàri n yètiri.

⁸ Bè fèkù t̄tì yààti beçrìbè borè
bè í yietí mèè kpéí mbe bàà,
bè tì mpitírí be bókè kó yetuo mieke,
ke yò mbè fèke mèè naà mbeçrìbè borè.

⁹ Di yému m̄i kùòmè Am̄riibe
bèè okùmè do manne detie ndierè
kè bè kpeñni kè m bè uuténè be c̄ĩ nnè be be.

¹⁰ Dende kó difɔ̀nkúò,
di báá yè mm̄i do di dènnenímè Esibiti
ké ndi tɔ dikpáà mieke ke dò yebie nsipísìnàà
kè di me ntieke Am̄riibe èi.

¹¹ De kó difɔ̀nkúò
kè nh ànnè m pāānāànti náam̄bè di cuokè
kétānké di cuokè bèè yó ncáá nkétú n kɔbe.
Yàà n sómmu? D̄indi Isidayεeribe n di békúmu.

¹² Dè dōmmε kè di niinko menaà,
bèè cáá nke t̄n n kɔbe ke í dò nke mmè yò?
Ke paanko m pāānāànti náam̄bè,
bá bè ténke í náà m pāānāànti.

¹³ Nè de kpéí
n yóó di nantemu páíí kéūtire
tenaasāntè tèè tɔ decéérè tè ɔ̀ na kè dè ndōmmè.

14 Bá wèè nɔ mmuceé nhò báá na kényenté.
Muwērímú yìè mme mbáá na kébenke o wērímú.
Okǎmbòteu me mbáá na kédεεté omáá.

15 Bè bo kuɔ otānnuanti,
wèè nɔ mmuceé ò báá na kényenté.
Osāndèèti me mbáá na kécokénè o sánté kédεεté omáá.

16 Okǎmbòteu mǎmmuɔ
bo coké de yìè difǎkperì.
Mí ndi Yìè nKuyie mmî béi.

3

Kuyie ncaummè ku kɔbe Isidayεεribe

1 Díndi Isidayεεribe kénténè mí ndi Yìè nKuyie ndi náá ntì, díndi n dènnení bè Esibiti:

2 Ibotí iməu miεke n tǎáté dímbε,
dεè te kè n yóó yǔs ndi to
meyei ndi dɔori mèè kó dimàà kpéi.

Kuyie mpānāaanti náaantò báá na ke í mbéi Kuyie nhò nàké tí

3 Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dɔ:
Kè benitibè bèdébè í wēnné dinùù
bè bo nneíá?

4 Dicírìcírì s̄s̄ í nhũnte kutúúkù miεke
ke í yà dì bo pī ndè.
Dicírìcírìbii báá kuó nkutādènkù miεke
ke í pī mmùmamù.

5 Tenòtè í yóó s̄nté kéta ticùòti miεke
ke í yà mudii.

Timáti í yóó s̄nté kētāũ
kè dèmarè í na ti miεke.

6 Ditátεheù bo kuó ndiheì miεke kè kufɔwáá
mbáá pī mbenitibàà?
Meyei mbo tuðkení diheì mari
kè ti Yìè nKuyie nyí mè duónnáá?

7 Mí ndi Yìè nKuyie nh̄s̄ í ndòò timati ke í keté ke duó nkè m pānāaanti
náam̄bè tí nàké.

8 Kè dicírìcírì ũnte
we mbo yí kufɔwáá nyí ò pī?
Kè ti Yìè nKuyie nyī: Béi!
We mbo ncíéké ke báá béi nku pānāaanti?

Kuyie nnàkémè Sammarii èi yóó pಂತemè

9 Kè ti Yìè nKuyie mbéi nke dɔ:
Pīékénè Asidoti kó sikpààticéi nè Esibiti kpesi,
kédúó nkè bèε tíí nSammarii tārè Ìnkè,
kényà dikɔnkòðnni dùì bo o miεke
nè be fēũnko mèè botí betòbè.

10 Sammarii èi kɔbe í dɔori dèè síé,
bè dòrimu
ke yoti be kpààticéi miεke bè fèke dè.

Mí ndi Yiè nKuyie, mmî me nyē.

¹¹ Nè de kpéi ndi dootitòbè yóo di cētinnemu
kérònte dī wērímú
kéhéi dèè bo di kpràaticēī mieke.

Isidayeeri be bèè bo Sammarii be kó medeētímè bo nyòù

¹² Dicitiriri òò pī nferièfè
kòo pecēnti fietè mèè boti yekpàà nyoo ditoò kūnni,
n yóo me ndeēté Isidayeeri be bèè bo Sammarii
ke kari yekàrè diyè ìnkè yoo de tēī mbiè.

Kuyie ncaummè Beteedi èi kòbe

¹³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:
Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa mî béi nke tú:
Náké Sakòbu yaàbí ke tú:

¹⁴ N yē nde yiè
m bo yūš nyIsidayeeri be to be yei nkpéi.
M bo ité kécómú
kérònte yewūštòrè yèè bo Beteedi,
ke bóké ye kó yebàkè
ké yè buó nketenkè.

¹⁵ M bo può mbe cēī
bè ò nhā sì diyòò nè bè ò nhā sì dipàà,
sìi dāri yepápánìi nkó tisātì,
kébuó nsiçēdiēsì.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

4

Kuyie nkpànnèmè Sammarii kó benitipòbè

¹ Memme ti Yiè nKuyie mbéimmè ke tú:

Díndi Sammarii èi kó tinitipòtì
tìi dùnne Basāā èi kó inaani tēmè,
dínni bèè yo mbesénnìbè kperε,
ke fēūnko beçīrìbè,
díndi bèè nàà ndi daabè ke tú,
bè ndi duò nkè di yò,
kénténè kékéè.

² Mí ndi Yiè nKuyie n dò mpáí pái nwe kè mî béi,
de yiè kpaanímu
kè bè bo di tōnné iyīmpie ndieyi
kétōnné isánpòì di kó iyaàbí
ke dí deε kédennε dimòu.

³ Di bo ye iduotí kó mefiè dimáà dimáà,
bá wè kòò nwetí o ìkè,
bè bo di kei nke dí dee nhEsimòò tārì ìnkè.
Mí ndi Yiè nKuyie mmî béi.

Mubáammu tetirè kōmu

⁴ Kè Kuyie mbéi nke dò:
Tū nkòtenè Beteedi kédòò meyei,
kòtenè Kidikaadi kédòke dòò meyei.

Fíenè di wũṣ dikũnwernì sèi,
 diyìè tǎǎnnì yìè
 kédeite di mǎke dèè kó dimàà miéke
 dèè tu depííndè ké n duṣ.
⁵ Cǔunnè disǎnni kó yepǎrè
 yèè kǎkénè mutie mùù muuti,
 ikúnè yepǎrè kó dikàtìrì
 ke yé dǐndi Isidayeribe di me ndómè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ búi.

Isidayeribe to kpeñnimè

⁶ Merimè kè ti Yiè nKuyie mbúi nke dǎ:
 Mí ndi Yiè nKuyie mũ di bǎnté dikǎnnì,
 mũ duṣ nkè di pàà tidiiti sihekésí simǎu miéke,
 nè memme bá di í wètení m borè.

⁷ Mũ duṣ nkè fetaafe dǎnté tidiiti betǎàbè bètǎāti,
 mũ duṣ nkè fè ṣṣ ni di nhèi késoó nditerì,
 kénniu ku mpaku kè kutèkù kó tidiiti kpei.

⁸ Yehèkè yèdèè yoo yètǎāti ní bo nhǎánnè sinéyēi
 ke kǎri dihèi dimàà miéke ke bo pété menie nkéyà,
 bè me mbáá pété kéyà kénsànnè.
 Nè memme di me nyí wètení m borè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ti ndi denni.

⁹ Mũ duṣ nkè tidiiti fǎũ ndepaa
 nkè fetùòrifè ti pī,
 kè fecofe cǎáké di pénnè nè titebiiti.
 Nè memme di í wètení m borè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ti ndi denni.

¹⁰ Kè n duṣ nkè di wũṣ muǎke ke ku,
 Esibiti kǎbe kpeyi do kumè,
 ke duṣ nkè bè kùò di kó bedapǎmbè mudoò miéke
 ke pīrũmú di sēi,
 kè bèè ku di kó dihǎǎpǎnkarì kè be nóú dàtǐnné.
 Nè memme di í wètení m borè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ti ndi denni.

¹¹ Kè di dèitè
 n do dèitè mèè botí Sodǎmmu nè Komǎo,
 kè di yenté teciètè ṣ ncú
 kè bèè pūtè mèè botí kudakèmpũu.
 Nè memme di í wètení m borè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mmũ ti ndi denni.

¹² N yóó me ndi dǎò dǐndi Isidayeribe,
 kè n yóó di dǎò memme,
 tũntenè dimàà kè ti máúté mí nnè dǐndi.

¹³ Ti Yiè nKuyie nkuù dǎò yetārè ke ānné kuyaakù,

ke náá mbenìtibè kù dó kédòò tì,
 kuù ɔ̄ ceete kuwenniku kè d̄e naá ndibiinni,
 kù cènti yetàrè yómmè mme,
 kuù yètìrì tu Mpakedaa.

5

Kuyie mpāānāānti náāntò saute f̄è s̄áúit̄f̄e Isidayeeribe kp̄éí

¹ Kè Kuyie mpāānāānti náāntò béi nke d̄ò: Díndi Isidayeeribe kénténè
 f̄esáúit̄f̄e n saute f̄e di kp̄éí.

² Isidayeeribe tu desapumbire nde
 ke do ke dúó
 ke cāānko ke d̄ò ndè kú,
 wèè borè íi nhò í bo.

³ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̄ò:
 Isidayeeribe ekè mieke
 dii kó behāāpòmbè do bo tekòùpítè,
 bè ténke báá p̄ēēté tekòùtè (100).
 Bèè do bo tekòùtè (1000),
 bè ténke báá p̄ēēté tepítè.

Isidayeeribe dòmmè k̄étāāté Kuyie k̄énfòù

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄í di náá ndíndi Isidayeeribe ke tú:
 N wammúnè kè d̄e yie nkè di nfòù.

⁵ Dè nè í tú n yē ndi k̄ote Beteedi
 ke n tú di n wanti
 Beteedi yóó d̄óunkomu,
 di me mbáá k̄ote Kídikaadi
 bè yóó ò p̄antemu,
 di bá ntú di bo k̄ote Beerisebaa.

⁶ N wammúnè mí ndi Yiè nKuyie,
 kè d̄e yie nkè di nfòù,
 kè d̄e í dò mm̄emme muhāá mbo cútóo
 ke dí do díndi Sosefu yaábí,
 de yiè mme nyí bo Beteedi wèè bo na ke mù kù.

⁷ Di yónkunn̄e tibeénti nti,
 di í bekù kè dè sié.

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie mm̄í d̄òò siwāā,
 m̄í ɔ̄ ceete keyensòkè
 kè d̄e naá ndiwennécān̄i,
 m̄í ɔ̄ tí ndām̄éèrì kó menie
 nké mè yaat̄óo ketenkè.
 M̄í tu di Yiè nKuyie.

⁹ M̄í ɔ̄ dúó nkè b̄e p̄ante on̄iti kperi,
 k̄éta o c̄ekpetè k̄eh̄eí o k̄p̄ere.

¹⁰ Di nímmu wèè bekùnè timómm̄onti,
 di í d̄ó wèè náá ntimómm̄onti.

¹¹ Di f̄éũnko mèè kp̄éí mbec̄iribè

ke duó nkè bè di dokì dididèi m̀̀nnì.
 Nè de kpéi di í tati sicēsààsi
 di maá sì nè yetásààyè,
 di me nyí yóó yà fnyí kó detie ndi fííkú dè kó menaà.

12 N yému di cààrimè mààmè,
 di yei nyí sénní,
 díndi bèè fēũnko bèè í cààrè mùmamù
 ke còú ticuuti tibeénti mieke,
 bá di í kommu beçiribè.

13 Deè kpéi nte yemàrè yeiye yie mmieke
 kàa bo ncíékémè t̄ũ.

Kuyie mpāānāānti nāāntò yáúkunnemè benitibè k̀̀nti

14 Kè Kuyie mpāānāānti nāāntò béi nke d̀̀:
 Wammúnè mesàà nke yóu meyei,
 nkè d̀̀e yie nkè di nfòú,
 memme Mpakeɗaa m bo ndi bonèmè
 ke ndònnè n di náammè.

15 Nnínè meyei kédòke mesàà,
 tũntenè tibeénti kembekú dè bèkúmè,
 kè d̀̀e yie nkè Mpakeɗaa kuó mmesémmè
 Sosefu yaàbí ìi kpaá.

16 Nte Mpakeɗaa,
 Kuyie nkùú baké demou kù tu mù,
 kù tu isáútii bo dátinnè dihei dimou mieke,
 benitibè bo nkuò ntipítì timou ke tú: Eeyoo! Eeyoo!
 Kè bè ñyu deɗaa nyembè kè bè bo kari mukũũ.
 Benitibè bo nwanti bèè nò mmukúdabònkómmù.
 17 Yekúdabùò mbo dátinnè deɗaa ndemou mieke
 ke yé n yóó di síékémè,
 mí ndi Yiè nKuyie mmũ béi.

Kuyie nkó diyie yó ndòmmè

18 Kè tí Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:
 Di bo yà díndi bèè bàà n kó diyie,
 di yèmmè d̀̀ò nde kó diyie yóó di t̀̀nní ba?
 Dì yó ntú dibiiñni ndi,
 di í yó ntú kuwenniku.

19 De kó diyie kperè yó ndònnè
 oniti wèè cokú wenwe diciriciri
 ke conè kumuntonkù,
 ke kò nke ta o c̄f̄ètè,
 ke íkú kumarí kè f̄ewààf̄è ò d̄onté.

20 Di yèmmè bá ndò
 nKuyie nkó diyie yó ntú kuwenniku kperi,
 di yó ntú dibiiñni ndi.

Kuyie nyí d̄ómè bè nkú d̄óunnè memantímè

21 Kè tí Yiè nKuyie mbéi nke d̀̀:

M pèmmu di kó mubáammu,
 n dè sènkèrimu,
 n ténke í dó kékeè di fīrè di tiku yè kó kunóú.

²² N yí dó di n feu ì wūō ke tuō
 nè dí m pāā nyèè pārè.

Yenaadakè mekùò nkpeye di n feu yè,
 n yí dè wùò!

²³ Dí fūtenè m borè,
 kutoweku di wékíí kù ke tú iyie,
 n yí dó kékeè di kutidùùti kó yedabùò.

²⁴ N dó tibeénti sààti tì mbo di cuokè,
 ke pūō mmèniè nkōme,
 kéndò ndinébòri ò ndòmmè, ke báá kūū.

²⁵ Isidayeeribe di do n feumu iwūō yebie nsipísìnàà di do dòò yè dikpáà
 mièkaà?

²⁶ Dí do dòò dibòò Mòðaki nè Defāā kó tawātè nte ké ndè bàà.

²⁷ Deè te kè n yóó di denne

ke dí pēē mBabidōnni,

mí ndi Yiè nKuyie mmí nwèè yètiri tu Mpakēdaa mī béi.

6

Kuyie nkpannè tì Siyōō kōbe

¹ Mēmme kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Di bo yà dīndi bèè kàri bètèl Siyōō èi mièke,

bèè tá bēmáà Sammarii tārè Ìnkè,
 dīndi bèè yèmmè dò ndi tú beketibè ibotí tēl mièke,
 Isidayeeribe cokóo dí borè yáaba?

² Kōtenè Kandee kényà

kè di dèè mēmme di kōte Amati diheidiè,

képēēté kékōte Kati Fidisitēēbe èi,

di yèmmè dò ndi pēētému ðe kó yekpààtiyòà?

Di kó dikpààtiyuu pēētému be kpeyaà?

³ Di yèmmè dò ndi dētinkomu meyei,

di né í yé ke dò ndi yūōnní kuyonku nku di cuokè.

⁴ Dīndi bèè duó yedúò sààyè

bè dòò yè nè yepápánii,

ke yaa nyaa ndi kārè Ìnkè,

ke cáá nyepedakè nè yanaadabe,

⁵ ke diè, nke wékíí mediè, nke bie ntikùtidùùti

ke tekíí Dafiti ke dōōri tikùtidùùti.

⁶ Ke yō mmēnaà nnè ibòòke pēkùyi

ke pe mmekōsààmè

bá di í yīkù meyei

mmèè doti Sosefu yaábí Ìnkè.

⁷ Deè kpéi nte kè bè bo di pí ndi mmōnni

ke di níi ntidaati kó fēnafē ìkè ke di kōnnè,

de mōnni kè metuò nkò yebaa ndeè.

Kuyie nnàkémè kù yóo p̄ntemè Sammarii

8 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nképarikè nè ku yètiri ke dò:
Mí nKuyie Mpakēdaa mī béi nke tú:
M p̄mmu Isidayēeribe kó dikpààtiyuu kó tefentè
n yí dós kénwúo mbe kpààticéi,
n yóo deitēmu n nòutè de kó dihei ìnkè
kè bèe di p̄ntē.

9 Bá kè benitibè sùò ntecfētè matè mieke tepítè de kó dihei mieke bè bo kú.

10 Kè dè dò nhòmòu yenté tecfētè matè mieke kufáá, nkòo tebite kōtení ke bo to becíribè kécóu, koò beké ke yí: Òmòu kpaámu kenke kufáá mieke a boràà? Ò bo ò tēñné ke dò: Ǿ! Kóò yèkù tenòutè ke dò: Yé yé yé báá béi, dè í dò nkéyú ti Yiè nKuyie nyètiri di mmōnni.

11 Ti Yiè nKuyie nkùù baké
kè kùu béi nke tú kù bo poté tecēdiatè
kè tēe do kényoure youre,
kè tesámpótè páá iyie.

Di bá mp̄otìnè di w̄erímú

12 Sisēí í cokù tipètì ìnkè,
bè í duònè inààke dāmésèrì mieke.
Kè dínidi né cèète tibeénti kè ti tiike
ke naá mmedòmme ke yē ntóróó ke dōntenè diyēñni.

13 Kè di yèmmè naatinè Dodebaa eì * kè di potì ke tú: Nè ti kó muwērimú mmu ti fietemè Kadinaimmu eì † Diyēñni dèè benkú muwērimú, Tenketé 14:5 bè nàámmu de kóò Karinaimmu kpéi.

14 Dèe te mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa kè n yóo duò nkè ibotí tēi kōbeē di fēū nkétúóté Debo-Amati eì kēnto kētuakenè Adaba kó kukó.

7

Kuyie mbenkemè Amōssi fecofe

1 Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke mēbenkùmè mamè, kè n yà fecofe dàtinnémè ke dò ndiwetiri ke s̄ò mbè kēī okpààti sámmúti kè ti bo ke dós kēpuku.

2 Kè fecofee déútóo timúti kéndós kè ti deè kè n kuónko ke dò: Áú! Ti Yiè nKuyie nti kuós mmesémmè kè meè dōke Sakōbu kó kufuku í sū bè í yóo nkpaá.

3 Kè ti Yiè nKuyie nceete ku yèmmè ke béi nke dò: Dè í yóo tuàkení.

Kuyie nyíe ke benkemè Amōssi muhāá

4 Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke muhāá, kè mù yùní kè mùu cóútè ketenkè mieke kó manie, kè mè sūòtoo, kè depaa ncóútóo.

5 Kè n kuónko ke dò: Áú! Ti Yiè nKuyie nti kuós mmesémmè kè meè dōke Sakōbu kó kufuku í sū kù bá nkpaá.

6 Kè ti Yiè nKuyie nceète ku yèmmè ke béi nke dò: Dende múnke í yóo tuàkení.

* **6:13 Dodebaa eì:** Dodebaa eì benkú ke tú: Detetirè nde. † **6:13 Kadinaimmu eì:** Kè Kadinaimmu kperi benkú ke tú:

Kuyie mbenkemè Amoosi kuhõu kùu càátí dibierimínni

⁷ Kè n yà ti Yiè nKuyie nkè kù còmúmú kuduotí makú ìnkè ke pikú kuhõu kù càátí dibierimínni.

⁸ Kè kù m beke ke dò: Amoosi a yà ba? Kè n dò: N yà kuhõu kùu càátí dibierimínni. Kè kù dò: N yóó tãũ kuhõu nku kùu càátí dibierimínni n kòbe Isidayeeribe ìnkè kèyà kè bè sié. N ténke í yóó bè cǐé, mbìtì!

⁹ Isaki yaábí kó yewũòtòrè bo doúnko, kè Isidayeeribe kó yetòrèe naá ntidobontì.

Kè n còmúmú nè disìè kèwetínnè Sedoboammu cǐètè.

Amasia nè Amoosi bè pètemè kè bèe beti Amoosi Beteedi

¹⁰ Mèmme kè Amasia ikuó niùtìi tō nkè bèe náké Isidayeeribe kóo kpààti Sedoboammu ke dò: Amoosi dó ké da bõmmu kàa ténke bá ntú Isidayeeribe kóo kpààti. Ti í dó kényo ò nàá ntì.

¹¹ Ò nàá nke tú:

Fó nSedoboammu a bo kú mudoò miéke kè bèe pímmú Isidayeeribe kékònnè dedétirè.

¹² Mèmme kè Amasiaa náké Amoosi ke dò: Oyuwúòntì fǐ! Kò nSudaa tenkè kénnaá nKuyie mpããnáahtì ke péúnè mudii.

¹³ A ténke bá mbo die mBeteedi kénnaá nKuyie mpããnáahtì ke yé okpààti kó ditõnni ndimè, tekpààticǐètè kperi ndi.

¹⁴ Kè Amoosii ò ténhé ke dò: N do í tú ti Yiè nKuyie mpããnáahtì náahtò, n keté ke do í tú Kuyie mpããnáahtì náahtò kó kufuku kou. N do tú onaacènti nwe ke fiiku detie mbè tu dè sikomò.

¹⁵ N do cemmú n wũõ nyi, kè ti Yiè nKuyie nni nyú ke n náké ke dò: Kote kénáké n nitibè Isidayeeribe m pããnáahtì,

¹⁶ di m̀m̀õnni kéné ti Yiè nKuyie ntu n da náké ti: Fó nwèè tu m bá nnáá nKuyie mpããnáahtì Isidayeeribe kpéi, ke tú m bá nnáá nyIsaki yaábí n kó tiyèinnáahtì.

¹⁷ Nè de kpéi ti Yiè nKuyie ntu:

a pokú bo yí onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè bè nhò dautinè kupiiti dihei miéke,

kè bèe kuò a bí inítidaaì nè inítipòì mudoò miéke,

kéberí a tenkè ke totí,

kè bè da kuò betòbè tenkè bè í tũ ndé Kuyie,

képímmú Isidayeeribe kékònnè dedétirè * dõnninkonè onitipòkù wèè yóu o dàu ke dauti dautinè benitidaabè.

8

Kuyie mbenkemè Amoosi kuhõnku kùu ã yetebe

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke kuhõnku kè kù piéké yetebe yèè bi.

² Kè kù m beke ke dò: Amoosi a yà ba? Kè n dò: N yà kuhõnku nè yetebe yèè bi. Kè kù n náké ke dò:

* 7:17 Kuyie nkuù kpànnè ku nitibè Isidayeeribe ke

N n̄itibè Isidayeeribe bimu,
 bè deèmù m̄onni dii t̄uàke,
 n t̄enke í yóó b̄è c̄íé.

³ De yiè iyie nyìl diè ntekrààtic̄iēt̄è mièke
 ì bo naá nyekúdabùò,
 k̄è beçírìb̄èe s̄ũ nk̄encóú cóú tip̄iiti tim̄ou,
 tináahti í yó mbo de yiè.
 Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

Kuyie nkp̄ann̄em̄è b̄èè c̄ií mb̄et̄ob̄è ke yo mb̄e kper̄e

⁴ K̄è ti Yiè nKuyie mb̄éi nke d̄ò:

D̄indi b̄èè f̄ẽũnko beçírìb̄è
 ke d̄ó k̄édeè bes̄ennib̄è,
 k̄énténè k̄ékeè.

⁵ D̄indi b̄èè ò nn̄á nke tú,
 ot̄ankù p̄anw̄è kó dibannii m̄ónné k̄ép̄ēēt̄é
 k̄è ti fit̄é ti diiti,
 teom̄p̄ut̄èe m̄ónné k̄ép̄ēēt̄é
 k̄è ti óót̄é ti buò k̄éc̄ũnn̄i tidiiti,
 k̄éyaate sibièpeé, k̄éyíé idíít̄í,
 k̄éyaate cidóò kó kuc̄éékù.

⁶ K̄è do mbeçírìb̄è,
 ke fiiti bes̄ennib̄è tineùti meh̄ānn̄im̄è m̄em̄áà kó dibann̄i kp̄éi,
 ke fiitin̄è tiyof̄uti ben̄itib̄è.

⁷ M̄em̄me k̄è ti Yiè nKuyie mb̄éi nk̄éparik̄è ke d̄ò:

Mí ndi Yiè nKuyie m̄ béim̄mu ke tú:
 N̄è Isidayeeribe kó t̄efent̄è kp̄éi
 n yí yóó ȳè mb̄e d̄òr̄im̄è mam̄è.

⁸ N̄è de kp̄éi ketenk̄è bo aá,
 b̄èè bo ke mièke k̄è b̄èe k̄amm̄ú yekúdabùò,
 ketenk̄è bo it̄éni k̄édoroò m̄enie
 nh̄ōō ta Esibiti kó kukó nNiiri k̄é ȳim̄è.

⁹ De kó diyie,
 diyie bo ta kuyie ncuok̄è
 d̄è bo naá nke ȳenk̄è kuyie ncuok̄è.
 Mí ndi Yiè nKuyie mm̄i béi.

¹⁰ Di baa mbo naá nyekúdabùò,
 nk̄è di yiè nnaá nyisáúti,
 ben̄itib̄è b̄em̄ou bo dáát̄i tif̄òt̄ònt̄i
 k̄ékuó meȳùb̄ii,
 kutenkù kum̄ou ben̄itib̄è bo nkuò,
 w̄èè m̄àke debire dem̄áà d̄è òò kú kòò nkuòmm̄è.
 De kó dihei borime bo tiike med̄òmm̄è k̄ōme.

Kuyie nn̄áahti kó dik̄onni n̄è ti kó sin̄éȳēī yóó p̄im̄m̄è ben̄itib̄è

¹¹ K̄è ti Yiè nKuyie mb̄éi nke d̄ò:

De yiè kpaan̄imu
 k̄è m̄ bo duó nk̄è dik̄onni n̄è sin̄éȳēī k̄è d̄èe tann̄i.
 D̄è í tú dik̄onni dii òò da p̄ī nk̄àa di muc̄iè

nè sinéyēī sīl 55 da pī nkàa yà menie.
N náànti kó dikònni ndi nè ti kó sinéyēī.

¹² Benitibè bo nhàri tipfiti timou,
kubakù yóu nè kucànkù,
diyie yiè kèè bíékè nè dì taà kèè bíékè,
ke wanti ke bo keè n náànti bè me mbáá ti pètè.

¹³ De yiè besapùnsáátibè nè bedapùnsáátibè
bè bo móténè sinéyēī.

¹⁴ Bèè kó dimàà pàrikunè
tebòostenkaanitè tèè bo Sammarii
nè Danni kòbe kó òbòò nè Beerisebaa kó ditònni,
bè bo do bá bè ténke báá íté bitì!

9

Kuyie nnàkémè kù yóó pòntemè bè kù maá tèè c̄t̄ètè

¹ Kè n yà ti Yiè nKuyie
kè kù còmú diwūstònni ìnkè ke náá nke tú:
Potè yesànkè kó yeteitiyè kè yeòòrèe sántè,
ke wéí kédúoní be yò ìnkè kè bèè kpaá
kè m bè kùò nè disie,
òmòù í yó mbo wèè bo coké kényenté
òmòù me nyí yóó na késòri kécooté.

² Kè bè ta ketenkè m bo bè òtèni,
kè bè òkè kèìnkè m bo bè cūñní.

³ Kè bè òkè Kadimèedi tãri ke sòri
m bè wammú kè bè sòtèni,

kè bè me nta òmèèri fūò ke sòri
n duò nkè òmèèri kó musimmù mbè òammù.

⁴ Kè bè duò mbemáá be dootitabè ke bo naá ntidaati,
n duò nkè bè mbè feu de bíékè.
N ònñè yóó mbomu be ìnkè
dè nè í tú kè m bè òòri mesàà,
n yó mbè òòri meyei mme.

⁵ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa
kàákè kèè tenkè o nóm̄bii kè sántèmu,
kè benitibè bèè kè bo kè bèe kómmù yekúdabùò,
kè kù kàákè ketenkè kèe ítèni kédoroo
menie nh̄55 ta Esibiti kó kukó nNiidi kényimè.

⁶ Kuyie nc̄t̄ètè bo kèìnkè nke,
kè te ànhànkù còmú ketenkè.
Kuù 55 yú òmèèri kó menie
nke mè yaatèni ketenkè.
Kuù yetiri tu ti Yiè nKuyie.

Kuyie nyóó bekénèmè beyeibe

⁷ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke ò:
Díndi Isidayeibe
mí ndi wúóm̄mè di í p̄ēt̄é Kuusi èi kòbe.
Mú di òm̄nèni Esibiti,

kè mûi dènnení Fidisitēēbe Kafutōo,
ke dènnení Asidii kōbe Kiidi.

⁸ Mí ndi Yiè nKuyie
n wúómmu Isidayeeribe kpààtiyuu cākemè
ke yóo dì kùò páíi kè di kōmee deè ketenkè ìnkè.
N né í yóo deè Sakabu yaàbí imou.
Mí nKuyie mmûi bée.

⁹ Mí nKuyie Mpaakedaa
n yóo duó nkè ibotí teli meèrèmu Isidayeeribe,
bè 55 meèrè mèè botí tidiiti
kébate mebii nnè tífutì.
Bá mebii mmamè báá do ketenkè.

¹⁰ N kó benitibè beè cààrè,
beè náá nke tú:
Meyei nyí yóo ti tóónnè,
meyei nyí yóo ti kááké
bè yóo kú mudoo miéke nke.

Kuyie nnàkémè kù yóo wēte kélímmè Isidayeeribe

¹¹ Mèmmè kè Kuyie mbéi nke dō:
De yiè m bo íi nDafiti kó difii dii dō kèdo,
kétíné iyie kéli nyiduotí,
m bo wēte kémaá Dafiti cīētè tē do dōmmè.
¹² Kè Isidayeeribe wēte kétéieke Edōmmu tenkè
nè ibotí teli ìi do tú n kpeyi i kōke.
Mí nKuyie mmûi bée nke yóo de dō.

¹³ Kè Kuyie mbéi nke dō:
De yiè kèrínímu
kè yiè nníi bo ndotì ke bōti
kōo tōu ò tū nke deitì tidiiti.
Kè yiè nníi mbōti detie
nkōo tōu ò tū nke tōūtì yetebe.
De yiè fīnyī kó menaà mbo mpūō nyetārè ìnkè,
kè sitāá simouu sāāke.

¹⁴ De yiè m bo wēte kécónné
n nìtibè Isidayeeribe be fōtè
kè bèe wēte kémaá be ekè yèè do pūo kēmbō,
kénfiiku fīnyī kó detie
ke yò nde naà ke fiiku detie mbe pénnè
kénfōtū de be.

¹⁵ M bo wēte kè bè fīi
mbe tenkè n do bè duó nkè,
bá òmōu ténke báá bè uuté.
Mí nKuyie mmûi bè te kè mûi bée.

Abudiasi Di mpátiri tɔ̀ t̀i ńáànti

Abudiasi pátiri kó tináànti náá mbè kpánnè tì nti Edɔ̀mmu kɔ̀be, bè wùó mmèè botí Isidayeeribe. Edɔ̀mmu èi kɔ̀be do tú Esayuu kó iyaabí nyi. Kè Isidayeeribe tu Sakɔ̀bu yaabí.

Sedisadɛmmu do ò d̀i m̀nni kè Edɔ̀mmu kɔ̀be ndaúmu, kédíínnè Sedisadɛmmu kó mudorimù kéta be èi kétúóké be kperɛ. Kè Abudiasi d̀ò Kuyie mbo bè poté kèwènnénè yehèkè tɛyè yèè do í d̀ò Isidayeeribe.

Di mpátiri náànti dúú kè d̀ommè

1. Kuyie nyóó potémè Edɔ̀mmu èi kɔ̀be 1-9
2. M̀ù te kè m̀eyei mbè do 10-14
3. Edɔ̀mmu èi kɔ̀be yóó nd̀ommè tì Yìè nKuyie nkó diyìè 15-21

Tì Yìè nKuyie nnàkè tì Edɔ̀mmu èi kɔ̀be kpéi

- 1 Nte tì Yìè nKuyie mbenke tì Abudiasi Edɔ̀mmu èi kpéi nkòò tì béi nke d̀ò:

Tì Yìè nKuyie nkuu t̀onní ku kóò t̀nti ibotí cuokè
kè tì kèè ò náammè kè tú:

Báátínè kè tì do Edɔ̀mmu èi kɔ̀be mudòò.

² Mí ndi Yìè nKuyie mm̀i tu:

d́indi Edɔ̀mmu èi kɔ̀be n yóó di k̀ék̀unnemmu ibotí t̀ei ìkè,
kè ì di c̀è nke di senkèrì m̀ediè.

³ Tefentè t̀èè di deuté kè di náá nke tú:

We mbo na ke tì denneni yetārè f̀iè

nke tì b̀onténí ketenkè?

Di né í ỳè ke d̀ò ndi kó tefentè tentè di f̀étinkomu.

⁴ Bá kè di d̀èkè kèínkè itúúkè k̀òme,

ke ceé ndi ỳènti siwáa cuokè,

m bo di b̀onténí.

Mí ndi Yìè nKuyie mm̀i béi.

⁵ Kè b̀eyóóbè k̀àtèni keyènkè ke di do

bè b̀o t̀ò bè d̀ó m̀èè boti nku.

Bèè t̀òú yetebe kè bè ta di paku,

bè báá t̀òú ke yáke d̀èmarè.

⁶ Bè yóó di kutimu d́indi Edɔ̀mmu èi kɔ̀be,

késote di sori t̀i kpàti.

⁷ Bè yóó di b̀etimu ke káá ndi temm̀anku.

Nè bè di do ỳè ndi naati bè di ciitému ke di na.

Nè bè di do ẁè nke yo mbeè di keù ỳèf̀tè.

Bè náammu ke tú di ỳèmmè í bo.

⁸ Mí nKuyie mm̀i béi nke tú:

De yiè bo tuòke d̀i yiè,

m bo kuɔ̀ Edɔ̀mmu èi kɔ̀be kó m̀eciì nyembè,

bá m báá súó nhEdɔ̀mmu t̀arè ìnkè m̀eciì nyiè m bá òmáá.

⁹ D́indi Temaà èi kó b̀ekpàritiebe,

di k̀ònti bo aá de yiè,

nè de kpéi mbè bo kuɔ̀ Edɔ̀mmu t̀arè ìnkè kɔ̀be, bemou ké bè d̀èè.

Isidayeeribe do bomè meyeñcaàrimè mieke kè dèe narike Edømmiibe

10 Di pèi nkuyonku nku di tebíí Sakòbu bí cuokè,

kè ifeí yóó di pī,
nkè di dootitòbè di kuò,
kè dèe deè sáà.

11 Bè dootitòbè do kàtení dìi mǎnnì,
kémpii mbe kó behāāpòmbè,
kè di búútóomu kè bekpákpàribèe ta be eì
kétáá tété Sedisadæmmu kó tikpàti kpéí,
nke di pètinke né mbè wēñnèmu.

12 Di do í dò ndi kòbe bo dìi mǎnnì meyeñcaàrimè mieke dè ndi naati,
di do í dò nkényànku meyei ndo mèè kpéí nSudaa kòbe.
Bè kó meyeñcaàrimè mèè báá naá ndi kó mudaá.

13 Di do í dò nkéta n nìtìbè eì,
bè bo dìi mǎnnì meyeñcaàrimè mieke,
di do í dò nkénwúó mbè domè kè dè di naati,
di me ndo í dò nkétúókè be kpàti bè bè pǎnte dìi mǎnnì.

14 Di do í dò nkéoke iceyàti,
kékuò bèè cooti ke bo yenté,
di do í dò nké bè pírmú bè bo dìi mǎnnì meyeñcaàrimè mieke,
kéduó mbe dootitòbè.

15 Mí ndi Yiè nKuyie n yóó bekénè dìi yiè yebotè di duunnímu,
díndi Edømmu kòbe di dǎdmè betòbè n yóó me ndi dǎò,
meyei ndi dǎò mè mèè doti di yò ìnkè.

Kuyie nnákémè Isidayeeribe yóó peitemè be pèi Edømmu eì kòbe

16 Díndi Isidayeeribe di yàmu
m mieke kó febòòfè n tāsàari ìnkè,
ìboti tēi yóó fē yàmu ke báá tuuté, bè yóó fē yàmu,
kémúó nkétonté kékpaakenè.

17 Dè mǎnnì bèè yenté yenté,
bèè yó nkpaá n kó ditāsàari Siyōō ìnkè.
Sakòbu yaábí wēti ke bo tiekemu i tenkè.

18 Sudaa botí kòbe yó ndò mmuháá mmu,
kè Isidayeeribe ndò nfehāādeēnfè kécóuté Edømmu eì kòbe,
muháá nhōō cóuté mèè botí timúkpeti,
bè bo cóuté páíí, bá òmòu báá yenté bá omáá.
Mí ndi Yiè nKuyie mmú béi.

Isidayeeribe yóó wēte kátiekemè be ekè

19 Sudaa kòbe bèè yóó tieke Edømmu ekè yetàrè ìnkè kpèye, yèè bo kubakù
càнку bíékè, kátieke Fidisitēēbe biriku nè Sammarií Efadaímmu yaábí tenkè,
kè Bensamēe kòbe tieke Kadaadi tenkè.

20 Isidayeeribe bè do pírmú bè kékūñnè, bèè kó behāāpòmbè yóó wēte
kátieke Kannahāā eì, kénwò kétuakèné Sadeputaa. Sedisadæmmu kòbe bè do
pírmú bè kékūñnè, kè bèè tieke Sefadati nè Nekefu de ekè.

21 Bèè yóó na Edømmu ekè kòbe, bèè yóó deke Siyōō tārì ìnkè ké bè baaté, kè ti
Yiè nKuyie nní ntú be kóo kpààti.

Sonaasi Di mpátiri tɔ̀ t̀i nàànti

Sonaasi kó dipátiri ti náá nKuyie mpānāānti náāntò m̀ou kpéi nke.

Kuyie ndo t̄s nwè ke d̀ò wèe k̀ote Asidii kó diheidiè ké bè nàkè Kuyie nnāānti. De kóo niti ỳetiri dii tu Sonaasi. Kè Sonaasi né yete ke í ndò ké kè k̀ote ke ỳé Isidayeeribe do í naatinè m̀è Asidii k̀obe. Nè t̀i ò t̀ùòkeni kuce ti kpéi nkòo yóu k̀éyie, mbá ò í ndò. Kòo k̀ote ké bè nàkè meyei mmèè d̀ò nké bè t̀ùòkeni kè nsá kè bè í c̀èète. Kè bèe banté be caàrimè kéceete kè d̀èe ẁete kóo yonke kòo ũ̀ire. Dèè benkú ke d̀ò nKuyie nkùu baké kù d̀òò dè ke né ti d̀ò, ke ti kuò mmesémmè, ke òò c̀íè nku k̀obe dootitabè ké bè deeté kémbúúti kù bo bè potémè ké bè kùò páíí.

Di mpátiri náānti dúò ke d̀ommè

1. Kuyie nyumè Sonaasi kòo yete 1:1-17
2. Sonaasi dèmmumè o yei nke c̀èète kè Kuyie nhò c̀íè 2:1-10
3. Sonaasi nàké ti Ninifu èi k̀obe 3:1-10
4. Kuyie nkuóm m̀è Ninifu èi k̀obe mesémmè 4:1-11

Sonaasi d̀ómè kécoké kédétènè Kuyie

¹ Diyiè mari kè Kuyie mbéinnè Sonaasi, Amitaii bire ke d̀ò:

² Ítè kékòte Ninifu diheidiè ké bè cau. Be yei mmèè sũ̀i n ténke í na ke bo mmi.

³ Kè Sonaasii ítè ke né coké ke bo k̀ote Tasisi èi medétimè kédétènè Kuyie. Mem̀me ò itémè kékòte Safaa k̀éyà bàtòò wèè kè k̀ari, k̀eyietí mucèmmu díiti k̀éta kè bèe kété kénkari Tasisi. Ó do cokù ke bo dété n Kuyie nku.

⁴ Kè Kuyie mmè nduonni kuyaakperikù kè kù nfuuti dàmèèri mièke, kè bàtòò ndò k̀èpònte.

⁵ Kè kufōwáa mpí mbàtòò yembè kè bè nyu be b̀akè, be b̀akè, ke dèi tinenti bàtòò mièke ke buò nko dàmèèri kè dè bo yauke. Kè Sonaasi yie c̀utè bàtòò fũ̀ò ke ỳè nke dúò.

⁶ Wèè baké bàtòò kòo t̀ónko ke d̀ò: A dúomá? Ítè kékúonnè a kó Kuyie nké dè naati kùu daatení ti kpéi nke ti báá kú.

⁷ Kè bàtòò yembè d̀ò: Yóunè kè tí b̀o nyidíiti k̀éyà wèè ti t̀óni de kó meyei. Kè bèè ì b̀o nkè ìi benkè Sonaasi.

⁸ Kè bè d̀ò: Kè f̀òò mènke nwe, nàké a yènni dè nè a èi nè a t̄s mmú tú mù nè a botí.

⁹ Kòò d̀ò: N tú Ebedee nwe, ke dé n Yiè nKuyie nkùu baké kènkè, kùu d̀òò dàmèèri nè ketenkè.

¹⁰ Kè Sonaasii bè nàké ò cokùnè m̀è Kuyie nku, kè kufōwáa mbè auté kè bè d̀ò: A d̀òò ba mbotí nku?

¹¹ Ti yóó da ỳime kè dàmèèri bonke?

Ke ỳé kuyaakù do s̀akémè ke d̀ake kpénkú.

¹² Kòo bè t̀énné ke d̀ò: N túóténè kédootóo dàmèèri mièke kòo bonke. N ỳemu ke tú m̀i te kè kuyaakù deu.

¹³ Kè bè nc̀íéké ke paati menie nnè be ẁerímú muməu ke bo tuəke ketenkè borè, kè kuyaakù d̀ake kpénkú kè bèe ỳíèke.

¹⁴ Mem̀me kè bèe yóu kékúonnè Kuyie nke d̀ò: Áú ti Yiè nKuyie! Báá ti kuò oniti yie nkéi, ò báá kú kàa ti caàrè. F̀ò nKuyie nf̀òò d̀òò a d̀ómè.

¹⁵ Dε m̀ǹǹǹi k̀ε b̀ὲὲ t̀ùt̀ὲ Sonaasi k̀ὲdootoo m̀eniε m̀mieke k̀ὲ d̀am̀ὲὲr̀i c̀om̀m̀ù.

¹⁶ K̀ὲ kufōwáá mb̀ὲ aut̀ὲ k̀ὲ b̀ὲὲ yote Kuyie nk̀ὲ k̀ù f̀ὲut̀ὲ f̀ὲf̀ὲ, k̀ὲ k̀ù c̀annὲǹὲ dinù̀.

2

Sonaasi bàammè Kuyie nteyĩntè mieke

¹ B̀ὲ dootoo m̀εm̀m̀ε Sonaasi k̀ὲ Kuyie nduó nk̀ὲ t̀eyĩndiet̀ὲ ò maánko. Kòò d̀à iyie nyit̀āāti, deỳenǹὲ d̀ēt̀āāti t̀eyĩnt̀ὲ mieke.

² K̀ὲ Sonaasi mbáá nho Yiè nKuyie nk̀ὲ t̀ù:

³ D̀ὲ m̀ p̀ak̀ὲmu n Yiè nKuyie nk̀ὲ n da kuónǹὲ k̀āa n d̀εεt̀ὲ!
N do bo kudonk̀ù nku ke da yu, k̀āa k̀ὲὲ n tamm̀ὲ.

⁴ A do n dootoo d̀am̀ὲὲr̀i f̀ũ̀ ò ndi d̀εcũmpure,
k̀ὲ m̀eniε nni ndátinǹὲ, k̀ὲ yεnéf̄inf̄ir̀ὲ nni mpuoti.

⁵ N ỳεmm̀ὲ do d̀o nha n dootoomu,
b́a ǹὲ m̀εm̀m̀ε n do ỳεmu ke d̀o m̀ bo ẁεt̀ε k̀éyà a c̀εs̀āāt̀ὲ.

⁶ N do diumu k̀éfiu, n do ta t̀εbintuot̀ὲ nte,
k̀ὲ d̀am̀ὲὲr̀i k̀ó tip̀εnt̀i nni k̀oti.

⁷ N do c̀ut̀ὲ d̀ε f̀ũ̀ ò ndi k̀εta kudonk̀ù s̀ā̀.
N Yiè nKuyie nk̀āa n d̀εεt̀ὲ ke n d̀εnn̄n̄i kudonk̀ù!

⁸ N do fiumu k̀ὲ n ỳεmm̀ὲε cuonǹi a bík̀ὲ
k̀ὲ nni nda báá nk̀ὲ t̀ù m̀ báamm̀i tuokoo a c̀εs̀āāt̀ὲ mieke.

⁹ Bεb̄εf̄éub̀ὲ p̀āāmu Kuyie nk̀o mes̀ā̀.

¹⁰ M̀i m̀ bo da f̀ié iwũ̀, k̀éndiē nk̀ὲ da s̀ānt̀i,
ke d̀ōri m̀ b̀éi nt̀i, Kuyie nf̄ṑ m̀āa d̀εeri.

¹¹ K̀ὲ Kuyie nduó nk̀ὲ t̀eyĩnt̀ὲ f̀ũ̀t̀o Sonaasi dikonǹὲb̀enni.

3

Sonaasi nakémè Kuyie nnāānti Ninifu

¹ K̀ὲ Kuyie nyié k̀ébéinǹὲ Sonaasi m̀d̀ér̄im̀ὲ,

² ke d̀o: Kote Ninifu diheidiē k̀ὲ b̀ὲ nāké n yóo da náké t̀i.

³ K̀ὲ Sonaasii it̀ὲ k̀ékote Ninifu k̀éndonǹὲ Kuyie nhò nākém̀ὲ. Diheidiē do ndi,
k̀āa d̀ó k̀é di ce, nha mm̄oke yewe ỳēt̀āāti.

⁴ K̀ὲ Sonaasii ỳὲ k̀énfir̀i diyiē ketiri dihei ke p̄ēk̀ù ke t̀ù: D̀ὲ kpaá yewe
sip̄is̄n̄āa ndi k̀ὲ Ninifuu ponte.

⁵ K̀ὲ Ninifu k̀ōb̄εe yie nKuyie mb̀ὲ nāa nt̀i ke dáát̀i tif̀ṑt̀ōnt̀i, ke bo benke be
ỳεmm̀ὲ c̀āār̄εm̀ὲ, k̀ὲ b̀ὲὲ bou dinù̀ benitidiēb̀ὲ ǹὲ bes̀āmp̀ōb̀ὲ.

⁶ K̀ὲ Ninifu k̀oo kp̄āāt̀i t̀i k̀ὲὲ k̀éit̀ὲ o kp̄āāt̀ik̄ari k̀édát̀ὲ o kp̄āāt̀iyāāt̀i k̀édáát̀i
kuf̀ṑt̀ōnk̀ù k̀enkari dit̄ap̀ū̀ ònk̀ὲ,

⁷ k̀éduó nk̀ὲ b̀ὲὲ p̄ēk̀ὲ dihei ke d̀o: Okp̄āāt̀i ǹὲ o t̄umb̀ὲ b̀ὲ tu benitib̀ὲ ǹὲ iwũ̀
d̀ὲ báa déut̀ὲ d̀εmar̀ὲ d̀ὲ m̀ε mbáá ỳā m̀eniε.

⁸ Benitib̀ὲ ǹὲ iwũ̀ d̀εε dáát̀i tif̀ṑt̀ōnt̀i, bá ẁὲ kòò kuónǹὲ Kuyie ǹǹὲ o w̄ér̄im̀ù
mum̄ou k̀éyóu o yei ǹǹὲ kuyonku.

⁹ K̀ὲ d̀ὲ naati Kuyie nỳεmm̀ὲε ceete, k̀ὲ k̀uu bónk̀unn̄ὲ ku mieke k̀ὲ t̀i báa k̀ù.

¹⁰ K̀ὲ Kuyie nỳā benitib̀ὲ yóum̀ὲ be yei nk̀éyóu k̀ù t̀énke í mb̀ὲ pot̀ὲ k̀ù do ỳὲ
nk̀ù yóo b̀ὲ pot̀ὲm̀ὲ.

4

Sonaasi seimmè Kuyie nkù c̣ēm̄m̄ Ninifu k̄abe

¹ Dè m̄n̄n̄n̄ k̄è d̄è yonke Sonaasi, k̄ò mīk̄ēē peike mediè.

² K̄ò n̄áké Kuyie nke d̄ò: N Yiè nKuyie n do tí nyé m bo dii m̄n̄n̄n̄ nh̄ eì, d̄è do te k̄è m p̄n̄k̄ēē coké k̄énk̄ari Tasisi. N do ȳemu ke d̄ò nha s̄à nd̄eu a í ɔ̄tí a bo ȳóm̄è a bo potém̄è benitibè.

³ N Yiè nKuyie nyóu k̄è n kú, m bo kúm̄è t̄s̄ūn̄è m bo nf̄òm̄è.

⁴ K̄è tí Yiè nKuyie nd̄ò: Dè wenni a mīk̄ēē bo peikem̄àà?

⁵ Dè do s̄́ nSonaasi ȳemu dihei ke k̄òte diyie ȳèní k̄è b̄íék̄è ke d̄ò difii ke díék̄é, ke bo yà t̄i yóó tūkení dihei.

⁶ K̄è Kuyie nduó nkè mutie mam̄u ȳènní k̄éndòm̄è munasiñyàà, k̄ò d̄è nk̄ò ȳemm̄è caté, k̄è mu déé nn̄árik̄unne o ȳemm̄è.

⁷ Kuk̄ūnwent̄ó k̄è Kuyie nduó nkè dib̄ēu mar̄i mù c̄ááké, k̄è mùu kpeí.

⁸ Diyie ȳènní dii m̄n̄n̄n̄, k̄è Kuyie nduó nkè diyie ȳèní k̄è b̄íék̄è kó kuyaak̄u ȳènní ke tonni mediè nképoté Sonaasi yuu, k̄ò fiu k̄ébeke muk̄ū nke d̄ò: K̄è n ku d̄è nt̄s̄ūn̄è m bo nf̄òm̄è.

⁹ K̄è Kuyie nn̄áké Sonaasi ke d̄ò: A í naati a mīk̄ēē bo peikem̄è mutie muu ñkpeí.

K̄ò d̄ò: N naatimu, m mīk̄ēē peikemu k̄è n d̄ó muk̄ū.

¹⁰ K̄è Kuyie nd̄ò: A kuó mm̄utie mm̄u mes̄emm̄è a í d̄ò mùu kpeí nd̄emar̄è a í te k̄è mùu k̄òté, mùu ȳènní keyènk̄è ke kpeí.

¹¹ Ke né ȳè m b̄áá kuó mm̄es̄emm̄è Ninifu diheidiè benitibè bo d̄è tek̄òp̄ík̄òt̄è nè sik̄òp̄ísid̄é (120000) ke í ȳé be ìk̄è nè be f̄ōnk̄ó ke iw̄ū múnke de bo péuà?

Misee Di mpátiri to tii náanti

Kuyie mpāánaanti náantò Misee nè Esaii be mōnni dimáa ndi. Kòò múnke náánnè Sudaa kó dikpàatiyuu kòbe Esaii do náánnè bè. Dè do s̄s̄ nhAsidii kó behāapòmbè beè bè f̄ũnko.

Kè Misee bè nàké ke tú tii tùakení Sammarii kòbe tii yóó bè tùakení, ke yé be yei mmemáa ndi, mèè tu bè f̄ũnkomè betòbè. Kòò múnkee kpànnè Kuyie mpāánaanti náam̄bè bèè sou mbenitibè, Misee do náánnè bè kéndó bèè totí be yèmmè kētāāté tii dò mbèè ti tāāté. Ò do bè caummu kēwēte ké mbè nàa nKuyie nyóó dōd dè yewe yèè kraani ye mieke kédēetè ku nitibè.

Di mpátiri náanti duó ke dòmmè

1. Kuyie mbeénti dotimè Isidayeeri kó dikpàatiyuu nè Sudaa kòbe kperi 1:1-3:12
2. Kuyie nyóó wēte kētēnnénimè Isidayeeri be tenkè, kè bèè di diwèi 4:1-5:15
3. Misee bāntēmè Kuyie nkè kù d̄ kù yóó bè kuó mmesém̄mè 6:1-7:20

Kuyie nkpànnè ti Isidayeeri nè Sudaa kòbe

¹ Sudaa kpàatibè Yotammu nè Akasi nè Esekiasi be kpàtì bie mmieke nke ti Yiè nKuyie mbenkemè Misee Mōdeseti ei kou ku náanti, Sammarii ei nè Sedisadēmmu kperi ye kpéi.

² Yebotè yemou kòbe kēténè!

Titenti tímou kòbe nè dèè kó dimáa bo ketenkè ñnkè keèné!

Ti Yiè nKuyie nyiténimu ku cēsātè ke bo di bekénè.

³ Kù iténimu ku kàri

Kù cùténimu ke centini yetārè ñnkè.

⁴ Ke yè nàu kè yè yìeri,

muháá nhō̄ eute mekùd̄ nkè mèè yietemè,

yè pūōmmu ke cuutini kubiriku mieke,

ke kù dammù menie nhō̄ mpūō̄ ndèè yūú nke dòmmè.

⁵ Isidayeeri di kó meyei mmeè te,

Isidayeeri kó meyetimè kpéi nte.

We ntannè Isidayeeri meyei mmieke?

Bèè bo bèmbè diheidiè Sammarii.

We nte kè Sudaa kòbe fié yebokè yetārè ñnkè?

Bèè bo bèmbè diheidiè Sedisadēmmu.

⁶ Nè de kpéi, mí ndi Yiè nKuyie m bo dōd Sammarii ei tidobonti,

kè dii yāā nyāā nkénaa nyedobuò nkéyī dikpáa,

kè bè ndè fiiku detie mmáa.

M bo dié o tārè ke cūū nkubiriku,

kòo pūū feitóo.

⁷ Kè m bókè o bōōtenkaani ké s̄i cóu,

tibōōnenti bè pāmmú ti be bókè n yóó ti cóummu.

Bè fié iwūō̄ nyi yebokè ke ti do.

Bè dootitòbè bo ti to kécú be kó yebokè.

Meyei mmèè yóo do Sedisademmu

⁸ Mí mMisee n yó nkuòmmu ke mítirì,
ke centi menacèbii ke bo n tetirì,
ke úú silpamó kōme,
ke kuò ndisendabònni fècònfè tēmè.
⁹ Sammarii còú tì yēīti í yóo deè,
de kó tìyēīti yó nsokému kētuake Sudaa tenkè,
tì tuòkenímu ke bo Sedisademmu eì kó dibòrì.

¹⁰ Di báá tì yèè ti dootitòbè Kati eì kòbe cuokè,
ncíékénè, di báá kuó, nhAkoo eì mieke,
Beti-Deafada eì kòbe,
pūñnè mutáá nkébenke di yēñcaarimè.

¹¹ Safii eì kòbe cārikenè kè yè dihei di fōkperè nè ifei.
Sanaa eì kòbe ténke í dàátí ke bo yènní be eì.
Beti-Esedi eì kòbe bie né kuò mmáa ndi,
metèemmè ténke í kè bo.

¹² Madoti eì kòbe kònti au ke naatimu,
tì Yiè nKuyie nduònní tì yēīti tuòkenímu ke deè ke bo Sedisademmu.

¹³ Dakiisi eì kòbe cátinnè di sēī.
Di teeténè Isidayeeribe mbe ke dàò meyei,
dū te kè Sedisademmu kòbe yete n kpeti.

¹⁴ Deè kpéi nte kè di dò nkéyatenè Mòdeseti eì,
dii bo Kati tempè mmieke di kòbe.

Akisibu céī kòbe í yóo na kéteennè okpàati timati

¹⁵ Madesaa eì kòbe, tì Yiè nKuyie nyóó yíé kédunnnímu,
di dootitòbè kè bèe pònte di eì,
kè di kó bekpàatidiebèe coké kékote kēsori Adudammu tādènkù.

¹⁶ Díndi Sedisademmu eì kòbe kuónè di yùti kénínté meyùbii,
nke di yoo dontenè timancònti kpeye.
Kommúnè di bí kpéi,
di bí sàayì nyi ke di ì dó,
ke yé di dootitòbè yóo ì pīñmúmè kékònnè.

2*Kuyie nkpànnèmè bèè fèkù betòbè kperè*

¹ Di bo yà díndi bèè ò nyíe nke toti di yèmmè meyei nyínkè maa,
ké mè tūnte di duó de di dúò
kè tekote nyóó kuó nkè di mè dàòri,
di mōke mèè kpéi mmuwērímú.

² Di ò nkè di yaa nwèè paku di kù fiètemu,
kè teçfètè me nni nte di tè fiète,
ke ní pi oniti nè o çfètè
kéfiète deè do tú o kperè.

³ Deè kpéi nte kè tì Yiè nKuyie ntu,
kù bo di banténí meyei mmieke.
Bá di báá na kéyenté,
di mè mbáá na kéfi ndi yoo.

De kó yewe yó ntú meyei nkpeye nye.

⁴De kó diyie bè bo ntekí di kó dikúdabònni ke tú:
Bè ti pàntemu páí kè ti nitibè pàà be tenkè,
Kuyie nkuù kè còuté ke kè totí ti dootitòbè.

⁵Ti Yiè nKuyie nkòbe wēti ke bo totímu bè tenkè,
di kóò mǎu me nyí yó nkóké de miéke.

Bè yetemè Kuyie mpānāānti nāāntò bè nàké ti

⁶Bè nāāmmu n kpéí,
bè tu n yóu tiyēinnāānti, n nāá ntì
ke tú ifei í yóó bè do,
ifei maì í yóó bè do bitì.

⁷Ke nāá nke tú ti Yiè nKuyie n cōōmu Isidayeeribàà?
Kù minnímè dòntémáà?
Ku borime me ndòmndàà?
Tināānti n nāá ntì naatimu,
bèè dǎòri dèè sié.

⁸Ti Yiè nKuyie nnāá dī kpéí ke tú:
Nè yíe ndòke di túmè ku nitibè dootitòbè,
ke fekú be yaàbòrè be kũñni dī mǎnni mudoò,
ke yé ke dò dèmarè ténke í bè kòónnè.

⁹Ke dennínko n nitibè pobè be cēí miéke,
diwèi bè bonè si kè bè si dó,
ke paankonè be bí desààrè n yi duó ndè kè ì borè tieke.

¹⁰Íténè kényè!

Meonpùmè ténke í bo de kó dihèi,
de kó dihèi yei mmèè te mēfēūtímè.

¹¹Kè n do nkòtení ké mbè nāá nsiyáàbìsì,
detetirè kpesi nsi ke tú bè bo mmòke menaà nkperímè
péu de kó kubotí me ndó.

Kuyie nnàkémè kù yóó wēte kētíúmmè Isidayeeribe

¹²Mí ndi Yiè nKuyie mmū béi nke tú,
n yóó wēte kētíúmmu Sakòbu yaàbí,
n yóó tímmu Isidayeeribe bèè kpaá,
kè bèè dontenè kupecēnku ò ndòmme dipedie miéke.
Inààke ò ndòmme dinaabaakèri,
kè bèè wēte kēsūū mbe èi miéke.

¹³Okpāríteu wèè yóó niitè kékeuté kuce,
wèè tu ti Yiè nKuyie, ke yóó duute kuduotí kè bèè ye,
kè kù mbè ni ke bè baké.

3

Kuyie mpānāānti nāāntò kpānnèmè bèè ni Isidayeeribe

¹Kénténè dīndi Sakòbu yaàbí!

N nāānnè dīmbe, dīndi Isidayeeribe kó sikipààtibí,
di kó mutōmmú í tú di bo ndakemè,
kè benitibè ndòori dèè siáà?

² Dè né yĩme kè di ní ndèè sié,
ke dɔ̄ri meyei,

ke fẽũ benitibè kǎnti ke dei bè maṁbii,
ke feinko be kũḍ?

³ Dii bè cáá nke fẽũ be kǎnti ke kékíi be kũḍ,
ke bè yauri bè ɔ̄ yĩmè imaa nkéutè tekũmbotè.
Bè ɔ̄ posirimè itùòti kěánné kukàdàabuuku.

⁴ Di bo kuónnè dii mànni ti Yiè nKuyie nkù báá di cóuté,
kù bo mbúútóo di kpèti di dòò mèè yei nkpéi.

Kuyie ncaummè bepā̄asoũmbè

⁵ Nte ti Yiè nKuyie nkpànnè ti bepā̄asoũmbè,
bèè fétinko ku nitibè.

Bèè ɔ̄ nkè wèè waare be nò mekùò mbè dò
diwèi bo nhò bonè.

Kè wèè me nyí waare be nò mekùò mbè dò,
meyei mbo ò dò.

⁶ Dèè kpéi nte mí ndi Yiè nKuyie nkè n tu,
m bo duús nkè dèe bè bilte,
bè báá yà n kó mebenkùmè
m bo bè bǎnté dibiiṁni bá bè báá yà tipā̄ánaànti,
de yiè dè bo bè sǔte sǎũ sǎũ.

⁷ De mànni ifei bo pí nde kó beyuwúòmbè,
dè bo bè di, kè bè ñpi be iikè,
ke yé Kuyie nténke í yó mbè tén̄n̄n̄komè bè kù bèkú ti.

⁸ Mí nyie, ti Yiè nKuyie nni nduómmu ku Yaá,
kè m màke muwērímú ke náánnè dikǎmbùò dèè sié,
ke benkú Isidayeeribe be yetimè nè be yei.

Kuyie mpā̄ánaànti náahtò Misee nàkémè Sedisademmu yóó pǎntemè

⁹ Kénténè díndi Sakɔ̄bu yaábí,
n náánnè dímbè Isidayeeribe kó bebaatibè,
díndi bèè bekùnè Isidayeeribe,
díndi bèè í dó dèè sié,
ke penni tibeénti.

¹⁰ Di kǎũ benitibè mbe ke maànè Kuyie nhei,
Nè kuyonku nku di maánèmè Sedisademmu.

¹¹ De kó benìùbè bekù tìcuuti kpéi nke,
kè ikuó niùbè tiè nke dó mucóntimu,
bèè tu m pā̄ánaànti náam̄bè kè bè pāũ ke dó idítí,
ke baa nu nné ìkú ti Yiè nKuyie ñnkè nke ke náá nke tú:
Kù ti bonèmu meyei nyí yóó ti tuǎkení.

¹² Nè di kpéi Siyɔ̄s Sedisademmu eì bo naá ndikpáà,
kè bèe dè kùúti,
Sedisademmu bo naá nyedobuò kécóú,
kè ti Yiè Kuyie ncǎtè kó ditārri naá nku túúkù.

4

Kuyie nyóó wètè kébaatémè Sedisademmu

¹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Yewe sonye mieke n cīètè tārì bo wēte kékpenkenè yetārè teyè,
kébaaté sitāā.

Kè yebotè ndòkunì di borè,

² Bè bo nnáa mbetabè ke tú:

Tí kōtenè ti Yiè nKuyie ntārì,

Kuyie nSakōbu do tū nkù cīètè.

Kè kù tí tie nku dós tí nfòu mēè botí,

kè ti tūnne kù ti benke kùu ce,

ku tié mbonnì Siyōō tārì ndi,

ku náaàntì yìenì Sedisademmu nwe.

³ De mōnnì ti Yiè nKuyie mbo mbaké yebotè,

kuù yó nni ibotí ìi kpeñnì ke díetirì,

kébóké bē kpārìseuti kémá sitūkusi,

ke má bē kpāā sicamúkēkusi,

kubotí makù ténke bá nkpannè kutekù.

Bè ténke bá mpīī nhòmòu tihāāpòntì.

⁴ Bá wè kòo nkuuti nè diwèi o paku,

nè o pérímù bá dēmarè í nhò kóōnnè.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa mī béi.

⁵ Ibotí tēi tū nyebokè nye,

tínti biē mē ntū nti Yiè nKuyie nku sáā.

Kuyie nyóó wēte kētínnímè ku kōbe ké bè baaté

⁶ Kè ti Yiè nKuyie nsōoté ké m béinnè ke dò:

De yiè kpaanímu kè m bo wēte kētíi m pekpīē nyèè cīété,
n do ì potému.

⁷ N yóó tímmu yepēkpīē,

kédòò ìi cīété kubotí kùu kpeñnì,

mí ndi Yiè nKuyie nkè nní mbo Siyōō tārì,

ke bē baké sáā.

⁸ Fō nSedisademmu nè fōò borè nde Kuyie mpakémè,

ku nitibè opecēnti ò ndeke mēè botí didènnì ke paké o pe,

fōò yóó wēte kēnaá ndiheidiè okpāàti yó mbo di.

Kuyie nyāákēmu Sedisademmu èi kōbe ke dèè ke bè dēté

⁹ Díndi Sedisademmu kōbe dè dōmme kè di kuò?

Di ténke í mōke okpāàtā?

Bè ténke í di duò nyitiénáa?

Dè né yīme kè di mítìrìnè kuyonku

onitipòkù wèè yóó pēitè o kōme?

¹⁰ Di naatímu níkuònnè kénfāū dimáa,

onitipòkù wèè pēi o kōme

ke yé bè yóó di dennemēmu dihéi,

kè dí mbo dikpāā kè bè di kōnnè Babidōnni.

Dende ti Yiè nKuyie nyóó di dētémè,

ké di fietè di dootitòbè nōu mieke.

11 Yεbotè péu ité ke còmú di kpéi nke, ke náa nke tú:

Ti dó Sedisademmu cakemu késinte,

ké ti yà Sedisademmu pòntemè dè bo nti naati.

12 Yè í banté mètè kpéi nke ti Yiè nKuyie ndó kédòò tí,

yè í yé ti Yiè nKuyie nyèntotí dómme,

yè í yé ke dò nkù bè tíí mbè òó tíímmè mme tidiiti

kuyié miéke ké ti puotí.

13 Kè Kuyie mbéinnè Sedisademmu kòbe ke dò:

Íténè kécómú kè n di kpénkúnne dinaadaà kòme,

ké di duó nyemátíwè nnè disòwũò kó yekpèètè,

ké di nnaù di dootitòbè, ke bè yaurí,

ke éi be kpàti, ké ti duó mmí ndi Yiè nKuyie,

nkùù baké ketenkè kemou.

14 N né di náámmu kè n tu ñkuònnè yekúdabùò,

ke yóú dimáà, kè bè di pímmú kébemmu di kóo kpàati metofiè.

5

Bè nakémè okpàati wèè yóó deeté Isidayeeribe o kpéi

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Fó mBetideemmu Efadata,

fóó tu Sudaa ekè miéke disámprí.

Nè memme wèè yó mbaké n nìtibè ò yètiní fóó miéke,

wèè yó mbaké n nìtibè Isidayeeribe.

De yiè ntu wèè do bo wènwè nè dimònni.

2 M mu nyó mbè wúónkomu,

ke kèmmúnè wèè dò nkóò pèité ò bo ò pèitémè.

De mònni ndi o kòbe bèè do kpaá bè do bè pírmú,

kékònnè kè, bè wètinímè Isidayeeribe tòbè borè.

3 De mònni kòo cómmú ké mbè cèmmú nè ti Yiè nKuyie nkó muwèrimú nè o kó tikpeti,

opècènti ò ncèmmú mètè botí o pe,

kè bè mbo kè dè bè naati kè bè ò dé,

kóo yètiríi feité titenti tímou miéke.

4 Ò yó ntú wèè duò nwènwè meomprùmè.

Bá kè Asidii kòbe ti do,

ke ta ti tenkè,

ke può nti kpàaticíí

ti bo tónko benìùbè bèyiekè,

nè sikpàatibíi sìni kè bèè bè bàao.

5 Bè bo ncèmmú Asidii kòbe nè disiè,

kémbaké Nèmmudoti kòbe nè disekontiri,

kè dè dò nhAsidii kòbe ta ti tenkè

bèè yóó ti deeténnè be.

Isidayeeribe bèè bo nkpaá yemòrè sonye bè yóó pí mmùù tómmú

6 De kó dimònni Isidayeeribe bèè kpaá ibotí péu miéke,

bè bo ndò ntimaànti ti Yiè nKuyie nduònní tí ò ndómme,

ke duò nkubooku ketenkè,

bè bo ndò nfetaafè dòmmè ke ò nyóòrì timúti,
fè dós dii m̀̀nni, bá onitì kp̄eti matì í k̀̀kè de mieke.

⁷ De m̀̀nni Isidayeeribe bo nkpeñni ibotí tei péu cuokè,
yeciřiciře dòmmè tiwanwanti cuokè,
yeciřiciře ò ndòmmè ipe cuokè.
Bè níí bo nyi nàù ke kòù òmòù me mbáá na ké bè bàao.

⁸ Isidayeeribe donè di dootitòbè,
ké bè youre páíí.

Kuyie nnàkémè kù yóò deitemè Isidayeeribe yèmmè naatinè dè

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

De yiè kraanĩmu kè m bo kuò di sēī, kèpuò ndi kp̄arĩnaasēī.

¹⁰ M bo può ndi tenkè yehékè dieyè,
kébuò nyehékè iduotí fité yè.

¹¹ M bo paa ntinitinòntì di cuokè,
opāũ ténke bá mbo di tenkè.

¹² M bo u di b̀̀kè nè di tenkaanì,
bá di ténke báá na kénĩnkú
di d̀̀ò dè nè di nou de ìikè nè di bo mbomè.

¹³ M bo u di b̀̀òd Asedaa teedēī kèpuò ndi ekè dieyè.

¹⁴ De m̀̀nni m mieke bo yè mediè mbèè yete n kp̄eti,
kè m bè poté kèpèite.

6

Ti Yiè nKuyie nseimmè ku nìtìbè

¹ Kè ti Yiè nKuyie nnì mbéinnè ke dò:

Íté kécòmmú kékpannè n nìtìbè yetārè nè sitáá kè dèe keè.

² Náké be ke dò, ti Yiè nKuyie ntu:

Dĩndi yetārè keènè Kuyie nkó tibeénti.

Dĩndi ketenkè kó yesāñkè yèè fiúkú teii keènè!

Kù seimmu ku kabè ke kpannè Isidayeeribe.

³ Mí ndi Yiè nKuyie mmĩ tu:

Dĩndi n nìtìbè n nákéñè n di càke mù.

Di nh òunè ba nkpeí? N nákéñè!

⁴ Mĩ di dènneni Èsibiti tenkè

ke di deeténè mudaatòmmú

ke duò nkè M̀̀yĩisi nè Anòò nè Midiyammu

kè bè di niíté.

⁵ Dentenèni M̀̀abu kóò kp̄ààti Badaki do dós ké di d̀̀òmmè,

dentenèni Beòò bire Badammu do ò tēñné ti,

kédentení di do itè Sitimmu

késénté Suditēē kè dè ndòmmè,

kè di tuòkenè Kidikaadi.

De m̀̀nni di bo banté n di d̀̀ò mèè sàà.

Ti Yiè nKuyie ndós ku nìtìbè ndòmmè

⁶ Kè Isidayeeribeé béi nke dò:

Ti níí bo ntò òndi p̄anni kèp̄a ti Yiè nKuyie

ti dós dii m̀̀nni ké kù bánté?

Ti Yiè nKuyie ndó ti ní bo ntò mèmme yenaadake
yèè mǎke dibenni dimáá dimáá ké kù fié kétuonáá?

⁷ Ti Yiè nKuyie ndó ti ní ntò yepedake nye sikou sikou
yáá mekùd sicèe sicèe
yáá ti né ní bo kù fié bèè tu bèmbè Mpo
ké kù ti cíé nti yei?

⁸ Di yému dèè wenni!

Ti Yiè nKuyie ndi wúónnè tì tu:
Di bo ndǎrimè ditòbè dèè síé,
kéndó mesàà nkó mmudǎrimù,
kékékùnnè dimáá ké nkù tũ.

Kuyie nyèmmè kù yóó poté Sedisadèmmu èi kǎbe be yonku nè bè yuukumè kpéí

⁹ Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sedisadèmmu èi kǎbe ke dò:

Wèè cii wèè daate ndi náá nti kpéí.

Díndi Sudaa kǎbe nè bèè kó dimáá bo dihei miéke,
kénténè n tǎáté tì!

¹⁰ Dè í yie m bo nwúómmè benitiyeibe yuuku dè,
ké dè bo be céí miéke,
bè beú nè siyáábisi bièpeé si ndò nyisǎke nyi,
nyi sì dó.

¹¹ M báá na kénwúónko bèè tǎuti siyáábisié,
ke cǎti be yǎrè miéke cidóó tǎrè siyáábisi kpeye.

¹² Di nhei kó bekpààtibè nǎnnè muyóó mmu,
ke sǎu nke cíí mbetòbè.

¹³ Di yei mmèè sũũ,
dèè te kè n yó ndi puoti
n yóó di deemu páúí de kó meyei nkpéí.

¹⁴ Di ní bo di, di bá nsànnè,
dikònni bo ndi bo,
ké di sùò ndè, di báá na ké dè sǎnnè,
bá ké di na ke sǎnnè n dè cǎke.

¹⁵ Di ní bo kúúti bá di báá deite,
ke ní dí mekùd ndi me mbáá mè dǎnnè mùmamù,
ke ní kuoti menaà di me mbáá mè yǎ.

¹⁶ Di tũnnè okpààti Òmmidi nè o cíe Akabu,
nè o cíètè be borime yeime mme weti weti,
dèè kpéí nte kè m bo duó nkè di kó dihei náá ntidobonti,
ké bè di daá díndi diheidiè kǎbe,
ke ifei dí pí.

7

Kuyie mpǎánáànti náàntò sautemè benitibè dǎari mèè yei nkpéí

¹ Mí mMisee ké m béi nke dò:

Mí nhosènniwè!

N kpeye dǎnnè wèè dó wènwè kètũ yetebe ye mǎnni ke mǎnté
yoo wèè kǎte ke bo dérí yetebe
bá ò í mpètè bá dimáá ke cǎáké,
ò í mpètè ditebii sũũri ò dó di.

2 Òmòù ténke í kpaá di tenkè miéke,
 wèè d̄òri ti Yiè nKuyie ndó dè,
 òmòù í wetí bá omáá.
 Bá wè ò d̄ó munitikòù mmu, bè dii betòbè mbe timati.
 3 Meyei ndòòrimù bíékè bèè tu beketibè,
 bekpaàtibè nè bebeémbè kè bè wè ndinùù b̄emou,
 ke ò mbekù ke d̄ó ticuuti,
 kè beheikènkótibè ò nnáá nke d̄ó mucóntimu.
 4 Be miéke wèè t̄òu weè d̄onnè tipoti
 wèè tu osàù be miéke,
 weè d̄òrimè né d̄onnè
 a òò ta tisampoti còù kùù yíé kè dè da d̄òòmè.

Ti Yiè nKuyie mp̄ānāānti náambè do nàkè ti be kpéí,
 ti t̄ùðkenímu ke deè, dè bè dimu.

5 Òmòù ténke bá ntá o tebite,
 òmòù me mbáá duò n̄ho yèmmè o népo,
 bá o pokù mómumu mborè,
 ò báá yie nkòò nùù táúté.

6 Ke yé di m̄m̄ònni denitidabire sáámmèmu de cice,
 kè desapùmbire kpannè de ȳò,
 kòò c̄epokù s̄innè o còkù,
 bá wè kòò c̄iètè kòbe tú o dootitòbè.

7 Mí m me mbùò ti Yiè nKuyie nku,
 n tá kù, kunku n t̄ù nkù,
 kù yóò keèmu n dabònni kè n deeté.

Dè naatimè Kuyie nkó benitibè kù bo bè deetémè

8 Díndi ti dootitòbè dè bá ndi naati ti do mèè kpéí.
 Ti domu kè ti Yiè nKuyie mme nyóó ti íi,
 ti bo dibiiñni miéke nke kè ku me nyóó ti míité.

9 Ti c̄àkemu ti Yiè nKuyie nyiikè,
 ke do ntí yà de kó meyei nkó tiyeti.
 De m̄ònni né kpaanímu kè kù bo ti pate,
 kéwēte kè ti cónné ti f̄òt̄iri,
 kè tí ta kuwenniku miéke,
 k̄éyà kù d̄òòri mèè sàà nkù wetí mèè kpéí.

10 De m̄ònni ti dootitòbè
 bo d̄è yà kè ifeii bè pí,
 b̄embe bèè do ò ntú:
 Yé di Yiè nKuyie ndi t̄ù nkù íkuu bore?
 De m̄ònni be dootitòbè bo mbè n̄àù kè ti wúó
 bè ò nnàù mèè botí kuce kó mutáá.

11 Díndi Isidayeeri be de yiè kpaanímu,
 kè di bo wēte kémaá kuduoti k̄éfií ndiheí,
 de yiè bè bo détinne di tenkè m̄anku.

12 De yiè di kòbe bo yènní Asidii,
 k̄éntò k̄étuòkenè Esibiti tenkè,
 k̄étúóté kukó nNiidi k̄éntò k̄étuòkenè Efadati kòku,

nè dàméèrì pèémmè nè yetàrè ìnkè kòbe, kékonnì di borè.

¹³ Kè ketenkè bè do bo kèe dǎúnko,
kénáá ntedǎntè benitibè bèè kè bo be yei nsũũ mmèè kpéí.

¹⁴ Kuyie, cǎmmú a nitibè nè a pààti,
bè tu a kòbe mbe,
bè bo tedǎntè miéke nke,
kè depaa mbè fité.

Cǎmmú be a do ò mbè cǎmmúmè Basāā nè Kadaadi kpáá timúsũũti borè.

¹⁵ Tì Yiè nKuyie ndòò tidietì,
a do tì dǎòrì mèè botí a tì dǎenne dìi mǎnnì Esibiti tenkè.

¹⁶ Kè ibotí tǎi kòbee dè yà,
kè ifeii bè pǐ mbá nè be wǎrímú me ndeumè,
dè bo bè dí kè bè kpéí,
kè bè mpi be nǎ,
dè bo ndò mbè tu yewũǎ.

¹⁷ Kè bèe múúkú mutáá nyiwààke nè debambaànnè terè kǎme,
kufǎwaaá mbo bè kpèété,
kè bèe yènní be sǎrè miéke
kékǎtení fǎ nti Yiè nKuyie nti tũ nkù a borè ké da yote.

¹⁸ We nda dǎnnè fǎ nti Yiè nKuyie,
fǎ nwèè minnìme deu kàa ti cǎnko ti yei,
tǐnti a nitibè bèè kpáá.
A miéke òò yí nhā ke péi,
fǎ nwèè nǎnnè a bo dǎòmè onitì mesàà.

¹⁹ A tì cǎn nti yei, nké mè yè,
ké mè dìu ndáméèrì miéke.

²⁰ A yóó tì dǎòmu mesàà,
tǐnti Abarahammu nè Sakòbu be yaàbí
kéndǎnnè a do bè dǎúnnème dinùù nè dimǎnnì.

10 Bèè di ní mbè yó cóuté tipotì tì kpeí ke cóú ti kōme mme, timúkpetì tēmè.

11 Ninifu èì, fṣṣò miéke nke, wèè wanti ké n dṣṣò mí nKuyie mmeysi nhò yènnímè. De yiè nhò mṣke meyèmmè yeime mme.

12 Kè ti Yiè nKuyie nyíé kébéi nke dṣ: Díndi Sudaa kṣbe bá nè di dootitṣbè me nsūmè ke kpeñní, m bo bè kùṣ ké bè dèè. Míi do duṣ nkè bè ndi fṣṣũko, m me nténke í yó nsṣké ke di fṣṣũko.

13 Di mmṣñní n di deeténèmu Asidii kṣbe bèè do di fṣṣũko, ke di pítè tidaati kó iwṣí.

14 Díndi Ninifu kṣbe, ntenè ti Yiè nKuyie ntāātè tì di kpéí: Di kó kufuku miéke ṣmṣú í yó nkpaá wèè bo sṣṣtè di kó diyètìrì. Sibṣṣtenkaaniì idéi kpesi nè timátì kpesi, dè ténke í yó nkpaá di bṣṣtuo miéke. N keù di fṣṣti nku, di ténke í tú bèmabè ti Yiè nKuyie nyìkè.

2

1 Díndi Sudaa kṣbe! Ntenè wèè nàá ntināṣṣṣààtì ke kéríní yetārè ñnkè, ò tṣní diwèì kó tināṣṣṣtì ntì. Sudaa kṣbe mbaṣṣnnè di baa, kéndṣṣori di dṣṣṣnnè yeè nṣ ti Yiè nKuyie, ke yé Asidii kóṣ kpààtì yeiwe ténke í wṣṣtinímè di borè, bè ò dèite páíí nwe.

2 Díndi Ninifu kṣbe bè di doti mudoò mmu, dekenè diheì kó iduotí kémbaa yeṣòrè, képénné ice, báátínè mesàà, nke pí ndimáá, 3 Tì Yiè nKuyie nwṣti ke bo duṣmmu Sakṣbu yaábí i wṣṣrímú, kù wṣti ke bo cónnèmu Isidayeeriṣbe be fṣṣtìrì, beṣṣèèbè beè do bè pṣnte.

Kuyie mpāānāṣṣṣtì nāṣṣṣtò nākémè bè yóṣ domè Ninifu kóṣ pṣntè

4 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dṣ: Ninifu kṣbe di dootitṣbè dṣṣṣtì tò mmewṣṣ mme, be kó beṣṣāpṣmbè yeṣṣṣmbṣ yembè dáátì tiyaṣwṣṣtì ntì, kè be kpàrìnaasṣí pñti ke dṣ mmuháá, kè bè yùṣ yeṣṣpāā. 5 Nte beṣṣpàrìnaasṣí ke puotì yetārè di kó diheì miéke, ke tūṣ ndi ce nè di karì dè, ke pñti ke dṣ nyehāṣṣtìre, ke cāá fetapíèṣ kōme.

6 Ninifu kpààtì yumu o āṣṣṣṣmbè iwṣí yeṣṣmbè kè bè kpeutí, kè be dootitṣbè coké meṣṣā nke kṣte kuduotí borè ke bè bàà,

7 Ke cònné kuperí, ke pònte kunéce kó dibòri.

Kè kufōwáá nhauté tekpràaticfētè kòbe.

8 Kè bè dèite tebōatenkaanitè sātì,

ke tē uuté ke kōnnè.

Benitipòbè bèè do tē bàa,

kè bè kuò nyesáútídabùò

nyekpetinónkperè kōme,

ke pī mbe cīncīrè.

9 Kè benitibè cokù Ninifu ke yiè kubinku 55 kpété,

kè meniè nní nhorì mèè botí,

kè bè péinko ke tú: Cómúnè! Cómúnè!

Òmòu me nyí wēēri.

10 Kounè mesò, kounè timáti péiti.

Tikpàti tū bo dihei tì í dò nkédeè,

Tinensààtì tibotí tibotí piékému.

11 Pòntenè kédéíté kéheí di dó dè,

bemou be kōmbùòtì domu,

kè be núù mbáké

kè be kōntì au.

Bè dōnnenèmè Ninifu dicírìcìrì bè na ò

12 Yé dihei dii do tú yecírìcìrè kó kudènkù di kòte kè?

Dii nitibè do bo yecírìcìrìbe kōme bá òmòu í bè kōnnè.

13 De kó dihei kòbe do wáa mbe diiti dicírìcìrì 55 pímmè mme kédòú nkè yeniiyee
túóté,

Dì 55 pí nképiemma ye dènkù iorimaa.

14 Di mmònni mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa n yitè ke còmúmu f5 nNinifu èi a
kpéi,

ke bo còu nha kparìnaasēi,

kéfié a nitibè bèè dōnnè yecírìcìrìbe.

A ténke í yó nkpaá pī ntiwanwantì,

ketenkè ìnkè dènde dèèmu.

Bè ténke báa keè dèmarè a tōrè kó metammè.

3

Bè kùomè Ninifu kòbe bèè do kòu benitibè

1 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò:

Dihei dii nkó benitibè kòu benitibè mbe,

ke tú siyáàbìsì yembè,

ke yuuku ke fekù becírìbè kperè,

bè bo yà!

2 Be dootitòbè beè bè doti,

bè fáá nyedá nye sisēi kè yè kuò nsáù,

kè si cokù, kè sikiparìnaasēi cēētìyè urì, kè si pùu.

3 Kè besàndèèbè fimmúnè sisēi,

kè yese pīnti, kè yekpàà ntu níéé,

kè benitibè duò ke kò, nkè becírìbè còú còú,

bá bè í dò nkékaà nkédee, kè bè bè bètíri.

Ninifu èi òmè ifei

4 Ninifu eì kòbe dibòotōmmú muù tonté,
di wenniku nè di kó diwèi nè di dòòri dèè tie,
deè te kè di yūōnni benitìbè nè yebotè,
ke bè dòòri tidaati kè bè pīi ndi tōmmú.

5 Mí ndi Yiè nKuyie Mpakēdaa n ylté ke còrímúmu a kpréi,
ke bo káté f̄s nNinifu a yaàbòri kédeènní a ìkè,
kè benitìbèe yà a fei.

Kè yekpààtiyoo da wénní.

6 N yóo da dátinné tiyonti nti,
ke dá yáukùnnē, kè benitìbè da wénní,

7 ké nda yau ke cokù,
ke tú Ninifu kperē dō mmesémmè mme,
òmòu báá ò kuó nde kó mesémmè,
òmòu báá ò bāntè.

Tù do tūòkení Tebesi eì tū yóo tuòkení Ninifu

8 F̄s nNinifu a yèmmè do nha pēētēmu Tebesi eì
diì do soké Niidi kó ikó ncuokè
kè menie nhò fité kóo kònté iduotí kōmaà?

9 Etiopii nè Esibiti,
de kó yehékè do kpeñnìmu mediè,
yeè do tú a kó muwērimú.

Puti kòbe nè Dibii kòbe kè bè da naatinè.

10 Nè memme kè bè bè pī nke kònnè ke dòò tidaati,
ke naù be bí ice imòu miēke.
Ke t̄aá tēté ke totí sikpààtibii,
ke b̄ou b̄èè tu benitidiēbè mēfimmē.

11 F̄s nNinifu de tūòke a kó dimònni ndi,
kàa yà kuyonku ke muó nke diù,
ke wanti disòri,
a bo sari dè kàa dootitabè da mónté.

Ninifu eì kòbe bàátí f̄arè nwe

12 Ninifu! A cēkpetè s̄aáténè fikíē tie mmu,
muù kó yebe ketiyè bi mesàà,
kè ye cáah̄ti nampe kè ye p̄anke donní o nuù miēke.

13 Kàa āāp̄òmbè s̄aáténè benitipòbè,
kàa càkè kpeté ke feío,
kàa dootitabè bo na kēta.
Muhāá mmuù còuté a càkè kó yekpetínyè.

14 Íténè kédó menie ndi bo nyō mmè,
bè dó ke dí pimu, nanè tit̄ati,
ūtínè tiyaat̄i, píikúnè yedombie,
kémaá iduotí kēpénné.

15 Muhāá mbo di còuté,
bè bo di kuò mudoò miēke,
bá kè di dó dí nsū yecádúò ntēmè,
bá kè di dó dí maatenè fecofe mamè.

16 Ninifu eì a potambè do sūmu
ke dōnnè siwāā dōmmè keñkè.
Bè itēmu fecofe tēmè.

17 Bèè dàke mutōmmú kpéí,
 kè bè sū ke dōnnè fecofe,
 kè bepátíwāābè sū,
 ke do ntikotaāyòùtì òò yènní kubooku mōnnì kéndōmmè,
 kè diyìè yènní tìi cìété,
 a ténke báá banté tì do borè.

Meyei mmèè í mōke mutie

18 Asidii èi kōbe di kó bekpààtìbè yè nke duómu bè í yóó ente.
 Munōndōmmú koutému a kó iwēī yembè sáà.
 A āāpōmbè cìétému ke dèke yetārè ìnkè,
 òmòù í bo wèè bo bè tìí,
 19 A kó mumōmmú í mōke mutie,
 a mōnni í yóó miété.
 Bèè kó dimàà yo bè nàá ntì a kpéí,
 bè fāá mbe baà nde,
 we mbo dèmarè ténke, wèè í yíété a yóúmè?

Abakuku Di mpátíri tɔ̀ tìi náàntì

Abakuku do wàri o pátíri Babidɔ̀nni kɔ̀be baké dii m̀nni ndi, kè Isidayeeriibe bèkú bemáà tìi yóò bè t̀̀̀kení, ke ỳ̀̀kù bè í ỳ̀̀ kè nsà kè Kuyie nkpaá ke ỳ̀̀ kè kpéí. Kè bè mbékú Kuyie nke tú: Ba nte kè bè ti f̀̀̀ũnko kàa bùúútóo? kè beyeibe f̀̀̀ũnko besààbè kàa c̀̀̀kè? Kè Kuyie nhò t̀̀̀nné ditannùu marì dii bo benitibè beməu kpéí dii tu: Onitì a bo mbúómmè Kuyie ndeè bo nte kàa nfòu kè dè da naati bá kàa bo tìi mieke a mbúó Kuyie. Mukàmmù 3.

De kó dipátíri dikéè didèrì mieke Kuyie nnàámmu ku nitibè ke tú: Nt̀̀nnè mí ndi Yiè nKuyie n ỳ̀̀ mmù kényé ke d̀̀̀ n yóò di teennè.

Di mpátíri náàntì dúó ke d̀̀̀mmè

1. Kuyie mpàánáàntì náàntò í ỳ̀̀mè ò bo t̀̀̀áatè tì 1:1-2:1
2. Bèè bùtinné Kuyie mbè bo yà 2:3-20
3. Kuyie nyemmè kè wèè kù tá ò bo na 3

¹ Di mpátíri ti náá nKuyie mbenke tihiti ku pàánáàntì náàntò Abakuku.

Abakuku kuònnèmè Kuyie

² Ti Yiè nKuyie!

Dè yó nkááké de kàa keè n da kuònnèmè?

A yóò n cóútè ònda?

Mbaa da kuònnè benitibè yonku deutèmè mme kàa bùúútóò?

³ Dè d̀̀̀mmè kàa yóu kè benitibè d̀̀̀d̀̀ri meyei?

Ba nte kàa yóu kè bè ti f̀̀̀ũnko?

Me f̀̀̀ũtímè máà ndi nè mufèè n wúómmè, tincitì tìi né bo nè yekparè.

⁴ Bè t̀̀̀nke í tũ nyikuó yemmè,

bá tibeénti t̀̀̀nke í bekù mesàà,

oyeiwe wèè nò nhosàù, deè te kè tibeénti c̀̀̀ke.

Kuyie nhò t̀̀̀nné tì

⁵ Kè Kuyie nhò t̀̀̀nné ke d̀̀̀:

Wénténè k̀̀̀yà yebotè d̀̀̀d̀̀ dè,

kè dè di di, kè di kpéí.

N yóò p̀̀̀ mmù t̀̀̀mmù di mm̀̀nni,

kè bè d̀̀̀ di nàké ke tú mù bo d̀̀̀d̀̀

dì báá yie.

⁶ N yóò ínní Babidɔ̀nni kó benitiyonkubè mbe,

benitidannibè, bèè firì titenti timəu,

ke feèti yehèkè.

⁷ Bè kpeñ̀̀nìmu ke duò tikò̀̀mbù̀̀tì.

Ke ã sifeí,

ke ãà bemáà be kó ikuó.

⁸ Be s̀̀̀fì c̀̀̀áamu ke p̀̀̀è̀̀tè yekpamaà,

ke tonni ke p̀̀̀è̀̀tè sikpamóó

ɔ mbeti kuyuoku m̀nǹni ke bo pfi nke cāām̀e.

Be sēi boni dedētirè nde,
ke p̀tini ke cāa ke d̀o nfcirife ɔɔ ya f̀e
d̀o kēpfi nde, kēfifetè m̀e boti.

⁹ Bè k̀erĩmu, ke p̀onti ke eiti,
ke weti be ikè,
diyie ỳeni k̀e b́ikè k̀o kuyaak̀u k̀ome
ke kouti tidaati mubirĩm̀u k̀ome.

¹⁰ Bè s̀enkumu bekpàatib̀e, ke daú s̀ikpàatib̀i,
bè í boti dihei iduotí fité di kpeti,
bè ɔɔ ì onné mutáá mmu kéta,
kēpĩmm̀u bèè bo di mieke.

¹¹ Bè p̀enkumu kuyaak̀u tēm̀e,
ke d̀o mecāa nke k̀ori kupík̀u tek̀u.
Benitikòub̀e mbe, bè tá be ẁerĩm̀u mmu,
bè na ntá m̀e boti Kuyie.

Abakuku kuɔnnèm̀e Kuyie nkuce medérĩm̀e

¹² Ti Yiè nKuyie nha tú ti Yiè nKuyie nku nè dim̀nǹi.

F̀s̀ò ti te, a d̀o mpái pái nwe ke bo s̀áá.

F̀s̀ n k̀o kupèrik̀u.

F̀s̀ò tãatè be nnitib̀e k̀eduó nkè bè bo ỳúɔ nti to,
a bè kpénk̀um̀e k̀e bè bo ti tiémmu.

¹³ Kuyie nha d̀o mpái pái nwe,
a báa na k̀énwúó mmeyei.

A báa na k̀énwúó nke bè ti f̀éũko.
D̀e d̀omme k̀aa ẁúó mbe yeibe ke í náa ntimatì?
Ba nte k̀e beyeibe na bèè bè wenninè k̀aa ẁúonko.

¹⁴ D̀e ỳime k̀aa ẁúonko benitib̀e,
k̀e bè bè d̀òri ke d̀o mbè tu siỳi,
ke do mbè tu desĩntékpere d̀eè í m̀oke oniùti?

¹⁵ Babid̀nni k̀oo kpàati bè p̀ĩrĩm̀u nè o ỳĩmpie nku,
bè ta o ditim̀u mieke nke,
kòò bè ùrinè kuyáak̀u k̀e d̀e o naati, kòò ỳanku.

¹⁶ Nte be, ke feu be ditirè iẁúó,
ke tuò ntihúúnti be yáati,
ke yé deè bè duòmm̀e mudii mediè,
mudii mùù s̀ũ mesàa.

¹⁷ Bè yo nsakému ke kou yebotè,
nè be ỳĩnditirè s̀áá?
Mesémm̀e í yóó bè p̀ĩnàa?

2

Kuyie nyemm̀e k̀u yóó poté Babid̀nni

¹ D̀e m̀nǹni k̀e ti Yiè nKuyie mpáanàat̀i náaant̀o béi nke d̀o:
Mí nhoheik̀embàri n yóó cómm̀u n cónni ndi.
N yó mbo n d̀enǹi ìnkè nke ke paké,
n yó nkémm̀umu k̀éyà k̀u yó n náké tí,

kéyà m mè nkù kuónnè kè kù yóó n ténné tí.

2 Mèmmè ti Yiè nKuyie nni ntèínémè ke dò:

Wàri n yóó da benke tí, á tí kèrì titápìèti ìnkè,
kè dèe yie nkè bèe na ké nti kaà mmesàà.

3 N yóó da benke tí tu yemàrè yèè kpaanì ye kpeti nti.

Dè auté ke bo dàòmu, dè í yóó pàà.

Bá kè dè ɔɔtí n dè bààmú,
tí yóó dàòmu, dè í màke kpèrè.

4 Wèè í dàari dèè sié ke màke tefentè ò yóó kúmu.

Wèè me nwetí ò bo nfòú ò n tá mèè kpéí * yè: Mufòmmu kó dikùnni tu a bo
ntámè Kuyie, kàa bo ànnémè tefentè kéyete Kuyie nkè dè touní mukùú.

Wénté Odommu 1:17 nè Kadasii 3:11 nè Ebedeebe 10:38.

5 Tí kpàti sòú nhonìti nwe,
tɛpàtè yiè nyí màke meom̀p̀m̀m̀.

Be pite yeè deu kudankù kperi dómme.

Kudankù í diè mmèè botí becíribè,

bè í me ndiè ntikpàti.

Bè p̀nti yehekè yem̀u ndi, ke baarí ibotí im̀u.

Meyei mmènùmmù

6 De kó yehékè kòbe beè yóó wènné,

kénnáá mBabidónni kòbe kpéí nyenáàh̀h̀antiyè ke bè daú ke tú:

Di bo yà d́ndi bèè fèkù betòbè kperè!

Dè yó nkáákè de kè di yóu di bo mp̀ĩmmè benitibè,

nè muwèrimú kè bè di yieti ke dò mbè di m̀kenè yebàà?

7 Di di bèè kperè bè itinímu di kpéí.

Bè yóó wèètenímu di kpéí,

ké di do kéfèke di kperè múnke.

8 Di fèkemè ibotí péu kperè meè botí nku

ibotí t̀i yóó fèkemè di kperè,

Di còu mmèè nitiỳĩ nkpéí,

nnè di yonku deumè kutenkù,

kè di fèũko benitibè.

9 Di bo yà! D́ndi bèè cií mbetòbè,

ke yo mbe kperè,

kè di yèmmè dò ndi bo ceé ndi ỳènti,

keĩnkè kéyenténè meyi.

10 Di né í yé ke dò ndi tanné dimáà ndi ifei,

di kùò kùú nitisũkù, di kùò dimáà ndi.

11 Di c̀ĩ kó imari yóó nákému di kpéí nkè ticádàɔtí di bekénè.

12 Di bo yà! D́ndi bèè maánè menitiỳĩ ndi ei,

di bo yà d́ndi bèè kùò benitibè ke pũúténè di eidiè.

13 Di nyé ke dò mbenitibè fèũri dèè kpéí ndè yóó còutému

bè fèũri detetirè nde.

Mí nKuyie Mpakèdaa m̀i tí béi.

* 2:4 De kó dináàh̀kèè nàà mmukùú nnè mufòmmu kpéí ke

14 Μενιε μπιέκékè mɛ̀ɛ̀ botí dàmɛ̀ɛ̀rì,
kutenkù kuməu kəbe yóo me mbanté ti Yiè nKuyie nkó mesàà
nnè ku kó tikpeti.

15 Di bo yà díndi bèè nùinko di kəbe menàà,
kɛ̀ bèè diinko dinaadoò
kè̀ bèè bo muó nkè̀ dí nwéí be fei,
yà̀nè me di mómməmbɛ̀.

16 Dè tu di kó ifei nyi, dè í tú disānni.
Dè̀ tù̀kɛ̀ di bo yà̀ dè̀ndɛ̀ Kuyie mmieke kó febòòfɛ̀,
kémus nkéfei ndi fei,
ti Yiè nKuyie ndi yuo ku mieke kó febòòfɛ̀ nfe.
Kè̀ di bo fɛ̀ yà̀ kè̀ ifeii dátinné di do məke dii sānni.

17 Di kəũ mɛ̀ɛ̀ botí Dimaa tārì tiediɛ̀ kɛ̀ dè̀ dè̀,
bè̀ yóo me ndi deè
di do kə̀ù tìi kpasĩnti, di bo tì yòte.
Di còu mmè̀ nitiyĩ, kè̀ di yonku deute,
kè̀ di fɛ̀ũ mbenitibè̀ yehəkè̀ mieke,
nè̀ de kpéí nkè bè̀ yóo yṹmmè̀ di to.

18 Sitenkaanìi kpeti tú ba?
Benitibè̀ beè̀ sì cè̀ú,
di ɔ̀ɔ̀ yie mmè̀̀ bierimè̀ kéuté,
mè̀ tu siyáàbìsì kperɛ̀ ndɛ̀.
Ba nte koo niti ɔ̀ɔ̀ duó nhomáà o mómmuə̀ nhò dòò dè̀,
dè̀è̀ í nɔ̀ nkè náá?

19 Di bo yà díndi bèè ɔ̀ nnáá nkudóu kɛ̀ tú: Ente!
Kɛ̀ nnáá nditārì kɛ̀ tú: Íté!
Dì me nyí yóo na ké béi,
bá kè̀ di di dàri mesəu nnè̀ timátì péítì,
mmufòmmu í bo di mieke.
20 Ti Yiè nKuyie nkunku me mbo ku cəsààtè mieke nke,
kutenkù kuməu kəbe yīnè káré ku iikè.

3

Abakuku sautenè Kuyie nnè̀ fɛ̀è̀ yè̀nfɛ̀

1 Kè̀ Abakukuu dè̀ntè feyè̀nfɛ̀ kəsautenè Kuyie nkè dò:

2 Tì Yiè nKuyie, n kè̀emu a do pì mmùu tōmmù,
kɛ̀ da yòte.
Wɛ̀tɛ̀ képì ndɛ̀ kó mutōmmù ti kó yewe yie mmieke.
Dòò mu kè̀ ti yà.
A mieke me nti peikemè̀ a naatimu,
a né ti kuó mmesémmè̀.

3 Kuyie nyiténímu Edəmmu tempɛ̀, Temaa èi,
kù iténímu Panaa tārì ìnkè̀,
kè̀ kuwenniku píe nkefinkè̀ nè̀ ketenkè̀,
kɛ̀ te kè̀ bè̀ kù sāntí.

4 Kù kè̀rínímu kɛ̀ pĩnti di wennécānnì kōme,

kè diyìè kpèrìmè yìèní ku nòu mièke,
ku kpeti sòri ku nòu mièke nke.

⁵ Kuù niinni mutenkũũ,
ke kéri kè mumammú kù tũ.

⁶ Kè kù còmúmú dè ketenkèe áá,
kè kù wènté, yebotè yèe kpeute,
yètārè yèè do bo nè dimònni kè yè pùò.

Kè sitáá sù do bo nè dimònni kè sì yaú,
kù do de nkeri nè dimònni.

⁷ Kè n yà Kusāā èi kòbe kòm̀b̀ù̀t̀i domè be touti mièke,
ke yà kufōwāā nhautémè Mandiyāā èi kòbe.

⁸ Tì Yìè nKuyie mmièke peike ikó ndièyì nyià?

Ikó nyi a mièke cóú mmàá?

Yáá dàméèri nwe a mièke peikemè?

Kàa dèke sikpàrinaasēī òm̀ò̀ù̀ í yóó na sì?

⁹ Kuyie nha fimmému a tammù,

kàa pie ntu yenò a ti dòúnnè yè.

Kuyie, f̀s̀ò̀ dammù ketenkè
kè meniè nyièni kè dè naá nyikó.

¹⁰ Kuyie nyètārè da yà ke sàntèmu,

kè meniè ncòúni, kè dàméèri ù̀t̀i,

kè yenéfinfirè dèkù keĩnkè.

¹¹ A pie nnè a kpānni de kó mekpèrìmè nè de kó fepìfè
dèè còhnè diyìè nè otānkù.

¹² Nè kemìeke nke a ceñtìmè ketenkè,

nè kumièpié nku a naúmè yebotè.

¹³ Kuyie nha còmúmú ke bo deetè a nitibè mbe,

nè a kòò kpààti a tāātè wè.

A pòntemu oyèiwe c̀f̀è̀t̀è ke feĩnko dipũũ.

¹⁴ Tì dootitabè pie nyi a fiètèmmè

ke dù̀ù̀tènè be kóò kpààti yuu.

Bè do uríní kuyaakù kòme mme ke íútí,

ke bo ti do tinti besémmibè.

Dicìricìri ò̀s̀ p̀ĩ̀mmè kètannè di dènkù.

¹⁵ Dàméèri nè o kó yenéfinfirè

de kó kunòòroo mièke nke a keutémè kuce,

kàa sēī kètè.

¹⁶ N de nkèè kè n kòm̀b̀ù̀t̀i do,

kè n kònti áá kè m biè nkpeute,

n né baámu ti dootitabè bo tuàkenímè ké ti do.

¹⁷ Fìkìè kó detie nténke í pori,

f̀ĩ̀nỳĩ̀ kpeere me nténke í cáátí m̀m̀mam̀ù̀,

dèpaa mme nténke í peí,

fepièfè ténke í kpaá dipèdie mièke,

fèndàáfè me nténke í kèrímú dinaabaakèri.

¹⁸ Mí nyie dè n naatimu ti Yìè nKuyie nkpéí,

kè n yà̀nku, kuù n deeri,
¹⁹ Ti Yiè nKuyie nkuù tu n kó muwḗrímu,
kuù kpénkù̀nko n tààke teyúótè kpeyi kámé,
kè n dèètì ditennì kuù ò mpí n tààke.

Bè do ò ndiè nde kó fèyènfè ke biennè kukùtìdùkù nku.

Sofonii Di mpátiri tɔ̀ tũ̀ náahtì

Kuyie mpāānāahtì náahtò Sofonii do yóó wāri o pátiri kè okpàati Sosiasi mu nyí tũntɛ Kuyie nɔ̀fɛ̀tɛ̀ mubáammu. (Wéntɛ̀ 2 Bekpàatibè 23:1-28)

Kòo náké Kuyie nyóó bekénèmè Sudaa kó kuwɔ̀ nkɔ̀bɛ̀ nè Isidayɛɛribɛ̀ 1:1-2:3, kénáké ke dɔ̀: Kuyie nyóó kuɔ̀ iwɔ̀ nyii fitɛ̀ Sudaa eì nè Sedisadɛmmu kperi, kɛ̀wɛ̀tɛ̀ kɛ̀tũ̀ntɛ̀ Sedisadɛmmu, bèè tú benitisaàbè ke weti kè beè mbo de miɛke.

Di mpátiri náahtì duɔ̀ ke dòmmè

1. Nebukannesaa yóó wɛ̀tɛ̀ kɛ̀ bè domè
2. Kuyie mpāānāahtì náahtò Sofonii de nyu ke tú
3. Kuyie nkó diyìè 1:1-2:3
4. Ò nàkémè Kuyie nyóó potémè yɛbotè yèè bè fitɛ̀ 2:4-15
5. Kuyie nyóó potè Sedisadɛmmu kɔ̀bɛ̀ kédèè kɛ̀ bè deɛtémú 3:1-20

¹ Di mpátiri ti náá nti Yiè nKuyie ndo béinnè ti nti Sofonii. Esekiasi weè do peité Amadia, kè Amadiaa peité Kedadia, kè Kedadiaa peité Kuusi, kè Kuusi peité Sofonii, kè ti Yiè nKuyie nhò béinnè Amə̀ bɛ̀rɛ̀ Sosiasi Sudaa kɔ̀bɛ̀ kóo kpàati kpàti miɛke.

Kuyie nnákémè kù yóó potémè kutenkù kumə̀u

² Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sofonii ke dɔ̀:

Mí ndi Yiè nKuyie n yóó kuɔ̀mu dèè kó dimàà bo ketenkè ìnkè, mí ndi Yiè nKuyie mmú bɛ̀i.

³ N yóó kuɔ̀mu benitibè nè iwũ̀ɔ̀ nè sinə̀ nè siyĩ̀.

N yóó kuɔ̀mu benitiyɛibɛ̀ nè be tɔ̀mmú,

n yí yóó súɔ̀ nhonitì bá omáà,

mí ndi Yiè nKuyie mmú bɛ̀i.

Kuyie nyɛ̀mmè kù yóó potè Sudaa kɔ̀bɛ̀ nè Sedisadɛmmu kɔ̀bɛ̀

⁴ Kè Kuyie mbéi nke dɔ̀:

N yóó youte n nòutè nte Sudaa kɔ̀bɛ̀,

nè Sedisadɛmmu kɔ̀bɛ̀ bɛ̀mɔ̀u ìnkè,

kédɛ̀itɛ̀ dibə̀ə̀ Baadi kperɛ̀ dèè kraá nè beɔ̀yɛmbè,

bèè pĩ̀ ndi tɔ̀mmú,

⁵ kɛ̀kuɔ̀ bèè dèkù dɛ̀dànnè ke báá ndiyiè,

nè otànkù nè siwáã,

nè bèè n dɔ̀unnè dínùù ke tú bè bo nni n tũ̀,

nke wɛ̀tɛ̀ ke parikunè be bə̀ Midikə̀ɔ̀ kó diyètìrì.

⁶ M bo kuɔ̀ bèè bütinné mí ndi Yiè nKuyie nke ténke í n waà,

nke ténke í m bekù tìmatì.

⁷ Yĩ̀nè yúóó mí ndi Yiè nKuyie,

m miɛke kó diyìè duunnímu n waáammu n wũ̀ɔ̀ ke dèè,

ke cànné bèè yóó di m banni.

⁸ De yiè bo tuàke dìi yiè

m bo potè okpàati tɔ̀mbè nè sɛ̀kpàatibíí,

nè bèè tekíí ibotí tɛì kó muyaàǎnnímu ke cóú be borime.

⁹ De yìè m bo poté bèè dèkù yebəwũōtārè nè bèè taà nè bèè yìè n cīètè bè fèke dè nè bè ciitè betabè ke cóú dè.

¹⁰ De yìè iúu bo dátínné Sedisademmu eì, dibòrì bè tu dì siyī kó dibòrì, kè yedabùò nní mbo diheikarì bè tu dì Diheipànnì, kè kunəðroo mbo yetārè Ìnkè, Mí ndi Yiè nKuyie mmū bēi.

¹¹ Díndi bèè bo Sedisademmu eikarì bè tu dì Makitesì, kəmmúnè yedabùò nke yé bəpotambè bəməu òməu í yóó nsúəmmè. Bəpotandiebè òməu í yóó nkpaá.

¹² De yìè m bo wammú Sedisademmu kəbe nè femūnfè, m bo yà de yìè bèè kàrì be kpàtì Ìnkè bètèì, ke náa nke tú, mí ndi Yiè nKuyie n yí dəðrì dəmarè dèè tu desààrè, yoo deyeìre.

¹³ M bo duó nkè bèè eí be kpàtì, képuə mbe cēí.

Bè maámu sicēí bè me nyí sì tati, bè fíúkúmu fínyī kó detie mbè me mbáá yà de naà.

Bè nàkémè Kuyie mbeénti kó diyìè kpéí

¹⁴ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke də: Mí ndi Yiè nKuyie m beénti kó diyìè auténímu, di duunnímu, ke tūðkení ke dèè, yedabùò nkó diyìè ndi, de yìè dè bo páké bekpàrìtiebe kè bè nkuò nke tú: We mbo ti deeté!

¹⁵ De kó diyìè m mieke bo di cóúté, de yìè kufəwáá nnè meyeñcaàrimè kó diyìè ndi, de yìè ndi bè yóó di pəntemè páí páí, de yìè dè bo kōtì kényáké, de yìè kupākù nè yewetè dè bo āntè,

¹⁶ De yìè sikipàriéú bo nkuò, kè behāpəmbèe duó yekəkè iduotí fité yè, képuə nyedèrè,

¹⁷ De yìè m bo tanné benitibè meyeñcaàrimè mieke, kè bè nháante tiyūðnti kōme, bè n yeténè mèè kpéí mí ndi Yiè nKuyie, nè de kpéí mbe yī mbo cóú nketenkè mutáá nkōme, kè becírìbè ncóú cóú tiyontì dōmmè.

¹⁸ Be səə nyoo be mátipéitì báa na ké bè deeté, m mieke bo bè yè dìi yìè, kécóúté muhāá nkōme De yìè kutenkù kuməu bo cóúté De kó diyìè m bo kuə bèè kó dimàà bo ketenkè Ìnkè. Diyìè yeiri yó nni ndi de yìè!

2

Kuyie mpāānāānti nāāntò tùmè bèe ceete

¹ De kó difnkuò kè ti Yiè nKuyie mpāānāānti nāāntòò béi nke dà:

Díndi kubotí kùù kpa ifei,
Tínnè kététi di yèmmè kéceete,

² Kè bè mu nyí di bèti,

kè di ciété kuyaaakú ǝǝ tǝ mèè botí timúti.

Kè ti Yiè nKuyie mmieke mu nyí di do,

kè di cǝútè muhāā ntēmè.

³ Díndi bèè dé ti Yiè nKuyie nke tū nku tannà,

wammúnè ku, ndǝǝrinè kù dómè ke kékùnkò dimáá,

kè dè naati ku mieke yiè dí yenté.

Kuyie ncaummè deyìikè bíékè kǝbe

⁴ Kasaa èi yóó dǝúnkomu,

kè Asikanǝǝ kperii naá ndikpráá,

kè Asidǝti kǝbe ciété bá diyìè mu nyí cǝnné yeyǝ,

bè bo denne Ekuǝǝ kǝbe be èi mieke.

⁵ Di bo yá díndi dǝmèèrì pèémè kǝbe,

díndi Kedetiibe kó kubotí,

mí ndi Yiè nKuyie m mǝ di kpannè,

díndi Fidisitèèbe Kannahāā èi kǝbe,

ke tú di kó dihei bo paà di nitibè.

⁶ Dǝmèèrì pèémè kó kutempè mbo naá ndinacènhòò,

benaacèmbè kó diciènni, tipìèti kó ditǝnni.

⁷ Sudaa kǝbe bèè bo nkpráá bèè yóó tieke de kó kutempè,

kéncèmmù be wūǝ ke wentí Asikanǝǝ èi kó sicéí mieke,

ke yé mí ndi Yiè nKuyie mbè tū nkù mǝ yóó bè kǝnnémè,

kéwète ké bè cǝnné be fǝtìrì.

Kuyie ncaummè Mǝabu nè Amǝ èkè kǝbe

⁸ Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dà:

Díndi Mǝabu èi kǝbe nè Amǝ èi kǝbe,

n kèemu di dǝúmè n nitibè ke bè sǝá,

nke fiete be tenké ke yiénè di kǝke.

⁹ Nè de kpéi mMǝabu kperè bo naá nSodǝmmu kperè,

Kè Amǝ èi kǝbe kperèe naá Komǝ kperè,

tipòti bo yè be tenké,

kè bo naá ndikǝkétàri,

kè bo dǝúnko yúóó.

N kǝbe bèè bo yenté,

bè bo bè pǝnte kétéieke be tenké.

Mí ndi Yiè nKuyie Mpakèdaa Isidayèeribe tū nkù m bomu,

kè mǝ béi.

¹⁰ Bè mǝǝte tèè fentè kó mucéntimu mmu dende,

bè sènkèrì mèè kpéi, mí Mpakèdaa, n nitibè ke bè sǝfímú.

¹¹ Mí ndi Yiè nKuyie m bo bè benke mmáá kè bè n yǝte,

m bo pǝnte yebǝké wèrímú,

kè titenti timǝ kǝbe nínkú,

bá wè o karì ké m bántè.

Kuyie ncaummè kubakù you nè kucàнку kàbe

¹² Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dè:

Díndi múnke Etiopii èi kàbe,
n yóó duó nkè bè di kuò mudoò miéke nke.

¹³ N yóó youtemu n nùtè kubakù you bíkè,
képonte Asidii,

kè Ninifu dǎúnko kénáá ntedontè.

¹⁴ Ninifu èi bo naá nyiwúò kó diweñni,
tikpasĩnti timòu botí kó diári,
yeondo nè ondoúsicayi bo nwentí de kó yesàhñkè Ìnkè.
Yeondo bo nkuò sicéí kó sibòo Ìnkè,
bè bo u sétiri kó ideí.

¹⁵ Benitibè bo m pènkù ke di yàu kè dèe bè di
kè bè ndi daú ke yókii be baayò ke tú:

Dihèi dù do kari ke í yĩèkù,
kè di yèmmè ndò di í mànnè òimari,
dii naá ntidobonti,
ke naá ntikpasĩnti kó diàriàà?

3

Kuyie nkpànnè ti Sedisademmu èi kàbe

¹ Kè Kuyie mbéinnè Sedisademmu èi kàbe ke dè:

Di bo yà díndi Sedisademmu èi kàbe,
di to yeè kpeñni,
bá di borime í wenni,

kè di fèũnko ditòbè,

² Mí ndi Yiè nKuyie n di yumu kè di yete,

di í kènté n tié,

di í n duó ndimáà,

di í n tǎónnè dimáà.

³ Sedisademmu kó bekpààtibè sǎáténè yecirícirè nye,
yèè kontí.

Bèè baké kè bè sǎáténè timuntünti,
tù ǎǎ pí nkuyuoku ke cáakoo bá ti báá súó nkè dèe wenté.

⁴ Bèè yè mbè tú m pǎánáànti náam̀bè Sedisademmu,

bè í tú n kuó bè tú beyóóbè mbe,
kè ikuó niùbè sǎũri dèè tú n kperè,
ke caári n kuó.

⁵ Mí ndi Yiè nKuyie m me mbo be èi miéke,

ke dǎòri dèè sié dènde ke wenni,

bá dù yie ke bè dènni n kuó,

nh ǎǎ í nsoó ndiyiè mari.

Nè memme ifei í pí meyei ndǎòrìwè.

⁶ Kè n kuó ke kuó yebotè,
ke pùò mbe dèrè nè be ekè,
kè ye kó ice dǎúnko,

bá òmòù tènke í dè kerì,
 kè benitibè dèè dihei,
 oniti tènke í bo di mièke.
 7 Kè n yèmmè dò ndíndi Sedisadèmmu kòbè,
 di bo n depè kékénté n tié,
 bá di báá yè n di tiè ntìi kprí,
 kè dèe yie nkè dihei báá pònte
 n né ní di poté kè di né òkè dád mèyei,
 nkè dèe pèèté dè do dòmmè.
 8 Di nni m baà tünke mí ndi Yiè nKuyie,
 n kéroomu ke bo di bekénè.
 N tãátèmu ke bo tíi nyebotè,
 kéwènné yekpààtìyo,
 kè m mièkèe bè còuté
 kè m mièke kó kuyiinkù kumòu bè do.
 Dè n yonkemu di n yete mèè kprí
 kè n yóó còu nkutenkù kumòu mmuháá.

Kuyie nnákémè kù yóó ceètémè yebotè

9 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nkè dò:
 De m̀nni bo tuòke dii yiè m bo ceete yebotè,
 kéwènkùnnè bè nò
 kè bè nni mbáá,
 nkè pí n tómmú nè mèyèmmè mèmáá.
 10 De m̀nni n nìtibè bèè cìété bè bo íténi Etiopii,
 kékòtení m borè kè m bántè kè m pãmmú yepārè.

Kuyie nyóó dàòmè Isidayeeribe bèè yó nkpaá

11 De kó diyìè, díndi n kòbè,
 ifei ténke í yó ndi bonè mèyei ndi n dòò mè.
 De yiè n yóó deitèmu sipòò yembè di cuokè.
 De m̀nni sifei yembè í yó nkpaá,
 ditàsààrì n cìètè bo dii ìnkè.
 12 De yiè n yóó súú mbèè í m̀kè bèmbè sifei,
 nè bèè kékùnnè bèmáá,
 kè bèe wammú disòrì m borè.
 13 Isidayeeribe bèè bo nkpaá de yiè,
 bè ténke í yó ndòòrì mèyei,
 bè ténke í yó nnáá nsiyáàbisí,
 bè ténke bá ncií mbeòbè,
 de m̀nni bè bo nyo nkè òu,
 òmòù bá mbè kòónnè.

Sedisadèmmu kòbè dòmmè kényānku

14 Díndi Sedisadèmmu kòbè ndiènnè diwèi,
 nyíúnè, nyānkunè, ndaúnè di yèmmè mèmòu.
 15 Mí ndi Yiè nKuyie n ténke í yóó di poté,
 n kèimmu di dootitòbè,
 mí ndi Yiè nKuyie nyIsidayeeribe kpààti,
 m bomu di cuokè,
 di ténke bá nyièkù dèmarè.

16 De yiè bè bo nnáá nSedisadεmmu kəbε ke tú:

Di bá nyĩkù, di kònti báá yārikε.

17 Mí ndi Yiè nKuyie ndíndi Isidayεεribe di tū nkù,
m bomu di cuokε

n tú okpàrinuanti nwe ke di dεerí,

diwèi dìi m bonè díndi kè n yānku,

n di dómu ke di kpénkùko,

ke yānku ke íú di kpéí,

kè dè n dò dibanni.

18 N yóó kεimmu meyei ndi ìnkè, ifei ténke í yó ndi bo.

19 De mònni m bo kuə bèè do di fěũnko,

kédeεté díndi bè kòute bè,

ke dí tí díndi bè do bèti bè,

kè di cíteé tipítì timəu,

kéwēte ke dí duó ndiyetìdierì nè disānni,

títenti timəu tì do di diinko ifei ti ìkè.

20 M bo wēte ke di tí ndi mònni mî yó ndi ni,

kéwēte ke di duó ndiyetìdierì nè disānni,

títenti timəu ìkè.

N yóó wēte ke di cónnému di kó difòtùrì,

kè di dè yà nè di nuə,

mí ndi Yiè nKuyie mmî béi!

Asee Di mpátiri tɔ̀ tui náahti

Asee kó dipátiri kó tináahti tì náá nhAsee do dɔ̀ dèè kó dimàà ndi kè dè bo yie nkè benitibèe maá Kuyie nciètè Sedisademmu dè do sɔ̀ mbè iténimu Babidanni bè do bè pī nkékònnè kè kédòò tidaati. Bè do konni kè dèe mɔntemu bè né mu nyí ndàate ke bo wète kémaá Kuyie nciètè. Kè Asee nyáúkunko be kònti kè bè bo maá Kuyie nciètè, kòo mbè náá nke tú bè yóu Kuyie nciètè nte kè tɛ̀ do dèe te kè bè ta ticiti mieke, kè ɔ̀ kúúti mediè nkékɔ̀ú sám̀pó, kè Asee nyáúkunko be kònti ke tú bèe maá Kuyie nciètè kè bèe yà diwèi Kuyie nkabe kù wèhíkunne bè do nkém̀m̀ake di.

Di mpátiri náahti dúo ke dòmmè

1. Asee yèmmè bèe wète kémaá Kuyie nciètè 1:1-15
2. Bè yáúkunnemè be kònti Kuyie nciètè marimù kpéi 2:1-23

Bè dòmmè kéwète kémaá Kuyie nciètè

¹ Okpàati Dariyuusi kpàti benni didèri do ndi, otànkù kuónwè kó diyie ketiri, kè ti Yiè nKuyie nduó nkè ku pānāahti náahtò Asee béinnè Seditieri bire Sodobabeddi Sudaa kabe kó kumàndáa nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùti dièwè ke dò:

²⁻³ Nte Kuyie Mpakedaa tu mù, ku tu: Benitibè náá nke tú dè mu nyí tùòke bè bo maámè n cìètè. Dèe te kè kù tu n di beke ke dò:

⁴ Dè né tùòkemu díndi bo nhāmè sicēsàasi mieke kè ku cìètè doà?

⁵ Ntenè tũnké Kuyie Mpakedaa tu mù, kù tu: Totinè di yèmmè tii di tuòkùni ti ìnkè,

⁶ Di ɔ̀ kúúti mediè kédeite sám̀pó kédí kéauté,

kéyà menàà nkéauté,

ke ɔ̀ dáátí tiyààti bá muséé mbáá yè,

kè bè yietí otònti ìi pèètóo kéndò nhò ì cùs diyaàyòri dìi dùute.

⁷ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Totinè di yèmmè tii di tuòkùni ti ìnkè,

⁸ kédeke diṭari ìnkè kékɔ̀úni ideí

kémaá n cìètè dè yóó n narikemu

kè n déúkunne n yètirì te mieke.

⁹ Kè ti Yiè nKuyie Mpakedaa béi nke dò:

Di ɔ̀ kúúti kényé ke bo deite mediè mme,

ke né deite sám̀pó,

kè di dè kpènnéni teciètè n fuute kuyaakù de ìnkè.

Ba nkpeí nte?

N cìètè do mèè kpéi nke,

bá wè kòò dàkenè o kpete.

¹⁰ Dèe te kè fetaafè yietí kè tidiiti yete.

¹¹ Mfi dúo nkè fetaafè yietí

di tenké kemou mieke nè yetārè Ìnkòò,
kè tidiiti nè ñinyí kó detie nnè odifiè kperè kè dè kpei
nè tidiiti tii kó dimàà pèi ketenkè Ìnkè kè ti kpei. Benitibè nè iwūō kè dè di
mesémmè,
di nou kó mutōmmú mumou kè mù yete.

¹² Mèmmè Seditieri bire Sodobabæedi nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùti diewè, nè besombe bemou kè bèe kénté ti Yiè nKuyie mbè nàké ti nè ku pānāaanti nāahtò Asee nùù mieke, kémote ti Yiè nKuyie nkó kufōwáá.

¹³ Kòo bè nàké ke dò: Kuyie ntu kù di bonèmu, kunku Kuyie nkuù béi!

¹⁴ Mèmmè kè ti Yiè nKuyie nnappe Seditieri bire Sodobabæedi yèmmè Sudaa kabè kóò kùmandáà nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùti diewè kōme nè benitibè bemou kōme, kè bèe kōtení kèpí mmutōmmú ti Yiè nKuyie mbè tū nkù cīètè kunku Mpakedaa.

¹⁵ Okpààti Dariyuusi kpàti benni didèri kóò tǎnkù kuśnwè kó diyie sipísidè nè dinaanni do ndi.

2

Kuyie nyóó wēte kédúōmmè ku cīètè diyetidieri

¹ Okpààti Dadiyuusi kpàti benni dèri, otǎnkù yiénwè kó diyie sipísidè nè dimáá. Kè ti Yiè nKuyie nyíé kénáké ku pānāaanti nāahtò Asee ò bo nàké ti benitibè,

² kóò béinnè ke dò: Náké Seditieri bire Sodobabæedi Sudaa kabè kóò kùmandáá nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùti diewè nè benitibè sōmbe ke dò:

³ Di mieke we ndo yà n kpeti do dòmmè n cīètè mieke?

Di né té wùōmmè yíe, ntè dòmmè?

Tè í naá ndetetiràà?

⁴ Fō nSodobabæedi nè Yotisadaki bire Sosuwee ikuó niùti diewè yáúkunnè di kǎnti,

dihèi kó benitibè bemou, yáúkunnè di kǎnti ke pī n tōmmú.

⁵ N di bonèmu. Mí nKuyie Mpakedaa mí béi!

⁵ N do ti ndi nàkému di yeti dii mōnni Esibiti.

N kó Muyaá ndi bonèmu, di bá nyíèkù!

⁶ Mí nKuyie Mpakedaa mí béi nke tú:

Dè kpaá sámpó nwe,

kè n sántè tiweti nè ketenkè nè dàméèri, ketenkè kemou.

⁷ M bo sántè yebotè kè ye kpàti timou cóúnni m borè,

kè n wēte kédúó n cīètè teyetidieri.

Mí nKuyie Mpakedaa mí béi!

⁸ Mí te meso nnè timáti péiti,

mí nKuyie Mpakedaa mí béi!

⁹ N cīètè yetiri bo deuke kèpèētè di do dòmmè

n yóó di dúōmmu meōmpùmè,

mí nKuyie Mpakedaa mí béi!

Wèè í yie nKuyie nyè mmù ò dǎdri dè demou ò nsímmu

¹⁰ Dariyuusi kpàti benni dèri otǎnkù wéinwè kó diyie sipísidè nè dinaanni kè ti Yiè nKuyie mbéinnè ku pānāaanti nāahtò Asee ke dò:

¹¹ Mí nKuyie Mpakedaa mí tu: Beké ikuó niùbè kè bè da nàké ikuó ye mmù,

¹² beké ke dâ: Kè dè dò nyikúò nùtì mòu cū́s imaa bè fèúté i Kuyie nho yaáyàrì miéke, kè di kàáké péè yoo mudii yoo menaà nyoo mekùà, yoo tidiiti teti matì ti bo wenkaà? Kòo bè beke. Kè bèè ò tè́íné ke dâ: Ǿ!

¹³ Kè Asee sòoté kélbéi nke dâ: Kòo niti né kàáké ocii ke sīnte, ke kàáké dende kó dèmarè dèe sīntaà, kè dè báá sīnte? Kè bèè ò tè́íné ke dâ: Dè bo sīnte.

¹⁴ De mǎnni kè Asee bè nàké ke dâ:

Di kperε me ndò ndíndi ku mboti
di kperε me ndò nti Yiè nKuyie nyìkè,
di dǎari mùù tǎmmú me ndò,
di kù pāā ndèè kó dimàà sīmmu.

Wèè yie nKuyie o kperε ò nyíémmè

¹⁵ Kè ti Yiè nKuyie nyíé kè bè béinnè ke dâ:

yíe nnè yewe yèè kpaaní,
totínè di yèmmè mesàà ntii di tuòkùní ti ìnkè.
Ke né na kèpǔúté n cǐtèè.

¹⁶ Ǿnti di tuòkùní?

Di ǎ kǎ kùù paku kèpété meyòbii ntiyàti tidéti
Di ǎ ku nkǎú di mmǎnni kèpété meyòbii nkuyàrikù kùmáà
di ǎ tǎú kùù paku fínyí kó yebe
kékuòti menaà nképié nteçètè,
di ǎ ku ntǎú kékuòti kéuté teçètè dikéè.

¹⁷ Kè n duó nkè tidiiti fǎú ndepaa nke pūiti.

Kè yemátàrè càari desonne
kè di òù detetirè,
bá nè memme di í wètení m borè.

¹⁸ Totínè di yèmmè tii yóó di tuàkení nè yewe yèè kpaaní ye kpéi,
kétúóté otànkù wéinwè yie nkó diyie sipísidé nè diwéimni yie,
di pūúté dii yie n cǐtèè,

¹⁹ Dèmarè kpaá ke ā di buo miékaà?

Detie mbè tu dè fínyí nè fikie
nè kèdènáti nè odifíè dè kpaá pèià?
Ke túóté yie nkó diyie nè yewe sonyoo
n yó ndi dǎarimu mesàà.

Kuyie ndǎúnnè dii nùù Sodobabèedi

²⁰ Weè tǎnkù yie sipísidé nè dinaanni yie, kè ti Yiè nKuyie nyíé kélbéinnè Asee ke dâ:

²¹ Náké Sodobabèedi Sudaa kobe kóò kùmàndàà ke dâ: N tú n yóó yie kèsǎntèmu keìnkè nè ketenke.

²² N yóó buómmu yekpààtiyò kó yekpààtikàrè,
kédeite bekpààtibè kó muwèrímú.

N yóó buómmu sikpàrìnaasēi nè si dèèbè,
kékuò besǎndèèbè nè be sēi.

N yóó duó mbá wè koo kou weè ò kùò.

²³ De yie m bo da túóté fǎ nSeditieri bire

Sodobabεedi n kóo t̄snti kàa ndò n kó mumámáá mmecannimè k̄omu * yoo
 ò mmù ù kè mù ntú o kó meecannimè kòo dó kécanne dèmarè wèe mù
 ìkú de ìnkè. Kòo wàri dipátiri wèe mù ìkú di ìnkè kè dèe benke wèe di
 wàrimè.
 N tãáté f̄ó nwe mí nKuyie Mpakedaa m̄i b̄ei!

---

* **2:23 mumámáá mmecannimè k̄omu:** Okpàti do 3 ndúúkú mù mmu

Sakarrii Di mpátiri tɔ̀ t̀i ńáànti

Sakarrii do yóó náké Kuyie mpāānāahti ke śs mbè í kpaani bè do bè pírnmú kékònnè kè Babidōnni. Ò náké t̀i ńáànti wetinè mefiè mbè maá dii mǎnni ndi Kuyie ncfètè kénto kétuakèné yebie ntekòúpítè (1000) Kírisi, okpààti Kuyie ntāāté wè kòbe yó mbo yè diwèi mieke. O pátiri náahti cūmpúrìmu, kè dii né wètè ke tú dii náké Kírisi, okpààti Kuyie ntāāté wè kpéi nkè dè feí, dii múнке náké Isidayeeribe kpéi nnè yebotè kè dè feí, weè náké Kírisi, okpààti Kuyie ntāāté wè tumè Kuyie, nè ò tumè oniti páíi, nè ò tumè ikuú niùti, ò kékunnemè omáà, ke kòtení kutenkù bèè do tú ikuú niùbè kè bè ò yete. Weè múнке náké bè yóó ò fitémè kécoutè medítibii nsipísitāāti ke nàkénè Kírisi, okpààti Kuyie ntāāté wè wētínimè kè Isidayeeribe bo ò yà wenwe bè baaké wè kédemmu ke dò ò tu be kóo kpààti. Weè nákénè Kuyie ncfètè yóó wètè kémaámè Sedisademmu, kè diwèi katení. Ò múнке nákému yemòrè sonye kpéi.

Di mpátiri náahti dúò ke dòmmè

1. Kuyie mpāānāahti náahtò nákéme Isidayeeribe ke tú bèe ceete 1:1-6
2. Mēbenkūmè Kuyie mbè benkemè ke bo bántè Sedisademmu eì kòbe 1:7-6:15
3. Bè tēnné tì Babidōnni eì kòbe tōnni bè kè dè ntukúnè menùboúummè kó tināahti 7-8
4. Kuyie mpāānāahti náahtò náké tì kè dè ntukúnè t̀i yóó d̀ò Isidayeeribe m̀ōnni kénto kétuakèné Kírisi, okpààti Kuyie ntāāté wè bo wēténimè kédi tikpàti 9-14

SAKARII YÀ MÈE BENKŪMÈ

Kuyie ntumè ku kòbe wēténí ku borè

1 Okpààti Dariyuusi kpàti benni didèrì otànkù niínwè mieke nke Kuyie mbéinnèmé ku pāānāahti náahtò Sakarrii Ido birè Bedekia kó debire ke d̀ò:

2 Mí ndi Yiè nKuyie n tú, m mieke do peikemu di yembè mediè.

3 A bè náké ke d̀ò: Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa, míi tu bèe wēténí m borè, kè n wétoò be borè, míi me nyè.

4 Di báá teetè di yembè, n do dúò nkè m pāānāahti náam̀bè n yu bè ke tú bèe wēténí m borè, kényóu kuce kuyeiiku bè t̀i nkù nè be doòrimè yeime, bè me nyi nkéntè bè bè náá nti, bè í ndake de kpeti. Mí ndi Yiè nKuyie mmíi t̀i ndi denni.

5 Yé di yembè kòte kè? M pāānāahti náam̀bè tá? Bè í kuá?

6 Bá nè n dúò nyèè tannò m pāānāahti náam̀bè nè n do bè náké t̀i náahti, dèè do t̀òòkení di yembè kè bèe wēténí kébèi nke d̀ò, Kuyie Mpakedaa do béi nke d̀ò ò yóó t̀i doòmè ice iyeiyi t̀i t̀i nyi nè t̀i doòrimè yeime kpéi ò me nti d̀ò.

Kuyie ndo benkemè Sakarrii kòo yà besāndèèbè

7 Okpààti Dariyuusi kpàti benni didèrì otànkù tepítè nè òmáà, bè tu wèè t̀ànkù Sebati *, diyiè sipísidè nè dinaanni yiè, kè Kuyie mbéinnè Sakarrii ku pāānāahti náahtò. Sakarrii do tú Ido birè Bedekia kó debire nde.

* **1:7 Sebati:** Bè do kaammè betāābè nè t̀i bè kàammè dè í wè. Be kóo t̀ànkù Sebati berinè t̀i kó betāābè oketiwè nè odèrì de cuokè nke (tāāpò nè dewannè de cuokè).

⁸ Kòò b́ei nke d̀: N duó keyènkè nke kè Kuyie nni mbenke, kè n yà onìti mòu kòò dèke tesánwũòtè ke cómmú tifápèùti cuokè bè tu ti m̀irìti t̀i c̀iè nfiúkú ke cùtè, kè sitesì ò t̀nnì siwũòsì nè s̀i d̀ò mmef̀iè nnè s̀i p̀i.

⁹ Kè m beke Kuyie nt̀nni d̀i n náánnè ke d̀: N Yìè nhòmbè mbè? Kè d̀ d̀: N yóó da nákému bè mbè.

¹⁰ D̀i kpaá me nnáá nkòo nìti wèè do cómmú titieti bè tu tí m̀irìti ti cuokè ke deke tesántè kòò d̀: Kuyie nkuù bè t̀nni kè bè bo ce nkutenkù.

¹¹ Memme kè bèè náké Kuyie nt̀nni d̀i cómmú titieti bè tu ti m̀irìti ti cuokè ke d̀: Ti cèmmu kutenkù bá kunampoo í bo, bè k̀ari béu nwe.

¹² De m̀nni ndi Kuyie nt̀nni béimmè ke d̀: Ti Yìè Kuyie Mpackedaa! Dè yó nkááké de kè mesémmè da p̀innè Sedisadèmmu nè Sudaa ekè sonye, a mièke p̀i yè kè dè m̀ake yìe nyebie nsipísìyìkè?

¹³ Kè ti Yìè nKuyie mbéinnè tináànsààti ibáammì kpeti ku t̀nni d̀i do n náánnè, kè d̀ d̀:

Kuyie nyóó wète kètièkemè Sedisadèmmu

¹⁴ Náké Sedisadèmmu k̀be nè Siyòò k̀be ke d̀: Ti Yìè nKuyie Mpackedaa tu: Kù bè dómu kè dè kù t̀ò mmuháá nkòme.

¹⁵ Kè ku mièke né cóú mmedìè nyibotí t̀i, ìi k̀ari bàmmù, ke yé ku mièke do peikemè Isidayeeriè sánpó nwe, kè kù ndó ìi ỳs̀ mbè to,

kè ì né tonté ke bè tanné mesémmè mièke.

¹⁶ Dèè kpéi nte, kè ti Yìè nKuyie Mpackedaa tu, kù wèti ke bo d̀ò Sedisadèmmu èi mesáà, kè ku c̀ètèe wète kémaá di mièke, kè bèè wète kémaá sic̀i di mièke.

¹⁷ Kè Kuyie nt̀nni yìé ké n náké ke d̀:

Náké bè ke t̀i:

Mí ndi Yìè nKuyie Mpackedaa m̀i tu:

nh ekè yóó wète képièmmu mesáà, kè n wète kètièke Sedisadèmmu kébántè Siyòò.

2

Kuyie nyìe ke benkemè Sakarîi yeyìè nnè bemáábè

¹ Kè nní nwúó nkè Kuyie nni mbenke kè n yà yeyìè nyènaà.

² Kè m beke Kuyie nt̀nni d̀i do n náánnè ke d̀: Ye nyìè mbenkú ba? Kè d̀ d̀ n t́nnè ke d̀: Yè benkú ibotí kperiyi nyi ìi do cíe nyIsidayeeriè Sudaa k̀be nè Sedisadèmmu k̀be.

³ Kè d̀endee p̀èètóo kè ti Yìè nKuyie nní mbenke bemáábè bènaà.

⁴ Kè n kù beke ke d̀: Bè k̀tení ke bo d̀ò ba? Kè kù d̀: Bè k̀tení ke bo donnè yebotè k̀mbùòti nti ke bóké yeyìè nyè do k̀ummù nè yè Sudaa k̀be ke bè autè kè bè cíe.

Kuyie mbenkemè Sakarîi wèè t̀o kuhũ ke bo bennè dihel

⁵ Kè Kuyie nní mbenke kè n yà onìti kòò pikú o ǹutè kuhũ kùu beúnè.

⁶ Kè nh ò beke ke d̀: A k̀ri ke? Kòò d̀: N k̀ri ke bo bennè Sedisadèmmu nwe ḱyá o okùmè màmè nè o p̀kùmè.

⁷ Kuyie nt̀nni d̀i do n náánnè kè d̀ nkpaá cómmú, kè diteri marì kètení ké d̀i co.

⁸ Kè dìi dì nàké ke dò: Coké kénáké odapàà nwèè me ntò kuhōū kùù beúnè ke dò: Sedisademma eì yó nfeìomu, iduotí báá dì fité benitibè bèè yó mbo di miéke nè iwūō dè í sénní.

⁹ Mí ndi Yiè nKuyie mmū mómumu n yó ndo mmuhāā nkó kuduotí ké dì fité, kè n kpeti mbo di miéke.

Kuyie nyumè bèè do cìtè

¹⁰ Kè ti Yiè nKuyie mpéi nke dò:
Ei! Mí ndi Yiè nKuyie mmū tu:

Íténè díndi n do cíe mbè
kè di taá ibotí tēi miéke
cokénè kéyè kubakù cānku kó dihéi miéke.

Mí ndi Yiè nKuyie mmū béi.

¹¹ Eì! Díndi Sedisademma kòbe
bèè do bo Babidōnni cokénè kéyenté.

¹² Di Yiè nKuyie Mpackedaa weè n tōnní ke n duó mmuwērímú ke tú n náké
ibotí tēi ì di fēūnko ke dò:

Kè wèè di kááké ò káá nku nōnnitè nte.

¹³ Kuyie ntu kù yòute ku nòutè nte

ibotí ì do di dōòtídaati i Ìnkè,
kè ì bo naá ndi kó tídaati.

Dè bo dōò díi mōnni di bo banté ke dō nKuyie Mpackedaa weè n tōnní.

¹⁴ Kù tu: Nyiúnè,

kényānku díndi Sedisademma kòbe,

kù kērōomu ke bo mbo di cuokè.

Kunku Kuyie nkuù béi.

¹⁵ Yebotè péu bo kù taunnè de yiè,

kéntú ku kòbe kè kù mbo be cuokè.

De yiè bè bo banté ke dō nKuyie Mpackedaa weè n tōnní.

¹⁶ Kuyie nwēti ke bo tiekemu Sudaa kòbe

kè bè mbo ku eì

kù wēti ke bo tāātēmu Sedisademma.

¹⁷ Yebotè Ìnè yúóó Kuyie nyilikè,

kù itému ke yetiní ku cēsààtè miéke.

3

Kuyie mbenkemè ku pāānāānti náāntò ikuó niùti diewè Sosuwee

¹ Kè ti Yiè nKuyie nni mbenke ikuó niùti diewè kòò cōrímú Kuyie ntōnni ìikè,
kè dibòò cōrímú o bakù yóu ke bo ò wàti.

² Kè Kuyie ntōnni náké dibòò ke dò: Fṣ ndibòò ti Yiè nKuyie ntu a cīéké!
Fṣ ndibòò Kuyie ntu a bá nwátiri Sedisademma kù tāātè wè, onití yiè ndōnnè
kudóú kùù còú nkù nku kè bè kù pùte.

³ Ke sṣ nSosuwee cōrímú Kuyie ntōnni ìikè ke dáátí tiyààti kè ti ā meyṣṣ.

⁴ Kè Kuyie ntōnni náké bèè bo de borè ke dò: Dáténè we tiyààti meyṣṣ
nkpeti, kóò dátinnè tiyààsààti. Di dèè memme kénáké Sosuwee ke dò: N da
wēnkunnemu kè bè bo da dátinnè tiyààsààti.

⁵ Kè Kuyie ntōnni sōtè di náānti ke dò: Ìnnénè we kuyaabomboúnkù sàakù,
kè bèè ò ìnné kuyaabomboúnkù sàakù, kóò dátinnè tiyààsààti, kè Kuyie ntōnni
cōrímú de borè.

⁶ De kó difōnkúò kè Kuyie ntōnni náké Sosuwee ke dò:

7 Nte Kuyie Mpakedaa nàà ntì. Kù tu:
 Kàa tũ nku kó kuce,
 ke tũ nku kuó,
 f̄ṣ̄ṣ̄ yó mbaké ku c̄f̄ètè,
 kè f̄ṣ̄ṣ̄ nwéí te d̄ànkù,
 kè n da tannè bèè me ncómmú diè m̀be kó f̄enaf̄e mièke.

Kuyie nnàkémè kù yóó duónnìmé od̄eet̄íwè

8 Kè ti Yiè nKuyie mbéinnè Sosuwee ke d̄ò:
 F̄ṣ̄ nSosuwee ikuó niùti dièwè nè a k̀be
 k̄énténè k̄ékeè,
 d̄índi bèè p̄i nyikuó t̄ómmú
 ke d̄ò mm̄benkùmè mèè benkú n yóó duónkomu od̄eet̄íwè,
 wèè yètirì tu kuye * terì ndi d̄e benkú ke d̄ò nnè Yesu borè m̄borimè p̄àmmè
 mèè ket̄írì.

9 N d̄óu ndit̄arì ndi Sosuwee ìkè
 kè di m̀ke inuò nyiyiekè.
 M̄i m̄ómmuò n yóó kerì di ìnkè iw̄arìi.
 M bo f̄ũ ndih̄eì dii nkó m̄eyè ndiyiè d̄im̄àà mièke.

10 D̄e yiè diwèì bo di p̄i
 kè di nyu dit̄òbè yebaa
 ke w̄e nke yo nf̄inyì nè fikìè d̄e kó yeb̄e.
 M̄i ndi Yiè nKuyie Mpakedaa m̄i béi.

4

Kuyie m̄benkémè Sakarîi t̄eft̄ikèkètè nè od̄if̄è kó detie

1 Kè Kuyie nt̄ónni dii n n̄áánnè, kè dii w̄et̄enì kè nh̄ ente bè ṣ̄ṣ̄ ente mèè boti
 on̄iti wèè yè nke duó.

2 Kè di m beke n yà mù, kè n d̄ò: N yà t̄es̄ōft̄ikèkètè nte, kè m̄ekùò ncū́ṣ̄ te
 cuokè te yómmè kè sif̄it̄ibúkúsi bo siyiekè nè d̄e kó iw̄eì.

3 Kè od̄if̄è kó detie ncómmú te také, muù nte bakù yóú, mut̄emù ku c̄ànk̄u.

4 Kè m beke Kuyie nt̄ónni dii n n̄áánnè ke d̄ò: N Yiè diè m̄benkú ba?

5 Kè di d̄ò: A í banté dè benkúmàà? Kè n d̄ò: N yí banté.

Kuyie nd̄óunnè dii niùù Sodobab̄eedi

6 Kè Kuyie nt̄ónni n n̄áké ke d̄ò: Náké ti nn̄áañti Sodobab̄eedi ke tú:

Dè í tú nè o w̄er̄ímú mmu yoo nè o kpeti,
 d̄e tu nè n kó Muyaá mmu.

M̄i ndi Yiè nKuyie Mpakedaa m̄i béi.

7 Dit̄arì dièrì f̄ṣ̄ nha í t̄ùðke d̄em̄arè Sodobab̄eedi ìkè,

ò bo da p̄ont̄e k̄éd̄éit̄é k̄éd̄eite dit̄arì

ò yóó c̄ó ndi n c̄f̄ètè yómmè,

kè benit̄ibè ndi s̄ánti ke tú:

Dì wenni! Dì wenni!

8 Kè Kuyie nyíé kè n n̄áké ke d̄ò:

9 Sodobab̄eedi wèè p̄ũt̄é n c̄f̄ètè
 kè wèè yóó t̄è d̄èè.

* **3:8 kuye:** Wèè yètirì tu Kuye bè yè nYesu nwe o yètirì

Kè dèe yíe nkàa banté ke dò mmí nKuyie mmú ò tònko.

¹⁰ Wèè do senku Sodobabæedi tómmú ò mù ketírí dìi mǎnni kè mù yí deu,

dè bo ò narike ò bo yà dìi mǎnni ò maámè n cǐtè.

¹¹ Kè n wēte kébéinnè Kuyie ntǎnni ke dǎ: Odifíè kó detie ndende dèè cǎrímú tefitíkèkètè také, muu nte bakú youú, mutēmù kucǎnku, dè benkú ba?

¹² Kè n yíe kèbeké ke dǎ: Kè odifíè kó ibake idéi ìi me mmǎke isǎokūōti, kè odifíè kó mekúò nyi tū nke do mmæsǎo, ndè benkú ba?

¹³ Kè di dǎ: A í yé dè benkúmǎà? Kè n dǎ: Áà, n yíe, n yí yé.

¹⁴ Kè di dǎ: Benitibè bèdébè mbæ n tǎatè bè kè bè cǎu mmekúò nkè bè cǎrímú Kuyie Mpakædaa ìikè.

5

Kuyie mbenkemè Sakarîi dipátiri kè di pùti

¹ Kè Kuyie nyíe kè m benke, kè n yà dipátiri kè di pùti.

² Kuyie ntǎnni dìi n nǎánnè kè di m beke n yà mù, kè n dǎ: n yà dipátiri mari ndi kè di okùmè bo métiribè tepúitè, kè di pèkùmè bo métiribè bènùmmù.

³ De mǎnni kè Kuyie ntǎnni n náké ke dǎ: De kó dipátiri tǎ meyei mmèè yóó tuǎkeni dihei me kó tináahtì nti. Kè kupíkú makú kpeti tú beyóóbè bemǎu, òmǎu í yó nkpaá dihei, kè kupíkú tekú kpeti tú: Bèè ò mparikunè Kuyie nyètiri ke né sou mbè kóò mǎu í yóó nkpaá dihei.

⁴ Mí ndi Yiè nKuyie Mpakædaa n duǎnko de kó meyei nkè mè bo do oyúókú cǐtè nte nè bèè ò mparikunè n yètiri ke né sou. Mè tati beè cǐi mieke ke bo cǎuté yesǎnkè kéwǎnnénè imari.

Kuyie mbenkemè Sakarîi onitipòkù mǎu kòò kàri tenaate mieke

⁵ De mǎnni kè Kuyie ntǎnni dìi n nǎánnè kè dìi tǎónni m borè, kè m béinnè ke dǎ: Wénté a bo yà dèè kèriní dè dǎmmè.

⁶ Kè n dǎ: Ba nni nde? Kè di dǎ: Tenaate nte a yà mè kè tè kèriní, ke n náké ke dǎ: Dihei dimǎu kó meyei mme.

⁷ De mǎnni kè n yà dibierimínni kó kupòkù pòòtemè ke ààtǎnni de kó tenaate, kòo nitipòkù mǎu kàri te mieke.

⁸ Kè Kuyie ntǎnni dǎ: Bè we ntú kuyonku kéndó kóò tǎntoo te mieke, képoonko dibierimínni kó kupòkù.

⁹ De kó difǎnkúò kè Kuyie nni mbenke kè n wénté kéyà benitipòbè bèdébè kè bè pùti ke ā ifiètì kè ì donnè fecǎnfè kpeyi. Kè bèe túóté tenaate kéyoutenè ketenkè.

¹⁰ Kè m beke Kuyie ntǎnni dìi n nǎánnè ke dǎ: Bè kàrinè ke tenaate?

¹¹ Kè di n tǎnné ke dǎ: Bè tè kǔntinè Babidǎnni nwe ke bo tè maá tecǐtè, kè bè maá ke dèè, bèe tè cǎnnè disǎà kó diteitiri ìnkè.

6

Kuyie mbenkemè Sakarîi sinaasēi sinà

¹ Kè Kuyie nni mbenke kè n yà sinaasēi sinà kè si yètini yetārè yèdèè cuokè, kè de kó yetārè tu disǎwūǎ.

² Kè sisēi siwūōsi dèri tetekitè kè sisòusi dèri tedétè.

³ Kè sipéisi dèri tetáántè, kè yeyǎrè kpesi dèri tedétè.

⁴ Kè m beke Kuyie ntǎnni dìi n nǎánnè ke dǎ: N Yiè die mbenkú ba?

5 Kè Kuyie ntɔnni n náké ke dɔ: Bè yènni itemmànke ìnàà ndi, bè bonni ketenke kemau yiè mborè nde, ke bo ke itini bàmbà.

6 Tenaasàntè sisèi sùsi dèri tè kòri kubakù yóu bíékè nke, kè sipié tè tū nkè yeyòrè kpesii kété kubakù cànku bíékè.

7 Kè siwũsiii kété kécacatiri ke dɔ mecāā, nke bo ce nkutenkù, kè Kuyie ndò: Kɔtenè kéce nkutenkù.

Kè sii coké kékote ké kù ce.

8 Kè kù m beke ke dɔ: A wúó nsii me nkéri kubakù yóu bíékàà? Si yóó cūũnko n Yaá mmu de kó kutempē mmieke.

Kuyie nnàkémè kù yóó déúkunnemè ikuú niùti Sosuwee

9 Kè Kuyie nni mbéinnè ke dɔ:

10 Yíe nhá kote Sefanniya bire Sosiasi cīètè bèè ité Babidɔnni ke konni bè de mbo, kaa cɔuté Edidaii nè Tobiya nè Yedaya be borè, bè m pāni yèè pāre.

11 Kaa yè cɔuté a tóuté timàti péiti nè meso nkédòò dikpààtipii, ké di óó nYotisadaki bire Sosuwee ikuú niùti diewè.

12 Kaa dèè a ò nàké ke dɔ: Mí ndi Yíe nKuyie Mpakedaa mí tu:

Weè yètiri tu kuye * weè yètiní,

weè yóó maá mí ndi Yíe nKuyie n cīètè.

13 Weè yóó tè maá kéntú okpààti diewè

kénkari okpààtikari ìnkè

ke baké o nitibè kè ikuú niùti nkari o bakù yóu,

kè kunaati diékù mbo bedé be cuokè.

14 Kè dikpààtipii dii, di yó mbo n cīètè mieke nke, kè di denniní Edidaii nè Tobiya nè Yedaya nè Sefanniya bire bè n dòò dii wèi.

15 De mɔnni bèè bo medétimè bè bo kɔtení kémaá Kuyie ncīètè kè di banté Kuyie Mpakedaa weè n tɔnnimè di borè.

Kè di yie ndi Yíe nKuyie nkó metammè dè yóó dòomu nweti weti.

7

Bè nàkémè menùboúmmè kó tináahti

1 Okpààti Dariyuusi kpàti benni naanni, otànkù weínwè bè tu wè Kisideu * o kó diyie naanni kè Kuyie mbéinnè mí nSakarrii.

2 Ke sɔ mBeteeedi kɔbe tɔnni Sadesee nè o nitibè, Dekemmu-Medeke nè o kɔbe Kuyie ncīètè kè bè bo kù bántè,

3 kébekénè Kuyie Mpakedaa kuú niùbè nè ku pānāahti náam̄bè ke tú, di dò nkénsaké ke kuɔmmu ke bou dinùò otāannummuwè yiè mmieke di do òmmè nè dimònnà?

4 De mɔnni kè Kuyie Mpakedaa m béinnè ke dɔ:

5 Náké kubotí kumau nè ikuú niùbè ke dɔ:

Di bou yèè nò otāannummuwè nè otāyíénwè

dè tùòke yíe nyebie nsipisiyiekè,

di bou de kó yenò di n dɔ mèè kpéi nkaà?

6 Di ò nyo ndii mɔnni ke yɔ,

* **6:12 kuye:** Kuye bè náà nkùú kpéi ndie mbè yè nYesu nwe, odecitwè. Wénté Esaii 4:2. * **7:1 Kisideu:** Bè do kaammè betàábè nè ti kaammè dè í wè. Be kóo tánkù Kisideu berinè ti kó betàábè tepítè nè oketiwè nè tepítè nè odéri de cuokè nke (diyoséè nè mewanaana nde cuokè).

dè 55 í ntú díu yo nkè díu yònáà?

⁷ Di í yé Kuyie ndo náké tí nè ku pāānāānti náāmbè dimònni kòbe nò miéke, ke s̄s̄ nSedisademmu kòbe nè yehékè yèè ò fité bè kpaá kari bá dēmarè í bè kóōnnè. Kè benitibè kpaá píéké Nēkefu nè diyìè taà kèè bíéké kó yehékàà?

⁸⁻⁹ Mēmme kè Kuyie Mpakedaa m béinnè ke dō m bè dēnte kù do bè náké tí nè dimònni ke dō:

Mbekùnè timómōnti,
ndónè ditòbè kēmmòkenè ditòbè mesémme.

¹⁰ Di bá nfēũnko bekúpobè nè iciribí nè bepòòbè nè besénnibè òmòu bá nwantinè otòu meyi.

¹¹ Bè me nyí nyie nke bo kénté kù tu mù, ke kù bùtinné ke kpénkùnne be to.

¹² Kè be yèmmèe kpenke ke naānnè kupèrikù, bè í nyie nke bo keè Kuyie Mpakedaa bè duōnni ù tié nnè tì náānti nè ku Yaa mmieke, nè ku pāānāānti náāmbè dimònni kòbe borè. Mēmme mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa kè m miéke bè pèike mediè.

¹³ Kè bè nni nyu kè n cīéké

n do bè yu kè bè cīéké mēè botí.

Mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa m̄i me nyè.

¹⁴ M̄i bè cíe nkè bè ta ibotí tēi bè í yé ì miéke,

kè be èi dōũnko,

òmòu ténke í yìèní de bíéké,

òmòu me nténke í kè kòri,

ketenkè kèè kó mekārìmè do naati,

kè kè naānko tēdōntè.

8

Kuyie nnàkémè kù yóó dōò mèè sàà nkutenkù

¹ Kè Kuyie Mpakedaa m béinnè ke dō:

² Mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa m̄i tu n dōmu Sedisademmu kòbe kè dè n yóu mediè, nè de kpéi, kè m miéke cóu mbe dootitòbè.

³ Mí ndi Yìè nKuyie mm̄i tu n wētoomu Siyōō, ke bo mbo Sedisademmu, kè bè nhò yu ke tú:

Bèè dōōri Kuyie ndómè be èi,

kényu Siyōō ke tú mí nKuyie Mpakedaa n tāsààri.

⁴ Tidakóti nè tipokóti bèè dúkute ipàati bè kòté mèè kpéi, kè bèe wēte kébuoté Sedisademmu miéke.

⁵ Idapũmbi nè Isapũmbi kè bè nkpeiti dihei miéke yecēkarè yemou.

⁶ Isidayeeribe bèè kpaá di mmònni bè í wúo nke dō ndè bo na kédòò, di yèmmè né dō ndè múnke n yóunnèmu mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa?

⁷ N yóó deetému n nitibè bèè ciété ke bo diyìè yìèní kèè bíéké nè di taà kè, mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa m̄i béi.

⁸ N yóó bè tēnnénimu kè bè mbo Sedisademmu kéntú n kòbe,

mí nKuyie kè nní mbè te,

ké mbè baké, ke báá bè yóu,

m bo mbè dōōri dèè síé.

⁹ Nte mí ndi Yìè nKuyie Mpakedaa n tú mù:

Yáúkùnnenè di kòntì
 díndi bèè kèè m pāānāānti náām̀bè béi ntìi náānti n cīētè pūūku dii m̀nni.

¹⁰ De m̀nni bè do í yieti betòmbè

iwū̄s me nyí mm̄ke mucóntimu mam̀.

Becièmbè me ndo í m̄ke meom̀p̀m̀è nè be kprantídèntòbè kpréi.

Míi do yóu bá wè kòò nwantinè otòu meyei.

¹¹ Di mm̀nni n ténke í yóó d̀ò n kòbe bèè kpráá n do d̀òmmè doké kòbe.

Mí nKuyie M̀pakedaa míi béi!

¹² De m̀nni bè bo nkari kè dè boo,

dètie mbè tu dè fīnyī kè dè m̀péi,

kè bè kùúti ketenkè tidiiti pèité,

kè keīnkè nduñní fetaafe,

n nitìbè bèè bo nkpráá beè yóó dè tieke.

¹³ Díndi Sudaá kòbe nè Isidayeeribe n do di d̀ò mèè botí meyei nke ibotí t̀ei yà meè botí nku n yóó di d̀òmmè mesàà nkè ìi yà.

Di bá nyīk̀k̀, yáúk̀nnè di kòntì.

¹⁴ Mí ndi Yìè nKuyie M̀pakedaa míi tu:

Di yembè do n cààrèmu ke íi m mièke

kè n t̀āātè ke d̀ò n yí yóó yóu m bo bè d̀òmmè meyei.

¹⁵ Di mm̀nni n né pètinkè t̀āātè ke yóó di d̀ò mesàà mme

díndi Sedisademmu kòbe, nè Sudaá tenkè kem̀ou kòbe,

di tū mbá nyīk̀k̀.

¹⁶ Ntènè di yó ntū ntì,

bá wè, wè nnáá nhotòu timóm̀m̀nti kè di mbek̀ timóm̀m̀nti

dè bo yièmmè kè kunaatí mbo di cuokè.

¹⁷ Di bo d̀òmmè ditòbè meyei nde kó iyèntotí báá tanní di yèmmè mièke

di níi bá m̀pariku ke né sóú,

mí nKuyie n yí dè d̀ó.

Menùboúmmè kó yewe yóó naámmè yewe yebaa nkpeye

¹⁸ Kè Kuyie nní mbéinnè ke d̀ò:

¹⁹ Mí nKuyie M̀pakedaa míi tu: Sudaá kòbe bou mèè nùboúmmè ot̀āānaanwè nè onummwè nè okuñwè, nè opínwè de kó yewe bo naá ndiwèi kpeye, kuyèhnaatí kpeye, yebaa nkpeye, kè di nyānku. Né ndónè timóm̀m̀nti kè kunaatí mbo di cuokè.

²⁰ Mí nKuyie M̀pakedaa míi béi:

Ibotí nè yehèkè dè itinímu péu ke k̀oriní Sedisademmu.

²¹ Dihèi dii nkòbe níi bo s̀ónké diteri kòbe kè bè nàkè ke d̀ò:

Ti k̀otè kébántè ti Yìè nKuyie M̀pakedaa,

kè bèè bè t̀énné ke d̀ò: Ti k̀orimu.

²² Yebotè péu nè ibotí ìi kpeñni bè bo k̀otèni Sedisademmu kéwammú ti Yìè nKuyie M̀pakedaa,

kè k̀ò b̀āntè.

²³ Mí ndi Yìè nKuyie M̀pakedaa míi béi!

De yìè benitìbè bo yènní t̀epítè bèè cáá nyibotí

k̀éncáátí Sifu òmáá yaàbòri ke tú:

Ti d̀ó ke da neinèmu,

ti k̀èemu Kuyie nda bonèmmè.

9

Kuyie nkpannèmè yehèkè yèè tókénè Isidayeeribe

¹ Kè Kuyie nní mbéinnè ke dò:

Dè í tú Isidayeeribe máà ndi n kpannèmè,
Adaraki tenkè kabè nè Damaasi èi kabè m bè kpannèmu múnke.
Ke yé mí nKuyie n wúómmèmu benitibè bəmou n wúó mmèè botí,
Isidayeeribe bəmou.

² N krañnèmu múnke Amati èi dii tu kutemmànku,
ke kpannè Tiiri nè Sitṣṣ kpeye yèè cii ndeu.

³ Tiiri èi kabè maá tecēkpetè nte
ke píe ntímáti péítì mutáá ndómmè ketenkè.
Ke píe mmesṣṣ mubirímú dómmè ice.

⁴ Kuyie mmuwērímú yiè nyóó p̄ntemu dihei,
kédéíté iduotí kétannè dàméèrì mièke,
ké di c̄ou mmuháá.

⁵ Kè Asikanṣṣ kabèe dè yà kè kufṣwaá mbè auté,
kè Kasaa èi kabè nkpeutí,
dè bo di Ekuṣṣ èi kabè okpààti ténke í yó mbo Kasaa èi mièke.

Onitì ténke bá nkérímu Asikanṣṣ èi,

⁶ Bèè kəkè ibotí bèè yó mbo Asidoti èi,

m bo deite Fidisitēēbe fentè,

⁷ M bo deite iwūṣ bè í fié i kè meyī nyè i kó imaa mbe nò mièke,
nè bè fié i yebokè.

Bèè bo nkpaá de yiè bè bo naá n kabè,
kéndonnè Sudaa kó kunaámunkù kabè dómmè,
kè Ekuṣṣ kabèe ta n kabè mièke Sebusiibe do dómmè.

⁸ Míi mómumu nyóó cómmú kébba nh èi, n dootitòbè kpréi,
òmou ténke báá di ta kéfū n nitibè,
n yamu m mómumu nnè n nònfè.

Okpààti wèè yóó t̄n̄i diwèi o kó tináànti

⁹ Díndi Sedisademmu kabè nyānkunè diwèi!

Díndi Siyṣṣ kabè iinè!

Ntenè di kóo kpààti ke kéríní di borè.

Ò dṣṣrì dèè sié dènde ke nò ndemu,
ke yṣṣ nke deke disāmmarinseri kó dibii.

¹⁰ Sikp̄arinaasēi í yó nkpaá bo Efadaimmu tenkè mièke,
sikp̄arisēi me nyi yó nkpaá Sedisademmu èi.

Ò yóó kékému de tānnè,
kéánnè kunaatí ibotí nè itei de cuokè.

Ò kpààtiyuu bo túóté dàméèrì yie nkéntò kétuakè n̄ otò, kédité kukó ndiekù
Efadati nè kutemmànko.

Kuyie nyóó w̄te kécómmè Isidayeeribe be f̄t̄iri

¹¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Nè ti kó metaummè n di dṣṣnè mè di n feu ì wūṣ kó meyī mmièke,
mè te kè n yóó di denne di kpetí dii f̄t̄iri mièke.

¹² Mí nKuyie mmfi ti ndi náá nyie, díndi tidaatí tii m bùò!

Konnènni di kó dihei iduotí fité di,
n yóó di dṣṣmu mesàà nkè dèe p̄ēté kuce mèdémè di di mèè sémmè.

13 Siyãã eì, n yóo duó nkàa nìtibè bèè do Yafanni kàbe mudoò,
Sudaa kàbe bèè yó ntú n tãmmù,
kè Efadaïmmu kàbe tú m pie,
díndi Siyãã kàbe kè dí ntú n kpàrisiè.

14 Mí nKuyie n yó mbo n kàbe yo ìnkè nke kè m pie ntú níéé fetaafe ãã míitémè,
mí ndi Yiè nKuyie m bo kónné dìi mǎnni ditáteheù kékétóo
nè kubakú you bíkè kó kuyaakperíkù.

15 Mí nKuyie Mpakèdaa n yó nkānkému n nìtibè,
kè bǎmmǎo yetárè,
kè yè buǎti be dootitǎbè, kè bè nǎnte páíi bè ãã nantemè fínyí be,
kè bè mméú meyíi mmieke, bè ãã féúté feǎfè kè ikuó niùtí
kunne mèè botí dinaabuu meyíi mmieke,
ké mè wùo diwúǎtǎnni bàkè.

16 Mí mbe Yiè nKuyie m bo bè deeté de yiè.
N nìtibè mbe, n kó ipe.

Bè bo ndò nyetárè yèè donku deu ke mmietí be eì mieke.

17 De yiè be wenninku í yó mmàke kumàнку.

Be wèi me nyí yó mmàke dì mǎmè.

Tidiiti nè menabémme dè bo nte bedapàmbè nè besapàmbè
kè bè nkpeñni.

10

Kuyie nkuù duò nfetaafe

1 Mǎonè Kuyie nkè kù dí duǎnni fetadentifè.

Kuù ã nte kè fetaafeè kperi kèni mediè.

Bá wè kòo pakuu yè tidiiti.

2 Sibǎǎtenkaanni di soǔmmu,
kè bepaǎbè di náá nsiyáábisi,
di yau tìi douñti tu detetirè nde

ke nárikunko di yèmmè fààrè
deè te kè benitibè ciété nè meyeñcaàrimè
tipièti tìi kpa ti cǎnti ti kǎme.

Kuyie nnàkémè kù yóo wète kédeetémè ku nìtibè

3 Kè Kuyie mbéi nke dǎ:

Mí nKuyie m mieke keè peike bepecēnyeiibe,
n yitè ke còmmúmu be kpéi.

Mí nKuyie Mpakèdaa m bo daaténí dìi yiè n kó ipe Sudaa kàbe kpéi,
bè bo náá nsikpàriséí kperi kè m bè kǎtenè mudoò.

4 Bekpáàtibè yétini Sudaa kó kufuku mieke nke,
ke bo nkpeñni ke dǎnnè ditári bè ãã pǔúténè dì,
ke dǎ nfèbaafe ke dǎ nhokpàrinuǎnti kó mutámmù.

5 Bè bo ntú bekpàrinuǎmbe

ke naù be dootitǎbè kuce kó titáti kǎme.
Bè bo mbè naù ke yé mí nKuyie n yó mbè bonèmè.
De yiè dè bo di be dootitǎbè kó behǎǎpǎnsǎndèèbè.

6 M bo kpénkúnne Sudaa kàbe,
m bo deeté Sosefu yaàbí kè ì cǎnné ì fǎtìri,
mesémme mèè bè nni mbonè.

Dè ténke bá ndò mbèè do n dootóo dimònni mari.
Mí mbè Yiè nKuyie mmûi bè te,
ke yóo keè be báammîi.

⁷ Efadaimmu kòbe bo ntú bekpàrĩnuòmbè,
be yèmmè bo nnaati ke dò mbè yà menaà.

Be bí bo mbè wùo nkè diwèi ì bo.
Be yèmmè bo nni nnaatinè mí mbè Yiè nKuyie.

⁸ Kè n ní bè yúnè fefontifè kè bèè tíí,
nke yé mûi bè deetémè,
kè bè sũũ nke maàtenè bè do mamè nè dimònni.

⁹ Mûi bè yaá ibotí tei mièke
bè ǎ yaá mèè botí medibii,
bè me nyó nkè bo kédentenímu n kpéi
kétíe mbe bí kè bèè wètení.

¹⁰ N yóo bè dèitenímu Esibiti nè Asidii,
ké bè tíi nKadaadi tenkè mièke nè Dimaa, kè bèè duú.

¹¹ Ke sénté Esibiti kó kukó,
mí nKuyie mûi yóo cónné dà mèèrì kó yenéffĩfĩrè kè kukó nNiidi kũũ.
Asidii kòbe fentè bo deè.

Kè fekpààtipàtifèe déténe Esibiti kòbe.

¹² Kè n kpénkũnne n nitibè kè bè nké rí nè n yètìrì,
mí nKuyie mûi béi.

11

Kuyie nnàkémè yehèkè yèè kpeñni yè dotimè

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Fó nDimaa tùúkú, kpeté a bòrè,
kè muháá nta kécóútè a tedierè sétìrì.

² Díndi detie nsipèrèsi, kòmmúnè!
Sétìrìbè duómu,

de kó detesàarè ténke í kpaá,
díndi Basāā tie mbè tu dè sénni, kòmmúnè!
Kutúúkù bè do í daati ke taà kù domu, kù í kpaá.

³ Ti yo bepecèmbè dabùò,
be pe í kpaá mèè kpéi nke.

Kè yecìrìcìrìbe kuò Suditèè tùúkù yè do tá kù í kpaá mmèè kpéi.

Bepecèmbè bèdèbè kó tinàahti

⁴ Kè Kuyie nní mbéinnè ke dò: Cèmmú m pe ìì bo mukòù kpéi.

⁵ Bè do nyi ke n kòu bá òmòu í bè bònne, kè bèè fiiti kè bè tu: Kuyie nnè
mutōmmú, ti bo kparikè. Kè i cèmbè né búútóo bá mesèmmè í bè bo.

⁶ M múnke ténke í yóo deeté di nhei kòbe, mí nKuyie mmûi béi, n yóo yóumu
bá wè kòò do o kou nou mièke, nè o kóo kpààti nou mièke, kè bèè bè fèũ, m me
mbáá bè deeté.

⁷ Menàme kè n kòte ke bo cèmmu ipe bè do nyi ke kòu, kéwaa nyedò yèdéyè, ke
yú dimari ke dò: Mesàà, nke yú diteri ke dò: Mewènnimè, kékote kécèmmú ipe.

⁸ Otànkù omáà mièke kè n cíe mbepecèmbè bètāati bèè do ì cèmmú. Kè
meminnimè ì nní ndònténè kè ì múnke m pè.

⁹ Mem̄me n yi nàkémè ke dò: N ténke í yóó ndi cēm̄m̄ kè fèè bo kú, fèe kú! Kè fèè bo feti fèe feti, ìi kpaá kè ì bo ncaá nyitabè, ì ncaá.

¹⁰ Mem̄me n tùótémè didùò n do yu di ke dò: Mesàà nke di kèété, kè dè bo yie nkè metaummè n do dònènmè ibotí kè mèe tôte.

¹¹ N kèété dii m̀nn̄ni de kó didùò ipe kó bedombe bèè n wùó nkè bèe banté Kuyie nkùù bè naánnènmè de kó medoòrimè mieke.

¹² Kè m bè nàké ke dò: Kè di pénsiri n yietinè kè di me nyí pénsiri di yóu. Mem̄me kè bèe kaa nyidííí medítibii nspísítááti kè n duó.

¹³ Kè Kuyie nní nnáké ke dò: Tùóté de kó idiííi bè yè mbè nu nni ntàa nkùù donku kéánné n c̄f̄ètè kó ditou mieke.

Kè n tùóté de kó medítibii nspísítááti kéánné Kuyie nc̄f̄ètè kó ditou mieke.

¹⁴ De kó difōnkúò kètúóté didùò t̄erì dii yètiri tu: Mewēnnimè ke kèété. Dèè benkú ke dò nSudaa kòbe nè Isidayeeriibe be kó mewēnnimè tôte.

¹⁵ Kè Kuyie nyíé kébéi nke dò: Dòò amáá kéndò nhopecēnti wèè yèmmè í naati,

¹⁶ ke yé mí nKuyie n yóó duónkomè opecēnti tòu nwe de kó dihei mieke, wenwe bá kòò m̀nté ipe o pecēnku mieke ò í yó ndake de kpeti, kè fēmafē feti ò í yóó fē wammú, kè fēmafē k̄oute ò báá fē tàa, ò me nyí yó mpiù ìi k̄nti naati, ò yó nkòumu ìi ā mekùò nke cáá nke dei isonyi kpèètè.

¹⁷ Di bo yà díndi bèè tu dimáá bepecēmbè,
díndi bèè dootóo m pe
bè bo c̄o di baà nyese,
kékūũkè di nuò nyouyí yese,
kè di baà nfāũ nkè di nuò nyouyii yēi.

12

Ibotí yóó wēnnémè kédò Sedisademmu

¹ Nte Kuyie nnáké ti Isidayeeriibe,

Kuyie nkùù pité tiwetí
ke fií nketenké kó yesāñkè,
ke ānné oniti di wēnni,
kuù béi nke tú:

² Mí nKuyie m bo dòò Sedisademmu febòòfè kóò píe m mieke kó menaà, nyeboté yèè ò fité, kè yèe yà kémuó nkè ye ìikèe fité. Deè múnke yóó tuakení Sudaa kòbe be dootitabè bo bè do dii m̀nn̄ni k̄epi Sedisademmu.

³ De yiè m bo d̄oú nSedisademmu yeboté ìikè kòò ndo nkutáári bèè bo ndó kóò còte bè bo k̄oute bemáà, yeboté yem̄ou bo wēnné kóò do.

⁴ De yiè m bo duó nkè sisēĩ wááté, kè kufōwaa nhauté si deèbè, m bo yēik̄unne ibotí t̄ei kó sisēĩ, n n̄nfè me mbáá ūũ nSudaa kòbe ìnkè.

⁵ De m̀nn̄ni Sudaa botí kó bekótibè bo nnáa mbe yèmmè mieke ke tú: Sedisademmu kòbe kó muwērímú bonní be Yiè nKuyie Mpaakedaa borè nde.

⁶ De m̀nn̄ni m bo duó nkè Sudaa kpààtibè kuò yehékè yèè bè fité kubakú cànku nè kuyóu ye kòbe, muhāá nhōó cóúté mèè botí timúti nè idéi. Kè Sedisademmu nkpaá bo o karí kè benitibè ò ā.

⁷ Mí nKuyie n yóó keté kédèeté Sudaa kó yefe kòbe mbe, kè d̄eè yie nkè Dafiti kòbe nè bèè bo Sedisademmu kè be yèmmè bá ndò mbè bè p̄èèté.

⁸ De yiè mí nKuyie n yó nkānkēmu Sedisadēmmu kōbe, de yiè wèè tu ocīri be miēke wèè yó ndōnnè Dafiti do dōmmè kè bè nwúó nho yaabí kè dè dò nKuyie, nke dò nKuyie ntōnni.

Bè yóó kōmmúmè bè kūū wè ke o dùùte o kpéí

⁹ De yiè m bo íté kécómmú kékua ibotí ìi bo kōtení kéndó kédō Sedisadēmmu mudóo.

¹⁰ De yiè m bo ānné Dafiti kōbe nè Sedisadēmmu kōbe meyèmmè bè bo n kuōnnè mè ké m banté kēwēētēni m bíékè. De mōnni kékōmmú bè kūū wè ke dùùte o kpéí, wèè birē bo demáá dè 55 kú kòò nkuōmmè, Mpo 55 kú kè bè nkuōmmè.

¹¹ De yiè yekúdabùò mbo dátinné Sedisadēmmu dibòò Adatidimoo * 55 kú kè bè nkuōmmè Mekidoo biriku miēke.

¹² Dihēi miēke bè bo nkuò be naāmùnti be naāmùnti, kè Dafiti kó tēcīētē kōbe ncaá nkè be pobè caá nkè Natāā kó tēcīētē kōbe ncaá nkè be pobè caá.

¹³ Kè Defii kó tēcīētē kōbe ncaá nkè be pobè caá kè Simeii cīētē kōbe ncaá nkè be pobè caá.

¹⁴ Tinaāmùnti sōnti tii kpaá kè ti caá ncaá nkè ti pobè caá.

13

¹ De yiè dinébòri mari bo mpūò nke ou Dafiti kōbe nè Sedisadēmmu kōbe kó meyei nnè be yóò.

Kuyie nyóó paammè yebòkè nè bèè sou nke tú bè nàá nku pāānāaanti

² De yiè m bo deite yebòkè kó yeyètē be nò miēke, mí nKuyie mmū bíi. Omòu ténke bá ndennini ye kpéí, m bo denne diheí bèè tu bemáá m pāānāaanti náam̄bè nè yebòkè yèè bè sīnkūnko.

³ De mōnni kòò mōu cīéké ke tú ò nàá m pāānāaanti, o cice nè o yō bèè ò peitè bèè ò nàké ke dò: A yóó kúmu! A nàá nsiyáábisi nsi ke tú a nàá nKuyie mpāānāaanti. Kòò cīéké ke tú ò nàá m pāānāaanti o cice nè o yō bèè ò kūū disie kékua.

⁴ De mōnni ifei bo pī m pāānāaanti náam̄bè nè be kó tipāānāaanti kè bè ténke bá ndáátí iwūš kó ticitì kó yeyabòrè ke sou.

⁵ Bè bo nyetírí ke tú: Mí n yí tú Kuyie mpāānāaanti náaantò, n tú otenkúti nwe nè bè m peitémè n tú ketenkè kou nwe.

⁶ Kè bè ò beke ke yī: Bá n kó tifiētì né bo a cīncīnni? Ò dò: N népobè beè dè nni nkòute.

Bèè yó nkpáá bè yóó bantémè Kuyie

⁷ Ntenè mí nKuyie Mpakedaa n tú mù: N tú nh èi ndisiè ndi ke bo kōū n kóo pecēnti nè wè ti wē nképī mmutōmmú kékua, kè ipee cíété kè n kuò ipebí.

⁸ Kè Kuyie nyíé kébéi nke dò: De yiè ketenkè kó benitibè bo toté yewétiyè yētāati, kè yédéè kú kè dimáá nkpáá bo.

⁹ Kè m bè yááké kè bè wénkūnne bè 55 pūnné mèè botí mesoo nnè timátí péfíti kè dēe wenke. De yiè kè bè níí n yú kè n yie nke dò bè tu n kōbe mbe, kè bè dò: Kuyie nkuù ti te.

* **12:11 Aditidimoo:** Fedisiibe kó dibòò mari botí do nku, kè benitibè yèmmè ndò ndi 55 kú fetaafè kò ndii mōnni, kēwete kēyēnni fetaafè konni dii mōnni.

14

Kuyie n yóó baatémè ku nìtìbè mesomme

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò:

Mí nKuyie n kó diyìè duunnímu
kè di dootitòbè bo totí di kpere di nuò mmieke,
dín di Sedisademmu kòbe di nuò mmieke.

² N yóó duò nkè ibotí tèi tímmu kèdo Sedisademmu mudoò
képònte dihei kéhei dèè kó dimàà bo di mieke,
képímmú benitipòbè kédúónè,
képímmú besúkùbè kékũñnè kédàò tidaati,
kè besòmbè nkpaá dihei.

³ De m̀nni mí nKuyie nkè n cómmú kédokénè yebotè
n do òmmè mudoò m̀nni.

⁴ De yìè n naàcètè bo na odífìè t̀ri

dii bo Sedisademmu donfũ,
kè dii yaté di cuokè diyìè yìèní kèè bíékè
nè di taà kè, kè dèe naá nkubiriku diékù
kè diwetiri dimàá fũte kubakù you bíékè
kè diteri fũte kuc̀nku.

⁵ Kè di coké kètũnne de kó kubiriku
ke yé kù yó nduómè kétuòkenè Asòdi nwe,
kè dí coké kè kù tũnne
ketenkè do á Osiasí Sudaà kòbe kóo kpààti m̀nni
kè di yembèe coké mèè botí.

De m̀nni kè di Yìè nKuyie nfeiténí
ke nèinè ku t̀rè.

⁶ De m̀nni diyìè ténke í yó mbo
dè yó ndò mbàmmùu nwe ke dò nnikèi.

⁷ De kó diyìè yó ncáámmu

Kuyie nkuù máá di yé
de m̀nni kuyie nyí yó mbo
keyènkè me nyí yó mbo,
bá kuyuoku kuwenniku kuù yó mbo.

⁸ De kó yewe mieke meniè mmèè duò mmufòmmu
mè bo nyièni Sedisademmu
kè mèmamè mpũð nke taà dàméèrì diyìè yìèní kèè bíékè kou,
kè metèmè ntaà diyìè taà kèè bíékè kou
kémpũð ndiyòð nè dipaao.

⁹ De kó yewe mieke

Kuyie nkuù yó ntú ketenkè kemou kóo kpààti
kè benitìbè bemou nkù bàá nke nkù yé.

¹⁰ Kè dihei dimouu wète kénaá nkubiriku
kétútóté Kèbaa kèntò kétuòkenè Dimoo
kubakù c̀nku Sedisademmu diyìè yìèní kèè bíékè
kè Sedisademmu baatè yehèkè sonye,
ke túóté Bensamee kó dibòri borè
kèntò kétuòkenè bè tu dè dibòri kótiri,
képèètè kétuòkenè dibòri kuduotí kentimè kperi

kénto kētuakenè Ananæedi kó ditenni,
képēēté kētuakenè okpàati kó diyetituo borè.

11 Ikuò mai ténke í yó mbo a bo yeténè ì kè bè dá kuò.
Benitibè bo nkari bammù Sedisademmu miêke.

12 Nte Kuyie nyóó poté kùù yēīku benitibè bèè dokénè Sedisademmu:
Onitì níí bo nkpaá fòù kòò kòntì pààke,
kòò nòmbii mpààke,

kè be nòndié mpààke be nò miêke,

13 De yiè kufōwá ndiekù bo auté benitibè

kè bèe kónté kénkpannè betòbè,

bá wè kòò nkpañnè o cēpēetitò.

14 Kè Sudaa kòbe wēnnénè Sedisademmu kòbe

kè bèe dokénè ibotì ì bè fité,

kékou be máti péiti nè mesò nnè tiyàati péu.

15 Kuyēīku kùù do benitibè kuù doti sisēī,

nè sitesì sāmmarímú nè sisēī dè wēnné ke peité sì

nè yòyóbè nè sāmmarímú

nè iwūō sonyi ì bo be āpònkari.

16 De mōnnì bèè bo nkpaá fòù,

ibotì ì dokénè Sedisademmu kòbe i miêke,

bè bo nkariní Sedisademmu bá dii mōnnì,

ke ninku ke m báá mmí nKuyie Mpackedaa,

ke baà ntitouti kó dibanni.

17 Ibotì ì kòbe bo nkpaáo ke í nkòtení Sedisademmu

mí nhokpàati Kuyie Mpackedaa m borè,

bè báá péte fetafè.

18 Kè Esibiti kòbe kpaáo ke í kòtení,

m poté kùù yēīku ibotì tēi ì ì í kòtení

ke baà ntitouti kó dibanni,

kuù doti be ìnkè.

19 Esibiti kòbe nè ibotì tēi ì bo nkpaáo

ke í nkòtení ke baà ndibanni titouti kperi

tii yēīti doti be ìnkè.

20 De yiè bè bo wāri sisēī kó yesānkewe ìnkè

ke dō: Bè cāñné dè nKuyie nkpeí.

Kè n cīētè kó sikūmboó naá nyebò

bè yó mméinè yè yewūōtòrè.

21 Sedisademmu kó sikūmboó nè Sudaa tenkè kpesi

kè bèe dè duó mí nKuyie Mpackedaa n kpéí

bèè kó dimàà n feu iwūō kè bè nsi tòú

ke berinè imaa,

bepotambè ténke í yó nkpaá mí nKuyie Mpackedaa n cīētè miêke.

Madasii Di mpátírí tó tū náàntì

Madasii wàri o pátírí kè dè mmàke yebie nsikòusinàà (400) mièke nke kè Yesu né na kékòtení. Ó do yóó náké de kó tináàntì ke s̄́ nKuyie n̄c̄ētè wētè ke maámu kè bè wētè ke feu iwūṣ Kuyie nku c̄ētè mièke, ke né wētè ke bonke Kuyie nkó kuce, bá wè kòò fòù ò dómè. Kè benitibè sou nKuyie nnè be p̄̀rè mièke, bá òmòu ténke í dake Kuyie nkuó kpéí. Kè Madasii nnáa nyikuó niùbè nè benitibè s̄̀mbe ke tú bèe ceete, ké mbè dènni Kuyie mbè dómè, ke bè náànnè múnke ku beénti kpéí.

Madasii do bè náa nKuyie nyóó t̄̀nnímè mme wèè bo náké ku náàntì (3:1) Kuyie mp̄̀ānāàntì náàntò Edii do nákémmè (3:23) Matie kó dipátírí nè Duku kperi Madasii náké dii nùu bomu ye mièke, dii tú: Isāā-Batiisi do náámmè ke tú ò kòtení ke bo tūnte Yesu nwe kuce (Matie 17:11-13, Duku 1:17).

Di mpátírí náàntì dúó ke d̄̀ommè

1. Isidayeeribe í banté Kuyie mbè dómè 1:1-5
2. Bè seimmè ikuó niùbè ke tú bè s̄̀nkèrì Kuyie nkè bè yetírí 1:6-2:9
3. M̄̀caàrìmè Isidayeeribe do caàrìmè betabè 2:10-16
4. Kuyie mp̄̀ānāàntì náàntò nákémmè Isāā-Batìsi yóó kòtenímè k̄̀tūnte kuce kè Yesu né na kékòtení 2:17-3:5
5. Isidayeeribe d̄̀ommè k̄̀wētèni Kuyie mborè nè d̄̀èè yóó d̄̀ò Yesu bo wētèni dii yiè 3:6-23

1 Di mpátírí ti náá ti Yiè nKuyie mbéinnè t̄̀nti Madasii Isidayeeribe kpéí.

Kuyie nh̄ṣ t̄̀at̄̀émè kù d̄̀s wè

2 M̄̀emmè kè ti Yiè nKuyie mbéi nke d̄̀ò: N di d̄̀ómu kè di né békú dimáà ke tú: Ba mbenkú ti Yiè Kuyie nti dómè? Dè í d̄̀ò nh̄Esayuu weè k̄̀tí Sakòbaa? Nè m̄̀emmè kè n d̄̀ake Sakòbu ke nii Esayuu.

3 Ke p̄̀ntè o kó kutemp̄̀e nkó yehèkè ke dúó nkè yè daúnko, ke naá nsikpamóó kó diári.

4 Kè d̄̀è d̄̀ò nh̄Ed̄̀ommu ei k̄̀obe bo yí, bè mè nti p̄̀ntemè ti bo maá, kè bè maá m borè p̄̀ntè, mí nKuyie Mpakèdaa mí béi! M bo bè p̄̀ntè kè bèe yú de kó ketenkè ke d̄̀ò: M̄̀eyei n̄hei, m mièke p̄̀i bè s̄̀āà be ei.

5 D̄̀indi Isidayeeribe kè dí d̄̀è yà, k̄̀ebantè ke d̄̀ò m mí ndi Yiè nKuyie n deũ ke í p̄̀i ndii máá kó yehèkè mut̄̀ómú.

Ikuó niùbè caàr̄̀émè kè Kuyie mbè kp̄̀annè

6 Kè ti Yiè Kuyie Mpakèdaa béinnè ikuó niùbè ke d̄̀ò: Debire ò ndému de cice kè kudaakú yiè nku yiè nkpeti. Kè n tu di cice d̄̀è né ȳ̀ime kè di í n dé? Kè n tu di yiè, d̄̀è né ȳ̀ime kè di í yíé n kp̄̀eti? Di n s̄̀nkèrimu ke né békú dimáà ke tú: Ti kù s̄̀nkèrì ba mmieke?

7 Dè ȳ̀ime kè di m p̄̀ā n ci d̄̀è, ke d̄̀è dakú n w̄̀ṣt̄̀òrè Ìnkè? Di caàri n yèt̄̀irì ndi, di w̄̀nté n w̄̀ṣt̄̀òrè nyè detetirè. Ke né békú dimáà ke tú ti s̄̀nk̄̀unne òmmè boti ku w̄̀ṣt̄̀òrè?

8 Di n feu dii m̄̀onni iwūṣ ì ã inuò nyimáà ìmáà nè ìi tu yekp̄̀iè nnè ìi m̄̀ò, di ȳ̀emmè d̄̀ò nde wennimáà? Kè di ȳ̀emmè d̄̀ò ndè wennimu dí d̄̀è p̄̀ā di kóo kum̄̀andáà, ké nsá kè d̄̀è bo ò narike kòo di couté. Mí nKuyie Mpakèdaa mí béi!

⁹ Di bo dɔ̀ dɛndɛ kɔ́ dimàà kédeè ke né nni nyu, mí nKuyie nke tú n di kuó mmesémmè, kè n ti kèèà? Mí nKuyie Mpakɛdaa m báá ti kèè bitì!

¹⁰ Kòò mɔ̀u di miɛke do nkpetínne n c̄fètè kó yebòrè dè na ntɔ̀umu, kè di bá nc̄unko n wũstɔ̀nni detetirè. N di wúó ndè í n naati, nyí cɔ̀u di m pãa nyèè pãrè ketikè.

¹¹ Títenti tímou duómè n yètiri feímu tipíiti tímou. Kè bè m pãa nyepãrè sààyè, ke n tuò nti húúnti. Mí nKuyie Mpakɛdaa n yètiri feímu titenti tímou miɛke.

¹² Kè díndi né caari n yètiri kè di yèmmè dò n kó diwũstɔ̀nni tu cénkoo kperi, kè di bo na kédaa ndii ñnkè di cénke ninte dè.

¹³ Kè dè di dɔ̀nnè muwèrimú. Di sènkèrimu mí nKuyie Mpakɛdaa, ke m pãa nyiwũs di yuúku ì yoo ìi tú yekpíè, yoo ìi mɔ̀. Mí ndi Yiè nKuyie m báá cɔ̀utè de kó yepãrè.

¹⁴ Di yuukumu díndi bèè ò mmàke iwũs sàayi di dò nké m pã í ke né n feúté fèè ã kuyènkù. Dè yembè díndi di bo yà. N tú okpàati dièwè nwe, kè yebotè yemou yé n kpéi. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa múi béi.

2

Kuyie ndómè bè mpí nku tšmmú kè dè wenni

¹ Kè Kuyie mbéi nke dò: N náánnè dímbɛ ikuó niúbè.

² Kè di í kèntè n náá nti, kè di í yie nke dèúkunnè n yètiri, m bo duó nkè meyei ndi do, di bo pãa mesàa nke yé òmou í bomè di miɛke wèè ãã n náánti o yèmmè miɛke. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa múi béi!

³ M bo di kei n c̄fètè tšmmú, ké di úúti di wũs di n feu ì kó tipiti di ìikè, kè bè di wènnèné ti kékáútè.

⁴ Dè mǎnni kè di bantè ke dò m mí nKuyie Mpakɛdaa n di kpánnè kè dè bo yie nkè metaummè n do dɔ̀nnèmè Defii nè o yaabi kè meɛ báá tôte.

⁵ Nè dɛ kó metaummè miɛke nke n do bè duómmè mufòmmu nè diwèi kè bè nni ndé, ke yíé n kpèti, ke mɔ̀ke n kó kufɔ̀waa n yètiri deu mèè kpéi.

⁶ Kè bè ntiè mbenitibè tímómmǎnti, kè siyáábisi í bo bɛ nò miɛke, mí nnè bɛ kè tí nnaati, kè bè dɔ̀dri dèè síé ke yũðnni benitibè m bíékè kè bè you meyei.

⁷ Ikuó niùti weè dò nkétié mbenitibè n tié, weè borè nde benitibè dò nképétémè n tié ke yé ò tumè mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa n kóo tɔ̀nti nwe.

⁸ Kè díndi bie me ndéténè n kó kuce, ke fétinne kusúkù nè di kó itié mmieke, ke tôte metaummè mí ndi Yiè nKuyie Mpakɛdaa n do dɔ̀nnè mè Defii.

⁹ Dèè te kè n duó nkè ibotí tɛi di sènkèri ke di cè nke yé di í yiemme n kpèti, ke bekù tikouti.

Mɛborimè mɛdémè mèè càarè Defitibè nè Kuyie mbɛ kó metaummè

¹⁰ Kè Madasii béi nke dò: Dè í dò nti cice omáa ndià? Dè í tú Kuyie nkumáa kuú ti dɔ̀dà? Dè né dɔ̀mmè kè ti fiiti titòbè ke caari metaummè mèè do bo Kuyie nnè ti yembè bɛ cuokè?

¹¹ Sudaa kɔ̀bɛ càkemu dinùu ti Yiè nKuyie ndo bè dɔ̀únnè di, ke dɔ̀ò isòke kperɛ Sedisademmú nè Isidayeeribe tenké kemou. Ti Yiè nKuyie nc̄fètè cáámmu ke tú ku kpɛtè kè kù tè dɔ́ kè bè tè s̄nkunnè ke tùóké benitipòbè bèè feu yebòkè.

¹² Wèè dɔ̀ò mebotí, dɛ yiè mbáá pété wèè bo ò kòrné Sakɔ̀bu naàmùnkù miɛke ò mè mbáá pété wèè bo feúté f̄s nKuyie Mpakɛdaa fèðfè o kpéi.

¹³ Nte dèmarè dedérindè di dɔ̀dri dè, di kuó nyèè dabùò ke wuó Kuyie nwũstɔ̀nni ntinonnieti, ku í dake di pãrè kpéi nkù mè nyí yè cɔ̀u.

14 Kè di né békú dimáá mùù kpéí nte kè kù yí cóú di pā̀rè. Di yetírí màè kpéí nke di pobè di puoke bè di dapàntì mǎnnì ke b́eí nKuyie nyiikè ke yí di yó mbè po ke né wè̀te ke bè bèti.

15 Kuyie ndi wènné onìti omáá ndi f́s nnè a pokù, kù né mè dǎ̀ò ke d́ó ba? Kù d́ó dí nwè ntikǎntì nti nè meyèmmè di wènné dii mǎnnì ke naá nhonìti omáá di ò mbaa ba? Di ò mbaá Kuyie mbo di duó mmeɛ̀mme ibí. Nyé̀nè tǔnke kòò mǎ̀u báá yete o pokù o puoke wè o dapàntì mǎnnì nè o bí bè ntú ku kǎ̀be mbe. Nyé̀nè tǔnke di toti tì di yèmmè ti kpéí nnè di pobè di puoke bè didacèntì mǎnnì, kòò mǎ̀u báá yete o pokù.

16 Mí nKuyie Mpaɛ̀daa Isidayeeribe tǔ nkù m mieke cósummu wè̀e bèti o pokù ke yé̀ wè ò bètimè nè kuyonku nku. Ndakenè di toti tì di yèmmè mieke ti kpéí. Kòò mǎ̀u báá yete o pokù.

Kuyie nnàkémè kù yóò duǎnnímè ku kó ditǎnnì

17 Kè Madasii b́eí nke dǎ̀: Ti Yiè nKuyie nhǎ̀unèmu di kó tináàntì. Kè di né békú dimáá ke tú, kù ti òunè ba nkpéí? Kù di òunè tì, tii tú, di ò nnáá nti ke tú ti Yiè nKuyie nhǎ̀ nwúó nwèè dǎ̀òri meyei nke dè kù naati, kè kù ò yà̀ri, kù né ye nkù weti òmmè botí?

3

1 Kè ti Yiè Kuyie mbéi nke dǎ̀: Mí nKuyie Mpaɛ̀daa, m béimmu ke tú: M bo duǎnko n kó ditǎnnì kè dii keuté kuce. Di yiè ndi bàa wè ò yóò di déétèmu kè dí ta o cǐtè̀tè mieke. Di yiè nwèè di dǎ̀ònè metaummè ò kèrinímu. Mí ndi Yiè nKuyie Mpaɛ̀daa mfi b́eí!

2 We mbo nkpaá de yeiè? Kòò feiténì we mbo nkpaá cómmú! Ò yó ndǎ̀nnè dihǎ̀nnì kó muháá mmùù ò wénkúnne mù mmu mesǎ̀ nkéndò nciékùrè bè òunè dè tiyáati.

3 Weè yóò wénkúnne benitibè mesǎ̀ nkǎ̀me. Weè yóò wénkúnne Defiibe muháá nhǎ̀ wénkúnne màè botí timáti péti nè mesǎ̀. De mǎnnì kè bèe naá mbèè yó nni mpáa nyepā̀rè iku yèmmè.

4 De mǎnnì kè ti Yiè nKuyie ncoúté Sudaa kǎ̀be nè Isidayeeribe kó yepā̀rè kù do ye cóú màè botí nè dimǎnnì, yebie nketiyè mieke.

5 De mǎnnì mí ndi Yiè nKuyie Mpaɛ̀daa m bo ndi cómmú kébekénè betediibè nè bèè dǎ̀uti dǎ̀utinè betǎ̀bè nè bèè ò mparikunè n yetiri ke né sóú, nè bèè í yietì be kó betǎ̀mbè be díftì nè bekúpobè nè iciribí kperè nè bèè f́èunko bepǎ̀òbè bá bè í n dé mí ndi Yiè nKuyie Mpaɛ̀daa.

Isidayeeribe dòmmè kéwètení be Yiè nKuyie mborè

6 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dǎ̀: Mí ndi Yiè nKuyie n yí cè̀tè, di me nyí yóu di bo ntúmè Sakǎ̀bu yaabí.

7 Nè di yembè do bomè mme di bùtinnémè n tié ke í i tǔ, wètenení m borè kè m múnkèe wètoo di borè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpaɛ̀daa mfi b́eí! Kè di né békú dimáá ke tú: Ti bo wètoo òmmè botí ku borè?

8 Nte m múnke yóò di beke tì, onìti bo na késouté mí nKuyie nnaà? Kè de yèmmè di bo yí: Nè ba mmieke nke ti da sóummè? Di mǎ̀ke dè demǎ̀u kó depíndè di dǎ̀ nké nni n duó ndè. Nè di dǎ̀ nké nni mpáa nyèè pā̀rè, deè mieke nke di n sóummè.

9 Meyei ndi do, kubotí kumǎ̀u n sóú mmèè kpéi nke.

10 Tónnì dèè kó dimàà tú depííndè kéǎnné n cīètè miéke kè dèe yie nkè n cīètè mmàke tidiiti. N yáákénè kéyà kénsà kè m báá kpeté iwetibori, kécüũnko keĩnkè kó mesàà nkè meé píe. Mí nKuyie Mpakedaa mũ béí!

11 Kè nsà kè m báá beti yecádúú mbá yè ténke bá ncáá ndi diiti, kè fínyI kó detie mpeíté.

12 Kè yebotè yemou ndi tú diwèi yembè, ke yé di tenkè kó mekàrìmè yó nnaatimè. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mũ béí!

Bèè tũ nKuyie nnè timómmanti bè yóó yàmè mucóntimu

13 Kè ti Yiè nKuyie mbéi nke dò: Di náá nti ti kpéi nti tu tipocēmúnáànti nti, kè di né békú dimáà ke tú: Ti kù cennénè ònti?

14 Dii baa náá nke tú: Káa tũ nKuyie, detetirè nde, káa tũ nku tannò dè í make mucóntimu mamù, kè di nù nkómú yedabùò m mí nKuyie Mpakedaa n yìikè bá di í yà mucóntimu mamù.

15 Kè sipoo yembè bèè né bo kè dè bè naati, kè bedonribè kperε yíe mbá kè bè wènté mí nKuyie ndèmarè báa bè dòò.

16 Bèè n dé bèè náá mmemme kè n kèè bè náammè ke duó nkè bè wàri be yètè bembè bèè n dé ke yé n kpéi.

17 Memme mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa m béimmè ke dò: M bàátí dii yìe kpéi ndi bo tuòke dii yìe, bè bo ntú n kòbe kè m bè te. M bo mbè mǎkenè mesémmè, onítì ò mmàkenèmè o birε dèè pí nho tómmú mesémmè.

18 De yìe di bo yà mebatimè mèè bo beyeibe nè besààbè be cuokè, wèè pí n tómmú nè wèè í mù pí mbe cuokè.

19 De yìe kèrínímu ke yó ntònni diònni kó muháá nkóme. De yìe meyei ndòòribè nè sipoo yembè bè bo cóuté timúkpeti kóme páíí, bè cīē nnè be fáàti bá dèmarè bá nsúú. Mí di Yiè nKuyie Mpakedaa mũ béí!

20 Díndi bèè n dé, de yìe m bo di dòò dèè sié kè medeetímè kó diwennécànni di mííté, kè di miékunnε kè dí mpuu yenaadapàà mbè pité yè ke fĩnko ye kóme.

21 De yìe di bo nàu beyeibe kè bèè náá mmutáá. Mí ndi Yiè nKuyie Mpakedaa mũ bàátí de kó diyìe kpéi.

Edii yóó wètenimè

22 Di báá yè nkóo tónti Mòyiisi di duó nyii kuó kpéi. Ntũnnè n tannò nè n tié n do ò duó ndè Òdebu tãri ĩnkè Isidayeyeribe dimou di kpéi.

23 N yóó niitè kéduónko m pãñáànti náàntò Edii nwe kè diyìe dièrì dii duò tikám̀bùòti kè di né na kétuòkení.

24 Weè yóó wète kétau nyibí nè i cicebè kétau mbèè tu ibí cicebè nè be bí, kè dèe yie nkè m bá nkeróo képoté di kó dihei dimou páíí.

Matie wārimè tináaṅsààtì Di mpátìri tɔ tìi náaṅtì

Tináaṅtì tìi ti náá Matie kó dipátìri tɔ tìi náaṅtì. Yesu tancóumbè tepítè nè bedèbè kóò mòu bè tu we Matie, weè wāri de kó dipátìri.

Matie wāri o pátìri meketimè o kɔbe Sifube kpéi nke, ke bo bè benke Yesu tumè Sifube kóò kpààtì Dafiti yaàbire Abarahammu kó kuwuò nkou, nè de kpéi nkòò bate o yaàribè fuke ì duó ke dòmmè. Ke nàkè o pátìri mièke Kuyie nkó dikpààtiyuu kpéi, Kuyie nkpààtiyuu tònimè kè benitibè dò nkéceete, kòò nàkè ke benke ke dò nYesu tú Kuyie mpāānāaṅtì náaṅbè nàkè wèè kōmme mmè.

Di mpátìri náaṅtì duó ke dòmmè

1. Bè peitémè Yesu nè ò ketémè o tōmmú. (1-4)
2. Yesu duó nyì tié nditāri ñnkè. (5-7)
3. Yesu dòò tìi dieti nè bè ò yetemè (8-12)
4. Yesu nàkè yèè náaṅhāntiyè (13)
5. Okpààtì bè yete wè kó mutāmmú (14-23)
6. Bè nàkémè Yesu kó muwētimmú kpéi (24-25)
7. Yesu kó mukūñ nnè ò yāntémè (26-28)

*Yesu yaàribè kó yeyètè
(Wénté Duku 3:23-38)*

¹ Ntèné Yesu Kirisi yaàribè kó kufuku: Yesu yaàri kótì tu Dafiti kè Dafiti kóò yaàri kótì me ntó tú Abarahammu.

² Abarahammu weè peité Isaki, kè Isaki peité Sakɔbu, kè Sakɔbu peité Sudaa nè betòbè.

³ Kè Sudaa peité Pedesi nè Isaraa kè be yō ntú Tamaa, kè Pedesi peité Esidommu, kè Esidommu peité Aramu.

⁴ Kè Aramu peité Aminadabu, kè Aminadabu peité Nasōō, kè Nasōō peité Sadimə.

⁵ Kè Sadimə peité Boasi, kè Dahabu ntú o yō. Kè Boasi peité Obedi kè Uduti ntú o yō.

⁶ Kè Obedi peité Isaii, kè Isaii peité okpààtì Dafiti.

Kè Dafitii peité Sadomə kòo yō ntú Udii pokù Dafiti do kùə Udii kètúóté wè.

⁷ Kè Sadomə peité Odoboammu, kè Odoboammu peité Abia, kè Abiaa peité Asaa.

⁸ Kè Asaa peité Sosafaa, kè Sosafaa peité Sodammu, kè Sodammu peité Osiasi,

⁹ kè Osiasii peité Soatammu, kè Soatammu peité Akaasi, kè Akaasii peité Esekiasi.

¹⁰ Kè Esekiasii peité Manansee, kè Manansee peité Amə, kè Amə peité Sosiasi,

¹¹ kè Sosiasii peité Yekonniasi nè o neí. De mōnni ndi Babidōnni kóò kpààtì bè pīñmúmè kékōnnè.

¹² Bè bè kōnnè dii mōnni Babidōnni de mōnni ndi Yekonniasi peitémè Sadatieri, kè Sadatieri peité Sodobabēedi.

¹³ Kè Sodobabēedi peité Abiudi, kè Abiudii peité Ediakimmu, kè Ediakimmu peité Asəəri.

¹⁴ Kè Asəəri peité Sadəki, kè Sadəki peité Akimmu, kè Akimmu peité Ediudi.

¹⁵ Kè Ediudii peité Ediesee kè Ediesee peité Matāā kè Matāā peité Sakɔbu,

¹⁶ Kè Sakòbu peité Sosefu. Weè Sosefu do puoke Maari wèè peité Yesu bè tu wè Kirisi.

¹⁷ Abarahammu kó dimònni kénto kétuakenè Dafiti tidapùntònti bo tepítè nè tinàà ndi. Dafiti kó dimònni kétuakenè bè bè pīrīmúmè ke kònnè Babidònni kè dè mòke tidapùntònti tepítè nè tinàà. Bè bè pīrīmúmè ke kònnè Babidònni kétuakenè bè peitémè Yesu kè dè mòke tidapùntònti tepítè nè tinàà.

Maari do pùommè Yesu

(Wénté Duku 2:1-7)

¹⁸ Nte dè wūòkémè kè bèe peité Yesu Kirisi. Sosefu weè do pō Maari Yesu yō, ke mu nyí nhò duónè, kòo púònnè Muyaánsààmù kó muwērímù.

¹⁹ Sosefu weè do pō Maari kòo tu weè dé Kuyie, ò í ndó kóò yete kè dè nfeí ò yàà bo sīnkùnne mèè kpéi Maari yètiri, ke né ndó kóò yete disòri.

²⁰ Ò kpaá ke me ntoti o yèmmè kè Kuyie ntònni marì ò béinnè tidòuntì ke dò: Sosefu, Dafiti yaábire, bá nyīkù a bo túótémè a pokù Maari, ke yé ò pùommè nè Muyaánsààmù kó muwērímù mmu.

²¹ Ò bo peité denitidabire kàa dè yu ke dè Yesu, weè yóó deeté o nitibè be yei mmieke.

²² Dende kó dimàà do tūàkení kè dè bo dàò Kuyie ndo nàkè tinti ku pānāaanti náahtò kòo tì béi, nke dò:

²³ Desapùmbire dèè mu nyí duónè onitidòu dè bo púò nképeité denitidabire kè bèe dè yu ke dè Emanniyēri, (dèè tu Kuyie nti bonè).

²⁴ Sosefu ènte dii mōnni kédàò Kuyie ntōnni ò nàké tì, kétúóté o pokù Maari,

²⁵ ò me nyí nhò duónè kòò yàa peiténè debire kè Sosefu dè yu ke dè Yesu.

2

Siwààwéibè dōummè Yesu

¹ Edòti do tú dii mōnni ndi okpààti, bè peitémè Yesu Betideemmu Sudee kó kutempē mmieke. Kè siwààwéibèe * íténi diyie yìenì kèè bíkè kétuakení Sedisademmu,

² kébeke ke dò: Yé Sifube kóo kpààti bè peité wè bàmbà? Ti yà o wàtè nte diyie yìenì kèè bíkè ke kàtení ke bo ò dòu.

³ Okpààti Edòti kèè dii mōnni de kó tináaanti, kòo yèmmèe caàrè mediè. Kòo èi Sedisademmu kòbe bəmou yèmmè caàrè.

⁴ Kòo tí nyikúò niùbè kó bekótìbè bəmou nè ikuó wāàbè, ké bè beke bè dò nképeité dè Kirisi.

⁵ Kè bèe ò nàké ke dò: Bè dò nkòò peité Betideemmu nwe Sudee tempē mmieke. Kuyie mpānāaanti náahtò tì wārimu ke tú:

⁶ Fí mBetideemmu Sudaà tenkè kó dihei,

a í kēñnìnè Sudaà kó yehkè teyè,

ke yé fíò miēke nke okpààti yètinimè,

weè yóó cēmmú n kó benitibè Isidayēribe.

⁷ De mōnni kè Edòtii duó nkè bèe yúnì siwààwéibè kòo bè beke disòri bè yà dii mōnni ndi weti weti tēwātè,

* **2.1 siwààwéibè:** Beyuwúòmbè do mbe, bè me ndo í tú Kuyie nkòbe. Kè bè mpakí siwàà nè si tōmmú si tōmmú.

⁸ Kédeè ké bè t̄s mBetideemmu ke d̄ò: K̄otené kéwammú kébíéké weti weti ké di yà de kó debire di w̄etení ké n náké ké m múnkeε k̄ote ké d̄e dou.

⁹ Okp̄aati bè náké dii m̄onni o kp̄eti kédeè, ké bèε k̄été ké t̄ewàt̄e bè do yà t̄e diyie ȳièni k̄èε bíéké ké t̄e nk̄erí be ìk̄é k̄étūake debire bo dii b̄ori ke cómmú.

¹⁰ K̄e diw̄èi bè p̄i mm̄ediè mb̄e yà dii m̄onni t̄ewàt̄e cómmúm̄e.

¹¹ K̄e bèε taroo t̄eç̄īt̄e k̄éyà debire nè de ȳo Maari ke nínkú ké d̄e dou, k̄ékp̄eté be d̄outi ké d̄e p̄ammú ȳep̄ar̄e, mes̄o nè tihúúnti idíífi idieyi kp̄eti bè tu ti àns̄aà nè bè tu ti m̄iri.

¹² K̄e Kuyie mb̄e náké keyènk̄e nè tid̄ònti ke d̄ò: Di báá w̄ēte Ed̄oti bor̄e. Mem̄me ké bèε k̄été kuce tekù k̄ékò.

B̄e t̄ūót̄ém̄e Yesu ke cok̄én̄e

¹³ Siw̄āaw̄éib̄e k̄o ndii m̄onni ké Kuyie nt̄onni mari k̄otení Sosefu bor̄e k̄óo béinn̄e tid̄ònti ke d̄ò: Ít̄e k̄étūót̄e debire nè de ȳo Maari k̄ékok̄é k̄ék̄ote Esibiti, ké nke mbo ke baan̄e m bo da nákém̄e ke d̄ò a w̄etení, ke ȳé Ed̄oti ȳóo wammúm̄e debire ke bo d̄e k̄ūa.

¹⁴ K̄e Sosefuu ít̄e k̄étūót̄e debire nè de ȳo keyènk̄e ké bèε k̄ote Esibiti,

¹⁵ ké nke mbo ké Ed̄oti ȳaa kún̄e. M̄em̄me ké d̄eε d̄ò Kuyie mp̄ān̄āānti náānt̄o do náké t̄i ke d̄ò: N yu m b̄ire ke d̄e d̄enne Esibiti mīeke.

Ed̄oti k̄ūom̄e ibí

¹⁶ Ed̄oti bant̄e dii m̄onni ke d̄ò nsiw̄āaw̄éib̄e ò sout̄e, k̄oo mīekeε peike m̄edīe. K̄oo dūs nk̄e bè nk̄òu in̄itidabí ìi m̄àke yebie nȳed̄éε nè is̄amp̄ó̄i Betideemmu mīeke nè sihek̄esí s̄ī ò t̄àk̄én̄e, k̄ébenn̄én̄e siw̄āaw̄éib̄e do ȳóo ò náké ké d̄e berí nd̄e.

¹⁷ M̄em̄me ké d̄eε d̄ò Kuyie mp̄ān̄āānti náānt̄o Sedemii do náké t̄i ke d̄ò:

¹⁸ N yo metamm̄e mam̄e m̄me Damaa eì, yekúdad̄ūò nȳeε ȳièní nè iw̄ūóti, Dasēedi bí ìi ku k̄òo kūa, bá ke í d̄ó bèε ò bant̄e.

B̄e k̄ònm̄ém̄e Yesu Nansar̄eti

¹⁹ Ed̄oti ku dii m̄onni ké Kuyie nt̄onni mari k̄otení Esibiti Sosefu bor̄e,

²⁰ k̄óo béinn̄e tid̄ònti mīeke ke d̄ò: Ít̄e k̄étūót̄e debire nè de ȳo, ké dí w̄ēte Isidaȳeεribe kó ketenk̄e, ke ȳé bèε do wanti k̄ékūa debire bè kum̄e.

²¹ K̄e Sosefuu ít̄e k̄étūót̄e debire nè de ȳo ké bèε w̄ēte Isidaȳeεribe kó ketenk̄e.

²² K̄oo keè ké bè tu Adisedauusi c̄out̄e o cice Ed̄oti kp̄ati ke tú Sudee k̄oo kp̄aati, k̄oo ȳote ò bo bát̄ém̄e de kó dihei mīeke. K̄e Kuyie nh̄o béinn̄e tid̄ònti k̄oo k̄ote Kadidee kó kutemp̄e,

²³ k̄ék̄ari Nansar̄eti kó dihei mīeke ké d̄eε d̄ò Kuyie mp̄ān̄āānti náānt̄o do náké t̄i ke d̄ò bè bo nh̄o yu ke tú: Nansar̄eti eì kou.

3

Is̄ā-Batiisi do āam̄e ben̄it̄ib̄e bat̄ém̄m̄u

(W̄ént̄e Mariki 1:1-8 nè Duku 3:1-18 nè Is̄ā 1:19-28)

¹ De kó dim̄onni ké Is̄ā-Batiisii ket̄e o t̄ōmmú k̄énn̄áá Kuyie nn̄ānti Sudee kó dikp̄aà mīeke ke tú:

² Ceeten̄e di borime, ke ȳé Kuyie nt̄òót̄ém̄e ke bo kanne ku kó dikp̄aatiyu.

³ W̄eε Is̄ā kp̄éi nke Kuyie mp̄ān̄āānti náānt̄o Esaii do náamm̄e ke tú: W̄èε p̄éu dikp̄aà mīeke ke tú:

Tüntənè ti Yiè nKuyie nkó kuce,
séinnè o ce.

⁴ Isāā do dáátí diyaàbòrì dìì dùàkenè dindi yòyó kó ticièti, ke bou fenaàkònfè o ka, kòo kó mudii ntú ico nè ticièti.

⁵ Kè Sedisadèmmu kàbe nè Sudee kó kutempē nkumau kàbe nè yehèkè teyè yèè tàkèné Suditēē kó kukó nkè bè nkorìni o borè,

⁶ ke dáanko be yei nkè Isāā bè àà bàtèmmù Suditēē kó kukó mmieke.

⁷ Kè Isāā yà Fadisīēbe péu nè Sadusīēbe, kè bè kòroo o borè kòò bo bè ànné bàtèmmù kòo bè nàké ke dò: Iwààke dínidi! We ndi nàké ke tú dí yenténè Kuyie nkó tibeénti tii kèríní?

⁸ Di borimèe benke tunké ke dò ndi cèète.

⁹ Di yèmmè bá ndò ndi bo na kécooté dí tú mēē kpéi Abarahammu kó ibi. N di náámmu Kuyie mbo na kédoò yetárè yie nho bí.

¹⁰ Okōtūti sūótému o pīētè ke bo u detie, detie ndèè í péi yebe sààyè bè bo dè u kécóu.

¹¹ Mí n di àà bàtèmmù meniè mmieke nke kè dè benkú ke dò ndi borimè cèète, wèè tūnní ò deumu ke m pēēté. N yí sannè m bo deitemè o neùti, wenwe bo ndi àà bàtèmmù nè Muyaánsàámù nè muháá.

¹² Ò to o pienkú nku ke bo ye nkébate mebii ònè tifùti, kékoutè mebii nkéánné o bou mieke, kécóu ntifùti muháá mmù ò kó mmu mieke.

Isāā-Batiisi ànnémè Yesu bàtèmmù

(Wénté Mariki 1:9-11 nè Duku 3:21-22 nè Isāā 1:29-34)

¹³ Isāā àà dìì mònni bàtèmmù Suditēē kó kukó mmieke, kè Yesu íténí Kadidee kó kutempēē kétuàkení o borè kòò bo ò ànné bàtèmmù.

¹⁴ Kè Isāā yete ke dò: Fòò do dò ké nh ànné bàtèmmù ke wète ke tú n da ànné bàtèmmà!

¹⁵ Kè Yesu ò tēñné ke dò: Yie mbake ké nh ànné bàtèmmù ke yé dè wennimèmu ke dò nti dòò Kuyie ndó dè.

Kè Isāā yie nkóò ànné bàtèmmù,

¹⁶ kòò nyētini meniè mmieke kè tiwetii kpeté kè Muyaánsàámù cùténí ke dònne dikpetinònkperi kécómmù o ìnkè.

¹⁷ Kè bèe keè metamè mamè de ìnkè bíékè ke mē tu: Yie nweè tu m bire kè n dè dó mesàà ke dè tã mediè.

4

Dibòò bennémè Yesu

(Wénté Mariki 1:12-13 nè Duku 4:1-13)

¹ De mònni kè Muyaánsàámù tanné Yesu dikpáà mieke kè dibòò bo ò benné.

² Kè Yesu mboú dinùù ke dò iyie nsipisínàà, deyènnè sipisínàà kè dikònni ò pí.

³ Kè dibòò kàtení o borè kóò nàké ke dò: Kàa tu Kuyie mBire nde, duò nkè yetárè yie nnaá mmudii.

⁴ Kè Yesu di nàké ke dò: Tí wàrimu ke tú onitì í fòùnè mudii máà, ò fòùnè tináànti tii yìèní Kuyie nnùù mieke tinti.

⁵ Mèmmè kè dibòò ò kàtenè Sedisadèmmu kóò dèkenè Kuyie ncīètè ìnkè kóò nàké ke dò:

⁶ Kàa tu Kuyie mBire nde, puuo, ke yé Kuyie nnaáànti wàrimè ke tú: Kuyie mbo duònni ku tōrè kè yè da cóuté

bá a naàcètè báá bétè ditàri mari.

⁷ Kè Yesu di ténné ke dò: Tì wàrimu kupíkù tekù ke tú: Á báá benné a Yiè nKuyie.

⁸ Kè dibòò ò dèkenè ditàri dièri mari Ìnkè kòò benke kutenkù kó yekpààtiyo γεμου nè ye kpàti deu mèè botí,

⁹ kòò nàké ke dò: N yóò dè nda duómmu demou kè nsà kàa nínkú n yìikè ke m bàntè.

¹⁰ De mǎnni kè Yesu di nàké ke dò: Fùte m borè fǎ ndibòò ke yé tì wàrimè ke tú: Á mbáá nha Yiè nKuyie mmáà kèmpī nkuu tǔmmú.

¹¹ Mèmmè kè dibòò ité kè Kuyie ntǔrèe kotení kèmpī nho tǔmmú.

*Yesu ketémè kénnáa Kuyie nnáànti Kapennaummu mièke
(Wénté Mariki 1:14-15 nè Duku 4:14-15)*

¹² Yesu kèè dii mǎnni bè kpetínnémè Isāā kékote Nansareti Kadidee kó kutempē mmieke.

¹³ Ò í nkàri Nansareti, kékote kémbo Kapennaummu Kadidee kóo dààmèèri mǎnku, Sabunoo nè Nefutadii kó yehékè také,

¹⁴ kè dè bo dǎò Kuyie mpāānāānti nāāntò Esaii do nàké tì ke dò:

¹⁵ Sabunoo nè Nefutadii kó ketenkè kǎbe bèè bo dààmèèri také Suditēē kó kukó nyáà nè bèè í tú Sifube ke bo Kadidee.

¹⁶ Díndi bèè do bo dibìnni mièke di yǎmu kuwenniku diékù.

Di do bo dibìnni kó dihei, mukūū nkperi mièke nke, kè kuwenniku di mǎitè.

¹⁷ Dii mǎnni ndi Yesu ketémè kénnáa nKuyie nnáànti ke tú: Ceetenè di borime ke yé Kuyie ntǎótémè ke bo kanne ku kó dikpààtiyuu.

*Yesu yumè o kó betancòumbè kètibè
(Wénté Mariki 1:16-20 nè Duku 5:1-11)*

¹⁸ Diyie mari kè Yesu mpeké Kadidee kó menie nkéyà benitibè bèdébè, Simoo bè tú wè Pieri nè o nantè Āntidee kè bè buò muyīnditīmù ke yé bè do túmè beyīnwambè mbe.

¹⁹ Kè Yesu bè nàké ke dò: N tūnnenè kè n di dǎò benitiwambè.

²⁰ Kè bè pǎnkee yóu be yīnditirè kóò tūnne.

²¹ Kòo yíe kédétóo kéyà betǎbè Sebedee kó ibí, Isaku nè o nantè Isāā kè bè bo kudabekù mièke nè be cice Sebedee ke dǎori be yīnditirè.

²² Kè Yesu bè yu kè bè pǎnkee yóu be cice nè kudabekù kóò tūnne.

*Yesu yètiri do pitémè Kadidee omou mièke
(Wénté Mariki 1:39 nè Duku 4:44, 6:17-18)*

²³ Kè Yesu ñcènti Kadidee omou titiíntouti mièke ke náante benitibè tináànti Kuyie nkó dikpààtiyuu kpeti ke mièkúnko benitibè mumǎmmú mumou nè tikōnyonkuti timou.

²⁴ Kè bè nnáa nho kpéi Sidii kó ketenkè kemou mièke, kè benitibè ntouni bèè fèuri nè mumǎmmú nè bèè kǎnti yóu yóu nè yebǎkè ta bè nè bèè duò yecirèncirè nè tihòuti, kè Yesu mbè mièkúnko bemou.

²⁵ Kè benitibè péuu ò tūnne. Kadidee kǎbe nè Sedisademmu kǎbe nè Sudee kǎbe nè yehékè tēpítè kó ketenkè kǎbe nè Suditēē kó kukó nyáà kǎbe.

5

*Yesu duós nyii tié nditari Ìnkè
(Wénté Duku 6:20-23)*

1 Yesu yà dii m̀n̄nni dit̄nni kédèke dit̄ari nè o tancóumbè kénkari kè bè ò kèrí
2 kòò bè tiè nke tú:

Kuyeñnaatí mómmonku

3 Dè ñnaati bèè banté ke dò mbè c̄ĩnni Kuyie mbíékè,
ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè beè kpéí!

4 Dè ñnaati bèè yèmmè cààrè,
ke yé Kuyie nyóó bè bántèmè!

5 Dè ñnaati bèè yèmmè boo,
ke yé Kuyie nyóó bè duómmè ketenkè kè bèè tieke!

6 Dè ñnaati bèè wanti kédàò Kuyie ndó dè,
ke yé Kuyie nyóó bè teem̄m̄emu
kè bèè dè d̀òò mediè!

7 Dè ñnaati bèè kuò nhotòu mesémmè,
ke yé Kuyie nyóó bè kuómmè mesémmè!

8 Dè ñnaati bèè yèmmè wenni,
ke yé beè yóó yàmè Kuyie!

9 Dè ñnaati bèè waà mbenitibè kó kuyeñnaatí,
ke yé beè yó ntúmè Kuyie mbí!

10 Dè ñnaati bè f̄ẽũnkoo bè
bè d̀òòrì mèè kpéí nKuyie ndó dè,
ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè beè kpéí!

11 Dè ñdi naati bè bo ndi s̄áá ndii m̀n̄nni ke di f̄ẽunko ke sóu nke náá ndi nu
nd̀òò mèè yei di tú mèè kpéí n k̀òbè.

12 Di yèmmè ñnaati kè di bo diwèi mieke ke yé di kó ticuuti yó ndeumè ke ñnkè,
mèè botí nku bè f̄ẽũmmè Kuyie mp̄ãñáaanti náambè bèè di niitén̄ni.

Mukókúús nnè kuwenniku de kó medonnimè

(Wénté Mariki 9:50 nè Duku 8:16-18, 14:34-35)

13 Dii tú kutenkú kó mukókúús. Kè mukókúús nnè seté, bè bo mù náríkunnèné
ba? Mù ténke báá d̀òònè dèmarè, kè bè í mù útòwaà ndi kè benitibè nàù.

14 Dii tú kutenkú kó kuwenniku. Dihei dii maá dit̄ari Ìnkè di báá na kénsari.

15 Bè ̄s̄s̄ í ncsú nfitírè kéánnè tecètè mieke, bè ̄s̄s̄ dè c̄õnnè deyiiitírè nde kè dè
mmí bèè kó dimàà bo tec̄f̄ètè mieke.

16 Di kó kuwenniku dò nké mme mmí kutenkú k̀òbè kè bèè yà mut̄mmú di
p̄i mmù wennimè, kés̄ante di cice wèè bo ke ñnkè.

Yesu nàké ti kè dè ntukúnè ikuó

17 Di yèmmè bá ndò n k̀òtèní ke bo paa m̄M̄oyiisi kó ikuó yoo Kuyie
mp̄ãñáaanti náambè do w̄ari tí. N k̀òtèní ke bo d̀òke ì wèñkunnemu.

18 N di náá mmómmuò nwe: Ketenkè nè ke ñnkè kè dè kpaá bo ikuó kó f̄ewarífè
s̄amp̄ófè mafè báá yaate, kè kutenkú yàa deenè.

19 Wèè bo yete t̄ũnké Kuyie nkuó maì, kénáké betòbè kè bèè ì yete de yiè mbo
ntú os̄amp̄òu Kuyie nkpààtiyuu mieke. Wèè me mbo yie nyikuó im̄ou kénáké
betòbè kè bèè ì yie nde yiè mbo ntú odiewè Kuyie nkpààtiyuu mieke.

²⁰ N di náámmu: Kè di borimé í wenni ke pèḗtè Fadisīḗbe kōmε di báá ta Kuyie nkpààtìyuu miεke.

Kemieke yiè nè obanteu kó tináànti
(Wénté Mariki 11:25 nè Duku 12:57-59)

²¹ Di yému ke dò mbè do nàké di yembè ke dò: A báá kuò onitì, kè wèè kùò onitì bḗε ò bekénè.

²² Kè mí nné di náá nke tú kè wèè miεke peike otòù bḗε o bekénè, kè wèè sáá nhotòù kuyèinkù, bebeéndieḗε ò bekénè, kè wèè me nsáá nhotòù ke tú kuwáátikù ò dò nkéta muháá mmuù í kō mmu miεke nke.

²³ Kàa kòte diwūòtònni borè ke bo pā Kuyie ndipānni ke dèntení deborè a kou tòù da mōkenèḗmè tìmatì,

²⁴ dōú ndende a pānni diwūòtònni borè kékote, kè dí tí tūnte kàa né wḗtení kēpā a pānni Kuyie.

²⁵ Kòò mōù da yu tibeénti kè di kéri ke kōri, á yetoo kè dí tí tūnte kuce ke mu nyí tūòke. Ò yàà bo da duò mbebeémbè kè bebeémbè da duò pòdísibè, kè bè da kpetínné.

²⁶ N da náá mómumu nwe a í yeti deborè ke í yietí dárè sɔnwe.

Dèè buò mmeysi mmieke
(Wénté Matie 18:8-9 nè Mariki 9:43, 47-48)

²⁷ Di yému ikuó ì tu: A báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dōù.

²⁸ Kè mí nné di náá nke tú wèè bo wénté onitipòkù mōù kóò yaá ò ò duónèmu o yèmmè miεke.

²⁹ Kàa nònfè youfe fèè yó nte kàa dōò meysi, kpéétè fe kédootóo dèdétirè, dè wennimu a nònfè fēmáà bo fetimè nè ì bo mbomè idé kàa né ta muháá mmuù í kō mmu miεke.

³⁰ Kàa nòutè youte tēè bo nte kàa dōò meysi, kéétè te kédootóo dèdétirè, dè wennimu a nòutè tēmáà bo fetimè nè sì bo mbomè sidé kàa né ta muháá mmuù í kō mmu miεke.

Onitì nè o pokù be yatimu kó tináànti
(Wénté Matie 19:7-9 nè Mariki 10:4-5, 11-12 nè Duku 16:18)

³¹ Di yému ikuó ì tu: Kè wèè dó kéyete o pokù wèè wāri diyatepátiri kóò duó.

³² Kè mí nné di náá nke tú: Kè wèè pokù í dauti dautinè benitidaabè kòò ò bèti ò dó wèè náá nhonitipòkù wèè dauti dautinè wènwe benitidaabè, kè wèè tūóté onitipòkù bè bèti wè ò náá nhonitidòù wèè dauti dautinè wènwe benitipòbè.

Dèè tukúnè tí bo mparikunè

³³ Di yému bè do nàké tí di yembè ke dò: A dōunnè Kuyie ndii nùù, dōò di.

³⁴ Kè mí nné di náá nke tú: A bá mparikunè kēfñkè, ke yé Kuyie nkpààtikàri ndimè.

³⁵ A bá mparikunè ketenkè ke yé ku nacèdaánni ndimè. A bá mparikunè Sedisademmu ke yé okpààti diwèè èi ndimè.

³⁶ A bá mparikunè a yuu ke yé a í yóò namè kéréikunne a yùrikù kùmáà yoo a kù sòukunne.

³⁷ Di kóò ɛɛ ntú ɛɛ, kè àà ntú áà, tì yèútí tí tù dibòò kpeti nti.

Meysi nkó mufòmmù kó tináànti

³⁸ Di yému ikuó ì tu: Wèè kpéétè a nònfè a kpéétè o kofe, kè wèè feuté a ninni a feuté o kperi.

³⁹ Kè mí nné di náá nke tú: Kòò mǎu da poté a báá ò tèǎnné, kòo da poté metoffè kuyóú á ò benke kucǎnku.

⁴⁰ Kòò mǎu da yu tibeénti ke dǒ kétúóté a yaàbòrì sǎmpǎrì, á yóu kòo túóté nè didièrì.

⁴¹ Kòò mǎu dǒ kédúó nné muwǎrímú kàa tǒ o tau ke dǒ cidòmétìrì òmáá, a dǒ bèdébè.

⁴² Kòò mǎu da mǎo dèmarè, pǎ we, a báá yetenè wèè dǒ á ò pènte.

Ndónè di kpantídèntǎbè

(Wénté Duku 6:27-28, 32-36)

⁴³ Di yému bè do nǎké ìi kuó di yembè ke dǒ: A ndó a kou ke níi nha kpantídèntǎu.

⁴⁴ Kè mí nné di náá nke tú: Ndónè di kpantídèntǎbè, ke békú Kuyie nkó mesàá mbèè di buò nkusǎnkù be kpéí, kémábáá nKuyie mbèè di fǎũnko nè bèè di sènnǎnko be kpéí.

⁴⁵ Kè di dǎori mǎmme dè bo benke di túmè di cice wèè bo keǎnkè o kó ibí, ke yé ò duómme kè diyie yìèni benitiyèibe nè besàábè borè, ke duó nké fetaafe niù bèè wetí nè bèè í wetí be borè.

⁴⁶ Kè di dǒ bèè di dǒ máá, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè? Bedǎmpòòcutibè múnke í me ndǎorǎá?

⁴⁷ Kè di dǎú ndi kǎbe máá ndi yé di dǎòrìmè ténke cáánnè dè? Bèè í tū nKuyie mbè í me ndǎorǎá?

⁴⁸ Tū nní ndónnè páíí di cice wèè bo keǎnkè ò dǒmmè páíí.

6

Yepǎrè dǒ nkémpǎá mmèè botí

¹ Di bá mpǎá ndi kperè beçìrìbè benitibè ìikè ke bo benke dimáá, kè di dǎori mǎmme di báá pété ticuuti di cice wèè bo keǎnkè o borè.

² Kàa dǒ kǎpǎ dèmarè ocǎrì a báá píéké meyèmmè mèdémè yembè òó píéké mèè botí titúintouti mièke nè ice ìnkè, ke dǒ benitibèe bè sǎnte. N di náá mmámumu nwe be kó ticuuti nti mǎmme bè cǎúmè.

³ Kàa yóó pǎ dèmarè ocǎrì a báá yie nkàa nǎutè cǎnkutè nyé teyoute dǎori dè.

⁴ Pǎ we didé borè bá òmǎu bá nyé, a cice Kuyie nkùu wùò ndisòrì kè kùu de nda yietí.

Mubáammu nè menùboúmmè

(Wénté Duku 11:2-4)

⁵ Di bá mbáá nKuyie meyèmmè mèdémè yembè kǎme bèè ò ndó kénçómmú titúintouti mièke nè iceyǎtìi ke báá nKuyie nke dǒ benitibè mbè wùó. Mámumu nwe n di náámmè be kó ticuuti nti mǎmme bè cǎúmè.

⁶ Kàa yóó bǎntè Kuyie, ta a dieku, kékpetínné a cǎu, kémábáá nha cice ò bomu de, ke wúó a dǎori dè disòrì ke bo dè nda yietí.

⁷ Kàa báá nKuyie nha bá nsũnko tináañti detetirè kpeti bèè í tū Kuyie mbè ò ndǎorìmè kè be yèmmè dǒ nké be náañti sũũ Kuyie mbo bè teennè.

⁸ Bá ndǎorìnè be kǎme, ke yé di cice yémèmu di dǒ dè bá di mu nyí dè nhò mǎo.

⁹ Ntenè di dǒ nkémábáá mmèè botí Kuyie:

Ti cice wèè bo keǎnkè,

a dǒ mpǎíí nwe,

yóu kè tí banté a dǒmmè páíí.

¹⁰ Baaté kutenkù,

kàa dómè ndòori ketenkè ìnkè
dè dòmme keìnkè mieke.

¹¹ Ti pā ti bo di mù yíe.

¹² Ti cīē nti yei,

ti 55 cīēmme bèè 55 ti caàrè.

¹³ A báa yóu kè ti ta mesòummè mieke,

ti deeténè dibòò.

[Ke yé f55 bakémè,

ke kpeñnni kàa yètiri deu sáà.

Kè dè mme ndò.]

¹⁴ Kè di cīenko betòbè be yei bè di dòori mè, di cice wèè bo keìnkè ò yóo di cīēmu di yei.

¹⁵ Kè di me nyí cīenko betòbè be yei mbè di dòori mè di cice wèè bo keìnkè ò báa di cīē ndi yei.

Ti bo mbou mēè botíyenò

¹⁶ Kàa bou dinùu a báa sòukunne a ìkè kéndò nha bo meyeñcaàrimè mieke meyèmmè mèdémè yembè dòòrimè, bèè 55 cake be ìkè ke bo benke benitibè bè boumè dinùu. N di náá mmómmu nwe bè còutému be kó ticuuti.

¹⁷ Kàa bou dinùu, yuutè a ìkè kényi nha yùti,

¹⁸ kòò mòu báa banté a boumè dinùu, kàa cice wèè wùò ndisòri kperè, kè weè màá nyé ké dè nda yietí.

A kpàti borè a yèmmè de mbo

(Wénté Duku 12:33-34)

¹⁹ Di báa kòu kékou kutenkù kó tikpàti yebiè càá nti, tì 55 nirimè, beyóóbè 55 duute kényúukú ti.

²⁰ Pètinke ñkounè keìnkè kó tikpàti nti yebiè í cáá nti, tì í nírímú, beyóóbè í yóo na kéduute kényúukú ti.

²¹ Ke yé a kpàti borè a yèmmè de mbomè.

Tikònti kó defitíre tu fenòñfè

(Wénté Duku 11:34-36)

²² Inuò ntu tikònti kó defitíre nde, kàa nuò nwùò nha kònti timou 5 mbo kuwenniku mieke nke.

²³ Kàa nuò mme nyí wúo nha kònti timou 5 mbo dibìnni mieke nke, kuwenniku kùu da mí, kè kù sòute dibìnni dàke bo deuke mediè.

A bo tūnnemè bekpàatibè bèdébè

(Wénté Duku 16:13)

²⁴ Òmòu báa na kéntū mbekpàatibè bèdébè, ò bo ndó yie nke ní nhotòu, ò bo ntaunè yie nke senku otòu, òmòu báa na kéntū Kuyie nnè idiítí.

Kuyie ndàkemu ti kpéi

(Wénté Duku 12:22-31)

²⁵ Dèè te kè n tu di bá ntoti di yèmmè di bo dimu yoo di bo dáátímu kpéi, di fòmmu pēētému mudii kè di kònti pēēté tiyààti.

²⁶ Wénténè sinò, si í buoti si í kōū, si í màke yebug kè di cice wèè bo keìnkè kòò si piú. Díndi, di í pēēté sinò?

²⁷ Di mieke we mbo na nè o yentoti kényí o fòmmu kó mehokumè bá sámòp?

²⁸ Ba nkpéi nnè te kè di toti di yèmmè tiyààti kpéi? Wénténè mutepóò ndòmmè dikpáa mieke, mù í pí mmutómmú, mù me nyí duòkú tiyààti.

²⁹ N né di náámmu, bá Sodomòò nè o kpàtì diètì miéke, ò í dàátí tiyààtì tì wenni ke mù tùòke.

³⁰ Kè Kuyie nsàrì tifaàtì tì bo yíe nke naa yóó cóúté, dè bo yímè kè kù báá di dátínné tiyààtì? Di tákùmè í ðeu!

³¹ Di bá ntotì di yèmmè ke tú: Tì bo nyo mba, ke yò mba, ke daati ba?

³² Bèè í tū nKuyie mbeè màke ðe kó iyeñtotì, di cice wèè bo keĩnkè ò yému di békú ðè.

³³ Wammúnè di bo tamè Kuyie nkprààtìyuu meketimè nè di bo ndòorimè kù dós ðè, kù bo ðè ndi duós ndemòu.

³⁴ Di bá ntotì di yèmmè nanke kpéí, nanke weè yé nanke kpeti, bá dii yìè nè di kó iyeñtotì nyl.

7

Otòù kó iwátii kó tináaṅtì

(Wénté Duku 6:37-38, 41-42)

¹ Di bá mbekùnè ditòbè, kè ðèe yie nkè Kuyie mbáá di bekénè.

² Ke yé Kuyie nyóó di bekénèmè di bekénè mèè botí nku betòbè, ke di fós ndi dàò ðè betòbè.

³ Dè dòmmè kàa wùò nkumúú kùù á a kou nònfè miéke, kè kumundóú né pámmú a kòfe miéke!

⁴ A bo yímè kénáké a kou ke dò: Yóu kè n ðeite kumúú a nònfè miéke, kè kumundóú né pámmú a kòfe miéke.

⁵ Fós mmeyèmmè mèðémè yìè, keté kèpánté kumundóú kùù pámmú a nònfè miéke ke né na káyà a bo yímè kéðeite kumúú kùù á a kou kòfe miéke.

Di bá nduò nKuyie nkperè simóò

⁶ Dèè càá nke tú Kuyie kperè di bá ndè duò nsimóò, di me mbá ndokoo di ðèi nyefònkè ìikè yè yàà bo me nàù kédeè kéwèetèní di bíkè ké di cááké.

Mòònè kè bè di pà

(Wénté Duku 11:9-13)

⁷ Mòònè kè bè yóó di pāmu. Wammúnè kè di yóó pétému, bentenè dicàù kè bè yóó di kpetému.

⁸ Ke yé wèè mòò bè ðò we mpāmè, wèè wammú wèè ðò pété, wèè bente dicàù bè ðò we nkpeté.

⁹ Òmòù bo di miéke wèè bire bo ò mòò mudii kòò ðè duós nditáràà?

¹⁰ Yàà kè ðè ò mòò teyìntè wèè ðè duós nfewàáfè?

¹¹ Dìndi náke benitiyeibe kè di yé ke duò ndesààrè di bí ðè bo yímè di cice wèè bo keĩnkè kòò báá duós ndesààrè bèè ðè nhò mòò.

¹² Ndòorinè betòbè di dós bè ndi dòorimè. Mòyiisi kó ikuós nè Kuyie mpānānāntì náam̀bè do náké tì me nyè.

Icè idèi

(Wénté Duku 13:23-24)

¹³ Tannè dibòrì dii mòpùrì. Dibòrì pèkùrì tu mukũũ nkperì ndi kè di cè pèkè. Besũkùbè ku ntũ.

¹⁴ Dibòrì dii mòpùrì dii tu mufòmmu kperì, kè di cè mòpùrì. Benitibè sám̀pò ku ntũ.

Mutie nè mu be

(Wénté Matie 12:33 nè Duku 6:43-44)

¹⁵ Ndakenè bèè tu bemáá Kuyie mpāānāahti náam̀bè be kpéí. Bè 5 nkéríní di borè ke yòò nke dò nyipe nyi ke né tú timuntúnti.

¹⁶ Di bo mbè banní nè be dōòrimè miéke nke. Bè í tōū fnyĩ kó yebe tisampotì ìnkè bè me nyí tōū fikíe kpeye mupòrimù ìnkè.

¹⁷ Mutie sààmù péi yebe sààyè nye kè musímmù péi yesínyè.

¹⁸ Mutie sààmù báá na képeité yebe sínyè, musímmù me mbáá na képeité yesààyè.

¹⁹ Detie ndèè kó dimàà í péi yebe sààyè bè 55 dè kōūmu kécóu.

²⁰ Menime di yó mbannímè bèè tu bemáá Kuyie mpāānāahti náam̀bè nè be dōòrimè miéke.

Bèè yu Kuyie nnè be nò

(Wénté Duku 6:46, 13:25-27)

²¹ Dè í tú bèè kó dimàà ì tu: Ti Yiè, nti Yiè, beè tati bemou Kuyie nkpràatiyuu miéke. Wèè dōòri n cice wèè bo ke ìnkè ò dómè, weè tati o kpràatiyuu miéke.

²² Tibeénti yiè besükùbè bo n náké ke dò: N Yiè, nè a kó diyètìrì ndi ti nàkémè a náahti, nè a kó diyètìrì ndi ti bètimè yebókè ke dōò tidietì péu!

²³ Kè n né bè náké de mōnni ke dò: Fūtenè m bo dè! N yí di yé bitì, díndi bèè dōòri meyèi.

Kuyèinkù nè wèè cii

(Wénté Duku 6:47-48)

²⁴ Wèè kemmu n náahti ke dōòri tì yēm̀mè ò dōnnè onìti wèè cii wènwè ke maá o cīètè dipèrì ìnkè.

²⁵ Kè fetaafeè ni, kè ikó mpíe, kè kuyaakù fūùtè ke tè potè bá tè í ndo ke yé tè maámè dipèrì ìnkè.

²⁶ Kè wèè me nkérímù n náahti ke í dōòri tì yēm̀mè ò dōnnè kuyèinkù nku kùù maá ku cīètè mubirímù ìnkè.

²⁷ Kè fetaafeè ni, kè ikó mpíe kè kuyaakù fūùtè ke tè potè kè tè do páíí.

Yesu do tiènnè muwèrímù mmu

²⁸ Kè benitibèe keè Yesu bè duò nyii tié kè ìi bè ta.

²⁹ Ke yé o náahti do í dōnnèmè ikuó wāābè kpeti, ò do náánnè muwèrímù mmu.

8

Yesu miékùnnemè dikònni

(Wénté Mariki 1:40-45 nè Duku 5:12-16)

¹ Yesu cùténí dìi mōnni ditāri ke ditñni péu nhò tú.

² Kè dikònni marìi kōtēni ke nínkoo o ìikè kòò bāntè ke dò: Okótì, kàa dó a bo na kè m miékùnnè kè n wénkùnnè.

³ Kè Yesu youtoo o nàùtè kè dì kàáké ke dò: N dómu, mieté.

Kè dìi miéte kéwenke.

⁴ Kè Yesu dò: A báá yie nkénáké òmòu, kote kébenke amáá ikuó niùti kédòò Mōyiisi dōú nyii kuó kè dèe benke a miétemè.

Ohāpònkóti mōu yiem̀mè Yesu

(Wénté Duku 7:1-10 nè Isāā 4:46-54)

⁵ Yesu tati dìi mōnni Kapennaummu kè behāpòmbè kóo kótì mōu kōtēni o borè kóò bāntè ke dò:

⁶ N Yiè, n kóo tōnti weè duò n cīètè ke áarinè kuyonku bá ò í nò nke nampù.

⁷ Kè Yesu ò náké ke dò: M bo kote kóò miékùnnè.

⁸ Kè behāāpòmbè kóo kótii béi nke dō: Okóti n yí sànnè a bo tamè n cĕtè, béi nha nùu máá kè n kóo tǒntii miété.

⁹ M mǎkemu bèè m baké, ke mǎke tihāāpǎnti m baké ti, kè n nàké kù ke yī: Kǎte! Kùu kǎte. Kè n nàké kù ke yī: Kǎteni! Kùu kǎteni. Kè n yī n kóo tǒnti dǎò dè, wèe dè dǎò.

¹⁰ Kè Yesu keè de kó tināānti kérénsiri behāāpòmbè kóo kóti, kénáké bèè ò neínè ke dō: Bá Isidayeeribe miéke m mu nyí yà onitì wèè tá mie mbotì.

¹¹ N di náá mmómumu nwe benitibè péu bo yènni tipítii timǎu kéwǎnnénè Abarammu nè Isaki nè Sakǎbu Kuyie nkpráatiyuu.

¹² Kè Isidayeeribe bèè na nte Kuyie nkpráatiyuu kè bè né bè dootóo ditowáa dibiiinni miéke be yó nkuò ndé ke cáá mbe nii.

¹³ De kó difǎnkúò kè Yesu náké behāāpòmbè kóo kóti ke dō: Kò nkè dèe dǎò kéndò nha dǎ mǎé botì.

Dende bǎmbà kóo kóo tǒntii miété.

Yesu miékunnemè Pieri pokù yǎ

(Wénté Mariki 1:29-31 nè Duku 4:38-39)

¹⁴ Kè Yesu kǎte Pieri cĕtè ke sǎ mPieri pokù yǎ mǎ nkukǎntonnoǎ ke duǎ.

¹⁵ Kè Yesu ò kǎáké ò nùtè, kóo kǎntii bonke, kóo ité kéwáá mmudii kóò duǎ nkóo di.

Yesu cǎutémè ti kó ticĕti

(Wénté Mariki 1:32-34 nè Duku 4:40-41)

¹⁶ Kuyuoku mǎnni ke bè nkorinni Yesu borè benitibè péu yebǎké ta bè. Kè Yesu níi béi kè yèe yè, kémiékunne bemuǎmbe bemu.

¹⁷ Kè dèe dǎò Kuyie mpǎānāānti náāntò Esaii do nàké ti ke dō: Ò cǎuté ti kó ticĕti ke tǎ ti kó mumǎmmú.

Yesu kó mutǎnnimù

(Wénté Duku 9:57-62)

¹⁸ Kè Yesu yà ditǎnni dièri ò munnémè kéduǎ nkè bèe sénté menie nyáa.

¹⁹ Kè Kuyie nkuǎ wǎātii mǎu kǎteni Yesu borè kóò nàké ke dō: Okóti n yó nda tǎmmu tipítii timǎu bá kǎa kǎri kè.

²⁰ Kè Yesu ò nàké ke dō: Ihǎnké mǎkemu ifǎti kè sinǎo mǎke tiyǎnti, Onitibire me nyí mǎke dè bo duǎ dè kéomǎe.

²¹ Kóo tǎu mǎu wèè do tǎ nYesu kóo ò nàké ke dō: Okóti m pǎ kuce kè m mu nkǎte kékúnné n cice.

²² Kè Yesu ò nàké ke dō: Nni ntù nkéyóu kè becíribèe kúnné becíribè.

Yesu do cǎnnémè kuyaakù

(Wénté Mariki 4:35-41 nè Duku 8:22-25)

²³ Kè Yesu ta kudabekù kóo tancǎumbèe ò neínè kè bè bo sénté diyáa terì.

²⁴ Kè kuyaakù kperikù makùu iténii kénfuuti kè menie nyiitini ke taǎ kudabekù, kè Yesu yie yè nke duǎ.

²⁵ Kóo tancǎumbèe ò énte kóò nàké ke dō: Ti Yiè nti deeté, ti kumu!

²⁶ Kè Yesu dǎ: Dè dòmmè kè kufǎwáa ndi pǎ memme? Di í n tá kè dè deua!

Memme kóo ité kéréi nkuyaakù nè menie nkè dè dǎ béu.

²⁷ Kè dèe bè di bemu kè bè ntú: We nnitii botii nku yie? Bá kuyaakù nè menie nkè dè yie nhò yè mmù!

Yesu do bètimè yebǎké kè yèe ta yefǎnkè

(Wénté Mariki 5:1-20 nè Duku 8:26-39)

28 Yesu sɛ̀nté dìi m̀nni menie nyàà Kadaraa kó ketenkè, kè benitibè bèdébè yebòkè ta bèe yènni ífòti mieke. Bè do yóumu mediè, bá òmòu í daati ke dè pènkù. Kè bèe kéténi kéco Yesu,

29 kékuónko ke dà: Ti kpeti dòmmè tínti nè f̀ nKuyie mBire, a kòtení ke bo ti f̀éũmmu bá dimònni í t̀òkaà?

30 Ke s̀ nkufònkèc̀enku diekù makù bo mekentímè ke diiti.

31 Kè yebòkèe bántè Yesu ke dà: Kàa d́o kè ti beti yóu kè tí ta kufònkèc̀enku kuu.

32 Kè Yesu yè nàké ke dà: Kòtenè! Kè yèe yè bèe nitibè mieke kéta yefònkè. Kè kuù f̀ònkèc̀enkuu cokení ditàri ìnkè ke yàa diu menie.

33 Bèè do c̀emmu yefònkè kè bèe coké kéta dihei kénáké dèè d̀ò nè dèe t̀òkeni benitibè yebòkè ta bè.

34 Kè dihei kó benitibè bəm̀ouu yènni kéco Yesu kóò bántè ke dà wèe yè be tenkè.

9

Yesu miékũnnemè kuhòukù

(Wénté Mariki 2:1-12 nè Duku 5:17-26)

1 Kè Yesu ta kudabekù késénté menie nkéwète o ei * nKapèdinaummu nwe. Wénté Mariki 2:1.

2 Kè bèe t̀oni kuhòukù kè kù duó ku d̀ou ìnkè, kékòtenèni Yesu borè, kè Yesu nwúó mbè t̀amè ke dò nhò bo kù miékũnne, kénáké kuhòukù ke dà: M bire cátiinne a yèmmè n da c̀émmu a yei.

3 De m̀nni kè ikuó wààbè mabè nnáa be yèmmè mieke ke tú: Oniti yie ncàari Kuyie nyètiri ndi.

4 Kè Yesu bántè be toti ti be yèmmè ké bè beke ke dà: Dè dòmmè kè di m̀ke iyentotí yeiyi ii mbotí?

5 Ondè í yòunè dèterè, m bo ỳimè n da c̀é nha yeinaà kè m bo ỳimè íté kékété?

6 N né d́o di bantému kedò nhOnitibire m̀ke muwèrimú ketenkè ìnkè ke bo na kéc̀é mme yei. Menime ò nàkéme kuhòukù ke dà: Íté kétúóté a mièkù kékò!

7 Kè kuhòukùu íté kékò.

8 Kè bèe dè yà kè kufòwáa mbè p̀i nkè bè nsánti Kuyie nke tú: Kuyie nyètiri ndeu! Kù duómmè benitibè muwèrimú muù mbotí.

Yesu nàké tì bèe yèmmè dò mbè wenni

(Wénté Mariki 2:13-17 nè Duku 5:27-32)

9 Kè Yesu íté deborè kémpènké kéyá oniti m̀ou kòo yètiri tu Matie kòò kàri bedàmpòdcòutibè kóo biróò, kè Yesu dà: N túnne! Kè Matie íté kóò túnne.

10 Diyiè marí Yesu nè o tancòumbè kè bè nkari Matie c̀ètè ke yo nnè bedàmpòdcòutibè nè benitibè bè do tú bè mufòmmu yeimu yembè.

11 Kè Fadisièbe mabèe dè yà kébeke Yesu tancòumbè ke dà: Dè dòmmè kè di kóo kóti wèñnè bedàmpòdcòutibè nè mufòmmu yeimu yembè kè bè yo?

12 Kè Yesu keè ké bè nàké ke dà: Dè í dò mbèè k̀nti naati beè waà nhotànti, bəm̀oumbe bèè ò waà.

13 Kòtenè kétotí di yèmmè kébanté tináànti t̀i tu: N d́o wèè m̀ke wènwè otòu kó mesémmè, n yí d́o di n feu ìi wũá. Ke yé n yí kòtenímè ke wanti bèè yèmmè dò mbè wetí, n wanti bèè bántè bèmbe ke dò mbè tu benitiyeibe.

* 9:1 o ei: Yesu ei bè nàa ndii kpéí ndie, bè ye

Δεκότηρὲ νὲ depànnè kó tináahti

(Wénté Mariki 2:18-22 nὲ Duku 5:33-39)

¹⁴ Diiyè mari kὲ Isāā-Batiisi tancòumbèe kote kébeke Yesu ke dò: Dè dòmmè kὲ tínti nὲ Fadišīēbe kὲ ti bou yenò bá a tancòumbè í bou?

¹⁵ Kὲ Yesu bè tēñné ke dò: Di yà onìti tòu dè o pokù kòo népobè yèmmè cààràà? De kó yewe kpaanímu kὲ bè bo pī nwèè tòu o pokù ke íténè, de m̀onni kὲ bè né bou yenò.

¹⁶ Bè 55 í nyà nkuyaàpànkù kukótíkù ìnkè, kàa mè d̀òò kuyaàpànkù bo yūš nkukótíkù kὲ dikētírì d̀òke ðeuke.

¹⁷ Bè mè nh̄55 í ncūš menapàmmè tidòuti kótíti miēke, kàa mè d̀òò tidòuti bo puoti kὲ menaà ncake. Menaà mpàmmè dò nkéncūš tidòuti pànti miēke nke, dem̀ou kὲ ðè nwenni.

Yesu do cònnémè onitipòkù yóntì, kémiekùnne desapùmbire

(Wénté Mariki 5:21-43 nὲ Duku 8:40-56)

¹⁸ Kὲ Yesu nkpaá ke bè nàánnè kὲ Sifube kóo kóti m̀òu kotení kénínkóo o ìlkè, kóò nàké ke dò: N sapùmbire ðeè ku bàmbà mmie, bá nè memme kote kénós nha nou ðe ìnkè kὲ ðe foute.

¹⁹ Kὲ Yesu íté nè o tancòumbè kóò tūnne.

²⁰ Kóo nitipòkù m̀òu m̀ò ntiyóntì kὲ ðè t̀òòke yebie ntepiítè nè yèðéè, kóo kéténi Yesu f̀onkúò bíékè kékááké o yaab̀òri mànkù.

²¹ Ke yé ò do t̀úmè nè o yèmmè miēke: Bá kὲ n na ke kàáké o yaab̀òri m bo miété.

²² Kὲ Yesu wēēte ké nhò ẁùò nke d̀ò: N kóo sapàà a tákùmmè da miékùnmemu. Kóo nitipòkù pànkεε miété.

²³ Bè t̀òòke dii m̀onni ðe kóo dakóti c̀fètè ke ns̀ò ndit̀nni tikù ke kuò nke eu sikúhéú.

²⁴ Kὲ Yesu bè nàké ke d̀ò: Yènnè, desapùmbire í ku, ðè yè nke duómu.

Kὲ bè nhò daú.

²⁵ Ó bè ðennè dii m̀onni kéðeè kéta kudieku k̀epī ndesapùmbire ǹòutè kὲ ðeè íté.

²⁶ Kὲ ðe kó tináahti pítè ðe kó kutempē nkum̀ou miēke.

Yesu wéimmè tiyũ̀ònti tidéti

²⁷ Kὲ Yesu íté ðeborè k̀emp̀enkè kὲ tiyũ̀ònti tidéti o tūnne k̀emp̀iēkù ke tú: Dafiti kó ðebire, ti kuó m̀mesémmè.

²⁸ Yesu t̀òòke dii m̀onni t̀eçtètè kὲ tii yũ̀ònti kotení o borè kòo ti beke ke d̀ò: Di yèmmè dò m bo na ké di wéinaà? K̀è tii ò tēñné ke d̀ò: Eē, ti Yiè nha bo na.

²⁹ Kὲ Yesu kááké ti nuò nké ti nàké ke d̀ò: D̀eè d̀òò kéndò ndi tá ke dò ndè bo d̀òmmè.

³⁰ K̀è bè pànkεε wénté, k̀è Yesu bè cau nke d̀ò: Di báá yie nkòò m̀òu ti k̀èè.

³¹ Bè ỳeroo dii m̀onni ke pàнке nnáantoo Yesu k̀péi dihei dim̀ou miēke.

Yesu do ðennemè dibòò dih̀ònni dii í nò nke náá di miēke

(Wénté Duku 11:14-15)

³² Bè p̀enkè dii m̀onni k̀è bèe kotení onìti m̀òu Yesu borè k̀è dibòò ò ta ke ðanne o ǹóndenfè.

³³ Yesu ðennè dii m̀onni dibòò o miēke kòo ǹóndenfèe ðate kòo na kénnaá nkè ðeè di benit̀bè mediè nkè bè ntú: Ti mu nyí yà ðie mbotí Isidayeeriibe kó ketenkè.

³⁴ K̀è Fadišīēbe bembè né ntú: Nè ob̀òkpaàti kó muwērímú mmu ò bètímè yeboké.

*Mesémmè do p̄r̄mè Yesu bèè kpa ocēnti bē kpéí
(Wénté Mariki 6:6-34 nē Duku 10:2)*

³⁵ Kē Yesu ŋcenti yehékè yeməu yedieyè nē yesāmpóyè, kē náante Tináaḥsààti Kuyie nkpaàtiyùu kp̄eti titíntouti miēke, kē miēkùŋko bemuəmbē bē mōmmú muməu nē bē kōnyonkuti timəu.

³⁶ Kē mesémmèè ò p̄i mmediè ñnè de kó benitibè, kē yé bē do òumè kē bē yèmmèè caārè, kē bē ndò ntipièti t̄i kpa ocēnti.

³⁷ Kòo náké o tancòumbè kē d̄ò: Tidiiti bimu kē sū mediè nkè ti dèibè né kēñni.

³⁸ Bántènè kupaku yiè nkòo duənni betōmbè kē bèè dei o diiti.

10

*Yesu tōmmè o tancòumbè
(Wénté Mariki 3:13-19, 6:7-13 nē Duku 6:12-16)*

¹ Kē Yesu yu o tancòumbè tepíitè nē bēdébè ké bē duò muwērímú kē bē bo mbeti yebókè kē miēkùŋko bemuəmbē muməmmú muməu nē bēè mō ntikōnyonkuti tibotí tibotí.

² Nte Yesu tancòumbè tepíitè nē bēdébè kó yeyètè: Oketiwè Siməo kē bèè ò yu kē d̄ò P̄ieri nē o nantè Āntidee nē Sebedee kó ibí, Isaku nē Isāā.

³ Fidipu nē Batidemii nē Tomaa nē Matie wèè do tú odāmpòòcəutíwè. Nē Adifee kó dēbire Isaku Tadee

⁴ nē Siməo wèè do ò ntú Sedoti kó fēnafē kou nē Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

⁵ Yesu tancòumbè tepíitè nē bēdébè mbē ò t̄s mbè ké bē náké kē d̄ò: Di báá kote bèè í tú Sifube bē kó yehékè, di mē mbáá kote Sammarii kó yehékè.

⁶ Katenè Isidayēribe biékè, bē dōnnè ipe ì feti ìnyi,

⁷ ké mbè nàá Kuyie nkpaàtiyuu t̄sōnnímè,

⁸ kēmmiēkùŋko bemuəmbē kē duò nkè bēcírìbè yānni kē miēkùŋko yekùò nkè yē wēnkú, kē beti yebókè. N di p̄amu di í donté, p̄ānè kē bē báá di yietí.

⁹ Di bá nt̄o idiítí.

¹⁰ Di bá nt̄o kudəukú yoo yeyəàbòrè yèdèé yoo tineùti yoo kupààti kē yé ot̄nti nē o t̄ndiiti nti.

¹¹ Kē di t̄òkè dii èi dí yà onitisààwè kēbátè o c̄f̄ètè ké nde mbo kē yà p̄ēténè dēborè.

¹² Kē di t̄q̄ t̄èè c̄f̄ètè di d̄ò: Kunaatí ndi bonè.

¹³ Kē t̄ec̄f̄ètè yembè di c̄outé, dí bē p̄ā kunaatí, kē bē mē nyí di c̄outé, di báá kù mbè p̄ā.

¹⁴ Kē t̄ec̄f̄ètè matè yoo dihei marì kəbē í d̄ó ké di c̄outé yoo bē í kēñmú di kp̄eti, dí ítè dēborè kē kp̄áátè di nacētáá.

¹⁵ N di náá mmómmuə nwe tibeénti kó diyie Sodəmmu nē Koməo Kuyie ndo c̄òu nyèè èkè kó tiyēiti bo nkēñninè de kó dihei kp̄eti.

*Bè yóó f̄ēummè Yesu kəbē
(Wénté Mariki 13:9-13 nē Duku 21:12-17)*

¹⁶ N di t̄s nkè di do nyipe nyí yekpamaà ncuokè, ñciñi iwààke kōmē kē yòò kē dōnnè yekpētínōnkperè.

¹⁷ Ndakènè! Benitibè yóó di katenèmu bebeémbè borè kē bē ndi puoti yedá titíntouti miēke,

¹⁸ bē bo di katenè bebaatibè nē bekpààtibè borè kē di bo bē náké n kpéí, nke náké n bēè í tú Sifube.

19 Kè bè di kòrinè tibeénti, di bá ntoti di yèmmè di bii yóó náké tì nè di yóó tì náké mèè botí, kè di tùàke Muyaánsààmù bo di duò ndi dò nkénáké tì.

20 Ke yé díí í yó nnáámmè di mómmámbe Kuyie nYáá mmuù yó ndi duò ndi yó nnáá nti.

21 Benitibè bo nduò nkè bè kòù be tebíí, kè ibí cicebè nduò nkè bè ì kòù, kè ibí nduò nkè bè kòù ì cicebè.

22 Benitibè bemou bo ndi níí ndi tú mèè kpéí n kòbe, wèè me mbo nwééíri kétuake kumànkú ò bo cooté.

23 Kè bè di fèũnko dihéi marí dí coké kékote diteri, n di náá mmómmuò nwe di bo nkpaá ke í deè Isidayeeribe kó yehéké kòo nitìbiree wètenímu.

24 Wèè bebíí ò í pèèté wèè ò benkú, otánti me nyí deunè wèè ò duò mmutómú.

25 Bè dòò mèè botí wèè benkú be yóó me ndòò ò benkú wè, bè dòòmè tecfètè yìè mbè yóó me ndòò o kóo tónti. Kè bè yu tecfètè yìè nhobòokpàati o cífètè kòbe kperè bo pèèté memme.

Di bá ndé bèè kòù tikònti

(Wénté Mariki 8:38 nè Duku 9:26, 12:2-7)

26 Bá ndénè tũnké benitibè, deè dòòri disòri de bo feité, kè deè bo dibíinnì kè deè yènni kuwenniku.

27 N di náké tì timáa boré náké nè tì kupiiti, n di wee tì, píékénè tì.

28 Di bá ndé bèè kòù tikònti ke í nò nke kòù diwènni. Ndénè Kuyie nku kùù bo na kékuò tikònti nè diwènni muháá mmiéke.

29 Bè 55 í nfité inòribí idéí ndi dáràà? Nè memme demarè 55 í ndo ketenkè kè dí cice Kuyie nyí yé.

30 Bá di yùti Kuyie nti kàammu ke yé tì mààmè.

31 Di bá nyíèkù tũnké di pèètému inòribí péu.

Ti bo yimè ti tú Yesu kòbe

32 Wèè bo náké benitibè ìkè ò tumè n kou, m bo náké n cice wèè bo keĩnkè de yìè ntumè n kou.

33 Wèè bo n yete benitibè ìkè m bo ò yete n cice wèè bo keĩnkè o ìkè.

Yesu kòtenèní mèè yatimè

(Wénté Duku 12:51-53, 14:26-27)

34 Kè Yesu béi nke dò: Di yèmmè bá ndò n kòtenèní kunaatí nku kutenkù kuu mmiéke, n kòtenèní mudòò mmu.

35 N kòtení ke bo yate debire nde nè de cice, ke bo yate denitipobire nè de yò, kéyate osapàà ò kòkù.

36 Kè benitibè céí kòbe naá mbe kpantídèntòbè.

37 Wèè dó o cice yoo o yò kè de pèèté mí nhò báa na kèntú n kou, kè wèè dó o kóo dapàà nyoo o kóo sapàà nkè de pèèté mí nhò báa na kèntú n kou.

38 Wèè í tó o dapàati ke n tũnne ò báa na kèntú n kou * mefèútímè mme yoo ifei (wèè í dó kéfèútè n kpéí yoo wèè í dó kédí ifei n kpéí).

39 Wèè bo ndó kédèté o fòmму ò bo mù fétinne, kè wèè fétinne o fòmму n kpéí kòo mù pètè.

Wèè còuté Yesu ò còuté Kuyie nku

(Wénté Mariki 9:41)

* 10:38 *dapàatí*: Kudapàatí bè náa nkùù kpéí ndè benkú

40 Wèè di còuté ò còuté mí nYesu nwe, kè wèè n còuté kòò còuté Kuyie nkùù n tōnní.

41 Kè wèè còuté wèè nàà nKuyie nnáànti ò tu mèè kpéi wèè nàà nKuyie nnáànti, ò bo pété ticuuti wèè nàà nKuyie nnáànti ò yóó pété tí. Kè wèè còuté wèè dǎ̀rri Kuyie ndómè ò dǎ̀rri mèè kpéi Kuyie ndómè ò bo pété ticuuti wèè dǎ̀rri Kuyie ndómè ò yóó pété tí.

42 Wèè bo yēnté menébuo mbesám̀pòbè bie nkóò m̀ou ò tu mèè kpéi n kóo tancòuntì, n dí nàá mmóm̀muo nwe, Kuyie mbo ò cú de kó ticuuti.

11

1 Yesu tié ndii m̀onni o tancòumbè tepíítè nè bèdébè kédeè kéíté deborè kékote kénnaante Kuyie nnáànti de kó yehékè mieke, ke tí mbè tiè.

Yesu do tḗné tí Isā́-Batiisi (Wé́nté Duku 7:18-35)

2 Kè Isā́-Batiisi m̀bo dikpetíntou kékeè Yesu pí mmùù tōmmú kētō nho tancòumbè kè bè bo ò beke ke d̀o:

3 Fǎ̀ǎ̀ tu wèè d̀o nkékatení yáá tí d̀o nkémbaa otàù m̀ou nwe?

4 Kè Yesu bè tḗné ke d̀o: Kòtenè kénákè Isā́ di yà dè nè di kèè tí.

5 Tiyũ̀nti wénni kè yeçìè ncènti séi, kè yekùù mmierí, kè yewũ̀ò nkèu, kè becírìbè yǎ̀nni kè besénnibè kèu Tináànsààti.

6 Dè nnaati wèè í yóo ò bo nni ntámè.

7 Isā́ tancòumbè ité dìi m̀onni kè Yesu nnáánnè benitibè Isā́ kpéi ke tú: Di do kòte káyà ba dikpáà cuokè? Dipènni kuyaakù nampú dàà?

8 Kè mèè d̀oke di né kòte ke yà ba? Onitì wèè dàátí tiyaàsàtàà? Tiyaàsààti yembè ò mbo sikipààtíçéí nsi.

9 Yáà di kòte ke yà Kuyie mpā́nā́antì nā́antò nwe? N né di náámmu ke tú ò pḗētému Kuyie mpā́nā́antì nā́antò.

10 Isā́ kpéi nke tí wàrimè ke tú: Mí nKuyie n yóó duónkomu n kóo tōnti kòo niitè kētṹntè a ce.

11 N dí nàá móm̀muo nwe benitibè pié bèè kó dimàà, òm̀ou mu nyí buoté wèè pḗēté Isā́-Batiisi. Nè memme wèè tu osám̀póù Kuyie nkpààtiyuu mieke kòo deu kòò pḗēté.

12 Isā́ kó dim̀onni kénto kētuokenèni yíe, Kuyie nkpààtiyuu taànè muwērímú mmu kè bewēríntiebe beè di taà.

13 Kuyie mpā́nā́antì nā́antè nè M̀oyiisi kó ikuò dè nàkèmu de kó dikpààtiyuu kpéi kénto kētuokenèni Isā́.

14 Bè nàkèmu ke tú Edii d̀o nkéketé kéwētení kè Odētíwè né kòtení, kè di bo tí yíe, weñwe die.

15 Wèè màke ye to ke bo keè, wèè keè!

16 M bo donnè ba di mm̀onni kó benitibè? M bo yí bè dònne ibí nyi ù kàri yaarè ke náánnè itèi ke tú:

17 Tí di eé fetárfife bá di í aá, kè tí kuó ndikúdabònni bá di yèmmè í càarè.

18 Isā́ kòtenímu ke í yo nhò me nyí yǎ̀ mmènaà, kè di d̀o dibòò dìi bo o mieke.

19 Kè Onitibire kòtení ke yo nke yǎ̀ mmènaà nke di yē nhò tu odiiti kunaà yǎ̀kù, ke dápúnè bedám̀pòòcòutibè nè bè tu bè benitiyibe. Be tōmmú kó mucòntimu muù né benkú Kuyie nkuù bè duóm̀mè de kó meçìi.

*Yesu do kpannèmè Kadidee kó yehékè kòbe
(Wénté Matie 10:15 nè Duku 10:12-15)*

²⁰ Mémme kè Yesu keté kénkpannè yehékè ò do dòò yèè mieke tidietì péu ke yé de kó yehékè kòbe do í yiemme ke bo ceete be borime.

²¹ Kòò mbè nàa nke tú: Di bo yà díndi Koraséè nè Betisaidaa kòbe ke yé tidietì n dòò tí di cie, kè n do ntí dòò Tiiri nè Sitṣṣ mieke nke, nè yíe mbè do dàátí tifòòtòntí ntí ke pū mmutápeí nke benke be borime cèèetemè.

²² Deè kréí nte kè n tu tibeénti yíè, Tiiri kòbe nè Sitṣṣ kòbe kó tiyēiti bo nkēñnìnè di kpèti.

²³ Díndi Kapennaummu kòbe di yèmmè dò nKuyie mbo di dee nkeñkàà? Biti, kù bo di cūñnì kè di tannè kudankù, ke yé tidietì tii dòò di cie kè tí do ndòò Sodømmu ò na nkpaá bomu nè yíenní.

²⁴ Deè te kè n tu tibeénti yíè Sodømmu tenkè kòbe kó tiyēiti bo nkēñnìnè di kpèti.

*Kuyie òsònnè tí bèè cii
(Wénté Duku 10:21-22)*

²⁵ De kó dimònni kè Yesu sántè Kuyie nke dò: N cice n da sántí fṣ nwèè te ketenkè nè keñkè a sònnemè timómmònti mecii nyembè nè meyētímè yembè ke tí benke bèè í tú bèmabè.

²⁶ N cice n da sántí ke yé fṣṣ dómè de ndò mmemme.

²⁷ N cice a n duómmu demau. Òmòu í yé debire kè de í tú de cice. Òmòu me nyí yé debire cice kè de í tú debire nè de dó kèbenke bè de cice.

Yesu kó ditou í cṣṣ

²⁸ Kotenèní m borè dimòu díndi bèè tó yetuṣ cṣṣyè ke òu kè n di touté ke di om̀p̀unnè.

²⁹ Tònè n kó ditou, yiennè n kó itié nképétè meom̀p̀umè, ke yé n yòòmèmu kè n yèmmè boo.

³⁰ N yóó di tou ndii tou í yóu mutòu, di í cṣṣ.

12

*Yesu wèè baké teom̀p̀utè
(Wénté Mariki 2:23-28 nè Duku 6:1-5)*

¹ De kó difònkúò kè Yesu mpènké depaa mmarè nè o tancòumbè teom̀p̀utè yíè kè dikònni bè bo kè bè nkáú tidibénti ke cáá.

² Kè Fadisiṣbeè de yà kénáké Yesu ke dò: Wénté a tancòumbè dòòrimè teom̀p̀utè yíè ikuṣ yete de.

³ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Di í kàa ndikònni do pī nDafiti nè o kòbe kòo dòòràà?

⁴ Ò do tamè Kuyie ncīṣṣ kétúóté pṣṣè bè pā bè Kuyie ònè o nitibè kè bèe cááké, òmòu do í dò nkécááké bè kè de í tú Kuyie nkuṣ niùbè máàà?

⁵ Yáa di í kàa mMòyiisi kó ikuṣ mieke ikuṣ niùbè bèè pī nKuyie ncīṣṣ mieke mutómmú bè ṣ mmù pīmmè teom̀p̀utè yíè bè me nhṣṣ í nyeténè ikuṣà?

⁶ Mí nné di náámmu ke tú òmòu bo die nke deunè Kuyie ncīṣṣ.

⁷ Kè di do mbanté tináahti tii tu: N dó wèè m̀òke wènwè otòu kó mesémmè kè de pṣṣṣ di n feu ìi wūṣ, di na bá nyí bè dòò meyei.

⁸ Onitibire deè baké teom̀p̀utè.

Yesu miékùnnemè wèè bakù fāũ teom̄pùtè yiè

(Wénté Mariki 3:1-6 nè Duku 6:6-11)

⁹ Kè Yesu íté deborè kéta kutíntouku makù miéke,

¹⁰ kòo nìtì m̄òu dè bo kòo bakù fāũ, kè Fadisiēβε ndó kédíí nYesu káyà kòò bo yeté, kòò beke ke dò: Ikuó yie nha bo miékùnnemè onitì teom̄pùtè yièà?

¹¹ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Di miéke kòò m̄òu m̄òke fepiēfē fēmáá kè fē do dākè teom̄pùtè yiè ò báá kote kè fē dèitenáà?

¹² Onitì wèè né pēēté fepiēfē tá? Ikuó tū nyí yete a bo d̄òmè mesàà nteom̄pùtè yiè.

¹³ Dè m̄ònnì kè Yesu náké wèè bakù fāũ nke dò: Youte a bakù.

Kòo youte, kè kùu wēte kékpenke kénáánnè kutekù.

¹⁴ Kè Fadisiēβε yè kētíí nke bo yà bè yóó yīmè kékua Yesu.

Kuyie nkóo tōntì kù tāāté wè

(Wénté Mariki 3:7-12 nè Duku 6:17-19)

¹⁵ Kè Yesu tì kèè kētíte deborè kè benitibè péu nhò tū nkòo miékùnnè bèè m̄ò mbem̄òu,

¹⁶ kè bè cau nke dò bè báá náké òm̄òu ò tu wè.

¹⁷ Kè dè bo d̄òò Kuyie mp̄ānānāh̄tì nāāh̄tò Esaii do nāké tì ke dò:

¹⁸ Nte n kóo tōntì

n tāāté wè, kòò d̄ó,

n yèmmè naatinè wè,

m bo ò duó n kó Muyaá

kòo náké ibotì im̄òu m beéntì kpéí.

¹⁹ Ò í yóó nwanti yekp̄arè,

ò í yóó nwékute,

òm̄òu í yóó keè o tammè ice miéke.

²⁰ Ò í yóó bóóté dipènnì dii kónné,

ò í yóó kuó defitirè dèè kó muh̄áá nkēke,

kénkém̄m̄unè bá wè ò bo d̄òmè Kuyie ndó dè.

²¹ Kè yebotè yem̄òu ò yie.

Yesu tēñné tì bèè ò wátiri

(Wénté Mariki 3:22-30 nè Duku 11:14-23, 12:10)

²² Kè bèè kotenèní onitì m̄òu Yesu borè kè dib̄òò marì ò ta kòò yèikùnnè ke d̄anne o n̄òndenfè kè Yesu ò miékùnnè kòo wénté kèna kénnaá.

²³ Kè dèè di benitibè mediè kè bè nnáá mbem̄áá ke tú: Dafiti yaábire í d̄òkàà?

²⁴ Kè Fadisiēβε tì kèè ke dò: Nè ob̄òokp̄ààtì kó muw̄erímú mmu ò bètìmè yebakè.

²⁵ Yesu m̄e nyém̄emu be yèmmè d̄òm̄mè kòo bè nāké ke dò: Kè dikp̄ààtìyuu marì toté ke kpa ndimáà yoo t̄eçt̄è matè toté ke kpa ntemáà t̄è bá nh̄a ke bo.

²⁶ Kè dib̄òò bètì dib̄òò di toté ke kpa ndimáà ndi di kp̄ààtìyuu bá nh̄a ke bo.

²⁷ Kè nsà kè m̄ bètì yebakè nè ob̄òokp̄ààtì kó muw̄erímú mmu, di k̄obe né yè bètì nè we nk̄omu? Dèè kpéí nte kè di k̄obe yó di bekénè.

²⁸ Kè m̄ m̄e mbètì yebakè nè Muyaánsààmù kó muw̄erímú mmu, Kuyie nkp̄ààtìyuu dii tū ntùòkení di borè.

²⁹ Òm̄òu báá na kéta onitikperì c̄t̄èt̄è kétúóté o kper̄e ò m̄òke dè, ke í keté kóò bou, kòo m̄e nhò bou ke dèè ò bo na kétúóté o kper̄e ò m̄òke dèè kó dimáà o c̄t̄èt̄è.

³⁰ Wèè í n wēñnè ò n kp̄ann̄emu, wèè í n wēñnè kè tì t̄ikíí ò d̄éímu.

31 Deè kpéí nte kè n di náá nke tú Kuyie mbo cǐé mbenìtibè meyei mmemou nè tináanyeiti timou, wèè me mbo sáá Muyaánsààmú ku báá ò cǐé mbìtì.

32 Wèè bo sáá nhOnitibire Kuyie mbo ò cǐé, wèè me mbo sáá Muyaánsààmú ku báá ò cǐé yemòrè yie mmieke yoo yèè kpaaní ye mieke.

Mutie nè mu be kó medonnimè

(Wénté Matie 7:16-17 nè Duku 6:43-45)

33 Kè mutie tú musààmú, mu be ò nsámu, kè mù tu musímmú, mu be nsí, bè banní mutie sààmú mu be borè nde.

34 Iwààke dǐndi di bo yíme kénáké tináaansààtì ke tú beyeibe, ke yé tì bo onitì yèmmè mieke o nuù ti nnáámmè.

35 Onitisààwè náàntì tii benkú desààrè deè bo o mieke, kòo nitiyeiwe kpeti benkú meyei mmèè bo o mieke.

36 N di náámmu ke tú tibeéntì yìè Kuyie mbo bekénè benìtibè bè nàké tì náàntì detetirè kpeti ìnkè.

37 Ke yé nè a náàntì mieke nke Kuyie nyóó da bekénèmè ke da kpetínné yoo kù da coo.

Bè do bekemè Yesu tidietì

(Wénté Matie 16:1-4 nè Mariki 8:11-12 nè Duku 11:29-32)

38 De mǎnni iku wǎàbè nè Fadisièbe mabè kè bèè beke Yesu ke dò: Okòtì ti dǎ á dǎò tidietì nti kè tí yà.

39 Kè Yesu bè tǎnné ke dò: Di mmǎnni kó benìtibè bèè bùtínné Kuyie, ke dǎori meyei bè m bèkú tidietì, bè me mbáá ti yà, kè dè í tú tii do dǎò Kuyie mpǎánààntì náàntò Sonaasi.

40 Sonaasi do yíme iyie nyitǎāti, deyènnè dǎtǎāti tǎyǐndietè poutì mieke, Onitibire yóo me nyí iyie nyitǎāti, deyènnè dǎtǎāti ketenkè mieke.

41 Tibeéntì kó diyìè Ninifu kó dihei kǎbe bo bekénè di mmǎnni kó benìtibè kè bè kpetínné ke yé Sonaasi do bè nàkémè Kuyie nnáàntì kè bèè ceete, ntenè òmòu ke bo die nke deunè Sonaasi.

42 Tibeéntì kó diyìè Sebaa kóo nitipokpǎàtì bo bekénè di mmǎnni kǎbe kè bè kpetínné, ke yé ò iténimè dihei dǎtiri ke kǎteni ke bo keè Sadomǎo kó tináàntì mecii nkpeti. Nte òmòu die nke deunè Sadomǎo.

Dibòò bo yèmè onitì mieke kǎwētení

(Wénté Duku 11:24-26)

43 Kè dibòò yè onitì mieke ke kǎte tǎdǎntè ìnkè ke wanti di bo om̀pè dè ke mǎnté di bo yí:

44 M bo wǎte onitì n sòò bo wèè mieke. Di tǎùkení dii mǎnni kénsó nkè dè kǎuté páú ke tǎntè bá òmòu í bo o mieke.

45 Di bo wǎte kǎwǎa nyeteyè yèyiekè yèè yóu ke di pǎēté kè yèè wǎtení kǎta o mieke. De mǎnni kòo borimee sǐnte kǎpǎēté mè sòò dǎmmè. Di mmǎnni kó benìtibè tu beyeibe mbe, be kperè yó mmè ndò.

Yesu yè nho kǎbe tú bè

(Wénté Mariki 3:31-35 nè Duku 8:19-21)

46 Kè Yesu nkpaá náánnè dǐtǐnni kòo yǎ nè o neí kè bèè tǎùkení kǎncómmú ditowǎa ke dǎ kòò béinnè.

47 Kòò mǎou náké Yesu ke dǎ: A yǎ nè a neí bè cǎrímú ditowǎa ke dǎ kè da béinnè.

48 Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: We ntú n yǎ? Kè òmbe tú n neí?

49 Kǎfietí o tancóumbè ke dǎ: Ntenè n yǎ nè n neí.

²² Tipotì mēdibii ndo tì miēke tú onitì bè nàké wēnwē Tináaṅsààti, mēborime kó iyentotí nè a bo ndómē tikpàtì kè dèe tì èütē bá ti í mpī mmutōmmú mamù o miēke.

²³ Kētenkē sààkē mēdibii ndo kèè miēke tú benitìbè mbe bè nàké bè Tináaṅsààti kè bè tì cōutē nè be yēmmē memōu ke kōte ke waanni betōbè, yie sipisitaati, otōu sipisikuà, otōu tekòutē (100).

Yesu dōnnēnēmē Kuyie nkprààtiyuu kupaku

²⁴ Kè Yesu yíe kè bè nàké mēdonnimē tēmē ke dō: Kuyie nkprààtiyuu dōnnē onitì mōu nwe wèè do buotì tidibotì sààti o paku.

²⁵ Keyènkē benitìbè yē nke duò dii mōnni kòo kprantidētōu kōtení kēbuotì timúyēiti tì tì dōnnē de kó kupaku miēke kēítē.

²⁶ Tidibotì sààti yènni dii mōnni timúyēiti tì tì dōnnē kè tí múnkēe yènni.

²⁷ Kè kupaku yíe nkó betōmbèe ò beke ke dō: Okòtì a í buotì tidibotì sààti nti a pakaà? Timúyēiti tì tì dōnnē tì né boní de ke yènni de miēke.

²⁸ Kòo bè tēñné ke dō: N kprantidētōu wèè dōd mēmmē, kè betōmbèe ò beke ke dō: Á dó kè ti kōte kēhu de kó timúyēitaà?

²⁹ Kòo bè tēñné ke dō: Áa kè di u timúyēiti di yàà bo taunnē tidisààti.

³⁰ Yóunē kè dē nwē nke kótírí kè dididèi tùòke n di nàké, kè dí keté kékēi timúyēiti kēbou kécóu, kēdeē kékēi tidisààti kēánnē m bou miēke.

Yesu dōnnēnēmē Kuyie nkprààtiyuu feyoñfē

(Wénté Mariki 4:30-32 nè Duku 13:18-19)

³¹ Kè Yesu yíe kè bè nàké mēdonnimē tēmē ke dō: Kuyie nkprààtiyuu dōnnē feyoñfē dōmmē mme ke kēñni,

³² kàa né fē buotì fēe yènni kékóté kēnaá mmutie diēmù nè ibake kè sinəo yīe nyi ñnkē.

Yesu dōnnēmē Kuyie nkprààtiyuu mutie mùu muuti pēè

(Wénté Duku 13:20-21)

³³ Kè Yesu bè nàké mēdonnimē tēmē ke dō: Kuyie nkprààtiyuu dōnnē mutie mùu muuti pēè mù dōmmē mme kòo nitipòkù òò mù waá nsámpròrē kékəərenē tipēēcōotì kè tì múútì timōu.

Yesu do náammē yenáanhāntíyē

³⁴ Yesu do ò nnáánnē benitìbè nè yenáanhāntíyē nyē sáà,

³⁵ kè dē bo dōd Kuyie mpāānāaṅtì náaṅtò do nàké tì ke dō: M bo bè nàké nè yenáanhāntíyē kè bè benke dēè sòri nè Kuyie ndòòmē kutenkù.

Yesu wènkūnnēmē tidibotì nè timúyēiti de kó mēdonnimē

(Wénté Mariki 4:33-34)

³⁶ Kè Yesu cau ndiññi kékò nteçtētē, kòo tancóumbèe tíi nho borē kóò beke ke dō: Á ti wènkūnnē timúyēiti bè buotì tì kupaku miēke dē benkú mù.

³⁷ Kè Yesu bè tēñné ke dō: Wèè buotì tidibotì sààti wèè tu Onitìbirē.

³⁸ Kè kupaku tú kutenkù, kè tidibotì sààti tu bèè tu Kuyie nkprààtiyuu kəbe, kè timúyēiti tú bèè tu dibəð kəbe.

³⁹ Kupaku yíe nkprantidētōu wèè buotì timúyēiti wèè tu dibəð, kè dididèi tu kutenkù kó mudeēmù, kè bēdidèibè tu Kuyie ntōrē.

⁴⁰ Bè òò kēi mēè botì timúyēiti kécóu, dē yó mme ndò kutenkù kó mudeēmù mōnni.

41 Onitibire bo tǎnní Kuyie ntǎrè kè yèe tǎnké Kuyie nkpààtiyuu mièke bèè tanninko betabè meyei mmieke nè bèè dǎdri Kuyie nyí dǎ dè,

42 kè bè ànné muháá mmieke bè yó nkuà ndè ke cáá mbe nìi.

43 De mǎnni bèè dǎdri Kuyie ndǎ dè kè bè mmietí ke dǎnnè diyìè be cice kó dikpààtiyuu mièke. Kè wèè mǎke yeto ke bo keè wèè keè.

Yesu dǎnnenèmè Kuyie nkpààtiyuu dèmarè sààrè dèè sǎri kupaku mièke

44 Kuyie nkpààtiyuu dǎnnè dèmarè sààrè ndè dèè sǎri kupaku mièke, kǎo mǎuù dè yà kédǎò kè dè sǎnne kékǎnnè diwèi, kékíté ò mǎke dèè kó dimàà kékǎte kédonté de kó kupaku.

Yesu dǎnnenèmè Kuyie nkpààtiyuu medèi

45 Kuyie nkpààtiyuu dǎnnè medèi nsààmè mme opotaà nwanti mè.

46 Ò pètè dii mǎnni medèi nsààmè mèè díítí kpeñni kékò nkékíté ò mǎke dèè kó dimàà kè mè donté.

Yesu dǎnnenèmè Kuyie nkpààtiyuu muyĩnditímù

47 Kuyie nkpààtiyuu dǎnnè muyĩnditímù mmu bè bǎ mmù dǎmèèri mièke ke pĩ nsiyĩ sibotí sibotí.

48 Mù píe ndii mǎnni kè bèe mù yǔs nkédenneni, kékari kètǎnké sisàasi kéǎnnè yemámmùyáké kékúto desfintékperè.

49 Dè yó mme ndò nkutenkù kó mudeèmù mǎnni, Kuyie ntǎrè bo kǎteni kékate besààbè nè beyeibe,

50 kékánnè beyeibe muháá mmieke bè yó nkuà ndè ke cáá mbe nìi.

51 Kè Yesu bè beke ke dǎ: Di banté de kó tináànti dimǎuà? Kè bè dǎ: Èè ti ti bantému.

52 De mǎnni kǎo bè nàké ke dǎ: Deè kpéi nte ikuà wǎàti wèè yie nKuyie nkpààtiyuu kpeti mesàà ò mǎke tikpàti tidéti ntí o mièke, metaummè kótímè kpeti nè nepámmè kpeti.

Yesu ei kǎbe do í ò tá

(Wènté Mariki 6:1-6 nè Duku 4:16-30)

53 Kè Yesu bè nàké de kó medonnimè memǎu kékíte deborè,

54 kékate Nansareti ò biikú dii ei kénnaá Kuyie nnáànti kutíntouku mièke kè dèe di benitibè mediè kè bè ntú: Ò yà de mecii mmie? Ò yĩme ke na ke dǎdri tidietí tii?

55 Wenwe odabesũdǎti bire! Maari bire! Kǎo neí tú Isaku nè Sosefu nè Simǎo nè Sudi,

56 kǎo tǎbè bo ti cuokè! Ò né yà dè de kó muwèrímú?

57 Kè deè nte kè bèe ò yete. Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Bè ǎǎ í nsènkèri Kuyie mpǎánáànti náàntò mǎu kupíkù makù kè dè í tú o ei kǎbe nè o cǎtèè kǎbe.

58 Ò í ndǎò tidietí péu deborè bè í ò tá mmèè kpéi.

14

Bè kǎomè Isāa-Batiisi

(Wènté Mariki 6:14-29 nè Duku 9:7-9)

1 Edǎti Kadidee kǎo kpààti kèè dii mǎnni kè bè nàà nYesu kpéi,

2 kénáké o kó betǎmbè ke dǎ: Isāa-Batiisi wèè wète ke yǎnté deè te kǎo mǎke muwèrímú ke dǎdri tidietí.

3 Ke yé wèè Edǎti do duǎmmè kè bèe pĩ nyIsāa kékou kékpetinnè wenwe Edǎti o nanté Fidipu pokù Edodiyati kpéi.

4 Kε yé Isāā do nàkémè Edoti ke dò: A í dò nkéfietε a nantè Fidipu poku képuoke.

5 Kε Edoti ndó ke na nkùo Isāā kε né ndé benitibε ke yé bè do yémèmu Isāā tumè Kuyie mpāānāānti náāntò.

6 Kε Edotii ānné o peitε yiè kó dibanni. Kε Edodiyati kóo sapàà nta kéhaá benitibε ìikε kε dεε narike Edoti mediε,

7 kòo béi nke dò: Osapàà mbeke a dó dèè kó dimàà m bo dε nda duó, mû béi!

8 Kòo yō ò tié nkòo náké Edoti ke dò: Ānné Isāā kó diyuu dibuu miεke kε n duó ndiε!

9 Kòo kpààti yèmmèε caàrè, ò né me ndiémme kε béi nho kòbe ìikε kòo dò bèε di nhò duó,

10 kētó kε bèε kote dikpetintou miεke kéféuté Isāā,

11 kéānné o yuu dibuu miεke kékotenni kéduó nhosapàà kòo di duó nho yō.

12 Kε Isāā kó betancòumbèε kote kóò túóté kékūnné kédeε kékote kénáké Yesu dèè dòò.

Yesu sântemè Kuyie mpéèbè bènùmmù nè siyī sidési kε dεε sūū

(Wénté Mariki 6:30-44 nè Duku 9:10-17 nè Isāā 6:1-14)

13 Yesu ti kèè dii mōnni kéta kudabekù kéké kénkari dikpàà omáà borè. Kε benitibèε ti kèè kényenni be eké kóò tūnne nè be naacāi.

14 Kε Yesu nyētini kudabekù kényà benitibè péu kε mesémmeε ò pī kòo mmiékunko bemuombε.

15 Kuyuo ku mōnni kε Yesu tancòumbèε ò nàkε ke dò: Diyiè mè ndèemè kε ti bo dikpàà cuoké, duó nkε benitibèε kote yeheké kédonté kédi.

16 Kε Yesu bè tēñné ke dò: Bè í dò nkékote, duónnè be kε bèε di.

17 Kε bèε ò tēñné ke dò: Ti mōke die mpéèbè bènùmmù máá ndi nè siyī sidési.

18 Kε Yesu dò: N duónnenni de.

19 Kòo duó nkε benitibèε kari timúti ìnkε kòo túóté péèbè bènùmmù nè siyī sidési kébóuté késāntε Kuyie nkéwéri péèbè kéduó nho tancòumbè kε bèε toti benitibè.

20 Kε benitibè bεmouu cááké kénsānné kε dεε súó kémpíéké yemámmùyáké tepíté nè yèdèé kòo tancòumbèε tō.

21 Bèè ò cááké de kóò péè nè de kó siyī bè bo ntùòke sikoupsinùmmù (5000), bè í kàānné benitipòbè nè ibí.

Yesu do kérímè menie nyīnké

(Wénté Mariki 6:45-52 nè Isāā 6:15-21)

22 De kó difōnkúò kε Yesu duó nkòo tancòumbèε ta kudabekù ke bo ò niiténε késénté menie nyáá kε wenwe nkpaá ke ciénko benitibè.

23 Ò bè cié ndi mōnni kédeε kédeke ditāri omáà borè, kémbáá nKuyie nkε keyènké yāa biitené kòò nkε kpaá omáá.

24 De mōnni kε kudabekù bo menie ncuoké kε kuyaakù fuutini ku ìikε kε yenéñfirè kù kōōnné.

25 Kukūnwentóo mōnni kε Yesu nkari o tancòumbè borè ke kéri menie nyīnké.

26 Bè ò yā dii mōnni kòò kérini menie nyīnké kε kufōwáá mbè auté kε be yèmmè ndò dibòò mari ndi.

Kε bèε kuónko mediè.

27 Kε Yesu bè nàkε ke dò: Bá nyīèkùnè, mínwe kufōwáá mbáá di pī.

28 Kε Pierii béi nke dò: N Yiè, kε fō nwe duó kε n kétéo menie nyīnké ke da co. Kε Yesu dò: Kéténi.

29 Kε Pierii yenni kudabekù kékété menie nyīnké kénwetí Yesu.

³⁰ Ò yà dìi m̀n̄n̄ni kuyaaakù kpeñ̄n̄imè kè kuf̄ōwaa nhò p̄ĩ, kòo ketè ò bo diumè kékũs̄n̄ko ke d̀ò? N̄ Yìè n̄ deetè!

³¹ Kè Yesu p̄an̄keɛ deke o n̄òutè kòò p̄ĩ nkòò nàké ke d̀ò: Dè d̀omme kàa w̄ète ke ȳìke, a í t̄á kè dè deũ!

³² Bè ta dìi m̀n̄n̄ni kudabekù kè kuyaaakùu cómmù.

³³ Yesu tancòumbè bèè do kraá kudabekù mieke kè bèe n̄ínkóo o ìikè ke d̀ò: A m̀en̄ke tú Kuyie m̄Bìre nde.

*Bemuɔmbe do káammè Yesu ke miérí
(W̄enté Mariki 6:53-56)*

³⁴ Kè bèe s̄enté menie nkétuoke Sennesareti kó keten̄kè.

³⁵ Benitibè bèè dè bo kè bèe banté Yesu kénáké yehékè yem̄ou yèè dè t̀òké kè bè nk̄arin̄n̄í bemuɔmbe o borè,

³⁶ kòò bàá nke tú w̄e yóu kè bèe kááké bá o yaàbòrì m̀n̄n̄ku. Bèè kó dimàà kááké o yaàbòrì kè bèe miété.

15

*Kuyie nkó ikuó nè benitibè kpeyi
(W̄enté Mariki 7:1-13)*

¹ Kè Fadis̄ìɛbe nè ikuó w̄aàbèe yènn̄í Sedisad̄emmu kék̄ot̄en̄í Yesu borè kòò beke ke d̀ò:

² Dè d̀omme kàa tancòumbè í d̄oari ti yembè kó ikuó ke ã̄ di ke í n̄ite?

³ Kè Yesu bè t̄èñ̄n̄é ke d̀ò: Díndi t̄á, dè d̀omme kè di yóu Kuyie nkó ikuó ke t̄ũ ndi m̀óm̄m̄ombe di kpeyi?

⁴ Kuyie nn̄aànti tu: Á ndé a cice nè a ȳo, kè w̄èè s̄áá n̄ho cice yoo o ȳo bèè ò kùo.

⁵ Kè díndi tú kè w̄èè cice bo dik̄on̄ni kòò ò nàké ke tú, ò na nhò p̄ã dè, ò dè p̄ã Kuyie nku, dè dèemu.

⁶ Dí kùo Kuyie nkó ikuó nyi ke t̄ũ ndi m̀óm̄m̄ombe di kpeyi.

⁷ Meyèmmè mèdémè yembè díndi! Kuyie mp̄ãñ̄aànti n̄aàntò Esaii do naatimu ò n̄áa ndii m̀on̄ni ke tú:

⁸ Be nn̄itibè s̄antí Kuyie nnè be nò nye kè be yèmmè né kù d̄éténè.

⁹ Bè kù bàá ndet̄et̄irè nde ke tiè m̄be m̀óm̄m̄ombe kó ikuó ke d̀ò n̄ yì tú Kuyie n̄ kpeyi.

*Dèè s̄ñkũnko oniti
(W̄enté Mariki 7:14-23)*

¹⁰ Kè Yesu n̄áké díñ̄n̄ni ke d̀ò: Kénténè kékeè tii.

¹¹ Dè í tú oniti yo ndè deè ò s̄ñkũnko, tin̄aànti t̄i yènn̄i oniti nùu t̄i ò s̄ñkũnko.

¹² Kòo tancòumbèe t̄óon̄ni o borè kòò nàké ke d̀ò: A b̄éi nt̄i n̄aànti yonkemu Fadis̄ìɛbe.

¹³ Kè Yesu bè n̄áké ke d̀ò: N̄ cice Kuyie nyí fiúkú dèè tie nkó dimàà ò bo dè u.

¹⁴ Nwúónnè be, tiyũ̀ont̄i t̄i d̄èri titet̄i. Kè kuyũ̀n̄kù me nd̄eri kutekù t̄i bo do tidé dif̄òt̄iri mieke.

¹⁵ Kè P̄ieri d̀ò: Á ti n̄áké de kó din̄aàñ̄h̄ant̄iri tu mù.

¹⁶ Kè Yesu bè t̄èñ̄n̄é ke d̀ò: Dí múnke í na ke bo bantáá?

¹⁷ Dí í ȳe ke d̀ò ndèè taà dinùu dè k̄òri tip̄outi nti ke p̄en̄kù ke ȳièè?

¹⁸ Dèè me nyièni dinùu dè bonni meyèmmè mieke nke, kè deè s̄ñkũnko oniti.

19 Meyèmmè mièke nke iyeñtotí yeyi yiènímè, ì tu: Munitikòù nè a bo duónèmè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dàu nè di bo ndauti dautinè ditòbè nè mupocènwammù nè muyóò nè muyeticaàrimù nè iwátii.

20 Ntènè dèè sīnkũnko. A bo dimè ke í nìtè dèè í sīnkũnko onìtì.

Kannahā kóo nitipòkù do tāmè Yesu

(Wénté Mariki 7:24-30)

21 Kè Yesu íté deborè kékote Tiiri nè Sitōō kó kutempē mmièke.

22 Kòo nitipòkù mǎu kotení o borè kóò bántè ke dǎ: Okótì! Dafiti kó debire n kuú mmesémè, dibòò dii ta n kóo sapàà koò fèũnko mediè.

23 Yesu me nyí nhò tēñné timati kóo tancóumbèè ò nàké ke dǎ: Dǎò we ò da békú tì, ke yé ò ti tūmmè ke wékíí.

24 Kè Yesu dǎ: Kuyie nni ntōnní Isidayeeribe kpéi nke, bèè dònnè ipè ì feti.

25 Kè de kóo nitipòkù nínkóo Yesu ìikè ke dǎ: Okótì n teennè!

26 Kè Yesu dǎ: Dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kéduó nyimǎbí.

27 Kòo nitipòkù béi nke dǎ: Mómumu nwe Okótì, nè memme simǎó né ð ntóumu icabiri si yiè nyo nkè ì duò.

28 De mǎnni kè Yesu ò nàké ke dǎ: Onitipòkù a tá kè dè deumu, dèe dǎò a dǎmè. Memme kòo kóo sapàà pǎnke mieté.

Yesu mièkũnnemè bemuǎmbe Kadidee kóo menie ntaké

(Wénté Mariki 7:31-37)

29 Kè Yesu íté deborè kékété Kadidee kóo dà mèèrì pèémè kékote kédeke ditari ìnkè kénkari.

30 Kè benitibè péu nkarinèní o borè yekpíè ìnè tihòuti nè tiyũònti nè yewũò ìnè bemuǎmbe tòbè péu ké mbè dũnko Yesu borè kòò bè mièkũnko.

31 Kè benitibèè yà yewũò nnàámmè, kè tihòuti cènti kè yekpíè nsèiri kè tiyũònti wènni kè dèe bè di mediè nkè bè nsánti Kuyie nyIsidayeeribe tũ nkù.

Yesu do yé kédòmmè tidieti kè benitibè sikǎupisìnàà di

(Wénté Mariki 8:1-10 nè Matie 14:13-21)

32 Kè Yesu yú o tancóumbè kè bè nàké ke dǎ: Mesémè meè m pīñné be nnitibè, diyie tǎánni ndi yie ìnè bè bomè m borè, bá bè í mǎke bè bo di mù, kè m bè cíe mmemme bè yàa bo duó kuce nè dikònni.

33 Kòo tancóumbèè ò nàké ke dǎ: Ti bo pété de mudii dikpáà dii ncuokè kè ditĩnni dii ndi kénsànnè?

34 Kè Yesu be beke ke dǎ: Di mǎke pèèbè bède? Kè bè dǎ: Bèyiekè nè siyĩ sǎmpó.

35 De mǎnni kè Yesu duó nkè benitibèè kari ketenkè.

36 Kòo túóté pèèbè beyiekè nè siyĩ késánti Kuyie nkè bè wéri kéduó nkòo tancóumbèè dè totí benitibè.

37 Bemou kè bèe cááké kénsànnè kè dèe súú nképie yemámmuyákè yèyiekè kòo tancóumbèè to.

38 Bèè do cááké de kóò pèè bè do bo sikǎupisìnàà ndi (4000) bá bè í kàannè benitipòbè nè ibí.

39 Yesu cíe ndii mǎnni benitibè kédèe kéta kudabekú kékote Makatāā.

16

Fadisībe nè Sadusībe bekemè Yesu tidieti

(Wénté Matie 12:38-39 nè Mariki 8:11-13 nè Duku 11:16, 29, 12:54-56)

1 Fadisībe nè Sadusībe kè bè ndó kédíí nYesu kékote o borè kóò beke ke dǎ: Dǎò tidieti kè ti bantè ke dò nha bonní Kuyie mborè.

2 Kè Yesu bè tèǹné ke dò: Diyiè ò ntafi kè di tú keǹkè bo ncaánni ke yé tiwetì wennimè yíe,

3 dikũnweǹni kè di ntú fetaafe yóo nimu yíe nke yé tiwetì sòumè. Dè dòmmè kè di na nke banní tiwetì kó mebenkùmè ke né í banní yebenkýè di yau yè yewe yie mmieke.

4 Di mmònni kó benitibè bèè bùtinné Kuyie ke dǎori meyei bè m bèkú tidieti, bè me mbáá yá timati kè de í tú tii do dàò Kuyie mpáánaahti náahto Sonaasi.

Ó yí memme ke ité képèèté ké bè yóu.

*Yesu yèmmè bè ndake Fadisièbe nè Sadusièbe be kó itié nkpeí
(Wénte Mariki 8:14-21)*

5 Kè Yesu tancòumbè nsenfi menie nyáá nkéyè mbè bo òtomè péè.

6 Kè Yesu bè nàké ke dò: Nyéne Fadisièbe nè Sadusièbe be kó mutie mùu muuti péè mu kpéí.

7 Kòo tancòumbè yèmmè ndò nhò náá memme bè í to mèè kpéí nke péèbè.

8 Kè Yesu banté be yèmmè ké bè nàké ke dò: Dè dòmmè kè di mǎke meyèmmè memme botí? Di í tá kè de! Dè dòmmè kè di yèmmè dò ndi í to mèè kpéí nke péè,

9 di mu nyí bantáa? Di í kpaá ke yé n sòò wèri péèbè bènùmmù kè benitibè sikoupsinùmmù (5000) cááké kénsànnè kè yemámmùyáké nkpaá súy nyèdè kè di taa?

10 Nè péèbè bèyiekè n sòò wèri bè kè benitibè sikoupsinàà (4000) cááké kè yemámmùyáké nkpaá súy nyèdè kè di taa?

11 Dè dòmmè kè di yèmmè dò n di náánnè péè kpéí nke n yí dii mǎnni nyéne Fadisièbe nè Sadusièbe kó mutie mùu muuti péè mu kpéí.

12 De mǎnni kòo tancòumbèe banté ke dò nhò do í bè náánnè mutie mùu muuti péè mu kpéí, kòò bè náánnè Fadisièbe nè Sadusièbe be kó itié nkpeí nke.

*Pieri nàkémè Yesu tumè Kuyie mBire
(Wénte Mariki 8:27-30 nè Duku 9:18-21)*

13 Yesu tùòke dii mǎnni Sesadee Fidipu kó diheì kébeke o tancòumbè ke dò: Benitibè yè n tú we mí nhOnitibire?

14 Kè bèè ò tèǹné ke dò: Bèmbè yèmmè do nha tú Isāā-Batiisi, kè betòbè yè nha tú Edii, kè betòbè tu a tú Sedemii yoo Kuyie mpáánaahti náamè kòò mǎu.

15 Kè Yesu bè beke ke dò: Dindi né yè n tú we?

16 Kè Simoo Pierii ò tèǹné ke dò: A tú Kirisi nwe Kuyie Bire.

17 Kè Yesu ò nàké ke dò: Simoo Sonaasi bire, de nda naati ke yé n cice Kuyie nkuu ti nda nàkémè, fòò í ti banté nè amáa.

18 N né da náámmu ke tú a tú ditári ndi, dii tári ònkè nke n yóo fíímmè n kó ditǹnni, bá mukũú báa na ké kù nampe.

19 M bo da duó nKuyie nkpaàtiyu kó sikpetisi, kàa yete de ketenkè, Kuyie ndè yete keǹkè, kàa yie ndè ketenkè Kuyie ndè yie nkeǹkè.

20 De kó difònkúò kè Yesu cau nho tancòumbè ke dò: Di báá nàké òmòu n túmè Kirisi Odeétiwè Kuyie nnàké wèè kpéí.

*Yesu do náámmè o kũũ nkpeí
(Wénte Mariki 8:31-33 nè Duku 9:22)*

21 De kó dimònni mieke nke Yesu ketémè kénnaá nho tancòumbè ke tú: N dò nkéketé Sedisademmu nwe ikuú tũmbè kò bekótibè nê ikuú niùbè kó bekótibè nê ikuú wāàbè kè bè n fěũ, kè n kuò, kè n yántè diyie táánni yie.

22 Kè Pierii ò yu kékenténè kòò nàké ke dò: N Yiè, Kuyie m báá yie nkè dè da tuòkení.

23 Kè Yesu wěētè kénáké Pieri ke dò: Fũtè m borè fǒ ndibòò! A dó ké m bõmmu, a toti mēè yěmmè í tú Kuyie nkõme, benitibè kõme mme.

Ti bo ntũ mmèè botí Yesu

(Wénté Mariki 8:34-9:1 nê Duku 9:23-27)

24 Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Kòò mǎu dó ké n tũnne wèe bútinne omáà, kété o dapáati kè n tũnne*.

25 Ke yé wèè bo ndó kédetè o fõmmu ò bo mù fétinne, kè wèè duó nho fõmmu n kpéi kòò mù pètè.

26 Oniti bo cõnte ba kòò màke kutenkù kuu nkperè demou kòò wènni né feti. Oniti bo yietí ba kòò wènni yenté?

27 Ke yé Onitibire yó nwētini mēè nê de cice wērímú ke néinè Kuyie ntǎrè, kényietí bá wè o tǎmmú mannè tii yeti.

28 N di náá mmómumu nwe díndi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá fòumu kèya Onitibire kè dè wētini ke bo baatè de kpàatiyuu.

17

Yesu kǎnti do cèètémè

(Wénté Mariki 9:2-13 nê Duku 9:28-36)

1 Kè dè mmòke yewe yěkuò kè Yesu túóté Pieri nê Isaku nê Isaku nantè Isāā, kè bèè deke ditári dieri mari ìnkè bemáà borè.

2 Kè Yesu kǎntii ceete be ìikè, kòò ìikè mmieta ke dò ndiyie, kòò yààtii peike kèmpinti.

3 Kè bè nyóò daate kèya Mõyiisi nê Edii kè bè náánnè Yesu.

4 Kè Pierii náké Yesu ke dò: N Yiè ndè wennimu ke dò nti mbo die, kàa dó m bo dàò titouti titáati, fǒ nkumáà, Edii kumáà, Mõyiisi kumáà.

5 Ò kpaá ke me nnáá kè diwetiri marii kotení ke mieta kè bè kááanko kè bèè keè metammè mamè di mieke kè mè tu: Yie nweè tú m bire kè nh ò dó mesàà, kòò yári mediè, nyiénnè o kpetai.

6 Yesu tancòumbè kèè dii mōnni de kó metammè kè kufōwáa mbè autè kè bèè do kènsii nketenke.

7 Kè Yesu tóónko be borè kè bè bàutè ke dò: Kufōwáa mbáa di pī, iténè.

8 Kè bèè ìnni be yo ke wénteni kèya Yesu máa.

9 Bè cutini dii mōnni ditári kè Yesu bè cau nke dò: Di báá yie nkénáké òmou di yà dè, kè Onitibire yàa yánténè.

10 Kè Yesu tancòumbè o beke ke dò: Ba nkpréi nte kè ikuú wāàbè tu Edii weè dò nkéketé kékotení?

11 Kè Yesu bè tēínè ke dò: Mómumu nwe Edii dòmmè kèniitè kékotení kētũntè demou.

12 N di náámmu ke tú Edii kōtenímu ke dèè, bá benitibè í ò banté ke ò dàò bè dó mēè botí, mēè botí nku bè yóò fěũmmè Onitibire.

13 Kòò tancòumbè banté ke dò nhò bè náánnè Isāā-Batiisi kpéi nke.

* 16:24 Wénté 10:38 nê tii wénkũnne

Yesu tancòumbè do yĩkeme dibò

(Wénté Mariki 9:14-29 nè Duku 9:37-43)

¹⁴ Bè tuòke dii mǎnni ditĩnni borè kòo niti mǎu kǎtení Yesu borè ke nínkóo o ìikè ke dǎ:

¹⁵ Okóti! Kuó m bire mesémmè, dè duò yecíncirè nye sǎà muhǎá mmièke nè menie ke fǎũri mediè,

¹⁶ kè n dè kǎtenni a tancòumbè borè kè bè yĩkè bè bo dè mièkũnnemè.

¹⁷ Kè Yesu béi nke dǎ: Itookperí yembè dĩndi, mĩ yó nhǎ ke di tǎà? Mĩ yó nhǎ ke di bonǎà? Kǎtenni debire m borè!

¹⁸ Kè bèe dè kǎtenni kòo péi ndibòd kè dii yè, kè debiree pǎnkèe miété.

¹⁹ Kòo tancòumbèe o beke bè borè bemǎà ke dǎ: Dè dòmmè kè tínti í na ke dènne dè kó dibòd?

²⁰ Kè Yesu dǎ: Di í tá kè dè deu. Mómumu nwe n di náámmè kè di do ntá bá kè dè mmǎnnè feyònfè, demarè na bá ndi yóunè, di níí na nnamu kénákè ditǎri ke dǎ: Íté! Kè dii íté. [

²¹ Dibòd dii mboti ǎǎ í nye kè di í bou dinùu ke bántè Kuyie.]

Yesu do náámmè o kũũ nkprí nkucè medérimè

(Wénté Mariki 9:30-32 nè Duku 9:43-45)

²² Diyie mari Yesu nè o tancòumbè kè bè mbo Kadidee kó kutempè nkòo bè nàkè ke dǎ: Bè bo fité Onitibire, kè bèe dè kũò,

²³ diyie tǎánni yiè kè dèe yǎnté.

Kòo tancòumbè yèmmèe caàrè mediè.

Yesu yietimè Kuyie ncĩtè kóò dǎmpòò

²⁴ Yesu nè o tancòumbè kè bèe tuòke Kapennaumu. Bèe cǎú Kuyie ncĩtè kóò dǎmpòò kè bèe beke Pieri ke dǎ: Di kóo kóti í yietí Kuyie ncĩtè kóò dǎmpòò?

²⁵ Kè Pieri dǎ: Ò yietimu.

Pieri ta dii mǎnni tǎcĩtè kè Yesu niitè kóò beke ke dǎ: Simǎo a yèmmè dò nwe ndò nkéyietí dǎmpòò, ketenkè yembàa, kè bepòòbè? Kòò dǎ: Bepòòbè.

²⁶ Kè Yesu ò nàkè ke dǎ: Ketenkè yembè í dò nkéyietí.

²⁷ Ti né í me ndómè dèe bè yonke, kǎte dǎmèèrì kèbo nha yĩmpie, a bo keté kètuoti tèe yĩntè, á baá te nùu kédeite fedífè kè fè mmǎnnè n kóò dǎmpòò nè a kou kǎa bè yietí.

18

Yesu tancòumbè nennimè tikóti kpí

(Wénté Mariki 9:33-37 nè Duku 9:46-48)

¹ De mǎnni kè Yesu tancòumbèe ò beke ke dǎ: We nyó mbaké Kuyie nkpràtiyuu mièke?

² Kè Yesu yúni debire sǎmpòrè kécónnè be ìikè kè bè nàkè ke dǎ:

³ Mómumu nwe n di náámmè kè di í cèete ke naánnè ibí sǎmpòyí di baá ta Kuyie nkpràtiyuu mièke.

⁴ Wèe bo kékũnne omǎà kénàa debire sǎmpòrè wèe yó ntú odièwè Kuyie nkpràtiyuu mièke.

⁵ Kè wèe cǎutè debire marè nè n kpéi ò cǎutè mínwe m mómumu.

Wèe bo bo nhotòu meyi mmièke ò bo ya

(Wénté Mariki 9:42-48 nè Duku 17:1-2)

⁶ Kòò mǎù bǎ mbesámǎpǎbè bié mbèè n dǎ be kóò mǎù meyei mmieke, kè bè ò dùù nditári dieri ke dootóò dàmèèri mieke dè ntǎù.

⁷ Meyei nyí yóò paà kutenkù, wèè né bo tanné otǎù meyei mmieke ò bo yá!

⁸ Kàa nǎtè tè yó nte yoo a naàcètè kàa dǎò meyei, kééte te kédootóò medétimè. A bo tamè mufòmumu mómumu mieke nè kubakù kumáà yoo kutàaku kumáà dè tǎùné a bo mmàkemè debaà ndédérè nè itàake idéi ke né ta muhǎà mmùù í kǎ mmu mieke.

⁹ Kàa nǎnfè fèè me nyó nte kàa dǎò meyei nkprééte fe kédootóò medétimè, a bo tamè mufòmumu mómumu mieke nè kunǎnfèkù dè tǎùné a bo mmàkemè inuò nyidéi ke né ta muhǎà mmùù í kǎ mmu mieke.

Fepièfè fèè feti

(Wénté Duku 15:3-7)

¹⁰ Nyénè ke báá senkèri besámǎpǎbè bié nkóò mǎù, n di náá mómumu nwe Kuyie ntǎrè yèè bè bàà yè mǎkemu kuce ke bo beé nKuyie mbè kpèti.

¹¹ [Ke yé Onitibire kǎtenimè ke bo deéte bèè feti bèmbè.]

¹² Di yèmmè dǎ nkòò niti mǎke ipe tekǎutè (100) kè fèmáà feti ò báá yóò sipísiwei nè iwei kè ì nkpaà dinaacènhòò kòò kǎte kéwammú fèè me nfetaà?

¹³ N di náá mmómumu nwe ò fè yà dii mǎnni dè bo ò narike képééte sipísiwei nè iwei ù me nkpaà ke í feti.

¹⁴ Mèè botí nku di cice Kuyie nyí dómè besámǎpǎbè bié nkóò mǎù feti.

Kàa kou dǎò meyei nha ò nàké

¹⁵ Kàa kou dǎò meyei, kǎte kóò nàké didé borè, kòò yie nha ò tǎnnénu kuce kusàakù mieke,

¹⁶ kòò me nyí yie nha yú oniti òmáà yoo bèdébè kè di wènné benitibè bèdébè yoo bètǎati ké ti tǎnte.

¹⁷ Kòò me nyí yie ndi kpèti, náké ti ditǎnni, kòò í yie nditǎnni kpèti, dí ò wénté wèè í yé Kuyie, osoùnti.

¹⁸ N di náá mmómumu nwe di bo yete dè ketenkè, Kuyie mbo dè yete kéinkè, kè di yie ndé ketenkè Kuyie ndé yie nkeinkè.

Ti bo wènnémè dinùù kébántè Kuyie

¹⁹ N di náámmu kè benitibè bèdébè wènné ketenkè ìnkè ke mǎò bá dèè botí n cice wèè bo kéinkè ò bo dè mbè duú.

²⁰ Ke yé kè benitibè bèdébè yoo bètǎati tiú ndè n kpéi m bomu be cuokè.

Okpàati do cǎmmè obanteu

²¹ De mǎnni kè Pierii beke Yesu ke dǎ: N Yiè, kè n tèbite n caari, n dǎ nkóò cǎé nkuce mède? Kuce mèyiekàà?

²² Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: Áà, m báá da náké ke dǎ kuce mèyiekè, m bo yí á ò cǎé nkè dèe tuàke sipísiyiekè kuce meyiekè.

²³ Mèè botí nku Kuyie nkpaàtiyuu dǎnnémè okpàati mǎù wèè do dǎ ò kó betǎmbè ò yietí yebàà mbè ò bannè yè.

²⁴ Ò keté dii mǎnni kémbaati ò bàà nkè bèè kǎtenni òmǎù wèè ò bannè yesowèrè tekǎupitè (1000).

²⁵ De kóò niti í mpéte ke yietí, kòò kpàati dǎ bèè ò fité wenwe nè ò pokù nè ò bí nè ò kperè demou kéyietí ò bàà.

²⁶ Kè wèè nitii do kéninkóò okpàati ìikè, kóò bántè ke dǎ: Minné, kè n yóò da yietímu demǎu.

27 Kè mesémme pī nhokpààti kòo ò pā de kó idíítí, kóo yóu kòo íté.

28 Weè nìti ítóo dii mǎnni kέconè o népo maù, wèè múnke o bannè idíítí sámpó, kóo pī nkéyíè o fǎnii ke dà: N yietí n diítí!

29 Kòo népo nínkóo o ìkè, kóo bántè ke dà: Minné kè n yóo da yietímu demou.

30 Kòo yete kóo kpetínné kòo bo nkpetí ke yàa ò yietínè o bànni.

31 Betǎmbè tǎbè dè yà dii mǎnni kè be yèmmèe caàrè mediè, nkè bèe kote kénáké okpààti dèè dǎo.

32 De mǎnni kòo kpààti yúní de kóo nìti kóo nàké ke dà: Onitiyeiwe fǎ, n da pā a do m bannè ì diítí imou a m bántè mèè kpéi,

33 a do í dò nkékuó nha népo mesémme m mè nda kuó mmèè botáà?

34 Kòo kpààti mieke peike mediè nkòo duó nde kóo nìti sándámmubè, kè bè bo nhò kpetí kòo yàa yietínè o bànni dimou.

35 Mèè botí nku n cice wèè bo kèfinkè ò yóo di dǎàmè, ke nsà kè di í cǎnko ditǎbè nè di yèmmè memou.

19

Mupobetimù

(Wénté Mariki 10:1-12)

1 Yesu duó ndii mǎnni o tié nkédeè, kéité Kadidee kékote Sudee kó kutempè mmieke, Suditǎé kó nyáa.

2 Kè ditǎnni dieri nhò urínè kòo miékúnko bemuǎmbe.

3 Kè Fadisiǎbe ke tení ke bo ò dii nkóò beke ke dà: Ikuó yie nhoniti bo betimè o pokú bá tii kpéinnáa?

4 Kè Yesu bè tǎnnè ke dà: Di í kàa ntii wàri ke tú: Meketimè mǎnni Kuyie ndo dǎo oniti nè o pokú nwaá?

5 Nè de kpéi nkòo nitidùu bo yóu o cice nè o yǎ kétaunnè o pokú kè bèe naá nhoniti omáa.

6 De mǎnni bè ténke í bo bèdébè, bè naá nhoniti omáa ndi. Oniti tū mbáa yate Kuyie ntáu ndè.

7 Kè Fadisiǎbe ò beke ke dà: Ba nkpréi nné te kè Mǎyiisi kó ikuó tú: Kòo nìti dǎo kébeti o pokú wèè ò duó mmeyatimè kó dipátíri?

8 Kè Yesu bè tǎnnè ke dà: Di kó itookperí kpéi nte kè Mǎyiisi yè ndi mbeti di pobè, meketimè mǎnni dè do í me ndò.

9 N di náámmu ke tú kòo nìti pokú í yiè ke dǎunè betǎbè kòo dǎu ò bèti ke tǎóté otǎu ò naá nwèè dǎuti dǎutinè wènwè benitipòbè.

10 Kòo tancòumbè ò nàké ke dà: Kè dè dò mmemme kòo nìti í puoke dè tǎū.

11 Kè Yesu bè nàké ke dà: Benitibè báa na kécouté de kó tináahti kè dè í tú Kuyie nteennè bè.

12 Mèborime sūmu péu mèè te kè bèmabè í puokú: Bèmabè túmu yedataa nnè bè bè piémè, kè bè fǎmmu betǎbè ke bè pǎnné sikipààticǎi mieke mutǎmmú, kè betǎbè yóu dipopuò ke bo na kǎpí nKuyie nkpààtiyuu kó mutǎmmú. Kè wèè bo na kécouté de kó tináahti wèè tii cǎuté.

Yesu mǎmè Kuyie nkó mesàa nyibi kpéi

(Wénté Mariki 10:13-16 nè Duku 18:15-17)

13 Kè benitibè nkǎrinèni ibí Yesu borè kòo bo nǎo nho nou í ìnkè kébántè Kuyie nnè í kpéi, kòo tancòumbè mbè kpànnè.

14 Kè Yesu bè nàké ke dà: Yóunè kè ibí nkǎriní m borè bá nyi bètinè, ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè bèè í dǎonnè be kpéi nke.

15 Kè Yesu nòs nho nou i Ìnkè, kébántè Kuyie, kédeè kéíté.

Odapàà ntipàti yìè

(Wénté Mariki 10:17-31 nè Duku 18:18-30)

16 Kòo nìti mòu kotení Yesu borè kòd beke ke dò: Okòtí, n dò nkéḍḍò ba dèè tu desààrè kèpété mufòmmu mùù bo sáà?

17 Kè Yesu ò tènné ke dò: Dè dòmme kàa, m bèkú dèè tu desààrè? Òmòu máá weè sà, kàa dó kèpété mufòmmu mùù bo sáà, a ndòari nKuyie ntannò yèmmè.

18 Kòo beke Yesu ke dò: Ònye nye? Kè Yesu ò tènné ke dò: Yèè tu: A báá kuò onìti, a báá duḥnè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dòu, a báá yúúúk, a báá souté kécaàrè a kou tòu yètirì,

19 a dé a cice nè a yò, kéndó a kou tòu a dó mèè botí amáà.

20 Kè de kóo dapàà nho tènné ke dò: N tūmmu de kó yetannò yemòu, ònye kpáá ke n dónni ténke?

21 Kè Yesu ò nàké ke dò: Kàa dó kéwenke páíí, kote kéfíté a mòke dè kèpāmmú idíítí beḥrìbè a bo pété ke Ìnkè kó tikpàti, kàa dèè á wètení ké n tūnne.

22 De kóo dapàà nkèè dii mōnni de kó tináanti kòo yèmmèe caàrè, kòo íté ke yé ò màkemè tikpàti mediè.

23 Kè Yesu nàké o tancòumbè ke dò: N di náá mmómumu nwe, dè bo nyòunè tikpàti yìè nhò bo tamè Kuyie nkpààtiyuu mièke.

24 M bo yíé ké di nàké ke tú dè bo nyòunè tikpàti yìè mbo tamè Kuyie nkpààtiyuu mièke kèpèḣḣé yòyó bo tamè feyárifè fiè.

25 Kè Yesu tancòumbèe tí kèè kè dèe bè di mediè, kè bè dò: Kè dè dò mmeḣḣe we mbo na kécooté?

26 Kè Yesu béi nke dò: Dè yòunèmu benitibè dè me nyí yòunè Kuyie.

27 De mōnni kè Pierii beke Yesu ke dò: Ti me nyóumè demòu ke da tūnne ti kpeti né yó ndòmme?

28 Kè Yesu bè tènné ke dò: Mómumu nwe n di náammè Kuyie mbo dòò dii yìè demòu depānnè kè Onitibire nkari de kpààtikàri tidietí kperi Ìnkè, dínni n tancòumbè di bo nkari yekpààtikàrè tepíítè nè yèdèè, kèbekénè Isidayeeriḣe kó iwuu ntepiítè nè idéi.

29 Bèè bo yóu be cèí nè be neí nè be tābè nè be cicebè nè be yōbè nè be bí nè be paa n kpéí, bè bo pété kè dèe nòs nkuce tekòutè (100) kè bè mmòke mufòmmu mùù bo sáà.

30 Besükùbè bèè tu beketibè di mmōnni bè bo naá mbesombe, kè bèè tu besombe di mmōnni kè bèè naá mbeketibè.

20

Kupaku yìè nwaámmè betōmbè

1 Kuyie nkpààtiyuu dōnnè onìti mòu nwe wèè do yè dikūnweñní sèi ke bo waá mbetōmbè kéānné o paku.

2 Kè bèè taá ndiyiè dimáá kó idíítí, kòo duó nkè bèè kōtè kénkúútí.

3 Kòo yíé kèyè tewebiètè mèwèi, ke nsó mbèmabè cènti yaàrè bá bè í pí mmùmamù.

4 Kòo bè nàké ke dò: Kōténè kèpí mmutōmmú m paku kè n di yietí dè dò n di yietí mèè botí, kè bèè kōtè.

5 Kòo wète kèkote diyie còrímú dii mōnni yeyo nè tewebiètè mètāāti mōnni kéwáá mbetōbè.

⁶ Mesɔmmɛ kòo yè tɛwebiètè mènùmmù, kénsó mbèmbàbè tó centi yaárè, kòo bè beke ke dò: Dè dòmmɛ kè di tũũ ndiɛ nke í pĩ mmùmamù?

⁷ Kè bè dò: Òmòu í ti benke mutɔmmù. Kòo bè nàkè ke dò: Múnkeɛ kóténè kèpĩ mmutɔmmù m paku.

⁸ Kuyuoku mònni kè kupaku yiè nnáké wèè bàa betɔmbè ke dò: Yú betɔmbè kè bè yietí kékétè bèè dèntení, kédente bèè ketení.

⁹ Kòo yietí bèè do kóté tɛwebiètè mènùmmù diyìè dimáá tɔmmù díítí.

¹⁰ Bèè do keté kékátè kè bèè tuòkení kè be yèmmè ndò mbè yóó bè yietí kè ìi pēētè betɔbè kpɛyi, kè bè né bè yietí bá wè diyìè dimáá tɔmmù díítí múnke.

¹¹ Kè be miɛkeɛ peike kupaku yiè, nkè bè nkpa nke tú:

¹² Bie mpĩ mmutɔmmù tɛwebiètè mèmáá ndi kàa bè yietí kè ìi mànnè ti kpɛyi, tínti bèè tũũ nke pĩ mmutɔmmù kuyie mmiɛke ke òu.

¹³ Kè kupaku yiè nténné be kòó mòu ke dò: N népo n yí da ciité a do yiemmu ke bo còuté diyìè dimáá tɔmmù díítí.

¹⁴ Còuté a díítí kèíté, n dó kèyietí wèè dèntení kè ìi mmannè a kpɛyi nyi.

¹⁵ N yí dò nkédòòhè n dómè n díítáà? Yáa a miɛke peike n nití mèè kpéí nke.

¹⁶ Mèè botí nku bèè tú besɔmbe bè bo naá mbeketibè, kè bèè tú beketibè kè bèè naá mbesɔmbe.

Yesu do náammè kucɛ metáammè o kũũ nkɛí

(Wénté Mariki 10:32-34 nè Duku 18:31-34)

¹⁷ Yesu kòri dii mònni Sedisademmu kényú o tancòumbè tepíítè nè bèdébè kè bèè nkéí kòo bè nàkè ke dò:

¹⁸ Ti mè nkòri kù Sedisademmu bè bo fítè Onitibire, kè ikuò niùbè nè ikuò wààbè kè bèè ò bekénè ke dò ò dò nkékuò,

¹⁹ kòó duò mbèè í tú nKuyie nkè bè nhò puoti yedá koò daú, kòó baaké kudapàátí. Diyìè tǎánni yiè kòo yánté.

Sebedee bí dómè yekàrè ketiyè

(Wénté Mariki 10:35-45)

²⁰ Dè mònni kè Sebedee pokùu kòtènní o bí Yesu borè ke nínkóo o ìikè kòó bántè.

²¹ Kè Yesu ò beke ke dò: A dó ba? Kòò dò: N dó a yóu kè m bí ìi nnanke nkari a kpààtiyuu miɛke die nha bakù you deterè kucàнку.

²² Kè Yesu dò: Di í yé di békú tí, di bo na kényà n yóó yà fèè bòòfàà? Kè bè dò: Èē, tí bo na.

²³ Kè Yesu bè tǎnné ke dò: Mómumuò ndi bo fè yà. Mii né í yóó tǎátè bèè yó nkari m bakù you nè kucàнку, n cice wèè yé bèè te de kó yekàrè.

²⁴ Kè Yesu tancòumbè sɔmbe tepíítè ti kèè kè be miɛkeɛ peike Isaku nè o nantè Isāā.

²⁵ Kè Yesu bè yu bəmou ké bè nàkè ke dò: Bèè tu bekpààtibè, ketenkè yembè bèè fēũnko benitibè, kè bekpèribè yo mbesámpróbè muwērímú.

²⁶ Di kpɛɛɛ í dò nkéndò mmemɛ, wèè dó kéntú odièwè wèè naá betɔbè kóo tǔnti,

²⁷ wèè dó kéntú oketiwè wèè naá betɔbè kó kudaakù.

²⁸ Onitibire í kòtení ke bo nkari kè bè pĩ nho tɔmmù, ò kòtení ke bo pĩ mmutɔmmù mmu benitibè kpéí, kédúò nho fòmму kédonté kusúkú.

Yesu do wéimmè tiyũánti tidéti Sedikoo miɛke

(Wénté Mariki 10:46-52 nè Duku 18:35-43)

²⁹ Yesu nè o tancòumbè bè yèti dii mònni Sedikoo kè benitibè péu mbè tũ,

³⁰ Kè tiyũ̀dnti tìdèti kàri kuce nùu kékèè Yesu pēnkémè kēpīēkè ke dò: Okótì! Dafiti kó debire ti kuò mmesémme.

³¹ Kè benitibè nti kpànnè ke tú tì cīékè, kè tì né dàke pīēkè mediè nke dò: Okótì! Dafiti kó debire ti kuò mmesémme.

³² Kè Yesu cómmóó kè tì yùní kè tì beke ke dò: Di dó n di dàò ba?

³³ Kè tì dò: Okótì ti dó kēwéntému.

³⁴ Kè mesémmeè pī nYesu kòo kááké ti nuò nkè tì pànkēē wénté kòò tūnne.

21

Yesu tatimè Sedisadēmmu ke deke sāmmarímú

(Wénté Mariki 11:1-11 nè Duku 19:28-40 nè Isāā 12:12-19)

¹ Bè tóonnè dii mōnni Sedisadēmmu ke tũ̀òke Betifasee Odifiè tārì také. Kè Yesu tō nho tancóumbè bèdébè,

² kè bè nàké ke dò: Kōtenè dihei dii me mbo di iikè di bo yà sāmmarínsèrì kè dè piití nè di bii kè dí dè pité kékōtenèní.

³ Kòò mòu di beke ke tú: Di dōrì ba? Di dò: Ti Yiè nweè dè dó. Ò yóó di yóumu kè dí dè tũ̀óténí.

⁴ Kè dè bo dàò Kuyie mpāānāānti nāāntò do nàké tì ke dò:

⁵ Sedisadēmmu kōbe, ntenè di kóo kpààti ke kérínì di borè,

ke yòò nke deke sāmmarímú,

ke deke sāmmarínsèrì kó dibii.

⁶ Kè Yesu tancóumbèe kote kédòò ò bè nàké tì,

⁷ kékōtenèní sāmmarínsèrì nè di bii, kénóó mbe yààti di ìnkè kè Yesu deke.

⁸ Kè besũ̀kùbè mpíenko kuce mesàà nke nenkù be yààti ku ìnkè.

⁹ Bèè ni Yesu iikè nè bèè ò tũ̀ nkè bè mpīēkù ke tú: Dafiti kó debire a yètìrì ñdeu! Kuyie ndòò mesàà nř̄ò nwèè kèrínì nè ti Yiè nKuyie nkó diyètìrì! Kuyie nyètìrì ñdeu kèinkè!

¹⁰ Yesu ta dii mōnni Sedisadēmmu kè kunòòroo dátínné dihei kè benitibè mbékú ke tú: Wenninwe yie?

¹¹ Kè bèè bè tēñné ke dò: Kuyie mpāānāānti nāāntò Yesu nwe Kadidee kó kutempē nkó dihei Nansareti kou.

Yesu bètimè bepótambè Kuyie nc̄t̄ètè miēke

(Wénté Mariki 11:15-19 nè Duku 19:45-48 nè Isāā 2:13-22)

¹² Kè Yesu ta Kuyie nc̄t̄ètè kēbeti bepótanfítibè nè bedombe, kébuò mbédíticeetibè kóò tábùribè nè bèè fiiti sinónkpeé be kó yekàrè,

¹³ kédèe kè bè nàké ke dò: Ti wàrimu ke tú bè bo nyu n c̄t̄ètè ke tú mubáammu kpete, ke dínđi né tē dòò beyóóbè kó disàrì!

¹⁴ Tiyũ̀dnti nè yekpīē kè bè nkōrínì Yesu borè Kuyie nc̄t̄ètè miēke kòò bè miēkũ̀nko.

¹⁵ Ikuò niùbè nè i wāābè bè yà dii mōnni Yesu dòò tũ̀ dieti, nè ibí pīēkùmè ke tú: Dafiti bire a yètìrì ñdeu,

¹⁶ kénáké Yesu ke dò: A yo bè tũ̀màà? Kè Yesu bè tēñné ke dò: Di í kàa ntũ̀ wàri ke tú: Ibí nè ibibénni bo ndiè nke da sántáà?

¹⁷ Mēmme kè Yesu bè yóu deborè kēwēte kēyíé mBetannii eitè.

Yesu dúsmmè kè mutie kpei

(Wénté Mariki 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kè dēē wenté kè Yesu nwētínì dihei miēke kè dikōnni ò pī.

19 Kòo yà fikiè kó mutie mamù kuce nù kètóónko kè tifaàtì máá dàátí kòo mù náké ke dò: Á ténke báá peité bitì.

Kè mutie pànkεε kpeío.

20 Kòo tancòumbèe dè yà kè dèe bè di mediè nkè bèe ò beke ke dò: Dè dòmme kè de kó mutie kpeío dende bàmbà?

21 Kè Yesu bè náké ke dò: N di náá mómmuε nwe, kè di do n tá ke í yīèkù di bo na kédòd kè dèe pèēté n dòd dè mutie muu, di bo na kénáké ditari dii nkè dò: Íté dende kédò daméèrì mieke kè dèe dòd.

22 Kè di báá nKuyie nke tá, di kù m̀ù dèe kó dimàà di báammu mieke kù bo dè dòd.

Yesu wērímú bonní de

(Wénté Mariki 11:27-33 nè Duku 20:1-8)

23 Kè Yesu wète kéta Kuyie ncīētè kénduò mbenitibè itii kè ikuó niùbè kó beKótibè nè behaikènkótibè kè bèe ò beke ke dò: Nè òmmu wērímú mmu a dōōrinèmè die? We nda duó dinùù kàa dè d̀̀d̀ri?

24 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: M múnke bo di beke tīmati kè di n tḗnné nné di náké nè mùù wērímú mmu n dè d̀̀d̀rinèmè.

25 We ndo tōnni Isāā kòo nhāā bātēmmù benitibè, Kuyie naà kè benitibè?

Kè bè nnáa mbemáa ke tú: Kè ti yī Kuyie nkuu do ò tōnni ò bo yī ba nkpeí nné te kè ti í yie nho kpeti.

26 Kè ti me nyī benitibè beē ò tōnni, ti bo cé ndikpànni ke yé benitibè bemou do yémè ke dò nyIsāā tu Kuyie mpāānāahti náahti.

27 Kè bèe tḗnné Yesu ke dò: Ti í yé. Kè Yesu dò: M me mmúnke báá di náké nè mùù wērímú mmu n dè d̀̀d̀rinèmè.

Ibí idéi kó medonnimè

28 Kè Yesu yíe ké bè beke ke dò: Di yèmmè dòmme nè tināahti tii? Oniti m̀ù weè do m̀̀ke ibí idéi kéyú deketirè ké dè náké ke dò: Kóté yíe m paku képí mmutōmmú.

29 Kè dèe ò tḗnné ke dò: M báá na, kédeè kédemmu mùù kpéi nte kè dè béi memme kékóté.

30 De kó dif̀̀nkúò kòo yú deterè ke me ndè náké, kè dende ò tḗnné ke dò: N cice m bo kóté. Dè me nyí nkóté.

31 De kó ibí idéi memme ònde yie nde cice kpeti? Kè bè dò: deketirè. Kè Yesu bè náké dò: N di náá mmómmuε nwe beyóóbè nè benitipòbè bèe douti doutinè benitidaabè bè bo di niiténè kéta Kuyie nkpaàtiyuu mieke.

32 Kè yé Isāā-Batiisi kàtenimè ke di benke kuce sàakù, di me nyí yie nhò di náké ti, beyóóbè nè bèe douti doutinè betòbè kè bè ti yie, nkè di yà, di me nyí cèete ke bo yie nho kpeti.

Betōmbè yeibe kó medonnimè

(Wénté Mariki 12:1-12 nè Duku 20:9-19)

33 Kè Yesu yíe ké bè náké ke dò: M bo di náké medonnimè tēmè, oniti m̀ù weè do fiikú detie mbè tu dè fīnyī kémaá kuduotí ké dè fii, kédammú dif̀̀tiri ò yó nhūtiri dè yetebe, kémaá didènni bè bo ndekù di ke baa o paku. De kó dif̀̀nkúò kéannè betōmbè kupaku kéité kékote kupòòkù.

34 Yetebe bi dii m̀̀nni kòo tō nho tōmbè bèe bàa o paku mieke be borè kè bè bo ò duónko o kó yetebe.

³⁵ Bèè bàà o paku kè bèè pĩ nho tǎmbè mabè ò tǎnko bè kédúkú òmòu, kékua otòu, kébústí otòu yetárè.

³⁶ Kè kupaku yiè nwéte kètǎ nho tǎmbè tǎbè kè bè nsùnè beketibè, kè bèè bè dǎdǎ bè do dǎdǎ mèè botí beketibè.

³⁷ Kòo yóu kètǎ nho bire mómmǎnde kòo yèmmè ndò mbè bo dè yǎte.

³⁸ Bèè bàà kupaku bè yàní dìi mǎnni o bire kénáké bemaá ke dǎ: Ntenè wèè yóo tieke kupaku, ti kǎte kóò kùò kè kù tieke.

³⁹ Mèmmè kè bèè ò pĩ nkéyennè kupaku mǎnku kékua.

⁴⁰ Kè Yesu né beke ke dǎ: Di yèmmè dò nkupaku yiè mbo tuǎkení dìi mǎnni ò bo yíme bèè bàà o paku?

⁴¹ Kè bèè ò tǎnné ke dǎ: Ò bo kua de kó betǎmbè yeibe kéwaá mbetǎbè kéǎnné o paku, bèè yó nhò duò nho tebe yè bi dìi mǎnni.

⁴² Kè Yesu yíé kè bè nàké ke dǎ: Di í kàa tii wǎraà? Tii tu:

Bèè maà bè dootóo dìi tǎri
dii náa ndipũ kó ditári mómmǎndi,
Kuyie nkuù dǎdǎ de kó tidieti
kè ti tì yà kè dè ti naati.

⁴³ Dèè kpéi nte kè n di náa nke tú Kuyie mbo fietè ku kpààtiyuu di borè kédúo nkubotí tekù, kùu yóo pĩ mmutǎmmú sààmù kù dǎ mù. [

⁴⁴ Wèè bo bété de kó ditári ò bo kǎute, kè di do wèè ìnkè dìi ò nànto.]

⁴⁵ Ikuú niùbè kó bekótibè nè Fadisǎbe bè kèè dìi mǎnni de kó medonnimè kèbanté ke dò nYesu be nnáánnè,

⁴⁶ kéndǎ kóò pĩ nke né yǎte benitibè ke yé benitibè bemaou do túmè Yesu tú Kuyie mpǎánáahtì nááahtì.

22

Mupotúòmù kó dibanni

(Wénté Duku 14:15-24)

¹ Kè Yesu nsóké ke bè náánnè medonnimè mièke ke tú:

² Kuyie nkpààtiyuu dǎnnè okpààti wèè do kua wènwè tidiiiti o bire kó mupotúòmù kpéi,

³ kètǎ nke dǎ bèè yúni ò sòò nàké bè mupotúòmù kpéi nkè bèè kǎtení kédì dibanni, bá òmòu í nkòtení.

⁴ Kòo yíé kètǎ mbetǎmbè tǎbè ke dǎ: Kǎtenè kè bè nàké ke dǎ: N kùòmù n wũò sààyi kè bè bènné ke dèè, kè bèè kǎtení dibanni.

⁵ Bá bè keté ke í ndake de kó dibanni kpèti, kè yie nkóté o paku, kòo tǎu kǎte o potáa,

⁶ kè betǎbèè pĩ nde kó betǎmbè kè bè fǎũ nké bè kùò.

⁷ Kòo kpààti mièkeè peike kòo tǎ mbehǎǎpǎmbè kè bèè kua de kó benitibè kécúu mbe ei.

⁸ De kó difǎnkúò kòo náké o tǎmbè ke dǎ: Mudii bimu, n yu bè me nyí mǎnnè kè mù di.

⁹ Kǎtenè dihei mièke kè di yà bèè kó dimàa, dí bè yúni kè bèè kǎtení kédì dibanni.

¹⁰ Kòo tǎmbèè kǎte dihei mièke, kényúni bè yà bèè kó dimàa cénke, besààbè nè beyeibe, kè benitibèè píe ndibanni kó kudieku.

¹¹ Kòo kpààti ta ke bo yà bèè yo ndibanni, kénsǎ nhòmòu dè kóké ke í dáátì dibanni kó tiyààti okpààti bè duò nti.

12 Kòò ò beke ke dà: N núpoo, dè dòmme kàa í dáátí dibanni kó tiyààtì? Bá de kóo nìtì í ntèínné tìmatì.

13 Kòò kpààtì náké o tǒmbè ke dà: Bounè we kédootóo ditowaà dibiinnì mieke, ò yó nkuà ndè ke cáá nho nù.

14 Ke yé Kuyie nyumè péu nwe ke tǎāté sǎmpó.

Yesu yèmmè bèe dú Sesaa o kperε kédúo Kuyie nku kperε

(Wénté Mariki 12:13-17 nè Duku 20:20-26)

15 Kè Fadisīēbe nwanti bè bo díinnè tì Yesu o náàntì mieke kóo pī,

16 kètó mbe kǎbe mabè nè Edotì kó fεnafe kǎbe mabè kè bèe kǎte kénáké Yesu ke dà: Okótì, tì yèmu ke dò nha tú wèè náà ntimómmani ke benkú Kuyie nkó kuce weti weti, a í yīkù òmòu bá kòo tú wè.

17 Dè wenni ke dò ntí nyietì dàmpóò okpààtì dièwè wèè bo Odommàà, kè tì báá nyietì?

18 Yesu né me nyémè be yèmmè kòò bè náké ke dà: Díndi meyèmmè mèdémè yembè dè dòmme kè di dós kè n díf?

19 Duónnènnì fedífē fēmáà di yietì fē dàmpóò kè n yà.

Kè bèe ò dúo nfedífē fēmáà.

20 Kè Yesu bè beke ke dà: We nte kufènkù kùù bo fε mieke nè diyètiri dìi wàri fε ìnkè?

21 Kè bèe ò tǎínné ke dà: Sesaa, okpààtì dièwè wèè bo Odommu.

Kè Yesu bè náké ke dà: Duónnè Sesaa o kperε kédúo nKuyie nku kperε.

22 Bè kèè dìi mǎnnì de kó tináàntì kè dèe bè di kè bèe ciété.

Dipopuò í bo kǎínkè

(Wénté Mariki 12:18-27 nè Duku 20:27-40)

23 Dè kó diyè dimáà mieke Sadusīēbe bèè tu mukúkáyántimù í bo kè bèe kǎtení kǎbeke Yesu ke dà:

24 Okótì, Mǎyīisi kó ikuús tú kòo nìtì ku ke yóu o pokù bá debire í bo, o nantèe ò tǔóté kòo peité íbì kè ìi sǎoté wèè ku o cīèté.

25 Kè diyǎfùò mari kǎbe né mbo bèyiekè kòo ketiwèe puoke ke kú bá debire í bo kòo nantèe tǔóté de kóo kúpokù

26 ke múnkεε kú bá debire í bo, kè bè mme nhō ke yàa tuǎkenè oyiénwè.

27 Kè dè mboní kòo nitipòkù kú.

28 Mukúkáyántimù yiè be we nyó nte de kóo nitipòkù, bεmou bè me nhò puokemè?

29 Kè Yesu bè tǎínné ke dà: Di yetému di í yé mèè kpéí Kuyie nnáàntì di me nyí banté ku kó muwērímú.

30 Ke yé becírìbè bo yánté dìi mǎnnì dipopuò í yó mbomè, bè yó ndòmne Kuyie ntǎrè dòmme mme kǎínkè.

31 Kè tìi tú mukúkáyántimù kpeti di í kàa ntii wǎràà? Tii tú:

32 N tú Kuyie nku a yembè Abarahammu nè Isaki nè Sakǎbu bè do tǔ nkù. Kuyie nyí tú becírìbè kǎku, kù tú befòubè kǎku nku.

33 Kè difinnì keè Yesu bè tǎínné mèè botí kè dèe bè di mǎdiè.

Ikuú ìi pǎēté isonyi

(Wénté Mariki 12:28-34 nè Duku 10:25-28)

34 Kè Fadisīēbeε yà Sadusīēbe í namè ke tǎínné Yesu bè náké tì, ke tii.

35 Kè Fadisīēbe kóo kótì ndós kédíí nYesu kóò beke ke dà:

36 Okótì, ikuús dieyì tú ònyi?

³⁷ Kè Yesu ò tɛ́nné ke dò: Ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè meməu, nè a wɛ́nni diməu nè a cii mmeməu.

³⁸ ƒi tu ikuś ketiyi li ðeu.

³⁹ Nte itei li ò dònne: Ndó a kou tɔ̀u a dś mɛ̀è botí amáà.

⁴⁰ Mɔ̀yiisi kó ikuś nè Kuyie mpáànáànti náam̀bè do nàkè tì timəu kó dikūnni ndi.

Kirisi tu Dafiti yaàbire ndèà?

(Wénté Mariki 12:35-37 nè Duku 20:41-44)

⁴¹ Fadisīēbe me ndè tikúmè kè Yesu bè beke ke dò:

⁴² Di yèmmè dò nKirisi tú we nkó deyaàbire? Kè bèè ò tɛ́nné ke dò Dafiti.

⁴³ Kè Yesu bè beke ke dò: Ba nkpéi nnè te kè Muyaánsààmù do niitè Dafiti kòo nyu Kirisi ke tú o Yiè? Ò nàá ndii m̀nni ke tú:

⁴⁴ N Yiè nKuyie nnàkemu n Yiè nke yí: Nkari m bakù you kè n yàa da duónnè a kprantídèntòbè kàa bè cùiti.

⁴⁵ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, nho Yiè mbo yíme kèwɛte kéntú o yaàbire?

⁴⁶ Bá òmòu í nna kóò tɛ́nné. Nè de yiè òmòu ténke í ndàátí kóò beke tìmatì.

23

Yesu kpannèmè Fadisīēbe nè ikuś wāàbè

(Wénté Mariki 12:38-39 nè Duku 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Kè Yesu nàkè ditūnni nè o tancòumbè ke dò:

² Fadisīēbe nè ikuś wāàbè beè dò nkémbenkú Mɔ̀yiisi kó ikuś.

³ Nyiénnè ke dɔ̀ori bè di náá nti, di né bá ntù mbe kó meborime ke yé bè di náá nti bè í ti ndɔ̀ori.

⁴ Bè bou yetuò cɛ̀yè nye ke touñko benitibè, bè né í bè teénnè bá sám̀pò kè bè bo yè tɔ̀.

⁵ Bè ò ndɔ̀ori be kperè deməu ke dó benitibè beè bè yà, ke yántí iduké dieyi ke àà yenáankékè de miéke ke ũ be baà, ke kpɛnti be yaàbòrè mànke mupààkómmú okùmù,

⁶ ke dó yekàrè kètiyè yebaa mmiéke nè titíintouti miéke, ke dó bè mbè dɔ̀u nke bè dɛ̀úkunko yekààtè miéke,

⁷ ke bè yu ke tú: Okóti, okóti.

⁸ Díndi di bá nyié nkè bè ndi yu ke tú: Okóti, di kó Okóti bo omáà ndi, diməu kè di eri.

⁹ Di bá nyu òmòu ketenkè kie nyínkè ke tú di cice, ke yé di cice bomè omáà ndi wèè bo keínkè.

¹⁰ Di báá yie nkè bè ndi yu ke tú: Oniùti ke yé di kóo niùti bomè omáà ndi wèè tu Kirisi.

¹¹ Wèè ðeu di miéke we ntú betòbè kóo tɔ̀nti.

¹² Wèè dɛ̀úkunne omáà bè bo ò kékunne, wèè kékunne omáà kè bèè ò dɛ̀úkunne.

Yesu do kpannèmè Fadisīēbe nè ikuś wāàbè

(Wénté Mariki 12:40 nè Duku 11:39-42, 44, 52, 20:47)

¹³ Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuś wāàbè, meyèmmè mèdémè yembè! Di paanko mèè kpéi Kuyie nkpààtiyuu benitibè, di í tati di mómməmbe, di me nyí yóu bèè dó kè bè bo ta.

[

14 Di bo yà dínni Fadisīēbe nè ikuú wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Ke yé di fekúmè bekúpobè kperε demou, nè memme ke ò nhokúnko di báammu kè dè bo ndò ndi wetí, Kuyie mbo di poté kè dè nyóu mmèdiè.]

15 Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuú wāābè meyèmmè mèdémè yembè! Díndi bèè cènti ketenkè kemou nè dāmèēri miékoo ke wanti kèpété wèè bo túnne di kó kuce, di ò pètè dii mōnni ke né ò sīnkūnne kòo di pēēté kēmmānnè kéta muháá mmieke di tati mù.

16 Di bo yà díndi tiyūǎnti tìi dó kēniité benitibè! Díndi tú kòò mōu yu Kuyie ncīētè yètiri ke pàrikè ke yē nhò bo dǎò tì, ke í tì dǎò, de kpèti í bo, kòò me nyu Kuyie ncīētè kó mesǎo nyètiri ndi ò dò nké tì dǎòmu.

17 Tiyēinti, tiyūǎnti díndi, ònde pēēté detere mesǎo naa kè Kuyie ncīētè tēè mè wénkúnko?

18 Ke wēte ke tú: Kòò mōu yu diwūǎtōnni yètiri ke pàrikè de kpèti í bo, kòò me nyu dipānni bè pā di Kuyie ndiwūǎtōnni ìnkè ò dò nkédǎòmu ò yu ke yē nhò bo dǎò tì.

19 Díndi tiyūǎnti ònde pēēté detere? Dipānnàa kè diwūǎtōnni dii wénkúnko dipānni?

20 Kè wèè yu diwūǎtōnni yètiri ke pàrikè ò yu nè dèè kó dimàà bo dènde di ìnkè.

21 Wèè yu Kuyie ncīētè yètiri ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nku kùù ā de miéke.

22 Kè wèè yu kēìnkè yètiri ke pàrikè ò pàrikènè Kuyie nkprààtikàri ndi nè Kuyie nkùù kàri dí ìnkè.

23 Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuú wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Bèè duò nKuyie nyikūmboti imou kó meyaatimè tepíitè, ke búútí dèè tú demómōonne ikuú miéke, a bo ndǎorimè dèè wenni, ke kuò nhotòu mesémmè, ke dǎori Kuyie ndó dè. Dèè do dò nkéndǎori ke né báá yóu desǎnne.

24 Tiyūǎnti díndi tìi dèri benitibè, di òò cááté menie ndi yàà bo yǎnè mèè kpéi tēbitè ke né níí maánko yóyó.

25 Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuú wāābè, meyèmmè mèdémè yembè! Di eiri ibòòke nè yebo ìnkè kè de miéke né piéké di yuúku dè nè di fèke dè.

26 Tiyūǎnti díndi Fadisīēbe, keténè kéhéité ibòòke nè yebo miéke kè de ìnkè né na kéwenke.

27 Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuú wāābè! Di dōnnè ifōti nyi bè bí í ke pa nyi ìnkè kè í miéke né piéké yekūǎ nè depākūrè.

28 Ke dǎori ke dò ndi wenni benitibè ìikè ke né mǎke meyèmmè mèdémè nè meyi ndi miéke.

*Yesu kpannèmè Fadisīēbe nè ikuú wāābè
(Wénté Duku 11:47-51)*

29 Di bo yà díndi Fadisīēbe nè ikuú wāābè, díndi bèè maà Kuyie mpāānāānti náam̄bè fōti mesàà nke sārì bèè do dǎori Kuyie ndómè be kpèyi,

30 ke náá nke tú: Kè ti do mbo de mōnni tì na bá ñwēnnèné tì yembè kè tì kùo Kuyie mpāānāānti náam̄bè.

31 Díí náá ndi mómōm̄m̄be di túmè bèè do kùo Kuyie mpāānāānti náam̄bè be kó ibí.

32 Sǎoténè tūnké kédeè di yembè do keté mùù tōmmú.

33 Iwààke díndi! Di bo yīme kèna kéyenténè muháá mmùù í kǎ!

34 Deè kpéí nte kè n yóo di duò nKuyie mpāānāānti náāmbè nè mecii nyembè nè bepátíyíētíbè kè dí kuò bèmbabè, kébaaké betòbè idapāāntí ìnkè, képuotí betòbè yedá dí kó titííntouti mieke, ké mbè bèti yehékè yemou.

35 Kè dè bo yie nkè di kuò bèè nitíbè kó tibeénti do di yo ìnkè, kéketé onitisàù Abèeri kétuakèné Sakarii Badasii kó debire di kuò wè Kuyie ncĕtè nè diwūstònni de saku.

36 Mómumu nwe n di náammè de kó tibeénti doti di mmònni kó benitíbè yo ìnkè nke.

*Yesu do náammè Sedisademmu kó mupòmmu kpéí
(Wénté Duku 13:34-35)*

37 Sedisademmu kabè díndi bèè kòu Kuyie mpāānāānti náāmbè ke buoti yetárè ku kó betòmbè kù di duònni bè ke bè kòu, kuce mède ndi n dómè ke di tínni tekote 55 tí mmèè boti te bí kéoke bá di í yie.

38 Di èi bo pònte kénáá ndidobonni.

39 Mómumu nwe n di náammè di ténke í yó n yà, kè dè í tú di bo yí dii yie mesàà ní mbonè wèè kèríní nè ti Yiè nkó diyètiri.

24

*Yesu nakémè Kuyie ncĕtè kó mupòmmu nè kutekù kó mudeèmù kpéí
(Wénté Mariki 13:1-2 nè Duku 21:5-6)*

1 Kè Yesu yènni Kuyie ncĕtè kényiti kòo tancòumbèe tóónni kòò benke Kuyie ncĕtè maá ke wenni mèè boti.

2 Kè Yesu bè naké ke dò: Di wúó ntè maá ke dòmmàà? N di náá mmómumu nwe, ditári mari í yó nkpaá ke nónké diteri ìnkè, demou dè bo duò.

3 Kè Yesu deke kénkari Odifíè tári ìnkè kòo tancòumbèe dekoò kóò beke bemáà borè ke dò: Tí náké de yóo tuakèni dii mòmni nè ti yóo yà dè kébanté ke dò nha wétini, kè kutekù kó mudeèmù tóónni.

4 Kè Yesu bè ténké ke dò: Nyénè kòò mòu báá di souté.

5 Ke yé benitíbè péu yó nkòrinimè ke sou nke tú bè tu Kírisi késouté kusùku.

6 Di yóo keemu bè náammè mudòò kpéí nè mu kó kutoweku, kufōwaa mbáá di pí nke yé dè dòmmè kétuakènimu, dè né mu nyí yó ntú kumàнку.

7 Ku mboti bo íté kénkpānnè kutekù kè dikpààtiyuu dii nyité kékpānnè diteri, kè yekòbèe tanni kè ketenkè ñhau.

8 Dè bo ndò kupeitèyonku 55 keté mèè boti onitipòku.

9 Bè bo di fēū nké di kuò, kè iboti imou ndi níú ndi tú mèè kpéí n kabè.

10 Nè de kpéí besùkùbè bo yè nKuyie, kénfiiti betòbè ke bè kòu, kè bè nníí mbetòbè.

11 Kè benitíbèe ànné kéntú bemáà Kuyie mpāānāānti náāmbè késouté kusùku.

12 Kè meyei ndeuke, kè besùkùbè kó medókùmèe yaate.

13 Wèè bo nwéèri kétuake kumàнку Kuyie mbo ò deetè.

14 Bè bo náké Tināānsāàti Kuyie nkpāàtiyuu kpèti kutekù kumou kè ibotíi ti kèè, kè kutekù né deè.

*Bèè tu bemáà Kuyie mpāānāānti náāmbè nè Kírisi tekùbè
(Wénté Mariki 13:14-23 nè Duku 21:20-24)*

15 Kè di yà dii mòmni isòke ìi duò mmeyèncāàrimè, Kuyie mpāānāānti náāntò Danniyeeri do naké ìi kpéí, kè ì bo ikuó dieku, wèè kàà nwèe dōò meyoàmmè nè de kó tināānti.

16 Kè dè sǎ mbèè bo Sudee kó ketenkè bèe coké kédeke yetārè Ìnkè.

17 Kè wèè bo kudànkù, ò báá cúténí kudieku ke bo túóté o kperε.

18 Kè wèè bo kupaku ò báá kò nke bo túóté o yaàbòri.

19 Dè bo nyòùnè benitipòbè bèè pùò nnè bèè tǎ ibí de kó yewe.

20 Mbáánnè Kuyie nkè dè báá tuòkení diyǎǎ miεke, yoo teom̄pùtè yiè.

21 Ke yé de kó yewe meyeñcaàrimè yó ndeumè mediè, me kó kubotí mu nyí ànnè nè Kuyie ndòòmè kutenkù, mè me nyí kraá ke bo ànnè bitì.

22 Kè Kuyie ndo í yààte de kó yewe òmòu na báá yenté. Ku kòbe kù tǎatè bè beè kpéi nte kè kù yè yààte.

23 Kòò mòu di nàké ke tú: Kirisi bo die nyoo cie, di báá tì yie.

24 Ke yé Kirisi tekùbè nè bèè yó ntú bemáà Kuyie mpāñnāñti náam̄bè yóó ànnémè kéndòori tidieti nè òm̄marè cànnè, ke dǎ késouté bá nè Kuyie ntāatè bè.

25 N ti ndi nàkému kè dè mu nyí tuòkení.

26 Kè bè di nàké ke tú: Ò bo dikpáà cuokè di báá kote, kè bè me ndi nàké ke tú: Ò sǎri cie nkudieku miεke, di báá tì yie.

27 Fetaafè ǎǎ mííté mè diyie yièni kèè bíékè kè di taà kèè bíékè kòbeε yà kuwenniku, Onitibire wētīmù yó mme ndò.

28 Decírè duó dè timancònti yóó de ntíí.

Yesu bo nwētínimè o kòbe kpéi

(Wénté Mariki 13:24-27 nè Duku 21:25-28)

29 Dende bàmbà mefēūtīmè bo pēētómè kè diyie sǎuté, bá otànkù ténke bá mpéi, kè siwāā nduòni, kè siwāā diesi sǎntè.

30 De mǎnni kè Onitibire kó mebenkùmèε feiténí keñkè kè ketenkè kó ibotí imòu mè yà kėtiitè yedabùò, kényà Onitibire kè dè cutiní yewetè miεke nè muwērímù diemù nè tikpeti.

31 Kè ditàteheùu kuó mmediè nkòò tǎ nKuyie ntǎrè itemmànke imòu kè yèε tí nhò tǎatè bè.

Mutie bè tu mù fikìè mu kó medonnimè

(Wénté Mariki 13:28-31 nè Duku 21:29-33)

32 Wénténè fikìè kó mutie kó meborime, mù bité dii mǎnni ndi bè ǎǎ bantémè ke dò ndiyǎǎ tǎónni.

33 Mèε botí nku kè di yà dii mǎnni dende kó dimàà, di banté ke dò nhOnitibire tǎónnimù ke bo dibòri.

34 N di náá mmóm̄muo nwe benitibè bèè fòu di mǎnni bè í yóó kù bemòu kè dè mu nyí tuòkení.

35 Keñkè nè ketenkè dè bo pēēté, n náañti me mbáá pēēté bitì.

Kuyie nkuù máá yé Yesu wētini dii mǎnni

(Wénté Mariki 13:32-37 nè Duku 17:26-30, 34-36)

36 Òmòu í yé diyie yoo dimànni ò wētini di, bá Kuyie ntǎrè, bá Kuyie mBire. Kuyie nkuù máá yé de kó dimànni.

37 Dèè do dǎò Nòwee kó dimànni, deε yóó dǎò Onitibire bo nwētínimè.

38 Benitibè do yommu ke yǎ, ke puokú ke puoñkò be bí, kè Nòwee yàa tanè bàtòò miεke, kè fetaafè diefèε tuòkení.

39 Bè do í yièkù timati, kè fetaafè diefè yàa tuòkení kè bè pǎnténè bemòu. Dè yó mme ndò Onitibire bo nwētínimè.

40 Benitidaabè bèdébè bo nwè nke kúútí, kè bèε túóté òmáá kényóu otòu.

41 Benitipòbè bèdébè bo nwē nke naà nkè bèe túóté òmòu kényóu otòu.

42 Ndaikenè tũnké ke yé di í yémè di Yiè nwētini dii yiè.

43 Di yému ke dò nkè teçfètè yiè nyé oyúòkù kàrinì kèè yènkè ò báá yè nkéduò kòo yúókùu pònte o cìètè càù.

44 Kè dè dò mmemme nwākénè ke yé di í yémè Onitibire wētini dii m̀nni.

Otònti bè bànnè wè betòmbè tòbè

(Wénté Duku 12:41-48)

45 Di ndònnè otònti wèè d̀̀̀ri dèè wenni ke cii, bè bànnè wè betòmbè kòò bo mbè duò mmudii ò dò nkè mmù mbè duò ndii m̀nni.

46 Dè bo narike otònti wèè yiè mbo nwētini ke s̀̀ nhò pĩ nho t̀mmù.

47 N di náá mmómmuò nwe, de kóo t̀nti yiè mbo ò bànnè o kpàti timòu.

48 Kè de kóo t̀nti me ntú oyeiwe ò bo yĩ o yiè nyi wētini meçāā,

49 k̀mpuotì betòmbè, k̀neinè tinaaỳ̀̀ti kè bè r̀yo nke ỳ̀ mmènaà.

50 De kóo t̀nti yiè mbo wētini ò í ò bàa dii yiè, ò í dake dii m̀nni,

51 k̀puotì de kóo t̀nti mediè, kóo ẁnnénè meyèmmè mèdèmmè yembè, ò yo nkuò ndè ke cáá nho niì.

25

Besapàmbè tepítè kó medonnimè

1 Kuyie nkpààtiyuu bo ndònnè besapàmbè tepítè bèè do tuóté be fitiyi kénkòri ke bo co be d̀̀u.

2 Kè bè̀̀mmù tu tiyeinti kè bè̀̀mmù cii.

3 Bèè yei nkè bèe túóté be fitiyi bá bè í nsùò mmeftikùò nkéntò.

4 Bèè cii kè bèe cùò mfeftikùò nkésúò nkéntò nè yemátidiè.

5 Be d̀̀u í ncarike ke t̀̀keni kè inuò mbè pĩ nkè bèe duò.

6 Keyènkè cuokè kè bèe p̀̀kè ke d̀̀: Di d̀̀u t̀̀kenimù. Kòtenè kóò co.

7 Kè beè besapàmbèe ente bemòu kèntũnni be fitiyi.

8 Bèè me nyei nkè bèe m̀̀ bèè cii ke d̀̀: Tí p̀̀nè mfeftikùò nsámpò kè ti fitiyi ì d̀̀ k̀kù.

9 Bèè cii kè bèe yete ke d̀̀: Mè í yó nti s̀̀nnè, kòtenè bèè fiiti be borè kédonté.

10 Bèè yei mbè k̀te dii m̀nni mfeftikùò ndommu, kè be d̀̀u tuòkeni kètúóté bèè cii ke bàátí, kè bèe ta mupotúòmmù kó kudieku, k̀kpetinnè k̀páá,

11 kè bèè yei, bèè do k̀te mfeftikùò ndommu kè bèe tuòkeni k̀yú ke d̀̀: Ti yiè nti kpeté.

12 Kòò né bè t̀̀nnéni ke d̀̀: N di náá mmómmuò nwe n yí di yé.

13 Ndaikenè tũnké ke yé di í yémè di Yiè nwētini dii yiè yoo dii m̀nni.

Betòmbè bèt̀̀ti kó medonnimè

(Wénté Duku 19:11-27)

14 Kuyie nkpààtiyuu d̀nnè onitì wèè k̀ri wènwè kupòòkù ke yu o kó betòmbè ke bè̀̀ totì mesò,

15 ke duò nhoketiwè yesòwèrè sikou sinùmmù (500), odérinwè sikou sidé (200), otáánwè tekòtè (100), bá wè o ẁrímù mamè ke itè.

16 Bè duò nwè yesòwèrè sikou sinùmmù kòo yè d̀̀nè kupotaá nkécònte sikou sinùmmù kè yèe ẁnnè tekoupiítè (1000).

17 Bè do duò nwè yesòwèrè sikou sidé kòo me ndòò kécònte sikou sidé kè dèe ẁnnè sikou sinàà (400).

18 Bè do duò nwè yesòwèrè tekòtè (100) kòo kòte kédammù dif̀̀tiri kè yè k̀nnè.

19 Kè dèe mɔnte kè yesɔwèrè yìè nkonni kébeke o tɔmbè kè dɔ bèe ò nàkè bè dɔ̀̀nè mù o sɔwèrè.

20 Bè do duó nwè yesɔwèrè sikou sinùmmù kòo kɔtení ke to tekoupiítè ke dɔ̀: Okóti nte a do n duó nyèè sɔwèrè sikou sinùmmù, né nte sikou sinùmmù tesì n cɔnte sì.

21 Kè mesɔ nyiè ndò: N da pénsiri a tú otɔ̀nti sàawè nwe wèè wetí dèmarè sámpòrè mièke, nè de kpéí m bo da duó ndedierè, kɔtení kè tí ñwè nke yo ndiwèi.

22 Bè duó nwè yesɔwèrè sikou sidé kòo kɔtení ke to yesɔwèrè sikou sinàà ke dɔ̀: Okóti, ñte a do n duó nyèè sɔwèrè sikou sidé, né nte sikou sidé tesì n cɔnte sì.

23 Kè mesɔ nyiè ndò: N da pénsiri a tú otɔ̀nti sàawè nwe, wèè wetí dèmarè sámpòrè mièke, nè de kpéí m bo da duó ndedierè, kɔtení kè tí ñwè ke yo ndiwèi.

24 Bè duó nwè yesɔwèrè tekòutè kòo kɔtení ke dɔ̀: Okóti n sòò yému a yóumè, ke dei tidiiti a í buatí tí, ke kou a í ye nti.

25 Kè kufɔwáá ni mpí nkè n dammú difɔ̀tiri ke ye kùnné, nto a sɔwèrè.

26 Kè mesɔ nyiè nhò nàkè ke dɔ̀: F́ nhotɔ̀nti yeiwe, kutɔ̀nnédíékù, a tú n dei tidiiti n yí buatí tí ke kou n yí ye nti,

27 a tú nné na nhánné n sɔo tedítícfè̀tè mièke kè n na nwētini ke tùóté n sɔo nè mè pèitè mè.

28 Fietenè n do ò duó nyèè sɔwèrè tekòutè kéduó n do duó nwè yesɔwèrè sikou sinùmmù.

29 Ke yé wèè m̀ake bè yóo we nyiémè kòo d̀ake m̀ote, kè wèè m̀ake sámpò bèe dè fiète.

30 Dooténko de kó kutɔ̀nnédíékù ditowáà, dibiinní mièke, ò yó nkuò ndè ke cáá nho nìi.

Tibeéni sɔnti

31 Onitibire bo nwētini d̀iì yìè nè de kpeti, ke neinè Kuyie ntɔ̀rè, ke kari de kpà̀atikàri ñnkè.

32 Kè kutenkù kumou kó benitibèe tíi nho ñ̀kè kòo bè bàte opecenti ò̀̀o batè mèè botí ipe nè sibó.

33 Kè ipe m̀bo o bakù youú kè sibó bo kucà̀nku.

34 Kòo kpà̀ati nàkè bèè bo o bakù youú ke dɔ̀: Kɔtenni d̀indi Kuyie ndò̀̀ bè mesàà nkédi tikpàti kù d̀ò̀̀ tí di kpéí nnè kutenkù kó mudò̀̀rimù m̀nni.

35 Ke yé dikònni do m bomè kè di m pã mudii kè n di, kè sinéyèi nní mbo kè di m pã menie kè n yà, kè nní ntú opò̀̀ kè di n còutè.

36 Kè nní nkpa tiyà̀ati kè di n dátinné, kè nní mmò nkè di ndake n kpéí, kè bè nni nkpeti kè di kòri ke n d̀ou.

37 Bèè d̀ò̀ri Kuyie ndómè kè bèe ò beke ke dɔ̀: Ti Yiè nti da yà ò̀ndaà ndi, kè dikònni da bo kè tí da pã mudii kàa dí? Kè sinéyèi nda bo kè tí da pã menie nkàa yà?

38 Kàa ntú opò̀̀ kè tí da còutè? Kàa nkpa tiyà̀ati kè tí da dátinné?

39 Kàa mmò nkè tí ndake n kpéí? Kè bè nda kpeti kè tí nkòri ke da d̀ou?

40 Kòo kpà̀ati bè t̀énné ke dɔ̀: N di náa mmòmmu nwe, di d̀ò̀ri dèè kó dimàà n kabe sámpòbè bie, di dè d̀ò̀ri m̀nwe.

41 De kó difònkúò kénákè bèè bo o bakù c̀nku ke dɔ̀: F̀utenè m borè d̀indi Kuyie ncò̀̀ bè, tannè muháá mmùù í kò mmu mièke, Kuyie ndò̀̀ mù dibó̀̀ nè di t̀rè de kpéí.

⁴² Kè yé dikònni do m bomè di í nni mpā mudii kè n di, kè sinéyēĩ nni mbo di í nni mpā menie kè n yā.

⁴³ Kè nni nkpa tiyàati di í n dàtinné, kè nni ntú opòò di í nni ncouté, kè nni mmə ndi í ndake n kpéi, kè bè nni nkpeti di í nkəri ke n dóú.

⁴⁴ Kè bèe o beke ke dò: Ti Yiè ti da ya àndaà kè dikònni da bo, kè sinéyēĩ da bo, kàa tu opòò, kàa kpa tiyàati, kàa mə, kè ti né í nda teennè kè bè nda kpeti kè ti í kəri ke da dóú.

⁴⁵ De mǎnni kòo kpàati né bè tēĩné ke dò: Di í dǎò dii mǎnni n kəbe sámpóbè bié nkóò mǎu mesàà, mínwe di í mè dǎò mè.

⁴⁶ Kè bembəe ta muhǎá mmùù í kǎ mmu mieke, bèè dǎòri Kuyie ndómè kè bè mbo mufǒmmu mieke sǎá.

26

Bè dākemè ke bo pĩ nYesu

(Wénté Mariki 14:1-2 nè Duku 22:1-2 nè Isāā 11:45-53)

¹ Yesu dèè dii mǎnni o náànti kénáké o tancòumbè ke dò:

² Di yému ke dò ndè kpáá yewe yèdéé ke diyentébanii tuokeni, dii mieke nke bè yóó fitémè Onitibire, kè bèe dè baaké kudapāati.

³ De mǎnni kè ikuú niùbè kó bekótibè nè dilhei kó bekótibè kè bèe tíi nyikuú niùti diəwè Kaifu cǐtè

⁴ ke bo ya bè yóó yimè kǎpĩ nYesu nè mecii nkékuo,

⁵ kénáké bəmáà ke dò: Ti báá ò pĩ ndibanni mieke ti yàà bo cé ndikpànni benitibè cuokè.

Onitipòkù do còummè Yesu tǔdààrí

(Wénté Mariki 14:3-9 nè Isāā 12:1-8)

⁶ Kè Yesu kote Betannii kémbo Simə tekǎntè cǐtè.

⁷ Bè kári dii mǎnni ke yo nkòo nitipòkù mǎu taroo ke tǔ dimátidènni péiri kè tǔdààrí idiítí dieyi kou píéké di mieke, kòo ò còu nYesu yuu ìnkè.

⁸ Kè Yesu tancòumbèe dè ya kè dèe bè yonke kè bè dò: Ba nképĩ nte kòo cake de kóò tǔdààrí?

⁹ Ti na bá nhò fité idiítí péu ke pǎmmú becǐribàà?

¹⁰ Kè Yesu keè kè bè nàké ke dò: Dè dòmmè kè di caari onitipòkù yèmmè? Ò dǎò dè n kpéi ndè wennimu.

¹¹ Kè yé di yó mbonèmu becǐribè, di me nyí yó nhā ke m bonè.

¹² Ò pǎnke n còu ntǔdààrí ke bo mbaanè n kǔnnimù mmu.

¹³ Mǎmmu nwe n di náámmè kutenkú kuməu bè bo náké dè Tináaṣàati bè bo náké de kóo nitipòkù kpéi nnè ò dǎò dè.

Sudaasi fitémè Yesu

(Wénté Mariki 14:10-11 nè Duku 22:3-6)

¹⁴ De mǎnni kè Sudaasi Isikadiyoti Yesu tancòumbè tepíitè nè bedébe kóò mǎu kote kéya ikuú niùbè kó bekótibè,

¹⁵ kè bè nàké ke dò: Kè n di pĩ nYesu dí n duó nyide?

Kè bèe kaa mmeditibii nspisitaati kóò duó.

¹⁶ De mǎnni kè Sudaasi nwaà dimǎnni sààri ò bo díinnè di kè bè pĩ nYesu.

Yesu nākémè wèè yóó ò fité

(Wénté Mariki 14:12-21 nè Duku 22:7-14, 21-23 nè Isāā 13:21-30)

17 Pɛ̀ɛ̀bè bèè í kɔ̀rɛ̀nè mutie mùù muuti be kó dibanni yiè kètiri yiè, kè Yesu tancòumbèè ò beke ke dò: Á dó ti da bénné de diyentébanni kó mudii?

18 Kè Yesu bè nàké ke dò: Tannè dihei yie nciɛ̀tè, kòò nàké ke dà mí nhokóti n tó m m̀nni dii t̀ónni kè n dó kèdi diyentébanni o c̀iɛ̀tè nè n tancòumbèè.

19 Kè Yesu tancòumbèè doò ò bè nàké ti kébénné diyentébanni kó mudii.

20 Kuyuoku m̀nni Yesu nè o tancòumbèè kè bè nkari ke yo,

21 kòò bè nàké ke dò: Mómumu nwe n di náámmè di kóò m̀ou weè yó n fité.

22 Kòo tancòumbèè yèmmèè caàrè mediè mbá wè kòo ò beke ke dò: Mínwaa n Yiè?

23 Kè Yesu bè t̀ɛ̀nné ke dò: Nè wè ti wènné dibuu, weè yó n fité.

24 Onitibire yóó kúmu kéndònnè ti wàrimè de kpéi, wèè né bo fité Onitibire ò bo ya, de yiè nkè bè do í ò peitè dè na nt̀ũ.

25 Kè Sudaasii ò beke ke dò: Mínwaa Okóti? Kè Yesu ò t̀ɛ̀nné ke dò: A ti mbéi.

Yesu do dáummè Mudisààmù kó ikuó

(Wénté Mariki 14:22-26 nè Duku 22:15-20 nè 1 Kòdenti 11:23-25)

26 Bè yo ndii m̀nni kè Yesu túóté p̀ɛ̀ɛ̀ késante Kuyie nkóò wèri kédúú nho tancòumbèè ke dò: Cáákénè, die ndèè benkú ke dò m p̄a n k̀nti di kpéi.

27 Kòo deè kètúóté febòòfè, késante Kuyie nké bè dúú nke dò: Yà̀nè dimou,

28 deè tu n ỳi, bè yó n kuò kè mèè cóú nkusũkù yei nciɛ̀mmè kpéi, Kuyie nyóó taunnè mè benitibè kumáá.

29 N di náá mmómumu nwe n ténke í yóó yà̀ fínyí kó menàà, kè dè í tú ti bo wènné dii yiè kèyà̀ mepàmmè n cice kpààtiyuu mieke.

30 Bè dèntè dii m̀nni Kuyie nkó yesāā nkédeè kédeke Odifè t̄ari.

Yesu nàkè m̀ o tancòumbèè bè yóó ò fitémè

(Wénté Mariki 14:27-31 nè Duku 22:31-34 nè Isāā 13:36-38)

31 Kè Yesu nàké o tancòumbèè ke dò: Ke nyènkè di bo n yóu dimou ke yé ti wàrimè ke tú: M bo kuò opecènti kè ipèe cíté.

32 N né bo yánté dii m̀nni m bo niitè kè ndi baà Kadidee.

33 Kè Pierii ò nàké ke dò: Bá kè betòbè da yóu bəmou, mí mbáá da yóu bitì.

34 Kè Yesu ò nàké ke dò: N da náá mmómumu nwe ke nyènkè tekote bo nyóó kuó nkàa p̄arikèmu kuce mètáati ke tú a í n yé.

35 Kè Pierii yete ke dò: Bitì, bá kè bè bo n wènnèné kékuo m báá da yete.

Kè betòbè múnke me ndò.

Yesu bantèmè Kuyie mbè yóó ò p̄i nkèè yènkè

(Wénté Mariki 14:32-42 nè Duku 22:39-46)

36 Yesu nè o tancòumbèè kè bèè tuòke dibòri mari kè bè di tu Setisemandee, kòo bè nàké ke dò: Nkarinè die nkè n kote ke bantè nKuyie.

37 Kéneinè Pieri nè Sebedee kó ibi idé, kòo yèmmè keté mè bo caàrèmmè, kòo kòmbùòti duò.

38 Kòo bè nàké ke dò: N yèmmè mèè caàrè mediè mmómòmumme kè dè tonté, nkpaánè die nkè nni íwèínnè kè ti wúó.

39 Kòo détoó sámpó, kénínkú késínné, kébántè Kuyie nke dò: N cice kè dè bo yie fe mbòòfè mēfēūtīmè kofe n déténe, dè bá ntú mí mè dó, dè ntú f̄óó mè dó.

40 Kédeè kénwētinní o tancòumbèè borè ke s̄ó mbè yè nke dúú, kòo nàké Pieri ke dò: Dí í na ke bo nní nwúónnè tewebitè mèmbáá miekaá?

41 Nwúónnè ke báá nKuyie nkè mesoúmmè báá di na, meyèmmè dómu kè tikònti né kpa muwērímú.

42 Kòo wēte kuce medérímè kémbáá Kuyie nke tú: N cice kè dè í yóó yie nkè fe mbòòfè mēfēútímè kòfè n dēténè a dómèè dḁḁ.

43 Kòo nwētini o tancóumbè borè ke sḁ nyinuḁ mbè autè bá bè í na ke bo nwúó nke yè nke duḁ.

44 Kè Yesu wēte kékenté kuce metáámmè kémbáá nKuyie ke baa náá nhò do náá ntì,

45 kēwētēni o tancóumbè borè ké bè nàkè ke dḁ: Di wētē ke duḁmu ke ompuà? Dimònni tḁkemu kè bè bo pī nhOnitibire kédúḁ mbenitiyeibe.

46 Íténè kè ti kote, ntenè wèè yó n fité ke tḁkēni.

Bè do pīmmè Yesu

(Wénté Mariki 14:43-50 nè Duku 22:47-53 nè Isāā 18:3-12)

47 Yesu kpaá ke me nnáá nkè Sudaasi Yesu tancóumbè tēpítè nè bèdébè kóḁ mḁu tḁkēni, ke neínè ditñni ikuḁ niùbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè bè tōnni di, kè di to yese nè yedùrè.

48 Ke sḁ nSudaasi nàké ditñni ke tú kòḁ dḁu nwè koḁ ǎrí, bèe banté ke dḁ nweñwe kóḁ pī.

49 Ò tḁkēni dii mḁnni Yesu borè kóḁ dḁu nke dḁ: Okótì, a kpeñnà!

Kóḁ ǎrí.

50 Kè Yesu ò nàkè ke dḁ: N népoo, a kḁtēni ke dḁ kédḁḁ tì, dḁḁ tì.

De mḁnni kè ditñni munnéni kóḁ pī.

51 Memme bèè do neínè Yesu be kóḁ mḁu nḁtemè disie kéheí nkédate ikuḁ niùti diēwè kóḁ tḁnti toḁ.

52 Kè Yesu ò nàkè ke dḁ: Nḁnne a siè, bèè kpanne yese bè yóḁ kúnè yese nye.

53 A í yé ke dḁ n na nna kébeke n cice kòḁ n duḁnni mie mbàmbà nho tḁrè sikḁu sikḁuáá?

54 Kè m mè dḁḁ, dè né yīme kédḁḁ tì wàri ke yē ndèe dḁḁmè?

55 Kè Yesu deé kébeke ditñni ke dḁ: N tú onitikòḁtì nwe kè di kḁtēni m borè ke to yese nè yedùràá? Nh ò mbomu di borè yewe yemḁu ke duḁ nyitié Kuyie ncḁtè mieke bá di í m pī.

56 Demḁu dè tḁkēni kè dè bo dḁḁ Kuyie mpāānānti náarḁbè do wàri tinti.

De mḁnni kòḁ tancóumbè bemḁu ò yóu kécoké.

Bè bekénèmmè Yesu

(Wénté Mariki 14:53-65 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isāā 18:13-14, 19-24)

57 Kè bèe kḁtēni Yesu ikuḁ wāābè nè dihei yembè tikú dè ikuḁ niùti diēwè Kaifu cḁtè.

58 Kè Pieri ntú nYesu ke diétiri ke yāa tannenko ikuḁ niùti diēwè kó kudankú kénkari tihāāpḁnti borè ke bo yà dè yóḁ dḁḁmè.

59 Ikuḁ niùbè kó bekótíbè nè dibeéntñni, kè bè nwanti Yesu nu ndḁḁ tì, tì bo nte kè bèe ò kḁ.

60 Kè benitibè péu nkḁrini ke náá nhò nu ndḁḁ mèè yei bá be teti í mmáá, kè dè mboni kè benitibè bèdébèe béi nke dḁ:

61 Oniti yie mbéimmu ke tú ò bo na kēpḁnte Kuyie ncḁtè kēwētē ké tè maá yewe yētāāti mieke.

62 Kè ikuḁ niùti diēwèe íté kébeke Yesu ke dḁ: A í yóḁ tēnnè timati benitibè bie nyē nha dḁḁ tì ñnkàá?

⁶³ Kè Yesu nɔ́éké kè ikuó nùtì diewè dò: Kuyie mbomu, nè kuú kó diyètìrì ndi n da békúmè ke tú á n náké timóm̄m̄nti, f̄s̄s̄ tu Kirisi Kuyie mbiraà?

⁶⁴ Kè Yesu ò tè́nné ke dò: **Ξε**, a tì mbéi, n né di náámmu ke tú di bo yà Onìtìbire kè dè kàri Kuyie mmuwērímú mum̄ou yìè mbakù yoú, kè dè yà kè dè cutinì nè yewetè.

⁶⁵ De m̄nn̄n̄i kè ikuó nùtì diewèe kēté o yaàbòrì ke dò: Ò s̄áá nKuyie nku, ti ténke í dò nkémbaa wèè bo náké ò d̄d̄ mèè yei. Di kèèmu di móm̄m̄mbè ò s̄áámmè Kuyie, di yèmmè dòm̄me?

⁶⁶ Kè bèè ò tè́nné ke dò: Ò dò nkékuomu.

⁶⁷ Kè bèè nsuu ò ìkè tinónt̄ōt̄i koò dukù yenaçèkuute, kè betòbè ò bèmmu ke tú:

⁶⁸ F̄s̄ nKirisi náké wèè da poté.

Pieri do pàrikemè ke dò ò í yé Yesu

(Wénté Mariki 14:66-72 nè Duku 22:56-62 nè Isāā 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Kè Pieri baa nkari kudankù mièke, koo nitipotōnti m̄ou ò náké ke dò: A múnke do neínèmu Yesu Nansarēti kou.

⁷⁰ Kè Pierii parikè ke dò: N yí yé a dó ke n náké tì.

⁷¹ Kéitè kényeti, koo nitipókù t̄ou ò yà, kénáké bèè dè bo ke dò: Onitì yie mmúnke do neínèmu Yesu Nansarēti kou.

⁷² Kè Pieri tó yete képarikè ke dò: Bitì, n yí yé de koo nitì!

⁷³ Kè dèè yíe s̄amp̄ò, bèè dè bo kè bèè náké Pieri ke dò: A mènke tú Kadidee kou nwe, ti bantému a náahtì.

⁷⁴ De m̄nn̄n̄i kè Pierii d̄oke yíe képarikè ke dò: N yí yé de koo nitì.

De m̄nn̄n̄i kè tekote ke kuó.

⁷⁵ Kè Pierii dentení Yesu do ò náké tì ke dò: Tekote bo nyóó kuó nkàa pàrikè kuce mèt̄āti ke tú a í n yé. Kè Pieri yè kénkuò mmediè.

27

Bè do dàkemè ke bo kuó Yesu

(Wénté Mariki 15:1 nè Duku 23:1-2 nè Isāā 18:28-32)

¹ Ikuó niùbè kó bekótìbè nè dihei kó bekótìbè kè bèè tíí ndikūnweh̄n̄i s̄èi kédake ke bo kuó Yesu,

² kóò boú kékote kédúú mPidati Odommu k̄obe kóò kum̄andáà.

Sudaasi do n̄n̄n̄mè omáa

(Wénté Yesu T̄ōrè 1:18-19)

³ Sudaasi wèè fité Yesu ò yà d̄ii m̄nn̄n̄i bè yóó kuómè Yesu kédemmu mediè, ke t̄énné medít̄ibii nsipísit̄āati kédúú nyikuó niùbè kó bekótìbè nè dihei kó bekótìbè ke dò:

⁴ N d̄d̄ mèyei mme ke di fitèné wèè í cààrè m̄mamù kè di bo kuó. Kè bèè ò tè́nné ke dò: Ti kpeti í bo, dè tú a kpeti nti.

⁵ Kè Sudaasii út̄ro idíítì Kuyie nɔ́ètè mièke k̄eyè kékote kénúnné omáa.

⁶ Kè ikuó niùbè kó bekótìbèe kouté de kó idíítì ke dò: Ti kó ikuó í yie nti bo ò ànnémè Kuyie nɔ́ètè kó dit̄ou mièke, ke yé mukūũ nkó idíítì nyimè.

⁷ Kè bèè wènné kénáké, kè ò t̄òtè kédontèné oyaamari m̄ou kó kupaku ke bo nkūri bep̄d̄bè.

⁸ Deè kpéi nte kè bèè yu de kó kupaku nè yíenn̄i ke tú: Mukūũ nkó kupaku.

⁹ Mem̄me kè d̄e d̄d̄ Kuyie mp̄ān̄āahtì náaht̄o Sedemii do náké tì ke dò: Bè t̄òtè medít̄ibii nsipísit̄āati Isidayeeriibe do ò taá nyi,

10 ke donténè oyaamarì paku kèndonnè ti Yiè nKuyie ndo tì nàkémè.

Bè do kàtenèmè Yesu Pidati borè

(Wénté Mariki 15:2-5 nè Duku 23:3-5 nè Isāā 18:33-38)

11 Kè bɛɛ kàtenè Yesu Pidati Odommu kɔbɛ kóo kùmàndáá borè kóo ò beke ke dɔ: Fɔ́ tǔ Sifubɛ kóo kpàátáá? Kè Yesu dɔ: Ɛɛ, a ti mbéi.

12 Ikuú niùbè kó bekótíbè nè dihei kó bekótíbè kè bè nwátiri Yesu, ò me nyí mbè tɛ́nè timati.

13 Dɛ mǎnni kè Pidatii ò beke ke dɔ: A í yo bè tu a dǎò mèè yeinaà?

14 Bá Yesu í nhò tɛ́nè timati kè dɛɛ ò di mɛdiè.

Bè do fɛ́ǔmmè Yesu

(Wénté Mariki 15:6-15 nè Duku 23:13-25 nè Isāā 18:39-19:16)

15 Bá dii yentɛbanni kùmàndáá do ɔ́ fɛ́ nkukpetínkù kumáá ndi ditǎnni yɛ nwèè fɛ́ nkù.

16 Kè sǎ nkukpetínkù makù bo dikpetintou kè bè kù yé bɛmɔu kè ku yètiri tu Barabaasi.

17 Kè Pidatii beke ditǎnni ke dɔ: Di dǎo n fɛ́ nwe, Barabaasa kè Yesu bè tǔ wè Kirisi?

18 Kè yé ò do yémèmu ke dǎo mbè pǎ nYesu bɛ miɛke ò péi mèè kpéi nke.

19 Kè bè nkpaá ke bekù kè Pidati pokùu tǎnni kè bèɛ ò nàké ke dɔ: A báá ta oniti yie nkpeti ò í cààrè mùmamù, ke yé nh àkènèmè tidòuntì keyènkè kie nho ìnkè.

20 Ikuú niùbè nè dihei kó bekótíbè kè bè nsukíi benitibè ke tǔ: Di yí bèè fɛ́ mBarabaasi kékuo Yesu.

21 Kè Pidatii yíé ké bè beke ke dɔ: Bédé memme n fɛ́ mbɛ we? Kè bè dɔ: Barabaasi!

22 Kè Pidatii bè beke ke dɔ: N né bo yíme Yesu bè tǔ wè Kirisi? Bɛmɔu kè bè dɔ: Baaké we kudapáátí!

23 Kè Pidatii yíé ké bè beke ke dɔ: Ò dǎò òmmɛ yei? Kè bè dɔke píèké ke dɔ: Baaké we kudapáátí!

24 Kè kutoweku dɔke déúkú kè Pidatii banté ò í yóó namè ké dǎò timati kéyɛnté menie nkénite ditǎnni ìkè ke dɔ: N yí te onitisàù yie nkó mukúú, di kpeti nti.

25 Kè benitibè bɛmɔuu ò tɛ́nè ke dɔ: O kó kusínkú tí do tǎnti nè ti bí.

26 Mémme kè Pidatii fɛ́ mBarabaasi kéduó nkè bèɛ puotí Yesu yedá, kédeè kòo wè mbè duó nkè bè bo ò baaké.

Tihāpǎnti do daúmè Yesu

(Wénté Mariki 15:16-20 nè Isāā 19:2-3)

27 Kè tihāpǎntii ò kàtenè Pidati cǎtè kǎtí ndihāpǎntǎnni dimɔu kóo munné,

28 kédeite Yesu yàtì kóò dàtǎnné diyààbòri wǔsǎri,

29 kéduwke ipo kó dipii kóò óó, kóò pii nho nòutɛ youte kupàtì kénnínkú ò ìkè kóò daú ke tǔ: A kpènnà Sifubɛ kóo kpàátì!

30 Ke suu ò ìkè tinóntǎutì ke puotì ò yuu kuhāri.

31 Bè ò daá dii mǎnni kédeè kédeite ò yaàbòri wǔsǎri kéwɛtɛ kóò dàtǎnné ò yàtì kénkǎrinè ke bo baaké.

Bè baakémè Yesu

(Wénté Mariki 15:21-32 nè Duku 22:26-43 nè Isāā 19:17-27)

32 Bè yènni dii mǎnni dihei kéconè Simǎ Sidenni èi kóo niti kóò pírinè muwèrimú kéduó nkòo tǎ Yesu dapáátí.

33 Kè bèɛ tuwke dibòri mari kè bè di yu ke tǔ Kodikotaa dèè tu kuyukóú.

34 Kè tihāpàntii ò duós mmènie mmèè kòorenè mutie mùù kòù kuyonku, kè Yesu yááké kéyete bá ò í nyà.

35 Kè bèè ò baaké kudapāāti ìnkè kētāā tété kětoti ò yààti,

36 kédeè kénkari koò bà.

37 Kéwāri te dabēetè ìnkè mùù kpéi nte kè bè ò baaké ke dò: Yie nweè tu Sifube kóo kpààti kédanne kudapāāti yómmè.

38 Kè bèè baakénè benitikòùbè mabè bèdébè kóo pèènnè yie nho bakù youò otòù kucānku.

39 Kè bèè ìnpēnkù koò sǎǎ nke bókii yeyo ke tú:

40 Fǎ nwèè sòò yī a bo pònte Kuyie ncīètè kéwēte kè tè maá yewe yētāāti miēke, deēté amáà! Kàa tu Kuyie mBire nde, cúténi kudapāāti ìnkè.

41 Kè ikuò niùbè kó bekótibè nè ikuò wāābè nè dihei kó bekótibè kè bè múnke nho daú ke tú:

42 A deēté betòbè a me nyí na ke deēté amáà, kàa tu Isidayeeriebe kóo kpààti nwe, cúténi kudapāāti ìnkè ke ti né na kéyie nha kpēti.

43 A mè ndómè Kuyie nku, kè kù da dómu kù tū nda deēté ke yé a yēmme a tú ku Bire nde.

44 Bè do baaké bèè nitikòùbè kóo pèènnè, kè bè múnke mme nhò sǎǎ.

Yesu kumè

(Wénté Mariki 15:33-41 nè Duku 23:44-49 nè Isāā 19:28-30)

45 Diiyè còmúmú dii mōnni yeyo kè dēe biite ketenkè kemou, kémbi ke yàa tuākenè tewebiètè mètāāti.

46 Tewebiètè mètāāti mōnni, kè Yesu kuò mmediè ke dò: Edoyii, Edoyii, damasabatannii! (Dèè tu Kuyie, Kuyie, dè dōmme kàa n you!)

47 Bèè dè bo kè bèmabèe keè ke dò: Ò yu Edii nwe.

48 Kè be kòò mōu coké kéméúnni disòsùò menéyāā nkécóó nkuhāri yómmè kéyoutoo Yesu koò bo yǎ.

49 Kè bèmabè nnáá nke tú yóu kè ti yà kè Edii bo kōtení kóò deēté.

50 De mōnni kè Yesu wēte kékuò mmediè nkétōte.

51 Kuyāákù kùù do pí Kuyie ncīètè miēke ikuò nenti bo kùù fáá kè kùù kētè ku yuu nè ku fūñní, kè ketenkèe sǎntè kè yepèrèe puo.

52 Kè ifōtii pootè kè besūkùbè bèè do dó Kuyie nke ku kè bèè yántè,

53 Yesu yǎntè dii mōnni kédeè kè bèè ta Sedisadēmmu kè benitibè péuu be yà.

54 Odommu kòbe kó kuhāpònkù nè tihāpònti teti nè ti bè do baa Yesu fōti kè bèè yà ketenkè sǎntēmè nè dèè kó dimàà dòò kè kufōwāá mbè autè kè be dò: Onitii yie mmēnke tú Kuyie mBire nde.

55 Ke sǎ mbenitipòbè mabè péu bèè do neitinè Yesu ke pí nho tōmmú ò bo dii mōnni Kadidee kè bè còmúmú medétimè ke wúónni.

56 Bèè kó bèmabè tu: Maari Makitadaa kou nè Maari Isaku nè Sosefu be yō nè Sebedee kó ibi yō.

Bè kūnmémè Yesu

(Wénté Mariki 15:42-47 nè Duku 23:50-56 nè Isāā 19:38-42)

57 Kuyuoou mōnni kè tikpāti yiè mmōuu tuākení kóo yètiri tu Sosefu Adimatee eì kou, kòo tu Yesu kou.

58 Kòo kòte kémāò dinùù Pidati ke bo túóté Yesu, kè Pidatii duós nkè bèè wè nhò duós.

59 Kè Sosefuu túóté Yesu kòò pǎũ nkuyaaàákù,

60 kóò dǎu wenwe Sosefu ò keú kùù fōti pānkù ke bíe nditári kēpoo nkéitè.

61 Kè Maari Makitadaa eì kou nè Maari tòu kè bè dè bo ke kari ke co kufōti.

Tihāapònti bàamè Yesu fōti

62 Kè dèe wenté bè ɔɔ bénné dīi yiè teom̄pùtè kó mudīi kó kukūnwentóo, kè ikuó niùbè kó bekótíbhè nè Fadisīēbe kè bèe kote Pidati cīētè ke dò:

63 Okóti, ti kpaá yému de kó siyáábisi yiè nsòò kpaá fòu ke náá nti ke tú ò bo kú ke yánté diyè tāánni yiè.

64 Duó nkè bè mbaa o fōti ke dò yewe yētāāti, o tancòumbè yàà bo sari mèè kpéi nkòò dèite késoutè ke dò: Ó yánté, kè dè dòò memme de kó siyáábisi bo pēēté siketisi.

65 Kè Pidati dò: Dè wenni, ntenè tihāapònti, kotenè ké ti bannè kè ti mbaa kufōti mesàà ndi dó mèè boti.

66 Kè bèe kote kópoo nkufōti mesàà nképōnné kédeè kébannè tihāapònti.

28

Yesu yántémè

(Wénté Mariki 16:1-10 nè Duku 24:1-12 nè Isāa 20:1-10)

1 Kè Sifube kó teom̄pùtèe pēēté kè Maari Makitadaa kou nè Maari tòu kè bè nkari dimáási yiè dikūnweñni Sifube kòò tōnketè yiè ke bo siéké Yesu fōti.

2 Kè bè nyóó daate kè ketenkè sántè mediè, kè Kuyie ntōnni cùténì ke pòòtè ditári ke kari di ìnkè,

3 ke pīti ke dò nfetaafè ɔɔ mííté kè dè ndòm̄mè, kè di yààti péi ke dōnnè tipààkònti.

4 Kè kufōwáa nhauté tihāapònti kè ti ñkpeuti ke duò ke dò nti ku.

5 Kè Kuyie ntōnni náké benitipòbè ke dò: Díndi bá nyīèkù n yému ke dò ndi wanti Yesu nwe bè sòò baaké wè,

6 kéndōnnè ò sòò di nàkémè ke dò ò bo yánté, ò yántému, ò í bo die, kōtēnní kényà ò do duó dè,

7 kékote mecāā nkénáké o tancòumbè ke dò ò yántému ke di niiténè Kadidee di yóó ke nhò yà. N do mōke tinti ke bo di náké.

8 Kè bèe íté mecāā nkufōti borè nè kufōwáa, kè kuyēñnaati diekù wēte ke bè bo. Kè bèe coké kénkari ke bo náké Yesu tancòumbè dèè dòò,

9 ké nyóó daate kényà Yesu kòò kèrínì be ìiké ké bè dōu nke dò: Di kpeñnàà?

Kè bèe nínkóo o ìiké kòò dōu.

10 Kòo bè náké ke dò: Kufōwáa mbá ndi bo, kōtēnní kénáké n tancòumbè kè bèe kote Kadidee bè yóó ke nni n yà.

Bè do yēm̄mè tihāapònti báá náké Yesu yántémè

11 Kè benitipòbèe íté kénkūnti, kè tihāapònti tii do baa kufōti kè ti kó timatīi kote dihei miēke, kénáké ikuó niùbè kó bekótíbhè dèè dòò.

12 Kè ikuó niùbè kó bekótíbhè nè dihei kó bekótíbhè kè bèe tíi nkénáké kéduó ntihāapònti idííti mediè,

13 ke dò: Di yī o tancòumbè beè kàtēni ke s̄s̄ ndi yē nke duó kè bè ò tùóté.

14 Kè kùmandáa ti kèè ke dó ke di pī nti bo ò barmú kòò di yóu.

15 Kè tihāapòntii yie mbè yē mmù, kécōuté idííti kè de kó tináañti pité Sifube cuokè ke kpaá bo nè yiénni.

Yesu do tēm̄mè o tancòumbè

(Wénté Mariki 16:14-18 nè Duku 24:36-49 nè Isāa 20:19-23 Yesu Tōrè 1:6-8)

¹⁶ Kè Yesu tancóumbè τερπίτè nè omáà κότε Kadidee kó ditāri ĩnkè, Yesu do yě mbè yóó mǎá dè.

¹⁷ Bè ò yà dìi mǎnni kénínkóo o ìikè kóò dǎu, bá nè memme bèmabè í nyie ke dǎ nYesu nwe.

¹⁸ Kè Yesu bè tǎónnè ké bè nǎké ke dǎ: Kuyie nni nduómmu muwērímu múmǎu ketenkè ĩnkè nè keĩnkè miēke.

¹⁹ Kǎtenè kutenkù kumǎu, kéwǎá nyibotí imǎu miēke n kó betūmbè, ké m bè ãǎ bǎtēmmù Cice nè debire nè Muyaánsǎámù be yètiri,

²⁰ ké bè nǎké ké bè ntū n di duó nyii tié nyimǎu. N yó ndi bonèmu yemǎrè yemǎu kè kutenkù yǎa deènè.

Mariki wārimè tináaṅsààtì Di mpátíri tɔ tii náaṅtì

Yesu tancòumbè τειπίτè nè bedébé kòò mǎu bè tu wè Mariki weè wàri di mpátíri. Ò do tú Sedisademma εὶ kou nwe, kòò yǎ yètiru tu Maari (Yesu Tǎrè 12:12). Bè í nàké o cice yie kpeti. Mariki kó dipátíri dii tu dipátíri dii kēñni tináaṅsààtì kó yepáte mieke.

Mariki kó dipátíri ò di wàri Odommu kǎbe kpéi nke, ke bè náa nKirisì tumè ti Yiè nKuyie nkóò tǎnti kù tǎnni wè kòò bo pǐ nKuyie nkó mutǎmmú, de kó dipátíri wàri ke náa nYesu pǐ mmùù tǎmmú mmu, Kuyie mpāānāaṅtì náaṅbè nàké mùù kpéi (Esaii 42:1-21, 49:1-7). Mariki né dǎke íkú tii ìnkè ò wǎù dii mǎnni o pátíri tii tu: Tidieti Yesu dǎò tì, tii benkú ò tumè Kuyie mBire.

Di mpátíri náaṅtì duó ke dòmmè

1. Isāā-Batiisi náammè Kuyie nnáaṅtì nè ò ānnémè Yesu bātémǎmù (1:1-13)
2. Yesu otǎnti pǐ mmùù tǎmmú (1:14-13:37)
3. Yesu otǎnti yiemmmè Kuyie nkpeti ke yàa kúnè (14-15)
4. Yesu otǎnti yǎǎntémè ke na mukǔǔ (16)

Isāā-Batiisi náammè Kuyie nnáaṅtì

(Wénté Matie 3:1-12 nè Duku 3:1-18 nè Isāā 1:19-28)

¹ Kuyie mBire Yesu Kirisì kó Tináaṅsààtì keténè,

² Kuyie ndo nàké tinti ku pāānāaṅtì náaṅtò Esaii ke dǎ:

N yóó duónkomu n kóò tǎnti

wèè yóó niité kétũntè a ce.

³ Weè pǐèkù dikpáà mieke ke tú:

Tũntenè ti Yiè nkó kuce,

séinnè o ce.

⁴ Tii dǎò Isāā-Batiisi bo dii mǎnni dikpáà mieke ke náa nke tú: Duónnè kè bè di dǎò bātémǎmù dèè benkú ke tú di dèmmu di yei, nkéceete, kè Kuyie nhūtè di yei ndi dǎò mè.

⁵ Kè Sudee kó kutempè nkǎbe bemǎu nè Sedisademma kǎbe bemǎu kè bè nkǎròo o borè ke dáanko be yei nkè Isāā bè āā bātémǎmù kukó Suditēē mmieke.

⁶ Kè weè Isāā ndáátì diyaǎbòri dii dùòkénè yòyó kó ticiti ke bou fenaàkǎñfè o ka, kòò kó mudii ntú ico nè ticieti.

⁷ Kòò nnáa nke tú: Wèè n tũnni ò deumu ke m pēētè n yí tǎòke m bo sínnémè kēūtè o neūtì.

⁸ Mí n di āā bātémǎmù nè menie mme, kè wenwe bo ndi āā bātémǎmù nè Muyaánsààmù.

Bè ānnémè Yesu bātémǎmù nè dibǎò ò bennémè

(Wénté Matie 3:13-4:11, nè Duku 3:21-22, 4:1-13 nè Isāā 1:31-34)

⁹ De kó dimǎnni kè Yesu yènni Nansarèti, Kadidee kó kutempè, nke Isāā-Batiisii ò ānnè bātémǎmù kukó Suditēē mieke.

¹⁰ Ò yètini dii mǎnni menie mmieke kè tiwetii kpeté kè Muyaánsààmùu cùténì o ìnkè ke dònnè dikpetinónkperi.

¹¹ Kè bèè keè metammè mamè yènnimè kēìnkè ke tú: A tú m bire nde kè n da dǎ mesàà, ke da tá mediè.

12 Dɛndɛ bàm̀bà nkè Muyaánsààm̀u tanné Yesu dikpáà miɛkɛ.

13 Kòo kè d̀ò yɛwɛ sipísìnàà kè dibòò ò beú, kòo bo tikpasĩnti miɛkɛ kè Kuyie ntòrè pĩ nho tòm̀m̀.

Yesu yumè o tancòumbè kètìbè

(Wénté Matie 4:12-22 nè Duku 4:14-15, 5:1-11)

14 Bè kpetíninè dii m̀ǹnni Isāā kè Yesu kɔtɛ Kadidee kénnaá Tináańsàati Kuyie nkpeti kɛ tú:

15 Kuyie ndo nàkè dii m̀ǹnni kpéi, dii t̀uòkɛ, kè k̀ù t̀òóté kɛ bo kanne ku kpààtiyuu, ceetenè di borimɛ ḱyie nTináańsàati.

16 Diyìè mari kè Yesu m̀pɛkè Kadidee kó m̀niɛ nnùù ḱyà Siməə nè o nantè Āntidee kè bè buò mmuyĩnditím̀u m̀niɛ, kɛ ýé bè do t̀úmè beyĩnwambè mbɛ.

17 Kè Yesu bè nàkè kɛ d̀ò: N t̀unnenè kè n di d̀òò bɛnitìwambè.

18 Kè bè p̀ankɛɛ yóu bɛ yĩnditìrè kóò t̀unne.

19 Kè Yesu yíé d́étóo ḱyà Sebedee kó ibí Isaku nè o nantè Isāā kè bè m̀unke bo bɛ dabɛk̀ù miɛkɛ kɛ d̀òri bɛ yĩnditìrè.

20 Kè Yesu bè yu kè bè p̀ankɛɛ yóu bɛ cice Sebedee nè bɛtòmbè kudabek̀ù miɛkɛ kóò t̀unne.

Yesu bètìmè dibòò onitì miɛkɛ

(Wénté Duku 4:31-37)

21 Tɛòm̀p̀utè yìè Yesu nè o tancòumbè kè bèɛ kɔtɛ Kapennaummu, kè Yesu ta kutíintouku kénnaá m̀bɛnitìbè Kuyie nnáańti.

22 Kè d̀ɛɛ bè di m̀ediè nnè ò bè náà mmèè botí, kɛ ýé ò do í bè náammè ikuò wāábè kōmɛ, ò do bè náánnè muwērím̀u mmu.

23 Kɛ s̀s̀ nhonitì m̀ou bo dɛ miɛkɛ kè dibòò mari ò ta, kòo kuónko kɛ d̀ò:

24 Ti kpeti d̀omme Yesu Nansarɛti kou, a k̀tɛní kɛ bo ti kuòmaà? Ti ýɛmu kɛ d̀ò nha tú Kuyie ntònni wè, wèè kpa mɛyɛi.

25 Kè Yesu di péi nke d̀ò: Cíéké ḱyè onitì yìè mmíɛkɛ!

26 Kè dibòò kpekii dɛ kóo nitì ḱkuónko m̀ediè nkéyè.

27 Kè d̀ɛɛ di bɛnitìbè bɛm̀ou, kè bè mbékú bɛtòbè kɛ tú: Ba nni mmu die? Tináańp̀antì mati b́enè! Ò m̀òkɛ muwērím̀u kɛ péinko yebòkè kè yè d̀òri ò yè mm̀.

28 M̀em̀mɛ kòo yètìrìi p̀ankɛɛ faité Kadidee kó ketenkè miɛkɛ.

Yesu do miék̀unnɛmè bɛmuɔmbɛ péu

(Wénté Matie 8:14-17 nè Duku 4:38-41)

29 Bè ỳenni dii m̀ǹnni kutíintouku kè Yesu ńkòri Siməə nè Āntidee bɛ c̀fètè kè Isaku nè Isāā kè bèɛ ò neinè,

30 ḱéns̀s̀ Siməə pokù ỳ m̀ò nkòo k̀ńnti tònni m̀ediè kòò duó kè Yesu tuòkoo kè bè p̀ankɛɛ ò nàkè o kpéi.

31 Kè Yesu k̀otoo ò duó d̀è, kɛ pĩ nho ǹòutè, kóò ínní, kòo miɛtè kòo k̀ńnti bonkɛ, kòo waá mmudii kè bè duó kè bèɛ di.

32 Diyìè ta dii m̀ǹnni kè bè ńtəu bɛmuɔmbɛ bɛm̀ou nè yebòkè ta bè.

33 Diheì k̀obɛ bɛm̀ou kè bè ntikoo ò bo t̀èè c̀fètè miɛkɛ dibòri nùù.

34 Kè Yesu miék̀unne bɛmuɔmbɛ péu bèè do m̀ò mmum̀omm̀ú mubotí mubotí ḱɛbeti yebòkè péu ỳèè do ta bɛnitìbè, ò í nyie nkè yè bo nnáá kɛ ýé ỳè ò ỳém̀em̀u.

Yesu do náantɛmè Kuyie náańti Kadidee kó mutɛntáá

³⁵ Kukūnwentóo kè dè kpáá bi mediè, kè Yesu íté kékenténè sicéí kémháá nKuyie.

³⁶ Simáa nè o népobè kè bèe kote o wammù.

³⁷ Bè ò yà dii mǎnni kòò nàkè ke dò: Benitibè bemou da waammu.

³⁸ Kè Yesu bè nàkè ke dò: Ti kotenè tipítì teti sihekési mieke kè m bè nàkè Kuyie nnáaanti, ke yé deè kpéi ntemè kè n kòteni.

³⁹ Memme kòo ícenti Kadidee kó ketenkè kemou ke náante Kuyie nnáaanti titíntouti mieke, ke beti yebòkè yèè ta benitibè.

Yesu miékunnemè dikònni

(Wénté Matie 8:1-4 nè Duku 5:12-16)

⁴⁰ Diyie mari kè dikònni mari kotení Yesu borè kénínkóo o ìkè kòò bántè ke dò: Káa dó a bo na kè m miékunne kè n wenke.

⁴¹ Kè mesémmeè pí nYesu kòo youte o nòutè kòò kàákè ke dò: N dómu, mieté kéwenke.

⁴² Dende bàmbà kè tikòntii deè kòo wenke.

⁴³ Kè Yesu pánkeè ò cau nweti weti ke dò:

⁴⁴ A háá yie nkénákè òmòu dèè dód, kote kébenke a máá ikuú nùtì, kédóò Mòyiisi dóu nyii kuó, kè deè benke benitibè bemou a mietéme.

⁴⁵ De kóo niti ítóo dii mǎnni kénnáantoo de kó tináaanti kè ti pité tipítì timou, nè de kpéi mbá Yesu ténke í nna ke ta dihei mari, kэмbo mekentimè kè tipítì timou kòbe kòròo o borè.

2

Yesu miékunnemè kuhòkù

(Wénté Matie 9:1-8 nè Duku 5:17-26)

¹ Kè dè dò yewe mayè kè Yesu wète Kapennaummu, kè bèe keè ò bomè tecfètè matè.

² Kè benitibèe tíinko péu bá mefiè nténke í nkpaá nè ditowaào, kè Yesu mbè náa nKuyie nnáaanti.

³ Kè benitibèe mabèe tuokení bèndà ke to kuhòkù.

⁴ Ditínni deu mèè kpéi bè í nna kè kù tuokení Yesu borè, ke yóu kédeke kéduute timùmmùnti Yesu berínè dè, ke cūũnko be òkù nè ku dóu.

⁵ Kè Yesu nwúo mbè támè ke dò nhò bo kù miékunne, kénákè kuhòkù ke dò: M bire n da cífemmu a yei.

⁶ Ke só nyikuú wāàbè mabè dè kàri, kéntoti be yèmmè ke tú:

⁷ Dè dòmmè kòo niti yie ndàátì ke náa mmie mboti? Ò càari Kuyie nyètiri ndi, kè dè í tú Kuyie mmáa we mbo na kécífè mmeyei?

⁸ Kè Yesu pánkeè bantè bè toti ti be yèmmè, kè bè beke ke dò: Dè dòmmè ke di toti meyèmmè memme kó kubotí?

⁹ Ǽnde í yóu nè detèrè? M bo yímè bè da cífè nha yeinaa, kè m bo yímè íté kétéóté a dóu kékété?

¹⁰ N né dó kè di bantému ke dò nhOnitibire mǎke muwèrimú ketenkè ìnkè ke bo na kécífè mmeyei.

¹¹ Ò me nyí kénákè kuhòkù ke dò: Íté kétéóté a dóu kékò, kè mii me nyè.

¹² Ò béi memme kè kù pánkeè íté kétéóté ku dóu kè benitibè bemou nkù wùò nkè kùu yè, kè deè bè di bemou, kè bè ndéúkũnko Kuyie nyètiri ke tú: Ti mu nyí yà die mboti nè ti bomè.

Yesu yumè odàmpóòcòutìwè màù bè tu wè Defii
(Wénté Matie 9:9-13 nè Duku 5:27-32)

¹³ Kè Yesu wēte kényè kèmpéké Kadidee kóo dàmmèrì nùù ke kunitisũkù níkòòo o borè kòò bè tiè.

¹⁴ Ó pēnké dii mǎnni kényà Adifee kó ðebire Defii kòo kàri bèè còú dàmpóò be kóo biròò, kè Yesu ò yu ke dò: N tũnne!

Kè Defii íté kóò tũnne.

¹⁵ Yesu nè o tancòumbè kè bè níkari Defii cǐtè ke yo, ke wēnnè bèè còú dàmpóò nè benitibè tǎbè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè, ke yé benitibè do bè tũmmè péu.

¹⁶ Ikuú wāábè Fadisiēbe kó fenafe kǎbe yà dii mǎnni kè Yesu wēnnè bèè còú dàmpóò nè benitibè tǎbè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè ke yo, kèbeke o tancòumbè ke dò: Dè dòmme kòo wēnnè bèè còú dàmpóò nè mufòmму yeimu yembè ke yo?

¹⁷ Kè Yesu keè kè bè nàké ke dò: Dè í tú bèè kǎnti naati beè wanti otánti, beumǎbe beè wanti otánti. N yí kǎtēní ke wanti bèè yèmmè dò mbè wenni, n wanti bèè banté bè mbe ke dò mbè tu benitiyeibe.

Menubóummè
(Wénté Matie 9:14-17 nè Duku 5:33-39)

¹⁸ Diyie marì kè Isāā-Batiisi kó betancòumbè nè Fadisiēbe kǎbe kè bè mboú dinùù, kè benitibè mabèe kǎte kèbeke Yesu ke dò: Dè dòmme kè Isāā-Batiisi tancòumbè nè Fadisiēbe kǎbe kè bè bou dinùù bá fǐ nkǎbe í bou.

¹⁹ Kè Yesu bè tēnné ke dò: Di yèmmè dò nhoniti tóú dii mǎnni o pokù o népobè bo na kébou dinùù kòo kpaà bè bonàà? Biti! Bè báá na kényóu mudii ò bè bonè dii mǎnni.

²⁰ Dè kó ye we kpaanímu kè bè bo ðeite wèè tóú o pokù, kè ðe yeiè tũðke bè bo bóú dinùù.

Depànnè nè ðekótírè kó tináaanti

²¹ Bè ǎǎ í nyá nkuyaàpànkù kukótíkù ìnkè, kàa mè dǎò kupànkù bo yũú nkukótíkù kè ðikētíri ðake ðeuke.

²² Bè ǎǎ í ncũǎ menaà mpàmmè tidòuti kóti kàa mè dǎò tidòuti bo pote, kè menaà ncake nè tidòuti ðemou. Menaà mpàmmè dò nkéncũǎ tidòuti pànti nti.

Yesu weè baké teomputè
(Wénté Matie 12:1-8 nè Duku 6:1-5)

²³ Teomputè matè yeiè kè Yesu mpēnké ðepaa mmarè mieke, kòo tancòumbè nkááte tidiiti.

²⁴ Kè Fadisiēbeè ò nàké ke dò: Wénté a tancòumbè dǎòri ðè, ba nkpréi nte kè bè dǎòri ikuú yete ðè teomputè yeiè?

²⁵ Kè Yesu bè tēnné ke dò: Di í kàa ndikònni do pī nDafiti kòo dǎòmè wenwe nè o kǎbaa?

²⁶ Ó do tamè Kuyie ncǐtè, ikuú niiti ðiēwè Abiataa kó dimǎnni, kétúóté pēèbè bè pā bè Kuyie, kè bèe cááké wenwe nè o kǎbe, ðmòu do í dò nkécaáké bè kè ðè í tú Kuyie nkuú niùbè mááà?

²⁷ Kè Yesu bè nàké ke dò: Kuyie ndǎò teomputè oniti kpréi nke, kù í dǎò oniti teomputè kpréi.

²⁸ Onitibire bakénèmu teomputè.

3

Yesu miékùnnemè wèè bakù fāũ tɛompùtè yìè
(Wénté Matie 12:9-14 nɛ Duku 6:6-11)

¹ Diyìè mari kɛ Yesu wɛtɛ kɛta kutííntouku kòo nìti mǎu dè bo kòo bakù fāũ.

² Bèè dǎ kɛwátí Yesu, kɛ bè nhò wùò nke bo yà kɛ nsà ò bo miékùnnɛ dɛ kóo nìti tɛompùtè yìè.

³ Kɛ Yesu náké dɛ kóo nìti wèè bakù fāũ nke dǎ: Íté, kécómmú die mbenitibè cuokè! Kòo íté kécómmú.

⁴ Kɛ Yesu bè beke kɛ dǎ: Ikuó yɛ nti dǎò mɛsààndà kɛ mɛyɛi nteompùtè yìè? Ì yɛ nti dɛɛtè onitaa kɛ tí ò kùò?

Kɛ bè ndò nyúóó.

⁵ Kɛ Yesu bè wènté wénté nɛ kemieke, kòo yèmmèe caarè be to kpeñnimè, kòo náké dɛ kóo nìti kɛ dǎ: Youte a bakù!

Kòo youte kɛ kù pànke miété.

⁶ Kɛ Fadisiḗbɛe yènní kɛ pànkeɛ tínnè Edoti kó fɛnafɛ kɔbe kɛ bo yà bè yóó yímè kékua Yesu.

Yesu miékùnnemè bemuambe péu
(Wénté Matie 4:25, 12:15-16 nɛ Duku 6:17-19)

⁷ Yesu nɛ o tancóumbè kɛ bèe íté kékote Kadidee kóo dǎmèèri bíékè kɛ kunitisükù nhò tũ, bè do bonni Kadidee, nɛ Sudee

⁸ nɛ Sedisadɛmmu nɛ Idumbɛe, nɛ yɛhekè yèè bo Suditɛɛ kó kukó nyáa ndi nɛ yɛhekè yèè tǎkénè Tiiri nɛ Sitǎo yɛ kɔbe. Kɛ bè ñkari Yesu borè kɛ yé bè do yomè ò dǎdri dè.

⁹ Kɛ Yesu náké o tancóumbè kɛ dǎ bèe ò waanni kudabekù kɛ kù nhò tǎkénè, benitibè yàa bo ò èütè mɛè kpéí.

¹⁰ Kɛ yé ò do miékùnkómè benitibè kɛ dɛè nte kɛ bemuambe ndeiti kɛ bo ò kááké.

¹¹ Kɛ yebókè ta bè ní ò yà, kénínkóo o ñkè kékúonko kɛ dǎ: A tú Kuyie mBire ndɛ.

¹² Kɛ Yesu bè cau weti weti kɛ dǎ yè báa náké ò tú wè.

Yesu tǎatémè o tancóumbè tɛpítè nɛ bèdébè
(Wénté Matie 10:1-4 nɛ Duku 6:12-16)

¹³ Kɛ Yesu deke ditári ñnkè kényu ò dǎ kényú bè, kɛ bè ñkorò o borè.

¹⁴ Kòo tǎatè benitibè tɛpítè nɛ bèdébè, kɛ bè bo nhò bonè,

¹⁵ kòò bè tũò nke bè náante Kuyie nnáañti, kòo bè duó mmuwɛrímú be yó mbetinèmu yebókè.

¹⁶ Nte benitibè tɛpítè nɛ bèdébè ò tǎatè bè kó yeyètè: Simǎo kòo o yu kɛ dǎ Pieri,

¹⁷ nɛ Sebedee kó íbí, Isaku nɛ o nantè Isǎa kɛ Yesu be yu kɛ dǎ: Boannerikɛesi (dèè tu fɛtapíɛfè),

¹⁸ Āntidee nɛ Fidipu nɛ Batidemii nɛ Matie nɛ Tomaa nɛ Adifɛe kó dɛbire Isaku, Tadee Simǎo Sedoti kó fɛnafɛ kou,

¹⁹ nɛ Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

Yesu cǐètè kɔbe do dómè kóó dèite

²⁰ Kɛ bèe konní tɛcǐètè kɛ ditínni wɛtɛ kétínní bá Yesu nɛ o tancóumbè í mpètè mɛfíè nke bo di.

²¹ O cǐètè kɔbe ti kèè dii mǎnni kékatení kɛ bo ò dèite kɛ yé bè do náámmè kɛ tú o yèmmè í naati.

Tecīētè tèmáà kó mutotímù
(Wénté Matie 12:22-32 nè Duku 11:14-23, 12:10)

²² Kè ikuò wāābè bèè do yènni Sedisademmu kè bè ntú: Obòokpààti weè bo o mièke, nè weè kó muwērímú mmu ò bètimè yebakè.

²³ Kè Yesu bè yu kè bè ãnté ke dò obòokpààti bo yīme kēwēte kēbeti obòokpààti?

²⁴ Kè dikpààtiyuu dimáà kabè toté ke kpa mbemáà de kó dikpààtiyuu bá nhā ke bo.

²⁵ Kè tecīētè tèmáà me ntoté ke kpa ntemáà de kó tecīētè bá nhā ke bo.

²⁶ Kè nsà kè obòokpààti toté ke kpa nhomáà, kè meyatimè bo o cuokè o kpàti bá nhā ke bo, ti bo deè.

²⁷ Òmòu báá na kéta onitikperì cīētè kēheí o kperε, kè í keté koò bou, kòò me nhò bou ke deè de mōnni ò bo na kēheí o kperε demou o cīētè mièke.

²⁸ Timómmon̄nti nti n di náámmè Kuyie mbo cīē mbenitibè be yei mmemou nè yesáambè bè kù sáá nyè.

²⁹ Wèè me mbo sáá Muyaánsàamù Kuyie mbáá ò cīē, o yei bo mbo o ìnkè sáá.

³⁰ Yesu do béi mmemme ke yé bè do tùmè dibòò mari dii bo o mièke.

Yesu yō nè o neí bè do ò waámmè
(Wénté Matie 12:46-50 nè Duku 8:19-21)

³¹ Yesu yō nè o neí kè bèe tuakéní kémbo ditowaà kētō nkè bè bo ò yùní.

³² Kòò nsó ditñni kàri koò cēēte, kè bèe ò nàké ke dò: A yō nè a neí bè bo ditowaà ke da yu.

³³ Kè Yesu bè tēñné ke dò: We ntú n yō ke àmbè tú n neí?

³⁴ Kòo deè kēwénté wénté bèè kàri koò cēēte ke dò: Ntènè n yō nè n neí.

³⁵ Wèè dòòri Kuyie ndó de weè tú n nantè nè n tãù nè n yō.

4

Wèè yaù o diiti kó dináaḥhāntíri
(Wénté Matie 13:1-9 nè Duku 8:4-8)

¹ Kè Yesu wēte kénnáá nKuyie nnáaḥti Kadidee kóo dāmèèrì nùù, kè benitibèe tíinko o borè kēnsū, kòo ta kénkari kudabekù dāmèèrì mièke, kè ditñni kàri dāmèèrì nùù.

² Kè Yesu mbè tiè nyitiè mpéu nè yenáaḥhāntíyè mièke, kè mbè náá nke tú:

³ Oniti mōu weè do yè ke bo yaá o diiti.

⁴ Ò yaù dii mōnni kè medibii mmamèe do kuce nùù kè sinoo kōtení kè mè di.

⁵ Kè metēmèe do fekũufe ìnkè mutáá nyí sū dè kécārike kényènní, ke yé mutáá nyí sūmè deborè.

⁶ Kè diyìè tònkè kè mè tūò nkè mèe kpei ke yé icīē nyí namè ke bo fííkú.

⁷ Kè medibii ntēmèe do tipoti mièke kè tii íténi kè mè èüté bá mè í nna kēpeité.

⁸ Kè medibii ntēmèe do ketenkè wenni dè kényènní kénkótírí ke kpeñni, kè mie mpeité mebii nsipísitáati kè metēmèe peité medibii sipísikuò, kè metēmèe peité medibii ntekòutè (100).

⁹ Koò deè ke dò: Wèè mōke yeto ke bo keè, wèe keè!

Miù te kè Yesu do náannè yenáaḥhāntíyè
(Wénté Matie 13:10-17 Duku 8:9-10)

¹⁰ Yesu ité dii mōnni ditñni borè, o tancòumbè nè betòbè bèè ò bonè kè bèe o beke de kó yenáaḥhāntíyè tú mù.

11 Kè Yesu bè tēhné ke dò: Kuyie ndi benkemu ku kpààtiyuu kó timómmoni tii sòri, betòbè bie m bè náánnè yenáaṅhāntíyè nye,

12 kè bè bo nwúó nke báá yà, kényo ke báá banté, bè yàà bo ceete kè Kuyie mbè cíé mbe yei.

Yesu wènkùnnemè wèè yaù o diiti kó tináaṅti o tancòumbè

(Wénté Matie 13:18-23 nè Duku 8:11-15)

13 Kè Yesu yíé kè bè náké ke dò: Kè di í banté de kó dináaṅhāntíri di né bo yíme kébanté yenáaṅhāntíyè teyè yeməu.

14 Nte de kó dináaṅhāntíri tu mù: Wèè yaù medibii nweè tu wèè nàa Kuyie nnáaṅti.

15 Medibii mmèè do kuce nùù kè mè tu benitibè bè náké bè Kuyie nnáaṅti, kè bè ti kèè, dende bamba nkè dibòò kàtení ke ti dèite.

16 Medibii mmèè do fekùufe ñnkè, mè tu benitibè mbe bèè òò keè Kuyie nnáaṅti ke pànkèe ti còuté nè kuyèṅnaatí.

17 Bè me nyí nyóo kè ti bo fiíkú be mieke, bè í nwééri kè meyeṅcaàrimè tùòkení dii mǎnni yoo bè bè fèù bè nàa mmèè kpéi Kuyie nnáaṅti bè pànkèe bútiné Kuyie.

18 Medibii mmèè do tipotí mieke mè tu bèè kèè bèmbè Kuyie nnáaṅti.

19 Kè kutenkù kó iyeṅtotí nè tikpàti kó muwammù kè dèe bè sòuté nè detere detere kó medókùmè kè dèe ta be yèmmè mieke kèhéùtè Kuyie nnáaṅti bá tí í nna képeitè.

20 Medibii mmèè do ketenkè wenni dè, mè tu benitibè bèè òò keè bèmbè Kuyie nnáaṅti kè ti còuté kékòte kéwàa mbetòbè, yie sipísitāāti, otòu sipísikuò, otòu tekòutè (100).

Fitíre nè tēbiètè de kó tináaṅti

(Wénté Matie 5:15, 10:26 nè Duku 8:16-18)

21 Kè Yesu yíé kèbéi nke dò: Bè òò í ncóu nfitíre kè dè taa nteçètè mieke yoo bèè dè ñné mutēi fūò, bè òò dè cōnné fecùufe nfe.

22 Ke yé demarè í bomè dèè sòri ke í yóó feité. Dèè sòri dè yóó yènnímu kuwenníku.

23 Wèè mǎke yeto ke bo keè wèè keè!

24 Kè Yesu yíé kèbéi nke dò: Daatenè mesàa ndi yo tii náaṅti kpéi, bè bo di benné nè tēbietè di beú nè tē betòbè, kédeè ke yíé de ñnkè.

25 Wèè mǎke bè yóó ò ylému, kè wèè kpa bèe deitoo desámprè ò mǎke dè.

Tidibotí kó tináaṅti

26 Kè Yesu yíé kèbéi nke dò: Kuyie nkpààtiyuu dōnnè onití wèè buotí wènwè medibii nho paku mieke.

27 Kòo yè nke duó yoo ò wùò, tidiiti nkótírí nè timáa keyènkè nè kuyie mbá ò í yé ti kótírí mèè botí.

28 Ketenkè keè ò mpí mmutómú nè kemáa kè tidiiti kótírí kékété kéānné difènni kédeè kè mebii nné ānné képie.

29 Ti bi dii mǎnni kòo ti dèite ke yé mudidèi tùòkemè.

Feyòñfè kó dináaṅhāntíri

(Wénté Matie 13:31-32, 34 nè Duku 13:18-19)

30 Kè Yesu yíé kèbéi nke dò: Ti bo donnenè ba Kuyie nkpààtiyuu? Ti bo yí di dōnnè ba?

31 Ti bo yí di dōnnè feyòñfè dōmmè mme ke kéñni.

³² Kè bè fè buotí fèe yènní kékótè kénáá mmutie diemù nè ibake, kè sinoo yĩe nyi Ìnkè.

³³ Nè yenáàhāntiyè mièke nke péu ò do bè náánnè mè Kuyie nnáànti, ke bè náánnè bè bo na kékeè mèè boti.

³⁴ Yesu do ò náánnè yenáàhāntiyè nye sáá, kè bè né bo dii mǎnni bémáá borè nè o tancóumbè wèe ti mbè wénkúnne timou páíí.

Yesu còrínémè kuyaakù nè menie

(Wénté Matie 8:18, 23-27 nè Duku 8:22-25)

³⁵ De kó diyè dimáá kuyuoku mǎnni, kè Yesu náké o tancóumbè ke dò: Tí sénté menie nyáà terì.

³⁶ Bè cíe ndii mǎnni benitibè kédeè, ke íténe kudabekù Yesu do bo kùù mièke, kè tidabæti teti ò neinè.

³⁷ Kè kuyaakù kperikù makùu íténi kénfuuti, kè menie ntaà kudabekù mièke ke mmó nke pieku.

³⁸ Kè Yesu yie yè nke duó kudabekù mièke ke ceké diyuceénni o yuu. Kòo tancóumbèè ò ènte ke dò: Okóti kè ti ku a kpèti í boà?

³⁹ Kè Yesu íté kèpéi nkuyaakù ke dò: Cóm mú! Kébéinnè menie nke dò: Yí só! Dende bàmbà nkè kuyaakùu cómmú kè menie ndò béu.

⁴⁰ Kòo bè beke ke dò: Dè dòmmè kè kufōwáá ndí autè memme? Dè dòmmè kè di í n tá?

⁴¹ Kè kufōwáá mbè autè kè bè mbékú betòbè ke tú: Wenninwe yie, kuyaakù nè menie nkè dè yíè nhò yè mmù?

5

Yesu miékúnnemè onitì dibòò ta wè

(Wénté Matie 8:28-34 nè Duku 8:26-39)

¹ Yesu nè o tancóumbè kè bèe sénté kétuòke Sedasaa kó ketenke,

² kè Yesu ncutiní kudabekù, kòo nitì mǎu, dibòò mari ta wèe yènní ifōti kékéféni o biékè.

³ De kóo nitì do ò ifōti mièke nke, bá bè ténke í nno nkoò bou bá nè mefimme.

⁴ Ke yé bè do ò boumè kuce mepéu mefimme, ke táu nho naàcèi timáti, kòo tǎu mefimme kébóké timáti. Òmǎu ténke í nna ke bo ò yòkúnne.

⁵ Yemǎrè yemou keyènkè nè kuyie kòo nhari ifōti mièke nè yetārè Ìnkè ke wúótí ke bokù omáa yepèrè.

⁶ Ò yàni dii mǎnni Yesu kécokóo kénínkú o ìlkè,

⁷ kékúónko mediè ke dò: Ti kpèti dòmmè mí nnè fǎ, oĩnkènkpààti kó debire? N da báámmu nè Kuyie nyètiri a bá nfèũ.

⁸ Ke yé Yesu do di péimmè ke dò: Yè onitì yie mmieke fǎ ndibòò.

⁹ Kè Yesu beke dibòò ke dò: A yetìri tú ba? Kè di dò: N yetìri tu kusúkù, ke yé ti sūmè.

¹⁰ Kè yè mbáá nYesu ke tú: A báa ti denne dihei.

¹¹ Ke sǎ kufōnkècēnku makù bo ditāri Ìnkè ke diiti.

¹² Kè yeè bokèe bántè Yesu ke dò: Yóu kè tí kote keta yefōnkè yie.

¹³ Kè Yesu dò: Yènnè, kè yeè yè de kóo nitì mièke keta kufōnkècēnku, kè kùu coké kécúténi ditāri Ìnkè kédiiu menie mmieke, ye do bo mbo sikoupsidé (2000).

¹⁴ Bèè do cēm̀m̀m̀ de kó yefōnkè kè bèe coké kéyeè de kó tináànti dihei mièke nè depaanko, kè benitibèè íté ke bo kote kèyà dèè dòò,

15 kētuokoo Yesu borè kɛyà onitì yebòkè kusũkù do ta wè kòò kàri ke à tiyaàsààti, kòo yèmmè wenke, kè kufɔwaa mbè pī.

16 Bèè do dè bo ke yà dèè dàdò, kè bèè bè nàké dè dàdòmè onitì yebòkè ta wè, nè dèè dàdò yefɔnkè.

17 De m̀nni kè bèè bántè Yesu ke dà wèe yè be tenkè.

18 Yesu tati dii m̀nni kudabekù onitì yebòkè do ta wè kòò ò bántè ke dà ò bo nhò neinè.

19 Kè Yesu yete kóò nàké ke dà: Kò nha c̀fètè kénáké a kabè ti Yiè nda dàdò dèè kó dimàà, nè ò da kuò mmèè botì mesémmè.

20 Kè wèè nitii kate kénnaantoo kutempè yehèkè tepítè kòku kumou mieke Yesu dàdò dèè kó dimàà, kè dèe bè di bemou.

*Yesu còrinémè onitipòkù yónti ke fòukunne Saiduusi sapùmbire
(Wénté Matie 9:18-26 nè Duku 8:40-56)*

21 Kè Yesu sénté menie nyàà nè kudabekù kè kunitisũkù tíinko o borè menie nnù.

22 Kè kutíintouku kóo kótì m̀u bè tu wè Saiduusi kòo tuakeni kɛyà Yesu kénínkóo o ìikè,

23 kóò bántè nè o yèmmè memou ke dà: N sapùmbire dèè màùnè mukũũ, n da báammu kateni kénósó nha nou de ìnkè kè dèe mieté, kénfòu.

24 Kè Yesu ò neinè kè dit̀nni nhò urinè koò èũ tipítì timou.

25 Kòo nitipòkù m̀u dè bo ke m̀ ntiyónti yebie ntepítè nè yèdèè bá ti í commu.

26 Kòò kàri beddòtòribè péu borè ke fèũtè mediè, ke càke o díitì imou bá dè í tũkù, kè dè pètinke né yetíróo mediè.

27 Kòo keè kè bè nàà n Yesu kpéi kòo kòoto dit̀nni mieke, ke kétóo Yesu f̀nkúò bíkè kékááké o yaàbòri.

28 Nè o yèmmè mieke ke yé ke dò mbá kòo na ke kááké o yaàbòri ò bo mieté.

29 Ò kááké menime Yesu yaàbòri, kòo yónti p̀ankèe cómmú, kòo bantè o k̀nti mieke o m̀mmú dèemè.

30 Kè Yesu bantè muwèrimú mamù yèmmè o mieke kéwèèté kébeke dit̀nni ke dà: We nkááké n yààti?

31 Kòo tancòumbèè ò t̀nné ke dà: A wúo nkè dit̀nni da èũ miè mbotì kàa bèkú wèè da káákáà?

32 Kè Yesu nwéi tipítì timou ke bo yà wèè ò kááké.

33 De m̀nni kòo nitipòkù k̀nti au nè kufɔwaa nke yé ò yémè dèè dàdò o k̀nti mieke, kòo tónko Yesu borè ke nínkóo o ìikè kóò nàké timómmonti.

34 Kè Yesu né ò nàké ke dà: N kóo sapàà a tákumè da mièkunne, kate kè dè nnaati, kàa m̀mmú deè.

35 Ò kpaá ke me nnáà nkè kutíintouku kóo kótì kabèe tuakeni kóò nàké ke dà: A sapùmbire kumu a báa benné kénkóonnè okóti.

36 Kè Yesu mbúútì bè nàà nti, kénáké Saiduusi ke dà: N tá máà, ke bá nyĩkù.

37 Yesu í nyie koò m̀u bo ò neinè kè dè í tú Pieri nè Isaku nè o nantè Isāa.

38 Bè tũkoo dii m̀nni kutíintouku kóo kótì c̀fètè kè Yesu yà kunitisũkù kè kutoweku dáátì kè bè kuà nyekúdabùò.

39 Kòo taroo ké bè beke ke dà: Ba nte kutoweku kuu? Di kuònnè ba? Debire í ku dè yé ke dúomu.

40 Kè bè nhò daú kòo bè dèenne kɛyú debire cice nè de yò nè o tancòumbè bèè ò neinè kètannè debire duò dè,

41 kɛpɪ ndɛsapɔmbirɛ nɔ̀tɛ̀ kɛ dɔ̀: Taritakumi! (Dɛ̀ɛ̀ tu: Dɛsapɔmbirɛ, íté kɛ mɪ mɛ nyɛ!).

42 Dɛndɛ bàm̀bà nkɛ dɛsapɔmbirɛɛ íté kɛcentɛ. Dɛ̀ do mɔkɛ yɛbɛ nɛpɪ́tɛ̀ nɛ̀ yɛ̀dɛ̀ɛ̀ ndi, kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ bɛ̀ di mɛdiɛ̀ nkɛ̀ kufɔ̀wáá mbɛ̀ autɛ̀.

43 Kɛ̀ Yesu bɛ̀ nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀ bɛ̀ báá yie nkòò mɔ̀u tì keɛ̀, kɛ̀dɛ̀ɛ̀ kɛ̀ dɔ̀: Duɔ̀nnɛ̀ dɛsapɔmbirɛ mudii kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ di.

6

Yesu ɛ̀i kɔ̀bɛ̀ do í ò tá

(Wɛ̀ntɛ̀ Matie 13:53-58 nɛ̀ Duku 4:16-30)

1 Kɛ̀ Yesu íté dɛborɛ̀ kɛ̀nɛ̀inɛ̀ o tancòumbɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ kɔtɛ̀ dihɛ̀i ò biíkú di.

2 Teom̀pɔ̀tɛ̀ matɛ̀ yìɛ̀ kɛ̀ Yesu mbɛ̀ tiɛ̀ nkutiíntouku miɛkɛ̀ kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ bɛ̀ di, kɛ̀ bɛ̀ nnáá nkɛ̀ tú: Ò yà dɛ̀ nkò dimàá? We nhò duɔ̀ ndɛ̀ kó mɛciì, ò yíme kɛ̀ na kɛ̀ dɔ̀ɔ̀ri tidietì ò mɛ̀ ndò̀ri tì?

3 Dɛ̀ í tú wenwe odabɛ̀ɛ̀sũ̀dàá? Maari birɛ̀ í dɔ̀kàá? Isaku nɛ̀ Sosɛsi, Sudi nɛ̀ Simɔ̀ bɛ̀ kóo kótàá? O tábɛ̀ í bo diɛ̀ ti cuokàá?

Nɛ̀ dɛ̀ kɛ̀pí bɛ̀ í nhò tá.

4 Kɛ̀ Yesu bɛ̀ nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀: Benitibɛ̀ bɛmɔ̀u ɔ̀ ndému Kuyie mpā́nā́aanti náaantò, o ɛ̀i kɔ̀bɛ̀ nɛ̀ o cɛ̀tɛ̀ kɔ̀bɛ̀ bɛ̀ɛ̀ ɔ̀ɔ̀ í nhò dé.

5 Dɛborɛ̀ Yesu í ndò̀ɔ̀ tidietì matì péu, kɛ̀ dɛ̀ í tú ò ndòmmɛ̀ o nou bɛmuɔ̀mbɛ̀ mabɛ̀ ìnkɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ɛ̀ miɛtɛ̀.

6 Kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ di Yesu mɛsàá mbɛ̀ í ò tá mɛ̀ɛ̀ kɛ̀pí.

Yesu tām̀mɛ̀ o tancòumbɛ̀ bɛ̀dɛ̀bɛ̀ dɛ̀bɛ̀

(Wɛ̀ntɛ̀ Matie 9:35, 10:5-15 nɛ̀ Duku 9:1-6)

7 Dɛ̀ kó difɔ̀nkúò kɛ̀ Yesu ñcentì yɛhɛkɛ̀ yɛ̀ɛ̀ dɛ̀ tɔ̀kɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ náá nKuyie nnáaanti, memmɛ̀ kòo yú o tancòumbɛ̀ tɛpɪ́tɛ̀ nɛ̀ bɛ̀dɛ̀bɛ̀ kɛ̀ mbɛ̀ túɔ̀ mbɛ̀dɛ̀bɛ̀ dɛ̀bɛ̀, kɛ̀ bɛ̀ duɔ̀ muwɛ̀rímú kɛ̀ bɛ̀ bo mbɛ̀ti yɛ̀bɔ̀kɛ̀.

8 Di ñtò di pààti máá, di bá ntò mudii yoo kudɔ̀ukù yoo idíítí.

9 Kòo bɛ̀ nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀: Ā́nnɛ̀nɛ̀ di neùti, di báá ā́nnɛ̀ yɛyaàbòrɛ̀ yɛ̀dɛ̀ɛ̀ dɛ̀ɛ̀.

10 Kɛ̀ yíɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀: Kɛ̀ di tú̀kɛ̀ dihɛ̀i marì kɛ̀ bàtɛ̀ tɛ̀ɛ̀ cɛ̀tɛ̀ di ndɛ̀ mbo kɛ̀ yàa ítɛ̀nɛ̀ dɛ̀ kó dihɛ̀i miɛkɛ̀.

11 Kɛ̀ dihɛ̀i marì kɔ̀bɛ̀ í dɔ̀ kɛ̀ di cɔ̀utɛ̀, bɛ̀ mɛ̀ nyí dɔ̀ kɛ̀ di kɛ́mmú di íté dɛ̀ kó dihɛ̀i, kɛ̀kpááatɛ̀ di naàcɛ̀táá nkɛ̀ dɛ̀ɛ̀ bɛnke kɛ̀ dɔ̀ mɛyɛ̀i nkɛ̀rínì bɛ̀ yɔ̀ ìnkɛ̀.

12 Kɛ̀ Yesu tancòumbɛ̀ɛ̀ kɔtɛ̀ kɛ́nnā́ante benitibɛ̀ kɛ̀ tú bɛ̀ɛ̀ ceɛtɛ̀ bɛ̀ borimɛ̀.

13 Kɛ̀ bɛ̀ mbɛ̀ti yɛ̀bɔ̀kɛ̀ péu yɛ̀ɛ̀ ta benitibɛ̀, kɛ̀ wáári bɛmuɔ̀mbɛ̀ péu mɛkúò nkɛ̀ bɛ̀ miɛrì.

Edoti kùomɛ̀ Isā́-Batiisi

(Wɛ̀ntɛ̀ Matie 14:1-12 nɛ̀ Duku 9:7-9)

14 Kòo kpààti Edotii keɛ̀ kɛ̀ bɛ̀ náá nYesu kɛ̀pí, kɛ̀ yɛ̀ o yɛ̀tìrì do feítɛ̀mɛ̀ tipíiti tímou kɛ̀ bɛ̀ ntú Isā́-Batiisi weɛ̀ wɛ̀tɛ̀ kɛ̀ yā́ntɛ̀, kɛ̀ dɛ̀ɛ̀ tɛ̀ kòo mɔ̀kɛ̀ muwɛ̀rímú kɛ̀ dɔ̀ɔ̀ri tidietì.

15 Kɛ̀ bɛ̀mabɛ̀ ntú: Edii nwe Kuyie mpā́nā́aanti náaantò diɛ̀wɛ̀.

Kɛ̀ bɛ̀tɔ̀bɛ̀ tu: Kuyie mpā́nā́aanti náaantò mɔ̀u nwe kòo dònnɛ̀ bɛ̀tɔ̀bɛ̀ do dòm̀mɛ̀.

16 Edoti ti kɛ̀ɛ̀ diì m̀onni kɛ̀ dɔ̀: N sòò kùò wɛ̀ɛ̀ Isā́ weɛ̀ wɛ̀tɛ̀ kɛ̀ yā́ntɛ̀.

17 Kɛ̀ yɛ̀ dɛ̀ kóo Edoti weɛ̀ do pĩ́mmɛ̀ Isā́ kɛ̀bóu, kɛ̀kɛ̀pɛ̀tínnɛ̀. Edoti do fiɛ̀tɛ̀ o nantɛ̀ Fídipu pokù Edodiyati nwe kɛ̀puokɛ̀.

18 Kɛ̀ Isā́ o nàkɛ̀ kɛ̀ dɔ̀: Dɛ̀ í wenni kɛ̀ dɔ̀ nhá puokɛ̀ a nantɛ̀ pokù.

19 Kè Edodiyati miekee peike Isāā kòo nwanti ke bo ò kùò, ò me nyí nna,

20 ke yé Edoti do démè Isāā kòò kánké, ke yé ke dò nhò tu onitì wèè dòòri Kuyie ndó dè ke kpa meyei. Kè Isāā ní nnáá nké dèe ò di kòo baa né ndó ké nhò kèimú.

21 Kè diyie mari né mbo Edodiyati yóó díinnè di kédò ò mè ndómè. Kè Edotii ānnè ò peitèyie kó dibanni, kényú benitidiebè ò ei kàbe nè behāāpòmbè iwē yembè, nè Kadidee eké kó bekòtibè.

22 Kè Edodiyati kóò sapàà nta bè kàri dè, kéhaá kè dèe narike Edoti nè ò yu bè, kòo kpààti Edotii béi nke dò: Osapàà m beke a dó dè, m bo dè nda duó.

23 Bá kè n kpàti kó dikéé ndi, m bo da duó. Mí me nyé.

24 Kòo sapàà nyè kébeke ò yó ke dò: M bo ò beke ba? Kòo ò nàké ke dò: Beke we Isāā-Batiisi yuu.

25 Kòo sapàà nwéte mecāā nkéta okpààti kàri dè, kóò nàké ke dò: N dó á ānnè bāmbà mmie Isāā yuu ndi dibuu mieke ké n duó.

26 Kòo kpààti yèmmèe caarè, ò me nyí ndó kéyete ke yé ò diemmè ke béi nho népobè iiké.

27 Kòo kpààti pànkèe tō nkuhāāpònkù ké kù nàké ke dò: Kote dikpetintou ké n tóni Isāā-Batiisi yuu.

28 Kè kuhāāpònkùu kote kéféuté Isāā kéānnè ò yuu dibuu mieke kékotenni ké di duó nhosapàà nkòo di duó nho yā.

29 Kè Isāā tancóumbèe ti kèè, kékote kóò tūóté kékūnné.

Yesu dòòmè tidieti kè pèèbè nè siyī sinùmmù kè dèe sūū

(Wénté Matie 14:13-21 nè Duku 9:10-17 nè Isāā 6:1-14)

30 Kè Yesu tancóumbèe wēteni kētíi mbemou Yesu borè kóò nàké bè dòò dèè kó dimáà nè bè nàké tìi kó dimáà.

31 Kòo bè nàké ke dò: Ti iténè kékote mekentímè kè dí ompè sámpó. Ke yé benitibè do sūmè kè bie nkòrinì kè betòbè iiti bá bè í mpètè mefiè nke bo di.

32 Kè bèe ta kudabekù ke bo kote dibòri mari dii cié.

33 Bè kéri dii mōnni kè tipūti timou kàbe bè yà, kè bè banté, kécoké be naacèi, kè bè diénnè de bílékè.

34 Yesu cúténí dii mōnni kudabekù kéyà ditīnni dieri kè mesémmèe ò pī nnè de kó benitibè, ke yé bè do dōmmè ipe ùi kpa inyi ocēnti, kòo pànkè mbè tiè Kuyie nnāānti péu.

35 Diyie dèè dii mōnni kè Yesu tancóumbèe kōteni ò borè kóò nàké ke dò: Ti bo dikpáà cuokè nke die nké diyie die nke dèè.

36 Cíe mbe kè bèe kote depaa nkó sicēī nè sihekési sīi dè tóké kédonté kédi.

37 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Dindí di mómmōmbe duónè be kè bèe di. Kè bèe ò tēñné ke dò: A dó ti kote kédonté pèèbè yewe sikousidé (200) tōmmù díití nyi ké bè duónáá?

38 Kè Yesu bè beke ke dò: Di mōke pèèbè bède? Kōtenè kéyà. Kè bèe kote kéyà betòbè kéwēteni kóò nàké ke dò: Ti mōke pèèbè bènùmmù ndi nè siyī sidési.

39 Kè Yesu dò: Kannenè benitibè timúsūūti ĩnké yētrè yētrè.

40 Kè bèe bè kanne bie ntekòutè kòutè, betòbè sipísinnùmmù nùmmù.

41 Kè Yesu tūóté pèèbè bènùmmù bembe nè siyī sidési sinsi kébóuté keĭnké kēsānte Kuyie, kédeè ké mbè wéú, ke duó nho tancóumbè, kè bè toti benitibè, kè bè totínè siyī sidési sinsi bemou.

42 Kè bèe cǎáké bemou kénsānnè.

43 Kè yepèewétiyèe súó nképíe nyemómumùyáké tepíitè nè yèdéé kè Yesu tancóumbèe to nè siyī sīi súó.

44 Bèè kó dimàà do càáké de kòò pḗḗbè bè do bo sikòupísìnùmmù (5000) ndi.

Yesu do kéréimè menie nyĩnkè
(Wénté Matie 14:22-33 nè Isāā 6:16-21)

45 De kó difōnkúò kè Yesu dúò nkòò tancòumbèe ta kudabekù ke bo niitè késénté menie nyàà Betisaidaa biékè kè wenwe nkpaá ke cínko benitìbè.

46 Ò bè cíe ndiù m̀̀nni kédèe kédèke ditari ìnkè ke bo bántè nKuyie.

47 Dè biitè diù m̀̀nni ke s̀̀s̀ nkudabekù kááké menie ncuokè kè Yesu kpaá diyáà o máà,

48 kébanté o tancòumbè mà̀nè̀mè kuyaakù ke yé kù do fuutinimè be ìkè biékè nke, kukū̀nwentóò m̀̀nni kè Yesu nkéróò be biékè ke ceñti menie nyĩnkè, ke ndó ke na mbè pḗḗtè.

49 Kè bèe ò yà kòò kèríní menie nyĩnkè kè be yèmmè ndò ndibòò mari ndi, kè bèe kuónko mediè.

50 Ke yé bè do ò yàmè kè kufōwaa mbè auté, kè Yesu bè nàké ke d̀̀ò: Di bá nyièkù, kufōwaa mbáá di pí mínwe.

51 Kòò taroo be borè kudabekù mieke kè kuyaakùu cómmú, kè d̀̀e di Yesu tancòumbè mediè

52 bá nè ò do me ndò̀̀mè tidietì kè pḗḗbèe sũũ kè be yèmmè baa ñkpeñni. Bè í nna kébanté.

Bemwambe do káámmè Yesu yaàbòri ke mieri
(Wénté Matie 14:34-36)

53 Bè sénté diù m̀̀nni menie nkétuòke Sennesareti kó ketenkè, kèpítinnè be dabekù.

54 Bè yènni diù m̀̀nni kudabekù kè benitìbèe banté Yesu,

55 kénkòri tipítì timòu kéntòu bemwambe nè be dúò ke kòrínko o borè, kè bè kèe kòò bo dè bèe bè kòtenko.

56 Bá kè Yesu kòte kùù pikù sihekésí yoo yehèkè yoo depaa, benitìbè ñtòu bemwambe ke d̀̀aunko yaárè kòò báá nke tú wèe yóu kè bèe kááké bá o yaàbòri fũ̀. Bèè kó dimàà ò káá nkè bè mmieri.

7

Kuyie nkó ikuó nè benitìbè kpeyi
(Wénté Matie 15:1-9)

1 Fadisiḗbe nè ikuó wáà̀bè bèè ìténí Sedisademmu kè bèe tíí nYesu borè,

2 kèyà Yesu tancòumbè mabè yommè bá bè í nite ikuó yèmmè.

3 Ke yé ikuó wáà̀bè nè Sifube tobè bemou bèè tũ mbe yembè kó ikuó, bè do s̀̀s̀ í ndi ke í nite ikuó yèmmè.

4 Bè do s̀̀s̀ kónní dikà̀tìri kénite ikuó yèmmè mme ke né di, ke m̀̀akenè ikuó tei péu bè yóó nheiri mèè botí ibòòke nè yedó nè sikũmboó timáti kpesi.

5 Fadisiḗbe nè ikuó wáà̀bè kè bèe beke Yesu ke d̀̀ò: Dè yíme kaa tancòumbè í tũ nti yembè kó ikuó ke yo mbá bè í nite ikuó nyèmmè?

6 Kè Yesu bè t̀̀ñné ke d̀̀ò: Meyèmmè m̀̀démè yembè, Kuyie mpá̀ánáànti náàntò Esaii do naatimu ò wáũ diù m̀̀nni di kpeí nke tú:

Be nnitìbè sántí Kuyie nnè be nò nye,

kè be yèmmè né kù d̀̀eténè.

7 Bè kù báá ndetètirè nde,

ke yé bè t̀̀uótémè benitìbè d̀̀ou nyii kuó

ke tuonko betòbè,

ke dōnnè ì tu Kuyie nkpeyi.

⁸ Kè Yesu nsókè ke bè nàa nke tú: Di bùtínnému Kuyie nkó ikuó ke tū mbenitibè dǒú nyì.

⁹ Kòo yíe kébèi nke dǒ: Di mènke bùtínnému páíí Kuyie nkuó ke tū ndi mómmámbe di kpeyi.

¹⁰ Mǒyíisi béímmu ke tú: A ndé a cice nè a yǒ, ke yíe mbè yé mmù. Kè wèè sǎá nho cice yoo o yǒ bèè ò kùá.

¹¹ Kè díndi tú: Kòo nìtì nàké o cice yoo o yǒ ke tú: N na n da pǎ dèè kó dimàa n de dúó nKuyie nku, dè dèèmu.

¹² Nè de kó ikuó mieke kè di bè pǎ kuce bá bè ténke í teennè be cicebè nè be yǒbè.

¹³ Nè de mieke ke kòu Kuyie nkó ikuó ke tuonko benitibè kpéí ditǒbè, ke wète ke dǒorinè deterè deterè péu mè kó kubotí.

Dèè sǐnkùngo onitì

(Wénté Matie 15:10-20)

¹⁴ Kè Yesu yíe kényú dífnni ké di náké ke dǒ: Kénténè dimǒu mesàa nkékeè.

¹⁵ Dèmarè í bo onitì bo di dè kè dèe ta o mieke kòò sǐnkùnnè, dèè yìèní onitì nùù dèè ò sǐnkùngo. [

¹⁶ Kè wèè mòke yeto ke bo keè, wèè keè!]

¹⁷ Yesu ité dìi mǎnni dífnni borè ke kò ntecfètè, kòo tancóumbèè ò beke de kó dináahántíri tu mù.

¹⁸ Kòo bè ténké ke dǒ: Díndi múnke di í na ke bantáa? Di í yé ke dǒ nhonitì yo ndé kè dè taà o mieke dè báa na kòò sǐnkùnnàa?

¹⁹ Ke yé dè í taàmè o yèmmè mieke, dè taà o pǒuti nti ke kǎri ke yíè.

(Yesu do dǒ ké bè nàké ke tú tidiiti timǒu wennimu.)

²⁰ Kòo yíe kébèi nke dǒ: Dèè yìèní onitì nùù dèè ò sǐnkùngo.

²¹ Ke yé onitì yèmmè mieke nke meyèmmè yeime yìènimè, meè ò nte koò dǒò meyei, mèè tú: A bo ndǒuti dǒutinèmmè benitidaabè yoo benitipòbè nè muyóò nè munitikòu.

²² A bo yóumè a pokù yoo a dǒu kényiè ke dǒunè betǒbè, ke í diè ntikpǎti, a bo ndǒrimè, a bo ciitémè otǒu, nè mufòmmu yeimu, nè mehèèmmè, a bo caàrèmmè otǒu yetiri, a bo mmàkemè tepòtè, deyèinkpere kó mudǒorimù.

²³ De kó meyei mmèmmu yìèní onitì yèmmè mieke nke koò sǐnkùngo.

Onitipòkù wèè do kékùnnè omáa ke pété metèèmmè

(Wénté Matie 15:21-28)

²⁴ Kè Yesu ité deborè kékote Tiiri kó dihei, tecfètè matè, bá ò í ndó òmǒu nyé o kpéí, ò me nyí nna ke bo sǎri.

²⁵ Dènde bàmbà nkòo nitipòkù mǒu dibǒò mari ta wèè bire, kòo keè kè bè tu Yesu dè bo kòo pǎnkeè coké kékote Yesu borè ke nínkóo o ìikè.

²⁶ De kòò nitipòkù do í tú Sifube kó kubotí kou bè do ò pèitè Siirii nwe Fenisii kó dihei mieke. Kòo bántè Yesu ke dǒ wèè denne dibǒò dii ta o sapùmbire.

²⁷ Kè Yesu ò nàké ke dǒ: Yóu kè ibí keté kédì kénsànnè, ke yé dè í wenni a bo túótémè ibí kó mudii kéduó nyimábí.

²⁸ Kòo nitipòkù ò ténké ke dǒ: Èè, n Yiè n yí yete, imábí né ò ndéúmu ibí yo nkè dèè duò.

²⁹ Kè Yesu ò ténké ke dǒ: Nè a béi ntii náahiti kpéí, kò nkè dibǒò yèmu a sapùmbire mieke.

³⁰ Kòo kó kénsó o bire dúó béu de dǒú ìnkè kè dibǒò yè.

Yesu kèèkùnmemè teòntè kè tè nnò nke náá mmesàà

31 Kè Yesu íté Tiiri kényènnè Sitōō kápēēté kutempē nyehékè tepítè kòku kétuòke Kadidee kó menie.

32 Kè bèè kòtènní teòntè matè Yesu borè, bá tè í nò nke náá mesàà, kè tèè bántè Yesu ke dò wèè nòó nho nòu te ìnkè kè tè mièkùnne.

33 Kè Yesu né tè dètè kékenténè ditínnì, kébaá o nómbe te to mièke, kédeè késute o nómbiè kékáákè te nónðenfè,

34 kédeè kébóútè kéfinkè, kéwei mediè nke dò: Efufataa! (Dèè tu yèè kpeté).

35 Dende bàmbà kè tèè òntèè keè, kéna kènnáá mmesàà.

36 Kè Yesu bèè nàké ke dò bèè báá yie nkòo mòuù ti kèè, kè bèè yete kènnáá, kòo bèè nàké kè bèè nàké, kè bèè ncíékè ke náante tipítì timòu.

37 Kè dèè di benitibè mediè mmómòmòmme kè bèè nnáá nke tú: Ò dòòri demòu kè dè wennimu mediè, nhò kèèkùnko yewūō nyèè nónðie ndari kè yè na ke nàké mesàà.

8

Yesu dòòmè tidietì kè benitibè sikòupísìnàà di

(Wéntè Matie 15:32-39)

1 Diiyè terì mari kè benitibè tó tí nYesu borè kénsū bè í mmòke bè bo di mù,

2 kè Yesu yú o tancòumbè kè bèè nàké ke dò: Mesémme meè mpíñnè benitibè bie!

Diiyè táánni ndi yie nkè bèè m bonè bá bèè í mòke bèè yo mmù.

3 Kè m bèè cíe mbè bo duónè dikònni kuce ke yé bèè mabè bonnimè dedétirè.

4 Kòo tancòumbèè ò tèñné ke dò: Ti bo pétè de pèèbè dikpàà dii mmieke kè bèè di kénsànnè?

5 Kè Yesu bèè beke ke dò: Di mòke pèèbè bèède? Kè bèè ò tèñné ke dò: Pèèbè bèèyiekè.

6 Kòo duó nkè ditínni karoo ketenkè, kòo túótè pèèbè beyiekè bèmbè késante Kuyie, kè bèè wèrí kéduó nho tancòumbè ke dò bèè totí benitibè, kè bèè bè totí.

7 Ke sò mbè tònè siyí sámpòsi masi kè Yesu mào Kuyie nkò mesàà nkénáké o tancòumbè ke dò bèè si totí.

8 Kè bèè di bèmòu kénsànnè kè dè nsús nke píékè yemómòmùyákè yèyiekè kè bèè tó.

9 De kó benitibè do bo mbo sikòupísìnàà (4000) ndi bèè di. Kè Yesu duó nkè bèè kò.

10 Yesu nè o tancòumbè kè bèè pánkèe ta kudabekù kékòte Dadimanutaa kó ketenkè.

Fadisíèbe do díimè Yesu

(Wéntè Matie 12:38-39, 16:1-4 Duku 11:16-29, 12:54-56)

11 Kè Fadisíèbe ndíí Yesu kékòtèní kè nhò nèinè ke tú: Dòò dèmarè dèè bo cútèní kéfinkè, dèè bo benke Kuyie nkuù da tònímè.

12 Kè Yesu wei mediè nke dò: Ba nképí nte kè di mmònni kòbe m békú ke tú n dòò tidietì. Mómumu nwe n di náámmè bèè báá yà tidietì matì.

13 De kó difònkúò kè Yesu íté dèborè kèta kudabekù késéntè menie nyàà terì.

Yesu tancòumbè do í bantè ò dòòri tii dieti bonèni dè

(Wéntè Matie 16:5-12 nè Duku 12:1)

14 Kè Yesu tancòumbèè yèè mbè bo ntòmè pèèbè kèntò pèè omáà be dabekù mièke.

15 Kè Yesu bèè nàké ke dò: Daatenè Fadisíèbe nè Edòti be kó mutie mùù muuti pèè mu kpéí.

16 Kòo tancòumbè nnáa mbemáá ke tú: Ò náa mmie nti í to mèè kpéi nke péesèbè.

17 Kè Yesu banté be yèmmè ké bè nàké ke dò: Dè dòmmè kè di toti di yèmmè péesè ìnkè, di mu nyí bantáá? Di mu nyí yítáá?

18 Di to yeè kpeñnáá? Di me mmòke inuò nke í wúónáá? Di me mmòke yeto ke í yoá?

19 Di í kpaá ke yé n sòò wèrí péesèbè bènùmmù kè benitibè sikoupsínùmmù (5000) cááké, kè bèe súò nkémpíéké nyemómumúyáké yèdè kè di toá? Kè bèe ò tèñné ke dò: Tèpítè nè yèdèè.

20 Kòo yíe kébéi nke dò: Kè n wèrí péesèbè bèyiekè kè benitibè sikoupsínáá (4000) cááké kè dèe súò nkémpíéké nyemómumúyáké yède kè di to? Kè bè dò: Yèyiekè.

21 Kè Yesu bè beke ke dò: Bá di mu nné í bantáá?

Yesu wéimmè kuyũðnkù

22 Yesu nè o tancòumbè kè bèe tuòke Betisaidaa, kè bèe ò toní kuyũðnkù makù kòò bánté ke dò wèe kù kááké ké kù mièkùnne.

23 Kè Yesu dete kuyũðnkù kèyènnè dihei mànkù, késute o nómbife tinóntõùti kékááké ku nuò, kénósò nho nõu ku ìnkè, ké kù beke ke dò: A yà dèmaráá?

24 Kè kuyũðnkùu wénté ke dò: N yà benitibè mbe kè bè dònnè detie nke centi.

25 Kè Yesu yíe képi ku nuò, kù wènté dii mònni ké nsó nkù wúó mpáíi ke wúó ndemou.

26 Kè Yesu ò nàké ke dò: Kò nha cñètè a né báá kété dihei mièke.

Benitibè yè nYesu tu wè

(Wénté Matie 16:13-20 nè Duku 9:18-21)

27 Yesu nè o tancòumbè kè bè nkòri Fidipu kòò Sesadee kó yehekè, kè Yesu be beke ke dò: Benitibè yèmmè dò n tú we?

28 Kè bèe ò tèñné ke dò: Bèmbabè yèmmè dò nha tú Isāā-Batiisi, kè betòbè yèmmè dò nha tú Kuyie mpāñáñanti náañtò diewè Edii kè betòbè kòme dò nha tú Kuyie mpāñáñanti náam̀bè kòò m̀ou.

29 Kè Yesu beke o tancòumbè ke dò: Díndi yèmmè dò n tú we? Kè Pierii ò tèñné ke dò: A tú Kirisi nwe Kuyie ntāáté wè koò tōnni.

30 Kè Yesu bè cau nke dò bè báá yie nkoò m̀ouu ti kèè.

Yesu nàkémè ò yóó kúmè kèyánté

(Wénté Matie 16:21-28 Duku 9:22-27)

31 De m̀onni kékèké ké mbè náa nke tú: Onitibire dò nkéféútému mediè, kè Kuyie ncñètè kó bekótibè nè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wāābè kè bèe ò yete kòò kùò, diyie tāānni yie kòò yánté.

32 Kè Yesu nti mbè náa mbá ò í sorì, kè Pierii ò yu kékenténè ké nhò kpānnè.

33 Kè Yesu wēēte kèwénté o tancòumbè kèpéi mPieri ke dò: Fūte m boré fō ndibòò, ke yé a yèmmè í tùmè Kuyie nkòme, mè tú manitiyèmmè mme.

Ti bo ntũ mmèè boti Yesu

(Wénté Matie 16:24-28 nè Duku 9:23-27)

34 Kè Yesu yú o tancòumbè nè difñni ké bè nàké ke dò: Kòò m̀ou dó ké n tũnne wèe duó nhomáá kèto o dapāátí ké n tũnne.

35 Ke yé wèè bo ndó kédèetè o fòmmu ò bo mù fétinne, kè wèè yete o fòmmu n kpéi nè n náañti kpéi kòò mù pèté.

36 Oniti bo cñnte ba kòò m̀ake kutenkù kuu nkperè demou kòò wènni né feti?

37 Onìti bo yietí ba kòo wēnni yenté!

38 Ke yé ifei bo mbo wè nè n kpéí nè n náahti kpéí di mmònni kó benìtibè bèè bùtinné Kuyie nke dōori meyei mbe cuokè, mí nhOnìtibire m múnke bo nhò mōkenè ifei m bo nwētini dìi mōnni nè Kuyie nkó tikpeti ke neínè Kuyie ntōrè.

9

1 Kè Yesu yíé kébéí nke dò: Mómumu nwe n di náammè dín-di bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá ke fòumu kényà Kuyie nkpaàtiyuu tùòkenímè nè muwērímú.

*Yesu kònti cèètemè
(Wénté Matie 17:1-13 nè Duku 9:28-36)*

2 Kè yewe yèkuòò pēēté kè Yesu túóté Pieri nè Isaku nè Isāā kè bèe deke ditāri diērì mari ìnkè bamáá borè, kè Yesu kònti ceete kè bè nhò wùó.

3 Kòo yààti peike kémmiti mediè, onìti mōu báá na kédòò o yààti kè tii peike me boti ketenkè kie nyínkè.

4 Kè bèe yà Edii nè Mōyiisi kè bè kòtení ke náánnè Yesu.

5 Kè Pieri dò: Okóti, dè wennimu ke dò ntí mbo die, ti bo dòò titouti tītāāti, fí nkumáá, Edii kutekù, Mōyiisi kutekù.

6 Ke yé kufwaaá ndo bè autémè, kòò í nyé ò tu mù.

7 Kè diwētiri marii kòtení kè di déé mbè dàtinné, kè bèe kee metammè mamè di mieke kè mè tu: Yie nwèè tú m bire kè nh ò dó mediè, nyíénnè o kpèti.

8 Dende bāmā nkè Yesu tancòumbèe nyóó daatení kémóntóò betòbè, kényà Yesu máá, kè weè bè kpaánè.

9 Bè cùténí dìi mōnni ditāri ìnkè kè Yesu bè cau nke dò: Di báá náké òmòu di yà dè, kè Onìtibire yàa yāntènè.

10 Kè bèe yie nho náahti ke né mbékú betòbè ke tú: Ba ntú ke yánté?

11 Kè Yesu tancòumbè ò beke ke dò: Ba nkpeí nte kè ikuó wāābè tu Edii weè dò nkéketé kékòtení?

12 Kè Yesu bè tēíné ke dò: Mómumu nwe Edii dòmmè kékéte kékòtení kētunte demòu, ba nkpeí nné te kè ti wāri ke tú: Onìtibire dò nkéféüté mediè nkè bèe dè sènkèrì.

13 N né di náammu ke tú Edii kòtenímu kè benìtibè ò dòò bè dó mèè boti, kéndònnè ti wārimè o kpéí.

*Yesu tancòumbè do yīkemè bè bo betimè dibòò
(Wénté Matie 17:14-21 nè Duku 9:37-43)*

14 Yesu nè Pieri nè Isaku nè Isāā bè tūòkè dìi mōnni o tancòumbè tòbè borè ke só nditfnni diērì bè muri kè bè diētinnè ikuó wāābè.

15 Bè yāni dìi mōnni Yesu kè dēe bè di kè bè ncoòkòò koò dōú.

16 Kè Yesu beke o tancòumbè ke dò: Nè be di diēti ònti ìnkè?

17 Kòo niti mōuu béinní ditfnni mieke ke dò: Okóti n kòtènni m bire nde a borè, dibòò marii dìi dè ta ke dānne de nōndenfé.

18 Bá kùù píkù kè di dè pī ndii dè bō nkè tinóntōūpùùti nyiè de nùù kè dè càà nde nìi nkésáté. Kè m bántè a tancòumbè bá bè í na ke di bèti.

19 Kè Yesu bè náké ke dò: Itookperí yembè dín-di! Míi yó nhā ke di bonàà? Míi yó nhā ke di tàà? Kòtènni debire m borè. Kè bèe dè kòtènni.

20 Dibòò yà dìi mōnni Yesu kékpekii debire, kè dēe do, kēmbírímu kè tinóntōūpùùti yìe de nùù.

21 Kè Yesu beke debire cice ke dò: Nè òndaà ndi dè ò ketémè? Kòò dò nè de bíkēmbénti.

²² Kuce m̀p̀eu k̀e dibòò d̀e buò mmuhãã mmiẽke ǹe meniẽ mmiẽke ke bo d̀e kũò. Kàa bo na kédòò d̀emara è a ti kuò mmesémmè k̀é ti teennè.

²³ K̀e Yesu d̀ò: Ba nte kàa tú k̀e m bo na! Kàa n tã d̀e í yóu.

²⁴ K̀e debire cicee kuónko ke d̀ò: N tãmu, a né n teennè k̀e n tákùmèe deuke.

²⁵ K̀e Yesu yà ditĩnni cokùnímè ke péi ndibòò ke d̀ò: F́ò ndibòò dii ònkũnne debire: Ỳe debire ke ténke báa ẁetení!
²⁶ K̀e dibòò kuónko mediè nkékpèkii debire k̀éyè, k̀e debire nduò ke d̀ò ndè ku, ǹe de kpéi nkè b̀emabè ntú d̀e kúmu.

²⁷ K̀e Yesu né p̄i nde ǹutè k̀éyĩnni k̀e d̀e cómmú.

²⁸ Yesu kò ndii m̀onni teciētè b̀emáá borè kòo tancòumbè ò beke ke d̀ò: D̀e d̀omme k̀e tĩnti í ña ke d̀enne de kó dibòò?

²⁹ K̀e Yesu b̀e t̀éñé ke d̀ò: Mubáammu muù máa bo na kédenne dibòò dii mbotí.

Yesu do náámmè o kũu nkpeí kuce medérimè

(Wénté Matie 17:22-23 ǹe Duku 9:43-45)

³⁰ K̀e b̀eè ité deborè k̀emp̀enké Kadidee kó ketenke bá Yesu í ndò b̀e nyé o kpéi.

³¹ Ò do d̀ó k̀emmòke m̀efiè mme k̀etíe nho tancòumbè, ò do b̀e náá mbè yóó p̄i m̀emme wenwe Onitibire kédúò mbenitibè k̀e b̀eè ò kũò, kòo yánté diyìè tãánni yiè.

³² Bá b̀e í mbanté de kó tináahtì tu mù, b̀e me nyí ndáátí ke bo ò beke timatí.

Yesu tancòumbè do diètímè k̀e bo yà wèè b̀e baké

(Wénté Matie 18:1-5 ǹe Duku 9:46-48)

³³ B̀e t̀ùòke dii m̀onni Kapennaammu k̀embo teciētè miẽke k̀e Yesu b̀e beke ke d̀ò: Di do dièti ba nkpeí nkuce?

³⁴ K̀e b̀e ndò nyúóó, ke ỳé b̀e do diètímè ke bo yà be miẽke wèè b̀e baké wènwe.

³⁵ K̀e Yesu karoo k̀éyú o tancòumbè t̀epiítè ǹe b̀edébè k̀é b̀e nàkè ke d̀ò: Di miẽke k̀e wèè d̀ó k̀embaké betòbè ò ntú osámp̀òú k̀éntú betòbè kóo tánti.

³⁶ Kédèè kédetení debire k̀éconné be cuokè k̀é d̀e orí ke d̀ò:

³⁷ K̀e wèè còuté o c̀iētè debire sámp̀orè d̀èè mánne die n kpéi, mí nwe ò còuté m̀e, k̀e wèè n còuté ò í còuté m̀i máa, ò còuté nmu wèè n t̀onni.

Yesu kpannèmè o tancòumbè b̀e yete m̀èè kpéi nwèè b̀èti yebòkè ǹe Yesu yètirì

(Wénté Duku 9:49-50)

³⁸ K̀e Isãa náké Yesu ke d̀ò: Okòti, ti yà òmòu nwe kòo b̀èti yebòkè ǹe a yètirì k̀e ti ò bàa ke ỳé ò í ti ǹeínèmè.

³⁹ K̀e Yesu b̀e t̀éñé ke d̀ò di na bá nyete ke ỳé òmòu í yóó na kédòò tidietì ǹe n yètirì, dende b̀ambà nkéwète k̀e n sãá.

⁴⁰ Ke ỳé wèè í yete ti kpeti, ò ti wènnèmmèmu.

⁴¹ Wèè bo di yènté menébuo nkè dí yà di tú mèè kpéi n kòbe, n di náá mómumu nwe de yiè mbáá m̀onté de kó ticuuti.

Wèè bo b̀o nhotòu meyi mmiẽke

(Wénté Matie 18:6-9 ǹe Duku 17:1-2)

⁴² Kòò m̀òu b̀o mbesámp̀òbè bie b̀èè n tã be kòò m̀òu meyi mmiẽke, de yiè k̀e b̀e ò dùu nditári dieri kédootóò dàmèèrì miẽke d̀e ntòũ.

⁴³ Kàa ǹutè t̀eè yó nte kàa d̀òò meyi, nkééte t̀e, a bo mmòkemè mufòmmu sãá ǹe kubakù kumáá, d̀e t̀òũnè a bo mmòkemè debaà ndédèrè ke né ta muhãá mmùu í kã mmu miẽke. [

44 Mu miêke ye biè yèè càà ntikònti yè í kō, de kó muháá me nyí kō.]

45 Kàa naàcètè tē yó nte kàa dḡò meyei nkéétè tē, a bo mməkemè mufōmmu mùù bo sáá ke kpa tenaàcètè, dè tōūnè a bo mməkemè sinaàcèi sidè ke né ta muháá mmùù í kō mu miêke. [

46 Mu miêke ye biè yèè càà ntikònti yè í kō, de kó muháá mme nyí kō.]

47 Kàa nḡnfè fèè yó nte kàa dḡò meyei nkpréétè fè, a bo tamè Kuyie nkprààtiyuu miêke nè kunḡnfèkù, dè tōūnè a bo mməkemè inuḡ nyidè ke né ta mmuháá mmùù í kō mmu miêke.

48 Mu miêke ye biè yèè càà ntikònti yè í kō, de kó muháá mme nyí kō.

49 Bè yóò yááké benitibè bemou nè muháá mmu.

50 Mukókúú ntu dēmarè sààrè nde, kè mù né fétinne mu naati di bo mù nárikúnne ba? Di fōmmu mməke mukókúú nkó kunaatí kè di nnaatinè ditobè.

10

Oniti nè o pokù be kó muyatimù

(Wénté Matie 19:1-12 nè Duku 16:18)

1 Kè Yesu íté deborè kékote Sudee kó ketenke mánku, késénté Suditéè kó kukó, kè benitibè tó tíínko o borè kòo mbè náà nKuyie nnáànti ò ò mbè náà mmèè botí.

2 Kè Fadisībè ndó kóò yááké kékoténí o borè, kóò beke ke dḡò: Ikuḡ yie nhoniti bo betimè o pokàà?

3 Kè Yesu bè tēñné ke dḡò: Məyiisi kó ikuḡ yē nti ndəori ba?

4 Kè bè dḡò: Məyiisi kó ikuḡ yē nkòo niti dḡò kēbeti o pokù wèè wāri muyatimù kó dipátiri kóò duḡ nkòò bèti.

5 Kè Yesu bè nàké ke dḡò: Di kó itookperí kpéí nte kè Məyiisi di duḡ nde kó ikuḡ.

6 Meketimè mḡnni dè do í me ndḡò, Kuyie ndo dḡò oniti nè o pokù nwe.

7 Dèè kpéí nte kòo nitidòù bo yóu o cice nè o yḡ kétaunnè o pokù.

8 Kè bèè naá nhoniti omáà, de mḡnni bè ténke í bo bèdébè, bè naá nhoniti omáà ndi.

9 Oniti tū mbáá yaḡe Kuyie ntàu ndè.

10 Bè kò ndi mḡnni tecfētè kè Yesu tancòumbèe wētè kóò beke de kó tináànti tu mù.

11 Kè Yesu bè nàké ke dḡò: Kòo niti yete o pokù ke tūóté otàù ò yùúkúmu ke yeténè oketiwè.

12 Kòo nitipòku weè me nyete o dḡò ke cànté otàù o tú wèè bùtinnè wènwè o dḡò ke dḡuti dḡutinè benitidaabè.

Kuyie nkpràti bo bèè dḡonnè ibí be kpéí nke

(Wénté Matie 19:13-15 nè Duku 18:15-17)

13 Kè benitibèe kotenní ibí sámḡpḡi Yesu borè kòo bo í kááké, kòo tancòumbè mbè kpánnè.

14 Yesu de yà dii mḡnni kè dèe ò yonke kòo bè nàké ke dḡò: Yóunè kè ibí nkḡriní m borè di bá nyí bèti, ke yé Kuyie nkprààtiyuu bomè bèè í dḡonnè be kpéí nke.

15 Timḡmmḡnti nti n di náammè. Kè wèè í yie nKuyie nkprààtiyuu nè debire kó meyèmmè, ò báá na kéta di miêke.

16 Ò yí memme kè í ḡrí kè í nḡó nḡo nḡu kè í pā mesàà.

Yesu nè tikpràti yie

(Wénté Matie 19:16-30 nè Duku 18:18-30)

17 Yesu iti dii mḡnni kòo niti mḡuu cokéní kénínkóo o òikè kóò beke ke dḡò: Okóti sààwè n dḡò nkédḡò ba kèpéte mufōmmu mùù bo sáá?

18 Kè Yesu ò nàkè ke dò: Ba nkpréi nte kàa n tú osàwè, òmòu í wenni kè dè í tú Kuyie mmáá.

19 A yému Kuyie ntannò yèè tú: A b́́aá kuᵛ oniti, a b́́aá duᵛnè wèè í tú a poku yoo wèè í tú a dᵛ, a b́́aá yúúkú, a b́́aá caarè otᵛ kó diyètiri, a b́́aá ciité otᵛ, ndé a cice nè a yᵛ.

20 Kè de kóo nìti ténne Yesu ke dò: Okóti n dᵛᵛmu deude kó dimàà nè m b́́kémbénti mieke.

21 Kè Yesu ò wènté ké nhò dᵛ, kóò nàkè ke dò: Dèmarè máá deè kpaá ke da dónni, kᵛe kéfíté a mᵛke de, ḱ́pāmmú idííti beᵛrībè, de mᵛnni a bo pété keᵛnkè kó tikpàti ké né kᵛení ké n túnne.

22 Odapàà wenwe kèè dii mᵛnni de kó tináañti kòo ìkèe sᵛute, kòo íténe meyeᵛcaarimè ke yè ò do mᵛkemè tikpàti mediè.

23 Kè Yesu wénté wénté o tancᵛumbè ke dò: Dè yóunemu bèè mᵛke tikpàti bè bo tamè Kuyie nkpràatiyuu mieke.

24 Kè dèe di o tancᵛumbè de kó tináañti kpréi, nkè Yesu yíe ké bè nàkè ke dò: M bí dè yóumu a bo tamè Kuyie nkpràatiyuu mieke.

25 Dè bo nyóunè tikpàti yíe mbo tamè Kuyie nkpràatiyuu ḱ́péèté yòyó bo tamè feyárfife fiè.

26 Kè dèe dᵛke di o tancᵛumbè de kó tináañti ìnkè ké bè mbékú beᵛᵛbè ke tú: Kè dè dᵛ mmemme we mbo na ḱ́cooté?

27 Kè Yesu mbè wúò nkè ké nàkè ke dò: Dè yóunè benitibè mbe, dè í yóunè Kuyie.

28 Kè Pierii náké Yesu ke dò: Ti yóumu demᵛu ke da túnne.

29 Kè Yesu ò ténne ke dò: Mᵛmmuᵛ nwe n di náammè òmòu í yóu o ć́ètè, yoo o neí, yoo o tábè, yoo o cice, yoo o bí, yoo o paku n kpréi nè Kuyie nnáañti kpréi,

30 kè í mpété ticuuti kè dèe nᵛó nkuce tekᵛùtè (100) meborime mie mmieke: Sicéí, nè o neí, nè o tábè, nè o yᵛbè, nè o bí, nè depaa nnè meféúúimè. Ke né mmᵛke mufᵛmmu mùù bo sáà meborime mèè kpaani me mieke.

31 Besúkùbè bèè tu beketibè di mmᵛnni bè bo naá mbesᵛmbe, kè besúkùbè bèè tu besᵛmbe di mmᵛnni kè bèe naá mbeketibè.

*Yesu do kᵛrimè Sedisademmu kuce mesomme
(Wénté Matie 20:17-19 nè Duku 18:31-34)*

32 Yesu nè o tancᵛubè ké bè nkéri ke kᵛri Sedisademmu kòo tancᵛumbè kᵛmbùᵛti duò kè kufᵛwaá mbo bèè bè tú. Kè Yesu tò yú o tancᵛumbè ké mbè náá tii yóó ò tᵛᵛkení, ke tú:

33 Ti mè nkᵛri kù Sedisademmu, bè bo pᵛi nhOnitibire, ḱ́duᵛ nyikuᵛ niùbè kó bekótibè nè ikuᵛ wāābè ké bè dᵛ ò dᵛ nkékuᵛmu kóò duᵛ mbèè í tú Sifube.

34 Kè bè nhò daú koò sùu tinóntᵛùti, kóò puotí yeᵛá, kóò kuᵛ, yeᵛe yètāāti kó difᵛnkúò kòo yántè.

*Sebedee kó ibí do dómè ḱ́ntú beketibè
(Wénté Matie 20:20-28 nè Duku 22:25-27)*

35 Kè Sebedee kó ibí Isaku nè Isāā kᵛení Yesu borè kóò nàkè ke dò: Okóti ti dᵛ a ti dᵛᵛmu ti yóó me nda beké ti.

36 Kè Yesu b́́e beke ke dò: Di dᵛ n di dᵛᵛ ba?

37 Kè bèè ò t́́nnè ke dò: A bo mbo dii mᵛnni a kpràti dieti mieke, a yóu kè ti nkari yie nha bakù yóu, otᵛu kucānku.

38 Kè Yesu bè nàkè ke dò: Di í yé di m békú ti di bo na ḱ́yā n yóó yā fièè bᵛòᵛfāà? Di bo na kè bè di ānné be yóó nh ānné wèè bātémmàà? Kè bè dᵛ: Èè, ti bo na.

39 Kè Yesu bè tèǹnè ke dò: Mómumu ndi yóo namu kéyà n yóo yà fèè bòòfè. Kè bè di ànnè bè yó nh ànnè wèè bàtémù.

40 Dè né í tú mǹ yóo tǹtè bèè yó mbo m bakù you n kucàнку, de kó yekàrè Kuyie nyè dǹò bèè kpéi mbèè yè te.

41 Yesu tancóumbè sǹmbè tepítè tì kèè dii mǹnni kè be mièke peike Isaku nè Isǹ.

42 Kè Yesu bè yu bemou ké bè nàké ke dò: Di yému ke dò mbèè tu bekpààtibè yebotè mièke bè yè fèũnkòmè, bèè tu bekperibè ye mièke kè bè yè diinko mesémè.

43 Di kperè í dǹ nkéndò memme, wèè dǹ kéndu di mièke wè ntú di kóo tǹnti.

44 Kè wèè dǹ kǹntú oketiwe di mièke wè ntú dimou kó kudaaku.

45 Kè yé Onitibire í kǹtenimè ke bè bo mpí de tǹmmú, dè kǹtení ke bo pí mmutǹmmú mmu benitibè kpéi nkéduó nde fǹmmu kédenne kusũkú meyei nkó tidaati mièke.

Yesu wéimmè kuyũǹnkù Baatimbee

(Wénté Matie 20:29-34 nè Duku 18:35-43)

46 Kè bèè tuòke Sedikoo Yesu nè o tancóumbè bè yèti dii mǹnni de kó dihei kè kunitisũkù péu bè tũ, kè kuyũǹnkù makù bè tu kù Baatimbee, Timbee kó debire kè kù kǹri kuce nùu ke móú.

47 Kù kèè dii mǹnni kè bè tú Yesu Nansareti kou wèè pǹnké kè kùu píéké ke dò: Dafiti kó debire, Yesu n kuó mmesémè.

48 Kè benitibè nkù kpǹnnè ke tú kùu cíéké kè kù né ðake píéké ke dò: Dafiti kó debire á n kuó mmesémè!

49 Kè Yesu cómmóo kébéi nke dò: Yúnni we!

Kè bèè kù yu ke dò: Ó da yumu, íté nè tikǹnyauti.

50 Kè kuyũǹnkùu íténi kédootoo ku yaàbòri kéítóo mecǹá nkékétóo Yesu bíékè.

51 Kè Yesu kù beke ke dò: A dǹ n da ðǹ ba? Kè kuyũǹnkùu ò nàké ke dò: N dǹ kéwéntému.

52 Kè Yesu kù nàké ke dò: A tá mèè kpéi nke dǹ m bo na ke da mièkũnne, íté! Kǹa mietému.

Kè kù pǹnke wénté kéneinè Yesu.

11

Yesu tatimè Sedisademmu ke deke disǹmmarĩmbii

(Wénté Matie 21:1-11 nè Duku 19:28-40 nè Isǹá 12:12-19)

1 Bè tǹǹnnènkò dii mǹnni Sedisademmu kémbèrinè Betifasee nè Betannii Odifè tǹri také, kè Yesu tǹ nho tancóumbè bèdèbè ke dò:

2 Kǹtenè dihei dii bo di iikè, di bo mbo tuokoo kéyà disǹmmarĩmbii, òmòu mu nyí ðèke di kè di píití, kè dí di pitè kékǹtenèni.

3 Kòò mòu di beke ke yí: Dè dǹmmè kè di di pitírí? Dí ò nàké ke dò: Ti Yiè nwee di dǹ. Dende bàmbà nhò bo di yóu kè dí di tũtǹni.

4 Kè bèè kǹte ké mǹnke nsǹ disǹmmarĩmbii marí píití tecfèè matè kó ditowaà kuce nùu, kè bè ndi pitírí.

5 Bèè dè bo kè be kó bèmabèè bè beke ke dò: Di ðǹri ba? Dè dǹmmè kè di pitírí de kó disǹmmarĩmbii?

6 Kè bèè bè tèǹnè Yesu do bè nàké tì, kè bèè yóu kè bèè di tũoté,

7 ké di kǹtenni Yesu borè kénóo mbe yaàti di ìnkè kè Yesu deke.

8 Kè besũkùbè mpienko kuce mesàà nkè betòbè piiti be yaàti ku ìnkè.

⁹ Bèè ni Yesu ìikè nè bèè ò tū nkè bè mpīèkù ke tú: Kuyie nyètiri ndeu! Mesàà nní mbonè f̄s nwèè kèríní nè ti Yiè nkó diyètiri.

¹⁰ Kuyie ndéúkunnè dikpààtiyuu dii kèríní ti yààri Dafiti kperi, Kuyie nyètiri ndeu keĩnkè!

¹¹ Kè Yesu tuòke Sedisademmu kéta Kuyie ncīètè ke wénní demou, ò dèè dii mōnni ke s̄s ndiyiè dèè, kòo kote Betannii nè o tancòumbè tepíitè nè bèdèbè.

Yesu béinnèmè mutie bè tu mù fikíè

(Wénté Matie 21:18-19)

¹² Kè dèe wenté kè bè nyetini Betannii kè dikōnni pī nYesu.

¹³ Kòo yà mutie bè tu mù fikíè medétimè kè mù ā tifaàti kòo kotoo ke bo yà yebe bo mbo, ò tōonko dii mōnni, kényà tifaàti máà, ke yé dè do í tùmè de kó detie mpéi dii mōnni.

¹⁴ Kè Yesu béinnè de kó mutie ke dò: Òmòu ténke báá cááké a be nè a bo mbomè.

Kòo tancòumbèe keè ò béimmè.

Yesu bètimè bepótambè Kuyie ncīètè

(Wénté Matie 21:12-17 nè Duku 19:45-48 nè Isāā 2:13-22)

¹⁵ Bè tūòke dii mōnni Sedisademmu kè Yesu ta Kuyie ncīètè kémbeti befítibè nè bədombè, kébuò mbédíticeetibè kóò tábùribè nè bèè fiiti sinónkpeé be kàrè.

¹⁶ Ò í nyie nkòò mōu mpēnkùnè tipotanti Kuyie ncīètè borè,

¹⁷ kédeè ké mbè tiè nke tú: Ti wàrimu ke tú: Bè bo nyu n cīètè ke tú mubáammu kpete yebotè yemou yó mbáá ndè kè díndi né tè dòò beyóóbè kó disòri.

¹⁸ Kuyie nkuò niùbè kó bekótibè nè ikuò wāābè ti kèè dii mōnni kénwanti bè bo yīmè kēp̄i nYesu kékua, ke né nhò dé ke yé benitibè bemou do pēnsirimè o náañti.

¹⁹ Dè yuoté dii mōnni Yesu nè o tancòumbè kè bèe yè dihei.

A bo mbááammè Kuyie nke tá

(Wénté Matie 21:20-22)

²⁰ Kè dèe wenté kè bè mpēnké kényà muu tie kè mù kpeí nè mu cīenko.

²¹ Kè Pierii denteni dèè wee dòò kénáké Yesu ke dò: Okóti wénté mutie a wee béinnè mù ke kpeí.

²² Kè Yesu bè tēñné ke dò: Ntānè Kuyie, n di náá ntimómmon̄ti nti

²³ kòò mōu nàkè di ntāri ke yī: Íté a me mbo dè kédò dàmeèrì mieke bá ke í yīèkù, ke tá ke dò nhò béi nti bo dōò, ti bo dōò.

²⁴ Dèe kpéi nte kè n di náá nke tú: Di móú dèè kó dimàà nè mubáammu mieke di ntá ke dò ndi dè pētému, Kuyie bo dè ndi duó.

²⁵ A cómmú dii mōnni ke báá nKuyie nkàa denteni ke dò nha mōkenè òmòu timati cīè nwe, kàa cice wèè bo keĩnkè kòo da cīè nha yei. [

²⁶ Kè di me nyí cīenko ditòbè, di cice wèè bo keĩnkè, ò báá di cīè ndi yei.]

Yesu wērimú bonní de?

(Wénté Matie 21:23-27 nè Duku 20:1-8)

²⁷ Kè bèe wēte Sedisademmu kè Yesu ñcenti Kuyie ncīètè mieke kè ikuò niùbè kó bekótibè nè ikuò wāābè nè Kuyie ncīètè kó bekótibè kè bèe kōteni Yesu borè,

²⁸ kóò beke ke dò: Nè òmmu wērimú mmu a dōorinè mè die? We nda duó ndinùu kàa dè dōòri?

²⁹ Kè Yesu bè tɛ́nné ke dò: N yóó di beke tìmatì mǎà ndi, kè di n tɛ́nné, n né di náké nè mùù wɛ́rímú mmu n dè dòòrinèmè.

³⁰ Isǎa do ǎǎ wèè bàtémǔ do bonní benitìbè boràa kè Kuyie mborè? Dí n tɛ́nné.

³¹ Kè bè nnáa mbemáa ke tú: Kè ti yí de kóo bàtémǔ do bonní Kuyie mborè ò dò: Ba nkpréi nné te kè di í tá Isǎa?

³² Kè ti me nyí: De kóo bàtémǔ bonní benitìbè borè...

(Bè do dé benitìbè mbe, ke yé bemou bè do yémèmu ke dò nyIsǎa tu Kuyie mpǎánaàntì náàntò mómumu.)

³³ Kè bèe tɛ́nné Yesu ke dò: Ti í yé. Kè Yesu dò: M me mbáa di náké nè mùù wɛ́rímú mmu n dè dòòrinèmè.

12

Betǔmbè yeibe

(Wénté Matie 21:33-46 nè Duku 20:9-19)

¹ Kè Yesu mbè náànnè yenáaǎhǎntiyé mieke ke tú: Onitì mǎù weè do fiúkú detie mbè tu dè finyí, kémaá kuduotí kè dè fii, kédammú difòtiri bè yó nhùtíri dè yetebe, kémaá didènni bè bo ndekù di ke baa kupaku, kédeè kéité kékote kupòòkù.

² Yetebe bi dii mǎnni kòo tǎ nho kóo tǎnti mǎù betǔmbè borè kè bè bo di duónko o kó yetebe.

³ Kè bèe ò pí nképuotí kébeti bá bè í nhò duó ndèmarè.

⁴ Kè kupaku yiè nwète kètǔnko otǎnti déri kè bèe ò kǎmmu kóò sǎmmú.

⁵ Wèè te kupaku kòo yíe kètǔnko otǎánwè kè bèe ò kùò, ké me ndòò betòbè péu kénkòu bie nke puotì betòbè.

⁶ Kòo bire deè mǎa nkpaá ò dó dè mediè nkòo dentè ké dè tǔnko, kòo yèmmè ndò mbè bo dè yòte.

⁷ Kè bè né dake ke dò: Ntenè wèè yóó tieke kupaku, yóunè kè tí ò kùò ké kù tieke.

⁸ Kè bèe pí nho bire kékuò kédootoo kupaku mǎnku.

⁹ Kè Yesu bè beke ke dò: Kupaku yiè mbo doò ba de mǎnni? Kè bè dǎ: Ò bo kote kékuò de kó betǔmbè kéwaá mbetòbè kéánné o paku mieke.

¹⁰ Di í kǎa ntiì wǎri ke tú: Bèè maà bè dootoo dii tǎri dii naá ndipũ kó ditǎri mómǎndaà?

¹¹ Ti Yiè nKuyie nkuù dòò de kó tidietì kè ti ti yà kè dè ti naati.

¹² Ikuò niùbè kó bekótìbè nè ikuò wǎábè kè bè nwanti bè bo yímè képi nYesu ke yé bè bantémè ke dò nho ǎnté bembè ke né yote ditǎnni, kéyóu, kéité.

Sesaa kperè nè Kuyie nkperè

(Wénté Matie 22:15-22 nè Duku 20:20-26)

¹³ Kè bèe tǔnko Fadisiébe mabè nè Edotì kó fenafe kòbe mabè Yesu borè, kè bè bo ò díí nkéyá ò bo béi ntìmatì kéyeté kè bèe ò pí.

¹⁴ Kè bèe kǎoto Yesu borè kóò beke ke dò: Okòtì ti yému ke dò nha náa tímómǎnti bá a í yíèkù òmǎù, bá kòo tú wè, ke benkú Kuyie nkó kuce nè tímómǎnti. Dè wenni ke dò nti yietì dàmpóò Odommu kòbe kóo kpàtàà? Ti dò nkéyietáa, kè ti báa yietí?

¹⁵ Kè Yesu banté be yèmmè bomè mèdémè, ké bè beke ke dò: Ba nkpréi nte kè di dó ké n díí? Duónnènni fedífè femáa kè n yà.

16 Kè bèè ò duós, kòò bè beke ke dò: We nte diyuu dii, nè diyètìrì dii? Kè bèè ò tèǹnè ke dò: Sesaa, Odommu kóo kpààtì.

17 Kè Yesu bè nàké ke dò: Duónnè Sesaa o kperε kédúó nKuyie nku kperε. Kè dèe bè di mediè nnè ò bè tèǹnè tì kpéí.

Dipopuò í bo keǹkè

(Wénté Matie 22:22-33 nè Duku 20:27-40)

18 Kè Sadusĩebe bèè í yie mbecírìbè yóó yántémè kè bèe katení Yesu borè kóò beke, ke dò:

19 Okótì nte Mɔyìisi ti duós nyìl kuós ke tú kòò nìtì ku ke yóu o pokù bá ò í mǎke debire, o nantèe ò tùóté kòo peité ibí kè ìl sɔoté wèè ku o cǹtè.

20 Benìrìbè mabè bèè do bo bèyiekè, kòo ketiwè rɔpo kékú bá debire í bo.

21 Kòo dérì tùóté de kóo kúpokù, kékú bá debire í bo, kè dè me ndò otáánwè.

22 Beyiekè bembè kè bè ntóú de kóo nitipòkù ke kǝ, bá òmòú í nhò mǎðtenè debire, de kó difǝnkúò kòo nitipòkù múnkεe kú.

23 Becírìbè bo yánté dii yìè be we nyó nte de kóo nitipòkù, bεmòu bè me nhò puokemèmu?

24 Kè Yesu bè tèǹnè ke dò: Ntenè dèè kpéí nte kè di yeté, di í banté tì wàri, di me nyí banté Kuyie nkó muwérímú.

25 Becírìbè bo yánté dii mǎnnì benitidaabè í yó mpuokú, benitipòbè me nyí yó nyenkú, bè yó ndònnè Kuyie ntǝrè dòmme mme keǹkè.

26 Kè becírìbè kóò káyánté kpɛtì nti, di í kàa mMɔyìisi pátìrì miεke Kuyie ndo ò nàké tì difǎpèù miεke ke dò: Kù tu Kuyie nku Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu bè do tũ nkùà?

27 Kuyie nyí tú becírìbè kòku kù tú befòùbè kòku nku. Di yetému mediè.

Ikuú ìl pèǹtè itei

(Wénté Matie 22:34-40 nè Duku 10:25-28)

28 Kè ikuú wǎàtì mòu kee bè nàammè káyà Yesu tèǹnè mèè botí mesàà Sadusĩebe bèè í tá mukúkáyántímù bomè kètóónko Yesu borè kóò beke ke dò: Kuyie ntannùù òndi pèǹtè yeteyè.

29 Kè Yesu ò tèǹnè ke dò ntenè dii pèǹtè yeteyè: Kémúnè dínndi Isidayεeribe, ti Yìè nKuyie ntú Kuyie nku, kùù bo kumáà.

30 Á ndó a Yìè nKuyie nnè a yèmmè mmemòu nè a wènnì dimòu nè a ciì memòu nè a wérímú mumòu.

31 Nte diterì dii di tũ: Á ndó otòú a dós mèè botí amáà. Yèmayè ténke í pèǹtè yie.

32 Kè ikuú wǎàtì ò tèǹnè ke dò: Okótì dè wennimu a nàké timómmonnti nti, Kuyie mbo kumáà ndi kutèkù makú í bo.

33 A bo nkú dómè nè a yèmmè memòu, nè a ciì mmemòu nè a wérímú mumòu, kéndó otòú a dós mèè botí amáà deè pèǹtè bè feu ìl wũð ke tuð nyewũðtǝrè Ìnkè Kuyie nkpréí, ke kù pǎànnè yepǎrè teyè péu.

34 Kè Yesu nsó nwe ò tèǹnè nè mecìl nkóò nàké ke dò: Á tókénèmu Kuyie nkprààtìyuu.

De kó difǝnkúò òmòú ténke í ndàátì kóò beke timati me kó kubotí.

Kirisi nè Dafiti

(Wénté Matie 22:41-46 nè Duku 20:41-44)

35 Kè Yesu nsóké ke bè tiè Kuyie ncǹtè miεke kè bè beke ke dò: Ikuú wǎàbè bo yìme ke dò Kirisi tú Dafiti yaàbire?

³⁶ Ke yé Muyaánsààmù do niitémè Dafiti kòo béi nke dò: N Yiè nKuyie nnàkému n yiè nke yí ñkari m bakù you kè n yàà da duónnè a kpantidèntòbè kàa bè cùùti.

³⁷ Kè Dafiti do ò yu ke tú o Yiè, o Yiè mbo yíme kèwète kéntú o yaàbire? Kè kunitisükù nhò kèímú kè dè kù naati.

Yesu yèmmè bè ndake ikuò wāābè kpéí

(Wénté Matie 23:1-36 nè Duku 20:45-47)

³⁸ Kè Yesu mbè tiè nke tú: Daatenè ikuò wāābè kpéí mbèè ò ndó kénhá yeyaàbòrè dieyè kè benitibè bo mbè dóú nke bè dèúkunko yaàrè mièke.

³⁹ Ke ò ndó yekàrè de ìkè kpeye titiéntouti mièke nè yebaa mièke.

⁴⁰ Ke fekù bekúpobè kperè, ke ò mbáá Kuyie kémante, Kuyie mbo bè potè kè dè ncáá ke yóú.

Okúpoc̄ri kó dipāni

(Wénté Duku 21:1-4)

⁴¹ Diyie mari kè Yesu nkari Kuyie nc̄ètè mièke ke wetí bè āā dè idíítí, ke wéi benitibè āā mèè botí, ke tikpàti yembè péu āā idíítí mediè.

⁴² Kòo kúpoc̄ri mōu tuakení kēānnè fedifè sām̄pōfè.

⁴³ Kè Yesu yú o tancòumbè ké bè nàké ke dò: Móm̄mu nwe n di náámmè okúpoc̄ri yie nweè ānnè kè dè pēētè betòbè.

⁴⁴ Ke yé bè āāmè ke suōmmu mediè. Wenwe nè o c̄iti mièke kòo ānnè ò do mōke fè ke bo dinè femou.

13

Kuyie nc̄ètè kó mupōmmù

(Wénté Matie 24:1-2 nè Duku 21:5-6)

¹ Yesu yetini dii mōnni Kuyie nc̄ètè kòo tancòumbè kòo mōu ò nàké ke dò: Okóti wénté kèyà bè maānè yèè tárè Kuyie nc̄ètè yè wenni mèè botí, kèwénté Kuyie nc̄ètè wennimè.

² Kè Yesu ò tēñné ke dò: A wúo ntè maá ke deu mèè botáá? Ditári mari í yó nkpaá nónké diteri ñnkè. Demou dè bo duó.

³ Kè Yesu nkari Odifíè tārì ñnkè ke wetí Kuyie nc̄ètè. Pieri nè Isaku nè Isāā nè Āntidee kè bèè ò beke bemáá borè ke dò:

⁴ Á ti nàké dè yóó dōó dii mōnni nè ti yóó yà dè kébantè ke dò nde mōnni tūàke.

Tii yóó tuakení kè kutenkù né na kédeè

(Wénté Matie 24:3-14 nè Duku 21:7-19)

⁵ De mōnni kè Yesu mbè nàá nke tú: Ndakenè kòo mōu báá di souté.

⁶ Ke yé benitibè péu korinimè ke bo ntú beè tú Kirisi, ke suó kusükù.

⁷ Di yóó keèmu bè náámmè mudoò kpéí nnè mu kó kutoweku, kufōwáá mbáá di pí nke yé dè dòmmè kétuakenímu, dè né mu nyí yó ntú kumànkú.

⁸ Ku mbotí bo íté kénkpānnè kutekù, kè di nkpaàtiyuu íté kénkpānnè diteri, kè ketenkè nsánti tipítì timou, kè yekòbèe tanní, dè bo ndò nkupéitèyonku ò ketémè onitipókù.

⁹ Nyénè dimáá kpéí, bè bo di kōtenè tibeëndieti kè bè ndi puotì ipàati titiéntouti mièke, kè di kōtenè bekpàatibè borè nè ketenkè yembè borè n kpéí, kè dí bè nàké n kpéí.

¹⁰ Ke yé medeetimè kó tináanti dòmmè kéketé kénáké ibotí imou ndi.

11 Kè bè di kòrinè dii m̀ǹnni tibeénti di báá niité kénwaà ndi bíí bo náké tí, kè de m̀ǹnni t̀̀òkè di nnáá t̀̀i taáni di nò ke yé dii í yó nnáámmè di mómm̃m̃be, Muyaánsààm̀̀ mu yó nnáá ndi kpéí.

12 Benitibè bo fiiti be neí nè be kó hekótibè kè bèe bè kùò kè ibí cicebèe í fiítí kè ibí s̀̀ntenè í cicebè kédúò nkè bèe bè kùò.

13 Benitibè bem̀̀ou bo ndi níí n kpéí, wèè me mbo nwéé̀r̀i kétuòkenè kum̀̀nku ò bo cootè.

Yewe yeiyè

(Wénté Matie 24:15-28 nè Duku 21:20-24)

14 Kè di yà dii m̀ǹnni isòke ì̀ duò mmeyeñcaàrimè kè ì bo ì do í dò nkémbò dè, wèè kaa nwèe daò meyoòmmè, kè dè s̀̀ mbèè bo Sudee kó ketenke bèe coké kédèke yetà̀rè ìnkè.

15 Kè dè s̀̀ nwèè bo o c̀̀tè̀tè kudànkù ò báá cúténi kudieku ke bo túóté o kperè.

16 Kè dè s̀̀ nwèè bo kupaku ò báá kò ke bo túóté o yaabòri.

17 De kó diyie dè bo nyòùnè benitipòbè bèè bo mpúò nnè bèè bo ntò ibí.

18 Mbáánnè Kuyie nkè dè báá tuòkení diyò̀ mièke.

19 Ke yé de kó yewe meyeñcaàrimè mèè yó mbo me kó kubotí mu nyí ànné nè Kuyie ndò̀mè kutenkù, mè me nyí kpaá ke bo ànné bití.

20 Kè Kuyie ndo í yà̀te de kó yewe ò̀m̀ou na bá nyenté, kù me nyè yà̀te ku kó benitibè kù tã̀tè bè kpéí nke.

21 Kòò m̀ou di nàké ke tú: Kirisi bo die nyoo cie, di bá ntí tá.

22 Ke yé Kirisi tekùbè nè bèè yó ntú bemáá Kuyie mpããnaànti náam̀bè bè yóò ànnémè kéndãri tidietí nè dèmarè cànnè ke dó késouté bá nè Kuyie ntã̀tè bè.

23 Nyénè dimáá kpéí, n die nke di nàkému demou.

Yewe sonye

(Wénté Matie 24:29-31 nè Duku 21:25-28)

24 De kó yewe mièke mefè̀t̀imè memme kó difònkúò, diyie bo soute, otànkù ténke bá mpéi.

25 Kè siwãã nduòni keñkè kè siwãã diesi sãntè.

26 De m̀ǹnni kè bèe yà Kuyie mBire kè dè cutini yewetè mièke nè muwèrimú diemù nè Kuyie nkó tikpeti,

27 kètò nho t̀rè itemm̀nke imou kè yèe tíí nKuyie ntã̀tè bè.

Fikiè kó mutie kó medonnimè

(Wénté Matie 24:32-35 nè Duku 21:29-33)

28 Banténè fikie kó mutie kó medonnimè, mu bake sũ̀kè dii m̀ǹnni kè mu faàti bitiri di ã̀ bantému ke dò ndiyò̀ tònni.

29 Mèè botí nku di yà dii m̀ǹnni kè dende kó dimáa t̀̀òkení di nyé ke dò nhOnitibire t̀̀ònnimú ke bo dibòri.

30 Timómm̃nti nti n di náámmè benitibè bèè fòu di mm̀nni bè í yóò kù bemou kè dè mu nyí t̀̀òkení.

31 Keñkè nè ketenke dè bo pè̀tè, n náànti me mbáá pè̀tè bití.

Ndakenè

(Wénté Matie 24:36-44)

32 Ò̀m̀ou í yé de yiè yoo de m̀ǹnni, bá Kuyie ntò̀rè bá Kuyie mBire, Kuyie nkuù máa yé.

33 Ndakenè ke báá duò ke yé di í yémè dè yóò tuòkení dii m̀ǹnni.

³⁴ Dè bo dǎǎ kéndǎnnè onitì wèè kàri kupǎǎkù ke benke o cǐètè o tǎmbè ke duó mbá wè o tǎmmú ke nàké wèè bàà dibòri ke yí ò báá duó.

³⁵ Ndakenè ke yé dí í yémè te cǐètè yiè nwétini dii mǎnni, kè de yemme kuyuoku yoo keyènkè cuokè, yoo dikodakǎnni yoo kukünwentó.

³⁶ Nyièkùnè ò bo nwétinimè ke sǎ ndi yè nke duó kòo di déété.

³⁷ M me ndi nàké tì n ti nnáá mbenitibè bémou: Ndakenè!

14

Be do dakiimè ke bo pī nYesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Duku 22:1-2 nè Isāā 11:45-53)

¹ Ke sǎ nde kpaá yewe yédèè kè diyentébanni nè pèèbè bèè í kǎorenè mutie mùu muuti pèè kè mu kó dibanni né tuǎkení, kè ikuó niùbè nè ikuó wǎàbè nwanti bè bo yime kǎpī nYesu kékúo.

² Ke yé bè do túmè: Ti báá ò pī ndibanni mieke, ti yàà bo cé ndikpǎnni benitibè cuokè.

Onitipòkù wèè còu nYesu yuu tudàari

(Wénté Matie 26:6-13 nè Isāā 12:1-8)

³ Kè Yesu nbo Betannii Simǎ dikǎnni cǐètè. Bè kàri dii mǎnni ke yo nkòo nitipòkù mǎu taroo ke tǎ dimátidènni péiri, kè di piéké tudàari idití dieyi kou bè dǎǎnè wè mutie bè tú mù náari, kè di bǎóté kécóu nYesu yuu tudàari.

⁴ Kè dèe yonke bémabè be mieke kè bè nnáá mbemáa ke tú: Ba nkpeí nte kòo cǎke de kóo tudàari.

⁵ Ti na bá nhò fité dibenni tǎmmú diití kǎpǎmmú be cǐribàà?

Kè bè nkpannè de kóo nitipòkù.

⁶ Kè Yesu bè nàké ke dà: Yóunè we, dè dòmmè kè di caari o yemmè? Ò dǎǎ medǎǎrimè sǎamè mme n kpeí.

⁷ Ke yé dí yó mbonèmèmu be cǐribè, di bo na ké bè dǎǎ mesàa ndi dǎ dii mǎnni, mí mme nyí yó nhà ke di bonè.

⁸ Ò na ndǎǎmè ò pǎnke me ndǎǎ, ké nh ànnè tudàari kè m bo mbaànè n fǎti.

⁹ Timǎmmǎnti nti n di náammè kutenkù kumǎu mieke bè bo nàké dè medeetímè kó tináaanti bè bo nàké de kóo nitipòkù dǎǎ dè, kéndennini o kpeí.

Sudaasi do dómè kǎpī nYesu

(Wénté Matie 26:14-16 nè Duku 22:3-6)

¹⁰ Kè Sudaasi Isikadiyoti, Yesu tancóumbè te piítè nè bèdébè kóo mǎu kǎte keyá ikuó niùbè kó bekótibè ke bo bè pī nYesu.

¹¹ Bè ti kèè dii mǎnni kè dèe bè narike kè bè dǎ bè bo ò duó nyidití. De mǎnni kè Sudaasi nwanti dimǎnni sǎari ò bo diinnè di kè bè pī nYesu.

Yesu nè o tancóumbè yommè diyentébanni kó mudii

(Wénté Matie 26:17-25 nè Duku 22:7-14, 22-23 nè Isāā 13:21-30)

¹² Pèèbè bèè í kǎorenè mutie mùu muuti pèè kó dibanni yiè kètiri bè sǎ fié di diyentébanni kó ipe, kè Yesu tancóumbè ò beke ke dà: Yé a dǎ ti kǎte kè ké da bénnè diyentébanni kó mudii?

¹³ Kè Yesu tǎ nho tancóumbè bèdébè ké bè nàké ke dà: Kǎtenè dihèi mieke, di bo conè onitidǎu mǎu kòo tǎ didúu nè menie nkè dí ò túnne.

¹⁴ Kòo ta dè, dí nàké de kó te cǐètè yiè nke dà: Okóti tú yé ò yóo di kùu dieku mieke diyentébanni kó mudii nè o tancóumbè?

15 Ò bo di benke kudieku diekù kudànkù ìnkè ké kù tũnte páíí, demou ké dè bo ku mieke, dende di yóó ti bennémè diyentébbanni kó mudii.

16 Kè Yesu tancòumbèe ítè kékote dihei mieke, kénsó ndè dò nYesu do bè nàkémè, kè bèe benné diyentébbanni kó mudii.

17 Kuyuoou ké Yesu tuokoo nè o tancòumbè tepíítè nè bèdébè.

18 Bè kàri dii m̀nni ke yo nkè Yesu bè nàké ke dò: Mómumu nwe n di náammè di kòò m̀u nè wè ti wè nke yo nweè yó n fité.

19 Kè be yèmmèe càarè bá wè kòo ò beke ke dò: Mí nwaà?

20 Kè Yesu bè t̀nné ke dò: Díndi n tancòumbè tepíítè nè bèdébè kòò m̀u nè wè ti wè ndibuu dimáà mieke.

21 Onitbire yóó kúmu, ti wàrimè de kpéí, wèè né bo fité Onitbire ò bo yà. De yiè nkè bè do í ò peité dè na ntõ.

Yesu d̀ummè Mudisàamù kó ikuó

(Wénté Matie 26:26-30 nè Duku 22:15-20 nè 1 Kòdenti 11:23-25)

22 Bè yo ndii m̀nni kè Yesu túótè p̀è késãntè Kuyie nkédeè kòò wéí kédúo nho tancòumbè ke dò: Cáákénè, die ndeè benkú ke dò m pã n k̀nti di kpéí.

23 De kó difònkúò kètúótè febòòfè, késãntè Kuyie nké bè dúo nkè bèe yà bemou.

24 Kè Yesu bè nàké ke dò: Die ndeè benkú n yíí, bè yó n kuò kè m̀e cóú, Kuyie nyóó taunnèmè benitibè kumáà, m̀e yóó cóú kusùkú kpéí.

25 Timómm̀nti nti n di náammè n t̀nke í yóó yà menàà, nkè dè í tú m bo wète kèyà dii yiè mepammè Kuyie nkò yesãà nkédeè kédeke Odifè tãri.

26 Bè dèntè dii m̀nni Kuyie nkò yesãà nkédeè kédeke Odifè tãri.

Yesu do yèmmè o tancòumbè bo ò yóu

(Wénté Matie 26:31-35 nè Duku 22:31-34 nè Isãà 13:36-38)

27 Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Di bo n yóu dimou ke yé ti wàrimè ke tú: M bo potè opecènti kè ipee cíté.

28 M bo yántè dii m̀nni, m bo niitè kékote Kadidee ké ndi baa.

29 Kè Pierii ò t̀nné ke dò: Bá kè betòbè da yóu mí mbáá da yóu.

30 Kè Yesu ò nàké ke dò: Mómumu nwe n da náammè, yíe nkò keyènkè tekote bo nyóó kuò mmedérímè kàa yete kuce metããti ke tú a í n yé.

31 Kè Pierii yete ke dò bití! Bá kè bè bo n wènnénè kékuò m báá da yóu.

Kè betòbè múnke me mbéí.

Yesu báammè Kuyie Setisemandee mieke

(Wénté Matie 26:36-46 nè Duku 22:39-46)

32 Kè bèe tuòke dibòri mari kè bè di tu: Setisemandee kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Nkarinè die kè n kote kébántè Kuyie.

33 Kòo nneínè Pieri nè Isaku nè Isãà, kòo kòmbùòti ñduò kòo yèmmè càarè.

34 Kòo bè nàké ke dò: N yèmmè m̀e càarè mediè mmómmomme kè dè n tonté, nkraánè die ndi né báá yè nkéduò.

35 Ke déttóo sãmpòrè kénínkú késínnè kébántè Kuyie nke dò: Kè dè bo yie ndim̀nni dii, mmeff̀tímè kperi, n déténe.

36 Ke mbáá nKuyie nke tú: N cice a nòmmu demou a yóu kè m báá yà fe mbòòfè mēff̀tímè kofe. Á doò a dómè kè dè bá ntú n dómè.

37 Kòo nwētini o tancòumbè borè ke s̀s mbè yè nke dúo, kòo beke Pieri ke dò: Simò a yè nke dúomáà? Á í na ke bo nwúó tewebiètè mēfitímè mēmáà miekaà?

38 Nwúònnè ke báá nKuyie nkè mesòummè báá di na. Meyèmmè mie dómu kédàò mesàà, nkè tikònti né kpa muwērímú.

39 Kòo wète kéképénté, kémbáá nKuyie, ke náá nhò baa do náá ntí.

40 Kéyíé kéwèteni o tancòumbè borè ke ś mbè yè nke dúò kè be nuò ncèèke, bè í nyà bè bo ò nàké tí.

41 Ò wèteni dìi mǎnni kuce metáámmè ké bè nàké ke dò: Di wète ke dúomu ke ompuà? Dè dǎò ke dèèmu, dimònni tǔòkemu kè bè bo fíté Onítibire kè benítíyèlbe dè pí.

42 Íténè kè tí kote, ntenè wèè yó m pí ke tǔòkení.

Bè p̄m̄mè Yesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Duku 22:47-53 nè Isāā 18:3-12)

43 Yesu kpaá ke me nnáá nkè Sudaasi, o tancòumbè tepítè nè bèdébè kóò mǎu tǔòkení ke neínè ikuó niùbè kó bekótíbè nè ikuó wǎàbè nè Kuyie ncíètè kó bekótíbè tǎnni bè, kè bè tǔ yese nè yedùrè.

44 Ke ś nwèè yóó fíté Yesu ò nàké dit̄nni ke tú: Kè n dǎu nwe, koò ǎrì, di banté ke dǎ weñwe, kóò pí ké nhò baa mesàà.

45 Ò tǔòkení dìi mǎnni Yesu borè ke pǎnke dǎ: Okótì!

Kédeè kóò ǎrì.

46 De mǎnni kè de kó benítibè pǎnke munnéni kápí nYesu.

47 Kè Yesu tancòumbè kóò mǎu nǎte disìé kéhei nkédate ikuó niùti diewè kóò tǎnti toò.

48 Kè Yesu bè nàké ke dǎ: Di kòtenni yese nè yedùrè ke bo m pí ke dǎ n tú onítikòùti.

49 Nh ò mbo yewe yemǎu di cuokè ke di tiè nKuyie nnáànti Kuyie ncíètè mieke bá di í m pí, dè tǔòke kè dè bo dǎò tí wǎri ke yèmmè mme.

50 De mǎnni kòo tancòumbè bémǎu ò yóu kécoké.

51 Kòo dapaà mmǎu nkpaá kòo tǔ nke dáátí kuyààkù máá kè bè ndó kóò pí,

52 kòo f̄īnko kuyààkù kécoké mebii.

Bè bekénèmè Yesu

(Wénté Matie 26:57-68 nè Duku 22:54-55, 63-71 nè Isāā 18:13-14, 19-24)

53 Kè bèe kotenè Yesu ikuó niùti diewè c̄f̄ètè, ikuó niùbè kó bekótíbè nè Kuyie ncíètè kó bekótíbè nè ikuó wǎàbè, kè bèe tí nde borè.

54 Kè Pieri ntú nYesu ke díetiri, ke yàa tannèko ikuó niùti diewè kó kudànkù mieke, kénkari tihǎǎpǎnti borè, ke iiri muháá.

55 Ikuó niùbè kó bekótíbè nè dibeént̄nni kè bè nwanti Yesu dǎò tí, tǔ bo nte kè bèe ò kǎ bá bè í mpètè.

56 Kè bes̄ükübè nsóú nke náá nYesu nu ncàkemu bá bè teti í mmáá.

57 Kè bèmabè nyiiti ke sóú nke tú: Tí kèè kòo tu

58 ò bo pǎnte Kuyie ncíètè benítibè máá tè nè be nou kémaá tetetè yewe yètáati mieke tèè í yó ntú benítibè máá tè.

59 Bá nè memme be teti í mmáá.

60 Kè ikuó niùti diewèe íté dit̄nni cuokè kébeke Yesu ke dǎ: Á í yóó ténne tímataà? Benítibè bie nyè nha dǎò ba?

61 Kè Yesu ncíéké, ò í mbéi ntimatì kè ikuó niùti diewè yíé kóò beke ke dǎ: F̄s̄ò tu Kirisi Kuyie nti sǎnti kù kó debiraà?

62 Kè Yesu ò ténne ke dǎ: Èè n we ntú, kè di bo yà Onítibire kòò kàri Kuyie mmuwērímú mmǎu yié mbakù yóu, kóò yà kòò cutini nè yewetè keInkè.

⁶³ De m̀n̄ni k̀e ikuṣ̀ niùti diewè k̀et̄e o yaàb̀òrì, k̀ébéi nke d̀ò: D̀e t̀énke d̀òmmu ti ñwàà nwèè bo náké ò d̀òò mèè yeinaà?

⁶⁴ Di k̀èèmu ò s̀áámmè Kuyie, di yèmmè d̀òmmè?

Βεμου k̀e bè d̀ò: Ò d̀ò nk̀ekuomu.

⁶⁵ K̀e bèmabè nhò s̀ùu tinónt̄ùti, k̀ékáá nho ìk̀e kuyààk̀ù k̀e nhò puoti yenaç̀kuute ke náá nke tú: Banté wèè da potè.

K̀e tihã̀p̀ànti nhò bèmmu.

Pieri ǹennimè Yesu

(Wénté Matie 26:69-75 ǹe Duku 22:56-62 ǹe Isã 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ K̀e Pieri nkpaá ke bo ketenkè kudànk̀ù k̀e ikuṣ̀ niùti diewè k̀óo nitipot̄nti m̀òu t̀òkèní,

⁶⁷ K̀éyà Pieri k̀òò ìrì muháá, k̀òò ò wènté mesàà, k̀óò náké ke d̀ò: F̀ó nha m̀únke do t̀ùmmu Yesu Nansareti kou.

⁶⁸ K̀e Pierii nenni Yesu ke d̀ò: N yí banté a d̀ó k̀e n náké ti.

De k̀ó difònk̀ùò ke íté kudànk̀ù k̀éntati kukpánkpánk̀ù k̀e tekotee kuó.

⁶⁹ K̀e wèè nitipòk̀ù wète k̀óò yà k̀énáké bèè d̀e bo ke d̀ò: We nniti tú be k̀óò m̀òu nwe, k̀e Pierii wète k̀énenni.

⁷⁰ K̀e d̀è nyóó yí k̀e bèè d̀e bo k̀e bèè náké Pieri ke d̀ò: A m̀enke bè ẁínèmu ke yé a t̀úmè Kadidee kou ke náá nKadidee k̀ó tináànti.

⁷¹ De m̀n̄ni k̀e Pierii parikè ke d̀ò: N tú n yí yé onit̄i di me nnáá nwèè kpéí, k̀e n soúmmu Kuyie nni nc̄s̄.

⁷² D̀endè bàmbà nk̀e tekotee kuó nkuce medérímè k̀e Pierii dentení Yesu s̀òò ò náké ti ke tú: Tekote bo nyóó kuó nkuce medérímè k̀àa parikè kuce mètààti ke tú a í n yé. K̀e Pieri nkuò.

15

Bè d̀ò dakémè ke bo kuṣ̀ Yesu

(Wénté Matie 27:1-2, 11-14 ǹe Duku 23:1-5 ǹe Isã 18:28-38)

¹ Dikùnweñni s̀èi, ikuṣ̀ niùbè k̀ó bekótíbè, ǹe Kuyie nc̄f̄ètè k̀ó bekótíbè ǹe ikuṣ̀ wãàbè ǹe dibeént̄inn̄i dimòu, k̀e bèè tí nke bo yà bè yóó yímè Yesu, memme k̀e bèè ò boú k̀ékotenè k̀éduṣ̀ m̀Pidati Odommu k̀òbè k̀óò k̀ùmàndàà.

² K̀e Pidatii ò beke ke d̀ò: F̀óò tu Sifube k̀óo kpààtàà? K̀e Yesu ò t̀ènné ke d̀ò: A ti mbéi.

³ K̀e ikuṣ̀ niùbè k̀ó bekótíbè nnáá nYesu nu nd̀òò d̀è.

⁴ K̀e Pidatii wète k̀ébeke Yesu ke d̀ò: A í yóó t̀ènné tìmatàà? A í yo bè tu a d̀òò d̀èè k̀ó dimàà?

⁵ Bá Yesu t̀énke í nt̄ènné tìmatì k̀e d̀èe di Pidati.

Pidati yèmmè bèè baaké Yesu k̀éfiínko Barabaasi

(Wénté Matie 27:15-26 ǹe Duku 23:13-25 ǹe Isã 18:39-19:16)

⁶ Bá òò yentébanni mièke Pidati do s̄s̄ f̄i nkukpetínk̀ù kumáà ndi dit̄inn̄i yè nwèè f̄i nk̀ù.

⁷ Ke s̀s̄ mbè kpeti onit̄i m̀òu k̀òo yètirì tú Barabaasi nè o k̀òbè, ke yé bè do yetemè okpààti kpeti, k̀e dikpànni ànné k̀e bèe kuṣ̀ onit̄i.

⁸ K̀e dit̄inn̄i k̄ote Pidati borè, k̀óò náké ke d̀ò, wèè bè d̀òò ò s̄s̄ bè d̀òòmè.

⁹ K̀e Pidatii bè beke ke d̀ò: Dí d̀ó n f̄iínko Sifube k̀óo kpààti nweà?

¹⁰ Ke yé ò do yémèmu ke d̀ò nyikuṣ̀ niùbè k̀ó bekótíbè p̄i nYesu be mièke ò péi mèè kpéí nke.

11 Kè ikuò nùbè kó bekótíbè nsukí dífínni kè ò bo duò nkè Pidatii fīnko Barabaasi.

12 Kè Pidatii yíé kè be beke ke dò: Di né dó n yīme di tú wè Sifube kóo kpààti?

13 Kè bèe wekii ke dò: Baaké we kudapāāti fīnkè!

14 Kè Pidatii be beke ke dò: Ò dāò òmmè yei? Kè bè ò òke wekii mediè nke dò: Baaké we kudapāāti fīnkè.

15 Kè Pidatii ndó dífínni yèmmè bo narikemè ke fīnko Barabaasi kéduò nkè bèe puotí Yesu yedá kédeè kòo ò duò ntihāāpònti kè ti bo ò baaké kudapāāti fīnkè.

Bè ínnémè Yesu ipo

(Wénté Matie 27:27-31 nè Isāā 19:2-3)

16 Kè tihāāpòntii tannè Yesu Odommu kòbe kóò kùmandáá cīètè, bè kàri dè ke bekù, ke tí ntihāāpònti timòu.

17 Kóò dàtínnè díyaàbòrì wūòrì kécití ipo kóò ínné,

18 kédeè kè nhò daú ke tú: A boà fí nSifube kóo kpààti!

19 Ke puotí o yuu kuhāri koò tīū tinóntōūti, ke ninku ke sīnko o iikè ke dò mbè ò dau.

20 Bè ò daá dii mōnni kénsānnè kédeite díyaàbòwūòrì, kéwēte kóò dàtínné o yààti, kóò yènnè dihei ke bo ò baaké kudapāāti fīnkè.

Bè baakémè Yesu

(Wénté Matie 27:32-44 nè Duku 23:26-43 nè Isāā 19:17-27)

21 Kè Sidenni eì kóo niti mōu nkūntini kupaku kè bè ò tú Simōo, Adekisāntiri nè Dufuusi be cice, kè tihāāpòntii ò pī nnè muwērímú kéduò nkòo tō Yesu dapāāti.

22 Kè bèe kōtenè Yesu Kodikotaa (dèè tú kuyukūū),

23 kóò duò mmenaa mmèè kōorenè mutie mùu kòu kuyonku bá Yesu í nyie nkéyā.

24 Kè bèe ò baaké kudapāāti fīnkè, kētāá tété kētotí o yààti.

25 Diyie do berinè tewebiètè mèwēi ndi dikūnweñni kè bèe baaké Yesu kudapāāti fīnkè,

26 kéwāri mùu kpéi nte kè bè ò baaké ke dò: Sifube kóo kpààti, kédanne kudapāāti yómmè.

27 Kébaaké benitikòubè bèdébè, òmòu o bakù you, otòu kucānku. [

28 Menmè kè dèe dàò ti wārimè ke tú: Bè ò wēnnénè benitiyeibe.]

29 Ke bè mpēnku koò sáá nke bókii yejo ke tú: Hé! Fí nwèè do tú a bo pante Kuyie nčētè kémaá tetetè yewe yētāāti mieke,

30 deetè amáà! Cúténi kudapāāti fīnkè.

31 Ikuò nùbè kó bekótíbè nè ikuò wāābè kè bè ndaú Yesu ke náá mbemáa ke tú, ò deetè betòbè ò me nyí na ke bo deetè omáa.

32 Kirisi Isidayeeriibe kóo kpààti, cúténi kudapāāti fīnkè kè ti yà kēntá. Bè do baaké bè kóò péennè, kè bè múnke nhò sáá.

Yesu kumè

(Wénté Matie 27:45-56 nè Duku 23:44-49 nè Isāā 19:28-30)

33 Diyie cómmú dii mōnni yejo kè dèe biite ketenkè kemòu kémbi kè dè yàà tuakè tewebiètè mètāāti.

34 Tewebiètè mètāāti mōnni kè Yesu kuò mmediè nke dò: Edoyii, Edoyii, damasabakitanii (dèè tú: Kuyie, nKuyie, ba nkpeí nte kàa n yóu!).

35 Bèè dè bo kè be kó bèmabèe keè, ke béi nke dò: Keèné ò yumè Edii.

³⁶ Kè be kòò màù coké kéméúnní disòsũð menéyāā nkécóó nkuhāri yómmè kényoutoo Yesu kòò bo yā, ke náá nke tú: Yóunè kè ti yā Edii bo kōtení kòò cūũnní kudapāātí Ìnkè.

³⁷ Kè Yesu kuó mmèdiè, kètāte.

³⁸ Kè kuyààkù kùù do pi Kuyie nciētè mièke ikuó nenti kó kudieku kè kùu kētè de Ìnkè nè difũñí.

³⁹ Kè Odommu kó kuhaāpònkù kùù ni tihāāpònti tekòutè (100) kè kù còmúú Yesu ìikè kényà Yesu ku mèè botí kébéí nke dà: We nniiti mènke tú Kuyie mBire ndè!

⁴⁰ Kè benitipòbè mabè dè bo ke còmúú medétimè ke wúó. Bèè kó bèmabè tu: Maari Makitadaa eì kou nè Isaku dèdapũmbire nè Sosesi be yō Maari nè Sadombee,

⁴¹ bèè do ò neitinè ke pī nho tōmmú ò bo diì mōnni Kadidee, nè benitipòbè tōbè péu bèè do ò neinè kékote Sedisademma.

Bè kũnnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Duku 23:50-56 nè Isāā 19:38-42)

⁴² Kuyuoku bè do ò tũntè kù demou kè dè né wenté teompūtè,

⁴³ kè Sosefu Adimatee eì kou, kòò tú dibéentĩnni kou kè bè ò dè, kòo bàa Kuyie nkpaātĩyuu bo tuòkenímè, kòo kōte nè dikōmbùò kényà Pidati kóò mōò dinùù ke bo kũnnè Yesu.

⁴⁴ Kè Pidati keè Yesu kumè mecāā, nkè dèè ò di kòò yu kuhaāpònkù kè kù beke, ke bo yā Yesu ku kè dè mōnte yoo dè í mōnte.

⁴⁵ Kè kuhaāpònkù ò nàké, kòo duó ndinùù Sosefu kòo bo túóté Yesu.

⁴⁶ Kè Sosefuu donté kuyààkù kécũnní Yesu kudapāātí, kòò pōũ, kédóú nkufōti mièke bè keú kù dipèri mièke, kédèè kèpoo nkutáári.

⁴⁷ Maari Makitadaa kó dihei kou nè Maari Sosesi yō ke bè nwúó mbè ò dóú ndè.

16

Yesu yāntémè

(Wénté Matie 28:1-8 nè Duku 24:1-12 nè Isāā 20:1-10)

¹ Kè teompūtèe pēētè kè Maari Makitadaa eì kou nè Maari Isaku yō nè Sadombee kè bèè donté mekùò nkunóú natikù kōme ke bo kōte képe nYesu.

² Kè pike cute dimáási kó dikũnweñni kentuokoo kufōti borè kè diyie yènní.

³ Kè bè mbékú bemaá ke tú: We mbii yóó ti pootè kufōti kó kutáári.

⁴ Bè wèntóo diì mōnni kénsó nkuu táári pòòte.

⁵ Kè bèè ta kufōti mièke, kényà odapaá mmòu kòò kàri, ke dáátí tiyaapéiti kè kufōwaa mbè pī mmèdiè.

⁶ Kè weè dapàà mbè nàké ke dà: Kufōwaa mbáa di pī, di wanti Yesu Nansareti kou nwe bè baaké wè kudapāātí Ìnkè. Ó yāntému ke ité, ò í kpaá die, ìntenè bè sòò ò dóú dè.

⁷ Kōtenè kénáké o tancóumbè nè Piəri ke dà ò niitè Kadidee, di bo ke nhò sòñké kéndonnè ò sòò di nàkémè.

⁸ Kè bèè yènni kécoké kè be kònti au bá bè ténke í te bemaá, bè í ndáátí kénáké òmòu timati, ke yé kufōwaa ndie nke bè autémè.

Yesu benkemè omáa Maari Makitadaa eì kou

(Wénté Matie 28:9-10 Isāā 20:11-18)

[

⁹ Dimáàsì yìè kó dikūnweñnì ndi Yesu yàntémè, kékété kébenke omáà Maari Makitadaa ei kou, ò do bèti wèè mièke yebòkè yèyiekè.

¹⁰ Kòo kòte kénáké bèè do neitinè Yesu, ke sá mbè kuò nYesu kó mukūũ.

¹¹ Bè kèè dìi mǎnni Maari túmè Yesu yànté kòo ò yà bá bè í nti tá.

Yesu benkemè omáà otancóumbè bèdébè

(Wénté Duku 24:13-35)

¹² De kó difōnkúò kòo tancóumbè bèdébè nkǎri depaa nkòo bè benke omáà kè dè ncáànnè ò sòò benkemè omáà Maari.

¹³ Kè bèe wēteni ke múnkee ti náké betòbè bá bè í nti tá.

Yesu do tǎmmè o tancóumbè

(Wénté Matie 28:16-20 nè Duku 24:36-49 nè Isāā 20:19-23 nè Yesu Tǎrè 1:6-8)

¹⁴ De kó difōnkúò ke né benke omáà o tancóumbè epíitè nè omáà ke sá mbè kǎri ke yo nkòo bè kpannè bè í tǎmè ke dò nhò mènke yànté. Kè be yèmmè kpaá kpeñni, ke yé bè do í tǎmè bèè tu bè ò yà koò yànté be kpeti.

¹⁵ De mǎnni kè Yesu bè náké ke dò: Kǎtenè kutenkú kumou kénáké Tináaṣààti benitibè bemou.

¹⁶ Wèè bo ti yie nkè bèè ò ànné bàtèmmù Kuyie mbo ò deeté, kè wèè í ti yie nkùu ò kpetinné.

¹⁷ Ntenè bèè bo yie mbè yó ndǎari tii dieti: Bè bo mbeti yebòkè nè n yètiri, kénnáá ntináaṣànti.

¹⁸ Bè bo mpīi nyiwáàke bá ì í bè dǎmmù, kè bè yà mutie mùu kǎu mù báá bè dǎò meyei mmamè, bè bo nnǎnku be nou bemuòmbè ñnkè kè bè miéri.

Yesu wētè ke dèkemè keñkè

(Wénté Duku 24:50-53 Yesu Tǎrè 1:9-11)

¹⁹ Ti Yiè nYesu bè náké memme kédeé, kè Kuyie nhò tùóté, kédekenè keñkè, kòo kari Kuyie mbakù yóu.

²⁰ Kè Yesu tancóumbèe kòte tipūiti timou kénnáante Tináaṣààti, kè ti Yiè mbè bonè, kè bè dǎòri tidieti, kè dè benkú bè nàá nti túmè timómmonti.]

Duku wàrimè Tináaṅsààti Di mpátiri tɔ tii náaṅti

Duku weè wàri di mpátiri kè di ti náá nYesu tumè Isidayeeriɓe kóo deetiwè nè kutenkù kuməu kóo deetiwè. Duku wàri o pátiri ke bo benke Yesu dómè mme benitibè nè Sammarii kóo niti kóo dináaṅhāntiri nè kukpààtiyeinkù kperi nè oniti weè birɛ do feti kóo wɛte ké dè pɛtɛ, nè Kuyie ntɔrè do nàkémè benaaɓɛmbe Yesu kó mupeitímù kpéi. Duku ti náá nKuyie ndómè mme besáñpóɓè nè beɓiribè nè beɓòɓè. Ke náké ke íkú Yesu tùmè Onitibire, deɛ te kóo bâte ò yààribè kó ifuke ke tùòkenè Adammu.

Di mpátiri náaṅti duó ke dómme

1. Duku wàrimè o pátiri 1:1-4
2. Yesu kó mupeitímù nè ò bàátimè o tómmú kpéi 1:5-4:13
3. Yesu pī mmùù tómmú 4:14-19:27
4. Yesu fɛ̀tɛ̀tɛ̀mè 19:28-23:56
5. Yesu kumè nè ò yāntɛ̀mè 24:1-53

Mùù kpéi nte kè Duku wàri di mpátiri

- ¹ Benitibè péu wàrimu Yesu fòmму kó tináaṅti tii dòò ti cuokè,
- ² ke tūnne Kuyie nkó beɓɓmbe bèè ò yà nè be nuɔ ndè keté dii mōnni bè ti náké kè ti dómme.
- ³ M mómumu nkè m biéké weti weti dè dòò mèè boti nè dè keté dii mōnni, ke ś ndè wenni ke dò n da wàri de kó tináaṅti f́ nhokóti Teofiiri.
- ⁴ Kàa nyé ke dò nha yie ntii náaṅti tú timómmon̄ti.

Kuyie ntōnni do nàkémè Isāa-Batiisi kó mupeitímù kpéi

- ⁵ Edoti do tú dii mōnni Sudee kóo kpàati kè ikuɔ niùti mōu bo kòo yètiri tú Sakarii, ikuɔ niùti Abia kó fenafe kou, kòo pokù yètiri tú Edisabeti, Anɔ kó kufuku kou.
- ⁶ Bedé kè bè dòòri Kuyie ndómè, ke yíe nKuyie ntannò nè ku tié nyiməu. Timati í mbo bè bo bè sei ntii mieke.
- ⁷ Kè bè kòtè bedé bá bè í mæke debire ke yé Edisabeti do tùmè tɛhāunte.
- ⁸ Diyie mari kè Abia kó fenafe kó mefitimèe tuøke
- ⁹ kéndōnnè bè do ɔ ndoərimè, kè bɛɛ táá tété kétāāté Sakarii kòo ta Kuyie nɓɓètè kén̄tuɔ nihúúnti.
- ¹⁰ Kè benitibè bəmou mbo ditowaá, ke báá nKuyie ò tùò ndii mōnni tihúúnti.
- ¹¹ Kè Kuyie ntōnni cúténi kén̄cóm̄mú dihúúntōnni ínkè, di píku you.
- ¹² Sakarii di yà dii mōnni kè dɛɛ ò di mediè nkè kufōwaá nhò pī.
- ¹³ Kè Kuyie ntōnni náké Sakarii ke dà: Kufōwaá mbáá da pī nKuyie nɓɓétumu a báamm̄i, a pokù Edisabeti bo da peitè denitidabire kàa dɛ yu ke dò Isāa.
- ¹⁴ Diwèi bo da pī, nkàa yèmmèe narike mediè kè benitibè péu nyānku bè ò peitè mèè kpéi.
- ¹⁵ Ke yé ò yó ntúmè Kuyie nkóo nitidiewè nwe, ò í yó nyō diféè yoo menaá mmèè kó dimàa muð. Bè bo nyóó ò peitè kè Muyaánsààmú muu pānke ò piéké.
- ¹⁶ Weè yóó tēnnéni Isidayeeriɓe péu be Yiè nKuyie mborè.
- ¹⁷ O borime bo nwenni kè Kuyie nhò duó nku Yaá nnè muwērimú Kuyie pānāaṅti náaṅtò Edii do mæke mù, kóo wɛte kénáríkunne ibi nè i cicebè, kéceete

itookperí yembè kè bèe mōote meyèmmè, mèè bo yie nKuyie kètũntè benitibè kè bè mbaa ti Yiè.

18 Kè Sakarii beke Kuyie ntõnni ke dò: M bo yĩme kèbanté ke dò a náa mmómumu nke yé n kòtémè kè m pokù kòté?

19 Kè Kuyie ntõnni ò tẽhñé ke dò: N tú Kabiyèeri nwe ke bo Kuyie mborè, kè kù n tõnni kè m bo da náké de kó tináaṅsàati.

20 A í me ntámè ke dò ndè bo dɔɔ, a nɔndenfè bo dari, bá a bá nno nke náa nkè dè yàa dɔɔnè, ke yé dè yóo dɔɔmèmu de mɔnni bo tuɔke dii mɔnni.

21 De mɔnni kè benitibè ò bàa ditowaà kè dè bè di, kè bè mɔnté dè yĩmè koò ɔote Kuyie nciètè mieke.

22 Ò yènni dii mɔnni ò í nna ke bo bè béinnè ké mbè benkú nè sinou máa kè bèe banté ke dò timati tiì ò tũðkení Kuyie nciètè mieke.

23 Sakarii dèè dii mɔnni o tōmmú Kuyie nciètè, kékò nho ciètè.

24 Kè dèe yíe sãmpó koo pokù Edisabetii púo nkémmake betããbè bènũmmù ke sori ke náa nke tú:

25 Kuyie ndèntení n kpéi ke n dàò mesàa, ke dèite ifei ìi do m bo benitibè ìikè.

Kuyie ntõnni nàkémè Yesu kó mupeitĩmù kpéi

26 Edisabeti pouti màke dii mɔnni betããbè bèkuò, kè Kuyie ntõnni ku tõnni Kabiyèeri Kadidee kó dihei mari mieke, kè bè di tu Nansareti,

27 desapũmbire marè dèè í yé onitidòu de borè, kè de yetiri tu Maari, kè Sosefu, okpãati Dafiti kó kufuku kou de pã.

28 Kè Kuyie ntõnni ta desapũmbire ciètè ke dò: Maari, diwèi nda bo, Kuyie nda bonèmu ke da dɔɔ mesàa mmedie.

29 Kè dèe di Maari koo mɔnté tiì náaṅti boti nku.

30 Kè Kuyie ntõnni náké Maari ke dò: A bá nyĩkù, Kuyie nkuu da dɔɔ mesàa.

31 A bo púo nképeitè denitidabire ké dè yu ke dò Yesu.

32 Ò bo ntú onitidiwè kè bè nhò yu ke tú Oĩnkènkpãati bire, kè ti Yiè nKuyie nhò duò nho yàari Dafiti kó dikpãatikari.

33 Ò bo ntú Sakɔbu kɔbe koo kpãati sãã.

34 Kè Maarii beke Kuyie ntõnni ke dò: Dè bo yĩme kédɔò m mu nyi me nyémè onitidòu?

35 Kè Kuyie ntõnni ò tẽhñé ke dò: Muyaánsàamù bo cúténi a ìnkè kè Oĩnkènkpãati da dátinnè o kó medéè, dèe te debire a yóo peitè dè í yó mmakemè meyi, bè bo ndè yu ke tú Kuyie mBire.

36 Nte a tẽbite Edisabeti púommè o kóti mieke ke bo otãnkù kuónwè, wenwe bè do tú wè tẽhãunte.

37 Kè yé dèmarè í yóunèmè Kuyie.

38 De mɔnni kè Maari dò: N tú Kuyie nkóo tõnti nwe, dèe dɔɔ kéndonnè a béimmè.

De mɔnni kè Kuyie ntõnni íté.

Maari kòtemè Edisabeti dɔummu

39 Kè Maarii íté kékote Sudee kó dihei mari yetãrè ìnkè,

40 kètuɔke kèta Sakarii ciètè kédou nhEdisabeti.

41 Kè Edisabetii keè Maari ò dɔummè kè debiree nampe o pouti mieke kè Muyaánsàamù ò píe.

42 Koo píéké ke dò: Kuyie nda dɔòmu mesàa mbenitipòbè bemou mieke, kè ku kó mesàa mbonè debire a púo ndè.

43 N tú we kè n Yiè nyò kàtení n cīètè.

44 Kε yé n kèè dìl mǎnni a dǎummu kè diwèl pī ndebire m pǎuti miεke kè dè nampε.

45 Dè nda naati kε yé a yiemme kε dò nKuyie nda nàké ti bo dàò.

Maari kó feyènfe

46 Kè Maarii dentè kε dò:

N wēnni sǎntímu n Yiè,

47 kè n yemmè naatinè Kuyie

kunku n δεετιwè.

48 Kε yé kù n wèntémè fenǎnsààfè,

mí nku kóo tǎnti sǎmpǒu,

kè bè bo nni nyu sǎà kε tú diwèl yiè.

49 Kε yé Muwērímú mumǎu yiè nni ndòòmè dèmarè dierè,

wenwe wèè yètiri tú kpa meyei,

50 kòò kuò mmesémmè sǎà bèè ò dé,

51 kε yòute o bakù nè muwērímú

kè sifei yembè ciété,

52 kε buó mbεkpààtibè

kε íi mbεcīribè,

53 kε píε ntikpàti dikònni bo bè,

kε bèti tikpàti yembè be nǎu sinùmmù,

54 kε kuó mmesémmè ku kó betǎmbè Isidayεεribε,

kε bè teennè,

55 kéndònnè kù do ti nàkémè ti cicεbè

nè Abarahammu kó diyuu Ìnkè

nè o yaábíó sǎà.

56 Maari do bo mbonè Edisabeti kε dà betǎàbè bètǎàti ndi kέwεte kékò nho cie.

Isāa-Batiisi kó mupeitímù

57 Kè Edisabeti peitémǎnni tuoke kòo peité denitidabire.

58 Edisabeti peetitǎbè nè o naàmùnkù kǎbe kè bèε keè ti Yiè nKuyie nhò dàò mèè sǎà nkóò wēnnénè kè bè nyǎnku.

59 Debire yiè niínni yiè kè bèε kǎtení kε bo dè cǎnté, kéndó kέ dè yu kε dò Sakarii, δε cicε yètiri.

60 Kòo yó yete kε dò: Debire yètiri yó ntú Isāa nwe.

61 Kè bèε yete kε dò: Ómǎu í bo di naàmùnkù miεke wèè mǎke δε kó diyètiri.

62 Kè bèε beke Sakarii nè tenùtè kε bo yà ò dó o bire yètiri yó ntú mù.

63 Kè Sakarii beke tedabεεtè kέwāri kε dò: O yètiri yó ntú Isāa nwe. Kè dèε bè di bεmǎu.

64 Kòo nǎndenfe pǎnkεε date kòo na kέbéi nkésǎnte Kuyie.

65 Kè kufǎwǎa mpí nho cεpeetitǎbè bεmǎu, kè δε kó tinǎàntii pité, kétuokεnè yεkéké yéè bo Sudee kó yetārè Ìnkè.

66 Bèè kó dimàà ti kèè kè bè mbékú bεmǎà kε tú: Dε kó debire sǎà yó ntú we? Kuyie nkó muwērímú muù do ò bonè.

Sakarii kó feyènfe

67 Kè Muyaánsààmù píε nSakarii, debire cicε kòo nàké Kuyie mpǎánǎànti kε dò:

68 Ti Yiè nKuyie tínti Isidayεεribe tũ nkù,
 n da sãntĩmu.
 F5 nwèè teennè a nitibè ke bè deeté,
 69 ke duənnĩ Odeεtĩwè diεwè
 a kóo tãnti Dafiti kó kufuku miεke,
 70 a pãānãaãnti náaãbè do ti nàkému nè dimənni,
 71 a yóo duənnímè Odeεtĩwè,
 kòo ti deεténè ti kpantidèntəbè,
 ke ti patenè bèè ti níi.
 72 A dèntenĩmu a kó metaummè sààmè kpéi,
 ke kuó nti cicebè mesémmè.
 73 A do nàké tĩnti ti yàari Abarahammu ke dò:
 74 A bo ti deεténè ti kpantidèntəbè,
 kè ti na kempĩ nha təmmú ke bá nyĩkù,
 75 kéndò mpáíi a iikè,
 ke dɔəri a dómè ti fòmму muməu miεke.
 76 F5 m birε,
 bè bo nda yu ke tú
 Oĩnkənkpaàti kó tipãānãaãnti náaãtò,
 ke yé f5 yóo niitémè kətũnte ti Yiè nce,
 77 kébenke benitibè ti Yiè nyóó bè deεtémè,
 ké bè cĩé mbe yei.
 78 Nè Kuyie nkó mesémmè diemè kpéi nke,
 kù ti duənnímè keĩnkè kó kuwenniku,
 79 ké kù bo mííté
 bèè bo mukũũ nkó dibiiñni miεke,
 ke ti tanné meom̃pùmè kó kuce.

80 Kè debirε nkótiri ke kpénkú Kuyie nkó kuce miεke kéta kэмbo dikpáa
 miεke ke yaa keténè o təmmú Isidayεεribe cuokè.

2

Bè peitémè Yesu

(Wénté Matie 1:18-25)

1 Sesaa Okusiti do tú dii mənni okpàati, kéánné mukàmmù ketimù o kó
 ketenke keməu miεke.

2 De kó mukàmmù ketimù do ānné Kiriniisi tú dii mənni ndi kumàndáa Sidii
 kó kutempē mmiεke.

3 Kè benitibè beməu nkəri bá wè o yembè eì kè bè wãũ be yètè.

4 Kè Sosefuu íté Nansareti Kadidee tempē, kékəte Dafiti kó dihei bè tú di
 Betideemmu Sudee kó kutempē mmiεke, ke yé ò tumè Dafiti kó kunaãmùnkù
 kou nwe,

5 Ke bo wāri o yètiri ke neínè Maari o pokù kòò pùó.

6 Kè bè mbo Betideemmu kè dè yaa tuəkenè Maari bo peitémè.

7 Kòo peité o kóò po, kóò pãũ nkuyààkù ke dáu nyiwũ yonnè kùù nenkù
 miεke, ke yé bembe do í pètémè mefiè ntepòòcĩtè miεke.

Kuyie ntənni nàkémè bepecēmbè bè peitémè Yesu

8 Ke sá mbepecēmbè mabè bo Betideemmu kó depaa nkeyènkè, ke baa be pe.

⁹ Kè Kuyie ntōnni kotoo be borè, kè Kuyie nkó kuwennikuu bè fitè kè kufōwaá mbè auté.

¹⁰ Kè Kuyie ntōnni bè nàké ke dò: Kufōwaá mbáá di pí, n di tóni Tináaḥsààti nti tì yó ntú kubotí kuməu kó kuyehnaatí.

¹¹ Bè di peitému yie Kirisi Odeetiwè, ti Yiè nDafiti kó dihei mieke.

¹² Ntenè dèè yó nte kè dí ò banténè, di bo yà debire kè dè pūs kuyààkù kéduó iwūš yonnè kùu nenkù mieke.

¹³ Dende bàmbà nkè Kuyie nkó yetōrè teyèe cúténi keḥnkè péu kéwēnnénè Kuyie ntōnni kè yè nsánti Kuyie nke tú:

¹⁴ Kuyie nyètiri ndeu keḥnkè mieke,
kè ku kó mesàà nní mbonè benitibè
ku dó bè ketenkè ḥnkè!

Bepecēmbē kōtemē ke dāu nYesu

¹⁵ Kuyie ntōrè wēte dii mōnni keḥnkè kè bepecēmbēe nàké bemáá ke dò: Ti kotenè Betideemmu kényà dèè dōò, ti Yiè nti nàké dèè kpéi.

¹⁶ Kè bèe ité mecāā nkékote kényà Maari nè Sosefu nè debire kè dè duó iwūš yonnè kùu nenkù mieke.

¹⁷ Bè yà dii mōnni debire ké bè nàké Kuyie ntōnni do bè nàké ti de kó debire ḥnkè.

¹⁸ Kè dèe di bèè kó dimàà kèè bepecēmbē náá nti.

¹⁹ Kè Maari ti āā o yèmmè ke toti o yèmmè ti ḥnkè.

²⁰ Kè bepecēmbē nwēti ke sánti Kuyie nke déúkūnko ku yètiri bè kèè ti ke ti yà ti kpéi, nke yé dè do dōòmè Kuyie ntōnni bè nàké mèè boti nku.

Bè yúmè Yesu o yètiri

²¹ Kè dèe tuòke diyè nínni bè yóo cānté di debire, kè bèe dè yú ke dò Yesu, Kuyie ntōnni do ò yu di bá bè mu nyí ò pùò.

Bè benkemè Yesu Kuyie

²² Məyiisi do dāú nyi kúo tūòke dii mōnni, Sosefu nè Maari kè bèe kōtenè debire Sedisademmu kè bo dè benke Kuyie kédoò ikuó mewénkūmè kpəyi,

²³ tì wàrimè ikuó mieke ke tú bè ní duó bèè tu Mpo be kó dimàà Kuyie.

²⁴ Sosefu nè Maari kè bèe kote kédoò ikuó yèmmè, kékuo yekpətinónkperə yédèè yoo sinónkpeé mómmənsi sidəsi.

²⁵ Dè do sš nhoniti məu wèe bo Sedisademmu kòo yètiri tú Simmēšš, kòo dōòri Kuyie ndò dé ke dé Kuyie kè Muyaánsààmù ò piéké, kòo bàa Isidayeeriibe kòo deetiwè.

²⁶ Ke yé Muyaánsààmù do ò nàkémè ke dò ò bo yà Kirisi Odeetiwè, Kuyie ntōnni wè, ke né na kékú.

²⁷ Kè Muyaánsààmùu niité Simmēšš kòo ta Kuyie nčētè Yesu yembè ò kōrinni dii mōnni ke bo dāò ikuó.

²⁸ Kè Simmēšš cōuté debire kēsānte Kuyie nke dò:

²⁹ N Yiè nha do nàké tì dōòmu,
di mōnni yóu mí a kóo tšnti

kè n kú nè diwèi.

³⁰ Ke yé n yàmè nè n nuə

a duənni wèe deetiwè,

³¹ ibotí iməu kpéi nke a ò duənnimè,

³² wèe tú kuwenniku kùu yóo míité yeboté,
kéduó nyIsidayeeriibe disānni.

Simmeᵔᵔ nàké mè Kuyie mpāānaānti Yesu kpéi

33 Kè dèe di debire cice nè de yᵔ Simmeᵔᵔ nàà ti debire kpéi.

34 Kè Simmeᵔᵔ mᵔᵔ Kuyie nkó mesàà mbe kpéi nkédeè kénáké Maari ke dᵔ: Debire die nkpéi nke Isidayeeribe péu yóó duómè kè péuu íté. Dè yó ntú Kuyie nkó dibenkèri ndi ke cé ntineiti besükübè cuokè.

35 Meyèmmè mèè do sᵔri kè mèè feité. Kè fᵔ mMaari, demᵔu memme dè bo ndò ndisiè kékᵔute a yèmmè.

Anni sântemè Kuyie

36 Kè sᵔ nKuyie mpāānaānti náaantò mᵔᵔ dè bo kè bè ò tu Anni, Fanniyeeeri kóo sapàà, Asee kó kubotí kou ke kòté mediè, ò do yóó yenke ke mu nyí yé onitidᵔᵔ kè bè mmàke yebie nyeyiekè kòo dᵔuu kú.

37 Kòo ntú okúpokú kétuakè nᵔ yebie nsipísini nè yènàà ke báá nKuyie, Kuyie ncīètè mièke, ke bou dinù.

38 Kòo múnkèe tuakè ní de mᵔnni késānte Kuyie nkénáké Yesu kpéi Sedisademmu kᵔbe bèè do baā Odeētíwè.

Yesu nè o yembè bè wètemè Nansareti

39 Maari nè Sosefu bè dᵔᵔ dii mᵔnni Kuyie nkó ikuᵔ kédeè kᵔwᵔte kékᵔonnè debire Nansareti Kadidee kó kutempᵔ mmièke.

40 Kè debire nkótírí ke kpnékú ke mᵔke mecii nkè Kuyie nkó mesàà ndé bonè.

Yesu tamè Kuyie ncīètè de mᵔnni ke mᵔke yebie ntepiítè nè yèdéè

41 Yesu yᵔ nè o cice bè do ᵔᵔ kᵔtemu bá dii benni Sedisademmu diyentébanni.

42 Yesu mᵔke dii mᵔnni yebie ntepiítè nè yèdéè kénèinè o yembè kè bèe kᵔte, ke yé ò tᵔᵔkemè o mᵔnni.

43 Dibanni kó yewe dèè dii mᵔnni Maari nè Sosefu kè bè nkūnti bá bè í ndàate ke dᵔ nYesu í bè neínè, kè Yesu nkpáá Sedisademmu.

44 Kè bè dᵔ kuce diyie dimàà ke yé kᵔ tu Yesu neínè betᵔbè, kòᵔ mᵔnté kékèté o wammú be cᵔi kᵔbe nè be népobè borè.

45 Bá bè í nhò yà kᵔwᵔte Sedisademmu koᵔ wanti,

46 kóᵔ yà diyie tāānni yiè Kuyie ncīètè mièke kòo soké ikuᵔ niùbè cuokè kè bè nàà nkòᵔ kèmmú ke bè bèkú tináānti.

47 Kè dèe di bèè kó dimàà dᵔ bo mecii nhò mᵔke mè nè ò bè ténnninko mèè botí.

48 O cice nè o yᵔ bè ò yà dii mᵔnni kᵔ dᵔe bè di mediè nkòo yᵔ ò beke ke dᵔ: M bire, dᵔ dᵔmme kàa ti dᵔᵔ memme? Mí nnè a cice ti da wammúmu kè ti yèmmè càārè.

49 Kòo bè ténné ke dᵔ: Di n wanti ke yᵔ mba? Di í yé ke dᵔ n dᵔ nképí n cice tᵔmmáà?

50 Bè me nyí mbanté ò dᵔ kᵔ bè nàké ti.

51 Kè Yesu bè neínè kè bèe wᵔte kékò nNansareti, kòᵔ nyié mbe kpeti kòo yᵔ nhāà dᵔᵔ kó dimàà dᵔᵔri o yèmmè mièke.

52 Kè Yesu nkótírí kòo cii ndéúkú kòo dᵔᵔrimè nweni Kuyie nnè benitibè.

3

Isāa-Batiisi kó mutᵔmmú

(Wénté Matie 3:1-12 nè Mariki 1:1-8 nè Isāa 1:19-28)

1 Tibēeri Sesaa kó tikpàti benni tepíítè nè dinummuri mièke, kè Pᵔnsi Pidati tu Sudee kóᵔ kùmandáà kè Edᵔti Tetidaki tu Kadidee kóo kpààti, kòo nantè

Fidipu tu Itidee nè Tadakonniti kó ketenkè kóo kpààti. Kè Disanniya Tetidaki tu Abidenni kóo kpààti.

² Ke sò nhAnni nè Kaifu bè tu ikuú niùbè kó bekótíbè. Kè Kuyie mbéinnè Isāā, Sakarii bire dikpáa mieke.

³ Kè Isāā kote Suditēē kó yehékè kénnaante benitibè ke tú: Duónnè kè bè di ànné bàtém̀m̀, dèè benkú ke dò ndi borime cèète kè Kuyie ndí cīē ndi yei.

⁴ Meǹme kè dèe dàò kéndò nKuyie mpāānāanti náantò Esaii do wàri ti ke dà: Oniti wèè bo dikpáa mieke

wèè péu metammè ke tú:

Tüntənè ti Yiè nkó kuce,
séinnè o ce,

⁵ kéitínnè yef̀tè yemou

képonte yetārè nè sitāā,

késéi nyice ìi kòr̀m̀

kéenne dèè ikú.

⁶ Kè benitibè bemouu yà Odeetiwè Kuyie nduonni wè.

⁷ Kè Isāā nnāá mbèè kòr̀ni o borè kòo bo bè ànné bàtém̀m̀ ke tú: Iwààke d́ndi! We ndi náké ke tú di yenténè Kuyie nkó kemieke kèè kèr̀ni?

⁸ Di borimee benke t̀nké di cèètemè. Di bá ntú dè sànnè di bo ntúmè Abarahammu tu di cice. N di náá mómmuə nwe, Kuyie mbo na kétúótému ye ntārè kédòò Abarahammu kó iyaábí.

⁹ Okúti sústému o píētè ke bo u detie. Detie ndèè kó dimàà í pèi yebe sààyè bè bo dè u kécúu.

¹⁰ Kè benitibèè ò beke ke dà: Ti né dò nkédòò ba?

¹¹ Kòo bè t̀r̀nnè ke dà: Kè wèè màke yeyaàbòrè yèdèè wèè pā dimàá wèè kpa, kè wèè màke tidiiti kòo toténè wèè kpa.

¹² Kè bedàmpòòcòutibèe kotení Isāā borè, kòo bo bè ànné bàtém̀m̀, kóò beke ke dà: Okóti ti dò nkédòò ba? Kòo bè t̀r̀nnè ke dà:

¹³ Di bá ncóú dàmpòò kè dè p̀nkú bè yē nyi mmàmè.

¹⁴ Kè behāāpòmbèè ò beke ke dà: Tínti tá? Ti dò nkédòò ba? Kòo bè t̀r̀nnè ke dà: Di báá fiète òmou kperè nè muwèrimú, di báá pí nhòmou kòo di yietí detetirè, di yèmmè nnaatinè bè di yietí ìi dífí.

¹⁵ Benitibè do me mbaamè Odeetiwè kè be yèmmè ndò Isāā bo ntú Odeetiwè nwe.

¹⁶ Kè Isāā bè náké ke dà: Mí n di àà bàtém̀m̀ nè menie mme, wèè n t̀nní ò deumu ke m p̀ētè, n yí t̀òke m bo útémè o neùti kó mutāā, wenwe bo ndi àà bàtém̀m̀ nè Muyaansààm̀ nè muhāā.

¹⁷ Ò to o pienkú nku ke bo ye nkébate mebií nnè tifùti kéānnè mebií nho bou mieke kécúu ntifùti muhāā mmùu í kò mmu mieke.

¹⁸ Nè itié mpéu mieke nke Isāā do náámmè benitibè Tināansàati,

¹⁹ kékpānnè okpààti Edoti Tetidaki ò fiète mèè kpéi o nantè Fidipu poku Edodiyati ke puoke, ke wète ke dàò meyei tēmè péu.

²⁰ Kè Edoti né dake yí kédòò meyei nképí Isāā kékpetínnè.

Bè do ànnémè Yesu bàtém̀m̀

(Wénté Matie 3:13-17 nè Mariki 1:9-11)

²¹ Kè Isāā nhāā benitibè bemou bàtém̀m̀ kè Yesu múnkèe duó nkòo ò ànné bàtém̀m̀ kòo bántè Kuyie kè tiwetii kpeté.

22 Kè Muyaánsààmùu cúténì o ìnkè ke dònne dikpetinónkperi, kè bèe kee metammè mamè ke ìnkè bíkè kè mè tu: Yie nweè tu m birè kè nh ò dó mesàà nkòò tã mèdiè.

Yesu kó kufuku

(Wénté Matie 1:1-17)

23 Yesu do yóó keté o tómmú ke mọke yebie nsipísitááti ndi kè benitibè yèmmè ndò o cice tú Sosefu, kè Sosefu cice tú Edii.

24 Kè Edii cice ntú Matati, kè Matati cice tú Defii, kè Defii cice tú Mèdisii, kè Mèdisii cice tú Yannaii, kè Yannaii cice tú Sosefu.

25 Kè Sosefu cice ntú Matatiasi, kè Matatiasi cice tú Amọssi, kè Amọssi cice tú Naummu, kè Naummu cice tú Esidii, kè Esidii cice tú Nakaii.

26 Kè Nakaii cice ntú Maati, kè Maati cice tú Matatiasi, kè Matatiasi cice tú Semmeinni, kè Semmeinni cice tú Yosee, kè Yosee cice tú Yodaa.

27 Kè Yodaa cice ntú Yoannanni, kè Yoannanni cice tú Desaa, kè Desaa cice tú Sodobabèri, kè Sodobabèri cice tú Sadatièri, kè Sadatièri cice tú Nedii.

28 Kè Nedii cice ntú Mèdiki, kè Mèdiki cice tú Adii kè Adii cice tú Kosammu, kè Kosammu cice tú Edimadammu, kè Edimadammu cice tú Èeri.

29 Kè Èeri cice ntú Sesuu, kè Sesuu cice tú Ediesee, kè Ediesee cice tú Yodimmu, kè Yodimmu cice tú Matati, kè Matati cice tú Defii.

30 Kè Defii cice ntú Simmeṣṣ, kè Simmeṣṣ cice tú Sudaa, kè Sudaa cice tú Sosefu, kè Sosefu cice tú Yonnamu, kè Yonnamu cice tú Ediakimmu.

31 Kè Ediakimmu cice ntú Mèdeya, kè Mèdeya cice tú Menna, kè Menna cice tú Matataa, kè Matataa cice tú Natāa.

32 Kè Natāa cice ntú Dafiti, kè Dafiti cice tú Isaii, kè Isaii cice tú Obedi, kè Obedi cice tú Boasi, kè Boasi cice tú Sadimṣṣ, kè Sadimṣṣ cice tú Nasṣṣ.

33 Kè Nasṣṣ cice ntú Aminadabu, kè Aminadabu cice tú Adiminni, kè Adiminni cice tú Adinii kè Adinii cice tú Esidommu, kè Esidommu cice tú Pedesi, kè Pedesi cice tú Sudaa.

34 Kè Sudaa cice ntú Sakṣbu, kè Sakṣbu cice tú Isaki, kè Isaki cice tú Abarahammu, kè Abarahammu cice tú Tedaa, kè Tedaa cice tú Nakṣṣ.

35 Kè Nakṣṣ cice ntú Seduki, kè Seduki cice tú Edeuu, kè Edeuu cice tú Pedeki kè Pedeki cice tú Ebèeri kè Ebèeri cice tú Siraa.

36 Kè Siraa cice ntú Kainammu, kè Kainammu cice tú Adifakisari, kè Adifakisari cice tú Semmu, kè Semmu cice tú Nṣwee, kè Nṣwee cice tú Demeki.

37 Kè Demeki cice ntú Matusademmu, kè Matusademmu cice tú Enṣki, kè Enṣki cice tú Yedeti, kè Yedeti cice tú Madedeedi, kè Madedeedi cice tú Kenammu.

38 Kè Kenammu cice ntú Enṣi, kè Enṣi cice tú Seti, kè Seti cice tú Adammu kè Adammu cice ntú Kuyie.

4

Dibṣṣ do bennémè Yesu

(Wénté Matie 4:1-11 nè Mariki 1:12-13)

1 Kè Yesu nyètinì kukó nSuditèè kè Muyaánsààmùu ò piéké kóò tanné dikpáà mièke.

2 Kóò dṣ yewe sipísinàà kè dibṣṣ ò beú. De kó yewe mièke ò do í yo ndèmarè kè dikṣnnii ò pī.

3 Kè dibṣṣ ò nàké ke dṣ: Kàa tu Kuyie mBire nde, duṣ nkè ditàri dii nnaá mmudii.

4 Kè Yesu di tènné ke dṣ: Tì wàrimu ke tú: Onitì í fòunè mudii máà.

5 Kè dibṣṣ ò dèkenè ditàri dièri ìnkè kóò benke dimṣnni dimáà ketenkè kó yekpáatiyo yemou,

⁶ kóò nàké ke dò: N yóò da duómumu ye nkpààtìyò yemou nè ye kpeti, ke yé mî dè temè, ke dè duò n dè dónè wè.

⁷ Demou miè nfòò yó ndè te, kè nsà kàa niàkú n yìkè.

⁸ Kè Yesu di tēñné ke dò: Ti wàrimu ke tú: Á mbáá nha Yiè nKuyie mmáà kémþi nkuu tómmú.

⁹ Kè dibòò ò kàtenè Sedisademmu kóò dèkenè Kuyie ncíètè ñkè kóò nàké ke dò: Kàa tú Kuyie mBire nde, puuo,

¹⁰ ke yé ti wàrimè ke tú: Kuyie mbo duò ndinùù ku tōrè kè yè nda baa,

¹¹ kè da cóúté há a naàcètè báá bété ditári mari.

¹² Kè Yesu di tēñné ke dò: Ti wàrimu ke tú: Á báá benné a Yiè nKuyie.

¹³ Kè dibòò ò benné mebennímè memou kè mèe deè kè dii íté kémbaa dimònni teri.

Yesu do tièmmè benitibè titíntouti mieke

(Wénté Matie 4:11-17 nè Mariki 1:14-15)

¹⁴ Kè Yesu nwēti Kadidee kó kutempē nkè Muyaánsààmù ò piéké nè muwērímú kè bè nnáá nho kpéi nde kó kutempē nkumou mieke.

¹⁵ Kòo ntiè mbenitibè titíntouti mieke kè benitibè bemou nhò sánti.

Yesu do náammè Kuyie nnáànti Nansareti

(Wénté Matie 13:53-58 nè Mariki 6:1-6)

¹⁶ Kè Yesu kote Nansareti ò bíkú dè, ke tó ta kutíntouku teomputè yiè kéíté ke bo kaà ndipátiri.

¹⁷ Kè bèe ò duò nKuyie mpāānāànti náàntò Esaii kó dipátiri kòo pñte ti wàri dii bòri ke tú:

¹⁸ Ti Yiè nKuyie nkó muyaá mmuò bo n yñkè,

kù n tāātému ke cóú n yuu mekùò ke n tō,

kè m bo náké Tináānsààti besénnibè,

kédéetè tidaati, kéwéi ntiyūònti,

kédéetè bè fēũno bè,

¹⁹ kénáké Kuyie nkó mesàà mbenni tūòkemè.

²⁰ Kòo deè kékpéú ndipátiri kéduò nho tónti kékari kè bèe kó dimàà bo kutíntouku mieke kè bè nhò wúò.

²¹ N kòo bè nàké ke dò: Di bo ke yo tii náànti yie nti dòòmu.

²² Kè deè bè di bemou kè bè nhò sánti Tináānsààti ò náà nti kpéi, kémbékú bemáà ke tú: Dè í dò nSosefu birè ndeà?

²³ Kè Yesu bè nàké ke dò: N yému ke dò ndi bo n náké dináānhāntiri dii tu: Otānti taà nhamáà. Ke n náké ke dò: Ti kèè kè bè yē nha dòò dè Kapennaummu, doò de die nha ei.

²⁴ Kè Yesu yí kébéi nke dò: N di náà mmómumu nwe bè sò í mpénsiri Kuyie mpāānāànti náàntò mōu o ei.

²⁵ Bekúpobè do sūmu Isidayeeribe mieke, Edii kó dimònni, fetaafe do yietí dii mōnni ke dò yebie nyetāāti nè dikéè, kè dikōnni dierii tanní dihei.

²⁶ Kuyie me nyí nduò nkè Edii kote be kóò mōu borè, kéduò nkòo kote okúpokù mōu borè nde kòo ā Sadeputaa, Sitōò kó ketenkè mieke.

²⁷ Yekùò mmúnke do sūmu Isidayeeribe mieke Kuyie mpāānāànti náàntò Edisee kó dimònni. Ò me nyí mmiekunne ye kó dimari kémiékunne Naamaa Sidii kó ketenkè kou nwe omáà.

²⁸ Bè kèè diì mǎnni de kó tináànti kutíntouku miéke kè bè miéke peike bemou.

²⁹ Kè bèè íté kóò pí nkédekènè bè do maá diì tǎri ñnkè, ke bo ò tènéní kudúókù miéke.

³⁰ Kè Yesu yè be cuokè kéréǎté.

*Yesu bètimè dibòò onìti miéke
(Wénté Mariki 1:21-28)*

³¹ Kè Yesu kǎte Kapennaummu Kadidee kó kutempǎ mmiéke kéntiè mbenitibè teoniputè yiè.

³² Kè dèe bè di mediè nke yé ò do bè nàánnèmè muwǎrimú mmu.

³³ Kòo nitì mǎu bo kutíntouku miéke, kè dibòò ò ta, kòo kuónko mediè nke dǎ:

³⁴ Ti kpèti dòmmè Yesu Nansareti kou, a kǎtení ke bo ti kuǎmaá? N yému ke dò nha tú Kuyie ntǎnní wè, wèè kpa meyei.

³⁵ Kè Yesu péi ndibòò ke dǎ: Cíéké káyè onìti yie mmiéke!

Kè diì ò bǎ mbenitibè cuokè, káyè, bá di í ò dǎò meyei mmamè.

³⁶ Kè dèe bè di bemou kè bè mbékú betabè ke tú: Ommu wǎrimú bo onìti yie nnáànti miéke, kòo péinko yebokè kè yè yiè?

³⁷ Kè bè nnáá nYesu kpéi de kó ketenkè kemou miéke.

*Yesu do miékunnemè Simǎo pokù yǎ
(Wénté Matie 8:14-17 nè Mariki 1:29-34)*

³⁸ Kè Yesu yè kutíntouku miéke kékǎte Simǎo cǎtèè ke sǎo nho pokù yǎ mǎ nkòo kǎnti tǎnni mediè, kè bèè bántè Yesu ke dǎ wèè ò miékunne.

³⁹ Kòo sǎnné ò ñnkè kéréi mmumǎmmú kè mùu deè, kòo pǎnke íté kéwáá mbè bo di mù.

⁴⁰ Diyie ta diì mǎnni bèè kó benitibè do mǎ mmumǎmmú mubotí mubotí, kè bè mbè kǎrinní Yesu borè kòo bè nǎnku o nǎu ke bè miékunke.

⁴¹ Kè yebokè ñyìè benitibè péu ke wékíi ke tú: Kuyie mBire nde! Kè Yesu nyè kpannè ke tú yè bá nnáá nke yé yè yémèmu ke dò nhò tú Kirisi.

*Yesu do yetimè Kapennaummu bá bè í dǎ
(Wénté Mariki 1:35-39)*

⁴² Dè wenté diì mǎnni kè Yesu yè dihei kékǎte omáá borè kè benitibè péu nhò wanti, kóò yà kéndǎ ò nkpaá be borè kè báá íté.

⁴³ Kè Yesu bèè nàké ke dǎ: N dò nkénákému Tináásààti Kuyie nkpaàtiyuu kpèti yehékè teyè ke yé Kuyie nni ntǎnnimè deè kpéi.

⁴⁴ Kòo kǎte kénnaánte Kuyie nnáànti Kadidee kó titíntouti miéke.

5

*Yesu do yumè o tancǎumbè kètibè
(Wénté Matie 4:18-22 nè Mariki 1:16-20)*

¹ Diyie mari kè Yesu mǎbo Senesareti kó menie mborè kè ditǎnni ndeiti ke bo ò tǎnnè kékéè Kuyie nnáànti.

² Kè Yesu yà tidabèti tidéti menie nnùu kè beyínwambè cùtè ke ou be yínditirè.

³ Kè Yesu ta ti kó kúmakù, kùu tu Simǎo kǎku, kóò nàké ke dǎ bèè fútenè menie nnùu sǎmpǎ, kè bèè fúte kè Yesu nkari kudabekù miéke ke tiè nditǎnni.

⁴ Ò tié ndiì mǎnni benitibè kédeè kénáké Simǎo ke dǎ: Kǎtenè kudabekù decumpure kè dí bǎ ndi yínditirè.

⁵ Kè Simṳṳ ò t'ènné ke dò: Okóti, ti yíé nke buḍmmu bá ti í pí, a né mè mbéímmè m bo bṳ ndeditirè.

⁶ Kè bèè bṳ nképi siyī péu kè sù píe nkè be ditirè ítṳṳ.

⁷ Kè bèè pasiri be népobè bèè bo kudabekù tekù ke dò bèè kṳtení kè bè teennè, kè bèè kṳtení kédei siyī kérié ntidabæti tidéti kè ti ndó kédíu.

⁸ Simṳṳ Piri dè yà dii mṳnni kénínkoo Yesu ìkè ke dò: N Yìè bá n tṳṳnnè, n tú onitiyeiwe nwe.

⁹ Kè yé kufṳwáa nhò autémè nè o népobè bè pí nsii yī kpeí.

¹⁰ Kè Isaku nè Isāā Sebedee kó ibí Simṳṳ népobè kperè múnke mme ndò, kè Yesu náke Simṳṳ ke dò: Bá nyīkù, di mmṳnni a yó ntú onitiwanti nwe.

¹¹ Kè bèè kṳtenè be dabæti menie nnù kè de nti yóu kétünne Yesu.

Yesu do miékünne mè dikṳnni

(Wénté Matie 8:1-4 nè Mariki 1:40-45)

¹² Diyè mari kè Yesu mbo dihei miéke, kè dikṳnni marii kṳtení o borè, kénínkoo o ìkè kóò bántè ke dò: Okóti kaa dṳ a bo na kè m miékünne, kè n wénkünne.

¹³ Kè Yesu youte o nòutè kè di kááké ke dò: N dómu, á wenke. Dende bàmbà kè tikṳntii deè kòo miété kéwenke.

¹⁴ Kè Yesu o cau nwati weti ke dò: A báá náké òmòu, a né kṳte kébenke omáá ikuú niùti kédṳ Mṳyiisi kuó pátiri yèmmè, kè dæe benke benitibè bəmou a miétémè.

¹⁵ De mṳnni kè Yesu yètiri né dake pité kè benitibè nkṳrini o borè ke bo keè o náánti kòo bè miékünne.

¹⁶ Kè Yesu né íté kékṳte omáá borè kémbáá nKuyie.

Yesu do miékünne mè kuhòkù

(Wénté Matie 9:1-8 nè Mariki 2:1-12)

¹⁷ Diyè mari kè Yesu ntiè mbenitibè, kè Fadisīēbe nè ikuú wāābè bèè bo Kadidee nè Sudee nè Sedisademmu, kè bè káké de miéke, kè Kuyie nkó muwērímú ò bonè kòo miékünko bəmoumbe.

¹⁸ Kè bəmabèe tuakeni ke tṳ kuhòkù, kè kù duó ku dóu ìnkè, kè bè nwanti bè bo yīmè kè kù tanné kédṳ nYesu ìkè.

¹⁹ Bè í nna nè ditīnni, kégóu, kédeke, kéduute timùmmùnti Yesu berí ndè, kè kù cūũnko benitibè cuokè, kédṳ nYesu ìkè.

²⁰ Kè Yesu nwúó mbè támè ke dò nhò bo kù miékünne, kè kù nàké ke dò: N da cīēmmu a yei.

²¹ Fadisīēbe nè ikuú wāābè kè bè ntoti be yèmmè ke tú: Wenni nwe yie nkòo náá mmie nke caari Kuyie nyètiri? We mbo na kécīē mmeysi nkè dè í tú Kuyie mmáá.

²² Kè Yesu banté be yèmmè, kè bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di toti di yèmmè mie mboti?

²³ Ondè í yóu nè deterè, m bo yīmè n da cīē nha yeinaa, kè m bo yīmè íté kékété?

²⁴ Dè né bo yiemme kè di banté ke dò Onitibire mṳke muwērímú ketenkè ìnkè ke bo na kécīē mmeysi m bo yī: Íté kétúóté a dóu kékò!

²⁵ Kè kù pánke íté benitibè ìkè, kétúóté ku dóu, kénkūnti ke sánti Kuyie.

²⁶ Kè dæe bè di bəmou, kè bèe depe Kuyie nké nkù sánti, ke náá nke tú: Ti yà yie ndemarè cànnè.

Yesu do yumè Defi

(Wénté Matie 9:9-13 nè Mariki 2:13-17)

²⁷ Kè Yesu íté ðaborè kèmpɛnké kényà odàmpòòcòutíwè mǎu kòo yètìrì tú Defii kòo kàrì bè yietì tètè cǐtètè dàmpòò kòo ò yu ke dò:

²⁸ N tǔnne! Kè Defii yóu ðemǎu kéité kòò tǔnne.

²⁹ Ðe kó ðifɔnkúò kè Defii bénné tidiiti kényú Yesu kè ðedàmpòòcòutíbè nè benitìbè tǎbè péu kè bè nwē nke yo.

³⁰ Kè ðèe yonke Fadisíɛbe nè ikuó wǎǎbè kè bèe beke Yesu tancòumbè ke dò: Ðè ðòmme kè di wēnné ðedàmpòòcòutíbè nè mufoǔmmu yeimu yembè kè di yo nke yò?

³¹ Kè Yesu bè tēnné ke dò: Ðè í tú bèè kǔntì naati beè wǎà nhotàntì, bemuǔmbe beè ò wǎà.

³² N yí kòtení ke bo yú bèè yèmmè dò mbè wenni, n kòtení ke bo yú benitiyeibe mbe kè bèe ceete be fòmму.

Bè do bekemè Yesu mǎnùboǔmmè kpɛti

(Wénté Matie 9:14-17 nè Mariki 2:18-22)

³³ Kè benitìbè mabèe beke Yesu ke dò: Ðè ðòmme kè Isǎa-Batiisi taŋcòumbè nè Fadisíɛbe kǎbe bou ðinùu ke báá nKuyie nsǎa kǎa kǎbe bie yo nke yò?

³⁴ Kè Yesu bè tēnné ke dò: Onitì tòu ðii mǎnnì o pokù o nǎpobè bo na kébou ðinùu o bè bonè ðii mǎnnà?

³⁵ Ðe kó ðiyiè kpaanímù kè bè bo ðeite wèè tòu o pokù, ðe mǎnnì bè bo bou ðinùu.

³⁶ Kè Yesu yíe kè bè nǎké nè ðinǎaǎhǎntírì ke dò: Bè ǎǎ í nkéétè kuyaǎpànkù kényà nkukótíkù ìnkè, kǎa mè ðàð, a cààrèmu kuyaǎpànkù, ðe kó ðikéè me mbáá yie nkétaunnè kukótíkù.

³⁷ Bè ǎǎ í ncǔs mǎnaà mbémme tidǔuti kótì mieke, kǎa mè ðàð tidǔuti bo pote kè mǎnaà ncake nè tidǔuti ðemǎu.

³⁸ Mǎnaà mbémme dò nkéncǔs tidǔuti pǎntì mieke nke.

³⁹ Òmǎu ǎǎ í ndó mǎnaà mbémme ò yǎ ðii mǎnnì mèè bi, ò ǎǎ yí mèè bi meè naati.

6

Yesu tancòumbè do kǎrímè meðibii

(Wénté Matie 12:1-8 nè Mariki 2:23-28)

¹ Teomǔpùtè matè yiè kè Yesu mpɛnké ðepaa mmarè mieke, kòo tancòumbè nkǎate meðibii nke cáá.

² Kè Fadisíɛbe mabèe beke Yesu ke dò: Ðè ðòmme kǎa tancòumbè ðàðrì ikuó yete ðè teomǔpùtè yiè?

³ Kè Yesu bè tēnné ke dò: Ði í kǎa ndikǔnnì do pǐ nDafiti nè o kǎbe kòo ðàð ðèà?

⁴ Ò do tamè Kuyie ncǐtètè kétúótè pǎèbè, nè o kǎbe kè bèe cááké, òmǎu do í ðò nkéecááké bè, kè ðè í tú ikuó niùbè máà?

⁵ Kè Yesu bè nǎké ke dò: Onitìbire ðèè baké teomǔpùtè.

Yesu do miekǔnnemè wèè bakù fǎu

(Wénté Matie 12:9-14 nè Mariki 3:1-6)

⁶ Teomǔpùtè tetè matè yiè kè Yesu ta kutíntouku kè mbè tiè, kòo nitì mǎu ðè bo kòo bakù youku fǎu.

⁷ Kè Fadisíɛbe nè ikuó wǎǎbè, bèè do wanti bè bo yǐmè kéwátì Yesu, kè bè nwúó nke bo yǎ kòò bo miekǔnnè ðe kóo nitì teomǔpùtè yiè.

⁸ Yesu né me nyémè be yèmmè, kòo nǎké wèè bakù fǎu nke dò: Íté kécómму ðende benitìbè cuokè!

Kòo íté kécómmú.

⁹ Kè Yesu bè bẹke ke dọ: Ikuó yē nti dọọ mesàà nnàa kè meyei nteom̀pùtè yiè? Ti dæetè onitaa, kè ti ò kùò?

¹⁰ Kè Yesu bè wènté βεμου, κενάké wèè bakù fāũ nke dọ: Youte a bakù! Kòo kù yòute, kè kùu kpenke.

¹¹ Kè dæe yonke Fadisiṣebe nè ikuó wāàbè mediè nkè bè mbékú betòbè bè yóó yīmè Yesu.

Yesu do tããtémè o tancòumbè tɛpítè nè bèdébè
(Wénté Matie 10:1-4 nè Mariki 3:13-19)

¹² Dè m̀nni kè Yesu deke ditàri ìnkè kényiè nke báá nKuyie.

¹³ Kè dæe wenté kòo yú o tancòumbè kétããtè tɛpítè nè bèdébè ké bè dọò o tṣrè.

¹⁴ Simṣò ò do yu wè ke dọ Pieri nè o nantè Æntidee nè Isaku nè Isāa nè Fidipu nè Batidemii,

¹⁵ nè Matie nè Tomaa nè Isaku Adifee bire nè Simṣò Sedoti kó fenafe kou,

¹⁶ nè Sudi Isaku bire nè Sudaasi Isikadiyoti wèè fité Yesu.

Yesu do tièmmè benitibè, ke miékunko βεμουε
(Wénté Matie 4:23-25)

¹⁷ Kè bèe cútè kécómmú kubiriku o tancòumbè tikù dè nè benitibè péu bèè bonní Sudee nè Sedisadεmmu, Tiiri nè Sitṣṣ kó yehékè yèè tàkénè dàméèrì.

¹⁸ Bè do k̀tení ke bo keè ò náammè mme kòo bè miékunnε be m̀mmú, ke múnkeε miékunnε yebákè ta bè.

¹⁹ Kè benitibè βεμου nwanti ke bo ò kàákè ke yé muwērímú mamù yìenímè o miεke ke bè miékunko βεμου.

Yesu do tièmmè o tancòumbè ditàri ìnkè
(Wénté Matie 5:1-12)

²⁰ Kè Yesu nwúó nho tancòumbè ké bè nàké ke dọ:

Dè nnaati díndi bèè tu βεcīribè,

ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè dī kpéi!

²¹ Dè nnaati díndi dik̀nni bo bè,

ke yé di yóó dimè kénsànnè!

Dè nnaati díndi bèè kuò

ke yé di yóó dimè diwèi!

²² Dè ndi nnaati benitibè bo ndi ní ndi m̀nni ke di yete, ké ndi sáá nke di senku, di tú mèè kpéi n kabε ke dò ndi tú benitiyεibe.

²³ Kè dè di tùàkení dii m̀nni dè ndi naati kè di nyānku nè diwèi ke yé tiyeti dieti di baamè keñkè. Mèè botí nku bè yεmbè do fēũmmè Kuyie mpāānāahti náam̀bè.

²⁴ Di né bo yà díndi tikpàti yεmbè,

ke yé di dimè di kó diwèi ke dèè!

²⁵ Di bo yà díndi bèè yo nke sànnè,

ke yé dik̀nni yóó di pīmmè!

Di bo yà díndi bèè daú,

ke yé di yóó tamè meyeñcaàrímè miεke kénkuò!

²⁶ Di bo yà díndi benitibè βεμου sántí bè, ke yé be yεmbè múnke do sántím̀mu bèè tu βεmáa Kuyie mpāānāahti náam̀bè.

Nónè di kpantídèntòbè
(Wénté Matie 5:38-48, 7:12)

27 N né di náámmu díndi bèè n kèmmú ke tú: Ndónè di kpantídèntòbè, ndòarinè mesàà mbèè di níí.

28 Ndòarinè mesàà mbèè di dónè meyei, kémbáá nKuyie mbèè di fěũnko be kpéí.

29 Kòò mǎu da bènte, benke we a baa tekù. Kòò mǎu fiète a yaàbòri dieri yóu kòò wěnnéniè di sǎmpòri.

30 Mpǎǎ bèè kó dimàà da mǎu, kòò mǎu tǔtòtè a kperè a báá dè nhò beke.

31 A dó bè nda dòrimè, ndòrimè betòbè.

32 Kè di dó bèè di dó mǎà, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè? Bèè í tǔ nKuyie mbè múnke dómu bèè bè dó.

33 Kè di dòori mesàà mbèè di dòori bèmbè mesàà, di dòòrimè né cǎá nhònde? Bèè í tǔ nKuyie mbè múnke me ndòori.

34 Kè di penni idííti bèè yóó di ténne mǎà, di kó ticuuti bo ntú ònti Kuyie mborè, bèè í tǔ nKuyie mbè múnke pennimu bèè yóó bè ténne.

35 Petinke ndónè di kpantídèntòbè kè mbè dòori mesàà, kè bè di pènte idííti di bá nkémmú bè bo di ténnémè. Dè mǎnni ndi di kó ticuuti yó ndeumè kéfinkè, kè di ntú Kuyie nkùù baké ketenkè nè kéfinkè ku kó ibí ke yé kù dòòrimè bèè í kù tǔ nnè benitiyonkubè mesàà.

36 Nkuònnè ditòbè mesémmè di cice Kuyie mè ndi kuò mmèè botí.

Di bá mbekùnè ditòbè

(Wénté Matie 7:1-5)

37 Di bá mbekùnè betòbè kè Kuyie mbáá di bekénè. Di báá yí otòu cààrè, Kuyie nyàa bo yí di cààrè. Ncfékonè ditòbè kè Kuyie ndi cfé.

38 Mpǎǎnnè kè Kuyie ndi pǎ, kù bo cǔs di yaàyàrè kèpíe nkéikù, ke yé Kuyie nyóó di bennémmè di bennénè tèè biètè nte betòbè.

39 Kè Yesu yíe kè bè nàkè nè medonnimè mieke ke dà: Kuyũònkù báa na kédete kutekù, kè kù dète kutekù ti bo do tidé difòtiri mieke.

40 Wèè bebíí ò í pèéte wèè ò benkù, kòò me mbebíí ke dèè ò bo maatenè wèè ò benke.

41 Dè dòmmè kàa wùò nkumú kù ã a kou nònfè mieke ke né í dake kumundóu kù bo a kǎfe mieke ku kpéí.

42 A bo yíme kénáké a kou ke dà: Yóu kè n deite kumú kù pǎrmú a nònfè mieke kè kumundóu né pǎmmú a kǎfe mieke. Meyèmmè mèdémè yiè nǎs, keté kèpántè kumundóu kù pǎrmú a nònfè mieke ke né na kédèite kumú kù bo a kou kǎfe mieke.

Bè ǎ banté mutie mu be borè nde

(Wénté Matie 7:16-20, 12:33-35)

43 Mutie sǎàmù í péi yebe sínyè, musímmù me nyí péi yesàayè.

44 Bè hanní mutie mu be borè nde, bè í tǔu fikíè be musǎmporimù ìnkè, bè me nyí tǔu fínyí be mmuporimù ìnkè.

45 Oniti wèè mieke wenni wèè dòori mesàà, kè wèè mieke í wenni kòò dòori meyei, ke yé tǔi bo oniti yèmmè mieke, o nùù ti nnáámmè.

Kuyèinkù nè wèè cù

(Wénté Matie 7:24-27)

46 Dè dòmmè kè di n tú ti Yiè, ti Yiè, ke né í dòori n di náá ntí?

47 M bo di náké wèè kòtení m borè ke kèmmú n náahtí ke dòori ti yèmmè ò dònnè wè.

48 Ò dònne onitì nwe wèè dós kémaá teçfètè, ke dammú, ke tùòke dipèrì, ke pūūtè di Ìnkè. Ketenkè kuós mmenie ndiù m̀nni kè ikó mpíe, kè menie nyènni kè ntè puoti bá t̀e í ndo, ke ỳe t̀e pūūtémè dipèrì Ìnkè.

49 Wèè me nkèmmù n náànti ke í d̀ari t̀i yèmmè ò dònne wèè maá wènwè o çfètè dibiri Ìnkè bá ò í dammú ke s̀ántè ke pūūtè. Kè ketenkèe kuós nkè ikó mpíe nkè menie nyènni kè t̀e potè kè t̀e p̀anke ò kèponte páíí.

7

Yesu do mièkùnnemè ohā̀p̀nkóti kóo t̀anti

(Wénté Matie 8:5-13 nè Isā́ 4:46-54)

1 Yesu bè náké diù m̀nni de kó tináànti kédeè kékote Kapennaummu.

2 Kòo ā̀p̀nkóti m̀u kóo t̀anti ò dós wè mesàà nkòò mmo nkè de çfètè mediè.

3 Kòo keè Yesu kpéí, kètò nSifube kó bekótibè mabè, kè bè bo hántè Yesu kòo k̀tení kèmièkùnnè o kóo t̀anti.

4 Kè bèe tuòke kébántè Yesu ke d̀: De kóo niti dò nha ò teennèmu,

5 ke ỳe ò dómè ti kó kubotí, kè weè ti maá kutííntouku.

6 Kè Yesu bè neinè. Bè t̀ónko diù m̀nni teçfètè kè behā̀p̀mbè kóo kóti t̀nni o népobè kè bèe náké Yesu ke d̀: Okóti, ohā̀p̀nkóti tu a báá f̀éù nhamáá, ò í t̀ùòke a bo tamè o çfètè.

7 Deè te kòo í dáátí ke k̀tení o mómmuò nha borè. Ò tu á béi nha nùù máá kòo nkóo t̀nti miétè.

8 Ke tú ò m̀kemu bèè ò baké ke m̀ke tihā̀p̀nti ò baké ti kòò náké kù ke ỳi: Kote! Kùu kote, kòò náké kù ke ỳi: K̀tení! Kùu k̀tení, kòo ỳi o kóo t̀nti d̀ò d̀e, wèe d̀e d̀ò.

9 Kè Yesu keè de kó tináànti kèpénsiri behā̀p̀mbè kóo kóti, kèwèete kénáké dif̀nni ke d̀: Bá Isidayeribe mièke m mu nyí yà oniti wèè n tá miè mbotí.

10 Behā̀p̀mbè kóo kóti do t̀ mbè wètoo diù m̀nni teçfètè kénsó nho kóo t̀nti miétè.

Yesu duómmè kòo kúpokù m̀u biree yántè

11 Kè Yesu nk̀ri dihei bè tu di Nainni ke neinè o tancòumbè, kè dif̀nni ò t̀.

12 Bè tatoo diù m̀nni dihei, kòo kúpokù m̀u m̀ke denitidabire demáá kè d̀e ku, kè dihei yembè ò neinè dif̀nni kè bè k̀ri ke bo d̀e kùnnè.

13 Kè ti Yiè nYesu yà debiree ỳe kè mesémmèe ò pí nkòò ò náké ke d̀: Bá íkuò.

14 Ke t̀ónko kékááké kudéenkù, bèè t̀o kè bèe cómmú, kè Yesu béi nke d̀: Dedapumbire íté mí me nyè!

15 Kòo çfètè íté kékari kènnáá nkè Yesu ò duós nho ỳ.

16 Kè kufōwaa mbè pí mbemou kè bè nsánti Kuyie nke tú: Kuyie mpā̀nā̀nti náàntò dièwè k̀tení t̀i cuokè, Kuyie nkuù d̀ò mesàà nku kó benitibè.

17 Kè de kó tináàntii pitè Sudee kó kutempè nkumou nè yehèkè yèè d̀e t̀ké.

Isā́-Batiisi do t̀ommè o tancòumbè Yesu borè

(Wénté Matie 11:2-19)

18 Kè Isā́-Batiisi tancòumbèe t̀i nhò náké.

19 Kòo deite bèdèbè kètò nkè bè bo beke Yesu ke d̀: Isā́-Batiisi tu tí da beke ke d̀:

20 F̀s̀ tu wèè dò nkèk̀tenáá yáá ò kpaaní?

21 Ke s̀ nYesu mièkùnko bemuambe péu, tik̀nyonkuti yembè, nè yebokè ta bè, ke wéinko tiyū̀nti péu.

22 Kê Yesu bè nàké ke dò: Kòtenè kénáké Isāā di yà dè nè di kèè tì, tiyũ̀nti wènni kè yekpĩ̀è ncènti sèí, kè yekùò mmierí, kè yewũ̀ò nkèu, kè bécírìbè yánni, kè besĩntìbè kèu Tináańsààti.

23 Dè nnaati n yí tú wèè kpéí ndidĩntári.

24 Isāā do tó mbè kò ndii m̀nni kè Yesu nnáá mbenitìbè Isāā kpéí ke tú: Di do kòte kèyà ba dikpáa cuokè, dipènni kuyaakù nampú dàà?

25 Kè meè dokè di né kòte ke yà ba? Onitì wèè dàati tijaasàtàà? Tijaasààti yembè ò m̀bo sikpààticéí mieke nke.

26 Yáa di kòte ke yà Kuyie mpāānāānti náāntò nwe? N né di náámmu ke tú ò pēētému Kuyie mpāānāānti náāntò.

27 Isāā kpéí nke tì wàrimè ke tú: Nte mí nKuyie nke duónko n kóo tōnti wèè yóó niitè kētũntè a ce.

28 N di náá mmómmu nwe benitìbè pié bèè kó dimàà, òmòu mu nyí buoté wèè pēētè Isāā, nè memme wèè tu osám̀pòu Kuyie nkpààtiyuu mieke, kòo ðeu kòò pēēté.

29 Bèè kó dimàà do kèè Isāā náámmè kétaunnè bēdampóòcòutìbè bè do bantému Kuyie ndòòrimè kù b́í nti kè ðeè nte kè bèe duò nkè Isāā bè ānné bātém̀m̀.

30 Bá Fadisiēbe nè ikuò wāābè bembè í nyie nkòo bè ānné bātém̀m̀. Memme bè yetemè Kuyie ndo bè dónè mèè sàà.

31 Kè Yesu d̀: M bo donnè ò ba di mm̀nni kó benitìbè?

32 M bo yí bè dònne íbì ìi kàri yaárè ke náá nyitei ke tú: Ti di eé fetārifè bá di í aá, kè ti kuò ndikúdabònni bá di yèmmè í cààrè.

33 Isāā kòtenimè ò í yo nhò me nyí yō mmenaà, kè di tú dibòò bo o mieke.

34 Kè Onitìbirè kòtení ke yo nke yō mmenaà, kè di yē nho tú odiiti, kunaayā̀k̀k̀, ke dápùnè bēdampóòcòutìbè nè di tú bè benitiyeibe.

35 Bèè yie nKuyie bembè bantému Kuyie nciimè ke ðəəri kù b́í nti.

Onitipòkù wèè do còu nYesu yuu tũ̀dààri

36 Kè Fadisiē m̀u yú Yesu kè bè bo di o cītè, kè Yesu kòte kè bè nkari ke yo.

37 Kè ðe kó dihei kóo nitipòkù m̀u wèè ðouti ðoutinè benitidaabèe kèè Fadisiē m̀u yumè Yesu kè bè yo, nkétúóté dimátidènni péiri kè tũ̀dààri piéké di mieke, kèkòte kénçómm̀u Yesu f̀nkúò ke kuò nkè tinonniitii dúóké Yesu naàcèi, kòo ninkú kè si ütè nè o yùti, kè si yəare tũ̀dààri kè si waare.

39 Fadisiē wèè yu Yesu ò ðe yà dii m̀nni, nè o yèmmè mieke ke d̀: Kè we nnitì m̀enke do ntú Kuyie mpāānāānti náāntò nwe, ò na nyému wèè nitipòkù mè nhò káá nhò tu wè.

40 Kè Yesu ò nàké ke d̀: Sim̀o m m̀ake tĩmatì nti ke bo da náké. Kòo ò tḗnné ke d̀: B́i nhokóti.

41 Kè Yesu d̀: Benitìbè bēdébè bèè do m̀akenè òmòu dibànni, kè yiè nni ndò kóò yietí medítibii nsikəusìnũmm̀u (500), otòu sipísìnũmm̀u.

42 Bè m̀u í nna kóò yietí kòo bè cītè nkè bè pā ðe kó idíítí, bēdè memme, bè we ndò nkè nhò d́o medíè?

43 Kè Sim̀o ò tḗnné ke d̀: N yèmmè d̀ò mbè pā wè idíítí ðieyi. Kè Yesu d̀: A tḗnné kè ðe wenni.

44 Kébenke onitipòkù ke d̀: A wúó nwe nnitipòkàà? N ta a cītè bá a í n duò mmenie nkè m bo ðútè n naàcèi kè wenwe me nsi ðútè nè o nonnieti ke si üténè o yùti.

45 A í n co ke nh̀rí, nè n tannimè wenwe baa wáàrimu n naàcèi.

46 A í còu mmekùd n yuu ìnkè kè wenwe còu ntùdààrí n naàcèi.

47 Deè kpéí nte kè n da náa nke tú: Nh ò cífemmu o yei ndiemè ke yé ò n dómè mediè, bè cífè nwè sánpó ò 55 benke sánpó nwe ò dómè wèè ò cífè.

48 De m̀nni kè Yesu náké onitipòkù ke d̀: N da cífemmu a yei.

49 Nè bè bè k̀ri ke yo nkè bè nnáá bemáá ke tú: Wenninwe yie nwèè dàátí ke cífè mme yei?

50 Kè Yesu náké onitipòkù ke d̀: A tákùmè da deetému, k̀te kè dè nnaati.

8

Yesu do centimè yehèkè ke náante Tináànsàati

1 Kè Yesu ñcenti yehèkè nè sihekési ke náante Tináànsàati Kuyie nkpàatiyuu kpèti, ke neinè o tancòumbè tepítè nè bèdébè,

2 nè benitipòbè mabè yebòkè do ta bè kòo yè bèti, kè bè mièkùnne be m̀mmú, bèè kòò m̀u tu Maari Makitadaa ei kou, yebòkè yèyiekè do ta wè kè Yesu yè bèti.

3 Nè Isanni Susaa wèè do baa Edoti kpàti o pokù nè Susanni nè betòbè péu, bèè do pãa mbe kperè ke teennè Yesu nè o tancòumbè.

Wèè yaù tidiiti o kó dináànhántiri

(Wénté Matie 13:1-9 nè Mariki 4:1-9)

4 Diyiè mari kè benitibèe yènni yehèkè yehèkè ke t̀i nYesu borè dit̀nni kòo mbè nàánnè yenáànhántiyè ke tú:

5 Oniti m̀u wèè do yè ke bo yaá o diiti, kényaù kè medibii mmamèe do kuce ìnkè kè bè mmè nàù kè sinò koteni kè mè di.

6 Kè metèmèe do fekúufe ìnkè kényènni kékpeio ke yé mè í pètémè kubooku.

7 Kè medibii ntèmèe do ipo mièke kényènni kè ipoo mè éüté.

8 Kè metèmèe do ketenkè wenni dè kékóté képeité mebii ntekòutè kòutè. Kè Yesu deè ke d̀: Kè wèè mòke yeto ke bo keè wèè keè.

Yesu do náa mmùù kpéi yenáànhántiyè

(Wénté Matie 13:10-17 nè Mariki 4:10-12)

9 Kè Yesu tancòumbèe ò beke de kó dináànhántiri tu mù.

10 Kòo bè t̀nné ke d̀: Díndi Kuyie ndi duómmu mecii nkè di bo yíté ku kpàatiyuu kpèti t̀i sòri, bembè bie m bè nàánnè yenáànhántiyè nyc:

Kè bè bo nwúó nke báá yà, kényo ke báá banté.

Yesu wénkùnnemè wèè yaù tidiboti o kó tináànti

(Wénté Matie 13:18-23 nè Mariki 4:13-20)

11 Ntenè de kó dináànhántiri benkú mù: Medibii ntú Kuyie nnáànti nti,

12 kè kuce ìnkè medibii ndo dè tu benitibè mbe, bèè 55 kèè Kuyie nnáànti kè dibòò koteni, kè t̀i dèite be yèmmè mièke, bè yàà bo ti yie mmèè kpéi nkè Kuyie mbè deetè.

13 Fekúufe medibii ndo fèè ìnkè tu benitibè bèè 55 keè bèmbè Kuyie nnáànti ke p̀nkèe t̀i couté nè diwèi, bè né í nyóu kè t̀i bo fííkú be yèmmè mièke kémante. Kè meháárimè t̀òkeni bè p̀nkèe bútinne Kuyie.

14 Tipoti medibii ndo t̀i mièke tú bèè 55 keè bèmbè Kuyie nnáànti, ke né yóu kè meborime kó iyeñtoti nè tikpàti kóò kéndó, kè dèe ta be yèmmè mièke, kè t̀i éüté, bá t̀i í nna képeité yebe kè yèe bi.

15 Ketenkè wennike medibii ndo kè tú bèè 55 keè bèmbè Kuyie nnáànti, kè t̀i couté nè meyèmmè mèmáá, kè be borime ñwenni kè bè nwéeri képeité yebe.

Yesu dònnerènmè o kòbe fítírè
(Wénté Mariki 4:21-25)

¹⁶ Kè Yesu dā: Bè 53 í ncóu nfitírè ké dè tàa nteçètè mièke yoo bèè dè Ínné mutēĩ fũḽ, bè 53 dè nùríné febaafe nfe, bèè kó dimàà taàni kè bè nwúó nkuwenniku.

¹⁷ Ke yé dèmarè í bo dèè sàri ke í yóó feité, dèè sàri dè yóó yènnímu kuwenniku.

¹⁸ Daatenè mesàà ndi yo tii náaàti kpéi, ke yé wèè màke bè yóó we nyíé kòò dāke mḗote, kè wèè kpa bèè fietè desànpòrè o yèmmè dò nhò màke dè.

Yesu yḗ nè o neí bè do dómè kóò yà
(Wénté Matie 12:46-50 nè Mariki 3:31-35)

¹⁹ Yesu yḗ nè o neí kè bèè kḗtení kéndó kóò yà, bè í nna nè ditínni koò yà.

²⁰ Kè bèè náké Yesu ke dā: A yḗ nè a neí bè bo ditowaà ke dḗ ke da yà.

²¹ Kè Yesu bè tèĩnné ke dā: Bèè kèmmú Kuyie nnáaàti ke dḗori ti yèmmè bèè tu n yḗ nè n neí.

Yesu péimmè menie nnè kuyaakù kè dèè cómmú
(Wénté Matie 8:23-27 nè Mariki 4:35-41)

²² Diyie mari Yesu nè o tancóumbè kè bèè ta kudabekù makù kòò bè nàkè ke dā: Ti sénténè menie nyáa.

Kè bèè kété

²³ kénsenti kè Yesu yè nkéduó, kè kuyaakù kperíkù makùu íténí kénfuuti, kè menie ntaà kudabekù kè kù ndó kédiu.

²⁴ Kè Yesu tancóumbèè ò ènte ke dā: Okótì, ti yóó diumu!

Kè Yesu ente képéi nkuyaakù nè yenéfinfirè kè dè dā béu.

²⁵ Kòò bè beke ke dā: Dè dómme kè di í tá?

Kè kufḗwaá mbè pí, kè dè bè di, kè bè mbékú bètḗbè ke tú: Wenni nwe yie nkòò péinko kuyaakù nè menie nkè dè yie nhò yè mmù?

Yesu miékúnnemè yebòkè ta wè
(Wénté Matie 8:28-34 nè Mariki 5:1-20)

²⁶ Kè bèè sénté Sedasaa kòbe kó dihei dii weti Kadidee.

²⁷ Yesu cùténí dii mḗnni kudabekù kè dihei kóò niti mḗuú kéténi ké nhò weti kè yebòkè péu ò ta, bá ò ténke í daati tiyáàti, ò í taà teçtèè, ke á ifḗti mièke.

²⁸ Kòò yà Yesu kékuónko mediè nke nínkú o iikè ke dā: Ti kpèti dómme mí nnè fḗ nKuyie nkùu baké ketenkè nè kéĩnkè ku birè? N da báammu, a bá n fḗũ.

²⁹ Ke yé Yesu do di péimmè ke dā: Yè oniti yie mmièke fḗ ndibòḽ! De kó dibòḽ do ò ta nè dimḗnni ndi, kè bè níí bou o nou mefímme o naàcèi timáti, kòò dè tḗũ, kè dii ò tanné dikpáa.

³⁰ Kè Yesu ò beke ke dā: A yètiri tú ba? Kòò dā: N yètiri tu: Kusũkù. Yebòkè kusũkù kuù do ò ta.

³¹ Kè yèè bántè Yesu ke dā: A báa ti tanné difḗtiri cūmpuri.

³² Ke sḗ nkufḗnkècēnku makù bo ditāri ĩnkè ke diiti kè yebòkèè bántè Yesu ke dā wèè yóu kè yèè kḗte kḗta de kó kufḗnkècēnku. Kè Yesu dā yèè kḗte.

³³ Kè yebòkèè yè de kóo niti mièke, kḗta kufḗnkècēnku kè kùu coké kécúténí ditāri kédiu menie.

³⁴ Bèè do yè cēmmu kè bèè coké kḗkḗte kénáké dihei kòbe nè depaa nkòbe.

³⁵ Kè bèè kḗte ke bo yà dèè dḗḽ. Bè tũḽkoo dii mḗnni kéyà oniti yebòkè yè wèè mièke, kòò kàri Yesu borè, ke dáátí tiyáàti, kòò yèmmè wenke páíi kè kufḗwaá mbè pí.

³⁶ Bèè do dè bo, ke yà dèè dòò, kè bèè náké bèè kòtení, dè wūòké mèè botí kòò nìtì yebòké ta wè mièté.

³⁷ De mǎnni kè Sedasaa kó ketenké kòbe bəmouu wēnnè ditīnni kébántè Yesu ke dǎ wèe yè bə tenké, ke yé kufōwaa mbè pīmmè mediè. Kè Yesu ta kudabekú kényiti,

³⁸ kòò nìtì yebòké yè wèe ò bántè ke dǎ ò bo ò nēinè, kè Yesu yete, kòò náké ke dǎ:

³⁹ Kò nha cīètè kénáké Kuyie nda dǎò dè.

Kè weè nìtì kòte kénáantoo dihei dimou Yesu ò dǎò dè.

*Yesu miékūnnemè Saiduusi birè nè onitipòkù wèè mǎ ntiyǎnti
(Wénté Matie 9:18-26 nè Mariki 5:21-43)*

⁴⁰ Kè Yesu nwētini Kadidee ke sǎ nditīnni ò bàa, kòò cǎutè.

⁴¹ Kè kutiintouku kóò kóti mǎou bè tu wè Saiduusi tuòkení, ke nínkóo Yesu iikè kóò bántè ke dǎ: Kòtení n cīètè.

⁴² Ke yé ò do mǎkemè desapǔmbire dēmáa ndi, kè dè mǎke yebie ntepiítè nè yèdèè, ke mǎ nkè dè cīèè, kè dè duúnnè mukūũ.

Kè Yesu nkari, ke ditīnni ò murí kòò éũ tipíiti timou.

⁴³ Kòò nitipòkù mǎou dè bo, ke mǎ ntiyǎnti yebie ntepiítè nè yèdèè, bá ti í commu, kòò kǎri bədòòtórìbè borè ke cǎke o díiti imou, bə mǎou mē nyí na kòò miékūnne.

⁴⁴ Kòò kéténi Yesu fǎnkúò bíékè ke kááké o yaabòri mǎnku, kòò yǎnti pǎnke cǎmmú.

⁴⁵ Kè Yesu beke ke dǎ: We nni nkǎáké?

Bəmou kè bè nyetiri ke tú bə í yé, kè Pieri dǎ: Okóti, ditīnni dii da murí ke da éũ.

⁴⁶ Kè Yesu dǎ: Oniti n kǎákému, muwērímú mamù muù yè m mieke.

⁴⁷ Kòò nitipòkù nsǎ nYesu banté, kòò kòtení, kòò kǎnti au, kòò nínkóo o také, kébéi mbenitibè bəmou iikè mùù kpéi nte kòò ò kǎáké nè ò pǎnke miètéme.

⁴⁸ Kè Yesu ò náké ke dǎ: N kóò sapàa a tǎkùmè da dētému, kòte kè dè nnaati.

⁴⁹ Yesu kpaá ke mē nnáa nkòò nìtì mǎou boní Saiduusi cīètè, ke tuòkení, kòò náké ke dǎ: A sapǔmbire kumu, ténke bá nkóònnè Okóti.

⁵⁰ Kè Yesu keè, ke náké Saiduusi ke dǎ: Bá nyíèkù n tǎ máa ò yóó miètému.

⁵¹ Ó tǎòke dii mǎnni tecīètè ke í nyie nkòò mǎou bo ò nēinnè kéta kè dè í tú Pieri nè Isaku nè Isāa nè debire cice nè de yō bə sǎa.

⁵² Benitibè bəmou do kuúmmu debire kúũ, nkè Yesu bè náké ke dǎ: Bá nkuònnè debire í kú, dè yè nke duómu.

⁵³ Kè bè nhò daú ke yé bè yémèmu ke dò ndebire ku.

⁵⁴ Kè Yesu pí ndebire nǎutè kápéi nke dǎ: M birè ité!

⁵⁵ Dende bǎmbà nkè debiree foute kíté, kè Yesu dǎ bèe dè duó kè dèe di.

⁵⁶ Kè dèe di debire yembè, kè Yesu bè cau nkè dǎ bè báa náké òmou dèè dǎò.

9

*Yesu tǎmmè o tancǎumbè kè bè duó muwērímú
(Wénté Matie 10:5-15 nè Mariki 6:7-13)*

¹ Kè Yesu tíi nho tancǎumbè tepíitè nè bédébè kè bè duó mmuwērímú kè bè bo mbeti yebòké yemou, ke miékūnko bəmoumbe,

² kè bè tǎ, nkè bè bo nnáante Kuyie nkpaátiiyuu kpeti, ke miékūnko bəmoumbe,

³ Ké bè nàké ke dà: Di bá ntò dèmarè, bá kupààti yoo kudɔkùkù yoo mudii yoo idiítí, òmòù bá ntò yeyaaòbòrè yèdèè.

⁴ Ké bè di còuté tèè cìtèè, di nte mbo ke yàa íténè de kó dihei.

⁵ Ké bè di yete dii èi di kpáátè di nacètáá nke íté, kè dèe benke bè cààrèmè.

⁶ Ké bèe kote kèncenti yehèkè yemou ke náante Tináaṅsààti ke mièkùnkò bèmoumbe tipíiti timou.

*Yesu do dɔrimè tidietì kè dèe di Edoti
(Wénté Matie 14:1-12 nè Mariki 6:14-29)*

⁷ Ké Edoti Tetidaki, Kadidee kóo kpààti keè dèè dòòri kè dèe ò di ke yé bèmabè do túmè Isāa-Batiisi weè yànté.

⁸ Ké betòbè tu: Edii weè wètení. Ké betòbè tu: Kuyie mpāānāaṅti náam̀bè dim̀nni kòbe kóò m̀ou weè yànté.

⁹ Ké Edoti dà: N duò nké bè fèuté Isāa kè we nné nwe n wète ke yo kè bè nàa nwèè kpéí?

Kòo nwanti ke bo ò yà.

*Yesu dàmmè tidietì nè pèèbè bènùmmù nè siyī sidési
(Wénté Matie 14:13-21 nè Mariki 6:30-44 nè Isāa 6:1-14)*

¹⁰ Ké Yesu tōrèe wètení kóò nàké yè d̀ò dèè kó dim̀à, kè bèe nei kékentóo dihei bè tu di Betisaidaa di bíékè.

¹¹ Ké ditfnni ò yà kóò túnne, kè Yesu bè còuté ké mbè nàa nKuyie nkpaàtiyuu kpeti, ke mièkùnkò bèè m̀o.

¹² Diiyè yunnè dii m̀nni kè Yesu tancòumbè tepíitè nè bèdébèe tóónni o borè kóò nàké ke dà: Cíe mbenitibè kè bèe kote kéwammú mudii, nè yedúò, ke yé ti bomè die ndikpáa mièke bá dèmarè í bo.

¹³ Ké Yesu bè tēnné ke dà: Díndi di mómm̀m̀be duónnè be kè bèe di. Kè bè dà: Ti m̀ake pèèbè bènùmmù ndi nè siyī sidési máá! Yáa ti kote kédonténimu kédúo nkuníiti kuu?

¹⁴ (De kó benitibè do bo mbo sikɔpísínùmmù (5000)). Ké Yesu náké o tancòumbè ke dà: Kannènè be sipísínùmmù sínùmmù.

¹⁵ Kòo tancòumbèe yie nké bè kànnè bèmou,

¹⁶ kè Yesu túóté pèèbè bènùmmù nè siyī sidési, ke bóúté kef̀nkè, kēsānte Kuyie kè kè wéri kédúo nho tancòumbè, kè bèe toti benitibè.

¹⁷ Kè bèe cáákè bèmou kénsannè, kè dèe súo nképíe nyemómm̀yákè tepíitè nè yèdèè kè bèe t̀o.

*Pieri nàkèmmè Yesu tu wè
(Wénté Matie 16:13-19 nè Mariki 8:27-29)*

¹⁸ Diiyè mari kè Yesu mbáa nKuyie nhomáa borè, kòo tancòumbèe kotoo kòo bè beke ke dà: Benitibè yè n tú we?

¹⁹ Kè bèe ò tēnné ke dà: Bèmabè yè nha tú Isāa-Batiisi, kè betòbè yè nha tú Edii, kè betòbè yè nha tú Kuyie mpāānāaṅti náam̀bè dim̀nni kòbe kóò m̀ou ke yànté.

²⁰ Ké Yesu bè beke ke dà: Díndi tá, di yè n tú we? Kè Pierii ò tēnné ke dà: A tú Kirisi nwe Kuyie ntōnni wè.

*Ti bo ntū mm̀è botí Yesu
(Wénté Matie 16:20-28 nè Mariki 8:30-9:1)*

²¹ Ké Yesu bè cau nweti weti ke dà bè báa yie nké ti nàké òmòù.

²² Ke yíe ke dà: Onìtibire dò nkéféútému mediè, kè Kuyie ncíètè kó bekótíbè nè ikuṣ niùbè kó bekótíbè nè ikuṣ wāābè kè bèè ò yete kòò kùò, diyìè tǎānni yìè kòò yǎnté,

²³ Kédeè kè bè nàkè βεμου ke dà: Kè wèè dó kè n túnne wèè búttinnè omáá kénto o dapáātí yewe yemou ke n tū.

²⁴ Ke yé wèè bo ndó kédeetè o fòmmu ò yóó mù fétinnemu, kè wèè fétinne o fòmmu n kpéí kòò mù deeté.

²⁵ Kutenkù kuù nkperè bo dàò ba onìti kénsa kòò dè mǎke demou ke né cǎke omáá yoo ò fétinne o fòmmu.

²⁶ Wèè bo nni mmǎkenè mí nhonìtibire ifei m múnke bo nhò mǎkenè ifei m bo nwētini dìi yìè nè tikpeti nè n cice kpeti ke neínnè Kuyie ntǎrè.

²⁷ N di náá mmámumu nwe díndi bèè bo die ndi kó bèmabè yó nkpaá fòumu kéyà Kuyie nkpaàtiyuu.

Yesu kǎnti cèètémè

(Wénté Matie 17:1-8 nè Mariki 9:2-8)

²⁸ Yesu bè nàkè memme kédeè, kè dè mmǎke yewe yèni mè ndòmme kòò yú Pieri nè Isáā nè Isaku, kè bèè deke ditāri mari ínkè ke bo bántè Kuyie.

²⁹ Ò báá ndii mǎnni Kuyie nkòò ùkèe ceete kòò yààti peike kémieté.

³⁰ Kè bè nyóó daateni kéyà benitibè bèdébè, Mǎyiisi nè Edii kè bè ò nàānnè.

³¹ Kè Kuyie nkó tikpeti bè fité kè bè ò nàā nhò yóó kú mèè botí Sedisademmu.

³² Pieri nè o népobè bè do yè nkéduumu kénhennini kéyà Yesu kó tikpeti nè benitibè bèdébè bèè do ò còmúnè.

³³ Edii nè Mǎyiisi, bè ité dìi mǎnni kè Pierii náké Yesu ke dà: Dè wennimu ke dò ntí mbo die, ti bo dàò titouti titāāti, fí nkumáà, Mǎyiisi kutekù, Edii kutekù. (Pieri do í yé ò nàā nke tú mù).

³⁴ Ò kpaá ke me nnaá nkè diwetiri marii kǎteni kè bè dàttinnè, kè kufōwáá mpí nYesu tancòumbè bè yà dìi mǎnni diwetiri bè dàttinnémè.

³⁵ Kè metamme mamèe yènni diwetiri mieke ke tú: Yie nweè tu m bire n tǎāte dè, nyiènnè o kpeti.

³⁶ Bè yóó keè de kó metamme kè Yesu wèè mǎá dè kpaá. De kó yewe mieke kè Yesu tancòumbè ndò yúóò bè í nnákè òmòu bè yà dà.

Yesu tancòumbè do yī̀ekemè dibòò

(Wénté Matie 17:14-18 nè Mariki 9:14-27)

³⁷ Kè dèe wenté kè bè ncutini ditāri, kè ditānni dieri kǎteni kéco Yesu.

³⁸ Kòò mǎuu kuónko ditānni cuokè ke dà: Okóti, daate m bire kpéí! N dè mǎke demáà ndi,

³⁹ kè dibòò mari ǎò dè pí nkè dè nwúótí, kè di dè kpékíi, kè tinóntǎūpùùti yìè dè nuù, bá di báá cǎrike kǎtí, kényiti ke dè fǎū mmediè.

⁴⁰ Kè m bántè a tancòumbè ke yé mbèe di bèti kè bè yī̀eke.

⁴¹ Kè Yesu béi nke dà: Itookperí yembè díndi bèè dǎòri meyei, mǎi yó nhā ke di bonàà? Mǎi yó nhā ke di tǎàà? Kǎtenni die nha bire.

⁴² De bire tǎónni dìi mǎnni Yesu borè, kè dibòò dè bǎ, nkè ndè kpékíi, kè Yesu péi ndibòò kè dìi yè, kòò miekúnne debire kè dè duó nde cice.

⁴³ Kè dèe di benitibè βεμου, bè yāmè Kuyie nkpeñnimè.

Yesu do yìè kénákémè bè yóó ò kùòmè

(Wénté Matie 17:22-23 nè Mariki 9:30-32)

Bá wè kòò nwúó nYesu dàò dè, kòò náké o tancòumbè ke dà:

44 Mpɔ̃nɛ̀nɛ̀ mɛsàà n yóó mè ndi náké tìi náàh̃tì: Bè bo fíté Onìtìbire.

45 Bè mɛ nýí mbanté de kó tináàh̃tì tú mù, tì do sɔrimu kè deè nte kè bè í ñtì banté, bè mɛ nýí ndáátí ke beké Yesu.

*Yesu tancóumbè nennimè tikóti kpéi
(Wénté Matie 18:1-5 nè Mariki 9:33-37)*

46 Kè Yesu tancóumbèe íté tineitì nè betabè ke bo yà be mièke wèè deũ.

47 Kè Yesu banté be yèmmè kédetení debire kécónné o také kè bè náké ke dò:

48 Wèè bo còuté debire die n kpéi, ò còuté mínwe, kè wèè n còuté, ò còutému wèè n tɔnní, ke yé wèè tu o sámpòu di cuokè weè deũ ke di pèèté.

*Wèè bètì yebokè nè Yesu yètiri
(Wénté Mariki 9:38-40)*

49 Kè Isáa náké Yesu ke dò: Okóti ti yà òmòu nwe kòò bètì yebokè nè a yètiri kè tì ò bàa, ke yé ò í ti wèh̃nèmmè.

50 Kè Yesu ò tɛh̃né ke dò: Di na bá nhò bàa ke yé wèè í yete di kpɛti ò di wèh̃nèmmèmu.

Sammarii kòbe yetemè Yesu

51 Dè tɔ́tè d̃ii m̃nni Yesu bo dekemè keh̃nkè, kòò íté nè dikòmbùò kénkari Sedisademmu,

52 kètɔ mbenitibè kè bèe kòte Sammarii kó dihei mari ke bo tũnte ò yóó báté dè.

53 Sammarii kòbe mɛ nýí nhò yie nhò kàri mèè kpéi Sedisademmu.

54 Yesu tancóumbè Isaku nè Isáa bè dè yà d̃ii m̃nni ke náké Yesu ke dò: Ti Yiè nha d́ kè tì duó nkè muháá ncúténí keh̃nkè kè bè kùòá?

55 Kè Yesu wèète kè bè kpànnè ke dò: Di í yé meyèmmè mèè di tɔ kè di náá mmèmmè.

56 Onìtìbire í kòtení ke bo kuò benitibè, dè kòtení ke bo bè deetému. Ò bè náké mmè kèdeè kè bèe kòte dihei teri.

*Yesu nákémmè bèè d́ kóò tũnne bè dò nkóò tũnne mèè boti
(Wénté Matie 8:19-22)*

57 Bè kètè d̃ii m̃nni kòò mòu náké Yesu ke dò: N yóó nda tũmmu tip̃itì timòu a kòri kèè bíékè,

58 Kè Yesu ò tɛh̃né ke dò: Ih̃nké m̀kemu i f̃ti, kè sinòò m̀ke tiỹèntì, Onìtìbire mɛ nýí m̀ke dè bo duó dè kèom̀pè.

59 Ke náké otòu ke dò: N tũnnè. Kòò ò tɛh̃né ke dò: Okóti, yóu kè m mu nkòte kékũnnè n cice kèdeè.

60 Kè Yesu ò tɛh̃né ke dò: Yóu kè becíribèe níkũri becíribè, kè f̃́ nkòte kénáké Kuyie nkpààtiyuu kpɛti.

61 Kòò tòu múnkeè b́i nke dò: Okóti n yó nda tũmmu né yóu kè n kò nkécau n c̃ètè kòbe.

62 Kè Yesu ò náké ke dò: Wèè dùnè dinaakãà ke wèke o f̃nkúò de yie mbáá na kèp̃i nKuyie nkpààtiyuu kó mutòmmú.

10

*Yesu t̃mmè o t̃mbè sipísìyiekè
(Wénté Matie 9:37-38, 10:7-16 nè Mariki 6:8-11)*

1 Kè Yesu yíe kètááté o kó betòmbè sipísìyiekè kè bè t̃ mbèdèbè débè yehèkè yemòu mièke nè tip̃itì timòu o mómmuò nhò do dò nkéke kè,

² Ké bè nàké ke dò: Tidiiti bimu mediè kè ti dèibè né kèñni, bántènè kupaku yiè nkòo duònni betòmbè kè bèe dei o diiti.

³ Kòtènè, di dò nyipe nyi kè n di tũs nyekpamaà mmieke.

⁴ Di bá ntò idíítí, di bá ntò kudòukù, di bá nnie tineùtì, di báá cómmú kuce kédòu nhòmòu.

⁵ Kè di tati tèè cǐtètè, di dò: Kunaatí ndi bonè!

⁶ Kòò mòu bo de kó təcǐtètè ke tú kunaatí yiè, kù nhò bonè, kòò mòu me nyi bo, kùu wēténí di ìnkè.

⁷ Dí mbo de kó təcǐtètè ke yo nke yò mbè di duò ndè, otònti nè o tøndiiti nti, di bá nsòti sòti sicéí.

⁸ Kè di ta dii èi kè bè di còuté ke di duò ndè dí ñyo,

⁹ kémmeikùnkò bemuambè ke náá nde kó dihei yembè Kuyie nkprààtiyuu tóònnimè.

¹⁰ Kè di ta dihei mari kè bè í di còuté, di yè kécómmú de kó dihei ice,

¹¹ kékpráátè de kó dihei kó mutáá mmùu dári di naàcèi, ke né bè nàké ke dò: Di nyé kè Kuyie nkprààtiyuu tóònnímu.

¹² N di náámmu Kuyie mbeénti yiè, Sodómmu èi kòbè kó tiyèiti bo nkéñnìnè de kó dihei kòbè kpèti.

Yehèkè yèè yete Yesu

(Wénté Matie 11:20-24)

¹³ Di bo yà díndi Korasèè kòbè nè Betisaidaa kòbè, ke yé tidièti n dòò di di cie, kè n do ntí dòò Tiiri nè Sitòs mieke nke bè na ndáátí tífòòtònti, ke pe mmutápéi nè dimònni ke benke bè cèètemè.

¹⁴ Deè kpéí nte Kuyie mbeénti yiè, Tiiri nè Sitòs ekè kòkè kó tiyèiti bo nkéñnìnè di kpèti.

¹⁵ Díndi Kapennaummu kòbè di yèmmè do nKuyie mbo ndi dee nkéñkàa? Biti. Kù bo di cūñní kè di tanné kudònkù mieke.

¹⁶ Kè Yesu yí kénáké o tòmbè ke dò: Kè wèè yie ndi kpèti ò yie mmù kpèti, kè wèè di yete ò yete mínwe, wèè n yete kòò yete wèè n tónni.

Yesu tómbè sipísiyiekè ò nàkémè bè pī mmèè botí mutómmú

¹⁷ Kè Yesu tómbèe wēténí nè diwèi ke dò: Ti Yiè, ti òs pèe nyebòkè nè a yètiri kè yèe cokému.

¹⁸ Kè Yesu bè tēñné ke dò: N do wúómmu dibòò dotinímè keñkè tewàtè tēmè.

¹⁹ N di duómmu muwèrímú kè di bo nnaú iwààke nè inaá nképònte dibòò wèrímú mumòu, bá dèmarè báá di dòò meyei.

²⁰ Dè bá ndi naati yebòkè di cokùmè, dè pètínke ndi naati di yètè wàri mèè kpéi nkéñkè.

Kuyie mbenkemè besámpòbè dèè sòri

(Wénté Matie 11:25-27, 13:16-17)

²¹ De mònni kè Muyaáansààmúu píe nYesu kòo sántè Kuyie nke dò: N da sánti n cice Kuyie nfó nwèè baké keñkè nè ketenke, a sònnè mèè kpéi ntimómmònti mecii nyembè, nè meyítímè yembè, ke ti benke bèè í tú bèmabè. N cice fòò mè dó ke mè tãáté.

²² Ó dèè memme ke dò: N Cice n duómmu demòu, òmòu í yé debire kè dè í tú de Cice, òmòu me nyí yé debire Cice kè dè í tú debire nè debire dó kébenke bè de Cice.

²³ Kòò deè kèwénté o tancóumbè, kè bè nàké bemaà borè ke dò: Dè ndi naati, dími bèè ya di mè nwúò ndè.

²⁴ N di náámmu Kuyie mpāānāaṅti náám̄bè péu nè bekpààtìbè péu do dóm̄u kèyá di mè nwùó ndè bá bè í dè yà, bè do dóm̄u kèkèè di me nyo ti bá bè í ti kèè.

Yesu tèǹné ti ikuá wāābè kóò kóti
(Wénté Matie 22:34-40 nè Mariki 12:28-31)

²⁵ Kè ikuá wāābè kóò kóti m̄u ndó kédíí nYesu kéíté kóò beke ke dà: Okóti n dò nkédòò ba kèpété mufóm̄mu mùu bo sáá?

²⁶ Kè Yesu ò tèǹné ke dà: Tì wàri ikuá mièke ke yē mba? A ti kàa nkè ti tú ba?

²⁷ Kè de kóo n̄iti ò tèǹné ke dà: Tì wàri ke tú: Ndó a Yiè nKuyie nnè a yèmmè mem̄u nè a wēñni dim̄u, nè a wērim̄u mum̄u nè a cii mm̄em̄u kéndó a kou t̄u a d̄o mèè boti amáá.

²⁸ Kè Yesu ò nàké ke dà: A tèǹné kè dè wenni, ñd̄ori mem̄me a yó nfòumu.

²⁹ Kè ikuá wāābè kóò kóti ndó kèbenke ò d̄d̄orimè Kuyie ndó dè, kèbeke Yesu ke dà: We ntú n kou t̄u?

³⁰ Kè Yesu ò tèǹné ke dà: On̄iti m̄u weè do yènni Sedisad̄em̄mu kénk̄ari Sedikoo, kè beyóòbè ò dinté kédukú kóò ndò nhò kú, kè bèe fietè o kperè kóò d̄unko kèp̄ēté.

³¹ Kè dè mm̄annè ikuá niùti m̄u dè kèrinimè kóò yà kèp̄eé nkèp̄ēté.

³² Kè Defii boti kou m̄u nkérini kètuakeni o borè kóò yà kèp̄eé nkèp̄ēté.

³³ Kè Sammarii èi kou m̄u weè né nk̄ari kupòòkú kénkérini kóò yà kè mesémmè ò p̄i mm̄ediè.

³⁴ Kòo k̄otoo o borè, késú o muo nkéwaare mekùò nnè menaà mbè tu mè dìf̄èè nkébuú kèdèè kóò k̄anne o s̄ammarim̄u ñnkè, kóò k̄atenè tepòòc̄ētè kényiè nkoò t̄a.

³⁵ Kè dèe wenté kòo deite medítibii mm̄edémè kédus nwèè bàa tepòòc̄ētè ke dà: Ntaànnè we, kè ì d̄ónté, kàa yiè, m bo nwētini ke da yietí.

³⁶ Kè Yesu deè kóò beke ke dà: A yèmmè dò mbeyóòbè me mpuotí wè kou tú we bet̄aati mem̄me?

³⁷ Kè ikuá wāābè kóò kóti ò tèǹné ke dà: Wèè me nhò d̄ò mesàà. Kè Yesu ò nàké ke dà: K̄ote kédòò me boti.

Mariti c̄outémè Yesu o c̄ētè

³⁸ Yesu nè o tancòumbè kè bè nkérí kètuake dihei mari, kòo nitipòkú m̄u ò c̄outé o c̄ētè kòo yètiri tu Mariti,

³⁹ kòo nantè bo kè bè tè tu Maari, kè tèe k̄otoo kénk̄ari ti Yiè nYesu borè ke kèmmú o náaṅti.

⁴⁰ Kè Mariti nharinè mudibénnim̄u kényitini kèbéi nke dà: Okóti dè wenni m bo mp̄immè mutōmmú m m̄áà kè n nantè k̄ari a boràà? Duó nkòò ítini kè n teennè.

⁴¹ Kè ti Yiè nYesu ò tèǹné ke dà: Mariti a yīèk̄umu ke arì dèmarè péu kpéi.

⁴² Dèmarè m̄áà deè tu desààrè, Maari weè t̄aātè dèè wenni, bè í yóò fietè dè.

11

Yesu yē nti mbáá mm̄è boti Kuyie
(Wénté Matie 6:9-13, 7:7-11)

¹ Diyie mari kè Yesu mbáá nKuyie dibòri mari, ò deè dii m̄onni kòo tancòumbè kóò m̄u ò beke ke dà: N Yiè, nti tié nti bo mbáá mèè boti Kuyie nkénd̄on̄nè Isāa tiémmè o k̄obe.

² Kè Yesu bè nàké ke dà: Kè di níí báá nKuyie ndi dà: Ti cice!

A d̄o mp̄aíi nwe,

yóu kè benìtibè banté a dòmmè páíí.

Baaté kute nkù,

³ Ti pá ti bo di mù yíe,

ti cǐé nti yei

ti ǝǝ cǐémǝ bèè ǝǝ ti caàri.

⁴ Báá yóu kè tí ta mesòummè miéke.

Ti bo mmóú mǝé botí Kuyie nti dǝ dǝ

(Wénté Matie 7:7-11 nǝ Duku 18:1-8 nǝ Isaku 1:5-7)

⁵ Kè Yesu yíe kè bè nàké ke dǝ: Di miéke kòo mǝu mǝke o népo ke kǝte kòo sǝnté keyènkè cuokè ke yí: N népoo m pente mudii,

⁶ n kòo népo mǝu weè m pǝǝní m me nyí mǝke dǝmarè ke bo ò duó.

⁷ Kè dè dò nho népo bo ò tǝǝnéní kudieku miéke ke dǝ: Bá nni nkǝǝnnè, n dié nke kpetimǝmu dicǝu mí nnè m bí kè ti duó. M báá na kéité ke da duó mudii.

⁸ N di náámmu bá kòo do í yóó íté kòo duó, nhò tu mǝé kpéí o népo, ò bo ò duó nhò dǝ dǝ demǝu ò wè kǝǝnnè mǝé kpéí.

⁹ Mí nné di náámmu ke tú: Mǝǝnè kè bè yóó di pǝmu. Wammúnè kè di yóó pǝtǝmu, bentenè dicǝu kè bè yóó di kpetǝmu.

¹⁰ Ke yǝ weè mǝǝ bè ǝǝ we mpǝmǝ, weè wammú weè ǝǝ pǝté, weè benté dicǝu bè ǝǝ we nkpeté.

¹¹ Òmǝu bo di miéke weè biré bo ò mǝǝ mudii kòo dǝ duó nditǝràà? Yáà kè dǝ ò mǝǝ tǝyínté wèe dǝ duó nǝwǝáǝfè?

¹² Yáà kè dǝ ò mǝǝ dikoyenní wèe dǝ duó nǝfǝnǝfè?

¹³ Díndi benitiyǝibe kè di yǝ ke duó ndesààré di bí, dǝ bo yímè di Cice weè bo keǝnkè kòo báá duó mMuyǝáǝnsààmú bèè mù nhò mǝǝ.

Yesu miékúmmè dibǝǝ ta wè ke dǝnne o nǝndǝnfè

(Wénté Matie 12:22-30 nǝ Mariki 3:22-27)

¹⁴ Kè Yesu beti dibǝǝ dii ta oniti ke dǝnne o nǝndǝnfè, kè dii yè, kè de kóo nǝtǝi na kǝnnáá nkè dǝe di benìtibè.

¹⁵ Kè bèmabè ntú: Nè obǝǝkpǝàti kó muwǝrímú mmu ò bètǝmǝ yebǝkè.

¹⁶ Kè betǝbè ndó kóo yǝááké, kóo beke ke dǝ wèe dǝǝ medǝǝrímè mamè mǝé bentú o wǝrímú bonnímè Kuyie mborè.

¹⁷ Yesu né me nyémè be yǝmmè, kòo bè nàké ke dǝ: Kè dikpǝàtiyuu mari toté ke kra ndimáà di bá nhǝ ke bo, di cǝí bo duó sitǝbè ìnkè.

¹⁸ Di mè ntúmè m beti yebǝkè nè obǝǝkpǝàti kó muwǝrímú, kè dibǝǝ toté ke kra ndimáà, di kpàti bá nhǝ ke bo.

¹⁹ Kè nsá kè m bèti yebǝkè nè obǝǝkpǝàti kó muwǝrímú mmu di kǝbe né yè bèti nè we nkǝmu? Deè kpéí nte kè di kǝbe yóó di bekénè.

²⁰ Kè m me mbèti yebǝkè nè Kuyie nkó muwǝrímú mmu, Kuyie nkpǝàtiyuu dii tú ntúǝkení di cuokè.

²¹ Onitikiperi bàátí dii mǝnni mesàà nke baà o cǝtè o kperé demǝu ǝ mbomu béu.

²² Kòo nǝtǝi mǝu me nkǝtení wèe kperǝni kòo pǝtǝté, kòo na, ò bo fieté o kpǝrǝnenti ò do tá ti, kǝtúóténè o kperé kǝtotí.

²³ Wèe í n wǝrǝnè ò n kpǝnnèmu, wèe í n wǝrǝnè kè ti tíkí ò déímu.

Dibǝǝ bo wǝtenímè oniti miéke

(Wénté Matie 12:43-45)

24 Kè dibòò yè onitì ke kòte tɛdɔntɛ ìnkè, ke wanti di bo om̀pè dè, ke m̀ònté di bo yí: M bo w̄tɛ n sòò bo wèè mièke.

25 Di t̀ùkoo dii m̀onni k̀énsó ndè k̀àuté páíi ke t̀unte bá òm̀òu í bo o mièke.

26 Kè dii w̄tɛ k̀éwaanni yeyèyè yèyiekè yèè d̀òke yóu ke di p̀èt̄é, kè yèe w̄tɛ k̀éta o mièke, k̀òo borim̄e s̄inte k̀ép̄èt̄é m̀è sòò d̀ommè.

Yesu ǹakémè bèè tú diwèl m̀omm̄onni yembè

27 Yesu k̀páá ke me nnáá nk̀oo nitipòkù m̀òu béinní dif̄nni mièke ke d̀ò: Dè nnaati onitipòkù wèè da p̄it̄é, a yáá wè.

28 Kè Yesu ò t̀ènné ke d̀ò: Dè p̀et̄inke ñnaati bèè k̀èrm̀ú bèmbɛ Kuyie nnáahti ke d̀òori t̄i yèmmè.

Yesu do ǹakémè dè yó ndòmmè tibeénti yiè

(Wénté Matie 12:38-42)

29 Kè benitibè ntikuní Yesu borè k̀òo béi nke d̀ò: Di mm̀onni k̀ò benitibè bèè bùt̄inné Kuyie nke d̀òori meyei, mbè tú n d̀òò tidiet̄i bè me mbáá t̄i yà kè dè í t̄u t̄i do d̀òò Sonaasi.

30 Sonaasi do t̀umè dibenkèrì Ninifu k̀obe k̀péi, m̀mè botí nku Onit̄ibire yó nt̄umè dibenkèrì di mm̀onni k̀ò benitibè k̀péi.

31 Tibeénti k̀ò diyìè Sebaa k̀oo nitipokp̀àati bo cómmú k̀èbekénè di mm̀onni k̀obe kè bè k̀pet̄inné ke yé ò it̄énimè dedét̄irè ke k̀t̄eni ke k̀èè Sodom̄o náahti mec̄i nkpet̄i. Né ntenè òm̀òu die nke deunè Sodom̄o.

32 Tibeénti yiè Ninifu k̀obe bo cómmú k̀èbekénè di mm̀onni k̀obe kè bè k̀pet̄inné ke yé Sonaasi do bè ǹakémè kè bèe ceet̄emu. Né ntenè òm̀òu die nke p̀èt̄é Sonaasi.

Fɛ̀nd̄n̄fɛ tu tikònti k̀ò defit̄irè nde

(Wénté Matie 5:15, 6:22-23)

33 Kè Yesu béi nke d̀ò: Bè òò í ncóu nfit̄irè kè dè ànné t̄ecètè mièke, bè òò dè c̀onnè deyit̄irè nde, bèè k̀ò dimàà taani kè bè nwúo nkuwenniku.

34 Inuò ntu tikònti k̀ò defit̄irè nde, k̀àa nuò nwúo nha k̀ònti tim̄ou ò mbo kuwenniku mièke nke. K̀àa nuò m̀me nyí wúo a k̀ònti tim̄ou ò mbo dibìnni mièke nke.

35 Daate kè kuwenniku k̀ùu bo a mièke kè k̀ù bá nt̄u dibìnni.

36 Kè kuwenniku da mí a k̀ònti tim̄ou ke í soké kupikù makù, a k̀ònti tim̄ou bo mbo kuwenniku mièke, k̀éndònnè defit̄irè ò nda m̀imè.

Yesu k̀pannèmè Fadis̄ìbɛ

(Wénté Matie 23:1-36 nè Mariki 12:38-40)

37 Yesu ǹaké dii m̀onni k̀édeè, kè Fadis̄ìbɛ m̀òu ò yu o c̀èt̄è mudii, kè Yesu k̀ote kè bè nyo.

38 Kè Fadis̄ìbɛ m̀òu yà Yesu yommè bá ò í nite ikuò yèmmè kè dèe ò di.

39 Kè Yesu ò ǹaké ke d̀ò: Díndi Fadis̄ìbɛ di òò eit̄é febòòfè nè dibuu ìnkè nke kè di mièke né píékè oyúòkù k̀ò meyèmmè nè kuyonku.

40 Tiyèint̄i díndi! Kuyie nk̀ùu d̀òò de ìnkè kuù í d̀òò de mièkaà?

41 Mpáánnè beç̄iribè nè di yèmmè m̄em̄ou, m̄emmè dem̄ou dè bo wenk̄emè di k̀péi.

42 Di bo yà díndi Fadis̄ìbɛ! Díndi bèè duò nKuyie ndi k̀p̄ere dem̄ou k̀ò meyaatimè t̄ep̄it̄é nè tik̀unf̄àat̄òo, ke yóu di bo nd̀òrimè Kuyie ndó dè nè di bo nk̀ù d̀ómè. Dí do d̀ò nké nde nd̀òori, di né báá yóu des̄onne.

43 Di bo ya dindi Fadisiēbe bèè nōnnè yekàrè kètiyè titiéntouti miēke, ke dó bè ndi dōu nyekààtè miēke ke ninkoo.

44 Di bo ya dindi bèè dōnne ifōti ìi danné, bè 5 ncenti ìi ìnkè ke í yé.

45 Kè Fadisiēbe kóo kóti mōu béi nke dō: Okóti a náá mmiē nke sáá nti mbe.

46 Kè Yesu ò tēñné ke dō: Di múnke bo ya dindi Fadisiēbe kó bekótibè bèè bou yetuo cééyè ke tounko benitibè, di me nyi bè teénnè bá sám̄pó mutò.

47 Di bo ya dindi bèè maà mesàà Kuyie mpāānāānti náām̄bè di yembè do kuò bè kó ifōti.

48 Nè de miēke di benkúmu di kómmumè di yembè ke yé beè kuòmè Kuyie mpāānāānti náām̄bè kè dindi maà be fōti.

49 Deè kpéi nte Kuyie nnè ku kó mecii mmiēke kè kùu béi nke dō: M bo bè duōnko m pāānāānti náām̄bè nè n tōrè, kè bèe kuò biē nkéféū mbetòbè.

50 Kè deē yie nké Kuyie mpāānāānti náām̄bè bè do kuò bè nè kutenkú ketémè kè be kó tibeénti do di mmōnni kòbe yo ìnkè,

51 kéketé Abēeri kó mukòu, kénto kétuokenni Sakarii bè kuò wè Kuyie ncifèté nè diwūstōnni de saku. Mōmmuo nwe n di náām̄mè de kó tibeénti bo do di mmōnni kòbe yo ìnkè.

52 Di bo ya dindi ikuó niùti bèè pāanko betòbè Kuyie nkó kuce, di í kù tū ndi mómmōmbe, ke né díti bèè dó ké kù tūnne.

53 Yesu ité dii mōnni de borè kè Fadisiēbe nè ikuó wāàbè miēke ò peike mediè nké bè nhò bèkú tināānti péu,

54 ke bo ya ò bo béi nkéyete kè bèe o pī.

12

Dèè sōri dè bo feitè

(Wénté Matie 10:26-27)

1 De mōnni kè benitibèe tíi nsikōupi sikōupi kénnau betòbè, kè Yesu keté kénáké o tancòumbè ke dō: Daatenè Fadisiēbe kó meyèmmè mèdémè kpéi mmèè dōnnè mutie mùu muuti pēè.

2 Dèè sōri dè bo feitè, kè disōri kperere yènni kuwenniku.

3 Deè kpéi nte di nàké ti kufáá bè bo ti kèè kupiiti, di weē ti dimáà borè, bè bo deke kudànkú kè ti pīkè.

Ti í dōmmè kéndé bèè kòu tikònti máa

(Wénté Matie 10:28-31)

4 N di náām̄mu dindi n népobè: Bá ndénè bèè kòu tikònti máa.

5 M bo di benke di dò nkéndé wè, ndénè Kuyie nkùu bo na ke da tanné muhāā miēke a kũũ nkó difōnkúò. Di dò ké nku ndé.

6 Bè 35 í nfité inōribi inūmmu dāràà? Nè memme Kuyie ndakemu imōu i kpéi.

7 Bá di yuti Kuyie nti kàāmmu ke yé ti māmè. Di bá nyièkù, bá wè di miēke ò pēētēmu inōribi péu.

Wèè bo náké ò tumè Yesu kou

(Wénté Matie 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

8 N di náām̄mu, wèè bo náké benitibè ìlkè ò tumè n kou, mí nhOnitibire m bo náké Kuyie ntōrè ìlkè ò tùmè n kou.

9 Wèè bo n nenni benitibè ìlkè, m bo ò nenni Kuyie ntōrè ìlkè.

10 Wèè bo sáà nhOnitibire, Kuyie mbo ò cīé, wèè me mbo sáà mMyaánsám̄u, Kuyie mbáá ò cīé mbiti.

¹¹ Kè bè di kòrinè dìi mǎnni tibeénti titíntouti mieke yoo bekrààtibè nè bebeémbè borè di bá ntoti di yèmmè di bii yóó náké tí káyè, nè di yóó ti náké mèè botí.

¹² Kè di tùðke, Muyaáansààmù muù yó di duó ndi dò nkénáké tí.

Kukrààtiyèinkù

¹³ Kòo mǎuù béinní ditínni mieke ke dǎ: Okóti náké n kóo kóti kè tí totí ti cice ku ke ti yóunè dè.

¹⁴ Kè Yesu ò náké ke dǎ: N népoò we nni ndòò obeénti kè m bo ndi bekùnè, yoo n di totí di kperè?

¹⁵ De mǎnni ke náké benitibè ke dǎ: Dòònè meyoðmmè, ke yóu di bo ndómè di kparikè ke yé onití kpàti tìi í temè o fòmму.

¹⁶ Kòo bè náké dínáànḥántírí mari ke dǎ: Tikràti yiè mmǎu weè do bo, ke mǎke depaa nkè dèe pié mediè.

¹⁷ Kòò mbékú omáá o yèmmè mieke ke tú: N yí mǎke m bo ànné dè n diiti?

¹⁸ Kè náké omáá ke dǎ: N yàmu n yóó yímè, m bo può m buò sámpóyè, kémaá yedièyè kéànné n diiti nè n kperè demou.

¹⁹ De mǎnni ke náké n wènni ke dǎ: A mǎkemu tikràti péu, ñhompu ke yo nke yó nke yǎnku.

²⁰ Kè Kuyie nné ò náké ke dǎ: Kuyèinkù fǎ! Ke nyènkè mómmǎnke m bo túóté a wènni kè we nné tieke de kó tikràti?

²¹ Weè waà ntikràti o mómmuò nho kpéi nke né í tú okràati Kuyie mborè o kperè me dò.

Ti í dòmmè kényièkù

(Wénté Matie 6:25-34)

²² Kè Yesu náké o tancòumbè ke dǎ: Deè kpéi nte kè n di náá nke tú: Di bá nyièkù di bo dimu yoo di bo dáátí mù kpéi.

²³ Ke yé mufòmму pèètéme tidiiiti kè tikònti pèèté tiyààti.

²⁴ Wénténè tinòti, tí í buòti, tí í kǎũ, tí í mǎke ye buò, kè Kuyie ntí piú. Díndi náké di í pèèté sinòò?

²⁵ Di we mbo na nè o yeñtotí mieke kényíe o fòmму kè mùu okè?

²⁶ Kè di í yóó na kédòò dèmarè sámpórè, ba nkpréi nné te kè di yièkù dèterè kpéi?

²⁷ Wénténè mutepóò ndómme dikpáá mieke, mù í pǎ mmuòmmú, mù me nyí duòkù tiyààti. N né di náámmu kè n tu bá Sodomò nè o kpàti dieti mieke, ò í dáátí tiyààti tìi wenni ke mù tùðke.

²⁸ Díndi bèè í tá kè dè deu, kè Kuyie nsàri tifaàti tìi bo yíe, ke naa yóó csúté, dè bo yímè kè kù báá di dátínné tiyààti?

²⁹ Di bá nhari ke wanti di bo nyo mmù nè di bo nyò mmù.

³⁰ Bèè í tũ nKuyie mbeè mǎke de kó iyeñtotí sǎá, díndi bie, di mǎkemu di Cice kòò yé dè di békú dè.

³¹ Petinke wammúnè Kuyie nkràatiyuu kè kù né di duó ndesonne kénóó.

Ti bo sǎnnemè tikràti kènkè

(Wénté Matie 6:19-21)

³² M pecēnku, di bá nyièkù ke tú di í sũ, ke yé di cice weè dómè ke di duó nho kpàatiyuu.

³³ Fíténè di kperε kápāmmù beçfiribè idíítí. Yánnè sidítídáú sù í yóó cake, kéánnè tikpàti tìl í yóó cake ké tì sònne keĩnkè Kuyie mborè. Beyóóbè í yóó tóónko dè, ditúú í yóó cáákè dè.

³⁴ Ke yé a kpàti borè a yèmmè de mbomè.

Ti bo ndakemè

(Wénté Matie 24:42-51 nè Mariki 13:33-37)

³⁵ Yinè di naàkūš kè di fitiyi ncóu,

³⁶ kéndònnè betómbè bèè bàa wèè bè baké, ò bo nkūntinimè mupotúòmmù kébente dicàù kè bèè o kpeté.

³⁷ Dè nnaati betómbè bèè kóò kóti bo nwētini ke sš mbè wùó. N di náá mmómumu nwe ò bo ánnè o tšnyáàti, ké bè kánnè ké bè duó mmudií.

³⁸ Kòò wētini keyènkè cuokè yoo dikodakòñni, ke sš mbè wùó ndè mbè naati.

³⁹ Banténè ke dò nkè teçfètè yìè nyé oyúókù kòriní dii mònni, ò bo nwúó, ò báá yie nkòò ta o cìfètè.

⁴⁰ Dìndi múнке nwákèné ke yé Onitibire wētini mè di í dake dii mònni ndi.

Otònti yeiwe kó medonnimè

(Wénté Matie 24:45-51)

⁴¹ Kè Pìerii beke Yesu ke dò: N Yiè nha náá nde kó dináaħhántiri tfi kpéínáà yáa timòu?

⁴² Kè ti Yiè nhò tēñné ke dò: Dí ndònnè otònti wèè dàòri dèè wenni ke cii bè bànnè wè betómbè kòò bo mbè duó mmudií ò dò nkè mmù mbè duó ndii mònni.

⁴³ Dè bo narike de kóò tšnti teçfètè yìè mbo nwētini dii mònni ke sš nho pī nde kó mutómmù.

⁴⁴ N di náá mómumu nwe teçfètè yìè mbo banne de kóò tšnti o kpàti timòu.

⁴⁵ Kè de kóò tšnti yèmmè me ndò nteçfètè yìè nyí wētini meçāá, ke puoti betómbè benitidaabè nè benitipòbè, ke neinè tinaayáàti kè bè yo nke yš mmenaa.

⁴⁶ Teçfètè yìè mbo wētini de kóò tšnti í ò bàa dii yìè, ò í dake dii mònni, kóò puoti mediè, nkóò dàò bè dàòrimè benitiyeibe.

⁴⁷ Otònti wèè yé wèè ò baké ò dó dè, ke í dè dàòri, ò bo çouté tiyēiti mediè.

⁴⁸ Wèè tšnti me nyí yé ke dò nhò dàòri dè tu meyei, mbè bo ò puoti kè dè nkéñni, bè duó nwè péu bè bo ò beke péu, bè bànnè wè kè dè sš bè bo ò beke kè dè pēēté.

Teçfètè temáà kó metotimè kó tináaħti

(Wénté Matie 10:34-36)

⁴⁹ N kòteni ke bo wete muhāá mmu kutenkù mieke kè dè nh çotí mù bo çóútémè.

⁵⁰ N dò mbè nh ánnè bàtèmmù mòu nwe kè dè nh çotí bè bo wè nni nh ánnémè.

⁵¹ Di yèmmè bá ndò ñ tšní kunaatí nku kutenkù kuu mmieke, n tšni meyatimè mme.

⁵² N di náá mómumu nwe, kè benitibè bo bènúmmù teçfètè, bè bo toté kè bètáati nkpannè bedébè, kè bè múнке bè kpànnè.

⁵³ Kè de bire cice ndè kpànnè, kè dè ò kpànnè, kòò nitipòkù nkpannè o kóò sapàà, kòò kóò sapàà nhò kpànnè, kòò nitipòkù nkpannè o çòkù, kòò çòkù ò kpànnè.

Ti bo mbaàtimè dèè wenni

(Wénté Matie 16:2-3)

54 Kè Yesu yí kénáké ditñni ke dà: Di ɔ̄ yà diwɛtirì diyìè yìèni kèè bíékè ke dà: Fɛtaafè yóó ni. Kè fè mènke ni.

55 Kè kubakù cànku bíékè kó kuyaakù fùute di dà: Kuyiinkù yó mbo, kè kù mènke mbo.

56 Meyèmmè mèdémè yembè díndi, dè dòmmè kè di banní tiwɛti kó mɛdòmmè nè ketenkè kɔme ke né í banní dèè dòdri di mmànni.

57 Dè dòmmè kè di í nɔ nke baàti di mǎà dèè wenni?

*Ti bo ntũnimè tii bo nè ti kou ti cuokè
(Wénté Matie 5:25-26)*

58 Nè òmòu kè di mǎke timati ke kòri tibeénti, yetoo ké ti tũnte kè di mu nyí tũ̀̀ke, kòò báá da duó mpòdísibè, kè bè da kpetínné.

59 N da náá mómmuò nwe a í yeti dɛborè ke í yeti tɛpítè sɔnte.

13

Sidowee kó kuduotí do kùò bè kó tináahti

1 Dè kó dimànni kè benitibè mabèe kɔtení, kénáké Yesu Pidati do kùò Kadidee kòbe bè kpéi nke s̄́ mbè feu Kuyie nyiwũ̀̀ ke kù kòu itei, kè bèe bè kùò kè be yĩ ñwènnéni iwũ̀̀ kɔme.

2 Kè Yesu bè nàké ke dà: Di yèmmè dò nde kó benitibè yei mpɛ̀̀tému Kadidee kòbe tabè kɔme kè dèè te kè bè kùà?

3 Biti, n né di náámmu ke tú: Kè di í cèète mɛborime, di yóó kú bè ku mèè botí nku.

4 Di yèmmè dò nSidowee kó kuduotí do do, kɛyáke bèè nitibè tɛpítè nè bèni kó meyei ndo pɛ̀̀tému Sedisadɛmmu kòbe tabè kɔmǎà?

5 Biti, n né di náámmu ke tú kè di í cèète mɛborime di bo kú bè ku mèè botí!

Mutie mùù í pɛ́ mu kó dináaħhántiri

6 Dè kó difñkùò kè Yesu bè nàké dináaħhántiri ke dà: Oniti mǎu weè do fii mmutie o paku mièke, kékɔtení ke bo t̄ũ̀ yebe ò me nyí mpètè,

7 kénáké wèè bàa kupaku ke dà: Dibenni táánni ndi mie nkè n kòriní ke bo t̄ũ̀ yebe bá n yí pètè, k̄ũ̀ mu, mù báá s̄́nté kéncaari ketenkè.

8 Wèè bàa kupaku kòò dà: Okóti yóu mu di mbenni kè m mù ànné tikùti,

9 kè dè yèmmè mù yàa peité, kè mù me nyí peité a né mù k̄ũ̀.

Onitipòkù dibòò pũ̀tinné wè

10 Teom̀̀pùtè matè yìè kè Yesu ñtiè mbenitibè kutiíntouku mièke.

11 Kòò nitipòkù mǎu dè bo, kè dibòò marì ò ta, kòò pũ̀tinné yebie ntepítè nè yèni, bá ò í nɔ nke sèirì.

12 Kè Yesu ò yà kòò nàké ke dà: Onitipòkù n da mièkũ̀nnemu a mǎmmù.

13 Ke n̄́o n̄́o n̄́o o ñnkè, kòò p̄̀nkɛ s̄́itè kénsánti Kuyie.

14 Kè kutiíntouku kóo kóti mièke peike, Yesu mièkũ̀nnemè omuonti teom̀̀pùtè yìè, kòò nàké ditñni ke dà: Yewe bo yekuò ndi mutòmmù kpɛye, ñkòrinéni yeè mièke kè bè di mièkũ̀nko ke yóu teom̀̀pùtè yìè.

15 Kè ti Yìè nhò t̄̀r̄nè ke dà: Meyèmmè mèdémè yembè díndi! Di ɔ̄ í mpitè di wũ̀ teom̀̀pùtè yìè kékɔte ké ì ñinaà?

16 Onitipòkù yie nwèè né tú Abarahammu kó kubotí kou kè dibòò ò bou yebie ntepítè nè yèni, dè do í dò nh ò boutè dè kó iwɛ́i teom̀̀pùtè yìèà?

17 Yesu nàké memme, kè ifeii p̄̀i n̄́o kpantídentòbè, kè ditñni yèmmè ñnaati, ò dòdri tii dieti kpéi.

Feyoñfɛ nè mutie mùu muuti pɛ̀ɛ̀ de kó mɛdonnimɛ

(Wéntɛ Matie 13:31-32 nè Mariki 4:30-32)

18 Kɛ Yesu yíe kɛ́bɛ́i nke dɔ̀: Kuyie nkpààtiyuu dònne ba? M bo di dònne ba?

19 M bo yí di dònne feyoñfɛ dòmme mme, kòo niti ɔ̀ fɛ buɔ́ti kɛ̀ fɛe yènni kènaá mmutie diemù nè ibake, kɛ̀ sinɔ̀ yíe mmu baka ìnkɛ.

Mutie mùu muuti pɛ̀ɛ̀ mu kó mɛdonnimɛ

(Wéntɛ Matie 13:33)

20 Kɛ Yesu yíe kɛ́bɛ́i nke dɔ̀: M bo donnenɛ ba Kuyie nkpààtiyuu?

21 Di dònne mutie mùu muuti pɛ̀ɛ̀ mù dòmme mme kòo nitipòkù ɔ̀ mù waa nsàmpò kékɔ̀renɛ mupɛ̀ɛ̀yùo nciròò bètāāti kéante kɛ̀ ticooti múútí timɔ.

Dibòri dìi mɔpùri

(Wéntɛ Matie 7:13-14, 21-23)

22 Kɛ Yesu ñduò nyitié nyehékè nè sihesesi kɛ̀ kéri kɛ̀ kɔ̀ri Sedisademmu.

23 Kòo mɔ̀u ò beke kɛ̀ dɔ̀: Okóti benitibè sàmpò beè yóo cootáa? Kɛ̀ Yesu bè tɛ̀nné kɛ̀ dɔ̀:

24 Yetenko kéta dibòri dìi mɔpùri, n di náammu kusũkù yóo bennému bè bo tamɛ kɛ̀yíɛke.

25 Tecɛ̀tɛ̀ yíe mbo íte dìi mɔ̀nni kékpetinné kɛ̀páa, nkɛ̀ di mbo ditowaà di bo mbie ndicàù kɛ̀ tú: Ti Yiè ntí kpeté. Kòo né di náké kɛ̀ dɔ̀: N yí yé di boñni kɛ̀ bíékè.

26 De mɔ̀nni kɛ̀ di ò náké kɛ̀ dɔ̀: Nè f́ ntíi baa do wɛnné kɛ̀di, kaa duò nyitié nti cɛ̀karáa?

27 Kòo wɛte kɛ̀ di náké kɛ̀ dɔ̀: N yí yé di boñni kɛ̀ bíékè, f́utenɛ m borè dindi bèè d̀òri meyi.

28 Deñde di yóo nkuòmmè kɛ̀ cáa ndi nìi, kɛ̀ wúo Abarahammu nè Isaki nè Sakɔbu nè Kuyie mpāānāñti náambè bɛmɔu kɛ̀ bè bo Kuyie nkpààtiyuu miéke kɛ̀ dindi né bo ditowaà.

29 Benitibè itinímu tipíti timɔu diyìe yèni kɛ̀ nè di taà kɛ̀ kɔ̀be kubakù cànku bíékè nè kuyou kɔ̀be kɛ̀ bo kari Kuyie nkpààtiyuu miéke kɛ̀di.

30 Bɛmabè bèè tũ ndi mmònni bè bo niité, bèmabè bèè ni di mmònni kɛ̀ bèè tũnne.

Yesu do kòtemɛ Sedisademmu mesomme

31 De kó dimònni kɛ̀ Fadisiɛbe mabɛ̀e kɔtení kénáké Yesu kɛ̀ dɔ̀: Íte die, pɛ̀ɛ̀tɛ̀, Edoti dɔ̀ kɛ̀ da kuɔmu.

32 Kɛ̀ Yesu bè náké kɛ̀ dɔ̀: Kɔtenɛ kénáké de kó fehāāfɛ* kɛ̀ dɔ̀: M betimu yebokè yíe nnè nankɛ kɛ̀ miékũnko bɛmuɔmbe, diyìe tāānni yíe kɛ̀ yóo deè n tōmmú.

33 N do nkésɔtému n cɛ̀ yíe nnè nankɛ nè diyìe teri, kɛ̀ yé dɛ̀ í wenni bè bo kuɔmè Kuyie mpāānāñti náāntò dihei mari kɛ̀ dɛ̀ í tú Sedisademmu.

34 Dindi Sedisademmu ei kɔ̀be bèè kòu Kuyie mpāānāñti náāmbè, kɛ̀ buɔti Kuyie ntāmbè yetārɛ. Kuce mede ndi n dómè kɛ̀ ndi oke tekote ɔ̀ nhokemè te bí bá di í yie?

35 Di ei bo pɔnte kènaá ntidobonti, n di náammu di tɛ̀nkɛ̀ í yó n yà, kɛ̀ dɛ̀ í tú di bo yí dìi yìe: Mesàà nní mbonè wèè kèriní nè ti Yiè nkó diyètiri.

14

Yesu miékũnnemɛ omuɔnti tɛompùtɛ̀ yìe

* **13:32 fehāāfɛ:** Isidayeribe do wúo nfehāāfɛ kuwanwankù kùu cii kũnku kɛ̀ sòu, kɛ̀ né dori kɛ̀ d̀ori meyi.

¹ Teom̄pùtè matè yìè kè Yesu kòte Fadisīēbe kóo kótì m̄ou cīētè ke bo di, kòo nìtì m̄ou dè bo ke m̄o nke mùúítì,

² kè bè nwéi Yesu meyoðmmè ke bo yà ò bo ò miékùnne teom̄pùtè yìè.

³ Kè Yesu beke ikuó wāābè nè Fadisīēbe ke dò: Ikuó yienaa, ke í yete a bo miékùnnemè onìtì teom̄pùtè yìè?

⁴ Kè bè ndò nyúóó. Kè Yesu nós nho n̄ùtè omuònti ìnkè kóo miékùnne, kèduó nkòo p̄ēté.

⁵ Dè m̄onni kòo bè beke ke dò: Di miéke kòò m̄ou m̄òke o bire yoo o nàāfè, kè dè do d̄òkè miéke teom̄pùtè yìè, ò báá kòte kè dè dènnènáá?

⁶ Bá bè í nna kóò t̄ēñné timati de kó tináañti ìnkè.

Bèè d̄èúkunko b̄emáá

⁷ Kè Yesu yà bè dómè yekàrè ketiyè kè bè nàké dináāñhānt̄iri ke dò:

⁸ Kè bè da yu mupotúòm̄o kó dibanni, báá niitè kékari dikari deyìkè kperi, kè dè yèmmè bè yu òm̄ou kòò da p̄ēté.

⁹ Wèè di yu kòo da nákè ke dò: Íté kéféi nyie ndikàri. Dè m̄onni kàa íté nè ifei, kékate kékari def̄ōnkúò kperi.

¹⁰ Kè bè da yu dibanni, kòte kékari def̄ōnkúò, wèè da yu kòò t̄ùkèní ke da yà ke yí: N népoo, kòtení kékari deyìkè. Dè m̄onni dè bo da déúkùnne betòbè yìkè.

¹¹ Wèè déúkùnne omáá bè bo ò kékùnne, wèè kékùnne omáá kè bèè ò déúkùnne.

¹² Kè Yesu nákè wèè ò yu ke dò: Kàa yóó yú benitibè mudii a báá yú a népobè a me mbáá yú a tebíí, a báá yú a cīētè kòbe, a báá yú a c̄p̄eetitòbè bèè m̄òke be kperè ke yé bè yóó namèmu ke múnkee da yú kè dè nda f̄óó.

¹³ Kàa ānnè dibanni, yú bec̄ribè, nè tihòùtì nè yekp̄īè nnè tiyùñnti kè dèè di.

¹⁴ Dè bo nda naati ke yé bè í yóó namè kè dè nda f̄óó, Kuyie nkuu yóó dè nda yietì bèè wetì bè bo yántè dii yìè.

Dináāñhānt̄iri dii tukúnè wèè yú mudii

(Wénté Matie 22:1-10)

¹⁵ Bèè k̄ari ke yo nkè be kóò m̄ou nákè Yesu ke dò: Dè nnaati wèè bo di Kuyie nk̄p̄àat̄iyuu miéke.

¹⁶ Kè Yesu ò nàké ke dò: Onìtì m̄ou wèè do ānnè dibanni k̄eyú benitibè péu kè bè bo di.

¹⁷ Mudii bi dii m̄onni kòo t̄ō nho kóo t̄ōnti kòò bo bè yúnì.

¹⁸ B̄em̄ou kè bèè peri. Kòo ketiwè d̄ò: N donté m paku nku ke d̄ó kékate kè kù yà, n da báámmu n yí yóó na kékotoo.

¹⁹ Kòo t̄ou d̄ò: N donté ináàke nyi tepíítè ke d̄ó kè ì yáákénè mut̄ōmmú, n da báámmu n yí yóó na kékotoo.

²⁰ Kòo t̄ou d̄ò: N t̄uótè m poku nwe bàmbà ndèè te kè n yí yóó na kékotoo.

²¹ Kòo t̄ōnti w̄ētení kénáké tec̄f̄ētè yìè mbè ò nàké tì. Kè tec̄f̄ētè yìè mmiékee peike kòo náké ot̄ōnti ke dò: Kòte mecāā nyaárè nè dihei kó ice k̄eyúnì bec̄ribè nè tihòùtì nè tiyùñnti nè yekp̄īè.

²² Kè dèè yíè sám̄p̄o kòo t̄ōnti w̄ēte kòò nákè ke dò: Okótì ti d̄òòm̄u a yē nti d̄òòm̄è kè m̄ef̄iè nk̄p̄áá.

²³ Kè tec̄f̄ētè yìè nyíè kénáké ot̄ōnti ke dò: Kòte ice miéke nè yeteyo, kàa yà bè, a duó nkè bèè kòtení kè n cīētè píe.

²⁴ N da náámmu n do keté k̄eyú bèè kó dimàà be kóò m̄ou báá di n diiti.

Yesu nàké ti bèè dɔ́ ké nhò tũ

(Wénté Matie 10:37-38)

²⁵ Kè ditĩnni dieri ntũ nYesu, kòo wɛɛte ké di nàké ke dò:

²⁶ Kòò mɔ̀u dɔ́ ké n tũnne, ke í n dɔ́ ké dè pɛ̀ɛtè o cice nè o yɔ́ nè o poku nè o bí nè o neí nè o kó bekótibè nè o tãbè nè o mómua, ò báá na kéntú n kou.

²⁷ Kè wèè í tɔ̀ o dapããtí ke n tũ nhò báá na kéntú n kou.

²⁸ Di mieke we mbo nyóó maá tecfètè ke í nketé ke kàri ke bàte o díití ke yà kòo ho na ké tɛ keté ké tɛ dèè.

²⁹ O yàà bo pũúté mèè kpéí ke í nna ke tɛ dèè kè bè nhò daú ke tú:

³⁰ We ñniti pũúté ke yĩ́ke ò bo deèmè.

³¹ Yàà we ñkpàati bo ñkari ke bo dokénè okpàatitòu ke báá keté kékari kéwénté kéyà kòo bo nanè benitibè tekoupiítè (1000), kédokénè otòu wèè m̀ake benitibè sikoupiísidè (2000)?

³² Kòò wènté ke báá na, ò ɔ̀ tɔ́ nyetɔ̀rè nye, kòo kpàati tòu kpaá díitiri, kòo ò wammúnè kunaatí.

³³ Mèè botí nku di mieke kè wèè í yóu ò m̀ake dè demou, ò báá na kéntú n kou.

Mukókúú mmùù fétinne mu naatí

(Wénté Matie 5:13 nè Mariki 9:50)

³⁴ Mukókúú ntũ dèmarè sààrè nde, kè mù né fétinne mu naatí, bè bo mù nàrikúnne ba?

³⁵ Mukókúú mmùù ténke í naati bè í mù d̀òrinè m̀umamù, mù keté ke báá yie nkédòò tikùti, bè ɔ̀ mù útòo ditowaà ndi. Kè wèè m̀ake yeto ke bo keè wèè keè!

15

Fepièfè fèè feti

(Wénté Matie 18:12-14)

¹ Bedãmpòòcòutibè nè benitibè tɔ̀bè bè do tú bè mufòmму yeimu yembè, kè bèe kɔtení Yesu borè ke bo keè o náãnti.

² Kè dèe yonke Fadisíèbe nè ikuó wããbè kè bè nnáá mbemáá ke tú: Oniti yie nyie nke còutè mufòmму yeimu yembè ke bè wèínnè kè bè yo.

³ Kè Yesu bè béinnè dináãnhãntiri ke dò:

⁴ Di mieke we mbo mm̀ake ipe tekòutè (100) kè fèmmáa feti kòo báá yóu sipísiwei nè iwei ìi kpaá kékote fe wammù?

⁵ Kòo fè yà o yèmmè báá narike kòo fè buútè,

⁶ ò fè kónnè dii m̀onni ò báá nàké o kɔbe ke dò: Kɔtenèní kè ti nyãnku nè diwèi, n yàmú m pièfè fèè do fetaa?

⁷ N di náãmmu diwèi yó mbo mèè botí keĩnkè onitiyeiwe omáa banté dii m̀onni o yei nke cèète kè dèe pɛ̀ɛtè sipísiwei nè bèwèi bèè yèmmè dò mbè weti kè dè í bè bèkú meceetimè.

Fedíífe fèè feti

⁸ Kòo nitipòkú m̀ou m̀ake medítibii ntepiítè, kè mèmáa feti, ò í c̀su nfitirè ke káa o c̀fètè, ke wammú weti weti ke yàà mè yànàà?

⁹ Kòò mè yà dii m̀onni ò báá nàké o c̀pɛɛtitòbè ke dò: Kɔtenèní kè ti nyãnku nè diwèi, n yàmú n dífè fèè do fetaa?

¹⁰ N di náãmmu diwèi yó mbo mèè botí Kuyie ntɔ̀rè onitiyeiwe omáa banté dii m̀onni o yei nke cèète.

Debire dèè càke de cice kpàti

¹¹ Kè Yesu yíe kébéi nke dò: Oniti m̀ou wèè do m̀ake ibi idéi.

¹² Kòò sàmpòùu náké be cice ke dò: N cice n duó nha yóó kú kè n tieke dè. Kè be cicee dè mbè toté.

¹³ Kè dèe yí yewe sàmpò kòò sàmpòùu fité o kperè bè ò duó ndè, kéíté nè o díítí, kékòte dihei dètirí kénfòù ò dómè, kécake o díítí imòu.

¹⁴ O díítí dèe dii mòmni, kè dikòmni dieiri tanni de kó dihei, kòò mónté ò bo di mù,

¹⁵ kéwaá mmutómú dihei yiè mmòu borè, kòò ò kũ nho paku kòò ncémúu o fònkè.

¹⁶ Kòò ní ndó kédí mufònkèdiì, òmòu me nyí mmù nhò duó.

¹⁷ Kòò totíní o yèmmè ke dò: N cice kó betómbè òò dimu kényèke, kè mí nné kònnè die ndikòmni.

¹⁸ M bo íté kékò n cice cìtètè kóò náké ke dò: N cice n yeténèmu Kuyie nke da yeténè.

¹⁹ N ténke í mannè a nni ntú a bire, a n dòò a kóo tónti.

²⁰ Kòò íté kénkúnti o cice cìtètè.

Ò autóo dii mòmni kòò cicee ò yàní kè mesémme ò pí nkòo cokóo kóò òrí.

²¹ Kòò biree ò náké ke dò: N yeténèmu Kuyie nke da yeténè. N ténke í mannè a nni ntú a bire.

²² Kòò cice né náké betómbè ke dò: Cokénè mecáá nkétúóténí diyaàbòri sààri, kóò dàtinné, kóò ùnné mumámáá, kóò ànné tinèùti.

²³ Túóténèni dinaadaa mekùò nkperi kékuò kè ti nyo nke yānku.

²⁴ Ke yé m bire die ndo kúmèmu ke yānté, dè do fetimu kè n dè pètè. Memme kè bèe keté kényānku dibanni nè diwèi.

²⁵ Ke sù nho kóò po bo kupaku kénkúntini kékeè be biemmè ke au.

²⁶ Kòò yú otónti mòu kébeke mùù dòòri.

²⁷ Kòò ò ténne ke dò: A nantè teè konní, kàa cice kùò dinaadaa mekùò nkperi, ke yé wè tè yàmè nè kukònaati.

²⁸ Kè Mpo mieke peike kòò yeté mutarimù, kòò cicee yenni ke bo o bámmú kòò ta.

²⁹ Kòò ò náké ke dò: N da bonè yebie yebie nke pí nha tómmú, n yí yete a kpeti matí, a me nyí n duó mbá debòbire, kè m bo kuò mí nnè n népobè kè ti ànné dibanni.

³⁰ A bire dèe túóté a kpàti, ke kòte ke dauti dautinè benitipòbè ke ti càke, kè dè konní kàa né de nkùò dinaadaa mekùò nkperi.

³¹ Kòò cicee ò náké ke dò: M bire mí nnè fò ntú bo sáà, kè m mòke dè tú a kperè.

³² Ti do dò nkédòòmu dibanni ke yé a nantè tie ndo kúmèmu ke fòute, ò do fetimèmu kè nh ò pètè.

16

Ti dòmmè kécüü kèpèté kútenkù kòbe

¹ Kè Yesu náké o tancòumbè ke dò: Tikpàti yiè mmòu weè do bannè o kóo tónti mòu o kpàti kè bèe ò náké ke dò de yiè ntí càari.

² Kòò yú de kóo tónti kóò náké ke dò: N yo kè bè tu a caari n kpàti, benke a páte kè n yà a pí mmèè botí mutómú. A ténke í yó mbaa n kpàti.

³ Kè de kóò niti ntoti o yèmmè ke tú: Mutómú yiè nyó m beti kè n yíme? N yí yóò na kékúúti, kè ifei m bonè muyāu.

⁴ Kòò dò: N yāmu n yóo yíme kè bè m bèti dii yiè mutómú nni mmòke bèè bo n couté.

⁵ Ke yúni bèè bannè ò pfi nwèè borè mutšmmú, kébeke oketiwè ke dò: A banne ide wèè n duš mmutšmmú?

⁶ Kòò dò: Mekùò ntikánkánti tekòutè (100). Kòò dò: Túóté a pátiri kéwāri ke dò tikánkánti sipísinnmù.

⁷ Kébeke otòu ke dò: A ò bannè ide? Kòò ò náké ke dò: Tiyòti tekòutè (100). Kòò dò: Túóté a pátiri kéwāri ke dò tiyòti sipísini.

⁸ Kè tikpàti yìè nsāntè de kóò yúòkú o cii nkpréi, ke yé kutenkú kuu nkòbe ciimè be kòbe ìkè ke pēētè bèè tu kuwenniku kòbe.

⁹ N di náammu ke tú: Túóténè ketenkè kie nkó tikpàti kéwammúnè di népobè, kè dèe yie nkè tì dèè dii yìè, bè di còutè kéfinkè di yó mbo dè sáà.

¹⁰ Wèè pfi ndesámprè kè dè wenni wèè yóò mpfi ndedierè kè dè wenni, wèè pfi ndesámprè kè dè í wenni wè í yó mpfi ndedierè kè dè wenni.

¹¹ Kè di í pfi nketenkè kie nkó tikpàti kè dè wenni, we mbo di duš ntii tu tímómmòntí?

¹² Kè di í pfi nhotòu kperè kè dè wenni we mbo di duš ndèè tu di kperè?

¹³ Otònti mòu báá na kèntú mbekpàatibè bèdébè, ò bo ndó yie nkénii nhotòu, ò bo ntaunè yie nkéyatènè otòu. Òmòu báá na kèntú nKuyie nnè idíífi.

*Benitibè wùò ndè dedierè Kuyie ndè wùò nyisòke nyi
(Wénté Matie 11:12-13)*

¹⁴ Kè Fadisīēbe ke kéndau Yesu, ke yé bè dómè idíífi mediè.

¹⁵ Kè Yesu bè náké ke dò: Di tú bèè ò ndòpfi bèmbe benitibè ìkè ke dò mbè wenni, Kuyie mme nyému di yèmmè, ke yé benitibè wùò ndè dedierè, Kuyie ndè wùò nyisòke nyi.

¹⁶ Mòyisi kó ikuó nè Kuyie mpāānāahti náam̀bè kó yepáte deè do bo ke yàa káánnè Isāā kó dimònni. Isāā kó dimònni ndi benitibè kèèmmè Tináaansàati ke maù ke bo ta Kuyie nkpaatyyu.

¹⁷ Nè memme kéfinkè nè ketenkè dè bo pēētémè bo ntōūnè ikuó kó fəwāriḡ fəməá bo fetimè.

Yesu nákémmè mupobetimù kpeti

(Wénté Matie 5:31-32, 19:1-9 nè Mariki 10:2-12 nè Odommu 7:2-3)

¹⁸ Wèè bèti o pokú ke túóté otòu ò naá nwèè dauti dautinè wənwe benitipòbè. Kè wèè túóté onitipòkú bè bèti wè ò naá nwèè dauti dautinè wənwe benitipòbè.

Tikpàti yìè nnè oc̄ri Dasaa

¹⁹ Onitì mòu wèè do bo ke m̀ke tikpàti mediè nke daati tiyaàkpeti, ke bo diwèi mieke, ke yo ndesàarè yewe yeməu.

²⁰ Kòò c̄ri mòu dè bo, kè bè ò tu Dasaa, kòò dàátí yeməu nho k̀nti timəu ke d̄u tikpàti yìè mbòrinù.

²¹ Ke níí ndó kətānké tikpàti yìè nyo nkè dèè duò, kè simóò nkòrini ke déú o mu.

²² Kè de kóò c̄ri kú, kè Kuyie ntōrèè ò túóté, kékòtènè Abarahammu borè, kè tikpàti yìè nkú kè bèè ò k̀nnè.

²³ Kè tikpàti yìè nní mbo beciríbè kó dihei, ke f̄ūrì mediè, kéwénté, kéyà Dasaa medétimè, kòò bo Abarahammu borè.

²⁴ Kòò piéké ke dò: N cice Abarahammu! N kuó mmesémmè, kéduò nkè Dasaa pòtè o nóm̄bii menie nke yàa dúo n nón̄denḡ, n f̄ūrìmu mediè mmuháá mmu m̄mieke.

25 Kè Abarahammu o tɛ́nɛ́nɛ́ ke dɔ̀: M bire dentení a do mɔ̀kemè tikpàti ketenke ìnkè kè Dasaa fɛ̀ùrì, di mmònnì kè bè ò òmpùnnɛ kàa me ntó fɛ̀ùrì.

26 Difòtìrì cūmpuri dii keté ke bo ti cuokè, kòo mɔ̀u dɔ̀ kékɔ̀too di borè, ò báá na, kè di kòò mɔ̀u me ndó kékɔ̀tení ti borè, ò báá na.

27 Kè tikpàti yìè ndò: N da báammu n cice, dúò nkè Dasaa kɔ̀te n cɛ̀tè.

28 N neí bomu sinùmmù kòo sì nàké, kè sì báá kɔ̀tení m mè mbo mèè fɛ̀ùtímè mièke.

29 Kè Abarahammu o tɛ́nɛ́nɛ́ ke dɔ̀: Mɔ̀yiisi kuó nè Kuyie mpāānāānti náam̀bè páte dè bomu, bèe yie ndè yè mmù.

30 Kè tikpàti yìè ndò: N cice Abarahammu, bèè ku, kè be kòò mɔ̀u kàto ke bè nàké, bè yóó yiemmu kéceete.

31 Kè Abarahammu o nàké ke dɔ̀: Kè bè í yie mMɔ̀yiisi kó ikuó nè Kuyie mpāānāānti náam̀bè páte kpeti, bá kè beciríbè kòò mɔ̀u yánté ke bè nàké bè í yóó yie.

17

Yesu nàké ti meɛ́fɛ́mmè ìnkè

(Wénté Matie 18:6-7, 21-22, 17:20 nè Mariki 9:42)

1 Kè Yesu nàké o táncòumbè ke dɔ̀: Dèè bo nte kòo nìti dɔ̀ meyei ndè í yóó paà, wèè né bo nte kòo tɔ̀u dɔ̀ meyei nde yìè mbo yà.

2 Kè bè ò dùù nditári dierì ke dootóo dà mèèrì mièke dè ñtɔ̀unè ò bo bɔmmè besāmp̀bè biè nkòò mɔ̀u meyei mmieke.

3 Ndakenè!

Kàa kou cààrè ke banté o caàrimè a ò cɛ̀tè.

4 Kòo da cààrè kuce mèyiekè diyìè dimáá mièke, ke korínì ke da móu meɛ́fɛ́mmè, ñcɛ́nko we.

Yesu dònne nèmè metákùmè feyoh̀fè

5 Kè Yesu tɔ̀rèè ò mɔ̀ ke dɔ̀: Ti Yiè nha ti yíè metákùmè.

6 Kè Yesu bè nàké ke dɔ̀: Kè di do n tá bá kè dè mmannè feyoh̀fè di bo na kénáké mutie muu nke dɔ̀: Uutè a mè mborè kédó dà mèèrì mièke kè mùu yie ndi yè mmù.

Otònti nè o yìè

7 Di mièke kòò mɔ̀u m̀ake otònti kòò kùutí yoo ò cɛ́mmù o wūš ke konní kupaku ò bo ò nàké ke dɔ̀: Yàa kari kédìá?

8 Ò báá ò nàké ke yì: Bénne kèdeè kéceete a yààti kètónnì ké n dúò nkè n di kèdeè kàa né na kédìá?

9 Ò bo sante otònti wenwe ò pì mèè kpéi mmutòmmù ò yè nwèe pìmmàà? Jò!

10 Di kperè me ndò nkè di pì mbè di dúò mmù tómmù ke dèè di dɔ̀: Ti tú betòmbè mbe cénke ke pì mmutòmmù ti do dò nképì mmù.

Yesu mièkùnnemè yekùd ntepiítè

11 Kè Yesu nkòrì Sedisademu, kèpɛ̀tè Sammarii nè Kadidee de tenkè m̀anku,

12 kèntati diheì marì kè yekùd ntepiítè kèténì kémaa nkécómmù, kèpìèké ke dɔ̀:

13 Okóti Yesu, ti kuó mmesémmè!

14 Kè Yesu nyè wùò, ké yè nàké ke dɔ̀: Kɔ̀tenè kébenke dimáá ikuó niùbè. Kè yè nké rì kémiétè.

15 Be miεke kòo mǎu ya ò miεtémè kéwēte képoo nho nacèfǒtè kénwētini Yesu borè kénsánti Kuyie,

16 Ke yàà nínkóo Yesu iikè, kòò ðounnè mutǒmmú. Sammarii kó dihei kou do nwe.

17 Kè Yesu ò beke ke ðò: Dimǎu di í miεtǎà? Betǎbè bewei né bore?

18 Be kòò mǎu í wētēni, fǒ nhorǎò, kè fǒǒ mǎà wētēnǎà?

19 Kédeè kòò nàké ke ðò: Íté kékò, a tákùmè da ðeetému.

Yesu wētiniémè kó tinǎanti

(Wénté Matie 24:23-28, 37-41)

20 Kè Fadisiēβεε beke Yesu ke ðò: Kuyie nkrǎàtiyuu yóo buoté ðmmònni? Kè Yesu bè tǎnné ke ðò: Kuyie nkrǎàtiyuu í yó nkérini ke fei kè bè di wúó.

21 Bè í yóó yǐ di bo ðie nyoo cie, Kuyie nkrǎàtiyuu bomu di cuokè.

22 Ò ðèè mǎmmε kénáké o tancòumbè ke ðò: Yewe kérini mu di yóó wammú yèè miεke di bo yàmè Onitibire bá ðiyiè ðimǎà di me mbǎà ðè ya.

23 Kè bè di náá nke tú: Ò bo ðie nyoo cie. Di báá kè kòte, di bá ñeiti ðe bíékè.

24 Fetaafè ðǒ miítémè kè ðeε wenkoo ku nwetimǎnku nē kutekù Onitibire kó ðiyiè ðè yó mme ndò.

25 Onitibire né ðò nkéketé kéféútému mēdiè nkè di mmònni kǎβεε ò yete.

26 ðè ðo ðǎò mǎè boti Nǎwee kó ðimònni, ðè yóó me ndǎò Onitibire bo nwētini ðii mǎnni.

27 Benitibè do yommu ke yǒ nke puokú, ke yenkú, kè Nǎwee yàa tannè bàtòò, kè fetadiēfēε kǎtení, kè bè kùò bεmǎu.

28 ðè ðo ðǎòmè ðoti kó ðimònni ðè yóó me ndǎò. Benitibè do yommu ke yǒ, nke do nke fiiti, ke buoti, ke mǎa.

29 ðoti né yè ðii mǎnni Sodammu, kè muháá nnè muhǎpòpùo kè ðeε cúténi keĩnkè, kè bè kùò bεmǎu.

30 ðè yóó me ndǎò Onitibire bo nkérini ðii yiè nē ðe kpeti.

31 ðe yiè kè ðè sǒ nwèè bo kudànkù ò báá yǐ ò bo cúténi kudieku ke túóté o kperε. Kè ðè sǒ nwèè bo kupaku ò báá kò nteciētè.

32 Di báá yè ntiì do tuǎkení ðoti pokù.

33 Wèè bo ndǎò kédeεtè o fòmму ò bo mù fétinne, kè wèè mù fétinne n kpeí kòo mù ðeεtè.

34 N di náámmu ðe kó keyènkè benitibè bèðéβè bo nduó ðidóú ðimǎà, kè bèè túóté omǎà ke yóu otǎu.

35 Benitipòbè bèðéβè bo nwē nke naà nkè bèè túóté omǎà ke yóu otǎu. [

36 Benitidaabè bèðéβè bo nwē nke kúúti kè bèè túóté omǎà ke yóu otǎu.]

37 Kè Yesu tancòumbèε o beke ke ðò: Ti Yiè ndé yóó ðǎò ðndε? Kòo bè tǎnné ke ðò: ðεcírè ðuó ðè, timancònti yóó ðe ntií.

18

Ti bo mbáámmè Kuyie nke ti kǎnti báá yǎrike

1 Kè Yesu ndǎò kè bè benke be ðommè kémbáá nKuyie nsǎà kè be kǎnti báá yǎrike, kè bè nàké ðinǎàñhántiri ke ðò:

2 Obeénti mǎu weè do bo dihei marí, bá ò í ndé Kuyie, nhò me nyí mboti òmǎu kpeti.

3 Kòo kúpokù mǎu bo ðe kó dihei kénkǎri weè beénti borè kòò báá nke tú: Ti púté mí nnè n kpanfíðentǎu,

4 Kényetíróo kè dè mboní kòo beénti dà: Bá n yí me ndémè Kuyie ke í bati òmòu kpeti,

5 m bo teenè we nkúpokù kòo còuté o kperè ke bá nkòrìni sáà ke n kòónnè.

6 Kè ti Yiè mbéi nke dà: Keèné de kòò beénti yeiwe yí mù.

7 Di yèmmè né do nKuyie mbáá teenè ku kòbe bèè kuò nkeyènkè nè kuyienaà? Kù báá còte kù bo bè teennèmè.

8 N di náámmu kù bo bè teeñnè bàmbà. Onìtibire né bo nwètiní dii mònni dè bo nsó mbenitibè kpaá ke dè táá?

Fadisīē nē odampòòcòutíwè bē báámmè Kuyie

9 Kè Yesu náké dinááhántíri teri bèè yèmmè do mbè wenni, ke senku betòbè be kpéi nke dà:

10 Benitibè bèdébé bèè do ta Kuyie ncīētè ke bo bántè Kuyie. Kòò mòu tu Fadisīē, kòò tòu tu odampòòcòutíwè.

11 Kè Fadisīē ncómú ke báá nKuyie nke tú: Kuyie n da sántí n yí dònñèmè betòbè bèè tú beyóòbè, bèè í dòri a dómè, bèè dauti dautinè betòbè, n da sántí n yí dònñèmè odampòòcòutíwè yie.

12 Nh 33 bóu dinùù kuce mèdémè ndi seménni miéke, ke duò n kperè demòu kó meyaatimè tepíítè.

13 Kòò dāmpòòcòutíwè ncómú mekpéémè ke sīi ke pī nho cīncīnni ke tú: Kuyie, nha n kuó mmesémmè mí nhonitíyie!

14 Kè Yesu dà: N di náámmu de kóo niti do kúnti kè Kuyie nhò wénkúnne, kù me nyí nwénkúnne Fadisīē, ke yé wèè bo ndéúkúnko omáá, Kuyie mbo ò kékúnne, kè wèè kékúnne omáá kùu ò déúkúnne.

Bè do kərinnimè ibí Yesu borè

(Wénté Matie 19:13-15 nē Mariki 10:13-16)

15 Kè benitibè nkòrìni ibí Yesu borè kòò bo í kááké, kòò tancóumbè nyi bèti.

16 Kè Yesu í yúni ke béi nke dà: Yóunè kè ibí nkòrìni m borè bá nyi bètinè ke yé Kuyie nkpààtiyuu bomè bèè ì dònñè be kpéi nke.

17 N di náá mmómumu nwe kòo niti í còuté Kuyie nkpààtiyuu debire kòme o báá di ta.

Odapàà ntikpàti yìè

(Wénté Matie 19:16-30 nē Mariki 10:17-31)

18 Kè Sifubè kóò nìtì mòu beke Yesu ke dà: Okóti sààwè, n dò nkédòò ba kèpétè mufòmму mùu bo sáá.

19 Kè Yesu ò beke ke dà: Ba nte kàa n tú osààwè? Òmòu í wenni kè dè í tú Kuyie mmáá.

20 A yému ikuú ì tu a báá duónè a pokù yoo a dàu í tú wè a báá kuò oniti, a báá yúúú, a báá sòuté kécaàrè a kou tòu yetiri, ndé a cice nè a yó.

21 Kè weè niti ò tēñné ke dà: N dè dòòmu demòu nè m bíkémbénti miéke.

22 Kè Yesu ti kèè kóò náké ke dà: Dèmarè kpaá ke da dónnìmu, kòte kèfítè a màke dè demòu, kèpāmmú becfribè idíítí, a bo pété kéñkè kó tikpàti, kékòtení kè n tūnne!

23 Ò kèè dii mònni de kó tináàhti kòo yèmmèe caàrè ke yé ò do màkemè tikpàti mediè.

24 Kè Yesu yà o yèmmè caàrèmmè ke dà: Dè yóumu tikpàti yembè bo tamè Kuyie nkpààtiyuu miéke.

25 Dè yóunèmu tikpàti yìè nhò bo tamè Kuyie nkpààtiyuu ke pēētè yòyó bo tamè feyárfè kó mefiè.

26 Bèè dè bo kè bè dò: Kè dè dò mmemme we mbo na kécooté?

27 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Dèè yóunè benitibè dè í yóunè Kuyie.

28 Kè Píeríi ò nàké ke dò: Nte ti yóunè deməu ke da tūnne.

29 Kè Yesu bè nàké ke dò: N di náa mmómmuə nwe, kòò məu yóu o cīètè nè o pokù nè o yəfūò kəbe nè o yembè nè o bí Kuyie nkpaàtiyuu kpéí

30 ò yóó pētému meborime mie mmieke kè dè nsū, kēpété mufòmmu mùò bo sàà meborime mèè kpaaní me mieke.

Yesu nàké mè ò yóó kímè káyánté

(Wénté Matie 20:17-19 nè Mariki 10:32-34)

31 Kè Yesu yú o tancóumbè tēpítè nè bedébè ké bè nàké ke dò: Ti kəri Sedisademmu kè Kuyie mpāānāaṅti náambè do wāri ti Onitibire kpéí nkè tii bo dṑ.

32 Bè bo ò pí nkéduó mbèè í tū nKuyie, kè bè nhò daú, koò sàà, koò sūu tinántūti,

33 kóò puotí yedá, kédeè kóò kù, diyè tāānni yìè kòò yánté.

34 O tancóumbè me nyí mbanté ò bè náa nti kè ti mbè sòu, bè í mbanté ò tú mù.

Yesu wéimmè kuyūñkù makù Sedikoo

(Wénté Matie 20:29-34 nè Mariki 10:46-52)

35 Yesu tṑnnè dii mṑnni Sedikoo kè kuyūñkù makù kəri kuce nùu ke móú,

36 kékeè ditīnni pēnkémè kébeke mùu dṑri.

37 Kè bè dṑ Yesu Nansareti kou weè pēnké.

38 Kè kùu pīkéké ke dò: Yesu Dafiti kó debire n kuó mmesémmè!

39 Bèè ni deyīkè kè bè nkù kpānnè ke tú kùu cīéké, kè kù né dake pīkéké ke dò: Dafiti kó debire n kuó mmesémmè!

40 Kè Yesu cómmṑo kéduó nkè bēe kù yúni, kòò kù beke ke dò:

41 A dṑ n da dṑ ba? Kè kù dṑ: Okóti, n dṑ kéwéntému.

42 Kè Yesu kù nàké ke dò: Wénté, a tákùmè da deetému.

43 Kè kù pānke wénté kētūnne Yesu kénsánti Kuyie, kè ditīnni ò yà kénsánti Kuyie.

19

Sasee kó mucetimù kó tināaṅti

1 Kè Yesu ta Sedikoo hei kémpēnké.

2 Kè bedāmpóócōutibè kóo kóti mṑu dè bo, kòo yētiri tu Sasee, kòo mṑke o kperε medīè.

3 Kòo ndó kéyá bè tu wè Yesu, ò me nyí nna nè ditīnni, ke yé ò tumè onitikūpúwe.

4 Kòo coké kēniité, kédeke mutie mamù ke bo na, kè Yesu mpēnké kòo ò yà.

5 Kè Yesu tuokoo debore kébóuté ke dò: Sasee cúténi mecāā! N dṑ nkébáté a cīètè nte yie.

6 Kè Sasee cúténi mecāā nkóo cōuténe diwēi.

7 Kè benitibèè dè yà kēnnáá nke tú: Ò kòte ke báté onitiyēiwe cīètè.

8 Kè Sasee ncómmù ti Yiè nyīkè koò náá nke tú: N Yiè m bo duó n kpàti kò dikéè becīribè. Kè n do souté òmṑu ke di o kperε, m bo dè nhò yietí kénṑó nkuce mēnàà.

9 Kè Yesu ò nàké ke dò: Kuyie ndeetému te ncīètè kəbe yíe, ke yé Sasee túmè Abarahammu yaábire.

10 Onitibire kōtení ke wanti bèè feti bèmbe ke bo bè deeté.

Betōmbè bè do totí bè idíítí be kó tináaànti

(Wénté Matie 25:14-30)

11 Kè Yesu tóónnè Sedisademmu kè benitibè yèmmè ndò Kuyie kpààtiyuu auté ke bo tuakení, kòo bè nàké dináaànhāntírì marì ke dò:

12 Tekpààtibite matè teè do iti kénkəri dihei dētírì, kè bè bo ò pĩ ntikpàti kòo wēténì.

13 Ó iti dii mǎnni kényú o tōmbè ké bè duó mbá wè idíítí mediè nke dò: Mpeinkonè i kè nni nwētínì.

14 O èi kǎbe me nyí nhò dós, kòo íte kédeè kè bèe tōnko benitibè kè bèe nàké de kó dihei kóo kpààti ke dò: Ti í dós onití yie nni ntú ti kóo kpààti.

15 Kè bèe ò pĩ ntikpàti kòo konni kényú betōmbè ò sòò duó mbè idíítí ke bo yà bè ì pei mmèè botí.

16 Kòo ketiwèe kǎtení ke dò: Okótì, nte a sòò n duó nyìl díítí, né nte m pei nyì kuce tepíítè.

17 Kòo kpààti ò nàké ke dò: N da pènsiri a tú otǎnti sàawè nwe, wèè pĩ ndesámprè kè de wenni, nè de kpéi m bo da duó nyehèké tepíítè kàa nyè baké.

18 Kòo dérii kǎtení ke dò: Okótì, nte a sòò n duó nyìl díítí, né nte m pei nyì kuce mènūmmù.

19 Kòo kpààti ò nàké ke dò: Baate yehèké yènnūmmù.

20 Kòo tǎuu kǎtení ke dò: Okótì nte a díítí, n yì pōūmmù kesōnne.

21 Kufǎwáa nkuu sòò m pĩ ke yé a túmè onitiyonkuwe, ke tóu a í dóu ndè, ke kǎū a í buotí dè.

22 Kòo kpààti ò nàké ke dò: Otǎnti yeiwe n yóó da bekenè a béi ntì ìnkè nke, a do yé ke do n tú onitiyonkuwe ke tóu n yí dóu ndè, ke kǎū n yí buotí dè.

23 A tū nnè na ndóu n díítí tedítíçètè mieke kè n na nwētínì ke sús nyì peitè kè n túóté, kétúóténè ìl peitè.

24 Kè Yesu deè kénáké bèè dè bo ke dò: Fietenè idíítí n sòò ò duó nyì kéduó nwèè kpeyi peitè kuce tepíítè.

25 Kè bèe ò tēnné ke dò: Okótì, ò die nke mǎkemu idíítí kuce tepíítè.

26 Kòo kpààti bè nàké ke dò: N di náammu wèè mǎke bè yóó we nyíé, kè wèè kpa bèe fietè desámprè ò mǎke dè.

27 Kè n kpantidèntòbè bèè do í dós n di tikpàti pĩmmúnì be, ké bè kuò die n yìikè.

Yesu kǎrimè Sedisademmu

(Wénté Matie 21:1-11 nè Mariki 11:1-11 Isāa 12:12-19)

28 Yesu nàké memme kédeè, kékété, kè diñni nhò tū nkòò kəri Sedisademmu.

29 Ó tóónnè dii mǎnni Betifasee nè Betannii Odifè tārì také, kètō nho tancóumbè bèdébè ke dò:

30 Kǎtenè dihei, dii me mbo ti ìikè, di bo yà disāmmarímbii, òmòu mu nyí dèke di, kè di píítí, kè di di pitè kékǎtenénì.

31 Kòo mòu di beke ke yí: Dè dòmmè kè di di pitírí? Di ò nàké ke dò: Ti Yiè nweè di dós.

32 Kè bèe kǎte kénsó ndè mènke do nhò do bè nàké ke yèmmè.

33 Kè bè ndi pitírí, kè di yembèe bè beke ke dò: Dè dòmmè kè di pitírí disāmmarímbii?

34 Kè bèe bè tēnné ke dò: Ti Yiè nweè di dós.

35 Kè bèe di kǎtenénì Yesu borè kédátinnè be yàati di ìnkè kòo deke.

36 Kè bè nnenkù be yàati kuce ìnkè kòò kèrì.

³⁷ Bè tǎónnè dìi mǎnnì Sedisademmu kǎncuti Odifíè tǎri, kè diwèi pǐ nho tancǎumbè kó ditǎnni dimǎu kè bè ñdiè nke pǐèkù ke sǎnti Kuyie mbè yà tui dieti kpéi nke tú:

³⁸ Ti da sǎnti, mesàà ní mbonè fǒ nwèè kérini nè ti Yiè nkó diyètiri, kunaati mbo keñkè, kè Kuyie nyètiri ñdeu nè keñkè miékoo.

³⁹ Kè Fadisiǎbe mabè bo ditǎnni miéke ke náké Yesu ke dǎ: Okóti duǎ nkàa tancǎumbèe cǐéké.

⁴⁰ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: N di náammu kè bè cǐéké yetǎrè bo pǐéké kè n sǎnte.

Yesu kuǎmmè Sedisademmu ei kpéi

⁴¹ Ò tǎónnè dìi mǎnnì Sedisademmu ei kè di yà kékúǎ nke dǎ:

⁴² Sedisademmu kǎa do mbanté Kuyie nda dǎnè kùu naati, a me nyí banté, dè kpaá ke da sǎrinemu yie.

⁴³ De kó yewe kpaanímù kǎa dootitǎbè bo da cǎtinne ke da pénné kudookoti ke da ǎũté tipítu timǎu,

⁴⁴ kǎpǎnte a ei bá bè báá súǎ nditǎri marì kè di nnónke diteri ñnkè, kékúǎ a nitibè bémǎu, ke yé a í bantémè Kuyie nkǎteni dìi mǎnni ke bo da deetè.

Yesu bètimè bepótambè Kuyie ncǎtè

(Wénté Matie 21:12-17 nè Mariki 11:15-19 nè Isǎa 2:13-22)

⁴⁵ Kè Yesu ta Kuyie ncǎtè kémbeti bepótambè,

⁴⁶ ke bè nǎa nke tú: Ti wǎrimu ke tú: Bè bo nyu n cǎtè ke tú mubáammu kpete. Kè díndi né tè dǎdǎ beyóóbè kó disòri.

⁴⁷ Kè Yesu mbe tiè nyewe yemǎu Kuyie ncǎtè miéke, kè ikuǎ niùbè kó bekótibè nè ikuǎ wǎǎbè nè Sifube kó bekótibè kè bè nwanti ke bo ò kùu.

⁴⁸ Bè me nyi nyà bè bo yǎmè ke yé benitibè bémǎu do kémmúmè ò tié nnè be yèmmè memǎu.

20

Bè do bekemè Yesu o wǎrimú bonní dè

(Wénté Matie 21:23-27 nè Mariki 11:27-33)

¹ Kè Yesu ñtiè mbenitibè Kuyie ncǎtè miéke ke bè nǎa nTinǎaansàati, kè ikuǎ niùbè kó bekótibè nè ikuǎ wǎǎbè nè Sifube kó bekótibè, kè bèe kǎteni diyie marì,

² kóò beke ke dǎ: Nè òmmu wǎrimú mmu a dǎorimè die? We nduǎ nkàa dè dǎdǎri?

³ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: M múnke yóó di beke timati nti.

⁴ We ndo tǎnni Isǎa kòo nhǎà bàtémumù? Kuyie naa, kè benitibè?

⁵ Kè bè nnáa mbemáa ke tú: Kè ti yí: Kuyie nkuu ò tǎnni ò bo yí: Ba nkpéi né te kè ti í ò tá.

⁶ Kè ti me nyí: Benitibè beè ò tǎnni. Bè bo ti búostí yetǎrè kékúǎ, ke yé benitibè bémǎu yémè Isǎa túmè Kuyie mpǎánáañti náañtò nwe.

⁷ Kè bèe ò tǎnné ke dǎ: Ti í yé wèè ò tǎnni.

⁸ Kè Yesu dǎ: M me mmúnke báa di náké nè mùu wǎrimú mmu n dè dǎdǎrinèmè.

Betǎmbè yeibe kó medonnimè

(Wénté Matie 21:33-46 nè Mariki 12:1-12)

⁹ Kè Yesu yíe bè ké nàké dinááñhántiri marì ke dò: Onitì mǎu wèe do fiúkú detie, mbè dǎòrinè dèè kó yebe menaà, mbè túmè diféè, kébanne betǎmbè, kékote kupòòkú kémante.

¹⁰ Yetebe bi dii mǎnni, kòo tǎ nho tǎnni bèè bàa kupaku be borè, kè bè bo ò duónko o kó yetebe. Bèè bàa kupaku kè bèe puotí otǎntì kóò bèti o nǎu sitetiri.

¹¹ Kòo yíe kètǎ nhotǎntì tǎu, kè bèe ò puotí kóò sǎmmú, kóò bèti o nǎu sitetiri.

¹² Kòo yíe kètǎnko otǎánwè kè bèe ò puotí kékoute koute kóò bèti.

¹³ Kè kupaku yiè ndò: N né bo yíme? Ke yóu ke dò, m bo tǎ m biré mǎmmǎnde kè dè yèmmè bè bo dè depe.

¹⁴ Bèè bàa kupaku bè yaní dii mǎnni o biré ke né nàké bemáà ke dò: Ntenè wèè yóó tieke kupaku, ti ò kùonè ké kù tieke,

¹⁵ kóò pǐ nkéyennè kupaku mǎnku kékua. Kè Yesu dò: Kupaku yiè mbo bè dǎò ba de mǎnni?

¹⁶ Ó bo katení kékua de kó benitibè kéánné betǎbè o paku.

Bè kèè dii mǎnni de kó tinááñti ke dò: Kuyie mbáà dè toní!

¹⁷ Kè Yesu bè wènté kébéi nke dò: Kè tii né wǎri ke tú:

Bèè maà bè dootóo dii tǎri,

dii naá ndipūū kó ditári,

ti benkú ba?

¹⁸ Wèè bo do de kó ditári ñnkè ò bo kééte kééte, kè di do wèè ñnkè dii ò nante nante.

Ti bo duómmè Sesaa o kperé kéduó nKuyie nku kperé

(Wénté Matie 22:15-22 nè Marikí 12:13-17)

¹⁹ Kè ikuó niùbè kó bekótibè nè ikuó wǎàbè nwanti ke bo pǐ nYesu ke né yote ditǎnni. Bè do bantému ke dò nYesu ánté bembe de kó dinááñhántiri.

²⁰ Kè bèe tǎáté benitibè kè bè ndò mbè tu benitisáàbè ke bo díi nYesu, káyà bè bo ò pǐñné o nááñti mieke kéduó kùmandáà.

²¹ Kè bèe ò beke ke dò: Okóti ti yému ke dò nha tú wèè náa ntímómmǎnti ke tiè nweti weti, ke í yíèkú òmǎu bá kòò tu wè ke benkú Kuyie nkó kuce ke tū ntímómmǎnti.

²² Dè wenni ke dò ntí nyieti dàmpóò okpààti dièwè wèè bo Odommàà, kè ti bá nyieti?

²³ Kè Yesu banté bè dómè kóò díi nke dò: Benkenè fedífé fèmaà kè n yà. Kè bèe ò duó nkòò bè beke ke dò:

²⁴ We nte diyuu dii nnè diyètiri dii ndèè wǎri fe ñnkè? Kè bèe ò tǎñné ke dò: Sesaa, okpààtièwè wèè bo Odommu.

²⁵ Kè Yesu bè nàké ke dò: Duónnè tǎnké Sesaa o kperé, kéduó nKuyie nku kperé.

²⁶ Kè dèe bè di bè í nyà bè bo ò pǐñné ti benitibè ñkè, káyóu ke dò yúó.

Dipopuò í bo kéñkè

(Wénté Matie 22:23-33 nè Marikí 12:18-27)

²⁷ Kè Sadusièbe bèè í yie mmukúkékýántímù bomè, kè bèe katení Yesu borè kóò beke ke dò:

²⁸ Okóti, Mǎyiisi kó ikuó tú kòo nitì ku ke yóu o pokù bá debire í bo, o nantèe ò túóté kòo peité ibí kè ìi sǎoté wèè ku o cǎtè.

²⁹ Kè diyǎfũ marì kǎbe né mbo bèyiekè, kòo ketiwèe puoke kékú bá debire í bo.

³⁰ Kòo nantèe túóté de kóò kúpokù ke múnke kú, bá debire í bo.

31 Kè bè mme nhõ ke yàa tuòkenè oyiénwè bá ðebire í bo.

32 De kó difōnkúò kè ðe kóo nitipòkùu kú.

33 Mukúkéyántímù yìè be we nyóó nte ðe kóò nitipòkù, bεmαu bè me nhò puokemèmu.

34 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Di mmònni kó benitìbè puokúmu ke yenkú,

35 bèè bo mmànnè kéta mεborime mēè kpaani, bèè yóó yánté kéta mεborime pāmme miεke bè í yóó mpuokú bè me nyí yóó nyenkú.

36 Bè tēnke í yóó kú, bè yóó ndōnnè Kuyie ntōrè nye, kéntú Kuyie mbí, ke yé bè kúmèmu ke yāñté.

37 Kè tì tu mukúkéyántímù kpεti. Mōyiisi do béimmu ò yà dii mōnni difāpèu kè di còu nkòo yú Kuyie nke dò: Kuyie, Abarahammu nè Isaki nè Sakòbu bè tū nkù.

38 Kuyie nyí tú becíribè kòku ke yé kunku borè bè í kúmè.

39 Kè ikuó wāàbè mabèε béi nke dò: Okóti a nàké kè ðe wenni.

40 Bè tēnke í ndàátí koò beke tìmatì.

Yesu Odeétiwè nè dafti

(Wénté Matie 22:41-46 nè Mariki 12:35-37)

41 Kè Yesu bè beke ke dò: Benitìbè bo yíme ke dò Kirisi tú Dafti yaàbire?

42 Dafti mómmuò do béimmu Yesāā mpátiri miεke ke dò: N Yiè nKuyie nnàkému n Yiè nke yí: Ñkari m bakú you.

43 Kè n yàà da duónnè a kprantíðentòbè kàa bè cùùti.

44 Kè Dafti do ò yu ke tú o Yiè, nho Yiè mbo yíme kéwēte kéntú o yaàbire?

Yesu nàkéme benitìbè ke tú bè ndake ikuó wāàbè kpéi

(Wénté Duku 23:1-36 nè Mariki 12:38-40)

45 Kè benitìbè bεmαu nkémumu Yesu náañti, kòo nàké o tancòumbè ke dò:

46 Daatenè ikuó wāàbè kpéi bèè ò ndó kénhā yeyaàborè ðieyè ke centi kè benitìbè bo mbè dóu nke bè sánti yaárè miεke, ke ò ndó yeκàrè ðeyiikè kpeye titíntouti miεke nè yeκàrè kètiyè yeβaa mmiεke.

47 Ke fekú bekúpobè kperε, ke ò mbáá nKuyie nkè ðèε mōnte, ke bo ndò mbè wenni, Kuyie mbo bè bekénè kè ðe ncáá nke yóu mediè.

21

Okúpocīri kó dipānni

(Wénté Mariki 12:41-44)

1 Kè Yesu mbo Kuyie ncīētè miεke, kéwénté káyà tikpàti yembè pāāmmè Kuyie nyidííti ke āā ndibuu miεke,

2 káyà okúpocīri mōu pāmè mediémbii mēðémè mēè í tūòke ðemarè.

3 Kè Yesu béi nke dò: N di náá mmómmuò nwe okúpocīri yie nweè ānné kè ðè pēētè betòbè bεmαu.

4 Ke yé betòbè āāmmè ke suōmmu mediè, wenwe nè o cītì miεke kòò ānné ò do mōke í ke bo dinè.

Yesu nàkéme Kuyie ncīētè kó mupòmmu kpéi

(Wénté Matie 24:1-2 nè Mariki 13:1-2)

5 Kè Yesu tancòumbè mabè nnáá Kuyie ncīētè maá mēè botí nè yetárè wenniye nè bè pāmumu tìi sātì te kpéi.

6 Kè Yesu be nàkè ke dò: De kó yewe kpaanímu, kè di mè nwùò ndè, ditári mari í yó nkpaá nónké diteri ìnkè de m̀ou dè bo duó.

Yesu nàkémè o wētìmu kpéi

(Wénté Matie 24:3-14 nè Mariki 13:3-13)

7 Kè bèe beke Yesu ke dò: Okóti dè yóó tuàkení òmm̀ònni? Ti yóó yà ba kébanté ke dò ndè auténí?

8 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Nyénè kòò m̀ou báá di souté ke yé benitìbè péu korinimè ke yóó nsou nke tú bè tu Kirisi, dè t̀ùòkenímu ke dèè, di báá bè t̀unne.

9 Kè di kèè dìi m̀ònni kè bè náa mmudòò kpéi nnè tikpàti kó mufèè, kufōwáa mbáá di pī, deè dò nkéketé kétuàkení, dè né mu nyí yó ntú kum̀ànku.

10 Ku m̀boti bo íté kénkpannè kutèkù, kè di ñkpààtiyuu íté kénkpannè diteri.

11 Kè ketenkè nsánti mediè nkè mum̀ammú yeimuu tanní tipítì tim̀ou nè yekòbè kè dèmarè yèire ndòari kēñkè nè yebenkùyè cànyè.

12 Bè yóó keté ke di pīmm̀umu, ke di fēù, nke di k̀atenè titíintouti, ke di kpetinnè, ke di duó mbekpààtibè nè kùm̀andáàbè di tú mèè kpéi n k̀obe.

13 Nè mèè mieke nke di yóó namè kè bè nàkè n kpéi.

14 Nyénè ke ní báá niitè kénwáa ndi bii yóó nàkè ti k̀eyè.

15 Ke yé m̀ú yóó di duómmè tináaanti nè meciì, bá di kpantidèntòu m̀ou báá na ké di baàní, yoo wèè tì yete.

16 Di yembè nè diyōfō k̀obe nè di cēp̄etitòbè nè di népobè bè bo di fíítì k̀ekuò besükùbè.

17 Benitìbè bəm̀ou bo ndi ní ndi tú mèè kpéi n k̀obe.

18 Di yó kó kuyùrikù kùm̀áà me mbáá feti.

19 Ntēñnè, meñme di bo namè kédèetè di fòmmu.

Sedisademmu kó mupòmmù

(Wénté Matie 24:15-21 nè Mariki 13:14-19)

20 Kè di yà dìi m̀ònni kè behā̀p̀òmbè cḕtè Sedisademmu, di banté ke dò nho p̀òntimù muù duunni.

21 Kè dè ś mbèè bo Sudee bèe cokè kédèke yetārè, kè bèe bo Sedisademmu mieke bèe yè, kè bèè bo depaa mbè báá konní dihei.

22 Kuyie nkó tiyēiti kó yewe nye, kè dè bo d̀òò tì wàri ke yēmmè.

23 Dè bo nyòunè benitipòbè bèè bo mpúò nnè bèè t̀ò ibí, ke yé meyeñcaarimè diemè yóó mbomè de kó dihei mieke kè Kuyie mmieke ncóú nde kó kubotí.

24 Bè bo kuò b̀emabè nè disìè, k̀épīmmú betòbè kè bèe naà nyibotí im̀ou kó tidaatí, kè bèè í tú Sifube kè bèe p̀ònte Sedisademmu kédéítè, kè dè mme ndò nke kém̀m̀unè de kó mefiè mbo deèmè.

M̀edò̀rìmè mèè yóó d̀òò kè Yesu né wēténí

(Wénté Matie 24:29-31 nè Mariki 13:24-27)

25 De m̀ònni dèmarè cànnè bo ndòari, diyìè nè otànkù nè siwā̀a de ìnkè, dà mè̀èrì kó kunampoo nè o kó kutoweku bo nte kè yebotè yem̀ou yēmmèè caàrè.

26 Kufōwáa ndiekù bo pī m̀benitìbè nè dèè d̀òòri de kpéi, nke yé siwā̀a diesì yóó sántèmmè.

27 De m̀ònni kè bèe yà Onitìbire, kè dè cutiní yewetè mieke nè muwērímú diemù nè tikpeti.

28 Kè de kó m̀edò̀rìmè keté dìi m̀ònni di ténke bá nsī, càtinnè di yēmmè ke yé Kuyie nyóó di deetémè bàmbà.

Dèè benkú ke dò nYesu wētīmù tòní
(Wénté Matie 24:32-35 nè Mariki 13:28-31)

²⁹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Wénténè fikíe kó detie nnè detie nterè de kó medonnimè.

³⁰ Kè dè bité dii m̀nni di ɔ̄ bantému ke dò ndiyɔ̄ tòní.

³¹ Mèè botí nku kè di yà dii m̀nni dende kó dimàà di banté ke dò nKuyie nkpàatiyuu tòní.

³² N di náá mm̀mmuə nwe benitibè bèè f̀u di mm̀nni bè í yóó kú beməu, kè dè mu nyí tuàkení.

³³ Kèĩnkè nè ketenkè dè bo p̄ēté, n náānti me mbáá p̄ēté bití.

Ti bo nwúómme ke báa nKuyie

³⁴ Ǹdakènè kè de kó diyìè bá nyóó tuàkení ke s̀ ndi bo yebaa mmièke ke yà ke muó, nkè kutenkù kuu nkó iyentotí di na, kè di di dééte,

³⁵ ticùàti ɔ̄ p̄ mm̀èè botí sinə de kó diyìè yóó me ndééte kutenkù kuməu kəbe.

³⁶ Nwúómme ke báa nKuyie nsáà kém̀m̀ke muwērímú kəna kéyenténè dèè kó dimàà yóó tuàkení, kəna kécómmú Onitibire iikè.

³⁷ Kè Yesu ní ntũ nke tiè mbenitibè Kuyie nc̄ētè mièke ke yàa kəte kéyíe Odif̀e t̄ari ĩnkè.

³⁸ Kè benitibè ní pike cute Kuyie nc̄ētè, ke bo keè o tíé.

22

Sudaasi do dómè kéfité Yesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Mariki 14:1-2 nè Isáa 11:45-53)

¹ Kè dè nkpáa yewe sámp̀o kè p̄ēbè bèè í kəərenè mutie mùu muuti kó dibanni bè tú di diyentébanii tuàkení,

² kè ikuó nùbè kó bekótibè nè ikuó wā̀bè nwanti bè bo yĩmè ké kuə Yesu, ke né ndé benitibè.

³ De m̀nni kè dibə̀o ta Sudaasi Isikadiyoti Yesu tanc̀umbè tep̄ítè nè bèdèbè kóò m̀u.

⁴ Kòo kəte kéyà ikuó nùbè kó bekótibè nè ikuó wā̀bè ké bè nàké ò yóó yĩmè, kè bèe p̄ nYesu.

⁵ Kè dèe bè narike kè bè d̀o bè bo ò duó nyidif̀í.

⁶ De m̀nni kè Sudaasi r̀wanti ò bo yĩmè kè bèe p̄ nYesu bá dit̄f̄nni bá nyé.

Yesu do yēm̀m̀ bèe bénné diyentébanii kó mudii

(Wénté Matie 26:17-25 nè Mariki 14:12-21 nè Isáa 13:21-30)

⁷ P̄ḕbè bèè í kəərenè mutie mùu muuti kó dibannii, bè ɔ̄ fié dii yiè ipe diyentébanii kp̄éi nkè dii tuàkení.

⁸ Kè Yesu t̄s m̄P̄ieri nè Isáa ké bè nàké ke dò: Kətenè kébénné diyentébanii kó mudii kè tí di.

⁹ Kè bèe ò beke ke dò: A dó tí mù bér̄né de?

¹⁰ Kòo bè t̄ḕnkè ke dò: Kətenè dihei, di bo conè onitid̀u m̀u kòo t̀o did̀u nè meniè, nkè dí ò t̄̀nne.

¹¹ Kòo ta dè dí náké de kó t̄ēc̄ētè yiè nke dò: Okóti tu yé ò yóó di kùu dieku mièke diyentébanii kó mudii nè o tanc̀umbè?

¹² Ò bo di benke kudieku diekù makù kudànkù ĩnkè kè kù t̄̀nte páíí, dènde di yóó bénnémè diyentébanii kó mudii.

13 Kè bèe kote kénsó ndè dò nhò do bè nàkémè, kè bèe bénné diyentébbanni kó mudii.

Mudii sààmù kó ikuó

(Wénté Matie 26:26-30 nè Mariki 14:22-26 nè 1 Kòdenti 11:23-25)

14 Dè tũdke dii mǎnni Yesu nè o tǎrè kè bè nkari ke yo.

15 Kè Yesu náké o tancóumbè ke dǎ: N dó nè n yèmmè memǎu ndi, mí nnè díndi tí wènné kèdi diyentébbanni dii nkó mudii, kè n né na kéfǔtè.

16 N di náá mmǎmmu nwe n ténke í yóó mù di kè diyentébbanni kó mebenkùmè í dǎò kè Kuyie nkǎnne ku kpààtiyuu.

17 Ó yí memme kètúóté febòòfè késǎnte Kuyie nké bè duó ke dǎ: Ntonè kényà dimǎu.

18 N di náámmu n ténke í yóó yà fínyí be kó menaà, kè Kuyie nyàa kannenè ku kpààtiyuu.

19 De kó difǎnkúò ke túóté pèè, késǎnte Kuyie, kóo wérí ké bè duó nke dǎ: Die ndèè benkú m pǎmè n kǎnti di kpéí, ndǎarinè de, ke denniní n kpéí.

20 Kè bèe di kédeè kóo túóté febòòfè kè bè duó nke dǎ: Fe mbòòfè feè benkú n yíí mmèè yó ntemè kè metaummè pǎmmèè dǎò.

21 Wèè yó n fité ò me nkókému die nti yo ndè.

22 Onitǎbire yóó kúmu kéndònnè tí wǎrimè de kpéí, wèè me mbo dè fité ò bo yà.

23 Kè bè mbékú betǎbè ke tú, ti mieke we mbo dǎò me kó kubotí?

Kuyie nkpati cǎannemu kutenkú kpèti

24 Kè Yesu tancóumbè ínèl ke bo yà wèè yó mbè baké.

25 Kè Yesu bè náké ke dǎ: Yeboté kó bekpààtǎbè beè yè fèũnko, bèè baké yeboté beè duó nké bè bè yu ke tú mesàà ndǎòribè.

26 Di kperè í dò nké mme ndò, wèè kòtí wè ndò di kóo sǎmpóù, wèè baké kòò ndò ndi kóo tǎnti.

27 Wèè kǎri ke yo nnè wèè ò duó mmudii, be we ndeunè otǎù? Wèè kǎri ke yo nweè í deuà? M bo di cuoké ke dò nwèè duó nwènwè mudii.

28 Di tú bèè wéèri bèmbè ke m bonè n fèũtímè memǎu mieke.

29 N cice n duómmu dikpààtiyuu kè m bo na ké di ndi duó.

30 Di yó nyommu ke yǎ, n kpààtiyuu mieke kékari yekpààtikàrè, kèbekénè Isidayeribe kó iwuo tepítè nè ídèi.

Yesu nàkémè Pieri ò yóó ò nènnimè

(Wénté Matie 26:31-35 nè Mariki 14:27-31 nè Isāā 13:36-38)

31 Kè Yesu náké Simǎo ke dǎ: Simǎo, Simǎo, dibǎò yǎũtému dinuù ke bo da meèrè bè ǎǎ meèrè mèdibii nké mè bǎte nè tífènti.

32 Kè m bǎntè Kuyie nha kpéí nké dè bo yie nkàa tǎkùmè bǎá bonke. Kàa wète ke fiikú dii mǎnni a kpénkǎnne a kǎbe.

33 Kè Simǎo ò náké ke dǎ: N Yìè, kè bè bo ti wènné kékpetínne n yiemmu, kè dè me ntú mukũũ nni mmu tí kú.

34 Kè Yesu ò tǎnné ke dǎ: Pieri n da náámmu tekote bo nyóó kuó nkàa nènnimu kuce mètǎati ke tú a í n yé.

Yesu náámmè o tancóumbè ke tú bèe báátí

35 Kè Yesu bè beke ke dǎ: N di tǎ ndii yiè bá di í ntǎ idítí, di í ntǎ yeyòrè di í ntǎ tineùti, kè demarè di dǎntáà? Kè bè dǎ: Àà, demarè í ti dòáté.

³⁶ Kòo bè nàké ke dò: Di mmònni náke kè wèè màke idíítí we nyi tò, kè wèè màke diyòrì kòo ndi tò, kè wèè í màke disie wèe fité o yaàbòrì kédonté disie.

³⁷ N di náámmu tii wàri n kpéi nti dò nkédòòmu. Tii tu: Bè ò wènnéné benitiyéibe, ti me nhauté ke bo dòòmu.

³⁸ Kè bèè ò tènné ke dò: Ti Yiè nte yese yèdéè, kòo bè tènné ke dò yè sànnèmu.

Yesu báámmè Kuyie nkòo bietimèe naá mmeyĩĩ
(Wénté Matie 26:36-46 nè Mariki 14:32-42)

³⁹ Kè Yesu íté ke tó ndeèti Odifíè tārì, kòo tancòumbè nhò tū.

⁴⁰ Kòo tuàke kè bè nàké ke dò: Mbáánnè Kuyie nkè mesòummè báá di na.

⁴¹ Kékenté kè dè mmannè a bo dootémè ditārì, kòo nínkóo kémbáá nKuyie nke tú:

⁴² N cice kàa dó a n détinne febòòfè fiè, dè bá ntú mú kó medókùmmè dòò a kòme mee dòò. [

⁴³ De mònni kè Kuyie ntònni marii cúténi kéfinkè kóò kpénkùnne.

⁴⁴ Kè Yesu yèmmè càarè mediè nkòo mbáá nKuyie nè o wèrímú mumòu, kòo bietimèe naá mmeyĩĩ kéndóú ketenkè.]

⁴⁵ Ò bánté dii mònni Kuyie nkédeè kéwēténí o tancòumbè borè, ke nsó mbe yèmmè càarè, kè bè yè nke duó.

⁴⁶ Kòo bè beke ke dò: Di yè nke duómaà? Íténè kémbáá nKuyie nkè mesòummè báá di na.

Bè dómè képi nYesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Mariki 14:43-50 nè Isā 18:3-11)

⁴⁷ Yesu kpaá ke me nnáá nkè ditinní marii tuàkení kè Sudaasi, Yesu tancòumbè tepítè nè bèdébè kóò mòu, di ni, ke tóónní Yesu borè ke bo ò arí.

⁴⁸ Kè Yesu ò nàké ke dò: Sudaasi, a bo arímu Onitibire ké dè fitàà?

⁴⁹ Bèè neinè Yesu kè bèè yà dèè yóó dòò kóò beke ke dò: Ti Yiè, tí kpannè ti seà?

⁵⁰ Kè be kóò mòu kpaté disie kéheí nkédate ikuó niùti dièwè kóo tónti too youri.

⁵¹ Kè Yesu dò: Yóunè memme. Kékááké de kóò niti toò, ké di miekùnne,

⁵² kédeè kénáké ikuó niùbè nè bèè bàa Kuyie ncìtètè be kó bekótibè nè behèikènkótibè bèè kàtení ke bo ò pí nke dò: Di kàtenèni yese nye nè ipààti ke dò n tú onitikòutàà?

⁵³ Nh 55 ndi bonèmu yewe yemòu Kuyie ncìtètè mieke bá di í m pí. Di kó dimònni dii tuàke díndi nè dibíinní kóò kpààti.

Pieri nennimè Yesu

(Wénté Matie 26:57-58, 69-75 nè Mariki 14:53-54, 66-72 nè Isā 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kè bèè pí nYesu kékòtenè ikuó niùti dièwè cìtètè, kè Pieri ntū nke diétiri.

⁵⁵ Ke s3 mbè tùàti muháá nke iiri kudànkù cuokè, kè Pierii karoo be borè.

⁵⁶ Kòo nitipotònti mòu ò yà, kòò kàri muháá ntaké, kòo mme nhò wùò nkébéi nke dò: We nniùti do neinèmu Yesu.

⁵⁷ Kè Pierii nenni ke dò: Onitipòkù, n yí ò yé.

⁵⁸ Kè dèè yíè sàmpó kòo tòu mòu ò yà, kébéi nke dò: A tú be kóò mòu nwe, kè Pierii ò tènné ke dò: N yí ò wènné.

⁵⁹ Kè dèè yíè kémòntoo sàmpó tewebiyètè mèmáá tēmè kòo tòu mòu béi nke dò: Mómumuò nhoniti yie ndo ò neinèmu, ò tú Kadidee kou nwe.

⁶⁰ Kè Pierii ò tènné ke dò: N yí yé a d3 ké n náké tí. Ò kpaá ke me nnáá nkè tekotéè kuó.

61 Kè ti Yiè nwēēte kéwénté Pieri, kòo dentení ò do ò nàké ti ke dò: Tekote bo nyóó kuó nkàa nenni kuce mètāāti ke tú a í n yé.

62 Kè Pierii yè kénkuò tinōnnieti.

Bè do daúmè Yesu koò puoti

(Wénté Matie 26:67-68 nè Mariki 14:65)

63 Bèè bāa Yesu kè bè nhò daú koò puoti,

64 ke níí kǎá nho ìikè kuyààkù ké nhò bèkú ke tú: Náké wèè da poté.

65 Koò sǎá nyesáàmbè teyè péu.

Bè bekénènè Yesu kubeéndieku kudiekù

66 Kè dèe wenté kè dihei kó bekótìbè nè ikuó niùbè kó bekótìbè nè ikuó wāābè, kè bèe tíí nkékatènè Yesu kubeéndieku diekù,

67 kóò beke ke dò: Kè fǒò tú Kirisi a ti náké, kòo bè téníne ke dò: Bá kè n di nàké di í yóó yie.

68 Kè m me ndi beke timati di í yó n ténne.

69 Onitìbire bo kari yie Kuyie mmuwērímú mumau yiè mbakù yóu.

70 Bəmou kè bè dò: A tú ntú Kuyie mBire ndaà? Kòò dò: Di ti mbéi, n de n tú.

71 Kè bè dò: Ti né ténke baa ònti ti kèemu ti mómmōmbe ò béi nti nè o nuù.

23

Bè kòtēnnè Yesu Pidati borè

(Wénté Matie 27:1-2, 11-14 nè Mariki 15:1-5 nè Isāa 18:28-38)

1 Kè bèe íté bəmou kékatenè Yesu Pidati borè,

2 ké nhò wátiri ke tú ò sukii benitìbè mbe kè bè bo yete okpààti, ke bè nàa nke tú bè bá nyieti dàmpòò okpààti diewè Sesaa, ke yu omáa ke tú Kirisi okpààti.

3 Kè Pidatii ò beke ke dò: Fǒò tú Sifube kóò kpààtàà? Kòo ténne ke dò: A ti mbéi.

4 Kè Pidatii náké ditinni nè ikuó niùbè kó bekótìbè ke dò: N yí yà oniti yie nkó meyei.

5 Kè bè nyetíróo ke tú: Ò sukii benitìbè mbe kè bè bo yete okpààti. Ò dè keté Kadidee nwe ke ta Sudee omou ke tūakenèni die.

Pidati dúmmè Yesu Edoti

6 Pidati kèè dii mōnni Kadidee kó diyètiri kébeke ke dò: A tú Kadidee kou nweà?

7 Ò kèè dii mōnni Yesu tùmè Kadidee kou kóò duónko Edoti, ke sǒ nhEdoti bo Sedisademmu de kó yewe.

8 Kè Edotii yà Yesu kè dèe ò narike mediè nke yé ò do yomè o kōme, kéndú wèè dǒò tidieti kòo yà.

9 Kòo biéke Yesu tináahti péu ò me nyí nhò ténne timati.

10 Kè ikuó niùbè kó bekótìbè nè ikuó wāābè ncómmú ke wátiri Yesu mediè.

11 Edoti nè o kó behāāpōmbè kè bè nhò daú, koò sǎá, kóò dátinné diyaàbòri sààri, kéwēte kóò duónko Pidati.

12 De kó diyie Edoti nè Pidati kè bèe narike ke do si.

Bè fñimmè Barabaasi ke baaké Yesu kudapāāti

(Wénté Matie 27:15-26 nè Mariki 15:6-15 nè Isāa 18:39-19:16)

13 Kè Pidatii tíí nyikuó niùbè kó bekótìbè nè dihei kó bekótìbè, ké bè nàké ke dò:

14 Di kòtēnni oniti yie m borè ke tú ò sukii benitìbè kè bè bo yete okpààti kpèti, kè nh ò biéke di ìikè m me nyí yà ò càke mù.

15 Edoti me mmúnke í yà o yei mmamè ke wête ke wè nni nduónni, ò tū nyí dòò meyei mmamè mèè bo nte kè ti ò kùò.

16 M bo duó nkè bèè ò puotí kè nh ò fñí.

[

17 Bá dìi yentébbanni Pidati do ò ndò nké bè fñí nkukpetínkù kùmáá ndi.]

18 Kè bèè pīēké bəmou ke dò: Kuò onití yie nkéffī Barabaasi.

19 (Bè do yete okpààti kpèti nti kè dikpànni ànné kè Barabaasi kuò onití kè bè nhò kpèti.)

20 Kè Pidati ndó kèffī nYesu, ke yíe kébéinnè ditñni.

21 Kè ditñni dàke pīēké ke dò: Baaké we kudapāāti! Baaké we kudapāāti!

22 Kè Pidatii wête kébéi nkuce metáámmè ke dò: Ò dòò àmmè yei? N yí yà ò cààrèmu mùù bo nte kè ti ò kùò. M bo duó nkè bèè ò puotí kè nh ò fñí.

23 Kè bè nyetíróo ke pīēkù ke n. Baaké we kudapāāti, baaké we kudapāāti! Kè be toweku dake déukú kòò na.

24 Kè Pidatii yóu kényie mbe kpèti,

25 kèffī mbè do yete okpààti kpèti kè dikpànni ànné kè wèe kuò onití kè bè nhò kpèti, kè bè duó nYesu kè bè bo ò dòò bè ò dónmè.

Bè do kōrinēmè Yesu ke bo baaké

(Wénté Matie 27:32-44 nè Mariki nè 15:21-32 nè Isāā 19:17-27)

26 Kè bè nkōrinè Yesu ke bo baaké, kéconè Simō Sidenni ei kòò nitì mōù kòò kūntiní kupaku, kè bèè ò pī nkòò tou nkudapāāti, kòo nkù tō ke tū nYesu.

27 Kè ditñni ò urí, kè benitipòbè méi méi ke kuò nho kpéi.

28 Kè Yesu wēte kè bè nàké ke dò: Sedisadèmmu kó benitipòbè bá nkuònnè n kpéi, pètínke nkùònnè dimáá kpéi nke nè di bí kpéi.

29 Ke yé yewe kpaanímèmu kè bè bo yí dè ñnaati sihāūnsi, bèè í pié, bèè í yāá nyibi.

30 De mōnni benitibè bo nnáa nyetārè ke tú: Duónèni kè ti yāke! Ke náá nsitāá ke tú: Tí kāānnè.

31 Kè bè dōòri miè nkudóu kusūūkù, kukperíkù kperè bo ndōmmè?

32 Kè bèè kōtenèni benitikòùbè bèdébè, bè yóò wènnénè bè Yesu kékua.

33 Bè tūòke dìi mōnni dibòri mari bè tu dì Kodikotaa (dèè tu kuyukóū) kè de mbaaké Yesu nè benitikòùbè bèdébè, yie nho bakù you, otòu kucānku.

34 Kè Yesu béi nke dò: N cice cīé mbe bè í yé bè dōòri dè.

Kè tihāāpōntii tāá tété kètóté o yàati.

35 Kè benitibè ñcómúu dèborè kòò wùò nké Sifube kò bekótibè nhò daú ke tú: Wenwe wèè dèetè betòbè, kòò mènke tú Kiriisi nwe, Kuyie ntāātè wè wèè dèetè omáa.

36 Kè tihāāpōnti múnke nhò daú, kè tóonko kóò duó mmenéyāá nke dò:

37 Kāa mènke tú Sifube kóo kpāati nwe, dèetè amáa!

38 Kè bèè wāri tēdabētè ke dò: Yie nweè tu Sifube kóo kpāati. Kédanne kudapāāti yómmè.

39 Bèè nitikòùbè bè ò wènnénè bè ke baaké kè be kóò mōù nhò daú ke tú: Fōó baa tú Kiriisāa? Dèetè amáa ke né ti dèetè.

40 Kòò tōu ò kpānnè ke dò: A baa dé Kuyie nnaa? Fó nnè we di bo difētiri dimáá ndi.

41 Tinti dòò mèè yei mmānnè bè ti kuomu, wenwe me nyí dòò meyei mmamè,

42 kédeé kénáké Yesu ke dò: Kāa wētení dìi mōnni a kpāatiyuu miēke a nyé n kpéi.

43 Kè Yesu ò nàké ke dò: N da náá mmómumu nwe, a bo nni mbonè yíe ndiwèihèi miéke.

Yesu kũũ nkó tináaŋti

(Wénté Matie 27:45-56 nè Mariki 15:33-41 nè Isāā 19:28-30)

44 Diyè dó kécómmú dii mǎnni yeyo kè dèe biitoo ketenkè kemou kémbi, kétuakèné tewebiètè mètàāti.

45 Bá diyè ténké í nná kè Kuyie nciètè kó kuyààkũu kètè ku cuokè.

46 Kè Yesu pĩéké ke dò: N cice nh ānné m mǎá a nou miéke nke.

Ò béi memme kédeé kètòte.

47 Kè Odommu kòbe kó kuhāpònkũu yà dèè dòò késānté Kuyie nke dò: Oniti yiè mmènke í dòò meyei mmamè.

48 Bèè do kàtení muwéimù, bè yà dii mǎnni dèè dòò kè be yèmmèe caàrè kè bè ncièri ke pĩ mpĩ mbe cĩncĩrè nè meyencaàrimè.

49 Bèè yé Yesu nè benitipòbè bèè do ò neitinè nè Kadideení kè bè ncómmú mekentímè ke wúo ndèè dòòri.

Bè kũnnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Mariki 15:42-47 nè Isāā 19:38-42)

50 Oniti mǎu weè do bo dibeéntĩnni miéke kè bè ò tu Sosefu, kòo tú onitisàù ke dǎari Kuyie ndó dè.

51 Wenwe do í yie nho kòbe kpeti, ò me nyí nkòké bè tí dòòri dè, ò do tú Adimatee eì kou nwe, ke baa Kuyie nkpaàtiyuu.

52 Kòo kòte kémmò Pidati dinuù ke bo kũnné Yesu,

53 kóò cũnni kudapāāti, kóò pǎũ nkuyaasàakũ, kédóú nkufòti miéke bè do keú kù dipèri ìnkè, bá bè mu nyí nkũ kũnné òmòu.

54 Dè do tú Sifube kó teompùtè ketíri kũu yuoku nku, kè dè né bo wenté kè tè mbo.

55 Bèè nitipòbè do neinèni Yesu Kadidee, kè bèè neinè Sosefu kèyà kufòti nè bè ò dóú mmèè boti,

56 kèwète kékò nkédòò mekùò nnè tũdàari, kénhompù teompùtè yiè ikuó yèmmè.

24

Yesu yāntémè

(Wénté Matie 28:1-10 nè Mariki 16:1-8 nè Isāā 20:1-10)

1 Dimáasi kó dikũnweñni sèi kè benitipòbè nkori kufòti ke tǎ mekùò mmèè kòkèné tũdàari bè dòò mè,

2 kénsó nditári dii do pòke kufòti di pòòte.

3 Kè bèè ta bá bè í nyà ti Yiè nYesu.

4 Kè dèe bè di, kè bèe yà benitibè bèdébè kè bè dàatí tiyaapéti kè tí mièti.

5 Kè kufòwáa mpĩ mbenitipòbè kè bè nsii nsii, kè de kó benitibèe bè beke ke dǎ: Dè dómme kè di wáa nwèè fòu bæcírìbè miéke?

6 Ó í kpaá die nhò yāntému, dentenèni ò sòò di nàké tí ò kpaá dii mǎnni Kadidee ke dǎ:

7 Bè bo pĩ Onitibire kéduó mbèè í tũ nKuyie nkè bèè ò baaké kudapāāti ìnkè kòo yánté diyèe tǎānni yiè.

8 Kè bèè denteni Yesu sòò bè nàké tí,

9 kèwète kékò nkénáké Yesu tancòumbè tepíitè nè omáá nè betòbè.

10 Maari Makitadaa kou nè Isanni, nè Maari Isaku yò, nè benitipòbè tòbè beè do tí nàké Yesu tancòumbè.

11 Kè Yesu tancòumbè yèmmè ndò mbè í yé bè nàà nti nti bá bè í nti tá.

12 Kè Pierii coké kékote kufòti késiéké, kèyà tiyàati bè sòò ò pāu nti máá, kénwētini ò kòbe borè, kè dè ò di nè dèè dòò de kpéi.

*Yesu benkemè omáà bèè kàri Emayuusi
(Wénté Mariki 16:12-13)*

13 De kó diyìè kè Yesu tancòumbè bèdébè nkòri tēheitè matè bè tu tē Emayuusi, nè Sedisadēmmu kè dè m̀kè cìdòmétiribè tepíítè nè omáà,

14 kénkérí ke náante dèè dòò.

15 Bè náante memme kè Yesu bè ninte kè bè ínéí.

16 Kè dēmarè né nkānké be nuò nkè bè í nna kóò banté.

17 Kè Yesu be beke ke dò: Di náá mba nképéi?

Kè bèe cómmóò kè bè yèmmè cààrè.

18 Bè tu wè Kedeopaasi kòò ò tēíné ke dò: Fó nwe amáà wèè bo Sedisadēmmu ke í yé dèè dòò ye ñwe mieke.

19 Kè Yesu beke ke dò: Ba ndòò? Kè bè dò: A í kèè tìi tuòkèni Yesu Nansareti kou, wèè tu Kuyie mpāānāānti náāntò ke dōori tidieti ke náá nkòò náānti m̀kè muwērímú, Kuyie nnè benitibè kè dè yéá?

20 Kè ikúú niùbè nè dihei kó bekótibè kè bè ò pī nke yē mbèè ò kùò, ke duó nkè bè ò baaké kudapāāti.

21 Ti yèmmè do dò nweè yóó dēetē Isidayēeribe! Yíe nwe diyìè tāānni nè dè dōòmè.

22 Kè ti kó benitipòbè mabè pike cùte ke kòte kufòti ke wētēni ke nàké kè dè ti di,

23 ke yē mbè í ò yà ke yà Kuyie ntārè, kè yè bè nàké ke tú ò yānté.

24 Kè ti kòbe mabè kòte kufòti ke śs ndè dò benitipòbè do ti nàkémè, bè me nyí ò yà.

25 Kè Yesu dò: Díndi benitibè bèè dónté meyèmmè ke í cāā di bo ntámè Kuyie mpāānāānti náāmbè nàké tì.

26 Kírisi do í dò nkéféúté meè botí ke né na kédēukaà?

27 Kédeè ké bè nàké Kuyie nnāānti tìi wāri Mōyiisi kó yepáte nè Kuyie mpāānāānti náāmbè kpeye, ké bè nàké timou tìi wāri ò kpéi.

28 Bè tōōnnè dii m̀nnni bè kàri tēè eitè kè Yesu dāò kéndò nhò pēnké.

29 Kè bèe yete ke dò: Yóu kè tí yíé nkè diyìè dèèmu, kè keyènké bìiri.

Kòò yie nkè bèe ta kébáté.

30 Bè yóó di dii m̀nnni kòò túóté pēè, kēsāntē Kuyie, nkóò wéri ké bè duó.

31 De m̀nnni kè dēe bè wenke, kè bèe ò banté ke né ò m̀ntóò.

32 Kè n náá mbemáá ke tú: Dè ò í dò muhāā mmamú còú nti mieke ò ti náānnè dii m̀nnni kuce ke ti benkú Kuyie nnāāntāā?

33 Kè bèè pānkēe íté kēwēte Sedisadēmmu kénsó nYesu tancòumbè tepíítè nè omáà nè betòbè kè bè tikú.

34 Kè bèe bè nàké ke dò: Mómumu ti Yiè nyāntému ke benke omáà Simó.

35 Kè bè nàkénè tìi dòò bè kèri dii m̀nnni nè bè ò bantémè ò wéú dii m̀nnni pēè.

Yesu benkemè omáà ò tancòumbè

(Wénté Matie 28:16-20 nè Mariki 16:14-18 nè Isāā 20:19-23 nè Yesu Tōrè 1:6-8)

36 Bè kpáá ke me nnáá nkè Yesu cómmóò be cuoké ke dò: Kunaati ndi bonè!

37 Kè kufōwáá mbè pī nkè be yèmmè ndò ndibòò marì ndi.

38 Kè Yesu be beke ke dò: Di kōmbùòtì duònè ba? Dè dòmme kè di í tá ke dò mmí nwe?

39 Wénténè n nou nè n naàcèi, mínwe m mómumu, n káákénè kégà, dibòò mari í m̀̀ke tikòntì di me nwúó nkè m m̀̀ke tí.

40 Ó b́́i mme mme ḱ́e b́́e benke o nou nè o naàcèi.

41 Kè diwèii bè p̄́i mbè né mu mbaa í ntá ke dò nweñwe, kòo bè beke ke dò: Di í m̀̀ke dèmarè kè n diáá?

42 Kè b́́e ò duó ndiyĩnkèè dii aũ.

43 Kòo di còutè kécááké be ìikè.

44 Kédeè ḱ́e b́́e náké ke dò: N sòò tí ndi náá, n kpaá di bonè dii m̀̀nni ke tú: Tì wàri n kpéí M̀̀yiisi páte miéke nè Kuyie mpáánáàntì náam̀̀bè kó yepáte miéke nè yesáá nkpeye miéke tí dò nkédòòmu.

45 Memme kòo bè duó mmeciì nkè bè bo banténè tí wàri,

46 ḱ́e b́́e náké ke dò: Tì wàrimu ke tú Kirisi dò nkéff̀̀útému, kè b́́e ò kùò, kòo yánté diyìè táánni yìè.

47 Kè Kuyie nnáàntii náké ḱ́e keténè Sedisademmu nè ibotí imou miékoo. Kè benitibèe banté be yei nkéceete kè Kuyie mbè ć́é.

48 Di dè yàmu ke dò nkénáké di yà dè.

49 Né nkpaánè ðie nSedisademmu kè n di duó nkeĩnkè kó muwèrímú n cice yè nhò yóó di duó mmù.

Yesu dèkemè kèĩnkè

(Wénté Mariki 16:19-20 nè Yesu T̄̀rè 1:9-11)

50 Kè Yesu deè ḱ́e b́́e kòtenè Betannii bíékè, ḱ́eyoute o nou be ìnkè ḱ́e b́́e p̄́a mesàà.

51 Ó bè p̄́a ndii m̀̀nni mesàà nkéíté kéndèèti kèĩnkè.

52 Kè b́́e nínkú, kóò s̄́ante ḱ́éíté nè kuyèñnaatí ḱ́ewète Sedisademmu,

53 ḱ́embo Kuyie nc̄́ètè s̄́áà ke s̄́antí Kuyie.

Isāā wārimè Tináaṅsààti Di mpátíri tɔ̀ tìi náaṅtì

Yesu tancòumbè tepíítè nè bedébé kóò mǎu bè tu wè Isāā Sebedee kó debire. Weè Isāā weè wāri Tináaṅsààti kó dipátíri kòo náaṅti yuu tú: Benitibèe banté ke dǎ nYesu weè tu Kirisi Kuyie mBire. Kè bèè dè yie mbèe péte mufõmmu mùu bo sǎā. Isāā weè mǎā nǎké ke íkú Yesu kó yetannò ò do náá nyè ke tú: Míi tu timómmanti ke tú kuce nè mufõmmu. Isāā nǎkému o pátíri miéke tidietì Yesu dǎ tì, deè benkú Yesu tímè Kuyie mBire. De kó dipátíri dii nǎké ke bàte meborime mamè tináaṅsààti kó yepáte teyè í nǎkémè. Kéndõnnè mupotúdmù mùu do ànné Kanaa, Nikodemmu kǎtemè kǎyà Yesu, Sammarii kóo nitipòkù nè Yesu be kó tináaṅti, bè peité wèè niti kòò tu kuyiṅnkù o kó tináaṅti.

Di mpátíri náaṅti dúò ke dõmmè

1. Bè tu wè tináaṅti ò tùótémè tinitikèntì 1:1-14
2. Isāā-Batiisi nǎkémè Kuyie mBire kpéi 1:15-34
3. Kuyie mBire benkemè de wērímú 1:35-12:50
4. Kuyie mBire benkemè dè dómè benitibè nè de tōmmú miéke 13-17
5. Kuyie mBire duómmè demáá kè bè dè kùu 18-19
6. Kuyie mBire yǎntémè kèbenke demáá 20-21.

Bè tu wè Tináaṅti weè tu kuwenniku

¹ Kuyie nyóó dǎ kutenkù bè tu wè Tináaṅti kòò bomu, ke bonè Kuyie nke tì Kuyie.

² Bè tu wè Tináaṅti ò do bonèmu Kuyie nkù yóó dǎ dii mǎnni kutenkù.

³ Kuyie nwe ndǎnnè dèè kó dimáá bo demǎu, demarè í dǎ kòò kpa.

⁴ Mufõmmu do bo weè miéke, kè de kó mufõmmu tú kuwenniku ke mí benitibè.

⁵ Kuwenniku mímu dibìnni miéke bá dibìnni í na ke kù dǎtinnè.

⁶ Kuyie ntõnnímu onitì mǎu kòo yètiri tu Isāā,

⁷ kòò kǎtení, ke nǎké benitibè kuwenniku kpéi kè dè bo yie nkè bèe keè kǎntǎ kuwenniku.

⁸ Isāā do í tú o mómumu nkuwenniku, ò do kǎtení ke bo nǎké kuwenniku kpéi nke.

⁹ De kó kuwenniku kuù mǎá do tú kuwenniku mómmanku, kùu kǎtení kutenkù ke mí benitibè bemǎu.

¹⁰ Bè tu wè Tináaṅti ò do bomu kutenkù, Kuyie nwe ndǎnnè kutenkù, kutenkù me nyí ò banté.

¹¹ Ò kǎtenímu o nitibè borè, bá bè í ò cǎuté.

¹² Bèè me nhò cǎuté kòò tá, ò bè duómmu muwērímú kè bè náá nKuyie nkó ibí.

¹³ Kuyie nyí bè peité onitì peímè kù bè dúò mmufõmmu pǎmmù mmu.

¹⁴ Bè tu wè Tináaṅti weè náa nhonitì ke kǎtení tì borè ke tǎní mesàà nnè timómmanti, kè tì yà o kpeti o cice Kuyie nhò dúò nti wenwe wèè bo omáá.

¹⁵ Isāā do náá nweè kpéi nke tú: Ntenè, n di náá nke tú wèè n tǔnní, ò n kpeñnèmu, ò do yó mbo kè m mu nyí bo.

¹⁶ Weè tì dúò ndemǎu, ke tì dúò mmesàà mmebotí mebotí.

17 M̄ȳiisi weè ti nàké Kuyie nkó ikuó kè Yesu ti t̄oní Kuyie nkó mesàà nnè timóm̄m̄nti.

18 Om̄òu í yà Kuyie, ku Bir̄e dèè bo demáà, ke kù bonè deè te kè ti kù ȳít̄é.

Isāā-Batiisi kó mutóm̄m̄

(W̄enté Matie 3:1-12 nè Mariki 1:1-8 nè Duku 3:1-18)

19 Ntenè Sedisademmu eì kó bekótibè do t̄onní ikuó niùbè nè Defiibe Isāā borè, kè bèe beke Isāā ò tú wè, kòo bè t̄énné t̄i.

20 Ò do í bè s̄onne, ò do bè nàkému mpáí ke d̄ò: M̄í í tú Kirisi.

21 Kè bè d̄ò: A tú we náke? A tú Edii ñweà? Kòò d̄ò: N yí tú Edii. Kè bè d̄ò: A tú Kuyie mpāānāānti náāntò ñweà? Kòò d̄ò: Ɔ̄.

22 De m̄nni kè bè d̄ò: A né tú we? Ti náke kè ti kò nkénáké bèè ti t̄onní.

23 Kè Isāā bè nàké ke d̄ò: Kuyie mpāānāānti náāntò Esaii do náá mm̄i kp̄éi nke tú: Oniti m̄òu kó metammè péú dikp̄áá mieke ke tú: T̄unt̄enè ti Yiè nkó kuce.

24 Bèè do t̄onní bè Isāā borè bè do tú Fadisīēbe mbe.

25 Kè bèe w̄ēte kóò beke ke d̄ò: Kàa í tú Kirisi, a me nyí tú Edii, a me nyí tú Kuyie mpāānāānti náāntò, dè né d̄omme kàa āā bat̄émm̄?

26 Kè Isāā bè t̄énné ke d̄ò: M̄í ndi āā bat̄émm̄ nè menie mme, òm̄òu né bomu di cuokè di mu nyí ȳé wè.

27 Ò n t̄unnímu m me nyí t̄ùke m bo ūt̄émè o neuti kó mutáá.

28 Dem̄òu memme dè do d̄ori Betannii nwe Sudit̄ē kó kukó nyáá Isāā do āā dè bat̄émm̄.

Isāā-Batiisi nàkémè Yesu kp̄éi

29 Kè d̄ē wenté kè Isāā yà Yesu kòò k̄eríní kòò béi nke d̄ò: Ntenè Kuyie mpebii dii d̄èi benit̄ibè kó meyei.

30 N di náá nweè kp̄éi nke ke tú wèè n t̄unní, ò n deun̄emu, ò do yó mbo kè m mu nyí bo.

31 M móm̄muo n do í ò ȳé. N né k̄otení ke āā benit̄ibè bat̄émm̄ nè menie mme kè dè bo yie nkè Isidaȳeribeè ò banté.

32 Kè Isāā béi nho kp̄éi nke d̄ò: N yà Muyaánsààm̄ c̄ut̄éní m̄emme kēnkè ke d̄onnè dikpet̄inónkperi ke c̄órím̄ú o ñnkè.

33 Nh ̄ō í nhò ȳé Kuyie nkùu n t̄onní kè nh āā bat̄émm̄ nè menie, kuù n nàké ke tú kè n yà kè Muyaánsààm̄ c̄ut̄éní wèè ñnkè, weè yóò nhāā bat̄émm̄ nè Muyaánsààm̄.

34 N de nyà ke náá nke tú ò tu Kuyie mBir̄e.

Yesu yumè o tanc̄ùmbè k̄et̄ibè

35 Kè d̄ē wenté, kè Isāā w̄ēt̄ení ò wee borè nè o tanc̄ùmbè bèd̄ébé.

36 Kè Yesu mp̄ēnké kòo ò yà ke d̄ò: Ntenè Kuyie mpebii.

37 Kòo tanc̄ùmbè bed̄é ke ò béi nt̄i, k̄ét̄unne Yesu.

38 Kè Yesu w̄ēte k̄éyà bè ò t̄ummè ké bè beke ke d̄ò: Di wanti ba? Kè bè d̄ò: Okóti, yé a ā d̄è?

39 Kòò d̄ò: Kot̄enni kè di bo yà nh ā d̄è.

Kè bèe k̄ote k̄éyà ò ā d̄è, ké nhò bonè de kó diyìè. Dè do s̄́ ntewebiète puoti m̄enaà ndi kuyuoku.

40 Sim̄ò Pieri nant̄é Āntidee, weè do tú bèè do kèè Isāā béimmè k̄ét̄unne Yesu be kóò m̄òu.

41 Kè Āntidee máánè o kóo kóti Sim̄ò kóò nàké ke d̄ò: Ti yàmu Kirisi, Kuyie nt̄aát̄e wè,

42 kòò niité Yesu borè kè Yesu nhò wùò nkébéi nke dò: A tú Sjmᵃᵃ nwe Sonaasi kó debìre, di mmònni bè bo nda yu ke tú Sefaasi, dèè tu: Ditàri.

Yesu yumè Fidipu nè Natannayēeri

43 Kè dèe wenté kè Yesu nkəri Kadidee kéconè Fidipu kóò nàké ke dò: N tūnne.

44 Fidipu do tú Betisaidaa eì kou nwe, bè peité dè Āntidee nè Piēri.

45 Kè Fidipuu máánè Natannayēeri kóò nàké ke dò: Ti yàmu Məyiisi nè Kuyie mpāānāānti náām̀bè bè nàké wèè kpéi, Yesu Nansareti kou Sosefu kó debìre.

46 Kè Natannayēerii ò beke ke dò: Dèmarè sààrè bo na keyènni Nansareti miēkaà? Kè Fidipuu ò tḗnné ke dò: Kətení keyá.

47 Kè Yesu yà Natannayēeri kòò kèríní kòò béi nke dò: Isidayēeri mómmuᵃ ntú yie, ò í m̀oke siyáábisi.

48 Kè Natannayēeriii ò beke ke dò: A n yíētè de? Kè Yesu dò: N do da yàmu a kari dii m̀onni diteyuu, kè Fidipu mu nyí da yu.

49 Kè Natannayēeri dò: Okóti, a tú Kuyie m̀Bire nde, Isidayēeribe kóo kpààti.

50 Kè Yesu dò: N da nàké m̀èè kpéi nke tú n da yà, a kari dii m̀onni diteyuu, dèè te kàa tá a bo yà dèmarè diērè dèè pēētè diē.

51 M̀ómmuᵃ nwe n di náámmè di bo yà tiwetì kpetémè kè Kuyie ntōrè dèkù ke cuutiní Onitìbire ìnkè.

2

Yesu d̀ò̀ t̀ì diēti ketiti

1 Kè dè m̀m̀oke yewe yētāāti kè mupotúòm̀ù bannii ānnè Kanaa, Kadidee kó kutempē nkè Yesu yᵃ ndè bo.

2 Kè bè m̀únke yú Yesu nè o tancóumbè de kó mupotúòm̀ù banni.

3 Kè menaà ndeè kè Yesu yᵃ ò nàké ke dò: Menaà ñdónté.

4 Kè Yesu ò nàké ke dò: N yᵃ, f̀s̀ò̀ bá n nàké n d̀ò̀ nkè d̀ò̀̀ t̀ì! M̀ m̀onni mu nyí t̀ù̀̀̀ke.

5 Kòo yᵃ nàké betōmbè ke dò: Kòò di nàké t̀ì, di t̀ì d̀ò̀̀ timᵃu.

6 Ke ś nsicee dè bo sikuà, bè maánè si yetárè, Sifube do s̄s uté si menie nkéshúnè bemaáà kébántè Kuyie. Bá t̀è, t̀è do bo mbo dí́tírìbè tekò̀̀tè (100).

7 Kè Yesu nàké betōmbè ke dò: Piēnnè sicèe sii mmenie.

Kè bèe si píe nféi féi.

8 Kòò d̀ò̀̀: Yēnténè di mm̀onni kéduᵃ nwèè ni dibanni kó mutōmmú.

Kè bèe ò duᵃ.

9 Kòo yáákè menie mm̀èè naā mmenaa, nhò í mbanté de kó menaa nyènni dè, kè betōmbè bie me nyé ke yé beè dómè de kó menie.

10 Wèè ni dibanni kòo yú wèè tóu o pokù kóò nàké ke dò: Betòbè s̄s keté kətóti menaa mm̀èè naati m̀emme kè benitibè muᵃ nke deè bè né totí m̀èè í naati mesàà nkè f̀s̀ ndèntènè menatimè!

11 De kó tidietì Yesu d̀ò̀̀ t̀ì Kanaa, Kadidee kó kutempē mmieke, t̀ì t̀ì t̀iketiti, ò d̀ò̀̀ t̀ì, ke benke ò kpeñnimè, kòo tancóumbè d̀ò̀̀ke nhò tá.

12 De kó dif̀nkúò kè Yesu kote Kapennaummu nè o yᵃ nè o neí nè o tancóumbè ke d̀ò̀̀ yewe sàmp̀.

Yesu do bètimè bepótambè Kuyie ncētè miēke

(Wénté Matie 21:12-13 nè Mariki 11:15-17 nè Duku 19:45-46)

13 Sifube kó dibanni bè tu di diyentébanni kè dii t̀ó̀nní kè Yesu kote Sedisadēmmu,

14 kɛyà bɛnìtìbè kè bɛ fiiti inààkɛ nè ipɛ nè sinónkpɛé Kuyie nɔ̀fɛ̀tɛ̀ kó kudànkù miɛkɛ nè bɛdíticeetibè kè bɛ kàri tábùribè také.

15 Kòo dàò kuhũ didáu, kè bɛ bèti bɛmou nè bɛ nààkɛ nè bɛ pɛ kɛ dí bɛdíticeetibè díiti kɛbuó mbe tábùribè,

16 kénáké bè fiiti sinónkpɛé kɛ dà: Túótɛ̀nɛ̀ di tɛ̀ɛ̀ kɛyè, di báá dàò n cice cɛ̀tɛ̀ kupotaá nkpetɛ.

17 Kòo tancòumbèɛ dentɛni tii wàri kɛ tú: N Yìè nKuyie n dómú a cɛ̀tɛ̀ kè dɛ n tuò mmuháá nkɔ̀mɛ.

18 Kè Sifubɛɛ ò beke kɛ dà: Dòò tidietii mati kè tí banté kɛ dò nha màkɛ kuce kɛ bo na kédàò a mɛ̀ ndòò dɛ.

19 Kè Yesu bɛ tɛ̀nɛ̀ kɛ dà: Pɔ̀ntɛ̀nɛ̀ Kuyie nɔ̀fɛ̀tɛ̀ kè n wɛ̀tɛ̀ kè tɛ̀ maá yɛwɛ yɛ̀táati miɛkɛ.

20 Kè Sifubɛ̀ dà: Tínti maá Kuyie nɔ̀fɛ̀tɛ̀ tɛ̀ yɛbie nsipísínàà nè yèkuó kè f́ nné bo tɛ̀ mmaá yɛwɛ yɛ̀táati miɛkɛá?

21 Yesu do náá Kuyie nɔ̀fɛ̀tɛ̀ kpéi nke yɛ̀ nho mómumu nwe.

22 Yesu yànté dii mànni kòo tancòumbèɛ dentɛni ò sòò tii béimmè, kɛyie nKuyie nnáànti tii wàri, nè Yesu nàkè tii.

Yesu yémè tii bo oniti yèmmè miɛkɛ

23 Yesu bo dii mànni Sedisadɛmmu diyentébanii kè bɛnìtìbè péuu yà ò dòòri tii dieti kè nhò tá.

24 Yesu mɛ̀ nyí mbè tá kɛ yé ò yémè bɛ yèmmè bɛmou.

25 Dè do í dò mbèɛ ò nàkè oniti dòmmè, ò do yému nè omáá tii bo oniti yèmmè miɛkɛ.

3

Yesu nàkè tii Nikodɛmmu

1 Oniti mɔ̀u wèè do bo Fadisiɛ̀bɛ kó fɛ̀nafɛ miɛkɛ, kòo yetiri tu Nikodɛmmu, kòò tu Sifubɛ kóò kóti.

2 Kòo kɔ̀tɛ keyènkè makè Yesu borè kébéi nke dà: Okóti, ti yému kɛ dò nKuyie nkuu da tɔ̀nni kàa bo ti nàkè ku náànti, kɛ yé òmɔ̀u báá namè kédàò a mɛ̀ ndòòri tii dieti kè Kuyie nyí ò bonè.

3 Kè Yesu ò nàkè kɛ dà: N yóó da nàkè timómumnti nti, kè bɛ í peité oniti mɛ̀pàmmè ò báá na kɛyà Kuyie nkɔ̀pààtiyuu.

4 Kè Nikodɛmmu dà: Bè bo yíme kɛ̀wɛ̀tɛ̀ kɛ̀peité onitikóti? Ò bo na kɛ̀wɛ̀tɛ̀ kɛ̀ta o yó̀ pɔ̀uti kè bèɛ ò peitáá?

5 Kè Yesu ò tɛ̀nɛ̀ kɛ dà: Timómumnti nti n da nàkémè, kè bɛ í peité oniti nè menie nnè Muyaánsààmù ò báá na kɛ̀ta Kuyie nkɔ̀pààtiyuu miɛkɛ.

6 Oniti peité wè tu oniti nwe kè Muyaánsààmù peité wè tu Muyaánsààmù kou.

7 Dè báá da di n da nàkémè kɛ tú: Di dò mbè di peité mɛ̀pàmmè.

8 Kuyaakò ò nfuuti kù dó kèè bíkè nkè, kàa yo kù nampúmè, a mɛ̀ nyí yé kù itɛ̀ni dɛ̀ yoo kù kòri kè. Muyaánsààmù peité wè o kpɛ̀ɛ̀ mɛ̀ ndò.

9 Kè Nikodɛmmu dà: Dè yóó yíme kédàò?

10 Kè Yesu dà: F́ nwèè tu Isidayɛ̀ribɛ miɛkɛ ikuó wáàbè kóo kóti a í tii yéà?

11 N da náá mmómumu nwe: Ti náá ti yé tii nti nè ti yà tii, di mɛ̀ nyí dó kè tii yie.

12 Kè n di náá kutenkù kpɛti kè di í tá, di bo yíme kɛ̀ntá n di náá ndii mànni kɛ̀f̀nkè kpɛti?

13 Òmɔ̀u í dèkɛ kɛ̀f̀nkè kè dè í tú Onitibire, dɛ̀ɛ̀ cùtɛ̀ni kɛ̀f̀nkè.

14 Mɔyiyisi do cònné mɛ̀è botí fɛmátíwààfɛ dikpráà miɛke, mɛ̀è botí nku bè yóó baakémè Onitìbire kudóú kécónné.

15 De m̀nni bèè ò tá kè bè mmàke mufòmmu mùù bo sáà.

16 Ke yé Kuyie mm̀nke d̀kémè kute nkù, ke dùnni ku Bire dèè bo demáà, kè bèè dè tá bè báá kú, bè mmàke mufòmmu mùù bo sáà.

17 Kuyie nyí dùnni ku Bire kè dè bo bekénè kute nkù, kù dè dùnni kè dè bo kù deetému.

18 Wèè tá Kuyie mBire kù báá ò bekénè, wèè me nyí dè tá kù ò bekénè ke dèèmu, ke yé ò yetemè Kuyie mBire dèè bo demáà.

19 Nte Kuyie mbeénti tú ti: Kuwenniku k̀tenímu kute nkù kè benitìbè d̀ke dibìnni kè dè p̀èté kuwenniku, ke yé be d̀̀rimè tumè meyeime.

20 Wèè d̀̀ri meyei nhò í d́ kuwenniku, ò ò mbo dibìnni miɛke nke, ò d̀̀ri mèè yei nyáà bo feité mèè kprí.

21 Wèè me nd̀̀ri dèè wenni ò ò mbo kuwenniku miɛke nke kè benitìbè bo ya ò d̀̀rimè Kuyie ndó dè.

Yesu nè Isāā-Batiisi

22 Yesu nè ò tancóumbè kè bèe kote Sudee kó kutempè nke d̀ ye we sámpró kòò àà benitìbè batém̀mu.

23 De m̀nni kè benitìbè péu nk̀rini Isāā borè kòò bè àà batém̀mu Enoo, Sadimmu také, ke yé menie ndè sũmè.

24 (De m̀nni kè bè mu nyí kpetínné Isāā.)

25 Sifu m̀u nè Isāā-Batiisi tancóumbè kè bè nnei Isāā àà wèè batém̀mu kprí.

26 Kè bèe kote kénáké Isāā ke d̀: Okóti, nè wè di sòò bo Suditè kó nyáà, a sòò náà nwèè kprí, wèè àà batém̀mu kè benitìbè bem̀u k̀ri o borè.

27 Kè Isāā bè t̀nné ke d̀: Onitì m̀ke dè Kuyie nkuù dè nhò duó.

28 N sòò di ǹkèmu weti weti ke d̀: Míí í tú Kiriisi, Kuyie ntáatè wè, n niiténí ke bo náké o kprí nke.

29 Onitì ò ntóú o pokù kòò népo còmmú ke yo o tammè kè dè ò naati mèè botí, n kperè me ndo.

30 Ò d̀ nkéndéúkúmu kè n kékú.

Keĩnkè kou nè ketenkè kou de kó tináahti

31 Wèè bonni keĩnkè weè baké dem̀u, wèè bo ketenkè kòò tu ketenkè kou, ke náà nketenkè kó tináahti. Wèè bonni keĩnkè weè baké dem̀u.

32 Ke náà nhò kèè tí nè ò yà dè Kuyie mborè, òm̀u me nyí tí yie.

33 Wèè tí yie nhò bantému ke d̀ nKuyie ntú timómmonti k̀ku nku.

34 Kuyie ntōnni wè weè náà nku kpeti ke yé Muyaánsààm̀u ò piékémè ke í m̀ke kum̀nku.

35 Kuyie ndómmu ku Bire, ke dè duó ndem̀u kè dè baké.

36 Wèè tá Kuyie mBire ò m̀kèmu mufòmmu mùù bo sáà, kè wèè í tá Kuyie mBire ò báá m̀u pètè, Kuyie mmieke bo nhò còú.

4

Yesu nè Sammarii kóo nitipòkù

1 Kè Fadisiḗbe keè Yesu m̀̀temè benitìbè kè bè sũnè Isāā k̀be kòò bè àà batém̀mu.

2 Weti weti, Yesu do í ànné òm̀u batém̀mu, ò tancóumbè beè do àà batém̀mu.

3 Yesu kèè dii m̀nni bè náantemè o kprí nkéité Sudee kénk̀ri Kadidee,

4 kè dè ndò nwèè ye Sammarii.

⁵ Kòo tuòke Sammarii kó dihei mari, bè tú di Sisaa, kè di tókénè Sakabu do duò nkùu paku o bire Sosefu.

⁶ Kè Sakabu do keú tèè binte dè bo. Ke sò ndiyiè cònmú yeyo kè Yesu ou kèkaroo tebinte také.

⁷ Kè Sammarii kóo nitipòkù mǎu katení ke bo dó menie, kè Yesu dǎ: M pǎ menie nkè n yǎ.

⁸ (Dè do sǎ nho tancóumbè ta dihei ndi ke bo donté mudii.)

⁹ Kè dèe di dè kóo nitipòkù kòo dǎ: Dè yíme fǎ nSifu kàa m móu menie mí nSammarii kou ke bo yǎ? (Sifube í naatinè Sammarii kǎbe.)

¹⁰ Kè Yesu ò tèǎné ke dǎ: Kàa do nyé Kuyie mpǎā ndè, ke yé wèè da móu menie ke bo yǎ, fǎǎ na nhò mǎo kòo da pǎ menie mmèè duò mmufòmmu.

¹¹ Kòo nitipòkù ò tèǎné ke dǎ: Okóti, a í mǎke dihnǎni kè tebinte cǔmpúrì, a bo yíme kéninte menie?

¹² A yèmmè do nha dèunèmu ti yààri Sakabu wèè do yǎ nde kó tebinte kó menie nnè o bí nè o wǔs ke ku ke tè nti yóunàà?

¹³ Kè Yesu ò tèǎné ke dǎ: Wèè bo yǎ menie mmie sinéyǎi wǎti ke bo ò pǎmmu.

¹⁴ Wèè me mbo yǎ menie nh ò pǎmè sinéyǎi ténke báá ò pǎ, mè bo naá ntebinte kémpǔè nho mièke, koò duò mmufòmmu mùu bo sǎà.

¹⁵ Kòo nitipòkù béi nke dǎ: Okóti m pǎ dè kó menie kè sinéyǎi ténke bá m pǎ kè n wǎteni die mmudúò.

¹⁶ Kè Yesu dǎ: Kǎte ke yúnì a dàu.

¹⁷ Kòo nitipòkù ò tèǎné ke dǎ: N yí mǎke n dàu. Kè Yesu dǎ: A naatimu a me ntúmè a í mǎke a dàu.

¹⁸ A béi mómmuò nwe, ke yé a yenkemè benitidaabè bènùmmù, kàa mè mbo wè yíe nyí tú a dàu.

¹⁹ Kòo nitipòkù béi nke dǎ: Okóti, m bantému, a tú Kuyie mpǎānǎànti náàntò nwe.

²⁰ Tínti Sammarii kǎbe ti yembè ò mbáá nKuyie ndi ntǎri ìnkè nke. Kè díndi Sifube kè di tú Sedisademmu nwe ti dò nké nkù bàámmè.

²¹ Kè Yesu ò tèǎné ke dǎ: Onitipòkù fǎ, a nyé ke tú dè mǎnni kpaanímù kè bè ténke í yó mbáá nKuyie di ntǎri ìnkè nè Sedisademmu.

²² Díndi Sammarii kǎbe di í yé di báá mmù, tínti Sifube ti yému ti báá mmù, ke yé medeetímè bonnímè Sifube borè nde.

²³ Dè mǎnni duunnímù ke tǔkèni, bèè tǔ nKuyie nnè timómmǎnti kè bè bo nkù báá nnè timómmǎnti nè Muyaánsààmù, Kuyie ndó muu bàámmu botí.

²⁴ Kuyie ntú muyaá mmu, bèè kù báá mbè do nké nkù báá nnè timómmǎnti nti, nè Muyaánsààmù.

²⁵ Kòo nitipòkù ò nǎké ke dǎ: N yému ke dò nKirisì Kuyie ntǎatè wè kàriní, ò bo katení dii mǎnni ò bo ti nǎké demǎu.

²⁶ Kè Yesu dǎ: Mí nwèè da náánnè, mǎi ò tú.

²⁷ Dè mǎnni kòo tancóumbè wǎteni, ke nsó mbè náá, kè dèe bè di, bè me nyí ndáátí ke beke onitipòkù wanti mù yoo Yesu ò náánnè mùu kpéí.

²⁸ Kòo nitipòkù yóu o dúu deborè kéwǎte dihei kénáké ke dǎ:

²⁹ Kǎtenní kéyà wèè n nǎké n dàò dèè kó dimàà, Kirisì bo nní ò nwe.

³⁰ Kè benitibèe iténí kékatení Yesu borè.

³¹ Ke nsó kòo tancóumbè ò bàá nke tú: Okóti, a báá dià?

³² Kòo bè nǎké ke dǎ: N kó mudii di í mù yé.

³³ Kòo tancòumbè mbékú betòbè ke tú: Òmòu weè sàà ò duś nkòò dià?

³⁴ Kè Yesu bè nàkè ke dò: N kó mudii tú m bo dàòmè weè n tònñi ò dś dé, kédeè mutòmmù ò n duś mmù.

³⁵ Dindi tú betààbè kpaá bènàà kè tidiiti bi, mi nnè di náámmu ke tú: Wénténè depaa tidiiti bimù ke baa mukšù.

³⁶ Wèè kšù tidiiti ò màkemu o kó tiyeti, ke tíkí tidiiti mufòmmu mùù bo sàà mu kpéí. Wèè buòti nè wèè kšù be wèì dimàà ndi.

³⁷ Kè dè dò mmemme tii náàhti tú yie mbuòti kòo tòu kšù, ti tú timómmonti nti.

³⁸ N di tš nkè di kšù tii diiti dī í ti kùúti, betòbè beè ti kùúti ke di deì.

³⁹ Kè Sammarii kòbe péuu yie nYesu, onitipòkù bè nàkè mèè kpéí nke tú: Ò n nàkému n dàò dèè kó dimàà.

⁴⁰ Kè bèè kateni Yesu borè kóò bántè ke dò wè nkpaá, kòo yie nkénkpaá ke dò yewe yèdèè.

⁴¹ Kè kusükùu keè ò bè nàà nti kèyie nkè nhò tá,

⁴² kénákè onitipòkù ke dò: De í tú a ti nàkè ti, tii te kè ti yie koò tá. Ti mómmòmbè ti kèèmu ò náámmè ke bantè ke dò nhò tu kutenkù kumòu kó Odeetiwè.

*Yesu miékùnnemè onitidièwè bire
(Wénté Duku 7:1-10, 17:5)*

⁴³ Yewe yèdèè kó difònkúò kè Yesu íté kénkòri Kadidee.

⁴⁴ Bá nè ò do me mbéimmè ke dò: Bè šš í ndé Kuyie mpāānāāhti náāhtò mòu o èi mièke.

⁴⁵ Ò tùòkoo dii mōnni Kadidee kè bèè ò couté mesàà, ke yé bè do kòtemè diyentébanni Sedisademmu kèyà ò dàò dè.

⁴⁶ Kè Yesu íté kékòte Kanaa ò do cèète dè menie nkè mèè naá mmēnaà, ke šš nhonitidièwè mòu dè bo ke yènni Kapennaummu, kòo bire mō.

⁴⁷ Kòo keè kè bè tú Yesu iténi Sudee ke tùòkèni Kadidee, kòo kòte kóò bántè ke dò: M bire deè mō nke duúnnè mukšù, ti kò nkàa dè miékùnnè.

⁴⁸ Kè Yesu ò nàkè ke dò: Kè n yí dàò tidièti nè medòòrimè càmmè di šš í ntá!

⁴⁹ Kè weè nitidièwè nhò báa nke tú: Okóti! Tí kò nkè m bire mu nyí kú.

⁵⁰ Kè Yesu ò nàkè ke dò: Kò! Nkàa bire miétemu.

Kòo yie nYesu ò nàkè ti kékété,

⁵¹ kénkūnti, kòo tōmbèè ò co kóò nàkè ke dò: A bire miétemu.

⁵² Kòo bè beke ke dò: Dè dè tšùke šmmōnni? Kè bèè ò nàkè ke dò: Ò weè miétemu tēwebiētè mēmàà mōnni.

⁵³ Kè debire cicee bantè ke dò Yesu weè ò nàkè dii mōnni ndi ke dò: A bire miétemu. Wenwe nè o cīētè kòbe kè bèè yie nkéntá Yesu.

⁵⁴ Yesu do yīé kédòò tii dièti dérīnti ò iténi dii mōnni Sudee ke wētēni Kadidee.

5

Yesu miékùnnemè wèè mō nyebie nsipisitaāti nè yèni

¹ De kó difònkúò kè Sifubee ānnè dibanni mari Sedisademmu kè Yesu kòte.

² Kè dibòri mari bo kè bè di tu Ipe kó dibòri, kè kubinku makù dè bo kè bè kù yu nè ebēdeè ke tú Betsitaa, kè bè kù cèèè tifiiti tīnūmmù.

³ Kè bēmuòmbè péu duś ti mièke, tiyūònti, nè yekpīè nè tihòùti. [Bè do š mbaa menie mbo nampemè mme,

⁴ ke yé Kuyie ntōnni mari do šš cúténimè kénampe menie nkòo muònti wèè niitè ke ta, wèè miéte, bá kòo mō mmùù mōmmù boti.]

⁵ Kòò nìtì mǎu dè bo ke mǎ nke tǔòke yebie nspisítǎātì nè yèni.

⁶ Kè Yesu ò yà kòò duás, kòò banté ò dè bomè kè dè mǎnte, kóò beke ke dǎ: A dǎ kémíetǎá?

⁷ Kòò muǎntii ò tǎnné ke dǎ: Okóti n yí mǎke òmǎu wèè bo n tanné kubinku miéke, kè menie nnapre kè nh àri ke bo ta otǎu weè ǎǎ niité kéta.

⁸ Kè Yesu ò nàké ke dǎ: Íté! Túóté a mièkù kékété.

⁹ Dende bàmbà nkòò miéte kétúóté o mièkù kékété.

Dè do tú teomǎpùtè yìè ndi.

¹⁰ Kè Sifubee ò nàké ke dǎ: Dè cimú a bo ntǎmè a mièkù teomǎpùtè yìè.

¹¹ Kòò bè tǎnné ke dǎ: Wèè m mièkùnne, weè yè n túóté m mièkù kékété.

¹² Kè bèè ò beke ke dǎ: Weninwe wèè me nyè?

¹³ De kóò nìtì me ndo í yé wènwè, difǎnni dii do sǔ kè Yesu taroo di miéke.

¹⁴ De kó difǎnkùò kè Yesu ò yà Kuyie ncfètè miéke kóò nàké ke dǎ: A me mmíetémè a ténke báá dǎò meyei, dedierè yàà bo da tuòkeni.

¹⁵ Kè de kóò nìtì kote kénáké Sifube ke dǎ: Yesu weè m mièkùnne.

¹⁶ De mǎnni kè Sifube nkpannè Yesu wè ò mièkùnne mèè kpéi nteomǎpùtè yìè.

¹⁷ Kè Yesu bè nàké ke dǎ: N cice pǐmmu mutǎmmú sǎá kè m múnke pǐ.

¹⁸ Kè Sifube ndó kóò kùò, dè í tú ò dǎò mèè kpéi ndèè ci teomǎpùtè yìè mǎá, ò yè mmèè kpéi nho cice tú Kuyie nke erinè omǎá Kuyie.

Kuyie nduómme ku Birè muwèrimú

¹⁹ Kè Yesu bè tǎnné ke dǎ: N di náá mmómumu nwe, debire í dǎori dèmarè nè demǎá. Dè wúò nkè de cice dǎori dè, dè de ndǎori. De cice dǎori dè dè múnke de ndǎori.

²⁰ Debire cice dè dǎmu ke dè benkú ò dǎori dèè kó dimǎà demǎu, ke yóò dè benke mutǎmmú diemù, kè dèè mù dǎò kè dè di di.

²¹ Cice Kuyie nduà mmèè botí kè beciríbè yǎnni, mèè botí nku debire duómme mufómumu dè mù dǎnè wè.

²² Cice Kuyie nyi bekunè òmǎu, kù duà nku Birè nde muwèrimú mumǎu, kè dè bo bekénè benitibè.

²³ Kè benitibè bemǎu déúkùnne debire, kéndǎnnè bè déúkunkomè de cice. Wèè í déúkunko debire ò í déúkunko de cice wèè dè tǎnni.

²⁴ Kè Yesu yíe kébèi nke dǎ: N di náá mmómumu nwe, wèè kemmu n náǎnti ke dǎ wèè n tǎnni ò mǎkemmu mufómumu mùò bo sǎá, bè báá ò bekénè. Ò yèmu mukúù mmieke ke ta mufómumu miéke.

²⁵ N di náá timómumnti nti, de mǎnni tǔòke ke dèèmu, kè beciríbè bo keè Kuyie mBire tammè, kè bèè mè kèè kè bè nfòù sǎá.

²⁶ Cice Kuyie mmòke mèè botí mufómumu, mèè botí nku kù duómme ku Birè mufómumu kè dè mù mǎke.

²⁷ Kòò dè duò mmuwèrimú kè dè bo bekénè benitibè ke yé dè túmè Onitibire.

²⁸ Dè báá di di, de mǎnni duunnímu kè beciríbè bo keè Onitibire tammè,

²⁹ kényánté kényenni ifǎti miéke. Bèè dǎori mesàà nkè bèè ta mufómumu miéke, bèè dǎori meyei nkè bèè bè bekénè.

Yesu í wanti benitibè nhò sǎntí

³⁰ N yí yóò na kédǎò timati nè m mǎá, m bekù n cice yè nni mbekù mèmme, kè m beénti weti ke yé n yí wantimè kédǎò n dǎ dè. N dǎori wèè n tǎnni ò dǎ dènde.

³¹ Kè mǐi náá m mǎá kpéi n náǎnti bá ntú timómumnti.

32 Otòu mǎu weè nàà n kpéí, kè n yé ke dò nhò nàà ntí n kpéí ntí tu timóm̄m̄nti.

33 Di tǎmmu benitibè Isāā borè, kòò nàké ò yé tì timóm̄m̄nti ìnkè.

34 N yí dǎ bèe nàké n kpéí, m búi nyIsāā kpéí kè dè bo yie nkè di cootému.

35 Isāā do dǎnnè fitirè nde ke miitè, kè di yie nke yǎnkè sǎmpó o wenniku mieke.

36 M pí mmùu tǎmmú deumu ke pèètè Isāā kǎmu, muu benkú ke dò nKuyie nni ntǎnní.

37 N cice weè n tǎnní ò nàámmu n kpéí. Di í kèè o tammè diyie mari, di me nyí ò yà diyie mari.

38 O náahti í kari di mieke, ke yé di í tǎmè ò tǎnní wè.

39 Di fei ntii wári kè di yèmmè dò ndi bo pétè ti mieke mufòm̄mu mùu bo sǎā, tii me nni ntí tii nàà n kpéí.

40 Di me nyí dǎ kékotení m borè kèpétè mufòm̄mu.

41 N yí wanti benitibè nni nsántí.

42 N di yému, kè di í dǎ Kuyie.

43 N cice weè n tǎnní bá di í n cǎuté, kòò tǎu mǎu kǎtení nè omáà di bo ò cǎuté.

44 Di bo yíme kéntá, díndi bèè wanti ditǎbè kó yesāā, ke í wanti Kuyie nkuu máa di sǎnte.

45 Di yèmmè bá ndo mmú yóó di sei nKuyie mborè, Mǎyiisi di yie nwèe kpèti weè yóó di sei.

46 Kè di mènke do nyiemmu Mǎyiisi kpèti di na nyiemmu n kpèti, ke yé ò nàkémè mú kpéí.

47 Di né í me nyiemme Mǎyiisi wári tì, di bo yíme kényie n kpèti.

6

Yesu duóm̄mè kè pèè sūū

(Wénté Matie 14:13-21 nè Mariki 6:30-44 nè Duku 9:10-17)

1 Kè Yesu sénté Kadidee kó menie mbè tu mè Tiberiyati me kó diyáà.

2 Kè benitibè péu nhò tii mbè yà mèè kpéí kòò miekunko bemuǎmbe

3 kè Yesu deke ditári kénkari nè o tancǎumbè.

4 Ke sǎ nSifube kó dibanni bè tu di diyentébbanni kè di duunni.

5 Kè Yesu yà ditǎnni kè di kǎriní o borè kòo beke Fidipu ke dǎ: Ti bo donté de muu kè ditǎnni dii ndi?

6 O do yému ò yóó dǎmè ke né beke Fidipu ke bo yà ò bo ténne tii.

7 Kè Fidipu ò ténne ke dǎ: Bá kè ti dontènè dibenni tǎmmú díttí pèèbè, dè bá nsǎnnè bá wè ò bo pétémè tewétitè.

8 Kè Yesu tancǎumbè kóò mǎu Antidee, Simǎo Pieri nantèe ò nàké ke dǎ:

9 Deǎpǎmbire marè mǎke die mpèèbè benúmmù nè siyíi sidési, dende né bo dǎ ba kunitisúku kuu?

10 Kè Yesu dǎ: Duónnè kè bèe kari.

Ke sǎ ntímúti dè bo kè bèe karoo ti ìnkè, bè do bo mbo sikǎupísìnúmmù (5000).

11 Kè Yesu cǎuté pèèbè késante Kuyie nkè bè totí nè siyíi bè dǎ mèè botí.

12 Bè di dii mǎnni kénsǎnnè kè Yesu nàké o tancǎumbè ke dǎ: Tíinnè yewétiyè yèè kpaá, kè dimari báá feti.

13 Kè bèe yè tíi nkè yèe píe yemóm̄m̄yákè tepíitè nè yèdèè.

14 Kè bèe yà Yesu dǎò dè ke dǎ: Onití yie mmènke tú Kuyie mpǎānǎahti náahtò nwe, kú yè nwèè kǎriní.

15 Kè Yesu nsó mbè dó kóò pī ntikpàti nè muwērímú, kéwēte kédeke ditāri o mǎá borè.

Yesu kètémè menie nyīnkè

(Wēté Matie 14:22-33 nè Mariki 6:45-52)

16 Kuyuoku mǎnni kòo tancòumbèe kòte menie mborè,

17 kédeke kudabekù kénsenti Kapennaummu bíékè, ke sǎ ndè biìte kè Yesu mu nyí wētēni be borè.

18 Kè kuyaakperikù makùu íté kénfuuti ke íinko yenéfinfirè.

19 Dè do bo nsó mbè tùòke cidòméfiribè bènùmmù yoo bèkuò, kèyà Yesu kòò kéroo menie nyīnkè ke bè tǎóntoo kè kufōwǎá mbè pī.

20 Kè Yesu bè nàkè ke dò: Mí nwe! Kufōwǎá mbáá di pī.

21 Kè bè ndó kóò tùòténè kudabekù kèyà bè pánke tùòkemè bè kàri kè.

Bèè do wanti Yesu pèè kpéi

22 Kè dèe wenté kè bèè kpaá menie nyáá bè wee íté dè, kè bèe dentēni kudabekù wee dè bomè kumáá ndi, kè Yesu tancòumbèe kù ta kéíté bá ò í nēi.

23 Dè mǎnni kè tidabēti mati bonni Tiberiyati kētuakeni Yesu wee sǎnte dè Kuyie mpèè kpéi kè bèe dè càákè.

24 Benitibè banté dii mǎnni ke dò nYesu nè o tancòumbèe bè í dè kpaá kèta de kó tidabēti kékòte Kapennaummu o wammù.

Yesu weè tu mudii mùu duò mmufòmму

25 Bè yà dii mǎnni Yesu kóo beke ke dò: Okóti, a tùòkeni die òmmǎnni?

26 Kè Yesu bè tēñné ke dò: N di náá mómumu nwe, di n wanti ke naati ke yé di wee càákémè pèèbè kénsannè, dè í tú di yà mèè kpéi n dǎari dè.

27 Di bá mpī mmutǎmmú mudii mùu yóó cake mu kpéi, mpīnnè mùu í yóó cake mu kpéi, mùu yóó di duò mmufòmму mùu bo sǎá. Onitibire dǎ kè mu ndi duò nke yé o cice Kuyie nhò cànnemè kò duò mmuwērímú.

28 Kè bèè ò beke ke dò: Ti dò nkédǎò ba ke pī nKuyie ntǎmmú?

29 Kè Yesu bè tēñné ke dò: Kuyie nkó mutǎmmú tú di bo ntámè kù tǎnni wè.

30 Kè bèè ò beke ke dò: A bo na kédǎò ònti dieti kè ti yà ke né ntá, a bo na kédǎò òmmu tǎmmú!

31 Ti yembè do dimu mǎnni dikpáa mieke, kéndonnè ti wārimè ke tú: Kù bè duò nkeīnkè kó mudii kè bè di.

32 Kè Yesu bè tēñné ke dò: N di náá mmómumu nwe, dè í tú Mǎyiisi weè di duò keīnkè kó mudii, n cice weè di duò keīnkè kó mudii mómumu.

33 Kuyie nduò mùu dii tú wèè cùtēni keīnkè ke duò mmufòmму kutenkù.

34 Dè mǎnni ke be dò: Okóti, níti duò nde kó mudii sǎá.

35 Kè Yesu bè nàkè ke dò: Míi tú mudii mùu duò mmufòmму, wèè kǎtení m borè dikònni ténke báá ò pī, wèè n tá sinéyēi ténke báá ò pī.

36 M mè nti ndi nàkè: Di n yǎmu, di me nyí tá.

37 N cice n duò mbè bémou bè kòrinímu m borè, m me nyí yóó yete òmòu!

38 Ke yé n cùtēnimè keīnkè ke bo dǎò wèè n tǎnni ò dómè mme, dè í tú m mómumu n dómè.

39 Wèè n tǎnni ò í dǎ n fétinne ò n duò mbè kóò mǎu, ò dǎ n duò nkè bèe yántému diyie sǎnni iyè.

40 N cice dǎ bèè kó dimàà yà debire ke dè tá bè mmàkemu mufòmму mùu bo sǎá, kè dèe duò nkè bèe yánté diyie sǎnni iyè.

41 Kè dèe yonke Sifube Yesu yī mèè kpéi nhò tú mudii mùù cùténí keĩnkè.

42 Kè bè dò: Sosefu kó debire nde, kè ti yé o cice nè o yò, ò bo yīme kénà ke dò o cùténí keĩnkè.

43 Kè Yesu dò: Bá nhũntínè dimáà.

44 N cice wèè n tǝnní, kòò í yũšnní òmòù, ò báá na kékøtení m borè, kè n duò nkòo yánté diyie sɔnni yie.

45 Kuyie mpããnaãnti náãmbè páte mieke ti wãri ke tú Kuyie mbo bè duò nyitié. Wèè kèè Cice tié nke ì yie nweè kòriní m borè.

46 Dè í tú n yé nhòmòù yà Cice Kuyie, wèè ìténí Cice Kuyie mborè wèè kù yà.

47 N di náá mmómumu nwe, wèè n tá ò màkemu mufòmumu mùù bo sáà.

48 Míi tú mudii mùù duò mmufòmumu.

49 Di yembè do dimu mánni dikpáá mieke nè memme ke ku.

50 Mudii mùù cùténí keĩnkè muù tú muu, wèè mù di ò báá kú.

51 Míi tú mudii mùù cùténí keĩnkè ke duò mmufòmumu. Kè wèè di de kó mudii ò yó nfòumu sáà. N yóó pã mùù dii tú n kònti, n yóó mu mpã kè dèe yie nkè benitibè nfòu.

52 Ò béi mmemme, kè Sifube ñnei bemáà mediè nke tú: Ò bo yīme ke ti duò nho kònti kè ti cááké.

53 Kè Yesu bè nàké ke dò: N di náá mmómumu nwe, kè di í càáké Onitibire kònti ke yà de yīi ndi bá mmøke mufòmumu.

54 Wèè càà n kònti ke yò n yīi wèè màke mufòmumu mùù bo sáà, kè n yóó duò nkòo yánté diyie sɔnni yie.

55 Ke yé n kònti tii tímè mudii mómumu, kè n yīi ntú menie mmómumu.

56 Wèè càà n kònti ke yò n yīi wèè n taunè, kè nh ò taunè.

57 N cice wèè n tǝnní ò fòumu sáà, ke te kè n fòu. Mèè botí nku wèè càà n kònti m bo ntemè kòò nfòu.

58 Míi tú mudii mùù cùténí keĩnkè, mù í wéíne di yembè do di mù kékú. Wèè bo di de kó mudii ò bo nfòu sáà.

59 Kapennaumu kó kutíntouku mieke nke Yesu do nàkémè de kó tináãnti.

Yesu tancòumbè mabè do ò yetemè

60 Bè kèè dii mǝnni Yesu béimmè de kó tináãnti kòo tancòumbè sũkùbè dò: De kó tináãnti yóumu, we mbo na kè ti yie.

61 Kè Yesu banté ti kòkénemè ò tancòumbè, kè bè beke ke dò: Tì di kòkénemáà?

62 Dè né bo ndi dòmmè di bo yà dii mǝnni kè Onitibire deèti ò do bo kè nè dimǝnni?

63 Muyaánsààmù muù duò mmufòmumu, tikònti í dǝari dèmare, tináãnti n di nàké ti tú Muyaánsààmù mmu ke fòu.

64 Bè mabè di mieke me nyí ti tá. Yesu do yému nè dimǝnni bèè í ò tá, nè wèè yóó ò fité.

65 Kè Yesu yíe kébéi nke dò: Dèè kpéi nte kè n di nàké ke tú òmòù í yóó na kékøtení m borè kè n Cice í ò yũšnní.

66 De mǝnni kòo tancòumbè besũkùbèè ò yóu bá bè ténke í nhò neíne.

67 Kè Yesu beke o tancòumbè tepíítè nè bedé ke dò: Díndi í dó kéitáà?

68 Kè Simò Pierii ò ténhé ke dò: N Yiè nkè ti da yóu ti bo kote we mborè? Fšš màke tináãnti tii duò mmufòmumu mùù bo sáà.

69 Ti támu ke banté ke dò nha tú wèè kpa meyei, Kuyie ntǝnní wè.

70 Kè Yesu bè nàké ke dò: Míi di tããté dimòu tepíítè nè bèdébè, nè memme di miéke kòò mòu tu dibòò.

71 Ò do náá Sudaasi Simòò Isikadiyoti kó debire kpéi nke, o tancòumbè tepíítè nè bèdébè kòò mòu wèè yóó ò fité.

7

Yesu nei do íyie nho kpeti

1 De kó difòhókúò kè Yesu ñceh̄ti Kadidee kó kutempè mmieke, ò í nyie nke kòte Sudee, ke yé Sifube do wantimè ke bo ò kùà.

2 Ke s̄s̄ nSifube kó dibanni bè tú di titouti kperi di t̄ònní.

3 Kòò neí ò nàké ke dò: Kòte Sudee kàa tancòumbè múnkee yà a d̄òri dè.

4 Wèè d̄ó bèè ò ȳf̄t̄é ò ò̄s̄ í nd̄òri d̄em̄arè dis̄rì, benke a d̄òrìmè kè bè da yà.

5 (Yesu neí múnke do í ò tá.)

6 Kè Yesu bè nàké ke dò: M m̄ònni mu nyí t̄ùðke, d̄índi borè yem̄òrè yem̄ou tú yes̄àaȳe nȳe.

7 Kutenkù kòbe báá na ké ndi níí, bè nímmu mí, ke yé m bè nàámmè ke tú be d̄òrìmè í wenni.

8 Kòte nè dibanni, mí m mu nyí k̄ori, m m̄ònni mu nyí t̄ùðke.

9 Ò bè nàké memme kédeè kénkp̄aá Kadidee.

Yesu do tièmmè Kuyie nc̄f̄t̄è miéke

10 Kòò neíi kòte dibanni kòò múnkee kòte, ò me nyí nyie nkénfeí.

11 Kè Sifube nhò waà ndibanni miéke ke tú: Yé ò borè?

12 Kè bè ñneí ò kpéi nkè bèmabè tu onitis̄àawè nwe, kè betòbè tu ò sounte benitibè mbe.

13 Bá òmòu í nnáá nho kpéi kè dè feí, ke yé bè do demè Sifube kó bekótibè.

14 Kè dibanni kó yewee toté ye cuokè, kè Yesu ta Kuyie nc̄f̄t̄è kénduò nyitié mbenitibè.

15 Kè dèè di Sifube kè bè mbékú bemáà ke tú: Ò ȳime ke yé Kuyie nnáah̄ti mie mbotí ò me nyí t̄i bebíí?

16 Kè Yesu bè t̄èñné ke dò: N di náá nti í tú n kpeti, wèè n t̄ònní wèè t̄i te.

17 Wèè d̄ó kédòò Kuyie ndó dè, ò yóó bant̄ému kénsà kè n náá nti tú Kuyie nkpeti yoo m m̄ómmu n kpeti.

18 Wèè náá nhomáà kpeti ò wanti o kó dis̄anni ndi, kè wèè waà nwèè ò t̄ònní o kó dis̄anni ò í náá nt̄imati t̄i tu siyááb̄isi.

19 M̄oyiisi di nàkému Kuyie ntannò, di kóo mòu me nyí yè t̄u, dè ȳime kè di d̄ó kè n kuò?

20 Kè dit̄ñnni ò t̄èñné ke dò: Dibòò dii da ta, we ndó ke da kuò?

21 Kè Yesu bè nàké ke dò: M p̄i mm̄ut̄ómmú m̄umáà ndi kè dè di di.

22 M̄oyiisi wèè duó muc̄ámmú kó ikuó, dè me nyí tú wèè keté muc̄ámmú, mù bonèni di yembè borè nde, nè memme kè di yie nke ò̄s̄ c̄anté onit̄i bá teomp̄ùtè yie.

23 Kè di yie m̄M̄oyiisi d̄óu ndiì nùu ke ò̄s̄ c̄anté debire bá teomp̄ùtè yie, ba nkpeí nné te kè di miéke m p̄ei m miék̄unne mèè kpéi nhonit̄i teomp̄ùtè yie?

24 Di báá mbekùnè mebatimè, dí mbekù ke t̄u nt̄imómm̄anti.

25 Kè Sedisademmu kòbe mabè nnáá nke tú: Dè í d̄ò mbè wanti wèè niti nwe ke bo ò kùà?

26 Nte we ke náá mbá ò í s̄ori kè bè ò wúónko. Bekótibè sàà bo mbant̄ému ke do nhò tú Kiris̄àà?

²⁷ Ti yému oniti yie nyènni dè. Kirisi bo tuakeni dii mōnni òmòu í yó nyé ò bonni dè.

²⁸ Kè Yesu ntiè mbenitibè Kuyie nçètè mieke kèpīèké ke dō: Di yē ndi yé ñ yènni dàà? N yí kōtení nē m máà, wèè n tōnni ò tu timóm̄m̄onti yie nwe, di me nyí ò yé.

²⁹ Mí nh ò yému ke yé m bonimè weè borè kè weè n tōnni.

³⁰ De mōnni kè bè ndó kóò pí, òmòu me nyí nhò kàáké, ke yé o mōnni mu ndo í tūòkemè.

³¹ Kè kusūkūu yie nho kpeti kēnnáa ke tú: Kirisi bo tuakeni kédōò dèmarè kè dèe pēēté oniti yie nkperaà?

Bè tōmmè tihāp̄ònti kè ti bo pí nYesu

³² Kè Fadisīēbe keè bè ūntí ūntimè o kpéí, ke náké Kuyie nçètè kó benitibè, kè bèe dake kētō ntihāp̄ònti kè ti bo ò pí.

³³ Kè Yesu bè nàké ke dō: N yó nkpaà ke di bonèmu kè dèe yíe sám̄p̄ò kè n kò nwèe n tōnni o borè.

³⁴ De mōnni kè di n wammú kém̄ónté, ke yé di í yóó namè kékote m borè.

³⁵ Kè Sifube mbékú bēmaà ke tú: Ò yóó kote ke, kè ti né báá ò yà? Ò sàà yóó kote kēntiè Sifube bèè ciéte bèmbè ke bo Kerekièbe ciéà?

³⁶ Ò me mbéi tii náahti ke tú: Ti bo ò wammú ke báá ò yà, ke báá na kékote o borè, ti tú ba?

Menie mēè duò mmufòm̄mu

³⁷ Dibanni denni dii yie kè benitibè nsū kè Yesu cómmú dit̄nni cuokè kèpīèké ke dō: Kè sinéyēí bo wè, wèe kōtení m borè kényà!

³⁸ Wèè yie n kpeti, menie mmèè duò mmufòm̄mu mè bo mpūò nho mieke kéndōnnè ti wārimè.

³⁹ Yesu do náà Muyaansààmù kpéí nke, bèè ò tá bè yóó pété mù. Muyaansààmù mu ndo í kōtení ke yé Yesu mu ndo í dèkemè kēf̄nkè.

Bè nēnnimè Yesu kpéí nkétoṭé yēf̄rè

⁴⁰ Kè benitibè keè de kó tináahti ke dō: We nniti mēnke tú Kuyie mpāānaahti náahtò nwe.

⁴¹ Kè bēmbè ntu Kirisi nwe, kè betòbè tu: Kadidee nwe Kirisi dò nkéyènnimèà?

⁴² Ti í wāri ke tú Kirisi dò nkéyènni Dafiti kó kufuku mieke nke kè bèè ò pēitè Betideemmu Dafiti kó diheià?

⁴³ Mēmmē kè dit̄nni toté Yesu kpéí.

⁴⁴ Kè bēmbè ndó kóò pí, òmòu me nyí nhò kàáké.

Bè tōmmè tihāp̄ònti kè ti bo pí nYesu

⁴⁵ Kè tihāp̄ònti wētōo ikuó niùbè nē Fadisīēbe borè, kè bèè bè beke ke dō: Dè yīme kè di í ò pīr̄n̄i.

⁴⁶ Kè tihāp̄ònti bè tēñné ke dō: Ti mu nyí yà wèè náahti dōnnè oniti yie nkpeti.

⁴⁷ Kè Fadisīēbe bè beke ke dō: Di múnke yie nkè bè di soutémaà?

⁴⁸ Di yà kè ti kó bekótibè kóò mōu yoo Fadisīē mōu kòò yie nho kpetàà?

⁴⁹ Bèè yie nho kpeti bè í yé Mōyiisi kó ikuó, bè tu Kuyie nçōò bèmbè.

⁵⁰ Ke s̄s̄ Nikodemmu Fadisīēbe kóò mōu wèè do kōte keyènkè makè kényà Yesu kòò dè bo kēbēí nke dō:

51 Ti kó ikuó yē nti níí bekénèmu onìtì kòò náké o kpɛti, kè ti bantè ò cààrè mù ké né na kòò kùò.

52 Kè bèè ò tēñné ké dò: A múnke tú Kadidee kou nwea? Wénté mɛsàà nKuyie nnáàntì kàa bo yà Kuyie mpāānāāntì náāntò mǎu mu nyí yēnnímè Kadidee. [

53 Mɛm̀m̀è kè bèè cíété kékũũ mbɛ cɛ́í.

8

Bè pī nwèè nitipòkù kòò duónè onitidòu

1 Kè Yesu deke Odifìè tārì,

2 ké pike wēte Kuyie nc̄ɛ̀t̄è, kè benitibèe tíí nkòò nkari ké be tiè.

3 Kè ikuó wāābè nè Fadisīēbeɛ taní onitipòkù mǎu kòò còānè dit̄f̄nni cuokè,

4 kénáké Yesu ké dò: Okótì, ti s̄s̄ nhonitipòkù yìè nduónè onitidòu mǎu nwe kè ti ò pī.

5 Mǎyīisi kó ikuó yē nti níí bústí wèè dǎò mɛ kòò botí yɛ́t̄árè nye kékùò. A yèmmè dǎmmè?

6 Bè do náá mɛm̀m̀m̀e kòò díint̄em̄u ké wanti bè bo ò sei nt̄ií Ìnkè. Kè Yesu s̄inné kénwāũ ketenkè nè o nómbii.

7 Kè bè baa nsóké kòò bèkú, kòò ìnní o yuu kébéi nke dò: Di mieke wèè í dǎò mɛyèi nnè ò bomè, wèè keté kòò bātè dit̄árì.

8 Kéwēte késinné kénwāũ ketenkè.

9 Bè kèè dii mǎnni de kó tináāntì kényiiti bema bema, kékɛtɛnè bekótibè ké yàa dentenè bebémbè, ké yóu Yesu nè onitipòkù deborè.

10 Kè Yesu ìnní o yuu kébeké onitipòkù ké dò: Yé bèè da p̄r̄ínní? Òmǎu ténke í dǎo kè da kuǎà?

11 Kòò ò tēñné ké dò: Ǿ ò n Yiè! Kè Yesu ò náké ké dò: M múnke í dǎo ké da kuǎ, kote, ké ténke né báá dǎò mɛyèi.]

Yesu wèè tú kuwenniku

12 Kè Yesu wēte kébéinnè dit̄f̄nni ké dò: M̄ií tú kutenkù kó kuwenniku, wèè n t̄u nhò bá nkérì dibiiñni, de kó kuwenniku ò kòrinè mufòm̄mu borè ndɛ.

13 Kè Fadisīēbeɛ ò náké ké dò: A náá nhamáá kpéi nke, a náāntì í tú timóm̄m̄nti.

14 Kè Yesu bè náké ké dò: N náá m mǎá kpéi nke, kè ti tu timóm̄m̄nti, ké yé n yém̄em̄u m boni dè nè n k̄ari kè, díndi mɛ nyí yé m boni dè nè n k̄ari kè.

15 Díndi bekù di nuò nwùò ndèndɛ, mí m̄m̄e nyí bekùnè òmǎu.

16 Kè dè t̄uàkɛnì ké dò m beké, m bekénè timóm̄m̄nti, ké yé n yí bomè m mǎá, n cice wèè n t̄ōnní ò m bonèmu.

17 Di kó ikuó mieke tì wārimu ké tú: Benitibè bèdébè yà tì ké béi nt̄ií ò nt̄u timóm̄m̄nti!

18 N náámmu m mǎá kpéi, nkè n cice wèè n t̄ōnní kòò náà n kpéi.

19 Kè bèè beke Yesu ké dò: A cice bore? Kòò bè tēñné ké dò: Di í n yé, di mɛ nyí yé n cice, kè di do n yé di na nyém̄u n cice.

20 Yesu do bo Kuyie nc̄ɛ̀t̄è mieke nke, bè āā dè idíítì ké náá ndɛ kó tináāntì, òmǎu mɛ nyí nhò p̄i nke yé o mǎnni mu ndo í t̄uàkɛmè.

Yesu nákèmè ké tú ò kũnti o cice bo kè

21 Kè Yesu yíé ké bè náké ké dò: N yitimu kè di bo n wammú ké kú di yei mmieke. Di báá na kékate n k̄ari kè.

22 Kè Sifube nnáá mbemáá ké tú: Ò sàà yóò kuǎ omáá ndaà? Ba nnè tú ti báá na kékote ò k̄ari kè.

23 Kè Yesu bè nàké ke dò: Di tú ketenkè kòbe mbe, kè n tu keɪnkè kou, di tú ku ntenkù kòbe mbe, mí mme nyí tú kute nkù kou.

24 De è kpéi nte kè n di nàké ke tú di yóó kú di yei mmieke, ke nsà kè di í yie nke dò n tú n tú wè, di yóó kú di yei mmieke nke.

25 Kè bèe beke Yesu ke dò: A tú we? Kòo bè tɛ̀ɛ́né ke dò: N di nàkému n tú wè nè òmònni.

26 M məkemu tináaanti péu n na nnàké tí di kpéi nnè m bo di bekénè tí, n cice wèè né n tɔ̀nní ò tu tímómmonti yiè nwe, n kèè tí o borè, n ti nnáa nkutenkù.

27 Bá bè í mbanté ke dò nhò bè nàa nho cice kpéi nke.

28 De mònni kè Yesu bè nàké ke dò: Di bo dee ndii mònni Onitibire kudapáati ínkè di bo banté n tú wè, kébanté ke dò n yí náa ntímati nè m máa, n náa n cice m benke tinti.

29 Wèè n tɔ̀nní wè m bonèmu wè í n yóu m máa, ke yé n dɔ̀orimè ò dómè mme sáa.

30 Yesu nàké dii mònni memme kè benitibè péuu yie nké nhò tá.

A bo yèmè tidaati mieke

31 Kè Yesu nàké Sifube bèè do ò tá ke dò: Kè di yie n náaanti, ndɔ̀orinè tí yemmè, di bo ntú n tancòumbè mómmòmbe.

32 Di bo yíètè tímómmonti, kè tí di denne tidaati mieke.

33 Kè bèè ò tɛ̀ɛ́né ke dò: Ti tú Abarahammu yaábí nyi, ti í naa nhòmòu kó tidaati diyie mari, a báa na ke dò ti bo yè tidaati mieke.

34 Kè Yesu bè tɛ̀ɛ́né ke dò: N di náa mmómmu nwe, wèè dòori meyei nhò tú meyei nkó kudaakù nku.

35 Kudaakù sáa í nhà ke bo ku yiè nɔ̀ɛ̀tè sáa, tɛ̀ɛ̀tè bire de è ò mbo sáa.

36 Kè n di denne tidaati mieke di mènke yemu ti mieke.

37 N yému di tumè Abarahammu kó iyaábí, ke né dó ké n kuò, di í yie mmèè kpéi n náaanti.

38 Mí n di náa n cice m benke tinti, kè di dɔ̀ori di kóò cice di nàké tí.

39 Kè bè dò: Ti cice tú Abarahammu nwe. Kè Yesu dò: Kè di mènke do ntú Abarahammu yaábí nyí di na mpímmu ò do pímmuò tómmú.

40 N di nàké tímómmonti ntí n kèè tí Kuyie mborè kè di dó ké n kuò, Abarahammu í dòò me kóò botí.

41 Di pí ndi cice kó mutómmú mmu. Kè bè dò tí í tú ipocémbí, ti cice bo omáa ndi, wèè tu Kuyie.

42 Kè Yesu dò: Kè Kuyie nkuò do ntú di cice, di na nni ndómu, ke yé nè ku tí bomè, kè kuò n tɔ̀nní, n yí kòtení nè m máa.

43 Ba nte kè di í banní n náaanti? Di to kpènni mèè kpéi nke.

44 Di cice tú dibòò ndi, kè di dó kédòò di cice dibòò dómè. Dibòò tu okòùti nwe nè di bomè, di sáa í nna kénáké tímómmonti, di náaanti tímòu sáa ntú siyáabisí nsi, ke yé di tumè siyáabisí yiè nwe, siyáabisí cice.

45 Mí n náa ntímómmonti ntí, de è te kè di í yie n kpeti.

46 Di mieke we mbo benke n dòò mèè yei? N náa ntímómmonti ntí, de yíme kè di í dó kéyie n kpeti.

47 Wèè tu Kuyie nkou wèè kemmu ku náaanti. Díndi me nyí tú Kuyie nkòbe, de è te kè di í kemmu n náaanti.

Yesu nè Abarahammu we nkóti?

48 Kè Sifube è nàké ke dò: Ti naatimu ti yímè a tú Sammarii èi kou, kè dibòò da ta.

49 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Dibòò mari í n ta, n déúkùnkò n cice yè̀tìrì ndi, d́ndi me nyí d́ó kè n déúkùnnè.

50 N yí wanti disànni, Kuyie nkuù d́ó n sànni kè kuù bekù.

51 N di náá mmómmuo nwe, wèè yie n náànti ò báá kú.

52 Kè Sifubee ò nàkè ke dò: Di mmònni ti bantému weti weti ke do ndibòò da ta. Abarahammu kumu kè Kuyie mpāānāānti náāmbè ku, kè f́ò ntú wèè yie nha tié nhò báá kúá?

53 F́òò de u ke pḗtḗ Abarahammu wèè kú nè Kuyie mpāānāānti náāmbè bèè kúá? A yèmmè do nha tú we?

54 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Kè n sánti m máá n sànni bo ndò ndetetirè. N cice weè n sánti, wenwe di yḗ nwèè tú di kó Kuyie.

55 Di í ò yé́, mí mme nhò yé́mu, kè n yí n yí ò yé́ n tú siyáàbisí yiè nwe ke di dònnè, m me nhò yé́mu, ke yíé nho náānti.

56 Dè do naatimu di cice Abarahammu n kàriní mèè kpéí, kòo n yà kè diwèi ò pī.

57 Kè Sifubee ò beke ke dò: A bie mmu nyí tùòke sipìsìnùmmú kàa yḗ nha yà Abarahamāá?

58 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: N yó mbo kè bè mu nyí peité Abarahammu.

59 De m̀nni kè bèè tóuté yetárè ke bo ò bùótí, kòò m̀ntóo Kuyie ncī́tḗ mieke, kòò yè.

9

Wèè do tú kuyū̀̀nkù nè bè ò peitémè

1 Kè Yesu m̀pḗnké ḱyá onìti m̀òu, kòò tú kuyū̀̀nkù nè bè ò peitémè.

2 Kòo tancòumbèè ò beke ke dò: Okóti, ba nte kòò tu kuyū̀̀nkù nè bè ò peitémè? O kó meyei mmeè te yáá o yembè kṓme?

3 Kè Yesu bè tḗnné ke dò: Dè í tú o kó meyei mmeè te yoo o yembè kṓme, ò yḗ kè Kuyie nkuù bo benke ku wḗrímú o ìnkè.

4 Ti dò nképi wèè n tṓnni o tṓmmú mmu kè diyie kpaá, dè yóó biitemu bá òmòu tḗnke báá na kḗpi mmutṓmmú.

5 M bo kutenkù mieke ke tú kutenkù kó kuwenniku nku.

6 Ò béi mmemme kédèè kḗf́iuté ketenkè, kédòò titáti kḗwaare kuyū̀̀nkù nuò,

7 kè kú nàkè ke dò: Kòte Sidowee kó kubinku ḱyuuuté (diyè̀̀tiri dìi tu Sidowee dì benkú ke tú: Bè tṓ nwe.)

Kè kùu kòte ḱyuuuté, kénwḗtiní ke wúó mpáí.

8 O cḗpetitòbè nè bèè do ò yḗ kòò múóte kè bèè dò: Dè í dò nwèè do kari wènwè ke m̀óáá?

9 Kè bèmabè ntú weñwe.

Kè betòbè tu weè òke, bè dòmmu.

Kè wenwe tú: Mí nwe m mómumu.

10 Kè bèè ò beke ke dò: A yīme ke wḗnté?

11 Kòo bè tḗnné ke dò: Onìti bè tu wè Yesu weè d̀òò titáti ke waare n nuò, ke yḗ ñ kòte Sidowee kó kubinku ḱyuuuté. Kè n kòte ke yuuuté ke wḗnté.

12 Kè bèè ò beke ke dò: De kóo niti bore? Kòò d̀ò: N yí yé́ ò bore.

Fadisḗbe bèkúme kuyū̀̀nkù wèè ku wéi

13 Kè bèè kòtenè onìti wèè do tú kuyū̀̀nkù ke wḗnté Fadisḗbe borè.

14 Teom̀putè yiè do ndi Yesu d̀òò mè titáti kḗwaare o nuò kòò wéi.

15 Kè Fadisīēbēe ò beke ò yīmè ke wènté? Kòò dà: Ò waare titáti nti n nuò, kè n yuuté ke wènté.

16 Kè Fadisīēbe mabè dà: De kóo niti í tú Kuyie nkou ke yé ò í tūmmè teonipùtè kó ikú.

Kè betòbè dà: Wèè màke meyei nho báa na kédòò yìè mmè ndòò tii dieti.

Memme kè metotimèe ànné be cuokè.

17 Kè Fadisīēbēe yíè kébeke oniti ò wéi nwè ke dà: A yèmmè dò nhò tú we? Ke yé ò wéimmè fí nwe. Kòò bè tènné ke dà: Ò tú Kuyie mpāānāānti náāntò nwe.

18 Nè memme Sifube í nyie nhò do tùmè kuyūñkù ke wènté kè deè nte kè bèè yúni o yembè,

19 Kè bè beke ke dà: Di bire nde di yē ndeé tú kuyūñkù nè dè peitémà? Dè nè wūñkémè kòò wènté?

20 Kòò yembè dà: Ti bire nde kòò tu kuyūñkù nè ò peitémè.

21 Ti me nyí yé dè yīmè kòò wènté, yoo wèè ò wéi, bekénè we o mómmuò, ò kòtému ke bo na ké di ténné.

22 O yembè do dé Sifube mbe kénnaá mmemme, ke yé Sifube do tùmè kè wèè yie nYesu tùmè Kirisi Kuyie ntāāté wè, bèè ò bèti kutíintouku mieke.

23 Kè deè nte kòò cīètè kòbe dà: Ò kòtému, bekenè we o mómmuò.

24 Kè Fadisīēbēe wēte kényúni oniti wèè do tú kuyūñkù ke wènté ke dà: Náké timómmānti Kuyie nyìkè, tínti yé ke dò nhoniti yie ntú meyei nyiè nwe.

25 Kòò bè tènné ke dà: Kòò tu meyei nyiè nyoo ò í ò tu, n yí yé, n yé timati máa ndi: Nh ̄ ntú kuyūñkù nku, di mmōnni ke wúó.

26 Kè bèè ò beke ke dà: Ò da dōò ba? Ò da wéi nhōmmè boti?

27 Kòò bè tènné ke dà: N ti ndi nákému, di me nyí dō kényie, dè yīme kè di dō n wēte kébéi? Yáa di múnke dō kénnaá nho tancóumbè mbe?

28 Kè bèè nhò sáa nke tú: Fōò tu de kóo niti kóo tancóuntì, tínti tú Mōyiisi kòbe mbe.

29 Ti yému Kuyie ndo náānēmè Mōyiisi, ti me nyí yé yìè nyènni kèè bíkèkè.

30 Kòò bè tènné ke dà: Dè n dimu di tùmè di í yé ò bonni dè, kè weè né n wéi.

31 Ti yému ke do nKuyie nyí cōú meyei nyembè kó mubáammu, bèè kù dé ke dōori kù dómè ku cōú beè kōmu.

32 Ti mu nyí kèè kòò mōu wéi mbè peité wè kòò tu kuyūñkù.

33 Kè de kóo niti do í boni Kuyie mborè, ò na bá nna kédòò dēmarè.

34 Kè bèè ò tènné ke dà: Fó nwèè tú meyei nyiè nè bè da peitémè, fōò bo ti tiénnáa? Kóò bèti kutíintouku mieke.

Tiyūñnti mómmānti

35 Kè Yesu keè bè ò bètimè, kóò yà kóò beke ke dà: A tá onitìbiraà?

36 Kòò ò tènné ke dà: Okótì, yé weè tu wè kè nní nhò tá?

37 Kè Yesu ò náké ke dà: A ò yāmu weè da náānnè.

38 Kè weè niti dà: N Yìè n tāmú.

Ke nínkóo Yesu ilkè kóò bántè.

39 Kè Yesu ò náké ke dà: N kātenení tibeénti nti kutenkù mieke kè bèè wùò nkè bè bo yēi, bèè yēi kè bèè wènté.

40 Kè Fadisīēbe mabè dè bo, kékeè ò nàámmè, kóò beke ke dà: Ti múnke tú tiyūñnti ntaà?

41 Kè Yesu bè tènné ke dà: Kè di do ntú tiyūñnti dè na bá ntú di kó meyetímè, di yèmmè né me ndōmmè di wúó, deè te kè dè tu di kó meyetímè.

10

Opecēnti sààwè

1 N di náá mómumu nwe, wèè í ta dipètou kó dibòri ke ta kupíkù tekù kuduotí ò tu oyúókù nwe, okòùti.

2 Wèè me nta dibòri weè tu opecēnti.

3 Wèè bàà dibòri ò ɔ̄ we nketé, kòo nyi yu kè ì yo o tammè kòo ì yènnè,

4 kènni kè ì tū nke yé í yémè o tammè.

5 Ipe í tū nyi í yé wè, ì ɔ̄ nhò cokumu, ke yé ì í yémè o tammè.

6 Yesu do bè àntému, bè me nyí mbanté ò tu mù.

Yesu weè tu opecēnti sààwè

7 Kè Yesu yíé kèbèi nke d̄: N di náá mmómumu nwe, m̄i tu dipètou kó dibòri.

8 Bèè kó dimàà keté ke k̄tení bè tú beyóóbè mbe, bek̄ùbè, ipe me nyí yie mbe kp̄ti.

9 Kè Yesu d̄: M̄i tu dibòri, wèè ta m borè ò bo cooté, ke níí ta, k̄yè, k̄p̄tè mudìi.

10 Oyúókù ɔ̄ k̄tení ke bo yúúkumu, ke bo kuɔ, ke bo cake. Kè mí nk̄tení ke bo duó m pe mufòmumu kè ì mmù m̄ke m̄diè.

11 M̄i tu opecēnti sààwè, opecēnti sààwè duò nho fòmumu m̄mu o pe kp̄í.

12 Wèè í te ipe ke ì c̄mmù idííí kp̄í, kòò yà dimanni kè di k̄eríní, ò ɔ̄ yóumu ipe k̄coké kè dii p̄mmù ipe, kè iteii c̄t̄é.

13 Ke yé ò c̄mmùmè idííí kp̄í nke, o kp̄ti í ì bonè.

14 M̄i n yému m pe kè m pe n yé.

15 N cice n yé m̄è botí m me nhò yé ke yé m pe kè ì n yé, kè n duó n fòmumu i kp̄í.

16 M m̄kemu ipe tei ì mu nyí ta dipetou mieke, n dò nke múnke ì kp̄àkenímu kè ì keè n tammè k̄w̄nné kupecenku kumáà, oc̄enti omáà.

17 N cice n d̄omu, n yóó duó mm̄è kp̄í n fòmumu, k̄w̄tè kè mù c̄ut̄é.

18 N duó n fòmumu nè mm̄á ndi, òm̄òu báá na kè n kuɔ, n cice weè n duó nde kó muw̄rímù, kè m bo duó n fòmumu k̄w̄tè kè mù c̄ut̄é.

19 Nè de kó tináànti kp̄í nkè metotím̄è w̄tè k̄ánné Sifube cuokè.

20 Kè besükùbè ntú: Dib̄ò dii ò ta, ò w̄átému! Ba nte kè di kemmu o náànti.

21 Kè bet̄òbè tu: Dib̄ò ta wè báá na k̄ennáà mm̄ie m̄botí, dib̄ò bo na k̄ewéi kuyũ̀nkàà?

Sifube do yetemè Yesu

22 Dè do tú muséé nkó dim̄nni ndi, kè bèè ànné Kuyie nc̄t̄è wénkùmè kó dibanni Sedisad̄emmu.

23 Kè Yesu n̄c̄nti Kuyie nc̄t̄è kó ditowaà, Sodom̄ò kó kufiiku mieke.

24 Kè Sifube ò c̄t̄è, kóò beke ke d̄: Ɔndaà ndi a yóó ti nákéme a tú wè, kè dè ti wenke? Kè f̄ò tu Kirisi, a ti náké weti.

25 Kè Yesu bè t̄ènné ke d̄: N ti ndi nàkému bá di í yie, mut̄mmù m p̄i mmù nè n cice kó diyèt̄rì muù benkù n tú wè.

26 Di me nyí tá ke yé di í t̄umè n kó ipe.

27 M pe yomu n tammè kè n yì yé kè ì n tū.

28 Kè n yì duó mmufòmumu mùù bo s̄áà, ì í yóó kú bitì! Òm̄òu me mbáá na kè ì fiète n nòtè mieke.

²⁹ N cice wèè ì nni nduò, ò p̄ētēmu δαμου, òμου βάα na ké ì fiète o nòutè miēke.

³⁰ Mí nnè n cice ti tú onìti omáà ndi.

³¹ Kè Sifube tó aké yetárè ke bo ò búótí kékua.

³² Kè Yesu bè nàké ke dò: Di yàmu m p̄immè mutōmmú sààmù nè n cice kó muwērímú, òmmu kpéi nke di dómè ké m búótí yetárè kékua?

³³ Kè Sifube è tēñné ke dò: Ti í dó ke da kua mutōmmú sààmù kpéi, a caàri Kuyie nyètiri ndi. F̄ó nhonìti kàa tú amáà Kuyie.

³⁴ Kè Yesu bè tēñné ke dò: Ti wàrimu di kó ikuó pátiri miēke ke tú: Mí nKuyie mmú bēi nke yē ndi tú kēinkè kòbe mbe.

³⁵ Kè ti wàri ke tú kù do náánnè bè tú kēinkè kòbe ti me nyí yóó na ké ti kùò.

³⁶ Kuyie nnè tãátè mínwe ke n tōnni kutenkù miēke, di bo yīme ke dò n caàri Kuyie nyètiri, n yī mēè kpéi n tú Kuyie mBire?

³⁷ Kè n yí pī n cice kó mutōmmú di báá nni ntá.

³⁸ Kè mme mmù pī, nke di í n tá, ntánè tūnkè m pī mmù tōmmú kè dèe yie nkè dí banté ke dò n cice bo m miēke kè m bo o miēke.

³⁹ Kè bè tó ndó kóò pī nkòò yē kíté.

⁴⁰ Kékote Suditē, Isāã do keté kēnhāã dè benitibè bàtēmmú kēmbò.

⁴¹ Kè kunitisūku nkòri ò borè ke náá nke tú Isāã í dòò tidietì matì, ò né nàké tìi kó dimáà onìti yie nkpéi tì tú timómmonti nti.

⁴² Deborè kè kunitisūkùu yie nkéntá Yesu.

11

Dasaa kúmè

¹ Dasaa do tú Betannii kó diheì kou nwe kòò tãbè bo bèdébè, Maari nè Mariti, kè Dasaa muòke.

² Dasaa tãu Maari wèè do cou nYesu naacèi tūdààri kēūténè o yùti, wèè tãu Dasaa do muòke.

³ Kòò tãbè tō nkè bèè nàké Yesu ke dò: Ti Yiè nha népo wèè m̄ò.

⁴ Kè Yesu keè de kó tináaanti ke dò: De kó mumōmmú í yóó ò kùò, mù pētinke yóó déúkunnè Kuyie nyètiri ndi, kēnte kè bèè sante ku Bire.

⁵ Yesu do dōmu Mariti nè Maari nè Dasaa mediè,

⁶ kékeè Dasaa mōmmè kēnkpaá deborè ke dò yewe yédéè,

⁷ kénáké ò tancòumbè ke dò: Ti wētēnè Sudee.

⁸ Kòò tancòumbè è nàké ke dò: Okóti, dè mu nyí m̄ante Sifube sòò dómè ké da kua kàa tu ti kè wētad?

⁹ Kè Yesu bè nàké ke dò: Dyiè dimáà tewebiètè mēfitimè tepítè nè mèdémè mme, kòò mou kèri kuyie nhò báá bété, ke yē ò wùómmè kuwenniku kùò bo kutenkù.

¹⁰ Kòò mou me nkèri keyènkè ò bo bété ke yē ò í mòkemè kuwenniku.

¹¹ Yesu bēi mmemme kédeè ke dò: Ti népo Dasaa yē nke duómu, m me nkòrimu ke bo ò ènte.

¹² Kòò tancòumbè dò: Ti Yiè nkòò yē nke duómu ò yóó miētēmu.

¹³ Yesu do dó ké bè nàké Dasaa kúmè mme, kè bembè yèmmè né ndò ò nàa mmuñdōmmú kpéi nke.

¹⁴ De m̄nni kè Yesu bè nàké páíi ke dò: Dasaa kúmu.

¹⁵ Dè né n naatimu di kpéi n yí bomè deborè dè bo yiemme kè di nni ntá. Tí kotenè o borè.

16 De mōnni Tomaa wèè do tú detáátébiré kòo nàké betəbè ke dō: Ti kətenè kéwēnnénè ti Yiè nkékú.

Yesu duómme kè Dasaa yáánté

17 Kè Yesu mbo tuəkoo Betannii ke s̄ mbè kūnné Dasaa kè dè màke yewe yèndà.

18 Betannii do í détirinè Sedisademu, dè bo mbo cidòmétiribè bētāāti.

19 Kè Sifubee yènni p̄u kékətení ke bo d̄ou mMariti nè Maari be tāū kūū.

20 Mariti kèè dii mōnni Yesu kèrómè, kè Maari nkari təc̄t̄t̄ kòo kəte kòo co, 21 kòo nàké ke dō: N Yiè nkāa do mbo diè n tāū na ba nkū.

22 N né yēmu ke do nkāa beke ti Kuyie kù bo ti dō.

23 Kè Yesu ò nàké ke dō: A tāū yóó yántému.

24 Kè Mariti dō: N yēmu ke dō mmukúkéyántímù yiè, diyiè sōnni yiè ò bo yánté.

25 Kè Yesu ò nàké ke dō: Míi tu mukúkéyántímù ke tú mufōmmu. Wèè n tá ò bo n̄fòu bá kòo ku.

26 Bèè kó dimàà n tá bè báá kú bìti. A ti yienaà?

27 Kè Maritii ò tēhné ke dō: N Yiè, n támu ke dō nha tú Kirisi Kuyie mBire dèè kətení kutenkù mieke.

28 Ò b̄i mēmmē kédeè kékəte kéwēe Maari ke dō: Ti Yiè nkətení ke da yu.

29 Kè Maarii íté mecāā nkénkəri Yesu borè.

30 Yesu mu ndo í ta dihei mieke, ò do kpaá Mariti do ò co dè nde.

31 Sifube bèè do bonè Maari kòo báá nkè bèè yà ò itémè mecāā nkòo tūnne kè be yèmmè dō nhò kəri kuf̄ti borè nde ke bo kuó.

32 Kè Maarii tuəke Yesu borè kénínkóo ò iikè kóó nàké ke dō: N Yiè, kàa do mbo diè n tāū na bá nku.

33 Kè Yesu yà ò kuómme, kè Sifube múnke kuó, kòo yèmmèe caàrè mediè nkè mesémmèe ò p̄i.

34 Kòo beke ke dō: Di ò kūnné de? Kè bèè ò tēhné ke dō: Ti Yiè nkətení kéyà.

35 Kè Yesu kuó.

36 Kè Sifube dō: Wénténè wè ò dó mèè boti.

37 Kè bèmabè ntú: Wenwe wèè wéi nkuyū̀nkù ò na bá nna kédòò t̄imat̄i kè Dasaa báá kúá?

38 Kè Yesu yèmmèe w̄te kécaàrè kòo kəte kuf̄ti borè. Bè do kù keú ditári ndi képoò nditári.

39 Kè Yesu bè nàké ke dō: Pootenè ditári! Kè Mariti, oc̄i tāū dō: N Yiè, nhò bo ncààrè, diyiè naanni ndi yíe nè bè ò kūnnémè.

40 Kè Yesu ò tēhné ke dō: N da nàké ti, kàa ti tá, a bo yà Kuyie nkó tikpeti.

41 Kè bèè pooté ditári, kè Yesu búúté keínkè ke dō: N Yiè nda d̄ounnè mutómmú a d̄òmmè n da m̄o ti.

42 N yēmu ke dō nha d̄ori n da békú t̄i kó dimàà, nné b̄i mēmmē kè dè bo yie nkè benitibè bèè m̄ muri kè beè nyé ke dō n̄f̄ò n tōnni.

43 Ò b̄i mēmmē kédeè k̄ep̄iéké ke dō: Dasaa yènni!

44 Kòo c̄i yènni ke fi ntiyààti ò naàc̄i nè ò nou nè ò iikè, kè Yesu bè nàké ke dō: F̄itenè we kòo íté.

Bè do wēnnémè dinùù ke bo kuó Yesu

(Wénté Matie 26:1-5 nè Mariki 14:1-2 nè Duku 22:1-2)

45 Kè Sifube bèè do bonè Maari kéyà Yesu d̄ò dè, be mieke kè besūkùbèe yie nYesu.

46 Kè be kó bèmabèe kəte kénáké Fadisiēbe Yesu d̄ò dè.

⁴⁷ De m̀ǹǹni ikuṣ niùbè kó bekótìbè nè Fadisiṣ̄be kè bèe tíí dibeént̀f̀ǹni dieri ke d̀: Ti yóó ỳme? Oniti yie mmè nd̀ò̀rimè tidieti péu?

⁴⁸ Kè ti yóu kòò mè d̀ò̀ri benitìbè b̄m̄ou bo yie nho kpeti, kè Odommu k̀b̄e k̄tení, k̀p̄onte Kuyie nc̄f̄t̄e k̄tieke ti ei.

⁴⁹ Kè b̄e kóò m̀ou b̀ tu wè Kayifu, wèè do tú ikuṣ niùti diewè de benni, kòò b̄e náké ke d̀: Di í banté.

⁵⁰ Di í ỳe ke d̀ò nd̄e tú di kó mesàà mme oniti òm̀àà bo kúmè kubotí kp̄éí, kè kubotí kum̄ou cootàà?

⁵¹ O do í náá nd̄e kó tináanti nè o m̀mm̄u, ò do me ntúmè ikuṣ niùti nwe de kó dibenni, kè Kuyie ndus nkòò nnáá Yesu weè yóó kúmè kubotí kp̄éí.

⁵² Dè í tú Sifube m̀àà kp̄éí nke ò yóó kúmè, ò d̀ó k̄ew̄nn̄e Kuyie mbí nyi kè ìi náá nhoniti òm̀àà.

⁵³ De kó diyìè ndi Sifube w̄enn̄ém̄e dinùu ke bo kuṣ Yesu.

⁵⁴ Bá ò ténke í nyie nkénfeí Sifube mīeke, k̀k̄ote dihei dii bo dikp̀àà mīeke kè b̀ di tu Efadayimmu, k̀e nke mbo nè o tanc̀òumb̄e.

⁵⁵ Kè s̀́ ndiyent̄ebanni t̀ònn̄i kè benitìbè k̀ri Sedisad̄emmu, ke bo wénk̀unne b̄m̀àà kè dibanni né tūkení.

⁵⁶ Kè b̄e nwanti Yesu, ke b̀k̀ú betòb̄e Kuyie nc̄f̄t̄e mīeke ke tú: Di ỳmm̄e d̀ò nhò bo k̄tení dibannaà?

⁵⁷ Ikuṣ niùbè nè Fadisiṣ̄be do nákému ke tú kè wèè ò ỳ, wèè náké kè bèe ò p̄í.

12

Maari do c̀òumm̄e t̀d̀ààrí Yesu naàc̄èi

(W̄ent̄e Matie 26:6-13 nè Mariki 14:3-9)

¹ Dè do kpaá yewe ỳkuò ndi diyent̄ebannii bo tūkenim̄e, kè Yesu k̄te Betannii, Dasaa, ò do duṣ nkè wèè ỳant̄e o c̄e.

² Kè b̄e ò ànn̄e kup̀ò̀k̀ù, kè Mariti mb̄e àà tidiiti Dasaa nè betòb̄e kè b̀ k̀ari nè Yesu kè b̀ yo.

³ Kè Maarii túót̄e t̀d̀ààrí natiwè wèè donku yóu, k̀c̀óú Yesu naàc̄èi, k̀éút̄én̄e o ỳti, kè kuf̀ò̀k̀uu dát̄inn̄e t̄c̄f̄t̄e t̄m̄ou.

⁴ Yesu tanc̀òumb̄e kóò m̀ou Sudaasi Isikadiyoti wèè yóó ò fit̄e kòò b̄éi nke d̀:

⁵ Dè d̀omm̄e kòò c̀ake de kóò t̀d̀ààrí, ti na báá nhò fit̄e dibenni t̀omm̄ú díit̄i, k̀ép̄amm̄ú b̄c̄f̄rib̀àà?

⁶ Dè í tú mes̄emm̄e do ò bon̄e b̄c̄f̄rib̄e kòò nnáá mm̄emme, ò do tú oyúók̀u nwe kè wèè ntou idíit̄i ke yuuku de mīeke.

⁷ Kè Yesu ò náké ke d̀: Yóu we, ò c̀ou nd̄e kóò t̀d̀ààrí n k̀unn̄ím̄u kp̄éí nke.

⁸ B̄c̄f̄rib̄e yó ndi bon̄emu s̀áà, mí mme nyí yó nh̄e ke di bon̄e.

Ikuṣ niùbè kó bekótìbè dàkem̄e ke bo kuṣ Dasaa

⁹ Kè Sifube péuu keè Yesu bom̄e Betannii, k̀t̄íínko ke bo ỳàn̄e Dasaa Yesu do duṣ nkè wèè ỳant̄e.

¹⁰ Kè ikuṣ niùbè kó bekótìb̄e d̄ake ke bo kuṣ Dasaa.

¹¹ Ke ỳe wèè do tem̄e kè Sifube péuu b̀ yóu k̀t̄ünne Yesu.

Yesu do k̄rim̄e Sedisad̄emmu ke deke dis̄ammar̄imb̄ii

(W̄ent̄e Matie 21:1-11, Mariki 11:1-11, Duku 19:28-40)

¹² Kè d̄e went̄e kè benitìbè b̄e k̄tení diyent̄ebanni Sedisad̄emmu kè b̄e keè Yesu k̄róom̄e,

¹³ k̀k̄s̄ũ tipuonti k̀k̄ote kóò co k̀emp̄īk̀ù ke tú:

Mesàà nní mbon̄e Isidaȳeribe kóò kpaàti wèè k̀erín̄i nè ti Yiè nkó diyèt̄iri.

14 Kε Yesu ya disāmmarimbii kédeke, kε dεε dɔɔ̀ tì wàrimè ke tú:

15 Díndi Sedisadεmmu kɔ̀be di bá nyĩ̀kù, ñtenè di kóò kpààti ke kérini ke deke disāmmarinsèri kó dibii.

16 De mǎnni Yesu tancòumbè mu nyi mbanté dèè dòòri. Ò dèke dii mǎnni ndi keĩnkè kè bèe denteni tii wàri o kpéi tii sòò dǎòmè.

17 Bèè kó dimàà do neinè Yesu kèyà ò yumè Dasaa kufòti miεke kòò yànté, kè bèè nnáá nhò dǎò dè.

18 Yesu duómme kè Dasaa yànté deè dǎke do te kè benitibè pèuu kòtení kóò co.

19 Kè Fadisiēbe nnáá mbetòbè ke tú: Ti í yóò na kédòò dèmarè, benitibè bεmɔu we ntũnne.

Kerekibe do wantimè Yesu

20 Kè Kerekibe mabè kòkè be miεke bèè do kòtení Sedisadεmmu dibanni Kuyie mbáámmu.

21 Kè bèe kote kénáké Fidipu wèè yènni Betisaidaa Kadidee kó kutempè nke dò: Okòti, ti dó kèyà Yesu nwe.

22 Kè Fidipuu náké Āntidee kè bèe nei bedé kè tì nàké Yesu.

23 Kè Yesu bè nàké ke dò: Dè tùòkemu kè bè bo déúkũnne Onitibire.

24 Timómmanti nti n yóò di nàkémè, kè bè í buotí medibii mmè ò mbo mè màá ndi, kè bè me mmè buotí, de mǎnni ndi mè òò yènnimè, kébutε kè tidiiti peité pèu.

25 Wèè bo ndó o fòmму, ò bo mù fétinne, kè wèè í dó o fòmму ketenkè kie mmieke kòò mmù mǎke sǎà.

26 Kòò mǎu pí n kó mutómmú, ò nni ntũ, kè m borè wè nde mbo. Wèè pí n kó mutómmú n cice bo ò sǎnte.

Yesu nàkémè o kũũ nképí

27 Di ñmǎnni n yèmmè cààrè mediè, m bo yĩ n deeténè me nféũtímàà? Biti! N kòtení meè kpéi.

28 M bo yĩ: N cice déúkũnne a yètiri. De mǎnni kè bèe keè metammè mamè keĩnkèni kè mè tú: N di déúkũnne mu ke bo yí kè di déúkũnne.

29 Benitibè bèè do dè bo kékeè de kó metammè kè bè dò: Fetapíèfè nfe. Kè betòbè dò: Kuyie ntǎnni mari dii ò béinnè.

30 Kè Yesu bè nàké ke dò: Di kèè mèè tammè í náá mmũ kpéi, mè náá ndũ kpéi nke.

31 Di ñmǎnni ndi Kuyie nyóó bekénnèmmè kutenkù kuu, di mmǎnni ndi Kuyie nyóó betimè kutenkù kuu nkóo kpààti.

32 Kè bè n dèe ndii mǎnni kudǎu ñnkè, m bo yũónni benitibè bεmɔu m borè * mmèmmε kudapǎati ñnkè nè ò yóò dekemè keĩnkè.

33 (Ò do béi memme ke bo benke ò yóò kú mùu kũũ mbotí nku.)

34 Kè benitibè dò: Bè ti nàké ikuò miεke ke tú Kirisi yó nfòumu sǎà. A bo yĩme ke dò bè bo dee nhonitibire kudǎu? We ñiti bire ndè?

35 Kè Yesu bè nàké ke dò: Kuwenniku kpaá di bonèmu, kù né í yóò mǎnte, ñkérinè kè kù kpaá bo, kè dibiiñni báá di déété, ke yé wèè kèri dibiiñni miεke ò í yémè ò kòri kè.

36 Kuwenniku kpaá ke di bonèmu, ntánè ku, kè dèe yie nkè di naá nkuwen-niku kó ibí. Yesu béi mmèmmε kédeè kéité késori.

* 12:32 De kó dináaħkèè miεke Yesu náá mbè yóò ò dèe

Sifube í támè Yesu

³⁷ Bá Yesu do me ndòòmè tidietì péu kè bèè yà, bè í nhò tá.

³⁸ Kè dè bo dɔɔ Kuyie mpāānāaṅti náaṅtò Esaii do béi nti ke dɔ:

N Yiè, we nyie nha náaṅti ti náá nti,

we mbanté a wērímú a benke mù?

³⁹ Esaii do béimmu mùu te kè bè í banté, ke dɔ:

⁴⁰ Kuyie nkuù bè yèlkùṅne

kuù kpénkùṅne be to,

bè yàà bo yà mèè kpéi nnè be nuɔ,

kébanté kè be yèmmèe ceete

kè kùu bè mièkùṅne.

⁴¹ Esaii do yà Yesu kó tikpeti nti kénnaá nho kpéi.

⁴² Kè Sifube kó bekótibè péuu yie nYesu bá dè né í nfeí, Fadisīēbe yàà bo bè bèti mèè kpéi kutíntouku.

⁴³ Ke yé bè do dómè benitibè kó yesāā nyè kè dè pēēté Kuyie nkperi.

Yesu náaṅti bo ti bekénè

⁴⁴ Kè Yesu pīēkè ke dɔ: Wèè n tá dè í tú ò tá mí nwe m máà ò támu wèè n tōnní.

⁴⁵ Wèè n yà ò yámu wèè n tōnní.

⁴⁶ Kè Yesu dɔ: N tú kuwenniku nku ke kòtení kutenkù miēke, kè wèè n tá ò bá mbo dibīnni miēke.

⁴⁷ Kòò mɔ̀ù kèè n náaṅti ke í dɔɔri tì yèmmè mī í yóò ò bekénè, ke yé n yí kòtenimè ke bo bekénè kutenkù, n kòtení ke bo kù deētēmu.

⁴⁸ Wèè n yete ke yete n náaṅti, n náaṅti tì yóò ò bekénè diyie sōnni yiè.

⁴⁹ Ke yé n yí náámmè m mómumu n kpèti, n cice wèè n tōnní weè n duó n dò nkénáké tì benitibè kè tì mbè tié.

⁵⁰ N yému ke dò nhò yé n náké tì tu mufòmmu mùu bo sáà mu kpèti nti, deè kpéi nte kè n náà nhò yé n náké tì máà.

13*Yesu òúmè o tancòumbè naàcèi*

¹ Kè diyentébanntú ntú nanke kè Yesu banté ke dò nho mōnni tùòke ò bo ítéme ketenkè ìnkè kédeke o cice borè, ò né me ndómè o kòbe bèè bo ketenkè ìnkè, kòò bè benke ò bè dómè mediè.

² Bè yo ndiè mōnni ke s̄s̄ ndibɔɔ dié nke ānné Sudaasi Isikadiyoti Simɔɔ kó debire meyèmmè ò bo fiténèmmè Yesu.

³ Yesu me nyémè ke dò nhò bonní Kuyie mborè, ke wēti ku borè, kè kù ò duó ndemou.

⁴ Kòò íté kédáté o yaàbòri, kébouté kuyààkù ò do bou kù o ka,

⁵ kéānné menie ndibuu kéketé kénhəu o tancòumbè naàcèi, ke ūitine kuyààkù ò do bou kù o ka.

⁶ Kétuòke Simɔɔ Pieri borè, kòò dɔ: Fó n Yiè, nkè f̄s̄ò s̄úté n naàcèià?

⁷ Kè Yesu ò nàké ke dɔ: Di mōnni n dɔɔri dè a mu mbáà dè banté, a bo dè banté diyie mari.

⁸ Kè Pierii yete ke dɔ: A báà s̄ú n naàcèi. Kè Yesu ò nàké ke dɔ: Kè n yí s̄ú a naàcèi tì bá nkpaá wē.

⁹ Kè Simɔɔ Pierii ò nàké ke dɔ: Kè memme n Yiè, ndè í tú n naàcèi máà, s̄únè n nou nè n yuu.

¹⁰ Kè Yesu ò nàké ke dɔ: Wèè wùò ò ténke í dò nkéwuɔ, kòò í s̄ú o naàcèi nsi ke wenke. Díndi wennimu dè né í tú dimou.

38 Kê Yesu ò tẽnńé ke dò: A mènke yẽ nha bo kú n kpéínáá? N da náá mómumu nwe, tekote bo nyóó kuş nkàa pàrikè kuce mètããti ke tú a í n yé.

14

Yesu weè tu kuce

1 Kê Yesu bẽ nàkè ke dò: Di yemmè báá caàrè. N tánè Kuyie nké nni ntá.

2 Mefiè nsũmu n cice cĩtè, kè dè do í dò memme nna bá mbéi. N kũnti ke bo tũntè di yó mborè nde.

3 Kè n kò ke tũntè di yó mborè, m bo wẽtení ke di túóté kè dí mbo m borè.

4 Di yẽmu n kũnti kè, ke yé kuce.

5 Kè Tomaa dò: N Yiè, ti í yé a kũnti kè, ti bo yĩme kényé kuce?

6 Kê Yesu ò nàkè ke dò: Míi tu kuce, nè timómumanti, nè mufòmumu. Omòu í kori n cice borè ke í yè m borè.

7 Kè di do n yé di na nyẽmu n cice, di me nhò yẽmu ke ò yà.

8 Kê Fidipuu béi nke dò: N Yiè, nti benke a cice kè dè nti sannè.

9 Kê Yesu ò tẽnńé ke dò: M me ndi bonè dii daà a mu nyí n yĩtáá? Wèè n yà ò yàmú n cice. Dè dòmme kàa tú n da benke n cice?

10 A í tá ke dò n cice bo m mièke kè m bo o mièkaà? N di náá ntii náaanti í tú n kpeti, n cice wèè bo m mièke weè pí nho tòmú.

11 Nni ntánè m bomu n cice mièke kòo bo m mièke, kè di me nyí n tá tũ nni ntánè m pí mùu tòmú.

12 N di náá mmómumu nwe, wèè n tá ò bo pí mmutòmú m pí mmù kè mù ndeu kèpèèté m pí mmù ke yé n kũntimè n cice borè.

13 Di bo mɔɔ dèè kó dimàa nè n kó diyètiri, m bo dè dòò kédéúkũnne n cice yètiri.

14 Kè di mɔɔ dẽmarè nè n kó diyètiri m bo dè dòò.

Wèè n dɔ wè nyiè n kó tináanti

15 Kè di n dɔ mpĩnnè n tannò.

16 M bo bántè n cice kòo di duɔnni obáanti tɔu, kòo ndi bonè sáà.

17 Wèè tu Muyaánsààmù timómumanti kɔmu, kutenkù kuu nkɔbe báa na ké mù cɔuté, bè í mù wùó mbè me nyí mù yé, díndi me mmù yẽmu, kè mù di bonè ke bo di mièke.

18 N yí yóó di yóu kè dí ndò nyiciribí, n wẽtinímu di borè.

19 Dè bo yíè sãmpó kutenkù kuu nkɔbe tẽnke bá n yà, díndi me n yóó n yàmú ke yé n fòumè kè di yó nfòu.

20 Dè kó diyèi di bo banté ke dò m bo n cice mièke, kè di bo m mièke, kè m bo di mièke.

21 Wèè yie n náaanti ke dɔri ti yẽmmè weè n dɔ, kè wèè n dɔ, n cice bo nhò dɔ, kè nni nhò dɔ kóò benke m máà.

22 Kê Sudii ò beke ke dò: N yíè ndè dòmme kàa bo ti benke a máà, ke báá benke a máà kutenkù kɔbe.

23 Kê Yesu ò tẽnńé ke dò: Wèè n dɔ ò yó mpĩmu n náaanti kè n cice nhò dɔ, kè tí kɔtení kè nhò bonè.

24 Wèè í pí n náaanti ò í n dɔ. N di náá ntii náaanti í tú n kpeti, n cice wèè n tòmú ò kpeti nti.

25 N ti ndi nàkèmu ke kraá ke di bonè.

²⁶ Obáahti Muyaánsààmù n cice yóó duánní mù n kó difòtìrì mù bo di náké deməu, ké di denté n di náké tì tíməu.

²⁷ N di duó ndiwèi ndi, n kó diwèi. N yí di ndi duó nkutenkù kuú nkəme, di yèmmè báá caarè, di kəmbùòti báá do.

²⁸ Di kèemu n di nákéme ke tǔ n kǔnti n cice borè ke wətiní. Kè di do n dó dè na ndi naatimu ke yé n kǔntimè n cice borè wèè deu ke m pèéte.

²⁹ N tì ndi nákému kè dè mu nyí tǔəkení, kè dè bo yie nkè dè tǔəkení dii mǎnni di ntá.

³⁰ N ténke í yóó di náké timatí péu, ke yé kutenkù kuu nkóò krààti kèrinímè, ò í məke muwərimú mamù n yínkè.

³¹ Ò kèriní kè kutenkù kəbe bəè bo banté ke dò n dó n cice ke dǎri ò dómè. Íténè kè tí pèéte.

15

Yesu dǎnnenèmè o máa mutie bè tú mù finyí

¹ Kè Yesu dò: Míi tú finyí tie kó dikǔnni kè n cice tú wèè mù te.

² Iba ke ìi n tukúnè ke í péi ò ì kǔmu, kè ibake ìi péi ke ì kèi kè ì bo dǎke peitè.

³ Tináahti n di náké tì dié nke di ciému, kè di wenke páíí.

⁴ Di nni ntaunè kè n di taunè. Kutebaku báá na képeité ke í taunè mutie. Mèè botí nku di báá na képeité ke í n taunè.

⁵ Míi tú mutie kǔnni kè di tú ibake, wèè n taunè kè nh ò taunè wèè péi yebe péu, kè di í n taunè di báá na kédòò dèmarè.

⁶ Wèè ì n taunè Kuyie nhò dootóomu, kutebaku ǎ kpeí kè bèè kù dootóo mèè botí, kè bèè kù tǔóté kécóu nkè kùu cóuté.

⁷ Kè di n taunè kè n náahti bo di miéke, məonè di dó dè, m bo dè ndi pā.

⁸ Kè di péité yebe péu, məmmè n cice yétiri bo deukemè, kè dèe benke di tímè n tancóumbè.

⁹ N cice n dó mèè botí, m me ndi dó, n fíikúnè.

¹⁰ Kè di pí n tannò m bo ndi dó kè di nfíikú, m pímmè n cice tannò kòò n dó kè n fíikú.

¹¹ N tì ndi náké kè dè bo yie nkè di məəte n kó diwèi ndi kè di di píe.

¹² Ntənè n di náké dii tannùu: Ndónè ditəbè n di dó mèè botí.

¹³ Wèè duó nho fǒmmu o kəbe kpeí, wèè bè dó mədiè.

¹⁴ Kè di dǎri n di náké dii nùu di tú n népobè mbe.

¹⁵ N ténke í di tú betəmbè, ke yé otənti í yémè wèè ò duó mmutəmmú ò dǎri dè. N di tú n népobè mbe, ke yé n di benkemè n cice m benke dè deməu.

¹⁶ Di ì n tāáté mí di tāáté, ke tú di kəte képeité yebe yèè yó mbo sáá kè dèe yie nkè di məo dèè kó dimàà n cice nè n kó diyétiri, wèè dè ndi pā.

¹⁷ N di duó dii tannùu tú: Di bo ndómè ditəbè.

Kutenkù kəbe níimmè Yesu nè o kəbe

¹⁸ Kè kutenkù kəbe di ní, nyénè ke dò mbè keté ke níí mínwe.

¹⁹ Kè di do ntú kutenkù kəbe bè na ndi dómu, di me nyí tú ku kəbe, ke yé n di dènnenímè kutenkù, dèe te kè bè di níí.

²⁰ Dentənéní n di náké tì: Otənti məu í deunè wèè ò duó mmutəmmú. Kè bè n fèū mbè yóó di fèūmmu kè bè me nyie n kpeti bè yóó yiəmmu di kpeti.

²¹ Bè yóó di fèū ndi tú mèè kpeí nke n kəbe, ke yé bè í yémè wèè n tǎnni.

²² Kè n do í kətení ke bè náké dè na bá ntú be kó meyetímè, n né me nkətenímè ke bè náké bè báá na képeiri.

23 Wèè n níí ò níímmu n cice.

24 Kè n do í pī mmutōmmú otòu mǎu í na ke pīrīmú, kè bè yà, dè na bá ntú be kó meyetimè. Bè me mmù yàmu ke ti níí, mmí nnè n cice.

25 Tii wàri be kó ikuó mieke tii dòò tii tú: Bè n níí detetirè.

26 Obáahti Muyaánsààmù n cice yó n duó mmù kè n di duó, mù bo tuàkení dii mǎnni mù yó nnáa n kpéi nke.

27 Kè di múнке n náa n kpéi, nke yé di m bonèmè nè diketírini.

16

1 N ti ndi nàké dè bo yiemme mme kè di báa duó.

2 Bè bo ndi beti titiintouti, mǎnni mari ké ndi kǎu kè be yemmè dò mbè pī Kuyie ntōmmú.

3 Bè yó ndǎri memme bè í yé mèè kpéi nke n cice, bè me nyí n yé m mómmu.

4 N ti ndi nàkému kè de mǎnni tǔàkení, di dentení n di nàké ti, n yí tǔ ndi nàké nè dimǎnni ke yé n di bonèmè.

Yesu nàkéme Muyaánsààmù yó pī mmù tōmmú

5 Di nǎmǎnni n kǔnti wèè n tōnni o borè nde, di kóò mǎu me nyí m békú n kori kè.

6 Kè di yemmè né cààrè n di nàké mèè kpéi n kori kè.

7 N di náa mómmu nwe, kè n kò dè bo ntú di kó mesàà, nke yé kè n yí kò, Obáahti sààwè í kǎrini, kè m me nkò m bo wè ndi duánni.

8 Obáahti bo koteni dii mǎnni, ò bo nte kè benitiàbè banté be yei, kébanté dèè tǔ timómmǎnti, kébanté Kuyie mbeénti bomè.

9 Be yei ntú bè í n támè.

10 Bè í bantémè ke dò n dǎri Kuyie ndámè ke kǔnti ku borè, di ténke í yó n yà,

11 kébanté ke dò nKuyie mbeénti bo ke yé Kuyie mbekénèmè kutenkù kuu nkóo kpààti ke dèè.

12 Tináahti kraámu péu n na ndi nàké ti, di me mmu mbáa na ké ti kèè di mǎnni.

13 Muyaánsààmù mùu tu timómmǎnti mù bo koteni dii mǎnni, mù bo di nàké timou, ke yé mù í yó nnáammè nè mu kó muwērímú, mù yó nnáa mmù kèè tinti ke di nàké dèè kpaaní.

14 Mù bo nni nsánti ke yé mù yó nnáammè mù kèè tinti m borè.

15 N cice mǎke dè demou dè tǔ n kperè nde, dèè te kè n tu Muyaánsààmù bo ndi náa mmù kèè ti m borè.

Yesu yemmè o kǎbe yemmè bo cààrè kéwète kénarike

16 Dè bo yíé sǎmpó di ténke bá n yà, kè dèè wète keyíé sǎmpó kè di n yà, ke yé n kǔntimè n cice borè.

17 De mǎnni kóo tancóumbè mabè mbékú betòbè ke tú: Ōnti náahti tu, dè bo yíé sǎmpó di ténke bá n yà, kè dèè wète keyíé sǎmpó kè di n yà, ke yé n kǔntimè n cice borè?

18 Ba ntú dè bo yíé sǎmpó? Ti í banté mùu me ntú.

19 Kè Yesu banté bè dómè kóò beke ké bè nàké ke dò: Di dó kébanté mùu tu dè bo yíé sǎmpó kè di ténke bá n yà, kè dèè yíé sǎmpó kè di wète ké n yaà?

20 N di náa mmómmu nwe, di bo kōmmú, kè kutenkù kǎbe nyānku. Di yemmè bo cààrè, ke de kó meyeñcààrimè né náa ndiwèi.

21 Onitipòkù peí dìi mànni dè ò nhò yóumu, ke yé o mànni tùðkemè kè debire yènní ke dèè wèe yènkò kuyonku, ke yé ò peitémè onitì.

22 Di kperε me ndò, di yèmmè cààrèmu di m̀m̀nni, ke bo narikε di bo wète kέ n yà dìi mànni, bá òm̀òu báá na kédeite de kó kuyèhnaati.

23 Kè de kó diyìè tùðke di ténke í yó mbeke tìmati n di náá mmómumu nwe de kó diyìè di m̀úu dèè kó dimàà n cìce nè nkó diyètiri ò bo dè ndi pã.

24 Nè yíenni di mu nyí m̀òò dèmarè Kuyie nè n kó diyètiri, m̀òòhè kè kù di pã, kè di yèmmè h̀naati.

Yesu namè kutenkù

25 N di nàkè de kó tináàh̀ti nè dináàh̀hãntiri ndi, de mànni kpaanímu, n ténke í yo ndi náánnè ke di àmmù, de mànni n yó ndi náá mpáfí nwe n cìce kpeti.

26 De kó dim̀nni di bo mm̀úu n cìce di d̀ó dè nè n kó diyètiri. Dè í tú n yè n yó nhò báá ndi kpéi.

27 N cìce m̀ómumu ndi d̀ómu di n d̀ó mèè kpéi, ke tá ke do m bonní o borè.

28 N yíténí n cìce borè nde ke kàtení kutenkù, ke iti kutenkù ke k̀nti n cìce borè.

29 Kòò tancòumbè ò nàkè ke d̀ò: Nte a náámmè páfí bá a í àmmù.

30 Di m̀m̀nni ti bantému ke dò nha yé dem̀òu, kè dè í dò nhòm̀òu benné kè nda békú tìmati. Dèè te kè ti tá ke dò nha bonní Kuyie mborè.

31 Kè Yesu bè beke ke d̀ò: Di tá di mm̀nnàà?

32 De mànni duunnímu ke tùðkení, kè di bo cìté kékùú ndi c̀í kè n yóu. M me nyí yó mbo m máá, n cìce m bonèmu.

33 N ti ndi nàkè kè dè bo ndi naatimu ti kó metaummè miεke, bè yóó di f̀èumu, di yèmmè né báá cààrè n namu kutenkù.

17

Yesu bàntémè Kuyie nho tancòumbè kpéi

1 Yesu béi mmεmme kédeè kébóuté kénkè ke d̀ò: N cìce de mànni tùðkemu, déúk̀nnε a bire yètiri kè dèe déúk̀nnε a kperi.

2 Ke yé a dè duómme muwérímu kè dè bo duó mmufòmumu mùu bo sáà benitibè a dè duó mbè.

3 Bè bo yíétémè f̀s̀ nKuyie mmómum̀onku kùu bo kumáà, nè Yesu Kírisi a t̀nni wè dèè tú mufòmumu mùu bo sáà.

4 N dèèmu mutóm̀m̀u a yè m pí mmù ke déúk̀nnε a yètiri ketenkè́nkè.

5 Di m̀m̀nni n cìce déúk̀nnε n yètiri, kè n duó ndisánni n do m̀òke di a borè kè kutenkù mu nyí d̀ò.

6 Míi duó nkè bè da yíété, benitibè a dèitení bè kutenkù, ke bè nni nduó, f̀s̀ do bè te ke bè nni nduó nkè bè yie nha náàh̀ti.

7 Bè bantému di m̀m̀nni ke dò m̀òke dèè kó dimàà bonní a borè.

8 Ke yé m bè nàkémè tináàh̀ti a n duó nti kè bè ti c̀uté ke banté ke dò m mènke bonní a borè ke yie nke dò nf̀s̀ ò t̀nni.

9 N yí da báá nkutenkù k̀be kpéi, n da báá nha n duó mbè kpéi nke, ke yé f̀s̀ do bè temè.

10 M m̀òke dè tú a kperε nde, kàa m̀òke dè tú n kperε. Mem̀me kè bè déúk̀nko n yètiri.

11 N kũnti a borè nde, n ténke í yó nkpaá kutenkù miéke, kè bembé yó nkpaá. N cice wèè dò mpáíí, m̀pĩ mbe nè a kó diyètiri kè bè ñwē nke dò onitì omáá mí nnè f̄s̄ nti dõmmè.

12 M bè bonè ke bè bàamu kutenkù miéke nè a kó diyètiri, ke pĩ nha n duó mbè bá be kòò m̀òù í feti, kè dè í tú wèè do dò nkéfeti wènwe kè dèe d̀òò tì wàri ke yēmmè.

13 Di m̀m̀ǹǹni n kũnti a borè nde, ke kpaá ke bo kutenkù miéke, ke bè náá nkè bè bo mm̀òke n kó diwèl̀ mediè.

14 M bè ǹàk̀ému a kó tináànti kè kutenkù k̀òbe bè n̄iì bè í tú mèè k̀p̀éí nkutenkù k̀òbe k̀énd̀ònnè m m̀ómmuò n yí túmè kutenkù kou.

15 N yí da báá nke yē nha bè dènnè kutenkù miéke, n yē nha mbè k̀ānk̀é oyéiwe nwe.

16 Bè í tú kutenkù kuu nk̀òbe, m m̀ómmuò n yí túmè kutenkù kou.

17 Wénk̀unne be né a náànti, a náànti tu tim̀ómm̀ontì nti.

18 A n t̀õnní mèè botí kutenkù miéke mme mbè tũ̀ò nku miéke.

19 N duó m máá beè k̀p̀éí, kè dè bo yie nkè bè m̀ēnk̀e ntú a k̀òbe.

20 N yí da báá mbèè máá k̀p̀éí, n da báammu nè bèè yóó keè a náànti k̀é nni ntá be k̀p̀éí.

21 N da báá nke tú bè ñwē nke dò nhonitì omáá, mí nnè f̄s̄ nti dõmmè k̀é nti taunè kè kutenkùu banté f̄s̄̀ n t̀õnnímè.

22 M bè duómmu tikpeti a n duó nti, kè bè bo ñwē nke dò nhonitì omáá m mí nnè f̄s̄ nti dõmmè.

23 Kè n̄iì mbo be miéke k̀àa m̀bo m miéke kè bè ñwē nke dò onitì omáá, kè kutenkùu banté f̄s̄̀ n t̀õnnímè ke bè d́ó a n d́ó mèè botí.

24 N cice n d́ó kè m borè a n duó mbè nde mbo, ke wúó n kpeti a n duó nti ke yé a n d̀òkemè ke mu nyí d̀òò kutenkù.

25 N cice a tú tim̀ómm̀ontì yiè nwe, kutenkù k̀òbe í da yé, mí mme nda yému, kè n tancòumbè yé ke dò nf̄s̄̀ n t̀õnní.

26 M bè ǹàk̀ému a tú wè ke yó ns̀òké ke bè b̀enk̀ú, kè bè nyé ke dò nha bè d́ó a n d́ó mèè botí, kè m bo be miéke.

18

Bè p̄ĩrmè Yesu

(Wénté Matie 26:47-56 nè Mariki 14:43-50 nè Duku 22:47-53)

1 Yesu ǹàk̀é m̄emme k̀édeè, nè o tancòumbè kè bèè ité k̀ékte Setiǹòò kó kukó, kè kupúú makù dè bo, kè bèè ta ku miéke.

2 Sudaasi wèè yóó fíté Yesu ò do yému de kó kupúú, ke yé Yesu nè o tancòumbè do k̀òrimè deborè s̄áá.

3 Ikuó niùbè kó b̀ek̀ótí b̀è nè Fadisībe kè bèè t̀õnní behā̀p̀òmbè nè nti hā̀p̀ònti tì bàà Kuyie n̄c̄f̄ètè kè Sudaasii bè niitè kè bè t̀ò fiti nè dehā̀nne ke t̀onè tikp̀àr̀inenti.

4 Yesu me nyémè tì yóó ò t̀ù̀kení, kòò t̀óonko be borè kè bè beke ke d̀ò: Di wanti we?

5 Kè bèè ò t̀énné ke d̀ò: Yesu Nansareti kou. Kè Yesu bè ǹàk̀é ke d̀ò: M̀ínwe! Kè Sudaasi wèè ò fité kòò bè n̄éinè.

6 Ò bè ǹàk̀é dii m̀ònni ke d̀ò: M̀ínwe. Kè bè mbótírí ke duò.

7 Kè Yesu w̄t̄e kè bè beke ke d̀ò: Di wanti we? Kè bè d̀ò: Yesu Nansareti kou.

8 Kòò dò: N di nàkèmu ke tú mínwe, kè di wanti mínwe, yóunè betòbè kè bèè íté.

9 Mèmmè kè dèe doò kéndònnè ò béi nti ke tú: N cice n yí fétinne a n duó mbè kóò mǎù.

10 Kè Sìmǎo Pierii krate disìe kékǎũ ikuó niùti dièwè tǎnti toò youri. De kóò tǎnti yetìrì do tú Madikuusi.

11 Kè Yesu náké Pieri ke dò: Nǎnne a siè di nòrikù, a yèmmè dò m báá yà febòòfè n cice n duó nfèà?

Bè kǎtenèmè Yesu Anni borè

12 Kè behǎǎpòmbè kóò kótii duó ndinùù tihǎǎpǎnti nè tii bàa Kuyie ncǐtè kè bèe pí nYesu kéboú.

13 Kè kété kóò kǎtenè Anni, Kayifu cǎkù cǐtè, weè do tú ikuó niùti dièwè de benni.

14 Weè Kayifu do náké Sifube ke dò: Dè bo nwenni onìti omáà bo kúmè kubotí kumǎu kpéi.

Pieri nènnimè Yesu

(Wénté Matie 26:69-70 nè Mariki 14:66-68 nè Duku 22:55-57)

15 Sìmǎo Pieri nè Yesu tancóuntì toù mǎù, kè bè ìtù nYesu. Ikuó niùti dièwè né me nyémè Yesu tancóuntì toù, kè wenwee ta.

16 Kè Pieri nkpaá ditowaá ke kari dibòrì kè Yesu tancóuntì, ikuó niùti dièwè yé wèe yènni kénáké osapàà nwèè bàa dibòrì kè Pieri bo ta.

17 Kè de kóò sapàà mbeke Pieri ke dò: A múнке í tú we ònìti kóò tancóuntì nweà? Kè Pieri dǎ: Jǎ! N yí ò tú!

18 Kè sǎ mmuséé mbo kè behǎǎpòmbè nè betòmbè kè bè tǎtinnè muhǎá nke iiri, kè Pieri ncómmú deborè ke iiri.

Ikuó niùti dièwè beké ti Yesu o tié nyǎnkè

(Wénté Matie 26:59-66 nè Mariki 14:55-64 nè Duku 22:66-71)

19 Kè ikuó niùti dièwèe beke Yesu o tancóumbè kpèti nè o tié nkpeti.

20 Kè Yesu ò tǎnné ke dò: N yí nàké timati disòrì, nh ǎǎ ntiè ntiúintouti nè Kuyie ncǐtè dietè mieke nke Sifube bémǎu ǎǎ tíi ndè.

21 Dè dòmmè kǎa m bèkú? Beke nh ǎ nnáá nke bèè bo, bè yému n nàké ti.

22 Yesu béi memme kè kuhǎǎpònkù kùù ò tǎkénè kè kùù ò bènte ke dò: Ikuó niùti dièwè nwe a náámmè memmaà?

23 Kè Yesu dǎ: Kè m béi tiyeiti nti benke tii tu tiyeiti? Kè m me béi tisààti nti ba nte kǎa m potè?

24 Mènnè kè Anni yóu kòo nkpaá boú kòo ò duónko ikuó niùti dièwè Kayifu.

Pieri nènnimè Yesu

(Wénté Matie 26:71-75 nè Mariki 14:69-72 nè Duku 22:58-62)

25 Kè Sìmǎo Pieri ndé kpaá ke iiri, kóò mǎùu wète kóò beke ke dò: A í tú we ònìti kóò tancóuntì ònweà?

Kè Pierii ò nènni ke dò: N yí ò tú.

26 Kè ikuó niùti dièwè kóò tǎnti, Pieri dàte wèe toò cǐtè kouu béi nke dǎ: N do da yǎmu kǎa ò neínè kupúú mieke.

27 Kè Pierii wète kóò nènni ke dò: N yí ò yé. De mònni kè tekotèe kuó.

Pidati bekénèmè Yesu

(Wénté Matie 27:1-2, 11-14 nè Mariki 15:1-5 nè Duku 23:1-5)

²⁸ Kè bèe íténnè Yesu Kayifu cîètè, kóò sòónnè kùmàndáá cîètè kè dè kpaa uu, kè Sifube yete mutarimù bè yàà bo sãũ mèè kpéi mbemáá képaà ndiyentébanni kó mudii.

²⁹ Kè Pidatii yènni ké bè beke ke dò: Di yē nhoniti yie ñcàke ba?

³⁰ Kè bèe ò tèínné ke dò: Kòò do í càke demarè, ti na bá nhò kòtènni a borè.

³¹ Kè Pidatii bè nàké ke dò: Túóténè we, kóò bekénè di mómmòmbe di kuó dòmmè. Kè bè dò: Ti kó ikuó í yie nti kuómè òmòu.

³² Kè dè bo yie nkè dèe dòò Yesu do yē nhò yóó kú mùu kũũ.

³³ Kè Pidatii ta kudieku kényú Yesu kóò beke ke dò: Fòò tu Sifube kóò kpààtàà?

³⁴ Kè Yesu ò tèínné ke dò: A m békú nè amáà ndaa? Kè betòbè beè yē nha m beke?

³⁵ Kè Pidatii ò tèínné ke dò: N túmu Sifua? A botí kòbe nè ikuó niùbè kó bekótíbè beè da kòtènni m borè. A càke ba?

³⁶ Kè Yesu ò tèínné ke dò: N kó tikpàti í tú kutenkú kuu nkpeti, kè ti do nti ntú, n kòbe na mbàasomu bá Sifube bá m pĩ. N kó tikpàti me nyí tú kutenkú kuu nkpeti.

³⁷ Kè Pidatii ò beke ke dò: A tú okpàati nwe yáa ba? Kè Yesu ò tèínné ke dò: A ti mbéi, n tú okpàati nwe ke kòtèni kutenkú, kè bè m peitè kè m bo náké timómmanti. Bèè dó timómmanti beè kemmu n náahiti.

Bè do yèmmè bèe kuw Yesu

(Wénté Matie 27:15-31 nè Mariki 15:6-20 nè Duku 23:13-25)

³⁸ Kè Pidati dò: Ba ntú timómmanti? Ò béi mmemme kényé kékote Sifube borè ké bè nàké ke dò: N yí yà oniti yie n càkemu ke dò nti ò kùò.

³⁹ Kéndònnè di kó ikuó mieke di ɔ̃ duómme kè n fĩ nkukpetínkú makú diyentébanni yiè, di dó n fĩ nSifube kóò kpààtàà?

⁴⁰ Kè bèe wekí ke dò: Ti í dó a fĩ nyie, ti dó a fĩ mBarabaasi nwe!

Barabaasi me ndo tú onitikòùti nwe.

19

Bè òòmme Yesu ipo kó dipii

¹ Mèmmè kè Pidatii duó nkè bèe puotí Yesu yedá.

² Kè tihāāpòntii duòke ipo kó dipii kóò òó, kóò dàtínnè diyaabòri wūšri.

³ Ke níí tóónni kóò dōu nke dò: A kpeñnàà Sifube kóò kpààti? Mbo sáà! Kóò bènte.

⁴ Kè Pidatii wēte kényènni ké bè nàké ke dò: N yóó ò dènnemu kè di banté n yí yàmè ò càkemu ke dò nti ò kùò.

⁵ Kè Yesu yènni ke óké ipo kó dipii ke dáátí diyaabòri wūšri, kè Pidati dò: Ntènnè we!

⁶ Ikuó niùbè kó bekótíbè nè tihāāpònti tii bàà Kuyie ncîètè kè bèe yà Yesu kèpíéké ke dò: Baaké we kudapāatí! Kè Pidati dò: Túóténè we di mómmòmbe kébaaké! Mí n yí yà ò càke mù ke dò nti ò kùò.

⁷ Kè Sifube ò tèínné ke dò: Ti kó ikuó tú ò dò nkékuomu, ò yĩ mèè kpéi nhò tú Kuyie mBire.

⁸ Kè Pidatii keè de kó tináanti kè kufōwáá nhò auté.

⁹ Kòo wēte kéta kudieku kébeke Yesu ke dò: A yènni de?

Yesu me nyí nhò tèínné timati.

¹⁰ Kè Pidati dò: A í dó ké n tēnné timatàà? A í yé ke dò m mōke muwērímú ke bo na ke da fĩ, ke mōke muwērímú ke bo na ke da baakáà?

11 Kè Yesu ò tènèné ke dò: A na bá mmòke muwērímú mamù n yīnkè kè Kuyie ndo í mù nda duó. Dèè kpéí nte wèè m pī nke da duó nkòo kó meyei ndeunè a kòme.

12 Dè m̀nni kè Pidati ndó ḱfí nYesu, kè Sifubee pīékè ke dò: Kàa ò fíi nha í dó okpàati dièwè Sesaa, weè tú omáà okpàati, ò yete Sesaa kpeti nti.

13 Kè Pidatii keè de kó tináañti kédenneni Yesu kékari obeénkari Ìnkè, bè tú dè dibòri bè ce di. Nè ebèdee kó tináañti: Kabata.

14 Dè do tú diyie sanni yiè ndi kè diyie còmú yeyo kè dè né bo wenté diyentébanni. Kè Pidatii náké Sifube ke dò: Ntenè di kóo kpàati.

15 Kè bèe pīékè mediè nke dò: Baaké we! Baaké we kudapāāti Ìnkè! Kè Pidati dò: M baaké di kóo kpàati kudapāātaà? Kè ikuó niùbè kó bekótibè dò: Ti í m̀ke okpàati t̀ou m̀u kè dè í tú Sesaa.

Bè baakémè Yesu

(Wénté Matie 27:32-44 nè Mariki 15:21-32 nè Duku 23:26-43)

16 M̀mme kè Pidatii bè duó nYesu kè bè ñkarinè ke bo baaké.

17 Kè Yesu ñto ò dapāāti ḱtuòke dibòri mari bè tú di kuyukú, nè be kó tináañti mièke Kodikotaa.

18 Dèndè bè baakémè Yesu kudapāāti nè benitibè mabè bèdébè, kóò soó mbe cuoke.

19 Kè Pidatii duó nkè bèe wāri tedabèetè ke dò: Yesu Nansareti kou, Sifube kóo kpàati, kédanne kudapāāti yómmè.

20 Bè do baaké dè Yesu do í d́tirinè dihei. Bè do wāri ebèdee nè datéè nè kereki nwe kè benitibè péu mpēnkù ke ti kàa.

21 Kè ikuó niùbè kó bekótibèe náké Pidati ke dò: A na bá nwāri ke yī Sifube kóo kpàati, wāri ke dò ò yē nhò tú Sifube kóo kpàati.

22 Kè Pidati dò: N wāri ti tiñti.

23 Kè tihāāp̀ntii baaké Yesu kédeé ḱtoté ò yàati yecúò yènáà, bá kù nè ku kpeti, kè dè nkpaá ò yaàbòri dierì d̀i í m̀ke kuyī.

24 Kè tihāāp̀ntii náké titòbè ke dò: Ti báa ḱtè di nyaàbòri, ti tãũ t́tè ḱyà wèè bo di di.

M̀mme kè dèe d̀ò ti wāri ke yēmmè t̀i tu: Bè totí n yàati ke tãũ n yaàbòri dierì t́tè. Tihāāp̀nti do me nd̀ò.

25 Kè Yesu yō nè ò yō nantè nè Maari Kodopaasi pokù nè Maari Makitadaa kou, kè bè còmú Yesu dapāāti také.

26 Kè Yesu ñwúó nho yō kóò pekénè ò kóò tancóuntì ò dó wè mediè, nkòò ò náké ke dò: N yō, nte a bíre.

27 Ke náké ò kóò tancóuntì ke dò: Nte a yō.

M̀mme kóò ò t̀oté ḱkonnè.

Yesu kumè

(Wénté Matie 27:45-56 nè Mariki 15:33-41 nè Duku 23:44-49)

28 Yesu me nyémè ke dò ndemou dè d̀ò ḱbéi nke dò: Sinéyēi sii m̀ bo, kè dè bo d̀ò ti wāri ke yēmmè.

29 Ke ś ndidúu mari dè Ìkù ke píékè menéyāa nkè tihāāp̀ntii méú disòsũ ò me mièke ḱc̀o isòpù kó kudóú ḱyoutoo ḱtuú nYesu nuù.

30 Kóo sũòte menéyāa nke béi nke dò: Demou dè d̀òmu.

Ke śinnè ò yuu ḱkú!

Kuhāāp̀nkù k̀ũmè Yesu píku dikp̀nni

³¹ Dè do tú diyìè sɔnni ndi kè dè né bo wenté teom̄pùtè, kè Sifube nyĩ̀èkù teom̄pùtè bo nsóm̄mè bè kpáá idapā́ātí ìnkè. De kó teom̄pùtè do máánè diyenté banni ndi, kè Sifube m̄o Pidati dinùù ke bo píé bè baakè bè tààke, kè bè cū̀nní.

³² M̄em̄me kè tihā̀pòntìi kote kèpíé bè baakénè bè Yesu be tààke.

³³ Kè tuòke Yesu borè kénsó nhò ku, bá bè í mpié o tààke.

³⁴ Kè kuhā̀pònkù makùu kũ̀ù o pikù dikpā̀nni kèduute, menie nnè meyĩ̀ nkè dèe yènní.

³⁵ Wèè dè yà wèè nàa nkòo nàa ntì tú timóm̄m̄nti, ò yà tì ò ti nnáá nkè dè bo yie nkè di ntá.

³⁶ Dè d̄d̄ò tì wàri ke yèmmè m̄me tìi tu: Bè í yóó kèéte o k̄sũ̀ marì.

³⁷ Kè titeti wàri ke tú: Bè yóó yāmu bè dùute wèè pikù.

Bè kũ̀nnémè Yesu

(Wénté Matie 27:57-61 nè Mariki 15:42-47 nè Duku 23:50-56)

³⁸ Dè d̄d̄ò m̄em̄me kèdeè, Sosefu Adimatee eì kou wèè do tú Yesu kou kè dè s̄òri, ke yé ò do démè Sifube, kòo kote kém̄o Pidati dinùù ke bo túóté Yesu. Kè Pidati yie, nkòo kote kóò t̄úóté.

³⁹ Nìkòdem̄mu wèè do k̄te keyènkè makè k̄yà Yesu kòò múnke ke k̄te, ke t̄ò t̄ùd̄àrí kòò k̄orene mutie mùù ò nte kòo c̄i báá p̄ā̀ke mecā̀. De kóò t̄ùd̄àrí do bo ñbo c̄idò̀bè sipísitā̀ti.

⁴⁰ Bedé kè bèe túóté Yesu kéd̄o Sifube ò̄ d̄ò̄mè, kóò p̄ũ̀ ntiyā̀ti k̄ȳore t̄ùd̄àrí.

⁴¹ Bè do baakè dè Yesu, dè do tókénè kupúú makù nku, kè kuf̄ōti pā̀nkù makù dè bo bè mu nyí tanné kù òm̄ò.

⁴² Dè do yóó wenté teom̄pùtè nte, kè deè ñte kè bè ndó mecā̀, de kó kuf̄ōti né me ntókémè deborè, kè bèe dè nhò d̄ò.

20

Kuf̄ōtikperí

(Wénté Matie 28:1-8 nè Mariki 16:1-8 nè Duku 24:1-12)

¹ Dimā̀si kó kukū̀went̄o kè dè nkpaá ke uu kè Maari, Makitadāa eì kouu, kote kuf̄ōti kénsó nditā̀ri pò̀te.

² Kòo coké k̄ew̄te kénák̄e Pieri nè Yesu tancòuntì t̄ò Yesu dó wè ke d̄ò: Bè k̄ut̄emu ti Yiè, nti me n yí yé bè ò yĩ̀mè.

³ Pieri nè Yesu tancòuntì t̄ò kè bèe íte kénk̄ori kuf̄ōti

⁴ ke cokù kè Yesu tancòuntì t̄òu diènnè Pieri k̄etuòke kuf̄ōti,

⁵ k̄esíéké k̄yà tiyā̀ti bè do p̄ũ̀ nti Yesu kè tì duó ò me nyí nta.

⁶ Kè Sim̄o Pierii tuòkení k̄eta k̄yà tiyā̀ti bè p̄ũ̀ nti Yesu kè tì duó ketenkè.

⁷ Kè kuyā̀kù kùù do f̄i ndiyuu kè kù kp̄éu ke cā̀ nke duó.

⁸ Kè Yesu tancòuntì t̄ò wèè do ñit̄e k̄etuòke, kòò múnke ta k̄yà k̄entá.

⁹ Yesu tancòumbè mu ndo í banté t̄i wāri ke tú: Yesu do nk̄yā̀nté.)

¹⁰ De kó dif̄nkúò kè Yesu tancòumbèe kò.

Yesu yā̀ntémè

(Wénté Matie 28:9-10 nè Mariki 16:9-11)

¹¹ Kè Maari kpáá k̄écóm̄m̄ú kuf̄ōti bènni ke kuò, nke s̄innè k̄esíéké

¹² k̄yà Kuyie nt̄òrè yèd̄é kè yè dàátì tiyā̀p̄éitì ke kari bè do d̄ò ndè Yesu, dii n̄ho yuu do duó dè, d̄it̄eri o naàc̄i do borè.

13 Kè yèè ò beke ke dò: Onitipòkù a kuònnè ba? Kòo yè tèǹnè ke dò: Bè tùóté n Yiè nwe, m me nyí yé bè ò yǐmè.

14 Ò béi mme kèwèéte kèyà Yesu kòò còmúmú, ò me nyí nhò banté.

15 Ke Yesu ò beke ke dò: Onitipòkù dè dòmme kàa kuò? A waà nwe?

Kòo yèmmè ñdo okũnyòrìwè nwe, ke dò: Kè fǒò ò tùóté, m benke a ò dǒu ndè kè n kòte kòò tùóté.

16 Kè Yesu ò yu ke dò: Maari!

Kòo bunnò ke dò: Okóti! Nè be kó tináahti mieke dabunni!

17 Kè Yesu ò nàké ke dò: Bá n kááké, m mu nyí dèke n cice borè. Kòte kénáké n kòbe ke dò: N deèti n cice borè nde, wèè tu di kóo cice, Kuyie nkùù di te.

18 Kè Maari Makitadaa ei kouu kòte Yesu tancòumbè borè ke dò: N yàmu ti Yiè.

Kòo bè nàké wè ò nàké ti.

Yesu benkemè omáà o tancòumbè

(Wènté Matie 28:16-20 nè Mariki 16:14-18 nè Duku 24:36-49)

19 De kòò dimáasi kó kuyuoku kòo tancòumbè ntíkú teçtè matè mieke, ke kpetínné yebòrè ke pàá, mbè dé mèè kpéi nSifube, kè Yesu taroo kécómmú be cuokè ke dò: Kunaatí ndi bonè!

20 Ò béi mme kèdeè kébenke o nou nè o píkú kè diwèi bè pǐ mbè yàmè be Yiè.

21 Kè Yesu yíé kèbéi nke dò: Kunaatí ndi bonè! N cice n tǒnní mèè botí m me ndi tǔò.

22 Ò béi mme kèdeè kéfuute be ñnkè ke dò: Couténè Muyaánsààmù.

23 Di bo cǐé mbè be yei mbè bo pété mecǐémmè, kè di í cǐé mbè be yei, mbè báá pété mecǐémmè.

Yesu kpànèmmè Tomaa ò í tàmè

24 Dè do sǐ nTomaa, Yesu tancòumbè kòò mǒù, bè tu wè Didimmu í dè bo.

25 Kè Yesu tancòumbè tǒbèè ò nàké ke dò: Ti yà ti Yiè.

Kè Tomaa dò: Kè n yí yà sikaù kó yebòrè o nou ke baá n nómbii, kè n yí baá n nómbii o píkú m bá n tá.

26 Kè dè mmàke seménni òmáà kè Yesu tancòumbèe wète kítí nkudieku mieke kè Tomaa ndè bo, kè yebòrè kpetí ke páké, kè Yesu taroo kécómmú be cuokè ke dò: Kunaatí ndi bonè!

27 Kèdeè kénáké Tomaa ke dò: Youtení a nòutè kébaá a nómbii yebòrè, ke baá m píkú kéntá ke bá nyǐkù.

28 Kè Tomaa kuónko ke dò: N Yiè! N kó Kuyie!

29 Kè Yesu ò nàké ke dò: A n yàmu ke tá. Dè ñnaati bèè í n yà ke tá.

30 Yesu dǒòmu tidietì péu kòo tancòumbè yà, bá ti í wàri dipátíri dii mmièke.

31 Tii nwàri kè di bo banté Yesu Kirisi túmè mme Kuyie mBire ké nhò tá kèpété mufòmму.

21

Yesu benkemè omáà o tancòumbè Tiberiyati nie nnùù

1 Kè Yesu wète kébenke omáà o tancòumbè Tiberiyati kó menie nnùù.

2 Nte ò bè benke mèè botí omáà: Simoo Pieri nè Tomaa bè tú wè Didimmu nè Natannayæri Kanaa Kadidee kó kutempè nkou, nè Sebedee kó ibí, nè Yesu tancòumbè tǒbè mabè bèdébè kè bè ntíkú.

3 Kè Simoo Pierii bè nàké ke dò: M bo kòte muyǐmpǐmmù.

Kè betòbè dà: Ti bo nneí.

Kè bèe kote kényiè nke buà, mbá bè í pī mmùmamù.

⁴ Dikūnwerinì kè Yesu ñcómúu menie nnùù bá o tancòumbè í nhò banté.

⁵ Kè Yesu bè beke ke dà: Bedapàmbè, di pī nsiyīā? Kè bè dà: Ɔò, ti í pèté.

⁶ Kòo bè nàké ke dà: Bønnè muditimù kubakù youú bíéké di bo pété.

Kè bèe bo nké siyī píe mmediè, bá bè í nna ke mù dènnení.

⁷ Kè Yesu tancòuntì ò dós wèe nàké Pieri ke dà: Ti Yiè nwe.

Kè Simáo Pierii tí kèè ke dáátí o yaàbòri ke yé ò do í dáátimè mùmamù, kédoroò menie mmièke kéndèitì.

⁸ Kè Yesu tancòumbè tobè nkérinì nè kudabekù ke yūs muyīnditimù kè siyī píéké. Bè do í dètirinè menie nnùù, dè do bo mmàke métiri tekòutè (100).

⁹ Kè bèe yènní kégà muháá, nké siyī āu mu ñnkè nè pèè.

¹⁰ Kè Yesu bè nàké ke dà: Deitenèni siyī di pī nsi.

¹¹ Kè Simáo Pierii ta kudabekù kécūūnni muyīnditimù kè siyī diesi píéké, ke bo tekòutè nè sipisinnùmmù nè sitāati (153), nè memme muyīnditimù í nkèté.

¹² Kè Yesu bè nàké ke dà: Kòtenèni kèdi.

Ò tancòumbè kòd mōu me nyí ndáátí kòd beke ò tú wè, bè do bantému be Yiè nwemè.

¹³ Kè Yesu tóónni kétúóté pèè ké bè duó, ké bè duónnè siyī.

¹⁴ Kuce metāámmè mme Yesu yānté kébenkemè omáá o tancòumbè.

Yesu bekemè Pieri kuce metāati ke tú: A n dōàà?

¹⁵ Bè di dii mōnni kédeè kè Yesu beke Simáo Pieri ke dà: Simáo Isaā kó debire a n dós kè dè pèèté betòbàà? Kòò dà: Èè n Yiè a yému n da dómè. Kè Yesu ò nàké ke dà: Cēmúu m pebí.

¹⁶ Ke yíe kòd beke kuce medérímè ke dà: Simáo Isaā kó debire a mènke n dōàà? Kòò dà: Èè n Yiè a yému n da dómè. Kè Yesu ò nàké ke dà: Cēmúu m pe.

¹⁷ Kè Yesu wète kòd beke metāámmè ke dà: Simáo Isaā kó debire a yé nha n dós? Kòò dà: N Yiè, nha yému demou. Kè Pieri yèmmèe caàrè Yesu wète koò bekemè kuce metāámmè ke tú: A ndōàà? Kòò dà: N Yiè a yému demou, ke yé n da dómè. Kè Yesu ò nàké ke dà: Cēmúu m pe.

¹⁸ N da náá mómumu nwe. A do kpaá ke be ndii mōnni ke yiì a naàkōnfè amáá ndi, ke kōri a dós kè. A bo kóté dii mōnni ke ní nyuo a nau nsi kòo tōu fe nda yiì, ke da kōtenè a í dós kè.

¹⁹ (Yesu náá mmeeme ke benkú Pieri yóó kú mùu kūù mbotí nku ke déúkunnè Kuyie nyètiri.) Kédeè kòd nàké ke dà: N tūnne.

Yesu nàké ti Isaā kpéi

²⁰ Kè Pierii wète kégà Yesu tancòuntì ò dós wèe kòd kèrinì, (wèe do ò beke bè yo ndii mōnni diyentébanni kó mudii ke dà: N Yiè, we nyóó da fité?)

²¹ Kè Pierii beke Yesu ke dà: N Yiè, yie ntá, o kpèti yó ndómme?

²² Kè Yesu ò tēnné ke dà: Kè n dós we nfòu kè n yàa wētènné a kpèti í bo, fí ní nni ntú.

²³ Kè de kó tináàntii pité be cuokè, kè bè dè de kòd tancòuntì í yóó kú. Yesu me ndo í nàké Pieri ke dà wèe í yóó kú, ò do yī: Kè n dós wèe nfòu kè n yàa wētènné, a kpèti í bo.

²⁴ Wèe tancòuntì mómumu nweè béi nde kó tináànti, ke tí wàri, kè tí yé tí tumè timómanti.

²⁵ Yesu do pīmmu mutómúu tēmù, kè bè yé mbè bo tí wàri timou yepáte mièke, n yèmmè dò kute nkú báá pété kú bo yé dóu ndè.

Yesu Tɔ̀rè tɔ̀mmú pátírí Di mpátírí tɔ̀ tii náànti

Yesu tɔ̀rè kó dipátírí sɔ̀tɛnè tináãnsààti kpɛyɛ kó tináãnti nti. Duku dòòtòrí diɛwè Pɔ̀ori népo, ò do neitinè wè weè wàri de kó dipátírí (Kɔ̀dɔ̀asi 4:14). De kó dipátírí miɛke yenããnkékè yèè ti náá mMuyaánsààmù pī mmùù tɔ̀mmú yè sūmu.

De kó dipátírí dii ti náá nKirisí kɔ̀be tīrè keté mèè botí Sifube cuokè kéketénè Sedisadɛmmu bèè tu Sifube. Nè bèè í tú Sifube: Kɔ̀denti nè Āntiyɔ̀si nè Fidipu. De kó dipátírí dii ti náá mbè do màànè ì dièti mesàà nKirisí kɔ̀be tīrè yepànyè miɛke, nè Muyaánsààmù do bè niitè kè bèè ti tūntɛ mèè botí.

Di mpátírí náànti duó ke dòmme

1. Muyaánsààmù cùténímè nè Kirisí kɔ̀be tīnni ketémè Sedisadɛmmu 1-12
2. Pɔ̀ori ìtémè Kuyie nnáànti náammù 13-28

¹ N népo Teofiiri, m pátírí ketirí miɛke n da nákému Yesu pī mmùù tɔ̀mmú mumòu nè ò tié nti benitibè nè ò keté ndii yiè o tɔ̀mmú,

² Kénto kétuokènè Muyaánsààmù ò niitémè kòò duó nho tannò o tancòumbè ò tããtè bè ke íté kédeke kéĩnkè.

³ O kũũ nkó difɔ̀nkũò kòo mbè benkú omáà nè mebenkùmè péu mèè benkú ò fòutemè, ke dɔ̀ yewe sipísínàà ke bè náá nKuyie nkpààtiyuu kpeti.

⁴ Diyiè mari ke s̃s̃ mbè yo nke Yesu bè náké ke dɔ̀: Di báá déténè Sedisadɛmmu, dí nkari ke baa n cice do yè nhò yóó di pã dè, n di náké dèè kpéí.

⁵ Isãã do di ãã batémumu, nè menie mme yewe sám̃pó miɛke bè bo di ãnnè batémumu nè Muyaánsààmù.

Yesu dèkemè kéĩnkè

⁶ Kè bèè ò beke ke dɔ̀: De mɔ̀nni ndi a yóó fíímmè Isidayɛribe kó dikpààtiyuuaà?

⁷ Kè Yesu bè t̃r̃ñé ke dɔ̀: Di kpeti dake, di bo yítémè de kó yemòrè nè de kó yewe, n cice Kuyie nkumómmɔ̀nku kuù dɔ̀u ndɛ kó yemòrè nè de kó yewe.

⁸ Kù bo di duó mmuw̃r̃ímú, kù bo cūñni Muyaánsààmù di ìnkè kè di náá mbèè yo nnáá n kpéí nSedisadɛmmu miɛke nè Sudee nè Sammarií de kó ketenkè kemòu miɛke nè itemm̃ankè imòu miɛkoo.

⁹ Ò ti mbè náké dii mɔ̀nni kédeè kéíté kèndeeti kéĩnkè, kè bè nhò bùò kè diwetiri mari ò dàt̃ñko.

¹⁰ Kè bè nkpáá búó, kéyà benitibè bèdébè kè bè dàáti tiyaápéiti kékotení be borè kébéi nke dɔ̀:

¹¹ Kadidee kó benitibè dè dòmme kè di cómmú ke búó kéĩnkè? Yesu ité mèè botí di cuokè ke dèke kéĩnkè ò yóó w̃t̃eñi meè botí.

¹² Mem̃me kè bèè íté Odifíè t̃ari kéw̃t̃eñi Sedisadɛmmu. De kó dit̃ari do í détirinè Sedisadɛmmu, dè do bo mbo cidòmétiri òmáà ndi.

¹³ Bè tuàkení dii mɔ̀nni kédeke t̃eç̃t̃èè bè ã̃ t̃i ntèè miɛke. Nte o tancòumbè bèè do mbe be yètè: Pieri nè Isãã nè Isaku nè Āntidee nè Fidipu nè Batidemii nè Matie nè Isaku Adifee kó d̃bir̃e nè Sim̃ɔ̀ Sedat̃ibe kó dit̃nni kou nè Sudi Isaku kó d̃bir̃e.

¹⁴ Kè benitipòbè mabè múnke ndè bo nè Maari Yesu ỹɔ̀ nè Yesu neí, bemòu kè bè nw̃é nke báá nKuyie nè meyèmmè mèmáà.

Wèè còutè Sudaasi kó dif̃t̃iri

15 Diyiè mari ke ś mbè tó t́kú, ke bo ntùòke tekòùtè nè sipísidé (120), kè Pierii béi nke dò:

16 N kòbe Muyaánsààmù do niité Dafitii kòo wári ti Sudaasi kpéí, nwèè niiténi bèè pī nYesu ti dò nkédòòmu.

17 Sudaasi do tú ti kou nwe kè ti wē nke pī mmutòmmù.

(

18 Kòò yè ke donténè kupaku o yei nkó idíítí, ò nùínè dè omáà, ke donní ke pànte, kòo nauti ciété ciété.

19 Kè Sedisademma kòbe bémòu yíétè de kó tináànti ke yu de kó kupaku ke tú: Mukũ nkó kupaku. Nè be kó tináànti Akedidamaa.)

20 Ti wárimu Yesáá mpátiri mieke ke tú:

O ciété bo naá nkudobonkù,

bá òmòu ténke bá ntè ã,

kòo tòu mòu còuté o fótiri.

21 Dè dò ntí yà onití mòu nwe wèè do ti bonè Isáá àà dìl mònni bàtémù,

22 kénto kétuòkenè Yesu dèkemè keínkè, kòo ti wēnnénè kè ti nnáá nYesu kumè ke yánté.

23 Kè bèè deite benitibè bèdébè, Sosefu bè do tú wè Baadisabasi kóò yu ke dò Susituusi nè otòu mòu bè tu wè Matiasi.

24 Kédeè kébántè Kuyie nke dò: Ti Yiè nfóò yé benitibè yèmmè, a tí benke a tãátè wè benitibè bie mmieke,

25 kòo còuté Sudaasi fótiri, ò yóu di, ke kòte o kó kuce.

26 Kè bèè tãù tété kè tétéè do Matiasi ínke, kòo wēnnénè Yesu tōrè tēpítè nè dimáà.

2

Muyaánsààmù cùténimè

1 Kè Pántikoti kó diyiè nyóó tuòke, ke ś mbè t́kú dibòri dimáà.

2 Ké nyóó daate kékeè kutoweku makù kè kù cutini keínkè ke donnè kuyaakperikù, ké bè kpéétè bémòu bè kàri tèè ciété mieke.

3 Kè bèè yà ihāādeembli kè ì dōnnè inóndie nkéñtotírí ke commu be ínke.

4 Kè Muyaánsààmù bè píe, kè bèè keté kénnáá ntináàncànti.

5 Dè do ś nSifube bèè iténí titenti timòu ke kòtení ke bo Sedisademma. Bè do tú bèè dé bembè Kuyie.

6 Bè kèè dìl mònni kutoweku ke tínni, kè dèè bè di mediè nke yé bá wè ò do yomè kè bè náá nho kó tináànti mómmònti.

7 Kè dèè bè kpéí mediè, kè bè mbè wùò nke tú: Dè í dò nKadidee kòbe mbe bémòu?

8 Dè né dòmmè bá wè kòò yo bè náámmè o kó tináànti?

9 Ti mieke kè bémabè bonni Paditi kó ketenkè: Medii nè Medammu Mesopotamii nè Sudee nè Kapadoosi nè Pōō Asii kó ketenkè mieke.

10 Nè Fidisii nè Pānfidii nè Esibiti nè Dibii kòbe mabè bèè tòkénè Sidenni, kè bémabè bonni Odommu, kè betòbè tu Sifube mómmòmbe nè bèè tū nSifube kó kuwedòunce nè Kereti kòbe nè Adabii kòbe.

11 Nè memme kè ti yo bè náámmè bá wè o kó tináànti ke sánti Kuyie nku dieti kpéí.

12 Kè dèè bè di mediè, bè í nyà bè bo béi nti, kémbékú betòbè ke tú: Ba mboti nku dié?

13 Kè bèmabè mbè daú ke tú: Bè muó mmenaà nnatimè mme.

Pieri nàké tì Muyaánsààmù cùténì dù yìè

14 Kè Yesu tɔ̀rè tepíítè nè yèdéé íté kécómmú, kè Pieri nnáánnè ditínni mekperimè ke tú: Díndi Kadidee kɔ̀be nè bèè kó dimàà kòtení Sedisademmu mieke! Kénténè kékeè n yóó di náké tì.

15 Di yèmmè bá ndò mbenitibè biè mmuó mmenaà, diyìè kpáá ke bemmu.

16 Kuyie pāānāanti náantò Sowèeri do náké tì tì dòò. Tìi tu:

17 Yewe sonye mmieke m bo cūūnní Muyaánsààmù

benitibè bemou ñnkè,
di kó bedapàmbè nè di kó besapàmbè
bo naá m pāānāanti náam̀bè.

Kè bebém̀bè ñyau mebenkùmè.

Kè bekótibè ñyau tidòuntì.

18 De kó yewe mieke

m mènke yóó cūūnkumu n Yaá

n kó benitibè bemou ñnkè,

benitidaabè nè benitipòbè

kè bèe naá m pāānāanti náam̀bè.

19 M bo dɔ̀ò tidietì keñkè nè ketenkè,

meyĩ nnè muháá nè kuyukú diekú

dè bo mbo de kó diyìè.

20 Diyìè bo soute,

kòo tánkùu wūsté kéndò meyĩ,

kè ti Yiè nkó diyìè dièrì né na kétuakení,

dù duò tikāmbùàti.

21 De m̀nni wèè bo kuónnè

tì Yiè nKuyie nhò bo cooté.

22 Díndi Isidayeribe kénténè kékeè n yóó di náké tì. Yesu Nansarèti kou Kuyie ndi benke wèè mieke ku wèrimú, kòò dɔ̀ò tidietì, di mómm̀m̀be kè di yà.

23 Bè we ndi fiténè Kuyie ndo tì yému nè dim̀nni, kuù duó nkè tì dɔ̀ò, kè di ò duó mbèè í yé Kuyie nkè bè ò baaké koò kùo.

24 Kè Kuyie nduó nkòò yánté, kè kù ò deeténè mukũũ nkó iwēĩ, ke yé mukũũ ndo í dom̀m̀è mù bo na kòò pĩnné muwèrimú.

25 Dafiti do náké weè kpéi nke dɔ̀:

M búó n Yiè sáà,

ke yé we m bonè̀m̀è m báá kpeute.

26 Deè te kè n yèmmè naati,

kè n diènnè diwèi.

27 Ke yé ke dò mbá kè n ku,

m bá nkpaá kufōti mieke.

Ke yé a í yóó yóumè a kou kòo pāāke.

28 A m benkemmu mufòmmu kó kuce,

ke yóó nni mbonè ke n duò diwèi.

29 N kɔ̀be n dɔ̀ ke di náké tì yàari Dafiti kpéi nke, ò kúmu, kè bè ò kũnné kòo fōti kpáá bo nè yínni.

30 Ò do tú Kuyie mpāānāanti náantò nwe ke nyé ke dò nKuyie mbéi ke tú kù yóó kanne o yaabire marè o kpààtikàri ñnkè.

31 Dafiti do náá nKirisì yóó yántém̀è mme ke tú:

Ò í yó nkpaá kufṣṣti mieke.

Ò í yóó pāāke.

³² Weè Yesu nwe Kuyie nduómme kòò yànté timou kè ti ò yà.

³³ Kè Kuyie nhò tùóté koò kànnè kubakù you, koò duó Muyaáansààmù kù do nàké mùù kpéí, kòò mù nti duónnì, dèndè di kèèmè ke dè yà.

³⁴ Dafiti í dèke keṙnkè ke né béi nke dò:

Kuyie nnàkému n Yiè nke tú:

Nkari m bakù you,

³⁵ kè n yàa da duó nha kpantídèntòbè

kàa bè cùuti.

³⁶ Isidayeeri be di tū mbanté ke dò nYesu di baaké wè kudapāātí ìnkè, Kuyie nwe ndòò ti Yiè nti dèetiwè.

³⁷ Bè kèè dīi mōnni de kó tináañti kè tūi bè kááké mesàà, nkè bèe beke Pieri nè Yesu tōrè tēyè ke dō: Ti kōbenè ti dō nkédòò ba?

³⁸ Kè Pieri bè nàké ke dō: Ceetenè kè bè di ànné bàtèmmù nè Yesu kó diyètirì, kè Kuyie ndi cṙé ndi yei nke di pā Muyaáansààmù.

³⁹ Ke yé kù béimmè de kó tináañti dū kpéí, nè di bí, bèè bo die nnè bèè dētiri. Nè betòbè ti Yiè nKuyie nyóó yu bè.

⁴⁰ Kè Pieri mbè nàà ntináañti teti péu ke yáúkunko be kònti ke bè tiè nke tú: Yiénnè Tináañsàati kéyatènè dimáá benitiyeibe bie.

⁴¹ Bèè yie nho náañti kè bèe bè ànné bàtèmmù kè bè nsū, be bo ntùòke sikòupísitáati (3000), kè bèe wēñnénè Yesu kòbe de kó diyie.

⁴² Ke níi nkémmù Yesu tōrè bè nàà nti nè be yèmmè memou, kénwē nke yo nke yonnè Mudisààmù, ke báá nKuyie.

Kirisi kòbe ketibè kó mufòmmu

⁴³ Kè Yesu tōrè ndòori tidieti nè mebenkùmè péu nè de kpéí nkè benitibèe yote Kuyie.

⁴⁴ Kè Kuyie nkòbe ntiku sáà, kè wèè mòke dè bè nde wē mbemou.

⁴⁵ Kè bè nfiiti be kperè nè be paa nke totirí nè bèè kpa bá wè dè ò bèkùmè.

⁴⁶ Ke níi ntíkú ke bo Kuyie ncṙètè ke báá nKuyie, ke wē mme yèmmè memáá ke yo mbetòbè cṙí, ke yonnè Mudisààmù.

⁴⁷ Ke sánti Kuyie, nkè benitibè bemou be dó kè ti Yiè mbè yèutí yewe yemou ò dèetè bè.

3

Pieri nè Isāā bè miékūnnemè kuhòkù

¹ Diyie mari, diyie tūnte dīi mōnni Pieri nè Isāā kè bè nkòri mubáammu.

² Ke nsó nhoniti mōu kàri ke tú kuhòkù nè bè ò peitèmé, kè kù kàri Kuyie ncṙètè kó dibòri bè tú di disàari. Bè do kù tounímu yewe yemou ke kanninko deborè kè kù bo mmóú idíftí bèè taà mubáammu.

³ Pieri nè Isāā kè bè ntafi kè kùu bè mōo idíftí.

⁴ Pieri nè Isāā kè bè nkù wúò nkè Pieri kù nàké ke dō: Ti wénté.

⁵ Kè kùu bè wénté kè ku yèmmè ñdò mbè yóó kù pā dèmarè nde.

⁶ Kè Pieri kù nàké ke dō: N yí mōke idíftí ke bo da pā, m mōke dè, m bo dè nda pā. Nè Yesu Nansareti kou kó di yètirì íté kékété!

⁷ Ke pfi nku nòutè youte, kéyínní, dèndè bàmbà nkè ku naàcèi nè ku báá nkè dèe kpenke.

⁸ Kè kùu puu kécómmú, kénéinè Yesu tǎrè, kè bèe ta Kuyie nciǎtè, kòo ncenti ke yǎnku, ke sánti Kuyie.

⁹ Kè benitibè bəmou nhò wùó, kòò cènti ke sánti Kuyie.

¹⁰ Bè banté dii mǎnni ke dò nwèè do kari wenwe Kuyie nciǎtè kó dibòri sàari ke móú, kè dèe bè di bəmou kè kufōwaá mbè pī nkè bèe mǎnté ò yīmè ke miété.

Pieri do nàké ti

¹¹ Kè de kóo niti baá ntū Pieri nè Isāā, kè dèe di benitibè bəmou, kè bè ncokòo be borè kufiiku bè tú kù Sodomǎo kó kufiiku miéke.

¹² Kè Pieri bè beke ke dò: Isidayeriibe dè dǎmmè kè dè di di? Kè di ti wúó nke donnè tū kó muwērímú mmu yoo ti kpa mèè kpéi meyei nte nkè oniti yie mmiété?

¹³ Kuyie nti yembè, Abarahammu nè Isaki nè Sakǎbu do tū nkù kuú miékúnne de kóo niti, ke déúkúnne ku kóo tǎnti Yesu yetiri di pī nwè, ke dúó ndihèi yembè, Odommu kǎbe, kè di ò yete Pidati iikè, ke sǎ nhò do dǎ kóó fīi.

¹⁴ Kè di yete wèè dǎri Kuyie ndómè ke kpa meyei, nke bǎnté okpǎati Pidati ke dò wèè fīi onitikǎti.

¹⁵ Kè di kùó mufōmmu yiè, kè Kuyie nduó nkòò yǎnté. Kè ti ò yà ke náá.

¹⁶ Yesu ti tá wè kó diyètiri dii te, oniti di me nwúó nwè koò yé ò miétémè páíi. Ti tá mèè kpéi nke Yesu dèe te kòo kpenke.

¹⁷ N kǎbe n yému ke dò nde kó dimǎnni dǎndi nè di kó bekótibè di do í yé di dǎri dè.

¹⁸ Kuyie mpǎánǎanti náam̀bè bəmou do ti nàkému nè dimǎnni ke tú: Odeetiwè dò nkéféúté.

¹⁹ Ceetenè tǎnke kécuó nKuyie mbíékè kè kùu úté di yei.

²⁰ Kè dèe yie nkè ti Yiè nKuyie di pǎ meom̀pùmè, ke di duǎnni Odeetiwè Yesu kù nàké wèè kpéi nnè dimǎnni.

²¹ Yesu yó mbo kefinkè nke kè Muyaánsǎam̀u tǎntenè demou kè dèe náá ndepǎnnè ku pǎánǎanti náam̀bè do ti nàké mèmme.

²² Mǎyiisi do náá nwèè kpéi ke tú: Kuyie mbo di duǎnni ku pǎánǎanti náam̀tò kòò nni ndǎnnè. Di nyié nho kpeti timou.

²³ Wèè bo yete o kpeti bè bo ò dèmmè Kuyie nkó benitibè miéke kóó kùó.

²⁴ Kuyie mpǎánǎanti náam̀bè, kéketénè Sammuyeri nè o fǎnkúó kǎbe bè nàkému bəmou ti mè mbo yèè we kpéi.

²⁵ De kó yewe bo dí kpéi nke, kè di kǎke Kuyie nkó metaummè miéke, ke yé kù do náánnè dí yembè kù náá ndii mǎnni Abarahammu ke tú kù bo dǎò mesàá nyibotí imou ketenkè miéke nè o kpéi.

²⁶ Kuyie nduǎnni ku Biré dí kpéi nke meketimè, kè dè bo di dǎò mesàá nke di teennè kè dí yóu di dǎri mèè yei.

4

Bè pǎmmè Pieri nè Isāā ke kpetínnè

¹ Pieri nè Isāā kè bè nkpaá ke náánnè benitibè, kè ikuó niùbè kó bekótibè nè Sadusíǎbe nè tihǎpǎnti tū bǎa Kuyie nciǎtè ti kóo kóti kè bèe tuǎkení.

² Kè be miéke peike Yesu tǎrè náámmè benitibè ke tú: Yesu yǎnté kè becírǎbe múnke bo yǎnté.

³ Kè bèe bè pī nke sǎ ndè dǎ kébiite kè bèe bè kpetínnè dikpetíntou kémbaanè dè bo wentémè.

⁴ Bá nè mɛmmɛ bèè kèè de kó tináànti, kè bèmabèe ti yie nkénsū, bè bo ntùòke sikɔupísínùmmù (5000).

⁵ Kè dèe wenté, Sifube kó bekótibè nè dihei kó bekótibè nè ikuó wāàbè kè bèe tíi nSedisadɛmmu.

⁶ Kè ikuó niùti diewè Anni ndè bo nè o cīètè kɔbe: Kayifu nè Isāā nè Adekisántiri nè ikuó niùti diewè cīètè kɔbe sɔmbe,

⁷ kédúó nkè bèe kɔtenní Pieri nè Isāā kè bèe bè beke ke dò: We ndi dúó mmuwērímú? Nè we nkó diyètiri ndi di ò miékùnnemè?

⁸ Kè Muyaánsàámù piéké Pieri kòo bè náké ke dò:

⁹ Isidayɛɛribe kó bekpààtibè nè bekótibè, ti dòò mèè sàà nkuhòùkù kpéí nte kè di ti bèkú ke tú ti náké dè yímè kè kù miété.

¹⁰ Benitibè bèmou nè Isidayɛɛribe banténè tūnké weti weti ke do nnè Yesu Kíriri Nansareti kou di baaké wè kudapāāti, kè Kuyie nduó nkòò yānté, wèè kó diyètiri te kòo niùti yie mmieté páíi ke còmmú di ìikè.

¹¹ Yesu di yete wè, Kuyie nnáànti nàa nwee kpéí ke tú:

Bèè maà bè dootóo dii tári,
dii naá ndipūù kó ditári mómmɔnni.

¹² Banténè ke dò nkutenkù kumou miéke òmòu tòu báa na kédɛɛté, Kuyie nti dúó nYesu nwe, wèè ti dɛɛrí.

¹³ Kè bebeémbèe yà Pieri nè Isāā be mðke dii kòmbùò kè dèe bè di mediè, nke yé bè do yémè ke dò mbè í bebíi yepáte mediè, bè do yé bè neitinèmmè mme Yesu.

¹⁴ Bè né me nwúómmè wèè miété kòò còrímmú be borè bè í nyà bè bo ténne tí.

¹⁵ Kè bèe bè dènnɛ ke náké bèmáà ke dò: Ti bo yíme benitibè bie?

¹⁶ Sedisadɛmmu kɔbe bèmou yému beè dòòmè tidietí tii, ti báa na kè tí nenni.

¹⁷ Kè ti né dó kè de kó tináànti dɔke báa pité, ti bè kpànnɛ, kè bè bàa kè bè ténke báa béinnè òmòu Yesu kó diyètiri.

¹⁸ Kè bèe wète kè bè yùní kè mbè kpànnè ke tú: Di yò báa kú kè di wète kényú Yesu yètiri òmòu borè yoo dí ò náké o náànti.

¹⁹ Pieri nè Isāā kè bèe bè tèñné ke dò: Wénténè di mómmɔmbe Kuyie nyìikè nsa kè dè wenni, ti bo yiemme díi kpeti kényete Kuyie nkpeti.

²⁰ Tinti báa na ke í mbéi ti yà dè nè ti kèè tí.

²¹ Kè bebeémbèe wète kè bè yùní bè í nyà bè bo yímè kè bè puotí, ke yóu, kè bè kpànnè, kè bè fīinko, ke yé benitibè bèmou do sántímè Kuyie nnè dèè dòò de kpéí.

²² Ke yé kuhòùkù bè miékùnnɛ kù bie do pēētémè sipísínàà.

Yesu tɔrɛ mɔmè Kuyie ndikòmbùò

²³ Bè fīi ndii mɔnni Pieri nè Isāā kè bè pànnɛ ke kɔte be kɔbe borè, kè bè náké ikuó niùbè kó bekótibè nè bekótibè bè bè náké tí.

²⁴ Bè tí kèè dii mɔnni kèwènnè kébántè Kuyie nke dò: Ti Yiè nfó nwèè dòò ketenke nè keñkè nè dàméèri nè dèè kó dimàà bo o miéke.

²⁵ Fòò do dúó Muyaánsàámù ti yàari Dafiti a kóo tánti kóo béi nke dò:

Ba nte kè ibotí miéke cóu?

Ba nte kè yebotè dàkii
mɛyɛi nkpríi ndetètirè?

²⁶ Kè kutenkù yembè baati dikpànni,
kè sikpààtibíi wènné
ke kpànnè Kuyie nnè kù tãáté wè.

27 Mómumu Edɔ̀ti nè Pónsi Pidati bè wɛ́nnému dihei mieke nè bepòòbè nè Isidayeeriibe ke bo dɔ̀ meyeyi nha kóo tɔ̀nti Yesu a tãátè wè wèè dò mpáíí.

28 Dè dɔ̀ a dɔ̀ tinti nè dimònni ke ti tãátè.

29 Ti Yiè nwéntè bè ti kpannèmè, kédúú nha kó betòmbè dikòmbùò kè bè nnáá nha náànti.

30 Benke a wɛ́rimú kémmeikunko bemuambe, kéndòòri tidieti nè mabenkùmè nè a kóo tɔ̀nti Yesu yetiri wèè dò mpáíí.

31 Bè bántè dii mònni Kuyie nkédeè, kè ketenkèe sántè bè tikú dè kè Muyaánsààmù bè píe nkè bè nnáá Kuyie nnáànti nè dikòmbùò.

Yesu kòbe kó mewénnímè

32 Bèè kó dimàà do tá Yesu kè bè nwɛ́ mmeýèmmè mèmáà, òmòù í ntú ò te o kperè omáà, bè do dè wɛ́rimu bemòu.

33 Kè Yesu tɔ̀rè nnáá mbenitibè nè muwɛ́rimú Yesu yáántèmè, kè Kuyie mbè bonè ke bè dòòri mesàà.

34 Òmòù í mmònni dèmarè be mieke, bèè mòke depaa nyoo sicéí kè bè ndè fiiti ke touni idíítí

35 kè duò nYesu tɔ̀rè kè bè toti bá wè dè ò bèkúmè.

36 Onitì mòu kè bè ò tu Sosefu Defii kó kuwuò kou, kè bè ò pèité Sipiri kó kutempè mmieke, kè Yesu tɔ̀rè ò yu ke dò: Tikònyauti yiè. Nè be kó tináànti Bannabaasi.

37 Kòo fité o paku kètóni idíítí kè ì duò nYesu tɔ̀rè.

5

Ananniyaasi nè o pokù Safidaa

1 Ananniyaasi nè o pokù Safidaa kè be múnkèe fité be paku,

2 kéyaate késònne, kòo ñkarinè isanyi ke bo duò nYesu tɔ̀rè kòo pokù yé.

3 Kè Pierii o beke ke dò: Ananniyaasi! Dè dòmmè kàa yóu kè dibòò da ta kàa souté Muyaánsààmù, ke fité a paku ke yààte idíítí ke sònnè?

4 A í kù fité dii mònni kè kù í tú a kòkò? A kù fité dii mònni ke í nte idíítáá? Dè dòmmè kàa yóu kè meyèmmè memme da ta? Dè í tú benitibè mbè a soutémè, a souté Kuyie nku.

5 Kè Ananniyaasii kèè tii náànti kèdo kékú. Kè benitibèe dè kèè kè kufōwáá mbè pī mmedie.

6 Kè bedapàmbèe íte kòò tùóté kékote kékūnné.

7 Kè dè mmòke tewebiètè mɛfitimè mètààti kòo pokù taroo bá ò í yé dèè dò.

8 Kè Pierii o beke ke dò: Di fité di paku í ndíítí nyià? Kòò dò: Ɛɛ inyi.

9 Kè Pieri dò: Dè dòmmè kè di dàke ke bo yááké Muyaánsààmù? Nte bèè kūnné a dɔ̀u ke bɔ̀ dibòòri ke bo da tùóté.

10 Kòò pánkèe do Pieri iikè kékú. Kè bedapàmbèe taroo ke sá nhò ku, kè bèè ò tùóté kékote kékūnné kéréennè o dɔ̀u.

11 Kè kufōwáá mpī Kirisi kòbe nè bèè kó dimàà ti kèè.

Yesu tɔ̀rè dèmmè tidieti péu

12 Yesu kòbe do wɛ́rimu meyèmmè mèmáà, ke tiku Sodomòo fiiku mieke, kè Yesu tɔ̀rè dòòri tidieti péu.

13 Bá betòbè í ndáátí ke bo bè wɛ́nnénè kè benitibè mbè sántí.

14 Bèè tá ti Yiè nYesu benitidaabè nè benitipòbè kè bè nyéúítí ke súũnko.

15 Kè benitibè ntouni bemuambe nè be mìètí nè be tɛ́I ke dòũnko kuce nùù, kè Pieri bo mpɛ̀nké kòo fɛ̀nkù dátínné be mieke òmòù.

16 Kè Sedisademma kó sihekési kɔbe ntouni bemuɔmbe nè yebɔkè ta bè, bemou kè bèe miété.

Bè fěũmmè Yesu tǎrè

17 Ikuɔ niùti diewè nè o kɔbe Sadusiēbe kè bèe íté nè kemieke,

18 kǎpĩ nYesu tǎrè kékpetínnè dikpetíntou.

19 Keyènkè mǎnni kè Kuyie ntǎnni kɔtení kékpeté dikpetíntou kó yecákè kè bè dǎnne, kè bè nàké ke dǎ:

20 Kɔtenè Kuyie ncǐtè kǎnnáa mbenitibè mufõmmu kó tináaanti.

21 Kè bèe yie nkékɔte dikũnweñni sèi Kuyie ncǐtè, ke nnáa nKuyie nnáaanti.

Kè ikuɔ niùti diewè nè o kɔbe kè bèe yú bebeémbè nè Sifube kó bekótibè kǎtɔ nkè bè bo yúni Yesu tǎrè dikpetíntou.

22 Kè tihǎǎpǎntii kɔte kè bè mǎnté, kǎwǎteni kè bè nàké ke dǎ:

23 Ti sǎ ndikpetíntou kpetímu táu kè tihǎǎpǎnti bàa, kè ti kpeté ke ta ti me nyí yà òmǎu.

24 Kè dǎe di tihǎǎpǎnti tii bàa Kuyie ncǐtè kóo kóti nè ikuɔ niùti diewè kè bèe mǎnté dǎ kó tináaanti tu mù.

25 Dǎ mǎnni kòò mǎou kɔtení kè bè nàké ke dǎ: Di me nkpetínnè bèe nitibè bo Kuyie ncǐtè ke náa nKuyie nnáaanti.

26 Kè tihǎǎpǎnti kóo kótii neinè o tǔmbè kè bèe bè pĩñní meyoðmmè ke yé bè do demé benitibè yàa bo bè bùótímè yetǎrè kǎkuɔ.

27 Kè bèe bè kɔtenè bebeémbè borè kè ikuɔ niùti diewèe be beke ke dǎ:

28 Ti di nàkému ke tú: Di bá nnáa nhoniti yie nkpeí. Dè òmmè kè di pité dǎ kó tináaanti Sedisademma omou mieke, ke dǎ dǎ ndò tii te kè bè ò kúò?

29 Pǎeri nè Yesu tǎrè teyè kè bèe bè tǎñné ke dǎ: Ti dò nkéyie Kuyie nkpeti nti kè dǎe pǎtè benitibè kpeti.

30 Kuyie nti yembè do tú nkú kuú te kè Yesu yǎnté wenwe, di baaké wè kudapǎati koò kúò.

31 Kuyie nwe ndéúkũnne koò dǎò okpǎati, Odeetiwè, kè Isidayeeribe bo ceete kè Kuyie mbè cǐé mbe yei.

32 Ti ti nyé kè Muyaánsààmù ti yé mummu Kuyie duó mmù bèe yie nku náaanti.

33 Bebeémbè ti kèè dii mǎnni kè be miekee peike, kè bè ndó kǎkuɔ Yesu tǎrè.

34 Kè Fadisiē mǎu dǎ bo kòo yètiri tu Kamadiyeri kòo yé Kuyie nkuɔ mesàa nkè benitibè ò dé, kòo íté kǎduó nkè bèe mu ndenne Yesu tǎrè.

35 Kòo béi nke dǎ: Isidayeeribe, dǎonè meyoðmmè benitibè bie.

36 Dè í mǎnte oniti mǎu ãnnémè kè bè ò tu Tedaasi kòo yǎmmè ndo nhò tú òmǎu, kè benitibè sikausinàa (400) nhò tú. Kè bèe ò kúò kè bèe cǐtè kè dǎ dǎ.

37 Dǎ kó difǎnkúò kè Sidaasi Kadidee kouu ãnné, kè kunitisũkúò ò tũnne kòo múnke kú kè bèe cǐtè.

38 N di náammù di tǎnke bá ndake benitibè bie nkpeti, kè be tǔmmù bè pĩ mmù tú benitibè kǔmu mmù mù yóò deemu.

39 Kè mù me ntú Kuyie nkǔmu mmù di báa na kè mù pàa. Dǎonè meyoðmmè kè di báa dokénè Kuyie.

40 Kè bèe yie nho kpeti ke yúni Yesu tǎrè kǎduó nkè bèe yè puotí yedá kè bè dǎ yè tǎnke bá nnáa nYesu kpéi kǎdeè kè yè fĩnko.

41 Kè Yesu tǎrèe íté bebeémbè borè nè kuyènaati, ke yé Kuyie nsómmè bè mǎnnè bèe bè fěũ nYesu kó diyètiri kpéi.

42 Kè bè nsòkè yewe yemou Kuyie nɔ̀fètè nè sicéí mièke ke náá nTináansààti Yesu Kirisi Odεεtíwè kpɛti.

6

Yesu kɔ̀be tãátè bè bèyiekè

1 De m̀ǹnni kè Yesu kɔ̀beε sũ̀ nkè Sifube bèè náà nkèrèkì kè bè nkpannè Sifube bèè náà nhebedee ke tú: Di í toti ti kó bekúpobè mudii mesàà.

2 Kè Yesu tɔ̀rè tɛpíítè nè yèdèé tí nYesu kɔ̀be f̀nni, kè bè nàkè ke d̀: Dè í wenni ti bo yóumè Kuyie nnáànti kéndakεnè mudii kó mutotimù.

3 Tãáténè di mièke benitibè bèyiekè, bèè borime wenni, kè Muyaánsààmù bè piéké, kè bè m̀ke mecii, kè tí bè duó nde kó mutómmù.

4 De m̀ǹnni kè tí pètè m̀fè nke mbáá nKuyie nke nnáá ku náànti.

5 Kè Yesu kɔ̀be f̀nni yie nde kó tináànti kètãátè Etienni wèè tá Kuyie mmεsàà kè Muyaánsààmù ò piéké nè Fidipu nè Podokoo nè Nikannoo nè Timoo nè Padimεnaa nè Nikodaa Āntiyosi εi kou wèè do tũ̀ nSifube kó kuwedεunce,

6 kè bè k̀tenè Yesu tɔ̀rè borè, kè yèe nóo nye nou be f̀nkè kébántè Kuyie mbe kpéi.

7 Kè Kuyie nnáànti d̀ke mpitírí, kè Yesu kɔ̀be nsũ̀nko Sedisadεmmu mièke, kè ikuó niùbè péuu yie nkéntá Yesu.

Bè p̀m̀mè Etienni

8 Kè Kuyie nni mbonè Etienni kóò duó mmuwèrímu kòò ndɔ̀ri tidietì nè mbenkùmè càmmè benitibè cuokè.

9 Kè sifube bèè do k̀ri kutíntouku bè tú kù tidaati bè f̀f̀i ntì k̀ku nè Sifube tabè, Sidenni εi kɔ̀be, Adεkisántiri εi kɔ̀be, Sidisii nè Asii ekè kɔ̀be kè bèε yete Etienni kpɛti kè nhò nèinè.

10 Bè me nyí nhò na ke yé ò do náannèmè mecii Muyaánsààmù ò duó mmè.

11 Kè bèε yóu kέyietì benitibè kè bè d̀: Ti kèèmu ò s̀ámmè M̀yíisi nè Kuyie.

12 Kè bèε í mbenitibè mièke, dihei kó bekótibè nè ikuó wãábè, kè bèε p̀i nhEtienni kóò k̀tenè bebeéndiebè borè,

13 kénneínè benitibè kè bèε souté ke d̀: Onitì yie nsáá nKuyie nɔ̀fètè nte ke s̀ánnè M̀yíisi kó ikuó.

14 Ti kèèmu kóò tu Yesu Nansareti kou bo p̀ante Kuyie nɔ̀fètè kέceete M̀yíisi dóu nyii kuó.

15 Kè dibeéntínni dierì nwúó nhEtienni kòò iikè cèete ke dò Kuyie nt̀nni k̀ke.

7

Etienni nàkè tí

1 Kè Ikuó niùtì diewèe beke Etienni ke d̀: Bè náà m̀mmuε nwaá?

2 Kè Etienni b́i nke d̀: N tebíi nè n cicebè kénténè kέkeè, Kuyie nnè ku kó tikpeti kuú do benke kumáà ti yà̀ri Abarahammu ò kpaá bo dii m̀nni Mesopotamii ke mu nyí kó Anaa,

3 kóò nàkè ke d̀: Yóu a c̀fètè kɔ̀be nè a εi kέkote dihei n yóo da benke di.

4 Memme kè Abarahammu íté Kandee kέkò Anaa, kòo ciceε kú. Kè Kuyie nhò s̀ónnènni di mè mbo dii εi mièke yíe.

5 Kuyie nyí nhò duó nketenkè deborè bá sám̀p̀, ke né ò nàkè ke d̀ kù bo ò duó nde kó dihei kòo yaábí di tieke ke s̀ó nhò nyí m̀ke debire.

6 Kè Kuyie nhò nàké ke dò: A yaàbí bo kote betòbè cie kénáá ntidaatí kè bèe í fěũ nyebie sikousinàà (400) mieke.

7 Kè n fěũ nde kó benitibè kè ìi íté ke pĩ n tōmmú die ndi nheì mieke.

8 Kè Kuyie ntaunnè kumáá Abarahammu ke dò bè ncāmmù. Memme kè Abarahamuu peité Isaki kóò cānté diyie níimí yie, kè bèe me nsòóté. Kè Isakii peité Sakòbu kóò cānté kè Sakòbuu cāmmú ti yààribè epííté nè bèdèbè.

9 Kè ti yààribè mieke mpéi be tèbite Sosefu, kè bèe ò fité kòò bo naá nkudaakù Esibiti mieke.

10 Kè Kuyie me nní nhò bonè, kòò deerí kóò duò mmeciì nkòò kpààtí ò pénsirì, kóò duò nho cǐtèté temòu kòò mbaké.

11 Kè dikònni dierì tanní Esibiti omòu nè Kannahā kè dè nyóú, bá ti yembè í mpèté bè bo di mù.

12 Kè Sakòbuu keè tidiiti bomè Esibiti kètō nti yààribè meketimè.

13 Kè bèe wète medérímè kè Sosefuu bè benke omáá, kòò kpààtí banté ò kòbe tú bè.

14 Kè Sosefuu tō nkè bè bo yúni o cice Sakòbu nè o cǐtèté kòbe bemòu sipísíyiekè nè bènùmmù.

15 Memme kè bèe kò nhEsibiti Sakòbu de nku, kè ti yembè múнке de nku.

16 Kè bèe bè tó kékūnné Sisemmu Abarahammu do donté kùù fǎti nè idíífi Emòó bí borè.

17 Kè dèe tuòke Kuyie ndo nàké ti Abarahamuu ti bo daòmè, kè ti kó kubotí sũũ mmèdiè Esibiti mieke.

18 Kòò kpààti pánwè mòu buoté wèè í yé Sosefu,

19 kényóú mediè nke sènninne ti yembè, ké n duò nkè bè mbuònkò be bí kè ò kò.

20 De mǎnni ndi bè peitémè Mòyiisi kòò nwenni, kè Kuyie nni nhò dó, kè bè nhò yààri o cice cǐtèté mieke, kòò mmàke betààbè bètāāti

21 kè bèe ò bǎntóò, kè Esibiti kóò kpààti kóò sapàà nhò tùóté ké nhò yààri ke dò nho birè mómmònde.

22 Kè Mòyiisi bebí Esibiti kó mecii mmemòu kénno mmutōmmú ke yé tináaṅti.

23 Ò tùòke dii mǎnni yebie nsipísínàà kètāāté kékote ke bo yà o kòbe Isidayeribe,

24 kénsó Esibiti kou puotí Isidayeribe kou, kòò kónné o botí kou, kèpoté Esibiti kou kékua.

25 Kòò yèmmè ñdò nho kòbe bo banté Kuyie nyóó duómme kè weè bè deeté. Bè me nyí mbanté.

26 Kè dèe wenté kòò tó nsó Isidayeribe máà kpà, kòò mbè pààti ke dò: N kòbe dè yíme kè di kpa díndi kubotí kumáá kòbe?

27 Wèè do dó kénà otòù kòò baoo ke dò: We nda pĩ ntikpàti kàa bo nti bekùnè?

28 A dó ké n kuò a wee kùòmè mme Esibiti kouá?

29 Kè Mòyiisi ti kèè kécoké kékote Mandiyā kó ketenke ké nke mbo kémòote ibí ìdél.

30 Yebie sipísínàà kó difōnkúò kè Kuyie ntōnni kōtení o borè Sinaii kó ditāri také, dikpáà cuoké difāpèù mari mieke kè di còú.

31 Kè Mòyiisi dè yà kè dèe ò di kòò ntóontoo ke bo dàke wénté, kèkeè ti Yie nkuyie ntammè kè mè tu:

32 Míi tu Kuyie nha yembè Abarahammu, Isaki nè Sakòbu bè do tū nkù, kè Mòyiisi kǎnti ñhau ò í ndáátí kèwénté.

33 Kè Ti Yiè nKuyie nhò nàké ke d̀: Deite a neùti a cómmú kèè tenkè tú Kuyie nkòke nke.

34 N yà n kò ibí f̀f̀urimè mme Esibiti eì mièke, ke kèè i dabùò nke cùténí ke bo i deetè ke yóò da t̀ nhEsibiti.

35 M̀ỳiisi Isidayeeriibe do yete wè ke d̀: We nda p̀i ntikpàti kàa ti bekunè, Kuyie nwète ke we ntõnni kòo naá mbe kóo kpààti, be deetiwe nè Kuyie ntõnni ò do yà di difapèù mièke di kó metèemmè.

36 Weè bè dènnè tidaati mièke, ke d̀ò tidietì Esibiti mièke nè dàmmèrì wũòwè mièke nè dikpáá mièke yebie nsipísìnàà.

37 Weè do bè nàké ke d̀: Kuyie mbo di duõnni ku p̀ããnaànti náahtò m̀ou, di boti kou, kòo nni ndõnnè.

38 Weè do bonè Isidayeeriibe ti yembè dikpáá cuokè bè do tikù dè Sinaii tãri, kè Kuyie ntõnni ò náãnnè, Kuyie nwe nduó mmufõmmu kó tináahtì, kòò ti nti t̀o.

39 Kè ti yembèe yete o kpèti kóò bàào kéndó kéwète Esibiti.

40 Ke náké Anò ke d̀: Tí i yé t̀i t̀òòkení M̀ỳiisi wèè ti dènnenì Esibiti. Tí d̀ò Kuyie nkùù nti dõnnè.

41 Kè bèe d̀ò mesòò nkè dè ndò nkunaabiiku, kè bèe kù fié iwũò, kényãnku nè bè d̀ò dè be mómam̀m̀be de kpéí.

42 Mem̀me kè Kuyie mbè yóò kè bè mbáá ndiyiè nè otànkù nè siwàã, kéndõnnè tì wàrimè Kuyie mpããnaànti náahtò pátiri mièke ke t̀ú: Isidayeeriibe,

di do n feumu iwũò yebie nsipísìnàà
di do d̀ò yè dikpáá mièkaá?

43 Di do d̀ò dibòò M̀òòki tenkaanitè nte nè Defãã kó tewàtè kè nde báá.
Dèe te kè n yóò di denne
ke di p̀èè m̀Babidõnni.

44 Ti yembè do m̀ake Kuyie nkó ditou ndi dikpáá cuokè, M̀ỳiisi do d̀ò di kè di ndõnnè Kuyie nyè nwèe di d̀ò kè di ndõmmè kù do di nhò benke kè di ndõmmè.

45 Kè bè ndi tauti kè Sosuwee yàà bè tanné dihei Kuyie ndo bèti dii mièke bèè í kù t̀. Kè di mbo kétuàkenè Dafiti kó dimõnni.

46 Kòò d̀: Ò bo maá Kuyie nSakòbu do t̀u nkù t̀c̀f̀t̀è ke yé kù ò d̀òòmè mesàà.

47 Nè mem̀me kòo bire Sodomò weè né kù maá t̀c̀f̀t̀è.

48 Kuyie nkùù bo kèĩnkè kù í ã benitibè maá siì c̀f̀i mièke, Kuyie mpããnaànti náahtò béimmu ke ỳ:

49 Kuyie ntu:

Kèĩnkè tu n kpààtikàri,
kè ketenkè tu n nacèdaãnni.
Ɔndi bòri ndi n d̀ò nkéom̀pèmè?

50 Dè í t̀ú m̀i dè d̀ò demòuà?

51 Kè Etiennii sooté kèbéi nke d̀: Di to yeè kpèr̀ni di yembè kpèye do dõmmè, di í d̀ó kékeè Kuyie nkpèti, ke yetíri Muyaánsàamù yè mmù sáá.

52 Di yembè do f̀èũmmu Kuyie mpããnaànti náam̀bè bèm̀ou, kékuò bèè náá nhowenniwe korinimè, kòò kàtení, kè di ò fité koò kùò.

53 Kuyie ntòrè di duómmu Kuyie nkó ikuó bá di í yie nke i t̀unne.

Bè biùtímè Etienni yetàrè ke kùò

54 Kè bèbeémbèè ti kèè kè be mièkèe peike Etienni kè bèe maá nyèbiè nhEtienni kpéi.

55 Kè Muyaánsààmù mpíékè Etienni kòò bùò kénkè, kéyà Kuyie nkó tikpeti kè Yesu cómmù Kuyie mbakù yóu.

56 Kòò béi nke dà: Kénkè kpetému kè n wùò nhOnitibire kè dè cómmù Kuyie mbakù yóu.

57 Kè bèe pi be to kéwekii mediè, kébunnóò bémou o bíkè.

58 Kòò dènnè dihei mànkù kòò bùótí yetárè kébanne be yààti odapàà mmòu kòò yètiri tu Sòori.

59 Kè bè mbuəti Etienni yetárè, kòò bántè Kuyie nke dà: N Yiè nYesu cəuté n wēnni.

60 Kédeè kédo kénínkú képíéké ke dà: N Yiè mbáá bè yietí be yei!

Ò béi mmemme kékú.

8

1 Sòori do wēnnèmu bèè kòu Etienni.

Bè fēūmmè Kirisi kəbe

De kó diyie kè bèe fēū nKirisi kəbe Sedisadèmmu mièke. Kè bèe ciété bémou kékote Sudee nè Sammarii kó ketenkè kè Yesu tɔ̀rè yeè maá nkpaá.

2 Bèè dé Kuyie nkè bèe kunné Etienni kékómmù o kúú mmediè.

3 Kè Sòori nkòri Kirisi kəbe cēi ke pīi mbenitidaabè nè benitipòbè ke kpeti.

Fidipu nàkémè Tináansààti Sammarii

4 Bèè ciété kè bè nkòri yehekè yémou ke náante Tináansààti.

5 Kè Fidipuu kote Sammarii kó dihei mari ké bè nàkè Kirisi kpéi.

6 Kè benitibè bémouu yie, kénkémù o náanti, ke wúò nhò dð̀rimè tidietì.

7 Kè yebəkè kuò nke yiè benitibè mièke, kè tihòuti péu nè yeçìè nkè dè miəri.

8 Kè kuyèñnaatí dièkù íbo de kó dihei mièke.

9 Ke ś nhoniti m̀ou dè bo kòò yètiri tu Simə, kòò ní ndəori tidietì kè dèe di Sammarii kəbe, kòò yèmmè ídò nhò tú òm̀ou.

10 Kè benitibè nhò tũ, nyibí nè bekótibè ke tú onitì yie mməke Kuyie nkó muwērimú diemù.

11 Bè do ò tũ nke yé ò dð̀rimè tidietì sáá.

12 Bè yie ndii m̀onni kéntá Fidipu bè náa ntii náansààti, Kuyie nkpaàtiyuu kpeti, nè Yesu kó diyètiri kè bèe bè ànnè bātèmmù benitidaabè nè benitipòbè.

13 Kè Simə múnkèe yie nkéntá Yesu kè bèe ò ànnè bātèmmù kòò mbonè Fidipu ke wúò nho dð̀rimè tidietì nè medð̀rimè càmme kè dèe ò di.

14 Yesu tɔ̀rè yeè bo Sedisadèmmu mièke kè yeè keè Sammarii kəbe yiemme Yesu, ké bè duónko Pieri nè Isáa.

15 Kè bèe tuəkoo ké bè bántènè Kuyie nkè bè bo pété Muyaánsààmù.

16 Ke yé mù mu ndo í cùténimè be kòò m̀ou Ìnkè, bè do bè ànnè bātèmmù nè Yesu kó diyètiri maá ndi.

17 Pieri nè Isáa kè bèe bè nòò nsinou kè bèe pété Muyaánsààmù.

18 Kè Simə yà bè bè nòòmmè sinou kè Muyaánsààmù cùténí kətóní idiítí ke dà:

19 N duónnè de kó muwērimú, kè n nòò nwè sinou wèe pété Muyaánsààmù.

20 Kè Pierii ò nàké ke dà: Feti nè a díítí, ke yé a yèmmè dòmmè bè do nKuyie nkó dipanni nè idiítí.

21 A í kɔ́kɛ de kó mutōmmú miεke, a báá péte de kó dipānɔ̀ni, ke yé a toti mēè yēmmè í wennimè.

22 Yóu meyēmmè yeime kéceete kéməə Kuyie mmeɛtēmè kè dè naati kù da cīé nha toti mēè yēmmè yeime.

23 M bantému ke dò nha məke meyēmmè yeime ke tú meyei nkó kudaakù.

24 Kè Siməə náké Pieri nè Isāa ke dɔ̀: Di mómməmbε bántənè ti Yiè nKuyie n kpeí nkè di náké ti bá n tuəkení.

25 Pieri nè Isāa kè bèε náké bè yà dè ke náké Tináansàati kédeè, kénwēti Sedisadēmmu ke náantoo Tináansàati Sammarii kó yehékè péu yèè təkénè kuεe.

Fidipu nè Etiopii kou

26 Ke Kuyie ntōnni náké Fidipu ke dɔ̀: Íté kékote diyie yìè kèè bíékè. Sedisadēmmu kó kuεe, kùù yìè dikpáa cuokè ke kōrinè Kasaa.

27 Kè Fidipuu íté kékote káyà Etiopii εi kóo nitipokpàati Kāndaasi kpàaticīèté kóo kótì. Bè do ò fñntemu kòo mbaà tikpàti. Dè do ś nhò boní Sedisadēmmu nwe ke kūnti o cie,

28 ke kari o naāsāntè miεke ke kaà nKuyie mpāānāahti náahtò Esaii kó dipátiri.

29 Kè Muyaānsààmùu náké Fidipu ke dɔ̀: Kétóo kéninte de kó tenaasāntè.

30 Kè Fidipuu coké kətóónkoo, kékeè ò kàammè Kuyie mpāānāahti náahtò kó dipátiri, kòo ò beke ke dɔ̀: A banté a kaà ntàà?

31 Kòo tēnné Fidipu ke dɔ̀: M bo yīme kébanté kòo məù í n náké ti tu mù? Kéduó nkè Fidipuu deko o naāsāntè miεke kékari kóò pēēnnè.

32 Ò do kaà ntii náahti tu:

Ò do dò nfeplēfè bè kōrinè fēnfe mukòù,

dipebii bè kēí dii citi kè di cīéké,

ò í àate o nùù.

33 Ke kékūnne omáa kè bè ò sēnkèri,

koò dɔ̀ò bè do í dò nkóò dɔ̀ò dè,

òməù báa na kénáké o wuə nna ndōmmè.

Ke yé bè ò kùəmēmu ketenkè ìnkè.

34 Kè de kóo āāpònkótii beke Fidipu ke dɔ̀: N da báámmu n náké, Kuyie mpāānāahti náahtò náa nhomáa kpéináa kòò məù kpeí?

35 De mōnni kè Fidipuu ò tūnte de kó tināahti, kóò náké Tináansàati, Yesu kpeti.

36 Kè bè nkéri kētuae menie mmamè, kè weè niti dɔ̀: Nte menie, bá ndiíí a bo nhānnémè bātēmmù? [

37 Kè Fidipu dɔ̀: Kàa tá nè a yēmmè meməu dè í yóù. Kòò dɔ̀: N támu ke dò nYesu Kirisi tu Kuyie mBire.]

38 Kòo cónné tenaasāntè kè bèε ta menie mmiεke bedé, kè Fidipuu ò ānné bātēmmù.

39 Bè yēnni dii mōnni menie mmiεke, kè Muyaānsààmùu túóté Fidipu, kè weè niti ò mōntóo, kénsoké o ce nè kuyēnnaatí.

40 Kè Fidipu nyóó daate ke bo Asoo, kēsəəté kénnaantoo Tináansàati yehékè yeməu ke yāa tuəkenè Sesadee.

9

Səəri cèètemè

(Yesu Tɔrè 22:6-16, 26:12-18)

1 De kó yemàrè kè Sɔ̀rii baa kpaa fěũnko Yesu kɔ̀be ke bè kòù, kékɔ̀te ikuú nùtì diewè borè,

2 kóò beke yepáte ke bo kɔ̀te Damaasi kó titíntouti, kèpímmú Yesu kɔ̀be benitidaabè nè benitipòbè kébòú kékònnè Sedisademmu.

3 Memme kòò nkérí kéhautóo Damaasi kè nyóó daate kè kuwenniku makù cùténí o ìnkè ke pìnti.

4 Kòo do ketenkè, kékèè metammè mamè kè mè tu: Sɔ̀ri, Sɔ̀ri, dè yíme kàa nfěũnko?

5 Kè Sɔ̀rii beke ke dò: F́ nwe nni nwe kè mèè ò tɛ̀nné ke dò: Mí nYesu nwe a fěũkomè.

6 A né íté kéta diheì kè bè da náké a dò nkédòòmè.

7 Bèè ò neinè kè bèe keè metammè bè me nyí nyà wèè nàà, kè dèe bè di kè bè ndò nyúóò.

8 Kè Sɔ̀rii íténi kéwénté ò í nna kényà dèmarè, kè bèe ò dète kékòtenè Damaasi.

9 Kòo mbo, ke dò yewe yètààti bá ò í wúó, nhò í yo, nhò me nyí yò.

10 Ke ś nYesu kou mɔ̀u dè bo kòo yètiri tu Ananniyaasi, kè Kuyie nhò yu ke dò: Ananniyaasi! Kòò dò: N Yìè nte mí!

11 Kè kùu ò nàkè ke dò: Íté kékɔ̀te kuce bè tu kù kuce kùu sié, Sudaasi cìtèè, kèbeke bè tú wè Sɔ̀ri Taasi kou, kòò m bàá.

12 Kè nh ò benke òmɔ̀u kòo yètiri tu Ananniyaasi, kòò kàtoo kòò nòó sinou ke bántè Kuyie nkòò bo wète kéwénté.

13 Kè Ananniyaasii béi nke dò: N Yìè! Benitibè péu n nàkèmu de kóo niti dòò mèè yei nha kɔ̀be Sedisademmu mieke.

14 Kè ikuú niùbè kó bekótibè ò duó ndinùu kòò bo pímmú bèè tu a kɔ̀be kébòú.

15 Kè ti Yìè nhò nàkè ke dò: Kɔ̀te kè mí ò tãátè kòò bo náké n kpéi nyebotè nè bekpààtibè nè Isidayeeriè.

16 N yóó ò benkemu ò dò nkéféùtè mèè botí n kpéi.

17 Kè Ananniyaasii kɔ̀te kénóó sinou Sɔ̀ri Ìnkè ke dò: N tebite Sɔ̀ri! Ti Yìè nwèè da benke omáá kuce wèè n tōnní kàa bo wète kéwénté kè Muyaánsààmú da píe.

18 De mōnni kè dèmarèe yenní o nuɔ ke donnè yeyĩnyiéékè kèdo, kòò wète kéwénté, kè bèe ò ànné bàtèmmú.

19 Kòo di, kéwète kèpétè muwèrímú.

Sɔ̀ri nàkémè Yesu kpéi Damaasi

Kòò nkpaá Damaasi ke dò yewe sámpò ke bonè Yesu kɔ̀be.

20 Ke pánke nnáá titíntouti mieke Yesu tùmè Kuyie mBire.

21 Kè dèe di bèè kó dimàà ti kèè kè bè ntú: Dè í do nwèè do fěũnko wènwè Yesu kɔ̀be Sedisademmaa? Ò í kàtení ke bo bè pírímúmu kébòú kédúú nyikuú niùbàà?

22 Kè Sɔ̀rii dake ñkpénkú Kuyie nnáànti mieke, ke náá nSifube bèè bo Damaasi mieke Yesu tùmè Kirisi.

23 Kè dèe yíé kémante sámpò kè Sifube dake ke bo kuɔ Sɔ̀ri,

24 kèmbaa yebòrè keyènkè nè kuyie nkè dè bo yie nkè bèè ò kùu.

25 Kè Yesu kɔ̀be ò túóté nè dimámmùyàà keyènkè makè késée nkuduotí.

Sɔ̀ri wènnèmmè Yesu tɔ̀rè

26 Kè Sɔ̀rii tuàke Sedisademmu kéndó kèwènnèné Yesu kɔ̀be, kè bè nhò dé, bè í ntá ke dò nhò mènke coutè Yesu.

27 Kɛ Bannabaasii ò niité Yesu tɔrɛ borɛ, kɛ bè nàkɛ ò yà mɛɛ botí ti Yiè nnɛ ti Yiè nhò nàkɛ ti, nè ò nàkɛ mɛɛ botí ti Yiè nkprɛí Damaasi mieke nè dikɔmbùò.

28 Kɛ bèɛ ò cɔuté, kɛ bè nwɛ nke ceñti Sedisademmu ke náá nYesu kprɛí nè dikɔmbùò.

29 Kòò múnke nnáá Sifube bèɛ náá kerɛkí, kɛ bè nɛi kɛ bè nwanti ke bo ò kùò.

30 Kòò kɔbɛɛ ti kɛɛ, kòò kɔtenɛ Sesadee kòò bo kò nTaasi.

31 De kó yemàrɛ mieke Kirisi kɔbe bèɛ bo Sudee nè Kadidee nè Sammarii de kó itempɛ mmieke kɛ bèɛ omɛ, kénkpénkú Kuyie nnáañti mieke ke sũũnko kɛ Muyaánsààmù bè bonɛ.

Pieri miékunnemɛ Endee

32 Kɛ Pieri ñceñti tipíiti timòu ke síète Yesu kɔbe, kékɔte Didaa eì kɔbe borɛ.

33 Ke nsó nhoniti mòu bè tú wè Endee náá kuhùkù, yɛbie nyèni ke ðu.

34 Kɛ Pierii ò nàkɛ ke ðò: Endee Yesu Kirisi da miékunnemu! Íté kɛtúóté a ðù! Dende bàmbà nkòo íté.

35 Kɛ Didaa eì kɔbe bɛmòu nè Sanɔ eì kó kutempɛ nkɔbe kɛ bèɛ ò yà kɛyie nYesu.

Pieri fòúkunnemɛ Dɔrikaasi

36 Onitipòkù mòu wèè do bo Sopee kòo yètiri tu: Tabitaa, nè kerɛkí kó tináañti Dɔrikaasi, kòò ðàðri mesàà ke teennɛ beçfiribɛ,

37 kɛmuòke kékú kɛ bèɛ ò wùò kédáú nkudànkú kudieku.

38 Kɛ Yesu kɔbɛɛ keè Pieri bomɛ Didaa ke tókénɛ Sopee, kɛtɔ mbenitibɛ bèdébɛ, kɛ bè bo ò bántɛ kòò kɔtení meçã.

39 Kɛ Pieri pánkeɛ íté kɛ bè neinɛ kɛ bèɛ tuòke kɛdeke kudànkú kudieku, kɛ bejúpòbè kàri ke kuò, nkóò benke Dɔrikaasi do kprá ke fòu kɛ bè ðùòke yèè yaðòrɛ.

40 Kɛ Pierii denne benitibɛ bɛmòu kénínkú kebántɛ nKuyie kɛwɛɛte ocí bíkè ke ðò: Tabitaa, íté!

Kòò wénténi kóò yà, ke íté, kɛkari.

41 Kɛ Pierii pí nho nùtè kóò teennɛ kòò íté kécómú, kòò yu Yesu kɔbe nè bejúpòbè kɛ wè mbɛ benke kòò fòute.

42 Kɛ Sopee kɔbe bɛmòuu ti kèè kɛ kusũkùu yie nYesu.

43 Kɛ Pieri mbo Sopee kémònte. Ó do bo okɔnnuuriwè mòu çfètè nte kɛ bè ò tú Simɔ.

10

Korineí yumè Pieri

1 Oniti mòu wèè do bo Sesadee kòo yètiri tu Korineí, kòò tu ohããpànkóti, ke ni Odommu kó tihããpànti tekòutè (100),

2 ke ðó Kuyie nnɛ ò çfètè temòu, ke kù dé, ke kù bàá nsáá ke pã nyepãrɛ Sifube kó beçfiribɛ.

3 Diyie mari kuyuoku tɛwebiètɛ mètàãti m̀nnni kɛ Kuyie ntõnnni taroo ò çfètè kòò ði yà weti weti, kɛ ðii ò yu ke ðò: Korineí.

4 Kòò ði wèntɛ kɛ kufɔwáá nhò auté kòò ðò: N Yiè ndɛ dòmmɛ? Kɛ ðii ò nàkɛ ke ðò: Kuyie ncòutému a báámmu, ke pɛnsiri a pãrɛ a pã nyɛ beçfiribɛ, ke dààtení a kprɛí.

5 Tɔ mbenitibɛ Sopee kɛ bèɛ yúni Simɔ bè tu wè Pieri.

6 Ó bo Simɔ okɔnnuuriwè çfètè nte dàméèrì také.

7 Kuyie ntõnni ò nàkɛ kɛdeɛ kɛíté, kòò yú ò tɔmbɛ bèdébɛ nè kuhããpànkù ò tá kù, kɛ kù ðó Kuyie,

⁸ ké bè nàké dè dǎò mèè botí kédeè ké bè tǎ nSopee.

Kuyie mbenkemè Pieri dèmarè

⁹ Kè dèe wenté ké bè nkéri ké tǎnnènko Sopee, kè Pieri dèke kudànkù ké bo dou nKuyie ké diyie cǎmmú yeyo.

¹⁰ Kè dikǎnni ò pǐ nké bè nhò bèri mudii, kè Kuyie nhò benke dèmarè.

¹¹ Kǎo yà tiwetì kpetémè ké dèmarè cutinì kénkè ké dǎnnè kuyààkù, ké píití dè píití tinàà ké tǎnteni ketenkè.

¹² Kè iwǔs imou botí bo de mieke: Itààke ìnàà kpeyi nè iwààke nè tinòtì tibotí tibotí.

¹³ Kǎo keè metammè mamè ké mè tu: Pieri íté kékuo kécááké.

¹⁴ Kè Pierii yete ké dǎ: Àà n Yìè! N yí di diyie mari ikuó yete dè nè dèè í wenni.

¹⁵ Kè metammèe yíe ké dǎ: Bá nwúó nKuyie nyí dèè wenni ké tú dè sǐ.

¹⁶ Kè dè mme nhò ké dǎ kuce mètààti kéwètoo kénkè.

¹⁷ Kè Pieri ntoti o yèmmè ké bo yà Kuyie ndó kǎo nàké tí ké dè nhò benke, kè Kǎrinei tǎnni bè tǔdkeni ké cǎmmú dibòri,

¹⁸ kébeke ké dǎ: Die nde Simǎo bè tú wè Pieri ò bomàà?

¹⁹ Kè Pieri baa nkpaá toti o yèmmè ké Muyaánsààmùu ò nàké ké dǎ: Benitibè betààti bie nkǎteni a borè nde.

²⁰ Cútóo ké bè neinè, ké bá nyèkù, mǐi bè tǎnni.

²¹ Kè Pierii cútóo ké bè nàké ké dǎ: Mǐi tú onitì di wàà nwè, di yè mba?

²² Kè bè dǎ: Ohǎǎpǎnkóti Kǎrinei wèè dǎdri Kuyie ndó dè, ké kù dé, ké Sifube bemou ò dǎ, Kuyie ntǎnni we nnàké kòò tí tǎnni ké tú a kǎtoo kòò nàké a mǎke tí.

²³ Kè Pierii bè cǎuté, ké bèe yíe.

Kè dèe wenté ké bèe nei, ké Yesu kǎbe bèè bo Sopee ké be kó bèmabèe ò cíe.

²⁴ Di wentiri ké bè ntuàkǎo Sesadee ké sǎ nKǎrinei yu o cǐètè kǎbe bemou nè o néposààbè ké bè ò bàa.

²⁵ Kè Pieri ñtatoo ké Kǎrineii íté kǎo cǎ kénínkǎo o òlìkè.

²⁶ Kè Pierii ò ñnni ké dǎ: N tú a nititǎu nwe.

²⁷ Kè bè nnáante kétaroo ké benitibè tǐkú péu.

²⁸ Kè Pierii bè nàké ké dǎ: Di yému ké dǎ nSifube ci bè bo tamè wèè í tú Sifu o cǐètè, mí nKuyie nné n nàkému ké tú m bá nwúó nhòmǎu osǐnwè.

²⁹ Deè te ké di n yu ké n yie nke kǎteni, n nàkénè di n yu mùu kpéi.

³⁰ Kè Kǎrinei dǎ: Dè mǎke yíe nyewe yènàà n sǎo báámmè Kuyie, ké tewebiètè bo mètààti, ké nní nyóó daate kéyà onitì mǎu kòò cǎmmú n yìikè ké ā tiyààti ké tí mèti,

³¹ ké n nàké ké dǎ: Kǎrinei, Kuyie ncǎutému a báámmu, kù í yè nha pǎrè, a pǎā nyè becǐribè.

³² Tǎ mbenitibè Sopee ké bèe yúnì Simǎo bè tú wè Pieri, ò bo okǎnnuurìwè mǎu cǐètè ké bè ò tu Simǎo, kòò bo dǎmèèri také.

³³ Mèmmè ké m pǎnke tǎ mbenitibè ké bè bo da yúnì, kàa yie nke kǎteni. Tí tǐkú die nKuyie nyìikè ké bo keè Kuyie nda dúò ntinti kàa bo tí nàké.

Pieri nàkémè Kuyie nnáànti Kǎrinei cǐètè

³⁴ Kè Pierii béi nke dǎ: M bantému di mmǎnni ké dǎ nKuyie nyí baàti òmǎu.

³⁵ Bá kuú botí mieke wèè kù dé ké dǎdri kù dǎmè kù we ndó.

³⁶ Kuú tu benitibè bemou Yìè, ké dúò nké bè nàké Isidayeeriibe Tináànsààtì tǐ bo taunnè benitibè Kuyie nnè Yesu Kirisi kpéi.

37 Di yému tìl d̀d̀ Sudee oməu nè Kadidee Isāā ànné d̀lì m̀d̀nnì benìtibè bàtèmmù kédeè.

38 Di yému Kuyie ntāātémè Yesu Nansarəti kou, kóo duó Muyaánsààmù nè muwērímù kòo ncentì tipíiti timəu ke miək̀unko dibòò f̀éũnko bè, ke yé Kuyie nhò bonèmə.

39 Kè ti yà ò d̀d̀ d̀è deməu Sifube kó ketenkè Sedisadəmmu nè yehəkè yeməu. Kè bè ò baaké kudapāātí ke k̀uò.

40 Kè Kuyie nhò f̀òuk̀unnə diyè t̀āānnì yìè ke duó nkòò ti benke omáà.

41 Tínti k̀ù t̀āāté bè nè dim̀d̀nnì kè ti bo náké o kpéí, kè ti ò wēnnénè ke di ke ỳà.

42 Kòò yé nti nnáà mbenìtibè, weè t̀úmè Kuyie ntāāté wè kòò bo bekénè befòùbè nè becírìbè.

43 Kuyie mpāānāaṅtì náam̀bè bəməu náké weè kpéí nke tú wèè ò tá k̀uù ò c̀f̀é nhò yei nnè o kó diyètiri kpéí.

Muyaánsààmù c̀uténímè bèè í tú Sifube be ìnkè

44 Pieri kpaá ke náa memme kè Muyaánsààmù c̀uténì ò nàānnè bè ìnkè.

45 Kè d̀èè di Sifube bèè tu Yesu kəbe ke neínè Pieri, Muyaánsààmù Kuyie nduò mmù c̀uténímè bèè í tú Sifube be ìnkè.

46 Ke yé bè do yomè kè bè nàà ntināaṅcàntì ke sántí Kuyie nkù deumè.

47 Kè Pieri d̀ò: Ti bo na k̀éyete ti bo bè ànnémè bàtèmmù menie nkou, bəmbe Muyaánsààmù c̀uténì bèè ìnkè mù c̀uténì mèè botí ti ìnkàà?

48 Memme kè bèè bè ànné bàtèmmù nè Yesu Kirisi kó diyètiri, kédeè kè bèè ò bántè ke d̀ò ò nkpaá be borè yewe sámpó.

11

Bè kpannèmè Pieri ò kòtemè Kòrinei c̀f̀ètè

1 Yesu tɔ̀rè nè Yesu kəbe bèè bo Sudee kè bèè kee bèè í tú Sifube bè c̀outémè Kuyie nnāaṅtì.

2 Pieri wētəo d̀lì m̀d̀nnì Sedisadəmmu, kè Sifube bèè tu Yesu kəbe kè bè nhò kpannè ke tú:

3 Dè d̀òmme kàa kòte bèè í c̀āmmù be cie ke di wēnné ke di?

4 Kè Pierii tuú nké bè náké d̀èè d̀d̀ deməu ke d̀ò:

5 N sòò bo Sopee eì miəke nke, kè mbáá nKuyie, nkè k̀ù m benke d̀emarè kè d̀è d̀onnè kuyààk̀ù ke píiti tipíiti tinàà, ke cutinì ke ìnkè ke n t̀òontennì kè d̀è n di.

6 Kè n wénté de miəke k̀yá iwūš itààke ìnàà kpəyi nè iwààke nè tinòti timəu botí,

7 kékeè metammè mamè t̀úmè: Pieri íté k̀ékuo k̀écaáké.

8 Kè n d̀ò: Àa n Yiè! N yí di diyè mari ikuó ci d̀è nè d̀èè í wenni.

9 Kè metammè yí ke d̀ò: Bá nwúó ndèmarè Kuyie nyí d̀èè wenni ke tú d̀è s̀f̀.

10 Kè de mme nhò ke d̀ò kuce mètāāti k̀ewētəo ke ìnkè.

11 De m̀d̀nnì kè benìtibè bètāāti t̀uàkení ke boní Sesadee kè bè bè t̀onnì m borè.

12 Kè Muyaánsààmù n náké ke d̀ò: Kote ke bá nyíèk̀ù. Kè ti kəbe bekuò bie nni ncie nkè tí kote k̀éta Kòrinei c̀f̀ètè.

13 Kòo ti náké ò yámè Kuyie ntōnnì o c̀f̀ètè miəke, kè di ò náké ke tú: Wèè t̀ə mbenìtibè Sopee kè bèè yúni Simòò bè tú wè Pieri.

14 Kòò ò náké tināaṅtì t̀il bo ò d̀eetè wenwe nè o c̀f̀ètè kəbe.

15 Kè nní nti mbè nàà nkè Muyaánsààmù c̀uténì be ìnkè k̀éndonnè mù c̀uténímè ti ìnkè meketimè m̀d̀nnì.

16 Kè n dentení ti Yiè ndo béi ntì ke tú: Isāã do āã bàtém̀m̀m̀ nè menie mme, d́ndi bè bo di ānnè bàtém̀m̀m̀ nè Muyaánsààm̀.

17 Kè Kuyie mbè pā dipānni kù pā di tinti bèè couté Yesu Kirisi, yé n tú wè kè m̀i bo paa nKuyie nkó mutómm̀!

18 Bè kèè dii m̀nni de kó tináaànti kè be miekee do kè bè nsánti Kuyie nke tú: Kuyie ntù nkpetému kuce bèè í tú Sifube kè bè bo ceete kèpété mufómm̀ mùò bo sáã.

Meféütímè mèè cíe nYesu kòbe

19 Bè do kùo Etienni kédeè kè meféütímè mèè tanní kè Yesu kòbee cíté tipùti timòu, kékòte Fenisii nè Sipiri nè Āntiyosi kénnaante Tináaànsàati Sifube m̀á.

20 De m̀nni Yesu kòbe bèè bo Sipiri nè Sidenni kè bèè kòte Āntiyosi, kénnaáa Kereki be Tináaànsàati ti Yiè nYesu kpèti.

21 Kè ti Yiè nkó muwèrim̀ú mbè bonè kè benitibè péuu yie nkéceete, kétunne ti Yiè.

22 Kè Sedisademm̀u kó Kuyie ncíètè kòbee ti kèè kètō mBannabaasi Āntiyosi.

23 Kòo tuakoo kèyà Kuyie mpírím̀è mutómm̀ú, kè dèè ò narike kòo yáúkunne be k̀nti ke d̀, bè d̀ke duó mbem̀áa ti Yiè nke nhò tàunè be yèmmè mem̀òu.

24 Bannabaasi do tú onitisàù nwe, ke d̀s Kuyie nkè Muyaánsààm̀ nhò piéké kè benitibè péuu yie nYesu.

25 Kè Bannabaasii sòoté kékòte Taasi Sòori wamm̀u.

26 Ó ò yà dii m̀nni kè bèè wète Āntiyosi kèmbò ke tiè Kirisi kòbe ke d̀ dibenni. Bè de nyú meketimè bèè t̀ nYesu ke d̀ Kirisi kòbe.

27 De m̀nni kè Kuyie mpānāaànti náambèe íté Sedisademm̀u kékòte Āntiyosi.

28 Kè Muyaánsààm̀u píe be kóò mòu kòo yètirì tu Akabuusi kòo íté kèbéi nke d̀, dikònni dieri bo tanní ketenke kem̀òu mieke. Kè di m̀nkèe tanní Kododi kó tikp̀ati m̀nni.

29 Kè Yesu kòbee wènnè kénáké ke d̀ bá wè wèe pā ò pètè kè dè m̀mè kéteennè Yesu kòbe bèè bo Sudee.

30 Bè me ndòò kédúò nde kó yep̀arè Bannabaasi, nè Sòori kè bèè kòte kédúò nSedisademm̀u kó bewed̀unkótibè.

12

Bè kùomè Isaku

1 De kó dim̀nni kòo kpààti Edoti nféũnko Kirisi kòbe mabè,

2 kédúò nkè bèè kuò Isaku Isāã nantè nè disie,

3 kèyà dè narikemè Sifube kòo yíe kédúò nkè bèè pí mPieri, ke s̀ ndè tu pèèbè bèè í kòorenè mutie mùò muuti be kó dibanni mieke.

4 Kòo duó nkè bèè ò kpetinnè kébanne tihā̀p̀antì tepíitè nè tikùò, tinàà tinàà, kè diyentébanni bo pèètè kè bèè ò bekénè.

5 Kè Pieri m̀bo dikpètintou kè Kirisi kòbe báá nKuyie nho kpéi sáã.

Kuyie ntōnni deetémè Pieri

6 Bè do hóumu Pieri mefímme m̀démè kòo nduó tihā̀p̀antì tidéti cuokè kè titeti bàa dibòri, kèè yènkè na nwenté kè Edotii duó nkè bèè ò bekénè,

7 kè Kuyie ntōnni taroo kè kuwenniku makùu míté kufáá, kè dii baùtè Pieri. Kè mefímme t̀u.

8 Kè dii ò nàkè ke d̀: Yi a naak̀nfè kéānnè a neùti.

Kè Pierii me ndòò. Kè di d̀: Daátí a yaàbòri kè n tūnne.

⁹ Kè Pierii dì tũnne kè bè nyeti kè dè ò dò ntidəuntì bá ò í yé ke dò ndè tu mómumu.

¹⁰ Kè bèe pɛɛtè dibòri ketiri kèpɛɛtè didèri, kétuake timàti kperi, bè yìè dì, ke kòri dihei, kè dii kpeténè dimàà kè bèe yè, kédétóo sám̀pò kè Pierii móntóo Kuyie ntõnni.

¹¹ De mòmni kè Pierii banté ke dà, Kuyie kuù tõnni ku tõnni kè dì ò deeténè Edoti nè Sifube do ò dónè mèè yèi.

¹² Kòo totíní o yèmmè, kékote Isāā bè tu wè Mariki, o yō Maari cìtètè, ke nsó mbenitibè tikú péu ke báá nKuyie.

¹³ Kòo bente dicàù kòo sapàà mmòu bè tu wè Odotii íténi kèbèke ke dà: Wenni nwe?

¹⁴ Kèbanté Pieri tammè kè diwèi ò pī nkòo yóu ò bo kpetémè kèwèto ke bè nàkè ke dà: Pieri còmumú dibòri.

¹⁵ Kè bèè dà: A yèmmè í naataà?

Kòo dà: N yí so, kè bèè dà: A dóu ntidəuntì nti.

¹⁶ Kè Pieri baa mbie ndicàù, kè bèe kpeté kóo yà, kè dèe bè di.

¹⁷ Kè Pierii bè yèkù tenùtè kè bèè dà yúóó, kòo bè nàkè Kuyie ntõnni ò dènnè mèè botí dikpetintou mièke, ke dà: Nákénè ti Isaku nè Yesu kòbe tòbè.

Ò me nyí kèyè kékote kupikù tekù.

¹⁸ Kè dèe wenté kè tihāpònti nkpeuti ke békú titòbè Pieri kòte kè?

¹⁹ Kè Edotii duó nkè bèe wammú Pieri ke mónté. Kòo bekénè tihāpònti kè dà bèe ti kùo, kédeè kékote Sesadee kèmbò.

Kuyie ntõnni potémè Edoti

²⁰ Edoti do í naatinè Tiiri nè Sitṣṣ ekè kòbe, kè bèè né wènnè dinùù kékote kèyá Edoti kó ditõnni, Badasitisi ke bo taunnè Edoti ke yé be diiti do yìenimè weè èi mièke.

²¹ Kè Edotii dóu mmetaummè kó diyie. Kè dii tuake kòo ānnè o kpààtiyààti kénkari okpààti kàri ìnkè ke náánnè benitibè.

²² Kè bèè pīèkù ke tú: Kuyie nkuù nàá ndè í tú oniti.

²³ Dende bāmbà kè Kuyie ntõnnii ò poté kè yebìè ò càákè kòo kú ke yé ò do còutémè Kuyie nkó disānni.

²⁴ Kè Kuyie nnāānti dake mpitiri tipiti timou.

²⁵ Bannabaasi nè Sòori kè bèe duó nyepārè bè do bè tōnnè yè Sedisademmu kénwèti Sesadee ke nneínè Isāā bè tu wè Mariki.

13

Muyaánsààmù tääátémè Bannabaasi nè Sòori

¹ Kirisi kòbe tĩnni dii bo Āntiyosi di mièke Kuyie mpāānāānti náāmbè do bomu nè bèè tiè mbenitibè Kuyie nnāānti: Bannabaasi nè Simmeṣṣ osòuwè nè Dusiyu Sidenni kou nè Manna wèè do bìkú nè okpààti Edoti nè Sòori.

² Diyie mari kè bèè mboú dinùù ke báá nKuyie nkè Muyaánsààmù bè nàkè ke dà: Cānnè Bannabaasi nè Sòori kè bèe pī mmutõmmú m bè yu mùu kpéi.

³ Mèmmè kè bèè nsoké ke bou dinùù kédeè kè bèè nòo nsinou kèbānté Kuyie, kè bèè yóu kè bèè íté kékote.

Sòori nè onitinànti Edimaasi

⁴ Kè Muyaánsààmù bèè niitè kè bèè kote Sedisii kèta bàtòó kénkari Sipiri kó ketenke kèè sokè menie mmieke,

⁵ kɛtuɔke Sadaminni kɛnnáa nSifube Kuyie nnáahti titíntouti miɛke, kɛ Isáa Mariki bè teénnè.

⁶ Kɛ bè nnáante Kuyie nnáahti kɛtuɔke kumàнку tekù Pafooosi, ke máánè Sifu mɔ̀u kòò tú onitinànti, kòo yètirì tú Baari-Yesu, kòò tu omáa Kuyie mpānāahti náahtò.

⁷ Ke bo de kó dihei kóo kumàndáa Seesuusi Poduusi borè, wèè tu meciì nyiè, kɛduò nkè bèè yúni Bannabaasi nè Sɔ̀ri kɛ bè bo ò náké Kuyie nnáahti.

⁸ Kɛ weè nitinànti Edimaasi, ò yètirì me ntú nè kerɛkí, kòò ndó kɛpaannè kumàndáa Kuyie nnáahti.

⁹ De mǎnni kɛ Muyaásààmù pièké Sɔ̀ri, bè yu wè Pɔ̀ri, kòò ò wènté,

¹⁰ kɛbéi nke dɔ̀: F́ ndiboò bire, onitisounti, ociànti, a í yóó yóu a bo ncaàrimè Kuyie nkó mutómmáa?

¹¹ Kuyie mbo da poté bàmbà nkàa yēi ke ténke bá nwúó ndiyiè yemàrè mayè miɛke.

Dende bàmbà kɛ Edimaasi yēi kénháa nke wanti wèè bo ò dɛte.

¹² Kɛ kumàndáa dè yà kɛ dɛe ò di, kɛ Kuyie nnáahti kááké o yèmmè kòo yie nYesu.

Pɔ̀ri do náké ti Āntiyasi

¹³ Pɔ̀ri nè o népobè kɛ bèè ta bàtòò Pafooosi kékote Pedisi Pānfidii kó ketenkè, Isáa Mariki de mbè yóu kɛwɛte Sedisadɛmmu.

¹⁴ Kɛ bè nsóké kɛtuɔke Āntiyasi Pisidii kó kutempè miɛke, teom̄pùtè yiè kɛta kutíntouku kénkari.

¹⁵ Bè kàa ndii mǎnni Kuyie nkuò páte nè ku pānāahti náam̄bè kpeye, kɛ kutíntouku kó beniùbèe duò nkè bèè náké Pɔ̀ri ke dɔ̀: Ti kɔ̀be kɛ di mɔ̀ke timati ke bo ti teennè di bo na kɛbéi.

¹⁶ Kɛ Pɔ̀rii youte o nòutè kɛ bè dɔ̀ yúóó kòò béi nke dɔ̀: Isidayɛeribe nè dindi bèè dé Kuyie nkémmùnè kɛkeè.

¹⁷ Kuyie nyIsidayɛeribe tū nkù, kuù tǎatè ti yembè ke duò nkè bè sūù mbè bo dii mǎnni Esibiti, de kó difónkúò kɛ kùu bè dɛnne nè ku kó muwɛrímù.

¹⁸ Kɛ mbè tɔ̀ yɛbie nsipísínáa dikpáa cuokè,

¹⁹ kɛkuò ibotí iyiekè Kannaháa kó ketenkè kɛ kɛ duò nku kɔ̀be kɛ bèè kɛ tieke,

²⁰ kɛ dè mmɔ̀ke yɛbie sikousínáa nè sipísínùmmù (450).

Kɛ Kuyie mbè duò mbebaatibè kɛ bè r̄nbo kɛtuɔkenè Sammuyɛeri kó dimǎnni.

²¹ Kɛ bè dɔ̀ bè dɔ̀ okpààti, kɛ Kuyie mbè duò Sauri Kiisi kó debire, Bensamɛe kó kufuku kou, kóo ntó tikpàti ke dɔ̀ yɛbie nsipísínáa.

²² Kɛ Kuyie nhò dɛnne kɛduò nDafiti tikpàti, ke béi nke dɔ̀: M pètè oniti n yèmmè kou, wèè yó ndɔ̀ari n dómè memɔ̀u.

²³ Nè Dafiti kó kufuku miɛke nke Kuyie nduǎnnimè Yesu Odɛtíwè, kù yē nkù yóó duǎnni wè, kòo dɛɛtè Isidayɛeribe.

²⁴ Yesu mu ndo í kǎtení kɛ Isáa nákému Isidayɛeribe ke dɔ̀ bèè ceete kòò bè ànnè bàtémù.

²⁵ Isáa dɛu dii mǎnni o tǎmmù ke nnáa nke tú: Míi í tú di baa wè, ò kèrínímu, n keté ke í sannè m bo seutemè o neùti kó iwēi.

²⁶ N kɔ̀be dindi Abarahammu kó kufuku kɔ̀be nè betɔ̀bè bèè dé Kuyie, tímbe Kuyie nduǎnnimè mɛɛɛtimè kó tináahti tii.

²⁷ Sedisadɛmmu kɔ̀be nè be kó bekpàatibè me nyí banté Yesu, kòò kùu ke né dɔ̀ Kuyie mpānāahti náam̄bè wàri tì kɛ bè tì kàa nsiom̄pùu simou.

²⁸ Bè í nyà meyei mmamè Yesu dɔ̀ò mè ke nɛféké ke náké Pidati ke dɔ̀ wèè ò kùu.

29 Bè dǎò dìi mǎnni tìi wàri o kpéí tì yěmmè, kóò cǔũnni kudapǎáti kédǎú nkufǒti miéke.

30 Kè Kuyie mme nduús nkòo yǎnté.

31 Kòò benke omáà yewe péu miéke bèè do ò neínè Kadidee kékate Sedisademmu, bǎmbà nke náá nyIsidayeeribe o kpéí.

32 Tì di náá tìi náaṣààti Kuyie ndo náké tì yembè tì kpéí.

33 Kè tì dǎò tinti be yaǎbí tì kpéí, ke duús nkè Yesu yǎnté tì wàri ke yěmmè Yesǎǎ mmiéke mukàmmù mudérímù ke tú:

A tú m biré nde

kè n da pèité yie.

34 Kuyie ndo náké weè kpéí nke dǎò:

M bo duús nkòo yǎnté

m báá yóu kòo pǎàke.

M bo dí dǎò mesáà

n do yé n yóó dǎòmè Dafiti.

35 Tì wǎrimu Yesǎǎ mmiéke kupíkù tekù ke tú:

A í yóó yóu kàa kou pǎàke.

36 Dafiti do dǎòmù Kuyie nyé nwèe dǎòmè, ke ku, kè bè ò kũnné o yembè borè kòò pǎàke.

37 Kuyie me nduús nkè wèè yǎnté ò í pǎàke.

38 N kǎbe banténè tũnke ke dò nnè Yesu borè nde Kuyie mbo di cǐémmè di yei.

39 Kè wèè ò tá, wèe ùté o yei mmemǎu, Mǎyiisi kó ikuús do í yóó na kéũté mè.

40 Ndakènè tũnkè kè Kuyie mpǎānǎānti náaṣbè do náké tì báá di tuǎkení. Tìi tu:

41 Wénténè dǐndi sifeí yembè,

kè dè di dí kè di kú.

N yóó pǐ mmutǎmmù mamù mmu

dí kó yewe miéke

dí do í yóó yie nke dò mmùù bo dǎò

bá kè bè dí náké.

42 Bè yènni dìi mǎnni kutíintouku kè bè dǎò: Pǎori nè Bannabaasi bèe wétení teomǐpùtè tetè yìè ke yíé kè bè náké ðe kó tináānti.

43 Bè cǐété dìi mǎnni kè benitibè péu, Sifube nè bèè í Sifube ke tũnne Sifube kó kuwedǎunce kè bèe cǐe mPǎori nè Bannabaasi kè bèe yáukũnne be kǎnti ke dǎò, bè ntaunè Kuyie nkù bè dǎò mèè sàà nkpréí.

Pǎori nè Bannabaasi bè kpǎātémè be nacètǎá

44 Teomǐpùtè tetè yìè kè dihei kǎbe bémǎu sáke tíi nke bo keè Kuyie nnáānti.

45 Kè Sifube yà benitibè tíimmè ke sũ kè ðe bè yonke. Kè Pǎori nnáā nti kè bè náà ntiteti kòò sǎá.

46 Pǎori nè Bannabaasi kè bèe bè náké weti weti ke dǎò: Dè do dò mbèe ketè kénáké dímbè Kuyie nnáānti. Dí né me ntí yetemè ke benke di mómmǎmbe dí í dǎommè ke pété mufòmму mùù bo sǎá. Dí mmǎnni tì bo kate bèè í tú Sifube be borè.

47 Kè yé tì wǎrimè ke tú:

N da tǎātému,

kàa bo ntú yebotè yemǎu kó kuwenniku

kénáké titenti timǎu kǎbe

medeetímè kó tináānti.

48 Bèè í tú Sifube kè bèe keè de kó tináànti kè dèe bè narike mesàà, bèè tú mufòmmu mùù bo sáà mu kòbe kè bèe yie nYesu.

49 Kè Kuyie nnáànti pité de kó ketenkè keməu.

50 Kè Sifube sukú benitipodiebè bèè túnne Yesu nè dihei kó benitidiebè, kè bèè fèù mPɔ̀ri nè Bannabaasi kè bè dènne be tenkè.

51 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe kpáé be nacètáá*, kédeè kékote Ikɔ̀nni.

52 Kè diwèi mbo Yesu kòbe bèè dè bo, kè Muyaànsààmú bè piéké.

14

Pɔ̀ri nè Bannabaasi bè do bomè Disiri

1 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bè tó ta Ikɔ̀nni kó kutíintouku, ke nnáá nKuyie nnáànti kè dèe narike Sifube nè bèè í tú Sifube, kè benitibè péuu yie nYesu.

2 Bèè tu Sifube kè bèe sukú bèè í tú Sifube kè bè bo dɔ̀d mɛyeyi mPɔ̀ri nè Bannabaasi.

3 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bè mbo Ikɔ̀nni kémmonte, kénnaá Kuyie náànti nè dikóm̀bùò, ke náá nKuyie mbè dɔ̀d mèè sàà, kè ti Yiè nkó muwèrimú bè bonè kè bè dɔ̀dri tidietì péu.

4 Kè de kó dihei kòbe toté mèdémè, ke bie nni ndó Sifube kè betòbè dó Yesu tɔ̀rè.

5 Sifube nè bèè í tú Sifube nè de kó bekpàatibè kè bèe dake ke bo fèù mPɔ̀ri nè Bannabaasi, ke bo bè bùótì yetàré kékua.

6 Kè bèe ti kèè kécoké kékote Dikaonii kó yehèkè: Disiri nè Deribu nè yehèkè teyè yèè dè tòké,

7 kénnaá Tináànsààti.

Bè do dómè kéfíe Pɔ̀ri nè Bannabaasi inààke

8 Kòo niti mɔ̀u bo Disiri ke tú kuhòukù nè bè ò peitémè ò í nɔ̀ nke cehti.

9 Kè Pɔ̀ri nnáá nkè kù kèrimú kè Pɔ̀rii wénté kèbanté kù támè ke do nKuyie mbo kù mièkùnne.

10 Kè béi mmekperimé ke dà: Ítè ke cómmú, kè kùu puuní mɛcāā nkékété.

11 Kè benitibèe dè yà kèwekii nè Dikaonii kó tináànti ke dɔ̀: Kuyie nnáá mbenitibè ke cùténí ti borè!

12 Kè bèe bè yú be kó yebòkè yètè, ke yú Bannabaasi ke dɔ̀: Seyuusi, ke yú Pɔ̀ri ke dɔ̀: Edimesi, ke yé weè do náámmè.

13 Kè be kóo bɔ̀yìè nwèè kó dibòtòu do bo dihei kó dibòri borè kòo tɔ̀nì yenaadaké yédéè, kè yè dùúkú mutepóó, nè benitibè kè bè bo wènné ké yè fié Pɔ̀ri nè Bannabaasi.

14 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe ti kèè kè be yèmmèe caàrè, kè bèe kèri be yaabòrè kécokóo ditínni mièke kékúónko ke dɔ̀:

15 Ti kòbe dè dómme kè di dɔ̀dri memme? Ti tú benitibè mbe ke di dónnè, ti di tɔ̀nì Tináànsààti nti, ke tú di yóu yebòké kètúnne Kuyie kùù fòu, kùù dɔ̀d kèinkè nè ketenkè nè dà mèèrì nè dèè kó dimàà bo o mièke.

16 Kuù do yóu yebotè bá wè kòo ntù ò dó kùu ce.

17 Nè memme kè kù baà di benkú kù bomè, ke di dɔ̀dri mesàà, nke di duònní fetafè, kè di paa mpèi kè di mòke ke yo nkè di yèmmè nati.

18 Kè dèe ari mesàà nkè bè né na ké bè bàa bè bo bè fiémè de kó inààke.

19 Kè Sifube yènni Àntiyasi nè Ikɔ̀nni, késukú benitibè, kè bèe bùótì Pɔ̀ri yetàré, ke nyé ke tú ò ku, kóò fùri kédennè dihei mànkú.

* 13:51 kpáaté be nacètáá: Dè benkú ke dɔ̀ mbe kpeti ténke í bè bonè ke yé bè yetemè bè bè tɔ̀nì tii náànti.

20 Kè Yesu kɔ̀be tɔ́i nɔ̀ borè kòò íté kéta diheì, kè dèe wenté nè Bannabaasi kè bèe kote Deribu.

Pɔ̀ri nè Bannabaasi bè wètemè Āntiyosi

21 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe nàké Tináansàati Deribu kè benitibè péuu ti yie nkè bèe íté kéwēte Disiri nè Ikɔ̀nni nè Āntiyosi,

22 kényáúkunko Yesu kɔ̀be kònti ke bè nàa nke tú bè nyé ke dò nti dò nkéféútému ke né ta Kuyie nkpràatiyuu mieke.

23 Ke kanninko Kirisi kɔ̀be t̄irè yemou bewedəunkótibè, ke bou yenò ke báa nKuyie, ke bè nàa nke tú ti Yiè ndi dó wè di teennè.

24 Kòo deè kéyè Pisdii kó kutempè nkéta Pānfidii kaku,

25 kénáké Pēdisi Kuyie nnáañti kédeè kékote Atadii.

26 Bè de ndèke bàtòò, kéwēte Āntiyosi, bè do bè bántènè dè Kuyie nkè bèe kote ke p̄i mmutōmmú bè bo ke deu mù.

27 Kòo bè nàké Kuyie mp̄i mmèè boti mutōmmú ke kpeté kuce bèè í tú Sifube kè bè yie nYesu.

28 Kè bè ndè bo nè Kirisi kɔ̀be kè dèe mɔ̀nte.

15

Bè nennimè Sedisademmu

1 Kè bèmabèe yènni Sudee kékote Āntiyosi kénnáa mbèè yie nYesu ke tú: Kè bè í di cāmmú Mɔ̀yiisi kó ikuó yèmmè Kuyie mbáa di còutè.

2 Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe yete kè bèe nenni mēdiè, nkè Yesu kɔ̀be dò: Pɔ̀ri nè Bannabaasi nè Āntiyosi kɔ̀be mabè bèe kote Sedisademmu kéyà Yesu t̄orè nè bewedəunkótibè kè bèe nàké de kó tináañti.

3 Kè bèe bè cie nkédenne diheì, kè bè nkéri kéyènnè Fenisii nè Sammarii kó ketenkè kénnáante bèè í tú Sifube bè còutémmè Yesu, kè de kó tináañti nnárinkunko Kirisi kɔ̀be bemou yèmmè.

4 Bè t̄uòkoo dii mōnni Sedisademmu Kirisi kɔ̀be nè Yesu t̄orè nè bewedəunkótibè kè bèe co Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe bè nàké Kuyie mbè p̄innè mù tōmmú.

5 Kè Fadisīēbe mabè bèè yie nYesu kè bèe béi nke dò: Bèè í tú Sifube ke yie nYesu bè dō nkécāmmúmu kētūnne Mɔ̀yiisi kó ikuó.

6 Kè Yesu t̄orè nè bewedəunkótibè kè bèe t̄ii nke bo yà de kó tináañti,

7 kénnèi kè dèe mɔ̀nte, kè Pierii íté ke béi nke dò: N kɔ̀be, di yému Kuyie nni ntāátémè nè dimōnni kè m bo nàké Tináansàati bèè í tú Sifube ke yie nYesu.

8 Kuyie nkùu yé benitibè bemou yèmmè kè kù bè duó Muyaánsàamù kù ti duó mmù, ke benke kù bè còutémmè.

9 Mecānnimè mamè í bo t̄inti nè be ti cuokè, be yie ndii mōnni Yesu kè Kuyie nhūté be yei.

10 Dè dōmmè kè di dó kéyí nKuyie mmieke kétoú mbèè yie nYesu ditou t̄inti nè ti yembè ti í na ke to di.

11 Di í yé ke dō nnè ti Yiè nYesu kó mesàa mme timou ti còotémè t̄inti nè beàà?

12 Kè benitibè dò yúóó, Bannabaasi nè Pɔ̀ri kè bèe bè nàké Kuyie ndòò t̄ii dieti bèè í tú Sifube be cuokè.

13 Bè nàké dii mōnni ke dèè kè Isaku dò: N kɔ̀be kémmúnè!

14 Simoo nàkému Kuyie ndàatenimè bèè í tú Sifube be kpéi nke t̄ankíi ku kɔ̀be.

15 Kuyie mp̄ānāañti náam̄bè do nàké ti dè wēřmu t̄ii tú:

16 M bo wētēni kémaá Dafiti cīētè,

kéyíi nho dobuò.

¹⁷ Kè benitibè bəmou
nè bèè í tú Sifube
n yu bè kè bè bo n tú n kòbe
kè bèe wammú Kuyie.

¹⁸ Kuyie nti nnàké kunku kùù ti nti benke nè dimònni.

¹⁹ Kè Isaku dò: N yèmmè í dò nti duò mbèè í tú Sifube ke yie nYesu de kó ikuó
kè bè nháàri.

²⁰ Yóunè kè tí bè wàri ke dò: Bè bá nyo iwũò bè fié ì yebòkè, kémenténè bəmáà bè
bo ndutinèmmè betòbè, ke báá cááké fehòfè bè í féuté fè yoo meyiĩ.

²¹ Kè yé Mòyiisi kó ikuó bomè nè dimònni kè bè ì kàa siom̀pùu simou titíntouti
mieke.

Bè do wàri d̀i pátiri mucāmm̀ù kpéi

²² Yesu tɔ̀rè nè bewedòunkótibè nè Kirisi kòbe bəmou kè bèe p̀nsiri de kó ikuó,
kétāātè Sudi bè tú wè Baarisabaasi nè Sidaasi benitibè bəmou tā bè, kè bè neinnè
Pɔ̀ri nè Bannabaasi kè bèe kote Āntiyosi,

²³ kè bè duò ndipátiri kè di tu: Di kòbe tinti Yesu tɔ̀rè nè bewedòunkótibè, ti di
dòunko d̀indi bèè í tú Sifube ke bo Āntiyosi nè Sidii kó itempè.

²⁴ Ti kèè ti kòbe mabè k̀toomè ke di kòkénè ke cààrè di yèmmè, t̀i í bè duò nde
kó d̀inùù.

²⁵ Dèè te kè ti wènnè ke tāātè bəmabè ke bè neinnènko ti népobè sààbè
Bannabaasi nè Pɔ̀ri.

²⁶ Bèè duò mbəmáà ke kàátè mukũũ kuce m̀péu ti Yiè nYesu kó mutòmm̀ù
kpéi.

²⁷ Ti t̀onko Sudi nè Sidaasi kè bè bo di tuo ǹti wàri tinti dipátiri mieke.

²⁸ Muyaansààm̀ù muu ti niitè kè ti yè nti báá di sũũ mmucirim̀ù kè dè í tú
ikuó ì ì dò nkéyóu.

²⁹ Ìi tu di bá nyo iwũò bè fié ì yebòkè nè meyiĩ nè iwũò bè í fié ì, kémenténè
d̀imáà di bo ndutinèmmè d̀itòbè, kè di d̀òri memme dè bo nwenni. Dè nsúònnè
diyèè mari.

³⁰ Kè bèe cau mbetòbè kédeè kè bèe kote Āntiyosi k̀tíi nYesu kòbe péu, kè bè
duò ndipátiri.

³¹ Kè bèe di kàa nkékeè, kè dèe bè narike bəmou.

³² Sudi nè Sidaasi bè me ntúmmè Kuyie mpāānaanti náam̀bè mbe, kè bèe bè duò
nyitié mpéu keyáúkunnè be k̀nti.

³³ Kè mbè bonè kè dèe m̀onte, kè bèe bè cau nkéwète bèè sòò bè t̀onni be borè
nè kunaatí. [

³⁴ Kè Sidaasi yie d̀ò bo nkpaá.]

³⁵ Pɔ̀ri nè Bannabaasi nè betòbè kè bè m̀bo Āntiyosi ke tiè nYesu kòbe ke bè
nàá Tináansààti Yesu kpeti péu.

Bannabaasi nè Pɔ̀ri bè yàtemè

³⁶ Kè dèe m̀onte kè Pɔ̀rii náké Bannabaasi ke d̀ò: Tí wète yehèké yemou késiéké
ti sòò nàké bè Kuyie nnáanti, k̀yà bè bo kè dè dòmmè.

³⁷ Kè Bannabaasi ndó Isāā bè yu wè Mariki mbè neinè.

³⁸ Kè Pɔ̀rii yete ke d̀ò: Ò bá nti neinè ke yé ò do ti yóunèmmè mutòmm̀ù Pānfidii
k̀éité.

³⁹ Kè dèe náá tineiti mediè nkè bèe yate, kè Bannabaasii túóté Mariki kè bèe ta
kudabekù k̀ékote Sipiri.

40 Kè Pǎorii tǎāté Sidaasi kè bèe bè bántènè Kuyie nkè bèe íté.

41 Kòo kòtè Sidii nè Sidisii kénkpénkùnkò Kirisi kòbè Kuyie nkó kuce mièke.

16

Pǎori do tùótémè Timǎntee

1 Kè Pǎorii kòtè Deribu kérépǎtè kékòtè Disiri, káyà odapàà mmòu bè tú wè Timǎntee, kòò tu Yesu kou, kòo yǎ tú Sifu ke tǔ nYesu, kòo cice tú Kereki.

2 Kè Yesu kòbè bèè bo Disiri nè Ikònni kè bè ò sǎntí.

3 Kè Pǎori ndó Timǎntee ò neinè, kòò tùóté kécǎnté Sifube bèe dè bo be kpréi, ke yé bè do yémè bemòu o cice tǔmè Kereki.

4 Kè bè nkòri yehèkè ke náante Yesu tǎrè nè bewedòunkótibè bè tǎāté tì Sedisadèmmu, ke tú bèe tì yie.

5 Mémme kè Kirisi kòbè nkprénkú Kuyie nnáànti mièke ke sũũnkò yewe yemòu.

Kuyie nyúmè Pǎori Maseduǎnni

6 Kè Muyaánsààmùu yete bè bo nàkémè Kuyie nnáànti Asii kè bèe pǎēté Fidisii nè Kadasií,

7 kétuòke Misii kó kutemmànku ke ndó kékòtè Bitinnii kè Muyaánsààmùu yete.

8 Kè bèe yóu kéta Misii kérépǎtè kékòtè Todowaasi.

9 Kè Pǎori nduó keyènkè kè Kuyie nhò benke mebenkùmè kòo yà Maseduǎnni kou mǎu, kòò cònmú kòò bàà nke tú: Kòtèni tì cìe kè tì teennè!

10 Kè tì banté ke dò nKuyie nkuu kè n tì yu kè tì bo náké Tináànsààtì, kè tì pànkeé íté Todowaasi,

11 kéta bàtòò kékòtè Sammutaasi dihei dìi soké menie mmieke. Kè dèe wenté kè tì kòtè Neapodii.

12 Ke íté deborè kékòtè Fidipu Maseduǎnni kó kutempǎ nkó dihei kètiri kè Odømmu kòbè di baké, kè tì nke mbo ke dǎ yewe sǎmpó.

Didii tǔnnemè Yesu

13 Teomputé yie kè tì yè, kéta kukó nke bo yà Sifube bo nke bàà nKuyie. Ke sǎnké benitipòbè mabè deborè kékaroo kè mbè nàà Kuyie nnáànti,

14 káyà onitipòkù mǎu bè tú wè Didii kòò bonní Tiyatiiri, ke fiiti tiyaàkpeti tiwũstì ke tǔ nKuyie, kè Kuyie nkpeté o yèmmè kòò nkémmú Pǎori nǎà ntì.

15 Kè tì ò ànné bàtèmmù nè o cǐtè kòbè.

Kòo nyetíròo ke tú: Kè di yie nke dò m mènke còuté Yesu kòtènní kémbo n cǐtè.

Pǎori bètimè onipopǎu kó dibòò

16 Diyie marì ke tì nkòri mubáammu kéconè osapàà mmòu kòò tu kudaakù, kè dibòò ò ta, kòò pǎu kòo yembè pèù idíítì.

17 Kòo nti tǔ nke wékíí ke tǔ: Benitibè bie ntú Kuyie ndiekù tǎmbè mbe, ke di nǎà mmedeetímè kó tináànti.

18 Kòo mme nhó nyewe yemòu kè dèe ou Pǎori kòo wǎtè kéréi ndibòò ke dò: Nè Yesu Kirisi kó diyètiri yè onitipòkù yie mmieke! Dènde bàmbà nkè di yè.

19 Onitipòkù yembè sǎ ndii mǎnni bè ténke í yó mpéù idíítì, ke pí mPǎori nè Sidaasi kékòtèné bebeémbè boré.

20 Ke dò: Benitibè bie ntú Sifube mbe ke kàtènní die mme kòòmmè.

21 Ke benkú be kó ikus tǐnti Odømmu kòbè tì í dò nkéntũ nyì.

22 Kè ditǔnni tì yie nkè bebeémbèe duó nkè podúisibèe dáté Pǎori nè Sidaasi be yaàboré kè bè puotí yedá,

23 kédée kè bè kpetínné kédúós nkè kuhāāpònkù mbè bàa mesàà,

24 kè bè táú nkétanné kufáá ndétikù.

25 Keyènkè cuokè kè Pɔ̀rri nè Sidaasi kè bè bàá nKuyie nke diè nke kù sántí, kè tikpetínti teti kèmmú.

26 Kè bè nyóó daate kè ketenkkè sàntè, kè dikpetíntouu sàntè kè yebòrèe kpeté, kè bè bou mèè fimme tikpetínti nè bè bè táú nnè dè kè dèe duó.

27 Kè kuhāāpònkùu entení káyà yebòrè kpetémè ke nyé ke tú bè coké, kékpatè disìè ke bo kuò kumáá.

28 Kè Pɔ̀rrii péi nke dò: Báá dòò amáá meyei. Ti bomu timòu.

29 Kè ku kònti au kè kùu duó nkè bèe míítè kè kùu cokóo Pɔ̀rri nè Sidaasi be borè kéninkóo bè ìkè,

30 kè bè dènnení kè bè beke ke dò: Bekótíbè, n dò nkéyímè kè Kuyie nni ndeeté?

31 Kè bèe kù tèhné ke dò: N tá ti Yiè nYesu a bo cooté fí nnè a cīètè kòbe.

32 Kè bèe kù náké Kuyie nnáañti nè bèè kó dimáà bo ku cīètè.

33 Kè kùu bè tùótè ke óu be muò, nkè bè pànkèe kù ànné bàtèmmú de kó keyènkè nè ku cīètè kòbe.

34 Kè kùu yú Pɔ̀rri nè Sidaasi kékonnè kè bè duó mmudii, kè diwèi nkù bo nè ku cīètè kòbe bè còutémè Kuyie.

35 Kè dèe wenté kè bebeémbèe tó mpòdíisibè, kè bèe kù náké ke dò kùu bè fīi.

36 Kè kuhāāpònkùu náké Pɔ̀rri ke dò: Bebeémbè tónni ke tú n di fīi, di mmònni yènnè kèpèētè ke bá nyèkù.

37 Kè Pɔ̀rrii náké pòdíisibè ke dò: Tínti Odommu kòbe bè ti puotí benitìbè ìkè bá bè í ti bekenè ke né dó ke ti fīi ndisòràà? Ti báá yie. Bèe kòtení be mómmòmbè kè ti denne.

38 Kè pòdíisibèe kòte kénáké bebeémbè Pɔ̀rri nè o kòbe bè tumè Odommu kòbe kè kufòwáá mbè pī.

39 Kè bèe kòte kè bè mào mecīèmmè, kè bè denne dikpetíntou, kè bè bántè ke dò bèe yè dihei.

40 Kè bèe yè dikpetíntou kékòte Didii cīètè, káyà Yesu kòbe ke yáúkunne be kònti, kèpèētè.

17

Bè pīrímè Sasōō nè o kòbe ke kòtenè bebeémbè borè

1 Kè bèe pèētè Ānfiipodii nè Apodonii kétuòke Tesadoniki, kè Sifube kó kutiíntouku dè bo.

2 Kè Pɔ̀rri tó ta Sifube kó kutiíntouku ke dò sionpùu sitāāti ke náá Kuyie nnáañti.

3 Kè mbè náá nke tú: Kirisi do dò nkéféütému kékú káyánté, Yesu n di náá nwèè kpéi wèe tu Kirisi.

4 Be mièke kè Kerekíbe bèè do dé Kuyie benitipodiebè kè bèe yie mPɔ̀rri nè Sidaasi kpeti kénsú mesàà.

5 Kè dèe yonke Sifube kè bèe yú becièmbè kè bèe wènnè kéānnè dikpànni kèíténè kemieke kénwanti Pɔ̀rri nè Sidaasi, kékòte Sasōō cīètè ke bo bè kòtenè diínni borè,

6 kè bè mǎnté, kèpī nSasōō nè Yesu kòbe mabè kékòtenè bebeémbè borè kènwékí ke tú: De kó benitìbè càari kutenkù kumòu kó ikuó nyi ke tūòkení die nkè Sasōō bè còuté.

7 Kè sènkèri okpààti Sesaa ke náá nke tú okpààti mòu bo kè bè ò tu Yesu.

8 Kè dèe yonke bebeémbè nè dihei kòbe.

9 Sasõõ nè o kòbe kè bèe yietí idíítí dihei yembè kè bè né na kè bè fíí.

Pɔɔri nè o kòbe bè nàkémè Kuyie nnáànti Bedee

10 Kè keyènkèe biite kè Yesu kòbèe duó nkè Pɔɔri nè Sidaasi kè bèe kòte Bedee, bè tũkè dii mànni kéta Sifube kó kutííntouku.

11 Kè bembè ndó Kuyie nnáànti kèpèéte Tesadoniki kòbe, ke ní nti kàà nyewe yemou ke bo yà kè nsá kè bè náá nti tu tímómmònti.

12 Be mièke kè benitibè pèuu yie nYesu, Kereki kó benitipòbè nè benitidaabè péu.

13 Sifube bèè bo Tesadoniki kè bèe keè Pɔɔri nàámmè Kuyie nnáànti Bedee kékòtoo késukú benitibè.

14 Kè Yesu kòbèe kòtenè Pɔɔri dàméèri kòò bo ta bàtòò, kè Sidaasi nè Timòtee kè bèè nkpaá Bedee.

15 Kè bèè ò cíe nkétuake Atenni kèwète Bedee kénáké Sidaasi nè Timòtee ke dà: Pɔɔri tu bèe kòtoo mecáa.

Pɔɔri kòtemè Atenni

16 Kè Pɔɔri mbaa Sidaasi nè Timòtee Atenni, kèyà yebòkè sũmè de kó dihei kòo yèmmèe caàrè mediè.

17 Kòò nnáánnè Sifube nè bèè í tú Sifube ke tũ nSifube kó kuwedòunce tíííntouti mièke, yewe yemou ke nnáánnè ò maunè bè.

18 Ke múнке mmaunè mecii nyembè bè tu bè Epikudiyèbe, nè Sitoyisĩèbe, kè bèmabè ntú onití yie nnáá nhònti? Kè betòbè tu de dò nhò náá nKuyie ncànkù makù kpéi nke, ke yé ò do náámmè Yesu kumè mme ke yànté.

19 Kè bèè ò kòtenè dihei kó bekòtíbe õõ tíí ndè kòò beke ke dà: Dòò ke ti náké tináampànti a náá nti tú mù.

20 Ti mu nyí kèè de kó tináànti diyie mari ke dó kébanté tí tu mù.

21 Atenni kòbe bemou nè bepòòbè bèè bo de kó dihei, bè do õ ntũũ ke náámmu ke kèmmú tináampànti tii ylení.

22 Kè Pɔɔrii íté kécómmú benitibè ìkè ke dà: Díndi Atenni kòbe n yàmú ke dò ndi wanti Kuyie mmèdiè.

23 N cè ndiheí ke yà di báá ndè ke tú Kuyie nke wàri dèmarè ìnkè ke tú: Kuyie nti í yé kù. Di báá nkùù yie nke í kù yé, n kòtení ke bo di náké kuù kpéi.

24 Kuù dðò ketenkè nè dèè kó dimàà bo, kuù baké kèfinkè nè ketenkè, kù í ã benitibè maá tii touti mièke.

25 Kù í yè nti nkù duó ndèmarè ke yé kuù duómmè mufòmmu denennè demou.

26 Kuyie ndòò wèè niti borè nde ibotí imou sũũmmè kutenkù kumou. Kè kù yé bá wè ò yó mborè nè o we màmè.

27 Kù mè dðò ke dó benitibèe kù wammúmu, kè bè kù waá mbá ke í yé bè bo kù wammúmè bè bo kù yà, ke yé kù í ti dètírinèmmè.

28 Ke yé kuù temè kè ti fòu ke bo, ke õõ na kédòò dèmarè. Di kó bepátíwààbè mabè tí nwàri ke tú: Ti tú kuù kó ibí.

29 Kè tí tú kù bí, tí yèmmè bá ndò Kuyie ndònnè tetenkaanitè mesòo nkpete, yoo mebirime kpete, yoo ditári onití dðò dè nè o kó mecii.

30 Kuyie mbùútóomu meyei nti í kù yé dii mànni ke dàòri mè ke náá ndi mmònni benitibè ke tú: Bèe cèète meborime.

31 Ke yé kù tãátémè diyie ke yóò duó nkè Yesu bekénè benitibè bemou. Kù de mbenke ke duó nkè Yesu yànté

³² Kè bèe keè Pɔ̀ori náammè mukúkéyántímù kpéí kè bèmabè nhò daú kè betòbè tu: Diyiè mari ndi a bo tì nti nákémmè.

³³ Mèmmè kè Pɔ̀orii íté ðeborè.

³⁴ Nè memmè kè bèmabè nhò tū nkéyie nYesu. Bèè kòò mǎu tu: Deniisi dibeéntínni kou, nè onitipòkù mǎu bè tū wè Dammariisi nè betòbè mabè.

18

Bè p̄ĩrmè Pɔ̀ori Kòdentì

¹ Kè Pɔ̀orii íté Atenni kékote Kòdentì

² ke máánè Sifu mǎu bè tū wè Akidaasi Pɔ̀ɔ̀ eì kou, kòò boní Itadii nè o pokù Piriisiidi ke t̀uòkení bǎmbà. Ke yé okpààti ðiwè Kododi do duómmè kè Sifubèe yé Odommu kè Pɔ̀orii kote kè bè yà.

³ Pɔ̀ori do me nnammè muyaàdùò kè bèe wéĩné kénduòkù tiyààti bè ðòòrinè tì titouti.

⁴ Kè Pɔ̀ori nnáá nKuyie nnáànti sionp̀u simǎu kutííntouku mièke ke yáúkunko Sifube nè Kerèkibèe kònti kè bè yíe nKuyie nnáànti.

⁵ Sidaasi nè Timòntee kè bèe íténi Maseduonni kétuòkení, kè Pɔ̀orii péte méffè nke nnáá nSifube Kuyie nnáànti ke tū Yesu wèè tu Odètiwè, Kuyie nnáké wèè kpéí.

⁶ Kè Sifubèe yete kè nhò nsáá, nkè Pɔ̀orii piùrè o yààti ke ðò: Kè di feti ðè í tū nkpèti, di yei ndo di yo ìnkè nke, di mmònni n kòri bèè í tū Sifube be bíékè nke.

⁷ Kòo ye kéta onitì mǎu c̀fètè bè tū wè Tituusi Sisuutsi kòo tū nKuyie, kòo c̀fètè pèkénè kutííntouku.

⁸ Kè Kirisipusi kutííntouku kóo kóti nè o c̀fètè kòbe bèmǎu kè bèe yie nYesu kè Kòdentì kòbe péuu keè Pɔ̀ori náammè ke múnkèe yie nYesu kè bèe bè ànnè bātèmmù.

⁹ Keyènkè makè kè ti Yiè mbenke omáà Pɔ̀orii kòò nàké ke ðò: Bá nyèkù, sòoté kènnáá, báá yóu a bo nnáammè.

¹⁰ N da bonèmu, òmǎu báá na ke da ðò meyei, ke yé n kòbe sūmè dihei dii mmieke.

¹¹ Mèmmè kè Pɔ̀ori íbò Kòdentì ke ðò dibenni nè dikéè ke bè náá Kuyie nnáànti.

¹² Kayòs naá ndii m̀nni kùmàndáà Akayii kó kutempè nkè Sifubèe wénnè kèp̄i mPɔ̀ori kékotenè kubeéndieku.

¹³ Ke ðò: Onitì yie ndó benitibè mbáá nKuyie mèmamè botí nku ikuó yetemè.

¹⁴ Kè Pɔ̀ori ndó ke na mbéi nkè Kayòs náké Sifube ke ðò: Kòò do nyeténè dihei kó ikuó nyi, yoo ò ðò meyei ndiemè mamè, n na nkèèmu di tū mù.

¹⁵ Dè né me ntúmè tináànti nè yeyètè ðèè tu di kó ikuó kperè, ðè tu di kpèti nti, m báá na kè ti bekè.

¹⁶ Dè m̀nni kè bè bèti kubeéndieku.

¹⁷ Kè bèe p̄i Sositenni, kutííntouku kóo kóti kubeéndieku borè, kémpuotì, kè Kayòs bùútoó.

Pɔ̀ori wètemè Àntiyosi

¹⁸ Kè Pɔ̀ori nkpaá Kòdentì kémònte kécau nYesu kòbe kéneinè Piriisiidi nè Akidaasi ke bo kote Sidii, kétuòke bātóò commu ðè Sankidee kékuó ke yé ò do cànnenèmmè dinùù Kuyie.

¹⁹ Kè bèe tuòke Efeesi kè Pɔ̀orii yóu Akidaasi nè Piriisiidi kéta kutííntouku kènnáánnè Sifube.

²⁰ Kè bè dò wè nkpaá kòo yete,

²¹ kè bè cau nke dò: Kè Kuyie ndò m bo wētēnī diyie mari. Ò me nyī kēta bàtòó kēpēētē,

²² kécútē Sesadee kēpēētē Sedisadēmmu kédou Kirisi kòbe kédēè kékote Āntiyōsi,

²³ kēmōnte sām̀pó kēpēētē, kékote Kadasii nè Fidisii de kó itempē mmieke kē nyáúkũnko Yesu kòbe kònti.

Apodoosi nàámmè Kuyie nnáànti Efēesi

²⁴ Kè Sifu m̀ou bè tu wè Apodoosi, Adekisāntiri eì kouu tuòkení Efēesi. Ò do tú onitì nwe wèè yé Kuyie nnáànti mesàà, ke nò nke nàá.

²⁵ Ò do tì bebíi mesàà mme, kénnaá Yesu kpeti weti weti nè tikōnyauti, bá ò me nyēmè Isāā kóo bàtēmmù m̀aá.

²⁶ Kòo nnáá nkutíintouku mieke ke í yī̀kù kè Pirisiidi nè Akidaasi kè bè nkém̀m̀ú, kédēè kóó yu be cītē kóó benke dèè ò dónni Kuyie nnáànti mieke.

²⁷ Kòò ndó kékote Akayii, kè Yesu kòbe yáúkũnne o kònti kēwāri dipátiri Kirisi kòbe bèè kè bo, kè bè bo ò còutē. Kòo kòtoo kè Kuyie nkó mesàà nní nhò bonè, kòo teénnè bèè còutē Yesu.

²⁸ Kòo nnáá Sifube weti weti bá ke í sòri, ke bè benkú nè Kuyie nnáànti mieke Yesu tùmè Odeētíwè.

19

Efēesi kòbe pètémè Muyaánsààmù

¹ Apodoosi bo dii m̀onni Kòdenti kè Pòori ñcēnti Asii kó yehkè yèè bo yetārè ìnkè, kētuoke Efēesi ḱyà bèmabè kè bè tú Yesu kòbe.

² Kòo bè beke ke dò: Di pètè Muyaánsààmù nnè di tũnnemè Kuyienaà? Kè bè dò: Tì keté ke í kèè Muyaánsààmù kpéi diyie mari.

³ Kè Pòorii bè beke ke dò: Bè di ānné we mbátēmmù? Kè bè dò: Isāā kou.

⁴ Kè Pòorii bè nàké ke dò: Isāā do āā bàtēmmù bèè dó kēceete bèmbè be borime, ke bè nàá nke tú bèè tũnne wèè kēríní o kó difōnkùò, wèè tu Yesu.

⁵ Kè bèè keè de kó tináànti kédúò nkè bèè bè ānné bàtēmmù nè tì Yiè nYesu kó diyētiri.

⁶ Kè Pòorii nòó nho nou be ìnkè, kébántè Kuyie nkè Muyaánsààmù cútēni, kè bè nnáá tináàncànti, ke nàá Kuyie mpānāànti.

⁷ De kó benitibè do bo tepítè nè bèdébè mbè.

⁸ Kè Pòorii ñtaà kutíintouku ke dò betāābè bètāāti ke nàá Kuyie nkpaàtiyuu kpeti bá ke í yī̀kù, ke dó bèè tì yie.

⁹ Kè itookperí yembèe yete kénsáá nYesu, benitibè ìikè. Kè Pòorii túóté Yesu kòbe kékotenè Tidanuusi kóo dàkòòri kè mbè nàá Kuyie nnáànti yewe yemou.

¹⁰ Ke dò yebie nyèdèè kè Asii kòbe bemou Sifube nè bèè í tú Sifube kè bèè keè Kuyie nnáànti.

Dibòò puotímè Sefa bí

¹¹ Kè Kuyie nkó muwērímù m̀bonè Pòori kòò d̀òòri tidietì.

¹² Kè bè ntou tiyààti tìl kàáké Pòori ke nònkou bemoumbè kè bè mierí kè yebòkè yìè yè ta bè.

¹³ Sifube mabè bèè do centi ke beti yebòkè kè bè múnke ndó kébati dibòò nè Yesu kó diyētiri ke dò: Nè Yesu, Pòori nàá nwèè kpéi kó diyētiri m̀i tu a yè onitì yie mmieke.

14 (Ikuṣ kóo nùtì di ewè Sefa kó ibí iyiekè ìl do dṓṓ mēmme.)

15 Kè dibṓṓ dṓ: N yému Yesu! Ke yé Pṓṓri! Díndi né tú ḡmbe?

16 Kè dibṓṓ ta wèe bunnṓṓ, kè bè puotí kè bè koute koute, kékèrì be yààti, kè bèe yè kécoké mebii.

17 Kè Efeesi kṓbe bēmou Sifube nè bèè í tú Sifube kè bèe keè de kó tináàntì, kè kufṓwaa mbè pī nkè bè ndéúkunko ti Yìè nYesu kó diyètiri.

18 Benitibè péu bèè yie nYesu kè bè nkṓríní kè dáankṓ be yei.

19 Kè betetiebe ntṓunni betetepáte ke cṓunko benitibè ìikè, de kó yepáte dífí bo ntùṓke medítibii nsikṓupísínùmmù (5000).

20 Mēmme kè Kuyie nkó muwērímú mbè bonè kè Kírìsi kṓbe sūunko.

Bè kṓammè Dianni kṓéí

21 Kè Pṓṓri dṓ: M bo nkṓri dii mṓnni Sedisadēmmu kényè Maseduṓnni nè Akayii kó itempē. Kè n dèè mēmme nkṓte Odommu.

22 Mēmme ò duómme kè Timṓntee nè Edasiti bèè do ò teénne mutṓmmú, kè bèe niitè kékṓte Maseduṓnni kṓo nkṓráá Asii kè dṓ yewe sámpó.

23 De mṓnni ndi dikankṓṓnni dieri tannímè Kuyie nnáàntì kṓéí.

24 Kṓo niti mṓu bè tu wè Demetiriyuusi kṓṓ màátí mesṓṓ ke donnikonè Dianni kó kudieku, ke yietí o tṓmbè mesàà.

25 Kṓo tí ndiyiè mari betṓbè bèè múnke pī nde kó mutṓmmú, kè bè nàké ke dṓ: N kṓbe di yému ke dṓ mmu ntṓmmú muu te kè ti mṓke ti kṓpṓe.

26 Di wúṓmmu ke yo dè í tú Efeesi máà, Asii kó ketenke kemou ndi Pṓṓri nàammè benitibè ke tú benitibè dṓṓri siì tenkaanì í tú Kuyie, kè kusükú yìè nḡo kṓetì.

27 Dè í dṓ ndè yóṓ caàrè ti kó mutṓmmú máà, dè bo cṓake nè ti kó dibṓṓ dieri Dianni Aditemiisi kṓo yètiri kékè, Asii kṓbe nè kutenkú kumṓu kṓbe tū ndi bo náá detetirè.

28 Kṓo kṓbee ti kèè kè be miēke peike kè bè nwékíí ke tú: Efeesi kó dibṓṓ Dianni deumu!

29 Kè kutowekuu dátímmè diheì dimṓu kè bèe pī Kayuusi nè Adisitaki Maseduṓnni kṓbe bèè cíenní Pṓṓri, kékṓtenè bè ṓṓ tí ndè.

30 Kè Pṓṓri dṓ ò bo kṓte, kè Yesu kṓbee yete.

31 Kṓo népobè Asii kó benitidiebè mabèe tṓnní òmṓu ke dṓ ò báá kṓtoo.

32 Kè benitibèe sṓntè kénwékíí be bíékè be bíékè, besükùbè keté ke í yé bè tí mmù kṓéí.

33 Kè bèe nàké Adekisántiri ditṓnni miēke dè dṓmmè, kè Sifube dṓ wèe béi, kṓṓ tṓntoo deyìkè, kṓṓ dṓ: Kémúnè!

34 Kè bèe bantè ò túmè Sifu nwe kénwékíí bēmou ke tú: Efeesi kṓo Dianni Aditemiisi deumu kè dè mmṓke tewebiètè mēfitímè mēdémè.

35 Kè diheì kṓo pátíwāàtì bónkúnne benitibè yèmmè, kébéi nke dṓ: Bá wè ò yému ke do ntínti Efeesi kṓbe tū bàà Dianni kó kutouku nè tetenkaanitè tēè donní kēīnkè.

36 Omṓu báá na kè tí nēnni, di dṓ nkétotí di yèmmè mme ke báá sṓntè kédṓṓ tímati mecāā.

37 Di pīnní benitibè bie mbè me nyí yùúkú dēmarè ti kó kubṓotouku miēke, bè me nyí sáá ti kó tetenkaanitè Dianní.

38 Kè nsà kè Demetiriyuusi nè ò kṓbe kè bè mṓke nè òmṓu tímati nti, yebeēnwe bomu, kè bebeémbè bo, bè dṓ nkényu yè betṓbè.

39 Kè di mṓke titetì mati di bo na kè tí tūnte bebeémbè borè.

⁴⁰ Ketenkè yembè bo na ke dà ti dó kényete be kpèti nè tìl dḡḡ yíe nti kpéi nke yé ti í yóó namè kénáké mùù te kè benitìbè tíf.

⁴¹ Ò b́ei memme kédeè kécíe mbenitìbè.

20

Pḡori kòtemè Maseduḡnni nè Keresi

¹ Dikḡnkḡḡnni dèè dii mònni kè Pḡorii tíi nYesu kḡbe ḱyáúkúnne be kḡnti kè bè cau nkéitè kénkari Maseduḡnni.

² Kényáúkúnko Yesu kḡbe kḡnti yehékè péu mièke kékote Keresi.

³ Kémḡḡke betáábè betáāti kéndó ke na nkote Sidii kékèè Sifube ò diimè ḱyóú ḱewéte Maseduḡnni.

⁴ Nte b́èè do ò cíe mbe yètè: Piduusi Bedee ei kou bire nè Sopatee Adisitaki nè Sikunduusi Tesadoniki ei kou nè Kayuusi Deribu kou nè Timḡntee nè Tisiki nè Todofimmu Asii kó kutempè nkou.

⁵ Kè b́èè niitè ḱe nti baḡ Todowaasi.

⁶ Kè ṕèèbè b́èè í kḡoreḡnè mutie mùù muuti de kó dibannii ṕèètè kè ti ta bàtóó Fidipu ei ḱémḡḡke yewe yèḡnḡmḡ ḱe b́è sḡntóo Todowaasi, kè tí mbo ke dà yewe yèyiekè.

Pḡori dúmmè kè Etiisi yànté

⁷ Dimáasi yìè kè ti tíi nteçítè tèè mùmmu, ke bo di kédinè Mudisààmù, kè Pḡori nnáá nKuyie nnáañti kè keyènkè yáa totè ke cuokè, ke yé ò naa itimè.

⁸ Ti do tikú kudànkù t́áánkù nku, kè ifitíyì còú mpéu.

⁹ Kè Pḡori nnáá nkè dèe mḡntè mediè, kè dedapumbire marè kari kudieku kó tebòtè ìnkè kè de yètìrì tu Etiisi, ke yè nke duḡ kédonní, kè b́è dà b́è bo dè íi nke sḡ ndè kú.

¹⁰ Kè Pḡorii cúténí ḱe dè t̀tòtè ḱebéi nke dà: Di bá nyíèkù debire fòumu.

¹¹ Ḱewéte ḱedeke kè b́èè di kédinè Mudisààmù. Kòo sḡotè ḱennáá nkè diyìè yàa yènní, kòo ṕèètè.

¹² Kè b́èe kpènnè de kó dedapumbire kè dè fòu kè benitìbè bḡmḡu yèmmèe narike.

Pḡori ítémè Todowaasi kékote Mideti

¹³ Kè ti ta kudabekù ḱeniitè Asoo ḱembaa mPḡori, ke yé ò ḱerimè o naacèi.

¹⁴ Kòo ti sḡnténí kè ti ṕèètè kékote Mitedḡnni.

¹⁵ Kè dèe wentè kè tí tuḡke Kiyó, diyìè terì ḱetuḡke Samḡosi ke cómmú, ḱeṕèètè kékote Mideti.

¹⁶ Kè Pḡori ndó ḱembo Sedisademmu pántikoti kó diyìè ḱe nsà kè dè bo yie, kè dè nte kòò í ndó ḱecómmú Efeesi Asii kó kutempè mmíeke.

Pḡori caummè Efeesi kḡbe mesomme

¹⁷ Kè Pḡorii mbo Mídee ḱetḡ nkè b́èe ýuní Efeesi kó bewedunkótìbè.

¹⁸ Kòo b́è nàkè ke dà: Di ýemu meborime do dòmmè nè n t̀àkènimè di borè Asii kó kutempè mmíeke ke n yàá íténè.

¹⁹ Di ýemu n ḱék̀nkḡmè mmáà ke ṕi Kuyie ntḡmmú nè tinḡnnieti, kè Sifube n díí ke ñ f́èũnko.

²⁰ Di ýemu n di nàkè tì timḡu, metíimè mièke nè sicéí mièke, n yí di sḡnne tímati t̀i dḡ nké di teennè.

²¹ N nàkému Sifube nè b́èè í tú Sifube ke tú b́èè ceete be borime ḱet̀nnè Kuyie nkéyie nti Yìè nYesu.

22 Di mmònni Muyaánsààmù muù yɛ n kɔte Sedisadɛmmu, m me nyí yé dè yó nni ndòmme de bíékè.

23 Bá dii ei Muyaánsààmù ɔ n nákému dikpetíntou nè meféútímè dè m bàamè.

24 N kpeti í bonè n fòmму, n dɔ n deè ti Yiè nYesu n duó mmùù tómmú mmu ke yɛ n náké Kuyie nkó Tináaánsààti benitibè.

25 Di mmònni n yému ke dò ndi ténke í yó n yà, díndi n náké bè Kuyie nkpààtiyuu kpeti.

26 Deè te kè n di náá nyíe nke tú: Kè tii di tùòkení dè í tú n kpeti.

27 N di nákému demou Kuyie ndó dè, n yí di sɔnne demarè.

28 N dakenè di mómmámbe kpéí nnè Muyaánsààmù di duó mbè kpéí. Mbaanè Kuyie ndonté bè nè ku Bire kũũ.

29 N yému ke dò m bo íté dii mɔnni, benitiyieibe bo kɔtení kéndò yekpamaà nké ndi dɔ̀̀ri meyei, mbá mesémmè í mbè bo.

30 Benitibè yóó yému di cuokè kè n náá nsiyáábísi ke bo yṹ nYesu kɔbe be bíékè.

31 Dentenni tũnke n di tiémmè yebie nyètáati mieke, keyènkè nè kuyie nnè tinɔnnieti.

32 Di mmònni n di duó nKuyie nku, kè ku kó mesàà nkó tináaànti bo ndi baà. Kuù yóó na ke di kpréknunne, ke di duó ndemou kù yɛ nkù yóó duó ndè ku kɔbe.

33 N yí beke òmòù idiítí yoo tiyààti.

34 Di yému ke dò nnè n nɔu sii nsi m pímmè mutómmú ke teénnè mmáà nè n kɔbe nè bè ti neiti.

35 Ke di benke di dò nkémpí mmèè boti mutómmú, ke teénnè beçiribè, kè n dènnini tí Yiè nYesu béi nti ke tú: Dè ɔ̀̀ nda naati a pã dii mɔnni ke pɛ̀̀tè bè da pã dii mɔnni.

36 Pɔ̀̀ri náké memme kédeè ke nínkú kè bèe wènnè ke bántè Kuyie.

37 Kè bèe ò cau nkòò ɔ̀̀rí kékuó mbemou.

38 Kè be yémmè càarè medie nhò béi nti kpéí nke tú, bè ténke í yóó ò yà. Kè bèe ò cíe nkékɔtenè bàtòò commu dè.

21

Muyaánsààmù tumè Pɔ̀̀ri bo féútè Sedisadɛmmu

01 Kè tí cau ntitòbè kédeè, kè tí ta bàtòò kétuòke Koosi, kè dèe wenté kè tí tuòke Odoti kèpɛ̀̀tè kékɔte Patadaa.

02 Ti de mpè̀̀tè bàtòò wèè kòri Fenisii keta kèpɛ̀̀tè.

03 Kétóónnè Sipiri, kóò yóu kubakù cànku kéwetínné Sidii kó kutempè, kétuòke Tiiri, bàtòò dò nkécũũ ndè tinenti.

04 Ti de nyà Yesu kɔbe, ké mbè bonè ke dɔ yewe yeyiekè kè Muyaánsààmù bè niitè kè bèe náké Pɔ̀̀ri ke dɔ ò báá kɔte Sedisadɛmmu.

05 De kó difɔ̀̀nkúò kè bè tí cíe mbemou, benitidaabè nè be pobè nè be bí, ke ti denne dihèi mánku, kè tí nínkú dàmè̀̀ri také kèwènnè kébántè Kuyie.

06 Kécau ntitòbè kè tí ntati bàtòò, kè be kũnti.

07 Kè tí íté Tiiri kétuòke Potodemayisii ke dɔ diyiè òmáà ke dɔ̀̀u nti kɔbe Yesu kɔbe.

08 Kè dèe wenté kè tí pɛ̀̀tè kétuòke Sesadee keta Fidipu c̀̀tè̀̀tè, bè do tãátè bè beyiekè kè bè bo nteénnè Yesu tɔrɛ kóò mɔ̀̀u nwe.

09 Kòò mɔ̀̀ke besapàmbè bènàà bá bè í ye, ke tú Kuyie mpã̀̀nãaànti náámbe.

10 Kè tí nde mbo ke dɔ yewe sám̀̀pó, kè Kuyie mpã̀̀nãaànti náaàntò mɔ̀̀u bè tú wè Akabuusi boní Sudee kétuòkení.

11 Kékɔ̀too ti borè kékúóté Pɔ̀ori naàkɔ̀nfɛ kékou omáá o nou nè o naàcèi ke dà: Nte Muyaansààmù n nàkè tí, wèè te fenaàkɔ̀nfɛ fiɛ, Sifube yóó ò bou miɛ mboti nku Sedisadɛmmu kédúo mbèè í tú Sifube.

12 Ti kèè dii mǎnni de kó tináànti, nè Sesadee kɔ̀be kè tí bántè Pɔ̀ori ke dà ò báá kote Sedisadɛmmu.

13 Kòo béi nke dà: Di kuònnè ba ke caari n yèmmè? N wākému kè bè bo n kpetínné Sedisadɛmmu bá bè n ku ti Yìè nYesu kó diyètiri kpéí.

14 Ti í nna ke bo ò bàa kényóu ke dà: Kuyie ndòò kù dómè.

15 Kè tí mmòke yewe sám̀pó ke báátí kékote Sedisadɛmmu.

16 Kè Yesu kɔ̀be bèè bo Sesadee kè bè tí cíe nkè ti bíí báté onitì mǎu c̄f̄t̄è bè tu wè Manas̄s̄, Sipiri ei kou, kòò tu wèè c̄outé Yesu nè dimònni.

Pɔ̀ori dǎ̀mè Kuyie nkó ikuó Sedisadɛmmu

17 Ti túòke dii mǎnni Sedisadɛmmu kè Yesu kɔ̀beɛ ti c̄outé nè diwèi.

18 Kè d̄e wenté, kè Pɔ̀ori ti k̄otenè Isaku c̄f̄t̄è, ke bewedunkótibè b̄em̄ou t̄f̄i.

19 Kè Pɔ̀orii bè d̄ou nkédeè, kè bè nàkè dem̄ou Kuyie nhò p̄ínnè mèè boti mutòmmù bèè í tú Sifube b̄e miɛke.

20 Kè bèe s̄ante Kuyie nkédeè ke né ò nàkè ke dà: Wénté Sifube c̄outé Yesu ke s̄u mèè boti, ke né kpaá tú mbe kó ikuó weti weti.

21 Bè kèè kè bè tu a yè nSifube bèè bo ibotí t̄ei miɛke bèe yóu M̄oyiisi kó ikuó, ke bá nc̄ammù b̄e bí, bè me mbá ntū Sifube kó medò̄rimè.

22 Kè bè kèè a túòkenímè ke k̄otení ti ȳime?

23 Dòò ti yóó me nda nàkè tí: Ti m̄oke die mbenitibè b̄enàà ndi bèè cànnenè Kuyie ndinù.

24 Neiné bè kè dí dòò Kuyie nkó ikuó k̄ewenke, k̄aa yietí b̄e kó tiyeti kè bèe bè kuó, kè benitibèe banté a túmmè M̄oyiisi kó ikuó, kè bè kèè tí, í tú tímómmonti.

25 Ti w̄arimu dipátiri bèè í tú Sifube, ke c̄outé Yesu, ti t̄āātè tí, ke tú bè bá nyo nyiwūò bè fié í yebòkè nè meȳī nè iwūò bè í fié í kè meȳī nyè, k̄émenténè b̄emáá bè bo nd̄outinè mè betòbè.

26 Kè Pɔ̀orii bè neiné kè bèe dòò ikuó k̄ewenke, kè d̄e wenté kè bèe ta Kuyie nc̄f̄t̄è miɛke k̄enákè ke dà yewe ȳeyiekè ikuó bo deè, bá wè kòo t̄oní o wūò k̄éfié.

Bè p̄ímmè Pɔ̀ori Kuyie nc̄f̄t̄è miɛke

27 Kè de kó yewe ȳeyiekè ndó k̄édeè, kè Sifube bèè bonní Asii kó kutemp̄è kè bèe yà Pɔ̀ori Kuyie nc̄f̄t̄è k̄esukú benitibè, kè bèe ò p̄i,

28 k̄ékuónko ke dà: Isidayeeribe ti deēténè! Onitì yie, nweè náante tip̄itì tímou Isidayeeribe kpéí, ke yete M̄oyiisi kó ikuó, ke dàátí ke tanné bèè í tú Sifube Kuyie nc̄f̄t̄è, ke t̄è s̄f̄nk̄unne.

29 (Bè do náa memme ke yé bè yàmè Todofim̄mu Efeesi ei kou wèè tu Kirisi kou dihei miɛke kòò neiné Pɔ̀ori kè b̄e yèmmè ndò mPɔ̀ori ò tanné Kuyie nc̄f̄t̄è.)

30 Kè d̄e yonke benitibè kè bèe yènní b̄em̄ou dihei k̄épi mPɔ̀ori Kuyie nc̄f̄t̄è miɛke k̄édeɛ k̄éyènnè, k̄ékp̄etínné yebòrè mec̄ā.

31 Kè bè nwékíi ke dó kóò k̄uò, kè bèe nákè Odommu kó behā̄p̄òmbè kóo kóti ke dà: Dikp̄anni bo dihei miɛke.

32 Kòo yú behā̄p̄òmbè nè iw̄f̄i yembè kè bèe k̄ote mec̄ā. Bè bè yàní dii m̄onni k̄eyóu bè bo mpuotimè Pɔ̀ori.

33 Kè behā̄p̄òmbè kóo kóti t̄óonko k̄éduó nkè behā̄p̄òmbèe bou Pɔ̀ori mef̄im̄me mèd̄émè k̄édeè kòo beke benitibè Pɔ̀ori tú wè nè ò càke m̄u.

34 Kè bie nni nnáá nti, kè betòbè náá ntiteti, bá ò í mbanté k̄éduó nkè bèe ò k̄otenè tehā̄p̄ònc̄f̄t̄è,

35 kèndeèti yedētisàkè kè tihāp̀òntii ò buuté benitìbè mièke ò péi m̀èè kpéi.

36 Ke yé kunitisùkù do tūmmè ke wékí ke tú: Kuonè we!

Pɔ̀ori beém̀m̀è o kp̄eti

37 Kè bè nhò tannìnkoo kudieku kòo beke behāp̀òmbè kóo kóti ke d̀ò: A bo yie nkè n da náké timatàà? Kòo āp̀ònkóti d̀ò: A yomu kerekìàà?

38 F̀òò í tú Esibiti kou wèè yete dihei kp̄eti ke waá mbekp̀arìbè sikoupsínàà (4000) kè dí ta dikp̀àà mièkaà?

39 Kè Pɔ̀ori d̀ò: N tú Sifu nwe kè bè m peitè Taasi dihei die, Sidisii kó kutemp̀è, n da báammu yóu kè m béi.

40 Kòo āp̀ònkóti yie nkè Pɔ̀orii ncómmù yedētisàkè ḱeyekii o nòutè benitìbè kè bè d̀ò káré. Kè Pɔ̀ori béinnè Ebedeebe kó tináahti ke d̀ò:

22

1 N népobè nè n cicebè kémmúnè kè n di náké kè di bantè n yí càarèmmè mùmamù.

2 Kè bèe keè ò bè nàánnèmmè Ebedeebe kó tináahti ke d̀ò ke d̀ò káré.

3 Kòò d̀ò: N tú Sifu nwe, kè bè m peitè Taasi, Sidisii kó kutemp̀è, kè m bìikù die Sedisadèmmu, kè Kamadiyèeri m benke ti yembè kó ikuó weti weti, kè n kónti n̄yaunè Kuyie nkó mutómmù ke d̀ò ndi kp̄eti m̀è ndómmè yíe.

4 Kè nní nf̀èũnko Yesu kòbe, benitidaabè nè benitipòbè, ke bè p̄i nke kp̄eti betòbè.

5 Ikuó niùti diewè nè o kòbe bè yému, beè do n duó yepáte kè m bo kote Damaasi ke p̄immù Yesu kòbe kékonnènni Sedisadèmmu ḱéféũ.

Pɔ̀ori nàkém̀è ò cèète m̀èè botí

(Yesu Tɔ̀rè 9:1-19, 26:12-18)

6 Kè nní nkeri ke tóónko Damaasi kè diyìè cònmù yeyo, kè kuwenniku makùu cúténi kènkè kè n fité.

7 Kè n do ketenke ḱékeè metammè mamè tumè: Sòori! Sòori! Dè dòmmè kàa n f̀èũnko?

8 Kè n d̀ò: F̀ó nwennìnwe n Yiè? Kòò d̀ò: Mí nYesu Nansareti kou nwe a f̀èũnkómè.

9 Nè bè ti nei kè bèe yà kuwenniku bè me nyí nkèè metammè.

10 Kè n d̀ò: N Yiè n dò nkédòò ba? Kòò d̀ò: Íté, ḱékte Damaasi, bè yóó ke nda náké a dò nkédòò tí.

11 De m̀onni ke s̄ nde kó kuwenniku n tiitè bá n yí wúó, kè n neínè bè n dete ḱétannè Damaasi.

12 Kòo niti m̀òu dè bo bè tú wè Ananniyaasi kòò dé Kuyie nke yíe nku kuó, kè Sifube b̄emou ò d̀ó.

13 Kòo k̄eteni m borè ke d̀ò: N tebite Pɔ̀ori, w̄ete ḱewénté, de m̀onni kè n na ḱewénté kòò yà.

14 Kòo béi nke d̀ò: Kuyie nti yembè tũ nkù kuù da t̄at̄é kàa yà wèè d̀òòri kù d̀ómè kòò béi nkàa kèè ke bo bantè o d̀ó dè.

15 F̀òò yóó náké o kpéi benitìbè b̄emou a kèè tì nè a yà dè.

16 A ténke baa ba? Íté kè bè da ānnè bàtèmmù kàa duó nhamáà ti Yiè, nkòò da s̀útè a yei.

Pɔ̀ori nàkém̀è ò kòtemè bèè í tú Sifube be cie

17 Kè n w̄etení Sedisadèmmu, ḱembáá nKuyie nku c̄f̀ètè mièke.

18 Kè ti Yiè nni mbenke omáá kè n náké ke dò: Ítè kényè Sedisademma mecãã nke yé bè í yóó yiemme a bè nàá nti n kpéí.

19 Kè n dò: N Yiè, mbè yému be mómmámbe mfi do karimè titiintouti ke pfi nha kobe ke bè puoti, ke bè kpeti.

20 Bè do kòu a kóo tãnti Etienni kè m bomu ke wènnè bèè ò kòu, ke baá be yààti.

21 Kè ti Yiè nni nnáké ke dò: N yóó da tã ndedétirè nde bèè í tú Sifube be borè.

Pɔ̀ri nè Odommu kó kuhãpònkù

22 Pɔ̀ri do náá kè bè kèmmúmu, bè né kèè dii mðnni bèè í tú Sifube be kpeti kéwekí ke dò: Kuonè oniti yie, nwè í dò nkénfòu.

23 Kè bè nwékí ke buònkoo be yààti ke déi mutáá.

24 Kè behãpòmbè kóo kótii duó nkè bèè tannè Pɔ̀ri tehãpònciètè, ke bo ò puoti yedá, kóo náké mùu te kè benitibè miéke ò còu.

25 Kóò tàú nke bo ò puoti, kóo beke kuhãpònkù kùu do bè bàá de kó diyie ke dò: Di moke kuce ke bo puoti Odommu kou ke í ò bekénàá?

26 Kè kùu coké kénáké be kóo kóti ke dò: A bo yime oniti yie? Ò tu Odommu kou nwe.

27 Kòo ãpònkóti kateni kébeke Pɔ̀ri ke dò: A mènke tú Odommu kou nweà? Kòò dò: Èè, n we ntú.

28 Kòo ãpònkóti dò: Mí n yietí idíítyi nyi mediè nke naá nhOdommu kou. Kè Pɔ̀ri dò: Mí nhò tu nè bè m peitème mme.

29 Bèè do dó kóò puoti kè bèè íté, kè kufɔ́waa mpfi nhohãpònkóti ò duómme kè bè bou mefimme Odommu kou.

Pɔ̀ri nè bebeémbè diebè

30 Kè dèe wenté kòo ãpònkóti ndó kényà mùu te kè bè pfi mPɔ̀ri, ke tí nyikuó niùbè kó bekótibè nè bebeémbè kébouté Pɔ̀ri mefimme kécüünni kécónné be cuokè.

23

1 Kè Pɔ̀ri nwúó mbebeémbè kébéi nke dò: Kuyie nni nwúómu, nè m bomè timati í kòonè n yèmmè.

2 Kè ikuó niùti diewè Ananniyaasii duó nkè bèè tákénè Pɔ̀ri kè bèè poté o nùu.

3 Kè Pɔ̀ri dò: Kuyie nyóó poté fí nwe, a dò nnè ditou sinni bè bi di mumòmmu péimù. A kari die nke bo m bekénè ikuó yèmmè ke wète ke í yeténè, ke duó nkè bè m poté.

4 Bèè tákénè Pɔ̀ri kè bèè ò náké ke dò: Ikuó niùti diewè nwe a sáámmàà?

5 Kè Pɔ̀ri dò: N kobe n do í yé ke do ikuó niùti diewè nwe, ke yé ti wàrimè ke tú: A báá sáá nwèè ni a kó kubotí.

6 Kè Pɔ̀ri banté bebeémbè bomè ibotí idéi, Sadusiébe nè Fadisiébe, ke béi nke dò: N tú Fadisié nwe kè n cice tú Fadisié, n tá mèè kpéi nke dò mukúkéyántimù bo, deè te kè di m bekùnè.

7 Ó béi memme Fadisiébe nè Sadusiébe kè bèè íté tineiti kényate.

8 Kè Sadusiébe ntú mukúkéyántimù í bo, Kuyie ntòrè me nyí bo, yoo muyaá ntèmù mamù me nyí bo, kè Fadisiébe bie nyé ke dò dende kó dimàà bo.

9 Kè kutowekuu deuke kè ikuó wààbè bèè tu Fadisiébe kè bèè kónné Pɔ̀ri ke dò: Tí í yà oniti yie ndòò mèè yei, kè de yèmmè Kuyie ntònni mari dii bo nhò béinnè, yoo muyaá ntèmù mamù.

10 Kè dikpànnii deuke, kòo àāpònkòtì ñyĩ̀èkù bè bo kuomè Pòori, kédúò nkè behāāpòmbèe cútóo kóò tùóté ditĩnni mieke kètannè tehāāpòncfètè.

11 De kó keyènkè kè ti Yiè nkòtení kénáké Pòori ke dò: A kònti báá yārike, a náké mèè botí nkprí Sedisademmu kòbe a yóó me nnáké Odommu kòbe n kpéi.

Sifube dàkemè ke bo kuò Pòori

12 Kè dèe wenté kè Sifube wènné ke dò bè báá di, bè me mbáá yà dèmarè ke í kùò Pòori.

13 Bèè do wènné ke bo ò kùò bè do bo mbo sipísìnàà,

14 kékòte kèyá ikuò niùbè kó bekótìbè nè bekótìbè kè bè náké ke dò: Ti yetemu ke tú ti báá di dèmarè ke í kùò Pòori.

15 Bekènè ohāāpònkòtì kè dè ndi dó kèyá Pòori ke wénté o náànti mesàà, kè bè ò kòrinní, tí bo mbo de mōnni kuce kóò kùò kòo mu nyí tùòkení.

16 Kè Pòori tãũ biree keè bè dàkemè ke bo kuò Pòori, kékòte tehāāpòncfètè kéta kóò náké.

17 Kè Pòorii yú kuhāāpònkù makù ke dò: Niité we ndapàà nhOkòtì borè, ò m̀òke tìmatì nti ke dó kóò náké.

18 Kè kuhāāpònkùò ò neinè kè bèe kòte ohāāpònkòtì borè, kè kùò ò náké ke dò: Kukpètinkù Pòori weè yè n kòtenní we ndapàà nha borè kòò da náké tìmatì.

19 Kòo āāpònkòtìi dete weè dapàà nkè bèe kenté kòò dò: A yè mba?

20 Kòò dò: Sifube bèè dàke ke duò nkè bebeém̀bè bo da beke kàa naa nkòriinko Pòori kè dè ndò mbè dó ke wénté o náànti mesàà.

21 Báá yie mbe kpeti! Bèè dó kóò kùò bè bo mbo sipísìnàà ndi ke tú bè báá di, bè me mbáá yà dèmarè ke í ò kùò. Bè b̀áátìmu ke baà f̀s̀ nwe.

22 Kòo āāpònkòtì dò: Kò, a né báá náké òm̀òu a tì nni nnàkéme.

Bè kòtemmè Pòori Fediisi borè

23 Kè behāāpòmbèe kóo kòtìi yú iwēĩ yembè bèdébè ke dò: Duónnè kè behāāpòmbèe sikòusinàà nè sipísiyiekèe (470) báátí. Kè sikòusidé (200) ñtò tikpàrinentì, kè sipísiyiekè ñdeke sisēĩ, kè sikòusidé tesii báátí, kè di íté keyènkè tewebiè̀tè mèwei mōnni kékòte Sesadee.

24 Waánnè sisēĩ sii yó ñtò Pòori kòo tuòke kùmàndáà Fediisi borè nè kusààkù.

25 Ò béi mmemme kèwāri dipátìri ke dò:

26 Kudodi Disiyasi mú dũunko kùmàndáà Fediisi.

27 M mè nda duónko wèè ñitì Sifube bèè sòò ò pĩ nkéndó kóò kùò, kè n kòtoo nè nh āāpòmbè. Kékeè ò tùmè Odommu kou kóò fiète,

28 kéndó kèyá bè ò pĩ mmùò kpéi, kóò kòtenè bebeèndiebè borè.

29 Ke s̀s̀ mbè ò pĩ mbe kó iwedũunkuò kpéi nke, ò me nyí d̀ò̀ meyei mmamè mèè d̀ò̀ mbèe ò kùò yoo bèe ò kpetinné.

30 N kèè bè dàkemè mme ke dó kóò kùò, ke p̀ànke wè nda duónko kè bè bo kòtoo kàa yà o kpeti.

31 Kè behāāpòmbèe d̀ò̀d̀ be kóo kòtì bè náké tì, kètúóté Pòori de kó keyènkè kékòtenè Ā̀tipatìrisi.

32 Kè dèe wenté kè behāāpòmbèe bèè cènti be naacèi kè bèe kpénté kè bèè dèke sisēĩ kè bè nhò sòkèné.

33 Kétuòke Sesadee kédúò nkùmàndáà dipátìri nè Pòori.

34 Kè kùmàndáà kàa ndipátìri, kèbeke Pòori ò tu kùù tempè nkou, kòò dò: Sidisii.

35 Kòò dò: N yóò wète ke da bekému bèè da pĩ bè bo tuòkení dii mōnni kèdeè kóò tannè Edotì do maá t̀èè c̀fètè mieke.

24

Bè bekunnèmè Pɔɔri Fediisi borè

1 Yewe yènummù kó difɔ̀nkúò kè ikuó nùtì dièwè Ananniyaasii tuɔkení nè dihèi kó bekótìbè nè opútíwè Tetiduusi, ke bo náké kùmàndáà Pɔɔri kó meyei.

2 Kè bèe yúní Pɔɔri, kè Tetiduusi nyóó ò wàtí késànte kùmàndáà ke dò: Kùmàndáà dièwè Fediisi,

3 fɔ̀sò te kè ti òmpè, kè ti èi cèètè ke wenke. Ti da sántí sáà tipítì timòu a sàà nkpréi.

4 N né da báammu nè a sàà nkpréi, yóu kè n da náké onití yìè nkpeti sám̀pó.

5 Ò tú onitiyeiwe nwe, ke yaáatí Sifube tipítì timòu, ò tu Nansareti kòbe kó ditínni kóo nùtì nwe.

6 Ò dó késínkùnne Kuyie ncíètè nte ke ti ò pĩ, [ke na nhò bekénè ti kó ikuó yèmmè.

7 Kè behā̀pòmbè kóo kóti Disiyasi ò fiètè nè muwērímú,

8 kédúó nkè bèè ò pĩ nkè bè ò kòtenení a borè.] Beke we a mómmuò nkòò da náké.

9 Kè Sifube ye mbemòu nke dò: Ò nàá mómmuò nwe.

Pɔɔri nàkémè o kpèti Fediisi borè

10 Kè kùmàndáà dò Pɔɔrii béi, kè Pɔɔri dò: Kùmàndáà dièwè Fediisi, n yému ke dò nti kó ketenkè kemòu kòbe bekù fɔ̀ nwe yebie mpéu mièke, n yí yìèkù m bo da nákémè n kpèti.

11 A bo na ké bè beke. Nè n tuòkennímè Sedisademmu ke bo bántè Kuyie dè í pèètè yewe tepítè nè yèdèè.

12 Òmòu í n ya Kuyie ncíètè mièke yoo títíntouti yoo dihèi kè n nèinè òmòu yoo n sukíi benitibè.

13 Be nntìbè báa na kénáké timati bè m pĩ tii kpéi.

14 Timati máa ndi n yémè. N tũ ti yembè kó kuce nku meborime pammè mièke, bembe yè mmèè í wenni, m me nyí yete tii wàri ikuó kó yepáte nè Kuyie mpā̀nā̀h̄ti náam̀bè kpèye mièke.

15 N támu bè táme ke dò nKuyie mbo duó nkè benitisà̀bè nè benitiyeibe kè bèe yántè.

16 Dèè te kè n yetíróo ke í dó kéyeténè Kuyie nè benitibè.

17 Dè màke yebie mpéu n yitémè Sedisademmu, ke wètení ke to idíítí ke bo pā̀ n kòbe kèpā̀ Kuyie nyepārè.

18 Nsòò ye mpā̀ Kuyie ncíètè mièke bá kutoweku í bo.

19 Kè Sifube mabè bèè ò mboní Asii kè bè n sònté, bèè dò nke na mbo die, kè n càarè dèmarè nde bèe béi.

20 Yoo bèè bo die mbèè béi mbè sòò m bekùnè kèyà mèè yei.

21 Kè dè í tú n sòò béi nti mekperímè bè ìkè ke dò: N tá mèè kpéi nke dò mukúkèyántímù bo, dèè kpéi nte kè di m bekùnè yíe.

22 Fediisi wèè yè Yesu kó kuce do mmèè botí, kòo tente dikà̀tìrì ke dò: Behā̀pòmbè kóo kóti Disiyasi bo tuɔkení dii m̀nni m bo dòò kèwénté de kó tinā̀h̄ti.

23 Ò béi memme kénáké kuhā̀pònkù ke dò kùu kpètinnè Pɔɔri, ke né ò pā̀ mefiè ke yóu kòo kòbe nhò teénnè.

Pɔɔri nàkémè o kpèti Fedikisi nè o pokù Turisiiri

²⁴ Kè dè dɔ̀ yewe sámpó kè Fedikisii neinè o pokù Turisiiri wèè tu Sifu, kékote, kédúo nkè bèe yúni Pɔ̀ori kòo mbè nàa nYesu Kirisi kpeti kè bè kèrímú.

²⁵ Kè Pɔ̀ori nnáá onitì dòmme kéndɔ̀ri Kuyie ndó dè, kénna nke pĩ nhomáá. Nè Kuyie nyóó bekénèmè benitìbè. Kè kufōwáá mpĩ Fediisi kòò dɔ̀: Kè m pètè mɛfiè m bo wète ke da yú.

²⁶ Ó do dɔ̀ Pɔ̀ori bo ò pāmè mme idíítí kè deè nte kòo nhò yu sáá kè bè nàa.

²⁷ Kè yebie nyédèè pèfèté, kè Pɔ̀disuusi Fesituusii cɔ̀uté tikpàti kè Fediisi ndó kénnaatinè Sifube ke yóu kè Pɔ̀ori ñkpetí.

25

Pɔ̀ori dómè kèyà okpàati diewè Sesaa

¹ Kè Fesituusii tuakení Sesadee kèmmoke yewe yètāiti kékote Sedisadèmmu.

² Kè ikuó niùbè kó bekótìbè nè Sifube kó bekótìbèe kotení o borè kè nhò nàa mPɔ̀ori kó meyei.

³ Kòò bàà nke tú wèè duó nkè Pɔ̀orii kotení Sedisadèmmu. Bè do dàkemu ke bo ò kùo kuce mièke.

⁴ Kè Fesituusii bè nàké ke dɔ̀: Pɔ̀ori kpetí Sesadee nwe. Mí mmámumu nkè n kúnti bàmbà.

⁵ Di kó bekótìbè bo na kè n neinè Sesadee, kòò dɔ̀ meyei mmamè mme bèe nàké.

⁶ Kè Fesituusii mbè bonè ke dɔ̀ yewe yèni yoo tɛpítè, kèwète Sesadee. Kè dèe wenté kòo ta kubeéndieku kédúo nkè bèe yúni Pɔ̀ori.

⁷ Kòo tuakení, kè Sifube yènni Sedisadèmmu kóò kèñné, ke nnáá ò nu ndòò mèè yèi mpéu, bè me nyi mpètè dèè bènku ke dò mbè nàa ntí tú timómmoniti.

⁸ Kè Pɔ̀orii yete ke dɔ̀: N yí yete Sifube kó ikuó maí, m me nyi yeténè Kuyie ncíètè, m me nyi yete ketenkè yiè nkpeti mati.

⁹ Kè Fesituusii ndó kénnaatinè Sifube kèbeke Pɔ̀ori ke dɔ̀: A dɔ̀ kékote Sedisadèmmu kè bè nda bekùnè kè m boàá?

¹⁰ Kè Pɔ̀orii ò ténè ke dɔ̀: N dɔ̀ kékote okpàati diewè Sesaa borè nde kè wèe m bekénè, n yí dɔ̀ Sifube meyei mmamè kéndònnè a yémè a mómmu.

¹¹ Kè n do ncààrèmu yoo n dɔ̀ meyei mèè dò mbè n kuó, n yí yetírí m bo kúmè, kè bè me nsòntè ke n nímmu òmòu í moke kuce ke bo m pí nkè bè duó. N dɔ̀ kèyà okpàati diewè Sesaa nwe.

¹² Fesituusii nè o kabe kè bèe nàké bemáá kédeè kòo nàké Pɔ̀ori ke dɔ̀: Kàa dɔ̀ kèyà Sesaa nwe a yóó ò yàmu.

Akiripaa dómè kèkèè Pɔ̀ori nàammè

¹³ Kè dè dɔ̀ yewe sámpó kóo kpàati Akiripaa nè Beriniisi kè bèe kote Sesadee ke bo dɔ̀ Fesituusii,

¹⁴ kèmbò kè dèe mɔ̀nte sámpó kè Fesituusii ò nàké ke dɔ̀: Fediisi n yóunè onitì mòu kòò kpaá kpetí.

¹⁵ Kè n sòò kòte Sedisadèmmu kè ikuó niùbè kó bekótìbè nè Sifube kó bekótìbè kè bè n nàké o kpéi nke dɔ̀ nh ò kùo.

¹⁶ Kè m bè ténè ke dɔ̀: Odømmu kabe ɔ̀ɔ́ í nduo nhonitì o kpantidèntòbè kè bè í beké, kòò nàké o kpeti.

¹⁷ Mèmmè kè bèe kotení die, kè dèe wenté kè m pànkeè ta kubeéndieku kédúo nkè bèe yúni de kóo nitì.

¹⁸ Bèè ò pĩ mbè me nyi nàké meyei mmamè n yèmmè do dò mbè yè nh ò dàòmè.

¹⁹ Bè do nei be kó muwedømmu kpéi nke nè Yesu mòu wèè ku kè Pɔ̀ori tu ò fòu.

²⁰ Bá n yí mbanté m bo beke mɛ̀è botí de kó tináàntì, kɛ̀beke Pɔ̀ori kòò bo ndó kékate Sedisademmu kɛ̀ bɛ̀e kɛ̀ mbeké.

²¹ Kɛ̀ Pɔ̀ori yete ke tú: Ó dɔ̀ okpààti diɛ̀wè weè ò bekénè, kɛ̀ m me nyóu kòò kpeti ke kɛ̀mmúnè m bo ò duónkomè Sesaa.

²² Kɛ̀ Akiripaa dɔ̀: M múnke dɔ̀ kɛ̀keèmu de kóo nìti nàà nti. Kɛ̀ Fesituusi dɔ̀: A naa bo ò yà kɛ̀keè ò nàámmè.

²³ Kɛ̀ dɛ̀e wenté Akiripaa nè Beriniisi kɛ̀ bè nkɔ̀ri kɛ̀ benitìbè bè urí, kɛ̀ bèe ta kubeëndieku ke neiné iwɛ̀i yembè nè dihei kó bekótìbè, kɛ̀ Fesituusii duó nkɛ̀ bèe yúni Pɔ̀ori.

²⁴ Kɛ̀ Fesituusii béi nke dɔ̀: Okpààti Akiripaa nè dínidi bèè bo die, òtɛ̀nè onitì Sifube bɛ̀mɔ̀ Sedisademmu kɔ̀be nè Sesadee kɔ̀be yɛ̀ n kuò wè.

²⁵ Mí n yí yà ò dàà mèè yɛ̀i nke dɔ̀ nti ò kùò, ò né me nyɛ̀mmè ò dɔ̀ kɛ̀yà okpààti diɛ̀wè, kɛ̀ m me nyie ke bo wè nhò duónko.

²⁶ N yí yà m bo wāri tì, deè te kɛ̀ nh ò yúni, f́ nhokpààti Akiripaa a ìikè nè betòbè, kɛ̀ ti bo náké de kó tináàntì kɛ̀ n yà m bo wāri tì ketenkè yiè.

²⁷ Mí m borè dè í wenni m bo duónkomè kukpɛ̀tínkù okóti ke í náké kù càkemu.

26

Pɔ̀ori beémme okpààti Akiripaa

¹ Kɛ̀ Akiripaa náké Pɔ̀ori ke dɔ̀: Ti da duómmu dinùù. Náké bè yɛ̀ nha càkemu. Kɛ̀ Pɔ̀ori youte o nùtè ke bo beé nho kpeti ke béi nke dɔ̀:

² Okpààti Akiripaa dè n naatimu yíe mmesàà n yóó béimmè a ìikè Sifube m bekùnè tii kpéi.

³ A yému Sifube kó ikuó nè bè m̀̀kɛ̀mè tineiti, n da báammu a minné kɛ̀ n kɛ̀nté.

⁴ M bìikú Sedisademmu n kɔ̀be cuokè nke kɛ̀ Sifube bɛ̀mɔ̀u yɛ̀.

⁵ Bè n yému nè dimònni kɛ̀ bè dɔ̀ bè bo na kénáké n do túmè Fadisiɛ̀ wèè tū nti kó ikuó kperiyi.

⁶ Bè m bekùnè yíe n tá mèè kpéi nke Kuyie ndo náké ti ti yembè.

⁷ Kɛ̀ ti kó iwuò tepítè nè idéi pí nKuyie nkó mutòmmú ke baa ti bo dàòmè. Okpààti, n ti ntá kɛ̀ Sifube m bekùnè.

⁸ Dè dòmmè dínidi Sifube kɛ̀ di í tá kɛ̀ dɔ̀ bɛ̀círìbè bo yánté?

⁹ Mí m mómmuò n do yɛ̀ kɛ̀ tú desààrè nde kɛ̀mmau ke bo paa mbè bo nyumè Yesu Nansareti kou kó diyètiri.

¹⁰ Kɛ̀ ikuó niùbè kó bekótìbè n duó ndinùù kɛ̀ m píhímú Yesu kɔ̀be péu Sedisademmu miɛ̀ke ke kpetínné, kɛ̀ bè mbè kòù kɛ̀ n dɔ̀,

¹¹ kɛ̀ m bè píi titiíntouti miɛ̀ke ke puoti, kɛ̀ bè bo yete Yesu, kɛ̀ m miɛ̀ke mbè còù mmesàà kɛ̀ m bè f́̀ũnko nè yehèkè tɛ̀yè miɛ̀koo.

Pɔ̀ori náké m̀̀ è cè̀te mèè botí

¹² Mem̀me kɛ̀ ikuó niùbè n duó ndinùù kɛ̀ nní nkɔ̀ri Damaasi ke neiné n kɔ̀be.

¹³ Okpààti! Kénkàáké kuce kɛ̀ diyie còhímú yeyo, kɛ̀ kuwenniku makúu cúténi ti ìnkè kɛ̀pɛ̀tè diyie kòku.

¹⁴ Kɛ̀ ti duó tim̀u ketenkè, kɛ̀ n keè metammè mamè nè Ebedeebe kó tináàntì kɛ̀ mè tu: Sɔ̀ori! Sɔ̀ori ba nte kàa n f́̀ũnko, dè bo nda yóunè a bo m baaomè.

¹⁵ Kɛ̀ m beke ke dɔ̀: F́̀ wenni nwe? Kɛ̀ mè dɔ̀: Mí nwe Yesu a f́̀ũnkomè.

¹⁶ A né íté kɛ̀còmmú, n da benke m máà ndi kàa bo náa n kóo t̀nti, kɛ̀nnáante a me nyà dè yíe nè n yóó yíe da benke dè.

17 N da tǎátè Sifube nè bèè í tú Sifube be cuokè nke, ke bo da tǎ mbè borè.

18 Kàa bè wéi, ké bè duó nKuyie, kè bèe yie nkè kùu bè cǐé nkè bèe wènnénè ku kòbe ku cǐétè.

Pǎori keté yèè ekè Kuyie nnáànti

19 Mémme okpààti Akiripaa n yí nyete Kuyie nni mbenke de.

20 N keté kénáké Kuyie nnáànti Damaasi nwe nè Sedisademmu nè Sudee kó yehékè yemou nè bèè í tú Sifube, ke tú bèe ceete kéndòri Kuyie ndómè.

21 Dèè te kè Sifube m pí Kuyie ncǐétè miéke kéndó ké n kuò.

22 Kè Kuyie nni ndeeté kè n kpaá fòu, ke nàa ku nàànti besámpóbè nè benitidièbè. N yí nàa ntimati kè dè í tú Kuyie mpāānāānti nāām̀bè nè M̀oyiisi bè dò nàké ti ke d̀:

23 Kirisi d̀ò nkéféútému kékú, kéntú oketiwè wèè yǎnté, kémúité ti kó kubotí nè ibotí t̀ei kuwenniku.

Pǎori nāammè Kuyie nnáànti Akiripaa

24 Kè Pǎori nkpaá nàa kè Fesituusi ò péi nke d̀: A bebí yepáte kè yè da wáammaa?

25 Kè Pǎori d̀: Okpààti, n yí wàáté, n nàa timóm̀m̀nti nti.

26 Okpààti Akiripaa t̀i yému timou, dèè te kè n nàa ke í yǐk̀, ke yé ti í d̀ò̀m̀ nè d̀s̀ri.

27 Okpààti Akiripaa, n yému ke d̀ò nha yie Kuyie mpāānāānti nāām̀bè nàké t̀i.

28 Kè Akiripaa d̀: Pǎori a yóó duó kè nni mbo ke naá nYesu kou nwe.

29 Kè Pǎori d̀: Kè dè cārike yoo dè ɔte, mbáá nKuyie nku f̀ nnè betòbè biè ndi kpéi, kè di bo naá nYesu kòbe, ké nni ndònnè, bè né báa di bou m̀fimmè bè m boum̀.

30 Okpààti Akiripaa nè kùmandáa nè Beriniisi nè betòbè bemou, kè bèe íté.

31 Kénkéri ke náante ke tú onit̀ yie nyí d̀ò̀ meyeyi mmamè ke d̀ò mbèe ò kùu yoo bèe ò kpetínnè.

32 Kè Akiripaa nàké Fesituusi ke d̀: Ti na nhò f̀immu kòò do í yè nhò d̀ó k̀yà ketenkè yìè.

27

Pǎori k̀rimè Odommu

1 Bè yí dii m̀nni t̀i d̀ò nkékte Itadii kédúò mPǎori nè tikpetint̀i t̀eti kuhāāp̀ònk̀, kùu ni ketenkè yìè nkó fehāāp̀ònnafè bè tú kù Sidiyusi.

2 Kè ti ta Atidamiti kóò bàtòò kòò k̀ri Asii, kè Adisitaki Maseduanni kó kutemp̀ nkou kòò ei tu Tesadoniki kòò nti neínè.

3 Kè dèè wenté kè t̀i tuòke Sitǎ. Sidiyusi wèè d̀ó Pǎori kòò yóu kòò k̀te k̀yà ò kòbe, kè bèe ò còutè mesàa.

4 Kè t̀i íté deborè kè kuyiakùu yete ke ti kónté k̀yè Sipiri bakù yóu.

5 Kè t̀i sénté dām̀èr̀i wèè pekénè Sidisii nè Pānfidií kó itemp̀ nkétuòke Midaa Disii kó kutemp̀.

6 Dèndè kuhāāp̀ònk̀ yàmè Adekisāntiri kóò bàtòò kòò k̀ri Itadii kè kù t̀i tannè.

7 Kè t̀i nkéri ke d̀ò yewe péu ke féútè m̀diè nke né na kétuòke Kinidi, bá kuyiakù í nyie kè t̀i kónté k̀yè Sadomōnni kétuòke Kereti.

8 Kè nhò pekè ke àari, kétuòke dibòri mari kè bè d̀i tu: Dicónni sàari, kè d̀i t̀akénè Dasee kó dihei.

9 Kè bàtóò kó mucèmmu dðke yónkú ke ti mǎnte kuce mediè dè do ś mmenùboúmmè kó dimònni pèētèmu.

10 Kè Pòorii béi nke dð: N kǎbe, ti kó kuce kuù nyó nyóumu, bàtóò bo cake nè tinenti, kè ti í yé ti kú.

11 Kè kuhāpǎnkù ntá wèè piú bàtóò nè wèè ò te kè dè pèēté Pòori béi nti.

12 Bàtóòbè commu dè í wenni diyòò, kè bèmabè dð bèe pèēté kékǎte Fennikisi, Kereti kóo bàtóòbè commu dè ke weti diyìe taà kèè bíékè, dèè do dð á nde mbo diyòò.

Kuyaakù diekù itémè dàmèèri mieke kénfuu

13 Kè kuyaakù makùu iténi kubakù cǎnku bíékè kénfuuti meyoðmmè, kè be yèmmè ndò bè bo tuǎke bè dð dè, kédèite bàtóò cónniri, kémpékénè Kereti kó ketenkè.

14 Kè dè nyóó yíe kè kutekù makùu iténi kubakùu youú diyìe yièni kèè bíékè kó kuyaakù ke kpeñni.

15 Bá ti í nna ke kù kēté, ke yóu kè kù nti tǎ.

16 Kè ti pèēté Kodaà, dihei dii soké dàmèèri mieke kè di nti kǎnké sǎmpóò, kè ti áké ke né na kédèè mbátóò sǎmpóò.

17 Kóò bou iwēi kényièkù ò bo tamè mubirimú kécūú ntiyààti, ke yóu kè kuyaakù ñti tǎ.

18 Kè dèe wenté kè kuyaakù baa nkpaá ti kóonko mekperimè, kè tí ñdèi tinenti ke buòhko dàmèèri mieke.

19 Kè dè tó wenté kè bàtóò yembè mómme mbe ñdèi tipotanti ke dokòo dàmèèri mieke.

20 Yewe péu mieke kè kuyaakù baa kpaá kpeñni, bá ti í nwúó diyìe nè siwāā, ti ténke í nyé ke dð nti bo cooté.

21 Yewe péu mieke òmòu í ndi dèmarè, kè Pòorii cómму kébéi nke dð: N kǎbe kè di sòò do nyie n kpeti kè tí nkpaá Kereti ti na bá nyà meháárimè mie nkè ti kperete cake.

22 Di mmònni dí cátiinne di yèmmè, òmòu í yóó kú, bàtóò weè máá yóó yei.

23 Kuyie nkùu n te kè m pí ku tómmú ku tónni kòtenímu ke nyènkè ke n náké ke tú:

24 Pòori bá nyièkù a dð nkétuakemu ketenkè yiè mborè, Kuyie nda dð mèè kpéi nte kè kù yóó dèeté a neíne bè.

25 Dèe te kè n tú cátiinne di yèmmè, n yému weti weti dè yó ndòmmè Kuyie nni nnákémè mme.

26 Ti né yóó fūúkumu dibòri mari dihei dii soké dàmèèri mieke di borè.

27 Keyènkè tepíítè nè kenankè do nke, kè kuyaakù kpaá ti kóonko kè ti baa bo dàmèèri mieke, kè bàtóò yembè yèmmè ndò ti tónnè ketenkè,

28 kèbo nkuhòu kè mecūmpume ímbo métiri sipísitáati nè màyiekè, kè bèe yíe détóo kèbo nkè mè ímbo sipísidè nè mèni.

29 Kè bè nyièkù bàtóò bo bootemè dipèri mari, kèbo mbátóò cónnyìe yènàà o fónkúó bíékè, kémbaa dè bo wentémè kè dè bè òti.

30 Kè bàtóò yembè ndó kécoké kéncūunko bàtóò sǎmpóò ke dðòri ke dð mbè pitíri bàtóò cónniri.

31 Kè Pòorii náké iwēi yiè nnè tihāpǎnti tati ke dð: Kè be nnitibè í kpaá bàtóò mieke òmòu báá cooté.

32 Kè tihāpǎnti kéeté iwēi ìi píití bàtóò sǎmpóò kòo pǎnté.

33 Kè dèe auté ke bo wenté kè Pɔɔrii bè nàkè ke dò: Dè màke yíe nyewe tɛpíítè nè yenáà di í dimè mùmamù.

34 Dinè kénfòu, di kóo màù kó kunónkúókú í yóó feti.

35 Pɔɔrii béi memme kétúóté pèè késānté Kuyie mbe ìikè ke wété kénkáá.

36 Bemou, kè be yèmmèe cáté, kè bèe di.

37 Timou ti do bo sikousidè nè sipísiyiekè nè bèkuò (276) ndi bàtòò mièke.

38 Kè bèe di kédeè kédootóo tidiiti sōnti dāmèèrì mièke kè bàtòò bo yauke.

Bè diunèmè bàtòò

39 Dè wenté dii mōnni bá bè í mbanté ketenkè, káyà kubinkenkenkù makù kè mubirímù de bo, kè be yèmmè ndò kè bè bo na, bèe kōtenè bàtòò deborè.

40 Ke kééte bàtòò cōnniyè kèpíté dèè piúnè bàtòò kédeè kécōnné kuyààkù, kè kuyaaakù mbè tèmù kè bè kòrì deborè.

41 Kéta mubirímù kó kupè mmakù, kè bàtòò fūūkù o ìikè kè menie nní mpuoti o fānkúò kòò wéú.

42 Kè tihāpōnti nýīkù tikpetúnti bo deimè kè kùmakù coké, kéndó kè tí kùò timou.

43 Kè iwēī yìè nní ndó kédeete Pɔɔrii kèyete ke dò, bèè nò nke dei bèe dei kéniiitè késénté.

44 Kè betabè mbe tū ke deitínè tidabēeti yoo bàtòò kó yewétiyè. Menime kè bèe sénté bemou bá dēmarè í bè dōò.

28

Fewààfè dōntémè Pɔɔrii

1 Ti sēnté dii mōnni nè kukōñnaatí kékeè de kó dihei yètiri tùmè Mariti. Di do soké dāmèèrì mièke nke.

2 Kè de kó dihei yembè ti dōò mesàà. Ke só nfetaafè niu kè muséé mbo, kè bèe tōtinnè muhāá mmediè.

3 Kè Pɔɔrii oté tidabiti ke bo ānné muhāá mmieke, kè fewààfè ā ti mièke kékeè kuhāāyīnkù kèyēnni kédōnté o nòutè kénkáátí.

4 Kè de kó dihei kōbee yà fewààfè cāátímè Pɔɔrii nòutè kēnnáá mbemáá ke tú: Oniti yie mmēnke tú onitikòuti nwe, bá ò me ncootémè dāmèèrì mièke meyei mbaa ò tūmmu.

5 Kè Pɔɔrii míétóo fewààfè muhāá mmieke bá ò í nkèè kuyonku.

6 Kè bè nkémù dè bo múútímè yoo wèe doroo bāmbà nkékú. Kè dèe mōnte bá dēmarè í dōò, kè bèe ceete tināānti ke dō ò dō nKuyie nku.

7 Ke só nkumāndāá bè tú wè Pibidiyuusi, wèè te dihei kòo bàtè dè bo, kòo ti cōuténè diwèi. Kè tí mbo ke dō yewe yētāāti.

8 Kè timiétí bo o cice kòò yénkú meyiī ke duó kè Pɔɔrii ò nòò nsinou, ke bánté Kuyie nkòo miéte.

9 Kè bemuōmbe tabè ñkōrini kòò bè mièkunko.

10 Kè bè ti dōò mesàà. Kè ti pēētímù tuōkení dii mōnni kè bè ti pāmmù dè ti békú dè.

Odommu kōbe do dōmè Pɔɔrii

11 Betāābè bētāāti kó difōnkúò kè ti ta bàtòò màù wèè do dè bo diyōò mièke, ke bonni Adekisāntiri, ke màke sitenkaanì sidēsì kè bè si tu itāátébi.

12 Kè ti tuōke Sidakii ke cōmmù ke dō yewe yētāāti.

13 Ke ité deborè kēmpékénè ketenkè kè dèe wenté kè ti tuōke Desiyo kè kubakù cānku kó kuyaaakù mbo, kè ti mmōke yewe yédéè kētuōke Pusōrii.

14 Kε δὲ γὰ Yesu κῶβε κὲ βὲ δὸ ti mbè bonè ke δὸ γεwe γὲyiekè. Kε ti mbè bonè κέρῃῃῃῃῃῃῃῃ Odømmu.

15 Kε Yesu κῶβε βὲῃ bo Odømmu κὲ βὲε κὲῃ ti κρεί, κέκῶτενί Dapiyusi βὲ ταὰ δὲ dikātiri ke ti co, κὲ betῶβῃε κῶτενί βὲ tu δὲ titouti titāāti βερῶῶβῃε κpeti. Kε Pῶrii βὲ γὰ κὸο γὲmmῃε narike κὸο sante Kuyie.

16 Ti tũke dii mnñni Odømmu κὲ βὲε duῶ mPῶrii kudieku κὸο mbo κὲ kuhāāpñkũ ò bà.

Pῶrii nāāmmῃ Kuyie nnāāñti Odømmu

17 γεwe γὲtāāti kó difñkũó κὲ Pῶrii γύ Sifube kó bekótibè βὲῃ bo Odømmu κὲ βὲε tínni κὸο βὲ nàké ke δὸ, ti κῶβε n γί yeténè ti γεmbè kó ikuῶ, κὲ βὲ m pī Sedisadømmu ke duῶ nhOdømmu κῶβε.

18 Kε βὲ m biéké κéndó kε n fñ ke γῃ βὲ í γàmῃ meyei n dῶῶmè ke δὸ mbè n kuῶ. 19 Kε Sifube né yete, κὲ δεε nte κὲ n δῶ: M bo γὰ ketenke yiè, δὲ né í tú n γῃ m bo ò γὰ kóῶ nàké be kó meyei mmamè.

20 Deε te κὲ n dῶ ke di nàké, Isidayεεribe baa wè κρεί ntemè κὲ m bou mεfimme.

21 Kε βὲε ò tēñné ke δῶ: Bè í wāri a κpeti mati Sudee ke ti duῶnni, ti kou mῶu mε nyi ke γènni ke ti nàké a càārè mù.

22 Ti γῃmu ke δὸ ntipñti timῶu βὲ í dῶ a tũ nkũu wedauncè, a ti nàké a mῶmmuῶ nde kó tināāñti.

23 Kε βὲε dῶu ndikātiri κέκῶτενί de yiè Pῶrii borè kénsũnè βὲ sòῶ māmè. Kε Pῶrii ntũũ nke βὲ nā Kuyie nkpaātĩyuu κpeti, ke βὲ benkũ Mῶyiisi nè Kuyie mpāānāāñti nāāmῃ do nàké ti, ke yetíróo ke dῶ βὲε banté Yesu túmè Odeεtíwè.

24 Kε βὲmabῃε yie nkè betῶβῃε yete.

25 Kε βὲ nyiti ke nei βemáá, κὲ Pῶrii βéi nke δῶ: Muyaánsáāmũ naatimu mù do mε nnákémῃ Kuyie mpāānāāñti nāāñtῶ Esaii ke δῶ:

26 Kῶte κένάké ku mbotí κῶβε ke δῶ:

Di bo nyo,
di mε mbáá banté,
κένwúó, di mε mbáá γà.

27 Ke γῃ de kó kubotí κῶβε γὲmmῃ κpeñnimè,

bè í yíé ntĩmati,
ke ítinnè be to, ke báá keè,
ke ũũ nke báá γà,

bè γàà bo ceete mῃε κρεί
κὲ m βὲ miékũmῃ.

28 N γῃnè ke δὸ mεdeεtímῃ kó tināāñti kῶtemu βὲῃ í tú Sifube be borè κὲ βembe yóῶ ti cῶtῃ.

[29 Pῶrii βéi mεmῃe κὲ Sifubeε íté tinèiti βemáá κένkũnti.]

30 Kε Pῶrii dῶ yebie nyèdéε ke yièti ò bo kũu dieku, ke cῶu βὲῃ kārini o borè.

31 Ke nāá Kuyie nkpaātĩyuu κpeti nè Yesu túmè Odeεtíwè bá ke í yĩkũ, òmῶu mε nyi nhò kῶñnè.

Pɔɔri wàri dùi pátírí Kirisi kɔbe bèè bo Odommu Di mpátírí tɔ tùi náàntì

Kuyie nkóo tɔnti Pɔɔri weè wàri de kó dipátírí Odommu kɔbe. De kó dipátírí dùi ti náá nKuyie ndeeri màè botí onitì, dùi ti náá mbenitibè bɛmɔu túmè meyei nyembè mbe kè Kuyie nti dɛeri ti tá dùi mɔnni Yesu. De mɔnni ndi Kuyie nhɔɔ ti cǝmmè kè Muyaánsààmù ti wɛnkùnnɛ. Kòò béi nho pátírí miɛke ke tú tináaṅsààtì ò náá nti tu benitibè bɛmɔu kpeti nti. Ò í baatì òmòu.

Pɔɔri yóo pánté o pátírí, kè bè nàkémù bè dò nkénfòu màè botí be cuokè nè bè bo ndòmme ketenkè yembè iikè.

Di mpátírí náàntì duó ke dòmmè

1. Pɔɔri do dómè kékote késiéké Yesu kɔbe bèè bo Odommu 1:1-17
2. Benitibè bɛmɔu tú meyei yembè mbe Kuyie mborè 1:18-3:20
3. Onitì ò ntá Kirisi nwe kè Kuyie nhò wɛnkùnnɛ 4-5
4. Tì wɛnnénè Kirisi nwe ke ku, koò wɛnnénè ke yánté, dɛ te ke ti wenke 6-8
5. Isidayeeri be do í yiemme Kuyie nkpeti 9-11
6. Yesu kou kó mufoṁmu nè o borimɛ de dòmmè kéndéúkunko Kuyie nyètiri 12:1-15:13
7. Yesu kou bo mbenkúmè o dókùmè 15:14-16:27

Mudummu

¹ Mí mPɔɔri, Yesu kóo tɔnti mii di wàri di mpátírí, Kuyie nkuu n yu ke n tāáté ke n dòò ku kó ditɔnni kè m bo nàké ku náaṅsààtì.

² Kù do nàké tii kpéi ku pānāaṅtì náaṅbè nè dimònni kè bè ti wàri.

³ Tì náá nti Yiè nYesu kpéi nke weè tùóté tinitikònti kè bè ò peitè Dafiti kó kufuku miɛke.

⁴ Kè Kuyie nhò duó mmuwɛrímù kè Muyaánsààmù duó nkòo yánté ke benke ò tumè ku Birɛ.

⁵ Weè te kè Kuyie nni ndòò mesàà kè n naá nku kó ditɔnni ke bo yũṅnì ibotí imɔu kè ì nhò tá kɛyíé nho kpeti.

⁶ Díndi Odommu kɔbe di tú ì botí kó bèmabè kè Kuyie ndi yu.

⁷ N di dɔummu dindi, Kuyie ndó bè, ke di tāáté, kè di bo nfòu kù dómè. Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di pā mesàà nnè diwèl.

Pɔɔri dómè kékote kɛyà Odommu kɔbe

⁸ N sánti Kuyie nnè Yesu Kirisi kó diyètiri di kpéi, nke yé nh ɔɔ kote kèè bíékè kè bè n náámmu di tá màè botí Kuyie.

⁹ M báámmu Kuyie ndi kpéi nsáà kè kù yé, kunku m pī nkùu tómmù nè n yèmmè memɔu ke náá nku Birɛ kó Tináaṅsààtì.

¹⁰ M báámmu Kuyie nsáà, ke tú kè kù dó kù m pā kuɛ kè n kɔtoo di cie.

¹¹ N do dó ke di yàmù kè di nàké Kuyie nkó yepārɛ mayè kpéi nkè dɛɛ yie nkè di kpenke Kuyie nkó kuɛ miɛke.

¹² Kè wètɛ ke do dó tí mǎá kɛyáúkunnɛ titòbè kònti, ke yé timɔu ti wɛrímè ketá Kuyie.

¹³ N kɔbe n dó dí nyému n do dómè kékɔtoo di cie ke di nàké Kirisi kpeti kè di ti yie, kéndò n ti nàkémè ibotí tɛi kè ì ti yie.

14 N kó mutōmmú mmu n dò nképfí mmù bèè tú Kerékibe nè bèè í tú Kerékibe, bèè yé yepáte nè bèè í yé yé be cuokè.

15 N dó tí tú m bo di nákémè Tináaṣààtì dínđi bèè bo Odommu.

Tináaṣààtì tú Kuyie nkó muwērímú mmu

16 Ke yé ifei í m bonēmè m bo nákémè Tináaṣààtì, tí tú Kuyie nkó muwērímú mmu, ke deeri bèè kó dimàà tí tá kékéténè Sifube borè nè besomboo.

17 Kuyie nhōō wénkūnne onìtì ò tá dìì mōnnì ndì nè ò yèmmè memou. Tì wàrimu ke tú: Wèè wetí ò bo nfòù ò tá mèè kpéí.

Benitibè báá na képeri Kuyie nyiikè

18 Kuyie mmieke cóúnní kēfinkè benitibè caàrimè nè meyei mbè dōòrì mè kè mè dìítì timómmōntì.

19 Dèè dò nkénte kè benitibèe banté Kuyie ndè feímu, Kuyie mmómmōnku kuù dè mbè benke.

20 Kuyie nkó mēdōmmè nè ku wērímú mùù bo sáà dè í dò nna kényà. Kàa né wénténì kù dōòmè kutenkù dè feímu ke dò ntí na kè dè banté deè te kòò nìtì báá na képeri Kuyie nyiikè.

21 Ke yé bè kù bantémè ke yete bè bo déúkūnnemè ku yètìrì, kè kù sante, ke tūnne iyētōtì detetirè kpeyi nè itookperi, ke ta dibìnnì mieke.

22 Kè be yèmmè dò mbè cùì kè bè né yei.

23 Bè bo mbáámmè Kuyie nkùù í deu, kè bè báá nsitenkaanì sùì dōnnè benitibè nè sinōō nè tiwanwantì nè iwààke.

24 Deè te kè Kuyie mbè yóu kè bè dōòrì meyei mbè dómè, ke dōòrì isòke kperè nè be kōntì.

25 Ke yóu Kuyie nkpeti ke tū nsiyáábìsì, bè bo mbáámmè Kuyie nkè bè báá nkù dōò dè. Kuù do dò nkénsāntì sáà, kè dè mme ndò.

26 Deè te kè Kuyie mbè yóu kè bè dōòrì isòke, kè benitipòbè yóu bè bo ndōunèmè benitidaabè ke dōunè betòbè.

27 Kè benitidaabè yóu bè bo ndōunèmè benitipòbè ke dōunè betòbè. Memme kè Kuyie mbè yóu kè bè yàù be dōòrì mè kó tiyeti.

28 Bè me nyetemè Kuyie ndeè te kè kù bè yóu kè bè tū mme yèmmè yeime ke dōòrì bè do í dò nkéndōòrì dè.

29 Bá bè í weti, ke dōrì, ke dó idíítì, ke yóu, ke mōke mehēmmè, ke dó munitikòù, ke dó yekpàrè, ke sóú mbetòbè, ke cíí mbetòbè, ke dó munáàntòù.

30 Ke náante betòbè kpéí, ke í dó Kuyie, ke sáante betòbè, ke tú sifei yembè, sipōō yembè, ke wàà mmeborime pàmmè bè bo yīmè kédōò meyei ke yetíri be yembè kpeti.

31 Bè í yé bè dōòrì dè, bè me nyí dōòrì bè náké tì, bè í dó betòbè, bè í mōke betòbè kó mesémè.

32 Bè yému ke dò nKuyie nkó ikuó mieke bèè dōòrì me kóò botí bè dò nkéta muháá mmieke. Bá nè memme kè bè sòké ke dōòrì meyei, dè í tú bè dōòrì meyei mmáà, bè kōmímúmu bèè mè dōòrì.

2

Kuyie mbeéntì wennimè

1 Fō wèè bekùnè betòbè, bè í yóó da coo, ke yé a bekùnè dìì mōnnì betòbè a bekùnè a máà ndi. Ke yé bè dōòrì tí a tí dōòrì mè.

2 Tì yému ke dò nKuyie mbo bekénè bèè dōòrì de kó meyei mbotí kénnaati.

³ Fǎ nwèè nàà mbetòbè dǎdri mǎè yei nke mǎè dǎdri, a yèmmè dò nha bo yenténè Kuyie nkó tibeéntàà?

⁴ Yáà a sènkèri Kuyie nkó mesàà mme nè ku minnímè nè ku nìti? Kè kù í da kpetínnè bàmbà nkù mímmu ke dǎ a ceete.

⁵ Kàa yèmmè kpenke kàa í dǎ kéceete a yéúti amàà ndi Kuyie nkó tiyēiti, ku beénti bo tuòke dii yiè. Kunku kùù bekù weti weti.

⁶ Kù yóó yietí bá wè o tǎmmú mannè tii yeti nti,

⁷ kéduò mmufòmму mùù bo sǎà bèè wéèri ke dǎdri mesàà, ke dǎ kùu bè sǎnte,

⁸ képuotí bèè yete ku kpeti nè kemieke, bèè duò mbemàà meyei nke tǎ nsiyáábisi,

⁹ ké bè féù, ké bè ànné meyeñcaàrimè, Sifube meketimè nè bèè í tú Sifube,

¹⁰ késǎnte bèè dǎdri mesàà nké bè duò ndiwèi, Sifube meketimè nè bèè í tú Sifube.

¹¹ Ke yé Kuyie nyí baàtimè òmòu.

¹² Bèè dǎdri meyei nke í yé Mǎyiisi kó ikuó, bbè báa kù í kó mukũ, kè bèè yé de kó ikuó ke dǎdri meyei bè yóó í mbè bekénè.

¹³ A bo nyémè ikuó deè í tú a wenni, a dǎdri dii mǎnni ndi ikuó yèmmè, Kuyie nhǎò da wénkunnemè.

¹⁴ Bèè í tú Sifube ke í yé Mǎyiisi kó ikuó bè dǎdriimu ì yèmmè, bè í yé Mǎyiisi kó ikuó kè ì né bo be mieke.

¹⁵ Be dǎdriimè benkúmu ke dò mbè yé Kuyie nkó ikuó. Be yèmmè meè ò mbè bekùnè dimǎnni mari, diteri ké mbè kòrímu.

¹⁶ Deè sǎri de bo yènni Kuyie nyóó duò ndii yiè kè Yesu Kirisi bekénè benitibè be dǎdriimè Ìnkè. Tináañsààti n nǎa tì me nyè.

Sifu mómmu nyí tú wèè cǎnté

¹⁷ Fǎ nSifu wèè pàti a túmè Sifu ke yé Kuyie nkó ikuó ke sonku a yémè Kuyie.

¹⁸ A yému Kuyie ndó de, ikuó de nda benkemu kàa bo na kétǎatè deè wenni.

¹⁹ Kàa yèmmè dò nha tú tiyǎnti kóo dèri, ke mí bèè bo dibiiinni.

²⁰ Ke tú amàà tiyènti nè ibi be kóo tenti, ke tú ikuó da duò mme yéitímè kàa yé timǎmmanti.

²¹ Fǎ nwèè tiè mbetòbè ke í tiè nhamàà, ke tú bè bá nyuuku ke né yuuku.

²² Fǎ nwèè tu bá ndouti doutinè ditòbè ke douti doutinè betòbè, ke tú yebòkè í wenni ke wète ke yè waà nke bo kparikè.

²³ Ke déúkunko amàà a yémè ikuó, ke né dǎdri ì yete de, ke caàri Kuyie nyèti.

²⁴ Tì wàrimu ke tú: Díndi Sifube dii te kè ibotí tei sǎa nKuyie.

²⁵ Fǎ nSifu kàa dǎdri Kuyie nkuó yèmmè, mucámmù ñwenni, kàa né í dǎdri ì yèmmè mucámmù tú detetirè nde.

²⁶ Wèè í tú Sifu ke í cǎnté kòò yie nyikuó yèmmè Kuyie nhò wùò nwèè cǎnté wènwè.

²⁷ Deè te wèè í cǎnté kòò bo da bekénè fǎ nwèè tu Sifu ke cǎnté, ke mǎke ikuó kó dipátiri, ke í tú nyi yè mmù.

²⁸ Kè bè da peitè kàa tu Sifu ke cǎnté de í sannè. Sifu mómmuò ntú wèè cèete wènwè.

²⁹ De tu Muyaánsààmù kó mutǎmmú mmu, de í tú ikuó ì wàri dipátiri mieke. De kóo Sifu í wanti benitibè bo nhò sǎntimè, ò wanti Kuyie nkuò ò sǎnte.

3

Kuyie nwetímè bá kè ti í wetí

1 Kàa tu Sifu dè bo dọ̀dọ̀ ba? Mucāmmù bo da dọ̀dọ̀ ba?

2 Dè nẹ̀ bo dọ̀dọ̀mù baka, ke yé Kuyie nketé keduómme Sifube mbe ku náaṅti.

3 Ti bo yí ba? Kè Sifube mabè í yie nKuyie mbéi nti dè dó ké dà Kuyie nyí dọ̀dọ̀mù kù b́́i ntàà?

4 Biti! Bá kè benitibè bẹmou í wetí Kuyie mbáá yóu kù bo nwetímè kéndonnè tì wàrimè ke tú:

Kàa nàá, nha náaṅti ntú timómmṅnti,
kè bè da bekùnè a kpeti ńnaati.

5 Kè nsà kè ti yé ti bo dọ̀dọ̀ dè ke í dè dọ̀dọ̀, kè kù dọ̀dọ̀ kù b́́i nti, ti yí kù í wenni kù ti kpetinnè dii mṅnṅàà? (N nàá mbenitibè yemmè dòmmè mme.)

6 Biti! Biti! Kè Kuyie nyí wetí kù bo yíme kébekénè benitibè.

7 Kè nsà kè n yáabisí bo nte kè Kuyie nkó timómmṅntii feité kédeúkunnè ku yètiri, ba nkpeí bo nte kè kù m bekénè ténke?

8 Bèè tū nyé nti ńdọ̀ri meyei nkè mèe peité mesàà, bèè nàá mmemme Kuyie mbo bè kpetinnè kénnaati.

Òmòu í dọ̀ri Kuyie ndómè bá omáá

9 Ti bo yí Sifube pèṅtè bèè í tú Sifubaa? Biti! Tì b́́iimmu ke tú Sifube nè bèè í tú Sifube bè tu meyei nkó tidaati nti.

10 Tì wàrimè ke tú:

Òmòu í bo wèè wetí, bá omáá.

11 Òmòu í cìl,
òmòu í wanti Kuyie.

12 Bẹmou bè yetému,
ke dèténè Kuyie.

Òmòu í dọ̀ri dèè wenni bá omáá.

13 Kè bẹ náaṅti dò nkufṅti kùu fei,
kè bè sou,

tì yìní bẹ no kè tì tii
ke dò mmewaàdómmè.

14 Bá bẹ nò í wenni,
kè bẹ náaṅti tii.

15 Kè bè ò ndó mecāā nke bo ku.

16 Kè bè pèṅtè kèè bíékè,
meyei nnè meyeñcaàrimè deè ànnè.

17 Bè í yé meom̄pùmè kó kuce.

18 Bè í dé Kuyie.

19 Tì yému ke dò nKuyie nkó ikuó náánnè bèè ì te bẹmbe, kè dè bo yie nkè bè báá na képeri, kè benitibè bẹmou banté bè túmè beyeibe Kuyie nyiikè.

20 Òmòu báá na kédọ̀ ikuó yemmè kéwenke Kuyie nyiikè, ikuó ti benkú ti tumè mme benitiyeibe.

Kuyie nwénkunko m̀̀̀ botí benitibè

21 Dì mmṅnni Kuyie nyí ti wénkunko nè ikuó mieke, ku pānāaṅti náam̀̀bè nè ikuó páte dè tì b́́iimmu.

22 Kuyie nhāṅ wénkunnè oniti ò tá dii mṅnni ndi Yesu Kirisi. Kù mè dọ̀ri bèè kó dimàà tá bẹmbe Yesu, kù í baati òmòu.

23 Benitibè bẹmou yetému ke pàà Kuyie nkó tikpeti.

²⁴ Di mmònni Kuyie nnè ku kó mesàà nkè kù bè wénkùnne fààrè kè Yesu Kirisi bè deeté nè meyei. Dipänni ndi fààrè.

²⁵ Kuyie ndo mirĩmu nè dimònni, kù né me ndòòrimè kù búi nti kù báá yie nkéyóu meyei nyembè sàà ke í mbè kpetinné, deé te kè kù tãátè ku Birè kè bè dè kùò, ke dè bo ùtè benitibè yei.

²⁶ Di mmònni Kuyie nwénkùnko bèè tá bèmbè Yesu ke benkú kù tímè tímòmmònti yiè.

²⁷ Kuyie nwénkùnko òmmè botí benitibè? Bè dòò mèè kpéi nyikuó yemmàà? ǾǾ! Bè tá mèè kpéi nke Yesu. Kè dè dò mmemme onitì bo yĩme késante omáá.

²⁸ Ti yému ke dò nhonitì í dǎori Kuyie nkó ikuó kè kù ò wénkùnko, ò tá dii mònni ndi Yesu.

²⁹ Yáá Kuyie ntu Sifube máá kǎku nku? ǾǾ! Kù tú ibotí imǎu kǎku nku.

³⁰ Kuyie mbo kumáá ndi ke wénkùnko Sifube nè bèè í tú Sifube bè tá dii mònni Yesu.

³¹ Ti paànkomu ikuó ti tá mèè kpéináá? ǾǾ, ti pètinke ì commu í fòtìri ndi.

4

Kuyie nwénkùnne mmèè botí Abarahammu

¹ Ti bo náké ònti ti yàari Abarahammu kpéi? Kuyie ndo ò dòò ba wenwe onitì?

² Kè kù do nhò wénkùnne o tǔmmú kpéi nke ò na mpòtĩmu, Kuyie mborè dè me nnè í dò mmemme.

³ Ti wárimu ke tú: Abarahammu do tá Kuyie nku kè deé nte kè kù dò ò wetí.

⁴ Kòo nitì pí mmutǔmmú bè ǔǔ nhò yietĩmu, de kó tiyeti í tú dipänni, o tǔmmú yeti nti.

⁵ Kuyie mborè dè í tú nè mutǔmmú kpéi nke kù ǔǔ wénkùnemè onitì, ò tá dii mònni ndi Yesu kù ǔǔ ò wénkùnemè.

⁶ Deé te Dafiti béimmè ke tú: Diwèi ǔ rĩbo Kuyie nwénkùnne wè bá dè í tú nè o tǔmmú kpéi.

⁷ Dè ñnaati Kuyie ncǔé mbè be yetimè, ke ùtè be yei.

⁸ Dè ñnaati Kuyie nténke í kaànnè bèè kó meyei.

⁹ De kó diwèi bo Sifube máá kpéi nkaà? ǾǾ! Di bomu bèè í tú Sifube be kpéi mmúnke. Ti bo ke náá nke tú Kuyie nwénkùnne Abarahammu ò kù tá mèè kpéi nke.

¹⁰ Ǿmmònni ndi Kuyie ndo wénkùnemè Abarahammu? Dè do sǔ nho cãntáà kòò mu nyí cãnté? Kuyie nyóó ò wénkùnne kòò mu nyí cãnté.

¹¹ Ò mu ndo í cãnté kéntãmu Kuyie nkè kùu duó nkòo cãnté kè dèe benke kù ò wénkùnemè ò kù tá mèè kpéi. Deé te kòò tu bèè tá Kuyie mbe kóo cice.

¹² Weè wète ke tú bèè cãmmú be kóo cice, dè né í tú bèè cãmmú bemou, bèè tá bèmbè Kuyie nhò do kù tá mèè botí ke mu nyí cãnté.

Abarahammu yiemme Kuyie mbéi nti

¹³ Kuyie ndo yè nhAbarahammu nè o yaábí bè bo tieke kutenkù kumǎu, dè í tú ò do yie mmèè kpéi nku kuó, ò do tá mèè kpéi nke Kuyie.

¹⁴ Kè nsà kè bèè yie nKuyie nkuó kè beè máá yóo tieke kutenkù, Kuyie mbè dǎunnè dii nùu tũ ntú detetirè nde, kè bèè kù tá kè bè kù tá detetirè.

¹⁵ Ikuó ñinko Kuyie nkó kemieke nke, kè ikuó í bo a báá í yeténè.

16 Ti tá mɛ̀ɛ̀ kpɛ́í nKuyie ndeɛ̀ te kɛ̀ kù yɛ̀ nkù bo ti pā dipānni fààrɛ̀, kɛ̀ dì ntú Abarahammu yaabí imòu kperi, dì í tú bèè yie nyikuó màá be kperi, dì tu nè tínti bèè tá Kuyie nhAbarahammu do kù tá mɛ̀ɛ̀ botí ti kperi ndi.

17 Ti wàrimu ke tú: N da dɔ̀ɔ̀ ibotí péu kòò cice. Abarahammu yíme ke naá nyibotí kòò cice? Ó do tá mɛ̀ɛ̀ kpɛ́í nke Kuyie nkùù duò nkɛ̀ bɛ̀círìbè yánni, kùù dènnìnkoní dèè í bo.

18 Dè í dò ndii mɔ̀nni wèe yie nkòò yie, mɛ̀mɛ̀ kòo naá nyibotí péu cice, kéndònnè ti wàrimè ke tú: A yaabí bo nsù mediè.

19 Abarahammu bie ndo bo ntùòke tekòùtè (100), kòo pokù Saraa múnkɛe kóté kɛ̀pɛ̀tè ò bo peitè dè, bá nè mɛ̀mɛ̀ kòo tákùmè nfiíkú.

20 Kòo yie nKuyie mbéi nti ke í nyièkù, ò tá mɛ̀ɛ̀ kpɛ́í nkɛ̀ dèe ò duò mmuwɛ̀rímú kòo déúkùnnɛ Kuyie nyètìrì.

21 Kòo nyé weti weti ke dò nKuyie mbéi nti kù m̀òke muwɛ̀rímú ke bo ti dɔ̀ɔ̀.

22 Nè dɛ̀ kpɛ́í nkɛ̀ Kuyie ndò: Ò wetí.

23 Dɛ̀ kó ditannùù dii tú Kuyie nhò wénté wèe wetí ti í wàri Abarahammu màá kpɛ́í.

24 Ti wàrinɛ̀mu ti kpɛ́í, tiì tú Kuyie nyóó ti wénté bèè wetí tínti bèè tá ti Yiè nYesu, kù duó nkɛ̀ wèe yáánté.

25 Wèe ku ti yei nkpɛ́í nke yáánté ke ti wénkùngo.

5

Kuyie ntaunnèmè kumáá onìti

1 Kuyie nhɔ̀ɔ̀ ti wénkùnnɛ ti yie ndii mɔ̀nni ndi ku kpeti, Yesu dɔ̀ɔ̀ dè ti kpɛ́í ndeɛ̀ te nè Kuyie nkɛ̀ ti narike.

2 Ti tá mɛ̀ɛ̀ kpɛ́í nke Yesu dɛ̀ɛ̀ te kɛ̀ Kuyie nti dɔ̀ɔ̀ mɛ̀sàà kɛ̀ ti na ke kù tóònnɛ. Ke kù wɛ̀h̀nè ke fòù kɛ̀ dè ti naati kɛ̀ ti baa Kuyie mbo ti duóm̀mè ku kó tikpeti.

3 Ti arimu kɛ̀ diwèi né ti bo ke yé mɛ̀háárìmè ti duóm̀mè mɛ̀wɛ̀é̀rìmè.

4 Mɛ̀mìnnìmè mɛ̀ɛ̀ ɔ̀ɔ̀ nte kɛ̀ mɛ̀háárìmè ti tùòkɛ̀nì ti nwé̀èrì. Kɛ̀ mɛ̀wɛ̀é̀rìmè nte kɛ̀ ti pètè ti baa dè.

5 Dɛ̀ kó mubàrìmù ti baa mù ɔ̀ɔ̀ í nti souté ke yé Muyaánsààmù muù ti benkú kù ti dómè.

6 Ti do í m̀òke dii mɔ̀nni muwɛ̀rímú ke bo dɛ̀ɛ̀tè timáá, kɛ̀ Kìrisi ku ti yei nkpɛ́í nKuyie ntáátè dii mɔ̀nni.

7 We mbo yie nké kù wèe d̀̀rri Kuyie ndómè o kpɛ́í? Kɛ̀ dɛ̀ yete a sàà bo kù mɛ̀sàà nyiè nkpɛ́í nke.

8 Kuyie mbɛ̀nkɛ̀mu kù ti dómè, kɛ̀ Kìrisi ku ti kpɛ́í nti tú dii mɔ̀nni benitiyèibe.

9 Bám̀bà nho kũũ mɛ̀ ntemè kɛ̀ ti wenke, ba mbo nte kòò báá ti dɛ̀ɛ̀ténè Kuyie nkó kɛ̀mìɛ̀ke?

10 Kɛ̀ Kuyie nti taunnè kumáá ku Birɛ̀ kó mukũũ mmìɛ̀ke, ti tú dii mɔ̀nni mɛ̀yèi nyembè, dè bo yíme ku Birɛ̀ mɛ̀ nyáántémè kɛ̀ kù báá ti dɛ̀ɛ̀tè ti naá ndii mɔ̀nni ku kòbe!

11 Dɛ̀ndɛ̀ kó dif̀̀nkúò, kɛ̀ ti wète ke m̀òke diwèi ke yé nè Yesu Kìrisi kó mukũũ mmìɛ̀ke nke nè Kuyie nti taummè.

Adammu nè Yesu be kó tináànti

12 Nè onìti omáá borè nde meyei ntannímè kutenkù kumòu, kè mukũũ mbuoté ke kòu benìtibè bəmòu, ke yé bè yetémè.

13 Ikuó do í bo diì m̀ǹnni kè meyei mbomu, ikuó né í me mbomè Kuyie nyí mbè bekùnè, ke yé bè í yémè dèè tu meyei,

14 Kétúóté Adammu kó dim̀ǹnni kétuòkenè M̀oyiisi, kè mukũũ nkòu bèè í yete Kuyie nkpeti Adammu do yete m̀èè botí.

Adammu do tú dibenk̀eri ndi wèè k̀eríní o kperi.

15 Adammu yétimè í ẁerínè Kuyie nkó dip̀nni. M̀ómmu nwe onìti omáá yeté m̀èè kpéi nke kusũkù k̀ommè. Nè onìti omáá Yesu Kirisi borè nde, Kuyie nti p̀amè mesàà nkè m̀èè de.

16 De kó mesàà nyí ẁerínè onìti omáá yétimè, onìti omáá yeté m̀èè kpéi nke benìtibè yàtènèmè Kuyie nkè kù ti d̀ò mesàà nnè Yesu Kirisi kpéi.

17 Onìti omáá yetémè kè mukũũ ntanní ke kòu benìtibè, m̀èè botí nku onìti omáá Yesu kó mesàà nkpeti nke benìtibè p̀èù mufòmmu, ke bo ò ẁennénè k̀edi tikp̀ati.

18 N ẁète ke náammu ke tú onìti omáá yeté m̀èè kpéi nke benìtibè í naatinèmè Kuyie. M̀èè botí nku onìti omáá wèè wetí o kpéi nke benìtibè narikenèmè Kuyie, kè kù bè duó mmufòmmu.

19 Onìti omáá yete m̀èè kpéi nKuyie nkpeti de te kè benìtibè bəmòu naá mmeyei nyembè. M̀èè botí nku onìti omáá wèè yie nKuyie nkpeti ò yó ntemè kè kùu ẁenk̀unne benìtibè bəmòu.

20 Ikuó ànnè ke bo fei mmeyei mme kè ti yà m̀èè deumè. Meyei ndeu dè, Kuyie nkó mesàà nhò ndeu k̀ep̀ètè memme.

21 K̀endonnè meyei nkòumè benìtibè, m̀èè botí nku Kuyie nkó mesàà nti duòmmè mufòmmu Yesu wèè te kè Kuyie nti ẁenk̀unko.

6

Ti kunèmè Yesu ke yànté

1 Kè dè d̀ò mmemme ti bo nsòké ke d̀òri meyei mme kè Kuyie nkó mesàà nnè deukaà?

2 Bitì, bitì! Ti yèmu meyei mmieke, ti ténke báá na kè mmè d̀òri.

3 Di í yé ke d̀ò nkè bè ti ànnè diì m̀ǹnni bàtèmmù ti ẁennénè Yesu Kirisi nwe ke kúà?

4 Bè ti k̀unne diì m̀ǹnni menie ndè d̀onnè bè ti k̀unnénè Kirisi nwe, k̀endò Kuyie nkó muẁerímù diemù duómmè kòò yànté kù múnke bo nte kè tí nfòu mufòmmu p̀ammù.

5 Kè ti ò ẁennénè ke ku ti bo ò ẁennénè k̀yànté.

6 Ti yèmu ke d̀ò nti fòmmu mukótímù, bè mù ẁennénè Kirisi ke baaké kudap̀aátí, kè meyèmmè m̀èè do ti yūs mmeyei mbíékè kè m̀èè ténke í m̀ake muẁerímù, ti ténke í tú meyei nkó tidaati.

7 Ke yé wèè ku ò ténke í bomè meyei mmieke.

8 Ti nyé ke d̀ò nkè ti ẁennénè Yesu ke ku ti bo ò ẁennénè o fòmmu p̀ammù.

9 Ti yèmu ke d̀ò nKirisi ku ke yànté, ò ténke í yóó kú. Mukũũ ténke báá na kòò kùu.

10 Ò ku ke na meyei nkuce memáà ndi sáà, ke yànté ke fòu ke bo Kuyie mborè.

11 Ẁénténè dimáá meyei mbíékè k̀endò ndi ku, ke nfòu Kuyie nkó mufòmmu Yesu Kirisi borè.

12 Báá yiennè kè meyei ní nte di k̀ònti, kè di yèmmè ndi yūs nkè di d̀òri meyei.

13 Di báa yie nkè di tùòtìi naá mmeysi nkó titònnenti. Duónnè dimáá kéndò mbenitibè bèè ku ke yànté, kéndò ntitònnenti Kuyie nkó mutòmmú kpeti.

14 Meyei nténke í di te, di ténke í dò nkéndé ikuó, di bo Kuyie nkó mesàà mmieke nke.

Ti yèmè meysi mmieke

15 Kè ikuó ténke í ti te tí ndòori meysi mme ti bo mèè kréí Kuyie nkó mesàà mmiekaà? Bitì!

16 Di í yé ke dò nkàa duó nhamáà òmòu, ke yíe nhò yèmmu, a naá nho daakù nkuàà? Kàa dòori meysi nha yóó kúmu, kàa me nyie nKuyie nkpeti kù da wénkùnnè.

17 Tì sánti Kuyie ndi do tùmè meysi nkó tidaati, di mmònni kényie nnè di yèmmè memou itíe mbè ti náké ì.

18 Di mmònni di yèmu meysi nkó tidaati mmieke, ke naá mmewetímmè kó tidaati.

19 N yóó béi nkédonnènè di yé ti nti, ke yé di mu nyí kpenkemè. Kéndò ndi do duómmè dimáá mufòmmu yeimu kénaá mmu kó tidaati, di mmònni duónnè dimáá kéndò mmewetímmè kó tidaati kè di fòmmu ndò mpáíí.

20 Di do tú dii mònni meysi kó tidaati, di do í weti di do dòori di dómè mme.

21 Di do dòori dii mònni meysi nyifei mè ndi bonnèmè di mmònni kéréú òmmu còntimu? Di kó mucòntimu do tú mukũũ mmu.

22 Di mmònni di yèmu meysi nkó tidaati mieke ke naá nKuyie nkó tidaati kè kù di wénkùnnè kè di pèté mufòmmu mùu bo sáá.

23 Ke yé meysi nkó tiyeti tùmè mukũũ mmu, kè Kuyie nkó dipānni tú mufòmmu mùu bo sáá ti taunnè ti Yiè nYesu Kirisi nwe ke mù pèté.

7

Ikuó ténke í ti te

1 N kòbe n di náánnè ke dò mbenitibè mbe bèè yé ikuó, ikuó ò nte onitì ò kpaá fòu dii mònni ndi.

2 Ntènè mēdonnimè mamè, kòo nitipòkù ye nho dàu ikuó òò ò taunnèmu o dàu, kòo dàu me nku ì tòtemu.

3 Kòò yenke otòu kòo dàu kpaá fòu ò tu wèè dauti dautinè wènwè benitidaabè. Kòo dàu me nku ò feitèmu, de mònni kòò yenke otòu ò í tú wèè dauti dautinè benitidaabè.

4 Kéndò ndi wènnénèmè Kirisi ke ku, ikuó ténke í di te, di mmònni wèè ku ke yànté wèè di te, kè di dòrimè bo nwenni Kuyie mborè.

5 Ti do fòu dii mònni ti mómmòmbe ti dó mèè boti kè ikuó ì ti te, kè ti dòori meysi, nkè de kó tiyeti tú mukũũ.

6 Di mmònni, ti yèmu ikuó kó tidaati mieke, ke yé Yesu kũũ nti dènnemè ikuó kó tidaati mieke, kè Muyaánsààmú ti duó mmeborime pàmmè, kè ti bo na kéréí Kuyie ntómmú kényóu ikuó kó mēborime kótímè.

Ikuó wennimè

7 Ti bo yí ikuó tú meyimmaà? Bitì! Ikuó ì né te kè n yíété meysi, n na bá nyé ke dò nha bo nyáámmè otòu kperè de í wenni, kè ikuó do í n náké ke tú: A bá nyáá nhotòu kperè.

8 Meyei ndiinnè ikuó nyi ke íi m mieke otòu kperè kó muyáámmu, kè ikuó í bo dè, meysi òò í nfei.

⁹ Ikuṣ do í bo dii m̀ǹǹni k̀è d̀èmarè í n k̀òṣǹǹè, ì buotému k̀è n ỳíéte meyei k̀è m̀è n k̀uṵ.

¹⁰ M̀em̀me ikuṣ ìi na nni nk̀òtenè mufòmmu bík̀è, k̀è ì né n k̀òtenè mukũũ mbíék̀è.

¹¹ K̀è meyei nni ndiinnè ikuṣ ke n ǹnt̀e ke n k̀uṵ.

¹² Ikuṣ dò mpáíí nwe k̀è ku tannùù dò mpáíí.

¹³ Desààrè deè n kuṵò? Biti! Meyei m̀m̀èè t̀uóte d̀èè wenni ke n kuṵnè, k̀è d̀è bo yie nk̀è meyei nfeité mè deṵ ke mamè.

N yí d̀òori n d̀ómè

¹⁴ Ti ỳému ke dò nyikuṣ tú Kuyie nkpeyi, k̀è mí ntú onit̀i meyei nk̀ò kudaakù.

¹⁵ N yí ỳé n d̀òori d̀è, n yí d̀òori mesàà n do d̀ó kédòò mè, meyei n yí d̀ómè n né m̀è nd̀òori.

¹⁶ K̀è n d̀òori n yí d̀ómè n t̀u nyiemmu ke dò nyikuṣ wenni.

¹⁷ M̀íí í d̀òori n d̀ómè, meyei m̀èè bo m mièke m̀èè n t̀èmmù k̀è m̀è mè d̀òori.

¹⁸ N ỳému ke dò n t̀u onit̀i k̀è mesàà nyí bo m mièke, nh ̄ ndómu kédòò mesàà nk̀ém̀ònt̀é muẁrímù.

¹⁹ N yí d̀òori mesàà n d̀ó kédòò mè, n né d̀òori meyei m̀m̀è n yí d̀ó mè.

²⁰ K̀è n d̀òori meyei n yí d̀ó mè, d̀è í t̀u m̀íí mè d̀òori, meyei m̀m̀èè bo m mièke m̀èè n t̀èmmù.

²¹ Ntè ìi kuṵ bo m mièke: Nh ̄̄ ndó kédòò mesàà k̀éns̀ó n d̀òò meyei m̀m̀è.

²² Nè n ỳèmmè mièke n d̀ómu Kuyie nk̀ò ikuṣ.

²³ M bantému ke dò m̀m̀eyèmmè mèdémè mèè m màùnè: Mesàà nk̀òmè nè meyei nk̀òmè. K̀è meyei nk̀òmè n na k̀è n ẁète ke naá m̀m̀eyei nk̀ò kudaakù.

²⁴ M̀í nhosénnìwè! We mbo n denne mukũũ k̀ó dif̀t̀iri dii m̀mièke?

²⁵ Om̀ou bomu wèè tu Kirisi. Kuyie nnè mutòmmù! De k̀ó meyèmmè mèdémè baà bomu m mièke ke miè ñd̀ó Kuyie nk̀ò ikuṣ ỳèmmè, k̀è metèmè d̀ó n d̀òò meyei.

8

Muyaánsààmù k̀ó mufòmmu

¹ Di m̀m̀ònni Kuyie nténke í yóó kpetínnè bèè ẁèr̀ǹè Yesu Kirisi.

² Ke ỳé Muyaánsààmù k̀ó ikuṣ ìi duò mmufòmmu bèè tàunnè Yesu Kirisi ìi n d̀ènnemè meyei nk̀ò ikuṣ mièke ìi k̀òù.

³ Ikuṣ do í na ke ti duò mmufòmmu, ke ỳé onit̀i í m̀òkè m̀è muẁrímù ke bo d̀òò ì ỳèmmè, deè te k̀è Kuyie ntònni ku Birè k̀è d̀è t̀uóte tinitikònt̀i, ke bo ti deète ke ku kudapáat̀i ìnk̀è ke na meyei.

⁴ Yesu ku ke d̀òò ikuṣ ỳèmmè m̀m̀è, di m̀m̀ònni ti bo na k̀é ì t̀unne ke ỳé Kuyie nti duòmmè Muyaánsààmù.

⁵ Wèè t̀u nho m̀ómmu nk̀ò meyèmmè ò d̀òori tikònt̀i kpepe nde, k̀è wèè yie m̀Muyaánsààmù kpeti kòò d̀òori mù d̀ó d̀è.

⁶ Kàa t̀u nha m̀ómmu nk̀ò meyèmmè d̀è da k̀òrinè mukũũ mborè nde, kàa yie m̀Muyaánsààmù kpeti a péte mufòmmu nè diwèl.

⁷ Bèè t̀u m̀be m̀ómmò m̀be k̀ó meyèmmè bè t̀u Kuyie nk̀pantídèntòbè m̀be, ke ỳé onit̀i k̀ó meyèmmè í t̀um̀mè Kuyie nk̀ò ikuṣ, mè ketè ke báá na k̀é ì t̀unne.

⁸ Bèè d̀òori be ỳèmmè d̀ómè Kuyie mbáá bè p̀énsiri.

⁹ Díndi ténke í t̀u ndi k̀ònt̀i k̀ó meyèmmè, di t̀u m̀Muyaánsààmù kpeti nti mùù bo di mièke. Kòò m̀òù í m̀òke Muyaánsààmù Kirisi duò mmù ò í t̀u Kirisi kou.

Mufòmmu pàmmù

¹⁰ Bá di kònti me ntúmè tìl yóó kú diyìè marì, kè Kirisi bo di mièke Kuyie ndi wénkùmmu, kè Muyaánsààmù di duó mufòmmu pàmmù mùù bo sàà.

¹¹ Kè Muyaánsààmù mùù te kè Yesu yànté kè mù bo di mièke, mummu mùù te kè Kirisi yànté mù bo duó nkè di kònti foute.

¹² N kòbe kè dè dò mmemme di ténke í dò nkéndòori di kònti dó dè.

¹³ Kè di dòori di yèmmè dómè di wèrè bo kú, kè di me nyóu ke Muyaánsààmù kùò di mómməmbe kó meyèmmè, di bo nfòu sàà.

¹⁴ Muyaánsààmù ni bèè kó dimàà bèè tu Kuyie mbí.

¹⁵ Kuyie nti duó mmùù Yaá nyí ti dòori tidaati, ke ti àà kufòwaá, mmù ti dòori Kuyie mbí nyí, ke te kè ti kù yu ke tú ti cice.

¹⁶ Muyaánsààmù mmùù ti náá nti yèmmè mièke ti túmè Kuyie mbí.

¹⁷ Kè ti tú Kuyie mbí ke wènnénè Kirisi ke fèüté ti bo tieke Kuyie mmòke dè, kèwènnénè Kirisi kèdi tikpàti.

Kuyie ndómè ti kù wènnénè kəmbo ku kpeti mièke

¹⁸ N yému ke dò nKuyie nti baanè tìl kpàti deumu ke pèēté ti me nfèürì mètè fèütímè.

¹⁹ Kuyie ndòò dè kó dimàà bàamu Kuyie mbo dè benkemè ku bí kó tikpàti.

²⁰ Kuyie ndòò dè ta mèè fèütímè detetirè kòmè dè í tú deè mè dó Kuyie nkuù yè ndè mme dò.

²¹ Kuyie ndòò dè bàamu bè bo dè deeténèmè mefèütímè kè dèe yè me kó tidaati kèwènnénè Kuyie nkó ibí meompùmè.

²² Ti yému ke do nnè dimònnìni Kuyie ndòò dè deməu yo mmesémmè, ke fèürì onitipòkù ɔ mpeí ke fèürì mèè botí.

²³ Dè í tú Kuyie ndòò dè deè máá fèürì, tínti bèè niitè ke mòòte Kuyie mpānni Muyaánsààmù, ti múnke fèürìmu ke baa Kuyie mbo deeté dii yìè ti kònti páíí, ke ti túóté kédòò ku bí.

²⁴ Yíe nti cootému kè ti cootímè mómməmme né kpaaní kè ti mè bàa. Kàa yà demarè a ténke ɔɔ í ndè bàa.

²⁵ Kè ti baa ti í wúó ndè, tí ɔɔ ndè bàa nè mewéérìmè mme.

²⁶ Ti í məkè muwèrímú, deè te kè Muyaánsààmù ti teennè, ke yé ti í yémè ti bo nkù bàá mmèè botí, kè mù kù bàá nke sáúti ti do í yóó na kédòò mè.

²⁷ Kuyie nkùù yé ti yèmmè, kù yému Muyaánsààmù dó tì, ke yé Muyaánsààmù tūmmè Kuyie ndómè mme ke kù bàá nku kòbe kpéí.

²⁸ Ti yému ke dò nKuyie ndòòri dè deməu kù dè dòòri bèè kù dó be kó mesàà nkpeí nke, bəmbe kù yu bè ke tū nkù do tāāté ti be kpéí.

²⁹ Kuyie ntāāté bè nè dimònni kù bè tāāté ke dó bè ndònnè ku Birè nde, kè dè ntú be kóó Po.

³⁰ Kuyie ntāāté bè nè dimònni ku be nyu, kù yu bè kù be nwénkùnne kù wénkùnne bè kù be nduó nku kpeti.

Ba mbo na ke ti yatenè Kirisi

³¹ Ti bo yí ba náke? Kè Kuyie nti kómúú we mbo nti níí?

³² Kunku í ti yetenè ku Birè mómmənde ke duó nkè bè dè kùò, dè bo yíme kè kù báá ti duó nde sənnè?

³³ We mbo sei nKuyie ntāāté bè? De yìè nyí bo! Kuyie nkuù bè wénkùnne.

34 Ke yé Yesu Kirisi kumè ti kpéi nke ke yànté ke bo Kuyie mbakù you ke baa nti kpéi.

35 Ba mbo ti yatenè Kirisi? Meháarimàà? Meyencaarimàà? Meféütímàà? Dikònmàà? Tidawantàà? Kufɔwaanàà? Yáa mukúú?

36 Tì wàrimu ke tú:

Fóò kpéi nke

bè ti dónè mè mukúú

ke ti dɔri ke dò ntipièti

tii bo mukòu kpéi.

37 Demou memme wèè ti dó wèè te kè ti tú bèè na ke mènke na.

38 N yèmu weti weti ke do ndèmarè baa na kè ti yatenè Kuyie nti dake mèè dskùmè nè Yesu borè! Bá mukúú, bá mufòmmu, bá Kuyie ntòrè, bá yebakè kó meyei, bá meháarimè di mmònni kòme, yoo mèè kpaaní.

39 Bá kèinkè kó bekperibè, bá ketenkè kòbe. Dèmarè baa na ke ti yatenè Kuyie nkùu ti dó ke ti duónni Yesu Kirisi wèè tu ti Yie.

9

Kuyie nkó mesémmè

1 N tú Kirisi kou nwe kè Muyaánsààmù bo m mieke ke n ni kè n nàa ntimómmanti n yí sou.

2 N yèmmè mèè càari mediè nkè dè nyóú sáá.

3 N na ndómu Kuyie nni ncɔɔ kè n yatenè Kirisi kè nsà kè dè bo yie nkè m boti kòbe Isidayeeribe cooté.

4 Bè tu Isidayeeri yaábí nyi, kè kù bè dɔò ku bí, ke bè benke kù deu mèè boti, kè bè taunnè kumáá. Ke bè duó nyikuó, ke bè benke ku kpeti, ke bè benke bè yóò nkù baaammè ke bè dounnè yenò.

5 Bèè tu ti yaàribè bèè yètè fei be kó iyaábí nyi, kè Yesu boñni be kó kuboti mieke wèè bakè denennè demou. Kuyie nyètiri ndeu sáá. Kè dè mme ndò.

6 Dè í tú n yè nKuyie nyí dɔò kù do bè dounnè dii nùu, n dó ke yí Isidayeeribe bemou beè í tú Isidayeeribe mómmɔmbe.

7 Dè í tú Abarahammu yaábí imou ìi tu o bí mómmɔnyi, ke yé kù do yé nkù bo ò dɔò mesàa nyIsaki kó ibí kpéi nke.

8 Dè í tú bèè cice tú Abarahammu beè tú Kuyie mbí, bèè yie nkù do bè dounnè dii nùu beè tu ku bí.

9 Nte Kuyie ndo ò nàkè ti ke dɔ: Dè yàa bo mme nkááké kè nní nwētini ke sɔ nSaraa peité denitidabire.

10 Debekaa kó ibí idéi do wérímu i cice Isaki.

11-12 Ó mu nyí ì peité dii m̀nni, ì í dɔò meyei mmamè yoo mesàa mmamè kè Kuyie ntáátè dèmarè kè dè bo ntú ku kperè, dè í tú ì dɔò mesàa mamè kè mèè te, kù dɔò kù dó m̀mmè ke náké Debekaa ke dɔ:

13 Osám̀pòù bo mbaké Okóti, kéndònnè tì wàrimè ke tú: N dake Sakòbu ke nii Esayu.

14 Ti bo yí Kuyie nyí wennaà? Áà!

15 Ke yé kù do nàkémè M̀yiisi ke dɔ: M bo kuó mmesémmè n dó kè mè kuó nwè kédòò mesàa n dó kè mè dɔò wè.

16 Dè í tú oniti wèè ò ndó yoo nè o kó mewéérimè, Kuyie nkùu ɔɔ ò kuó mmesémmè.

17 Tì wàri ke tú Kuyie ndo nàkè Esibiti kóo kpààti ke dɔ: N da duó ntikpàti ke bo benke n wérímú mmu, kè bèè déúkúnne n yètiri kutenkù kumou.

18 Kè dè dò mmemme Kuyie nh³⁵ kuó mmesémme kù dó ké mè kuó wènwe kékpénkúnne kù dó kékpénkúnne wèè kó yeto.

We mbo sei nKuyie?

19 Kè dè yèmmè benitibè bo yí kè dè dò mmemme ba nné te kè Kuyie mbo ti kpretinné? We mbo na kéyete Kuyie nhò dómme?

20 A tú we f⁵ nhoniti ke bo sei nKuyie? Tekūmbotè bo na kébeke wèè tē maá ke dò: Dè dómme káa m maá mie mbotáá?

21 Oyaamari bo na ke túóté tiyaati timáa ke maá tekūmbotè sààtè, kémaá kunésĩmbuuku.

22 Ti kperè me ndò, Kuyie mmieke do peikemu kè kù ndó kébenke kù kpreñnimè, ké né m³te meminnimè bá kù í nkùò bèè do dò nkùu bè kùò.

23 Ke ndó ké ti benke kù kpreñnimè mediè, nke ti kuó mmesémme tinti kù tãátè bè nè dimònni kè ti bo di ku kpàti.

24 Tí tí tú Kuyie ntãátè bè ke ti kuó mmesémme, Sifube nè bèè í tú Sifube be mieke.

25 Tì wàrimu Osee kó dipátiri mieke ke tú:

Bèè do í tú n kòbe

m bo bè d³ò n kòbe,

n do í dó bè m bo bè òke.

26 Díndi bè do í tú bè Kuyie nkòbe

bè bo di yú Kuyie nkòbe.

27 Kè Esaii béi nyIsidayeeri be kpéi nke dò: Bá kè Isidayeeri be do sū ke mannè òm³èrri kó mubirimú, be mieke bèè bo nsús mbeè yóó cooté.

28 Ke yé ti Yiè nKuyie nyóó òòm³emu kù béi nti páíí ké tí dòò mecāā.

29 Esaii do yíé kébéimmu ke dò:

Kè Ti Yiè nKuyie Mpackedaa

do í coo nti kó bèmabè,

nè yíé nti kperè do dèèmu

ke naánè Sodammu ei kòbe kperè,

ke sãáténè Komò ei kòbe kperè.

Kuyie nwénkunkomè bèè tá Yesu

30 Tí bo yí ba náke? Bèè í tú Sifube ke do í wanti Kuyie nku bè nwénkúnne, di mmònni kù bè wénkúnne mu bè tá mmèè kpéi nYesu.

31 Kè Isidayeeri be bie bèè do wanti Kuyie mbè wénkúnne nè ikuó mieke ke me nyí na ke òòò ì yè mmú.

32 Ke yé bè í dómè Kuyie mbè wénkúnne bè tá m³èè kpéi, ke dó kùu bè wénkúnne nè be òòm³imè mieke. Memime kè bè bètè dibététári.

33 Tì wàri díi kpéi nke tú:

Ntenè n òòm³me dibététári

Siyóò ìnkè dipèri díi buò,

kè wèè di tá ò báá di ifei.

10

1 N kòbe, n dó tí nè n yèmmè memòu ke báá nKuyie nti kpéi tíi tú Kuyie ndeeté Sifube.

2 N yému ke dò mbe kònti yau Kuyie nkpéi kè meyítimè né bè dònté.

3 Bè í banté Kuyie nwénkunko m³èè botí benitibè ke wanti kéwenke nè bemáá ke í túnne kuce Kuyie nwénkunko kù nè benitibè.

4 Mómumu nè Kirisi kàtenímè ikuó ténke í ti wénkùngo di mmònni Kuyie nwénkùngo bèè tá bèmbe Kirisi.

Yesu weè máà deeri

5 Mòyiisi do wàri kè dè ntukúnè Kuyie mbo wénkùnne onìti nè ikuó mieke ke dò: Wèè bo tūnne ikuó yèmmè, ì bo nte kòò nfòù.

6 Né nte ò nàké ti kè dè ntukúnè a bo ntámè kè Kuyie nda wénkùnne: Ò do tú: We mbo deke keĩnkè? Ke yè nkécūūnní Kirisi nwe.

7 Ò do tú: We mbo ta kudánkù? Ke yè nkéyínní Kirisi nwe becíribè cuokè.

8 Ò né wàri ke yè mba? Tìi tú: Tináahtì í da détirinè, ti bo a nùu ndi ke ā a yèmmè mieke. De kó tináahtì tú a bo ntámè mme, tihti ti náantemè.

9 Kàa béinnè a nùu ke yí Kirisi tú a Yiè ke tá nè a yèmmè mieke ke dò nKuyie nduó nkòò yànté, a bo cootému.

10 Ke yé onìti ò ntámè nè o yèmmè mme kè Kuyie nhò wénkùnne kòò béi nnè o nùu ke péte medeetímè.

11 Ke yé ti wàrimè ke tú: Wèè ò tá ò báá di ifei.

12 Sifu nè wèè í tú Sifu dè tū nyí cáá, be Yiè nhomáá ndi, kòò nòutè yàa mbèè kó dimàà ò kuònnè be kpéi.

13 Ti wàrimu nke tú: Bèè bo kuònnè ti Yiè mbè bo cooté.

14 Bè bo yíme kóò kuònnè ke í ò tá? Bè bo yíme ké nhò tá kòò mòu í bè nàké o kpéi? Bè bo yíme kékeè o kpéi kòò mòu í bè nàké.

15 Bè bo yíme kénáké o kpéi kè bè í bè tɔ? Kéndonndè ti wàrimè ke tú: Diwèi ò mbo bèè náante Tináahtìti bè tūakéní dii mònni.

16 Bemou omou me nyi yie nde kó Tináahtìti, Esaii do béimmu ke dò: N Yiè nKuyie, we nyie nha náahtì ti náá nti?

17 Onìti òò keè tináahtì nti kéntá, de kó tináahtì tú Kirisi kpèti nti.

18 M bo beke ke dò: Sifube sàà í kèèmu de kó tináahtàà? Bè ti kèèmu ke yé ti wàrimu ke tú:

Be náahtì pitému kutenkù kumou,

kè bè ti kèè itemmànke imou.

19 M bo beke ke dò: Isidayeeri be sàà í bantému de kó tináahtàà? Kuyie ndié nke duó nkè Mòyiisi béimmu ke tú:

M bo túóté bèè í tú Sifube,

di yèmmè dò mbèè í cii,

kè dè nte kè dè dí yonke,

kè di mieke peike.

20 Kuyie nyíé ke nàkému Esaii kòò ti wàri ke tú:

Bèè do í n wanti bè n yàmu,

m benkemu m máà bèè do í dake n kpéi.

21 Kuyie mbéimmu Isidayeeri be kpéi ke tú: N yuo n nou nsi yewe yemou itookperi yembè bèè yete n kpèti be bíékè.

11

Kuyie nyí yete Isidayeeri be

1 M bo yí Kuyie nyí dómu Isidayeeri bàà? Biti, ke yé n tùmè Isidayeeri nwe, Abarammu yaàbire, Bensamee kó kuwuò nkou.

² Kuyie nyí yete ku kó benìtibè kù tǎátè bè nè dimònnì, yáà di í yé Edii do kuònnè Kuyie ke béi nti Isidayeeribe kpréi nke dò:

³ N Yìè, mbè kùò a pǎánáànti náam̀bè bem̀ou ke pùò nha wũòtòrè, kè m̀i kpraá m máà kè bè d́ó kè n kuò.

⁴ Kuyie ndo ò tǎ́nné ònti? Kù do ò tǎ́nné ke d̀ò: N sònnemu benìtibè sik̀upisìyiekè (7000) bèè í ǹnkú dibòò Baari ìlkè.

⁵ Meè botí nku, bèmabè kpraámè yíe nKuyie ntǎátè bè nè ku kó mesàà nkpréi.

⁶ Kù bè tǎátè nè ku kó mesàà nkpréi nke, dè í tú be d̀òòrimè kpréi kè meè d̀òke dè ténke í tú ku kó mesàà.

⁷ Ti bo yí ba náke! Isidayeeribe í pètè bè do wanti dèà? Kuyie ntǎátè bè beè máà dè pètè, kè besòmbè to kpenke.

⁸ Ti wǎrimu ke tú: Nè yínní Kuyie nkuù bè tannè tikòh̀c̀éèti mieke, ke bè yè̀ik̀unne ke kpréik̀unne be to.

⁹ Kè Dafiti múnkèe béi nke d̀ò:

Yebaa mbè àà yèè naá mbe kpréi timáti nè ticùàti

kè bè t̀ùòti

kè dè ntú be yei nkó tiyeti.

¹⁰ Bèe naá ntiyũ̀ònti

ke ténke bá nwúó mbá sámpó.

Pṹtinné be kè bè mpṹtí sáà.

¹¹ M békúmu nke tú: Sifube bètè ke do sáà nweà? Biti! Be kóo kèdo kpréi nte kè Kuyie ndeeté ibotí t̀ei kè dè bo bè yonke.

¹² Kè Sifube yete mèè kpréi nte kè kutenkù kum̀ou pètè mesàà, kè bè pàà mèè sàà nnaá nyibotí t̀ei kòme, dè né bo ndòm̀mè bè bo ceete dìi yìè kèwètní Kuyie mborè?

Dikpáà kó itebake naám̀mè kupaku kpeyi

¹³ N náánnè dímbè bèè í tú Sifube. Kuyie nni ntǎátè kè m bo náké dímbè ku náánti, kè dè n naatinè de kó mutòmmú.

¹⁴ Kè n yèmmè d̀ò ndè bo yonke m botí k̀obe Sifube kè bèmabèe t̀unne Kirisi.

¹⁵ Kè Kuyie ndo bè yóu ketaunnè kum̀áà ibotí t̀ei, dè né bo ndòm̀mè bè bo wète kè kù taunnè dìi mònni. De mònni dè bo ndò bè do ku ke yǎnté.

¹⁶ Kè Kuyie nte dicawé̀itiri k̀etiri, kù temu dicabuu dímbou. Kè kù te mutie k̀unni kù temu mutie mum̀ou.

¹⁷ Sifube d̀onnè mutie bè buotí mùmmu kupaku, kè bèè í tú Sifube kè bè d̀onnè dikpáà kòmu, kè bè kò̀uní mu bake ke tuuténè kupaku kòmu, kè ì pèù mu kó mekúmmè.

¹⁸ A né bá mpòti k̀aa yèmmè d̀ò nha pèèté bè kòũ ìi bake, dik̀unni dìi da t̀ò, f̀óò í dì t̀ò.

¹⁹ Kè dè yèmmè a bo yí: Bè kòũ ibake ke ùtòo ke bo tuuté mínwe.

²⁰ Móm̀muò nwe bè ì kòũmè ì í t̀á mèè kpréi, ke da tuuté a t̀á mèè kpréi, a né bá mpòti, d̀òò meyoòmmè kéndé.

²¹ Kè Kuyie nyí yóu kù bo kòũmè mutie móm̀m̀m̀mu kó itebake, kù báà da yóu.

²² A nyé ke d̀ò nKuyie nyóumu ke wète ke sà. Kù yóumu bèè kù yete be kpréi, ke sà a kpréi kénsá k̀aa í yè ku kó mesàà mmieke, kè meè d̀òke kù bo da kòũ itebake t̀ei kòme.

²³ Kè Sifube yóu be tookperí Kuyie mbo wète kè bè tuuté be k̀unni, ke yé kù m̀òkemè muwèrímu ke bo mè d̀òò.

24 A nyé ke dò nha tú kutebaku dikpáà kòku nku ke Kuyie nda kòūnì ke tuuténè bè buotí mùù tie kupaku, dè tū ténke bá nkù yóunè kù bo tuutéme itebake mómmonyi i kūnni.

Kuyie mbo deeté Sifube

25 N kòbe n dó ke di náké disòri kpeti mati nti kè di bá mpòti, Isidayeeri be to í yó nhā ke kpeñni sàā, yé yó nkpeñni ke kémùnè Kuyie mbo deeté mème kù tātāte bè bəmou ibotí tēi mieke.

26 Mèè botí nku Kuyie nyóó deetéme Isidayeeri kéndònnè tì wàrimè ke tú: Odeétiwè bo yènni Siyōō kéūté Sakòbu yaábí yei mēmou.

27 Dèè yó ntú mí nnè be ti kó metaummè, m bo bè ūté dii mōnni be yei.

28 Sifube yete Tináaṣṣàati nti ke naá nKuyie nkprantídèntòbè. Dèè tú ti kó mucōntimu Kuyie mbè dómu kù tātāte mèè kpéi mbe yembè.

29 Ke yé Kuyie nhōō í mpā kéfiète kù me nhō í nyete kù yu wè.

30 Di do tú bèè yete bèmbè Kuyie nkpeti. Di mōnni kè kù di kuó mmesémme Sifube yete mèè kpéi ku kpeti.

31 Sifube yetemè Kuyie nkè kù di kuó mmesémme kù múnke yóó me mbè kuó mmesémme.

32 Kuyie nyóumu kè benitibè bəmou yete ku kpeti, kè dè bo yie nkè kùu bè kuó mesémme.

Kuyie nsàà ndeumu

33 Kuyie nsàà ndeumu, kè ku ciì ndeu kè kù yé demou. We mbo na kénáké kù tātāte tì nē kù dó kéḍòḍ tì.

34 Kéndònnè tì wàrimè ke tú:

We nyé ti Yiè nyèmmè dòmmè?

We nkù duò nyitié?

35 We nkù pā diyie mari demarè

ke baà de kó tiyeti?

36 Kuù dōò demou, ke dè te, bá dè nè de kó mutōmmú. Kuyie nyètiri ndeu sàā. Kè dè mme ndò.

12

Tinti Kuyie deeté bè ti bo mpī mmè boti ku tōmmú

1 N kòbe Kuyie ndi dōōmu mesàà, deé te kè n di tiè nke tú dí kù duò ndi kònti nè di fōmmu kè dè ndò ndipānni sàari dii kù wenni dii dò páíí. Dèè yó ntú mubáammu di dò nké nkù báá mmù.

2 Bá ncoúnè kuntenkù kuù nkó medòòrimè. Yóunè kè Kuyie nceete di yèmmè páíí, menime di bo namè kébanté kù dó dè dèè wenni páíí.

3 Nè Kuyie nni ndòò mèè sàā nkpréi nkè n naá ku kó ditōnni, n dó ke di náké ke tú di yèmmè bá ndò ndi deu ke pēētē di dommè. Kékūnne dimáā kéyie nKuyie ndi duò nyèè fōtè.

4 Wénténè oniti mòke mèè botí itùòti péu kè i tōmmú cáá ncáá.

5 Tinti Kirisi kòbe ti kperè me ndò, kè ti sū koò tàunè, ti wē tikōnti timáà ndi, ke teé ntitòbè.

6 Bá wè kōo pānni cáá nKuyie nhò pā kè dè māmè, kè Kuyie nyè nwèè duò nwè ku náantì, wè nti náà nti tákumè dòmmè.

⁷ Kè Kuyie nyè nwèè nteé mbetòbè, wè mbè teé, kè kù yè nwèè ntiè mbetòbè, wè mbè tiè.

⁸ Kè kù yè nwèè nyáúkunko betòbè kònti wè nti yáúkunko, kè kù duó nkàa màke a kperε a r̄pāā nnè meyèmmè mēmáà, kè kù yè nwèè nni betòbè wè nni kè dè wenni, kè kù yè nwèè nteé mbεc̄ribè, wè mbè teé nnè diwèi.

Ti bo ndómè titòbè

⁹ Ndónè ditòbè nè timómmonti ke níi mmeyei ke taunnè dimáà mesàà nteii.

¹⁰ Ndónè ditòbè díndi Kirisi kòbe, kéndé ditòbè.

¹¹ Di bá ntú betònnédíébè, di kònti r̄yau kè di mp̄i nti Yiè ntómmú kè Muyaánsààmù ndi teénnè.

¹² Dè ndi naati di baa dè kpéi, kè di f̄ũri di mmi ke báá nKuyie nsáà.

¹³ Nteénnè di kòbe Kirisi kòbe dèmarè bè dónni dii m̄nni, kéc̄w̄u bεp̄òbè nè diwèi.

¹⁴ Kè bè di f̄ũnko di mbékú Kuyie nkó mesàà mbe kpéi, di mbékú Kuyie nkó mesàà bèè di f̄ũnko be kpéi, di bá mbè buò nkus̄nku.

¹⁵ Di níi r̄wēñnè diwèi bo bè ke yānku ke nwēñnè bèè kuò, nke kuò.

¹⁶ Nyonè titòbè tú mù, di bá nh̄a sifeé, nkékunkonè dimáà, di yèmmè bá ndò di yé dem̄u.

¹⁷ Di bá nf̄oku meyei bèè mè ndi d̄ori. Nd̄orinè dèè wenni kè bènitibè bεm̄u wúó.

¹⁸ N d̄orinè di bo namè kénnaatinè benitibè bεm̄u.

¹⁹ Di bá nwanti képeite di mómm̄ombe, yóunè kè Kuyie nkpa ndi kpéi, nke yé ti w̄arimè ke tú: Mí nKuyie, m̄i yóó kpà ndi kpéi.

²⁰ Kè dikònni bo a kpantidèntòu, duó nwe kòo di, kè sinéyēi ò bo, duó nwe kòo yà. Kàa d̄ò m̄m̄e dè d̄ò nha còu yehāākūō nye o yuu ñnkè.

²¹ A báá yie nkè meyei nda na, r̄d̄ori mesàà nkè meè nte kàa na meyei.

13

Ndénè bèè baké

¹ Benitibè bεm̄u dò nkényíemmu bèè baké be kpeti ke yé Kuyie nkuù bè k̄annemè. Bèè kó dimáà baké Kuyie nkuù bè báá.

² Dèè kpéi nte kè bèè yete bèè baké be kpeti, bè yete Kuyie nkpeti nti, kè bèè me nti yete tibeénti tii doti be yó ñnkè.

³ Bèè d̄òri mesàà, mbè í dó nkéndé bèè baké, bèè d̄òri meyei mbeè dò nké mbè dé. Kàa í dó ké mbè dé, d̄ò mesàà nkè bè da s̄ante.

⁴ Bè p̄i nKuyie ntómmú mmu ke bo da teennè kàa d̄ò mesàà. Kàa d̄òri meyei ndé be, ke yé Kuyie nkuù bè duómmè de kó mutómmú ke bè f̄ũnko bèè d̄òri meyei nke benkú Kuyie nyí dómè bè d̄òri dè.

⁵ Dèè kpéi nte kè ti dò nkényíé mbèè baké be kpeti, dè né bá ntú bè bo ti f̄éũmmè máá kpéi, ti yèmmè yàà bo nti bekunèmmè kpéi.

⁶ Dèè te kè di yieti d̄ar̄p̄òò. Bèè p̄i nde kó mutómmú Kuyie nkuù mù mbè duó, nkè bè mù p̄i.

⁷ Nduònnè bá wè ò te dè: Ke yieti d̄ar̄p̄òò o yembè, ke yieti dèè dò do nkényieti di dò nké ndè yieti bè, kényíé di dò nkényíé mbèè kpeti, kéndé di dò nkéndé bè.

Ti bo ndómè ti kou t̄u

⁸ Di bá mbannè òmòù, dibànni bomu di bo nyieti di dii tú di bo ndómè ditòbè. Wèè dós betòbè ò dòò Kuyie nkuó imòu yèmmè mme.

⁹ Ntenè ikuó yèmmè: Báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dàù, báá kuò onítì, báá souté kécaàrè a kou tòu yètirì, báá yúúku, báá yaa nhotòu kperè marè. De kó ikuó imòu kó dikùnni tú: Ndó a kou tòu a dós mèè botí amáá.

¹⁰ Wèè dós o kou tòu ò í ò dòòri meyi, ò dòòri Kuyie nkuó yèmmè mme.

Ndakenè Yesu kó muwètimù kpéí

¹¹ Di yémèmu ti bo yèè m̀arè mieke. Dè t̀ùàkemu di bo entemè, ke yé ti t̀òónèmu mèdèétimè sòmme di mm̀ònni.

¹² Keyènkè yòtèmu kè dè auté ke bo wenté, yóunè dibìnni kó mutòm̀mu mumòu, ke báátí kuwenniku kó tikp̀arinenti.

¹³ Ti fòm̀mu nwenni kè ti kéri kuwenniku mieke. Ti yóu mudikétontím̀u nè tinayàkémuónti, ke bá ndouti dautinè titòbè, ke bá nfòu mufòm̀mu yeimu, ke bá ndó yekp̀arè nè mehèèmmè.

¹⁴ Nfòunè mufòm̀mu p̀amm̀u mùù tu Kirisi kòm̀u, ke ténke bá ndòori di móm̀m̀am̀be di k̀nti dómè.

14

Òmòù bá mbekùnè otòu

¹ Ncòunè bèè kó metákùmè mu nyí kpenke, ke bá nsenku be yentoti.

² Òmòù yèmmè dòmmu ò bo na kényo ndemòu, wèè tákùmè mu nyí kpenke kòo yo ntik̀nfààti.

³ Wèè yo ndemòu ò báá senkèrì wèè í yo ndemòu, wèè í yo ndemòu ò me mbá mbekùnè wèè yo ndemòu ke yé Kuyie mbè còutémèmu.

⁴ A tú we ke bo mbekùnè otòu kóo t̀nti? Kòo cómm̀u yoo ò do o yiè nkpeti ntì. Ò me nyó ñcómm̀umu ke yé ti Yiè mm̀òkemèmu muwèrimù ke bo nhò sú.

⁵ Bèmabè yèmmè dòmmu yewe mayè wenni nè yeteyè, kè betòbè yèmmè dò yèmayè í cáá, òmòù yèmmè cénke bá nhò bekùnè.

⁶ Wèè yèmmè dò nyewe mayè wenni nè yeteyè, ò sántí Kuyie nku, kè wèè yo ndemòu kòo múnke kù sántí, ke yé ò ò nyóó dimè ké ku dounnè mutòm̀m̀u. Kè wèè í yo ndemòu kòo múnke ku nsántí.

⁷ Òmòù í fòu omáá kpéí, òmòù me nyí kò nhomáá kpéí.

⁸ Ke yé kè ti fòu, ti fòu Kuyie nkpréí nke, ke ti ku, ti ku Kuyie nkpréí nke. Kè ti fòu yoo ti ku, ti á Kuyie nnòutè mieke nke.

⁹ Ke yé Kirisi kumè ke yànté, ke baké becírìbè nè befòùbè.

¹⁰ Dè dòmmè kàa bekùnè a kou tòu? Ba nte kàa ò sènkèrì? Timòu ti yóó cómm̀u Kuyie nyìkè nke kè kù ti bekénè.

¹¹ Ti wàrimu ke tú:

Mí nKuyie m bomu!

Benitìbè bəmòu bo nínkú n yìkè,

bá kùù botí kè kù n sántè.

¹² Dè m̀ònni bá wè kòò kù nàké t̀i ò tukúnè.

A báá b̀o a kou

¹³ Ti t̀ù nyóunè ti bo bekùnèmmè titòbè, kèt̀āāté ké báá dàò dèmarè dèè bo b̀o nha kou tòu.

¹⁴ Nè Yesu ti kó metaummè mieke n yému weti weti ke dò ndèmarè í sí, a yèmmè dò ndèè sí ndèè òó naá ndesínnè a kpéí.

15 Kàa yo mmudii mamù kè dè kòónnè a kou, a í ò dómu. Báá yie nkényo ndèmarè dèè bo fétinne a kou Kirisi ku wèè kpéí.

16 A báá yie nkè bè da wátí dèmarè kpéí fí n yèmmè dò ndèè wenni.

17 Kuyie nkpràatiyuu í tú mudii nè muyàà kperi. Di tú a bo nwetímè mme kèmmàke diwèl, Muyàansààmù duò ndè.

18 Wèè tū nKirisi mebotí Kuyie nwe ndó kè benitibè ò sántí.

19 Kè dè dò mme, yóunè kè ti ñwà dèè bo nte kè kunaatí mbo ti cuokè, kè tí nkprénkunko titòbè Kirisi kó kuce mieke.

20 Mudii muù bá nte kè ti cake Kuyie ntómmú. Mudii mamù í sí, ndè né í wenni a bo dimè dèmarè kèbo nha kou.

21 Dèè wenni dèè tú a bo yóunè imaa, ke bá nyò menaa, kényóu dèè kó dimàà bo bo nha kou tòu.

22 Kàa yèmmè dòmmè de kó tináahtí ñnkè, nyé ti fí nnè Kuyie ndidé. Dè ñnaati wèè dòdri timati kè dè í ò bekùnè.

23 Wèè me nyo mmudii mamù kòo yèmmè ò bekùnè, Kuyie mmúnke ò bekènmè ke dèè. Onití dòdri dè kòo yèmmè ò bekùnè dè tú meyei mme.

15

Ti bo nteémè mè titòbè

1 Tinti bèè kó metákumè kpenke ti dò nkémimmu bèè mu nyí kpenke be kpéí, ti í dò nkéndòdri ti mè ndómè.

2 Timòu bá wè ò ndòdri dèè bo nnaati o kou, dèè bo ò teennè kòo tákumè kpenke.

3 Ke yé Kirisi do í dòdri mè ò mè ndómè. Tì wàrimu ke tú: Bèè da sáá mbe sààmbe do n yuu ñnkè.

4 Kuyie nnáahtí wàri ke bo ti benke ti do nkémimi mmèè botí nku, ke wéèrì ke baa Kuyie nyóó ti duò ndè.

5 Kuyie nkùù ÿ duò nhonití meminnímè kòò bántè, kù di teennè kè dí nyo titòbè tú mù ke tū nKirisi kó itié.

6 Memme di bo nwèmmè meyèmmè mèmáà nè metammè mèmáà ke sántí Kuyie ti Yiè nYesu Kirisi cice.

Tináansàati bomè ibotí imòu kpéí

7 Kè dè do mme ncoúnè ditòbè, Kirisi di còutè mmèè botí kè Kuyie nyètirì deuke.

8 Mòmmuò nwe n di náámmè Kirisi dòò omáà Sifube kóo tōnti, ke benke Kuyie ndo nàké ti ti yembè ti túmè mme timómmonti.

9 Ò kòtení kè bèè í tú Sifube kè bè múnke bo sante Kuyie nku sàà nkpréí, kéndò nti wàrimè ke tú:

M bo ndiè nke da sántí yebotè cuokè, kéndéúkunko a yètirì.

10 Kè titèti wàri ke tú:

Ibotí imòu kòbe di wènnénè ku kó benitibè kè di nyānku.

11 Kè titèti tu:

Díndi yebotè yemòu kòbe

nsántínè ti Yiè nKuyie,

díndi ibotí ndéúkunkonè ku.

12 Kè Esaii múnke bée nke dò:

Omòu bo yènní Isaii kó kufuku mieke

kémbaké yeboté yemou,
kè ibotí imou nhò tá.

¹³ Kuyie nkùù ɔ̄ te kè ti ntá, kù di píe ndiwèi nè kuyeñnaatí di kù tá mèè kpéí.
Kè Muyaánsààmù di teennè kè di ðake ntá.

Pɔ̄ari nàkémè mùù te kòo bè wàrinè dikòm̀bù̀

¹⁴ N kòbe n yému ke dò ndi niti, ke yé demou, ke bo na kètié nditabè.

¹⁵ Kuyie nni ndò mèè sàà nkpréi nte kè n di wàri nè dikòm̀bù̀ bá n yí di sònne timati, ke bo di dente di kèè ti nè dimònni.

¹⁶ N tú Yesu Kirisi kòo tónti nwe ke náá mbèè í tú Sifube o kpéí. M pí nKuyie nkó mutómmù mmu ke náá nTináańsààti kè Muyaánsààmù bo wénkúnne bèè í tú Sifube, kè bèe naá ndipánni sàari Kuyie ndó di.

¹⁷ Nè Yesu Kirisi ti kó metaummè mieke, dè n naatimu Kuyie nkó mutómmù m pí mmù kpéí.

¹⁸ N náá mmie nKirisi n tee mmèè kpéí nke, kè n nàkè bèè í tú Sifube kè bè coute Kuyie. Weè n teé n náańti mieke nè n tómmù mieke.

¹⁹ Muyaánsààmù n teennèmu kè n dòò tidietí péu, ke nàkè Kuyie nnáańti Sedisademmu nè Idirii kó kutempè nkumou mieke.

²⁰ N tãátè ke dó kènnáante Tináańsààti nti bè mu nyí ti kèè kèè bíkèkè, ke báá sòs nhòmou kó dipũũ ñnkè.

²¹ N dòò ti wàri memme ke tú:

Bè do í nàkè bè o kpéí,
bè bo ò yà,
kè bèe do í kèè o kpéí,
kè bèe keè.

Pɔ̄ari dómè kékote Odommu

²² Dèè n diítí sáà kè n yí kato di cie.

²³ Di mmònni n ténke í pí mutómmù mamù i ntempè mmieke, yebie mpéu mieke nke n dómè ké di siéké.

²⁴ Bám̀bà n dó kékote Esipanyi nwe, m bo nkòri káyeroo di cie ke di yà, kè n yèmmèe narike kè ti dóóté, kè dí n teennè kuce.

²⁵ N né yóó niité kékote Sedisademmu nwe kéduo nKirisi kòbe yepārè.

²⁶ Maseduanni kòbe nè Akayii kòbe bèè pám̀m̀m̀ yepārè ke bo teennè Kirisi kòbe beçiribè bèè bo Sedisademmu.

²⁷ Bè tãátè nè bemaá ndi ke bè pã de kó yepārè, bè do dò nké bè pãmu. Ke yé Sifube bèè bo Sedisademmu bè bè nàkémè Kuyie nnáańti bembè bèè í tú Sifube. Bè tũ ndó nké bè pãmu be kperè.

²⁸ Kè m bè duó nde kó yepārè ke dèè, m bo nkòri Esipanyi káyeroo di cie.

²⁹ N yému ke dò m bo nkòroo dii yiè ke di tao Kirisi kó mesàa mme.

³⁰ N kòbe n di békúmu, nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètiri kpéí nè Muyaánsààmù mùù ɔ̄ nte kè ti ndó titabè ke tú di n wènnénè dimàù kèmbáá Kuyie n kpéí,

³¹ kè n yenténè Sudee kó itookperi yembè. Kè Sedisademmu kòbe coute m bè tao yéè pãrè.

³² Kè Kuyie ndó m bo tuòkoo di cie nè diwèi, kéom̀pè sámpò.

³³ Kuyie nkùù duó nkuyeñnaatí kù ndi bonè dimou. Kè dè mme ndo.

1 N dó ke di náké kè di nyé ti tāū Febee wèè pī nSānkiree Kirisi kɔbe tīnni miéke mutómmú, ò kèróomè mme.

2 Dí ò cɔuté nè ti Yìè nkó diyètìrì, Kirisi kɔbe dò nkéncóumè betàbè, ké nhò teénnè dè ò bèkú dìi mǎnni meteèmmè. Ò teénnèmu benitìbè pèu, ke n teénnè mí m mómumu.

3 N dɔunko Piriisiidi nè Akidaasi nè bè ti wē nke pī nYesu Kirisi tómmú.

4 Bèè kàáté mukúú ke n deeté. Dè í tú mú máá bè sántí, nè Kirisi kɔbe bémou ndi bèè í tú Sifube.

5 N dɔunko bèè tiku be cīètè ke báá nKuyie ke dɔu n népo sàù Epaineti, wèè keté ke cɔuté Yesu Asii kó kutempē mmiéke.

6 N dɔunko Maari wèè pī mmutómmú mediè ndi kpéí.

7 Ke dɔunko Āndonnikuusi nè Sunniyaasi n cie kɔbe, nè bè ti do wē nke kpetí, benitidiebè mbe Yesu tǒrè miéke. Bèè n niiténè ke cɔuté Yesu.

8 Kè n dounnènkò Āmpidiyatuusi n néposàù ti Yìè nkó kuce miéke.

9 Ke dɔunko Udimèe wèè múnke pī nKirisi tómmú nè n népo Sitakiisi.

10 Ke dɔunko Apèdesi Yesu tǒnti wèè fikú ti Yìè nkó kuce miéke. Nè bèè pī mmutómmú Adisitobuuri cīètè.

11 Ke dɔunko Edodiyōō n cīètè kou nè Nasiisi cīètè kɔbe bèè cɔuté ti Yìè.

12 N dɔunko ti tábè Tidifenni nè Tidifoosi, bèè pī nti Yìè ntómmú nè ti tāū sààwè Pèdisii wèè pī nti Yìè ntómmú mediè.

13 Ke dɔunko Dufuusi Kuyie ntāātè wè nè o yō, wèè múnke tú n yō.

14 Ke dɔunko Asēnkiriti nè Fekōō nè Edimesi nè Patirobaasi nè Edimaasi nè ti kɔbe Kirisi kɔbe bèè be bonè.

15 Ke dɔunko Fidokosi nè Sudii nè Nèdee nè o tāū Odimpaasi nè Kirisi kɔbe bèè be bonè.

16 Di dɔunko ditàbè nè diwèi. Kirisi kɔbe bémou di dɔunko.

Nyéne bèè àà metotímè be kpéí

17 N kɔbe n di náámmu ke tú: Di nyé bèè àà metotímè Kirisi kɔbe cuokè be kpéí, ke náá ntù cǎá ke bè fètínko. Di bè déttinne dimáá.

18 Bè í pī nti Yìè nKirisi kó mutómmú, bè wanti bémáá kó mudii mmu. Ke ò nnáá nnè inunaatí nè yesāá, ke sòu nKirisi kɔbe bèè í kpenke.

19 Benitìbè bémou yému di yiemme ti Yìè nkó tináañti. Dè n naati mesàà, n né dó di nyému mesàà nnè meyei ke báá ta meyei mmiéke.

20 Kuyie nkùù duò nkuyènaatí kù bo duò nkè di cuuti dibòò ké di nantoo bambà.

Ti Yìè nYesu kó mesàà ní ndi bonè.

21 Timǎntee nè wè ti neiti wè di dɔunko, kè n cie kɔbe dususi nè Sasōō nè Sosipatee kè bè múnke di dɔunko.

22 Mí nTerisuusi wèè wàri dipátiri dii, m múnke di dɔunko ti Yìè nkó mēwēnnimè miéke.

23 Kayuusi m bàté wèè cīètè nè Kirisi kɔbe tiku dè ke báá nKuyie nè Edasiti dihei kóò dítídóuntí nè ti népo Kadituusi bè di dɔunko.

[24 Ti Yìè nYesu Kirisi kó mesàà ní ndi bonè diməu. Kè dè mme ndò.]

Kuyie nyètìrì nde

25 Tì sánti Kuyie nkùù bo na ke di kpénkúnne ku kó kuce miéke nè Tináañsààti n di náá ntù. Dè kó Tináañsààti ti náá Yesu kpéí nke, ke ti benkú timómmon̄ti Kuyie ndo sǎnne ti nè dimǎnni.

²⁶ Di mm̀̀nǹ̀ dε kó tináànt̀̀ t́́enkε í s̀̀ori, Kuyie mp̃̃ānāànt̀̀ ń́áam̀̀bè do ti nwàri. Kuyie nkùù bo s̃̃áà kuù yē ti nt̀̀i nàá nyibot́́í im̀̀ou kè ìi ti c̀̀outé ké nt̀̀i tá kε d̀̀ori t̀̀i yēmm̀̀è.

²⁷ Nè ti Yiè nYesu kó diyèt̀̀ir̀̀i Kuyie nyèt̀̀ir̀̀i ñ̀̀deu, kunku kùù m̀̀áà tú m̀̀eyèmm̀̀è yìè yεbie nyεbie. Kè dè mm̀̀ε ndò.

Pɔ̃ri wãri dũ pátírì ketirì Kirisi kɔbe bèè bo Kòdenti Di mpátírì náá ntì

Pɔ̃ri wèè wãri di mpátírì Kòdenti kɔbe. Ò do bo di wãri ke bo Efeesi kó dihei ndi kékeè dikɔnkɔ̀nni dũ bo Kòdenti Kirisi kɔbe t̃nni mieke nè be móm̃m̃m̃be bè múnke do ò wãrimè kóò biéké itié mmaì Kuyie nkó kuce mieke.

De kó dipátírì mɔke itié nyibotí ibotí nku muwedəunfömmu ñkè dũ ti náá m̃Muyaánsààmù duò nyèè pãrè kpéí nnè ti dò nke nyè p̃ññè mèè botí ke teennè titòbè. Kòò wèè ke ñkú Yesu tanfòtè ke benke ke tú demou de mieke medókùmè mèè tu deènni.

Di mpátírì náánti duò ke dóm̃mè

1. Mudəummu 1:1-9
2. Metotimè mèè do ãnnè Kirisi kɔbe bèè bo Kòdenti be cuokè 1:10-4:21
3. Kirisi kou dò nkéndò mpáí nwe nè dipopuò kó tináánti 5-7
4. Kirisi kou dò nkénte omáá kékáá ndè 8:1-11:1
5. Kirisi kɔbe dò nke ní ndóm̃mè kuwedəundieku mieke nè Mudisààmù tu mù 11:2-34
6. Muyaánsààmù nduò nyèè pãrè kó tináánti nè ti bo ndómè titòbè 12-14
7. Mukúkýántimù kó tináánti 15
8. Dikòù nè mudəummu səmmu 16

Mudəummu

¹ Mí mpɔ̃ri Kuyie nkuu n yu ke dó n náá Yesu Kirisi kó ditənni mí nnè n népo Sositenni, t̃i di wãũ di mpátírì díndi Kirisi kɔbe bèè bo Kòdenti.

² Ti di dəunko díndi Kirisi kɔbe bèè bo Kòdenti, díndi bèè wənnénè Kirisi kè Kuyie ndi wénkunnè ke di cãñné, ke dəunko bèè kó dimàà yu ti Yiè nYesu Kirisi yètirì tipf̃tì timou. Yesu wèè tú ti Yiè nke tú be Yiè.

³ Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dɔò mmesàà nke di pã kuyèñnaatí.

Kuyie nti dɔò mèè sàà nnè Kirisi ti kó mēwēnnímè mieke

⁴ N sãntimù Kuyie nsáà nè kù di dɔò mèè sàà nnè Kirisi di kó mēwēnnímè mieke,

⁵ ke di pã ndemou botí, kè di nɔ nke náá nKuyie nnáánti ke yé demou.

⁶ Ke yé Kirisi kó tináánti f̃ikúmè di mieke tei tei.

⁷ Kè di mɔke Kuyie nkó yepãrè yemou díndi bèè bàa Kirisi bo wētenímè.

⁸ Kuyie mbo di f̃í kè di na kétuəke kumànkú. Kè ti Yiè nYesu Kirisi ñwētini ke báá yà ò bo di sei nt̃i ñkè.

⁹ Kuyie nkù di yu ke di taunnè ku Bire ti Yiè nYesu Kirisi, kù dòòrimu kù béi nt̃i.

Meyatimè Kirisi kɔbe cuokè

¹⁰ N kɔbe n di náámmu nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètiri, ke tú di nyo ditòbè tu mù kè meyatimè bá mbo di cuokè, kè dí nwē mmeyèmmè mēmáà nè iyèntotí ñmáà.

¹¹ N kɔbe n náá mmemme ke yé Kodowe c̃fètè kɔbe n nàkémè ke tú yekpàrè bo di cuokè.

12 N kèèmu bèmabè tumè: Mí ntú Pɔɔri kou. Kòo tòu tu: Mí ntú Apodoosi kou. Kòo tòu tu: Mí ntú Pieri kou. Kòo tòu tu: Mí ntú Kirisi kou.

13 Di yèmmè dò nKirisi toté toté maà? Mí mPɔɔri mû ku di kpéi nkudapāāti ìnkàà? Bè di ànnè bàtèmmù nè mû kó diyètìràà?

14 N sánti Kuyie n yí ànnèmè bàtèmmù di kòò mòu kè dè í tú Kirisipusi nè Kayuusi.

15 Òmòu báá na ke dò bè ò ànnè bàtèmmù nè n kó diyètìrì.

16 Éé! Nh ànnèmu bàtèmmù Setifannaasi cìètè kòbe, be kó difānkúò n yí yé kè m bo nhānnè otòu mòu bàtèmmù.

17 Kirisi í n tō nkè m bo nhāā benitibè bàtèmmù, wè n yu kè m bo náké Tināāhsààti nti, ke bá nti nàà nnè onitì kó mecii, ti yàà bo kékūnne kudapāāti nāānti kó muwērímú.

Kuyie nkó mecii cāānnèmè benitibè kōme

18 Kirisi kumè kudapāāti ìnkè kó tināānti dò nkuwaátòo nku bèè feti be borè, ke né tú Kuyie nkó muwērímú tinti kù deetè bè ti borè,

19 kéndōnnè tì wārimè ke tú:
Bèè mōke meyèmmè m bo mè dèite,
kéütè mecii yembè cii.

20 We nténke né tú meyèmmè yiè? We ntu opátíyētíwè? We ntu tinèiti yiè? Kuyie mbenkemu ke tú benitibè mōke mèè yèmmè tu mewáátéyèmmè mme.

21 Benitibè í na ke banté Kuyie nnè be kó meyèmmè, deè te kè Kuyie ntāāté ke deeri bèè tá tināānti ti náá nti, tì dò ntiwááténāānti bèè tì yete be borè.

22 Sifube dō kényà tidietì, kè Kerekibe bie wanti mecii.

23 Tinti me nnāá nKirisi kpéi nke bè baaké wè kudapāāti ìnkè, Sifube í dō de kó tināānti, tì dò ntiwááténāānti nti bèè í tú Sifube be borè.

24 Bèè kó dimàà yie nKuyie, nSifube nè bèè í tú Sifube Kirisi bè benkúmu Kuyie nkó muwērímú nè ku kó mecii.

25 Ke yé Kuyie ndòdri dè dōmmè dewáátékpere nde ke né pēētè benitibè kó mecii, kù dòdri kè dè dò ndè cīnnìmu ke né pēētè benitibè kó muwērímú.

26 N kòbe wénténè dimàà díndi Kuyie nyu bè. Mecii nyembè nè benitidiebè nè bekpāātìbè bè í sū di mièke.

27 Kuyie ntùóté kutenkù kuù nkòbe wúó ndè kè dè dò ndewáátékpere ke fèikūnne mecii nyembè, ke tùóté bè wúó ndè kè dè cīnnì ke fèikūnne bekpèribè,

28 ke tùóté bè wúó ndè ke dò ndè í tú dèmarè, bè sènkù dè ke fèikūnne dedierè, kè dè naà ndetètìrè,

29 kè dè bo yie kòo mòu báá déúkūnne omáà Kuyie nyìkè.

30 Kuyie nkuù di taunnè Yesu Kirisi, kòo di duó mmecii nke di wénkūnne, ke di deetè kè di cāānnè kè di tú ku kòbe.

31 Tì wārimu ke tú: Kòo mòu dō kénsāntí omáà, ò nsāntí omáà Kirisi ò deetè mèè kpéi.

2

Pɔɔri do í náānnè meniticii

1 N kòbe n kòtoo dìi mōnnì di cie, n do í di nàké Kuyie n náānti nè yetannò díeyè yoo nè onitì kó mecii.

2 N do í dō ké di náké titetì matì tìi í tú Yesu Kirisi bè baaké wè kudapāāti ìnkè o kpeti.

³ M bo dìi m̀ǹǹǹ di cie ke dò nhoc̄r̄i nwe k̀e kuf̄w̄aá ǹǹi nni mbo k̀e ñ kpeutí.

⁴ N do í di tiè ke di náá nKuyie nnáānti nè menáānk̀ùò nyoo nè mecii, n do náánnè Muyaánsààm̀ù kó muw̄erím̀ù mmu k̀e benitibè banní,

⁵ k̀e d̀e bo yie nk̀e di ták̀ùm̀e bá nfiík̀ù onitì kó mecii nyínk̀e, mè nfiík̀ù Kuyie nkó muw̄erím̀ù ìnk̀e.

Kuyie nkó mecii s̀r̀imu

⁶ Nh ò nnáá mmeciì nKirisì k̀obe bèè kpenke bèmbè Kuyie nkó kuce mièke, d̀e kó mecii nyí tú kutenk̀ù kuù nk̀ome yoo bèè baké be k̀ome, ke yé bèè baké be w̄erím̀ù yóò deèmm̀e.

⁷ Ti náá nKuyie nkó mecii m̀m̀e mèè s̀r̀i, k̀ù do t̄āat̀e mè k̀e kutenk̀ù mu nyí bo, ke bo ti tanné ku kó tikpeti mièke.

⁸ Bèè baké kutenk̀ù kuù mbè í banté d̀e kó mecii, nk̀e bè do mmè banté bè na bá mbaaké ti Yiè ntikpeti yie nkudap̄āt̄i ìnk̀e.

⁹ Tì w̄arimu ke tú:

Òm̀òù í yà d̀e,

òm̀òù í k̀èè t̀i,

òm̀òù í totí t̀i o yèmm̀e

Kuyie nde ndòò bèè k̀ù dó be kpéí.

¹⁰ Kuyie nduó nk̀e ku Yaá mbenke tímbe ku kó dis̀r̀i, ke yé Muyaánsààm̀ù yém̀e mu dem̀òu bá Kuyie nkó dis̀r̀i dierì.

¹¹ We mbo na kényé ot̀òù yèmm̀e dòmm̀e k̀e d̀e í tú o móm̀mu, mèè botí nku òm̀òù í yém̀e Kuyie nyèmm̀e dòmm̀e k̀e d̀e í tú Muyaánsààm̀ù.

¹² Kuyie nti duó mm̀ùò Yaá nyí tú kutenk̀ù k̀omu, Kuyie nk̀omu mmu k̀e d̀e bo yie nk̀e ti banté k̀ù ti d̀òò d̀e nè ku kó mesàà.

¹³ Ti s̄s̄ í nnáá Kuyie nnáānti nè onitì kó mecii, ti ò nnáá Muyaánsààm̀ù ti duó nti nti. Ti s̄s̄ nti ntiè Kuyie nkó benitibè.

¹⁴ Wèè í m̀ake Muyaánsààm̀ù ò báá na k̄yie Muyaánsààm̀ù ti náá Kuyie nkpeti t̀i, ti ò ndò ntiw̄āténáānti nti o borè. Bèè m̀ake Muyaánsààm̀ù beè bo na k̀e ti banté, bèè í mù m̀ake bè báá na k̀e ti banté.

¹⁵ Wèè m̀ake Muyaánsààm̀ù wèè bo na k̀ebanté dem̀òu, wèè í mù m̀ake ò báá na kóò bekénè,

¹⁶ tì w̄arimu ke tú:

We nyé ti Yiè nyèmm̀e dòmm̀e?

We nk̀ù duó nyitié?

Tínti mè mm̀akemu Kirisì kó meyèmm̀e.

3

Kuyie nt̄ombè b̀em̀òu bè màmu

¹ N k̀obe n yí di náánnè ke dònnè bèè kpenke Kirisì kó kuce mièke, n di náánnè ke dònnè kutenk̀ù kuù nk̀obe m̀be, ke yé di kpaá b̀emm̀e Kirisì kó kuce mièke.

² N do di duó memiè m̀m̀e, n do í di duó mmuciè, ke yé di do í yóò namè k̀e mù di, bá nè yienní di báá na,

³ ke yé di kpaá m̀akem̀e kutenk̀ù kuù nk̀obe kó meyèmm̀e d̀èè tu yekpàrè nè meh̄èmm̀e d̀èè benk̀ù di fòm̀mu í cèètè mè.

⁴ Kòò m̀òu tú: Mí nt̀ù P̄òr̀i kou nwe, kòò t̀òu tu: Mí nt̀ù Apodoosi kou nwe. Di d̀òr̀i ke dò mbèè í yé bèmbè Kuyie.

⁵ We ntu Pōōri ke we ntu Apodoosi? Ti tú Kuyie nkó betōmbè mbe ke di niité Kirisi kó kuce, bá wè kòò pī nKuyie nyē nwèe pī mmùù tōmmú.

⁶ N fimmu, kè Apodoosi yōore, kè Kuyie nte kè dè kòté.

⁷ Dè í tú wèè fíi nyoo wèè yōore bèè dòò mùmamù, Kuyie nkùù te kè dè kòté, kuù dòò demou.

⁸ Wèè fíi nnè wèè yōore bè màmu, Kuyie nyóó yietí bá wè o tōmmú dòmmè mme.

⁹ Ti wē nke pī nKuyie nkó mutōmmú mmu kè di tú Kuyie nkó kupaku, ke dò nKuyie ncīētè kó imarí.

¹⁰ Kuyie nkùù n duó kè n dò mbemaribè kóo kóti ke pūūtè kè betobè sòkù, bá wè ò né ndake ò maà mèè botí.

¹¹ Dipūù dōú nke dèemu dìi tu Yesu Kirisi, òmòù báá na kèpūūtè diterì marí.

¹² Dipūù dimáá ìnkè bèmabè maàmù nè timátí péfítí, kè betobè maà nè mesoò, kè betobè maà nè yetásààgè, kè betobè maà nè ideí, kè betobè maà nè timútí, kè betobè maà nè tiyontí.

¹³ Bá wè ò maánè dè bo feité Kuyie mbeénti yìè, kè kùù dè yàákè nè muháá.

¹⁴ Wèè maá dipūù ìnkè kè muháá nyí còútè o kperè, de yìè mbo péte ticuuti.

¹⁵ Kè wèè kperè me ncòútè, ò báá péte ticuuti, ò né yóó cootému kè dè né ndò nhò yenté muháá mmieke ke yè.

¹⁶ Di í yé kè dò ndimòu di wē nkétú Kuyie nkó tēcētè nte kè Muyaáansààmù bo di miēkaá?

¹⁷ Kòò mòù kùò Kuyie ncīētè Kuyie mbo ò kùò múnke, ke yé Kuyie ncīētè dòmmè páíi nwe kè di wē nke te ntú.

¹⁸ Òmòù bá nsou nhomáá, wèè yèmmè dò nhò cii kutenkù kuù nkó mecii wèè yei nkè dèe yie nkòo péte mecii mómmòmme.

¹⁹ Ke yé kòò mòù yèmmè dò nhò cii kutenkù kuù nkó mecii Kuyie nhò wùó nkuyèinkù nku. Ti wàrimu ke tú: Kuù duó nkè mecii nyembè cii mbè pīi.

²⁰ Kè titeti wàri ke tú: Kuyie nyému mecii n yembè yehtotí. Kù yému ì tùmè detetirè.

²¹ Òmòù tū mbá mpōti ò wēñnēmè yie nyoo yie, bémou bè tu di kòbe mbe.

²² Pōōràá, Apodoosáá, Pieráá, kutenkàá, mufòmmaá, mukūūnàá, demou dè tu di kperè nde,

²³ kè di tú Kirisi kòbe kè Kirisi tu Kuyie nkou.

4

Kirisi kó yetōrè

¹ Di dò nkè nti wúó nKirisi kó betōmbè mbe ò duó nkè bèè nàá nKuyie nkpeti tii sòri.

² Bè bèkù tì otōnti tu ò bo mpīmmè o tōmmú weti weti.

³ Mí nkpeí kè dīndi yoo kutenkù kuù nkó kubeéndieku makù bo m bekénè, dè í n koónnè, n yèmmè me mmúnke í m bekùnè.

⁴ N né í yē n wenni páíi, n Yìè nweè tu n kóo beénti.

⁵ Dèè kpéi nte kè n tu di bá mbekùnè òmòù kè dimònni mu nyí tūòke. Mbaanè ti Yìè mbo wētenimè, wèè yóó fei ndèè kó dimàà do sòri demou, kédenneni dèè kó dimàà bo benitibè yèmmè mieke, kè Kuyie nsante bá wè ò mànnè dìi sànni.

⁶ N tùoté mí nnè Apodoosi ti kó medonnimè kè dè bo di tennèmu kè di banté dinááhantiri dìi tu: Òmòù báá sénté tii wàri. Òmòù tū mbá ndéúkunko omáá yoo Kuyie nkóo tōnti mòù ke kékunko otòù.

7 Dè dòmme kè di déúkùnko dimáà? Di mọke dè Kuyie nkuu í dè ndi pãà? Kè kuù dè ndi pã, ba nte kè di pɔti ke dò ndí dè waá nnè dimáà.

8 Di yèmmè dò ndi yǐtému kè dè sànnè kè di kpenke ke baaté, dè í dò mmemme, n né báámmu Kuyie nke dó dèe mè dǎò kè tí wènné kébaaté.

9 Dè dò nKuyie ntúóté tinti ku kó betǔmbè mbè ke dǎò kuyóú kǎbe, kè tí dǎnnè benitiyeibe bè dó kékuò bè, benitibè bémou nè Kuyie ntǔrè de ìkè.

10 Tí naá ntiyeinti nti Kirisi kpréí, Kirisi kpréí nkè díndi ciité, kè tí cǐnni kè di kpeñni, kè bè tí sènkú ke di sántí.

11 Mómму nwe nè yíenni tí fǔrímè nè dikǎnni nè sínéyǐ, ke kpa tiyààti, kè bè tí fǔnko, kè tí áánte tipítí timou ke kpa tí á dè

12 ke pí mmutǔmmú ke yonnè, kè bè tí sáá nkè tí bè pãá nKuyie nkó mesàà, kè bè tí fǔnko kè tí mi,

13 kè bè tí náá ntiyeiti kè tí bè ténniko tisààti, kè bè tí wúó nkutenkú kuù mmieke ke dò ntiyonti nè desíntékpere bè útóò dè.

14 N yí tí ndi wári ke bo di ánné ifei, n tí ndi wári ke bo di tiémmu díndi m bí n dǎò ì.

15 Bá kè di mǎòte bèè di baké kè bè tǔòke tekouprípítè (10000), mǐ tu di cice ke yé mǐ di nákéme Tináaansààti ke di benke Yesu Kirisi kó kuce.

16 N di náámmu n tǔnne n kó meborime.

17 Dèe te kè n di dúònko m bire Timǎntee n dó wè mediè kòò tǔ nti Yìè nYesu kè dè wenni, kòò bo di dente n tǔ mmèè botí Kirisi ke mè tiè nKirisi kǎbe fǐrè yemou.

18 Bèmbàbè di miéke mọke sifeí nsi kè be yèmmè dò n yí kǎroo di cie.

19 Kè Kuyie ndó n kǎroomu ke bo ya dè kó sifeí yembè, kéyá nsà kè bè náánnè be nè máá yoo bè dǎòri timati.

20 Kuyie nkprààtiyuu í tǔ munùbémmú máà, di tu nè medǎòrímè mme.

21 Di dó nní nkǎroo di cie ke tǎ didáú ndià? Yáa di dó nní nkǎroo ke di dó ke yǎò?

5

Meyi mmèè dǎòri Kirisi kǎbe cuokè

1 N yomu bè náámmè tipítí timou di borime í wennimè. Kè di dǎòri bá bèè í tǔ nKuyie mbè í dǎòri dè. Bè tu òmǎù dǎutinè o cice pokú.

2 Nè memme kè di kpráá mọke tefentè, dè do dò ndi yèmmè meè caàrè kè di beti de kóo nití di cuokè.

3 Mí n kpréí, bá n yí me ndi bonèmmè, n yèmmè di bonèmu kè n dié nke bekénè de kóo nití.

4 Di tí nnè Yesu kó diyètiri, n yèmmè nè tí Yìè nYesu kó muwǎrímú dè yó ndi bonèmu.

5 Kè di ò dúò ndibǎò, kòò kǎntii kú kòò wènni cooté tibeénti yie.

6 Di í dò nkénsántí dimáà di wennimè, ke yé mutie mùu muuti péè mù ǎǎ mmamè sǎmpò nwe kè tipéècootii múútí timou.

7 Deitenè mutie mùu muuti péè di miéke kéntú tipéècootii pànti, ke yé bè kǎòmè Kirisi wèè tu diyentébanii kó fepièfè tí kpréí.

8 Nè dè kpréí nyóunè kè tí mbaànnè péè wèè í kǎorenè mutie mùu muuti dèè tu tí bo nwennimè ke náá ntimómǎnti, kéyóú péè wèè kǎorenè mutie mùu muuti dèè tu tidǎnniti nè mufómму yeimu.

9 N sòò di wàri dìi pátíri, n sòò di nàké ke tú di bá ntaunè bèè fòmму í wenni.

10 N sòò í yē ndi yatènè kutenkù kàbe bèè fòmму í wenni, kè bè duó mbe yèmmè idíítí, ke yuuku, ke feu yebàkè. N sòò yē nKírísi kàbe mbe bèè dǎ̀rri me kóò botí. Kè n do mbe nyē n na nyí di yèmu kutenkù mieke.

11 Di mpátíri mieke n dó ké di náké ke tú kòò mǎ̀tu tu omáà Kírísi kou kòò fòmму í wenni, yoo ò duó nho yèmmè idíítí, yoo ò feu yebàkè, yoo ò cààri betàbè yètè yoo ò tu kunaáyààkù yoo ò tu oyúókù, di keté ke báá ò wènnénè kédí.

12-13 Míi í dò nkébekénè bèè í tú Kírísi kàbe, Kuyie nkuù yóò bè bekénè. Di dòmmu kébekénè di kó ditínni kàbe, ti wàrimu ke tú: Betinè oyeiwe di cuokè.

6

Kírísi kàbe dò nkéntūnimè be kpèti

1 Dè dòmmè dín-di Kírísi kàbe, kè di mǎ̀ke timati nè ditàbè di tí kàtenè bèè í tū nKuyie mbe borè, ke yóu di bo tí kàtenèmmè Kírísi kàbe borè?

2 Di í yé ke dò nKírísi kàbe beè yóò bekénè kutenkù kàbaà? Kè beè yóò bekénè kutenkù kàbe, dè dòmmè kè di né báá na kètūnte timati sǎ̀mpóti di cuokè?

3 Di í yé ke dò ntíi yóò bekénè Kuyie ntǎ̀ràà? Ti né bo yī̀kè tí bo tūntemè mme kutenkù kuù nkpetàà?

4 Dè né dòmmè kè di ò mmǎ̀ke timati ke tí kàtenè bèè í tú Kírísi kàbe be borè kè beè tí beké?

5 N tí béi nke ifei ìi bo di pí. Òmǎ̀u í bo di mieke bá omáà wèè cii ke bo na kètūnte timatàà?

6 Dè keté ke í dò ndi mmǎ̀kenè ditàbè timati ke né báá tí kàtenè bèè í tū nKuyie mbe borè.

7 Kè di mǎ̀ke timati nè ditàbè deè benkù di yī̀kèmmè. Di níi na mmimmu bè di dǎ̀rri díi mǎ̀nni meyei, nkè bè yúúkù di kperè di yóu kè dèe yei.

8 Díi pètínke dǎ̀rri meyei nke yuuku ditàbè.

9 Di yému ke dò mbèè borimè í wenni bè í tati Kuyie nkprààtiyuu. Di bá nsou ndimáà: Bèè fòu mufòmму muyeimu nè beboǎ́fúubè nè bèè dǎ̀uti dǎ̀utinè betàbè, nè bèè dǎ̀ǎ̀rite isòke: Benitidaabè bèè dǎ̀unè bedatàbè nè benitipòbè bèè dǎ̀unè bepotàbè,

10 nè beyóòbè nè bèè duó mbe yèmmè idíítí nè tinaáyààti nè bèè cààri betàbè yètè nè yeyoyóókperè. Bembe kó dimáà í tati Kuyie nkprààtiyuu.

11 Di mieke bèmabè do tú beè nitibè botí kè Kuyie ndi cíé ndi yei, nke di càǎ̀né kè di tú ku kàbe, kè kù di wénkūmmè. Yesu weè te kè Kuyie mmè dǎ̀ò nè ku Yáà mmieke.

Kírísi kou bo na kéndǎ̀rri ò dǎ̀ràà?

12 Bèmabè di mieke tú dèmarè í ci, mómmuǎ̀ nwe, demǎ̀u dè né í tí dǎ̀rri mesàà. N yí ci dèmarè n né í yóò yie nkénaá ndèmarè kó kudaakù.

13 Di tú tidiiti bo dipitiri kpéi nke kè dipitiri bo tidiiti kpéi, mómmuǎ̀ nwe, nè memme Kuyie nyému dedé de mǎ̀nku tikǎ̀nti tii me nyí bo di bo ndǎ̀uti dǎ̀utinè mèè kpéi nditòbè, tí bo tí Yiè nKuyie nkpréi nke, kòò tí te.

14 Kuyie kùu te kè tí Yiè nyǎ̀nté kuù kó muwèrímù yó nte kè tí yǎ̀nté múnke.

15 Di í yé ke dò ndi kǎ̀nti tu Yesu kpèti ntaà? M bo túóté n kǎ̀nti kéduó nnonitipòkù wèè dǎ̀uti dǎ̀utinè benitidaabàà? Biti bitì!

16 Di í yé ke dò kòò niti duónè onitipòkù wèè dǎ̀uti dǎ̀utinè benitidaabè bè naá tikǎ̀nti timáà ndià? Ke yé tí wàrimè ke tú: Bedé bè bo naá nnoniti omáà.

17 Kè wèè me ntàunne Yesu Muyaánsààmù mieke bè naá nnoniti omáà ndi.

¹⁸ Ncokùnè di bo ndəutinèmè ditə̀bè! Meyei ntēmè oniti dḍòmè í sīnkùnkò o kḍnti wèè me nduḍnè o pokù í tú wè yoo o dḍù í tú wè ò sīnkùnkò o kḍnti nti.

¹⁹ Di í yé ke dò nKuyie ndi duḍ mMuyaánsààmù kè mù bo di mieke kè di kḍnti tu mu cīètàà? Di í te dimáà.

²⁰ Kuyie nkuu di donté kudonku diekù, ndéúkùnkonè ku nè di kḍnti.

7

Pə̀ri tḕnné ti dipopuò ìnkè

¹ M bo di tḕnné di m beke tì náànti ke tú dè wenni oniti bo nkparamè o pokàà? Èē, kòo niti í kàáké onitipòkù dè wennimu.

² Benitibè né mè ndəuti dəutinèmè bətə̀bè. Nè de kpéi mbá wèè nitidḍù mməke o pokù, bá wèè nitipòkù kòo mməke o dḍù.

³ Onitidḍù nduḍ nho pokù ò dò nké nhò duḍ ndè, kòo nitipòkù múнке nduḍ nho dḍù ò dò nké nhò duḍ ndè.

⁴ Onitipòkù í te o kḍnti o dḍù wèè tì te, onitidḍù me nyí te o kḍnti, o pokù wèè tì te.

⁵ Ómḍù báá yetenè omáà otḍù, kè dè í tú di wēnné ke tǎáté dimḍnni marí ke bo bántè Kuyie, kè di dèè di wēte késə̀oté. Dibḍò yàà bo di souté mèè kpéi nke yé di báá namé kēpī ndimáà.

⁶ N di náá n yèmmè dò ndèè wenni dēndé, n yí yē ndi dè dḍònè muwērímú.

⁷ N na ndó dimḍu di nni ndḍnnēmu, timḍu ti né í wē nyepārè, bá wè Kuyie nhò pā dii pānni cǎámmu.

⁸ Ntenè n náá nti tidakḍóti nè tipokḍóti nè bekúpobè: Dè wennimu di bo nni ndḍnnēmè.

⁹ Kè di me nyí yóó na ke pī ndimáà, puokenè kéyenke, kè deè tḍūnè di bo ndómè kè dè di tuḍ.

¹⁰ Kirisi kə̀be bèè po nè bèè ye, n yóó mè mbéi ndi nùù í tú n kpəri ti Yiè nkperi ndi, wèè ye nhò báá yete o dḍù.

¹¹ Kòo me nhò yete ò nkóké. Onitidḍù me nyí dò nkébeti o pokù.

¹² Díndi bətə̀bè (n yóó di náké tì í tú ti Yiè nkpeti, n kperti nti) kè Kirisi kou mḍu po wèè í yie nKirisi kòò dḍó kè nhò ye nhò báá ò bēti.

¹³ Kòo nitipòkù wèè me ntú Kirisi kou ke ye nwèè í yie nKirisi kòò dḍó kè nhò po ò báá ò yete.

¹⁴ Ke yé onitidḍù wèè í yie nKirisi ò təkénèmè Kuyie nnè ò pokù kpéi, kòo nitipòkù wèè í yie nKirisi kòò təkénè Kuyie nnè o dḍù kpéi, kè bè me nyàte be bí bo détenè Kuyie nke né do kù təkénè.

¹⁵ Wèè í dḍó Kuyie nkè wèè yete wèè dḍó Kuyie nwèè wè yóu. De mḍnni dēmarè ténke í bè tàunko. Kuyie ndi deəté kè di bo nfòu diwèi mieke nke.

¹⁶ Onitipòkù, a bo yīme kényé ke dò nha bo deəté a dḍù? Onitidḍù a bo yīme kényé ke dò nha bo deəté a pokù?

Bá wè wèè yie nho fḍtiri

¹⁷ Kè dè í tú m mè mbo ke náá nti ìnkè, bá wè wèè yie nho fḍtiri Kuyie nyóó ò deəté kòò bo di. Tiñti n tièmmè Kirisi kə̀be bəmḍu.

¹⁸ Kè Kuyie nyóó da deəté ke sḍ nkáa cānté bá nsəri kàa me nyí cānté bá ntú a bo cānté.

¹⁹ Kàa cānté yoo a í cānté de kperti í bo, a bo nyièmmè Kuyie nkuḍ deè wenni.

²⁰ Bá wè wèè mbo Kuyie nyóó ò deəté kòò bo dii fḍtiri kēntú nKuyie.

21 Kè Kuyie nyóó da deeté ke sǎ nha tú kudaakù bá nyǎkù. Kè kuce me mbo a bo yímè ke ténke bá ntú kudaakù á yè.

22 Ke yé wèè do tú kudaakù ò tiekemè omáá Kirisi kó metaummè mièke, wèè do te omáá kòo naá nKirisi kó kudaakù.

23 Kuyie ndi dontému ke yietí kudonku diekù, ténke bá naánnè benitibè kó tidaati.

24 N kòbe bá wèè ò mbo Kuyie nyóó o deeté kòo bo dii fǎtìrì ké nkù tū.

Bèè kóké nè bekúpobè

25 Bèè í po nè bèè í ye, n yóó mè mbéi nti í tú ti Yiè nkpeti, mí nKuyie ndòò wè mesàà mmù yèmmè mè dò, kè di bo na kéyie n kpeti.

26 N yèmmè dò nti mè mbo yèè mǎrè yeiye mièke, dè wennimu ke dò nhonitì rúbo o fǎtìrì.

27 Kàa mǎke a pokù, a báá yí a bo ò bèti, kàa me nyí mǎke, a bá nwanti képuoke.

28 Kàa po a í dǎò meyei, kàa me nye nha í dǎò meyei. Bèè po nè bèè ye mbè yó nháárimu, deè te ke n yí dǎ di ta meháárimè mièke.

29 Nte n duò nyii tié: Dimònni kúpému, bèè po, bè ndò mbè í po.

30 Bèè kuò mbè bá ndakenè yedabùò, bèè yǎnku bè bá ndakenè tiyǎnkùti, bèè do mbè bá ndakenè mudommu.

31 Bèè mǎke tikpàti bè bá nti dakenè, ke yé kutenkù autémè ke bo deè.

32 N dǎ ké di deeténnè iyentotí nyi, wèè í po ò ò ndakenè ti Yiè nkó mutǎmmú mmu, ke dǎ kédòò ti Yiè ndó dè.

33 Wèè po kòo ndakenè o cǎtè kó mutǎmmú, ke dǎ kédòò o pokù dǎ dè.

34 Kòo yèmmè bo tipítì tidé. Mèè botí nku onitipòkù wèè í ye nnè osapàà nwèè í ye mbè ò ndakenè mè ti Yiè nkó mutǎmmú, ke dǎ kénwenni be kòntì nè be yèmmè. Wèè me nye nhò ò ndakenè o cǎtè kó mutǎmmú mmu ke dǎ kédòò o dòu dǎ dè.

35 N yí di dǎorinè muwérímù, n dǎ ké di teennèmu kè di mbo kè dè wenni, ke taunè Kuyie nke pí nku tǎmmú.

36 Kòò mǎu wáá ndipocènni ke sǎ ndi dǎ képǎtè di túòrè, kòò dǎ ké di túóté, ke di túóté, wè í cààrè.

37 Kòò mǎu me ntotí o yèmmè weti weti, ke bo na kémpí nhomáá, ke báá túóté o pocènni, wè í cààrè.

38 Wèè túóté o pocènni ò dǎò kè dè wennimu, kè wèè í túóté kòo kpere òke wenni.

39 Onitipòkù wèè ye nhò taunè o dòu nwe be fòmму mumòu mièke, kòò dòu me nku ò bo na kéyenke ò dǎ wè kè de yiè ncénke tú Kirisi kou.

40 N yèmmè dò nkòò í wète ke yenke dè òke bo nhò naati. N yému ke dò n náá nti Muyaánsààmù muu ti nni nduó.

8

Iwūō bè fié i yebokè

1 Di mè nni mbekemè di bo nhòmme iwūō bè fié i yebokè í kó imaa.

Timòu ti ti yému. De kó meyǎtímè botí né ãã onitì nwe tefentè, a bo ndómè otòu deè ti kpénkunko Kuyie nkó kuce mièke.

2 Wèè yèmmè dò nhò yé dèmarè ò mu nyí yǎtè ò dò nkényé kè dè màmmè.

3 Wèè dǎ Kuyie, Kuyie nwe nyé.

4 Di m beke ke tú: Ti bo na kéncáá nyiwūš bè fié ì yebòkàà? Ti yému ke dò nyebòkè í mannè Kuyie. Kuyie mbo kumáà ndi.

5 Bá kè benitibè yèmmè dò nKuyie nyí bo kumáà, kè detèrè marè bo ke kù mannè, ke mòke muwērímú kēīnkè nè ketenkè. Kutenkù kumòu miéke yebòkè bomu kè benitibè tu yè mannè Kuyie.

6 Tinti yé ke dò nKuyie mbo kumáà ndi, ti cice wèè dòò demòu, wèè ti te. Kè ti Yiè mbo omáà Yesu Kirisi, Kuyie nnè wè bè dòò demòu, wèè ti duò mmufòmму.

7 Kirisi kòbe bèè do manténè bè bo nfeumè yebòkè ke mu nyí kpenke nè yienni, kè be yèmmè dò nyebòkè yèè te de kó imaa nkè bè ì càáké dè mbè kóónnè be yèmmè miéke ke bè sīnkunko.

8 Mudii kpeti í bo tinti nè Kuyie nti kó metaummè miéke. Kàa í di dè í da yaari dèmarè, kàa me ndi dè í yóó da yíè dèmarè.

9 Kàa bo na kéncáá mbè fié ì wūš yebòkè, kè dè báá da dòò dèmarè a né ndake ke báá bò nwèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce miéke.

10 Wèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce miéke kòò yà fš nwèè yé Kuyie nnàànti, kàa kàri yebòkè kó ditou miéke ke yo ndè báá yáúkunnè o kǎnti kòò ncáá iwūš bè fié ì yebòkàà?

11 A yíéte mèè kpéi mba nte kàa bò nwèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce miéke Kirisi ku wèè kpéi.

12 Ke yé a bò ndii mǎnni wèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce miéke. A yeténè Kirisi nwe o mómmuo.

13 Kè imaa nyii bo nte kè m bò n kou meyei mmieke, m báá ì càáké, n yàà bò ò bò mmèè kpéi.

9

Bè dò nkédòò dè Kuyie ntǎnti nè o dò nkédòò dè

1 M báá na kédòò n dómàà? N yí tú Yesu tǎnnàà? N yí yà ti Yiè nè n nǎnfàà? Mii í di nàké Kuyie nnààntàà?

2 Bá kè betòbè yè n yí tú Yesu tǎnni, díndi do dò kényému, ke yé mii di nàkémè Kuyie nnàànti kè di cèète.

3 N ti nténninko bèè n wátiri.

4 M pí mùù tǎmmú í dò di nni nduò kè n yo nke yǎnnàà?

5 N do í dò nkémòke m pokù wèè tu Kirisi kou kè ti neitaà, Yesu tǎrè nè o neí nè Pieri bè dòmmaà?

6 Mí nnè Bannabaasi tii máà dò kémpí mutǎmmú ke yonnè, kè di teénnè betòbàà?

7 We nhāpǎnti piú omáà? We nfiiku detie nke í yo nde be? We ncēm̀m̀m̀ inààke ke í yǎ nyi miè?

8 Di yèmmè bá ndò n náá nke wetí kutekù kuù nkpeti máà. Ti wàrimu M̀ỳiisi kó ikuó miéke ke tú:

9 Báá táú nfenààfè nùù fe puòti dii mǎnni tidiiti, Kuyie nkuó nyinààke nyi mesémmàà?

10 Tì náà ntii kpéi nke, ke tú, wèè kùúti tidiiti nè wèè tì puòti bè dós mucǎntimu mmu bedé.

11 Mí nwèè di duó ndi wèrè kó mudii di bo n duómmè tidiiti deè di yonkaà?

12 Kè di teénnè betòbè, n do í dò nké di beke kè dèe pèéte be kperaa?

M pètinke duó m máà ndi kè dèmarè báá dítiné Kirisi kó Tinàànsàati.

13 Di í yé ke dò mbèè pī nyikuś tōmmú Kuyie nciētè mieke bè de nyonnè, kè bèè feu iwūś diwūōtōnni Inkè kè bè màke be kó imaanàà?

14 Mēmme Kuyie mbéimmè ke tú bèè nàà nKuyie nnàànti bè ti nàà mbè, mbè duò nke bè yo.

15 Mí n yí beke dèmarè òmòu, bá m mè ndi wāūmè dipátiri n yí dó di n duò ndèmarè, kè n ku nè dikōnni dè tōūnè m bo mōōmè kécake n yētiri.

16 M báá na kényou Kuyie nnàànti ke yé Kuyie nkuu ti nni nduómmè, kè n yí dōō mēmme Kuyie mbá n yóu.

17 Kè m pī nde kó mutōmmú nè diwèi, Kuyie mbo n yietí, bá kè n yí dó ké mù pī, n dò nké mù pīrīmu ke yé Kuyie nkuu mù nni nduómmè.

18 Dende tú n kó mutōmmú kparamu tiyetaà? Ɔò, n kó tiyeti tú diwèi ndi nè m bo nákémmè Kuyie nnàànti faàrè ke báá couté tiyeti n do dò nkécouté ti.

19 N temu m máà, n yí tú òmòu kó kudaakù, ke né duò m máà ke tú benitibè bəmou kóo tōnti, ke bo yūōnni kusūku Kirisi kó kuce mieke.

20 Nh ̄ mbo Sifube cuokè ke dōri bè dōōrimè mme, kè bè tū nyikuś, nni nyi tū ke bo yūōnni kusūku Kirisi borè.

21 Kè m bonè dii mōnni bèè í tú Sifube, bèè í yé Mōyiisi kó ikuś be cuokè, nni ndōōri bè dōōrimè, ke dò n yí mōke ikuś ke né tū nKirisi kó ikuś.

22 Kè m bo bèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce mieke, m bè ènnenè m máà, kè bè yūōnni Kirisi borè. M mè dōōri mēmou kè dè bo yie nkè n deetè bēmabè mbe.

23 N dōōri mēmme ke bo pitè Tináàhsààti nti, kè tí wēnné kētote ti kó ticuuti.

24 Di yēmu ke dò mbèè betí muceé mbè ̄ ncokù kòò máà weè pété tiyeti. Ncokūnè mesàà nképété tiyeti.

25 Bèè dó kébeté muceé mbè ̄ keté kémbéu kè dè yóumu, kè bè màke bè ci dè péu. Bè wanti kápété ketenkè kie nkó tiyeti nti, tū í mōnni, kè tínti wanti kápété kéfinkè kó tiyeti tū yó mbo sáà.

26 Dè te kè n cokù ke yé m betí dè, n yí sōnté ke puòti detetirè.

27 N fēūnko m máà ndi weti weti ke pī n kōnti mesàà nke yīkù m bo nákémmè betōbè Kuyie nnàànti kè Kuyie nné n dootóo.

10

Di bá ndōnnè Isidayeri kabè

1 N kabè n yí dó di yè nti yembè do kérímè dikpáà cuokè kè diwetiri bè ni, kè bèè sénté dāmèèri tipènti kou.

2 Ti bo na ke dō bè ànnè bàtēmmú diwetiri mieke nè dāmèèri mieke, bè yíè mmèè kpéi nke tū Mōyiisi.

3 Kè bèè di bēmou mudii mùù duòni kéfinkè,

4 kényà bēmou Kuyie mbè duò mmèè nie, mèè yìèni dipèri. De kó dipèri do benkú Kirisi nwe.

5 Nè mēmme Kuyie nyí mpénsiri bēmabè be mieke kè bèè kú dikpáà mieke.

6 Dè dōō mēmme ke bo benke tímbe kè ti bá mbè dōōnnè kéndó meyei nkó mudōōrimù.

7 Di bá ntú nyebókè, be mieke bēmabè do dōōmmè. Ti wàrimu ke tú: Kè bèè di kényà menàà nkéité kénhau.

8 Di báá ndōuti dōutinè ditōbè, be mieke bēmabè do me ndōō kékú sikōupísidè nè sikōupísitāāti (23000) diyìè dimáà mieke.

⁹ Di bá nyíńko Kuyie mmiẽke, bẽmabè be miẽke do me ndòò kè iwààkke bẽ dõmmù kè bẽe kú.

¹⁰ Di bá nséi nKuyie, be miẽke bẽmabè do me ndòò kè Kuyie ntõnni ku tõnni dii kòù kè dii bè kù.

¹¹ Dè mè dòò kè bè ti wàri ke bo benke tímbe yemòrè sonye yiè nkòbe.

¹² Kè dè tũ ndò mmeemme, wèè yèmmè dò nhò còmmù wè nyé kòò báá do.

¹³ Mẽbennímè mamè í di tuòkùni betòbè í yémè. Kuyie mbéi nti kù ti dòòrimu, kù í yóó yóu kè mẽbennímè pẽtè di wẽrímù kè mè di tuòkeni kuù yé kù yóó yímè ké di mè na káyè.

¹⁴ N kòbe n di náámmu, bá ntũnnè yebakè.

¹⁵ N di náánnè ke dõnnè benitibè bèè ciì bẽmbe. Wénténè di mómmõmbe n di náá nti.

¹⁶ Ti òò sãnte Kuyie nkéyà fèè bòòfè fèè benkú ti wẽmmè Kuyie nkó mesàà nti pètèmè nè Kirisi kó mukũ mmiẽke. Ti wẽri dii mõnni pèè ke cáá ndè benkú ti wẽrímè mme Kirisi kó tikònti miẽke.

¹⁷ Ti òò nyóó wẽri pèè kòò wẽrímù, dè me ndò nè Kirisi kòbe, bá kè ti sũ, ti wè nhoniti omáa ndi.

¹⁸ Wénténè Isidayeribe kó mẽborime, bèè cáá nyiwũ bè feu ì Kuyie mbè kù tàunèmu.

¹⁹ Dè í me ndò nè imaa nyii fié yebakè, imaa nyoo yebakè dè í mæke muwẽrímù mamù.

²⁰ N né dó ké di náké ti tú: Kè imaa mbè fié ì Kuyie mbè tàunkonè Kuyie, meè boti nku imaa mbè fié ì yebakè bè tàunkonèmè yebakè. N né í dó òmòu di miẽke ntaunè dibòò.

²¹ Di báá na káyà ti Yiè nkó febòòfè nè yebakè kofe, di báá na kèdi ti Yiè nkó mudii nè yebakè kõmu.

²² Yàà di dó kèíi nti Yiè nkó kemieke nke? Di yèmmè dò ndi kpeñni kóo pèstáá?

Dèmarè í ci, demou dè né í dõori mesàà

²³ Bẽmabè di miẽke tú: Dèmarè í ci! Mómmuò, demou dè né í ti dõori mesàà. Dèmarè í ci, demou dè né í ti teénnè Kuyie nkó kuce miẽke.

²⁴ Òmòu bá nwanti omáá kó mmucõntimu, ò pètinke nwanti otòu bo cõntèmè mme.

²⁵ Di bo na kèncáá mbè fiiti ìi maa ndikàtiri kè di yèmmè bá ndi bekùnè.

²⁶ Ti wàrimu ke tú: Ketenkè nè dèè kó dimàà bo ke miẽke, ti Yiè nweè dè te.

²⁷ Wèè í tũ nKuyie nkòo di yu mudii kè di kòte, dí di bè di duó ndèè kó dimàà, di yèmmè bá ndi bekùnè.

²⁸ Kòò mòu me ndi náké ke tú: Bè feútè í mmaa dibòò ndi. Di báá di, dè yàà bo kòkènnèmè wèè di náké.

²⁹ Dè í tú n yè dñi kó meyèmmè yó ndi bekùnè, wèè me ndi náké o kpéi nke.

Kè dè yèmmè òmòu bo yí otòu kpéi mbá nte kè n yóu n dó kédòò dè,

³⁰ kè n sãnte Kuyie mmudii kpéi nke yo, nhòmòu báá na kè n sei.

³¹ Kè di yo nyoo di yò, di dõari dèè kó dimàà dè ndéúkùnko Kuyie nyètiri.

³² Di bá ndõari dèmarè dèè bo bõ nhotòu, Sifu yoo wèè í tú Sifu yoo Kirisi kou mòu.

³³ M mómmuò n yí wanti n kó kuyehnaati, n wanti betòbè kòku nku, kè dè bo yie nkè bèe cooté.

11

¹ Ntũnne n kó mẽborime, kéndõnnè m mómmuò n tũnnèmè Kirisi kòmè.

Onitipòkù nè onitidòu bè bo ndòmme bè báá ndii m̀nni Kuyie

² N di sánti di yémè n kpéi nyemàrè yemau nè di tũnnèmè itié n di duó nyi.

³ N né d́ di nyé ti tii tú tii: Kirisi weè baké benitidaabè, kòo nitidòu baké onitipòkù, kè Kuyie mbaké Kirisi.

⁴ Dèè kpéi nte kòo nitidòu báá nyoo ò nàá nKuyie náaanti ke óké dèmarè ò sènkèrì Kirisi nwe.

⁵ Kòo nitipòkù me nyí kánkè o yuu ò báá ndii m̀nni yoo ò nàá nKuyie nnáaanti ò sènkèrì o d̀u nwe dè í cáánnè ò bo kuómè meyubii.

⁶ Kòo nitipòkù í d́ kènkánkè o yuu wèe kuó, kè ifei me nhò bonè ò bo kuómè wè nkánkè o yuu.

⁷ Onitidòu í dò kénhókè dèmarè ke yé Kuyie nhò d̀òmme kòò bo nkù d̀onnèmu ke kù déúkunko, ke d̀ò onitipòkù kòò bo ndéúkunko o d̀u.

⁸ Kuyie nyí t̀oté onitipòkù kó diwétiri ndi ke d̀ònnè onitidòu, kù t̀oté onitidòu kperi ndi ke d̀ònnè onitipòkù.

⁹ Kuyie nyí d̀ò onitidòu onitipòkù kpéi, kù d̀ò onitipòkù nwe onitidòu kpéi.

¹⁰ Dèè te kòo nitipòkù dò nkènkánkè o yuu, kè dèe benke Kuyie ntàrè ò yerímmè.

¹¹ Kuyie mborè onitidòu nè onitipòkù bè í cáá,

¹² kèndòmme onitipòkù yènnímè onitidòu borè, meè botí nku onitipòkù peímè onitidòu. Bedé kè bè boñní Kuyie mborè.

¹³ Díndi wúó nkè dè wenni onitipòkù bo mbáámmè Kuyie nke í kánkè o yuuá?

¹⁴ Ti kó meborime mieke dè dò nyifei nyi onitidòu yùti bo nhokùmè,

¹⁵ ke tú diyètiri onitipòkù yùti bo nhokùmè. Ke yé Kuyie nkuu ti nhò duómme kè ti bo nhò kánkè.

¹⁶ Kòò m̀u d́ kè ti yete, wè nyé ke dò mmí nnè Kirisi k̀be t̀bè ti í m̀ke de kó meborime.

Kuyie nkó mudii

(Wénté Matie 26:26-29 nè Mariki 14:22-25 nè Duku 22:15-20)

¹⁷ N d́ kè di kpànnèmu. Di tiku mèè tíimmè ke yo nKuyie nkó mudii, mè í di d̀ari mesàà, mè pètinke di caàrimu.

¹⁸ Bè n nàké ke tú dí ã tí nkè metotímè m̀bo di cuokè, kè n ti yie ndikéè.

¹⁹ Metotímè ò nwennimu m̀nni mari, kè bè bo banténè bèè kéri kuce sààku nè bèè yeté.

²⁰ Dí ã tí nkényo mmùu dii í tú Kuyie nkòmu.

²¹ Dí ã tí mbá wè kòò nyo nho kó mudii mmu, wèe kpa kòò kàri dikònni kè bet̀bè de ndi ke sànnè, kèyà menaà nkémuó.

²² Dí í m̀ke di c̀i di bo nyommè ke yè ndi naànaà? Yáà di sènkèrì Kirisi k̀be t̀nni ndi, ke d́ kéfeik̀nne bèè kpa be kperè? Di d́ n di náké ònti? Di d́ n di sántemaà? Biti! M báá di sánte.

²³ Ntènè ti Yiè nni nnàké ì tié kè n yi ndi t̀u: Bè yóó p̀ nkèè yènkè ti Yiè nYesu, kòo t̀oté p̀èè,

²⁴ kèmmò Kuyie nkó mesàà nkòò wèrì kèduó nho tancòumbè ke dò: We mpéè wèe benku ke dò m pā n k̀nti di kpéi. Ǹd̀arinè mie nke denniní n kpéi.

²⁵ Kè bèè cááké kédeè kòo t̀oté febòòfè kè bè duó nke d̀: Fe mbòòfè feè benku ke dò n ỳ mmèè yó nte kè metaummè p̀ammèe d̀ò. Ǹd̀arinè mie nyemàrè yemau ke denniní n kpéi.

26 Di cáá ndii m̀n̄ni de kóò p̄éé ke ỳ nde kó febòòfè, di náá nKirisí kú m̀mme di kpéí. Di yó mme nh̄s kòò yàa w̄etenní.

27 Deé kpéí nte wèè bo cááké ti Yiè nkóò p̄éé ḱyà o kó febòòfè ke í mannè, ò yeténè ti Yiè nkó tikònti nti nè o yíí.

28 Bá wè ò níí wénté omáá mesàà, ke né na kécááké ti Yiè nkóò p̄éé ḱyà o kó febòòfè.

29 Ke yé wèè bo cááké de kóò p̄éé ḱyà de kó febòòfè, ke í bàte ò ce nhomáà ndi Kuyie nkó tibeénti.

30 Deé kpéí nte kè bemuòmbè sũ di cuokè nè tihòùti, kè besũkùbè ku.

31 Kè ti bekùnè timáà, Kuyie mbáá ti bekénè.

32 Kuyie nh̄s ti bekénè kè ti tié, dè bo yíemmè mme kè kù báá ti w̄ennénè kutenkù kòbe kékpetinnè.

33 N kòbe kè di níí tíí nke bo di Kuyie nkó mudii, m̀baanè ditòbè.

34 Kè dikònni níí bo wè wèe diní o c̄t̄è kè di níí báá tíí kénce nKuyie nkó tibeénti. Kè n k̄toò dii yìè m bo tũnte tii kraá.

12

Muyaánsààmù kó mutòmmú

1 N kòbe n d́ di bantému Muyaánsààmù p̄ā yèè p̄āre benitibè.

2 Di yému ke dò ndi mu ndo í tũ ndii m̀n̄ni Kuyie kè yebòkè yeè di yònti kè di feu sitenkaan̄ni s̄iì í n̄o nke náá.

3 Kè Muyaánsààmù bonè onit̄i ò báá na késáá nYesu, kòò m̀òu yí Yesu tú o Yiè ndè bonn̄i Muyaánsààmù m̀borè nde.

4 Muyaánsààmù bo mumáà ndi, kè mu p̄āre sũ mù mp̄ā nyè.

5 Kuyie ntòmmú sũmu ke tú Kuyie nkumáà kó mutòmmú.

6 Ti bo mp̄i mmèè botí Kuyie ntòmmú mè sũmu Kuyie nkumáà kuù né mè nti benkú.

7 Kè Muyaánsààmù p̄ā wè dii p̄ānni di ntú tim̄ou kó mesàà.

8 Muyaánsààmù s̄s̄ p̄āmu òm̄ou meciì nkó tináañti, ḱp̄ā ot̄ou meȳítimè k̄peti,

9 ḱp̄ā ot̄ou metákùmè, ḱp̄ā ot̄ou kòò mmièkùnko bemuòmbè,

10 ḱp̄ā ot̄ou kòò nd̄ari tidiet̄i, ḱp̄ā ot̄ou kòò nnáá nKuyie mp̄ān̄añti, ḱp̄ā ot̄ou kòò nn̄o nke baàti Muyaánsààmù k̄peti nè yebòkè k̄peti, ḱp̄ā ot̄ou kòò nnáá tináañc̄ant̄i, ḱp̄ā ot̄ou kòò nn̄o ke ti t̄uonko.

11 Dem̄ou memme Muyaánsààmù kó mutòmmú mmu muù p̄ā nyep̄āre kè ye c̄áá nc̄áá mmù d́ mèè botí.

Onit̄i omáà itùòti péu

12 Onit̄i bo omáà ndi ke m̄ake itùòti péu, Kirisí kòbe k̄per̄e me ndò, kè bè sũ ke né w̄e.

13 Tim̄ou tínti Sifube nè bèè í tú Sifube, tidaati nè bèè í tú tidaati, Muyaánsààmù mmuù ti taunnè Kirisí bè ti ànnè dii m̀n̄ni b̄atèmmù ke pí mmutòmmú tim̄ou ti mieke.

14 Kutùòti kumáà kuù í tú onit̄i, ì sũmu.

15 Kè tenaàc̄ètè yete ke yí tè í tú tenòùtè, tè í taunnè tikònti. Tè báá na, tè baa tú tikònti nti.

16 Kè ditoò yí di í tú fenònfè, di í taunnè tikònti. Di báá na, di baa tú tikònti nti.

17 Kè tikònti tim̄ou do ntú fenònfè nfe kè ditoò í bo ti yíme kényo? Kè ti me ndo tú ditoò ndi kè dihònni í bo ti yíme kényo kunó.

- 18 Deè te kè Kuyie nhānnè itùòti onìti kunku Kuyie nkù dó mèè botí.
- 19 Kutùòti kumáá báá na kéntú onìti.
- 20 Itùòti péu ìi wēnné ke tú onìti.
- 21 Fēnōnfē báá na kénáké tenòtè ke dò: M bo na m máà, bá kàa í bo. Diyuu me mbáá nq kénáké sinaàcèi ke dò: M bo na m máà bá kè di í bo.
- 22 Onìti kōnti kperε deè kēñni, deè kó mutōmmú pētinkε deu.
- 23 Onìti kperε deè í dò nkéyá, ti de nyári ke de daati tiyàati.
- 24 Kè itùòti tēi bo ti í sori ì, Kuyie nhānnè bá kùu tùòti nè ku tōmmú mmu, kè tikōnti kperε ti sori deè kó mutōmmú pēēté itùòti tēi kōmu.
- 25 Kutùòti kumáá báá na kēpfi mmutōmmú imou ì dò nkénteénnè itòbè mbe.
- 26 Kè kutùòti kumáá fēūrì, itei ò nfēūrìmu, kè de kù naati, de nnaati itei.
- 27 Dimou di tú Kiriśi kó tikōnti nti, bá wè kòò tu kutùòti.
- 28 Mèè botí nku Kuyie nhānnémè Kiriśi kòbe miεke, meketimè Yesu tōrè, medérímè bèè náa nKuyie mpāānāahti. Metāāmmè bèè tiè mbenitibè Kuyie nnāahti, de kó difōnkúò bèè dōōri tidieti nè bèè miεkunko bεmuōmbe nè bèè teēnnè betòbè nè bèè baké nè bèè náa ntināaħcànti.
- 29 Bεmou beè í tú Yesu tōrè, bεmou beè í tú bèè náa Kuyie mpāānāahti, bεmou beè í tiè mbenitibè Kuyie nnāahti, bεmou beè í dōōri tidieti.
- 30 Bεmou beè í miεkunko bεmuōmbe, bεmou beè í náa ntināaħcànti, bεmou beè í tuònkò tināaħcànti.
- 31 Tú ñwammúnè yepārè yèè pēēté yeteyè.
M bo di benke deè pēēté demou.

13

Medókùmè

- 1 Bá kè n nò nke náa nyibotí imou kó tināahti nè Kuyie ntōrè kpeti, ke né í mōke medókùmè, n dò nkubaricirikù nku bè bie nkù yoo kukānkānkù.
- 2 Bá kè Kuyie nni mpā kè n nò ke náa ku pāānāahti, ke yé deè sori, ke yé meciì mmεmou, ke tá Kuyie nkè m béi nyetārèε fūte, kè n né í mōke medókùmè n tú detetirè nde.
- 3 Bá kè n toti n kperε demou beēfiribè, ke duó m máà kè bè n cōu, kè n yí mōke medókùmè n tú detetirè nde.
- 4 Medókùmè yiè nhō mmimmu, ke niti, wè í èēnnè betòbè, wè í mōke tipòti, wè í mōke tefentè.
- 5 Medókùmè yiè nyí dōōri deè í wenni, ò í wanti omáá kó mucóntimu, ò í mōke kemieke, ò òó í nhu tināahti.
- 6 Dè òó í nnaati medókùmè yiè otou dōò dii mōnni meyei, de ò nhò naati otou dōò dii mōnni ndi mesàa.
- 7 Medókùmè yiè nhōó cēmmu, kéntá, kémbaa, kémmi ndemou miεke.
- 8 Kuyie mpāānāahti náaāmù yóo deemu, kè tināaħcànti deè, kè meyfētímèε deè, medókùmè me nyí yóo deè bitì.
- 9 Yíe nti yé Kuyie nnāahti dikéé ndi, ke tì náa ndikéé.
- 10 Deè í kūmmú de bo tuakeni dii mōnni kè deè kūmmú kè deè pēētému.
- 11 N do tú dii mōnni debire ke náa ntibíkēnnāahti nti, ke mōke mebíkēnyèmmè, kè n yeñtotí tú ibíkēnkpeyi, ke kóté ke yoo debíkēnkperε.

¹² Yíe nti wúó nkè dè dò nha ò nwúómmè mme onìti dihuri, de m̀ǹǹni ti bo yà páíí. Yíe nti yé dikèè ndi, de yiè ke bo yíéte páíí Kuyie nti yé mèè botí.

¹³ Yíe ndenennè dètáati di ndeè bo: Metákùmè, ti bo mbaamè dèe kpaaní nè medókùmè. Dèè pèéte detereè deè tú: Medókùmè.

14

Tináaṅcànti nè Kuyie mpāānāaṅti náammù

¹ Wammúnè meketimè medókùmè, ke múnke ndó kémote Muyaánsààmù kó yepāre, kénwanti dake di bo nnáammè Kuyie mpāānāaṅti.

² Wèè nàá tináaṅcànti ò nàánnè Kuyie nku, ke yé benitibè í yomè ò tú mù, ò nàá ndisòri kpeti nti Muyaánsààmù ò duó nti.

³ Wèè nàá nKuyie mpāānāaṅti, ò nàánnè benitibè mbe ke bè kpénkunko, ke bè tiè nke yáúkunko be k̀nti.

⁴ Wèè me nnáá tináaṅcànti ò kpénkunko omáa ndi, kè wèè nàá nKuyie mpāānāaṅti koo kpénkunko Kirisi kobe.

⁵ N dómu dim̀u di nnáá ntináaṅcànti ke né dake dó di nnáá nKuyie mpāānāaṅti, wèè nàá nKuyie mpāānāaṅti ò pèéte mu wèè nàá tináaṅcànti, kè de yiè nsàá í ti t̀d̀mmu Kirisi kobe kè bèe kpenke.

⁶ N kobe kè n k̀toó di cie ke di náánnè tináaṅcànti, dè bo di teennàà? Kè m me ndi náké Kuyie nkó disòri kpeti yoo n di yiè meciì, yoo n di náké nKuyie mpāānāaṅti, yoo n di duó nKuyie nkó itié, dè báá di teennàà?

⁷ Wénténè fetarife dòmmè yoo kukùtidukù. Kè bè eu yoo bè bie nke í baati a bo yíme kébantè t̀i auti botí nku.

⁸ Kè wèè eu tekpariheurè, kòò í baati, we mbo báátí kékote dikpànni.

⁹ Mèè botí nku kè di nàá tináaṅcànti kè bè í yo di tú mù dè bo ndò ndeteturè.

¹⁰ Tináaṅti bomu kutenkù mieke ke sũ, bá kùù botí nè ku náaṅti.

¹¹ Kòò m̀u n náánnè tináaṅti n yí yo ti ò ò ndò nhokpákpári nwe m borè kè n dò nhokpákpári o borè,

¹² kéndònnè di waammè Muyaánsààmù kó yepāre, wammúnè yèè bo íteennè Kirisi kobe.

¹³ Wèè nàá ntináaṅcànti, wèè m̀u Kuyie nkè kùu ò pá kòò nno ke ti t̀d̀nko.

¹⁴ Kè m báá nKuyie nè tináaṅcànti, n yèmmè meè kù báá ndè í tú n ciì.

¹⁵ N dò nké dè d̀d̀mu dedé. M bo mbáá nKuyie nnè tináaṅcànti, kémbáá nKuyie kè bè yo n tú mù. Kéndiè nè tináaṅcànti kéndiè kè bè yo n tú mù.

¹⁶ Kè nsà kàa sántí Kuyie nnè tináaṅcànti, bèè kàri kè bè í yo a tú mù bè bo yíme ké da wènnénè ke dó: Dè mme ndò?

¹⁷ A sántí Kuyie nkè dè wennimu yie, dè né í teennè betòbè.

¹⁸ N sántí Kuyie n nááammè tináaṅcànti ke di pèéte dim̀u.

¹⁹ Kè m me mbo benitibè tikù dè, m bo béimmè yetannò yè̀ǹmmù kè dèe bè teennè, dè pèéte m bo nákémmè tináaṅcànti yetannò sikou sikou kè bè báá keè n tú mù.

²⁰ N kobe bá mmakenè ibí kó iyèntotí, di né ndò nyibí meyei nyĩnkè, kè di yèntotí dò mbenitimóm̀m̀m̀m̀be kpèyi.

²¹ T̀i wàrimu ke tú:

M bo duó nkè ibotí t̀ei
 náké n kó benitibè n náaṅti,
 m bo duó nkè bep̀d̀b̀e
 bè náké n náaṅti,

bè me mbáá ti kènté.

²² Tináaṅcànti benkú bèè í tū bèmbe Kuyie nku kó muwērímú. Kàa bo nákéme Kuyie mpānāaṅti dè benkú Kirisi kòbe kù kó muwērímú.

²³ Kè Kirisi kòbe tí nke náá ntināaṅcànti bèmòu, kè bèwedòumpàmbè yoo bèè í tū nKuyie nkè bè dè bo, bè báá yí di wáátáá?

²⁴ Bèmòu kè bè me nnáá nKuyie mpānāaṅti, kòo wedòumpànwè yoo wèè í tū nKuyie nkòò dè bo, ke kèè bè náá nti, ti bo ò teennè kòo banté o yei.

²⁵ Kòo yèmmè kpèti tii sòri kè tii feitè, kòo sīnné kébántè Kuyie nkébantè Kuyie mmènke bomè di cuokè.

Di bo ndòorimè kè dikònkòònni bá mbo

²⁶ N kòbe kè di níí tí nke bo bántè nKuyie, bá wè wèe dàò Kuyie nhò duò nti. Kè yie ndèntè feyènfè, otòu duò nyitié, kòo tòu náké Kuyie mpānāaṅti, kòo tòu béi ntināaṅcànti, kòo tòu ti tùo, kè dèe teennè Kirisi kòbe kè bèe kpenke.

²⁷ Kè di níí náá ntināaṅcànti, benitibè báá pèté bèdébè yoo bètāati, kénfeinko betòbè, kòo mòu ti tùonko.

²⁸ Kòò mòu í bo wèè bo ti tùo, á ncíéké Kuyie ncíètè mièke, kénnáá nhamáá nè Kuyie.

²⁹ Bèè náá Kuyie mpānāaṅti bè mbo bèdébè yoo bètāati kénnáá nke feinko betòbè, kè betòbè ti wèi ke bo yà ti bo ntú Kuyie nkpeti.

³⁰ Kàa náá, nkè Kuyie mbenke otòu tìmatì, a cīéké kóò feí.

³¹ Di bo na kénnáá nKuyie mpānāaṅti ke feinko ditòbè, kè dèe yie nkè di yíe benitibè meciì nke yáúkùnnè be kònti.

³² Wèè náá nKuyie mpānāaṅti ò ò nkènnòmmu ke pīi nhomáá.

³³ Kuyie nyí tú dikònkòònni kòku, kù tú diwèi kòku nku.

³⁴ Kéndònnè dè dòmmè Kirisi kòbe tīrè yemòu, n dó dè mme ndo ndi cie. Benitipòbè níí ncíéké Kirisi kòbe tīrè mièke, ke yé ikuú tùmè bè ñyòòmu.

³⁵ Kòo nitipòkù me ndó kébeke tìmatì nti, wèe beke o dàù tecíètè, dè í wenni onitipòkù bo nnáámmè Kirisi kòbe tīnni mièke.

³⁶ Kè di dó kéyete de kó tināaṅti, Tināaṅsàati í yènni díi borè, bè ti ndi nàkému.

³⁷ Kòò mòu yèmmè dò nhò tú Kuyie mpānāaṅti náaṅtò yoo ò mòke Kuyie nkó dipānni mari, wè nyé ke dò n di wàri ti tú ti Yìe nkó ditannùu ndi.

³⁸ Kòò mòu yete de kó tināaṅti, ti múnke ò yetemu.

³⁹ N kòbe nwaànnè di bo nnáámmè Kuyie mpānāaṅti, kòò mòu dó kébèi ntināaṅcànti, di báá ò bàa.

⁴⁰ Dí ndòori demòu kè dè wenni bá dikònkòònni bá mbo.

15

Yesu kumè ke yànté

¹ N kòbe n dó kè di dente Tināaṅsàati n di nàké tinti, kè di ti yie nke ti pī tei tei.

² Kè di kpáá tū nti n di nàké mèè boti Kuyie mbo di dèetè, ke meè òke di yie nti, di ti yie ndetètirè nde.

³ N kèè ti, n ti ndi nàké, tii tú Kirisi ku ti yei nképí, kéndònnè ti wàrimè nè dimònni.

⁴ Kè bèe ò kùnnè kòo yánté diyie tāánni yìe, kéndònnè ti wàrimè,

⁵ kèbenke omáá Pieri, de kó difònkúò kèbenke omáá o tancòumbè tepítè nè bèdébè,

⁶ kèwète kèbenke omáá o kòbe dimònni dimáá mièke, bè bo mpèètè sikòusinùmmù (500). Bèmabè kúmu kè besùkùbè kpáá fòu.

7 Kòo wēte kényíe kébenke omáà Isaku nè Yesu tōrè yemou.

8 De kó difōnkúò kòo dente ké m bēnke omáà, mí nwèè do í mǎnnè.

9 Míi tu Yesu tōrè kóo sǎmpòu, n do í mǎnnè bè nni ntú Yesu tǎnnì, ke yé n fěūmmè Kirisi kòbe.

10 Nè Kuyie nkó mesàà nkpréi nkè ò tu n tú wè, kù n dòò mèè sàà nyí yè detetirè. Ke yé m pǐmmè mutōmmú ke pēēté Yesu tōrè tēyè yemou, míi í pǐ nde kó mutōmmú m máà, Kuyie nkó mesàà meè m bonè.

11 Mí nnè Yesu tōrè tēyè ti wē nke náá Tináaṣṣàtì tīmáà ndi kè di ti nyie.

Ti yóó yǎntémè

12 Ti di nǎké ti kó diyuu tú: Kirisi ku ke yǎnté. Dè dòmmè kè bēmabè di miēke tú becíribè í yóó yǎnté?

13 Kè mukúkéyǎntímù í bo Kirisi na bá nku ke yǎnté.

14 Kè Kirisi do í ku ke yǎnté ti náá ntì na ntú detetirè nde, kè di ti tá detetirè.

15 Kè becíribè í yóó yǎnté tǐnti Yesu tōrè ti na ntú siyáàbísí yembè mbe, ke yé ti túmè Kuyie nduó nkè Kirisi yǎnté.

16 M bo yíe kébéi nke dò kè becíribè í yóó yǎnté, Kirisi tū mmúnke í yǎnté.

17 Kè Kirisi ku ke í yǎnté di yie ntì tú detetirè nde, kè di kpáà di yei mmiēke.

18 Kè Kirisi kòbe bèè ku kè bè feti.

19 Kè ti do mbaa Kirisi bo ti duómmè ketenkè kie nkperè nde, tǐi na ntú besénnibè kètibè.

20 Kirisi weè tú oketiwè ke yǎnté, kè dè bo yie nkè bèè kú kè bèè yǎnté.

21 Ke yé onitì omáà weè temè kè mukūū ntannì, meè botí nku onitì omáà yó ntemè kè becíribè yǎnté,

22 kéndònnè Adammu kúmè kè benitibè bēmou kō, mmeè botí nku Kirisi yǎntémè bēmou kè bè yóó yǎnté.

23 Bá wè nè o fiè mme, Kirisi weè tú oketiwè wèè ku ke yǎnté, ò bo wētēni dii yiè kéduó nkòo kòbe yǎnté.

24 Kirisi bo na dii mǎnni bekperibè bēmou, bediebè bēmou nè yebòkè yemou, kéwēte kéduó ntikpàti o cice Kuyie, kè kutenkùu deè.

25 Ke yé Kirisi weè yó ntúmè okpààti ke kémunnè Kuyie m bo ò duómmè o kprantídèntòbè kòo bè cùùti.

26 O kprantídèntòu sǎnwe ò yóó na wè tu mukūū.

27 Ti wàrimu ke tú: Kuyie nhò baá ndemou, bè né í yē nhò baké nè Kuyie nkùù ò baá ndemou.

28 Demou dè bo bóuté dii mǎnni Kirisi, o mómumuò nhò bo bóuté Kuyie nkùù ò duó ntikpàti. De mǎnni kè Kuyie nkuu mbaké demou, demou páíi.

29 N yo kè bè tu, di miēke bēmabè duó nkè bè bè ànnè bàtémumu be kòbe bèè ku be kpéi. Kè mukúkéyǎntímù í bo, de kóo bàtémumu tukúnè ba?

30 Ti mómumombe ba nte kè ti káári mukūū nyemòrè yemou?

31 N kòbe, n káári mukūū nyewe yemou ndi, kè dè n naati nè díndi ti wēfímè ti Yiè nYesu Kirisi miēke.

32 Ketenkè kie nkó ticuuti kpéi nke m manèmè yekpamaà Efeesi èi miēkaà? Kè becíribè í yóó yǎnté, tǎntinè dikotinùù marì tí nyo nke yò, nke yé ti naa yóó kúmèmu.

33 Nyénè ke dò nkàa neitinè wèè borime í wenni a kōme 53 sǐntemu.

³⁴ Daatenè ke yóu meyei nkéndoari mesàà, bèmabè di mièke keté ke í yé Kuyie, m béi nti kè ifei ìi bo di pī.

Ti yóó yánténè tìi kònti

³⁵ Kè dè yèmmè òmòu bo yī becírìbè yóó yánté òmmè botí? Bè yó mmàke ònti kònti?

³⁶ De yiè ntú kuyènkù nku, ò í yé ke dò, nkàa buotí ditebii di òó kúmu kè mutie né na kékótáà?

³⁷ Bè òò í mbuotí kuye, bè òò buotí medibii mme yoo ditebii mari, bè me nhò ntidibotí timòu.

³⁸ Kuyie nkuù duò bá tìi diiti ti kó kubotí, bá mùù tie mu botí.

³⁹ Benitibè nè iwūò nè tiwanwanti nè sinòò dè í wē ntikònti.

⁴⁰ Keĩnkè kperè nè ketenkè kperè dè í wē ntikònti, demòu dè wennimu kè de wenniku né cáá.

⁴¹ Kè keĩnkè kperè wète ke cáá, diyè nè otànkù dè wenniku í wē, siwàà me nyí wē nkuwenniku.

⁴² Mèè botí nku, bè kūnné onitì nè tìi kònti òò pāākemu, ò yóó yánténè tìi me nyí yóó kú.

⁴³ Bè ò nkūrì onitì kòò í wenni, ke bo yánté ke íwenni, ké nhò kūrì kòò kpa muwērímú ke bo yánté ké mmù màke mediè.

⁴⁴ Bè kūnné tìi kònti do màke ketenkè kó mufòmmu mmu, tìi yóó yánté kè tìi yó mmàke keĩnkè kòmu. Kè ketenkè kó mufòmmu bo, keĩnkè kòmu múnke bomu.

⁴⁵ Onitì kètiwè Adammu do màke ketenkè kó mmufòmmu mmu, kè Adammu sònwe Kirisi tú muyaá ke duò mufòmmu.

⁴⁶ Ketenkè kó mufòmmu muù òò keté, kè keĩnkè kòmu ntūnní, dè báá na kéceete.

⁴⁷ Kuyie ndòò Adammu kètiwè nè mutáá mmu, kè Adammu dérinwè Kirisi cùténí keĩnkè.

⁴⁸ Bèè tú Adammu kètiwè kòbe, bè màke ketenkè kó mufòmmu mmu kè Adammu wèè cùténí keĩnkè kòò duò nkeĩnkè kó mufòmmu bèè tú o kòbe.

⁴⁹ Di mmònni tìi dònnè Adammu bè dònè wènwe mutáá, nkè de mònni kpaaní kè tìi bo dontenè wèè cùténí keĩnkè.

⁵⁰ N kòbe ntenè n dó ké di náké tìi, ketenkè kó tikònti tìi í tati Kuyie nkpaàtiyuu mièke, ke yé tìi kònti yóó pāake tìi báá na kémbo sáá.

⁵¹ Ntenè disòri kpeti n dó ke di náké tìi: Tìi yóó kú timòu dake, ti yoo ceetemu.

⁵² Kutenkù deèmu kó teheute bo kuò ndiì mònni, kè tìi ceetemu mecāā nfenònfè kóò kámii tēmè, kè becírìbèe yánté kè tìi mmàke tikònti tìi yó nfoù sáá.

⁵³ Tikònti tìi pààkù kè tìi naá ntii í yóó pāake, kè tìi kò nkè tìi naá ntii yó mbo sáá.

⁵⁴ Tikònti tìi pààkù tìi bo naá ndiì mònni tìi í yóó pāake, tìi kò nkè tìi naá ntii yó mbo sáá, de mònni kè dèe dòò tìi wàrimè ke tú: Ò na mukūù.

⁵⁵ Mukūù nyé a nakùmè kòte kè?

Yé a kpānni kòte kè?

⁵⁶ Mukūù nkó dikpānni tu meyei mme, kè meyei nkó muwērímú tú ikuù.

⁵⁷ Tìi sánti Kuyie nkuù tìi duò mmuwērímú nè tìi Yiè nYesu Kirisi borè.

⁵⁸ Kè dè dò memme, n kòbe nfiíkúnè tei tei, kè di kònti íyau, kè di pī nti Yiè nkó mutòmmú kè dè kèrì de ìikè, kényé ke dò ndi pī mùù tōmmú tìi Yiè nkpré mmù í yé detetirè.

16

Bè pā yèè pā̀rè Kirisi kàbe bèè bo Sedisadèmmu

¹ Dèè tu yepā̀rè bè pā̀ nyè Sedisadèmmu kàbe, ntenè n tiè nti Kirisi kàbe bèè bo Kadasii. Di dò nké ti ntũ̀nne.

² Bá tēè om̄pūtè bá wè ò níí dèite ò dó kēpā̀ kè dè mmamè kédoū nho cī̀tḕ, ke báá mbaa m bo tuakoomè kè di né cuó yepā̀rè.

³ M bo tuakoo dii m̀nni m bo wā̀ri yepā̀te kédoū ndi tāātè bè kè bèè kōtenè de kó yepā̀rè Sedisadèmmu.

⁴ Kè dè me ndò n kōtemu, bè n neinè.

P̄ori kó ice

⁵ N yó nkōroo di cie kēyè Maseduanni nwe, n dò nké ke nyè.

⁶ Kè dè yèmmè m bo m̄ante di cie kēdèè diyṑ, kè di n teennè kè n na kékote n dò nkékote kè.

⁷ N yí dó kè di yà máà kēpḕtḕ, n dó tí mbo kēm̄ontemu kè nsà kè Kuyie ndó.

⁸ N né yó nkpaá die nde Efesi kētuakēnè Pā̀ntikoti.

⁹ Kuyie nkpetému kuce kè m bo pī mmutōmmú die mbá n kprantídētōbè me nsū̀mè.

¹⁰ Kè Tim̄ontee tũ̀koo di ò cōuté kòo yèmmè báá caarè, ke yé ò pīmmè Kuyie nkó mutōmmú muu ke n dōnnè.

¹¹ Om̄ou báá ò sēnkēri, di ò teennè kòo wētenínè diwè̀, nhò bàamu nè o kàbe bèè ò cie.

¹² N yáukũ̀komu ti kou Apodoosi kōnti ke tú wèè neinè betōbè kékotoo, kòò tu o yèmmè í yie, kè mē yie ndii m̀nni ò bo kōtoo.

P̄ori bè nāké ti mēs̄amme ke bè cau

¹³ Ndakenè, kè di tākumè nííí kú kè dí mm̄ake dikōmbù̀ò kénkpeñni Kuyie nkó kuce miēke.

¹⁴ Di d̄ori dè dem̄ou di ndè d̄ori nè medókumè.

¹⁵ Nyḕnè Setifannaasi nè o cī̀tḕ kàbe kpéi, mbèè keté ke cōuté Kirisi Akayii tempē mmiēke ke duó mbemáá Kirisi kó mutōmmú, ke teennè Kirisi kàbe.

¹⁶ Ndénè de kó benitibè botí nè bèè kó dimàà bè wḗnè ke pī mmutōmmú.

¹⁷ Dè n naatimu ke yé m mu nyí kōtoomè kè Setifannaasi nè F̄oritinnatuusi nè Akayikuusi kè bè kōtení ke n teennè.

¹⁸ Ke yáukũ̀nne n kōnti bè yáukũ̀nne mēè botí di kpeti. Nsāntínè de kó benitibè botí.

¹⁹ Kirisi kàbe bèè bo Asii bè di d̄unko kè Akidaasi nè Pirisiidi nè Kirisi kàbe bèè tiku be cī̀tḕ kè bè di d̄unko nè ti Yiè nkó metaummè miēke.

²⁰ Kirisi kàbe bèè bo die mbem̄ou bè di d̄unko.

Nd̄ounnè ditōbè nè d̄iwè̀.

²¹ Mí mP̄ori mīi wā̀ri mud̄ummu muu nnè n nòutè.

²² Kòo m̄ou í dó ti Yiè, Kuyie nhò c̄ō. Maranata - Ti Yiè, nwētení!

²³ Ti Yiè nYesu kó mēs̄àà ní ndi bonè.

²⁴ N di d̄omu dim̄ou nè Yesu Kirisi kó metaummè miēke.

Pɔɔri wàri dùi pátírì dèrì Kirisi kàbe bèè bo Kòdenti Di mpátírì tɔ̀ tùi náàntì

Pɔɔri wàri dùi pátírì dèrì Kòdenti kàbe, kè ti di kàa nti bo yà Pɔɔri do bòdɛnɛ mèè áàrìmɛ, Kòdenti kàbe nè wenwe be kó metaummè do dòmmè. Kòdenti kàbe do cààrɛmu Pɔɔri timómmon̄ti bè í yiem̄mè ke dò mPɔɔri mènke tú Kuyie nkóo tɔ̀nti. Kè Pɔɔri bè wàri ke bo bè benke ò tumè Kuyie nkóo tɔ̀nti. Mukàmmù níimmù mièke kè Pɔɔri nyáúkunko Kòdenti kàbe kònti ke tú bè nniti.

Di mpátírì náàntì dú ke dòmmè

1. Pɔɔri do bòdɛnɛ mèè áàrìmɛ Kòdenti 1-7
2. Pɔɔri duóm̄mè kè bè pám̄mù idííftí Sedisademm̄u èi kó beçírìbè kpéí 8-9
3. Pɔɔri nàkémè ò tú wè 10-13

Mudɔummu

¹ Mí mPɔɔri Kuyie nkuu dó kè n naá nYesu Kirisi kó ditɔ̀nni nè ti népo Timɔ̀ntee, t̄i di wàri di mpátírì, díndi Kirisi kàbe bem̄u bèè bo Kòdenti nè Akayii om̄u mièke.

² Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dú mmesàà nnè diwèl.

Kuyie nnàrikunkomè ti yèmmè

³ Ti sánti Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, ti cice wèè m̄ðke mesémmè ke nàrikunko ti yèmmè meborime mem̄u mièke.

⁴ Ò nàrikunko ti yèmmè kè dè bo yie nkè ti na kénàrikunne bèè bo meyeñcaàrìmè mièke be kòm̄e mme nè kù ti dú mmùw wèrimù.

⁵ Kéndònnè ti fèùrìmè Kirisi kpéí mmediè, meè botí nku ò nàrikunkomè ti yèmmè mediè.

⁶ Ti fèùrì kè dè bo nàrikunne di yèmmè mme, kè dí pétè medeetímè. Kirisi nàrikunne ti yèmmè kè dè bo nàrikunne dí kòm̄e, kè dí mmi ndi fèùrì dui m̄onni ti fèùrì meè fèùtímè.

⁷ Ti yè ke dò ndi ti wèñnè mèè botí ke fèùrì, di yóo me nti wènnénè ti kó kuyènaatí mièke.

⁸ N kàbe ti dó dí yíétému ti fèùtè mèè botí Asii tempè mmieke, kè dèe cīēke ké ti yōnte, kè tí keté ke í nyé ke dò nti bo nfòu.

⁹ Ti mènke sòò í yé ke dò nti bo nfòu, ke bútkunko kénkémmù Kuyie mmáà, kunku kùù s̄s̄ dúú nkè beçírìbèe yánté.

¹⁰ Kuù ti deeténè mukũũ, nke yóo nti deerí, ti ku mbúú, kuù yó nti deerí s̄áá.

¹¹ Ke yé di yóo nti wèñnèmè ke báá nKuyie, nkè kuu çouté di báam̄u ké ti doò mesàà, nkè dí kù sante de kpéí.

Pɔɔri do d̄smè kékote Kòdenti kéwete kéyóu

¹² Nte dè ti naatinè t̄i: Ti yèmmè ti náam̄mu ti borime wennimè kè ti dò mpáíí kutenkù mièke, ke né ðake wenni di borè, dè í tú nè onit̄i kó mecii, ndè bonni Kuyie nkó mesàà mborè nde.

¹³ Ti di wāũ ti í cáánnè di kaà nti ke ti yo. Ti yèmmè dòmmè ti ti ndi wàri, kè n yé ke dò ndi bo ti kàa nkékeè tim̄u páíí.

14 Di yǐtému bàmbà ndikéè tì tú ti Yiè nYesu Kirisi yóó wētenímè kè di yèmmè ti narikenè ti kōme di naatinèmè.

15 Nè de kó kuyeñnaatí kpéí nke n do dómè kéketé kékote di cie, kényí kénáríkùnnè di yèmmè,

16 kǎpǎtè kékote Maseduonni kénwētíní kè dí n teennè kè n kote Sudee.

17 N do tú diì mǎnni m bo kotoo ke wántímáá? N do sǎnté kénnaá m máá? Ke níí bo yǐ ǎ kǎwēte ke dǎ áá?

18 Kuyie nyému n do í sóummè, n nǎ í bo yèdéé.

19 Timǎntee nè Sidifǎǎ nè mí mmómumu, ti di náké Kuyie mBire dèè kpéí, nYesu Kirisi ǎǎ í nyǐ ǎǎ, kǎwēte ke dǎ áá.

20 Yesu Kirisi kotenímè deè benkú ke dǎ nKuyie ǎǎ í mbéi nkéceete. Deè te kè ti ǎǎ yǐ nè Yesu yètiri: Kè dè mme ndǎ. Kédéúkùnnè Kuyie nyètiri.

21 Kuyie nkumómmonku kuù ti tǎátè timǎu nè dínni, ke ti kpénkùnnè Kirisi kó metaummè mieke.

22 Kuù ti cànnè ke ti duó mMuyaánsààmù mùù benkú kù ti baanè mèè sàà.

23 Kè n sóummu Kuyie nni nkuo! N yí dǎ kécaàrè di yèmmè deè te kè n yí wètoò di cie Kòdenti.

24 N yí dǎ ké di náké nè muwērímú di dò nkéntù mmèè botí Kirisi. Di kpenkemu kè n dǎ kénáríkùnnè di yèmmè.

2

1 Deè te kè n tǎátè ke í dǎ kǎwētoò di cie kényí kécaàrè di yèmmè.

2 M me nwúómme dímbè kè n yèmmè naati, kè n cààrè di yèmmè, n yèmmè ténke né nnaatinè òmbè?

3 Deè te kè n di wǎri n sòò di wǎri tì. N do í dǎ n kotoo kè n yèmmè caàrènè n na nwúò mbè kè mè naati. N yému ke dǎ nkè n yèmmè naati, di kōme múnke bo nnaati.

4 N sòò yǎ ndi wǎù nè tinǎnnietí nti nè meyeñcaàrimè, dè í dò n dǎ kécaàrè di yèmmè, n dǎ dí banté n di dǎ mèè botí nku.

Ti bo cǐemmè wèè dǎ mèyei

5 Kòò mǎu te kè n yèmmè cààrè, mú máà kōme í cààrè, timǎu ndi, yoo bèmabè di mieke kè n dǎke báá dè sǔù.

6 Kusǔkú di mieke ò cǎnné mèè cǎnnímè sǎnnèmu.

7 Di mmǎnni di dò nké ò cǐemmu kénáríkùnnè o yèmmè kè mè dǎke báá caàrè.

8 N di náámmu ke tú dǎnnè dǎmarè kòò banté di ò dómè.

9 Deè te kè n di wǎri dipátiri ke bo di yááké kǎyà kè di yíí n kó itii nyimǎu.

10 Kè di ò cǐé nho yei, m múnke ò cǐemmu. N dò nkécǐé nwè, nh ò cǐemmu di kó mesàà nkpéí kè Kirisi yé.

11 Dè bo yiennèmè kè dibǎò báá pété mǎfiè nke yé di yémèmu dibǎò yèmmè dǎmmè.

12 N tǎàke diì mǎnni Todowaasi kè Kuyie nkpété kuce kè m bo pí mmutǎmmú.

13 N yí nyà n nǎpo Titi kè n yèmmè caàrè kè m bè cau nkǎpǎtè Maseduonni.

Fekperínafè kǎbe

14 Kuyie nyètiri ndeu, kunku kuù ti tanné fekperínafè mieke, nè Yesu Kirisi kpéí. Kè ti dò tǎdààrí kufǎsku kumatikù kou tipíiti timǎu, ke bo nte kè benitibè banté Kirisi.

15 Kirisi ti dòò tùdààrí wèè fṣṣku naati wè nwe Kuyie nkpréí, bèè coorí nè bèè fieti kè bè bo nkù yo.

16 Kè ti tú bèè í coorí be borè kufṣṣku kùù kòù. Ke tú bèè coorí be borè kufṣṣku kùù duò mmufòmmu. We mbo na kèpí nde kó mutṣmmú?

17 Ti í dònne betòbè bèè dòò Kuyie nnàaṅti kupotaá, tínti náá nKuyie nnàaṅti weti weti nwe, ke yé kuù ti tṣmmè kè ti tú Kirisi kó betṣmbè.

3

Metaummè pàmmè kó betṣmbè dò nkéndòmmè

1 Ti mè mbéí nti ti sántí timáá ndaà? Yáa ti dò nkénto yepáte nye yèè benkú ti tú bè, kéndònne bèmabè dòòrimè? Yoo di ti duṅnì di kó yepáte?

2 Dfú tú yepáte yèè benkú ti tú bè, kè benitibè bo ndi wúó nkéabanté ti pí mmùù tṣmmú.

3 Deè benkú di tímè dipátíri Kirisi wàri di ke di nti duó ti di nàké dii mònni Kuyie nnàaṅti. De kó dipátíri í wàrinè mewāānie, di wàrinè Muyaánsààmù mmu, di í wàri titápíétí Ìnkè, di wàri menitiyèmmè mièke nke.

4 Ti náá mmie nke í yīèkù Kuyie mborè ti tá mèè kpèi nKirisi.

5 Ti í yè ntū pí nde kó mutṣmmú nè ti kó muwērímú ti dṣori dèè kó dimàà bonní Kuyie mborè nde.

6 Ke yé kù ti duómme muwērímú kè ti náá mmetaummè pàmmè kó betṣmbè. De kó metaummè pàmmè í bonní ikuó ìi wàri í borè. Ikuó kṣumu kè Muyaánsààmù fòukùko.

7 Ikuó bè do wāū í yetārè Ìnkè ì do kṣumu. Nè memme ke nneínè Kuyie nkó kuwenniku diekù, bá kù me ntúmè kùù pènké, kè Mṣyiisi ìikè mpṣinti bá Isidayeeriḃe í nna ke bo nhò wúó.

8 Kè Kuyie nkó kuwenniku diekù do bonè ikuó ìi kòù, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùù duó mufòmmu kèpèēté kù do dòmmè.

9 Kè kuwenniku do bonè ikuó ìi kòù, kù bo mbonè Muyaánsààmù mùù wènkùko benitibè kèpèēté kù do dòmmè.

10 Ti báá na kétúóté Kuyie nkó kuwenniku di mmònni kṣoku kéhennenè kùù do pṣinti, di mmònni kṣoku kù pèētému.

11 Kè Kuyie nkó kuwenniku do bonè dèè í yóó mṣnte, kù bo mbonè dèè yó mbo sáà kèpèēté kù do dòmmè.

12 Ti me nyémè ke dò nkù í yóó deè, deè te kè ti náá nke í yīèkù.

13 Ti í dònne Mṣyiisi wèè do ṣṣ káá nho ìikè kuyààkù bá Isidayeeriḃe í nyà Kuyie nkó kuwenniku dèè dii mònni.

14 Memme kè de kó kuyààkù kpaá kánké be yèmmè, kè bè kàà mmetaummè kótímè kó dipátíri ke í banní. Káa í wènnénè Kirisi dè ṣṣ í nda káāté.

15 Nè yíenní ke dè baa kpaá ke bè kánké, kè bè kàà mMṣyiisi kó yepáte ke í banní.

16 Onití cṣuté dii mònni ndi Yesu, de kó kuyààkù ṣṣ káātémè.

17 Ke yé ti Yīè ntúmè Muyaánsààmù. Muyaánsààmù borè kunaatí de mbo.

18 Tínti bèè cṣuté Yesu, kè de kó kuyààkù káāté, ti mṣkemu Kuyie nkó kuwenniku kè kù ti ceeri kè ti naà nnè ti Yīè nyewe yemṣu duómè ke mṣori o kpeti. Ti Yīè nkó muyaá mmùù pí nde kó mutṣmmú.

4

Tikpàti tii bo tiyaamati mieke

1 Kuyie nkuu ti dɔ̀dɔ̀ mesàà nke ti duó nku kó mutɔ̀mmú, deè te kè ti mù pī nkè ti kònti í yárikú.

2 Ti yóumu medò̀rìme disò̀ri kòme, ti doò̀rìme memou síemu, ti í cíí nhòmòu, ti í ceeri Kuyie nnàànti. Ti náá ntimóm̄m̄nti nti benitibè kè Kuyie nwúó, bèè dɔ̀ timóm̄m̄nti bè bo na kébanté.

3 Bá kè Tináaṅsààti ti náá nti kpáá ke sòu, ti sò̀nè bèè fieti bèmbè.

4 Bè í yie nke yé kutenkú kuu nkóo kpààti dibòò bè yè̀lkunnemè ke bè díiti bá bè í yau Tináaṅsààti kó kuwenniku, Kirisi kòku kùu ti benkú Kuyie ndòmmè.

5 Ti í náá nti móm̄m̄m̄be kpéi, ti náá nYesu Kirisi kpéi nke, wèè tú ti Yiè, ti tú díi kó betòmbè Kirisi kó metaummè mieke.

6 Kuyie nkùu yí kuwennikuu míité dibiiṅni mieke kuu míité ti yèmmè mieke, ke ti benke ku kpeti nè Kirisi borè.

7 Ti dònne tiyaamati nti kè dèmarè sààrè bo ti mieke, kè benitibè bo banté de kó muwèrímu í tùmè ti kòmu kè Kuyie nkòmu mmu.

8 Bè ti fè̀ũkomu bè me nyí ti na, ke ti àà iyè̀ke ti kònti me nyí yárike.

9 Bè ti fè̀ũkomu kè Kuyie nti bonè kè bè ti buò nkè ti iiti.

10 Kè bè ti wantinè mukũũ mbè do mù wantinè̀mè Yesu, kè bè bo banté Kirisi fò̀umè ti mieke,

11 ke ti wantinè mukũũ nsáà Yesu kpéi, kè bè bo banté Yesu fò̀umè ti kó tikònti tii yóó kú ti mieke.

12 Ti náá nti náaṅsààti kè di péu mufòm̄mu tii te kè bè dɔ̀ kè ti kuó.

13 Ti wàrimu ke tú: N yiemmu deè te kè n náá. Ti múnke yiemmu deè te kè ti náá.

14 Ti yému ke dò nKuyie nkùu te kè ti Yiè nYesu yànté kuu yó nte kè ti yánté nè dínidi kè ti wènnè kékòte kèmbò ku borè.

15 Ti fè̀ũri díi kpéi nke kusùkú di mieke bo pété Kuyie nkó mesàà kè ku kó yēsàà ndòke deuke.

Tikònti tii yóó kú

16 Deè te kè ti kònti í yárikú, bá kè tikònti c̄tiri ti wèrè yie péumu muwèrímu yewe yemou.

17 Ti fè̀ũri sám̄pò nwe kè de kó mefè̀útímè yóó pè̀tè, deè ti tũnni ke bo ti tanné Kuyie nkó tikpeti mieke tii deu ke í sénni ke yóó mbo sáà, ti pè̀tèmu ti mè nyo mmè̀ sémmè.

18 Ti í wanti ti nuò nwúó ndè, ti wanti ti í wúó ndè nde, oniti wúó ndè ɔ̀ ɔ̀ í nhòote, ti í wúó ndè deè bo sáà.

5

1 Ti yému ke dò nti kó tikònti tii ntú yefe nye kè ti bo ye mieke, kè yè ku díi yiè, Kuyie nti duóm̄mu sicèkperí keĩnkè kumóm̄m̄nku kú maá sì, sìi yó mbo sáà. Sì í maánè sinitinòu.

2 Deè te di mmònni kè ti fè̀ũri de kó yefe mieke ke dɔ̀ Kuyie nti duó nkeĩnkè kó sicèi.

3 Ti me nyóó tamè de kó sicèi ti í yóó nfeío.

4 Ti mòke tii kònti ketenkè kie nti ti fè̀ũkomu, kè ti ààri, ti me nyí dɔ̀ ke kú kénkpa tikònti, ti dɔ̀ kèpété keĩnkè kpeti nti kè dèe yie nkè mufòm̄mu maánko mukũũ.

⁵ Kuyie nkuù dè dòò ti kpéí nke ti duó Muyaáansààmù mùù benkú kù ti baanèmmè mesàà.

⁶ Ti kpaá bo diì m̀ǹǹni tik̀ǹti t̀i m̀mièke ti í t̀ókénè ti Yìè nciè̀tè ti k̀m̀b̀b̀ù̀t̀i me nyí duò.

⁷ Ti kéri nè metákùmè mme dè í tú ti dè wùò.

⁸ Ti k̀m̀b̀b̀ù̀t̀i í duò, ti p̀è̀t̀iǹke d̀ó k̀éyèmu ti nk̀ǹti mièke kékote ti Yìè mborè.

⁹ Dèè te kè ti wanti kè ti ku yoo ti fòù Kuyie nti p̀énsiri.

¹⁰ Ke yé ti yóó cómmùmè diyìè mari Kirisi ìikè kòo yietí bá wè d̀ò̀r̀imè do d̀ò̀mmè, mesàà nyoo meyei nhò d̀ò̀ mè ò kpaá fòù diì m̀ǹǹni.

Onitipànwè

¹¹ Ti dé ti Yìè nwe ke p̀i nho t̀ómmú, ke ỳũ̀ònni benitibè o borè. Kuyie nyému ti yèmmè, kè n yèmmè d̀ò ndi múnke n yé.

¹² Ti í d̀ó k̀ésante timáà, ti d̀ó kè di náké ti náámmè mme timómmonti kè di yèmmè nti naatinè, kè di ní na kéténnè bèè di náánnè sipò bá dè í bonni be yèmmè mièke.

¹³ Kè ti wááté, ti wááté Kuyie nkpeí nke, kè ti yèmmè me nwenni mè wenni dí kpéí.

¹⁴ Kirisi kó medókùmè mèè ti temmù, kè ti yé ke d̀ò nhoniti omáà kú diì m̀ǹǹni benitibè bemou kpéí, timou ti kumu.

¹⁵ Ò ku timou ti kpéí nke, ti ténke í te timáà, ti d̀ò nkénfòù wèè kú ke yànté ti kpéí o kpéí nke.

¹⁶ Kè dè d̀ò memme ti ténke í wúó nhòmou nè menitiyèmmè, ti me nténke í wúó nKirisi nè menitiyèmmè.

¹⁷ Kòò m̀ou t̀aunne Kirisi ò naá nhonitipànwè nwe kè dè kótírè demou p̀è̀t̀è, demou kè dè naá ndepànne.

¹⁸ Demou Kuyie nkuù dè d̀ò̀ri, kunku kù ti taunne kumáà nè Kirisi borè, ke ti duó mmutómmú kè ti bo nyũ̀ni benitibè ku borè kè bèe kù taunne.

¹⁹ Kuyie ntaukonè kumáà benitibè nè Kirisi borè nde ke bè c̀iè̀nko be yei nke ti duó nde kó mutómmú ke tú tí náké metaummè kpéí.

²⁰ Ti cómmú Kirisi kó difò̀r̀i ndi ke di náánnè, Kuyie ndi náánnè ti nò mièke nke, ti di báámmu ke tú dí yie nke taunne dimáà Kuyie.

²¹ Kirisi do í m̀òke meyei mmamè, kè Kuyie nhò tou nti kó meyei mmemou kè dè bo yie nkè kù ti saàkúnne.

6

¹ Tinti bèè wéínnè Kuyie nke p̀i nku t̀ómmú, ti di náámmu ke tú di báá yóu kè Kuyie ndi duó mmèè sàà nyè detetirè.

² Ti wàrimu ke tú:

N kèèmu a báámmi dimònni sààri,

ke ì c̀outé, ke da teénnè,

n d̀ó ke da d̀eetè diì m̀ǹǹni.

Tóò, dimònni sààri tú dii. Yìe nwe Kuyie ndómmè kè da d̀eeté!

³ Ti í d̀ó ti d̀ò̀r̀imèè bo nhòmou, kè bèe wátí ti t̀ómmú.

⁴ Ti d̀ó bèe bantému ti d̀ò̀r̀imè memou mièke ti tímè Kuyie nkó betómbè. Dèè te kè ti f̀è̀uri ke ààri, kè ti yèmmè cààri, ke ti mi.

⁵ Kè bè ti puoti, ke ti kpeti, ke sukú benitibè kè be mièke ti peike, kè ti p̀i mutònyonkumu, ke wenté inuò, ke wenté dikònni.

⁶ Kè Muyaánsààmù ti teénnè kè ti borime wenni, ke ti yé Kuyie nnáaàntì, ke màke meminnímè, ke niti, ke dó titòbè mómmu.

⁷ Ti náá nKuyie nnáaàntì weti weti nwe kè Kuyie nwērímú ti bonè, ti kó tikpàrinenti tu ti bo doòmè Kuyie ndómè.

⁸ Kè bie nti sánti, betòbè nti sáá, kè bie nti wátìrì, kè betòbè náá nti kó mesàà nkpréí, ke ti wúó nsiyáábisi yembè kè ti né náá ntimómònti.

⁹ Ke dǎri ke dò mbè í ti yé ke né ti yé, kè ti wúó mbèè yóó kú kè ti né fòù, ke ti kpeti, bè me nyí ti kòù.

¹⁰ Ke caàri ti yèmmè kè diwèì né ti bo sáá, ke ti wúó nyidawaá nkè ti né kparikùngo benitìbè péu, ke ti wúó mbèè í màke dèmarè kè ti né màke demou.

¹¹ Ti kòbe, Kòdenti kòbe ti í di sònnè timati, ti di dómu nè ti yèmmè memou.

¹² Ti di duómму ti yèmmè, dí í ti duó ndi kòme.

¹³ N di náánnè ke dò m bí nyi, ti duónnè di yèmmè ti di duómму ti kòme.

Kuwenniku í wēnnè dibìnni

¹⁴ Di báá taunnè dimáá bèè í yé Kuyie. Dèwennire í wēínnè desínnè, kuwenniku í wēínnè dibìnni.

¹⁵ Kirisi í wēínnè dibòò, Kirisi kou í wēínnè wèè í tú Kirisi kou.

¹⁶ Bè í fiiku yebòkè Kuyie ncìètè. Ti tú Kuyie ncìètè nte kù bo tèe mieke, kéndònnè ti wárimè ke tu:

M bo mbo be cuokè ke be wēnné,
ke be te ke bè tu n kòbe.

¹⁷ Deè te kè ti Yiè nKuyie mbéi nke tú:

Yènnè be mieke kécánnè.

Di báá kááké dèè sī,

kè dèe yie nkè n di còuté,

¹⁸ ké n tú di cice, kè di tú m bí.

Mí nKuyie Mpakedaa mí me nyē.

7

¹ N kòbe Kuyie nti doúnnè yèè nò kó dimáá tú yesàáyè nye, yóunè kè ti menténè timáá dèè sìnkùngo tikònti nè meyèmmè, kéyetoo kéndò mpáí páí kéndé Kuyie.

Kòdenti kòbe cèètemè kè dè narike Pǎri

² N duónnè di yèmmè memou, n yí caàrè òmòu dèmarè, n yí tanné òmòu tidawanti mieke, n yí ciitè òmòu ke di o kperè.

³ Dè í tú m béi memme ke di kpannè, n di nàkémú kè n tú n di duó n yèmmè memou ke ti wēnnè, ke yó nwē mmufòmmu mieke nè mukúú mmiekoo.

⁴ N di tá mediè mme kè n yèmmè di naatinè, kè m mòke dikòm̀bùò kè diwèì m bo mesàà ndi kpéí bá nè ti me nfèürimè.

⁵ N tùòke dii m̀nni Maseduonni ke máánè meháarimè tipítì timou, n yí nna ke om̀pè, kénharinè bie nke yíèkù betòbè.

⁶ Kuyie nkùù s̄s̄ bántè wèè yèmmè caàrè, kè kù m bántè kè Titii tuàkení.

⁷ Dè í tú dè n narike ò tùàkenimè máá kpéí, nè di sòò náríkunne mèè botí o yèmmè ò n nàkémú di dómè kè n yà nè di yèmmè sòò caàrèmmè nè di mòke tii kònyauti n kpéí deè te kè diwèì dàke m pí.

⁸ N sòò di wàri dipátiri kécaàrè di yèmmè n yí dèmmu, bá kè n dèmmu de kó idebíi í còte, ke yé di yèmmè caàrèmmè dimònni sám̀pó nwe.

⁹ Dè n naatimu di m̀m̀ǹǹǹ n di wàrimè de kó dipátírí dè né í tú n yē ndi yèmmè cààrè mèè kpéí, de kó meyeñcaàrimè di tee mmèè kpéí nke kè di cèète ke tũnne Kuyie nkù d́ ku kàbe mmàke meè yeñcaàrimè botí. N tũ n yí di cààrè dèmarè.

¹⁰ Meyeñcaàrimè mèè tu Kuyie nkōme mè teēnnè onìti nwe koò cèèri. De kó meyeñcaàrimè botí bè òò í ñdèmmu me kpéí. Kutenkù kuù nkó meyeñcaàrimè í ceeri onìti mè ò kòũmu.

¹¹ Wénténè kégà de kó meyeñcaàrimè miēke Kuyie mpí mmùù tōmmú, kè dè di yonke, kè di kōmbùt̀ti do, kè dí ndó ké n yà, kéíté kécómmú kédeite wèè d̀ò̀ mèyei, ke benke ke d̀ò̀ ndi í ò kòrímú.

¹² N sòò í di wàri dipátírí wèè d̀ò̀ mèyei nhò kpéí nyoo ò cààrè wè kpéí. N di wàri ke di bo d̀ò̀ kè d̀èe benke di ti dómè mme.

¹³ Di d̀ò̀ kè dè n narikemu, ke yìé ke n narike di sòò còutémè Titi kénárik̀unne o yèmmè.

¹⁴ N sòò di sántemu Titi borè ke ś nhò mu nyí k̀tooo, k̀ò̀ k̀tooo ke ś ndè m̀ǹke me ndò. Nh ò ndi náá m̀m̀muo nwe, kéndonnè n sòò sántemè Titi di borè kè di m̀ǹke de nyà.

¹⁵ Ò di d́ mediè mme, ke í yē ndi sòò ò còutémè kégie nho tié nké nhò dé mediè.

¹⁶ N yèmmè di naatinèmu, n yí di yìèkù t̀matì miēke.

8

Maseduanni kàbe kó yepàrè

¹ N kàbe n d́ ké di náké Kuyie ndòò mèè sàà mme Kirisi kàbe t̀r̀e yèè bo Maseduanni.

² Bá nè m̀f̀éũt̀imè me nti s̀ǹnkémè mediè nè memme kè ti mmàke diwèì mediè, ke pà mediè, bá nè ti me ǹũ̀ǹǹimè.

³ Kè t̀i ndó nè timáà t̀i bo pāmè, k̀épā kè d̀èe p̀è̀t̀é t̀i ẁr̀ímú.

⁴ T̀i do yetíróo ke ti báá nke tú tí yóu kè t̀i múnke pà ti k̀p̀ere Kirisi kàbe bèè bo Sudee kó kutempè mmieke.

⁵ T̀i do keté kédúò ntimáà ndi Kuyie nkéndonnè Kuyie ndómè, ke né ti duò timáà, ke pà kè d̀èe p̀è̀t̀é t̀i yèmmè do d̀ò̀ nti yóó pà kè dè mmamè.

⁶ Dè te kè t̀i bántè Titi ke tú wèe ẁt̀oo késòtè kégáúk̀unne di k̀ǹti, kédeè mutámú ò keté mù.

⁷ D̀i tú beketibè demou de miēke, ke d́ Kuyie mmèdiè, nke m̀ake bèè nò nke náá Kuyie nnáànt̀i, nè bèè nò nke t̀i tié nké di k̀ǹti yau, kè di ti d́ mediè. Kè n yé ke d̀ò̀ ndi bo ntú beketibè bèè pā mbe miēke.

⁸ N yí yē ndi pà nè muẁr̀ímú, n d́ ké di náké betòbè pā mmèè botí nku, kè d̀èe yáúk̀unne di k̀ǹti ke di benke di dómè Kuyie.

⁹ Di yému ti Yiè nYesu di d̀ò̀ mèè sàà, wenwe wèè do tú okpààti ke yie ntic̀ti ke di k̀p̀àrik̀unne.

¹⁰ N di náá n yèmmè d̀ò̀mmè mme, dè wennimu ke d̀ò̀ ndi sòtè kempāā, ke yé d̀i yà yàmè de kó meyèmmè k̀éketé di bo pāmè.

¹¹ Di keté de kó mutámú nè tik̀nyauti nti, sòténè ké mù dèè nè diwèì, k̀empāā ndi bo na k̀épāmè.

¹² K̀aa pà nè a yèmmè memou, bá kè dè í d̀eu Kuyie nhòò còutému, Kuyie nwèi a m̀ake kè dè māmè mme.

¹³ Bè í yē ndi pà betòbè k̀émonte di m̀óm̀m̀m̀be, be yē ndi totému.

14 Di mọkemu yíe, dí nteennè bèè kpa, kè bè naa mọke kè di kpa bè di teennè. Bè de ntú di toté.

15 Kéndònnè ti wàrimè ke tú:
Wèè do ɔ̄ ɔ̄ kóu péu
o kperɛ do ɔ̄ í nsúó,
wèè kou sámpó
o kperɛ me ndo ɔ̄ ɔ̄ í nhò dòríté.

Pɔ̄ri tɔ̄mmè Titi nè o népobè

16 Ti sánti Kuyie nkuù teennè Titi kòò di dó ti di dómè.

17 Ò yiemmu ke bo katoò di cie, dè í tú ti ò nàkémè mää, ò do dómu o mómumu ké di ya.

18 Ti ò neínènkò ti népo wèè náá Tináaḥsààti kè Kirisi kọbe beḡu ò sánti.

19 Kirisi kọbe beè ò tãáté kòò bo ti cie nkè ti kọtenè yepàrè Sedisademmú. Kè yèe déúkùnne Kuyie nyètiri ke benke ti dómè kéntéennè titobè.

20 N yí dó kéntò de kó idííti diɛyí m mää bè yàà bo n wátí mèè kpéí.

21 Ti í wanti dèè wenni Kuyie nyìkè mää, ti dó dèè wenni dènde Kuyie nnè benitibè ìkè.

22 Ti yíe ke tónko ti népo wè, ti ò yàákému kuce m̀péu ke śo nho kànti ya, ke né dọke yaúke di mmònni ò tá mèè kpéí.

23 Mí nnè Titi tũ wè nke pĩ mmutómú di kpéí, kè betobè, Kirisi kọbe beè bè tãáté, kè bè pĩ mmutómú ke déúkùnko ti Yiè nYesu Kirisi yètiri.

24 Benkenè be, di bè dómè, kè Kirisi kọbe t̄rèe banté muù te ke ti di sánti.

9

Kuyie nti pāa nkè ti bo mpāammu

1 Dè ténke í békú n di wari yepàrè bè pāa nyè Kirisi kọbe bèè bo Sudee ye kpéí.

2 N yému di dómè ké bè teennè, ke di sante Maseduonni kọbe borè, ke bè nàkè ke tú nè yàkení nwe Akayii kọbe dómè kèpā. Di kó tikònyauti tũ yáúkùnne besúkùbè kònti.

3 N tónko ti kọbe bie nke dó nni nsó ndi bàátí ke dèèmu, kè n di sante dii sanni ntú dimómmonni.

4 Kè dè dò Maseduonni kọbe mabè bo n neiné kè bè śo ndè í dò mbè nàkémè dè bo naa nti kó ifei kè m báá yí di kpeyi.

5 Dèè te kè n tónko ti kọbe kè di bo tii nyepàrè di ti nàkè yèè kpéí. Nè di pàrè miéke nke bè bo bantémè di pāmè nè meyemmè memáa.

6 Di yému ke dò nkàa buotí sámpó a ɔ̄ ɔ̄ kóu sámpó nwe, kàa buotí mediè nha kóu mediè.

7 Bá wè wèè pā o yèmmè dò nwèe pā kè dè mmamè, ke báá pā kédeè kédemmu yoo dè ndònnè muwērímú, ke yé Kuyie ndómè wèè pā wènwè nè o yèmmè meməu.

8 Kuyie mmàkemu muwērímú ke bo di pā kè dè nsú ké ndi sànnè késús nke di dɔ̄ betobè mesàa.

9 Kéndònnè ti wàrimè ke tú:

Kù nitimu ke pāa mbec̄iribè s̄áa.

10 Kuyie nkuù ɔ̄ ɔ̄ duá nhotenkúti tidiboti kénte kòò kóu mediè kèpété kényo, kù bo ndi yéútí tidiboti kénte kè dè kòtírí ke di niti dàke deuke.

11 Kuyie nyóó di pāmu mediè, nkè di múnke pā mediè. Kè ti kọtenè di pàrè Sudee kè bèe sante Kuyie nyè kpéí.

12 Kε yé yepārè di pãã nyè í teénnè Kirisi kòbe máá, yè yó ntemu kè bèe sãnte Kuyie.

13 Di pãrè yèe yóó benke di tú bè, kènte kè kusũkũu déúkũnne Kuyie nyètìrì, di yíe mmèè kpéi nTináãnsààti ke totírínè di kperε betòbè.

14 Bε yèmmè bo ndi naatinè kè bè ndi báánnè Kuyie nkù di dòò mèè sàà ndiemè kpéi.

15 Nsãntínè Kuyie ku pãnni dierì kpéi.

10

Pɔɔri nàké ti bèè ò wàtirì

1 Mí Pɔɔri miì dó ké di béinnè. Mí nwèè yàò nKirisi n dòò mèè sàà nkpeí, kéndònnè di mieke bèmabè tumè nh ɔ nyòò n di bonè diì mònni kédété kékpenke.

2 Báá duónnè kè n kòtoo diì yíe di cie kè n náahti ñkpeñni, n yí yó nnáánnè bèè yèmmè dò n dɔɔri nè onitì kó meciì nke yíèkù.

3 Ti tú benitibè mbe, ti né í maù nè onitì kó meciì.

4 Ti kó tikpàrinentì í tú kutenkù kuù nkpeti, ti tú Kuyie nkpeti nti ke kpeñni, ke bo na kèpònte sicèkperí.

5 Ti ti nkòunè meyáábisiyèmmè nè sifeí kòme, dèè ti dítinko Kuyie mbíékè. Ti ti mpĩnnè menitiyèmmè ke me niù Kirisi borè, kè mè yíe nho kpeti.

6 Kè di yie ndiì mònni ti kpeti ti bo kpetínne bèè yetírí Kuyie nkpeti.

7 Bè wèi dèè wenni dènde fenònfè. Kòò m̀òu yèmmè dò nhò tu Kirisi kou, wè nyé ke dò nti múnke be ntú.

8 Di yèmmè dò m pòti Kuyie nni níímmè kpéi nke. N do dòmmu kémpòti kè dèe pèèté memme bá ifei bá nni mbo, ke yé Kuyie kuù n níímmè kè m bo pĩ mmutòmmú ke di kpénkũnne, dè í tú n yóó di bo.

9 N yí di wãũ yepáte kè bo donné di kòmbùòti.

10 Bèmabè náá nke tú: M páte náahti ɔ nkpeñni ke yóu, kè n né kòtoo nni ncĩnni ke náá nke kòò nkòò nkè dè dò mmesémmè kperε.

11 Wèè náá memme wè nyé ke dò n di wãũ ti nè nh ɔò kòtoo kénnaá nti dè í cáá.

12 M báá na kémbéunè m máá bèè yèmmè dò mbè deũ. Bè tu tiyèintì nti ke erinè bemáá betòbè.

13 M báá na kénsánti m máá kè dèe pèèté Kuyie nni mbennè nè dè, n yó nsánti m máá Kuyie nni mbennénè dè nde. Dèè tú m bo kòtoomè di cie.

14 N na nyí n dòò n do í dó nkédòò dè nde kè n do í kòtoo di cie, mi me nkòtoo di cie ke di nàké Kirisi kó Tináãnsààti.

15 Ti í dó kémpòtinè betòbè pĩ mmùu tómmú. Ti dó di tákùmè meè kpenke, kè n tómmúu yíe kédeuke di cuokè, mù né báá pèèté Kuyie nyè mmù ñberínè dè.

16 De kó difònkùò m bo na kénáké Tináãnsààti yehékè teyè òm̀òu mu nyí nàké yè, n yí dó n sòoté òm̀òu pĩ ndè mutòmmú.

17 Wèè dó kémpòti wè mpòti nè Kuyie nhò deetémè.

18 Kuyie nsánti wè wèè tu onitì dè í tú wèè sánti omáá.

11

Pɔɔri nè besoũmbè

1 Kè di bo na kéminné kè n nàké kuyèinkù tēmè di minné.

2 N di dó mediè mme kè dè n yóu, kè de kó kuyonku tú Kuyie nkòku. Di dònnè isapũmbí nyi, kè n di waá ndi d̀òu Kirisi, ke dó di nwe nwetì omáá.

³ Ke né yîékù bè bo di sukúmè kè di ò yóu. Kéndònnè fewààfè do soutémè Efu kóò fétinne.

⁴ Di í yetírí tìmatì, bá kè bè di nàké Kirisi tòu mòu kpeti, di 35 yiemmu, kè bè di nàké dibòò kpeti di baa yienko, kè bè di nàké tì càánnè Muyaáansààmù nè Tináaansààti kpeti, di baa tó yienko.

⁵ N yèmmè í dò n kènnìnè di tú bè Kirisi kó yetòrè dieyè.

⁶ Kè dè yèmmè n yí nò nke náá, n né yému Kuyie nnáahti páíí ke tí ndi nàké.

⁷ Mèyèi mme n kèkùnnemè m máá ke di nàké Kuyie nnáahti fààrè ke di bo kpenkaà?

⁸ N yóu kè Kirisi kòbe n tò, kè m bè kòte, ke bo teénnè dímbè.

⁹ N sòò bo di ciè kòò mòu í n tò. N kperè dèè dii mǎnnì, kè tí kòbe Maseduǎnni kòbe bèè kotení kè m pà dèè kó dimàà n dònté. Di kóò mòu sòò í n tò, m me nyí dó òmòu n tò.

¹⁰ Nè Kirisi tímómmǎnti yiè nwèè bo m mièke ò kpéí, m báá yie nkè de kó disánnii nósóte n yínkè Akayii kó kutempè nkumòu mièke.

¹¹ N yí di dómu deè te kè m béi memmaà? Kuyie nyému n di dómè.

¹² N dàòmè n yóó nsókè ke me ndǎori. De mǎnnì bèè wanti kèmpòti bè pǐímme mutǎmmú ke tí dònnè, bè báá péte bè bo mpòtinè mù.

¹³ De kó benitibè tú besòumbè mbe ke dòò bémáá Yesu tǎrè.

¹⁴ Dè í dò nke tí di, dibòò mómmǎnni 33 namu kédòò dimáá Kuyie ntǎnnì.

¹⁵ Dè í yóu dibòò kó betǎmbè bo dàòmè bémáá Kuyie nkó betǎmbè, bè né yóó yàmu de kó mucǎntimu diyie mari.

Pǎori fèútémè

¹⁶ M bo yíe kèbéi nke dà: Òmòu bá nni nhwúó nkuyèinkù, kè di me nni nhwúó nkuyèinkù nku, yóunè kè nnákè tiyèinnáahti, ke múnke fómúú sámpò.

¹⁷ N dó ke béi ntí í tú tí Yiè nkpeti, tiyèinnáahti nti. Dè dò n fómúúmu kè n yóó fómúú.

¹⁸ Betòbè fuommu, kè be yèmmè dò mbè yé dèmarè, m múnke bo fómúú.

¹⁹ Díndi bèè yèmmè dò ndi ciì, di yie tiyèinnáahti,

²⁰ ke yie nke tú be kó tidaati, ke yie nkè bè di sóu nke tóu di kperè, ke yie nkè bè di senku, ke yie nkè bè di hemmù.

²¹ Di naatimu di túmè n cǐnnì, ifèi ìi tí nni mbonè n yí namè ke dòò betòbè dòòrimè.

Mùu te kè betòbè fuo m múnke mù mǎkemu. N náá tiyèinnáahti nti.

²² Kè bè tu Ebedeebe mbe m múnke we ntú, kè bè tu Isidayeeriibe mbe, m múnke we ntú, kè bè tú Abarahammu kó iyaábí nyi, m múnke de ntú.

²³ M bo yíe kénákè tiyèinnáahti. Kè bè tu Kirisi kó betǎmbè mbe, m múnke we ntú ke pǐ mmutǎmmú ke bè pèèté, kè bè n kpetínnè kuce mǎpéu, ke m puotí kuce mǎpéu, kè n káátè mukúú nkuce mǎpéu.

²⁴ Kè Sifube m puotí kuce mènùmmú didáú sipísitáati nè mèwèi.

²⁵ Kè Odommu kòbe m puotí kuce mètáati, ke m bústí yetárè kuce mènàà. Kè n diu nè bàtòò kuce mètáati, kèmmòke menie mmièke kuyie nku máá, keyènkè kemáá ke deitínè kudabekù kó diwétiri.

²⁶ N cemmu mièke kè n káátè mukúú nyikó mmièke, Sifube nè bèè í tú Sifube be mièke, yehèkè mièke nè depaa mmièke, dàméèrì mièke nè bèè sóu nke tú bè tu Kirisi kòbe be mièke.

²⁷ Ke pǐ mmutǎnyonkumu ke fèútè, ke wenté inuò, kè dikònni m pǐ nkè sinéyèi m poté, kè m mǎnté tidiiti ke bou dinùu, ke mǎnté tiyàati kè muséé nni mpoté.

28 Kè nní mme ndò nke wète kètótí n yèmmè Kirisi kòbe bemou kpéí.

29 Kòò mǎù í kpeñni muwedummu miéke n yèmmèe caàrè, kòò mǎù do meyei mmieke dè nni yóù.

30 Kè m bo mpòtì nni mpòtì nè n cǐtì nti.

31 Kuyie nti Yìè n Yesu Kirisi cice wèè tu mesàà nyiè nsáà, ò yému n yí sóúmmè.

32 Okpààti Adetaasi kó dimònni, kè nni mbo Damaasi kè kùmàndáà duò nkè bèè bàa dihei kó yebòrè ke bo m pí.

33 Kè bè mè nni n cǐñnè dimámmù yáà kuduotí kó tebòtè, kè m bè yenténè.

12

Kuyie mbenke dè Pòori

1 Dè í wenni a bo nfuommè. N né dó kényíè tìmatì nti Kuyie nni mbenke dè nè kù n dǎa nti.

2 N yé Kirisi kou mǎù nwe Kuyie ndo tùóté wè ke dèkenè keñkè, dè mǎke yíe nyebie ntepiítè nè yènàà. Kù mènke do ò tùótémáà, dè ò dǎò tidòuñti ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máà yé.

3 N yému ke dò nkù ò tùóté ke kònnè diwèihèl. Kù mènke ò tùótémáà, dè ò dǎò tidòuñti ntaà, n yí yé, Kuyie nkuù máà yé.

4 Deborahè kòo keè tináaṣààtì matì, onitì í yóó na ke béi nti, onitì keté ke í dò nké tì béi.

5 Mii tu de kóo niti, ke na nna kémpòtì. N né dó kémpòtì nè n cǐtì nti.

6 Kè n do dó n na mpòtìmu, dè me na bá ntú siyáábísi, ke yé n náámmè mómmuo nwe. N né yóumu kédó n dǎòrimè nè n náaṣtì deè benke n tú wè, kòò mǎù bá nni nwúó nke ò n deu.

7 Kuyie nyóu kè dibòò nh ànnè muməmmú yonkumu, kè m bá mməke tefentè nè kù m benke dè kpéí.

8 Kè n kù bántè kuce mètāāti ke tú kù m miékunne.

9 Kè kù ò tēñné ke dǎ: N kó mesàà nda bonè kè dè sànnèmù, nh ǎǎ pí mmuṣəmmú onitì cǐñni dǎò mǎnni ndi. Deè te kè dè n naati n cǐñnimè kè Kirisi kó muwērímú bo nni mbonè.

10 Dè n naatimu n cǐñnimè, kè bè n sǎá, ke n fēũnko, ke caari n yèmmè Kirisi kpéí, ke yé n cǐñni dii mǎnni ndi n kpeñnimè.

Pòori dǎmè kékote Kòdenti metáámmè

11 Dii te kè ò nàké tiyeinnáaṣtì ke fòímú, dii do dò nke nni nkómmú. Bá kè n yí tú òmǎù di yè mbèè tu Yesu tǎrè dieyè, bè í mpēētè mmùmamù.

12 N fēũri ke mi nke dǎò tii dieti di cuokè tii benkú n tùmè Yesu tǎnni.

13 N dǎò ba Kirisi kòbe tǎrè teyè ke í me ndi dǎò? Kè n caàrè di í n tǎmè mme, n cǐēnnè.

14 N kòtoo di cie kuce metáámmè mme, n yí dó di kperè marè, n dó dímbè di mómmombe ibi ò ǎǎ í mpií i yembè, i yembè beè ǎǎ í píi.

15 Dè n naatimu m bo di duómmè n kperè demou kéduó m máà ke di teennè. M me ndi dǎmè mediè di bo nni ndó sǎmpóáà?

16 Di yému ke dò ndi í n tǎ, kè bèmabè yèmmè dò n dǎò mecii nke di di kperè.

17 Yáà n nàké n tǎnko bèmbe kè bè di ciitè?

18 N tǎnko Titi nwe nè ti kou di yé wè beè di ciitáà? Mí nnè bè ti wè mmeyèmmè memáà ndi nè ti pí mmèè botí mutəmmú.

¹⁹ Kè de yèmmè di yèmmè ndò n náá mmie nke dó kèbenke n wennimè mme. Dè í dò mmemme, Kuyie nyému n náámmè Kirisi dómè mme, ke bo di kpénkúnne di tákùmè mieke.

²⁰ N yīèkù m bo tuakoomè kénsó ndí í dòòri n dómè, kè m múnke dòò di í dómè. N yīèkù m bo nsómmè di kpaá ke èènnè ditòbè, kè di mieke péi ditòbè, kè di sáá nditòbè, ke náá ntisínténáàhì, ke mọke sifei ke kóònnè ditòbè.

²¹ N yīèkù m bo tuakoomè kénsó mbèè dòò meyei mbè kpaá sọké mufòmmu yeimu mieke ke dòòri di dómè. Kè Kuyie nni ndíí nyifei kè n yèmmèe caàrè ke n kómú be kprí.

13

Pòòri wàrimè Kòdenti kọbe ke tú bèe wénté bemáá

¹ Kuce metáámmè mme n kòroomè di cie. Ti wàrimu ke tú kè bè wátiri òmòu dí tí tũntè benitibè bèdébè yoo bètááti ìkè bèè yà.

² N sòò bo dii mònni di cie kuce medérímmè kécaummu bèè dòò meyei, nkéwète ké bè cau bá n yí me mbè bonèmmè bembè nè betòbè ke tú n ténke í yóó cíè nhòmòu m bo tuakoo dii mònni di cie.

³ Kè di dó kényà dèè benkú dèndè ke dò n Kirisi náá m mieke di bo dè yà. Kirisi í cīñni ò benkúmu o wērímú di cuokè.

⁴ Ó do cīñnìmu kè bèe ò baaké kudapāāti kòo yānté nè Kuyie nkó muwērímú, tí múnke cīñnìmu ò do dómme, kè Kuyie nkó muwērímú né tí bonè mù do ò bonè mèè botí, kè tí pī mmutómmú di cuokè.

⁵ Wénténè dimáá kényà kè di tákùmè fiíkú, kényááké dimáá kényà kè Kirisi bo di mieke, kè di yááké ke só nhò í bo di mieke di yīèkemu.

⁶ N yèmmè dò ndi yému n yáákémè m máá ke yà Kirisi bomè m mieke kè n tu o kou.

⁷ M báámmu Kuyie nke di báá dòò meyei, n yí dó m benke n nómme, bá kè n yí tú òmòu di ndòòri mesàà.

⁸ M báá na kéyete timómmònti tii tu Kuyie nkpeti, n ti ndó.

⁹ Dè ò nni nnaatimu n cīñni dii mònni kè di kpeñni. M báámmu Kuyie nke tú kù dọke di kpénkúnne ku kó kuce mieke.

¹⁰ Dèè te kè n di wàri dipátiri ke kpaáo, kè dè bo yie nkè n tùòkoo m báá di kpànnè. Kuyie nyí n duó mmuwērímú kè m bo di fèù, kù mù nni nduó nkè m bo di kpénkúnneku ku kó kuce mieke.

¹¹ N kọbe dè ndi naati, kè di nkótírí Kuyie nkó kuce mieke, ke nyáúkunko ditòbè kònti, kénwè ndinùù, kénnaatinè ditòbè. Kuyie nkùù tí dó ke tí duó ndiwèl kù ndi bonè.

¹² Dòunè ditòbè mesàà. Kirisi kọbe bemòu bèè bo die mbè di dounkoo.

¹³ Tí Yìè nYesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè, kè Kuyie nni ndi dó, kè Muyaánsààmù mùù tí taunko kè mù ndi bonè dimòu.

Pɔɔri wàri dùi pátírí Kirisi kɔɔɛ bèè bo Kadasii Di mpátírí tɔ̀ tùi náàntì

Pɔɔri do wàri di mpátírí Kirisi kɔɔɛ bèè bo bèmbɛ Kadasii. Pɔɔri do kɔri Ikɔnni nwe, kɛpɛɛtɛ dɛ kó yehɛkè miɛke kɛ bè nàkɛ Kuyie nnáàntì. Pɔɔri ité dùi m̀ǹnni kɛsɔɔtɛ yehɛkè tɛyɛ, kɛ Sifubɛ kó ikuɔ̀ tũmbɛɛ kɔtɛnì kɛyɛtɛ Pɔɔri nàkɛ tì, kɛɛɛ nKadasii kó yehɛkè yɛmɔu kɛnákɛ benitibè kɛ dɔ̀ bè ntũ mMɔyisi kó ikuɔ̀ yɛmmɛ. Dɛ kó dipátírí miɛke ò í yóu ò bo béímmɛ Pɛri do wɛnnɛmɛ bèè í tú Sifubɛ kɛ yo kɛyà Sifubɛ kɛsɔri, kɔo ò kpánnɛ, kɛbɛnkɛ kɛ dɔ̀ nyikuɔ̀ ìi í dɛerí, kàa bo ntámɛ Yesu dɛɛ dɛerí.

Di mpátírí náàntì duɔ̀ kɛ dɔ̀mmɛ

1. Mùu kpéi nte kɛ Pɔɔri wàri dɛ kó dipátírí 1:1-9
2. Pɔɔri yetɛmɛ bè nàkɛ tì o ìnkè 1:10-2:21
3. Kuyie nhɔ̀ɔ̀ tì dɛɛtɛ tì kù tá dùi m̀ǹnni ndi, dɛ í tú tì tũmmɛ ikuɔ̀ 3-4
4. Kirisi kou wèè tá Kuyie nhò dɔ̀ nkɛnfòu mɛ̀è botí 5-6

Pɔɔri dɔ̀ummɛ Kadasii kɔɔɛ

¹ Mí mPɔɔri Yesu kó ditɔ̀nni m̀i di wàri, benitibè bèè í ñ duɔ̀ ndɛ kó mutɔ̀mmú yoo onitì m̀u, Yesu Kirisi nɛ tì cice Kuyie nkuu te kòò yàntɛ, bèè mù nni nduɔ̀.

² N kɔɔɛ bèè m bonè, bè di dɔ̀unko dɛndi Kirisi kɔɔɛ bèè bo Kadasii, kɛ tú

³ Kuyie nti cice nɛ tì Yiè nYesu Kirisi bè di dɔ̀ɔ̀ mɛsàà nke di duɔ̀ ndiwèl.

⁴ Kirisi dɔ̀ò Kuyie ndó mɛmmɛ kɛ duɔ̀ nhomáà kɛ bè ò kùɔ̀, kòò bo tì dɛɛtɛnɛ kutenkù yeiku kuu.

⁵ Kuyie nyètiri ndɛu sàà. Kɛ dɛ mɛɛ ndò.

Tinàànsààtì bomɛ timáà

⁶ Dɛ n dimu di pánke yóumɛ Kuyie, kunku kùu di yu Kirisi tì dɔ̀ò mɛ̀è sàà nkpéi, kɛ dɔ̀ kɛtũnnɛ kuce tekù.

⁷ N di náámmu kuce tekù makù í bo, benitibè bèè dɔ̀ kɛ di soutɛ kɛ ceeri Kirisi kó tináàntì.

⁸ Kòò m̀u, yoo mí, yoo Kuyie ntɔ̀nni mari di nàkɛ timatì kɛ tì cǎánnɛ n di nàkɛ tìi náànsààtì, Kuyie nhò cɔ̀ɔ̀.

⁹ N tì nàkɛmu kɛ wɛtɛ kɛ di náá, nkòò m̀u di nàkɛ timatì kɛ tì cǎánnɛ Tinàànsààtì di yie nti, Kuyie nhò cɔ̀ɔ̀.

¹⁰ N náá mmɛ nke dɔ̀ benitibè bèè n sántaà? Bitì, n dɔ̀ Kuyie nkuu n sántɛ, kɛ n do dɔ̀ benitibè bèè n sántɛ n na bá nkpaá tú Kirisi kóo tɔ̀ntì.

Pɔɔri náá mmɛ̀ botí Yesu tɔ̀nni

¹¹ N kɔɔɛ n di náámmu Tinàànsààtì n di náá nti í tú onitì kpɛti.

¹² Mí mmɔ̀mmuɔ̀ onitì wèè í tì nni nnàkɛ, Yesu Odɛɛtíwè wèè tì nni mbɛnkɛ.

¹³ Di kèemu n do dɔ̀mmɛ n tũ ndii m̀ǹnni Sifubɛ kó itié, di yému n do fɛ̀ũmmɛ Kirisi kɔɔɛ nɛ tikɔnyauti kɛndɔ̀ kɛ bè dɛɛ,

¹⁴ kɛmpɛnkù n dapuntɔ̀bè Sifubɛ kó itié mmɛkɛ, kɛ n kɔ̀nti nyaunɛ m bo ntũmmɛ tì yembè kó ikuɔ̀ mɛsàà.

¹⁵ Kuyie nnè ku kó mɛsàà nkpéi nkè kù n tǎátɛ kɛ bè mu nyí m pɛitɛ, kɛ m bo pɛi nku tɔ̀mmú.

¹⁶ Kè de m̀n̄nni t̀ùòke kè k̀m m̄ benke ku Birε kè m̄ bo náké Tináānsààti bèè í tú Sifube, n̄ yí m̄beke òm̀ou itíe.

¹⁷ M̄ me n̄ yí k̀ote Sedisadεmmu ke bo ya bèè n̄ niiténε ke naá n̄Yesu t̀orε, kè m̄ p̀ankεε k̀ote Adabii, kέwεtení Damaasi.

¹⁸ Yεbie nyétààti kó dif̀n̄kúò ndi n̄ k̀otεm̀ε Sedisadεmmu ke bo ỳf̄t̄ε Pieri, ke d̀ò yewe tεp̄ít̄ε n̄ ỳeǹmm̀u o borε.

¹⁹ N̄ yí nyà Yesu t̀orε tεyε kέyà Isaku nwe ti Yiε nnantε.

²⁰ N̄ di wāu t̀i tú timómm̄nti nti kè Kuyie nyé, n̄ yí sou.

²¹ Dε kó dif̀n̄kúò kέkote Sidii n̄ Sidisii.

²² Dε m̀n̄nni Kirisi k̀obe bèè bo Sudee bè mu ndo í n̄ yé.

²³ Bè do yo bè náá mm̄m̄me ke tú: Wèè do ti f̄̀ũnko, weè náá ndi mm̀n̄ni Tináānsààti ò do í d̀ò t̀i r̀bo.

²⁴ Kè bè nsánti Kuyie n̄ kpéi.

2

Yesu t̀orε t̀iimm̀ε Sedisadεmmu

¹ Kè dε mm̄ke yebie ntep̄ít̄ε n̄ ỳeǹàà, kè n̄ni nw̄eti Sedisadεmmu ke neínε Bannabaasi n̄ Titi.

² Ke yé Kuyie ndo n̄ nákémm̄ε ke d̀ò n̄ kote. Nè bèè ni Kirisi k̀obe t̄r̄ε kè ti t̄i, kè m̄ bè náké Tináānsààti n̄ náá nti bèè í tú Sifube. N̄ do í d̀ò m̄ p̄i mm̀u t̀omm̀ú ntú detetir̄ε k̄omu, kè deε nte kè n̄ kote kè bè náké.

³ Bè me nyí nti yete, kè deε nte Titi n̄ wè ti neiti, wèè í tú Sifu, bè í nduó nk̀o c̄anté.

⁴ Mucāmm̀ú kó tináānti na bá nhānné bèè sou nke tú bè tú ti k̀obe bèè tanní ke d̀ò kέyà Yesu Kirisi ti d̄enne m̄è boti ikuó miεke. Bè do d̀ò kέwεtε kè ti tanné ikuó kó tidaati miεke nke.

⁵ T̄i í nyie m̄be kp̄eti, bá s̄amp̀ó, ti yàà bo ceete m̄è kpéi Tináānsààti.

⁶ Bèè do tú Kirisi k̀obe t̄r̄ε kó beniùbè diebè bè í nni nyíε itíe m̄maí. Mí m̄boré tim̄ou timáà ndi, Kuyie nyí baati òm̀ou.

⁷ Bè do bantému Kuyie n̄ni ntáatém̄ε ke nnáá n̄Tináānsààti bèè í tú Sifube, kénd̄onné k̀u tāatém̄ε Pieri k̀òò ti náá n̄Sifube.

⁸ Kuyie nk̀uú t̄ó m̄Pieri k̀òò náá n̄Sifube, kuú n̄ t̄ó kè n̄ náá mbèè í tú Sifube.

⁹ Isaku n̄ Pieri n̄ Isāā bèè ni Kirisi k̀obe kè bèε banté Kuyie nk̀uú n̄ duóm̄m̄ε dε kó mutóm̄m̀ú, kέyōkii mí n̄n̄ Bannabaasi ti n̄ou, d̄èε benk̀ú ke d̀ò nti w̄enné tináānti. Kè ti kote bèè í tú Sifube bíéké kè bembεε kote Sifube bíéké.

¹⁰ Bè do ti náké ke tú ti nteénné be kó beç̄iribè m̄be, ke s̄ó n̄ die nke m̄è d̀òòri.

P̄ori kp̄ann̄m̀ε Pieri Āntiyōsi εi miεke

¹¹ Pieri k̀atení d̀ii m̀n̄nni Āntiyōsi kè nh̄ ò kp̄anné benit̄ibè ìk̄ε ke yé ò d̀òòm̄ε d̄èè í wenni.

¹² Ó do w̄ēn̄n̄εmu Kirisi k̀obe bèè í tú Sifube ke yo, kè Isaku t̀or̄εε tuōkení k̀oò yé ỳote k̄s̄ori bá ò t̄enke í mbè w̄ēn̄n̄ε.

¹³ Kè Sifube t̄obè bèè c̄outé Kirisi kè bèε w̄ēnn̄n̄ε Pieri k̄s̄ori, kè Bannabaasi m̀n̄kεε me nd̀ò.

¹⁴ M̄ banté d̀ii m̀n̄nni ò t̄enke í t̄iimm̀ε timómm̄nti weti weti, kóò náké benit̄ibè ìk̄ε ke d̀ò: F̄ó n̄Sifu n̄ bèè í tú Sifube di sòò w̄ēn̄mu, d̄ε d̀òm̄me k̄aà d̀ò kè bè d̀òòn̄ε muw̄erím̀ú kè bèε t̄un̄ne Sifube kó ikuó?

Kirisi w̄ε d̄εerí kè ikuó í d̄εerí

¹⁵ Mí n̄n̄ε f̄ó nti tú Sifube m̄be ti í tú ibotí ìi í tú n̄Kuyie.

16 Ti yému ke dò nKuyie nhõõ wénkúnne oniti o tá dii mánni ndi Yesu, dè í tú ò tũ mmèè kpéí nyikuó. Ti tá Yesu Kirisi nwe kè Kuyie nti wénkúnne dè í tú ti tũ mmèè kpéí ikuó, ke yé Kuyie nhõõ í nwénkúnne òmòu ò tũ mmèè kpéí ikuó.

17 Ti dó Kuyie nti wénkúnne Kirisi kpéí nke, kè bè ti wúó mbèè í tũ nKuyie, bèè í tũ nyikuó. Dènde benkú ke dò nKirisi weè te kè ti dõri meyei naa? Ɔð!

18 Kè n wète ke túnne ikuó n yete ì, n tũ n do ì yeténemu.

19 Dèè tu ikuó bíkè n kumu, ke yé n yí namè ke ì túnne kè ì n kù. Di mmànni kè n fòu Kuyie nkó mufòmму.

20 Bè n wènnènè Kirisi nwe kudapāāti ke kùò mī ténke í fòu, Kirisi weè fòu m mièke. M mōke mùò fòmму di mmànni m mù fòu n tá mèè kpéí nke Kuyie mBire, dèè n dó ke ku n kpéí.

21 M báá yete Kuyie nkó mesàà, kè kù õõ wénkúnne oniti ò tũ mmèè kpéí nke ikuó, Kirisi tũ nku detetirè nde.

3

Ikuó í dèerí a bo ntámè Kirisi dèè dèerí

1 Dín di Kadasii kōbe di yeimmaà? Bè di fèntemaà? N di nàkému páíí Kirisi kó mukũũ nkpeti.

2 N yóó di beke timati máà ndi, Kuyie ndi duó nku Yaá ndi tũ mmèè kpéí nke ikuó, kè di kèè mèè kpéí nTináaḥsàati ke ti yie?

3 Dè dòmmè kè di yei mmemme, di keténè Muyaáansààmù ke né dó kédentèné bàmbà ndi mómmòmbe kó muwèrimáà?

4 Muyaáansààmù di benke dèè kó dimàà tú detetirè ndaà? Dè báá na kèntú detetirè.

5 Kuyie ndi duó nku Yaá nke dõri tidieti di cuokè di tũ mmèè kpéí nke nyikuó, kè di kèè mèè kpéí nTináaḥsàati ke ti tá?

6 Ti wàrimu ke tú: Abarahammu do yie nKuyie nkè kùu ò wénkúnne, ò yie mmèè kpéí nkù yè mmù.

7 N yèné tũnke ke dò mbèè tá Kuyie mbèè tú Abarahammu kó iyaabí mómmõnyi.

8 Ti wàrimu nè dimònni ke tú: Kuyie mbo wénkúnne bèè í tú Sifube bè kù yie mmèè kpéí. Dèè do te kè kùu nàké Abarahammu ke dò: Nè a kpéí m bo dõò mesàà nyibotí imòu.

9 Abarahammu do tá Kuyie nku kè kùu ò dõò mesàà. Mèè botí nku bèè kó dimàà bo yie nKuyie nkù múnke bo bè dõò mesàà.

10 Bèè tũ nyikuó, kè be yèmmè dò nyi bo bè deete bè bo yà. Ti wàrimu ke tú: Kè wèè í dõri ikuó imòu yèmmè ò bo yà.

11 Oniti báá na kéwenke Kuyie nyìkè ò tũ mmèè kpéí nyikuó. Ti wàrimu ke tú: Wèè weti ò bo nfòu ò tá mèè kpéí*.

12 Ikuó kó kuce í wènnè Kirisi kōku. Ti wàrimu ke tú: Kè wèè tũ nyikuó wè ndõri ì yèmmè imòu.

13 Kirisi tũóté ikuó do ti dõri mèè yei mme ke tō. Ke yé ti wàrimè ke tú: Kè bè baaké wè kudapāāti ò tũ Kuyie ncõõ wènwè.

14 Nè Yesu borè nde ibotí imòu pètémè mesàà nKuyie ndo nàké Abarahammu mèè kpéí. Nè Yesu Kirisi borè nde ti pètémè Muyaáansààmù Kuyie ndo nàké mùò kpéí.

* 3:11 Wénté Abakuku 2:4.

Ikuó nè Kuyie nnàké dìi nùù

¹⁵ N kòbe wénténè meborime dòmmè. Kòo nìti dóú ndinùù nè otòù ke wàri, òmòù òò í nti cèètè.

¹⁶ Kuyie ndo nàké màè botí Abarahammu ke dò nè o yaàbire nde, kù í yí nè o yaàbí kè dè bo ndò nyi sù, kù tu o yaàbire ke yē nKirisí nwe omáà.

¹⁷ Nte n dó kè di náké tí: Kuyie ndo nàkému ke dò kù yóó deeté bèè kù tá, ke yóó bè deeté, ikuó ì tùàkèní yebie nsikousinàà nè sipísitáàti (430) kó difònkúò báá na kè tí pàa nyoo ì tí cèètè.

¹⁸ Kè ikuó do yóó na kè tí deeté Kuyie nna bá nnàké timati Abarahammu, kù do ò nàkému ke dò: Kù yóó ò dàò mesàà nke mè nhò dàò.

¹⁹ Ba nnè te kè Kuyie ndoú nyikuó? Kù í dóú nkè dè bo benke benitibè mbe bè caàrimè. Ikuó do dò nkémbo kébennénè Abarahammu yaàbire bo kòtenímè mme wenwe wèè taunko Kuyie nnè benitibè, Kuyie ntòrè yèè do ì nàké onitì kòo ì tùò mbeòbè.

²⁰ Kòo nìti bo omáà dè òò í mbékú otòù mào wèè bo ò taunnè. Kuyie mbo kumáà ndi.

Ikuó pī mmùù tómmú

²¹ Dende tú ikuó pietinèmu Kuyie nnàké tàà? Bitì, kè ikuó do nyóó tí deeté, Kuyie nna nwénkúnne benitibè ikuó mieke nke.

²² Tí wàrimu ke tú: Meyei ntieke kutenkù kumòu, bèè kó dimàà tá tí Yiè nYesu Odèetiwè beè yàù Kuyie ndo yē nkù yóó tí dàò mèè sàà.

²³ Kuyie mmu ndo í tí kpeté dìi mònni metákùmè kó kuce kè ikuó ì tí te. Kè tí tú í kó tidaatì ke kèmmúnè kù bo tí benkemè metákùmè kó kuce.

²⁴ Ikuó ì do tí cèmmú ke kèmmúnè Yesu bo kòtenímè. Dì mmònni Kuyie nhòò tí wénkúnne tí tá mèè kpéi nke Yesu.

²⁵ Odèetiwè me ntùàkenímè, ikuó ténke í dò nké nti cèmmú.

²⁶ Ke yé di mmònni tí mào tí túmè Kuyie nkó ibí nyi tí tá mèè kpéi nYesu Kirisí.

²⁷ Bè ànné dínndi bè bàtèmmú ke di wènnénè Kirisí, di ò dòntenèmu.

²⁸ Òmòù tū nténke í càànnè otòù, Sifu nè wèè í tú Sifu, kudaakù nè wèè í tú kudaakù, onitipòkù nè onitidòù, bəmòu bè wènnè onitì omáà ndi Yesu Kirisí kó metaummè mieke.

²⁹ Kè di tú Kirisí kòbe, di tú Abarahammu yaàbí nyi, ì yóó tieke Kuyie ndo yē nkù yóó dúò ndè Abarahammu.

4

¹ Ntenè n wète ke dó kèyíé tí: Debire dèè yóó tieke de cice kperè dè kpaá ke be dìi mònni dè òò í ncáànnè kudaakù, bá dè me ntúmè dèè yóó tieke demòu.

² Dè ò mbúò bèè dè cèmmú bèmbe nè bèè dè piú, ke baa de cice dóú ndi mònni bo tuakemè.

³ Tínti múнке Kirisí mu ndo í kòtení dìi mònni yebakè nè ikuó kè dèe tí te.

⁴ Kè de mònni tùàke kè Kuyie nduonní ku Bire, kè bèè dè peité Sifube kó kubotí mieke, kè deè nte kòo ntù mbe kó ikuó.

⁵ Ke bo deeté tínti ikuó te bè, kè tí naá nKuyie nkó ibí.

⁶ Kè kù tí dúò nku Bire kó Muyaá mmùù te kè tí kù yu ke tú tí cice.

⁷ Tí ténke í tú tidaatì, tí tú Kuyie mbí nyi, kè kù yóó tí dúò nkù yē nkù yóó dúò ndè bèè tu ku bí.

⁸ Di mu ndo í yé diì m̀ǹǹni Kuyie nke tú yebòkè kó tidaati nti, ke yè tú Kuyie yè me nyí kù tú.

⁹ Bàmbà nke yíťé Kuyie! Kuyie nkuù pètínke di yíťé, kè m b́áá yí d̀i kù yíťé, dè d̀m̀m̀m̀e kè di wèťe ke d́ó ḱéyóu kè yebòkè di tieke?

¹⁰ Di yèmmè d̀ò nKuyie mbo di còutè di yé m̀è ḱpéí nyewe nè betàábè nè yem̀rè nè yebie ndèè pèťé detere ke dè bàtáà?

¹¹ N yíťèkùmu m pī mm̀ù t̄mm̀ú di cuokè bo ntúmè detetirè.

¹² N k̀b̀e n di báámmu, ànnénè dimáà n kó dif̀t̀t̀iri kéndònnè nh ànnémè m máa di kó dif̀t̀t̀iri.

¹³ Di í n d̀ò̀ m̀eyei mmamè. Di kpaá yému n do m̀m̀m̀m̀mu ke b́átè di cie meketimè ke di náké Tináànsààti Yesu Kirisi kpeti.

¹⁴ Di na nnamu ke n senkèri yoo di m beti n tú m̀è ḱpéí omuanti, kè di né pètínke n còutè kéndò n tú Kuyie nt̄nni, ke n còutè di na ncòutè m̀è boti Kirisi.

¹⁵ Di do m̀ake diì wèi k̀tè ke? Kè di do bo na de m̀ǹǹni kédèite di nuò nké n duó, di na nyi d̀èitemu.

¹⁶ N di náké m̀è ḱpéí ntimómm̄nti deé te kè n naá ndi ḱpantídèntòù?

¹⁷ De kó benitibè d̀ò̀ri ke d̀ò mbè di d́omu kè né wanti t̀i ćáá, ke bo di yúó mbe bíkè kè di mbè mbùó.

¹⁸ Dè wennimu di bo nkém̀m̀m̀m̀è bè di náá ntì, ke né mbaàti t̀i tú tisààti, dè bá ntú n di bonè diì m̀ǹǹni máà bá kè n kpa.

¹⁹ M bí dè n yóu mediè mme di ḱpéí nke d̀ò nhonitipòkù ò mpeímè, ke baanè m bo bantémè weti weti ke d̀ò nKirisi bo di mièke.

²⁰ N d́ó n na mbo di borè nde bàmbà mmie, nkéyà m bo di náké m̀è boti kè di keè, n yíťèkùmu mesàà ndi ḱpéí.

Kudaakù nè wèè í tú kudaakù be kó medonnimè

²¹ Di t̀i nné n náké d́indi bèè d́ó kéndù nyikuó kè nsà kè di í yo i tú mù.

²² Tì wàrimu ke tú Abarahammu do m̀ake ibí idéi ndi, kè dèmarè kóo yó Akaa ntú kudaakù *, kè detere kóo yó Saraa í nku tú.

²³ Kè kudaakù peité ku kperè betòbè péi m̀è boti, wèè í tú kudaakù kè Kuyie nkuù ò d̀ó̀nnè dinùù kòo dè peité.

²⁴ De kó tináànti m̀ake mebenkùmè m̀édémè mme. Benitipòbè bedé bembè d̀onnè metaummè m̀édémè mme, metaummè k̀etimè do d̀ò̀ Sinaii t̀ari ìnkè nke m̀è peité idaabí (m̀è tú Akaa).

²⁵ Diyètiri diì tú Akaa di benkù Sinaii t̀ari ndi diì bo Adabii tenkè, ke wèťe ke benkù Sedisademmu èi diì bo di mm̀ǹni.

²⁶ Sedisademmu k̀ènkè kou í tú kudaakù, wèe tu ti yó.

²⁷ Tì wàrimu ke tú:

Dè nnaati f̀s ntehãũntè,

f̀s nwèè í péi,

tiité teyũtè

kényãnkù nè diwèi,

ke yé bè yete wèè nitipòkù

kó ibí yó nsũnnè m̀è

wèe ye nho kpeyi.

* **4:22 kudaakù:** Saraa do í m̀ake debire k̀t̀út̀ót̀è o kó kudaakù be kó dim̀ǹni kó ikú do yèmmè k̀épuò nho dàu Abarahammu, kè k̀u púo nk̀épeítè debire Isimayeri.

28 N kɔbɛ dɪndi tɔ Kuyie nkɔ ibi nyi, kɛndɔnnɛ Isaki Kuyie ndo dɔu ndinuu kɛ bɛ peitɛ wɛ.

29 Bɛ do peitɛ dɛɛ birɛ benitibɛ peimɛ do fɛũnkomu bɛ peitɛ dɛ nɛ Kuyie nYaá, ti kperɛ mɛ ndò mmúnke.

30 Ti wàrimu kɛ tɔ: Bɛti kudaakù nɛ ku birɛ kɛ yɛ kudaakù birɛ í yóó totɛnɛ wɛɛ í tɔ kudaakù o birɛ dɛ cice kperɛ.

31 N kɔbɛ ti í tɔ kudaakù kó ibí, ti tɔ wɛɛ í tɔ kudaakù o kpeyi nyi.

5

Kirisi nɛ ikuɔ dɛ kó tináantɪ

1 Kirisi ti dɛnnɛmu tidaati mieke páí kɛ ti mɛnke yɛ, nfiíkúnɛ teii, báá yiennɛ kɛwɛtɛ kɛnáá ntidaati.

2 Mí mPɔɔri n di náámmu kɛ tɔ kɛ di cãmmú, Kirisi tɛnke báá di teennɛ.

3 M bo yí kɛbɛi nke dɔ kɛ bɛɛ yie nkécãmmú bɛ ntũ nyikuɔ imɔu.

4 Dɪndi bɛɛ dɔ Kuyie ndi wɛnkũnne di yie mmɛɛ kpɛí nyikuɔ, di yàtɛnɛmu Kirisi, kɛ pàà Kuyie nkɔ mɛsàà.

5 Tinti yɛmu kɛ dɔ nti tá Yesu kɛ Kuyie nyóó ti wɛnkũnne, dɛndɛ ti baamɛ nɛ Muyaánsààmù kó muwɛrimú mùù bo ti mieke.

6 Kɛ ti taunɛ Yesu Kirisi kɛ cãmmú yoo ti í cãmmú, dɛ kpeti í bo, ti bo ntámɛ Yesu, kɛndɔ titɔbɛ kɛ teɛnnɛ titɔbɛ dɛɛ tu.

7 Di do ketɛ kɛ dɛ nwennimu, wɛ ndi cònnɛ kɛ di tɛnke í tũ ntimóm̃m̃ontɪ?

8 Dɛ yɛmbɛ di tié nyii tié nyí bonní Kuyie nkùù di yu ku borɛ.

9 Mutie mùù muuti pɛɛ mù ãã mma sám̃p̃órɛ ndɛ, kɛ tipɛɛcɔoti timɔu múútɪ.

10 N yí di yíèkù, n yɛmu kɛ dɔ ndi yɛmmɛ í cààrɛ n kɔmɛ. Wɛɛ di kɔɔnnɛ bá kòo tɔ wɛ, Kuyie mbo ò kpetínɛ.

11 N kɔbɛ bɛmabɛ yɛmmɛ dɔ n náá mmucãmmú dɛerímɛ, kɛ dɛ tɔ móm̃mu mbɛ na bá nni nfɛũnko. N náá nti kɛ tɔ Kirisi ku kudapãati ìnkɛ ti na bá nyóù òm̃u.

12 Bɛɛ mɛ ndi kɔɔnnɛ mucãmmú kpɛí, mbɛ dàkɛ sɔɔtɛ kɛfɔmmu.

13 Dɪndi Kuyie ndi dɛɛtɛnɛmu ikuɔ, kù nɛ í di dɛɛtɛ kɛ di bo ndɔɔri di dómɛ, kù di dɛɛtɛ kɛ di bo ndɔ ditɔbɛ mbɛ, kɛ teɛnnɛ ditɔbɛ.

14 Kɛ yɛ ikuɔ imɔu kó dikũnni tumɛ: N dɔ otɔu a dómɛ amáá.

15 Kɛ di mɛ nkpa, nke dãmmú ditɔbɛ, dɔɔndɛ mɛyɔðmmɛ kɛ di báá kuɔ ditɔbɛ kɛdɛɛ.

Muyaánsààmù p̃i mmùù t̃mmù onitɪ mieke

16 Ntenɛ n dɔ kɛ di náké tɔ: Bá ndɔɔrinɛ di dɔ dɛ, yóunɛ kɛ Muyaánsààmù di bɛnkɛ di dɔ nkɛdɔɔ dɛ.

17 Kɛ yɛ di dɔ dɛ í wɛrɪnɛ Muyaánsààmù dɔ dɛ, di dɔ dɛ cãmmu, kɛ Muyaánsààmù dɔ dɛ cãã nkɛ dɛ piɛti. Kɛ dɛ bo yie nkɛ di bá ndɔɔri di dómɛ.

18 Kɛ Muyaánsààmù di ni, ikuɔ tɛnke í di te.

19 Ti yɛmu bɛɛ dɔɔri bɛ dómɛ bɛ kó mufòm̃mu tɔ mù: Kɛndɔuti dɔutinɛ bɛtɔbɛ, kɛ fòu mufòm̃mu yɛimu, kɛ fòu bɛ dómɛ,

20 kɛ feu yɛbɔkɛ, kɛ diiti dɛtie, kɛ níi mbɛtɔbɛ, kɛ kpanti, kɛ ɛɛnnɛ bɛtɔbɛ. Kɛ bɛ mieke péi bɛtɔbɛ, kɛ sɪnkũnko bɛtɔbɛ yɛtɛ, kɛ yaati bɛ cuokɛ,

21 kɛ dɔ bɛtɔbɛ kperɛ, kɛ tɔ tinayákɛmuóntɪ, kɛ ãã nyo kunaati kɛ yonko, kɛ dɔɔri mɛyɛi ntɛmɛ mɛɛ mɛ dɔnnɛ. N ti ndi nákému kɛ wɛtɛ kɛ di náá, bɛɛ dɔɔri mɛ kó kubotɔ bɛ í tati Kuyie nkɔpàtiyuu mieke.

²² Ntenè Muyaánsààmù kó mutǝmmú: Muù ǝ nte kàa ndó otòù, kàa yèmmè rínaati, kàa mmàke diwèi ke nǝ nke mi, ke tú onitisààwè, ke niti, ke náá ntímómmǝnti, ke bá ndari, ke nno nke píi nhamàà.

²³ Ikuó í yete dendè kó dimàà.

²⁴ Bèè taunnè Kirisi, be fòmму kótímù nè mù do dó dè, bè dè wènnénè Yesu Kirisi nwe, ke baaké kudapāāti.

²⁵ Muyaánsààmù mmuù ti duò mmufòmму, mùù dò nke nti benkú ti bo ndǝarimè.

²⁶ Ti bá ntú sipǝ yembè, ke péikunko titòbè mièke, ke dó titòbè fǝtè.

6

Oniti buatí dè ò ǝǝ de ndeite

¹ N kǝbe dindi Kuyie nkǝbe, kòò mǝù dǝǝ meyei ndíndi Muyaánsààmù bonè bè di ò tǝnnéní kuce sààkù mièke diyǝnni, ke né nyé kè di báá do di mómmǝmbe meyei mmieke.

² Ntǝunè ditòbè kó yetuǝ, de mǝnni di yie nKirisi kó ikuó nyi.

³ Kòò mǝù yèmmè dò nhò tú òmǝù ò sou nhomáá ndi.

⁴ Bá wè wèè wénté o dǝǝrimè kòò dǝǝri Kuyie ndómè dè nhò naati omáà borè, kòò bá mpǝti ke erinè betòbè omáà.

⁵ Kuyie nyóó bekénè bá wè nè o kpeti nti.

⁶ Bè náá nwè Kuyie nnáañti, ò ntotírínè o kperè wèè tì nhò náá.

⁷ Di bá nsóú ndimáà, bè í daú Kuyie, oniti buatí dè, ò ǝǝ de ndeite.

⁸ Wèè buatí o mómmuǝ nhò dó dè, dè bo ò peité mukǝũ. Kè wèè buatí Muyaánsààmù dó dè, kè dèè ò peité mufòmму mùù bo sáà.

⁹ Ti báá yóu ti bo ndǝarimè mesàà. Kè ti dǝǝri mesàà nkè ti kǝnti í yǝrike, kè de mǝnni tǝðke ti bo deite ti dǝǝ dè kó yebe.

¹⁰ Ti kraá mǝkemu di mmǝnni mefiè, yóunè kè ti ndǝari mesàà mbenitibè bemǝu, ke né dǝke mmè dǝǝri Yesu kǝbe.

Mucaummu nè muǝsummu

¹¹ Bàmbà mmí wǝri m mómmuǝ nè n nǝùtè, di bo banté n wǝrii ì deumèmmè.

¹² Bèè di tié nke dó di cǝmmú, bè dó di mbè naatinèmu, bè í dó kénnaá mbè baakémè Kirisi kudapāāti máà kpeti kè bèè bè fǝũ.

¹³ De kó benitibè bèè cǝmmù, bè í dǝǝri ikuó imǝu yèmmè, bè dó di cǝmmú kémpǝtinè di cǝmmúmè mme.

¹⁴ Mí m pǝtinè bè baakémè mme Yesu kudapāāti. Deè te kè n yí yé ke dò nkutenkú kperè bo, dè me mmúnke í yé ke dò m bo.

¹⁵ Kàa cǝnté yoo a í cǝnté de kpeti í bo. A bo náámmè onitipǝnwè deè tu.

¹⁶ Di mièke bèè kó dimàà yèmmè dǝnnè n kǝme Kuyie mbè duó mmesàà nké bè pǝ diwèi: Bembe nè Kuyie nkǝbe bemǝu bèè bo kutenkú mièke.

¹⁷ Nè ti bo mbomè òmǝù tǝnke bá n kǝkénè, m mǝke tii fiéti tii benkú n túmè Yesu kóo tǝnti.

¹⁸ N kǝbe ti Yìè nYesu Kirisi kó mesàà nni ndi bonè dimǝu, kè dè mme ndò.

Pɔɔri w̄ari d̄i pátírí Kirisi kɔbe bèè bo Efɛsi Di mpátírí tɔ t̄i náànti

Pɔɔri do bo w̄ari di mpátírí kɛ bè ò kpetí Odommu nwe. O pátírí náànti yuu tú: Kuyie nwɛnné keɪnkè kperɛ nè ketenkè kperɛ kè Kirisi dè baké.

O pátírí miɛke ò keté ke benke ti w̄e mmèè botí nku nè Kirisi, ke benke Kuyie nti yumè kè ti bo ntú ku kɔbe, ke benke kù ti deetémè nè ti yei nè ku Birɛ Yesu Kirisi borè nè kù ti cànnemè nè Muyaánsààmù.

Médérímè ke náá nti dò nkéntaunè mèè botí Kirisi. Nè medonnimè mèpéu miɛke kòò benke ke tú Kirisi kɔbe t̄inni dònnè onití kó tikònti nti, kè Kirisi tu diyuu, ke benke ke tú Kirisi kɔbe t̄inni dò nteçt̄è kè Yesu tu dipū. Kè bè w̄ete ke donnè onitipòkù kè Kirisi tu o dòu.

Di mpátírí náànti duó ke dòmmè

1. Kirisi nè o kɔbe t̄inni 1-3
2. Mufòmmu mupàmmù nè Kirisi 4-6

Pɔɔri d̄aummè Efɛsi kɔbe

¹ Mí mPɔɔri Kuyie ntāāté wè, kè n tú Yesu Kirisi kó ditōnni, m̄i di w̄ari dipátírí d̄indi Kirisi kɔbe bèè bo Efɛsi ke taunnè Yesu.

² Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di d̄ò mesàà ke di duó ndiwèi.

Nè Kirisi kpéi nke Kuyie nti d̄òmmè mesàà

³ Ti sántímu Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, wèè ti d̄ò keɪnkè kó mesàà mmebotí m̄ebotí, ti taunnè mèè kpéi nYesu Kirisi.

⁴ Nè Kirisi kpéi nke Kuyie nti t̄āātémè kè mu nyí d̄ò kutenkù, kè ti bo nwenni páii kè dè kù naati kù ti d̄ó mèè kpéi.

⁵ Nè Yesu kpéi nke Kuyie nti d̄ómè ke mè t̄āāté nè dimònni, ke ti d̄ò ku bí, kuù mè d̄ó ke mè d̄ò.

⁶ Kè ti sánti Kuyie nkù ti kuó mmèè kpéi mmesémmè mediè, nti taunnè mèè kpéi nku Birɛ kù d̄ó dè mesàà.

⁷ Kuyie nti donténè wèè kó meyī nke ti çt̄é nti yei nku sàà ndeu mèè kpéi,

⁸ kè kù ti duó mmeciì nnè meyīçt̄ímè mediè.

⁹ Kù ti benke dèè do s̄ori d̄ende, kù do t̄āātémè nè dimònni nè Yesu Kirisi kpéi nke bo mè d̄ò.

¹⁰ Kù do d̄ó kè de m̄onni t̄ùòke kùu w̄enné denennè dem̄ou ndi, keɪnkè kperɛ nè ketenkè kperɛ kè Kirisi ndè baké.

¹¹ Nè Yesu kpéi nke kù ti t̄āātémè ke ti cànné. Kù do me ndó nè dimònni, kù ò nkè kù t̄āāté t̄i kù ti ñd̄ò.

¹² Kù d̄ó t̄inti bèè t̄á Kirisi nè dimònni ti nkù sántímu kù deu mèè kpéi.

¹³ D̄indi múnke di kèè d̄i m̄onni timómm̄onti, Tináaṣààti ke t̄á Kirisi kòo di deeté, de m̄onni ndi Kuyie ndi cànnemè ke di duó Muyaánsààmù kù do ȳe nkù yóo di duó mmù.

¹⁴ Muù ti benkú ti yóo tiekemè mesàà nKuyie mbaanèmè ku kɔbe, muù ti náá nti yóo tiekemè de kó mesàà nkù bo ti deeté d̄i yei páii, ti nkù sánti kù deu mèè kpéi.

Pɔɔri bàammè Kuyie nhEfɛsi kɔbe kpéi

15 N kèèmu di tá mèè botí Yesu, nè di dó mèè botí di kòbe tòbè.

16 Deè kpéí nte kè n yí yóu m bo nsántímè Kuyie ndi kpéí, ke denniní di kpéí m báámmu miéke sáá.

17 Kè dè bo yie nkè Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice di duó mmeciì kè di banté Yesu, kényíté è dòò dè di kpéí.

18 N kù báámmu ke tú kù di duó mmeciì nkè di banté kù di yu mùù kpéí, kù baanè dè bèè tu ku kòbe,

19 kébanté muwērímú diemù kù ti duó mmù tinti bèè tá Kirisi mù ðeu ke mamè.

20 Nè muù wērímú mmu Kuyie nduómme kè Kirisi yáñté, kè kù ò kàñne ku borè keñkè dikàri sàari, ku bakù yóu.

21 Kòò baké muwērímú yembè, nè ketenkè yembè nè keñkè kòbe, dèè kó dimàà bo bàmbà, di mmònni nè dèè kpaaní, Kirisi weè dè baké.

22 Kuyie nwe n duó ndemou, weè tu Kirisi kòbe tīrè yemou kó diyuu,

23 dii tú o kònti ò bo dii miéke, ke bo kutenkù kumou.

2

Ti do kumè ke yáñté

1 Di yei nnè di caàrimè deè do te kè di ntú bèè ku Kuyie nkó mufòmmu bíékè.

2 Di do fòu kutenkù kuù nkòbe kōme mme, ke yíé nku kóo kpààti wèè bo ketenkè nè keñkè de cuokè o kpèti, wèè baké bèè kó dimàà yete Kuyie nkpeti.

3 Ti múñke do be ntú, ke dòari ti kònti nè ti yèmmè dó dè, nè de kpéí nkè Kuyie mmieke ñdò nkédo ti ñnkè kè doti mèè botí betòbè ñnkè.

4 Kuyie nsémmè né me ndeumè kè kù ti dōke mediè.

5 Ti yei nnè ti caàrimè deè do te kè ti ntú bèè ku Kuyie nkó mufòmmu bíékè kè Kuyie nti dòò mesàà nke ti duó mmufòmmu nè Kirisi ti kó mēwēnnimè, ku sàà mmèè te kè kù ti coo.

6 Kè ti wēnnénè Yesu Kirisi ke fòu, ke wē nke kari keñkè ku borè.

7 Kuyie ndòò memme ke bo benke kù ti dòò mèè sàà ndeu mè mme, ke yó mbo sáá kù mè nti dòò nè Yesu Kirisi borè nde.

8 Kuù di dòò mesàà nke di deetè di tá mèè kpéí Yesu, dè í tú nè di mómmòmbe kó muwērímú, Kuyie nkó dipānni ndi.

9 Òmou bá nsánti omáà, kòo yèmmè dò nhò dòò dèmarè kè deè te kè kù ò deetè.

10 Kuyie nkuù ti dòò, nè Yesu Kirisi ti kó metaummè miéke nke kù ti dòòmè, kè ti bo ndòari mutōmmú sààmù kù tūntemu nè dimònni kè ti bo mmù dòari.

Yesu temè kè Sifube nè bèè í tú Sifube kè bè wēnnè oniti omáà

11 Dentenèni di do tú bè nè dimònni, di do í tú nKuyie, nkè Sifube di yu ke tú bèè í cāmmù, ke tú bē máà bèè cāmmù, de kó mucāmmù né do í tú mūmamù.

12 Dentenèni di do í túmè Kirisi kòbe, di do tú bepòòbè mbe, di do í wēñnè Kuyie nkòbe, di do í mōke di baa dè, di do í tú nKuyie.

13 Di do í tókénè Kuyie, di mmònni ke kù tòónnè, Yesu Kirisi duó mmèè kpéí nhomáà kè bè ò kùò.

14 Kòò kùò mēñímmè mèè do dò nkuduotí ke yaàti Sifube nè bèè í tú Sifube, kè bè narike ke wēnnè oniti omáà.

15 Ke pàa nSifube kó ikuá yē mbè nci dè nè í yē mbè ndòari dè, ke wēnnè ibotí idé, ì do kpa nkè ì naá nkubotí kumáà, ke narike.

16 Bè ò kùòmù kòò ðeite mēñímmè de kó ibotí idé do mōke mè, ke ì taunnè Kuyie, nkè ì naá nhoniti omáà.

17 Ò pī mmuù tōmmú ke nàké Tináaṣààtì, diwèl kpeti, dínđi bèè í tú Sifube ke dētirinè Kuyie, nnè Sifube bèè do kù tákénè.

18 Timòu Sifube nè bèè í tú Sifube, Kirisi weè ti niitè Kuyie mborè nè Muyaánsààmù kó meteèmmè.

19 Di ténke í tú bepòðbè, yoo dihei marì kòbe, di tú Kuyie nkó dihei kòbe mbe, ku cīètè kòbe.

20 Yesu Kirisi weè tu dipūū, o tōrè nè Kuyie mpāānāaṣṣànti náam̀bè kè bè yāā nkè di sòké.

21 Kirisi weè te kè tē kpeñni, ke kótírí, ke naá Kuyie ncīètè sààtè.

22 Nè Yesu kpéi di tú tēcīètè nte Kuyie mbo tē nè Muyaánsààmù.

3

Pòori nàkémè bèè í tú Sifube Kuyie nnáaṣṣṣànti

1 Mí mPòori Yesu Kirisi kóo tōnti, bè n kpeti n nàké mèè kpéi nkè dínđi bèè í tú Sifube Kuyie nnáaṣṣṣṣànti.

2 Di yému Kuyie nni nkuóm̀m̀m̀ mèsémmè ke n dòò mesàà ke yē n nàké Tináaṣààtì, dínđi bèè í tú Sifube.

3 Tìi do sòri Kuyie nti nni mbenke, kè n yītè ku kó disòri kpeti, m mè mbo ke ti nwāūnì.

4 Kè di ti kàa ndi bo banté Kuyie nni mbenkemè Kirisi kpeti tìi do sòri.

5 Kù do í benke de kó disòri kpeti dimònni kòbe, kù mè nti benkemè di mmònni Yesu tōrè nè Kuyie mpāānāaṣṣṣànti náam̀bè nè Muyaánsààmù kó muwērímù.

6 De kó disòri tu: Sifube nè bèè í tú Sifube bè wēnnémè onitì omàà, ke yóo di tikpàti, kù yē nkù yóo duó nti bèè yie nYesu Kirisi kó Tináaṣààtì.

7 Kù duó nkè n nàá nti, kù n dòò mesàà mme ke n duó nde kó mutòmmú ke benkù nè n tōmmú miēke ku wērímù deumè.

8 Bá nè m me ntumè Kirisi kòbe bemòu kó besám̀pòbè kóo sámpòú, kè kù duó nkè m bo nàké Tináaṣààtì bèè í tú Sifube, Kirisi kpàti deumè ke í m̀ke kumàнку,

9 ke bè benke Kuyie nkó disòri kpeti, kunku kùu dòò demòu kuù mè dó nè dimònni,

10 ke dó bèè baké keñkè nè be kó bekperibèe yà Kirisi kòbe tñni, kébanté Kuyie ncii ndeumè mediè ke í m̀ke kumàнку.

11 Kuyie ndòò kù dómè mme nè dimònni ti Yiè nYesu Kirisi kpéi.

12 Di mmònni ti bo na ké kù tóonnè ke bá nyīkè, ti tá mèè kpéi nYesu, koò taunnè.

13 N di náammu ke tú di kònti báá yārike, bá kè n fēūri, n fēūri dūi kpéi nkè de bo di dòò mesàà.

Kirisi ti dó mèè botí

14 Deè kpéi nte kè n nínkú n núu ti cice Kuyie nyīkè.

15 Kunku kùu te kè keñkè kòbe nè ketenkè kòbe kè bè bo.

16 N kù báammu ke tú kù di duó nku kpàti dieti, kè Muyaánsààmù di kpenkūnne,

17 kè Kirisi mbo di miēke, kè di nfiíkú tei tei, Kuyie nkó medókùmè miēke,

18 kéwēnnè nè Kirisi kòbe tòbè kébanté Kirisi ti dó kè de deu mèè botí ke okù mèè botí ke cūmpuri mèè botí bá ke í m̀ke kumàнку,

19 kényītè Kirisi ti dómè kè de pētè ti yītímè, kēpétè Kuyie nkperè demòu.

²⁰ Ti sãntĩmu Kuyie nkùù wērĩmũ diemũ bo ti miẽke, ke bo na kédòò kè dèe pēēté ti kũ mǎú dè nè ti toti ti ti yèmmè.

²¹ Ku yètĩri ndeu Yesu Kirisi kǎbe cuokè sǎǎ Kirisi pĩ mmùù tǎmmũ kpéí. Kè dè mmè ndò.

4

Kirisi kǎbe wē mmèè botí

¹ N di náámmu, mí mPǎori bè kpetí wè Yesu kpéí, nke tú di ñdò nKuyie ndi yu ke dó di ndòmmè,

² kékũnne dimáá kényòò, kèmmi, kéndó ditòbè, kènteénnè ditòbè.

³ Yetenko kè Muyaánsààmũ di tau, kè di mmǎke Kuyie nkó diwè.

⁴ Ti mǎke Muyaánsààmũ mumáá ndi, ke dò nhoniti omáá, ke baa dèmarè máá, Kuyie nti yu dèè kpéí.

⁵ Ti Yìè mbo omáá ndi, kè ti tũ nkuce kumáá, kè bàtèmmũ bo omáá.

⁶ Kuyie mbo kumáá ndi, timòu ti cice wèè baké demòu, ke ti pĩnnè mutǎmmũ timòu, ke bo timòu ti miẽke.

⁷ Kuyie nti pǎmu bá wè dipǎnni kè Kirisi yè nti toti bá wè ò dó mè.

⁸ Ti wǎrimu ke tú: Ò wète ke deèti dii mǎnni kèĩnkè ke neinè becíribè kó yewèrè yèè do kpetí, ke pǎ benitibè yepǎrè.

⁹ Ba ntũ ò wète ke deèti? Dè benkũ ke tú ò keté ke cùtèmu ke ta ketenkè miẽkoo decũmpure.

¹⁰ Wèè cùténí, wèè wète ke dèke, ke bo kèĩnkè ke píéké tipfĩti timòu.

¹¹ Weè duó nkè bèmabè tu o tǎrè, kè betòbè tú Kuyie mpǎánaahiti náamè, kè betòbè tu bèè náante Tináaansààti, kè betòbè tu bèè ni Kirisi kǎbe tĩrè, kè betòbè tu bèè tiè nKuyie nnáahiti.

¹² Ò bè duó nde kó mutǎmmũ kè bè bo tũnte o kǎbe mbe, kè bèe na ke pĩ nKuyie ntǎmmũ, kè Kirisi kǎbe tĩnni dii tu Kirisi kǎnti kè dii deuke.

¹³ Kè ti nwè ntimòu ti kéri kùù ce, ke kótírí kékpenke, kènaá mpáíí Kirisi dòmmè.

¹⁴ Ke bá ndònnè ibí ì mu nyí ciì, ke tũ mbeniticũmbè bèè tiè nyiyáabisítíe ke ì ti tũ kuyaakũ tǎumè tífǎkpèti.

¹⁵ Ti dò nkènnáá ntimómmǎnti nti, kéndó titòbè, memme ti bo nkótírímè kuwedounce miẽke, ke naánnè Kirisi wèè tu diyuu.

¹⁶ Kirisi wèè te kòo kǎbe bemòu wè nke dò nhoniti omáá nè itùòti, ke kpeñni, bá kùù tùòti kè kù pĩ nku tǎmmũ kù dò nkèmpĩ mmũ, kè tikǎnti timòu kótírí, ke kpènkũ Kuyie nkó medókkùmè miẽke.

Meborime pàmmè dò kéndòmmè

¹⁷ Ntènè n dó kè di náké ti, nè ti Yìè nkó diyètĩri, di bá ntũ mbèè í báá nKuyie mbe kó meborime, bè tũ mmèè yèmmè tú detetirè kǎme mme.

¹⁸ Bè toti dibiihni kó iyentotí nyi, bè í yé Kuyie nduá mmùù fòmmu, bè í banté mèè kpéí nkè be to kpeñni.

¹⁹ Bè ténke í baati meyei nnè mesàá ke dǎori dèè í wenni ke í diè ntikpàti, ke dǎori desĩntèkperè demòu botí nè meyei mmemòu be yèmmè dómè ke í yĩèkũ.

²⁰ Dĩndi bè í me ndi benke Kirisi kè di ò yĩtè.

²¹ Dĩndi bie bè di tièmmu o kpeti kè di yĩtè o kó timómmǎnti, dèè tu:

²² Di bo yóumè meborime kótímè di do tũ mmè, di do mǎke medókkùmè yeime mme kè mè di sou nke di fétinko.

²³ Yóunè kè di yèmmèe ceete nè di yehtotí,

²⁴ Kè di naá mbenitipámbe Kuyie ndòò bè ke dònne nè kumáà, kè di borime wenke kè di ntù ntimómanti.

²⁵ Di yóu siyáàbisí, kénnaá nditòbè timómanti ke yé ti túmè Yesu kànti kó itùòti nyi.

²⁶ Kè di miéke peike di báá yóu kè kèe òote ke di cé mme yei, di báá yie nkè diyè te ta kè kè kpaá péi.

²⁷ Di báá pã dibòò kuce.

²⁸ Wèè do yuuku wèe yóu muyóò ke pĩ mmutómú kémote o kperè kápã beçiribè.

²⁹ Di bá nnáá ntináanyeiti, kè di pètè mēfiè nnáánnè tìi bo teennè betòbè kè bēe kpenke Kuyie nkó kuce miéke, tìi bo teennè bá wè è bo dii f̄t̄iri.

³⁰ Di bá ncaari Muyaánsáamù yèmmè, muu tu mecannimè Kuyie nti cànnè mè, muu te kè ti yé ke dò nKuyie nyóó ti deetè páíi diyè sanni.

³¹ Bá mpoonnè ditòbè, bá nníinnè ditòbè, di miéke bá mpèi ditòbè, di bá mmòke yekpàrè, di bá nsínkùnkò ditòbè yètè, di bá ndòori meyei.

³² Ndòorinè ditòbè mesàà, nke ndò ditòbè, ke nc̄enke ditòbè Kuyie nti c̄fè mmèè botí nè Kírisi kpéi.

5

Ti bo nyémè Kuyie ndò dè

¹ Ntùnnè Kuyie nkó meborime, ke yé di túmè ku bí nyi, kù dó ì.

² Ndónè ditòbè Kírisi ti dó mèè botí ke duó nhomáà kè bè è kùò kòò dò ndipánni ku f̄òòku nitikù kperi Kuyie ndò di.

³ Di tú Kuyie nkòbe mbe, di bá ndouti dautinè ditòbè di bá nsínkùnkò dimáà, di bá duó ndi yèmmè tikpàti. Dè keté ke í dò mbè nyo de kó tináahti di cuokè.

⁴ Di bá nnáante ifei kpeti nè tiyèinnáahti nè tináanyeiti, dè í wenni. Petinke nsántinè Kuyie nku sàà nkpeí.

⁵ Nyénè ke dò nwèè dauti dautinè betòbè nè wèè s̄nkùnkò omáà, nè wèè í diè ntikpàti, dè í cáánnè wèè feu yebòkè. De yiè mbotí í tati Kírisi nè Kuyie mbe kpaàtiyuu miéke.

⁶ Di báá yie nkòò m̀u di souté nè detetirè kó tináahti: Deè te kè Kuyie mmieke cóú bèè yete ku kpeti.

⁷ Di bá mmòkè nè de kó benitibè botí metaummè mamè.

⁸ Di do tú dibiiñni kòbe mbe di mmònni ke taunnè ti Yiè ke tú kuwenniku kòbe. Nfòùnè ke dò mmenáà nkó íbí.

⁹ Kuwenniku kó mutómú tú: Tiniti, mewetimmè, nè timómanti.

¹⁰ Mbaàtinè ti Yiè ndò dè.

¹¹ Di bá nkòké dibiiñni kòbe kó mutómú miéke, mù tú mutetimù mmu, di petinke mmù dáammu mmu.

¹² A bo náké m̀è bè d̀òri dè dis̀ri dè m̀òke ifei nyi.

¹³ De kó mutómú yènni dii m̀nni kuwenniku miéke, kuwenniku òò mù feimmu.

¹⁴ Mómumu nwe bè d̀enneni dè kuwenniku dè òò wenkemu. Tì wàrimu ke tú:

Ente,

f̄ò nwèè duó beçiribè miéke!

Kè Kírisi da mítté.

¹⁵ Ndakenè mesàà di fòu mèè botí. Di báá ndò tiyèinti, ntùnè mecii nyembè.

¹⁶ Bá nfétinkonè di fié, ti bo yemàrè yeiye nye.

17 Di bá ndò ntiyèìntì, yetenko kényéte Kuyie ndó dè.

18 Di bá mmuò mmenaà, mè di tannìnko meyei mmieke nke. Yóunè kè Muyaánsààmù di píe.

19 Kè di nwè nke yáúkùnko ditòbè kòntì, kéndiè nKuyie nkó yesāā, nnè ku kó iyie, ke diè Muyaánsààmù di duó nyìl yie, kénsāntì Kuyie nnè di yèmmè memòu,

20 nsāntínè ti cice Kuyie demòu kpéi nsāā nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètirì.

Onìti nè o pokù bè dò kèntaumè

21 Nyiénnè ditòbè kpèti, di dé mèè kpéi nKirisi.

22 Benitipòbè nyiénnè di daabè kpèti, di yie mmèè botí ti Yiè nkpeti.

23 Ke yé onitidù wèè bakémè o pokù Kirisi baké mèè botí o kòbe tñnnì dii tú o kòntì ke di deeri.

24 Deè te kè benitipòbè dò nkényié mbe daabè kpèti timòu, Kirisi kòbe tñnnì yíe mmèè botí Kirisi kpèti.

25 Bá wèè nitidù kòo ndó o pokù Kirisi dó mèè botí o kòbe tñnnì ke ku di kpéi,

26 ke di òuté nè meniè nnè Kuyie nnáàntì.

27 Ò dòò memme ke dó di ntú o kpèri ndi kénwenni, kénkra kuyènkù, kénkra meyòò, kénkra meyei memòu, kéndò mpáíi ke í mmòke bè bo di sei ntii ìnkè.

28 Mèè botí nku bá wèè nitidù dò nkéndómè o pokù ò dó mèè botí omáá. Wèè dó o pokù ò dó omáá ndi.

29 Omòu òò í mpóò nhomáá, ò ò nyárimu omáá, ke piú omáá. Kirisi me ndòari o kòbe tñnnì.

30 Ke yé ti túmè o kòntì kó itùòti nyi.

31 Ti wàrimu ke tú: Onìti bo yóu o cice nè o yò kétaunnè o pokù, kè bèè naá ntikòntì timáa.

32 Ti nnáàntì tú disòri dièri kpèti nti, ti tú Kirisi nwe nè o kòbe tñnnì,

33 ke múnke tú di kpèti. Bá wèè nitidù wèè ndó o pokù ò dó mèè botí omáá, kòo nitipòkù ndé o dàù.

6

Ibí nè i yembè kó tináàntì

1 Díndi ibí nyiénnè di yembè kpèti. Kuyie mme ndó.

2 Ndé a cice nè a yò. Kuyie ndòu nyìl kuó ke béi nke tú:

3 Kè dèè yie nkè dè nda naati, kàa fòmму okè ketenkè ìnkè.

4 Díndi ibí yembè, di bá mpéikùnko ibí mieke, ñtiènnè í ke í tñnni ti Yiè ndó mèè botí.

Tidaati nè ti yembè be kó tináàntì

5 Díndi tidaati, nyiénnè bèè di te die nketenkè ìnkè be kpèti, ké mbè dé mediè, kémpí mbe tómmù nè meyèmmè memáá, kéndò ndi pí nKirisi kòmu.

6 Di níí bá mpí mmuutómmù bè bo dii mōnni máá kè dè bo bè narike, doòndè dimáá Kirisi kó tidaati, ké mmù pí nnè di yèmmè memòu Kuyie ndómè.

7 Di mpí mbe tómmù ke dò ndi pí nti Yiè nkòmu, dè bá ndó ndi pí mbenitibè kòmu.

8 Nyénè ke dò nkàa tú kudaakù yoo a í kù tu, Kuyie nyóó yietí bá wè ò dòò mèè sàá nkó tiyeti nti.

9 Kè díndi tidaati yembè di nti pí mmesàá ndi bá nti péinko, nyénè ke dò nwèè di te dimòu ò bo kéìnkè nke, o borè òmòu í cāá.

Kirisi kɔbe dò nkém̄m̄ke tii kpàrinenti

¹⁰ Tisɔnti tú di bo ntaunnèmè Yesu kékpenke, kɛpété o wɛrímú diemù.

¹¹ Báátínè Kuyie nkpàrinenti tímou ke cómmú tei tei, kɛbaao dibɔɔ kó mesoummè.

¹² Ti í kpannè benitibè, ti kpannè yebɔkè nye, yèè bo muyaá mmieke, yèè kpeñni, bebɔokpàatibè bèè te dibiiñni kó kutenkú.

¹³ Nè de kpéí, túóténè Kuyie nkó tikpàrinenti tímou, kè diyie yeiri tùòkení di na ke kpa nkè di kpa nke dèè, di nkpaá yé kénwáké.

¹⁴ Nyinè tímómmɔnti di ka fenaàkɔnfɛ kɔme, kénkánké mewetímmè di c̄nc̄rè dimátiyaábòri kɔme.

¹⁵ Ànnénè tikɔnyauti tineùti kɔme, ke náké Tináaṣààti tii duó mmeòmpùmè.

¹⁶ Ntɔnè metákùmè kè mè ndò nkudɔpikù sáà kùu yó nte kè di na kékua dibɔɔ kó ipie nyii còú.

¹⁷ Túóténè medeetímè kédɔɔ dipii, kétúóté Muyaánsààmù kó disie òii tú Kuyie náaṣti.

¹⁸ Muyaánsààmù ndi bonè kè di mbáá nKuyie nsáà, di nkù báá nyibáamii imou boti ke kù sàútínè. Mbáánnè ku Kirisi kɔbe bemou kpéí.

¹⁹ Ké nkù báá n kpéí, kè dèe yie nkè nh ààte n nùu nni nnáá nTináaṣààti tii do sɔri ke í yièkù, tii tu Kuyie ndeeri bèè í tú Sifube.

²⁰ Mbáánnè ku, kè kù n teennè kè n na kénnáá Tináaṣààti, bá nè bè me nni nkpetímè.

Mucaummu

²¹ N tɔnko ti népo sàu Tisiki, ti Yiè nkóo tɔnti sàawè, kòo bo di náké de ndòmmè mme,

²² ké di náké tii kó dimàà bo ti cie, kɛyáúkunnè di kɔnti.

²³ Ti cice Kuyie nnè Yesu Kirisi bè di duó mmeòmpùmè, nè medókùmè nè metákùmè.

²⁴ Mesàà nni mbonè díndi bèè kó dimàà dɔ ti Yiè nYesu Kirisi ke fiíkú teii.

Pɔɔri wãri dũ pátiri Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu Di mpátiri tɔ tũ náànti

Bè do kpeti Pɔɔri Odommu nwe kòo wãri de kó dipátiri, ò do yóó di wãri kè benitibè mabè bèè tanní ke tiè nyitié nyeyi Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu kè be yèmmè caarè. Bá nè memme kè Pɔɔri mmàke diwèl ke yé ke dò nnè metákumè ò mòke mè Yesu Kirisi ìnkè, de bo tũnte. Kòo bè sãnte bè ò pã dũ pãnni ke bo ò teennè dikpetintou mieke, kéndó kényáúkunnè be kãnti kè bè nwetí Kirisi ke báá yóu kè itié nyeyii ì tani kè ì bè souté. Ò do wète kéndó kényáúkunnè be kãnti nti kè bèè wammú bè bo ntaunèmè betòbè kèmmàke meyèmmè memáá Kirisi kó mutõmmú kpéí.

Di mpátiri náànti dúó ke dõmmè

1. Mudõummu nè ò bántèmè Kuyie mbe kpéí. 1:1-11
2. Ò do bo mèè borime mieke 1:12-26
3. Ò yèmmè bè ntaunè Kirisi 1:27-2:18
4. Epafadoosi nè Timõntee bèè do dɔɔri dèè wenni Pɔɔri nè Fidipu èi kɔbe be cúokè. 2:19-30
5. Pɔɔri do caummè Fidipu kɔbe bedùntòbè kó meyei nkpeí 3:1-4:9
6. Ò dèntenè ti tú ò yáúkunnemè be kãnti, ke bè dounè mutõmmú, nè náke mudõummu cénke 4:10-21

Pɔɔri dõummè Fidipu kɔbe

1 Mí mPɔɔri nè Timõntee Yesu Kirisi kó betõmbè, ti di dounko díndi Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu nè bèè ni Kirisi kɔbe tírè nè be kó bewedounkótibè.

2 Ti cice Kuyie nnè ti Yiè Yesu Kirisi bè di dɔɔ mesàà nké di dúó ndiwèl.

Pɔɔri dómè Kirisi kɔbe bèè bo Fidipu

3 M baa ɔ nkè n dèntení di kpéí nni nsántímu Kuyie.

4 Nh ɔɔ mbáámmu Kuyie ndi kpéí nsáà kè dè n naati,

5 di n teennèmè kè ti pitírí Tináaṣààti nè di yiemme Yesu nè yíenní.

6 N yému weti weti ke dò nKuyie nkùù keté de kó mutõmmú sààmù di mieke, kù bo mmù sòké ké mù dèè ti Yiè nYesu Kirisi bo wètenni dũ yie.

7 N di dõmu mesàà n yí di yīèkù, ke yé ti wèrímè Kuyie nkó mesàà di mmõnni m me nkpetimè nè n yí kpeti dũ mõnni nè m maumè ke bo fíí nTináaṣààti.

8 N di dõmu kè Kuyie nyé, Yesu Kirisi weè n dúó nde kó medókumè.

9 M báámmu Kuyie nke tú kù di teennè kè di dake ndó ditòbè, kényéte Kuyie nkébanté mesàà nkù dó dè,

10 kéna kémbaàti mesàà nnè meyei kénwenni kè dèe yie nkè Yesu wètiní ò báá yà ò bo di sei ntũ ìnkè.

11 Yesu Kirisi yóó di teennèmè kè di dɔɔrìmè ñwenni kè bè nsántí Kuyie ke déúkunko ku yétiri.

Tĩnti Kirisi kɔbe ti fòù Kirisi kpéí nke

12 N kɔbe n dó di bantému tũ n tũðkení tii temè kè Kuyie nnáànti né dake pité.

13 Tihāāpònti tũ baa okpáàti diewè nè besombe bemou bè yému be n kpetinnèmè Kirisi kpéí nke.

14 Kè Kirisi kòbe kusùkù yà n kpetimè kè be kònti yauke, kè bè nàà nKuyie nnàànti nè dikòmbùò.

15 Kè bèmabè ti nàà nke m betínè ke nh èènnè, kè betòbè ti nàànnè meyèmmè mèè wenni,

16 bè n dó mèè kpéí, ke yé ke dò nKuyie nni nduó nde kó mutòmmú kè m bo ma ku náànti kpéí.

17 Bèè nh èènnè bè í nàá nKirisi kpeti nè meyèmmè memáà, bè dó ké n yíe meyeñcaàrimè mme dikpetintou mieke.

18 Kè be yèmmè wenni yoo mè í wenni, bè cénke me nnàkémè Kirisi kpeti, dè n naatimu ke yó nni naati sáà.

19 Ke yé n yému ke dò ndi báá Kuyie n kpéí, kè Muyaánsààmù n teénnè, demòu dè tú n kó medeetímè mme.

20 M báámmu Kirisi nè n yèmmè memòu, ifeí í we nni mbonè. Bá kè n fèùri, n yó nnáámmu o kpéí nnè tikònyauti, kéndònnè n ti nàkémè. Kè m bo kú yoo m bo nfòu, n dó kéndéúkùnkò o yètiri ndi.

21 Kè n fòu n dò nkémpí Kirisi kó mutòmmú nmu, kè m me nku n dake còntemu.

22 Kè m me nfòu n yó nnáámmu benitibè Kirisi kpeti, deè te kè n yí banté mufòmmu nè mukũù n dò nkétááté dè.

23 N yèmmè mèè sù. Mònni marì dè ò ndò nni nfòu, diterì kéndò n kú kékate Kirisi borè, n dake me ndó.

24 Dè né békú ke dò nni nkpaá fòumu ke di teénnè.

25 Deè kpéí nte kè n yé ke dò n yó nkpaá fòu ké ndi teénnè, kè di kpenke Kuyie nkó kuce mieke, kémòote diwèl.

26 Kè dèe yie nkè n wètoo dii yìè kè di n yà, di sànte Yesu Kirisi mediè ndi fòmmu mieke.

27 Bá kè dè dòmmè, ntũnne Kuyie nnàànti yèmmè, kè n na ke kòtoo yoo n yí na, nni nyo di wèmmè meyèmmè memáà ke pitírì Kuyie nnàànti, ke fiíkú metákùmè mieke.

28 Di bá nyíèkù di kprantídèntòbè bèè í dó Kuyie nnàànti, deè benkú bè fetimè, kè di kó tikònyauti benkú di cootémè.

29 Kuyie nyí di dòò mesàà nkè di bo yie nYesu máà, kù dó di fèùtému múnke.

30 Mí nnè díndi ti wè nke maùmu, di sòò yàmu m maùmè, ke kpaá maù nè yíenní.

2

Yesu kékùnnemè omáà

1 Di yie nKirisi kè dè di kpénkùnkò o kó kuce miekaà? Ò di dó kè dè yàúkùnkò di kòntàà? Muyaánsààmù di bonàà? Di dó ditòbè mesàà nke kuò nditòbè mesèmmàà?

2 Kè dende kó dimàà bo, di nwè ndinùù, ke wè mmedókùmè, ke wè mme yèmmè memáà, ke pĩ mmutòmmú kè dè n naati.

3 Di bá ndòòri demarè ke èènnè ditòbè, yoo di ndè dòòri ke dó disànni detetirè kperi. Di nkékùnkò dimáà di dàòrimè mieke, ke ní nwúò nditòbè kè dò mbeè di deunè.

4 Omòu bá nwanti ò kó mesàà mmáà, múnke nwaànnè betòbè kòme.

5 Ntũnnè Yesu Kirisi kó meborime.

6 Ò do tú Kuyie nku, ò me nyí ndó ké kù ènnènnè omáà,

7 Kéyóu o wērímú kénáá nhonitì,
kédòò omáá otǒntì,

8 kékékùnnè omáá,
kényíé nKuyie nkpeti
kè bè yàa ò baakénè kudapāātì
onitikòtùti kǒmè kòo kú.

9 Kè dèè nte kè Kuyie nhò dèúkùnnè,
kóo duó ndiyetidierì
dii pēēté yēsɔnyè.

10 Kè kēlnkè kòbè nè ketenké
nè ketenké mièkè kòbè
kè bè bo nínkú o ìikè.

11 Bá wè kòo béi nnè o nùù,
kè dò Yesu Kírìsì tú o Yìè!
Kè ti cìcè Kuyie nyètìrìi dèukè.

Kírìsì kòbè bo mmimmè kutenkù mièkè

12 N kòbè nh ò mbo di borè kè di yémmu n kpeti, nyiénnè ti bá kè n yí bo, dèè dǎkè wenni. Kuyie ndi dèetému, mpǐnnè ku tǒmmú kè kù dé mediè.

13 Kuyie nkuù ɔɔ di duó mmeyèmmè, kè di ndó kédòò kù dómè, kè di duó mmuwērímú kè di na kè mè dǒò.

14 Dì níí bá ndǎari dǎmarè kè di yèmmè í bo kè di kpa.

15 Dì nǎwenni páíí kè bè báá yà di caàrìmè, Kuyie nkó ibí dò nkénwennimu páíí benitiyèibe bèè dǎari dèè í wenni bè cuokè, kǎmmí fitirè kǒmè,

16 kè bè náá mmufòmму kó tináaàntì. Kè di dǎari mǎmmè, n yèmmè bo ndi naatinè, kè Kírìsì wēténì dii yìè, dèè benke n tǒmmú nè n wēèrìmè dè í yèmmè detèfirè.

17 Dì tǎmè Kuyie ndèè dò ndipānnì di kù pā di. Kè n ku ke kpāā dè kó dipānnì, dè nni nnaati. Dè n naatimu kè diwèi m bo nè dǐndi.

18 Dǐndi múnke, nyānkunè kè ti nwè nke yānku.

Pǎari tǒmmè Timǎntee nè Epafoditi Fidipu kó dihei

19 Kè Kuyie ndó m bo tǎnko Timǎntee bǎmbà nkékeè di bo kè dè dǒmmè, kè dèè yáúkùnnè n kǒntì.

20 Otòù mǎù í bo nè wè ti wè nke dake di kpéí.

21 Bètòbè bie dakènè bè kperè wammú mmu, bè í dake Kírìsì kòbè kpéí.

22 Dì yému Timǎntee duómmè omáá kè n teénnè kè ti náá nTináaànsààtì, kè dò nhonitì nè o bire.

23 Kè m banté dii mǎnnì dè yó nni ndǒmmè m bo ò tǎnko.

24 N yému weti weti kè dò nti Yìè mbo n teennè kè n kǎtoò m mómumu nké di yà.

25 N yèmmè dò m bo wētè kè di duónko Epafoditi, di sòò m pā dipānnì kédúnnì wè, kè dò wè n teennè mutǒmmú kè ti wènné kè mù pī nke fēūté.

26 Ò kèè di kèèmmè mmè ò muǎkemè kòo yèmmè caàrè, kòò dǎ kè di yà.

27 Ò mǎnke sòò muǎkemu, kékáátè mukūū, kè Kuyie nhò kuó mmesémmè nè mí m múnke, koò mièkùnnè, n yèmmè dǎkè báá caàrè mèè kpéí.

28 Dèè te kè n dǎ koò tēnǎò mǎcāā, nké di ò yà kè di yèmmèè narikè, kè n kǒmè múnkèè narikè.

29 Cǎuténè wè nè diwèi ti Yìè nkó mǎwènnímè mièkè, ndénè dè kó benitìbè botì.

³⁰ Ò duós nhomáá ndi Kirisi tōmmú kpéí, nke kàáté mukūū ke n teennè dínđi bèè dētiri di do í yóó na ké n teennè mèè botí.

3

Pɔ̄ri yóumè demou Kirisi kpéí

¹ Tisonti tú tì, ñyānkunè tì Yiè nkó kuce miēke, n do tì wārimu ke wēte ke tì yíé, dè wennimu di kpéí.

² Ndakenè sinitimóó kpéí, betōmbè yeibe, bèè tú bè cāmmú, de kó mucāmmú né í tú mūmamú.

³ Tinti bèè báá nKuyie nnè Muyaánsààmú mmieke, ke í tú mbenitibè kó ikuó, tti tu bèè cāmmú mucāmmú móm̄mm̄mu.

⁴ Kòò m̄ou yèmmè dò nhò bo cooté ò tú mmèè kpéí nyikuó, n yému ikuó koò p̄ēté.

⁵ Bè m peité kè nni mm̄oke yewe yèni ndi kè bè n cānté, n tú Isidayeeri móm̄muo nwe, Bensam̄e kó kufuku kou, Ebedee móm̄muo nke tú Faadisīē ikuó yiè mmóm̄muo.

⁶ Kè n k̄nti ñyau kè n fēũnko Kirisi k̄be, ke yetíróo ke bo ntū nyikuó im̄ou.

⁷ Dèè do tú n kó disānni n dè ñwénté di mm̄nni detetirè Kirisi kpéí.

⁸ Dè í tú dèè do tú n kó disānni máà nè dèè do tú n kó mucōntimu, n dè yetemu n yīté mèè kpéí nYesu Kirisi wenwe wèè p̄ēté demou. Weè te kè n dè wúó nkè dè dò ntiyonti kè dè bo yie nkè nni mm̄oke Kirisi.

⁹ Nh ò m̄òte dè í tú Kuyie nyē n weti n tú mmèè kpéí nyikuó, n tá Yesu nwe kè kú yē n weti, ke yé Kuyie nh̄ō yīmè oniti weti ò tá ñi m̄nni ndi Yesu.

¹⁰ N d̄ó ti di mm̄nni tu m bo yīté Kirisi máà, k̄p̄été muw̄rímú diem̄u mùu te kòò yānté, ke fēūté o kpéí nkékú o kpéí.

¹¹ Kè dè bo yie nni ntú bèè yóó yānté be kóò m̄ou.

Ti bo ncokùmè ke dó kumànku

¹² Dè í tú n yē n n̄nte m beti dè yoo n wenke páíí, n kpaá cokumu ke yetíróo ke bo n̄nte Kirisi ò n n̄nte mèè botí.

¹³ N k̄be m mu nyí t̄òke kumànku, n d̄ori dem̄arè máá ndi, n yīè ndifōnkúò k̄p̄ere nde, ke beti dèè bo n yīkè.

¹⁴ N cokumu ke dó deyīkè, ke bo n̄nte ticuuti Kuyie nti yu ke bo ti duós n̄ti k̄ēnkè, nè Yesu Kirisi kpéí.

¹⁵ Tinti bèè kpenke Kuyie nkó kuce miēke, ti dò nkémm̄oke mèè yèmmè, kòò m̄ou k̄m̄e kpaá c̄áá, Kuyie mbo ò teennè kòò banté.

¹⁶ Ti yīté tì, yóunè kè ti ntì p̄i nke wē nke k̄erí kuce kumáà.

¹⁷ Ntūnne n kó meborime, ke múnke ntū m̄betobè bèè k̄m̄e d̄onnè ti k̄m̄e.

¹⁸ N ti ndi n̄k̄ému ke wēte ke tì ndi náá nnè tin̄nnietì, besūkùbè tú bemáá Kirisi k̄be, kè be d̄orimè né benkú bè senk̄erimè ò k̄umè kudap̄āti.

¹⁹ Be kó kumànku tú bè bo fetimè s̄áá, kè be pite tú be kó Kuyie, kè dè bè naatinè ifei do dò nkè mbè bonè dè, kè bè dó kutenkú k̄p̄ere máà.

²⁰ Tinti tú k̄ēnkè k̄be mbe, ke baa ti Yiè nYesu Kirisi bo w̄ēnnimè,

²¹ k̄éceete ti kó tik̄nc̄t̄i kè tti naánnè o k̄peti k̄ékp̄enke k̄éwenke, ò yóó namu kè dè d̄ò ke yé ò m̄k̄emè muw̄rímú ke baké denennè demou.

4

Pɔ̄ri tiémmè Fidipu k̄be

¹ Díndi n kɔbe n di dómu mediè, n dó kɛwɛte ké di yàmu, dí tu n kó diwèi nè n kó mucóntimu, di ntaunè ti Yiè ntei tei.

² M báámmu Efodii nè Séntisi ke tú bè ñwɛ mmeyèmmè Kuyie nkó kuce mieke.

³ Fɔ n népo Sisii nè wè ti wɛ mmutómmú, a nteénne de kó benitipòbè, bè n wɛnnénèmu kè ti nàké Tináaṣààti ke fɛùté. Ke múnke wɛnnénè Kedemaa mutómmú nè betòbè bèè kó yeyètè wàri mufòmmu pátúri mieke.

⁴ Nyānkunè sáà ti Yiè nkó kuce mieke, n yí ke ti béimmu, ñyānkunè.

⁵ Yóunè kè benitibè bɛmɔuu yà di nitimè, ti Yiè nduúnnímu.

⁶ Di bá nyīkù, kè di dó dè, mɔonè Kuyie nké nkù sánti.

⁷ Kè di dɔori mɛmmɛ Kuyie mbo di duó nku kó diwèi nè Yesu Kirisi di kó mɛwɛnnimè mieke, dii de, ke í dò nkéna kéyà di mànnè.

⁸ N kɔbe n náánnè timómmɔnti, kéndɔori dèè wenni, kéndɔori Kuyie ndó dè, kéndɔori dèè sà, dèè dò nkéndó, dèè mànnè disánni.

⁹ Ndɔorinè di kèè ti m borè, kéntū n kó mɛdɔòrimè, Kuyie nkùu duó ndiwèi kù yó ndi bonèmu.

Pɔori dɔummè Fidipu kɔbe nè mutómmú

¹⁰ Dè n narike mediè kè n sánti ti Yiè ndi wɛte ke n teémmè, n yému ke dò ndi ɔ ndó ké n teénnè di né mu nyí mpèté kuce.

¹¹ Dè í tú n kpa mèè kpéi nte kè n náà mɛmmɛ, kè m mɔke yoo n kpa, dè ɔ nni nnaatimu.

¹² M manténèmu m bo mmɔkemè nè m bo nkpa mè, kè n di ke sannè yoo nh auté, kè m mɔke kè dè sū yoo dè n dònté, dè n naatimu.

¹³ Kirisi wèè n duó muwɛrímú kè n dè nɔ ndemɔ.

¹⁴ Dè né wennimu di n teémmè nh áarimè mieke.

¹⁵ Díndi Fidipu kɔbe, di yému ke dò n di nàké dii mɔnni Tináaṣààti mɛketimè, kényeti Maseduánni kó ketenkè dii mǎá kó ditínni do n teennè.

¹⁶ Kè nní mbo Tesadoniki kè di n teennè kuce mǎdémè.

¹⁷ Dè í tú dè n naati yepārè mǎá kpéi, dèè n naati deè tu di bo pétémè mucóntimu.

¹⁸ Nyàmu di m pǎ dè ke duánni Epafoditi, di mɔnni kè m mɔke péu. Di pǎrè dɔnnè tudàari nwe wèè fɔɔku naati kè Kuyie nyè cɔuté.

¹⁹ Kuyie nkùu n te ku kpàti í sénni, kù yó ndi duámmu dè di békú dè nè Yesu Kirisi di kó mɛtaummè mieke.

²⁰ Ti cice Kuyie nyètiri ndeu sáà. Kè dè mmè ndò.

Mucaummu

²¹ Dáunnè Yesu Kirisi kɔbe bɛmɔu bèè bo di cie, ke dò bèè bo diɛ mbè bè dɔunko.

²² Kòo kpàati diɛwè Sesaa cɛtè kɔbe múnke di dɔunko.

²³ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mɛsàà nni ndi bonè.

Pɔɔri wàri dùi pátíri Kirisi kɔbe bèè bo Kodɔɔsi Di mpátíri tɔ tùi náàntì

Pɔɔri weè do wàri di mpátíri Kodɔɔsi Kirisi kɔbe tǐnni, ké di duó nTisiki nè Onnesimmu kè bè bo di kòtenè Kodɔɔsi. Pɔɔri weè do í bè nàké Kuyie nnáàntì. Be cie kou Epafadasi weè do wǎnné Pɔɔri ke náante Kuyie nnáàntì weè do tì mbè nàké.

Bè do kpetí dùi mǎnni Pɔɔri Odommu kè Epafadasi kòtoo kòò nàké besòumbè mabè tannimè be cie Kirisi kɔbe tǐnni miéke ke bè nàa nke tú: Kàa dó kǎyǎtè Kuyie nké kù da deetè a dò nkémbáa nkeǐnkè kó bekperibè mbe ke dǎarinè ikuó maí kéndònnè mucǎmmù nè ticiciti mati mudii ìnkè.... Pɔɔri tì kèè dùi mǎnni ke pǎnkee bè dèntení Kuyie nduǎmmè mufòmmu nè Yesu borè máá ndi, ké bè wàri di mpátíri ke bo bè tié mbè dò nkéndòmmè ke báa tǔnne mufòmmu yeimu.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmme

1. Mudǎmmu 1:1-8
2. Pɔɔri báa ntì Kuyie mbe kpéí 1:9-14
3. Kirisi bakémè demou 1:15-23
4. Ó bè cau ntì besòumbè kpéí 1:24-2:2
5. Mufòmmu pǎmmù nè Kirisi tì kó mewǎnnimè miéke 3:1-4:6
6. Mǎcaummè 4:7-18

Pɔɔri dǎummè Kodɔɔsi kɔbe

1 Mí mpɔɔri Kuyie ntáátè wè, kè n tu Yesu Kirisi kó ditǎnni nè Timǎntee tǔ di wàri dipátíri dǐndi bèè bo Kodɔɔsi ke tá Yesu.

2 Ti cice Kuyie ndi dǎò mesàa nké di duó ndiwèi.

Kuyie nti kuó mmesémme ké ti dǎò mesàa

3 Ti ǎ nsǎntǐmu Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, koò báa nsáà di kpéí.

4 Ke yé ti kèèmmè di tá mèè botí Yesu Kirisi nè di dómme Kuyie nkɔbe bemou.

5 Nè di kèè dùi yiè ndi Tináaǎsàati tǔ tu timómmon̄ti, di bantémè Kuyie ndi baanè dè kǎnkè ke dè báa.

6 Tináaǎsàati pitírí kutenkù kumou ndi, dè í tú di cie máá, kè benitibè tì yíé nké be borime ceeri, di kǎme ceètémè di tì kèè dùi mǎnni meketimè ke banté weti weti Kuyie nkó mesàa.

7 Ti népo mómmuɔ Epafadasi nè wè tì wè nke pí nKuyie ntǎmmù, weè tì ndi nàké. Ó pí mmùù tǎmmù di cie mù tú musáàmù mmu, Kirisi dó mù.

8 Weè tì nàké Muyaǎnsààmù di teé mmèè botí kè di dó ditòbè.

9 Deè kpéí nte nè tì kèèmmè de kó tináaǎntì, tì í yóu tì bo mbáámmè Kuyie ndi kpéí nke tú kù di teennè kè di yǎtè kù dó dè, kè Muyaǎnsààmù di duó mmeciì nké di nyé di dǎori dè,

10 kéndǎori Kuyie ndó dè, dèè dèúkunko ku yètiri, kéndǎori ditòbè mesàa nke dǎke yǎtè Kuyie.

11 M báámmu Kuyie nke tú kù di kpénkúnne demou dè miéke nè ku wǎrimù diemù kè di na kémmi nke wǎǎri.

12 Nsǎntǐnè tì cice Kuyie nkùu te kè di mannè kǎwǎnnénè ku kɔbe bèè bo kuwenniku miéke, kè kù yóó wǎnné ké di duó nkù baanè dè ku kɔbe.

13 Kuù ti fietε dibiiñni kóo kpààti nou mieke, ke ti tanné ku Birε kù dó dε mesàà nkó dikpààtiyuu mieke,

14 wèè ti donté, ke ti cīé nti yei.

Kirisi wèè tu oketiwè demou de mieke

15 Omòu báá na káyà Kuyie, Kirisi wèè ti benkú kù dòmmè, wèè tu Mpo ke baké Kuyie ndòò dè demou.

16 Weè te demou ke dè dòò, keñkè kperε nè ketenkè kperε, ti wúó ndè nè ti í wúó ndè, bèè baké, bekótíbè, muwērímú yembè, bèè ni, kù dè dòò demou wèè kpéí.

17 Demou dè yóó dòò kòò bomu, wèè te kè dè bo kòò dè baké.

18 Weè tu diyuu, kòo kabε túb o kǎnti, kòò bè duó mmufòmmu. Weè tu oketiwè wèè ku ke yǎánté, Kuyie mmε dòò kòò bo mbaké tipíiti timou ndi,

19 ke yé Kuyie ndómè kémbo ku Birε mieke nè ku dòmmè memou ndi.

20 Kuù dó kétáunnè kumáá denennè demou keñkè kperε nè ketenkè kperε nè ku Birε Yesu kó mukúũ nkudapáati ñnkè te demou kè dè narikenè Kuyie.

21 Díndi múnkε di do túb Kuyie nkprantídèntòbè mbε kè kù dètirimè, kè di yèmmè sí nkè di dɔari meyei.

22 Di mmònni kè ku Birε tùóté tinitikònti ke ku, kè kù di taunnè kumáá. Kè di bo na kénkəri ku borè ke wenni páíí, ke kpa meýòò nkòò mǎu báá na ke di sei.

23 Ntánè Kuyie nweti weti, kè dèmarè báá di yatεnè ku kó kuce yoo di baa dè, Tináaṣàati di benke dè. De kó Tináaṣàati bè ti nákému kutenkù kumou, mí mPɔari kè n ti náá.

Kuyie ndúú mmùú tǎmmú Pɔari

24 Di mmònni dè n naatimu kè n fěũri di kpéí. Kè n soké ke fěũri Kirisi fěũtémmè o kabε díndi bèè tu o kǎnti di kpéí.

25 Kuyie nkuù n tǎáté ke m pññé Kirisi kabε cuokè mutǎmmú kè m bo bè náké ku náañti páíí, kè ti mbè tié.

26 Kuyie ndo ti mbè sònnenèmu, di mmònni kè ti mbè benke bεmbe bèè tu ku kabε.

27 Kuyie nkuù dó kébenke ku kó disòri kpεti tii do sari, tii tu: Kè Kirisi bo di mieke di nyé ke dò ndi bo ò toténè Kuyie nkó tikpeti.

28 Weè Kirisi kpéí nke ti náámmè benitibè bεmou, kè bè caú, ke bè tiè nKuyie nnáañti ti yé kè dè mààmè, kè dè bo yie nkè dí ntaunè Kirisi, kémbo tuakoo Kuyie mborè ke dò mpáíí.

29 Deè te kè ti pí ndε kó mutǎmmú ke maù, Kirisi wèè n duó nho kó muwērímú diemù.

2

1 N dó di yíétému m maù mèè botí di kpéí nnè Daodiseε kabε kpéí nnè Kirisi kabε tobè bèè í n yé be kpéí.

2 M báámmu Kuyie nke túb kùu yáúkunnε di kǎnti, kè dí nwε nke dó ditòbè, kè kù di duó mmecii nkè di dake yíété Kuyie nkó disòri dii tu Kirisi.

3 Weè tu macii nnè meýíétímè kó disòri.

4 N ti ndi náké kè di bo nyému kòò mǎu báá di souté nè kununaatí.

5 Bá kè n yí di tókénè n yèmmè di bonèmu, kè n wúó ndi kéri mèè botí Kuyie nkó kuce mieke kè dè wenni kè di tá Kirisi kè dè n naati.

Deɛ bo ti teɛnnɛ kɛ tɪ na iyààbìsítíe nyembè

⁶ Di yiemmu Yesu Kirisi kòò tu di Yiè, dí nhò taunè weti weti.

⁷ Yóunè kè di cīē nfiikú o ìnkè teii kè di tákùmèe kpenke kè di ntú ndi còutè ìi tié nkédake nkù sántí sáà.

⁸ Ndaakenè kòò mǎú báá di soute nè meniticii nnè mebooyèmmè kè di fétinne, de kó tináahti í tú Kirisi kpeti, benitibè kpeti nti.

⁹ Kuyie nkó meborime memǎu do bomu Kirisi mieke ò tùóté dii mǎnni tinitikǎnti.

¹⁰ Kè di ò taunè di pètému demǎu. Weè baké bebaatibè bemǎu nè keĩnkè kó bekperibè bemǎu.

¹¹ Di wǎnnénè Kirisi kè deɛ tu di kó mucǎmmù, dè í tú benitibè kó mucǎmmù Kirisi kó mucǎmmù tu ò di deeténèmè medókùmè yeime.

¹² Dè dò mbè wè ndi wǎnnénèmu ke kǔnné bè di áà dii mǎnni bàtémù, kè di ò wǎnnénè ke yǎnté di tá mèè kpéi nke dò nKuyie mmòke muwǎrimú ke bo duò nkè di yǎnté, kù duómme kè Kirisi yǎnté.

¹³ Di yei mmeè do te kè dí ntú becíribè Kuyie nkó mufòmму bíékè, di do í cǎmmù, di do í yé Kuyie. Di mmǎnni nè Kirisi kpéi nkè kù di kuó mmesémmè ke di cīē nke duó nkè di yǎnté.

¹⁴ Ikuó do yè nti tú beyeibe mbe, ke dò nKuyie nti kpetinné, kè Kirisi kòtení kè bè ò baaké kudapǎáti kòò kùò de kó ikuó.

¹⁵ Kirisi ku dii mǎnni kudapǎáti ke namu muyaá mmieke kó bekperibè bèè baké, ke bè fèikunne kè benitibè bemǎu yà ò bè namè.

¹⁶ Kè dè dò mmeeme, di báá yie nkòò mǎú di wátí di yo ndè nè di yò ndè ìnkè, nè yebaa ndi baà nyè, otǎàpǎnwè kpeye yoo teomǎpùtè kpeye.

¹⁷ Dende kó dimàà do tú dèè kpaani de kó kufènkù nku, demómmonne tú Kirisi nwe.

¹⁸ Di báá yie nkòò mǎú di soute di í yau mèè kpéi ntidoũnti, di í dóú mmèè kpéi nKuyie ntòrè, di í kékunko mèè kpéi ndimàà ke bè dònnè. De kó benitibè tu sifei yembè mbe ke mǎke menitiyèmmè detetirè kǎme.

¹⁹ Bè í taunè Kirisi wèè tu diyuu. Dentenni Kirisi kǎbe tǎnni dòmmè oniti kó tikǎnti dòmmè mme, ke mǎke itùòti nè icīē nke nampú, ke kótírí Kuyie nkó kuce mieke kù dó mèè botí.

Ti kunèmè Kirisi kòò wǎnnénè ke yǎnté

²⁰ Díndi bèè wǎnnénè Kirisi ke ku, kòò di deeténè yeboké kó tidaati. Dè dòmmè kè di yie nkè kutenkù kǎbe wète ke di duó nyikuó ìi tu:

²¹ Báá tùóté die, báá déúté die, báá kááké die?

²² De kó ikuó tú benitibè kpeyi nyi, ì yóó deemu bàmbà.

²³ De kó ikuó tú mecii nkpeyi nyi bake a bo nkékunkomè amáà, ke báá nKuyie nke fèũnko a kǎnti, dè né í teɛnnè ke dei meyèmmè yeime, dè teɛnnè oniti kǎnti nti.

3

¹ Di wǎnnénèmu Kirisi ke ku kòò duó nkè di yǎnté, níwaànnè Kuyie nkperè dèè bo ò kàri dè, Kuyie mbakù you.

² Nwaànnè keĩnkè kperè ke bá nduò ndi yèmmè kutenkù kperè,

³ ke yé di kumèmu kè di fòmму pǎmmù wǎnnè Kirisi ke sǎri Kuyie mborè.

4 Kirisi wèè tu di fòmму kó dikūnnì, ò bo wētēnì diì yìè di bo nhò bonè, koò nwēñnè o kpeti miēke.

Mēborime kótīmè nè mepàmmè kó tináaṅṅi

5 Kuṅṅè kutenkù kó meyèmmè, mēè tu: Di bo ndəuti dəutinēmè ditəbè, di bo mbenkúmè dimáà ke yūṣ mbenitibè yèmmè, di bo mməkemè iyentotí yeyi. Di bá ntú bèè í diè ntikpàti, dè í cáánnè mubəṣṣéú.

6 Kuyie mbo bekénè bèè yete ku kpeti ke dəəri me kóò botí kè dè nyóú mediè.

7 Di do dəəri mēè botí ke meyei ndi nə.

8 Di mmənnì yóunè kumiepiè nè kuyonku nè tidənniti nè yesáàmbè nè tináanyeiti.

9 Di bá nsou nditəbè, ke yé di dátēmè di borime kótīmè ke dootóo,

10 Ke tūtóté mēborime pàmmè ke dáátí kénáá mbenitipàmbè. Kuyie ndo di dəò kè dí ndòmme, kēmməke Kuyie nkó meci.

11 Mēbatimè ténke í bo Sifu nè wèè í tú Sifu be cuokè, wèè cānté nè wèè í cānté, okpákpàri nè timúti kou, kudaakù nè wèè í tú kudaakù bəmou bè taunnè Kirisi nwe kóò bè te.

12 Kuyie nkuù di dó ke di tāāté kè di tú ku kəbe. Di mməkənè ditəbè mesémmè, kénnti, kénkékunko dimáà, kéntú benitisaàbè, ke nə nke mi.

13 Mməkənè meminnimè nè ditəbè, kénčénko ditəbè, kóò məú yeténè otəú wèè ò cíé Kirisi di cíé mmèè botí.

14 Tii dəkè tú tidiəti tii tu di bo ndómè ditəbè mesàà nkéna kénwē nweti weti.

15 Kirisi kó diwèl mbo di miēke. Kuyie ndi yu diì kpéí kè di bo íwē nke dò nhonití òmáà. Nsántínè Kuyie kù di dəəri dèè kpéí.

16 Kirisi kó tináaṅṅi mbo di miēke mesàà nkè di nci, ke tiè nditəbè, ke yáukunko ditəbè kənti, ke diè nKuyie nkó yesáà nnè ku kó iyie nke kù sánti nè Muyaánsàamu di duó nyil yie, ke nkù sánti nè di yèmmè mēmou.

17 Di dəərimè nè di náaṅṅi dè mbenkù di túmè Kirisi kəbe, kè di ndəúnnè ti cice Kuyie mutəmmú Kirisi kpéí.

Bèè tu Kirisi kəbe be borime dò nkéndòmme

18 Benitipòbè, nyiénnè di daabè kpeti, Kuyie nkəbe dò nké mme ndəəri.

19 Benitidaabè, ndónè di pobè, di miēke báá sánté ké mbè cəú nkè di bè kpànnè.

20 Ibí, nyiénnè di yembè kpeti timou, Kuyie mme ndó.

21 Ibí yembè, di báá sánté kénkpànnè ibí, i yèmmè yàà bo caàrè.

22 Díndi tidaatì, nyiénnè bèè di te be kpeti timou, dè bá ntú bè bo diì mənnì máà kè dè bo bè narike, mpínnè be təmmú nè meyèmmè mēmáà di dé mèè kpéí nti Yié.

23 Di dəəri dè demou, dí ndè dəəri nè di yèmmè mēmou, ké ndò ndi pí nti Yié nkó mutəmmú, dè bá ndò ndi pí mbenitibè kəmu,

24 Kényé ke dò ndi bo wənnénè Kirisi kédi o cice kpàti ò bàanè ti bèè tu o kəbe. Ke yé weè tumè di Yié ndimou di pí nwèè təmmú.

25 Wèè me ndəəri meyei, ò bo yà me kó tiyeti, Kuyie mborè òmou í cáá.

4

1 Díndi tidaatì yembè, di nti pí mmesàà nke nyé wèè múnke di te ò bomè keñkè.

Pəəri bè dèntè ti

2 Mbáánnè Kuyie nsáà ke kù dəunnè mutəmmú ke báá əə ndimáà.

³ Ke múnke nkù bàánnè ti kpéí, kè kù ti pã kuce kè ti na kénnáá Tináaṅsààti bè n kpetí tii kpéí.

⁴ Mbáánnè ku kè n na ké nti náà nweti weti, n dò nké nti náà mmèè botí.

⁵ Nyénè di bo nfòu mèè botí bèè í tú Kírisi kòbe be cuokè. Kè Kuyie nní di pã dè mēfiè, di báá mē fétinne, di náké ku náaṅti.

⁶ Di náaṅti nnaati kéndò mmukókúó nké bè nti dó, kòò mǎu di beke tĩmatĩ di ti nhò tēíné weti.

Mudɔummu

⁷ Ti kou Tisiki tu ti Yiè nkóo tǎnti sààwè nwe kè nh ò dó, nè we tii wē nke pĩ mmutǔmmú, ò bo kǎtoo dii mǎnni, ò bo di náké n kpeti.

⁸ Nh ò tǎnko kòò bo di náké ti bo kè dè dǔmmè mme, kényáúkunnè di kǎnti.

⁹ Onnesimmu ti kou sààwè nwe wèè tũ nti Yiè nweti weti, di cie kou nwe, n we néinnènko Tisiki kè bè bo di náké ti bo kè dè dǔmmè.

¹⁰ Adisitaki nè wè ti wē nke kpetí ò di dǔunko, kè Mariki Bannabaasi tebite di dǔunko. (N di nákému o kpéí, kòò tũ̀koo dí ò cǔutè nè diwèi.)

¹¹ Sesua bè tu wè Susituusi ò di dǔunko. Betǎati bèè tu Sifube bèè yie nYesu, kè ti wē nke pĩ nKuyie nkprǎatiyuu tǔmmú, beè yáúkunnè n kǎnti.

¹² Epafadas di cie kou di dǔunko. Yesu Kírisi kóo tǎnti nwe, ò báammu Kuyie nsǎà di kpéí nke tú kù di kpénkunnè kè dí ndò mpáíi ke dǎri kù dǔmè.

¹³ M bo na ké di náké ke dè ò mǎumu mesàà ndi kpéí, díndi Daodisee kòbe nè Yiedapodii kòbe kpéí.

¹⁴ Duku dǔdǔtóri ti népo sǎu, nè Demaasi bè di dǔunko.

¹⁵ Di dǔunko Kírisi kòbe bèè bo Daodisee, kédǔunnè Nenfaa nè Kírisi kòbe bèè tiku o cǔèè ke báá nKuyie.

¹⁶ Kè di kàa nde kó dipátiri ke dèè dí duó nDaodisee kòbe kè bèe kaa, kè bèe di duǎnni be kperi m bè wǎri di kè di kaa.

¹⁷ Di náké Asipu ke dè ò ndake ti Yiè nkó mutǔmmú kpéí, ké mmù pĩ mmesàà.

¹⁸ Mí mPǎari mĩ di wǎri nè n nǔtè mudɔummu muu, di báá yè mbè n kpetimè.

Kuyie nkó mesàà nni ndi bonè dimǎu.

Pɔɔri w̄ari d̄i pátiri ketiri Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki Di mpátiri tɔ t̄i náànti

Tesadoniki do tú Maseduanni temp̄e nkó diheidiè ndi. Pɔɔri do nàké Kuyie nnáànti Fidipu eì kɔbe kédeè kékote kè, kè kè keté Kirisi kɔbe t̄inni ke né í nke m̄onte ke yé Sifube mabè do yetemè o kpeti kénkɔó kóó bèti.

Mem̄eme kòo dè ité kékote Bedee (Yesu T̄orè 17:1-10). Ò ke mbo kè Tim̄ontee wèè do kpáá Tesadoniki kòo ò s̄n̄kóo kóó nàké dè kè d̄ommè. Kòo yèmmè narike mesàà nkòò s̄ante Kuyie mbè kù yie mmèè kpéí nke kù dó. Kòò bè d̄enteni ò do d̄ò mùu t̄ommú be cie mu kpéí k̄yáúkunn̄e be k̄nti Kirisi kó kuce kpéí. Ke múnke bè t̄èné t̄i do bè k̄ónnè mukúk̄yántim̄u ìnkè nè Yesu bo nyóó w̄èteni kè dè d̄ommè.

Di mpátiri náànti duó ke d̄ommè

1. Pɔɔri s̄antemè Kuyie Tesadoniki kɔbe kpéí 1-3
2. Pɔɔri tièmmè Tesadoniki kɔbe ke tú bè nf̄òu mufòmmu sààmù 4:1-12
3. Pɔɔri bè tié n̄ti Yesu yóó w̄èteni m̄èè boti 4:13-5:11
4. Itié ns̄onyi 5:12-28

Pɔɔri d̄aummè Tesadoniki kɔbe

¹ Mí mPɔɔri nè Sidif̄èè nè Tim̄ontee, t̄i di w̄ari di mpátiri d̄indi Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki ke taunè ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi kɔbe. Kuyie ndi d̄ò mesàà nké di duó ndiwèi.

Tesadoniki kɔbe yie mmèè boti Tináànsààti

² N kɔbe ti s̄ant̄im̄u Kuyie ndi kpéí nke kù bàà ndi kpéí ns̄àà.

³ Ti í ȳèè ndi p̄i mmèè boti mut̄ommú di tá m̄èè kpéí nKuyie ke kù dó nè di t̄èim̄è ke baa ti Yiè nYesu Kirisi bo w̄ètenim̄è.

⁴ N kɔbe ti ȳèmu ke dò nKuyie nkuu di d̄ake ke di t̄āāté, kè di tú ku kɔbe.

⁵ Ti k̄òtenko d̄i m̄ònni Tináànsààti, di do í t̄i d̄ò d̄ekp̄eitikp̄ere, Kuyie nkó muw̄èrim̄ú do ti bonèmu kè Muyaánsààmù ti teénnè kè tí nnáà nke í ȳèkù. Di ȳèmu ke dò nti d̄ò d̄èè kó dimàà dè tu di kó mesàà mme.

⁶ Di do c̄outé Tináànsààti kè bè di f̄èūmmu mediè nkè Muyaánsààmù me ndi duó ndiwèi, kè di t̄ū nti Yiè nYesu ke t̄ūnnè ti kó meborim̄e.

⁷ Kè di borim̄e wenni kè Maseduanni nè Akayii kó itemp̄e nkɔbe me t̄ū.

⁸ Nè di borè nde Tináànsààti pitémè, ke s̄ènté Maseduanni nè Akayii kó itemp̄e nkè benitibè ti kèè, bè kèèmu tip̄it̄i tim̄ou di tá m̄èè boti Kuyie, dè keté ke í dò nt̄i n̄ti mbè náà.

⁹ Kè ti k̄òte k̄èè bíkè bè ò nnáàmmu ti k̄òtoo kè dí ti c̄outémè nè diwèi nè di út̄oomé yeb̄okè, ke t̄ūnn̄e Kuyie mm̄ómm̄onku kùu duó mmufòmmu.

¹⁰ Ke baa ku Bire Yesu kù duó nkè wèè ȳánté, wèè ti d̄eeri nè Kuyie mbeénti t̄i k̄èriní.

2

Pɔɔri ketém̄e o t̄ommú Tesadoniki

¹ N kɔbe di ȳèmu ke dò nti k̄òtoo di cie nè mùu t̄ommú í yè detetirè.

² Di yému bè ti sàmmú mèè botí Fidipu ke ti fěũ nkè ti né na ke kàtoo di cie, kè Kuyie mme nti duò ndikòmbùò kè ti náá nku náànti bá bèè do ti yete kè nti maunè bè do me nsùmè.

³ Ti í náá nTinàaṣààti ke dó késouté òmòu, ti me nyí wanti timàà kó mesàà nyoo ti ciité òmòu.

⁴ Ti í náá nTinàaṣààti ke dó benitibè bèè nti naatinè, ti dó Kuyie nkùu yé onitì yèmmè kuù nti naatinè, kuù ti wènté ke ś ndè dò nti náké ku náànti.

⁵ Kuyie nyému ke dò nti í di náá nke di kpenti, yoo ti dó kè di narikenè kèdi di díti.

⁶ Kù yému ke dò nti do í dó òmòu ti sànte, díndi yoo betabè mabè.

⁷ Ti tú Yesu tǎrè nye, ke do dò nti ndi békú di bo nti tamè, kè tũ né petinke yòò, ke di yuori debire yò ò ndè yùòri mèè botí.

⁸ Ti do di dó mediè mme, dè í tú ti dó kè di náké Tinàaṣààti máà, ti do í yete ti bo kúmè di kpéi.

⁹ Ti kòbe di yému ti do di náá ndii mǎnni Tinàaṣààti ke pĩ mmèè botí mutòmmú kuyie nnè keyènkè, ti í dó mèè kpéi nkéntú òmòu kó ditau.

¹⁰ Di yému kè Kuyie nyé ti borime do wennimè, kè ti í nwanti timàà kó mesàà, òmòu í nyà ti caàrimè.

¹¹ Di yému dimòu ke dò nti do di pĩ nhonitì ò mpĩ mmèè botí nku o bí,

¹² ke yáúkunko di kǎnti, ke di báá nke di tiè nke yetíróo ke dó dí ndòori Kuyie ndómè kuù di yu ke dó dí ta ku kpààtiyuu nè ku kpeti mieke.

Ti bo ndòrimè Kuyie ndómè mehàarimè mǎnni

¹³ Ti sántímu Kuyie nsáà ti di nàkémè ku náànti kè di ti còuté. Di í ti còuté benitibè kpèti kòme, di do ti còuté ti tu mèè kpéi nke Kuyie nnàànti ke pĩ mmutòmmú di mieke, díndi bèè ti yie.

¹⁴ Kè di naá nYesu Kirisi kòbe ke dònnè Sudee Kuyie nnàànti keté dè kòbe, kè di cie kòbe di fěũ, Sifube do fěũ mmèè botí Sudee kòbe.

¹⁵ Sifube bèè kùò ti Yiè nYesu, ke kùò Kuyie mpàánaànti náàntibè, ke íimmu Kuyie mmieke ke ní mbenitibè bəmòu.

¹⁶ Kè bè ti paankonè ti bo nnáammè benitibè Kuyie nnàànti kè kùu bè deeté, ke dòke yéúti bəmáà meyei kè Kuyie mmieke bè do.

Pòori dómè kéwète kèyà Tesadoniki kòbe

¹⁷ Nè ti itémè di cie, dè mǎnte sǎnpó, ti yèmmè kpaámu di borè, kè ti maù mmediè nke dó kéwètoo kè di yà.

¹⁸ Ti sòò dómú ke na nkòtoo di cie. Mí mPòori kè m báátí kuce mèpéu ke bo kòtoo. Kè dibòò dii ti ditinné kè ti í kàtoo.

¹⁹ Ti yèmmè naatinè dímbè kè diwèi ti bo, díi yó nte kè ti yetè ncéè Yesu bo wètení dii mǎnni.

²⁰ Diu tu ti kó diyeticéèri, diwèi ti bo díi kpéi.

3

Pòori tómmè Timòntee Tesadoniki

¹ Mèmmè ti í namè ke bo pĩ ntimáà, ti í yé mèè kpéi ndi bo kè dè dòmmè, kè ti nkpaá Atenni,

² kètònko Timòntee nè wè ti wè nke pĩ nKuyie ntòmmú kòò bo yáúkunne di kǎnti, kè di kpenke Kuyie nkó kuce mieke,

³ kè mefěútimè báá di na. Di yému ke dò nKuyie nkuù dó dè mme ndò.

4 Ti do bo di cie ke di nákému ke dò, bè yóó di fěũ, ndeè tùòkení di mmònni.

5 Dede te kè n yĩèkù dibòò bo di soutémè, kè ti tōmmúu naá ndetetirè. Ke tōnkoò Timòntee kòò bo yà di kéri kè dè dōmmè.

6 Kè Timòntee wētēni di cie bàmbà ke ti nàkè di tū mmèè botí Kuyie nkó kuce kè dè wenni, ke dó ditòbè, ke dó kè ti yà kéndònnè ti dómè kè di yà.

7 Kè de kó tináañti yáukùnnè ti kònti meháarimè nè mefěũtímè mieke.

8 Di mmònni ti yèmmè narikemu di tūmmè ti Yiè nkó kuce weti weti.

9 Ti mọke dii wèi di kpéi ndi deumu ti í yé ti bo sante mèè botí Kuyie.

10 Ti kù báammu keyènkè nè kuyie nke tú kù ti pà kuce kè tí kotoo kè di teennè, kè di kpenke weti weti ku kó kuce mieke.

11 Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi ti pà kuce, kè tí kotoo kè di yà.

12 Ti Yiè ndi teennè kè di dọke ndó ditòbè nè benitibè bemou ti di dó mèè botí,

13 kè di kpenke metákùmmè mieke, kè ti Yiè nYesu nwētini nè o kọbe ke sá ndi wenni páíí, ke kpa meyei.

4

Mèborimè Kuyie ndó mè

1 Ti kọbe ti di nákému di dò nkéndòori mèè botí kè dè nnaati Kuyie nkè di mè dòòri. Ti né di báammu nè Yesu kó diyētiri ke tú di nsáké ke dọori kè dèe pēēté memme.

2 Di yèmu ti Yiè nYesu kó itií nti di dúó nyi.

3 Kuyie ndó di nweni páíí nwe, ke bá ndòuti dòuti nè ditòbè.

4 Bá wè ò nwetí o pokù máà kénwenni, Kuyie nnè benitibè bè me ndó.

5 Di báá dúó ndi yèmmè medókùmmè yeime, bèè í yé Kuyie mbe kọme.

6 Òmòù báá kááké otòù kperè, ò me mbáá kááké otòù pokù, ti ti ndi nákému ke yíe ke di náá, Kuyie nyóó kpetinnému bèè dòòri de kó meyei.

7 Kuyie nyí ti yu kè ti bo ndòuti nè titòbè, kù ti yu kè ti bo ndòori dèè wenni dènde.

8 Wèè yete ti nnáañti, wè í yete onitì kpeti, ò yete Kuyie nkpeti nti kùù di dúó mmuyaánsáamù.

9 Dè í dò ntí wári ke di náké di bo ndó mèè botí ditòbè, Kuyie nti ndi nákému.

10 Ti yèmu ke dò ndíndi Maseduonni kọbe di dó ditòbè, ke né di báá nke tú di dọke ndó ditòbè kè dèe pēēté memme.

11 Ti di nákému ke tú dí yóu tineitì kéndakenè di kpeti máà, kempí mmutōmmú ke yonnè,

12 ke bá ntú òmòù kó ditòu, memme bèè í tú Kirisi kọbe bè bo ndi démè.

Bećrívè yóó yāntémè

13 Ti kọbe ti dó di nyému Kirisi kọbe bèè ku be kpeti yó ndòmmè ke bá nyĩèkù bèè í tū nKuyie nke í baà dèmarè be kọme.

14 Ti yèmu ke dò Kirisi ku ke yānté ke yé ke dò nKuyie mbo dúó nkè bèè tú o kọbe ke ku kè bèe yānté.

15 Nte ti Yiè nYesu ti náké ti kè ti ti ndi náá, ò bo nwētini kè tínti bèè kpaá fòù ti í yóó niiténè bèè ku.

16 Kuyie mbo dúó ndii mōnni kè ku tōnni dieri píéké, kè diteri eé kutenkù deemù kó teheuté, kè ti Yiè ncúténi keĩnkè, kòo kọbe bèè ku kè beè keté káyánté.

17 Tínti bèè kpaá fòù kè ti bè neinè, kédeke kéco ti Yiè nYesu yewetè mieke, kè ti mbo sáá.

18 Nyáúkùnkonè ditòbè kònti nè de kó tináàntì.

5

1 Dè í dò nti keté ké di wāri ké di náké ti Yiè nwētini diì mōnni.

2 Di yēmu di móm̄m̄m̄b̄e ti Yiè wētini m̄ benitibè í dake diì mōnni ndi, oyúókù ÷̄̄ k̄ateni m̄è boti keyènkè.

3 Benitibè bo yī diì mōnni: Bám̄b̄à nkutenkù narike, ti ténke í yī̀̀kù d̄em̄arè. De mōnni ndi m̄eyei ndiem̄e yóó bè domè, bá bè báá na k̄eyenté, onitipókù wèè púó nhò ÷̄̄ í nnamè k̄eyenténè k̄upeit̄eyonku.

4 Ti k̄òbe, di í tú dibiiñni k̄òbe ke dò nde kó diyiè di dééte oyúókù k̄ōm̄e.

5 Di í tú dibiiñni k̄òbe, di tú kuwenniku k̄òbe m̄be.

6 Ndakenè k̄éñn̄e nke p̄ñ̄ ndimáá, ke báá ȳ̀̀ nkéduó bèè í tú nKuyie m̄be k̄ōm̄e.

7 Bè d̄ou keyènkè nke, ke muò m̄menaà nkeyènkè.

8 Tinti tú kuwenniku k̄òbe m̄be ke dò nkéndake k̄émp̄ī̄ ntimáà, k̄émm̄òke m̄edókù m̄è nè metákù m̄è k̄è d̄è nti dáátí dimátíyaàbòri k̄ōm̄e, k̄émbaa Kuyie m̄bo ti deetém̄e, k̄è d̄è nti k̄ānk̄é dip̄i k̄ōm̄e.

9 Kuyie nyí ti d̄òò ke bo ti k̄petinné, kù ti d̄òò k̄è Yesu bo ti deetému.

10 Kirisi ku ke bo ti duò m̄mufòmmu m̄mu, kòò wētini ke s̄ó nti ku yoo ti k̄p̄rá fòu ò yóó mù nti duóm̄mu.

11 Nyáúkùnkonè ditòbè kònti, ke k̄p̄énkùnkò ditòbè ti Yiè nkó kuce mieke, di d̄òori m̄è boti.

Kirisi k̄òbe kó m̄eborime dò k̄éndòm̄m̄e

12 Ndénè bèè p̄ñ̄ nKuyie ntóm̄m̄ú di cuokè ti Yiè nkó kuce mieke, ke di ni, ke di tiè.

13 Di báá m̄bè s̄enku, ndónè be nè di yèmm̄e m̄em̄ou. Yekp̄arè bá m̄bo di cuokè.

14 Ti k̄òbe, ti di náámmu ke tú di ncaú m̄bèè fòu mufòmmu ȳimu, k̄ényéútí yek̄òmbò bèè yèmm̄e càarè, ke teénnè bèè í k̄peñni Kuyie nkó kuce mieke, k̄émm̄òke m̄eminnim̄e nè benitibè b̄em̄ou.

15 Nyénè kòò m̄ou bá nf̄oku bè ò d̄òò m̄èè ȳei, nwaànnè di bo ndòarinè m̄esàà nsáà Kirisi k̄òbe nè bèè í tú Kirisi k̄òbe.

16 M̄m̄òkenè diwèl s̄áà.

17 Mbáánnè Kuyie nsáà.

18 Díndi Yesu Kirisi k̄òbe bá k̄è di bo t̄i mieke, nsántinè Kuyie, kù m̄e ndó.

19 Di báá d̄itinnè Muyaánsààmù kó mutóm̄m̄ú.

20 Di bá nsenku Kuyie mp̄ānāāntì.

21 Di ndè wèl d̄em̄ou ke yíé ndèè wenni,

22 ke m̄enninè dimáá d̄èè í wenni d̄em̄ou.

23 Kuyie nkùù duò ndiwèl kù di wénkùnne páíí: Di yèmm̄e nè di w̄èrè nè di kònti. Kè ti Yiè nYesu Kirisi nwētini ke s̄ó ndi dò mp̄áíí ke í dò nkései.

24 Kuyie nkùù í sou nkùù di yu ke bo dè d̄òò.

25 Ti k̄òbe mbáánnè Kuyie nti k̄p̄éí.

26 Di d̄ou nKirisi k̄òbe b̄em̄ou nè diwèl.

27 N di báámmu nè ti Yiè nkó diyètiri ke tú di kaa ndi mp̄átiri Kirisi k̄òbe b̄em̄ou.

28 Ti Yiè nYesu Kirisi kó m̄esàà nní ndi bonè.

Pɔɔri wàri dùi pátíri dèrì Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki Di mpátíri tɔ tùi náàntì

Pɔɔri do wàri o pátíri ketiri Tesadoniki kɔbe, kè dè í mmònte kòo bè wàri didèrì, kèwète kè bè dènte Yesu kó muwētìmù kó tináàntì, ke yé Yesu kó muwētìmù kó tináàntì do tònímè dikɔnkɔðnnì Kirisi kɔbe cuokè. Kè bèmabè be mièke ntú: Kirisi wētenímu ke dèè, kè bèmabè yete mutòmmù ke tú Kirisi wētìmù duunnì ke kotìri betòbè. Dèè do te kè Pɔɔri bè wàri dipátíri, ke bo tũnte iyentotì yeiyi ìl tannì be cuokè ke bè kòònnè.

Di mpátíri náàntì dúò ke dòmmè

1. Mudòmmu nè ò yàúkùnnemè be kántì 1
2. Ò nàkémè osoùnti kpéi nnè Yesu wētìmù kpéi 2:1-12
3. Ti bo ndéúkùnkómè Kuyie nyètìri nè ti dɔðrímè mièke 2:13-3:15
- 4 Pɔɔri bè pāmè Kuyie nkó mesàà nnè Yesu kó diyètìri nè mudòmmu sòmmu 3:16-18

Pɔɔri dòmmè Tesadoniki kɔbe

¹ Mí mPɔɔri nè Sidifēē nè Timòntee, tũ di wàri di mpátíri dínki Kirisi kɔbe bèè bo Tesadoniki, ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Odèetiwè kɔbe.

² Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dɔð mmesàà kè di dúò ndiwèl.

Kirisi wētìnimè ke bo bekénè benitibè

³ N kɔbe ti sántímu Kuyie ndi kpéi nsàà, ke yé di kótírímè ku kó kuce mièke ke dó ditòbè kè dè dèúkú sàà.

⁴ Dèè te kè dè ti naati, kè ti náante di kpéi Kirisi kɔbe t̄rè yemɔu, di támè ke mi nke t̄ari mēfēt̄it̄imè nè meháárìimè mièke.

⁵ Kuyie ntu kùò bekù kùnkù weti weti, ke yóó di tannè ku kpààtiyuu mièke di f̄èurì dui kpéi,

⁶ kèf̄èũ mbèè di f̄èũnko.

⁷ Mómumu nwe kù yóó ti om̄p̄unnemè, Yesu bo cúténì dui yìè ke ñnkè kénneínè Kuyie ntòrè dieyè,

⁸ ke bo feháàdèēnfè mièke kékpetinnè bèè yete Kuyie nke yete Tináànsààtì.

⁹ Kè be kó tiyēit̄i bè mánñè tì ntú bè bo yatenemè sàà ke déténe Kuyie mborè nè ku wērímu nè ku kpeti dieti.

¹⁰ Ò bo wētení dui yìè di yóó wēnnénèmu o kɔbe b̄emɔu kè nhò sántí kòò dèúkùnkò, ke yé di yiem̄mè Tináànsààtì ti di nàkè tì.

¹¹ Dèè kpéi nte kè ti báá nKuyie nsàà di kpéi, ke tú kù di tũnte kè di maatenè mufōmmu pàmmù kù di yu mùù kpéi kèna kédòò mesàà nke p̄f̄ mmutòmmù di dó kèp̄f̄ mmù di tá mēè kpéi nKuyie.

¹² M̄emme di bo déúkùnnemè ti Yiè nYesu yèt̄irì, kòo múnkeè déúkùnne di kpeye, Kuyie nnè Yesu beè kó mesàà nyó nte kè dèè dòò.

2

Dèè yóó dòò kè Kirisi nè na kèwētení

1 Ti kɔbe di baamu ti Yiè mbo wētenimè kè tí tíi nho borè, di kònti ñyau di baa dè kpéí,

2 kè benitibè nàá nke tú ti Yiè nduunní yoo ò tùòkení yoo bè dɔ tɔ́ ti wàri dipátiri mari mieke, di báá yie nkè de kó tináànti di kəkéné.

3 Di báá yie nkòò mǎu di souté. Ti Yiè mbo nyóó wētení kè benitibè beè yete Kuyie nkpeti kòo yeiwe wèè feti kòo yènní

4 kɛpaá nKuyie mbáámmu nè mubɔɔféù, kéta kékari Kuyie nciètè ke dɔ weè tu Kuyie.

5 Di í kpaá yé n sòò di nàkémè m bo dii mǎnni di cieà?

6 Di yému mùù ò diítí kòò í kàtení, kè de mǎnni tùòke ò bo kàtení.

7 Oyeyiwe bomu bàmbà mmie, ke pĩ nho tǎmmú disàri nè mecii nke bo feiténí dèè ò diítí dè bo íté dii mǎnni.

8 Oyeyiwe yóó yènnímu, kè ti Yiè nYesu nwētini nè tikpeti kóò kùò, kóò nàntɛ.

9 Obɔɔkpaàti weè yóó duó nhoyeiwe muwērímú, kòo ndɔari tidietì péu nè dèmarè cànnè,

10 késouté beè feti ke í yie nke bo tǔnne timómmǎnti kè Kuyie mbè deeté.

11 Deè te kè Kuyie nyóó kè bè yie nsiyáàbisí.

12 Kù yóó kpetinému beè í yie ntimómmǎnti, ke dɔ siyáàbisí ke sì tǔ.

Kuyie nti tǎátémè ke bo ti deeté

13 Ti dò nkésántimu Kuyie nsáá, kùù di dɔ ke di tǎáté, kè di tú beketi bèè cooté, kè Muyaáansààmú di càñné kè di tú Kuyie nkɔbe di yie mmèè kpéí ntimómmǎnti.

14 Nè Tináánsààti ti di nàkè tinti Kuyie ndi yumè kè di bo mmàke tikpeti ti Yiè nYesu màke ti.

15 Ti kɔbe nfiíkúnè Kuyie nkó kuce mieke, ke mpĩ nyitié ti di nàké ì nè ti di wàri ì.

16 Ti Yiè nYesu Kirisi mómmuò nè ti cice Kuyie nkùù ti dɔ ke ti dɔò mesàà nke yáúkunko ti kònti sáà, ke ti teénnè ke ti baa mesàà nkù yé nkù yóó ti dɔòmè,

17 beè di kpénkúnne, kè di duó mmuwērímú, kè di borime nè di náànti kè dè nweni.

3

Pɔari bekemè mubáámmu

1 Ti kɔbe mbáánnè Kuyie nti kpéí nkè tí na kénsaké ke pitírí ti Yiè nkó tináànti, kè bè nti yie ndi ti yie mmèè botí,

2 kè nkù bàá kè kù nti deérinè benitiyeibe nè benitidǎnnibè. Di yému ke tú benitibè bémou beè í tá Kuyie.

3 Kuyie nyí sou, kù yóó ti duómu muwērímú kè nti baa osoùnti.

4 Ti Yiè nKuyie nti teénnèmu, ke ti yé weti weti di dɔarimè ti di nàké ti, kè yó nsaké ke ti dɔòri.

5 Ti Yiè nKuyie ndi teénnè kè dí mmàke ku kó medókùmè, ke màke Kirisi kó meminnimè.

Ti dòmme kémpĩ mmutǎmmú

6 Ti kɔbe di bá ntɔkunè beè kó dimàà màke metǎnnédecii nke í tǔ nyitié ti di duó nyi.

7 Ti í tú betǎnnédíébè, di yému ti do bo di cie ke dòmme, mme ntǔnne.

⁸ Òmòù do í ti piú, ti do pĩ mmutõmmú mmu keyènkè nnè kuyie ke yonnè, ti do í tú òmòù kó dítu.

⁹ Dè í tú ti do í dò ndi nti tɔ, ti do dɔ ké di benke di dò nkéndòmmè mme.

¹⁰ Ti do bo diì m̀nni di cie ké di nákému ke d̀: Kè wèè í dɔ mutõmmú ò bá nyo.

¹¹ Ti náá memme ke yé ti kèèmè kè bèmabè di mièke í dɔ mutõmmú, ke taà tì í tú be kpeti ti mièke.

¹² De kó benitibè ti bè nàámmu nè ti Yiè nYesu Kirisi kó diyètiri ke tú bèe pĩ mmutõmmú kèpété kédi.

¹³ Díndi ti kòbe, di báá yóu di bo ndɔrimè mesàà.

¹⁴ Kòò m̀òu yete i ntié ndi nàké o kpréi kóò yàtenè, ke ifeii ò pĩ.

¹⁵ Di né bá nhò wùó ndi kprantídèntòu, di ò tié nhonitì òò tiémmè o kou.

Pɔ̀ari m̀òmè Kuyie nkó mesàà nTesadoniki kòbe kpréi

¹⁶ Ti Yiè nKuyie nkùù duò ndiwèi kù ndi ndi duò nyemòrè yemòu meborime memòu mièke. Ti Yiè nKuyie ni ndi bonè.

¹⁷ Mí mPɔ̀ari, m̀i di ẁari mu ndòumu nè n ndùtè. Nte nh òò ẁari mpátiri ké di cànnemè.

¹⁸ Ti Yiè nYesu Kirisi kó mesàà nní ndi bonè dimòu.

Pɔɔri wàri dùi pátíri ketirì Timōntee **Di mpátíri tɔ tùi náàntì**

Timōntee yɔ do tú Sifu nwe kòo cice tú Kereki. Timōntee do yóó cɔuté Kuyie nke kpraá tú odapàa nwe. Pɔɔri do wàri Timōntee dipátíri ketirì ke bo ò cau nyitié nyeiyi kpéi nke. De kó itié nyeiyi do tú: Dèè kó dimàà tu tikònti kperε dè í wenni. Kàa dɔ kécooté a dò nkéyóu tidiiti mati, a me mbáá puoke yoo a yenke. De kó dipátíri ketirì mieke nke bè nàkémè mubáammu yó ndòmmè.

Kè Pɔɔri ò duònnè itié nhò bo ndòmmè otònti sàawè kéndò ndibenkèrì sààri betòbè kpéi nkényé ò bo mpímmè Kuyie nkòbe kó ditñni.

Di mpátíri náàntì duó ke dòmmè

1. Mudummu 1:1-2

2. Itié nyii tukúnè Kirisi kòbe tñni nè di kó betòmbè 1:3-3:16

3. Pɔɔri duómmè itié Timōntee kè dè ntukúnè o mómmu ñho tómmú. 4:1-6:21

Pɔɔri dɔummè Timōntee

¹ Mi mPɔɔri, Kuyie nhOdeetiwe yu wè ke n dòò Yesu Kirisi ti baa wè kó ditònni, mii wàri di mpátíri,

² Timōntee, m birε mómmònde Kuyie nkó kuce mieke. Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè da kuó mmesémmè ke da dɔò mesàa nke da duó ndiweì.

Ti bo nyémè iyáàbisítíe nyembè kpéi

³ N sòò kòri Maseduonni ke da nákému ke dò a nkpraá Efeesi kébaa bèè tiè nyiyáàbisítíe nkè bèè ì yóu,

⁴ ké bè nàké kè bèè yóu bè bo ntúmmè tináànti detetirè kpeti, kényóu bè bo nfeímmè ifuke, dè ce tineiti nti. Dè í yóó bè teennè kè Kuyie mbè deeté, kù deerí wèè kù tá wènwε.

⁵ N yē nhá ti mbè tié nkè bè ndó Kuyie nku nè be yèmmè memou kè tìmati bá mbè bekùnè kè bè tá Kuyie nweti weti.

⁶ Bèmabè bùtinnému de kó itié nke dɔ tineiti sòntíke kpeti.

⁷ Ke dɔ kéntú bèè benkú Kuyie nkuó, bè né í yé ì tú mù weti weti.

⁸ Ti yému ke tú ikuó wennimu kè nsà kàa dòòri ì yèmmè.

⁹ Ikuó í bo bèè dòòri mesàa mbe kpéi, nyi bo itookperí yembè kpéi nke nè bèè yete Kuyie nkpeti nè benitiyonkubε nè bèè dòòri meyei nnè bèè sènkú Kuyie nnè bèè kàù be cicebè nè be yòbè, ke tú benitikòùbè.

¹⁰ Ikuó bo bèè dauti dautinè betòbè be kpéi nke nè benitidaabè bèè dautinè benitidatòbè nè benitipòbè bèè dautinè benitipotòbè, nè bèè fiiti benitibè ke yonnè nè beyáabisítíe nè bèè ò mpariku ke né sou nnè bèè dòòri deterè deterè Kuyie nnáànti kó itié nyete dè.

¹¹ De kó itié mbo Kuyie nkùù kpeñni ke dɔòri mesàa ku kó Tináànsàati mieke nke. Kù ti nni nduó.

Pɔɔri sántímu Kuyie nku sàa nkpréi

¹² N sántímu Yesu Kirisi ò n dómè, ke n tããtε ke n duó muwérímú, kè m pí ñho tómmú.

13 N do ò sàámmu, ke fěũnko o kabe, kè m mièke bè còù mbá nè memme kè kù n kuò mmesémmè ke yé n do í yémè n dɔɔri dè.

14 Kè ti Yiè nni ndɔɔ mesàà mmèdiè ke n teennè kè n tá Kuyie ke kù dón tàunnè mèè kpéi nYesu Kirisi.

15 Tináahti tii ntú tímómmonti nti, ke dò mbá wè wè ti yie, Yesu Kirisi kàteni kutenkù ke bo deeté benitiyèibe mbe, kè n tu beyèibe kóo ketiwè.

16 Kòò n kuò mmesémmè mí mbeiyèibe kóo ketiwè, ke bo benke o minnimè deumè bèè yó nhò tá bè yóò namè kèpété mufòmmu mùù bo sáà.

17 Kuyie nyètiri ndeu sáà. Kunku kuù tu okpààti ke bo sáà, ke í kò, ti í wúó nkù. Kuù máà tú Kuyie nkè ti yó nkù sánti sáà. Kè dè mme ndò.

18 N kóo dapàà Timóntee, n da nàké tii náahti wènnému Kuyie mpānāahti náamibè do nàké ti a kpéi. Mpī nde kó tináahti kè ti da teénnè kàa na kéma dimàù sààri,

19 kéntá Kuyie, ke yíé nkù da náánnè ti a yèmmè mièke. A báá dɔɔ bèmabè dòòmè ke yete Kuyie mbè náá nti be yèmmè mièke ke fétinne be tákumè.

20 Be kó bèmabè tu Imindee nè Adekisántiri. N duò mbè dibɔɔ, kè di bo bè fěũ nkè bèe yote bè bo nsáámmè Kuyie.

2

Ti bo mbáá mmè boti Kuyie

1 Meketimè, n dó di mbáámmu Kuyie mbenitibè bemou kpéi, ké nkù báá nke kù mɔú di kpa dè, ke kù sánti,

2 ké nkù báá mbekpààtibè kpéi nnè bèè baké bemou be kpéi kè ti mbo bàmmùù kè dikonkònni bá mbo, kè ti nkù tũ nke kù dé ke dɔɔri kù dómè.

3 Kuyie mme ndó, kunku kùù tu ti deétiwè.

4 Kù dómu benitibè bemouu cooté, ke yíéte tímómmonti.

5 Kuyie mbo kumáá ndi, wèè tàunko Kuyie nnè benitibè kòò bo omáá, wèè tu Yesu Kirisi wèè tùótè tinitikònti.

6 Wèè duò nhomáá ke naá ntiyeti kè bè ò kùò kòò bo deeté benitibè bemou. Kuyie mmònni dii do tùòke kòò mè dòò.

7 Kuyie nkuù n tãàtè ke n dòò ku tōnni, kè m bo nàké bèè í tú Sifube tímómmonti kè bè ntá Kuyie. N náá mmómmu nwe, n yí sòú.

8 N dó bá wè wè mbáá nKuyie nhò berinè kèè bíkè nè o yèmmè memou ndi, ke dò mpáii ke bá mmàke mekpàriyèmmè yoo kemieke.

9 Benitipòbè níi nyi tiyàti mesàà, bè bá nwanti idííti ikperí kpeti nè mēfimme mesɔɔ nkómè nè yetootòre nè medèi nke pãati tiyùti ke bo benke bemáa.

10 Be kó tisati ntú bè bo ndɔɔrimè mesàà nke dé Kuyie.

11 Onitipòkù níi nkémmú itié mbéu, kéyie nyi yé mmù.

12 N yí dó onitipòkù ntiè nhonitidòù yoo wè nhò baké.

13 Ke yé Kuyie nketé ke dòòmè Adammu nwe ke dènte Efu.

14 Dè í tú Adammu nwe dibɔɔ soutémè, Efu nwe di soutémè, kòò yete Kuyie nkpeti.

15 Kuyie nné yóò deétemu onitipòkù ò màke dii mōnni ibí, kè nsà nkòò kù tá ke kù dó, ke kpa meyei, kòò yèmmè wenni.

3

Kirisi kabe tñni kó benitibè bo ndòmmè

¹ Ti nnáànti tu timóm̄m̄nti nti, kòò m̄òu d̄ó k̄enni Kirisi k̄obe t̄inni ò d̄ó mutóm̄m̄ú s̄ààm̄u m̄mu.

² Wèè ni Kirisi k̄obe t̄inni o borime d̄ò nk̄énwennimu, k̄òo m̄po onitipòkù òm̄áá, k̄énn̄o ke p̄ĩ n̄hom̄áá, k̄énc̄ii ke d̄òri d̄èè wenni, ke c̄óu b̄ep̄òðb̄è, k̄énn̄o n̄ke tiè mb̄enitib̄è Kuyie nnáànti.

³ Ò bá ntù k̄unaàȳáákù, o mièke bá ntonni, wè nweni ke bá nwanti yekp̄arè, ò báá duó n̄ho yèmm̄è id̄íítí.

⁴ Ò m̄p̄ĩ n̄ho c̄f̄èt̄è m̄esàà, k̄òo bí nhò dé ke yíé n̄ho kp̄eti.

⁵ K̄òo n̄tì í na ke p̄ĩ n̄ho c̄f̄èt̄è ò bo ȳĩme k̄éndake Kirisi k̄obe t̄inni kp̄eí?

⁶ Ò bá ntù wèè c̄outé Kuyie mb̄àmb̄à, ò yàà bo m̄òote t̄efent̄è k̄è Kuyie nhò kp̄et̄inn̄é, dib̄òò t̄è m̄òòte m̄èè botí k̄è kù di kp̄et̄inn̄é.

⁷ B̄èè í t̄u n̄Kuyie k̄è b̄è báá p̄ét̄è b̄è bo ò w̄atí t̄u kp̄eí, ò yàà bo ta dib̄òò k̄ó tim̄atí mièke.

Bewed̄ount̄omb̄è d̄ò nk̄éndòm̄m̄è

⁸ Bewed̄ount̄omb̄è borime m̄únke d̄ò nk̄énwennimu k̄è b̄è b̄è dé, b̄è bá mm̄òke ȳenò ȳèdé, b̄è bá ntù t̄inaaȳáàt̄i, b̄è bá nd̄òri m̄ec̄ii nk̄p̄ere ke yo nyid̄íítí.

⁹ B̄è ntù n̄timóm̄m̄nti, ke bá ncaari Kuyie nyèt̄iri.

¹⁰ B̄è ní keté k̄è b̄è yàáké, k̄è b̄è na de k̄ó mutóm̄m̄ú b̄è né b̄è d̄òò bewed̄ount̄omb̄è.

¹¹ Benitipòb̄è b̄èè tu bewed̄ount̄omb̄è b̄e borime m̄únke d̄ò nk̄énwennimu, b̄è bá nnáante b̄etòb̄è kp̄eí nk̄énn̄o n̄ke p̄ĩ mb̄em̄áá, k̄è b̄e d̄òrim̄è nweni dem̄ou de mièke.

¹² Owed̄ount̄nti d̄ò nk̄ém̄po onitipòkù òm̄áá ndi, ke p̄ĩ n̄ho c̄f̄èt̄è m̄esàà, k̄òo bí nyíé n̄ho kp̄eti.

¹³ Bewed̄ount̄omb̄è b̄èè p̄ĩ m̄be t̄omm̄ú m̄esàà mb̄è ò mb̄è dému, k̄è b̄è nàà n̄Yesu Kirisi kp̄eí nn̄è dik̄òmb̄ùò b̄e borime wenni m̄èè kp̄eí.

Yesu wèè tu ti t̄ákùmm̄è k̄ó dik̄ùnn̄i

¹⁴ N da w̄ari di mp̄át̄iri ke d̄ó k̄ék̄atoom̄u bàmb̄à n̄ke da yà.

¹⁵ K̄è m̄me n̄ yí c̄ar̄ike ke k̄àtoo, di mp̄át̄iri bo da teenn̄è k̄àa nyé a bo m̄p̄ĩ mm̄èè botí Kuyie nk̄obe cuok̄è mutóm̄m̄ú. Kuyie mb̄omu k̄è kuù t̄o timóm̄m̄nti ȳesànk̄è ò nt̄ò m̄èè botí t̄ec̄f̄èt̄è.

¹⁶ Timóm̄m̄nti dis̄r̄i kp̄eti Kuyie nti duó nti k̄è ti t̄i nàà nti dem̄umu, t̄i tu:

Kirisi naá nhonit̄i n̄we ke k̄òtení,

Muyaáns̄ààm̄u béim̄mu

ò tum̄è timóm̄m̄nti yíè,

k̄è Kuyie nt̄òr̄è ò yà,

k̄è b̄è nàké o kp̄eí nyebot̄è,

k̄è kutenkù kum̄ou k̄obe ò yie,

kòò d̄èke k̄eĩnk̄è n̄è diyetid̄eri.

4

Kuyie nd̄òò d̄èè k̄ó dim̄àà wennim̄è

¹ Muyaáns̄ààm̄u ti náámmu n̄weti weti ke t̄ú yewe s̄onye benitib̄è bo yete Kuyie nk̄ó kuce k̄ét̄unne meȳáàb̄is̄iȳemm̄è n̄è yebòk̄è k̄ó it̄iè.

² Meȳèmm̄è mèdém̄è yemb̄è n̄è siȳáàb̄is̄i yemb̄è bo mb̄è sou. De k̄ó siȳáàb̄is̄i yemb̄è dem̄ar̄è í k̄áá m̄be yèmm̄è b̄è d̄ò mb̄è b̄è t̄ùonn̄è tim̄atí w̄ùst̄i nti.

³ De kó benìtibè bo nnáá nke tú dipopuò í wenni, ke tú bè nci mudii mamù. Kuyie ndè dòò kè dè tu oniti kó mesàà mme, bèè yie nKuyie mbè yìétému timómman̄ti, ke ɔ̄ kù dounnè mutóm̄mú kèdi.

⁴ Kuyie ndòò dèè kó dimàà wennimu, demarè í dò nkéyóu. Ti né dò nke ní kù dounnè mutóm̄mú mmu kè dè di.

⁵ Kuyie nnáánti nè mulbáammu dèè wénkũnko demou.

Kuyie nkóo t̄nti sààwè dò nkéndommè

⁶ A ntiè nti Kirisi kɔ̀be. Mer̄me a bo ntúmè Yesu Kirisi kóo t̄nti sààwè, wèè bebíí Kuyie nnáánti sáà kè tí dōnnè o kó mudii ke tú nKuyie nnáánti kó itié nwetì wetì a ì bebíí mèè botí.

⁷ Bútinnè tiyà̀rineiti s̄nt̄ike kpeti, tí í yóó da teennè Kuyie nkó kuce, kèyetoo kénd̄ori Kuyie ndómè.

⁸ A bo f̄é̄ummè a k̄nti dè wennimu yie, a né bo yetoomè Kuyie nkó kuce dèè p̄ēté. Ke yé dè í túmè mufòmmu muù mmáà kpéí nnè muù kpaaní mu kpéí nke.

⁹ Tináánti móm̄m̄nti nti benìtibè bemou dò nkéntá tí.

¹⁰ Dèè te kè tí p̄í mmutóm̄mú ke maù, ke yé ti t̄ámè Kuyie, kunku kùu bo sáà ke d̄erí benìtibè bemou, d̄ake bèè kù tá.

¹¹ Á dò nké nti mbè náámmu, ke tí mbè tiè.

¹² Á báá yóu kè bè da senkèrì a tú mèè kpéí nhodapàà. A náánti nè a d̄òrì m̄è dè nwenni, kàa ndó betòbè, kéntá Kuyie mmesàà nke d̄ori dèè wenni, kè bè nda wúó nke t̄i.

¹³ Á nkaà Kuyie nnáánti benìtibè, ke tí mbè t̄ñni, ke tí mbè tiè nke k̄emmú m bo tuokoomè.

¹⁴ A báá yé nKuyie nda p̄a dii p̄anni, kè ku p̄ānāánti nām̄bè tí b̄í mbewed̄unkótibè da n̄ó ndii m̄onni sinou ke b̄antè Kuyie.

¹⁵ Totí a yèmmè de kó dipānni ñnkè, ke duó nhamáà de kó mutóm̄mú, kè bè nwúó nha k̄erimè de ìkè.

¹⁶ Nda ke amáà kpéí nké mbè tiè nkè dè wenni, kénfííkú teii. Kàa d̄òrì m̄emme a bo d̄etè amáà, kéd̄et̄énè a tiè mbè.

5

A bo nni m̄è botí benìtibè

¹ A níí bá nnáánnè wèè da kótí mekperimè, a nhò nàánnè ke dò nha cice, k̄ennáánnè bedap̄ambè ke dò nha neí,

² kénd̄ori bepokótibè ke dò nha ȳòbè, kénd̄ori besap̄ambè ke dò nha t̄abè, ke timati bá mbo di cuokè.

Kirisi kɔ̀be dò nkéndake bèè kúpobè kpéí

³ Á ndake bekúpobè bèè í m̄ake bèè bè teennè be kpéí, kè mbè dé ke dò nha ȳòbè.

⁴ Kòo kúpokù m̄ou me mm̄ðke ibí yoo o yaabí, ìi dò nké nhò t̄o ò do ì t̄o m̄è botí k̄ebenke ì tumè Kirisi kɔ̀be. Kuyie mme ndó.

⁵ Okúpokù wèè í m̄ake wèè ò teennè ò ɔ̄ mbús Kuyie nku, ke kù mmóú met̄emmè sáà.

⁶ Okúpokù wèè d̄òrì ò dómè ò kumu, kòo yèmmè né dò nhò fòu.

⁷ A dò nké tí mbè nákému kè bè nd̄ori dèè wenni.

⁸ Kòò m̄ou í dake o kɔ̀be kpéí, d̄ake o c̄f̄t̄è kpéí, wè í tú Kirisi kou. Wèè í tú nKuyie nho k̄ōme ò t̄ñn̄emu.

⁹ Nte a dò nkéw̄ari bèè kúpobè yètè kè mbè t̄o, wèè yenke onitidòu omáà ke m̄ake yebie sipisikuò.

10 Ke tiè nho bí mesàà, ke còu beròòbè, ke yárí Kirisi kòbe, ke dake besénnibè kpéí. Kòo tōmmú mumòu wenni.

11 A báa wāri bekúpobè bèè kpaá be, Kirisi kòbe dò nkéto bè be kó yeyètè mieke. Kè dè yèmmè bè bo búttinnè bè dōúnnè dii nùu Kirisi kèwēte kéndó kényenke,

12 kètōte bè do dōúnnè dii nùu Kirisi, kèyēténè Kuyie,

13 kénáá mbetōnnédiebè, kéncenti centi sicéí, ke náante náante tii í tú be kpeti.

14 Dèè te kè n dō bekúpobè bèè kpaá ke be bè nyenkú, kèpié ibí, kéndake be céí kpéí, kè ti kprantídèntòbè báa na ke ti wátí.

15 Ke yé bekúpobè mabè yóumè Kuyie nkó kuce ke tūnne obòòkpràati kòku.

16 Kòo kúpokù mòu mòke o kòbe bèè tū nKuyie bè nhò to, kòò bá ntú Kirisi kòbe kó ditou kè bè ntò bèè í mòke be kòbe.

Bèè dò nkéntòmè wèè nàá Kuyie nnáahti nè ò dò kéndòmme

17 Wèè nàá Kuyie nnáahti ke ni Kirisi kòbe tīnni di nhò yieti kè dèè pēēté di duò ndè bekúpobè kuce mēdémè.

18 Tì wàrimu ke tú: A báa táu nfenàáfè nùu fè puoti dii mōnni tidiiti. Ke wàri kupíkù tekù ke tu: Bèè dò nkényietimu otōnti.

19 Kè bè wátiri owedòunkóti a báa yie nkè nsà kè bèdébè yoo bètāāti bèè í yá ke béí.

20 Kòò mòu dōò meyei, nha ò kprannè benitibè ìkè kè kufōwáá mbè pī nkè bèè yote meyei nkó mudòòrimù.

21 N da báámmu Kuyie nyìkè nè Yesu Kirisi kòke nè Kuyie ntōrè kù tāātè yè ìkè, ke tú a ntū nde kó itiè ke bá mmòke yenò yèdéè, ke bá mbaāti òmòu.

22 A bá ncāá a bo tāātémè oniti, kòò nòò nsinòu, kòò duò mmutōmmú, kàa mè dōò, kòò do, a múnke kòkémù de kó meyei mmieke, fí nní nwenni páíí.

23 Á bá nyò mmenie mmáà, nyò ndiféè sámpò a pòuti yonku kpéí.

24 Bèè mabè kó meyei mpānke ò nfeimu, kè betòbè kòme òò dente kéfeité.

25 Mesàà nkperè me ndò, bèè mabè kòme òò nfeimu kè betòbè kòme òò dente kéfeité.

6

1 Bèè tu Kirisi kòbe ke tú tidaati bè ndé be yembè, kè dèè yie nkè bè báa sáá nKuyie nkésenkèri ku náahti.

2 Tidaati tii yembè tu Kirisi kòbe, ti báa yóu ti bo mbè démè ke dò bè tu bəmòu Kirisi kòbe. Tì petinke dò nti mpī mbe tōmmú mmu, kè dèè pēēté dè na ndòmme.

Iyààbìstíie nnè tikpàti mómmonti de kó tináahti

Nte a dò nké mbè tiè nti ke yáúkunko be kōnti.

3 Kòò mòu tiè nyitiè mmai ìi cāānnè Kirisi kpèyi, ò yete Kuyie nkó kuce kpeti nti,

4 ke mòke tefentè, wèè í yé dèmarè, ke mòke tineiti sòntúke kpeti, tii ce nyekparè nè yesáàmbè, ke mòke mehēēmmè, ke wúó mbetòbè beyeibe.

5 Bèè mòke de kó tineiti botí bè ténke í yé timómmonti, kè be yèmmè dò nkuedòunce tu kuditikòku.

6 Kuwedòunce kó tikpàti tu dè bo nda naatinèmmè a mòke dè.

7 Tì yému ke dò nti í tóni dèmarè bè ti peí dii mōnni, ti me nyí yó ntò dèmarè ti kūū nyiè.

8 Kè ti mòke ti yò mmù, ke mòke tiyàati dè ti sànnèmu.

⁹ Bèè dó kénáá mbedítíkprààtibè, bè 55 do mabennímè miéke nke kè iyentoti yeyii bè souté kè bèe ta meyei mmiéke, kéfeti kè dèe deè.

¹⁰ A bo duómme a yèmmè idíítí dè tu meyei nkó dikũnni ndi, bèmabè i ndòke ke déttènè Kuyie nke fěũri.

Pɔɔri tiémme Timōtee

¹¹ F5 nKuyie nkóo niti, menténè amáà de kó meyei nkéntũ Kuyie nke dɔɔri kù dó dè, kényíe nku kpeti, kè nkù dó, kénno nke mi nke bá ndɔri.

¹² Mà dimàù sààri a tá mèè kpéi nKuyie nképété mufòmму mùù bo sáà Kuyie nda yu mùù kpéi nkàa nàkè benitibè péu ìkè a kù támè.

¹³ Nè Kuyie nkùù duò mmufòmму denennè demou ku yètirì nè Yesu Kirisi wèè do í yòte ò bo nákéme Pɔnsi Pidati ìkè ò tu wè o kperi, n da náammu kè n tú:

¹⁴ A mpí nKuyie ntannùù kàa fòmму nwenni páíí, kòò mòu báá da wátí, kè ti Yiè nYesu Kirisi yàa wètenní.

¹⁵ Kuyie ndiekù kùù maa mòke muwèrímú mumou, bekprààtibè kóo kprààti, kùù baké bèè baké, kè ku mònni tũòke ò bo wètení.

¹⁶ Kuù maa fòu sáà, ke ã kuwenniku diekù miéke kùù kòu inuò, òmòu í yóò na ke tóónko kùù borè. Òmòu í yà Kuyie, òmòu me mbáá na kè kù yà. Ku yètirì ndeu, kè kù nkpeñni sáà. Kè dè mme ndò.

¹⁷ Náké bèè mòke ku ntenkù kó tikpàti kè bè bá mmòke sifeí, bè báá duò mbe yèmmè tikpàti, ke yé bè í yémè tì pènké dii mònni. Bèè duò mbe yèmmè Kuyie nkùù ti duò ndemou, ke dó dè nti naati.

¹⁸ Náké be kè bè ndɔɔri dèè wenni, kè be borime nwenni, kè bè nniti ke pãã mbe kperè.

¹⁹ Memme bè bo pétémè tikpàti keĩnkè kpeti, tìi yó mbo sáà, kèmmòke mufòmму sáà.

²⁰ Timōtee a báá yóu a bo mpímmè Kuyie nda duò mmùù tòmú, menténè amáà bèè yèmmè dò mbè ciì, ke dó tineitì sòntúke kpeti.

²¹ Bèmabè yèmmè dò mbè ciìmu ke déttènè Kuyie nkó kuce.

Kuyie nkó mesàà nní ndi bonè!

Pɔ̄ri wāri dūi pátiri d́eri Timōtee Di mpátiri tɔ̀ tūi náānti

Pɔ̄ri do yóo wāri Timōtee dipátiri d́eri ke bo Odommu nwe. Ò do wāri de kó dipátiri Timōtee nwe ke bo o duó nyitié, kè dèe yie nkè mebennímè ò t̀àkèni ò nwéèrì kéntiè nKuyie ntié nyi dò nti nyi tièmmè.

Kòo ò náké ke dò ò dò nkéndakemu bèè ce ntineiti detetirè kpeti, yetannò ìnkè detetirè kè dè bè d́tinkonè Kuyie nkuó. Demou de mieke ke tié Timōtee ke tú wè nyé wenwe Pɔ̄ri ò f́èùtè mèè botí, nè meminnímè ò m̀d̀temè mef́èùtímè mieke nè ò d́ mèè botí Kirisi kòbe.

Di mpátiri náānti duó ke d̀mmè

1. Pɔ̄ri sántemè Kuyie, nè ò yáuk̀nnemè Timōtee k̀nti ke dò ò nté 1:1-18
2. Pɔ̄ri duó nyi tié nTimōtee 2:14-4:5
3. Pɔ̄ri ò mómmuò nhò do bo tūi mieke 4:6-22

Mudummu

¹ Mí mPɔ̄ri Yesu Kirisi kó ditōnni, Kuyie nkuu n t̄aátè kè m bo náké benitibè tináānti tūi duó mmufōmmu kù do náké tūi kpéí. Oniti ̄s̄ taunnè Yesu nwe ḱpétè de kó mufōmmu.

² Míi da wāri di mpátiri, f́ nTimōtee n kóo dapàa n tá wè. Kuyie nti cice nè ti Yiè nYesu Kirisi, bè da kuó mmesémmè ke da d̀d̀ mesàa nke da duó ndiwèi!

Pɔ̄ri yáuk̀nkómè Timōtee k̀nti

³ N sántímu Kuyie kunku n yembè do tū nkù, m pí nkùu tōmmú bá n yèmmè í m bekùnè. N kù b̀aámmu keyènkè nè kuyie nha kpéí.

⁴ Nh ̄s̄ dentenímu ti sòò yóo yate dūi m̀ǹni k̀a kuó mmèè botí tinōnnièti, kéndó ke da yà kè dè n narike.

⁵ N yému a t̄amè Kuyie mmesàa, a ȳ kóti Doyiisi nè a ȳ Enniisi bè do kù tá mèè botí.

⁶ A b̀aá yè n da nòò ndi m̀ǹni sinou ke bántè Kuyie nkè kù da p̄ dūi p̄nni kpéí.

⁷ Muyaánsààmù í ti bónkunko, mù ti duó mmuwerímú mmu, ke te kè ti d́ titòbè, ke nò nke p̄i ntimáa.

⁸ Ifei bá nda bonè a bo nákéme ti Yiè nYesu Kirisi kpéí nnè bè n kpetímè o kpéí. N wènnénè ḱf́èùtè Tináānsàati a náa nti kpéí nnè Kuyie nda duó mmùu w̄erímú.

⁹ Kuù ti yu ke ti d̄eté, dè í tú kù yè nti d̀d̀rimè meè wenni, kuù mè d́ nè dim̀nni ke mu nyi d̀d̀ kutenkù, ke mè d̀d̀ nè Yesu Kirisi kpéí.

¹⁰ B̀ambà nkè ti yà ku sàa nkù duōnnímè Yesu Kirisi kòò ti d̄eté, ke na mukũ nke mù dèè, ke ti náké Tináānsàati kè ti p̄tè mufōmmu mù bo s̀āa.

¹¹ Kuyie nni nd̀d̀ ku kó ditōnni kè m bo náké tūi náānsàati bèè í tú Sifube kè ti mbè tié.

¹² Tūi náānsàati te kè n f́èùri bá ifei í m bo, n yé mèè kpéi n tá wè, ke yé ke dò nhò bo m baà ò n duó ndè ḱtuakèné tibeènti yiè.

¹³ A mpí nTináānsàati n da náké ti, ke d̄ake duó nhamáa Kuyie, ke ndó betòbè nè muw̄erímú ti m̀ke mù ti Yiè nYesu kó metaummè mieke.

¹⁴ Mpí mmesàa mMuyaánsààmù mùu bo ti mieke mù da duó ndè.

¹⁵ A yému ke dò nhAsii kabe bèè do m bonè, Fisèeri nè Edimòsenni bè n yóumu.

¹⁶ Kuyie ndòò mesàà Onnesifòò cǐtè kabe, ke yé bè n kpetímè bá ifei í ò bo, kòò kòrini ke n dou nke yáúkunko n kònti.

¹⁷ Ò tùkèni dìi mǎnni Odømmu mièke ké n wammú weti weti nwe kéna ké n ya.

¹⁸ Ti Yiè nYesu ò kuó mmesémmè, kòò péte mesàà nKuyie mbeénti yiè. A yému wè n teennè mèè botí Efesi.

2

Kirisi āāpǎnti sàawè wèè dǎari Kirisi dǎmè

¹ Timótee n kóo dapàà n tá wèè mesàà, yetoo kè ti Yiè nYesu Kirisi da duú mmùù wèrimú da kpénkúnne.

² A kèè kè n nàà nti benitibè, tuo nti betòbè bèè borime wenni, bèè yóó na ke ti tuo mbeòbè.

³ N wènnénè kè ti fèüté a tú mèè kpéi Yesu Kirisi kóo āāpǎnti sàawè.

⁴ Ohāāpǎnti wèè dǎari wèè ò baké ò dǎmè, ò ǎǎ í ndǎari detere marè kè dè í tú muhāāpǎntǎmmú.

⁵ Kòò niti me ndó kékoké kédie nhò ǎ ntǔmmu muceé nkó ikuó kòò í ì tǔnne ò báa na kèniitè kèpétè tiyeti.

⁶ Wèè kúuti mesàà nweè ǎ ndò nkèniitè kékǎwǎ tidiiti.

⁷ Totí a yèmmè ti nnáànti ìnkè, ti Yiè nyóó da teennèmu kàa ti banté timou.

⁸ Á báa yé nYesu Kirisi wèè ku ke yǎnté o kpéi. Bè peitè wè Dafiti kó kufuku mièke. Tináànsààti n nàa nti nàa nweè kpéi.

⁹ N nàa mmèè kpéi nTináànsààti dèè te kè n fèuri, kè bè n kpeti ke dò n tú onitikòuti, bè me nyí yóó na képa nKuyie nnáànti.

¹⁰ Dèè te kè m mi nke fèuri Kuyie ntāātè bè kpéi, kè Yesu Kirisi bo bè dèetè kè bèè nintè tikpeti tii bo sǎa.

¹¹ Tináànti tii ntú timómmǎnti nti:

Kè ti wènnénè Yesu Kirisi ke ku,
ti bo ò wènnénè kénfòu.

¹² Kè ti wèeri koò tǔ,
ti bo ò wènnénè o kpàti mièke,

kè ti me nhò yete
ò bo ti yete múnke.

¹³ Kè ti í dǎari Kuyie ndǎmè,
wenwe dǎarimu kú dǎmè.

Ke yé wè í yóó namè ke yóu ò dòmmè.

Otǎnti sàawè bo ndømmè

¹⁴ Dentè be ti nnáànti, kè tí mbè nàké weti weti Kuyie nyiikè ke tú bèè yóu tisǎntènti, tí í dǎari mesàà, tí pèitnke buømmu bèè tí kèmmú.

¹⁵ Yetoo kéndò nhotǎnti sàawè Kuyie nyiikè, ke bá mmàke tii bo da pí nyifei a tǎmmú ìnkè, kàa nnáa ntináànsààti dè bèkúmè.

¹⁶ Nyenninè tineiti sǎntíke kpèti tii pietinè Kuyie nkó kuce, bèè dǎ de kó tisǎntènti tí bè dètinkonè Kuyie nku.

¹⁷ Dè kó tineiti dǎnnè dimǎnsinni ndi ke dǎmmú, bèè tí màke be kó bèmabè tu: Imindee nè Fideti.

¹⁸ Bè yóu timómmǎnti nti ke dètinnè bèmabè Kuyie, ke bè nàa nke tú Kuyie nduó nkè becírìbè yǎnté ke dèèmu.

19 Nè mēmmē Kuyie ndóu nyèè pūke kè yè fiíkú teii, kè ku náaànti wàri yē ìnkè ke tú: Ti Yiè nKuyie nyému ku kòbe. Kè titèti wàri ke tú: Kè wèè yī ò tú ti Yiè nkou wèe yóu meyei.

20 Tεc̄fētè dietè miēke tinenti ò mbomu tibotí tibotí: Mēsōo kpeti nè timátí péiti kpeti nè tiyaati kpeti nè idéi kpeti. Kè bè pīinnè timati mutōmmú yebaa mmieke, ke pīinnè titèti yewe yemou, ke kounè titèti tiyonti.

21 Wèè yóu meyei n náa mmèè kpréi ndiē nhò bo ntú ti Yiè nkou, kéntú kunenkú sàakù bè pīinnè kù mutōmmú sàamù.

22 Pī nhamáa kè tidapànti báa da tanné meyei mmieke, kémbeti timómmonti, kényetíroo ke tá Kuyie, kénwaa mmedókumè, kémbeti diwèi, kénwènnè bèè tū nKuyie nnè be yèmmè mēmou.

23 Bá nyié ntiyēinnēiti detetirè kpeti, ti ce nyekparè nyē.

24 Kuyie nkóo tōnti í dò nkéndó yekparè, ò dò nkéndó benitibè bēmou ndi, kénno nke bè tiē, kénno nke mi.

25 Kè tiē mbèè í dó o náaànti meyoōmmè, kè dè yèmmè Kuyie mbo bè teennè kè bèè banté timómmonti kéceete kè be borimēe wenke.

26 Kè bèe yē dibōò dii do bè pī ndi nōtè miēke, kénnaa mbēsààbè kéndōori Kuyie ndómè.

3

Benitibè yó ndómmè yewe sonye

1 Timōntee, á nyé ke dò ndè yóo yonkemu yewe sonye miēke.

2 Kè benitibèe náa nsinoutēi yembè, kédúó mbe yèmmè idiífi, kénhā yepòè, kémōake sifei, kénsáá nKuyie. Ke í sánti bè bè pāā ndè kpréi, ke sēnku dèè tu Kuyie nkperē.

3 Kè be toò kpenke, kè bè nkpa mēsémè, ke náante betòbè kpréi, ke mōke kemiyonke, ke yóu, ke ní mbenitibè bèè dōori dèè wenni.

4 Bè bo nfiiti betòbè, ke mōke kemieke nè sifei, ke dōori be yèmmè dómè ke í dó Kuyie,

5 kéndōori ke dò mbè tū nKuyie nkó kuce ke né yetírí dèè tu bèè tá be kó muwērímú, á yatènè amáa de kó benitibè.

6 Beè kó bèmabè taà benitipòbè bèè mu nyí kpenke Kuyie nkó kuce be cēí. De kó benitipòbè mōke meyei mme péu ke í nō nke pīi mbemáa,

7 ke tú bè wanti timómmonti bè me nyí na ke ti banté.

8 Bèè me ntaà benitipòbè cēí bè yete timómmonti nti, ke dōnnè Esibiti kó benitinòmbè Sannesi nè Sāmbēesi * bè do yetemè Mōyiisi kpeti, kè be yèmmèe sīnte kè bèè bútiné Kuyie nkó kuce.

9 Be dōrimè me nyí yó nhā ke sōri, mè yóo feitēmu kéndōnnè de kó benitinòmbè kōme do feitémè.

Pōori nākémè Timōntee ò dò nkéndómmè

10 Fō nTimōntee, a kèemu n tiē, ke yà m borimè dōmmè ke yīté m beti mù ke yà n tá mēè botí Kuyie nnè m minnīmè nè n dó mēè botí Kuyie nnè benitibè, nè n fiíkúmè Kuyie nkó kuce miēke.

11 A yému bè n fēū mmèè botí nè nh àké mēè botí. A yému tii n tūòkení Āntiyōsi nè Ikōnni nè Disiri. N yàmu mefēūtímè mēmou botí kè Kuyie mme nni deētè.

* **3:8 Sannesi nè Sāmbēesi:** De kó benitinòmbè bè náa mbèè kpréi Mudennimù 7:11-22 bè me nyí kè wàri be yètè.

12 Bèè dó kéndòori Kuyie ndómè ke tũ nYesu Kiriisi bè yóó bè fěũmmu.

13 Kè benitiyonkubè biè nè iyáàbisitié nyembè bè yó nsókému ke tati meyei mmieke, ke fétinko benitibè nè bémómmòmbe.

14 Fó nni mpí mbè da tié nti kàa ti yie nnè a yèmmè memou, a yému wèè ti nda tié.

15 A yému Kuyie nnáànti nè a bèmmè, tii da duó mmeciì nkàa yie nYesu kòò da deetè.

16 Kuyie nkuù niitè bèè wàri ku náànti, kè bè ti wàri kè ti wenni, ke ti benkú timómmonti nè ti yei nnè ti yetimè nè ti bo mbo mèè botí ke dòori Kuyie ndómè.

17 Kù mè dòò kè dè bo yie nkè ku kóo niti weè tũntè omáa mesàà nképf mmutómmú sààmù.

4

1 N da náámmu nè Kuyie nkó diyètiri nè Yesu Kiriisi kperi, wenwe wèè wētini ke bo baaté kutenkù kébekénè befòùbè nè becírìbè kè n tú:

2 A yetoo kénnáa Kuyie nnáànti sàa, kè yemòrè wenni yoo yè sí. Kè wèè yetè a ò tié nkòo banté o yetimè, kè wèè dò nha ò kpannè a ò kpannè, kè dè dò nha yáúkunnè wèè kánti, á ti yáúkunnè, á mmi nkè mbè tié nnè meyèmmè memáa.

3 Yemòrè kpaanímu kè benitibè yóó yete itié nsàayi, kéwammú bèè bo mbè ni ke bè náa mbè dó ti.

4 Kè bèè bútínné Kuyie nnáànti kéntũnnè iyáàbisitié.

5 A nno nke pĩ nhamáa, kémmake meminnimè mefěũtímè mieke kénnáa nTináahsàati ke pí nha tómmú weti weti.

6 N da náa mmie nke yé n duómmèmu n fòmmu ke yóó kú. N kũũ mmònni dii tũòke.

7 M màmu dè bèkúmè, ke tá Kuyie nke tũàke kumànkú.

8 Ke baa ticuuti obeénti sàawè yó n duó nti tibeénti yiè, wè í yóó ti duó mmí mmáa. Ò yóó ti duó mbèè kó dimáa ò bàa bèmbè nè diwèi ò yóó wēténí dii yiè.

Pòori do yè Timóntee báa yè ndè

9 Yetoo kékòteni macãa nké n yà.

10 Demaasi dó kutenkù kuù nkperè nde ke n yóu ke kòte Tesadoniki, kè Keresáa kòte Kadasii, kè Titi kòte Dadimasii.

11 Duku wèè máa kpaá ke m bonè. Kàa kòriní a nneinní Mariki kòo n teennè mutómmú.

12 Tisiki yie nh ò tó nhEfeesi nwe.

13 Kàa kòriní a n tóni n yaàbòri n yóu di Todowaasi, Kapuusi cřètè, kéntònni m páte, a báa yè nha bo n tónnimè Kuyie nnáànti kpeye.

14 Adekisántiri omáatì n dòò meyei mmedie, ti Yiè nyóó mè nhò yietímu.

15 Á nyé ò kpéi, ò càarimu ti náa ntii kó dimáa.

16 Bè do m bekùnè dii mònni meketimè kè bè n yóumu bémou, Kuyie mbáa bè yietí be càarimè.

17 Kè Kuyie mme nni nni mbonè, ké n deeténè yecírìcìrè, ké n duó mmuwèrimú kè n naké Tináahsàati bèè í tú Sifube.

18 Ti Yiè mbo nni ndeeri nè meyei mmemou, kè n tanné ò kpàatlyuu, o yètiri ndeu sàà. Kè dè mme ndò.

Mucaummu

19 A dõu Pirisiidi nè ò dõu Akidaasi nè Onnesifõ cřètè kòbe.

20 Edasiti kpaá Kòdenti nwe, kè Todofimmu mò nkè nh ò yóu Mideti.

²¹ Yetoo kékətení kè diyòò kpaaní.
Ebuduusi nè Pitāā nè Dīnuūsi Kododiyā nè ti kəbe təbè bè da dəunko.

²² Tì Yìè nni nda bonè!
Kuyie nkó mesàà nni nda bonè.

Pɔɔri wàri dùi pátíri Titi Di mpátíri tɔ tùi náàntì

Titi do tú onìtì nwe wèè í tú Sifu kó kubotí kou. Kòo yie nYesu, kénneitinè Pɔɔri kè bè náá nKuyie nnáàntì. Pɔɔri do yóó ò wàri di mpátíri ke ś nhò bo Kedeṭi nwe, Pɔɔri weè do kè nhò tɔ nkòò bo paaṭé mutɔmmú centimè nè bè tũntemè Kuyie mbáámmu.

Meketimè kòò dò Titi dò nké bè ðentemu bèè ni Kirisi kɔbe tĩrè bè dò nkéndòmmè, de m̀nni bá wè ò do yému ke dò nKedeṭi kɔbe tú bèè fòmmu í wenni.

De kó difɔnkúò kè Pɔɔri ò duó nyitié nhò bo ntièmmè bedakótibè nè bepokótibè Kirisi kɔbe tĩnni mièke, kè bè múnke tuo nde kó itié mbebémbè nè bèè tú tidaatì. Kòo bè ðente Kirisi kɔbe dòmmè kénnaatinè betòbè, kè ðe yie nké metotimè bá mbo.

Di mpátíri náàntì dúó ke dòmmè

1. Bewardunkótibè dò nkéndòmmè 1
2. Bedakótibè nè bepokótibè bè dò nkéndòmmè 2
3. Kirisi kɔbe dò nkéndòmmè 3

Mudummu

¹ Mí mPɔɔri Kuyie nkóo tɔntì, n tú Yesu Kirisi kó ditɔnni ndi ke náá nTináaṣààtì.

Kuyie nkuù n duó nde kó mutɔmmú kè m bo náké Tináaṣààtì kù tāāté bè kè bèè ti banté kéntá Kuyie, kéntũ nku kó kuce bè dò nké nkù tũmmè.

² Kè bèè banté ke dò mbè m̀ke mufòmmu mùù bo sáá, kù do yè nkù yóó bè duó mmù ke mu nyí d̀ò kutenkù.

³ Di m̀nni ke mù nti benke ke duó nké n náá nTináaṣààtì. Kuù mè d̀ò ke bo ti ðeṭé.

⁴ Míu da wàri di mpátíri f́ nTiti m birè mómm̀nde Kuyie nkó kuce mièke. Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè da d̀ò mesàà nke da duó ndiwèi!

Pɔɔri dúó mmùù tɔmmú Titi Kereti

⁵ N do da yóó Kereti kàa bo ðe mutɔmmú mùù kpaá mùmmu, kéntũ nyitié n da duó nyi, kètànké bewewardunkótibè bá d̀ii èi mièke.

⁶ Wèè ni Kirisi kɔbe tĩnni ò dò nkéntú onitisààwè nwe, kèmpo onitipòkù omáá, kòo bí ntú bewewardumbè, kè ì borime wenni, kè ì yíé nyi yembè kpèti.

⁷ Wèè ni Kirisi kɔbe tĩnni ò pí nKuyie ntɔmmú mmu, ke dò nkénwenni, ò bá mm̀ke tefentè, ò bá mm̀ke kemíèke, ò bá ntú kunaáyáákù, ò bá nyóù, ò bá ncíí nke yo nyidíí.

⁸ We ncóu bep̀̀bè, kénd̀̀ri mesàà nke ciì, ke d̀̀ri Kuyie ndámè, kòo borime nwenni, kòo nnò nke píi nhomáá.

⁹ Wè mpí Kuyie nnáàntì weti weti, ke ti tiè mbè ti nhò tié mèè botí, kòò d̀̀ri m̀mmè ò bo na kèntiè mbenitibè itié mómm̀nyi, kè wèè yeté wèè na kóo benke o yetimè.

¹⁰ Bèè í tũ nKuyie nkó itié nweti weti bè d̀̀ke sũ Sifube bèè còuté Yesu be mièke nke, bá bè ì yíé ntìmatì, ke náá mbenitibè tináàntì péu ke bè fétinko.

¹¹ A bè bàa kè bè bá nnáá, bè buú nsicéí nsi ke s̀ pùò mpáíí ke tiè nyitié nyeyi ke dó ticuuti.

¹² Kεreti kabe kó Kuyie mpāānāaḡti náaḡtò mōu do béimmu ke dō: Kεreti kabe tú siyāábisi yembè mbe ke yóu tikpasīnti kōme, ke dé mutōmmú, ke dō mudii máa.

¹³ Kuyie mpāānāaḡti náaḡtò béi nti tu timōmmōnti nti, kpannè be mediè, kè bεe banté bè bo ntūmmè Kuyie nkó kuce kécooté.

¹⁴ Kε yóu bè bo ntūmmè Sifube kó iyāábisiḡti kéntū ntimōmmōnti ke yóu benitibè dōu nyii tié.

¹⁵ Demou dè wennimu Kuyie nwénkūnne bè borè. Dèmarè me nyí wenni bèè yete Kuyie nkpeti ke sī mbe borè, be yèmmè nè be dōrime dè sīmmu.

¹⁶ Kè bè yèmmè dō mbe yé Kuyie nkè be dōrime mōke isie, bè í yie nKuyie nkpeti, bè báa ná kédōd mesàa mmamè.

2

Kirisi kou dòmmè kéntiè nyitié nsàayi

¹ Fó nni mbè tiè nyitié nsàayi Kuyie nkpeyi.

² Náké bedakótibè kè bè nno nke pīi mbemáa, ke tú benitibè mómmōmbe, kè benitibè mbè dé. Kè bè ntá Kuyie nweti weti, kéndó be kabe tobè, ke mōke meminnimè.

³ A náké bepokótibè kè be borime nwenni, kè bè bá nnāante betobè kpéi mbè bá ntú tinaayāāti. Bè nduā nyitié nsàayi

⁴ benitipobémbe, kè bè ndó be daabè nè be bí,

⁵ kéntú benitiposāabè kénwetí be daabè, kénno nke pīi mbemáa, ke pī mmucētōmmú mesàa, kè be yèmmè wenni, kè bè yié mbe daabè kpeti kè be dōrime bá nte kòd mōu senkèri Kuyie nnāaḡti.

⁶ A ntiè mbebémbè kè bè nciì, kénno nke pīi mbemáa demou miεke.

⁷ Fó nha mómmuō nkāa borime nwenni, kāa mbè tiè nyitié nsàayi, ìi tu imōmmōnyi.

⁸ A tié nni ndò mpáíi kè ti kpantidèntobèe mónté bè bo ti wátí tì, kè ifeii bè pī.

⁹ A tié ntidaati kè ti nyié nti yembè kpeti, kéndōori bè dómè, bè níi báa tì béinnè kè tii baao.

¹⁰ Tì bá mbè yuuku, tì ndōori mesàa nkè ti borime nwenni. Kè benitibè ndé Kuyie nkuù dεeri, kù ti duó ntii náaḡti.

¹¹ Kuyie ndòd mesàa nke dō ké ti dεétému kè benitibèe kù banté.

¹² Kù dó ti yóu meyei mme nè kutenkú kó meyèmmè, kè ti borime nwenni kè tí nno nke pīi ntimáa, ke dōori Kuyie ndómè,

¹³ kénkémmúnè diyie dieri ti baa di. De kó diyie Kuyie ndiekù, ti Yiè nYesu Kirisi odεetiwè bo feíténi di nè tikpeti.

¹⁴ Ò duó nhomáa ndi kè bè ò kùu ti yei nkpeí, kòd ti dεeté, ke ti wénkūnne, kè ti tú o kabe, ke dō mesàa nke mè dōdri.

¹⁵ A dō nké nti mbè tiè nnè muwērimú ke nyáúkunko be kōnti, kè bè ndōori ti yé mmù, Kuyie nkuù da duó nde kó mutōmmú, báa yie nkòd mōu senkèri a tié.

3

Kirisi kabe dò nkéndōmmè

¹ Náké be kè bè ndé ketenkè yembè nè bekpāatibè, kényié mbe kpeti, kémpī mmutōmmú kè dè wenni.

² Bè bá mmàke tisíntenáàntì, bè bá nwanti yekpàrè, bè nwanti benitìbè bəm̀əu kó mesàà.

³ Tì múnke do tú tiyèintì nti, ke m̀əke meyèmmè yeime, ke í yíe ntìmatì, ke tũ nkuce yeiku, ke d́ kutekũ k̀p̀ere dem̀əu, ke d̀əori d̀èè í wenni, ke ẽ̀ennè titòbè, ke beúnè titòbè.

⁴ Kè Kuyie nti d́ ke ti d̀d̀ mesàà nke ti d̀etè.

⁵ Dè í tu ti d̀d̀ mesàà mmamè, kũ ti kuó mmesémmè mme. Bè ti k̀unne dii m̀nni ndi menie mMuyaánsààm̀ù ti d̀d̀mè benitipàmbè ke ti duó mmufòmmu pàm̀m̀.

⁶ Tì Yiè nYesu Kirisi weè te kè Kuyie nti duó mMuyaánsààm̀ù mediè.

⁷ Ku kó mesàà mmeè te kè ti wenke, ke baa mufòmmu mùù bo sáà kũ yè nkũ yóó ti duó mm̀.

⁸ De kó tináàntì tu timómm̀nti nti kè n d́ a tì mbè tié nkè bèè tì còuté kè tì bè teennè, kè bè nd̀əori mesàà nd̀èè wenni ke yóó teennè benitìbè.

⁹ Á bá nkókè tisínténèitì mièke: Ifuke kó tineitì nè Sifube kó ikuó, de ce nyekpàrè nye, dè í teennè m̀mam̀.

¹⁰ Kòò m̀ù totírí Kirisi k̀əbe, á ò cau nkuce mèdémè k̀o yete á ò bèti.

¹¹ De yiè nkó kubotí fetimu, ke d̀əori meyei nke caàri omáà.

Mucaummu

¹² Kè n t̀nko Atemaa yoo Tisiki. Á k̀atení mecãã Nik̀əp̀diisi n yó nde mbo diyòò.

¹³ Teennè Senaasi obeénti nè Apodoosi kè bèè k̀əte kup̀d̀k̀ kè d̀emarè báá bè d̀òntè.

¹⁴ Tì k̀əbe múnke d̀ò nkénd̀əorimu mesàà, ke teennè benitìbè bèè bo tic̀ti mièke ke báá s̀óntè k̀embo detetirè.

¹⁵ Kirisi k̀əbe bèè bo die mbè da d̀unko. Á d̀unko Kirisi k̀əbe bèè bo di cie.

Kuyie nkó mesàà nní ndi bonè dim̀əu!

Pɔɔri wàri dùi pátíri Fidemao **Di mpátíri tɔ tùi náahtì**

Fidemao do tú onitidièwè nwe kéceete kètũmmè Yesu kó kuce Kɔɔɔsi Kirisi kɔbe tĩnni. Kòo mmàke o kó kudaakù makù kè ku yètìri tu Onnesimmu, kè kùu cokè o borè, késónkoo Pɔɔri kukpetíndieku, ké ke nceete káyie nYesu. Dèè te kè Pɔɔri wàri Fidemao dipátíri ke bo ò bántè kòo wète kétaunnè o kó kudaakù koò nnàá nke tú wèe kù cɔuté ké kù cǐé, ke ténke bá nhò wùò nke dò nkudaakù ò nhò wùò nke dò nhò kou.

Di mpátíri náahtì duó ke dòmmè

1. Pɔɔri sántemè Fidemao 1-7

2. Bè bàámmè Fidemao ke tú wèe cɔuté Onnesimmu 8-25

Mudɔummu

1 Mí mPɔɔri bè kpetí wè Yesu Kirisi kprí nnè Timóntee tũ da wàri fǐ nti népo sàù nè wè ti wè nti pǐ mmùù tómmú.

2 Ke dɔunnè Kirisi kɔbe bèè tikua a cǐtè nè ti tãũ Apiya nè Adisipu, wèè ti wèínnè dimàù.

3 Ti cice Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kirisi bè di dɔò mesàà nke di duó ndiwèì!

Fidemao támè Yesu nè ò dómè o kɔbe tɔbè

4 Fidemao n népo sàù nh ò mbáá nKuyie nke kù sántímu a kprí.

5 N kèèmu a tá mèè botí ti Yiè nYesu koò dó ke dónè o kɔbe.

6 M bàámmu Kuyie nke tú metákùmmè mèè ti wèínninko mí nnè fǐ, mè da teennè kàa bantè ti mɔke mèè sàà mmeməu ti wèínnèmè Kirisi.

7 N tebite, a dómè Kirisi kɔbe deè n duó ndiwèì ke náríkunko n yèmmè ke yáúkunnè Kirisi kɔbe kǎntì.

Pɔɔri yèmmè Fidemao cɔuté Onnesimmu nè diwèì

8 N tú Kirisi kóo tǒnti nwe kè n do dó n da náké nè muwèrímu a dò nkédòò tì.

9 N né dó ke da bántèmu n da dó mèè kprí nnè Yesu Kirisi ti dó wè kó diyètiri, mí mPɔɔri odakótì bè n kpetínnè Yesu Kirisi kprí nke.

10 N dó a cɔuté Onnesimmu nwe kóò dɔò mesàà. Míi ò nàkè Kuyie nnàahtì dikpetíntou mièke kòò cèète, ke tú m bire Kuyie nkó kuce mièke.

11 N yému ke dò nhOnnesimmu do í da dɔò mesàà, di mmònni ke yóó mè nda dɔò ò mè nni ndòò mèè botí.

12 Nè we ti naá nhoniti omáá ndi, kè n wè nda duonko.

13 N na ndómu wè nkpaá m borè, n kpetí dè Tináaḥsààti kprí nke n teénnè, a na nni nteénnè mèè botí.

14 N né í dó n dɔò dèmarè kàa í dó, m me nyí dó á n dɔò mesàà nnè muwèrímu, n dó á wè nni nduonni nè amáá ndi.

15 Kè dè yèmmè dè dò nhOnnesimmu da yatèñmu yemàrè sámpó mièke, kè di wète kèwènnè sáà.

16 Di mmònni ò ténke í tú kudaakù cénkoo, ò naá nti kou nwe Kirisi kó mewènnímè mièke, kè nh ò dó mesàà nkè n yèmmè dò nha kperè yó mme ndò.

17 Kàa yé ke dò m mènke tú a népo nwe, cɔuté we a na nni ncɔuté mèè botí.

18 Kòò da càarè dèmarè yoo ò da bannè m bo dè nda yietí.

Bè wàri dùi pátíri Kirisi kòbe bèè tu Ebedeebe Di mpátíri tò tùi náànti

Bè wàri Ebedee kó dipátíri Kirisi kòbe tìrè mayè nye yèè do ta meháarimè kéndó kédootóo metákumè, wèè bè wàri dipátíri kòò nyáúkunko be kònti ke tú bè ntǎi, ké nyé ke dò ndèè do dǎari metaummè kótímè miéke oniti kó medeetímè kpéi, Kirisi de ndòò nè o kǔú mmieke.

Ebedeebe kó dipátíri náá nke íkú yetannò yètáati ndi yèè tu:

1. Yesu Kuyie mBire kékúnnemè omáá ke yie nho cice kpeti ke fèútè mediè. Yesu deunèmu Kuyie mpáánáànti náámbe nè Kuyie ntǎrè.
2. Kuyie nnàkémè ke tú Yesu weè tu ikuá nùiti diewè.
3. Yesu kó mukúú mmuú te kòo niti na ke pètè medeetímè iwūó kó mufèù do í na ke duómmè oniti.

De kó dipátíri kó dikéè didèri miéke kòo yáúkunnè Ebedeebe kǎnti kè bè bo nwéèri ke nfiíkú Kirisi kó kuce miéke kéndònnè dimònni kòbe bèè do tá Kuyie. Kòo ntiè nKirisi kòbe ke tú bè nfiíkú kéntá nkétuakèné kumàнку.

Di mpátíri náànti duó ke dòmmè

1. Yemàrè sonye yiè mmieke Kuyie nti benke kumáá nè ku Bire Yesu borè nde 1:1-3
2. Kirisi pèètémmè demou 1:4-10:18
3. Metákumè 10:19-13:17
4. Mudummu 13:18-25

Kuyie nti náánnè ku Bire nùù miéke nke

¹ Kuyie ndo náánnè ti yembè nè ku pāānāànti náámbe nò miéke nke kuce mēpéu, nè meborime péu miéke.

² Yemàrè sonye yiè mmieke kè kù ti náánnè ku Bire nùù miéke. Nè ku Bire beè wēnnè ke dòò kutenkù. Kù de ntāāté kè dè yóó tieke demou.

³ Ti yà Yesu deumè mme ke banté Kuyie ndeumè. Weè náànti kpeñni ke tò kutenkù ke te demou kè dè kéri mesàà. Weè ku ke ütè ti yei nke deè ke kàri Kuyie nkùù nò ndemou ku bakú you.

Yesu pèètémmè Kuyie ntǎrè

⁴ Yesu kpeñnimu ke pèèté Kuyie ntǎrè, Kuyie nwe n duó ndiyètiri dieri, dùi deú ke pèèté ku tǎrè kpeye.

⁵ Kuyie nyí náké ku tǎnni marì ke yí:

A tú m bire nde yíe,

kè n tu a cice.

Kù me nyí náké ku tǎnni marì ke yí:

M bo ntú a cice,

kàa ntú m bire.

⁶ Kuyie nyóó duónni dùi mōnni kutenkù miéke ku Bire deè tu Mpo ke béimmu ke dò:

Kuyie ntǎrè ndè bàá.

⁷ Kuyie mbéimmu ku tǎrè kpéi nke yí:

Kuyie nkuù cèeri ku tǎrè

kè yè naà nkuyaakù,

ke ceeri ku tǎmbè

ke bè naà nfehããdeɛnfɛ.

⁸ Ke né nàké ku Birɛ ke yĩ:

A tú Kuyie nku,

kàa kpààtikàrì yó mbo sáà,

a baké nè timóm̃m̃nti nti.

⁹ A dó timóm̃m̃nti nti,

a í dó meyei,

deɛ te kè Kuyie nha Yiè nda tããté

a kòbe miéke,

ke waare a yuu məkùò,

ke da duó ndiwèì.

¹⁰ Ke yíé ke bè nàké ke yĩ:

Fá nti Yiè

fɔ̀ò d̀òò ketenkè nè dimònni,

tiwetì tu a ǹòutè kó mutóm̃m̃m̃ mu.

¹¹ Dende yóó pɛ̀t̃ému,

kè f̃́ nni mbo,

dè yóó kótému kuyààkù t̃émè.

¹² A yóó dè kpèúmu kuyààkù k̃óm̃e,

kè d̃éɛ ceete.

F̃́ nyie m̃e mbaa yó ndò nha d̀ònti nti,

a í deu.

¹³ Kuyie nyí nàké ku kó ditònni marì ke yĩ:

Nkari m bakù yóú

ke kém̃m̃únè m bo da duóm̃m̃è

a dootitòbè kàa bè na ké bè cùùti.

¹⁴ Ba ntu Kuyie ntòrè? Ku t̃òmbè mbe kù tũ̀nni bè, kè bè teénnè kù yóó deɛté bè.

2

Kuyie ndeeri m̀èè botí wennimu

¹ Kuyie ndeeri m̀èè botí wennimu, deɛ kpéí nte kè ti dò nkémp̃i ntimóm̃m̃nti ti kèè tì, ke báa yeté kuce.

² Nyénnè ke dò nKuyie ntòrè do touní tì ke náá mbenitibè tì tu timóm̃m̃nti nti, kè bèè tì yetírì kè Kuyie mbè f̃́ũnko.

³ Tì kèè tì náànti, Kuyie mBirɛ deɛ tì nti nàké, kè bèè tì kèè kè bè múnke tì nàké. Kè tì ti yete ti bo yíme k̃eyenté?

⁴ Kè Kuyie ndòò tidietì tibotí tibotí, ke benke bè náà nti tumè timóm̃m̃nti, ke bè p̃a Muyaánsàamù kó yep̃àrè kù dóm̃è.

Yesu weè deeri

⁵ Kuyie nyí yè nku t̃òrè yeè yó mbaké kutenkù kùu kpaani, ti náá nkùu kpéí.

⁶ Tì wàrimu nke tú:

Onitì kp̃etì tú ba

kàa d̃enniní ò kpéí?

Onitì tu we kàa dàke o kpéí?

⁷ A ò kékùnnèmu Kuyie ntòrè

dimònni sãmp̃òri miéke

kàa ò duó ntikpeti nè diyetidieri,

⁸ koò duó nha d̀òò d̃èè kó dimàà

koò dè baké dem̃ou.

Kuyie nhò duómumu demou kòò dè baké ti né mu nyí yà ò bakémè demou.

⁹ Ti yàmu Kuyie nhò kékunnemè dimònni sànpòrì mieke Kuyie ntòrè, koò dèúkunnè koò kpénkunnè ò fèütémè ke ku ti kpéí. Kuyie nti dó mèè kpéí nte ò kumè timou kpéí.

¹⁰ Kuyie nkuù dǎò dèè kó dimàà bo demou, ke dè te ke dó benitibè péuu ta ku kpeti mieke, deè te kè kù duó nkè Yesu fèütè ke yè páíí ke bo bè deeté.

¹¹ Yesu weè ou benitibè be yei. Wèè wènkunko nè ò wènkunko bè bè wè mbe cice omáà ndi. Deè kpéí nte kè ifei í ò bo ò bo mbè túmè o kòbe,

¹² kòò b́éí nke dǎ:

M bo nnáá nha kpéí n kòbe cuokè,

m bo nda sántí ditínni cuokè.

¹³ Ke wète ke yí:

M búó Kuyie nku.

Nte mí nnè ku bí kù n duó nyi.

¹⁴ Ò yu bè die nke tú ibí, ò yè mbèè mòke bèmbè tinitikònti nè meyíí. Yesu mómmuò nkòò naá nhoniti, ke mòòte ti mǎke tii kònti, ke ku ke na mukúú nyiè ndibòò,

¹⁵ ke deeté bèè do yíèkù mukúú nke mù dè.

¹⁶ Wè í kòtení ke bo deeté Kuyie ntòrè nye, ò kòtení ke bo deeté Abarahammu yaábí nyi.

¹⁷ Deè te kòò dòntenè o kòbe weti weti, ke tú ikuó niùti diewè ke kuò mmesémmè ke pí nKuyie ntómumu mesáà, ke úúti benitibè yei.

¹⁸ Ò fèütému o mómmuò nke yà mesoummè memou. Di mmònni ke bo na kéteennè bèè fèúri ke yau mesoummè.

3

Yesu deunèmè Mòyiisi

¹ N kòbe Kuyie nyu bè, nwúóonnè Yesu nwe, Kuyie ntónni wè, ikuó niùti diewè ti tū nwèè kó kuce.

² Ò do dǎrri Kuyie nkùò ò tǎáté kòò pí nde kó mutómumu kù dómè mme, ke dò mMòyiisi do dòmmè. Ti wàrimu ke tú Mòyiisi do pí mmutómumu Kuyie nciètè kè dè wenni.

³ Kòò niti maá teciètè kè tè wenni, bè ò nsánti wèè tè maá wènwè. Mèè botí nku ti dòmmè kénsánti Yesu wèè pèètè Mòyiisi.

⁴ Kàa yà teciètè a ò nyému oniti weè tè maámè. Mèè botí nku ti yémè ke dò nKuyie nkuù dǎò demou.

⁵ Mòyiisi do dò nhotònti nwe, ke pí nKuyie nciètè mieke mutómumu mumou kù dó mèè botí kè dè wenni, ke náá nKuyie nhò duó nti.

⁶ Kírisi tu Kuyie mBire nde, ke dǎrri kù dómè sǎà. Weè tu omari, bèè ò yie nkè bè tu teciètè ò maà tè kè nsà kè ti tá ke baa dèè kpaaní nè diwèi.

Kuyie ndo dómè kéompùnne ku kòbe

⁷ Deè te kè Muyaánsààmù nàá nke tú:

Mí nKuyie nkè n di béinnè yíe,

⁸ di báá kpénkunnè di to,

di yembè do dǎrimè ke yetírí n kpeti,

n do bè yááké dii mònni dikpáà cuokè.

⁹ Yebie nsipísínàà mieke

Mí Kuyie nkè n di béinnè yíe,
di báá kpénkùnnè di to.

⁸ Kè Sosuwee do mbè tanné meom̄p̄umè mieke, Kuyie nna bá nwète ke nnáá ndiyiè teri marì kpéi.

⁹ Kuyie ndo deè ku tōmmú kéom̄p̄emu, meè botí nku bèè kù yie mbè yóo om̄p̄emè.

¹⁰ Wèè ta Kuyie nkó meom̄p̄umè mieke, ò om̄p̄emu nè o tōmmú Kuyie ndo om̄p̄emè mèè botí.

¹¹ Deè te kè ti dò nkéyetoò kéta de kó meom̄p̄umè mieke. Ti ndake ke báá yete Kuyie nkpeti képaá meom̄p̄umè, bè do ti yete mèè botí dikpáá cuokè ké mè pàá.

¹² Kuyie nnáañti fòumu ke kpeñni ke si ke pēēté disiè menatimè mèdémè kperi, ke si ke tuòkù diwēñni nè meyemmè, ke kékíi yekūò ke tuòkù mefemme, ke kpéinkoní meyemmè mèè sòri nè iyentotí.

¹³ Kuyie nkuù de dòò demou, demarè í kù sòrinè, demou de feímu, demarè í kù biinnè, ti yóo ku nnáké ti dòò deè kó dimàá.

Kirisi tumè ikuú niùti diewè

¹⁴ Ti mākemu ikuú niùti diewè, Yesu Kirisi, Kuyie mBire, wèè deke keñkè. Tí ntēi ke tū nKuyie nti tá kù.

¹⁵ Ti kó ikuú niùti yému ti cīnni mèè botí, kè mesémmè ò bo, ò yàmu mesoummè memou ti yaumè, ò me nyí dòò meyei.

¹⁶ Yóunè kè ti tóonnè Kuyie nkuù ti dó ke bá nyièkù, kè kù ti kuó mmesémmè, ké nti dó, ké nti teénnè de dò nkù ti teennè dii mōnni.

5

¹ Ikuú niùti diewè benitibè òò tāātè wè, o kó mutōmmú ò ntú ò bo mbáámmè Kuyie mbenitibè yei nkpeí, ke kù duò mbe pàrè, ke feu iwūò benitibè yei ncīémmè kpéi.

² Ò me ntúmè oniti nwe ke cīnni, kè bè dòò meyei nhò yému bè í kpeñnimè.

³ Ò cīnni mèè kpéi nke dōori meyei deè te kòò òò keté kéféúté o mómmuò nhò yei ncīémmè kó feòfè, kédeè kéfíe betòbè kó meyei ncīémmè kpeyi.

⁴ Òmou òò í ntāāté omáá kénáá nyikuú niùti diewè, Kuyie nkuù òò ò tāāté, kù do tāāté mèè botí Anò.

⁵ Kirisi kpeie me ndò nweè í tāāté omáá ke bo naá nyikuú niùti diewè, Kuyie nkuù ò tāāté ke béi nke yī:

A tú m bire nde yíe
kè n tu a cíe.

⁶ Kupíkù tekù ke béi nke tú:

A yó ntú ikuú niùti nwe sáá
kéndōnnè Mesisedeki.

⁷ Yesu bo dii mōnni ketenkè ñnkè ke mbáá nKuyie nku, Kuyie nkuù kpeñni ke bo na kóò deēténè mukūū, kékuú mmēdiè nkè kùu cōuté o báámmu, ò yie mmèè kpéi nku kpeti.

⁸ Bá ò me ntúmè Kuyie mBire kòo nfēñri ke baa yíe nKuyie nkpeti.

⁹ Kòo nyíe Kuyie nkpeti timou, ò í nyóu timati ke naá nwèè duò mmufōmmu mùù bo sáá bèè yie nhò kpeti.

¹⁰ Kuyie mbéimmu ke tú weè tu ikuú niùti diewè ke dōnnè Mesisedeki.

Ti bo nyémè ke báá yóu Kuyie nkó kuce

11 Tináaṅti kpaámu péu n na ndi nàké tì, ti mè nnàkéní tì ìnkè ke né yóu ti bo yímè ké tì ndi náké kè dí banté ke yé di ténke í cāāmè ke banní.

12 Dii do dò nnè dimònni kèntiè benitibè Kuyie nnáaṅti kè di né kpaá ke dò mbè ndi tiè nKuyie nkó itié nketiyi, di do dò kényo mmuciè mmu, kè di né kpaá yáá mmemiè.

13 Wèè kpaá ke yáá nhò báa na kébanté Kuyie nnáaṅti tu mù, ke yé ò kpaá ke tímè debire nde.

14 Bèè yo mmuciè bè kòtému ke yé mesàa nnè meyei.

6

1 Ti sooténè Kuyie nnáaṅti kó itié ntei, bekótibè kpèyi, ke yóu iketiyi, ì tu ti bo yóumè meyei nkéceete kètūnne Kuyie,

2 bè bo nti áà mèè botí bàtémmù, ti bo nnankumè ti nou benitibè ìnkè kè bè mierí, becírìbè yóo yántè mèè botí nè Kuyie nyóo bekénèmè bá wè ku beénti yiè.

3 N yému ke dò nKuyie mbo ti teennè kè ti sooté kéta itié ncūmpuyi.

4 Bèè dié nke yíété Kuyie nkè kù bè miité ku kó kuwenniku ke bè pā ke ìnkè kó dipānni kè bè mòòte Muyaansààmù,

5 ke yíété Kuyie nnáaṅti wennimè, ke mòòte kutempànkù kó muwērímù,

6 kè bè yóu Kuyie ke ku yete bè báa na kéwète kéceete medérímè. Dè dònnè bè baakù Yesu nwe kuce medérímmè koò sáá nkè dè feio.

7 Oniti dònnè ketenkè nke fetaafe niù kè sáá, kàa kùúti kè dè peité Kuyie nhòò kè dòòmu mesàa.

8 Kè kè me nyè tipotì nè timusīntì, kè bo detetirè nde, kè Kuyie nyóo kè cōò kè cōu.

9 N kòbe ti náa memme ke yému ke dò ndi kéri kuce sàakù, ke yóo cooté.

10 Kuyie ntu timómmònti yiè nwe, kù í yóo yè ndi pī mmùù tōmmú ku kpéi nke teennè Kirisi kòbe ke kpaá ke bè teénnè, ke benkú di kù dómè.

11 Ti dó di nsókému ke pī nde kó mutómmú kētuòke kumànkù, kèpété di baa dè.

12 Ti í dó dí ntú betōnnékótibè, ti dó di ndōnnè bèè do yie mbèmbe Kuyie nkè nkù tū nke mi, kètieke kù yè nkù yóo bè duó ndè.

Kuyie nyēm̀m̀è kù yóo d̀̀ò̀ mesàa nhAbarahammu nè o yaàbí

13 Kuyie ndo yóo doúnne dinùù Abarahammu képarikè nè ku yètìrì ke yé òmòù í bomè ke kù deunè ke dò nkùù parikè kényó o yètìrì.

14 Kè kùu béi nke tú, kù bo ò d̀̀ò̀ mesàa nkòo yaàbí sūū mmèdiè. De kó tináaṅti tu timómmònti nti.

15 Kè Abarahammuu yie nkémbaa ke kém̀m̀ú, kè Kuyie nhò d̀̀ò̀ de kó mesàa nkù do yè nkù yóo ò d̀̀ò̀ mè.

16 Kòo niti dó bèe banté ò náámmè mómmuò, ò s̄s̄ yu wèè ò deunè o yètìrì ndi kè tinèitì deè.

17 Deè kpéi ndo te kè Kuyie mbéi nképarikè ke bo benke ku nitibè ke dò nkù béi nti í yóo pàa.

18 Kuyie mbéi nti nè kù parikèmmè, de kó tináaṅti tidé tì benkú ke dò nKuyie nyí sou, tínti bèè yie nku kpeti, ti bo na kém̀m̀òke tikònyauti ke kém̀m̀ú kù yè nkù yóo d̀̀ò̀ tì.

19 Ti yé mɛ̀è kpéi nke dò nKuyie mbo dɔ̀ò kù béi nti, deè te kè ti kpeɲ̀ni ke fííku, ke dò mbàtòò cónniri. Ti támu Kuyie nkè dè kpeɲ̀ni ke dò mbàtòò cónniri kó mɛ̀fímmɛ, ke ti tannìnko Kuyie ncíètè kufáá nkuyààkù kpetí kù.

20 Yesu weè ti kpeté Kuyie nkó kuce kè ti bo kote ku borè. Weè tu ikuú niùti dièwè ke dònne Mesisedeki.

7

Mesisedeki kó tináanti

1 Mesisedeki do tú Sademmu kóo kpààti nwe, Kuyie nkùù baké keɲ̀nkè nè ketenkè ku kuó niùti. Kè Abarahammuu dokénè bekpààtibè ké bè na kénküntini kòo ò co, kòò pà Kuyie nkó mesàà.

2 Kè Abarahammuu deite ò pònte ke éi dè bá dè kó depííndè kóò duó. Diyètiri dii tu: Mesisedeki di benkú ò tumè mme okpààti sààwè. Kè Sademmu kóo kpààti benkú ò tumè meonpùmè kóo kpààti.

3 Òmòù í yé Mesisedeki cice yoo o yò yoo o yààribè. Òmòù í yé ò peité dè nè ò ku dè. Ò tu Kuyie nkuú niùti nwe sàà, ke dònne Kuyie mBire.

4 Ò deu mediè mme, deè te kè ti yààri Abarahammuu deite ò éi dè mièke bá dè kó depííndè kóò duó.

5 Defii yaàbí ii tu ikuú niùbè, kè Kuyie nnáké Mòyiisi ke dò bè mbe duó ndèè tu depííndè. Bá bè me ntúmè bemòu Abarahammuu yaàbí.

6 Mesisedeki í tú Defii kó kuwuò kou, nè memme kòo pà Abarahammuu Kuyie nkó mesàà, kòo deite ò éi dè kó depííndè kóò duó.

7 Ti yému timòu ke dò nwèè deu weè ò pà mesàà nhosámpòù.

8 Ikuú niùbè, bè duó mbè depííndè bè tu benitibè mbe ke kò. Kuyie nnáanti náammu ke tú Mesisedeki í ku.

9 Abarahammuu do duómè ò éi dè kó depííndè, ti bo na ke dò o yaàbí Defiibe bè duó mbè depííndè beè do dè duó.

10 Bè mu ndo í peité Defii, ò né do bomu o yààri Abarahammuu mièke Mesisedeki ò co dii mònni kòo ò duó nhò éi dè kó depííndè.

11 Ikuú náá nke tú i niùbè yó ntú Defii kó kuwuò nkòbe mbe, kè Defiibe ikuú niùbè do nna kéóútè Isidayeribe yei mpáí, Kuyie nna bá nduonni ikuú niùti tòù kòo òndònne Mesisedeki. Anò kó kuwuò kòbe bèè tu Defii yaàbí bè na nsànnèmu.

12 Kè ikuú kó muniù cèète, ikuú ò ndò nkéceetemu.

13 Ti Yiè nYesu, ti nnáanti náá nwèe kpéi wè í tú ikuú niùbè kó kuwuò nkou, o kó kuwuò nkou mòù í pí nyikuú kó mutòmmú diyè mari.

14 Tí yému ke dò nti Yiè nYesu tú Sudaa kó kuwuò nkou nwe. Mòyiisi do náá ndii mònni bèè yó mpí nyikuú kó mutòmmú ò í mbéi nde kó kuwuò nkpeí.

Yesu tumè ikuú niùti ke dònne Mesisedeki

15 Ikuú niùti tòù buotémè ke dònne Mesisedeki deè benkú ke dò nDefii kó ikuú niùbè í na ke útè benitibè yei.

16 Yesu í tú ikuú niùti ò tu mèè kpéi Defii kó kuwuò nkou, ò kpeɲ̀nimu ke fòù sàà, deè te kòo náá nyikuú niùti.

17 Tí wàrimu ke tú:

Ò yó ntú ikuú niùti nwe sàà, ke dònne Mesisedeki.

18 Ikuú ketiyi do cfinnimu, ke í nna ke deeté benitibè kè Kuyie nyi yóu.

19 Mɔyisi kó ikuó do í na késúté ti yei. Di mmònnì kè ti pèté kuce tekù kùù kàrìnè Kuyie mborè.

20 Kuyie mbéimmu ke pàrikè o kpéí. Kù í nàké me botí ikuó niùti tòu m̀ou kpéí.

21 Kuyie mme mbéimmu Yesu túmè ikuó niùti ke pàrikè ke yí:

Mí ndi Yíè nKuyie m béimmu ke pàrikè,
n yí yóó kpatè n nùù:

A tú ikuó niùti nwe sáà.

22 Yesu weè tu metaummè pammè kó dikùnnì, deè te kè mè kpeñni ke wenni, ke pèètè mekótímè.

23 Ikuó niùbè tòbè do sũmu ke yé bè kòmmè kè betòbè cóú.

24 Yesu yie me nfòumu sáà, ke yó ntú ikuó niùti sáà.

25 Deè te kòò m̀oke muwèrímu ke deeri benitibè, kè bè kàri Kuyie mborè bè ò tá mèè kpéí. Ò fòumu sáà ke báá nKuyie mbe kpéí.

26 Yesu weè tu ikuó niùti diewè, de d̀ò nti mm̀oke wè. Ò d̀ò mpáíí nwe, wè í m̀oke meyei mmamè. Òm̀ou báá na kóò wátí. Kuyie nhò càhnènemu benitiyeibe kòò baá ndem̀ou.

27 Deè te kòò í d̀onnè ikuó niùbè diebè tòbè, bèè do feu iwũs yewe yem̀ou, ke níí keté kéfúté be kó meyei ncíemmè kpeyi, kédeè káfíé betòbè kòme kpeyi, ò duó nhomáá ndi kè bè ò kùo kuce memáá kè de dèè.

28 Kuyie ndo duó nyikuó Mɔyisi kòò tãátè bèè nitibè kè bè ntú ikuó niùbè diebè bè do tú meyei nyembè mbe ke d̀oari meyei, Kuyie mbéi ndi nùù ke pàrikè dii p̀aa nyikuó kè kù tãátè ku Bire kè de tu ikuó niùti diewè ke d̀ò mpáíí sáà.

8

Yesu weè tu ti kó ikuó niùti diewè

1 Ntenè ti náá ntii nááñti yuu: Kirisi weè tu ikuó niùti diewè, ke kari keĩnkè dikàri dieri Kuyie mbakú yóú,

2 ke pí nKuyie nkuó tómmú ku c̀ètè mieke, kù maá tè kumómm̀onku, oniti í maá tè.

3 Bè ɔ́ kanne ikuó niùti kòò bo nduó nyep̀arè nye Kuyie ke kù feu iwũs. Deè te kè ti kó ikuó niùti d̀ò nkéfúté o k̀ofe.

4 Kè Kirisi do bo ketenkè ìnkè nke, ò na bá ntú ikuó niùti. Ke yé ikuó niùbè dié nke bomèmu ke feu iwũs ikuó yèmmè.

5 Ikuó niùbè do pí mm̀ù tómmú do benkú deè d̀òri dènde Kuyie ncíètè keĩnkè, Mɔyisi do yóó maá dii m̀onni metaummè tou kè kùu ò nákému ke d̀ò: Maá di mesàa nweti weti kè di ndònnè n da benke di ditàri ìnkè.

6 Kirisi kó mutómmú deumu, weè t̀aunko Kuyie nnè benitibè kè de kó metaummè deu ke pèètè mekótímè, weè tu Kuyie nyè nkù yóó d̀òmmè mem̀ou kó dikùnnì.

Metaummè pammè kó tinááñti

7 Kè metaummè kótímè do nsànnè, mepammè na bá mbuoté.

8 Kuyie nyà mè í sànnèmmè mme, ke béi nke yí:

De yiè kpaanímu
kè m bo wète ketaunnè Isidayeeri
nè Sudaa kòbe.

9 Dè ténke í yó ntú metaummè
n do d̀ònnèmmè be yembè

m bɛ dɛtɛ dɪi yɪɛ Esibiti kɛ dɛnne.

Dɛ kɔ metauummɛ bɛ mɛ tɔtɛmu
kɛ m bɛ bɪtɪnnɛ.

Mɪ ndi Yiɛ nKuyie mmɪ bɛi.

¹⁰ Kɛ ti Yiɛ nKuyie mbɛi nke dɔ:

Ntɛ dɛ yɪɛ n yɔɔ dɔɔnɛ

mɛɛ taummɛ Isidayɛɛribe:

N yɔɔ ɔnnɛ n kuɔ bɛ miɛkɛ nke,

kɛ i wɔri bɛ yɛmmɛ miɛkɛ

kɛ m bɛ tɛ mɪ nKuyie

kɛ bɛ ntɪ n kɔbɛ.

¹¹ Dɛ yɪɛ ɔmɔu tɛnkɛ

bɔɔ tiɛ n kuɔ o kou,

yoo o kouu ɔ tiɛ nke dɔ

wɛ n yɪtɛtɛ mɪ ndi Yiɛ nKuyie.

Bɛ yɔɔ nyɪ yɛmu bɛmɔu,

ibɪ sɔmpɔi nɛ bɛkɔtɪbɛ.

¹² N yɔɔ bɛ cɛmmu bɛ caɔrɪmɛ,

n tɛnkɛ bɔɔ dentɛni bɛ yɛi nkprɛi.

¹³ Kɛ Kuyie nnɔɔ metauummɛ pɔmmɛ kprɛi kɪ yɛ mɛketimɛ kɔtɛmu kɛ pɛnkɛ.

9

Kɛɪnkɛ kɔ mubɔammu nɛ kɛtenkɛ kɔmu dɛ cɔɔ ndɛ

¹ Metauummɛ ketimɛ do mɔkɛmu ikuɔ bɛ bo mbɔɔ mmɛɛ botɪ Kuyie nnɛ metauummɛ tou bɛnɪtɪbɛ mɔɔ dɪ.

² Dɛ kɔ ditou do mɔkɛ tidieti tidɛti nti, kɛ bɛ yu kuketikɪ kɛ tɪ ikuɔ dieku, kɛ fitirɛ nɛ tɔbɪri kɛ dɛ bo ku miɛkɛ, kɛ pɛɛbɛ bɛ pɔ bɛ Kuyie nke bɛ dakɛ tɔbɪri ɪnkɛ.

³ Kɛ kuyɔɔkɪ kprɛti kudɛrikɪ kɔ dibɔri kɛ bɛ kɪ tu ikuɔ nɛntɪ kɔ kufɔɔ.

⁴ Kɛ dihuɪntɔnnɪ mɛsɔ nkprɛri, bɛ cɔunko dɪi ɪnkɛ tɪdɔɔrɪ kɛ dɪ bo ku miɛkɛ, kɛ metauummɛ tɔu bɛ dɔri dɪ mɛsɔ nke dɪ bo, kɛ titɔpɪɪti tidɛti, bɛ wɔri tɪ Kuyie ntannɔ tɛpɪtɛ nɛ disɔɔbuu mudɪi bɛ tu mɪ mɔnnɪ mɪ ɔ dɪ, nɛ Anɔ kɔ kupɔɔti kɪu do yɛ tifɔɔti kɛ dɛ bo dɛ kɔ metauummɛ tɔu miɛkɛ.

⁵ Kɛ bɛɪnkɛmbɔrɪbɛ kɔ tifɛntɪ cɔmmɪ dɛ kɔ ditɔu ɪnkɛ kɛ bɛnkɪ Kuyie ndɛ bomɛ, kɛ si fiɛti kɔnkɛ bɛ ɔɔ miɛtɛ dɛ iwɔɔ kɔ mɛyɪ nkɛmɔ Kuyie mbɛ yɛi nɛɛmmɛ. Tinɔɔntɪ kprɔamu pɛu, tɪ mɛ mbɔɔ nɛ kɛ tɪ nɔkɛ tima tima.

⁶ Dɛ do mɛ ndɔ ndɛ kɔ kudieku miɛkɛ, kɛ ikuɔ niɪbɛ tɔɔ kudieku ketikɪ yɛwɛ yɛmɔu, kɛ pɪi mbɛ tɔmmɪ.

⁷ Ikuɔ niɪti diwɛ mɔɔ wɛɛ do ɔɔ tɔ ikuɔ nɛntɪ kɔ kufɔɔ nkucɛ mɛmɔɔ dibɛnnɪ miɛkɛ, nɛ iwɔɔ kɔ mɛyɪ nkɛmɔ Kuyie nɔ yɛi nɛɛmmɛ, kɛdɛɛ kɛ kɪ mɔ bɛnɪtɪbɛ yɛi nɛɛmmɛ.

⁸ Nɛ dɛ kɔ tidieti tidɛti kɔ mɛborimɛ mmɛ Muyaɔnsɔɔmɪ bɛnkɪmɛ kɛ dɔ nkɛ kudieku ketikɪ bo, kudɛrikɪ kɔ kucɛ mu nyɪ kprɛtɛ.

⁹ Dɛ kɔ tinɔɔntɪ tɪ nɔɔ nyɪ nke dɔ nyɛpɔrɛ bɛ do pɔɔ nyɛ nɛ iwɔɔ bɛ do feu i, do i nɛ kɛwɛnkɪnnɛ bɛnɪtɪbɛ yɛmmɛ pɔɪi bɛɛ do bɔɔ nKuyie mmɛ botɪ.

¹⁰ Dɛ kɔ mubɔammu botɪ do tɪ tikɔntɪ kɔ ikuɔ kɔmu mmu, kɛ bɛ nyɛ bɛ bo nyo ndɪi mɔnnɪ nɛ bɛ bo nyo ndɛ nɛ bɛ bo nyɔ mmɪ nɛ bɛ bo nɔu mɛɛ botɪ bɛmɔɔ. Bɛ do mɛ nɔ nke bɔɔ Kuyie mbo dɔɔ mɛmmɛ metauummɛ pɔmmɛ.

11 Di mmònni Kirisi kàtenímu ke tú ikuó niùti diewè mómmuò, ke ti cǐé nti yei. Ò pǐ mutòmú metaummè tou dii miéke di deumu ke wenni ke pǐēté diketiri, di í tú kutekù kuu nkperi, oniti weè í di maá.

12 Weè ta metaummè tou kuce memáà kè dè sànnè, ò tannè mèè yǐi nyí tú yebòdakè nè yenaadakè kǎme. O mómmuò nho kó meyǐi mme, kòò ti òuté ti yei nsáà.

13 Kè yebòdakè nè yenaadakè kó meyǐi nnè yenaaserè kó mutápeí mbè do òò míété dè do òò wénkúnne benitibè.

14 Kirisi kó meyǐi mpǐētému memme mediè ke ti óu ti yei mmemou, Muyaansámù mmuù ò teennè, kòò duó nhomáà kè bè ò kùò ti kpéi, wenwe wèè í mǎke meyei mmamè, kòò ti deetè ke ti bo na kǐpǐ nkuyie nkùù duó mmufòmму ku kó mutòmú.

15 Mèè botí nku Kirisi táunnèmè Kuyie mbenitibè, kè de kó metaummè tu mepammè. Nè mèè miéke nke Kuyie ndòòmè ku do béi nti ke dò kù yóó duó mmufòmму mùò bo sáà benitibè. Kirisi kumu ke òuté benitibè yei mbè do dǎori mè metaummè kótímè mǎnni.

16 Kuyie ndòò mèè taummè dònnè oniti ò nyóó kú mèmme kénáké wèè yóó túóté o kperè, de yei nnè òò ò ndè túóté kòò kpaá fòù.

17 Ò béi nti òò ò ndòò ò kpaá fòù dii mǎnni, ò òò kúmu kè tii dǎò.

18 Metaummè kótímè do òò ò mmǎke muwǐrímú kè bè í feútè feǎfè kè meyǐi ncòù.

19 Mèè botí nku Mǎyiisi nàké dii mǎnni Kuyie nkuò benitibè, kédeè kétúóté tipeciti wǎsiti nè tifaáti, bè tu ti isópù, kǐpǎdè yebòdakè nè yenaadakè bè fié ye kó meyǐi nkémíété ikuó kó dipátiri nè benitibè.

20 Ke dǎ: Me nyǐi mmeè benkú Kuyie ndi taunnèmè kumáà.

21 Ò me nyí kémíété meyǐi metaummè tou nè ikuó nenti.

22 Ikuó miéke meyǐi mmeè òò wénkúnne demou. Ikuó miéke kè meyǐi nyí còù nkuyie mbáà cǐé mbenitibè be yei.

Kirisi kumè ke òuté benitibè yei

23 Ikuó miéke bè do òò wénkúnne demou nè iwǎs kó meyǐi mme. Dè do benkú keǐnkè kperè dòmmè mme. Iwǎs kó meyǐi mbáà na kéwénkúnne keǐnkè kperè, detere marè deè dò nkédòò dèè pǐēté memme.

24 Kirisi weè ta Kuyie ncǐētè mómmǎnte, wè í ta metaummè tou benitibè maá di, dii tu Kuyie ncǐētè kó kufenkù mómmǎnku. Ò dèke keǐnkè nke ke bo Kuyie mborè, ke kù báà nti kpéi.

25 Kirisi í ta Kuyie ncǐētè ke bo duó nhomáà kuce mǐpéu, ikuó niùti diewè do taànè meyǐi mmeè botí bá dii benni metaummè tou miéke kuce memáà.

26 Kè Kirisi kperè do me ndò, nè Kuyie ndòòmè kutekù ò na nku kuce mǐpéu ndi. Ò kàtení yemǎrè sǎnye nye ke duó nhomáà kè bè ò kùò kuce memáà, kòò dèite benitibè yei nkè dè dèè.

27 Oniti òò kú kuce mèmáà ndi, de kó difǎnkúò kè Kuyie nhò bekénè.

28 Mèè botí nku Kirisi duómme omáà kè bè ò kùò kuce mèmáà, kòò òuté benitibè yei. Ò yóó dǎò bèè ò bàà bèmbè kè bèè ò dòntenè.

10

1 Mǎyiisi kó ikuó do benkú Kirisi yóó ti dǎò mèè sàà mme. Ì do í na ke bo deetè bèè í tú nkè deè kpéi nní nte kè bè nfeu iwǎs yebie nyemou.

2 Kè ì do mbè deeté páíí kè bèe wenke, bè ténke na bá nyíèkù ke feu iwũs.

3 De kó iwũs kó muféú pètínke do bè dènni be yei mme yebie nyemou.

4 Ke yé yenaadake nè yebodakè kó meyi mbáá namè késúté oniti kó meyei.

5 Deè te Kirisi kòriní dii mǎnni kutenkù ke náké Kuyie nke dǎ:

A í dǎ bè da feu ì wũs

nè bè da pǎa nyèè pǎrè

a nh ànné tikǎnti nti.

6 A í dǎ be feu ì ke tuǒ nyewũstǎrè,

nè bè da feu ì meyei ncǐémmè kpéí.

7 Deè te kè n yí:

Nte mí n kǎrimu

ke bo dǎd fǎ nKuyie nha dǎmè,

tì wǎri n kpéí

ikuǒ pátirí mieke ke yémmè.

8 Deè te kè Kirisi keté kǐbéí nke dǎ: A í dǎ iwũs bè da feu ì nè bè da pǎa nyi ke tuǒ

nè bè da feu ì meyei ncǐémmè kpéí bá nè bè me ndè n da pǎammè ikuǒ yémmè.

9 Kòo yí kǐbéí nke dǎ: Nte mí n kǎrimu kè bo dǎd a dǎmè. Memme Kirisi pǎammè ikuǒ kótíyì ke cèete ipànyì.

10 Kirisi dǎd Kuyie ndǎmè mme ke duǒ nhomáá kè bè ò kùo kuce memáá kòò ti òúté ti yei.

11 Ikuǒ niùbè do ò mpí mbe tǎmmú yewe yemou ndi, ke baa feu iwũs sǎá bá dè í ou be yei.

12 Kirisi yie duǒ nhomáá kuce memáá ndi, kè bè ò kùo kòò òúté benitibè yei nke deè ke kǎri Kuyie mbakú you sǎá.

13 Ke baanè Kuyie mbo ò duǎmmè o kpantidèntǎbè kòò bè cùtì.

14 Ò duǒ nhomáá kè bè ò kùo kuce memáá ndi, kòò òúté benitibè yei nkè bè wenke koò naánnè sǎá.

15 Muyaánsààmù ti yému, ke kònné Kuyie mbéi nti ke yí:

16 Nte n yóó bè dǎd nè mèè taummè

de kó yewe mieke.

N yóó ànné n kuǒ be mieke nke,

ké ì wǎri be yémmè mieke.

17 N ténke báa dentení be yei nnè be caàrimè kpéí.

18 Kè Kuyie ncǐé mbenitibè be yei mbè ténke òó í nfeu iwũs me kpéí.

Yesu ti kpetémè kuce pànkù

19 N kǎbe Yesu ku mèè kpéí nte kè ti mǎke kuce, ke tá ke dò nti bo na kéta Kuyie ncǐétè ikuǒ nenti kó kufáá kétuǎke Kuyie mborè.

20 Kirisi weè ti kpeté kuce pànkù, mufòmmu kǎku, weè kété kuyààkù kùù do ti pi, ò duǎmmè omáá kè bè ò kùo.

21 Ti mǎkemu ikuǒ niùti diewè wèè ni Kuyie ncǐétè mieke.

22 Ti tú ntǎónnè timáá Kuyie nnè ti yémmè wennimè ke bá nyíèkù bá sámǎp, ke yé bè ti wùòmè menésààmè.

23 N kǎbe ti pǐnnè weti weti ti yie nti kénkémú ti baa dè, Kuyie mbéimmu ke yóó dǎd kù béi nti.

24 N kǎbe ti ndake titǎbè kpéí kéndó titǎbè kéndǎori titǎbè mesáa.

²⁵ Ti báá yóu ti bo ntaunnèmè tí kó yetĩrè bèmabè dòòmè, tí nyáúkũnko titòbè kònti, ti yému ke dò nhò wētini bàm̀bà.

²⁶ Kè ti yíété timòmm̄nti ke wète ke tãáté meyei nke mè dòòri, Kirisi kó mukũũ mbáá na kè ti deeté.

²⁷ Tí pãnke nkpeutí, muháá ndiemù Kuyie nyóó tannè mù bèè yete ku kpeti mu kpéí.

²⁸ Oniti do ò nkòò dòò Mòyiisi kó ikuò ci dè, kè benitibè bèdèbè yoo bètãati ò yà ke b́í, mbè ã̄ ì nhò kuò mmesém̀m̀, bè ã̄ ò kùumu.

²⁹ Wèè bo senkèri Kuyie mBire, késãũ nde yĩ metaummè pãmmè mèè ò òuté kè mmè wùò ndetitirè ke sáá Muyaánsààm̀, o kperè bo p̄ēté memme.

³⁰ Ti yému Kuyie nkuù béimmè ke tú kuù yóó peite, kè kuù f́ó. Ke yíe ke b́í nke tú kuù yóó bekénè ku nitibè.

³¹ Kuyie nfòumu, dè bo nyóunè ku mieke bo do wè.

³² Dentenèni di yie ndi m̀nni Kirisi kè dè ndòmmè, di do f̄ũtémè kéáké, meháàrìmè me nyi ndi na.

³³ Kè bè ní ndi sáá nyemàrè mayè benitibè ìkè ke di puotì yeteyè, kè di nkómm̀ù bè f̄ũnko bè.

³⁴ Kè di wènnè kéf̄ũtè kè bè nfekù di kperè kè dè di naati di yé mèè kpéí nke dò ndi kpàti bo kènkè, tì p̄ēté memme, tì yó mbo sáá.

³⁵ Di báá yóu kè di kònti yãrike, dí ndòori Kuyie ndómè, kè kù di cú.

³⁶ Di do nkénw̄èrimu ke dòori Kuyie ndó dè kè kù di duò nkù yè nkù yóó di duò ndè.

³⁷ Ti w̄arimu ke tú:

Ò wētini mu bàm̀bà nhò í yóó òote.

³⁸ Kè titetì w̄ari ke tú:

Wèè wetí de yiè mbo nfòu

ò tá mèè kpéí.

Kè wèè yete Kuyie nkpeti

ku mieke bo nhò cú.

³⁹ Yóunè kè ti nw̄èri kè Kuyie nti duò mmufòmmu mùu bo sáá, ti bá ntú bèè yete ku kpeti kè kù yóó bè kpetinnè.

11

Bèè yie nKuyie nweti weti be kó tináànti

¹ A bo ntámè Kuyie ntú a bo nyémè mme weti weti ke dò nha baa dè a yóó dè yà, a bo nyémè ke dò ndè bo, bá a í me ndè wùommè.

² Dim̀nni kòbe do tá mèè kpéí nKuyie ndeè do te kè kùu bè p̀nsiri.

³ Ti tá mèè kpéí nKuyie, ndeè te kè ti yé ke dò nkuù b́í nkè kutenkù dòò. Ti támu ke dò nti wúó ndè Kuyie ndè dòò nè ti í wúó ndènde.

⁴ Abèeri do tá mèè kpéí nKuyie ndeè do te kòò kù p̄ dii pãnni diw̄ũst̀nni ìnkè, kè Kuyie ndi p̀nsiri kèp̄ēté Kayèè kperè, kè Kuyie ndò ò weti kécuté o pãnni ò kù tá mèè kpéí. Abèeri támè Kuyie nde kó tináànti kpaá ti náánnèmu bá ò me nkumè kè dè m̀nte.

⁵ Enòki do tá mèè kpéí nKuyie ndeè do te kòò í nku, kè kùu ò t̀tóté, kè bèè ò m̀ntóo. Ti w̄arimu ke tú: Kuyie mmu ndo í ò t̀tóté ke yému ò wetimè.

6 Ti tá dìi m̀ǹǹni ndi Kuyie nk̀ù 55 ti p̀ǹs̀r̀im̀è, k̀è ti k̀ù t̀ù nti d̀ò nk̀éntám̀u ke d̀ò nk̀ù bo, ke yóó cú bèè k̀ù wanti.

7 Ǹw̄ee do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀è k̀ù ò nàk̀è d̀èè k̀paanni k̀òo yie nk̀è nk̀ù dé kédàò bàtòò, nè o c̀iè̀t̀è k̀à̀b̀e k̀è bèè ta b̄em̄ou k̀écootè k̀è Kuyie nkuo b̄etab̀è ke d̀ò Ǹw̄ee weti ò k̀ù tá m̀èè k̀p̀éi.

8 Abarahammu do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀è k̀ù d̀ò w̄èè k̀à̀t̀e ketenk̀è k̀ù yóó ò duó nk̀è diyie mari. K̀òo yie nk̀éit̀é k̀énk̀éri bá ò í yé ò k̀à̀ri k̀è,

9 k̀étuàk̀e de kó ketenk̀è Kuyie nyóó ò duó nk̀è diyie mari, k̀émbo ke d̀ò nhopòò, ke ā titouti mieke. Isaki nè Sakabu bè do me ndàò, o kó dif̀ǹk̀úò Kuyie mm̀unke do ti mb̀è nàk̀ému.

10 Abarahammu do baa Kuyie mbo ò duóm̀m̀è k̀é̄nk̀è kó dihei ndi kumóm̀m̀onku k̀ù maá di k̀è di k̀p̀éni.

11 Saraa do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀òo m̀à̀t̀e d̀ebire ke s̄ò nhò kòtè m̀ediè nke tú tehãunte. Ò do tá m̀èè k̀p̀éi nke d̀ò nKuyie nyóó d̀àò k̀ù b́ei nti.

12 Abarahammu do kòtému m̀ediè nk̀édúunnè mukũ nk̀ém̀à̀t̀e d̀ebire, k̀òo yaab̀i sũ nk̀ém̀mannè siwãã nè mubirím̀ú dàm̀èèri nùù k̄omu.

13 B̄em̄ou bè do támu k̀ékúnè ke í yà Kuyie ndo yé nk̀ù yóó bè duó ndè, ke né ntá ke d̀ò ndè k̀paani k̀è k̀ù yóó d̀àò k̀ù b́ei nti, k̀è bèè b́ei nke d̀ò: Ti d̀ò mb̄ep̀òòb̀è mb̄e kutenk̀ù mieke.

14 Bè nàà mm̄emme ke benk̀ù bè wantim̀è m̀me be kó dihei.

15 K̀è bè do nk̀paá d́ò be eì bè iténi di ndi, bè na nnamu k̀éw̄ète.

16 Bè do d́ò dihei sààri ndi dìi p̀è̀t̀è bè iténi di, dìi tu k̀é̄nk̀è k̀p̀eri. D̀èè te k̀è ifei í bo Kuyie bè bo nk̀ù yumè ke tú: Ti Yiè nKuyie.

17 Abarahammu do tá Kuyie nku, k̀è d̀èè nte k̀ù ò yàák̀è dìi m̀ǹǹni ke d̀ò w̄èè k̀ù p̄a ò bire k̀ù ò duó ndè, k̀òo yie nke ndó k̀è d̀è k̀ùò diw̄ũòt̀onni ìnk̀è.

18 Kuyie ndo d̄unnèmu dinùù Abarahammu ke d̀ò Isaki w̄èè yóó ò pié iyaab̀i.

19 Abarahammu do támu ke d̀ò nKuyie mm̀àk̀e muw̄erím̀ú bá kòò k̀ùò o bire k̀ù bo na k̀éduó nk̀è d̀èè yántè, nè o yèmm̀è mieke ò do támu ke d̀ò ndè ku k̀è Kuyie m̀me ndè f̀ò̀k̀unne k̀è d̀è tu dib̄enk̀èri.

20 Isaki do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀òo k̀ù m̀àò m̀esàà nSakabu nè Esayu k̀p̀éi, k̀éntá ke d̀ò nKuyie mbo d̀è d̀ò.

21 Sakabu do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te, ò kòtè dìi m̀ǹǹni ke duunnè mukũ nk̀òo nyĩk̀ù o p̀à̀t̀i ke s̄i nk̀ém̀àò Kuyie nkó m̀esàà nSosefu kó ibi idè k̀p̀éi.

22 Sosefu do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀òo nyóó k̀ù k̀énák̀è Isidaȳeribe ke d̀ò k̀è bè yèti bè ntò o kũò k̀ékònnè Kannahãã.

23 M̄oyiisi yembè do tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀è bèè ò peitè k̀éyà ò wenniè k̀è nhò s̄ori betààb̀è b̀ètãati, bá bè í yòt̀e okpàati b́ei nti.

24 M̄oyiisi tá m̀èè k̀p̀éi nKuyie ndeè do te k̀òo kòtèni k̀éyete bè bo nhò tumè okpàati kóo sapàà mbire,

25 k̀éw̄ennénè Kuyie nk̀à̀b̀e k̀è bè nf̄è̄uri, k̀éyete ò bo ntúm̀è meyei nyie, k̀édi kunaati dim̀ǹni sãmp̀ò mieke.

26 Kòo nyé ke d̀ò nk̀òò f̀è̀út̀è Kirisi k̀p̀éi, Kuyie mb̀è nàk̀è w̄èè k̀p̀éi, d̀è wenni ke p̀è̀t̀è ò bo ntúm̀m̀è meyei nkó kuce ke m̀àk̀e Esibiti kó tikpàti tim̄ou. Ò do f̀è̀uri m̀emme ke yé Kuyie nyóó bè yietim̀è m̀me d̀èè p̀è̀t̀è Esibiti kó tikpàti.

²⁷ Mɔyɔisi do tá mɛ̀è kpéí nKuyie ndeè do te kòo kpààti miεkeε ò peike, kòo íté Esibiti, bá ò í yī̀èkù, kέmbo nè dikāmbùs ke dò nhò wùò nKuyie mbè í wúò nkù.

²⁸ Ò do tá mɛ̀è kpéí nke Kuyie ndeè do te kòo ānnè diyentébbanni, ke níéké mepɛyī̀ nyεbòrè, kέ Kuyie ntōnni dii kòu kέ di báá kuo Isidayεεribε kəbe bèè tu Mpo.

²⁹ Isidayεεribε do tá mɛ̀è kpéí nKuyie ndeè do te kέ dāmè̀èrì tipèntì kouu kũũ kέ bèε sénté, kέ Esibiti kəbe mbè tũ nkétuokoo kέ bè tekii kέpōnté.

³⁰ Isidayεεribε tá mɛ̀è kpéí nKuyie ndeè do te kέ bèε fité Sedikoo ke dò kuce mèyiekè kòo duotii duó.

³¹ Dahabu do tú onitipòkù wèè dauti dautinè wènwe benitidaabè kéntá Kuyie nké dὲè nte kòo cəuté Isidayεεribε do tōnkoo bè kέ bè bo paaté dihei, kòo bè dàò mεsàà. Kέ dè nte kòo í n̄wēnnēnè bèè yete Kuyie nkpeti kékú.

³² Kέ n tú m bo náké bèè do tá nKuyie: Sedeōō nè Baaraki nè Sānsōō nè Sefutee nè Dafiti nè Sammuyεeri nè Kuyie mpāānāānti náam̄bè kpeti m báá deè.

³³ Bè do tá mɛ̀è kpéí nKuyie ndeè do te, kέ bèε dokénè ibotí kέ í na, kéndəori Kuyie ndó dè, kέyá Kuyie ndo yē nkù yóó bè duó ndè, kέ yεcírícirεε bè yī̀εke mucáammù.

³⁴ Kέ betəbèε bónkūnne fehāādeēnfē, kέ betəbèε yenténè be kprantídèntəbè kó yese, kέ betəbè ncīnni kέ Kuyie mbè kprénkūnne, kέ bèε kpa nkéna be kprantídèntəbè kέbeti.

³⁵ Benitipòbè mabè do tá mɛ̀è kpéí nKuyie ndeè do te kέ kùu foukūnne be cēī kəbe.

Kέ betəbèε yie nkè bè mbè fēũnko ke bè kòu bá bè í cokù bè tá mɛ̀è kpéí nke dò nKuyie mbo duó nkè bèε yānté, kέ kùu bè duó mmufòmmu pāmmù mùu wenni ke pēēté tí mè nfòu mù.

³⁶ Bè tá mɛ̀è kpéí nKuyie, ndeè do te kέ bè mbè daú, kέfēũ mbetəbè, kέboú betəbè mεfimme kέkpetinné,

³⁷ kέbúótí betəbè yetárè kέkuo, kési betəbè kέyarí, kénkəu betəbè nè yese kέmbeti betəbè ke bè fēũnko, kέ bèε naá nyidawaá ndieyi, kéndaaati tibəkənti nè tipekənti.

³⁸ Kέ bè mbè bèti be cēī kέ bè cokù ke taà yefōtè nè titādènti. Kutenkù do í wenni ke dò mbèε na kέmbo ku miεke.

³⁹ De kó benitibè bεmou bè do tá Kuyie nku kέ kùu bè pénsiri. Nè memme kέ bèε kúnè bá bè í yá Kuyie nyē nkù yóó dàò dè.

⁴⁰ Kuyie ndòò dεmarè sàarè nde timəu ti kpéí, kù í dó beε máa ndè te, kù dó timəu tí dè wēnnému.

12

Kuyie nti tiè nti kó mεsàà nkpréi nke

¹ Ti yεmbè bèè do tá Kuyie mbè sūmu mediè nke í sénní. Kέ dè dò mmemme ti dootóo dèè ti dítinko nè meyei mɛ̀è ti caati mεcāā mmεcāā kέncokù ke wḕèrì ke tũ nkuce Kuyie nti benke kù.

² Yóunè kέ ti nkérí ke wetí Yesu wèè ti kpeté Kuyie nkó kuce, ò yóó ti teennèmu kέ tí tuoke kumànkú. Wèè yie nke kú ifei kó mukũũ nkudapāātí ñnké ò do yé ò tati mēmme diwèi miεke. Di mmōnni ke kari Kuyie mbakù you dikpāātikàri.

³ Wénténè benitiyeibe bèè í ò dós bè ò fěũ mmèè botí, kè dèe yáúkúnne di kònti ké di duó mmuwērímú.

⁴ Di maunèmu meyei, di né mu nyí mà ke tùòke mukũũ.

⁵ Di báá yè nKuyie mbéi nti ke tú:

Kè kù yṹ nha to,

a miéke báá peike

kè kù da tié nha yèmmè báá caàrè.

⁶ Kuyie nhã yṹ nkù dós wè kó ditoò ndi,

kétié nwèè tu ku bire.

⁷ Kè Kuyie ndi tiè ndi mmi. Di tú mèè kpéi nku bí dèè te kè kù di tiè. We ndó o bire ke í ndè tiè?

⁸ Kuyie ntièmmu bèè tu ku bí, kè kù í di tiè ndi tú ipocẽmbí nyi.

⁹ Ti do dò nyíbi kè ti yembè ti tièmmu, kè ti bè dé. Ti dò nkényiémmu Kuyie nkpeti kè dèe pèèté ti yembè kpeti.

¹⁰ Ti yembè do ti tiè mbè dós mèè botí nku dimònni sámpró miéke, Kuyie nkuu me nti tiè nti kó mesàà nkpeí nke, ke dós ti wenke kù wennimè.

¹¹ Kè bè da tiè ndè ò ndò ndè yóumu, kàa yie nha yà de kó mesàà nkàa borime nwenni kàa mmàke diwèi.

Ti bo nyémè ke báá yete Kuyie nkpeti

¹² Kpénkúnneè tũnké di baà ndèè òòte kétéĩ ndi núu nyèè bòòtè.

¹³ Nkérinè kuce kùu èri, kè yecĩè ntààke òòke báá tute, ì pètinkèe séíté.

¹⁴ Yetenko kénwanti kénnaatinè benitibè bẽmou, kénwenni páíí. Kè dè í dò mmemme, di báá na kéyà Kuyie.

¹⁵ Nyénè kòò mǎu di miéke báá paa nhomáà Kuyie nkó mesàà nke fekènfè tiifee yè o miéke kè fe dǎmmèe caàrè betòbè.

¹⁶ Nyénè ke bá ndoutinè ditòbè, òmǎu báá senkèri Kuyie nkó kuce. Esayu do dǎòmè kéceetenè dicabuu Mpo ò nte dè.

¹⁷ Ò wèete ke ndè dós dii mǎnni kémbáà nhò cice ke kuò ndè me nyí nyie.

¹⁸ Di í yà dekǎmbòdorikpère Isidayeeriibe do yà dè Sinaii tãri Ìnkè, muháá ndo cóu ndè kè kuyukú fí, kè dibìnni bo nè fetaafe kó kuyaakù,

¹⁹ kè siheú kuò nkè Kuyie mpéú metammè, kè be kǎmbùòti duò, kè bè kù bàà nke tú kù ténke báá bè béinnè.

²⁰ Ke yé bè do í namè kétéò dinùu Kuyie mbè nàké di ke tú: Kòo niti yoo feòfè kàáké de kó ditãri bèè ò bùòti yetãrè kékuo.

²¹ Dè do do Mǎyiisi kǎmbùòti nti kòò béi ke dǎ: Kufǎwáá nkuu m pí nkè n kpeuti.

²² Díndi me nkòtení ditãri bè tu dindi Siyǎǎ, Kuyie nkùu duò mmufòmmu ku eì, de kó dihèi tu kéĩnkè kóo Sedisadèmmu nwe, Kuyie ntǎrè tikú dè péu ke yanku ke kù sãntí.

²³ Díndi wènnénè Kuyie mbí ketiyi nyi, ì yètè wãri kéĩnkè. Ke tǎónnè Kuyie nkùu bekùnè benitibè bẽmou. Ke tǎónnè bèè wetí ke wenke páíí.

²⁴ Ke wènnénè Yesu wèè tãunko Kuyie nnè benitibè, kòo yĩ nti òúté ke ti cĩenko. Mè í dǎnnè Abèeri kǎme mèè do dós képeite.

²⁵ Dǎònè meyaòmmè, kékénté wèè di náánnè. Di bá ndǎnnè Isidayeeriibe, bèè do yete Kuyie nkpeti Mǎyiisi bè náá nti kè kùu bè poté. Kè bè do yete ku kpeti kè kùu bè poté, kè ti yete Yesu ò múnke yóò ti potému. Ti báá na kéyenténè Kuyie nkùu bo kéĩnkè ke ti náánnènni.

²⁶ Kù do náá nditārì Sinaii ìnkè kè ketenkè sàntimu, ke ti náá nyíe nke tú kù yóó yíe sàntèmu ketenkè nè keìnkè.

²⁷ De kó tináaṅti benkú ke dò nKuyie ndòò de yóó sàntèmu kéréēté, dèè í sánti kè dè nkpaá.

²⁸ Kuù béi nke tú dèè kó dimàà í yóó sàntè deè yó nkpaá, òmòù í yóó na késàntè Kuyie nkó dikpààtiyuu. Ti sàntímu Kuyie ndè kpéi nke kù báà nkú dó mèè botí ke kù dé.

²⁹ Ke yé ke dò nKuyie ndònnè muháá mmu ke còu ndemòu.

13

Ti bo yímè kè Kuyie nti pénsiri

¹ Nsòkénè ke dó ditòbè, ke dò ntecfètè tèmáà kàbe.

² Nyénè kénccòu bepòòbè, bèmabè do me nhò nkécòuté Kuyie ntòrè bá bè í yé ke dò nKuyie ntàrè nye.

³ Nyénè tikpetinti kpéi, kéndò ndi bè wènnè ke kpetí. Ke nyé bè fèũnko bè kpéi, kéndò mbè wè nke di fèũnko.

⁴ Nyénè ke dò nKuyie nkuù ànné dipopuò, di í dò ntí ndi càari. Oniti nè o pokù bè nwetí betòbè. Kuyie nyóò bekénèmu bèè dauti dautinè betòbè nè bèè dautinè be pobè í tú bè yoo be daabè í tú bè.

⁵ Di báá yie nkéduú ndi yèmmè idíítí, dè ndi naati nè di mòke dè. Kuyie mbéimmu ke tú kù í yóó di yóu, kù í yóó di bəntóo.

⁶ Deè te bá wè kòo bo na kébéinnè dikàmbùò ke dò:

N Yie nKuyie nni nkómumúmu,
n yí dé dèmarè,

oniti bo na ké n dòò ba?

⁷ Nyénè bèè do di ni, bèè di nàké Kuyie nnáaṅti kè di kù yíétè be kpéi, nwéinne be borime do dòmmè kè bè yàa kúnè kéntá Kuyie mbè do kù tá mèè botí.

⁸ Yesu í ceeri, ò do dòmmè ò me ndò, ke yó mme ndò nsáá.

⁹ Di báá yie nkè itie nsóntike kpéyi di fétinne, yóunè kè Kuyie ndi duó mmèè sàà ndi kpénkúnne. Di báá na kékpenke di baati mèè kpéi ndi yo ndè nè di ci dè. De kó ikuú botí í teénnè bèè í tú.

¹⁰ Ti məkemu ti kó diwūōtōnni. Ikuú niùbè bèè pī metaummè tou mieke mutāmmú bè báa na kédí dèè daké de kó diwūōtōnni ìnkè.

¹¹ Bè do ǝ́ fíe iwūō kè ikuú niùtì diewèe tannè meyī nyikuú nenti kó kufáá kéməə Kuyie mmeyei ncfémmè, kè bèè yènnè imaa ndiheì mánku nku kécóu.

¹² Deè te kè Yesu ku diheì mánku, kòo yī nhòútè ti yei.

¹³ Ti kətenè o borè diheì mánku, kòò wènnénè kédí ifei ò di ì.

¹⁴ Ke yé ti í məkemè ketenkè kie ndiheì dii yó mbo sáà, ti wanti dii kpaaní dīndi, dii yó mbo sáà.

¹⁵ Yóunè kè Yesu ti teennè, kè yesāā nti kù sántí yè, ndònnè iwūō bè do feu ì Kuyie, kè ti nkù sántí sáà.

¹⁶ Di né báá yóu di bo ndəərimè mesàà, di mpāā ndi kperè bèè kpa, Kuyie ndó yeè pàrè botí.

¹⁷ Nyíennè bèè di ni be kpeti, kéntū mbe tié, beè dake di wèrè kpéi, ke yóó nàké Kuyie mbè pī mùù tōmmú. Kè di yíe mbe kpeti bè bo mpī mbe tōmmú nè kuyèñnaatí. Kè dè í dò mmemme bè bo mmù pī nnè meyeñcaàrimè kè di paà mucōntimu.

¹⁸ Mbáánnè Kuyie nti kpéí, ti yé̄mu ke dò nti yè̄mmè í ti bekùnè tìmatì ìnkè. Ti d́ó kéndò̄ri desà̀rè nde sá̄à.

¹⁹ Mbáánnè Kuyie n kpéí kè n na kékotoo bàmbà.

Mubáammu

²⁰ Kuyie nkuù te kè ti Yiè nYesu yà̄nté, wèè ku kòo yí̄ ndòò metaummè mèè yó mbo sá̄à, wèè di cēmmú opecēnti ò ncēmmúmè o pe.

²¹ Kuyie nkùù duò ndiwèì kù di teennè kè di ndò̄ri mesà̀à nkù d́ó di ndò̄ri mè, kù di teennè kè di ndò̄ri dèè kù naati nè Yesu wèè deu ke yó mbo sá̄à o kó diyè̀tìrì. Kè dè mme ndò.

Mudómmu sammu

²² N kòbe n di báámmu ke tú dí mmi nkékénté n di wà̄ri tìl nààntì, tì dake í deu.

²³ N kòbe n d́ó kè di náké ke tú bè kpeté ti kou Timòntee. Kòò tù̀àkení mecā̄ nti bo nei kékotoo ke di yà.

²⁴ Di dounko bèè di ni, kédounnè Kirisi kòbe bemo, ti kòbe Itadii kòbe di dounko.

²⁵ Kuyie nkó mesà̀à nní ndi bonè dimòu!

Isaku wàri dùi pátíri Di mpátíri tɔ̀ tùi náàntì

Isaku weè wàri de kó dipátíri ke duò nKírisi kɔ̀be itié mbè dò nkétũmbe ì ke náá nke duò mmedonnimè yewe yemou kɔ̀me Kírisi kou dò nkéntũmmè.

Kè de kó medonnimè benkú ti bo ndòmmè tidawanti mieke nè tikpàti mieke. Ti bo ndòmmè meháarimè mieke, yoo dibòò kó mesòũmmè mieke. Kòo bè nàké kuwedəuncə mómmanku dò nkémbenkúmè nè ku dɔ̀rìimè mieke nke. Ti bo mbaàtimè benitibè, fenóndeñfè kó medòmmè, de ìnkè kó mecii, yekpàrè nè tefentè, a bo kékũnnemè amáà, meminnímè, mubáammu. De kó dipátíri né ðake ìkú tùi ìnkè tùi tu: Ti bo mbenkúmè ti tákúmè nè ti dɔ̀rìimè mieke.

Di mpátíri náàntì duò ke dòmme

1. Mudəummu 1:1
2. Μετάκùmè mèè ò nfííkú mebennímè mieke, nè Kuyie nkuu duómme mecii 1:2-8
3. Fedawanfè nè okpàati 1:9-11
4. Mɛbennímè nè meyáamè 1:12-18
5. A bo keèmè kédòò ti yèmmè 1:19-27
6. Ti bo ndakemè ke bá mbaàti benitibè 2
7. Kírisi kou dòmmè nkéndake o nóndeñfè kpéi 3:1-12
8. Kírisi kou dò nkéndòmmè kutenkú kɔ̀be ìkè 3:13-5:6
9. Itié nsɔ̀nyi 5:7-20

Mudəummu

¹ Mí nyIsaku Kuyie nnè ti Yiè nYesu Kírisi be kóo tɔ̀ntì, mfi wàri di mpátíri, ke dɔ̀u nKuyie nkɔ̀be bèè ciété ke bo tipítì timəu.

Ti bo mbáámmè Kuyie nke tá

² N kɔ̀be kè meháarimè di tũ̀ðkení dè ndi naati.

³ Di yèmu ke dò nke meháarimè di sɔ̀nté kè di kpaá tá Kuyie, de mɔ̀nni ndi di òò mɔ̀stemè meminnímè.

⁴ Yóunè kè di minnimèe pímmè tómmú kətuəke me mánku kè dí kpenke Kuyie nkó kuce mieke kè ku kperə marè bá ndi dómni.

⁵ Kè mecii ndònté òmòu, wèe mè mɔ̀ə Kuyie, ku nòutè yàammu kè kù pāā nnè diwèi kù bo mè nhò pā.

⁶ Ò bá mmóu ke yíèkú, wè mmóúnè o yèmmè meməu, kòò yíèkú ò dònne ðaméeri kó yenéññfirè nye kuyaakú tēmmú yè tipítì timəu.

⁷ Weè mɔ̀u ke yíèkú o yèmmè bá ndò nti Yiè mbo ò pā ðemarè.

⁸ De yíè mbotí yèmmè mèè sũ, ò í yé ò ðó ðè.

Okpàati nè fedawanfè demáà ndi Kuyie mborè

⁹ Diwèi mbo bèè kpa be kperə, ke yé Kuyie nyóó bè déúkũnnemè.

¹⁰ Bèè mðke be kperə bè nyé ke dò mbe kpàti í tũ̀ timati Kuyie mborè, ti yóo pèétemu mutepóó nhòò yote mèè botí.

¹¹ Kuyie nhòò tuə mmèè boti mutepóó nkè mùu móté kéyote, mèè botí nku bè yóo pèétemè kè be kpàti deè.

Meháarimè nè mesòũmmè de kó tináàntì

12 Dè nnaati meháárìmè sòhíkè wè kòò fiúkú tei tei, ke yé mè yóó pèḗtémè kè Kuyie nhò yietí mufòmму mùò bo sáá, Kuyie nyē nkù yóó duó mmù bèè kù tá.

13 Kè mesòummè sòhíkè òmòù ò báá yí Kuyie nkuù te, Kuyie nyí sou nhòmòù nè meyei, kù í sou nhòmòù.

14 Onití ḡ yámu kényaa nkè dèe ò tanné mesòummè mieke.

15 Meyáammè mèè ḡ púó nképeité meyei, kè meyei mpúó nképeité mukũũ.

16 N kòbe díndi n dó bè, di bá nsou ndimáá.

17 Kuyie mpáá nyèè pàrè tu yesáayè nye ke wenni, kù í ceeri, kuù dòò kuwenniku, dibìinnì í bo ku borè.

18 Kuù mè dó ke duó mmufòmму nè ku náànti mieke, kè ti bo ntú kù dòò dè kó beketibè, bèè yóó kù dòntenè.

Ti bo nkemmumè Kuyie náànti ke dḡari ti yèmmè

19 Nyénè ke ní nkémmú mesáa nke bá ncāá tináànti, di mieke bá ncāá ke péikú.

20 Wèè mḡke kemieke wè í dḡari Kuyie ndómè.

21 Nè de kpéi nyóunè dèè kó dimáá sīnkũnko onití nè meborime yeime, ke kékũnne dimáá, kēmpí nTináànsààti Kuyie mbuḡtí ti di yèmmè mieke, ti yóó di deḡé.

22 Ndḡarinè Kuyie nnáànti yèmmè. Kè di ti kemmu ke í dḡari ti yèmmè di sou ndimáá ndi.

23 Wèè kēmú Kuyie nnáànti ke í dḡari ti yèmmè ò dònnè wèè wènté wènwè tewéitè ke yà ò dòmmè páíí.

24 Ke itè ke yēnko dende bamba nhò do dòmmè.

25 Wèè me nsiékè Kuyie nnáànti tewéitè kḡme ti dḡeri, ke í ti yè nke ti tũ nweti weti, ke dḡari ti yèmmè, Kuyie mbo ò dḡò mesáa nho tḡmmú mumḡu mieke.

26 Kòò mḡu yèmmè dò nhò tu Kirisi kou ke í nḡ nke pīi nho nùù ò sou nhomáá ndi kòò báammu tú detetirè.

27 Ti cice Kuyie ndó wèè dḡke wènwè iciribí nè bekúpobè kpéi nke dḡari Kuyie ndómè ke yóu kutenkú kó meyei mmemḡu.

2

Kirisi kòbe í dòmmè kēmmḡke mebatimè

1 N kòbe díndi bèè tũ nti Yìè nYesu Kirisi Kuyie ndéúkũnne wè, di bá mbaàti benitibè.

2 Kè benitibè bēdēbē tanní di tíkú dè, kòò mḡu tu odítikpààti, ke ũ mumámáá mmùù díití kpeñni, ke dáátí tiyaàsààti, kòò cīri dáátí tiyaácítí.

3 Kè di benke odítikpààti dikàri sààri ke yí: Kari die ndikotikàri. Ke náké ocīri ke yí: Ncómú dende. Yoo di yí: Karoo ketenkè.

4 Kè di dḡari memme di mḡke mebatimè mme di cuokè, de kó meyèmmè í wenni.

5 N kòbe díndi n dó bè, Kuyie ntāátè kutenkú kuu nkòbe wúó mbè mbe be cīribè kè bè bo nkù tá medìè kéta ku kpààtiyuu mieke kù yē nkù yóó duó ndi bèè kù dó.

6 Kè di baàti benitibè ke senku be cīribè, di í yé ke dò mbedítikpààtibè beè di fēũnko, ke di korinè bebeémbè boràà?

7 Beè càari Kirisi yetisààri bè yu di ke di ànné bàtèmmù.

8 Kè di dó kēntũ nyikuó dieyi, ti wàrimu ke tú: Ndó a kou tḡu a dó mèè botí amáá.

9 Kè di me mbaàti benitibè di dḡari meyei mme, di í tũ nyikuó.

10 Kòò mḡu tũ nyikuó ke yeténè ditannùù dimáá, ò yeténè ikuó imḡu ndi.

11 Kuyie nkùù yī a báá duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dòù, kuù yī a báá kuò onitì. Kàa í duónè wèè í tú a pokù yoo wèè í tú a dòù ke kùò onitì a yeténè ikúú imòu ndì.

12 Kè di náá ntì yoo di dɔ̀ori dè dí nyé kè Kuyie nyóó di bekénèmu.

13 Wèè í kuó nhotòù mesémmè, Kuyie mbáá mè nhò kuó. Wèè kuó nhotòù mesémmè, Kuyie nyóó we nkuó mmesémmè kòo yé tibeéntì.

A tǎmmú muù benkú a tákùmè

14 Kòo nitì tu ò tá Kuyie nke í dɔ̀ori dèmarè dè bo dɔ̀ò ba? De kó metákùmè botí bo na kòò dɛetáà?

15 Kè dè dò ndi tebite yoo di tǎũ mǎu kpa tiyààti yoo mudii.

16 Kè di í ò duó ndèmarè, ke né ò nàkè ke tú: Kòte kè dè nnaati! Muséé nyí yóó da pí, a í yóó mǎnté a bo di mù. Dè bo ò teennàà?

17 Mèè botí nku kòò mǎu tu ò tá Kuyie nke í dɔ̀ori dèmarè ò báammu tú detetirè nde.

18 Onitì bo na ke dò kàa cénke tá Kuyie nke í dɔ̀ori mesàà ndè sànnèmu, kè mí n né ò tǎíné ke dò kàa tá Kuyie nke dɔ̀ori mesàà ndeè wenni, ke yé n dɔ̀orimè mèè benkú n kù tǎmè.

19 Kàa yé ke dò nKuyie mbo kumáà, dè wennimu, yebòkè múнке tì yému kè kufɔ̀wáa nyé bo kè yé kpeutí.

20 Kuyèinkú fǎ, a í yé ke dò nkàa tá Kuyie nke í dɔ̀ori mesàà ndè tu detetirè ndaà?

21 Ti yà̀ari Abarahammu do yiemmu Kuyie nhò nàkè tì ke ndó kǎféuté ò bire Isaki diwũ̀tǎnni ìnkè, kè kù dò ò wenni.

22 A yà̀mu ò tákùmè nè ò dɔ̀orimè dè do neímèmu, kòò dɔ̀orimèe benke ò tǎmè Kuyie mmedie.

23 Mèmmè tì wàrimè ke tú: Abarahammu do tá Kuyie nku kè kù dò ò wetí, kòò yu ke dò ku népo.

24 Di yému ke dò nKuyie nhò yī onitì wetí ò dɔ̀orimè kpéi nke, dè í tú ò kù tǎmè máà.

25 Dahabu do tú onitipòkù wèè dɔ̀uti dɔ̀utinè wènwe benitidaabè, kédòò Sifube mesàà nké bè benke kuce tekù kè bèe kò. Dèè do te kè Kuyie ndò ò wetí.

26 Kòo nitì í wei ò kúmu. Mèè botí nku kòo nitì tá Kuyie nke í dɔ̀ori mesàà nhò báammu kumu.

3

Fenóndèñfè kó tináàntì

1 N kòbe di bá ndó dimòu di ntú bèè tiè mbenitìbè Kuyie nnáàntì. Kuyie nyóó bekénè tǎnti bèè náà mbèmbè ku náàntì kè dè nyóú kǎpǎ̀tè betòbè.

2 Timòu ti ɔ̀ò yetému ti dɔ̀orimè miéke, kòò mǎu ɔ̀ nnáa nke báa yeté ò do mpáíi nwe ke ò nke píi nhomáà.

3 Ti ɔ̀ò táú ntimáti siséi nò kèna kè nsi tǎnni ti sì dónèmmè mme.

4 Wénténè bátóò deu ke mamè kè ɔ̀ nkéri kè kuyaakperikù ò tǎmmù, kè bè ò pirinè dè né mà sǎmpòrè.

5 Fenóndèñfè me ndò ndinùù miéke, ke ma sǎmpò ke né pòti fè yóó namè ke pí mmutǎmmú diemù.

Muháà nhò mma sǎmpò nwe kǎcǎ́uté ndikpáà diéri.

6 Fenóndeñfê bo dinùù miêke nke ke pĩ mmutōmmú yeimu mediè, ke s̄nkùnko onìti om̄ou, ke tuò nke dò mmuhāá nKuyie nyóó ānnè benitiyeibe mùù miêke.

7 Onìti bo na kētũnte dekrákperere debotí debotí nè sin̄o nè debambaānnè nè menie mmiêke kperere kè d̄e yókè kēnaá ntecfētè kperere.

8 Om̄ou me mbáá na kētũnte fenóndeñfê, fê tu feyefê nfe, ke píékè medōmmè mèè kòù.

9 Tì ã̄ fe nsāntenè ti cice Kuyie, kēwēte kē fe mbonténè kus̄nkù benitibè Kuyie ndòò bè ke dōnnènè kumáà.

10 N k̄obe dè í dò ndinùù dìi pāā mmesàà ndii wēte kémbōmmùnè kus̄nkù.

11 Menie nnatimè nè metiime d̄e bo na kényiēni dinébòri dimáà miēkaà?

12 N k̄obe, mutie bè tu mù fikìè bo na képeité odifìè kó yebeà, yáà mutie bè tu mù finyī mù bo na képeité fikìè kpeye? Mèè botí nku menie mèè wēeti mè báá namè kényēni dinébòri tiiri miêke.

Kēñkè kó mecii ndōmmè

13 Di miêke kòò m̄ou cii, ke m̄ake meyēmmè, o borime nè o tōmmú dè nwenni kòo náahti nnaati, kòo nyòò.

14 Kè di me mmòke mepómmè ke u medōmmè ke ēēnnè ditòbè, di nyé ke dò ndi toti ti di yēmmè í tú timómmonti, di báá benné kēmpòti.

15 De kó mecii mbotí í tú Kuyie nkōme, kutenkù kōme mme, menitikōme, meb̄okōme.

16 Mepómmè nè meh̄ēmmè de borè, dik̄onkòðnni nè meyei mmem̄ou dè de mbo.

17 Wèè m̄ake Kuyie nkó mecii nhò wennimu, ke m̄ake diwèi, kòo yēmmè yòò nkòo n̄iti, ke kuò mbenitibè mesémmè, wè í baati benitibè, wè í m̄ake meyēmmè mèdémè.

18 Bèè m̄ake diwèi bè di buotí tidibotí tēmè mme bè k̄obe miêke kè di yóó peité Kuyie ndómè kè bèè k̄oũ.

4

Mùù te kè yekpàrè bo

1 Dimàù nè yekpàrè d̄èè bo di cuokè, dè bonní d̄e? Dè bonní di mómm̄ombe borè nde, ke yé di dómè d̄emarè péu d̄èè í wenni ke kpa nsáà.

2 Di ñ ndó d̄emarè nde ke m̄onté kénkòù ditòbè. Ke ndó otòù m̄ake dè ke m̄onté kénkpa. Di ã̄ m̄onté di í m̄o mèè kpéi nke Kuyie.

3 Di móú kè kù í di pāā nke yé di móúnè mèè yēmmè í wennimè, di dó kè ndè d̄òrinè di dómè mme.

4 D̄indi bèè tũ nyice id̄éyi di í yé ke dò nkè di dó kutenkù di tú Kuyie ndootitòbè mbeà?

5 Di yēmmè dò n̄ti s̄ñtè ke w̄arimu ke tú: Kuyie ndó kuù máà nte diwēni kù ānnè di onìti miēkaà?

6 Kù dó kè ti d̄ò mesàà mme péu. Tì w̄arimu ke tú: Kuyie ndòòri mesàà mbèè kékùnne bemáà, ke yetírí sip̄o yembè.

7 Duōnnè dimáà Kuyie nkébaas dib̄òò kè dii coké kédété.

8 Tóōnnè dimáà Kuyie nkè kù di tóōnnè. D̄indi meyei nyembè wénkùnne dimáà, d̄indi meyēmmè mèdémè yembè wénkùnne di yēmmè.

9 Banténè di sémmè kè di yēmmèe caārè, kè di yóu mudaá nnè diwèi kénkuò.

10 Kékùnne dimáà Kuyie nyiikè kè kù di déúkùnne.

Kirisi kɔbɛ í dòm̄mè kén̄n̄áante betɔ̀bè kpéí

11 N kɔbɛ di bá nnáante ditɔ̀bè kpéí nke wátírì ditɔ̀bè, wèè nàá nhotòu kpéí nkoò wátírì ò wátírì ikuó nyi, wèè mɛ nwátírì ikuó wè ì yetén̄m̄u.

12 Kuyie nkuù màá ànné ikuó, kè kuù bekù, kè kuù dèi wèè naati nè wèè s̄í. F̄ó nnáke a tú we kɛ bekùnè a kou tòu!

Ti í dòm̄mè kém̄m̄ake sifeí

13 N náánnè dímbɛ di mm̄ònnì d̄índi bèè tu: Yíe nyoo nanke ti bo kɔtɛ di nheí kém̄m̄ake dibenni kɛ d̄òrì kupotáá nke péte ídíítí.

14 Di í yé t̄ì n̄aa yóó di tuòkení, di dòn̄nè mup̄ãá mm̄u mùù òò yennì kéré̄t̄óó b̄amb̄a.

15 Di dò nke ní na nyí: Kè Kuyie ndó ti nfòù kédòò die nyoo det̄erè.

16 Kè di né m̄ake tefentè kɛ tá dim̄áá, Kuyie nyí dó de kó tefentè botí.

17 Wèè yé mes̄àà nhò dò nkédòò mè, kɛ í mè d̄òò, ò d̄òò m̄eyei mm̄e.

5

Bedítík̄p̄àatibè bo ndakemè

1 D̄índi bedítík̄p̄àatibè m̄eyei mm̄èè yóó di tuòkení mè deumu. Nkuònnè.

2 Di kp̄atì p̄ãákem̄u, kè ditúú c̄ááké di yàatì.

3 Yem̄òrè s̄onye nyɛ di wamm̄úm̄è mes̄o nnè ídíítí kɛ còù nkè dè c̄àke kɛ n̄aa yóó di bekénè kè dí còu.

4 Di í yietì bèè kúútì di p̄aa nnè bèè dèi di diitì. Kè bè kuò nkè ti Yiè nKuyie Mp̄akedaa kèè bɛ dabùò.

5 D̄índi d̄òòmu di d̄óm̄è ketenkè ìnkè, kɛ di kɛ dùnne kɛ baa di kó mukòù yie.

6 D̄íi bekénè benitis̄àabè kɛ yē mbè í naati kɛ bè kùò, bá bè í di bàao.

Ti bo mm̄immè meh̄áarimè miɛke

7 N kɔbɛ m̄miínè kɛ baa ti Yiè mbo w̄ɛtenimè, fetaafe òò do kòo tenkúti mmi mm̄èè botí kɛ baa diyòò bo deèmè kòo k̄s̄ù o diitì.

8 M̄miínè kɛ fiíkú tei tei, ti Yiè n̄hauté kɛ bo w̄ɛtenim̄u.

9 N kɔbɛ di bá nnáante ditɔ̀bè kpéí nKuyie nyàà bo di bekénè, obeéntì t̄ùòkenim̄u kɛ còmm̄ú dibòrì.

10 Denten̄ní Kuyie p̄ãanáah̄ti náambè do náante ku náah̄ti, kɛ f̄éùrì kɛ mi mm̄èè botí, dí mm̄e ndò.

11 Dè nnaati bèè do f̄éùrì kɛ mi. Di kèèmu Isobu kó tináah̄ti kɛ yà ò do mi nkétuòke kum̄anku kè Kuyie nhò d̄òò dè. Kɛ yé Kuyie nnitim̄em̄u kɛ kuò mm̄esém̄m̄è.

12 N kɔbɛ di nyé kɛ bá m̄parikunè k̄ɛf̄inkè yoo ketenkè yoo det̄erè marè, di kóò ɛ̄ɛ ntú ɛ̄ɛ kè di kóò áá ntú áá, kè Kuyie mbáá di bekénè.

Ti bo nyumè bewed̄unkótibè kè bè ti báánnè Kuyie

13 Di miɛke kè meh̄áarimè s̄ònté òm̄òu wèè bántè Kuyie, kè wèè yèmmè naati wèè ndiè nke kù s̄ántì.

14 Kòò m̄òu m̄ò nwèè yu bewed̄unkótibè kè bèè ò waare mekùò nnè ti Yiè nyètìrì kèbántè Kuyie.

15 Kè bè b̄antè Kuyie nke tá, ti Yiè nKuyie mbo mièkùnne omuònti, bá kòò d̄òò m̄eyei kùu mè nhò c̄f̄é.

16 Ndáankonè ditɔ̀bè di yei, kɛ báánnè ditɔ̀bè Kuyie nke miɛrí, wèè d̄òrì Kuyie ndóm̄è o kó mubáámmu kpeñ̄nim̄u mediè.

¹⁷ Edii do tú onìtì nwe ke ti dònne ke bántè Kuyie nke dò fetaafè báá ni, kè fè dò yebie nyètāāti nè dikéè bá fè í dùóté ketenkè.

¹⁸ Kòo wète ké kù bántè kè fetaafèe ni kè tidiitii pèitè.

¹⁹ N kòbe di mièke kòò mǎu dèténè Kuyie nkòò tǎu wète kòò tènnéní,

²⁰ ò deetému de yìè nke yó nte kè Kuyie ncíé mmeyei mpéu.

Pieri wàri dùi pátíri diketiri Di mpátíri tɔ̀ tùi náàntì

Pieri pátíri ketiri náànnè Kirisi kɔ̀be mbe bèè do ciété ké mbo Asii tenké kubakù cànkù bíékè, Pieri do yóó bè wàri dipátíri ke bo Odømmu nwe. Ò do bè wàri ke bo yáúkùnnè Kirisi kɔ̀be bèè bo mefěú́tímè miéke be kònti nti, kòo mbè nàà nke tú Kirisi kumu ke yáánté, ke ti dɔ̀unnè dinùù ke wětini.

Di mpátíri náàntì duó ke dømmè

1. Mudɔ̀ummu 1:1-2
2. Pieri dèntemè Kirisi kɔ̀be Kuyie mbè deetémè 1:3-12
3. Ò bè tiémme ke tú bè nfoù mufɔ̀mmu wennimu kè be fòmmu ndéúkunko Kuyie nyètiri 1:13-2:10
4. Kirisi kou bo ndømmè mefěú́tímè miéke 2:11-4:19
5. Kirisi kou dò nke kékùnnè omáá ndi, ke mpí mmutómmú betàbè kpéi 5:1-11
6. Mudɔ̀ummu sɔ̀mmu 5:12-14

Mudɔ̀ummu

¹ Mí mPieri Yesu Kirisi kó ditònni, mú wàri dipátíri dui nKirisi kɔ̀be bèè ciété ke bo Pɔ̀s nè Kadasii nè Kapadoosi nè Asii nè Bitinnii kó itempè mmieke.

² Ti cice Kuyie nkuù mè dó ke di tãáté nè dimònni, kè di bo ntú ku kɔ̀be, kè Muyaánsààmù di cànnè kè di bo nyié nku kpeti kè Yesu Kirisi di òúté nè o yí. Kuyie ndi dɔ̀d mesàà ké di duó ndiwèi mmèdiè!

Kuyie nyóó duó ndè ku kɔ̀be de kó tináàntì

³ Ti sántímu Kuyie nti Yiè nYesu Kirisi cice, ò dɔ̀d mèè sàà nkpréi nke duó nke Yesu Kirisi yáánté, kè ti pètè mufòmmu pàmmù, koò bàanè ti yèmmè meməu.

⁴ Kè diwèi ti bo Kuyie nyóó duó ndè ku kɔ̀be kènkè de kpéi. Dè í caari, dè í sɔ̀nni, dè í ceeri.

⁵ Kuyie mbo teennè díndi bèè kù tá kè di tuòke diyie sɔ̀nni kè kù di duó nkù sòri dè.

⁶ Dè tú nní ndi naati bá kè di fěú́ri ke àari yemòrè sámpó miéke.

⁷ Di yému ke dò mbè ò ndó kèwénkùnnè mesəə ké mè pṹnnému bá mè í yóó me mmòntemè. Di tákùmmè pèētému mesəə, mefěú́tímè nè meháárimè kè dè di yáú kè bo yà di tá kè dè màmmè. Di yóó kpenkemu kè Kuyie ndi sãnte ké di déúkùnnè Yesu bo wētini dui yie.

⁸ Di ò dómu bá di í me nhò wùómmè, koò tá bá di í me nhò yàmè, ke mɔ̀ke kuyènaatí diekù oniti báá na kénáké kùù màmmè.

⁹ Ke yé weti weti ke dò ndi tá Kuyie nkè kù yóó di deeté diyie sɔ̀nni yie.

¹⁰⁻¹¹ Kuyie mpãánáàntì náàmbè do nàkèmu kù yóó deetémè benitibè kè Muyaánsààmù mbè bonè ke bè benkú Yesu yóó fěú́tè mèè botí kè Kuyie nhò déúkùnnè, kè deè nte kè bèe fié yepáte ke bo yà dui mònni ndi nè mèè botí nku dè yóó dɔ̀dè.

¹² Kuyie ndo benkemu ku pãánáàntì náàmbè kè bè nyé ke dò mbè nàà nti í yóó dɔ̀d kè bè kpaá fòu. Bè ti nàké dui kpéi nke, bèè náante Tináànsààti kè bè ti ndi nàké páfi nè Muyaánsààmù kó muwèrimú, kè Kuyie ntòrè dó ké ti yíété.

Ti bo nwennimè páíi ke ònnè ti cice Kuyie

¹³ Nwākénè kěmpí nKuyie ntómmú kénno nke pīi ndimáá, kěmbaanè di yèmmè meməu Yesu yóó wētení ke di duó ndè.

¹⁴ Nyiénnè Kuyie nkpeti, bá ntúnne kútenkú kuu nkó meborime, di do í yé Kuyie nke òmmè.

¹⁵ Ndónnè páíi di borime meməu miéke, Kuyie nkù di yu kù òmmè.

¹⁶ Ti wàrimu ke tú: N ònnè páíi mí nKuyie n òmmè páíi.

¹⁷ Di kù yu ke tú di cice nwe, nyénè ke dò nkù í baati òmòu, kù yóó bekénè bá wè ò tómmú òmmè mme. Ndénè ku di fòmmu muməu miéke kətenkè kie nyínkè.

¹⁸ Di yému ke dò ndi do tū ndi yembè kó meborime yeime kè Kuyie ndonté di wūš, kù né í yè donté nè mesəu nyoo nè idíítí dèè pənké.

¹⁹ Kù yè donténè Kirisi kó mukūū mmu. Kirisi do mpáíi nwe, ke dò ndipebii dii kpa kuyènkù ke kpa tesóútè, bè šš kuə di.

²⁰ Kuyie nyóó ò tāāté kòo bo di deeté ke mu nyí dò kútenkú, koò duənní yemàrè sənye kòo bo di dò mesàà.

²¹ Ke duó nkòo yànté, kè kù ò dèúkúnne, deè te kè ti tá Kuyie ke baa kù bo ti deetéme diyie sənni yie.

²² Di yie ntímómənti nti kè ti di wènkúnne, kè di bo na kéndó ditəbè. Ndónè ditəbè mediè nnè di yèmmè meməu.

²³ Di fòu mùu fòmmu í tú di yembè kəmu, mùu yóó deè. Tináašsàati tii bo sàà ke duó mmufòmmu tii mù ndi duó nkè mù yó mbo sàà.

²⁴ Ti wàrimu ke tú:

Oniti dò ntímúti ntí,
kòo ərime dò mmumúpóó.

Timúti šš kpeimu kè ti póó nyote.

²⁵ Ti Yiè nKuyie nkó tináašti tinti me mbomu sàà.

Tii tu Tináašsàati bè di naké ti.

2

Kirisi kəbe kó tináašti

¹ N kəbe yóonè mepómmè, meciimmè, meyèmmè mèdémè, a bo ndómè otəu kperə, nè tináanyeiti.

² Kuyie nnáašti wennimu: Ndónè ti ibibénní dó mèè botí memiè, kəna kėnkótírí Kuyie nkó kuce miéke.

³ Di yáakému ke yà Kuyie nwennimè.

⁴ Dí tóšonnè dimáà Kirisi wèè tu ditáfòurì Kuyie mpénsirì di ke di tāāté ke bo pūúténè ku cšètè, kè benitibè di yete.

⁵ Duənnè dimáà Kuyie nke múnkeə naá nyetákperè kè kù di maánè ku cšètè, kè dí ntú Kuyie nkuó niùbè bèè dò mpáíi ke pī mmutómmú kù dó mù.

⁶ Ti wàrimu ke tú:

N tāāté ditásàari ndi
ke dəu nSiyšš kè di tu dipūū,

wèè di tá dəmarè báá ò nampe.

⁷ De kó ditári tu díndi bèè di tá di kó disənni ndi. Bèè di yete ti wàrimu be kpeí nke tú:

Bəmaribè dootóo dii tári,

dii naá ndipūū kó ditári mómmənni.

⁸ Titeti wàrimu ke tú:
Weè tu ditári bè yó mbétírí di,
dipèrì dùi yó mbè buò

bè í tã mềè kpéí nho kpèti.

Bèè yete o kpèti bè yó nduòmu, Kuyie nkuù me nyē.

⁹ Díndi bie di tú Kuyie ntáātè bèmbe, Okpààti kó ikuó nùbè, kubotí kùù cǎá, kubotí Kuyie ndonté kù. Kù di tǎātè ke di dènnení dibìnni, ke di tanné ku kó kuwenniku diékù kè di bo náké mutǎmmù diemù kù pī mmù mmu di kpéí.

¹⁰ Di do í tú Kuyie nkòbe, di mmònni ke bè naá. Kuyie mu ndo í di cǎé, di mmònni ke di cǎé.

Kirisi kòbe borime bo ndòmme

¹¹ N kòbe n dó bè, di pònnímu ke tú bepòòbè ketenké kie ìnkè, deè te kè n di tiè nke tú: Di yóu meyèmmè mềè dó meyei, mè màùnè di wènni ndi dùi dó Kuyie.

¹² Di borime nwenni, bèè í tú nKuyie nkè bè di sǎá mbèe yà mè wennimè, ke déúkùnmè Kuyie nyètìrì ku beènti yìè.

¹³ Di dó mềè kpéí nti Yiè, nyiènnè bèè baké be kpèti, okpààti dièwè

¹⁴ nè o kó betǔmbè, ò kǎnne bè kè bè tiè mbèè cǎari, ke sǎntí bèè dǎòrì mesàà.

¹⁵ Kuyie ndó dí ndòori mesàà mme, bèè í kù tú nkè bè báá pété tìmatì ke di wátì.

¹⁶ Kirisi di dènnemu ikuó mieke, bè né í yē ndí ndòori meyei di yè mềè kpéí nyikuó mieke. Di borime nwenni kè di dòori Kuyie ndómè.

¹⁷ Di báá senkèrì òmòu, ndónè Kirisi kòbe bəmou, kéndé Kuyie, ke yíé nhokpààti kpèti.

Kirisi fèütémè kè ti dò nkéféüté

¹⁸ Díndi betǎmbè nyiènnè bèè di ni be kpèti ke bè dé, kè bè wenni yoo bè yóu.

¹⁹ Kuyie mbo di dòò mesàà nkè bè di fèũnko kè di mi ndi dó mềè kpéí nke yie nKuyie nkpèti.

²⁰ Kàa dòò meyei nke fèũrì dè í mǎke diyètìrì marì, kàa me ndòò mesàà nke fèũrì ke mi, dè tu Kuyie nkó mesàà mme.

²¹ Kuyie ndi yu deè kpéí. Kirisi fèütému di kpéí nkè di dò nkétũnmè o ce kéféüté.

²² Wè í dòò meyei mmamè, ò me nyí náké siyàabisì nè ò bomè.

²³ Kè bè nhò sǎá, mbá wè í ténningo, koò fèũnko kòò cǎéké, ke ànné demou Kuyie nkùù beku weti weti ku nòùtè mieke.

²⁴ Weè cǎuté ti yei nke to, kè bè ò baaké kudapǎàti kè ti bo kú meyei mbíékè kénfòu mufòmmu Kuyie ndó mù. Bè we nkòute kè ti miété.

²⁵ Bè we nkòute kè Kuyie nti deété. Di do dòò ntipièti tì feti tìnti, di mmònni ke wètè di cènti wèè bàa di wèrè o borè.

3

Benitipòbè nè be daàbè bè dò nkéndòmme

¹ Díndi benitipòbè dí nyiè ndi daàbè kpèti deè pèēté di bo mbè nàámmè Kuyie nnaànti. Kè bèmabè be mieke í tú nKuyie, di borime nte kè bèe kù tũnmè.

² Ke yé bè yóu yàmè di borime wennimè kè di bè dé.

³ Di bá nsàrì ke pǎàti tiyùti ke do ntiyààti idítíkperì kpèti, yetootǎre idítíkperì kpeye, ke bo benke dimáá.

4 Di wenniku ntú kùu bo di mieke kùu í ceeri, di yèmmè nwenni ke boo, Kuyie ndó kuù wenniku botí.

5 Dimànni kó benitipòbè bèè do duó be máa Kuyie nké nkù bàa bè do me ndò nke yíe mbe daabè kpèti.

6 Saraa do me ndò ke yu o doù Abarahammu ke tú o yiè. Kè di dɔori memme di bo ntú o bí kè bá nyĩkù tìmatì.

7 Díndi benitidaabè kè dí mpí ndi pobè mesàa nke yé di wērimú pēētémè be kōmu, ké mbè dé ke yé di yóo wēnnémè ke pété mufōmmu mùu bo sáà. Kè di dɔori memme dēmarè báa dítinné di báammu.

A bo ndɔorimè mesàa mbá kè bè da fēũko

8 Nwēĩnè meyèmmè mēmáa, dinùu dimáa kēmmòke ditòbè kó mesémme, ke dɔ ditòbè ke dò nteçfētè tēmáa kòbe. Kéndɔori mesàa nke kékũnko dimáa.

9 Di bá nfòku ditòbè meyei, kè bè da sáa nha báa tēnné, a petĩnkè mɔo Kuyie nkó mesàa mme be kpéi. Kuyie ndó di mme ndɔori kè kù di dɔò mesàa.

10 Tì wàrimu ke tú:

Wèè dɔ kēmbò kè dè ò naati,
wèe yóu tináanyei tì nē siyáábisi.

11 Ke yóu meyei kéndɔori mesàa,
kényetíróo ke dɔ kénnaatinè benitibè bēmou.

12 Ke yé Kuyie nyémè
bèè dɔori kù dómè be kpéi nke,
ke còú be kó mubáammu,
ke búútí bèè dɔori meyei mbe kōmu.

13 Kè di dɔori mesàa nwe mbo di dɔò meyei?

14 Bá kè bè di fēũko di dɔori mèè kpéi mmesàa ndi bá nyĩkù òmòu, kè di kōmbùòtì duò. Dè ndi naati.

15 Ndénè Kirisi di Yiè, kòò mòu di beke o kó kuce kpèti dí ò nàké diyònni ke báa ò sènkèrì.

16 Ndɔorinè mesàa nke bá nyĩkù, kè ifeii pĩ mbèè di wátiri ke di sáá, ke yé bè í yóo yàmè di dɔò mèè yei.

17 Kaa dɔori mesàa nké Kuyie ndó a fēūtè, dè wennimu ke pēētè a bo dɔòmè meyei nké fēūtè.

18 Kirisi fēūtèmu ti yei nképéi, wenwe wèè kpa meyei nke duó nhomáa kuce mēmáa kè bè ò kùò, ò me ntúmè onitì kòò ku, ke yàntè ke yé ò tumè Kuyie, ke bo tì niitè Kuyie mborè.

19 Ò ku dii mōnni kénákému Kuyie nnáaanti beçírìbè bèè kpèti.

20 Bèè do yete bèmbe Kuyie nkpeti, Nɔwee baakù dii mōnni bàtòò kè Kuyie mmi nke bè bàa. Benitibè bēni, beè máa do ta bàtòò mieke kényenténè menie.

21 De kó menie ndo dōnnè bàtèmmù nwe bè di àà wè kòò di dēerí, bè ɔɔ í nyóò ànnè onitì bàtèmmù ke bo sútè o kòntì kó meyòò, dè benkù Kuyie nhütè mēmme o yei nkòò wenke. Kuyie mbo na ké mè dɔò ke yé Kirisi kumè ke yàntè.

22 Di mmōnni Yesu dèke keĩnkè nke ke kari Kuyie mbakù yóu ke baké Kuyie ntɔrè yemou nē keĩnkè kó bekperibè kè bè ò dé.

4

A bo yóumè meyei nkédòò Kuyie ndómè

¹ Kirisi fèütému! Nyénè ke dò ndi múnke yóó fèüté, ke yé wèè fèürì ò yóumè meyei.

² Dèè te kè ti dò nkéndòari Kuyie ndómè ti we yèè kpaá ye miéke kényóu timómmàmbe ti dómè.

³ Di do í tũ ndii mǎnni Kuyie nke dǎari di dómè mme, ke dautinè ditǎbè, ke tú tinaayààti, ke àà yedikétontébaa ke feu iwũò yebǎkè dèè tu meyei ndiemè.

⁴ Di mmǎnni ke dè yóu, nè bè di do wè nke dǎari meyei kè dè bè di, kè bè di sǎá nke di senku.

⁵ Kuyie nkũù yóó bekénè befòubè nè becírìbè kù yóó bè yietímu be dǎarimè dǎommè.

⁶ Dèè te kè Kirisi náké Tináaǎsààti becírìbè, kè Kuyie mbo bè bekénè kè bèè péte mufòmmu kù duò mmù.

Kuyie nti duómmè ti tǎmmú ti tǎmmú

⁷ Kutenkù auté ke bo deèmu, nciinè, ke nyé ke báá nKuyie.

⁸ Dèmarè ketirè tu: Di bo ndómè ditǎbè, ke yé medókùmè daatimè meyei mmesũkùmè.

⁹ Ncǎúnè Kirisi kǎbe di cǎi nè diwèi.

¹⁰ Kuyie mpǎmu bá wè dipǎnni, di nyé pĩnnè mutǎmmú kè dè wenni, ke teennè ditǎbè.

¹¹ Kuyie nduó nwè kòò bo nnáá nku náaǎti, wè nti náà mbetǎbè, kè kù duó nwè kòò bo nteennè betǎbè wè mbè teennè o wèrimú mumǎu Kuyie nhò duó mmù. Kè Kuyie nyètìrìi deuke Yesu Kirisi kpéi nwèè deu ke kpeñni sǎá. Kè dè mme ndò.

A bo nfèürimè Kirisi kpéi nkè dè da naati

¹² N kǎbe n dǎ bè, kè di fèürì mediè ndè báá di di, kè di yèmmè ndò ndèmarè cànnè.

¹³ Dè petinke ndi naati Kirisi fèütémè kè di múnke fèürì, kòò bo wèteni kè di yà ò deumè kè diwèi di pĩ.

¹⁴ Kè bè di sǎá ndi tú mèè kpéi nKirisi kǎbe dè ndi naati ke yé Muyaánsààmú kó muwèrimú diemù di bonèmè.

¹⁵ Nyénè kè bè bá nfèürinko òmǎu ke tú ò kùo onitì, yoo ò yùukú, yoo ò dàò meyei nyoo ò ta otǎu kpeti miéke.

¹⁶ Kòò mǎu fèürì ò tu mèè kpéi nKirisi kou, ifei bá nhò bo, ò petinke sǎnte Kuyie nhò tu mèè kpéi nKirisi kou.

¹⁷ Kuyie mbeénti tũðkemu kè kù keténè ku kǎbe. Kè Kuyie nketé ke bekùnè tínti ku kǎbe dè né bo ndǎommè bèè kù yete?

¹⁸ Bèè dǎari Kuyie ndómè kè bè fèüté ke né na ke cooté, benitiyeibe nè benitidǎnnibè bo yĩme kécooté?

¹⁹ Bèè dǎari Kuyie ndómè ke fèürì bè nsǎké ke dǎari mesàa nke duó mbemáà Kuyie nkũù bè dàò, kù béi nti í ceeri, kù béimmu ke tú kù í yóó bè yóu.

5

Ti bo ndakemè Kuyie nkǎbe kpéi

¹ Di mmǎnni n náánnè dímbè bewedǎunkótìbè, m múnke we ntú ke yà Kirisi fèütémè, ke yóó ò wènnèné o kpeti miéke.

² Ndakénè Kuyie nkǎbe kù di duó mbè kpéi nkè mbè pĩ mmesàa nnè di yèmmè memǎu, dè bá ntú nè muwèrimú yoo di dǎ idíítí, dí mpĩ ndi dǎ mèè kpéi nKuyie.

³ Di bá ndó kémbaké Kuyie ndi duó mbè, dí ntú bè yó nwúó mbèè kó meborime ke tũ.

⁴ Kòo cēnti diewè tũðkení dìi yiè wèe di cú ticuuti tikpeti tũ yó mbo sáà.

⁵ Díndi bebémbè, nyíénè bekótíbè kpeti. Diməu kè di nkénkũnko dimáà. Ti wàrimu ke tú: Kuyie nyetírí sifeí yembè ke dɔəri mesàà mbèè kékũnko bemáà.

⁶ Kékũnne dimáà Kuyie nkperíkũ ìkè, kè ku m̀onni tũðke kũ di déúkũnne.

⁷ Duónnè ku di yentotí iməu, ke yé kũ dàkemè di kpéí.

⁸ Nyénè kéndake, di kpantídèntəu dibəð firimu dicírícírì kɔme, ke ũntí ke wanti di bo pí nwè.

⁹ Nfííkũnè tei tei Kuyie nkó kuce kébaəo dibəð. Nyénè ke dò ndi kəbe bèè bo tipíiti timəu bè múnke féũri meè botí.

¹⁰ Di yóó féútému yem̀rè sámpó mieke. Kuyie nkùu d̀d̀ri mesàà nke di yu kè di bo wənnénè Kirisi kəmbo ku kpeti mieke sáà, kè kũ di wénkũnne páíí, ke di kpénkũnne, ke di fíí ndipũũ kperì ìnkè.

¹¹ Kuù kpeñni sáà. Kè dè mè ndò.

Mucaummu

¹² Ti kou Sidifɛɛ weè n teennè kè ti wàri di mpátíri kè m bo di náké ke tú Kuyie ndi d̀d̀mu mesàà nweti weti ke yáúkũnne di k̀nti kè di nfííkũ teii kũ kó kuce miéke.

¹³ Kirisi kəbe Kuyie ntáāté bè kè bè bo Odommu nè n kóo dapàà mMariki, bè di dəunko.

¹⁴ Díndi Kirisi kəbe, ndóunnè ditəbè nè diwèi.

Díndi Kirisi kəbe kunaatí ndi bonè diməu.

Píeri wǎri ðù pátíri dérí Di mpátíri tɔ̀ tù náàntì

Píeri do wǎri o pátíri dérí Kirisi kɔ̀be bəmou ndi bá kè bè bo kùù píkù. Ò do bè wǎri ke bo bè nàkémú kè bè ndake kébáao bèè tiè nyiyáàbisítíe nkè i càari benitìbè ke bè tannìko meyei mmièke.

Píeri do ðake yíkú tì ìnkè tì tù: Kirisi í ɔ̀tí ò bo wētēnīmè. Kè Píeri nàkè de yembè ke tù, kè Kirisi ɔ̀tí ò í ðómè mme kòò mǎou feti, ò dó timou ti bantému kéceete ke yóu ti yei.

Di mpátíri náàntì duó ke ðommè

1. Mudoummu 1:1-2
2. Kirisi kou kó mufoimmu ðò nkéndommè 1:3-21
3. Píeri tumè bè ndake iyáàbisítíe nyembè kpéí 2:1-22
4. Píeri nàkémè Kirisi kó muwētímù nè Kuyie nkó diyìè de kpéí 3

Mudoummu

1 Mí nSiməo Píeri m pī nYesu Kirisi kó mutōmmú mmu ke tù o kó ðitōnni. Mī wǎri di mpátíri díndi bèè tá Kuyie nti kù tá mēè botí. Kuyie nnè Yesu Kirisi Odeetiwè bè wetímu deè te kè bè di duó mmetákùmè kè mè ðonnè ti kōme.

2 Kuyie ndi teennè ké di ðòò mesàà mmediè nkè di duó ndiwèi, di kù yītè mēè kpéí nnè ti Yiè nYesu Kirisi.

Kuyie nti tāātémè ke ti yu

3 Kuyie nnè ku wērímú mièke kù ti duómmu ðè ti békú deè kó ðimàà kè ti bo nfòu ke kù sántí. Kuu te kè ti yītè wèè ti yu, kè ti bo ò totènè o kó tikpeti nè o kó mesàà.

4 Nè deè mièke nke Kuyie nti ðounné mē yēnà yēdieyè yesààyè kè ðè bo yie nkè ti pètè kù yē nkù yóò ti ðòò ðè kè ti na kéyenténè kutenkù kuú nkó meyei mmèè mǎke medókkùmè mēè kòù, kédontenè Kuyie.

5 Nè de kpéí nyetenko kéyíe meborime sààmè di tákkùmè ìnkè, kéyíe meyītímè di borime sààmè ìnkè,

6 kénno nke pīi ndimáà kè ðe yíenè di yītímè ìnkè, kè di nò nke pīi ndimáà di yetoo kémmote mewéèrimè, kéyíe Kuyie nkó disānni mewéèrimè ìnkè,

7 kéyetoo kéndó Kirisi kɔ̀be kémmote medókkùmè.

8 Kè di mǎke ðende kó ðimàà ke ðè yéútí ðè bo nte kè di tōmmú ndéúkú kè di ðake yītè ti Yiè Yesu Kirisi.

9 Wèè í mǎke ðende ò tu kuyūònkù nku, wè í wúò, ke í kpaá yé Kuyie nhò ðútémè o yei.

10 Yetenka kétaunnè ðimáà weti weti Kuyie nkùù di tāātè ke di yu. Kè di ðoari mēmmè di bo na kētuake kumànkù.

11 Kè Kuyie ndi kpeté ðibòri mesàà nkè di ta ti Yiè nYesu Odeetiwè kpààtiyuu mièke, ðiì yó mbo sàà.

12 Deè te kè n dó ké ndi denni de kó tináàntì sàà bá nè di mē ndiè nke ti yémè kè di ðake fíikú timómmōnti di tá tì mièke.

13 Kè n kpaá fòu, n dó ké ndi dennimu de kó tináàntì kè di báá yè nkéduó.

14 Ti Yiè nYesu Kirisi n nàkémú ke tù m mǎnni tùòke.

15 Deè te kè n yetíróo ke baa ti ndi náá nke bo kù kè di nkpaá ke ti yé.

Kuyie mpāānāaanti náambè nàkè tì tumè timómmənti

¹⁶ Ti náá ntii náaanti ke di benkú ti Yiè nYesu Kirisi wētiniímè nè muwērímú í tú pètèmpè benitibè keú wè nè mecii. Ti yámu nè ti nuò nhò kpeñnimè.

¹⁷ Ti do bomu ditāsààri ñnkè kè ti cice Kuyie nhò sānte kóò déúkùnne nè ku kpeti dieti mieke kóò béinnè ke dā: Yie nweè tú m birè kè nh ò dō mesàà koò tá mediè.

¹⁸ Ti do ò bonè ditāsààri ñnkè nke kékeè de kó metammè.

¹⁹ Deè te kè ti yie nke dō Kuyie mpāānāaanti náambè do nàkè tì yóò dāò. Di dō nkè tì yiemmu, tii dō nfitirè dèè mí keyènkè ke wenté, kè tekūnwentéwàtè yènni ke miié di yèmmè mieke.

²⁰ Nyénè ke dō nKuyie mpāānāaanti náantò mōú í nàké timati tii tu o kpeti.

²¹ Oniti báá na nè omáà kénáké Kuyie mpāānāaanti, Muyaánsààmú muú do bè bonè kè bè nnáá nKuyie mbè duó nti kè bè bo nàké benitibè.

2

Iyáabisítíe nyembè kó tináanti

¹ Benitibè do bomu bèè tu be máá Kuyie mpāānāaanti náambè ke sou. Meè boti nku benitibè buotémè di cuokè ke náá mbenitibè tii í tú Kuyie nkpeti ke bè sou ke yete ti Yiè nwèè bè deeté o kpeti ke feti kè Kuyie nyóò bè kùò mecāā.

² Kusúkù bo túnne be borime kè bè ndoutinè betòbè kè dè nte kè benitibèe senkèri Kuyie nkó kuce kùú tu timómmənti kòku.

³ Bè yó ndi sou nke dō idííti nyi, Kuyie mme nyóò bè kpetinnému bāmbà.

⁴ Kuyie nyi yóu ku tōrè yèè yete ku kpeti, kù yè tannè difōtiri cūmpuri ndi dibiiñni mieke ke baanè tibeéñti yie.

⁵ Kuyie ndo í yóu Nōwee kó dimənni kəbe. Kù do cūñni fetaafe nfe kè fēe kuo benitiyibe, kéyóu Nōwee nè o cīètè kəbe beyiekè. Nōwee do nàkému benitibè ke dō bèè dāò Kuyie ndómè.

⁶ Kuyie ndo cōu nSodəmmu nè Koməò kè benitibèe kú páíí, kè dè benkú kù yóò kpetinnémè mme benitiyibe,

⁷ kédeeté Dōti onitisàù wèè yèmmè do caari nè bè dāòri mèè yei.

⁸ Ò do tú onitisàù nwe ke bo bè cuokè ke wúò mbè dāòri mèè yei nke yo be náanyèiti kòò yèmmè càari.

⁹ Kuyie nyému kù yóò deeté mèè boti ku kəbe bèè fēñri, ke yé kù yóò kpetinnè mèè boti benitiyibe ku beéñti yie.

¹⁰ Kù dāke yóò kpetinnè bèè dāòri bèmbe meyei mbe yèmmè dómè ke kù sèñku. Iyáabisítíe nyembè, n di náá mbèè kpéi mməke yekəmbò nye nè sifei, bè í dé kéñkè kó bekperibè ke bè sáá.

¹¹ Bá Kuyie ntōrè yèè kpeñni ke bè pēēté, yè í daátí ke bo sáá nkeñkè kó bekperibè Kuyie mborè ke dā bè cààrè.

¹² De kó benitibè í yé bè dāòri dè, bè dō nyiwūš nyi ìi péi kè bè pīi nke kòú. Bè sáá mbè í yé dènde kè Kuyie nyóò bè kùò iwūš tēmè.

¹³ Bè dāò mèè yei nKuyie nyóò me mbè yietí. Bè dāòri meyei mbè dómè mme kuyie ncuokè, kè ò mbo di yo ndè kè dè dō nyisíe ke di sñkùnko, kè dè bè naatinè bè dāòri mèè yei.

¹⁴ Ke dō benitipòbè máá ke dāori meyei nsáá ke buò mbèè í kpeñni Kuyie nkó kuce, ke duó mbe yèmmè idííti ke yé bè òmmè ke ì péu. Kuyie nyóò bè bəntému kusñkù.

15 Bè yóu kuce saàkù nku ke tũ mmeyei nkòku. Badammu Beə birə do tũ nkù kéndəəri meyei nke dó idítí.

16 Kè Kuyie nhò kpannè o tookperi kprí nkè sãmmarímú ò dèke wèe béi nhoniti kōme, kòò pèité ò dó kédəò mèè yei nkprí.

17 De kó benitibè dò nsibíi sù kũ sinsi, ke dò nyewetè kuyaakù tɔu yè. Kuyie mbo bè kpetinnè difòtiri cūmpuri dibìnni mièke.

18 Bè náante sifei kó tináahti nti nè tiyinnáahti, ke sou mbenitibè nè mufómmu yeimu, ke yũð mbèè bo ke yetini bèè feti be mièke.

19 Ke bè náa nke tú bèe yè tidaati mièke, ke né tú bemómməmbə meyei nkò tidaati, kè mè yóò bè kùo ke yé dèè nɔ nhoniti deè ò bakémè.

20 Kòo niti cəuté ti Yiè nYesu Kirisi Odeetiwè ke yóu kutenkù kó meborime ke wète ke mè túnne, o borime əs sɪntemu kəpɛɛtə ò sòò í tũ nKuyie nkè mè dōmmè.

21 Kòo do í yíétè kuce saàkù dè na ntəũ kəpɛɛtə ò bo kù yíétémè kəwətə ké kù yete, kəyete Kuyie ntiə nsàyi bè ò tié nyi.

22 Dikotinùu marì náa nti ke tú: Temətè tó ke wète ke yo ntè tó dè, kè defònkùrè wùo ke wète ke muəti mesàmmè. Tii ò tũəke.

3

Ti Yiè nYesu yó nwētini kè dè ndōmmè

1 N kəbe n dó bè, n di wəri di mpátiri dérindi ke dó kəyíe di dentemu kè di ndake di kèè ti Kuyie nkó kuce mièke ti kprí.

2 Dentenèni Kuyie mpānāahti náambè do nàké ti nè ti Yiè nYesu Kirisi Odeetiwè duó nyii tié nkòo tɔrè i ndi tɔo.

3 Di nyé ke dò nyewe sonye benitibè bo buoté kéndəəri bè dómè ke di daú ke tú:

4 Yesu yè nhò wētini, yé we? Ti yembè do bomu ke ku, nè Kuyie ndòmmè ketenkè deməu dè í cèète.

5 Bè í yóò yie nKuyie nkuu béimmè kè ketenkè nè keɪnkè kè dè buoté, kè kuu yíe kébéi nkè menie mbáte ke cānné nè ketenkè.

6 Mèè nie ndo wète kəpíe nketenkè kékuə benitibè.

7 Mèè boti nku kù yóò béimmè keɪnkè nè ketenkè kè dèe cóuté, kè kùu bekénè benitiyeibe ké bè kpetinné.

8 N kəbe nyénè ke dò nti Yiè mborè yebie ntekəupítè (1000) dò ndiyiè dimáà ndi kè diyiè dimáà dò nyebie ntekəupítè.

9 Ti Yiè nyí ətí, ò bo dəòmè ò béi nti, benitibè beè yèmmè mè dò, nhò í dó òməu feti, ò mirímu ke dó bá wè wèe ceete ke yóu meyei.

10 Ti Yiè nyóò wətení oyúókù kōme mme. De yiè kè keɪnkèe uutè mediè nkéɛɛtəó kè muháá ncóuté siwáà nè ketenkè nè ke kperə deməu.

11 Deməu kè dè yóò cəuté memme, di tũ ndò nkéceete di borime mme kéndəəri Kuyie ndómè.

12 Mpīnnè ku tōmmú nè di yèmmè meməu kè de kó diyiee cārike kətuəkení, kè muháá ncóuté keɪnkè kperə kè dèe yiete.

13 Ti baə keɪnkè pànkè nke nè ketenkè pànkè, Kuyie nti dəóunnè dèè kprí ndinùu, meyei nyí yó mbo dè bá wè ò yó ndəəri dè Kuyie ndómè.

14 N kəbe n dó bè, yetenko kéndò mpáii ke kra meyei, kəntaunè Kuyie, kəmbaa de kó diyie.

¹⁵ Nyénè ke dò nkè ti Yiè nyí wèteni macãã nhò mimmu ke dó ké di deeté. Kuyie nduómmu macii ntì tebite Pɔɔri kòò tì ndi wàri.

¹⁶ Kè tì bo o páte miéke, kè timati yóù, bèè í banté nè bèè í kpenke, kè bè cèèri tì tu mù bè òmmè Kuyie nnáahtì teti, bè ce mbemáà ndi Kuyie mbeénti.

¹⁷ N kabè n tì ndi nàkému, nyénè kè benitiyeibe báá di souté kè di yóu di fiíkú nkùù ce miéke.

¹⁸ Nsókénè ke kótíri Kuyie nkó kuce miéke, ke òke yíété ti Yiè nYesu Kiriisi Odeetiwè, kòo yètiri ndeu sáá. Kè dè mmè ndò.

Isāã wàri dīi pátírì ketírì Di mpátírì tō tūi náàntì

Isāã wèè wàri tináaṅsààtì kó dipátírì wèè wàri dīi. Ò wàri de kó dipátírì ke bo teennè Kirisi kabè mbè kè bè mmàkenè Kuyie mmetaummè sààmè, ke múnke ntaunnè betòbè kè de wenni. Isāã náàntì mièke ò ìkú dīi tanyuu tú a bo ndómè a kou tòu. Kè Isāã dò kè wèè yete, ke tú Yesu í tú Kirisi Kuyie ntááté wè, de yiè ntóte metaummè mme nè Kuyie nke mè tóte wenwe nè benitibè. Ti fõmmu dò nkénwennimu kè ti ntú kuwenniku kó ibí, dibìnni báá na kénkòkèné kuwenniku.

Di mpátírì náàntì duó ke dòmmè

1. Yesu bè yu wè ke tú Tináàntì tū duó mmufõmmu 1:1-4
2. Ti bo nfõúmè kuwenniku mièke 1:5-2:17
3. Kirisi kpantídèntòu 2:18-29
4. Mèborimè mèè benkú ti tùmè Kuyie mbí 3
5. Ti bo mbaàtimè dèè tu meyetimè nè dèè tu timómòmõnti 4:1-6
6. Wèè dó ò ò ndómme 4:7-21
7. Ti bo yiemme Yesu deè bo nte kè ti na meyei 5:1-21

Bè tu wè Tináàntì

¹ Meketimè mōnni kè bè tu wè tináàntì kòò bomu, kè Kuyie nhò duonní kè ti ò yà, ke kèè ò náámmè, koò kááké, wèè duó mmufõmmu.

² Ò kòtenímu kè ti ò yà, wèè duó mmufõmmu. Deè te kè ti di náá nke tú ti yà Odeṣíwè, wèè tu mufõmmu mùu bo sáá, ò do bo ti cice Kuyie mborè nde ke kòtení.

³ Ti yà dè nè ti kèè ti o borè ti mènke ti ndi náá, nkè di bo ti wènnénè kè tí ntauné ti cice Kuyie nnè ku Bire Yesu Kirisi.

⁴ Ti di wàri de kó tináàntì kè ti wèi dīi bo píe.

Kuyie ntumè kuwenniku

⁵ Ntenè tináàntì ti kèè ti Yesu borè kè ti ndi náá, Kuyie ntú kuwenniku nku dibìnni í bo ku borè.

⁶ Kè ti yē nti kù taunè ke kpaá dibìnni mièke, ti sóu ntimáà ndi, ti í tū ntimómòmõnti.

⁷ Kè ti me mbo kuwenniku mièke Kuyie mbomè kuwenniku, ti kù taunèmu ke taunè titòbè kè ku Bire Yesu yīi nhòu ti yei mmemòu.

⁸ Kè ti tú ti í mọke meyei, nti sóu ntimáà ndi, ti í náá ntimómòmõnti.

⁹ Kè ti me ndáa nti yei, nti bo na ke nyé weti weti ke dò nkù ti cíé nke ti wénkúnne ti yei mmemòu ke yé kù dòòrimèmu kù béi nti.

¹⁰ Kè ti tú ti í mọke meyei nti yu Kuyie nku siyáábisi yié, ti í yie nku náàntì.

2

Kirisi tumè wèè ti paàti

¹ M bí n di wàri ti nnáàntì kè di bá ndòari meyei mme, kòò mọu me ndòò meyei nti mọkemu Yesu Kirisi, wèè yóó náké ti kpéi nKuyie mborè wenwe wèè kpa meyei.

² Weè duò nhomáà kè bè ò kùò ti yei nkpeí nkè Kuyie mbo ti cǎé, dè í tú timáà, benitìbè bεmou ndi.

³ Kè ti yíé nKuyie ntannò men̄me ti bo bantémè ke dò nti kù yé.

⁴ Kòò mǎu tu ò yé Kuyie nkè né í tū nku tannò ò sóummu.

⁵ Weè me nyíé nKuyie nkpeti, weè kù dós mómmuò, nè dende ti bo bantémè ke dò nti kù taunnè.

⁶ Weè yí ò taunnè Kuyie, nho borime ndò Kirisi kōme do dòmmè.

Ikuó pànyi kó tináānti

⁷ N kǎbe n dós bè, dè í tú ditannùù pànni ndi n di wàrimè, di di yému nè dimònni, bè di ndi nàkémú.

⁸ Kè di né tú dipànni, ke yé Kirisi weè di nti benkemè nè o borime miεke kè ti mè tū, ti yie ndii mònni de kó ditannùù, dibiīnni 5̄5 p̄ēētému kè kuwennikuu yènni.

⁹ Weè yèmmè dò nhò bo kuwenniku miεke, ke né ní nho kou tǎu ò kpaá dibiīnni miεke nke.

¹⁰ Weè dós o kou tǎu, weè bo kuwenniku miεke, wè í yóó do.

¹¹ Weè ní nho kou tǎu ò bo dibiīnni miεke nke, kè di ò yè̄kũnne bá ò í yé ò kòri kè.

¹² M bí, n di wàri ke yé Kuyie ndi cǎémmèmu di yei nnè Yesu Kirisi kpéi.

¹³ Díndi bekótìbè n ti ndi wàri ke yé di yǎētémè weti weti Kirisi weè do bo kè Kuyie mmu nyí dǎò kutenkù. Díndi bedapàmbè n di wàri di na mèè kpéi nke oyeiwe.

Ti bá ndós kutenkù nè ku kpeɛ

¹⁴ Díndi ibi n di wàri ke yé di yǎētémè ti cice. Díndi bekótìbè n di wàri ke yé di yǎētémè weti weti weè do bo kè Kuyie mu nyí dǎò kutenkù. Díndi bebémè n di wàri, ke yé di yiem̄mè Kuyie nnáānti kè ti pī nkè ti di kpré̄nkũnne kè di na dibǎò.

¹⁵ Bá ndónè kutenkù kuu nnè ku kpeɛ. Kòò mǎu dós kutenkù ò í dós ti cice Kuyie.

¹⁶ Kutenkù yeiku kuu mmiεke a bo ndómè kédǎò meyei nkó meyèmmè meè bo, kǎa yà dè á ndè dós, kemp̄t̄i a mǎkemè. Kutenkù kpeɛ í wēnnè Kuyie nkpeɛ.

¹⁷ Kutenkù p̄enkému nè ku kpeɛ, benitìbè wùò ndè, ke dè yáá. Weè dǎ̄ri Kuyie ndómè weè yó nfòu sǎà.

Kirisi kprantid̄entòu diewè kó tináānti

¹⁸ M bí, kutenkù auté ke bo dēemu, di kè̄emu, bè tumè Kirisi kprantid̄entòu dò nké̄koteni, Kirisi kprantid̄entòbè í sénni di mmònni. Dēe te kè ti banté ke dò nkutenkù auté ke bo dēe.

¹⁹ De kó benitìbè do bo ti cuokè nke ke ité ke yé bè do í túmè ti kǎbe mómmǎmbe, kè bè do ntú ti kǎbe mómmǎmbe bè na nti kpaánèmu. Bè yému bá wè kòò banté ke dò mbè do í tú ti kǎbe.

²⁰ Díndi me nyí bè dònnè, Kirisi di duóm̄mu Muyaánsàdmù kè di yé timómm̄nti.

²¹ N yì di wàri ke yé ndi í yé timómm̄nti, di ti yému ke bo na kèbate timómm̄nti nè siyáabisí.

²² Siyáabisí yie ntu we? Weè yete wènwe ke yē nYesu í tú Kirisi, weè tu Yesu kprantid̄entòu, ke yé ò yetemè Kuyie nnè ku Biré.

²³ Weè yete Kuyie mBiré ò yetemu Kuyie, kè wèè yie nKuyie mBiré ò yiemmu Kuyie.

24 Deè te kè n tu nyíennè bè di tié nyí tié mmeketimè mðnnì. Memme di bo ntaunnèmè Kuyie nnè ku Birè sáà.

25 Kuyie mBire ti nàkèmu ke tú dè bo ti duó mmufòmму mùò bo sáà.

26 N di wàri de kó tináaanti bèè di sou mbè kpéi nke.

27 Kirisi di duómmu Muyaánsààmù kè mù bo di mièke, dè ténke í dò mbè di nàké dèè wenni nè dèè sí, mmù di tiè nti tu timómmonti nti, mù í sou. Nyíennè mù di tiè nti ké mmù taunè sáà.

28 M bí di ntaunnè ti Yiè, kòo nwētini bá di í yīèkù kè ifei di bo.

29 Di yému ke dò nKirisi do dōari Kuyie ndómè, di dò nkényému ke dò nwèè dōari Kuyie ndómè, wèè tu Kuyie mBire.

3

Kuyie mbí í dòmmè kéndōari meyei

1 Wénténè ti cice Kuyie nti dó kè dè deu ke mamè, kè ti yu ke tú ku bí, kè ti mènke í tu. Bèè yete Kuyie mbè yóó ti yetemu, ke yé bè í yémè Kuyie.

2 N kòbe n dó bè, ti tú Kuyie mbí nyi di mmðnnì, ti né mu nyí yé weti weti ti yó ndómè, ti né yému ke dò nhò bo wēténí dii yìè ti bo ò dòntenè, ke yé ti yóó ò yámè ò dòmmè páíí.

3 Wèè bàa ke bo dontenè Kirisi, wè nwénkunko omáá páíí Kirisi dòmmè.

4 Wèè dōari meyei, nhò yete Kuyie nkuó nyi, ke yé meyei ntúmè a bo yeténémè Kuyie nkuó.

5 Di yému ke dò nKirisi í mōke meyei nke kàtení ke bo deite benitibè yei.

6 Wèè ò taunnè ò òó í nkpaá dōari meyei. Wèè me nkpaá dōari meyei nhò í ò yé, ò keté ke í ò yà.

7 M bí, di báá yie nkòò mōu di souté, wèè dōari Kuyie ndómè wèè wenni ke dōnnè ti Yiè nYesu.

8 Wèè kpaá dōari meyei nhò tu dibòò kou nwe. Ke yé dibòò dōrimè meyei mme nè di bomè. Kè Kuyie mBire kàtení ke bo paa ndibòò kó mutómmú.

9 Wèè tu Kuyie mbire ò òó í nkpaá dōari meyei nke yé Kuyie nkó meborime bomè o mièke.

10 Nte dèè bàati Kuyie mbí nè dibòò kpèyi. Wèè í dōari Kuyie ndómè, yoo ò í dó otòu ò í tú Kuyie mbire.

Ti bo ndómè titòbè

11 Ti kèè ti meketimè tii tu: Tí ndó titòbè.

12 Ti bá ndōnnè Kayēē, wèè do tú dibòò kou, kékuo o nantè, ke né tè kùo ba nkpeí? Te tōmmù wenni mèè kpéi nkòo kōmu sí.

13 N kòbe kè kutenkù kòbe bèè yete Kuyie nke bè di níí ndè báá di di.

14 Ti yému ke dò nti yè mukū nkó kuce, ke ta mmufòmму koku ti dó mèè kpéi ntitòbè. Wèè í dó otòu ò kpaá mukū nkó kuce mièke nke.

15 Wèè níí nho kou tōu ò tu onitikòuti nwe, di yému ke dò nhonitikòuti í yò nfòu sáà.

16 Yesu duómmè omáá kè bè ò kùò ti kpéi ndèè benkú ò ti dó mè, ti múnke dò nkéduó ntimáá ndi titòbè kpéi.

17 Kòò mōu mōke o kpere, kòo tōu kpa, kòò í dó kóò pā, ò báá na kéntú ò dó Kuyie.

18 M bí, ti bá ndó titòbè nè ti nō máá, yóunè kè ti dōrimè mèè mbenkú ti dómmè titòbè.

Ti bo mbáámmè Kuyie nke bá nyíèkù

¹⁹ Mèmmè ti bo bantémè ke dò nti dɔori Kuyie ndómè ke bá nyíèkù.

²⁰ Kè ti yèmmè me nti bekùnè, Kuyie mpèētému ti yèmmè, ke yé demou.

²¹ N kɔbe n dó bè kè ti yèmmè me nyí ti bekùnè, ti mɔkemu dikɔmbùò Kuyie mborè.

²² Kù ti pāā nti kù mósú dèè kó dimàà ti yie mmèè kpéí nke ku kpeti ke dɔori kù dómè.

²³ Kuyie nti nàkè diì tannùu tu: Tí ntá ku Birè Yesu Kirisi nwe, kéndó titòbè.

²⁴ Wèè yíè nKuyie ntannò, ò kù taunèmu kè kù ò taunè. Muyaánsààmù Kuyie nti duò mmù muù ti náá nkù ti bonèmè.

4

Ti bo mbeímè tii tu Kuyie nkpeti nè tii í ti tú

¹ N kɔbe n dó bè di bá nyíè benitibè bemou kpeti, bèè tu bè náá nti bonní Kuyie mborè, di níí bè yááké, káyà kè bè náá nti bonní Muyaánsààmù borè, ke yé besükùbè sóummèmu ke tú bè náá nKuyie nnáànti.

² Ntè di bo yímè kèbanté wèè náá Kuyie nkpeti. Wèè náá nweti weti Yesu Kirisi naámmè oniti, wèè náá ntii bonní Muyaánsààmù borè.

³ Wèè me nyí ti yie nhò mòke Yesu kprantídèntòu kó meyèmmè mme. Bè di náákèmu ò kpéí, kòò keté ò tómmú kutenkù mièke ke dèè.

⁴ M bí, Kuyie nkuù di te kè di na bèè sou nke tú bè náá nKuyie náànti, ke yé wèè di bonè ò kpeñnimè ke pèēté wèè bè bonè.

⁵ Bè tu kutenkù kɔbe mbe, kè be náànti tu kutenkù kpeti, kè kutenkù kɔbe bè kèímú.

⁶ Tínti tú Kuyie nkɔbe mbe, wèè dó Kuyie nweè kèímú ti kpeti, wèè í yie nKuyie nwe í yóó yie nti náá ntì, deñde ti bo bantémè bè náá nti tumè tímómmònti, Muyaánsààmù nkpeti.

Kuyie nti dómè

⁷ N kɔbe n dó bè, ti ndó titòbè ke yé Kuyie ntúmè medókumè yie nwe. Wèè dó otòu wèè tu Kuyie mbirè ke yé Kuyie.

⁸ Wèè í dó otòu, wè í yíēté Kuyie nke yé Kuyie ntúmè kùù dó kùnkù benitibè.

⁹ Kuyie mbenke kù ti dómè, kù duonní mèmme ku Birè dèè bo demáà kutenkù mièke kè dè bo ti duò mmufòmmu.

¹⁰ Deè benkú kù ti dómè, dè í tú tii kù dó, kuù ti dó ke duonní ku Birè kè bè dè kù ti yei nkpeí.

¹¹ N kɔbe n dó bè kè Kuyie nti dó mèmme, ti múnke dò nkéndómu titòbè.

¹² Òmòu í yà Kuyie mbiti, kè ti dó titòbè kù ti bonèmu ke te kè ti dó titòbè kù ti dó mèè botí.

¹³ Kù ti duómmu ku Yáá ndèè te kè ti yé ke dò nti kù taunè kè kù ti bonè.

¹⁴ Ti yàmu Kuyie mBire, ke náá nke tú kù dè duonní kè dè bo deēté kutenkù.

¹⁵ Kòò mòu náá nYesu tímè Kuyie mBire, ò kù taunèmu kè kù ò bonè.

¹⁶ Ti bantému Kuyie nti dómè, ke kù yie.

Kuyie ndómu benitibè. Wèè mòke medókumè wèè taunè Kuyie nkè kù ò bonè.

¹⁷ Nè ku ti kó mewènnimè kpéí nyó nte kè ti na kémòke medókumè mómómme kè bá nyíèkù. Kuyie mbeénti yie, ke yé ti fòmmu dòmmè Yesu kòmu do dòmmè.

¹⁸ Káá dó otòu kufɔwáá nténke ɔ̄ɔ í nwè nda bonè. Wèè dó otòu mesàà kufɔwáá nhɔ̄ yèmu, ke yé wèè yíèkù ò yíèkumè tibeénti nti.

19 Ti dɔ Kuyie nke yé kuù ketémè ke ti dɔ.

20 Kòò mɔ̀u tu ò dɔ Kuyie nke í dɔ o kou tɔ̀u, ò soúmmu. Ke yé wèè í dɔ o kou ò wúò nwè ò báá na kéndɔ́ Kuyie nwè í wúó nkù.

21 Yesu béímmu ke tú, kè wèè dɔ Kuyie nwè ndó o kou tɔ̀u.

5

Ti bo yíme kína meyei

1 Wèè yie nYesu Kírísí tumè Kuyie mBíre de yìè ntu Kuyie mBíre nde. Wèè dɔ́ ti cíce Kuyie nwe ndó ku bí tɛ̀.

2 Kè ti dɔ́ Kuyie nke tũ nku tannò ti bo de mbanté ti túmè ku bí.

3 Kàa dɔ́ Kuyie ndè ɔ̀ɔ́ í nda yóunè a bo ndɔ̀rimè ku tannò yèmmè.

4 Kuyie nkó íbí nɔ̀mmu kutenkù metákùmè meè ɔ́ nte kè ti na kutenkù.

5 We nhɔ̀ɔ̀ na kutenkù kuu? Wèè tá wènwè ke dò nYesu tú Kuyie mBíre.

Yesu mènke túmè Kuyie mBíre

6-7 Denennè bo dètããti ndi dèè ti náá nYesu túmè Kuyie mBíre. Kuyie ntammè bè do kèè mè bè ò ãã dìi mɔ̀nni bātém̀m̀m̀, nè tii do dɔ̀ ò kũũ mmɔ̀nni, nè Muyaánsààm̀m̀ mùu bo ti mieke mù ti náá ntì.

8 Menie nnè ò kũũ nè Muyaánsààm̀m̀ dè wèímmu dè náá ntì.

9 Kòo niti yà dèmarè ke béí, nti ɔ̀ɔ́ yiemmu. Kuyie mpɛ̀tè́m̀u oniti, ti dò nkéyiemmu kù béí ntì ke yí Yesu tú ku Bíre.

10 Wèè yie nKuyie mBíre ò yie nKuyie mbéi ntì ntì, wèè me nyí dè yie nhò yu Kuyie nku siyáábisi yìè, ke yé ò í yiemme kù béí ntì ku Bíre kpéí.

11 Nte Kuyie nnáké ti ke tú nè ku Bíre borè nde kù ti duóm̀m̀è mufòmmu mùu bo sáá.

12 Wèè tá Kuyie mBíre weè yó nfòu sáá, wèè í dè tá ò bá nfòu sáá.

Wèè tá Kuyie mBíre ò m̀kemu mufòmmu mùu bo sáá

13 N di wári de kó tináãti, kè di bo nyé di m̀ke memme mufòmmu mùu bo sáá, díndi bèè tá Kuyie mBíre.

14 Nte dèè te kè ti í yìèkù, kè ti m̀ɔ̀ dèmarè Kuyie, kè dè tu ku kó medókùmè kù ɔ̀ɔ́ ti kèntè́m̀u.

15 Kè ti yé ke dɔ́ nkù ti kémmú, ti nyé ke dò kù ti duóm̀m̀u ti kù m̀ɔ̀ dè.

16 Kòò mɔ̀u yà otàù kòò d̀̀̀ri meyei mmèè dò nKuyie mbo ò cíé nwèe bántè Kuyie nkè kùu ò cíé. Meyei mmamè bomu Kuyie nyí cíenke m̀è n yí yé ndi mbáá Kuyie mmèè kpéí.

17 Meyei mem̀m̀u tú meyei mme, kè memamè né bo kè Kuyie mmè cíenke.

18 Ti yémmu ke dò nKuyie nte wè ɔ̀ɔ́ í nkpaá d̀̀̀ri meyei, Kuyie nte wè tu wè, kù ɔ́ nhò báamu dibɔ̀ kè di báá ò kááké.

19 Ti yémmu ke dò nKuyie nkuù ti te, kè dibɔ̀ te kutenkù kuu nkɔ̀be bèè yete Kuyie nkpeti.

20 Ti yémmu ke dò nKuyie mBíre k̀̀tení ke ti teennè kè ti yíéte Kuyie nkumóm̀m̀onku, ke kù taunè ku Bíre Yesu Kírísí kpéí, nweè tú Kuyie nkumóm̀m̀onku, ke duò mufòmmu mùu bo sáá.

21 M bí mentenè dimáà yebokè!

Isãã wàri dùi pátíri d́érinni Di mpátíri tɔ̀ t̀i náaanti

Wèè wàri Isãã pátíri ketiri wèè wàri didéri, ke yu omáá ke tú: Okóti, ke wàri o pátíri onitipòkù m̀òu Kuyie ntáátè wè kòo yè̀tiri tu Kiriya, wenwe nè o bí. Bè̀mabè yè̀mmè dò nde kóo nitipòkù nè o bí dè bèn_kú Kirisi kòbe tinni ndi nè di nitibè. O pátíri mièke kòò náá nKirisi kòbe ke tú bè nfoù timómmanti mièke kéndó bətòbè, kéndake iyáabisítíe nyembè kpéi nke bá ncoú bè duó nyii tié nyeyi.

De kó dipátíri náaanti duó ke dòmmè

1. Mudummu 1-3

2. Oniti a bo ndómè Kuyie nnè benitibè tòbè deè pèèté demou 4-6

3. Isãã bè caummè iyáabisítíe nkpeí 7-11

4. Isãã túmè ò bo kotoo ké bè siéké nè mudummu sammu 12-13

Mudummu

¹ Mí nhokóti Isãã, múi da wàri f́ nKiriya nè a bí, n di dómu mesàà. Dè né í tú m máá, bèè yie timómmanti bè múnke di dómu.

² Ke yé timómmanti bomè ti mièke ke yó mbo sáá, òm̀òu í yóó na ké ti dèite.

³ Ti cice Kuyie nnè Yesu Kirisi bè ti kuó mmesémmè ke ti doó mesàà nke ti duó ndiwèi kè ti ndó titòbè mómmu.

Ti bo ndakemè itié nyeyi yembè kpéi

⁴ Dè n naatimu n yámè a bí mai yiemme timómmanti, ke doori ti cice Kuyie nyèmmè.

⁵ F́ nKiriya n da wàri tì í tú tipànti, ti yé tinti nè dimònni t̀i tu: Ti ndó titòbè.

⁶ Kè ti dó Kuyie nti yie nku tannò nye, k̀u ti nàkému nè dimònni ke tú ti ndó titòbè.

⁷ Besoumbè bomu kutenkù mièke, bèè í yie nYesu Kirisi t̀uótémè tinitikònti, besoumbè mbè, Yesu kpatidèntòbè.

⁸ Yetenko kémpí ndi tómmú kétuòke kumànkú ke báá paà tiyeti.

⁹ Kòò m̀òu yóu Kirisi tié nke yie nyimai, ò ténke í tú nKuyie. Wèè m̀e nyie nke ì t̀u nweè taunè Kuyie nnè ku Bire.

¹⁰ Kòò m̀òu kàtení ke t̀o itié nteì, di báá ò còuté, di keté ke báá ò dou.

¹¹ Kè wèè ò dou mbè wènnému de kó mutómmú yeyimu.

¹² N kpáá m̀akemu tináaanti péu n na ndi nàké t̀i, n né í dó ké t̀i wàri. N dó kékotoomu kè ti kari ké t̀i nàké kè dè nnaati.

¹³ Kirisi kòbe Kuyie ntáátè bè bèè bo die mbè da dounko.

Isã wãri dũ pátiri ditããnni Di mpátiri tɔ tũ náahti

Wèè wãri Isãã pátiri dèrì, wèè wãri ditããnni, ke di wãri Kirisi kɔbe tĩnni kóo niùti mɔu, kòo yetiri tu Kayuusi, koò sãnti ò teennèmè Kirisi kɔbe, ke bè caú nke tú bè nyé oniti bè tu wè Diyotirefu o kpéi.

Di mpátiri náahti dúò ke dòmmè

1. Ò sãntimè Kayuusi 1-8
2. Diyotirefu kó tefentè nè bè sãntemè Demetiriyuusi 9-15

Bè sãntemè Kayuusi

¹ Mí nhokóti Isãã, mii da wãri fĩ nKayuusi, n da dómu mesàà.

² N népo sàù, n dó a kperè demɔu nkéri séi nwe, a kònti nnaati a kperini mèè botí Kuyie nkó kuce mieke.

³ Ti kɔbe tũðkeni ke ti náké a tũ mmèè botí Kuyie nweti weti, kàa borime wenni kè dè n narikemu mesàà.

⁴ Tĩmatì 55 í nni nnarike ke pèèté m bo keèmè dínidi m bí kè di tũ nKuyie nweti weti.

Kayuusi teennèmè Kirisi kɔbe ke benkú ò dómè Kuyie

⁵ N népo sàù, a tómmú wennimu Kirisi kɔbe cuokè, kàa cɔú Kirisi kɔbe bèè tu bepòòbè.

⁶ Bè ti nákému Kirisi kɔbe mieke a bè dòò mèè sàà. Teennè be Kuyie ndó mèè botí kè bèè sɔoté be cèmmu.

⁷ Bè cènti ke náante Yesu kpeti nti, bè í dó bèè í tú Kirisi kɔbe bè mbè teennè.

⁸ Tĩnti Kirisi kɔbe tũ dò nké mbè teennè, ke yé ti wèrĩmè mutómmú ke pitíri Kuyie nnáahti.

Diyotirefu yóumè

⁹ N wãrimu tináahti sãmpó Kirisi kɔbe bèè bo a cie, kè Diyotirefu wèè dó ké nni kòo yete n yè mmù.

¹⁰ M bo kɔtoo dii yiè m bo da náké ò náantemè n kpéi nke n sáá nke í cɔú bèè náante Kuyie nnáahti, ke wète ke paanko bèè dó ké mbè cɔú, ke beti bèè yete o kpeti Kirisi kɔbe tĩnni mieke.

¹¹ N népo sàù, báá teeté bèè dòdri meyei, ntũ nkuce sààkù. Wèè dòdri mesàà nweè tu Kuyie nkou, wèè dòdri meyei nwè í yé Kuyie.

¹² Demetiriyuusi yie borime wennimu, kè benitibè beɔu ò sãntí, kè ti múnke ò sãntí kàa yé ti náammè mómmu.

Mucaummu

¹³ M mɔkemu tináahti péu n na nda náké tì, nné í dó ké tì wãri.

¹⁴ N dó ké da yámu ye nwe mieke kè ti náké.

¹⁵ A népobè bèè bo die mbè da dɔunko.

Á dɔu nha cie kɔbe bá wè kè di mbo kè dè naati.

Sudi wàri dùi pátíri Di mpátíri tɔ̀ tùi náànti

Sudi wàri o pátíri Kirisi kɔ̀be bɛmɔu ndi, o pátíri náànti dɔ̀nnɛ Pieri pátíri dɛri kpeti nti, ke caú nKirisi kɔ̀be ke tú bè ndake itié nyeiyi yembè kpéi mbèè pitírí itié nyeiyi tipítí timɔu. Kòo ntiè nKirisi kɔ̀be ke tú bè ntɛi Kuyie nkó kuce mièke.

Di mpátíri náànti duó ke dɔ̀mmè

1. Mudummu 1-2
2. Itié nyeiyi yembè yóó dentenè ti 3-16
3. Kirisi kɔ̀be bo nfiúkùmè o kó kuce mièke 17-23
4. O duómme Kuyie ndisánni 24-25

Mudummu

¹ Mí nSudi Yesu Kirisi kóo tɔ̀nti, Isaku nantè, mú wàri ke di dɔ̀unko díndi Kuyie nti cice yu bè ke bè dɔ̀, kè Yesu Kirisi di baa.

² Kuyie ndi kuó mmesémme, kè di duó ndiwèi kè di dɔ̀ke ndó ditɔ̀bè.

Beyeiɓe pí mmùù tɔ̀mmú

³ N kɔ̀be n do dómu nè n yèmmè mɛmɔu kè di wàri Kuyie nti dɛeri mèè botí, ke sɔ̀ ndè dò n di wàri ke yáukúnne di kònti, kè di cómmú ke tɛi nKuyie nkó kuce mièke.

⁴ Ke yé benitiyeiɓe sàrimè ke tanní di cuokè, ke caari Kuyie nkó mesàà nnáànti ke bo na kéndɔ̀ri bè dómè, ke yete Yesu Kirisi. Weè máa ti baké, weè ti te. Tì wàrimu nè dimònni Kuyie nyóó bè kpetínné mèè botí.

⁵ N dɔ̀ kè di dente Kuyie ndo dɛetè mèè botí nku Isidayeeriɓe, bá di mɛ nti yémè. Kù do bè dènnemu bɛmɔu Esibiti mièke, de kó difónkúò kékua bèè yete ku kpeti.

⁶ Di nyé ke dò nKuyie ntɔ̀rè yèè yete Kuyie nyè duó mmùù tɔ̀mmú, ke ité yè do dò nkémbo dè, Kuyie nyè kpetínnému dibínni mièke ke baanè ku beénti yiè.

⁷ N dɔ̀ kèyíé di dente Sodummu kɔ̀be nè Komɔɔ kɔ̀be nè yehékè yèè dè tákè be kperɛ do dòmmè mme. Be borime do í wenni, kéndònnè Kuyie ntɔ̀rè íyie, kè benitidaabè dɔ̀unè betɔ̀bè, kè benitipobè dɔ̀unè betɔ̀bè, kè Kuyie mbè cóu mmuháá. Tì dò nké nti yému.

⁸ De kó benitibè bèè tanní di cuokè be kperɛ mɛ ndò, kè be yentotí tannínko meyi mièke kè bè sɔ̀nkunko be kònti, ke senku Kuyie nkó muwèrímu ke sáá nkeínkè kó bekperibè.

⁹ Bá Mɔ̀yiisi ku dui mɔ̀nni kè Misɛeri Kuyie ntɔ̀rè dieyè kó dimari ndó kóò tùótè nè dibòò kè bè nkpa nho kpéi nhò í nyie ke di sáá, kè di nàkè máa ke dɔ̀: Kuyie nda yietí a yei.

¹⁰ De kó benitibè í yé bè dɔ̀dri dè. Iwū́s kōmɛ bè tōūnɛmu, bè sònté ke sáante bè í yé dè nde, ke yóó feti.

¹¹ Bè bo yà! Bè mɛ ntúmmè Kayɛɛ wèè do kùo o nantè o kó kuce, bè dɔ̀ idíítí nyi kè ì bè tannè Badammu kó kuce. Bè yete Kuyie nkpeti nti, ke yóó kú Kodee kɔ̀be do yetemè Mɔ̀yiisi kpeti kékú.

¹² Díndi Kirisi kɔ̀be kè di tii nke bo di kébenke di dómè ditɔ̀bè, bè nkáké di mièke ke yo nke yò mbá ifei í bè bo, bè mɛ nyi dake òmòu kpéi. Bè dò nyisake nyi

di cuokè ke dònne fetaafe fèè kpèrì ke í niù, ke dònne detie ndèè í pef, ke dònne detie mbè u dè kè dè kpeí ke ku.

¹³ Bè dònne dàmeèrì kó yenéfinfirè nye yèè kpeínì, kè be tòmmú sī nke dònne dàmeèrì kó kupémmúwòkù. Bè dònne siwāā sī tōū sinsi. Kuyie mbo bè tannè difòtìrì cūmpuri dibūnnì mieke kù dōò di be kpeí nkè bè mbo sáā.

¹⁴ Bèè kpeí nke Enōki, Adammu yaābire kudapùtōnkù kuyiènkù kou do béimmè ke dō: Nyénè kè ti Yiè nKuyie nkōrinímu ke bo nneínè Kuyie ntōrè sikōupí sikōupí,

¹⁵ ke bo kpetínnè bèè yete Kuyie nkpeti ke dōori meyei nke náante tisīntenáāntì, ke sáā nKuyie nkè dèe benke bè kù càkemè.

¹⁶ De kó benitibè sō í nsānnè mōnnì mari Kuyie mbè pāā ndè kè be yèmmè càāri, kè bè kpa nke dōori bè dómè, ke náā ntipocēmmúnáāntì, ke kpeti benitibè ke yo mbe kperè.

Pōori caummè Kírisi kōbe ke bè nākè bè dō nkéndōmmè

¹⁷ Dīndi n kōbe n dō bè dentenēnì ti Yiè nYesu Kírisi tōrè do nākè ti ke dō:

¹⁸ Yemōrè sonye mieke benitibè yóó buotému, kénsenku Kuyie nke dōori bè dómè.

¹⁹ Bè buotému ke di yaati, ke dōori bè dómè, Muyaānsāāmù í bè bonè.

²⁰ Dīndi n kōbe, di báammu kpeínímu ke dònne dipūū, nsokénè ke kótírì mesāā nke mbáá nKuyie nnè Muyaānsāāmù kó muwērímú.

²¹ Di báá détenè Kuyie nkùù di dō, mbaanè mufōmmu mùù bo sáā ti Yiè nYesu yóó di duó mmù, ke yé ò di kuómmè mesémmè.

²² Mesémmè ndi bonè bèè yèmmè sū, kè di bè teennè kè bèe tāāté kuce sàākù.

²³ Deeténè be mecāā mbè sō pūtè mèè botí onitì muhāā mmieke, kékuó mmesémmè bèè dōòrì bè dómè, ke né nyé kè meyei mmèè sāū be yāāti kè mè báá di cānté.

Ti bo nsāntímè Kuyie nku kpeti kpeí

²⁴ Ti sánti Kuyie nkùù mōke muwērímú ke di baa mudorimù mumōu, kè di bo ndò mpáíí, kēta ku kpeti mieke nè diwèì.

²⁵ Nsāntínè ku, kuù tōnni Yesu kòò ti deeté, kuù yètiri deu, kunku demōu kpāāti, wèè baké demōu, wèè do te demōu, ke dè te, ke yó ndè te. Kè dè mme ndò.

Isāã wārimè Mudáammu Di mpátiri tɔ tii náànti

Isāã weè wāri mudáammu kó dipátiri, ò tu Kuyie nnáànti páte kó disónni. Ò di wāri ke náá nKirisí ò benke tinti. Isāã do yóó wāri Mudáammu pátiri ke só mbè fěũnkoomu Kirisí kɔbe, kòo bè wāri ke bo yáúkũnne be kònti kè bè nfiíkú Kuyie nkó kuce mieke. Isāã do yà mèè benkùmè do dò ncáá ncáá nwe ke né wè mmè kũnni dèè tu: Meyei nkóo kpààti dómme ò nɔ, dè né bo nyóó dentenè Kuyie nnè ku kɔbe kè bèe na, kè Yesu Kirisí baaté.

Di mpátiri náànti duó ke dómme

1. Mudáammu 1:1-8
2. Mēbenkùmè ketimè Kuyie nhò benkemè nè yepáte yèyiekè ò wāri yè Kirisí kɔbe tīrè 1:9-3:22
3. Dipátipōũ nè yecanniyè yèyiekè 4:1-8:1
4. Yētātehe yèyiekè kó tináànti 8:2-11:19
5. Dinītiri nè desīnnè dēdērè kó tináànti 12:1-13:18
6. Mēbenkùmè tēmè Kuyie nhò benkēmè 14:1-15:8
7. Kuyie mmieke kó ibòòke 16
8. Babidōnni kó mudorimù nè bè namè musīmmù nè Kuyie mpāānāànti náāmbè siyāābīsī yembè 17:1-20:10
9. Tibeēnti sōnti 20:11-15
10. Kēīnkè pānkè nè ketenkè pānkè 21:1-22:5
11. Tináànti kó dikòu 22:6-21

Dimōnni duunnimè

- 1 Yesu Kirisí dáa ntii náànti tii bo di mpátiri mieke. Kuyie nkuù duó nkòò nàké o tōmbè tii yóó tuakēnī, kòo duó nkè Kuyie ntōnni tii nàké o kóo tōnti Isāã.
- 2 Kè Isāã ti wāri timou. Kuyie nhò nàké ti nè Yesu ò benke ti, ò yà dè nè ò kèè tì.
- 3 Dè nnaati wèè kàa nti nnáànti Kuyie ndáa tì, kénnaati bèè kèmmú ke tì yie. Kuyie ndo nàké ò dī mōnni kpéi di duunnimu.

Isāã dōummè Kirisí kɔbe tīrè yèyiekè

- 4 Mí nyIsāã mī dōunko Kirisí kɔbe tīrè yèyiekè yèè bo Asii. Kuyie nkuù do bo, ke bo, ke yó mbo nè ku Yáá mmuyiekè mùù fité ku kpààtikārī, bè di dōò mesāā ke di duó ndiwèi
- 5 nè Yesu Kirisí wèè ti nàké Kuyie nkpeti weti weti, wèè ku ke yāntè meketimè, wèè baké bekpààtibè bemou. Wèè ti dó ke còu nho yīī ke ti deēténè meyei,
- 6 ke ti ta o kpààtiyuu mieke ke tú ikuó niùbè, ke pī nho cice Kuyie ntōmmú. O yètiri ndeu, kòo mbaké sáá! Kè de mmè ndo.
- 7 Daatenè! Ò kērínimu yewetè mieke, kè titenti timou kɔbe nè bèè ò kùò kè bè bo ò yà kékōmmú. Dè mmè ndò.
- 8 Tì Yìè nKuyie mmuwērímú mumou yìè mbéimmu ke tú kuù tu diketiri nè kumānku. Kù do bomu, ke bo, ke yóó kōtenī.

Kuyie mbenke dè Isāã

⁹ Mí nyIsāā di tebite Kirisi kó metaummè miēke, kè ti wē nke fēūrì ke mi nke taunè Kirisi, ke wē nho kpààtiyuu miēke. Bè n kànnè Patimōsi, dihei dii sokè meniē mmiēke, n nàké mèè kpéi nke Kuyie nnáàntì nè Yesu m benke ti.

¹⁰ Teom̀pùtè matè yiè kè Muyaáansààm̀m̀ n túóté kè n keè metammè mamè n f̀nkuò kè mè kpeñni ke dò nditáteheù kōme kè mè tu:

¹¹ Wāri a wúo ndè nkéduanko Kirisi kabe t̄rè yèyiekè: Efeesi kperi, Siminni kperi, Perikammu kperi, Tiyatiiri kperi, Sariti kperi, Fidaderifi kperi, nè Daodisee kperi.

¹² Kè n wēētè ke bo ya wèè n nàánnè, ke ya sifitíkèkèè siyiekè meso kpesi.

¹³ Kòo m̀ẁ còm̀m̀ si cuokè ke d̀onnè Onitibire ke dáátí diyaàbòrì kè di cùtè ke kááké o naàcèi, kòo bóu fesoonaàk̀nfè o cuokè.

¹⁴ Kòo yùtì péi ke dò ntikóntì, kòo nuò ncóu mmuhāā.

¹⁵ Kòo naàcèi c̀su nke dò mmebierime bè p̀t̄rìrì mmè dihònnì. Kòo tammè dò mmenie nh̄ nhuutimè kucúcuku miēke.

¹⁶ Kòo t̄o siwāā siyiekè o ǹùtè youte, kè disie menatimè medémè kperi yiení o ǹù, kòo ìkè p̄nti diyie ò ncóummè kuyie ncuokè.

¹⁷ Kè n do o ìkè kéndò n ku, kòo nòo nho ǹùtè youte n ȳnkè ke dò: Kufōwaa mbá da p̄i, m̄i tu diket̄rìrì nè kumànku.

¹⁸ N f̀òumu! N do kumu ke ỳántè ke yó nf̀òu s̀āā, ke baké mukūū nke t̄o mu ei kpet̄nsi.

¹⁹ Wāri a wúo ndè nè a yóo ya dè.

²⁰ Nte siwāā siyiekè n t̄o si n ǹùtè youte nè sisəffitíkèkèè siyiekè benkú mù: Siwāā siyiekè tu Kuyie nt̄rè nye yèè bo Kirisi kabe t̄rè yeyiekè miēke. Kè sikèkèè tu Kirisi kabe t̄rè yèyiekè.

2

Kuyie nnàké t̄i Kirisi kabe t̄nni dii bo Efeesi

¹ Wāri Kuyie nt̄nni dii bo Kirisi kabe t̄nni dii bo Efeesi ke dò: Nte wèè t̄o siwāā siyiekè o ǹùtè youte nè sisəffitíkèkèè ò tu mù:

² N yému a p̄i mm̀ù t̄nkp̄erim̀, ke f̄ēūtè ke mi nke yaáké bèè tu bemáá Yesu t̄rè ke ya bè soúmmè.

³ N yému a f̄ēūrìmè n kpéi nke mi, mbá a k̀ntì í yārike.

⁴ Nte n yèmmè né í da naatinè t̄i: A ténke í n d̀ó a do n d̀ómè meketimè.

⁵ Dentení a do dii b̀òrì kéceete kép̄i nha do p̄i mm̀ù t̄mm̀ meketimè m̀nni, k̀āa í cèètè n kéróomu ke bo deite a fit̄rè de k̀àrì.

⁶ Nè memme a d̀ò dè dèè wenni deè tú a yetemè Nikodaitibe t̄mm̀ m̀ mù yete mèè boti.

⁷ Wèè màke yeto ke bo keè wèè keè Muyaáansààm̀m̀ náà nt̄i Kirisi kabe t̄rè.

Wèè bo na k̀tuake kumànku m bo ò duó mmufòmmu tie mùù c̀òrìm̀ Kuyie nkó kupúú s̀ààk̀ mu kó dibii kòo di.

Kuyie nnàké t̄i Kirisi kabe t̄nni dii bo Siminni

⁸ Wāri Kuyie nt̄nni dii bo Kirisi kabe t̄nni dii bo Siminni ke dò:

Nte wèè tu diket̄rìrì nè kumànku, wèè ku ke ỳántè, ò tu mù:

⁹ N yému a f̄ēūrìmè, ke yé a c̄īnnimè ke né tú kpààti Kuyie mborè.

10 N yému bèè tu bεmáà Sifube ke í bè tu, bè di nímmè, bè tu dibòð kàbe mbe. Bá nyĩkù a bo fěūtémè, dibòð yóó di bennému kéduó nkè bèε kpetínnè bèmabè, kè di fěūté yewe tεpiítè. N wě̀̀ri kétuàke kumànkù kè n da cú mufòmmu kó dipiì.

11 Wèè mòke yeto ke bo keè wèe keè Muyaánsààmù nàà nti Kirisi kàbe tĩrè. Wèè bo na kétuàke kumànkù ò báá kú mukũ ndérímù.

Kuyie nnàké ti Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Perikammu

12 Wári Kuyie ntõnni dìi bo Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Perikammu ke dò:

Nte wèè tò disìè menatimè mèdémè kperi ò tu mù:

13 N yému a àmè dibòð εì. Bá nè memme ke n taunè weti weti bá a í n yete, bá nè bè me nkùòmè n kóo tõnti sààwè Àntipaa a ciε dibòð à dè.

14 Kè timati né bo, n yí da naatinè tì, a kàbe mabè yiemme Badammu kpeti, wèè do tíε mBadaki kè bèε soute Isidayεεribe, kè bèε cááké imaa mbè fié í yεbòkè, kéndounè betòbè.

15 Kàa wě̀te ke màke bèè tũ nNikodaitibe kó itié.

16 Kàa í cèète, n kéroomu ke bo kuò de kó benitibè nè n nùù kó disìè.

17 Wèè mòke yeto ke bo keè wèe keè Muyaánsààmù nàà tì Kirisi kàbe tĩrè.

Wèè bo na kétuàke kumànkù, m bo ò duó mánni wèè sòri, kóò duó ditápéřri bèε wári di diyetipànni, òmòu í yé di kè dè í tú bè di duó nwè.

Kuyie nnàké ti Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Tiyatiiri

18 Wári nKuyie ntõnni dìi bo Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Tiyatiiri ke dò:

Nte Kuyie mBire dèè nuò ncóu mmuháà nkè de naàcèi còu nke dò mmebierimè bè pũtĩrini mè dihõnni dè tu mù:

19 N yému a dõari dè demou nè a n dómè ke n tá ke fiíkú Kuyie nkó kuce, ke duó nhamáà mutõmmú ke mi, kàa tõmmú deuke ke pě̀tè mù do dòmmè.

20 Nte n yí da naatinè tì: A yóumè onitipòkù Sesabεedi * wèè tu omáà Kuyie mpáànáànti náàntò kòo suó n kàbe, kè bè dauti dautinè betòbè ke cáá nyimaa mbè fié í yεbòkè.

21 Nh ò duómmu mεfiè nkòò bo ceete, ò me nyí yie nke bo yóu o yei.

22 Dεε te kè n yóó ò fě̀ũ nkéfě̀ũ mbèè ò dautinè, kè bè sàa í yóumu de kó meyei.

23 M bo kuò o kàbe, kè Kirisi kàbe tĩrè yεmouu bantè n yémè benitibè yentotí nè be yèmmè, ke yóó yietí bá wè ò tõmmú dòmmè.

24 Díndi Tiyatiiri kàbe bèè í tũnne de kó itié nyeiyi, bèè í yĩtè bè tu dè dibòðsòri kpeti. N yí yóó di yíε ditou mari.

25 Mpĩnnè di kèè tì weti weti kè n yàa wētenèni.

26 Wèè bo ndõari n dómè kétuàke kumànkù m bo duó nkòò mbaké ibotí.

27 Ó bo nyi cēmmú nè kumátipààti, kè nyi pùò ntiyaamaù kōme.

28 Kè nh ò duó ntekũnwentéwātè.

29 Wèè mòke yeto ke bo keè wèe keè Muyaánsààmù nàà nti Kirisi kàbe tĩrè.

3

Kuyie nnàké ti Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Sariti

1 Wári Kuyie ntõnni dìi bo Kirisi kàbe tĩnni dìi bo Sariti ke dò: Nte wèè mòke Muyaánsààmù mùyiekè ke tò siwáà siyiekè ò tu mù: N yému a dõari dè, benitibè yèmmè dò nha fòumu kàa né ku.

* **2:20 Sesabεedi:** De kóo nitipòkù nwe Sedoboammu do puokemè kóò ò tannè mubòófèù mieke. Wénté 1 Bekpààtibè 16:31. 19:1-2 nè 2 Bekpààtibè 9:22,30.

² Daate kékprénkùnnè bèè kpaá kè bè mu nyí ku páíí. N yému a borime í wennimè Kuyie nyìkè.

³ Dentení bè do da nàké itíè mmèè botí, kèwēte kè ì túnne kényóu meyei, kàa í dààte n kéroomu ke bo da dééte oyúókù kōme bá a bá nyé n tūòkoo dìi m̀ǹǹǹi.

⁴ Bá nè memme bèmabè bomu Sariti mièke bèè í sãũ mbe yààti, bè bo nni nneinè ke dáátí tiyaàpéití ke yé be borime wennimè.

⁵ Wèè bo na kētuòke kumàнку ò bo dáátí tiyaàpéití, m báá ùtè o yètirì mufòmmu pátiri mièke. M bo nàké n cice Kuyie nnè ku t̄r̄è ò tumè n kou.

⁶ Wèè m̀k̀e yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá nti Kirisi k̀ò̀b̀e t̄r̄è.

Kuyie nnàké tì Kirisi k̀ò̀b̀e t̄ǹǹi dìi bo Fidaderifi

⁷ Wāri Kuyie ntōnni dìi bo Kirisi k̀ò̀b̀e t̄ǹǹi dìi bo Fidaderifi ke d̀:

Nte wèè kpa meyei nke tú timómm̄nti yiè, wèè t̀ò̀ okpààti Dafiti k̀ó̀ sikpetísi, ke ã̄ kpeté bá òm̀ò̀ báá na kékpetínné, k̀ò̀ kpetínné òm̀ò̀ báá na kékpeté, ò tú mù:

⁸ N yému a tōmmú ke yé a c̄īnnimè, nè memme ke yíé n kpeti ke n taunè, kè n da kpeté kuce kàa pí n tōmmú, bá òm̀ò̀ í yóó na ké mù pàa.

⁹ Nte a yóó d̀ò̀m̀è bèè tu dibòò k̀ò̀b̀e ke sóu nke tú b̄emáá Sifube ke í bè tu. N yóó duó nkè bèè nínkúmu a ìikè kébanté n da d̀ò̀m̀è.

¹⁰ A mè nyiem̄mè n kpeti ke f̄ēūri ke mi, kè m̄ef̄ēūtimè t̀ù̀ò̀k̄enì dìi yiè kutenkù kumòu kè bè f̄ēūri, m bo nda k̀ā̀nk̄é.

¹¹ N w̄ētinímu b̄ā̀mb̀ā̀, mp̄i nha kèè t̀ì weti weti k̀ò̀ò̀ mòu báá c̀ò̀ut̄é a cuuti.

¹² Wèè bo na kētuòke kumàнку m bo ò d̀ò̀ disāā kperi Kuyie nc̄ēt̄è mièke, k̄éw̄ā̀ri o Ìnkè Kuyie nyètirì nè ku ei kperi, Sedisad̄emmu p̄ā̀nw̄è wèè c̀ù̀t̄énì k̄ēīnk̄é, k̄éw̄ā̀ri o Ìnkè diyètirì p̄ā̀nni m m̀ò̀ke dì.

¹³ Wèè m̀k̀e yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá nti Kirisi k̀ò̀b̀e t̄r̄è.

Kuyie nnàké tì Kirisi k̀ò̀b̀e t̄ǹǹi dìi bo Daodisee

¹⁴ Wāri Kuyie ntōnni dìi bo Kirisi k̀ò̀b̀e t̄ǹǹi dìi bo Daodisee ke d̀:

Nte wèè yètirì tu: Dè mme ndò, wèè d̀ò̀r̄i ò nàá nti ke í sóu, wèè baké Kuyie ndòò d̄è ðem̄òu ò tu mù:

¹⁵ N yému a tōmmú í tonnimè, mù me nyí boo. N d̀ó̀ mù ntonnimu yoo mù mboo.

¹⁶ A do ndàà dàà nwe, a í tonni, a me nyí boo, kè m bo da t̄f̄ūt̄ó.

¹⁷ A yèmmè m̄eè d̀ò̀ nha tú okpààti ke m̀ò̀ke ðem̄òu, ke í kpa ðem̄arè. A né í yé ke d̀ò̀ nKuyie mborè a tú osénniwè ke tú óc̄īri ke tú f̄edawanf̄è ke tú kuyū̀ò̀nkù ke bo ðif̀ò̀kperi.

¹⁸ N da tièmmu ke tú a donté m borè mesòò mbè wènk̀unne mè kékparikè, nè tiyaàpéití kékāā nha fei, nè mun̄ontie k̄ēā̀nné a nuò nk̄éna k̄éyà.

¹⁹ N tièmmu n d̀ó̀ bè ke bè puoti. Yóu meyei nke yáúk̀unne a k̀ò̀nti.

²⁰ N còmmú dibòri ndi ke bie, kè wèè kèè n tammè ke kpeté, n taroo kè ti nwè nkè yo.

²¹ Wèè bo na kētuòke kumàнку m bo ò k̄ā̀nne dikp̄ā̀atik̄ā̀ri m borè, n na m̄èè botí ke k̄ā̀ri Kuyie mborè.

²² Wèè m̀k̀e yeto ke bo keè wèè keè Muyaánsààmù nàá nti Kirisi k̀ò̀b̀e t̄r̄è.

¹ De kó difōnkúò kè n wēte kényà keĭnkè kpetémè, kékèè metammè kè mè ndōnnè n sòò kèè dì tātēheù kōme kè mè tu:

Dekení diè nkè n da benke dèè yóó dāò.

² Dende bàmbà nkè Muyaánsààmù m píe kè n yà keĭnkè dikpààtikàri kòò mòù dì kàri,

³ kòò ìikè dò ntinóbénti ke mieti, ke wēte ke mieti ke dò nyekūò. Kè kutámmeýàri fité de kó dikpààtikàri ke mieti ke dò mmenáonnuù.

⁴ Kè yeḱpààtikàrè sipísidè nè yēnàà dì fité, kè bekótìbè sipísidè nè bēnàà yē kàri ke dáátí tiyaàpéfti ke óké yesəəpìkè.

⁵ Kè dikpààtikàri pīnti ke kūnti ke péú fetaafe ǝǝ mmúí nkè dè kūnti ke péumè, kè ifitíyì iyiekè cóu nyìl tu Kuyie nyaá mmùyiekè.

⁶ Kè de kó dikpààtikàri ìikè dò ndàméèrì, ke dò ndoii ke dò ntewéitè.

Kè dēmarè fòurè dēnàà kàri ke dì fité ke mōke inuò nde ìikè nè de fōnkúò.

⁷ Kè deketirè dò ndiciríciri, dedérè dinaadaa, kè detāānnè ìikè dò nhonitì kōke, kè denaannè dò nfeṭúúfè èntè.

⁸ Bá dè, kè dè mōke ifiēti ikuò kè inuò nhā i ĩnkè nè i mieke, kè dè diè nsāà ke tú:

Ti Yiè nKuyie mmuwērímú muməu yiè

ndò páí, páí, páí nwe,

kù do bomu,

ke bo, ke yóó kōtení.

⁹ Kè de kó denennè denàà diè nke sántí wèè fòù sāà, ke kari dikpààtikàri.

¹⁰ Kè bekótìbè sipísidè nè bēnàà nínkú wèè fòù sāà o ìikè kéhóótè be pikè kédóú nho ìikè ke dā:

¹¹ Ti Yiè nKuyie

fǝǝ dò nti nda sántí

ke déúukunko a yētiri,

a kpeñnìmu

ke yé fǝǝ dómè ke dāò deməu

ke te kè dè bo.

5

Yekpetínyè yèyiekè kó tináanti

¹ Kè n yà wèè kàri dikpààtikàri kòò tə o nùtè teyoute dipátiri dì wāri dì ĩnkè nè di mieke, ke kpéú nke dānne yecanniyè yèyiekè.

² Kè n yà Kuyie ntōnni kperi kè dì pīēkú ke tú: We mbo na kékéétè yecanniyè yie nképīnte dipátiri?

³ Omòù í mbo keĭnkè mieke nè ketenkè ĩnkè, yoo ketenkè mieke, wèè bo na kēpīnte de kó dipátiri kékāa.

⁴ De mōnni kè n kuò mmedè, òmòù í bomè wèè bo na kē di pīnte kékāa.

⁵ Kè bekótìbè kóò mòù n naké ke dā: Bá nkuò, nte Sudaa kōbe kó diciríciri, okpààti Dafiti yaabire wèè na dikpānni, ke bo na kékéétè de kó yecanniyè kēpīnte de kó dipátiri.

⁶ Kè n yà dēmarè kè de dò ndipebii ke cómmú dikpààtikàri nè bekótìbè nè dēmarè fòurè dēnàà cuokè, kè dò mbè do di kùò, ke mōke yeýie nyèyiekè nè inuò nylyiekè, dèè tu Kuyie nYáá mmùyiekè kù duōnni mù kutenkù kuməu.

⁷ Kè de kó dipebii tōnni wèè kàri dikpààtikàri o borè kécouté ò tə dìi pátiri o nùtè youte.

⁸ Kè denennè defòurè denàà nè bekótìbè sipísìdè nè bènnà nínkú di ìkè ke tɔ bəməu tikùtidùùti nè sisəɔbúkúsí, kè sɪ piékè tùdààri, dèè tu Kuyie nkəbɛ kó mubáammu.

⁹ Kè bè ndiè nfeyem̀pànfè ke tú:

Fṣṣ̀ m̀annè kécəutè dipátiri
kékéétè di kó yecanniyè,
ke yé fṣṣ̀ kúmè ke deetè
iwuə nyiməu nè ibotí iməu
nè benitìbè bəməu nè yebotè yeməu
ke bè duó nKuyie.

¹⁰ Kè bè tannè ku kpààtiyuu mièke
kè bè tū ikúò niùbè,
ke pī nKuyie ntəmmú,
ke yó mbaké kutenkú.

¹¹ Kè n wēte kəwéntè kékè Kuyie ntōrè sikoupirí cèètemè dikpààtikàri nè dèmarè fòurè denàà nè bekótìbè ke diè mmediè nke tú:

¹² Dipebii bè kùò di,
diì m̀annè Kuyie ndi duó mmuwērímú,
nè tikpàti nè məcìi,
nè tikpeti, nè disānni,
nè didontiri nè diyetidièri!

¹³ Kè n keè Kuyie ndòò dèè kó dimàà, keĩnkè kperɛ nè ketenkè kperɛ nè ketenkè mièke kperɛ nè dàméèri kperɛ dè dièmmè ke tú:

Wèè kàri dikpààtikàri nè dipebii,
bèè te disānni, nè didontiri,
nè diyetidièri,
nè muwērímú muməu yɛbie nyɛbie.

¹⁴ Kè denennè fòurè denàà d̀: Dè mme ndò. Kè bekótìbèè nínkú kè bè sante.

6

Sisēi sinàà kó tináànti

¹ Kè n wéntè kəyà dipebii kèétemè dicanniri ketiri, kè dèmarè fòurè denàà kó dèmarè pɛɛ fetaafe kɔmɛ ke d̀: Kəteni!

² Kè n yàni tesāmpéitè, wèè tè dèke kòò tɔ mutāmmú ke kəri dikpànni, ke óké menakùmè kó dipii. Ò dié nkénamu dikpànni ke kəri ke bo yí kékpa nkéna.

³ Kè dipebii yí kékéétè dicanniri dérinni kè n kèè denennè fòurè dérinnè béimmè ke tú: Kəteni!

⁴ Kè tesānwūṣtèe yènni kè bèè duó nwèè tè dèke muwērímú nè disie dièri kòò bo konne benitìbè kè bèè kuə bətəbè kutenkú kuməu.

⁵ Kè dipebii kékéétè dicanniri tāānni, kè denennè fòurè tāānnèe béi nke d̀: Kəteni! Kè n yàni tesānsùtè, wèè tè dèke kòò tɔ tɛbiètè.

⁶ Kè n kèè denennè fòurè denàà kó dèmarè béimmè ke d̀: Tidiiti bè tu ti bèdéè tɛbiètè mèmáà nè bè tu ti ṣ̀disi tɛbietè mètāāti diyie dimáà tšmmú kpéi, kəyóu mekùò nnè menàà.

⁷ Kè dipebii yí kékéétè dicanniri naanni, kè n keè dèmarè fòurè naanne béimmè ke d̀: Kəteni!

⁸ Kè n yà tesāntè kè tè d̀ mmenəṣənnúò, nkè wèè tè dèke kòò yètiri tu mukūū, kè mukūū nhò tū. Kè bèè mù duó muwērímú, kè mù bo kuə ketenkè wétiri kó dikéè kəbɛ nè yɛsɛ nè dikōnni nè muməmmú, kè tikpasinti mbè cāà nke kəu.

⁹ Kè dipebii kééte dicanniri nummùri, kè n yà diwũṣtònni borè bèè do náante Tináaṣàati kè bè bè kùo be wērè.

¹⁰ Kè be pīèkù ke tú: Ti Yiè nwèè kpa meyei, ke náá ntimómanti, a yóó bekénè òmmònni kute nkù kòbe ké bè kpetínnè ke fṣó mbè ti kùòmè?

¹¹ Kè bèè duṣ mbá wè diyaabòri péfiri ké bè náké ke dò: Di nkpaá ke mi nke kèmmú bè bo kuòmè di kòbe bè dò nkékuo bè bè di kùo mèè botí, nè bè di wè mmutómú.

¹² Kè dipebii kééte dicanniri kuónni, kè ketenkéè sántè mmediè nkè diyìè soute kuyaasòkù kòmè, kòo tánkùu wũṣtè ké ndò mmeýí.

¹³ Kè siwàà nduòní kuyaakù ṣṣ fuutè kè fikìè kó yetebe nduòní mèè botí.

¹⁴ Kè kéfinkèe kréú nkpréú nkumìèkù kòmè képèètóo, kè yetārè nè ketenkè kèè sokè dà mèèrì kè dèe ité dè do borè.

¹⁵ Bèè baké ketenkè, bekpààtibè, behāāpòmbè iwēī yembè, bedítíkpaàtibè, bekperibè nè benitibè beməu, tidaati nè bèè í tú tidaati, kè bè cokù ke taà titādènti nè tidúótì.

¹⁶ Kè dè náá nke tú: Duónèní ti finkè ke ti káá nKuyie nnè dipebii kè be mièke báá ti do.

¹⁷ Bè mièke kó diyìè yeiri dii tùðke kè be mièke peike. We mbo nkpaá?

7

Isidayeribe bè ikú bè Kuyie nkó mecannimè

¹ De kó difònkúò kè n yà Kuyie ntōrè yènàà yèè te kuyaakù kè yè còmmú itemmànke inàà, bá di kè di báa di kó kuyaakù, kè kù báá fuute kéfinkè nè ketenkè yoo dà mèèrì yoo mutie mamù.

² Kè Kuyie ntōnni terii yènni diyìè yìèni kèè bíkè, ke tō Kuyie nfòukù kó mecannimè, ké péi nKuyie ntōrè yènàà kù duṣ nyè muwērímú kè yè bo pante ketenkè nè dà mèèrì.

³ Ke dò: Di mu mbáá nampe ketenkè yoo dà mèèrì yoo mutie mamù. Yóunè kè bèè ikú Kuyie nkòbe tīi mecannimè kédeè.

⁴ Kè yè n náké yè ikú Isidayeribe wəu nyiməu mièke benitibè tīi mecannimè kè bè māmè kè bè mbo tekoupiòutè nè sikoupiòisnà nè sikoupiòisnà (144000).

⁵⁻⁸ Sudaà kòbe tekoupióíftè nè sikoupiòisidé (12000),

Dubenni kòbe 12000,

Kati kòbe 12000,

Asee kòbe 12000,

Nefutadii kòbe 12000,

Manansee kòbe 12000,

Simmèṣṣ kòbe 12000,

Defii kòbe 12000,

Isaka kòbe 12000,

Sabunəə kòbe 12000,

Sosefu kòbe 12000,

Bensamee kòbe 12000.

Iboti iməu tīnni kó tináanti

⁹ De kó difònkúò kè n yà yebotè yeməu kòbe nè ibotí iməu kòbe, nè benitibè beməu nè iwəu nyiməu kòbe kè bè tikú difīnni dieri kè í dò nkéna kékaa nke dáátì tiyaapèitì, ke còmmú dikpààtikàri nè dipebii de ùkè, ke pikú tipuonti.

¹⁰ Ke pīèkù ke tú: Kuyie nkùu kàri dikpààtikàri finkè nè dipebii, bèè ti deetè.

¹¹ Kè Kuyie ntōrè yeməu nè bekótibè nè denennè fòurè denàà kè bè cèète dikpààtikàri, ke nínkú ke sánti Kuyie

¹² nke tú: Dè mme ndò! Ti Yiè nKuyie nfó nnè mutómmú! Fóó mànnè disánni nè diyetidieri nè meciì, nè didontiri nè muwérímú mumou yebie nyebie. Kè dè mme ndò.

¹³ Kè bekótibè kóò mou m beke ke dò: A yé bèè me ndáátí tiyaàpéítàà, bè yènni dèà?

¹⁴ Kè nh ò téné ke dò: N yiè nfóó yé. Kòo n nàké ke dò: Bèè fèúté bèmbè mediè nke óú be yaàbòrè nè dipebii yíi nké yè peike.

¹⁵ Deè te kè bè bo die nKuyie nkpààtikàri ìkè, ke pí nku tómmú sáà ku cìtè. Wèè kàri dikpààtikàri kòo bo mbè bonè ke bè kánkè.

¹⁶ Dikònni nè sinéyēī dè ténke báá bè pí, diyie nè kuyiinkù dè me mbáá bè poté.

¹⁷ Dipebii dii kàri dikpààtikàri dii yó mbè cēmmú kè bè niité mufòmmu binte kè Kuyie mbè úté be nonnieti.

8

Dipebii kèéémè dicanniri yiénni

¹ Dipebii kèééte dii mōnni dicanniri yiénni, kè dè dò yóóò kēīnkè mieke kēmmòke tewebièté mefitúme sipísitāāti.

² Kè n yà Kuyie ntōrè yèyiekè, kè kùu yè duó nyetātehe yèyiekè.

³ Kè Kuyie ntōnni teri kōtení kécómmóó dihúúntōnni ìkè ke to tesòbuute, kè bèè tē píe ntúààri, kè dii wēnnénè Kuyie nkòbe kó mubáammu ke bo tuo ndihúúntōnni ìnkè mesò nkperi dii bo dikpààtikàri ìkè.

⁴ Kè kuyukú tūààri kòku wēnnénè Kuyie nkòbe kó mubáammu Kuyie ntōnni nòutè mieke kéndekù Kuyie mborè.

⁵ Kè Kuyie ntōnni túóté tesòbuute kékouté muháá nkéúté ketenkè, kè fetaafe mpéú, ke kuò, nke wéí, kè ketenkè sánti mediè.

Kuyie ntōrè yèyiekè eémè yetātehe yèyiekè

⁶ Kè Kuyie ntōrè yèyiekè yèè to yetātehe kè yèe báátí ke bo eé.

⁷ Kè diketiriri eé kè yemátārè nè muháá nkè dè nkòkénè meyíi nke duóni, kécóuté ketenkè kó yewétiyè yetāāti kó dimari nè detie nnè timúsūūti.

⁸ Kè Kuyie ntōnni dérii eé ditāteheù, kè demarè ncóú nke deυ ke dō nditāri dieri, kédoroo dāméeri mieke, kòo wétiyè yetāāti kó dimarii naá mmeýíi.

⁹ Kè de kó diwétiri kó siyíi kú, kè bátóòbè bèè bo de mieke kè bèe cake.

¹⁰ Kè Kuyie ntōnni táānni eé, kè tewātè dietè matè còú mmuháá nkédonni ikó nnè sibií kó yewétiyè yetāāti kó dimari mieke.

¹¹ Kè de kó tewātè yètiri tu medómmè, kè tē do dii wétiri kó menie nnaá mmedómmè kè benitibèe yà kékú.

¹² Kè Kuyie ntōnni naannii eé. Diyie nè otānkù nè siwāá kó yewétiyè yetāāti kó dimarii soute kè kuwenniku í mbo kuyie nkó yewétiyè yetāāti kó dimari nè keyènkè kpeye kó dimari.

¹³ Kè n yà fetúúfè mafè kè fè èinte kēīnkè, ke kuò nke tú: Dindi ketenkè kòbe di bo yà! Di bo yà! Di bo yà! Kuyie ntōrè yetāāti teyè bo eé dii mōnni yetātehe.

9

¹ Kè Kuyie ntōnni nummùri eé ditāteheù, kè n yà tewātè donnimè ketenkè kè bèè tē duó ndifótiri cūmpuri kó sikpetínsi.

² Kè tēe di kpeté, kè kuyukú diekù nyièni fehāatofe kōme, kēsòukùnnè diyie kè dèe biitoo.

3 Kè fecofee yènni kuyukú mieke kèpitóo ketenkè. Kè Kuyie nfè duó mmuwērímú kè fè bo ntūōti benitibè inaá nkōme.

4 Kè Kuyie nfè náké ke dō: Báá kááké timúti nè detie nnè tidiiti. A ntūōti n yí ikú bèè tī mmecannimè máá.

5 A báá bè kù, á mbè tūōti kè dè yóu ke dō nyinaá, ké bè fēū mbetāàbè bènūmmù.

6 De kó betāàbè mieke benitibè bo wammú mukūū kémónté, bè bo mmù dá nè be yèmmè memou kè mūu coké kédété.

7 Kè de kó fecofe dō nsisēi sii báátí ke kōri dikpànni, kè fè yo dō nyēsōpiké, kè fè ìkè dō nkenitikake.

8 Kè fe yùti òkú ke dō ntinitipokpeti, kè fe nù ndò ndiciriciri kpeye.

9 Kè fè dàátí dimátiyaabòri ke kōri dikpànni, ke puti kè dè ùuti ke dō nsikpàrinaasēi.

10 Kè fè mōke iyéi kè ì dō nyinaá nkpeyi. Kuyie nfè duó mmuwērímú kè fè yó nyi ntūōtinè benitibè betāàbè bènūmmù.

11 Kè difōtiri cūmpuri kóo kpàati fè baké kòo yètiri tu: Okòuti, nè ebedee kó tináahti Abanō, nè kereké kpeti Apodiyōō.

12 Meyei nketimè pēētēmu kè mēdēmè kpaá kérini.

13 Kè Kuyie ntōnni kuónni eé ditāteheú, kè n kēè metammè mamè yènnimè disōwúuntōnni dii bo Kuyie nyìkè di pūti.

14 Kè mēe náké Kuyie ntōnni kuónni ke dō: Bouté yebōakperè yēnàà yèè bou kukó ndiekú Efadati borè.

15 Yè do de bo ke baa de kó dibenni ndi nè de kóo tánkú nè de kó diyìè nè de kóo dééri weti weti. Kè bèe yè bouté kè yèe kuō ketenkè kó yewétiyè yētāati kó òmari kōbe.

16 Kè bè n náké ke dō: Behāāpòmbè bèè dēke sisēi, bè sūmu ke bo sikōupí sikōupí.

17 Kè n yà sisēi, bèè si dēke kè bè dàátí yemátiyaabòrè, kè yèmayè wūō ke dō muháá, kè yeteyè dō ntiwetì, kè yeteyè dō mmuhāāponyuo, kè sisēi yo dō nyeciricirè kpeye. Muhāá nnè kuyukú nè muhāpòpùo nkè dè yìèni si nō,

18 kékùo ketenkè wétiyè yētāati kó òmari kōbe.

19 Kè si nò òmmù ke kōu kè si yéi mōke yeyo kè yè dō nyiwāàke ke òmmù ke kōu.

20 Meyei nyí kùo bè í nyie nke bo ceete kētūnne Kuyie, kénkpaá tū nyeboké ke yè báá nnè sisōatenkaanli, nè timátí péiti kpesi nè disōwūō kpesi nè yetárè kpesi nè idéi kpesi. Bè dè dōōmu, dè í wúó ndè í nō nke náá, dè í nō nke centi.

21 Bè í yie nke bo yóu muyòò, munitikòu nè tinitinònti, ke òuti òutinè betòbè.

10

Kuyie ntōnni tōmè tepátite

1 Kè n yà Kuyie ntōnni kperì mari, kè di cùténí keñkè yewetè mieke, ke íri kutāmmeyāri, kè di ìkè pīnti ke dō ndiyiè, kè di tàake cōu mmuhāá.

2 Kè di pikú tepátite, kéna di naacètè youte dà mèèrì kéna tecānkutè ketenkè.

3 Kè dii pēe metammè mediè ndiciriciri kōme, kè itapíé iyiekè cósuté.

4 Kè nni ndó kēwāri di béi nti kè metammè mamèe béinní keñkè ke dō: Báá tí wāri, nti yé amáá.

5 Kè n yà Kuyie ntōnni dii do na di naacètè dà mèèrì kè tetetè na ketenkè, kè dii youte di òutè keñkè,

⁶ Képarikè kényú wèè bo sáá nho yètiri wèè dǎò kéŋkè nè dèè kó dimàà bo ke miéke, ketenkè nè dèè kó dimàà bo, dàméèri nè dèè kó dimàà bo, ke béi nke dà: Dè ténke í yóó ɔte dè bo dǎòmè.

⁷ Kuyie ntǎnni yénni bo eé dii mǎnni ditátshèu kè Kuyie ndǎò ku sàri kpeti kù do naké ti ku kó betǎmbè ku pǎānǎānti náam̄bè.

⁸ N do kèè mèè tammè kè mèe wéte kébéinni kéŋkè ke dà: Kote kécouté tepátite Kuyie ntǎnni dii cǎrmmú dǎméèri nè ketenkè di to tè.

⁹ Kè n kǎotoo ke dà: N duó ntepatíte. Kè di dà: Nto te kémaánko. Tè bo nweeti a nuú ke dò mmecékùò, kéntii a pǎuti.

¹⁰ Kè n cǎuté tepátite Kuyie ntǎnni ndùtè miéke kémaánko, kè tè mènke nweeti n nuú ke dò mmecékùò, kétaroo m pǎuti kéntii.

¹¹ Kè Kuyie ntǎnni dà: A dò nkéyíé nakému Kuyie mpǎānǎānti titenti timǎu kpréi, iboti imǎu nè bekpǎātibè kpréi.

11

Kuyie mpǎānǎānti náam̄bè bedé kũũ nnǎānti

¹ Kè bè n duó nkupǎati kũũ beúnè ke dà: Íté kébenné Kuyie nciētè nè diwũstǎnni, kékaa mbèè bo te miéke ke báá nKuyie.

² A me mbáá benné Kuyie nciētè kó kudǎnkù, ke yé Kuyie nyóó duómmè kè yebotèe rǎpuò ndihèi sǎāri ke dà betǎābè sipísinaà nè bedébé^{*},

³ kè ní duó nkè benitibè bedébé nnǎá n kpréi nkè bèè dáátí tifǎtǎnti, ké nnǎá m pǎānǎānti ke dà yewe tekupítè nè sikǎusidè nè sipísikuò (1260) † nyètǎāti ndi nè dikéè.

⁴ De kó benitibè tu odifé kó detie ndédéré nde nè sifitíkèkèe sidési dèè cǎrmmú Kuyie nkũũ baké ketenkè ku iikè.

⁵ Kòò mǎu dǎ ké bè dǎò meyei mmuhǎā nyénni be nǎ miéke kóò kũũ.

⁶ Kè bè mǎke muwérímú ke bo na kéwetinné fetafé bè náá ndii mǎnni Kuyie mpǎānǎānti, ke bo na kéceete menie nkè mèe náá mmeyĩ, ke bo na kéǎòò meyei mmemǎu bè dǎ mèè boti.

⁷ Bè dèè dii mǎnni mutǎmmú Kuyie mbè duó mmù, kè musimmùu yénni difǎtiri cǎmpuri, ké bè kpānnè ké bè na, ké bè kũũ,

⁸ kéǎóũnko dihèi dièri miéke bè do baaké dè be Yiè nkudapǎāti. Kè bè nduó kuce nuú. Bè yu dii èi ke donninkonè Sodammu yoo Esibiti.

⁹ Bè bo bè kũũ, kè benitibè bémǎu, iboti imǎu kǎbe, iwuǎ nyimǎu kǎbe, yebotè yemǎu kǎbee tíi, ké mbè wèi ke dà yewe yètǎāti nè dikéè, kéyete bè bo bè kũnnémè.

¹⁰ De kó benitibè bedé kũũ mbo narike kutenkù kumǎu kó benitibè, kè bè mpǎā mbetǎbè yepārè, ke yé de kó Kuyie mpǎānǎānti náam̄bè do bè kǎónnèmè.

¹¹ De kó yewe yetǎāti nè dikéè kó difǎnkúò kè Kuyie mbè fùute muyaá nkè bèè yánté, kè kufǎwǎa mpĩ mbèè do bè wùó mmèdiè.

¹² Kè bèe keè metammè mamè kè mè pĩèkù kéŋkè ke tú: Dekenèni die. Kè bè ndèètòo yewetè miéke, kè be kpantidèntǎbè bè wùó.

¹³ Dende bǎmbà nkè ketenkèe sǎntè mediè nkékuǎ dihèi wétiri dipiínni kǎbe sikǎupisiyiekè (7000) kè kufǎwǎa mpĩ mbesǎmbe kè bè ndéúkũnko Kuyie nyètiri.

¹⁴ Meyei ndérímè pèētému kè metǎámmè yóó tuǎkení bǎmbà.

^{*} **11:2** Betǎābè sipísinaà nè bedébé dè bo yebie nyètǎāti ndi nè dikéè. † **11:3** Yewe tekupítè nè sikǎusidè nè sipísikuò bo yebie

Kuyie ntõnni yiénni eémè ditâteheù

¹⁵ Kè Kuyie ntõnni yiénni eé ditâteheù kè metammè mamèe pee ðeĩnkè ke dò: Ti Yiè nKuyie nnè Kirisi beè yó mbaké kutenkù yebie nyebie nsáá.

¹⁶ Kè bekótibè sipísidè nè bènàà bèè kàri yekpàatikàrè Kuyie nyiikè kè bèè nínkoo ké kù sãnte ke dò:

¹⁷ Kuyie nkperíkù,
ti da sãntí f̄s nwèè do bo,
ke bo, a benkemè a w̄rímú ke baaté.

¹⁸ Benitibè mièke do da péimu,
di mmõnni kàa kàke bè peike,
kàa yóo bekénè becírìbè
kéyietí a tõmbè a pãnáañti náam̄bè
nè bèè tu a kàbe ke da dé,
benitidièbè nè besãmpóbè kékuo bèè càari kutenkù.

¹⁹ Kè n yà Kuyie nciètè kpetémè keĩnkè, kè metaummè t̄ou ìkú te mièke. Kè fetaafe miì nke péú, kè yemátàrè duóni mediè kè ketenkè sãnti.

12*Onitipòkù peímè kè dinitìrì còm̄mú ke ba*

¹ Kè n yà ðemare kè dè dò nhonitipòkù ke dáati diyie tiyààti kōme, ke na otãnkù, ke óké siwãa tepítè nè sidési kó dipii.

² Ke puó nke dó képeítè ke kuõnnè kuyonku.

³ Kè n yà dinitìrì ðieri marì kè di dò ndiwũrì, ke m̄ake yeḡo yèyiekè, yeḡiè ntepiítè, bá ðii yuu kè di ókè dipii.

⁴ Kè di yóu kau siwãa yewétiyè yètãati kó ðimari kpesi ke buõnni ketenkè, kè di bàa onitipòkù bo peitémè kè ðii cáákè ðebire.

⁵ Kòo nitipòkùu peitè kè Kuyie mpànke t̄uótè ðebirè kékõnnè. Deè bire yó mbaké benitibè ke bè c̄emmú nè kumátipàati.

⁶ Kòo nitipòkùu coké kéta dikpáa kénsõri kè Kuyie nhò piú ke dò yewe tekupíitè nè sikau sidè nè sipísikuò (1260).

⁷ Kè mudoò ãnnè keĩnkè kè Kuyie ntõnni Mis̄eri nè o kàbe kè bèè kpannè dinitìrì nè di kàbe,

⁸ ké bè na kè bè t̄enke í mm̄ake kuce ke bo mbo keĩnkè.

⁹ Kè bèè tentenì ðe kó dinitìrì ðieri nè di kàbe ketenkè, fewàáfè f̄èè do bo nè ðimõnni bè tu f̄è ðibòð yoo Satãa.

¹⁰ Kè n kèè metammè p̄eumè keĩnkè ke tú: Kuyie mmõnni t̄uòkemu kè kù ðeetè benitibè, ke benke ku w̄rímú, kè Kirisi baaté, kè bè tentenì ðibòð ðii do wátiri Kirisi kàbe Kuyie mborè keyenkè nè kuyie.

¹¹ Dipebii kó meyĩĩ nnè bè nàké mèè k̄p̄éi ntimóm̄m̄anti, ðeè te kè bè ði na, ke yie nke duó mbemáà kè bè bè kùò bá bè í yòte mukũũ.

¹² F̄s nkeĩnkè nè a kàbe ðè ndi naati. Ketenkè kàbe nè ðam̄èr̄i kàbe di bo yà, ke yé ðibòð c̄uténimè di borè kè di mièke c̄ou ndi yé mèè k̄p̄éi nke dò ndimõnni kũpe.

¹³ Dinitìrì yà ðii m̄õnni ði donnimè ketenkè, kéannè onitipòkù wèè do peitè ðenitidabire.

¹⁴ Kè Kuyie nhò ãnnè itúfièti kòo puu kéta dikpáa cuokè késõrinè fewàáfè, kémm̄ake yebie nyètãati nè dikèè, kè Kuyie nhò piú.

- 15 Kè fεwàáfεε t́ menie nkè mèe naá nkukó ndiekù ke bo p̄onténè onitipòkù.
 16 Kè ketenkèe deεtε onitipòkù kémaánko mεε nie ndinitiri t́ mè.
 17 Kè dεε yonke dinitiri kè dii kote kékpannè o bí sonyi. Bèè kó dimàà yie nKuyie nkuà ke tú weti weti Kirisi kòbe,
 18 kékote kéncómmú dà mèèrì také.

13

Dinitiri yóó p̄i mmùù t̄ammú

- 1 Kè n yà musimmù mamù kè mù yètiní dà mèèrì, ke m̄ake yeγo yèyiekè, nè yeγiè ntepiítè, bá dii yènni kè di òkè dipiì, bá dii yuu kè di wàri ke sáá nKuyie.
 2 Kè de kó musimmù dōnnè dimannì, kè mu tààke dò nkutontonkù kpeyi, kè mu nùù dò ndiciriciri kperi, kè dinitiri mù duó ndi wērímú, kè mù kànne mu kó dikpàatikari kè mù duó ntikpeti.
 3 Kè mu yuu mari dò ndi kòute ke na nku ke miεtε. Kè dεε di kutenkù kum̄ou kòbe kè bè mmù tū,
 4 kénsānti dinitiri di duó mmèè kpéi ndi wērímú musimmù. Ke múnke nsānti musimmù ke tú: We nda mannè, we mbo na ke da kpannè!
 5 Kè dinitiri di duó mmuwērímú musimmù kè mù mbaké kutenkù ke dò betāābè sipísinaà nè bédébè, ke náá ntepòtè kó tināānti ke sáá nKuyie.
 6 Kè náá ntinānyεiti, ke caari Kuyie nyètiri, ke sáá nku εi kéfinkè, nè ku kòbe bèè kè bo.
 7 Kè dinitiri di duó mmuwērímú musimmù kè mù bo kpannè Kuyie nkòbe kè bè na, kémbaké iw̄u nyim̄ou, benitibè bεm̄ou ibotí im̄ou, yeboté ye m̄ou.
 8 Bèè yètè í wàri mufōmmu pátiri Kuyie mpebii bè kùò di kperi, bèè yètè í bo de miεke nè Kuyie ndòdmè kutenkù kè bè nninku ke mù bàá.
 9 Wèè m̄ake yeγo ke bo keè, wèè keè.
 10 Dè dò mbèe kpetinnè wè bè yóó ò kpetinnému, dè dò mbèe kuò wè nè disiè bè yóó ò kùom̄u. Dεε te kè Kuyie nkòbe dò nkénwéeri ke tú nKuyie.
 11 Kè n yíε k̄yà musimmù mamù kè mù yètiní ketenkè, ke m̄ake yeγiè nyédéè, kè ye dò ntepedaaté kpeye, kè mu tammè dò ndinitiri kōmε.
 12 Kè mù m̄ake muketimù kó muwērímú, kéduó nkè ketenkè kem̄ou kòbe mbáá mmusimmù ketimù mùù do kòute, ke na nku ke miεtε.
 13 Kè de kó musimmù dérimmù ndōari tidietì ke níí béi nkè muhāá ncúténí kéfinkè benitibè bεm̄ou iikε.
 14 Kè mù ndōari tidietì bè yē mmùu dōò ti ke féfinko benitibè kè muketimù wùó. Kè mùu duó nkè bèe dōò muketimù bè do kòutemu nè disiè kè mùu miεtε mu kó tetenkaanitè ke bo mmù dèúkunko.
 15 Kè de kó musimmù dérímù mm̄ake muwērímú, kéānné mufōmmu tetenkaanitè kè tè nn̄o nke náá nkéduó nkè bè nkòu bèè yete bè bo nínkúmè kè tè sānte.
 16 Kè mùu duó nkè bèe canne benitibè bεm̄ou, bediebè nè besāmpóbè, bekpàātibè nè idawáá tidaati nè bèè í tú tidaati, bá wè be nou siyou nè be t̄i.
 17 Ōm̄ou báá na kéfítε yoo wèè donté kè bè í ò wàri musimmù yètiri yoo mu cannimè.
 18 Wèè cii wèè bo banté musimmù kó mecannimè miε mmèè tu onitì yètiri: Sikou sikuò nè sipísikuò nè mèkuò (666).

14

Kuyie ndonté bè dièmmè fεyεmp̄anfè

1 Kè n ya dipebii kè di cònmú ditāri Siyōō ĩnkè, kè benitibè dè bo tekoupiókòtè nè sikoupiósinàà nè sikoupiósinàà (144000) kè dipebii yètiri nè di cice kperi kè dè wāri bε tīi.

2 Kè n keēni metammè mamè keĭnkè kè mè ùuti ke dò mmēnie nduò kucúcuku, ke péú fetaafe kōme, ke wēte ke dò mbè bie ntikùtidùuti.

3 Kè de kó benitibè tekoupiókòtè nè sikoupió sinàà nè sikoupiósinàà (144000) cònmú Kuyie nkpaatikāri nè denennè fòurè denàà de ìikè nè bekótibè ìikè, ke diè nfeyempānfe òmòù í yóó na kédentè fε kè dè í tū bεmbe Kuyie ndonté bε.

4 Bè í sāū mbemáá nè benitipòbè, bè dò mpáí nwe, ke tū ndipebii tipiti timòu, Kuyie nkuù bè donté, kè bè duò mbemáá Kuyie nnè dipebii.

5 Bè í nàké siyáábisi diyie mari, bè í dōò meyei mmamè.

Kuyie ntōrè yētāati kó tináahti

6 Kè n yíe kénya Kuyie ntōnni teri kè di èinte keĭnkè ke tō Tináašsàati tii bo sād ke bo ti nàké kutenkù kumòu, yebotè yemòu, iwuo nyimòu, iboti imòu, benitibè bεmòu.

7 Kè pīēkù ke tú: Ndénè Kuyie nke déúkunko ku yètiri. Mbáánnè ku, kuù dōò keĭnkè nè ketenkè nè dāméèri nè ikó, ku mōnni tūòkemu kè kù yóó bekénè benitibè.

8 Kè diteri ntūnni ke náá nke tú: Dindi Babidōnni diewè kōbe di domu! Dindi bèè cāke kutenkù kōbe, ke bè nīi ndi kó menàà nkè bè cāke ke dōuti dōutinè betōbè.

9 Kè Kuyie ntōnni tādānni ntūnni ke pīēkù ke tú: Wèè yie nke nīnkù ke sante musīmmù nè mu tenkaanitè, kè bè cānne o tīnni yoo o nòutè.

10 Kuyie mmieke bè cóummu, kè kù yóó yauté ku naà nkperimè ku bōòfε yeife mieke kè bèè yà, ke fēūtè muhāā nnè muhāpòpòu mmieke, Kuyie ntōrè sàayè nè ku pebii ìikè.

11 Bè bo ncóu nkè kuyukù yìèni kè bè fēūri keyènkè nè kuyie nyεbie nyεbie mbá bè í ompu, ke yé bè nīnkùmè ke sante musīmmù nè mu tenkaanitè, kè mù bè cānne mu yètiri.

12 Dεè te bèè tu Kuyie nkōbe ke yie nku tannò, ke dōōri kù dómè, kè bè dò nkénwēèri ke tū nYesu.

13 Kè n yíe kékeè metammè mamè keĭnkè kè mè tu: Wāri tii: Dè nnaati bèè 5 nyóó kù ke taunnè Kuyie. Muyaānsāāmù tì béimmu weti weti ke tú: Bè ompènèmu mutōmmù bè pī mmù, kè Kuyie mbè yietì bè pī mmù tōmmù kpéi.

Bè dōnnenè mè kutenkù kó mudeèmu mudidēi

14 Kè n yíe kénya diwetipéiri, kōò mōu kārì di mieke ke dò nhOnitibire, ke óké disōpīi, ke tō disenatiri.

15 Kè Kuyie ntōnni teri yènni Kuyie ncēfētè, kēpīēkè kénáké dii kārì diwetiri mieke ke dō: Tidiiti bimu ketenkè, túóté a siè ké tì kōū.

16 Kōo túóté o siè kéhei nkékōū tidiiti timòu ketenkè.

17 Kè Kuyie ntōnni teri yènni Kuyie ncēfētè keĭnkè kperε mieke ke tō disenatiri.

18 Kè Kuyie ntōnni dii baké muhāā nkè dii itēni dihúuntōnni borè, kēpīēké kénáké dii tō disenatiri ke dō: Mutie bè tu mù fīnyī kó yebe bimu, túóté a siè ké yé kōū.

19 Kè dii túóté disie kéhei nkékōū de kó yebe kéānné Kuyie nnàù dè yetebe ku mieke cōu nyè.

20 Kè bèè yè yènnè dihei mōnku kénau kè meyi nyè kēpōnté kēmmōke cidōmētiribè sikōusitāati (300), kè mecūmpume mbo mētiri omáà nè dikéè.

15

Kuyie ntōrè nè meyei nsomme kó tináaṅti

¹ Kè n yà dēmarè dièrè keṅkè kè dè n di. Kuyie ntōrè yèyiekè kè yè tō meyei mmèyiekè, mèè yó pēštè kè Kuyie mmiekè do.

² Kè n yí kèyà dà mèèrì kòo dò ndoii, ke dò ntewéitè ke cóú mmuháá, kèyà bèè do na musímmù ke í nìnkú ke sántè mu tenkaanitè, bá bè í mbè wàri mu yètiri kó mecanimè, kè bè cóimú de kóò dà mèèrì ìnkè ke tō tikùtiduùti Kuyie mbè duó ntì.

³ Kè diè mMoyiisi Kuyie nkóo tōnti kó feyēnfè nè dipebii kofè ke tú:

Ti Yiè nKuyie,

a tōmmú deumu ke wenni,

ibotí imòu kpààti.

A dōri dè demòu wennimu

ke tú demómmōnne.

⁴ Ti Yiè mbenitibè bemòu da dému

ke déúkunko a yètiri,

fṣò dò mpáíí.

Ibotí imòu bo tíí

ke nínkú a ìkè ke da sántè,

ke yé a benkemè a wetimè.

⁵ Kè n yí kèyà Kuyie ncīètè metaummè tōu ìkú tē kpetémè keṅkè.

⁶ Kè Kuyie ntōrè yèyiekè yèè do tō meyei mmèyiekè, kè yè yènni tē mieke ke dááti tiyaápéiti kè tì mièti, ke bóú isōnaakūō nye cuokè.

⁷ Kè dēmarè fòurè dènàà kó dēmarèe yè duó nyisōbòòke iyiekè, kè Kuyie nkùu bo yebie nyebie ku mieke píékè i mieke.

⁸ Kè Kuyie ndòò tidietì kēbenke ku wērímú, kè kuyukúu dátúnné ku cīètè, òmòu í nna kéta, kénkémmú ku tōrè nyèyiekè tō mèè yei mbo deèmmè.

16

Kuyie mmieke yó peike kè kùu duōnni mèè yei

¹ Kè n kèè òmòu píēkéní Kuyie ncīètè, ke náké ku tōrè yeyiekè ke dò: Kōtenè kéúté mmeyei mmèè à isōbòòke iyiekè ketenkè, Kuyie mmieke peikemu!

² Kè Kuyie ntōnni ketirií úténí di kó febòòfè kó meyei nketenkè, kè yemansinyèe pí mbèè mōke musímmù cannimè, ke ninku ke sánti tetenkaanitè, kényòu mediè.

³ Kè Kuyie ntōnni dèrií úténí di kó febòòfè kó meyei ndàmèèrì mieke kòo naá mmeyī, kéndò mbè kùu onitì, dèè kó dimàà bo o mieke kè dèe kú.

⁴ Kè Kuyie ntōnni tǎānni úténí di kó febòòfè kó meyei nyikó mmieke nè sibií kè dèe naá mmeyī.

⁵ Kè n kèè Kuyie ntōnni dii bakè menie ndi nàammè ke tú: A beénti wennimu fṣ nwèè dò mpáíí, ke do bo, ke bo.

⁶ Ke yé bè kùòmè a kó benitibè nè Kuyie mpāānāaṅti náam̀bè, di mmònni kàa bè duó mmeyī nkè bè bo yà. A bè duó mbè dò nha bè duó ndēnde.

⁷ Kè n yí kèkèè metammè yènnimè dihúúntōnni bíékè ke tú: N Yiè nKuyie nha bekú weti weti nwe, kè dè wenni.

⁸ Kè Kuyie ntōnni naannii úténí di kó febòòfè kó meyei ndiyiè, kè di áá ntuo mbenitibè.

⁹ Kè bè ncóú mmèdiè nke sáá nKuyie nkùù duónnì de kó meyei. Bè me nyí nyie nke bo yóu meyei nke déúkúnne Kuyie nyètiri.

¹⁰ Kè Kuyie ntónnì nummùrii úténí di kó febòòfè kó meyei musímmù kpààtikàri ìnkè, kè mu èi biitoo, kè mu nìtibè nkuònnè kuyonku ke cáá mbe nìi.

¹¹ Kè yemuò mbè dómù kè dè bè yóu, kè bè sáá nKuyie nkeìnkè kòku. Bè me nyí nyie ke bo yóu meyei nkéceete.

¹² Kè Kuyie ntónnì kuónnì úténí di kó febòòfè kó meyei nkukó ndiekù Efadati kè kùu kùù, kè diyie yìèní kèè bíékè kó bekpààtibè bo na kèpèēté.

¹³ Kè n yà yebòkè yètāāti kè yè dò nyecedakè. Kè yè yìèní dinitiri nùù mièke, yeteyè musímmù kperi mièke, yeteyè wèè sóu nke tú ò nàà nKuyie mpāānāānti o nùù mièke.

¹⁴ Yebòkè nye yèè nò nke dōori tidietì. Kè yèe kote kèyà titenti timou kó bekpààtibè, kè bè bo wēnné kékpanne Kuyie nkùù baké kèìnkè nè ketenkè, dikpāānì dièri yie.

¹⁵ Nyénè kè n kéroomu oyúókù kōme, dè nnaati wèè dàke ke ā o yààti ke báa ce nhotetiri kè bèe yà o fei!

¹⁶ Kè de kó yebòkèe tí mbekpààtibè bémou dibòri mari bè yu di nè Ebedeebe kó tināānti ke tú: Adimaketōō.

¹⁷ Kè Kuyie ntónnì yìènnì úténí di kó febòòfè kó meyei nyewetè mièkení, kòò mōu pīēkénì Kuyie ncīētè ku kpààtikàri borè ke dò: Dè dōò ke dèemu.

¹⁸ Kè fetaafe mii nke uuti, ke péu, kè ketenkè sànti mediè, kè mu nyí sàntè mebóti nè Kuyie ndòòmè oniti.

¹⁹ Kè diheidìèe toté mètāāti, kè yebotè kó yehèkè yemou ñduò. Kè Kuyie nyí nyè mBabidōnni kòbe kó meyei, kè ku mièkee peike kè kùu bè nìi nku bòòfè yieife kó menāa.

²⁰ Kè bèe mōntóo ketenkè kèè soké soké dāmèèrì mièke nè yetarè.

²¹ Kè fetaafe mātārè nduóni ke cēè ke tuòkù cidóò sipísìnàà, ke buoti benitibè, kè bè nsáá nKuyie nde kó meyei nkpeí. Ke yé mè do yóumè mediè mmómommme.

17

Bè yóó kuwè onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè

¹ Kè Kuyie ntārè yèè do to meyei mmèyiekè kó ibòòke kè ye kó òmari n nakè ke dò: Kotenì kè n da benke Kuyie nyóó bekenè mèè boti onitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kè dè tonté, wèè tu: Diheidìè dii bo ikó mpéu borè.

² Kè ketenkè kó bekpààtibè bémou nè ketenkè kó benitibè bémou kè bè di duónè, ke muó mmenāa kōme.

³ Kè Muyaānsāmùu n túóté kékōtenè dikpāā cuokè, kè n yà onitipòkù mōu kòò dèke musímmù wūōmù, kè mù wāri mu kōnti timou iwārii kè i sáá nKuyie, kè mù mōke yeγo yèyiekè nè yeγiè ntepíítè.

⁴ Kè de kóo nitipòkù dàátì tikpāātīyāātì kè tì wūō, ke sàri weti weti nè medèl mmèè dōònè mesōo nnè yetāsāyè ke to febòòfè kè isòke nè meyei nhò dōōmmè benitidaabè kè dè ā de mièke.

⁵ Kòò wāri o tīnni ke kutinne ke tú: Babidōnni, bèè dauti dautinè betòbè nè bèè dōōri isòke kperè be kóo yò.

⁶ Kè n yà ò muómme Kuyie nkòbe kó meyiī mme nè Kirisi kòbe bè kùò bè, bè yie mmèè kpéi nYesu.

Kè n dè yá kè dè n di.

⁷ Kê Kuyie ntõnni m beke ke dò: Dè da di ba nkpeí? M bo da náké onitipòkù nè ò dèke mùù sîmmù kè mù mòke yeγo yèyiekè nè yeγiè ntepiítè dè benkù mù.

⁸ A me nwúó mmùù sîmmù do bomu, kàa mù mǎntóo. Mù wête ke yènní difǎtîri ndi kè bè mù kùò. Kè dèe di benitibè bèè yètè í bo mufõmmu pátîri mieke nè Kuyie ndòdmè kutenkù, ke yé bè do mù yàmè ke wête ke mù mǎntóo, ke wête ke mù yà.

⁹ Die ntú mecii nkperε nde, yeγo yèyiekè tu yetàrè yèyiekè nye onitipòkù kàri yèè ìnkè, ke wête ke tú bekpààtibè bèyiekè.

¹⁰ Bènnùmmù domu, kòo kuónwè kpaá, oyiénwè bo tuàkení dii mǎnni wenwe í yóó òte.

¹¹ Musîmmù mùù do bo kè bèe mù mǎntóo mù tu okpààti nínnwè, ke wête ke wènné beketibè beyiekè ke yóó kù.

¹² A yà yèè yìè ntepiítè tu bekpààtibè mbe tepíitè bèè mu nyí di tikpàti. Bè nè yóó tí dimu, kénwènnè musîmmù ke dò dimònni sǎmpó.

¹³ Bemou tepíitè tente bè yóó wènné dinùù ndi, kéduó mmusîmmù be wèrímú nè be kpeti.

¹⁴ Kè bèe dokénè dipebii kè dii bè na, ke yé dii bakémè bèè baké, ke tú bekpààtibè kóo kpààti. Kè di kàbe tú Kuyie ntáátè bè ke bè yu, kè bè kù tū mmesáà.

¹⁵ Kè Kuyie ntõnni n náké ke dò: A do yà mèè nie nhonitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè kòò kàri me ìnkè, mè tu benitibè mbe nè yetîrè nè yebotè nè íboti imou kàbe.

¹⁶ Musîmmù yìè ntepiítè a yà yè tu bekpààtibè mbe bèè yóó nní nhonitipòkù wèè dauti dautinè benitidaabè, kéfiète o kperε demou kòò cònnóo difǎkperí, kòò càáké kécúu ndesonne muháà.

¹⁷ Kuyie nkuù yóó bè duó nde kó meγèmmè kè bèe wènné dinùù, ke duó mmusîmmù be wèrímú kè mùù dòò Kuyie béi ntí.

¹⁸ A yà wèè nitipòkù tu diheidiè ndi, dii baké kutenkù kó bekpààtibè bemou.

18

Babidõnni domè

¹ Dè kó difǎnkúò kè n yà Kuyie ntõnni cùténimè kéìnkè ke mòke muwèrímú mediè nke mieti kè dèe wenkoo kutenkù kumou.

² Kè dii píéké mediè nke dò: Babidõnni diewè domu! Ò domu! Ke naá nyebàkè sînyè nè tinòti sînti kó dihei.

³ Titenti timou kàbe nè bekpààtibè, kè bè ò duónè ke muó mmenaà nkòme, kè benitibè dó idíití kperí kperε, kè de kó bepotambè kpàrikè.

⁴ Kè n yíé kékeení metammè mamè kéìnkè kè mè tu: Díndi n kàbe, yènnè de kó dihei kéyenténè meyi mmèè yóó di tuàkení.

⁵ Ke yé de kó dihei yei nsùümmè, kè Kuyie ndààtení di kpéi.

⁶ Fóónnè di, di di dòò dè, ke nòó nkuce mèmáà, kè di nni mmenaà mèè nkpeñni kuce mèdémè képèètè di do di duómmè.

⁷ Féünnè di mediè nkè dè mmanè di di tii kpàti ke yé di do fuommè ke tú, di tú onitipokpàati nwe, di í tú okúpokù ke bo nkuù.

⁸ Dèè te kè Kuyie nyóó di poté tiyèiti diyìè dìmáà mieke: Mumõmmù mùù kòù nè dikònni, ké di cúu mmuháà nkè di ñkuò ndikúdabònni, ke yé ti Yiè nKuyie nkpeñnimèmu kè kuù di bekénè.

9 Kè kutenkù kó bekpààtibè bèè ò duónè ke kpàrikè, ke naá mbedítikpààtibè kè bèe yà di cóummè kè kuyukú yiè kénkuò,

10 kényote de kó mēfēūtīmè, kēncómmú medétimè ke sáutí ke tú: Áú yoò! Áú yoò! Babidōnni wèè do deu ke kpeñni, weè fēūrī mie ndende bāmbānàà?

11 Kè kutenkù kó bepotambèe kōmmú, ke yé òmòu ténke í dommè be potanti.

12 Tii tu: Mesò, timáti péiti nè yetásàayè yebotí yebotí, medei, tiyaàsàati tibotí tibotí, tidabeesàati tibotí tibotí, yepápánì nkó tinenti, disòwũò nè timáti.

13 Ikūmbotí imòu, tūdàaribè nè tihúúnti bè tu ti mūrī nè ànsáá nè menaà nè mekúò nè muyuo nsààmú nè bédéè nè inààke nè ípe nè sisēī nè sinaasēī nè tidaati bè fiiti ti.

14 Kè bepotambè nnáá nke tú: Idítikperí kperè a do màke dè ténke í kpaá, a ténke báá dè pètè bitì.

15 Kè bèè do fiiti tipotanti de kó dihei, kè bèe yote mēfēūtīmè kēncómmú medétimè ke kuò ndikúdabōnni ke tú:

16 Áú yoò! Diheidiè dii do màke tisáti timòu idítikperí kpeti: Tiyaàsàati idítikperí kpeti tii mièti nè mesò nnè medèi mmèè dōñnè mesò nnè yetásàayè yebotí yebotí.

17 De kó tisáti càke dimònni dimáà.

Bèè piú bātóòbè nè betòbè bèè pí mmutōmmú de mieke, kè bè ncòmmú mekentímè.

18 Ke wúó ndi cóummè kè kuyukú fi ke ntú: Dihei dii ndo í mannè dimarì,

19 kénkuò nke pí mbe yo ke tú: Áú yoò! Diheidiè dii kó tikpàti do te kè bepotambè bèè cèntinè bātóòbè kè bè kpàrikè dii pònte mie ndimònni dimáà?

20 Dè nnaati keñkè kòbe nè Kuyie nkòbe nè Yesu tōrè nè ku pāānāahti náambè, Kuyie mpònte de kó dihei ke fòó ndi di dōò mèè yei mme.

21 De mōnni kè Kuyie ntōnni kperì marì tóóté ditādieri marì kè di mannè dináà kébò ndaméèrì mieke ke dō: Mèè botí nku Babidōnni diewè yóó domè mecāá bá bè ténke báá ò yà.

22 Òmòu ténke í yóó keè tikùtiduùti, nè itārī nè yetátehe dè kuòmmè. Beyántibè ténke í yó mbo, òmòu ténke í yóó keè cōnni kuòmmè.

23 Muháá nténke í yó ncóu, nhòmòu ténke í yóó keè odapàà nè osapàà mbè daúmè. A kó bepotambè bèè do baké titenti timòu ke dōrī denitinònkperè, ke suó benitibè.

24 Kuyie nyóó bè bekénè Kuyie mpāānāahti náambè bè kùò bè kpéi nke nè Kuyie nkòbe bè kùò bè.

19

Dipebii tóúmè di pokù

1 Kè n keè difñni marì dièmmè ke tú: Adeduya! Sāntenè Kuyie nkùu kpeñni kè ku yetìrì ndeu, kùu ti deaté.

2 Kuyie mbekú weti weti nwe kè dè wenni, kù kpetínnému onitipòkù wèè dauti dautinè benitibè ke bè càari. Ò kùò ku tōmbè mbe kè kù ò kpetínnè ke fòó.

3 Ke yíe ke dō: Adeduya! Sāntenè Kuyie, nde kó dihei cóummu kè kuyukú deku tiweti yebie nyebie.

4 Kè Kuyie nni nkari ku kpààtikarì kè bekótibè sipísidè nè bènàà nè dèmarè fòurè dènàà ninkoo ku ilkè ke tú: Adeduya! Dè mme ndò. Sāntenè ti Yiè nKuyie.

⁵ Kè n keè òmòu béinnímè Kuyie nkpaàtikàrì borè ke tú: Díndi ku tōmbè bèè ku dé, bekótìbè nè besámpròbè sàntenè Kuyie.

⁶ Kè n yíé kékéè difínnì dièrì mari dièmmè kè dè ùuti ke dò mmenie nduo kucúcuku, ke péú fetaafe kōme ke tú: Adeduya! Sàntenè ti Yìè nKuyie nkùu kpeñni ke tú okpààti, ke baké.

⁷ Dè nti naati, ke yé Kuyie mpebii yóó túótémè di pokù, ò bàátì ke dèèmu.

⁸ Kuyie nhò sàrimu koò dàtínnè tiyaakpeti tii wenni ke mièti, tii tu ku kòbe pfi mmùu tōmmù sàamù kù dò mù.

⁹ Kè Kuyie ntōnni n náké ke dò: Wàri ke dò: Dè nnaati Kuyie nyú bè ku pebii potúòòmù, Kuyie nkuu ti béi.

¹⁰ Kè n nínkú ke bo di sànte kè di dò m báá di sànte kè di tu Kuyie nkóo tōnti nwe ke dònnè mí nnè Kirisi kòbe tóbè, kè n sànte Kuyie nku.

Yesu náké ti, Kuyie mpàánáànti náam̀bè do náké ti, ti ti nnáá.

Wèè dèke tesāmpéítè ò namè dikpànni

¹¹ Kè n yà keñkè kpetémè, kòò mòu dèke tesāmpéítè kòo yètìrì tu: Timómmònti, kòò d̀òrì Kuyie ndámè ke bekù nè timómmònti ke kpa nnè timómmònti.

¹² Kòo nuò ncóu mmuháá nkòò òké yekpààtipikè, kè diyètìrì mari wàri ye ìnkè kè weè maa di yé.

¹³ Kè bè ò yu ke tú: Kuyie nnáànti. Kòò dáátì diyaàbòrì kè bè di mèú mmeýí.

¹⁴ Kè keñkè kó tihāpònti ò tū nke dáátì tiyaàsàati tikpeti tipéiti ke deke sisāmpíé.

¹⁵ Kòo cēmmù bèè yete Kuyie nkpeti nè kumátipàati, kè kuseú natikù yìèní o nùu ò yóó bè kùanè kù, ké bè benke Kuyie nkperíku mieke bè cōummè kè be yíi mpònté ké ndò bè òò naumè yetebe diyetituo mieke.

¹⁶ Ke wàri o yaàbòrì ìnkè nè o kpèrì o yètìrì ke tú: Bekpààtibè kóo kpàati, bekótìbè kóo kóti!

¹⁷ Kè n yíé kèyà Kuyie ntōnni mari kè di cōmmù diyie také, ke píèkù ke yu tinòti ke tú: Tíínnènni, kè Kuyie ndi ànnè dibanni dièrì kè dí di.

¹⁸ Kòtenèni kécò bekpààtibè, behāpòmbè iwēi yembè, bekperibè, sisēi nè si dèèbè, benitibè bemou, tidaati nè bèè í tú tidaati, bediebè nè besámpròbè.

¹⁹ Kè n yíé kèyà musímmù nè kutenkù kumou kó bekpààtibè nè be kó behāpòmbè, kè bè tíi nke bo dokénè wèè dèke tesāntè nè o āāpòmbè.

²⁰ Kè bèe kpetínnè musímmù nè wèè do sou nke tú ò nàà nKuyie mpàánáànti, wèè do mù neínè ke d̀òrì tidietì. (Ò do d̀òrì tii dieti ke suò mù cànnè bè, kè bè nninku ke sánti mu tenkaanitè.) De kó musímmù nè wèè do sou nke tú ò nàà nKuyie mpàánáànti, kè bèe bè dootóo befòùbè kuhāābinku, muhāpòpùo mmieke,

²¹ kékúò betòbè nè kuseú kùu yìèní wèè dèke tesāntè o nùu, kè tinòti be cò kékpenke.

20

Kuyie nyóó kpetínnémè dibòò yebie ntekoupiítè

¹ Kè n yà Kuyie ntōnni cùténimè keñkè ke to difòtìrì cūmpuri kó sikpetínsi nè mefímme dièmè.

² Ke pfi ndinìtìrì, fewààfè fèè do bo nè dimònni, fèè tu Satāā kébou kè di mbou ke dò yebie ntekoupiítè (1000).

³ Kè Kuyie ntánni di dootóo difòtìrì cūmpuri, ke kpetínné kéréáá nképōnné, kè di nke bo kè yebie ntekoupiítè yàa deèné, bá di ténke í sóú nhòmòu. Kè bèe wēte ké di fīī ndimōnni sámpó.

⁴ Kè n yíe kénya yekpàatikàrè, kè Kuyie nduó mbèè yè kàri muwērímù kè bè bo bekénè benitibè. Kè n yà becíribè bè do kùò bè, bè nàké mèè kpéí nKirisí kpéí nè Kuyie nnáañti. Bèè do í yie nke nínkú kédou mmusímmù nè mu tenkaanìtè bè í nyie ké mùu bè cànnè be fīī nyoo be n̄u. Kè m bè yà kè bè yáñtè ke wēhínè Kirisí ke yo ntikpàti yebie ntekoupiítè.

⁵ Bèè yáñtè bèmbè meketimè, kè besòmbè yóó yáñtè yebie ntekoupiítè bo pēētémè.

⁶ Dè nnaati Kuyie ncáñné bè, bèè keté ke yáñtè, bè ténke í yóó kú mukúderímù, bè yó ntú Kuyie nnè Kirisí be kó ikuó niùbè mbe, kénwēhínè Kirisí ke yo ntikpàti yebie ntekoupiítè.

Kuyie nyóó namè dibòò nè di kòbe

⁷ Kè yebie ntekoupiítèe (1000) pēēté kè Kuyie nkpeté dibòò.

⁸ Kè dìi súo titenti timòu kòbe, ke tíi nKuyie nkpanitidèntòbè bè tu bè: Kòku nè Makòku *, kè bè nsū ke mànnè dàméèrì kó mubirímù.

⁹ Kè bèe íté kécēēte Kuyie nkòbe dihei ku dó dì. Kè Kuyie ncūñnì muhāá nkè mùu bè kùò.

¹⁰ Dè mōnni kè bèe dootóo dibòò dìi do bè sóú mmuhāá nnè kuhāābinku muhāpòpòu mmieke, musímmù nè wèè do sóú nke tú ò nàà nKuyie mpāānāañti de borè, kè dè nfēūri kuyie nnè keyènkè sáá yebie nyebie.

Tibeéni santi

¹¹ Kè nwènté kémóntóo ketenkè nè keīnkè, kénya dikpàatikàri péirì dièri, kòò mòu kàri di ínkè.

¹² Kè n yà becíribè: Bekótibè nè besámpóbè, kè bè còmú dikpàatikàri iikè, kè bè pīntè yepáte, bá wè o doòrìmè wàri dè. Kè Kuyie mbè bekénè be doòrìmè dōmmè.

¹³ Kè dàméèrì ténnéni becíribè kè kudònkù ténnéni ku kòbe, kè bèe bekénè bá wè o doòrìmè dōmmè,

¹⁴ képfí mmukūū nè kudònkù, kédootóo kuhāābinku mieke mùu tu mukúderímù.

¹⁵ Kè bè í yà wèè yètìrì mufòmму pátìrì mieke bèe ò dootóo kuhāābinku mieke.

21

Keīnkè pànkè nè ketenkè pànkè de kó tináañti

¹ Kè n yà keīnkè pànkè nè ketenkè pànkè, kekótíkè nè dàméèrì kè dè pēēté.

² Kè n yà dihei sàari Sedisadèmmu pànwè, kòò cutiní keīnkè Kuyie mborè, ke sàri ke dò nhosapàà nsàri ke kàri o dòu.

³ Kè n kèè òmòu píxékénimè dikpàatikàri borè ke tú: Dì mmōnni Kuyie ncētèè bomu benitibè cuokè, kù yó mbè bonèmu kè bè wē nkè bè tu ku kòbe, kè kù bè te.

⁴ Kè kùu ūtè be ònnièti páíí. Mukūū mbá mbo, yekúdabùò mbá mbo, isáútìi bá mbo, mumòmmú bá mbo, dekotírè demòu yóó pēētému.

* **20:8 Kòku nè Makòku:** Kòku tu dihei ndi kè Makòku tu de kó dihei kóo kpàati yètìrì (wénté Esekieri 38:2). Ke wète ke benkú yebotè yèè yóó íté ke bo kpànnè Kuyie nnè ku kó benitibè yemàrè sonye.

5 Wèè kàri dikpààtikàri ìnkè kòo béi nke dò: Di mmànni m bo dòò demou depànnè ke yíe dò: Wàri n yóó da náké ti, ti tu timómmonti nti ke dò ndí ti yie.

6 Ke yíe kébéi nke dò: Dè dòò ke dèèmu. Míi tu oketiwe ke tú osonwe, ke tú diketiri ke tú kumànkú. Kè sinéyēi bo wè m bo ò pā mufōmmu binte nie nkòo yā kénfòu.

7 Bèè bo na kētuoke kumànkú m bo bè duó n yē n yóó bè duó ndè, ké mbè te ké bè tu m bí.

8 Ifōwáá nyembè, bèè í dōori bè náá nti, bèè dōōri isòke kpere, benitikòubè, bèè dounè betòbè, betediibè, bebəoféubè nè siyáabisí yembè, m bo bè ànnè kuhāābinkú nè muhāpòpòo mmieke dèè tu mukūū ndérímú.

Sedisademmu pànwè yó ndōmmè

9 Kè Kuyie ntōrè yēyiekè kó òimari, dii do to meyei nkó ibòòke sonyi iyiekè n yu ke dò: Kōtení kè n da benke Kuyie mpebii pokú.

10 Kè Muyaánsàámú m píe nkè ku tōnni n túóté, kédekenè ditari dieri mari ìnkè, ké m benke dihei sàari Sedisademmu wèè cutini kèìnkè Kuyie mborè.

11 Kè Kuyie nkó tikpeti di dàátí ke pīnti ke dò ndoii ke dò ntewéitè, ke mieta ke dò nyetásàayè. Kè òimari dò ntinóbenti kè diteri dò ndoii ke dò ntewéitè.

12 Kè di duotí okú mediè nke mōke yebòrè tepítè nè yèdèè, kè Kuyie ntōrè tepítè nè yèdèè yè bàa, kè de kó yebòrè wàri ye ìnkè. Isidayeeribe wuo ntepitè nè idéi yètè.

13 Kè de kó yebòrè keú tipítí tinàà: Yètāāti diyie yìe kèè bíékè, yètāāti di taà kèè bíékè, yètāāti kubakú cānkú, yètāāti kuyou.

14 Kè de kó kuduotí cómmú yetārè tepítè nè yèdèè ìnkè. Kè yè wàri dipebii tōrè tepítè nè yèdèè yètè.

15 Kè Kuyie ntōnni dii n náánnè kè di to kusəpàāti, kè bo bennè dihei nè yebòrè nè iduotí,

16 kébennè kè dè mma tipítí timou nè mehokúmè nè mecómmè, kémbó cidómétírìbè sikəupísidè nè sikəusidè (2200).

17 Kébennè kuduotí cèè nkè mè mbo métírìbè sipísikuò nè bènūmmú (65).

18 Kè kuduotí maánè yetásàayè, yèè dò ntinóbenti, kè dihei maánè mesəo mmèè dò ndoii ke dò ntewéitè.

19-20 Kè bè dāri yetásàayè yebotí yebotí dipūū, kè òimari dò ntinóbenti, kè diteri dò nyekūū, kè diteri dò mmeyīi, kè diteri dò nfetōnfè, kè diteri dò mmèbèrimè, kè diteri dò ntedāntè, kè diteri dò mmutápái. Kè diteri dò ntiwetí, kè diteri dò mmekòcèburime.

21 Kè yebòrè tepítè nè yèdèè dāōnè mèdèi, bá di kè di mōke mēmāá. Kè dihei kó kuce tú mesəo mmèè dò ndoii ke dò ntewéitè.

22 Bá n yí nyā Kuyie ncētè bè kōri kè ke báá, ti Yìe Kuyie nkuū baké ketenkè nè kèìnkè nè dipebii beè do dè bo kè bè mbe mbáá tipítí timou.

23 Diyie nè otānkú dè í mbo ke bo mmí dihei. Kuyie nkuū do mieta kè dè wenni, kè dipebii tú defitíre.

24 Kè titenti timou kəbe centi di wenniku mieke, kè titenti timou kó bekpàātìbè kōrìnkò be kpàti dēborè.

25 De kó dihei bōrè yó nfeímu sáá, ke yé keyènkè í yó mbomè.

26 Bè yó nde ntəuo titenti timou kəbe kpàti sàāti.

27 Dèmarè s'innè í tati de kó dihei, yoo wèè dǎ̀rri isòke kperè yoo siyáábisi yiè. Bèè yètè wàri mufòmmu pátiri mièke dii tu dipebii kperi, beè máà tati de kó dihei.

22

Menie mmèè duò mmufòmmu me kó tináahti

1 Kè Kuyie ntǎnni m benke kukó nkuù kó menie nduò mmufòmmu, kè mè yèni Kuyie nnè dipebii be kpààtikàri borè, ke dò ndoi ke dò n tawéitè.

2 Ke pũ̀ òndihèi mièke, kè detie ndèè duò mmufòmmu kè dè còmú yeyakè yèdè ke pèi kuce tɛpítè nè mèdémè dibenni, kuce mèmáà otànkù, kè mu fààti mièkùngo yebotè.

3 Dèmarè í yó mbo de kó dihei mièke Kuyie ncǎ̀ dè.

Kuyie nkpààtikàri nè dipebii kperi yó mbo dihei mièke nke, kè Kuyie ntǎmbè kù báà.

4 Ke wúo nku iikè, kè kùu wàri ku yètiri be tĩ.

5 Keyènkè í yó mbo, diyè nè otànkù dè me nyí yó mbo. Ti Yiè nKuyie nkuù yó mpĩnti kè dè wenni, kè bè yo nku kpàti sáà yebie nyebie.

Yesu wētínimè bàmbà

6 Kè Kuyie ntǎnni n náké ke dò: De kó tináahti tu timómmǎnti nti ke dò ntí ntí tá. Ti Yiè nKuyie nkuù píe nku Yaá nku pānāahti náambè, ke tǎnni ku tǎnni kè di bè náké dèè yóo dǎ̀.

7 Kè Yesu dǎ̀: Ndakènè n wētínimu bàmbà. Dè nnaati wèè yie ndi mpátiri náahti.

8 Mí nyIsāa n kèemu ke yà de kó denennè, n kèè dii mǎnni ke yà kénínkóo Kuyie ntǎnni dii dè nni mbenke, di iikè ke bo di sǎnte.

9 Kè di dǎ̀: A báa n sǎnte, kè n tu Kuyie ntǎnti nwe, ke da dǎ̀nnè nè Kirisí kǎbe tǎbè, á sǎnte Kuyie nku.

10 Á báa yóu a bo nákéme di mpátiri kó tináahti, ke yé de mǎnni tǎónimèmu kè tì yóo dǎ̀.

11 Meyei nyiè ndǎke sǎtè o yei, wèè sī nkòo dǎke sǎnte, wèè dǎ̀rri mesàà nkòo dǎke mmè dǎ̀rri, wèè dò mpáíi kòo dǎke wénkúnne omáà.

12 Kè Yesu dǎ̀: Ndakènè! N wētínimu bàmbà nke bo yietí bá wè o dǎ̀rri mè dò mmè.

13 Mí tu Oketiwè ke tú Osǎnwe, ke tú diketíri nè kumànkù.

14 Dè nnaati bèè òú be yàati kè dè bo yie nkè bèè di mutie mùù duò mmufòmmu mu kó yèbe kéta dihei kó yebòrè.

15 Bèè dǎ̀rri isòke kperè, betediibè, bèè dǎ̀utinè betǎbè, benitikòùbè, beboófúbè nè siyáábisi yembè, bembè kó dimàà yó mbo ditowaà ndi.

16 Mí nYesu mí tǎnni n tǎnni kè di tì náké n kǎbe tĩrè. Mí tu Dafiti yaábire, ke tú tekúnwentéwàtè tèè pĩnti.

17 Kuyie nYaá nnè Kirisí kǎbe bèè tu o pokù ò tǎátè wè kè bè dǎ̀: Kǎtení!

Bèè kèè kè bè múnke dǎ̀: Kǎtení!

Kè sinéyèi bo wè wèe kǎtení kéyà fààrè menie mmèè duò mmufòmmu.

Bè caummè wèè bo kaa ndi mpátiri

18 Mí nyIsāa n náammu bèè kaa ndi mpátiri ke tú: Wèè yíè timati de mièke Kuyie mbo ò yíè meyei mbè náà mmèè kpéi de kó dipátiri mièke.

19 Kòo mmòu me nyààte timati, Kuyie mbo o mǎnte mutie mùù duò mufòmmu mu kó dibii, bá ò báa ta dihei sààri kù náà ndii kpéi di mpátiri mièke.

²⁰ Mí nyIsãã n náá mómumu nwe ke tú: Ò b́́immu ke tú: N ẃ́etinímu bàmbà.
Dè mm̄ ndò! Ẃ́eténí ti Yìè nYesu!

²¹ Ti Yìè nYesu kó mesàà nní ndi bonè dim̄u.